

בראשית

1	הקדמה
88	בראשית
347	נח
445	לך לך
559	וירא
687	חיי שרה

א/א

הקדמת ספר הזוהר

רבי חזקיה¹ פתח² כתיב (שיר השירים ב ב) כשושנה³ בין החוחים מאי⁴ שושנה דא כנסת ישראל⁵ (בגין דאית שושנה ואית שושנה) מה שושנה⁶ דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיוור אוף כנסת ישראל⁷ אית בה דין ורחמי⁸ מה שושנה אית בה תליסר עלין⁹ אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילן דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא אוף אלהים דהכא¹⁰ משעתא דאדכר אפיק תליסר תיבין¹¹ לסהרא לכנסת ישראל¹² ולנמרא לה

ולבתר אדכר זמנא אחרא אמאי אדכר זמנא אחרא בגין לאפקא חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה¹³ ואינון חמש אקרון ישועות [ואינון] [ואקרון] חמש תרעין ועל רזא דא כתיב (תהלים

רבי חזקיה פתח, כתוב "כשושנה בין החוחים", מהי שושנה, זוהי כנסת ישראל (משום שיש שושנה ויש שושנה). כמו השושנה שהיא בין הקוצים ויש בה [גוונ] אדום ולבן, אף כנסת ישראל יש בה דין ויש בה רחמים. כמו השושנה יש בה "ג עלים, אף כנסת ישראל יש בה שלש עשרה מדות של רחמים שהן מקיפות אותה מכל צדדיה. כן הוא הענין [בהזכרת] האלקים של כאן, שמעת שהזכיר [בפעם הראשונה שם האלקים] הוציא "ג תיבות [עד שהזכיר בפעם השניה] כדי להקיף את כנסת ישראל ולשמרה.

ואחר כך הזכיר עוד הפעם [שם אלקים]. ולמה הזכיר פעם נוספת, כדי להוציא חמשה עלים חזקים שמסבבים את השושנה, ואלו החמשה נקראים ישועות, והם חמשה שערים. ועל סוד זה כתוב "כוס ישועות אשא", זה כוס של ברכה. כוס של

¹ נ"א רבי אלעזר וכ"ה בזהרי חמה ובנוסחת ארץ ישראל (הערת הזוהר).

² הצינור של מעלה (הדרת מלך).

³ רחל (ד"א). פנחס רלג ע"ב, ופ' תשא קפט ע"ב (הערת הזוהר). כתב האריז"ל (שעה"כ פורים) שושנה בגימ' אסתר, וסוד אסתר היא נקודת המלכות דאצילות בסוד לכי ומעטי את עצמן, והיא מסתתרת בראש הבריאה ולכן נקרא אסתר (מ"מ).

⁴ מאון (לפ"ו).

⁵ לאה כלת משה מלגאו (ד"א).

⁶ רחל (ד"א). עי' פת"ש נתיב אבי"ע פתח כו וז"ל, נוקבא מסוד תרע"א דגילופי אדני"י שיורדת בבריאה שושנה בין החוחים, כמ"ש בהקדמת הזוהר, ובה התחילה התורה בראשית וגו' שהיא ראשית לנפרדים, חכמה תתאה, והוא התחלת אורייתא דבריאה.

⁷ לאה (ד"א).

⁸ ולא גוון (ד"א).

⁹ הם י"ב שבטים והוא הכוללן וכן בתיקונים סט ע"ב [עט ע"א] ו' עלין עילאין וששה תתאין הרי י"ב והשושנה י"ג הם כמנין אחד (רח"ו). י"ב דידיה וי"ב דידיה והכוללים (ד"א).

¹⁰ פ' אימא (ד"א). נשא דף קלא ע"ב, וקלח ע"ב, וקמז, שמות קפו ע"א (הערת הזוהר).

¹¹ ר"ל מאלהים א' עד אלהים ב' י"ג תיבות - אספקלריא מאירה (נ"א).

¹² לאה (ד"א).

¹³ ובהאזינו רפו ובשית טרפי ע"ש, כי יובן מתיקונים סט ע"ב [עט ע"א] כי עם היסוד הכוללם הוא שש הרי שית טרפי (רח"ו). אימא אפיק ה' גבורות מנצפ"ך להושיעם מן הקליפות (ד"א). ר"ל מאלהים ב' עד אלהים ג' ה' תיבות (נ"א). פנחס רלג וצ"ע בקז ע"א (הערת הזוהר), ועי' תיקו"ז פז סע"א.

בראשית

קמז יג) כוס ישועות אשא¹ דא כוס של ברכה כוס של ברכה אצבעות ולא יתיר כנוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין² דונמא דחמש אצבען

ושושנה דא איהו כוס של ברכה³ מאלהים תניינא עד אלהים תליתאה חמש תיבין מכאן ולהלאה אור דאתברי ואתנניז [ואתכליל] (וכליל) בברית ההוא דעאל בשושנה <דא> ואפיך בה זרעא⁴ ודא אקרי (בראשית א יא) עין עושה פרי⁵ אשר זרעו בו⁶ וההוא זרע קיימא באות(ו) ברית ממש⁷ וכמה דדיוקנא דברית אזדרע בארבעין ותרין זונגין⁸ ההוא [נ"א דההוא] זרעא כך אזדרע שמא גליפא מפרש במ"ב אתון⁹ (כעובדא) <דעובדא> דבראשית¹⁰

בראשית רבי שמעון פתח¹¹ (שיה"ש ב יב) הנצנים נראו בארץ הנצנים דא עובדא דבראשית נראו בארץ אימתי ביום השלישי דכתיב (בראשית א יב) ותוצא הארץ כדין נראו בארץ¹² עת הזמיר הגיע דא יום רביעי דהוה ביה זמיר עריצים מארת חסר¹³ וקול התור¹⁴ דא [יום] (ביום) חמישי דכתיב (שם ב) ישרצו המים וגו' למעבד תולדות נשמע דא יום ששי דכתיב (שם כו) נעשה אדם דהוה עתיד למקדם עשיה לשמיעה¹⁵ [ד] כתיב

ברכה צריך להיות על חמש אצבעות ולא יותר, כמו שהשושנה יושבת על חמשה עלים חזקים שהם דוגמת החמש אצבעות.

והשושנה הזו היא כוס של ברכה. מאלהים השני עד אלהים השלישי ישנן חמש תיבות. מכאן והלאה האור שנברא ונגנז ונכלל בברית ההוא שנכנס בשושנה (זו) והוציא בה זרע, וזה נקרא "עין עושה פרי אשר זרעו בו". ואותו הזרע נמצא באות הברית ממש. וכמו דמות הברית שנזרע במ"ב זווגים של (של אותו) הזרע ההוא, כך נזרע השם החקוק ומפורש במ"ב אותיות כמעשה בראשית.

"בראשית". רבי שמעון פתח "הנצנים נראו בארץ". "הנצנים", זה מעשה בראשית, הם "נראו בארץ", מתי, ביום השלישי, שכתוב "ותוצא הארץ", אז "נראו בארץ". "עת הזמיר הגיע" זה יום הרביעי, שהיה בו זמיר עריצים, מארת חסר. "וקול התור" זה יום החמישי, דכתיב "ישרצו המים וגו'", לעשות תולדות. "נשמע", זה יום הששי, לפי שכתוב בו "נעשה אדם", שהוא עתיד להקדים עשיה לשמיעה, שכתוב

¹ תרומה קסט ע"א (הערת הזוהר).

² ענין העלין מובן על פי [פרשת] פנחס רלג ע"ב (רח"ו).

³ שם קלא (הערת הזוהר), נדצ"ל קלח ע"ב.

⁴ עי' ע"ח מ"ד ומ"ן פרק ה, שעד היסוד אין האור מתעבה כלל ונשאר במעלתו העליונה. ולנוק' אין נמשכת כי אם תמצית הארה דרך דופני העטרה (עי' שער הארת המוחין ט) והוא סוד סירס את הזכר (ב"ב עט ע"ב), שעיקר האור נשאר ביסוד שבו ואין הנוק' מקבלת מאותו האור העיקרי מאומה. ועי' תרומה קסז (כללים ח"א פא ע"א).

⁵ יסוד (רח"ו).

⁶ לקמן סב ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ שהרוחני אינו כגשמי אלא אור הנשפע במ' נשאר ג"כ ביסוד - ז"ח (נ"א).

⁸ מה דהוי"ה (רח"ו) [היינו פשוט ומלא ומלא דמלא דשם מ"ה יש בו מ"ב אותיות, עי' מבר"ש ש"ג ח"ב פי"ז]. היינו ל"ב אלהים וי"ד מאמרות - א"מ (נ"א). עי' ע"ח דרוש מ"ן ומ"ד דרוש יד (לש"ן). ועי' דרושי הולדת אר"א זרין פרקים א' ב' וד'. ועי' פת"ש (אר"א פתח טז) היינו הנשיקין ששרשם בכ"ב האותיות, ומאחר שהראשון מביניהם נעלם, עיקרם הוא רק כ"א, וכל נשיקה היא בין שנים, לכן פעמיים הם מ"ב.

⁹ שם דאנא בכח נודע בפסוק זה כנודע מהצירוף (רח"ו) [עי' תיקון ז' ריש תיקון ד].

¹⁰ עי' אריכות בעניין זה שער מאמרי רשב"י, ובזוהר הרקיע, וביהל אור.

¹¹ צז ע"א לט ע"ב ויקרא ד ע"ב לקמן ה (הערת הזוהר).

¹² שאז נתגלית המלכות מאחורוי (רח"ו).

¹³ שנתמעטה וירדה (רח"ו).

¹⁴ נצח דז"א ביעא ימנית דתמן אתבשל זרעא (רח"ו). תור בגימ' ישרצו (ד"א).

¹⁵ מלכות דבינה (רח"ו). ולכן אמר נעשה לשון רבים לרמוז שלכך בראו - א"מ (נ"א).

בראשית

א/ב

הכא נעשה אדם וכתוב התם (שמות כד ז) נעשה ונשמע בארצנו¹ דא יום שבת² דאיהו דוגמת ארץ החיים (>נ"א< שהוא עולם הבא עולם הנשמות³ עולם הנחמות⁴)⁵

>דבר אחר< הנצנים אלין אנון אבהן⁶ דעאלו במחשבה⁷ ועאלו בעלמא דאתי⁸ ואתגניזו⁹ תמן ומתמן נפקו¹⁰ בגניזו ואתמירו¹¹ גו >נ"א בהו< נביאי קשום אתיליד יוסף¹² ואתמירו ביה¹³ עאל יוסף¹⁴ בארעא קדישא ונציב לון תמן¹⁵ וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן¹⁶ ואימתי אתחזון בשעתא דאתגלי קשת¹⁷ בעלמא דהא בשעתא דקשת אתחזי כדין אתגליין אינון¹⁸ ובההיא שעתא עת הזמיר הגיע עדן לקציץ חייבין מעלמא אמאי אשתזיבו בגין דנצנים נראו בארץ ואלמלא דנראו לא אשתארון בעלמא ועלמא לא אתקיים ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין¹⁹ דעלמא עלמא אשתזיב לקבליהון (הה"ד) (שיר א יא) תורי זהב²⁰ נעשה לך אלין אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב (שמות כה יח) ועשית שנים כרובים זהב²¹

כאן "נעשה אדם" וכתוב שם "נעשה ונשמע". "בארצנו", זה יום השבת שהוא דוגמת ארץ החיים (שהוא עולם הבא עולם הנשמות, עולם הנחמות).

(דבר אחר) "הנצנים", אלו הם האבות שעלו במחשבה וגם נכנסו לעולם הבא ונגנזו שם, ומשם יצאו בהסתר, ונסתרו בתוך (בהם) נביאי האמת. נולד יוסף ונגנזו בו, נכנס יוסף לארץ הקודש ונטע אותם שם, ואז "נראו בארץ" ונגלו שם. ומתי הם נראו, בשעה שהתגלתה הקשת בעולם, כי בשעה שנראית הקשת אז הם מתגלים. ובשעה ההיא "עת הזמיר הגיע", עת לקציץ את הרשעים מן העולם. למה ניצלו, לפי ש"נצנים נראו בארץ", ואם לא שנראו, לא היו נשארים בעולם, והעולם לא היה מתקיים. ומי מקיים את העולם וגורם לאבות שיתגלו, קול של התינוקות שעוסקים בתורה, בזכות אלה התינוקות שבעולם, העולם ניצל, עליהם כתוב "תורי זהב נעשה לך", אלו הם תינוקות ילדים ובחורים, שכתוב "ועשית שנים כרובים זהב".

¹ שאז ביום השבת עלתה עד בינה בקדושת מוסף (רח"ו).

² עי' זהר הרקיע.

³ בינה (רח"ו).

⁴ אבא (רח"ו).

⁵ סער מלמרי רש"י ה ע"א גורס את המוסגר.

⁶ עי' זוהר הרקיע.

⁷ בסוד הטיפה בגו מוחא דאבא (רח"ו).

⁸ בסוד הריון (רח"ו).

⁹ ט' ירחים (רח"ו).

¹⁰ שמחות [שמחג'ת] נעשו חב"ד (רח"ו).

¹¹ שמנו"ה נעשה חג'ת (רח"ו).

¹² יסוד ונ"ה עמו בסוד תוספת (רח"ו).

¹³ הנ"ה הנז' (רח"ו).

¹⁴ יסוד ז"א (רח"ו).

¹⁵ בסוד חב"ד שלה (רח"ו).

¹⁶ בסוד מוחין שלה (רח"ו).

¹⁷ יסוד (רח"ו).

¹⁸ בעת שהקשת נראה להסית הרשעים כדי לרחם עליהם (רח"ו).

¹⁹ נ"ה (רח"ו).

²⁰ נ"ה תרין ביעין. עי' סתרי תורה קכב ע"א לביאורים (רח"ו).

²¹ סוד נ"ה דאי' ששם הזהב (רח"ו). עי' אריכות במאמרי רשב"י וביהל אור, ובזוהר הרקיע.

בראשית

בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום¹ עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים² ותמן תנדעון דהאי סתים³ עתיקא דקיימא לשאלה⁴ ברא אלה ומאן איהו מ"י⁵ ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא⁶ דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארע סתים⁷ ולא אתגליא אקרי מ"י⁸ דהא לעילא לית תמן שאלה⁹ והאי קצה השמים אקרי מ"י

ואית אחרא לתתא¹⁰ ואקרי מ"ה מה בין האי להאי אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ"י קיימא לשאלה¹¹ כיון דשאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמדע מדרגא לדרגא עד סוף כל דרגין כיון דמטי תמן מ"ה¹² מה ידעת¹³ מה אסתכלתא¹⁴ מה פשפשתא¹⁵ הא כלא סתים¹⁶ בדקדמיתא ועל רזא דנא כתיב (איכה ב יג) מה אעידך מה אדמה לך

"בראשית". רבי אלעזר פתח, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". "שאו מרום עיניכם", לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, "מ"י", אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא "מ"י", כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא "מ"י".

ויש אחר למטה שנקרא "מה". ומה בין זה לזה, אלא הראשון הסתום שנקרא "מ"י" עומד לשאלה, כיון ששואל אדם ומפשפש להתבונן ולדעת מדרגה לדרגה עד סוף כל הדרגות, כיון שמגיע לשם, "מ"ה". מה ידעת, מה הסתכלת, מה פשפשת, הרי הכל סתום כבתחילה. ועל הסוד הזה כתוב "מה אעידך מה אדמה לך".

¹ נקרא הנוקבא כי הת"ת שוכן מרום שהוא שוכן ב"ה ומרום גי' רפ"ו סוד פשוט וריבוע דאלהים שבנוקבא (רח"ו).

² מלכות (רח"ו). פי' עטרה [אמרה] פתח לעינים הם נצח והוד עיין פ"ה ב' פ' אחרי מות דף ע"א ב' (ד"א).
³ בינה בעצמותה נקראת עתיקא סתימאה וקיימא לשאלה ע"י הר"ק שבראה, ומתגלים במלכות דאקרי מקצה, ששם מתחילים הקצוות (רח"ו).

⁴ עי' בבהגר"א על ס"י סוף ח ע"א וז"ל, בהן [בישסו"ת] מותר החקירה כמ"ש בזהר (בראשית א ע"א) דקיימא לשאלא, ולא בה [בבינה] עצמה, "כי שאל נא לימים ראשונים" (דברים ד לב) וכו' אלא הז"ס היוצאים ממנה, עכ"ל. וכן עי' בבהגר"א על תיקו"ז כ ע"ג, שכל הבחינה של "קיימא לשאלה" הנמצאת באימא היא אינה אלא על ידי ו"ק, משא"כ בה עצמה אין שאילה בכלל. עי' פת"ש אח"ף טו, לש"ו כללים ח"ב נב ע"ב, הקד"ש לח ע"א, ודע"ה ח"א פג ע"ג.

⁵ שמות קמ ע"א (דפ"ק). עי' ח"ג רד ע"א (לש"ו). שם מתבאר שבחינת מ"י כולל את כל הג"ר (דע"ה ח"ב סו ע"ג).

⁶ תרומה קח ע"א (דפ"א).

⁷ שהוא מלובש בת"ת (שער מאמרי רשב"י ו ע"א).

⁸ כך נקר' ו"ק דבינה (רח"ו).

⁹ עי' ע"ח שער א' ענף ה'. אין כוונתם לאסור את הדרישה וחקירה במציאות אורם אשר בהם גופא, שכן האריז"ל עצמו מבאר בחינות אלו בהרחבה בע"ח בשערים עתיק, א"א ואו"א, אלא כוונתו רק להתפשטות אורם הרי היא ההנהגה הנמשכת מהם למטה, והיינו "כבשי דרחמנא" שאין לעמוד עליהם (ביאורים ח"א כ ע"ב) מכיוון שזהו הזיווג שבחשאי המכונה בטישה (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא).

¹⁰ ו"ק דזעיר המתלבשים בנוק' (רח"ו).

¹¹ תרומה קלח ע"א, ויקהל ריא, בהעלותך קמח ע"ב, ולהלן ט ע"א, טז, קסז ע"א, שמות קנז ע"א (הערת הזוהר).

¹² עי' ע"ח שער א' ענף ה' שכאן כוונתו שהוא כינוי למלכות, ועי' בבהגר"א על תז"ח מא ע"ג שהוא כינוי למלכות דאצילות.

¹³ כנגד ו"ק דבינה המתלבשת בז"א (רח"ו).

¹⁴ כנגד ו"ק דת"ת שבמלכות (רח"ו).

¹⁵ ו"ק דמלכות עצמה (רח"ו).

¹⁶ כי מה מתלבש בזה וכו' (רח"ו).

בראשית

כד אתחריב בי מקדשא¹ נפק קלא ואמר (דא) מה אעידך ומה אדמה לך מה אעידך וכו' נ"א מה אעידך בהווא יומא ומה אדמה לך בכל יומא² >נ"א ומה אדמה לך בהווא מ"ה אעידך< בכל יומא ויומא (הא) אסחידת בך מיומין קדמאין³ דכתיב (דברים ל יט) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ⁴ ומה אדמה לך בהווא גוונא ממש עמרית לך⁵ בעטרין קדישין⁶ עבדית לך שלטנו על עלמא⁷ דכתיב (איכה ב טז) הזאת העיר שיאמרו כלילת⁸ >יופי< וגו'⁹ קרינא לך ירושלם¹⁰ הבנויה כעיר שחברה לה (תהלים קכב ב) מה אשוח לך (איכה ב יג) כגוונא דאנת יתבא¹¹ הכי הוא כביכול לעילא כגוונא דלא עאלין השתא בך עמא קדישא בסדרין קדישין הכי אומינא [לך דלא איעול] (לה דלא אעיל) אנא לעילא עד דיעלון בך אכלוסך¹² ודא איהו נחמה דילך הואיל דדרגא דא אשוח לך בכלא

והשתא דאנת הכא גדול כים שברך¹³ (שם) ואי תימא דלית <לך> (ליה) קיימא ואסוותא מ"י ירפא לך¹⁴ ודאי ההוא דרגא סתימא עלאה דכלא קיימא ביה ירפא לך ויוקים לך מ"י קצה השמים לעילא >מ"ה< ועד קצה השמים לתתא (>נ"א< קצה השמים לתתא) ודא ירית יעקב¹⁵ דאיהו מבריה מן הקצה אל הקצה מן הקצה

כאשר נחרב בית המקדש יצא קול ואמר "מה אעידך" (ומה אדמה לך, באותו "מה" אעידך), בכל יום ויום העידותי בך מימים קדמונים, שכתוב "העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ". "ומה אדמה לך" באותו אופן ממש עטרתי אותך בעטרות קדושות, עשיתי לך שלטון על העולם, שכתוב "הזאת העיר שיאמרו כלילת יפי וגו'", קראתי עליך "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה". "מה אשוח לך", כמו שאת יושבת, כך הוא כביכול למעלה. כשם שלא נכנסים עכשיו בך העם הקדוש בסדרים קדושים, כך אני נשבע לך שלא אכנס למעלה עד שיבואו בך המוניין למטה. וזוהי הנחמה שלך, הואיל שהדרגה הזו אשוח לך בכל.

ועתה שאת כאן, "גדול כים שברך". ואם תאמר שאין לך קיום ורפואה - "מ"י ירפא לך", ודאי שאותה הדרגה הסתומה העליונה שהכל נמצא בה, תרפא לך ותקים אותך. "מ"י - קצה השמים למעלה, "מה" - ועד קצה השמים למטה, ואת זה ירש יעקב, שהוא מבריה מן הקצה אל הקצה, מהקצה הראשון שהוא "מ"י, אל הקצה האחרון שהוא "מה", לפי שעומד באמצע. ועל זה "מי ברא אלה".

¹ שנסתלקו ר"ק דדכורא ממקדש (רח"ו).

² נ"א בהווא יומא ומה אדמה לך בכל יומא ויומא (ד"א).

³ שלא יגרמו הסתלקות אור ה"ק (רח"ו).

⁴ העיד הקב"ה על ישראל שמים וארץ שהם ז'ין שאם יחטאו אינם משפיעים להם שפעם, ולכך אמר הנביא "מה" שהיא מלכות, כבר היעדתי אותה עליך, וטעם שלא הזכיר ז"א, מפני שהוא עליון והזכיר המלכות שהיא נגלית יותר, אבל כפי האמת שניהם עדים על ישראל (מ"מ).

⁵ פי' דמיתי אותך למה שהיא המלכות, וכאילו אמר למה שהיא מלכות אדמה לך (מ"מ).

⁶ שהם ב' עטרין היה מוריש לך בעלך (רח"ו). עטרא דחסדים לז"א, ועטרא דגבורות לנוק' (מ"מ).

⁷ בסוד ומלכותו בכל משלה (רח"ו).

⁸ כלולה מ"ק (רח"ו).

⁹ ס"ת תרות"י (ד"א).

¹⁰ כשם שלא היה פגם בבינה כך לא היה פגם במלכות (רח"ו).

¹¹ שאין זיווג בגלות אין זיווג א"א [אצ"ל אר"א] לנשמות (רח"ו).

¹² "לתתא" נוסף דפ"ז.

¹³ שגלי הים הם קליפות אשר מתגעשים לצאת חוצה לגבול הקדושה (רח"ו).

¹⁴ שיתלבש מ"י בזעיר, וז"א הנקרא מה במה שהיא המלכות (רח"ו). שמות רלז ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁵ דקאים בין א"א [אר"א] למלכות - בזעיר, ושש קצוות דבינה לו, ושש קצוות שלו נשמה לר"ק דמלכות. הרי נה"י דבינה בח"ג[ת] נה"י דז"א, ונה"י דז"א בחג"ת דמ' [לכות] ונמצא ו' חג"ת נה"י ששה ותשעה הרי יה וזהו שבטי יה עדות לישראל (רח"ו).

בראשית

קדמאה דאיהו מ"י אל הקצה בתראה דאיהו מ"ה
בנין דקאים באמצעיתא ועל דא מי ברא אלה¹

אמר רבי שמעון אלעזר בני פסוק מילך ויתגלי
סתימא דרזא עלאה דבני עלמא לא ידעין שתיק
רבי אלעזר בכה רבי שמעון וקאים [רגעא נ"א
שעתא]² (דרגא) חדא א"ר [שמעון] אלעזר³ מאי
אלה⁴ אי תימא ככביא⁵ ומזלי הא אתחזאן תמן
תדיר⁶ ובמ"ה⁷ אתבריאו כמה דאת אמר (תהלים
לג ז) בדבר יהו"ה שמים נעשו⁸ אי על מלין
סתימין לא לכתוב אלה דהא אתגליא איהו אלא
רזא דא לא אתגליא בר יומא חד דהוינא על כף
ימא ואתא אליה⁹ ואמר לי רבי ידעת מה הוא
[מי] ברא אלה אמינא ליה אלין שמיא⁹ וחיליהון
עובדא דקב"ה¹⁰ דאית ליה לבר נש לאסתכלא
בהו¹¹ ולברכא ליה דכתיב (שם ח ד) כי אראה
שמך מעשה

ב/א

אצבעותיך¹² וגו' יהו"ה אדונינו מה¹³ אדיר
שמך בכל הארץ

א"ל רבי מלה סתימא הוה קמי קב"ה וגלי
במתיבתא עלאה ודא הוא בשעתא דסתימא
דכל סתימין¹⁴ בעא לאתגלייא¹⁵ עבד ברישא
נקוד"ה דדא¹⁶ ודא¹⁷ סליק למהו¹⁸ מחשבה צייר

אמר רבי שמעון, אלעזר בני, פסוק דברך
ויתגלו סודות עליונים הסתומים שאינם
ידועים לבני העולם. שתק רבי אלעזר. בכה
רבי שמעון ועמד רגע (שעה) אחד. אמר רבי
שמעון, אלעזר, מאי "אלה", אם תאמר
שהם כוכבים ומזלות, הרי הם נראים שם
תמיד, ועל ידי "מה" נבראו, כמו שנאמר
"בדבר יהו"ה שמים נעשו". ואם תאמר אלו
דברים סתומים, שלא יכתוב "אלה", כי הם
נגלים. אלא סוד הזה לא התגלה כי אם
ביום אחד כשהייתי על חוף הים, ובא אליהו
ושאל אותי, רבי, ידעת מה זה "מי ברא
אלה". אמרתי לו, אלה השמים וצבאם
מעשה הקב"ה, שראוי לו לאדם להסתכל
בהם כדי לברך אותו, שכתוב "כי אראה
שמך מעשה

אצבעתיך וגו' ה' אדונינו מה אדיר שמך
בכל הארץ".

אמר לי, רבי, דבר סתום היה לפני
הקדוש ברוך הוא וגילהו בישיבה של מעלה,
וזה הוא. בשעה שסתום כל הסתומים רצה
להתגלות, עשה בתחילה נקודה אחת, וזו
עלתה להיות מחשבה. צייר בה כל הציורים,
חקק בה כל החקוקים. וחקק בתוך הנר
הקדוש הסתום חקיקה של ציור אחד

¹ עי' אריכות במאמרי רשב"י, ובשעה"ק ה ע"א. כלומר כל גילויה הוא רק על ידי ז"א (דע"ה ח"א ד ע"ג),
וכל קצה הוא בצורת ו' ולכן ו' קצות בגימ' אלה (ביאורים ח"א כה ע"ד).

² נמחק בגר"א.

³ נמחק בגר"א.

⁴ עי' בזוהר הרקיע.

⁵ שהם רוחות ושמות שביסוד (רח"ו).

⁶ נהר דלא פסיק (רח"ו).

⁷ ועד (רח"ו).

⁸ במלכות ע"י הקצוות דת"ת (רח"ו). א"כ ואיך אמר מי ברא (רח"ו).

⁹ ו"ק דבריאה (רח"ו).

¹⁰ נוקבא דז"א דאצילות (רח"ו).

¹¹ בסוד הסתכלות בכוס של ברכה (רח"ו).

¹² סוד כוס של ברכה עומד על חמשה אצבעות (רח"ו).

¹³ שהבנין היה במה (רח"ו).

¹⁴ חכמה דא"א מוחא סתימא (רח"ו). עי' דע"ה ח"א ו ע"ג שהיינו רדל"א.

¹⁵ ע"י התלבשות נקודה או"א (רח"ו). פי' רצה לגלות מלכותו (מ"מ).

¹⁶ להלן טו ע"א משפטים קה ע"א ט ע"ב שמות רכו ע"ב רכח ע"א (הערת הזוהר). הוא אבא (מ"מ).

¹⁷ אבא (רח"ו).

¹⁸ סוד שביל דקיק אבא אח"כ בבינה הציור ו"ק הנקרא גליפין הרי כל פרצוף אבא (רח"ו).

בראשית

בה כל ציורין¹ חקק בה כל גליפין² ואגליף גו
בוצינא³ קדישא⁴ סתימא⁵ גליפו דהד ציורא
סתימא⁶ קדש קדשין⁷ בנינא עמיקא⁸ דנפק מנו
מחשבה ואקרי [מ"י] שירותא [נ"א ראשיתא]
לבנינא קיימא ולא קיימא⁹ עמיק וסתים בשמא
לא אקרי אלא מ"י¹⁰ בעא לאתגלייא [ולאתקרי]
[ולא יתקרי] בשמא [דא] ואתלבש בלבוש יקר
דנהיר וברא אלה וסליק אלה¹¹ בשמא

אתחברון אתוון אלין באלין¹² ואשתלים
בשמא אלהים¹³ ועד לא ברא אלה לא סליק
בשמא אלהים ואינון דחבו בעגלא¹⁴ על רזא דנא
אמרו (שמות לב ח) אלה אלהיך ישראל¹⁵ וכמה
דאשתתף מ"י באלה¹⁶ הכי הוא שמא דאשתתף
תדיר וברזא דא אתקיים עלמא ופרח¹⁷ אליהו
ולא חמינא ליה ומניה ידענא מלה דאוקימנא על
רזא וסתרא דילה אתא רבי אלעזר וכלהו
חברייא ואשתתחו קמיה בכו ואמרו אלמלא לא
אתינא לעלמא אלא למשמע דא די

אמר רבי שמעון על דא¹⁸ שמיא וחיליהון
במ"ה אתבריא¹⁹ דכתיב (תהלים ח ד) כי אראה

סתום, קדש קדשים, בנין עמוק שיצא מתוך
המחשבה ונקראת "מי" התחלה (ראשית)
לבנין. עומד ולא עומד, עמוק וסתום, לא
נקרא בשם אלא "מי". רצה להתגלות
ולהקרא בשם (הזה), והתלבש בלבוש
מכובד שמאיר וברא אלה, ועלה "אלה"
בשם.

התחברו האותיות אלו באלו ונשלמו
בשם אלהים. וטרם שברא אלה, לא עלה
בשם אלהים. והם שחטאו בעגל, ועל סוד
זה אמרו "אלה אלהיך ישראל". וכמו
שמשתתף "מי" ב"אלה", כך השם משתתף
תמיד, ובסוד הזה התקיים העולם. ופרח
אליהו ולא ראיתי אותו, וממנו ידעתי הדבר
שעמדתי על הסוד והסתר שלו. בא רבי
אלעזר וכל החברים והשתטחו לפניו. בכו
ואמרו, אלמלא לא באנו לעולם אלא
לשמוע את זה, די.

אמר רבי שמעון, על זה השמים וצבאם
נבראו ב"מה", שכתוב "כי אראה שמך
מעשה אצבעותיך וגו'", וכתוב "מ"ה אדיר

¹ פי' ע"י אבא צייר אימא זוזין (מ"מ).

² תחילה צייר אותם בציר דק, ואח"כ אותם הציורים חקק בהם עד שנכנסה החקיקה תוך הלוח. והכוונה
כי לרוב אור החכמה לא היו ניכרים זוזין רק ציורים בעלמא, ואח"כ לרוב שהייתם שם, נחקקו שהוא דבר
ממשי יותר מן הציור והמצויר והחוקק הוא א"ס ב"ה (מ"מ).

³ חסד של אבא שנתלבש בה פרצוף אבא (רח"ו).

⁴ אבא נקרא בוצינא, כי יש בחכמה קצת דין להיות שחכמה דאריך הלבישה לגבורה דעתיק, וקרא קדישא
כי החכמה נק' קדש (מ"מ).

⁵ שהיא נעלמת תוך אימא זוזין (מ"מ).

⁶ היא בינה שגם היא סתומה תוך זוזין (מ"מ).

⁷ היכל ק"ק (רח"ו).

⁸ מצד אבא הנקרא עמיקא ונתלבשה בחסד ראש הבנין לכן נקרא בנינא עמיקא (רח"ו).

⁹ כי אין ניכר עמידתה בחסד מבינה (רח"ו).

¹⁰ מ' בינה, י' חסד נמשך מחכמה הנקרא י' (רח"ו).

¹¹ הם ו"ק (רח"ו).

¹² אלה מי (רח"ו).

¹³ והי' קדם למ' כי תחלה היינו חושבים הפנימים שהיא בינה ואח"כ היה חסד ועתה אין חושבין בהיפוך
המ' קודם ל' והכוונה להתגלות וסתומת המ' בסוד הרבצה (רח"ו).

¹⁴ (נ"א צעלמא) נוסף בלפ"ו.

¹⁵ שרצה להפריד ה"ק מבינה ולהורידם למלכות הנק' ים בסוד קליפת עשייה (רח"ו). עי' פרשת משפטים
קה ע"א (לש"ו).

¹⁶ בשעת אצילות, כי אמא תמיד רובצת על הבנים (רח"ו). כמו שבבריאת העולם נכנסו נה"י דאימא בז"א,
ואז נעשה שם אלהים, כך תמיד כל יום ויום נכנסים נה"י דאימא בז"א, ולכן נקרא הבינה אלהים (מ"מ).

¹⁷ מלאך עד סוף הקטע מקומו לקמן לפני א"ר אלעזר שתיקה (גר"א).

¹⁸ שפי' אלה, שסוד מי אלה באצין[לות] א"כ מוכרח הוא דשמיא וחיליהון (רח"ו).

¹⁹ עי' זוהר הרקיע.

בראשית

שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים". "על השמים" הוא עולה בשם, משום שברא אור לאורו, והתלבש זה בזה ועלה בשם עליון. ועל זה "בראשית ברא אלהים", זה אלהים העליון, שהרי "מה" לא היה כך ולא נבנה. אלא, בשעה שנמשכו האותיות הללו (מאלו) "אלה" מלמעלה למטה, והאם הלוחה לבת בגדיה וקישטה אותה בתכשיטיה.

לה בקישוטהא

ואימתי קשיטא לה בקישוטהא כדקא חזי¹⁰ בשעתא דאתחזון קמה כל דכורא¹¹ דכתיב (שמות כג יז) <אל> (את) פני האדון¹² יהוה ודא אקרי אדון¹³ כמה דאת אמר (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ כדין נפקת ה¹⁴ ואעילת¹⁵ ואתקשימת במאני¹⁶ דכורא לקבליהון דכל דכר בישראל ואתוון אחרנין משכן לון ישראל מעילא לגבי אתר דא אלה אזכרה (תהלים מב ה) אדכרנא בפומא¹⁷ ושפיכנא דמעאי (<נ"א> ברעות נפשי בגין לאמשכא אתוון אלין)¹⁸ וכדין אדדם מעילא עד

ומתי קישטה אותה בתכשיטיה כראוי, בשעה שנראו לפניו כל זכר, שכתוב "אל פני האדון ה". וזה נקרא 'אדון', כמו שנאמר "הנה ארון הברית אדון כל הארץ". כך יצאה ה' ונכנסה י', והתקשטה בכלים של זכר כנגדם של כל זכר בישראל. וישראל מושכים אותיות אחרות מלמעלה למקום הזה. "אלה אזכרה" אזכיר בפי ואשפוך דמעוטי (ברצון נפשי כדי להמשיך האותיות הללו), ואז אדדם מלמעלה עד בית אלהים, שיהיה אלהים כדוגמתו, ובמה, "בקול רנה ותודה המון חוגג".

¹ סוד אצבעות הכוס (רח"ו).

² (שבמה) [שבמ"ה] נעשית הכלה (רח"ו).

³ כי בינה נקרא אשר שהוא באצילות (רח"ו).

⁴ ס"ת מלכ"ה (ד"א).

⁵ בו"ק שהם אלה (רח"ו).

⁶ בינה שנעשה בינה אלקים (רח"ו).

⁷ כי בינה אינה נקרא אלהים רק בעת התלבשות ומלכות אין לה ו"ק להתבלש בהם בקישוט שנעשים לה ו"ק אז (רח"ו).

⁸ מן הז"א אל המלכות (מ"מ).

⁹ מלוה מלבושיה (ד"א), ומקשטת למלכות [רש"ב] (נ"א), עי' כללים ח"א קג ע"ג, דע"ה ח"ב קד ע"ג וקכא ע"ג. עי' ע"ח שער מ' פרק ח'.

¹⁰ שמסתיימים בזכר (רח"ו).

¹¹ שאז נעשים זכר (רח"ו).

¹² ונעשית אלהים כמו בינה (רח"ו).

¹³ מתחילה נק' אדני' לשון נקבה, ועתה שקיבלה קישוטי אימא הנקרא עלמא דדכורא, נק' גם המלכות אדון, לשון זכר (מ"מ).

¹⁴ שהיא מ"ה (רח"ו).

¹⁵ א"י (רח"ו).

¹⁶ ביסוד הדכר (רח"ו).

¹⁷ צפומאי (לפ"ו).

¹⁸ נמחק צהגרות הגר"א.

בראשית

בית אלהים למהוי אלהים כגוונא דיליה¹ ובמאי
(שם) בקול רנה ותודה המון חונג²
א"ר אלעזר שתיקה <דילי> (דיליה) בנא
מקדשא לעילא³ ובנא מקדשא לתתא⁴ ובודאי
[מלה בסלע משתוקא בתרין מלה] (משתוקא
בשתיים ומלה) בסלע מה דאמרנא ואתערנא ביה
משתוקא בשתיים מה דשתיקנא [דאברו] (ואברו)
<ואיבנו> תרין עלמין כחדא⁵

אמר רבי שמעון מכאן ולהלאה שלימו דקרא
דכתיב (ישעיה מ כו) המוציא⁶ במספר⁷ צבאם
תרין דרגין אינון דאצטריך למהוי רשים כל חד
מנייהו חד דא דאתמר מ"ה וחד מ"י דא עלאה
ודא תתאה⁸ דא עלאה רשים ואמר⁹ המוציא
במספר צבאם המוציא ההוא דאשתמודע¹⁰ ולית
כוותיה כגוונא דא המוציא לחם מן הארץ¹¹
המוציא ההוא דאשתמודעא דא דרגא תתאה
וכלא חד במספר שתיין¹² רבוא אינון דקיימין
כחדא ואפיקו חילין לזינייהו דלית לון חושבנא¹³
[כגוונא דא] לכלם בין אינון שתיין בין כל חילין
דילהון בשם יקרא

מאי בשם יקרא אי תימא דקרא לון בשמתהון
לאו הכי הוא¹⁴ <דאם כן בשמו מבעי ליה> אלא
בזמנא דדרגא דא¹⁵ לא סליק <בשמא> (<נ"א>
לעילא¹⁶) ואקרי מ"י¹⁷ לא אוליד ולא אפיק

אמר רבי אלעזר, השתיקה שלי בנתה
מקדש למעלה ובנתה מקדש למטה, ובודאי
דיבור בסלע משתיקה בשתיים. דיבור בסלע
- מה שאמרתי והתעוררתי בו, שתיקה
בשתיים - מה ששתיקתי שנבראו ונבנו שני
עולמות יחד.

אמר רבי שמעון, מכאן והלאה שלמות
הכתוב, שכתוב "המוציא במספר צבאם",
שתי דרגות הן, וכל אחת מהן צריכה להיות
רשומה. אחת זה שנאמר "מה", ואחת "מי".
זו עליונה וזו תחתונה. זו העליונה רשומה,
ואומר "המוציא במספר צבאם", "המוציא"
- אותו שנודע ואין כמותו, כדוגמת זה
המוציא לחם מן הארץ. "המוציא" - הוא
שנודע, זו הדרגה התחתונה, והכל אחד.
"במספר" - ששים רבוא הם שעומדים יחד,
והוציאו צבאות למיניהם שאין להם
חשבון. (כדוגמת זה) "לכולם" - בין אותם
הששים ובין כל צבאותם "בשם יקרא".

מה זה "בשם יקרא", אם תאמר שקרא
להם בשמותם, זה אינו כן, שאם כן היה
צריך להיות בשמו. אלא בזמן שהדרגה הזו
לא עולה בשם (למעלה) ונקראת "מי", לא
מולידה ולא מוציאה נסתרים למינה, אף על

¹ עי' הגהות רח"ו הובא בסוף הספר.

² עי' אריכות ביהל אור.

³ ר"ק דבינה בז"א בנוק' (רח"ו). מכאן דעיקר קדושת לימוד הקבלה ומעלתו הוא לדבר בבחינות שלמעלה
דווקא ולא של מטה, כדי לתקן ולעורר באורותיהם של מעלה (דע"ה ח"א נז ע"ב) ועי' דע"ה ח"ב קנה ע"ד,
ועי' זוהר הרקיע.

⁴ ר"ק דז"א בנוק' (רח"ו).

⁵ עי' שער מאמרי רשב"י הוא בסוף הספר.

⁶ מלכות (רח"ו).

⁷ בינה (רח"ו).

⁸ הנה ב' מדרגות אלו, ראש הבנין העליון וסופו, העליון להשפיע והתחתון לקבל. העליון נעלם, והתחתון
נגלה כו' (שער מאמרי רשב"י).

⁹ שמות קסח ע"ב וקלח ע"ב (הערת הזוהר) פקודי רלא ע"ב (דפ"א).

¹⁰ פי' כל מילין דאינון באתגליא כתובין, עיין תרומה קסח ע"ב ובגליון פ' פקודי (ד"א).

¹¹ סוד המוציא לחם מן הארץ (ד"א).

¹² ר"ק שנחשב שם (רח"ו).

¹³ בעולמות ב"ע (רח"ו).

¹⁴ אחר שיצא אין שייך קריאת שם (רח"ו).

¹⁵ בינה (רח"ו).

¹⁶ חכמה (רח"ו).

¹⁷ פי' קודם אצילות ו"ק דז"א שהתלבש בו בינה (רח"ו).

בראשית

טמירין לזיניה¹ אע"ג דכלהו הוה טמירין ביה כיון דברא אלה ואסתלק בשמיה ואקרי אלהים כדין בחילא דשמא דא אפיק לון² בשלימו ודא הוא בשם יקרא³ בההוא שם דיליה קרא ואפיק⁴ כל זינא וזינא לאתקיימא בשלימותיה כנוונא דא (שמות לא ב) ראה קראתי בשם אדכרנא שמי לאתקיימא בצלאל על קיום⁵ אשלמותיה

מרב אונים (ישעיה מ כו) מאי מרב אונים⁶ דא ריש דרגין⁷ דסליקו ביה כל רעותין⁸ ואסתלקו ביה

ב/ב

בארה סתים ואמיין כ"ח⁹ דא רוא דעלמא עלאה¹⁰ דאסתלק בשם אלהים כדקאמרן איש לא נעדר מאינון שתין רבוא דאפיק בחילא דשמא ובגין דאיש לא נעדר בכל אתר דמיתו ישראל ואתענשו בחובייהו אתמנון ולא אעדר מאינון¹¹ שתין רבוא אפילו חד בגין למהוי כלא דיוקנא חדא כמה דאיש לא נעדר לעילא אף הכי לא נעדר לתתא

בראשית רב המנונא סבא אמר¹² אשכחן אתוון בהפוכא¹³ בי"ת בקדמיתא ולבתר ב' בקדמיתא היינו בראשית ברא לבתר אל"ף בקדמיתא ולבתר אל"ף בקדמיתא היינו אלהים את לבתר אלא כד בעא קב"ה¹⁴ למעבד עלמא¹⁵

גב שכולם היו טמונים בה. כיון שברא "אלה" והתעלה בשמו ונקרא אלהים, אז בכח השם הזה הוציא אותם בשלמות. וזהו "בשם יקרא", באותו השם שלו קרא והוציא כל מין ומין שיתקיימו בשלמותו. כדוגמת זה "ראה קראתי בשם", הזכרתי שמי שיתקיים בצלאל על קיום שלמותו.

"מרב אונים", מה זה "מרב אונים", זה ראש הדרגות, שעולים בו כל הרצונות, ועליתם בו

בדרך סתום. "ואמיין כח" - זה סוד העולם העליון שהתעלה בשם אלהים, כמו שאמרנו. "איש לא נעדר" - מאותם ששים רבוא שהוציא בכח השם. ומשום שאיש לא נעדר, בכל מקום שמתו ישראל ונענשו בחטאייהם, נמנו ולא נעדר מאותם ששים רבוא אפילו אחד, כדי להיות הכל צורה אחת. כמו שאיש לא נעדר למעלה, אף כאן לא נעדר למטה.

"בראשית". רב המנונא הזקן אמר, מצאנו אותיות בהפוך, בי"ת בהתחלה ואחר כך. ב' בהתחלה היינו "בראשית", "ברא" לאחר מכן. אל"ף בהתחלה ואחר כך. אל"ף בהתחלה היינו "אלהים", "את" לאחר מכן. אלא כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות את העולם, כל האותיות היו סתומות, ואלפיים

¹ פירוש לא הוציא האורות הטמונים בו למיניהם. הרשב"ב (נ"א).

² עיבור ב' (רח"ו).

³ והשם קאי אבינה עצמה לא על החילות (רח"ו).

⁴ ע"י קריאת השמות קשר אותן בשורשן העליון ויחד אותם למעלה, וכמ"ש בתיקונים תיקון מ"ט ותי"נ ז ע"ש. ועי"ז נמשך עליהם אור וקדושה משורשם העליון שבקודש הקדשים, ועי"ז נבררו ויצאו מהרע לגמרי (דע"ה ח"ב לה ע"ד).

⁵ שהמשיך לו שפע מאותיות השם (רח"ו).

⁶ פקודי רלא ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ אבא חכמה (רח"ו).

⁸ דאימא זוזין (רח"ו).

⁹ ומשם נמשך הטיפה להוציא הקצוות (רח"ו).

¹⁰ אימא כ"ח מ"ה (רח"ו).

¹¹ קכג ע"ב ושמות כב ע"א (דפ"ק).

¹² הוקשה לו כפל והפוך הא"ב (רח"ו).

¹³ הרגיש ב' קושיות, אם היפוך האותיות כי הב' קודם לא', ואם כפול האותיות, ב' פעמים ב', וב' פעמים א', זה לאמר שכשרצה הקב"ה שהיא הבינה להוציא הו"ק הנקרא עלמא, ומשם נשתלשלו המדרגות עד העולם הזה השפל, היו כל האותיות סתומות בבניה כי שם נצטיירו ונרשמו וכו' (זהר הרקיע).

¹⁴ בינה (רח"ו).

¹⁵ ו"ק (רח"ו ונ"א).

בראשית

כל אתוון הוּו סתימין¹ ותריין אלפיין שניין² עד דלא ברא עלמא הוּוה מסתכל קב"ה³ ואשתעשע בהו⁴ כד בעא למברי עלמא אתו⁵ כל אתוון קמיה⁶ מסופא⁷ ארישייהו⁸ שריאת את ת למיעל ברישא אמרה רבון עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא חותמא דגושפנקא⁹ דילך אמ"ת ואת אתקריאת אמ"ת¹⁰ יאות למלכא למשרי באת אמ"ת ולמברי בי עלמא אמר לה קב"ה יאות אנת וזכאה אנת אלא לית אנת כדאי למברי כך עלמא הואיל ואת זמינא למהוי רשים¹¹ על מצחיך¹² דגוברין מהימנין דקיימו אורייתא מאל"ף ועד תי"ו וברשימו דילך ימותון ועוד דאנת חותמא דמות הואיל ואת כך לית <אנת> (אנא) כדאי למברי כך עלמא [מיד נפקת]¹³

עאלת את ש קמיה¹⁴ אמרה קמיה רבון עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דבי אתקרי שמך שד"י ויאות למברי עלמא בשמא קדישא אמר לה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת¹⁵ אבל הואיל

שנה טרם שברא את העולם היה מסתכל הקדוש ברוך הוא ומשתעשע בהן.

כשרצה לברוא את העולם, באו לפניו כל האותיות מסופם לראשם. התחילה האות ת' להכנס בראש. אמרה, רבון העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני תשלום חותם שלך אמ"ת, ואתה נקראת אמ"ת, ראוי למלך להתחיל באות אמ"ת ולברוא בי את העולם. אמר לה הקדוש ברוך הוא, את ראויה ואת זכאית, אלא שאינך כדאית לברוא כך את העולם, הואיל ואת עתידה להיות רשומה על מצחי האנשים הנאמנים שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו, וברושם שלך ימותו. ועוד, שאת חותם המות. והואיל ואת כך, אינך כדאית לברוא כך את העולם. מיד יצאה.

נכנסה האות ש' לפניו. אמרה לפניו, רבון העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי נקראת שמך שד"י, וראוי לברוא את העולם בשם קדוש. אמר לה, את ראויה ואת טובה ואת אמת, אבל הואיל והאותיות של הזיוף נוטלים אותך להיות עמהם, איני

¹ ביסוד דידה (רח"ו). היינו בבינה – א"ם (נ"א).

² חר"ב דז"א (רח"ו).

³ אמא (רח"ו).

⁴ בפ' תרומה קסא ע"א ובז"ח רות ריש פ' ע"ד ובמדרש ויק"ר ריש פ' יט וע"ש עוד בציונים (לש"ו), ועי' אריכות ביהל אור.

⁵ מקץ רד ע"א ויגש רה ע"ב (הערת הזוהר).

⁶ כל האותיות נכללו באות ב', ולכן נברא העולם בו (הקדו"ש סח ע"א ע"ש). ועי' לקמן ג ע"א מש"כ בשם השער מאמרי רשב"י על אות נ'.

⁷ הענין כי העולם הנזכר בכאן הם סוד ז' ימי בראשית דז"א ואותיות גנוזות בבית [אצ"ל בבינה] והיא הבורא אותיות של ת"ת ומלכות ותמן קיימי, ונכנסו בסדר תשר"ק אתוון הן בהיפוכו. תיקונים דף עד (רח"ו).

⁸ להיות האותיות בבינה שהיא נקבה, ואותיות בה בהיפוך, לכך באו כך, שראש לכולם הבינה היא סופם בחמכה, ואחר שגלגול זה היה בבינה לכך אתו מסופא ארישייהו (אור יקר). עי' בתיקונים דף עד ותמצא טעם למה באים למפרע (ד"א). כי האותיות נבראו בבינה, א' תחילה ואח"כ כולם על הסדר, ונמצאת ת' אחרונה עומדת בפתח הבינה, ע"כ יצאה ראשונה – א"ם (נ"א). עי' תיקו"ז יז ע"א: והמשכילים יזהירו אלין אינון אתוון דהוה לון שכל לאעלא קדם מלכא כל חד על תקוניו מסטרא דגבורה עאלו כלהו למפרע בגין דאיהי דרועא שמאלא תשר"י ודא איהו בראש"ת בא' תשר"י בגין דבמדת הדין אתברי עלמא, ע"כ.

⁹ חותם הטבעת (דפ"א).

¹⁰ ראשי אותיות וסופן ואמצען אמת והוא ת"ת ר"ל המכריע בג' קוים דהיינו ת"ת ודעת ובינה ליסוד ואמר שיבא ז"א ע"י מכריע אחרון דבינא יסוד (רח"ו).

¹¹ פי' כי הדינים גוברים ביסוד אמא ולא יתקיים העולם כי הם (חסר) דעתו קצת לשמא (רח"ו).

¹² פי' ביחזקאל (ט ד) והתוית תו על מצחות וכו' (ד"א), ועי' שבת נה ע"א.

¹³ עי' אריכות במאמרי רשב"י.

¹⁴ צורת ש' מורה על ג' אבות המתייחדים במלכות ע"י יסוד כמד"א כרוה נדיבי העם במחוקק דא יסוד והוא יסוד נקודת ציון שבה הנעשים ע"י האבות הנכנסים לה ביסוד ונעשים לה נקודה זה כנגד יסוד כדי שיכנסו בה היסוד הקודש בסוד בתולה שפתחה סתום ובעלה עושה אותה כלי וזה באר חפרוה שרים חפרוה ממש כרוה נדיבי העם כרוה ממש ולפי' נקרא שדי המורה על היסוד כנודע (זוהר הרקיע).

¹⁵ "יאות אנת" כנגד חסד. "וטב אנת" כנגד גבורה. "וקשוט אנת" כנגד ת"ת (זהר הרקיע).

בראשית

ואתוון דזיופא¹ נטלין לך למהוי עמהון לא בעינא למברי בך עלמא דבגין דלא אתקיים שקרא אלא אי יטלון לך ק"ר מכאן מאן דבעי למימר שקרא² יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים ליה שקרא דהא³ את ש' את קשוט איהו את קשוט דאבהתן דאתייהדו בה ק' ר⁴ אתוון דאתהזיואו על סטרא בישא אינון ובגין לאתקיימא נטלי את ש' בגווייהו הוי קשר כיון דחמאת הכי נפקת מקמיה⁵

עאלת את צ'⁶ אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא (דאנא בי) <דבי> חתימין צדיקים ואנת דאתקריאת צדיק בי רשים דכתיב (תהלים יא ז) כי צדיק יהו"ה צדקות אהב ובי יאות למברי עלמא אמר לה צדי צדי אנת וצדיק אנת⁷ אבל אנת צריך למהוי טמירא לית אנת צריך לאתגלייא כל כך בגין דלא למיהב פתחון פה לעלמא מאי טעמא ל' איהי אתיא י' דשמא (דברית) קדישא ורכיב עלה ואתאחד בהדהורוא דא כד ברא קב"ה לאדם הראשון⁸ דו פרצופין בראו ובגין כך אנפוי דיו"ד מהדר לאהורא כגוונא דא צ'⁹ ולא אתהדרו אנפין באנפין כגוונא דא צ' אסתכל לעילא כגוונא דא צ' אסתכלת לתתא כגוונא דא צ' אמר לה קב"ה תו¹⁰ דאנא זמין¹¹ לנסרא לך ולמעבד לך אפין באפין אבל באתרא אהרא תסתלק נפקת מקמיה ואזלת¹²

רוצה לברוא בך את העולם, שהרי השקר לא יתקיים אלא אם ק' ר' יטלו אותך. מכאן, שמי שרוצה לומר שקר יקח יסוד של אמת בהתחלה ואחר כך יקיים את השקר, שהרי האות ש' היא אות אמת, אות האמת שהתיחדו בה האבות. ק' ר' הם האותיות שנראו על הצד הרע, וכדי להתקיים לקחו את האות ש' בתוכן, ונהיה קשר. כיון שראתה כך, יצאה מלפניו.

נכנסה האות צ'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני (שבי) בי חתומים הצדיקים, ואתה שנקראת צדיק רשום בי, שכתוב "כי צדיק ה' צדקות אהב", ובי ראוי לברוא את העולם. אמר לה, צדי, צדי את וצדיק את, אבל את צריכה להיות טמונה, אינך צריכה להתגלות כל כך כדי שלא לתת פתחון פה לעולם. מה הטעם, ל' היא, ובאה [האות] י' של השם של הברית הקדוש ורוכב עליה ונאחז עמה. וזה הסוד, כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, ברא אותו בב' פרצופים, ולכן הפנים של יו"ד חוזר לאחור כמו זה צ, ולא חוזרים פנים בפנים כמו זה צ, מסתכל למעלה כמו זה צ, מסתכל למטה כמו זה צ. אמר לה הקדוש ברוך הוא עוד, שאני עתיד לנסר אותך ולעשות אותך פנים בפנים, אבל במקום אחר תתעלי. יצאה מלפניו והלכה.

¹ אתוון דזיופא הם ק"ר, כי ק' דוגמת ה' מזוייפת, כקוף בפני אדם. ור' דוגמת ד' מזוייפת (זהר הרקיע).

² ויקהל רטו ע"ב (הערת הזוהר).

³ בראשית נג [כז – דפ"ק] ע"ב מקץ רד ע"א תרומה קנב ע"א (ד"א).

⁴ פקודי רסד ע"א תרומה קמח ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ עי' אריכות במאמרי רשב"י.

⁶ הצדיקים חתומין באות ברית קודש הרומז לצדיק יסוד עולם, כי אם אינם שלימין בו, אפילו יקיימו כל התורה אינם נקראים צדיקים. וגם בינה שהוא רבון דעלמא בסוד רשום, שהרי עלמא דאתי אסתיים בדכורא שהוא יסוד צדיק, וז"ש דאנת אתקריאת צדיק בי רשום, דכתיב כי צדיק ה' צדקות אהב, שהם נו"ה הנקרא צדקות, ובינה נתפשט עד הוד, וזהו צדקות אהב וראוי שיברא העולם במדתו (זהר הרקיע).

⁷ ז"ס וחכם באחור ישבחנה כי חכם שהיא חכמה השביח את הבינה והאיר בה בסוד אב"א וגם ז"ס הנזכר כאן בצורת אות צ' שהם או"א יו"ד ונו"ן (ע"ח שער הכללים פרק א', וכן עי' בהגר"א בספד"צ ב ע"ב ד"ה לא הו), ועי' ע"ח שער כה פרק א' ביחס לצ' דצלם.

⁸ אדה"ר חכמה עיין פ' אמור פח ע"ב והיינו יו"ד דרכיב על נו"ן בינה ובקדמיתא לא הוו משגיחין אפין באפין ע' בספרא דצניעותא קעו ע"ב והאזינו רצב ע"ב (ד"א).

⁹ עי' ב"י או"ח סי' כה שהוא בצורת צ.

¹⁰ תוב (דפ"ו).

¹¹ בראשית כא [כח – דפ"ק ודפ"א] ע"א (ד"א).

¹² עי' אריכות במאמרי רשב"י.

בראשית

עאלת את פ¹ אמרה קמיה רבון עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דהא פורקנא דאנת זמין למעבד בעלמא בי רשים ודא הוא פדות² ובי יאות למברי עלמא אמר לה יאות אנת אבל כך אתרשים פשע בטמירו כנוונא דחיויא³ דמחי ואעיל רישיה בין גופיה הכי מאן דחב כפיף רישיה ואפיק ידוי וכן ע (פשע) עון אע"ג דאמרה דאית בי⁴ ענוה אמר לה קב"ה לא אברי כך עלמא נפקת מקמיה⁵

עאלת את ס אמרה קמיה רבון

ג/א

עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דאית בי סמיכא לנפלין דכתיב (תהלים קמה יד) סומך יהו"ה לכל הנופלים אמר לה על דא אנת צריך לאתרך ולא תזוו מניה אי את נפיק מאתרך מה תהא [עליהו] דאינון נפילין הואיל ואינון סמיכין עלך מיד נפקת [מקמיה]⁷

עאלת את נ אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דבי כתיב (שמות טו יא) נורא תהלות ותהלה דצדיקים נאוה תהלה⁸ אמר לה נו"ן תוב לאתרך דהא [בגינדן] [בגין כך] תבת סמ"ך לאתרה והוי סמ"ך עליה מיד תבת לאתרה ונפקת מקמיה⁹

נכנסה האות פ'. אמרה לפניו, רבון העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שהרי הישועה שאתה עתיד לעשות בעולם רשומה בי, וזו היא פדות, ובי ראוי לברוא את העולם. אמר לה, ראויה את, אבל כך רשום פשע בדרך סתום. כמו שהנחש שמכה ומכניס ראשו בין גופו, כך מי שחוטא כופף ראשו ומוציא ידיו. וכן ע' עוון, אף על גב שאמרה שיש בי ענוה, אמר לה הקדוש ברוך הוא, לא אברא בך את העולם. יצאה מלפניו.

נכנסה האות ס'. אמרה לפניו, רבון

העולמים, נוח לך לברוא בי את העולם, שיש בי סמיכה לנופלים, שכתוב "סומך ה' לכל הנופלים". אמר לה, על כן את צריכה את מקומך ואל תזוזי ממנו. אם את יוצאת ממקומך, מה יהיה על אותם הנופלים, הואיל והם סומכים עליך. מיד יצאה מלפניו.

נכנסה האות נ'. אמרה לפניו, רבוננו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי כתוב "נורא תהלות", ותהלה לצדיקים נאוה תהלה. אמר לה, נו"ן שובי למקומך, שהרי בשבילך שבה סמ"ך למקומה ותהיי

¹ הנה הרגיש שתי קושיות אחת היפוך האותיות ב' קודם א', ועוד כפל האותיות, שני פעמים א' ושני פעמים ב'. ולז"א שכשרצה הקב"ה, שהוא הבינה, להוציא שש קצוות הנקראת עלמא כנודע, ומשם נשתלשלו המדרגות עד עולם הזה השפל, היו כל האותיות סתומות בבינה, כי שם נצטיירו ונרשמו האותיות, ולא יצאו לחוץ עדין (שער מאמרי רשב"י, עיי"ש אריכות, ועי' זוהר הרקיע).

² יש הפרש בין גאולה לפדיון, כי גאולה בעלמא דדכורא, אם יגאלך טוב יגאל, שהוא יסוד הנק' טוב. ופדיון בעלמא דנוקבא, ונתן פדיון נפשו, נפש דדוד, ונמשך פדיון זה מפה שבמלכות, וזהו סוד פ' פ"ה, ופ' זו יש בה מסטרא אחרא, כי אין פדיון אלא על ידי דבר אחר שיכנס במקומו לפייס סט"א, כד"א פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר וכו' ולפיכך אתרשים בה פשע בטמירו (שער מאמרי רשב"י).

³ פ' כנחש שנושך וחוזר למקומו ומרמה שלא עשה כלום כך אתה מראה סימני טהרה שאתה פודה ואינך פודה אלא בתמורה וכופר (רח"ו).

⁴ ציה (דפ"ו).

⁵ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י.

⁶ ו ע"א (דפ"ק).

⁷ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: הנה בינה יש לה שתי בחינות, אם בחי' ס' סתומה, והיא כד יתבא רביעה על בנין (עי' ח"ב קכז ע"א), ואז מתפשט עד הוד. ואם בחינת ס' בהעלותה בחכמה ונגזת החכמה בתוכה, ואז לא יתבא על בנין. ובזמן הגלות, מסתלקת האם מעל הבנים בעו"ה, והבנים נופלים. ובעלותה למעלה בחכמה בסוד ס', משם משפעת אור לבנים וסומכת אותם בגלות. ואלו לא היה לבינה בחינה זו, להתעלות להיות היכל לחכמה, לא היה תקומה ח"ו לבנים העליונים בנופלים בגלות, ולא היה להם סמך וכו'.

⁸ עי' שער מאמרי רשב"י.

⁹ עי' אריכות בזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: האותיות אורות מבהיקין מאירים ומזהירים, וכונת כל אחת באומרה שיברא בה העולם הוא התפשטות אורה והתגלותה בתחתונים. ואלו היה אור נו"ן מתפשט ויורד למטה בתחתונים, היתה מתרחקת מאד מאור סמ"ך. ולהיות כי היא לית לה מגרמה כלום אלא מאי

בראשית

סמוכה עליה. מיד שבה למקומה ויצאה מלפניו.

נכנסה האות מ'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי נקראת מלך. אמר לה, כך הוא ודאי, אבל לא אברא בך את העולם, משום שהעולם צריך מלך. שובי למקומך את ול' וכ', שהרי לא ראוי לעולם לעמוד בלי מלך.

באותה שעה ירדה מלפניו האות כ' מעל כסא כבודו. הזדעזעה ואמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני כבודך. וכשירדה כ' מעל כסא כבודו, הזדעזעו מאתיים אלף עולמות, והזדעזע הכסא, וכל העולמות הזדעזעו ליפול. אמר לה הקדוש ברוך הוא, כ"ף כ"ף, מה את עושה כאן, שלא אברא בך את העולם. שובי למקומך, שהרי בך כליה, "כלה ונחרצה" נשמע, שובי לכסאך ותהיי שם. באותה שעה יצאה מלפניו ושבה למקומה.

נכנסה האות י'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני ראשית השם הקדוש, וראוי לך לברוא בי את העולם. אמר לה, די לך שאת חקוקה בי ואת רשומה בי, וכל רצוני עולה בך, אינך ראויה להעקר משמי.

נכנסה האות ט'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני נקראת בי טוב וישר. אמר לה, לא אברא בך את העולם, שהרי טובך סתום בתוכך וצפון בתוכך, זהו שכתוב "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". הואיל וגנוז

עאלת את מ אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דבי אתקריאת מלך¹ אמר לה הכי הוא ודאי אבל לא אברי בך עלמא בנין דעלמא אצטריך למלך תוב לאתרך את ול וכ דהא לא יאות לעלמא למיקם בלא מלך²

בההיא שעתא נחת מן קדמוהי את כ מעל כורסי יקריה³ אזדעזע ו אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא כבודך וכד נחתת כ מעל כורסי יקריה אזדעזעו מאתן⁴ אלף עלמין ואזדעזעו כורסייא וכלהו עלמין אזדעזעו למנפל אמר לה קב"ה כ"ף כ"ף מה את עביד הכא דלא אברי בך עלמא תוב לאתרך דהא בך כליה (ישעיה י כג) כלה ונחרצה⁵ אשתמע תוב לכרסייך והוי תמן בההיא שעתא נפקת מקמיה ותבת לדוכתה⁶

עאלת את י אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא שירותא דשמא קדישא ויאות לך למברי בי עלמא⁷ א"ל די לך דאנת חקיק בי ואנת רשים בי וכל רעותא די לי בך סליק לית אנת יאות לאתעקרא מן שמי⁸

עאלת את ט אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא בי אתקריאת טוב וישר אמר לה לא אברי בך עלמא דהא טובך סתים בגוון וצפון בגוון הה"ד (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך הואיל וגנוז בגוון

דנקטא מלעילא, ברדתה למטה לא תוכל לעמוד מפני ריחוקה מאור סמך הסומכת אותה, ולכן אמר לה שתשוב למקומה ויהיה לה מאור סמך ועזר בימי נפלה בגלות.

¹ מ' פתוחה סוד מלכות, בהתפשט אור בינה בתוכה, ואז מולכת בתחתונים (שער מאמרי רשב"י).

² עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע.

³ בריאה (ד"א).

⁴ ח ע"ב (דפ"ק).

⁵ פ"י כי נודע דאות ק' הוא כתר וידעת מ"ש לקמן דף כג כד דאין דינא עלאת העילות אתמר ביה ואין מידי מציל (רח"ו).

⁶ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י וזוהר הרקיע.

⁷ חכמה שבז"א, שירותא ממאי דאתגלייא הוי, ולפיכך נקראת שירותא, והיא היר"ד שבשם. ורצתה שיתגלה אורה בתחתונים, ושיברא בה העולם, והשיבה כי היא נעלמת מאד, ואין ראוי שיתגלה אורה בתחתונים, כי אף בשם בן ארבע לא היה ראוי שיתגלה בו לרוב העלמה, ודי שנגלה בו לבד, ואין ראוי לגלותה יותר, כי אין העולם כדאי להשתמש באור הזה (שער מאמרי רשב"י).

⁸ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: "את חקיק בי" יורה על חכמה דבז"א. "ואנת רשים בי" יותר דק, כעין רשימא בעלמא, יורה על מוחא דאבא, יו"ד דתלייא ממלא קדישא. "וכל רעותא די לי בך סליק" כנגד מוחא סתימא, אשר שם הרצון העליון.

⁹ יסוד (ד"א). ועי' שער מאמרי רשב"י: שהוא תשיעי מלמעלה למטה ונקרא טוב כד"א אמרו צדיק כי טוב. תרומה קנב ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

לית ביה חולקא לעלמא דא דאנא בעי למברי
אלא בעלמא דאתי¹ ותו דעל דטובך גנוז בגוון
יטבעון תרעי <שפתים> דהיכלא הה"ד (איכה ב
ט) טבעו בארץ שעריה² ותו דח לקבלך³ וכד
תתחברון כחדא הא ח"ט ועל דא אתוון אלין לא
רשימין בשבטין קדישין מיד נפקת מקמיה⁴

עאלת את ז אמרה ליה רבון עלמא ניהא קמך
למברי בי עלמא דבי נשרין בניך שבת דכתיב
(שמות כ ח) זכור את יום השבת לקדשו אמר לה
לא אברי כך עלמא דאנת אית כך קרבא⁵
וחרבא דשננא ורומחא דקרבא כנוונא דנו"ף⁶
[מיד] נפקת מקמיה⁷

עאלת את ו אמרה קמיה רבון עלמא ניהא
קמך למברי בי עלמא דאנא את משמך אמר לה
ו אנת וה די לכון דאתון אתוון דשמי דאתון ברזא
דשמי וחקיקין וגליפין בשמי ולא אברי בכו
עלמא⁸

עאלת את ד ואת ג⁹ אמרו אוף הכי אמר אוף
לון די לכון למהוי דא עם דא דהא מסכנין לא
יתבטלון מן עלמא וצריכין לגמול עמהון טיבו
דל"ת איהו מסכנא גימ"ל גומל לה טיבו לא
תתפרשון דא מן דא ודי לכון למיזן דא לדין¹⁰

עאלת את ב¹¹ אמרה ליה רבון עלמא ניהא
קמך למברי בי עלמא דבי מברכאן לך לעילא

בתוכך, אין בו חלק לעולם הזה שאני רוצה
לברוא אלא בעולם הבא. ועוד, על שטובך
גנוז בתוכך יטבעו שערי ההיכל, זהו שכתוב
"טבעו בארץ שעריה". ועוד, שח' כנגדך,
וכשתתחברו יחד הנה ח"ט, ועל כן
האותיות הללו לא רשומות בשבטים
הקדושים. מיד יצאה מלפניו.

נכנסה האות ז'. אמרה לו, רבוננו של
עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי
שומרים בניך את השבת, שכתוב "זכור את
יום השבת לקדשו". אמר לה, לא אברא כך
את העולם, שבך יש קרב וחרב חדה ורומח
של קרב כמו שלנו"ן. מיד יצאה מלפניו.

נכנסה האות ו'. אמרה לפניו, רבוננו של
עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם,
שאני אות משמך. אמר לה, וא"ו, את וה' די
לכם שאתם אותיות של שמי, שאתם בסוד
של שמי, וחקוקות וגלופות בשמי, ולא
אברא בכך את העולם.

נכנסה האות ד' והאות ג'. אמרו אף כך.
אמר אף להן, די לכן להיות זו עם זו, שהרי
העניינים לא יתבטלו מן העולם, וצריכים
לגמול עמהם חסד. דל"ת הוא העני, גימ"ל
גומלת לה חסד. אל תפרדו זו מזו, ודי לכן
לזון זו את זו.

נכנסה האות ב'. אמרה לו, רבוננו של
עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי
מברכים אותך למעלה ולמטה. אמר לה
הקדוש ברוך הוא, הרי ודאי שבך אברא את

¹ שמות קנב ע"א (הערת הזוהר).

² עי' שער מאמרי רשב"י.

³ צינור המותרות (ד"א). עי' שער מאמרי רשב"י: האבר הקדוש העליון יש לו שתי צנורות: האחד מזריע
זרע קודש, והצינור השני דוחה המותרות. ומותרות אלו הם שורש הדינים, וכמ"ש בספר הכוונות בדרוש
יפנה ויטול, וכו' ושתי הצנורות האלו הם סמוכין זה לזה, כי אין ביניהם אלא כקליפת השום, וכנגדם ח' וט',
זה קדש וזה חול, וזמ"ש "דהא ח' לקבלך", כי הם סמוכין זה לזה, ובדבר מועט אפשר להתערב קדש בחול
ח"ו, ולפיכך אין ראוי לברא העולם בבחי' זו.

⁴ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע.

⁵ "קרבא וחרבא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "חרבא".

⁶ ק' (הגהות הגר"א).

⁷ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: ז' מורה על היות המלכות
עטרת בעלה, בסוד י' על ו' כנודע (תיקו"ז יז ע"ב). וזהו זכור את יום השבת, להעלותו לעולם הזכר, ולקדשו
להיות עטרת בעלה, בצנור הקדש, וכו' להעלות "את", שהיא נקבה, בעולם הזכר.

⁸ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע.

⁹ תרי פלגי (ד"א).

¹⁰ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע.

¹¹ נתיב לא ידעו, באר עליון קנ"א ב"ן, באר תחתון הו"ה אדנ"י הו"ה אלוקים, וזה נותן קיום לעולמות
שהם ה' אורות ח"ב (ד"א), עי' פע"ח ק"ש יא.

בראשית

ותתא אמר לה קב"ה הא ודאי בך אברי עלמא
ואת תהא שירותא למברי עלמא¹

קיימא את א לא עאלת אמר לה קב"ה אל"ף
אל"ף למה לית אנת עאלת קמאן כשאר כל
אתון² אמרה (ליה) <קמיה> [רבון עלמא בנין
דהמינא] כל אתון נפקו מן קמך בלא תועלתא
מה אנא אעביד תמן ותו דהא

ג/ב

יהיבת לאת בי"ת נבזבזא רברבא דא ולא
יאות למלכא עלאה לאעברא נבזבזא דיהב
לעבדוי ולמיהב לאחרא אמר לה קב"ה אל"ף
אל"ף אע"ג דאת בי"ת בה אברי עלמא את תהא
ריש לכל אתון³ לית בי יחודא אלא בך⁴ בך
ישרון כל חושבנין וכל עובדין דעלמא וכל יחודא
לא הוי אלא באת אל"ף

[ועבד קב"ה] [ועתיד קב"ה למעבד] אתון
[אתון]⁵ עלאין רברבן ואתון תתאין זעירין⁶
ובנין בך⁷ בי"ת בי"ת בראשית ברא אל"ף אל"ף
אלהים את אתון מלעילא ואתון מתתא וכלהו
כחדא הוו מעלמא עלאה ומעלמא תתאה

בראשית רבי יודאי אמר מאי בראשית
בחכמ"ה דא חכמ"ה דעלמא קיימא [עלה]
לאעלא גו רזין סתימין עלאין⁸ והכא אנליפי¹⁰
שית סטרין רברבין¹¹ עלאין דמנהון נפיק כלא

העולם, ואת תהיי הראשית לברוא את
העולם.

עמדה האות א' ולא נכנסה. אמר לה
הקדוש ברוך הוא, אל"ף אל"ף, למה אינך
נכנסת לפני כשאר כל האותיות. אמרה לו,
רבוננו של עולם, משום שראיתי שכל
האותיות יצאו מלפניך בלי תועלת, מה אני
אעשה שם. ועוד, שהרי

נתת לאות ב' אוצר גדול זה, ולא ראוי
למלך עליון להעביר אוצר שנתן לעבדו
וליתנו לאחר. אמר לה הקדוש ברוך הוא,
אל"ף אל"ף, אף על גב שאברא את העולם
באות בי"ת, את תהיי הראש לכל האותיות.
אין בי יחוד אלא בך. בך יתחילו כל
החשבונות וכל מעשי העולם, וכל יחוד לא
יהיה אלא באות אל"ף.

ועשה הקדוש ברוך הוא אותיות עליונות
גדולות, ואותיות תחתונות קטנות. ולכן
בי"ת בי"ת "בראשית ברא", אל"ף אל"ף
"אלהים את". אותיות מלמעלה ואותיות
מלמטה, וכולן יחד הן מהעולם העליון
ומהעולם התחתון.

"בראשית". רבי יודאי אמר, מה זה
בראשית, בחכמ"ה. זו החכמ"ה שהעולם
עומד עליה להכנס לתוך סודות סתומים
עליונים. וכאן נחקקו ששה צדדים גדולים
עליונים שמהם הכל יוצא, שמהם נעשו

¹ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י זוהר הרקיע, ועי' הקדו"ש סח ע"א שהיינו רל"א השערים.
² באמת נראית שאלה זו ששאל ה' ית' לאלף לא ניתנה ליכתב, כי איך תכנס אחר שניתנה לב' המעלה
להבראות בה העולם וכו', אבל עם מ"ש יתורץ כי ה' ית' אמר שב' תהיה שירותא לבד למברי עלמא, אבל
אח"כ אפשר שהאותיות יברא בהם עניני העולם, כי לא נתמעטו כי אם להיותם שירותא למברי עלמא לבד,
ואם כן יצדק לשאול אותה למה לא נכנסה אח"כ, כדי שיבראו בה שאר עניני העולם (שער מאמרי רשב"י).
³ אעפ"י שנברא העולם באות ב', אינה לבדה, אלא שהיא מתלבשת בכל האותיות לפעול פעולתה, וזהו
פירוש את תהא שירותא למברי עלמא, לומר שהיא תהיה ההתחלה לבד, אבל לא שתהיה לבדה פועלת וכו',
ומכל מקום לא תאיר אות ב' לבדה אלא על ידי אור אלף המתעלם בתוכה ומאיר בה וכו' כי גם בית לא
תקבל שפע להאיר בבריאת העולם אלא ע"י אור אל"ף המתעלם בתוכה (שער מאמרי רשב"י).
⁴ עי' בבהגר"א על ספד"צ א ע"ד בהגה"ה כי בתחלה היה בלא מתקלא ובסוד ב', דהיינו חו"ב, ואמר הקב"ה
לאל"ף, כל ייחודי לא יהיה אלא בך. והיינו הכתר שהוא הדעת, פלא אלף אדרין ואכסדרין. וכן הוא בבהגר"א
על ס"י ד ע"א. עי' דע"ה ח"ב עו ע"א.
⁵ קנט ותרומה קלב ע"א ושם קעד ע"א ותצוה קפ ע"ב ויקרא ב ע"א ופנחס רכ ע"א ופקודי רכב ע"ב ויחי
רלד ע"ב ויקהל רה ע"ב (ד"א), בראשית ט ע"ב (דפ"א).
⁶ אלו מעולם העליון בינה ואלו מעולם התחתון מלכות (שער מאמרי רשב"י).
⁷ כי לפי שנכנסו האותיות ע"ד תשר"ק נמצא שב' עאלת קודם הא' ולהכי התחיל בב' (רח"ו).
⁸ ע"ק (ד"א). פי' הכא בחכמה הניחו חקיקתם ו"ק דאריך שמנהון נפקי ו"ק של ז"א ומן ו"ק דז"א נפיק
כולא. הרשב"י (נ"א). בראשית מ ע"ב (הערת הזוהר).
⁹ גליפו (דפ"ו).
¹⁰ בראשית מ ע"ב (דפ"א).
¹¹ אצילות (ד"א).

בראשית

דמנהון אתעבידו שית מקוריין¹ ונחלין לאעלא גו
ימא רבא² והיינו [ברא שית] (בראשית) מהכא
אתבריאנו מאן ברא לון ההוא דלא אדכר ההוא
סתים דלא ידיע³

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחה כד [מטו
לחד] (בעו לממטי) בי חקל אמר ליה רבי חייא
לרבי יוסי הא דאמריתו [ברא שית] (בראשית)
ודאי הכי הוא בנין דשית יומין עלאין גבי
אורייתא ולא יתיר אחרנין סתימין אינון אבל
חמינין גו סטר⁴ בראשית דאמר הכי גליפי⁶
אגליף ההוא סתימאה קדישא⁷ גו מעוי דחד
טמיר⁸ דנקיד⁹ בנקודה דנעיין ההוא גליפי¹⁰
אגליף וטמיר ביה כמאן דגניז כלא תחות
מפתחא חדא¹¹ וההוא מפתחא גניז כלא בהיכלא
חדא ואע"ג דכלא גניז בההוא היכלא עקרא
דכלא בההוא מפתחא הוי ההוא מפתחא סגיר
ופתח¹²

בההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיין
אלין על אלין בההוא היכלא אית תרעין עובד
סתימו ואינון המשין אגליפו לארבע סטרין והוו
ארבעין [ותשע]¹⁴¹³ חד תרעא לית ליה סטרא לא
ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא >איהו לעילא
איהו לתתא< ובנין כך ההוא תרעא סתימין¹⁵

ששה מקורות ונחלים להכנס לתוך הים
הגדול. והיינו ברא שית, מכאן נבראו. מי
ברא אותם, ההוא שלא נזכר, ההוא הנסתר
שאינו ידוע.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך.
כשהגיעו לפרדס אחד, אמר רבי חייא לרבי
יוסי, זה שאמרתם ברא שית ודאי זה כך,
משום שששה ימים עליונים [ישנם] אצל
התורה ולא יותר, האחרים הם סתומים.
אבל ראינו בתוך צדדי בראשית שאמר כך.
הסתום הקדוש חקק חקיקות בתוך מעיו
של סתר אחד שנקוד בנקודה שנעץ. ההוא
חקק חקוקים ונסתר בו, כמו מי שגונז הכל
תחת מפתח אחד, ואותו המפתח גונז הכל
בהיכל אחד. ואף על גב שהכל גונז בהיכל
ההוא, העיקר של הכל הוא באותו המפתח.
ואותו המפתח סוגר ופותח.

באותו ההיכל ישנם בו גנזים סתומים
רבים אלו על אלו. באותו ההיכל יש שערים
מעשה סתום, והם חמשים. נחקקו לארבעה
צדדים והיו לארבעים (ותשעה). לשער אחד
אין צד, ולא ידוע אם הוא למעלה אם הוא
למטה (הוא למעלה הוא למטה), ולכן אותו
השער סתום.

¹ בריאה (ד"א).

² מלכות דבריאה (ד"א).

³ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י.

⁴ נמחק בגר"א.

⁵ נ"א סתרי (ד"א). עי' שער מאמרי רשב"י.

⁶ גליפו (יהל אור).

⁷ אימא עלאה (שער מאמרי רשב"י). חכמה אבא נק' סתימאה (יהל אור).

⁸ יסוד אימא (ד"א).

⁹ דנקיט (דפ"ו).

¹⁰ יסוד אבא (ד"א). הוא המוח הסתום שנתגלה ממנו נקודה שהוא יו"ד, וזהו "דנקיד בנקודה" וההיא נקודה נעוצה בו ולא תפרד ממנו, כי הוא נעוץ בה והיא נעוצה בו, וזמ"ש בנקודה דנעוץ כו' והענין הוא, כי אימא עלאה נחקקה תחילה בתוך הדעת שבחד טמירא, כי מעוי הם סוד הדעת, שהוא מלגאו דמליין לאדרין ואכסדראין (שער מאמרי רשב"י).

¹¹ כלומר שהיא נפתחת בבחי' הדעת (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ד ד"ה אתא מפתחא).

¹² כי הדעת הוא הת"ת כידוע (תיקו"ז כט ע"ב), ובהיותו בעיבור במעי אמא בדעת, אז סתים לאמא בסוד מ' סתומה, שהוא ב' ו' כזה בו, שהוא"ו מתחבר בב' ונעשה מ' סתומה, וזהו סגיר. ואח"כ כשנולד ויוצא הו' ז"א לחוץ, אז אתפתחת וזהו ופתח (יהל אור).

¹³ וסמנה (הגהות הגר"א).

¹⁴ עי' שער מאמרי רשב"י.

¹⁵ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י וביהל אור, ועי' תיקו"ז לו ע"ב, ועי' בהגר"א על ספד"צ ריש טו ע"ד.

בראשית

גו אינן תרעין אית מנעולא הדא וחד אתר דקי' לאעלא ההוא מפתחא ביה ולא אתרשים אלא ברשימו דמפתחא לא ידעין ביה אלא ההוא מפתחא <דפתחא> בלחודוי ועל רוא דנא בראשית ברא אלהים בראשית דא מפתחא דכלא סתים ביה והוא סגיר ופתח ושית תרעין כלילן ביה בההוא מפתחא² דסגיר ופתח כד סגיר אינן תרעין וכליל לון בגויה [נ"א וכלה בגויה] כדין ודאי כתיב בראשית מלה גליא³ בכלל מלה סתימאה ובכל אתר בר"א מלה סתימאה איהו סגיר ולא פתח⁴ א"ר יוסי ודאי הכי הוא ושמענא לבוצינא קדישא⁵ דאמר הכי דמלה סתימאה איהו ברא סגיר ולא פתח ובעוד דהוה סגיר⁶ במלה דברא עלמא לא הוה⁷ ולא אתקיים והוה הפי [על] כלא תהי⁸ וכד שלטא האי תהי⁹ עלמא לא הוה ולא אתקיים

אימתי ההוא מפתחא פתח תרעין⁹ ואודמן לשמושא ולמעבד תולדין¹⁰ כד אתא אברהם¹¹ דכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ותנינן באברהם ומה דהוה כלא סתים במלת ברא¹² אתהדרו אתון לשמושא ונפק עמודא דעבד תולדין אבר יסודא קדישא דעלמא קיימא עליה כד האי אבר¹³ אתרשים במלת ברא כדין רשים סתימא¹⁴ <עילאה קדישא> לגלאה רשימו¹⁵ אהרא לשמיה וליקריה

בתוך אותם השערים יש מנעול אחד, ומקום אחד קטן להכניס אותו המפתח בו, ואינו נרשם אלא ברושם של המפתח. אין יודעים בו אלא אותו המפתח (של הפתח) לבדו. ועל זה הסוד "בראשית ברא אלהים". "בראשית" - זה המפתח שהכל סתום בו, והוא סוגר ופותח, וששה שערים כלולים בו באותו המפתח שסוגר ופותח. כשסוגר את אותם השערים וכולל אותם בתוכו (והכל בתוכו), אז ודאי כתוב "בראשית", דבר גלוי בכלל דבר סתום. ובכל מקום בר"א - זה דבר סתום, סוגר ולא פותח. אמר רבי יוסי, ודאי זה כך, ושמעתי את הנר הקדוש שאומר כך, שדבר סתום הוא ברא, סגור ולא פתוח. ובעוד שהיה סגור במילת "ברא", לא היה העולם ולא יכל להתקיים, והיה מכסה על הכל תהו. וכששולט התהו הזה, העולם לא היה ולא יכול להתקיים.

מתי אותו המפתח פותח שערים ומזדמן לשמוש ולעשות תולדות. כשבא אברהם, שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ושנינו באברהם. ומה שהכל היה סתום במלת "ברא" חזרו האותיות לשמוש, ויצא עמוד שעשה תולדות, אבר, היסוד הקדוש, שהעולם עומד עליו. כשהאבר הזה נרשם במלת "ברא", אז רשם הסתום העליון (הקדוש, לגלות) רושם אחר לשמו ולכבודו. וזהו "מ"י ברא אלה". וגם כן השם

¹ עטרת היסוד דאבא, הרי הוא מלכות דידיה, השורה באימא עלאה תמיד, וכן עי' בלק קצג ע"ב (ביאורים ח"א סב ע"ב).

² ענין הטעמי' סגיר ופתח (ד"א).

³ בחכמה, שהוא יסוד אבא, ברא א"א את הו"ק דז"א. ופי' "מלה גלייא" היא מלת "שית", כי ו"ק נודעים הם, ומלת "ברא" היא "מלה סתימאה", כי לא הזכיר מי הוא הבורא, שהוא א"א (מ"מ).

⁴ לעיל במפתח שהוא יסוד אבא, אמר סגיר ופתח, וכאן שמדבר בא"א, אמר סגיר ולא פתח, כי הוא נעלם מאד (מ"מ).

⁵ לרשב"י קראו בוצינא קדישא, ר"ל נר קדוש (ח"ג רצא ע"א).

⁶ פי' כל זמן שהיו כל הפרצופים כלולים בא"א, שעדיין לא תיקנם (מ"מ).

⁷ פי' עולם האצילות לא נתקן (מ"מ).

⁸ פי' כמו עולם התהו שעדיין לא היה תיקון בפרצופים (מ"מ).

⁹ אבא (מ"מ).

¹⁰ צד ע"א (ד"א). כל התולדות שעושים זר"ן, בכח אבא הוא (מ"מ).

¹¹ על ידי השפע שנשפע באברהם שהוא חכמת ז"א שהוא סוד החסד הראשון מזה נתקן אבר היסוד ונתגלה בז"א. ולהיות כי על ידי היסוד הזה מזדווג ז"א עם המלכות הנקראת מ"ה לכן נקרא אברהם אבר מ"ה שהוא גורם חיבור יסוד במלכות (שער מאמרי רשב"י נה ע"א).

¹² פי' יסוד דז"א, קודם הארת מזל ה"ג דא"א, שנקרא ברא (מ"מ).

¹³ פי' עולם הנקודות נברא ב"אב"ר" ללא בחינת שם מ"ה (דע"ה ח"ב ד ע"ב).

¹⁴ פי' א"א הנז"ל סתימאה קדישא (מ"מ).

¹⁵ פי' תיקון הבינה תחלה הנקרא מ"י, וברא אלה, פי' תיקון ו"ק דז"א (מ"מ).

בראשית

ודא איהו מ"י וברא אלה וגם כן שמא קדישא דאתברכא דאיהו מ"ה¹ אתרשים ואפיק מן ברא אבר² והוא רשים באלה³ מסטרא דא ואבר⁴ מסטרא דא סתימאה קדישא אלה קיימא אבר קיימא כד אשתלים דא אשתלים דא גליף להאי אבר ה' גליף להאי אלה⁵

אתערו אתוון לאשלמא להאי סטרא וולהאי סטרא כדין אפיק מ"ם נטיל חד להאי סטרא וחד להאי סטרא] אשתלים שמא קדישא⁶ ואתעביד אלהים גם כן שמא

ד/א

דאברהם כד אשתלים דא אשתלים דא ויש אומרים דנטל קב"ה מי ושדי באלה ואתעביד אלהים ונטל קב"ה מה ושדי באבר ואתעביד אברהם⁷ (ומלת מ"י רומז לחמשים שערי בינה ואית בה יו"ד אות קדמאה <דשמא קדישא⁸> (קדישא דשמא)

ומלת מ"ה רומז <למנינא דשמא קדישא> (לחשבון השם הקדוש באותיותיו ובמלואו) ואית ביה אות שניה דשמא קדישא יהו"ה כמה דאת אמר (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה⁹ לו וגו' (איוב כו ז) תולה ארץ על בלי מה וכדין אתקיימו תרין עלמין ביו"ד עלמא דאתי ובה"א עלמא דא כלומר במ"י ברא אלה ברא¹⁰ עולם הבא ובמ"ה ברא עולם הזה ודין הוא רמוז עילא ותתא¹¹

הקדוש שמתברך שהוא "מה" שנרשם, והוציא מן ברא, אבר, והוא רשום באלה מצד זה ואבר מצד זה, הסתום הקדוש. אלה עומד, אבר עומד, כשנשלם זה, נשלם זה. חוקק לאבר הזה ה', וחוקק ל"אלה" הזה י'.

האותיות מתעוררות להשלים את הצד הזה ואת הצד הזה, ואז מוציא מ"ם. נוטל אחד לצד הזה ואחד לצד הזה. נשלם השם הקדוש ונעשה אלהים, גם כן השם

של אברהם, כשנשלם זה נשלם זה. ויש אומרים שלקח הקדוש ברוך הוא מ"י וזרק באל"ה ונעשה אלהים. ולקח הקדוש ברוך הוא מ"ה וזרק באב"ר ונעשה אברהם. (ומלת מ"י רומזת לחמשים שערי בינה. ויש בה יו"ד, האות הראשונה של השם הקדוש.

ומלת מ"ה רומזת למנין השם הקדוש, ויש בה האות השניה של השם הקדוש יהו"ה, כמו שנאמר "אשרי העם שככה לו וגו'", "תולה ארץ על בלי מ"ה", ואז התקיימו שני עולמות, ביו"ד העולם הבא ובה"א העולם הזה. כלומר במ"י ברא את העולם הבא, ובמ"ה ברא את העולם הזה, וזהו רמז מעלה ומטה).

¹ כלומר שם הוי"ה במילוי אל"ף, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, עי' לעיל בשם ספר הדע"ה.

² פי', הוציא יסוד דז"א ממזל ה"ג דא"א, וא"א נקרא ברא, וזהו מן ברא אבר (מ"מ).

³ פחד (רח"ו).

⁴ חסד (רח"ו).

⁵ פי' רצה המאציל ב"ה לחבר יסוד עם מלכות הנקראת מה, ולכך גליף באבר ה' דמ"ה, ובאלה י' דמ"י, וכך מ' דמ"ה באברהם, ומ' דמ"י באלהים, ונשלם אברהם ואלהים (מ"מ).

⁶ פי' כמ"ש פ' משפטים קה ע"א, וז"ל וכד ברא אלה ברא שמים. הרש"ב (נ"א).

⁷ ע' לקמן יז ע"א (לש"ו). עי' ע"ח שער הנסירה פרק ח'. בעולם הנקודות היה רק האבר לבד ללא בחינת מ"ה, והמ"ה הוא בסוד עטרת היסוד (דע"ה ח"ב ד ע"ב). כלומר, שגילוי שמו ית' בבחינת שם מ"ה נמשך ביסוד בסדר אור מים רקיע, והוא החסד שנתגלה בפומיה דאמה (כללים ח"א נז ע"א), וזהו מה שנתגלה ביום הראשון של מעשה בראשית ומיד נגזו (כללים ח"א קב ע"א). ועי' אד"ר קמב ע"א שארכיה דההוא אמה רמ"ח עלמין, והוא גימ' אברהם כאן (כללים ח"ב נא ע"א). היסוד נעשה על ידי התפשטות שפעת אור החסד דהשם מ"ה, והיינו "אבר מ"ה" (ביאורים ח"ב עא ע"ב).

⁸ עי' כללים ח"ב נז ע"ג, מבאר את עניין היר"ד שבפומיה דאמה (הרי הוא עניין עטרה דיסוד) דמרמז על י' דשם הוי"ה ב"ה, וכן על י' דאדנ"י, וי' דשד"י ודיעקב ודישראל, וכמו כן מביא כאסמכתא לדבריו את דברי הזהר כאן, ועי' עוד בבהגר"א על תיקו"ז קה ע"א.

⁹ ככה בגימ' מ"ה, ר"ל אשרי מי שמדת מ"ה לחלקו (רח"ו).

¹⁰ "אלה בלח" נמחק זכפ"מ.

¹¹ י"א שהוא גליון (ד"א).

בראשית

וכדין עבד תולדות ונפק שמא שלים [מה] (מאן) דלא הוה <קדם דנא> [קודם] (קדים) הה"ד (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כלהו הוו תליין עד דאתברי שמיא [ד] אברהם כיון דאשתלים שמא דא [דאברהם] שמא קדישא אשתלים הה"ד (שם) ביום עשות יהו"ה אלהים ארץ ושמים

אשתתח רבי חייא בארעא ונישק לעפרא [ובכה] ואמר עפרא עפרא כמה את קשי קדל¹ כמה את <בחציפו> (בחצפו) דכל מחמדי עינא יתבלון כך כל עמודי נהורין דעלמא תיכול ותידוק כמה את חציפא בוצינא קדישא דהוה נהיר עלמא² שליטא רברבא ממנא דזכותיה מקיים עלמא³ אתבלי כך רבי שמעון נהירו דבוצינא נהירו לעלמין⁴ אנת בלי בעפרא ונת קיים ונהג עלמא אשתומם רגעא חדא ואמר עפרא עפרא לא תתנאי דלא יתמסרון כך עמודין דעלמא דהא רבי שמעון לא אתבלי כך

קם רבי חייא והוה בכי אזל ורבי יוסי עמיה מההוא יומא אתעני ארבעין יומין⁵ למחמי לרבי שמעון אמרו ליה לית אנת רשאי למחמי ליה בכה ואתעני ארבעין יומין אחרנין אחזיאו ליה בחזווא⁶ לרבי שמעון ורבי אלעזר בריה דהוה לעאן במלה דא דאמר רבי יוסי והוה כמה אלפין צייתין למלוליה אדהכי חמא כמה גדפין⁷ רברבין עלאין וסליקו עלייהו רבי שמעון ורבי אלעזר בריה וסליקו למתיבתא דרקיעא⁸ וכל אלין גדפין⁹ הוו מחכאן להו המא דמתהדרין [ומתהדרין] (דמתהדרין) בזיוון ונהירו יתיר מנהורא דזיוא דשמשא

ואז עשה תולדות ויצא שם שלם מה שלא היה מקודם לכן. זהו שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", כולם היו תלויים עד שנברא שמו של אברהם. כיון שנשלם השם הזה של אברהם, נשלם השם הקדוש. זהו שכתוב "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים".

השתתח רבי חייא בארץ ונישק את העפר, ובכה ואמר, עפר עפר, כמה אתה קשה עורף, כמה אתה בחוצפה, שכל מחמדי העין ירקבו בך, כל עמודי אורות העולם תאכל ותפורר. כמה אתה חצוף, הנר הקדוש שהיה מאיר את העולם, השליט הגדול הממונה, שזכותו מעמידה את העולם, ירקב בך. רבי שמעון אור הנר, אור העולמות, אתה נרקב בעפר, ואתה מקיים ומנהיג את העולם. השתומם רגע אחד ואמר, עפר עפר, אל תתגאה, שלא ימסרו בך עמודי העולם, שהרי רבי שמעון לא ירקב בך.

קם רבי חייא והיה בוכה. הלך ורבי יוסי עמו. מאותו היום התענה ארבעים ימים [כדי] לראות את רבי שמעון [בחלום]. אמרו לו, אינך רשאי לראותו. בכה והתענה ארבעים ימים אחרים. הראו לו במחזה את רבי שמעון ורבי אלעזר בנו שהיו עוסקים בדבר הזה שאמר רבי יוסי, והיו כמה אלפים שומעים לדיבורו. בינתיים ראה כמה [בעלי] כנפיים גדולים עליונים, ומעלים עליהם את רבי שמעון ואת רבי אלעזר בנו, ועולים לישיבת הרקיע. וכל אלו [בעלי] הכנפיים היו מחכים להם. ראה שחוזרים ומתחדשים בזיו, ומאירים יותר מהאור של זיו השמש.

¹ קשה עורף (ד"א).

² בתורתו (אור יקר).

³ שלא נראה קשת בימיו (רח"ו). עי' לקמן רנה סע"א.

⁴ לעלמין (דפ"ו). צלי (נוסף בהגהות הגר"ח).

⁵ ממש רבינו למד, וטעם המספר הזה הוא בסוד התשובה שהיא בינה מרובעת, אימא רביעא על בנין, שהיא מרובעת (אור יקר).

⁶ בסוד הנפשות בעולם הזה על הקבר, אלא שלא נתן רשות לעין לראות וחזיון זה נקרא גילוי עיניים, כמ"ש (מ"ב ו טז) פקח את עיני הנער (אור יקר).

⁷ מלאכים בעלי כנפיים, ואפשר שלא השיג מהם אלא הכנפים (אור יקר).

⁸ בגין דתרין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטרין ומתיבתא עילאה דקב"ה ובכל אתר דתנין מתיבתא עילאה דא הוא דקב"ה מתיבתא דרקיע דא מטטרין (ז"ח לו ע"א). מן עדן שלמעלה מושב הנשמה כי ג"ע תחתון הוא מושב הרוחות ולזה פרחין הרוחין ומתחברין עם הנשמות (רח"ו).

⁹ פי' מלאכים בעלי כנפים הוו ממתנינים לרשב"י ור"א בנו שירכבו עליהם בחזרתם ממתבתא דרקיעא. הרשב"ב (נ"א).

בראשית

פתח רבי שמעון ואמר ייעול רבי חייא וליחמי בכמה דומין¹ קב"ה לחדתא אנפי צדיקיא לזמנא דאתי זכאה איהו מאן דעאל הכא בלא כסופא וזכאה מאן דקאים בההוא עלמא כעמודא תקיף² בכלא וחמא דהוה עאל והוה קם רבי אלעזר³ ושאר עמודין דיתבין תמן⁴ והוא הוה כסף⁵ ואשמיט גרמיה ועאל ויתב לרגלוי דרבי שמעון קלא נפק ואמר מאיך עינד⁶ לא תזקוף רישך ולא תסתכל מאיך עיניו וחמא נהורא דהוה נהיר למרחוק

קלא אהדר כמלקדמין ואמר עלאין טמירין⁷ סתימין⁸ פקחי עינא⁹ אינון דמשטמן בכל עלמא¹⁰ אסתכלו וחמו [תתאין] [תנינן] <תנאין> דמיכין¹¹ סתימין בחוריקון אתערו¹² מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא¹³ ושעמין מרירא למתקא עד לא ייתון הכא מאן מנכון דמחכאן בכל יומא לנהורא דנהיר בשעתא דמלכא¹⁴ פקיד לאילתא¹⁵ <ואתייקר> ואתקרי מלכא מכל מלכין דעלמא מאן דלא מצפה דא בכל יומא¹⁶ בההוא עלמא לית ליה חולקא הכא

אדהכי חמא כמה מן חברייה סחרניה כל אינון עמודין¹⁷ דקיימין וחמא דסליקו לון

פתח רבי שמעון ואמר, יכנס רבי חייא ויראה בכמה [אורות] עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את פני הצדיקים לעתיד לבוא. אשרי הוא מי שנכנס לכאן בלי בושה, ואשרי מי שעומד באותו העולם כעמוד חזק בכל. וראה שהיה נכנס והיה עומד רבי אלעזר, ושאר העמודים שיושבים שם. והוא היה מתבייש, והצניע את עצמו, ונכנס וישב לרגלי רבי שמעון. יצא קול ואמר, הנמך עיניך, אל תרים ראשך ואל תסתכל. הנמך עיניו וראה אור שהיה מאיר למרחוק.

חזר הקול כמקודם ואמר, עליונים נסתרים סתומים, פקוחי העין, אותם שמשוטטים בכל העולם, הסתכלו וראו, תחתונים (תנאים) ישנים סתומים בחוריקם, התעוררו. מי מכם שהופכים חושך לאור וטעם מר למתוק, טרם בואם לכאן. מי מכם שמחכים בכל יום לאור שמאיר בשעה שהמלך פוקד את האילה, ומתכבד, ונקרא מלך מכל מלכי העולם. מי שלא מצפה לזה בכל יום באותו העולם, אין לו כאן חלק.

בינתיים ראה כמה מן החברים סביבו, כל אותם העמודים שעומדים, וראה שמעלים אותם לשיבת הרקיע. אלו עולים ואלו יורדים. ומעל כולם ראה את בעל

¹ דיבר כנגד כל היושב בעולם הזה (רח"ו).

² שמגין על דורו (חסר) (רח"ו).

³ לכבודו (רח"ו).

⁴ לכבוד ר"ש שהיה יורד (רח"ו).

⁵ היה מתבייש בפני הגדולים (ד"א).

⁶ השפיל עיניו מלהסתכל בזיו פני רשב"י והלך למרחוק ולא נסתכל מגו (חסר) בפניו (רח"ו).

⁷ היינו שבעה עינים (רח"ו).

⁸ הם הצדיקים שכבר מתו, והם גנוזים בג"ע (מ"מ).

⁹ שהחיים, החומר שלהם מונע השגתם, וטח מראות עיניהם, אבל אלו פקיחי עינא (מ"מ).

¹⁰ פי' נשמות הצדיקים אחר המיתה מושטטים בעולם הזה (מ"מ).

¹¹ כנז' במילת ישנים בשינת התענוגים והחומר (רח"ו).

¹² אותן שהשינה סתום בנחיריהם הקיצו משינתכם (ד"א).

¹³ לקום באשמורת בבוקר (רח"ו). ע' פת"ש (ז"א לח): כל מה שהמוחין דקטנות יורדים, הם מתמעטים ונשקעים יותר וכו' כאשר מתחילים לירד אז מתמעטים, והיינו, שהדינים עצמם כמה מדרגות יש בהם, שכל מדרגה היותר עליונה שבהם יכולה בעצמה להתהפך לרחמים וכו' שהדברים עצמם שגורמים עונשים הם ישמשו הטוב, ולכן בעת שירדו אל הגרון, אז לא נשאר במדרגות הדינים רק שליש התחתון שלהם, וב' שלישי העליונים הם עצמם יצאו מן החושך אל האור. ועי' שם (נקודות י) שזה מעלת הכלים שדווקא מהקלקול בא התיקון.

¹⁴ ת"ת (רח"ו).

¹⁵ בסוד היחוד, והמלכות נקראת אילת השחר (אור יקר). מלכות (רח"ו). ויקהל קצו ע"א (הערת הזוהר).

¹⁶ שאינו מיחד לילה ביום, סוד עשיה ביצירה (רמ"ז).

¹⁷ הם הצדיקים שזכו להיות ראשים ומלמדים את בני דורם שהם מסוד היסודות (רמ"ז).

בראשית

למתיבתא דרקיעא אלין סלקין ואלין נחתין¹ ועילא דכולהו <המא> מארי דגדפי² דהוה אתי והוא אומי אומאה³ דשמע מאחורי פרגודא דמלכא מפקד בכל יומא⁴ ודכיר לאילתא די שכיבת לעפרא⁵ ובעט בעיטין בההוא שעתא בתלת מאה ותשעין רקיעין⁶ וכלהו מרתתין וזעין ד/ב

קמיה ואוריד דמעין⁷ על דא ונפלי אינון דמעין רתיחן⁸ כאשא לנו ימא רבא⁹ ומאינון דמעין קאים ההוא ממנא דימא¹⁰ ואתקיים וקדיש שמיה דמלכא קדישא¹¹ וקביל עליה למבלע כל מימיו דבראשית ויכנוש להו לגויה בשעתא דיתכנשון כל עממיא על עמא קדישא ויגבון מיא ויעברון בנגיבו

אדהכי שמע קלא דאמר פנון אתר פנון אתר דהא מלכא משיחא אתי למתיבתא דרבי שמעון בגין דכל¹² צדיקיא דתמן רישי מתיבתא ואינון מתיבתי דתמן רשימין אינון¹³ וכל אינון חברין די בכל מתיבתא סלקין ממתבתא דהכא למתיבתא דרקיעא ומשיח אתי בכל אינון

הכנפיים שהיה בא, והוא נשבע שבועה ששמע מאחורי הפרגוד, שהמלך פוקד בכל יום וזוכר את האילה ששוכבת בעפר, ובוטע בעיטות באותה שעה בשלש מאות ותשעים רקיעים, וכולם מפחדים ורועדים

לפניו. ומוריד על זה דמעות, ונופלות אותן הדמעות הרותחות כאש לתוך הים הגדול. ומאותן הדמעות עומד אותו הממונה על הים ומתקיים, ומקדש את שמו של המלך הקדוש, ומקבל עליו לבלוע את כל מימי בראשית וכוונס אותם לתוכו, בשעה שיתקבצו כל העמים על העם הקדוש, ויתיבשו המים, ויעברו ביבשה.

בין כך שמע קול שאומר, פנו מקום פנו מקום, שהנה מלך המשיח בא לשיבת רבי שמעון, היות שכל הצדיקים ששם ראשי הישיבה, ואותן ישיבות ששם הן רשומות, וכל אותם חברים שבכל ישיבה עולים מהישיבה של כאן לשיבת הרקיע, והמשיח בא בכל אותן הישיבות וחותם את התורה מפי החכמים. ובאותה השעה בא המשיח, מתעטר מראשי הישיבות בעטרות עליונות.

¹ עי' זוהר הרקיע.

² מט"ט (רח"ו ומ"מ).

³ נשבע שבועה (ד"א).

⁴ בסוד שבוע לסעוד ולסמוך סוכת דוד הנופלת (רח"ו).

⁵ עי' ע"ח שער הקלי' פרק ג: לא נשאר בנוקבא דז"א דאצילות דקדושה רק בחי' מלכות שבה שהיא בחי' עשירית תחתונה שבה. ושאר הט' ספירות העליונים שבה, שבאו לה מט"ס הראשונים שבו דז"א כנודע, אלו ירדו למטה בנוקבא דקליפה. ואלו הט"ס ראשונים נקרא רישא, אשר היא שכיבת לעפרא, כי היא נתונה בין הקליפות, בסוד עפר המשכן, ע"כ. וז"ל המ"מ: הבריאה היא עפר אשר יהיה בקרקע המשכן, כי מלכות דאצילות נקרא משכן, והבריאה נקרא קרקע המשכן, ועפר הם המלכים שנפלו שם.

⁶ פי' הרח"ו בהגותיו שהוא מנין שמים או שכינה [עם ה' אותיותיו] (מ"מ). כמנין שמים – א"ם (נ"א). עי' ויקהל קצה ע"ב (לש"ו). שמות מב (הערת הזוהר).

⁷ גבורה ומלכות (רח"ו). הם נו"ה דז"א שהם מתלבשים בתוך המלכות דאצילות להמתק שם. כשיוצאים מהמלכות הם דינים גמורים, בסוד הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה. וכשהם בתוך המלכות נעשו מוחין אליה ואז מתמתקים (מ"מ). בראשית כו ע"ב ושמות יט ע"א ויקהל קצו ע"א (ד"א). הוא ע"ד מאמה"כ "אל גינת אגוז ירדת" כי האי ירידה עליה הוא, שעולין ב' הדינין למ"ס ושם הם נמתקין, שכן מיתוק הדינין נעשה ע"י עלייתן לשרשן (דע"ה ח"ב צג ע"ב).

⁸ מסוד הדין (רח"ו).

⁹ הוא חכמה דבריאה (לש"ו).

¹⁰ ה' הרג לשר של ים (ב"ב עד ע"ב), ובתבונתו מחץ רהב (איוב כו יב), וכל יום בעת נפילת דמעין אלו, מחי לאותו ממונה וקם ומודה ומשבח, כי סיבת מיתתו על שלא רצה לבלוע מימי בראשית, ולכן עתה קיבל בתשובתו לקבל כולם בתוכו, ולבלעם בעת ביאת המשיח (רח"ו זוהר הרקיע).

¹¹ מלכא משיחא הוא נשמה דשאר נשמות הצדיקים שעמדו בעולם הזה (אור יקר).

¹² דברי ר' חייא שנותן טעם [לביאת המשיח] (רח"ו).

¹³ בשם כל אחד (רח"ו).

בראשית

באותה שעה קמו כל אותם החברים, וקם רבי שמעון, והיה עולה אורו עד רום הרקיע. מתיבתי והתים¹ אורייתא² מפומייהו דרבנן³ ובההיא שעתא אתי משיח מתעמר⁴ מן רישי⁵ מתיבתי בעטרין עלאין בההוא שעתא קמו כל אינון חברייתא וקם רבי שמעון והוה סליק נהוריה עד רום רקיעא

אמר ליה רבי זכאה אנת דאורייתך סלקא בתלת מאה⁶ ושבעין⁷ נהורין⁸ וכל נהורא ונהורא אתפרשת לשית מאה ותליסר טעמין סלקין ואסתחיין בנהרי אפרסמונא דכיא⁹ וקב"ה איהו התים אורייתא ממתיתבתך וממתיבתא דחזקיה מלך יהודה¹⁰ ומגו מתיבתא דאחיה השילוני ואנא לא אתינא למחתם¹¹ ממתיתבתך אלא מארי דגדפין¹² [אתי] (עאל) הכא דהא ידענא <ד>לא ייעול גו מתיבתי אחריתי אלא במתיבתך

אמר לו, רבי, אשריך שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות, וכל אור ואור נפרד לשש מאות ושלושה עשר טעמים שעולים ורוחצים בנהרות אפרסמון טהור. והקדוש ברוך הוא חותם את התורה משיבתך ומשיבתו של חזקיהו מלך יהודה ומתוך ישיבתו של אחיה השילוני. ואני לא באתי לחתום משיבתך, אלא בעל הכנפיים בא לכאן, שהרי ידעתי שלא יכנס לתוך הישיבות האחרות אלא לישיבתך.

בההיא שעתא סח ליה רבי שמעון ההוא אומא דאומי מארי דגדפין כדין אודעזע משיח וארים קליה ואודעזעו רקיעין ואודעזע ימא רבא ואודעזע לוינתן וחשיב עלמא לאתהפכא¹³

באותה שעה סיפר לו רבי שמעון על אותה השבועה שנשבע בעל הכנפיים. אז הזדעזע המשיח והרים קולו, והזדעזעו הרקיעים, והזדעזע הים הגדול, והזדעזע הלוינתן, וחשב העולם להתהפך.

אדהכי חמא לרבי חייא לרגלוי דרבי שמעון אמר מאן יהיב הכא בר נש לביש מדא דההוא עלמא¹⁴ אמר רבי שמעון דא איהו רבי חייא נהירו¹⁵ דבוצינא דאורייתא אמר ליה יתכנש הוא ובנוי וליהוון ממתיתבתא דילך א"ר שמעון זמנא יתייהב ליה יהבו ליה זמנא ונפק מתמן מזדעזע וזלגין עיניו דמעין אודעזע רבי חייא ובכא ואמר זכאה חולקהון דצדיקייא בההוא עלמא

בין כך ראה את רבי חייא לרגלי רבי שמעון. אמר, מי נתן כאן אדם שלבוש בגדי אורת העולם. אמר לו רבי שמעון, זה הוא רבי חייא, האור של נר התורה. אמר לו, יכנס הוא ובנוי ויהיו מהישיבה שלך. אמר רבי שמעון, זמן ינתן לו. נתנו לו זמן, ויצא משם מזועזע ועיניו זולגות דמעות. הזדעזע רבי חייא ובכה, ואמר, אשרי חלקם של הצדיקים באותו העולם, ואשרי חלקו של

¹ עי' צו דף לה ע"א שם נראה כי הוא לשון של השלמה.

² מכריע ביניהם (רח"ו).

³ מכריע ביניהם לראות מי הטיב לדקדק ולפרש מה ששמע מלמעלה (אור יקר).

⁴ פי' בישיבה שאינו חותם מרויח עטרות (רח"ו). עי' הגהות הרח"ו ח"ג קמט ע"ב ש"מתעטר" בכל מקום בזהר ר"ל מזדווג.

⁵ ריחי (נ"ל ריחי) (לפ"ו).

⁶ ג"ר (רח"ו).

⁷ כאלו ד' התחתונים (רח"ו).

⁸ היינו ש' כנגד ג"ר, ועי' כנגד ז"ת כי למעלה המספר יותר גדול, א"ם (נ"א).

⁹ עי' ספד"צ פ"ב (יט ע"ב) שזה המזל התחתון בדיקנא דא"א. עי' ב"ע קלה ע"א, העוה"ב הוא בבחינת י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא דהיינו י"ג נביעין דמשח רבות [פנימיות הארת ה"ג ת"ד].

¹⁰ אלו הג' ישיבות הם סמוכים זה לזה (רח"ו).

¹¹ שהרי הקב"ה חותם (רח"ו).

¹² בעל הכנפים והוא מטטרון שר הפנים (רח"ו, וד"א). שיש לו ל"ו מימין ול"ו משמאל (נ"א).

¹³ שחשבו שבא משיח והגיע הקץ (רח"ו).

¹⁴ שמראה זה היה בהקיצ (רח"ו).

¹⁵ שהיה יודעו בשם שמכריזים עליו (רח"ו).

בראשית

בר יוחאי שזכה לכך. עליו כתוב "להנחיל אהבי יש ואוצרותיהם אמלא".
ווכאה חולקיה דבר יוחאי דוכה לכך עליה כתיב (משלי ה כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא

בראשית רבי שמעון פתח (ישעיה נא מז) ואשים דברי בפוך כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא¹ יממא וליליא בנין דקב"ה ציית לקלהו² דאינון דמתעסקי באורייתא ובכל מלה דאתחדש באורייתא³ על ידא דההוא דאשתדל באורייתא עביד רקיעא הדא⁴

תנן בההיא שעתא דמלה דאורייתא אתחדשת מפומיה דבר נש⁵ ההיא מלה סלקא ואתעדת קמיה דקב"ה⁶ וקב"ה נטיל לההיא מלה⁷ ונשיק לה⁸ ועטרין⁹ לה בשבעין עטרין¹⁰ גליפין¹¹ ומחקקין¹² ומלה דחכמתא¹³ דאתחדשא¹⁴ סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין¹⁵ וטסא מתמן ושטא בשבעין אלף עלמין¹⁶ וסליקת¹⁷ לגבי עתיק יומין¹⁸ וכל מלין דעתיק יומין מלין דחכמתא אינון¹⁹ ברזין סתימין

"בראשית". רבי שמעון פתח "ואשים דברי בפוך". כמה יש לו לאדם לעסוק בתורה יומם ולילה, משום שהקדוש ברוך הוא מקשיב לקולות אותם שעוסקים בתורה. ובכל דבר שמתחדש בתורה על ידי אותו שעוסק בתורה, עושה רקיע אחד.

שנינו, באותה השעה שדבר תורה מתחדש מפי אדם, המילה ההוא עולה ומזדמן לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא נוטל את אותו הדבר ומנשק אותו, ומעטר אותו בשבעים עטרות גלופות וחקוקות. ודבר חכמה שהתחדש, עולה ויושב על ראש הצדיק חי העולמים, וטס משם ומשוטט בשבעים אלף עולמות ועולה אל עתיק הימים. וכל הדברים של עתיק הימים, דברי חכמה הם בסודות סתומים עליונים. ואותו הדבר הסתום של חכמה שהתחדש כאן, כשהוא עולה, מתחבר עם

¹ לחדש חידושי תורה (רח"ו).

² עי' לקמן נ ע"ב וקנא ע"א.

³ משמע דוקא כשמחדש בה ולא כשעוסק בשכבר נתחדש (נ"א).

⁴ "דברי" לשון רבים. נודע כי פרד"ס מתקן אב"ע. סוד מתקן אצילות, פר"ד מתקן ב"ע. ועיקר פנימיות עולם האצילות הוא עתיק, סוד מלכות דא"ק. ונקראים ב"ע, עולם הפירוד, ועלמא דנוק' הוא סוד מלכות ז"א המתפשטת בהם. ולכן בענין הסוד אמר שנעשה ממנו רקיע אחד. ומכל שאר מלין דאורייתא, שהם פר"ד, אמר שנעשו ארצות (לקמן ה ע"א), וכנגד ב' בחינות אלו אמר "דברי" (רמ"ז).

⁵ פי' שצריך להוציא מהפה ולא די בהרהור (רח"ו).

⁶ מלכות לפני ת"ת (רח"ו). לפני ה' הוא בחי' המלכות, ופי' שעולה זה החידוש בסוד מ"ן למלכות, וקב"ה שהוא ז"א נטיל ההיא וכו' (מ"מ).

⁷ פי' פסוק (רח"ו).

⁸ ממשיך עליה הארה מזווג נשיקין וכו' מאיר לה מן ג"ר שנקראים נשיקין (מ"מ).

⁹ מצד בת שבע כלולה מעשר (ול"נ בשבעין עטרין גליפין ומחקקין הם הז' חסדים כל ז' כלול מ' עולים משבעים וכן הז' גבורות ונקרא שבעין עטרין כי הם נמשכים מעטרות דא"א והחסדים נקרא גליפין בסוד יסוד בולט, ומחקקין נקרא גבורות, שהם מחקקת היסוד דנוקבא (רח"ו). מאירים לה מז"ת דז"א, וכו' נמצא שמקבלת הארה מ' ספירות כולם (מ"מ).

¹⁰ מצד אבא (מ"מ).

¹¹ מצד אמא (מ"מ).

¹² פי' דרוש והקדמה בחכמה (רח"ו).

¹³ פי' כשמחדש על דרך הסוד - א"ם (נ"א, מ"מ).

¹⁴ פי' החידוש של הפשט, עולה קמי קב"ה שהיא המלכות. אבל חידוש של הסוד סלקא ויתבא ברישא צדיק, שהיא עטרת היסוד דז"א (מ"מ).

¹⁵ הם ז' קצוות הנקראים שבעים (רח"ו). הם ז' קצוות דא"א (מ"מ).

¹⁶ מעלה מ"ן (מ"מ).

¹⁷ בינה עילאה (רח"ו). עתיק יומין הוא בחי' ז"ת דעתיק והמה ז' ת"ג דא"א (ע"ח שער א"א פרק ז').

¹⁸ כי מחכמה נתנו לה סתימין פ'ן] סוד שלו הסתום (רח"ו).

בראשית

אותם הדברים של עתיק הימים, ועולה ויורד עמהם ונכנס בשמונה עשר עולמות גנוזים ש"עין לא ראתה אלהים זולתך". יוצאים משם ומשוטטים והולכים מלאים ושלמים ומזדמנים לפני עתיק הימים.

עלאין¹ וההיא מלה סתימא דחכמתא דאתהדשת הכא כד סלקא אתהכרת באינון מלין דעתיק יומין² וסלקא ונחתא בהדיהו ועאלת בתמניסר עלמין גניזין³ דעין לא ראתה אלהים זולתך⁴ (שם סד ג) נפקי⁵ מתמן ושאטן ואתיין מליאן ושלמין⁶ ואתעדו⁷ קמי עתיק יומין⁸

בההיא שעתא ארח⁹ עתיק יומין בההיא¹⁰ מלה וניהא קמיה מכלא נטיל לההיא מלה ואעטר לה¹² בתלת מאה¹³ ושבעין אלף עטרין¹⁴ ההיא מלה טסת וסלקא ונחתא¹⁵ ואתעבידא רקיעא חדא וכן כל מלה ומלה¹⁶ דחכמתא אתעבדין רקיעין קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין והוא קרי לון שמים חדשים¹⁷ שמים מחודשים סתימין דרזין דחכמתא עלאה¹⁸

וכל <אינון> (אלין) שאר מלין¹⁹ דאורייתא דמתחדשין קיימין קמי

ה/א

קב"ה וסלקין ואתעבידו ארצות החיים ונחתין ומתעטרין לגבי ארץ הד²⁰ ואתחדש ואתעביד

באותה השעה מריח עתיק הימים את אותו המילה, וזה נוח לפניו מן הכל. נוטל את אותו הדבר, ומעטר אותו בשלש מאות ושבעים אלף עטרות. אותו הדבר טס ועולה ויורד, ונעשה רקיע אחד. וכן כל דבר ודבר של חכמה נעשים רקיעים עומדים בקיום שלם לפני עתיק הימים. והוא קורא להם שמים חדשים, שמים מחודשים, סתומים של סודות חכמה העליונה. וכל אותם יתר דברי התורה שמתחדשים, עומדים לפני

הקדוש ברוך הוא, ועולים ונעשים ארצות החיים, ויורדים ומתעטרים לארץ אחת, ומתחדש ונעשה הכל ארץ חדשה

¹ היינו סודות גדולים ונעלמים יותר מדרושי א"א (מ"מ).

² פי' מתחברת עמהם ונוטלת הארה מהם (מ"מ).

³ ח"י עולמות שבבינה (רח"ו). הוא סוד פנימיות יסוד עתיק (רמ"ז). פי' נכנסה ביסוד דאימא, שנק' ח"י, לעורר מ"ן (מ"מ).

⁴ הוא סוד מו"ס המלבשת לגבורה דעתיק, המתוארת בשם אלהים (רמ"ז).

⁵ בינה לבד, ופי' שמזוגחכמה בבינה (רח"ו).

⁶ בסוד אור היחוד (רח"ו).

⁷ בחכמה (רח"ו).

⁸ כתר שישפיע עליהם שפע אור (רח"ו). פי' אם חסר איזה דבר לאותו חידוש, הקב"ה משלימו (מ"מ).

⁹ ידוע שסוד החוטם הוא שם ס"ג כמספרו, ודרך בו עולים האורות עד הדעת שהוא סוד המצח [עי' לש"ן כללים ח"א מח ע"ד] (רמ"ז). פי' התעוררות העולה אליו (מ"מ).

¹⁰ בחינה זו (רח"ו).

¹¹ כהאי (פ"ו).

¹² שמות יד (הערת הזוהר).

¹³ ג"ר (רח"ו).

¹⁴ ז"ת (רח"ו). הש"ע עולמות מתחלקים כך: ג' המאות (שי"ן) הם כנגד ג"ר דע"ק שאינם מתלבשים בשום פרצוף ולכן הם בחשבון גדול דהיינו מאות, וז' העשרות (ע"ן) הם כנגד ז"ת דע"ק המתלבשים באו"א וז"ן (בהגר"א על ספד"צ לו ע"ב ד"ה חויה דרהיט וב"ע ל ע"ב).

¹⁵ כי אין מציאות כלי נעשים אם לא ע"י עליה וירידה (רח"ו).

¹⁶ פי' שבכל חידוש נעשה רקיע שלם, ולא שהוא רקיע א', אלא שבכל פעם נוסף חידוש לז"א, שאינו כן אלא שבכל פעם נעשה רקיע חדש (רח"ו).

¹⁷ הם הפשטים שבמלכות (רח"ו).

¹⁸ דהיינו שעל ידי לימודו הוא מקיים ומתקן את אותן הגילויים למעלה, ולכן גדול הוא החיוב לעסוק בחכמת האמת (הקדו"ש ז ע"ג).

¹⁹ של נגלה.

²⁰ כי דרש הכתוב במלכות שמפרש הכתוב בת"ת (רח"ו).

בראשית

כלא ארץ חדשה¹ מההיא מלה דאתחדש <באורייתא> (דאורייתא) ועל דא כתיב (ישעיה סו כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו' עשיתי לא כתיב אלא עושה דעביד תדיר מאינן חדושי² ורוזין דאורייתא ועל דא כתיב (שם נא מז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ השמים לא כתיב אלא שמים³ אמר רבי אלעזר מהו ובצל ידי כסיתך אמר ליה בשעתא דאתמסר אורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון עד דחפא עליה קב"ה⁴ והשתא דהאי מלה סלקא [ואתערק] (ואתערק) וקיימא קמי קב"ה איהו חפי על ההיא מלה וכסי על ההוא בר נש דלא [ישתמודע] (אשתמודע) לגביהו <אלא קב"ה> ולא יקנאון לגביה⁵ עד דאתעביד⁶ מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה הה"ד (שם) ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ מכאן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה הה"ד ובצל ידי כסיתך⁷

<ואמאי> (מאן) אתחפי ואתכסי מעינא בנין לתועלתא עלאה הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ כמה דאתמר ולאמר לציון עמי אתה ולאמר לאינן תרעין ומלין דמצויינין⁸ אלין על אלין עמי אתה אל תקרי⁹ עמי אתה אלא עמי אתה למהוי שותפא עמי מה אנא במלולא דילי עבדית שמים וארץ¹⁰ [כמה דאת אמר (תהלים לג ו) בדבר יהו"ה

מאותו הדבר שהתחדש בתורה. ועל זה כתוב "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו'". עשיתי לא כתוב, אלא "עושה", שעושה תמיד מאותם החדשים והסודות של התורה. ועל זה כתוב "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ", השמים לא כתוב אלא "שמים".

אמר רבי אלעזר, מה זה "ובצל ידי כסיתך". אמר לו, בשעה שנמסרה התורה למשה, באו כמה רבואות של מלאכים עליונים לשרוף אותו בשלהבת פיהם, עד שכסה עליו הקדוש ברוך הוא. וכעת שהדיבור הזה עולה ומתעטר ועומד לפני הקדוש ברוך הוא, הוא מכסה על אותו הדיבור, ומכסה על אותו האדם שלא יוכר אליהם אלא הקדוש ברוך הוא, ולא יקנאו לו, עד שנעשה מהדיבור ההוא שמים חדשים וארץ חדשה. זהו שכתוב "ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ". מכאן שכל דיבור שסתום מן העין עולה לתועלת עליונה. זהו שכתוב "ובצל ידי כסיתך".

ולמה מתכסה ונעלם מן העין, בשביל תועלת עליונה. זהו שכתוב "לנטוע שמים וליסוד ארץ" כמו שאמרנו. "ולאמר לציון עמי אתה", "ולאמר", לאותם השערים והדברים המצויינים אלו על אלו. "עמי אתה", אל תקרי עמי אתה אלא עמי אתה, להיות שותף עמי. מה אני בדיבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר "בדבר ה'

¹ ולא הרבה ארצות כמו בסודות (רח"ו).

² עי' לקמן ח ע"א למלעי באורייתא.

³ השמים לא כתיב, משום דאפשר לפרש קרא הכי, לנטוע שמים, שאם לא מפני תורת ששתי בפיך, לא הייתי נוטע שמים מתחילה (אור יקר).

⁴ כמ"ש, פרשז עליו עננו, ואמר רבי תנחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו (סוכה ה ע"א). ונגד אלו ב' דברים אמר "חפי על כו", "כסי על כו" (יהל אור).

⁵ שאז מימי משה רבינו ע"ה, הוכן אור מקיף האמור לחפות על החידוש ועל הת"ח המחדשו, שלא יתקנאו בו (רמ"ז).

⁶ פי' בעוד שהדבר עולה שלא יקטרגו ולא יבלבלו השמחה וימנעו השמים הקב"ה מכסה עליו (רח"ו).

⁷ פי' הוא מכוסה עד שיהיה ש"ע (רח"ו). עי' יהל אור.

⁸ "תרעין" פי' הקדמות שמקדים החכם, שהם כמו שערים לפתוח בהם הענין. ו"מלין דמצויינין" הם החידושים עצמם (מ"מ), כמ"ש (ברכות ח ע"א) אוהב ה' שערי ציון, שערים המצויינין בהלכה (יהל אור).

⁹ בתיקון יח דף לה ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ עי' בבהגר"א על תז"ח מח ע"א ז"ל, מכל הבל נעשה שמים וארץ בין בסט' דקדושה וכו' וכן בס"א. עי' פת"ש פנימיות וחיצוניות פרק טז, ז"ל: השמות הם סוד כחות המוחין של כל עולם, ובזה הם נפעלים, והאדם כשמזכיר השמות ומקשר כל המדרגות המלאך או המאור הממונה ע"ז לקשר החצוניות עם הפנימיות שבו שהוא שמו, וכמ"ש (בראשית ב יט) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, ר"ל שהשם הוא נפש חיים של אותו דבר, ואח"כ מקשר אותו השם בשרשו בשם הוי"ה ועי"ז נעשה כל פעולה, עכ"ל.

בראשית

שמים נעשו אוף הכין את זכאין אינון דמשתדלי
באורייתא

ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד
דא תא הזי ההוא דלאו (אורחי אורייתא וחדש
מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא
מלה סלקא ונפיק לגבה ההיא מלה איש
תהפוכות) [אורחיה¹ ברזין דאורייתא וחדש מלין
דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה
סלקא ונפיק לגבי ההיא מלה ואשתתף ביה (נ"א
איש תהפוכות)² (משלי טז כח) לשון שקר³ מנו
נוקבא דתהומא רבא⁴ ודלג חמש מאה פרסי⁵
לקבלא לההיא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה
לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא⁶ דאקרי תהו
וטס בההוא רקיעא ההוא איש תהפוכות שיתא
אלפי פרסי⁷ בזמנא חדא

כיון דהאי רקיעא דשוא⁸ קאים נפקת מיד⁹
אשת זנונים¹⁰ ואתקיף¹¹ בההוא רקיעא דשוא¹²
>ואיש תהפוכות ואשתתפת ביה< (ואשתתפת
בה)¹³ ומתמן נפקת וקטלת כמה אלפיין ורבון¹⁴
בגין דכד קיימת בההוא רקיעא אית להו רשו
ויכלתא למהוי טס כל עלמא ברנעא חדא¹⁵ ועל
דא כתיב (ישעיה ה יח) הוי מושכי העון בחבלי
השוא¹⁶ העון דא דכורא וכעבות העגלה הטאה

שמים נעשו", כך גם אתה. אשרי אותם
שעוסקים בתורה.

ואם תאמר שדיבור של כל אדם שלא
יודע עושה כך, בא וראה, אותו שאין דרכו
בסודות התורה ומחדש דברים שאינו יודע
על בורים כראוי, אותו הדיבור עולה, ויוצא
כלפי אותו הדיבור "איש תהפוכות לשון
שקר" מתוך נקב התהום הגדול, ומדלג
חמש מאות פרסאות לקבל את אותו
הדיבור. ונוטל אותו, והולך עם אותו
הדיבור לתוך הנקב שלו, ועושה בו רקיע
של שוא שנקרא תהו. וטס באותו הרקיע
אותו איש תהפוכות ששת אלפים פרסאות
בפעם אחת.

וכיון שהרקיע הזה של שוא עומד, מיד
יוצאת אשת זנונים ומתחזקת באותו
הרקיע של שוא (נ"א היא, ונ"א ואיש
תהפוכות) ומשתתפת עמו, ומשם יוצאת
והורגת כמה אלפים ורבבות, משום
שכאשר היא עומדת ברקיע ההוא, יש לה
רשות ויכולת להיות טסה את כל העולם
ברגע אחד. ועל זה כתוב "הוי מושכי העון
בחבלי השוא", "העון" זה הזכר. "וכעבות
העגלה חטאה", מיהי ה"חטאה", זו הנקבה

¹ יתרו פז ע"א (הערת הזוהר).

² זכר דקלי' (רח"ו).

³ היפך של לשון למודים שהוא דרגא דיסוד (יהל אור).

⁴ הנקבה העליונה, בינה דבריא דקלי' וכו' ע"י החידוש שאינו אמיתי, מתגבר ס"מ, ומקבל הארה וכח
מבינה דבריא דקליפה שהיא קליפה גדולה יותר מכולם (מ"מ).

⁵ הם ת"ק שנה שבסמאל שהם כנגד ת"ק של עץ החיים (רח"ו). אפשר לפי שיונק מפסולת של ה' גבורות
שם ת"ק (מ"מ). ע"י פרשת שמות א ע"א, זהר אילנא דא וכו' וכן זה לעומת זה וכו' (יהל אור).

⁶ יסוד טמא (רח"ו). כ' בע"ח היינו רמז לנטוע שמים וליסוד ארץ ר"ת לשוא. א"ם (נ"א). ע"י זוהר הרקיע,
ועי' פת"ש נתיב הקליפות והמרכבה הטמאה פרק ב', שדבר זה נעשה גם בלימוד חכמות חיצוניות.

⁷ פי' הם ה"ס טמאות כלולות ביסוד טמא (רח"ו). נגד ו"ק שלו, כי ס"מ עיקרו הם ו"ק אלא שבחטא אדה"ר
נשלמו לו עשרה כלים (מ"מ). נגד הרקיע דקדושה שהוא ו' זעירא (יהל אור).

⁸ יסוד טמא מתעורר לזיווג (רח"ו).

⁹ פקודי ער"ה [רמ - דפ"ק] (הערת הזוהר).

¹⁰ לילית (רח"ו).

¹¹ פי' מקבלת שפע מיסוד הטמא (רח"ו).

¹² "ני"א היא" נוסף בלפ"ו.

¹³ ומזדווגת עמה (רח"ו). נגד היסוד דקדושה שהוא מחבר ז"ל. נגד ז"א הוא חמשה חומשי תורה, ת"ק
פרסה. ונגד נוק' ש"ס שיתא אלפי פרסה, שבה שיתא אלפי פרסה הוי עלמא (יהל אור).

¹⁴ בעוונם של כל א' אבל צריכים הזיווג עם היסוד כדי שיהיה שם העלם בפעם אחת (רח"ו).

¹⁵ בשעת המגפה באחת (רח"ו). ע"י ברכות ד ע"ב: תנא מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע ומלאך
המות בשמנה ובשעת המגפה באחת, ע"כ.

¹⁶ חבלי השוא הם נ"ה הטמאים תרין בייעין דטומאה שמסבין חשך השוא לנקבה הנקרא חטאה (רח"ו).

בראשית

מאן הטאה דא נוקבא דאקרי הטאה [איהו משיך
ההוא דאקרי עון באינן חבלי <ה>שוא ולבתר
[וכעבות העגלה הטאה להיא נוקבא דאקרי
הטאה] דתמן אתתקפת למהוי טס לקטלא בני
[נשא] (שוא) ועל דא (משלי ז כו) כי רבים חללים
הפילה! מאן הפילה דא ההיא הטאה דקטלת בני
נשא

מאן גרים דא תלמיד חכם דלא מטי להוראה
ומורה רחמנא לשזבן א"ר שמעון להברייא²
במטותא מנייכו דלא תפקון מפומייכו מלה
דאורייתא³ דלא ידעתין ולא שמעתין מאלנא
רברבא [כדקא יאות] בגין דלא תהוון גרמין
לההוא הטאה לקטלא אכלוסין דבני נשא למננא
פתחו כלהון <ואמרו> (ואמרינן) רחמנא לשזבן
רחמנא לשזבן⁴

תא הוי באורייתא⁵ ברא קב"ה עלמא⁶ והא
אוקמוה⁷ דכתיב (שם ח ל) ואהיה אצלו אמון
ואהיה שעשועים יום יום ואיהו אסתכל בה זמנא
ותרין ותלתא וארבע זמנין ולבתר [אמר לון
ולבתר] עביד <בה> (ביה) עבידתא לאולפא לבני
נשא דלא ייתון למטעי בה כמה דאת אמר (איוב
כח כז) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר
לאדם ולקביל ארבע זמנין אינן דכתיב אז ראה
ויספרה הכינה וגם חקרה ברא קב"ה מה דברא
ועד לא אפיק עבידתיה אעיל ארבע תבין
בקדמיתא דכתיב (בראשית א א) בראשית
ברא אלהים אית הא ארבע ולבתר השמים⁸
אינן לקביל ארבע זמנין דאסתכל קב"ה
באורייתא עד לא יפיק עבידתיה לאומנותיה

רבי אלעזר הוה אזיל למחמי לרבי יוסי ברבי
שמעון בן לקוניא חמוי
ה/ב

שנקראת "חטאה". הוא מושך את אותו
שנקרא עון באותם חבלי השוא, ואחר כך
"כעבות העגלה חטאה", את אותה הנקבה
שנקראת חטאה, ששם התגברה להיות
טסה להרוג בני אדם. ועל זה "כי רבים
חללים הפילה", מי הפילה, זו אותה החטאה
שהורגת בני אדם.

מי גרם את זה, תלמיד החכם שלא הגיע
להוראה ומורה, הרחמן יצילנו. אמר רבי
שמעון לחברים, בבקשה מכם שלא תוציאו
מפיקם דבר תורה שלא ידעתם ולא
שמעתם מעץ גדול כראוי, כדי שלא תהיו
גורמים לאותה החטאה להרוג המוני בני
אדם לחינם. פתחו כולם ואמרו, הרחמן
יצילנו, הרחמן יצילנו.

בא וראה, הקב"ה ברא את העולם
בתורה, והנה ביארוה שכתוב "ואהיה אצלו
אמון ואהיה שעשועים יום יום". והוא
התבונן בה פעם ושתים ושלש וארבע
פעמים, ואחר כך אמר אותם, ואחר כך עשה
בה מעשה, ללמד את בני אדם שלא יבאו
לטעות בה, כמו שנאמר "אז ראה ויספרה
הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם". וכנגד
ארבע פעמים ההם שכתוב "אז ראה"
"ויספרה" "הכינה" "וגם חקרה", ברא
הקדוש ברוך הוא את מה שברא. וטרם
שהוציא את המעשה שלו, הכניס בראשונה
ארבע תיבות, שכתוב "בראשית ב'רא
אלהים א'ת", הנה ארבע, ואחר כך
"השמים", הם כנגד ארבע הפעמים
שהתבונן הקדוש ברוך הוא בתורה טרם
יוציא את מעשהו למלאכתו.

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי
יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי,

¹ כמ"ש (סוטה כב ע"א): זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה (יהל אור).

² עי' זוהר הרקיע.

³ אפילו כינויים והקדמות ודכוות' כמ"ש אצלנו על ענין לא שם עם (רח"ו). יתרו פז ע"א (הערת הזוהר).

⁴ עי' אריכות ביהל אור.

⁵ חכמה (רח"ו).

⁶ בינה (רח"ו).

⁷ ח"ב קסא ע"א ופ' תולדות קלד ע"א וע"ב (לש"ו).

⁸ כמ"ש בס"י (פרק א משנה ט) עשר ספירות בלימה, אחת רוח אלקים חיים, וכו'. (משנה י) שתיים רוח מרוח וכו', (משנה יא) שלש, מים מרוח וכו', (משנה יב) ארבע אש ממים, וכו'. והוא כח"ב ודעת. ואח"כ ו"ק, שקודם הכל במחשבה עד השמים, ו"ק, והנגלות. כן האדם צריך להתבונן ד' פעמים במחשבתו, ואח"כ לבנות בדבורו השמים (יהל אור).

בראשית

ורבי אבא בהדיה והוה טעין חד גברא אבתריהו (ו)א"ר אבא נפתח פתחין דאורייתא דהא שעתא ועדנא הוא [לאתקנא] (לאתקנא) בארזן פתח רבי אלעזר ואמר (ויקרא יט ל) את שבתותי תשמורו תא חזי בשית יומין! ברא קב"ה עלמא וכל יומא ויומא גלי עבידתיה² ויהב חיליה בההוא יומא אימתי גלי עבידתיה ויהב חיליה ביומא רביעאה³ בגין דאינון תלת יומין קדמאין כולהו הוו סתימין ולא אתגלו כיון דאתא יומא רביעאה אפיק עבידתא וחילא דכולהו דהא אשא ומיא ורוחא⁴ אע"ג דאינון תלת יסודין עלאין⁵ כלהו תליין ולא אתגלי עבידתא דלהון עד דארעא גלי לון כדן אתידע אומנות דכל חד מנייהו

ואי תימא הא ביומא תליתאה הוה⁶ דכתיב (בראשית א יא) תדשא הארץ דשא וכתיב (שם יב) ותוצא הארץ אלא האי אע"ג דכתיב ביומא תליתאה רביעאה הוה⁷ ואתכליל ביומא תליתאה למהוי חד בלא פרודא⁸ ולבתר יומא רביעאה אתגלי⁹ עבידתיה לאפקא אומנא לאומנותיה דכל חד וחד בגין דיומא רביעאה איהו (כלא רביעאה דכרסיא עלאה וכל עבידתיהו דכלהו) [רגלא רביעאה דכרסיא עלאה]¹⁰ וכל עבידתיה כלהו] בין יומין קדמאין ובין יומין בתראין הוו תליין ביומא דשבתא הה"ד (בראשית ב ב) ויכל אלהים ביום השביעי דא שבת ודא הוא רגלא רביעאה דכרסיא ואי תימא אי הכי מהו (ויקרא יט ל) את שבתותי

ורבי אבא היה עמו, ואיש אחד היה מחמר אחריהם. אמר רבי אבא, נפתח פתחים של תורה, שהרי השעה והזמן הוא לתקן בדרכנו. פתח רבי אלעזר ואמר, "את שבתותי תשמורו", בא וראה, בששה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, וכל יום ויום גילה את מעשיו, ונתן כחו ביום ההוא. מתי גילה את מעשיו ונתן כחו, ביום הרביעי, משום שאותם שלשת הימים הראשונים כולם היו סתומים ולא התגלו. כיון שבא היום הרביעי, הוציא את המעשה והכח של כולם, שהרי אש ומים ורוח, אף על גב שהם שלשה יסודות עליונים, כולם תלויים, ולא התגלה המעשה שלהם עד שהארץ גילתה אותם, ואז נודעה האומנות של כל אחד מהם.

ואם תאמר, הרי ביום השלישי היה, שכתוב "תדשא הארץ דשא", וכתוב "ותוצא הארץ". אלא זה אף על גב שכתוב ביום השלישי, היה ברביעי, ונכלל ביום השלישי, [כדי] שיהיו אחד בלי פירוד. ואחר כך היום הרביעי התגלה מעשהו להוציא אומן לאומנותו של כל אחד ואחד, משום שהיום הרביעי הוא הרגל הרביעית של הכסא העליון. וכל מעשיהם של כולם, בין הימים הראשונים ובין הימים האחרונים, היו תלויים ביום השבת. זהו שכתוב "ויכל אלהים ביום השביעי", זו השבת, וזו היא הרגל הרביעית של הכסא. ואם תאמר, אם כך מה זה "את שבתותי תשמורו" פעמיים, אלא שבת של ערב שבת והשבת של היום ממש, אין להם פרוד.

¹ ו"ק ממש (רח"ו).

² כל ספירה של היום שלה (רח"ו). עי' שעה"כ יג ע"ב בענין אמירת אנא בכח.

³ פי' הוא המלכות הנקרא אדריכל והיא יום ד' מדריגה ד' תחת חג"ת (רח"ו).

⁴ עי' יהל אור.

⁵ שנה"י הן תלת יסודין תתאין, כמ"ש בס"י (יהל אור).

⁶ פי' ואם לא יצאה עדיין המלכות איך נתגלו פעלי הארץ (רח"ו).

⁷ בזה יובן הפסוק כי טוב ביום ג', כשהי' דבוק ת"ת במלכות, וא"כ כשיצא יום ג', הוה כאלו נפק יום ד' בהדיא שהרי היא דבוקה עמו (רח"ו).

⁸ נודע מ"ש בתיקו"ז (ה ע"א) ואיהי רביעאה ושביעאה, פי' המלכות שהיא עומדת אחורי הת"ת היא רביעאה, כשמתחילים מהחסד הם ג' מדות, והיא רביעית אליהם אחורי הת"ת. ולפי שהיא כלולה עמו, מה שכתוב ביום ג', כאילו הוה כתוב בה (מ"מ). עי' שעה"כ ס ע"ג: יום השבת הוא ד' ז', ועי' תיקו"ז ריש תיקון כא.

⁹ ר"ל בג' ימים האחרונים (יהל אור).

¹⁰ ר"ל דחג"ת, שנה"י הוא מרכבתא תתאה, כמ"ש בתיקו"ז א ע"ב, ועי' ז"ח לא ע"ד (יהל אור).

בראשית

תשמורו תרין אלא שבת¹ דמעלי שבתא²
ושבתא דיומא³ ממש לית לון פרודא⁴

אמר ההוא טייעא דהוה טעין בתרייהו⁵ ומהו
ומקדשי תיראו אמר ליה דא קדושא דשבת
[א"ל] ומהו קדושא דשבת⁶ א"ל דא קדושא
דאתמשכא מלעילא⁷ [א"ל] אי הכי עבידת
לשבת דלאו איהו קדש אלא קדושא דשריא עלוי
מלעילא אמר רבי אבא והכי הוא (ישעיה נח יג)
וקראת לשבת עונג לקדוש יהו"ה מכבד אדכר
שבת לחוד וקדוש יהו"ה לחוד

אמר ליה אי הכי מאן קדוש יהו"ה א"ל קדושא
דנחתא מלעילא ושריא עליה אמר ליה אי
קדושא דאתמשכא מלעילא אקרי מכובד אתחזי
דשבת לאו איהו מכובד וכתביב (שם) וכבדתו
אמר רבי אלעזר לרבי אבא אנה להאי גברא
דמלה (חדתא) <דחכמתא> אית ביה דאנן לא
ידענא בה אמרו ליה אימא אנת

פתח ואמר (ויקרא יט ל) את שבתותי את
לאסגאה תחום שבת דאיהו (אלפין אמין בכל
סטריין⁸ ובג"כ אסגי את שבתותי דא שבת עלאה
ודא שבת) [תרין אלפין אמין לכל סטרא דא
שבת עלאה⁹ ושבת] תתאה¹⁰ דאינון תרין כלילן
כחדא¹¹ וסתימין כחדא¹² אשתאר שבת אחרא¹³
דלא אדכר¹⁴ והוה בכסופא אמרה קמיה מארי
דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקרינא ויומא
לאו איהו בלא ליליא אמר לה ברתי שבת אנת

אמר [להם] אותו סוחר שהיה מחמר
אחריהם, ומה זה "ומקדשי תיראו". אמר לו,
זה קדושת השבת. אמר לו, ומה זה קדושת
השבת. אמר לו, זה הקדושה שנמשכת עליו
מלמעלה. אמר לו, אם כך, עשית שהשבת
אינה קודש, אלא קדושה ששורה עליו
מלמעלה. אמר רבי אבא, וכך זה, [שכתוב]
"וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד".
הזכיר שבת לבד וקדוש ה' לבד.

אמר לו, אם כך, מה זה קדוש ה', אמר
לו, הקדושה שיורדת מלמעלה ושורה עליו.
אמר לו, אם הקדושה שנמשכת מלמעלה
נקראת מכובד, נראה ששבת אינו מכובד,
וכתוב "וכבדתו". אמר רבי אלעזר לרבי
אבא, הנח לו לאיש הזה, שדבר [חדש] של
חכמה יש בו שאנו לא יודעים בו. אמרו לו,
אמור אתה.

פתח ואמר, "את שבתותי", "את" לרבות
תחום שבת שהוא אלפיים אמות לכל צד,
ולכן ריבה "את", "שבתותי", (זו) שבת
העליונה ושבת התחתונה, שהן שתיים
כלולות יחד וסתומות יחד. נשארה שבת
אחרת שלא נזכרה והיתה בבושה. אמרה
לפניו, רבוננו של עולם, מיום שעשית אותי
נקראתי שבת, והיום אינו בלי לילה. אמר
לה, בתי, את שבת, ושבת קראתי לך, אבל
הריני מעטר אותך בעטרה יותר עליונה.

¹ תרומה קלה ע"ב (הערת הזוהר).

² מלכות (רח"ו).

³ ת"ת (רח"ו).

⁴ פי' כי עיקר עליית הנוק' הוא בליל שבת, ועיקר עליית הדכורא הוא ביום שבת, ושניהם נקראים שבת (מ"מ).

⁵ פי' סוחר שהיה נוסע אחריהם (ד"א).

⁶ פי' מלכות שבבחי' שבת (רח"ו).

⁷ המוחין הנמשכין לזו"ן, וכתביב וכבדתו, משמע דמשבת עצמו קאי (רח"ו). הם המוחין הנמשכים לזו"ן בעלותם למעלה, כי גם שם נמשכים להם מוחין מאו"א שעלו מעלה מעלה גם הם (מ"מ). ר"ל חכמה עלאה, שהוא קדוש, וז"ש למטה "לקדוש ה' מכובד" שכבוד ג"כ בחכמה (יהל אור).

⁸ ויקהל רז ע"א (הערת הזוהר). עי' יהל אור.

⁹ בינה (רח"ו).

¹⁰ ת"ת (רח"ו). עי' יהל אור.

¹¹ פי' בסוד הד' שתוך הה' (רח"ו).

¹² מלכות (רח"ו). בתוך זעיר הנקרא עלמא דאתכסייא לגביה כנזכר דאתגלייא (רח"ו).

¹³ מלכות (רח"ו). פי' שכינה (ד"א). יתרו צב ע"א בר"מ (הערת הזוהר). מלכות שהיא ג"כ שבת כנ"ל (יהל אור).

¹⁴ שבכל ו' ימי המעשה נאמר, ויהי ערב ויהי בקר, משא"כ ביום שבת שלא נאמר רק ביום השביעי (יהל אור).

בראשית

ושבת קרינא לך אבל הא אנא מעטר לך בעטרא
עלאה יתיר¹ אעבר כרוזא ואמר מקדשי תיראו
ודא שבת דמעלי שבתא² דאיהי יראה³ ושריא⁴
בה יראה⁵ ומאן איהו דקב"ה⁶ אכליל ואמר אני
יהו"ה⁷

ואנא שמענא מאבא דאמר הכי ודייק⁸ את
לאסגאה⁹ תחום שבת שבתותי דא עגולא
ורבועא דלגו¹⁰ ואינון תרין ולקביל אינון תרין
אית תרי קדושת דאית לנא לאדכרא חד ויכלו¹¹
וחד קדוש¹² ויכלו אית ביה תלתין וחמש¹³ תבין
ובקדושא דאנון מקדשין תלתין וחמש¹⁴ תבין
וסליק כלא לשבעין שמהן דקב"ה¹⁵ וכנסת
ישראל אתעטר בהו ובגין דעגולא ורבועא¹⁶ דא
אינון שבתות¹⁷ כלילן תרוייהו בשמור¹⁸ דכתיב
תשמורו [דהא] [דא] שבת עלאה¹⁹ הכא לא
אתכליל בשמור אלא בזכור²⁰ דהא מלכא

העביר כרוז ואמר "מקדשי תיראו". וזו שבת
של ערב שבת שהיא יראה, ושורה בה יראה.
ומי הוא שהקדוש ברוך הוא כללו ואמר אני
ה'.

ואני שמעתי מאבא שאמר כך, ודייק
"את" לרבות תחום שבת. "שבתותי" זה
העיגול והריבוע שבפנים, והם שנים, וכנגד
אותם השנים יש שתי קדושות שיש לנו
להזכיר, אחד ויכולו ואחד קידוש. ויכולו יש
בו שלשים וחמש תיבות, ובקידוש שאנו
מקדשים יש שלשים וחמש תיבות, והכל
עולה לשבעים שמות שהקדוש ברוך הוא
וכנסת ישראל מתעטרים בהם. ומשום
שהעגול והרבוע הזה הם שבתותי, שניהם
כלולים בשמור, שכתוב "תשמורו". שהרי
השבת העליונה כאן לא נכללה ב"שמור"
אלא ב"זכור", שהרי המלך העליון סתום

¹ ששבת הוא בעטרא דבינה, שמשם השבת, ואנא אעטר לך בעטרין דאבא שהוא קדש, כי בחכמה יסד
ארץ ושמים בתבונה, וזהו ומקדשי (יהל אור).

² מלכות (רח"ו).

³ שהמלכות נקראת יראה (יהל אור).

⁴ וקארי (יהל אור).

⁵ ר"ל נקודת חכמה שבמלכות, שהיא יראה, בסוד (אבות פ"ג מ"ז) אם אין יראה אין חכמה, שהן ב' יוד"ן,
דשילוב ב' השמות חכמה שלמעלה וחכמת שלמה (יהל אור).

⁶ ת"ת (רח"ו).

⁷ מלכות ת"ת (רח"ו). שמלכות נקראת אני (יהל אור).

⁸ ויקהל רד ע"ב (ד"א).

⁹ מרכבת המשנה וחיותיה ואופניה ב' אלפים אמה לכל סטר, כי גם בהם צריך לנהוג קדושה ואין להכניס
בימי הקלי' וחול, חלילה וחס (רח"ו). ויקהל רז ע"א ובמנחת יהודה דף כד מביא ג"כ בשם התקונים תקון כ"ג
וכ"ה ע"ש ותמצא פי' מאמר זה (ד"א). ועי' שעה"כ סג ע"ב.

¹⁰ ויקהל רד ע"א (ד"א). רכט ע"א תצוה קפ ע"א ויקהל רה ע"א (הערת הזוהר), ועי' יהל אור.

¹¹ ת"ת (רח"ו). תקונים תקון כ"ד (ד"א).

¹² מלכות (רח"ו). ויכולו נגד בינה, וקדושה דאנון מקדשין וממשיכין היא תבונה, שהיא נותנת מוחין וינקא
לבנין (יהל אור). בראשית מז ע"ב (ד"א).

¹³ ובקדושא ג"כ ל"ה תיבין וכו' בנוסח הקידוש שלנו כי בנו בחרת טעות (ד"א).

¹⁴ תקון כ"ד דף סח ע"א ותיקון מ"ז דף פו ע"א וגם בויקהל רז ע"ב ובר"מ בפ' פנחס ערה ע"ב ותמצא ר"ת
ויכלו השמים והארץ ר"ת וה"ו (ד"א).

¹⁵ הם ע' אותיות דע"ב מ"ה ס"ג ב"ן קס"א קנ"א קמ"ג עולים ע' שמהן שהם האורות היורדים בשעת
קידוש לז"ן (רח"ו). שהן ע"ב שמות עם יום הששי, שע"ב שמות הן ע' שמות וב' הן כללם (יהל אור).

¹⁶ מלכות אות סמך, ות"ת עם קצוותיו ריבוע, רוכב על עיגוליא, והם ד' רוחות שבו, ב' דרועין וב' ירכין
ות"ת עילאה ויסוד תתאה הרי י"ג (רח"ו).

¹⁷ ת"ת (רח"ו).

¹⁸ כי יסוד שלו בת"ת נוק' הנקרא שמור (רח"ו). שזכור ושמור הן ז"נ, וכאן הן שבתות דשמור, אבל בינה
דלעילא נכלל בזכור את יום השבת שהוא יסוד (יהל אור).

¹⁹ בינה (רח"ו).

²⁰ שיסוד דידה אסתיים בת"ת ז"א הנקרא זכור (רח"ו).

בראשית

ב"זכור", ועל זה נקרא מלך שהשלום שלו. עלאה! בזכור אסתיים ועל דא אקרי מלכא² דשלמא דיליה ושלמא דיליה זכור איהו והשלום שלו הוא "זכור".

ועל כן אין מחלוקת למעלה, משום ששני שלומות למטה, אחד יעק"ב ואחד יוס"ף. ולכן כתוב פעמיים "שלום שלום לרחוק ולקרוב", "לרחוק" זה יעקב,

ועל דא לית מחלוקת לעילא³ בגין דתרין שלומות לתתא חד יעק"ב⁴ וחד יוס"ף⁵ ובגין כך כתיב תרי זמני (ישעיה נז יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק דא יעקב

א/ו

ולקרוב דא יוסף⁶ לרחוק כמה דאת אמר (ירמיה לא ב) מרחוק יהו"ה נראה לי⁷ (שמות ב ד) ותתצב אחותו מרחוק ולקרוב⁸ כמה דאת אמר (דברים לב יז) חדשים מקרוב באו⁹ מרחוק דא נקודא עלאה דקיימא בהיכליה¹⁰ ועל דא כתיב (ויקרא יט ל) תשמורו אתכליל בשמור¹¹ ומקדשי¹² תיראו דא נקודא (דאמצעיתא דאית לדחלא) [דקיימא באמצעיתא דאית לדחלא מינה] יתיר מכלא דענשיה מיתה¹³ והיינו דכתיב (שמות לא יד) מחלליה מות יומת¹⁴ מא¹⁵ מחלליה מאן דעאל לגו¹⁶ חלל דעגולא¹⁷

"ולקרוב" זה יוסף. לרחוק כמו שנאמר "מרחוק ה' נראה לי", "ותתצב אחותו מרחוק". ולקרוב, כמו שנאמר "חדשים מקרוב באו". מרחוק זו הנקודה העליונה שעומדת בהיכלו. ועל זה כתוב "תשמורו", [והוא] נכלל בשמור. "ומקדשי תיראו", זו הנקודה שעומדת באמצע, שיש לירא ממנה יותר מן הכל, שענשו מיתה. והיינו מה שכתוב "מחלליה מות יומת", מהו "מחלליה", מי שנכנס לתוך החלל של העגול והרבוץ, למקום שאותה הנקודה שורה ופוגם בו, "מות יומת". ועל זה כתוב "תיראו". והנקודה היא נקראת אני, ועליה שורה אותו הסתום העליון שלא התגלה, והיינו הו"ה, והכל אחד.

¹ עי' יהל אור.

² בינה (רח"ו). ר"ל מלכא בינה, שלמא יסוד (יהל אור).

³ ר"ל בעולם הבא, דרגא דבינה, בתרין מתיבתין, מתיבתא עלאה נגד חג"ת ומתיבתא תתאה נגד נה"י, כמ"ש בתז"ח (ז ע"ג), ובמתיבתא עלאה יעקב עשה שלום ובתתאה יוסף (יהל אור).

⁴ יסוד עליון של הפרצוף, הנקרא יסוד דישאל זוטא, מסתיים בת"ת כללות הפרצוף, ות"ת נקרא יעקב (רח"ו).

⁵ יסוד התחתון (רח"ו).

⁶ יסוד דישאל זוטא שם מתגלים אורות יסוד אבא הנקרא מטה אהרן (רח"ו).

⁷ עי' יהל אור.

⁸ יסוד אבא הנקרא קרוב (רח"ו).

⁹ שהיסוד נק' נער ע"ש חדתותא דסהרא (יהל אור).

¹⁰ תצוה קפ ע"א תמצא פי' נקודה דקיימא גו היכליה ע"ש (ד"א). ועי' זהר שמות יב ע"א שהוא מכיוון שע"י החכמה, הרי הוא אור החיה, נעשו הכלים (ביאורים ח"א לב ע"ד).

¹¹ ואתחנן רס [רס"ג - דפ"א] (הערת הזוהר). ר"ל שהכל במלכות (יהל אור).

¹² ר"ל חכמת שלמה, בת עין, בת שלש, בת שי"ן, בינה (יהל אור).

¹³ שכאן סוד החיים, והחכמה תחיה בעליה, סוד החיה (יהל אור).

¹⁴ נגד עגולא ורבוץ, כמו שמפרש והולך, שהן ב' שבתות (יהל אור).

¹⁵ מאן (דפ"ו).

¹⁶ תצוה קפ, תקונים תקון כ"ג כ"ד וכ"ה ובתקון ל' תמצא פי' יותר מבואר (ד"א).

¹⁷ הנה ד' היכלות הם והתחתון שבהם סוד דרגא עשיראה שבמלכות והוא בעיגולא סוד אופן העגול דתמן סוד אופנים כמ"ש במקומו בס"ד (רח"ו).

בראשית

ורבועא¹ לאתר דההוא נקודא² שריא ופנים ביה מות יומת³ ועל דא כתיב תיראו וההיא נקודה אקרי אני⁴ ועלה שריא ההוא דסתים עלאה⁵ דלא אתגליא והיינו יהו"ה וכלא חד⁶

נחתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקוהו אמרו ומה כל חכמתא דא אית תחות ידך ואת טעין אבתריך⁷ אמרו ליה מאן את אמר לון [לא] תשאלון מאן אנא אלא אנא ואתון נזיל ונתעסק באורייתא וכל חד יימא מלין דחכמתא לאנהרא אורחא אמרו ליה מאן יהב לך למיזל הכא ולמהוי טעון בחמרי

(כ"ף לא בעא לאסתלקא ולא תקשרא באתר דלא יכלא למהוי רגעא חדא אלא בה סמ"ך לא בעא לאסתלקא לסעדין לאינון דנפלין דהא בלי סמ"ך לא יכלין למהוי יו"ד אתא לגבי יחדאי) [אמר לון יו"ד⁸ עבד קרבא בתרין אתוון בכ"ף וסמ"ך⁹ לא תקשרא בהדאי לא כחדא ג"א כחדא <כ"ף לא בעא לאסתלקא ולא תקשרא באתר דלא יכלא למהוי רגעא חדא אלא ביה¹⁰ סמ"ך לא בעא לאסתלקא בנין לסעדא לאינון דנפלין דהא בלי סמ"ך לא יכלין למהוי יו"ד אתא

ירדו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו אותו. אמרו, ומה כל החכמה הזו יש תחת ידך ואתה מחמר אחרינו. אמרו לו, מי אתה. אמר להם, אל תשאלו מי אני, אלא אני ואתם נלך ונתעסק בתורה, וכל אחד יאמר דברי חכמה להאיר את הדרך. אמרו לו, מי נתן לך ללכת כאן ולהיות מחמר בחמורים.

אמר להם, יו"ד עשתה קרב עם שתי אותיות, עם כ"ף וסמ"ך, להתקשר עמם לא כאחד. כ"ף לא רצתה להסתלק ולהתקשר מאחר שלא יכלה להיות רגע אחד אלא עמו. סמ"ך לא רצתה להסתלק, כדי לעזור לאותם הנופלים, שהרי בלי סמ"ך לא יכולים להיות. יו"ד באה אלי יחידה, נשקה לי וחבקה אותי, בכתה עמי ואמרה לי, בני, מה אעשה לך, אבל הרי אני מסתלקת ואני מתמלאת מכמה טובות ואותיות נסתרות עליונות ונכבדות. לאחר מכן אבוא אליך ואאכיל אותך, ואתן לך נחלה של שתי

¹ סוד היכל רצון דתמן חיות הקודש מרובעת כנז' פרשת פנחס, והחיות הם מרובעים כי הם ד' חיות הקודש וכל אחד ד' פנים וד' עיניים והם בת"ת היכל רצון. ומאלו השנים שהם מלכות ות"ת היכל ראשון וששי סוד אופנים וחיות עיגולא וריבוע, [שבת] תתאה ואמצעיתא. ואמנם כסא שהוא בריאה נקרא מקדש ראשון ג"ר עם הבינה בהיכל ז' והוא שבת עלאה כנודע, כי ג' שבתות הנה. והנה זה היכל הז' נקרא מקדש שבת הגדול, ועליו נאמר ומקדשי תיראו, והוא סוד הנקרא אני שהוא עיקר הנקודה הנקרא בת עי"ן כי הם ג"ר הנרמזת במלת אני כנודע א' כתר נ' בינה י' חכמה. וכן הוא שם אין כי בזכר אין ובנקבה אני, כי הזכר ביושר חכמה על בינה אך הנקבה בינה על חכמה בסוד הו"י ולכן נקרא [אני] וז"ס אדנ"י כי ד' שבש[ם זה] הם ד' רגלי המרכבה שהם חגת"ם ונכלל בהם כל הז' התחתונים. ואמנם נשאר ג' אותיות אנ"י והם ג"ר שבה וכן נקודה טמירא כנודע כי הוא סוד היכל השביעי. הנה ג' שבתות אלו הם כלם בנקבה בז' היכלותיה ולז"א את שבתותי תשמרו כי כלם הם בנוקבא בשמור וכנגדן יש שבתות עליוני' כזה יסוד ת"ת חכמה, והם נקרא זכור. וזהו שאמר לעיל כלולין תרווייהו בשמור (רח"ו).

² דנקודה (דפ"ו).

³ עי' זוהר הרקיע. לפי ששם שורה ההיא נקודה, ויש לירא ממנה, משא"כ בתחומין שאין מיתה עליהן, אף למ"ד תחומין דאורייתא (יהל אור).

⁴ לקמן רכא ע"א וח"ב קנו ע"א והוא אני מן אדנ"י כמ"ש ברע"מ פנחס רכג ע"א ועי' בזה בספר הכללים כלל יח ענף י' סימן יב אות מו סעיף ב' [ה'] (לש"ו). עי' יהל אור והקדו"ש יג ע"ב, ביאורים ח"א עב ע"א, ופת"ש נתיב נוק' דז"א פתח א'.

⁵ ר"ל כתר דילה, שלא נתגלה כלל (יהל אור).

⁶ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י וכן ביהל אור.

⁷ דע כי כאשר האדם עוסק בתורה כראוי לשמה, זוכה להשיג שיתגלה אליו איזה צדיק מאותם שהם משורש נשמתו, ויבא ויתלבש דוגמת מלאכי אברהם אבינו, ומגלה לו רזי תורה, בהיותו מתלבש בההוא חלוקא דרבנן אשר לו כנודע וכו' (שער מאמרי רשב"י).

⁸ יסוד (יהל אור).

⁹ מלכות ובינה, כ' הוא כורסייא, וס' הוא בינה עלאה (יהל אור).

¹⁰ "אלכא ביה" נמחק ביהל אור, ובמקומו ליתא "כלא יו"ד".

בראשית

אותיות עליונות יותר מאלו שהסתלקו, שהם "ש. יו"ד עליונה ושי"ן עליונה, שיהיו לך אוצרות מלאים מכל. ולכן, בְּנִי, לֵךְ ותהיה מחמר חמורים. ועל כן אני הולך בכך.

לגבאי יחידאה] נשיק לי וגפיף לי¹ בכה עמי ואמר לי ברי מה אעביד לך אבל הא אנא אסתלק ואנא אתמלי מכמה טבין² ואתון³ טמירין עלאין יקירין⁴ בתר כן איתי לגבך ואנא אהוי סעיד לך ואתן לך אחסנתא דתרין אתון עלאין יתיר מאלין דאסתלקו דאינון [יש] יו"ד עלאה ושי"ן עלאה למהוי לך אוצרין מליין מכלא ובנין כך ברי זיל והוי טעין חמרי⁵ ועל דא אנא אזיל בכך

חדו רבי אלעזר ורבי אבא ובכו ואמרו זיל רכיב ואנן נטעין אבתרך אמר לון ולא (אמרת לון דפקודא דמלתא איהי עד דייתי דא היא טעין) [אמרית לכון דפקודא דמלכא איהו עד דייתי ההוא דטעין] חמרי⁶ אמרו ליה הא שמך לא אמרת לן אתר בית מותבך מאי הוא אמר לון אתר בית מותבי איהו⁷ טב⁸ ועיילא לגבאי ואיהו מגדל חד (ואיהו) דפרח באוירא⁹ רב ויקירא ואינון דדיירין ביה¹⁰ בהאי מגדלא קב"ה וחד מסכנא¹¹ ודא הוא אתר בית מותבי [וגלינא] (ועלינא) מתמן ואנא טעין חמרי אשגחו רבי אבא ורבי אלעזר ביה ואטעיים לון מלוי דהוו מתיקין כמנא ודובשא

אמרו ליה שמא דאבוך אי תימא ננשיק עפרא דרגלך אמר לון ואמאי לאו אורח דילי בכך [לאנתגאה] (לאנתגליא) באורייתא אבל אבא דילי הוה דיוריה בימא רבא ואיהו הוה חד נונא¹² דהוה אסחר ימא רבא¹³ מסטרא דא לסטרא דא¹⁴ והוה

שמחו רבי אלעזר ורבי אבא, ובכו ואמרו, לֵךְ רכב ואנו נחמר אחריק. אמר להם, ולא אמרתי לכם שמצות המלך היא עד שיבא אותו מחמר על החמורים, אמרו לו, הרי שמך לא אמרת לנו, מקום בית מושבך מה הוא. אמר להם, מקום בית מושבי הוא טוב ומעלה אצלי, והוא מגדל אחד שפורח באויר, גדול ונכבד. ואותם הדירים בו במגדל הזה, הקדוש ברוך הוא ועני אחד, וזהו מקום בית מושבי. וגליתי (ועליתי) משם, ואני מחמר על חמורים. רבי אבא ורבי אלעזר הסתכלו בו והטעים להם את דבריו, שהיו מתוקים כמו מֶן ודבש.

אמרו לו, אם תאמר שם אביך, ננשק את עפר רגליך. אמר להם, ולמה, אין דרכי בכך להתגאות בתורה. אבל אבי היתה דירתו בים הגדול, והוא היה דג אחד שהיה סובב את הים הגדול מצד זה לצד זה, והיה גדול ונכבד ועתיק יומין, עד שהיה בולע את כל שאר הדגים של הים, ואחר כך מוציא אותם

¹ והיה מחבק אותי (ד"א).

² מחכמה, מוחין דחכמה (יהל אור).

³ מבינה (יהל אור).

⁴ שהם מנצפ"ך, כמ"ש בזו"ח (סו ע"ב) (יהל אור), ועי' בהגר"א בס"י ז ע"ב וע"ג.

⁵ כלומר נשמות הצדיקים המתלבשים בחומר (פת"ש נתיב הקלי' פרק ל).

⁶ ר"ל קלים וחמורים (ד"א). פי' עד שיבא משיח רוכב על חמור ומנהיגו ושולט עליו. הרש"ב (נ"א).

⁷ נמחק ציהל לור.

⁸ עולם שכולו טוב, וז"ש מגדל חד דפרח וכו', בינה כידוע (יהל אור).

⁹ ריש תיקון כ"א דף נ"ב ובראשית לו [לז – דפ"ק] ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ פי' אחר מצאתי לוד היה מקומו כי הו' והד' הם ת"ת ומלכות היא מסכנא ואינון דרין תחות ל' כי הל' היא מגדל הפורח באויר. עוד פי' היכל שבו מתחברים ת"ת הנקרא דל – אופנים. או פי' מגדל מגדל עוז שם ה' כנזכר פרשת בראשית לו ע"ב ובי' דיירין ת"ת ויסוד הנקרא דל ואביון (רח"ו).

¹¹ זו"נ, ושם בסוד ר"ד, וזהו מסכנא, דל"ת, בסוד יחודה, נער נערה (לקמן נא ע"א) (יהל אור).

¹² ר"ל יסוד, דג, כידוע (יהל אור).

¹³ חכמה, משם נטיל זרעא דתלת נקודין וכו' [לקמן טו ע"ב] (יהל אור). תקונים נ"ב [תיקון כא דף מב סע"א] ובראשית לו ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁴ עי' יהל אור.

בראשית

רב¹ ויקרא² ועתיק יומין³ עד דהוה בלע כל שאר
נונין דימא⁴ ולבתר אפיק לון חיין וקיימין מליין
[מכל טבין דעלמא] (כל טבין לעלמא) ושאט ימא
ברגעא חדא בתוקפיה ואפיק לי [כגירא] (בירא)
בידא דגבר תקיף וטמיר לי בהווא אתר
דאמרית לכו והוא תב לאתריה ואגניו בהווא
ימא אשגח רבי אלעזר במלוי אמר ליה אנת הוא
בריה דבוצינא קדישא⁵ אנת הוא בריה⁶ דרב
המנונא סבא <אנת הוא> בריה דנהירו
דאורייתא ואנת טעי(ן) אבתרן בכו כחדא
<ונשקוהו> (ונשקיה) ואולו⁷

אמרו ליה אי ניהא קמי <מארנא> (מארי)
לאודעא לן שמיה פתח ואמר (שמואל ב' כג כ)
ובניהו בן יהודע⁸ האי קרא אוקמוה ושפיר איהו
אבל האי קרא לאתזאה רוין עלאין דאורייתא
הוא דאתא ובניהו בן יהודע [על] רוא דהכמתא
קא אתא מלה סתימא איהו ושמא גרים⁹ בן איש
חי¹⁰ דא צדיק חי עלמין רב פעלים מארי דכל
עובדין¹¹ וכל חילין עלאין¹² בגין דכלהו נפקין מניה
יהוה¹³ צבאות איהו אות הוא בכל חילין דידיה
רשים הוא ורב מכלא רב פעלים [איהו] מקבצאל
האי אילנא רב ויקרא רב מכלא מאן אתר נפק
מאן דרגא אתא אהדר [קרא] ואמר מקבצאל¹⁴
דרגא עלאה סתימאה¹⁶

ב/ו

חיים וקיימים ומלאים מכל הטובות של
העולם, ושט את הים ברגע אחד בכחו,
והוציא אותי כחץ ביד איש גבור, והטמין
אותי באותו המקום שאמרתי לכם, והוא
שב למקומו ונגנז באותו הים. הבחין רבי
אלעזר בדבריו, אמר לו, אתה הוא בנו של
הנר הקדוש, אתה הוא בנו של רב המנונא
הזקן, אתה הוא בנו של אור התורה, ואתה
מחמר אחרינו. בכו יחד, ונשקו לו והלכו.

אמרו לו, האם נוח לפני מורנו להודיע
לנו את שמו. פתח ואמר, "ובניהו בן
יהודע", הפסוק הזה בארוהו והוא יפה,
אבל הפסוק הזה בא להראות סודות
עליונים של התורה. "ובניהו בן יהודע" על
סוד החכמה בא הדבר הסתום ההוא, והשם
גורם. "בן איש חי", זה צדיק חי העולמים.
"רב פעלים" בעל כל המעשים וכל הכחות
העליונים, משום שכולם יוצאים ממנו, הוא
ה' צבאות, אות הוא בכל צבאיו, רשום הוא
וגדול מן הכל. "רב פעלים" הוא "מקבצאל",
האילן הגדול והנכבד גדול מהכל. מאיזה
מקום יצא, מאיזו דרגה בא, חזר הכתוב
ואמר "מקבצאל" הדרגה העליונה הסתומה

¹ מחכמה (יהל אור).

² מבינה (יהל אור).

³ מכתר, והוא מוחין דז"א וב' עטרין דע"י (יהל אור).

⁴ ע"י יהל אור ובהגר"א בתיקו"ז סוף מב ע"א.

⁵ ניצוץ קדוש (ד"א).

⁶ בתיקון ג"כ דף סז ע"ב ובתקון כ"א נב ע"א ובפ' בלק קפו ע"ב שהיה נמצא עם החסידים (ד"א).

⁷ ע"י אריכות ביהל אור וכן בשער מאמרי רשב"י.

⁸ ר"ל שהוא שרש נשמתו (יהל אור).

⁹ בניהו בן יהו"ו שהם סוד המ"ן שעולים על ידי היסוד והוא בן חי בסוד ציור הווי"ן (רח"ו).

¹⁰ יסוד ז"א (רח"ו). ויצא קסד ע"א (הערת הזוהר). ע"י שער רוה"ק (כד ע"א).

¹¹ נשמות של התחתונים (רח"ו).

¹² נשמת המלאכים (רח"ו).

¹³ האזינו רצו ע"א ופקודי רל"ב ולהלן יז ע"א ויח ע"ב ושמות יג ע"א (ד"א).

¹⁴ קבצאל"ל גימ' רל"ג, ע"ב קס"א, סוד ב' יסודות או"א שמשם מושך השפע (רח"ו).

¹⁵ מקבצאל (דפ"ו).

¹⁶ בינה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

בראשית

ש"עין לא ראתה וגו", הדרגה שהכל בה, וכונסת לתוכה מתוך האור העליון, וממנה יוצא הכל. והוא היכל קדוש סתום שכל הדרגות מקובצות וסתומות בתוכו. ובגוף ההיכל (אילן) הזה קיימים כל העולמות, וכל הצבאות הקדושים, ממנו נזונים ועומדים על קיומם. "הוא הכה את שני אריאל מואב", שני מקדשים היו עומדים בגללו. ונזונו ממנו מקדש ראשון ומקדש שני. כיון שהוא הסתלק, ונמנע השפע שהיה שופע מלמעלה, כביכול הוא הכה אותם והחריב אותם והשמיד אותם, והכסא הקדוש נפל. זהו שכתוב "ואני בתוך הגולה". הדרגה ההיא שנקראת "אני", היא "בתוך הגולה". למה, "על נהר כבר", על נהר ששופע ויוצא שהפסיק מימיו ומעיינותיו ולא משפיע כבראשונה. זהו שכתוב "ונהר יחרב ויבש", "יחרב" בבית ראשון, "ויבש" בבית שני. ולכן "הוא הכה את שני אריאל מואב". (שהרי בראשונה), מואב שהוא מאב שבשמים, ונחרבו והושמדו בגללו, וכל האורות שהיו מאירים לישראל, כולם נחשכו.

ש"עין לא ראתה וגו", הדרגה שהכל בה, וכונסת לתוכה מתוך האור העליון, וממנה יוצא הכל. והוא היכל קדוש סתום שכל הדרגות מקובצות וסתומות בתוכו. ובגוף ההיכל (אילן) הזה קיימים כל העולמות, וכל הצבאות הקדושים, ממנו נזונים ועומדים על קיומם. "הוא הכה את שני אריאל מואב", שני מקדשים היו עומדים בגללו. ונזונו ממנו מקדש ראשון ומקדש שני. כיון שהוא הסתלק, ונמנע השפע שהיה שופע מלמעלה, כביכול הוא הכה אותם והחריב אותם והשמיד אותם, והכסא הקדוש נפל. זהו שכתוב "ואני בתוך הגולה". הדרגה ההיא שנקראת "אני", היא "בתוך הגולה". למה, "על נהר כבר", על נהר ששופע ויוצא שהפסיק מימיו ומעיינותיו ולא משפיע כבראשונה. זהו שכתוב "ונהר יחרב ויבש", "יחרב" בבית ראשון, "ויבש" בבית שני. ולכן "הוא הכה את שני אריאל מואב". (שהרי בראשונה), מואב שהוא מאב שבשמים, ונחרבו והושמדו בגללו, וכל האורות שהיו מאירים לישראל, כולם נחשכו.

ועוד, "הוא ירד והכה את הארץ". בזמנים הראשונים כשהנהר הזה היה מושך את מימיו למטה, היו ישראל עומדים בשלמות, שהיו זובחים זבחים וקרבנות לכפר על נפשם, ואז היה יורד מלמעלה דמות של

ותו הוא ירד והכה את הארץ בזמנים קדמאין כד האי נהר הוה משיך מימיו לתתא הוה קיימין ישראל בשלימו דדבחיין דבחיין וקרבניין לכפרא על נפשייהו¹⁶ וכדין הוה נחית מלעילא דיוקנא

ועוד, "הוא ירד והכה את הארץ". בזמנים הראשונים כשהנהר הזה היה מושך את מימיו למטה, היו ישראל עומדים בשלמות, שהיו זובחים זבחים וקרבנות לכפר על נפשם, ואז היה יורד מלמעלה דמות של

¹ בינה (רח"ו).

² אבא (רח"ו).

³ יסוד אמא (רח"ו, ומ"מ).

⁴ ומן החיצוניות דבינה נמשך כל העולמות (רח"ו).

⁵ סוד היכל הג' מז' היכלות המלכות הנז' בפרשת פקודי. ושם הוא בית המקדש ראשון ושני. וההכאה הוא ע"י מניעת השפע כביכול הוא הכה אותן. ועוד אפשר כי ב' מקדשים הם בינה ומלכות, ות"ת חריבין, כי גברו העוונות, ולא היו עולים שפע ממלכות, ובזה נחרב מקדש הראשון, ואז נמנע שפע הברכה למטה, ונחרב מקדש שני מלכות (רח"ו).

⁶ לאה ורחל (רח"ו).

⁷ שהוא חי וקים בתרין עלמין, והוא חי עולמים, ב' עולמות, והן ב' מקדשין והכל בגינה (יהל אור).

⁸ נגילו (לפ"ו).

⁹ שפע דאבא ואמא (רח"ו).

¹⁰ רחל דבריא (רח"ו).

¹¹ לך לך קמט ע"ב ויתרו פב ע"ב - הרש"ב (נ"א). כבר, פי' כבר היה ועתה נפסק, וכן בפ' לך לך דף פה ע"א

(ד"א).

¹² כל צקלמיתא (לפ"ו).

¹³ יסוד דז"א (רח"ו).

¹⁴ שנשאר לחלוחית (רח"ו).

¹⁵ פי' כתר השפחה הנק' אב"י (רח"ו).

¹⁶ שזובחי' זבחים וקרבנות לכפר על נפשותיהם (ד"א).

בראשית

דהר אריה¹ והווי המאן [ליה ע"ג מדבחה] (ע"ג מדבחה) רביין על טרפיה אכיל קרבנין כגבר תקיף² וכל כלבין הוו מתטמרין קמיה ולא נפקי לבר כיון דגרמו חובין איהו נחית לגו דרגין דלתתא וקטיל להווא אריה דלא בעא למיהב ליה טרפיה³ כדבקדמיתא כביכול קטיל ליה הוא הכה את הארי ודאי

לתוך הבור⁴ לעינהא דסטרא אחרא בישא כיון דחמאת הכי ההוא סטרא אחרא אתתקפת⁵ ושדרת לחד כלבא למיכל קרבנין⁶ ומה שמיה דההוא אריה אוריאל דאנפוי אנפי אריה⁷ ומה שמיה דההוא כלבא בלאדן⁸ שמיה דלאו איהו בכלל אדם⁹ אלא כלבא ואנפי כלבא ביום השלג ביומא דגרמו חובין ודינא אתדן לעילא מעם בי דינא עלאה ועל דא כתיב (משלי לא כא) [לא תירא לבייתה משלג דא דינא עלאה אמאי בגין דכל ביתה לבוש שנים¹⁰ ויכיל למסבל אשא תקיפא ע"כ רזא דקרא

מה כתיב] בתריה (שמואל ב' כג כא) והוא הכה את איש מצרי איש מראה הכא רזא דקרא אתא לאודעא די בכל זמנא דישראל חבו איהו אסתלק ומנע מנייהו כל טבין וכל נהורין דהוו נהירין לון הוא הכה את איש מצרי דא נהורא דההוא נהורא (ד)הוה נהיר לון לישראל ומאן איהו משה דכתיב (שמות ב יט) ותאמרנה איש מצרי הצילנו וגו' ותמן אתיליד¹¹ ותמן אתרבי ותמן אסתליק לנהורא עלאה איש מראה כמה דאת אמר (במדבר יב ה) ומראה ולא בחידות איש כמה דאת אמר (דברים לג א) איש האלהים

אריה אחד, והיו רואים אותו על גבי המזבח רובץ על טרפו, אוכל קרבנות כמו גיבור חזק, וכל הכלבים היו מתחבאים מפניו ולא יוצאים החוצה. כיון שגרמו החטאים, הוא ירד לתוך הדרגות שלמטה, והרג את אותו האריה שלא רצה לתת לו את טרפו כבראשונה. כביכול הרג אותו. הוא הכה את הארי ודאי.

"לתוך הבור", לעיני הצד האחר הרע. כיון שראתה כך אותו הצד האחר, התגברה ושלחה לכלב אחד לאכול את הקרבנות. ומה שמו של אותו האריה, אוריאל שפניו פני אריה. ומה שם אותו כלב, בלאדן שמו, שאינו בכלל של אדם, אלא כלב ופניו ככלב. "ביום השלג", ביום שגרמו החטאים והדין נדון למעלה מעם בית הדין העליון, ועל זה כתוב "לא תירא לבייתה משלג". זה הדין העליון. ולמה, משום ש"כל ביתה לבוש שנים", ויכול לסבול אש חזקה. עד כאן סוד הכתוב.

מה כתוב אחריו, "והוא הכה את איש מצרי איש מראה". כאן סוד הכתוב בא להודיע, שבכל פעם שישראל חטאו, הוא הסתלק ומנע מהם כל הטובות וכל האורות שהיו מאירים להם. "הוא הכה את איש מצרי", זה האור של האור ההוא שהיה מאיר לישראל. ומי הוא, משה, שכתוב "ותאמרנה איש מצרי הצילנו וגו'", ושם נולד, ושם התגדל, ושם התעלה לאור עליון. "איש מראה" כמו שנאמר "ומראה ולא בחידות". "איש" כמו שנאמר "איש האלהים". כביכול בעלה של אותו מראה

¹ אוריאל (רח"ו).

² עי' אד"ר קלט ע"א.

³ ולא שהרגו ממש, אלא שלא נתן לו כח ושפע למזונו וז"ש דלא בעי למיהב ליה טרפיה (מ"מ). לתת לו טרף שלו מהקרבנות (ד"א).

⁴ הגר כמו חשבון בור, סוד השפחה בישא הגר שפחת שרה (רח"ו). כי הקדושה נק' באר מים חיים, אבל סט"א נק' בור (מ"מ).

⁵ בר"מ פ' בהר ק"א [קי ע"א – דפ"ק] (הערת הזוהר).

⁶ צו נ"ב פ' בלק ריא ע"א ולהלן ריג ע"ב עלה ב דף ב' ונשא קמג ע"ב ויקהל ריד ע"ב (ד"א). כלב הוא בחי' ב"ן דעשיה (מ"מ).

⁷ שיניקתו מן החסדים (רח"ו).

⁸ גימ' נבל"ה וכל נבלה וטרפיה אל כלב חיצון תשליכון סוד ב"ן דקליפה (רח"ו). כל [נדצ"ל בל] אדם, שאינו אדם ולא בצורת אדם והמ"ם והנ"ן מתחלפין באותיות א"ב ג"ד וכו' (ד"א). שאינו בכלל הקדושה שנקראת אדם (מ"מ). ועי' שעה"ק נג ע"ד.

⁹ כל אדם (ד"א).

¹⁰ פי' שנים קדמוניות, שהם ו"ק דד"א (מ"מ).

¹¹ שבמצרים זכה לעיבור ויניקה ומוחין כידוע בשער החשמל [הקטנות] (רח"ו).

בראשית

כבוד ה', שזכה להנהיג את הדרגה הזו בכל רצונו בארץ מה שלא זכה איש אחר. רעותיה בארעא² מה דלא זכי בר נש אחרא³

וביד המצרי חנית⁴ (שמואל ב' כג כא) דא מטה האלהים דהוא אתמסר בידיה כמה דאת אמר (שמות יז ח) ומטה האלהים בידי⁵ ודא איהו מטה דאתברי ערב שבת בין השמשות וחוקק ביה שמא קדישא⁶ גליפא קדישא⁷ ובהאי חב בסלע כמה דאת אמר (במדבר כ יג) ויך את הסלע במטהו פעמים א"ל קב"ה משה לא יהבית לך מטה דילי להאי חיך לא יהא בידך מכאן ולהלאה מיד⁸ וירד אליו בשבט בדינא קשיא (שמואל ב' כג כא) ויגזול את החנית מיד המצרי דמההיא שעתא אתמנע מניה ולא הוה בידיה לעלמין ויהרגהו בחניתו על ההוא חובא דמחא בההוא מטה מת ולא עאל לארעא >קדישא ואתמנע< (ואמנע) נהורא דא מישראל

מן השלשים⁹ (שם כג) הכי נכבד אלין שלשים שנה עלאין¹⁰ דאיהו נטיל מנהון¹¹ ואנגיד לתתא¹² ומנייהו (איהו) [הוה] נטיל ואתקרב ואל השלשה לא בא אינון הוו אתיין לגביה¹³ [ויהבין] (ויהיב) ליה ברעותא דלבא ואיהו לא הוה אתי לגביהון

כבוד ה', שזכה להנהיג את הדרגה הזו בכל רצונו בארץ מה שלא זכה איש אחר.

"וביד המצרי חנית" זה מטה האלהים שנמסר בידו, כמו שנאמר "ומטה האלהים בידי". וזהו המטה שנברא ערב שבת בין השמשות וחוקק בו השם הקדוש החוקק הקדוש, ובזה חטא בסלע, כמו שנאמר "ויך את הסלע במטהו פעמיים". אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, לא לזה נתתי לך את המטה שלי, חיך לא יהיה בידך מכאן והלאה. "מיד" "וירד אליו בשבט" בדין הקשה. "ויגזול את החנית מיד המצרי" שמהשעה ההיא נמנע ממנו, ולא היה בידו לעולמים. "ויהרגהו בחניתו" על אותו החטא שהכה במטה ההוא מת ולא נכנס לארץ הקדושה ונמנע האור הזה מישראל.

"מן השלשים" הכי נכבד, אלו שלשים שנה עליונים שנטל מהם והשפיע למטה, ומהם הוא היה לוקח ומתקרב. "ואל השלשה לא בא" הם היו באים אליו ונותנים לו ברצון הלב, והוא לא היה בא אליהם. ואף על גב שלא נכנס במנין

¹ פי' כי משה גרם שיזדווג בעלה בסוד זווגא דרוחא ברוחא, כי משה מלגאו וכו' (תיקו"ז כט ע"א), ומשה גרם זווגא אר"א גופא בגופא (מ"מ).

² כא ע"ב (הערת הזוהר). כי בעודו בעולם הזה זכה לגרום זווגא רוחא ברוחא וזהו בארעא (מ"מ).

³ שאף יעקב לא זכה לגרום זווג רוחא ברוחא רק בשעת מיתתו בסוד בשכמ"ו (מ"מ).

⁴ ר"ל ממקום המצר זכה לחנית [רומח] (יהל אור). החנית שהוא מטה משה, מטטרון שנהפך ממטה לנחש ומנחש למטה, עץ הדעת טוב ורע. ובזמן בניהו קראו חנית למט"ט כי הוא היה שר הצבא (עמק המלך ש"ה פס"ה).

⁵ נלע"ד שהמטה הוא מטטרון וסלע השכינה ונתן אחיזה למטה יותר מן הראוי או שהיה ראוי להבין דברים פשוטים בלי מחלוקת והוא שע"ז באו דיני התלמיד והתורה במחלוקת (רח"ו). פי' הו"ה עם האותיות גימ' מט"ה [שם מ"ה עם י' אותיות גימ' מטה עם הכולל (לקמן ט ע"א)] ע"ד הנ"ל וחוקק בה שם הו"ה (רח"ו). בראשית מז ע"א (ד"א).

⁶ הו"ה (רח"ו).

⁷ אה"ה (רח"ו). החקיקה הוא בסוד הארחא עלאה דפלגותא דשערי, רזא דמתקלא, הרי הוא בחינת "לוינת נחש בריח" ה"ה שורש נשמת משה רבינו שהוא בסוד הדעת, והוא בסוד עץ החיים כמו הסלע דכאן (דע"ה ח"ב קלב ע"א). ועל ידי ההכאה בו השתנה להיות בבחי' עץ הדעת טו"ר (דע"ה ח"ב קלג ע"א), וירדו ז' להיות בבחי' קטנות (שם ע"ב).

⁸ כח ע"ב (הערת הזוהר).

⁹ קה ע"ג (הערת הזוהר).

¹⁰ מן השלשים הכי נכבד, לומר שמשה היה מושך משלשים שנים עליונים שבא בסוד צל"ע, ואח"כ כאשר חטא אפילו אל השלשה לא בא כי נשארה סל"ע חסירה כל השלשים (שער מאמרי רשב"י ד ע"א). ג"ר (רח"ו). חג"ת (יהל אור). חב"ד דז"א, שהם סוד המוחין כי משם נמשכת טיפת הזרע אל היסוד (מ"מ).

¹¹ מושך טפה הזרעית (רח"ו).

¹² לנוק' (מ"מ).

¹³ ר"ל שאחר שנמשכה הטיפה עד הו"ק אינו צריך לעלות אצלם רק הטיפה באה מאליה (מ"מ).

בראשית

והחשבון שלהם, "וישמהו דוד אל משמעתו", שלא נפרד מלוח לבו
ואף על גב דלא עאל במניינא והושבנא¹ דלהון² (שם) וישימהו דוד אל משמעתו דלא אתפרש מלוחא דלביה

ז/א

לעלמין לית פרודא להון לעלמין³ דוד שם ליה לביה⁴ ואיהו לאו לדוד בגין דתושבתן ושירין ורחמין דסיהרא עביד לשמשא⁵ איהי משיכת ליה לגבה למהוי דיוריה בהדה ודא איהו (שמאול ב' שם) וישימהו דוד אל משמעתו

נפלו רבי אלעזר ורבי אבא קמיה אדהכי והכי לא חמו ליה קמו ואסתכלו לכל סטרין ולא חמו ליה⁶ יתבו ובכו ולא יכילו למללא דא לדא לבתר שעתא אמר רבי אבא ודאי הא דתנינן דבכל ארחא דצדיקייא אולין ומילי דאורייתא בינייהו דאינון זכאין דההוא עלמא אתיאן לגביהון⁷ ודאי דא הוא רב המנונא סבא⁸ דאתא לגבן מההוא עלמא לגלאה לן מלין אלין ועד לא נשתמודע ביה אזל ליה ואתכסי מינן קמו והוו בעו למטען לחמרי⁹ ולא אזלו בעו למטען ולא אזלו דחילו ואנחו לון לחמרי ועד יומא הוו קראן לההוא אתר דוך דחמרי

לעולמים, אין להם פרוד לעולמים. דוד שם לבו אליו, והוא לא לדוד, משום שהתשבחות והשירים והאהבים שהלבנה עושה לשמש, היא מושכת אותו אליה שיהיה דיורו עמה, וזהו "וישמהו דוד אל משמעתו".

נפלו רבי אלעזר ורבי אבא לפניו. בין כך וכך לא ראו אותו. קמו והסתכלו לכל הצדדים ולא ראו אותו. ישבו ובכו ולא יכלו לדבר זה עם זה. אחרי שעה אמר רבי אבא, ודאי זה ששנינו שבכל דרך הצדיקים הולכים ודברי תורה ביניהם, שאותם צדיקים של אותו העולם באים אליהם. ודאי זה הוא רב המנונא הזקן שבא אלינו מן העולם ההוא לגלות לנו את הדברים הללו, וטרם הכרנוהו הלך לו והתכסה מעמנו. קמו, והיו רוצים להטעין על החמורים ולא הלכו, רצו לרכב ולא הלכו, פחדו והניחו את החמורים, ועד היום היו קוראים לאותו המקום מקום החמורים.

¹ כי משה סוד הדעת שאינו מן המנין כמ"ש בס"י (רח"ו).

² שמלכות היא רגל רביעי, חיה רביעית, וכו' [והיא] רק במנין חיות תתאין (יהל אור).

³ יסוד בסוד הדעת דבוק בנוקבא (רח"ו). הנה גם כ"י ובעלה או' לפעמים שאינן מתפרשין לעולם גם בדף שאחר זה ובדף לו [נו – דפ"ק] ע"א דהא קול מדיבור לא מתפרש לעלמין. ובפ' וישב קפ"ב ע"ב דלא מתפרשין לעלמין צדיק וצדק ובפ' תרומה קלא ע"א קלד ע"ב פקודי רל ע"ב אחרי מות עז ע"ב וירא קי"ב ע"ב קכ ע"ב חיי שרה ככ ע"א נראה דמאי דאמר דלא מתפרשן היינו בזמנא דלאו איהי בגלותא ע"ש וכן בפרשת שמות ט' ע"א וכן בפ' תרומה קס"ט ע"ב (ד"א).

⁴ המלכות היא המעוררת היסוד ע"י קישוטיה, הם המ"ן אשר בה, ואין היסוד מתעורר מעצמו אל הזווג, רק על ידה, וז"ש "ואיהו לא לדוד" (מ"מ).

⁵ יסוד דזה רב (רח"ו).

⁶ [הבינו] שבא מאותו עולם, ואז בכו מרוב השמחה והבינו למפרע חידותיו (מ"מ).

⁷ הנשמה היא מבינה, והתורה מת"ת, ונמצא התורה לבוש אל הנשמה, ובעת היות הצדיקים עוסקים בעולם הזה בתורה, אותם הקולות מתהוים מהם אותיות רוחניות משתלשלות ממטה למעלה בסוד אבי"ע ממדרגה למדרגה עד עלייתם לג"ע מקום קב"ה עם הנשמות וכו' וכשמוע הצדיקים ענין הם מתלבשים בסוד אותיות התורה שהתחוננים עוסקים וכו' ובסולם מדרגות עליית הקולות רוכבים הם ויורדים למטה ומזדווגים עמהם, והטעם כי סוד היחוד להקב"ה בשלימות הוא על ידי נשמות עולם זה ועולם עליון וכו' הצדיקים שהם בעולם עליון יורדין לעולם תחתון להשתתף עם הצדיקים שהם למטה כדי שיהיה היחוד שלם (אור יקר).

⁸ רב המנונא היה ניצוץ בניהו, ששרשו מההוא רוחא דשבק בה בעלה, ושרש ההוא רוחא הוא מיסוד דז"א (מ"מ).

⁹ עי' לעיל ו ע"א בשם השער מאמרי רשב"י. עי' בהגר"א בתיקו"ז מא ע"ד: הצדיקים בחייהם שיש להם נר"ן מתקינין אותה בכל ע"ס מג' דרגין והיא פרצוף. אבל לאחר מותן, שלא נשארה להם כאן אלא נפשא, וכן מט"ט נפשו שנשאר כאן מקננת בהם כשאינן צדיק בדור, והן עולימין דילה, כי אין רוחן ונשמתן יורדין, ולכן הם מחמרים אחר בעירן לקבל נפשן שהן נפש הבהמית מט"ט דבהמה אלף הרים.

בראשית

פתח רבי אלעזר¹ ואמר (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו' כמה הוא טבא עלאה ויקירא דזמין קב"ה למעבד גבי בני נשא לאינון זכאין עלאין דחלי חטאה דמשתדלי באורייתא כד עלאין לההוא עלמא טובך לא כתיב² אלא רב טובך³ ומאן איהו (שם קמה ז) זכר רב טובך יביעו ודא איהו ענוגא דחיינ⁴ דנגדין מעלמא דאתי⁵ לגבי חי עלמין⁶ דאיהו זכר רב טובך⁷ ודאי איהו (ישעיה סג ז) ורב טוב לבית ישראל וגו' תו מה רב טובך הכא אנליף רזא דחכמתא⁸ וכל רזין⁹ אתכלילו הכא מ"ה¹⁰ כמה דאתמר¹¹ [רב] דא אילנא¹² ר"ב ותקיף¹³ בגין דאית אילנא אחרא זוטא מניה¹⁴ ודא הוא רב ואעיל ליה¹⁵ ברום¹⁶ רקיעין טובך דא אור¹⁷ דאתברי ביומא קדמאה¹⁸ אשר צפנת ליראיך בגין דגניז ליה לצדיקיא¹⁹ בההוא עלמא²⁰ פעלת דא גן עדן²¹ עלאה דכתיב (שמות טו יז) מכון לשבתך פעלת יהו"ה [ודא איהו] פעלת ודא איהו לחוסים בך²² (תהלים לא כ)

פתח רבי אלעזר ואמר, "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'", כמה הוא הטוב העליון והנכבד שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לבני אדם, לאותם צדיקים עליונים יראי חטא שעוסקים בתורה, כשנכנסים לאותו העולם. לא כתוב טובך אלא "רב טובך". ומי הוא, "זכר רב טובך יביעו", וזהו עונג החיים שנמשכים מהעולם הבא לחי העולמים, שהוא "זכר רב טובך", ודאי הוא "ורב טוב לבית ישראל וגו'". עוד "מה רב טובך", כאן נחקק סוד החכמה, וכל הסודות נכללו כאן. מ"ה, כמו שאמר "רב" זה העץ גדול וחזק, משום שיש אילן אחר קטן ממנו, וזה הוא גדול ומכניסו לרום הרקיעים. "טובך" זה האור שנברא ביום הראשון. "אשר צפנת ליראיך" משום שגנז אותו לצדיקים באותו העולם. "פעלת" זה גן העדן העליון, שכתוב "מכון לשבתך פעלת ה'", וזהו "פעלת לחוסים בך".

¹ לא ע"ב מו ע"א יח ע"א (הערת הזוהר).

² יסוד דז"א (רח"ו).

³ יסוד בינה (רח"ו). הוא האור הנמשך מהבינה אל היסוד בלתי עיבוי (מ"מ).

⁴ עונג הוא סוד עד"ן נה"ר ג"ן שהם כח"ב (אור יקר). הוא האור הנמשך מהחסדים שביסוד דאימא ומתפשט בחמש קצוות דז"א (מ"מ).

⁵ מיסוד בינה (רח"ו). בינה (אור יקר).

⁶ יסוד דז"א (רח"ו).

⁷ השפע יסוד בינה (רח"ו).

⁸ סוד יסוד אבא (רח"ו).

⁹ כל היסודות דא"א וזו"ן הנק' רזין (רח"ו).

¹⁰ מילת מ"ה מורה על החכמה בסוד שם מלא הכולל כל בחינותיה (אור יקר). מה שמו, כ"ח מ"ה, המזרעת הטיפת אבא שם מ"ה (רח"ו).

¹¹ פ"י היא מלכות, כמ"ש בדף א' "מה אעידך" (מ"מ).

¹² ת"ת (אור יקר).

¹³ יסוד דאבא (רח"ו). הוא יסוד דז"א, שיש בו חו"ג, רב מצד החסדים, ותקיף מצד הגבורות (מ"מ).

¹⁴ יסוד (אור יקר ורח"ו).

¹⁵ פ"י אעיל לגרמיה עד הדעת דז"א (מ"מ).

¹⁶ בינה א"נ חכמה (אור יקר).

¹⁷ החסדים יסוד (רח"ו).

¹⁸ הוא אור ה' חסדים הנרמזים בחמש אור דיומא קדמאה שהוא החסד הא' הכולל כולם (אור יקר, מ"מ).

¹⁹ ביסוד דז"א (רח"ו).

²⁰ אור החסדים, בצאתו מהיסוד דאמא, יוצא עמו לבוש דק מן העט"י דאימא, ומתלבשים החסדים בלבוש ההוא, ונגנזים, וזהו דגניז לצדיקיא (מ"מ).

²¹ יסוד בינה (רח"ו).

²² בראשית מו [מז – דפ"א] ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

נגד בני אדם דא גן עדן דלתתא¹ דכל צדיקיא תמן קיימי ברוחא <דאתלבש> (דיתלבש) בלבוש יקר כגוונא ודיוקנא דהאי עלמא ודא² איהו נגד בני אדם [בההוא דיוקנא דבני אדם] דהאי עלמא וקיימי תמן ופרחי באורא [וסלקו לגו מתיבתא²] (וסליק לון למתיבתא) דרקיעא בההוא ג"ע דלעילא ופרחי ואסתחין בטלי נהרי אפרסמונא דכיא³ ונחתי ושראן לתתא⁴ ולזמנין אתחזון נגד בני אדם למעבד לון נסין כמלאכין עלאין⁵ כגוונא דחזינא השתא נהירו דבוצינא עלאה ולא זכינא לאסתכלא ולמנדע רזין דחכמתא יתיר

פתח רבי אבא ואמר (שופטים יג כב) ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו אע"ג דמנוח לא הוה ידע מאי [עבידתיה] (דעתיה) אמר הוואיל וכתוב (שמות לג כ) כי לא יראני האדם וחי ודאי אנן חזינן ובגין כך מות נמות ואנן חמינן וזכינן לנהורא דא דהוה אזיל בהדן [ונתקיים] (ואתקיים) בעלמא דהא קב"ה שדריה לגבן לאודעא לן רזין דחכמתא דגלי זכאה חולקנא אזלו מטו לחד טורא והוה נמי שמשא שרו ענפין דאילנא דטורא לאקשא דא בדא ואמרי שירתא עד דהוו אזלי שמעו חד קלא תקיפא דהוה אמר בני אלהין⁶ קדישין אינון דאתבדרו בני חייא דהאי עלמא אינון בוצינן בני מתיבתא אתכנשו לדוכתיכו לאשתעשעא במאריכון באורייתא

דחילו אלין וקאימו בדוכתייהו ויתבו אדהכי נפק קלא כמלקדמין ואמר טנרין תקיפין⁷ פטישין⁸ רמאין הא מארי דגוונין⁹ מרקמא

"נגד בני אדם" זה גן העדן שלמטה שכל הצדיקים עומדים שם ברוח שנתלבשה בלבוש מכובד, כצורה ודמות של העולם הזה, וזהו "נגד בני אדם", באותה צורה של בני אדם שבעולם הזה. ונמצאים שם ופורחים באויר ועולים לתוך ישיבת הרקיע, באותו גן העדן שלמעלה, ופורחים ורוחצים בטלי נהרות אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה. ולפעמים נראים נגד בני אדם לעשות להם נסים כמו מלאכים עליונים, כדוגמה שראינו עכשיו את אור הנר העליון, ולא זכינו להסתכל ולדעת בסודות של חכמה יותר.

פתח רבי אבא ואמר, "ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו". אף על גב שמנוח לא היה יודע מה מעשהו, אמר, הוואיל וכתוב "כי לא יראני האדם וחי", ודאי אנו ראינו, ולכן מות נמות. ואנו ראינו וזכינו לאור הזה שהיה הולך עמנו ונתקיים בעולם, שהרי הקדוש ברוך הוא שלח אותו אלינו להודיענו סודות של החכמה שגילה, אשרי חלקנו. הלכו, הגיעו להר אחד והיתה השמש נוטה, התחילו ענפי האילן של ההר להקיש זה עם זה ואמרו שירה. בעודם הולכים, שמעו קול אחד חזק שהיה אומר, בני אלהים קדושים, אותם שהתפזרו בין החיים של העולם הזה, אותם נרות בני הישיבה, התקבצו למקומם להשתעשע עם רבונכם בתורה.

פחדו אלו ועמדו במקומם וישבו. בינתיים יצא קול כמו מקודם ואמר, סלעים חזקים פטישים רמים, הנה בעל הצבעים מרוקם בציורים עומד על העמוד, הכנסו והתקבצו. בשעה ההיא, שמעו את קול ענפי

¹ פי' כאשר הם מתהפכים מבני אדם אל העולם ההוא (אור יקר). יסוד דנוק' (ר"ח'ו). שהיא בעולם הזה, רק שהיא נעלמת מבני אדם (מ"מ).

² מקום מושב הנשמות שהוא ג"ע עליון וג"ע תחתון הן רוחין, ולכן פרחין רוחין להתחבר לעילא בנשמתין למתיבתא וע"כ פרחין אותן הרוחין (ר"ח'ו).

³ קבלת שפע העונג, היינו ט"ל עליון, אפרסמונא בסוד הבינה דכיא בסוד הכתר (אור יקר). סוד ג"ע עליון של האמא (ר"ח'ו). עי' לעיל ד ע"ב.

⁴ בג"ע התחתון (ר"ח'ו).

⁵ היינו במדרגת נפש שהיא בעשיה (אור יקר).

⁶ ראשי הישיבות ממש, שהם מפלפלים והם הרים גדולים וכפטיש יפוצץ סלע בעסק לימודם (אור יקר). פי' נשמות הצדיקים הם בני ז'ין (מ"מ).

⁷ סלעים חזקים (ד"א). הם הצדיקים (מ"מ).

⁸ פי' רמים [פטישים חזקים (דפ"א)] וכן משפטים קט ע"ב ורמז אל הת"ח גדולי הדור שמתו ומשתעשעים בין החיים לשמוע ד"ת מפיהם (ד"א).

⁹ הוא פרצוף יעקב, שיש בו כמה גוונים, בסוד אשר בך אתפאר (מ"מ).

בראשית

האילנות גדול וחזק, והיו אומרים "קול ה' שובר ארזים". רבי אלעזר ורבי אבא נפלו על פניהם ופחד רב נפל עליהם, קמו בחפזון והלכו, ולא שמעו דבר. יצאו מן ההר והלכו. כשהגיעו לבית רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, ראו שם את רבי שמעון בן יוחאי ושמחו.

בצירוף קאים על אצטוונא¹ עולו ואתכנשו² בההיא שעתא שמעו³ קל ענפי דאילנין רב ותקיף והווי אמרי (תהלים כ"ה) קול יהוה שובר ארזים³ נפלו על אנפייהו רבי אלעזר ורבי אבא ודחילו סניא נפל עליהו קאמו בבחילו ואזלו ולא שמעו מידי נפקו מן טורא ואזלו כד מטו לבי רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמו לרבי שמעון בן יוחאי תמן הדו

ז/ב

הדא רבי שמעון אמר לון ודאי ארחא דנסיין ואתין עלאין קא עברתון דאנא דמיכנא השתא וחמינא לכו ולכניהו בן יהוידע דקא משרד לכו תריין עטריין⁴ על ידא דחד סבא לאעטרא לכו ודאי בארחא דא קב"ה הוה תו דחמינא אנפיכו משניין א"ר יוסי יאות אמרתון דחכם עדיף מנביא אתא רבי אלעזר ושוי רישיה בין ברכוי דאבוי וסח⁵ עובדא דחיל רבי שמעון ובכה אמר (חבקוק ג ב) יהוה שמעתי שמעך יראתי האי קרא חבקוק⁶ <אמר> [ו] בשעתא דחמא מיתתיה ואתקיים על ידא דאלישע אמאי אקרי חבקוק בנין [דכתיב] [מ"ב ד טז] למועד הזה כעת חיה את חובקת בן ודא בריה דשונמית הוה ותריין⁷ חבוקין הווי חד דאימיה וחד דאלישע דכתיב (שם לד) וישם פיו על פיו

אשכחנא בספרא דשלמה מלכא שמא גליפא דשבעין ותריין שמהן⁸ אנליף עלוי בתיבין (ו) בנין

שמח רבי שמעון ואמר להם, ודאי דרך של נסים ואותות עליונים עברתם, שאני ישנתי כאן, וראיתי אתכם ואת בניהו בן יהוידע ששולח לכם שתי עטרות על ידי זקן אחד לעטר אתכם. ודאי שהקדוש ברוך הוא היה בדרך הזו. ועוד, שראיתי את פניכם משונות. אמר רבי יוסי, יפה אמרתם, שחכם עדיף מנביא. בא רבי אלעזר ושם את ראשו בין ברכי אביו וסיפר המעשה. פחד רבי שמעון ובכה, אמר, "ה' שמעתי שמעך יראתי", את הפסוק הזה חבקוק אמר בשעה שראה מיתתו, והתקיים על ידי אלישע. למה נקרא חבקוק, משום שכתוב "למועד הזה כעת חיה את חובקת בן", וזה היה בנה של השונמית. ושני חבוקים היו, אחד של אמו ואחד של אלישע, שכתוב "וישם פיו על פיו".

מצאנו בספרו של שלמה המלך שם חקוק, ששבעים ושנים שמות חקוקים עליו

¹ כסא והוא מושב גבוה לישיב עליו השלטון (ד"א). כסא, והוא פרוץ לאה (מ"מ).

² התקבצו יחד חו"ג לקבל האור מתוך הדעת (מ"מ).

³ לשבר קליפות דהיא קרוב ללילא (רח"ו).

⁴ הם ב' פסוקים שפי' על בניהו (רח"ו).

⁵ "ליה" נוסף דלפ"ו.

⁶ פי' שגימ' ר"ו שהחיהו בסוד ע"ב שמהאן, ובר"ו אתון דבהון הם כי חבוק"ק גימ' ר"ו שהם ר"ו אותיות בשם ע"ב (רח"ו).

⁷ בשלח מה ע"א (הערת הזוהר).

⁸ דע כי בחי' ר"ו הם ג' שמות הוי"ה דמילוי יודיין ע"ב ע"ב ע"ב הם ר"ו ואלו הם בדעת העליון דדיקנא עלאה דאריך אפין כמבואר אצלנו בכוונת ק"ש שעל המטה וכשנותן בה בחינת אלו הר"ו אז הם בחינת מיין נוקבין והם סוד ההוא רוחא דיהיב בה בעלה בביאה ראשונה כנודע אבל כאשר נותן בה המיין דכורין בסוד טיפה מזרעת להוליד ולהתקיים אז הוא סוד שם אחד של מילוי יודין העולה ע"ב. ואז הוא סוד ע"ב תיבין ואינון אתון והנה אביו של חבקוק לא גליף ויהיב ביה אלא אותם ר"ו אתון נוקבין וכשמת פרחו ממנו וכשבא אלישע הוצרך להחזירם ולאגלפא ביה זמנא תנינא אותו הר"ו של מיין נוקבין ואח"ך יהיב ביה ע"ב תיבין דכורין כדי שתתקיים (שער מאמרי רשב"י). שם ע"ב הוא ע"ב תיבין ובהם ר"ו אותיות ותחלה גליף עלוי ר"ו אותיות שהם כמנין חבקוק, ואח"כ גליף עליה ע"ב תבין עצמן, וסוד ענין זה הוא כי הנה הרפ"ח ניצוצין הם ע"ב ר"ו כי ע"ב הוא גימ' חסד, והוא בחי' חסד שבאבא אך הר"ו הם גימ' גבורה שהם סמ"ב שכל א' מהם ע"ב כמבואר אצלנו בענין הרפ"ח ניצוצין והם מן הבינה ולמטה, ולכן הם גבורות, נמצא שגליף עלויה ד' שמות עסמ"ב כל א' בבחי' ע"ב ואלו הם כללות כל הרפ"ח ניצוצין (זוהר הרקיע), ועי' שער מ"ד ומ"י.

בראשית

דתוון <דאלפא> (באלפא) ביתא דאנליף <ביה> (בה) אבוי בקדמיתא כד מית פרחו מניה והשתא דאלישע חבק ליה אנליף ביה כל אינון¹ אתוון דשבעין ותריין שמהן ואתוון דאלין שבעין ותריין שמהן גליפן אינון מאתן ושיתסר אתוון וכולהו אתוון אנליף ברוחיה <נ"א בדיבורא> (ד)אלישע בגין לקיימא ליה באתוון דשבעין ותריין שמהן וקרא ליה חבקוק² שמא דאשלים לכל סטריין אשלים לחבוקין אתמר³ ואשלים לרזא דמאתן ושיתסר⁴ אתוון דשמא קדישא בתיבין אתקיימא לאהדרא רוחיה ובאתוון אתקיים כל גופיה על קיומיה⁵ ועל דא אקרי חבקוק ואיהו אמר (חבקוק ג ב) יהו"ה שמעתי שמעך יראתי שמענא מה דהוה לי דאטעימנא מההוא עלמא ודחילנא

שרא למתבע רחמין על נפשיה ואמר⁶ יהו"ה פעלך דעבדת לי בקרב שנים יהו⁷ חייהו כמו חייו וכל מאן דאתקשר באינון שנים קדמוניות⁸ חיין אתקשרו ביה בקרב שנים תודיע לההוא דרגא⁹ דלית¹⁰ חיין כלל¹¹ בכה רבי שמעון ואמר אוף אנא ממה דשמענא דחילנא לקב"ה זקיף ידוי על רישיה ואמר ומה רב המנונא סבא נהירו דאורייתא זכיתון אתון למחמי אפיין באפיין ולא זכינא ביה נפל על אנפוי¹² וחמא ליה מעקר טוריין¹³ מנהיר¹⁴ שרגין בהיכלא דמלכא

בתיבות, משום שאותיות הא"ב שחקק בו אביו בראשונה, כשמת, פרחו ממנו. וכעת שאלישע חבק אותו, חקק בו כל אותן האותיות של שבעים ושנים השמות, והאותיות של שבעים ושנים השמות הללו החקוקים הם מאתים ושש עשרה אותיות, ואת כל האותיות חקק ברוחו (בדיבור) אלישע, כדי להעמידו באותיות של שבעים ושנים שמות. וקרא לו חבקוק, השם שמשלים את כל הצדדים, משלים את החבוקים, נאמר, והשלים לסוד של מאתים ושש עשרה האותיות של השם הקדוש. בתיבות, התקיים להחזיר את רוחו, ובאותיות התקיים כל גופו על קיומו, ועל כן נקרא חבקוק. והוא אמר "ה' שמעתי שמעך יראתי", "שמעתי" מה שהיה לי, שטעמתי מהעולם ההוא ופחדתי.

התחיל לבקש רחמים על נפשו ואמר, "ה' פעלך" שעשית לי "בקרב שנים", יהיו "חייהו" כמו חייו. וכל מי שנקשר באותן השנים הקדמוניות, החיים נקשרים בו. "בקרב שנים תודיע" לאותה הדרגה שאין חיים כלל. בכה רבי שמעון ואמר, אף אני ממה ששמעתי פחדתי מהקדוש ברוך הוא. הרים ידיו על ראשו ואמר, ומה רב המנונא הזקן, אור התורה, אתם זכיתם לראות פנים בפנים, ולא זכיתי בו. נפל על פניו וראה אותו עוקר הרים מאיר נרות בהיכל מלך המשיח. אמר לו, רבי, באותו העולם תהיו שכנים בעלי הוראה לפני הקדוש ברוך הוא. מהיום ההוא היה קורא לרבי אלעזר בנו

¹ שם נא ע"ב (הערת הזוהר).

² גי' ר"ו (ד"א). פי' חקק עליו שם ע"ב תיבות שבהם ר"ו אותיות. הרש"ב (נ"א).

³ כלאתמר (לפ"ו).

⁴ פקודי רמו ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ נודע כי רוחא הוא מאבא, ונפשא שהוא שיתופא דגופא מאמא. והנפש הוא רק לקיום הגוף, והרוח להחיות וכו', וז"ש בתיבין אתקיימא לאהדרא רוחיה, ששם בחי' התיבין ובנפש בחי' האותיות (יהל אור).

⁶ נשא קלח ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ בתוך ספיר' זעיר ואר"א הנק' שנים (רח"ו).

⁸ דז"א, ימי עולם. ודא"א, קדמוניות. וז"ס כימי עולם וכשנים קדמוניות (יהל אור).

⁹ מלכות

¹⁰ להון (נוסף ברח"ו). "זכה" (נוסף בלפ"ו).

¹¹ ומשם יחיה גם הוא (רח"ו).

¹² זהו ענין ההתבודדות, לדבק הנפש במקום הנרצה (אור יקר).

¹³ בסוד הפלפול, והוא סוד יחוד הר לעמלה שהוא הר המוריה (אור יקר). הרי הדינים (רח"ו). בנגלה (יהל אור).

¹⁴ מנהר (יהל אור).

בראשית

ולרבי אבא פניא"ל, כמו שנאמר "כי ראיתי אלהים פנים אל פנים".
משיחא! א"ל רבי בהווא עלמא תהון שבבין³² מארי אולפנין קמי קב"ה מהווא יומא הוה קרי לרבי אלעזר בריה ולרבי אבא⁴ פניא"ל כמה דאת אמר (בראשית לב לא) כי ראיתי אלהים פנים אל פנים

בראשית רבי חייא פתח (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת יהו"ה שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד". "ראשית חכמה", פסוק זה כך היה צריך לכתוב, סוף חכמה יראת ה', בגלל שיראת ה' היא סוף חכמה (אלא היא ראשית) להכנס לתוך הדרגה של חכמה עליונה. זהו שכתוב "פתחו לי שערי צדק", "זה השער לה", ודאי. שאם לא יכנס בשער זה, לא יכנס לעולמות [עליונים]. [משל] למלך עליון שהוא עליון נסתר וגנוז, ועשה לו שערים אלה על אלה, ובסוף כל השערים עשה שער אחד בכמה מנעולים, בכמה פתחים, בכמה היכלות אלה על אלה, ואמר, כל מי שרוצה להכנס אלי, שער זה יהיה ראשון לגבי, מי שיכנס בשער זה, יכנס. גם כך שער ראשון לחכמה עליונה, יראת ה' היא. וזוהי ראשית.

בראשית רבי חייא פתח "ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד". "ראשית חכמה", פסוק זה כך היה צריך לכתוב, סוף חכמה יראת ה', בגלל שיראת ה' היא סוף חכמה (אלא היא ראשית) להכנס לתוך הדרגה של חכמה עליונה. זהו שכתוב "פתחו לי שערי צדק", "זה השער לה", ודאי. שאם לא יכנס בשער זה, לא יכנס לעולמות [עליונים]. [משל] למלך עליון שהוא עליון נסתר וגנוז, ועשה לו שערים אלה על אלה, ובסוף כל השערים עשה שער אחד בכמה מנעולים, בכמה פתחים, בכמה היכלות אלה על אלה, ואמר, כל מי שרוצה להכנס אלי, שער זה יהיה ראשון לגבי, מי שיכנס בשער זה, יכנס. גם כך שער ראשון לחכמה עליונה, יראת ה' היא. וזוהי ראשית.

¹ בנסתר (אור יקר, יהל אור). סוד שמן החסדים (רח"ו).

² נמחק בגר"א.

³ רשב"י הוא ניצוץ מאחיה השלוני ולכן אמר בז"ח (יט ע"א) אתיישר בלבאי דוכתאי בר עם אחיה השילוני וברינא דוכתאי וכו', ע"ש ולכן נצטער בצער מערה לכפר על חטא ירבעם וכו' והוא היה רבו שלמדו תורה וכו' ונעשה תלמיד שאינו הגון, וצער מערה היה לו לכפרה גדולה (הדרת מלך). תהיו שכנים וחברים בעוה"ב (ד"א). תהיו בעלי הוראה. הרשב"ב (נ"א).

⁴ ט ע"א (הערת הזוהר).

⁵ "נ"א אלל איהי ראשית" נוסף בלפ"ו.

⁶ חכמה (רח"ו). לאפוקי מלכות שהיא חכמה תתאה (יהל אור).

⁷ אבא (רח"ו). ר"ל חכמה עלאה (יהל אור).

⁸ על אימא (רח"ו).

⁹ טמיר וגניז - כתר, ובו ב' מדריגות, במפולא ממך ובמכוסה ממך וזה טמיר וגניז (בהגר"א בתיקו"ז א ע"א), אורא ומר"ס (שם קלח ע"א).

¹⁰ חמישים שערי בינה (רח"ו).

¹¹ כי הבינה נשלמים נ' שערים בתוך יסוד דז"א כי עד הוד אתפשטת ויסוד נקרא כל כולל הנ' שערי בינה ונמצא ששם עביד תרעא חד שהיא המלכות הנקרא תרע"א (רח"ו).

¹² שבעשיה (רח"ו).

¹³ שביצירה (רח"ו).

¹⁴ שבבריאה (רח"ו). נגד ג' עולמות (יהל אור).

¹⁵ שהיא מתלבשת בכל זה טרם התגלותה (רח"ו).

¹⁶ בזאת יבא אהרן אל הקודש דהיינו חכמה (רח"ו).

¹⁷ וז"ס (אבות פ"ג מ"ז) אם אין יראה, אין חכמה (יהל אור).

¹⁸ דריש מלת בראשית ראשית קאי על יראת ה' הנ"ל והכ' לאורויי על ב' ראשית ב' נקודין כו' ר"ל חכמה עלאה וח' תתאה מ' שם ב' נקודות בהצטרף ב' שמות יאהדונה"י יו"ד ראשונה חכמה יו"ד אחרונה מלכות. א"ם (נ"א).

בראשית

ב תרין אינון דמתחברין כחדא ואינון תרין נקודין¹ חד גניזא וטמירא² וחד קיימא באתגליא³ ובגין דלית להו פרודא אקרון ראשית חד ולא תרין מאן דנטיל האי נטיל האי וכלא חד⁴ דהא הוא (שמיה) ושמיה חד דכתיב (שם פג יט) וידעו כי אתה⁵ שמך⁶ יהוה לבדך אמאי אקרי יראת יהוה בגין דאיהו אילנא דטוב ורע⁷ זכי בר נש הא טוב ואי לא זכי הא רע

ח/א

ועל דא שרי בהאי אתר יראה ודא תרעא לאעלא⁸ לכל⁹ טובא דעלמא שכל טוב אלין תרין תרעין דאינון כחדא¹⁰

רבי יוסי אמר שכל טוב דא אילנא דחיי¹¹ דאיהו שכל טוב¹² בלא רע כלל¹³ ועל דלא (דא) שריא ביה רע איהו שכל טוב בלא רע לכל עושיהם אלין חסדי דוד¹⁴ הנאמנים תמכין אורייתא ואינון דתמכין אורייתא כביכול אינון עבדין¹⁵ <כל> אינון דלעאן באורייתא לית בהו עשיה בעוד דלעאן בה¹⁶ אינון דתמכין לון אית

ב' [של בראשית] שנים הם שמתחברים כאחד, ואלה שתי נקודות, אחד גנוז וטמון ואחד עומד בגלוי. ובגלל שאין להם פירוד נקראים ראשית, אחד ולא שנים. מי שנוטל זה נוטל זה, והכל אחד, שהרי הוא (שמו) ושמו אחד, שכתוב "וידעו כי אתה שמך ה' לבדך". למה נקרא "יראת ה'", בגלל שהוא עץ של טוב ורע, אם האדם זכה הנה טוב, ואם לא זכה הנה רע,

ולכן שורה במקום זה יראה, וזה שער להכנס לכל טוב שבעולם. "שכל טוב" אלה שני שערים שהם כאחד.

רבי יוסי אמר, "שכל טוב" זה עץ החיים, שהוא שכל טוב בלי רע כלל, ועל שלא שורה בו רע הוא שכל טוב בלא רע. "לכל עושיהם" אלו חסדי דוד הנאמנים שתומכין תורה. ואותם תומכי התורה כביכול הם עושים. כל אלו שעוסקים בתורה אין בהם עשיה בעוד שעוסקים בה. אותם שתומכים

¹ [חכמה תתאה] היא היראה, 'י דאדנ', יראה, חכמת המלכות, והן ב' נקודות, ב' יודין בשילוב יאהדונה"י (יהל אור).

² אבא (רח"ו).

³ מלכות (רח"ו).

⁴ בראשית י"ח ע"א ותרומה קס"א [קפא – דפ"ק] ע"ב (ד"א).

⁵ אבא (רח"ו).

⁶ מלכות (רח"ו).

⁷ שהן ב' יראות, טוב ורע (יהל אור). כבר ידעת כי המלכות תחלתה בבניה מטיבור ולתתא והנה נודע כי החשמל היוצא מאמא להלביש לזון מחציו ולמעלה הוא טוב וממתניו ולמטה רע כי שם מהחזה ולמטה מתחיל הרע בנוגה ולכן גם היא נק' אילנא דטוב ורע (רח"ו).

⁸ לנעלל (יהל אור).

⁹ להכנס ביסוד (רח"ו).

¹⁰ חכמה ומלכות (רח"ו). ר"ל, יסוד ומלכות, שהן תמיד כחדא. "שכל", מלכות, וכו' "טוב", יסוד, ונכללין כאחד (יהל אור).

¹¹ ת"ת (רח"ו).

¹² כי מן החזה ולמעלה אין אחיזה לחיצונים ורק שכל טוב (רח"ו).

¹³ שכל טוב כולו קאי על יסוד. שיראה, עץ הדעת טוב ורע כנ"ל, וכאן עץ החיים, כולו טוב (יהל אור).

¹⁴ נר"ה (רח"ו). ויחי ריט ע"א (הערת הזוהר). עי' ח"ג כא ע"א שזה כינוי ליסוד, וכן הוא בפרדס רמונים שער כג פרק ח. ועי' ע"ח שער אונאה פרק א, וכן בשעה"כ דרושי העמידה דרוש ג ודרוש ד, שזה נר"ה.

¹⁵ שכל ענייניהם מעשה בפועל כי הלומדים אמת הוא שלומדים ע"מ לעשות אבל באותו שעה אינו נקרא מעשה אבל התומכים תמיד עושים מעשיות בעין ומקיימים תמיד המלכות הנק' תהלה כי היא הנתקנת תמיד על ידי מעשה (רח"ו).

¹⁶ עי' אבות פ"ג מ"ה: רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ, וכל הפורק ממנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ. ועי' רמב"ם (ת"ת פ"ג ה"ד): היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו. ומקורו בירושלמי פסחים (פ"ג ה"ז). ועי' שבת יא ע"א: חברים שהיו עוסקין בתורה מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפלה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחי וחביריו שתורתן אומנותן.

בראשית

בהם יש בהם עשיה, ובכח זה כתוב "תהלתו עומדת לעד", ועומד הכסא על עמדו כראוי.
כדקא יאות

רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה בלילה שבו הכלה מתחברת בבעלה. ששנינו, כל אותם החברים בני היכל הכלה, הצטרכו באותו לילה שהכלה עתידה להיות ליום אחר בתוך החופה עם בעלה להיות עמה כל אותו הלילה, ולשמוח עמה בתקוניה שהיא מתקנת לעסוק בתורה, מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובדרשות הפסוקים, ובסודות החכמה, בגלל שאלו הם תקוניה ותכשיטיה, והיא ונערוותיה נכנסות ועומדות על ראשיהם [של הלומדים], ומתקנות על ידיהם, ושִׁמְחָה בהם כל אותו הלילה.

ולמחרת לא נכנסת לחופה אלא יחד איתם, ואלה נקראים בני החופה. וכיון שנכנסת לחופה, הקדוש ברוך הוא שואל עליהם ומברך אותם, ומעטר אותם בעטרת הכלה. אשרי חלקם. והיה רבי שמעון וכל החברים מרננים ברנת התורה, ומחדשים דברי תורה כל אחד ואחד מהם, ורבי שמעון וכל שאר החברים היו שמחים. אמר להם רבי שמעון, בְּנֵי, אשרי חלקכם, בגלל שמחר

בהם יש בהם עשיה, ובכח זה כתוב "תהלתו עומדת לעד", ועומד הכסא על עמדו כראוי.

רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה בלילה שבו הכלה מתחברת בבעלה. ששנינו, כל אותם החברים בני היכל הכלה, הצטרכו באותו לילה שהכלה עתידה להיות ליום אחר בתוך החופה עם בעלה להיות עמה כל אותו הלילה, ולשמוח עמה בתקוניה שהיא מתקנת לעסוק בתורה, מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובדרשות הפסוקים, ובסודות החכמה, בגלל שאלו הם תקוניה ותכשיטיה, והיא ונערוותיה נכנסות ועומדות על ראשיהם [של הלומדים], ומתקנות על ידיהם, ושִׁמְחָה בהם כל אותו הלילה.

ולמחרת לא נכנסת לחופה אלא יחד איתם, ואלה נקראים בני החופה. וכיון שנכנסת לחופה, הקדוש ברוך הוא שואל עליהם ומברך אותם, ומעטר אותם בעטרת הכלה. אשרי חלקם. והיה רבי שמעון וכל החברים מרננים ברנת התורה, ומחדשים דברי תורה כל אחד ואחד מהם, ורבי שמעון וכל שאר החברים היו שמחים. אמר להם רבי שמעון, בְּנֵי, אשרי חלקכם, בגלל שמחר

¹ שעומדת על רגלין, וז"ש "עומדת" (יהל אור).

² מלכות (רח"ו).

³ ר"ל הארתו הגדולה היוצאת מפי היסוד דז"א ששם חג"ת דנוק' (רמ"ז שמות סח ע"א).

⁴ שייך לקרות ליל התקדש חג השבועות (ד"א).

⁵ ליל שבועות (רח"ו).

⁶ מכינים אותה להזדווג למחר, כי בליל שבועות אין זווג לזו"ן (מ"מ). אמור דף צח ע"א (הערת הזוהר), שזה ליל שבועות.

⁷ בסוד האכילה בליל שבועות וההכנה לזיווג (רח"ו).

⁸ ביום השבועות הם שושביני' ולא אחרים עם היותם ג"כ עוסקים בתורה כל השנה אלא עמהם (רח"ו). ביום השבועות (אור יקר).

⁹ החופה הוא אור מתאצל מלמעלה להעטיר הת"ת והמלכות והיא נכנסת לפניו מנז"ה אל מקומה הרמתה ואז ו' ספירות מאירות עליהם וכו' ופתח החופה הם נז"ה ודרך במ עולה המלכות עליהם להתיחד עם הת"ת ע"י היסוד, וכותלי החופה הם גדולה וגבורה וכו' (אור יקר). הוא תכלית עלייתם עד דיקנא דא"א שהוא לבן כשלג וחופף עליהם בסוד חופה (רח"ו).

¹⁰ ר"ל לחדש (בהגר"א בתיק"ז יח ע"ג).

¹¹ וזמלכסות (לפ"ו).

¹² בפ' אמור משמע שהעיקר הוא תורה שבעל פה, שהם קישוטי הכלה ולזה צריך שימעט בתנ"ך וירבה בשאר כפי כח ידיעתו (אור יקר).

¹³ תיקוניה ה"ס איבריה המתקנים, תכשיטין ה"ס הארות מבחוץ שהם כ"ד צרופי אדני (רמ"ז).

¹⁴ עיקר תיקוניה וסוד התעוררותה במיין תתאין הוא על ידי נשמתם (אור יקר).

¹⁵ היא אומרת תן לי בשביל בני והת"ת שאיל עליהם משגיח בתיקון שתיקנו לה ובודק במעשיהם ומריח בריח מעשיהם (אור יקר).

¹⁶ היינו שפע להנות לעולם הבא (אור יקר).

בראשית

דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדיכו בנין
דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה
כלהו יהון רשימינ¹ וכתבינ בספרא דדכרניא²
וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן³ ועטרין דעלמא
עלאה

פתח רבי שמעון ואמר⁴ (תהלים יט ב) השמים
מספרים כבוד אל וגו' קרא דא הא אוקימנא ליה
אבל בזמנא דא דכלה אתערא למיעל לחופה
ביומא דמחר אתתקנת ואתנהירת בקישוטהא
בהדי חברייא דחדאן עמה כל ההיא ליליא ואיהי
חדאת עמהון וביומא דמחר כמה אוכלוסין
<חיילין> ומשריין מתכנשין בהדה ואיהי וכלהו
מחכאן לכל חד וחד דתקיננו לה בהאי ליליא כיון
דמתחברין⁵ כחדא ואיהי חמאת לבעלה מה
<כתיב> השמים מספרים [כבוד אל השמים] דא
חתן דעאל לחופה מספרים <מנהרין> (ומתנהרין)
כוזרהא דספיר דנהיר⁶ וזהיר מסייפי עלמא⁷ ועד
סייפי עלמא⁸

כבוד אל⁹ דא כבוד כלה¹⁰ דאקרי אל
<דכתיב> (תהלים ז יב) אל זועם בכל יום בכל
יומי שתא אקרי אל והשתא¹¹ דהא עאלת לחופה
אקרי כבוד ואקרי אל¹² [יקר על] יקר נהירו על
נהירו ושלטנו על שלטנו(תא)¹³ כדין בההיא
שעתא דשמים עאל לחופה ואתי ונהיר לה כל
אינון חברייא דאתקיננו לה כלהו אתפרשו

לא תכנס הכלה לחופה אלא יחד אתכם,
בגלל שכולם שמתקנים תקוניה בלילה הזה
ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים
בספר הזכרונות, והקדוש ברוך הוא מברכם
בשבעים ברכות ועטרות של עולם העליון.

פתח רבי שמעון ואמר, "השמים
מספרים כבוד אל וגו'", פסוק זה הרי
בארנוהו. אבל בזמן הזה שהכלה מתעוררת
להכנס לחופה, למחרת מתקנת ומאירה
בקשוטיה יחד עם החברים ששמחו עמה כל
אותו הלילה, והיא שמחה איתם. ולמחרת
כמה אוכלוסים, צבאות, ומחנות נכנסים
איתה, והיא וכולם מחכים לכל אחד ואחד
שתקנו אותה בלילה הזה. כיון שמתחברים
כאחד והיא רואה את בעלה, מה כתוב,
"השמים מספרים כבוד אל". "השמים" זה
החתן שנכנס לחופה. "מספרים" מאירים
כזהר הספיר שמאיר וזוהר מסוף העולם
ועד סוף העולם.

"כבוד אל" זה כבוד כלה שנקרא "אל",
שכתוב "אל זועם בכל יום". בכל ימי השנה
נקרא "אל", וכעת שהרי היא נכנסת לחופה,
נקרא "כבוד" ונקרא "אל". כבוד על כבוד,
אור על אור, שלטון על שלטון. ואז באותה
השעה שהשמים נכנס לחופה ובא ומאיר
לה, כל אותם החברים שהתקיננו אותה,
כולם מתפרשים בשמותם שם. וזהו שכתוב

¹ היינו מציאותם ונשמתם בדיוקן דק למעלה (אור יקר).

² יסוד (אור יקר). ביסוד דבינה (רח"ו).

³ מז' ספירות כלולות, שבעין מצד הבינה (אור יקר). ה"ח וכוללם ביסוד (רח"ו). עי' בזה בספר הקדו"ש
שער הפונה קדים פ' מד (לש"ו). שם מבאר ששורש ע' אורות שבבינה הוא סוד ע' ברכות ועטרין דעלמא
עילאה הרי הוא בסוד בינה. וישנו שורש לאלו ע' האורות אף בחכמה (הקדו"ש צ ע"ד).

⁴ תרומה קלו ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ זרין בשעת מוסף (רח"ו).

⁶ הוא סוד חכמה עליונה, והוא הנקרא ספיר והוא מאיר מסוף העולם ועד סופו, והשמים הוא חתן, ת"ת
מקבל נהירו [מההיא ספיר] (מן ה"ס ו) אז גם הוא מספיר ומנהיר לחכמה תתאה הנק' [ספיר] גוון תכלת או
אפשר כי הוא בסוד היסוד כי גם הוא נקרא ספיר בסוד לבנת הספיר והוא מזהיר מקצה השמים ועד קצה
השמים (זהר הרקיע ורח"ו).

⁷ בינה (רח"ו).

⁸ מלכות (רח"ו). המוחין שקיבל הם מאירים מראש ז"א עד סופו שהיא מלכות (מ"מ).

⁹ במדבר ק"ט ע"ב קורא לכלה אל ובפ' קרח קמ"ז [קעז - דפ"ק] ע"ב ובלך לך צ"א ע"א (ד"א).

¹⁰ שכבו"ד א"ל גימ' ס"ג שכן נק' יום שבועות דעת הפנימי כמו בשבת לכן כל יומא שבת כבוד ובשבועות
כבוד אל (רח"ו).

¹¹ עי' זוהר הרקיע.

¹² עי' ע"ח שער מד פרק ז' כל השנה אין למלכות אלא שם אל בלבד. אמנם השתא יש לה דעת פנימי
כנודע, שהוא שם ס"ג, שהוא גימטריא "כבוד אל".

¹³ ג' לשונות לרמוז לג' כלים שלה, חיצון אמצעי פנימי, שיש בהם נר"ן שלה, כולם נגדלו ונתקנו. א"נ יקר
מצד החכמה, נהירו מצד הבינה, ושולטנו מצד הדעת, שהמוחין דמלכות נגדלו מחב"ד דז"א (מ"מ).

בראשית

בשמהן תמן הה"ד (שם יט ב) ומעשה ידיו מגיד הרקיע מעשה ידיו¹ אלין אינון² [מארי קיימא³ דברית בהדי כלה ואינון] מארי קיימא (וברית⁴) אקרין מעשה ידיו כמה דאת אמר (שם צ יז) ומעשה ידיו⁵ כוננהו דא ברית קיימא דחתים בבשרא דבר נש⁶

רב המנונא סבא אמר [הכין] (קהלת ה ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך דלא יהיב בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא ויהא גרים למחטי לההיא בשר קדש דחתים ביה ברית קדישא⁷ דאילו עביד כן משכין ליה לגיהנם וההוא דממונא על גיהנם דומ"ה שמיה וכמה רבוא דמלאכי חבלה⁸ בהדיה וקאים על פתחא דגיהנם וכל <אינון> דנמרו ברית קדישא בהאי עלמא לית ליה רשו למקרב בהו דוד מלכא בשעתא דאירע ליה ההוא עובדא⁹ דחיל בההיא שעתא סליק דומ"ה קמי קב"ה ואמר ליה מארי דעלמא ח/ב

כתיב בתורה (ויקרא כ י) ואיש אשר ינאף את אשת <איש וכתיב> (שם יח) ואל אשת עמיתך וגו'¹⁰ דוד דקלקל ברית בערוה¹¹ מהו אמר ליה קב"ה דוד זכאה הוא¹² וברית קדישא על תקוניה

"ומעשה ידיו מגיד הרקיע". "מעשה ידיו" אלה אותם בעלי הברית יחד עם הכלה. ואותם בעלי ברית נקראים "מעשה ידיו", כמו שנאמר "ומעשה ידיו כוננהו", זו ברית שחתומה בבשר הבן אדם.

רב המנונא הזקן אמר כך, "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך", שלא יתן בן אדם את פיו להביא להרהור רע ויגרום להחטיא אותו בשר קודש שחתום בו ברית קודש, שאם עושה כך מושכים אותו לגיהנם. ואותו ממונה על הגיהנם שמו דומ"ה, וכמה רבואות של מלאכי חבלה יחד איתו, ועומד על פתח הגיהנם, וכל אותם ששמרו ברית קודש בעולם הזה אין לו רשות לקרב אליהם. דוד המלך, בשעה שקרה לו אותו מעשה, פחד. באותה שעה עולה דומ"ה לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, רבונו של עולם,

כתוב בתורה "ואיש אשר ינאף את אשת איש", וכתוב "ואל אשת עמיתך וגו'", דוד שקלקל ברית בערוה מהו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד צדיק הוא, וברית הקודש עומד על תקונו, שהרי לפני גלוי שמזומנת לו בת שבע מיום שנברא העולם.

¹ נודע כי היסוד עיקרו מה"ח וה"ג שהם סוד ב' הידים ולכן ברית נקרא מעשה ידיו (רח"ו).

² נמחק ציהל אור.

³ שהן יצאו ממנו, וכמ"ש (שבת לב ע"ב) איזה מעשה ידיו של אדם, בניו ובנותיו. וסוד הענין כי הולד הוא מחו"ג, שהן מעשה ידיו, ה' אצבעות, דשתי ידים (יהל אור).

⁴ דכרית (דפ"ו).

⁵ אותו מעשה ידיו שהוא אותו ברית החתום בבשרנו כוננהו שלא יבא לידי נסיון עבירה ח"ו. א"ם (נ"א).

⁶ ע"כ לילי שבועות (ד"א). עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י.

⁷ שלא יוציא מפיו נבלות הפה, ויבוא לו הרהור, ומטמא בריתו, שברית המעור נפגם בפגם ברית הלשון (מ"מ). עי' בהגר"א בספד"צ טו ע"א היינו פגם בברית הלשון מביא לידי פגם בברית מילה.

⁸ עי' זר"ח כא ע"א שזה היפך של מלאכי דקדושה.

⁹ מעשה דבת שבע (ד"א).

¹⁰ הביא ב' פסוקים, א' לאזהרה, וא' לעונש (מ"מ).

¹¹ פי', הוא גרם שאור ברית העליון יושפע בחיצונים הנקרא ערוה, וזה גרע מהמביא עצמו לידי הרהור, שאם אח"כ נטמא בקרי הוא גרמא בעלמא, ולא עביד מעשה ממש. או דילמא זה קיל מניה, משום דסוף סוף בשעת מעשה לא הזרוע לבטלה, ולכן נסתפק בדינו, ושאל בלשון בעיא מה דינו, אבל לא עלה על דעתו לפוטרו בלא כלום (רמ"ז).

¹² יש לדקדק מהו הקיטרוג דומה הלא כאשר האדם חוטא העון עצמו עולה למעלה ונרשם שם ומקטרג ומאחר שהוא אמר שלא חטא כלל א"כ באיזה כח בא הקטרוג ומאין נתהווה. אבל דע כי זהו בענין המקטרג עצמו הנברא מהעון אבל דומה נסתפק כי ראה שדוד בא על ערוה ולא היה יודע אם היתה ראויה כי אח"כ היה לו זה החידוש בעיניו ושאל מאתו יתעלה הלא דוד קלקל ברית ערוה וראוי לבא בגיהנם ואיך אין אני רואה המקטרג הנעשה ע"י העון, והשיב לו השי"ת שלא חטא. ועוד כתב בצדו: ונמצא רובו זכיות ואינו נענש ועל בברית וכו' (רח"ו).

בראשית

קיימא דהא גלי קדמי דאזמנת ליה בת שבע
מיומא דאתברי עלמא¹

אמר ליה אי קמך גלי קמיה לא גלי אמר ליה
ותו בהיתרא הוה מה דהוה דהא כל אינון דעאלו
לקרבא לא עאל חד מנייהו עד דאפטר בגט
לאנתתיה² אמר ליה אי הכי הוה ליה לאורכא
תלת ירחי ולא אוריך אמר ליה במאי אוקים מלה
באתר דחיישינן דהיא מעוברת וגלי קדמי
דאוריה <לא קריב³> (לאקריב) בה לעלמין דהא
שמי חתים בגויה לסהדותא כתיב אוריה וכתוב
אוריהו שמי חתום בהדיהו דלא שמש בה
לעלמין

אמר ליה מארי דעלמא הא מה דאמרית אי
קמך גלי דלא שכיב בהדה אוריה קמיה מי גלי
הוה ליה לאורכא ליה תלת ירחי ותו אי ידע דלא
שכיב בהדה לעלמין אמאי <שדר> (סדר) ליה
דוד ופקיד עליה לשמשא באנתתיה דכתיב
(שמואל ב' יא ח) רד לביתך ורחץ רגליך אמר
ליה ודאי לא ידע אבל יתיר מתלת ירחי אוריך
דהא ארבע ירחי הוו דהכי תנינן בחמשה ועשרים
דניסן אעבר (כרוזא דדוד) [דוד כרוזא] על כל
<בכל> ישראל (והוה) עם יואב בשבעה יומין
דסיון ואזלו וחבלו ארעא דבני עמון סיון ותמוז
ואב ואלול אשתהו שם ובארבעה ועשרים באלול
הוה מה דהוה מבת שבע וביומא דכפורי מחל
ליה קב"ה ההוא חובה

ואית דאמרי ב' באדר אעבר כרוזא ואתכנשו
בחמיסר דאייר ובחמיסר באלול הוה מה דהוה
מבת שבע וביומא דכפורה אתכשר (ש"ב יב יג)
גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות מאי לא
תמות לא תמות בידא דדומה⁴ אמר דומה מארי
דעלמא הא מלה חדא אית לי גביה דאיהו אפתח
פומיה ואמר (שם ה) חי יהו"ה כי בן מות [הוא
האיש העושה זאת] (הוא) ואיהו דן לנפשיה
טרונניא אית לי עליה אמר ליה לך רשו דהא
אודי לנבאי ואמר (שם יג) חטאתי (ליהו"ה) ואע"ג
דלא חב אבל במה דחטא באוריה עונשא

אמר לו, אם לפניך גלוי, לפניו לא גלוי.
אמר לו, ועוד בהיתר היה מה שהיה, שהרי
כל אלו שיוצאים למלחמה, לא יוצא אחד
מהם עד שפוטר אשתו בגט. אמר לו, אם
כך, היה לו לחכות שלשה חדשים, ולא
חיכה. אמר לו, במה נעמיד הדבר, במקום
שחוששים שהיא מעוברת, וגלוי לפני
שאוריה לא קרב אליה מעולם, שהרי שמי
חתום בתוכו לעדות. כתוב "אוריה" וכתוב
"אוריהו", שמי חתום עמם שלא שימש בה
לעולמים.

אמר לו, רבונו של עולם, זה מה שאמרת,
אם לפניך גלוי שאוריה לא שכב עמה, האם
גלוי לפניו, היה לו לחכות לה שלשה
חדשים. ועוד, אם ידע שמעולם לא שכב
עמה, אז למה שלח לו דוד וצוה עליו לשמש
עם אשתו, שכתוב "רד לביתך ורחץ רגליך".
אמר לו, ודאי לא ידע, אבל חכה יותר
משלשה חדשים, שהרי ארבעה חדשים היו,
שכך למדנו, בעשרים וחמשה בניסן העביר
דוד כרוז בכל ישראל, והיו עם יואב בשבעה
ימים שבסיון, והלכו והשחיתו ארץ בני
עמון. שהו שם סיון תמוז אב ואלול,
ובעשרים וארבעה באלול היה מה שהיה עם
בת שבע, וביום הכפורים מחל לו הקדוש
ברוך הוא אותו חטא.

ויש אומרים בשבעה באדר העביר כרוז,
והתכנסו בחמשה עשר באייר, ובחמשה
עשר באלול היה מה שהיה עם בת שבע,
וביום הכפורים התבשר "גם ה' העביר
חטאתך לא תמות". מה זה "לא תמות", לא
תמות ביד דומה. אמר דומה, רבונו של
עולם, הרי דבר אחד יש לי אליו, שהוא פתח
פיו ואמר "חי ה' כי בן מות האיש העושה
זאת", והוא דן את נפשו. יש לי עליו
טרונניא. אמר לו, אין לך רשות, שהרי הודה
לפני ואמר חטאתי לה', ואף על פי שלא
חטא, אבל במה שחטא באוריה, עונש

¹ נשמות דוד ובת שבע היו ניצוצות אדם וחוה שנזדווגו בבריאת העולם (רמ"ז).

² וק' דאיך לא ידע זה דודאי ניתן בפומבי ל"ל שאינו יודע רק מה שנוגע לדבר עבירה או מחשבות והרהורים רעים וראיה ממלאכים ששאלו איה שרה כדאי' בזוהר וירא ע"ש ז"ח (ועי' שמחת הרגל ומ"ש בפומבי התוס' בכתובות ד"ט כתבו דמגרשין בצינעא ובערכין כ"ג אטו גיטא ב"ד בעי אמנם האיכא סופר ועדים. א"נ לא ידע דהוא מקור השכחה כידוע. מא"ן. מהרב יוסף אזולאי ז"ל (נ"א).

³ יש לזה סמך מן הכתוב ותהי לו כבת מה בתו לא נגע בה אף זו לא נגע בה (ד"א).

⁴ עי' ח"ב יח ע"א שדומה היה שר מצרים, ונתמנה לשרו של גהנם.

בראשית

כתבתי עליו וקבל מיד. חזר דומה למקומו בפחי נפש. ועל זה אמר דוד "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי", "לולי ה' עזרתה לי" שהיה אפוטרופוס שלי, "כמעט שכנה וגו'". מה זה כמעט, כמו חוט דק, כמו השעור שיש ביני ובין הצד האחר, כאותו שיעור היה שלא שכנה דומה נפשי.

ולכן צריך בן אדם להשמר שלא יאמר דבר כדוד, בגלל שלא יוכל לומר לדומה "כי שגגה היא", כמו שהיה לדוד והקב"ה ניצח אותו בדין. "למה יקצף האלהים על קולך" על אותו קול שהוא אמר, "וחבל את מעשה ידיך" זה בשר קודש ברית קודש שפגם ונמשך בגיהנם על ידי דומה. ובגלל זה "ומעשה ידיו מגיד הרקיע", אלו אותם החברים שהתחברו עם הכלה הזו ובעלי בריתה, מגיד ורושם כל אחד ואחד. מיהו "הרקיע", זהו הרקיע שבו חמה ולבנה וכוכבים ומזלות, וזהו ספר זכרון, הוא מגיד ורושם אותם וכותב אותם להיות בני ההיכל ולעשות רצונם תמיד.

ובגין כך בעי לאסתמרא בר נש דלא יימא מלה כדוד בגין דלא יכיל למימר לדומה (קהלת ה ה) כי שגגה היא⁷ כמה דהוה לדוד⁸ ונצח ליה קב"ה בדינא למה יקצוף האלהים על קולך (שם) על ההוא קול דאיהו אמר וחבל את מעשה ידיך דא בשר קדש ברית קדישא דפגים ואתמשך בגיהנם על ידא דדומה ובגין כך (תהלים יט ב) ומעשה ידיו⁹ מגיד הרקיע אלין אינון חברייא דאתחברו בכלה דא ומארי קיימא דילה מגיד ורשים כל חד וחד מאן הרקיע דא איהו¹⁰ הרקיע¹¹

¹ אינו עונש גיהנם אחר שלא חטא באות ברית (אור יקר).

² שראה שמלכות הקדושה התחילה להתבונן במה שזכה דוד בבת זוגו, כי מה' היתה לו להתנוצץ מלכות ישראל (רמ"ז).

³ צד ע"א (הערת הזוהר), שם איתא שבזכות שמירת הברית אין נופלים לידי דומה. נתוכח דומה, שר של גיהנם, עם הקב"ה, על דוד שהיה ראוי ליכנס לגיהנם, והקב"ה עזרו בטענותיו, והצילו מידו. עד שבאחר כל טענותיו, נשאר לו טענה אחת והיא זאת, כי אף אם תמצא לומר, שדוד פטור מגיהנם, הנה הוא בפיו אמר לנתן הנביא חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת. ואז השיב לו הקב"ה גם על טענה זאת, ואמרו שם, כי זהו מ"ש לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי בגיהנם. ואפשר שנסיים עם זה הפסוק שלאחריו, והוא אומרו, אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני. פירוש, ועל הטענה האחרונה, כי אני אמרתי בפירוש כי מטה רגלי לגיהנם, שאמרתי חי ה' כי בן מות, הנה חסדך ה' יסעדני, להשיב גם על טענה זו, ולהצילני מידו (שעה"פ תהלים).

⁴ אפשר שכוון אל המלכות שדוד מרכבה לה, וחוט שער מפסיק בין מדרגות הקדושה אשר למלכות ובין החצונים. ואפשר דעל עוון שלו אמר, שלא היה בין עוונותיו לעוון גמור לשכון דומה אלא שיעוט מועט (אור יקר). עי' תיקו"ז סוף לו ע"א כחוט השערה. ועי' זו"ח לד ע"א.

⁵ עי' פ' פקודי סב ע"ב ופי' הדברים הוא סוד אותו קליפת שום הנזכר בדברי חז"ל שבין מעבר השתן למעבר הזרע (רח"ו).

⁶ דוד היא בחי' המלכות, ורגליה יורדות מות, ואין שיעור מרחק ביניהם אלא כחוטא דקיק מלה (מ"מ).

⁷ ז"ל הפסוק: אל נתן את פיד לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך. עי' שבועות לט ע"א שפסוק זה מדבר על שבועת שוא, וכפי השעה"פ הנ"ל הוא חטאו של דוד, וצ"ע איך ניצל מזה, ויתכן על פי עי' שמואל א' כ לא, ששאל אמר לו שהוא בן מות, וכן עי' לעיל נה ע"א שדוד היה צריך להיות נפל, ואדה"ר נתן לו ע' שנה מחייו.

⁸ כי דוד הליץ עליו הקב"ה שלא חטא, ובשגגה אמר כי בן מות הוא (מ"מ).

⁹ מכאן ראה מדברי רב המנונא שמעשה ידים נקרא אות ברית (אור יקר). נודע כי היסוד עיקרו מה"ח ומה"ג שהם סוד ב' ידים ולכן ברית בין מעשה ידיו (רח"ו).

¹⁰ לד [צד – דפ"ק] ע"א (הערת הזוהר).

¹¹ יסוד בינה (רח"ו).

בראשית

דביה חמה¹ ולבנה² וככביא³ ומזל⁴ ודא איהו
ספר זכרון⁵ איהו מגיד ורשים להו וכתוב להו
למהו בני היכלא ולמעבד רעותהון⁶ תדיר⁷

יום ליום יביע אומר (שם ג) יומא קדישא⁸
מאינון יומין עלאין דמלכא משבחין לון
לחברייא⁹ ואמרין ההיא מלה דאמר כל חד
לחבריה יומא ליומא¹⁰ יביע ההוא אומר ומשבח
ליה ולילה ללילה כל דרגא דאשלים¹²¹¹ בליליא
משבח דא לדא ההוא דעת דכל חד מחבריא
ובשלימו¹³ סגי אתעבידו לון חברין ורחימין¹⁴ אין
אומר ואין דברים (תהלים יט ד) בשאר מילין
דעלמא דלא אשתמעו קמי מלכא קדישא ולא
בעי למשמע לון אבל הני מילי בכל הארץ יצא¹⁵
קום עבדי

ט/א

משיחא¹⁶ אינון מלין מדורי עלאי¹⁷ ומדורי
תתאי מאלין¹⁸ אתעבידו רקיעין ומאלין ארץ¹⁹
בההיא²⁰ תושבחתא ואי תימא דאינון מלין

"יום ליום יביע אומר" יום קדוש מאותם
ימים עליונים של המלך, משבחים אותם
לחברים ואומרים אותו דבר שאמר כל אחד
לחבירו. "יום ליום יביע" אותו "אמר"
ומשבחו, "ולילה ללילה" כל דרגה שמשלמת
(ששולטת) בלילה משבח זה לזה אותו דעת
של כל אחד מחבירו, ובשלמות (ובאהבה)
רבה נעשים להם חברים ואוהבים. "אין
אומר ואין דברים", בשאר דברי העולם,
שלא נשמעים לפני המלך הקדוש ולא צריך
לשמעם. אבל הדברים הללו, "בכל הארץ
יצא קום", עושים

מדידה, אותם דברים מדורים עליונים
ומדורים תחתונים, מאלה נעשים רקיעים
ומאלה הארץ, מאותו השבח. ואם תאמר
שאותם דברים במקום אחד משוטטים
בעולם, "בקצה תבל מליהם".

¹ ת"ת (רח"ו).

² מלכות (רח"ו).

³ חסדים (רח"ו).

⁴ מזלות י"ב שבטים, כוכביא שאר הנשמות (אור יקר). גבורות (רח"ו). רקיע הוא יסוד ז"א, שבו חמה
ולבנה, הם חו"ג, שעולים החסדים בסוד אור חוזר, ומגדילים ז"א שהוא חמה, והגבורות מגדילים המלכות
שהיא לבנה (מ"מ).

⁵ יתרו דף עא (הערת הזוהר).

⁶ בעותהון (אור יקר).

⁷ היינו ולחושבי שמו, פי משפיעים לעולם במלכות, כענין שהם חושבי ומתקני שמו, שהוא מלכות (אור
יקר).

⁸ ספירות (אור יקר).

⁹ הם מלאכי ת"ת הנק' יום (רח"ו).

¹⁰ הם עשר ספירות ז"א, שנקרא יום, כל ספירה אומרת לחברתה כל חידוש שאומר חכם לחבירו ומשבחו
(מ"מ).

¹¹ הם מלאכי השכינה (רח"ו).

¹² "נ"א דשליט" נוסף בדפ"ו.

¹³ "ס"א וזרחימו" נוסף בדפ"ו.

¹⁴ שאז נעשים חברים למלאכי השרת (רח"ו).

¹⁵ פי דורש קום לשון קו המדה (ד"א).

¹⁶ פי מדה וקו (רח"ו, ד"א).

¹⁷ מפשטי הקבלה השמים החדשים ונק' מדורי עילאה ומפשטים הפשוטים מדורי תתאה ארץ החדשה
(רח"ו).

¹⁸ לעיל דף ה ע"ב (הערת הזוהר). פי ממילי דחכמה (ד"א).

¹⁹ ומאלין ארץ, פי משאר מילי דאורייתא דמחדשין (ד"א).

²⁰ מההיא (דפ"ו).

בראשית

באתר חד משטטא בעלמא בקצה תבל¹ מליהם
(תהלים יט ה)

וכיון דאתעבידא רקיעין מנהון מאן שריא
בהון הדר ואמר לשמש שם אהל² בהם ההוא
שמשא קדישא שוי מדוריה ומשכניה בהו
ואתעטר בהו כיון דשרי³ באינון רקיעין ואתעטר
בהו כדין והוא כחתן יוצא מחופתו (שם ו) (ו)חד⁴
ורדיט באינון רקיעין נפק מנייה⁵ ועאל ורדיט גו
מגדלא חדא⁶ אחרא באתר אחרא מקצה השמים
מוצא⁷ (שם ז) ודאי מעלמא עלאה נפיק ואתיא
דאיהו קצה השמים לעילא⁸ ותקופתו (שם) מאן
תקופתו דא קצה השמים לתתא⁹ דאיהי תקופת
השנה¹⁰ דאסחרא¹¹ לכל סיפין¹² ואתקשרת מן
השמים עד רקיעא דא¹³ ואין נסתר מחמתו¹⁴
דהיא תקופה דא¹⁵ ותקופה דשמשא¹⁶ דאסחר
בכל סטרא ואין נסתר (ו)לית דאתכסי מניה מכל
דרגין עלאין דהוו כלהו מסחרן ואתיין לגביה וכל
חד וחד לית מאן דיתכסי מניה

מחמתו בשעתא דאתחמם ותב לגביהו
בתיאובתא שלים כל שבהא דא וכל עלויא דא
בגין אורייתא הוא דכתיב (שם ח) תורת יהוה
תמימה שית זמנין¹⁷ כתיב הכא ה'¹⁸ ושית קראי
מן (שם ב) השמים מספרים¹⁹ עד תורת יהוה

וכיון שנעשים מהם רקיעים, מי שורה
בהם. חזר ואמר "לשמש שם אהל בהם",
אותו שמש קדוש שם מדורו ומשכנו בהם
ומתעטר בהם. כיון ששורה באותם
הרקיעים ומתעטר בהם, אזי "והוא כחתן
יוצא מחפתו", שמח ורץ באותם רקיעים,
יוצא מהם ונכנס ורץ לתוך מגדל אחד אחר
במקום אחר. "מקצה השמים מוצאו" ודאי
מעולם עליון יוצא ובא, שהוא קצה השמים
למעלה. "ותקופתו" מי זה תקופתו, זה קצה
השמים למטה, שהיא תקופת השנה
שסובבת את כל סופות, ומתקשרת מן
השמים עד רקיע זה. "ואין נסתר מחמתו"
שאותה תקופה זו ותקופת השמש שמסובב
בכל צד. "ואין נסתר" אין מי שמתכסה ממנו
מכל הדרגות העליונות, שהיו כולם מקיפות
ובאות אליו, וכל אחד ואחד אין מי
שמתכסה ממנו.

"מחמתו" בשעה שמתחמם ושב אליהם
בתשובה שלמה, כל השבח הזה וכל העילוי
הזה בגלל התורה הוא, שכתוב "תורת ה'
תמימה". שש פעמים כתוב כאן ה', וששה
פסוקים מן "השמים מספרים" עד "תורת ה'
תמימה". ועל סוד זה כתוב "בראשית", הרי

¹ לשון תבלין, דהיינו שכוללים כל המציאויות (אור יקר).

² אינו להורות על דירת עראי ח'ו אלא להורות ואתעטר בהו שג'כ מהם בחינה אוהל, גג החופה, דהיינו
אתעטר בהו בסוד כילת חתנים (אור יקר).

³ היינו שהוא מתקשט בדברי תורה, ומתעורר על ידי מציאות אור הנשפע עליהם מלמעלה, הוא מזדכך
להסתלק למעלה (אור יקר).

⁴ היינו שפע הבינה (אור יקר).

⁵ אחר שנתעטר באורם הוא מסתלק (אור יקר).

⁶ היינו, מה שהוא מתעלה במדרגות הבינה, שהיא הנק' מגדל הפורח באויר (אור יקר). בינה (רח'ו).

⁷ הוא יסוד אימא שמשם יצא הז"א. ואיהו תקופת השנה (מ"מ).

⁸ לעיל ע"א ע"ב (הערת הזוהר).

⁹ מלכות (רח'ו).

¹⁰ שנה הוא זעיר (מ"מ).

¹¹ המלכות מקפת הז"א ומתלבשת אותו (מ"מ).

¹² הם ר"ק דז"א (מ"מ).

¹³ פ' מבניינה, מת"ת דז"א עד יסודו (מ"מ).

¹⁴ המלכות כח הדין ואין מי שיסתר בעולם הזה מדיניה, כנודע שהיא המנהגת התחתונים (אור יקר).

אין שום ספירה מספירות העליונים מסתרת אורה מהמלכות בשעה שמתחממת לצורך הזווג (מ"מ).

¹⁵ פ' המלכות שמקפת על ב"ע, והם כלולים בתוכה (מ"מ).

¹⁶ שגם מקפת על הז"א (מ"מ).

¹⁷ ר"ק (אור יקר).

¹⁸ שם בן ד' בלי ספק הוא בת"ת בעל ר"ק, ושמו בכל א' מהם (אור יקר).

¹⁹ והוא סוד שם מ"ב, והראשון בסוד הדעת (יהל אור).

בראשית

תמימה ועל רזא דא כתיב (בראשית א א)
בראשית¹ הא שית אתון ברא אלהים את
השמים ואת הארץ הא שית תבין² קרא³ אחרנין
לקבל שית זמנין ה' שית קראי בגין שית אתון
דהכא⁴ שית שמהן בגין שית תבין דהכא

עד דהוו יתבי עאלו רבי אלעזר בריה ורבי
אבא אמר לון ודאי אנפי שכינתא⁵ אתיין ועל⁶
דא פניא⁷ ל קרינא לכו דהא חמיתון אנפי
שכינתא אפיין באפיין והשתא דקא ידעתון וגלי
לכו קרא דובניהו בן יהוידע ודאי דמלה דעתיקא
קדישא⁷ איהו וקרא דאבתריה והוא דסתים
מכלא אמרו והאי קרא איהו באתר אחרא⁸
כגוונא דא פתח ואמר (ד"ה א יא כג) והוא הכה
את האיש המצרי איש מדה חמש באמה וכלא
רזא חדא איהו

[מהאי] (האי) מצרי ההוא דאשתמודע⁹
(שמות יא ג) גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי
וגו' רב ויקרא כמה דגלי ההוא סבא¹⁰ והאי קרא
במתבתא עלאה¹¹ אתמר איש מדה כלא חד¹²
(שמואל ב' כג כא) איש מראה¹³ [ואיש] (ומ"ט)
מדה כלא חד בגין דאיהו שבת¹⁴ ותחומא¹⁵
דכתיב (במדבר לה ה) ומדותם מחוץ לעיר¹⁶
וכתיב (ויקרא יט טו) לא תעשו עול במשפט¹⁷

שש אותיות. "ברא אלהים את השמים ואת
הארץ", הרי שש תיבות. פסוקים אחרים
כנגד שש פעמים ה'. ששה פסוקים בגלל
שש אותיות של כאן. ששה שמות בגלל שש
תיבות של כאן.

בעודם יושבים, נכנסו רבי אלעזר בנו
ורבי אבא. אמר להם, ודאי פני השכינה
באו, ולכן קראנו לכם פניא⁷, שהרי ראיתם
את פני השכינה פנים בפנים. ועכשיו
שידעתם וגלה לכם הכתוב של "ובניהו בן
יהוידע", ודאי שדבר של עתיקא קדישא
הוא, והפסוק שלאחריו, ואותו הסתום
מהכל אמרו. ופסוק זה הוא במקום אחר,
כדוגמת זה. פתח ואמר "והוא הכה את
האיש המצרי איש מדה חמש באמה", והכל
סוד אחד הוא.

מזה (זה) המצרי, אותו הידוע "גדול מאד
בארץ מצרים בעיני עבדי וגו'", גדול ונכבד
כמו שגילה אותו זקן. ופסוק זה מתבאר
בישיבה של מעלה. "איש מדה הכל אחד",
איש מראה ואיש מדה הכל אחד, בגלל
שהוא שבת ותחום, שכתוב "ומדתם מחוץ
לעיר", וכתוב "לא תעשו עול במשפט
במדה", ועל זה איש מדה הוא, והוא ממש
איש מדה הוא. ארכו מסוף העולם ועד סוף
העולם, אדם הראשון כך היה. ואם תאמר

¹ הוא סוד שם מ"ב, שבו נברא העולם כמ"ש בתיקו'ז (יהל אור).

² והם י"ג הזכר וי"ג הנקבה (רח"ו).

³ נמחק ציהל לור, והגהות הצגר"א.

⁴ פי' ו' פסוקים שבמזמור עד תורת ה' תמימה הם כנגד ו' אתון דבראשית, והם ו'ק דמלכות, כי האותיות במלכות (מ"מ).

⁵ בהגהות רח"ו כתב הטעם שנקראים הצדיקים אנפי שכינתא, כי הם עושים קישוטים נאים לשכינה בפניה, ועוד טעם אחר, כי השכינה מסתתרת בקרב הצדיקים, והם פנים הנגלים (מ"מ).

⁶ ז ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ הרי היא נוק' דעתיק, ועי' ע"ח שער א"א פרק ג'.

⁸ בדברי הימים (אור יקר).

⁹ אותו הידוע ולכן נאמר המצרי בה' הידיעה והוא משרע"ה (ד"א). כאן מתבאר שמשו רבינו הוא בחינת בעל לאה (פת"ש יעקב ולאה פתח ט).

¹⁰ היינו שעלה למדרגתו בסוד הנבואה כי נעשה מרכבה בסוף הת"ת בארץ מצרים (אור יקר). עי' לעיל בדף ו ע"א בשם השער מאמרי רשב"י.

¹¹ היא ישיבה של הקב"ה, ומתיבתא דרקיעא היא של מט"ט (מ"מ).

¹² "כלל חד" נמחק צגר"א.

¹³ בעלה דמטרוניתא (אור יקר). כמ"ש (במדבר יב ח) ומראה ולא בחידות (יהל אור).

¹⁴ לעיל ה ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁵ שבת היא המלכות, שהיא סוף הקדושה, ואח"כ תחום, להבדיל בין המלכות ובין הסט"א (מ"מ).

¹⁶ כי תחום שבת הוא חוץ למלכות, הנקרא עיר (מ"מ).

¹⁷ ת"ת (רח"ו).

בראשית

במדה¹ ועל דא איש מדה איהו ואיהו ממש איש
מדה² איהו ארכיה מסייפי עלמא³ ועד סייפי
עלמא⁴ אדם הראשון הכי הוה ואי תימא הא
כתיב (מלכים א' ו' 1) חמש באמה⁵ [אינון חמש
באמה] מסייפי עלמא⁶ עד סייפי עלמא הוה⁷

וביד המצרי חנית (ד"ה א יא כג) כמה דאת
אמר (שמואל א' יז ז) כמנור אורגים דא מטה
האלהים דהוה בידיה חקיק בשמא גליפא מפרש
בנהירו דצרופי אתוון דהוה גליף בצלאל
ומתיבתא דיליה דאקרי אורג דכתיב (שמות לה
לה) [מלא אותם וגו'] חרש וחשב ורוקם וגו'
וההוא מטה הוה נהיר שמא גליפא בכל סטרין
בנהירו דחכימין דהונו מגלפין שמא מפרש⁸
בארבעין ותרין גוונין⁹ וקרא מכאן ולהלאה כמה
דאמר זכאה חולקיה תיבו יקירין תיבו ונחדש
תקון דכלה בהאי ליליא דכל מאן דאשתתף
בהדה בהאי ליליא יהא נטיר עילא ותתא כל
ההיא שתא ויפיק שתא בשלם עלייהו כתיב
(תהלים לד ח) חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו
ויחלצם טעמו וראו כי טוב יהו"ה

פתח רבי שמעון ואמר בראשית ברא אלהים
האי קרא אית לאסתכלא בה¹⁰ דכל מאן דאמר
אית אלהא אחרא אשתצי מעלמין כמה דאתמר
(ירמיה י יא) כדנא תאמרון להום אלהיא די
שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחות
שמיא אלה בגין דלית אלהא אחרא בר קב"ה
בלחודוי והאי

הרי כתוב "חמש באמה", אותם חמש באמה
היו מסוף העולם ועד סוף העולם.

"וביד המצרי חנית", כמו שנאמר "כמנור
אורגים" זה מטה האלהים שהיה בידו חקוק
בשם חקוק מפורש באור של צרופי אותיות
שהיה חוקק בצלאל ושיבתו שנקרא אורג,
שכתוב "מלא אתם וגו' חרש וחשב ורוקם
וגו'". ואותו מטה היה מאיר שם חקוק בכל
הצדדים, באור שהחכמים שהיו חוקקים
שם המפורש בארבעים ושנים אופנים,
והפסוק מכאן והלאה כמו שאמר, אשרי
חלקו, שבו נכבדים שבו ונחדש תיקון הכלה
בלילה הזה. שכל מי שמשותף יחד איתה
בלילה הזה, יהיה שמור למעלה ולמטה כל
השנה ההיא, ויוציא שנתו בשלום. עליהם
כתוב "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם
טעמו וראו כי טוב ה'".

פתח רבי שמעון ואמר, "בראשית ברא
אלהים", בפסוק זה יש להסתכל, שכל מי
שאומר יש אלוה אחר, מושמד מהעולמות,
כמו שנאמר "כדנא תאמרון להום אלהיא די
שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן
תחות שמיא אלה" [כך תאמרו להם,
האלהים שאת השמים והארקא לא עשו,

¹ מלכות (רח"ו). ומשפט הוא עד"א, והוא ראה על המדה [הדעת] (יהל אור).

² שם מדה, מ"ה, וארבע אותיות השורש, ולכן אמר שגם אדה"ר היה כן (מ"מ).

³ מבינה, בסוד נשמה (רח"ו).

⁴ מלכות בסוד נפש (רח"ו). ז"א, הוא איש שיש לו קומה גבוהה, שמתחיל מסוף אימא ומתפשט עד סוף
המלכות, וז"ש מסייפי עלמא עלאה, עד סייפי עלמא, הוא סוף המלכות (מ"מ).

⁵ נראה, שהוא בסוד יעקב, שבגדלותו הוא [רק] כנגד גופו של ז"א (מ"מ).

⁶ גי' ה' [ה' נמחק בדפ"ק] באמה מסייפי עלמא וגו' אפשר שדורש אמה בהפוך מאה וכן כתבו ז"ל והפוכא
דמאה אמה וכו' וכן בפ' קרח קעט ע"א אמה באותיות מאה אינון וכו' (ד"א). ותירץ, אינון חמש באמה מסייפי
עלמא, והיינו בסוד הגדלת החסדים, שעולים עד למעלה ואז משתלם ז"א בכל קומתו, מסוף העולם, ועד
סופו, שה' חסדים מתגדלים בעלייתם עד המוחין (מ"מ).

⁷ הם חג"ת נה"י ונ"ה תרי פלגי דגופא הם הרי ה' לבד (רח"ו).

⁸ הוא סוד שם מ"ה דאלפ"ן, שהוא עם י' אותיות המילוי גימ' מט"ה עם הכולל, וכן דעת רשב"י אע"פ
דרב המנונא ביאר לעיל שהוא הו"ה ואה"ה, נראה דלא נחית רשב"י הכא רק לבאר שאותו הו"ה הנז' בדברי
רב המנונא הוא במילוי אלפ"ן, ואפילו לא ביאר מילואו (זהר הרקיע). פקודי רס ע"א (הערת הזוהר).

⁹ מבאר שהיא סוד שם הו"ה דאלפ"ן במילוי דמילוי שהוא מ"ה עם ה' אותיות גי' מטה ע"ה וכן דעת
הרשב"י ז"ל ואע"ג דרב המנונא ביאר לעיל הו"ה ואה"ה נראה דלא נחית רשב"י הכא רק לבאר שאותו הו"ה
הניזכר בדברי רב המנונא שהיא דאלפ"ן, ואה"ה לא ביאר מילואו (רח"ו).

¹⁰ דקשה ליה, מה ענין תהו ובהו לבראשית, ותירץ כדמסיק בקב"ה כתיב בראשית אבל השרים מעשיהם
תהו ובהו (מ"מ).

בראשית

יאבדו מהארץ ומתחת השמים האלה], בגלל שאין אלוה אחר חוץ מן הקדוש ברוך הוא בלבדו. ופסוק זה

ט/ב

קרא איהו¹ תרגום בר ממלה דסוף קרא אי תימא בנין דמלאכין קדישין לא נזקקין לתרגום² ולא אשתמודעין ביה³ מלה דא יאות היא למימר בלישנא קדישא בנין דישמעון מלאכין קדישין ויהוין נזקקין לאודאה על דא אלא ודאי בנין כך כתיב תרגום דלא נזקקין ביה מלאכין קדישין ולא יקנאון כבר נש לאבאשא ליה⁴ בנין דבהאי קרא בכללא אינון מלאכין קדישין דהא אינון אלהים אקרון ובכללא דאלהים הוו ואינון לא עבדו שמיא וארקא וארקא וארעא מבעי ליה אלא בנין⁵ דארקא איהי חדא מאינון שבע⁶ ארעין דלתתא ובההוא אתר אית בני בני דקין⁷

לבתר דאתתרך מעל אפי ארעא⁸ נחית לתמן ועביד [נחתי לתמן ועבדי] תולדות⁹ ואשתבש תמן דלא ידע כלום¹⁰ ואיהו ארעא כפילא¹¹ דאתכפל מחשוכא ונהורא¹² ואית תמן תרין ממנן שליטין די שליטין דא בחשוכא ודא בנהורא ותמן קטרוגא דא בדא¹³ ושעתא דנחית לתמן קין אשתתפו דא בדא ואשתלימו כחדא וכלא חזי דאינון תולדות דקין ועל דא אינון בתרין ראשין¹⁴

הוא תרגום, חוץ מהמלה ["אלה"] שבסוף הפסוק. אם תאמר בגלל שמלאכים קדושים לא נזקקים לתרגום ולא מכירים אותו, אז מלה זו ראויה היא להאמר בלשון הקודש כדי שישמעו מלאכים קדושים ויהיו זקוקים להודות על זה. אלא ודאי לכן כתוב תרגום, שלא נזקקים לו המלאכים הקדושים, ולא יקנאוו בבן אדם להזיק לו, בגלל שבפסוק זה בכלל הם מלאכים קדושים, שהרי הם נקראים אלהים, והם בכלל שם אלהים, והם לא עשו שמים וארץ. "וארקא", היה צריך לכתוב וארעא, אלא בגלל שארקא היא אחת מאותן שבע ארצות שלמטה, ובאותו מקום ישנם בני בניו של קין.

לאחר שגורש מעל פני הארץ ירד שם ועשה תולדות, והשתבש שם שלא ידע כלום. והיא ארץ כפולה שנכפלה מחושך ואור. ויש שם שני ממונים שליטים ששולטים, זה בחושך וזה באור, ושם קטרוג זה בזה. ובשעה שירד לשם קין, השתתפו זה עם זה והשלימו כאחד, והכל רואים שהם תולדות קין. ועל זה הם בשני ראשים כמו שתי חיות, חוץ מכאשר אותו אור שולט, מנצח שלו ומנצח על האחר.

¹ נח עה ע"ב (דפ"ק).

² מזה יראה שהם מבינים בו, אמנם אינם נזקקים, כלומר כשהם שומעים שמדבר האדם בלשון תרגום, מאוס בעיניהם, בענין שאינם מזדקקין לו, ואינם יודעים מה דבר, או מה שאל, והיינו דקאמר "ולא אשתמודעין" וכו', מפני שהם מואסים בלשון, אבל אם ירצו לשמוע ידעו, והכרה גמור שהזהר נתקן בלשון תרגום, ובתרגום היה מדבר הרשב"י, והיו המלאכים באים לשמוע שם וכו', והטעם כי מאחר שידוע שהיה מדבר סודות אף אם הלשון מאוס בעיניהם, באו לשמוע, ומה גם שהיה כוונת רשב"י לטובה, דהיינו להכניע הקלי' בלשונם (אור יקר), אינו חשוב בעיניהם וכאלו אינם מכירים אותו (מ"מ), עי' גר"א א"ח קא סקי"ב הובא לקמן קא ע"ב.

³ פי' כל הפסוק א"ם (נ"א).

⁴ שלא יקטרוגו על עוונם (אור יקר).

⁵ קנו [קנו – דפ"ק] ע"א (הערת הזוהר).

⁶ בראשית כד ע"ב (ד"א).

⁷ כל המזיקין יצאו מתולדת קין בארקא כנזכר בזוהר (שעה"ג הק' לו).

⁸ כד [נד – דפ"ק] ע"ב (הערת הזוהר).

⁹ אפשר שנתגרשה תאומתו עמו (אור יקר).

¹⁰ ססר ממנו השכל ונעשה כא' מהרוחות (מ"מ).

¹¹ דכתיב ארץ עיפא ומתרגמינן כפול עיף (אור יקר).

¹² חושך ואור ביום, ושניהם משמשים בלילה (מ"מ).

¹³ מדת יום במדת לילה, אין להם ייחוד (אור יקר).

¹⁴ שאז שליט ממונה של חושך על של אור (מ"מ).

בראשית

כתרין חיוון בר [דכד הוא] (דההוא) נהורא¹
שליט נצה דיליה ונצה על אחרא

ועל דא אתכלילו די בחשוכא בנהורא והוון חד
אינון תרין ממנן עפרירא² וקסטימון³ ודיוקנא
דלהון כדיוקנא דמלאכין קדישין בשית גרפין חד
דיוקניה כתור"א וחד דיוקניה כנשר"א⁴ וכד
מתחברין⁵ אתעבידו דיוקנא דאדם⁶ כד אינון
בחשוכא מתהפכין לדיוקנא דנחש⁷ בתרין
ראשין ואזלין כהויא וטאסין גו תהומא⁸
ואסתחייין⁹ בימא רבא¹⁰ כד מטאן לשלשלא¹¹
דעז"א ועזא"ל¹² מרגיזין לון ומתערי לון ואינון
מדלגין גו טורי חשוכן וחשבי דקב"ה בעי למתבע
לון דינא

ואלין תרין ממנן שאטין בימא רבא ופרחין
מתמן ואזלין בליליא לגבי¹³ נעמה אמהון דשדין
דטעו אבתרהא¹⁴ דחלן קדמאין וחשבין למקרב
לגבה ואיהי דליגת שתין אלפין פרסין
ואתעבידת בכמה ציורין¹⁵ לגבי בני נשא בגין
דיטעון בני נשא אבתרה ואלין תרין ממנן פרחין
ומשטמן בכל עלמא ואהדרן לאתריהו ואינון
מתערין לאינון בני בני¹⁶ דקין ברוחא דיצירין
בישין למעבר תולדות שמיא דשלטין תמן לאו
כהני ולא אולידת ארעא בחילא דלהון¹⁷ זרועא

ועל זה נכללו של חושך בשל אור ונהיים
אחד. הם שני ממונים, עפרירא וקסטימון,
ודמותם כדמות מלאכים קדושים בשש
כנפים. אחד דמותו כמו שור, ואחד דמותו
כמו נשר, וכשמתחברים נעשים דמות אדם.
כשהם בחושך, מתהפכים לדמות של נחש
בשני ראשים, והולכים כנחש, וטסים לתוך
התהום, ורוחצים בים הגדול. כשמגיעים
לשלשלת של עז"א ועזא"ל, מרגיזים אותם
ומעוררים אותם, והם מדלגים לתוך הרי
החושך, וחושבים שהקדוש ברוך הוא רוצה
לתבוע אותם לדין.

ושני ממונים אלו שטים בים הגדול
ופורחים משם והולכים בלילה לנעמה אם
השדים, שטעו אחריה יראים הראשונים
וחשבו להתקרב אליה. והיא מדלגת ששים
אלף פרסאות, ונעשית בכמה ציורים לגבי
בני אדם, כדי שיטעו אחריה בני אדם. ושני
ממונים אלה פורחים ומשוטטים בכל
העולם וחוזרים למקומם. והם מעוררים
לאותם בני בניו של קין ברוח של יצרים
רעים לעשות תולדות. השמים ששם הם
שולטים, אינם כאלה. והארץ לא מולידה
בכח שלהם זרע וקציר כמו אלה. ולא

¹ יום על לילה (אור יקר).

² שולט בלילה (רח"ו).

³ שולט ביום (רח"ו). לשון עפר וקטם שהוא אפר (יהל אור). הרי הם ב' רוחות מפסולת יסוד העפר (דע"ה

ח"ב פט ע"א).

⁴ שור מהשמאל נשר במערב והם ממש דומין לעליון (אור יקר).

⁵ זר"ג שמם אדם (אור יקר).

⁶ כשמתגבר הממונה של אור על של חושך (מ"מ).

⁷ נמצאו להם ד' פנים שור נשר אדם נחש, היינו שנא"ן כקדושה ממש (אור יקר).

⁸ שיונקים מאותם הנקבות הנק' תהומא סתם [היינו בחי' לאה ורחל של יצירה ועשיה] (מ"מ).

⁹ ומתכבסים (ד"א). ורוחצים גופם בים הגדול ופורחים תוך התהום. הרש"ב (נ"א).

¹⁰ שיונקים מהמלכות, שהכל יונקים ממנה (מ"מ).

¹¹ בראשית י"ט ע"ב וכו' ע"ב ול"ז ע"א ונח ע"א וחיי שרה קכ"ו ע"א (ד"א).

¹² עי' לקמן קכו ע"א שהם בחי' הררי קדם, ועי' שער מאמרי רשב"י מא ע"ג הררי קדם אלו הם בחי' אלו
המלכים [היינו מלכין קדמאין] הנקר' חכמת כל בני קדם יען קדמו למלכי ישראל.

¹³ יט ע"ב נה ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁴ שטעו אחריה המלאכים הראשונים שעליהם נאמר ויראו בני האלוקים את בנות האדם וגו' (ד"א).

¹⁵ היינו סוד דמיון בחלום לבוא לידי קרי כדי להוליד מאותה התאוה, וחמום נפש הבהמית היא מתעברת

שדים מהם (אור יקר).

¹⁶ מחמום תאותם לעבירה (אור יקר).

¹⁷ וכל תאובתא דלהון באסתאבות בר נש (יהל אור).

בראשית

והצדא¹ כהני ולא אהדרן² אלא בכמה שנין
וזמנין ואינון אלהא³ די שמיא וארקא⁴ לא עבדו
יאבדו מארעא עילאה דתבל דלא ישלטון בה
ולא ישטטון בה ולא יהון גרמין לבני נשא
לאסתאבא ממקרה ליליא ועל דא יאבדו מארעא
ומן תחות שמיא⁵ דאתעבידו⁶ בשמא דאלה(א)
כמה דאתמר⁷ ועל דא האי קרא תרגום דלא
יחשבון מלאכי עלאי דעלייהו אמרין ולא יקטרגו
לן ועל דא רזא דאלה(א) כמה דאתמר איהו מלה
קדישא דלא אתחלף בתרגום⁸

אמר ליה (רבי) אלעזר האי קרא דכתיב
(ירמיה יז) מי⁹ לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה
מאי שבחא איהו¹⁰ אמר ליה (ר) אלעזר¹¹ האי
קרא בכמה דוכתי אתמר אבל ודאי לאו איהו¹³¹²
דכתיב¹⁴ (ירמיה יז) כי בכל חכמי הגוים ובכל
מלכותם דהא אתא למפתח פומא דחייבין
דחשבין דקב"ה לא ידע הרהורין¹⁵ ומחשבין
דילהון ובנין כך אית לאודעא שטותא דלהון
דזמנא חדא אתא פילוסופא¹⁶ חדא דאומות
העולם לגבאי אמר לי אתון אמרין דאלהכון

חוזרים אלא בכמה שנים וזמנים, והם אלהי
השמים ולא עשו ארקא.

יאבדו מארץ עליונה של תבל, שלא
ישלטו בה ולא ישוטטו בה, ולא יגרמו לבני
אדם להטמא ממקרה לילה. ועל זה יאבדו
מהארץ ומתחת השמים, שנעשו בשם של
אלה, כמו שנתבאר. ולכן פסוק זה הוא
תרגום, שלא יחשבו מלאכים עליונים
שעליהם אומרים, ולא יקטרגו לנו. ועל זה
הסוד של "אלה" כמו שנתבאר, הוא דבר
קדוש שלא מתחלף בתרגום.

אמר לו רבי אלעזר, פסוק זה שכתוב "מי
לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה", איזה
שבח הוא. אמר לו, אלעזר בני, פסוק זה
נאמר בכמה מקומות, אבל ודאי הוא לא
[כך] שכתוב "כי בכל חכמי הגוים ובכל
מלכותם", שהרי בא לפתוח פה הרשעים
שחושבים שהקדוש ברוך הוא לא יודע
הרהוריהם ומחשבותיהם, ולכן יש להודיע
את שטותם.

שפעם אחת בא אלי פילוסוף אחד
מאומות העולם, אמר לי, אתם אומרים
שאלהיכם שולט בכל רומי השמים, כל
הצבאות והמחנות לא משיגים ולא יודעים
את מקומו, פסוק זה לא מגדיל את כבודו
כל כך, שכתוב "כי בכל חכמי הגוים ובכל

¹ זרע וקציר (ד"א). שלח קעב ע"א (הערת הזוהר). בשאר ארעא [חוץ מארקא], לא יצא לחם, ואי נפיק
לאו מז' המינים, משמע שאין שם רק קטניות (מ"מ).

² אין גלגולם באלו ממש (אור יקר).

³ הם אומרים אדמה לעליון בכל ענינם (אור יקר).

⁴ הם שמים וארץ שלהם (אור יקר).

⁵ היינו שמים אלו שלנו, שבה היא נעמה, והם באים משם לה (אור יקר).

⁶ לעיל דף ג' ד' (הערת הזוהר).

⁷ ב ע"א (הערת הזוהר). פי' לעיל אמר מ"י שהוא הבינה ברא אלה הם ו"ק דז"ן, וז"ן שהם "אלה" בראו
שמים וארץ שלנו בכלל ב"ע (מ"מ). שהן ג' טפין קדישין דמוחא, שנאמר הן כל אלה יפעל וכו' ועי' בתז"ח עו
ע"ב.

⁸ אי לא דמסתפינא הייתי אומר שטוב לומר פסקי זה בק"ש של הלילה הואיל וכוונתו לג' הכוחות הגורמי
הקרי, וכן אני נוהג כן (רח"ו).

⁹ שמות צה ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ שאין שבח אלא כשנקרא ה' מלך ישראל (מ"מ).

¹¹ "צרי" נוסף צלפ"ו.

¹² ("נ"א הכי) נוסף צלפ"ו.

¹³ בא אל פרעה לח ע"א (ד"א).

¹⁴ שמות צה ע"א (הערת הזוהר).

¹⁵ אין ידיעת ענין זה נמסר אלא למתעלה על המחשבות, ואחר שהכתוב לא העלה האלוה אלא על בני
אדם לבד, הם אומרים שאינו יודע מחשבות בני אדם (אור יקר).

¹⁶ אי אפשר להתבונן במה שאינו מוחש לעין כי אם באחד משני דרכים, או בדרך נבואה או בדרך קבלה,
וכיון שהפילוסופים לא זכו לשום אחד מהם אין להם ידיעה כלל (רמ"ז ח"ג קנז ע"ב).

בראשית

מלכותם מאין כמוך", איזה שיקול זה לבני אדם שאין שליט בכל רומי שמיא! כולהון חיילין ומשריין² לא אדבקן ולא ידעי אתר דיליה האי קרא לא אסני יקריה כל כך דכתיב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך <מאי> שקולא³ דא לבני נשא די לית

י/א

לון קיומא ותו דאתון אמרין (דברים לד י) ולא קם נביא עוד בישראל כמושה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם אוף הכי אנא אימא בכל חכמי הגוים אין כמוהו אבל בחכמי ישראל [אית] (אין) אי הכי אלהא דאית בחכמי ישראל כוותיה לאו איהו אלהא⁴ שליטא אסתכל בקרא ותשכח⁵ דדייקנא כדקא יאות

אמינא ליה ודאי שפיר קא אמרת מאן מחיה מתים⁶ אלא קב"ה בלחודוי אתא אליהו ואלישע ואחיו מתיא מאן מוריד גשמים אלא קב"ה בלחודוי אתא אליהו ומנע לון ונחית לון בצלותיה מאן עבד שמיא וארעא אלא קב"ה בלחודוי אתא אברהם ואתקיימו⁷ (בקיומוהי) [בקיומיהו] בניניה מאן מנהיג שמשא אלא קב"ה אתא יהושע⁸ ושכיך ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך וכתוב (יהושע י ג) וידום השמש וירח עמד קב"ה גוזר גזר דין אוף הכי משה גזיר גזר דין ואתקיימו ותו דקב"ה גוזר גזרין וצדיקיא דישראל מבטלין לון דכתיב (שמואל ב' כג ג) צדיק מושל יראת אלהים⁹ ותו דאיהו פקיד

להם קיום. ועוד, שאתם אומרים "ולא קם נביא עוד בישראל כמושה", בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם. כמו כן כך אני אומר, בכל חכמי הגוים אין כמוהו, אבל בחכמי ישראל יש. אם כן, אלוה שיש בחכמי ישראל כמוהו, הוא אינו אלוה השליט. תסתכל בפסוק ותמצא שדייקתי כראוי.

אמרתי לו ודאי יפה אמרת. מי מחיה מתים, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ואלישע והחיו מתים. מי מוריד גשמים, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אליהו ומנע אותם, והורידם בתפלתו. מי עשה שמים וארץ, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אברהם והתקיימו בעמדם בגללו. מי מנהיג את השמש, אלא הקדוש ברוך הוא, בא יהושע והשתיקו וצוהו שיעמוד על עמדו ושקט, וכתוב "וידום השמש וירח עמד". הקדוש ברוך הוא גוזר גזר דין, כמו כן משה גזר גזר דין והתקיים. ועוד, שהקדוש ברוך הוא גוזר גזרות, וצדיקי ישראל מבטלים אותם, שכתוב "צדיק מושל יראת אלהים". ועוד, שהוא מצוה אותם ללכת בדרכיו ממש להתדמות לו בכל.

¹ היינו ההשגחה בעליונים, וממנה בתחתונים, שהרי העליונים הם המנהיגים התחתונים. ואחר שהוא שולט בהנהגת המזלות הוא גוזר שהמזל יגזור על פלוני כך וכך (אור יקר).

² היינו להעלותו, שעם היות השגחתו בתחתונים, אינו מושג מהם, וזה רוממותו משגיח בהם אינו מושג מהם (אור יקר). הם האופנים וחיות הקודש (דע"ה ח"ב קלב ע"ג).

³ ע' פ' משפטים צו ע"א (לש"ו).

⁴ על"ה (לפ"ו).

⁵ עיין בפסוק ותמצא (ד"א).

⁶ טענות אלו אינם סדורות, לא כסדר הזמן, ולא כסדר הענין. אמנם הכריח כח הצדיקים מהדברים שלא נתנו ביד השרים, ולא ביד המזל, שהם תחית המתים וגשמים (אור יקר).

⁷ הסבה המעמדת גדול מהסבה המהוה (אור יקר).

⁸ השתיקן מלומר שירה ואז אינו יכול לילך והוכרח לעמוד לכן לא אמר עמוד אלא דום שכיך מלשורר וממילא עמד בהכרח. הרש"ב (נ"א).

⁹ צדיק מושל וכו'. צדיק יסוד הוא מושל במלכות מצד הדין הנקרא אלהים ועל ידי עלייתה למעלה נהפכה לרחמים ובידו להעמידה במקומה להפך דין לרחמים על ידי הזווג (פרדס רמונים ש"ח פ"ה). אם יזכה האדם להיות בו רוח מן היסוד דאצילות, יהיה נקרא איש האלהים, בעלה דמטרוניתא, ועליו נאמר צדיק מושל יראת אלהים (שעה"ג הק' יח).

בראשית

לון למהך באורחוי ממש [לאתרמא] (לארמא)
ליה בכלא¹

אזל ההוא פילוסופא ואתגייר בכפר שחלים
וקרון ליה יוסי קטינאה ואוליף אורייתא סגיא
ואיהו בין חכימין וזכאין דההוא אתר

השתא אית לאסתכלא בקרא והא כתיב
(ישעיה מ"ז) כל הגוים כאין נגדו מאי רבויא הכא
אלא מי לא ייראך מלך הגוים וכי מלך הגוים
איהו ולא מלך ישראל אלא בכל אתר קב"ה
בעא לאשתבחה בישראל ולא אתקרי אלא על
ישראל בלחודוי דכתיב (שמות ה א) אלהי
ישראל (שם ג) אלהי העברים וכתיב (ישעיה מד
ו) כה אמר יהו"ה מלך ישראל מלך ישראל ודאי
אמרו אומות העולם פטרו² אחרן אית לן בשמיא
דהא מלכיכון לא שליט אלא עלייכו בלחודיכון
ועלנא לא שליט אתא קרא ואמר מי לא ייראך
מלך הגוים³

אלין שליטין רברבן די ממנן עלייהו ובכל
מלכותם בההוא מלכו דלעילא דהא ארבע
מלכוון שליטין⁴ אית לעילא ושלטין ברעותיה על
כל שאר עמין ועם כל דא לית בהו דיעביד אפילו
מלה זעירא אלא כמה דפקיד לון דכתיב (דניאל
ד לד) וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא
חכמי הגוים אינון ממנן ורברבן דלעילא
דחכמתא דילהון מנייהו הוה ובכל מלכותם
מלכותא דשליט כמה דאתמר ודא הוא קרא
כפשטיה

אבל בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם האי
אשכחנא בספרי קדמאי דאינון משריין וחיילין
אע"ג דאתפקדו על מלין דעלמא⁵ ופקיד לכל חד
למעבד עבדתא מאן הוא (סתימא קדישא⁶ ולא
ברעותיה) דיעביד שום חד מנייהו כמוך בגין

הלך אותו פילוסוף והתגייר בכפר
שחלים, וקראו לו יוסי קטינאה, ולימד
הרבה תורה, והוא בין חכמי וצדיקי אותו
המקום.

קעת יש להסתכל בפסוק, והרי כתוב "כל
הגוים כאין נגדו", מה הריבוי כאן. אלא "מי
לא יראך מלך הגוים", וכי מלך הגוים הוא
ולא מלך ישראל. אלא בכל מקום הקדוש
ברוך הוא רצה להשתבח בישראל, ולא
נקרא רק על ישראל לבד, שכתוב "אלהי
ישראל אלהי העברים", וכתוב "כה אמר ה'
מלך ישראל", מלך ישראל בודאי. אמרו
אומות העולם, אדון אחר לנו בשמים,
שהרי מלככם לא שולט אלא עליכם לבדכם,
ועלינו אינו שולט. בא הפסוק ואמר "מי לא
יראך מלך הגוים".

אלה שליטים גדולים הממונים עליהם,
"ובכל מלכותם" במלכות ההיא שלמעלה,
שהרי ארבע מלכויות שולטות יש למעלה,
ושולטות ברצונו על כל שאר העמים, ועם
כל זה אין בהם שיעשה אפילו דבר קטן
אלא כמו שצוה אותם, כמו שכתוב
"וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא"
[וכרצונו עושה בצבא השמים ובדיירי
הארץ]. "חכמי הגוים" אותם הממונים
והגדולים שלמעלה שחכמתם היא מהם.
"ובכל מלכותם" המלכות השולטת, כמו
שנאמר. וזהו המקרא כפשוטו.

אבל "בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם",
את זה מצאנו בספרי הראשונים, שאותן
מחנות וצבאות אף על גב שנתמנו על עיני
העולם, ומינה לכל אחד לעשות פעולתו, מי
הוא (סתום קדוש ולא כרצונו) שיעשה אף
אחד מהם כמוך, בגלל שאתה רשום בעילוי,
ואתה רשום במעשיך מכולם. וזהו "מאין
כמוך" ה'. מי הוא סתום קדוש שיעשה

¹ והשתא אין כוונת הכתוב להעריכו ח"ו, אלא לדיוקא שחכמי ישראל דומים לו (מ"מ). בש"ק הביא זה
מהקדמת הזהר וסדר הדורות דק"כ ע"ג השיגו דאינו בהקדמה וכו' ולפי נוסחתינו יפה כתב ש"ק. מא"י (נ"א).

² פטרא (אה"ל).

³ "נ"ח מלכא עילאה לרדאה לון ולאלקאה לון ולמעבד צהון רעותיה כי כך יאתה לדחלא מנך לעילא ותתא
כי בכל חכמי הגוים" (נוסף דלפ"ו).

⁴ ד' שרים על ע' (אור יקר).

⁵ ואלו הם השרים בהנהגת העולם (אור יקר).

⁶ אין נעלם וסתום כמוך (אור יקר).

בראשית

ויהיה כמוך למעלה ולמטה, ויהיה דומה לך בכל, מעשה המלך הקדוש, שמים וארץ. אבל הם "תהו וחמודיהם בל יועילו". כתוב בקדוש ברוך הוא "בראשית ברא אלהים וגו'", במלכותם כתוב "והארץ היתה תהו ובהו".

דאנת רשים בעלויא¹ ואת רשים בעובדך² מכלהו ודא הוא מאין כמוך יהויה מאן הוא³ סתימאה קדישא⁴ דיעביד ולהוי כמוך עילא ותתא ויהא דמי לך בכל עובדא דמלכא קדישא שמים וארץ אבל אינון (ישעיה מד ט) תהו⁵ וחמודיהם בל יועילו בקב"ה כתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהים וגו' במלכותם כתיב (בראשית א ב) והארץ היתה תהו ובהו

אמר רבי שמעון לחברים, בני הלולא זו, כל אחד מכם יקשט קישוט אחד לכלה. אמר לרבי אלעזר בנו, אלעזר, תן מתנה אחת לכלה, שהרי מחר יסתכל [בה] כשיכנס לחופה באותם שירים ושבחים שנותנים לה בני ההיכל לעמוד לפניו. פתח רבי אלעזר ואמר, "מי זאת עולה מן המדבר וגו'", "מי זאת" הכלל של שני קידושים של שני עולמות בחיבור אחד וקשר אחד, עולה ממש להיות קודש קדשים, שהרי קודש קדשים מ", ומתחבר עם זא"ת כדי להיות עולה, שהיא קודש קדשים. "מן המדבר" שהרי מן המדבר ירשה להיות כלה ולהכנס לחופה. ועוד, מן המדבר היא עולה, כמו שנאמר "ומדברך נאוה", באותו מדבר

א"ר שמעון⁶ לחברייא בני הלולא דא כל חד מנכון יקשט קשוטא חד לכלה אמר לרבי אלעזר בריה אלעזר הב נבזוא⁷ חד לכלה דהא למחר אסתכל⁸ כד יעול לחופה באינון שירין ושבחין <דיהבו לה> (דיהבו להון) [דיהבון] בני היכלא לקיימא קמיה פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ג ו) מי⁹ זאת עולה מן המדבר וגו' מי זאת כללא דתריין קדושיין דתריין עלמיין¹⁰ בחבורא חדא וקשורא חדא עולה ממש למהוי קדש קדשיין¹¹ דהא קדש קדשיין מ"¹² ואתחברא בזא"ת¹³ בנין למהוי עולה¹⁴ דאיהי קדש קדשיין מן המדבר דהא מן המדבר ירתא¹⁵ למהוי כלה ולמיעל לחופה¹⁶ תו מן המדבר איהי עולה כמה דאת אמר (שם ד ג) ומדברך נאוה בההוא מדבר

י/ב

¹ עילה לכל (אור יקר).

² שהוא המוציא הכל (אור יקר).

³ מאן הוא - כמו מאן בלעם ופי' לא רצה (רח"ו).

⁴ שיעשה מהם דבר מה בלי רשות כמוך שאינך צריך לשאול רשות מן זולתך (רח"ו).

⁵ שלא בידם טובם אלא כפי הנשפע מלמעלה (אור יקר). כי נודע שכולם נבראו מן בירורי מלכים דמתו ונמצא שמעשיהם תהו שדרשו חז"ל על ז' מלכים שהם ז' מאנין ע' אומין (רח"ו).

⁶ שייך לליל התקדש חג השבועות (ד"א).

⁷ עי' לקמן עא ע"א ענין נבזוא.

⁸ "נ"ל (בה) נוסף זלפ"ו.

⁹ קכו ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ מ"י - בינה. זא"ת - מלכות. הם ב' מיני קדושים: הא' קד"ש סתם, היא מלכות. הב' קדשי קדשים, והיא בינה (אור יקר).

¹¹ לגבי בינה (אור יקר).

¹² בינה דאיהו סליקו עד כ"ע דאקרי ק"ק (רח"ו).

¹³ פי' שננסרים נה"י דאימא מז"א, ונכנסים במלכות ובונים אותה ומחזירים אותה פנים בפנים (מ"מ).

¹⁴ שתעלה המלכות למעלה בבינה אל מקום קדש קדשים שתהיה קדש קדשים כמוה (אור יקר).

¹⁵ כל תיקוני הכלה היו במדבר תורה ומצות ומשכן וקרבתות (אור יקר).

¹⁶ פי' בכח התורה ומצות שקיבלו במדבר על ידם עושים תיקון זה למלכות (מ"מ).

¹⁶ החופה היא סוד האור החופה עליהם מן הבינה ופתח החופה היא נה"ה (אור יקר).

בראשית

דלחישו בשפון! אייהי עולה ותנינן מאי דכתיב (שמואל א' ד ח) האלהים האדירים האלה [אלה הם] (הלא זה) האלהים [המכים] (המכה) את מצרים בכל מכה במדבר וכי כל דעבד לון קב"ה במדבר הוה והא בישובא הוה אלא במדבר בדבורא כמה דאת אמר (שיר ד ג) ומדברך נאוה וכתוב (תהלים עה ז) ממדבר הרים² אוף הכי עולה מן המדבר מן המדבר ודאי בההיא מלה דפומא אייהי סלקא ועאלת בין גדפי דאימא ולבתר בדבורא נחתא ושריא על רישיהו דעמא קדישא

היך סלקא בדבורא דהא בשירותא כד בר נש קאים בצפרא אית ליה לברכא למאריה בשעתא דפקה עינוי היך מברך הכי³ הוה עבדי חסידי קדמאי נטלא דמייא⁴ הוה <יהבי> (יתבי) קמיהו⁵ ובזמנא דאתערי בליליא אסחן ידיהו וקיימי ולעאן באורייתא ומברכי על קריאתה תרנגולא קרי⁶ כדין פלגות ליליא ממש וכדין קב"ה⁷ אשתכח עם צדיקיא⁸ בגנתא דעדן ואסיר לברכא בדין מסואבות⁹ ומזוהמות¹⁰ ומברכין¹¹ וכן כל שעתא¹² בגין דבשעתא¹³ דבר נש נאים רוחיה פרהא מניה ובשעתא דרוחיה פרהא מניה רוחא מסאבא זמין¹⁴ ושריא על ידו¹⁵ ומסאב לון ואסיר לברכא בהו בלא נטילה

של לחש בשפתיים היא עולה. ושנינו מהו שכתוב "האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר", וכי כל מה שעשה להם הקדוש ברוך הוא במדבר היה, והרי בישוב היה. אלא במדבר בדיבור, כמו שנאמר "ומדברך נאוה", וכתוב "ממדבר הרים". גם כך "עולה מן המדבר" מן המדבר, ודאי, באותו דבר של הפה היא עולה ונכנסת בין כנפי האמא, ואחר כך בדיבור יורדת ושורה על ראשי העם הקדוש.

איך עולה בדיבור, שהרי בהתחלה כשאדם קם בבוקר, יש לו לברך לרבוננו בשעה שפקח עינו. איך מברך כך, חסידים הראשונים היו עושים נטלה של מים והיו נותנים לפניהם, ובזמן שמתעוררים בלילה, רוחצים ידיהם, ועומדים ועוסקים בתורה ומברכים על קריאתה. וכאשר התרנגול קורא, אז חצות הלילה ממש, ואז הקדוש ברוך הוא נמצא עם הצדיקים בגן עדן. ואסור לברך בידים טמאות ומזוהמות. וכך כל שעה. בגלל שבשעה שכן אדם ישן, רוחו פורחת ממנו, ובשעה שרוחו פורחת ממנו, רוח טומאה מוכנה ושורה על ידיו ומטמאת אותם, ואסור לברך בהם ללא נטילה.

¹ היא מדבר על ידי התחוננים שמדברים לה והיא מתעוררת לעלות (אור יקר). בסוד תורה בלילה וברכות ראשונות כדמסיק, שאז היא עולה (אור יקר). באמצעות הדיבור שאנו מעלין מ"ן (רח"ו).

² לשון רוממות על ידי הדבור מתרוממת (אור יקר).

³ בידים מזוהמות (אור יקר).

⁴ כלי של מים וע"ש שנוטל ידיו ממנו נקרא הכלי נטלא (ד"א).

⁵ כדי שלא ילכו ד' אמות בטומאה השורה על הידים (אור יקר).

⁶ מברכים על קריאת התרנגול יותר משאר דברי העולם שהרי אין קריאת התרנגול מצורכי האדם כענין מליש ערומים זוקף כפופים וכיוצא ולזה אמר שהו אצורך לאדם דהא בשעתא דתרנגולא קארי כדין הוא פלגות ליליא ממש וכדין קב"ה אשתכח וכו' והשכינה עם הצדיקים מקשיבים לקול התורה, ואם כן צורך גדול לאדם אל התרנגול להודיעו חצות לילה, כדי שיקום להודות להקב"ה להיות חבר עם הצדיקים שבגן עדן (אור יקר).

⁷ פרצוף יעקב (מ"מ). ס ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ פרצוף לאה, שזווג יעקב ולאה הוא בחצות, והצדיקים עולים בה בסוד מ"ן (מ"מ).

⁹ בטומאה, רוח רעה (אור יקר).

¹⁰ שסתם ידים עסקניות, ומכניסים לסתרי הגוף בשעת השינה (אור יקר).

¹¹ שאר ברכות חוץ מברכת התורה (מ"מ).

¹² נראה מכאן שאסור לברך בלי נ"י והפוסקים כתבו שמותר וצ"ע (ד"א).

¹³ בראשית כ"ג [נג - דפ"ק] ע"ב וישלח קס"ט ע"ב וישב קפ"ד ע"ב (ד"א).

¹⁴ רוח הטומאה רודף אחר הקדושה ובהסתלק משם הקדושה מיד טומאה שורה עליו (אור יקר).

¹⁵ על כל הגוף שורה וכו' אמנם אח"כ כשמתעורר נשאר בידים מפני הצפרנים שהם שם, ובאותם הקצוות יש לו אחיזה כענין ישמעאל מצד ימין ועשו מצד שמאל (אור יקר).

בראשית

ואי תימא אי הכי הא ביממא דלא נאים ולא פרה רוחיה מניה ולא שריא עליה רוחא מסאבא [וכד] עאל לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה אפילו מלה חדא עד דיסחי ידוי ואי תימא בגין דמלוכלכים אינון לאו הכי הוא במה [אתלכלכו] [יתלכלכו] אלא ווי לבני עלמא דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון ולא ידעי על מה קיימא (ב) עלמא רוחא חדא אית בכל בית הכסא דעלמא¹ דשריא תמן ואתהני מההוא לכלוכא ומנופא² ומיד שרי על אינון אצבען דידוי דבר נש

פתח רבי שמעון ואמר כל מאן דחדי באינון מועדיא³ ולא יהב חולקיה לקב"ה⁴ ההוא רע עיני⁵ שטן שונא אותו וקא מקטרג ליה וסליק ליה מעלמא וכמה עקו על עקו מסבב ליה חולקיה דקב"ה למחדי למסכני כפום מה דיכיל למעבד בגין דקב"ה ביומייא אלין אתי למחמי לאינון מאנין תבירין דיליה⁶ ועאל עליהו וחמי דלא לית⁷ להון למחדי ובכי עלייהו⁸ סליק לעילא לחרבא עלמא⁹ אתאן בני מתיבתא¹⁰ קמיה ואמרי רבון עלמא רחום וחנון אתקריאת יתגלגלון רחמך על בנגך אמר לון וכי עלמא לא עבדיית ליה אלא על חס"ד¹¹ דכתיב (תהלים פט ג) אמרתי עולם חסד יבנה ועלמא על דא קיימא

ואם תאמר, אם כך, הרי ביום כשאינונו ישן ורוחו לא פורחת ממנו ולא שורה עליו רוח טומאה, וכשנכנס לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה אפילו דבר אחד עד שירחץ ידיו. ואם תאמר בגלל שהם מלוכלכים, לא כך הוא, במה התלכלכו, אלא אוי לבני העולם שלא משגיחים ולא יודעים בכבוד רבונם, ולא יודעים על מה עומד העולם. יש רוח אחד בכל בית כסא שבעולם, ששם שורה ונהנה מאותו לכלוך וטינופת, ומיד שורה על אותן אצבעות ידי האדם.

פתח רבי שמעון ואמר, כל מי ששמח באותם המועדים ולא נותן חלק לקדוש ברוך הוא, אותו רע עין, השטן שונא אותו ומקטרג עליו ומסלקו מהעולם, וכמה צרות על צרות מסובב לו. חלק הקדוש ברוך הוא הוא לשמח את העניים כפי שיכול לעשות, בגלל שהקדוש ברוך הוא בימים אלו בא לראות אותם פלים השבורים שלו, ונכנס עליהם, ורואה שאין להם לשמח, ובוכה עליהם, ועולה למעלה להחריב את העולם. באים בני הישיבה לפניו ואומרים, רבוננו של עולם, רחום וחנון נקראת, יתגלגלו רחמך על בניך. אמר להם, וכי העולם לא עשיתיהו

¹ הקליפה היונקת מאותם השמרים (מ"מ). ועשו אדמוני כולו כאדרת שער, מלובש בקליפות הנקראים שעירים, שהם בעלי שער מהשעירים של בית הכסא, שאין למטה מהם (ספר הליקוטין תולדות).

² עי' שער הארת המוחין פרק ה, ג' נקודין כי נקודת הטבור, שם יסוד אימא, נקודת היסוד, שם יסוד דנוק', ונקודת האחור, שמשם יוצאים השמרים לחיצונים בסוד צא תאמר לו, שם יסוד דנוק' דקליפה ולכך היו עובדים לפעור כדי לינק מהקליפה זו (מ"מ). הקליפה מקום יניקתה הוא מסוף האצבעות מקום הצפרנים, כי משם אר"פ בוקע ויוצא בין בצפרני ידיו בין בצפרני רגליו, כי מן הידים בוקע אור לצאת ולכנס בראשי הירכיים כנ"ל, ואז יונקים משם בעודו מגולה שם. וז"ס שארז"ל (שבת יד ע"א) כי הידים עסקניות הן ושניות לטומאה, וצריכין נטילה אפי' לחולין קודם אכילה, גם בקום האדם בבוקר ממטתו בלילה כבר שרתה עליהן רוח רעה וצריכין נט"י שחרית כנודע. כי לעולם החצונים כל יניקתן הוא מן הקצוות ומסיומן, כי אין להם רשות לעלות אל מקום הקדושה, אבל יונקים ממקום סיומא (ע"ח שער פרצופי ז'ין ב).

³ מועדיא דייקא משא"כ בשבת ע' ביתרו פח ע"ב ד"א).

⁴ הוא חלק הצדקה לעניים כדמסיק או לקרבנות ג"כ כדמסיק (אור יקר).

⁵ כילי ל"א השטן (אור יקר).

⁶ העניים שנולדו בחסרון הלבנה (אור יקר).

⁷ ל"א (לפ"ו).

⁸ שלא לקו על עוונם אלא שנולדו בשעת החסרון (אור יקר).

⁹ להחזירם למעלה ואפשר שיבואו בשעת מזון, ואלו העשירים יפלו בשעת חסרון (אור יקר). היינו נשמות הצדיקים (נ"א).

¹⁰ צדיקים שבגן עדן (אור יקר).

¹¹ וכיון שהם אינם פועלים חסד אסלק מדת החסד ויהיה העולם חרב (אור יקר). מאי חסד יבנה דעד שלא קאתי מלך השמיני הדר לא אתקיימו ואתחרבא כולהו הנך עלמין וכד אתגלייא חסד עלאה דכפום אמה הדר נבנה ונתקיים זהו חסד יבנה. וז"ס שמים תכין אמונתך בהם, כי על ידי הטיפה הזו שנתגלית ביסוד

בראשית

אלא על חסד, שכתוב "אמרתי עולם חסד יבנה", והעולם קיים על זה.

אומרים לפניו המלאכים העליונים, רבונו של עולם, הרי פלוני שאכל ושתה ויכול לעשות חסד עם העניים ולא נתן להם דבר. בא אותו מקטרג ומבקש רשות, ורודף אחר אותו איש. מי לנו בעולם גדול מאברהם שעשה חסד לכל הבריות. ביום שעשה משתה מה כתוב, "ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק", עשה אברהם משתה וקרא לכל גדולי הדור לאותה סעודה. ולמדנו, בכל סעודת שמחה אותו מקטרג הולך ורואה, אם אותו אדם הקדים חסד לעניים, והעניים בבית, אותו מקטרג נפרד מאותו בית ולא נכנס שם. ואם לא, נכנס לשם ורואה ערבוביה של שמחה בלי עניים ובלי חסד שהקדים לעניים, עולה למעלה ומקטרג עליו.

אברהם, כיון שהזמין את גדולי הדור, ירד המקטרג ועמד על הפתח כדוגמת עני, ולא היה מי שישגיח בו. אברהם היה משמש את אותם המלכים והגדולים, שְׂרָה היניקה בנים לכולם, שלא היו מאמינים כשהולידה, אלא אמרו, אסופי הוא, והביאו אותו מן השוק, לכן הביאו את בניהם עמם, ונטלה אותם שרה והיניקה אותם לפניהם. זהו שכתוב "מי מלל

אברהם כיון דזמין לרברבי דרא נחת מקטרגא וקם על פתחא כגוונא דמסכני ולא הוה מאן דאשגח ביה אברהם הוה משמש⁷ לאינן <מלכין> (מלאכין) ורברבין שרה אוניקת בנין לכלהו <ד>לא הוה מהימנין כד איהי אולידת אלא אמרו אסופי הוא ומן שוקא אייתאו ליה בגין כך אתיין בנייהו בהדיהו ונטלת לון שרה ואוניקת לון קמיהו הה"ד (שם ז) מי מלל

יא/א

לאברהם היניקה בנים שרה בנים ודאי והוא מקטרגא על פתחא אמרה צחוק עשה לי אלהים" מיד סליק ההוא מקטרגא קמי קב"ה ואמר ליה רבון עלמא את אמרת אברהם אוהבי (ישעיה מא ח) עבד סעודתא ולא יהב לי⁸ מידי ולא למסכני

אברהם, כיון שהזמין את גדולי הדור, ירד המקטרג ועמד על הפתח כדוגמת עני, ולא היה מי שישגיח בו. אברהם היה משמש את אותם המלכים והגדולים, שְׂרָה היניקה בנים לכולם, שלא היו מאמינים כשהולידה, אלא אמרו, אסופי הוא, והביאו אותו מן השוק, לכן הביאו את בניהם עמם, ונטלה אותם שרה והיניקה אותם לפניהם. זהו שכתוב "מי מלל

לאברהם היניקה בנים שרה", בנים ודאי. והמקטרג הוא על הפתח, אמרה [שרה] "צחוק עשה לי אלהים", מיד עלה המקטרג ההוא לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו, רבונו של עולם, אתה אמרת אברהם אוהבי, [ואברהם] עשה סעודה ולא נתן לי

הנקרא שמי סעיד כן כל הנופלים מהז' מלכים שהם בסוד נוקבא הנקרא אמונה נתכוננו בהם ע"י שמים אלו שהם ספי' מ"ה החדש (רח"ו).

¹ ר"ל כמו האיש אחד יחטא וכו'. א"ם (נ"א).

² והוא לבדו בעונו ימות, והשאר ינצלו (אור יקר).

³ היינו סעודת מילתו (אור יקר).

⁴ היינו ב' דברים צריך לעשות לשלוח לעניים צנועים וגם להיות עניים על שולחנו ז"ח (נ"א).

⁵ בביתם לצנועים (אור יקר).

⁶ אותם שהם באים לסעודה ממש כגוונא דמסכניא להענישם להכעיס (אור יקר).

⁷ טעם למה לא הוה מאן דאשגח ביה, אמרה צחוק וכו', מיד וכו', כדי לקטרג גם על שרה המתין כי האשה אינה חייבת בהכנסת עניים דלא אורח ארעא, וכן בשעה שלמד קטגוריא לא למד על שרה אלא שאמרה צחוק עשה לי לבד (אור יקר).

⁸ שהייתי בדמות עני בפתחו (אור יקר).

⁹ לך (לפ"ו).

בראשית

ולא קריב קדמך אפילו יונה חד ותו אמרת שרה דהייכת בה אמר ליה קב"ה מאן בעלמא כאברהם ולא זו מתמן עד דבלבל כל ההיא חדוה ופקיד קב"ה למקרב ליצחק קרבנא ואתגזר על שרה דתמות על צערא דברה כל ההוא צערא גרים דלא יהיב מידי למסכני

דבר ולא לעניים, ולא הקריב לפניך אפילו יונה אחת. ועוד אמרה שרה שצחקת בה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, מי בעולם כאברהם, ולא זו משם עד שבלבל כל אותה שמחה, וצוה הקדוש ברוך הוא להקריב את יצחק קרבן, ונגזר על שרה שתמות על צער בנה. כל אותו הצער גרם שלא נתן דבר לעניים.

פתח רבי שמעון [ואמר] מאי דכתיב [ישעיה לח ב] ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהו"ה תא חזי¹ כמה הוא חילא תקיפא דאורייתא² וכמה הוא עלאה על כלא דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מעילאי³ ומתתאי⁴ ולא דחיל ממרעין בישינ דעלמא בנין דאיהו אחיד באילנא דחיי⁵ יליף מיניה בכל יומא⁶ דהא אורייתא תוליק לבר נש למיזל בארח קשוט⁷ תוליק ליה עיטא⁸ היך יתוב קמי מאריה לבטלא ההיא גזרה⁹ דאפילו אתגזר עליה דלא אתבטל האי גזרה מיד אתבטל¹⁰ ואסתלק מניה ולא שריא עליה דבר נש בהאי עלמא¹¹ ובגין כך בעי ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא¹² ולילי¹³ ולא יתעדי מינה הה"ד (יהושע א ח) והגית

פתח רבי שמעון ואמר, מהו שכתוב "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'", בא וראה כמה הוא הכח החזק של התורה וכמה הוא עליון על הכל. שכל מי שעוסק בתורה לא פוחד מעליונים ותחתונים, ולא פוחד מחלאים רעים של העולם, משום שהוא אחוז בעץ החיים, ולומד ממנו בכל יום. שהרי התורה מלמדת אדם ללכת בדרך אמת, מלמדת אותו עצה איך ישוב לפני רבונו לבטל את אותה הגזרה. שאפילו אם נגזר עליו שלא תתבטל הגזרה הזו, מיד מתבטלת ומסתלקת ממנו, ולא שורה על האדם בעולם הזה. ולכן צריך האדם לעסוק בתורה ימים ולילות, ולא יסור ממנה. זהו שכתוב "והגית בו יומם ולילה", ואם סר מן התורה או נפרד ממנה, כאלו נפרד מעץ החיים.

- ¹ וכן הוא בזהר ואתחנן רס ע"א.
- ² כפול לשון ירמוז לשתי תורות, חילא תקיפא, תורה שבעל פה מצד המלכות, שנוטלת הגבורות עלאה על כלא, תורה שבכתב בחי' ת"ת הנוטה כלפי חסדים הנקרא עלאה על כלא (הגהות רח"ו ח"ג רס ע"א).
- ³ מקטרגים עליונים (מ"מ).
- ⁴ האומות (מ"מ).
- ⁵ נקרא בעל תורה שהוא ת"ת הנק' עץ החיים (מ"מ).
- ⁶ כי הוא מחדש לו מוחין הנקרא חיי המלך (מ"מ).
- ⁷ כי הת"ת נקרא אמת (מ"מ). עי' לקמן נד ע"א: כד בר נש אזיל בארח קשוט הוא אזיל לימינא ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה מעילא.
- ⁸ מלמדו עצה טובה (ד"א). עיטא, דהיינו דעת שבת"ת זו, כי העצות הוא מן הדעת, והעצה היינו רצון, וכיון שמתגלה הרצון הוא בא לכלא, כלומר בין לרעים בין לטובים (עמק המלך שי"א פ"ג) [ראיה לדבר ברכות יט ע"ב: אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'].
- ⁹ ראשונה מלמדתו שלא לחטוא, ולא יענש ואם חטא מלמדתו לשוב ולבטל הגזרה כענין חזקיה (אור יקר).
- ¹⁰ ע"י התפילה, יש לו כח לבטלה מפני התורה (אור יקר). ועי' לעיל י ע"א צדיק מושל.
- ¹¹ עם היות שמבטלים ממנו הגזרה עכ"ז העון צריך מירוק (אור יקר).
- ¹² ת"ת (מ"מ).
- ¹³ מלכות (מ"מ).

בראשית

בו יומם ולילה! ואי אתעדי מינה דאורייתא² או
אתפרש מינה³ כאלו אתפרש מאילנא דחיי

תא חזי עיטא לבר נש כד איהו סליק בליליא
על ערסיה בעי לקבלא עליה מלכותא⁴ דלעילא
בלבא שלים ולאקדמא לממסר קמיה פקדונא
דנפשיה⁵ ומיד אשתזיב מכל מרעין בישין ומכל
רוחין בישין ולא שלמין עליה⁶ ובצפרא קם
מערסיה בעי לברכא למאריה ולמיעל לביתיה
ולמסנד קמי היכליה בדחילו סניא⁷ ובתר כן יצלי
צלותיה ויסב עיטא מאינון אבהן קדישין דכתיב
(תהלים ה ח) ואני ברוב חסדך אבא ביתך
אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך הכי אוקמוה
לא לבעי ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא אלא
אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק (ויעקב)
בגין דאינון תקינו צלותא לקמי קב"ה הה"ד ואני
ברוב חסדך אבא ביתך דא אברהם⁸ אשתחוה
אל היכל קדשך >דא יצחק ביראתך דא יעקב⁹<
(ביראתך דא יצחק)¹⁰ ובעי לאכללא לון
ברישא¹¹ ובתר כן ייעול לבי כנישתא¹² ויצלי
צלותיה כדין כתיב (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי
אתה ישראל אשר בך אתפאר

רבי פינחס הוה שכיח קמיה דרבי רהומא¹³
בכיף ימא דגנוסר¹⁴ ובר נש רב וקשישא דיומין¹⁵
הוה ועינוי אסתלקו מלמחמי אמר לרבי פינחס

בא וראה עצה לאדם, כשהוא עולה
בלילה על מטתו, צריך לקבל עליו את
המלכות שלמעלה בלב שלם, ולהקדים
למסור לפניו את פקדון נפשו, ומיד נצול
מכל המחלות הרעות ומכל הרוחות הרעות,
ולא שולטים עליו. ובבוקר, קם ממטתו,
צריך לברך לרבנו, ולהכנס לביתו,
ולהשתחוות לפני היכלו ביראה רבה, ואחר
כך יתפלל תפלתו. ויקח עצה מאותם
האבות הקדושים, שכתוב "ואני ברוב חסדך
אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך
ביראתך". כך פרשוה, שאדם צריך שלא
להכנס לבית הכנסת אלא אם נמלך
בתחילה באברהם יצחק ויעקב, משום שהם
תקנו התפלה לפני הקדוש ברוך הוא. זהו
שכתוב "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך" זה
אברהם, "אשתחוה אל היכל קדשך" זה
יצחק, "ביראתך" זה יעקב. וצריך להכלילם
בראש, ואחר כך יכנס לבית הכנסת ויתפלל
תפלתו. אז כתוב "ויאמר לי עבדי אתה
ישראל אשר בך אתפאר".

רבי פינחס היה מצוי לפני רבי רחומא
בחוף ים כנרת, ואדם גדול וקשיש ימים
היה, ועינוי פסקו מלראות. אמר לרבי

¹ כפל לשון לרמוז לג' הגנות שהתורה מגינה, יש למי שמבטל עליו הגזרה עכשיו, אבל עדיין יש לו למרק
ע"י יסורין, לנגד זה אמר "אפילו אתגזר עליה אתבטל". בחינה ב', שמסתלקת גזרתו מכל וכל, ולעומת זה
אמר "ואסתלק מניה". בחינה ג', שכל זמן שלא פייס למקטרג, יש לו פחד ממנו עד שיתנו לו תרומתו לנגד
זה אמר "ולא שרייא עלוי" אלא על אחר (מ"מ).

² סר לגמרי מהתורה (מ"מ).

³ זמן מה (מ"מ).

⁴ ע"י ק"ש על המטה (מ"מ).

⁵ בראשית י"ט ע"ב (הערת הזוהר). בפסוק בידך אפקיד רוחי, קודם שיישן, שיש חשש שלא יקטרגו עליו
מחמת עונותיו ולא תשוב נפשו אליו, אבל עכשיו, בפקדון, אין הקב"ה מועל בו ח"ו, עכ"ל הרח"ו (מ"מ).

⁶ עי' שעה"כ ק"ש דרוש ה: ולכן צריך לכוין במלת אחד בשם יאהדונה"י ויכוין בד' מיתות ב"ד סקילה
שריפה הרג וחנוק ע"ד שידעת, וז"ס הכתוב כי עליך הורגנו כל היום.

⁷ כמ"ש האריז"ל בפסוק בבית אלהים נהלך ברגש דהיינו רגשא בגופא ודחילו סגינא (רח"ו). כתב הרב
בספר הכוונות (שעה"כ ג ע"ג), בכניסתו לבית הכנסת אומר בבית אלהים נהלך בהרגשה ופחד (מ"מ).

⁸ יומא דאזיל עם כולהו והוא רב החסדים והגדול שבכולם (רח"ו).

⁹ גבורה משם יראה ממדת הדין (רח"ו).

¹⁰ ר"ל שיכלול מדת אברהם ויצחק ביעקב שממזגם וזהו בכפיפת ראשו ולפ"ז צ"ל ובעא עוד וכו' ודוק וכ'
הז"ח כי טעות הוא בידינו לו' פ' זה כשנכנס בב"ה שמכאן נראה בפ"ו שצ"ל מקודם. א"ם (נ"א).

¹¹ ביעקב הכולל שניהם (רח"ו).

¹² מלכות (רח"ו).

¹³ הוא א' מבעלי ספר הבהיר (אור יקר).

¹⁴ בשפת ים כנרת (ד"א).

¹⁵ זקן ושבע ימים (ד"א).

בראשית

ודאי שמענא דיוחאי חברנא אית ליה מרגלית
אבן טבא¹ ואסתכלית² בנהורא דההיא מרגלית
נפקא בנהירו³ דשמשא מנרתקה ונהרא כל
עלמא וההוא נהורא קאים משמיא לארעא⁴
ונהיר כל עלמא⁵ עד דיתבי עתיק יומין ויתבי על
כרסיא⁶ כדקא יאות וההוא נהורא כליל כלא
בביתך⁷ ומנהורא דאתכליל בביתך נפק נהירו
דקיך וזעיר⁸ ונפיק לבר⁹ ונהיר כל עלמא¹⁰

זכאה חולקך פוק ברי פוק זיל אבתריה
דההיא מרגלית דנהיר עלמא דהא שעתא קיימא
לך¹¹ נפק [מ]קמיה וקאים למיעל בההיא ארבא¹²
ותרין גוברין בהדיה חמא תרין צפרין דהוו אתיין
וטסין על ימא רמא לון קלא ואמר צפרין צפרין
דאתון טאסין על ימא חמיתון דוך דבר יוחאי¹³
תמן אשתהי פורתא אמר(י) צפרין צפרין זילו
ואתיבו לי פרחו ואזילו עאלו בימא ואזלי להון עד
דנפק הא אינן צפרין אתיין ובפומא דחדא
מנייהו פתקא חדא וכתבי בגווה דהא בר יוחאי
נפק מן מערתא ורבי אלעזר בריה¹⁴ אזל לגביה
ואשכח ליה משניא וגופיה מליא חלודין¹⁵ בכה

פינחס, ודאי שמעתי שיש ליוחאי חברנו
מרגלית אבן טובה, והסתכלתי באור
המרגלית ההיא שיוצא באור השמש
מנרתיקה, והאירה את כל העולם, ואותו
האור עמד מן השמים לארץ והאיר את כל
העולם, עד שישב עתיק הימים וישב על
הכסא כראוי. והאור ההוא כלל הכל בביתך,
ומהאור שנכלל בביתך יצא אור דק וקטן,
ויצא החוצה והאיר את כל העולם.

אשרי חלקך. צא בני צא, לך אחר
המרגלית ההיא שמאירה את כל העולם,
שהרי השעה עומדת להם. יצא מלפניו
ועמד להכנס לאוניה ההיא, ושני גברים
עמו. ראה שתי ציפורים שהיו באות וטסות
על הים. הרים להם קול ואמר, ציפורים
ציפורים, שאתם טסות על הים, הראיתם
את המקום ששם בר יוחאי, השתהה מעט.
אמר, ציפורים ציפורים, לכו והשיבו אותי.
פרחו והלכו נכנסו לים, והלכו להן, עד
שיצא, הנה אותן ציפורים באות, ובפי אחת
מהן פתקה אחת, וכתוב בתוכה שהנה בר
יוחאי יצא מן המערה ורבי אלעזר בנו. הלך
אליו, ומצא אותו משונה וגופו מלא
חלודים. בכה

יא/ב

¹ בן תלמיד חכם (אור יקר).

² עתה ראית שכל, השיג מעלת רשב"י שיצא מהמערה (אור יקר).

³ כנהירו (דפ"ו).

⁴ פי' שע"י הרשב"י נעשה היחוד ת"ת ומאיר למלכות (נ"א, וכן הוא באור יקר).

⁵ פי' ששה ספירותיו יודעי בינה (נ"א, וכן הוא באור יקר).

⁶ פי' האריז"ל על מש"כ באדרא, יתיב על כרסיא דשביבין לאכפייא לון, הם שמות אלהים שמתחילים מאבא ולמטה, ועתיק יומין שהוא א"א הנק' כן לפעמים, הוא יושב עליהם לכפותם עכ"ל. וז"א כאן שבכח תורת הרשב"י, ישב א"א על כרסיא שהוא שמות אלהים לכפותם, שע"י תורתו היו נכפים כל הדינים ומתמתקים (מ"מ).

⁷ שהיה הרשב"י חתנו של ר' פנחס, ואמר "כולא" שלא נשא אשר אחרת (אור יקר). פי' שרשב"י ישפיע אותו באשתו ברתא דר' פנחס (רח"ו).

⁸ ר' אלעזר בן בתו של ר' פנחס, והיה צעיר לימים, בן ז' כדוכח בתלמודא, שאפילו כשמת ר' שמעון היה ר' אלעזר בחור (אור יקר).

⁹ שנשא בתו של ר' יוסי בן לקוניא (אור יקר).

¹⁰ ועתה כי בגין המערה נהיר (רח"ו).

¹¹ לך (דפ"ו).

¹² באותה ספינה (ד"א).

¹³ לשר שלהם דבר, או שמא הכיר בהם שלא היו ממש צפרין (אור יקר).

¹⁴ במס' שבת פרק במה מדליקין דף ל"ג שם אמר דר' פנחס חתניה דר' שמעון ופ' בלק דף ע"ב דאימה דר' אלעזר ברתיה דר' פנחס ובנשא קמד ע"ב ובפנחס רמ ע"ב (ד"א). שם צ"ל שמע בחתניה נפק לאפיה כי האמת שרשב"י חתניה דר' פ' הרשב"ב (נ"א).

¹⁵ בקעים ונגעים משיבת המערה שהיה בחול (אור יקר).

בראשית

בהדיה ואמר ווי דחמית <יך> בכך אמר זכאה
חולקי דחמית לי בכך דאלמלא לא [חמית לי]
חמיתא בכך לא הוינא בכך¹

פתח רבי שמעון בפקודי אורייתא ואמר
פקודי אורייתא דיהב קב"ה לישראל כלהו
באורייתא בארה כלל כתיבי בראשית ברא
אלהים (בראשית א א) הדא היא פקודא
קדמא² דכלא ואקרי פקודא דא יראת יהו"ה
דאקרי ראשית דכתיב (תהלים קיא י) ראשית
חכמה³ יראת יהו"ה⁴ (משלי א ז) יראת יהו"ה
ראשית דעת בגין דמלה דא⁵ ראשית אקרי ודא
איהי תרעא לאעלא גו מהימנותא ועל פקודא דא
אתקיים [כל עלמא]⁶

יראה אתפרש לתלת סטרין תרין מנייהו לית
בהו עקרא כדקא יאות⁷ וחד עקרא דיראה אית
בר נש דדחיל מקב"ה בגין דייחון בנוהי ולא
ימותון⁸ או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה
ועל דא דחיל ליה תדיר אשתכח יראה דאיהו
דחילו לקב"ה [לא] שוי לעקרא אית בר נש
דדחיל מן קב"ה בגין דדחיל מעונשא דהווא
עלמא ועונשא דגיהנם⁹ תרין אלין לאו עיקרא
דיראה אינון ושרשא דיליה ירא"ה דאיהי עקרא
למדחיל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושלמי¹⁰
עקרא ושרשא¹¹ דכל עלמין וכלא קמיה¹² כלא
[חשיבי] כמא דאתמר (דניאל ד לב) וכל דיירי

עמו ואמר, אוי שראיתך בכך. אמר,
אשרי חלקי שראית אותי בכך, שאלמלא לא
ראית אותי בכך לא הייתי בכך.

פתח רבי שמעון במצוות התורה ואמר,
מצוות התורה שנתן הקדוש ברוך הוא
לישראל, כולן כתובות בתורה בדרך כלל.
"בראשית ברא אלהים", זוהי המצוה
הראשונה של הכל, ונקראת מצוה זו יראת
ה', שנקראת ראשית, שכתוב "ראשית
חכמה יראת ה'", "יראת ה' ראשית דעת".
משום שדבר זה נקרא ראשית, וזה השער
להכנס לתוך האמונה, ועל המצוה הזו
מתקיים כל העולם.

היראה נפרדת לשלשה צדדים, שנים
מהם אין בהם עיקר כראוי, ואחד עיקר של
יראה. יש אדם שירא מהקדוש ברוך הוא
כדי שיחיו בניו ולא ימותו, או שירא מעונש
של גופו או של ממונו, ועל כן ירא ממנו
תמיד. נמצאת היראה שהוא ירא מן הקדוש
ברוך הוא לא שם אותה לעיקר. יש אדם
שפוחד מן הקדוש ברוך הוא משום שפוחד
מעונש אותו העולם ומעונש הגיהנם. שני
אלה אינם עיקר ושורש של היראה. היראה
שהיא עיקר, שאדם יירא מרבונו משום
שהוא גדול ושולט, עיקר ושורש של כל
העולמות, והכל לפניו כלא חשובים, כמו
שנאמר "וכל דיירי הארץ כלא חשובים,
ולשים את רצונו באותו המקום שנקרא
(ב)יראה.

¹ עי' בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר). בהמעלה גדולה כזו (אור יקר).

² ועי' בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג.

³ עי' בנשא קב ע"ב ברע"מ שגם החכמה נקראת יראה (רח"ו).

⁴ מלכות (רח"ו). יא ע"ב (דפ"ק).

⁵ ר"ל מדת היראה, ר"ל מלכות, זה השער לה' כמו שמפרש והולך (יהל אור).

⁶ וז"ש בראשית ברא, בשביל היראה, ברא שמים וארץ, וע"ז קיימים, וידוע שבשיל זה המדה נברא העולם,
סוף מעשה במחשבה ותחלת המחשבה (יהל אור).

⁷ ר"ל שנים שאינן עקרים, א' בשביל עונש עולם הזה, כמו שמפרש והולך "בגין דייחון כו". ב', בשביל
עונש עולם הבא, כמו שמפרש והולך "בגין דדחיל כו" (יהל אור).

⁸ תקונים ע"ט (ד"א).

⁹ הכל דבר אחד, רק שמפרש שהוא עונש עולם הבא שהוא יראה השנית (יהל אור).

¹⁰ לפי שהיא שער לכל מהימנותא, חשיב כל ד' רגלי המרכבה, שהיא כוללתם כידוע בהרבה מקומות רבו
מלספור, והן רב מצד החסד, גדול ה' כו', ושליט מצד הגבורה, ועי' בפרשת פקודי דף רנא ע"א היכלא רביעא
(יהל אור).

¹¹ מצד הת"ת, כידוע שהוא עקרא ושרשו דאילנא, לכן נקרא בשם העצם (יהל אור).

¹² נגד המלכות עצמה, ולפיכך אמר "וכל דיירי ארעא" שכל הדרים ברשותה, ומלכותו בכל משלה, ואלו
ד' הם ד' אותיות, שהם כוללים ד' פרצופים או"א וז"נ (יהל אור).

בראשית

ארעא כלא השיבין¹ ולשוואה רעותיה² בהווא
אתר דאקרי <ב>יראה³

בכה רבי שמעון ואמר ווי אי אימא ווי אי לא
אימא אי אימא ינדעון הייבין⁴ היך יפלהון
למאריהון⁵ [אי לא אימא [מבדון] <יאבדון>
חברייא מלה דא] באתר דיראה קדישא שרי⁶
מלרע אית יראה רעה⁷ דלקי ומחי ומקטרג ואיהי
רצועה לאלקאה חייביא⁸ ומאן דדחיל בנין עונש
דמלקיותא וקטרוגא כמה דאתמר לא שריא
עליה ההיא יראת יהוה [דאקרי] (משלי יט כג)
יראת יהוה לחיים אלא מאן שריא עליה ההיא
יראה רעה ואשתכח דשריא עליה ההיא רצועה
יראה רעה ולא יראת יהוה⁹ ובנין כך אתר
דאקרי יראת יהוה ראשית <דעת> אקרי ועל דא
אתכליל הכא פקודא דא ודא עקרא ויסודא לכל
שאר פקודין דאורייתא

מאן דנטיר יראה נטיר כלא לא נטיר יראה לא
נטיר פקודי אורייתא דהא דא תרעא דכלא ובנין
כך כתיב בראשית דאיהי יראה ברא אלהים את
השמים ואת הארץ [דמאן] [נ"א ועונשא דמאן]
דעבר על דא [עבר על <פקודי> פיקודא דא
דאורייתא ועונשא דמאן דעבר על דא] האי
רצועה רעה <אלקי ליה>¹⁰

והיינו והארץ היתה¹¹ תהו ובהו וחשך על פני
תהום ורוח אלהים (בראשית א ב) הא אלין
ארבע עונשין לאענשא בהון חייביא תהו דא חנק

בכה רבי שמעון ואמר, אוי אם אומר,
ואוי אם לא אומר. אם אומר, ידעו הרשעים
איך יעבדו את רבונם, אם לא אומר יאבדו
החברים את הדבר הזה. במקום ששורה
יראה קדושה, מתחיל מלמטה יראה רעה
שמלקה ומכה ומקטרגת, והיא הרצועה
להלקות את הרשעים, ומי שפוחד בגלל
עונש המלקות והקטרוג כמו שנתבאר, לא
שורה עליו אותה יראת ה' שנקראת יראת
ה' לחיים, אלא מי שורה עליו, היראה הרעה
ההיא, ונמצא ששורה עליו הרצועה ההיא,
יראה רעה ולא יראת ה'. ולכן המקום
שנקרא יראת ה' נקרא ראשית דעת, ועל כן
נכללת כאן המצוה הזו, וזה העיקר והיסוד
לכל שאר המצוות של התורה.

מי ששומר היראה, שומר הכל. לא שומר
יראה, לא שומר את מצוות התורה. שהרי
זה השער של הכל. ולכן כתוב "בראשית",
שהיא יראה, "ברא אלהים את השמים ואת
הארץ", שמי שעובר על זה, עובר על מצוות
התורה, ועונשו של מי שעובר על זה,
הרצועה הרעה הזו מלקה אותו.

והיינו "והארץ היתה תהו ובהו וחושך
על פני תהום ורוח אלהים", הנה אלו
ארבעה עונשים להעניש בהם את הרשעים.

¹ בא לומר שצריך ג"כ לכיין במצוה שעושה שתהיה מרכבה למקום הנק' יראה (נ"א).

² נגד קוצו של י', א"א (יהל אור).

³ ר"ל מלכות ושם לתקוע מחשבתו ורצונו ולדבוק בה, ור"ל במדת מלכותו בכל משלה שעיקר היראה
במלכות שבמלכות י' דאדנ"י שהיא אבן מאסו הבונים אבן בוחן, ועי' בתז"ח עו ע"ג וכו' (יהל אור). עי' פת"ש
(יעקב ולא פרק יד): יראת העונש הוא קודם להשגת החכמה עליונה, ומצד יראה זו בא האדם לידי חכמה
שילמוד תורה וממנה ישיג החכמה של יוצר בראשית וגודל רוממותו, ומשם יבוא לידי יראה העליונה.

⁴ כשהם יודעים ואינם עושים הוא עבירה יותר גדולה והוא כמכשילו ח"ו בידיים דמוטב שיהיו שוגגין ואל
יהיו מזידיים (רח"ו).

⁵ כמ"ש (מגילה כה ע"ב) דלא לעבדון מאימה ומיראה, ולבסוף אמר כמ"ש (ב"ב פט ע"ב) אמרן או לא אמרן
כו' ומה"פ כי ישרים כו' (יהל אור).

⁶ למטה בקליפ' יש יראה רעה והוא מבוואר בתיקונים ריש תקון ל"ג (ד"א).

⁷ היינו קלא אילן במקום תכלת (רח"ו).

⁸ עי' בהגרא"א בתיקו"ז יג ע"ב ד"ה ירא שבת, שכאשר יש גילוי של מידת המלכות אין יראה רעה.

⁹ הנה יש יראת ה' שהוא בחי' מלכות קדישא, ויש יראה רעה מסטרא רעה. ואדם צריך לירא יראה קדישא
שהוא שכינתא חרבא קדישא, ולא חרב רעה, שהוא סמ"ל כי הריאה מיראה זו ממשיך עליו הטומא ההוא
והיראה הזו, והרי זה עובד ע"ז וכו', ועי' ארז"ל אני ה' נאמן ליפרע למי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר שהו
אתכלת כי תכלת הוא מלכות קדישא, והוא מענין הז' שמות מרגלאין הן כולם גימ' תכלת וקל"א אילן גימ'
סמ"ל וכו' (זהר הרקיע).

¹⁰ עי' אריכות ביהל אור.

¹¹ היינו מלכות דן יפה (רח"ו).

בראשית

דכתיב (ישעיה לד יא) קו תהו (זכריה ב ה) חבל מדה בהו <דא סקילה> אבנין דמשוקעין¹ גו תהומא רבא לעונשא דחייביא וחשך דא שריפה דכתיב (דברים ה כג) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך (שם ד יא) וההר בוער באש עד לב השמים חשך <כו> ודא אשא תקיפא דעל רישיהון [דחייביא] (דחייבא) שרי לאוקדא לון² ורוח דא הרג בסיף רוח סערה³ הרבא משננא היא מלהטא ביה כמה דאת אמר (בראשית ג כד) ואת להט ההרב המתהפכת ואקרי רוח האי עונשא למאן דיעבר על פקודי אורייתא וכתיב⁴ לבתר יראה ראשית דאיהי כללא דכלא⁵ מכאן ולהלאה שאר פקודין דאורייתא⁶

פקודא תניינא דא איהי פקודא דפקודא דיראה⁷ אתאחדת בה⁸ ולא נפקא מינה לעלמין ואיהי אהב"ה למרחם בר נש למאריה רחימו שלים⁹ ומאן איהו רחימו שלים דא אהבה רבה¹⁰ דכתיב (שם יז א) התהלך לפני והיה תמים שלים ברחימותא ודא הוא דכתיב (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור דא רחימו שלים דאקרי אהבה רבה¹¹ והכא איהו פקודא למרחם בר נש למאריה כדקא יאות

אמר רבי אלעזר אבא רחימתא בשלימו אנא שמענא ביה אמר ליה אימא ברי קמיה דרבי פינחס דהא איהו בהאי דרגא קאים א"ר אלעזר אהבה רבה היינו אהבה שלימתא¹² בשלימו דתריין סטריין¹³ ואי לא אתכליל בתריין סטריין לאו

"תהו" זה חנק, שכתוב "קו תהו", "חבל מדה". "בהו" זו סקילה. אבנים המשוקעות בתוך התהום הגדול להעניש את הרשעים. "וחושך" זו שריפה, שכתוב "ויהי כשמעכם את הקול מתוך החושך", "וההר בוער באש עד לב השמים חושך וגו'", וזו האש החזקה שעל ראשי הרשעים מתחילה לשרוף אותם. "ורוח" זה הרג בסיף, רוח סערה, חרב חדה מלהטת בו, כמו שנאמר "ואת להט ההרב המתהפכת", ונקראת רוח. העונש הזה למי שעבר על מצוות התורה. ואחר כתוב יראה ראשית, שהיא הכלל של הכל. מכאן והלאה שאר מצוות התורה.

מצוה שניה: זוהי מצוה שמצות יראה נאחזה בה ולא יוצאת ממנה לעולמים, והיא אהבה. שאדם יאהב את רבונו אהבה שלימה. ומה היא אהבה שלימה, זו אהבה רבה, שכתוב "התהלך לפני והיה תמים", שלם באהבה. וזהו שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור", זו אהבה שלימה, שנקראת אהבה רבה. וכאן היא המצוה שאדם יאהב את רבונו כראוי.

אמר רבי אלעזר, שמעתי בא"ב, אהבה בשלמות. אמר לו, אמור בני לפני רבי פינחס, שהרי הוא עומד בדרגה הזו. אמר רבי אלעזר, אהבה רבה היינו אהבה שלימה בשלימות של שני צדדים, ואם אין נכללת בשני צדדים, אינה

¹ עי' מדרש הנעלם בז"ח ג ע"ד.

² ר"ל כדאיתא בגמ' שההורג את חברו בביתא דשישא מצי להיות הדר בריא משא"כ במקום שהרוח נושב משמע שהרוח ממית (נ"א).

³ והוא מהפסולת דיסוד דרוח (דע"ה ח"ב פט ע"א).

⁴ ר"ל שהנהו מיתות כתובים אחר יראה ראשית שהוא מלת בראשית כנ"ל נמצא על האי יראה קאי וכדאמרן. א"ם (נ"א).

⁵ פי' עונש הנזכר שהם ד' מיתות ב"ד, שהם תהו ובהו חשך ורוח כתובים אחר מלת בראשית שרמוז בה יראה (מ"מ).

⁶ עי' אריכות ביהל אור.

⁷ חכמה (אור יקר).

⁸ ר"ל שאהבה הוא בז"א ויראה בנוק' (יהל אור). דכחדא נפקין (רח"ו).

⁹ שיאהוב אותו בכל ענין, בכל לבבו ונפשו ומאודו, שלא יהיה אהבה תלויה בדבר (יהל אור).

¹⁰ ר"ל חסד שהוא רב, כמש"ל, ויש אהבה זוטא במלכות (יהל אור). אהבה בינה דאקרי אהבה רבה ויש אהבה זוטא במלכות (רח"ו).

¹¹ פקודי רנד ע"ב (הערת הזוהר).

¹² מלכות (רח"ו).

¹³ נכללת בב' הזרועות (רח"ו).

בראשית

יב/א

איהו אהבה כדקא יאות בשלימו ועל דא¹
תנינן בתרין סטריין אתפרש אהבה רחימו דקב"ה
אית מאן דרחים ליה מגו דאית ליה עותרא
אורכא דיומין בנין סחרניה שליט על שנאו
ארחוי מתתקנן ליה ומגו כך רחים ליה ואי [להא]
(לא) יהא בהפוכא ויהדר עליה קב"ה גלגולא
דדינא קשיא יהא שניא ליה ולא ירחם ליה כלל
ובנין כך רחימו דא לאו איהו אהבה דאית ליה
עקרא² רחימו דאקרי שלים ההוא דהוי בתרין
סטריין בין בדינא בין בטיבו ותקונא דארחוי
דרחים³ ליה למאריה⁴ כמה דתנינן אפילו הוא
נטייל נשמתך מינך דא איהו רחימו שלים דהוי
בתרין סטריין⁵

ועל דא אור דמעשה בראשית נפק ולבתר
אנניז כד אנניז נפק דינא קשיא⁶ ואתכלילו תרין
סטריין כחדא⁷ למהוי שלימו דא אהבה כדקא
יאות נטליה רבי שמעון ונשקיה אתא רבי פנחס
ונשקיה וברכיה ואמר בודאי קב"ה שדרני הכא
דא הוא⁸ נהירו דקיק דאמרו לי דאתכליל
בביתאי ולבתר נהיר כל עלמא

א"ר אלעזר <ודאי> לא אצטריך לאתנשי
ירא"ה בכל פקודין כל שכן בפקודא דא אצטריך
יראה לאתדבקא בהאי היך אתדבקא אהבה
איהי בסטרא חד טב כמה דאתמר דיהב עותרא
וטב אורכא דחיי בני מזוני כדין אצטריך
לאתערא יראה ולמדחל דלא יגרום חובא ועל דא
כתיב (משלי כח יד) אשרי אדם מפקד תמיד בנין
דהא כליל ירא"ה באהב"ה והכי אצטריך
בסטרא אחרא דדינא קשיא לאתערא ביה יראה
כד חמי דדינא קשיא שריא עלוי כדין יתער יראה
וידחל למאריה כדקא יאות ולא יקשה לביה ועל
דא כתיב (שם) ומקשה לבו יפול ברעה⁹ בהוא

אהבה כראוי בשלימות. ועל זה למדנו,
לשני צדדים מתפרשת האהבה, אהבת
הקדוש ברוך הוא. יש מי שאוהב אותו מתוך
שיש לו עושר, אריכות ימים, בנים סביבו,
שולט על שונאיו, דרכיו מתוקנות לו,
ומתוך כך אוהב אותו. ואם לזה יתהפך
ויחזיר עליו הקדוש ברוך הוא גלגול של דין
קשה, ישנא אותו ולא יאהב אותו כלל. לכן
אהבה זו אינה אהבה שיש לה עיקר. אהבה
שנקראת שלימה, ההוא שהיה בשני
הצדדים בין בדין בין בטוב. ותיקון דרכו
שאוהב את רבונו, כמו ששנינו (ברכות &),
אפילו שנוטל את נשמתך ממך. זו היא
אהבה שלימה בשני צדדים.

ועל כן האור של מעשה בראשית יצא
ואחר כך נגנז. כשנגנז יצא דין קשה, ונכללו
שני הצדדים יחד, שתהיה שלמות האהבה
כראוי. נטלו רבי שמעון ונשקו. בא רבי
פינחס ונשקו וברכו, ואמר, בודאי הקדוש
ברוך הוא שלחני לכאן. זה הוא אור קטן
שאמרו לי שנכלל בביתי, ואחר כך מאיר
לכל העולם.

אמר רבי אלעזר, בודאי לא צריך לשכוח
יראה בכל המצוות, כל שכן במצוה הזו צריך
יראה להתדבק בזה. איך מתדבק, האהבה
היא בצד אחד טוב, כמו שנתבאר שנותן
עושר וטוב אורך של חיים בנים ומזונות, אז
צריך לעורר יראה ולפחד שלא יגרום
החטא, ועל זה כתוב "אשרי אדם מפחד
תמיד", משום שזה כולל ירא"ה באהב"ה.
וכך צריך בצד האחר של הדין הקשה לעורר
בו יראה. כשרואה שהדין הקשה שורה
עליו, אז יעורר יראה ויפחד מרבונו כראוי,
ולא יקשה לבו. ועל זה כתוב "ומקשה לבו
יפול ברעה", באותו הצד האחר שנקרא

¹ שהם ה"פ אור דיום הנקרא ה"ח שגנזם הקב"ה ביסוד דאימא שהם ה"פ מים דיום ב' הנקרא ה"ג ביסוד דאימא ואח"כ נכנסו גם החסדים ביסוד דידה ואתכלילו תרין סטריין (רח"ו).

² שתלויה בדבר (יהל אור).

³ דלרחים (יהל אור).

⁴ עי' יהל אור.

⁵ יז ע"ב (הערת הזוהר).

⁶ הוא המים ביום שני, שהוא מדת הגבורה, והוא מדת הגבורה, גבורות גשמים (יהל אור).

⁷ עי' יהל אור.

⁸ לעיל יא ע"א (הערת הזוהר).

⁹ שהוא היפוך של אשרי אדם מפחד תמיד, ר"ל אפילו בשעת טובה. ומקשה הוא היפוכו, לא מיבעי שבשעת הטובה אין מפחד, אלא אפילו ברעתו מקשה לבו, דוגמת פרעה, יפול ברעתו, כיון שאינו דבוק ביראת

בראשית

ספרא אחרא דאקרי רעה אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין ואתכלילת מנייהו ודא איהו אהבה שלימתא כדקא יאות¹

פקודא תליתאה למנדע דאית אלהא רברבא ושלימאה² בעלמא ולייחדא ליה³ בכל יומא יחודא כדקא יאות באינון שית סטרין עלאין⁴ ולמעבד לון יחודא חדא⁵ בשית תבין דשמע ישראל ולכוונא רעותא⁶ לעילא בהדייהו ועל דא אחד אצטריך לארכא ליה⁷ בשית⁸ תבין ודא הוא דכתיב (בראשית א ט) יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד⁹ יתכנשון דרגין דתחות שמיא לאתאחדא ביה <יראה> למהוי בשלימו לשית סטרין כדקא יאות¹⁰ ועם כל דא בההוא יחודא אצטריך לקשרא ביה יראה¹¹ דאצטריך לארכא בדל"ת דאחד¹² דדל"ת דאחד גדולה¹³ והיינו דכתיב (שם) ותראה היבשה (דתתחזי) (דתחזי) ותתקשר דל"ת דאיהו יבשה בההוא יחודא

ולבתר דאתקשרת תמן לעילא איצטריך לקשרא לה לתתא באכלוסהא בשית סטרין

רעה. נמצאת שיראה שנאחזה בשני צדדים ונכללת מהם, וזוהי אהבה שלימה כראוי.

מצוה שלישית: לדעת שיש אלוה גדול ושליט בעולם, ולייחד אותו בכל יום יחוד כראוי באותם ששת הצדדים העליונים, ולעשות אותם יחוד אחד בשש התיבות של שמע ישראל, ולכוון את הרצון שלמעלה עמהם. ועל זה צריך להאריך [מילת] "אחד" בשש תיבות. וזהו שכתוב "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד", שיתכנסו הדרגות שתחת השמים שתאחז בהן (יראה) להיות בשלמות לששה צדדים כראוי. ועם כל זה באותו היחוד צריך לקשר בו יראה, שצריך להאריך בדל"ת של אחד, שדל"ת של אחד גדולה. והיינו שכתוב "ותראה היבשה", שתראה ותתקשר דל"ת, שהיא יבשה באותו היחוד.

ואחר שנקשרה שם למעלה, צריך לקשר אותה למטה עם אוכלוסיה בששה צדדים האחרים שלמטה, 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שיש בו שש תיבות אחרות של

ה', אז נדבק ברעה, שהוא היראה רעה, רצועה בישא דלקי, ובה יפול כמש"ל, וכ"ז הכל כלילת יראה באהבה, שהוא מעשה האור ביום הראשון, וז"ש ודא איהו אהבה שלימתא (יהל אור).

¹ עי' אריכות ביהל אור.

² כמ"ש למטה בפקודא רביעא, למנדע דה' הוא האלקים, ושם הוא העיקר בפרטות. אבל כאן, אין רק ה' אחד ושמו אחד (יהל אור).

³ שיחודא הוא בתחילה ה' אלקינו, לידע שיש ה' אלקים בעולם. ואח"כ ה' אחד, שהוא אחד. וז"ש למנדע כו' ולייחדא כו' (יהל אור). ר"ל לייחד א"ס בו"ק, וכמ"ש בהקדמה שניה של התיקו"ז, והוא בו' תיבות של שמע ישראל (יהל אור).

⁴ הם ו' קצוות ר"ל מוחין דר"ק שנכנסים בק"ש בזעיר (רח"ו). הם ר"ק דז"א, שהם עילאין יותר מו"ק דנוק' (מ"מ, יהל אור), שהן ו' רקיעין דאצילות, ושם הייחוד דק"ש, כמ"ש בפרשת תרומה ובפרשת ויקהל וכמה מקומות (יהל אור). חג"ת נה"י (נ"א).

⁵ ר"ל, כל הו"ק ביחד, והוא בתיבת אחד, שהוא נגד היסוד ששם מתקשרים כולם כידוע (יהל אור).

⁶ ר"ל צריך לכיין השורש שלהם דהיינו ג"ר בהדייהו (נ"א). ר"ל, לכוון באו"א, לקשר עמהם, ושם רק רצון בלבד, כי שם אין יד אדם שולטת, שלח תשלח את האם, מלעסוק בהם, כי שאל כו', רק הרצון לבד, לדבקם בו"ק, והוא באחד (יהל אור).

⁷ ר"ל בכל תיבה כנגד רוח א' והיינו כנגד שמים וארץ וד' רוחות א"ם (נ"א), ר"ל על מ"ש "ולמעבד לון כו', ולכוונא הכל באחד, כנ"ל. ור"ל להאריך כשיעור שית תיבין הנ"ל ולעשות לון קשר חד (יהל אור). ר"ל לקשרא, ד', מלכות בו"ק, ולקבל לה ברכאן ממנו, מה שקבל מאו"א, זהו התקשרות ד' בח' [ו"ק ואו"א], ובא' טיבו דעתיקא (יהל אור).

⁸ "כ"ח כסית" (נוסף זלפ"ו).

⁹ שלכן נקראת דל"ת, שהיא יבשה ממים (יהל אור).

¹⁰ ר"ל יתכנשון דרגין, הן ו"ק הנ"ל, לאתאחדא בא"ס, אל מקום אחד ביסוד, אחד דק"ש ושם מתקשרין (יהל אור).

¹¹ כנ"ל בפקודא תניינא, אר"א לא אצטריך לאתנשי יראה כו', ור"ל מלכות, כמש"ו (יהל אור).

¹² והוא כוונת ד' דאחד קשר של תפילין לאה שנכנסו בו ד' אלפין ד' מדת" (רח"ו), עי' שעה"כ ק"ש ה'.

¹³ ר"ל הוא רמז וסימן התקשרות בדרגין דלעילא, שאז היא גדולה (יהל אור).

בראשית

היחוד, ואז, מה שהיתה יבשה, נעשתה ארץ לעשות פירות ואיבים ולנטוע אילנות. והיינו מה שכתוב "ויקרא אלהים ליבשה ארץ", באותו היחוד שלמטה ארץ, רצון שלם כראוי. ועל כן "כי טוב" "כי טוב" פעמיים, יחוד אחד עליון ויחוד אחד תחתון, מכיון שנאחז בשני צדדים. מכאן והלאה "תדשא הארץ דשא", נתתקנה לעשות פירות ואיבים כראוי.

אחרנין דלתתא¹ בשכמל² דאית ביה שית תבין אחרנין דיהודא³ כדין מה דהות יבשה [אתעבדת] [אתעבדת] ארץ למעבד פירין ואיבין ולנטעא [אילנין] [אילנן]⁴ והיינו דכתיב (בראשית א י) ויקרא אלהים ליבשה ארץ⁵ בההוא יחודא דלתתא ארעא רעוא⁶ שלים כדקא יאות ועל דא כי טוב⁷ כי טוב תרי זמני חד יחודא עלאה⁸ וחד יחודא תתאה⁹ כיון דאתאחיד בתרין סטרין מכאן ולהלאה (שם יא) תדשא הארץ דשא¹⁰ אתתקנת למעבד פירין ואיבין כדקא יאות¹¹

מצוה רביעית: לדעת שה' הוא האלהים, כמו שנאמר "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים", ושיכלל השם של אלהים בשם של הו"ה, לדעת שהם אחד ואין בהם פרוד. והיינו סוד הכתוב "יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ", שיהיו שני השמות אחד בלי פירוד כלל, שיכלל מארת חסר בשם של שמים (שְׁשׁוּמִים) שהם אחד, ואין בהם פרוד. אור שחור באור לבן אין בהם פרוד, והכל [דבר] אחד,

פקודא רביעאה למנדע דיהויה הוא האלהים¹² כמה דאת אמר (דברים ד לט) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהויה הוא האלהים¹³ ולא תכללא שמא דאלהים בשמא דיהויה למנדע דאינון¹⁴ חד ולית בהו פרודא והיינו רזא דכתיב (בראשית א יז) יהי מארת ברקיע¹⁵ השמים להאיר על הארץ למהו תרין שמהן חד בלא פרודא כלל לאתכללא¹⁶ מארת חסר¹⁷ בשמא [דשמים]¹⁸ [דשמא] <נ"א דרשים> דאינון

¹ בשית היכלין דלתתא, כידוע, בו"ק דילה (יהל אור).

² במנחת יהודה ד' י"ג וזוהר תרומה קל"ט ע"ב ובראשית יח ע"ב (ד"א).

³ בשכמל"ו נעשים ו"ק וג"ר שהרי גם כחב"ד נעשים במלת בשכמל"ו. ואפשר לפי שהרי העיקר כבר נעשה במלת אחד לכן העיקר הם ו"ק. או אפשר שגם מוחין אלו דלאה הם ג"כ בסוד ו"ק לבד שהרי בעמידה במלת "האל" אנו מייחדים חוזרים ומתקנים אותם, גם בנשיאות כפים אנו עושים לה ח"ב וכו' ודו"ק כנלע"ד (רח"ו).

⁴ הוא התפשטות ו"ק דילה ונעשית פרצוף שלה (יהל אור), ועי' ע"ח שער העיבורים פרק ה, היינו יציאה מבחי' ג' כלילן בג', ונעשית פרצוף שלם.

⁵ "ארץ" הוא כינוי למידת המלכות (ביאורים ח"א ס ע"ג).

⁶ ר"ל שזהו לשון ארץ (יהל אור).

⁷ כמ"ש (ברכות י ע"ב) והטוב בעיניך עשיתי, שסמך גאולה לתפילה (יהל אור).

⁸ דז"א בו"ק (רח"ו).

⁹ במלכות בו"ק שלה (רח"ו).

¹⁰ עכשו אתתקנת למיעבד, והוא בתפילה, ששם הייחוד גמור (יהל אור).

¹¹ עי' אריכות ביהל אור.

¹² גליון בגי' צ"א וזהו רמז בראשית ר"ל ו' אותיות שיש בתיבת האלקים שעולה צ"א (ד"א). עי' דע"ה ח"א

ח ע"א. ועי' זוהר הרקיע. ה' הוא ז"א, ואלקים נוק' (יהל אור).

¹³ מלכות (רח"ו).

¹⁴ ר"ל כי שם הו"ה עולה כ"ו והמילוי שלו בגי' אלקים כזה כ"ף וי"ו ששניהם יחד הוא יחוד הק' אה"ה הו"ה אדנ"י וליחד ולשלב שניהם יחד כזה יאהלוה"ם. א"ם (נ"א).

¹⁵ ת"ת (רח"ו).

¹⁶ בראשית יט ע"ב (ד"א).

¹⁷ ר"ל כי אלו היה כתוב מלא היה פירושו שני המאורות ועכשו שהוא חסר הוא כאלו כתוב יהי מאור

ור"ל מלכות בלבד כי תרווייהו כחדא אתכלילו ויהי' החסרון לטוב (רח"ו). שהוא מלכות, חסר ו', שהוא ד' חסר ו' שבתוכו (יהל אור).

¹⁸ והוא השמים לה' (יהל אור).

בראשית

חד ולית בהו¹ פרודא² נהורא אוכמא³ <בנהורא>
(בההיא) חיוורא⁴ לית בהו פרודא וכלא חד
י/ב/ב

ודא הוא עננא חוורא [דיממא] [דימא] ועננא
דאשתא בליליא (מה שאחז"ל) מדת יום ומדת
לילה ולא אתתקן דא בדא⁵ לאנהרא⁶ כמה דאתמר
(בראשית א טו) להאיר על הארץ⁷ ודא חובא⁸
דההוא נחש קדמאה חבר⁹ לתתא¹⁰ ואתפרש
לעילא ובגין כך גרם מה דגרם לעלמא¹¹ בגין
דאצטריך לאפרשא לתתא¹² ולחברא לעילא¹³
ונהורא אוכמא אצטריך לאתאחדא לעילא
בחבורא חדא ולא אתאחדא לבתר באוכלוסהא
דיחודהא¹⁴ ולאפרשא לה מסטרא בישא¹⁵ ועם
כל דא¹⁶ אצטריך למנדע דאלהי"ם יהו"ה כלא
חד בלא פרודא יהו"ה הוא האלהי"ם וכד ינדע
בר נש דכלא חד ולא ישוי פרודא אפילו ההיא
סטרא אחרא¹⁷ יסתלק מעל עלמא ולא אתמשך
לתתא

והיינו רזא דכתיב (שם) והיו למאורות¹⁸ הא
קליפה בתר מוהא סלקא מוהא אור סטרא אחרא

וזהו ענן הלבן של היום וענן של אש
בלילה, מדת יום ומדת לילה. ויתתקנו זה
עם זה להאיר, כמו שנאמר "להאיר על
הארץ". וזהו החטא של אותו הנחש
הקדמוני, שחיבר למטה והפריד למעלה,
ולכן גרם מה שגרם לעולם, משום שצריך
להפריד למטה ולחבר למעלה. ואור שחור
צריך להאחז למעלה בחיבור אחד, ולהאחז
אחר כך באוכלוסיה של יחודה ולהפריד
אותה מן הצד הרע. ועם כל זה, צריך לדעת
שאלהים ה' הכל אחד בלי פרוד. ה' הוא
האלהים. וכשידע אדם שהכל אחד ולא
ישים פירוד, אפילו אותו הצד האחר יסתלק
מן העולם ולא ימשך למטה.

והיינו סוד הכתוב "והיו למאורות".
שהנה הקליפה עולה אחר המח, המח אור,
הצד האחר מות. אור בחיבור של אותיות,

¹ צהון (יהל אור).

² שם נא ע"א (הערת הזוהר – דפ"א). וזהו ברקיע עם ב' (יהל אור).

³ מלכות (רח"ו).

⁴ ת"ת (רח"ו).

⁵ כמ"ש (ברכות יא ע"ב) כדי לכלול מדת לילה ביום ומדת יום בלילה (יהל אור).

⁶ שאחד בלא חבירו אין מאיר (יהל אור).

⁷ בתחלה נכלל מדת לילה ביום ברקיע השמים, ואח"כ מדת יום בלילה, להאיר שניהם על הארץ, וזהו
הלבדיל בין היום ובין הלילה, שביום נכלל מדת הלילה ביום, ובלילה נכלל מדת היום. ועיקר הענין ברקיע
השמים ששם נכללין שניהם כאחד בסוד הדעת, ששם שניהם אחד ביחוד גמור (יהל אור).

⁸ ר"ל, דאפריד אלוף ממנה, וחבר אותה למטה בסטרא בישא (יהל אור).

⁹ ר"ל שפיתה לאדם וחווה להתחבר קודם שבת ואז גרם פירוד לעילא שהוצרך עד שבת להיות אחור
באחור המלכות משא"כ אם היה מזדווגת בשבת שאז היו עומדים הדו"ן תמיד פב"פ (רח"ו).

¹⁰ שחיבר המל' באוכלוסיה ולא זווגה עם בעלה כמ"ש בעל המערכת שזה היה חטא של המפריד שעשאה רשות בפני עצמה
(רח"ו).

¹¹ שגרם מות כמ"ש למטה, שהפריש אור ונתחבר מות כמו שמפרש והולך (יהל אור).

¹² ס"מ ונוק' (רח"ו).

¹³ ז"א ונוק' (רח"ו). כנ"ל להתחבר א"ח עם ד', ואח"כ לחבר אותה עם אוכלוסהא בברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד (יהל אור).

¹⁴ ציחודהא (דפ"ו).

¹⁵ שלכן אומרים בשכמל"ו בחשאי (יהל אור).

¹⁶ ר"ל אע"פ שמחברים אותה עם אוכלוסהא, עכ"ז צריך לידע דל"ל פרודא לעילא (יהל אור).

¹⁷ וכל הפקודין עד הנה סוד התפלה כמ"ש בפ' ויקהל דף רב ע"ב שסוד היראה הוא בפסוקי דזמרא, ואהבה
הוא באהבה רבה, ויחוד בק"ש ושם הוא היחוד ה' אחד ושמו אחד, שמע ובשכמל"ו כנ"ל, ואח"כ תדשא
בתפלה וקדושה דסדרא, ואח"כ למנדע דה' הוא האלקים, כאן ושמו אחד והוא בעלינו (יהל אור).

¹⁸ מביא ראייה שצריך לחבר הקדושה ויפריד הקלי', מתיבת למאורות, אור שהיא הקדושה, אותיות
מחוברים מות, שהיא הקלי' מפורדים מ' בראש תיבת ות' בסופה (מ"מ).

בראשית

מות¹ אור בחבור דאתון מות בפרודא וכד האי אור אסתלק מתמן מתחברא באתון (מות) דפרודא [מות] מאלין אתון שריאת הוה וגרמת בישא על עלמא כמה דכתיב (בראשית ג ה) ותרא האשה כי טוב אהדרת אתון למפרע² אשתאר מ"ו³ ואינון אזלו ונטלו אות תי"ו⁴ בהדיהו וגרמת מותא על עלמא כמה דכתיב (בראשית ג ו) ותרא אמר רבי אלעזר אבא הא אוליפנא מ"ם אשתאר⁵ יחידא וא"ו דאיהו היין תדיר אתהפכת ואולת⁶ ונטלת תי"ו דכתיב ותקח ותתן ואשתלים תיבה דא ואתחברו אתון אמר ליה בריך אנת כרי והא אוקימנא מלה דא⁷ פקודא חמישאה כתיב⁸ (בראשית א כ) ישרצו המים שרץ נפש חיה⁹ בהאי קרא אית תלת פקודין¹⁰ חד למלעי¹¹ באורייתא וחד לאתעסקא בפריה ורביה וחד למגור לתמניא יומין [ולאעברא] (ולאתעברא) מתמן ערלתא למלעי באורייתא ולאשתדלא בהו ולאפשא¹² לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה דכיון דבר נש אתעסק באורייתא¹³ אתתקן¹⁴ בנשמתא אחרא קדישא דכתיב שרץ נפש חיה נפש דהיא חיה קדישא דכד בר נש לא אתעסק באורייתא לית ליה נפשא קדישא קדושא דלעילא לא שריא עלוי וכד אשתדל באורייתא בההוא רחישו דרחיש בה זכי לההיא נפש חיה

מות בפרוד. וכשהאור הזה מסתלק משם, אז מתחבר באותיות מות של פרוד. מהאותיות הללו התחילה חוה וגרמה רע על העולם, ככתוב "ותרא האשה כי טוב", החזירה האותיות למפרע ונשאר מ"ו, והם הלכו ונטלו האות תי"ו עמם, וגרמה מות לעולם, כמו שכתוב "ותרא". אמר רבי אלעזר, אבא, הרי למדנו מ"ם נשארה יחידה, וא"ו שהיא חיים, תמיד מתהפכת והולכת ונוטלת תי"ו, שכתוב "ותקח" "ותתן". ונשלמה התיבה הזו והתחברו האותיות. אמר לו, ברוך אתה בני, והרי בארנו הדבר הזה.

מצוה חמישית: כתוב "ישרצו המים שרץ נפש חיה", בפסוק הזה יש שלש מצוות, אחת לעסוק בתורה, ואחת לעסוק בפריה ורביה, ואחת למול לשמונה ימים ולהעביר משם הערלה. לעמול בתורה ולעסוק בה ולהגדילה בכל יום לתקן את נפשו ורוחו. שכיון שאדם עוסק בתורה, הוא נתקן בנשמה אחרת קדושה, שכתוב "שרץ נפש חיה", הנפש של החיה הקדושה היא. שכאשר אין אדם עוסק בתורה, אין לו נפש קדושה, והקדושה שלמעלה אינה שורה עליו, וכאשר עוסק בתורה, באותו הדיבור שהוא מדבר בה, הוא זוכה לנפש החיה ההיא, וחוזר להיות כמו מלאכים קדושים, שכתוב "ברכו ה' מלאכיו", אלו הם

¹ זה הפי' אינו מהרב פי' אור אותיותיו הם על סדר אב"ג מות בפירודא שנכנסה הוא"ו המוקדמת והפרידה בין המ"ם והת"ו א"כ שבמאורות איכא אור מות אור על הסדר ומות בפירודא ואע"ג דמאורות דקרא חסר הוא מ"מ יש אם למסורת והיינו דקאמר לקמיה כד"א ותרא כו' אשתאר מות כו' דהיינו מאורות שלם בתרין ווי"ן ואם תסיר אותיות ותרא ממאורות ישאר מ"ו (ד"א).

² ותרא הם אותיות ארות של מאורות והם למפרע שמתחילים ו"ת ואח"כ ר"א של מאורות (מ"מ).

³ מתיבת "למאורות" (מ"מ).

⁴ של "ותרא" (מ"מ).

⁵ פי' חולק על אביו וסבור כי למאורות חסיר, תסיר ממלת למאורות [ותר"א] נשאר מ' לבדו וז"ש הא אוליפנא וכו' (רח"ו).

⁶ פנחס רלו [רלז – דפ"א] ע"א (הערת הזוהר).

⁷ עי' אריכות ביהל אור.

⁸ בראשית מו ע"ב (הערת הזוהר).

⁹ נפש מלכות (רח"ו).

¹⁰ ר"ל שלכן נאמר "שרץ נפש חיה" נגד ג' פקודין, שרץ בתורה, כמ"ש למטה בההוא רחישו דרחיש בה כו'. נפש, בפרו ורבו, כמ"ש למטה דכל מאי דאתעסק בפ"ו כו', ונשמתין חדתינ כו'. חיה למגור כמ"ש ל בגין דההיא חי' כו' (יהל אור).

¹¹ ר"ל לחדש (בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג).

¹² ר"ל שזה נפש (יהל אור).

¹³ נח סב ע"ב [ע"א דפ"א] (הערת הזוהר).

¹⁴ ר"ל זהו נפש חיה כו' כמ"ש (יהל אור).

בראשית

שעוסקים בתורה שנקראים 'מלאכיו בארץ'.

(ו)למהדר כמלאכין קדישין דכתיב (תהלים קג ב) ברכו יהו"ה מלאכיו אלין אינון דמתעסקין באורייתא דאקרין מלאכיו בארעא

ודא הוא דכתיב (בראשית א כ) ועוף יעופף על הארץ האי בהאי עלמא בההוא עלמא תנינן דזמין קב"ה למעבד לון גדפין כנשרין ולאשטא בכל עלמא דכתיב (ישעיה מ לא) וקוי יהו"ה יחליפו כח יעלו אבר כנשרים והיינו דכתיב ועוף יעופף על הארץ דא אורייתא² דאקרי מים ישרצון ויפקון רחשא דנפש חיה מאתר דההיא חיה³ ימשכון לה לתתא כמה דאתמר ועל דא אמר דוד⁴ (תהלים נא יב) לב טהור ברא לי אלהים למלעי באורייתא וכדין ורוח נכון חדש בקרבי⁵

וזהו שכתוב "ועוף יעופף על הארץ", זה בעולם הזה, ובאותו העולם למדנו, שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם כנפים כנשרים ושישוטו בכל העולם, שכתוב "וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים". והיינו מה שכתוב "ועוף יעופף על הארץ" זו התורה שנקראת מים, ישרצו ויוציאו שרץ של נפש חיה מהמקום של החיה ההיא ימשכו אותה למטה, כמו שנתבאר. ועל זה אמר דוד "לב טהור ברא לי אלהים" לעסוק בתורה, ואז "ורוח נכון חדש בקרבי".

פקודא שתיתאה לאתעסקא בפריה ורביה⁶ [דכל] (וכל) מאן דאתעסק בפריה ורביה גרים⁷ לההוא נהר למהוי נביע תדיר ולא יפסקון מימיו וימא⁸ אתמליא בכל סטריין⁹ ונשמתין חדתין מתחדשין ונפקין מההוא אילנא וחילין סניאין¹⁰ אתרביאו¹¹ לעילא בהדי אינון נשמתין¹² הה"ד (בראשית א כ) ישרצו המים שרץ נפש חיה דא ברית קיימא קדישא¹³ נהר דנגיד ונפיק¹⁴ ומיא דיליה אתרביאו ורחשין רחשא ורביאו דנשמתיה לההיא חיה¹⁵ ובאינון נשמתין דעאלין

מצוה ששית: לעסוק בפריה ורביה. שכל מי שעוסק בפריה ורביה גורם לנהר ההוא להיות נובע תמיד ולא יפסקו מימיו. והים מתמלא בכל הצדדים, ונשמות חדשות מתחדשות ויוצאות מאותו האילן, וצבאות רבים מתגדלים למעלה עם אותם הנשמות. זהו שכתוב "ישרצו המים שרץ נפש חיה", זו ברית הקודש, הנהר ששופע ויוצא, והמים שלו מתרבים ושורצים שרץ והתרבות של נשמות לחיה ההיא. ובאותן הנשמות שנכנסות לחיה ההיא, יוצאים כמה עופות שפורחים וטסים בכל העולם, וכאשר הנשמה יוצאת אל העולם הזה,

¹ ר"ל זהו ע"פ רקיע השמים (יהל אור).

² ר"ל, זהו ישרצו המים, כ"ז יעשה התורה (יהל אור).

³ משכינה קדישא (יהל אור).

⁴ וישב קיב ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ עי' אריכות ביהל אור.

⁶ כנ"ל, ולאפשא לה (יהל אור).

⁷ וישב קפו ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ מלוכת (רח"ו).

⁹ קנב ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰

¹¹ הם נשמת המלאכים (רח"ו).

¹² שעם כל נשמה יוצאים ה' מלאכים לדעת הרשב"י (רח"ו).

¹³ מימי החסדים שבו (רח"ו). (אחרי מות ס"ח ע"א ויצא קנא ע"ב בס"ת) (ד"א). ר"ל זהו המים, ישרצו להחיי (יהל אור). מידת היסוד נקרא "מערב", שכן בו מתערבים כל הכחות כולם, ומשום שיש בו בחי' פשוטות ג"כ, והם שרשים לכל מה שלמטה. לכן קראו בשם "מזרח" וכמש"כ כאן, ואז המלכות היא אכן במערב (ביאורים ח"א פד ע"ב).

¹⁴ עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצז ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".

¹⁵ נוק' (רח"ו).

בראשית

בההיא היה נפקי כמה עופי¹ דפרהן ושארסן² כל
עלמא וכד נשמתא נפקא להאי עלמא ההוא
עופא דפרה ונפק <בהדי האי> (בהדיה אי)
נשמתא מההוא אילנא נפק עמיה כמה נפקן בכל
נשמתא ונשמתא³ תרין חד מימינא וחד
משמאלא אי זכי אינון נטרין ליה דכתיב (תהלים
צא יא) כי מלאכיו יצוה לך ואי לא אינון מקטרגי
עליה⁴

אמר רבי פינחס

יג/א

תלתא אינון דקיימי אפוטרופוסין⁵ עליה דבר
נש כד זכי דכתיב (איוב לג כג) אם יש עליו מלאך
מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו אם יש
עליו מלאך הא חד מליץ תרי אחד מני אלף
להגיד לאדם ישרו הא תלת אמר רבי שמעון
המש⁶ דכתיב יתיר (שם כד) ויחננו ויאמר ויחננו
חד ויאמר תרין א"ל לאו הכי אלא ויחננו דא
קב"ה בלהודוי דהא לית רשו לאחרא אלא ליה

א"ל שפיר קא אמרת ומאן דאתמנע מפריה
ורביה כביכול אזעיר דיוקנא דכליל כל דיוקנין⁷
ונגרים לההוא נהר⁸ דלא נגדין מימיו ופגים קיימא
קדישא⁹ בכל סטרין ועליה כתיב (ישעיה סו כד)
ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי <בי>
ודאי דא לגופא ונשמתיה לא עייל לפרגודא¹⁰
כלל ואטרוד מההוא עלמא

פקודא שביעאה למגזר לתמניא יומין
ולאעברא וזהמא דערלתא בגין דההיא היה איהי

העוף ההוא שפורח ויוצא עם הנשמה הזו,
מאותו העץ יוצא עמו. כמה יוצאים עם כל
נשמה ונשמה, שנים, אחד מימין ואחד
משמאל. אם הוא זוכה, הם שומרים אותו,
שכתוב "כי מלאכיו יצוה לך", ואם לא הם
מקטרגים עליו.

אמר רבי פינחס,

שלשה הם שעומדים אפוטרופוסים על
האדם כשהוא זוכה, שכתוב "אם יש עליו
מלאך מליץ אחד מיני אלף להגיד לאדם
ישרו". "אם יש עליו מלאך", הנה אחד.
"מליץ", שנים. "אחד מני אלף להגיד לאדם
ישרו", הנה שלשה. אמר רבי שמעון,
חמשה, שכתוב עוד, "ויחננו ויאמר",
"ויחננו" אחד, "ויאמר" שנים. אמר לו, לא
ככה, אלא "ויחננו" זה הקדוש ברוך הוא
לבדו, שהרי אין רשות לאחר אלא לו.

אמר לו, יפה אמרת, ומי שנמנע מפריה
ורביה, כביכול ממעיט את הדמות שכוללת
את כל הדמויות, וגורם לאותו הנהר שאין
שופעים מימיו, ופוגם את הברית הקדוש
בכל הצדדים, ועליו כתוב "ויצאו וראו
בפגרי האנשים הפושעים בי", "בי" ודאי זה
לגוף, ואין נשמתו נכנסת לפרגוד כלל, והוא
נטרד מאותו העולם.

מצוה שביעית: למול לשמנה ימים
ולהעביר את זוהמת הערלה, משום שהחיה

¹ ויגש ר"ט ע"ב ובראשית נ"ח ע"א (ד"א). ועי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן דרוש ד' שהכוונה כאן הוא למלאכים.
ר"ל, זהו ועוף יעופף. ואמרו (זהר ח"ב רלט ע"א) ועוף, מיכאל. יעופף, גבריאל. במיכאל נאמר "ויעף", ובגבריאל
נאמר "מועף ביעף" (יהל אור).

² מלאכים הפורחים ומשוטטים (ד"א).

³ קסא ע"ב כ"א מא ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ עי' ע"ח שער ט"ל פרק ד' שכאשר יצאו ז' מאו"א יוצאין כמה בחי' עופין, הרי הם בחי' נשמות האדם
והמלאכים, עיי"ש.

⁵ היינו יצר טוב ויצר הרע (פרדס שער לא פרק ג).

⁶ פי' לפי דבריך שאמרת תלתא אינון מכח פסוק "אם יש עליו מלאך וכו'", לימא חמש, דכתיב ויחננו
ויאמר וכו', אבל לפי האמת דעת רשב"י שאינם רק שנים כדלעיל (מ"מ).

⁷ היא המלכות, שכל הספירות מתראים בה (אור יקר, מ"מ), ממעט אורה (אור יקר).

⁸ יסוד (אור יקר).

⁹ פוגם בכל היסודות שבכל הפרצופים (מ"מ).

¹⁰ הפרגוד הוא בהיכל ז' נגד הבינה, וזה לא עאל מפני שלא המשיך נשמות למטה, לא עאל למעלה והיינו
ממש פגם הנמשך למעלה בבינה (אור יקר). למחיצת שלפני העולם הבא לך לך צ"א ע"א וישב קפ"ז ע"ב לך
לך פ"ה ב' וירא קט"ו ע"א ויחי רכ"ח ע"ב מ"ה ע"א (ד"א).

בראשית

דרגא תמינאה! לכל דרגין וההיא נפש דפרחא מינה אצטריכא לאתחזאה קמה לתמינא יומין כמה דאיהו² דרגא תמינאה וכדין³ אתחזי ודאי דאיהי נפש חיה נפש דההיא חיה קדישא ולא מסטרא אחרא ודא איהו ישרצו המים בספרא דהנוך יתרשמון מיא⁴ דזרעא קדישא רשימו דנפש חיה⁵ ודא רשימו דאת יו⁶ דאתרשים בבשרא קדישא⁷ מכל שאר רשומין דעלמא ועוף יעופף על הארץ דא אליהו דטאס כל עלמא בארבע טאסין למהוי תמן בההוא גזירו דקיימא קדישא ואצטריך⁸ לתקנא ליה כורסיא ולאדכרא בפומיה דא כרסיא דאליה⁹ ואי לאו לא שארי תמן¹⁰

ההיא היא הדרגה השמינית לכל הדרגות. והנפש ההיא שפורחת ממנה צריכה להראות לפנייה לשמנה ימים כמו שהיא דרגה שמינית, ואז ודאי נראה שהיא נפש חיה, הנפש של החיה ההיא הקדושה, ולא מן הצד האחר. וזהו "ישרצו המים". בספרו של חנוך ירשמו המים של זרע קודש רושם של נפש חיה, וזה הרושם של האות יו"ד שנרשם בבשר הקדש מכל שאר הרשומים של העולם. "ועוף יעופף על הארץ", זה אליהו שטס את כל העולם בארבע טיסות להיות שם באותה המילה של ברית קודש. וצריך לסדר לו כסא ולהזכיר בפיו "זה הכסא של אליהו". ואם לא, אינו שורה שם.

ויברא אלהים את התנינים הגדולים (בראשית א כא) תרין אלין ערלה ופריעה גזירו דערלה ופריעה לבתר¹¹ ואינון דכר ונוקבא¹² ואת כל נפש החיה הרומשת דא רשימו¹³ דא"ת קיימא קדישא דאיהי נפש חיה קדישא כדקאמרן אשר שרצו המים¹⁴ מין עלאין¹⁵ דאתמשכו לגבה דאת רשימו- (דאתרשימו) דא ובגין דא אתרשימו ישראל ברשימו קדישא ודכיו לתתא כנוונא דאינון רשימין קדישין לאשתמודעא¹⁶

"ויברא אלהים את התנינים הגדולים", שני אלה ערלה ופריעה, מילת הערלה ואחר כך הפריעה, והם זכר ונקבה. "ואת כל נפש החיה הרומשת", זה הרושם של אות ברית קודש, שהיא הנפש חיה הקדושה כפי שאמרנו. "אשר שרצו המים", המים העליונים שנמשכו אליה של אות הרושם הזו. ובגלל זה נרשמו ישראל ברושם קדוש וטהור למטה, כדוגמת אותם רשומים קדושים, להכיר בין הקדושה לצד האחר

¹ שמינית מבינה מצאתי הטעם כי ג"ר נכללים בבינה (רח"ו).

² בראשית לג ע"א (הערת הזוהר).

³ כי הז' היכלות אינון דמלכות ולעילא מינייהו יסוד ומיהו בדרגא תמינאה גם נלע"ד כי הנה ג"ר חשובות כא' כי שלשתם נכללים בבינה וז' תחתונים הם ז' נמצא כי שנים הם דרגא תשיעאה (רח"ו).

⁴ ר"ל המים קאי על זרע ישראל, שהזרע הוא מים, ויהיה נרשם בחותם הברית, שיצא הזרע הקדוש דרך החותם קדוש (יהל אור).

⁵ ישרצו, ירשמו שהם נפש חיה, ירצה יורו ברשימתם, שהם נפש חיה וכו' שהיא בינה, ודא רשימא דיו"ד, כי י' רושם הבינה והיינו שרושם זה אליה מצד החכמה וכו' ולהורות על החכמה שמשם משך זרע אל הבינה להתהוות בה הנשמה (אור יקר).

⁶ ע"י המילה מתגלה עטרת היסוד, שהוא י' זעירא. ונדוע כי י' זעירא היא המלכות והיא רמוזה בעטרת היסוד, וכשנרשם באדם י' הנזכר, שהיא רומזת למלכות, הרי רמזנו שנפש הבאה לו היא מחיה שהיא מלכות (מ"מ).

⁷ עטרה (רח"ו).

⁸ ר"ל, זהו הציווי "ועוף וכו'" (יהל אור).

⁹ לך לך צ"ג ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ פי' לא נשאר תמן בההוא כסא אבל נמצאו באותו בית.

¹¹ אמור צא ע"ב פריעה ביסוד מילה במלכות הרש"ב (נ"א), עי' ח"ב מ ע"ב.

¹² יסוד ועטרה (רח"ו). דכר הפריעה, ונוק' היא הערלה, כי הדכורא יש בו חד חוטא דיק דקדושה יותר מהנוקבא כנזכר בפרשת פנחס (מ"מ).

¹³ פי' עטרת היסוד שרומזת למלכות (מ"מ).

¹⁴ שנמשכים ונתפשטו אז החסדים (רח"ו).

¹⁵ הם מימי החכמה שהם ציירו צירו אות י' בבינה דהיינו נקודה בהיכליה (אור יקר). ר"ל שע"י חותם הברית אתמשך קדושה עילאה לההוא זרע שיוצא דרך שם, וז"ש "ובגין דא וכו'" (יהל אור).

¹⁶ ע"י ב' מלאכים (רח"ו).

בראשית

בין סטר קדישא לסטרא אחרא דמסאבו [אוף] (וכל) ישראל רשימין לאשתמודעא בין קדושא לעמין עכו"ם דאתיין מסטרא אחרא דמסאבא כמה דאתמר וכמה דרשים לון הכי רשים בעירי ועופי דילהון לבעירי ועופי דעמין עכו"ם! זכאה חולקיהון דישראל

פקודא תמינאה למרחם גיורא דעאל למגזר גרמיה² ולאעלא תחות גדפוי דשכינתא ואיהי <אעילא> (אעילת) לון תחות גדפהא³ לאינון דמתפרשן מסטרא אחרא מסאבא ומתקרבין לגבה⁴ דכתיב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה למינה ואי תימא דהאי נפש חיה דכלילא בישראל לכלא היא אזדמנת הדר ואמר למינה⁵ כמה אכסדרין ואדרין דא לגו מן דא אית לה להאי ארץ דאיהי חיה תחות גדפהא גדפא ימינא אית לה תרין אכסדרין ומהאי גדפא אתפרשן לתרין אומין⁶ אחרנין דאינון קריבין⁷ ביחודא לישראל לאעלא לון לגו אכסדרין אלין ותחות גדפא שמאלא אית תרין אכסדרין אחרנין ומתפרשן לתרין אומין אחרנין דאינון עמון ומואב וכלהון אקרין נפש חיה

וכמה אדרין סתימין אחרנין והיכלין אחרנין בכל גדפא וגדפא⁸ ומנייהו נפקי רוחין לאפרשא⁹ לכל אינון גיורין דמתגיירין ואקרין נפש חיה אבל למינה וכלהו עאלין תחות גדפוי דשכינתא ולא יתיר אבל נשמתא דישראל נפקא מגו <גופא> (גופא) דההוא אילנא¹⁰ ומתמן פרחין נשמתין לגו

[שהוא] של טומאה, אף ישראל רשומים להיות נודע בין צד הקדושה לעמים עכו"ם, שבאים מצד האחר [שהוא] של טומאה כמו שנתבאר. וכמו שרושם אותם, כך רושם הבהמות והעופות שלהם לבהמות ועופות של העמים עכו"ם. אשרי חלקם של ישראל.

מצוה שמינית: לאהוב את הגר שנכנס למול את עצמו ולהכנס תחת כנפי השכינה, והיא מכניסה אותם תחת כנפיה לאותם שנפרדים מצד האחר של טומאה ומתקרבים אליה, שכתוב "תוצא הארץ נפש חיה למינה". ואם תאמר שנפש החיה הזו שכלולה בישראל היא מוכנת לכל, חזר ואמר "למינה". כמה אכסדראות וחדרים זה לפנים מזה יש לארץ הזו שהיא חיה תחת כנפיה. כנף ימין, יש לה שתי אכסדראות, ומהכנף הזו נפרדים לשתי אומות אחרות שהן קרובות ביחוד לישראל, להכניסם לתוך האכסדראות הללו. ותחת כנף שמאל יש שתי אכסדראות אחרות, ונפרדים לשתי אומות אחרות, שהם עמון ומואב. וכולם נקראים נפש חיה.

וכמה חדרים סתומים אחרים והיכלות אחרים בכל כנף וכנף, ומהם יוצאות רוחות להפריד לכל אותם הגרים שמתגיירים, ונקראים נפש חיה, אבל למינה. וכולם נכנסים תחת כנפי השכינה ולא יותר. אבל נשמת ישראל יוצאת מתוך הגוף של האילן ההוא, ומשם פורחות הנשמות לתוך הארץ הזו לתוך מעיה לפני ולפנים. והסוד "כי

¹ נפש הבהמית דישראל ונפשות דבהמות ועופות טהורות הם מקלי' נוגה, ונשין דאו"ה ודבהמות ועופות טמאות הם מג' קלי' האחרות (מ"מ).

² יתרו ע ע"א (הערת הזוהר).

³ הם באים ליטהר והיא מסייעת אותם (אור יקר).

⁴ שאינם מכניסים עצמם מכל וכל אלא מתקרבין, והיא מכניסתן בעצם תחת כנפיה וזה בהמשך להם נפש קדושה ממנה (אור יקר).

⁵ מן אחר בפני עצמה, הנה לפי הדרשה הזאת ימצא עתה שאפילו בנפש לא ישתוו הגרים עם ישראל (אור יקר).

⁶ משפטים צה ע"א (הערת הזוהר).

⁷ שהם עשו וישמעאל (רח"ו).

⁸ כשהתחתונים פגמו אותן הימים הם ימי הרעה ואז נעשה יחוד וכפי העון כך גובר הקליפה ואז נעשה סוד אדרין בכנפיה לאותן הגרים (ובעאן) [ובבא] הגרים לכנוס אז נותנים להם מאותן הנשמות, ואם אין גרים ינתנו לישראל כאשר אין הגונים. אמנם אין דרך זה רגיל אלא כל מין הולך למינו ומטעם [זה] נשמות שבג"ע אינם עושים אלא נפשות בסוד הענפים (הכנפים) כי אין ענין זה נעשה אלא ע"י הזיווג ת"ת אלא שביחוד ההוא נעשה נר"ן מאצילות אבל יחוד זה נעשה הכל במלכות (רח"ו).

⁹ שלח לך קס"ח ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ גופא דאילנא הוא הת"ת המסתלק דרך קו האמצעי מעלה מעלה עד שליש ראשונות (אור יקר).

בראשית

תהיו אתם ארץ חפץ. ועל זה ישראל בן יקיר שהמו מעיה עליו, ונקראים "העמוסים מני בטן" ולא מהכנפים החוצה, ועוד,

האי ארץ¹ גו מעהא לגו ורוא (מלאכי ג יב) כי תהיו אתם ארץ חפץ ועל דא ישראל בן יקיר דהמו מעהא² עליה ואקרון (ישעיהו ג) העמוסים מני בטן³ ולא מגדפין לבר ותו יג/ב

גיורין לית לון חולקא באילנא עלאה⁴ כל שכן בנפא⁵ דיליה אבל⁷ חולקא דלהון בגדפין איהו ולא יתיר וגיורא תחות גדפי שכינתא ולא יתיר⁸ גירי הצדק⁹ אינון דתמן¹⁰ שראן ואתאחדן ולא לגו כמה דאתמר ובגין כך (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה למינה ולמאן בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה כלהו שאבין נפש מההיא חיה אבל כל חד למינה כדקא חזי לה

פקודא תשיעאה למיחן למסכני ולמיהב לון טרפא דכתיב (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו נעשה אדם בשותפא¹²¹¹ כלל דבר ונוקבא בצלמנו עתירי¹³ כדמותנו (רוא ד) מסכני¹⁵¹⁴ דהא מסטרא דדכורא עתירי¹⁶ ומסטרא דנוקבא מסכני¹⁷ כמה דאינון בשתופא

לגרים אין להם חלק באילן העליון, וכל שכן בגוף שלו. אבל החלק שלהם הוא בכנפים ולא יותר. והגר תחת כנפי השכינה ולא יותר. גרי הצדק הם ששורים שם ונאחזים, ולא לפנים כמו שנתבאר, ולכן תוצא הארץ נפש חיה למינה. ולמי, "בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה", כולם שואבים נפש מהחיה ההיא, אבל כל אחד למינה כראוי לה.

מצוה תשיעית: לחון את העניים ולתת להם טרף, שכתוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", נעשה אדם, משותף, כלל של זכר ונקבה. "בצלמנו", עשירים, "כדמותנו", עניים. שהרי מצד הזכר עשירים, ומצד הנקבה עניים. כמו שהם בשותפות אחת וזה חס על זה, וזה נותן לזה וגומל לו חסד, כך צריך אדם למטה שיהיו עשיר ועני בחיבור אחד, ולתת זה לזה ולגמול חסד זה

¹ ח"ב יב ע"א ח"ג ז ע"א יט ע"א קעד ע"ב רמ רע"ב (לש"ו). אמנם נפשות הגרים אינם מהזווג, אלא מה שתמצא האור בה במלכות בעצמה תחות גדפין והנה זו בחי' ראשונה היותם ישראל פנימיות המלכות סוד רחם בסוד הרחמים דהיינו על כן המו מעי כי המעים סוד הרחמים הדעת (אור יקר).

² שהם דברי המלכות שנשמת הצדיקים היו בה וע"ז אמרו המו מעי לו (רח"ו).

³ דהיינו בנקודת יסוד דמלכות, שהוא מכונה "גן עדן" והוא שורש נשמת ישראל (דע"ה ח"א ג ע"ד, ועי' כללים ח"א פא ע"ב), כלומר שם הוי"ה ב"ה. ואילו שם אדנ"י מתגלה על ידי מט"ט (דע"ה ח"ב צא ע"ג) והוא המכונה גם רחל וכנסת ישראל (דע"ה ח"ב קלא ע"א). מלכות דאצילות נקרא "אדם דאצילות" מכיוון שעיקר גילוי נשמת ישראל הוא בכנסת ישראל, ובה נוגעין מעשה בני אדם (הקדו"ש סב ע"ב), שכן המלכות עולה למעלה עד א"ס (כללים ח"א ב ע"א), כלומר על ידי הזדווגותה בז"א (כללים ח"א קח ע"ג).

⁴ ביסוד (רח"ו). שאר"ה מלבד שאינם מפנימיות המלכות כמו ישראל, עוד אין להם חלק בזעיר שנקרא אילנא עילאה (מ"מ).

⁵ בת"ת (רח"ו).

⁶ בגופא (דפ"ו, וכן הו"א צמ"מ).

⁷ אע"ג דמארי מקרא ומארי משנה אינון בגדפין כדאי' בתקונים תקון ו' אפשר דהני מלבר והיינו דקאמר הכא מגדפין לבר וקאמר התם מגדפין וע' בויקרא כב א' אחידן בגדפאה וכו' (ד"א).

⁸ לך לך צ"ו ע"א (הערת הזוהר).

⁹ המלכות נקראת צדק (אור יקר).

¹⁰ במלכות (רח"ו).

¹¹ ת"ת ומלכות יחד יקרא אדם (אור יקר) זו"נ (רח"ו).

¹² משתפא (דפ"ו).

¹³ ת"ת וכו' שהוא עשיר בשפע רב והוא משפיע למטה במלכות (אור יקר).

¹⁴ מלכות וכו' שהיא עניה ודלה דלית לה מגרמה כלום (אור יקר).

¹⁵ "רזא" נוסף צהגהות הגר"א.

¹⁶ פ"י אותם שהם נולדים מצד הת"ת בתגבורת אור הת"ת במלכות מלואה של לבנה הם עתירי (אור יקר).

¹⁷ דהיינו בעת הסתלק הת"ת מהמלכות והאור נחשך ולבנה פרוצה אז הנולד הוא מסכן ודאי (אור יקר).

בראשית

חדא וחם דא על דא¹ ויהיב דא לדא² וגמיל ליה טיבו³ הכי אצטריך בר נש לתתא למהוי עתירא ומסכנא בחבורא חדא ולמיהב דא לדא⁴ ולגמלאה טובא דא לדא⁵ וירדו בדגת הים וגו' (בראשית א כו) רזא דנגן חמינן⁶ בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דחם על מסכני⁷ ברעותא דלבא לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם הראשון

וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליט על כל בריין דעלמא בההוא דיוקנא הה"ד (בראשית ט ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו' כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה בגין דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא בר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין מנא לן מנבוכדנצר אע"ג דחלם ההוא חלמא כל זמנא דהוה מיהן למסכני⁸ לא שרא עליה [חלמיה] כיון דאטיל עינא בישא [דלא] למיהן למסכני מה כתיב (דניאל ד כח) עוד מלתא בפום מלכא וגו' מיד אשתני דיוקניה ואטריד מן בני נשא ובגין כך נעשה אדם (בראשית א כו) כתיב הכא עשיה⁹ וכתיב התם (רות ב יט) שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז

פקודא עשיראה לאנהא תפילין ולאשלמא גרמיה בדיוקנא עלאה¹⁰ דכתיב (בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו¹¹ פתח ואמר (שיר ז ו) ראשך עליך ככרמל הא<י> קרא אוקימנא ואתמר אבל ראשך עליך ככרמל דא רישא עלאה (ד)תפילין דרישא¹² שמא דמלכא

לזה. "וירדו בדגת הים וגו'", הסוד שלנו ראינו בספרו של שלמה המלך, שכל מי שחם על העניים ברצון הלב, לא משתנה דמותו לעולם מדמותו של אדם הראשון.

וכיון שדמותו של אדם נרשמה בו, הוא שולט על כל הבריות של העולם באותה הדמות. זהו שכתוב "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'", כולם זעים ופוחדים מאותה הדמות שנרשמה בו, משום שזו היא מצוה מעולה שיתעלה בן אדם בדמותו של אדם על כל שאר המצוות. מנין לנו, מנבוכדנצר. אף על גב שחלם את החלום ההוא, כל זמן שהיה מרחם על העניים, לא שרה עליו חלומו, כיון שהטיל עין רעה שלא לרחם על עניים, מה כתוב, "עוד מלתא בפום מלכא וגו'" [עוד הדבר בפי המלך וגו']. מיד השתנתה דמותו ונטרד מבני האדם. ולכן "נעשה אדם", כתוב כאן עשיה, וכתוב שם "שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז".

מצוה עשירית: להניח תפילין ולהשלים את עצמו בדמות העליונה, שכתוב "ויברא אלהים את האדם בצלמו". פתח ואמר, "ראשך עליך ככרמל". הפסוק הזה בארנו ונתבאר, אבל "ראשך עליך ככרמל" זה הראש העליון, תפילין של ראש, שמו של המלך העליון הקדוש יהו"ה באותיות

¹ מצד הת"ת שהוא רחמים (אור יקר). ג' לשונות אלו לרמוז לנה"י דז"א, שמהם נבנו ג' קוי הנוק, והם מוחין דילה, ומ"ש "וחס דא" נגד נצח דז"א שבונה חח"ן דמלכות, ומה שכתב "ויהיב דא לדא" נגד הוד דז"א שבונה בג"ה דמלכות, ומ"ש "וגמיל לה טיבו" נגד יסוד דז"א שבונה דת"י דמלכות (מ"מ).

² מצד הגבורה שבה העושר (אור יקר).

³ מצד החסד גומל חסדים למהוי עתירא ומסכניא בחבורא כנגד יחוד הת"ת ומלכות בקו האמצעי (אור יקר).

⁴ כנגד הגבורה (אור יקר).

⁵ כנגד החסד (אור יקר).

⁶ "נגן חמינן" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "דל חזינן".

⁷ לאפוקי לשם יוהרא או מפני הבושה. ז"ח (נ"א).

⁸ בעצת דניאל (אור יקר).

⁹ משום דעיקר צדקה לא אדכר בקרא דריש ליה ממילת נעשה אדם שהעשיר עושה צדקה לעני והעני עושה אדם אל העשיר (אור יקר).

¹⁰ מה הוא מניח תפילין אף אתה (אור יקר).

¹¹ סוד מוחין דצלם בתי תפילין (רח"ו).

¹² פירושו, רישא עילאה הם תפילין של ראש, שהם ד' מוחין דז"א (מ"מ).

בראשית

רשומות, כל אות ואות פרשה אחת, השם הקדוש חקוק בסידור של האותיות כראוי. ושנינו "כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", אלו תפילין של ראש, שהם שם קדוש בסידור של אותיותיו.

פרשה ראשונה "קדש לי כל בכור", זו היא פרשה ראשונה, הבכור של כל הקדושים העליונים. "פטר כל רחם", בשביל הדק הוא שיורד מיד, שהוא פותח את רחמה לעשות פירות כראוי, והוא קדוש עליון.

פרשה השניה "והיה כי יביאך", זו היא הפרשה השנייה, רחמה מתוך יו"ד בחמשים פתחים אכסדראות וחדרים הסתומים שבו. שהפטר ההוא שעשה יו"ד בהיכל הזה לשמוע בה קול שיוצא מתוך השופר הזה, משום שהשופר הזה הוא סתום בכל הצדדים, ובא יו"ד ופתח אותו להוציא ממנו קול. וכיון שפתח אותו, תקע לו והוציא ממנו קול להוציא עבדים לחירות.

פרשה קדישא יהו"ה¹ באתון רשימין כל את ואת פרשתא חדא שמא קדישא גליפא בסדורא דאתון² כדקא יאות ותנן (דברים כח י) כי שם יהו"ה נקרא עליך ויראו ממך אלן תפלין דרישא דאינון שמא קדישא בסדורא³ דאתון פרשתא קדמאה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור דא >י< דאיהי קדש⁴ בוכרא דכל קודשין עלאין⁵ פטר כל רחם בההוא שביל דקיק⁶ דנחת מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד⁷ פירין ואיבין כדקא יאות⁸ ואיהו קדש עלאה פרשתא תניינא (שם ה) והיה כי יביאך דא ה היכלא⁹ [דאפתח] [דאפתח] רחמא דילה מגו יו"ד בחמשיין פתחין אכסדראין ואדרין סתימין דביה דההוא פטר דעביד יו"ד¹⁰ בהאי היכלא¹¹ למשמע בה קלא¹² די נפקא מגו שופר דא¹³ כגין דשופר דא הוא סתים בכל סטריין ואתא יו"ד¹⁴ ופתח ליה לאפקא מניה קלא¹⁵ וכיון דאפתח ליה¹⁶ תקע ליה ואפיק מניה קלא לאפקא עבדין להירין¹⁷

¹ זהו תפילין דרש"י (רח"ו).

² בתפילין נמצאו ב' מציאויות או סדר הפרשיות קדש והיה שמע והיה [היינו תפילין דרש"י], דהיינו יהו"ה כסדרן, או היות להדידי דהיינו יהו"ו [היינו תפילין דר"ת] שהוא שם קדוש, אמנם מורה על הגלות והפירוד, והם מצד הבינה מצד הדין ועת האמר כי תפילין אלו כיון שהם האותיות מחכמה ראוי שיהיו כסדרן (אור יקר) עי' תז"ח מו ע"ד וגר"א שם ד"ה ואיהו עיקרא דתפילין.

³ היא סברת רש"י ז"ל (נ"א).

⁴ חכמה (רח"ו).

⁵ פי' כי אימא נקראת קדש בסוד "כי יובל היא קדש" וז"א לפעמים נק' קדש גם הוא, והמלכות נק' קדש בכמה דוכתי בזהר, אבל אבא הוא בוכרא דכל קודשין עילאין (מ"מ).

⁶ יסוד דאבא (רח"ו ומ"מ).

⁷ דאמא (רח"ו). דהיינו הנתיב המוליד בבינה (אור יקר). דהיינו ד"ו פרצופין שהעתיקם סוד הדעת מחכמה ונתנם אל הבינה כי בח' היו ר"ד שהוא מילוי היר"ד וכשהעתיקם בבינה נעשו ד"ו וסוד זה הם סוד ד"ו פרצופין שהם ת"ת ומלכות. ז"ת (נ"א). עטרת יסוד דאבא הרי הוא מלכות דידיה מצוי באימא עלאה תמיד, ועי' בלק קצג ע"ב (ביאורים ח"א סב ע"ב).

⁸ פי' שפותח דלתות שיערי יסוד אימא, כדי להוציא הנשמות שנקראים פירין ואיבין (מ"מ).

⁹ בינה (רח"ו).

¹⁰ יסוד דחכמה (רח"ו).

¹¹ בבינה (רח"ו).

¹² ז"א (רח"ו). פי' להוציא זר"ן שנקראים קולות מיסוד דאימא (מ"מ).

¹³ יסוד אימא (רח"ו מ"מ).

¹⁴ יסוד אבא (רח"ו).

¹⁵ ת"ת (רח"ו).

¹⁶ משמע ח' תוקע בבי' להוציא לחירות ונר' דלסוד זה אמרו גבי שופר שהוא חכמה ואינו מלאכה א"ם (נ"א).

¹⁷ הוצא הבינה (רח"ו). כי ע"י גילוי יסוד אימא, אתברו כל המנעולין דסט"א, כי אימא דוחה החיצונים, ולכך על ידה יצאו ישראל ממצרים, וכן על ידה יוצאים העבדים לחיות ביובל שרומז לבינה (מ"מ).

בראשית

ובתקיעת השופר הזה יצאו ישראל ממצרים, וכך עתיד בפעם אחרת בסוף הימים. וכל גאולה באה מן השופר הזה. ולכן יש יציאת מצרים בפרשה הזו, שהרי מהשופר הזה בא בכח של יו"ד שפותח רחמה ומוציא קולו לגאולת העבדים, וזו ה', האות השניה של השם הקדוש. פרשה השלישית סוד היחוד של "שמע ישראל", זו וא"ו שכוללת הכל ובה היחוד של הכל, ובו מתייחדים, והוא נוטל הכל. פרשה הרביעית "והיה אם שמוע", כללות של שני צדדים כלילו דתריין סטריין⁶

יד/א

דאתאחדת בהו כנסת ישראל גבורה דלתתא⁷ ודא ה בתראה דנטלא לון ואתכלילת מנהון ותפלין אתוון דשמא קדישא אינון ממש ועל דא (שיה"ש ז ו) ראשך עליך ככרמל אלין תפלין דרישא⁸ ודלת ראשך⁹ ההיא תפלה של יד דאיהו מסכנא¹⁰ לגבי עילא אוף הכי שלימו¹¹ אית לה כגוונא דלעילא (שם) מלך אסור ברהטים¹² קשיר איהו¹³ ואחיד באינון בתי

שנאחזת בהם כנסת ישראל, הגבורה שלמטה, וזו ה' האחרונה שנוטלת אותם ונכללת מהם. והתפלין הם ממש אותיות השם הקדוש. ועל כן, "ראשך עליך ככרמל" אלו תפלין של ראש, "ודלת ראשך" התפלה ההיא של יד, שהיא עניה כלפי מעלה. כמו כן כאן שלמות יש לה כדוגמה שלמעלה. "מלך אסור ברהטים" הוא קשור ואחוז באותם הבתים להאחז בשם הקדוש ההוא כראוי. ועל כן מי שנתקן בהם הוא בצלם

¹ יסוד אבא (רח"ו).

² חסד (רח"ו). ומפני שז"א נבנה מהחסדים כנודע, לכן ייחס פרשה זו לז"א (מ"מ). זה כמו שכתוב בר"מ פ' פנחס רצב ע"ב ורנח ע"א שפר' שמע בת"ת ופ' אם שמוע במלכות ועיין פ' ואתחנן רסט ע"א ע"ב (ד"א).

³ כי חסד המזווג (רח"ו).

⁴ כליל כולא הם נה"י דא"ו, שלוקח מוחין משניהם. ומ"ש "וביה יחודא דכולא" נגד מח חכמה, שכולל כולם. ומש"כ "ובה אתיחדן" נגד מוח בינה. ומ"ש "והוא נטיל כולא" נגד מח דעת. לפי שהמלכות דעתה קלה, ואין לה רק חצי הדעת, שהם הגבורות, אבל ז"א יש לו דעת שלם, מחו"ג (מ"מ).

⁵ גבורה (רח"ו).

⁶ חס"ד וגבורה וע"כ יש בפ' זו עד השמרו לכם ענייני חסד ושכר ואח"כ דין ועונש כלול שניהם. א"ם (נ"א). פי' והיה אם שמעו הוא מח הגבורות, ונדוע כי אפילו הגבורות כלולים מחסדים וכו', ולכן פרשה זו יש בה ונתתי מטר ארצכם, שהיא רחמים, ויש בה דין ועונש (מ"מ).

⁷ שהיא נבנית ע"י גבורות (רח"ו, ומ"מ).

⁸ בא מ"ג ע"א ואתחנן רס"ד ע"א (הערת הזוהר). לפיכך נק' דלת אף דכאן משמע שסוד ד' פרשיות הם חבת"מ ובפ' ואתחנן משמע שהם חבג"ג י"ל כי חסד ות"ת הכל א' כי רב חסד מטה כלפי חסד ונטיל לימינא וכן גבו' ומ' הכל א' ג"ר וג"א. ז"ח (נ"א). עי' תיקו"ז קסח ע"ב: כי עיין בעיין יראו בשוב ה' ציון (ישעיה נב ח) בההוא זמנא קודשא בריך הוא משבח לה הה"ד ראשך עליך ככרמל (שיה"ש ז ו) דא תפלין [קמד ע"ב] דרישא ורצועין תליין מכאן ומכאן כזמורות דאינון ככרמל דתליין מגפן ודלת ראשך כארגמן דא תפילה דיד מה דהות דלת בגלותא עניה הה"ד (תהלים קב א) תפילה לעני כי יעטוף.

⁹ פי' אומרים למלכות ג"כ, ודלת ראשך, שהם תפלין של יד דז"א, שהם מוחין דנוק' וכו' ואינם מוחין גמורים אלא הארת המוחין בלבד לכך אמר "ודלת" לשון מסכינא (מ"מ).

¹⁰ נדרש דלת מלשון דלות (רח"ו).

¹¹ פי', אע"פ שנקראים דלת, שהם הארת המוחין בלבד, מ"מ הם ד' מוחין שלימים ומאירים כמו של ז"א, וז"ש "בארגמן" שהוא ז"א (מ"מ).

¹² עי' בהגר"א בתיקו"ז לד ע"ג שהמלך היא הו"ה אסור ברהטים שהם הבתים אדני".

¹³ פי' מלך, הוא ז"א, אסור וקשור ברהטים, שהם נה"י דאימא, שהם ד' בתי דתפלין, כנודע שנכנסים בתוכו ונעשים עצם מעצמיו (מ"מ).

בראשית

אלהים. כמו שהשם הקדוש מתייחד באלהים, כמו כן השם הקדוש מתייחד בו כראוי. זכר ונקבה ברא אותם, תפילין של ראש ותפילה של יד, והכל אחד.

לאתאחדא בהווא שמא קדישא¹ כדקא יאות ועל דא מאן דאתתקן בהו איהו הוי בצלם אלהים מה אלהים² אתיחדא ביה שמא קדישא אף הוא אתיחד ביה שמא קדישא כדקא יאות זכר ונקבה ברא אותם (בראשית א כז) תפלין דרישא ותפלה של יד וכלא חד

מצוה אחת עשרה: לעשר מעשר הארץ. כאן יש שתי מצוות, אחת לעשר מעשר של הארץ, ואחת בכורים של פירות האילן. שכתוב "הנה נתתי לכם את כל עשב זרע אשר על פני כל הארץ", כתוב כאן "הנה נתתי", וכתוב שם "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל", וכתוב "וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא.

מצוה שתיים עשרה: להביא בכורי האילן, שכתוב "ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע", כל מי שראוי לי, לכם אסור למאכל, התיר להם ונתן להם כל המעשר שלו ובכורי האילנות. "נתתי לכם", לכם ולא לדורות שאחריכם.

מצוה שלש עשרה: לעשות פדיון לבנו לקשר אותו בחיים, ששני ממונים הם, אחד של חיים ואחד של מות, ועומדים על האדם, וכשיפדה האיש את בנו, הוא פודה אותו מידי המות ההוא, ואז לא יכול לשלוט עליו. וזה סוד של "וירא אלהים את כל אשר עשה", בכלל. "והנה טוב", זה מלאך חיים. "מאד", זה מלאך המות. ועל כן בפדיון ההוא מתקיים זה של חיים, ונחלש אותו של המות, בפדיון הזה קונה לו חיים, כמו

פקודא חדסר לעשרא מעשרא דארעא הכא אית תריין פקודין חד לעשרא מעשרא דארעא³ וחד בכורי [דפירין] [דפירין] (דפירין) אילנא דכתיב (בראשית א כט) הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ כתיב הכא הנה נתתי וכתביבתם (במדבר יח כא) ולבני לוי הנה נתתי את כל מעשר בישראל וכתביב (ויקרא כז ל) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהויה הוא

פקודא תריסר לאייתא בכורי דאילנא⁴ דכתיב (בראשית א כט) ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע כל <מאן> (מאי) דאתחזי לי לכון אסירא למיכל אתיר לון ויהב לון כל מעשרא דיליה ובכורין דאילנין נתתי לכם ולא לדרין דבתריכון

פקודא תליסר למעבד פורקנא לבריה⁵ לקשרא ליה בחיין דתריין ממנן⁶ נינהו חד דחיין וחד דמותא⁷ וקיימין עליה דבר נש וכד יפרוק בר נש לבריה מידא דההוא מותא פריק ליה⁸ ולא יכיל לשלמא עליה ורזא דא (בראשית א לא) וירא אלהים את כל אשר עשה בכלל והנה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות ועל דא בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים ואתחלש ההוא דמות בפורקנא דאקני⁹ ליה חיים כמה

¹ הם ד' מוחין דז"א, שרמוזים בד' אותיות הוי"ה (מ"מ).

² זרין נקראים אלהים, שגם ז"א נקרא אלהים (מ"מ).

³ מצות מעשר ראשון הוא סוד חזרת האור של רחל שהיא נקראת מעשר לשורשה אל הלוי ה"ג [אשר בדעת ז"א] ששם שורשה (עולת תמיד סדר הוצאת המעשר).

⁴ מצות ביכורים גם [היא סוד] חזרת פרצוף הנקבה אל החסד העליון שהוא הכהן, וכן אדני' בגי' הטנ"א, וזהו ולקח הכהן הטנ"א (עולת תמיד שם).

⁵ בכור בניך, שהיא טיפה ראשונה שלא השלכת ח"ו לבטלה, אלא עשית כיעקב אבינו ע"ה, ששמר טיפתו פ"ד שנה. ולזה אמר ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני, שהיא טיפה ראשונה, אז יהיו ראויים שתתנם לי, זהו פדיון פטר רחם (ספר הליקוטין משפטים כב).

⁶ הם ב' מלאכים המלוים לאדם, הא' רחמים, ימיני. והב' דין, שמאלי (אור יקר).

⁷ חד דחיים תובע לפני הקב"ה דין ושכר מצוותיו, וחד דמיתא התובע לפני הקב"ה דין ועונש חטאיו (אור יקר).

⁸ שהוא תובע לפני הקב"ה ואומר, פלוני בכור, ובכורות להקב"ה, וא"כ קחהו לך וסלקהו מן העולם, ובהיות האדם פודה בנו, אין לו פה להשיב (אור יקר).

⁹ לא קני (דפ"ו).

בראשית

שנתבאר. ואותו הצד הרע עוזב אותו ולא אוהב בו.

מצוה ארבע עשרה: לשמור את יום השבת שהוא יום המנוחה מכל מעשה בראשית. כאן כלולות שתי מצוות, אחת שמירת יום השבת, ואחת לקדש אותו היום בקידושו. לשמור את יום השבת כמו שהזכרנו והערנו עליו, שהוא יום של מנוחה לעולמות, וכל המעשים נתקנו בו ונעשו עד שהתקדש היום. כיון שהתקדש היום, נשארה בריאה של רוחות שלא נבראו להם גופות.

וכי לא ידע הקדוש ברוך הוא לעכב מלקדש את היום עד שיבראו גופות לרוחות הללו, אלא עץ הדעת טוב ורע עורר את אותו הצד האחר של הרע, ורצה להתחזק בעולם, ונפרדו כמה רוחות בכמה מינים להתחזק בעולם בגופות. כיון שראה הקדוש ברוך הוא כך, נתעורר מתוך עץ החיים נשיבת רוח והכה באילן אחר, והתעורר צד אחר של טוב והתקדש היום. שהרי בריאת גופות והתעוררות רוחות בצד הטוב היא בלילה הזה, ולא בצד האחר.

ואלמלא הקדים הצד האחר בלילה הזה טרם שיקדים צד הטוב, לא יכול העולם לעמוד לפנייהם אפילו רגע אחד. אבל הקדוש ברוך הוא הקדים רפואה, שדילג לפניו קידוש היום, והקדים לפני הצד

¹ שאינו מקטרג עליו (אור יקר).

² לשבות ממלאכה (אור יקר).

³ במצות עשה שבו (אור יקר).

⁴ שכל העולמות בו הם במנוחה, שכולם שובתים ממלאכה (אור יקר).

⁵ שלמות הנמצאות הוא בשורשם העליון, ושורשם העליון עולה ונכלל באור גדול ביום שבת (אור יקר).

⁶ שדין (אור יקר ורח"ו).

⁷ "טוב" דא מטטרון, "ורע" דא סמאל (אור יקר). קלי' נוגה, שמחצה טוב, וחציה רע (מ"מ).

⁸ זהו סוד קליפת נוגה המתעוררת ביום ששי (רח"ו).

⁹ של הזכר (רח"ו).

¹⁰ לבשם המלכות ולקדשה אל הזווג (אור יקר). הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז'ו"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

¹¹ מלכות (רח"ו).

¹² עולם הזה הוא סוף העשיה, הוא תחת יד החומר והקלי', ובראותם ענין זה חשבה לאתתקפא, שיהיה עולם התחתון כולו מנת חלקה, וכל השפע הנשפע לתחתונים יהיה ע"י, דהיינו ממש סוד הגלות. וכאשר ראה הקב"ה ענין זה הקדים קדושת שבת, כדי שיהיו כל בני אדם הנולדים למטה מצד הקדושה, והנהגת התחתונים ע"י הקדושה (אור יקר).

¹³ ה"ט דצריך להוסיף מחול עה"ק א"ם (נ"א).

בראשית

סמרא אחרא ואתקיים עלמא ומה דחשיב סמרא
אחרא¹ לאתבני בעלמא² ולאנתקפא אתבני
בהאי ליליא סמרא דטוב³ ואתתקף ואתבנו
גופין ורוחין קדישין בהאי ליליא מסמרא דטוב
ובגין כך עונתן דחכימין דידעי דא משבת⁴

האחר, והתקיים העולם. ומה שחשב הצד
האחר להבנות בעולם להתחזק, נבנה
בלילה הזה צד הטוב והתחזק, ונבנו גופות
ורוחות קדושות בלילה הזה מצד הטוב.

ולכן עונתן של חכמים שיודעים את זה
משבת

יד/ב

לשבת דהא⁵ כדין חמאת דא סמרא אחרא
דכמה דאיהי חשיבת למעבד עביד⁶ סמרא
דקדושה אזלא ומשטמא בכמה חיילין וסטרין
דילה וחמאת כל אינון דקא משמשי ערסייהו
בגלויא דגופיהון לנהורא דבוצינא וכל אינון בנין
דנפקין מתמן הו⁷ נכפין דשרו עלייהו רוחין
מההוא סמרא אחרא⁸ ואינון רוחין ערטילאין
דחייביא⁹ דאקרון מזיקין ושריאת בהו ליליית
וקטילת לון כיון דאתקדש יומא ושלמא קדושה
על עלמא ההוא סמרא אחרא אזעירת גרמה¹⁰
ואטמרת כל ליליא דשבתא ויומא דשבתא בר
[מן] אסימו¹¹ וכל כת דיליה דאזלי על שרני

לשבת. שהרי אז רואה את זה הצד
האחר, שכמו שהיא חשבה לעשות מעשים
של הצד של הקדושה. הולכת ומשוטטת
בכמה צבאות והצדדים שלה, ורואה את כל
אותם שמשמשים את מטתם בגלוי של
גופם לאור הנר, וכל אותם הבנים שיוצאים
משם הם נכפים, ששורים עליהם רוחות
מהצד האחר ההוא. ואותם הרוחות
הערומות של הרשעים שנקראים מזיקים,
ושורה בהם ליליית והורגת אותם. כיון
שהתקדש היום והקדושה שולטת על
העולם, אותו הצד האחר מקטין עצמו
ונטמן כל ליל שבת ויום השבת, פרט
לאסימו¹¹ וכל הכת שלו שהולכים על
הנרות בסתר לראות את הגלויים של

¹ ז"ס שארי בחבורא וסיים בפרודא (זהר ח"ב צה ע"א), כי הם אב"א וננסרו בע"ש לחזרת פב"פ ונתקדש
היום ונשאר פרודים ואינם חוזרים פב"פ בסוד יתפרדו כל פועלי און (זהר הרקיע).

² זהו סוד (ח"ב צה ע"א) שארי בחבורא וסיים בפירודא כי הם אחור באחור וננסרים בע"ש לחזור פנים
בפנים ונתקדש היום ונשאר פרודי' ואינם חוזרי פנים בפנים בסוד יתפרדו כל פועלי און (רח"ו).

³ יסוד (רח"ו).

⁴ עי' לקמן קיב ע"א, ועי' ספר עולת תמיד - שער השבת: ענין העונה משובחת מליל שבת לליל שבת
לתלמיד חכם, הסוד הוא כי כבר נודע שיש הפרש כי אין נשמות חדשות רק בע"ש, א"כ אין לשמש מטתו כי
אם בשבת בחצי ליל שבת. ונלע"ד כי אלו הנשמות ממש היורדות בליל שבת [מפע"ח - והנה] אם האדם
בלילה היא ישמש מטתו ונשארה אשתו מעוברת מביאה והיא ודאי אותה הנשמה תשרה על אותה טיפה,
וכיון שהיא נשמה חדשה ולא ענושה לזה אמר שאותם הבנים יהיו חסידים קדושים, וזהו טעם הורדת אותם
הנשמות בליל שבת, ע"כ. כל אזהרה מע"ש לע"ש, הוא במשמש לשם הריון לצורך בנים. וצריך להיות אז
הזוג, כדי שישירה בהאי טפה נשמה קדושה עליונה, מהזיווג עליון. אבל אם אשתו כבר מעוברת או מניקה,
אין לחוש עליו כ"כ (פע"ח ק"ש על המטה יא). ועי' שעה"כ ס ע"א.

⁵ גליון: אתבנון רוחין וגופין קדישין (ד"א).

⁶ עבדילי (לפ"ו).

⁷ יהון (לפ"ו).

⁸ ליליית יש לה שליטה בילדים מן המשמש מטתו לאור הנר (ספר הליקוטים מלכים א' פרק ב).

⁹ רוחות ערומות של רשעים שאין להם במה להתלבש ומשוטטים בעולם לטמא בני אדם בש"ז שגורמים
שהאדם ההוא רואה קרי והיינו דאקרון ר"ל שפועלים שהאדם יראה קרי וי"מ שאלו רוחות ערומות הם של
רשעים שראו קרי כל ימיהם ולא חזרו בתשובה (ד"א). עי' בהגר"א בתיקו"ז קיב ע"א: דווקא לאדם ולאשתו
עשה כתנות אור, אבל עבד ושפחה נשארו ערומים, וכמ"ש בזוהר בכ"מ נשמתין ערטילאין, והן אותן שלא
זכו אל הנשמה ואין להם לבושא, ועי' בפרשת בראשית קמב ע"ב וירח את ריח בגדיו כו'. עי' פת"ש קלי' כו
וז"ל, והענין לבוש הנשמה הוא מאימא כמ"ש הרב ז"ל (מ"ן ומ"ד פרק יב) שהם לבושי המוחין כי הנשמות
קודם שבאו לעולם הם אזלין ערטילאין, עכ"ל.

¹⁰ היינו בנוקבא דתהומא רבא (אור יקר).

¹¹ חוץ מאסימו¹¹ כי אפילו בליל שבת אשתכח ולבתר ביום אסתמר גם הוא, ואפשר כי מזה השד הנק'
אסימו¹¹ הוא יזוק האדם בליל שבת כי שאר הקליפות הם בתהומא רבא (רח"ו).

בראשית

בטמירו למחמי על גלויא¹ דשמושא ולבתר
אטמרו² נו נוקבא דתהומא רבא

כיון דנפק שבתא כמה חיילין ומשריין פרחין
ומשטטין בעלמא ועל דא אתקן שיר של פנעים³
דלא ישלטון על עמא קדישא לאן אתר משטטי
בההוא ליליא כד נפקי בבהילו וחשבין לשלמא
בעלמא על עמא קדישא וחמאן לון בצלותא
ואמרין שירתא דא ובשירותא מבדלי בצלותא
ומבדלי על הכוס פרחי מתמן ואולי ומשטטי
ומטאן לגו מדברא רחמנא לשיזבן מנייהו
ומסטר⁴ בישא

(במוצאי שבת) אמרו רבותינו ז"ל תלתא
אינון גרמין בישא לגרמייהו חד מאן דלייט
גרמיה⁵ תניינא מאן דזריק נהמא או פירורין
דאית בהו כזית⁶ תליתאה מאן דאוקיד שרגא
במפקא דשבתא עד לא⁷ מטו ישראל לקדושא
דסדרא דגרים לנורא דגיהנם לאדלקא בהאי
נורא עד לא מטא זמנייהו דחד דוכתא אית
בגיהנם לאינון דקא מחללי שבתות ואינון
דענושין בגיהנם לייטין ליה לההוא דאוקיד
שרגא עד דלא מטא זמניה⁸ ואמרי ליה (ישעיה
כב יז) הנה יהוה מטלטלך טלטלה גבר וגו'⁹ (שם
יה) צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים
בגין דלאו יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק
שבתא עד <דמבדלי> (ומבדלי) ישראל
בצלותא¹⁰ <ומבדלי> (דמבדלי) על כסא בגין

התשמישים, ואחר כך נטמנים בתוך נקב
התהום הגדול.

כיון שיצאה השבת, כמה צבאות ומחנות
פורחים ומשוטטים בעולם, ועל כן נתקן
שיר של פנעים שלא ישלטו על העם
הקדוש. לאיזה מקום משוטטים, בלילה
ההוא, כשיוצאים בחפזון וחושבים לשלוט
בעולם על העם הקדוש, ורואים אותם
בתפלה ואומרים את השירה הזו, ובתחילה
מבדילים בתפלה ומבדילים על הכוס,
פורחים משם והולכים ומשוטטים ומגיעים
לתוך המדבר. הרחמן יצילנו מהם ומהצד
הרע.

(במוצאי שבת) אמרו רבותינו זכרונם
לברכה שלשה הם גורמים רעה לעצמם:
אחד, מי שמקלל את עצמו. השני, מי שזורק
לחם או פרורים שיש בהם כזית. השלישי,
מי שמדליק נר במוצאי שבת בטרם
שמגיעים ישראל לקדושה דסדרא, שגורם
לאש הגיהנם להדלק באש הזו טרם שהגיע
זמנם. שמקום אחד יש בגיהנם לאותם
שמחללים שבתות, ואותם שנענשים
בגיהנם מקללים את אותו שהדליק נר טרם
שהגיע זמנו, ואומרים לו "הנה ה' מטלטלך
טלטלה גבר וגו'", "צנוף יצנפך צנפה כדור
אל ארץ רחבת ידים". משום שאין ראוי הוא
להדליק אש כשיוצאת שבת עד שישאל
מבדילים בתפלה ומבדילים על הכוס,
משום שעד אותו הזמן שבת היא, וקדושת
השבת שולטת עלינו.

¹ גלויי (דפ"ו).

² תוך נקבי התהום רבה שהם חלונות שהקליפות חיצונו נסתרים שם ושם מקומם (ד"א).

³ עי' שבועות טו ע"ב, שהוא תהלים צא.

⁴ ומסטרין (דפ"ו).

⁵ כי בקללו נתן עצמו לשטן והרשהו עליו. "ב (נ"א). שפותח פתח לשטן ומקטרג על דבריו, וכל כחו אינו
אלא בדבורו הרע (אור יקר).

⁶ גורם עניות, שמבזה אוכלין, ואף השרים מונעים ממנו המאכלים כיון שאין הדבר חשוב בעיניו (אור
יקר).

⁷ תימה אי לא מצי לאדלוקי שרגא דקאמר היכי מצי למימר תו בורא מ"ה ואפשר לפלוגי בין אדלוקי
שרגא לאוקדא נורא דשרגא לא מצי לאדלוקי עד דלא מטו כו' אבל לבתר הכי מצי לאדלוקי למימר ביה במ"ה
אבל נורא אפי' דמטו כו' לא מצי לאוקדא עד לבתר דמבדילי אכסא ובהכי ניחא שפיר דזימנן קאמר לאדלוקי
נורא וזימנן לאדלוקי שרגא כנלע"ד (ד"א).

⁸ שמקדים להם אשו של גהנם (אור יקר).

⁹ היינו ממש, ואת הנפש אויבך וקלענה בתוך כף הקלע (אור יקר).

¹⁰ פי' שסמים בקבה"ו הכר"ס כ"ו ה"ס וזר לא יקרב אליהם. "ב (נ"א).

בראשית

דעד ההוא זמנא שבת הוא וקדושא דשבת שליט
עלנא¹

ובשעתא דמבדילין על כסא כל אינון חיילין
וכל אינון משריין דאתמנן על יומי דחול² (ו) כל
חד וחד יתוב³ לאתריה⁴ ופולחניה דאתמני עליה
בגין דכד עאל שבתא ואתקדש יומא קדש אתער
ושליט בעלמא וחול [אתעדי] (אתער)
משולטנותא⁵ <דיליה> עד שעתא דנפיק שבתא
לא תייבין <לאתרייהו> ואע"ג דנפק שבתא לא
תייבין לאתרייהו עד זמנא דאמרי ישראל ברוך
אתה יהו"ה המבדיל בין קדש לחול⁶ כדין קדש
אסתלק ומשריין דאתמניאו על יומי דחול
מתעריין ותייבין לאתרייהו כל חד וחד על מטריה
דאתפקיד עליה ועם כל דא לא שלטין⁷ עד דיהון
נהרין מרזא דשרגא⁸ וכלהון אקרונ מאורי האש⁹
בגין דמנהורא דנורא דנגרא¹⁰ [נ"א דמרזא
דעמודא דנורא] ומיסודא דנורא אתיאן כלהו
ושלטיין על עלמא תתאה

וכל דא כד בר נש אדליק שרגא עד לא שלימו
ישראל קדושא דסדרא אבל אי איהו ממתין עד
דישלימו קדושא דסדרא אינון חייבין דגיהנם
מצדיקין עליהו דינא דקב"ה ואינון מקיימי על
ההוא בר נש כל ברכאן דקא אמרי צבורא¹¹

ובשעה שמבדילים על הכוס, כל אותם
החיילות וכל אותם המחנות שהתמנו על
ימות החול, כל אחד ואחד ישוב למקומו
ולעבודתו שהתמנה עליה. משום
שכשנכנסה שבת והתקדש היום, הקודש
מתעורר ושולט בעולם, והחול מתבטל
שלטונו, עד השעה שיוצאת השבת לא
שבים למקומם. ואף על גב שיוצאת שבת,
לא שבים למקומם עד הזמן שישראל
אומרים ברוך אתה יי' המבדיל בין קדש
לחול. אז הקודש מסתלק, והמחנות
שהתמנו על ימות החול מתעוררים ושבים
למקומם, כל אחד ואחד על משמרתו
שהופקד עליה. ועם כל זה לא שולטים עד
שיהיו אורות מסוד הנר, וכולם נקראים
מאורי האש משום (שמאור האש שנמשך,
נ"א שמסוד עמוד האש) ומיסוד האש באים
כולם ושולטים על העולם התחתון.

וכל זה כשאדם מדליק נר טרם השלימו
ישראל את הקדושה דסדרא. אבל אם הוא
ממתין עד שישלימו קדושה דסדרא, אותם
הרשעים שבגיהנם מצדיקים עליהם את
דינו של הקדוש ברוך הוא, והם מקיימים
על אותו האיש כל הברכות שאומרים
הציבור, "ויתן לך האלהים מטל השמים",
"ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו",

¹ שהוא תוספת שבת, שאוחז גם מחלק החול ומקדשו (אור יקר). הירדן הוא סוד קליפת הנוגה הסובב
לארץ ישראל שהוא סוד הקדושה ולפעמים קליפת הנוגה חוזרת ומתהוות קצת' בקדושה ופעמים מתהפכת
ויוצאת אל הקליפה והיא כדמיון הירדן אשר בעת שמימי מתרבין לוקח קצת חלק מקרקע ארץ ישראל
וכאשר מימי חסרין מתמעט ואדרבה ארץ ישראל ניתוספת ונוטלת חלק ממנו ונכנס קצתו בתחום קרקע
ארץ ישראל. וזה עצמו הוא בחינת תוספת שבת בסוד מיעוט וחסרון הירדן כי אז ניתוספה קדושת השבת.
שם דע כי בכל מקום דביקות עולם בעולם יש בו תוספת שבת פירוש כי היכל קדש הקדשים העליון של
העשייה חוזר להיות בחינת יצירה בערב שבת והיכל קדש הקדשים דיצירה מתהפך להיות בריאה וכיוצא בזה
בכולם ואותה הבחינה אשר מתהפכת אל עליוי בדמיון מה שלמעלה ממנו הוא סוד תוספת שבת בעצמו
(שער מאמרי רשב"י לב ע"ב).

² הם בסוד היצירה, תחת ממשלת השר מטטרוין (אור יקר).

³ יתיב (דפ"ו).

⁴ ביום השבת שולטנותא אתעדי מנייהו ואתיהיב לעילא בסוד הבריאה (אור יקר).

⁵ משולטנותא (הגהות הגר"ח).

⁶ היינו שער שבין הבריאה ליצירה שהוא נסגר, כי ביום השבת יפתח (אור יקר).

⁷ אינם פועלים למטה, אמנם הם מזומנים בשפעם לפעול (אור יקר).

⁸ משפע המלכות הנקראת נר מצד הקב"ה (אור יקר).

⁹ עי' בבהגר"א על תיקר"ז קח ע"ב ד"ה דצריך, ועי' שם יב ע"א שתכלית הברכה בזה הוא כדי להפשיט את
העור של הנחש ולהתלבש במאורי האש.

¹⁰ היינו מהגבורה, שהיא נמשכת אל עולם הפירוד, ומכחה נהר די נור, ויסוד נקרא כן מצד הגבורה,
ומטטרוין נקרא כן מצדה (אור יקר).

¹¹ מכאן שיש לומר בציבור ויתן לך כפי סברת ומנהג אשכנזים (רח"ו).

בראשית

"אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'". היה צריך לכתוב ביום רע, מה זה "ביום רעה", ביום ששולטת הרעה היא לקחת את נשמתו. "אשרי משכיל אל דל", זהו שכיב מרע לרפאותו מחטאו אצל הקדוש ברוך הוא. דבר אחר, זה היום שהדין שורה על העולם, [והוא] נצול ממנו, כמו שנאמר "ביום רעה ימלטהו ה'", היום שנמסר הדין לאותה רעה לשלוט על העולם.

(בראשית כז כח) ויתן לך האלהים! מטל השמים (דברים כח ג) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו' (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יהוה ביום רע מבעי ליה מאי ביום רעה >ב> יומא דשלמא ההיא רעה למיסב נשמתיא אשרי משכיל אל דל דא הוא שכיב מרע לאסאה ליה מחובוי² גבי קב"ה דבר אחר דא יומא דדינא שריא על עלמא אשתזיב מניה כמה דאתמר ביום רעה ימלטהו יהוה יומא דאתמר דינא לההוא רעה לשלמא על עלמא

[חסר]³

ט/א

בראשית

ברישי⁴ הורמנותא >נ"א בראשית בחכמתא < דמלכא⁵ גליף⁶ גלופי⁷ [נ"א גליפו] בטהירו עלאה⁸

בראשית

בראש (בראשית בחכמת המלך חקק וכו') שלטון המלך, חקק חקיקות (חקיקה) באור עליון נר חזק, ויצא תוך נסתר הנסתרים, מראש (מסוד) האין סוף, עשן

¹ מדה כנגד מדה, שהוא המשיך מדת הקדושה ולא השליט החול, ראוי שגם בימות החול לא יהיה מזונו מצד שרי החול, אלא מתוך המלכות מתוך הקדושה העליונה, וז"ש ויתן לך האלקים, שהיא מלכות, מטל השמים, ת"ת (אור יקר).

² פ"י אשרי מי שמשכיל את הדל בדברי מוסר השכל ליסרו שע"י כך יחזור בתשובה ויתרפא (רח"ו).
³ ע' סוף חלק זה (ס' ב) (ד"א).

⁴ אותיות רשב"י (ד"א). עיין תקונים טו ע"א לו ע"ב (ד"א). נר' שפתח ביחוד שהשכינה מתייחדת בכל הנהו שמהן והם אה"ה יהו"ה אדנ"י אלהים שד"י כדאי' בר"מ פ' פינחס. ואלו השמות כולם ממש גי' בר"ש והוא פלא. א"ם (נ"א). הגה"ה בריש הורמנותא וכו' דע כי הרשב"י ע"ה היה ניצוץ מרע"ה ודורו היה בבחי' דור דעה ולכן התחיל ספר הזוהר במילה בריש שהוא ר"ת ר"ש בן יוחאי ולכן זכה רשב"י לראות מעלת דור המדבר כנזכר בזוהר פרשת שלח לך ואמר שם דלא הוה כדרא דמדברא אלא דרא דידיה עד דייתי מלכא משיחא שהוא ג"כ ניצוץ משרע"ה ולכן עשה ספרא דצניעותא ה' פרקים כנגד חמשה חומשי תורה ולכן ברח מפני הקיסר באמרם שמעון שגינה יהרג כמו שברח משה מפני פרעה ושם השיג שלימותו במדבר וכן השיג רשב"י שלימותו במערה במדברא דלוד כי שם נגלו אליו אלהים עכ"מ (הערת הזהר).

⁵ רשות ורצון המלך יתעלה היה קודם לכל מתהוה להתאצל אצילות ממנו בדרך חקיקה ועיין בתקונים תקון ה' (ד"א). עי' זוהר הרקיע. ועי' בבהגר"א על ס"י י ע"ד שהיינו עתיק ומלכות דא"ק, והוא קודם לרצון. עי' בבהגר"א על ספד"צ יא ע"ב, וז"ל, גלופי דגלופין - חוורתא דגלגלתא שהן י"ג חוורתא, והוא ג"כ באותו פסוק י"ג תיבות כנ"ל, ועי' החוורתא הוא חורבן ותיקון העולם וכמ"ש למטה, ובחוורתא הנ"ל הן י"ג חוורתא י"ג גלופין, כמ"ש בא"ר (דף קכח ע"ב) האי גלגלתא חוורתא אנהיר לתליסר עיבר גלופין, והן שורש לכל הגילופין, והוא ראשית של כל האצילות, ולכן ראשית הכל הגליפה, עכ"ל. ועי' בבהגר"א על תיקו"ז לח ע"ב שמכאן מתבאר שהכל נעשה בסוד נוק', והוא על ידי המו"ס שהוא הנוק' הראשון והוא בחי' הנוק' במוחין דא"א. מכאן מתבאר שתחילת הויית הזמן הוא מהאצילות ואילך, וקודם לכן הוא חשוב א"ס (ביאורים ח"א ב ע"ד). עי' אור יקר לקמן קט ע"א שזה כינוי למרכבה הקדושה.

⁶ הוא י"ג גילופין דחוורא דגולגלת אושם התחלת הכל, וכל גליפו הוא מסט' דבוצינא (יהל אור). כל "חקיקה" היא בסוד כתר (בהגר"א על תז"ח כג ע"ד). חקק חקיקות האצילות מהעלם אל הגילוי כדבר הנחקק מבלי להעבירו (ד"א). פ"י חקיקת המדות בעצמותו ית'. א"ם (נ"א). בזהירות ניצוץ אור עליון מלשון רז"ל שרגא בטיהרא וכו' וכן תרגום של צהרים הוא טיהרא ורמז אל תוקף ההארה כאור המזהיר בצהרים (ד"א). אותיות ונקודות הן גופא ורוחא כמ"ש בז"ח שה"ש, וכל ענין רוחא הוא טהירו, וגופא חקיקא (יהל אור ח"ב טו ע"ג).

⁷ נמחק ציהל אור, וכמוקומו גורם את המוסגר.

⁸ הוא רדל"א, ביסוד הבינה דרדל"א כנ"ל ונק' טהירו כמ"ש בתז"ח בסופו טהירו דטהירו (יהל אור). כלומר העולם דקו וצמצום (הקדו"ש טז ע"א), והוא הרשימו הנשאר מאור א"ס (הקדו"ש טב ע"א). הטהירו הוא תוקף האור, ועי' בבהגר"א על תז"ח נ ע"א (כללים ח"א מב ע"ב).

בראשית

בוצינא דקרדינותא¹ >ו-נפיק גו סתים דסתמו (מרישא) [מרוא²] דאיין סו"ף³ קוטרא⁴ בגולמא⁵ נעיין⁶ בעזקא⁷ לא חוור ולא אוכם לא סומק ולא ירוק ולא גוון כלל⁸ כד [מדיד נ"א הדר]⁹ משיחא עביד גוונין לאנהרא לגו בגו בוצינא נפיק [נ"א ונפיק] חד נביעו דמניה אצטבעו גוונין לתתא סתים גו סתימין <דרוא> (מרוא) דאיין סו"ף¹⁰ בקע ולא בקע אורא דיליה לא אתיידע¹¹ כלל עד דמגו דחיקו דבקיעותיה¹² נהיר נקודה חדא¹³ סתימא עלאה בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל ובגין כך אקרי ראשית מאמר¹⁴ קדמאה דכלא¹⁵ והמשכילים יזהירו¹⁶ כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים כככבים לעולם ועד¹⁷ (דניאל יב ג) זהר סתימא¹⁸ דסתימין בטש אורא דיליה¹⁹ >נ"א

בגולם נעוץ בטבעת, לא לבן ולא שחור ולא אדום ולא ירוק ולא צבע כלל. כשמדד (כשחזר) מדידה, עשה צבעים להאיר, לפנים בתוך הנר, יצא (ויצא) מעיין אחד שממנו נצבעו הצבעים למטה, סתום תוך הסתומים של סוד האין סוף, בקע ולא בקע את האויר שלו לא נודע כלל, עד שמתוך דחק הבקיעה שלו מאירה נקודה אחת סתומה עליונה אחר אותה נקודה לא נודע כלל, ולכן נקראת ראשית, המאמר הראשון של הכל.

"והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד". זהר נסתר הנסתרים הכה באויר שלו, שהגיע

¹ עי' דרך אמת בסוף הספר. ז"ל ספר הפרדס פ"ז וכלי' פי' בוצינא דקורדניתא הזוהר גפרית והכוונה כי האור העליון שהוא בכתר ונאחז בו כמו גפרית שהאור נאחז ויש גורסים דקורדנא על רוב העלמו. עכ"ל (של"ה).

² נתנית הטיפה דאבא בגו אמא בחשאי ובצניעות שההוא אורא נקרא צניעו כנ"ל, ולידה מאימא בקולי קולות וז"ש רזא כל סוד בלחש וכמ"ש (חגיגה יד ע"א) דברים שנתנו בלחש וכו' ולכן אורא דגנוז בגו יסוד דחכמה דרדל"א הוא רזא דא"ס והחכמה הוא א"ס (יהל אור).

³ כנ"ל דבוצינא הוא יסוד הבינה ומתגלה בגלגלתא בטלא דבדולחא שלכן אלה לחיי עולם וכו' ואורא שנקרא אין, גנוז גו קרומא דאורא בגלגלתא, ואתפשטותא דאורא הוא מיסוד דחכמה דרדל"א וחכמה הוא נק' א"ס כנ"ל וכל יסוד דזכורא שגנוז גו יסוד דנוק' ובו גנוז האורא בכל יסוד דזכורא ובכל יסוד דנוק' הבוצינא וכו' (יהל אור).

⁴ פי' עשן (הערת הזוהר).

⁵ קוטרא - הוא יסוד שנקרא קשר, וכו': בגולמא - הוא חכמה שנקרא גלם (בהגר"א בתיק"ז כ ע"ג).

⁶ פי' שאין בו תפיסה (רח"ו).

⁷ קשור ניצוץ הנזכר בגולם שהוא אות י"ד צורת ניצוץ וגם הוא צורת גולם שתוכל לצייר ממנו כל אות שתרצה כגולם הזה בלא צורה ומוכן לכל צורה שתרצה לצייר בו (ד"א). והוא יסוד אבא שנקשר ביסוד אמא (בהגר"א על ס"י ד ע"א), והוא האות י' שבאחורי האות א' (פת"ש גדלות דז"א כא), ועי' בהגר"א על תז"ח כד ע"ב. "עזקא" הוא סוד רשימו המקיף שהוא סוד הצמצום שמשם שורש הכלים חיצוניות העולמות, וקוטרא הנ"ל הוא י"ד בסוד הפנימיות המאירה מן הקו הנמשך תוך הרשימו (פת"ש פנימיות וחיצוניות, פתח ג').

⁸ כלומר שהוא הגוון החמישי רמוז בקוצו של י"ד (בהגר"א על תז"ח כ ע"ב).

⁹ מדה (ד"א). פי' כד מדיד היסוד שהוא נקרא אמה וצריך ביחוד גבורה לירות חצים. הרמד"ל (נ"א). בכחה לעשות זאת מכח שרשה שבגבורה דעתיק (בהגר"א על ס"י ב ע"א).

¹⁰ בראשית י"ז ע"ב (ד"א). כלומר התגלות אור המלכות דא"ס בחוט דאור א"ס (כללים ח"ב נו ע"א).

¹¹ אינו מושג (ד"א).

¹² לעיל ב' ע"א (ד"א).

¹³ חכמה (רח"ו).

¹⁴ חכמה (רח"ו).

¹⁵ עיין בסוף הספר סי' א' מה שחסר כאן (הערת הזוהר). עי' אריכות במאמרי רשב"י, וביהל אור (ב' מהדורות), ועי' אריכות בכללים כלל יד ענף ב'.

¹⁶ עי' זוהר הרקיע כא ע"א.

¹⁷ והמשכילים עד כאן ל"ל בעמוד ז' קודם והמשכילים (הגהות הגר"א).

¹⁸ כתר (רח"ו).

¹⁹ לשון הכאה והוא רמז אל תוקף זריחת האור שמכה בלטישת אורו למטה (ד"א). אין זיווג ממש מכתר עם חכמה אלא רק התלהטות וזוהרי אור המזהירים מזה לזה ונקרא בשם בטישו שהוא זיווג נעלם (בהגר"א על ספד"צ יג ע"א) שכן הוא אינו זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (ביאורים ח"ב פב ע"ג) ועי' בהגר"א על תז"ח

בראשית

ולא הגיע, (נ"א והאיר) בנקודה (באור) זו, ואז התפשטה הראשית הזאת, ועשה לו היכל לכבודו ולתשבחתו (כבוד להיכלו ולתשבחתו, נ"א ולכבודו ולהיכלו ולתשבחתו), שם זרע זרע קודש להוליד לתועלת העולם, וזה סוד "זרע קודש מצבתה". זהר, שזרע זרע לכבודו, כמו זרע המשי הזה של ארגמן טוב שמתכסה לפניו ועושה לו היכל שהיא תשבחתו ותועלת לכל. בראשית הזו ברא אותו סתום שלא נודע להיכל הזה. היכל זה נקרא אלהים, וסוד זה "בראשית ברא אלהים".

דמטי ולא מטי נ"א ואנהיר¹ בהאי נקודה² <ס"א נהורא> [ואנהו בהאי] וכדין אתפשט³ האי ראשית⁴ ועביד ליה [היכלא ליקריה ולתושבחתיה⁵ נ"א וליקריה ולהיכליה ולתושבחתיה] (יקרא להיכליה ולתושבחתיה) תמן זרע⁷ זרעא [דקודשא] לאולדא לתועלתא דעלמא⁸ ורזא דא (ישעיה ו יג) זרע קדש⁹ מצבתה¹⁰ זהר¹¹ דזרע זרעא ליקריה כהאי זרעא דמשי דארגון טב דאתחפי לגו¹² ועביד ליה היכלא דאיהו תושבחתא דיליה ותועלתא דכלא בהאי ראשית¹³ ברא ההוא סתימא¹⁴ דלא אתידע להיכלא דא¹⁵ היכלא דא אקרי אלהי¹⁶ ורזא דא בראשית ברא אלהי¹⁷ (בראשית א א)

זהר דמניה¹⁸ כלחו מאמרות אתבריא¹⁹ ברא דאתפשטתא דנקודה²⁰ דזהר סתים דא אי בהאי

זהר שממנו כל המאמרות נבראו בסוד התפשטות של הנקודה של הזהר הסתום הזה. אם בזה כתוב "ברא", אין תמיהה, שכתוב "ויברא אלהים את האדם בצלמו". זהר זה סוד בראשית, הראשון של הכל,

-
- יח ע"ב ד"ה כד אתפשט. עי' בבהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א בענין ג' החכמות. והוא בסוד כתר כלומר אורא עלאה שבא"א שהוא שורש אבא (ביאורים ח"ב פב ע"ג).
- ¹ בראשית י"ו ע"ב (ד"א). עי' נח סה ע"א וכללים כלל טו ענף ח' אריכות בעניין זה, והיינו שהמה בבחי' רצוא ושוב שאינו מסתלק לגמרי (הקדו"ש סד ע"ג), ועי' ע"ח שער אח"ף פרק ב'.
- ² חכמה (רח"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג). כלומר שיוצא מרדל"א טורנא ובטש גו מוחא (בהגר"א ספד"צ יז ע"א ד"ה האי מתקלא).
- ³ איתפריט (הגהות הגר"א).
- ⁴ חכמה (רח"ו).
- ⁵ "ועבד ליה היכלא ליקריה ולתושבחתיה" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "ועבד ליקריה היכלא לתושבחתא".
- ⁶ דהיינו שכל מציאות אמא הוא רק על ידי אבא. ועי' עוד אד"ז רפט ע"ב, רצ"א ע"ב, תיקו"ז תיקון י"ח סמוך לסופו, לקמן לח ע"א, וקע"ב ע"א, רנא ע"א סי' ב' שם (דע"ה ח"א יא ע"א).
- ⁷ ז"א (רח"ו).
- ⁸ מלכות (רח"ו).
- ⁹ ת"ת (רח"ו).
- ¹⁰ ה' דייקא (רח"ו).
- ¹¹ יסוד אבא (רח"ו).
- ¹² שמתכסה ומתעלם לפניו (ד"א).
- ¹³ בחכמה (רח"ו).
- ¹⁴ כתר (רח"ו).
- ¹⁵ בינה (רח"ו).
- ¹⁶ בינה הו"ה בניקוד אלהים (רח"ו).
- ¹⁷ עי' אריכות ביהל אור.
- ¹⁸ אבא (רח"ו).
- ¹⁹ בסוד כולם בחכמה עשית (רח"ו).
- ²⁰ דאתפשט להאי גיסא ואתעביד י' כגוונא דא י' וזהו התפשטות חכמה בהוצא לאור הבינה (רח"ו). חכמה (רח"ו). עי' יהל אור.

בראשית

שמו אהי"ה, שם קדוש חקוק בצדו, (מאיר בחקיקה, ונ"א מאיר) אלהים, חקוק בעטרה (בחקיקת העטרה) אש"ר היכל נסתר וגנוז, הראשית של סוד של ראשית אש"ר רא"ש שיוצא מראשית. וכאשר

כתיב ברא¹ לית תוהא² דכתיב (בראשית א יז) ויברא אלהי"ם³ את האדם⁴ בצלמו⁵ זהר [רזא] דא בראשית קדמאה דכלא [שמיה] אהיה שמא קדישא⁶ גליפא (בסטרוי) [נ"א נהיר ונ"א בגולפא נהיר] אלהי"ם⁷ גליפא בעיטרא [נ"א בגולפא דעיטרא] אש"ר היכלא טמיר וגניז שריאותא⁸ דרזא דראשי"ת אש"ר רא"ש¹⁰ דנפיק מראשית¹¹ וכד

טו/ב

אתתקן לבתר נקודה¹² והיכלא¹³ (בסדרא) כחדא¹⁴ כדין בראשית¹⁵ כליל (ראשית) ראשיתא¹⁶ עלאה בחכמתא לבתר¹⁷ אתחלף גוון ההוא היכלא [נ"א ומיניה אתחדש היכלא ואקרי בית¹⁸] (ואקרי בית) >ואקרי בית נ"א ומיניה אתחדש היכלא< ונקודה¹⁹ עלאה אקרי רא"ש כליל דא בדא ברזא בראשית²⁰ כד איהו כלל אחדא בכללא חדא עד לא הוי ישובא בביתא כיון דאזרע לתקונא דישובא²¹ כדין אקרי אלהי"ם טמירא סתימא

זהר סתים²² וגניז כד בנין [נ"א עד דבנין] בגויה לאולדא וביתא קיימא בפשיטו דתקונא

התתקן לאחר הנקודה וההיכל (בסדר) כאחד, אז בראשית כולל ראשית עליונה בחכמה. אחר כך התחלף צבע אותו ההיכל ונקרא בית. (וממנו התחדש ההיכל) נקודה עליונה נקראת רא"ש, כלול זה בזה בסוד בראשית. כשהכל הוא יחד בכלל אחד, טרם היה ישוב בבית, כיון שנזרע לתיקון הישוב, אז נקרא אלהים גנוז ונסתר.

זהר נסתם וגנוז כשבנים (עד שבנים) בתוכו להוליד, והבית קיים, בפשיטות של

¹ פי' שמדבר בבינה (רח"ו).

² אין תמיה (ד"א). ר"ל אם אפילו במקום גבוה דאצילות כזה כתיב ברא ל' בריאה א"כ אין לתמוה ג"כ מ"ש ויברא אלקים דקאי נמי על עולם אצי' ואע"ג דכתיב לישנא דבריאה. ז"ח (נ"א).

³ אמא (רח"ו).

⁴ ז"א (רח"ו).

⁵ שהוא בריאה (רח"ו). עי' בחייט דף קלו ע"א (של"ה).

⁶ בחכמה בסוד טיפת הזרע (רח"ו). פי' אל"ף ה"א יו"ד ה"א אותיות אחרונות פאד"א גי' אלקים פ"ו. הרש"ב (נ"א). עי' ביאורים ח"א לו ע"א די שג' שמות אהי"ה: בחי' אבא, בחי' אימא ותחילת האצילות דזו"ן.

⁷ בינה (רח"ו).

⁸ ס'רותיה (אור יקר).

⁹ התחלה (ד"א). תקונים תקון ל"ח וזוהר אחרי מות ס"ה (ד"א).

¹⁰ בינה (רח"ו). עי' תיקו"ז פח ע"ב וע"ח שער ט"ז פ"ב.

¹¹ חכמה (רח"ו).

¹² חכמה (רח"ו).

¹³ ובינה (רח"ו).

¹⁴ פנים בפנים (רח"ו).

¹⁵ חכמה (רח"ו).

¹⁶ בינה (רח"ו).

¹⁷ כסדרא כחדא כדין אתחלף, ומש"כ כלאשית עד לבתר נמחק (הגהות הגר"א).

¹⁸ בינה (רח"ו).

¹⁹ נקודה (לפ"ו).

²⁰ ר"ל נוטריקון בראשית הוא בית רא"ש. א"ם (נ"א).

²¹ כיון שנזרע לתקון הישוב (ד"א).

²² בינה (רח"ו).

בראשית

דאינון זרע קדש ועד לא אתעדיאת ולא אתפשט פשיטו דישובא לא אקרי אלהים אלא כלא בכללא בראשית¹ לבתר דאתתקן בשמא² דאלהים אפיק אינון תולדין³ מההוא זרעא דאזרע ביה מאן ההוא זרעא אינון אתוון⁴ גליפן רוא דאורייתא דנפקו מההיא נקודה⁵ ההיא נקודה⁶ זרע בגו ההוא היכלא⁷ רוא [נ"א זרעא]⁸ דתלת נקודין⁹ חל"ם שור"ק חיר"ק¹⁰ ואתכלילו דא בדא ואתעבידו רוא חדא קו"ל¹¹ דנפיק בחבורא חדא¹² בשעתא דנפק¹³ נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתוון דכתיב (בראשית א א) א"ת השמי"ם קול ובת זוגו האי קול דאיהו שמים¹⁴ איהו אהי"ה בתראה¹⁵ זהר דכליל כל אתוון¹⁶ וגוונין כגוונא דא¹⁷ [נ"א זרעא]

עד הכא יהו"ה¹⁸ אלהינ¹⁹ יהו"ה²⁰ אלין תלתא דרגין לקבל רוא דא עלאה בראשית ברא אלהים²¹ בראשית רוא קדמאה²² ברא רוא סתימא²³ לאתפשטא מתמן כלא אלהים²⁴ רוא לקיימא כלא לתתא את השמים דלא לאפרשא

תיקון של אותם זרע קודש. וטרם שהוסרה ולא התפשטה התפשטות הישוב, לא נקרא אלהים, אלא הכל בכלל של בראשית. אחר שהתתקן בשם של אלהים, הוציא אותם תולדות מאותו זרע שנזרע בו. מי הוא אותו זרע, אלו אותיות חקוקות סוד של התורה שיצאו מאותה נקודה. אותה הנקודה זרעה בתוך אותו היכל סוד (זרע) של שלשה נקודות, חול"ם, שור"ק, חיר"ק. ונכללו זה בזה ונעשו סוד אחד. קו"ל שיוצא בחבור אחד. בשעה שיוצא, יוצאת עמו בת זוגו שכוללת כל האותיות, שכתוב "א"ת השמי"ם" קול ובת זוגו, הקול הזה שהוא שמים, הוא אהי"ה אחרון. זהר שכולל כל האותיות והצבעים כדוגמת (זרע) זה.

עד כאן, יהו"ה אלהינו יהו"ה, אלו שלש דרגות כנגד הסוד הזה העליון "בראשית ברא אלהים". "בראשית" סוד ראשון. "ברא" סוד סתום להתפשט משם הכל. "אלהים" סוד לקיים הכל למטה. "את השמים" שלא להפרידם זכר ונקבה כאחד. א"ת, כשלוקח האותיות כולם, הכלל של כל האותיות הם

¹ רא"ש ב"ת (רח"ו).

² בלק ר"ב (הערת הזוהר).

³ זר"נ (רח"ו).

⁴ ר"ל כ"ב אותיות התורה. א"ם (נ"א).

⁵ או"א י"ה (רח"ו).

⁶ חכמה (רח"ו).

⁷ בינה (רח"ו).

⁸ מנחת יהודה דף קל"ו (ד"א).

⁹ חל"ם חסד המחלים גופו של אדם חיריק הוא הפחד המחריק שיניהם של רשעים. שורק הוא הת"ת מקום המדות חייט קלו ע"א (ד"א). דבר זה צריך ישוב. מא"ן (נ"א).

¹⁰ הם סוד חב"ד (רח"ו). עי' תיקו"ז ח סע"א.

¹¹ ת"ת שיצא מן המלכות (רח"ו).

¹² במלכות (רח"ו).

¹³ ז"א (רח"ו).

¹⁴ ז"א (רח"ו).

¹⁵ עי' ביאורים ח"א לו ע"א די ש' ג' שמות אהי"ה: בחי' אבא, בחי' אימא ותחילת האצילות דזו"ן.

¹⁶ ת"ת (רח"ו).

¹⁷ תרומה קסא ע"ב ומנחת יהודה רו ע"ב וע"ג ע"ד (ד"א).

¹⁸ אבא (רח"ו).

¹⁹ אמא (רח"ו).

²⁰ כתר (רח"ו).

²¹ [חב"ד] (חכמה כתר בינה) (רח"ו).

²² חכמה (רח"ו).

²³ חסד בבחי' היותה סתומה עדיין (רח"ו).

²⁴ בינה אחרי התפשטו' (רח"ו).

בראשית

ראש וסוף. אחר כך מתווסף ה"א להתחבר כל האותיות עם ה"א, ונקרא את"ה, ועל זה "ואת"ה מחיה את כולם".
לון דבר ונוקבא¹ כהדא א"ת² כד נטיל אתוון כלהון כללא³ דכלהו אתוון אינון רישא וסופא לבתר אתוסף ה"א לאתחברא כלהו אתוון בה"א ואתקרי את"ה ועל דא (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כלם

את רזא אדני והכי אקרי השמים דא יהו"ה⁴ רזא עלאה וא"ת תקונא דכר⁵ ונוקבא וא"ת רזא ויהו"ה וכלא חד הארץ דא אלה"ם (ו) <בגוונא⁶ > [בגוונא] עלאה למעבד פירין ואיבין⁷ שמא דא כלילא בתלת דוכתי ומתמן אתפרש שמא דא לכמה סטריין⁸ עד הכא רזא דסתרא דסתריין דגליף⁹ ובני וקיים בארע סתים בסתרא דחד קרא מכאן ולהלאה¹⁰ בראשית בר"א שי"ת מקצה השמים ועד קצה השמים שית סטריין דמתפשטן מרזא עלאה¹¹ באתפשטותא דברא מגו [נ"א משלש נקודות] נקודה קדמאה ברא¹² אתפשטותא דחד נקודה [נ"א מגו] דלעילא והכא אנליף רזא שמא דארבעין ותרין אתוון¹³

והמשכילים¹⁴ יזהירו (דניאל יב ג) כגוונא דתנועי [נ"א דטעמי] דמננני ובגוונא דלהון אזלין אבתריהו אתוון ונקודי ומתנענען אבתריהו

"את" סוד אדני, וכך נקרא. "השמים" זה יהו"ה סוד עליון. "ואת" תיקון זכר ונקבה, "וא"ת" סוד ויהו"ה, והכל אחד. "הארץ" זה אלהים כדוגמת עליון, לעשות פירות. שם זה כלול בשלשה מקומות, ומשם נפרד שם זה לכמה צדדים. עד כאן סוד של סתר הסתרים שחקק ובנה והעמיד בדרך סתום, בסתר של פסוק אחד. מכאן והלאה. "בראשית", ברא שי"ת, מקצה השמים ועד קצה השמים, ששה צדדים שמתפשטים מסוד עליון בהתפשטות (משלש נקודות) שברא מתוך נקודה ראשונה. ברא התפשטות של (מתוך) נקודה אחת שלמעלה. וכאן נחקק סוד השם של ארבעים ושתיים אותיות. "והמשכילים יזהירו", כדוגמת תנועות (טעמים) שמנגנות, ובניגון שלהם הולכים אחריהם אותיות ונקודות ומתנענעים אחריהם, כמו חיילים אחרי מלכם. הגוף

¹ ת"ת ומלכות (רח"ו).

² ר"ל דמלת את הוא מאלף עד תיו. א"ם (נ"א).

³ פקודי רלד (הערת הזוהר).

⁴ טעם שפרצוף ז"א מכונה "שמים" הוא כמ"ש הגר"א באד"א פ' בראשית בביאור מילת שמים, שהוא מלשון שם, ותיבת "שם" קאי על גבוה מכל גבוה שאי אפשר להגיע שם לשום בריה. ונקרא "שמים" בלשון רבים, משום שהוא כולל את כל מה שתחתיו והכל נשרשים שם, שכן הוא היסוד לכל נמצא ושורש לכל נברא וסיבת כל הסיבות (ביאורים ח"א סא ע"ד).
⁵ דלכר (לפ"ו).

⁶ [בינה המחברתם] בינה אחר התפשטות דכר ונוקבא ת"ת [רח"ו].

⁷ פירות וזרעי רמז על הנשמו' הנאצלות מתחת כסא הכבוד כמ"ש ממני פריך נמצא (ד"א).

⁸ אפי' הקליפות נק' אלהים אחרים (רח"ו).

⁹ דגליד (לפ"ו).

¹⁰ עי' בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

¹¹ יסוד אבא (רח"ו).

¹² אותיות אבר יסוד אבא (רח"ו).

¹³ תחלה היה זוג עליון דפה דא"א להוריד כח הטפה ההיא כלולה במ"ב זווגים. וכו' אמנם סוד הטפה כבר ידעת שהוא שם יה"ו, שהוא סוד חב"ד. והנה הטפה הזו כלולה מג' יה"ו של ע"ב מ"ה ב"ן, וכו'. אמנם יה"ו הראשון נעלם ביה"ו ב' של מ"ה שהוא בג' אמצעיות. אח"כ יורדין אלו ומתלבשים בשם יה"ו האחרון דב"ן, שהוא גימטריא מ"ב, והוא בג' אחרונות. וכו' ואמנם לפי שכולם מתלבשים ביה"ו האחרון שהוא מ"ב, לכן נקרא הטפה מ"ב זווגים (ע"ח שער הולדת או"א זול"ן פרק א'). מה שאמרו מ"ב זווגים יכולין אנו לפרשו מלשון זוג פ' שאלו המ"ב אתוון הם סוד הזוג אמנם הענין הוא שנודע שאין נקודה דלא אתכלילת בחברתה ימין בשמאל ושמאל בימין וא"כ הם מ"ב זווגים ר"ל כפולים שכל אחד הוא זוג אחד שהם שנים שנים (ע"ח דרושי מ"ד מ"ן דרוש יד).

¹⁴ עי' תיקר' ז ד ע"ב, ועיי"ש בגר"א: ר"ל, ועל האותיות ונקודות וטעמים נאמר והמשכילים.

בראשית

כהיילין בתר מלכיהון¹ גופא אתוון ורוחא² נקודי כלהו³ נטלי [במטלניהון] [במטלנון] בתר תנועי⁴ [נ"א טעמי] וקיימי בקיומיהו כד נגונא דטעמי נטיל נטלי אתוון ונקודי אבתרייהו כד איהו פסיק אינון לא נטלין וקיימי בקיומיהו והמשכילים יזהירו אתוון ונקודי כזהר נגונא דטעמי הרקיע אתפשטותא דנגונא כגון אינון דמתפשטי בפשיטו ואזלי בנגונא ומצדיקי הרבים אינון פסוקי דטעמי⁵ דפסקי⁶ במטלניהון [דבגיין] [ובגיין] כך אשתמע מלה⁷

יזהירו אתוון ונקודי ונהרין כחדא במטלנון ברזא דסתימו במטלנותא באינון⁸ שבילין סתימין⁹ מהאי אתפשט כלא¹⁰ והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע אינון קיימין וסמכין¹¹ דההוא אפריון¹² המשכילים אינון קיימין וסמכין עלאין דאינון מסתכלי בסכלתנו¹³ בכל מה דאצטריך ההוא אפריון וסמכין¹⁴ [רביין וסתרא] [רבים סותרא] <דביה סותרא> דא¹⁵ כמה דאת אמר [תהלים מא ב] אשרי משכיל אל דל¹⁶ יזהירו דאי לא יזהירו ולא נהרין לא יכלין לעיינא ולאסתכלא בההוא אפריון בכל מה דאצטריך כזהר הרקיע¹⁷ ההוא דקיימא

טז/א

אותיות, והרוח נקודות. כולם נוסעים במסעותיהם אחר התנועות (טעמים), ועומדים בקיומם. כשנגון הטעמים נוסע, נוסעות האותיות והנקודות אחריהם. כשהוא פוסק, הם אינם נוסעים ועומדים במקומם. "והמשכילים יזהירו", אותיות ונקודות. "כזהר", נגון הטעמים. "הרקיע", התפשטות הנגון כמו אלה שמתפשטים בהתפשטות והולכים בנגון. "ומצדיקי הרבים", אותם פיסוקי הטעמים שפוסקים במסעותיהם, שלכן נשמע הדבר.

יזהירו אותיות ונקודות, ומאירים כאחד במסעותם בסוד של סתר במסע, באותן שבילים סתומים. מזה מתפשט הכל. "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע", אותם עמודים ואדנים של אותו אפריון. "המשכילים" אותם עמודים ואדנים עליונים שהם מסתכלים בתבונה בכל מה שאותו אפריון צריך ואדנים שלו (שבו) הסתר הזה, כמו שנאמר "אשרי משכיל אל דל". "יזהירו", שאם לא יזהירו ולא מאירים, לא יכולים לעיין ולהסתכל באותו אפריון בכל מה שצריך. "כזהר הרקיע", אותו שעומד

¹ תקונים כד [כט ע"א] [הערת הזוהר].

² חכמה (רח"ו).

³ כל האותיות עם הנקודות אשר להם הם מתנענעים בהיותך מנענע אותם ע"י נגון הטעמים שיש לאותיות ודבר זה מבורר בפרס בשער הטעמים (ד"א).

⁴ בינה (רח"ו).

⁵ ת"ת (רח"ו).

⁶ פסיק שיש בטעמים שמפסיק בין תיבה לתיבה (ד"א).

⁷ ע"י כך נשמע הדיבור (ד"א).

⁸ (נ"א בלינון) כלינון (דפ"ו).

⁹ שהן ל"ב שבילין דנפקין מקוץ התחתון של יר"ד והן אותיות ונקודות (יהל אור).

¹⁰ ר"ל מהיר"ד זה שהוא סתימו, ועי' תז"ח עט ע"א [כא ע"ב - בוצינא דקרדינותא עביד משחתא במדידו וכו'] (יהל אור).

¹¹ נו"ה אבא (רח"ו). עמודים ואדנים (ד"א).

¹² מלכות (רח"ו), שעה"פ איכה). פי' אפריון דא היכלא דלתתא ועי' תרומה קכ"ז ע"א (ד"א). ר"ל ו"ק נקרא אפריון כשהם בכלל. והם נקראים עצי הלבנון. א"ם (נ"א).

¹³ בסוד היסוד (רח"ו).

¹⁴ (נ"א דביה) ליליה סתרא דל (דפ"ו).

¹⁵ עי' זוהר הרקיע כא ע"א.

¹⁶ [היסוד] משכיל בצרכי הדל שהוא מלכות (רח"ו).

¹⁷ ת"ת (רח"ו). היינו ת"ת העומד על נה"י. א"ם (נ"א). הוא בינה שעומדת על ה"ק, והוא יסוד דבינה שנקרא הרקיע, וממנה יוצא הדעת לר"ק, וזהו הנהר דנגיד ונפיק דלא פסיק, ולכן כינה אותו ע"ש בינה שבתוכה נגיד וממנה יוצא, וזהו זוהר הרקיע של הרקיע (יהל אור).

בראשית

ע"ג אינון משכילים¹ דכתיב ביה (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה² רקיע³ כעין הקרח הנורא זהר דההוא⁴ נהיר לאורייתא⁵ זהר⁶ דנהיר לאינון ראשי דההיא חיה ואינון ראשי⁷ אינון משכילים דנהרין⁸ תדיר ומסתכלן לההוא רקיע⁹ לההוא נהירו דנפיק מתמן ודא איהו נהירו דאורייתא¹⁰ דנהיר תדיר ולא פסיק¹¹

והארץ היתה תהו ובהו וגו' (בראשית א ב) היתה דייקא מקדמת דנא¹² תלנא גו מייא¹³ נפקא¹⁴ מינה זוהמא בההוא חילא דתלנא במייא ואקיש בה אשא תקיפא¹⁵ והוה בה פסולת ואתעדיאת¹⁶ ואתעבידת¹⁸ תה"ו (מאתר) [מדורא] דזוהמא¹⁹ קינא דפסולת²⁰ ובה"ו ברירו²¹ דאתבריר מגו פסולת ואתיישב בה חושך רזא²² דאשא תקיפא וההוא חושך²³ חפינא²⁴ על גבי [ההוא] תה"ו²⁵ על [גבי] ההוא פסולת²⁶ [ואתתקנת מיניה] [ואתתקף בה]²⁷

על גבי אותם המשכילים, שכתוב בו "ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא". זהר שמאיר לתורה, זהר שמאיר לאותם ראשים של אותה חיה, ואותם ראשים הם משכילים שמאירים תמיד, ומסתכלים לאותו רקיע לאותו האור שיוצא משם, וזהו אור התורה שמאיר תמיד ולא נפסק.

"והארץ היתה תהו ובהו וגו'", "היתה" דוקא, מקודם לזה, שלג בתוך המים, יצאה ממנה זוהמא באותו כח של שלג במים, והכה בה אש חזקה, והיתה בה פסולת, והוסרה ונעשתה "תהו" ממקום (מדור) הזוהמא, קן הפסולת, "ובהו" ברור שהתברר מתוך פסולת, והתיישב בה החושך, הסוד של אש חזקה, ואותו חושך כיסה על אותו תה"ו על גבי אותה פסולת והתתקנה ממנו.

¹ נ"ה (רח"ו).

² נ"ה (רח"ו).

³ יסוד (רח"ו). החיה מ' ראשי נה"י רקיע ת"ת. א"ם (נ"א).

⁴ הוא הדעת דנהיר ל"ק (יהל אור).

⁵ יסוד (רח"ו).

⁶ ת"ת (רח"ו).

⁷ נ"ה (רח"ו).

⁸ נ"ה (רח"ו).

⁹ ת"ת (רח"ו).

¹⁰ ת"ת (רח"ו).

¹¹ בינה ימא דאורייתא שהיא ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד (בהגר"א בתז"ח יז ע"ב ד"ה ומצדיקי).

¹² ר"ל בעולם התהו ששם ארעא אתבטלת (יהל אור).

¹³ גבורה חסד (רח"ו). שלג תוך המים (ד"א). עי' דע"ה ח"א ב ע"ד וכללים ח"ב צו ע"ג.

¹⁴ נפקו (יהל אור).

¹⁵ בוצינא דקרדינותא (רח"ו). הוא בוצינא הנ"ל, סוד הגבורות (יהל אור).

¹⁶ ר"ל והוסר הפסולת [לפי גרסתו - ואתעדין] (יהל אור).

¹⁷ ואתעדי (יהל אור).

¹⁸ הגהות הגר"א. @

¹⁹ מדור הזוהמא שהם הקליפות (ד"א).

²⁰ ר"ל שרש קין, קינא דמסאבותא (יהל אור).

²¹ גבורה (רח"ו).

²² כנ"ל, והוא אתקיף לתהו, ומינה אתתקנת ההוא פסולת (יהל אור).

²³ עי' ד"א בסוף הספר.

²⁴ לחפי (לפ"ו).

²⁵ בינה (רח"ו).

²⁶ כנס אותו פסולת שהוא הקליפה (ד"א).

²⁷ עי' אריכות בעניין זה ביהל אור. עי' דע"ה ח"א ג ע"א ועו ע"ד ועז ע"ב, וכן ח"ב פט ע"א.

בראשית

ורוח אלהים רוח קודשא¹ דנפיק מאלהיים חיים² ודא³ מרחפת על פני המים בתר דהאי רוח נשיב אבריר דיקון חד⁵ מגו ההוא פסולת⁶ כטיסא דזוהמא⁷ כד אבריר (ואצניף נ"א) ואצריף זמנא ותרין עד דאשתאר ההוא זוהמא דלית ביה זוהמא כלל כד האי תהו אבריר (ואצריף נפיק) (ואצניף) מניה (מלכים א יט יא) רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים⁸ ההוא דחמא אליהו אבריר בהו⁹ <ואצריף> (ואצניף) ונפק מניה רעש דכתיב (שם) ואחר הרוח רעש (ו) אבריר השך ואכליל ברזא דיליה אש דכתיב (שם יב) ואחר הרעש אש אבריר רוח ואתכליל ברזא דיליה¹⁰ קול דממה דקה

"ורוח אלהים", רוח הקודש שיצאה מאלהים חיים, וזו "מרחפת על פני המים". אחר שרוח זו נשבה, נבררה דקיקות אחת מתוך אותה פסולת, כמו שביב הזוהמא, כשנבררה (ונצנפה) ונצרפה פעם ופעמיים, עד שנשארה אותה זוהמא שאין בה זוהמא כלל, כשהתהו הזה נברר ונצרף, יצא ממנו "רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים", אותו שראה אליהו, נברר בהם ונצרף, ויצא ממנו רעש, שכתוב "ואחר הרוח רעש". ונברר החושך ונכלל בסוד שלו אש, שכתוב "ואחר הרעש אש". נברר הרוח ונכלל בסוד שלו "קול דממה דקה".

תהו¹¹ אתר דלית ביה גוון¹² ולא דיוקנא ולא אתכליל ברזא דדיוקנא השתא איהו בדיוקנא כד מסתכלן ביה לית ליה דיוקנא כלל¹³ לכלא אית לבושא לאתלבשא בר האי (דאתחזי ביה וליתיה כלל ולא הוי) בהו¹⁴ להאי אית ליה ציורא ודיוקנא אבני¹⁵ (משקעין) [דמשתקעין] גו גליפא [נ"א קליפה] דתהו¹⁶ נפקי גו גליפא דמשקען תמן ומתמן משכי תועלתא לעלמא בציורא דלבושא¹⁷ משכי תועלתא מעילא לתתא

"תהו" הוא מקום שאין בו צבע ולא דמות ולא נכלל בסוד הדמות, עכשיו הוא בדמות, וכשמסתכלים בו אין לו דמות כלל. לכל יש לבוש להתלבש פרט לזה (שנראה בו ואיננו כלל ולא היה). "בה"ו" יש לו ציור ודמות, אבנים שקועות בתוך החקיקה (קליפה) של תהו, יוצאים מתוך חקיקה השקועה שם, ומשם מושכים תועלת לעולם בציור של לבוש, מושכים תועלת מלמעלה למטה, ועולה ממטה למעלה. ועל זה הם נקובים ולחים, אלה תלויים באויר. לפעמים תלויים באויר שעולים משם למעלה, ולפעמים הם מתחבאים ביום המעונן, ומוציאים מים מתוך התהום להזין

¹ הוא י' של השם, כנ"ל, חכמה שנקרא קודש (יהל אור).

² וד"ש ס"י (פ"א מ"ט) אחת רוח אלקים חיים (יהל אור).
³ "איהו" נוסף ביהל אור.

⁴ דמניה אתתקנו החסדים (יהל אור).

⁵ דקות אחד (ד"א). תהו הוא ה' אחרונה, ובה שם אדניי (יהל אור).

⁶ לשון בורר החסדים מן הדינים (ד"א).

⁷ כעפירת הזוהמא שהוא שט ומעופף וצף על פני הקדרה שמבשלים בו אצל האש ואותו זוהמא מסלקים מהקדרה מעט מעט עד שלא נשאר בו זוהמא כלל אף כן הענין בקליפות החיצונו' (ד"א).

⁸ צו ל ע"א (הערת הזוהר).

⁹ ועי' ח"ב רג ע"א (לש"ו).

¹⁰ יתרו פא ע"ב ותיקון לח (הערת הזוהר).

¹¹ גי' תהו בינה דבר המתהא בני אדם שאין בו ממש בוהו בחסד דבר שיש בו ממש ב"ו ה"ו דבר המלביש את התוהו (ד"א).

¹² כנ"ל דלית לה מגרמה כלום, והוא עפר שמתפעלת מג' אמ"ר (יהל אור).

¹³ ת"ת (רח"ו).

¹⁴ חסד (רח"ו).

¹⁵ ז' אבני בנין (רח"ו).

¹⁶ חותם יסוד הבינה (רח"ו).

¹⁷ מלכות (רח"ו).

בראשית

את התה"ו משם, שהרי אז שמחה ושטות שמתפשט התהו בעולם.
וסלקי מתתא לעילא ועל דא נקובין¹ ומפולמין² הני תליין באוירא³ לזמנין תליין באוירא⁴ [דסלקי מתמן לעילא⁵] לזמנין מטמריין⁶ ביומא דעיבא⁷ ומפיקי מייין⁸ [מ]גו תהומא⁹ לאתזנא תה"ו מתמן דהא כדין הדוה ושטותא¹⁰ דקא¹¹ אתפשט תהו בעלמא¹²

חשך¹³ הוא אשא אוכמא תקיף כגון אשא סומקא תקיף בחיוו אשא ירוקא תקיף כצויר¹⁴ אשא חיוורא [כגון] דכליל כלא חשך תקיף בכל אשין ודא אתקיף לתה"ו חשך הוא אשא ולא איהו אשא חשוכא בר כד אתקיף לתהו ורוא דא (בראשית כז א) ותכהינה¹⁶ עיניו מראות [ויקרא את עשו] וגו' חשך פני רע דאסבר אנפין לרע וכדין אקרי חשך דשרי עליה לאתקפא ליה ורוא דא וחשך על פני תהום (בראשית א ב)¹⁷

רו"ח הוא קול¹⁸ דשארי על בהו¹⁹ ואתקיף ליה ואנהיג ליה בכל מה דאצטריך ורוא דא (תהלים כט ג) קול יהו"ה על המים וכן רוח אלהים מרחפת על פני המים אבנין משקען גו תהומי דנפקי מייא מנהון ועל דא אקרין²⁰ פני [המים] (תהום) רוח אנהיג ואתקיף לאינן פנים פני

חושך, הוא אש שחורה חזקה בצבע אש אדומה חזקה במראה אש ירוקה חזקה בצויר אש לבנה, כצבע שכולל הכל. חושך חזק בכל האשים, וזה מחזק את התה"ו. חושך הוא אש, ואיננו אש חשוכה, פרט למתי שמחזקת את התהו, וזה סוד "ותכהינה עיניו מראות ויקרא את עשו וגו'". חושך פני רע שמסביר פנים לרע, ואז נקרא חושך, ששורה עליו לחזק אותו, וזהו סוד "וחושך על פני תהום".

רו"ח, הוא קול ששורה על בהו, ומחזק אותו ומנהיג אותו בכל מה שצריך, וזה סוד "קול ה' על המים", וכן "רוח אלהים מרחפת על פני המים". אבנים שקועות בתוך התהומות שמהם יוצאים מים, ועל זה נקראו פני המים רוח מנהיגה ומחזקת לאותם פנים. פני תהום, זה כראוי לו וזה

¹ נקיבן (יהל אור).

² נקובים שיכולים המים עליונים לילך דרך נקיבתו וע"י תמידת הליכות המים דרך שם נעשים האבנים ההם בריאים וחזקים (ד"א). פי' לחים במיין נוקבין. הרש"ב (נ"א). ידוע כי ז"א ונוק', הן קול ודבור דנפקין מן שופר, בינה. פי' כי בדבר ה' שמים נעשו, והכל במאמר פיו, כי הנוק' שהוא דבר ה' היא עושה כל הפעולות כידוע (יהל אור).

³ בת"ת מתגלי' החסדים (רח"ו).

⁴ היינו כי הרפה תלייא באוירא ע"ג האות כזה **ב** (יהל אור).

⁵ מתתא לעילא (רח"ו).

⁶ והוא דגש ורפה, רפה ע"ג האות באוירא, ודגש בתוך האות מטמרן (יהל אור).

⁷ ביום המעונן ורמז ליום שהדין שולט בו (ד"א).

⁸ והנה כ"ז בעולם התהו, שאז יצאו כולם בסוד הנוק', מלכות דכל א' מהו"ק נפש, והוא דיבור, ואז היו כולם בסוד דיבור כ"ב אותיות (יהל אור).

⁹ יסוד דאבא (רח"ו).

¹⁰ "חדוה וטטותא" נמחק כהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "אתפפוטתא".

¹¹ (נ"א ושעתה) לקא (נ"א ללא) (לפ"ו).

¹² קלי' (רח"ו).

¹³ גבורה (רח"ו).

¹⁴ פקודי רמג ותרומה קכח (הערת הזוהר).

¹⁵ גוון (לפ"ו).

¹⁶ כאן שייך מה שבסוף הספר סימן למ"ד (הערת הזוהר).

¹⁷ עי' אריכות ביהל אור.

¹⁸ הוא י' של השם דאתקיף לו' (יהל אור).

¹⁹ עי' מבו"ש שער ב' ח"ג פ"ח ועי' זוהר הרקיע דף נו ע"ב (לש"ו).

²⁰ פני המים (רוח אנהיג ואתקיף לאינן פנים פני המים) ודא (של"ה).

בראשית

[תהום] (המים) (ו)דא כמה דאצטריך ליה [ודא]
<כמה דאצטריך ליה> תה"ו עליה שריא שם¹
שד"י² בה"ו עליה שריא שם צבאו"ת³ חשך עליה
שריא שם אלהי"ם רוח עליה שריא שם יהו"ה⁴
רוח חזק מפרק הרים [לא ברוח יהו"ה] וגו'
(מלכים א יט יא) [שמא] דא לא הוי ביה דהא
שד"י שלמא [עליה] ברזא [דסתרא] דתהו⁵ ואחר
הרוח רעש לא ברעש יהו"ה דהא שם צבאות
שלמא ביה ברזא דבהו ועל דא אקרי בהו רעש
דלאו איהו בלא⁶ רעש ואחר הרעש אש (וגו') לא
באש יהו"ה דהא שמא דאלהי"ם שלמא ביה
מסטר דחשך ואחר האש קול דממה דקה הכא
אשתכח שם יהו"ה ארבע פרקיין הכא דאינון
פרקי גופא⁷ ואברין ידיען דאינון ארבעה⁸ ואינון
תריסר והכא שמא⁹ גליפא דתריסר אתוון¹⁰
דאתמסר¹¹ לאליהו במערה¹²

טז/ב

ויאמר אלהי"ם יהי אור ויהי אור (בראשית א
ג) מהכא איהו שירותא¹³ לאשכחא גניזין¹⁴ היך
אתברי עלמא בפרט¹⁵ דעד¹⁶ הכא הוה בכלל¹⁷
ובתר אתהדר כלל למהוי¹⁸ כלל ופרט וכלל¹⁹ עד
הכא הוה כלל תליא באוריא²⁰ מרזא דאין סוף

כראוי לו. תה"ו, עליו שורה שם שד"י. בה"ו,
עליו שרוי שם צבאו"ת. חושך, עליו שרוי
שם אלהים. רוח, עליה שרוי שם יהו"ה.
"רוח חזק מפרק הרים לא ברוח ה' וגו'", שם
זה אין בו, שהרי שד"י שולט עליו בסוד (של
סתר) התהו. "ואחר הרוח רעש לא ברעש
ה'", שהרי שם צבאות שולט בו בסוד הבהו,
ועל כך נקרא הבהו רעש, שאינו בלא רעש.
ואחר הרעש אש, לא באש ה', שהרי שם
אלהים שולט בו מצד החושך. ואחר האש
קול דממה דקה. כאן נמצא שם יהו"ה.
ארבעה פרקים כאן, שהם פרקי הגוף
ואיברים ידועים של אותם ארבעה, והם
שנים עשר, וכאן שם חקוק של שתיים
עשרה אותיות שנמסר לאליהו במערה.

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור", מכאן
היא ההתחלה למצא גנזים איך נברא
העולם בפרט, שעד כאן היה בכלל, ואחר כך
חזר הכלל להיות כלל ופרט וכלל. עד כאן
היה הכל תלוי באויר מסוד אין סוף. כיון
שהתפשט הכח בהיכל העליון, הסוד של

¹ ואלו השמות שולטים על הקליפות וענין השמות ויקרא י"א (ד"א).

² כבאות (יהל אור).

³ קדי (יהל אור).

⁴ הוא שורש הרוח שבז"א דאצילות (הקדו"ש מב ע"ב).

⁵ ברזא (דסתרא) דתהו (של"ה).

⁶ ר"ל המטר (יהל אור).

⁷ אברי הגוף (ד"א).

⁸ ב' שוקיים וב' דרועין ב' יריכין וב' אצילי וב' ידיים, וב' רגלים. בפרטם י"ב, ובכללם ד', ב' ידיים וב' רגלים

(רח"ו).

⁹ עי' השמטות סי' כו (הערת הזוהר).

¹⁰ היינו ג"פ הוי"ה דכתיבי בהני קראי. א"ם (נ"א).

¹¹ שם זה שולט באויר ובו היה אליהו ז"ל טס עיין ויקהל ר"א ע"א ושם זה הזכיר מרע"ה בתוך הענן

להבריח את קמואל כנז' פ' בשלח צה ע"א ושלח לך קעב ע"ב (ד"א). צ"ל בשלח דף נח (לש"ו).

¹² מה שנדפס כאן בדפוס מנטובה קרימונא לובלין וכתיב אפריון וכו' עד סתימין דלא אתגלין לפנינו הוא

לקמן בדף כט ע"א ודף ל ע"ב (הערת הזוהר).

¹³ עי' זוהר הרקיע.

¹⁴ למצוא אוצרות וסודות עליונות (ד"א).

¹⁵ מלכות (רח"ו).

¹⁶ עי' זוהר הרקיע.

¹⁷ אמא (רח"ו).

¹⁸ תקונים תקון מ"א ובמנחת יהודה י"ב ע"א וכ"ז סוף ע"א בזוהר ואתחנן רס"ד ע"א (ד"א).

¹⁹ בינה מלכות ת"ת (רח"ו).

²⁰ יסוד אבא (רח"ו).

בראשית

אלהים, כתוב בו אמירה, "ויאמר אלהים", שהרי למעלה לא כתוב בו אמירה בפרט. ואף על גב שבראשית הוא מאמר, אבל לא כתוב בו ויאמר. שהרי "ויאמר" הזה הוא עומד לשאול ולדעת. ויאמר, הוא כח שהתרומם והרמתו בחשאי, מסוד שאין סוף בסוד (בראש) המחשבה. "ויאמר אלהים" עכשיו הוליד אותו ההיכל ממה שהוסר מזרע של קודש, והוליד בחשאי. וההוא שנולד נשמע בחוץ, מי שהוליד אותו, הוליד בחשאי שלא נשמע כלל, כיון שיצא ממנו מה שיצא, נעשה קול שנשמע בחוץ.

יהי אור", כל מה שיצא בסוד זה יצא. "יהי" על סוד של אבא ואמא, שהוא "ה, אחר כך חזר לנקודה הראשונה להיות ראשית להתפשט לדבר אחר, "אור". "ויהי אור", אור שכבר היה. אור זה סוד סתום, התפשטות שהתפשטה ונבקעה מסוד של סתר האויר העליון הסתום. בקע בתחילה דאשתמע¹³ לבר¹⁴

יהי אור (בראשית א ג) כל מה דנפק ברזא דא נפק¹⁵ יהי על רזא דאבא ואימא דאיהו י"ה ולבתר אתהדר לנקודה קדמאה¹⁶ למהוי שירותא לאתפשטא למלה אחרא [אור] ויהי אור אור דכבר הוה אור דא רזא סתימא¹⁷ אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאוריר עלאה סתימא¹⁸ בקע בקדמיתא ואפיק חד

1 בינה (רח"ו).
2 אותיות מ"י אור" (ד"א).
3 להא (הגהות הגר"א).
4 לישא וליתן ולחקור בו מן הבנין ולמטה אבל משם ולמעלה אין דורשין דכתיב הנסתרות לה' אלוקיננו וזהו כבוד אלקים הסתר דבר (ד"א).
5 ויאמר אלקים חילא (של"ה). שמשם מתחילות התרומות והמעשרות השפע והברכה מלעילא (ד"א). כלומר חכמה, וכאן מתבאר שכל עניני חכמה הם בחשאי (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה ואמר בחכמה).
6 ולרמותא (דפ"ו).
7 בינה (רח"ו). כל אמירה בחשאי כד"א ואמרת בלבבך (ד"א). ויחי רלד ע"ב (הערת הזוהר).
8 כתר (רח"ו).
9 חכמה (רח"ו).
10 לעיל טו ע"ב (הערת הזוהר).
11 ת"ת (רח"ו).
12 בינה (רח"ו).
13 ת"ת (רח"ו).
14 אשתמע לבר (מאן דאוליד בחשאי דלא אשתמע כלל כיון דנפיק מניה מאן דנפיק אתעביד קול דאשתמע לבר) (של"ה). עי' אריכות ביהל אור.
15 רלב ע"ב (הערת הזוהר).
16 שהוא [אותיות] מוחא דז"א, נקרא ג"כ שירותא ונקודה קדמאה (רח"ו). מן הראוי שאר"א יהיו למעלה במקום חר"ב דא"א ולא במקום זרועותיו (ע"ח שער רפ"ח פרק ב) שהרי במקום זה הם נמשכים ומתהוים כמש"כ כאן (ביאורים ח"ב צ ע"ב), ועי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ג ד"ה היינו דכתיב.
17 עי' ספר הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כה סימן ד' (קי ע"א) (לש"ו). עי' הדע"ה ח"ב סה ע"ג, ועי' עוד קי ע"ד, וכן עי' הקדו"ש סב ע"א, וכן עי' כללים ח"א נו ע"ד, נז ע"א, צא ע"ב, ועי' עוד כללים ח"א קא ע"א וע"ב, קיא ע"א, ח"ב כט ע"ד ול ע"א. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ה ע"ב ד"ה ואמר אזדכך.
18 פ"י המאמר בחייט (של"ה). והוא בחינת חכמה אבא היוצא מאוירא עלאה (כללים ח"א קב ע"ב) והוא העולם דקו וצמצום (הקדו"ש טז ע"א). מכאן ראייה לכך ששורש כל שפע הוא באוירא (בהגר"א על ספד"צ טז

1 בינה (רח"ו).
2 אותיות מ"י אור" (ד"א).
3 להא (הגהות הגר"א).
4 לישא וליתן ולחקור בו מן הבנין ולמטה אבל משם ולמעלה אין דורשין דכתיב הנסתרות לה' אלוקיננו וזהו כבוד אלקים הסתר דבר (ד"א).
5 ויאמר אלקים חילא (של"ה). שמשם מתחילות התרומות והמעשרות השפע והברכה מלעילא (ד"א). כלומר חכמה, וכאן מתבאר שכל עניני חכמה הם בחשאי (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה ואמר בחכמה).
6 ולרמותא (דפ"ו).
7 בינה (רח"ו). כל אמירה בחשאי כד"א ואמרת בלבבך (ד"א). ויחי רלד ע"ב (הערת הזוהר).
8 כתר (רח"ו).
9 חכמה (רח"ו).
10 לעיל טו ע"ב (הערת הזוהר).
11 ת"ת (רח"ו).
12 בינה (רח"ו).
13 ת"ת (רח"ו).
14 אשתמע לבר (מאן דאוליד בחשאי דלא אשתמע כלל כיון דנפיק מניה מאן דנפיק אתעביד קול דאשתמע לבר) (של"ה). עי' אריכות ביהל אור.
15 רלב ע"ב (הערת הזוהר).
16 שהוא [אותיות] מוחא דז"א, נקרא ג"כ שירותא ונקודה קדמאה (רח"ו). מן הראוי שאר"א יהיו למעלה במקום חר"ב דא"א ולא במקום זרועותיו (ע"ח שער רפ"ח פרק ב) שהרי במקום זה הם נמשכים ומתהוים כמש"כ כאן (ביאורים ח"ב צ ע"ב), ועי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ג ד"ה היינו דכתיב.
17 עי' ספר הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כה סימן ד' (קי ע"א) (לש"ו). עי' הדע"ה ח"ב סה ע"ג, ועי' עוד קי ע"ד, וכן עי' הקדו"ש סב ע"א, וכן עי' כללים ח"א נו ע"ד, נז ע"א, צא ע"ב, ועי' עוד כללים ח"א קא ע"א וע"ב, קיא ע"א, ח"ב כט ע"ד ול ע"א. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ה ע"ב ד"ה ואמר אזדכך.
18 פ"י המאמר בחייט (של"ה). והוא בחינת חכמה אבא היוצא מאוירא עלאה (כללים ח"א קב ע"ב) והוא העולם דקו וצמצום (הקדו"ש טז ע"א). מכאן ראייה לכך ששורש כל שפע הוא באוירא (בהגר"א על ספד"צ טז

בראשית

נקודה סתימא מרוא דיליה דהא אין סוף בקע מאורא דיליה! וגלי האי נקודה י² כיון דהאי י אתפשט מה דאשתאר אשתכח אור מההוא רוא דההוא אויר סתימאה כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי³ כיון דאתפשט נפק ואיהו הוא אור דאשתאר⁴ מאור⁵ והיינו אור שכבר היה, וזה עומד. יצא והסתלק ונגנז, ונשארה נקודה אחת ממנו שתהיה מגיעה תמיד בדרך גניזות באותה נקודה, מגיע ולא מגיע, מאיר בו בדרך נקודה ראשונה שיצאה ממנו, ולכן הכל אחוז זה בזה, מאיר בזה ובזה, כשעולה, הכל עולים ונאחזים בו.

והוא מגיע ונגנז במקום של אין סוף, והכל נעשה אחד. אותה נקודת אור היא אור, ומתפשט ומאירים בו שבע האותיות של א"ב, ולא נקראו ולחים היו. יצא חושך אחר כך, ויצאו בו שבע אותיות אחרות של הא"ב ולא נקראו ועמדו לחים. יצא רקיע שהפריד מחלוקת של שני צדדים, ויצאו בו שמונה אותיות אחרות, אז כ"ב. דלגו שבע

והוא מגיע ונגנז במקום של אין סוף, והכל נעשה אחד. אותה נקודת אור היא אור, ומתפשט ומאירים בו שבע האותיות של א"ב, ולא נקראו ולחים היו. יצא חושך אחר כך, ויצאו בו שבע אותיות אחרות של הא"ב ולא נקראו ועמדו לחים. יצא רקיע שהפריד מחלוקת של שני צדדים, ויצאו בו שמונה אותיות אחרות, אז כ"ב. דלגו שבע

ע"ג ד"ה ז"ש אתיחד). אור הוא דבר שאורו בא ממקור אחר, כגון אור השמש וכיוצא בו, אמנם דבר המאיר בכח עצמו אינו נקרא אור (בהגרא על תז"ח נ ע"א).

¹ כתר (ביאורים ח"א פ ע"ג).

² חכמה (רח"ו).

³ נח סה ע"ב (הערת הזוהר). עי' לעיל טו ע"א ונח סה ע"א. עי' כללים כלל טו ענף ח' באריכות, וזהו כעניין "רצוא ושוב" שלעולם אינו מסתלק לגמרי (הקדו"ש סד ע"ג) ועי' ע"ח שער אח"ף פרק ב'. זהו כעניין "רצוא ושוב" שאין יכולת להשיגו (בבהגרא על ס"י ט ע"ד).

⁴ ת"ת בבניה (רח"ו).

⁵ עי' בהגרא על ספד"צ ה ע"ב, ותיקו"ז כ ע"ב, שהי' הוא שמאיר, והאור נשאר למעלה. וכן הוא בפירוש בב"ע לג ע"א ע"ש. ועי' לש"ו ביאורים ח"א פ ע"ג, ובבהגרא על תז"ח יט ע"א ד"ה בגין דאית, יהל אור ח"א ח ע"ג, ועי' הקדו"ש סב ע"א ודעה ח"ב לא ע"א.

⁶ פי' נקודת החולם שבמילת אור הנשארת מאור והיינו מטי ולא מטי דקא שריא על האור נוגעת ולא נוגעת (ד"א). ועי' דעה ח"ב קי ע"א.

⁷ מניה כדין מטי (של"ה).

⁸ יסוד שלו (רח"ו).

⁹ יסוד אבא (רח"ו).

¹⁰ פי' חכמה בבניה (רח"ו).

¹¹ עי' אריכות ביהל אור.

¹² "כד" נוסף זלפ"ו.

¹³ כלומר במו"ס (בהגרא על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו).

¹⁴ כתר (רח"ו).

¹⁵ חסד אבגדה"ז (רח"ו).

¹⁶ עמצקרט"ת (רח"ו). מנחת יהודה דף עב והריקנטי ביארו בענין אחר (ד"א). עי' שעה"כ כט ע"ב (לש"ו). כלומר, בג"ר אין אותיות כלל, כי האותיות לא אתגלימו עד לצאתן מאימא עילאה (בבהגרא על ס"י ו ע"א).

¹⁷ עי' לקמן עז ע"א עביד שמיא, והוא בת"ת שהוא רוחא, וכן בזווג ז"נ דטפה דכורא מים וכו' (יהל אור).

¹⁸ מכאן סוד א"ב דאח"ס בט"ע. א"ם (נ"א).

בראשית

אחרנין¹ כדין כ"ב² דלגו³ שבע [אתוון] דהאי סטרא ושבע דהאי סטרא ואתגליפו כלהו בההוא רקיע והו קיימי לחים אקריש ההוא רקיע ואקרישו אתוון ואגלימו ואתצירו בציוריהו ואגליף תמן אורייתא לאנהרא לבר

יהי אור דהוא אל גדול⁴ רוא דנפיק מאויר קדמאה ויהי⁵ רוא דחשך דאקרי אלהים אור⁶ דאתכליל שמאלא⁷ בימינא וכדין מרוא דאל הוי אלהים אתכליל ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא⁸

וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) דא עמודא דאמצעיתא כי טוב⁹ אנהיר עילא ותתא ולכל¹⁰ שאר סטרינ ברוא יהוה שמא דאחיד לכל סטרינ ויבדל אלהים וגו' (שם) אפריש מחלוקת למהוי כלא שלים¹¹

ויקרא אלהים¹² וגו' (שם ה) מהו ויקרא קרא וזמין לאפקא מהאי אור שלים¹³ דקיימא באמצעיתא¹⁴ חד נהירו דאיהו יסודא דעלמא דעליה קיימין עלמין¹⁵ ומההוא אור אשלים עמודא דאמצעיתא¹⁶ אתפשט יסודא הי עלמין¹⁷ דאיהו יום מסטרא דימינא¹⁸ ולחשך¹⁹ קרא לילה (שם) קרא וזמין ואפיק מסטרא דחשך חד נוקבא

אותיות של צד זה ושבע של צד זה, ונחקקו כולם באותו רקיע, והיו עומדים לחים. נקרא אותו רקיע, ונקרשו האותיות, והתגלמו והצטיירו בציוריהם, ונחקה שם התורה להאיר החוצה.

"יהי אור" שהוא אל גדול, סוד שיצא מאויר ראשון. "ויהי" סוד של חושך שנקרא אלהים, אור שנכלל שמאל בימין. ואז מסוד של אל אלהים, נכלל ימין בשמאל ושמאל בימין.

"וירא אלהים את האור כי טוב", זה עמוד האמצעי. "כי טוב", האיר מעלה ומטה ולכל שאר הצדדים בסוד יהוה, השם שאוחז את כל הצדדים. "ויבדל אלהים וגו'", הפריד מחלוקת להיות הכל שלם.

"ויקרא אלהים וגו'", מהו "ויקרא", קרא והזמין להוציא מהאור השלם הזה שעומד באמצע אור אחד שהוא יסוד העולם, שעליו עומדים העולמות. ומאותו אור שלם, עמוד האמצעי, התפשט יסוד חי העולמים, שהוא יום מצד הימין. "ולחשך קרא לילה", קרא והזמין והוציא מצד החושך נקבה אחת, הלבנה ששולטת בלילה

¹ חטיכלמנ"ס (רח"ו).

² עי' שעה"כ דרושי עמידה פרק ב (כט ע"ב).

³ קפצו אל הגלוי כ"ב קפיצות שהם כ"ב אותיות התורה ובהם נתיסד העולם (ד"א). ופי' קפצו ז' אתוון דחסד וז' אתוון דגבורה ונחקקו כולם בת"ת. הרשב"ב (נ"א).

⁴ חסד ראשון דר"ק דד"א (רח"ו).

⁵ ויהי בגי' א"ל (נ"א).

⁶ גבורה (רח"ו).

⁷ ת"ת (רח"ו).

⁸ לא ע"א (הערת הזוהר). תרומה קנט ע"ב וע"ש כו ע"ב (לש"ו), ועי' טנת"א פרק ו'. ועי' אריכות בעניין זה ביהל אור. עד כאן יצאו החסדים לעצמם והגבורות לעצמם, וכאן נכללו זה בזה (כללים ח"א עז ע"ג).

⁹ כי טוב בגי' אהי"ה יהוה זהו עילא ותתא (נ"א).

¹⁰ וכל (דפ"ו).

¹¹ עי' סי' ג' (הערת הזוהר).

¹² עי' ז"ח י ע"ב בסת"א ששייך לכאן (הגהות הגר"א).

¹³ היינו ת"ת. א"ם (נ"א). עי' זוהר הרקיע.

¹⁴ ת"ת (רח"ו).

¹⁵ כל העולם כולו עומד על סנפירו של הליותן, הרי הוא היסוד. ולכן נקרא "יסוד" ע"ש שהעולם קיים עליו (דע"ה ח"ב מה ע"ג).

¹⁶ "עמודא דאמצעיתא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "באמצעיתא".

¹⁷ עי' זוהר הרקיע. נקרא "מוסף" ע"ש שכל עיקרו נעשה רק על ידי תוספת אור (ביאורים ח"ב סה ע"ב).

¹⁸ חסדים שבו (רח"ו).

¹⁹ גבורה (רח"ו).

בראשית

ונקראת לילה, סוד של אדנ"י, אדון כל סיהרא¹ דשלטא בליליא ואקרי לילה רוא הארץ. דאדנ"י אדון כל הארץ.

נכנס הימין באותו העמוד השלם שבאמצע כלול בסוד השמאל, ועלה למעלה עד נקודה ראשונה, ולוקח עאל ימינא² בההוא עמודא שלים [דבאמצעיתא³] (דא באמצעיתא) כליל ברוא דשמאלא⁴ וסליק לעילא עד נקודה קדמאה⁵ ונטיל

יז/א

ואחיד תמן (מלה) [חילא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק⁶ זרע קדש דהא לית זרעא דאזרע בר ברוא דא ואתחבר כלא בעמודא דאמצעיתא⁷ [ואפיק] (ואפיק) יסודא דעלמא⁸ ובנין כך אקרי כל⁹ דאחיד לכלא בנהירו [ד]תיאובתא

שמאלא להיט בתוקפא וארה בכולהו דרגין ארה ריחא¹⁰ ומההוא להיטו דאשא¹¹ אפיק ההיא נוקבא¹² סיהרא וההוא להיטו הוה חשך¹³ בגין דהוה מחשך ותריין סטריין¹⁴ אלין אפיקו תריין דרגין אלין חד דכר¹⁵ וחד נוקבא¹⁶ יסודא אחיד בעמודא דאמצעיתא¹⁷ מההוא תוספת נהורא דהוה ביה דכיון דההוא עמודא דאמצעיתא אשתלים¹⁸ ועביד שלם לכל סטריין כדין אתוסף

ואוחז שם דבר (כח) של שלש נקודות, חול"ם שור"ק חיר"ק, זרע קודש. שהרי אין זרע שנזרע מלבד בסוד הזה. והכל התחבר בעמוד האמצעי והוציא יסוד העולם, ולכן נקרא 'כל', שאוחז את הכל באור ההשתוקקות.

השמאל לוחט בכח ומריח, בכל הדרגות מריח ריח, ומאותו התלהטות של אש הוציאה אותה נקבה הלבנה, ואותו הלהט היה חושך בגלל שהיה מחושך. ושני הצדדים הללו הוציאו שתי הדרגות הללו, אחד זכר ואחד נקבה. היסוד אחוז בעמוד האמצעי מאותה תוספת אור שהיתה בו, שכיון שאותו עמוד האמצעי נשלם ועשה שלום לכל הצדדים, אז נוסף בו אור מלמעלה ומכל הצדדים בשמחה שהכל בו,

¹ מלכות (רח"ו). כלומר עטרת היסוד, ובה יזכו למלכות (בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה וזהו).

² חסדים (רח"ו).

³ ת"ת (רח"ו).

⁴ כוללו בגבורה (רח"ו).

⁵ חכמה (רח"ו). עי' כללים ח"א כא ע"ג, ונג ע"ג.

⁶ לעיל ט"ו ע"ב ועיין בתקונים דף קכה א"ר יוסי שמענא דתלת טיפין אזדריקו ממוח"א עילאה וכו' והביאו חייט בס' מנחת יהודה ו ע"א ע"ש (ד"א).

⁷ ת"ת (רח"ו).

⁸ יסוד ז"א (רח"ו).

⁹ יסוד אינו מציאות פרטית לעצמה אלא כללות כל ה' הקצוות (ע"ח שער רפ"ח פרק ד', וביאורים ח"ב כד ע"ג).

¹⁰ פי' מהפרצופים העליונים, דהיינו מגבורות דאימא ודאבא ואריך ועתיק, מכח גבורות הממותקות הללו נמתקו גבורות אלו שבז"א (מ"מ).

¹¹ מצד הגבורה (רח"ו). פי' מהארת הגבורות (מ"מ).

¹² מלכות (רח"ו). פי' מלכות דאצילות שבניינה מהגבורות (מ"מ).

¹³ ובטן הנקבא הוא גבורי (רח"ו).

¹⁴ ת"ת וגבורה (רח"ו).

¹⁵ יסוד (רח"ו).

¹⁶ מלכות (רח"ו).

¹⁷ יסוד דז"א נעשה מהארת חו"ג דאימא המגולים לגמרי, והארת מוחין דאבא המגולים מהחזה ולמטה (מ"מ).

¹⁸ פי' שנשלם באורות דאור"א ועביד שלם לכל סטריין (מ"מ).

בראשית

ומאותה תוספת של שמחה יצא יסוד העולמים ונקרא מוסף.

ביה נהירו מעילא¹ ומכל סטריין² בחדוה דכלא ביה³ ומההוא תוספת דחדוה נפיק יסודא דעלמין ואקרי מוסף⁴

מהכא נפקין כל חיילא⁵ לתתא⁶ ורוחין ונשמתיין [קדישיין] ברזא יהוה צבאו⁷ אל אלהי הרוחות⁸ לילה⁹ אדון¹⁰ כל הארץ מסטרא דשמאלא מההוא חשך¹¹ ובגין דההוא חשך תיאובתיה לאתכללא בימינא¹² וחלש תוקפיה אתפשט מניה [האי לילה] כד שארי לאתפשטא האי לילה עד לא אסתיים¹³ ההוא חשך עאל¹⁴ ואתכליל בימינא וימינא אחיד ליה ואשתאר בגרעו האי לילה¹⁵ וכמה דחשך תיאובתיה לאתכללא באור¹⁶ הכי לילה¹⁷ תיאובתיה לאתכללא ביום חשך גרע נהוריה¹⁸ ובגין כך אפיק דרגא בגרעו¹⁹ <ו>לא בנהירו חשך לא נהיר אלא כד אתכליל באור לילה דנפק מניה לא נהיר אלא כד אתכליל ביום גרעו דלילה לא אשתלים אלא במוסף מה דאתוסף הכא גרע הכא

מכאן יצאו כל הצבא למטה, ורוחות ונשמות קדושות, בסוד יהוה צבאו⁷, אל אלהי הרוחות. לילה, [הוא] אדון כל הארץ מצד של השמאל מאותו חושך, ובגלל שתשוקת אותו החושך להתכלל בימין, ונחלש כחו, התפשט ממנו הלילה הזה. כשמתחיל להתפשט הלילה הזה כשעדיין לא הסתיים אותו חושך, נכנס ונכלל בימין, והימין אווז אותו, ונשאר בחיסרון הלילה הזה. וכמו שתשוקת החושך להיכלל באור, כך הלילה תשוקתו להיכלל ביום. החושך גורע אורו, ולכן הוציא דרגה בחיסרון ולא באור. החושך לא מאיר אלא כשנכלל באור. לילה שיוצא ממנו לא מאיר אלא כאשר נכלל ביום. חיסרון הלילה לא משתלם אלא במוסף. מה שנוסף כאן, נגרע כאן.

¹ אבא (רח"ו). מאר"א (מ"מ).

² מכל הו"ק קבל הארה (מ"מ).

³ יסוד דאו"א (מ"מ).

⁴ יסוד (רח"ו). עי' לעיל טז ע"ב הערה בסוף העמוד.

⁵ חיילין (לפ"ו).

⁶ כל הנשמות מיסוד (רח"ו). כל הנשמות והרוחות יוצאות מיסוד, ואין לך נשמה שאין יוצאים עמה כמה מלאכים, כמ"ש בזהר דף יב ע"ב (מ"מ).

⁷ ת"ת ויסוד (רח"ו). ר"ל הרוחין ונשמתיין וחיילין שיוצאים הם ע"י צבאות שהם נה"י (מ"מ).

⁸ יסוד ממנו הרוחות (רח"ו). היא המלכות (מ"מ).

⁹ מלכות (רח"ו).

¹⁰ מלכות (רח"ו).

¹¹ גבורה (רח"ו).

¹² פי' כי הגבורות אחר שנכללו עם החסדים ונחלש תוקפם ונמתקו אזי הולכים לתקן הנוק' (מ"מ).

¹³ פי' כשהתחילה המלכות להתקן בסוד ה' תתאה ובסוד קטנה, ועדיין לא נגמר תיקונה אז הגבורות נכללו עם החסדים שביסוד ז"א, שירדו הגבורות שם כדי להתמתק עם החסדים (מ"מ).

¹⁴ פי' הגבורות ירדו מיסוד דאימא ליסוד דז"א להתמתק בחסדים אשר שם (מ"מ).

¹⁵ פי' ביני ביני קודם ירידתם לדעת וכו' שאין מגדיל פרצופה אלא הגבורות (מ"מ). עי' בבהגר"א על תיקו"ז מה ע"ד שזוהי עצם המציאות של חסרון הצד השמאלי, וכל מציאותו באה ע"י התכללותו בימין.

¹⁶ חסד ת"ת (רח"ו).

¹⁷ מלכות (רח"ו).

¹⁸ פי' אור הגבורות גרוע מאור החסדים (מ"מ).

¹⁹ היא המלכות דלית לה מגרמה כלום (מ"מ).

בראשית

במוסף היה בו סוד של הנקודה העליונה, וסוד של עמוד האמצעי בכל הצדדים, ולכן נוספו בו שתי אותיות. בלילה חסרים ממנו שני אלה, ואז כתוב בפסוק "קרא" ו"יקרא" ונגרע ממנו ו"י, וכתוב "קרא לילה". כאן סוד שם של שבעים ושתיים אותיות חקוקות של כתר עליון.

במוסף הוה ביה רזא דנקודה עלאה¹ [ו]רזא² דעמודא דאמצעיתא³ בכל סטריין⁴ ובגין כך אתוסף ביה תריין אתוון בליליא גריעו ביה אלין [תריין] (כדין) קרא כתיב ויקרא (איהו תפלת יוצר)⁵ וגרע מיניה ו"י וכתוב (בראשית א) קרא לילה⁶ הכא רזא דשמא דשבעין ותריין אתוון⁷ גליפא דכתרא עלאה⁸

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו' (בראשית א ו) הכא בפרט רזא לאפרשא בין¹⁰ מייין עלאיין¹¹ לתתאיין¹² >ברזא דשמאלא (נ"א ואתברי) הכא < [ורזא הכא (נ"א ואתברי)] (ברזא דשמאלא ורזא הכא) מחלוקת ברזא דשמאלא דעד הכא רזא דימינא¹³ הוא [והכא איהו רזא דשמאלא] ובגין כך אסניאו מחלוקת¹⁴ בין¹⁵ דא לימינא ימינא איהו שלימא דכלא¹⁶ ובגין כך בימינא כתיב כלא דהא ביה תליא כל שלימו כד אתער שמאלא אתער מחלוקת ובהווא מחלוקת אתתקף אשא דרוגזא¹⁷ ונפק מניה מהווא מחלוקת גיהנם¹⁸ וגיהנם בשמאלא אתער ואתדבק

חכמתא דמשה¹⁹ בהא אסתכל ובעובדא דבראשית אשגח בעובדא דבראשית הוה מחלוקת שמאלא בימינא ובהווא מחלוקת

"ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'", כאן הסוד להפריד [בין] מים עליונים לתחתונים במיוחד, בסוד השמאל, (ונבראה) כאן מחלוקת בסוד השמאל, שעד כאן סוד הימין הוא, וכאן הוא סוד השמאל. ולכן הרבו מחלוקת בין זה לימין. הימין הוא שלמות הכל, ולכן בימין כתוב הכל, שהרי בו תלויה כל השלמות. כשמתעורר שמאל מתעוררת מחלוקת, ובאותה מחלוקת מתחזקת אש הרוגז, ויוצא ממנה מאותה מחלוקת גיהנם. וגיהנם מתעורר ונדבק בשמאל.

חכמתו של משה, הסתכל בזה ובמעשה בראשית התבונן. במעשה בראשית היתה מחלוקת שמאל עם ימין, ובאותה מחלוקת

¹ פי' אבא הרמוז ב' דויקרא (מ"מ).

² עי' בהגר"א על תיקר"ז מה ע"ד ד"ה דאיהי ריב.

³ הוא הת"ת הרמוז בו' דויקרא (מ"מ).

⁴ פי' הת"ת כולל כל ה"ק (מ"מ).

⁵ ויקרא ואמר קרא (ד"א).

⁶ דבתפארת כתיב ויקרא וכו' (רח"ו).

⁷ תרומה קל"ב ע"ב שמא דע"ב אתוון דקא מתעטר באבהן (ד"א).

⁸ כי חקיקתם מאריך ממזל הח' (מ"מ).

⁹ נמחק כלפ"ו.

¹⁰ תרומה קמט ע"ב (הערת הזוהר).

¹¹ חסד דז"א (מ"מ).

¹² גבורה דז"א (מ"מ).

¹³ יום ראשון חסד (רח"ו).

¹⁴ כי הוא בסוד ת"ת המכריע (רח"ו).

¹⁵ "צגין" נוסף כלפ"ו.

¹⁶ פי' דק"ל הרי כבר נזכרו "יהי אור" חסד, "ויהי אור" גבורה "את האור" ת"ת, ותירץ ימינו וכו' פי' שחסד יומא דכליל כולהו וכו' (מ"מ). עי' בהגר"א על ספד"צ ע"א ע"ד שזה החסד הוא פנימיות ה"ק הנכנס ליסוד.

¹⁷ פי' כאשר נתעורר השמאל במחלוקת עם הימין (מ"מ).

¹⁸ פי' הגבורה עם שהיא דינים תקיפים, אין כח בס"א להתעורר לקבל דיני הגבורות עד ראשא דרוגזא אתתקף וכו' (מ"מ).

¹⁹ פי' מרע"ה, כשראה מחלוקת קרח שהוא לוי מהשמאל עם אהרן שהוא הימין, ראה מעשה ונזכר הלכה, ואמר, כך היה במעשה בראשית (מ"מ).

בראשית

דאתער ביה שמאלא נפק ביה גיהנם ואתדבק ביה עמודא דאמצעיתא דאיהו יום תליתאי עאל בנייהו¹ ואפריש מחלוקת ואסכים לתרין סטרין² וגיהנם נחית לתתא ושמאלא אתכליל בימינא והוה שלמא בכלא

כגוונא דא מחלוקת קרח באהרן שמאלא בימינא אסתכל משה בעובדא דבראשית אמר לי אתהווי לאפרשא מחלוקת בין ימינא לשמאלא³ אשתדל לאסכמא בנייהו ולא בעי שמאלא⁴ ואתתקף קרח בתוקפיה אמר ודאי גיהנם בתוקפא דמחלוקת (ד) שמאלא אצטריך לאתדבקא [בימינא הוא לא בעי] >הוא לא בעי לאתדבקא לעילא ולא אתכללא בימינא< (לעילא ולא אתכללא בימינא)⁵ ודאי יחות לתתא בתוקפא דרוגזא דיליה >ועל דא< (ודא) לא בעי קרח לאסכמא האי מחלוקת בידא דמשה בגין דלא הוה⁶ לשם שמים ולא חייש ליקרא דלעילא ואכחיש עובדא דבראשית⁷ כיון דחמא משה דהוה מכחיש עובדא דבראשית ואתדחא איהו לבר⁸ כדן (במדבר מז טו) ויחר למשה מאד ויחר למשה על דאכחישו ליה דלא אסכים ההוא מחלוקת מאד על דאכחישו⁹ עובדא דבראשית ובכלא אכחיש

יז/ב

שהתעורר בו השמאל, יצא בו גיהנם ונדבק בו, העמוד האמצעי שהוא יום שלישי נכנס ביניהם והפריד המחלוקת והסכים לשני צדדים, וגיהנם ירד למטה, ושמאל נכלל בימין והיה שלום בכל.

כדוגמה לזה מחלוקת קרח באהרן, שמאל בימין. משה הסתכל במעשה בראשית, אמר, לי ראוי להפריד מחלוקת בין ימין ושמאל. השתדל להסכים ביניהם, ולא רצה השמאל, והתחזק קרח בכחו. אמר, ודאי גיהנם בכח של המחלוקת, שמאל צריך להתדבק (למעלה ולהיכלל בימין), הוא לא רצה להדבק למעלה ולהיכלל בימין, ודאי ירד למטה בכח הרוגז שלו. ועל זה לא רצה קרח להסכים מחלוקת זו ביד משה, בגלל שלא היה לשם שמים, ולא חשש לכבוד שלמעלה, והכחיש מעשה בראשית. כיון שראה משה שהכחיש מעשה בראשית ונדחה הוא החוצה, אז "ויחר למשה מאד", "ויחר למשה" על שהכחישו אותו, שלא הסכים לאותה מחלוקת, "מאד", על שהכחישו מעשה בראשית. ובכל הכחיש

¹ הגם שאמר הכתוב יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, עכ"ז לא אבדיל עד דאתא יום תליתאי כמש"ל, ואע"ג דאפריש בין מיין עילאין לתתאין, מחלוקת לא אתבטל עד יום ג', וז"ש כאן עמודא דאמצעיתא הת"ת שהוא יום ג' עאל בנייהו בין מים למים, בין חסד דז"א הנז' ביום א' ובין הגבורה ביום ב' (מ"מ).

² כי הרקיע הועיל דווקא להפרידם שלא ילחמו זה בזה אבל ביום ג' אסכימו ואתיישבו כל א' על מקומו בשלום (מ"מ).

³ מכח היותו משבט לוי. ועיין בשער מאמרי רז"ל אבות.

⁴ קרח לא רצה להשלים ודאי גהינם כמו במעשה בראשית דאתתקף שמאלא ונברא גיהנם כן במעשה קרח נתעוררה גיהנם לקראת קרח (מ"מ).

⁵ והוא נכנע תחת אהרן (רח"ו). מן הראוי היה שהשמאל קרח יהיה נכנס ונכלל בימין הוא לא בעא להיות נכנע לאהרן לכן ייחות לגיהנם (מ"מ).

⁶ לג ע"א (הערת הזוהר).

⁷ שאז מיד כשבא יום ג' הסכים ועשה שלום ביניהם, אבל קרח גם אחר שבא מרע"ה שהוא כנגד הת"ת לא נתרצה אליו להשלים (מ"מ).

⁸ פי' מרע"ה נדחה לחוץ כי לא רצה קרח בו ובשלומו, לכן "ויחר למשה" בשביל הפגם המגיע לו מקרח כי הוא שכנגד הת"ת ראוי לו שיעשה שלום על ידו (מ"מ).

⁹ ששם נכנע השמאל וקרח לא רצה להיכנע לפני אהרן וחסאו לבריות וחסאו לשמים בהצותם על ה' (מ"מ).

בראשית

קרח בעילא ובתתא דכתיב (במדבר כו ט) בהצותם על יהוה ה"א¹ תתא ועילא ועל דא אתדבק כמה דאתחזי ליה²

קרח, בלמעלה ובלמטה, שכתוב "בהצותם על ה'", [אות] ה' תחתונה ועליונה. ועל זה נדבק כמו שראוי לו.

מחלוקת דאתתקן כגוונא דלעילא וסליק ולא נחית³ ואתקיים בארע מישר⁴ דא מחלוקת דשמאי והלל⁵ וקב"ה אפריש ביניהו ואסכים לון ודא הוה מחלוקת לשם שמים⁶ ושמים⁷ אפריש מחלוקת⁸ ועל דא אתקיים ודא הוה כגוונא דעובדא דבראשית

מחלוקת שנתקנה כדוגמא שלמעלה, ועולה ולא יורדת, ומתקיימת בדרך ישר, זו מחלוקת של שמאי והלל. והקדוש ברוך הוא הפריד ביניהם והסכים להם, וזו היתה מחלוקת לשם שמים, ושמים הפרידו מחלוקת, ועל זה התקיים. וזה היה כדוגמת מעשה בראשית.

וקרח בעובדא דבראשית אכחיש בכלא ופלוגתא דשמים הוה ובעא לאכחשא מלי דאורייתא ודאי באתדבקותא דניהנם הוה ועל דא אתדבק בהדיה ורזא דא בספרא דאדם⁹ השך כד אתער¹⁰ אתער בתוקפיה וברא ביה גיהנם ואתדבק בהדיה בהווא מחלוקת כיון דשכיך רוגזא ותוקפא אתער מחלוקת <כגוונא> (כגוונא) אחרא מחלוקת דרחימו ותריז מחלוקת הוה חר שירותא וחד סיומא ודא איהו ארחהון דצדיקייא שירותא דלהון בקשיו וסופא דלהון בנייהא¹¹ קרח הוה שירותא דמחלוקת כפום רוגזא ותוקפא ואתדבק בגיהנם שמאי סופא דמחלוקת¹² כד רוגזא בנייהא אצטריך לאתערא מחלוקת דרחימו ולאסכמא ע"י דשמים¹³

וקרח הכחיש את כל מעשה בראשית, והיה חולק עם שמים, ורצה להכחיש דברי תורה, ודאי היה בהתדבקות עם הגיהנם, ועל זה נדבק בו. וסוד זה בספרו של אדם. כשחושך מתעורר, מתעורר בכחו וברא בו גיהנם ונדבק איתו באותה מחלוקת. כיון ששקט הרוגז והכת, מתעוררת מחלוקת בצורה האחרת, מחלוקת של אהבה. ושתי מחלוקות היו, אחת התחלה ואחת סיום. וזוהי דרך הצדיקים, ראשית שלהם בקושי וסוף שלהם במנוחה. קרח היה ראשית המחלוקת כפי רוגז וכת, ונדבק בגיהנם. שמאי הסוף של המחלוקת. כשרוגז שקט, צריך לעורר מחלוקת של אהבה ולהסכמה על ידי השמים.

ורזא דא יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל¹⁴ (בראשית א ו) דא מחלוקת קדמא אתערו

זוהי סוד "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל", זו מחלוקת ראשונה, התעוררות

¹ הא (דפ"ו).

² שהוא הגהנם (רח"ו).

³ כשנכלל השמאל בימין, סליק לעילא, וכו' עלו אל מקורם ונמתקו והוסר מהם הרע וירד למטה, כי לא נשאר לו דביקות עם השמאל (מ"מ).

⁴ מלשון מישרים ואתקיים השלום ביניהם לעולם (מ"מ).

⁵ גבורה וחסד (רח"ו). מחלוקת הלל ושמאי הוא דומיא דמעשה בראשית, כי אחר המחלוקת עשו שלום ביניהם ונכלל שמאלא, שהוא שמאי, בימינא שהוא הלל (מ"מ).

⁶ ת"ת (רח"ו). רמז לת"ת (ד"א). כי כוונת שניהם לקשט המלכות בחידושי ודיני התורה, ומלכות נקרא שם של שמים שהוא הת"ת דז"א (מ"מ).

⁷ שהוא הת"ת דז"א, השלים ביניהם ולכן נתקיימו דברי שניהם כמו במעשה בראשית (מ"מ).

⁸ פי' גבורה שבנוק' (רח"ו).

⁹ עי' זוהר הרקיע.

¹⁰ היא גבורה דז"א, כשנתעוררה להלחם עם החסד בתוך גבורתו, ברא בו גיהנם כי מהגבורות יצאו סיגים (מ"מ).

¹¹ אף שמתייסרים סופם, לעתיד בעולם הזה בהשקט ומנוחה ולתענוג עולם הבא (מ"מ).

¹² כל מחלוקתו היתה מחלוקת דרחימו, שהיתה במעשה בראשית, לבסוף בתר דשכיך רוגזא (מ"מ).

¹³ עי' אריכות ביהל אור.

¹⁴ בספר הליקוט'ים בפ' כי ראובן יצא משביל השתן, ולכן היה כחו והראשון היוצא מהשביל הזרע שמעון ושני לו לוי (רח"ו), עי' לקמן רמז ע"ב. זוהי מחלוקת דרוגזא כקרח בעולם הזה (מ"מ).

בראשית

דרוגזא ותוקפא בעא לאפרשא ואתער גיהנם עד דרוגזא ותוקפא אצטנן וכדין ויעש אלהים את הרקיע וגו' (בראשית א ז) אתער מחלוקת דרחימו¹ וחביבו וקיומא דעלמא וברוא דא מחלוקת שמאי והלל (ד) תורה שבעל פה עאלת ברחימו גבי תורה שבכתב [והו] (דהוה) בקיומא שלים הבדלה איחי ודאי בשמאלא² כתיב הכא הבדלה (בראשית א ו) ויהי מבדיל וכתוב (שם ז) ויבדל³ וכתוב התם (במדבר טז ט) המעט מכם כי הבדיל וגו' וכתוב (דברים י ח) בעת ההיא הבדיל יהוה את שבט הלוי דהא ודאי לית הבדלה אלא בשני באתר שמאלא ואי תימא הבדלה בשני איחו ודאי אמאי הבדלה בלוי דאיהו תליתאה הבדלה בשמעון אצטריך דאיהו שני אלא אע"ג דלוי איחו תליתאה⁴ לדעתא דיעקב שני הוה ולעולם בשני הוה וכלא בארע מישר בארע שלים כדקא יאות

הבדלה במוצאי שבת בין אינון דשלישין ביומי חול לשבת וכד נפיק שבת סלקא מניהנם⁵ חד סמרא מעינא בישא ס"א טסירא ממנא בישא⁶ דבעי לשלמא בשעתא דאמרינן ישראל (תהלים צ יז) ומעשה ידינו כוננה עלינו ונפיק מההוא דרגא דאקרי (שמאלא) [שאולה] ובעי לאתערבא בזרעא דישראל ולשלמא עליהו דישראל וישראל עבדי עובדא בהדס וביין ואמרי הבדלה ואתפרש מניהו ומאיך ההוא סטרא ועאל לדוכתיה בשאול אתר דקרח וסיעתיה תמן דכתיב (במדבר טז לג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ואינון לא נחתו תמן עד דעבדי ישראל הבדלה מנהון דכתיב (שם כא) הבדלו מתוך העדה וגו' ולעולם הבדלה בשני דאיהו שמאלא בשירותא⁶ ותוקפא ורוגזא דאתער שמאלא במחלוקת עד לא שכיך בנייחא ואתברי ביה גיהנם⁷ כדין אתבריאו כל אינון

של רוגז וכח, ורצה להפריד והתעורר גיהנם עד שהרוגז והכח הצטננו. ואז, "ויעש אלהים את הרקיע וגו'", התעוררה מחלוקת של אהבה וחביבות וקיום העולם, ובסוד זה המחלוקת של שמאי והלל, שתורה שבעל פה נכנסה באהבה לתורה שבכתב, והיו בקיום שלם. הבדלה היא ודאי בשמאל, כתוב כאן הבדלה "ויהי מבדיל", וכתוב "ויבדל", וכתוב שם "המעט מכם כי הבדיל וגו'", וכתוב "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי", שהרי ודאי אין הבדלה אלא בשני במקום שמאל. ואם תאמר הבדלה היא בשני, ודאי, למה הבדלה דווקא בלוי שהוא שלישי, הבדלה צריכה להיות בשמעון שהוא שני. אלא אף על גב שלוי הוא שלישי, לדעת יעקב היה שני, ולעולם בשני היה, והכל בדרך ישר בדרך שלם כראוי.

הבדלה במוצאי שבת [היא] בין אותם ששולטים בימי החול לשבת. וכשיוצאת השבת, צד אחד של עין הרע (משחית ממונה רע) שרוצה לשלוט עולה מגיהנם, בשעה שישראל אומרים "ומעשה ידינו כוננה עלינו", ויוצא מאותה דרגה שנקראת שמאל (שאול), ורוצה להתערב בזרע של ישראל ולשלוט על ישראל. וישראל עושים מעשה בהדס ויין ואומרים הבדלה, ונפרד מהם, ומך אותו צד ונכנס למקומו בשאול, מקום שקרח ועדתו שם, שכתוב "וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה". והם לא יורדים לשם עד שעושים ישראל הבדלה מהם, שכתוב "הבדלו מתוך העדה וגו'". ולעולם הבדלה היא בשני, שהוא שמאל בתחילה וכח ורוגז שמעורר השמאל במחלוקת, עד שלא שוכך במנוחה, ונברא בו גיהנם, אז נבראו כל אותם מלאכים שמקטרגים לרבונם למעלה, ואכלה אותם

¹ כמחלוקת שמאי שהיא לעמוד על אמיתת דברי תורה, הוא קיומא דעלמא אמיתות תורה שבעל פה (מ"מ).

² כל הבדלה והפרשה הינן רק בסוד גבורות ודין. וכמו כן כל עביות היא רק מצד הגבורות (ביאורים ח"א לב ע"ד).

³ מכאן דמחלוקת קרח הוה ביום ראשון ואמר משה בקר ויודע שהמתין עד יום ב' דכתיב הבדלה (נ"א).

⁴ דראובן לא נחשב לראשון בבני לאה דסבר דרחל הות. א"מ (נ"א).

⁵ כי בשבת כל הקלי' אסורים בנוק' דתהומא רבא ושולטת עליהם (מ"מ).

⁶ בתחלת תוקף הרוגז דאתער שמאלא מחמת זה נברא גיהנם, ובאותה שעה נברא המלאכים דקטרגו בבריאת אדם הראשון (מ"מ).

⁷ יח ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

האש ונשרפו, וכן כל שאר אלה שמתבטלים ואין להם קיום ונאכלו באש, כדוגמה זו קרח למטה, והכל כדוגמה זו.

מלאכים דקטרגי למאריהון לעילא ואכיל לון נורא ואתוקדו וכן כל שאר אינון דמתבטלי ולית לון קיומא¹ ואתכלו² בנורא כנוונא דא קרח לתתא³ וכלא כנוונא דא

”יהי רקיע (אתפשט) [יתפשט] פשיטו דא מן דא א”ל קטפא ימינא⁴ א”ל גדול אתפשט פשיטו מן גו מיין לאשתלמא⁵ שמא דא א”ל ולאשתללא⁶ בהווא פשיטו דא בדא ואתפשט <מאל> (מול) אלהים⁷ הי”ם⁸ אלן אתפשטו ואתהפכו למהוי מיין תתאין⁹ <ימ”ה¹⁰> (ימאה) ההוא פשיטו דאתפשט בשני מיין עלאין הי”ם¹¹ זה הים גדול¹² הי”ם מיין עלאין הפוכא דאלן אתוון ימ”ה¹³ מיין תתאין כיון דאתקנו¹⁴ אתעבידו כלא כללא דרא¹⁵ ואתפשט שמא דא בכמה דוכתי¹⁶ מיין עלאין דכורין ומיין תתאין נוקבי בקדמיתא הוּו מים במים עד דאתפרשו¹⁷ לאשתמודעא¹⁸ מיין עלאין¹⁹ ותתאין²⁰ דא אלהים <נ”א מיין עלאין) ודא אדנ”י²⁰ (נ”א מיין

”יהי רקיע”, התפשטה פשיטות זו מזו. א”ל, אשכול ימין. א”ל גדול, התפשט התפשטות מתוך המים להשתלם השם הזה, א”ל, ולהתכלל באותה התפשטות זה בזה, והתפשט מאל אלהים הי”ם, אלה התפרדו והתהפכו להיות מים תחתונים, ימ”ה. אותה התפשטות שהתפשט בשני מים עליונים הי”ם, זה הי”ם גדול, הי”ם מים עליונים. ההיפך של האותיות האלה ימ”ה, מים תחתונים. כיון שנתקנו, נעשו הכל כלל אחד, והתפשט שם זה בכמה מקומות. מים עליונים זכרים, ומים תחתונים נקבות. בתחילה היו מים במים, עד שנפרדו להכיר מים עליונים ותחתונים, זה אלהים (מים עליונים), וזה אדנ”י (מים תחתונים), וזו ה’ עליונה וה’ תחתונה. מה כתוב, ”ויעש

¹ הם המלאכים הנבראים בכל יום ומתבטלים כמ”ש יוצר משרתים בכל יום ואתאכלו בנורא כי הם דינים תקיפין ולכן מתים בגוונא דא (מ”מ). אין להם קיום שכן הם מהניצוצין דגבורות, וכל קיומם תלוי ביום ג’ (דע”ה ח”ב סב ע”א, ועי’ עוד כט ע”א).
² ואתאכלו (דפ”ו).

³ גם מכאן נר’ דבליעת קרח בשני היה ומחלוקתו התחיל ביום ראשון והיינו דא’ משה בוקר ויודע ועיין מ”ש בפ’ קרח ע’ של”ו ע”ש. א”מ (נ”א).

⁴ זרוע ימין חסדים (רח”ו). ועי’ זוהר הרקיע. כמו כתפא ימינא דא”א אנפין, שמשם שרש החסדים (מ”מ). אשכול הימין מהאצילות והוא רמז אל החסד חיי שרה קלב ע”ב (ד”א). פי’ כתף ימין חסד דא”א. הרש”ב (נ”א). עי’ ש”נ הובא בסוף הספר.

⁵ פי’ מיין דכורין, נקראו אלהים (מ”מ).

⁶ ר”ל ולאשתללא דא בדא שיוכלל שם אל (מ”מ).

⁷ גבורות דבאמא הם הי”ם (רח”ו).

⁸ ”מאל (מול) אלהים הי”ם” נמחק בהגהות הגר”ח, ובמקומו איתחא ”מאלקיס היס מיין עילאין”.

⁹ מ”ן דמלכות (רח”ו).

¹⁰ בנוק’ דז”א (רח”ו).

¹¹ מ”ן דבינה (רח”ו).

¹² הי”ם זה הים גדול מביא ראיה כי הי”ם הם זכרים כי תחלה היו מחוברים עם אל, ונקראים אלהים זכרים, וסימניך זה הים גדול לשון זכר (מ”מ).

¹³ בסוד זווג (רח”ו). שנכללו וחזרו למקומם, שהוא תיקונם באמת (מ”מ).

¹⁴ חסדים וגבורות א”ל הי”ם (רח”ו). כי נתחבר שם אל עם הי”ם ונעשו שם אלהים שם אחד (מ”מ).

¹⁵ בעולמות (רח”ו). כי שם אלהים נתפשט אפילו למלאכים שיקראו אלהים (מ”מ).

¹⁶ בסוד הנסירה (רח”ו).

¹⁷ להזדווג (רח”ו).

¹⁸ אלהים (רח”ו).

¹⁹ אדנ”י (רח”ו).

²⁰ וכאשר גברו מיין תתאין לקחו הי”ם מאלהים, והפכו אותו לטבעם טבע נקבה ונקרא ימ”ה כי הי”ם זכר וימ”ה נקבה (מ”מ).

בראשית

תתאינן] <[ודא] ה' עלאה¹ וה' תתאה² [מה כתיב
(בראשית א ז) ויעש אלהים את הרקיע
אתפשטותא דא נטל שמא] דא אלהים מיין
[עלאין ומיין]

יח/א

תתאינן אדני

[ועם כל] (ועד דדא בלא) דא כיון דאשתלימו
מיין דכורין במיין נוקבין שמא דאלהים אתפשט
בכלא³ ואע"ג דאפריש בין מיין עלאין לתתאין
מחלוקת לא אתבטל עד יום תליתאי ואסכים
מחלוקת ואתיישב כלא בדוכתיה כדקא יאות
ובגין מחלוקת (דאיהו קיימא) [דא אע"פ דאיהו
קיימא דעלמא] לא כתיב כי טוב בשני דלא
אשתלים עובדא⁴ מיין עלאין ומיין תתאין הוו
כחדא ולא הוו תולדין בעלמא עד דאתפרשו⁵
ואשתמודעו⁶ ובגין כך עבדו תולדין ועם כל דא
אע"ג דהבדלה הוי בשני ומחלוקת ביה הוה [יום
תליתאי אסכים בכלא דהוא שמא דאיגלף
בגליפו⁷ הוה לאסתכמא מיין עלאין ומיין
תתאין] ה' עלאה⁸ ה' תתאה⁹ ו' בינייהו¹⁰
לאשלמא בתרין סטרין וסימנא דא מי הירדן¹¹
מיין עלאין קמו נד אחד¹² (יהושע ג טז) מיין
תתאין נחתו לימא וישראל¹³ אזלי באמצעיתא
חמש רקיעין¹⁴ כתיבי הכא וחי העולמים¹⁵ אזיל
בהו¹⁶ ואנהיג בהו וכלהו כלילן דא בדא¹⁷

אלהים את הרקיע". התפשטות זו לקח שם
זה אלהים מים עליונים, ומים

תחתונים אדני

ועם כל זה, כיון שנשלמו מים זכרים
במים נוקבים, שם אלהים התפשט בכל.
ואף על גב שהפריד בין מים עליונים
לתחתונים, מחלוקת לא התבטלה עד יום
שלישי, והוסכמה המחלוקת, והכל התיישב
במקומו כראוי. ובגלל מחלוקת זו, אף על
פי שהוא קיום העולם, לא כתוב כי טוב
בשני, שלא נשלם המעשה. מים עליונים
ומים תחתונים היו כאחד, ולא היו תולדות
בעולם עד שנפרדו ונודעו, ולכן עשו
תולדות. ועם כל זה, אף על גב שהבדלה
היתה בשני, והמחלוקת היתה בו, יום
השלישי הסכים בכל, שהוא שם שנחקק
בחקיקתו (יהו"ה), הו"ה להסכים בין מים
עליונים ומים תחתונים, ה' עליונה ה'
תחתונה ו' ביניהם להשלים בשני צדדים.
וסימן זה מי הירדן, מים עליונים, קמו נוד
אחד, מים תחתונים ירדו לים, וישראל
הלכו באמצע. חמשה רקיעים כתוב כאן,
וחי העולמים הולך בהם ומנהיג אותם,
וכולם כלולים זה בזה. ואלמלא מחלוקת זו
שהוסכמה על ידי האמצע, לא נכללו ולא
השתיירו (נתישרו) זה בזה.

¹ דא אלהים (רח"ו).

² דא אדני ואז הנוק' נק' ג"כ אלהים כי אה"ה ואדני גי' פ"ו כמו אלהים (רח"ו).

³ אפילו במלאכים (מ"מ).

⁴ שלא נשלם המעשה עד יום ג' (מ"מ).

⁵ בסוד הנסירה (רח"ו).

⁶ ונזדווגו (רח"ו). שנפרשו מהמחלוקת על ידי שהכיר כל א' ערכו ומקומו (מ"מ).

⁷ "ס"א יהו"ה" נוסף בלפ"ו.

⁸ חסד (מ"מ).

⁹ גבורה (מ"מ).

¹⁰ ת"ת (מ"מ).

¹¹ מי יסוד בינה (רח"ו). עי' זוהר הרקיע.

¹² הגבורות הנשארים שם (רח"ו).

¹³ ת"ת (רח"ו).

¹⁴ הם בחי' ה"ג ובחי' ה"ח (רח"ו).

¹⁵ יסוד דז"א (רח"ו).

¹⁶ פי' מאלו ה' רקיעים שהם חגתנ"ה נמשך כח ליסוד ז"א, ללכת אל המלכות ולהנהיג אותה ולנהלה בכל
מה שתצטרך (מ"מ).

¹⁷ הגבורות בחסדים (רח"ו). כל א' מהקצוות כלול מכולם (מ"מ).

בראשית

ואלמלא האי מחלוקת דאסתכם ע"י דאמצעיתא¹
לא אתכלילו ולא (אשתיירו) [אתיישרו]² דא
בדא³

חמש מאה שנין⁴ אינון דאילנא דחיי דביק
בהו למעבד איבין ותולדין לעלמא וכל⁵ מימיו
דבראשית⁶ דנגדין ואתמשכן מבראשית
אתפלגו⁷ תחותי [על ידיה] ודוד מלכא נקיט
כלא⁸ ואיהו פליג לבתר דכתיב (שמואל ב ו יט)
ויחלק לכל העם לכל המון וגו' וכתיב (תהלים קד
כה) נתן להם ילקוטון וכתיב (משלי לא יט) ותקם
בעוד לילה ותתן טרף וגו'

בשעתא דאתער מחלוקת⁹ בתוקפא
דשמאלא אסגי ואתקף¹⁰ הורפילא¹¹ דטיפסא¹²
ונפקו מתמן טסירין¹³ ואקרישו מיד בלא לחותא
כלל¹⁴ והוו דכר ונוקבא ומנהון אתפרשו זינין
בישין לזינייהו והכא תקיפו דרוח מסאבא¹⁵ בכל
אינון תוקפין טסירין ואינון רוא דערלה אלין
אתקפו בזינין תקיפין חד אפע¹⁶ה¹⁷ וחד נח¹⁷
ותרוויהו חד אפע¹⁸ה¹⁹ אוליד¹⁹ לשבעה שנין
בחבורא דא אתהדר כלל לשבע שנין (דנחש)
[כנחש] הכא איהו רוא דגיהנם דאקרי בשבע
שמהן יצר הרע בשבע שמהן אקרי ובכמה דרגין
אתפשט מסאבו מהכא לעלמא וכלא מרוא

חמש מאות שנים הם שעץ החיים דבק
בהם לעשות פירות ותולדות לעולם, וכל
מימי בראשית שופעים ונמשכים
מבראשית נחלקו תחתיו ועל ידו, ודוד
המלך לקח הכל והוא חילק אחר כך, שכתוב
"ויחלק לכל העם לכל המון וגו'", וכתוב
"נתן להם ילקוטון", וכתוב "ותקם בעוד
לילה ותתן טרף וגו'".

בשעה שמחלוקת מתעוררת בכח
השמאל, מתרבה ומתחזק ערפל של
שלהבת אש, ויצאו משם רוחות, ונקרשו
מיד בלי לחות כלל, והיו זכר ונקבה. ומהם
נפרדו מינים רעים למיניהם, וכאן התקיפות
של רוח הטומאה בכל אותן קליפות חזקות,
והם סוד הערלה. אלה התחזקו במינים
חזקים, אחד אפע"ה ואחד נח"ש, ושניהם
אחד. אפע"ה מוליד לשבע (לשבעים) שנים
בחבור אחד. חוזר הכל לשבע שנים של
נחש. כאן הוא סוד הגיהנם שנקרא בשבעה
שמות. יצר הרע נקרא בשבעה שמות
ובכמה דרגות. התפשטה הטומאה מכאן

¹ פי' ע"י הת"ת נכללו ח"ג זה בזה (מ"מ).

² עשו שלום ביניהם (מ"מ).

³ תיקונים ריש תקון כד דף סח ע"א (ד"א).

⁴ ת"ק שנין הם ה' חסדים (רח"ו ומ"מ), דאילנא דחיי דביק בהו הוא יסוד דז"א שהחסדים עיקרם בדעת
וכללותם בה' קצוות וכללות כללותם ביסוד ומהם הנשמות באים (מ"מ).

⁵ מנחת יהודה דף קכ ע"א ולקמן לה ע"א (ד"א).

⁶ הגבורות (דבינה), הם המוחין דא"ר הנק' ראשית אבא, ב' בינה (מ"מ).

⁷ שוטפים והוא מל' נהר פלגיו וגו' (ד"א).

⁸ היא המלכות (רח"ו מ"מ).

⁹ בשעה שיצאו הגבורות קודם המיתוק (רח"ו). עי' זוהר הרקיע.

¹⁰ עי' ד"א הובא בסוף הספר.

¹¹ תוקף הדינים (מ"מ).

¹² גחלת מחוזק הגחלת (רח"ו). שלהבת הרומז אל הדין (מ"מ). ר"ל ע"י תוקף השמאל נתרבו הדינים
ומסיגיהם, יצאו הקליפות (מ"מ).

¹³ ס"מ ונוק' (רח"ו). הקליפות (מ"מ).

¹⁴ כי הלחות מסוד החסד שבגבורה (רח"ו).

¹⁵ עי' זוהר הרקיע.

¹⁶ זכר (רח"ו). הוא דכורא דקליפה (מ"מ). חד אפע"ה כו'. נ"ב הוא דכורא הוא כלל כל הזין. כ"א כלול
מיר"ד כמו בקדושה. אבל הנחש הוא הנוקבא ולא אתכללת כל חד מיר"ד ולכן אולדת לזי"ן שנין (נז"י) (ש"נ).

¹⁷ נוק' (רח"ו). היא נוקבא דקליפה (מ"מ).

¹⁸ ו' קצוות דכורא דקליפה (רח"ו).

¹⁹ "ס"א לשבעין" נוסף דלפ"ו.

בראשית

דשמאלא טב וביש ואיהו ישובא דעלמא הכא
שמא גליפא דתמני סרי אתוון ממנא על גשמי
רצון נדבה וברכה ישובא דעלמא¹

ו"יאמר אל"הים יק"וו "המים וגו'² (בראשית א
ט) בארץ קו³ למהוי בארץ מישר דהא מרזא
דהיהא נקודא קדמאה⁴ נפיק כלא בסתימו עד
דמטי ואתכניש להיכלא עלאה⁵ ומתמן נפיק בקו
מישר⁶ [ל]שאר דרגין עד דמטי לההוא אתר חד
דכניש⁷ כלא בכלל דכר ונוקבא⁸ ומאן איהו חי
עלמין המים דנפקי מלעיל מאת ה' עלאה מתחת
השמים ו' זעירא ועל דא ו' חד שמים וחד מתחת
השמים⁹ כדין (שם) ותראה היבשה¹⁰ דא ה'
תתאה דא אתגלי וכל שאר אתכסי ומנו האי
בתראה¹¹ אשתמע בסוכלתנו ההוא דאתכסי¹²

אל מקום אחד¹³ בגין דהכא הוא קשורא
דיחודא דעלמא [עלאה] (תתאה) יהו"ה אחד¹⁴
ושמו אחד¹⁵ תרין יהודין¹⁶ חד דעלמא עלאה¹⁷
לאתיחדא בדרגוי וחד דעלמא תתאה¹⁸
לאתיחדא בדרגוי קשורא דיחודא דעלמא עלאה
עד הכא איהו חי עלמין תמן אתבסיס ואתקשר

לעולם, והכל מסוד השמאל טוב ורע, והוא
ישוב העולם. כאן שם חקוק של שמונה
עשרה אותיות ממונה על גשמי רצון נדבה
וברכה ישוב של העולם.

"ויאמר אלהים יקוו המים וגו'", בדרך
קו, להיות בדרך ישרה. שהרי מסוד של
אותה נקודה ראשונה הכל יצא סתום, עד
שהגיע והתכנס להיכל עליון, ומשם יצא
בקו ישר לשאר הדרגות, עד שמגיע לאותו
מקום אחד שכונס הכל בכלל של זכר
ונקבה, ומיהו, חי העולמים. המים שיוצאים
מלמעלה מאות ה' העליונה. "מתחת
השמים" ו' קטנה, ועל זה ו'ו, אחד שמים,
ואחד מתחת השמים, אז "ותראה היבשה"
זו ה' תחתונה. זה התגלה, וכל השאר
התכסה. ומתוך האחרונה הזו נודע בתבונה
אותו שהתכסה.

"אל מקום אחד", בגלל שכאן הוא קשר
היחוד של העולם העליון. "יהו"ה אחד
ושמו אחד". שני יחודים, אחד של העולם
העליון להתייחד בדרגותיו, ואחד של
העולם התחתון להתייחד בדרגותיו. קשר
היחוד של העולם העליון עד כאן הוא. חי
העולמים שם מתבסם, ונקשר העולם

¹ עי' בהגר"א בס"י ג ע"ג וביאורים ח"ב פ ע"ד.

² ר"ת יהו"ה (הערת הזוהר). עי' זוהר הרקיע.

³ ואמר אורח קו. כי הגבול לנוקבא הולכין דרך אחר. אבל ה"ח יורדין מנוקבא שהוא אבא להיכלא יסוד
א'. ומשם לכל דרגין עד דמטי לאחד שהיא יסוד ז"א שבאתערותא דיליה כן איבר' דכורין נעשה אחד. ומבשרי
אחזה אלקי. וכן איברי' נעשין אחד. ואח"כ שניהם נעשין אחד (ש"נ).

⁴ חכמה (רח"ו).

⁵ גבורה דבינה (רח"ו).

⁶ חוט שדרא דז"א (רח"ו). ומתמן נפיק בקו מישר כו' מכאן ראה לדברי האומר שכך הוא סדר האצילות
שחכמה האצילה חסד לנצח ובינה האצילה גבורה והוד וכתר האצילה ת"ת יסוד והמלכות ג"כ ועי' תרומה
קע"ה ע"ב חסד עלאה מחכמה (גו מחשבה) (ד"א). פי' כתר האציל ת"ת וחי' לבי' ובי' לז"א כמש"ל ע"ד א'
מתמן נפקו אש"א ורוח"א ומי"א וע"ל רנא ע"ב במתני' ומ"ש שם. הרש"ב (נ"א). הוא מש"ל כי נה"י דאימא
מתפשטים בר"ק דז"א (מ"מ).

⁷ יסוד (רח"ו).

⁸ יוצא מזכר ונכנס בנקבה (רח"ו).

⁹ יסוד (רח"ו).

¹⁰ מלכות (רח"ו).

¹¹ מלכות (רח"ו).

¹² בינה (רח"ו).

¹³ יסוד דנוק' (רח"ו).

¹⁴ ז"א (מ"מ).

¹⁵ מלכות (מ"מ). תרומה קלד ע"א (הערת הזוהר).

¹⁶ עי' ע"ח שער אח"ף פרק ה. "עלאה" הוא באצילות ו"תתאה" בב"ע, שכן בב"ע הוא המקום בו מתגלה
שהוא ית' מהוה את הכל וממציא את הכל ומשגיח בכל ומנהיג את הכל (ביאורים ח"א מב ע"ג).

¹⁷ ת"ת (רח"ו).

¹⁸ מלכות (רח"ו).

בראשית

עלמא עלאה ביחודא דיליה ובגין כך אקרי מקום אחד כל דרגין וכל שייפין מתכנשין תמן והו כלהו [ביה] חד בלא פרודא כלל ולית דרגא דאתיהדן [תמן] ביחודא חד אלא האי וביה אתכסיין כלהו בארע סתים בתיאובתא חד

(ו)עד הכא בדרגא [דא] אתיהד עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסייא¹ עלמא דאתגלייא [אתיהד אוף הכי לתתא ועלמא דאתגלייא] איהו עלמא דתתא² (ישעיה ו א) ואראה את אדניי (שמות כד י) ויראו את אלהי ישראל² (במדבר יד י) וכבוד יהוה נראה (שם יז ז) וירא כבוד יהוה (יחזקאל א כח) כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהוה ודא איהו רזא ותראה היבשה (שם) [כמראה הקשת זה חי עלמין וזהו] (בראשית ט יג) את קשתי נתתי בענן³ [דא מלכות] נתתי מן יומא דאתברי עלמא ביומא

יח/ב

דעיבא דאתחזי קשת >דאתער שמאלא לאתתקפא < מראה דמות כבוד יהוה (יחזקאל א כח) אתער שמאלא לאתתקפא נפקת רחל ותקש בלדתה⁴

מיכאל⁵ בסטרא דא⁵ רפאל⁵ בסטרא דא גבריאל⁵ בסטרא דא ואינון גוונין דאתחזיין בההוא דמות חויר וסומק וירוק כן מראה הנגה סביב נהירו דאתכסייא בגלגולא דחיוו >דעינא < (דעיבא) הוא מראה דמות כבוד יהוה גוונין דאתיהדא יחודא תתאה⁶ לפום יחודא דאתיהדא יחודא דלעילא יהוה אלהינו יהוה⁷ גוונין סתימין דלא אתחזון ואתקשרן אל מקום אחד יחודא דא בעלאה⁸ גוונין [בקשת] (לקשת)

העליון ביחוד שלו, ולכן נקרא מקום אחד. כל הדרגות וכל האיברים מתכנסים שם, ונהיו כולם בו אחד בלי פרוד כלל. ואין דרגה שמתייחדת שם ביחוד אחד אלא זו, ובו מתכסים כולם בדרך סתום, בהשתוקקות אחת.

עד כאן בדרגה זו מתייחד העולם הנגלה בעולם הנסתר. העולם הנגלה מתייחד גם כן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון, "ואראה את ה'", "ויראו את אלהי ישראל", "וכבוד ה' נראה", "וירא כבוד ה'", "כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'". וזהו סוד "ותראה היבשה". "כמראה הקשת" זה חי העולמים, וזהו "את קשתי נתתי בענן", זו מלכות, נתתי מיום שנברא העולם. ביום

מעונן, כשנראית הקשת (כשמתעורר השמאל להתגבר) מראה דמות כבוד ה', מתעורר השמאל להתגבר. יוצאת רחל ותקש בלדתה.

מיכאל⁵ בצד זה, רפאל⁵ בצד זה, גבריאל⁵ בצד זה. והם הצבעים שנראים באותה דמות, לבן ואדום וירוק. "כן מראה הנגה סביב", האור שהתכסה בגלגול מראה העין, הוא מראה דמות כבוד ה'. הצבעים שהתייחדו היחוד התחתון הם לפי היחוד שהתייחד יחוד עליון. "ה' אלהינו ה'". צבעים סתומים שלא נראים ומתקשרים אל מקום אחד. יחוד אחד בעליון, הצבעים בקשת למטה להתייחד בהם, לבן אדום

¹ אתיחד עלמא דאתגליי בעלמא דאתכסיי כו'. נ"ב ועלמא דאתכסיא נקרא דא דלית ביה השגה. אבל בנוקבא כבר יש השגה. ונקרא ותראה היבשה (ש"נ).

² גוונין דז"א סתימין ודנוק' אתגליין ושם הראיה וכו' ואמר את אלקי ישראל, "את" הוא הנוק' (יהל אור ח"א י ע"ג).

³ כלומר הקשת הוא בחי' היסוד, והיא ניתנה בענן, שהוא כינוי למלכות, ואז נהיה יחוד (דע"ה ח"ב פח ע"א).

⁴ אותיות קש"ת (רח"ו). נמצא כשהשמאל אתתקף המלכות מלאה דינים ורוצה להריק אותם על העולם להחריבו (מ"מ). ריש חיי שרה ומנחת יהודה דף ע (ותקש בהפוך אתון וקשת) (ד"א).

⁵ פי' הם מרכבה של המלכות שמתראים בה הארת חג"ת וענפיהם הם מיכאל גבריאל רפאל שהם ענפי חג"ת (מ"מ).

⁶ פי' הגוונים של המלכות תלויים בגוונים של ז"א, כשמאירים של ז"א גם של המלכות מאירים (מ"מ).

⁷ הם חג"ת דז"א, ה' חסד, אלקינו גבורה, ה' ת"ת (מ"מ).

⁸ והוא יחוד ז"א (מ"מ).

בראשית

לתתא¹ לאתיהדא בהו חוור סומק וירוק² כגוונין
סתימין³ ואינן יהודא אהרא רזא ושמו אחד
בשכמל"ו יהודא דלתתא⁴ יהודא עלאה
(דברים ו ד) שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה
אחד דא לקביל דא יקוו מדידו דקו (ומשירותא
הכא שית תיבין משירותא) [ומשחתא⁵ הכא
שית תיבין⁶ והכא שית תיבין משחתא] בוצינא
דקרדינותא דכתיב (ישעיה מ יב) מי⁷ מדד
בשעלו מים ודא איהו (בראשית א ט) יקוו המים
הכא שעורא דיוצר עלמין⁸ יו"ד ה"א וא"ו ה"א
קדו"ש קדו"ש קדו"ש (ישעיה ו ג) דא איהו יקוו
המים יהו"ה צבאות דא איהו אל מקום אחד
ברזא דשמא דא מלא כל הארץ כבודו דא
ותראה היבשה רזא גליפא שמא דיחודא כוז"ו
במוכס"ו כוז"ו קדישא⁹

[תדשא הארץ דשא עשב וגו' (בראשית א
יא)] (הארץ) השתא אפיקת חילא¹⁰ באינן מיין
דאתכנשו¹¹ לאתר (דא) חד¹² ונגדין בגויה גו
טמירו סתימאה¹³ ונפקין בגויה טמירין עלאי¹⁴
והיילין קדישין¹⁵ די כל אינן בני מהימנותא
מתקנן לון בתקונא דמהימנותא בההיא פולחנא
דמאריהון ורזא דא (תהלים קד יד)¹⁶ מצמיח
הציר לבהמה וגו'¹⁷ דא בהמה דרביעאה על אלף

וירוק, כמו צבעים סתומים, והם יחוד אחר,
סוד ושמו אחד.

"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד",
היחוד שלמטה. יחוד עליון "שמע ישראל
יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד". זה כנגד זה.
"יקוו", מדידות של קו ומדה, כאן שש
תיבות וכאן שש תיבות. מדידת הנר החזק,
שכתוב "מי מדד בשעלו מים", וזהו "יקוו
המים". כאן שיעור של יוצר העולמות, יו"ד
ה"א וא"ו ה"א. "קדוש קדוש קדוש" זהו
"יקוו המים". "ה' צבאות", זהו "אל מקום
אחד", בסוד של שם זה. "מלא כל הארץ
כבודו", זה "ותראה היבשה", סוד חקיקת
שם היחוד כוז"ו במוכס"ז כוז"ו הקדוש.

"תדשא הארץ דשא עשב וגו'", כאן
הוציאה כח באותם מים שהתכנסו למקום
אחד, ושופעים בתוכו תוך כמוס סתום,
ויוצאים בתוכו כמוסים עליונים וצבאות
קדושים. שכל אותם בני האמונה מתקנים
אותם בתיקון האמונה, באותה עבודת
רבונם. וזה סוד "מצמיח הציר לבהמה וגו'",
זו בהמה שרובצת על אלף הרים, ומגדלים
לה בכל יום אותו חציר, וחציר הזה הוא
אותם מלאכים שולטים לפי שעה, שנבראו

¹ פי' מיכאל גבריאל רפאל, שהם מרכבה דמלכות, והם הגוונים הנראים בקשת בעולם הזה (מ"מ).

² פי' לחבר עמהם הארת חג"ת עם ענפיהם שהם מיכאל גבריאל רפאל שהם נגלים (מ"מ).

³ הם חג"ת העיקרים (מ"מ).

⁴ יחוד ו"ק דמלכות מן החיצונים (מ"מ).

⁵ פי' הם המוחין דז"א (מ"מ). עי' שעה"כ ה ע"ד.

⁶ פי' ז"א יש בו ו"ק, ועי' המוחין נגמר פרצופו (מ"מ).

⁷ ויחי רטו ע"ב וריש תקון כד ע"ב (ד"א).

⁸ בראשית כג ע"א (הערת הזוהר).

⁹ נמחק דלפ"ק.

¹⁰ הם סוד חיות הקודש וכל הרוחין די בהיכלא דמטרוניתא שאנו מחברים בתפילתנו וז"ש כל אילין בני
מהימנות' וכו' (רח"ו).

¹¹ הם מיין דכורין שביסוד (רח"ו). פי' בכח מ"ד שקבלה מיסוד הוציאה אלו החיילות (מ"מ).

¹² הוא יסוד דז"א (מ"מ).

¹³ יסוד דידיה (רח"ו). פי' המים הנז' שהם מ"ד נגדין בתוך היסוד מהדעת דרך חוט השדרה, כי משם באה
הטיפה (מ"מ).

¹⁴ הם הנשמות (מ"מ).

¹⁵ הם המלאכים שכל אלו נבררים ע"י הברורין שמעלים בסוד מ"ן למלכות והם בחי' שם ב"ן (מ"מ).

¹⁶ פנחס ריז ע"א ותקונים תקון עא ודף ס ע"ב בהג"ה בתקונים (ד"א).

¹⁷ עי' הקדו"ש נה ע"ד, דע"ה ח"ב לד ע"א, נה ע"ד, סא ע"ב, סב ע"ב, ועי' זוהר הרקיע. ועי' פת"ש א"א
פרק טו.

בראשית

בשני, ועומדים למאכל של הבהמה הזו. בגלל שיש אש אוכלת אש.
טורין¹ ומגדלין לה בכל יומא ההוא הציר וחציר דא אינון מלאכין שליטין לפום שעתא² דאתבריאו בשני וקיימין למיכלא דהאי³ בהמה בגין דאית אשא אכלא אשא⁴

“ועשב לעבודת האדם”, עשב זה האופנים האלה וחיות וכרובים, שכולם מתוקנים תוך תיקוניהם, ועומדים להתתקן בשעה שבני אדם באים לעבודת רבונם בקרבניהם ובתפלה, שזוהי עבודת האדם. ועשב זה מזומן ומוכן לעבודת האדם להתתקן בתיקונו כראוי. וכשהם מתתקנים באותה עבודת האדם, אחר כך יוצאים מהם מזונות וטרף לעולם, שכתוב “להוציא לחם מן הארץ”, וזהו “עשב מזריע זרע”. שהרי חציר לא מזריע זרע, אלא מוכן למאכל של אש קדושה, ועשב לתקון העולם. וכל זה “להוציא לחם מן הארץ”. כל התיקונים של בני האדם שמתקנים את עשב הארץ הזה, שעבודתם לרבונם לספק על ידם מאותה ארץ טרף ומזונות לעולם הזה, ולהתברך בני אדם מברכות של מעלה.

“עץ פרי עושה פרי”, דרגה על דרגה, זכר ונקבה. כמו שעץ פרי מוציא כח של עץ עושה פרי, גם כאן הוא מוציא. ומי הוא, אלה אותם כרובים ותמרות. מה זה תמרות, אלה אותם שעולים בעשן הקרבן ומתתקנים עמו ומעמידים (ונקראים)

¹ שבעולם הבריאה כמנין א"ל שד"י (רח"ו). מלאכים אלו הם מבירורים המלכים שמתו והם זיקין דאתדעכו לאלתר, ולכך הם מתים ומתחדשים בכל יום (מ"מ).
דא בהמה דרביעאה על אלף כו'. נ"ב בהמה דרביעאה הוא מלכות על עולם הבריאה שבו א"ל שק"י במילואו גימט' אל"ף (נז"י) (ש"נ).

² עי' לעיל יז ע"ב ובהערתנו שם, ועי' אריכות בעניין זה בדע"ה ח"ב סא ע"ג, סד ע"ב. והיינו ניצוצין דספירת הגבורה, ועל ידי ניצוצין אלה יצאו ונעשו כל המציאויות אשר בכל עולם ועולם שבעולמות ב"ע (דע"ה ח"ב סו ע"ד). ביום ב' דמעשה בראשית החל התיקון דהצירוף והליבון לבחי' הניצוצין דמחצב העולמות והמלאכים שהם מהחיצוניות דהנקודות, והיתה נפילתם בעולם התוהו יותר גדולה, ולכן בהם הוא שהתחיל הברור ביום ב', שכן הוא זמן שליטת ספי' הגבורה, שכן הם צריכין צירוף וליבון חזק יותר, והנה מהם הוא ה"מלאכין שליטין לפום שעתא דאתבריאו בשני" (דע"ה ח"ב עז ע"ג).

³ פי' השכינה בכח שם ב"ן שבה גי' בהמה והמלאכים שאינן נצרכים אוכלת אותם כביכר"ל והם נקראים חציר אבל חיות ושרפים ואופנים הנצרכים לתקון העולם קיימים והם נקראים עשב. א"מ (נ"א).

⁴ לקמן יט ע"א (לש"ו).

⁵ להמשיך שפע מהשכינה להעולמות, וכמו שלמעלה יש י"מ גם יש בה דכר ונוקב' תימורות וכרובים והם המלאכים העולים בעשן הקרבן והם אפי זוטרי (רח"ו).

⁶ מוכנים לאכול כאש אוכלת (ד"א).

⁷ מלכות (מ"מ).

⁸ יסוד (מ"מ).

⁹ בראשית לג ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ יסוד (מ"מ).

¹¹ אינון כרובים ותמרות כו'. נ"ב תמורת הוא לשון תמרת עשן (ש"נ).

בראשית

ואקרונו < תמרות עשן וכלהו קיימין בתקונייהו לעבודת האדם מה דלא קיימא כן חציר דהא אתעתד למיכל דכתיב (איוב מ' י) הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל

[עין פרי עושה פרי דיוקנא דכר ונוקבא] ודמות פניהם פני אדם (יחזקאל א' י) אלין לאו אינון כאינון כרובים אלין אפי רברבן בדיקנא חתימא¹ כרובים אפי זוטרי² כרביין פני אדם כל (דין) דיוקנן כלילן בהו בגין דאינון אפיין רברבין ומצטיירין בהו ציורין גלופין כגלופי שמא מפרש בארבע סטרי דעלמא³ מזר"ח מער"ב צפון ודרום מיכא"ל רשים ברשימו לצד דרום וכל אנפין מסתכלין לנביה פני אדם פני ארי"ה פני שור פני נש"ר

תמרות עשן, וכולם קיימים בתקונייהם לעבודת האדם. מה שלא קיים כן החציר, שהרי עתיד למאכל, שכתוב "הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל".

"עין פרי עושה פרי", דמות זכר ונקבה. ודמות פניהם פני אדם, אלה אינם כאותם כרובים, אלה פנים גדולות בזקן חתומה, כרובים, פנים קטנות כמו תינוקות, פני אדם, כל (אלה) הדמויות כלולות בהם, בגלל שהם פנים גדולות ומצטיירים בהם ציורים חקוקים כמו חקיקות שם המפורש בארבעת צדדי העולם, מזר"ח מער"ב צפון ודרום. מיכא"ל רשום ברשימה לצד דרום, וכל הפנים מסתכלים אליו. פני אדם, פני ארי"ה, פני שור, פני נש"ר.

אדם איהו דכר ונוקבא ולא איקרי אדם בר הני ומניה אצטיירין ציורין דרכב אלהיים רבותים דכתיב (תהלים סח יב) רכב אלהיים רבותים אלפי שנאן שנאן כללא דכלהו ציורין שור נש"ר ארי"ה ין דא איהו אדם

אדם הוא זכר ונקבה, ולא נקרא אדם פרט לאלה. ומהם מצטיירים ציורים של רכב אלהים רבותיים, שכתוב "רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן". "שנאן" כלל של כל הציורים, שור נש"ר ארי"ה, ין זהו אדם,

יט/א

פשיטו דאתכליל כחדא⁴ ברזא דכר ונוקבא⁵ וכלהו אלפין ורברבן כלהו נפקי מהני רזא שנאן

התפשטות שנכללה כאחד בסוד זכר ונקבה. וכל האלפים ורבותות, כולם יוצאים מהסוד הזה "שנאן".

ומהם⁶ דיוקנן מתפרשין⁸ כל חד וחד בסטרייהו כמה דאתחזי לון ואלין אינון דקא משלבן חד בחד וכליל חד בחד למהוי כל חד וחד כליל בחבריה שור נש"ר ארי"ה אדם אתנהגן⁹ ברזא [דארבע שמהן¹⁰ גליפאן סלקין לאתנהגא ולאסתכלא סליק לאתנהגא ולאסתכלא] שור לאנפי אדם¹¹ סליק שמא חד

ומהצורות הללו נפרדים כל אחד ואחד בצדיהם כמו שראוי להם. ואלה הם שמשלבים אחד באחד וכלולים אחד באחד, להיות כל אחד ואחד כלול בחבירו. שור נש"ר ארי"ה אדם. והם מתנהגים בסוד של ארבעה שמות חקוקים עולים להתנהג ולהסתכל. עולה להתנהג ולהסתכל שור אל פני אדם, עולה שם אחד מתעטר מחוקק

¹ בחתימת זקן (ד"א).

² הנערים תרגום של כרובים כרביא ר"ל פני תינוק והכ"ף הוא כ"ף הדמיון ועיין לקמן י"ט ע"ב וכ' ע"ב ועקב רעד ע"א (ד"א). הם מט"ט וסנדל, שנקראים כרובים בכל מקום (מ"מ).

³ עי' בגר"א תז"ח כז ע"ד, מב ע"א, ועי' עוד בהגר"א ספד"צ יג ע"ג ד"ה ואמר והחיות.

⁴ עקב רעד ע"א (הערת הזוהר).

⁵ נו"ן פשוטה ונו"ן כפופה (רח"ו).

⁶ שהם שנא"ן הנז' (מ"מ).

⁷ ומהני (לפ"ו וכן הוא במ"מ).

⁸ שהם המלאכים שנאצלו מכל א' וא' (מ"מ).

⁹ בא מג ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ פי' שהארתם והנהגתם באה להם מד' שמות דלקמן שהם הא"ל הגדול הגבור והנורא (מ"מ).

¹¹ כשמסתכל שור באדם, שהם ב' גוונים, אז מתעורר שם אחד להאיר להם והוא ג' כ כלול מב' גוונים שור ואדם (מ"מ).

בראשית

מתעטרא מחקקא ברוז דתרינ גוונין ואיהו אל¹
כדין אתהדר לאחורא² וכורסיה חקיק וגליף ליה
ואתרשים לאתנהגא ברוז דשמא דא³

סליק לאתנהגא ולאסתכלא⁴ נשר לאנפי
אדם סליק שמא אחרא⁵ מתעטרא מחקקא ברוז
דתרינ אנפין גוונין לאתנהגא ולאסתלקא
בסליקו בעטורא דלעילא ואיהו גדול כדין
אתהדר לאחורא וכורסיה חקיק וגליף ליה
ואתרשים לאתנהגא ברוז דשמא דא

סליק לאתנהגא ולאסתכלא ארי"ה לאנפי
אדם סליק שמא אחרא מתעטרא מתחקקא
ברוז דתרינ אנפין גוונין לאתתקפא ולאטישרא
בתוקפא ואיהו גבור⁶ כדין אתהדר לאחורא
וכורסיה חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא
ברוז [דשמא] דא

אדם אסתכל בכלהו וכלהו סלקין ומסתכלין
ביה⁷ כדין כלהו אצטיירו בגלופייהו בציורא דא
ברוז דשמא חד דאקרי נורא וכדין כתיב עלייהו
(יחזקאל א' ו) ודמות פניהם פני אדם כלהו כליין
בהאי דיוקנא והאי דיוקנא כליל לון

ועל רוא דא אקרי קב"ה (דברים י' יז) האל
הגדול הגבור והנורא דהא שמהן אלין גליפין
אינון לעיל ברוז דרתיכא עלאה⁸ כלילא בארבע
אתוון יהו"ה⁹ דאיהו שמא דכליל כלא דיוקנין
אלין מחקקן גליפין בכורסייא וכורסייא גליפא
מרקמא בהו חד לימינא וחד לשמאלא וחד
לקמא וחד לאחורא רשימא בארבע סטרינ
דעלמא

כרסייא כד סלקא רשימא בארבע דיוקנין
אלין אלין ארבע שמהן עלאין נטלין להאי
כרסייא וכרסייא אתכליל בהו עד דנקמא ולקמא
נפשיין וענוגין דכסופין כיון דנקמא ולקמא אינון

בסוד של שני צבעים, והוא א"ל. אז חוזר
לאחור, והכסא חוקק וגולף אותו, ונרשם
להתנהג בסוד השם הזה.

עולה להתנהג ולהסתכל נשר אל פני
האדם. עולה שם אחר, מתעטר מחוקק
בסוד של שני פנים צבעים להיות מואר
ולעלות בעליה בעיטור שלמעלה, והוא
גדול. אז חוזר לאחור, והכסא חוקק וגולף
אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה.

עולה להתנהג ולהסתכל אריה אל פני
אדם. עולה שם אחר מתעטר מחוקק בסוד
של שני פנים צבעים להתחזק ולהתישר
בכח, והוא גיבור. אז חוזר לאחור, והכסא
חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד
השם הזה.

אדם מסתכל בכולם, וכולם עולים
ומסתכלים בו. אז כולם הצטיירו בחקיקתם
בציור זה, בסוד שם אחד שנקרא נורא. ואז
כתוב עליהם "ודמות פניהם פני אדם".
כולם כוללים בדמות הזו. והדמות הזו
כוללת אותם.

ועל סוד זה נקרא הקדוש ברוך הוא
"האל הגדול הגבור והנורא". שהרי השמות
הללו חקוקים למעלה בסוד המרכבה
העליונה, כלולה בארבע אותיות יהו"ה,
שהוא השם שכולל כל דמויות האלו,
מחוקקות וגלופות בכסא. והכסא חוקק
מרוקם בהם, אחד לימין ואחד לשמאל
ואחד לפניו ואחד לאחור, רשום בארבעת
צדדי העולם.

כשהכסא עולה, הוא רשום בארבע
הדמויות הללו, וארבעה השמות העליונים
הללו לוקחים את הכסא הזה, והכסא נכלל
בהם. עד שלוקח ולוקט נפשות ותענוגים
של רצונות. כיון שלוקח ולוקט אותם

¹ מלכות (מ"מ).

² תחילה היה מסתכל שור באדם עכשיו חוזר למקומו ונחקק בכסא (מ"מ).

³ לפי שהמלכות בניינה מהגבורות (מ"מ).

⁴ יתרו פ' ע"ב תצא רפ"א ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ גדול לפי שנשר רומז לת"ת נוטה לצד החסד, לכך מתנהג ע"י חסד שנקרא גדול (מ"מ).

⁶ כדי לאכללא שמאלא בימינא, לכך אריה מתנהג ע"י גבור (מ"מ).

⁷ פי' ע"י הסתכלות מלאך א' בלבד באדם נתגלו שמות הראשונים, אבל שם הרביעי שהוא נורא שרומז לת"ת הוא כוללם, לכן מסתכל אדם בכולם וכולם ג"כ מסתכלים בו ואז מתגלה שם הנקרא נוראה הרומז לת"ת (מ"מ).

⁸ הם חגת"ם שהם כסא לבינה (מ"מ).

⁹ פי' י' חסד, ה' גבורה, ו' ת"ת, ה' אחרונה מלכות (מ"מ).

בראשית

ענוגים ורצונות, יורד מלא כמו עץ שמלא ענפים לכל עבר ומלא פירות. כיון שהוא יורד, יוצאים ארבע דמויות הללו מצוירים בצויריהם חקוקים מאירים נוצצים מלוהטים, והם זורעים זרע על העולם, ואז נקרא "עשב מזריע זרע". העשב שהם זורעים זרע על העולם. (כיון ש)יוצאת דמות אדם שכוללת כל הדמויות, אז כתוב "עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ לא הארץ". לא מוציא זרע אלא לתועלת, על הארץ אשר זרעו בו דווקא. מכאן שאין רשות לבן אדם להוציא זרע ממנו לבטלה.

החציר סוד של כאן אינו מזריע זרע, ולכן התבטל ולא עומד בקיומו. כמו האחרים האלה שאין להם דמות להצטייר ולהחקק בדמות וציור כלל, אלא נראים ולא נראים. כל אותם שלא הצטיירו בציור ודמות, אין להם קיום. עומדים לפי שעה ונאכלים באש שאוכלת אש, וחוזרים כמו קודם וכן בכל יום.

החציר⁶ רוא דהכא לאו איהו מזריע זרע ובגין כך אתבטל ולא קיימא בקיומא⁷ כהני אחרנין דלית <ליה> (לון) דיוקנא לאצטיירא ולא תגלפא בדיוקנא וציורא כלל⁸ אלא אתחזון ולא אתחזון כל אינון דלא אצטיירו בציורא ודיוקנא לית לון קיומא קיימי לפום שעתא⁹ ואתאכילו באשא דאכלא אשא ומהדרין כמלקדמין וכן בכל יומא¹⁰

החציר סוד של כאן אינו מזריע זרע, ולכן התבטל ולא עומד בקיומו. כמו האחרים האלה שאין להם דמות להצטייר ולהחקק בדמות וציור כלל, אלא נראים ולא נראים. כל אותם שלא הצטיירו בציור ודמות, אין להם קיום. עומדים לפי שעה ונאכלים באש שאוכלת אש, וחוזרים כמו קודם וכן בכל יום.

בר נש לתתא אית ליה דיוקנא וציורא ולא איהו בקיומא כגוונא דהני דלעילא ציורא ודיוקנא דלעיל מצטיירין בציוריהון כמה דהויין בלא מלבושא אחרא לאצטיירא ובגין כך אינון בקיומא תדיר ציורא דאדם לתתא מצטיירין בציוריהו במלבושא ולא כגוונא אחרא ובגין כך

אדם למטה יש לו דמות וציור, ואינו בקיום כדוגמת אלה שלמעלה. ציור ודמות שלמעלה מצטיירים בציוריהם כמו שהיו בלי לבוש אחר להצטייר, ולכן הם בקיום תמיד. הציור של אדם למטה, מצטיירים בציוריהם בלבוש ולא בצורה אחרת, ולכן עומדים בקיום של זמן ועידן, ובכל לילה לילה מתפשט רוח מהמלבוש הזה ועולה,

¹ מלאכים (מ"מ).

² נשמות (מ"מ). ומלא פירות שהם הנשמות (ד"א).

³ הצמחים המתקיימים הם מתולדות ספירת הת"ת והיסוד שנתקנו ביום השלישי (דע"ה ח"ב סב ע"ב).

⁴ פי' ע"י חיבור יסוד ומלכות בא השפע לעשב (מ"מ).

⁵ שאין הזרע אלא בתוך הארץ שהיא המלכות ולא ח"ו לבטלה (מ"מ).

⁶ "נ"א ל"א" נוסף זלפ"ו.

⁷ יט ע"ב מ"א (הערת הזוהר).

⁸ מלאכים ששרשם מזיווג נשיקין, ללא זיווג גופני (מ"מ).

⁹ הם כולם מהניצוצין דהגבורות אשר התחילו להתברר ביום שני, והם בחי' חלק הצומח דהמלאכים (דע"ה ח"ב סב ע"א). עי' ויק"ר (פכ"ב סי' י) וכן לקמן רכג סע"א, ח"ג רמ ע"ב. ובהגהות מהרח"ו ז"ל בפנחס (דף ר"ז ע"א) אמר כי המלאכים הללו הם מבידורי המלכים שמתו, והם זיקין דאתדעכו לאלתר, ולכן הם מתים ומתחדשים בכל יום. וטעם היותם מנהר דינור כי הוא היכל זכות עכ"ל. ור"ל כי הם עצמן מ"ש בגמרא (חגיגה יד ע"א) כל יום ויום נבראים מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתך, ועי' שמ"ר (פט"ו סס"י ו). והנה ענין אלו המלאכים שנבראו בכל יום מנהר דינור, הנה הם הניצוצין המתבררין השייכים לעולם היצירה ונכנסים שם בנהר דינור שבהיכל זכות דהיצירה, ונשרף שם כל סיג ופסולת שבהם, ויוצאים משם למציאות מלאכים. ונודע הוא כי כל הניצוצין הם מהמלכיות דהב"ן, ובירורם הוא ע"י האור דהמ"ה הנמשך ומאיר להם. והנה נמשך אותו האור דהמ"ה אשר לצורך המלאכים הללו מהפה דא"א ואח"כ מהפה דהז"ן וכו', ומשום שהאור הנמשך להם להתתקן הוא רק מהפה, לכך ממונים הם רק על שירה (דע"ה ח"ב סא ע"ב).

¹⁰ ויחי רטו (הערת הזוהר).

בראשית

ואותה אש אוכלת, אוכלת אותו. ואחר כך חוזרים כמו מקדם ומצטיירים בלבושיהם, ולכן אין להם עמידה כמו הדמויות הללו שלמעלה, ועל זה כתוב "חדשים לבקרים", בני אדם שהם חדשים בכל יום ויום.

קיימין בקיומא זמן ועידן! ובכל ליליא וליליא מתפשט רוחא מהאי מלבושא וסלקא וההוא אשא דאכלא אכיל ליה ובתר אתהדר כמלקדמין ומצטיירין בלבושיהו ובגין כך לית לון קיומא כאינון דיוקנין דלעיל ועל דא כתיב (איכה ג כג) חדשים לבקרים² בני נשא דאינון חדשים בכל יומא ויומא

יט/ב

מאי טעמא רבה אמונתך³ רבה איהו ולא זעירא⁴ [רבה אמונתך] ודאי רבה דכלא (דעתיד) לנטלא כל בני עלמא [ולאכללא] (ולאכללא) לון בגוה עלאה⁵ ותתאה⁶ אתר רב וסגני איהו דכליל כלא ולא אתמליא יתיר ורוא דא (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים⁷ והים איננו מלא וגו' אזלי לגבי ימא⁸ וימא נטיל לון ואכיל לון בגויה ולא אתמליא ובתר אפיק לון כמלקדמין ואזלי ובג' רבה אמונתך

ביומא דא כתיב כי טוב כי טוב תרי זמני בגין דיומא דא⁹ אהיד לתרין סטרין ואפריש מחלוקת אמר להאי סטרא כי טוב¹⁰ ואסכים בינייהו ובגין כך אית ביה תרין זמנין ויאמר [ויאמר הכא] רוא דשמא דארבע אתוון¹² גליפא מחקקא סליק לתריסר אתוון בארבע דיוקנין בארבע סטרין רשים על כורסא קדישא¹³

למה, "רבה אמונתך", רבה היא ולא קטנה, "רבה אמונתך", ודאי גדולה, שיכולה לקחת כל בני העולם ולהכלילם בתוכה עליונה ותחתונה, מקום גדול ורב הוא שכולל הכל ולא מתמלא יותר. וסוד זה, "כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'", הולכים לים, והים לוקח אותם ואוכל אותם בתוכו, ולא מתמלא. אחר כך הוא מוציא אותם כמו מקדם והולכים, ובגלל זה "רבה אמונתך".

ביום זה כתוב "כי טוב" "כי טוב" פעמיים, בגלל שיום הזה אחוז לשני צדדים ומפריד מחלוקת. אמר לצד זה "כי טוב" ולצד זה "כי טוב", ומסכים ביניהם. ולכן יש בו פעמיים "ויאמר" "ויאמר". כאן הסוד של שם של ארבע אותיות חקיקה מחוקקת עולה לשתיים עשרה אותיות בארבע דמויות בארבעה צדדים רשום על הכסא הקדוש.

¹ פי' שאי אפשר לנשמה להיות בעוה"ז בלא לבוש הגוף זהו ולא בגוונא אחרא ע"כ אין לה קיום בעוה"ז. א"מ (ג"א).

² בכל לילה כאשר האדם מפקיד נשמתו ביד המלכות העליונה בסוד בידך אפקיד רוחי הנה היא מחדשת אותה בסוד חדשים לבקרים כו' (שער הכוונות - דרושי ברכת השחר).

³ מלכות (רח"ו).

⁴ עי' שעה"כ דרושי הלילה דרוש ג': המלכו' הנק' אמונה נעשית גדולה ורבה בכל לילה ע"י כל נשמות התחתונים העולים בכל לילה להכלל ולהתעבר בתוכה כדי להתחדש שם בהיותם בתוכה.

⁵ מ"ד (מ"מ).

⁶ נשמות בסוד מ"ן (מ"מ).

⁷ שהיא השפעת הקצוות במלכות, והם מ"ד (מ"מ).

⁸ הם הנשמות שהם בסוד מ"ן (מ"מ).

⁹ ת"ת (רח"ו).

¹⁰ ולהאי סטרא כי טוב" נוסף לפ"ו וכן הוא צמ"מ.

¹¹ שמא ד' אתוון הוא שם אדני' וסליק לתריסר אתוון, הם י"ב אותיות מלוי אדני' בארבע דיוקנין כל סטרין, פי' כל אות מאדני' מאירה לצד א' מהמרכבה (מ"מ).

¹² פי' שם הוי"ה מתהפך ומצטרף ל"ב צרופים כנודע זהו ד' אותיות ל"ב אתוון ור"ל תיבות כמש"ל שקורא לתיבות ג"כ אותיות. א"ם (ג"א). הכא רוא דשמא דארבע אתוון כו'. נ"ב נראה שהוא אדני' וסליק מילואו ל"ב אתוון בסוד חיות שנושאין הכסא מברא. וכל אחד כלול ג' כמו הדגלים (נז"י) (ש"נ).

¹³ אדני' הנזכר הוא על כרסיא קדישא, שהיא המלכות (מ"מ).

בראשית

ויאמר אלהים יהי מאורות וכו' (בראשית א יד) מארת חסר דאתברי אסכרה לרבי דבתר דאתגניז² נהירו אור קדמאה אתברי קליפה למוחא³ והיא קליפה אתפשט ואפיק קליפה⁴ אחרא כיון דנפקת סלקא ונחתא מטת לגבי אנפי זוטרי⁵ בעאת לאתדבקא בהו ולאצטיירא בגווייהו ולא בעאת לאפרשא מנייהו אפרש לה קב"ה מתמן ונחית לה לתתא⁶ כד ברא אדם בגין לאתקנא האי בהאי עלמא כיון דחמת לחוה דקא מתדבקא בסטרוי דאדם דשפירו דלעילא⁷ וחמת דיוקנא שלים פרחא מתמן ובעאת כמלקדמין לאתדבקא באנפוי זוטרי אינון נטרי תרעין דלעיל לא שבקו לה

"ויאמר אלהים יהי מארת וגו'", "מארת" [כתוב] חסר, שנבראה אסכרה לתינוקות. שאחר שנגזז אור של אור הראשון, נבראה קליפה למוח, ואותה הקליפה מתפשטת ומוציאה קליפה אחרת. כיון שיוצאת, עולה ויורדת, מגיעה לגבי פנים קטנות, רוצה להתדבק בהם ולהצטייר בתוכם, ולא רוצה להיפרד מהם. הקדוש ברוך הוא מפריד אותה משם, ומוריד אותה למטה. כשברא אדם כדי לתקן זה בעולם הזה. כיון שראתה את חוה דבוקה בצדו של אדם ביופי של מעלה, וראתה דמות שלימה, פרחא משם, ורצתה להתדבק בפנים קטנות כמו מקודם. ואותם שומרי השערים שלמעלה לא נתנו לה.

נזף קב"ה בה ואטיל לה בשפולי ימא⁸ ויתבת תמן עד דחטא אדם ואנתתיה כדין אפיק לה קב"ה משפולי ימא ושלטא על כל אינון רביי אפי זוטרי דבני נשא דאתחזון לאענשא בחובי דאבוהון ואיהי אולא משטטא בעלמא קריבת לתרעי ג"ע דארעא וחמת כרובים נטרי תרעי דג"ע [ויתבא] (ויתבי) תמן לגבי ההוא⁹ להט החרב בגין דהיא נפקת מסטרא דההוא להט¹⁰ בשעתא דההוא להט אתהפך ערקת¹¹ ומשטטא בעלמא ואשכחא רביי דאתחזון לאתענשא

נזף הקדוש ברוך הוא בה והטיל אותה בשפולי הים, וישבה שם עד שחטא אדם ואשתו. אז הקדוש ברוך הוא הוציא אותה משפולי הים, ושולטת על כל אותם תינוקות פנים קטנות של בני אדם שראויים להענש בחטאי אבותיהם. והיא הולכת ומשוטטת בעולם, מתקרבת לשערי גן עדן שבארץ, ורואה כרובים, שומרי שערי גן העדן, ויושבת שם אצל אותו להט החרב, בגלל שהיא יצאה מצד אותו להט. בשעה שמתהפך אותו להט, היא בורחת ומשוטטת בעולם, ומוצאת תינוקות שראויים להענש, וצוחקת בהם והורגת אותם. וזהו בפגימת

¹ עי' זוהר הרקיע.

² בגניות האור יתחזקו הקליפות (ד"א). דבתר דאתגניז נהירו אור קדמאה כו'. עיין פירוש המאמר בחייט סוף דף צ"ט ורש דף ק' (של"ה). פי' בהתגלות החסדים הראשונים שהיה אורם גדול בשביל כך לא נגלית, ואחר שנגזזו החסדים הראשונים נתמעט האור, ונתגלית הקלי' (מ"מ).

³ ז"א דקליפה (רח"ו). פי' קליפה א' רמז על ס"מ והב' על לילית בת זוגו. א"מ (נ"א).

⁴ נוקבא דקליפה (רח"ו).

⁵ הם סוד המלאכים הנקבות הנק' כרובים אנפי זוטא כי הכרובים נק' אנפי זוטא דלית להו דיקנא כמו הנערים והם נקבות דומים לנערים בלתי זקן ולהיותם נקבות ולכן רצתה לילית הרשעה להדבק בהם כמו שעשתה לחוה ואז דחפת ה' ית' מהם (רח"ו). נו"ה, ומ"ש מטת לגבי אנפי זוטרי שהם נו"ה כי רצתה ליינק מהם ולהתדבק בהם, לפי שהם לבר מגופא (מ"מ).

⁶ פי' היא חוה ראשונה שהביא הקב"ה לאדה"ר והיא מסיגי פרצוף לאה ולכן שלטו בה הקליפות, אבל חוה השנית היא מפרצוף רחל שהיא דבוקה עם ז"א אב"א, ולכך גם חוה זו הות מתדבקא בסטרי דאדם, ולפי שרחל היא במקום גילוי החסדים לכך לא שלטו הקלי' בחוה זו השנית (מ"מ).

⁷ בת"ת ומלכות (רח"ו).

⁸ גער בה הקב"ה בניזיפות והשליכה מגבול הקדושה עד התהום שהוא שפולי דימא (ד"א).

⁹ עיין ויקרא יט ע"ב ענין להט החרב המתהפכת (ד"א).

¹⁰ פי' דאתהפך לה"ט הט"ל לתחייה ונעשה ממנו ד"ם וז"ש דקאמר אח"כ דאזעירת נהורא כי מתלתא אתוון תעבידו תרין. א"מ (נ"א).

¹¹ פי' הלהט מתהפך מדין לרחמים, ומרחמים לדין, ובשעה שהוא דין יושבת אצלו וכשמתהפך לרחמים ערקת (מ"מ).

בראשית

הלבנה שהקטינה את אורה, וזה "מארת". כשנולד קין לא יכלה להתדבק בו, אחר כך התקרבה אליו והולידה רוחות ומעופפים. והיית ביה וקטילת לון ודא איהו¹ בגרעו דסיהרא דאזעירת נהורא ודא מארת כד אתיליד קין² לא יכלא לאתדבקא ביה לבתר אתקריבת בהדיה ואולידת רוחין וטיסין³

אדם שימש מאה ושלושים שנים עם רוחות נקבות, עד שבאתה נעמה, ומתוך יופיה טעו אחריה בני האלהים עז"א ועזא"ל, והולידה מהם. וממנה התפשטו רוחות רעות ושדים בעולם, שהיא הולכת ומשוטטת בלילה (עם לילית) והולכת בעולם וצוחקת (וצוחקות) בבני אדם, וגורמת להם שישפכו קרי. ובכל מקום שנמצאים בני אדם ישנים יחידים בבית, הם שורות עליהם ואוחזות ונדבקות בהם, ולוקחות מהם תאוה ומולידה מהם. ועוד פוגעות בו במחלות, והוא לא יודע, וכל זה בפגימת הלבנה. "מארת", כשנתקנת הלבנה, מתהפכות האותיות "אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו". "מגן הוא" על כל אותם רוחות רעות ומזיקים שמשוטטים בעולם בפגימתה, לכל אותם שאחוזים בו באמונת הקדוש ברוך הוא.

כאשר שלמה המלך ירד לעומק האגוז, שכתוב "אל גנת אגוז ירדתי", לקח קליפת אגוז והסתכל בכל אותן קליפות, וידע (והסתכל שכל אותם לא נבראו אלא מתענוג) שכל אותם תענוגים של אותם רוחות קליפות האגוז אינו אלא רק להדבק בבני אדם ולהסית אותם, שכתוב "ותענוגות בני האדם שידה ושידות". עוד, תענוגי בני אדם שמתענגים בשינת הלילה,

¹ פקודי רמח ע"ב (הערת הזוהר).

² פי' אע"פ שקין היה מטיפת אדה"ר מעורבת עם טיפת הנחש שבא על חוה כנודע, אפילו הכי לא יכלה לאתדבקא ביה עד שהרג הבל, וגברה בו הקל' אז נדבקה בו ואתקריבה בהדיה (מ"מ).

³ רוחות ושדים המעופפים (ד"א).

⁴ פי' אע"פ שבק"ל שנה היה אדה"ר מוליד רוחין בישינן, לא נתרבה ביותר עד שבאה נעמה (מ"מ).

⁵ משחקת עם בני אדם בעת שינתם עד שהם באים לידי קרי ע' ויצא בס"ת קמח ע"א (ד"א).

⁶ יא ע"א (הערת הזוהר).

⁷ רוחות ומזיקים סופה וסערה המשוטטים בעולם (ד"א).

⁸ היא הקדושה והקליפה בכללות אחד, כי המוח של אגוז היא הקדושה, וד' קליפות שעליה הם ד' קליפות (מ"מ). הרי הוא ידיעת הקליפ' והחיצונים, והוא חכמת מצרים. ועי' זהר ויחי רכג ע"ב, וירא סט ע"א ואילך, ובא לז ע"ב (דע"ה ח"ב פה ע"ב).

⁹ תרומה קמ ע"ב ותיקונים תקון כד וריש תיקון כו (ד"א).

¹⁰ "נ"ל ואסתכל לכל אינון לא נכראו אלל מעינוגא" נוסף זכ"ו.

¹¹ עי' ע"ח שער מט פרק ב' ז"ל, נגה נדבקה במוח סוד קליפה דקה על האגוז.

¹² כמו שכל דבר מתאוה לידבק בשרשו (בהגר"א על ספד"צ לד ע"ד).

¹³ "ולכסתאב" נוסף זכ"ו.

בראשית

ויצא מהם שידה ושידות, והקדוש ברוך הוא היה צריך לברוא הכל בעולם, ולהתקין בהם את העולם, והכל מח מבפנים וכמה קליפות חופות על המח.

וכל עולם כדוגמת זה, מעלה ומטה, מראש סוד הנקודה העליונה עד סוף כל הדרגות, כולם,

וכל עולם כדוגמת זה, מעלה ומטה, מראש סוד הנקודה העליונה עד סוף כל הדרגות, כולם,

וכל עולם כדוגמת זה, מעלה ומטה, מראש סוד הנקודה העליונה עד סוף כל הדרגות, כולם,

כ/א

איהו דא [לבושא לדא ודא לדא דא מוחא לגו מוחא וקליפה³ רוחא דא] לגו מן דא ודא לגו מן דא עד דאשתכח דהאי קליפה להאי והאי להאי נקודה קדמאה⁴ הוה נהירו פנימאה⁵ דלית ליה שעורא למנדע זכיבו ודקיבו ונקיו דיליה עד דאתפשט פשיטו וההוא פשיטו דההיא נקודה אתעביד חד היכלא⁶ לאתלבשא ההיא נקודה⁷ נהירו דלא ידיע לסגיא זכוכא⁸ דיליה היכלא דאיהו⁹ לבושא לההוא נקודה סתימא¹⁰ איהי נהירו דלית ליה שעורא ועם כל דא לאו דקיב וזכיב איהו כההיא¹¹ נקודה קדמאה טמיר וגניז ההוא היכלא¹² אתפשט פשיטו אור קדמאה¹⁴ וההוא פשיטו¹⁵ איהו לבושא לההוא היכלא דקיב¹⁶ וזכיב פנימאה יתיר מכאן ולהלאה אתפשט דא בדא ואתלבש דא בדא עד דאשתכח דא לבושא <לדא¹⁷ ודא לדא¹⁸> דא

הם זה לבוש לזה וזה לזה. זה מח לתוך מח וקליפה (מוח) רוח, זה לפניו מזה וזה לפניו מזה, עד שנמצא שזה קליפה לזה וזה לזה. נקודה ראשונה היתה אור פנימי שאין לו שיעור לדעת הזדככות ודקות ונקיות שלו, עד שהתפשטה התפשטות, ואותה התפשטות של אותה נקודה נעשית היכל אחד להתלבש אותה נקודת אור שלא ידוע לגודל הזיכוכ שלו. ההיכל שהוא לבוש לאותה נקודה סתומה היא אור שאין לו שיעור, ועם כל זה לא דקיק ומזוכך הוא, כמו אותה נקודה ראשונה טמירה וגנוזה.

אותו ההיכל התפשט התפשטות אור הראשון, ואותה התפשטות היא לבוש לאותו היכל דקיק ומזוכך פנימי יותר. מכאן והלאה התפשט זה בזה והתלבש זה בזה, עד שנמצא זה לבוש לזה וזה לזה, זה מח וזו קליפה. ואף על גב שזה לבוש, נעשה

¹ פי' הקלי' היא צורך גבוה, שהכל הם יראים מהרצועה, ועוד שהיא סותמת הקדושה שלא כל הבא ליכנס יבוא ויכנס (מ"מ).

² מנחת יהודה דף קל"ה ע"ג (ד"א). בעץ חיים (עג"י ב) נתבאר איך כל העולמות הם בבחינת עיגולים זה בתוך זה כולם כגלדי בצלים וכו' ע"ש. גליון כ"ו (נ"א).

³ "ס"ל מוחל" נוסף צלפ"ו.

⁴ חכמה (רח"ו). כלומר י' דשם הרי הוא בחי' חכמה (כללים ח"א מט ע"א).

⁵ בינה (רח"ו).

⁶ בינה (רח"ו).

⁷ חכמה (רח"ו).

⁸ לרוב זכות (ד"א).

⁹ בינה (רח"ו).

¹⁰ חכמה (רח"ו).

¹¹ צהאי (הגהות הגר"א).

¹² פי' אימא הוציא החסד דז"א (מ"מ).

¹³ "ההוא היכלא" נמחק צהגהות הגר"א.

¹⁴ חסד (רח"ו).

¹⁵ אימא נתלבשה בחסד דז"א, ואח"כ הוציאה ה' קצוות האחרים כדי שיהיו כולם נוטים לצד החסד (מ"מ).

¹⁶ לאמא (רח"ו).

¹⁷ זעיר שבפרצוף זה לבוש לעליון ממנו (רח"ו).

¹⁸ חיצוניות פרצוף עליון נעשה פנימיות לפרצוף שתחתיו (מ"מ).

בראשית

הוא מח לדרגה אחרת, והכל כצורה זו נעשה, וכן הוא למטה, עד כי בצלם זה האדם הוא בעולם הזה, מח וקליפה, רוח וגוף, והכל הוא תיקון של העולם.

וגופא וכלא איהו תקונא דעלמא

כד הות סיהרא בשמשא בדבקותא חדא [הות] סיהרא בנהירו כיון דאתפרשת מן שמשא ואתפקדת על הילהא אזעירת גרמא אזעירת נהורא² ואתברון קליפינ³ על קליפינ לגניזו דמוחא וכלא תקונא דמוחא ועל דא (בראשית א יד) יהי מארת חסר וכל דא לתקונא דעלמא ודא הוא דכתיב (שם טו) להאיר על הארץ⁴

ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים⁵ (שם טז) ויעש רבויא ותקונא דכלא כדקא יאות את שני המאורות הגדולים בקדמיתא בחבורא דדא רזא דא שמא שלים⁶ כחדא יהויה אלהים אע"ג⁷ דלא איהו באתגליא אלא בארח סתים הגדולים⁸ דאתבריא [נ"א דאתבריא] בשמא דא כדא⁹ לאתקרי בהו שמא דכלא מצפינ מצפינ¹⁰ אלין שמהן עלאין דתליסר מכילן דרחמי¹¹ הגדולים אלין אתרביאו¹² וסלקין לעילא בגין דאינון עלאין מרזא עלאה¹³ וסלקין לתועלתא דעלמא לאתקיימא בהון עלמינ כגוונא

כשהיתה הלבנה עם השמש בדבקות אחת, היתה הלבנה באור. כיון שנפרדה מהשמש והופקדה על כל חילותיה, הקטינה את עצמה, הקטינה את אורה ונבראו קליפות על קליפות לגניזת המח, והכל תיקון של המח. ועל זה "יהי מארת" חסר, וכל זה לתקון העולם, וזהו שכתוב "להאיר על הארץ".

"ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים", "ויעש" רבוי ותיקון של הכל כראוי. "את שני המאורות הגדולים", בהתחלה [היו] בחבור אחד. סוד זה השם השלם יחד הו"ה אלהים, אף על גב שאינו בגלוי אלא בדרך סתום. "הגדולים" שנבראו (שנתגדלו) בשם זה כזה להקרא בהם השם של הכל. מצפ"ץ מצפ"ץ אלו שמות עליונים של שלש עשרה מדות הרחמים. "הגדולים", אלו התגדלו ועולים למעלה, בגלל שהם עליונים מסוד עליון, ועולים לתועלת העולם שבהם מתקיימים העולמות.

¹ לתחתון ממנו (רח"ו).

² עי' כללים ח"א קח ע"ד, ח"ב קכז ע"ד.

³ ע"י מיעוט הלבנה נתגלו הקלי' (מ"מ).

⁴ כי ההעלם סיבת הגילוי כמשל השמש (רח"ו).

⁵ ויעש רבויא ותקונא דכלא כדקא יאות. המאמר הזה הוא בחייט דף ק"א ע"ש (של"ה). שנכללת הבריאה באצילות (ביאורים ח"א עט ע"ד).

⁶ מנחת יהודה קב ופרדס בשער מיעוט הירח וזוהר תרומה קסא ע"א (ד"א). עי' דע"ה ח"א פא ע"א, ח"ב מז ע"ד.

⁷ שלא אמר הכתוב בהדיא שזו"ן נקראים ה' אלקים אלא מדקאמר המאורות הגדולים משמע שנקראו שמא שלים ה' אלקים (מ"מ).

⁸ עי' יהל אור.

⁹ כיון שיונקים משני פאות דא"א אזי נקראים בשם אחד זה כזה, ששניהם מצפ"ץ, ואינם זה הו"ה זה אלקים, כי זהו בחי' מאור הגדול ומאור הקטן (מ"מ).

¹⁰ שם הו"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ. ולפי דרכינו (קל רחום תכ גספי וחנון ארך פסטפט תגל אפים ורב חסד תומי פגש סחק פתיא טהג סחק לאלפים נשא כתכומי טבת עון ופשע זפט פובז וחטאה ונקה פסנתץ פטדץ) (ד"א). עי' ע"ח שער א"א פרק יא. עי' תיקו"ז טז ע"ב שהשם מצפ"ץ מרמז למט"ט, וכן ע"ש בגר"א קז ע"א שזה בבחינת עולם היצירה.

¹¹ ב' הפאות שהם מצפ"ץ הם משפיעים ב"ג ת"ד שהם י"ג מכילן דרחמי שתחלתן מא"ל רחום וחנון, ולכן נזכרו ב' הו"ה קודם א"ל רחום וכו' כי ב' ההו"ה הם ב' שמות מצפ"ץ שהם ב' הו"ה באתב"ש (מ"מ). של י"ג מידות רחמים ור"ל שאלו שני שמות הם שתי מדות מ"ג מדות רחמים כנודע (והרשב"ב כ' כי פ' הרב האר"י זצ"ל אל תיקון א' רחום ב' וחנון ג' ופשט) (ד"א).

¹² פ"י ב' שמות הם נגדלו ונתוסף בהם אור גדול (מ"מ).

¹³ מא"א (מ"מ).

בראשית

כדוגמת זה "שני המאורות", שניהם כאחד עולים בגדלות אחת.

לא התיישבה הלבנה אצל השמש, זו התביישה מלפני זו, הלבנה אמרה "איכה תרעה", השמש אמרה "איכה תרביץ בצהרים", נר קטן איך מאיר בצהרים, "שלמה אהיה כעטיה", איכה בבושה, אז הקטינה עצמה להיות ראש לתחתונים, שכתוב "צאי לך בעקבי הצאן". אמר לה הקדוש ברוך הוא, לכי והקטיני את עצמך. ומאז אין לה אור רק מהשמש. שבהתחלה היו יושבים כאחד שקולים, אחר כך הקטינה את עצמה בכל אותם דרגות שלה, אף על גב שהיא ראש עליהם, שהרי אין אשה בגדלות רק עם בעלה כאחד.

"את המאור הגדול" יהו"ה. "ואת המאור הקטן" אלה"ם, סוף כל הדרגות, סוף המחשבה. בתחילה נרשם הוא למעלה באותיות של השם הקדוש, האות הרביעית שלו, ואחר כך הקטינה עצמה להקרא בשם של אלהים. ועם כל זה עולה לכל הצדדים למעלה באות ה', בחיבור האותיות של השם הקדוש. אחר כך התפשטו דרגות מצד זה ומצד זה, הדרגות שהתפשטו מצד שלמעלה נקראו "ממשלת היום", ודרגות שהתפשטו מצד שלמטה נקראו "ממשלת הלילה". "ואת הכוכבים", שאר הצבאות והמחנות שאין להם חשבון, שכולם תלויים באותו רקיע השמים חי העולמים, שכתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ", זו ארץ העליונה, למטה כדוגמה

¹ הם זר"ן שיצאו מהם (מ"מ).

² במעלה ורוממות (ד"א).

³ צ"ל דאכסיף מקמיה סהרא אמרה איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שרגא זעירא וכו' (גליון מזוהר זולצבאך) (ש"נ).

⁴ איכה תרעה כלתך לפני השמש (מ"מ).

⁵ פי' השמש אומר שטענה זו של הלבנה אמיתית, כיון שהיא שרגא זעירא איכדין נהיר בצהרים שבודאי הלבנה אין לה הארה בפני השמש (מ"מ).

⁶ לבי"ע (רח"ו).

⁷ לעולמיות בי"ע (רח"ו).

⁸ ת"ת (רח"ו).

⁹ נוק' (רח"ו).

¹⁰ בחצי ת"ת (רח"ו).

¹¹ עי' ח"ג סה ע"א (לש"ו). עי' הקדו"ש טז ע"ב. ועי' בהגר"א על ספד'צ לו ע"ג ד"ה כתיב ויתהלך, ושם כו ע"ג ד"ה כתיב ויאמר, ובע"ח מוחין דקטנות ג'. ועי' בהגר"א על ספד'צ כו ע"ג.

¹² בשעת הזיווג דאצילות (רח"ו).

¹³ הם חסדי היסוד (רח"ו).

בראשית

זו, חי העולמים, וזה "להאיר על הארץ", זו ארץ התחתונה כדוגמה שלמעלה.
להאיר על הארץ דא ארץ עלאה לתתא כדונמא דא חי העולמים ודא להאיר על הארץ דא ארץ תתאה כדונמא דלעיל]

מלכות דוד נתקנה ביום זה כרגל ואדן רביעית של הכסא, נתקנו האותיות והתיישרו על מקומן, ועם כל זה, עד היום הששי שנתקנה דמות האדם תיקון כראוי, לא התיישב במקומו, ואז נתקן כסא עליון וכסא תחתון, והעולמות כולם התיישבו במקומם, וכל האותיות נתקנו

על גלגליהם בהתפשטות של תפיסת הקשר. ויום רביעי הוא יום מאוס לַבוֹנִים, כמו שנאמר "אבן מאסו הבונים". זהו שכתוב "בְּנֵי אָמִי נָחֵרוּ בִי", שהרי אורה זו הקטינה עצמה והאור שלה, והקליפות נתקנו על מקומם. כל אותם המאורות שמאירים, כולם תלויים ברקיע השמים הזה לתקן בהם את כסא דוד. המאורות הללו מציינים ציור שלמטה לתקן ציור של

מלכותא דדוד אתתקן ביומא דא רגלא¹ וסמכא רביעאה דכורסיא² אתתקנו אתוון³ ואתיישרו על דוכתייהו ועם כל דא עד יום שתייתאה דאתתקן דיוקנא דאדם⁴ תקונא כדקא יאות [לא אתיישב] [לאאתיישב] בדוכתייה⁵ וכדין אתתקן כורסיא עלאה⁶ וכורסיא תתאה⁷ ועלמין כלהו אתיישבו בדוכתייהו ואתוון כלהו ואתתקנן] (אתתקן)
כ/ב
על גלגלוי⁸ בפשימו דטופסירא דקוטרא⁹ [ויומא] (וביומא) רביעאה¹⁰ איהו יומא מאים מבונים כמה דאת אמר (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים הה"ד (שיר א ו) בני אמי¹¹ נחרו בי דהא נהורא דא אזעירת גרמא ונהירו¹² [דילה] (דיליה) וקליפין אתקנו¹³ על דוכתייהו כל אינון נהורין דנהרין כלהו תליין בהאי רקיע השמים¹⁴ לאתקנא בהו כורסיא¹⁵ דדוד אלן נהורין

¹ פי' כי ג' ימים הראשונים הם חג'ת ויום ד' היא מלכות רגל רביעי של הכסא (מ"מ).

² עמוד ורגל הרביעי לכסא העליון נתקן על תקונו (ד"א).

³ פי' ד' אותיות הוי"ה כי יה"ו הם ז"א וה' אחרונה מלכות (מ"מ).

⁴ פי' אע"פ שאמרנו שיום ד' רומז למלכות, עכ"ז רביעי חמישי וששי הם נה"י גם כן, ולכן ביום ששי שנשלם פרצוף ז"א אזי נשלמה המלכות (מ"מ). עי' כללים ח"ב נו ע"א, ח"א קח ע"א, דע"ה ח"ב כז ע"א, סב ע"א). עי' לקמן ח"ג מח ע"א [כללים ח"א לז ע"א, פ ע"ד] ועי' דע"ה ח"ב דרוש ה' ענף א' סימן ה' [דביום ה' עלו כל העולמות עילוי נורא מאד. ועי' לקוטי תורה בראשית ומאמרי רשב"י קדושים (פג ע"א) וספר הגלגולים פרקים טז ויז, וע"ח שער דרושי אבי"ע פרק יג ויד וכל שער סדר אבי"ע] (לש"ו).

⁵ תחת היסוד כי ירדה (רח"ו). פי' המלכות לא נתיישבה עם הז"א (מ"מ).

⁶ ת"ת (רח"ו). ז"א (מ"מ).

⁷ מלכות (רח"ו מ"מ). פי' נוק' שהיא כסא לבעלה (כללים ח"א קז ע"ד).

⁸ מציאות מרכבתם למטה במלכות, כי ענין צירוף הבחינות יכונה בשם גלגל, והנה כ"ב אותיות יצטרפו בסוד כ"ב גלגלים כ"ב אלפא ביתות חוזר הגלגל פנים ואחור (אור יקר).

⁹ ירצה בפשיטות טופס דיוקן הכוונה בהתפשטותם למטה מקום טופס הספירות שהוא במרכבותם במלכות (אור יקר). בהתפשטות ציור קשר עליון מסוד האצילות נתייחד הכל על ישובו כראוי (ד"א). אז נתייחד כל תהלוכות ההנהגה כולה, כי בחתימת מעשה בראשית נשלמו הכל על תיקונם (כללים ח"א קז ע"ד). בהתפשטות והתגלות זוהרי האור מסוד עולם המלבוש (דע"ה ח"ב קטו ע"ד).

¹⁰ פי' מציאות המלכות ביום רביעי אי אפשר לומר שנתישבו האותיות בה, אדרבה אז היתה המיעוט לה (אור יקר).

¹¹ שלש ספירות שהיו מבינה כמוה שהם יה"ו (אור יקר).

¹² נ"א נחירו לשון חרון אף, משם הרב חיים ויטל (הגהות הגר"א).

¹³ היינו שנתחזקו הקלי' אז מפני המיעוט ונתן להם מקום יניקה, והטעם שלא נתפשטו ג' אותיות יה"ו או כ"ב אותיות שהם ממש כג' אלו (אור יקר). הם הקלי לשון חרי אף (רח"ו).

¹⁴ יסוד (רח"ו).

¹⁵ מלכות (רח"ו).

בראשית

כולם, שהם בכלל של אדם, ציור פנימי, שכל ציור פנימי נקרא כך.

מציירין ציורא דלתתא¹ לאתקנא ציורא דכלהו

דאינון בכללא דאדם ציורא פנימאה דכל ציורא

פנימאה אקרי הכי

ומהכא כל ציורא דאתכליל באתפשטו דא

אקרי אדם >הה"ד (יחזקאל לד לא) אדם אתם

אתם קרויין אדם ולא שאר עמין עעכו"ם וכל

רוחא אקרי אדם > רוחא דסטר קדישא גופא

דיליה לבושא איהו ועל דא כתיב (איוב י יא)²

עור ובשר תלבישני וגו' בשרא דאדם > לבושא

איהו > (לבושייהו) ובכל אתר כתיב (שמות ל לב)

בשר אדם אדם לגו בשר לבושא דאדם גופא

דיליה טסירין דלתתא³ דאתהתך בהתוכא⁴

דרוחא דא אצטיירו מניה ציורין דאתלבשן

בלבושא אחרא כגון ציורא דבעירי דכיין (דברים

יד ד) שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי ויחמור

וגו' אינון דבעיין לאתכללא בלבושא דאדם

ההוא רוחא פנימאה דאינון סטריין [ס"א ציורין]

סליק בההוא שמא דאתקרי בה גופא דיליה

לבושא דההוא שמא [בשר שור] שור איהו

פנימאה דההוא גופא בשר דיליה לבושא וכן

כלהו

כגוונא דא בסטרא אחרא מסאבא⁵ רוחא

דאתפשט בשאר עמין עעכו"ם נפקא מסטרא

דמסאבו לאו איהו אדם⁶ ובגין כך לא סליק

(לבושא) בשמא דא(י) שמא דההוא רוחא טמא

לא סליק בשמא דאדם ולית ביה [חולקא] גופא

דיליה לבושא דההוא טמא בשר טמא (י)טמא

לגו בשר לבושא דיליה בגין כך בעוד [ד]שרי

ההוא רוחא בההוא גופא אתקרי טמא נפק רוחא

מההוא לבושא לאו אקרי טמא ולא סליק ההוא

[לבושא] בשמא טסירין לתתא דאתהתך

בהתוכא דרוחא דא אצטיירין מניה ציורין

דאתלבשן בלבושא אחרא כגון ציורי בעירי

מסאבי ואורייתא פתח בהו (ויקרא יא כט) וזה

ומכאן שכל ציור שנכלל בהתפשטות זו

נקרא אדם. זהו שכתוב "אדם אתם", אתם

קרויים אדם ולא שאר עמים עכו"ם. וכל

רוח נקראת אדם, רוח של צד קדושה גופו

הוא לבושו, ועל זה כתוב "עור ובשר

תלבישני וגו'", בשר של אדם הוא לבוש.

ובכל מקום כתוב בשר אדם, אדם לבפנים,

בשר לבוש האדם גופו. רוחות שלמטה

שנחתכים בסיגים של רוח זו הצטיירו ממנו

ציורים שהתלבשו בלבוש אחר, כמו ציור

של בהמות טהורות, "שור שה כבשים ושה

עזים איל וצבי ויחמור וגו'", אותם

שצריכים להיכלל בלבוש של אדם, אותו

רוח פנימי של אותם צדדים (ציורים), עולה

באותו שם שנקרא בו גופו לבוש של אותו

שם, בשר שור, שור הוא פנימי של אותו

גוף, הבשר שלו לבושו, וכן כולם.

כדוגמה זו בצד האחר הטמא, רוח

שהתפשטה בשאר עמים עובדי עכו"ם

יוצאת מצד הטומאה שאינו אדם. ולכן לא

עולה בשם זה. השם של אותו רוח טמא לא

עולה בשם של אדם, ואין בו חלק. הגוף שלו

לבוש של אותו טמא. בשר טמא יטמא

לפנימיות בשר לבושו. לכן, בעוד ששורה

אותו רוח באותו גוף נקרא טמא, [וכאשר]

יוצא רוח מאותו הלבוש, לא נקרא טמא,

ולא עולה אותו לבוש בשם. הרוחות למטה

שנחתכים בסיגים של רוח זו, מצטיירים

ממנו ציורים שמתלבשים בלבוש אחר, כמו

ציורי בהמות טמאות. והתורה פתחה בהם

"וזה לכם הטמא", כגון החזיר ועופות

ובהמות של אותו הצד, רוח עולה באותו

¹ פי' האורות עליונים עם ז'ין הם מציירים נשמות ישראל שנקראים אדם (מ"מ).

² יתרו סוף עה וריש עו (הערת הזוהר).

³ נפש הבהמית דישראל ונפש בהמות וחיות טהורות הם מקלי' נוגה. ונפש אומות העולם ונפש וחיות טמאות הם מג' קליפות האחרות, וז"ש כאן טסירין דלתתא דאתהתך, פי' הנשמות מפנימיות הקדושה, והתוך הקדושה שממנו נעשית הרוח היא קלי' נגה שהיא התוך הקדושה (מ"מ). רוחות שלמטה שיש בעה"ז הם מצטיירים בציור א' והיינו בגוף הבהמות כמבואר (ד"א).

⁴ פי' היתוך סיגי הקדושה ורומז על קלי' נוגה. הרש"ב (ד"א).

⁵ פי' גם בטומאה יש דוגמת זה שאומות העולם נעשו מפנימיות ג' קליפות האחרות, והתוך שלהם שהוא חצוניותם משם בהמות טמאות (מ"מ).

⁶ מאחר שהוא מצד הטומאה לכן אינו נקרא כלל בשם אדם (ד"א).

בראשית

לכם הטמא כגון חזיר ועופי ובעירי דההוא סמרא רוחא סליק בההוא שמא גופא לבושא דיליה וגופא בשר חזיר אקרי חזיר לגו בשרא לבושא דיליה ובגין כך אלין תרין סמרין מתפרשן אלין אתכלילו ברזא דאדם ואלין אתכלילו ברזא דטמא כל זינא אזיל לזיניה ואתהדר לזיניה

נהורין עלאין דקא מנהרין נהרן בההוא רקיע השמים <וכו> לאצטיירא [לתתא] [להכא] ציורין כדקא חזי דכתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהיים ברקיע השמים [וגו] ולמשול ביום ובלילה שלטנו דתרין נהורין [דא] [ד] איהו שלטנו כדקא חזי מאור גדול שלטנו ביממא מאור קטן שלטנו בליליא ורזא דא מהכא שלטנותא דדכורא ביממא למנאה <נ"א למלאה> ביתיה דאצטריך ולאעלא ביה טרפא ומזונא כיון דעאל ליליא ונוקבא נקיט כלא לית שלטנו <דביתא> (בביתא) בר בנוקבא דהא כדין שלטנו [דילה] (דיליה) דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה היא ולא הוא [ממשלת היום דדכורא ממשלת הלילה דנוקבא]

<מאור גדול דא הוא שמשא ואית ביה תרין עשר פתחין אית ביה תרי עשר שעתו ושמשא שליט על יומא מאור קטן אית ביה תרי עשר פתחין ודא סיהרא ושלטא על ליליא וליליא אית ביה תריסר שעתו ועל דא ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד (זכריה יד ט) שמשא ותריסר פתחין אתעבידן י"ג מכילן דרחמי ליל סיהרא ותריסר פתחין ואתעבידו י"ג ואתעבידו שמשא וסיהרא חד יום ולילה אחד הה"ד (בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ורזא דא לעילא¹ ואת הככבים כיון דנוקבא פקידת ביתא ואתכניסת לבעלה לית שולטנו דביתא² אלא לעולמתן דאשתארן בביתא לאתקנא כל תקוני ביתא ובתר אתהדר ביתא לשלטנו דדכורא ביממא [כלא] כדקא חזי

ויעש אלהים את שני המאורות (בראשית א טז) דא מאור ודא מאור בגין כך אינון נהורין דסלקי לעילא³ אקרן מאורי אור⁴ ואינון נהורין

השם, הגוף הלבוש שלו, והגוף נקרא בשר חזיר, חזיר לתוך בשר הלבוש שלו. ולכן שני הצדדים הללו נפרדים, אלה נכללו בסוד אדם, ואלה נכללו בסוד של טמא. כל מין הולך למינו וחוזר למינו.

המאורות העליונים שמאירים, אורם באותו רקיע השמים וכו', לצייר למטה ציורים כראוי, שכתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וגו', ולמשול ביום ובלילה", שלטון של שני אורות אלו זהו שלטון כראוי. המאור הגדול שלטנו ביום, המאור הקטן שלטנו בלילה. וסוד זה, מכאן שלטון הזכר ביום לצוות (למלא) לביתו שצריך ולהכניס בו טרף ומזון. כיון שנכנס הלילה והנקבה לוקחת הכל, אין שלטון הבית, רק בנקבה, שהרי אז השלטון שלה, שכתוב "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה", היא ולא הוא. ממשלת היום של הזכר, וממשלת הלילה של הנקבה.

(מאור גדול זהו השמש, ויש בו שנים עשר פתחים, יש בו שתיים עשרה שעות. ושממש שולט על היום. המאור הקטן יש בו שנים עשר פתחים, וזו הלבנה, ושולטת על הלילה, ובלילה יש שתיים עשרה שעות, ועל זה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. השמש ושנים עשר פתחים נעשים שלש עשרה מדות הרחמים, וליל הלבנה ושנים עשר פתחים נעשו שלשה עשר, ונעשו השמש והלבנה אחד, ויום ולילה אחד. זהו שכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", וסוד זה למעלה). "ואת הכוכבים", כיון שהנקבה פוקדת את הבית ומתכנסת לבעלה, אין שלטון הבית אלא רק לנערים שנשארו בבית לתקן כל תקוני הבית, ואחר כך חוזר הבית לשלטון הזכר ביום, והכל כראוי.

"ויעש אלהים את שני המאורות", זה מאור וזה מאור. לכן אותם מאורות שעולים למעלה נקראים מאורי אור, ואותם

¹ גליון. הרש"ב (נ"א).

² לביחא (דפ"ו).

³ כיון שהם באצילות נקראים סליק לעילא (מ"מ).

⁴ פ"ה הם חגת"ם, לפי שז"א בניינו מהחסדים וכן הנקבה התבוננתה על ידי החסד בסוד והוכן בחסד כסא לכך חגת"ם נקראים מאורי אור (מ"מ).

בראשית

דנחתו לתתא אקרונ מאורי אש¹ דאינון דרגין לתתא ושלטי כל יומי דחול ועל דא כד נפיק שבתא מברכין על שרגא [דהא] (ד)אתיהיב לון רשו לשלמאה אצבען דבר נש אינון סתרא דדרגין ורוזין דלעילא ואית בהו פנימאין ואחורים אחורים אינון לבר ואינון רמוז לטופרין דאצבען ובגין כך אית

כא/א

רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת² דהא נהרין³ מההוא שרגא ונהרין מההוא אש⁴ לשלמאה אלין אתחזיין אצבען לנו לא אית רשו לאתחזיין בההוא שרגא דהא מלעילא⁵ נהרין ואקרונ פנים פנימאין ורוא דא >וראית את אחורי ופני לא יראו דלא יסתכל בר נש במוצאי שבת באצבען לנו בשעתא דאמר בורא מאורי האש > (שמות לג כג) וראית את אחורי אלין פנים דלבר דאתרמיזו בטופרי (שם) ופני לא יראו אלין אצבען לנו אלין שלטי בשבתא ואלין שלטי בחול⁶

מאורות שירדו למטה נקראים מאורי אש, שהם דרגות למטה ושולטים כל ימי החול. ועל כן כשיוצאת השבת מברכים על הנר, שהרי נתנה להם רשות לשלוט. האצבעות של בן אדם הם סתר של דרגות וסודות שלמעלה, ויש בהם פנימיים ואחוריים. אחוריים הם לחוץ, והם רמז לצפרני האצבעות. ולכן יש

רשות להסתכל בצפרנים במוצאי שבת, שהרי מאירים מאותו הנר ומאירים מאותה אש לשלוט. אלה נראים, אבל אצבעות שבפנים אין רשות להראות באותו נר, שהרי מלמעלה מאירים ונקראים פנים פנימיות, וזה סוד "וראית את אחורי ופני לא יראו", שלא יסתכל אדם במוצאי שבת באצבעות בפנים בשעה שאומר בורא מאורי האש. "וראית את אחורי" אלו פנים שבחוץ שנרמזו בצפרנים. "ופני לא יראו" אלו האצבעות בפנים, אלה שולטים בשבת, ואלה שולטים בחול.

וביומא דשבתא קב"ה שליט בלחודוי⁷ באינון פנים פנימאין על כורסי יקריה וכלהו אתכלילין ביה ושלמנותא דיליה איהו ובגין כך אחסין נייחא לכל [עלמין] (עמין) וירתין ירותא דיומא דא עמא קדישא דאקרונ עמא חד [בארעא] (כאנון) מאורי אור מסטרא דימינא דאיהו אור קדמאה דהוה ביומא קדמאה >ד< ביומא דשבתא נהרין אינון מאורי אור >בלחודייהו< (בלחודויה) ושלטיין ומנייהו נהרין כלהו לתתא וכד נפיק שבתא גניזין מאורי אור דלא אתגליין ומאורי

וביום השבת, הקדוש ברוך הוא שולט לבדו באותם פנים פנימיים על כסא כבודו, וכולם נכללים בו, והשלטון הוא שלו. ולכן מוריש מנוחה לכל העולמות, ויורשים ירושה של יום זה העם הקדוש שנקראים עם אחד בארץ. מאורי אור מצד הימין שהוא אור ראשון שהיה ביום הראשון, שביום השבת מאירים אותם מאורי אור בלבדם ושולטים, ומהם כולם למטה מאירים. וכשיוצאת שבת, נגנזים מאורי אור שלא מתגלים, ומאורי האש שולטים כל אחד ואחד על מקומם. מתי שולטים,

¹ שהם נוריאל רפאל גבראל מיכאל אמר נחתי לתתא לפי שהם ביצירה (מ"מ). ע"י תיקו"ז יב ע"א: בורא מאורי האש דאינון בהבדלה י"ה מן איש ואשה בתר דחאבו ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם. פי' הגר"א: ר"ל, אחר שחטאו נלקח מהם י"ה, דהן מאורי האש ונעשה במקומם כתנות עור, ע"כ. אור הוא בבינה, מאורי האש, ה' פעמים אור של מעשה בראשית, ה' ראשונה של השם וכמ"ש בזה"ק ויקהל ר"ח ע"א ובהקדמת תיקו"ז ה' ע"א ודף יב ע"א (ביאורים ח"א עד ע"א).

² החשמ"ל הוא בבחינת הצפרנים העליונים, ולא נשאר ממנו כי אם ראשי האצבעות, שמשם יונקת קליפת נוגה כנזכר בזהר ויקהל דר"ח, ונקרא "כתנות אור" (ע"ח שער מט פרק ד).

³ החיצונים (רח"ו).

⁴ מלכות (רח"ו).

⁵ מאימא (מ"מ).

⁶ ע"י ויקהל רח ע"א ושעה"כ ס ע"ב, ופע"ח שער השבת כד.

⁷ בו' ימי החול ו"ק דאצילות משפיעים בו"ק דבריאה, ו"ק דבריאה בו"ק דיצירה בארץ ישראל, ובחול"ל מאירים ו"ק דעשיה, אבל ביום השבת ו"ק דאצילות משפיעים בו"ק דבריאה, ומשם בא השפע בשבת בסוד נתעלה וישב על כסא כבודו שהיא בריאה, אבל יצירה ועשיה אינם עולים בשם. וז"ש קב"ה שהיא בינה שליט בלחודוי, פי' בלי יניקת הקליפות באינון פנים פנימאין, שהם חגת"ם, על כורסי' יקריה שהיא הבריאה (מ"מ).

בראשית

האש שלטין כל חר וחד על דוכתייהו אימתי שלטין במוצאי שבת עד מעלי יומא דשבתא ועל דא אצטריכו לאתנהרא מההוא שרגא [במוצאי] (למוצאי) שבת

במוצאי שבת, עד ערב יום השבת. ועל זה צריכים להיות מוארים מאותו הנר במוצאי שבת.

והחיות רצוא ושוב¹ (יחזקאל א יד) דלא יכיל עינא למשלט בהו בנין דאינון רצוא ושוב חיות דאתגליין אינון דההוא אופן קאים בגוייהו ומאן איהו דא מטטרון דאיהו רב ויקיר משאר אלין <נ"א חיילין> ועלאה חמש מאה פרסי חיות² דמטמרן אינון תחות תרין אתוון עלאין דאתכסיין י"ה אתוון שליטין על ו"ה אלין רתיבא לאלין [וההוא] (דההוא) טמירא לכל טמירין³ דלא אתידע כלל שליט על כלא ורכיב על כלא חיות דאתגליין אינון לתתא תחות אלין עלאין⁴ דמטמרן ואתנהרן מנייהו ונטלין בניניהו חיות עלאין כלהו כלילין⁵ ברקיע השמים⁶ [ועלייהו כתיב (בראשית א יד-טו) יהי מארת ברקיע השמים והיו למאורות ברקיע השמים כלהו תליין בההוא רקיע השמים] רקיע שעל גבי החיות [דא] ההוא דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה⁷ רקיע כעין הקרח⁸ דא ההוא קדמון [נ"א⁹ קדמאה] דהא מתמן ולהלאה לית מאן דיכיל לאסתכלא ולמנדע מאי טעמא משום דאיהו סתים במחשבה¹⁰ ומחשבה דקב"ה טמירא סתימא עלאה¹¹

"והחיות רצוא ושוב" שלא יכולה העין לשלוט בהם בגלל שהם רצוא ושוב. חיות שמתגלות הם שאותו האופן נמצא בתוכם, ומי הוא, זה מטטרו"ן, שהוא גדול ונכבד משאר אלה (הצבאות), ועליון חמש מאות פרסות. חיות שמוסטרות הן תחת שתי אותיות עליונות שמתכסות. י"ה אותיות שולטות על ו"ה, אלה מרכבה לאלה. ואותו הנסתר של כל הנסתרים שלא נודע כלל שולט על הכל ורוכב על הכל.

החיות שמתגלות הם למטה תחת אלה העליונות שנסטרות ומאורות מהן, ומתנהגים בגללם. החיות העליונות כולן כלולות ברקיע השמים, ועליהם כתוב "יהי מארת ברקיע השמים", "והיו למאורת ברקיע השמים", כולם תלויים באותו רקיע השמים. הרקיע שעל גבי החיות, זה אותו שכתוב "ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח", זה אותו קדמון (ה' הראשונה). שהרי משם והלאה אין מי שיכול להסתכל ולדעת. מה הטעם, משום שהוא סתום במחשבה, ומחשבת הקדוש ברוך הוא טמירה וסתומה עליונה.

מחשבה דבר נש בכל עלמא¹² לאתדבקא [ולמנדע] (ולמודע) לה מלין דתליין במחשבה עלאה¹³ לית מאן דיכיל לאתדבקא לון מחשבה

מחשבת בן האדם בכל העולם (לא יכול) להתדבק ולדעת אותה, דברים התלויים במחשבה עליונה אין מי שיכול להשיג אותם, המחשבה ממש על אחת כמה וכמה.

¹ פי' בין חיות דאתגליין, שהם נוריאל רפאל גבריאל מיכאל, בין חיות דמטמרן שהם חגת"ם, כולהו לא יכיל עינא למשלט בהו, ולכן אמר קרא והחיות סתם משמע שעל כולם ידבר (מ"מ).

² עיין בסוף משפטים שיש חיות למעלה מחיות (ד"א). מטטרו"ן נאצל וצ"ע (ד"א). לא דק ופי' חיות דמטמרן חגת"ם וחיות דאתגליין נרנ"ח ומטטרו"ן שר מלאכים בעולם היציר' וראשו בבריאה ועיין ריש תיקון מ"ז ומ"א ומדריגת מטטרו"ן שהוא עה"ד טו"ר נהפך למטה ביד מרע"ה. הרש"ב (נ"א).

³ הוא א"א כי א"א נקראים טמירין שהם בגו ז"ן ואריך תוך א"א ולכן נקרא טמירא לכל טמירין (מ"מ).

⁴ חגת"ם (מ"מ).

⁵ בראשית לג ע"ב (הערת הזוהר).

⁶ בינה (מ"מ).

⁷ פי' החיה היא מלכות, וראשיה הם חג"ת ורקיע שעל ראשי החיה היא בינה (מ"מ).

⁸ בינה (רח"ו).

⁹ "ה" נוסף דלפ"ו.

¹⁰ חכמה (רח"ו). פי' אור א"ס ב"ה סתים בתוך אבא, ואין מי ששיגהו לפי שאבא אורו גדול מאד (מ"מ).

¹¹ טמירא יותר מהמלכות שהיא נגלית, סתימא יותר מז"א עילאה יותר מאימא (מ"מ).

¹² "לח יכיל" נוסף דלפ"ו.

¹³ הם הפרצופים שיונקים מאבא כגון אימא וז"ן (מ"מ).

בראשית

ממש על אחת כמה וכמה גו¹ מן מחשבה² מאן
איהו דעביד רעיוני דהא לית סוכלתנו למשאל
כ"ש למנדע אין סוף לית ביה רשומא כלל³ ולא
תליא שאלתא ביה ולא רעיונא לאסתכלותא
דמחשבה כלל מגו סתימא דסתימא⁴ מריש
נחיתו דאין סוף⁵ נהיר נהירו דקיק⁶ ולא ידיע
סתים בסתימו⁷ <נ"א ברשימו> כחדודא דמחמא
רוא סתימא דמחשבה (ו) לא ידיע עד דאתפשט
נהירו מניה⁸ באתר דאית ביה רשימין דאתון⁹
כלהו מתמן נפקן

בריש כלא [א] רישא וסופא דכל דרגין¹⁰
רשימו דאתרשים [ביה] (ב) דרגין כלהו¹¹ ולא
אקרי אלא אחד לאחזאה דאע"ג דאית ביה
דיוקנין סניאין לאו איהו אלא חד ודאי איהו את
דעלאין ותתאין תליין ביה ראשיתא דאל"ף
טמירו דרוא דמחשבה עלאה¹² וההוא אתפשט
דההוא רקיע עלאה כלא סתים בההוא רישא
[בנין] דכד נפיק א' מהאי רקיע בדיוקנא דרוא
דרישא דמחשבה נפקא¹³ בההוא אמצעייתא
דאל"ף שית דרגין כלילין ביה¹⁴ רוא דכלהו חיות
טמירין עלאין [דתליין] <ס"א דסליקן> מגו
מחשבה חד נהירו¹⁵ דנהיר ואתנגזו [דהא] (דא)
נהירא דאת [ט'¹⁶] (ט' נ"א ב') דבראשית חום
היום (בראשית יח א) דהוה אברהם יתיב פתח

לפנים מהמחשבה מי הוא שעושה רעיונות,
שהרי אין תבונה לשאול, וכל שכן לדעת.
אין סוף אין בו רושם כלל, ושאלה לא
תלויה בו, ולא רעיון להתבוננות המחשבה
כלל. מתוך סתום הסתומים, מראש ירדת
האין סוף, מאיר אור דקיק ולא ידוע, סתום
בסתימה (ברושם) כחידוד המחט. סוד
סתימת המחשבה לא ידוע, עד שמתפשט
ממנו אור. במקום שיש בו רשומים של כל
האותיות, משם יוצאים.

בראש הכל. א', ראש וסוף של כל
הדרגות, הרושם שנרשמים בו כל הדרגות,
ולא נקרא אלא אחד, להראות שאף על גב
שיש בו דמויות רבות אינו אלא אחד. ודאי
היא האות שעליונים ותחתונים תלויים בה.
ראשית של אל"ף, סתר של סוד המחשבה
העליונה. ואותה התפשטות של אותו רקיע
עליון, הכל סתום באותו הראש, בגלל
שכאשר יוצאת א' מרקיע הזה, בדמות של
סוד ראש המחשבה יוצאת. באותו אמצע
של אל"ף כלולים בו שש דרגות, סוד של כל
החיות הנסתרות העליונות (שעולות, וס"א
שתלויות), מתוך המחשבה. אור אחד
שמאיר ונגזו, שהרי אור של האות (ט') של
בראשית (ב' דבראשית), חום היום שהיה
יושב אברהם פתח האהל, שהוא פתח

¹ לכו (לפ"ו וכן הוא כמ"מ).

² א"א (מ"מ).

³ פי' א"ק נקרא א"ס בעצם, משא"כ עתיק וא"א שנקראים א"ס בהשאלה (מ"מ).

⁴ א"א (מ"מ).

⁵ שהוא ראשית הגילוי ואדם קדמאה (מ"מ).

⁶ אבא (מ"מ).

⁷ חכמה (רח"ו).

⁸ אמא (מ"מ).

⁹ בינה (רח"ו). פי' כי באימא נרשמו האותיות בסוד וייצר (מ"מ). פי' אתון מבינה נקודי מחכמה טעמי

מכתר (ד"א).

¹⁰ א' בצורה היא יו"ד [א], י' הוא אבא ד' היא מלכות (מ"מ).

¹¹ פי' י' של יו"ד קוץ היו"ד הוא אריק, גוף היו"ד העיקרי היא חכמה, ובינה כלולה עמו בסוד הבן בחכמה,
וד' דיו"ד הם זו, נמצא שכל ה' פרצופים כלולים באות א' (מ"מ).

¹² פי' כי ראשית האל"ף שהיא יו"ד הוא אבא, ואמא כלולה עמו בסוד הבן בחכמה (מ"מ).

¹³ פי' ע"א הוא דמות יוד למעל' ויו"ד למטה וא"ו באמצע זהו דקאמר אמצעיית' דאלף שית דרגין דיוד של
מעלה היא רומזת לכתר וחכמה ושל מטה רומזת למ' בסוד שילוב השם הו"ה אדנ"י כנודע שהם הני תרי
יודין דרישא וסיפא כנודע נמצא ראש וסוף הכל מרומז באלף וז"ש דקאמר לעיל בסמוך א' רישא וסיפא דכל
דרגין. א"ם (נ"א).

¹⁴ הם ו"ק דז"א (מ"מ).

¹⁵ פי' חסד דז"א (מ"מ).

¹⁶ חסדים דאבא (רח"ו).

בראשית

האהל¹ דאיהו פתחא מתתא לעילא וחום היום נהיר על ההוא פתחא ונהרא מתמן תניינא² נהירו [דאזיל] [דאחיל] לאתחשכא [לעת] [לערב] פנות ערב³ רוא דצלוחא דיצחק לאתקנא האי דרנא דכתיב (בראשית כד סג) ויצא יצחק⁴ לשוח בשדה לפנות ערב אסתכלותא דערב וחשוכן כלהו לנביה⁵ בהאי פנות ערב אסתכל⁶ יעקב⁷ בהוא ממנא דעשו תליתאה⁸ נהירו דכליל <תרין⁹> (תמן)

כא/ב

אלין נהירו דנהיר באסוותא רוא דכתיב ביעקב (בראשית לב לב) ויזרח לו השמש וגו' ודאי כד אתכליל בההוא פנות ערב¹⁰ מכאן ולהלאה והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל¹¹ ירכו כתיב ולא ירכו דא דרנא רביעאה¹² דלא אתנבי בר נש מתמן עד דאתא שמואל ועליה כתיב (שמואל א טו כט) וגם נצח ישראל וגו'¹³ כדין אתתקן דהוה חלשא מכד אסתכן יעקב אבינו בממנא דעשו¹⁴

ויגע בכף ירכו (בראשית לב כה) כד אתא לגבי [דיעקב נטל תוקפא מההוא פנות] (יעקב נטל תוקפו מההוא) ערב בדינא תקיפא ויעקב הוה אתכליל ביה ולא יכיל ליה וירא כי לא יכול

מלמטה למעלה, וחום היום מאיר על אותו פתח ומאיר משם.

שני, אור שהולך להיות חשוך לעת פנות ערב. הסוד של תפילת יצחק לתקן דרגה זו, שכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב". הסתכלות של ערב, וחשוכים כולם אצלו. בפנות הערב הזה הסתכל (התרחץ) יעקב באותו ממונה של עשו.

שלישי, אור שכולל שני

אלו, אור שמאיר ברפואה, סוד הכתוב ביעקב "ויזרח לו השמש וגו'". ודאי כשנכלל באותו פנות ערב. מכאן והלאה "והוא צולע על ירכו", זהו נצח ישראל. "על ירכו", ירכו כתוב ולא ירכו, זו דרגה רביעית שלא התנבא אדם משם עד שבא שמואל, ועליו כתוב "וגם נצח ישראל וגו'". אז נתקן שהיה חלש כשהסתכן יעקב אבינו עם הממונה של עשו.

"ויגע בכף ירכו", כשבא אצל יעקב, לקח כח מאותו פנות ערב בדין הקשה, ויעקב היה נכלל בו ולא יכל לו. "וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו", לקח כח הדין משם, בגלל שירך הוא מחוץ לגוף, שיעקב היה גוף, וגופו היה כלול בסוד של שתי דרגות, בסוד

¹ היא מלכות בסוד והוכן בחסד כסא (מ"מ).

² גבורה (רח"ו).

³ פי' שהגבורות בסופם הם דינים גמורים (מ"מ).

⁴ פי' יצחק תקן בתפילתו השדה, שהיא המלכות, בשביל למתק פנות ערב, שהוא סוף הגבורות, דערב היא המלכות שהיה יצחק מתקנה ומרחיק יניקת הקלי' ממנה ולכן צריך הסתכלות לתקנה (מ"מ).

⁵ פי' שבניינה מהגבורות שנקראים חשך, ולכן יצחק מתקנה בהאי פנות ערב (מ"מ).

⁶ (נ"א אסתחן) (דפ"ו וכן הוא במ"מ).

⁷ ופי' ע"י שינק סמאל מסוף הגבורות, נתחזק כחו ומצא קצת שליטה ח"ו על יעקב (מ"מ).

⁸ ת"ת (רח"ו).

⁹ הוא הת"ת שכולל חו"ג (מ"מ).

¹⁰ לפי שקבל הארה שרו של עשו מפנות ערב, לכך נתגבר על יעקב ונעשה צולע על ירכו (מ"מ).

¹¹ כל זה מבואר בפרדס שער ירך יעקב (של"ה). בראשית כו ע"ב [עיקר צליעת יעקב הוא בסוד הוד ולא נצח. ועי' שער מאמרי רשב"י בראשית יג ע"ב – שז"נ היו אב"א ולכן פגימה בנצח של ז"א היא בהוד דנוק', וזה לא נתקן על ידי שמואל אלא רק דוד או חרבן בית המקדש, שעה"ק נא ע"ג, פרע"ח פ"א דתפילין, מיעוט הירח פ"ב שהוא בהוד דרחל – כללים ח"א ע"ג, ועי' עא ע"א] וישלח קע ע"ב וקעא ע"א ומנחת יהודה דף פז פח ופרדס בשער ירך יעקב שהרי נצ"ח הוא בימין זוהר תרומה קסח ע"ב (ד"א). פגם זה שבנצח נתקן קצת ע"י שמואל ובשלימות על ידי דוד, ואילו ההוד יתוקן רק לעתיד לבא (כללים ח"א סט ע"ד). פי' ע"י שמואל הנביא הרחיק יניקת שמאל מהנצח דז"א (מ"מ).

¹² משפטים קיא ע"ב (ד"א). דא דרגא רביעה וכו'. ר"ל ממטה למעלה וגם מחסד למטה (א"מ) (ש"נ).

¹³ וגם נצח שהוא ז"א לא ישקר, ר"ל לא יש יניקה ממנו לקלי' הנק' שקר (מ"מ).

¹⁴ תקונים כה (הערת הזוהר). עי' שער מאמרי רשב"י.

בראשית

לו ויגע בכף ירכו נטל תוקפא דדינא מתמן בנין¹ דירכא איהו לבר מגופא דיעקב² גופא הוה וגופיה הוה כליל ברזא דתרין דרגין ברזא דאקרי אדם כיון דנטל תוקפא לבר <מגופא> (מגופיה) מיד ותקע כף ירך יעקב (שם) ולא אתנבי בר נש מתמן ועד דאתא שמואל ועל דא נצח ישראל כתיב ביה (שמואל א' טו כט) כי לא אדם הוא³ יהושע אתנבי מהודו של משה⁴ דכתיב (במדבר כז כ) ונתתה מהודך עליו [ודא] (והא) <הוד>⁵ דרגא חמישאה⁶ נצח ירכא שמאלא [ד]יעקב⁷ ובנין כך [אתא] (אמר) דוד וכליל ליה בימינא דכתיב (תהלים טז יא) נעימות בימינך נצח⁸ ימינך לא כתיב אלא בימינך מאי טעמא אתחלש ירכא דיעקב בנין דאתקרב ביה (ב)סטר מסאבא (ו)נקיט תוקפא מניה ואתעכב עד שמואל ועל דא⁹ אתא לאדכרא [דדא] (ברא) איהו ירכא דישראל דכתיב (שמואל א' טו כט) וגם נצח ישראל ועל דא כל מילוי הוה בדינא בשירותא ובסופא¹⁰ ותו קב"ה כליל ליה לבתר בהוד אימתי¹¹ לבתר דמשה מלכין ועל דא שקיל איהו¹² כמשה ואהרן מה משה ואהרן בתרין סטרין דלעילא¹³ אף הוא לתתא כגוונא דאינון תרין סטרי ומאן אינון נצח והוד כגוונא דמשה ואהרן דלעילא¹⁴ וכלהו דרגין אחידין (ביה) דא

שנקרא אדם. כיון שלקח כח מחוץ לגוף, מיד "ותקע כף ירך יעקב". ולא התנבא איש משם עד שבא שמואל. ועל זה "נצח ישראל" כתוב בו, כי לא אדם הוא.

יהושע נתנבא מהודו של משה, שכתוב "ונתת מהודך עליו". הוד. וזו דרגה חמישית. "נצח" ירך שמאל של יעקב, ולכן בא דוד וכלל אותו בימין, שכתוב "נעימות בימינך נצח". לא כתוב ימינך אלא בימינך. למה נחלשה ירך יעקב, בגלל שצד הטומאה התקרב אליו ולקח ממנו כח, והתעכב עד שמואל. ועל זה בא להזכיר שזהו ירך של ישראל, שכתוב "וגם נצח ישראל". ועל זה כל דבריו היו בדין בתחילה ובסוף. ועוד, שהקדוש ברוך הוא כלל אותו אחר כך בהוד, מתי, לאחר שמשח מלכים. ועל זה הוא שקול כמשה ואהרן. מה משה ואהרן בשני צדדים שלמעלה, גם הוא למטה כדוגמת אותם שני הצדדים. ומי הם, נצח והוד. כדוגמת משה ואהרן שלמעלה. וכל הדרגות אחוזות זו בזו, שכתוב "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו", שהרי ששה צדדים נכללו אחוזות זו בזו.

¹ קמו ע"א קסו ע"א קעא ע"א (הערת הזוהר).

² עיין בתיקון יג כה א, ויחי רלו ע"ב (ד"א). ע"י ע"ח שער טז פרק ד' ה', ושער מאמרי רשב"י, הקדו"ש יז ע"ד, כללים ח"א ל ע"ד, ביאורים ח"א פח ע"א.

³ פי' שחג"ת נקראים אדם, אבל נצח הוא לבר מגופא, לכך כתיב ביה כי לא אדם הוא, ולכך היה יכולת לסמאל לינק ח"ו ממנו (מ"מ).

⁴ ת"ת (רח"ו). ויהושע אתבני מהודו של משה כו' ודא דרגא חמישאה וכו'. ר"ל מחס"ד כנ"ל עד הוד (ש"נ).
⁵ הוד ולא (לפ"ו).

⁶ הוד דא דרגא חמישאה כו'. נ"ב כתב האר"ז"ל פ"א דתפילין דודאי נצח בימין דרגא ד' אלא שרחל היא אב"א נגד נצח הוא הוד רחל והוא דרגא חמישאה ולכן דוד דהוי מיהודה וד' שלו הוא בלאה העומדת פניה נגד אחור ז"א אז נצח שלו היא נצח שלה ולכן הדראי לימינא (נז"י) (ש"נ).

⁷ כאן מבאר שבתחלה יצאה נצח בסט' דדינא והוד בסט' דרחמי, ואח"כ נתקנו (בהגר"א על ספד"צ ט ע"ד ד"ה מלך הששי). קרי ליה שמאלא על שם הוד דרחל שנגדו מאחור (מ"מ).

⁸ ע"י בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה ולא זכה דוד שזה בחי' חסד דאתגליא בפום אמה, ע"י אד"ר קמב ע"א. וע"י בהגר"א על ספד"צ כו ע"ד.

⁹ שמות קיא ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ פי' בשירותא במעשה עלי בסופא בענין שאול (ד"א). פי' ששמואל היה מוכיח לישראל בין בתחלת ימיו בין בסוף ימיו, ותחילה ניבא על עלי ובסוף על שאול (מ"מ).

¹¹ ותוב קב"ה כליל ליה לשמואל לבתר אימתי כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

¹² תרומה קמח ע"א (הערת הזוהר).

¹³ פי' הם חו"ג, אהרן בחסד, משה בגבורה (מ"מ).

¹⁴ כגוונא דמשה ואהרן דלעילא כו'. משמע דמ"מ לא הוי שמואל כמותם וד"ק (ש"נ).

בראשית

בדא דכתיב (תהלים צט ו) משה ואהרן בכהניו
ושמואל בקוראי שמו דהא שית סמרינ אתכלילו
>אחידן דא בדא

כמה < נכמא דאלין אחידן¹ משה ואהרן
ושמואל אוף הכי אחידן דא בדא > יעקב משה
ויוסף² יעקב מאריה דביתא מית יעקב נטל משה
ביתא ומני לה בחייו³ יוסף ע"י דיעקב ומשה⁴ הוה
צדיק יעקב [ביוסף] (ויוסף) נטל ביתא דכתיב
(בראשית לו ב) אלה תולדות יעקב יוסף משה
לא שימש בה עד דנטל ליה ליוסף⁵ כד נפקת
שכינתא מן גלותא לא יכיל לאזדווגא [בה] אלא
ביוסף דכתיב (שמות יג יט) ויקח משה את
עצמות יוסף עמו (ד) אמאי כתיב עמו אלא גופא
לא אזדווג בנוקבא עד דאזדווג בהדי בריה⁶ ועל
דא משה נטל ליה ליוסף עמיה כיון דהוה עמיה
שמש בנוקבא כדקא יאות ובגין כך יעקב משה
ויוסף כחדא אזלי

יעקב מית וגופיה אעלו ליה בארעא קדישא
יוסף מית גופיה לא אתקבר בארעא קדישא אלא
גרמוי משה לא האי ולא האי אמאי אלא יעקב
בעלה קדמאה דמטרוניתא הוה מית יעקב
אזדווגת ביה במשה ובעוד דהוה משה בהאי
עלמא מני לה כדקא יאות ואיהו הוה בעלה
תניינא יעקב אעילו ליה לארעא קדישא גופיה
שלים בגין דאיהו גופא יוסף גרמוי ולא גופיה
בגין דגרמין אינון חיילין ומשריין דלעילא וכלהו
נפקי מהוה צדיק וצדיק צבאות אקרי מאי
טעמא בגין דכל צבאות ומשריין עלאין מניה
נפקין ועל דא גרמוי דאינון צבאות עאלו בארעא

משה⁸ הוה לבר ולא עאל תמן לא גופיה ולא
גרמוי אלא עאלת שכינתא בארעא בתר דמית
משה⁹ < אתהדרת לבעלה קדמאה ודא¹⁰ איהו

כמו שאלה אחוזים, משה ואהרן
ושמואל, כך גם אחוזים (זה בזה) יעקב משה
ויוסף. יעקב בעל הבית. מת יעקב, לקח
משה את הבית, ופקד אותה בחייו. יוסף על
ידי יעקב, ומשה היה צדיק. יעקב לקח את
הבית על ידי יוסף, שכתוב "אלה תולדות
יעקב יוסף". משה לא שימש בה עד שיוסף
לקח אותו. כשיצאה השכינה מהגלות, לא
יכול להזדווג בה, רק ביוסף, שכתוב "ויקח
משה את עצמות יוסף עמו", למה כתוב
עמו, אלא גוף לא מזדווג בנקבה עד
שמזדווג עם בנו, ועל זה משה לקח לו את
יוסף עמו, כיון שהיה עמו, שימש בנקבה
כראוי. ולכן יעקב משה ויוסף הולכים
כאחד.

יעקב מת, והכניסו את גופו לארץ
הקדושה. יוסף מת, גופו לא נקבר בארץ
הקדש אלא עצמות. משה לא זה ולא זה,
למה, אלא יעקב היה בעלה הראשון של
המלכה, מת יעקב הזדווגה במשה, ובעוד
שמשה היה בעולם הזה, פקד אותה כראוי,
והוא היה בעלה השני. את יעקב הכניסו
לארץ הקדושה [כאשר] גופו שלם, בגלל
שהוא גוף. יוסף, עצמותיו ולא גופו, בגלל
שעצמות הם צבאות ומחנות שלמעלה,
וכולם יוצאים מאותו צדיק. והצדיק נקרא
צבאות. למה, בגלל שכל צבאות ומחנות
עליונים יוצאים ממנו, ועל זה עצמותיו,
שהן צבאות, נכנסו לארץ.

משה היה בחוץ, ולא נכנס לשם לא גופו
ולא עצמותיו, אלא נכנסה השכינה לארץ.
אחר שמשה מת, וחזרה לבעלה הראשון,

¹ כמה דאלין אחידן וכו'. ר"ל בנצ"ח והוד (ש"ג).

² יעקב משה ויוסף כו'. ר"ל בת"ת ויס"ד (ש"ג).

³ יעקב גרם זווג דזו"ן בחייו, גופא בגופא, ובשעת מיתה זווג דזו"ן רוחא ברוחא (מ"מ).

⁴ משה אפילו בחייו גרם זווג דזו"ן וזווג דא"א גופא בגופא (מ"מ).

⁵ יסוד (רח"ו).

⁶ עד דאזדווג בהדי ברי' וכו'. נ"ל דצ"ל אבריה ודו"ק (ש"ג).

⁷ כרית (לפ"ו).

⁸ שורש בחינת דור המדבר הוא באורות דאבא שיציאתם הוא מצד הפנים דז"א, ולכן לא נכנסו לא"י, שכן
הם אינם ממדרגתה. ועי' הארת המוחין פרק ג' (דע"ה ח"ב קל ע"ד).

⁹ אלא בגין דעאלת שכינתא בארעא בתר דמית משה כו' כצ"ל (ש"ג).

¹⁰ ולזי (לפ"ו).

בראשית

יעקב מכאן נקבה שנשאת לשנים באותו העולם, היא חוזרת לראשון. משה היה בחוץ, כיון שבעלה הראשון היה בארץ. משה זכה בחייו מה שלא זכה בו יעקב. יעקב שימש בה באותו עולם, ומשה בעולם הזה.

וזהו יעקב. מכאן נקבה שנשאת לשנים באותו העולם, היא חוזרת לראשון. משה היה בחוץ, כיון שבעלה הראשון היה בארץ. משה זכה בחייו מה שלא זכה בו יעקב. יעקב שימש בה באותו עולם, ומשה בעולם הזה.

ואי תימא [דגריעו דמשה³] (משה גריעו) הוה לאו הכי [אלא] כד נפקי ישראל ממצרים מסטרא⁴ דיובלא [הוה] וכל אינון שתין רבבין⁵ מעלמא עלאה הוו

ואם תאמר שזה היה החיסרון של משה, לא כך, אלא כשיצאו ישראל ממצרים מצד היובל היה, וכל אותם שישים רבוא היו מעולם העליון.

כב/א

ובהוה דיוקנא אולו במדברא⁶ וחד מנהון לא עאלו בארעא אלא בניהון⁷ תולדין דלהון כדקא חזי⁸ דאינון תקונא דסיהרא⁹ וכל עובדי ארעא תקונא דסיהרא הוה משה שימש בסיהרא בעוד דאיהו בגופא ומני לה לרעותיה כד אתפטר מהאי עלמא סליק בסליקו עלאה ברוחא קדישא ואתהדר ברוחא ליובלא עלאה¹⁰ ותמן אתדבק באינון שתין¹¹ רבוא דהוו דיליה מה דלא הוה בן ליעקב דהוה אתהדר ברוחא לנו שמטה מה דלא הוה בן בחייו¹² <בנין> כיון דביתא אחרא הוה ליה וארעא קדישא¹³ בתקונא (דעלמא) [דלתתא] אתתקנת בחילא דלעילא ועל דא לא אתחזון למהוי כלהו כחדא אינון דעלמא עלאה

ובאותה הדמות הלכו במדבר, ואף אחד מהם לא נכנס לארץ אלא בניהם תולדותיהם כראוי, שהם תיקון הלבנה, וכל מעשי הארץ היו תיקון הלבנה. משה שימש בלבנה בעוד שהוא בגוף, ופקד אותה לרצונו. כשנפטר מהעולם הזה עלה בעליה עליונה ברוח הקודש וחזר ברוח ליובל העליון, ושם נדבק באותם שישים רבוא שהיו שלו. מה שלא היה כן ליעקב, שהוא חזר ברוח לתוך השמיטה, מה שלא היה כך בחייו, (בגלל) כיון שבית אחר היה לו. וארץ הקדושה נתתקנה בתקון (העולם, נ"א שלמטה) בכח שלמעלה. ועל זה לא ראוי להיות כולם כאחד. אלה של העולם העליון היו לבדם כולם ברוח, ואלה של העולם

¹ בג"ע או בתחיית המתים וצ"ע (רח"ו).

² בהקדמה ו' ע"ב, ויחי רלג ע"ב, ורכו ע"ב, ובלק קפז ע"ב, ובפנחס רס, תקונים סוף תקון מט, לעיל דף ב ע"ב (ד"א). ופ' תרומה קמד ע"ב וח"ג כה ע"ב (לש"ו).

³ שלא נכנס לארץ ישראל (מ"מ).

⁴ (יתרו פג ע"ב ופה ע"ב ומשפטים קכא ע"א ועיין בפ' ואתחנן רסב ע"א וכי תצא בר"מ חמשין תרעין אתפתח לון מסטרא דבינה כו' ע"ש רעז ע"א ובא מג ב) (ד"א).

⁵ רבבין (פ"י).

⁶ צ"ע דבש"ס דידן משמע דסוף שנת מ' לא מתו אותן ט"ו אלף שהיה להם למות ונכנסו לארץ נמצא אותן ט"ו אלף חסרים מס' רבוא. א"מ (ותימה על תמיתהו דמקרא מלא דס' רבוא ימותו ולא נשתיירו אלא יהושע וכלב כמפורש בסנהדרין ק"א א' והחשבון מכוון כמ"ש רשב"ם בתרא קכ"א א' ובתו' סוף תענית. מא"י) (נ"א). שורש בחינת דור המדבר הוא באורות דאבא שיציאתם הוא מצד הפנים דז"א, ולכן לא נכנסו לא"י, שכן הם אינם ממדרגתה. ועי' הארת המוחין פרק ג' (דע"ה ח"ב קל ע"ד).

⁷ פ"י ארץ ישראל היא רחל, שהיא מאימא, ולכך הדור של יהושע, שהם מאימא, נכנסו לארץ ישראל, אבל דור המדבר שהם מאבא לא נכנסו (מ"מ).

⁸ פ"י הם ראויים לא"י (רח"ו).

⁹ מלכות (רח"ו).

¹⁰ בינה (רח"ו). לאה הנקראת דור המדבר (מ"מ).

¹¹ ר"ק ב' (רח"ו).

¹² פ"י בחייו שנזדווג לנשיו משא"כ משה שפירש מאשתו בחייו ונזדווג מיד לשכינה כדאי' כל זה בהדיא במ"א גם כדמסיק בסמוך. א"מ (נ"א).

¹³ רחל (מ"מ).

בראשית

הוּ בלְחֹדֵייהוּ כִּלְהוּ בְרוּחָא וְאִינֹן דְעִלְמָא
תְּתָאָה הוּ בְלְחֹדֵייהוּ כִּלְהוּ בְּגוּפָא וְלֹא אֶתְחֹזֹן
לְמַהוּ אֵלִין וְאֵלִין גּוּ סִיְהֵרָא [אַלְא] (וְלֹא) אֵלִין גּוּ
סִיְהֵרָא וְאֵלִין לְבַר לְנִהֵרָא אֵלִין¹ מְנֹ אֵלִין וְכִלְהוּ
דְעִלֹ בְּאַרְעָא דִּיּוֹקְנָא דְקַדְמָאִי הוּ וְלֹא הוּ²
בְּסִלְקֵן עֵלְאָה כּוּוֹתִייהוּ בְּגִין דְלֹא יְהֵא דְרֵא³ [וְלֹא
הוּ] (דְלֹא הוּת) מְקַדְמַת דְנָא כְּאִינֹן קְדָמָאִי
[דְאֶתְחֹזִיא] (דְאֶתְחֹזִין) לְהוּן זִי יִקְרָא דְמֵאֲרִיְהוּן
אַפִּין בְּאַפִּין

יַעֲקֹב שִׁימֵשׁ בְּנִשְׁוֹתֵי בְּגוּפָא [לְ]בִתֵּר אֶתְדַבֵּק
רוּחָא בְרוּחָא⁴ מִשֶּׁה אֶתְפָּרֵשׁ מֵאֶתְתִּיָּה וְשִׁימֵשׁ
כִּד אִיְהוּ בְּגוּפָא בְּהֵוָא רוּחָא קְדִישָׁא לְבִתֵּר
אֶתְדַבֵּק רוּחָא בְרוּחָא עֵלְאָה⁵ טְמִירָא דְלְעִילָא
וְכִל דְרַגִּין הוּ מֵתְדַבֵּקן כִּלְהוּ כְּחֵדָא רוּחָא דְמִשֶּׁה
דִּיּוֹבֵלָא אִיְהוּ גּוּפִיָּה דְשִׁמְטָה⁶ רוּחָא דִּיּעֲקֹב
לְאֶתְדַבֵּקָא בְּשִׁמְטָה גּוּפִיָּה דְנִשְׁוֹתֵי הוּתָּה בְּהֵאִי
עִלְמָא כֹּל אִינֹן נְהוּרִין עֵלְאִין⁷ בְּדִיּוֹקְנָא דְלְהוּן⁸
לְתֵתָא בְּאַרְעָא⁹ [מְנֵהוּן בְּדִיּוֹקְנָא דִּילְהוּן] >נִ"א
בְּדִיּוֹקְנָא דְלְהוּן לְתֵתָא מְנֵהוּן בְּדִיּוֹקְנָא דְלְהוּן
לְתֵתָא בְּאַרְעָא < וְכִלְהוּ תִלְיִין בְּרַקִּיעַ הַשְּׁמַיִם¹⁰
[הַכָּא] רֹזָא [דְ]תִרִין שְׁמֵהן כְּלִילֵן כְּחֵדָא¹¹
וְשִׁכְלוּלָא דְלְהוּן תִּלְתָא¹² וְאֶתְהַדְרִין¹³ לְחֵדָא דָּא
לְקַבֵּל דָּא וְאִיְהוּ שְׁמָא גְלִיפָא¹⁴ מִחֻקָּא כְּלִילֵן
בְּהֵאִי בְרוּזָא דְמַהִימְנוּתָא

וַיֹּאמֶר¹⁵ אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם¹⁶ (בְּרֵאשִׁית א
בו) סוּד יְהוּ"ה לִירְאִיו וְגו' (תְּהֵלִים כֵּה יד) פֶּתַח

הַתְּחַתּוֹן הִיו כּוֹלֵם לְבָדָם בְּגוּף. וְלֹא רְאוּיִים
לְהִיּוֹת אֱלֹה וְאֱלֹה בְּתוֹךְ הַלְּבָנָה, אֱלֹא אֱלֹה
תּוֹךְ הַלְּבָנָה וְאֱלֹה בְּחוּץ, לְהֵאִיר אֱלֹה מֵתוֹךְ
אֱלֹה. וְכּוֹלֵם שְׁנַכְנִסוּ בְּאַרְץ, דְּמוֹת
הָרֵאשׁוֹנִים הִיו, וְלֹא הִיו בְּעֵלְיָה עֵלְיוֹנָה
כְּמוֹתָם, בְּגִלְל שְׁלֹא יְהִיָּה דוֹר וְלֹא הִיָּה
מְקוּדָם כְּמוֹ אֹתָם רֵאשׁוֹנִים שְׁנֵרָאָה לְהֵם
זִיו כְּבוֹד רְבוֹנָם פְּנִים בְּפְנִים.

יַעֲקֹב שִׁימֵשׁ בְּנִשְׁוֹתֵי בְּגוּף, אַחַר כֵּךְ
נִדְבַק רוּחַ בְּרוּחַ. מִשֶּׁה נִפְרַד מֵאִשְׁתּוֹ וְשִׁימֵשׁ
כְּשֶׁהוּא בְּגוּף בְּאוֹתָהּ רוּחַ קְדוּשָׁה. אַחַר כֵּךְ
נִדְבַק רוּחַ בְּרוּחַ עֵלְיוֹנָה טְמִירָה שֶׁל מְעֵלָה,
וְכִל הַדְּרוֹגוֹת הִיו נִדְבָקִים כּוֹלֵן כְּאַחַד. רוּחוֹ
שֶׁל מִשֶּׁה הִיא שֶׁל הַיּוֹבֵל, וְגוּפוֹ שֶׁל
הַשְּׁמִיטָה. רוּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לְהִתְדַבֵּק
בְּשִׁמְטָה. גּוּף שֶׁל נִשְׁוֹתֵי הִיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה.
כֹּל אֹתָם מֵאוֹרוֹת עֵלְיוֹנִים בְּדְמוּת שְׁלֵהֶם
לְמִטָּה בְּאַרְץ (בְּדְמוּתָם לְמִטָּה מֵהֶם בְּדְמוּתָם
לְמִטָּה בְּאַרְץ), וְכּוֹלֵם תְּלוּיִים בְּרַקִּיעַ
הַשְּׁמַיִם. כֹּאן סוּד שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּלוּלִים
כְּאַחַד, וְתִיקוּנָם שְׁלֵשָׁה, וְחוּזְרִים לְאַחַד זֶה
כְּנִגְדַּד זֶה. וְהוּא שֶׁם גְּלוּף חֻקוֹק כְּלוּלִים בְּסוּד
זֶה שֶׁל הָאֱמוּנָה.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם", "סוּד ה'
לִירְאִיו וְגו'". פֶּתַח אֹתוֹ זֶקֶן הַזְּקֵנִים וְאֹמֵר,

¹ פִּי הַדּוֹר שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ מְקַבְּלִים הָאֵרָה מְדוֹר הַמְדַבֵּר, שֶׁהֵם מֵאַבָּא, לְפִי שְׂאִימָא צְרִיכָה לְאַבָּא (מ"מ).
² וְלֹא הִיו בְּמִדְרַגָּה עֵלְיוֹנָה בְּאִי הָאֵרָץ כְּמוֹ דוֹר הַמְדַבֵּר אֵע"פ שֶׁהִיָּה בְּהֵם דִּיּוֹקְנָא שְׁלֵהֶם (ד"א).
³ וַיִּקְרָא כֵּב ע"ב שֶׁלַח לֶךְ קִס"א ע"ב עוֹד זֹאת הִיָּתָה לְהֵם שְׁזָכוּ כֹּל אֶחָד מֵהֶם לְבֵת זֹגוּ (ד"א). וְעִי' כ"ח
ע"א הָאֵזִינוּ רַפְז ע"ב זֶה טְעוֹת שֶׁהֵרַב כֵּת' שְׁלֹא זָכוּ וְלַעֲתִיד יִזְכוּ כֹּל א' לְבֵת זֹגוּ וְלִקְמֵן קַח ע"א צ"ל יִזְכוּ.
הַרְש"ב (נ"א).
⁴ עִי' ע"ח שְׁעַר טַל פְּרָק ט, שְׁזִיּוּג גּוּפִי הוּא יְסוּדוֹת, וְזִיּוּג רוּחָא בְרוּחָא הוּא זִיּוּג נִשְׁוֹתֵי.
⁵ פִּי נִדְבָקָה רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִינֹו בְּשִׁכְנָה הַנִּקְרָא רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ, בְּרוּחָא עֵלְאָה פִּי פְרָצוּף דוֹר הַמְדַבֵּר (מ"מ).
⁶ מְלָכוֹת (רַח"ו).
⁷ פִּי אֹרוֹת דְאַצִּילוֹת (מ"מ).
⁸ פִּי אֹרוֹת דְבִי"ע שֶׁהֵם חוֹתָם הָאֲצִילוֹת (מ"מ).
⁹ פִּי בְנֵי אָדָם שְׁבֵאַרְץ הִלְזוּ שֶׁהֵם בְּצִלְמֵם אֱלֹהִים (מ"מ).
¹⁰ יְסוּד דְבִינָה (מ"מ).
¹¹ הוּי"ה אֲדוּנִי (רַח"ו). הֵם ח"ג (מ"מ).
¹² בִּיְסוּד הַנֶּקֶד רַקִּיעַ (רַח"ו). הֵם חֲגִ"ת (מ"מ).
¹³ זֶה בִּיְסוּד (רַח"ו).
¹⁴ יֵאֱהוּדוּנָה"י (רַח"ו).
¹⁵ מִכָּאן עַד דָּף כ"ט ע"א ב' הַמְתַּחִּיל בְּרֵאשִׁי תְנִינֵן אִינוּ מֵהַזְהָר וְהַלְשׁוֹן יוֹכִיחַ לְרַגִּיל בּוּ (ד"א). כְּלוֹמֵר
הוּא סְתָרֵי תוֹרָה אוֹ כִּיּוּצָא. וְהֵאֲר"י צ"ל מְבִיא כְּמָה לְשׁוֹנוֹת מִזֶּה. מֵאִי"ן (נ"א).
¹⁶ בְּמֵאֲמַר נַעֲשֶׂה אָדָם וְאֶתְתָּא, בֵּינָה וּמְלָכוֹת (רַח"ו).

בראשית

ההוא סבא דסבין¹ ואמר שמעון שמעון מאן הוא דאמר ויאמר אלהים נעשה אדם מאי ניהו הכא האי אלהים אדהכי פרח ההוא סבא דסבין ולא חמא ליה וכמה דשמע רבי שמעון דהוה קרי ליה שמעון ולא רבי [שמעון] אמר לחברוי ודאי האי הוא קב"ה דאתמר ביה (דניאל ז ט) ועתיק יומין יתיב הא כען איהו שעתא למפתח בהאי רזא דודאי הכא אית רזא דלא אתיהיב רשו לאתגליא וכען משמע דרשותא אתיהיב לאתגליא

פתח ואמר למלכא דהוה ליה כמה בניינין למבני הוה ליה אומנא וההוא אומנא לא הוה עבד מדעם אלא מרשו דמלכא כמה דאת אמר (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמן מלכא ודאי איהו חכמה עלאה [לעילא] ועמודא דאמצעייתא מלכא לתתא אלהים אומנא לעילא ודא אימא עלאה אלהים אומנא לתתא ודא שכינתא² דלתתא³ ואתתא לית לה רשו למעבד מדעם בלא רשו בעלה⁴ וכל בניינין דהוו בארע אצילותא הוה אמר אבא באמירה לגבי אימא⁵ יהא כדין וכדין ומיד הוה כמה דאת אמר (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור⁶ ויאמר הוה אמר לאלהים⁷ יהי אור מארי דבניינא⁸ איהו אומר ואומנא⁹ עביד מיד והכי כל בניינין בארע אצילותא הוה אמר יהי רקיע יהי מארת וכלא אתעביד מיד כד מטא לעלמא דפרודא¹⁰ [דאיהו

שמעון שמעון, מי הוא שאמר "ויאמר אלהים נעשה אדם", ומי הוא כאן אלהים זה. בין כך פרח אותו זקן הזקנים ולא ראה אותו. וכמו ששמע רבי שמעון שהיה קורא לו שמעון ולא רבי שמעון, אמר לחברוי, ודאי זהו הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו "ועתיק יומין יתיב" [ועתיק הימים יושב]. הרי כעת זוהי שעה לפתוח בסוד הזה, שודאי יש כאן סוד שלא ניתן רשות להתגלות, וכעת משמע שנתנה רשות להתגלות.

פתח ואמר, [משל] למלך שהיו לו כמה בנינים לבנות והיה לו אומן, ואותו אומן לא היה עושה דבר אלא מרשות המלך. כמו שאתה אומר "ואהיה אצלו אמן". המלך הוא ודאי חכמה עליונה למעלה, ועמוד האמצעי מלך למטה. אלהים אומן למעלה, וזו אם העליונה. אלהים אומן למטה, וזו שכינה שלמטה. ולאשה אין רשות לעשות דבר בלי רשות בעלה, וכל הבנינים שהיו בדרך אצילות, היה אומר אבא באמירה לאמא, יהיה כזה וכזה, ומיד נהיה. כמו שנאמר "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור", ויאמר, היה אומר לאלהים יהי אור. בעל הבנין הוא אומר, והאומן עושה מיד. וכך כל הבנינים בדרך אצילות היה אומר יהי רקיע יהי מאורות, והכל נעשה מיד. כשהגיע לעולם הפירוד שהוא עולם הנבדלים, אמר

¹ פתח ההוא סבא כו'. עי' בחייט פי' זה המאמר בדף נז (של"ה). עי' לעיל בדף ו ע"א בשם השער מאמרי רשב"י. זקן הזקנים והוא כ"ע (ד"א). הוא עתיק, כמ"ש הרשב"י לקמן, כי או"א נקראים זקנים, ועתיק ואריך נקראים סבא דסבין, וקים ליה לרשב"י שהוא עתיק ולא אריך (מ"מ).

² תיקונים ע"ב דף צז ע"א (הערת הזוהר).

³ עי' לקמן כט ע"ב (לש"ו). כלומר, שכל מציאות עולמות ב"ע שרשה במלכות דאצילות (דע"ה ח"ב קיא ע"ב), כלומר שכל העולם הנברא הרי הוא עולם הבריאה, ולא נתגלו בו ו"ק. אמנם הכל נעשה מהמלכות ע"י ה"ק שנכללין בה ומתגלין בה (דע"ה ח"ב סו ע"ג). עי' הקדו"ש פב ע"א, ביאורים ח"א נט ע"ד, כללים ח"א, עח ע"ב, קד ע"ד, קט ע"ג, ח"ב נג ע"א. עיקר אור התיקון הוא על ידי אבא (כללים ח"ב קלו ע"ב), וכל זה בלידה ממש (כללים ח"א קג ע"ג – עי' מקורו בע"ח). ועי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן סוף דרוש יד ובשער השמות פ"א ששורש כולם בניצור"ק והשב"כ דהמלכות שנפלו בעולם התהו והם המ"ן שלה אשר נתבררו תמיד (דע"ה ח"ב קנג ע"ב).

⁴ זעיר אבא (רח"ו).

⁵ כל פרי תולדות או"א הם רק זו"ן שהוא עיקר עולם האצילות (הקדו"ש נז ע"א), ועי' תז"ח מ ע"ג (ביאורים עב ע"ג).

⁶ פי' חכמה (נ"א).

⁷ פי' בינה. א"מ (נ"א).

⁸ חכמה (רח"ו).

⁹ בינה (רח"ו).

¹⁰ פי' בחינת הרוחין שבהן מתחיל הפירוד בבחינות שאינם אלהות (ע"ח שער מג בהק'). פי' עולם הזה (מ"מ).

בראשית

האומן לבעל הבנין, נעשה אדם בצלמנו
כדמותנו. (בראשית א כו) נעשה אדם² בצלמנו כדמותנו¹ אמר אומנא למארי בניינא¹

אמר מארי בניינא ודאי טב הוא למעבד ליה
אבל עתיד הוא למחטי קמך בגין דאיהו כסיל
הה"ד (משלי י א) בן חכם ישמח אב ובן כסיל
תונת אמו איהי אמרה בתר דחוביה תליא
באמא³ ולא באבא אנא בעינא למברי ליה
בדיוקנא דיליה (ה) הדא הוא דכתיב (בראשית א
כו) ויברא אלהים את האדם בצלמו ולא בעא
לאשתתפא ביה אבא בזמנא דחב מה כתיב

כב/ב

ובפשעיכם שלחה אמכם (ישעיה נ א) אמר
מלכא לאימא ולא אמרית לך דעתיד הוא
למחטי⁴ בהווא זמנא תריך ליה ותריך אמא
עמיה ובגין דא כתיב (משלי י א) בן חכם ישמח
אב ובן כסיל תונת אמו בן חכם דא אדם⁵ דאיהו
בארה אצילות ובן כסיל דא אדם דבריאה⁶

קמו כלהו חברייא ואמרו רבי רבי וכי אית
פרודא⁷ בין אבא ואמא דמסטרא דאבא איהו
באורה אצילות ומסטרא דאימא בכריאה אמר
לון חברייא חברייא לאו הכי הוא דהא אדם
דאצילותא דכר ונוקבא הוה מסטרא דאבא
ואמ"א ודא איהו (בראשית א ג) ויאמר אלהים
יהי אור ויהי אור יהי אור מסטרא דאבא ויהי אור
מסטרא דאמ"א ודא איהו אדם דו פרצופין⁸
[אבל] (ו) להאי לית ביה צלם ודמות⁹ אלא אמא
עלאה הוה ליה [חד] כנויי דסליק לחושבן

אמר בעל הבנין, ודאי טוב הוא לעשותו,
אבל עתיד הוא לחטוא לפניך בגלל שהוא
כסיל, זהו שכתוב "בן חכם ישמח אב ובן
כסיל תונת אמו". היא אמרה, אחר שחטאו
תלוי באמא ולא באבא, אני רוצה לברוא
אותו בדמות שלי. זהו שכתוב "ויברא
אלהים את האדם בצלמו", ולא רצה לשתף
בו אבא. בזמן שחטא מה כתוב,

"ובפשעיכם שולחה אמכם". אמר המלך
לאמא, לא אמרתי לך שעתיד הוא לחטוא,
באותו זמן גירש אותו וגירש את אמו עמו,
ולכן כתוב "בן חכם ישמח אב ובן כסיל
תונת אמו". "בן חכם" זה אדם שהוא בדרך
אצילות, "ובן כסיל" זה אדם של בריאה.

קמו כל החברים ואמרו, רבי רבי, וכי יש
פירוד בין אבא ואמא, שמצד של אבא הוא
בדרך אצילות ומצד האמא בבריאה. אמר
להם, חברים חברים, לא כך זה, שהרי אדם
של אצילות זכר ונקבה היה, מצד אבא
ואמא, וזהו "ויאמר אלהים יהי אור ויהי
אור", יהי אור מצד האבא ויהי אור מצד
האמא. וזהו אדם דו פרצופים. אבל לזה אין
בו צלם ודמות אלא אם העליונה היה לה
כינוי אחד שעולה לחשבון אלהים, ואותו
כינוי הוא אור וחושך. ובגלל אותו חושך
שהיה באותו כינוי, אמר אבא שעתיד
לחטוא לאדם של אצילות (של בריאה),

¹ ת"ת (רח"ו). פי' אמא אמרה לאבא (מ"מ).

² פי' אימא אמרה לאבא נעשה אדם, וזהו ויאמר אלקים, שהיא אימא אמרה לאבא נעשה אדם, משא"כ
כל ויאמר אלקים דשאר מאמרות, שר"ל ויאמר אבא לאלקים שהיא בינה כי אבא אומר ובינה עושה (מ"מ).

³ פי' לפי שאימא היא קצת דין יותר מאבא לכך מגיע בה ח"ו פגם (מ"מ).

⁴ אמר מלכא לאימא ולא אמרית לך דעתיד הוא למחטי כו'. הכא משמע שהקב"ה עצמו כביכול לא הסכים
לבריאת אדם רק השכינה התחננה להיות בגורלה. וד"ק (א"מ) (ש"נ).

⁵ הוא ז"א דאצילות (מ"מ).

⁶ פי' אדה"ר שנברא בצלם. הרשב"ב (נ"א). פי' אדם הראשון דהא אדם דאצילות דו"נ, פי' הם זו"ן דאצילות,
ז"א שרשו מאבא, ומלכות שרשה מאימא (מ"מ).

⁷ כי ר"ש אמר באדם דאצילות בעיקר אבא לאמא, ואדם דבריאה לא אשתתף ביה אבא, וא"כ ח"ו נראה
דאית פירודא (רח"ו).

⁸ שני פרצופין כי מלת ד"ו פי' שנים ואינו נקרא אדם כי אם בהיותו עם נקבה כמש"ה זכר ונקבה בראם
וגו' ויקרא את שמם אדם שניהם כא' נקראים אדם דוקא (ד"א).

⁹ עי' בהגר"א על תז"ח מ ע"ד ד"ה ולהאי לית וד"ה אלא אימא. פי' אדה"ר אין עיקרו מאו"א שהם צלם
מאבא ודמות מאימא (מ"מ).

בראשית

אלהיים וההוא כנוי איהו אור וחשך¹ ובגין ההוא חשך דהוה בההוא כנוי² אמר אבא דעתיד למחטי לאדם דאצילות [נ"א דבריאה] דאיהו אור³ לבוש עלאה [נ"א עליון] והאי איהו אור דברא קב"ה ביום ראשון דגנוז לצדיקיא וההוא חשך דאתברי ביומא קדמאה לרשיעיא כמה דאת אמר (שמואל א ב ט) ורשעים בחשך ידמו ובגין ההוא חשך דהוה עתיד למחטי לההוא אור לא בעא אבא לאשתתפא ביה ובגין דא אמר (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו ההוא אור כדמותנו ההוא חשך דאיהו לבושא לאור כגוונא דגופא דאיהו לבושא לנשמתא⁴ הה"ד (איוב י יא) עור ובשר תלבישני חדו כלהו ואמרו זכאה חולקנא [דזכינא] (דאתינא) למשמע מלין דלא אשתמעו עד כען

פתח עוד רבי שמעון⁵ ואמר (דברים לב לט) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי וגו'⁶ אמר חבריא שמעו מלין עתיקין דבעינא לגלאה בתר דאתיהיב רשו עלאה למימר מאי ניהו דאמר ראו עתה כי אני אני הוא [אלא] דא הוא עלת על כל עלאי⁷ ההוא דאתקרי עלת העלות עלת מאלין עלות⁸ דלא יעביד חד מאלין עלות שום עובדא עד דנטיל רשות מההוא דעליה כמה דאוקימנא לעילא בנעשה אדם נעשה ודאי על תרין אתמר דאמר דא לההוא דלעילא מניה נעשה ולא עביד מדעם [נ"א אלא ברשו ואמירה

שהוא אור לבוש עליון. וזהו האור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון שגנז אותו לצדיקים, ואותו חושך שנברא ביום הראשון לרשעים, כמו שנאמר "ורשעים בחושך ידמו". ובגלל אותו חושך שהיה עתיד לחטוא לאותו אור, לא רצה אבא להשתתף בו. ובגלל זה אמר "נעשה אדם בצלמנו" אותו האור. "כדמותנו" אותו חושך שהוא לבוש לאור, כדוגמה שהגוף הוא לבוש לנשמה. זהו שכתוב "עור ובשר תלבישני". שמחו כולם ואמרו, אשרי חלקנו שזכינו לשמוע דברים שלא נשמעו עד עתה.

פתח עוד רבי שמעון ואמר, "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי וגו'". אמר, חברים שמעו דברים עתיקים שרציתי לגלות אחר שנתנה רשות עליונה לומר. מי זה שאמר ראו עתה כי אני אני הוא, אלא זהו עילת על כל העליונים, אותו שנקרא עילת העילות, עילת מהעילות האלה, שלא יעשה אחד מהעילות הללו שום מעשה עד שיקח רשות מאותו שעליו, כמו שבארנו למעלה בנעשה אדם. נעשה ודאי על שנים נאמר, שאמר זה לאותו שלמעלה ממנו נעשה, ולא עושה דבר אלא ברשות ואמירה מאותו שלמעלה ממנו. ואותו שלמעלה

¹ אלהים הנז' כלול מחו"ג שכל ספירה וספירה כלולה מחו"ג, ואדה"ר עיקרו מאור שהם החסדים וחווה נבראת מחשך שהם הגבורות (מ"מ).

² עי' תיקו"ז טז ע"ב: ואתפשט קודשא בריך הוא מכל כנויין ומרכבות דמטטרון דאינון כוז"ו במוכס"ז כוז"ו מצפ"ץ ואתמר ביה (ישעיה ל כ) ולא יכנף עוד מוריק והיו עיניך רואות את מוריק בההיא זמנא כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (שם נב ח) ואתפשט ממרכבות דלתתא ואתלבש במרכבה דיליה דאיהו אדנ"י שם המרכבה דא יהו"ה כנו"י דא אלה"ם דסליק לחושבן אה"ה אדנ"י ואיהו כנוי דתרין שמהן אלין וביה אתכסיין. בהגר"א: ויתלבש במרכבה כו' - ר"ל, שהשם הוא הו"ה, והמרכבה אדנ"י. ובמט"ט הוא כוז"ו, שהוא עם הו"ה בגימ' אדנ"י. וכינויו אלקים. ובמט"ט מצפ"ץ שהוא גימ' ש', כמנין אלקים דיוד"ן, ואז יהיו הכנויין ומרכבה, הכל שמות התורה שאינן נמחקין, שהן בספירות.

³ ר"ל שחווה שנבראת מחשך גרמה למחטי לאדה"ר שהוא אור (מ"מ).

⁴ כלומר עולם הבריאה (דע"ה ח"ב קיג ע"ב). בריאה היא לבוש האצילות, וכאן הוא בחינת עץ הדעת טו"ר ובבחינה זו הוא שחטא אדם הראשון (בהגר"א על ספד"צ כו ע"ג).

⁵ פתח עוד ר"ש ואמר כו'. עי' בחייט דף קנג (של"ה).

⁶ עי' שער עתיק פרק ב'. עי' בהגר"א בס"י י ע"ב שאי אפשר לכנות בא"ק שם שני ח"ו [על אף שהוא מזכיר את א"ק, כל הקטע שם מדבר בעתיק, ועתיק הוא מלכות דא"ק].

⁷ א"ק (מ"מ). "עלת על כל עלאי"ן הוא כינוי לאור א"ס ולמאציל העליון ב"ה (הקדו"ש טז ע"א).

⁸ עי' ע"ח שער ג' פרק ג' שמשמע שזהו כינוי לא"ק. כשאנו אומרים עילת העילות שייך בכל פרצוף, שנקרא כך לפי שהוא עילה לעילות שתחתיו, אבל כשאנו אומרים עילת כל העילות הוא א"ק שהוא עילה ראשונה לכל הפרצופים (מ"מ). ועי' דע"ה ח"א יג ע"ד, ש"עילת העילות" הוא כינוי לאוירא, ואילו "עילת על כל העילות" הוא כינוי למאציל ית' שמו.

בראשית

מההוא דלעילא מיניה נ"א ההוא דלעילא מיניה
<לא עביר מדעם> עד דנטיל עצה מחבריהן אבל
ההוא דאתקרי עלת על כל עלות דלית לעילא
מניה! ולא לתתא שוה ליה כמה דאת אמר
(ישעיה מ כה) ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר
קדוש אמר ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים
עמדי דנטיל עצה מניה כגוונא דההוא דאמר
(בראשית א כו) ויאמר אלהים נעשה אדם

קמו כלהו חברייא ואמרו [רבין] הב לנא רשו
למלא בהאי אתר אמרו והא לא אוקמת לעילא²
דעלת³ העלות אמר לכתר⁴ נעשה אדם (שם)
אמר לון הו שמעין אודניכו מה דפומכו ממלן
והא לא אמרית לכו השתא דאית דאתקרי⁵ עלת
העלות ולא [איהו] ההוא דאתקרי עלת על כל
עלות דלעלת על כל עלות לית ליה תניינא דנטיל
עצה מניה⁶ דאיהו יחיד קדם כלא ולית ליה
שותפא ובגין דא אמר ראו עתה כי אני הוא
ואין אלהים עמדי דנטיל עצה מניה דלא אית
ליה תניינא ולא שותפא ולא הושבנא דאית אחד
בשתוף⁷ כגון דכר ונקבא⁸ ואתמר בהון (ישעיה
נא ב) כי אחד קראתיו⁹ אבל איהו חד בלא
חושבן ולא שתוף ובגין דא אמר ואין אלהים
עמדי קמו כלהו ואשתטחו קמיה¹⁰ ואמרו זכאה
בר נש דמאריה אסתכם עמיה לגלאה רזין
טמירין דלא הו מתגליין למלאכיא <קדישיא>

אמר לון חברייא אית לן לאשלמא קרא
דכמה רזין טמירין אית בהאי קרא (דברים לב
לט) אני אמית ואחיה וגו' אני אמית [ואחיה]
בספירן אחיה מסטרא דימינא היי ומסטרא
דשמאלא מותא ואי לא אסתכמן תרוייהו

ממנו [נעשה] לא עושה דבר עד שלוקח עצה
מחבירו. אבל אותו שנקרא עילת על כל
עילות, שאין למעלה ממנו ולא למטה שוה
לו, כמו שנאמר "ואל מי תדמיוני ואשוה
יאמר קדוש". אמר, "ראו עתה כי אני אני
הוא ואין אלהים עמדי" שלוקח ממנו עצה,
כדוגמת אותו שאמר "ויאמר אלהים נעשה
אדם".

קמו כל החברים ואמרו, רבי, תן לנו
רשות לדבר במקום זה. אמרו, והרי לא
בארת למעלה שעילת העילות אמר לכתר
נעשה אדם. אמר להם, הו שומעים אזניכם
מה שפיכם מדבר. והרי לא אמרתי לכם
עכשיו שיש מי שנקרא עילת העילות, וזה
אינו אותו שנקרא עלת על כל עלות,
שעילת על כל עלות אין לו שני שלוקח
ממנו עצה, שהוא יחיד לפני הכל, ואין לו
שותף. ולכן אמר "ראו עתה כי אני אני הוא
ואין אלהים עמדי" שלוקח ממנו עצה, שאין
לו שני ולא שותף ולא חשבון. שיש אחד
בשיתוף כמו זכר ונקבה, ונאמר בהם "כי
אחד קראתיו", אבל הוא אחד בלי חשבון
ולא שיתוף, ולכן אמר "ואין אלהים עמדי".
קמו כולם והשתטחו לפניו ואמרו, אשרי
האיש שאדונו מסכים עמו לגלות סודות
טמירים שלא היו מתגלים למלאכים
קדושים.

אמר להם, חברים, יש לנו להשלים
הפסוק, שכמה סודות טמירים יש בפסוק
הזה, "אני אמית ואחיה וגו'", "אני אמית
ואחיה" בספירות. "אחיה" מצד של הימין
חיים, ומצד השמאל מות. ואם לא
מסכימים שניהם עם עמוד האמצעי, לא

¹ כי הוא ראשית הפרצופים ואין פרצוף למעלה ממנו (מ"מ).

² והא לא מקומת לעילא וכו' נ"ל דצ"ל והלא אוקמת וכו' (ש"נ).

³ דעלות (דפ"ו).

⁴ פי' אימא אמרה לאבא, וקרי ליה כתר לפי שהוא עליון למעלה ממנה וצריכה אליו (מ"מ).

⁵ והא לא אמרית לכו השתא אלא דאית דאתקרי כו' כצ"ל (ש"נ).

⁶ פי' שאין לו נקבה שנקראת אלהים (מ"מ).

⁷ א"א שיש בו בחינת דכר ונקבה ואינו ממש (רח"ו).

⁸ פי' הוא עתיק או א"א, שהם זכר ונקבה בפרצוף אחד, כמ"ש הרב דעתיק צד פנים שלו דכורא וצד
האחור נוקבא, וא"א צד ימין דכורא וצד שמאל נוק' (מ"מ).

⁹ מאמר זה נתבאר בע"ח שא"ק הוא דאמר ואין אלקים עמדי שהיא בחי' הנוק' הנקראת אלקים דין
משא"כ עתיק ואריך דבצד מה יש בחי' דכר ונוק' כו' ע"ש. גליון כ"י (נ"א). תיקונים תיקון מב צב ע"א ותיקון
מז צד ע"א (לש"ו). כלומר למעלה מאו"א (ע"ח שער לט דרוש ד).

¹⁰ קמו כלהו חברייא ואשתטחו קמיה כצ"ל (ש"נ).

בראשית

ואלין דמקבלין אינון (ד)חשוכין מאחרנין דעלייהו דמקבלין מנייהו ועלת העלות לית נהורא קיימא קמיה דכל נהורין מתחשכן קמיה¹ דבר אחר² נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א כו) הא אוקמוה [חברייא] על מלאכי השרת³ דאינון אמרי האי [קרא אמר]⁴ להו בתר דהוו ידעין מה דהוה [ומה ד]עתיד למהוי ואינון הוו ידעין דעתיד למחטי אמאי בעו למעבד ליה ולא עוד אלא דעזא ועזאל הוו מקטרגי⁵ עליה בזמנא⁶ דאמר שכינתא לקב"ה נעשה אדם אמרו (תהלים קמד ג) מה אדם ותדעהו [מה את בעי למברי אדם ותדעהו] דעתיד למחטי קמך באתתא דיליה⁷ דאיהי חשך דאור⁸ איהו דכורא וחשך נוקבא שמאלא חשך דבריאה בההוא זמנא שכינתא אמרת לון בהאי דאתון מקטרגין אתון עתידים [למנפל] [למפל] כדכתיב (בראשית ו ב) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה וגו' <נ"א> חשקו בהון וטעו בהון ואפיל לון [שכינתא] מקדושה דלהון

אמרו חברייא [רבי רבי] אדהכי⁹ עזא ועזאל לא הוו משקרין במלוליהו דודאי בנוקבא עתיד אדם למחטי [אמר להו] [אלא] הכי אמרה שכינתא אתון <אזדמנתון> [דמזדמנתון] לקטרגא קדמי יתיר מחילא דמרומא אי אתון הויתון [שפירין מאדם בעובדייכו יאות לכו לקטרגא עליה <אבל איהו> [אם הוא] עתיד למחטא באתתא דא אתון] בנשין סגיאין [חביבתכון יתיר מבני נשא] <חביבתכון> [חבתון יתיר מבני נשא]¹⁰ כמה דכתיב ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו' את בת האדם לא נאמר אלא את בנות האדם ולא עוד אלא אם

מאחרים שעליהם שמקבלים מהם. ועילת העלות אין אור עומד לפניו, שכל האורות חשוכים לפניו.

דבר אחר, "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", הרי פרשוה החברים על מלאכי השרת, שהם אומרים את הפסוק הזה. אמר להם, אחר שהיו יודעים מה שהיה ומה שעתיד להיות, והם היו יודעים שעתיד לחטוא, למה רצו לעשות אותו. ולא עוד, אלא שעזא ועזאל היו מקטרגים עליו בזמן שאמרה שכינה לקדוש ברוך הוא נעשה אדם. אמרו, "מה אדם ותדעהו", מה אתה רוצה לברוא אדם, ותדעהו שעתיד לחטוא לפניך באשתו שהיא חושך, שאור הוא זכר וחושך נקבה, שמאל חושך של בריאה. באותו זמן אמרה להם השכינה, בזה שאתם מקטרגים, אתם עתידים לנפול, כמו שכתוב "ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה וגו'". (חשקו בהם) וטעו בהם, והפילה אותם השכינה מקדושתם.

אמרו החברים, רבי רבי, בין כך (אם כך) עזא ועזאל לא היו משקרים בדבריהם, שודאי בנקבה עתיד אדם לחטוא. אמר להם, כך אמרה השכינה, אתם הזדמנתם לקטרג לפני יותר מצבא המרום, אם אתם הייתם יפים מאדם במעשיכם נאה לכם לקטרג עליו, אבל הוא עתיד לחטוא באשה אחת, ואתם בנשים רבות. החיבה שלכם יותר מבני אדם, כמו שכתוב "ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'", את בת האדם לא נאמר אלא את בנות האדם, ולא עוד, אלא אם אדם חוטא, הוא מקדים לו תשובה לחזור לאדונו לתקן במה שחטא.

¹ מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סי' ד (הערת הזוהר). כל האורות שהם מוחין דז"א וגם הארת הו"ק יורדים כולם ליסוד ז"א להשפיע למלכות (מ"מ).

² לשון הר"מ דשייך כאן המתחיל אמר בוצינא קדישא וכו' תמצא בפרשת פנחס דף רל"ח ע"ב ושם נתבאר טעם נעשה ולא אעשה (ד"א).

³ פי' אלהים דקרא הם מלאכי השרת שנקראים אלהים הוו מקטרגי עליה (מ"מ).
⁴ "קרא אמר להו" נמחק בהגהות הגר"א.

⁵ לקמן לז ע"א ופרשת בלק רח ע"א וריב ע"א ופרשת אמור קא רע"ד (לש"ו). שרשם הוא בזו"ן דקלי' נוגה דאצילות, עי' ע"ח שער הקלי' נוגה פ"ט, ועי' דע"ה ח"ב כ ע"א.

⁶ דבזמנא (דפ"ו).

⁷ עי' יהל אור ח"א כג ע"א.

⁸ מ"י דף כח (הערת הזוהר).

⁹ "נ"א אי הכי" נוסף דלפ"ו.

¹⁰ חביתכון (דפ"ו).

בראשית

אדם חב¹ הוא² אקדים ליה תשובה לאהדרא
למאריה <לאתקנא> (לתקנא) במה דחב

אמרו ליה חברייא אי הכי אמאי כולי האי³
א"ר שמעון (ל)חברייא אי לא [ד]הוה הכי דברא
קב"ה יצרא טבא ובישא דאינון אור וחשך לא
הוה זכו וחובה לאדם דבריאה אלא דאתברי
מתרווייהו ובגין דא (דברים ל טו) ראה נתתי
לפניך היום את החיים וגו' אמרו ליה כולי האי
אמאי >ולא הוה שפיר⁴ דלא אתברי < [ולא הוה
שפיר דלא מתברי] (לא הוה מתברי) דלא למיחב
ולגרמא כל מה דגרים לעילא⁵ ולא הוה [ליה] לא
עונש ולא שכר אמר לון מן הדין הוה ליה
למברייא כך בגין דאורייתא בניניה אתבריא
דכתיב בה עונשא לרשיעייא ואגרא לצדיקייא
ולא הוה אגרא לצדיקייא ועונשא לרשיעייא אלא
בגין אדם דבריא⁶ (ישעיה מה יח) לא תהו
בראה לשבת יצרה אמרו ודאי כען שמענא מה
דלא שמענא עד השתא דודאי לא ברא קודשא
בריך הוא מילתא דלאו איהו צריך ולא עוד אלא
אורייתא דבריא⁷

כנ/ב

איהי לבושא דשכינתא⁸ [ו]אי אדם לא [הוה]
עתיד [למברי] (למחטי) הות שכינתא בלא
כסויא כגוונא דעני ובגין דא כל מאן דחב כאלו

אמרו לו החברים, אם כך, למה כל זה.
אמר רבי שמעון לחברים, אם לא היה כך
שברא הקדוש ברוך הוא יצר טוב ורע, שהם
אור וחושך, לא היתה זכות וחובה לאדם
של בריאה, אלא שנברא משניהם, ולכן
"ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו'".
אמרו לו, כל זה למה, ולא היה יפה שלא
נברא ושלא לחטוא ולגרם כל מה שגרם
למעלה, ולא היה לו לא עונש ולא שכר.
אמר להם, מן הדין היה לו לבראו כך, בגלל
שהתורה בגללו נבראה, שכתוב בה עונש
לרשעים ושכר לצדיקים, ולא היה שכר
לצדיקים ועונש לרשעים אלא בגלל אדם
של בריאה, "לא תהו בראה לשבת יצרה".
אמרו, ודאי כעת שמענו מה שלא שמענו
עד עכשיו, שודאי לא ברא הקדוש ברוך הוא
דבר שלא צריך, ולא עוד, אלא התורה של
בריאה

היא לבוש השכינה, ואם אדם לא היה
עתיד להיבראות (לחטא), היתה השכינה
בלי כסוי כמו עני. ולכן כל מי שחטא, כאלו
הפשיט לשכינה את מלבושיה, וזהו עונש

¹ פי' שנכנע ועשה תשובה מה שלא עשה כן ענא שבשעה שבא לדון אותו שתחזק במרדו והרשיע כלפי מעלה עד שהעמיק להשליכו עד ערפו וזרק חשך בפניו כדאיתא בזה פ' בלק רח ע"א (ד"א).

² הא (לפ"ו).

³ פי' אמאי ברא הקב"ה יצר הרע (מ"מ).

⁴ פי' חזרו החברים לקושית הרשב"י דלעיל שהקשה בתר דהוה ידעין דעתיד למחטי אמאי בעו למיעבד ליה (מ"מ).

⁵ פי' לא הו"ל לבראותו אלא מצד האור והיינו ביצה"ט לחוד ולא הוה פוגם כ"כ למעלה ולא הו"ל לא עונש ולא שכר. א"מ (נ"א).

⁶ באותן לבושין [דבריאה, שהוא לבוש לנוק' דאצילות] חטא, ובאותן לבושין תליין כל החטאים והמצות ושכר ועונש (בהגר"א על ספד"צ כט ע"ב).

⁷ היינו התורה שבינינו בעה"ז מנחת יהודה קמד ע"ב (ד"א). והיינו שבראנו' לכבודו ונתן לנו תורתו כמ"ש האר"י זצ"ל וזה רמז שאותיות תחל' ה' חומשי תורה גי' אד"ד שהוא בחי' אי' דמקננה בבריאה כנ"ל ויש מי שכתב שזה טעם דבעת הקמת ס"ת אומרים בצל שדי. מא"ן (נ"א). תז"ח מא ע"ב ע"ג (לש"ו). מכיוון שהוא לבוש השכינה לכן הוא תורה דבריאה, ולכן הוא מיוסד על טהור וטמא אסור ומותר חייב וזכאי, והוא הגילוי דשם אלקים, משא"כ תורה דאצילות שהוא גילוי של שם הו"ה ב"ה (הקדו"ש יז ע"א). והוא הענין של כתנות עור וכתנות אור של האדם הראשון (הקדו"ש לז ע"ב). משמע, שזה רק היה לפני חטא של אדם הראשון (כללים ח"א קט ע"א), ועי' תז"ח מא שהתורה שלנו הוא תורה דבריאה, כי היא נשתלשלה מתורה דאצילות, ונתלשלה בלבושין דבי"ע. ועי' בבהגר"א על תיקו"ז יז ע"ב (ביאורים ח"א פה ע"ג).

⁸ באצילות יש בה אפילו קבלה ובבריאה אין שם רק משנה תלמוד מקרא, וביצירה אין שם רק משנה ומקרא, ובעשיה מקרא לבד. נמצא דאורייתא דאצילות כיון שיש שם קבלה שייכא התורה אפילו במלאכים כי הסוד שוה בעליונים ובתחתונים, אבל מבריאה ולמטה התורה שיש שם לא שייכא אלא בתחתונים ולא במלאכים (מ"מ).

בראשית

אפשיט לשכינתא [מלבושהא] (מלבושא)¹ והאי
איהו עונשא (ד)לאדם וכל מאן דמקיים פקודין
דאורייתא כאלו הוא לביש לשכינתא בלבושהא
ובנין דא אוקמוה בכסויא דציצית (ותפילין)
(שמות כב כו) כי היא כסותו לבדה היא שמלתו
לעורו במה ישכב [בגלותא] והא אוקמוה תא חזי
חשך איהו אוכמו דאורייתא אור חיורו
דאורייתא²

(ואי³ צלותא לאו איהו שלימא כמה מלאכי
חבלה רדפין [אבתרה] [אבתריה] כמא דאת
אמרת (איכה א ג) כל רודפיה השיגוה וגו' ובנין
דא מצלין (תהלים עח לח) והוא רחום יכפר עון
דא סמאל דאיהו נחש ולא ישחית דא משחית
והרבה להשיב אפו דא אף ולא יעיר כל חמתו
דא חמה בגין דלא רדפין⁵⁴ בתר צלותא וכמה
מלאכי חבלה תליין מנייהו שבעה ממנן אינון
ותליין מנייהו שבעין [ובכל] (ולכל) רקיעא
ורקיעא אינון מקטרגין ותליין מנייהו עשרה אלף
רבוא⁶ ואי צלותא סלקא שלימא בעטופא דמצוה
ותפילין על רישא ודרועא אתמר בהו (דברים כח
ז) וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך
ויראו ממך שם יהוה⁷ אוקמוה דאיהו תפלין⁸
דרישא ומאן דחזי שם יהוה על רישא⁹ בצלותא
דאיהו (יהוה) [אדנני] מיד כלהון ברחין הה"ד
(תהלים צא ז) יפול מצדך אלף וגו'¹⁰

[ויעקב] (אף ביעקב)¹²¹¹ בנין דחמא ברוחא
דקודשא דוחקא דגלותא בתראה בסוף יומי
(נ"א) אמר (בראשית כח ז) ויפגע במקום וילן שם
כי בא השמש ובא לילא דגלותא ואמר) (שם לב

האדם. וכל מי שמקיים מצוות התורה,
כאלו הלביש לשכינה את מלבושיה. ולכן
פרשוה בכסוי הציצית (ותפילין), "כי היא
כסותה לבדה הוא שמלתו לעורו במה
ישכב", בגלות, והרי פרשוה. בא וראה,
חושך הוא שחור של התורה, אור הלבן של
התורה.

(ואם תפלה אינה שלמה, כמה מלאכי
חבלה רודפים אחריה, כמו שנאמר "כל
רדפיה השיגוה וגו'", ולכן מתפללים "והוא
רחום יכפר עון", זה סמאל שהוא נחש.
"ולא ישחית" זה המשחית. "והרבה להשיב
אפו" זה אף. "ולא יעיר כל חמתו" זו חמה,
לפי שלא רודפים אחר התפלה. וכמה
מלאכי חבלה תלויים מהם. שבעה ממונים
הם, ותלויים מהם שבעים, ובכל רקיע
ורקיע הם מקטרגים, ותלויים מהם עשרת
אלפים רבוא. ואם תפלה עולה שלימה
בעיטוף של מצוה ותפילין על הראש
והזרוע, נאמר בהם "וראו כל עמי הארץ כי
שם יהוה נקרא עליך ויראו ממך". "שם ה"
פרשוה שהיא תפילין של ראש, ומי שרואה
שם יהוה על הראש בתפלה שהיא אדנני
(יהוה) מיד כולם בורחים, זהו שכתוב
"יפול מצדך אלף וגו'").

ויעקב בגלל שראה ברוח הקודש דחק
של הגלות האחרונה בסוף הימים, (אמר
"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש", ובא
הלילה של הגלות, ואמר) "ויירא יעקב מאד
ויצר לו", וחילק את העם הקדוש בגלות

¹ כלומר עולם הבריאה (דע"ה ח"ב קיג ע"ב), ועי' בהערה הקודמת, שאז נכללת הבריאה באצילות, והוא שורש כל התורה כולה. ועי' בבהגר"א על ספד"צ כט ע"א (הקדו"ש לז ע"ב).

² (כל המוסגר לקמיה שייך לדף כד אחר אומרו "במדה במשקל"). ולענין מה שחסר כאן, עיין בסוף הספר (הערת הזוהר).

³ כל המצוין שייך לדף כ"ד ע"א אחר במדה במשקל (ד"א).

⁴ ירלפון (דפ"ו).

⁵ ולא יעיר כל חמתו בגין דלא רדפי וכו'. נ"ל דצ"ל דאלו רדפי או ר"ל לפיכך אנו אומרים והוא רחום כדי שלא ירדפו אחר התפילה אלא שהלשון מגומגם (א"מ) (ש"ו).

⁶ ותליין מנייהו עשרה אלף רבוא וכו'. בזוהר קטן תקונים דף כ"ה הנוסחא ע' אלף (ש"ו).

⁷ מכאן עד פסוק אלה תולדות בדף כד שייך בתקונים תקון יג דף כ"ה (ד"א).

⁸ אוקמוה דאיהו תפילין כו'. היינו תפלה אדנני התפילין יהו"ד (ש"ו).

⁹ פי' כי התפילה היא אדנני כמ"ש לקמן דף כד ותפילין דרישא היא הוי"ה (מ"מ).

¹⁰ המוסגר נמחק מכלאן ומקומו לקמן דף כד אחר אומרו במדה במשקל (דכך אמת).

¹¹ מכלאן עד כד ע"ב עד פסוק אלה תולדות השמים שייך לספר התיקונים תיקון יג דף כה (דכך אמת).

¹² זה שייך לספ' התיקונים תיקון לג דף כה מכאן עד פסוק אלה תולדות השמים בדף כד ע"ב (דכך אמת).

בראשית

ח) ויירא יעקב מאד ויצר לו ופליג עמא קדישא בגלותא לג' סטרין כמה דאת אמר (שם לג ב) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה (ברישא) [בגלותא] דאדום ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים ובגין דחמא בתר כן עניותא וצערא דלהון אמר (שם כח ב) ושבתי בשלום אל בית אבי ואמר ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש

ודוד בגלל הגלות אמר, "רעב ועיף וצמא במדבר". בגלל שראה שכינה חרבה ויבשה, היה נוטל צער בגללה. אחר שראה שישאל חוזרים [בתשובה] בחדוה, תיקן עשרה מיני ניגונים, ובסוף כולם אמר "תפלה לעני כי יעטף". (תיקן עשרה מיני תהלים, ובסוף כולם "תפלה לדוד הטה ה' אזנך ענני". אחת שכל התפלות שבגללן היו מתעטפים לפני המלך, ולא היו נכנסות עד שתכנס תפלת העני, אמר "תפלה לעני כי יעטף"), והיא תפלה שעוטפת כל התפלות לפנייה עד שתכנס תפלתו, ולכן הקדים עני לכולם.

מהי תפילת העני, זו תפלת ערבית שהיא רשות בפני עצמה בלי בעלה. ומשום שהיא בלי בעלה, היא עניה ויבשה. (בראשית כל אדם) וצדיק עני יבש זה זרע יעקב, שהוא ברשות כל אומות העולם, ודומה לתפילת ערבית שהיא לילה של הגלות. ותפילת שבת היא צדקה לעני, כמו שבארוה בעלי המשנה, שמש בשבת צדקה לעניים, (שעניים מתנחמים בדרך של שמש של שבת). ולכן צריך אדם להיות כמו עני לשער המלך בתפילת עמידה בכל ששת ימי החול בשביל השכינה, ומתעטף לה בעיטוף של מצוה של ציצית, כמו עני, ויהיה בתפילין כמו אביון אצל השער שהוא אדני, שכך עולה לחשבון היכ"ל. וזהו אדני שפתי תפתח.

וכשפותח פיו בתפלת ערבית, נוחת נשר בימי החול לקבל בכנפיו תפלת הלילה, וזה נוריא"ל נקרא אוריא"ל מצד של חסד ונוריא"ל מצד של גבורה, שהוא נר דלוק, וכד אפתח פומיה בצלותא דערבית נשרא קא נחית ביומין דחולא לקבלא² בגדפהא [צלותא דליליא] ודא נוריא"ל אתקרי אוריא"ל מסטרא דחס"ד ונוריא"ל מסטרא דגבורה³

מאן צלותא דעני דא צלותא דערבית דאיהי רשות בפני עצמה בלא בעלה ובגין דאיהי בלא בעלה איהי עניה יבשה (נ"א) [ברשות כל אינש] וצדיק עני יבש דא זרעא דיעקב דאיהו ברשות כל אומין דעלמא ודמא לצלותא דערבית דאיהי ליליא דגלותא וצלותא דשבת איהי צדקה לעני כמה דאוקמוה [מארי מתניתין] שמש בשבת צדקה לעני [לעניים נ"א דעניים דשבתא] (דעניים מתנחמי בארע דשמשא דשבתא) ובגין דא צריך בר נש למהוי איהו כעני לתרעא דמלכא [בצלותא] (לצלותא) דעמידה בכל שית יומין דחול בגין שכינתא ומתעטף לה בעטופא דמצוה דציצית כעני ויהא בתפילין כאביון לגבי תרעא דאיהו אדני דהכי סליק לחושבן היכ"ל [והיכל ודא איהו אדני שפתי תפתח (תהלים נא יז)]

וכד אפתח פומיה בצלותא דערבית נשרא קא נחית ביומין דחולא לקבלא² בגדפהא [צלותא דליליא] ודא נוריא"ל אתקרי אוריא"ל מסטרא דחס"ד ונוריא"ל מסטרא דגבורה³

וכד אפתח פומיה בצלותא דערבית נשרא קא נחית ביומין דחולא לקבלא² בגדפהא [צלותא דליליא] ודא נוריא"ל אתקרי אוריא"ל מסטרא דחס"ד ונוריא"ל מסטרא דגבורה³

וכד אפתח פומיה בצלותא דערבית נשרא קא נחית ביומין דחולא לקבלא² בגדפהא [צלותא דליליא] ודא נוריא"ל אתקרי אוריא"ל מסטרא דחס"ד ונוריא"ל מסטרא דגבורה³

¹ "דיליה ובגין לא חקדים" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "לעני ובג"ד קדם עני".
² פ' שת"ת מקבל מחסד נקרא אורי"אל על שם אור וכשמקבל מגבורה נקרא נוריא"ל ע"ש נור דליק (ד"א).
³ לקמן רנב ע"ב (לש"ו). עי' לעיל יח ע"ב בשם המ"מ.

בראשית

דאיהו נור דליק דאתמר ביה (דניאל ז י) נהר דינור וגו' ובצללותא דשחרית [אריה] (איהו) נחית לקבלא צלותא בדרועוי וגדפוי דארבע גרפינן לכל היה [דא מיכאל] ובצללותא דמנחה שור נחית לקבלא [צללותא] בקרניו [וגדפוי ודא גבריאל] ובשבת נחית קב"ה בג' אבהן² [לקבלא בת יחידא דיליה בהון ודא רזא] דשבת ש' ב"ת יחידא דיליה בההוא זמנא חיוון עלאין דאתקריאו³ בשמא דיהו"ה פתחין ואמרין (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם⁴ בההוא זמנא מתפתחין שבעה היכלין⁵ היכל קדמאה היכלא דאהבה תניינא היכלא דיראה תליתאה היכלא דרחמי⁶ רביעאה היכלא דנבואה דאספקלריא דנהרא⁷

כד/א

חמישאה היכלא דנבואה דאספקלריא דלא נהרא⁸ שתיתאה היכלא דצדיק שביעאה היכלא דדיין ועליהו אתמר בראשית ברא שי"ת אלהים היכלא שביעאה⁹ והכי אינון ז' היכלין לתתא¹⁰ ולקבליהו שבעה קלין דהבו ליהו"ה וי"ח אזכרות דביה [דבהון שט] [בהון שוי] קב"ה ביי"ח עלמין (תהלים סח יח) ברכב אלהים רבותים אלפי שנאן דאינון י"ח רבוון עלמין וכמה נטורי תרעין אית להיכלין דמקבלין צלותין וכל צלותא לא תיעול אלא במדה במשקל¹¹ ולית

שנאמר בו "נהר דינור וגו'". ובתפלת שחרית אריה נוחת לקבל תפלה בזרועותיו וכנפיו, שארבע כנפים (יש) לכל חיה, זה מיכאל. ובתפלת מנחה שור נוחת לקבל (תפלה) בקרניו וכנפיו, וזה גבריאל. ובשבת נוחת הקדוש ברוך הוא בשלשת האבות לקבל הבת יחידה שלו בהם, וזה סוד של שבת, ש' בת יחידה שלו. באותו זמן החיות העליונות שנקראו בשם של יי', פותחים ואומרים "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם". באותו זמן נפתחים שבעה היכלות: היכל הראשון היכל האהבה. שני היכל היראה. שלישי היכל הרחמים. רביעי היכל הנבואה באספקלריה המאירה.

חמישי היכל הנבואה באספקלריה שאינה מאירה. ששי היכל הצדק. שביעי היכל הדין. ועליהם נאמר "בראשית" ברא שי"ת, "אלהים" היכל שביעי. וכך הם שבעה היכלות למטה. וכנגדם שבעה קולות של הבו לה', ושמונה עשרה אזכרות שבהן משוטט הקדוש ברוך הוא בשמונה עשר עולמות, "ברכב אלהים רבותיים אלפי שנאן", שהם שמונה עשר רבוא עולמות, וכמה שומרי שערים יש להיכלות שמקבלים תפלות, וכל תפלה לא תכנס אלא במדה במשקל, ואין מי שעומד לפני שער התפלה,

¹ "ס"א אית) נוסף דלפ"ו.

² תקונים תקון י"ט בדף מ ע"א (ד"א). קב"ה היא הבינה מתלבשת בחג"ת להאיר למלכות (מ"מ).

³ תקון י קמט ע"א (ד"א).

⁴ בענין ההיכלות מתחילין בפקודי רמה ע"א ובראשית לא ע"א (ד"א). בע"ח כתוב דז' היכלות אלו הם דאו"א דבריאה והנה העליונים שהם מצד הבי' אי' הם עלמא דדכורא ונק' ז' הסריסים המשרתים את פני המלך וכו' ע"ש ואינם נפתחים אלא בשבת שעליהם נתקנו ברכות יוצר של שבת. גליון כ"י (נ"א). עיי"ש בשער כסא הכבוד פ"ב ושם פ"ו ובמאמרי רשב"י מקץ והנה בפ"ב שם אמר שהם באצילות וכן הוא בשער היחודים דף א' ע"ד אלא ששם אמר שהם בנוק' דאצילות והם מתלבשים בז' היכלין דנוק' דבריאה (לש"ו). היכלות אלו הם באצילות, ועי' ע"ח שער כסה"כ פ"ב וספר היחודים דף ע"א ע"ד, ואלה שבפקודי דף רמה הם של זר"ן דבריאה (דע"ה ח"ב קטז ע"ב), ועי' ע"ח שער מו פרק ו'.

⁵ הם הז' היכלין דאו"א (רח"ו). דע כי ההיכלות האלו הם שבעה היכלות שבאצילות ואותם השבע' היכלות שנתבארו בפ' פקודי הם בבריאה ואותם השבעה היכלות הנז' בס' פרקי היכלות לר' ישמעאל ע"ה הם בעולם היצירה (שער מאמרי רשב"י). ז' היכלין הם היכלות דאו"א דבריאה, אבל דפרשת פקודי הם היכלות דז"א דבריאה (מ"מ).

⁶ תיקונים כב (הערת הזוהר).

⁷ נצח (מ"מ).

⁸ הוד, וכתב הרב לפי שהז"א בנצח והנוק' בהוד, לפיכך הנצח נק' אספקלריא דנהרא (מ"מ).

⁹ שהוא בסוד של בינה הנק' אלהים (רח"ו). עי' תיקו"ז ריש תיקון ע'.

¹⁰ בבריאה (רח"ו).

¹¹ כאן שייך מה שאמר בדף כג ע"ב שורה ו' ואי כלותא כו' עד יפול מלךך אלך (דרך אמת).

בראשית

מאן דקאים קמי תרעא דצלותא ועליה אתמר (שם קכו ה) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער דאיהו תרעא דמלכא בגין דצלותא איהי מצוה ודא שכינתא ואורייתא דא קב"ה לא צריך הפסקה בניייהו וצריך לסלקא תורה ומצוה¹ ברחימו ודחילו²

דכל פקודין דעשה ולא תעשה כלהו תליין מן שם יהו"ה כמה דאוקימנא רזא דא שמי עם י"ה שם"ה מצות לא תעשה וזה זכרי עם ו"ה רמ"ח מצות עשה והא הכא שם"ה ורמ"ח ואינון רמ"ח תיבין בק"ש ואתיהיבו מרחימו ודחילו דאת ה⁴³ ובגין דא תקינו הבוחר בעמו ישראל באהבה⁵ ואינון כלילין באברהם⁶ דאתמר ביה (ישעיה מא ח) זרע אברהם אוהבי⁷

ישראל דסליק ביו"ד ה"א וא"ו ה"א ורזא דמלה ישראל עלה במחשבה <להבראות> (לבראת) מחשבה חש"ב מ"ה וביה תשכח שמא קדישא ובגין יעקב דאיהו ישראל אתמר ויברא אלהיים את האדם בצלמו בדיוקנא דמאריה

בני חיי ומזוני מסטרא דעמודא דאמצעייתא דאיהו בני בכורי ישראל (שמות ד כב) ואיהו עין החיים ואיהו אילנא דמזון לכלא ביה ובגין דא אינון ישראל מזונא דיליה צלותא דחשיבא לקרבנא ובגלותא אתמר (בראשית ל א) הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ושכינתא איהי קרבנא דקב"ה⁸ מניה בימינא ושמאלא⁹ וגופא וכד סלקא לגביה צריך לאכללא עמיה כל עשר ספירן דלית קדושה פחות מעשרה דאיהי קדושה דיליה ובגין דא כד בר נש בעי לסלקא צלותיה

ועליו נאמר "לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער", שהיא שער המלך. בגלל שתפלה היא מצוה, וזו שכינה, והתורה זה הקדוש ברוך הוא, לא צריך בנייהם הפסקה. וצריך להעלות תורה ומצוה באהבה ויראה.

שכל מצוות עשה ולא תעשה כולן תלויות משם יהו"ה, כמו שבארנו סוד "זה שמי" עם י"ה, שם"ה מצוות לא תעשה, "וזה זכרי" עם ו"ה, רמ"ח מצוות עשה. והרי כאן שם"ה ורמ"ח, והם רמ"ח תיבות שבקריאת שמע, ונתנו מאהבה ויראה של אות ה'. ולכן תיקנו הבוחר בעמו ישראל באהבה, והם כלולים באברהם, שנאמר בו "זרע אברהם אוהבי".

ישראל שעולה ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, וסוד הדבר, ישראל עלה במחשבה להיבראות. מחשבה, חש"ב מ"ה, ובו תמצא את השם הקדוש. ומשום שיעקב שהוא ישראל, נאמר "ויברא אלהים את האדם בצלמו", בדמות אדונו.

בנים חיים ומזונות מצד עמוד האמצעי, שהוא "בני בכורי ישראל", והוא עין החיים, והוא עין שמזון לכל בו. ולכן ישראל הם המזון שלו תפלה שנחשבת לקרבן. ובגלות נאמר "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי". ושכינה היא קרבן של הקדוש ברוך הוא, ממנו בימין ושמאל וגוף. וכשעולה אליו צריך להכליל עמה כל עשר הספירות, שאין קדושה פחות מעשר, שהוא קדושתו. ולכן כשבן אדם רוצה להעלות תפלה בכל תנועתו, אם הנחש רוצה לקטרג

¹ זרין (מ"מ).

² לאור"א (מ"מ). עיי' שער רוה"ק י ע"ב: א"ל כונת הצדקה והתפלה והוא לייחד שם י"ה הנפרד מן ו"ה וקודם שהאדם יעשה איזו מצוה או צדקה יאמר לייחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו בשם כל ישראל ויכוין לחבר שם י"ה שהם דחילו ורחימו עם ו"ה שהם קב"ה ושכינתיה. ועיי' פע"ח שער הזמירות פרק ה: צריך קודם שיעשה מצוה או צדקה לומר לייחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י"ה עם ו"ה בשם כל ישראל.

³ "ודחילו לאלה ה'" נמחק בתז"ח לפ"ו, ובמקומו איתא "לדאכה ובגין לא".

⁴ חו"ג דבינה (מ"מ).

⁵ פי' היא אהבה רבה, שהיא בינה (מ"מ).

⁶ פי' כי אברהם גי' רמ"ח רמז לרמ"ח תיבות דק"ש. וי"א כי אברהם במילוי הוא בגי' הו' תיבות של שמע ישראל ה"א ה' אחד. א"מ (נ"א). פי' ה"ג נכללו בה' חסדים ואברהם הוא ה' חסדים, ולכך תחילה היה אברם, וניתוסף בו ה' שהם ה' חסדים (מ"מ).

⁷ עיין בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

⁸ ושכינתא איהי קרבנא דקב"ה אתהני מיניה כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

⁹ "מניה צימינא ושמאלא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "דמקבל לה צימינא וצשמאלא".

בראשית

לתפלה צריך לעשות לו מקלע, וסוד הדבר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא.
בכל תנועין אי היויא בעי לקטרנא לצלותא צריך למעבד ליה קירטא¹ ורזא דמלה זרקא מקף שופר הולך סגולתא²

פתח רבי שמעון ואמר, עליונים שמעו, תחתונים התכנסו, אלה בעלי הישיבה שלמעלה ושלמטה. אליהו, בשבועה עליך, קח רשות ורד לכאן, שהרי מלחמה גדולה הזדמנה. חנוך הממונה, רד לכאן אתה וכל בעלי הישיבה שתחת ידך, שלא לכבודי עשיתי אלא לכבוד השכינה. פתח כמקדם ואמר, זרקא, ודאי בבואך להעלות תפלה לאותו מקום ידוע, כמו שאותה אבן הקלע שנזרקה למקום ידוע, כך צריך להעלות מחשבתו בתפלה באותו כתר, אבן נכללת ומעוטרת, שנאמר בה כל הזוקף זוקף בשם, שצריך להעלותה לשם. ובאותו מקום שמעלה אותה לבעלה, אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אע"ג דאתמר ביה (בראשית ג טו) ואתה תשופנו עקב¹⁰ ההיא אבן דאיהי י' דיעקב דאתמר בה (שם מט כד) משם רועה אבן ישראל לא יפסיק וצריך לסלקא¹¹ עד אין סוף¹² וכד נחית לה¹³ אתמר ביה כל הכורע כורע בברוך¹⁴ דצריך

פתח רבי שמעון ואמר, עליונים שמעו, תחתונים התכנסו, אלה בעלי הישיבה שלמעלה ושלמטה. אליהו, בשבועה עליך, קח רשות ורד לכאן, שהרי מלחמה גדולה הזדמנה. חנוך הממונה, רד לכאן אתה וכל בעלי הישיבה שתחת ידך, שלא לכבודי עשיתי אלא לכבוד השכינה. פתח כמקדם ואמר, זרקא, ודאי בבואך להעלות תפלה לאותו מקום ידוע, כמו שאותה אבן הקלע שנזרקה למקום ידוע, כך צריך להעלות מחשבתו בתפלה באותו כתר, אבן נכללת ומעוטרת, שנאמר בה כל הזוקף זוקף בשם, שצריך להעלותה לשם. ובאותו מקום שמעלה אותה לבעלה, אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. אף על גב שנאמר בו "ואתה תשופנו עקב". אותה האבן שהיא י' של יעקב, שנאמר בה "משם רועה אבן ישראל", לא יפסיק. וצריך להעלותה (אותה) עד אין סוף. וכשמוריד אותה נאמר בו כל הכורע כורע בברוך, שצריך להורידה (אותה) עד אין תכלית. ולא יפסיק (אותה) ממנו לא למעלה ולא למטה.

¹ לעשות לו קלע לזרוק אחר הנחש הקדמוני שלא יקטר עליו מנחת יהודה דף נב ופרדס בשער הטעמים ריש תקון מ ודף מ ע"ב ותקון יט וכא דף נ"ז (ד"א).

² עי' ע"ח טנת"א פרק ו' שמפרש דהוא אור חוזר [דהיינו שהוא פונה כלפי מעלה היפך הסגול שפונה כלפי מטה], והוא בסוד רוח, שהמה ה"ס העיקריים, והם כלל הגדלות [שהרי קטנות אינה פועלת מעצמה כלום, ורק מקבלת. ועיקר המעלה של גדלות הוא הכח העצמי להשפיע, וכל השפעה שאנו משפיעים כלפי מעלה היא בסוד אור חוזר, בכך שמעלים תיקונים למעלה] (ביאורים ח"א פ ע"ב).

³ עי' תיקון² תיקון יג דף כה ע"ב (הגהות הגר"א).

⁴ כשהיו רוצים ר"מ ובוצינא קדישא להעלות התפילה שהיא השכינה היו אומרים (חסר) (רח"ו).

⁵ שזורקה האדם בקלע בכוונת מכוין למקום ידוע לאדם הזורקה ורוצה שתגיע עד שם (מ"מ).

⁶ שהיא מלכות שנעשית עטרת בעלה, תגא דס"ת כשעולה למעלה ראש, ונקראת אבן מוכללת מכל שם מ"ה (מ"מ).

⁷ בהשפעת העליונים (מ"מ).

⁸ שהיא מלכות הנק' שם ה', פי' לכל מקום שירצה לזקוף ולהעלות תפלתו עד שם צריך תחילה לזקוף אותה בשם, שיתכוין להעלות המלכות עם תפלתו (מ"מ).

⁹ פי' באותה תפילה שמתכוין בה להעלות המלכות ולזווגה לגבי בעלה, אין פחד מהנחש שיפסיק ויעכב תפלתו מאחר שעולה המלכות בתפלתו ומלכותו בכל משלה (מ"מ).

¹⁰ עי' העון שפגם באות י' שהיא מלכות כנז"ל, יש שליטה לנחש לשופו בעקב, וכשמתקן אות י' ומעלה אותה בתפלתו לגבי בעלה שהיא ההיא אבן דאיהי י' מיעקב וכו' לא יעכב שום חטא ועון את תפלתו מלעלות ולהתקבל (מ"מ).

¹¹ ("נ"א לה) נוסף זלפ"ו.

¹² ח"ג רנו ע"ב (לש"ו).

¹³ מליאה שפע וברכה (מ"מ).

¹⁴ שמתייחד ומזדווג בעלה עמה שם למטה במקומה (מ"מ).

בראשית

לנחתא¹ עד אין תכלית ולא יפסיק² מניה³ לא לעילא ולא לתתא

לזמנין איהו בעלה ו' בצדיק בשית פרקין דתריין שוקין נחית לגבה <בתריין> (ותרין) שוקין לזמנא איהו בעלה ו' <בתריין⁴ שית פרקין דסליקת לגביה> בתריין דרועין לזמנין איהו בן אבא ואמא⁵ בן י"ה צריך לסלקא <לעילא לה וכד> לעילא לה' וכד סלקת תמן לזמנין איהו בהפוכא ו' בין י' ⁶ כגוונא דא א צריך לסלקא לגבי דאתמר בה (תהלים קיה כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה וכד איהי סליקת לעילא ברישא דכל רישין⁷ סלקא ובגינה מלאכיא אמרין

כד/ב

אי"ה מקום כבודו וכד סליקת לא' כגוונא דא א איהי תנא ברישא דא' עטרה על רישיה בת"ר⁸ [וכד נחתא] (ובר) נקודה לתתא ואתעטרת נחיתת ביה כגוונא דא <וכד סליקת⁹ אתקרי> (ואתקרי) תנא ברזא דטעמי וכד נחיתת אתקריאת נקודא¹⁰ וכד מתיחד עמה איהי ז' כלילא מניה אות ברית דאיהי שביעאה דכלא ובודאי האי אבנא היא בנייא¹¹ דכל עלמין¹² ובגין דא (דברים כה טו) אבן שלמה וצדק יהיה

לפעמים בעלה הוא ו' בצדיק בששה פרקים של שתי שוקים יורד אליה בשתי שוקים. לפעמים בעלה הוא ו' בשתי (זרועות), ששה פרקים שעולה אליו בשתי זרועות. לפעמים הוא בן אבא ואמא, בן י"ה, צריך להעלות (לה למעלה וכאשר) למעלה לה'. וכשעולה שם, לפעמים היא בהפוך ו' ובין י' כצורה זה א, צריך להעלותה אליו שנאמר בה "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה". וכשהיא עולה למעלה, בראש כל הראשים היא עולה, ובגללה המלאכים אומרים

אי"ה מקום כבודו. וכשעולה לא' כצורה זו א, היא כתר בראש של א' עטרה על ראשו כתר. וכשיורדת נקודה למטה ומתעטרת, יורדת בה כצורה זו (קמץ). וכשעולה נקראת כתר בסוד הטעמים, וכשיורדת נקראת נקודה. וכשמתייחד עמה היא ז', הכלולה ממנו אות ברית, שהוא שביעי של הכל. ובודאי שאבן זו היא בגין כל העולמות, ולכן "אבן שלמה וצדק יהיה לך", היא מדה בין כל ספירה, וספירה של כל ספירה (וכל ספירה), בה עולה לעשר, שהוא

¹ "נ"א לה) נוסף דלפ"ו.

² "נ"א לה) נוסף דלפ"ו.

³ "לנחתא (נ"א לה) עד אין תכלית ולא יפסיק (נ"א לה) מניה" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "לסלקא לה עד אין סוף ועד אין תכלית ולא יפסיק לה מיניה וכו'".

⁴ "נ"א דרועין) נוסף דלפ"ו.

⁵ כמ"ש הרב בסוד חופה, שמעלים אר"א לזו"ן בהיכל הבינה, ואימא אוזיפת לברתא מנאהא שהם מ"ן שלה, ושם בהיכל הבינה הם מזדווגים (מ"מ).

⁶ תרומה קנח ע"א תקונים ריש תקון י' (ד"א).

⁷ יש במלכות ב' בחי': א' הוא היותה בסוף כל האצילות וכלל כולם, ב' היותה ראשית לגבראים ומשתתפת עמהם. מכח הבחי' הראשונה יכולה היא לעלות למעלה להיות שוה עם הז"א (כללים ח"א נג ע"ג). ועי' שבירה ספ"ג וטנת"א ספ"ו ע"י עליית המלכות יש בה אפשרות לעלות לכתר (כללים ח"א עח ע"ב). בפנימיותה שנעלם בה עתה, היא באחדותה לעולם עד למעלה למעלה. עי' זוהר ח"ג כח ע"א, ולכן היא עולה עד מלכות דא"ס. עי' רע"מ פנחס רנו ע"ב ותרומה קנח ע"א, וכאשר יושלם תיקונהא אזי היא בעצמה תהיה נתקנת להתייחד במלכות דא"ס (כללים ח"ב נ ע"ב), וכן עי' תיקו"ז קמח ע"ב (כללים ח"ב עב ע"ד).

⁸ עי' בהערה הקודמת לעניין הקשר שבין מלכות לכתר (כללים ח"ב נ ע"ב).

⁹ סליקת בעמודא דא דאמצעייתא דאיהו ו' עטרה על רישיה כד סליקת עטרה על רישיה אתמר בה אשת חיל עטרת בעלה (מ"מ).

¹⁰ עי' הערה בסוף כד ע"א. תחותיה אתקריאת בה זוגיה יחידיה (מ"מ).

¹¹ בניינא (מ"מ).

¹² שכל הספירות פועלים על ידה כמ"ש בתיקו"ז סוף תיקון נח (סט ע"א) ואית אבן דאורייתא דאתמר בה (מ"מ). תקונים תקון יח דף ע"א ותקון יט גם תמצא שם סוד שיעור קומה ועי' מנחת יהודה דף סד ע"ב (ד"א).

בראשית

השיעור שלה, ובה (ו' בה) נעשית אמה עשר אמות אורך בין כל ספירה וספירה. וסוד הדבר, "עשר אמות אורך הקרש", ובין הכל מאה, היא י' בין פרק ופרק, עשר פעמים עולה למדה (בעל) של מאה אמה.

לך איהי מדה בין כל ספירה וספירה דכל ספירה³² -סליקת לעשר שיעור דילה ובה⁴ אתעבידת אמה עשר אמות אורך בין כל ספירה וספירה - ורוא דמלה עשר אמות אורך הקרש⁵ ובין כלא מאה איהו י' בין פרק ופרק⁶ עשר זמנין סלקא למדה (מארי) דמאה אמה

כל מדה ומדה אתקרי עולם⁷ ואינון י"ו שיעור ומדה⁸ ו' שקל י' מדה דיליה⁹ ושעורא דמדה¹⁰ חמש אמות ארך¹¹ וחמש אמות רחב¹² ואינון לקבל שעורא דכל רקיע¹³ דמהלך ת"ק אורכיה ות"ק פותייה ואינון ה"ה הרי לך שעור קומה באתוון יהו"ה דאת ו' איהו רקיע השמים חמש רקיעין דיליה¹⁴ ה' אלין אתקריאו ה' שמים ה' חמש רקיעין¹⁵ דכלילן בשמים חמש עלאין שמי השמים ואינון ה"ה¹⁶ חמש בחמש ו' רקיע שתיתאה לון¹⁷ י' שביעאה לון¹⁸ י' שבעה בשבעה¹⁹ וסלקין י"ד והכי אינון ארעין שבעה על נבי שבעה²⁰ כגלדי בצלים²¹ וכלהו רמיון בתרין

כל מדה ומדה נקראת עולם, והם י"ו שיעור ומדה, ו' שקל, י' מדה שלה. ושיעור המדה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב. והם כנגד שיעור של כל רקיע, שמהלך חמש מאות אורכו וחמש מאות רחבו, והם ה' ה'. הרי לך שיעור קומה באותיות יהו"ה, שאות ו' הוא רקיע השמים. חמשה רקיעים שלו ה' אלה נקראו ה' שמים, ה' חמשה רקיעים שכלולים בשמים, חמשה עליונים שמי השמים, והם ה"ה, חמש עם חמש. ו' רקיע ששי להם, י' שביעי להם, שבעה בשבעה ועולים י"ד. וכן הם הארצות, שבעה על גבי שבעה כמו גלדי בצלים, וכולם רמוזים בשתי עינים. י' נקרא עולם קטן, ו' עולם אורך, וכל מי שרוצה לשאול שאילות

¹ כי הספירות כל א' כלולה מעשר וסוף מדת כל אחת היא מלכותה (מ"מ).

² פי' כי החשבון והמספר אינו כי אם במלכיות של הספירות (מ"מ).

³ "נ"א וכל ספירה) זה" נוסף דלפ"ו.

⁴ "נ"א ו' זה" נוסף דלפ"ו.

⁵ בין הכל כל א' כלולה מעשר הם מאה, י' שהיא מלכות (מ"מ).

⁶ ר"ל סוף כל ספירה (מ"מ).

⁷ כי כל ספירה כלולה מהכל (מ"מ).

⁸ פי' י"ו מן יהו"ה, ו' שיעור ומשקל, הגם שז"א הוא בן עשר הספירות, הנה הוא בחינת ו' כי תחילתו הוא בן ר"ק (מ"מ).

⁹ היא מלכות שהיא משלימתו לעשר, והיא סוף קומתו ונקראת י' כנז"ל חכמה בראש וחכמה בסוף (מ"מ). (מ"מ).

¹⁰ מדה שהיא המלכות הגדלת היא ע"י ה"ח וה"ג (מ"מ).

¹¹ ה' גבורות, שמתארכים ויוצאים מז"א אל המלכות לצורך בניינה (מ"מ).

¹² הם ה"ח שנשארים בז"א אלא שמתרחבים עד מקום המלכות כדי שתהנה מהם גם כן (מ"מ).

¹³ יסוד נק' רקיע, וכל יסוד יש בו ה"ח וה"ג ואינון ה' ה' הרי לך שיעור קומה באתוון יהו"ה (מ"מ).

¹⁴ ה' יסודות של חגתנ"ה דידיה, כי כל אחת היא בת עשר ספירות, חמש אלה של ז"א נקראים ה' שמים (מ"מ).

¹⁵ רקיעין של חגתנ"ה דמלכות דכלילן בשמים כי ממנו נבנו ונגדלו קצוותיה. "חמש עילאין" חגתנ"ה של ז"א נקראים שמי השמים (מ"מ).

¹⁶ חגתנ"ה דידיה וחגתנ"ה דידיה (מ"מ).

¹⁷ הוא יסוד שכללות חגתנ"ה בו (מ"מ).

¹⁸ מלכות שכללות כללותם במלכות (מ"מ).

¹⁹ ז' בז' מוצקות, ז' דידיה בז' דידיה (מ"מ). עי' בהגר"א בס"י ו ע"ב: והענין כי שבע היכלות אינון כפולות כמ"ש בזהר (ז"ח סב ע"א) שבעה ושבעה מוצקות.

²⁰ עי' לקמן לט ע"א וכן ס"י פ"ד מט"ו.

²¹ והוא צורת ספירות העיגולים (ע"ח שער עגו"י פרק ב').

בראשית

לעולם ארוך, צריך להאריך בו. וכל מי ששואל בעולם קצר, צריך לקצר.
עיינין י' אתקרי עולם קטן ו' עולם אריך² וכל מאן דבעי למשאל שאלתינן לגבי עולם אריך צריך לארכא ביה וכל מאן דשאל בעולם קצר צריך לקצרא

ועל דא אוקמוה³ במקום שאמרו לקצרא⁴ אין אדם רשאי להאריך⁵ לקצרא בצלותין⁶ (במדבר יב יג) אל נא רפא נא לה בנקודה די' להאריך ולהתנפל "ואתנפל לפני ה' כראשנה ארבעים יום וארבעים לילה". הכל מ' ס' י' נקודה באמצע נעשית מ"ם מצד החסד צריך להאריך בתפלה ובשם הקדוש, ועולה יהו"ה ברביע. להאריך בתנועה זו שהוא סוד התקיעה, לקצרא מצד השברים, בינוני לא בקצור ולא באריכות, בתרועה בעמוד האמצעי שהיא שלשלת ששניהם, שקל הקודש, כנגד רביע שהוא עולה, חולם.

שברים כנגד שבא, זה צריך להעלות קול, וזה צריך להוריד אותו, ולכן אותם שברים בחשאי שכינה תחתונה וקול לא ישמע, כמו שנאמר "וקולה לא ישמע". תרועה זו שלשלת אחוז בשניהם, ויש כמו הרקיע המאריך בו תיבה, והיא נקודת חיריק כמו חולם, אין נקודה שאין כמותה בטעמים, סגול אל סגולתא, שבא אל זקף גדול, כולם תמצא להם נקודות אצל הטעמים למי שיודע סודות טמירים. פתח ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא. (פתח נקודת ימין ה' מלך, נקודת סגול שמאל ה' מלך. באמצע ה' ימלך למטה. רבי אחא אמר, ה' מלך זה

שברים לקביל שבא¹³ דא בעא לסלקא קלא¹⁴ ודא בעא לנחתא לה¹⁵ ובגין דא אינון שברים בחשאי שכינתא תתאה וקלא לא ישתמע כמה דאת אמר (שמואל א א יג) וקולה לא ישמע תרועה דא שלשלת >אחיד בתרוייהו ואית כנוונא דרקיע המאריך ביה תיבה ואיהי נקודה חיריק¹⁶ כנוונא דחלם לית נקודה דלית כנוונא דילה בטעמי סגול לגבי סגולתא שבא לגבי זקף גדול בלהו תשכח לון נקודי לגבי טעמי למאן דידע רזין טמירין > פתח ואמר זרקא מקף שופר

¹ מלכות (מ"מ).

² ז"א (מ"מ).

³ מנחת יהודה קס"ב ע"ב וי"ג ע"ב (ד"א).

⁴ בתפילה הנוגעת אל המלכות (מ"מ).

⁵ בתפילה הנוגעת אל ז"א, באריכות מ' יום ומ' לילה (מ"מ).

⁶ תקונים דף ע"א (ד"א).

⁷ כי באמצעות המלכות עולה התפילה אל ז"א, כי היא השער לה' (מ"מ).

⁸ ז"א (מ"מ).

⁹ חסד (מ"מ).

¹⁰ שהם גבורה (מ"מ).

¹¹ שהוא ת"ת (מ"מ).

¹² שהוא נקודת הת"ת (מ"מ).

¹³ נקודת הגבורה (מ"מ).

¹⁴ בתקיעה שהיא חסד (מ"מ).

¹⁵ שברים שהיא גבורה ומלכות שבנייה מן הגבורות, התפלה הנוגעת לה בחשאי וכשנכללת עם ז"א אז נקראת על שם המדה שמשפעת בה (מ"מ).

¹⁶ נדצ"ל חירק עי' תיקו"ז ח ע"ב.

בראשית

עולם עליון, ה' מלך זה תפארת, ה' ימלוך (זה ארון הברית).

הולך סגולתא¹ (פתח נקודת ימין יהו"ה מלך נקודת סגול שמאלא יהו"ה מלך באמצעיתא יהו"ה ימלוך לתתא רבי אחא אמר יהו"ה מלך דא עלמא עלאה יהו"ה מלך דא תפארת יהו"ה ימלוך דא ארון הברית)³²

אלה תולדות השמים והארץ (בראשית ב ד) הא⁵ אוקמוה כל אתר דכתיב אלה פסל את הראשונים⁶ ואלין תולדין דתהו⁷ דאתרמיוז בקרא תניינא והארץ היתה תהו ואלין אינון דאתמר דקב"ה ברא עלמין ומחריבין ובגין דא ארעא הוה תוהה ובוהה איך ברא קב"ה עלמין לחרבא לון שפיר הוה דלא לברי לון אלא ודאי הכא איכא רזא

מאי איהו ומחריבין דקב"ה לא ישצי עובדי ידוי ולא עוד אלא דא שמיא אתמר בהו (ישעיה נא ו) כי שמים כעשן נמלחו וגו' אם כן קב"ה עביד ומחי אלא רזא דמלה כדין הוא דקב"ה ברא עלמא וברייה באורייתא כמה דאוקמוה בראשית דאתמר [בה] [ביה] (משלי ח כב) יהו"ה קנני ראשית דרכו ובהאי ראשית ברא ית שמיא וית ארעא ואיהי סמיך לון ביה בגין דברית כתיב ביה <ב>בראשית⁸ ואתמר ביה (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ואלין אינון דאתמר בהון (תהלים קמו יו) השמים שמים ליהו"ה וגו' ואיהי ארץ החיים כלילא משבע ארעין⁹ דעלייהו אמר דוד מלכא (שם קיו ט) אתהלך לפני יהו"ה בארצות החיים וברא שמיא וארעא

כה/א

"אלה תולדות השמים והארץ" (ר"ת תה"ו), הרי פרשוה, כל מקום שכתוב "אלה" פסל את הראשונים, ואלה תולדות של תהו שנרמזו בפסוק השני, "והארץ היתה תהו". ואלה הם שנתבאר, שהקדוש ברוך הוא בורא עולמות ומחריבין, ולכן הארץ היתה תוהה ובוהה, איך בורא הקדוש ברוך הוא עולמות להחריבם, יפה היה שלא לברוא אותם. אלא ודאי כאן יש סוד.

מה זה 'ומחריבין', שהקדוש ברוך הוא לא ישמיד את מעשי ידיו. ולא עוד, אלא זה השמים שנאמר בהם "כי שמים כעשן נמלחו וגו'". אם כן הקדוש ברוך הוא עושה ומכה. אלא סוד הדבר כך הוא, שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם וברא אותו בתורה, כמו שבארוה, בראשית שנאמר בה "ה' קנני ראשית דרכו". ובראשית הזו "ברא את השמים ואת הארץ", והוא סמך אותם בה, בגלל שברית כתובה בו בבראשית, ונאמר בה "אם לא בריתי יומם ולילה וגו'", ואלו הם שנאמר בהם "השמים שמים לה" וגו'. וארץ החיים היא כלולה משבע ארצות, שעליהם אמר דוד המלך "אתהלך לפני ה' בארצות החיים". ואחר כך ברא שמים וארץ

¹ שייך לקמן דף ל"ד ע"א. הרשב"ב (נ"א, וכן דרך אמת).

² עי' דרך אמת שזה נדפס בדף לד ע"א.

³ פי' כי קשה ליה איך יחס לנוח בדורות ולא בדורות אחרים ר"ל לא תימא דבדורותיו שלילה הוא (זהר הרקיע). עי' בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

⁴ "ר"ת תה"ו" נוסף בדפ"ו.

⁵ מנחת יהודה דף צ (ד"א).

⁶ הקליפות (ד"א).

⁷ הם הקליפות, וכן האומות שלא קבלו התורה (מ"מ).

⁸ ואיהו סמיך לון ביה בברית התורה בגין דברית כו' כצ"ל. ור"ל סמוך והשעין לארץ עליונה שהיא מלכות סמוך ביסוד שהוא ברית (א"מ) (ש"נ).

⁹ עי' תיקו"ז כ ע"ב: עמודא דאמצעיתא דאיהו יהו"ה לא אשתמודע לנביא חוזה אלא בהיכליה דאיהו אדנ"י וכו' ואיהי כלילא משבע היכלין משבע ארעין ועלייהו אמר דוד אתהלך לפני ה' בארצות החיים.

בראשית

בתריה על תה"ו¹ ולית תמן יסודא² דאיהו
בריי"ת דסמיך לון בגין דא קב"ה בעא למתן
אורייתא לאומין דעלמא עעכו"ם דאיהו ברית
מילה³ ממש ולא בעו לקבלא [ליה ואשתארת]
(לה אשתאר) ארעא חרבה ויבשה

ודא איהו (בראשית א ט) יקוו המים מתחת
השמים אל מקום אחד ותראה היבשה יקוו המים
דא אורייתא⁴ אל מקום אחד אלין ישראל בגין
דנשמתייהו תליין מההוא אתר⁵ דאתמר ביה
(יחזקאל ג יב) ברוך כבוד יהו"ה ממקומו כבוד
יהו"ה שכינתא תתאה ממקומו⁶ שכינתא עלאה⁷
וכיון דאינון נשמתייהו מתמן שריא עלייהו ודאי
יהו"ה ואתמר בהון (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה
עמו ודא איהו יקוו המים אל מקום אחד

ואורייתא איהי ישובא דעלמא ואומין דעלמא
עעכו"ם דלא קבילו לה אשתארו חרבא ויבשא⁸
ודא איהו דקב"ה ברא עלמין ומחריבין אלין דלא
נטרי פקודי אורייתא לא <דישצי> (דסני) איהו
עובדוי כמה דחשבין בני נשא ולמה ישצי לון
לבנוי דאתמר⁹ בהון בהבראם בה' בראם¹⁰ ואלין
אינון דמתגירין מאומין דעלמא בגינייהו נפלת

על התהו, ואין שם יסוד שהוא ברי"ת
שסומך אותם, לכן רצה הקדוש ברוך הוא
לתת תורה לאומות העולם עובדי עכו"ם,
שהוא ברית מילה ממש, ולא רצו לקבלה,
ונשארה הארץ חרבה ויבשה.

וזהו מה שכתב "יקוו המים מתחת
השמים אל מקום אחד ותראה היבשה".
"יקוו המים" זו התורה. "אל מקום אחד"
אלו ישראל, משום שנשמתייהם תלויות
מאותו מקום שנאמר בו "ברוך כבוד ה'
ממקומו". "כבוד ה'" שכינה תחתונה.
"ממקומו" שכינה עליונה. וכיון שאותם
נשמות באות משם, שורה עליהם בודאי
יהו"ה, ונאמר בהם "כי חלק ה' עמו", וזהו
"יקוו המים אל מקום אחד".

והתורה היא ישוב העולם. ואומות
העולם שהם עובדי עכו"ם, שלא קבלו
אותה, נשארו חרבים ויבשים, וזהו
שהקדוש ברוך הוא בורא עולמות ומחריבין.
אלה שלא שומרים מצוות התורה, לא
שישמיד הוא מעשיו כמו שחושבים בני
אדם, ולמה שישמיד את בניו שנאמר בהם
"בהבראם", בה' בראם. ואותם שמתגירין
מאומות העולם, בגללם נפלה ה' קטנה של
אברהם, באלף החמישי שהוא ה', שהוא
חרב ויבש, חרב בבית ראשון ויבש בבית
שני. ומשה, משום שרצה להכניס גרים

¹ הם זר"ן דסט"א (מ"מ).

² פי' שאין להם בחינת יסוד שמעורר תאותם בסוד תאות רשעים תאבד (מ"מ). עי' זהר ח"ב קג ע"א: אל
אחר אסתרס ולא עביד פירין.

³ נמחק בהגהות הגר"א.

⁴ שרשה מת"ת דד"א הנק' תורה (מ"מ). ברוך כבוד יהו"ה ממקומו במלואותיו כזה ב"ת ר"ש ו'ו כ"ף
כ"ף ב"ת ו'ו דל"ת יר"ד ה"א ו"א ה"א מ"ם ק"ף ו'ו מ"ם ו'ו אלו ומ"ג אתון הם בגי' ממש שמע ישראל
ה"א ה' אחד בשכמל"ו עם י"ב תיבות וזהו הרמז של מקום אחד שרומז על אחד של שמע. וגם ועד שבסוף
בשכמל"ו הוא ג"כ א' בחילופי אתון כדאיתא בזהר תרומה. וז"ס דסיים באברהם בהבראם וכו' כי גם אברהם
במילואו כזה אל"ף ב"ת ר"ש ה"א מ"ם בגי' שמע ישראל ה"א ה"א ממש. ועוד ממקומו בגי' רל"ב שהוא
היחוד הגמור מכל קומה שלימה כי נרמזת והם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן הנועדים כל מלואו שם הוי"ה וישראל
אחוזים בכל מקומות קדושים הללו של ד' עולמות הבנויים מד' אותיות השם שמסתעף משם עסמ"ב לאב"ע
ולזה נ"ל נמי אל מקום א' אלו ישראל. א"מ (נ"א).

⁵ מבינה (מ"מ). כלומר מהקו האמצעי המברח מן הקצה אל הקצה. ועי' זוהר אחרי מות סב ע"ב (הקדר"ש
יב ע"ד).

⁶ ויקהל רז ע"א ובר"מ תצא רע"ח ע"א נודד ממקומו דאיהו עלמא דאתי (ד"א).

⁷ בינה מקו' כל (רח"ו).

⁸ חרבין ויבשין (דפ"ו).

⁹ ולמה ישצי לון לבנוי דאתמר כו'. נ"ל דטעות יש כאן וצ"ל למה לא ישצי לון וכו'. ר"ל לאותם רשעים
שמחייבים העולם. ומשני בגין בנין ר"ל בשביל בנינים גרים הבאים מהם וק"ל (א"מ) (ש"נ).

¹⁰ "לחשזין בני נשא ולמה ישצי לון לבנוי דלאתמר בהון בהבראם בה' צלאס" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו
ליתא "לחשזין בני צלאס בהבראם בה' צלאס".

בראשית

ה' זעירא דאברהם² באלף המישיאה³ דהוא ה' דאיהו הרב ויבש חרב בבית ראשון ויבש בבית שני ומשה בגין דבעא לאעלא גיורין תחות גדפוי דשכינתא וחשיב דהו מאלין דאתבריאו בה' והב בהון את ה' דאברהם גרמו ליה ירידה כמא דאת אמר (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך בגין דלא קבילו לאת ה' בדחילו דיו"ד וברחימו דה' נחית איהו מדרגיה דאיהו ו' ואת ו' נחתת עמיה בגין דלא [יתאביד] [אתאביד] בינייהו⁴ דעתיד איהו ברזא דגלגולא לאתערבא בינייהו בגלותא בין ערב רב⁵ דאינון נשמתיהו מסטרא דאלין דאתמר בהון (ישעיה נא ו) כי שמים כעשן נמלחו וגו' ואלין אינון דלא בעא נח רחמי⁶ עלייהו ואתמר בהון (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ בגין דהו מאלין דאתמר בהון (דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק

ומשה לא אסתמר מנייהו ואפיל ה' בינייהו ובגין דא איהו לא יעול לארעא דישראל עד דיתוב ה' לאתרה⁷ ובגין דא נחת איהו מדרגיה ונחית ביה ו' ובגין דא ה' נפלת ו' יוקים לה ו' דמשה ובגין דה"א זעירא ה' דאברהם דאיהי דהבראם אתזער איהו בגינה ואתמר ביה (ישעיה סג יב) מוליד לימין משה וגו'⁸ ואפיק לה מתמן בחילא דו' ואייתי לה עמיה מיד שריא עליה י"ה ואשתלים אומאה⁹ >(שמות יז יו) כי יד על כס יח מלחמה ליהו"ה וגו' מאי מדר דר דא משה < דאתמר ביה (קהלת א ד) דור הולך ודור בא והא אוקמוה¹⁰ דלית דור פחות מששים רבוא ודא

תחת כנפי השכינה, וחשב שהיו מאלה שנבראו בה', ונתן בהם אות ה' של אברהם, גרמו לו ירידה, כמו שנאמר "לך רד כי שחת עמך", משום שלא קבלו את האות ה', ביראה של יו"ד ובאהבה של ה', הוא ירד מדרגתו שהוא ו'. ואות ו' ירדה עמו כדי שלא יאבד ביניהם, שעתיד הוא בסוד הגלגול להתערב ביניהם בגלות בין ערב רב, שהם נשמותיהם מצד אלה שנאמר בהם "כי שמים כעשן נמלחו וגו'". ואלה אותם שנח לא בקש רחמים עליהם, ונאמר בהם "וימחו מן הארץ", בגלל שהיו מאלה שנאמר בהם "תמחה את זכר עמלק".

ומשה לא נשמר מהם, והפיל ה' ביניהם, ולכן הוא לא יכנס לארץ ישראל עד שתשוב ה' למקומה, ולכן ירד הוא מדרגתו וירד בו ו', ולכן ה' נפלה, ו' יקים אותה, ו' של משה. ומשום שה"א קטנה, ה' של אברהם, שהיא של "הבראם", נעזר הוא בגללה, ונאמר בו "מוליד לימין משה וגו'". והוציא אותה משם בכח של ו', והביא אותה עמו. מיד שרתה עליו י"ה ונשלמה השבועה, (שנאמר) "כי יד על כס יח מלחמה לה' וגו'". מה זה "מדור דור", זה משה שנאמר בו "דור הלך ודור בא". והרי פרשוה שאין דור פחות מששים רבוא, וזה משה שנאמר בו שאשה אחת ילדה ששים רבוא בכרס אחת.

¹ גי' (אבל אינון דמתגיירין מה' מינין דאינון עמלקים גבורים רפאים נפילים ענקים). קאי על העטרת סוד ה"א אחרונה שבשם. שמות ט ע"ב (ד"א). עי' בהגר"א על תיקו"ז עד ע"ג ד"ה למהוי ליה, ועי' יהל אור כאן, ועי' פת"ש נתיב הקלי' כב ז"ל, [גלות] הרביעית הוא תהום הנ"ל והוא גלות הרביעי הזה הכל בסט' דע"ר שמשה הוא בגלותא דשם נפלת ה' זעירא דאברהם.

² מלכות (רח"ו).

³ פי' אלף החמישי הוא הוד כנודע ומלכות אחוזה בהוד (מ"מ).

⁴ כח ע"ב ופנחס ריז ע"א ועל פי מגיד רמז לדבר וירם קרן משיחו כד"א כי קרן עור פניו (ד"א).

⁵ קבלת הערב רב גרמה לכל הגליות והצרות עד ביאת המשיח (דע"ה ח"ב קכט עב). ועי' הקדו"ש כג ע"ד שמביא רשימה של מקומות בזוהר המדברים על זה הענין. ועי' בהגר"א על תיקו"ז תיקון נ' (צז ע"ג) בארוכה. ועי' כי תצא רעז ע"ב.

⁶ משמע כאן דשפיר עביד נח דלא בעא רחמי ובמדרש רבה איפכא קאמר דעדיף משה מנח ודו"ק (ש"נ).

⁷ וכאשר יתקון היינו שישתלם ה' דמשה ותתקשר בימינא (יהל אור).

⁸ פי' הפוסק כך, בשביל ה' דאברהם שנק' ימין לכך מוליד למשה בגלות (מ"מ).

⁹ "דלאתמר" נוסף בלפ"ו.

¹⁰ תקונים סוף תקון סט וריש תקון ע (ד"א).

בראשית

משה דאתמר ביה דאנתתא הדא ילדה ששים
רבוא בכרס אחד¹

וחמש מינין אינון בערב רב ואינון² >נפילים
גבורים ענקים רפאים עמלקים <[עמלקים
נפילים רפאים גבורים], (עמלקים גבורים רפאים
נפילים ענקים) ובגינייהו נפלה ה' זעירא
מאתרהא בלעם ובלק מסטרא דעמלק הוּו טול
ע"ם מן בלעם [לקן] [בק] מן בלק אשתאר [בבל]
(בלל) (בראשית יא ט) כי שם בלל יהו"ה שפת
כל הארץ ואלין אינון דאשתארו³ מאלין דאתמר
בהון (שם ז כג) וימח את כל היקום ומאלין
דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה אינון רישין
בקיומא סג⁴ ואינון קיימין על ישראל כלי חמס
ועליהו אתמר (שם ו יג) כי מלאה הארץ חמס
מפניהם (ו) אלין אינון עמלקים⁵

נפילים⁶ עליהו אתמר (שם ו ב) ויראו בני
האלהים את בנות האדם כי טובות הנה ואלין
אינון מינא תניינא מאלין נפילים מלעילא דכד
בעא קב"ה למעבד אדם דאמר נעשה אדם
בצלמנו וגו' (שם א כו) בעא למעבד ליה רישא
על עלאין למהוי איהו פקיד על כלהו ולמהוי אינון
פקידין על ידוי כגוונא דיוסף דאתמר ביה (שם
מא לד) ויפקד פקידים⁷ על הארץ אינון⁸ בעו
לקטרנא ליה ואמרו (תהלים ח ה) מה אנוש כי
תזכרנו וגו' דעתיד למחטי קמך אמר לון קב"ה אי
אתון הויתון לתתא כותיה יתיר הויתון חבין מניה
מיד ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'
חשקו בהון וקב"ה אפיל לון לתתא בשלשלאן
ואינון

כה/ב

וחמשה מינים הם בערב רב, והם (סימן)
נג"ע ר"ע) נפילים גבורים ענקים רפאים
עמלקים, ובגללם נפלה ה' קטנה ממקומה.
בלעם ובלק היו מצד של עמלק. תקח ע"ם
מן בלעם, ל"ק מן בלק, ישאר בבל, "כי שם
בלל ה' שפת כל הארץ". ואלה אותם
שנשארו מאותם שנאמר בהם "וימח את כל
היקום", ומאלה שנשארו מהם בגלות
רביעית, הם ראשים בקיום רב, והם
מעמידים על ישראל כלי חמס, ועליהם
נאמר "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", אלה
אותם עמלקים.

הנפילים, עליהם נאמר "ויראו בני
האלהים את בנות האדם כי טובות הנה",
ואלה הם מין שני מהנפילים האלה
מלמעלה. שכשרצה הקדוש ברוך הוא
לעשות אדם, שאמר "נעשה אדם בצלמנו
וגו'", רצה לעשות אותו ראש לכל
העליונים, להיות ממונה על כולם, ושיהיו
פקידים על ידו, כמו שיוסף שנאמר בו
"ויפקד פקידים על הארץ". הם רצו לקטרג
עליו, ואמרו "מה אנוש כי תזכרנו וגו'",
שעתיד לחטוא לפניך. אמר להם הקדוש
ברוך הוא, אם אתם הייתם למטה כמותו,
הייתם חוטאים יותר ממנו. מיד, "ויראו בני
האלהים את בנות האדם, וגו', חשקו בהם,
והקדוש ברוך הוא הפילם למטה
בשלשלאות. והם

¹ תקון נ' ומה (ד"א), במדבר קנט (הערת הזוהר).

² הגהות דפוס קושטא: סי' נג"ע ר"ע. עי' תיקר"ז צז ע"ב.

³ כתב הרב כי אותם הנשמות של קרי דאדה"ר שהוליד בק"ל שנה באו בדור המבול להתתקן ואדרבה,
חזרו וקלקלו ואח"כ באו בפלגה ואח"כ באו באנשי סדום, כמ"ש אנשי העיר אנשי סדום, ואח"כ באו לכור
הברזל במצרים, ואז נתקנו (מ"מ).

⁴ בכח ובחזקה מושלים על ישראל (עמק המלך שי"א פכ"ב).

⁵ ז"ל הגר"א בתיקר"ז: עמלקים רישין דבני ישראל בגלותא כלי חמס וגוזלים לעניי ישראל והן מסט' דדור
המבול ונשמתיין דילהון ונצטרפו במצרים ונפרד הרע בע"ר וכד קביל לון משה ע"ה נתערבו נשמתן בישראל
והוא הגלות הזה גלות רביעי בגין אות ד' ה' זעירא כמ"ש בר"מ פ' משפטים.

⁶ ז"ל הגר"א בתיקר"ז: נפילים הן דאזלין בתר זנות וכן בתר בצעין דהאי עלמא אשה זונה מסט' דנפילים.

⁷ מלת תפקדים לשון פקידים כלומר מי הוא בן אדם מחומר וצורה שתקפדהו שר ופקיד עלינו (רח"ו).

⁸ לעיל כג ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

עז"א ועז"אל¹ דמנייהו נשמתהון דערב רב² דאינון נפילים דאפילו גרמיהו לזנות בתר נשיא³ דאינון טבאן ובגין דא אפיל לון קב"ה מעלמא דאתי דלא יהא לון חולקא תמן⁴ ויהיב לון אנרייהו בהאי עלמא כמה דאת אמר (דברים ז י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו'

גבורים⁵ מינא תליתאה עלייהו אתמר המה הגבורים וגו' אנשי השם ואינון מסטרא דאלין דאתמר בהון (בראשית יא ד) הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם <ובגין> בתי כנסיות ומדרשות ושויין בהון ס"ת ועטרה על רישוי ולא לשמא דיהו"ה אלא למעבד לון שם הה"ד ונעשה לנו שם ומסטרא אחרא מתנברין על ישראל דאינון כעפרא דארעא וגולין לון⁶ ואתברת עבידתא⁷ ועלייהו אתמר (שם ז יט) והמים גברו מאד מאד על הארץ

רפאים⁸ מינא רביעאה אם יחזון לישראל בדוחקא מתרפיין מנייהו ואית לון רשו לשובא לון ולא בעאן ומתרפיין מאורייתא ומאלין דמשתדלין בה⁹ למעבד טב עם עכו"ם עלייהו אתמר (ישעיה כו יד) רפאים בל יקומו בזמנא דייתי פקידה לישראל אתמר בהון (שם) ותאבד כל זכר למו

עז"א ועז"אל, שמהם הנשמות של הערב רב, שהם הנפילים שהפילו עצמם לזנות אחר נשים שהן טובות, ולכן הפילם הקדוש ברוך הוא מהעולם הבא, שלא יהיה להם חלק שם, ונתן להם שכרם בעולם הזה, כמו שנאמר "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו'".

הגבורים, מין שלישי, עליהם נאמר "המה הגבורים וגו' אנשי השם", והם מצד אלה שנאמר בהם "הבה נבנה לנו עיר וגו' ונעשה לנו שם". ובונים בתי כנסיות ומדרשות, ושמים בהם ספר תורה ועטרה על ראשו, ולא לשם ה', אלא לעשות להם שם. זהו שכתוב "ונעשה לנו שם". ומצד אחר מתגברים על ישראל שהם כעפר הארץ, וגוזלים אותם ומתבטלת העבודה, ועליהם נאמר "המים גברו מאד מאד על הארץ".

הרפאים, מין רביעי, אם יראו את ישראל בדחק, מתרפים מהם, ויש להם רשות להצילם ולא רוצים, ומתרפים מהתורה ומאלה שעוסקים בה לעשות טוב עם עובדי כוכבים ומזלות, עליהם נאמר "רפאים בל יקמו", בזמן שתבא פקידה לישראל, נאמר בהם "ותאבד כל זכר למו".

¹ עי' לקמן ככו ע"א. עי' ע"ח שער קלי' נוגה ג: מצד נוקבא דנגה עזא ועזאל, מלאכים מצד הטוב ושדים מצד רע, והם יונקים מב' עקביים דלאה הנקבה כנודע, וזהו (בראשית ו ד) הנפילים אשר היו בארץ, הארץ הנוקבא דנוגה. ואלו נקרא עזים משם יצאו עזא ועזאל, ושניהם מלשון עזים, והם ז"א ונוקבא. ומשם נפלו, כי גבר בהם יצה"ר ונעשו שדים, ע"כ. עי' ספר הליקוט (וישב מח): המלאכים כולם נפגמו בטוב ורע [היינו בעץ הדעת], כי מתים וחיים, כנרמז במקום אחר, כי בכלם יש טוב ורע. ויש מלאכים שמיתתם בנהר דינור, וראשם נפלו ומתו בארץ, והם הנפילים היו בארץ, שהם עז"א ועז"אל, ע"כ. סוד הנוק' דסט"א אלא שיש בה ב' הכוחות אשא ועננא וכו' ובשתי כוחות אלו נתאחזו עז"א ועז"אל ברדתם מן השמים זה באש וזה בענן שהם ב' כוחות דנוק' וז"ס ויראו בני האלהים את בנות האדם כי בנות האדם הם ב' כוחות האלו שבנוקבה ומאי דקאמר האדם הוא אותו האדם הבליעל כי גם הוא נק' אדם כמו שאמר הכתוב אדם בליעל איש און וכו' וזהו הטעם כי עז"א אין בו אלא בחי' עוז וגבורה תקיפא והוא כנגד עמוד האש אמנם עז"אל יש בו אותיות אל להורות שהוא יותר נמתק בסוד חסד אל וזה נאחז בעמוד ענן (שער מאמרי ד"ל - מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו).

² פי' הערב רב נקרא "נפילים", ובג"ד אפיל לון קב"ה מעלמא דאתי. פי' לאותם שבאים מהם שנקראו נפילים. א"מ (נ"א). ועי' כה ע"א הערה בעניין הערב רב.

³ וגם אלו מפילים עצמם לזנות כאבותיהם (מ"מ).
⁴ פי' זה המין שנקרא נפילים אפילו יעשו שום מצוה אין להם חלק לעולם הבא ונטלו שכרם בעולם הזה שהאריכו ימים (מ"מ).

⁵ עמלקים מין א' נפילים מין ב' גבורים מין ג' וכו' סימן ענ"ג ר"ע כמש"ל. הרש"ב (נ"א).

⁶ נלע"ד שהוא שבוש (ובמק"מ פירשו). ובנ"א לא יש זה (ד"א).

⁷ פי' עבודתו ית' נתבטלה ואין עושים אותה ישראל לפי שגוזלים אותם המין השני הזה (מ"מ).

⁸ רפאים הן שאינן רוצים לעשות ג"ח וצדקה עם בעלי תורה (גר"א בתיק"ז).

⁹ הן להחזיק לומדי תורה, הן להחזיק מעמד ישראל בהשתדלותם (עמק המלך ש"א פכ"ב).

בראשית

ענקים מינא המישיאה דאינון מזלזלין לאלין דאתמר בהון (משלי א ט) וענקים לגרורותיך¹ ועלייהו אתמר (דברים ב יא) רפאים יחשבו² אף הם כענקים שקילין דא לדא אלין אינון דאהדרו עלמא לתהו ובהו³ ורזא דמלה חרב בי מקדשא⁴ והארץ היתה תהו ובהו⁵ דאיהי עקרא וישובא דעלמא מיד דייתי אור דאיהו קב"ה יתמחון מן עלמא ויתאבדון אבל פורקנא לאו איהי תליא אלא בעמלק עד דיתמחי דביה אומאה⁶ והא אוקמוה

דבר אחר אלה תולדות השמים וגו' (בראשית ב ד) אלין אינון דאתמר בהון (שמות לב ד) אלה אלהיך ישראל ביומא דיתמחין אלין כאלו ההוא יומא עביד קב"ה שמיא וארעא הה"ד ביום עשות יהו"ה אלהים ארץ ושמים בההוא זמנא יהא קב"ה עם שכינתיה ויתחדש עלמא הה"ד (ישעיה סו כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו' דא איהו ביום עשות בההוא זמנא ויצמח יהו"ה אלהים מן האדמה כל עץ נחמד וגו' אבל בקדמיתא עד דיתמחון אלין⁷ לא נהית מטרא דאורייתא וישראל דדמיין לעשבין ולאילנין לא יצמחון ורזא דמלה וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה וגו' בגין דאדם אין דאינון ישראל בבי מקדשא⁸ לעבוד את האדמה בקרבנין

דבר אחר וכל שיח השדה דא משיח ראשון טרם יהיה בארעא וכל עשב השדה טרם יצמח דא משיח שני ולמה בגין דלית תמן משה למפלה לשכינתא דעליה אתמר ואדם אין לעבוד את האדמה ורזא דמלה (בראשית מט י) לא יסור שבט מיהודה דא משיח בן דוד ומחוקק מבין רגליו דא משיח בן יוסף עד כי יבא שיל"ה דא משה הושבן דא כדא ול"ו יקה"ת עמים אתוון ול"ו יקה"ת

הענקים, מין חמישי, שהם מזלזלים לאותם שנאמר בהם "וענקים לגרורותיך", ועליהם נאמר "רפאים יחשבו אף הם כענקים". שקולים זה לזה. אלה אותם שמחזירים את העולם לתהו ובהו. וסוד הדבר נחרב בית המקדש, והארץ היתה תהו ובהו, שהיא עיקר וישוב העולם. מיד כשיבא האור, שהוא הקדוש ברוך הוא, ימחו מן העולם ויאבדו, אבל הגאולה אינה תלויה אלא בעמלק עד שימחה, שבו השבועה, והרי פרשוה.

דבר אחר "אלה תולדות השמים וגו'", אלה אותם שנאמר בהם "אלה אלהיך ישראל", ביום שימחו אלה, כאילו אותו יום עשה הקדוש ברוך הוא שמים וארץ, זהו שכתוב "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. באותו זמן יהיה הקדוש ברוך הוא עם שכינתו ויתחדש העולם, זהו שכתוב "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'". זהו "ביום עשות". באותו זמן "ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד וגו'". אבל בהתחלה, עד שימחו אלה, לא יורד גשם של התורה, וישראל שדומים לעשבים ולאילנות לא יצמחו. וסוד הדבר "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה וגו'", בגלל ש"אדם אין", שהם ישראל בבית המקדש, "לעבוד את האדמה" בקרבנות.

דבר אחר, "וכל שיח השדה", זה משיח ראשון, טרם יהיה בארץ, "וכל עשב השדה טרם יצמח", זה משיח שני. ולמה, משום שאין שם משה לעבוד את השכינה, שעליו נאמר "ואדם אין לעבוד את האדמה". וסוד הדבר "לא יסור שבט מיהודה", זה משיח בן דוד. "ומחוקק מבין רגליו" זה משיח בן יוסף. "עד כי יבא שיל"ה" זה משה. חשבון זה כזה. "ולו יקהת עמים" אותיות ול"ו יקה"ת.

¹ הם התלמידי חכמים, ועשירי ערב רב מזלזלין להם (עמק המלך שי"א פכ"ב).

² המין החמישי שהם ענקים מזלזלים בת"ח ומבזים אותם, אבל המין הד' שהם רפאים אמר בהו ומתרפים מאורייתא ומאלין דמשתדלים בה משמע שאינם מחזיקים ביד ת"ח אבל אינם מבזים אותם ולכאורה נראה שאין להם עון כענקים ומגיד הכתוב שאף הם יחשבו כענקים (מ"מ).

³ בסבת שהם גרמו חרבן בית המקדש (עמק המלך שי"א פכ"ב).

⁴ ורזא דמלה בגינייהו חרב בי מקדשא כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

⁵ עכשיו מפרש והארץ שהיא ארץ ישראל גרמו לה שהיתה תהו ובהו (מ"מ).

⁶ כמ"ש כי יד על כס יה וגו' (ד"א).

⁷ פירוש קודם ביאת המשיח שלא נמחו ערב רב לגמרי לא נתגלית הארת התורה (מ"מ).

⁸ ר"ל כיון שלא נבנית העיקרית שהיא לעתיד (מ"מ).

בראשית

דבר אחר וכל שיח השדה אלין צדיקיא דאינון מסטרא¹ דצדיק ח"י עלמין שי"ח ש' ח"י ש תלת ענפין דאילנא ואינון ג' אבהן ומן ח"י עלמין לשון אחר² וכל עשב השדה ע"ב שי"ן תלת עלין³ דאינון ש' ⁴ יאהדונה⁵ ואינון ע"ב⁶ ענפין דתליין בהון כחושבן ע"ב כלהו לא אתאחדין⁷ באתרא דאיהי שכינתא עד דייתי ההוא דאקרי אד"ם דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א ודא איהו ואד"ם אין לעבוד את האדמה ובגין דא אתמר ביה וכל עשב השדה טרם יצמח עד דיצמח צדי"ק ומניה (תהלים פה יב) אמת מארץ תצמח⁸ דאתמר ביה (דניאל ח יג) ותשלך אמת ארצה ותלמידי חכמים דאינון דשאין לא צמחין בגלותא עד דאמת מארץ תצמח ודא משה דאתמר ביה (מלאכי ב ז) תורת אמת היתה בפיהו דלא יהא מאן דדריש לשכינתא כותיה ובגין דא ואדם אין לעבוד ומיד דאיהו ייתי מיד וא"ד יעלה מן

כו/א

הארץ א"ד מן אדנ"י סליק ליה ו' ואתעביד בה אדון כל הארץ מיד והשקה את כל פני האדמה (בראשית ב ו) מיניה אתשקיין ישראל לתתא בע' אנפין דאורייתא⁹ דבר אחר ואד יעלה מן הארץ תרגומו ועננא יסתלק מן ארעא והיא דאתמר בה (שמות מ לח) כי ענן¹⁰ יהו"ה על המשכן וגו' וביה מתשקיין תלמידי חכמים¹¹ בארעא בההוא זמנא וייצר יהו"ה אלהים את האדם (בראשית ב ז) אלין ישראל בההוא זמנא קב"ה צייר לון בציורין

דבר אחר, "וכל שיח השדה", אלו הצדיקים שהם מצד של צדיק ח"י העולמים. "שיח" ש' ח"י ש שלשת ענפי האילן, והם שלשה אבות, ומן ח"י עולמים. לשון אחר, "וכל עשב השדה" ע"ב שי"ן. שלשה עלים שהם ש, יאהדונה⁵, והם ע"ב ענפים שתלויים בהם בחשבון ע"ב, כולם לא נאחזים במקום שהיא שכינה עד שיבא אותו שנקרא אד"ם, שהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וזהו "ואד"ם אין לעבוד את האדמה". ולכן נאמר בו "וכל עשב השדה טרם יצמח", עד שיצמח צדיק, וממנו "אמת מארץ תצמח", שנאמר בו "ותשלך אמת ארצה". ותלמידי חכמים שהם דשאים, לא צומחים בגלות עד ש"אמת מארץ תצמח", וזה משה שנאמר בו "תורת אמת היתה בפיהו", שלא יהיה מי שדורש את השכינה כמותו. ובגלל זה "ואדם אין לעבוד", ומיד שהוא יבא, מיד "וא"ד יעלה מן

הארץ", א"ד מן אדנ"י עולה לו ו' ונעשה בה אדון כל הארץ, מיד, "והשקה את כל פני האדמה", ממנו משקים ישראל למטה בשבעים פנים של התורה. דבר אחר, "ואד יעלה מן הארץ", תרגומו ענן יעלה מן הארץ, אותה שנאמר בה "כי ענן ה' על המשכן וגו'", ובו משקים תלמידי חכמים בארץ באותו זמן. "וייצר ה' אלהים את האדם", אלו ישראל. באותו זמן הקדוש ברוך הוא צייר

¹ מנחת יהודה דף קיט וקכ (ד"א).

² "לשון אחר" נמחק בהגהות הגר"א.

³ ענפין (הגהות הגר"א).

⁴ חסר לשון (ד"א).

⁵ נמחק בהגהות הגר"א.

⁶ נ"ב מוסגר השם (יאהדונה"). ע"ב ענפין תליין מג' אבהן הם ויסע ויבא ויט (נז"י) (ש"נ).

⁷ פ' שאינם מתחברים במלכות עד שיבוא ז"א הנק' אדם שהוא שם מ"ה לתקן המלכות (מ"מ).

⁸ פ' מרע"ה נקרא אמת, כמ"ש לעיל תורת אמת היתה בפיהו, ור"ל כיון שצדיק העליון צומח, גם מרע"ה יצמח ויתעלה מן הגלות (מ"מ).

⁹ עי' ריש תיקו"ז ע' פנים בפסוק בראשית. עי' תיקו"ז נז ע"א: מלבא לפומא לא גלי ללב"י ודאי דא שמא דע"ב שמהן ואינון שבעין אנפין לאורייתא דתליין מן ב'. ועי' בגר"א בתיקו"ז קע ע"א: ב' הם כללא דלהון. ועי' בהגר"א בתז"ח ל ע"א: שבע בגין שכל א' כלול מעשר, והן ע' אנפין דאורייתא דכליל בעד"א, שהוא אורייתא כנ"ל ע' נפש דיעקב. ועי' רמ"ז ח"ג כ ע"ב: חו"ב בכל מקום מתייחדים בדעת, ודעת מתפשט בז' קצוות, לכן משם שבעים פנים לתורה. והסנהדרין היו יודעים שבעים לשון, שהדעת הוא ברית הלשון בייחוד גמור.

¹⁰ הנוק' נק' ענן וכו' כמ"ש כי ענן ה' על המשכן יומם והיא השכינה הנק' ענן (שער מאמרי רז"ל מאמר פסיעותיו של א"א).

¹¹ עי' תיקו"ז כג ע"א: תלמידי חכמים דבגינהון שריא שכינתא על ישראל.

בראשית

דעלמא דיין ועלמא דאתי וייצר בההוא זמנא קב"ה עייל לון בשמיה בציורא דב' יודיין י' ו' ביניהו דאינון סלקין לחשבון יהו"ה ויהון מצויירין באנפוי באנפיין¹ דילהון בתרין יודיין בחוטמא דילהון באת ו' ובגין דא אמר קרא (במדבר כג ט) כי מראש צורים אראנו אלין אינון ציורין דשמא קדישא ויהון מצויירין באנפיהו בתרין לוחין יקירין² דאינון י' י' דאיהו ו' חרות עלייהו ועוד צייר לון לכל דור³ בבת זוגיה עלאה⁴ דא י"ה ואינון ו' יהודא דתרוייהו⁵ וצייר לון באינון דציורא דלעילא⁶ דאיהו ישראל עמודא דאמצעיתא כליל שכינתא עלאה ותתאה דאינון ק"ש ערבית וק"ש שחרית ועלייהו אתמר (בראשית ב כג) עצם מעצמי ובשר מבשרי⁷

ומיד בההוא זמנא נטע לון לישראל כגנתא דעדן קדישא הה"ד (בראשית ב ח) ויטע יהו"ה אלהיים אב"א ואמ"א⁸ ג"ן דא שכינתא תתאה עד"ן דא אמא עלאה את האדם דא עמודא דאמצעיתא איהי תהא נטע דיליה בת זוגיה ולא תזוז מניה לעלם ותהא עדונא דיליה¹⁰ וישראל קב"ה נטע לון בההוא זמנא נטעא קדישא בעלמא¹¹ כמה דאת אמר (ישעיה ס כא) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר מטעי מעשה ידי להתפאר ויצמח יהו"ה אלהיים (בראשית ב ט) אבא ואמא¹² כל עץ נחמד דא צדיק וטוב למאכל דא

אותם בציורים של העולם הזה והעולם הבא. "וייצר" באותו זמן הקדוש ברוך הוא הכניסם בשמו בציור של שני יודיין י' י', ו' ביניהם, שהם עולים לחשבון יהו"ה, ויהיו מצויירים בפניו בפנים שלהם בשני יודיין בחוטם שלהם באות ו'. ולכן אמר הכתוב "כי מראש צורים אראנו". אלה אותם ציורים של השם הקדוש, ויהיו מצויירים בפניהם בשני לוחות נכבדים, שהם י' י', שו' הוא חרות עליהם. ועוד צייר אותם לכל דור בבת זוגו העליונה, זו י"ה וו' הם היחוד של שניהם, וצייר אותם באותם של ציור שלמעלה, שהוא ישראל עמוד האמצעי, כולל שכינה עליונה ותחתונה, שהם קריאת שמע ערבית וקריאת שמע שחרית, ועליהם נאמר "עצם מעצמי ובשר מבשרי".

ומיד באותו זמן נטע את ישראל בגן העדן הקדוש, זהו שכתוב "ויטע ה' אלהים", אבא ואמא. "גן" זו השכינה התחתונה. "עדן" זו האם העליונה. "את האדם" זה העמוד האמצעי, היא תהיה נטע שלו בת זוגו, ולא תזוז ממנו לעולם, ותהיה העדון שלו. וישראל נטע אותם הקדוש ברוך הוא, באותו זמן נטע קדושה בעולם, כמו שנאמר "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".

"ויצמח יהו"ה אלהים" אבא ואמא. "כל עץ נחמד" זה צדיק. "וטוב למאכל" זה

¹ ויהון מצויירין באנפוי באנפיין. נ"ל דצ"ל בעיינין (א"מ) (ש"נ).
² ב' לוחות הם חכמה בראש וחכמה בסוף (מלכות) (מ"מ). עי' תיקו"ז קסט ע"ב: תרין עינין אינון תרין לוחין יקירין דאורייתא דאתמר בהון (שמות ל"ב) לחת אבן כתובים באצבע אלקים כתובים משני עבריהם.
³ פי' אבא צייר בכל א' מישראל (מ"מ).
⁴ שהיא אימא שהיא ה' ונודע שחכמה בבניה (מ"מ).
⁵ פי' הוא ז"א שמייחד אר"א ומזווגם בגנתא דעדן פי' מלכות (מ"מ).
⁶ "עלאה לא י"ה ואינון ו' יחולא לתרוייהו ולייר לון צאינון לזיורא דלעילא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "עילאה ובצ"ז תתאה דלחיה ו' יחולא לתרוייהו לייך לון צאיורא דלעילא".
⁷ עי' ח"ג רנה ע"ב, שעצם מעצמי היא בחי' אימא, ובשר מבשרי היא בחי' מלכות. ועי' תיקו"ז קכב ע"א: עצם מעצמי דא י' עם ה' ובשר מבשרי דא ו' עם ה'. ועי' ע"ח לו"ר ב: בפסוק הזה כתיב בענין אדה"ר ויאמר זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי ובתקונים (דף צט) אמרו כי הם ב' נשי חד דגרמי וחד דבשרא. והענין כי לאה נקראת עצם שהיא דינין קשים כעצם ועוד כי היא בחי' הצלע כי הרי לאה מקומה היה אחורי הצלעות שהם עצמות אבל רחל הוא בשר מבשרו דינא רפיא במקום גילוי החסדים.
⁸ כח ע"א (הערת הזוהר).
⁹ "אבא ואמא" נמחק בהגהות הגר"א.
¹⁰ עי' תיקו"ז ק ע"א: עדן דא עדונא דאורייתא, בהגר"א: חכמת הקבלה ונטע את הגן על הרזין בעדן.
¹¹ עי' ר' בחיי (בראשית כב יג): אין המלאך הזה מן הנפרדים רק מן הנטיעות, ועי' לעיל כב ע"א שעולמות ב"ע המה עולמות הנפרדים. ועי' לקמן לז ע"א ועוד מקומות לענין "נטיעות" שהוא כינוי לעולם האצילות. ועי' תיקו"ז ל ע"א שהם הגילויים שבמלכות דאצילות וצ"ע.
¹² עי' הקדו"ש כה ע"ד וזוהר אחרי מות סה ע"א ובהגהות מהרח"ו אות ז'.

בראשית

עמודא דאמצעייתא¹ [דבהוא] [דבהוא]² זמין [נ"א זמינא] מזון לכלא דכלא ביה ולא אתפרנס צדיק אלא מניה ושכינתא מניה ולא צריכין תתאין (דילהון) אלא כולוהו נזונין לתתא על ידיה דבגלותא לא הוה לשכינתא ולח"י עלמין מזונא אלא בח"י ברכאן דצלותא³ אבל בהוא זמנא איהו יהא מזונא לכלא ועץ החיים דהוא אילנא דחיי יהא נטיע בנו גנתא דאתמר ביה (בראשית ג כב) ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם

ושכינתא לא שלטא עלה אילנא דסמרא אחרא דאינון ערב רב דאינון⁴ עץ הדעת טוב ורע⁵ ולא תקבל בה עוד טמא הה"ד (דברים לב יב) יהו"ה בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר ובג"ד לא מקבלין גרים לימות המשיח ותהא שכינתא כגפנא דלא מקבלא נטעא ממינא אחרא וישראל יהון כל עץ נחמד למראה ויתחזר עליהו שופרא דאתמר ביה (איכה ב א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל

ועץ הדעת טוב ורע אדחיין מניהו ולא מתדבקין ולא מתערבין בהון דהא <אתמר> (איתא) בישראל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב יז) דאינון ערב רב⁶ וגלי לון קב"ה דביום אכלו ממנו גרמו דאבדו ב' אבדין דאינון בית ראשון ובית שני דא איהו כי ביום אכלך ממנו מות תמות ב' פעמים ואינון גרימו דצדיק יחרב ויבש בבית ראשון דאיהו שכינתא עלאה ובבית שני דאיהו שכינתא תתאה דא איהו⁷ (ישעיה יט ה) ונהר יחרב ויבש⁸ ונהר דא⁹

העמוד האמצעי שבו הוא מזמין (מוכן) מזון לכל שהכל בו. ולא מתפרנס הצדיק אלא ממנו, והשכינה ממנו, ולא צריכים את התחתונים (שלהם) אלא כולם נזונים למטה על ידו. שבגלות לא היה לשכינה ולח"י העולמים מזון אלא בח"י ברכות של התפלה, אבל באותו זמן הוא יהיה מזון לכל. "ועץ החיים" שהוא עץ החיים, יהיה נטוע בתוך הגן, שנאמר בו "ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם".

ועל השכינה לא שולט העץ של צד האחר, שהם ערב רב, שהם "עץ הדעת טוב ורע", ולא תקבל בה עוד טומאה, זהו שכתוב "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר". ולכן לא מקבלים גרים לימות המשיח, ותהיה השכינה כמו גפן שלא מקבלת נטע ממין אחר. וישראל יהיו כל עץ נחמד למראה, ויחזר עליהם יופי, שנאמר בו "השליך משמים ארץ תפארת ישראל".

"ועץ הדעת טוב ורע" נדחים מהם, ולא מתדבקין ולא מתערבים בהם, שהרי נאמר בישראל "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", שהם ערב רב. וגילה להם הקדוש ברוך הוא, שביום אכלו ממנו גרמו שאבדו שתי אבדות, שהם בית ראשון ובית שני. זהו "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", פעמיים. והם שגרמו שצדיק יחרב ויבש בבית ראשון, שהיא שכינה עליונה, ובבית שני, שהיא שכינה תחתונה. זהו "ונהר יחרב ויבש", ונהר זה (ו'), יחרב בה' תחתונה, בגלל שהסתלק ממנו שפע הי' לאין סוף.

¹ כי רישא דעמודא דעת ומשך הו' סופא בעמודא ואמצעייתא של העמודה ת"ת (רח"ו).

² "לציה הוא" (לפ"ו).

³ גליון מכאן נראה שגם הצדיק נזון מ"ח ברכאן דצלותא בזמן הגלות וכן איתא בת"י ועיין בפ' תצא רעח א' (ד"א). ע"י שעה"כ כ ע"א: ז"ס הגלות, כי בזמן החרבן, לא יש למעלה מוחין אלא בעת התפלה בלבד, ואח"כ הם מסתלקים שלא יגיע בהם הפגם.

⁴ סוף תצא (הערת הזוהר).

⁵ ועץ החיים שהוא ז"א בתוך הגן שהיא מלכות לבטל שליטת עץ הדעת שהוא ערב רב (מ"מ).

⁶ קבלת הערב רב גרמה כלל הגליות והצרות עד ביאת המשיח וע"י לעיל הערה (דע"ה ח"ב קכט ע"ב). וע"י הקדו"ש כג ע"ד שמונה רשימה של מקומות בזהר המדברים בענין זה. וע"י בהגר"א על תיקו"ז תיקון נ' (צז ע"ג) בארוכה. וע"י זהר כי תצא רעז ע"ב.

⁷ ויקהל רי ע"ב עיין. ולא למימרא דאימא עילאה איתקריאת עדן דבאידרת האזינו ר"ץ ב' מאן הוא עדן דא חכמה עילאה אלא ה"ק בינה היא היוצאת מעדן שהיא חכמה (ד"א). הרש"ב כתב דנקרא עדן לגבי ז"א (נ"א).

⁸ יחרב אינו כ"כ כמו יבש דחרב יש כח לחלוחית והוא השפע לקיום העולמות שיש בבניה אבל במלכות לא יש שפע בה כלל (רח"ו).

⁹ (נ"א ו') (לפ"ו וכן הוא במ"מ).

בראשית

יהרב בה' תתאה¹ בנין דאסתלק מניה נביעו די
לאין סוף²

ומיד דיפקון ישראל מן גלותא עמא קדישא
לחוד מיד נהר דהוה חרב ויבש אתמר ביה
(בראשית ב' י) ונהר יוצא מעדן >דא ו'< להשקות
את הגן ונהר דא עמודא דאמצעיתא יוצא מעדן
דא אמא עלאה להשקות את הגן דא שכינתא
תתאה דבהווא זמנא אתמר במשה ובישראל
(שם נח יד) אז תתענג על יהוה בענג דאיהו ע'
עדן נ' נהר ג' גן ואתקיים קרא (שמות טו א) אז
ישיר משה וגו'

כו/ב

שר לא נאמר אלא "ישיר", ויתהפך לערב
רב ענ"ג לנג"ע ולאומות העולם עובדי
עכו"ם, כמו שפרעה והמצרים שפרח בהם
שחין אבעבועות, אבל לישראל יהיה ענ"ג.

וזוהו "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן
ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", שהם:
חסד זרוע ימין. ובאותו זמן הרוצה להחכים
ידרים, ומחנה מיכאל מושקים ממנו, ועמו
מטה יהודה ושני שבטים. גבורה זרוע
שמאל. ובאותו זמן הרוצה להעשיר יצפין,
ומחנה גבריאל מושקים ממנו, ועמו מטה דן
ושני שבטים. נצח שוק ימין, וממנו מושקים
מחנה של נוריאל, ועמו מטה ראובן ושני
שבטים עמו. הוד שוק שמאל, שעליה נאמר
ליעקב "והוא צולע על ירכו", וממנו
מושקים מחנה רפאל, שהוא ממונה על
רפואת הגלות, ועמו מטה אפרים ושני
שבטים.

שר לא נאמר אלא "ישיר", ויתהפך לערב
רב ענ"ג לנג"ע ולאומות העולם עובדי
עכו"ם, כמו שפרעה והמצרים שפרח בהם
שחין אבעבועות, אבל לישראל יהיה ענ"ג.

וזוהו "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן
ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", שהם:
חסד זרוע ימין. ובאותו זמן הרוצה להחכים
ידרים, ומחנה מיכאל מושקים ממנו, ועמו
מטה יהודה ושני שבטים. גבורה זרוע
שמאל. ובאותו זמן הרוצה להעשיר יצפין,
ומחנה גבריאל מושקים ממנו, ועמו מטה דן
ושני שבטים. נצח שוק ימין, וממנו מושקים
מחנה של נוריאל, ועמו מטה ראובן ושני
שבטים עמו. הוד שוק שמאל, שעליה נאמר
ליעקב "והוא צולע על ירכו", וממנו
מושקים מחנה רפאל, שהוא ממונה על
רפואת הגלות, ועמו מטה אפרים ושני
שבטים.

¹ וחרב בה' עלאה ויבש בה' תתאה כו' כצ"ל (ש"נ).

² פי' שנסתלקו מז"א מוחין דאבא שבתוכו, ועלה אבא לא"ס ב"ה ואינו מאיר לז"א (מ"מ).

³ שפחה רעה שהיא הקליפה מתהפך לה ענג לנגע. תקונים בהקדמה סוף דף יא [יג ע"ב] וזוהר פקודי רב
ע"ב (ד"א). עי' ס"י פ"ב מ"ד: "אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע". עי' ע"ח שער מט פרק ו ז"ל:
הנגע הוא דכורא דנוגה, הפך ענג דקדושה היא.

⁴ ח"ג קיח ע"ב (לש"ו).

⁵ כיון דאיהו בנצח ואיהי בהוד, לכך אמר דאיהו בנצח, ועטם שאמר נוריאל שהוא מצד הגבורה ולא
אוריאל שהוא מצד החסד, לפי שנצח גם הוא לבר מגופא שהוא דין לכך אמר נוריאל (מ"מ).

⁶ עי' ח"ג רכה ע"א (לש"ו).

⁷ מכאן משמע דבירך שמאל אחז המלאך ליעקב, והוא נגד הו"ד (נ"א). עי' תיקו"ז פב ע"א שהו"ד מתקשר
בשמאל, אמנם לעיל כא ע"ב משמע שהיה בנצח ולא בהוד, אלא הביאור הוא שמאחר שנוק' הוא בסוד אב"א
עם ז"א לכן נצח שלו הוא בסוד הוד שלה, וממילא שייך לומר בשניהם היה הצליעה על ירכו (כללים ח"א ע
ע"ג והלאה).

⁸ עי' לעיל כא ע"ב ודברינו שם אם זה נצח או הוד.

⁹ לפי שמלכות אחוזה בהוד ורפאל מצד המלכות (מ"מ).

בראשית

אסוותא דגלותא¹ ועמיה מטה אפרים ותרין שבטין

דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס² חד עאל בפישוין דאיהו פי שונה הלכות³ תניינא עאל בגיחוין⁴ ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה (ויקרא יא מב) כל הולך על גחון גבריאל גבר אל⁵ עליה אתמר (איוב ג כג) לגבר אשר דרכו נסתרה⁶ ויסך אלוה בעדו ולא ידע גבר ית קבורתיה⁷ עד יומא הדין דאתגלייא תמן ודא איהו רמז ולחכימא ברמיזא⁸ תליתאה עאל בחדק⁹ לחד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא⁹ רביעאה עאל בפר¹⁰ דאיהו מוחא¹⁰ דביה פריה ורביה¹¹ בן זומא וכן עזאי [ד]עאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון רבי עקיבא¹² ד-עאל במוחא אתמר ביה דעאל בשלם ונפק בשלם¹³

(ג"א <א"ר> אלעזר אבא יומא חד הוינא בבי מדרשא ושאלו חברייה מאי ניהו דא"ר עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור¹⁵ אל

דבר אחר "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", אלה אותם ארבעה שנכנסו לפרדס. אחד נכנס בפישוין שהוא פי שונה הלכות, השני נכנס בגיחוין ושם הוא קבור אותו שנאמר בו "כל הולך על גחון". גבריאל⁵, גבר א"ל, עליו נאמר "לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו". ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז ודי לחכימא ברמיזא. שלישי נכנס בחדק⁹, לחד קל, וזו לשון מחדדת קלה לדרשה. רביעי נכנס בפר¹⁰ שהוא המח, שבו פריה ורביה. בן זומא ובן עזאי שנכנסו לקליפות של התורה, היו לוקים בהם. רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

(אמר רבי אלעזר, אבא, יום אחד הייתי בבית המדרש, ושאלו החברים, מהו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנו

¹ פי' רפואת הגלות (ד"א).

² אלין אינון ארבעה דנכנסו כו'. בחייט מובא זה המאמר באורך דף ע"ח (של"ה). עי' אריכות דע"ה ח"ב פט ע"ג סימנים ג' וד'.

³ ר"ל פשט הלכה ולזה רמז בפ' דפרדס. א"מ (נ"א). ובן עזאי הו אפה שונה הלכות שהיה אומר כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום (מ"מ). יש כמה שיטות איך לפרש כל א' כאן: שיטה א', הוא ע"פ מה שפירש הגר"א את דברי הזהר כאן, בהיכלות פקודי בספר יהל אור (דף כט עמוד ע"א ע"ב). שיטה ב', הוא שיטת התיקונים (תיקון נד דף קא ע"א) שם אמרו כי פישון הוא צפון גבריאל, גיחוין דרום מיכאל, חידקל מזרח אוריאל נוריאל, פרת מערב רפאל. ואמר הגר"א שם ע"א וביהל אור הנז' (ריש ע"ג שם), כי התיקונים עם הזהר חלוקים בזה. שיטה ג', הוא כי הגר"א עצמו בתיקונים (שם ע"א סוף ד"ה אורייתא) אמר שם בכוננת זוהר בראשית.

⁴ משה רבינו (מ"מ).

⁵ ר"ל משה הוא גבר אל כמו איש האלהים (מ"מ).

⁶ שהוא מרע"ה, דרכו שהו אדרך קבורה נסתרה (מ"מ).

⁷ מנחת יהודה דף עט ע"ב וזוהר תרומה קמא מבואר שענין הקבורה הוא כסוי הקליפה סביב גבול הקדושה (ד"א).

⁸ משה קבור נגד פעור, וכו' וסוד זה ראוי להעלימו לכך אמר לחכימא ברמיזא (מ"מ). עי' יהל אור ח"ב כ"ח ע"ד, ז"ל, סוד משה הוא תורתו הלכה למשה מסיני שהוא הסוד והוא גנוז ברמז, ע"כ.

⁹ הוא בן זומא שהיה דרשן (מ"מ).

¹⁰ הם סודות התורה (מ"מ).

¹¹ וכן הוא בבכורות נה ע"ב (לש"ו).

¹² פקודי רנד (הערת הזוהר).

¹³ תיקונים תקון טו דף קא ע"א וצא תקון סג (ד"א). תיקון ט"ו צ"ל מ' ותיקון ס"ג צ"ל נד (לש"ו). עי' אריכות ביהל אור ח"ב כח ע"ב.

¹⁴ כל המצוין הודפס גם בר"מ סוף דף קא ע"א (ד"א). צ"ל פנחס רמו ע"ב (לש"ו). ופקודי רכ"ד ותיקונים ק"א א'. הרשב"ב (נ"א).

¹⁵ הם אבא וברתא, והם ב' לוחות התורה הראשונים שנשברו (מ"מ).

בראשית

תאמרו מים מים¹ שמא תסתכנון גרמיכו דכתיב (תהלים קא ז) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני אדהכי הא סבא דסבין קא נחית אמר לון רבנן במאי קא תשתדלון אמרו ליה ודאי בהא דא"ר עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש וכו'

אמר לון ודאי רזא עלאה אית הכא והא אוקמוה במתיבתא עלאה ובגין דלא תמעון נחיתנא לכו ובגין דאתגלייא רזא דא ביניכו² דאיהי רזא עלאה טמירא מבני דרא בודאי אבני שיש טהור אינון דמנהון מיין דכייז³ נפקין ואינון רמזין באת א' רישא וסופא ו' דאיהו נמוי בינייהו⁴ (ו) איהו עין החיים [מאן] דאכיל מניה וחי לעלם ואלין ב' יודין אינון רמזין בויער ואינון תרין יצירות יצירה דעלאין ויצירה דתתאין⁵ ואינון חכמה בראש וחכמה בסוף תעלומות חכמה ודאי אינון תעלומות מחכמה עלאה⁶ דתחתו כתר עלאה ואינון לקבל ב' עינין דבהון⁷ תרין דמעין נחתו בימא רבא

ואמאי נחתו⁸ בגין דאורייתא מתרין לוחין אלין (אלין) הוה משה נחית לישראל ולא זכו בהון ואתברו ונפלו ודא גרים אבודא דבית ראשון ושני ואמאי נפלו⁹ בגין דפרה ו' מנייהו דאיהו ו' דוייער ויהיב לון אחרנין מסטרא דעין הדעת טוב ורע דמתמן אתייהבת אורייתא באיסור והתר מימינא חיי ומשמאלא מותא ובג"ד א"ר עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים לא תהוו שקילין אבני שיש טהור [נ"א דאינון ב' יודין דוייער חכמה עלאה וחכמה תתאה] לאבנין אחרנין דאינון חיי ומותא דמתמן (קהלת י ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו ולא עוד אלא אתון

בעצמכם, שכתוב "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני". בינתיים זקן הזקנים ירד ואמר להם, רבנו, במה אתם עוסקים. אמרו לו, ודאי בזה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש וכו'.

אמר להם, ודאי סוד עליון יש כאן, והרי פרשוה בשיבה העליונה, וכדי שלא תטעו ירדתי לכם, לגלות סוד זה ביניכם, שהוא סוד עליון טמיר מבני הדור. בודאי אבני שיש טהור הם שמהם יוצאים מים טהורים, והם רמוזים באות א' בראש ובסוף. ו' שהוא נטוי ביניהם הוא "עץ החיים", מי שאוכל ממנו "וחי לעולם". ושני היודים האלה רמוזים ב"וייער", והם שתי יצירות, יצירה של העליונים ויצירה של התחתונים. והם חכמה בראש וחכמה בסוף, תעלומות חכמה, ודאי הם תעלומות מחכמה עליונה שתחת כתר עליון. והם כנגד שתי עינים שבהם שתי דמעות יורדות לים הגדול.

ולמה ירדו, בגלל שהתורה משני הלוחות הללו היה משה מוריד לישראל ולא זכו בהם, ונשברו ונפלו, וזה גרם אבדן לבית ראשון ושני. ולמה נפלו, בגלל שפרח ו' מהם, שהוא ו' של "וייער", ונתן להם אחרים מצד של "עץ הדעת טוב ורע", שמשם נתנה תורה באיסור והיתר. מימין חיים ומשמאל מות. ולכן אמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, לא תהיו שוקלים אבני שיש טהור, (שהם שני יודין של "וייער", חכמה עליונה וחכמה תחתונה) לאבנים אחרות שהן חיים ומות, שמשם "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו". ולא עוד, אלא אתם תסתכנו את עצמכם, בגלל שאֵלה של

¹ פרדס בשער ערכי הכינויים בערך שיש וסוף תקון כד (ד"א). עי' דע"ה ח"ב קו ע"ד סימן יא באריכות, וכן צב ע"ג סימן ה'.

² ובגין דאתגלייא רזא דא ביניכו כו'. ר"ל לפיכך ירדת כדי שיתגלה סוד זה ביניכם (א"מ) (ש"נ).

³ תיקו"ז קמ ע"א (לש"ו). יהל אור ח"ב כט עג. ועי' בהגר"א על תיקו"ז קא ע"ב ד"ה לפרדס. פי' החסדים והשפע מהם בא לעולם יצירה דעילאין אבא האציל עולם האצילות (מ"מ).

⁴ עי' ח"ג רכג ע"ב (לש"ו).

⁵ מלכות האצילה לבי"ע (מ"מ).

⁶ פי' חכמה ומלכות שרשם ממוחא סתימאה שתחת גולגלתא דא"א, ונודע כי אבא יונק ממזל הח', שהוא ממוחא סתימאה, ואבא יסד ברתא, וז"ש אינון תעלומות מחכמה עילאה, דתחתו כתר עילאה וקראם תעלומות שהם נעלמים, אבא נעלם בפרצופי האצילות ומלכות נעלמת בהיכלותיה (מ"מ).

⁷ שמות יח ע"א (הערת הזוהר).

⁸ פי' התרין דמעין אחרנין מסטרא דעין הדעת טו"ר היא ששם מט"ט (מ"מ).

⁹ וזהו לתת חסר ו'. א"מ (נ"א).

בראשית

תסתכנון גרמיכו בנין דאלין דעץ הדעת טוב ורע
אינון בפרודא ואבני שיש טהור אינון ביהודא
בלא פרודא כלל¹

ואי תימרון דהא אסתלק עץ החיים מנייהו
ונפלו ואית פרודא בנייהו דובר שקרים לא יכון
לנגד עיני דהא לית תמן פרודא לעילא דאלין
דאתברו מאינון הוו אתו לנשקא

כז/א

ליה פרח ואסתלק מנייהו²

דבר אחר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן
בודאי לעילא בעץ חיים (ד)תמן לית קליפין
נוכראין הה"ד (תהלים ה ה) לא יגורך רע³ אבל
בעץ דלתתא⁴ אית קליפין נוכראין ודאי ואיהו
נטוע בגנתא דעדן דזעיר אנפין⁵ דאיהו חנוך
מטטרון דג"ע דלעילא⁶ דקב"ה לית תמן
ערטומא⁷ למיהוי תמן נפתל ועקש ובנין דא ונהר
יוצא וגו' יכילנא למימר⁸ במטטרון יוצא מעדן
מעדון דיליה⁹ להשקות את הגן גן דיליה פרדס
דיליה¹⁰ דתמן עאלו בן עזאי ובן זומא ואלישע
וקליפין דיליה מסטרא דא טו"ב ומסטרא דא ר"ע
ודא איסור והתר כשר ופסול טומאה וטהרה¹¹

קם חד סבא¹³ ואמר רבי רבי הכי הוא ודאי
אבל עץ חיים לא אתקרי איהו אלא הכי הוא רוא

"עץ הדעת טוב ורע" הם בפירוד, ואבני שיש
טהור הן ביחוד בלי פירוד כלל.

ואם תאמרו שהרי הסתלק עץ החיים
מהם ונפלו ויש ביניהם פירוד, "דובר
שקרים לא יכון לנגד עיני", שהרי אין שם
פירוד למעלה, שְׁאֵלָה שנשברו היו מאלה.
באו לנשק

אותו פרח והסתלק מהם).

דבר אחר "ונהר יצא מעדן", בודאי
למעלה בעץ החיים שם אין קליפות נכריות,
זהו שכתוב "לא יגורך רע". אבל בעץ
שלמטה יש בודאי קליפות נכריות, והוא
נטוע בגן עדן של זעיר אנפין, שהוא חנוך,
מטטרון. שגן העדן העליון של הקדוש ברוך
הוא, אין שם ערבוביא של קליפות להיות
שם נִפְתַּל וְעִקֵּשׁ, ובגלל זה "ונהר יצא מעדן
וגו'". יכלנו לומר במטטרון "יוצא מעדן"
מעידון שלו, "להשקות את הגן" הגן שלו,
הפרדס שלו, שנכנסו לשם בן עזאי ובן זומא
ואלישע. וקליפות שלו מצד זה טו"ב ומצד
זה ר"ע, וזה אסור והיתר, כשר ופסול,
טמאה וטהרה.

עמד זקן אחד ואמר, רבי רבי, כך זה
ודאי, אבל עץ החיים הוא לא נקרא, אלא
כך הוא סוד הדבר, "ויצר" יצירה אחת
ל טוב ויצירה אחת לרע, זהו "עץ הדעת טוב

¹ מנחת יהודה דף מט גירסא אחרת וע"ש ד' נג וקנז וזוהר סוף כי תצא (ד"א).

² ביאור מאמר זה כולו בחייט דף נג (של"ה).

³ ע"י תיקון י ע"א: מסטרא דספירן והוי"ת דלהון אתמר לא יגורך רע, והזר הקרב יומת (במדבר א נא),
וע"י ע"ח שער קלי' נגה ט, שהוא אצילות. וע"י ספר הליקוטים (בראשית ג): וכל זה שאמרנו הוא בעולמות
עצמן, לא בספירות דמקננן בעולמות, שח"ו אין להם אחיזה בהם, שנאמר (תהלים ה' ה') לא יגורך רע.

⁴ הוא מט"ט שהוא ז"א דיצירה (מ"מ).

⁵ פי' ז"א הנז' נטוע ביצירה, שהיא גן של מט"ט שהוא ז"א, דגן עדן דלעילא פי' אצילות, ששם אין לקליפות
אחיזה כמ"ש וכבודי לאחר לא אתן (מ"מ).

⁶ לפי שיש שני ג"ע עליון ותחתון ושני מטטרון קטן וגדול (ד"א).

⁷ פי' ערטומא ערבוביא דקליפין הרש"ב (נ"א). לית תמן ערטומא למהוי תמן נפתל ועקש וכו'. ור"ל
במתיבתא דקב"ה יכא תמן שום קושיא ופירוקא רק תורת אמת אבל במתיבתא דמטטרון קושיות ופירוקים
שהם קליפות (א"מ) (ש"נ).

⁸ "יכילנא למימר" נמחק בהגהות הגר"א.

⁹ מלכות דאצילות ששם מתעדן (מ"מ).

¹⁰ תיקון כ"ד (הערת הזוהר). פי' יצירה (מ"מ).

¹¹ סוד זה בו"ק דשם ממתניו ולמעלה טוב וכו' והן ג' אבהן היתר כשר טהור, וממתניו כו' (יהל אור ח"ב
כח ע"ג).

¹² עדן תיאבותא ועלה אתמר ועץ החיים בתוך הגן לא עד"א הגן שכינתא תתאה (הגהות הגר"א).

¹³ לא עמדו [בעלי הזהר] על סוד הדבר עד שבא אדם הראשון בדמות חד סבא, וגלה להם הסוד הזה (עמק
המלך שט"ז פל"ד). ע"י בהגר"א בת"ח י ע"ג ז"ל, סבא כו' - ר"ל אדה"ר שהוא דרגא דחכמה ישראל סבא.

בראשית

דמלה¹ וייצר חד יצירה דטוב וחד יצירה דרע דא
איהו עץ הדעת טוב ורע עץ דא <אדם> (א)
זעירא² מסטרא דחיים מניה ומסטרא דמותא
מניה תמן ב' יצירות דיליה דאינון איסור והתר
ועליה אתמר (בראשית ב ז) וייצר יהו"ה אלהים
את האדם עפר מן האדמה ויפה באפיו נשמת
חיים דא שכינתא עלאה³ עדן תיובתא⁴ ועלה
אתמר (שם ט) ועץ החיים⁵ בתוך הגן דא עמודא
דאמצעיתא הג"ן שכינתא תתאה תלת קטירין
אינון נשמתא רוחא נפשא לגביה⁶ ובהון ויהי
האדם לנפש חיה דאיהו מפיו ממש אתקרי
לשכינתא דאיהי נשמת חיים

מיד דאמר מלין אלין סליק לעילא א"ר שמעון
הברייתא בודאי מלאכא הוה ובודאי סמיך אית
לנא מכל אתר

פתח קרא אבתריה ויקח יהו"ה אלהים את
האדם ויניחהו בגן עדן וגו' (שם טו) ויקח [מֵאֵן]
(ומֵאֵן) נטיל ליה אלא נטיל ליה מד' יסודין⁷
דאתמר בהון ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים
אפריש ליה מנהון ושוי ליה בנגתא דעדן⁸ כנוונא
דא יעבד קב"ה לבר נש⁹ דאתברי מד' יסודין
בזמנא דתב בתיובתא ומתעסק באורייתא קב"ה
נטיל ליה¹⁰ מתמן ועליהו אתמר ומשם יפרד
אפריש נפשיה מתאוה דילהון ושוי ליה בנגתא
דיליה דאיהי שכינתא לעבדה בפקודין דעשה
ולשמרה בפקודין דלא תעשה¹¹ אי זכה לנטרא
לה איהו יהא רישא על ד' יסודין ואתעביד נהר
דאתשקיין על ידיה ולא על ידא אחרא
ואשתמודעין ביה דאיהו רבון ושליט עליהו

ורע". עץ זה אדם קטן, מצד החיים ממנו
ומצד המות ממנו, שם שתי יצירות שלו
שהם איסור והיתר, ועליו נאמר "ויצר ה'
אלהים את האדם עפר מן האדמה". "ויפה
באפיו נשמת חיים", זו שכינה עליונה,
"עדן" תשובה. ועליה נאמר "ועץ החיים
בתוך הגן", זה העמוד האמצעי, "הגן"
שכינה תחתונה. שלשה קשרים הם, נשמה
רוח ונפש אצלו, ובהם "ויהי האדם לנפש
חיה", שהוא ממש מפיו [וכך] נקרא לשכינה
שהיא נשמת חיים.

מיד שאמר דברים אלו עלה למעלה.
אמר רבי שמעון, חברים, בודאי זה היה
מלאך, ובודאי תמיכה יש לנו מכל מקום.

פתח הפסוק אחריו, "ויקח ה' אלהים את
האדם ויניחהו בגן עדן וגו'". "ויקח", מאיפה
לקח אותו. אלא לקח אותו מארבעה
יסודות, שנאמר בהם "ומשם יפרד והיה
לארבעה ראשים". הפרידו מהם ושם אותו
בגן עדן. כמו זה יעשה הקדוש ברוך הוא לבן
אדם שנברא מארבעה יסודות, בזמן ששב
בתשובה ומתעסק בתורה, הקדוש ברוך
הוא נוטלו משם, ועליהם נאמר "ומשם
יפרד", הפריד נפשו מתאותם, ושם אותו
בגן שלו שהיא שכינה, "לעבדה" במצוות
עשה, "ולשמרה" במצוות לא תעשה. אם
זכה לשמור אותה, הוא יהיה ראש על
ארבעה יסודות, ויעשה נהר שמשקים על
ידו ולא על ידי אחר, ומכירים בו שהוא
אדון ושולט עליהם.

¹ תקון יח דף ע"ב זוהר תצא רפג ע"א שמרכבת מטטרון הוא עץ הדעת טוב ורע (ד"א).

² מט"ט (מ"מ).

³ בינה (מ"מ).

⁴ פ' בינה שנקראת תשובה (מ"מ).

⁵ הוא ז"א שיונק מאו"א שנק' חיים (מ"מ).

⁶ האדם יש לו נשמה מג' קשרים נפש רוח נשמה. מנחת יהודה דף נג ע"ב זוהר תרומה קמב ע"א (ד"א).

⁷ פ' מט"ט נטלו הקב"ה מד' יסודין שהם ארגמן דיצירה (מ"מ). עי' זו"ח יג ע"ב: והארץ היתה תהו ובהו

וחשך ורוח. הרי בכאן ארבעה יסודות, שהם: אש, מים, רוח, חשך. ועי' ח"ג קכג ע"א.

⁸ הוא מלכות דאצילות שמשם יניקתו (מ"מ).

⁹ שאר בני אדם שאחרי אדה"ר (מ"מ).

¹⁰ קב"ה נטיל ליה כו'. מלת נטיל פירושו מסייע (ש"נ).

¹¹ בכל פרטי דומם צומח וחי יש חלקים שנבררו מהרע לגמרי, ויש מהם שעדיין מעורבים מטוב ורע בסוד
עץ הדעת טו"ר, וכל עבודתו של אדה"ר היתה לתקן ולברר חלק הזהבכדי להופכו לבחינת עץ החיים (דע"ה
ח"ב כ ע"ג). עי' בפ' הראב"ד על ס"י פ"ב מ"א (לד ע"ד) שבכל עולם ועולם יש ביטוי שונה לכל פרט ופרט
מהתורה והמצוות (דע"ה ח"ב ס ע"א).

בראשית

ואי עבר על אורייתא אתשקיין ממרירו דאילנא דרע דאיהו יצר הרע וכל אברין דאינון מד' יסודין אתמר בהון (שמות א יד) וימררו את חייהם וגו' וימררו במרירו דמרה ולגבי אברין קדישין דגופא דאינון מסטרא דטוב עלייהו אתמר (שמות טו כג) ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה וגו' כגוונא דא אמרו מארי מתניתין¹ וימררו את חייהם בעבודה קשה בקושיא² בחומר בקל וחומר³ ובלבנים בלבון הלכתא⁴ ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם וגו' דא משנה⁵

אם תייבין בתיובתא אתמר בהון (שם טו כה) ויורהו יהו"ה עץ ודא עץ חיים⁶ וביה וימתקו המים ודא [משה] משיח דאתמר ביה (שם יז ט) ומטה האלהים⁷ ביד⁸ מט"ה דא מטטרון מסטריה חיים ומסטריה מיתה כד אתהפך למטה איהו עזר מסטרא דטוב כד אתהפך לחויא איהו כנגדו מיד (שם ד ג) וינס משה מפניו וקב"ה מסר ליה בידא דמשה ואיהו אורייתא דבעל פה⁸ דביה איסור והתר מיד⁹ דמחא ביה במינרא¹⁰ נטל ליה קב"ה בידיה ואתמר ביה (שמואל ב' כג כא) וירד אליו בשבט למחאה ליה ביה ושבט איהו יצר הרע חויא וכלא איהו בגלותא מחמת דיליה ועוד ומשם יפרד זכאה איהו בר נש דאשתדל באורייתא דבזמנא דנטיל ליה קב"ה מהאי גופא מד' יסודין אתפרש מתמן ואזיל למהו¹¹ רישא בד'

כז/ב

ואם עבר על התורה, הם משקים ממרירות העץ של רע שהוא יצר הרע. וכל האיברים שהם מארבעה יסודות, נאמר בהם "וימררו את חייהם וגו'", "וימררו" במרירות של מרה. ולגבי איברים קדושים של הגוף שהם מצד הטוב, עליהם נאמר "ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה וגו'". כדוגמא זו אמרו בעלי המשנה, "וימררו את חייהם בעבודה קשה", בקושיא. "בחומר", בקל וחומר. "ובלבנים", בליבון הלכה. "ובכל עבודה בשדה", זו ברייתא. "את כל עבודתם וגו'", זו משנה.

אם שבים בתשובה, נאמר בהם "ויורהו ה' עץ", וזה עץ החיים, ובו "וימתקו המים". וזה משה משיח, שנאמר בו "ומטה האלהים בידי", "מט"ה" זה מטטרון, מצדו חיים ומצדו מיתה, כשמתהפך למטה הוא עזר מצד הטוב, כשמתהפך לנחש הוא כנגדו. מיד, "וינס משה מפניו". והקדוש ברוך הוא מסרו ביד משה, והיא תורה שבעל פה, שבה איסור והיתר. מיד שהכה בו בסלע, לקח אותו הקדוש ברוך הוא בידו, ונאמר בו "וירד אליו בשבט" להכות אותו בו. ושבט הוא יצר הרע נחש, והכל הוא בגלות מחמתו. ועוד, "ומשם יפרד". אשרי האיש שעוסק בתורה, שבזמן שיקח אותו הקדוש ברוך הוא מהגוף הזה, מארבעה יסודות, נפרד משם, והולך להיות ראש בארבע

¹ תיקור"ז קעא ע"ב, ותז"ח ז ע"א.

² הלכה היא מלכות וכל קושיא הי אקלי' והוא מסטרא דערב רב שנתערבו בישראל וכו' והתירוץ הוא תיקון הקלי' (יהל אור ח"ג ג ע"ב).

³ עי' תז"ח י ע"א: חמרא אתקרי מימינה קולא משמאלא והאי איהו מקל וחמר.

⁴ בלבנים - מימינא כמש"ו בליבון הלכה שהוא קל ולבן מסט' דחסד (בהגר"א בתז"ח י ע"ב).

⁵ עי' גר"א בתיקור"ז קעא ע"ב: דמשנה כו' דברייתא כו' - דבת מלך הלכה למשה מסיני הוא באצילות ומשנה הוא אמה דילה בבריאה דשלטא בימי יהושע וברייתא במט"ט ושפחה שטנה הוא בעשיה.

⁶ פי' שתחלה היו עוסקים בפשטי התורה, אזי וימררו את חייהם, שאינם מקבלים שפע מז"א דאצילות, ואחר ששבו בתשובה וחזרו ללמוד סודות התורה, אז מושכים שפע משם מ"ה שהוא שקיו דאילנא, שהוא פנימיות הז"א, כמ"ש הרב, כשעוסק בקבלה, יכוין בפנימיות ז"א שהוא שם מ"ה שמשם בא השפע (מ"מ).

⁷ סוף תצא ותקונים תקון כה דף עד ותקון ה (ד"א). [מה שציין לתיקון כה דף עד] הוא הקדמ"ת דף טז (לש"ו), איתן תמן שמש"ט גוף שכינתא, בהגר"א: גוף שכינתא - ר"ל, שכינה נפש והקב"ה נשמה, והנשמה בלתי הנפש אינו מתייחד בגוף.

⁸ התורה שבעל פה במט"ט ששם טו"ר שהם איסור והיתר (מ"מ).

⁹ לעיל ו ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ כשהכה משה בסלע ע"י הכאה נתעורר הנחש לינק (מ"מ).

¹¹ להיות ראש בד' חיות הכסא (ד"א).

בראשית

חיות, ונאמר בהם "על כפים ישאונך וגו'".¹

חיות, ונאמר בהם "על כפים ישאונך וגו'".¹

ויצו ה' אלהים וגו' (בראשית ב טז) הא אוקמוה לית צו אלא ע"ז¹ דמתמן אלהים אחרים² ואיהי בכבד³ דמנה תכבד העבודה דאיהי עבודה זרה ליה והכבד כועס והא אוקמוה כל הכועס כאלו עובד ע"ז דא איהו ויצו [על האדם] (בראשית ב טז) דא שפיכות דמים כמה דאת אמר (בראשית טו) [באדם] דמו ישפך ודא מרה חרבא דמלאך המות כמה דאת אמר (משלי ה ד) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות

"ויצו ה' אלהים וגו'", הרי פרשוה אין צו אלא עבודה זרה, שמשם אלהים אחרים, והיא בכבד, שממנה תכבד העבודה שהיא עבודה זרה לו, והפגד כועס. והרי פרשוה כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה. זהו "ויצו". "על האדם", זו שפיכות דמים, כמו שנאמר "באדם דמו ישפך", וזו מרה, החרב של מלאך המות, כמו שנאמר "ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות".

לאמר דא גלוי עריות⁴ ודא טחול עליה אתמר (משלי ל ב) אכלה ומחתה פיה וגו' דטחול לית ליה פומא וערקין ואתשקיא מעכירו דדמא אוכמא דכבד ולא אשכחנא ליה פומא ודא איהו אכלה ומחתה פיה וגו'

"לאמר", זה גלוי עריות, וזה טחול, עליו נאמר "אכלה ומחתה פיה וגו'", שלטחול אין פה ועורקים, ומשקה מעכירות הדם השחור של הכבד, ולא מצאנו לו פה, וזהו "אכלה ומחתה פיה וגו'".

כל שופכי דמים ממרה אינון דערקין דדמא דלבא מיד דחוזאן מרה כלהון ברחין קדמה ועריין כלהו אתכסיין בחשוכא בדם אוכמא דטחול מאן דעבר על שפיכת דמא וע"ז וגו' גליא נשמתיה בכבד מרה טחול ודיינין ליה⁵ בגיהנם ותלת ממנן עלייהו משחית אף וחימה⁶ מ"ו עריין אינון כחושבן י"ה⁷ ושית אחרנין כחושבן ו'

כל שופכי דמים הם ממרה, שעורקי הדם של הלב, מיד כשרואים מרה, כולם בורחים מלפניה. וכל העריות מתכסים בחושך, בדם שחור של הטחול. מי שעובר על שפיכות דמים ועבודה זרה וגלוי עריות, גולה נשמתו בכבד מרה טחול, ודנים אותו בגיהנם. ושלשה ממונים עליהם, משחית אף וחמה. ט"ו עריות הם כחשבון י"ה, וששה אחרים כחשבון ו'.

¹ עי' תיקו"ז קג ע"א.

² הם הקליפות חיצונות סמאל וכוחותיו. פנחס רל"א ע"ב ורל"ד (ד"א).

³ עי' תיקו"ז נה ע"א: כבד וטחול דא סמאל ונחש כבד אשא סומקא מרה אשא ירוקא טחול אשא אוכמא יותרת כלילא דכלהו כבד וטחול סמאל ונחש כבד אל אחר מרה סם מות דיליה טחול נחש נוקבא דיליה חלב טמא ומרה איהו חרבא דמלאך המות. בהגר"א: כבד כו' - לפי שלמעלה פי' מוח ריאה ולב, שכנגדם מרה כבד טחול, מרה וטחול הם ב' נוקבין כמש"ל בתיקון מ"ח בארוכה (צו ע"א) נגד בינה ומלכות. וכבד הוא נגד עמודא דאמצעיתא.

⁴ עי' תיקו"ז קה ע"א וגר"א שם, שבחטא דעץ הדעת נתערב הרע בטוב וכלול כל א' מטו"ר, לכן נאסרו העריות כדי שלא להכניס את הרע בגילוי של שם הוי"ה ב"ה (דע"ה ח"ב פב ע"ב).

⁵ בכבד מרה טחול ודיינין ליה כו'. ונ"ל דז"ס קח את מט"ך (א"מ) (ש"נ).

⁶ משחית אף וחמה וכו'. ונ"ל לפי סדר זה נמצא חמה כנגד ג"ע אם כן היינו דארז"ל שמשא קבור בגיא מול בית פעור להשבית חמה כי שם חטאו בג"ע ודו"ק (ש"נ). עי' אד"ר קלז ע"ב: ותאנא כד אתחברו תלת אלין [דהיינו הדינים המתלהטין - ב"ע קפד ע"ב] דכלילן בהאי תננא דנפיק מחוטמא אתקמט חוטמא ונשיב ונפיק תננא אוכמא וסומקא [גווי דדינא - ב"ע קפד ע"ב] ובין תרי (נ"א בתרי) גווי וקרינן ליה אף וחימה ומשחית. עי' בהגר"א על ספד"צ כג ע"ג ד"ה ואמר תלת: ג' שלהובין דז"א הם "עשן" ר"אש" ו"גחלי אש" שכנגדן הן "אף" ר"חמה" ו"משחית" הנזכרים בתיקו"ז (טז ע"א), שכולן הן באף. והנה אע"ג שנאמר בהם "פירו" עיקרם באף, ע"כ. האף הוא שורש הכעס, והמשכו הוא בחימה ומשחית, וכולם נתקנים על ידי ד' הרוחין ובסוד רוח חכמה סתימאה (מ"א מ)

⁷ עי' תיקו"ז קה ע"א: עריות מסטרא די"ה ע"ר י"ה תעור קשתך עריות מסטרא דו"ה לא תקרבו לגלות ע"ר ו"ה ודא לילית דאיהי ערות אשה ובתה דאינון ה"ה ערות כלתך דא י' זעירא דאדנ"י דאיהי כלה. ועי' ספר הליקוטים (וישב מח): ועון ג"ע פוגם בשם י"ה, וז"ס חמש עשרה עריות שפוטרות צרותיהן, וששה אחרים שיוצאים לאחרים, נגד הו' של השם, וכולם כ"א עריות. והסוד (חבקוק ג ט) ערי"ה תעור קשתך.

בראשית

קדם דגלו ישראל בגלותא ושכינתא עמהון
מני קב"ה לישראל (ויקרא יח ז) ערות אמך לא
תגלה ודא גלותא איהו גלוי ערותא דשכינתא
הה"ד (ישעיה נ א) ובפשעיכם שולחה אמכם ועל
ג'ע גלו ישראל ושכינתא בגלותא ודא איהי ערוה
דשכינתא והאי ערוה איהי לילית אמא דערב רב
וערב רב אינון עריות דילה ועריות דישראל
דלעילא דעליה אתמר (ויקרא יח ז) ערות אביך
לא תגלה

ואינון אפרישין בין ה' ה' דלא אתקריב ו'
ביניהו הה"ד¹ (שם יז) ערות אשה ובתה לא
תגלה ואינון שכינתא עלאה ותתאה [דבזמנא]
(דזמנא) דערב רב דאינון² [נפילים גבורים
עמלקים]³ (עמלקים גבורים נפילים) רפאים
ענקים בין ה' ה' לית רשו לקב"ה⁴ לקרבא ביניהו
ורוא דמלה (ישעיה יט ה) ונהר יחרב ויבש יחרב
בה' עלאה ויבש בה' תתאה בנין דלא יתפרנסון
ערב רב מן ו' דאיהו עין החיים ובג"ד לית קריבו
לו' בין ה' ה' בזמנא דערב רב ביניהו ולית רשו
לאת י⁵ לקרבא בה' תניינא⁶ הה"ד (ויקרא יח טו)
ערות כלתך לא תגלה ואינון אפרישו בין ו' לה'
עלאה⁷ הה"ד (שם ח) ערות אשת אביך לא תגלה
ד' איהו אב ה' אם ו' בן ה' בת ובנין דא מני
לגביה ה' עלאה ערות אשת אביך לא תגלה⁸ (שם
ט) ערות אחותך בת אביך דא ה' תתאה⁹ את בת
בנה ואת בת בתה אינון ה"א ה"א¹⁰ דאינון
תולדין דה' ערות אחי אביך¹¹ דא יו"ד¹² דאיהו
תולדה דאת י¹³ ואיהו אח לוא"ו

לפני שגלו ישראל בגלות ושכינה עמם,
צוה הקדוש ברוך הוא את ישראל "ערוות
אמך לא תגלה", והגלות הזו היא גילוי ערות
השכינה. זהו שכתוב "ובפשעיכם שולחה
אמכם". ועל גלוי עריות גלו ישראל ושכינה
בגלות, וזוהי ערות השכינה. וערוה זו היא
לילית, אמם של ערב רב, וערב רב הם
עריות שלה. ועריות של ישראל שלמעלה,
שעליו נאמר "ערוות אביך וגו' לא תגלה".

והם הפרידו בין ה' ה' שלא תתקרב ו'
ביניהם, זהו שכתוב "ערוות אשה ובתה לא
תגלה", והם שכינה עליונה ותחתונה,
שבזמן שהערב רב שהם (סי' נג"ע ר"ע)
נפילים גבורים עמלקים רפאים ענקים,
בין ה' לה', אין רשות לקדוש ברוך הוא
להתקרב ביניהם. וסוד הדבר "ונהר יחרב
ויבש", "יחרב" בה' עליונה, "ויבש" בה'
תחתונה, כדי שלא יתפרנסו ערב רב מו'
שהיא עין החיים. ולכן אין התקרבות לו' בין
ה' ה' בזמן שערב רב ביניהם. ואין רשות
לאות י' להתקרב לה' השניה, זהו שכתוב
"ערות כלתך לא תגלה", והם הפרידו בין ו'
לה' העליונה, זהו שכתוב "ערוות אשת אביך
לא תגלה", ש' היא אב, ה' אם, ו' בן, ה' בת.
ולכן צוה אליו ה' עליונה, "ערוות אשת אביך
לא תגלה". "ערוות אחותך בת אביך", זו ה'
תחתונה, "את בת בנה ואת בת בתה", הם
ה"א ה"א, שהם תולדות של ה'. "ערוות אחי
אביך" זו יו"ד, שהוא תולדה של אות י',
והוא אח לוא"ו.

¹ אחרי מות עד (הערת הזוהר).

² סי' נג"ע ר"ע (הגהות דפ"ק), עי' תיקו"ז צז ע"ב והקדו"ש כג ע"ד.

³ עי' לעיל כה ע"א וכה ע"ב.

⁴ ה' ה' לית רשו לקב"ה נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "ה' לה' לית ליה לקוב"ה".

⁵ אבא (רח"ו). פי' יסוד הוא י' זעירא (מ"מ).

⁶ מלכות (רח"ו).

⁷ צ"ל בין יו"ד לה"א (ד"א).

⁸ ה' עילאה שהיא אימא, היא עצמה תצוה לאדם ערות אשת אביך לא תגלה אני שנקראת אשת אביך לא תגלה (מ"מ).

⁹ פי' שהמלכות היא אחות לישראל, כי זו"ן הם אחים לישראל, לפי שיש לישראל נשמה וחיה מאו"א לכך נקראים אחים לזו"ן, וז"ש אחותם בת אביך, לפי שאבא יסוד ברתא (מ"מ).

¹⁰ פ' בת בנה היא מלכות דז"א, ובת בתה היא מלכות דנוק', דאינון תולדין דה', פי' שהנקבות הם מהבינה (מ"מ).

¹¹ פי' יסוד, אח לת"ת, שנקרא אביך (מ"מ).

¹² פי' יסוד (מ"מ).

¹³ פי' שיסוד דאבא בתוך יסוד ז"א וממנו יונק (מ"מ).

בראשית

סוף סוף בזמנא דערב רב מעורבין בישראל לית קריבו ויהודא באתון שם יהו"ה ומיד דיתמחון מעלמא אתמר באתון דקב"ה (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד ובג"ד אדם דאינון ישראל אית לון יהודא באורייתא דאתמר בה (משלי ג יח) עין חיים היא למחזיקים בה ואיהי מטרוניתא מלכות דמסטרעא אתקריאו ישראל בני מלכים¹ ובג"ד אמר קב"ה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב יח) דא משנה² אתתא דההוא נער ואיהו <נ"א ואיהי> שפחה דשכינתא³ ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהתר טהור כשר ואי לאו איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסור טהור היתר כשר איהו יצר הטוב פסול טמא אסור איהו יצר הרע ואתתא דאית לה דם טהור ודם נדה מסטרא דמשנה איהי שויא ליה ולא איהי בת זוגיה יהודא דיליה דלית יהודא עד דערב רב יתמחון מעלמא ובג"ד⁴ אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה משנה⁵ איהי ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין קבורתא דיליה משנה דשלמא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא ומטרוניתא

כח/א

מתפרשא מבעלה בגין דא (משלי ל כא) תחת שלש רגזה ארץ וכו' תחת עבד כי ימלוך דא איהו עבדא ידיעא ושפחה דא משנה ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב עם נבל ולא חכם עוד פתח ואמר (בראשית ב יט) ויצר יהו"ה אלהים מן האדמה כל חית השדה וכל עוף השמים ווי לעלמא דאינון אטימין לבא⁶ וסתמין עיינין דלא מסתכלין ברזי דאורייתא ולא ידעין

סוף סוף בזמן שערב רב מעורבים בישראל, אין קירבה ויחוד באותיות שם יהו"ה, ומיד כאשר ימחו מהעולם, נאמר באותיות של הקדוש ברוך הוא, "ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד". ולכן אדם, שהם ישראל, יש להם יחוד בתורה, שנאמר בה "עין חיים היא למחזיקים בה", והיא המלכה, מלכות שמצדה נקראו ישראל בני מלכים, ולכן אמר הקדוש ברוך הוא, "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו", זו משנה, אשתו של אותו נער, והוא (והיא) שפחת השכינה.

ואם זכו ישראל, היא עוזרת להם בגלות, מצד של היתר טהור כשר, ואם לא, היא כנגדו מצד של טמא פסול איסור. טהור היתר וכשר הוא יצר הטוב, פסול טמא איסור הוא יצר הרע. ואשה שיש לה דם טהור ודם נדה מצד של המשנה, היא שוה לו ואינה בת זוגו, יחוד שלו, שאין יחוד עד שערב רב ימחו מהעולם, ולכן נקבר משה מחוץ לארץ הקדושה, וקבורתו היא משנה, "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה". קבורתו משנה ששולטת על המלכה, שהיא קבלה למשה ומלך ומלכה

מתפרדת מבעלה. ולכן "תחת שלוש רגזה ארץ וגו'", "תחת עבד כי ימלוך" זהו עבד הידוע, "ושפחה" זו משנה, "ונבל כי ישבע לחם" זה ערב רב, "עם נבל ולא חכם".

עוד פתח ואמר, "ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים", אוי לעולם שהם אטומי לב וסתומי עיניים שלא מסתכלים בסודות התורה ולא יודעים שודאי חית השדה ועוף השמים הם עמי הארץ. ואפילו באלו שהם נפש חיה, לא נמצא בהם עזר (בגלות)

¹ עי' ע"ח שער כט פרק ג' דעולם הבריאה הוא בני מלכים דאצילות. עי' תיקו"ז לא ע"א: ישראל בגין דנטרין ברית זכו למלכותא ואתמר בהון כל ישראל בני מלכים. ועי' ספר הליקוטין (כי תצא כג): כל הנשמות, הם ממה שהוברר מן השבעה מלכים. וכו' וז"ס מ"ש ז"ל כל ישראל בני מלכים הם, פירוש, כי הם בירורים הנמשכים מאותם המלכים. ולזה לא אמר כל ישראל מלכים הם, רק בני מלכים, כי אינם המלכים עצמם במדרגה ראשונה, רק ממדתם אחר התיקון, כי אז נבררים מהם סוד הנשמות, ולכן נקראים בנים.

² מלכות דעולם היצירה נק' משנה (רח"ו).

³ דאצילות (רח"ו).

⁴ לעיל כו ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ משה נ', דאיהו משנה מלכות, גימ' א"ל שד"י (רח"ו).

⁶ ערלי לב שאינם יכולין להבין (ד"א).

בראשית

לשכינה בגלות, ולא למשה שהוא עמה. שובל זמן שגלתה שכינה לא זז ממנה.
דודאי חית השדה ועוף השמים אינן עמי הארץ¹ ואפילו באלין דאינן נפש חיה לא אשתכח עזר בהון בגלותא² ושכינתא³ בגלותא ולא למשה⁴ דאיהו עמה דבכל זמנא דגלת שכינתא לא זז מנה

אמר רבי אלעזר, והרי מי נתן מעשה של אדם [הראשון] בישראל ובמשה. אמר לו, בני, ואתה אמרת כך. וכי לא למדת "מגיד מראשית אחרית". אמר לו, כך הוא ודאי, ולכן משה לא מת, והוא נקרא אדם, ובגללו נאמר בגלות האחרונה "ולאדם לא מצא עזר", אלא כולם כנגדו. וכן נאמר בעמוד האמצעי "ולאדם לא מצא עזר" שיוציא שכינה מהגלות, זהו שכתוב "ויפן כה וכה וירא כי אין איש".

א"ר אלעזר והא מאן יהב עובדא דאדם בישראל ובמשה⁵ אמר ליה ברי ואנת אמרת הכי וכי לא אולפת (ישעיה מו י) מגיד מראשית אחרית אמר ליה הכי הוא ודאי ובגין דא משה לא מית ואדם אתקרי איהו ובגיניה אתמר בגלותא בתראה ולאדם לא מצא עזר (בראשית ב כ) אלא כלהו כנגדו וכן עמודא דאמצעיתא אתמר ביה ולאדם לא מצא עזר דאפיק שכינתיה מן גלותא הה"ד (שמות ב יב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש

ומשה איהו בדיוקניה ממש דאתמר ביה לא מצא עזר כנגדו בההוא זמנא ויפל יהו"ה אלהים תרדמה על האדם (בראשית ב כא) יהו"ה אלהים אבא ואמא תרדמה דא גלותא⁶ דאתמר ביה (שם טו יב) ותרדמה נפלה על אברם ארמי ליה על משה ויישן לית שינה אלא גלותא ויקח אחת מצלעותיו (שם ב כא) מצלעותיו דמאן אלא מאלין⁷ עולמין דמטרוניתא⁸ נטלו אבא ואמא חד מנייהו ואיהו סמרא חוורא⁹ יפה כלבנה ויסגר בשר תחתנה¹⁰ דא בשר דאתמר ביה בשגם הוא בשר (בראשית ו ג) בשר דמשה סומק¹¹ ועליה ומשה הוא בדמותו ממש, שנאמר בו "לא מצא עזר כנגדו". באותו זמן "ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם". "ה' אלהים", אבא ואמא. "תרדמה" זו הגלות, שנאמר בה "ותרדמה נפלה על אברם". הפילו על משה ויישן, ואין שינה אלא גלות. "ויקח אחת מצלעותיו", מצלעותיו של מי, אלא מאותם עולמות של המלכה, נטלו אבא ואמא אחד מהם, והוא צד לבן, יפה כלבנה. "ויסגור בשר תחתנה", זה בשר שנאמר בו "בשגם הוא בשר", בשר של משה אָדום. ועליו נאמר "פני משה כפני חמה", ולכן "יפה

¹ אין עליהם תרעומת שלא למדו הסוד, דאינן נפש חיה, הם הת"ח הלומדי סהפשט ומניחים הסוד, עליהם היא התרעומת, לפי דלא אשתכח עזר בהון בגלותא לשכינתא, לפי שע"י סודות התורה שוקרה אדם עושה תיקון גדול לשכינה (מ"מ).

² נמחק ביהל לור.

³ (בגלותא) לשכינתא (דפ"ו, מ"מ).

⁴ לא אשתכח עזר בהו בגלותא לשכינתא דאיהי בגלותא ולא למשה כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

⁵ משה רבינו ע"ה היה מסוד הזיהרא עלאה דאדם הראשון אשר נסתלק ממנו ע"י החטא, ואילו לא חטאו ישראל והיה נכנס לארץ ישראל, היה העולם חוזר לתיקונו כמו קודם החטא (דע"ה ח"ב קלט ע"ב).

⁶ פי' סוד הגלות הוא הסתלקות המוחין מז"א, וז"ש ארמי ליה על משה וישן, ומשה הוא ז"א (מ"מ).

⁷ מאלו הנערות של המלכה עטרה ואותן נערות הם היכלותיה אשר היא משתמשת בהן כל צרכה כמ"ש בפ' ויקהל ופקודי והיה קודם הגלות פניה לבן מצד החסד והיינו יפה כלבנה ואח"כ בגלות נעשים פניה אדומים מצד הדין והיינו ברה כחמה (ד"א).

⁸ פי' מהספירות של מלכות נטלו או"א חד מנייה שהוא כתר שנשאר בה (מ"מ).

⁹ פי' הנה תחילת לוקחת החסדים לצורך כתרה וח"ב שבה (מ"מ). פי' דלית לה דעת דילה שהוא גבורות סומקא ואז היא חוורא כסיהרא (יהל אור).

¹⁰ הבשר הוא בסט' דז"א (דע"ה ח"ב לה ע"ב עיי"ש), וע"י צליית הבשר על ידי מלאכי השרת, תוקנו הנשמות החדשות לצאת (דע"ה ח"ב לה ע"ג). ע"י ש"נ בסוף הספר.

¹¹ דע, כאשר הם פב"פ מתרבה האור בהם גם באחוריים שלהם, ונעשו כמו פנים, ואין יכולת לחיצונים ליאחז בהם כי האור גדול ומסמא את עיניהם, ואינם רואין אותם וזהו ויסגור בשר תחתנה, שבמקום הדין

בראשית

אתמר פני משה כפני חמה ובג"ד (שיר ו י) יפה כלבנה ברה כחמה דבר אחר ויסגר בשר בעאן לאננא¹ בה עליה הה"ד (בראשית ז יז) ויסגר יהו"ה בעדו דבר אחר ויסגר כמה דאת אמר (שמות כה כז) לעומת המסגרת מסגרת מתקיימת דבה מטרוניתא (יחזקאל מו א) יהיה סגור ששת ימי המעשה²

ויבן יהו"ה אלהים את הצלע (בראשית ב כב) הכא³ אתרמיז רזא דיבום דאמרו ביה כיון שלא בנה שוב לא יבנה⁴ הה"ד (דברים כה ט) אשר לא יבנה את בית אחיו אבל לגבי קב"ה אתמר ביה ויבן יהו"ה אלהים אבא ואמא בני לה לגביה הה"ד (תהלים קמז ב) בונה ירושלם יהו"ה וי דאיהו בן י"ה אבא ואמא עליהו אתמר ויבן יהו"ה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם דא עמודא דאמצעיתא ויביאה אל האדם אייתי ליה לגבי צלע⁵ דנטיל מן ה' עולימא דילה ועלה אתמר (זכריה ב ט) ואני אהיה לה נאם יהו"ה חומת אש סביב ובגין דא בטורא דא אתבני בי מקדשא⁶ על ידא דקב"ה יהא קיימא⁷ לדרי דרין

ועליה אתמר (חגי ב ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון דקדמאה אתבני על ידא דבר נש⁸ והאי על ידא דקב"ה ובגין דא (תהלים קכז א) אם יהו"ה לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו וכן אתמר במשה ויבן יהו"ה אלהים את הצלע כמה דאת אמר (שמות כו כ) ולצלע המשכן השנית⁹ צלע ודאי מסטרא דחסד חוור מתמן אתקריאת סיהרא ויסגר בשר תחתנה¹⁰ בשר דאיהו סומק מסטרא דגבורה ואתכליל

כלבנה ברה כחמה". דבר אחר "ויסגר בשר", רצו להגן עליו בה, זהו שכתוב "ויסגר ה' בעדו". דבר אחר "ויסגר", כמו שנאמר "לעומת המסגרת", מסגרת מתקיימת, שבה המלכה "יהיה סגור ששת ימי המעשה".

"ויבן ה' אלהים את הצלע", כאן נרמז סוד היבום, שאמרו בו כיון שלא בנה שוב לא יבנה. זהו שכתוב "אשר לא יבנה את בית אחיו", אבל לגבי הקדוש ברוך הוא נאמר בו "ויבן ה' אלהים", אבא ואמא בונים אותה, אליו, זהו שכתוב "בונה ירושלים יהו"ה". ו' שהוא בן י"ה, אבא ואמא, עליהם נאמר "ויבן ה' אלהים את הצלע". "אשר לקח מן האדם", זה העמוד האמצעי, "ויביאה אל האדם", הביא אותו אל הצלע שלקח מה', הילדה שלה. ועליה נאמר "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב", ולכן בהר זה יבנה בית המקדש על ידי הקדוש ברוך הוא, ויהיה קיים לדורי דורות.

ועליו נאמר "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", שהראשון נבנה על ידי אדם, וזה על ידי הקדוש ברוך הוא, ולכן "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו". וכן נאמר במשה, "ויבן ה' אלהים את הצלע", כמו שנאמר "ולצלע המשכן השנית", צלע ודאי מצד של חסד לבן, משם נקראת לבנה. "ויסגר בשר תחתנה", בשר שהוא אדום מצד הגבורה, ונכלל בשניהם. באותו זמן "שמאלו תחת לראשי וימינו

נכנס החסד הנקרא בשר בסוד לב בשר שהוא חסד, ומשו"ה לא נזכר עד שם סמך שהוא סומך ועוזר לו שננסרה ובאה בפנים של ז"א (זהר הרקיע). הם הגבורות דז"א שהוא משה (מ"מ). עי' תיקון יט סמוך לסופו מא ע"א ומו ע"ב ובהגר"א שם ובאד"ר קמב ע"ב ובסוף תיקון נו ותיקון נח בהגר"א (לש"ו).

¹ להגין עליה שלא יקיפוח הקליפות (ד"א). ופי' הרב מהנערות של מלכות שהם ספירותיה לקחו או"א כתרה הוא סטרא חוורא החסדים שלצורך כתרה. הרשב"ב (נ"א).

² עי' אריכות ביהל אור.

³ תצא רפ ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ הענין כי סוד היבום הוא כי האחים כמו שהגופות שלהם מתקרבים באחיה כן הוא בנשמות יותר, ולכן ע"י שהוא קרוב לו מתבנה על ידו (יהל אור).

⁵ פי' מן האדם שהוא ז"א בא אל הצלע שהיא מלוכת וכאלו אמר הכתוב ויביא האדם אל ה' (מ"מ).

⁶ ב' מקדשים הם בניינין דילה שהן כנגד העולם הזה והעולם הבא בינה ומלכות, והן בשביל ב' מיני נשמתין שהן רוחא דילה (יהל אור).

⁷ מ"י דף קי"ט (הערת הזוהר).

⁸ משמעות הדרוש שהבנין בהמ"ק דלעתיד יהיה במקום יבום. א"מ (נ"א).

⁹ מח ע"ב ומט ע"א ויקרא יט ע"א ועי' תזריע מד ע"ב ופקודי רנח רע"ב (לש"ו).

¹⁰ תיקון כא וכ ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

בתריויהו¹ בההוא זמנא (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (בראשית ב כג) זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי² דא שכניתא נערה המאורסה לגבי עמודא דאמצעיתא אתמר בה זאת הפעם וגו' אנא ידענא דאיהי עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת ודאי יקרא אשה מסטרא עלאה דאיהי אמ"א כי מאיש לקחה זאת מסטרא דאב"א דאיהו י' וכן משה בדיוקנא דיליה לתתא בההוא זמנא יזכו ישראל³ כל חד וחד לבת זוגיה⁴ ודא איהו דכתיב (יחזקאל לו כו) ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם וכתיב (יואל ג א) ונבאו בניכם ובנותיכם וגו' ואלין

כח/ב

אינון נשמתין חרתין דעתידין למהוי על ישראל כמה דאוקמוה אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבנוף⁵ ואז החדשות יבואו⁶ בההוא זמנא מתעברין ערב רב⁷ מעלמא ואתמר בישראל ובמשה כל חד בבת זוגיה⁸ ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו⁹ דאתעבר ערוה מעלמא דאלין אינון דגרמו גלותא ערב רב ודאי

ועלייהו אתמר (בראשית ג א) והנחש היה ערום מכל חית השדה וגו' ערום לרע מכל חיוון דאומין דעלמא עעכו"ם ואינון בנוי דנחש הקדמוני דפתי לחוה וערב רב ודאי אינון הו

תחבקני". "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", זו שכניה, נערה המאורסה לעמוד האמצעי, נאמר בה "זאת הפעם וגו'", אני ידעתי שהיא עצם מעצמי ובשר מבשרי, "לזאת" ודאי "יקרא אשה" מצד עליון שהיא אמא, "כי מאיש לוקחה זאת", מצד של אבא שהוא י'. וכן משה בדמותו למטה.

באותו זמן יזכו ישראל כל אחד ואחד לבת זוגו, וזהו שכתוב "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם", וכתוב "ונבאו בניכם ובנותיכם וגו'", ואלו

הם נשמות חדשות שעתידים להיות על ישראל, כמו שפרשוה אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבנוף, ואז החדשות יבואו. באותו זמן יעברו ערב רב מהעולם, ונאמר בישראל ובמשה, כל אחד בבת זוגו, ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו", שתעבור ערוה מהעולם, שאלה הם שגרמו גלות, ערב רב ודאי.

ועליהם נאמר "והנחש היה ערום מכל חית השדה וגו'", ערום לרע מכל החיות של אומות העולם עובדי עכו"ם, והם בני הנחש הקדמוני שפיתה את חוה. וערב רב ודאי הם היו זוהמא שהטיל נחש בחוה, ומאותה זוהמא יצא קין והרג את הבל רועה צאן,

¹ קאי על צלע הנז' שכלולה מחו"ג שהם ימין ושמאל (מ"מ). מהעטרין דחו"ג אשר למעלה הוא הזר'ן דליתן, הרי הוא בחינת הגלופי דגלופין (ספד"צ יא ע"א), ומהעטרין דחו"ג אשר למטה הרי הוא המלכות נוק' דד"א הנזכר כאן (דע"ה ח"ב לה ע"ב).

² עי' בפת"ש קיצור אבי"ע ח.

³ בההוא זמנא יזכו ישראל כו'. ר"ל לעתיד לבא שיברא נשמות חדשות כדלקמן בסמוך (א"מ) (ש"נ).

⁴ כאשר יצאו כל הנשמות שבנוף. וזאת, מאחר ואז יתוקנו כל הנשמות שלא נכללו באדם הראשון ע"מ שיצאו בזיווג דפב"פ דזו"ן (דע"ה ח"ב לה ע"ב). והיינו התיקון של האלף השביעי (דע"ה ח"ב לו ע"ד), והיינו מלכי היושר התלויים במעשה אדה"ר. ועי' זוהר שמות י ע"א וכן תיקו"ז קיט ע"א (דע"ה ח"א ב ע"ד). עי' וירא קיט ע"א, שמות י ע"א ותיקו"ז קיט ע"א (כללים ח"א קה ע"ב), מכאן משמע שהנשמות החדשות יהיו בזמן ביאת המשיח אמנם מספר הגלגולים פרק ז' משמע שהוא דווקא באלף השביעי, ועי"ש אריכות בענין (כללים ח"ב קלח ע"ב וכן קלט ע"א), ויש ליישב דבי"ע עצמם יכולים ליתקן בכל עת, ואילו תיקון האצילות דבי"ע הוא רק בראשית ביאת המשיח, ואילו הבי"ע דאצילות תיקונם מאחר תחיית המתים, והאצילות דאצילות תיקונו בסוד עיבור שבאלף הז' (כללים ח"ב קלט ע"ד).

⁵ הם אותן שהיו כלולים באדה"ר, כמ"ש בשמות רבה פ"מ סי' ג', ועי' תיקו"ז קיט ע"א (לש"ו). עי' לקמן קיט ע"א [ודברינו שם בשם הכללים], עי' שמות י ע"א (לש"ו), ועי' הערה הקודמת, ועי' ספר הגלגולים פרק ז' (דע"ה ח"ב צו ע"א), ואז כולם יחזרו לשרשם שבאמא (דע"ה ח"ב צו ע"ב).

⁶ הם אותן שלא היו כלולים באדה"ר (לש"ו).

⁷ עי' הערב רב כלל ישראל נכשלו בכל י' הנסיונות שניסו אבותינו להקב"ה (דע"ה ח"ב קא ע"א).

⁸ שיתייחדו אותן שנכללו בו עם אותן שלא נכללו בו, כ"א בדומה לו עי' כ"ז בספר הגלגולים פ' ז' (לש"ו).

⁹ הקליפה יעביר מן הארץ כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' בראשית נד ע"א (ד"א).

בראשית

זוהמא דאמיל נחש בחוה¹ ומההיא זוהמא נפק קין וקמל להבל רועה צאן דאתמר ביה בשגם הוא בשר (בראשית ו ג) בשגם זה הבל בשגם ודאי איהו מש"ה וקמיל ליה ואיהו הוה ברא בוכרא דאדם ועם כל דא משה בגין לכסאה על ערייתא דאבוהי נטל בת יתרו² דאתמר ביה (שופטים א טז) ובני קיני חותן משה והא אוקמוה אמאי אתקרי קיני שנפרד מקין כמה דאת אמר (שם ד יא) >וחבר הקיני נפרד מקין ולבתר בעא לאהדרא ערב רב בתיובתא לכסאה ערייתא דאבוהי דקב"ה מחשבה טובה מצרפה למעשה ואמר ליה קב"ה > מגזעא בישא אינון תסתמר מנייהו אלין אינון חובה דאדם דאמר ליה ומעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב יז) אלין אינון חובה דמשה וישראל ובנייהו גלו ישראל בגלותא ואתתרכו מתמן הה"ד (בראשית

ג כד) ויגרש את האדם ואדם ישראל ודאי

ומשה בנייהו אתתרך מאתריה ולא זכה למיעל בארעא דישראל³ דבנייהו עבר מאמר הקב"ה וחב בסלע דמחא ביה דלא אמר ליה אלא (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע ואינון גרמו⁴ ועם כל דא מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה דאיהו לא קביל לון ויהיב בהון אות

שנאמר בו "בשגם הוא בשר", "בשגם" זה הבל. בשג"ם ודאי הוא משה, והרג אותו, והוא היה בן בכור של אדם. ועם כל זה, משה, כדי לכסות על ערות אביו, לקח את בת יתרו שנאמר בה "ובני קיני חתן משה". והרי פרשוה, למה נקרא "קיני", שנפרד מקין, כמו שנאמר "וחבר הקיני נפרד מקין". ואחר כך רצה להחזיר ערב רב בתשובה, לכסות את ערות אביו, שהקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, ואמר לו הקדוש ברוך הוא, הם מגזע רע תשמר מהם, אלה הם חטא (צד הרע) של אדם, שאמר לו "ומען הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", אלה הם חטא (צד הרע) של משה וישראל. ובגללם גלו ישראל בגלות, וגרשו משם. זהו שכתוב "ויגרש את האדם", ואדם ישראל בודאי.

ומשה בגללם גורש ממקומו ולא זכה להיכנס לארץ ישראל, שבגללם עבר על מאמר הקדוש ברוך הוא וחטא בסלע שהכה בו, ולא אמר לו אלא רק "ודברתם אל הסלע", והם גרמו. ועם כל זה, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שהוא לא קיבל אותם, ונתן בהם אות ברית

¹ הקליפות הנקראים אלהים אחרים העומדים בסיומ אלהים קדושים הנז' עולין ונכללין גם הם בסיומ האלהים קדושים ומתקשרים שם עמהם ואז כאשר מזדווגים ז"א ונוקביה דאצילות הקדוש ונכנסין אותם האלהים ביסוד שבה בסוד ה"ג מנצפ"ך כנז' וכיון שהקליפות הם מתקשרים ונכללים בסיומ אלו האלהים קדושים נמצא כי ח"ו דומה כאלו הם עצמם נכנסו שם ביסוד הנקבה והטילו בה זוהמא אבל הזהר והשמר בנפשך מאד מאד אל יעלה בדעתך שהדברים כפשטן כמ"ש ז"ל שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא כי חלילה להאמין הדברים כפשטן. אמנם רז"ל נתכוונו אל מה שאמרנו כי בהיותם נקשרים ונכללים ומיוחדים בסיומ אלו האלהים קדושים נחשב כאלו הם עצמם נכנסו אל הקדש פנימה ח"ו (שער מאמרי רשב"י לט ע"א). ועיי"ש עוד לט ע"ג.

² פי' קין נתגלגל ביתרו, כמ"ש הרב וכשנשא מרע"ה בתו תיקנו לחפות על אביו לפי שקין הוא ברא בוכרא דאדם (מ"מ).

³ עיי' תיקו"ז מו ע"א: והאי סלע אתמר בה דלא נפיק אלא טפין טפין דמיא דאורייתא באלין פסקות ובגין (במדבר כ יא) ויך משה את הסלע במטהו פעמים דא גרים דלא נפיק מיניה אלא טפין טפין זעיר שם זעיר שם וכמה מחלוקות על אלין טפין ומאן גרים דא המורים דאתמר בהון כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה ובגין דא (שם י) שמעו נא המורים ובגינייהו ויך משה את הסלע במטהו פעמים דאם לא דמחא בה לא הוה טרחין ישראל ותנאים ואמוראין באורייתא דבעל פה דאיהי סלע אלא אתמר בו (שם ח) ודברתם אל הסלע ונתן מימיו בלא טורח. בהגר"א: ומאן גרים כו' - כמ"ש (סנהדרין פח ע"ב) משרבו כו' שלא שמשו כל צרכם, רבה המחלוקת. והמחלוקת שלא לשם שמים, הוא מערב רב, הקופצים להורות וליטול עטרה, נעשה לנו שם כו' (בראשית יא ד), ועיי' ערב רב טעה להכות, שכעם עליהם ובה לטעות, כמ"ש (ויקו"ר פי"ג סי' א) בג' מקומות כעס משרע"ה, וכמ"ש (דברים ג כו) ויתעבר ה' כו', (תהלים קו לב) וירע למשה בעבורם, (דברים א לז) התאנף בגללכם, וגם הם גרמו לזה כמו הנשמות לאדה"ר, והתפשטות משה בהם גרם ג"כ, עיי' בפרשת בראשית (כח ע"ב).

⁴ עיי' בהגר"א על תיקו"ז מו ע"ב ד"ה ומאן גרים: עיי' ערב רב טעה להכות, שכעם עליהם ובה לטעות, כמ"ש (ויקו"ר פי"ג סי' א) בג' מקומות כעס משרע"ה, וכמ"ש (דברים ג כו) ויתעבר ה' כו', (תהלים קו לב) וירע למשה בעבורם, (דברים א לז) התאנף בגללכם, וגם הם גרמו לזה כמו הנשמות לאדה"ר, והתפשטות משה בהם גרם ג"כ.

בראשית

ברית אלא לכסאה ערייתא דאבוה וקב"ה אמר ליה (שם יד יב) ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו ובניניוהו אמר (שמות לב לג) מי אשר חטא לי לי אמהנו מספרי דאינון מזרעא דעמלק דאתמר ביה (דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק ואינון גרמו לתברא תרין לוחין דאורייתא

ומיד ותפקחנה עיני שניהם (בראשית ג ז) וידעו ישראל כי ערומים הם בטונא דמצרים¹ דהוו בלא אורייתא ואתמר בהו (יהזקאל טז ז) ואת ערום ועריה ואיוב בגין דא אמר ב' זמני (איוב א כא) ערום יצאתי² מבטן אמי וערום אשוב שמה מה דהוה משה אתהפך לערב רב לשמה ולשנינה אשוב שמה³ הכא רמיז דעתיד⁴ לאתחזרא ביניוהו בגלותא בתראה ואזיל ביניוהו לשמ"ה ואיהו אמר (איוב א כא) יהו"ה נתן ויהו"ה לקח יהי שם יהו"ה מבורך ובזמן דאתברו תרין לוחין דאורייתא ואורייתא דבעל פה אתמר בהון ויתפרו עלה תאנה (בראשית ג ז) אתכסו בכמה קליפין מערב רב בגין כי ערומים הם דלא יתגלי עריתיהו⁵ וכסויא דילהון כנפי ציצית ורצועין דתפלין דעליהו אתמר ויעש יהו"ה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם (שם כא) אבל לגבי ציציות ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורות דא איהו (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גבור ודא ק"ש דאתמר ביה (שם קמט ו) רוממות אל בגרונם וגו' דא הוא ויעשו להם חגורות

וישמעו את קול יהו"ה אלהים וגו' (בראשית ג ח) כד קריבו לטורא דסיני הה"ד (דברים ד לג) השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש וגו' וערב רב מיתו ואינון הוו דאמרו למשה (שמות כ טז) ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות ואשכחו אורייתא ואלין אינון עמי הארץ דאתמר בהון (דברים כז כא) ארור שוכב עם כל בהמה בגין דאינון מסטרא דההוא חויא דאתמר ביה ארור אתה מכל הבהמה והא כמה ערבובין אינון בישין

אלא לכסות ערות אביו. והקדוש ברוך הוא אמר לו "ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו", ובגללם אמר "מי אשר חטא לי אמחנו מספרי", שהם מזרע עמלק שנאמר בו "תמחה את זכר עמלק", והם גרמו לשבור את שני הלוחות של התורה.

ומיד, "ותפקחנה עיני שניהם וידעו" ישראל "כי ערומים הם", בשעבוד מצרים שהיו בלי תורה, ונאמר בהם "ואת ערום ועריה", ובגלל זה איוב אמר פעמיים "ערום יצתי מבטן אמי וערום אשוב שמה", מה שהיה מש"ה, התהפך לערב רב לשמ"ה ולשנינה. "אשוב שמה", כאן רמז שעתיד לחזור ביניהם בגלות האחרונה והולך ביניהם לשמ"ה. והוא אמר "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך". ובזמן שנשברו שני הלוחות התורה, ותורה שבעל פה, נאמר בהם "ויתפרו עלה תאנה". התכסו בכמה קליפות מערב רב, משום "כי ערומים הם", שלא תתגלה ערוותם. וכיסוי שלהם כנפי ציצית ורצועות התפלין, עליהם נאמר "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", אבל לגבי ציצית "ויתפרו עלה תאנה". "ויעשו להם חגורות", זהו "חגור חרבך על ירך גבור", וזו קריאת שמע שנאמר בה "רוממות אל בגרונם", זהו "ויעשו להם חגורות".

"וישמעו את קול ה' אלהים וגו'" כשקרבו להר סיני, זהו שכתוב "השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש וגו'", וערב רב מתו, והם היו שאמרו למשה "ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות", והשכיחו את התורה, ואלה הם עמי הארץ שנאמר בהם "ארור שוכב עם כל בהמה", בגלל שהם מצד אותו נחש שנאמר בו "ארור אתה מכל הבהמה". והרי יש כמה עירבובים רעים, בהמות וחיות, אבל יש עירבוב מצד של הנחש, ויש עירבוב מצד של אומות עכו"ם

¹ פי' בחומר של מצרים שהיה להם עבודת פרך (ד"א).

² פי' איוב אומר ברוח הקדש בעד ישראל וכאילו ישראל אומרים פסוק זה ערום יצאתי כשיצאו ממצרים ששם נתקנו כמו עובר במעי אמו היו ערומים בלא תורה, וערום אשוב שמה, כששבו אל הגלות היו ערומים ותיבת שמה אותיות משה לרמוז לו שיהיה עמהם בגלות (מ"מ).

³ לקמן רה ע"א ובתקונים יח צב ע"ב ובתיקון כ עז ע"א ועי' בפ' עקב רעג ע"א בר"מ (ד"א).

⁴ "הכא רמיז דעתיד" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "קוב"ה רמיז הכא דעתיד".

⁵ תצא רעח ע"א ולעיל כג ע"ב (ד"א).

בראשית

שדומים לחיות ובהמות השדה, ויש עירבוב מצד של מזיקים, שנשמתם בעירן¹ וחיוון אבל אית ערבוביא מסטרא דנחש ואית ערבוביא מסטרא דאומי עכונ"ם דדמו לחיוון ובעירן דחקלא ואית ערבוביא מסטרא דמזיקין² דנשמתן

כט/א

דחייביא אינון מזיקין מעלמא³ ממש⁴ ואית ערבוביא דשדים ורוחין ולילין וכלא מעורבבין בישראל ולא אית בכלהו לטייא כעמלק דאיהו חיויא בישא אל אחר⁵ איהו גלוי לכל עריין דעלמא רוצח איהו ובת זוגיה סם מות ע"ז וכלא סמא"ל ואית סמא"ל ואית סמא"ל⁶ ולא כללהו שוויין אבל ההוא סטרא דחיויא⁷ איהו לטייא על כלא

ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה (בראשית ג ט) הכא רמין ליה דעתיד להרבא בי מקדשא ולמבכי בה איכה הה"ד (איכה א א) איכה ישבה בדד א"י כ"ה ולזמנא דאתי עתיד קב"ה לבערא כל זינין בישין מעלמא כדכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח כדין תב כלא לאתריה כדכתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד

בראשית

תנינן כל שלמה דאתמר בשיר השירים⁸ במלכא דשלמא דיליה⁹ במלך ג"א בנוקבי מלכא > סתם בנוקבא¹⁰ מלה [מלך] תתאה בעלאה¹¹ ורוא [דמלה] דירתא תתאה לעלאה תרווייהו כחד והיינו בי"ת¹² דכתיב¹³ (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית¹⁴ וכתוב (שיר ג ט) אפריון

של רשעים הם מזיקים של העולם ממש, ויש ערבוב של שדים ורוחות ולילין, והכל מתערבבים בישראל, ואין בכולם מקולל כעמלק, שהוא נחש רע, אל אחר, הוא גילוי לכל העריות של העולם, רוצח הוא, ובת זוגו סם מות עבודה זרה, והכל סמא"ל. ויש סמא"ל ויש סמא"ל, ולא הכל שוים. אבל אותו צד של הנחש הוא מקולל מהכל.

"ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה", כאן רמז לו שעתיד להחריב בית המקדש ולבכות בו איכה. זהו שכתוב "איכה ישבה בדד". א"י כ"ה. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לבער כל המינים הרעים מהעולם, כמו שכתוב "בלע המות לנצח", ואז שב הכל למקומו, כמו שכתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

"בראשית".

שנינו כל שלמה שנאמר בשיר השירים במלך שהשלום שלו. במלך (בנוקבי המלך) סתם [בבחינת] בנקבה דבר (מלך) תחתונה בעליונה. וסוד הדבר, שתחתונה יורשת את העליונה, שתיהן כאחת, והיינו בי"ת, שכתוב "בחכמה יבנה בית". כתוב "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון",

¹ פי' בהמות וחיות (ד"א).

² ואית ערבוביא מסטרא דמזיקין כו'. ונ"ל דחושב כאן חמשה מיני ערבובין כנגד חמשה מינים שסימנם נגע רע. כדלעיל דף כה ע"א ודף כז ב' (א"מ) (ש"נ).
³ דעלמא (דפ"ו).

⁴ עלה ק' דף ע"א ופ' אחרי מות ע"א וקכט ע"ב פ' חיי שרה ומשפטים קיח ע"א ויקרא כה ע"א (ד"א).

⁵ עמלק בגי' א"ל אחר ואל אחר בגי' מ"ר (ד"א).

⁶ עי' דע"ה ח"ב יט ע"ד.

⁷ נחש הקדמוני (ד"א).

⁸ תרומה קכז ע"ב יתרו פד ע"א ויקרא. ע"ב (ד"א).

⁹ בינה (רח"ו ורמ"ז). ז"א (מ"מ). מז ע"ב ופד ע"א ותרומה קכז ע"ב (ד"א).

¹⁰ מלכות (מ"מ).

¹¹ פי' המלכות נתחברה עם ה' ראשונה וקיבלה המוחין על ידה שלא ע"י ז"א (מ"מ).

¹² שהבינה נקראת בית עילאה ומלכות בית תתאה, וכולם הארותיהם מאבא, וזהו טעם לפתיחה זו על תיבת בראשית, שר"ל בראשית, ב' ראשית שהם ב' הה"ן שנקראים בית, הם מראשית שהוא אבא (מ"מ).

¹³ האזינו רצא ע"א (הערת הזוהר).

¹⁴ עי' בבהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א ביאור ענין ג' חכמות.

בראשית

עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון אפריון דא תקונא דעלמא תתאה¹ מעלמא עלאה² דעד לא ברא קב"ה עלמא³ הוה >סתים שמיה ביה ולא הוא ושמיה < (הוא⁴ ושמיה) [שמיה] סתים בנויה⁵ חד ולא קיימא מלה. [נ"א] והוא הוה בלחודוי) עד דסליק ברעותא⁶ [נ"א] דמחשבה⁷ לקיימא כלא במטון⁸ דסמיטרא) למברי עלמא⁹ והוה רשים ובני¹⁰

ולא קיימא עד¹¹ דאתעטף בעטופא חד¹² דזיהרא (עלאה דמחשבה) וברא עלמא¹³ [נ"א] ימינא דעלמא קדמאה נ"א שמים] ואפיק [אילנין] [ארזיין]¹⁴ עלאיין¹⁵ רברביין¹⁶ מההוא נהורא [וזיזא רבא]¹⁷ [זיהרא עלאה]¹⁸ >נ"א חד דזהר ימינא עלאה < ושוי רתיכו¹⁹ על תרין ועשרין אתוון²⁰ רשימיין²¹ אתגליפו בעשר אמירין²² ואתיישבו הה"ד (שיה"ש ג ט) מעצי הלבנון וכתביב²³ (תהלים

"אפריון" זה תיקון של העולם התחתון מהעולם העליון. שטרם שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה סתום בו שמו, ולא (היה) הוא ושמו סתום בתוכו אחד, ולא עמד דבר, (והוא היה לבד) עד שעלה ברצון (של המחשבה להעמיד הכל במקום מצנפת) לברוא עולם, והיה רשום ובנוי.

ולא עמד עד שהתעטף בעיטוף אחד של זהר (עליון של מחשבה) וברא עולם (ימין של העולם הראשון) (שמים), והוציא (אילנות) ארזים עליונים גדולים מאותו האור, (וזיז גדול) זהר עליון (אחד של זהר ימין העליון) ושם מרכבתו על עשרים ושתיים אותיות רשומות שנחקקו בעשר אמירות והתיישבו. זהו שכתוב "מעצי הלבנון". וכתוב "ארזי לבנון אשר נטע" (שהרי מאלו עשה את אותו אפריון).

¹ מלכות (מ"מ). מנחת יהודה ובס' דרך אמונה ד' י וזוהר בהר קי ע"א (ד"א).

² ז"א (מ"מ).

³ פי' קודם שברא א"ס ב"ה עולם האצילות (מ"מ).

⁴ וזה רמז אפריון בגי' שמ"ו. א"מ (נ"א).

⁵ פי' שמוותי ית', שהם הספירות והפרצופים היו כלולים בתוך א"ס, ולא היה נגלה שום פרצוף, לא עתיק ולא א"א ולא אר"א וזר"ן (מ"מ).

⁶ כשעלו המ"ן במצח הרצון העליון של א"ק, הכוונה היא למברי עלמא, עולם האצילות, ע"י שם מ"ה החדש שיצא ממצח דא"ק אשר על ידו נתקן כל עולם האצילות (מ"מ). ע"י הערה שלנו בסוף הספר.

⁷ כתר שבתוך חכמה (רח"ו).

⁸ (בהנהגת) [בהגעת] נתיב א' שעליו נאמר נתיב לא ידעו עיט (רח"ו וד"א). והוא רמז אל ראשית האצילות החופף על כלם וכן סמיטרא פי' מצנפת החופף ומכסה על כל הראש אף כאן כן וי"מ סמיטרא מלשון סימטא והיינו נתיב מקום שאין בו דריסת הרבים ורמז שנתבי הזה אינו מושג כלל (ד"א). ועי' ויקרא י ע"ב שם מפרשים את לשון "מטון".

⁹ הוא תיקון הז' מלכים הנקראים עולם (מ"מ).

¹⁰ פי' כשיצא שם מ"ה התחיל א"ס ב"ה לתקן פרצופים הנעלמים כגון עתיק וא"א (מ"מ).

¹¹ אע"פ שנתקן עתיק וא"א שהם רושם בעלמא מפני דקותם, כמ"ש והוה רשים ובני, אפילו הכי לא היה קיום האמיתי עד שנתלבש א"א באבא, וא"ס בתוך א"א ועתיק (מ"מ).

¹² בינה (רח"ו).

¹³ היא הבינה שנתקנה ע"י אבא (מ"מ).

¹⁴ ר"ק דז"א שהיו באבא בקרני חגבים, ושם התחלת צמיחתם (מ"מ).

¹⁵ יוצא מחכמה (רח"ו).

¹⁶ ר"ק (רח"ו)

¹⁷ הוא אבא (מ"מ).

¹⁸ לחוויא רבא (רח"ו). כך היא נוסחת החייט ז"ל ע"ש יא ע"א ושם הבנת המאמר (ד"א).

¹⁹ שז"א הוא מרכבה לאר"א (מ"מ).

²⁰ עשה מרכבתו על כ"ב אותיות התורה (ד"א).

²¹ הם הכלים והגוף דז"א ושרשם מטיפת אבא שנתן לצורך תיקון ז"א (מ"מ).

²² שהם עשרה אותיות דשם מ"ה והם עשרה הויו"ת מנוקדות, שהם רוח דז"א (מ"מ).

²³ יוצא קסב ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

קד טז) ארזי לבנון אשר נטע (נ"א) דהא מאלין
עביד ההוא אפריון)

עשה לו המלך שלמה, "לו" לעצמו,
לגרמיה! לו לתקוניה לו לאחזאה² יקרא עלאה לו
לאודעא דאיהו חד ושמיה חד כמה דאת אמר
(זכריה יד ט) (נ"א) יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד
וכתיב) (תהלים פג יט) וידעו כי אתה שמך יהו"ה
לבדך³ במטון דקלפוי⁴ קסטורין ידיעא⁵ נטיף⁶
לסטר א דא לעילא נטיף⁷ לימינא⁸ סמא
לשמאלא⁹ נחית לתתא¹⁰ וכן [לארבע] (מארבע)
זויין מלכו אתפרש לעילא ותתא ולארבע זויין¹¹
למהוי חד נהרא עלאה¹² נחית לתתא ועביד ליה
ימא רבא¹³ כמה דאת אמר (קהלת א ז) כל
הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא דהא
הוא כניש כלא ושאיב ליה בגויה כמה דאת אמר
(שיר ב א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים
ואין שרון אלא אתר (ימא) [רבא] דשאיב כל
מימין [דעלמא דאפיק ושאיב ונהיר] (ועאלין ביה
בגיני כך דא אפיק¹⁴ ודא שאיב¹⁵ נהיר) דא בדא
באורחין ידיען (נחלייא כפן עלויה) וכדין [עלייהו
כתיב] (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית (ועל דא
בי"ת בראשית נ"א ועל דא בית דעלמא מלך
סתם) (בית עלאה אתבני בחכמה וכן תתאה אוף
הכי)

"לו" לתיקונו, "לו" להראות כבוד עליון,
"לו" להודיע שהוא אחד ושמו אחד, כמו
שנאמר ("יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד",
וכתוב) "וידעו כי אתה שמך ה' לבדך".
בהגיע ההכאה, היכלות ידועים, משגיח לצד
זה למעלה, משגיח לימין סוטה לשמאל
יורד למטה, וכן לארבעה קצוות, המלכות
נפרדה למעלה ולמטה ולארבעה קצוות
להיות נהר עליון אחד יורד למטה, ועושהו
לים הגדול, כמו שנאמר "כל הנחלים
הולכים אל הים והים איננו מלא". שהרי
הוא כונס הכל ושואב אותו לתוכו, כמו
שנאמר "אני חבצלת השרון שושנת
העמקים", ואין שרון אלא מקום הים הגדול
ששואב כל מימי העולם, שמוציא ושואב
ומאיר (ונכנסים בו, לכן זה מוציא וזה שואב
מאיר) זה בזה בדרכים ידועות (נחלים
כופים עליו), ואז כתוב עליהם "בחכמה
יבנה בית", ועל זה בית בראשית (ועל זה
בית של העולם מלך סתם) (בית עליון נבנה
בחכמה, וכן אף כך התחתון).

- ¹ דתיבת "לו" יתירה, ופי' לו לגרמי, כי הנקבה צריך לה להזכר לצורך הזווג, כי צורך הזווג הוא למתק הגבורות שהם בנוק' ע"י החסדים שהם בדכורא (מ"מ).
- ² טו ע"א תושבחתיה דיליה ותועלת דכלא ע"ש (ד"א). פי' לו לתקוניה כמש"ה גדול ה' ומהולל מאד אימתי כשהוא בעיר אלוקינו. היא מ' זהו תיקוניה כמ"ש ויקרא ה' א' ופקודי רלה ע"א ע"ש. הרש"ב (נ"א).
- ³ הארות ז"א שהם סתומים מתגלים ע"י המלכות (מ"מ).
- ⁴ אתה היא מלכות, שמך ה' הוא ז"א, לבדך, אחדות אחד (מ"מ). ע"י הגעת הגילוי שמכה אור הנעלם למטה בתוקף זריחתו וע"י הגילוי ההוא מלמעלה (ד"א).
- ⁵ פי' ע"י הגעת הגלוי שנענש דור הנעלם לעונש וע"י הגלוי ההוא קיומיהון (רח"ו). פי' בהגעת הכאת המקל כמו בקולפא שהוא מקל (מ"מ). היכלות ומדרגות עליונות ידועים ומושגים כמו שמבואר בסמוך ע"ב (ד"א).
- ⁶ ר"ל היכלא ומדרגות עליונות ידועים ומשיגים (רח"ו).
- ⁷ השגיח וע"י בבריאית עולם והוא מל' רז"ל אזיל בר אוזא ועינוי מטייפי (ד"א).
- ⁸ ל' הטיה ונדנוד (ד"א).
- ⁹ חכמה דז"א (מ"מ).
- ¹⁰ בינה דז"א, ולהיותה למטה מן חכמה אמר בה סטא (מ"מ).
- ¹¹ דעת דז"א שתחת ח"ב (מ"מ).
- ¹² חג"ת ויסוד שהם דרום צרפון מזרח מערב כנודע מכוונת הלולב (מ"מ).
- ¹³ יסוד דז"א (מ"מ).
- ¹⁴ מלכות (מ"מ).
- ¹⁵ יסוד (מ"מ).
- ¹⁶ מלכות (מ"מ).

בראשית

אבל ביתא עלאה רברבא ישובא דעלמא
מלך סתם ביתא תתאה (תהלים סג יב) והמלך
ישמה באלהי"ם¹ (כד אתער גבורה) עלאה
לאחדא ביה תחות רישיה ולקרבא ליה בהדוה
למהוי כלא חד והמלך ישמה באלהי"ם חדו
[נהורא דאפיק נ"א בנהורא] (דנהרא) דנפיק²
בחד שבילא³ טמיר וגניז [ועייל] (דעייל) ביה ב'
תריז דאינון חד⁴ ועל דא עלמא אשתכלל
[בקיומא] (לקיומא) שלים והמלך ישמה
באלהי"ם עלמא [[נ"א נהרא עילאה נ"א תתאה
חד⁵ בעלמא]] (תתאה חד בעלמא עילאה עמיקא
חדו דנגיד ונפיק באן אתר חדי באלהי"ם ביה
חדי ביה שדר) [עמיקא (נ"א סתימא ההוא
דשדר)] חיים לכלא חיי מלכא אקרין דא עקרא

כט/ב

דביתא⁶ ביתא דא⁷ בני ביתא דעלמא⁸ ובני
עלמא⁹ ודא הוא בראשית¹⁰ ברא אלהי"ם¹¹ ב'
ראשית ראשית חכמה כד כניש כלא לגויה
ואתעביד ימא רבא לשאבא כלא ימא¹² דקאפו
מימיו שאיב כל מימין דעלמא וכניש לון לגויה
ומיין אזלין ושאימין ואשתאבן ביה ודא נפיק מנו
עלאה וסימניה דרזא דא¹³ (איוב לח כט) מבטן
מי יצא הקרח דמימיו גלידין¹⁴ ביה לשאבא
אחרנין¹⁵

האי קרח ימא דקפא¹⁶ לא נגדין מימיו אלא
בשעתא דתוקפא דדרום מטי לגביה ומקריב ליה

אבל בית עליון הגדול, ישוב העולם. מלך
סתם, בית תחתון, "והמלך ישמח באלהים"
(כשמתעוררת גבורה) עליונה לאחוז בו
תחת ראשו ולקרבו בשמחה, להיות הכל
אחד. "והמלך ישמח באלהים", שמחה באור
שהוציא (באור, נ"א שמאיר) שיצא בשביל
אחד טמיר וגנוז ונכנסים בו שנים, שנים
שהם אחד, ועל זה העולם נתקן בקיום
שלם. "והמלך ישמח באלהים" עולם (אור
עליון) התחתון שמח בעולם העליון (סתום
אותו ששלח) עמק (שמחה ששופעת
ויוצאת באיזה מקום שמח, באלהים בו
שמח, בו שולח), חיים לכל, נקראים חיי
המלך, זה עיקר

הבית. בית זה בונה בית של העולם
ובונה העולם, וזהו "בראשית ברא אלהים",
ב' ראשית, ראשית חכמה. כשכונס הכל
לתוכו ונעשה ים גדול לשאוב הכל. ים
שקפאו מימיו, שואב כל מימות העולם
וכונס אותם לתוכו, והמים הולכים ושטים
ונשאבים בו, וזה יוצא מתוך העליון, וסימן
של הסוד הזה "מבטן מי יצא הקרח",
שמימיו קפואים בו לשאוב אחרים.

הקרח הזה, ים שקופא, לא שופעים
מימיו אלא בשעה שחוזק הדרום מגיע אליו

¹ "והמלך", שהיא מלכות, "ישמח באלהים" שהיא גבורה דז"א (מ"מ).

² פי' יסוד דאימא שהוא נהר שאינו פוסק, ויוצא תמיד (מ"מ).

³ הוא יסוד אבא שנקרא שביל (מ"מ).

⁴ פי' ב' ההי"ן (מ"מ).

⁵ הוא שמח בעולם העליון עיין ויצא קסד ומקץ דף ר ע"ב מה נקרא עולם עליון ואיזה נקרא עולם התחתון (ד"א).

⁶ פי' הבינה היא עיקר הבית שהיא המלכות (מ"מ).

⁷ היא בינה (מ"מ).

⁸ פי' בונה המלכות שהיא בית דבי"ע (מ"מ).

⁹ הם בי"ע (מ"מ).

¹⁰ ב' שהיא המלכות שהיא ראשית ממטה למעלה (מ"מ).

¹¹ ברא אותה אלהים שהיא הבינה (מ"מ).

¹² ים שנקרשו בו המים (ד"א).

¹³ לך לך פה סוף ע"ב תקון יח דף לג ע"א (ד"א).

¹⁴ נקרשין (ד"א).

¹⁵ ויצא קסא ע"ב ותקונים תקון ל דף פו ע"א (ד"א). עי' תיקו"ז לה ע"א: מסטרא דאימא עלאה אתקריאת שכינתא בטן הה"ד (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח בעיין הקרח הנורא. ועיין ש פב ע"א: מבטן מי יצא הקרח (יחזקאל א כב) הקרח הנורא מאי נורא דא עמודא דאמצעיתא.

¹⁶ לקמן נב ע"א (הערת הזוהר). עי' תיקו"ז קמ ע"א (דע"ה ח"ב צא ע"א).

בראשית

בהדיה כרין מיא דהוון גלידין¹ בסטרא דצפון
משתרין ונגדין דהא מסטרא דצפון גלידי מיא²
ומסטרא דדרום משתרין ונגדין לאשקאה כל
אינון חיות ברא³ כמה דאת אמר (תהלים קד יא)
ישקו כל חיתו שדי וגו' ואלין אקרין הרי בתר
טורין דפרודא דכלהו משתקין כד סטרא דדרום
שארי לקרבא בהדיה וכדין מיא נגדין ובחילא
דא [עלאה דנגיד⁴] (דעלמא נגיד) כלא הוון [ברבון]
בתרו כד מחשבה סליק ברעו⁵ (דחדוה)
[מטמירא] דכל טמירין⁶ מטי (ואתנגיד) מגויה חד
נהר⁷ (כתרא טמירא) [כד] מתקרבין דא בדא
בהד שביל דלא ידיע⁸ לעילא ותתא והכא הוא
ראשיתא דכלא⁹ וב' מלך סתם¹⁰ מהאי ראשיתא
אשתכלל¹¹ [ובחילא דא] ודמי דא לדא

(ובחילא דא) ברא אלהים את השמים¹²
[נ"א] סתמא¹³ נקודה סתימא¹⁴ דנגדין מימיו
ונפקין ברא ואפיק [נ"א] בתר דנפקין בדא ואפיק
ונ"א נהרא דנפיק בה"א עלאה ונ"א נהורא דנגיד
בדא ואפיק] קול מגויה¹⁵ ודא אקרי קול השופר
והיינו ברא אלהים את השמים (ואת דאיהו קול)
השופר [נ"א ואיהו השופר] ושמים שליטין בחיי
המלך עלאה על ארעא וסימניך (שמואל א כ לא)
בן ישי חי¹⁶ על האדמה דחיים תליין בבן ישי¹⁷

ומקרב אותו אצלו, ואז המים שהיו קפואים
בצד הצפון מפשירים ושופעים, שהרי מצד
הצפון המים קפואים, ומצד הדרום הם
מפשירים ושופעים להשקות כל אותן חיות
השדה, כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי
וגו'". ואלו נקראים הרי בתר, הרי הפירוד,
שכולם משקים, כשצד דרום מתחיל לקרב
אליו, ואז המים שופעים. ובכח עליון זה
ששופע, הכל הם בגדולה ובשמחה.
כשמחשבה עולה ברצון (של חדוה) מטמון
של כל הטמונים, מגיע (ושופע) מתוכו נהר
אחד (כתר טמיר), וכשמתקרבים זה בזה
בשביל אחד שלא ידוע למעלה ולמטה, וכאן
הוא ראשית הכל. וב' מלך סתם, מהראשית
הזאת נתקן ודומה זה לזה.

(ובכח זה) ברא אלהים את השמים (סתם)
נקודה סתומה ששופעים מימיה ויוצאים
לחוץ), (אחר שיוצאים בזה), (נהר שיוצא
בה"א עליונה), (אור ששופע ויוצא בזה)
ומוציא קול מתוכו, וזה נקרא קול השופר,
והיינו "ברא אלהים את השמים", (והוא)
שהוא קול השופר (והוא השופר). ושמים
שולטים בחיי המלך העליון על הארץ.
וסימן לדבר, בן ישי ח"י על האדמה,
שהחיים תלויים בבן ישי, (ובוא"ו משפיעים
לו). ובהם שולט בכל, והארץ נזונית ממנו.

¹ ניתרים המים מקרישתן ונמשכים והולכים למקום הראוי להם (ד"א).
² (בראשית לד ע"ב וקנב ע"א וקסא ע"ב ויקרא יד א') (ד"א). בראשית לד צ"ל לב ע"ב ובח"ב ל ע"א (לש"ו).
³ חיות השדה (ד"א).
⁴ בינה (מ"מ).
⁵ "מחשבה" הוא מוחא סתימאה, "סליק ברעו", הוא יסוד דכתר (מ"מ).
⁶ פי' מושך הטיפה מדעת דעתיק הגנוז באוריא (מ"מ). עי' דרושי מ"ן ומ"ד ריש דרושי י' (לש"ו).
⁷ אבא יונק מגולגלתא דא"א ואימא ממוחא סתימאה, והני תרין רישין דא"א נמשך חיותם של או"א, ולכך אמר "מטי ואתנגיד מגויה חד נהר (מ"מ).
⁸ ח"ג סא ע"ב (לש"ו).
⁹ אבא (מ"מ).
¹⁰ מלכות (מ"מ).
¹¹ כידוע אבא יסד ברתיא (מ"מ).
¹² פי' בכח ראשית, שהוא אבא ברא בינה שהיא אלקים, שמים וארץ, שהם ז'ין (מ"מ).
¹³ פי' בין שמים וארץ דאצילות, שהם ז'ין דאצילות, בין שמים וארץ דבי"ע שהם ז'ין דבי"ע (מ"מ).
¹⁴ בינה (מ"מ).
¹⁵ פי' הוציאה ז"א שנק' קול (מ"מ).
¹⁶ הוא יסוד, שאימא נקראת יש"י שבה יש [ש"י] עולמות, ויסוד שנקרא חי, הוא בן הבינה שהיא ישי ומשפיע לאדמה שהיא מלכות (מ"מ).
¹⁷ פי' שהמוחין מתקבצים ביסוד (מ"מ).

בראשית

(ובואו נגדין ליה¹) ובהו שליט בכלא² וארעא מיניה אתזנת³ הה"ד (בראשית א א) ואת הארץ וא"ו דאתוסף⁴ לשלטאה במזוני על ארעא

א"ת לעילא והוא חילא (וארץ) דכללא דעשרין ותרין אתוון דאפיק <א"ת א' ת' אלהיים> דא ויהיב לשמים כמה דאת אמר (שיר ג יא) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו והיינו את השמים לאכללא דא בדא⁵ ולחברא לון דא בדא לאתקיימא כחדא באינון חיי מלכא⁶ מלך סתם לאתזנא מניה שמים⁷ (וארץ) ואת הארץ חבורא דדכר ונוקבא⁸ דאתגליפו באתוון רשימין וחיי מלכא דאתנגידו מן שמיא דשמים נגדין לון לקיימא ארעא וכל אכלוסין דילה

ורזא דאלהיים עלאה⁹ עבד שמים וארץ לקיימא ואפיק לון כחדא בחילא דלעילא ראשיתא דכלא כגוונא דא רזא עלאה נחית לתתא¹⁰ והאי בתראה¹¹ עביד שמים וארץ לתתא <ורזא> (ברזא) דכלא ב' תרין עלמין נינהו ובראו עלמין¹² דא עלמא עלאה¹³ ודא עלמא תתאה¹⁴ דא כגוונא דדא דא [ברא] שמים וארץ ודא [ברא] שמים וארץ¹⁵ ועל דא ב' תרין עלמין נינהו דא אפיק תרין עלמין ודא אפיק תרין עלמין וכלא בחילא דראשית עלאה¹⁶ [נחית] [מחת] עלאה בתתאה ואתמלייא בארחה דהד דרגא¹⁷ דשרי

זהו שכתוב "ואת הארץ", וא"ו הנוסף לשלוט [ולהשפיע] מזונות על הארץ.

א"ת למעלה, והוא כח של כלל עשרים ושתיים אותיות שהוציא א"ת, א' ת' אלהים זה, ונתן לשמים, כמו שנאמר "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו", והיינו "את השמים" להכליל זה בזה ולחבר אותם זה בזה, להתקיים כאחד, באותם חיי המלך, מלך סתם להזין ממנו שמים. "ואת הארץ", חיבור של זכר ונקבה שנחקקו באותיות רשומות, וחיי המלך שנשפעו מהשמים, שהשמים משפיעים להם לקיים את הארץ וכל אוכלוסיה.

וסוד של אלהים עליון עשה שמים וארץ לקיום. והוציא אותם כאחד בכח שלמעלה הראשית של הכל. כדוגמא זו סוד עליון יורד למטה. והאחרון הזה עשה שמים וארץ למטה. וסוד של הכל ב', שני עולמות הם, ובראו עולמות, העולם העליון והעולם התחתון, זה כצורת זה. זה ברא שמים וארץ, וזה ברא שמים וארץ. ועל זה שני עולמות הם, זה הוציא שני עולמות, וזה הוציא שני עולמות. והכל בכח של הראשית העליונה, יורד העליון בתחתון ומתמלא בדרך של דרגה אחת ששורה עליה. כדוגמת אותו שביל סתום וטמיר וגנוז למעלה, פרט

- ¹ פי' שחיים הנז' שהם המוחין, ע"י תפארת שנק' וא"ו, נגדין ליה, שיסוד דאימא בתוך תפארת דז"א ומשם באים ליסוד ז"א (מ"מ).
- ² פי' בכח אותם המוחין שליט בכל העולמות שצריכים להשפעתו, והוא משפיע בהם (מ"מ).
- ³ פי' מלכות מהיסוד ניזונית בסוד ויוסף הוא השליט על הארץ (מ"מ).
- ⁴ ואת הארץ, ו' שהוא ז"א ממשיך כ"ב אתוון לארץ (מ"מ).
- ⁵ המוחין דאמא נעשו עצם מעצמיו דז"א ובשר מבשרו, שהם המוחין שנקראים את המשים שהוא ז"א (מ"מ).
- ⁶ מהמוחין דז"א מקיימת המלכות (מ"מ).
- ⁷ מאת הנז', שהם המוחין, משם ניזון שמים שהוא ז"א (מ"מ).
- ⁸ שמים הוא בחינת דכר וארץ היא בחי' נוק' (בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה וזהו).
- ⁹ עי' אריכות בעניין זה בכללים ח"ב לה ע"ב, וכן דע"ה ח"ב קיא ע"ב. כל מה שנעשה בעולם הוא מכח המ"ן דמלכות (כללים ח"א קט ע"ג).
- ¹⁰ פי' יסוד דז"א שנק' רזא כנודע, נחית לתתא למלכות להשפיע בה (מ"מ). לעיל כב ע"א (לש"ו).
- ¹¹ פי', אחר שקבלה המוחין מיסוד דז"א מתקנת ז"ן דבי"ע (מ"מ). עי' כללים ח"ב נג ע"א, קל ע"א, וכן ח"א נו ע"ג, וכן דע"ה ח"ב סו ע"ג, וכללים ח"א עח ע"ב, קד ע"ד).
- ¹² פי' בינה ומלכות הנז' תיקנו עולמות שתחתיהם (מ"מ).
- ¹³ בינה תיקנה עלמא עילאה שהיא אצילות (מ"מ).
- ¹⁴ מלכות תיקנה עלמא תתאה שהם בי"ע (מ"מ).
- ¹⁵ ועל דא ברא ב' תרין (של"ה).
- ¹⁶ עי' כללים ח"ב קלו ע"ב, וע"ש קלז ע"א.
- ¹⁷ פי' יסוד דז"א (מ"מ).

בראשית

עלה כגוונא דההוא שביל סתים וממיר וגניז לעילא בר [ד]חד שביל דקיק וחד ארחה ההוא דלתתא ארחה כמה דאת אמר (משלי ד יח) וארחה צדיקים כאור נוגה וההוא [דלעילא שביל דקיק] (דעילא שביל) כדכתיב (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט¹ ורזא דכלא (ישעיה מג טז) הנותן בים² דרך³ ובמים עזים⁴ נתיבה⁵ וכתיב (תהלים עז ב) בים דרכך ושבילך במים רבים⁶

עלמא עלאה כד אתמליא⁷ ואתעברא כנוקבא דמתעברא מן דכורא אפיקת תרין בנין כחד דכר ונוקבא ואינון שמים וארץ⁸ כגוונא עלאה⁹ ממיומי דשמיא אתון ארעא ומיומי אשתדן בגווה אלא דעלאי דכר ותתאי נוקבא¹⁰ ותתאי מן דכורא אתונן ומיין תתאין קראן לעלאין כנוקבא דפתיחא לדכורא¹¹ ושדת מיא לקבל מיא דדכורא למעבד זרעא ונוקבא מן דכורא אתונת הדא הוא דכתיב ואת הארץ בתוספת וי"ו כמה דאתמר

כתיב (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו' (תלת) אתוון אתחקקו (בעובדא דלעילא)
ל/א

בעובדא דכלא¹² בעובדא דעלאה¹³ ובעובדא (ד)תתאה¹⁴ לבתר אתרשימו אתוון ואתחקקו בקרא (ב' ברא א' את ב' ברא ודאי כמה דאתמר (ב')בראשית ברא אלהים את בראשית ברא

לשביל אחד דק ודרך אחת. אותו שלמטה דרך, כמו שנאמר "ואורח צדיקים כאור נוגה". ואותו שלמעלה שביל דקיק, כמו שכתוב "נתיב לא ידעו עיט". וסוד של הכל "הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה", וכתוב "בים דרכך ושבילך במים רבים".

העולם העליון, כשמתמלא ומתעבר כמו נקבה שמתעברת מן הזכר, מוציאה שני בנים כאחד, זכר ונקבה, והם שמים וארץ, כדוגמא שלמעלה, הארץ נזונית ממיומי השמים, ומיומי נשפכים לתוכה, אלא שעליונים זכר ותחתונים נקבה. והתחתונים נזונים מן הזכר. ומים תחתונים קוראים לעליונים כנקבה שפתוחה לזכר, ושופכת מים כנגד מים של הזכר לעשות זרע. והנקבה נזונית מן הזכר, זהו שכתוב "ואת הארץ", בתוספת וי"ו, כמו שנאמר.

כתוב "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו'". האותיות נחקקו

במעשה של הכל. במעשה של העליון ובמעשה של התחתון. אחר כך נרשמו האותיות ונחקקו בכתוב. ב' "בראשית ברא", א' "אלהים את", ב' ראשית ברא ודאי, כמו שנאמר ב"ת ברא ודאי בכח

¹ והוא היסוד שבין אר"א, והמה תרין ריעין דלא מתפרשין (כללים ח"א קיז ע"א).

² מלכות (מ"מ).

³ יסוד (מ"מ).

⁴ בינה (מ"מ).

⁵ יסוד אבא (מ"מ). עי' הקדו"ש צב ע"ג.

⁶ עי' הקדו"ש צב ע"ג.

⁷ כל מציאות עולמות ב"ע נעשו משפעת הזו"ן ע"י זיווגם ע"ד מציאות הזו"ן דאצילות שיצאו מזיווג אר"א (דע"ה ח"ב לג ע"א).

⁸ והוא עולם הנפרדים ויצא קסא ע"ב (ד"א).

⁹ כי שזו"ן דאצילות הם כמו אר"א (מ"מ).

¹⁰ פ' החסדים שבז"א הם זכרים, והגבורות שבנוק' הם גבורות שהם מ"ן (מ"מ). עי' לעיל כב ע"א שבי"ע הם נוק' לגבי האצילות.

¹¹ ושופך מים כנגד מים של הזכר כענין תהום אל תהום קורא וגו' ויצא קסג (ד"א). עי' דע"ה ח"ב צו ע"ג, וכללים ח"א קג ע"ג. עי' ח"ג רמז ע"ב, אין לך טפה יורדת מלמעלה מ"ד שאין טפיים סלקין כנגדה, וכן עיין בזה בע"ח שער לט פרק יד.

¹² שמהאותיות נחקקו כל העולמות (מ"מ).

¹³ היא עולם האצילות שנתקנה ע"י בינה (מ"מ).

¹⁴ הם ב"ע שנתקנו על ידי מלכות (מ"מ).

בראשית

ודאי¹ כמה דאתמר בי"ת] ברא ודאי בחילא עלאה² ב' נוקבא א' דכר כמה דב' ברא >ודאי בחילא דלעילא < הכי א' אפיק [אתוון השמים] כללא דעשרין ותרתינ אתוון³ ה' אפיק שמים למיהב ליה חיין (ולאשקאה) ולאשרשא ליה

ואת (הארץ) ו' אפיק הארץ למיהב לה מזונא ולא תקנא לה ולמיהב לה ספוקא דאתחזי לה ואת הארץ דנטיל וא"ו א"ת כללא דעשרין ותרין אתוון ומתזן ארעא וארעא כליל לון לגווה כמה דאת אמר (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים והיינו רזא ואת הארץ דכניש כללא לגווה וקבלית לון [ואת רזא דשמים] הארץ נטלא >הארץ וא"ת דא שמים וארץ כחדא < א"ת השמים רזא דשמים וארץ כחדא וקבילת לון לאתזנא⁴ מטון מלה בקולפוי שכיח⁵ קוסטרא⁶ דקוטרא⁷ בארעא שכיח⁸ כד אשא דמלהטא⁹ נגיד ואתער משמאלא אחיד בה וסלקא תננא¹⁰ כמה דאת אמר (שמות יט יח) והר סיני¹¹ עשן כלו מפני אשר ירד עליו יהו"ה באש¹² דא אשא ודא תננא וכתוב (שם כ טו) ואת ההר עשן מגו דאשא כד נחית אחידן דא בדא תננא באשא וכדין בסטר שמאלא קיימא כללא והיינו רזא (ישעיה מה יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים בחילא דימינא לעילא כי האי גוונא אתעבידו שמיא דאיהו דכר ודכר מסטרא דימינא קא אתי

עליון. ב' נקבה א' זכר, כמו שב' ברא ודאי בכח שלמעלה, כך א' הוציא אותיות השמים כללות של עשרים ושתיים אותיות, ה' הוציא שמים לתת להם חיים (ולהשקות) ולהשריש אותן.

"ואת הארץ", ו' הוציאה הארץ לתת לה מזון ולתקנה, ולתת לה סיפוק שראוי לה. "ואת הארץ", שלקח וא"ו א"ת כללות של עשרים ושתיים אותיות, והארץ נזונית, והארץ כוללת אותם לתוכה, כמו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים". והיינו סוד "ואת הארץ", שכונסת הכל לתוכה ומקבלת אותם, הארץ לקחה הארץ, "וא"ת" זה שמים וארץ כאחד, "א"ת השמים" סוד של שמים וארץ כאחד, ומקבלת אותם להזין, הגעת הדבר בשבט [בהכאה] מצויים, היכל הקטורת מצוי בארץ, כשמש לוחטת שופעת ומתעוררת משמאל שאוחז בה ועולה עשן, כמו שנאמר "והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש", זו אש וזה עשן, וכתוב "ואת ההר עשן". מתוך שאש כשיורדת אחוזים זה בזה עשן באש, ואז הכל עומד בצד השמאל, והיינו סוד "אף ידי יסדה ארץ, וימיני טפחה שמים", בכח של הימין למעלה, כדוגמא זו נעשו שמים שהם זכר, וזכר בא מצד הימין ונקבה מצד השמאל.

¹ בינה (מ"מ).

² אבא (מ"מ).

³ הם הכ"ב אתוון שנותן אבא לאימא (מ"מ).

⁴ פ' המלכות מקבלת הגבורות שהם חלקה מיסוד דז"א, ואח"כ מקבלת גם החסדים שהם חלק הז"א והם רמוזים בתיבת וא"ת, ו' הם החסדים שהם חלק ז"א. א"ת הם הגבורות שהם חלק המלכות שנקראת א"ת, ור"ל ואת שהם החסדים והגבורות קבלתם הארץ שהיא המלכות (מ"מ). הגעת הדבר שיבא לידי השגה להיות מושג הוא ע"י הכאת האור מלמעלה למטה שכיח ומצוי. והענין שכל כח נעלם השולט על דבר נגלה ומוציאו לפועל נאמר בו ל' הכאה על דרך שארז"ל אין לך עשב למטה שאין לו שר למעלה שמכה בו ואומר לו גדל. והקולפא הוא מקל שראשו נטוע במסמרים וההכאה הוא ההסטה וחבטה בדבר ההוא (ד"א).

⁵ פ' הגעת דבר [להיות מושג – מ"מ] על ידי הכאת אור עליו [מלמעלה למטה – מ"מ] שכיח (רח"ו ומ"מ).

⁶ אהל (רח"ו).

⁷ דעשן (רח"ו).

⁸ אהל ומדור העשן שרומז אל השכינה שהיא מדת הדין הרפה ונקראת אש, ושלוחי הדין הם העשן תמדי הוא בארץ שכיח ומצוי (מ"מ). אהל ומדור העשן אשר מקומו שם תמיד הוא בארץ שכיח ומצוי ורמז אל השכינה ארץ הקדושה שהיא מידת הדין הרפה הנרמזת בסוד האש ושלוחי הדין הם העשן. נח דף ע (ד"א).

⁹ הם הגבורות שמתקנים המלכות (מ"מ).

¹⁰ פ' אחר שנתעצמו בה הגבורות ונשתלשלו מלמעלה למטה עד המלכות, נתגלו בהם הסיגים קצת ונעשים תננא שהוא גם ומגושם יותר מהאש (מ"מ).

¹¹ מלכות (מ"מ).

¹² פ' שנתן לה ז"א הגבורות הנקראים אש (מ"מ).

בראשית

ונוקבא מסטרא דשמאלא (נ"א) קא אתי וכתבי
אף ידי יסדה ארין)

"שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" (ישעיה
מ כז)¹ עד הכא אסתלקו מלין דלא לשאלא²
כדלעילא [דחכמה] (וחכמה) אשתכליל מאין ולא
קיימא לשאלא דסתים ועמיק לית דיקום ביה³
כיון דאתפשט >נהורא עמיקא< נהוריה קיימא
בשאלתא אע"ג דאיהו סתים מכלא דלתתא
וקראן ליה על פום שאילתא מי מי ברא אלה
והיינו רוא דקאמרין⁴ (איוב לח כט) מבטן מי יצא
הקרה מבטן מי ודאי (יצא הקרה) ההוא⁵ דקיימא
לשאלתא ולית לשאלא מה לעילא מה לתתא
אלא לשאלא אתר דנפקן למנדע⁶ ולא למנדע
ליה דהא לא יכלין אלא קיימא לשאלתא ולא
למנדע [ביה]

בראשית ב' ראשית ראשית מאמר הוא⁷ או
נימא [ד] בראשית איהו מאמר אלא עד לא נפיק⁸
ואתפשט חיליה⁹ וכלא סתים ביה בראשית איהו
ומאמר איהו כיון דנפיק ואתפשט מניה חילין
ראשית אקרי והוא מאמר [בלחודו] (עלאה) מ"י
שאלתא ההוא דברא אלה לבתר כד אתפשט
ואשתכלל אתעביד י"ם וברא לתתא וכלא עביד
כההוא נוונא ממש דלעילא דא לקבל דא ודא
כנוונא דדא ותרוייהו ב'

כתיב (שיר א יב) עד שהמלך במסבו במסבו
לאתיישבא במלכו תתאה ברזא דההוא
הברותא ותפנוקא דההוא חביבותא דבעדן
עלאה בההוא שביל דסתים וגניז ולא אתידע
ואתמליא מניה ונפקא בנחלין ידיען נרדי נתן
ריחו¹⁰ דא (ימא בתראה) מלכא תתאה דברא

בראשית, ב' ראשית, ראשית מאמר הוא,
או נאמר שבראשית הוא מאמר. אלא עד
שלא יצא והתפשט כחו והכל סתום בו,
בראשית הוא ומאמר הוא. כיון שיצא
והתפשט ממנו צבאות, נקרא ראשית, והוא
מאמר בלבדו, מ"י שאלה אותו שברא אלה,
אחר כך כאשר התפשט והשתכלל, נעשה
י"ם וברא למטה. והכל נעשה ממש כדוגמא
שלמעלה, זה כנגד זה, וזה כצורה הזו,
ושניהם ב'.

כתוב "עד שהמלך במסיבו". "במסיבו"
[דהיינו] להתיישב במלכות תחתונה, בסוד
של אותו חיבור ותענוג של אותה חביבות
שבעדן העליון, באותו שביל שנסתם ונגנז
ולא נודע, ומתמלא ממנו ויוצא בנחלים
ידועים. "נרדי נתן ריחו" זה מלך תחתון,

¹ לעיל ע"א ע"ב (הערת הזוהר).

² כמו שאין שאולים בפרצופי עתיק וא"א, גם באבא אין שואלים, וז"ש דחכמה אשתכלל מאין ולא קיימא
שאלה, אלא לשאלה (מ"מ).

³ הרי הוא בחי' חכמה (הקדו"ש לח ע"א).

⁴ לקמן פה ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ פקודי רכו ע"א ועיין בפ' יתרו צג ע"א ובלק קצג ע"ב ותרומה קכו ע"ב (ד"א).

⁶ פי' ששואלים על הבינה שמשם יצאו ז'ן כדי למנדע לז'ן, אבל על הבינה בעצמה, אין בה שום ידיעה,
וז"ש ולא למינדע ליה (מ"מ).

⁷ חכמה אומר ובינה עושה, נמצא כי האומר הוא המעולה, ולכך אמר "ראשית מאמר הוא" ר"ל אבא הנק'
ראשית הוא האומר ולא בינה, הנקראת ב' (מ"מ).

⁸ פי' נודע שהבן בחכמה וכשהבינה כלולה באבא בסוד ו'ד דיו"ד, אזי בראשית איהו מאמר, ר"ל אפילו
הבינה, שהיא ב' דבראשית, איהו מאמר אבל כיון דנפיק וכו', פי' אחר שנפרדה הבינה ואינה כלולה באבא
ואתפשט מניה חילין הם ז'ן שיצאו ממנה, אז ראשית מאמר בלחודו (מ"מ).

⁹ לעיל טו ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ ירד'ן בחינת מלכות מתתא לעילא עולה הריח בסוד מ"ן (רח"ו).

בראשית

עלמא לתתא כגוונא דלעילא וסליק ריחא טבא¹
עלאה לשלמאה ולמעבד ויכיל ושלית ונהיר
בנהורא עלאה

בתרין גוונין אתברי עלמא² בימינא
ובשמאלא³ בשיתא יומין עלאי⁴ שיתא יומין
אתעבידו⁵ לאנהרא כמה דאת אמר (שמות לא
יז) כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת
הארץ ואלין כרון ארחי⁶ ועבדו שיתין נוקבין
לתהומא רבא ואינן שיתין [נוקבין] לאעלאה
מיא דנחלי גו <תהומא⁷> (תהומין) ועל דא <נ"א>
הא תנינן) השיתין מששת ימי בראשית נבראו
ואינן הוו שלמא דעלמא

והארץ היתה⁸ תהו ובהו (בראשית א ב)
סוספיתא⁹ דקמרי גו קולטוי¹⁰ דהוה בקדמיתא
ולא אתקיימת היתה כבר ולבתר אתקיימת
בארבעין ותריין אתוון אתגליף עלמא ואתקיימת
וכלהו עטורא דשמא קדישא כד מצטרפין סלקין

ל/ב

[אתוון לעילא] (באתוון דלעילא)¹¹ ונחתין
לתתא מתערין [ב]עטרין¹² בארבע סטרי עלמא
ויכיל עלמא לאתקיימא ואלין אתקיימין בעובדוי

שברא עולם שלמטה כדוגמא שלמעלה,
ומעלה ריח טוב עליון לשלוט ולעשות,
ויכול ושולט ומאיר באור עליון.

בשני צבעים נברא העולם, בימין
ובשמאל, בששה ימים עליונים, ששה ימים
נעשו להאיר, כמו שנאמר "כי ששת ימים
עשה ה' את השמים ואת הארץ". ואלה
חפרו דרכים ועשו ששים נקבים לתהום
רבה, ואותם ששים נקבים להעלות מי
הנחלים לתוך התהום, ועל זה (הרי שנינו)
השיתין מששת ימי בראשית נבראו, והם
היו שלום העולם.

"והארץ היתה תהו ובהו", הפסולת
הטמונה בתוך קליטתו שהיתה בהתחלה
ולא התקיימה. "היתה" כבר, ואחר כך
התקיימה, בארבעים ושתים אותיות נחקק
העולם והתקיים, וכולם עטור של השם
הקדוש. וכשמצטרפות, עולות

אותיות למעלה ויורדות למטה,
מתעטרות בעטרות בארבעת צדדי העולם,
ויכול העולם להתקיים. ואלה מתקיימים
במעשי העולם (המלך), הדפוס של הקליטה
באלה מצויים כתשלום החותם, נכנסו

¹ הם המ"ן (מ"מ).

² פי' עלמא, שהיא מלכות, נבנית מחו"ג (מ"מ).

³ הם חו"ג (מ"מ).

⁴ ו"ק דז"א שנבנית מאחוריהם (מ"מ).

⁵ כמ"ש לקמן לא סע"א (לש"ו). שורש כחות כל הגבורות הוא בו' הקצוות חג"ת ונה"י שהם ו' ימי בראשית
והם שורש ו' אלפי שנין (דע"ה ח"ב עו ע"ב).

⁶ המלכות מקבלת מאחורי ז"א כ"ב אתתון, ומנצפ"ך והם ציר ודלת שביסוד הנוק', ומאימא מקבלת ג, כ
כ"ב אתוון ומנצפ"ך אחרים, שהם ציר ודלת אחר והם ס דמרבה המשרה, וז"ש "ואלין" שהם הו"ק, כרון ארחין
ועבוד שתין שהם ציר ודלת שנותנים למלכות והם הדרכים שביסוד דידה, וז"ל שלתהומא רבה שהוא יסוד
דנוק' (מ"מ). חפרו דרכים (ד"א).

⁷ שתין מו' ימי בראשית נבראו, פי' הדרכים הנז', שהם ציר ודלת, מהיכן באו למלכות, מו"ק דז"א, שהם
ו' ימי בראשית (מ"מ).

⁸ אמ"ש תה"ו ובה"ו וחש"ך אויר מ"ם א"ש (ד"א). והארץ היתה תהו ובהו וכו'. נ"ב שורשי סיגים שהיו
מכוסים ונבלעים בקדושה לכן לא נתקיימו ואח"כ עולים למ"נ ונתבררו ע"י שם מ"ב והאור מתגלה מן החושך
וז"ש וכולא עטרין דשמא קדישא ומצטרפין. כי האותיות נצרפו כמו בכור וזהו סוד צרופי אותיות ועולין
לקדושה לעילא ונחתין כנגדה מ"ד (ואתקיימא). [ואתקנא] אילין באילין (נז"י) (ש"ג).

⁹ שמרים של מים ואויר ואש (ד"א). סיגי קסת הסופר שנקרא קלמ"א (ד"א). פי' זוהמא הטמונה תוך הטוב
וקלוטה בו ומעורבת. הרש"ב (נ"א).

¹⁰ בתוך קליטתו לפי שהקלמ"א קלוט בתוכו ונקרא בערבי מחברא וענינו הוא שהיה החשך שהוא הסיג
קלוט ונחבא בתוך מקום קבוצו והיינו דהוה בקדמיתא בסוד שנאמר והארץ היתה תהו וגו' קודם הגילוי לא
אתקיימא עד שנתגלה. י"ב (ד"א).

¹¹ צ"ע בפ' תרומה דקאמר התם שמא דמ"ב כו' וע"ד סליק ולא נחית ע"ש דף קלב ע"ב ועיין בפקודי רנא
ע"א (ד"א).

¹² י' דרום ה' צפון ו' מזרח ה' מערב. י"ב (נ"א).

בראשית

ויצאו את ונברא העולם. נכנסו לתוך החותם והצטרפו והתקיים העולם, בשבט של הנחש הגדול, הכו ונכנסו תחת נקבי העפר אלף וחמש מאות אמות. אחר כך תהום רבה היה עולה בחושך, והחושך כסה הכל, עד שיצא אור ובקע בחושך וייצא והאיר, שכתוב "מגלה עמוקות מני חושך ויצא לאור צלמות". מים נשקלו במשקל אלף וחמש מאות באצבעות. שלש נטפו לתוך המשקל, חצי מהם לקיום, וחצי שנכנסו למטה, אלו עולים ואלו יורדים, כיון שעלו בעליית היד, עמד המשקל בדרך ישר ולא סטה לימין ולא לשמאל, זהו שכתוב "מי מדד בשעלו מים וגו'". הכל היה סתום בארץ ולא התגלה, וכח ותוקף ומים קפואים בתוכה ולא זרמו ולא התפשטו, עד שהאיר עליה האור שלמעלה. והאור הכה במקום הקליטה והפשיר כחו, זהו שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". זהו אור ראשון עליון שהיה מקודם לכן. ומכאן יצאו כל הצבאות והכחות, והארץ התבסמה והוציאה צבאותיה. אחר כך כיון שהאיר וירד, היה עולה אורו מסוף העולם עד סוף העולם, כשהסתכל ברשעי העולם נגזו ונטמן, ולא יצא אלא בשבילי הנסתמים שלא התגלו.

¹ "דמלכא" נוסף דפ"ו.

² דפוס וציור הקליטה (רח"ו וד"א), שנתהווה ממנו העולם הוא שכיח באותיות שהיו עולים ויורדים כענין סדר תשר"ק צפע"ס כו' ושאר צרופי אלפא ביתא שעל ידם נתהווה העולם ברל"א שערים מבוארים בס' יצירה ובפרדס והם כסדר ובהיפך למפרע ובירידתם למטה בעולם להתהוות ממנו הויה מתהוים האותיות כסדר אבג"ד כי כן הענין תתהפך כחומר חותם שציור החותם הוא מצויר למפרע ובהתהפכותו בא כסדר אף כאן בהויות העולם כן וזהו אמרו כחותמא דגושפנקא ר"ל כחותם של טבעת המתהפך לצייר ציור בהדפסתו (ד"א).
³ כחותמא (דפ"ו).

⁴ פי' מלת אמת (ד"א).

⁵ בהתגלות נחש הגדול שהוא נחש הקדמוני עם כחותיו שנקראים בכלל קליפות חיצוניות בהיותם מתגלים ומתקלפים להסתלק מעל לגבול הקדושה ולהיות יורד למטה תחת נקבי הארץ אלף ות"ק אמות להיות שם דירתם ושלא להתערב בקדושה ח"ו אזלי לבתר תהומא רבא כו' והתחיל אור העליון להאיר בעולם. פ"א בקדמיתא היתה השלהבת בתוך הגחלת והיתה חשוכא לבתר נפיק שלהבת וסיבב את הגחלת ואתנהיר עלמא. י"ב (ד"א).

⁶ אלף וחמש מאה באצבען וכצ"ל עד בתקלא כל זה מוקף (של"ה).

⁷ לעיל טו ע"א (הערת הזוהר).

⁸ כאשר הקלי' הנק' "צלמות" מתגבר ורוצה לשלוט, אזי "וה' עליהם יראה ויצא כברק חיצו" (כללים ח"א טז ע"ג).

⁹ נשקלו במשקל שוה בקו הישר (ד"א).

¹⁰ סוף תקון יח ריש תקון י ותקון ע דף קב (ד"א).

¹¹ והאור הכה בתוקף הארה בקליטת המים שנקרשו וקפאו (ד"א).

¹² והותר כחה מקרישותה והלכו מימי השפע לכל צד והאיר העולם (ד"א).

בראשית

אסתכל בחייבי עלמא אתנניז ואתטמיר ולא
נפיק אלא בשבילוי סתימין דלא אתגליין
וירא אלהי"ם את האור כי טוב (בראשית א
ד) תנן כל חלמא דקיימא בקיומא דכי טוב
שלמא הוא לעילא ותתא חמי אתוון כפום
ארחוי' כל חד וחד המא ט' טב ליה טב לחלמיה
דהא אורייתא פתח ביה כי טוב נהיר מסייפי
עלמא לסייפי עלמא ט' טב [טוב הוא טב נהירו]
(הוא נהיר) באשלמותא ט' תשיעאה² דכלא את³
דאתנהיר מעלאה ראשיתא⁴ ואתכליל ביה
ואתעביד בסתימו דנקודה רוא די' דהיא נקודא
הדא ו' מחיליה נפיק ביה⁵ אתעביד שמים⁶ כד
אסתיים⁷ בנקודא חד ואתנניז⁸ גו אתנהרא ב'
מניה נפקו עלאה ותתאה⁹ עלאה טמירא¹⁰ תתאה
אתגלייא¹¹ ברזא דתריין¹² וקיימא בחילא
דלעילא¹³ ודא הוא טו"ב¹⁴ אלין תלת (אתוון
טו"ב) אתכלילו לבתר לצדיקא דעלמא דכליל
כלא¹⁵ לעילא ותתא כמה דאת אמר (ישעיה ג י)
אמרו צדיק כי טוב בגין דנהירו עלאה כלילא
ביה¹⁶ דכתיב (תהלים קמה ט) טוב יהו"ה לכל
ורחמיו על כל מעשיו לכל¹⁷ כתיב דא סתמא

"וירא אלהים את האור כי טוב". שנינו
כל חלום שעומד בקיום של "כי טוב", שלום
הוא למעלה ולמטה. ראה אותיות כפי דרכו
כל אחד ואחד. ראה ט' טוב לו, טוב לחלומו,
שהרי התורה פתחה בו "כי טוב", ומאיר
מסוף העולם לסוף העולם, ט' טוב, טוב
הוא, טוב אור בשלמות. ט' תשיעי של הכל,
אות שמאיר מעליון ראשית ונכלל בו
ונעשה בסתימה של נקודה, סוד של י'
שהיא נקודה אחת. ו' מכחו יצא, בו נעשו
שמים. כשנסתיים בנקודה אחת ונגנז
פנימה, האירה ב' ממנה יצאו עליון ותחתון.
עליון טמיר, התחתון גלוי, בסוד של שנים,
ועומד בכח שלמעלה. וזהו "טוב", שלש
האותיות הללו טו"ב נכללו אחר כך לצדיק
העולם שכולל הכל, למעלה ולמטה, כמו
שנאמר "אמרו צדיק כי טוב". בגלל שאור
עליון כלול בו, שכתוב "טוב ה' לכל ורחמיו
על כל מעשיו". "לכל" כתוב, זה סתם הדבר
בשביל להאיר יום אחד שמאיר לכל עליון
על הכל. עד כאן סתם הדברים.

- ¹ פי' שצריך שיראה תיבת טוב ביושר, ט' ואח"כ ב', לאפוקי אם רואה האותיות להפך (מ"מ).
- ² פי' יסוד שהוא תשיעי לכתר (מ"מ).
- ³ יש מי שכתב שהט"ת רומזת גם בחכמה תשיעית ממטה למעלה ומקבלת מהכתר כו' ומאמר זה מורה כן וקראה ראשיתא דאתכליל ביה (ד"א).
- ⁴ בינה א"נ אבא (מ"מ).
- ⁵ פי' ז"א שהוא ו' של שם מחיליה דאבא נפיק (מ"מ).
- ⁶ פי' ביר"ד הנז' שהוא אבא, אתעביד שמים (מ"מ).
- ⁷ פי' כד אסתיים ז"א, שנגמר תיקונו מכח אבא שנק' נקודה כנודע, ונגנז תוך המלכות בסוד הזווג אז אתנהרא ב' שהיא המלכות (מ"מ).
- ⁸ מאז אינו מאיר אלא רק את דופני העטרה, ועי' ע"ח הארת המוחין פרק ט' ובבהגר"א על ספד"צ יב ע"ב ד"ה והן זר"נ (כללים ח"א נז ע"א), ואילו עיקר האור נשאר ביסוד (כללים ח"א פא ע"א).
- ⁹ פי' מאבא עילאה ותתאה פי' תריין ההי"ן (מ"מ).
- ¹⁰ אמא (מ"מ).
- ¹¹ מלכות (מ"מ).
- ¹² הם ת"ת ויסוד שרמוזים בט"ו דתיבת טו"ב (מ"מ).
- ¹³ בינה (מ"מ).
- ¹⁴ ב' דטוב הוא מלכות ט"ו הם ת"ת ויסוד, וז"ש תתאה אתגלייא ברזא דתריין, ודא הוא טוב (מ"מ).
- ¹⁵ פי' שיסוד עולה בסוד הדעת ונמצא דאיהו לעילא ואיהו לתתא בסוד האי משכיל [נדצ"ל משכיל לאיתן זהר ח"ב קי] (מ"מ).
- ¹⁶ חסד, כי טיפת חסד בגו היסוד (מ"מ).
- ¹⁷ יסוד נקרא כל (מ"מ).

בראשית

דמלה בנין לאנהרא יומא חד דנהיר לכלא¹
עלאה על כלא עד כאן סתמא דמלין²
בראשית ברא אלהים (בראשית א א) רוא
דראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה
(במדבר טו כ) דא חכמה עלאה דאיהי ראשית³
ב' ביתא דעלמא [לאתשקאה] (לאשקאה)
מההוא נהר⁴ דעייל ביה רוא דכתיב (בראשית ב
י) ונהר יוצא מעדן⁵ להשקות את הגן⁶ ונהר
(דאכניש) [דא כניס] כלא מעומקא עלאה⁷ ולא
פסיקו מימיו לעלמין (מ)לאשקאה לגנתא⁸ וההוא
עומקא עלאה בית ראשון [בראשית] אסתימו⁹
ביה אתוון¹⁰ בחד שביל דקיק דגניז בגויה¹¹ ומגו
ההוא עומקא נפקו תרין חילין¹² דכתיב
(בראשית א א) את השמים (ואת הארץ) שמים
לא כתיב אלא השמים¹³ (חילא דשמיא וחילא
דארעא) מגו ההוא עומקא דסתים מכלא ואת
הארץ <סתימא> (סתמא) דא¹⁴ אפיק להאי ארץ
[אבל] בכללא דשמים [הוה] ונפקו כחדא
מתדבקא בסטרו¹⁵ דא [בדא] [לדא] כד אתנהיר
ראשיתא דכלא¹⁶ שמים נטלו לה¹⁷ ואותיבו לה
באתרה¹⁸ דכתיב ואת הארץ [ואת] (ו) <מ>כללא
דאתוון דאינון את

"בראשית ברא אלהים", סוד של
"ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" זו
חכמה עליונה שהיא ראשית, ב' בית
העולם, להיות משקה מאותו נהר שנכנס
בו. סוד הכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות
את הגן", "ונהר" שכונס את הכל מהעמק
העליון ולא פוסקים מימיו לעולמים,
להשקות את הגן. ואותו עומק עליון בית
ראשון בראשית, נסתימו בו האותיות,
בשביל דקיק אחד שגנוז בתוכו, ומתוך
אותו העומק יצאו שני כחות, שכתוב "את
השמים". לא כתוב שמים אלא "השמים",
מתוך אותו עומק הנסתם מהכל. "ואת
הארץ", סתר זה הוציא את הארץ הזאת.
אבל בכלל של "השמים" היתה, ויצאו כאחד
דבוקה בצדו זה בזה. כשהאיר ראשית הכל
שמים לקחו אותה והשיבו אותה במקומה,
שכתוב "ואת הארץ". "ואת" כלל האותיות
שהם א"ת.

-
- ¹ הוא חסד דאיהו יומא דכלל כולהו יומי, והוא עליון על כולם, כמ"ש עילאה על כולא, ב' ביתא דעלמא פי' מלכות (מ"מ).
² חסר ועיין בסוף הספר סי' כ"ז (הערת הזוהר).
³ לכן לפעמים הכתר לא נמנה במנין ה"ס שכן הוא נעלם ואינו "ראשית" הקומה (ע"ח שער כג פרק ב).
⁴ יסוד ז"א (מ"מ).
⁵ אימא (מ"מ).
⁶ מלכות (מ"מ).
⁷ אימא (מ"מ).
⁸ מלכות (מ"מ).
⁹ פי' נעלמו (ד"א).
¹⁰ הם כ"ב אתוון שבבינה שמקבלת מאבא (מ"מ).
¹¹ יסוד אבא (מ"מ).
¹² זרין (מ"מ).
¹³ לרמוז שמוחין דבינה שהיא ה' ראשונה באים לשמים (מ"מ).
¹⁴ בינה (מ"מ).
¹⁵ פי' שהיו דבוקים בכותל א' לשניהם (מ"מ). דהיינו היות זרין בסוד אב"א עד הנסירה (כללים ח"ב נו ע"ג).
¹⁶ הם המוחין דאימא שנסתלקו מז"א ונכנסו בנוק' (מ"מ).
¹⁷ שעי' הנה"י דאימא שהיו בתוך ז"א שנקרא שמים שנכנסו בה והגדילוה פרצוף גמור מאחור, היה בה יכולת לחזור פב"פ (מ"מ).
¹⁸ פי' שהיתה מלכות באחור מהחזה ולמטה, ונסתלקו המוחין מז"א ונכנסו במלכות באחור, ונגדלה פרצוף גמור מאחור (מ"מ).

בראשית

כשחזרה הארץ לשבת במקומה ונפרדה
כד אתהדרת¹ ארעא למיתב באתרה²
ואתפרש
לא/א

מסטריו דשמים הות תוהו ובוהו³ לאתדבקא
בשמים כחדא⁴ בקדמיתא⁵ בנין דחמת לשמים
נהירין והיא אתחשבת עד דנהורא עלאה⁶ נפק
עלה ואנהיר לה ותבת באתרה לאסתכלא
בשמיא אפיין באפיין וכדין אתתקנת ארעא
ואתבסמת נפק נהורא בסטר ימינא⁷ וחשוכא
בסטר שמאלא⁸ ואפריש לון לבתר בנין
לאתכללא דא בדא הה"ד (בראשית א ד) ויבדל
אלהים בין האור ובין החשך⁹

ואי תימא הוה הבדלה ממש¹⁰ לא אלא יום
אתי מסטרא דנהורא¹¹ דאיהו ימינא ולילה
מסטרא דחשוכא דאיהו שמאלא וכד נפקו
כחדא אפריש לון והבדלה הוה מסטריו
לאסתכלא אפיין באפיין ולא אתדבקא דא בדא
למהו כלא חד [איהו] (אור) אקרי יום וקרי ליה
יום [ואיהו] (וחשך) קרי לילה כמה דאת אמר (שם
ה) ויקרא אלהים לאור יום וגו' מהו ולחשך דא
חשך דאחיד ללילה דלית לה נהורא מגרמה
>ס"א והיא אתקרי לילה דכתיב (שם ה) ולחשך
קרא לילה בנין דאחיד בה חושך ולית לה נהורא
מגרמה < ואע"ג דאתא מסטרא דאשא דאיהו
חשך¹² אבל חשך עד דאתנהיר מסטרא דיום יום
נהיר ללילה ולילה לא נהיר עד זמנא דכתיב
(תהלים קלט יב) ולילה כיום יאיר כחשכה
כאורה

מצד השמים, היתה תהו ובהו לדבק
בשמים כאחד בהתחלה (כבתחלה), משום
שראתה את השמים מאירים והיא חשוכה.
עד שאור עליון יצא עליה והאיר לה, ושבה
במקומה להסתכל בשמים פנים בפנים, ואז
נתקנה הארץ והתבשמה. יצא אור בצד ימין
וחושך בצד שמאל, ואחר כך הפרידם כדי
לכללם זה בזה. וזהו שכתוב "ויבדל אלהים
בין האור ובין החושך".

ואם תאמר שהיתה ממש הבדלה, לא כן,
אלא היום בא מצד האור שהוא ימין, ולילה
מצד החושך שהוא שמאל, וכשיצאו כאחד
הפריד אותם, וההבדלה היתה מצדו [כדי]
להסתכל פנים בפנים ולהדבק זה בזה,
להיות הכל אחד. והוא נקרא יום, וקורא לו
יום. והיא נקראת לילה כמו שנאמר "ויקרא
אלהים לאור יום וגו'", מהו "ולחושך", זהו
החושך שאוחז את הלילה שאין לה אור
מעצמה, (והיא נקראת לילה, שכתוב
"ולחושך קרא לילה", בגלל שאוחז בה
החושך ואין לה אור מעצמה). ואף על גב
שבאה מצד של האש שהיא חושך. אבל
חושך עד שמואר מצד היום, יום מאיר
ללילה ולילה לא מאיר עד זמן שכתוב
"ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה".

¹ "כד אתנהיר ראשיתא לכלא שמים נטלו לה ולותיבו לה באתרה דכתיב ואת הארץ ואת כללא דאתון דלינון
את כד אתהדרת" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "דכתיב ואת הארץ כללא דאתון דלינון את כד
אתנהיר ראשיתא לכולא ואת שמים נטלו לה ולותיבו לה באתרהא כד אתהדרת".

² פי' הוא חזרתה בפנים אחר שננסרה מאחוריו (מ"מ).

³ פי' כשחזרה נקודה בהיותה בפנים רצתה לחזור לאחור כבתחילה (מ"מ).

⁴ "כקדמיתא" נוסף לפ"ו.

⁵ כאן הוא החזרת ז"נ פב"פ (כללים ח"ב נו ע"ג), והוא ע"י מעשה אדם וחיה (כללים ח"א קלז ע"א).

⁶ פי' שחזרו נה"י דאימא ליכנס בה פעם אחרת, בהיותה בפנים, ואזי נתייבשה במקומה פנים בפנים (מ"מ).

⁷ החסדים שבאים לז"א שהוא דכורא ונקרא סטר ימינא (מ"מ). לעיל יז (הערת הזוהר).

⁸ שהלכו הגבורות לנוק' (מ"מ).

⁹ כוונתו לנסירה (כללים ח"א קח ע"א).

¹⁰ וכי ח"ו נפרדה המלכות שהיא מהגבורות מז"א שהוא מהחסדים (מ"מ).

¹¹ ר"ל אינו פירוד ח"ו כפשטיה דקרא "ויבדל" אלא הכוונה שננסרה מאחור כדי לחזור פב"פ (מ"מ).

¹² עכ"ז לית לה נהורא מגרמה עד שיאירו בה החסדים (מ"מ).

בראשית

רבי [אלעזר] (אליעזר) קפץ בקדמיתא¹ ודרש (שם כט ג) קול יהו"ה על המים אל הכבוד הרעים יהו"ה על מים רבים קול יהו"ה דא קול עלאה דממנא על המים דנגדין² מדרגא לדרגא עד דמתכנשי לאתר חד³ בכנופיא חדא ההוא קול עלאה משדר לאינון מין בארחייהו כל חד וחד כפום ארחה כהאי גנא דממנא על מיא לשדר לון לכל אתר ואתר כדחזי ליה כך קול יהו"ה⁴ ממנא על מיא אל הכבוד הרעים כמה דאת אמר (איוב כו יד) ורעם גבורותיו מי יתבונן דא סמרא דאתיא מן גבורה⁵ ונפקא מניה דבר אחר⁶ אל הכבוד הרעים⁷ דא ימינא⁸ דנפקא מניה שמאלא יהו"ה על מים רבים ה' דא חכמ"ה עלאה [דאקרי יו"ד] (דקיימא) על מים רבים על ההוא עומקא סתימאה דנפיק מניה כמה דאת אמר (תהלים עז כ) ושבילך במים רבים

רבי שמעון פריש פלוגתא⁹ ואמר פתח קרא [ואמר כתיב] (דכתיב) (שמות כה כז) לעמת המסגרת תהיינה¹⁰ הטבעות בתים לבדים מאן ההוא מסגרת דא הוא אתר סגיר¹¹ דלא פתיחא בר בשביל חד דקיק דאתידע בגניזו לגביה ובגיניה אתמלי <ורשים> (ואת רשים) תרעין¹² לאדלקא בוצינין ובנין דאיהו אתר גניזו וסתים אקרי מסגרת ודא הוא עלמא דאתי [וההוא עלמא דאתי אתקרי מסגרת] תהיינה הטבעות אלין עזקאן עלאי¹³ דאתאחדן דא בדא מיא

רבי אלעזר קפץ בתחלה ודרש, "קול ה' על המים אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים". "קול ה'" זה קול עליון שממונה על המים, ששופעים מדרגה לדרגה עד שמתכנסים למקום אחד בכינוס אחד. אותו קול עליון שולח את אותם המים בדרכם, כל אחד ואחד כפי דרכו, כמו בעל הגן הזה שממונה על מים לשלחם לכל מקום ומקום כראוי לו, כך קול ה' ממונה על המים. "אל הכבוד הרעים", כמו שנאמר "ורעם גבורתו מי יתבונן", זה צד שבא מגבורה ויוצא ממנו. דבר אחר, "אל הכבוד הרעים" זה הימין שיוצאת ממנו שמאל. "ה' על מים רבים", "ה'" זה חכמה עליונה שנקראת יו"ד, "על מים רבים", על אותו עומק נסתם שיוצא ממנו, כמו שנאמר "ושבילך במים רבים".

רבי שמעון פירש את המחלוקת ואמר, פתח הפסוק ואמר כתוב "לעומת המסגרת תהיינה הטבעות בתים לבדים". מי אותה מסגרת, זהו מקום סגור שלא פתוח חוץ משביל דק אחד שנודע בגניזות אצלו, ובגללו התמלא ונרשם שערים להדליק נרות. ובגלל שהוא מקום גנוז ונסתם, נקרא מסגרת, וזהו העולם הבא. ואותו העולם הבא נקרא מסגרת. "תהיינה הטבעות" אלו הטבעות העליונות שנאחזו זו בזו, מים מרוח ורוח מאש ואש ממים, כולם נאחזו זו

¹ פי' אע"פ שבסודות הנסירה היו עסוקים עדיין, קפץ ודרש פסוק זה "קול ה'" שהיא אימא שנקראת קול גדול ונקראת הוי"ה (מ"מ).

² ר"ל הם ה"ח שמתפשטים בה' קצוות דז"א וכללותם ביסוד (מ"מ).

³ יסוד דז"א (מ"מ).

⁴ כגון הזה שמשקה השדות ושולח מימי ההשקאה לכל רוחות השדה כראוי לו אף כן קול ה' וגו' (ד"א).

⁵ פי' שבגינה מהגבורות דאימא (מ"מ). אל הכבוד כו' דא סיטרא דאתיא כו'. נ"ב לפירוש א' הוא בינה שבה ס"ג גי' אל כבו"ד. דמינה גבורה יוצאין ומי שהוא בינה מתבוננת אורה (נז"י) (ש"נ).

⁶ "דבר אחר" נמחק בהגהות הגר"א.

⁷ אל הכבוד, מלכות, בניינה מהגבורות שנקראים רעם (מ"מ).

⁸ פי' הכתוב, "אל הכבוד" שהוא חסד דז"א, יצא ממנו השמאל שהוא גבורה, שהיתה כלולה בו בסוד שמאלא בימינא (מ"מ).

⁹ הוא סוד הנסירה (מ"מ).

¹⁰ פי' כמו המסגרת שעל השלחן, שעל ידה מתקיים ונשמר מה שעל גבי, כך המלכות הארותיה נסגרים בששת ימי החול, שלא יינקו מהם החיצונים (מ"מ).

¹¹ יסוד דאימא (מ"מ).

¹² נ' שערי בינה, והם או ה' חסדים או ה' גבורות, כל א' כלולה מעשר והם נ', והחסדים מאירים לז"א והגבורות מאירים למלכות (מ"מ).

¹³ הם סוד עזקא רבא ועזקא דכייא שבאד"ר קלב ע"א (שער מאמרי רשב"י) עזקא דכייא היא חכמה ועזקא רבא היא בינה. והביאור הוא כי עזקא הוא תרגום של טבעת, והטבעת היא עגול בצורת ס סתומא, כנו' בס' רבא היא בינה.

בראשית

בזו ויוצאים זו מזו בטבעות באלה (כאלה) טבעות, וכולם מסתכלים לאותה מסגרת שבה נאחז לאותו אור עליון להשקותם, ונאחזים בו.

מרוחא ורוחא מאשא ואשא ממיא כלהון
אתאחדן דא בדא ונפקן דא מן דא בהני¹ עזקאן
וכלהון מסתכלן לגבי ההוא מסגרת דביה
מתאחד לההוא נהרא עלאה² לאשקאה לון
ואתאחדן ביה

בתים לבדים הני עזקאן עלאין אינון בתים
ואתריין לבדים³ דאינון רתיכין דלתתא בגין דדא
אתי מסטרא דאשא ודא מסטרא דמיא ודא
מסטרא דרוחא וכן כלהו בגין למהוי רתיכא
לארונא ועל דא מאן דמקרב יקרב באלין בדים
ולא במה דלגו לך לך אמרין נזירא סחור סחור
לכרמא לא תקרב בר אינון דאתחזון לשמשא
לגו לון אתיהיב רשותא לאעלאה לשמשא
ולקרבא ועל דא כתיב (במדבר א נא) והזר הקרב
יומת

(ב' דבראשית רברבא) רבי יוסי שאיל⁴ [ליה]
(על זה) ואמר האי שיתא יומי בראשית דקא
תנינן מאן אינון אמר ליה היינו דכתיב (תהלים
קד טז) ארזי לבנון אשר נטע כמה דאלין ארזין
נפקין מן לבנון הכי נמי אינון שיתא יומין נפקין
מן בראשית⁵ ואלין שיתא יומין עלאין קרא פריש
לון דכתיב (ד"ה א כט יא) לך יהו"ה הגדולה
והגבורה והתפארת וגו' כי כל דא צדיק⁶, בשמים
דא תפארת ובארץ דא כנסת ישראל כתרנומו
די אחיד בשמיא ובארעא⁷ כלומר דיסודא

"בתים לבדים", הטבעות הללו הם
עליונים, והם בתים ומקומות לבדים, שהם
מרכבות שלמטה. בגלל שזה בא מצד האש
וזה מצד המים וזה מצד הרוח, וכן כולם,
כדי להיות מרכבה לארון. ועל זה מי
שמתקרב מתקרב בבדים הללו, ולא במה
שלפנים. לך לך אומרים לנזיר סביב סביב,
לכרם אל תתקרב, פרט לאלו הראויים
לשמש בפנים, להם נתנה רשות להעלות,
לשמש ולקרב, ועל זה כתוב "והזר הקרב
יומת".

ב' של "בראשית" היא גדולה. ר' יוסי
שאל אותו ואמר, ששת ימי בראשית הללו
ששינונו מה הם. אמר לו, היינו מה שכתוב
"ארזי לבנון אשר נטע". כמו שהארזים הללו
יוצאים מן לבנון, כך גם אותם ששה ימים
יוצאים מן בראשית. וששת הימים
העליונים הללו, הפסוק פירש אותם,
שכתוב "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת
וגו'". "כי כל" זה צדיק, "בשמים" זו תפארת,
"ובארץ" זו כנסת ישראל, כמו תרגומו,
שאוהז בשמים ובארץ. כלומר, שיסוד
העולם שנקרא כ"ל, הוא אוהז בתפארת
שנקרא "שמים", "ובארץ"

התיקונין ריש תיקון ה'. והנה הטבעת הזו היא סוד הארבע מוחין הנקראים חכמה בינה חו"ג ונעשין כצורת
מ"ם סתומה בארבע קוים שבארבע רוחותיה, כזה ם (שער מאמרי רשב"י מב ע"א), ועי' בהגר"א בתז"ח כד
ע"ג ב"ע צז ע"א שכל בחי' אלו הם בא"א. פי' חגת"ם (מ"מ). טבעות עליונות (ד"א). פי' הכתר הוא סוף עולם
הא"ס וחכמ' היא ראשית והדעת לקח חיצוניות הכתר ומשלים חשבון חב"ד חג"ת נה"ם. ולפי שהדעת אין
לו פנימיות פרטי לכן נכנס הכתר בחשבון פנימיות "ס לפעמים כמ"ש בע"ח בפ"י. הרש"ב (נ"א). עי' פת"ש
נתיב פרצוף ז"א פתח טז שהסגירה כאן היא בסוד העיבור שכן כלל הכל הם ד' יסודות ארמ"ע שמהם כל
הטבעיות ושינוי האיכות, והם כלל כל הרכבת המאורות של הפרצוף בד' מדרגות כלליות שבו, הרי הם סוד
המרכבה של חגת"ם, והם ברחם ב' של תבונה, הרי הם מרכבה תתאה נה"ם. ועי' בבגר"א על תיקו"ז ק"ו
ע"ב.

¹ "ככהני" נוסף 37פ"ו.

² שבתוך יסוד דאמא נאחז יסוד דאבא הנק' נהרא עילאה (מ"מ).

³ ואמנם גם מוחא דאריך אפין נקרא עזקא דכייא והנה בתוך זה העזקא שהם הארבע מוחין דאריך אפין
מתלבשת עזקא דגבורה דעתיק יומין שהוא סוד אלף עלמין והם חתומים וסגורים ומלובשים בתוך עזקא זו
דאריך אפין (שער מאמרי רשב"י מב ע"א).

⁴ ו' ימים יוצאים מבראשית דהיינו שהם נאצלים מחכמה ולמטה וכו' (אור יקר).

⁵ שהיא בינה כמ"ש בספד"צ פ"א בראשית ברא שית כו' ועי' לקמן רנו ע"ב ורנו ע"א ועי' בח"ג רנו (לש"ו).
עי' דע"ה ח"ב סד ע"ד שם משמע שזהו דווקא בו"ק שהאירו במלכות ובה נברא העולם. עי' הערה לעיל ל
ע"א. ועי' שער רוח"ק דף י', ושער האצילות פרק א'.

⁶ עי' ע"ח נקודות ה', והוא חיבור ז"ן (כללים ח"ב לג ע"ג).

⁷ ח"ג רנו ע"א (לש"ו).

בראשית

דעלמא דאקרי כל איהו אחיד בתפארת דאקרי
שמים ובארץ
לא/ב

דאקרי כנסת ישראל ועל דא בראשית ב'
ראשית (נ"א) היא¹ חכמה כמה דתרגם יונתן
בראשית (בחכמתא) בגין דאיהי תניינא
לחושבנא ואקרי ראשית (בגין) דהאי כתר
עלאה טמירא היא קדמאה ועל² דלא עייל
בחושבנא תניינא הוי ראשית בגין דא ב' ראשית
ועוד כמה דחכמה עלאה איהי ראשית חכמה
תתאה ראשית נמי [הוא] ועל דא לית לאפרשא
ב' מן ראשית

בראשית מאמר קרינן ליה והכי הוא ושיתא
יומין נפקין מניה ואתכלילין ביה ואלין אקרון
כגוונא דאלין אחרנין ברא אלהים הה"ד
(בראשית ב') ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן
מאי להשקות את הגן לאשקאה ולקיימא ליה
ולאסתכלא ביה בכל מה דאצטריך

אלהים אלהים חיים דמשמע בראשית ברא
אלהים ודאי על ידא דההוא נהרא בגין לאפקא
כלא ולאשקאה כלא את השמים חבורא דכר
ונקבא כדקא הוי לבתר האי ביה אתברי עלמא
לתתא³ ביה יהיב הילא לכלא⁴ א"ת השמים
דמשמע דשמים אפיקו את בחילא דרזא
דאלהים חיים בתר דראשית אפיק ליה⁵ כיון
דהאי אפיק כלא⁶ וכלא אתיישב בדוכתיה
<בחד> (בחד) עזקא דא בתרייתא⁷ אתעבידת
ראשית ובהאי ראשית אפיק <נהורין עלאין
ושרי> נהרא⁸ ושרי מיא לנגדא לתתא⁹ [לקבלא]
ועל דא בראשית

שנקראת כנסת ישראל, ועל זה בראשית,
ב' ראשית, (היא חכמה, כמו שתרגם יונתן
"בראשית" בחכמה) בגלל שהיא שניה
לחשבון, ונקראת ראשית, בגלל שכתר
עליון זה טמיר הוא ראשון, ועל שלא נכנס
בחשבון הראשית הוא שני, בגלל זה ב'
ראשית. ועוד, כמו שחכמה עליונה היא
ראשית, גם כך חכמה תחתונה גם היא
ראשית, ולכן אין להפריד ב' מן ראשית.

לבראשית קוראים לו מאמר, וכך זה.
וששה ימים יוצאים ממנו ונכללים בו, ואלה
נקראים כדוגמת אלה האחרים. "ברא
אלהים" זהו שכתוב "ונהר יצא מעדן
להשקות את הגן", מה זה להשקות את הגן,
להשקותו ולקיים אותו ולהסתכל בו בכל
מה שצריך.

"אלהים" אלהים חיים, שמשמע
"בראשית ברא אלהים" ודאי על ידי אותו
נהר כדי להוציא הכל ולהשקות הכל. "את
השמים" חיבור זכר ונקבה כראוי, אחר כך
בו נברא העולם למטה, ובו ניתן כח לכל.
"את השמים", שמשמע שהשמים הוציאו
"את", בכח של סוד אלהים חיים, אחר
שראשית הוציא אותו, כיון שזה הוציא
הכל, והכל התיישב במקומו כטבעת א', זו
האחרונה נעשתה ראשית, ובראשית הזו
הוציא אורות עליונים, והתחיל הנהר
והתחילו מים להשפיע להתקבל למטה.

¹ פי' זה המאמר בפרדס שער הא"ס הוא הכתר פ"ג (של"ה). כתר הוא נעלם, ואילו גילוי מתחילה מחכמה בלבד (הקדו"ש ס ע"ד), והיינו מלכות דאצילות ה"ה חכמה זעירא, חכמה תתאה (כללים ח"א ע"א ע"ב). ב' ראשית הוא כינוי לכתר וחכמה, שכן שניהם מהווים התחלה, אלא שזה בהעלם וזה בגילוי (כללים ח"ב נד ע"ב). ואז השתמש באור הגנוז ללא מסך (דע"ה ח"ב קי ע"ד).

² רבים טעו בזה הלשון ואמרו מה שאמרו, עיין באדרת האזינו רפט ע"ב אתר דשרותא אשתכח כו' ובפ' יוצא קנד ע"ב ובפ' וישלח סג ע"ב שירותא עלאה קדש איהו כו' ויחי רמו ע"ב (ד"א). ר"ל לפיכך נקרא חכמה ראשית וע"כ הרי הם ב' ראשית שגם כתר גם חכמה שניהם נקרא ראשית כנ"ל (נ"א).

³ פי' אחר שנתקנה המלכות שנקרא א"ת, על ידה תיקנה אימא בי"ע (מ"מ).

⁴ עיין בסוף הספר סי' כ"ח מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

⁵ דראשית שהוא, אבא אפיק לבינה (מ"מ).

⁶ פי' הבינה, שממנה הכל (מ"מ).

⁷ מלכות (מ"מ).

⁸ בראשית, ע"י בראשית שהיא המלכות הנקראת ג"כ ראשית, ברא אלהים, שהיא בינה, שמים וארץ דבי"ע

(מ"מ).

⁹ שהם בי"ע (מ"מ).

בראשית

ודאי ברא אלהים ביה ברא עלמא תתאה ביה אפיק נהורין ביה יהיב חילא לכלא רבי יהודה אמר על דא כתיב (ישעיה י טו) היתפאר הגרזן על החוצב בו שבחא דמאן לאו דאומנא הוא כך בהאי ראשית ברא אלהים עלאה את השמים שבחא דמאן דאלהים הוא אמר רבי יוסי האי דכתיב (דברים ד ז) אשר לו אלהים קרובים אליו קרובים קרוב מבעי ליה! אלא אלהים עלאה אלהים דפחד² יצחק אלהים בתראה ובגיני כך קרובים³ וגבורות סגיאין אינון דנפקין מחד ובלהו חד⁴

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית א ג) [נ"א] ויאמר אלהים למי הוא אומר אינו אומר אלא לאחרים יהי⁵ אור לעולם הזה ויהי אור לעולם הבא) ודא איהו נהורא דברא קב"ה בקדמיתא⁶ והוא נהורא דעינא והוא נהורא דאחזי קב"ה לאדם קדמאה⁷ והוי הוי ביה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא והוא נהורא דאחזי קב"ה לדוד⁸ והוא משבח ואמר (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך והוא נהורא דאחזי קב"ה למשה⁹ וחמא ביה מגלעד ועד דן ובשעתא דחמא קב"ה דיקומון תלתא דרין חייבין ואינון דרא דאנוש ודרא דטופנא¹⁰ ודרא דפלגה (גנז ליה) בגין דלא ישתמשון ביה ויהיב יתיה קב"ה

ועל זה בראשית ודאי ברא אלהים, בו ברא עולם התחתון, בו הוציא מאורות, בו נתן כח לכל. רבי יהודה אמר, על זה כתוב "היתפאר הגרזן על החוצב בו", השבח של מי, לא של האומן הוא. כך בראשית הזאת ברא אלהים עליון את השמים, השבח של מי, של אלהים הוא. אמר רבי יוסי, זה שכתוב "אשר לו אלהים קרובים אליו", [למה כתוב] קרובים, היה צריך לכתוב קרוב. אלא אלהים עליון, אלהים של פחד יצחק, אלהים אחרון, ולכן כתוב קרובים, וגבורות רבות הם שיוצאים מאחד והכל אחד.

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". ("ויאמר אלהים" למי הוא אומר, אינו אומר אלא לאחרים. "יהי אור" לעולם הזה, "ויהי אור" לעולם הבא). וזהו האור שברא הקדוש ברוך הוא בתחילה, והוא אור העין, והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, והיה רואה בו מסוף העולם ועד סוף העולם. והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לדוד, והיה משבח ואומר "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". והוא האור שהראה הקדוש ברוך הוא למשה וראה בו מגלעד ועד דן. ובשעה שראה הקדוש ברוך הוא שיעמדו שלשה דורות של רשעים, והם דור אנוש ודור המבול ודור הפלגה, (גנז אותו) כדי שלא ישתמשו בו, והקב"ה נתן אותו למשה והשתמש בו שלשה חדשים שנשאר לו מיום עבורו, כמו שנאמר "ותצפנהו

¹ ר"ל ג' בחינות אלקים הם לפיכך כתיב לשון רבים קרובים (נ"א). עי' מדרש תהלים קט: בכל לשון שישראל קוראין להקב"ה הוא עונה אותם. קראוהו בשדי וכו' וענה אותם בשדי וכו' קראוהו באלהים וכו' וענה אותם באלהים וכו'.

² היינו מלכות. א"מ (נ"א).

³ לקמן קלה ע"א (הערת הזוהר).

⁴ עיין בסוף הספר סי' כ"ט מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

⁵ לעיל כב (הערת הזוהר).

⁶ עי' דע"ה ח"ב קט ע"ד שמעלה סתירה בין בראשית רבה פ"ג סי' ו' לזהר תרומה קמח ע"ב מתי שימש האור הגנוז.

⁷ פי' הם הה"ח המתגלים בת"ת דז"א מיסוד דאימא והוא נהורא דאחזי קב"ה לאדם הוא הז"א שבו שם מ"ה דאלפין גימ' אדם (זהר הרקיע כד ע"א).

⁸ וכן לדוד המלך ע"ה שהוא נוק' דז"א שהיא נטלה הה"ח המגולים בסוד טפה בזווג והוא משבח ואומר רב טובך חסדים המגולים הנק' טובך אשר צפנת ליראיך כי רחל נוק' דז"א נקרא יראה, וזה ליראיך (זהר הרקיע).

⁹ וכן למרע"ה שהוא יסוד אבא המתפשט ביסוד אימא לחוץ וה"ח היוצאים מיסוד אימא מקיפים אותו מאירים ואות שאף אותן דאבא הם גדולים יותר מה"ח דאימא הם מוחין פנימים ומאירים בכל בחי' חיצון יסוד אבא (זהר הרקיע).

¹⁰ דור המבול (ד"א).

¹¹ עי' פרשת תרומה קמח סע"ב (לש"ו).

בראשית

למשה¹ ואשתמש ביה תלת ירחין דאשתארון ליה מיומי עבורא דיליה² כמה דאת אמר (שמות ב ב) ותצפנהו שלשה ירחים ובתר תלת ירחין עאל קמי פרעה נטל ליה קב"ה מניה³ עד דקאים על שורא דסיני⁴ לקבלא אורייתא והדר ליה ההוא נהורא ואשתמש ביה כל יומי ולא יכלו בני ישראל למקרב בהדיה עד דיהב מסוה על אנפוי כמה דאת אמר (שם לד ל) וייראו מגשת אליו ואתעטף בה בטלית⁵ הה"ד (תהלים קד ב) עוטה אור כשלמה

יהי אור ויהי אור כל מה דאתמר ביה ויהי הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי אמר רבי יצחק אור דברא קב"ה בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא⁶ ואתגניז מאי טעמא אתגניז בגין דלא יתהנון מניה חייבי עלמא ועלמין לא יתהנון בגיניהון והוא טמיר לצדיקיא לצדיק דיקא⁷

תוספתא

בראשית⁸ בר"א רמז לכת"ר חכמ"ה אלהים רומז לבינה א"ת רומז לגדולה וגבורה השמים דא הוא ת"ת וא"ת רומז לנצ"ח הו"ד יסוד הארץ רומז למלכות
לב/א

שלשה ירחים". ואחר שלשה ירחים נכנס לפני פרעה, לקח אותו הקדוש ברוך הוא ממנו, עד שעמד על הר סיני לקבל את התורה, והחזיר לו אותו האור והשתמש בו כל ימיו, ולא יכלו בני ישראל לקרב אליו, עד שנתן מסוה על פניו, כמו שנאמר "וייראו מגשת אליו", והתעטף בו בטלית, זהו שכתוב "עוטה אור כשלמה".

"יהי אור ויהי אור". כל מה שנאמר בו ויהי, הוא בעולם הזה ובעולם הבא. אמר רבי יצחק, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגזז. מה הטעם שנגזז, כדי שלא יהנו ממנו רשעי העולם, והעולמות לא יהנו בגללם, והוא שמור לצדיקים, לצדיק דוקא,

"בראשית ברא" רמז לכתר חכמה, אלהים רומז לבינה, "את" רומז לגדולה וגבורה, "השמים" זהו תפארת, "ואת" רומז לנצח הוד יסוד, "הארץ" רומז למלכות.

¹ והיינו "קרני הוד" והוא חילוק הגוף והכלי מבחינת כתנות עור לבחינת כתנות אור (כללים ח"א לו ע"ב), ועל ידו היו כל ניסי יצ"מ ודור המדבר (כללים ח"א פא ע"ד), ועי' שמות יא ע"ב. וזה רק משעת מתן תורה והלאה (דע"ה ח"ב פו ע"ב), ומשה השתמש בו כל ימי חייו (דע"ה ח"ב פז ע"ב).

² ביסוד אבא יש ב' בחי' משה א' מכוסה וא' מגולה, והנה המכוס הוא כנגד ז' חדשים שהיה משה מכוסה במעי אימא והנה יוכבד גימ' מ"ב בינה דהיינו גבורה כי דינים מתערין מינה כמ"ש אני בינה לי גבורה ויוכבד גימ' א"ם עם הכולל דהיינו בינה א"ם הבנים ונתעכב שם מכוסה ז"ח כי אימא מתפשטת בז"א ומכתר שבו עד הת"ת שבו הז' מידות מיסוד אבא מכוסה ביסוד אימא ולהיות שהיולד לז' יולדות למקוטעין נתגלה מיד בשליש הא' דת"ת שלו נשאר עדיין מימי העיבור שלו ג' מדות שהם הת"ת ונו"ה ב' פלגי גופא הם א' ויסוד הרי הם ג', והנה במקום הזה אח' שיצא יסוד אבא לחוץ יצא עמו ה"ח שנתגלו כאן והם מאירים בו עד שיצאו אחר ג' חדשים, דהיינו אחר שנתפשט עד היסוד כייסוד אבא מגיע עד סוף יסוד דז"א, וה"ח מהגולים האירו בו עד שיצא האור דאבא לחוץ דרך פי היסוד דז"א ומשם ואילך לא יצאו ה"ח דאימא עמו שהוא היה הולך אל פרעה דהיינו במקום הנוק' ששם הקלי' סיבב לה (זהר הרקיע). כמ"ד שמרע"ה נולד למקוטעים בן ז' חדשים והמצריים מנו לה ט' חדשים (מ"מ).

³ כי אור שברא הקב"ה וגנזו הם חסדים וגבורות הראשונים שהם גנוזים בצדיק וצדק יסוד דידיה ויסוד דידיה (מ"מ).

⁴ מרע"ה היה לו לבוש מסוד החסד וכשעמד לפני פרעה פרח ממנו אורו, ולא חזר עד הר סיני (מ"מ).

⁵ ציה כטלית (לפ"ו).

⁶ מיסוד דאימא שמשם יציאתם עד יסוד דמלכות (מ"מ).

⁷ יסוד ועטרה נקראים צדיקים (עי' פרשת תרומה קמו ע"ב ויקרא כו ע"א ואמור צא ע"ב במדבר קיח ע"א) (ד"א). אפילו כאשר מתגלה חסד בפומא דאמה נשאר עיקרו בפנימיותו (כללים ח"ב סח ע"ב).

⁸ עי' השמטות סימן כד דף רנו ע"ב (לש"ו).

בראשית

דכתיב (תהלים צו יא) אור זרוע לצדיק¹ ולישרי לב שמחה וכדין יתבסמו² עלמין³ ויהון כלא חד³ ועד יומא דיהא עלמא דאתי⁴ הוא טמיר ונניז⁵ ההוא נהורא נפק מגו חשוכא⁶ דאתגלפא⁷ בקלפוי דטמירא דכלא⁸ עד דמההוא נהורא דאתגלפא⁹ אתגליף בשביל חד טמירא לחשוכא דלתתא¹⁰ ונהורא שארי¹¹ ביה¹² מאן חשוכא דלתתא¹³ ההוא דאקרי לילה דכתיב ביה (בראשית א ה) ולחשך קרא לילה

ועל דא תנינן מאי דכתיב (איוב יב כב) מגלה עמוקות מני חשך רבי יוסי אומר אי תימא¹⁴ מחשך סתים¹⁵ אתגליין הא חזינן דטמירין אינון כל אינון כתרין עלאין¹⁶ וקרין עמוקות מהו מגלה אלא כל אינון טמירין עלאין לא אתגליין אלא מגו ההוא חשוכא דאיהו ברוא דליליא (נ"א) ויהא כלא חד ברוא דוהיה אור הלכנה כאור החמה בדרגא חדא ועד יומא דייתי הוא נניז וטמיר)¹⁷

שכתוב "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", ואז יתבשמו העולמות ויהיו כולם אחד. ועד היום שיהיה העולם הבא הוא [האור] נעלם וגנוז. אותו אור יצא מתוך החושך, שנחקק במטה שנסתר מכל, עד שמאותו אור שנגנז, נחקק בשביל אחד טמיר לחושך שלמטה, והאור שרוי בו. מיהו החושך שלמטה, אותו שנקרא לילה, שכתוב בו "ולחושך קרא לילה".

ועל זה שנינו, מהו הכתוב "מגלה עמוקות מני חושך", רבי יוסי אומר, אם תאמר מחושך שנסתם התגלו, הרי ראינו שכל אותם כתרים עליונים הם נסתרים וקוראים אותם עמוקות. מהו מגלה, אלא כל אותם נסתרים עליונים לא התגלו אלא מתוך אותו חושך שהוא בסוד הלילה. (והכל יהיה אחד בסוד של והיה אור הלכנה כאור החמה, בדרגה אחת. ועד היום שיבא הוא גנוז וטמון).

-
- ¹ בא בזה להוכיח כי עיקר האור נשאר ביסוד ומה שיצא הוא רק תמצית ממנו (כללים ח"א פא ע"א).
  - ² יהיו כל העולמות מאירים מאותו האור והיו כולם נמתקים ומתוקנים (אור יקר). היו העולמות על מכונם ותקונם (ד"א).
  - ³ היינו שיהיו נקשרים כי כאשר יהיה אור החכמה מתפשט שהוא סוד אור גנוז. הנה יחוד נמצא למעלה ולמטה וכל עולמות מיוחדים משפיעים זה בזה ומקבלים דין מן דין (אור יקר).
  - ⁴ פ' זמן העתיד שהוא עולם הבא ויצא העולם מזממה הנחש ותהיה אור הגנוז מאיר (אור יקר).
  - ⁵ והוא עד זמן תחיית המתים כמ"ש לקמן קלא ע"א ועי' פרשת יתרו סט ע"ב (לש"ו).
  - ⁶ הענין דאיהו קשיא ליה כיון דאמרת דאיהו גנוז לצדיקים לעתיד לבא דהיינו גנוז בבינה שהיא נקראת עולם הבא א"כ אינו לצדיקים שהם צדיק וצדק אלא גנוז בעולם הבא לבד לזה פ' שעם היות שאנו אומרים שהוא גנוז עכ"ז יש בו מציאות נשפע למלכות וליסוד והא כיצד ההוא נהורא שהוא בבינה נפיק מגו חשוכא פ' יוצא מהבינה מתוך הגבורה שהוא חושך דאתגלפא פ' היא נחקקת ונמצא בקלפוי דטמירא פ' הספירות הם דא קליפא לדא ונמצא הבינה קליפא לחכמה וחסד קליפא לבינה וגברה דליפא לחסד ומתוך קליפות אלו לאלו הכתר שהוא טמירא נמצא החשך בגבורה ומתוך אותו החשך אור הגנוז יוצא קצת עד דמההוא נהורא דאתגניז בבינה וכו' (אור יקר). פ' בינה שנקראת חשך (מ"מ).
  - ⁷ בחקיקות שחקק הנסתר של כולם שהוא הכת"ר כנודע (ד"א).
  - ⁸ פ' שבינה נחקקה בהכאת ובהארת א"א שנקרא טמירא דכולא (מ"מ).
  - ⁹ פ' שהחסדים דאימא הנזכר נחקקו והאירו בכח שביל חד שהוא יסוד דאבא (מ"מ).
  - ¹⁰ מלכות שהיא חשך הנמשך מהחשך העליון דהיינו גבורה תתאה דאתי מגבורא עילאה (אור יקר). פ' שהחסדים הנז' טמורים כדי לתתם למלכות שהיא חשוכא דלתתא (מ"מ).
  - ¹¹ כרי (אור יקר). פ' חופר ונכנס בעצם המלכות ומאיר בתוכה (אור יקר).
  - ¹² הוא אור הגנוז (אור יקר). פירוש בשביל הנז' (מ"מ).
  - ¹³ היינו מלכות (אור יקר).
  - ¹⁴ המלכות היא חשך ועם היותה חושך היא מגלה עמוקות שהוא סוד אור הגנוז בעמקים שהם בחכמה ובינה למעלה (אור יקר).
  - ¹⁵ הבינה (מ"מ).
  - ¹⁶ עי' זוהר ויקרא יא ע"ב שכתרין הם ספירות.
  - ¹⁷ שייך לעיל בשטה ב' (הערת הזוהר).

בראשית

תא הוי כל אינון עמיקין סתימין דנפקי מנו מחשבה וקלא נטיל לון לא אתגליין עד דמלה מגלה לון מאן מלה היינו דבור והאי¹ דבור אקרי שבת ובגין דשבת אקרי דבור דבור דחול אסור בשבת (נ"א) [וכך] (וכך) הוה עביד רבי שמעון כד חמי לאמיה דהות משתעיא² הוה אמר לה אמא שתוקי שבת הוא ואסיר³ בגין דדבור דא בעיא לשלטאה ולא אחרא והאי דבור דאיהו אתי מסטרא דחשך מגלה עמוקות מגויה ומשמע מני חשך ההוא דאתי מסטרא דחשך דכתיב מני דיקא⁴

אמר רבי יצחק אי הכי מאי דכתיב (בראשית א ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך⁵ אל אור⁶ אפיק יום וחשך אפיק לילה לבתר חבר לון כחדא והוה חד דכתיב (שם ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דלילה ויום אקרון חד והאי דכתיב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך (דאפריש מחלוקת) דא בזמנא דגלותא דאשתכח פרודא א"ר יצחק עד הכא⁷ דכורא [באור ונוקבא] (והכא נוקבא בחשוכא דנהר מנהוריה) בחשוכא לבתר מתחברין כחדא למהוי חד במאי אתפרשאן לאשתמודעא בין נהורא ובין חשוכא⁸ מתפרשן דרגין ותרווייהו כחד הוה דהא לית נהורא אלא בחשוכא ולית חשוכא אלא בנהורא ואע"ג דאינון חד אתפרשן בגונונין ועם כל דא אינון חד דכתיב יום אחד

רבי שמעון אמר על ברית⁹ עלמא¹⁰ אתברי ואתקיים דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי מאן ברית דא צדיק יסודא דעלמא דאיהו רזא דזכור

בא וראה, כל אותם עומקים נסתרים שיוצאים מתוך מחשבה, והקול לוקח אותם, לא מתגלים עד שדיבור מגלה אותם. מהו הדבר, היינו דיבור. וזה הדיבור נקרא שבת, ובגלל ששבת נקרא דיבור, לכן דיבור של חול אסור בשבת. (וכך היה עושה רבי שמעון, כשהיה רואה את אמו שהיתה מדברת, היה אומר לה, אמא תשתקי, שבת היום ואסור). בגלל שדיבור זה צריך לשלוט ולא אחר, ודיבור זה שהוא בא מצד החושך, מגלה עמוקות מתוכו, ומשמע מני חושך, אותו שבא מצד החושך, שכתוב "מיני" דווקא.

אמר רבי יצחק, אם כך, מהו שכתוב "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך". אמר לו, אור הוציא יום וחושך הוציא לילה, אחר כך חיבר אותם כאחד והיו אחד, שכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", שלילה ויום נקראים אחד. וזה שכתוב "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך" (שהפריד [ועשה] מחלוקת) זו בזמן של הגלות שנמצא פרוד. אמר רבי יצחק, עד כאן זכר באור ונקבה בחושך, אחר כך מתחברים כאחד להיות אחד. במה נפרדים להכיר בין אור ובין חושך, מתפרדים במדרגותם, ושניהם הם כאחד, שהרי אין אור אלא בחושך, ואין חושך אלא באור. ואף על גב שהם אחד, נפרדים בצבעים, ועם כל זה הם אחד, שכתוב "יום אחד".

רבי שמעון אמר, העולם נברא ומתקיים על הברית, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי". מי הברית, זה צדיק יסוד העולם, שהוא סוד

¹ (קמה ע"א ועד ע"א וקנא א) (ד"א).

² שהיתה מספרת (ד"א).

³ גליון מהרש"ב (הערת הזוהר).

⁴ פ' אלו כתב מגלה עמוקות מחשך הוה אמינא מהבינה, אבל כיון דכתיב מני חשך משמע שקאי על המלכות שעיקר תיקונה מאימא שהיא חשך (מ"מ). עיין בסוף הס' ס' ל"א מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

⁵ כיון שאמרנו שחשוכא דלתתא היא מלכות שבניינה מאימא הנק' חשך, אם כן מהו ויבדל דמשמע שנפרדו הסיגים מהגבורות ולא נתחברו, ור"ל בשלמא כפי פשטיה דקא ניחא, אבל כפי הסוד שחשך היא מלכות מאי ויבדל (מ"מ).

⁶ האי דכתיב ויבדל, בזמן הגלות, שבזמן הגלות נפסק הזווג ולא נתחברו החסדים עם הגבורות (מ"מ).

⁷ ר"י מתרץ תירוץ אחר, לעולם ז"ן מחוברים תמיד כאחד, והאי דכתיב ויבדל, ר"ל שהארת החסדים ניכרים והארת הגבורות ניכרים (מ"מ).

⁸ מנחת יהודה דף ט ובדרך אמונה דף טו תמצא ביאור קצת בדרך אחר והכל עולה לענין א' (ד"א).

⁹ יסוד (מ"מ).

¹⁰ מלכות (מ"מ).

בראשית

ועל דא עלמא קיימא בברית יומם ולילה כחדא דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי חקות שמים דנגדין ונפקין מעדן עלאה

פתח ואמר (שופטים ה יא) מקול¹ מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות יהוה וגו' מקול מחצצים דא קול יעקב² מחצצים כמה דאת אמר (שמואל א יז ד) איש הבינים בין משאבים דאיהו יתיב בין אינון דשאבין מיא³ מלעילא והוא נטיל בתרין סטרין וכליל להון בגויה שם יתנו צדקות יהוה תמן הוא אתר מהימנותא לאתדבקא⁴

שם יתנו צדקות יהוה⁵ תמן ינקין צדקות יהוה ושאבין צדקות פרזונו (בישראל) דא צדיק דעלמא דאיהו קיים וקדיש ואיהו שאיב ונטיל כלא ומפזר לגבי ימא רבא אינון מיין עלאיין⁶ בישראל דישראל ירתו קיים דא ויהביה לון קב"ה ירותת עלמין כיון דישראל שבקו ליה דהו⁷ גזרין ולא פרעין מה כתיב (שופטים ה יא) אז ירדו לשערים עם יהוה ירדו לשערים אינון שערי צדק הו יתבין לתרעי ולא עאלין לגו ובהווא זמנא

תוספתא

תנינן מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל בגין דתרין דרגין אינון מילה ופריעה⁸ זכור ושמור צדיק וצדק דכר ונוקבא אות ברית דא יוסף וברית דא רחל ואצטריך לחברא לון ובמה מחבר לון כד איהו

ל/ב

כתיב (שופטים ב יב) ויעזבו בני ישראל את יהוה וגו' עד דאתת דבורה ונדיבת לון בהאי כמה דכתיב (שם ה ב) בפרוע פרעות בישראל

של זכור, ועל זה העולם עומד בברית יומם ולילה כאחד, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי", "חוקות שמים" הם ששופעים ויוצאים מעדן העליון.

פתח ואמר, "מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה' וגו'". "מקול מחצצים" זה קול יעקב, "מחצצים" כמו שנאמר "איש הבינים". "בין משאבים" שהוא יושב בין אותם ששואבים מים מלמעלה, והוא לוקח בשני צדדים וכולל אותם בתוכו.

"שם יתנו צדקות ה'" שם הוא מקום האמונה להתדבק, "שם יתנו צדקות ה'", שם יונקים צדקות ה' ושואבים. "צדקות פרזונו (בישראל)", זה צדיק העולם שהוא ברית קודש, והוא שואב ולוקח הכל ומפזר לים הגדול אותם מים עליונים. "בישראל" שישראל ירשו ברית הזה, והקב"ה נתן להם ירושת עולמים. כיון שישראל עזבו אותו, שהיו מלים ולא פורעים, מה כתוב, "אז ירדו לשערים עם ה'", "ירדו לשערים" אותם שערי צדק היו יושבים לשערים ולא נכנסים פנימה, ובאותו זמן

שנינו, מל ולא פרע את המילה, כאלו לא מל, בגלל ששתי דרגות הן, מילה ופריעה. זכור ושמור, צדיק וצדק, זכר ונקבה. אות ברית זה יוסף, וברית זו רחל, וצריך לחברם, ובמה מחבר אותם,

כתוב "ויעזבו בני ישראל את ה' וגו'", עד שבאה דבורה והכריחה אותם בזה כמו שנאמר "בפרוע פרעות בישראל וגו'", ועל זה כתוב "חדלו פרזון בישראל". "חדלו

¹ נ"ל דדריש מחצצים כמו דיינ' דחצצתא ב"ב קלג ע"ב שעושין פשרה ודריש על ת"ת שהיא התורה שהיא המכריע ומפשר בין חסד לדין זהו איש הבינים. או קאי על יסוד המכריע בין נו"ה. א"מ (נ"א).

² ת"ת שמכריע בין חו"ג ולכן נקרא מחצצין (מ"מ).

³ פ"י חסד וגבורה שמקבלים הארת המוחין, חכמה מאירה בחסד ובינה בגבורה (מ"מ).

⁴ פ"י מלכות שנקראת מהימנותא ודבוקה אחורה הת"ת בין תרין דרועין (מ"מ).

⁵ הם ספ"י המלכות שנקראת צדק (מ"מ).

⁶ מוחין דאמא שנקראת אם, שבאים לז"א הנקרא ישראל (מ"מ).

⁷ היו מלין ולא היו עושין פריעה (ד"א).

⁸ פ"י פריעה ביסוד ומילה בכ"י אמור צא ע"א בשלח נז ע"ב (ד"א). ועי' ע"ח שער כב פרק ב: ובזה תבין סוד פריעת ערלה בזכר, הוא שמתחלה כורתים עור החיצון, והוא סוד הערלה שמשם אחיזת החיצונים, ואח"כ פורעים עור הבחי' האמצעי שגם הוא סוד אלקים דיניקה, והוא דינא אבל אין חותכין ומשליכין אותה, רק כונתינו לפרוע כדי שיתגלה, ועי' עוד שער האונאה פרק ג. עי' ח"ב מ ע"ב.

בראשית

וגו' ועל דא כתיב (שם ז) חדלו פרזון בישראל
חדלו פרזון דא הוא פרזונו דקא אמרן חדלו פרזון
קיים קדישא דלא אתפרעון (שם) עד שקמתי
דבורה שקמתי אם בישראל מאי אם! אלא אנא
נחתית מיין עלאין מעילא לקיימא עלמין
בישראל סתם לעילא ותתא² לאחזאה דעלמא
לא אתקיים אלא על [קיימא דא] (דא קיימא)
ורוא דכלא (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כתיב³
תלת⁴ נפקי מחד⁵ חד⁶ בתלת⁷ קיימא⁸ עאל⁹ בין
תריין¹⁰ תריין ינקין לחד¹¹ חד¹² יניק לכמה סטריין¹³
כדין כלא חד [הדא הוא דכתיב] (וכתיב)
(בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד [יום]
דערב ובקר כליל כחדא היינו [רוא >ד ברית
יומם] (ברית דיומם) ולילה וביה כלא חד

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי
מבדיל בין מים למים (בראשית א ו) רבי יהודה
אמר שבעה רקיעים אינון לעילא¹⁴ וכלהו קיימא
בקדושתא עלאה¹⁵ ושמא קדישא¹⁶ בהו
אשתכלל¹⁷ ודא רקיעא¹⁸ הוא באמצעות מיא דא
רקיע קיימא על גבי¹⁹ חיוותא אחרנין ואיהו
אפריש בין מיין עלאין למיין תתאין ומיין תתאין
קראין לעלאין ומהאי רקיע שתאין לון דא הוא
דמפריש ביניהו בגין דכלהו מיא ביה כלילן
ולבתר נחית לון להני חיוותא²⁰ ושאבין מתמן

פרזון" זהו פרזונו שאמרנו. "חדלו פרזון"
ברית קודש שלא פרעו, "עד שקמתי דבורה
שקמתי אם בישראל", מה זה "אם", אלא
אני הורדתי מים עליונים מלמעלה לקיים
את העולמות. "בישראל" סתם, למעלה
ולמטה, להראות שהעולם לא מתקיים אלא
על ברית זו. וסוד הכל "וצדיק יסוד עולם"
כתוב. שלשה יוצאים מאחד, אחד בשלשה
עומד נכנס בין שנים, שנים מניקים לאחד,
אחד מיניק לכמה צדדים, ואז הכל אחד, זהו
שכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", יום
של ערב ובקר כלול כאחד, היינו סוד של
ברית יומם ולילה, ובו הכל אחד.

"ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים
ויהי מבדיל בין מים למים". רבי יהודה אמר,
שבעה רקיעים הם למעלה, וכולם עומדים
בקדושה עליונה, והשם הקדוש נתקן בהם.
ורקיע זה הוא באמצע המים. רקיע זה עומד
על גבי חיות אחרות, והוא מפריד בין מים
עליונים למים תחתונים. ומים תחתונים
קוראים לעליונים, ומהרקיע הזה שותים
אותם, זהו שמפריד ביניהם, משום שכל
המים כלולים בו. ואחר כך מוריד אותם
לחיות הללו ושואבים משם. כתוב "גן נעול
אחותי כלה גל נעול מעין חתום". "גן נעול"

¹ ר"ל מאימא עלאה זהו שקמתי. א"מ (נ"א).

² פי' להראות (ד"א).

³ לך לך עז ע"א (הערת הזוהר). פי' גג"ת מבינה (נ"א).

⁴ חב"ד (רח"ו).

⁵ כתר (רח"ו). פי' יסוד מגג"ת (נ"א).

⁶ ת"ת (רח"ו).

⁷ חג"ת (רח"ו).

⁸ חד, שהוא זעיר, קיומו והעמדתו בתלת הנזכר, שנה"י דאימא נעשו עצם מעצמיו (מ"מ). פי' נ"ה (נ"א).

⁹ ת"ת (רח"ו).

¹⁰ נו"ה (רח"ו). עאל בין אר"א לפי שעולה בסוד מ"ן וגורם זווגם וחיבורם (מ"מ). פי' למלכות (נ"א).

¹¹ יסוד (רח"ו).

¹² יסוד (רח"ו).

¹³ כי בז"א נתגלה אור הג' ראשונות וממנו יניקת הכל (מ"מ).

¹⁴ ז' קצוות דז"א (מ"מ).

¹⁵ פי' אר"א שנקראים קדש (מ"מ).

¹⁶ פי' מלכות שנקרא שמא קדישא (מ"מ).

¹⁷ ז"א נתקנת (מ"מ).

¹⁸ יסוד דז"א (מ"מ).

¹⁹ פי' יסוד הנז', עומד ומאיר לארגמ"ן שבמלכות (מ"מ).

²⁰ פי' ארגמ"ן (מ"מ).

בראשית

כתיב (שיר ד יב) גן נעול¹ אחותי כלה גל נעול מעין התום גן נעול דכלא אסתים ביה² דכלא אתכליל ביה גל נעול דההוא נהר³ נגיד ונפיק ועייל ביה⁴ וכליל ולא אפיק וקרשי מיא⁵ ביה וקיימי מאי טעמא בגין דרוח צפון⁶ נשיב באינון מיא ואתקרישו ולא נפקי לבר עד דאתעביד קרח⁷ ואלמלא סטרא דדרום⁸ דאקיש תקפיה בהאי⁹ קרח¹⁰ לא נפקי מניה¹¹ מיא לעלמין וחיו דההוא רקיעא עלאה¹² כחיו דהאי קרח¹³ דמתקרא [ומכניס] (ומכניש) בגויה כל אינון מיין כך ההוא עלאה דעליה כניש כל אינון מיין ואפריש בין מיין עלאין למיין תתאין¹⁴ והאי דארמן יהי רקיע בתוך המים במציעות לאו הכי¹⁵ אלא יהי כתיב ההוא דהוי מניה במציעות מיא הוי ואיהו לעיל דקיימא על רישי דחיוותא

א"ר יצחק אית קרומא במציעות מעוי דבר נש¹⁶ דאיהו פסיק מתתא לעילא¹⁷ ושאיב מעילא ויהיב לתתא¹⁸ כך כגוונא דא רקיע איהו באמצעיתא¹⁹ וקיימא על אינון חיותא דלתתא ואיהו פריש בין מיין עלאין לתתאין תא חזי אינון מיין אעדו ואולידו השוכא²⁰ ועל רזא דא כתיב

שהכל נסתם בו, שהכל נכלל בו. "גל נעול" של אותו נהר שופע ויוצא ונכנס בו וכולל ולא מוציא, והמים קפואים בו ועומדים. למה, בגלל שרוח צפון נושבת באותם המים וקופאים, ולא יוצאים החוצה עד שנעשה קרח, ואלמלא צד הדרום שמשבר כחו בקרח הזה, לא יצאו ממנו מים לעולמים. ומראה אותו רקיע עליון כמראה הקרח הזה שקופא ומכניס בתוכו כל אותם המים, כך אותו עליון שעליו אוסף כל אותם מים, ומפריד בין מים עליונים למים תחתונים. וזה שאמרנו "יהי רקיע בתוך המים", באמצע, לא כך, אלא כתוב "יהי", אותו שהיה ממנו באמצע המים היה, והוא למעלה שעומד על ראש החיות.

אמר רבי יצחק, יש קרום באמצע מעוי של בן אדם שמפסיק מלמטה למעלה, ושואב מלמעלה ונותן למטה. כך כדוגמא זו הרקיע הוא באמצע, ועומד על אותן החיות שלמטה, והוא מפריד בין מים עליונים לתחתונים. בא וראה, אותם מים הרו והולידו חושך, ועל סוד זה כתוב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים. רבי אבא פתח, "המקרה במים

¹ יסוד דנוק' (רח"ו).

² פי' שכל הארות של מעלה כלולים ביסוד דנוק' (מ"מ).

³ יסוד (רח"ו ומ"מ).

⁴ ביסוד דנוק' (מ"מ). עי' תיקו"ז פ ע"ב, ובגר"א שם לח ע"א.

⁵ פי' ונקפאים המים (ד"א).

⁶ גבורה (רח"ו).

⁷ לעיל כט ע"ב (הערת הזוהר), כל מה ששורשו בתוקף הגבורות נקרא ונקפא (דע"ה ח"א צא ע"א).

⁸ חסד (רח"ו).

⁹ דהאי (לפ"ו).

¹⁰ ת"ת (רח"ו).

¹¹ ת"ת (רח"ו).

¹² יסוד דז"א (מ"מ).

¹³ המלכות, ור"ל יסוד סתום ואינו נודע אלא מהמלכות אנו יודעים ענין היסוד (מ"מ).

¹⁴ מכלן על סוף הקטע נמחק כהגהות הגר"א.

¹⁵ יסוד לא שייך בו בתוך המים, שר"ל במציעות מייא שהם החו"ג כי אדרבה הם כלולים בו (מ"מ).

¹⁶ עי' ע"ח שער אר"א פרק ג'.

¹⁷ שמתחלת מתתא מכנגד הטיבור עד החזה (מ"מ).

¹⁸ עי' ע"ח שער הנקודות פרק ב'.

¹⁹ (ימים) [מים] יסוד באמצע נ"ה (רח"ו).

²⁰ פי' מהחסדים יצאו הגבורות שהיו כלולים בהם כללות שמאלא בימינא בסוד יצחק שיצא מאברהם (מ"מ). וכן הוא וירא קג ע"ב ור"ל הרו וכן הוא בשמו"ר פ' טו סימן כב המים הרו וילדו אפילה ע"ש ובפדר"א פ"ד ע"ש כ"ז ברד"ל (לש"ו). עי' ביאורים ח"ב צא ע"ב, וח"א עז ע"א, ודע"ה ח"א צא ע"א.

בראשית

עליותיו וגו', "במים" אלו מים עליונים של הכל שבהם תיקן בית, כמו שנאמר "בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן". "השם עבים רכובו" רבי ייסא הזקן חילק עבים, ע"ב י"ם. עב שהוא חושך, שמאל, שעומד על ים זה. "המהלך על כנפי רוח" זו רוח של המקדש העליון, וזה סוד "שנים כרובים זהב". כתוב "וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח". "וירכב על כרוב" אחד, אחר כך נגלה "על כנפי רוח", ועד שזה מתעורר לא מתגלה בזה. רבי יוסי אמר, כתוב "ומים תכן במדה", במדה ממש התקין אותם, כשהגיעו לתוכה, והם תיקון העולם, כשהגיעו מצד הגבורה. אמר רבי אבא, כך היו הראשונים אומרים כשהיו מגיעים למקום הזה, מרחשות שפתי החכמים ולא אומרים דבר, כדי שלא יענשו.

(שמות כו לג) והבדילה הפרוכת לכם¹ בין הקדש ובין קדש הקדשים רבי אבא פתח (תהלים קד ג) המקרה במים עליותיו וגו' במים אלין מיין עלאי² דכלא דבהו תקין ביתא³ כמה דאת אמר (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן השם עבים רכובו רבי ייסא סבא פליג עבים ע"ב י"ם⁴ עב דאיהו חשך שמאלא דקיימא על ים דא⁵ המהלך על כנפי רוח דא רוחא⁶ דמקדשא עלאה⁷ ורזא דא (שמות כה יח) שנים כרובים⁸ זהב כתיב (תהלים יח יא) וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח וירכב על כרוב חד⁹ לבתר איגלי על כנפי רוח¹⁰ ועד דהאי אתער¹¹ לא אתגלי בהאי¹² רבי יוסי אמר כתיב (איוב כח כד) ומים תכן במדה במדה ממש¹³ (ו)אתקין להו כד מטון לגוה¹⁴ ואינן תקונא דעלמא¹⁵ כד מטו מסטרא דגבורה¹⁶ אמר רבי אבא כך הו קדמאי אמרי כד הו מטאן להאי אתר מרחשן שפוון דחכימין¹⁷ ולא אמרין מדי בגין דלא יתענשו

-
- ¹ עיקר עניינו הוא להפסיק בין מים עליונים דע"ק עד הטיבור ששם אסתיים אדם בין מים שלמטה מהטיבור, שהן המים התחתונים שהם לבר מגופא, והכל כדי שיוכלו ז"נ לקבל אור ע"י מסך (בהגר"א על ספד"צ לג ע"ב). והוא סוד הפרסא בין א"א לז"א (ביאורים ח"ב צא ע"ג, כללים ח"א יג ע"א), וכן בין אצילות לבי"ע (כללים ח"א נד ע"ב), והוא הפרוכת המבדילה בין התפשטות הראשונה לשניה (כללים ח"ב צט ע"א).
- ² פי' החסדים (מ"מ).
- ³ פי' המלכות, שבנייתה ע"י החסדים בסוד והוכן בחסד כסא (מ"מ).
- ⁴ ע"ב שהם הגבורות בונים המלכות שנקר' ים (מ"מ).
- ⁵ נמחק בהגהות הגר"א.
- ⁶ מלכות (מ"מ).
- ⁷ בינה, ור"ל שבניינה מהבינה (מ"מ).
- ⁸ הם מט"ט וסנדלפון (מ"מ).
- ⁹ הוא סנדל שמעלה מ"ן למלכות (מ"מ).
- ¹⁰ פי' אחר שעלה סנדלפון לעורר מ"ן במלכות אח"כ עולה מט"ט גם הוא לעורר מ"ד במלכות (מ"מ).
- ¹¹ וקודם שנתעורר זה (ד"א).
- ¹² ר"ל קודם שעלה סנדל לעורר מ"ן לא נתגלה מט"ט במלכות לעורר מ"ד (מ"מ).
- ¹³ היא הבינה שמודדת כל ספירה וספירה דז"ן ואומרת עד פה תבוא ולא תוסיף, ולכך נקר' קו המדה (מ"מ).
- ¹⁴ כשמגיע לתוכה שפע המים (ד"א).
- ¹⁵ הם ז"ן שנקראים עולם (מ"מ).
- ¹⁶ פי' הבינה שבניינה מגבורה דשם ב"ן בסוד ואם בגבורות (מ"מ).
- ¹⁷ הכונה היא על שם י"ה שהוא בפנימיות ספירת הגבורה דז"א שהיא זרוע שמאלי (שער מאמרי רשב"י). היו מנענים שפתותיהם ולא השמיעו שום דבר שיראו שמא יתענשו (ד"א). ר"ל להדרושים הנוגע לאורות הדינין והגבורות וכנודע בסוד קריעת ים סוף (לש"ו).

בראשית

רבי אלעזר אמר את קדמאה דאתוון! הוה שמיא² על אנפוי דקיטרא דכיא³ ואתעטר מלרע⁴ ומלעילא וסליק⁵

תוספתא

גזיר ופריע ומאן דגזיר ולא פריע כאלו עבדו ביניהו פרודא

לג/א

ונחית ומיא מתגלפי⁶ בגלופייהו ומתיישבן בדוכתייהו ואתכלילו חד בחד⁷ וכן אתוון כלהו כלילן דא בדא ומתעטרן דא בדא עד דאתבני עלייהו בניינא ויסודא וכד אתבניאו כלהו ואתעטרו הוו מיין עלאיז⁸ מתערבין במיין תתאיז⁹ ואפיקו ביתא דעלמא¹⁰ ננ"א ועל דא אפיקו תרין נהורין חד דאקרי ארץ ונהורא דאקרי שמים] ועל דא אפיק נהורא דאקרי שמים ועל דא ב' אתחזי¹¹ ברישא ומיין סלקין ונחתין עד דהאי רקיע הוה ואפריש לון¹² ומחלוקת הוה [בשני¹³ (ביומא דשני) דביה אתברי גיהנם דאיהו נורא דדליק כמה דאת אמר (דברים ד כד) אש אוכלה הוא וזמין לאשראה על רישייהו דחייביא

א"ר יהודה מהכא כל מחלוקת דאיהו לשם שמים סופה להתקיים דהא הכא מחלוקת דאיהו לשם שמים הוה¹⁴ ושמים בהאי אתקיים¹⁵ לבתר

רבי אלעזר אמר, אות ראשונה של האותיות היתה משוטטת על פני קשר טהור, ומתעטרת מלמטה ומלמעלה, ועולה

כשהוא מל ופורע. ומי שמל ולא פורע כאלו עשו ביניהם פירוד.

ויורדת, ומים נחקקים בחקיקתם ומתיישבים במקומם, ונכללו אחד באחד. וכן כל האותיות כולן כלולות זו בזו ומתעטרות זו בזו, עד שנבנה עליהן בנין ויסוד. וכשנבנו כולם והתעטרו, היו מים עליונים מתערבים במים תחתונים, והוציאו בית של העולם, (ועל זה הוציאו שני אורות, אחד שנקרא ארץ, ומאור שנקרא שמים), ועל זה ב' נראית בראש, ומים עולים ויורדים עד שהיה הרקיע הזה שהפריד אותם, ומחלוקת היתה בשני שבו נברא גיהנם, שהוא אש שדולק, כמו שנאמר "אש אוכלה הוא", ועתיד לשרות על ראש הרשעים.

אמר רבי יהודה, מכאן כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, שהרי כאן מחלוקת שהיא לשם שמים היתה,

¹ פי' אל"ף שרומזת לאבא (מ"מ).

אות א' שהוא ראשית לכל האותיות הנה בעת התגלותא אזי היתה משוטטת ע"פ כתר הטהור (ד"א).

² פי' הרח"ו שטא על פני האויר הזך הנקרא טהירו עלאה. הרש"ב (נ"א).

³ הוא האויר הזך שנק' טהירו עילאה שבתוכו נצטיירו כל העולמות (מ"מ).

⁴ פי' שזרין עולים בסוד מ"ן להמשיך מוחין לאו"א (מ"מ).

⁵ פי' מפרצופים העליונים עתיק וא"א שגם הם עיטרו לאל"ף הנזכר שהוא אבא (מ"מ). והיה מתעטר אות ההוא מלמטה בשש קצוות הבנין ומלמעלה בג' עליונות שהם קיטרא דכיא פי' קשר טהור שאין קשר פחות משלשה כנודע ועל ידי זה נתיישבו כל האותיות כלם במקומם הראוי להם (ד"א).

⁶ הם החסדים והגבורות (מ"מ).

⁷ כל חסד כלול מכולם, שכל חסד יש בו בחינת ז' חסדים, וכן הגבורות ג"כ כ"א כלול מכולם, שכל א' יש בו בחי' ז' גבורות (מ"מ).

⁸ החסדים (מ"מ).

⁹ הגבורות (מ"מ).

¹⁰ מלכות (מ"מ).

¹¹ מלכות (מ"מ).

¹² החו"ג יורדים ליסוד ומשם נפרשים החסדים הולכים להגדיל ז"א והגבורות הולכים להגדיל נוק' (מ"מ).

¹³ פי' שיום ב' הוא גבורות והיום נלחמים החסד עם הגבורה, החסד אומר אני אמלוק, והגבורה אומרת להפך (מ"מ). אז התגלתה בחי' הגבורה (דע"ה ח"ב סא ע"ד).

¹⁴ פי' החסד שרוצה למלך כוונתו לשם שמים, להנהיג העולם ברחמים וימצאו בני אדם שפע במה לעבוד את ה' ית', כי העושר סיוע לאושר, והגבורה שרוצה למלך כוונתה ג"כ לשם שמים להפרע מהרשעים ורוב העולם יראים מהרצועה ועובדים ה' ית' (מ"מ).

¹⁵ פי' הת"ת עושה שלום ביניהם ונכלל משניהם וזהו קיומו (מ"מ).

בראשית

דא דכתיב (בראשית א ה) ויקרא אלהים לרקיע שמים¹ וגו' בקטפירא דעלייתא² בקסטייהו³ שכיחי ואתקיימו דהא תנינן כתיב (שמות כו לג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים⁴ דייקא דהא איהו רקיע דמפרש בנו באמצעיתא

תא הוי כתיב לבתר (בראשית א ט) יקוו המים מתחת השמים⁵ אל מקום אחד⁶ מתחת השמים ממש אל מקום אחד לאתר דאקרי אחד ואיהו ים תתאה דהא איהו אשלים לאחד⁷ ובלא איהו לא אקרי אחד ומשמע דכתיב יקוו דביה מתכנשין כלהו מיא (ובתר עאלין כלהו לגו ימא) כמה דאת אמר (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים וגו' רבי ייסא אמר אל מקום אחד דא איהו אתר דכתיב ביה⁸ (ישעיה נד י) וברית שלומי לא תמוט דהא איהו נטיל כלא ושדי בימא וביה אתתקנת ארעא דכתיב (בראשית א ט) ותראה היבשה דא הוא ארץ⁹ כמה דאת אמר (בראשית א ה) ויקרא אלהים ליבשה ארץ אמאי אקרי יבשה אמר רבי יצחק היינו דכתיב (דברים טז ג) לחם עוני לחם עני¹⁰ כתיב ובנין דאיהו לחם עני אקרי יבשה ושאיב בנווה כל מימין דעלמא ואיהי יבשה הוי עד דאתר דא¹¹

והשמים התקיימו בזה. לאחר זה שכתוב "ויקרא אלהים לרקיע שמים וגו'", בהתדבקות העליונים מצוים במדתם והתקיימו, שהרי שנינו, כתוב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים" דוקא, שהרי הוא רקיע שמפריד בתוך האמצע.

בא וראה, כתוב אחר כך "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד", "מתחת השמים" ממש. "אל מקום אחד", למקום שנקרא אחד, והוא ים תחתון, שהרי הוא משלים לאחד, ובלעדיו לא נקרא אחד. ומשמע שכתוב יקוו, שבו כל המים מתכנסים, כמו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים וגו'". רבי ייסא אמר, "אל מקום אחד", זהו מקום שכתוב בו "וברית שלומי לא תמוט", שהרי הוא לוקח הכל וזורק בים, ובו נתקנת הארץ, שכתוב "ותראה היבשה", זוהי ארץ, כמו שנאמר "ויקרא אלהים ליבשה ארץ". למה נקראת יבשה, אמר רבי יצחק, היינו הכתוב "לחם עוני". כתוב "לחם עני". ובגלל שהוא לחם עוני נקרא יבשה, ושואב בתוכה כל מימי העולם, והיא היתה יבשה עד שמקום זה ממלא אותה, ואז שופעים מים דרך אותם המקורות.

¹ פי' רקיע שהוא ת"ת יש בו אש ומים שהם שמים (מ"מ).

² בהתדבקות העליונים שהם הנאצלים (מ"מ, ד"א) (גליון ד"א - פי' מה שנוסף מן האילן).

³ פי' במדתם ועי"ז שכיחי ואתקיימו והכוונה כי על ידי התדבקות פרצופים תחתונים בעליונים ומקבלים הארה מהם, אזי כל פרצוף ופרצוף מצוי במדתו ומתקיים (מ"מ). פי' במדתם כענין שנאמר ומים תכן במדה עי"ז שכיחי (ד"א). מצוים אל הגלוי ונתקיימו במזג שוה כל א' ואחד לפי ענינו אם חסד אם דין אם רחמים עי' הרקיע שהוא המכריע כנודע (ד"א).

⁴ עי' לב ע"ב והבדילה הפרוכת.

⁵ פי' יסוד ז"א שהוא ת"ת הת"ת שנק' שמים (מ"מ).

⁶ כלומר שהאורות אשר מהטבור ולמטה נסתלקו ועלו מהטבור ולמעלה, ונשאר למטה ריקן מאור (ביאורים ח"ב צא ע"ב). ועי' לעיל לב ע"ב "אעדו והולידו חשוכא", שנצטמצם האור מכל הנה"י, להיות נמשך דרך היסוד (כללים ח"א כט ע"ג, ועי' בהגרא על ספד"צ כו ע"א).

⁷ פי' אח הוא ז"א והד' היא מלכות והז"א אין בו רק ט' ספירות כמנין א"ח והמלכות השלימתו לעשר (מ"מ).

⁸ פי' יסוד ז"א, ולפי זה פירוש הפסוק יקוו המים שהם החסדים מתחת השמים שהוא יסוד דאימא אל מקום א' יסוד דז"א (מ"מ).

⁹ פי' מה שהיתה יבשה אחר שנמשך לה הארה מיסוד דז"א אז תראה ותתגלה ממה שהיתה יבשה (מ"מ).

¹⁰ יסוד עני וכ"י עניים (פ' ויחי רמט ב) (ד"א).

¹¹ ומלא אותם בשפע רב העליון (כל יום מששת ימי בראשית במלכות והיא הוציאה הרבה בשלימות). עי' תרומה קכז ע"ב (ד"א).

בראשית

אמלי לה וכדין [נגדין] (נבעין) מיא¹ אורה דאינון
מקורות²

ולמקוה המים קרא ימים (בראשית א י) דא
הוא בית כנישות מיינ³ דלעילא דתמן מתכנשין
כל מיא ומתמן נגדין ונפקין⁴ א"ר חייא מקוה
המים דא צדיק⁵ דכד מטא למקוה המים כתיב
וירא אלהי"ם כי טוב וכתיב (ישעיה ג י) אמרו
צדיק כי טוב (נ"א) וכן אור קדמאה טוב אקרי
וכן כללהו כתיב בהו כי טוב בר יומא תניינא דלא
כתיב ביה כי טוב)

רבי יוסי אמר ישראל הוא מקוה איהו דכתיב
(ירמיה יז יג) מקוה ישראל יהו"ה רבי חייא אמר
דא צדיק היינו דכתיב קרא ימים בגין דנחלין
ומבוועין ונהרין⁶ כולהו נטיל לון ואיהו מקורא
דכלא ואיהו נטיל כלא⁷ בגיני כך ימים ועל דא
וירא אלהי"ם כי טוב וכתיב (ישעיה ג י) אמרו
צדיק כי טוב ובגין דאתרשים⁸ איהו אפריש בין
יומא קדמאה לתליתאה⁹ ולא אתמר כי טוב
בגווייהו דהא ביומא תליתאה עבדת ארעא
איבין מחילא דהאי צדיק דכתיב (בראשית א יא)
[ויאמר אלהי"ם תדשא הארץ דשא עשב מזריע
זרע] (פרי צדיק עין חיים דאיהו) עין פרי מאי עין
פרי דא עין הדעת טוב ורע דאיהו עביד איבין
ופרין עושה פרי דא צדיק יסוד דעלמא למינו
דכל בני נשא דאית לון רוחא קדישא דאיהו
איבא דההוא אילנא¹⁰ רשים בהו רשימא למינו
ומאי איהו ברית קדש ברית שלום ובני
מהימנותא למינו למינו עאלין ולא מתפרשן מניה
וצדיק עושה פרי הוא וההוא אילנא אתעברת¹¹
ואפיקת ההוא פרי למינו דההוא עושה פרי
דיהוי כוותיה

"ולמקוה המים קרא ימים", זהו בית
כינוס המים שלמעלה, ששם כל המים
מתכנסים, ומשם שופעים ויוצאים. אמר
רבי חייא, "מקוה המים" זה צדיק,
שכשמגיע למקוה המים כתוב "וירא אלהים
כי טוב", וכתוב "אמרו צדיק כי טוב". (וכן
אור ראשון נקרא טוב, וכן בכולם כתוב "כי
טוב", פרט ליום השני שלא כתוב בו כי
טוב).

רבי יוסי אמר, ישראל הוא מקוה,
שכתוב "מקוה ישראל ה'". רבי חייא אמר,
זה צדיק, היינו מה שכתוב "קרא ימים",
משום שנחלים ומעיינות ונהרות, את כולם
הוא לוקח, והוא המקור של הכל והוא לוקח
הכל, לכן "מים". ועל זה, "וירא אלהים כי
טוב", וכתוב "אמרו צדיק כי טוב". ומשום
שהוא נרשם, הפריד בין יום ראשון לשלישי
ולא נאמר כי טוב ביניהם, שהרי ביום
השלישי עשתה הארץ פירות מכח הצדיק
הזה, שכתוב "ויאמר אלהים תדשא הארץ
דשא עשב מזריע זרע עץ פרי", מה זה "עץ
פרי", זה "עץ הדעת טוב ורע", שהוא עושה
פירות. "עושה פרי" זה צדיק יסוד עולם.
"למינו", שכל בני אדם שיש להם רוח
הקודש, שהוא פרי שאותו אילן רושם בהם
רשום למינו. ומהו, ברית קדש ברית שלום.
ובני האמונה למינו, למינו נכנסים ולא
נפרדים ממנו, וצדיק עושה פרי הוא, ואותו
אילן מתעבר ומוציא אותו פרי למינו, למינו
של אותו עושה פרי שיהיה כמותו.

¹ פי' אחר שנתמלאת המלכות מהיסוד אח"כ נמשכים ממנה הארות לבי"ע ע"י הדרכים והנתיבות שביסוד
דידה (מ"מ).

² עי' אריכות ביהל אור.

³ מלכות (מ"מ).

⁴ חסר כאן ועי' בסוף הספר סי' ל"ב (הערת הזוהר).

⁵ פי' ר"ח חזר לחזק סברתו שמקוה המים הוא יסוד (מ"מ).

⁶ נחלין הם מח חכמה, מבוועין מח בינה, נהרין מח דעת, שכללות ג' מוחין הם ביסוד (מ"מ).

⁷ נגד מוחין דאבא, שג"כ מקבל הארה מהם (מ"מ).

⁸ פי' בשביל שנרשמו בו כל האורות עליונים (מ"מ).

⁹ פי' עשה היסוד הבדל והפרש והודיע לנו מעלת הת"ת על יום א' דהוא חסד וכ"ש על יום ב' שהוא
גבורה, ונקט יום א' לרבנותא וכ"ש על יום ב' (מ"מ).

¹⁰ פי' הנשמות שבאים מהמלכות (מ"מ).

¹¹ פי' מ' מתעברת נשמות ונותנת נשמה קדושה למזדווג בקדושה זרע כמוהו. א"מ (נ"א).

בראשית

זכאה חולקיה מאן דדמי לאמיה ולאבוי ועל
בן רשימא קדישא ביומא תמינאה בגין דידמי
לאמיה [נ"א] בגין דהיא דרגא תמינאה וההיא
נפשא דפרח מנה אצטריכת לאתחזאה קמה
לתמינא יומין) וכד אתפרעת ואתגלייא רשימא
קדישא בגין דידמי לאבוי ועל דא עין פרי דא
אמא עושה פרי דא ברית קדש אבוי למינו דידמי
ליה ואתרשים ביה

אשר זרעו בו על הארץ זרעו בו זרע בו מבעי
ליה מאי זרעו בו אלא זרע וא"ו בו על הארץ הכי
הוא ודאי דהא ההוא זרעא אשדי על ארעא זכאה
חולקיהון דישראל דאינון קדישין ודמיין לקדישין
ועל דא ודאי כתיב (ישעיה ס כא) ועמך כלם
צדיקים כלם צדיקים ודאי דהא מהני נפקו ולהני
דמיין זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי

לג/ב

אמר רבי חייא כתיב (ירמיה י יב) עושה ארץ
בכחו מאי (עושה ארץ בכחו עשה ארץ מבעי ליה
אלא עושה ודאי תדיר ומתקן קב"ה להאי ארץ
לעילא) [נ"א] (עושה ארץ בכחו עשה ארץ מבעי
ליה אלא עושה ודאי תדיר ומתקן קב"ה להאי
ארץ) דא קב"ה¹ בכחו דא [צדיק] [צדק] מכין
תבל בחכמתו (שם) תבל דא ארץ דלתתא²
בחכמתו דא [צדק] [צדיק] דכתיב (תהלים ט ט)
והוא ישפוט תבל בצדק עושה ארץ דא קב"ה
דהוא מתקין ארעא ומתקין ארחוי ובמה בכחו
כדקאמרן

רבי יהודה אמר³ באתוון גליפן דרבי אלעזר
אית קוטרי דאתוון⁴ כ"ב קטירין כחדא תרין
אתוון דא סליק ודא נחית⁵ ודסליק נחית ודנחית

אשרי חלקו של מי שדומה לאמו ולאביו.
ועל כן רשם הקדוש ביום השמיני כדי
שידמה לאמו, (בגלל שהיא דרגה שמינית,
ואותה נפש שפרחה ממנה צריכה להראות
לפניה לשמונה ימים). וכשנפרע ומתגלה
רשם הקדוש כדי שידמה לאביו, ועל זה "עין
פרי" זו אַם, "עושה פרי" זו ברית קדש אביו,
"למינו" שידמה לו וירשם בו.

"אשר זרעו בו על הארץ". "זרעו בו", היה
צריך לכתוב "זרע בו", מה זה "זרעו בו",
אלא זרע וא"ו בו. "על הארץ" כך הוא ודאי,
שהרי אותו זרע זרק על הארץ, אשרי חלקם
של ישראל שהם קדושים ודומים לקדושים.
ועל זה ודאי כתוב "ועמך כולם צדיקים",
כולם צדיקים ודאי, שהרי מאלה יצאו
ולאלה דומים. אשריהם בעולם הזה
ובעולם הבא.

אמר רבי חייא, כתוב "עשה ארץ בכחו",
מה זה "עשה ארץ" (היה צריך לכתוב בכחו
עושה ארץ, אלא עושה ודאי תמיד, ומתקן
הקדוש ברוך הוא את הארץ הזו). זה הקדוש
ברוך הוא למעלה. "בכחו" זה צדיק. "מכין
תבל בחכמתו", "תבל" זו ארץ שלמטה,
"בחכמתו" זה צדק, שכתוב "והוא ישפוט
תבל בצדק". "עושה ארץ" זה הקדוש ברוך
הוא, שמתקן ארץ ומתקן דרכו, ובמה בכח
כשאמרנו.

רבי יהודה אמר, באותיות חקוקות של
רבי אלעזר יש עשרים ושתיים קשרי
האותיות קשורים כאחד, שתי אותיות, זו
עולה וזו יורדת, ושעולה יורדת ושירדת
עולה. וסימן זה "אך בכ אל". רבי יוסי אמר,
הלשון של המשקלות עומד באמצע, וסימן

¹ פי' שת"ת מתקן הארץ ע"י היסוד, וז"ש בכחו דא צדיק (מ"מ).

² פירוש ב"ע (מ"מ).

ע"י פרשת ויקרא י ע"א (לש"ו).

³ באותיות החקוקים שיסד ר' אלעזר צירוף וגלגולי האותיות נמצא בו קישור האותיות כב קשרים דהיינו
כב אלפא ביתא כענין א"ת ב"ש וכו' וכיוצא בו המבוארים בכמה מקומות באופן שמכל אות מכ"ב אותיות
התורה יסד אלפא ביתא אחת. ולפי שאות א' של א"ת ב"ש הוא עולה במספר אות ת' אמר דא' סליק שעולה
במספר ואח"כ הב' של ב"ש יורד שאין לו עלייה למספר ת' כמו הא' אמר עליה ודא נחית והוא מבואר
למבינים (ד"א).

⁴ פי' צירופים של כ"ב אלפ"א בית"ת כנודע, שע"י כ"ב אלפ"א בית"ת נצטיירו כל העולמות (מ"מ). ע"י
ד"א ונ"א הובא בסוף הספר.

⁵ פי' א' רמז לאבא שהוא דכורא ונקרא סליק, ב' רומזת לאימא שהיא נוקבא ונקראת נחית (מ"מ).

בראשית

אומר¹ מאורת דשריא ביה תוקפא דדינא קילטא דדינא² רבי יוסי אמר יהי מארת לתתא איהי סיהרא דבה תליא אסכרה לרביי עלמא ובה תליא מארת בגין דאיהי נהורא זוטרא מכל נהורין וזמנין דאתחשכא ולא מקבלא נהורא ברקיע השמים דא הוא רקיעא³ דאיהו כללא דכלהו בגין דנטיל כל נהורין והוא נהיר להאי נהורא [נ"א] דלא נהרא [והיא תליא ביה] בגין דאתדבק בה ההוא מארה וביה תליין לתתא כל אינון זיינין אחרנין⁴ בגין זעירו דנהורא רבי יצחק אמר (ואפיק) [ואפילו] האי רקיעא⁵ דלא נהיר וקרנין ליה מלכות שמים⁶ וארץ ישראל⁷ וארץ החיים⁸ השמים איהו⁹ האי רקיע בגיני כך יהי מארת¹⁰ חסר ו' מאי טעמא דהא בלא וא"ו מותא הוא בעלמא יהי מארת כללא ביה תליא לאכללא לילית בעלמא כתיב (איוב ג יח) קטן וגדול שם הוא וכתוב (ישעיה לג נא) כי אם שם אדיר יהו"ה לנו ועל דא כתיב (שם לד יד) אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח

רבי אלעזר אמר יהי מארת אספקלריאה דלא נהרא מגרמה¹¹ אלא על ידא דנהורין עלאין דנהרין לה¹² בעששיתא¹³ דלקטא נהורא דנהיר

הדין, קליטת הדין. רבי יוסי אמר, "יהי מארת" למטה, היא הלבנה שבה תלויה אסכרה לתינוקות העולם, ובה תלוי מארת, בגלל שהיא מאור קטן מכל המאורות, ולפעמים שנחשכת ולא מקבלת אור. "ברקיע השמים", זהו רקיע שהוא כללות של כולם, בגלל שלוקח כל המאורות, והוא מאיר למאור הזה שאינו מאיר, (והיא תלויה בו בגלל שנדבקה בה אותה מארה, ובו תלויים למטה כל אותם מינים אחרים בגלל הקטנת האור). רבי יצחק אמר, והוציא (ואפילו) את הרקיע הזה שלא מאיר, וקוראים לו מלכות, שמים וארץ, ישראל וארץ החיים. השמים הוא (שמאיר) הרקיע הזה, לכן "יהי מארת" חסר ו', מה הטעם שזה בלי וא"ו, מות הוא בעולם. "יהי מארת", הכל תלוי בו להכליל לילית בעולם. כתוב "קטן וגדול שם הוא", וכתוב "כי אם שם אדיר ה' לנו", ועל זה כתוב "אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח."

רבי אלעזר אמר, "יהי מארת", אספקלריה שלא מאירה מעצמה, אלא על ידי אורות עליונים שמאירים לה, כמו עששית שמקבלת אור שמאיר.

¹ רבי חזקיה אמר כו'. עיין פירושו בחייט דף ט"ו ע"ב ודף קפ"ב ע"ב (של"ה).

² קליטת ותוקף הדין (ד"א).

³ פי' יסוד דז"א (מ"מ).

⁴ מינים אחרים (ד"א).

⁵ פי' יסוד דז"א. ר"א ואפילו האי רקיעא וכו' פי' אפילו המלכות רקיעא דלא נהיר מלכות שמים פי' מלכות שמקבלת הארה (מ"מ).

⁶ מלכות שמים פי' מלכות שמקבלת הארה מז"א הנקרא שמים (מ"מ).

⁷ פי' ארץ ז"א שנק' ישראל (מ"מ). ח"ג פד ע"א (לש"ו). מלכות שמים פרצוף רחל, וא"י הוא מהאור שלה (דע"ה ח"ב קל ע"ד).

⁸ פי' ארץ שיש בה המוחין שנקראים חיים (מ"מ).

⁹ "דנהיר" נוסף בלש"ו.

¹⁰ מלכות (מ"מ).

¹¹ פי' ר"א נותן טעם אחר למה נק' המלכות מארת חסר בגין דלית לה וכו' (מ"מ). לכן המלכות נקראת דלה ועניה (דע"ה ח"א ד ע"ג), ועי' תיקו"ז ריש תיקון מ' (דע"ה ח"ב עו ע"א – עי"ש שזה רק כעת דלית לה מגרמה כלום) שם מבאר את שורש הענין, שהמלכות מושרשת במלכות דא"ס שבה היתה הצמצום (כללים ח"א פה ע"ב), וכן הוא בתיקו"ז תיקון מ פט ע"ב ווארא כג ע"ב (ביאורים ח"ב ל ע"א). והנה אע"ג שאורה כעת נמשכת מו"ק, אמנם באמת התפשטותה היא מלמעלה למעלה עד רזא דאור א"ס (ביאורים ח"ב לא ע"ב).

¹² שהעטרה היא העששית שקולט אור המוצב בתוכה והאיר ע"י זה. אף כן היא קולטת אור העליון ומאיר בעולם וזולת זה אין לה רבוי אור להאיר מעצמה ועיין במנחת יהודה דף יז ע"א (ד"א). לעיל לא ע"א ולקמן רנו ע"ב ורנו ע"א (לש"ו).

¹³ שאין בה אור עד שנותנים בה הנר ואז מאירה, כך המלכות אין בה שום אור עד שמאירים בה ו"ק דז"א (מ"מ).

בראשית

כתיב (יהושע ג' יא) הנה ארון הברית אדון! כל הארץ הנה ארון דא אספקלריאה דלא נהרא הברית אספקלריאה דנהרא הנה ארון דא היא מארת ארון תיבותא לאעלאה בגויה תורה שבכתב הברית דא שמשא דנהיר לה² ואיהי ברית בהדיה ארון הברית דייקא אדון כל הארץ הברית דאיהו אדון כל הארץ ובגין דהאי ארון איהו אדון בגין שמשא דנהיר לה ונהיר לכל עלמא הכי אתקרי

לד/א

ומניה נקטא שמא ואתקרי [האי ארון] אדון ברזא דאל"ף דל"ת נו"ן יו"ד כמה דאמרין צדיק וצדק כך אדון אדני דא בדא תליין

תא חזי ככבים ומזלות³ בברית קיימין⁴ דאיהו (שמשא דקאמרן ודא) רקיע השמים דרשימין ביה וגליפין ביה ככבים ומזלות (ולתתא כלא ביה) וביה תליין לאנהרא רבי ייסא סבא הוה אמר הכי יהי מארת⁵ דתלייא ברקיע השמים ודא סיהרא דתלייא ביה כיון דכתיב (בראשית א טו) והיו למאורות הא שמשא <כאן חסר> ולמועדים דהא זמנייא וחגיגין⁶ ירחין ושבת י בהו תליא והו וכלא בעבידתא⁷ קדמאה עלאה דשמייה קדישא⁸ אתאחיד ביה ואיהו הוא כלא שבעה ככבי אינון לקבל שבעה רקיעין וכלהו⁹ מדברי עלמא ועלמא עלאה עלייהו ותרין עלמין נינהו¹⁰ עלמא עלאה ועלמא תתאה תתאה כגוונא דלעילא דכתיב (ד"ה א טז לו) מן העולם ועד העולם מלך עלאה ומלך תתאה¹¹ (תנינן) כתיב¹² יהו"ה מלך יהו"ה

כתוב "הנה ארון הברית אדון כל הארץ". "הנה ארון" זו אספקלריה שאינה מאירה. "הברית" אספקלריה המאירה. "הנה ארון" זוהי מארת. "ארון" תיבה להכניס בתוכה תורה שבכתב. "הברית" זו השמש שמאירה לה, והיא ברית יחד עם ארון הברית דוקא. "אדון כל הארץ" הברית שהוא אדון כל הארץ. ומשום שהארון הזה הוא אדון, בגלל השמש שמאירה לה ומאירה לכל העולם, כך נקראת

וממנו לקחה את השם. ונקרא הארון הזה אדון בסוד של אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, כמו שאמרנו צדיק וצדק, כך אדון אדני זה בזה תלויים.

בא וראה, כוכבים ומזלות עומדים בברית שהוא (שמש שאמרנו וזה) רקיע השמים, שרשומים וחקוקים בו כוכבים ומזלות, ובו תלויים להאיר. רבי ייסא הזקן היה אומר כך, יהי מארת, שתלויים, ברקיע השמים, וזו הלבנה שתלויה בו. כיון שכתוב "והיו למאורות", הרי השמש. "ולמועדים", שהרי זמנים וחגים חדשים ושבתות תלויים בהם והוויים. והכל במעשה ראשון עליון ששמו הקדוש נאחז בו, והוא הוא הכל. שבעה כוכבים הם כנגד שבעה רקיעים, וכולם מנהיגי העולם, והעולם עליון עליהם. ושני עולמות הם, עולם עליון ועולם תחתון, תחתון כמו הצורה שלמעלה, שכתוב "מן העולם ועד העולם", מלך עליון ומלך תחתון. (שנינו) כתוב "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד". "ה' מלך" למעלה, "ה'

¹ פי' גם הארון שהיא מלכות נקראת אדון, ולמה המלכות נק' אדון, כיון שעיקר אדון הוא ביסוד (מ"מ).

² ר"ל שנקראת גם היא אדון על שמו (מ"מ).

³ קסב ע"ב ופ' פקודי רלב ע"א ורעז ע"א ובהקדמה ע"א ע"ב ובשמות ד' ע"א (ד"א).

⁴ ומזלות בברית קיימין כתב הרב ז"ל כי החסדים נקראים כוכבים והגבורות נק' מזלות והם יורדים ליסוד ד"א (מ"מ).

⁵ מלכות (מ"מ).

⁶ פי' המועדים: פסח ושבועות וסוכות, שנקראים חג. וגם ר"ה ויוה"כ שנק' זמנים תלויים בזו"ן (מ"מ).

⁷ וגם זו"ן עצמם תלויים בבניה (מ"מ).

⁸ עלמא עילאה בינה, עלמא תתאה מלכות (מ"מ).

⁹ וכלם הם מנהיגי העולם שמתנהג על ידם (ד"א).

¹⁰ הרי הם בינה ומלכות, ועי' לקמן ויחי רמח ע"ב. ורק מהז"ת שלהם ולמטה נקראים הם "עולם" (ביאורים ח"א נט ע"ג).

¹¹ עי' ע"ח שער הצלם פרק א' שכל עולם הוא בחי' נוק'. והנה ד"ז שבינה ומלכות מכונים "עולם" הוא רק קאי על הז"ת שלהם, שכן הג"ר הם מוחין, והם מבפנים והם נסתרות, ועיקר הכינוי "עולם" קאי על כללות הנושא את כל המציאויות כולם, הנכללים בד' יסודות (ביאורים ח"א נט ע"ג עיי"ש).

¹² בפסוקי דזמרה בפיוט 'הי כבוד'. ועי' ע"ח שער כה דרוש ע"א קשר שלו למנצפ"ך.

בראשית

מלך יהו"ה ימלוך לעולם ועד יהו"ה מלך לעילא¹ יהו"ה מלך באמצעותא² יהו"ה ימלוך לתתא³ רבי אחא אמר יהו"ה [דא חכמה עילאה] מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה מלך דא תפארת ישראל יהו"ה ימלוך דא ארון הברית⁴ >נ"א רבי אחא אמר יהו"ה מלך דא חכמה עלאה יהו"ה מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה ימלוך דא תפארת ישראל < אתא זמנא אחרא דוד ואהדר לון מתתא לעילא ואמר (תהלים י ז) יהו"ה מלך עולם ועד יהו"ה מלך לתתא עולם באמצעותא ועד לעילא דתמן ויעודא⁵ וקיומא ואשלימותא דכלא מלך לעילא ימלוך לתתא

רבי אבא אמר כל הני מאורות כלהו מתחברין⁶ ברקיע השמים להאיר על הארץ לאנהרא על ארעא מאן הוא רקיעא דנהיר על ארעא הוי אימא דא נהר דנגיד ונפיק מעדן דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן תא חזי כיון דסיהרא שלטא⁷ ואתנהיר מההוא נהרא דנגיד ונפיק כל אינון שמיא דלתתא וחיליהון כלהון אתוספן נהורא וככביא דממנן על ארעא כלהו שלטין ומגדלין צמחים ואילנין ועלמא אתרבי בכלהו ואפילו מיא ונוני ימא כלהו ברבו יתיר וכמה גרדיני נימוסין שאטין⁸ בעלמא בנין דכלהו בחדוה ברבו חילא כד חדוה הוא בבי מלכא אפי' אינון⁹ מבי תרעי ואפילו אינון מדבי טרנשי¹⁰ כלהו חדן ושטאן בעלמא ורביי דעלמא בעיין לאסתמרא¹¹

מלך באמצע, "ה' ימלוך" למטה. רבי אחא אמר, "ה' (זו החכמה העליונה) מלך" זה עולם העליון שהוא העולם הבא, "ה' מלך" זו תפארת ישראל, "ה' ימלוך" זה ארון הברית. (ר' אחא אמר, "ה' מלך" זו חכמה עליונה, "ה' מלך" זה עולם העליון שהוא עולם הבא, "ה' ימלוך" זו תפארת ישראל). בא זמן אחר, ודוד החזיר אותם מלמטה למעלה, ואמר, "ה' מלך עולם ועד", "ה' מלך" למטה, "עולם" באמצע, "ועד" למעלה, ששם התועודות וקיום ושלמות הכל. "מלך" למעלה, "ימלוך" למטה.

רבי אבא אמר, כל המאורות הללו, כולם מתחברים ברקיע השמים להאיר על הארץ. "להאיר על הארץ", מי הוא הרקיע שמאיר על הארץ, הוי אומר, זה נהר ששופע ויוצא מעדן, שכתוב "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן". בא וראה, כיון שהלבנה שולטת ומוארת מאותו האור ששופע ויוצא, כל אותם השמים שלמטה וצבאותיהם, כולם נוסף בהם אור, וכוכבים הממונים על הארץ, כולם שולטים ומגדלים צמחים ועצים, והעולם מתגדל בכולם. ואפילו מים ודגי הים כולם בגדלות יתרה. וכמה שלוחי הדין משוטטים בעולם, בגלל שכולם בשמחה ביתר עוז. כשהשמחה היא בבית המלך, אפילו אותם מבית השערים, ואפילו אותם מבית (מזיקים), כולם שמחים

¹ א"א (מ"מ).

² אר"א (מ"מ).

³ זר"ן (מ"מ). עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ב בהגה"ה וז"ל, הן ג' הוי"ת שבמ"ס, ע"כ, ועי' בבהגר"א על ס"י ג ע"ד דהיינו שם י"ב.

⁴ "עלמא עילאה" כולל ג'ר, ת"ת כולל חג"ת, ו"ארון הברית" כולל נה"י. ועי' בבהגר"א על ס"י פ"א מ"א אופן ג' (דע"ה ח"ב קמ ע"ב).

⁵ ר"ל מקום בית ועד וכניסת כל האורות (שעה"כ כה ע"ג), ועיי"ש ששמע שזה מלכות דלאה, פירוש הוא יסוד דאימא ששם מתקבצים כל ההארות (מ"מ).

⁶ מקץ קצו ע"ב ויצא קסב ע"ב וישלח קסח ע"ב (ד"א).

⁷ שליטת הלבנה בלילה (הרי הוא בסוד עולמות ב"ע) ועי' ויקרא יב ע"א ותיקונים תיקון מד (כללים ח"ב קלה ע"ב).

⁸ שלוחי הדין הממונים לענוש לעוברים על הנימוס והדת והוא מל' רז"ל העלהו לגרדום (ד"א).

⁹ אפי' הכוחות חיצוניות שהם מבית טרנשי ר"ל המזיקים ומהרסים העולם כלם שמחים כי אז יש לכל אחד ואחד על מה למשול ולפי שאלו שהם מדבי טרנשא הם ממונים על אסכרא לכן צריכים לשמור אז הנערים שלא יזיקום (ד"א).

¹⁰ "נכ"א טרנשי" נוסף כלפ"ו.

¹¹ כיון שיונקים הקליפות וניתן להם שליטה לכך רביי בעיין לאסתמרא (מ"מ).

בראשית

ומשוטטים בעולם, ותינוקות העולם צריכים להשמר.

רבי אחא אמר (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וכד כלהון קיימין! ביה כדין חדוותא דא עם דא כדין סיהרא אזעירת נהורא מקמי שמשא² וכל מה דנטיל בגין לאנהרא לה³ הה"ד (שם טו) להאיר על הארץ רבי יצחק אמר כתיב (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים מאן שבעת הימים אלין אינון שבעת יומין דבראשית⁴ רבי יהודה אמר אלין אינון שבעת ימי המלואים מלואים ודאי בגין דההוא זמנא אתבסם עלמא ואתהדר באשלמותיה ולא אתפנים סיהרא בגין חויה בישא דכתיב ביה (משלי טז כח) ונרגן מפריד אלוף⁵ ואימתי יהא דא בזמנא דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וכדין כתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד

ישרצו המים שרץ נפש חיה למינה (בראשית א כ) אמר רבי אלעזר אלין מיין תתאין דרחשין זיינין⁶ כגוונא דלעילא⁷ אינון עלאי⁸ ואינון תתאי⁹ רבי חייא אמר עלאי אפיקין¹⁰ נפש חיה ומאי ניהו דא נפש דאדם קדמאה כמה דאת אמר (בראשית ב ז) ויהי האדם לנפש חיה (בראשית א כ) ועוף יעופף¹¹ על הארץ אלין שליחי עלאין

רבי אחא אמר, "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים". וכשכולם עומדים בו, אז הם בשמחה זה עם זה, ואז הלבנה מקטינה אורה מלפני השמש, וכל מה שלוקח כדי להאיר לה, זהו שכתוב "להאיר על הארץ". רבי יצחק אמר, כתוב "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה שבעתים כאור שבעת הימים". מה זה "שבעת הימים", אלה אותם שבעת ימי בראשית. רבי יהודה אמר, אלה אותם שבעת ימי המלואים, מלואים ודאי, משום שאותו זמן התבשם העולם וחוזר לשלמותו, ולא נפגמת הלבנה בגלל הנחש הרע שכתוב בו "ונרגן מפריד אלוף". ומתי יהיה זה, בזמן שכתוב "בלע המות לנצח", ואז כתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

"ישרצו המים שרץ נפש חיה למינה". אמר רבי אלעזר, אלו מים תחתונים שרוחשים מינים דוגמת למעלה, אותם עליונים ואותם תחתונים. רבי חייא אמר, עליונים הוציאו נפש חיה, ומה הוא, זו הנפש של אדם הראשון, כמו שנאמר "ויהי האדם לנפש חיה". "ועוף יעופף על הארץ", אלו שליחים עליונים שנראים לבני אדם כמראה אדם. משמע שכתוב "יעופף על הארץ", היות שיש אחרים שלא נראים אלא ברוח ממש לפי שכל בני האדם,

¹ ר"ל שהמוחין וההארות כולם ביסוד ז"א ונגדל הז"א אזי חדוותא דא עם דא, ושמחים ז"ן זה עם זה, כדין סיהרא שהיא מלכות אזעירת, פי' כיון שחזרו המוחין לז"א ונתפשטו בו עד היסוד בו, כדין סיהרא, שהיא מלכות נחשכת, מפני שהלכו המוחין ממנה להגדיל ז"א (מ"מ).

² עי' בסוף הספר הערה מהשביבי נוגה.

³ אחר שנכנסו בו המוחין האיר לה ז"א מהמוחין שקיבל ועי"כ נתקנה פנים בפנים מהחזה ולמטה (מ"מ).

⁴ פי' שלא היתה בהם שליטה לנחש שעדיין לא חטא אדה"ר (מ"מ).

⁵ הוא כח הבחירה, ועל ידו יוצא הרע בעולם (כללים ח"א לה ע"ג).

⁶ פי' הם מ"ן דמלכות שהם הגבורות שמתקנים בי"ע (מ"מ).

⁷ אצילות (מ"מ).

⁸ אצילות (מ"מ).

⁹ בי"ע (מ"מ).

¹⁰ פי' ר"ח פליג וס"ל דישרשו המים דקרא הם מים העליונים שהם החסדים שנותנים נפש לחיה שהיא מלכות, והיא נפש של אדה"ר (מ"מ).

¹¹ היינו המלאכים דחלקי החי והמדבר שביצירה (דע"ה ח"ב טב עא).

בראשית

דאתחזון לבני נשא¹ בחיזו דבר נש² משמע
דכתיב יעופף על הארץ בגין דאית אחרנין דלא
אתחזון אלא ברוחא ממש לפום סכלתנו דבני
נשא

לד/ב

בגיני כך לא כתיב באלין למינהו³ כאינון
אחרנין דכתיב בהו (בראשית א כא) ואת כל עוף
כנף למינהו בגין דאלין לא משניין ממייניהו
לעלמין⁴ כהני אחרנין דלא כתיב בהו למינהו ואי
תימא⁵ אית בהו דמשניין דא מן דא הכי הוא
ודאי דהא אית בהו דמשניין אלין מאלין בגיני
כך כתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד

ויברא אלהים את התנינים הגדולים⁶
(בראשית א כא) אלין לויתן וכת זוג⁷ את כל
נפש החיה הרומשת דא נפש דההיא חיה דאיהי
רומשת [לד' סטרי עלמא] <ומאן> (ומאי) איהי
חיה דאיהי רומשת (הוי אימא דא⁸ לילית) [דא
לילה] אשר שרצו המים למיניהם דמיין מגדלין
לון דכד אתי סטרא דדרום שראן מיין ונגדין לכל
סטרין וארבי ימא אזלין ועברין כמה דאת אמר
(תהלים קד כו) שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת
לשחק בו

ואת כל עוף כנף למינהו (בראשית א כא)
כמה דאת אמר (קהלת י ב) כי עוף השמים יוליד
את הקול ובעל כנפים יגיד דבר רבי יוסי אמר
בלהון משית גרפיין ולא משניין לעלמין ובגיני כך
כתיב (בראשית א כא) למינהו מאי למינהו
לזינא דלעילא ואלין טאסן ושאטן עלמא בשית⁹

לכן לא כתוב באלו למינהו כמו אותם
אחרים שכתוב בהם "ואת כל עוף כנף
למינהו", היות שאלו לא משונים ממיניהם
לעולמים, כאחרים הללו שלא כתוב בהם
למינהו. ואם תאמר, יש בהם שמשונים זה
מזה, כך זה בודאי, שהרי יש בהם שמשונים
אלה מאלה, לכן כתוב "ומשם יפרד".

"ויברא אלהים את התנינים הגדולים",
אלו לויתן וכת זוג. "ואת כל נפש החיה
הרומשת" זו נפש אותה החיה שהיא
רומשת לארבעת צדדי העולם, ומי היא
החיה שהיא רומשת, הוי אומר זו לילית.
"אשר שרצו המים למינהם" שהמים
מגדלים אותם, שכשבא צד הדרום,
מפשירים המים ושופעים לכל הצדדים,
ואוניות הים הולכים ועוברים, כמו שנאמר
"שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק
בו".

"ואת כל עוף כנף למינהו", כמו שנאמר
"כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים
יגיד דבר". רבי יוסי אמר, כולם בעלי שש
כנפים ולא משתנים לעולמים, ולכן כתוב
"למינהו". מה זה "למינהו", למין שלמעלה.
ואלה טסים ומשוטטים בעולם בשש,
ורואים מעשי בני אדם ומעלים אותם

¹ יש ג' מיני מלאכים: אלו שנבראו ביום ב', המתבטלים ומתחדשים בכל יום וכו', ועוד ב' מיני מלאכים שנבראו ביום ה', והם גדולים מהראשונים שנבראו ביום ב', והם ב' מינים: אחד הנאמר עליהם "ועוף יעופף על הארץ" ולא נאמר בהם "למינהו" והרי הם משתנים ומתלבשים בגוף כגוונא בהאי עלמא וכו' ועליהם הוא מש"כ כאן "דאתחזון לבני נשא בחיזו דבר נש", והשני הוא שנאמר עליהם "ואת כל עוף כנף למינהו". והם גדולים מן הראשונים שכן אינם משתנים לעולם, ואינם מתגלים לבני אדם אלא בבחי' השגה ושכל ולא בחוש [דוגמת אלו שנתגלו לרשב"י בעת שחיבר את התיקונים] וכו', והם גדולים מהראשונים המתלבשים ומתגלים בחוש (דע"ה ח"א א כט ע"א).

² עי' לקמן קא ע"א וקמד ע"א ופ' יתרו צד ע"א אמנם הוא רק בהמלאכים שנקראו אישים או באותן שנקראו בני אלהים כמ"ש בזוהר רות יד רע"ג (לש"ו).

³ פי' באלו התחתונים לא כתיב למינהו (מ"מ).

⁴ לקמן מ רע"ב ועי' פרשת ויקרא ב ע"ב ועי' עוד פקודי רלא ע"א (לש"ו). כלומר, הם המלאכים דחלקי החי והמדבר שביצירה (דע"ה ח"ב סב ע"א).

⁵ ואי תימא נמצא בזוהר לשון הקודש ואם יש בהם משונים אלו מאלו על דרך ומשם יפרד (ד"א).

⁶ שמיני טל ע"ב ותקונים ריש תקון י (ד"א).

⁷ הם ז"ן דסט"א (מ"מ).

⁸ בספרי היד הוי אימא דא לילה וכן בזוהר הנז"ל (ד"א).

⁹ בשש עפיפות (ד"א).

בראשית

וחמאן עוברין דבני נשא וסלקין לון לעילא ועל דא כתיב (קהלת י כ) גם במדעך מלך אל תקלל וגו' רבי חזקיה אמר הרומשת השורצת מבעי ליה! אלא כדאמרינן רמש ליליא ועל דא (תהלים קד כ) בו תרמוש כל חיתו יער דכולהו שלטאן² בשעתא דאיהי שלטא ופתחין שירתא בתלת סטרין דפלגו ליליא וזמרי שירתא ולא משתככי³ ועל אלין כתיב (ישעיה סב ו) המזכירים את יהוה אל דמי לכם⁴

רבי שמעון קם ואמר מסתכל הוינא⁵ דכד בעא קב"ה למברי אדם אזדעזעו כל עלאין ותתאין ויומא שתיתא⁶ הוה סליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה⁷ ונהיר שירותא⁸ דכל נהורין ופתח תרעא דמזרח⁹ דהא מתמן נהורא נפיק¹⁰ ודרום¹¹ אחמי תוקפיה דנהורא¹² דירית מרישא¹³ ואתתקף במזרח¹⁴ מזרח אתקיף לצפון¹⁵ וצפון אתער ואתפשט וקרי בחיל סגי למערב¹⁶ למקרב ולאשתתפא בהדיה כדין מערב סלקא בצפון ואתקשר ביה

לבתר דרום אתיא ואחיד במערב וסחרין ליה דרום¹⁷ וצפון דאילין [גדרין] (גרדי) גנתא¹⁸ כדין מזרח קריב במערב ומערב שריא בחדוה ובעאת מכלהו¹⁹ ואמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו

למעלה, ועל זה כתוב "גם במדעך מלך אל תקלל וגו'". רבי חזקיה אמר, "הרומשת", היה צריך לכתוב השורצת. אלא כמו שאמרנו, רמש לילה, ועל זה "בו תרמש כל חיתו יער", שכולם שולטים בשעה שהיא שולטת, ופותחים שירה בשלשה צדדים של חצות הלילה, ומזמרים שירה, ולא שוקטים. ועל אלו כתוב "המזכירים את ה' אל דמי לכם".

עמד רבי שמעון ואמר, הייתי מסתכל, שכשרצה הקדוש ברוך הוא לברוא אדם, הזדעזעו כל העליונים והתחתונים, ויום הששי היה עולה בדרגותיו, עד שעלה רצון עליון והאיר תחילה כל האורות, ופתח שער המזרח שהרי משם יוצא האור, והדרום הראה חזקי האור שירש מראש והתחזק במזרח, מזרח חזק את הצפון, והצפון התעורר והתפשט וקרא בחיל גדול למערב להתקרב ולהשתתף עמו, אז מערב עלה בצפון ונקשר בו.

אחר כך בא הדרום ואחז במערב, וסובבו אותו דרום וצפון שהם גדרי הגן, אז המזרח קרב למערב, ומערב שרה בשמחה וביקש מכולם, ואמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", שיהיה כצורה זו בארבעת

¹ פי' אי קאי על המלכות שנקראת חיה, השורצת מבעי ליה, ומדקאמר רומשת ש"מ על לילית מדבר (מ"מ).

² פי' שהמלאכים אלו שאומרים שירה בלילה, שלטאן בלילה, בעת שליטת לילית, כי יש מלאכים אחרים שאומרים שירה ביום (מ"מ).

³ ואינם נשקטים מלומר שירה והוא מל' וחמת המלך שככה (ד"א).

⁴ פרס בשער מהות והנהגה (ד"א). עין בחייט דף קל"ד ע"ב (של"ה).

⁵ הייתי מעיין בדבר (ד"א).

⁶ יסוד (מ"מ).

⁷ אבא (מ"מ)

⁸ אימא שהיא ראשית הבנין (מ"מ).

⁹ פי' ת"ת דז"א (מ"מ).

¹⁰ פי' שיסוד דאימא בתוך ת"ת דז"א ונפתח אורו שם ומתגלה (מ"מ).

¹¹ חסד דז"א (מ"מ).

¹² הראה תוקף אורו (ד"א).

¹³ פי' הוא חסד ראשון מה"ח שמקבל חסד דז"א (מ"מ).

¹⁴ פי' שכולם מקבלים מיסוד דאימא שבתוך ת"ת דז"א (מ"מ).

¹⁵ גם הגבורה שהיא צפון מקבלת חסד שני מיסוד דאימא שבת"ת ונמצא שכולם מקבלים מהמזרח שהוא ת"ת (מ"מ).

¹⁶ פי' שהשמאל תחת ראש המלכות בסוד שמאלו תחת לראשי (מ"מ).

¹⁷ (צפון סוד אלה כתלי הגן בזכ"י ע"ש) (ד"א).

¹⁸ פי' שהיא בין תרין דרועין (מ"מ).

¹⁹ ופי' ויאמר אלהים היא המלכות (מ"מ). ובקש מכולם (ד"א).

בראשית

(בראשית א כו) דלהוי כגוונא דא בארבע סטריין¹ ועילא ותתא² ומזרח אתדבק במערב ואפיק ליה ועל דא תנינן אדם מאתר דבית המקדש נפק³ תו נעשה אדם קב"ה אמר⁴ לאלין תתאי⁵ דאתו מסטרא דלעילא רוא דשמא דא דסליק אדם אדם מרוא סתימא עלאה⁶ אדם רוא דאתון דהא אדם כליל לעילא וכליל לתתא⁷ אדם א' לעילא לעילא⁸ ם סתימא⁹ דאיהי ם מלסרבה המשרה (ישעיה ט ו) ד' תתאה¹⁰ דסתימא במערב¹¹ ודא כללא דעילא ותתא אתתקן לעילא אתתקן לתתא¹² אלין אתון כד נחתא לתתא כלוה כחדא באשלמותיה אשתכח דכר ונוקבא ונוקבא בסטרוי אתדבכת עד דאפיל עלויה שנתא ודמוך והוה רמי באתר דבי מקדשא לתתא¹³ ונסר ליה קב"ה ותקין לה כמה דמתקנין לכלה ואעלא ליה הדא הוא דכתיב (בראשית ב כא) ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה ויקח¹⁴ אחת דייקא¹⁵ בספרי קדמאי אשכחנא דא לילית קדמיתא¹⁶ דהות עמיה ואתעברת מניה

הצדדים ומעלה ומטה, ומזרח נדבק במערב והוציא אותו, ועל זה שנינו, שאדם יצא ממקום בית המקדש.

עוד "נעשה אדם", הקדוש ברוך הוא אמר לתחתונים הללו שבאו מצד שלמעלה, סוד השם הזה שעולה אדם. אדם מסוד נסתר עליון. אדם סוד האותיות, שהרי האדם כלול למעלה וכלול למטה. אדם א' למעלה למעלה, ם סתום שהיא ם מלסרבה המשרה, ד' תחתון שנסתם במערב, וזה כללות שלמעלה ושלמטה, נתקן למעלה ונתקן למטה. כשירדו האותיות הללו למטה כולם כאחד בשלמותו, נמצא זכר ונקבה, ונקבה נדבקה בצידיו, עד שהפיל עליו תרדמה וישן, והיה מוטל במקום בית המקדש למטה, ונסר אותו הקדוש ברוך הוא ותיקן אותה כמו שמתקנים את הכלה, והכניסה אליו. זהו שכתוב "ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה". "ויקח" אחת דוקא, בספרי הראשונים מצאנו, זו לילית ראשונה שהיתה עמו והתעברה

¹ והם חג"ת ויסוד (מ"מ).

² נ"ה (מ"מ).

³ מלכות (מ"מ). עי' דע"ה ח"ב דרוש ג ענף י.

⁴ פי' אלהים דקרא היא הבינה או המלכות שנקרא אלהים (מ"מ).

⁵ הם המלאכים שבאו מז"א שנק' אדם (מ"מ).

⁶ פי' מכל הפרצופים (מ"מ).

⁷ כליל לעילא הם ג"ר ולתתא הם ז"ר (מ"מ).

⁸ אריך ואבא (מ"מ). (פי' בינה ועי' פ' תרומה קכו א) (ד"א).

⁹ בינה (מ"מ).

¹⁰ מלכות (מ"מ).

¹¹ שמערב היא מלכות, ד' שם היא ומה שלא הזכיר ז"א כי הוא יושב בחיק הבינה ושם עיקר מושבו (מ"מ).

¹² כמש"ל אדם רומז לה' פרצופים (מ"מ).

¹³ פי' בית המקדש בגן עדן (מ"מ).

(חלק הד"ו פרצופין לשנים כאומן הזה במגרה) (ד"א).

¹⁴ פי' מדלא קתני צלע מצלעותיו וקתני אחת משמע דאיכא אחריתי והיא לילית א"נ אחת במ"ק עם המלה לילית (ד"א).

¹⁵ פי' היא חוה השנית שרומזת לפרצוף רחל, ולכך אמר אחת כמו אחת היא יונתי שהיא הנוק' (מ"מ).

¹⁶ עי' ע"ח שער לח פרק ב: ובזה יובן ענין אדה"ר שהיה לו ב' נשים א' (נקרא לילית, וב' היא חוה) [חוה הראשונה נקרא לילית, וחוה ב'], והענין כי אדה"ר הוא דמיון ז"א, וז"א יש לו ב' נקבות לאה ורחל. וכבר ביארנו כי לאה הוא דינין קשין מאד, מפני שהיא אחוריים של אמא. ועוד שהיא [עומדת] למעלה במקום הסתום, אבל רחל היא נמתקת, כי היא במקום גלוי של החסדים. והנה ז"א נקרא אדם כי הוא סוד מ"ה, שהוא הוי"ה דמילוי אלפ"ן, גימטריא מ"ה, ואד"ם. ונודע כי פשוט של הוי"ה הוא העיקר כי המילוי הוא בחי' נקבה, לפי שכולה דינין ומילוי גימטריא אלקים. וגם נקרא מילוי מפני שכל כח הנוקבא ועצמות אורותיה וכחותיה כולם גנוזים תוך הז"א, כי עטרא דגבורה הוא תוך ז"א, ואח"כ יוצא חוץ ממנו, באופן כי הנוקבא הוא מילוי של הז"א. ויקרא יט ע"א (הערת הזוהר). דהיינו בחינת חוה הראשונה (עי' ע"ח ל"ח פרק ב') וטעם הדבר, מאחר שהיא נוק' אשר גובר בה הדין לעולם, לכן נקראת בשם לילית שהיא קרובה יותר לקלי' מאשר אדם בעלה (דע"ה ח"ב כ ע"ב).

בראשית

ולא הות לקיבליה עזר [כמה דכתיב (בראשית ב כ) ולאדם לא מצא עזר כנגדו] ומאי עזר סמך עד ההיא שעתא דכתיב (שם יח) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו¹ תא הוי אדם בתראה דכלא הוה הכי אתחזי למיתי על עלמא שלים

תו א"ר שמעון כתיב (בראשית ב ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהו"ה אלהי"ם על הארץ וגו' וכל שיח השדה אלין לה/א

אלנין רברבין² דנטיעו לבתר והווי זעירין⁴³

תא חזי⁵ אדם וחווה נבראו זה בצד זה, ולאדם לא נבראו פנים בפנים, בגלל שכתוב "כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ", והזווג לא נמצא בתקונו כראוי. וכשנתקנה זו שלמטה, וחזרו להיות פנים בפנים, כן נמצא למעלה. מנין לנו, מן המשכן, שכתוב "הוקם המשכן", בגלל שמשכן אחר הוקם עמו, וטרם שהוקם למטה לא הוקם למעלה.

גם כאן כשהוקם למטה הוקם למעלה. ומשום שעד עכשיו לא נתקן למעלה, לא נבראו פנים בפנים. והפסוק מוכיח, שכתוב "כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ". ולכן "ואדם אין", שלא היה בתקונו. וכשנשלמה חווה נשלם אדם, וקודם לכן לא נשלם. וזה

עוד אמר רבי שמעון, כתוב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ וגו'". "וכל שיח השדה" אלו

עצים גדולים שינטעו אחר כך ויהיו קטנים.

בא וראה, אדם וחווה נבראו זה בצד זה, ולמה לא נבראו פנים בפנים, בגלל שכתוב "כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ", והזווג לא נמצא בתקונו כראוי. וכשנתקנה זו שלמטה, וחזרו להיות פנים בפנים, כן נמצא למעלה. מנין לנו, מן המשכן, שכתוב "הוקם המשכן", בגלל שמשכן אחר הוקם עמו, וטרם שהוקם למטה לא הוקם למעלה.

גם כאן כשהוקם למטה הוקם למעלה. ומשום שעד עכשיו לא נתקן למעלה, לא נבראו פנים בפנים. והפסוק מוכיח, שכתוב "כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ". ולכן "ואדם אין", שלא היה בתקונו. וכשנשלמה חווה נשלם אדם, וקודם לכן לא נשלם. וזה

גם כאן כשהוקם למטה הוקם למעלה. ומשום שעד עכשיו לא נתקן למעלה, לא נבראו פנים בפנים. והפסוק מוכיח, שכתוב "כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ". ולכן "ואדם אין", שלא היה בתקונו. וכשנשלמה חווה נשלם אדם, וקודם לכן לא נשלם. וזה

¹ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י. ויקח א' מצלעותיו, שהיא לילית הראשונה שנק' צלע, ויסוג בשר תחתנה היא חווה השנית שנק' בשר שהלכה חווה הראשונה וחוב הב' ירבה במקומה (מ"מ ועי' שער מאמרי רשב"י).

² זרין (מ"מ).

³ זרין (דפ"ו).

⁴ פי' באבא היו כקרני חגבים ובאימא נגדלו (מ"מ). תקון כב ורמז על שהיה תחלת האצילות נעלם תכלית ההעלם (ד"א).

⁵ מנחת יהודה ופרדס בשער מהות והנהגה וזוהר פקודי רנט ע"א (ד"א). פקודי רלא (לש"ו).

⁶ עי' פקודי רלא ע"א. [היינו אב"א] אמנם כל זה הוא רק ביחס לעולמות של אז (כללים ח"א קז ע"ד).

⁷ פי' הגם כי כבר היה הזווג רק לא אשתכח בתיקוניה, פי' כי עדיין לא היו המין מתוקנים ומבוררים ועלתה המלכות אל הבינה, והמין של הבינה הם אשר שימשו אל המלכות (מ"מ).

⁸ דהיינו על ידי המצוות והתפילות של אדה"ר (ע"ח נקודות פרק ו'). עי' לעיל לא רע"א שם משמע כי חזרו פב"פ ביום א' עצמו (לש"ו). עי' דע"ה ח"ב לג ע"א, וצד ע"ד, עי' כללים ח"ב קלז ע"א.

⁹ פי' מנלן שהעליונים תלויים בתחתונים דכתיב הוקם המשכן שרומז למשכן עליון מדלא כתיב הקים אלא הוקם, מאליו (מ"מ).

¹⁰ פי' כיון שזרין לא נתקנו עדיין והיו אב"א גם אדם וחווה לא אתבראו פב"פ (מ"מ).

¹¹ ה' אלקים – אר"א. להאיר על הארץ – היא המלכות, לתקנה פב"פ בשביל שאין שם מי שיעלה מ"ן (מ"מ).

בראשית

אדם וקדם לכן לא אשתלים ורוא דא דעד כען לא אית את סמ"ך בפרשתא¹ ואע"ג דחברייא אמרו² אבל סמ"ך דא עזר ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין דכר ונוקבא אסתמך דא לקבל דא ודאי (תהלים קיא ח) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר סמוכים דא דכר ונוקבא דאינון סמוכים כחדא [נ"א] [דא] <דאינון> סמוכים עולם תתאה בעולם עלאה דעד לא אתתקן עולם תתאה לא אתתקן ההוא עולם [דקאמרן] [נ"א] האי עולם דקא אמרן תליא בעולם דלתתא וכד לא אתתקן עולם דלתתא לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרן

כי לא המטיר יהו"ה אלהים על הארץ דהא דא בדא סמ"ך³ עולם דא תתאה⁴ כד אתתקן ואתהדרו אנפין באנפין ואתתקנו אשתכח סמך לעילא⁵ דהא מקדמת דנא⁶ לא הוה עובדא בתקונא <נ"א עולם בתיקוניה> בנין דלא המטיר יהו"ה אלהים על הארץ ודא בדא תליא מה כתיב בתריה (בראשית ב ו) ואד יעלה מן הארץ דא תקונא דלתתא לבתר והשקה את כל פני האדמה ואד יעלה מן הארץ דא תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא⁷

דבר אחר מאי טעמא לא המטיר בנין דלא אשתכח תקונא דיעלה מן הארץ ועל דא מן ארעא תתאה אתער עובדא לעילא⁸ תא חזי תננא סליק מן ארעא בקדמיתא⁹ ועננא אתער וכלא אתחבר לבתר דא בדא כנוונא דא תננא דקרננא אתער מתתא ועביד שלימו לעילא ואתחבר כלא דא בדא ואשתלימו¹⁰ כנוונא דא

הסוד שעד עכשיו אין אות סמך בפרשה, ואף על גב שהחברים אמרו, אבל סמ"ך זה עזר, וזה עזר שלמעלה שחזר למעלה פנים בפנים, זכר ונקבה, נסמך זה כנגד זה בודאי, "סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר". "סמוכים" זה זכר ונקבה שהם סמוכים כאחד (שהם סמוכים עולם תחתון בעולם עליון, שטרם שנתקן העולם שלמטה, לא נתקן אותו העולם שאמרנו). (העולם הזה שאמרנו תלוי בעולם שלמטה, וכשלא נתקן עולם שלמטה, לא נתקן אותו עולם שאמרנו).

"כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ", שהרי הם סמוכים זה בזה. ועולם זה התחתון, כשנתקנו וחזרו להיות פנים בפנים ונתקנו, נמצא סמך למעלה, שהרי מקודם לכן לא היה המעשה בתיקון (עולם בתיקונו), משום שלא המטיר ה' אלהים על הארץ. ואלו תלויים זה בזה. מה כתוב אחריו, "ואד יעלה מן הארץ", זה תיקון שלמטה. אחר כך "והשקה את כל פני האדמה". "ואד יעלה מן הארץ" זו השתוקקות הנקבה לזכר.

דבר אחר, למה לא המטיר, בגלל שלא נמצא תיקון שיעלה מן הארץ, ועל זה מן הארץ התחתונה התעורר מעשה למעלה. בא וראה, עשן עולה מן הארץ בהתחלה וענן מתעורר, ואחר כך הכל מתחבר זה בזה, כדוגמא זו עשן הקרבן מתעורר מלמטה ועושה שלמות למעלה, ומתחבר הכל זה בזה, ונשלמים כדוגמא זו למעלה.

¹ תימה דתרי זמני כתיב לעיל הוא הסובב וצ"ע (עי' בב"ר פ"ז) (ד"א). פי' פרשתא השייכא לאדם ויקח ה' אלקים את האדם עד ויסגור לא יש אות ס' ולא אמר בתורה אלא בפרשתא ואין כאן צ"ע. הרש"ב. ובמק"מ כ' מבראשית. ואפשר דהוא הסובב אינו מעיקר הפרשה רק ד' נהרות לבד, מא"ן (נ"א). עי' ביאורו לס"ח סימן רנט שמביא ממדרש ב"ר פ' יז שאמר שם ג"כ כדברי הזוהר ואח"כ מקשה שם המדרש בעצמו ואם יאמר לך אדם הוא הסובב תאמר לו כו' ע"ש ושם (לש"ו).

² הטעם לפי הפשט אבל לפי הסוד בא לרמוז שלא חזרו ז'ין פב"פ עד שחזרו אדם וחווה פב"פ והיו עזר זה לזה (מ"מ).

³ זה תלוי בזה, תחנונים בעיונים ועליונים בתחתונים (מ"מ).

⁴ אדם וחווה (מ"מ).

⁵ חזרו זון פב"פ (מ"מ).

⁶ קודם בריאת העולם הזה, היו ז'ין אב"א (מ"מ).

⁷ פי' לא דלא המטיר נמשכת עד ואד יעלה וגו' וכן וכבודי לאחר לא אתן וגו' וכן ואל ימות ויהי מתיו מספר (ד"א).

⁸ כוונתו שעל ידי מעשי אדה"ר חזרו ז'ין דאצילות להיות פב"פ (כללים ח"ב קלז ע"א).

⁹ עשן עולה מלמטה תחלה והוא מבואר (ד"א).

¹⁰ מקבלים מוחין (מ"מ).

בראשית

לעילא! אתערותא שרי מתתא ולבתר אשתלים כלא ואלמלא דכנסת ישראל שריא באתערותא בקדמיתא לא אתער לקבלה הוא דלעילא ובתיאובתא דלתתא אשתלים לעילא

התעוררות מתחילה מלמטה ואחר כך הכל נשלם. ואלמלא שכנסת ישראל מתחילה בהתעוררות בהתחלה, לא יתעורר כנגדה אותו שלמעלה. ובהשתוקקות שלמטה נשלם למעלה.

רבי אבא אמר אמאי כתיב (שם ט) ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע עץ החיים הא תנינן דמהלך חמש מאה שנין² הוא וכל מימיו דבראשית³ מתפלגין תחותיו עץ החיים במציעות דגנתא ממש⁴ והוא נטיל כל מימיו דבראשית ומתפלגין תחותיו דהא ההוא נהר⁵ דנגיד ונפיק⁶ הוא שריא על ההוא גנתא ועייל (בה)⁷ [ביה] ומתמן מתפלגין מיא לכמה סטריין⁸ ונטיל כלא ההיא גנתא ולבתר נפקי מנה ומתפלגין לכמה נחלין לתתא⁹ כמה דאת אמר (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי כמה דנפקין מההוא עלמא עלאה¹⁰ ואשקי לאינון טורין עלאיין¹¹ דאפרסמונא דכיא לבתר כד מטאן לעץ החיים מתפלגין תחותיו בכל סטר כפום ארחוי

רבי אבא אמר, למה כתוב "ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע", "עץ החיים" הרי שנינו שמהלך חמש מאות שנים היה, וכל מימי בראשית נחלקים תחתיו. עץ החיים ממש באמצע הגן, והוא לוקח כל מימי בראשית ונחלקים תחתיו, שהרי אותו נהר ששופע ויוצא, הוא שורה על אותו הגן ונכנס בו, ומשם נחלקים המים לכמה צדדים. ואותו הגן לוקח הכל. ואחר כך יוצאים ממנה ונחלקים לכמה נחלים למטה, כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי", כמו שיוצאים מאותו עולם עליון ומשקה את אותם הרים עליונים של אפרסמון טהור. אחר כך כשמגיעים לעץ החיים, נחלקים תחתיו בכל צד כפי דרכו.

ועץ הדעת טוב ורע אמאי אקרי הכי דהא [עץ] דא לאו איהו באמצעיתא אבל עץ הדעת טוב ורע מאי הוא אלא בנין דינקא מתרין סטריין וידע לון כמאן דיניק מתקא ומרירא ובנין דינקא מתרין סטריין¹² וידע לון ושריא בגווייהו¹³ אקרי הכי [טוב ורע] וכל אינון נטיעין שריין עלייהו¹⁴ וביה אחידן נטיעין אחרנין עלאיין¹⁵ ואינון אקרין ארוי

"ועץ הדעת טוב ורע". למה נקרא כך, שהרי עץ זה אינו באמצע, אבל "עץ הדעת טוב ורע" מהו. אלא בגלל שיונק משני צדדים, ויודע אותם, כמי שיונק מתוק ומר. ובגלל שיונק משני צדדים ויודע אותם ושורה בתוכם נקרא כך, "טוב ורע". וכל אותם נטיעות שורים עליהם, ובו אחוזים נטיעות אחרות עליונות, והם נקראים "ארזי לבנון". מי הם "ארזי לבנון", אותם

¹ פי' כמו שהשכינה אינה מתעוררת אל הזווג עד דשריית אתערותא מתתא מסוד מעשה הצדיקים שמעלים לה מ"ן, כן הז"א אינו מתעורר עד שהמלכות תתקשט במ"ן שבה, ואז יתעורר הוא להשפיע בה מ"ד (מ"מ).

² ה' חסדים וכל א' כלול מעשר וכו' הם ת"ק (מ"מ).

³ פי' המוחין דא"א שנקראים בראשית (מ"מ).

⁴ פי' הקו האמצעי (דע"ה ח"ב מג ע"ד).

⁵ יסוד דז"א (מ"מ).

⁶ עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצז ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".

⁷ פי' שנכנס במלכות (מ"מ).

⁸ פי' מיסוד הנזכר מתחלקים החסדים והגבורות וגם הארת המוחין (מ"מ).

⁹ פי' אחר שמתפשטים במלכות יוצאים ממנה לבי"ע (מ"מ).

¹⁰ בינה (מ"מ).

¹¹ הם ו"ק דז"א ששרשם מאימא שנקראת אפרסמונא דכיא (מ"מ).

¹² סטריין הם ח"ג ה' חסדים נקראים טוב, וה' גבורות מתכליתם יש יניקה לקלי' ולכן נקראים רע (מ"מ).

¹³ המלכות שורה בין תרין דרועין שהם ח"ג (מ"מ).

¹⁴ ו"ק דז"א (מ"מ).

¹⁵ פ' הפנימיות דז"ן ששרשם מאבא הנקרא לבנון, כי שקיו דאילנא שהם פנימיות ז"א הם מאבא (מ"מ).

בראשית

לבנון מאן אינון¹ ארזי לבנון אינון [שית יומין עלאין דקארין] (ששת ימי בראשית כדאמרין) ארזי לבנון אשר נטע (תהלים קד מז) נטיעות ודא² דאתקיימו לבתר מכאן ולהלאה³ סמ"ך מאי היא ויסגור בשר תחתנה⁴ בסטרוי הוה והוה דא בסטרוי דדא ודאי עקרון קב"ה ושתיל

לה/ב

לון >באתר< (לאתר) אחרא⁵ ואתהדרו אנפין באנפין לקיומא כגוונא דא סמיכן עלמין עקרון קב"ה ושתיל לון באתר אחרא ואתקיימו בקיומא שלים

ואמר רבי אבא מנלן דאדם וחוה נטיעין הוה דכתיב (ישעיה ס כא) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר מעשה ידי דייקא דלא אשתדלו בהון בריין אחרנין וכתיב (שם יז יא) ביום נטעך תשגשגי, שבאותו יום שניטעו בעולם, סרחו. שנינו, הנטיעות היו כקרני חגבים ואורם דקיק ולא היו מאירים. כיון שניטעו ונתקנו, התרבו באור ונקראו ארזי לבנון. ואדם וחוה עד שנטעו, לא התרבו באור ולא העלו ריח, בודאי, נעקרו ונשתלו ונתקנו כראוי.

ששה ימים עליונים, ששת ימי בראשית שאמרנו. "ארזי לבנון אשר נטע", נטיעות ודאי שהתקיימו אחר כך, מכאן והלאה סמ"ך. מהי "ויסגור בשר תחתנה", בצדו היתה, והיה זה בצד זה. ודאי הקדוש ברוך הוא עקר אותם ושתל

אותם במקום אחר, וחזרו להיות פנים בפנים לקיום. כדוגמא זו סמוכים העולמות, עקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר והתקיימו בקיום שלם.

ואמר רבי אבא, מנין לנו שאדם וחוה היו נטועים, שכתוב "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר", מעשה ידי דוקא, שלא השתדלו בהם בריות אחרות. וכתוב "ביום נטעך תשגשגי", שבאותו יום שניטעו בעולם, סרחו. שנינו, הנטיעות היו כקרני חגבים ואורם דקיק ולא היו מאירים. כיון שניטעו ונתקנו, התרבו באור ונקראו ארזי לבנון. ואדם וחוה עד שנטעו, לא התרבו באור ולא העלו ריח, בודאי, נעקרו ונשתלו ונתקנו כראוי.

¹ לעיל לא ע"א (הערת הזוהר).

² ארזי לבנון הם ז"ן אשר היו תחלה אב"א ולא היו יכולים להזדווג אז אלא בהיכל או"א ואח"כ נסרם והחזירים פב"פ למטה במקומם וזהו ענין הנטיעה שנטעם פב"פ למטה במקומם ואתקיימו כי בהיותם אב"א לא היה להם קיום והעמדה (מ"מ).

³ פי' אחר שחזרו ז"ן פב"פ נזכרה אות ס' להורות שהם סמוכים דא לקביל דא, מה שלא היה כן מתחילה שהיו אב"א דא בסטרוי דדא (מ"מ).

⁴ ע"י בפת"ש יעקב ולאח פרק כג, ונתיב קיצור אבי"ע פרק ח'.

⁵ דהיינו מציאות המלכות בהיותה למטה מת"ת נקשרים ששה חסד ביסוד ויסוד בחסד וכיוצא פנים אל פנים, וז"ש ואתהדרו אנפין באפנין בקיומא, והיינו שתילתן בה והיינו סוד עצי ה' וז"ש כג"ד סמיכן עלמין ת"ת ומלכות, ועקרון קב"ה מציאות ד"ו פרצופים אל מציאות ו"ד וזהו שאמר ושתיל לון באתר אחרא ואתקיימו בקיומא בסוד היחוד (אור יקר). פי' ז"ן היו באבא כקרני חגבים ועקרום משם ושתיל לון באתר אחרא שהיא הבינה ונתקנו שם ואז חזרו פב"פ (מ"מ). כלומר שהוציאם מארץ אדום להביאם לתוך ג"ע הרי הוא נ' שערי בינה (בהגר"א על תיקו"ז ק ע"ב).

⁶ פי' ביום אשר חזרו פב"פ חטאו (מ"מ).

⁷ פי' תחילה בהיות ז"ן אב"א היו הנטיעות כקרני חגבים כי כיון שהיו אב"א לא היה נמשך להם האור הגדול הראוי להם וכיון שחזרו פב"פ שהוא ענין נטיעה ושתילה אז אתרביאו בנהורא (מ"מ). כל היצירה נהיית מעט מעט (בהגר"א על ספד"צ כב ע"ד ד"ה וז"ש כד שמע). כן היא המציאות וכך יהיה עד תחיית המתים, ואז תהיה המציאות בבחינת "ארזי לבנון" (כללים ח"א פט ע"ד). אמנם כאן מתבאר שכל תיקון אינו גילוי חדש אלא תוספת על הקיים (כללים ח"ב נח ע"ג). ועי' ע"ח שער התיקון פרק ה, ואז היא לא היתה מציאות ממש אלא רק בתורת שרשי מציאות (דע"ה ח"א טז ע"ג), ורק מלכיות אינן נקראות לא בשם נקודות ולא בשם אצילות (דע"ה ח"ב יז ע"ד). וכן הוא במדרש רבה בראשית ר"פ טו (לש"ו).

⁸ אתתקנו (שער מלמ"ר).

⁹ בתיקון דמעשה בראשית (דע"ה ח"א ע"א ע"ג).

¹⁰ ענין ז"א כי ג' בחינות היו לו, האחד, בהיותו בתוך הבינה, והוא הנקרא זמן עיבור הראשון. והשני, הוא אחר שנוולד ויצא לחוץ, ואז נקרא זמן היניקה. והשלישי, הוא בעת הגדלת המוחין אשר לו, ואז הוא זמן העיבור השני. וזהו סוד הנטיעות הנז', שהוא ז"א הנרמז באות ו' של ההו"ה, שהיא צורת נטיעה אחת אשר נוטע בתוך מעי אמו, ואח"כ הגדילו ו' קצוותיו (שער מאמרי רשב"י). לעיל כט ע"א (לש"ו).

בראשית

אתרביאו [בנהורא]¹ ולא סליקו ריחא² ודאי
אתעקרו ואשתילו³ ואתתקנו כדקא יאות⁴

ויצו יהוה אלהים (בראשית ב טז) הא תנינן
לית צו אלא ע"ז [יהוה] זו ברכת השם אלהים
אלו הדיינין על האדם זו שפיכות דמים לאמר זו
גלוי עריות מכל עין הגן ולא גזל אכל תאכל ולא
אבר מן החי [וכו' לאמר דא אתתא] ושפיר מכל
עין הגן אכל תאכל [דשריא] (ושריא) ליה כלא
<דליכלינהו> (דכלהו) ביחודא⁵ דהא תזינן
אברהם אכל יצחק ויעקב וכל נביאים אכלו וחיו
אבל אילנא דא אילנא דמותא איהו [נ"א] כמה
דכתיב (בראשית ב יז) ומעין הדעת טוב ורע לא
תאכל ממנו מאן דנטיל ליה בלחודוי מיית דהא
סמא דמותא נטיל [נ"א] בגין דאיהו מפריש ליה
מן חיין ועל דא כי ביום אכלך ממנו מות תמות
בגין דקא פריש נטיעין

רבי יהודה שאיל לרבי שמעון הא דתנינן אדם
הראשון מושך בערלתו הוה⁶ מאי הוא א"ל
דפריש ברית קדש מאתריה⁷ (ומחולקיה) ודאי
מושך בערלה הוה ושבק ברית קדש ודבק
בערלה ואתפתה במלה דנחש ומפרי העין דא
אתתא⁸ לא תאכל ממנו בגין דכתיב (משלי ה ה)
רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו ובהאי
הוי פרי דהא באחרא⁹ לא הוי פרי כי ביום אכלך
ממנו מות תמות בגין דאילנא דמותא הוי
כדקאמרן דכתיב רגליה יורדות מות

[נ"א] והנחש היה ערום מכל חית השדה
(בראשית ג א) רבי יוסי אמר האי אילנא דקא
אמרן הוה מתשקי מלעילא ואתרבי¹⁰ והוה חדי
כמה דאת אמר (שם ב י) ונהר יוצא מעדן

"ויצו ה' אלהים", הרי שנינו, אין צו אלא
עבודה זרה, "ה" זו ברכת השם, "אלהים"
אלו הדינים, "על האדם" זו שפיכת דמים,
"לאמר" זו גלוי עריות, "מכל עץ הגן" ולא
גזל, "אכל תאכל" ולא אבר מן החי, ויפה.
"מכל עץ הגן אכל תאכל" שהתיר לו הכל
לאכלם יחד, שהרי ראינו אברהם אכל,
יצחק ויעקב וכל הנביאים אכלו וחיו. אבל
עץ זה, עץ המות הוא, (כמו שכתוב "ומעין
הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו"). מי
שנטלו לבדו, מת, שהרי לקח סם המות
(בגלל שהוא מפרידו מהחיים), ועל זה "כי
ביום אכלך ממנו מות תמות", בגלל
שמפריד הנטיעות.

רבי יהודה שאל את רבי שמעון, מה זה
שנינו, אדם הראשון היה מושך בערלתו.
אמר לו, שהפריד ברית קודש ממקומו
ומחלקו, ודאי שהיה מושך בערלה. ועזב
ברית קודש ודבק בערלה והתפתה בדבר
הנחש. "ומפרי העין" זו אשה, "לא תאכל
ממנו" בגלל שכתוב "רגליה יורדות מות
שאול צעדיה יתמכו". ובזה היה פרי, שהרי
באחר לא היה פרי, "כי ביום אכלך ממנו
מות תמות", בגלל זה עץ המות היה, כמו
שאמרנו שכתוב "רגליה יורדות מות".

"והנחש היה ערום מכל חית השדה".
רבי יוסי אמר, האילן הזה שאמרנו היה
משקה מלמעלה וגדל והיה שמח, כמו
שנאמר "ונהר יוצא מעדן להשקות את

¹ פי' גם הם קודם שחזרו פב"פ לא אתרביאו בנהורא שלא נמשכה בהם הנשמה עליונה עד שחזרו פב"פ (מ"מ).

² דהיינו התעוררות עליית ריח טוב של מעשיהם הטובים עד שחזרו פב"פ (מ"מ).

³ פי' בבטן אמא (בהגר"א על ספד"צ כ ע"ד ד"ה אתעקר).

⁴ כלול בזה מש"כ בלשון היו בסוד נקודות ואח"כ אשתילו באתר אחרא (זהר בראשית לה ע"ב) ושם אשלימו (בבהגר"א על תז"ח יט ע"ד).

⁵ ופי' שלא נאסר לאדה"ר רק לאכול מעץ הדעת לבדו אבל אם יחבר עץ הדעת עם עץ החיים שרי לפי שכשמחבר עץ החיים עם עץ הדעת מחבר זר"ן כאחד ואז אין רגליה יורדות מות אלא כולה עלתה נגד עץ החיים לכן לא נאסר לו אם יחבר שניהם, אבל כשאוכל עץ הדעת לבדו הוי פירודא ח"ו (מ"מ).

⁶ מנחת יהודה דף קיט (ד"א).

⁷ פי' שמפריד יסוד מן המלכות (מ"מ).

⁸ כאן מתבאר שהיה איסור זיווג בין אדם לחוה (דע"ה ח"ב קמט ע"ג).

⁹ פי' בנחש (מ"מ).

¹⁰ היה נשקה בשפע העליון ונתרבה למעלה ברוב שמחה והוא הכל יחוד בלי פירוד כי אין פירוד אלא למטה בעולם הנפרדים כמ"ש ומשם יפרד וגו' (ד"א). מלכות. הרש"ב (נ"א).

בראשית

להשקות את הגן הגן דא אתתא ונהר דא הוה עייל ביה ואשקי ליה והוה כלא חד (וכדין יהו"ה אחד ושמו אחד (זכריה יד ט)) דהא מתמן ולתתא איהו פרודא דכתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד

והנחש רבי יצחק אמר דא יצר הרע רבי יהודה אמר נחש ממש אתנו לקמיה דרבי שמעון אמר לון ודאי כלא חד וסמא"ל הוה ואתחזי על נחש וצולמיה דנחש דא איהו שטן וכלא חד תנינא בההיא שעתא נחת סמא"ל מן שמיא רכיב על נחש דא¹ וצולמיה הוו חמאן כל בריין וערקן מניה ומטו לגבי אתתא במלין וגרימו מותא לעלמא ודאי בחכמה אייתי סמאל לווטין על עלמא וחבל אילנא קדמאה דברא קב"ה בעלמא ומלה דא הוי תלי על סמאל עד דאתא אילנא אחרא קדישא דאיהו יעקב ונטל מניה ברכאן² דלא יתברך סמא"ל לעילא ועשו לתתא דהא יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה³ (ושופריה) דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה ועל דא כמה דמנע סמאל ברכאן מאילנא קדמאה הכי נמי מנע יעקב דאיהו אילנא דוגמא דאדם מסמאל ברכאן מלעילא ומתתא ויעקב דידיה נטיל בכלא ועל דא (בראשית לב כד) ויאבק איש עמו כתיב (שם ג א) והנחש היה ערום דא יצר הרע דא מלאך המות ובגין דנחש איהו מלאך המות גרם מותא לכל עלמא ודא הוא רזא דכתיב (שם ו יג) קץ כל בשר בא לפני דא הוא קצא דכל בשרא דנטיל נשמתא לכל בשרא ואקרי הכי⁴

ויאמר אל האשה אף⁵ רבי יוסי אמר באף פתח ואף אמיל בעלמא אמר לה

לו/א

הגן". "הגן" זו אשה, ונהר זה היה נכנס בה ומשקה אותה, והיה הכל אחד (ואז "ה' אחד ושמו אחד"), שהרי משם ולמטה הוא פרוד, שכתוב "ומשם יפרד".

"והנחש", רבי יצחק אמר, זה יצר הרע, רבי יהודה אמר, נחש ממש. באו לפני רבי שמעון, אמר להם, ודאי הכל אחד, וסמא"ל היה, ונראה על נחש, וצלמו של הנחש הזה הוא שטן, והכל אחד. שנינו, באותה שעה ירד סמא"ל מהשמים רכוב על נחש זה, וכל הבריות היו רואים צלמו ובורחים ממנו, והגיעו לאשה בדברים וגרמו מות לעולם. ודאי בחכמה הביא סמא"ל קללות על העולם וחיבל את האילן הקדמון שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ודבר זה היה תלוי על סמא"ל, עד שבא אילן אחר קדוש שהוא יעקב, ונטל ממנו ברכות שלא יתברך סמא"ל למעלה ועשו למטה. שהרי יעקב דוגמת אדם הראשון היה (ויפיו), שיעקב יפיו של אדם הראשון היה. ועל כן, כמו שמנע סמא"ל ברכות מהאילן הראשון, כך גם מנע יעקב שהוא אילן, דוגמת אדם מסמא"ל, ברכות מלמעלה ומלמטה. ויעקב לקח את שלו בכל, ועל זה "ויאבק איש עמו". כתוב "והנחש היה ערום" זה יצר הרע, זה מלאך המות. ומשום שהנחש הוא מלאך המות, גרם מות לכל העולם, וזהו סוד שכתוב "קץ כל בשר בא לפני", זהו קץ של כל בשר שנוטל הנשמה לכל בשר, ונקרא כך.

"ויאמר אל האשה אף". רבי יוסי אמר, באף פתח ואף הטיל בעולם. אמר לה

¹ קודם החטא לא היה הנחש רע ממש, אלא שהוא היה מבחי' דעת, והוא היה העץ הדעת טוב ורע מחלקי החי שבהדצח"מ, ולכן נאמר עליו "והנחש היה ערום מכל חית השדה" ומכיוון שהיה מתוקף הדינים הקשים, והיה כלי מוכן ומוכשר לכך, ירד הס"מ ונתלבש בו, והלך אצל חוה ופיתתה אותה וכמ"ש בפרקי דר' אליעזר פ' י"ג שכל רשעתו של נחש היה ע"י הס"מ שנתלבש בו, ואמר שם משל למה הדבר דומה, לאדם שיש בו רוח רעה וכל המעשים שהוא עושה אינו עושה מדעתו אלא מדעת הרוח הרעה שיש בו, כך הנחש, כל מעשיו שעשה וכל דבריו שדיבר לא דיבר ולא עשה אלא מדעתו של ס"מ (דע"ה ח"ב מ ע"ג).

² במה שנטל יעקב הברכות מעשו בחכמה תיקן חטא אדה"ר שגם ס"מ בחכמה נטל מתחלה והביא קללות. א"מ (נ"א).

³ תולדות קמב ע"ב (ד"א).

⁴ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סי' לד (הערת הזוהר).

⁵ א"ף חוזק הדין שבו אחוז הקלי' (אור יקר).

בראשית

לאתתא באילנא דא¹ ברא קב"ה עלמא ודאי אכלו מניה והייתם כאלהי"ם² יודעי טוב ורע (בראשית ג ה) דהא איהו הכי הוי (והוא היודע טוב ורע) אלהי"ם שמיה עין הדעת טוב ורע ועל [דא והייתם כאלהי"ם יודעי וגו']

אמר רבי יהודה לא אמר הכי דאלו אמר באילנא דא ברא קב"ה עלמא יאות הוה³ כי הוא כגרזן ביד החוצב בו אבל לא אמר אלא מאילנא דא אכל קב"ה⁴ וכדין ברא עלמא וכל אומן סני להבריה אכלו מניה ואתון תהון בראן עלמין ועל דא כי יודע אלהי"ם כי ביום אכלכם ממנו וגו' ובגין דאיהו ידע דא אפקיד לכו עליה דלא תיכלו מניה אמר רבי יצחק בכלא מלילו שקרא בשירותא⁵ דאמרו שקרא הוה דכתיב (בראשית ג א) אף כי אמר אלהי"ם לא תאכלו מכל עץ הגן ולא הכי דהא כתיב (שם ב טז) מכל עץ הגן אכל תאכל וכלהו שרא ליה

אמר רבי יוסי הא [ד]תנינן דפקיד ליה קב"ה על ע"ז דכתיב (שם) ויצו יהו"ה [על ברכת השם] אלהי"ם על הדינין על האדם על שפיכת דמים לאמר על גלוי עריות וכי כמה אנשי הוה בעלמא דאיהו אצטריך דא אלא ודאי כלא על האי אילנא הוה בגין דביה אחידן כל אליון פקודין דכל מאן דנטיל ליה בלהודוי⁶ עביד פרישו ונטיל ליה באוכלוסין דלתתא דאחידן ביה ונטיל ע"ז ושפיכות דמים וגלוי עריות⁷

ע"ז באינון רברבי ממנן שפיכות דמים בהאי אילנא תליין דאיהו בסטר גבורה וסמאל אתפקד על דא גלוי עריות אשה היא ואנתתא אקרי

לאשה, באילן זה ברא הקדוש ברוך הוא ודאי את העולם, אכלו ממנו והייתם כאלהים יודעי טוב ורע, שהרי הוא כך נהיה אלהים, שמו עץ הדעת טוב ורע, ועל זה "והייתם כאלהים ידעי וגו".

אמר רבי יהודה, לא אמר כך, שאילו אמר באילן זה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם נאה היה, כי הוא כגרזן ביד החוצב בו, אבל לא אמר אלא מאילן זה אכל הקדוש ברוך הוא ואז ברא את העולם, וכל אומן שונא את חבירו, תאכלו ממנו ואתם תהיו בוראי עולמות. ועל זה, "כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו וגו'". ומשום שהוא ידע את זה, צוה אתכם עליו שלא תאכלו ממנו. אמר רבי יצחק, בכל דיבוריו שיקר [הנחש], בתחילה שיקר שכתוב "אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן", ולא כך, שהרי כתוב "מכל עץ הגן אכל תאכל", וכולם התיר לו.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו שצוה אותו הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה, שכתוב "ויצו". "ה" על ברכת השם. "אלהים" על הדינים. "על האדם" על שפיכות דמים. "לאמר" על גלוי עריות. וכי כמה אנשים היו בעולם שהוא צריך זה. אלא ודאי הכל על האילן הזה היה, משום שבו אחוזים כל המצוות הללו, שכל מי שלוקח אותו לבד, עושה פירוד, ולוקח אותו באוכלוסים שלמטה שאחוזים בו, ולקח עבודה זרה ושפיכות דמים וגלוי עריות.

עבודה זרה באותם שרים ממונים. שפיכות דמים תלויים באילן הזה, שהוא בצד גבורה, וסמאל ממונה על זה. גלוי

¹ מלכות (אור יקר).

² מדת המלכות, יודעי טוב ורע, תקבלו הדין והרחמים שבה שתייהם (אור יקר), ועי' תיקו"ז קיב ע"ב.

³ שהרי היה מייחד באומרו באילנא דא שמורה ייחוד קב"ה באילנא (אור יקר). פי' שהבינה ע"י המלכות תיקנה ב"ע (מ"מ).

⁴ זה סיבה לכל, וממנו קבל כל העולם, ואם כן אין אתם צריכים אלא לקבל ממנו, ולא ממי שהוא מקבל ממנו, מה לכם לתולדה הא לכם השורש ותשוו לו (אור יקר).

⁵ בכל דברי הנחש היה מתחלה ועד סוף הכל שקר גמור (ד"א).

⁶ שמפריד ובהיותה נפרדת ח"ו הרי עבודה זרה, שאינון ממנן רברבין מתדבקין לה, והוא שם אומנותו בהם, ועובד זולת קונו. וכן שפיכות דמים, כי בהתגבר הדין בה הנה יגרום החוטא להרוג מי שלא נתחייב מיתה במשפט, בסוד ויש נספה בלא משפט, שפירשו בזוהר, והיינו על ידי סמאל משנתן רשות למשחית לחבל אינו מבחין וכו' (אור יקר).

⁷ כי בהיותו מפריד גורם זוהמת הנחש שבה על חוה (אור יקר). אדה"ר נתגלגל בג' אבות, ולכן נקראים אבות, על שם האב הראשון שהוא אדה"ר. ונתבאר בספר התיקונים, בתיקון ס"ט וע', כי נפשו של אדם נתגלגלה באברהם. ורוחו ביצחק. ונשמתו ביעקב. גם נתבאר בר"מ בפרשת קדושים [בהר קיא ע"ב], כי אברהם תקן עון ע"ז. ויצחק תקן עון ש"ד. ויעקב, תקן עון ג"ע (שער הפסוקים - פרשת ויגש).

בראשית

ואסיר לזמנא לאנתתא בלהודהא אלא עם בעלה
דלא יהא השיד בגלוי עריות ועל דא בכלהו
אתפקד בהאי אילנא כיון דאכל מניה בכלהו
עבר דהא כלא אחיד ביה

רבי יהודה אמר ודאי מלה דא הכי הוא
דאסיר לאתיחדא עם אנתתא בלהודהא אלא
אם כן בעלה עמה

מה עבד ההוא רשע אמר הא מטיתי¹ להאי
אילנא ולא מתי אופ את קריב ומטי בידך ביה
ולא תמות² ומלה דא הוא אוסיף לה מגרמיה³

מיד ותרא האשה כי טוב וגו' במה חמאת א"ר
יצחק ההוא [אילנא] (שדה) סליק ריחין כמה
דאת אמר (בראשית כו כז) כריח שדה אשר
ברכו יהו"ה ובגין ההוא ריח דהוה סליק חמדת
ליה למיכל מניה רבי יוסי אמר ראייה הוה⁴ א"ל
רבי יהודה והא כתיב (שם ג ז) ותפקחנה⁵ עיני
שניהם א"ל האי ראייה בשיעורא⁶ דאילנא נקמת
ליה [נ"א שיעורא דלבא הות] דכתיב (שם ו)
ותרא האשה דייקא⁷

ותרא האשה כי טוב (בראשית ג ו) חמאת ולא
חמאת⁸ כי טוב חמאת כי טוב ולא אתישבת
ביה⁹ מה כתיב לבתר (שם) ותקח מפריו ולא
כתיב ותקח ממנו¹⁰ והיא אתדבקה באתר
דמותא¹¹ וגרימת לכל עלמא מותא ואתפרישת
חיי מן מותא ובחובא דא גרים פרישותא
לאפרשא אתתא מבעלה דהא קו"ל מדבור לא

עריות אשה היא, ואשה נקראת, ואסור
לזמן את האשה בלבדה אלא עם בעלה,
שלא יהיה חשוד בגלוי עריות. ועל זה
בכולם הצטוו באילן הזה, כיון שאכל ממנו
עבר בכולם, שהרי הכל אחוז בו.

רבי יהודה אמר, ודאי דבר זה כך הוא,
שאסור להתיחד עם אשה בלבדה אלא אם
כן בעלה עמה.

מה עשה אותו רשע, אמר, הרי הגעתי
לאילן הזה ולא מתתי, גם את התקרבי וגעתי
בידך בו ולא תמותי, ודבר זה הוא הוסיף לה
מעצמו.

מיד "ותרא האשה כי טוב וגו'", במה
ראתה, אמר רבי יצחק, אותו אילן (שדה)
העלה ריחות, כמו שנאמר "כריח שדה אשר
ברכו ה'". ובגלל אותו ריח שהיה עולה,
חמדה אותו לאכול ממנו. רבי יוסי אמר,
ראייה היתה. אמר לו רבי יהודה, והרי כתוב
"ותפקחנה עיני שניהם". אמר לו, ראייה זו
בשיעור של האילן לקחה אותו (שיעור הלב
היתה), שכתוב "ותרא האשה" דוקא.

"ותרא האשה כי טוב", ראתה ולא
ראתה, "כי טוב", ראתה כי טוב ולא
התיישבה בו. מה כתוב אחר כך, "ותקח
מפריו", ולא כתוב ותקח ממנו, והיא נדבקה
במקום המות, וגרמה לכל העולם מות,
והפרידה חיים ממות. ובחטא זה גרם פירוד
להפריד אשה מבעלה, שהרי קול מדיבור לא
נפרדים לעולמים, ומי שמפריד קול מדיבור,

¹ נגעתי (ד"א).

² משמע שאדה"ר הוסיף לחוה צווי של נגיעה מדעתו. א"מ (כן כתבו הרב תורת חיים בסנהדרין כ"ט והרב
כלי יקר מדנפשייהו והוא אבות דר"נ פ"א. מא"י) (נ"א).

³ אדם הזהיר את חוה על איסור עץ הדעת, והוסיף סייג לדבר ואסר את הנגיעה ג"כ משום שנשים דעתן
קלה (דע"ה ח"ב קמו ע"ב).

⁴ פי' לא כסברת ר' יצחק שהריחה ריח טוב מהאילן אלא ראתה האילן שהיא המלכות, ולכן חמדה פירותיו
(מ"מ).

⁵ אחר החטא, דמשמע קודם החטא לא היה להם פקחת עין להשיג מהות הדברים ואיך ראתה הארת
המלכות (מ"מ).

⁶ פי' ראייה שכלית, שהשיגה שיעור האילן וכחו, אבל בענייני עולם הזה לא נפקחו בו עיניהם עד אחר
החטא וראייה שכלית היתה להם מקודם (מ"מ). שראתה והשיגה שיעור האילן וכחו באופן שנתנה שיעור וכח
מיוחד למדה זו שהוא האילן ולפריו וע"י זה גרמה לעצמה פרישות להיות מופרשת מבעלה בימי נדוטה
תרומה קמד ומנחת יהודה דף קיז מענין זה (ד"א).

⁷ שמחמת ראייה חמדה, ותראה היא ראייה ממש (מ"מ).

⁸ פי' ראתה הארת היסוד שהיה מאיר למלכות, ולא השיג אותה הארה יפה, כמ"ש חמאת כי טוב ולא
אתישבת ביה (מ"מ).

⁹ ר"ל ראתה הארת היסוד ולא השיגה אותה יפה (מ"מ).

¹⁰ פי' שלקחה הארת המלכות ולא לקחה הארת היסוד וזהו הפירוד (מ"מ).

¹¹ מלכות (שעה"כ נפילת אפים ה).

בראשית

מתפרשן לעלמין¹ ומאן דמפריש קול מדבור
אתאלם ולא יכיל למלא² וכיון דאשתקל מניה
מלולא אתייהיב לעפרא³

א"ר שמעון כתיב (תהלים לט ג) נאלמתי
דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר נאלמתי
דומיה האי קרא כנסת ישראל [אמרו] (אמרתו
דאיה) בגלותא מאי טעמא בגין דקול מדבר ליה
לדבור כיון דאיהי בגלותא קול אתפרש מינה
ומלה לא אשתמע⁴ ועל דא נאלמתי דומיה וגו'
מאי טעמא בגין דהחשיתי מטוב דלא אזיל קול
בהדה וישראל אמרי (שם סה ב) לך דומיה תהלה
מאי דומיה דא תהלה לדוד דאיהי דומיה
בגלותא ושתיקא בלא קול א"ר יצחק מאי לך
בגיןך איהי דומיה ושתיקא דאסתלקא מנה קול⁵
ותקח מפריו הא תנינן סחטה ענבים⁶ ויהבת
ליה וגרמו מותא לכל עלמא דהא אילנא דא ביה
שריא מותא והוא אילנא דשלמא בליליא

לו/ב

וכד איהי שלמא כל בני עלמא טעמו טעמא
דמותא⁷ אלא אינון בני מהימנותא מקדמי ויהבו
ליה נפשיהו בפקדונא⁸ ובגין דאיהו בפקדונא
אתהדרו נפשאן לאתרייהו ועל דא (תהלים צב ג)
ואמונתך בלילות כתיב

ותפקחנה עיני שניהם (בראשית ג ז) רבי חייא
אמר דהא אתפקחו למנדע בישין דעלמא מה
דלא ידעו עד השתא כיון דידעו ואתפקחו למנדע
ביש כדין ידעו כי ערומים הם דאבדו זהרא
עלאה⁹ דהוה חפי עלייהו ואסתלק מנייהו

מתאלם, ולא יכול לדבר. וכיון שנטל ממנו
דיבור, נתן לעפר.

אמר רבי שמעון, כתוב "נאלמתי דומיה
החשיתי מטוב וכאבי נעכר". "נאלמתי
דומיה" כנסת ישראל אמרה את הפסוק הזה
בגלות, ולמה, בגלל שקול מנהיג את
הדיבור, וכיון שהיא בגלות, הקול נפרד
ממנה והדיבור לא נשמע, ועל זה "נאלמתי
דומיה וגו'". ולמה, בגלל ש"החשיתי מטוב",
שקול לא הולך עמה, וישראל אומרים "לך
דומיה תהלה". מה זה "דומיה", זו "תהלה
לדוד", שהיא דומיה בגלות ושותקת בלי
קול. אמר רבי יצחק, מה זה "לך", בגללך
היא דומיה ושותקת, שהסתלק ממנה קול.

"ותקח מפריו", הרי שנינו שסחטה
ענבים ונתנה לו, וגרמו מות לכל העולם,
שהרי באילן זה שורה המות, והוא אילן
ששולט בלילה,

וכשהיא שולטת כל בני העולם טועמים
טעם מות, ואותם בני האמונה מקדימים
ונותנים לה נפשם בפקדון, ובגלל שהוא
בפקדון, חוזרות הנפשות למקומם, ועל זה
כתוב "ואמונתך בלילות".

"ותפקחנה עיני שניהם", רבי חייא אמר,
שהרי נפקחו לדעת רעות העולם מה שלא
ידעו עד עכשיו. כיון שידעו ונפקחו לדעת
רע, אז ידעו כי ערומים הם, שאבדו זוהר
עליון שהיה מכסה עליהם והסתלק מהם,

¹ עי' ח"ג רכח ע"א: יהו"ה דאיהו קול, כד נפיק לקבלא שכנתא בצלותא בחשאי, דאיהו דבור, דביה אדני" שפתי תפתח וכו' ולית אדני" בלא יהו"ה, כגוונא דלית דבור בלא קול, ולית קול בלא דבור.

² פי' קאי על אדם שעושה פירוד בין קול לדיבור ח"ו שגם הוא אתאלם ולא יכיל למלא שהארת ז"א מסתלקת ממנו (מ"מ).

³ פי' כיון שנסתלקה ממנו הארת ז"א שהוא הקול, אז אתייהב לעפרא (מ"מ).

⁴ עי' זהר ח"ב כה ע"ב: כל זמנא דדבור הוה בגלותא קלא אסתלק מניה, ומלה הוה אטיס בלא קול, כד אתא משה אתא קול, ומשה הוה קול בלא מלה בגין דהוה בגלותא, וכל זמנא דדבור הוה בגלותא משה אזיל קלא בלא דבור. עי' בהגר"א בתיקו"ז קכב ע"א: דום י"ה דומיה וכד אסתלק י"ה נשאר אלם והחשיתי מטוב הוא ו' שית זמנין טוב דמעשה בראשית והן דפיקין דאמ"ש כנ"ל והיא נשארת בלא קול דקול הוא רוח הקודש שכלול ממים ואש כנ"ל ובגלותא אין נביא וחכם ואין רה"ק.

⁵ עי' בסוף הספר סי' לה מה שחסר כאן (הערת הזהרה).

⁶ פי' הדינים שבעקבי לאה, ענבים גימ' עק"ב, סחטה אותם הדינים ונתנה לו, ונתנה יניקה גדולה לקלי' (מ"מ על פי ע"ח ל"ר פרק ד).

⁷ עי' לקמן רז ע"ב שדוד לא טעם זה שלא ישן כשיתין נשמי.

⁸ בבחי' מ"ן (שעה"כ נז ע"ב).

⁹ אדה"ר היו לו ו"ק דאצילות ולבוש הנשמה מחשמ"ל דבריאה, ולבוש הרוח מחשמל דיצירה ולבוש הנפש מחשמל דעשייה, וכשחטא נסתלקו ממנו רוח ונשמה שהם זיהרא עילאה והלבושים לקחתם קלי' נוגה והנפש

בראשית

ונשאר ערומים ממנו. "ויתפרו עלה תאנה", נדבקו להתכסות באותם צלמים של אותו אילן שאכלו ממנו שנקראים עלים של האילן.

"ויעשו להם חגורות", רבי יוסי אמר, כיון שידעו מהעולם הזה מתנהג על ידי אותם עלים של האילן, ועשו להם חוזק להתחזק בהם בעולם הזה, ואז ידעו כל כלי כשפים של העולם, ורצו לחגור כלי זיין באותם עלים של האילן כדי להגן עליהם.

רבי יהודה אמר, אז נכנסו שלשה בדין ונדונו, והעולם התחתון התקלל ולא עמד בקיומו בגלל זוהמת הנחש, עד שעמדו ישראל בהר סיני. אחר כך הלביש אותם הקדוש ברוך הוא בלבושים שהעור נהנה מהם, זהו שכתוב "כתנות עור". בתחלה היו כתנות אור שהיו משתמשים בהם בעליונים שלמעלה, משום שמלאכי העליונים היו באים להנות מאותו האור, זהו שכתוב "ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו". וכעת שחטאו כתנות עור, שהעור נהנה מהם ולא הנפש.

רבי יהודה אמר כרין תלת עאלו בדינא ואתדנו ועלמא תתאה אתלמייא³ ולא קיימא בקיומיה בגין זוהמא דנחש עד דקיימו ישראל בטורא דסיני לבתר אלביש לון קב"ה בלבושין⁴ דמשכא אתהני מנייהו הה"ד (שם כא) כתנות עור⁵ בקדמיתא הוּו כתנות אור דהוּו [משמשין⁶ בהו בעלאין] [משמשין בהו עלאין] דלעילא בגין דמלאכי עלאין הוּו אתיין לאתהנא מההוא נהורא הה"ד (תהלים ח ו) ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו והשתא דחבו כתנות עור דעור אתהני מנייהו ולא נפשא⁷

שנשארה בו ערומה חזר הקב"ה ועשה לו לבוש אחר מנוגה והוא כתנות עור (מ"מ). ח"ב טל רע"ב (לש"ו). והוא כללות הנרנח"י דאצילות של עתה, שהוא הנר"ג דאצילות של לפני החטא וע"י ח"ג פג ע"ב ושיה"ש נד ע"ד (דע"ה ח"ב לא ע"א). והוא כולל נר"ג דבריאה (דע"ה ח"ב מז ע"ג).

¹ ע' שרים שיניקתם מהמלכות (מ"מ).

² שנקראים עלי האילן והם כחות חיצונים (ד"א).

³ ע"י בהגר"א על ספד"צ ח ע"ד ד"ה ומההיא דאתלטיא.

⁴ לבוש שהעור נהנה ממנו ולא הנשמה משא"כ תחלה היה להם כתנות אור שהנשמה היתה נהנת מהם (ד"א). ע"י פר' בא טל ע"א (לש"ו).

⁵ פי' שפגם בעץ הדעת שסביבו עץ החיים. והנה חיים בגי' ס"ח וצירוף עה"ד הרי ס"ט נמצא כשתצטרף ס"ט לאלף של אור נעשה מאור עור. ונר' הענין כי האלף מורה על המחשבה והעין על המעשה ותורת ר"מ אור דקסבר שאדם הראשון לא פגם רק במחשבה ורבנן סברי שפגם במעשה (נ"א). וע"י פקודי רכט ע"ב, קדושים פג ע"א, שלח קסט ע"א ורע"ב, ויתרו צד ע"א. והיו כל בחי' הגוף והכלים זכים ובהירים בלי שום זוהמא וחומריות של סיגים כלל (דע"ה ח"ב קיא ע"ג), "כתנות אור" בא ממלבושי האור של האור הגנוז, וכתנות עור ממשכא (עור) הנחש (דע"ה ח"ב קמו ע"ג). אח"כ עשה לו ג"כ מלבוש אחר מקליפות נוגה והם כתנות עור, וכנגד הלבוש דכתנות אור ג"ע הארץ וכו', וזהו קליפת נגה הוא משכא דחויא כי הרי היא הקליפה חצונה שכולם בערך הנחש הדבוקה עם הקדושה (ע"ח קליפת נוגה פרק ד'). עור הערלה, והוא בסוד כתנות עור של אדה"ר, שאמרו (סנהדרין לח ע"ב) "מושך בערלתו היה", ובתחלה היה כתנות אור כמ"ש בזוהר, והוא אור הגנוז, ואח"כ נכסה בעור ונגנוז, ולא יגלה עד שיוסר הס"א, ועור הזה הוא עץ הדעת טוב ורע, שממנה אכל אדה"ר, ונמשכה ערלתו, ולעתיד יחזור עץ הדעת כולו לקדושה, ויהיה כולו היקף לקדושה (בהגר"א על ספד"צ יב ע"ג ד"ה ומ"ש).

⁶ פי' אדם וחוה היו משתמשים בכח אותם הלבושים בעילאי דלעילא שהם הפרצופים העליונים (מ"מ).
⁷ ע"י תרגום יונתן ופרד"א פ"י ובתיקונים נד ע"א ובסוף תיקון נח ובתיקון ג מ"א תיקונים אחרונים (לש"ו).

בראשית

לבתר אולידו ברא קדמא ברא דזוהמא הוה תריין¹ אתו עלה דחוה² ואתעברת מנייהו ואולידת תריין³ דא נפק לזיניה ודא נפק לזיניה⁴ ורוח דילהון אתפרשו דא לסטרא דא ודא לסטרא דא דא דמי לסטרוי ודא דמי לסטרוי מסטרא דקין כל מדורין דסטרא דזיניין בישין ורוחין ושדין וחרשין אתיין מסטרא דהבל סטרא דרחמי יתיר⁵ ולא בשלימו חמר טב בחמר ביש⁶ ולא אתתקן בהדיה עד דאתא שת ואתיחסו מניה כל אינון דרין דזכאי עלמא וביה אשתיל עלמא ומקין אתיין כל אינון חציפין ורשעים וחייבי עלמא⁷

א"ר אלעזר בשעתא דחב קין הוה מסתפי בגין דהמא קמיה זיני משריין מזויניין⁸ ואתיין לקמלא ליה וכד אהדר בתשובה מאי קאמר (בראשית ד יד) הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר⁹ מאי מפניך אסתר אלא <אהא> סתיר מבניינא דילי רבי אבא אמר כמה דאת אמר (תהלים כב כה) <ולא הסתיר פניו ממנו> (מיכה ג ד) [ויסתר פניו ממנו]¹⁰ (שמות ג ו) (ויסתר משה פניו) ועל דא ומפניך אסתר מאינון פנים דילך אהא נסתר¹¹ דלא ישגחו ב¹² ועל דא והיה כל מוצאי יהרגני

וישם יהו"ה לקין אות לבלתי וגו' מאי אות אות אחד¹³ מעשרין ותריין אתוון דאורייתא יתב עליה לאגנא עליה אמר רבי יהודה מאי דכתב

אחר כך הולידו בן ראשון, בן של הזוהמא היה. שנים באו על חוה והתעברה מהם והולידה שנים. זה יצא למינו וזה יצא למינו. ורוח שלהם נפרדו זה לצד זה וזה לצד זה. זה דומה לצד שלו וזה דומה לצד שלו. מצד של קין כל המדורים של צד של המינים הרעים ורוחות ושדים וכשפים באים, ומצד של הבל צד של רחמים יותר ולא בשלמות, יין טוב ביין רע, ולא נתקן עמו עד שבא שת, והתייחסו ממנו כל אותם דורות של צדיקי עולם, ובו נשתל העולם. ומקין באו כל אותם חצופים ורשעים ורשעי העולם.

אמר רבי אלעזר, בשעה שחטא קין היה פוחד, בגלל שראה לפניו מיני מחנות מזויינים ובאים להרוג אותו, וכשחזר בתשובה מה אמר, "הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר". מה זה "מפניך אסתר", אלא אהיה נסתר מהבנין שלי. רבי אבא אמר, כמו שנאמר "ולא הסתיר פניו ממנו", "ויסתר משה פניו", ועל זה "ומפניך אסתר", מאותם הפנים שלך אהיה נסתר שלא ישגחו בי, ועל זה "והיה כל מוצאי יהרגני".

"וישם ה' לקין אות לבלתי וגו'", מה זה "אות", אות אחת מעשרים ושתיים אותיות התורה נתן עליו להגן עליו. אמר רבי יהודה,

¹ פי' אדם והנחש. א"מ (נ"א).

² פי' ס"מ ואדם, שלדעת רז"ל בגמ' קין והבל קודם החטא נולדו כמו שסדרו השעות של יום ו' שבו נוצר אדם מה נעשה בכל שעה ושעה, אבל רשב"י ס"ל שאחר שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא אח"כ נולד קין ולזה הסכים האריז"ל (מ"מ). ערל ובת זוגו, והוא נגד בקדושה יסוד ועטרת היסוד, ובתריין דרגין אלן בא על חוה, וכנגדן יצאו אלו שנים קין והבל (בהגר"א על ספד"צ כז ע"ג ד"ה והבל).

³ קין והבל (מ"מ).

⁴ קין רובו מטיפת הנחש, שהיא זוהמא, והבל רובו מטיפת אדם (מ"מ).

⁵ אם כן צ"ל שהוא נולד לאחר החטא וע"כ הוא שלא היה מתוקן (דע"ה ח"ב פח ע"ד).

⁶ טיפת אדם נתערבה עם טיפת הנחש (מ"מ).

⁷ פי' שזרעו של הנחש נתערב עם זרעו של אדם, וע' זוהר חדש רות פג ע"ב זוהר אחרי מות עו ע"ב (דע"ה ח"ב קמז ע"ד).

⁸ מחנות מזויני' שלוחי הדין (ד"א).

⁹ מפני פנים של זעם (מ"מ).

¹⁰ לשון הפסוק: מהם.

¹¹ פי' מפניך הטובות אהא נסתר (מ"מ).

¹² שאין הקב"ה משגיח עליו לטובה ואז כל מוצאו יהרגהו (מ"מ).

¹³ אות ט' (מ"מ). ועי' תז"ח מא ע"ד: בראשית ברא' שית' ודא מטטרון אות בצבא דילה ובגינה אתמר (בראשית) וישם ה' לקין אות לאגנא עליה מה דהוה אזיל נע ונד בגלגולא אתעביד נוד מיד וישב בארץ נוד קדמת עדן ודא אות דברית מילה. בהגר"א: אתעביד נוד - עם ו' של אות ברית לקין אות כנ"ל.

בראשית

(בראשית ד ה) ויהי בהיותם בשדה מאי בשדה דא אתתא¹ ועל דא קם וקטיל ליה דהא מסטרא דא ירית לקטלא² מסטרא דסמאל דגרים מותא לכל עלמא וקני קין להבל על נוקביה³ רבי חייא אמר הא חזינן דכתיב (שם ה) ויחר לקין מאד ויפלו פניו על דלא אתקביל קרבניה א"ל הכי הוא וכלא הוה לקבליה ואמר רבי יהודה מאי דכתיב (שם ז) הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא הכי קאמר הלא אם תיטיב עובדך שאת מאי שאת כדכתיב (שם מט ג) יתר שאת דהא בוכרא שבחא אית ליה בכלא תדיר ותלייא בעובדוהי ועל דא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ מאי לפתח דא פתחא

לז/א

דלעילא דמניה נפקין דינין על עובדין בישין דעלמא פתח כמה דאת אמר (תהלים קיח יט) פתחו לי שערי צדק ולהוא פתח חטאת רובץ דא מלאך המות והוא זמין לאתפרעא מינך

תא חזי בראש השנה אתיליד אדם בראש השנה ודאי רזא לעילא ותתא ר"ה לעילא⁴ ר"ה לתתא⁵ בראש השנה עקרות נפקדות מנלן דבראש השנה הוה דכתיב (בראשית כא א) ויהו"ה פקד את שרה ויהו"ה דייקא⁶ דא ר"ה ובנין דנפיק אדם [מר"ה ונפיק] (בר"ה נפיק) בדינא ועלמא קיימא בדינא ובניני כך לפתח ודאי חטאת רובץ בנין לאתפרעא מינך ואלו תשוקתו עד דתשתצי ואתה תמשל בו רזא הוא דכתיב (נחמיה טו ו) ואתה מחיה את כלם מכאן אמרו לא שליט קב"ה אלא בזמנא דישתצון חייבי עלמא ועל דא כיון דמלאך המות ישצי לון⁷ כדון קב"ה שליט עלוי דלא יפוק לאבאשא עלמא דכתיב (בראשית ד ז) ואתה תמשל בו (בתיובתא) ואתה דייקא אמר רבי יצחק בקוטרא

מהו הכתוב "ויהי בהיותם בשדה", מה זה "בשדה". זו האשה, ועל זה קם והרג אותה, שהרי מצד זה ירש להרוג, מצד של סמאל, שגרים מות לכל העולם, וקינא קין בהבל על הנקבה שלו. רבי חייא אמר, הרי ראינו שכתוב "ויחר לקין מאד ויפלו פניו", על שלא התקבל קרבנו, אמר לו כך הוא, והכל היה לנגדו. ואמר רבי יהודה, מה זה שכתוב "הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ", אלא כך אמר, הלא אם תיטיב מעשיך, אז שאת. מה זה שאת, כמו שכתוב "יתר שאת", שהרי לבכור יש שבח בכל דבר תמיד ותלוי במעשיו, ועל זה "אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ". מה זה "לפתח", זהו פתח

שלמעלה שממנו יוצאים דינים על מעשים רעים של העולם. "פתח" כמו שנאמר "פתחו לי שערי צדק", ולאותו פתח "חטאת רובץ", זה מלאך המות, והוא עתיד להפרע ממך.

בא וראה, בראש השנה נולד אדם, בראש השנה ודאי סוד למעלה ולמטה. ראש השנה למעלה, ראש השנה למטה. בראש השנה עקרות נפקדות. מנין לנו שבראש השנה זה היה, שכתוב "וה' פקד את שרה", וה' דוקא זה ראש השנה. ומשום שאדם יצא בראש השנה, יצא (ויצא) בדין והעולם עומד בדין, ולכן לפתח ודאי, "חטאת רובץ", כדי להפרע ממך. "ואליך תשוקתו", עד שתכלה. "ואתה תמשל בו", סוד הוא, שכתוב "ואתה מחיה את כולם", מכאן אמרו, לא שולט הקדוש ברוך הוא אלא בזמן שיכלו רשעי העולם, ועל זה, כיון שמלאך המות יכלה אותם, אז הקדוש ברוך הוא שולט עליו שלא יצא להרע לעולם, שכתוב "ואתה תמשל בו" (בתשובה), ואתה דוקא. אמר רבי יצחק, בקשר של המחלוקת המושל מצוי. רבי יהודה אמר, "ואתה תמשל בו" בתשובה.

¹ פי' היא התאומה שעליה נחלקו (מ"מ).

² פי' מכח הטיפה של הס"מ שהיתה בקין, לכן הרג להבל (מ"מ).

³ עי' ע"ח שער אנ"כ ז מש"כ בעניין היתומה היתירה שהיתה להבל.

⁴ מלכות (מ"מ).

⁵ סוף כי תצא (הערת הזוהר).

⁶ וה' הוא ובית דינו, ו' של ו"ה הוא ז"א הוי"ה היא מלכות בית דינו (מ"מ).

⁷ פי' כיון שימית הגוף אז לא יתן הקב"ה לו למישלט עוד על הנשמה ובראשית חכמה איתא שהנשמה נק' אתה והיינו דקאמר ואתה תמשל בו. א"מ (נ"א).

בראשית

דפלגא¹ <קפסירא>² (קסטירא) שכיח³ רבי יהודה אמר ואתה תמשל בו בתיובתא

רבי יוסי אמר כד <הו> אינון דרין דקין אזלין בעלמא הו מטרטשי⁴ ארעא והו דמיין לעלאי ותתאי א"ר יצחק עז"א ועזא"ל⁵ כד נפלו מאתר קדושתיהו מלעילא חמו בנת בני נשא וחטאו ואולידו בנין ואלין הו נפילים⁶ דכתיב (שם ו ד) הנפילים היו בארץ

רבי חייא אמר בנוי דקין הו בני אלהי"ם דהא כד אתא סמאל על חוה אמיל בה זוהמא ואתעברת ואולידת לקין⁷ וחיוזו דיליה לא הות דמי לשאר בני נשא וכל אינון דאתיין מסטרא דיליה לא הוה אקרון אלא בני האלהי"ם רבי יהודה אמר ואפילו אינון (בני) נפילים הכי אקרון המה הגבורים שתיין⁸ הוה בארעא כחושבן דלעילא כתיב הכא המה הגבורים אשר מעולם⁹ וכתיב התם (שיר ג ז) ששים גבורים סביב לה רבי יוסי אומר המה הגבורים אשר מעולם ממש מעולם דייקא¹⁰ אנשי השם [דייקא] מאי שם דא הוא עולם דקאמרן אנשי השם דייקא כתיב הכא אנשי השם וכתיב התם (ויקרא כד טז) בנקבו שם

רבי יוסי אמר, כשהיו אותם דורות של קין הולכים בעולם, היו מחליקים את הארץ, והיו דומים לעליונים ותחתונים. אמר רבי יצחק, עז"א ועזא"ל, כשנפלו ממקום קדושתם מלמעלה, ראו בנות בני אדם וחטאו והולידו בנים, ואלה היו נפילים, שכתוב "והנפילים היו בארץ".

רבי חייא אמר, בני קין היו בני אלהים, שהרי כשבא סמאל על חוה, הטיל בה זוהמא והתעברה והולידה את קין, והמראה שלו לא היה דומה לשאר בני אדם. וכל אותם שבאו מהצד שלו, לא היו נקראים אלא בני האלהים. רבי יהודה אמר, ואפילו אותם (בני) נפילים כן נקראים, "המה הגבורים", שישים היו בארץ, כחשבון שלמעלה. כתוב כאן "המה הגבורים אשר מעולם", וכתוב שם "ששים גבורים סביב לה". רבי יוסי אומר, "המה הגבורים אשר מעולם" ממש, "מעולם" דוקא. "אנשי השם", מהו שם, זה הוא עולם שאמרנו, "אנשי השם" דוקא. כתוב כאן "אנשי השם", וכתוב שם "בנקבו שם", וכתוב "ויקוב בן האשה הישראלית את השם".

¹ בחבור וקשר הקטרוג ומחלוקת (ד"א).

² השוטר והמושל שכיח שם, כדי לקיים הדין שבין החולקים. והוא רמז ביאור של "ואתה תמשל בו", שכן כאן היה מחלוקת קטרוג מחמת הקיצוף, אזי המלאך המות שהוא השוטר הכופה לקיים דין העליון, היה נמצא מיד ביניהם (ד"א).

³ פי' בחבור ובקשר הקטרוג נמצאת הממשלת, ר"ל כשתהיה המחלוקת המושלח מצוי שם לעשות דין ביניהם, וכיון שאלו תשוקתו והוא נלחם עמך ואת הנלחם עמו להנצל מידו, אז ואתה, שהיא השכינה שנקרא אתה, תמשול בו, היא המושלת לעשות דין (מ"מ).

⁴ מהרסים (ד"א).

⁵ הסמ' ולילי' דקליפת נוגה דאצילות הנה הם מתחילה היו טוב גמור, אלא שהיו דין חזק, ועי"ז היו מקטרגים על בריאת האדם, וכו' (ולכן) אפיל לון שכינתא מקדושה דלהון. והגם דשם אמרו כ"ז על עזא ועזאל, וכו' הז"ן הם השרשים, ועזא ועזאל הם הענפים, והם תולדותיהם. והיה אותו הענין בשניהם, ושניהם נפלו ואתעקרו מקדושתיהו, וכל א' נפל במקום הראוי לו. שכן עזא ועזאל נפלו למטה לגמרי לחורבן והשממון דהעשיה ובעמקי הרי החושך, ושרשם, הרי הוא הז"ן דקליפת נוגה דאצילות, אשר מתחילה היו עומדים סמוך וקרוב לאצילות, אשר שם נאמר "לא יגורך רע". ואחר שנתעקרו מקדושתיהו ירדו בנוקבא דתהומא רבא, הרי הוא קליפת הבינה דעולם הבריאה, ושם הוא השורש דכל הטומאה והרע וכו', וכן חטאו עזא ועזאל כשנפלו למטה בבנות האדם וכו', אבדו חולקא טבא דהוה בהו. שכן ע"י שבחרו בחפצם ובדעתם ונאחזו בקליפה דבריאה, נאבד מהם החלק הטוב, הרי הוא הארת הקדושה דאצילות שהיה להם, ונטמאו ונעשו רע (דע"ה ח"א כ ע"א). לעיל ט ע"ב לקמן נח ע"א ועיין ח"ג רח ע"א ר"ב ע"א (לש"ו).

⁶ והם מהח"ב דז"א דקלי' דאצילות (דע"ה ח"ב סג ע"ב).

⁷ עי' לקמן נח ע"א, אחרי מות עו ע"ב ותרומה קסז ע"ב שלידת קין היתה על ידי זרע הנחש יחד עם זה של האדם (דע"ה ח"ב קמו ע"ד), ועי' לעיל לו ע"ב ודברינו שם בשם בהגר"א על ספד"צ.

⁸ כלומר שכל א' מהו"ק כלול מ' (בהגר"א על ספד"צ לה ע"א).

⁹ עי' בהגר"א על ספד"צ כט ע"ד שכוונתו מעולם הבריאה.

¹⁰ פי' היא המלכות הנקראת עולם ונקראת שם (מ"מ).

בראשית

וכתיב (שם יא) ויקוב בן האשה הישראלית את השם¹

רבי חייא אמר מעולם [ממש הווי ומעולם דלתתא נטל לון קב"ה² וגוברין כד"א] (דא הווי וגוברין גברן דסמרא בישא הווי דכתיב אנשי שם אנשי השם לא כתיב אלא אנשי שם כגוונא דא כתיב) (תהלים כה ו) זכר רחמיך יהו"ה וחסדיך כי מעולם המה מעולם ודאי ומעולם דלתתא נטיל לון קב"ה ואינון אבהן קדמאי למהוי רתיבא קדישא לעילא אוף הכא המה הגבורים אשר מעולם מעולם ודאי [נטיל לון קב"ה³ רבי יצחק אמר מעולם] (ומאי הוא) דא מטתו שלשלמה⁴ דכתיב (שיר ג ז) ששים גבורים סביב לה רבי אחא אמר כלהו בני האלהים⁵ אקרונ⁶ [נ"א] דהא עד לא אתבסמת⁶ תא חזי כלהון נטיען הווי סתימין⁷ רשימין [דקיקין]⁸ (וקיקין) באתרא חד⁹ לבתר עקרן קב"ה ואשתיל לון באתר אחרא¹⁰ ואתקיימו רבי ייסא שאל מאי דכתיב (בראשית ה א – ב) זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו זכר ונקבה בראם ויברך אותם א"ל רבי אבא רזא עלאה הוא תנינן תלת ספרין פתיחן ברה"ה חד דצדיקים גמורים

תוספתא¹¹

אמרו רז"ל בשעתא דברא קב"ה לאדם ברא ליה בנינתא דעדן וצוהו על שבע מצות חב ואתגרש מגינתא דעדן ותרי מלאכי שמיא עזא ועזאל אמרו קמי קב"ה אלו הוינא אנן בארעא הוינא זכאין א"ל קב"ה וכי אתון יכלין על יצרא בישא אמרו קמיה יכלין מיד אפיל לון קב"ה כמה

רבי חייא אמר, "מעולם" ממש היו, ומעולם שלמטה לקח אותם הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (מעולם זה היו, וגברים גבורים של צד הרע היו, שכתוב אנשי שם, ולא כתוב אנשי השם, אלא אנשי שם. כמו זה כתוב) "זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה", מעולם ודאי, ומעולם שלמטה לקח אותם הקדוש ברוך הוא, והם אבות ראשונים להיות מרכבה קדושה למעלה. גם כאן "המה הגבורים אשר מעולם", מעולם ודאי לקח אותם הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, "מעולם", (ומהו), זו מטתו שלשלמה, שכתוב "ששים גבורים סביב לה". רבי אחא אמר, כולם נקראו בני האלהים, (שהרי עדיין לא התבשמה). בא וראה, כל הנטיעות היו סתומים רשומים דקיקים במקום אחד. אחר כך עקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר והתקיימו. רבי ייסא שאל, מה הוא הכתוב "זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו זכר ונקבה בראם ויברך אותם". אמר לו רבי אבא, זה סוד עליון. שנינו, שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של צדיקים גמורים

אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם, ברא אותו בגן עדן וצוה אותו על שבע מצוות, חטא וגורש מגן עדן, ושני מלאכי שמים עז"א ועזאל אמרו לפני הקדוש ברוך הוא, אלו היינו אנו בארץ היינו צדיקים. אמר להם הקדוש ברוך הוא, וכי אתם יכולים

¹ חסר כאן ועיין בסוף הספר סי' לו (הערת הזוהר).

² פי' ר"ח פליג וס"ל אשר מעולם היא העולם הזה שסילקם הקב"ה מהעולם הזה (מ"מ).

³ שלא להחריב העולם (מ"מ).

⁴ פי' ר"י בא להחזיק דברת רבי יוסי שמעולם היא מלכות (מ"מ).

⁵ פי' לפי שלמעלה פליגי, ר"ח ס"ל בני האלהים הם בניו דקין, ור' ס"ל אפילו הנפילים נק' בני האלהים, לכך בא רבי אחא להחזיק סברת רבי יוסי, דבין בניו דקין ובין הנפילים כולם נקראים בני האלהים (מ"מ).

⁶ חסר כאן עיין סוף הספר (הערת הזוהר).

⁷ פי' נטיען הם זרין שהיו באבא כקרני חגבים (מ"מ).

⁸ כפל ג' לשונות סתימין רשימין דקיקין, נגד ג' כלים שיש לז"א חיצון אמצעי ופנימי שכולם לא נגלו (מ"מ). רשימות דקות (ד"א).

⁹ עי' יהל אור.

¹⁰ עקרן מאבא ושתלן באימא (מ"מ). כלומר בא"א (בהגר"א על ספד"צ כד ע"ד ד"ה ואמר ט'), ועי' ביהל אור.

¹¹ עי' לעיל כג ע"א.

בראשית

[להתגבר] על יצר הרע, אמרו לפניו, יכולים. מיד הפיל אותם הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "הנפלים היו בארץ", וכתוב "הגיבורים וגו'". ובשעה שירדו לארץ נכנס בהם יצר הרע, שנאמר "ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו", חטאו ונעקרו מקדושתם.

לז/ב
זהר

וכו' ספר עלאה² דהא מניה נפק כלא³ נפיק מניה כתיבה⁴ ספר אמצעיתא⁵ כללא דעילא⁶ ותתא⁷ >ספר דאיהו כללא דלעילא ותתא ואחיד לכל סטריין⁸ רזא דתורה⁹ (ואחיד לכל סטריין רזא דאדם קדמאה ספר תליתאה דאקרי [נ"א ואקרי] תורה) שבכתב אדם קדמאה¹⁰ ספר¹¹ דאקרי תולדות אדם¹² ודא איהו דצדיקים גמורים¹³ הה"ד (בראשית ה א) זה ספר [תולדות אדם דא צדיק והאי >ודאי] (ודא צדיק) דעביד תולדות ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים דהא ודאי כדין אתתקן כלא לעילא ותתא ואתקיימו בדוגמא דא זכר ונקבה בראם (שם ב) סתם חד [אתכליל בחד¹⁴] (כלל חד)

מתניתין [וכו'] כתיב (משלי יח י) מגדל עוז שם יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב¹⁵ דא הוא ספר תולדות אדם¹⁶ דרהיט¹⁷ בהוא מגדל¹⁸ האי

וכו', ספר עליון שהרי ממנו יוצא הכל, ממנו יוצאת כתיבה. ספר אמצעי כללות של מעלה ומטה, (ספר שהוא כללות שלמעלה ולמטה, ואוחז לכל הצדדים סוד וכו') (ואוחז לכל הצדדים, סוד של אדם הראשון, ספר שלישי שנקרא (ונקרא) תורה) שתורה שבכתב אדם הראשון, ספר (שלישי) שנקרא "תולדת אדם", וזהו של צדיקים גמורים, זהו שכתוב "זה ספר תולדות אדם", זה צדיק ודאי שעושה תולדות. "ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים", שהרי ודאי אז נתקן הכל למעלה ולמטה, והתקיימו בדוגמא אחת. "זכר ונקבה בראם" סתם אחד נכלל בשני.

משנה: (כו') כתוב (משלי יח י) מגדל עוז שם יהוה בו ירוץ צדיק, ונשגב, זהו ספר תולדות אדם, שרץ באותו מגדל. המגדל הזה, מה

¹ עיין תרומה קלו ע"ב ובזוהר שיר השירים ולהלן מז ע"ב ובויקהל ר ע"א ושמיני מ ע"ב (ד"א).

² בינה (מ"מ).

³ כמה מיני הארות לד"א הארת המוחין והארת חו"ג שמתפשטים בזו"ן (מ"מ).

⁴ פי' ז"א שנק' תורה שבכתב (מ"מ).

⁵ ת"ת (מ"מ).

⁶ בינה (מ"מ).

⁷ מלכות (מ"מ).

⁸ פי' מכריע בין קו ימין לקו שמאל (מ"מ).

⁹ כפי זה התקון נמצא בשני ספרי היד (גליון דפ"ק).

¹⁰ פירוש הת"ת נק' ב"ן (מ"מ).

¹¹ "ס"א תליתאה) נוסף זלפ"ו.

¹² יסוד דז"א (מ"מ).

¹³ הם ביסוד בינונים בת"ת (מ"מ).

¹⁴ ור"ל שניתקנו זו"ן למעלה שנק' אדם, שהוא כ"ו י"ט גי' אדם, וג"כ נתקנו אדם וחוה התחתונים הנק' אדם (מ"מ).

¹⁵ מנצפ"ך הוא סוד הדעת ושם הוא סוד שם י"ב. והוא ג"כ בסוד ספירת היסוד כמש"כ כאן (ולא קשיא ע"ז מידי שכן כל העמודא דאמצעיתא הוא עניין א' ונידון לעיתים כך ולעיתים כך) ועי' בבהגר"א על תיקו"ז סוף תיקון ד' (ה' מלך ה' מלך ה' ימלך) (ביאורים ח"א נה ע"ג), ועי' תיקו"ז ה ע"א ד"ה רביעא לכל תלת, ועי' בהגר"א על ספד"צ ב ע"א.

¹⁶ עי' זוהר הרקיע.

¹⁷ שהיה רץ (ד"א).

¹⁸ צו ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

מגדל מאי עבידתיה אלא דא הוא מגדל דוד ודא
הוא מגדל עז שם יהו"ה וכלא חד הכא ידיעא
לבני מהימנותא¹ דא [הוא] ודאי ספר תולדות
אדם [לבני מהימנותא] סודו מגדל עז שם יהו"ה
בו ירוץ צדיק ונשגב יהו"ה צדיק אדם לבני
מהימנותא²

ואמר רבי אבא³ ספר ודאי נחתו ליה לאדם
הראשון וביה הוה ידע חכמתא עלאה וספרא דא
מפא לבני אלהין [חכימין] (בימי) דרא ומאן דזכי
לאשגחא ביה ידע ביה חכמה עלאה ומשגיחין
ביה וידעין ביה⁴ וספרא דא נחית ליה מארי
דרזין⁵ ותלת שליחן ממנן קמיה ובשעתא דנפק
אדם מגנתא דעדן אחיד בההוא ספרא⁶ כד נפיק
(מניה) טאס מניה (לתרעא) צלי ובכי קמי מאריה
ואתיבו ליה⁷ כמלקדמין בגין דלא תתנשי
חכמתא מבני נשא וישתדלון למגדע למאריהון
וכן תנינן ספר הוה ליה לחנוך ודא ספר
מאתר⁸ דספרא דתולדות אדם הוה ודא הוא רוא
דחכמתא דהא מארעא [את] נמיל⁹ הה"ד
(בראשית ה כד) ואיננו כי לקח אותו אלהים
והוא הנער כדכתיב (משלי כב ו) חנוך לנער על
פי דרכו וכל גנזי עלאי אתמסרן בידיה¹⁰ ודא
מסיר ויהיב ועביד [שליחותא] (שליחותיה)

מעשיו. אלא זהו מגדל דוד וזהו מגדל עז שם
יהו"ה, הכל אחד. כאן ידוע לבני אמונה, זהו
ודאי ספר תולדות אדם. לבני אמונה, סודו,
מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק, ונשגב ה', צדיק
אדם לבני אמונה).

ואמר רבי אבא, ספר ודאי ירד לו לאדם
הראשון, ובו היה יודע חכמה עליונה. וספר
זה הגיע לבני אלהים חכמי הדור, ומי שזכה
להתבונן בו, ידע בו חכמה עליונה,
ומתבוננים בו ויודעים בו. וספר זה הוריד
אותו בעל הסודות, ושלישה שליחים
ממונים לפניו. ובשעה שיצא אדם מגן עדן,
אחז באותו ספר, כשיצא (ממנו) טס ממנו
(לשער) התפלל ובכה לפני רבונו והשיבו לו
אותו כמו מקדם, כדי שלא תשכח חכמה
מבני אדם, וישתדלו לדעת את רבונם.

וכן שנינו, ספר היה לו לחנוך, וזה ספר
ממקום של ספר של תולדות אדם היה, וזהו
סוד החכמה, שהרי מהארץ נלקח. זהו
שכתוב "ואיננו כי לקח אותו אלהים". והוא
הנער, שכתוב "חנוך לנער על פי דרכו". וכל
גנזים עליונים נמסרו בידו, וזה מסר ונתן
ועשה שליחות, ואלף מפתחות נמסרו בידו,
מאה ברכות לקח בכל יום, וקשר קשרים
לרבנו. הקדוש ברוך הוא לקח אותו
מהעולם לשמש אותו. זהו שכתוב "כי לקח

¹ כאן יש השגה (ד"א).

² פי' שם זה כך מגדל באורך [ראשי] תיבות ראשונות זו על זו עוד ט' באורך ר"ת שניות זו על זו (ת"ת)
יה"ו באורך ר"ת שלישית זו על זו אח"כ ברוחב שיטה ראשונה בו ' ברוחב שיטה שניה רוחב שיטה
שלישית צד"י [אח"כ] ברוחב שיטה רביעית ק' ו"נ אח"כ באורך ד' תיבות ראשונות (ס"ת) זו על גב זו שג"ב
ו"ה של שם שחסר באורך ר"ת שניות אח"כ באורך ד' תיבות שניות ס"ת זו על ג' זו יה"ד אח"כ באורך ד'
תיבות שלישית זו על ג' זו צדיק (רח"ו).

מבש	עוי	מיץ
גרג	ווה	יצד
דצב	זדו	היי
לקה	שוה	ונק

האות ה' דשם לק"ה הוא משלים השם הוי"ה דר"ת יצ"ד היי ונ"ק כי נשלם שם הוי"ה רק אחר שנגמר
הפסוק כולו הגר"א בליקוטים קפג ע"ב ובאר יצחק שם (לש"ו).

³ לקמן נה ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ נ"ל דהיינו יפיפ"ה שר התורה. א"מ (נ"א).

⁵ הרי הוא רזיאל המלאך שעל ידו ניתן ספר זה לאדה"ר, והם המלאכים שהם שרי התורה (ביאורים ח"ב
ע ע"ב).

⁶ כשיצא מג"ע פרח הספר מידו (ד"א).

⁷ והשיבו לו הספר (ד"א).

⁸ פי' ספפר של חנוך שיש בו רזי תורה הוא מיסוד זעיר שכל הסודות הם מיסוד (מ"מ).

⁹ פי' מהיכל זכה חנוך לספר זה שיש בו כל הסודות העליונים (מ"מ).

¹⁰ ומאחר שהראה לו הקב"ה כל הסודות כתב הכל בספרו (מ"מ).

בראשית

ואלף¹ מפתחן מתמסרן בידיה מאה ברכאן² נטיל בכל יומא וקשיר קשירין למאריה³ מעלמא נטיל ליה קב"ה לשמושיה הה"ד (בראשית ה כד) כי לקח אותו אלה"ם ומן דא אתמסר ספרא⁴ דאקרי ספרא דהנוך בשעתא דאחיד ליה קב"ה אחמי ליה⁵ (ל) כל גנזי עלאי אחמי ליה אילנא דחיי בגו מציעות גנתא ומרפוי⁶ וענפוי וכלא חמינן בספריה זכאין אינון חסידי עלאין דחכמתא עלאה אתגלי להו ולא אתנשי מנייהו לעלמין כמה דאת אמר (תהלים כה יד) סוד יהו"ה ליראיו ובריתו להודיעם

ויאמר יהו"ה לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר וגו' (בראשית ו ג) [חסר] רבי אחא אמר בההוא זמנא הוה ההוא נהרא⁷ דנגיד ונפיק אפיק רוחא עלאה⁸ מאילנא דחיי⁹ ואריק¹⁰ באילנא דשרייא ביה מותא¹¹ (מאילנא דמותא) [ואתמשכן רוחין בנוייהו דבני נשא¹² [יומין] (זמנין) סגיאין עד דסלקו בישינ ואתעתדו לפתח¹³ כדין אסתלק רוחא עלאה¹⁴ מההוא אילנא¹⁵ בשעתא דפרח נשמתין <בבני> (מבני) נשא הה"ד (בראשית ו ג) לא ידון רוחי באדם

אותו אלהים". ומזה נמסר ספר שנקרא ספרו של חנוך. בשעה שאחז אותו הקדוש ברוך הוא, הראה לו כל גנזים עליונים. הראה לו עץ החיים באמצע הגן ועליו וענפיו, והכל ראינו בספרו. אשרי אותם חסידים עליונים שחכמה עליונה התגלתה להם, ולא נשכחה מהם לעולמים, כמו שנאמר "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם".

"ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר וגו'". רבי אחא אמר, באותו זמן היה אותו נהר ששופע ויוצא, מוציא רוח עליונה מעץ החיים ושופך באילן (ששורה בו המות) (מעץ המות), ונמשכות רוחות לתוך בני אדם ימים (זמנים) רבים, עד שעלו רעות והתיצבו לפתח. אז הסתלקה רוח עליונה מאותו אילן בשעה שפרחו נשמות בבני (מבני) אדם. זהו שכתוב "לא ידון רוחי באדם לעולם", לתת לעולם בשעה שפרחו נשמות בבני אדם.

¹ פי' א"ל שד"י במילואו שהוא בבריאה עולה בגימ' אלף (מ"מ). לקמן נו (הערת הזוהר).

² הם המוחין (מ"מ).

³ והיה מצרף שמות הקדושים בקשר אחד (ד"א). פי' קושר עטרות מצירופי שמות הק' לאדוניו ז"א הנק' ת"ת יש'. הרשב"ב (נ"א).

⁴ פי' ממטטרין נתגלה הספר הזה (מ"מ).

⁵ הראה לו (ד"א).

⁶ עלין שלו (ד"א).

⁷ יסוד דז"א (אור יקר ומ"מ).

⁸ רוח חיוני המתפשטת בתוך הספירות, ונודע כי נתך רוח חיוני בתשמיש המטה וכן למעלה היה רוח חיוני נמשך עם השפע מת"ת למלכות ואתמשכן רוחין בעת היות אותו רוח חיים מתפשט בה והיו הנשמות מאריכות ימים הרבה מפני כח החיות הנתן בהם בעת המשכס למטה מאת אותו הרוח (אור יקר).

⁹ פי' רוחא עילאה הם נה"י דאמא שבתוך ז"א שנק' אילנא דחיי (מ"מ).

¹⁰ שפך (ד"א).

¹¹ היסוד מושך הארות דאימא שבתוך ז"א ונונתם למלכות (מ"מ).

¹² תחלה אל"פ שהנשמות הם מזווג ז"ן, עכ"ז עיקר הנשמה היא מהז"א וקצת מהמלכות, ולכן היו מאריכים ימים הרבה (מ"מ).

¹³ פי' שעלו אותם העוונות עד שהגיעו למלכות וח"ו פגמו בה (מ"מ).

והיו מוכנים לפתח חטאת לעיל לו סוף ע"ב (ד"א).

¹⁴ ונמצאו הנשמות בלי כח הרוח החיוני ולא מאריכות ימים (אור יקר).

¹⁵ מת"ת עצמו נסתלק, כדי שלא יהיה נמשך ממנו עם הנשמות על ידי היסוד למלכות ומלת באדם ירצה הת"ת שעליו קאמר לא ידון רוחי באדם באשר הוא מושך נשמות לעולם (אור יקר). פי' הארות ז"א נסתלקו מהמלכות שנקרא אלנא דמותא, ור"ל שמשם ואילך עיקר הנשמה מהמלכות וקצת מז"א ולכן לא היו מאריכים ימים (מ"מ).

בראשית

לעולם! למיתב לעולם [בשעתא דפרחו נשמתין²
בבני בשר <נשא>]

בשגם הוא בשר [רבי אלעזר אמר] (דבי רבי אלעזר אמרי)³ בשגם דא משה דאיהו נהיר לסיהרא ומחילא דא קיימין בני נשא [ועלמא יומין סניאין] (דעלמא זמנין) והיו ימיו מאה ועשרים שנה רמו למשה דעל ידיה תורה אתיהיבת וכדין [יריק] (אריק) היין לבני נשא מההוא אילנא דחיין וכך הוה אלמלא דחבו ישראל הה"ד (שמות לב טז) חרות על הלחות חרות ממלאך המות דהא אילנא דחי הוה משיך לתתא ועל דא בשגם דאיהו בשר קיימא מלה [לארקא] (לאתרחקא) רוחא דחי בשגם אחיד לתתא אחיד לעילא

ועל דא תנינן משה לא מית אלא אתכניש לח/א

מעלמא והוה נהיר לסיהרא דהא שמשא אע"ג דאתכניש מעלמא לא מית אלא⁴ עאל ואנהיר לסיהרא כך משה

דבר אחר בשגם הוא בשר במשיכו דרוחא בבני נשא זמנא רבה⁵ אתהדר למהוי בשר⁶ לאתמשכא בתר גופא ולאשתדלא בעובדין דהאי עלמא

אמר רבי יצחק כל דרין דאשתכללו משת כלהו צדיקי וחסידי⁷ לבתר אתפשטו ואולידו ואוליפו אומנותא (וחכמתא) דעלמא לשצאה ברומחין וסייפיין⁸ עד דאתא נח ואתקין לון תקונא דעלמא ולמפלח ולא תקנא ארעא דהא בקדמיתא לא הוו זרעין וחצדין לבתר אצטריכו להאי דכתיב (בראשית ח כב) עוד כל ימי הארץ וגו' רבי אלעזר אמר זמין קב"ה לתקנא עלמא

"בשגם הוא בשר", רבי אלעזר אמר (בישיבתו של רבי אלעזר אמרו), "בשגם" זה משה, שהוא מאיר ללבנה, ומכח זה עומדים בני אדם בעולם ימים (פעמים) רבים. "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", רמז למשה, שעל ידו נתנה תורה. ואז שפוך (זורק) חיים לבני אדם מאותו עץ החיים. וכך היה אלמלא שחטאו ישראל. זהו שכתוב "חרות על הלוחות", חירות ממלאך המות, שהרי עץ החיים היה מושך למטה. ועל זה בשגם"ם שהוא בשר עומד הדבר להריק (להתרחק) רוח של חיים, בשגם אחוז למטה ואחוז למעלה.

ועל זה שנינו משה לא מת, אלא נאסף

מן העולם והיה מאיר ללבנה. שהרי השמש, אף על גב שנאסף מן העולם לא מת, אלא נכנס ומאיר ללבנה, כך משה.

דבר אחר, "בשגם הוא בשר", במשיכת הרוח בבני אדם זמן רב, חוזר להיות הבשר להמשך אחר הגוף ולהשתדל במעשי העולם הזה.

אמר רבי יצחק, כל הדורות שנתקנו משת, כולם צדיקים וחסידים. אחר כך התפשטו והולידו, ולמדו אומנות (וחכמה) העולם לכלות ברומחים ובחרבות. עד שבא נח והתקין להם תיקון העולם, לעבוד ולתקן את הארץ, שהרי בהתחלה לא היו זורעים וקוצרים, אחר כך הצטרכו את זה, שכתוב "עוד כל ימי הארץ וגו'". רבי אלעזר אמר, עתיד הקדוש ברוך הוא לתקן עולם ולהתקין רוח בבני אדם כדי שיאריכו ימים

¹ לא תמשך הארת הבינה שנקראת רוחא עילאה באדם שהוא ז"א כדי ליתנה לעולם שהיא מלכות (מ"מ).
² ר"ל כשיוצאים הנשמות מהמלכות ובאים בבני אדם לא יהיה להם הארה מז"א אלא העיקר מהמלכות (מ"מ).
³ לקמן צח ע"א (הערת הזוהר).
⁴ שנתקלקלו ישראל על ידי מעשה העגל (אור יקר).
⁵ היו חוזרים ע"י הגלגול להיות בשר כבראשונה (ד"א). ר"ל הואיל דמאריכין ימים כל כך חוזרים להיות להם טבע עוה"ז בכל דבר וגם הרוח נעשה בשר. א"מ (נ"א).
⁶ רוח החיות הנמשך עם הנשמה מתהפך אל החומר מפני אריכות הימים, שאינם מהרהרים במות לשוב לעבודת קונם כי המות רחוקה מהם והם נמשכים אחר תענוגי החומר (אור יקר).
⁷ לקמן נה ע"ב (הערת הזוהר). על אף שעיקר בני הדורות הללו היו רשעים, נמצאו ביניהם צדיקים גמורים (הקדו"ש פח ע"ג).
⁸ להכרית ולהחריב העולם ברמחים וחרבות ע"י לוטש נחושת וברזל ומיד שבא נח לקחם לתיקון העולם לחרוש בהם (ד"א).

בראשית

לעולמים. זהו שכתוב "כי כימי העץ ימי עמי וגו'", וכתוב "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים, וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר". עד כאן נתקנו הדיבורים, מכאן והלאה תיקון הפרשה.

דפרשתא]

בראשית

אמר רבי שמעון הא תנינן דכד ברא קב"ה דעלמא¹ גליף² בגילופי דרזא דמהימנותא³ גו טהירין⁴ ברוזין עלאין וגליף לעילא⁵ וגליף לתתא⁶ וכלא ברזא חדא ועביד עלמא תתאה⁷ כגוונא דעלמא עלאה⁸ ודא קאים לקביל דא למהוי כלא חד ביחודא חדא ובגין כך קב"ה גליף גליפי⁹ דאתון עילא ותתא ובהו ברא עלמין

ותא חזי כגוונא דעבד קב"ה עלמא הכי נמי ברא ליה לאדם קדמאה פתח ואמר (הושע ו ז) והמה כאדם עברו ברית וגו' דהא קב"ה אעטר ליה בעטרין עלאין וברא ליה בשית סטרין דעלמא למהוי שלים בכלא וכלא זעאן ודחלן מקמיה דהא כד אתברי אדם אתברי בדיוקנא עלאה והווי מסתכלן בההוא דיוקנא וזעאן ודחלן מקמיה ולבתר אעיל ליה קב"ה בגנתא דעדן לאתעדנא תמן בעדונין עלאין והווי מלאכין עלאין סחרין ליה ומשמשין קמיה ורוזין דמריהון הוו אודעין ליה תא חזי בשעתא דאעיל ליה קב"ה לגנתא דעדן הוה חמי ואסתכל מתמן כל רוזין עלאין וכל חכמתא בגין למנדע ולאסתכלא ביקרא דמריה¹⁰

אמר רבי שמעון, הרי שנינו, שכשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, חקק בחקיקות של סוד האמונה תוך אורות בסודות עליונים, וחקק למעלה וחקק למטה, והכל בסוד אחד. ועשה עולם תחתון כדוגמת עולם העליון, וזה עומד כנגד זה להיות הכל אחד ביחוד אחד. ולכן הקדוש ברוך הוא חקק חקיקות של אותיות למעלה ולמטה, ובהם ברא את העולמות.

ובא וראה, כדוגמא שהקדוש ברוך הוא עשה את העולם, כך גם ברא את אדם הראשון. פתח ואמר, "והמה כאדם עברו ברית וגו'", שהרי הקדוש ברוך הוא עטר אותו בעטרות עליונות, וברא אותו בששה צדדים של העולם להיות שלם בכל, וכולם חרדו ופחדו מלפניו, שהרי כשנברא אדם נברא בדמות עליונה, והיו מסתכלים באותה דמות וחרדים ופוחדים מלפניו. ואחר כך הכניסו הקדוש ברוך הוא בגן עדן להתעדן שם בעדונים עליונים, והיו מלאכים עליונים סובבים אותו ומשמשים לפניו, והיו מודיעים לו סודות רבונם. בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא הכניס אותו לגן עדן, היה רואה ומסתכל משם כל הסודות העליונים וכל החכמה כדי לדעת ולהסתכל בכבוד רבונו.

¹ פי' עולם האצילות (מ"מ). עי' סוף הספר אריכות בשביבי נוגה.

² חקק העולמות בכח חקיקת רל"א שערים שהם כ"ב אותיות שנק' רזא דמהימנותא (מ"מ).

³ חקק בחקיקת הספירות שנקר' רזא דמהימנותא (מ"מ). חקק בחקיקות סוד האמונה באורות העליונות (ד"א).

⁴ פירוש תוך הטהירו עילאה שהוא האויר הזך שעשה א"ס ב"ה ואמר טהירין לשון רבים לפי שיש בו כמה מיני עולמות שהם זכים ונעלמים (מ"מ). תוך האורות בסודות העליונות שבאצילות (ד"א). פי' גו טהירין תוך הטהירו חקק בחקיקות האותיות והספי' סודות עליונים. הרשב"ב (נ"א).

⁵ אצילות (מ"מ).

⁶ חקק בי"ע (מ"מ).

⁷ בי"ע (מ"מ).

⁸ עולם האצילות (מ"מ).

⁹ חקק חקיקות האותיות שעל ידם יסד העולם (ד"א).

¹⁰ ויקהל רב ע"ב ותקון כא דף נב (ד"א).

בראשית

שבעה היכלין מדורין אינון לעילא¹ דאינון רזא דמהימנותא עלאה ושבעה היכלין אינון לתתא² (נ"א) כגוונא דלהון חד לקביל חד שבעה מדורין דהיכלין אינון לתתא) כגוונא דלעילא³ ואינון שית כגוונא עלאה וחד טמיר ונניז⁴ איהו לעילא וכל אלין אינון ברזא עלאה⁵ בגין דכל הני היכלין אית בהו כגוונא דלעילא⁶ ואית בהו⁷ כגוונא דלתתא למהוי כליל בדיוקנא דרזא דלעילא ובדיוקנא דרזא דלתתא⁸ ובהו הוה דיריה דאדם ולבתר דאתתרך מגנתא דערן אתקין לון קב"ה לנשמתהון דצדיקיא לאשתעשעא בהו⁹ כדקא הזי מזווא דיקרא עלאה וכל חד וחד אתתקן כגוונא דלעילא וכגוונא דלתתא כמה דאוקימנא¹⁰

שבעה היכלות מדורים הם למעלה, שהם סוד האמונה העליונה. ושבעה היכלות הם למטה [כדוגמתם שהם אחד כנגד אחד. שבעה מדורים של היכלות הם למטה] כמו שלמעלה, והם ששה כדוגמא עליונה, ואחד טמיר וגנוז הוא למעלה. וכל אלה הם בסוד עליון, משום שכל ההיכלות הללו יש בהם כדוגמא שלמעלה, ויש בהם כדוגמא שלמטה, להיות כולל בדמות של הסוד שלמעלה ובדמות של הסוד שלמטה, ובהם היה דיורו של אדם. ולאחר שגורש מגן עדן, הקדוש ברוך הוא התקין אותם לנשמות הצדיקים להשתעשע בהם כראוי מזיו של הכבוד העליון, וכל אחד ואחד התתקן כדוגמא שלמעלה וכדוגמא שלמטה כמו שפרשנו.

¹ בג"ע העליון (מ"מ).

² בג"ע התחתון (מ"מ).

³ ר"ל ז' היכלין לעילא אותן שחשיב בדף מא ע"ב משם ולהלאה ובפרשת פקודי עולמתן דשכינה נערות אסתר, וז' היכלין לתתא אותן שחשיב בדף מא ע"א והן אותן שבתוך המדורין שבתוך ארץ של כסא הכבוד (יהל אור).

⁴ היכל הז' הנקרא קה"ק (מ"מ).

⁵ ר"ל שית היכלין התחתונים הם ו"ק וחד עלאה הוא נגד בינה כוללת ג"ר כנ"ל. וכל אינון היכלין ג"כ בג"ע התחתון ואותן הן שחשיב בדף לח ולט. והיכלות שבמדורין של ארץ עלאה ארץ החיים הן היכלין ג"כ של מלאכים וכמש"ש והן אותן שחשיב דף מא ע"א. ובמדור העליון ג"כ ז' היכלין, והן מתוקן לנשמות ב"א בעלייתן למעלה. והמדורין וששה היכלין התחתונים הן שם למלאכים כמש"ש דף מ ע"א מדורא קדמאה הוא אתר בי חשוך וכו' והוא מתתקן למדורי מלאכין עלאין כו' וכן שם בכלהו מדורין והן נגד זה הארץ התחתונה נגד העליונה וכמו שבתחתונה ז' ארצות, זו ע"ג זו, כן בארץ העליונה ז' מדורין זו ע"ג זו וכמו בארץ העליונה תבל לגו לגו ג"ע בתוכו ז' היכלין כן במדור העליון של הארץ העליונה לגו לגו ג"ע העליון ובתוכו ז' היכלין הנ"ל והכל בארץ העליונה שתחת כסא הכבוד, וכמו על הארץ התחתונה ז' רקיעין הידועין כן על הארץ העליונה ז' רקיעין והן ז' היכלות שבכסא הכבוד, כמש"כ בפרשת פקודי, לחזות בנועם ה' באינון ז' רקיעין. והן אותן שבאצילות שהן דכורין לאותן שבבריאה. ולבקר בהיכלו באינון ז' רקיעין דלתתא ואלין קיימין לקבל אלין כו' עד דאתא אברהם חסידא קדישא ושארין לאתקנא עלמא ועאל גו מהימנותא קדישא ואתקן לעילא באינון רקיעין עלאין ובאינון רקיעין תתאין, ר"ל אותן שבאצילות ואותן שבבריאה אינון תתאין אינון היכלין לאינון רקיעין עלאין לאתאחדא דא בדא ולא תקשרא דא בדא כמה דאוקימנא באינון היכלין דקאמרן, כמ"ש בהיכלות בפ' בראשית ובפ' פקודי דאברהם נטיל היכלא דאהבה ויצחק נטיל זכותא ויעקב נטיל היכלא דרצון (יהל אור).

⁶ פ' היכלות אלו שהיה בהם אדה"ר קודם שחטא הם בג"ע התחתון. ולכך אינם רוחניים הרבה בהיכלות של ג"ע עליון, אבל היכלות אלו יש בהם גוונין דלעילא ויש בהם גוונא דלתתא שהוא עולם הזה (מ"מ).

⁷ שיש בהן מצויורי עולם העליון ועולם התחתון (ד"א).

⁸ ר"ל שאותן היכלין שבג"ע אית בהו כגוונא דרקיעין דאצילות והיכלין דבריאה וכן בהיכלין של ג"ע העליון (יהל אור).

⁹ ההיכלות שהיה בהם אדה"ר הם בג"ע של מטה (מ"מ).

¹⁰ עיי' אריכות ביהל אור.

בראשית

היכלא קדמאה¹ אתר דאיהו מתתקן לתתא² למהוי כנוונא דלעילא והא אתערו חברייה נמוסי דגנתא דעדן כמה דאיהו ברזא עלאה (נ"א) דאיהו מתקן לנו [לגו] נו טמירא דרזא דלתתא גניזו וסתים מכל) [נ"א ואיהו אתתקן לנו וסתים מכולא] ולא שלטא ביה עינא בר נשמתהון דצדיקייא למהוי

לח/ב

גליפן³ לעילא ותתא ולאסתכלא מתמן ברזא דמריהון ובענונא דלעילא ואלין אינון צדיקיא דלא אחלפו יקרא דמריהון בנין דחלא אחרא⁴ כתיב (משלי יב ד) אשת חיל עטרת בעלה רזא דמהימנותא לאתדבקא בר נש במריה ולדחלא מניה תדיר ולא יסטי לימינא ושמאלא והא אוקימנא דלא יהך בר נש בתר דחלא אחרא⁵ דאקרי אש"ת זנוני"ם⁶ ובנין כך כתיב (שם ז ה) לשמרך מאשה זרה מנכריה אמריה החליקה

היכלא דא קאים בדיוקנא דרזא עלאה בנין דכד נשמתין דצדיקיא נפקי מהאי עלמא עאלין גו אלין היכלין די בגנתא דעדן דלתתא ותמן (עאלין) [יתבין] כל חד וחד כל ההוא זמנא דאצטריכא נשמתא למיתב תמן ובכל היכלא והיכלא [אית] דיוקנין כנוונא (עלאה) [דלעילא] ודיוקנין כנוונא (תתאה) [דלתתא] ותמן אתלבשת נשמתא בלבושין כנוונא דהאי עלמא⁷ ואתעדנת תמן כל ההוא זמנא דאצטריכת עד

היכל ראשון. מקום שהוא נתקן למטה להיות כמו שלמעלה. והרי התעוררו החברים שהנהגות גן עדן הם כמו שהוא בסוד עליון, (שהוא נתקן לבפנים תוך סתר של הסוד שלמטה גנוז וסתום מכל. נ"א והוא נתקן לבפנים ונסתם מהכל) ולא שולטת בו העין, פרט לנשמות הצדיקים להיות

חוקקים למעלה ולמטה ולהסתכל משם בסוד רבונם ובתענוג שלמעלה. ואלה אותם צדיקים שלא החליפו כבוד רבונם בשביל יראה אחרת. כתוב "אשת חיל עטרת בעלה", סוד האמונה להדבק בן אדם ברבונו ולפחד ממנו תמיד, ולא יסטה לימין ולשמאל. והרי בארנו שלא ילך בן אדם אחר יראה אחרת שנקראת אש"ת זנוני"ם. ולכן כתוב "לשמרך מאשה זרה מנכריה אמריה החליקה".

היכל זה עומד בדמות של סוד עליון, בגלל שכאשר נשמות הצדיקים יוצאות מן העולם הזה, נכנסים לתוך ההיכלות הללו שבגן עדן שלמטה, ושם (נכנסים) יושבים כל אחד ואחד כל אותו זמן שצריכה הנשמה לשבת שם. ובכל היכל והיכל יש דמויות כדוגמא (עליון) שלמעלה, ודמויות כדוגמא (למטה) שלמטה, ושם מתלבשת הנשמה בלבושים כדוגמא של העולם הזה, ומתעדנת שם כל אותו זמן שצריכה, עד

¹ חשיב היכלות שבג"ע (התחתון) וכאן אינן כסדר היכלות דלקמן, כי כאן היכל הראשון עטרת היסוד מלכות צדק ושם גירי הצדק תחת כנפי השכינה דעאל בברית עטרת היסוד (יהל אור). היכלות אלו הם בג"ע של מטה. דג"ע התחתון יש בו ז' היכלות כמו שיש בג"ע העליון. גכ"י (נ"א). והם היכלות דעשיה, אמנם עי' לקמן מא ע"ב דהמה היכלות דיצירה, ושם מא ע"ב איתא דהם היכלות דאו"א דבריהא, ובפ' פקודי רמה ע"א איתא דהם היכלות דהז"ן דבריהא, ולעיל כג סע"ב איתא דהם היכלות דנוק' דאצילות. וכל אלו הם בסוד יושר ולא עגולים וכמ"ש בע"ח שער דרושי אבי"ע פרק ד' ובציוור עולמות פ"ב. ועי' שער כסא הכבוד פ"ב ופ"ו, ובמאמרי רשב"י דף יט ע"ב. ועי' הדרת מלך סימן קכט (לש"ו, וכן הוא בדע"ה ח"ב סב ע"ב) שעיקר לימוד הנסתר הוא באצילות, אמנם יש בו עניינים הנוגעים לעולמות ב"ע, והוא בהיכלות אשר כאן ובפקודי, אם כי בעניין ההיכלות אשר ביצירה ועשיה מקצר מאד (דע"ה ח"א נו עג).

² עי' יהל אור.

³ יחייב טעמא למה אתקין לון קב"ה לנשמתהון ומה תועלת נמשך להם בזה ואמר כדי שיהיה להם מציאות בעולם השפל הזה בסוד הרוח שבו ובעולם עליון בנשמתם כדי שיהיו נמצאים לעולם לעת צרתם כדמסיק לקמיה וכבר היה אפשר שיהיה מציאותם למטה על הקבר כענין הנפש לזה אמר ולאסתכלא מתמן ברזא דמאריהון וכו' כי אם היו במציאות הנפש בקבר לא היו משיגים מעלה זו (אור יקר).

⁴ אבל אם אחליפו אע"פ ששבו יש להם לידון בגלגול וכיוצא ואפשר דעל יצר הרע קאמר שאם החליף נגד המלכות והיסוד ובחינתם ממש כמוהם (אור יקר).

⁵ שלא יחליפו אמונתם הקדושה בשביל יראה אחרת של עכו"ם (ד"א).

⁶ עי' לקמן קמח ע"א שזה בחי' נוק' דס"מ.

⁷ לבוש אור אל הנשמה נראה גשמי כגשם העולם הזה כמו שנתבאר בההוא עובדא דרבי אלאי בזהר ועובדא דרבי פרחיא במדרש רות מהזוהר (אור יקר).

בראשית

שמגיע הזמן לעלות למקום עליון כראוי. ומתוך אותו בגד שהתלבשה בו, רואה דמויות עליונות להסתכל בכבוד רבונם.

בהיכל הזה יש מאורות עליונים להסתכל, נשמות אותם הגרים שהתגירו עומדות שם ונכנסות שם להסתכל בכבוד העליון, ומתלבשות שם בלבוש אחד של אור שמאיר ולא מאיר. ואותו היכל מסובב מאבן טובה וזהב, ושם הוא פתח אחד שיורד כנגד פתח הגיהנם, משם מסתכלים בכל אותם רשעים (של ישראל. נ"א של עובדי עבודה זרה) שלא נכנסו בברית הקדושה, וגורשו על ידי אותם מלאכי חבלה שטורדים אותם באש שדולקת. והם רואים ושמחים על שהתגירו. ושלש פעמים ביום מוארים מתוך אור עליון ומשתעשעים שם, ומעליהם עובדיה ואונקלוס הגר ושאר הגרים שהתגירו, כדוגמא זו למעלה כשזוכים להעלות נשמתם להתעטר שם.

היכל שני. היכל זה עומד לפני מהיכל הראשון הזה, וזה (הפתח הוא סמוך לתוך המערה. נ"א היכל סמוך למערה) של האבות, וההיכל הזה מאיר יותר מהראשון. כאן יש כל אבנים יקרות שמקיפות אותו. בתוך ההיכל הזה יש אור אחד כלול מכל הצבעים, והוא מאיר מלמעלה למטה. בהיכל הזה עומדים אלו שסבלו יסורים וחלאים בעולם הזה כדי להתקן, והיו מודים ומשבחים לרבונם כל יום, ולא היו מבטלים תפלותיהם לעולמים. לפני מהיכל הזה

¹ אותו מלבוש (ד"א).

² גרים מקומם במלכות וכו' וכמו שלמטה מהמלכות הם הקלי' כן בהיכל זה פתח ושער לגיהנם (אור יקר).

³ ונתגרשו (ד"א).

⁴ ולמעלה מהן (ד"א).

⁵ בג"ע שלמעלה בשבעה היכלות שבו היכל כנגד היכל (אור יקר).

⁶ הוד (אור יקר). יסוד (יהל אור).

⁷ מערתא דאבהן ליכנס משם הנשמות כדפי' רז"ל (אור יקר).

⁸ האזי (יהל אור).

⁹ כמו שהוא הו"ד חמשה פעמים ו"ד שהם חמישים (אור יקר).

¹⁰ והוא יסוד (יהל אור).

¹¹ כמו מדת הו"ד שהיא מדת הדין המייסרת ואלו אודן לחזק מדת הוד (אור יקר). עי' גר"א באד"ר קכח ע"א: עשרה הרוגי מלכות שהן עשר גבורות [ג.ב. עי' בגלגולים], אבל ר"ש וחברייא היו עשר חסדים, ע"כ. ועי' שעה"ג הק' כו: והעשרה חסדים דאו"א, הם לבושי הנשמות של עשרה תלמידי הרשב"י ע"ה, הנזכר בזוהר ובאדרא רבא קדישא, ובספר התקונין, והם, ר"א בנו, ור' אבא, ור' יהודה, ור' יצחק וכו'. ועי"ש הק' לט: שבגלל זה לא הוצרכו למות כמו עשרת הרוגי המלכות. עי' דע"ה ח"ב לח ע"ד: מאחר ששת ימי בראשית והלאה הנה נעשה עליית כל הברורים ע"י התורה והמצוה, או ע"י הצירוף והליבון מהיסורים והעונשים העוברים על כל אדם, אם בעוה"ז אם בעולם הנפשות.

בראשית

דמקדשין¹ בכל הילא שמא דמריהון ואתיבו
אמן² יהא שמיה רבא³ מברך בכל הילא ואלין
אינון קיימין לגו [בגו האי] [לגו בהאי] היכלא
וההוא נהורא דכליל (ב) כל גונונין נהיר לון מההוא
נהירו קיימין וחמאן נהורין אחרנין דאתאחדן
ולא אתאחדן בגויהו ועילא מנהון משיח⁴ דאיהו
עאל וקאים בנייהו ונחית לון

איהו נטיל מהאי היכלא ועאל בהיכלא
תליתאה⁵ ותמן כל אינון בני מרעין וכאבין⁶ יתיר
וכל⁷ אינון דרדקי דבי רבין⁸ דלא אשלימו יומין
וכל אינון דעצבין על הרוב בי מקדשא⁹
(ואושידו) [והו אושדין] דמעין כלהון קיימין
בההוא היכלא ואיהו מנחם לון¹⁰ ונטיל מהאי
היכלא ועאל בהיכלא רביעאה¹¹

ותמן כל אינון אבלי ציון וירושלם¹² וכל אינון
קטולי דשאר עמין עעכו"ם ואיהו שרי ובכי

ל/ט א

וכדין כל אינון נשיאין דורעא דדוד כלהו
אחידן ביה ומנחמין ליה שארי תנינות ובכי עד
דקלא נפיק ומתאחד בההוא קלא¹³ וסליק לעילא
ואשתהי תמן עד ריש ירחא¹⁴ וכד נחית נחתין
עמיה כמה נהורין וזיוין מנהרין לכל אינון היכלין

עומדים כל אלו שמקדשים בכל הכח שם
רבונם, ועונים אמן יהא שמיה רבא מברך
בכל הכח, ואלה הם עומדים לפני ולפנים
בהיכל הזה. ואותו אור שכולל כל הצבעים
מאיר להם. מאותו האור עומדים ורואים
מאורות אחרים שנאחזים ולא נאחזים
בתוכם, ומעליהם משיח שהוא נכנס ועומד
בניהם ויורד עליהם.

הוא נוסע מהיכל הזה ונכנס בהיכל
השלישי, ושם כל אותם בני חלאים וכאבים
קשים, וכל אותם תינוקות של בית רבן
שלא השלימו ימיהם, וכל אותם העצובים
על חרבן בית המקדש, (ושפכו) והיו
שופכים דמעות. כולם עומדים באותו היכל,
והוא מנחם אותם, ונוסע מהיכל הזה
ונכנס בהיכל הרביעי.

ושם כל אותם אבלי ציון וירושלים, וכל
אותם שנהרגו על ידי שאר העמים עובדי
עכו"ם, והוא שוהה ובוכה,

ואז כל אותם נשיאים של זרע דוד, כולם
אוחזים בו ומנחמים אותו. מתחיל פעם
שניה ובוכה, עד שיוצא קול, ונאחז באותו
קול ועולה למעלה ושוהה שם עד ראש
חדש. וכשירוד, יורדים עמו כמה אורות
וזיום מאירים לכל אותם היכלות, ורפואה

¹ כי הקדושה מצד הלויים (אור יקר).

² ועונין אמן (ד"א).

³ והן בדרגא דיסוד (יהל אור).

⁴ משיח הולך בכל ההיכלות (אור יקר).

⁵ נצח (אור יקר). נו"ה (יהל אור).

⁶ בסוד ותקע כף ירך יעקב (אור יקר).

בני חולין ומכאובין (ד"א).

⁷ עי' יהל אור.

⁸ כי אלו נקראים בניך למודי ה' וכל אינון עציבין כי בין תרין ירכין אעילת אילתא רישתא וגעת (אור יקר).
בסוד וכל בניך למודי ה' כידוע, והכלל כי ח' דרגין הן באותן היכלות והן שמנה רק פעמים חשיב נו"ה לא'
ויסוד ועטרת (לב') ופעם להיפך. וכן ברקיעין שבז' רקיעין חשיב וילון עטרת היסוד מלכות אינו משמש כלום
אלא נכנס כו' בסוד ותקם בעוד לילה עולימתא שפירתא נחתא בלילא וסלקא וכו' רקיע שבו ככבים כו' יסוד
כידוע בזהר ותיקונים בהרבה מקומות. שחקים נו"ה כמ"ש בזהר. וכן בכוכבים לבנה עטרת היסוד וז"ש בזהר
לבנה צדיק, דוד מלך ישראל חי וקיים ככב יסוד והוא ספרא דחמה נגה נו"ה ולכן ככב ונגה הם ככבי שחר
וערב ושאר היכלין עד השביעי הן כסדר הזה גבורה ת"ת חסד בינה כמ"ל (יהל אור).

⁹ ג"כ בנו"ה כידוע באלף הד' והה' (יהל אור).

¹⁰ כי במדה זו עתיד לנצח מלחמת (אור יקר).

¹¹ נגד הגבורה (אור יקר).

¹² שנחרבה מצד הקל' שהם מצד הגבורה, ומשם הנקמה כדכתיב מדוע אדום ללבושך והיינו נמי ענין
קטולי דאשר עמין (אור יקר).

¹³ פי' אחר שיצא הקול מלמעלה משיח נאחז באותו הקול ועולה למעלה על ידו (מ"מ).

¹⁴ שהוא חדושה של לבנה ובאור המתחדש נחתין עמיה כמה נהורין וכו' לפי זה אין ענין בכיה זו אלא
בגירעון הלבנה שהיא מצד השמאל (אור יקר).

בראשית

ואסוותא ונהורא לכל אינון [קטולין] ובני מרעין ומכאובין דסבילו עמיה דמשיח וכדין פורפירא¹ לביש² ותמן חקיקין ורשימין כל אינון קטולי דשאר עמין עעכו"ם בהווא פורפירא וסליק ההוא פורפירא לעילא³ ואתחקק תמן גו פורפירא עלאה דמלכא וקב"ה זמין לאלבשא ההוא פורפירא ולמידן עמיה⁴ דכתיב (תהלים קי ו) ידין בגוים מלא גויות

עד די אתא ונחיס לון ונחתין עמיה נהורין ועדונין לאתעדנא וכמה מלאכין ורתיכין עמיה [כל חד וחד במלבושא נ"א ובידא דכל חד וחד מלבושא] (ובכל חד לבושא) לאתלבשא בהו כל אינון נשמתין דקטולין ותמן מתעדנין כל ההוא זמנא דאיהו סליק ונחית לגו מהאי היכלא קיימי גו דרגא עלאה אינון עשרה רברבין⁵ ממנן (כגון) רבי עקיבא וחברוי וכלהו סלקי בסליקו גו אספקלריאה דלעילא⁶ ונהרין בזיו יקרא עלאה עלייהו כתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחכה לז'⁷

בהיכלא המישאה קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא⁸ שלימתא⁹ דתבו מחטאיהון¹⁰

ואור לכל אותם ההרוגים ובני חלאים ומכאובים שסבלו עם המשית. ואז לובש מעיל, ושם חקוקים ורשומים כל אותם הרוגים של שאר העמים עובדי עכו"ם באותו מעיל, ועולה אותו מעיל למעלה, ונחקק שם תוך המעיל העליון של המלך, והקדוש ברוך הוא עתיד ללבוש אותו מעיל ולדון עמים, שכתוב "ידין בגוים מלא גויות".

עד שבא ומנחם אותם, ויורדים עמו מאורות ועדונים להתעדן, וכמה מלאכים ומרכבות עמו, כל אחד ואחד במלבוש (וביד כל אחד ואחד מלבוש) להתלבש בהם כל אותם נשמות ההרוגים, ושם מתעדנים כל אותו זמן שהוא עולה ויורד. לפנים מההיכל הזה עומדים תוך דרגה עליונה אותם עשרה גדולים ממונים (כמו) רבי עקיבא וחברוי. וכולם עולים בעליה תוך אספקלריה שלמעלה ומאירים בזיו כבוד עליון, עליהם כתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לז'".

בהיכל החמישי קיימים כל אותם בעלי תשובה שלמה ששבו מחטאיהם התנחמו בהם ונשמתם יצאה בטהרה, (וכל אותם בעלי תשובה) וכל אלו שקדשו שם רבונם וקבלו עליהם מות. ובשער ההיכל הזה

¹ לבוש נכבד (ד"א).

² עי' תיקול' נד ע"א: ושכינתא נטלא פורפירא מאשא סומקא ואצטבעת בה ואתקריאת סומקא פרה אדומה תמימה אדומה ודאי מסטרא דגבורה. בהגר"א: והוא בתחילת הגאולה להנקם מצרינו. עי' אד"ר קמ ע"ב: ואינון פורפירא יקרא דמלכא דכתיב (תהלים קד) "הוד והדר" לבשת, ע"כ. והוא שם לתיקון ד' דדיקנא דז"א ועי' ב"ע רכ ע"א, שתיקון זה של הדיקנא מכונה כן כאן בגלל ריבוי השערות. ולפי זה נראה שהפורפירא עלאה לקמן הוא דיקנא דא"א וצ"ע. לבושין הם בנז"ה ואנון פורפירא יקרא תיקונים דאתלבש בהו כי ידוע כי זה ההפרש בין קדושה לסט"א כי בסט"א נקצצו רגלי הנחש וגם אין להם מלבושים כמ"ש והנחש הי' ערום כו' (ב"ע רכ ע"ב). עי' לקמן מא ע"א היכל רביעי והערה שם.

³ וכן אמרו ג"כ לקמן מא ע"א שהוא בהיכל ד' מהיכלות דיצירה אמנם בפ' פקודי שהוא ההיכלות דז"ן דבריאה (וכמ"ש בע"ח שער כסא הכבוד פ"ב ופ"ו ובמאמרי רשב"י דף יט ע"ב) והנה שם אמרו ענין זה בהיכל ב' ע"ש רמו ע"ב וע"ש עוד בהיכל ג' רמט ע"ב (לש"ו).

⁴ עמין (לפ"ו).

⁵ היינו עשרה הרוגי מלכות (עמק המלך ש"ח פ"ג).

⁶ בנינה עם החכמה, והיינו עין אל ראתה החכמה אלא אלקים שהיא הבינה והיינו שתוק כך עלה במחשבה שנסתלק למדת המחשבה (אור יקר).

⁷ עי' בהדע"ה ח"א סב ע"ג, שכל הלבושים שבהיכל זו המה בבחינת חשמלים.

⁸ עי' ח"ג טז ע"ב: תנינן אתר דבעלי תשובה יתבי צדיקים גמורים לא יתבי ביה, מאי טעמא אלא אינון אתתקנו באתר עלאה באתר דשקיו דגנתא משתכח מתמן ודא הוא תשובה, ועל דא אקרון בעלי תשובה, ואלין אתתקנו באתר אחרא דאקרי צדיק. ועי' רמ"ז שם: ועל דא אקרון בעלי תשובה, פי' על דרך (ישעיה סב ה) יבעלוך בניך [לשון יתישבו], נשמותיהם העולות שם מוסיפים לה הארה, וזהו בעלי ממש. ועי' קכט סע"א.

⁹ שלא מחמת יראה וכיוצא (אור יקר).

¹⁰ שתהיה תחילת התשובה מהעון שלא יעזבו החטא ואח"כ הם מתעוררים מחמת ענין אחר אלא מעת החטא ועד סוף שבו בענין עזיבת החטא היה מחמת תשובה ומעת פרישתם מהחטא היו בתשובה (אור יקר).

בראשית

אתנחמו בהו¹ ונפקת נשמתייהו בדכיו² (נ"א)
[כדרכיו] וכל אינון מאריהון דתיובתא) וכל אינון
דקדישו שמא דמריהון וקבילו עליהו מותא
ובתרעא דהאי [היכלא] (פתחא) קאים מנשה
מלך יהודה דקביל ליה קב"ה בתיובתא שלימתא
וחתר ליה חתירא לקבלא ליה ולגו מהאי היכלא
קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא תקיפא
דנשמתייהון נפקת³ בשעתא דאתמרמו על
עובדיהון ואלין מתעדנין בעדונא עלאה בכל
יומא ויומא ותלת זמנין ביומא נהירו עאל בההוא
היכלא דמתעדנין ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה
וכל חד נכוה מנהורא⁴ דחופה דחבריה בין
לתתא בין לעילא האי היכלא קיימא על אינון
[אינון] <היכלי> תתאי ואפילו צדיקים גמורין לא
יכלין לאעלאה בגו (ההוא) [האי] היכלא ולמיקם
ביה והאי איהו דרגא עלאה על כלא (ביה) [בר]
דרגא דחסידי דאיהו דרגא עלאה על כלא

היכלא שתיתא⁵ היכלא דא היכלא דחסידי
היכלא דא היכלא עלאה על כלא והאי הוא
היכלא דקיימא על כלא היכלא דימינא לית מאן
דיקים ביה אלא אינון חסידים קדישין וכל אינון
דמרחמי למריהון ברחימו סגי ולפתחא דהאי
היכלא קיימא כל אינון דמיחדי יחודא דמריהון
בכל יומא ואלין [עאלין] בהאי היכלא (עאלין)⁶
וזמינין לסלקא בקדמיתא ועילא מהאי פתחא
אברהם ימינא דקב"ה ולפתחא אחרא קיימא
יצחק דאתעקד על גבי מדבחא והוה קרבנא
שלים קמיה דקב"ה ולפתחא אחרא לגו קיימא
יעקב שלימא ותריסר שבטין סחרניה ושכינתא
על רישייהו וכד ישראל בעקן אתערו תלת אבהן

(פתח) עומד מנשה מלך יהודה, שהקדוש
ברוך הוא קבלו בתשובה שלמה וחתר לו
חתירה לקבלו. ולפנים מהיכל זה עומדים
כל אותם בעלי תשובה חזקה שנשמתם
יצאה בשעה שהתמרמו על מעשיהם. ואלו
מתעדנים בעידון עליון בכל יום ויום. ושלוש
פעמים ביום אור נכנס באותו היכל
שמתעדנים בו כל אחד ואחד כראוי לו, וכל
אחד נכוה מאור של החופה של חבירו, בין
למטה בין למעלה. ההיכל הזה עומד על
אותם היכלות תחתונים, ואפילו צדיקים
גמורים לא יכולים להכנס לתוך (ההוא)
ההיכל הזה ולעמוד בו. וזוהי דרגה עליונה
על הכל (בו), פרט לדרגת החסידים שהיא
דרגה עליונה על הכל.

היכל ששי. היכל זה הוא היכל החסידים,
היכל זה הוא עליון על הכל, וזהו היכל
שעומד על הכל. היכל הימין אין מי שיעמוד
בו אלא אותם חסידים קדושים וכל אותם
שאוהבים את רבונם באהבה רבה. ולפתח
ההיכל הזה עומדים כל אלו שמייחדים יחוד
של רבונם בכל יום. ואלה נכנסים בהיכל
הזה ועתידים לעלות בראשונה. ומעל
הפתח הזה אברהם, ימין הקדוש ברוך הוא.
ולפתח אחר עומד יצחק שנעקד על גבי
המזבח והיה קרבן שלם לפני הקדוש ברוך
הוא. ולפתח אחר לבפנים עומד יעקב
השלם, ושנים עשר שבטים סביבו, ושכינה
על ראשיהם. וכשישראל בצרה, מתעוררים
שלושת האבות, ומעוררים את השכינה להגן

¹ החרטה על מה שעבר (אור יקר).

² שלא שבו לכסלה אלא מיתו מתוך ודוי, ואפשר שכיון לכלול שלשה מיני תשובה: תשובת המשקל,
והיינו תיובתא שלימתא ששוקל כמה נהנה מן האיסור ומסגף עצמו כיוצא בו. והיינו "שלימה", שאם סגף
עצמו קצת, לא יקרא שלימא. תשובת הבאה, דהיינו שבא אותו העון באותו פרק באותה אשה ופירש, וזהו
שאמר "דתבו מחטאיהון" ממש מהעון. תשובת הגדר, היינו שמרוב החרטה אינו מביא עצמו לאותם הדברים
הגורמים לעבירה וכיוצא בה, וזהו שאמר "ואתנחמו בהו". ומפני שיש עבירות שמיתה ממרקת כנודע אמר
ונפקת נשמתייהו בדכיו דהיינו שקבלו מיתתם לכפרתם (אור יקר).

³ היינו כר' אלעזר בן דורדיא ואפילו צדיקים גמורים וכו' והיכל זה הוא היכל אהבה, חסד, שעליה נאמר
כי ימינך פשוטה לקבל שבים (אור יקר).

⁴ בנהירו (דפ"ו).

⁵ היכל הת"ת כנגד היכל הרצון למעלה, והוא ימין, בסוד מולך לימין משה וכו'. והיחוד בת"ת ו"ק בסוד
הימין, לכך כאן אינון דמייחדי, דחסידיים עושים לפנים משורת הדין, ושורת הדין הוא כף זכות וכף חובה,
שהם ב' היכלות הקודמין, וזה לפני משורת הדין, ובו ד' אבות נגד מיכאל גבריאל אוריאל נוריאל שהם בהיכל
הרצון, ושכינתא על רישיהו, שהם ד' מחנות שכינה למטה בארץ (אור יקר).

⁶ בסוד ו' היכלות והיכל שביעי לנשמות היכל ק"ק כדמסיק לקמן בלשון מדורין (אור יקר).

בראשית

ומתערי לה לשכינתא לאננא עליהו וכדין איהי
סלקא ואתעטרא לעילא ואננא עליהו דישראל
וכמה [ד]אית היכלין לתתא בגנתא דערין הכי
נמי לעילא אית היכלין מתקנן דאינון רזא
דמהימנותא וכל (אינון) [הנין] היכלין כלהו
מתקשרן ומתעטרן בחד היכלא דאיהו היכלא
שביעאה! והאי היכלא איהו גניז וסתים מכל
שאר היכלין באמצעיתא דהאי היכלא קאים חד
עמודא²

ל'ט/ב

דאיהו בגוויז סניאין³ ירוק חוור סומק אוכם
וכד נשמתין סלקין אינון עאלין גו האי היכלא
מאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה ומאן דאתחזי
להאי גוון סליק ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה

ואלין שית היכלין אינון למדורא כדאמרן
ושביעאה לאו איהו למדורא ושית כלא ברזא
[דשת] (דשית)⁴ ועל דא כתיב <ברא שית>
(בראשית) שית דרגין לעילא שית דרגין לתתא
וכלא רזא חדא

תא חזי בראשית רבי יהודה אמר תרין בתין
הוו בית ראשון ובית שני דא עלאה ודא תתאה
תרין ההיין אינון דא עלאה ודא תתאה⁵ וכלהו
חד⁶ ב' עלאה פתחא תרעין לכל סטרא⁷ דהכי
הוא דכליל דא בדא⁸ ראשית כדין הוא ראשית
לאעלא בחושבנא⁹ [דבנינא] (לבנינא)

עליהם, ואז היא עולה ומתעטרת למעלה
ומגינה על ישראל.

וכמו שיש היכלות למטה בגן עדן, כך גם
למעלה יש היכלות מתוקנים שהם סוד
האמונה. וכל (אותם) ההיכלות הללו כולם
מתקשרים ומתעטרים בהיכל אחד, שהוא
היכל השביעי. והיכל זה גנוז ונסתם מכל
שאר ההיכלות. באמצע ההיכל הזה עומד
עמוד אחד

שהוא בצבעים רבים, ירוק, לבן, אדום,
שחור. וכשנשמות עולות, הן עולות לתוך
ההיכל הזה. מי שראוי לגוון הזה עולה בו
ומי שראוי לגוון זה עולה בו, כל אחד ואחד
כראוי לו.

וששת ההיכלות הללו הם למדור כפי
שאמרנו, והשביעי אינו למדור. ושש הכל
בסוד של שש, ועל זה כתוב בראשית, שש
דרגות למעלה, ושש דרגות למטה, והכל
סוד אחד.

בא וראה, בראשית רבי יהודה אמר, שני
בתים היו, בית ראשון ובית שני, זה עליון
וזה תחתון. שני ההיין הם, זה עליון וזה
תחתון, וכולם אחד. ב' העליון פותח
שערים לכל עבר, שכך הוא, שכולל זה בזה.
ראשית, אז הוא ראשית להכנס בחשבון
הבנין.

¹ נגד ג"ר (אור יקר).

² כלל ד' פרצופים שהם: י', פרצוף פני אריה, חוור. ה', פרצוף פני שור, סומק. ו', פרצוף פני נשר, ירוק.
ה', פרצוף פני אדם, אוכם. וד' פרצופים אלו הם שורש לד' מיני נשמות שהם נמצאות למטה כפי צד המדה
הגוברת בנשמה, יש מהם מצד החסד פני אריה, ויש מהם מצד הגבורה פני שור. ויש מהם מצד הת"ת ומהם
מצד המלכות פני אדם ופני נשר. ולכן בסולם זה שהוא עמוד זה, הם ד' גוויזין אלו, כדי שכל נשמה ונשמה
תסתלק דרך הגוון אשר לו להתאחז בשורשה למעלה בהיכל קדש הקדשים תחת כסא הכבוד (אור יקר).

³ מראות רבות ורומז אל ד' רגלי הכסא (ד"א).

⁴ פי' שית היכלין או שבג"ע של מטה הם ברזא דשית שהם הו"ק ד"א שמשם יונקים (מ"מ).

⁵ כוונת ר' יהודה לבאר באות ב' של בראשית בינה ומלכות ולא שתהיה המלכות בתוך הבינה ואל הבינה
בתוך המלכות אלא בבחינתם זו למעלה מזו (אור יקר).

⁶ ועם היותם כך (זה למעלה וזה למטה) הם מיוחדות וכו' על ידי אות ו' (אור יקר).

⁷ ב' של בראשית היא רבתי מורה על הבינה ולא על המלכות, ששם אותיות גדולות, וכו' היא ראשונה
בינה והנה היא פתוחה מורה פתח תרעין לכל סטר כי בבינה חמשים שערי בינה שהם עשר לחתנת"ה וכו'
ואם כן ב' עילאה שהיא רבתי היא בינה פתח תרעין לכל סטר, עשר שערים לכל א' מהקצוות (אור יקר). פי'
המוחין דאימא מתפשטים בז"א בקו ימינו ושמאלו וקו אמצעי, וכן החסדים דאימא שהם ין' שערי בינה
מתפשטים בה' קצוות ז"א (מ"מ).

⁸ פי' ה' עילאה בתתאה ותתאה בעילאה (מ"מ).

⁹ תחלת הבנין הוא מחסד וכו' הבינה היא ראשית ולא ראשית להתגלות דהיינו חכמה ולא ראשית
לאצילות דהיינו כתר אלא ראשית לאעלא בחושבנא לבנינא במספר ימי הבנין אין בינה בכלל זה, אמנם
בבחי' זו שהיא נפתחת (אור יקר). פי' בינה היא ראשית הבנין, ולכך נק' ראשית, וזהו בראשית ב' ראשית
(מ"מ).

בראשית

רבי יצחק²¹ אמר רבי אלעזר³ בראשית דא כללא (דיוקנא) [דדיוקנא] דכל דיוקנין⁴ כלילין ביה דא רזא דכתיב (יחזקאל א כח) הוא מראה דמות כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) חיוו דאתחזון ביה שית אחרנין ודא הוא בראשית [בראשית] <ברא שית>⁵

תא חזי כד עאלין בהאי חיוו שית גוונין⁶ היא אתקינת גרמה לאחזאה לון ולמפעל בהו אומנותא דעלמא ואי תימא דהאי אומנותא דעלמא מדרגא דא הוא כתיב בראשית⁷ שבחא דשית איהו דעבדי אומנותא בהאי

רבי יוסי פתח⁸ (שיר ב יב) הנצנים⁹ נראו בארץ עת הזמיר¹⁰ הגיע וקול התור נשמע בארצנו הנצנים (נראו בארץ) דא הוא רזא דשית דרגין¹¹ (נ"א) עלה ואיהי שביעאה ואלין אינון שית דרגין דרגא דאברהם ודרגא דיצחק ודרגא דיעקב ויכין¹² ובווע"ז ויוס"ף כלהו (ו)אתחוו בארעא דכתיב נראו בארץ בארץ דא היא קרתא קדישא (דארץ) [בארץ] ישראל) נראו בארץ בגין דאינון דיוקנין לאתחזאה בהאי דרגא עת הזמיר הגיע דהא כדין משבח ומהדר כמה דאת אמר (תהלים ל יב) למען יזמרך כבוד ולא ידום ובגין כך אקרי מזמור כמה דתנינן דכתיב מזמור

רבי יצחק אמר רבי אלעזר, בראשית זה כללות הדמות (של הדמות) שכל הדמויות כלולות בו, זהו סוד הכתוב "הוא מראה דמות כבוד ה'", מראה שנראים בו ששה אחרים, וזהו בראשית ברא שית.

בא וראה, כשנכנסים במראה הזה ששה צבעים היא מתקנת את עצמה לגלותם ולפעול בהם אומנות העולם. ואם תאמר שהאומנות הזו של העולם היא מדרגה זו, כתוב ברא שית, שבח של הששה הוא שעושים אומנות בזה.

רבי יוסי פתח, "הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו". "הנצנים (נראו בארץ)" זהו סוד של שש דרגות (עליה והיא שביעית. ואלו הם שש דרגות, דרגת אברהם, דרגת יצחק ודרגת יעקב, ויכין ובווע"ז ויוס"ף, כולן נראות בארץ, שכתוב "נראו בארץ". "בארץ" זוהי עיר קדוש בארץ ישראל). "נראו בארץ" משום שאותן דמויות להראות בדרגה הזו. "עת הזמיר הגיע", שהרי אז משבח וחוזר, כמו שנאמר "למען יזמרך כבוד ולא ידום", ולכן נקרא מזמור. כמו ששנינו, שכתוב "מזמור לדוד", ששרתה עליו שכינה בראש. וזהו "עת הזמיר הגיע". רבי חייא אמר, שהרי אז הגיע זמן לשבח.

¹ "למנינאל" נוסף בלור יקר".

² [לפי גרסתו] כאשר הבינה נפתח בסוד זה, חכמה מתגלת, והיא ראשית למנין. ונמצא ב' כוללת האצילות מבינה עד המלכות ומלת ראשית היא החכמה, שהיא המתגלת על ידי היחוד הזה, והיא ראשית לחשבון הספירות (אור יקר).

³ ר"א פליג עליהו, דס" כי מלת בראשית הכוונה על ו"ק וזהו שאמר דא כללא פי' מלת בראשית אין פירושו ראשית מלה מתבארת לפי שמועתה כמו שאמרתם. אבל היא מלה כוללת דברים הרבה דהיינו ו"ק כדמסיק וזהו שאמר דא כללא ולא בינה כדסלקא דעתיה אלא למטה במלכות, וז"ש דיוקנא דכל דיוקנין כלילין ביה, פי' כל הספירות כלולות בה במלכות (אור יקר).

⁴ פי' המלכות שכל המראות עליונים מתראים בה (מ"מ).

⁵ בראשית, פי' המלכות ברא בי"ע בכח שית שהם הו"ק (מ"מ).

⁶ ששה מראות והם בחינות השש קצוות כמ"ש בפרדס בשער הגוונים (ד"א). פי' בהאי חיוו היא מ'. הרשב"ב (נ"א).

⁷ ברא שית (דפ"ו).

⁸ לעיל א ע"א ונז ע"א (ד"א). הא דדריש הנצנים על האבות נרמז באתון דהנצנים ה"א מרמז לאברהם דאתוסף בו ה' באברהם נ' היא נ' שערי בינה דמינה מתערין דינין ויצחק עיקרו דין צ' רומז ליוסף הצדיק נ' רומז לת"ת יעקב שהוא חמישי ממטה למעלה וכל אחד כלול מעשר. יו"ד רומז ליכין הוא נצח. מ' רומז להוד הוא משה כד"א ונתת מהודך עליו וכלהו נראו בארץ היינו מ' שכלולה מכולם כנודע (נ"א).

⁹ דא הוא רמז הענין כי מלת נצנים הם הצמחים שצומחים בקרקע ומכאן מוכיח רבי יוסי שהם סוד ו"ק שבה ממש, ואל ו' עליונות בה (אור יקר).

¹⁰ הגיע עת שהמלכות מזמרת (מ"מ).

¹¹ גליון הרשב"ב (הערת הזוהר).

בראשית

לדוד¹ דשאר² >ת< עליה שכינתא ברישא ודא הוא
עת הזמיר הגיע רבי חייא אמר דהא כדוי³ מטא
זמנא לשבחה

רבי אבא אמר עלמא עלאה⁴ סתים וכל מלוי
סתמיין בנין דקיימא ברזא עלאה⁵ >יומא דכל
יומין⁶ <נ"א> רומא דכל רומין) וכד ברא ואפיק
אפיק אלין שית ובנין דאיהו סתים דכל מלוי
סתמיין אמר בראשית ברא שית יומין עלאין ולא
[אמר] (אתמר) מאן ברא להון בנין דאיהו עלמא
עלאה סתימא ולבתר גלי ואמר (לן) עבידתא
תתאה⁷ ואמר מאן ברא ליה בנין דאיהו עלמא
דקיימא באתגלייא ואמר ברא אלהי"ם⁸ את
השמים ואת הארץ⁹ ולא כתיב (ברא סתים)
[בארה סתים] ברא את השמים בנין דאיהו
עלמא באתגליא ואמר ברא אלהי"ם אלהי"ם
ודאי שמא באתגליא קדמאה בסתימא דאיהו
עלאה תתאה באתגליא למהוי תדיר עובדא
דקודשא בריך הוא סתים וגליא ורזא דשמא
קדישא הכי הוא סתים וגליא את השמים
לאסגאה שמים תתאי¹⁰ לתתא ואת הארץ
לאכללא ארץ דלתתא ולאסגאה (לה ולעבודתא)
[כל עובדתא] כנוונא דלעילא

והארץ היתה תהו ובהו (בראשית א ב)
כדקאמרן >והארץ< דא ארץ עלאה¹¹ דלית לה
נהורא מגרמה היתה בקדמיתא כבר הות כדקא
יאות והשתא תהו ובהו וחשך היתה דייקא
[ולבתר אזעירת גרמה¹² ואזעירת נהורא תהו
ובהו וחשך ורוח¹³ ארבע יסודי עלמא
דאשתכללו בה דבר אחר ואת הארץ כדקאמרן

רבי אבא אמר, עולם העליון נסתם וכל
דבריו נסתמים, משום שעומד בסוד עליון
יום של כל הימים (הרם של כל הרמים).
וכשברא והוציא, הוציא את הששה האלו.
ובגלל שהוא נסתם, שכל דבריו סתומים,
אמר בראשית ברא ששה ימים עליונים,
ולא אמר מי ברא אותם, משום שהוא עולם
עליון נסתם. ואחר כך גלה ואמר (להם)
המעשה התחתון, ואמר מי ברא אותו,
משום שהוא עולם שעומד להתגלות. ואמר,
"ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ולא
כתוב ברא סתום (בדרך סתום) ברא את
השמים, משום שהוא עולם גלוי. ואמר
"ברא אלהים", אלהים ודאי, שם בהתגלות,
הראשון בנסתם שהוא עליון. התחתון
בהתגלות, להיות תמיד מעשה הקדוש ברוך
הוא נסתם ונגלה, וסוד של השם הקדוש כך
הוא, נסתם ונגלה. "את השמים" לרבות
שמים תחתונים למטה. "ואת הארץ"
להכליל ארץ שלמטה, ולרבות (לה) כל
מעשיה כדוגמא שלמעלה.

"והארץ היתה תהו ובהו", כמו שאמרנו.
"והארץ" זו ארץ העליונה שאין לה אור
משל עצמה, "היתה" בהתחלה כבר היתה
כראוי, ועכשיו "תהו ובהו וחושך", "היתה"
דוקא. אחר כך הקטינה את עצמה, והקטינה
את אורה. "תהו ובהו וחושך... ורוח",
ארבעה יסודות העולם שנתקנו בה. דבר
אחר, "ואת הארץ" כפי שאמרנו, לרבות
ארץ שלמטה שהיא נעשתה בכמה מדורים

¹ ר"ל קודם שהתחיל לומר לאפוקי לדוד מזמור שרתה אחר שהתחיל א"מ (אמנם בש"ס פסחים ק"ז אמרו איפכא ע"ש. ועי' להלן בגליון בדף סז א'). מא"ן (נ"א).

² ר"ח פליג וס"ל עת הזמיר הגיע לא קאי על המלכות אלא הגיע עת שמזמרים התחתונים (מ"מ).

³ בינה (מ"מ).

⁴ הוא יסוד דאא שנק' רזא וכשם שהוא סתום כך היא סתומה (מ"מ).

⁵ בינה (מ"מ). ועי' תיקר"ז עה ע"ב וגר"א שם יום דכלהו יומין.

⁶ בי"ע (מ"מ).

⁷ פי' המלכות שנקראת אלהקים (מ"מ).

⁸ הם ז'ן דבי"ע (מ"מ).

⁹ פי' השמים שבעולם הזה (מ"מ).

¹⁰ מלכות (מ"מ).

¹¹ פי' ביום ד' שקטרגה הלבנה וחזרה בסוד נקודה (מ"מ).

¹² עיי' ז'ח יג ע"ב: והארץ היתה תהו ובהו וחשך ורוח. הרי בכאן ארבעה יסודות, שהם: אש, מים, רוח,

חשך.

בראשית

(אורות), הכל כדוגמא שלמעלה. וזהו "והארץ היתה תהו ובהו וחושך... ורוח", אלו אותם מדורי הארץ: ארץ, אדמה, גיא, נשיה, ציה, ארקא, תבל, וגדול שבכלם תבל, שכתוב "והוא

דכתיב (תהלים ט ט) והוא

מ/א

ישפוט תבל בצדק

אמר רבי יוסי מאן הוא ציה א"ל⁵ דא הוא אתר דגיהנם כמה דאת אמר ציה וצלמות ורוא (דא כתיב במלת) [דכתיב] וחשך על פני תהום (בראשית א ב) דא רוא אתר דגיהנם דא הוא ציה אתר דמלאך המות כדקאמרן דאיהו מחשיך אנפיהו דברייתא ודא הוא אתר דחשך עלאה תהו דא נשיה דלא אתחזייה בה חיזו כלל עד דאתנשי מכלא⁶ ועל דא אתקרי נשיה ובהו דא ארקא אתר דלא אתנשי⁷ רבי חייא אמר דא גיא ורוח אלהים מרחפת [דא] לקבל תבל דאתון מרוח אלהים וכלא כחד הוא

כגוונא דא אית לארץ עלאה שבעה מדורין אינון לעילא דרגא על דרגא ובכלהו מדורין מלאכי עלאי אלין על אלין הכי נמי לתתא וכלא אחיד דא בדא למהוי כלא חד שבעה מדורין אינון לעילא והא ארץ עלאה אחידת לון וכלהו קיימין בה ובכלהון קיימא תושבחתא דקב"ה דרגין פרישן דא מן דא ואתרין פרישן דא מן דא

מדורא קדמאה⁸ לתתא הוא אתר בי חשוך דלא נהיר והוא מתתקן למדורי רוחי וקסמירי

ישפט תבל בצדק".

אמר רבי יוסי, מהי ציה. אמר לו, זהו מקום הגיהנם, כמו שנאמר "ציה וצלמות", וסוד זה כתוב (שכתוב) (במלת) "וחושך על פני תהום". זה סוד מקום הגיהנם. זהו "ציה", המקום של מלאך המות, כפי שאמרנו, שהוא מחשיך את פני הבריות. וזהו מקום של חושך עליון. "תהו" זה נשיה שלא נראה בה מראה כלל עד שנשכח מהכל, ועל זה נקראת נשיה. "ובהו" זו ארקא, מקום שלא נשכח. רבי חייא אמר, זה גיא. "ורוח אלהים מרחפת", זה כנגד תבל שניזון מרוח אלהים, והכל הוא כאחד.

כדוגמא זו יש לארץ העליונה, שבעה מדורים הם למעלה דרגה על דרגה, ובכל המדורים מלאכים עליונים אלה על אלה. כך גם למטה. והכל אחוז זה בזה להיות הכל אחד. שבעה מדורים הם למעלה, וזו הארץ העליונה אוזחת אותם, וכולם עומדים בה, ובכולם נמצאת תשבחות להקדוש ברוך הוא, דרגות נפרדות זו מזו, ומקומות נפרדים זה מזה.

מדור ראשון למטה הוא מקום בית חשוך שלא מאיר, והוא מתוקן למדורי רוחות

¹ פי' לרבות ארץ הלזו שיש לה ז' מדורין כמו המלכות, כגוונא עילאה פי' מלכות (מ"מ).

² חשך שורש הגבורה (בבהגר"א על תיקו"ז קיא ע"ג).

³ והארץ הלזו יש בה ז' מדורין ונקיט קרא ד' מנייהו, ולפירוש ראשון והארץ היתה תהו, היא מלכות, ולפי ר"א היא הארץ שלנו (מ"מ).

והסדר האמיתי ארץ אדמה ארקא גיא נשיה ציה תבל והם סדר א"ב לעיל לז ע"ב במה שחסר משם (והוא בסימן ט'. הרש"ב (ד"א). עי' ס"י פ"ד מט"ו).

⁴ חשך שורש הגבורה (בהגר"א בתיקו"ז קיא ע"ג).

⁵ רמז צ"ה עם האותיות בגי' גיהנם. א"מ (נ"א).

⁶ פירוש אם יורד שום אדם לשם, אין רואה בה חיזו כלל, עד שיש שם ימים רבים ונעשה כאחד מהם, מפני שהיא תחתונה יותר מארקא, אבל בארקא הסמוכה לתבל, אמר אתר דלא אתנשי לפי שאינה תחתונה כנשיה (מ"מ).

⁷ מקום שאין השכחה שולט שם (ד"א).

⁸ השבעה מדורין הנזכרים פה, הם בחי' שבעה היכלות של הקליפות אשר בעולם היצירה, והם הנקראים מדורין. אבל שבעה היכלית הקליפית אשר בעולם הבריאה הנז' בפרשת פקודי, הם נקראים היכלין דמסאבותא ואינון נקראים מדורין (שער מאמרי רשב"י), ועי' יהל אור ח"ב יז ע"א שבכל עולם יש שמים וארץ ובארץ יש ז' מדורין לבני אדם, ובשמים ז' למלאכים. מדורין שבפרשת בראשית דף מ' הם נוגה דעולם היצירה,

בראשית

ועלעולי¹ תקיפין דלא אתחזיין ולא אית ביה נהורא ולא השוכא ולא דיוקנא כלל ותמן לא ידעין ביה ידיעא כלל דלאו ביה צורה גו כלל [כורסייא] (סורטא) ועל ההוא אתר ממנא חד מלאכא טהריאל שמה² ועמיה שבעין ממנן³ מעופפין [ואתמחון מזיקי שביבין⁴] (ואתחמון מבזיקי שביבין דעליהו) ולא קיימין ולא אתחזון ולא משתכחי וכד אתי צפרא כלהו מתחדשין⁵ ולא קיימי כד מטאן לגבי [ההוא] (דהאי) אתר אברין ולא משתכחין ועאלין בחד נוקבא דתהומא⁶ ולא אתחזון כד אתרמיש ליליא [אתמחון] (אתחמון) מאינן שביבין עד דמטי צפרא

ולכן תמצא כי ראשו מלאכים טובים, וסופו רע מהחזה ולמטה, ולכן במדורים תחתונים יש מלאכים שאינם קדושים, משא"כ דהו"ז שיש בהם מלאכים טובים (מ"מ). בע"ח כ' הרב דז' מדורין אלו הם היכלי הקלי אשר בעולם היצירה כי ביצי' נק' מדורין ובברי' נק' היכלין כו' ע"ש ואלו המדורין כ' הרב שהם בנוגה דיצי' גכ"י (נ"א). שער כסא הכבוד פ"ב ובהגיהנם דעשיה עי' פר' נח סב ע"ב ויחי רלז ע"ב ותרומה קנ ע"ב ובזו"ח רות בארוכה דף סב ע"א וע"ב וכן הם נזכרים במדרש כונן (לש"ו). כל הקלי אשר בב"ע הם דינים ועונשים ממש, ואילו באצילות הם בגדר שרשרים בלבד (דע"ה ח"ב נב ע"ב). אלה מדורות ובתוך כל מדור ומדור היכל ופנימה להיכל אין כניסה לקלי' וסביב להיכל יתהלכון (אור יקר). ז' המדורין הן כסדר ז' ההיכלות: ארץ, יסוד ומלכות, ושם תהום כידוע בסוד תהום שהוא ביסוד דנוק' ושם מ"נ. אדמה גיא הם נו"ה והם פני תהום רגליה יורדות מות, שהוא אותיות תהום, כמ"ש בתיקו"ז ובז"ח. נשיה היא ת"ת והוא תהו, וז"ס גיד הנשה של יעקב, ולפי שהוא בנוק' לפיכך מקום השכחה, משא"כ בדכורא שם מקום התורה, וז"ס (ע"ז ט ע"א) ב' אלפים תהו ב' אלפים תורה ב' אלפים ימות המשיח, שהם ג' דרגין מלכות ז"א בינה כידוע. ציה הוא גבורה, חשך, כידוע, והוא על פני תהום, כי גבור הוא ע"פ מלכות כידוע. [הוא ע"פ שהן נו"ה כי סדר היכלות גבורה על נו"ה וכן כאן נשיה למעלה וארקא חשיב למטה חג"ת כסדר אבל ת"ת עולה למעלה מחסד, וכן בקרא תהו ובהו וחשך כסדר מלמעלה למטה ג"ר, ע"פ תהום, ג' האחרונים, ורוח אלקים מדור העליון שכולל ג"ר ורוח כו' הוא רוח העליון על פני הוא רוח מרוח מים הוא מים מרוח ה' של המים הוא תהום העליון שם אש ממים והוא ד' דגין שכולל העליון וששה מדורין בסוד ד' רגלין ו' דרגין] ומשם המים יורדין בסוד גבורות גשמים. בהו הוא חסד כמ"ש בתז"ח ומסט' דימינא ובהו, בו הו, ואמר שם דעולם חסד יבנה דמסט' דחסד אתחבר עמה דכורא לא תהו בראה לשבת יצרה ע"ש ולזה (אמר) שם דלא אתנשי. תבל הוא בינה כולל ג"ר והוא הארץ שלנו שמתוקן לצדיקים (יהל אור ח"ב יז ע"א).

¹ עי' אד"ר קמב ע"ב, שהם ג' בחי' שד שנבראו בין השמשות, ועי' בהגר"א בספד"צ כז ע"ב: אמר כאן תלת דרגין דרוחין בישין ועלעולין וקטפורין, והן תלת דרגין דנפקין מחוטמא תלת שלהובין תננא ואשא וגחלי דנורא, וכו', והן אף וחמה ומשחית, ע"כ. לשון סופה וסערה והם משוטטים בעולם ואינם נראים לבני אדם (ד"א).

² עי' ח"ב רמה ע"א. עי' מש"כ עמק המלך ש"א פל"ב על זהר פקודי: דע ש[אות] ה' היא בהיכל לבנת הספיר, ומצל הגג יורד וסוגר רגל הה', והוא הפתח הפותח שאינו נפתח, כי אם למי שזוכה. ובפתח הזה מבפנים יש שני מלאכים, אחד שמו פתחון, ואחד שמו סגרון, והממונה עליהם הוא טהריאל, וכשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, ועולה למעלה ליכנס בגן עדן בתוך היכל לבנת הספיר הזה, בא טהריאל המלאך ומעיין. אם היא ראויה רומז לפתחון שיפתח הפתח, ואומר, "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שמר אמנים", ומודיע לפתחון מאיזה מדריגה הוא, אם הוא ממארי דעינין, או ממארי דקומה, אם ממארי דצואר, אם ממארי דידין, אם ממארי דרגלין, שכל אלו הם איברי המרכבה, כמו שנפרש בעזרת קב"ה ושכינתיה בעולם הבריאה, ולכאורה דבריו אלו מבארים גם את הזהר כאן.

³ עי' זו"ח סח ע"ב.

⁴ מזיקי השלהבת שעליהם והם אינם נראים ביום רק בלילה (ד"א). פי' נימוחים מניצוצי ומזיקי השלהבת. הרשב"ם משם הרח"ו (נ"א).

⁵ יט ע"א (הערת הזוהר).

⁶ שנשאבים אל מקורם (אור יקר).

בראשית

מדורא תניינא הוא אתר דנהיר יתיר ואיהו חשוך אבל לא חשוך כההוא קדמאה והוא מתתקן למדורי מלאכין [עלאין] די ממנן על עובדיהון דבני נשא¹ (ו) למסטי להון בההוא ארח בישא דאינון אזלין וההוא אתר אתחזי יתיר מן קדמאה ואלין מלאכין² אית להון [קרבא עם בני נשא ומתזון] (קורבא עם בני נשא ומתהנן) מריחא ובוסמא דלתתא³ לסלקא בתועלתא ולאנהרא יתיר ועלייהו חד ממנא קדומיא⁴ שמיא ואלין פתחין שירתא ומשתככי ואזלין לון ולא אתחזון עד דישראל לתתא פתחי ואמרי שירתא כדין קיימן בדוכתייהו ואתחזון נהירין יתיר תלת זמנין ביומא מקדשי קדושתא וכד ישראל עסקי באורייתא כלהון טאסין⁵ וסהדי (אינון) סהדותא לעילא וקב"ה חיים עליהו⁶

מדורא תליתאה⁷ הוא אתר דשביבין וקטורין⁸ ותמן נגידו דנהר דינור דנגיד ונפיק דאיהו בי מוקדא דנפשייהו דרשיעייא דמתמן נחית אשא על רישייהו דרשיעייא⁹ ותמן מלאכי חבלה דטרדי להו ותמן אשתכח דלטורייתא עלייהו דישראל לזמנין ולאסמאה לון בר בזמנא¹⁰ דנסבי אסוותא לדחייא ליה וחד ממנא עלייהו מסטרא דשמאלא כלהו מסטרא דחשך כמה דאת אמר וחשך על פני תהום וסמאל¹¹ חייבא אשתכח תמן

מדורא רביעאה הוא אתר דנהיר¹¹ ותמן הוא נהירו למלאכי עלאי די בסטר ימינא ופתחי שירתא וסיימי ולא אזלין לאעברא כהני קדמאי

מדור השני הוא מקום שמאיר יותר, והוא חשוך, אבל לא חשוך כמו אותו ראשון. והוא מתוקן למדורים של מלאכים עליונים שממונים על מעשי בני האדם להסיטם (להסיטם) באותה דרך רעה שהם הולכים. ואותו מקום נראה יותר מן הראשון. ולמלאכים הללו יש קרב (קורבה) עם בני אדם, וניזונים (ונהנים) מריח ובושם שלמטה לעלות בתועלת ולהאיר יותר. ועליהם ממונה אחד ששמו קדומיא⁴. ל. ואלה פותחים בשירה, אבל נשקטים והולכים להם, ולא נראים עד שישראל למטה פותחים ואומרים שירה, ואז עומדים במקומם ונראים מאירים יותר. שלש פעמים ביום מקדשים קדושה. וכשישראל עוסקים בתורה, כולם טסים ומעידים (הם) עדות למעלה, והקדוש ברוך הוא מרחם עליהם.

מדור שלישי הוא מקום של ניצוצות ותמרות עשן, ושם השפעה של נהר דינור ששופע ויוצא, שהוא בית המוקד לנפשות הרשעים, שמשם יורדת אש על ראשי הרשעים, ושם מלאכי חבלה שטורדים אותם. ושם נמצאת לשון הרע על ישראל לפעמים להסיט אותם, פרט לזמן שלוקחים רפואה לדחות אותן, וממונה אחד עליהם מצד השמאל, כולם מצד החושך, כמו שנאמר "וחושך על פני תהום", וסמאל¹¹ הרשע נמצא שם.

מדור רביעי הוא מקום שמאיר, ושם הוא אור למלאכים עליונים שבצד ימין,

¹ הם אישים (אור יקר).

² כצ"ל ופי' נלחמים עם בני אדם. הרש"ב משם הרח"ו (נ"א).

³ והיינו ריח ניחוח אשה לה' (אור יקר).

⁴ ומי שהוא זכאי, צריך לקשר העולמות בתפילתו, לעלות עולם העשיה ביצירה, ולקשרם, ואח"כ לקשר יצירה בבריאה דרך היכלות, ולקשר היכל עם היכל שני, ולקשר גלגלים עם גלגלים, שהם ד' גלגלים של היכל א', שנקרא אהניאל, קדומיאל, יאהיני"ה, יהדוני"ה (ספר הליקוטים תצא כא).

⁵ מעופפים (ד"א).

⁶ הענין שהם תלויים בתחתונים ולכן לפחות הם מקדשים ג' קדושות אמנם אם ישראל עוסקים בתורה יש להם קיום והם מעידים (אור יקר).

⁷ הגהות הגר"א מחליף מדולכא ג' וד'.

⁸ של שלהבת ותמרות עשן ושם אש אוכלת נמשכת והולכת כאומרו ותמן נגידו דנהר דינור ונופל על ראש רשעים בגיהנם (ד"א).

⁹ נהר דינור שכל הרשעים נידונין בו ונתקנין בו וחוזרין בגלגול ומט"ט הוא נהר דינור. נור של נוריאל (בהגר"א בתז"ח מב ע"א).

¹⁰ שלוקחים להם רפואה והיינו תשובה (ד"א).

¹¹ לטביבין (הגהות הגר"א).

בראשית

ופותחים בשירה ומסיימים, ולא הולכים לעבור כאלו ראשונים

מ/ב

דפתחין שירתא ומתוקדן ומתעברן בנור דליק ותבין ומתחדשין כמלקדמין והני קיימין בדוכתייהו ולא מתעברן והני מלאכי דרחמי דלא משניין לעלמין ועלייהו כתיב (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות וגו' ואלין עבדין שליחותיהו בעלמא ולא אתחזון לבני נשא בר בחזווא או בסטרא אחרא² בסכלתנו סגי וחד מלאכא ממנא עליהו פדאל³ שמיה וביה פתיחין מפתחן דרחמי לאינן דתיבין לגביה דמאריהון ופתחין תרעין לאעברא צלותהון ובעותהון

מדורא חמישאה⁴ הוא מדורא דנהיר בנהירו יתיר מכלהו קדמאי ואית ביה מלאכין מנהון אשא ומנהון מיא לזמנין אשתכחו ברחמי ולזמנין אשתכחו בדינא אלין בסטרא דא ואלין בסטרא דא לזמנין נהרין אלין וחשכין אלין ואלין ממנן לזמרא למאריהון אלין בפלגות ליליא ואלין כד סליק נהורא וחד ממנא עליהו קדשיאל שמיה⁵

כד אתפלג ליליא ואתער רוח צפון וקב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בנגתא דעדן⁶ כדין רוח צפון אקיש ומטא לאינן דממנן בפלגות ליליא לזמרא וכלהו מזמרין ופתחין שירתא וכד אתי

שפותחים בשירה ונשרפים ומתערבבים באש דולקת, ושבים ומתחדשים כמקודם. ואלה עומדים במקומם ולא מתבטלים, ואלה מלאכי רחמים שלא משתנים לעולמים. ועליהם כתוב "עושה מלאכיו רוחות וגו'". ואלה עושים שליחותם בעולם ולא נראים לבני אדם, פרט במראה או בצד אחר בבינה רבה. ומלאך אחד ממונה עליהם, ששמו פדאל³. ובו פותחים מפתחות הרחמים לאותם ששבים לרבונם, ופותחים שערים להעביר תפלותיהם ובקשותיהם.

מדור חמישי הוא מדור שמאיר באור יותר מכל הקודמים, ויש בו מלאכים, מהם אש ומהם מים, לפעמים הם נמצאים ברחמים ולפעמים נמצאים בדין, אלה בצד זה ואלה בצד זה. לפעמים אלה מאירים ואלה חשוכים, ואלה ממונים לזמר לרבונם, אלה בחצות הלילה ואלה כשעולה האור. ואחד ממונה עליהם ששמו קדשיאל⁵.

כשנחלק הלילה [בחצות] ומתעורר רוח צפון והקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, אז רוח צפון מקישה ומגיעה לאותם הממונים בחצות הלילה לזמר, וכולם מזמרים ופותחים בשירה. וכשמגיע הבוקר ומתחברת שחרות הבוקר באור, אז כל האחרים אומרים שירה, וכל

¹ עי' ס"י (פ"א מ"ב) ארבע אש ממים, חקק וחצב בה כסא הכבוד שרפים ואופנים וחיות הקדש ומלאכי השרת ומשלשתן יסד מעונו שנאמר (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט. בהגר"א: ומסיים פסוק המקרה במי"ם עליותיו והוא כמו 'וגו' [היינו שעיקר הראיה מהמשך הפסוק], ע"כ. ומכלים דיצירה שיש בה ה' בחי' הנ"ל בבחי' כלים, והם כלי המלכות וכלי ז"א וכלי בינה כו'. ומזווגם נעשים מלאכים דיצירה, וכולם נקרא כלים דרוחין, כמ"ש (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות (ע"ח ש"מ פט"ו).
² לד ע"א (הערת הזוהר).

³ והנה עי' מש"כ עמק המלך ש"ז פ"ח על זהר פקודי: הפתח הרביעי שבהיכל זה, נקרא שער הרפואה, ומשם יוצאים כל מיני הרפואה, לכל חולי ישראל, למי שמקבל הקב"ה תפילתו. ויש שם ממונה אחד אשר שמו פדאל הממונה על כל מיני הרפואה. והוא ממונה להעלות כל התפילות, של סובלי חלאים ומכאובים ובעלי צער, והוא פותח הפתח הזה לאותן התפילות, ומעלה אותן לפני הקב"ה, ולכאורה דבריו אלו מבארים גם את הזהר כאן.

⁴ 5"ל שזוהו הקרוי כאן "מהדורא שתיחאה" ואליו "מדורא חמישאה" הוא "מדורא עלאה קריב למלכו שמיא" הקרוי כאן שתיחאה (הגהות הגר"א).

⁵ והנה עי' מש"כ עמק המלך ש"ז פ"ח על זהר פקודי, בהיכל אהבה התחתון, ושם הם עומדים שס"ה ממונים כחשבון ימות השנה, וראשים עליהם ארבעה סמכין עליונים על כולם. ואלו הם קדשיהאל סטריהאל עסיריה קדשיאל, והם היתדות של ההיכל זה, והם ממונים לשמח את ישראל. וכשנכנס שבת אז באה הנשמה יתירה מלמעלה, ואלו המלאכים מלוים אותה למטה, ומעבירים מכל שומרי שבת, כל עצבות ויגון ואנחה, וכל יגיעת מלאכה, וכל מרידת הנפש וכל רוגז שבעולם, ולכאורה דבריו אלו מבארים גם את הזהר כאן.

⁶ ס' ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

כוכבי הרקיע וכל שאר המלאכים (שלמטה) מסייעים להם, כמו שכתוב "ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים", עד שישראל נושאים שירה ותשבחות אחריהם.

צפרא ומתחבר קדרותא דצפרא¹ בנהורא² כדין כלהו אחרנין אמרין שירתא וכל ככבי רקיעא וכל שאר מלאכין (דלתתא) מסייעין לון כמה דכתיב (איוב לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים עד דישראל נטלי שירתא ותושבחתא אבתרייהו

מדור ששי הוא מדור עליון קרוב למלכות השמים, ובו אניות ונהרות ונחלים שנחלקים מן הים, וכמה דגים הם שמרחשים לארבעת צדדי העולם. ומעליהם שרים ממונים, וממונה אחד עליהם ושמו אוריא"ל, והוא ממונה על כל אלה התחתונים. וכולם נוסעים בשעות ורגעים, כשנוסעות אניות לצד זה ולצד זה, כשנוסעות אניות לצד (דרום) מזרח, הממונה שעומד עליהם לאותו צד הוא מיכא"ל שבא מימין. וכשנוסעות אניות לצד צפון, הממונה שעומד עליהן לאותו צד הוא גבריאל שבא מצד השמאל. וכשנוסעות אניות לצד (מזרח) דרום, הרי שם הוא הממונה שעומד עליהם לאותו צד רפא"ל (אוריא"ל) שמו, והוא לימין. וכשנוסעות אניות לצד מערב, הממונה שעומד עליהם לאותו הצד הוא אוריא"ל (רפא"ל), והוא לאחרונה.

מדורא שתיתאה הוא מדורא עלאה קריב למלכו שמיא⁴³ וביה ארביין⁵ ונהרין⁶ ונחליין⁷ דמתפלגין מן ימא וכמה נונין⁸ אינון דמרחשן לארבע סטרי עלמא ועילא מנהון סרכין ממנן⁹ וחד ממנא עלייהו ואוריא"ל שמיה והוא ממנא על כל אלין תתאין וכלהו נטלי בשעתו ורגעי¹⁰ כד נטלי ארבי¹¹ לסטרא דא ולסטרא דא כד נטלי ארבי לסטר (דרום) [מזרח ממנא] דקיימא [עלייהו] לההוא סטרא הוא מיכא"ל דאתא מימינא¹² וכד נטלי ארבי לסטר צפון ממנא דקיימא עלייהו לההוא סטרא הוא גבריאל דאתי מסטרא דשמאלא וכד נטלי ארבי לסטר (מזרח) [דרום] הא תמן איהו ממנא דקיימא עלייהו לההוא סטרא רפאל >נ"א אוריא"ל > שמיה והוא לימינא וכד נטלי ארבי לסטר מערב ממנא דקיימא עלייהו לההוא סטרא הוא אוריא"ל >נ"א רפאל > ואיהו לבתראה

¹ מעט קודם עלות השחר בעת שמשחירין פני הרקיע במזרח (שעה"כ פט ע"א).
² ומתחבר שחרות הבקר באור היום (ד"א). הוא זיווג יעקב ולאה, והיא נקראת אילת השחר, עיי' לקמן קעח ע"א (שעה"כ).
³ המלכות מתפשטת וכוללת במציאותה כל העינים האלו והיא מכונה בשם ים (אור יקר).
⁴ "למלכו קמיאל" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "לימאל".
⁵ דכתיב שם אניות יהלכון וכו', וענין ארביין הוא הכחות להנהגה, והם מתנהגים כפי השפע הנשפע עליהם מלמעלה (אור יקר).
⁶ ספינות ונהרות והוא רמז אל שלוחי השכינה מלאכי עליונים וכן נונים ר"ל דגים כלם רמז אליהם (ד"א).
⁷ היינו משך השפע והעולות ממנה לכל צד ולכל מקום (אור יקר).
⁸ המלכים הנמצאים בבחינות אלו (אור יקר).
⁹ שרים ממונים (ד"א).
¹⁰ יש שעה ששולט הדין שולט גבריאל וסייעתו וכיוצא ועל דרך זה לכלם (אור יקר).
¹¹ מקום אשר יהיה שמה הרוח העליון השופע עליהם ללכת ילכו אם משפיע דין הם מתנהגים בשמאל בצפון בסוד הדין ומפני שבבקר שולט החסד ובערב הדין ובלילה דין החזק (אור יקר). כשנוסעים הספינות (ד"א). ארבי לסטר דרום מיכאל וכו' כצ"ל ונונין וארבי הם מלאכים שלוחי השכינה. הרשב"ב (נ"א).
¹² נודע מיכאל שר החסד בדרום, גבריאל שר הגבורה לצפון, ואוריא"ל שר הת"ת למזרח, ורפאל שר המלכות למערב וכו' ואפשר לפרש כי מזרח נוטה לימין בסוד מוליך לימין משה לכך מיכאל שר החסד ממונה למזרח והחכמה נקראת לפעמים מזרח וכו' ומלכות לימין בסוד כוס של ברכה בימין ולפיכך רפאל בדרום, ואוריא"ל במערב במקום המלכות וכו', ואוריא"ל על כלם כענין הת"ת שהוא על כל למעלה מחסד וגבורה ובסוד ההנהגה הזאת שהוא מזיגת המדות יוניקם התחתונים (אור יקר).

בראשית

מדורא שביעאה הוא מדורא עלאה על כלא ותמן לא אשתכחו בר נשמתהון דצדיקיא¹ דתמן מתעדנין בההוא זיהרא עלאה ומתעדנין בעדונין ותפנוקין (עלאה) <נ"א עילאין> ותמן לא אשתכחו (בר אינון) [כד אינון זכאין] וגנוזי שלום ברכה ונדבה

כלא הוא כגוונא עלאה³ והא אמרו חבריא כדין הוא לארץ דלתתא בשבעה מדורין⁴ וכלהו כגוונא דלעילא ובכלהו אית זינין כחיזו בני נשא וכלהו מודן ומשבחן לקב"ה ולית מאן דידע יקריה כאלין דאינון במדורא עלאה ואלין חזאן יקריה כדקא יאות למפלה ליה ולשבחא ליה ולאשתמודע יקריה ועלמא דא עלאה דאיהו תבל לא קיימא בקיומיה אלא בנייהון דצדיקיא דאינון גופין קדישין

מ"א

כגוונא דלעילא לא קיימא ההוא מדורא שביעאה אלא לנשמתהון דצדיקיא הכי נמי האי מדורא שביעאה לתתא לא קיימא אלא לגופיהון דצדיקיא למהוי כלא חד דא כגוונא דדא⁵ תא חזי א"ר שמעון שבעה מדורין אינון דקאמרן ובגו אינון אית ז' היכלין⁶ מאינון רוזי מהימנותא לקבל ז' רקיעין עלאין ובכל היכלא והיכלא אית רוחין עלאין

היכלא קדמאה⁷ הכא אית רוחא דאתמנא על נשמתהון דגרין דאתגיררו ורחמיאל שמיא ואיהו נטיל לון ואתהגון מזיו יקרא דלעילא

מדור שביעי הוא מדור עליון על הכל, ושם לא נמצאים רק נשמות הצדיקים, ששם מתעדנים באותו זהר עליון, ומתעדנים בעדונים ותפנוקים (עליון) עליונים. ושם לא נמצאים רק אותם זכאים. וגנוזי שלום וברכה ונדבה.

הכל הוא כדוגמת עליון, והרי אמרו החברים, אז הוא בארץ שלמטה בשבעה מדורים, וכולם כדוגמא שלמעלה, ובכולם יש מינים כמראה בני אדם, וכולם מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא. ואין מי שיודע את כבודו כאותם שהם במדור העליון. ואלה רואים את כבודו כראוי לעבדו ולשבחו ולהכיר את כבודו. ועולם העליון הזה שהוא תבל, אינו עומד בקיומו אלא רק בשביל הצדיקים, שהם גופים קדושים

כדוגמא שלמעלה. לא עומד אותו מדור שביעי אלא לנשמות הצדיקים. כך גם המדור השביעי הזה למטה לא עומד אלא לגופיהם של הצדיקים להיות הכל אחד, זה כדוגמא זה. בא וראה, אמר רבי שמעון, שבעה מדורים הם שאמרנו, ובתוכם יש שבעה היכלות מאותם סודות האמונה, כנגד שבעה רקיעים עליונים, ובכל היכל והיכל יש רוחות עליונות.

היכל ראשון, כאן יש רוח שהתמנה על נשמות הגרים שהתגיררו, ושמו רחמיאל⁷, והוא נושא אותם ונהנים מזיו הכבוד שלמעלה.

¹ היינו שהיכל שביעי בו כסא הכבוד והנשמות חצובות מתחת כסא הכבוד לכך מנוחתם במדור זה מקום חציבתם והיינו נשמות דבריאה כי נשמות דאצילות יש להם דרך אחר (אור יקר).

² עי' לקמן רנא ע"ב.

³ כמו היכל ק"ק שיש בו ברכה ונדבה, כך המדורא שביעאה אע"פ שהיא בינה דיצירה, כמו שאמר הרב לעיל עכ"ז יש בו ברכה ונדבה (מ"מ).

⁴ פ"י שהמדורין של ארץ השפל כמו המדורין שתחת המלכות (מ"מ).

⁵ בזהר גדול דפוס מנטובה קרימונה לובלין מתחיל כאן ויאמר אלקים כו' א"ר יצחק שהוא בזהר קטן לקמן בדף מה ע"ב (הערת הזוהר).

⁶ היכלות אלו שבתוך המדורין אינם ההיכלות שהזכיר הזהר לעיל דף לח מכמה טעמים, א' שההיכלות דלעיל הם בג"ע של מטה, וכאן אמר ז' היכלין בתוך המדורין, והמדורין הם בנוגה דיצירה, ש"מ דאלו לחוד ואלו לחוד (מ"מ).

⁷ דע שהיכלות האלו שבתוך המדורין אינם ההיכלות הנזכר בדף ל"ח ע"א אלא אחרים הם גכ"י (נ"א). וכאן הם ההיכלות דהיצירה וכמ"ש בשער מאמרי רשב"י דף יט ע"ב ועי' ע"ח שער כסא הכבוד פ"ב ופ"ו (לש"ו). עי' לעיל לח ע"א היכל קדמאה והערה שלנו שם.

בראשית

היכלא תניינא¹ אית רוחא חדא אהינאל² שמייה ודא קיימא על כל אינון נשמתין דרביי דלא זכו בהאי עלמא למלעי³ באורייתא ואיהו קיימא עלייהו ואוליף לון

היכלא תליתאה בהא⁴ אית רוחא חדא אדרהינאל⁵ שמייה ואיהו קיימא על נשמתהון דאינון דאהדרו בתיובתא ולא אהדרו כגון דחשיבו (ולא אהדרו בהו אלא) [ועד לא אהדרו בהו מיתו אלין] מרדין לון בגיהנם ו[לבתר] עאלין לון להאי רוחא ממנא ונטיל לון וחמדן לאתהנאה מזיו יקרא דמאריהון ולא אתהנון ואלין אקרונ בני בשר ועלייהו כתיב (ישעיה סו כג) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהוה⁶

היכלא רביעאה הכא קיימא [חד] רוחא גדריהאל [נ"א גהדהא"ל] שמייה דא קיימא על כל אינון נשמתין (דשאר עמין עעכו"ם) [נדקטולי שאר עמין] לעאלא לון גו פורפרא⁷ דמלכא ואתרשימו תמן עד יומא דינקום לון קב"ה דכתיב (תהלים קי ו) ידין כגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה⁸

היכלא חמישאה [הכא] קיימא חד רוחא דאקרי אדיריאל ודא קיימא על כל אלין נשמתין [חסר]⁹ (דאהידן בתיובתא) דאתקיימו בההוא סטרא ואלין אינון לעילא מכלהו די במדורא דא¹⁰ עלאה על כלא ומיכאל [רב ממנא על כולהו קיימא] (שמייה רב ממנא עלייהו על כולהו דקיימין) ביה וכמה אלף ורבבן כלהו קיימין תחותיה בההוא סטרא ותמן מתעדנין אינון נשמתין דחסידי בההוא נהורא עלאה דנגדא מעלמא דאתי

היכל שני, יש רוח אחד ששמו אהינאל¹, וזה עומד על כל אותם נשמות התינוקות שלא זכו בעולם הזה לעסוק בתורה, והוא עומד עליהם ומלמד אותם.

היכל השלישי, בו יש רוח אחד בשם אדרהינאל², והוא עומד על נשמות אותם שחזרו בתשובה ולא חזרו, כגון שחשבו, ובטרם חזרו בהם מתו. אלה טורדים אותם בגיהנם, ואחר כך מעלים אותם לרוח הממונה, ונושא אותם, וחומדים להנות מזיו כבוד רבונם ולא נהנים. ואלה נקראים בני בשר, ועליהם כתוב "והיה מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'".

היכל רביעי, כאן עומד רוח אחד ושמו גדריהאל³ (גהדהא"ל). זה עומד על כל אותן נשמות של הרוגי שאר העמים (עובדי עכו"ם), להעלותם לתוך מעיל של המלך, ונרשמים שם עד היום שינקום אותם הקדוש ברוך הוא, שכתוב "ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה".

היכל חמישי, כאן עומד רוח אחד שנקרא אדיריאל⁴, וזה עומד על כל הנשמות הללו (של חסידים נ"א שאחזו בתשובה), שעמדו באותו הצד. ואלה הם מעל כולם, שבמדור הזה העליון על הכל, ומיכאל⁵ (שמו) ממונה גדול (עליהם) על כולם עומד (שעומדים) בו, וכמה אלפים ורבבות כולם עומדים תחתיו באותו הצד, ושם מתעדנות אותן נשמות החסידים באותו אור עליון ששופע מהעולם הבא.

¹ "בהאי" נוסף בהגהות הגר"א.

² עי' פע"ח שער הנהגת הלימוד פרק א.

³ ר"ל לחדש (בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג).

⁴ נמחק בהגהות הגר"א.

⁵ אהינאל"ל שמייה וכו' ואלף לון (הגהות הגר"א).

⁶ לקמן סב ע"ב ד"א).

⁷ הוא מהחשמ"ל דעולם הבריאה (דע"ה ח"א סב ע"ג), עי' לעיל לט ע"א.

⁸ היינו בחינת סירוס הדכר דסט"א, דהיינו נטילת הדעת שלו (בהגר"א על ספד"צ לב ע"ב).

⁹ (נ"א לחסידיו) (דפ"ו).

¹⁰ תתאה וכו' כ"ל ות' די במדורא נמחק (חסר שורה א' במכתבו – כנראה שהגר"א מוסיף שורה שחסרה בזוהר) תתאי היכלא שתיתאה היכלא דא עלאה על כולהו הכא קיימא חד רוחא ומיכאל שמייה (הגהות הגר"א).

בראשית

תא הוי [חסר¹] א"ר שמעון מאן הוא דידע לסדרא צלותא דמריה כמשה בשעתא דאצטריך ליה לסדרא צלותיה באריכות סדר ובשעתא דאצטריך ליה לקצרא הכי נמי א"ר שמעון הא אשכחנא בספרי קדמאי סדורא דרזי דרזין בקשורא חדא (ל)זמנין דאצטריך לסדרא צלותיה כדקא יאות ולקשרא קשרין לבסומי למאריה כדקא יאות ולמנדע ליחדא יהודא שלימתא למקרע רקיעין ולאפתחא תרעין ופתחין דלא יהא מאן דימחי בידיה זכאין אינון צדיקיא דאינון ידעי למפתי למאריהון² ולבטולי גזרין ולאשראה שכינתא בעלמא ולנחתא ברכאן ולמעדי מאריהון דדינין דלא ישלטון בעלמא

קם רבי שמעון ואמר (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהוה וגו' מאן יגלי עפרא מעינד אברהם חסידא ימינא דקב"ה דגלי לך רזא דרזין ושריאת צלותין בעלמא ואתגליין לך היכלי דמלכא עלאה שבעה היכלין קדישין אינון ואינון קיימין תרעין³ בקיומא ובכל חד וחד עאל

מא/ב

צלותא דיהודא (דמריה) דמאן דידע לבסומי למאריה וליחדא יהודא בשלימו דידע לאעלא בכלהו ולקשרא קשרין אלין באלין רוחא ברוחא רוחא תתאה ברוחא עלאה⁴ כתיב (ישעיה כו מז) יהוה בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו היכלא קדמאה⁵ כתיב (שמות כד י) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר⁶ וכעצם השמים לטהר⁷ רזא דרזין [אית] רוח [ד]אקרי ספירא⁸

בא וראה, אמר רבי שמעון, מיהו שיודע לסדר תפלת רבונו כמו משה. בשעה שהצטרך לו לסדר תפלתו באריכות, סידר. ובשעה שהצטרך לו לקצר, גם כן. אמר רבי שמעון, הרי מצאנו בספרי הקדמונים סדור של סודי הסודות בקשר אחד, לפעמים שצריך לסדר תפלתו כראוי ולקשור קשרים לבשם את רבונו כראוי, ולדעת ליחד יחוד שלם לקרוע רקיעים ולפתוח שערים, ופתחים שלא יהיה מי שימחה בידו. אשריהם הצדיקים שיודעים לפתות את רבונו ולבטל גזרות ולהשרות שכינה בעולם ולהוריד ברכות, ולהסיר את בעלי הדין שלא ישלטו בעולם.

קם רבי שמעון ואמר, "מי ימלל גבורות ה' וגו'", מי יגלה עפר מעיניך אברהם החסיד ימין הקדוש ברוך הוא, שגלה לך סוד הסודות והתחלת תפלות בעולם, והתגלו לך היכלות המלך העליון. שבעה היכלות קדושים הם, והם עומדים בשערים בקיום. ובכל אחד ואחד נכנסת

תפלת היחוד (של רבונו) של מי שיודע לבשם לרבונו וליחד יחוד בשלמות. שיודע להיכנס בכולם ולקשור קשרים אלו באלו, רוח ברוח, רוח תחתונה ברוח עליונה, כתוב "ה' בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו".

היכל הראשון. כתוב "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר". סוד הסודות (יש) רוח שנקראת ספיר, כספיר של אבן טובה נוצצת לשני

¹ "היכל ו' ז" נוסף בדפ"ו וכן הוא במ"מ.

² לפתות לאדוניהם (ד"א).

³ כתרעין (דפ"ו).

⁴ פ' רוח של היכל התחתון נכללת ברוח של היכל שלמעלה ממנו (מ"מ).

⁵ סוד העטרה (ד"א). ע'י בפרדס שער היכלות הקדושות והיכלות התמורות (הערת הזוהר). דהיינו היכלות דאור' דבריאה (דע"ה ח"א סב ע"ב). ועי' ע"ח שער מו פרק ו'. ועי' ע"ח שער מט פרק ו דכל היכלות דב"ע הם בסוד חשמ"ל. והנה בביאור תיבת היכלות, כוונתו להיכלות דגן עדן אשר בכל עולם דב"ע ולא לעגולים הכלליים שבכל עולם (אם כי אף הם נקראים היכלות, אבל היכלות אלו אינם בסוד חשמ"ל בכלל (דע"ה שם). ⁶ ספיר הוא יסוד, לבנת היא מלכות שהיא נוקבא, ור"ל יסוד ועטרת היסוד דאור'א שהיכלות אלו הם דאור'א (מ"מ).

⁷ והן ג' היכלין קדמאין, הראשון, כמעשה לבנת הספיר כמש"כ כאן. היכל ב' עצם השמים, כמ"ש לקמן מב ע"א. היכל ג', לטהר, כמ"ש שם ע"ב. וכלהו ע"ש האי רוחא דבהו, וכל אלו היכלין הן בנוק', ולכן התפילה עולות בהן, שהתפלה היא במלכות, וכו' ואלו ג' היכלין הן בנה"י שלה וכו', ולא נתגלו הגוונים רק בג' היכלין אלו [דגוונים דחג"ת לא אתגליין, ואפילו הנה"י דאתגליין הוא רק בנוק'] (יהל אור).

⁸ דרגא דיסוד שמשם גזרות הנשמות של ישראל וז"ש ספיר גזרתם (יהל אור).

בראשית

<כספירו> (בספירו) דאבן טבא נציץ לתרין סטריין¹ [נהורא] (נהוריה) חד² סליק ונחית וההוא נהורא חוור³ נציץ לכל סטר עילא ותתא ולא רבע סטרי עלמא⁴ נהוריה <תליין> (תניין) סתים וגלייא⁵ מנהורא דא מתפרשין ד' נהורין⁶ לד' סטריין⁷ וכלהו נהורין חד נהורא כבוצינא דשרגא דדליק ונציץ נהורין לחיזו דעיינין דבני נשא⁸ ואינון נהורין דשרגא סלקין ונחתין אזלין ותייבין מגו ההוא אשא דנהורא דשרגא דדליק וכלהו חד נהורא

הכי נמי אלין ונציצין כלהו נהורין כחיזו דנחשא⁹ בטישא בסומקא כמה דאתמר (יחזקאל א ז) ונוצצים כעין נחשת קלל דא הוא לימינא¹⁰ לשמאלא אית רוחא דאקרי לבנה¹¹ ודא אתכליל ברוחא קדמאה¹² ועאל דא בדא נהוריה¹³ סומק וחורר כחדא בגין דנפקא מאינון נהורין קדמאין¹⁴ כד אתו נהורין דדא מטו בנהורין¹⁵ קדמאין ואתכלילו ביה ואינון חד ואתחזון נהורי קדמאין בלחודייהו ולא אתגליין אינון אחרנין ולא אתידעו (דעאלו) [ועאלו] בגווייהו ואתטמרו ביה¹⁶ כמה דאת אמר (בראשית מא כא) ולא

צדדים, אור אחד עולה ויורד. ואותו אור לבן נוצץ לכל עבר למעלה ולמטה ולא רבעת צדדי העולם. אורו תלוי סתום וגלוי. מהאור הזה נפרדים ארבעה אורות לארבעה צדדים, וכולם מאירים אור אחד כמנורת הנר שדולק ונוצץ אורות למראה עיני בני אדם. ואותם אורות הנר עולים ויורדים, הולכים ושבים מתוך אותה אש של אור הנר שדולק, וכולם אור אחד.

כך גם אלה, וכל המאורות נוצצים כמו מראה של נחושת מתנוצץ [בצבע] אדום, כמו שנאמר "ונוצצים כעין נחושת קלל", זהו לימין. ולשמאל יש רוח שנקרא לבנה, וזה נכלל ברוח הראשון ונכנס זה בזה. אורו אדום ולבן כאחד, משום שיוצא מאותם מאורות ראשונים. כשבאים המאורות של זה, מגיעים באורות הראשונים ונכללים בו והם אחד. ונראים המאורות הראשונים לבדם, ולא מתגלים האחרים הללו, ולא נודעו שנכנסו לתוכם ונסתתרו בו, כמו שנאמר "ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו'". וזהו רוח ברוח שהם אחד. מאורות

¹ כל מקום שאומר הזוהר היכל הם גוף הספירה ובכל מקום שאומר חד חיותא הם נפש הספירות (מ"מ). יסוד יש בו ג"כ הארת עטרת היסוד, לכך יש בו ב' אורות, וז"ש נציץ לתרין סטריין (מ"מ). ר"ל כדמות הספיר שכולל ב' גוונין חוור וסומק, כן ההוא רוחא נציץ תרין נהורין לתרין סטריין, שיסוד כלול מב' סטריין מנ"ה כידוע. ובו ב' צינורות בימין ושמאל וכאן הוא שניהם בקדושה, משא"כ בעץ הדעת טו"ר כידוע בסוד בני חת וביסוד הוא סוד ע"ה טו"ר שבו ידע אדם כו' ובו חו"ג כאן בקדושה (יהל אור).

² לימין והוא חוור נציץ לר"ק (יהל אור).

³ יסוד הוא רחמים יותר מעטרת היסוד שהיא מלכות שנק' לבנת (מ"מ).

⁴ הם ר"ק כי מעלה ומטה הם נר"ה כנודע (מ"מ).

⁵ כי בשעת התכללותו הוא סתים (יהל אור).

⁶ נגד ד' רגלי מרכבה (מ"מ). ד' אותיות הו"ה (ד"א).

⁷ והוא לשמאל (יהל אור).

⁸ כאור הנר שמתנוצץ כמה נהורין ממנו למראה העין ואינם רק אור הנר בעצמו רק אור א' (יהל אור).

⁹ אלו האורות כעין נחשת כמש"כ בפ' פקודי רס ע"א (יהל אור).

¹⁰ אדניי (ד"א).

¹¹ פי' רוח עטרת יסוד דאו"א ולפי שהיא דינים אמר בה לשמאלא (מ"מ). לבנה הוא נגד עטרת היסוד מלכות, שנק' לבנה כידוע, ולפי שבעטרת נכללו ב' הצינורות בצינור א' כידוע, לכן נכללו אלו ב' נהורין גוונין כאן בא' (יהל אור).

¹² פי' כי הנקבה כלולה בזכר, ניהוריה סומק וחורר, פירוש לפי שגם בעטרת היסוד יש בה הארת היסוד שהוא חוור (מ"מ).

¹³ נהורא (יהל אור).

¹⁴ נהורא של זה הרוח יצא מב' נהורין של רוחא דספיר, והן חוור וסומק, לכן יצא ג"כ חוור וסומק, אלא שנכללו כאן בא', והן נגד ב' כוכבים, וכו' לבנה נגד לבנה, ספיר נגד כוכב (יהל אור).

¹⁵ משולבין (ד"א).

¹⁶ ר"ל נהורין של לבנה בתוך של ספיר והכל בנהורין (יהל אור).

בראשית

נודע כי באו אל קרבנה וגו' ודא הוא רוחא ברוחא דאינון חד נהורין בנהורין² דאינון חד והכא אינון תרין <תרעין> (רקיעין) תתאיין³ מאינון רקיעין דאקרון [שמים]⁴ >שמי השמים (נ"א רקיע) <רקיע השמים>

משני הרוחות המנצנצים הללו נבראו אותם האופנים שהם קדושים, שדיניהם כדינם דהחיות, כמו שכתוב "מראה האופנים ומעשיהם וגו'". וזהו שכתוב "ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות". מי היא, זו רוח קדושה, מקום שיצאו ממנו והיא מאירה להם, שכתוב "ונגה לאש ומן האש יוצא ברק". כשנכלל רוח ברוח, יוצא מהם אור של חיה אחת רמוז (מוטל) על ארבעה אופנים, וזה דמותו כאריה שולט על אלף ושלש מאות רבוא של אופנים אחרים. כנפי הנשר הזה נמנה על אותם אופנים, בארבעה גלגלים נוסעים כל אחד ואחד מאותם ארבעה, בכל גלגל וגלגל שלשה עמודים, והם שנים עשר עמודים בארבעה גלגלים. רוח זו שולטת על הכל, מכאן יצאו, ורוח זו עומדת לכולם, (והרי) ממנה נזונים.

ארבעה (האופנים) הללו, ארבע פנים לכל אחד ואחד. וכל אותם פנים מסתכלים

¹ שבסט"א יותרת על הכבד, דנוק' אתגברת על דכורא, וכל שהוא יותר דין מתגבר, והטוב נכללת ברע כידוע, ולכן ז' פרות הטובות נכללו ותבלענה וכו' משא"כ בקדושה שהנוק' נכללת בדכורא (יהל אור).

² לכן אמרו בכל מקום דכורא שם לא נזכרת הנוק' (יהל אור).

³ פי' יסוד ועטרה דאר"א (מ"מ).

⁴ ר"ל מז' רקיעין שאמרו בחגיגה (יב ע"ב), והן ג"כ נגד ע"ס ו' תתאיין, ו"ק כוללין העטרה, וערבות בינה כוללת ג"ר (יהל אור).

⁵ מנללין (הגהות הגר"א).

⁶ תרשישים לעינייהו כעינא לחיותא (הגהות הגר"א וכו"ה ציהל אור).

⁷ ור"ל שמראיהון כמראה החיות, ואינן אופנים הנזכר ביחזקאל, כי אותם שביחזקאל הן בארץ עלאה שתחת כסא באותן מדורין הנ"ל, וכמו שהחיות כוללין כל ההיכלין, כן האופנים כוללין כל המדורין, רק כאן אומר אופנים וחיות פרטיים שבכל היכל ואופנים שבכאן נק' תרשישים סוד הלבנה שהיא על המים ונקראת ים (יהל אור).

⁸ ר"ל התרשישים דכאן עליהן נאמר דמות החיות מראיהן וכו' (יהל אור).

⁹ ר"ל הרוח הולך בין החיות (יהל אור).

¹⁰ היא מלכות שממנה יצאו כולם (מ"מ).

¹¹ מלכות נק' אש כמ"ש ה' אלקיך אש אוכלה הוא (מ"מ).

¹² חיותא (יהל אור).

¹³ (נ"א רמילא) (דפ"ו).

¹⁴ נגד י"ג ת"ד או י"ג חוורתי או י"ג נימין (מ"מ).

¹⁵ אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד (ד"א).

¹⁶ עיי' אריכות ביהל אור.

בראשית

חיותא דקיימא עלייהו כד נטלין אלין ארבע תחות ההוא חיותא עאלו דא בדא ומשלבן דא בדא כמה דאת אמר (שמות כו ה) מקבילות הלולאות אשה אל אחותה לאתכללא דא בחדא ולאעלא דא בדא כד נטלין אינון גלגלין אשתמע¹ קל נעימותא בכל אינון חילין דלתתא לזינייהו

תחות היכלא דא מתפרשין חילין לבר לכמה ספרין דרקיעין דלתתא עד דמטו לכבבא דשבתאי כלהו אסתכייין² להיכלא דא מתמן אתזנו כל אלין די בהיכלא דא כלהו אסתכו לההוא רוחא דכתיב (יחזקאל א כ) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן ודא הוא היכלא דאקרי לבנת הספיר רוחא דא דכליל רוחא אחרא תניינא סלקא ונחתא נהוריה דלא [שכיך] (שבק) לעלמין כנורא דשמשא גו מיא לית מאן דקאים עליה בר רעותא דבר נש זכאה בההוא צלותא דעאלת בההוא היכלא וסלקא לקשרא קשרין³ בשלימו בשרותא

מב/א

[דרוח נ"א דנהורא] (ברוח) דא כדקא חזי כדין נהורא אתעטף ביה⁴ וחדוי בה וסלקא עמה⁵ לאתקשרא בקשרא דהיכלא תניינא לאתכללא רוחא דכליל⁶ ברוחא אחרא עלאה דעליה⁷ ורוחא דא דכליל כליל ביה ההיא חיוותא⁸ וכל אינון אופנין ונגלגלין ואתאחדן ביה כנוונא דאתאחדא אשא במיאי ומיאי באשא דרום בצפון צפון בדרום⁹ מזרח במערב ומערב במזרח¹⁰ הכי

לארבעה צדדים של אותה החיה שעומדת עליהם. כשנוסעים הארבעה הללו תחת אותה החיה, נכנסים זה בזה ומשתלבים זה בזה, כמו שנאמר "מקבילת הלולאות אשה אל אחותה", להתכלל אחת באחת ולהכנס זו בזו. כשנוסעים אותם גלגלים, נשמע קול נעימות בכל אותם צבאות שלמטה למיניהם.

תחת היכל זה נפרדים צבאות החוצה לכמה צדדים של רקיעים שלמטה, עד שמגיעים לכוכב של שבתאי, כולם מסתכלים להיכל זה. משם נזונים, כל אלה שבהיכל זה כולם מסתכלים לאותה רוח, שכתוב "אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן", וזהו היכל שנקרא לבנת הספיר. רוח זו הכוללת רוח אחרת שניה עולה ויורדת, אורה שלא נשקט (עוזב) לעולמים כאש השמש בתוך המים, אין מי שעומד עליה, פרט לרצון של איש צדיק, באותה תפלה שנכנסת באותו היכל, ועולה לקשור קשרים בשלמות בראשית

הרוח (האור) הזו כראוי. אז האור מתעטף בה ושמה בה, ועולה עמה להתקשר בקשר של ההיכל השני, להתכלל רוח שכלול ברוח אחרת עליונה שעליו.

ורוח זו שכוללת, כוללת בה אותה חיה וכל אותם אופנים וגלגלים, ונאחזים בו כדוגמא שנאחזים אש במים ומים באש, דרום בצפון, צפון בדרום, מזרח במערב,

¹ משתמע (יהל אור).

² אסתכו (יהל אור).

³ פי' הראשון שמתחלת התפלה לקשר הוא הרוח שבהיכל זה שמקשרת אותו ברוח שבהיכל הב' (מ"מ).
⁴ פי' הרוח הנז' שבהיכל זה בכח התפילה מתעטף באור. "וחדוי בה" פי' הרוח הנז' שמח בתפילה ועולה עמה (מ"מ). ר"ל בתפלה עצמה, שהנהורין ג"כ בחי' נפש כמש"ל (יהל אור).
⁵ להיכל הב' ומשם עולה עם שבהיכל הב' להיכל הג' עד למעלה בהיכל הד' כמש"ו (יהל אור).
⁶ הוא רוח דאיקרי ספיר, לפי שרוח דאיקרי לבנה נכלל בו נק' רוחא דכליל (מ"מ).
⁷ פי' נכלל ברוח שבהיכל הב' שהוא עליון ממנו (מ"מ).
⁸ ר"ל ברוח הזה שכליל ב' רוחין נכלל בו ג"כ ההיא חיותא וכו' (יהל אור).
⁹ אשא ומיאי הם פנימיות חסד וגבורה, ודרום וצפון הם כלים דחסד וגבורה (מ"מ).
¹⁰ ר"ל שנתאחדו בו האונפים עצמן זה בזה וז"ש "ואתאחדן ביה", ר"ל זה בזה נתאחדו בו ברוחא דא. ואמר "אשא וכו'" ר"ל יחוד גדול עד שלא נודע בהם לא אשא ולא מיא לא דרום ולא צפון ואלו שאלו נאחד דרום בצפון לבד היה צפון ניכר ודרום נכלל בו, אבל עכשיו לא ניכר לא דרום ולא צפון ולא מזרח ולא מערב וכן אשא ומיאי לא ניכרו והוא כמו ענין הגוף שהוא מד' יסודות שנתמזגו בו ונתערבו א' בחבירו עד שלא ניכר בו כלל הד' יסודות, ונעשה דבר אחד לגמרי, ובה נתאחדו הד' יסודות יחדו גדול שנעשה מהם עצם א' וכן בד' האונפים שא' דרום וא' צפון וכן לד' סטרין נתאחדו ונעשו גוף א' לגמרי וכן החיה וכן הגלגלים וכמ"ש במעשה מרכבה חשמל אינון ד' נציצין דלהטין ונצצי ועאלין דא בדא ואתעביד מינייהו חד גופא ואקרי חשמל

בראשית

אתההרין כלהו דא ברא ואתקשרין דא ברא ההוא רוחא סלקא לאתקשרא וההיא חיותא אסתכייא לעילא לגבי היכלא תניינא ואסתכייין¹ דא ברא באמצעייתא דהיכלא דא נעיין חד עמודא דסלקא עד אמצעייתא דהיכלא אחרא ואיהו נקיב ונעיין [נ"א נתיב נעיין] מתתא לעילא לאתדבקא רוחא ברוחא וכן עד לעילא מכלהו למהוי כלהו רוחא דא כמה דאת אמר (קהלת ג יט) ורוח אחד לכל²

היכלא תניינא³ כתיב (שמות כד י) וכעצם השמים לטוהר⁴ הכא איהו ההוא רוחא דאקרי זהר⁵ [וקיימא בחוורתא⁶ תדיר⁷ דלא אתערבו גוונים באחרא ואיהו עצם דלא] (ולא) אשתני⁸ לעלמין דא לאו איהו באתגליא הכי לאתנצא כאחרא⁹ <דא קשי> (דאקשי) לאתגליא <כסתימו> (בסתימו) דעינא¹⁰ דכד מתגלגלא אזדהר ונעיין בגלגולא ודא אוף הכי¹¹ בגין דכד ההוא רוחא קדמא¹² סלקא מגלגל בגלגולא וגלי ליה ואתקשר בהדיה בקשורא [דחוורתא] (דחוורתא)¹³ דעינא¹⁴ גו גוון אחרא דאיהו דקיק מיניה דשארי עלוי מתגלגלא רוחא דא מגו רוחא דלתתא נהורא דלתתא אסחר לגלגלא [נ"א

ומערב במזרח. כך נאחזים כולם זה בזה ונקשרים זה בזה. אותה רוח עולה להתקשר, ואותה חיה מסתכלת למעלה אל ההיכל השני, ומסתכלים זה בזה. באמצע ההיכל הזה נעוץ עמוד אחד שעולה עד אמצע ההיכל האחר, והוא נקוב ונעוץ (נתיב נעוץ) מלמטה למעלה להדבק רוח ברוח, וכן עד למעלה מכולם להיות כולם רוח אחת, כמו שנאמר "ורוח אחד לכל".

היכל שני. כתוב "וכעצם השמים לטוהר". כאן הוא אותו רוח שנקרא זהר, ועומד בלבן תמיד שלא יתערבו גוונים באחר, והוא עצם שלא משתנה לעולמים. זה אינו בהתגלות כד להתנוצץ כמו האחר, זה קשה להתגלות כמו סתימת העין, שכשמתגלגלת היא זוהרת ונוצצת בגלגול. וגם זה כך, משום שכשאותו רוח ראשון עולה, מגלגל בגלגול ומגלה אותו, ונקשר יחד איתו בקשר של לובן העין תוך גוון אחר שהוא דק יותר ממנו ששורה עליו. רוח זו מתגלגלת מתוך רוח שלמטה. האור שלמטה סובב לגלגל (וגלגל) האור הזה ומאיר, ולא יכול להאיר עד שאוחז בו התחתון ונקשר עמו, ואז מאיר, ואוחז באור שלמטה (שהיה

אף הכי אלין ד' חיות כלילן דא ברא בגין דאינון לד' סטרין ההוא דלסטר מזרח אתכליל בסטר מערב וההוא דלסטר מערב אתכליל בסטר מזרח וההוא דלסטר צפון אתכליל בסטר דרום וההוא דלסטר דרום אתכליל בסטר צפון וכיון דאתכלילו כלהו דא ברא אתעביד מינייהו חד גופא ואיהו רזא דאקרי אדם וכן כאן באופנים וז"ש והנה אופן א' בארץ והכללותם הוא דווקא משני הפכים אשא במיא דרום בצפון דתערובות אשא ברוח כיון שאינן ב' הפכים לגמרי עדיין אינן בטלים משמם הראשון ואינן מיוחדין עדיין עד שנתמזגו ב' הפכים וכל החות ואופנים ולמעלה ולמטה הכל בד' יסודות וד' הרוחות דלכן הן ד' וכמ"ש בפ' וארא דף כד ע"ש (יהל אור).

- ¹ פי' מבטת ורואה למעלה תרגום הבט נא אסתכי כען. הרש"ב (נ"א).
- ² עי' אריכות ביהל אור.
- ³ הוא שוקין עד ברכין (יהל אור ח"א י ע"ג). הוד (יהל אור וד"א).
- ⁴ ר"ל כאן הוא עצם השמים, כמש"ל, ואמר "לטהר" משום סיום הפסוק (יהל אור).
- ⁵ לפי שההיכל נק' עצם השמים נק' הרוח זהר כמ"ש כזהר הרקיע (יהל אור).
- ⁶ לאפוקי דהיכל הראשון שכל רוח הוא בחוור וסומק (יהל אור).
- ⁷ ר"ל אע"ג דאתגליל ברוחין אחרים כנ"ל מ"מ קיימא בחוורתא (יהל אור).
- ⁸ ר"ל עצם פשוט דלא אשתנה, שונה מבשר (יהל אור).
- ⁹ ר"ל הרוח הזה טמיר יתציר מן הרוח שבהיכל הא', ששם נציץ ממנו נהורין לתרין סטרין, וכאן אין מתנוצץ ממנו נהורין באתגליא (יהל אור).
- ¹⁰ ור"ל כמו הגוונים דלא מתחזיין בפתיהו דעינין רק כשחותם העיינין ומגלגל בגלגולא, אז נראה הגוונים בסתימת העיינין כמ"ש שם (צז ע"א) (יהל אור).
- ¹¹ הענין כי תלת גוויין הן כמ"ש בסתרי תורה לקמן צז ע"א (יהל אור).
- ¹² ר"ל שאין מתגלה רק כשעולה רוח הראשון ומתקשר עמו אז מתגלה קצת (יהל אור).
- ¹³ כחורתא (יהל אור).
- ¹⁴ כמו גוון חוור דעינא הנגלה שאינו מאיר כשמתגלגל עם גוון הפנימי שאינו נראה, אז נראה ע"י בעיינין סתימו כן רוח הזה ע"י רוח של היכל הא' (יהל אור).

בראשית

ונגלגל] נהורא דא¹ ואתנהיר ולא יכיל לאתנהרא
עד דאחיד תתאה ביה ואתקשר בהדיה וכדין
אנהיר ואחיד בנהורא דלתתא (דהוה נהיר)
[דהוא] כליל ולא אשתני כלל אלא אתגליא
בגיניה בנגולא דיליה² וכד נהורא דא מתגלגלא
נטיל נהורא אחרא לסטר שמאלא ואתגלגלא
בהדיה ואסתחר עמיה³ ורוא דא כתיב (שיר ז ב)
חמוקי ירכיך⁴ כמו חלאים מעשה ידי אמין⁵

זכאה איהו מאן דידע לגלאה [נ"א לגלגלא]
נהורין רוחא אחרא אתכליל בהדיה ואסתחר
(ואנהיר) [ונהיר] סחרניה בגוון⁶ תכלא וחור
ההוא חור אתקשר בחור דא וההוא תכלא
אתקשר בסומקא דנהורא תתאה דלסטר
שמאלא ואתכלילו דא בדא והוה חד⁷ ואקרון עצם
השמים וכל מה דלתתא וההוא היכלא דלתתא
כלא אתכליל הכא ובגין דכלא אתכליל הכא
אתקרי עצם השמים⁸

מכללא דנהורין אלין אתבראו אינון שרפים
דשית גרפיין כמה דאת אמר (ישעיהו ב) שרפים
עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד
כלהו בשש בגין דכלהו⁹ מעצם השמים אלין¹⁰
אינון דאוקידו לאינון דלא חיישי על יקרא
דמאריהון ורוא דאשתמש בתנא חלף מאן
דקארי ותני שית סדרי משנה דא הוא מאן דידע
לסדרא ולקשרא קשורא יחודא דמאריה כדקא
יאות אלין אינון דמקדשין שמא קדישא
דמאריהון בכל יומא תדיר כד מתגלגלן נהורין
נפק [מנייהו] נהירו דחד חיוותא דאיה קיימא
[ורמיא] (ורמיו) על ד' חיוון שליטין על קמאי
דכלילו לון בגווייהו ובאלין כד נמלין אתכפיין
שרפים תתאי נחשים דנפקי מגו ההוא נחש שרף
דגרים מותא לכל עלמא אלין חיוון אנפי נשר

מאיר) שהוא כלול ולא משתנה בכלל, אלא
מתגלה בגללו בגלגול שלו. וכשאור זה
מתגלגל, נוטל אור אחר לצד שמאל
ומתגלגל עמו ומסתובב עמו. וזה סוד
הכתוב "חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי
אומן".

אשרי מי שיודע לגלות (לגלגל) מאורות,
[ואז] רוח אחרת נכללת עמו ומסתובב
(ומאיר) ומאיר סביבו בגוון תכלת ולבן.
אותו לבן נקשר בלבן הזה, ואותו תכלת
נקשר באדום של האור התחתון שלצד
שמאל, ונכללים זה בזה ונהיים אחד,
ונקראים "עצם השמים", וכל מה שלמטה,
ואותו היכל שלמטה הכל נכלל כאן. והיות
שהכל נכלל כאן, נקרא "עצם השמים".

מכלל שאורות הללו נבראו אותם
שרפים של שש כנפים, כמו שנאמר "שרפים
עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים
לאחד", כולם בשש, משום שכולם מעצם
השמים. אלה הם ששורפים את אלה שלא
חוששים על כבוד רבונם. וסוד שהמשתמש
בכתר עובר [מן העולם]. מי שקורא ושונה
ששה סדרי משנה, זהו מי שיודע לסדר
ולקשור קשר של היחוד של רבונו כראוי.
אלה אותם שמקדשים השם הקדוש של
רבונם בכל יום תמיד. כשמתגלגלים
האורות, יוצא מהם אור של חיה אחת,
שהיא עומדת ומוטלת על ארבע חיות
השולטות על הראשונות, שכוללות אותם
בתוכם. ובאלה כשנוסעים, נכפים השרפים
תחתונים נחשים שיוצאים מתוך אותו נחש
שרף שגורם מות לכל העולם. אלה החיות

¹ ר"ל שנהורא דהיכל הראשון גלגל את נהורא של היכל זה ועל ידו אתנהיר ואע"פ כן לא נתגלה עד שנתאחד עמו וע"י זה נתגלה הנהורא של היכל זה (יהל אור).

² כשמתקשר בנהורא דהיכל תתאה, אז אנהיר וכו' ועכשיו שנאחז בנהורא תתאה שהוא דבר גס אז מאיר דוגמת האש שאינו נראה ומאיר רק על ידי שנאחז בדבר גס כמו הפתילה והשמן (יהל אור).

³ שעוד יש רוחא אחרא בסטר שמאלא של היכל הזה ונקרא הדרניא"ל (יהל אור).

⁴ ר"ל לכן אמר בלשון רבים על שני הרוחין ונהורין (יהל אור).

⁵ הוא הבינה והן מעשה ידיה בסוד כרובים זהב וכרובים מבינה (יהל אור).

⁶ ר"ל אין הרוח עצמו בגוונים רק נהורא דיליה (יהל אור).

⁷ הוא רוחא דלסטר שמאלא הנ"ל ואתקשר ג"כ עמו בלגולא ורוחא דשמאלא (יהל אור).

⁸ עי' אריכות ביהל אור.

⁹ שהיכל זה הוא עצם השמים פירוש לפי שהוא ששי מלמעלה למטה (ד"א).

¹⁰ ואלין (יהל אור).

בראשית

מסתכלין לגבי ההוא חיותא נשרא עלאה דעלייהו כמה דאת אמר (משלי ל יט) דרך הנשר בשמים

רוחא דא שלטא על כלא ההיא חיותא דרמיו¹ על כלהו אסתכייא לעילא וכלהו (לגביה) [לגבה] כלהו כד נטלין מזדעזעין כמה חיילין מנהון נהירין מנהון מתתברי >נ"א מסתכרי< [מקמיהון] (מימיהון) ואוקידון לון בנורא ואתיין ומתחדשין כמלקדמין כלהו עאלין תחות ההיא חיותא מסתתרין תחות גדפהא לאכללא לון לעילא אינון ד' חיוון

מב/ב

סלקין כד רוחא אודהר בנו ההוא חיותא² ארבע גלגלין לכל חד וחד גלגלא חדא אסתכי לסטר מזרח תלת³ סמכין נטלין ליה ואסתכייין לאמצעיתא⁴ וגלגלא חדא אסתכי לסטר מערב ותלת סמכין נטלין ליה ואסתכייין לאמצעיתא וגלגלא חדא אסתכי לסטר דרום ותלת סמכין נטלין ליה ואסתכייין לאמצעיתא וגלגלא אחרא אסתכי לסטר צפון ותלת סמכין נטלין ליה ואסתכייין לאמצעיתא⁵

וכלהו סמכין תריסר נטלין מגו אמצעיתא⁶ וההוא אמצעיתא סגיר⁷ [ופתח⁸] [ופתיה] וכל גלגלא וגלגלא כד נטלא קלא אשתמע בכלהו רקיעין⁹ אלין ארבע חיוון [דלעילא] כלהו (מתלבשין) [נ"א] אשתלבו] דא בדא¹⁰ ועאלין אינון אופנים דלתתא בנו אלין חיוון דלעילא

פני נשר מסתכלות אל אותה חיה הנשר עליון שעליהם, כמו שנאמר "דרך הנשר בשמים".

רוח זו שולטת על הכל. אותו החיה שרומזת (שמוטלת) על כולם, מסתכלת למעלה, וכולם אליה (אצלה). כשכולם נוסעים, מזדעזעים כמה צבאות, מהם מאירים, מהם נשברים (מסתכרים מלפניהם) מקיומם (מימיהם) ושורפים אותם באש, ובאים ומתחדשים כמקדם. כולם נכנסים תחת אותה חיה, ומסתתרים תחת כנפיה להכלילם למעלה. אותן ארבע חיות

עולות כשרוח זוהרת לתוך אותה החיה, ארבעה גלגלים לכל אחת ואחת. גלגל אחד מסתכל לצד מזרח, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע. וגלגל אחד מסתכל לצד מערב, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע. וגלגל אחר מסתכל לצד דרום, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע. וגלגל אחר מסתכל לצד צפון, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע.

וכל שנים עשר העמודים נושאים מתוך האמצע, ואותו האמצע סגור ופתוח. וכל גלגל וגלגל כשנוסע, קול נשמע בכל הרקיעים. אלו הארבע חיות (שלמעלה) כולם (מתלבשות. ס"א משתלבות) זו בזו, ונכנסים אותם אופנים שלמטה לתוך החיות הללו שלמעלה, כלולים אלה באלה. רוח זו שנכללה באותן רוחות, לשהטת ועולה להאחז למעלה, (ועומדת להתאחז)

¹ דרמיא (יהל אור).

² ר"ל כשמאיר רוחא שבהיכל הזה לחיותא, אז סלקין הד' חיות שתחתיה, שכלהו סוכין לההוא רוחא, כמ"ש בהיכלא קדמאה כלהו אסתכו לההוא רוחא דכתיב אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת כו' וכן הוא בכל היכל והיכל (יהל אור).

³ ותלת (יהל אור).

⁴ ר"ל לכל גלגל ג' סמכין, שהן ו"ב סמכין לכל חיה והגלגלין כל א' מסתכל לצדו של החיה שעומד בו, של מזרח מסתכל לצד מזרח של החיה, וכן כולם והגלגלין כולם מסתכלין לאמצעית החיה שכולם מסתכלים לחיה שעליהם וד' החיות מסתכלין לחיה שעלייהו וחיה לורח כל א' מסתכל אל שעליו (יהל אור).

⁵ וההוא אמצעיתא נטיל לסמכין נמצא כולם נטלין ממנו (יהל אור).

⁶ כמ"ש בזו"ח (לג ע"ב [מ ע"א]) דחיות נטלין למטלין לון כג"ד ארון כו', והגלגלין מסתכלין אל הצדדין והסמכין מסתכלין האמצע ונטלין מגו אמצעיתא בגין דאמצעיתא נטיל הכל (יהל אור).

⁷ סגר (יהל אור).

⁸ ר"ל ברצונו הולכין ועומדין לכך נטלין הסמכין לגלגלין (יהל אור).

⁹ כמ"ש וקול רעש גדול כמש"ל (יהל אור).

¹⁰ כמש"ל בהיכל הראשון שנכללין זה בזה בסוד ד' יסודות הממוזגים וכמ"ש למטה (יהל אור).

בראשית

כלילין אלין באלין¹ רוחא דא דאתכליל² באינן רוחין מלהטא וסלקא לאתאחדא לעילא וקיימא לאתאחדא³ ולא תקשרא ברעותא דבר נש זכאה בההיא צלותא דצלי דכד סלקא ועאלת בההוא היכלא⁴ נטיל כלא וכלהו נטלין בהדה⁵ ואתכלילו דא בדא עד דאתכלילו בההוא רוחא

וההוא רוחא נטלא ברעותא דקשורא דיהודא דצלותא דמיהדא כלא עד דמטו כלהו להיכלא תליתאה כלילין דא בדא כדקדמאי (ב) אשא במיא ומיא באשא רוחא בעפרא ועפרא ברוחא מזרח במערב מערב במזרח צפון בדרום דרום בצפון והכי [הני] כלהו מתקשרין דא בדא ומתאחדין דא בדא ומשלבין דא עם דא⁶ וכן כמה היילין ומשריין דאתאחדו (ו) [נ"א דנחתין] לתתא ואתערבו באינן תתאי עד דמטו לככבא דצדק ותמן כמה ממנן על עלמא וכד רוחא דא (דאתכליל) [אתכליל] מכלהו וכלהו כלילין ביה סליק ואתאחד ועאל בנו היכלא תליתאה (ו) עד דאתאחד ברוחא דתמן בנו ההוא עמודא דקאים באמצעייתא וכדין כלא אשתלים עד הכא כדקא יאות וכלהו רוחא חדא כליל מכלא ושלים מכלא כמה דאת אמר (קהלת ג יט) ורוח אחד להנה⁷ הכא הכרעה לאתדבקה במאריה⁸

היכלא תליתאה⁹ היכלא דא איהו היכלא דההוא רוחא דאקרי נגה רוחא דא איהו דכייא בריר מכלהו לית ליה גוון דאתחזי ביה לאו חוור ולא ירוק ולא אוכם ולא סומק ובגין כך אקרי שוהר¹⁰ דכייא ברירא מכל אלין תתאין ואע"ג

ולהתקשר ברצון האיש הצדיק באותה תפלה שמתפלל, שכשעולה ונכנסת באותו היכל לוקח הכל, וכולם נוטלים עמה, ונכללו זה בזה, עד שנכללים באותה רוח.

ואותה רוח נוטלת ברצון של קשר היחוד של התפלה שמיחדת הכל, עד שכולם מגיעים להיכל השלישי כלולים זה בזה, כמו הראשונים אש במים, ומים באש, רוח בעפר, ועפר ברוח, מזרח במערב, מערב במזרח, צפון בדרום, ודרום בצפון. וכך כל הללו מתקשרים זה בזה ונאחזים זה בזה ומשולבים זה בזה. וכך כמה צבאות ומחנות שנאחזו (שירדו) למטה והתערבו באותם תחתונים עד שהגיעו לכוכב צדק, ושם כמה ממונים על העולם. וכשרוח זה שנכלל (נכלל) מכולם, וכולם כלולים בו, עולה ונאחז ונכנס לתוך ההיכל השלישי עד שנאחז ברוח של שם בתוך אותו העמוד שעומד באמצע, ואז הכל בשלמות עד כאן כראוי. וכולם רוח אחד כלול מהכל ושלים מהכל, כמו שנאמר "רוח אחד [לכל]" להנה. כאן הכריעה להדבק ברבונו.

היכל שלישי. היכל זה הוא היכל של אותו רוח שנקרא נגה. רוח זה הוא טהור וברור מכולם, אין בו גוון שנראה בו, לא לבן ולא ירוק ולא שחור ולא אדום, ולכן נקרא טהור. טהרה ברורה מכל התחתונים הללו. ואף על גב שהוא טהור מהכל, לא

¹ ר"ל האופנים של היכל הראשון שהן תחת החיה ששם והן ד' האופנים שלהן ג"כ לכל א' ד' גלגלים, ותריסר (סמכין), ונכללו באלו ד' החיות שתחת החיה הזו ומקודם צריכין להכלל החיות עצמן זה בזה ואח"כ להכלל באופנים שכבר נכללו ג"כ בעצמן כנ"ל בסוד ה' אחד ושמו אחד, וכל א' נכלל במינו וכן חיה דשם בחיה דכאן ורוחא ברוחא כמש"ו (יהל אור).

² ר"ל רוחא דהיכל הזה שנכלל ברוחין דלתתא ודבסטר שמאלא סלקא לאתאחדא בהיכלא תליתאה כמש"ל שהרוחין נטלין רעותא לבד (יהל אור).

³ "וקיימא לאתאחדא" מוסגר בדפ"ו.

⁴ ר"ל כאשר התפלה עולה בהיכל הזה וסלקא עמו הרוחין ונהורין וכל שבהיכל הראשון ונכללו ברוחא של היכל הזה והרוח עולה למעלה להיכל השלישי (יהל אור).

⁵ ר"ל כל האופנים והחיות והשרפים ונהורין וגלגלין וסמכין של הב' היכלות כלהו נטלין בהדי התפלה ונוסעין עמה וז"ש "נטיל כלא" ר"ל התפלה מסייע את הכל והכל נוסעים עמה עד שנכללים כולם ברוח שבהיכל הזה (יהל אור).

⁶ "עס לא" נמחק ציהל אור, ובמקומו איתא "בדא".

⁷ לשון הפסוק (קהלת ג יט) "רוח אחד לכל".

⁸ עי' אריכות ביהל אור.

⁹ ירכין עד סופן (יהל אור ח"א י ע"ג). נצח (ד"א).

¹⁰ ר"ל וז"ש לטהר שהוא בהיכל הזה כמש"ל (יהל אור).

בראשית

דאיהו דכייא מכלא לא אתחזי¹ עד דאלין² תתאי מתגלגלן ואחידן [נ"א וכראן] ביה ועאלין [בגויה] (ביה) כיון דעאלין בגויה כדין אחזי נהוריה³ ולא גוון חד מכלהו כד אשתלים האי רוחא מכלהו תתאי אפיק מניה נהורא דכליל בתלת נהורין אינון תרין נהורין סלקין ונחתין ונצצין בההוא נצוצא⁴ אתחזון⁵ עשרין ותריין נהורין משניין דא מן דא וכלהו חד נהורא ועאלין בנו ההוא חד נהורא⁶

ההוא נהורא כליל לון ולא נהיר בר בזמנא דאלין נהורין דלתתא סלקין⁷ וההוא רעותא דעלותא נטיל לכלהו כדין ההוא נהורא נפיק מגו ההוא רוחא אתנהיר ההוא נהורא ואפיק אלין תרין נהורין⁸ נצצין ואתחזון⁹ כחושבן כ"ב אתון דאורייתא¹⁰ לבתר¹¹ מתהדרין וכלילן בההוא נהורא¹²

כל אינון נהורין [תתאי באינון כלהו] (באינון נהורין כלהו) כלילן [בהני נהורין] (תתאי) וכלהו בנהורא דא¹³ האי נהורא איהו כליל בנו ההוא רוחא וההוא רוחא קיימא בהיכלא תליתאה דא ולא קאים לאתישבא¹⁴ אלא בנו היכלא רביעאה דתיאובתיה לסלקא לגויה אלין נהורין דנפקו מגו ההוא רוחא כד מנצצין מתחברן כלהו נהורין

נראה עד שהתחוננים הללו מתגלגלים ואוחזים (וכורים) בו ונכנסים בתוכו (בו). כיון שנכנסים בתוכו, אז מראה את אורו, ולא גוון אחד מכולם. כשנשלם רוח זה מכל התחוננים, יוצא ממנו אור שכלול בשלשה מאורות, אותם שני מאורות עולים ויורדים ונוצצים. באותו נצוץ נראים עשרים ושנים אורות משונים זה מזה, וכולם אור אחד, ונכנסים באותו האור האחד.

אותו האור כולל אותם, ולא מאיר פרט לזמן שהאורות הללו שלמטה עולים. ואותו רצון של התפלה לוקח את כולם. אז אותו אור יוצא מתוך אותה רוח, ומאיר אותו האור ומוציא שני האורות הנוצצים הללו, ונראים כחשבון עשרים ושתיים אותיות התורה. אחר כך חוזרים ונכללים באותו האור.

כל אותם האורות תחוננים (באותם אורות), כולם כלולים באורות הללו (תחוננים), וכולם באור הזה. האור הזה איפה כלול, בתוך אותו הרוח, ואותו הרוח עומד בהיכל השלישי הזה, ולא עומד להתישב אלא בתוך ההיכל הרביעי שהשתוקקותו לעלות לתוכו, המאורות הללו שיצאו מתוך אותה הרוח, כשנוצצים מתחברים כל המאורות הנוצצים. בשעה

¹ ר"ל שגוון חשוך אינו נראה משא"כ בדבר המאיר מ"מ אינו נראה עד שרוחין ונהורין תתאין נכללין בו לפי שבו אין גוון כלל רק הוא אור שמאיר לגוונין ואין אור מאיר בלתי גוונין (יהל אור).

² לא הרוח בעצמו שהרוחין אינון נראין בכל ההיכל אלא על נהורין (יהל אור).

³ הן ב' היכלין נ"ה ולכן לא אמר וכטהר שהן תרי פלגי דגופא וז"ש מיום מים שחרב בית המקדש לא נראו שמים בטהרתה דאשתאר חד כרוב והוא הוד אבל נצח נסתלק כידוע, וז"ש בריש אד"ר עד אימת נתיב בקיומא דחד סמכא, שע"י התורה ורזין דאורייתא משיבין לה קצת הארה מבעלה דאסתלק בהדי כרוב חד (יהל אור).

⁴ נצוצא (יהל אור).

⁵ אל ברוך גדול וכו' (ד"א).

⁶ הוא ההוא נהורא הראשון דכליל ב' הנהורין (יהל אור).

⁷ ואע"ג דאיהו דכיא מכלהו לא אתחזי עד דאלין תתאי כו' ר"ל דלא אתחזי נהורי כנ"ל (יהל אור).

⁸ שהנהורא חדא הוא נגד תורה, וב' נהורין דנפקי מניה הם נביאים וכתובים, שהתורה כולל נביאים וכתובים כמ"ש בתז"ח כא ע"ב (יהל אור).

⁹ הנצוצין (יהל אור).

¹⁰ הנהורין הן מההוא רבות משחא דעלמא דאתי, ושם הוא סוד כ"ה [עי' זר"ח ס"א א ע"ג, וזהר תרומה קלט] והוא הג' נהורין תנ"ך וכ"ב הם הכ"ב נהורין דנפקי מנהון שהם כ"ב אתון (יהל אור).

¹¹ ולבחר (יהל אור).

¹² ר"ל אח"כ חוזרים ונכללין בנהורא הראשון סוד התורה (יהל אור).

¹³ כל הנהורין דהיכלות דלתתא כלילן באלו הכ"ב נהורין והשנים דפקו מנהון, וכלהו כ"ד כלילין בהאי נהורא הראשון והנהורא כליל ברוחא של היכל הזה (יהל אור).

¹⁴ ר"ל שרוחא דא לא קאים לאתישבא אלא בהיכל ד' (יהל אור).

בראשית

שיוצאים מתוך אותו אור אחד ודוחקים (ודוחים) להתנוצץ, יוצאת מהם חיה אחת קדושה גדולה, דמותה כמראה של כל אלו

מג/א

שאר החיות, דמות אריה ודמות נשר כלולים כאחד, ונעשו בה דמות אחת מהם. תחת החיה הזאת יש ארבעה אופנים עליונים כמראה תרשיש מרוקם בכלילות כל הצבעים. ושש מאות אלף רבוא (גדולים) כולם בתוכם. וארבעה האופנים הללו כולם בשמונה כנפים, וכולם יוצאים מתוך אור אותה החיה ששולטת עליהם. בשעה שנוצץ אותו האור, מוציאה צבאות. צבאות הללו וארבעה אלה שתחתיה, עומדים בארבעת צדדי העולם בארבע פנים כל אחד ואחד, שתי פנים מסתכלות לאותה החיה, ושתי פנים מכסות בכנפיהם, מאותם אורות שנוצצים שלא יכולים להסתכל, בכל פעם שנוסעים אלה בארבעה גלגלים (ושנים עשר. נ"א ושנים) עמודים כראשונים, נעשה מאותה הזעה שלהם כמה צבאות ומחנות, שכולם משבחים ומזמרים,

דנצצן בשעתא דנפקי מגו ההוא נהורא הדא¹ ודהיין לאתנצצא נפקי מנייהו חד חיותא קדישא רברבא² דיוקנאה כחיוז³ דכל אינון

- 1 "ולחקין" נוסף זלפ"ו.
- 2 ר"ל כאשר הב' נהורין יוצאין מנהורא חדא הנ"ל ומתנוצצין ומתחברן הנציצין אז מתוך התחברות הניצוצין יוצא חיותא חדא וכו' (יהל אור).
- 3 ולפי שבהיכל הד' חיותא דשם עיינין לה כעיני אנשא ובהיכל כו' שאינן צורת אדם כלל (יהל אור).
- 4 ר"ל כמו אינון חיותא דהיכל הראשון שממונה על הד' אופנים ושהיכל הב' שממונה על השרפים. ולפי שבהיכל הד' חיותא דשם עיינין לה כעיני אנשא ובהיכל הה' דיוקנאה כדיוקנא דב"נ אמר כאן דיוקנאה כחיוז כו' שאינן צורת אדם כלל (יהל אור).
- 5 ר"ל שהחיותא מורכב מב' הצורות כא' (יהל אור).
- 6 על חיותא עצמה (יהל אור).
- 7 ר"ל שהחיותא מורכב מב' הצורות כא' (יהל אור).
- 8 לפי שיש עוד ד' אופנים בהיכל הראשון (יהל אור).
- 9 כמ"ש מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש וכתוב וראה והנה ד' אופנים כו' כעין אבן תרשיש (יהל אור).
- 10 וזהו בשרם וכו' (יהל אור).
- 11 "(כרצון) כלהו" נמחק זיהל אור, ובמקומו איתא "כלילין".
- 12 הוא נגד שוקי עמודי שש מספר ישראל וכל א' סליק לרבוא (יהל אור).
- 13 ר"ל האופנים ד' וכל הת"ר אלפים רבוא נפקין מנהירו דחיותא הנ"ל (יהל אור).
- 14 ר"ל הת"ר אלף רבוא הנ"ל וכן האופנים והוא כד מטי נהירו דרוחא בחי' ונצצא הנהירו יוצאין כל אלו כמ"ש בפרשת פקודי (יהל אור).
- 15 ר"ל ד' האופנים קיימין כו' (יהל אור).
- 16 ר"ל שמחפייין בגדייהו שלא יסתכלו בנהורין דנצצין שאינן יכולין להסתכל בהן, וז"ש "ויראה להם" ואמר וגבתם מלאות עינים כו' שהן ב' פנים הנ"ל לאסתכלא לגבי חיותא והן גביהן דאופנים שהפנים לאופן הוא הגב ואמר וגביהן כו' ויראה להם שהן ב' פנים שמכסין (יהל אור).
- 17 שחפייין בגדייהו שלא יסתכלו בנהורין דנצצין שאינן יכולים להסתכל בהן (יהל אור).
- 18 ר"ל שהולכין הד' אופנים (יהל אור).
- 19 ר"ל לכל א' וא' (יהל אור).

בראשית

דכלהו משבחין ומזמרי דלא משתככי לעלמין
ולאלין לית לון שעורא¹

ארבע פתחין אית להיכלא דא לארבע סטריין
דעלמא עשר ממנן [בכל] (לכל) פתחא ופתחא
ובזמנא דכלהו די בגו היכלין דלתתא ואינון
היכלין סלקין ברעו דצלותא דכייא כלהו פתחין
פתחין עד דכלילין כלהו אלין באלין ומשלבין
אלין באלין ועאלין כלהו ממנן [גו ממנן] משריין
גו משריין אופנים² בחיות³ וחיות באופנים⁴
באלין אופנים נהורין⁵ בנהורין רוחא ברוחא עד
דעאלו ברוחא דא בהיכלא דא אית דוכתא חדא
כחיוו דדהבא דנציין ותמן גניזין כמה חיילין
ומשריין דלא סלקין ולא מתעטריין לעילא אלא
בשעתא דכל אלין קשרין קשרין והיכל נטיל
לאתעטרא כלהון נפקין מליין בדינא⁶ ואקרין
מארי⁷ תריסין שליחן בעלמא מגו מארי דינין די
בהיכלא רביעאה

בהאי דוכתא תליין בארבע סטריין שית מאה
אלף רבוון⁸ מגינים דדהבא לכל סטר וסטר וכן
לתתא מגייהו שורין מקפן ואינון שתין וכל הני
מגינים כלהו מגיחין קרבין סייפין ורומחין לבר
בכל אינון שליחי דיניין⁹ דעלמא עד דמטו דרגין
בדרגין לככבא דמאדים וכדיין¹⁰ היכלא סלקא
ואתעטרת בההוא רוחא בכל אינון חיילין
ואשתאר ההוא דוכתא באתריה וההוא דוכתא
אקרי תא הרצים אינון שליחין מרהטי לאשלמא
דינין ופורענין בכל סטרי עלמא¹¹

שלא שוקטים לעולמים, ולא לה אין להם
שעור.

ארבעה פתחים יש להיכל הזה לארבעת
צדדי העולם, עשרה ממונים בכל פתח
ופתח. ובזמן שכולם שבתוך ההיכלות
שלמטה, ואותם היכלות עולים ברצון של
תפלה טהורה, כולם פותחים פתחים עד
שנכללים כולם אלה באלה, ומשולבים אלה
באלה, ונכנסים כל הממונים לתוך ממונים,
מחנות בתוך מחנות, אופנים בחיות וחיות
באופנים, באופנים הללו, מאורות
במאורות, רוח ברוח, עד שנכנסים ברוח זו.
בהיכל הזה יש מקום אחד כמראה זהב
שנוצץ, ושם גנוזים כמה צבאות ומחנות
שלא עולים ולא מתעטרים למעלה, אלא
בשעה שכל אלה קושרים קשרים וההיכל
נוסע להתעטר, כולם יוצאים מלאים בדין,
ונקראים בעלי מגנים. שלוחים בעולם
מתוך בעלי הדין שבהיכל הרביעי.

במקום זה תלויים בארבעה צדדים שש
מאות אלף רבוא מגנים של זהב לכל עבר
וצד. וכן למטה מהם חומות מקיפות, והם
שישים. וכל המגנים הללו נלחמים קרבות
בחרבות ורומחים, פרט לכל אותם שלוחי
הדין של העולם, עד שמגיעים דרגות
בדרגות לכוכב מאדים. ואז ההיכל עולה
ומתעטר באותה רוח בכל אותם צבאות,
ונשאר אותו מקום במקומו. ואותו מקום
נקרא "תא הרצים". אותם השלוחים רצים

¹ ר"ל מ"ש בגמ' כתוב א' אומר אלף אלפין ישמשונין ורבו רבוון קדמויה יקומון וכתוב א' אומר היש
מספר לגדודיו ואמר שם רר' ירמיה ב"א אמר אלף אלפין ישמשוני' לנהר דינור שנאמר נהר דינור נגיד ונפיק
מן קדומיה אלף אלפין ישמשוני' והוא מ"ש לקמן בהיכל רביעי כד נטלין אתעביד נהר חד די נורא אלף אלפין
משמשין לההוא נורא כו' כד גלגלין נטלין כמה אינון רבוא רבבן דיקומון מינייהו בגו ההוא נורא ואמר בפ'
פקודי בהיכל רביעי ואלף אלפין ורבו רבבן קיימי ממנן על אינון כו' וכאן בהיכל הזה ולגדודיו אין מספר וז"ש
ל"ק כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן כו' שהאי היכלא הוא חד כרוב דאסתלק בחורבן בית המקדש כמש"ל
(יהל אור).

² שבהיכל א' (יהל אור).

³ שהן ד' חיות שפניהן פני נשר שבהיכל הב' שתחת החי' (יהל אור).

⁴ שלא תאמר שהוא כלילת החיות באופנים שבהיכל הא' לזה אמר באלין אופנים והן שבהיכל הזה (יהל
אור).

⁵ וכל זה אמר הקדמה למ"ש בהיכל דא אית וכו' (יהל אור).

⁶ ר"ל על האומות (יהל אור).

⁷ פי' נושאי תריס ורומח להלחם. הרש"ב (נ"א).

⁸ רבוא (יהל אור).

⁹ שליחן דעלמא (יהל אור).

¹⁰ וכד (יהל אור).

¹¹ עיי' אריכות ביהל אור.

בראשית

להשלים דינים ופורעניות בכל צדדי העולם.

כד סלקא צלותא (ו) נטיל כל הני נהורין ומשריין וקשר קשרין ואתכלילו כלהו כחדא עד דאתקשר רוחא ברוחא ואינון חד ועאלו גו ההוא עמודא לאתכללא ברוחא דהיכלא רביעאה זכאה חולקיה מאן דידע רוא דמאריה וארים דגליה¹ באתר דאצטריך² ותא חזי כלא אצטריך דא לדא ודא לדא³ לאשתלמא דא עם דא ולא תנהרא דא בדא עד דסליק כלא לאתר דאצטריך⁴ שלימו מתתא בקדמיתא⁵ ומלעילא לבת⁶ וכדין איהו שלימו בכל סטריין ואשתלים כלא כדקא יאות מאן דידע רזין אלין ועביד שלימו דא איהו מתדבק במאריה ובטיל כל גזרין קשין ואיהו אעטר למאריה ומשיך ברכאן על עלמא ודא איהו בר נש דאקרי [צדיקא] עמודא דעלמא ועלותיה לא אהדר ריקנייא וחולקיה בעלמא דאתי ואיהו בחושבן בני מהימנותא

תא חזי כל הני היכלין וכל הני חיותא וכל הני חילין וכל הני נהורין וכל הני רוחין כלהו [אצטריכו] (אצטריך) דא <לדא> (בדא) בגין לאשתלמא מתתא ולאשתלמא <ל> בתר מלעילא <אלין היכלין אינון> (אינון היכלין אלין) מתדבקין דא בדא וכלהו כגונון דלעילא [נ"א דעינא] מתדבקין דא עם דא⁷ כל מה די בגוייהו אינון <בהוא> (בהוא) חיוז⁸ דמתחזיא⁹ בסתימו כד מתגלגלא עינא ואתחזי ההוא זהרא נציין וההוא מה דלא אתחזי (ביה) בההוא גלגולא איהו ההוא רוחא דשלמא על כלא¹⁰ ובגין כך

כשתפלה עולה, היא נושאת את כל המאורות הללו והמחנות, וקושרת קשרים ונכללים כולם כאחד, עד שנקשר רוח ברוח והם אחד. ונכנסים לתוך אותו עמוד להיכלל ברוח של ההיכל הרביעי. אשרי חלקו של מי שיודע סוד רבונו, ומרים דגלו במקום שצריך. ובא וראה, הכל צריך זה לזה וזה לזה להשלים זה עם זה ולהאיר זה בזה, עד שעולה הכל למקום שצריך שלמות, מלמטה בהתחלה, ואחר כך מלמעלה, ואז השלמות היא בכל הצדדים ונשלם הכל כראוי. מי שיודע הסודות הללו ועושה שלמות, זהו שמתדבק ברבונו ומבטל כל הגזרות הקשות, והוא מעטר את רבונו ומושך ברכות על העולם. וזהו אדם שנקרא צדיק עמוד העולם, ותפילתו לא חוזרת ריקם, וחלקו בעולם הבא, והוא בחשבון בני האמונה.

בא וראה, כל ההיכלות הללו וכל החיות הללו וכל הצבאות הללו וכל האורות הללו וכל הרוחות הללו צריכים זה לזה, כדי להשתלם מלמטה ולהשתלם אחר כך מלמעלה. ההיכלות הללו הם מתדבקים זה בזה. וכולם כמו הצבעים שלמעלה (של העין) דבוקים זה עם זה, כל מה שבתוכם הם כאותו מראה שנראה בסתימה כשמתגלגלת העין, ונראה אותו זוהר נוצץ. ואותו מה שלא נראה (בו) באותו גלגול, הוא אותה רוח ששולטת על הכל, ולכן עומד זה בזה דרגות על דרגות (ודרגות על דרגות), עד שמתעטר הכל

¹ דגלו של הקב"ה (יהל אור).

² אם לנקמה ואם לחסד (יהל אור).

³ צריכים א' את השני כדי להשלים א' את השני (יהל אור).

⁴ היכל ז' (יהל אור).

⁵ שנכללין בה כל השית סטריין דידה שהן שית היכלין (יהל אור).

⁶ דאתמליא מנהר די נגיד ונפיק (יהל אור).

⁷ ר"ל כמו ג' גוויי עינא שהן ג' גוויין דמתחזיין כן הוא הג' היכלין אלו שהן גוויין דמתחזיין (יהל אור).

⁸ ר"ל כל הנהורין וחיות ואופנים וגלגלים וסמכין ומשריין כלם שבג' היכלות הן ג' גוויין דל אמתחזיין אלא בסתימו בגלגולא דעינא וכו' והן ג' מדריגות חלוקים, מדריגות הנביאים שהן ראו באספקלריא שאינ המאירה והן ג' גוויין דמלכות שהן נה"י כנ"ל ומדרגות האבות שראו בגוויין דלא מתחזיין ע"י גוויין דמתחזיין והן בחג"ת והוא בדרגא דז"א ומדרגת משה רבינו ע"ה והוא דלא מתחזיין כלל והוא בבניה וכן הן כאן היכלין עצמן ומה שבהיכלין כנ"ל ונגד שלא אתחזיין כלל הוא הרוחין שבאלו ההיכלות (יהל אור).

⁹ צז ע"א ס ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ וכן ההיכלין עצמן חלוקין במדרגתם ג' היכלין ראשונים הן ג' גוויין דמתחזיין והן נה"י שהן גוויין דמלכות, וג' היכלין האחרים הן גוויין דלא מתחזיין אלא בסתימו דעינא מגו גוויין דמתחזיין והן חג"ת שהן מדרגת האבות והן נגד ז"א כידוע, והיכל הז' נגד גוויין דלא אתחזיין כלל (יהל אור).

בראשית

קיימא דא בדא דרגין על דרגין (והרגין על דרגין)
עד דאתעטר כלא¹

מג/ב

כדקא יאות ותא הזי אלמלא כל אינון גוונין
דעינא דאתחזיין² כד אסתים עינא ואתגלגלא
בגלגלא לא אתחזון אינון גוונין דוהרן ואלמלא
אינון גוונין לא אתדבק ההוא דסתים דשלמא
עלייהו³ אשתכח דכלא תליא דא בדא ואתקשר
דא בדא כד אתכליל כלא כחדא בהיכלא
תליתאה ורעותא דצלותא סלקא לאתעטרא
בהיכלא רביעאה כדין כלא⁴ חד ורעותא חדא
וקישורא חדא [הכא] השתחואה⁵ לאתרצאה
במאריה⁶

היכלא רביעאה⁷ היכלא דא איהו משניא
מכלהו⁸ ארבע היכלין לדא דא לגו מן דא וכלהו
חד היכלא⁹ הכא איהו רוחא דאקרי זכות¹⁰ באתר
דא מתהפך זכות דכל בני עלמא¹¹ רוחא דא נטיל
כלא¹² מניה נפקו שבעין נהורין¹³ כלהו מנצעין¹⁴
וכלהו בעגולא דלא מתפשטי כאלין אחרנין
מתדבקן דא בדא ונהירין דא בדא אחידין¹⁵ דא

כראוי. ובא וראה, אלמלא כל אותם
צבעים של העין שנראים, כשנסתמת העין
ומתגלגלת בגלגול, לא נראים אותם
הצבעים שזוהרים. ואלמלא אותם צבעים,
לא נדבק אותו הנסתם ששולט עליהם.
נמצא שהכל תלוי זה בזה ונקשר זה בזה,
כשנכלל הכל כאחד בהיכל השלישי, ורצון
התפלה עולה להתעטר בהיכל הרביעי, ואז
הכל אחד ורצון אחד וקשר אחד, כאן
השתחואה להתרצות לרבנו.

היכל הרביעי. היכל זה הוא משונה
מכלם, ולו ארבעה היכלות, זה לפני זה,
וכולם היכל אחד. כאן הוא רוח שנקרא
זכות, במקום זה מתהפך הזכות של כל
העולם. רוח זו לוקחת הכל, וממנה יוצאים
שבעים אורות, מכולם מתפשטים ניצוצות,
וכולם בעגול שלא מתפשטים כמו האחרים
הללו, (והם) מתדבקים זה בזה ומאירים זה

¹ עי' אריכות ביהל אור.

² ר"ל אלמלא גוונין הנראין לא היו נראין גוונין המאירין שהן גוונין שאינן נראין רק בסתימו דעינא ולא היו נראין כלל אפילו בסתימו דעינא ואלמלא גוונין המאירין הנ"ל לא אתיידע כלל ההוא סתים דשלטא עלייהו שהן ג' דרגין הנ"ל. וכולן מרומזין בעינא ולכך נאמר על כל ענין השגה בין הנראין בין שאינן נראין כלם ויראו (יהל אור).

³ רומז על הרוחא וכן להיכל הז' ולכל הנ"ל והן ג' מיני אור בנר כמ"ש לקמן נא ע"א (יהל אור).

⁴ ר"ל כל ההיכלין דלתתא ורוחין ונהורין כלהו אתכליל ברוחא של היכלא תליתאה והוא לא קאים לאתישבא אלא בהיכלא רביעאה (יהל אור).

⁵ שכאן הירכים וצריך לאתדבקא בארעא שמשם כל ההתעוררות כנ"ל וכן ההיכלין הן בסוד ארעין לרקיעין עלאין כמ"ש לעיל ובהיכל הב' כריעה לאתדבקא ברכין שהן שם בארץ וכאן השתחואה שהוא פשוט ידים ורגלים כמ"ש בגמ' וכאן הוא רק פשוט רגלים לבד שבהיכל ה' הוא פירשו דידין (יהל אור).

⁶ עי' אריכות ביהל אור.

⁷ בטן (יהל אור ח"א י ע"ג). גבורה (ד"א).

⁸ והוא נגד החיה הרביעית שראה דניאל (יהל אור).

⁹ שבהיכל הזה יש ד' היכלין א' לפניו מחבירו, וכולם נחשבין במנין היכלות להיכל א' (יהל אור).

¹⁰ והוא ההיפך מסט"א הקרוי "חובה" ועי' פנחס רסה ע"א (יהל אור). עי' במבוא שערים שער א"א פ' ט"ו (הו"ד בדע"ה ח"ב סב ע"ד) זה לשונו, כי סוד נהר דינור הוא היכל זכות ונודע הוא כי בכל עולם ועולם יש נהר דינור אחד והנה הנהר דינור שבכל עולם היא הגבורה שבה שהוא נור אש גמור, ומשם נבראים המלאכים שנבראים ומתים בכל יום, וסוד הענין כי זה נהר דינור הוא סוד בירור המלכים דמיתו ולכן בכל יום ויום מתבררים מהם ניצוצות ונעשה מהם מלאכים ואינם יכולים לקבל הארה ומתים וחוזרים לשרשם בנהר דינור עצמו.

¹¹ לפי שנגד היכל זה בסט"א היכלא דאיקרי חובה (יהל אור).

¹² ר"ל כל שבהיכל הזה (יהל אור).

¹³ והן ע' סנהדרי גדולה שיושבין בלשכת הגזית בסוד צור ישראל שהוא אבן גזית וכנגדו בסט"א אבן מכשול (יהל אור).

¹⁴ שמתפשטין ניצוצות מהן שהן ב"ד בכל ערי ישראל (יהל אור).

¹⁵ אחידין (יהל אור).

בראשית

ברא¹ כל זכיי² דעלמא קמי אלין נהורין קיימי³ מכלהו נפקי⁴ תרין נהורין שקולין כחדא דקיימי קמייהו תדירא⁵ לקבל אלין אינון שבעין רברבן ממנן לבר דסחרין כל (הני) [אינון] ארבע היכלין⁶

שבעין נהורין אלין⁷ ותרי נהורין דקיימי קמייהו כלהו פנימאין גו⁸ לגו⁹ ורוא דא דכתיב (שיר ז ג) בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים¹⁰ לקמי נהורין אלין¹¹ עאלין כל זכו וכל עובדין דעלמא לאתדנא תרין נהורין אלין אינון סהדי סהדותא בגין (דאינון) [דאית] שבעה עיני יהו"ה דמשמטי בכל ארעא¹² כל מה דאתעביד בעלמא אתרשים בהוא¹³ עובדא¹⁴ ממש וההוא זכותא ממש וקיימי בקיימיהו ואלין תרין נהורין המאין¹⁵ בהו ומסתכלן וסהדי קמי אלין ע' נהורין אלין ע' גזרי [גזירין ודייני] [גזירין דייני] דינין הן לטב הן לביש והכא איהו אתר דזכותא רוחא דא ביה אתרשימו אתון תלת דאינון¹⁶ יהו דכד אלין אתון מתדבקן בהאי אתר באתדבקותא דכורא ונוקבא כדין אתרשימו ביה ולא אתעדון

בזה אחוזים זה בזה. כל זכויות העולם עומדים לפני המאורות הללו, ומכולם יוצאים שני מאורות שקולים כאחד שעומדים לפנייהם תמיד. כנגד אלה הם שבעים ממונים גדולים שבחוץ שסובבים את כל (אלה) ארבעת ההיכלות.

שבעים אורות אלו ושני אורות שעומדים לפנייהם, כולם פנימיים לפני ולפנים, וזה סוד הכתוב "בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים". לפני האורות הללו נכנסים כל הזכויות וכל מעשי העולם לדון. שני האורות הללו מעידים עדות, משום (שהם) שיש שבע עיני ה' שמשוטטים בכל הארץ, (כן כל) וכל מה שנעשה בעולם נרשם באותו מעשה ממש ואותה זכות ממש, ועומדים בקיומם. ושני האורות הללו רואים בהם ומסתכלים ומעידים לפני שבעים אורות האלה. שבעים אלה גוזרי גזרות ודנים דינים הן לטוב הן לרע, וכאן הוא מקום הזכות. ברוח זו נרשמו שלש אותיות שהם יה"ו, שכאשר האותיות הללו נדבקות במקום הזה בהדבקות של זכר ונקבה, אז נרשמים בו ולא מסתלקים משם. אחר כך יוצא אור אחד שמאיר לארבעה צדדים. האור הזה מוציא שלשה אחרים

¹ כמ"ש סנהדרין כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה (יהל אור).

² זכוון (יהל אור).

³ ר"ל לפני הע' סנהדרין הנ"ל ואלו הן שרש הסנהדרין שלכן הסנהדרין פותחין בזכות וכל עניינים היה לזכות (יהל אור).

⁴ נפקו (יהל אור).

⁵ הן ב' סופרי הדיינין כמ"ש וב' סופרי הדיינים עומדים לפנייהם א' מימין וא' משמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין וז"ש שקולין כחדא ששניהן כלולין מרחמי ודינא (יהל אור).

⁶ ר"ל שבעים שרי אומות שהם ע' שרים הסובבים את הכסא וכאן הוא סוד הכסא בע' נהורין ונק' כסא המפשט כונון למשפט כסאו (יהל אור).

⁷ נמחק ביהל אור.

⁸ לגו (יהל אור).

⁹ ר"ל בפנים ההיכלות ואמר לגו לגו שהן באמצע ההיכל הזה בהיכל הפנימי מן הד' היכלות שהן בהיכל הזה (יהל אור).

¹⁰ לפי שיש עוד ב"פ ע"ב נהורין א' מסט' דימינא וא' מסט' דשמאלא, וע"ב קדמאי הן לפני מהם (יהל אור).

¹¹ ר"ל לפי הע' הנ"ל (יהל אור).

¹² "כן כל" נוסף דלפ"ו.

¹³ זהו ההוא (יהל אור).

¹⁴ ור"ל בז' עיני ה' נרשמיין כל המעשים שבעולם הזה כל אותו המעשה דעביד בצורתו ודיוקנו באותו היום ואותו מקום וזה שמראין לו לאדם לפני מותו והן ז' גדלי עינא ז' טהירין דנפקין לגלאה אורחא דחייבין (יהל אור).

¹⁵ ר"ל שאלו השנים עדים רואים בז' עיני ה' ומעידין לפני הע' סנהדרין והן דנין אותו (יהל אור).

¹⁶ קנט ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

מתמן¹ לבתר נפק חד נהורא נהיר לארבע סמריין האי נהורא אפיק תלת אחרניין דאינון תלת בתי (דינא) [דיניין] דדייניין דיניין אחרניין במלין דעלמא בעותרא במסכנו במרעין בשלימו בכל אינון שאר מלין דעלמא אתדן בהו חד היכלא לאינון ע' קדמאי לגו תלתא לאלין תלתא אחרניין²

סלקא האי רוחא וכליל כל אינון דלתתא ואפיק חד חיוותא קדישא מתלהטא³ ועיינין לה בעיני אינשא⁴ לאשגחא באלף אלפיין ורבוא רבוון⁵ חיילין מאריהון דינא כלהו נטלין פתקין ופתחין וסגריין בעלמא ואשלימו דינא תחות האי חיותא ד' שרפים מלהטין כלהו כחזור ושושן ושביבי דאשא סלקין ע"ב גלגלין לכל חד מלהטין באשא כד נטלין אתעביד נהר חד די נורא אלף אלפיין (ו) משמשיין לההוא נורא⁶ מתמן נפקי כמה חיילין כד גלגלין נטלין כמה אינון רבוא רבוון⁷ דיקומון מנייהו בגו ההוא נורא

תחות היכלא תניינא נפקי חיילין דמומריין ואתיין לקרבא הכא ואתוקדון כלהו כל אינון⁸ ממנן דעלמא דאתמנון לשלמאה מהכא נפיק דינהון לשלמאה מגו ההוא רוחא דאתרשים בתלת אתוון ומהכא מעברין⁹ [קיומייהו] (קמייהו) מעלמא ואתדנו בהאי נורא דנגיד ונפיק דלא אתמסר בהאי היכלא בנין דאתרשימו (ב) תלת אתוון הכא האי¹⁰ רוחא אתכליל בהו ההיא חיוותא¹¹ אפיק חיילין ומשריין דלית להון חושבנא

כל דינין דעלמא מהאי היכלא נפקי הן לטב הן לביש בר¹² תלת בניי היי ומזוניי דלא

שהם שלשה בתי דין שדנים דינים אחרים בדברי העולם, בעושר, בעוני, במחלות, בשלמות, בכל אותם שאר דברים שהעולם נדון בהם. היכל אחד לאותם שבעים ראשונים לפני משלשה לאותם שלשה האחרים.

עולה הרוח הזו וכוללת כל אלו שלמטה, ומוציאה חיה קדושה אחת מתלהטת, ויש לה עיניים כמו עיני אדם להשגיח באלף אלפים ורבוא רבבות צבאות בעלי הדין. כולם לוקחים פתקים ופותחים וסוגרים בעולם ומשלימים דין. תחת החיה הזו ארבעה שרפים לוהטים, כולם ככפתור ופרח ושביבי אש, עולים שבעים ושנים גלגלים לכל אחד מלהטים באש, כשנוסעים, נעשה נהר אחד של אש, ואלף אלפים משמשים לאותה האש, ומשם יוצאים כמה צבאות. כשהגלגלים נוסעים, כמה הם, רבוא רבבות שיעמדו מהם בתוך אותה האש.

תחת ההיכל השני יוצאים צבאות שמזמרים ובאים להתקרב כאן, וכולם נשרפים, כל אותם ממוני העולם שהתמנו לשלוט, מכאן יוצא דינם לשלוט מתוך אותה הרוח שנרשמה בשלש אותיות, ומכאן מעבירים קיומם מהעולם ונדונים באש הזו ששופעת ויוצאת, שלא נמסר בהיכל הזה, משום שנרשמו בשלש (שלש) אותיות. כאן הרוח הזו נכללת בהם, אותה החיה מוציאה צבאות ומחנות שאין להם חשבון.

כל דיני העולם יוצאים מההיכל הזה, הן טוב והן לרע, פרט לשלשה, בני חיים

¹ ר"ל בדכורא הוא תלת אתוון יה"ו בסוד אחסנתא דאר"א דירית כידוע וכד מזדווג בנוק' בהיכל ק"ק ושם כל היכלין דלתתא כלולין בו ומתדבקין כלם בדכורא בר"ק שלו ונדבק בהיכל הזה (יהל אור).

² עי' אריכות ביהל אור.

³ "חיותא קדישא מתלהטא" נמחק ציהל אור, ובמקומו איתא "חיותא קדישא מלהטא".

⁴ אנשא (יהל אור).

⁵ רבבן (יהל אור).

⁶ נהרא (יהל אור).

⁷ רבבן (יהל אור).

⁸ סט ע"א (הערת הזוהר).

⁹ מעבירין (יהל אור).

¹⁰ והאי (יהל אור).

¹¹ חיותא (יהל אור).

¹² קפא ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

ומזונות, שלא נתנה רשות במקום הזה, שהרי באותו נהר עליון שכל האורות שופעים ממנו הדבר עומד, באמצע

מד/א

דהיכלא דא הוא אתר מתקנא לקבל רוחא דלעילא בגו רוחא דא ודא סלקא בהו¹ תרין עשר פתחין אינון להיכלא דא בכל פתחא ופתחא כל אינון סרכין וממנן דאינון מכרוזי לאודעא לתתא כל אינון דינין דומינין לנחתא לתתא כמה דאת אמר (דניאל ד יא) קרא בחיל וכן אמר גודו אילנא וגו²

ומנו כרוזי אליו נמלי מלה כל מריהון דגדפינ² עד דאודעי מלה לרקיע³ דחמה ומתמן כד נפיק שמשא נפיק מלה ואתשטייא בעלמא עד דמטי לההוא חויא דרקיעא⁴ דכל ככבי דרקיעא גלילו ביה דאיהו באמצעייתא דרקיעא ושמעין מלה ונקמין לה אינון סרכין דתחות (שמשיא) [שמשא] ואינון דממנן על ההוא חויא ומתמן אתפשט לעלמא ואפילו רוחין ושדין ואפילו עופי שמיא מודעי ליה בעלמא כרוזין תבין וסתמין פתחין [לא סלקא] (לאסתלקא) רוחא ברוחא עד דכלהו רוחין תתאי כלהו חד [בהדין] (רוחא בתר) האי⁵ רוחא וכלהו אתכלילן ועאלין דא בדא עד דאתעביד כלא חד

בר נש כד איהו בבי מרעיה הכא אתדן הן לחיים הן למות חיין תלייא לעילא אי אתדן הכא לחיים יהבי חיין מלעילא ואי לא לא יהבין זכאה חולקיה מאן דאתדבק במאריה ויעול ונפיק (הכא) קידה באנפינ⁶ בארעא לאתגברא על דינא על האי היכלא אתמר (דברים לב ד) אל אמונה ואין עול וגו⁷

ההיכל הזה הוא מקום מתוקן כנגד הרוח שלמעלה בתוך הרוח הזו, וזו עולה בהם, שנים עשר פתחים הם להיכל הזה, בכל פתח ופתח כל אותם שרים וממונים שמכריזים להודיע למטה כל אותם הדינים העתידים לרדת למטה, כמו שנאמר "קרא בחיל וכן אמר גודו אילנא וגו"¹ [קורא בחיל וכן אמר קצצו האילן].

ומתוך הכרוזים הללו כל בעלי הכנפים לוקחים את הדבר עד שמודיעים הדבר לרקיע של חמה. ומשם, כשיוצאת השמש, יוצא דבר ומשוטט בעולם עד שמגיע לאותו הנחש של הרקיע, שכל כוכבי הרקיע קפואים בו, שהוא באמצע הרקיע. ושומעים הדבר, ולוקחים אותו השרים שתחת (השמים. ד"א השמש), ואותם שממונים על אותו הנחש, ומשם מתפשט לעולם. ואפילו רוחות ושדים ואפילו עופות השמים מודיעים אותו בעולם. הכרוזים שבים וסותמים פתחים, לא עולה (להסתלק) רוח ברוח עד שכל הרוחות התחתונות כולם אחד יחד עם (הרוח אחר כך) הרוח הזו, וכולם נכללים ונכנסים זה בזה עד שנעשה הכל אחד.

כשאדם נמצא בבית חליו, כאן נדון הן לחיים הן למות, החיים תלויים למעלה, אם נדון כאן לחיים, נותנים חיים למעלה, ואם לא, [אז] לא נותנים. אשרי חלקו של מי שנדבק ברבונו ונכנס ויוצא, כאן קידה על אפים בארץ להתגבר על הדין, על ההיכל הזה נאמר "אל אמונה ואין עול וגו"².

¹ ר"ל לקבל רוחא דדכורא והוא אתר אתדבקותא דדכורא בנוק' והוא סוד תפילין של יד כמש"ל (יהל אור).

² כמ"ש כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים כו' (יהל אור).

³ קכה ע"א (הערת הזוהר).

⁴ הוא התלי התנין הגדול שמושל על כל "ב מזלות ובו כלולים והן נגד י"ב ממנן ב"ב פתחים הנ"ל והוא התנין הגדול ב"ג יוארים כמ"ש בפרשת בא (יהל אור).

⁵ "כהדי (רוחא זכאתר) האי" נמחק זיהל אור, ובמקומו איתא "רוח' זכאי".

⁶ זכאפין (יהל אור).

⁷ עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

היכלא המישיאה¹ היכלא דא היכלא דברקא
זהיר דאיהו רוחא דמזהיר² נהיר לאיננו תתאי³
רוחא דא (ד) איהו כליל ופתחוסניר⁴ [נהיר ו] נציין
לכל סטריין⁵ מנציצו דא נהיר חד נהורא כעין
ארגונוא⁶ נהורא דא כליל כללן] גונוין דנהרין⁷
נהורא חוור ואוכם סומק וירוק אתכלילין אלין
באלין אתרקים חוור בסומק אוכם בירוק לבתר
חוור באוכם ואתעביד חד חיוותא⁸ מרקמא
ואתכליל בה ירוק וסומק דיוקנהא כדיוקנא דבר
נש דכליל כל דיוקניין⁹ מינה¹⁰ נפקו ד' סמכין
דאינון חיוון רברבן על אלין דלתתא חד אקרי
אופין¹¹ דאיהו¹² תריין¹³ בגין דכד אתחזי האי
אתנהיר אחרא בגויה דביק דא בדא עאל דא
בדא

לבתר עאל אחרא דא בדא ואתחזון ד' רישין
לד' סטריין דעלמא וכלהו חד גופא ואלין אינון
דכתיב בהו (יחזקאל א טז) כאשר יהיה האופן
בתוך האופן וכלהו אלין קשירין דא בדא כחיו
דחיוון¹⁴ עלאין דלא מתפרשן לעלמין¹⁵ האי
חיותא דארבע גונוין מרקמן אחידן אלין באלין
לד' סטריין מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא¹⁶
לתריין סטריין¹⁷ האי רוחא דברקא אתכליל
בתריין רוחין רוחא דא דברקא אפיק חד חיותא

היכל החמישי. היכל זה היכל הברק
שזוקר, שהוא רוח שמזהיר ומאיר לאותם
התחתונים. רוח זו היא כלולה ופותחת
וסוגרת מאירה ונוצצת לכל הצדדים.
מנצנוץ זה מאיר אור אחד כעין הארגמן.
האור הזה כולל כל (כלל) הצבעים
שמאירים, אור לבן ושחור אדום וירוק,
ונכללים אלה באלה. נרקם לבן באדום,
ושחור בירוק. אחר כך לבן בשחור, ונעשית
חיה אחת מרוקמת, ונכלל בה ירוק ואדום,
ודמותה כדמות אדם שכולל כל הדמויות.
ממנה יצאו ארבעה עמודים שהם חיות
גדולות על אלה שלמטה, אחד נקרא אופן
שהוא שנים, משום שכשנראה זה מאיר
אחר בתוכו, ודבוק זה בזה, ונכנס זה בזה.

אחר כך נכנס אחר זה בזה, ונראים
ארבעה ראשים לארבעה רוחות העולם,
וכולם גוף אחד. ואלה הם שכתוב בהם
"כאשר יהיה האופן בתוך האופן". וכל אלה
קשורים זה בזה, כמראה של מראות
העליונות שלא נפרדות לעולמים. החיה הזו
של ארבעה צבעים מרוקמים אחוזים אלה
באלה לארבעה רוחות. מכאן שכשנוסעת
החיה הזו, היא נוסעת לשני רוחות. הרוח
הזו של הברק נכללת בשתי רוחות, רוח זו

-
- ¹ מקום הלב עם הצואר שנקרא גויה שם מקום השדים (יהל אור ח"א י ע"ג). חסד (ד"א).
² שאור הוא בימין וכאן הוא עיקר וכל התתאין שנקראו אור הכל מקבלין מכאן (יהל אור).
³ ר"ל לכל היכלות ורוחין תתאין שהוא האור שמאיר מסוף העולם עד סופו כידוע (יהל אור).
⁴ ר"ל רוח שבהיכל הזה רוחא דמזהיר הנ"ל הוא כולל כל הרוחין וכל ההיכלות וכל אשר בהם בסוד יומא
דכליל כלהו יומין והוא פתח וסגיר שהכל ברשותו (יהל אור).
⁵ לד' רוחות בד' גוונים (יהל אור).
⁶ ר"ל כמו ארגמן שהוא כולל ד' גוונים כמש"ו, וכאן הוא סוד הארגמן וארגמן"ן הוא סוד הד' חיות שהן ד'
גוונים כידוע וא' דכליל אותם וכן הוא כאן כמש"ו (יהל אור).
⁷ והן ד' גוונין שהן כלל כל הגוונין (יהל אור).
⁸ חיותא (יהל אור).
⁹ שבאדם נכלל בו כל החיות ובהמות כידוע וכן רוח הזה כולל כל היכלות הראשונות ששם ד' חיות
שבדניאל וכאן הוא מ"ש בדניאל אחרי הד' חיות הנ"ל וארו עם ענני שמאי כבר אנש את' הוא כו' (יהל אור).
¹⁰ מניה (יהל אור).
¹¹ ור"ל שכל הד' סמכין נק' אופן אחד, כמ"ש והנה אופן אחד בארץ כו' (יהל אור).
¹² "חד אקרי אופן דאיהו" נמחק ציהל אור, ובמקומו איתא "חד אופן אקרי לאינון".
¹³ כאשר יהיה אופן בתוך האופן (יהל אור).
¹⁴ לחיוון (לפ"ו).
¹⁵ ר"ל כמו הד' החיות שבהיכל הרצון שהם ד' חיות שבכסא שהם לא מתפרשין לעלמין (יהל אור).
¹⁶ "מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא" נמחק ציהל אור, ובמקומו איתא "הכא כד נטלי חיותא דא נטלי".
¹⁷ אמר הכא לאפוקי חיות שהן בהיכל הרצון שהם נוסעין לד' חיות כמ"ש אל אשר יהיה שם הרוח ללכת
ילכו כו' והליכתם הוא לעשות חסד או דין שהן ד' רוחות חסד ורחמים דינא קשיא ודינא רפיא כידוע בסוד
הד' רוחות וד' גוונים (יהל אור).

בראשית

וכל אינון נהורין! רוחא אחרא אתנהיר מניה דאקרי רוחא מלהטא נהרין מניה תרין נהורין דאינון ארבע ואלין נהורין מתהפכין בגוונין² והכא איהו (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת אלין אינון נהורין דמתהפכן שננא דחרבא (וואלין גליף) [וואלין קיימי על היכלא דלתתא³ בגין דהאי להט החרב קיימא על אינון ע' נהורין דבי דינא מהכא כל אינון דייני דייני דינא חרבא תלייא] על רישיהו מלעילא⁴

האי להט החרב דאלין אינון נהורין דלסטר שמאלא אפיקו חד חיותא אחרא דקיימא על ד' דלא קיימי בקיומיהו תרי מימינא ותרי משמאלא כד רוחא דחיותא האי עאל באלין נציץ מנייהו תרי ניצוצין מלהטן ונפקי מהאי היכלא לבר ומתהפכי תדיר אלין ניצוצין⁵ מלהטן לזמנין נוקבי לזמנין גוברי לזמנין רוחין לזמנין עירין קדישין מאי טעמא בגין דכד אתכליל האי חיותא בחיותא⁶ קדמאה מגו תקיפו דאתכלילין דא בדא⁷ נפקא חד ניצוצא מלהטא תדיר דלא אתדעך לעלמין⁸ ושאימא⁹ ואזלא אבתרייהו דאינון תרין ניצוצין והשתא אינון גוברין ועבדין שליחותא בעלמא ועד לא מסימי מתדעב¹⁰ (כדין ההוא) [וההוא] ניצוצא בטש¹¹ בהו

מד/ב

של הברק מוציאה חיה אחת, וכל אותם האורות, רוח אחרת מאירה ממנה, שנקראת רוח מלהטת, מאירים ממנה שני אורות שהם ארבעה. והאורות הללו מתהפכים בצבעים, וכאן הוא "להט החרב המתהפכת", אלו אותם מאורות שמהפכים שנינות החרב (ואלה חוקקים), ואלה עומדים על ההיכל שלמטה, משום שלהט החרב הזאת עומדת על אותם שבעים אורות של בית הדין. מכאן, כל אותם דיינים שדנים דין, חרב תלויה על ראשם מלמעלה. להט החרב הזו של אלה, הם אותם אורות של צד שמאל, הוציאו חיה אחת אחרת שעומדת על ארבע, שלא עומדים בקיומם. שנים מימין ושנים משמאל. כשרוח החיה הזו נכנסת באלה, נוצץ מהם שני ניצוצות לוחטים, ויוצאים מההיכל הזה החוצה ומתהפכים תמיד. הניצוצות הללו לוחטים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים רוחות ולפעמים מלאכים קדושים. למה, משום שכאשר נכללת החיה הזו בחיה הראשונה, מתוך החוזק שנכללים זה בזה יוצא ניצוץ אחד לוחט תמיד שלא כבה לעולמים, ושט והולך אחריהם של אותם שני ניצוצות. ועכשיו הם זכרים ועושים שליחות בעולם. וטרם שמסיימים נכבים (אז), והניצוץ הזה מכה בהם

¹ זהו רוח הראשון עם כל חיילותיו (יהל אור).

² ר"ל שאינן עומדין בגוון א' אלא מתהפכין כל רגע (יהל אור).

³ ר"ל על היכל זכות שמכאן נטיל דינא (יהל אור).

⁴ ר"ל כמ"ש לעולם יראה עצמו הדיין כאלו חרב כו' שנאמר הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים שהן ששים ושבעים כמ"ש שבעים קדליטין כו' ועיקר זה הענין על כל ששה היכלות שכל א' כלול מעשרה והן ששים גבורים ושם מפחד בלילות כמ"ש פ' תרומה בסוד ולילה ללילה כו' ומטתו הוא ק"ק חדר המטות והוא שלשלמה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

⁵ נג ע"ב (הערת הזוהר).

⁶ חיותא בחיותא (יהל אור).

⁷ שהן דכורא ונוק' (יהל אור).

⁸ משם שיצא משני סטרין מסט' דלהט לכן הוא מלהטא ומסט' דימינא הוא תדיר דלא אתדעך לעלמין דכל מסטרא דימינא הוא בקיומא תדיר כידוע משא"כ בסטרא דשמאלא (יהל אור).

⁹ ושאיט (יהל אור).

¹⁰ שהן מסטרא דשמאלא (יהל אור).

¹¹ הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

בראשית

ונהיר לון ואתחדשון¹ כמלקדמין² ואינן נוקבי ואזלי ושאטן ועד לא מסיימי מתדעכי³ וההוא⁴ ניצוצא במש [בהו] (להו) ונהיר לון ואתהדרן כמלקדמין בגין דההוא ניצוצא כליל מכלא כליל מד' גוונין ובגין דא אינן מתהפכין לכל הני גוונין⁵ רוחא דא אתכליל ברוחא אחרא⁶ כדקאמרן ואתחזון תרין⁷ כחדא ולא כאחרנין קדמאין דכד אתכליל דא בדא לא אתהוי בר חד והכא אתחזון [תרין וקיימין] [וקיימי] בחביבותא כלילין מכלהו תתאי ואע"ג דאינן תרין אינן חד כד אתפשט [ג"א בר דאתפשט] רוחא ברוחא⁸ ואתחזון בחביבותא כלילין מכלהו תתאי (ו) דא הוא רזא דכתיב (שיר ד ה) שני שדיך כשני עפרים⁹ תאומי צביה הרועים בשושנים¹⁰ וכד תרין רוחין מתפשטן דא בדא בחביבותא כדין אתהדר האי היכלא ואקרי היכל אהבה¹¹

היכלא דרחימותא היכלא דא קאים תדיר בקיומיה¹² אתנגז ברזא דרויזין¹⁴ למאן דאצטריך לאתדבקא ביה והכא כתיב (שם ז יג) שם אתן¹⁵ את דודי לך לבתר כד נהריין¹⁶ תרין רוחין דאינן חד נפקי כמה היילין לכמה סטרין אלפיין ורבוון דלית לון שיעורא מנהון אקרון דודאים מנהון גפנים מנהון רמונים עד דמטו כמה

ומאיר להם ומתחדשים כמקדם, והם נקבות והולכות ומשוטטות. וטרם שמסיימות הן נכבות. וניצוץ זה מכה בהם ומאיר להם וחוזרים כמקדם, משום שאותו ניצוץ כלול מהכל, כלול מארבעה צבעים. ולכן הם מתהפכים לכל הצבעים הללו. רוח זה נכלל ברוח אחר, כמו שאמרנו, ונראים שנים כאחד, ולא כאחרים הראשונים שכאשר נכללים זה בזה לא נראים פרט לאחד, וכאן נראים שנים, ועומדים בחביבות כלולים מכל התחתונים. ואף על גב שהם שנים, הם אחד. וכאשר מתפשט (פרט כשהתפשטו) רוח ברוח, ונראים בחביבות, כלולים מכל התחתונים. וזה (זה) הוא סוד שכתוב "שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים". וכששני רוחות מתפשטים זה בזה בחביבות, אז חוזר היכל זה ונקרא היכל אהבה.

היכל האהבה. היכל זה עומד תמיד בקיומו, ונגזז בסוד הסודות למי שצריך להתדבק בו. וכאן כתוב "שם אתן את דודי לך". אחר כך כאשר מאירים שני רוחות שהם אחד, יוצאים כמה צבאות לכמה צדדים, אלפים ורבבות שאין להם שיעור, מהם נקראים דודאים, מהם גפנים, מהם רמונים. עד שמגיעים כמה צבאות החוצה,

¹ ואתהדרן (יהל אור).

² הניצוצא הוא ממינם מטסרא דשמאלא ג"כ לכן נהיר לון ומתחדשין ולפי שהוא ג"כ מטסרא דימינא לכן מתחדשין ממנו שהוא סטרא דחיים (יהל אור).

³ וענין אתדעכותא הוא לפי שהן מטס' דשמאלא דל"ל קיומא תדיר (יהל אור).

⁴ והאי (דפ"ו).

⁵ ר"ל שהניצוצא הוא מחיותא קדמאה מטס' דימינא ששם כליל כל גוונין לכן מתהפכין לגוונין אלו (יהל אור).

⁶ ר"ל רוח מלהטא ברוח זהר (יהל אור).

⁷ ר"ל לא כמו בהיכלות קדמאין שבהן שני רוחין נכללין ואין נראין רק אחד כמו לבנה בספיר אבל כאן נכללין בא' ונראין שנים והן ב' שְׁדִים (יהל אור).

⁸ ר"ל ב' שדיך הן הב' נהורין דנפקין מחיותא קדמאה (יהל אור).

⁹ הן ב' רוחין האלו שהן תאומים וזהו תאומי צבי' (יהל אור).

¹⁰ הן רועים ומפרנסין להיכל זכות (יהל אור).

¹¹ שמקודם נקרא היכל ברקא (יהל אור).

¹² בקיומא (יהל אור).

¹³ שכל סטרא דימינא קאים תדיר בקיומא כמש"ל, וכן עבודה שהיא מאהבה קאים בקיומא, שהוא בטוח שהתאוה לא תנצחנו, כי החשוק מאהבת חשוקתו אינו פונה לדבר אחר, ואינו מניח חשוקתו בכל הון דעלמא (יהל אור).

¹⁴ שכאן הוא סוד היחוד שמע ישראל שכאן מתדבק הקב"ה וכאן רזא דרמ"ח שייפין דק"ש לפי שכאן הוא רזא דאדם (יהל אור).

¹⁵ שכאן היחוד ואהבה וכאן הוא סוד הכרם (יהל אור).

¹⁶ ר"ל שמתיישבין כחדא ויוצאין מהן נהורין (יהל אור).

בראשית

חיילין לבר עד ההוא ככבא דאקרי נגה וכלהו בחביבו דלא מתפרשין לעלמין בהכא כתיב (שם ה ז) אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו הכא [כתיב] השתחואה¹ ופרישו דידין לאתדבקא ברחימו דמאריה²

היכלא שתיתאה³ הכא הוא רוחא דאקרי חו"ט השני⁴ רזא דכתיב (שם ד ג) כחוט השני שפתותיך האי היכלא (היכלא דאקרי) [אקרי] היכל הרצון⁵ הכא רוחא דאיהו רעוא דכל הני רוחין תתאין רהטין אבתריה לאתדבקא ביה בנשיקה ברחימותא⁶ האי רוחא אתכליל בשית⁷ וקיימא בשית⁸ אתכליל בשית דלתתא בהדיה⁹ וקיימא בשית עלאין¹⁰ ובגין כך האי רוחא אפיק תריסר נהורין כלילין בלהו מתתא ומלעילא¹¹ הני תריסר נהורין אינון חרון לסלקא לעילא ולקבלא כל אינון דלתתא¹²

היכלא דא דאיהו רצון רעוא דכלא מאן דקשר קשרין וסליק לון הכא דא הוא דאפיק רצון מיהו¹³ בחביבותא¹⁴ בגו היכלא דא אתכניש

עד אותו כוכב שנקרא נוגה. וכולם בחביבות שלא נפרדים לעולמים. וכאן כתוב "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו". כאן (כתוב) השתחואה ופרישת ידים להתדבק באהבת רבונו.

היכל ששי. כאן הוא רוח שנקרא חו"ט השני, סוד הכתוב "כחוט השני שפתותיך". ההיכל הזה (היכל שנקרא) נקרא היכל הרצון. כאן רוח שהוא רצון שכל הרוחות התחתונות הללו רצים אחריה להדבק בה בנשיקה באהבה. רוח זה נכלל בשש ועומד בשש. נכלל בשש שלמטה יחד עמו, ועומד בשש עליונים. ולכן רוח זה מוציא שנים עשר אורות כלולים כולם מלמטה ומלמעלה שנים עשר האורות הללו הם שמחים לעלות למעלה ולקבל כל אלו שלמטה.

היכל זה שהוא רצון, רצון הכל, מי שקושר קשרים ומעלה אותם לכאן, זהו שמוציא רצון מה' בחביבות. בתוך ההיכל הזה נאסף משה באהבה, שנושק נשיקות

¹ ר"ל שכאן הוא מקום הידים ולכן כאן פרישו דידין ור"ל כאן נגמר השתחואה פישוט ידים ורגלים בקו ימין נצח וחסד (יהל אור).

² עי' אריכות ביהל אור.

³ הראש שם הפה והוא כולל הגוף (יהל אור ח"א י ע"ג). ת"ת (ד"א).

⁴ דכאן סוד הפה כמ"ש בזהר ח"ב קכג ע"א מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי ת"ת וכו' שכאן הוא סוד החוט ברזא דכתיב את תקות חוט השני תקשרי בחלון, וכמ"ש שהיא בקשה סימנא דמשה אות אמת, ו' בעלמא דדכורא, שהוא נגד היכל זה (יהל אור).

⁵ שכאן מתגלה רצון העליון טורנא בסימא יאה דאיגניז גו בוצינא ובוצינא גניז בפומא למכסיא פתחא [עי' אד"ז רפח ע"ב, זהר ח"ב קכג, ספד"צ טז ע"ב] (יהל אור).

⁶ שכאן הוא סוד הנשיקה ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דודיק מיון, הוא וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים בבוצינא דקרדינותא והן ה' מוצאות הפה בסוד מנצפ"ך (יהל אור).

⁷ שכולל כל השית היכלין ברוחא כנ"ל (יהל אור).

⁸ פירוש כי יש ששה היכלות מלמטה למעלה עד זה ההיכל הנקרא רצון, והוא הששי העליון מכולם, וזמ"ש האי רוחא אתכליל בשית, כי בעלות אותם החמש היכלין דלתתא מיניה עד מקומו, אז אתכליל הוא בהם, ואז הם יחד שית היכלין. ועוד יש בו בעצמו בתוכו בחינת כללות כל השית היכלין תמיד, אשר הם השרשים של שית היכלין תתאין הנז'. ועל הבחינה הזו אמר וקיימא בשית, כי תמיד הוא עומד בבחינת אלו השית היכלין אשר בתוכו כנז'. אבל כנגד השית תתאין שאינם מבחינת עצמותו, אמר אתכליל בשית, כי נכלל בהם כשעולין למעלה עד מקומו (שער מאמרי רשב"י). עי' ע"ח שער טנת"א פרק ז'. עי' ביאורים ח"א פה ע"ב.

⁹ ר"ל שכולל ה' היכלות שלמטה ממנו שהן עמו שית (יהל אור).

¹⁰ ר"ל ו"ק דדכורא שהן שית עלאין (יהל אור).

¹¹ ר"ל כלולין מו' דדכורא ומו' דנוק', והן ו"ב דדעת, ה"ח וכלילותן ביסוד וה"ג וכללותם כידוע, שהן בו"ק דדכורא ובו' דנוק' ודעת גניז בפומא (יהל אור).

¹² ר"ל ששמחתם לסלקא לעילא בדכורא כמ"ש (שיה"ש א ד) משכני ארחיק נרוצה אני ונערותי הביאני המלך חדריו, הן חדרין דדעת מליא להון כמ"ש ובדעת חדרים ימלאו (יהל אור).

¹³ כמ"ש מצא אשה מצא טוב, ויפק רוצון מה' שעליה נאמר אשת חיל מי ימצא (יהל אור).

¹⁴ שכאן הוא סוד מה' אשה משכלת, אשת חיל עטרת בעלה, עטרת תפארת כמו שכלל הדכורא הוא ת"ת כן כלל הנוק' הוא כאן, וכאן מתקשרין כל השית היכלין (יהל אור).

בראשית

משה ברחימו¹ דנשיק נשיקי רחימותא² האי הוא היכלא דמשה⁴ רוחא דא רוחא דרחימותא רוחא דיחודא דאמשיך רחימו לכל סטרין (ו)אינון תריסר נהורין סלקין ולהטין מנציצו דלהון נפקי ארבע חיוון קדישין רחימי דאהבה⁵ אלין אקרון חיות גדולות לאתחברא אינון זוטי לאתכללא בהו [נדכתיב] (תהלים קד כה) חיות קטנות עם גדולות אלין אחידן דא בדא⁶ לדי סטריין⁷ כאנווא [דמתחברא] (לאתחברא) לדי סטריין ובגין כך אקרי היכלא דא גנת אנו דכתיב (שיר ו יא) אל גנת אנו ירדתי

מאי אל גנת אנו בגיניה דגנת אנו ירדתי דאיהו היכלא דרחימו לאתדבקא דכורא בנוקבא אלין ארבע מתפרשין⁸ לתריסר תלת תלת לכל סטר כל אינון תתאי כלילין בהו ובהו קיימין רוחין ברוחין נהורין בנהורין כלהו אלין באלין עד דאתעבידו חד וכדין האי רוחא דכליל מכלהו סלקא לאתעטרא [נ"א לאתערא] ברוחא דלעילא ההוא דאקרי שמי"ם וזמין ליה לאתחברא בהדיה כיון דאתקשרו כלהו דלתתא בהדיה אמר (שם א ב) ישקני מנשיקות פיהו וכדין איהו חדוה לאתקשרא רוחא ברוחא ולאשתלמא דא בדא כדין איהו שלימו בחבורא חדא

כיון דהאי רוחא אתחבר בהדיה <ו>אשתלים דא בדא ואתנהירו דא בדא בכל שלימו כדקא חזי [בהאי רעותא דצלי בר נש זכאה דסליק כולא [דסליק כולא] כדקא חזי]

מה/א

עד ההוא אתר לחברא רחימו דא בדא כדין [שמיא אתחבר ברוחא דא⁹ ברחימו בשלימו

אהבה. זהו ההיכל של משה. רוח זה רוח האהבה, הרוח של היחוד שממשיך אהבה לכל הצדדים. ואותם (הם) שנים עשר אורות עולים ולוהטים. מהנצנוץ שלהם יוצאות ארבע חיות קדושות אוהבי האהבה. אלה נקראים חיות גדולות להתחבר אותם קטנות להיכלל בהם, שכתוב "חיות קטנות עם גדולות". אלו אחוזות זו בזו לארבעה צדדים, כמו אגוז שמחבר לארבעה צדדים, ולכן נקרא היכל זה גינת אגוז, שכתוב "אל גינת אגוז ירדתי".

מהו אל גנת אגוז, משום גנת אגוז ירדתי, שהוא היכל האהבה להתדבק זכר בנקבה, אלה הארבע נפרדים לשנים עשר, שלש שלש לכל עבר, כל אותם תחתונים כלולים בהם, ובהם קיימים רוחות עם רוחות, אורות עם אורות, כולם אלה עם אלה, עד שנעשים אחד. ואז רוח זה שכלול מכולם עולה להתעטר (להתעורר) ברוח של מעלה, אותו שנקרא שמים, ומזמין אותו להתחבר עמו. כיון שנקשרו כולם שלמטה יחד עמו, אמר "ישקני מנשיקות פיהו". ואז השמחה היא להתקשר רוח ברוח ולהשתלם זה בזה, ואז היא שלם בחבור אחד.

כיון שרוח זה מתחבר עמו ונשלמו זה בזה ומאירים זה בזה בכל השלמות כראוי ברצון זה שמתפלל אדם צדיק שמעלה הכל כראוי

עד אותו מקום לחבר אהבה זה בזה, אז (שמים מתחבר ברוח זה באהבה בשלמות

¹ עי' ח"ב קנו ע"א (לש"ו).

² ר"ל זהו מיתת נשיקה שמתדבק בהני נשיקין דהיכל זה ומגו תיאובתא דנשיקין נפקא רוחא בהאי נשיקה כמו ישראל אצל הר סיני נפשי יצאה בדברו בסוד ישקני מנשיקות פיהו, בהר סיני, כידוע. והוא כשמתגלה לנשמתא דבר שלא הורגל בו (יהל אור).

³ דרחימותא (יהל אור).

⁴ שכאן הוא סוד הת"ת דרגא דמשה וכאן פא"פ אדבר בסוד הפה כנ"ל ומתחברן פא"פ דז"נ ומדבר בו (יהל אור).

⁵ ר"ל מנציצו של ה"ב נהורין יוצאין הד' חיות והן ד' חיות שביחזקאל (יהל אור).

⁶ כמ"ש חוברות אשה אל אחותה וכאן סוד אשה כנ"ל (יהל אור).

⁷ כמ"ש ופני אריה אל הימין לארבעתם כו' (יהל אור).

⁸ מתפרשין (יהל אור).

⁹ הוא התחברות בשמים בחבורא אחד שזה הוא ברזא דה' הוא האלקים ועד כאן הוא רזא ה' אחד ושמו אחד ברזא דיחודא (יהל אור).

בראשית

באנהרותא מתדבקן דא בדא כדזין כל אינון היכלין וכל אינון רוחין דאתכלילו בהאי כל חד וחד מאינון רוחין והיכלין דאינון בכללא דשמים כל חד וחד נטיל ההוא היכלא וההוא רוחא דאתחזי ליה לאתחברא בהדיה ולאשתלמא בהדיה כדקא יאות [בגין דהאי רוחא שתיתאה דאקרי שמים דאיהו רוחא קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצון סליק לון לגבייהו בההוא יחודא והכי אתחברן רצון לאתנשקא²]

[נ"א בגין דההוא רוחא שתיתאה דאקרי רצון סליק לון לגבייהו בההוא יחודא והכי אתחברן שמים דאיהו רוחא קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצון לאתנשקא] דא בדא לאתחברא דא בדא לאשתלמא דא בדא ורזא דא (בראשית כט יא) וישק יעקב לרחל וגו'³

אברהם דאיהו ימינא לעילא נטיל (היכלא דקאמרן) [היכל אהבה] רוחא דאקרי אהב"ה לאתקשרא דא בדא לאתחברא דא בדא למהוי חד וסימניך (שם יב יא) הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את ושפירו דאתתא באינון שדים⁴

יצחק דאיהו שמאלא נטיל ההוא היכלא⁵ דבי דינא דכל דינין מתערין מתמן רוחא דאקרי זכותא לאתחברא דא בדא ולאשתלמא דא בדא למהוי כלא חד כדקא יאות שאר נביאים⁶ נטילין⁷ תרין היכלין [דלתתא] תרין רוחין נוג"ה וזה"ר ברזא דכתיב (שיר ז ב) חמוקי ירכיך וגו' לאתקשרא אלין באלין למהוי חד⁸

בהארה מתדבקים זה בזה, ואז) כל אותם היכלות וכל אותם רוחות שנכללו בזה, כל אחד ואחד מאותם רוחות והיכלות שהם בכלל של שמים, כל אחד ואחד נוטל אותו היכל ואותו רוח שראוי לו להתחבר עמו ולהשתלם עמו כראוי. (משום שהרוח הששי הזה שנקרא שמים שהוא רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה הרוח הזה שנקרא רצון, ומעלה אותם אליהם ביחוד, וכך מתחברים רצון להתנשק.

נ"א משום שאותו רוח ששי שנקרא רצון מעלה אותם אליהם באותו יחוד, וכך מתחברים שמים שהוא רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה רוח זה שנקרא רצון להתנשק) זה בזה, להתחבר זה בזה, להשתלם זה בזה. וזה סוד "וישק יעקב לרחל וגו'".

אברהם שהוא ימין למעלה לוקח (ההיכל שאמרנו) (היכל אהבה) רוח שנקרא אהב"ה להתקשר זה בזה ולהתחבר זה בזה להיות אחד, וסימן לדבר "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", ויופי של האשה באותם שדים.

יצחק שהוא שמאל, לקח אותו היכל של בית דין, שכל הדינים מתעוררים משם. הרוח שנקראת זכות להתחבר זה בזה ולהשתלם זה בזה להיות הכל אחד כראוי. שאר הנביאים לקחו שני היכלות (שלמטה) שני רוחות נוג"ה וזה"ר, בסוד הכתוב "חמוקי ירכיך וגו'", להתקשר אלה באלה להיות אחד.

¹ ר"ל כמו שבהיכל הרצון נכללו כולם כל היכלין ורוחין דו"ק כן בת"ת שמים ג"כ נכללו כל הו"ק והוא בייחודא דמשע ישראל וכאשר מתייחדין היכל הזה עם שמים כ"א מו"ק אתחבר בהיכל השייך לו, וכן רוח דכל א' דו"ק ברוח דהיכל השייך לו (יהל אור).

² כצ"ל הרש"ב (הערת הזוהר).

³ כמו שהאבות הן בחג"ת דדכורא כן האמהות שרה רבקה רחל בחג"ת, ג' היכלות ד' ה' ו', אלו וכמו שיעקב סליק בב' דרגין יעקב וישראל, ת"ת ודעת, כן לו ב' נשים רחל נגד היכל זה ולאה היא אמו בדעת בק"ק (יהל אור). וישק יעקב לרחל שמים ברצון בנשיקה (יהל אור). עי' אריכות ביהל אור. וכאן מתבאר שיעקב הוא חיצוניות של משה ת"ת ודעת (בהגר"א על ספד"צ ו ע"ג ובו מתלבש).

⁴ ששם השדים כנ"ל וכן כל נאה הוא בחסד טורנא יאה ובסימא (יהל אור), עי' זהר ח"ב פ ע"ב. ול"נ שהיופי בשדים ששם סימן גדלות וצ"ע. עי' יהל אור.

⁵ פקודי רנו ע"א (הערת הזוהר).

⁶ נר"ה (יהל אור).

⁷ זה יותר מתיישב מנוסחת פקודי שאמר שם נביאים וכו' (ד"א). פי' נצח והוד. הרש"ב (נ"א). ת"ת ו' רבתי ו"ק שבו שהם נגד ר"פ דב' דרועין, והיסוד ו' זעירא ו"ק שבו נגד ו' פרקי רגלים, לכן מובן למה היכל זה כולל ו' היכלים (ע"ח שער הולדת או"א וזו"ן פרק ו').

⁸ ר"ל רגלין דדכורא שהם נביאי קשוט, ברגלין דנוק', שהן תרין היכלין נוגה וזוהר (יהל אור ח"א י ע"ג). עי' יהל אור.

בראשית

יוסף הצדיק עמוד העולם לקח היכל של ספיר, הרוח שנקראת לבנת הספיר. ואף על גב שכתוב "ותחת רגליו", בשביל כבוד המלך, וכך הוא בודאי. ואחר כך העמוד הזה לקח יותר, שהוא סוד הסודות, במקום של ההיכל השביעי. עד כאן מתחברות דרגות ומתחברים זה בזה להשתלם זה עם זה להיות כולם אחד, הכל כראוי, ואז "ה' הוא האלהים וגו'". אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. מי שיודע לקשרם ולהדבק ברבוננו.

כאן הכרעה (בהכרעה כאן ומוסיף הווי"ן) והשתחואה וקידה ופשוט ידים ונפילת אפים להמשיך רצון הרוח העליון נשמת לכל הנשמות שתלוי למעלה עד אין סוף (סוף), שממנו יוצאים אורות וברכות להשלים הכל מלמעלה כראוי, ולהיות הכל בשלמות מלמטה ומלמעלה, וכל הפנים מאירות בכל הצדדים כראוי. ואז מתבטלים כל גזרי הדין, וכל הרצון נעשה למעלה ולמטה, ועל זה כתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר", וכתוב "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו".

היכל שביעי. בהיכל זה אין בו דמות ממש, הכל הוא בסתימה וגו' (תוך) סוד הסודות. הפרוכת שפרוסה (פרוסה) כל ההיכלות עומדים שלא יתראו שני כרובים (זה מזה עומדים) לפני מזה עומדת כפורת, דמות של קדש הקדשים, ולכן היכל זה נקרא קדש הקדשים. קדש הקדשים הזה

יוסף הצדיק עמוד העולם לקח היכל של ספיר, הרוח שנקראת לבנת הספיר. ואף על גב שכתוב "ותחת רגליו", בשביל כבוד המלך, וכך הוא בודאי. ואחר כך העמוד הזה לקח יותר, שהוא סוד הסודות, במקום של ההיכל השביעי. עד כאן מתחברות דרגות ומתחברים זה בזה להשתלם זה עם זה להיות כולם אחד, הכל כראוי, ואז "ה' הוא האלהים וגו'". אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. מי שיודע לקשרם ולהדבק ברבוננו.

כאן הכרעה (בהכרעה כאן ומוסיף הווי"ן) והשתחואה וקידה ופשוט ידים ונפילת אפים להמשיך רצון הרוח העליון נשמת לכל הנשמות שתלוי למעלה עד אין סוף (סוף), שממנו יוצאים אורות וברכות להשלים הכל מלמעלה כראוי, ולהיות הכל בשלמות מלמטה ומלמעלה, וכל הפנים מאירות בכל הצדדים כראוי. ואז מתבטלים כל גזרי הדין, וכל הרצון נעשה למעלה ולמטה, ועל זה כתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר", וכתוב "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו".

היכל שביעי. בהיכל זה אין בו דמות ממש, הכל הוא בסתימה וגו' (תוך) סוד הסודות. הפרוכת שפרוסה (פרוסה) כל ההיכלות עומדים שלא יתראו שני כרובים (זה מזה עומדים) לפני מזה עומדת כפורת, דמות של קדש הקדשים, ולכן היכל זה נקרא קדש הקדשים. קדש הקדשים הזה

¹ צדיק יסוד עולם (יהל אור). פקודי רנח ע"א (הערת הזוהר).

² רגליו דנוק' הן תחת רגליו דדכורא, שנעשית כר לבעלה (יהל אור ח"א י ע"ג).

³ שהן ג' דרגין קשירו דא בדא בסוד הנישוק ואח"כ להתאחד' שיהיו שיהן אחד ואח"כ לאשלמא מה שחסר להן והן ג"ר (יהל אור).

⁴ בבריאה ששם נשמות ישראל וחלקם (יהל אור).

⁵ באצילות (יהל אור).

⁶ קדשי קדשים (ד"א ומ"מ). פי' כח"ב כתר קדש. חו"ב קדשים לכן נקרא ק"ק. הרש"ב (נ"א). עי' בהגר"א על ספד"צ ח ע"א ד"ה בראשית, שזו בחי' בינה שהיא בראה את הו"ק ולכן נחשבת בכלל ההיכלין.

⁷ פירוש המסך שהוא מהחשמל דאימא, והוא מקיף על עולם הבריאה (מ"מ). פרוכת הוא מ"ס – צ"ל פרוכת היא המסך (לש"ו). בענין מש"כ 'להעלות מ"ן אר"א' – עי' זוהר הרקיע כד ע"ב. עי' ש"נ הובא בסוף הספר.

⁸ תרין כרובים הם מט"ט וסנד"ל, והם ז' דבריאה ונודע כי זון דבריאה הם עולים בסוד מ"ן לאו"א דבריאה והיכלות אלו הם דאו"א דבריאה, פרוסה כדי שלא יהיו נראים הב' כרובים כשעולים בסוד מ"ן לאו"א דבריאה (מ"מ).

⁹ פי' הוא סוד מסך שבין ז' לאו"א ואי' סוד קודש, שכל קדשים עליונים משפיעים בה וב' כרובים הם ב"ה שבה וכפורת הוא היסוד שבה וארון הוא המלכות שבה והלוחות הם יסוד אבא תוך יסוד אימא והכל הוא בבריאה שכל מה שיש באצילות יש בכל עולם ועולם (זהר הרקיע).

בראשית

כפורתא¹ דיוקנא דקדש קודשין בנין כך היכלא דא אקרי קדש הקדשים האי קדש הקדשים אתר מתתקנא להווא נשמתא עלאה כללא דכלא עלמא דאתי² לגבי האי <נ"א עלמא> עלאה³

דהא כד מתחברן כלחו רוחי דא בדא ואשתלימו דא עם דא כדקא חזי כדין [אתער] (יתער) רוחא עלאה⁴ נשמתא דכלא לגבי עילא סתימא דכל סתימין לאתערא על כללא לאנהרא לון מעילא לתתא ולאשלמא לון לאדלקא בוצינין וכד כללא <נ"א איהו> בשלימו בנהירו דכלא ונחית נהירו עלאה⁵ כדין האי היכלא שביעאה איהו היכלא סתימא בסתימו דכלא לקבלא ההוא קדש הקדשים⁶ נהירו דנחית ולא תמליא מתמן כנוקבא דמתעברא מן דכורא ואתמליא⁷ ולא אתמליא אלא מהאי היכלא⁸ דמתתקנא לקבלא ההוא נהירו עלאה

ורזא דא היכלא שביעאה איהו אתר דחבורא דזווגא⁹ לאתחברא שביעאה בשביעאה¹⁰ למהוי מה/ב

כלא חד שלימו [חד] כדקא חזי ומאן דידע לקשרא יחודא דא זכאה חולקיה רחים לעילא רחים לתתא קב"ה (איהו) גזיר ואיהו מבטל סלקא דעתין דאיהו מקטרגא (במאריה) [דמאריה] לאו הכי אלא בנין דכד איהו קשיר קשירין וידע ליחדא יחודא וכל אנפין נהירין וכל שלימו אשתכח וכלא אתברכא כדקא יאות כל דינין מתעברין ומתבטלין ולא אשתכח דינא בעלמא זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי

מקום מתוקן לאותה נשמה עליונה, כלל של כל העולם הבא לגבי (עולם) העליונים הללו.

שהרי כשמתחברים כל הרוחות זה בזה ונשלמים זה עם זה כראוי, אז מתעורר רוח עליון נשמת הכל כלפי מעלה נסתם כל הסתומים להתעורר על הכל ולהאיר להם מלמעלה למטה, ולהשלים אותם להדליק נרות. וכשהכל (הוא) בשלמות באור של הכל, ויורד אור עליון, אז ההיכל השביעי הזה הוא היכל בסיתום הכל סתום כנגד אותו קדש הקדשים אור שיורד, ולהתמלא משם כמו נקבה שמתעברת מן הזכר ומתמלאת, ולא מתמלאת אלא מהיכל זה שמתקן לקבל אותו אור עליון.

וזה סוד ההיכל השביעי, הוא מקום של חבור הזווג להתחבר שביעי בשביעי, להיות

הכל אחד שלמות (אחת) כראוי. ומי שיודע לקשר יחוד זה, אשרי חלקו, אהוב למעלה ואהוב למטה, הקדוש ברוך הוא (הוא) גוזר והוא מבטל. היעלה על דעתך שהוא מקטרג ברבוננו, לא כך, אלא משום שכשהוא קושר קשרים ויודע ליחד יחוד וכל הפנים מאירות, וכל השלמות נמצאת, והכל מתברך כראוי, כל הדינים מסתלקים ומתבטלים ואין דין נמצא בעולם. אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. זהו למטה

¹ היא בינה דאצילות שנק' כפורת (מ"מ).

² בינה (מ"מ).

³ פי' בינה מאירה להיכל זה השביעי שהוא עליון שכולם (מ"מ).

⁴ פי' בינה עולה לקבל הארה מא"א הנק' סתימא דכל סתימין, לפי שא"א סתומים תוך ז"ן וא"א סתום תוך א"א לכך נקרא א"א סתימא דכל סתימין (מ"מ).

⁵ בינה (מ"מ).

⁶ בינה (מ"מ).

⁷ פי' מלכות מתמלאת מן השפע (מ"מ).

⁸ המלכות אינ המתמלאת שפע אלא ע"י האי היכלא שהוא היכל קה"ק שנכלל בה עם כל היכלין דבגויה ועולים בסוד מ"ן בה ואז יורד יסוד דז"א ומעלה אותה לאצילות (מ"מ).

⁹ יורד ז"א ומעלה אותה לפי שהיתה המלכות בהיכל קדש קדשים כלולה מכל הני היכלין ויורד יסוד דז"א להעלותה (מ"מ).

¹⁰ עי' ע"ח שער מו פרק ב' וה'. פי' כל היחודים והתפילות אינם פועלים רק בהיכלות וביחוד ההיכלות יש יחוד באצילות, כי כשהיכלות מתייחדים בשביעאה אז גם ז"ן עולים להיות מ"ן לאר"א ואז מקבל האם מעתיק ע"י יחוד דאבא ומשם ולמעלה אין שייך זווג דלית תמן נוק', וז"ש לאתחברא היכלא שביעאה בשביעאה סוד אימא שכנגדה היכל זה הנק' קודש קדשים (זהר הרקיע). שביעאה הם ז' דמלכות דאצילות, בשביעאה הוא היכל קה"ק שיש בו כחב"ד דבריא ונה"י דמלכות דאצילות שהם סוד כסא שם בבריא (מ"מ).

בראשית

דא הוא לתתא דכתיב ביה (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם דא הוא קיומא דעלמא בכל יומא קארי עלוי כרוזא (ישעיה מא טז) ואתה תגיל ביהוה בקדוש ישראל תתהלל

כנוונא דא קרבנא (דא) סלקא תננא ומסתפקין [ביה] כל חד וחד כדקחוי ליה וכהני ברעותא ולואי בבסימו דשירתא דא אתכליל בדא ועיילי היכלא בהיכלא רוחא ברוחא עד דמתחברן בדוכתייהו כדקא חזי ליה שייפא בשייפא ואשתלימו דא בדא ואתייחדו דא בדא עד דאינון חד (ואתנהרין) [וננהרין] דא בדא כדין נשמטא עלאה דכלא אתיא מלעילא ונהיר לון והוו נהירין כלהו בוצינין בשלימו כדקא חזי עד דההוא נהורא עלאה! אתער וכלא אעיל לגבי קדש הקדשים² ואתברכא ואתמלייא כבירא דמיין נבעין ולא פסקין וכלהו מתברכאן לעילא ותתא

הכא רזא דרזין ההוא דלא אתיידע³ ולא אעיל בחושבנא רעותא דלא אתפס לעלמין בסיס לגו לגו בגווייהו ולא אתיידע ההוא רעותא ולא אתפס (לן) למנדע >נ"א לן< וכדין כלא רעותא חדא עד א"ס וכלא איהו בשלימו מתתא ומלעילא ומגו לגו עד דאתעביד כלא חד האי רעותא לא אעיל לגו אע"ג דלא אתיידע עד דכלא אשתלים ואתנהיר בקדמיתא בכלהו סטריין כדין בסיס ההוא רעותא (לכלא) <ולא> [דלא] אתפס לגו בגו בסתימו וכדין זכאה חולקיה מאן דיתדבק במאריה בההיא שעתא זכאה איהו לעילא זכאה איהו לתתא עליה כתיב (משלי כג כה) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך

תא חזי כיון דכלהו אשתלימו דא בדא ואתקשרו דא בדא בקשורא חדא ונשמטא עלאה⁴ נהיר לון מסטרא דלעילא וכלהו נהורין אינון בוצינא חדא בשלימו כדין רעוא חדא (דמחשבה⁵ אתפס נהירו דלא יתפס ולא יתיידע) [במחשבה אתפס לגו לגו דנהירו דסליק על כלא ובגו לגו בההוא רעותא במחשבה אתפס נהירו

שכתוב בו "וצדיק יסוד עולם", זהו קיום העולם. בכל יום קורא עליו הכרוז "ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל".

כדוגמא זו קרבן (זה) עולה עשן, ומסתפקים (בו) כל אחד ואחד כראוי לו, וכהנים ברצון, ולוים בנעימת השירה, זה נכלל בזה, ונכנסים היכל בהיכל, רוח ברוח, עד שמתחברים במקומם כראוי לו איבר באיבר, ומשתלמים זה בזה ומתייחדים זה בזה, עד שהם אחד (ונאורים) ומאירים זה בזה. אז הנשמה העליונה של הכל באה מלמעלה ומאירה להם, וכל הנרות מאירים בשלמות כראוי, עד שאותו אור עליון מתעורר, והכל נכנס אל קדש הקדשים, ומתברך ומתמלא כבאר של מים נובעים ולא פוסקים, וכולם מתברכים למעלה ולמטה.

כאן סוד הסודות, מי שלא נודע ולא נכנס בחשבון, רצון שלא נתפס לעולמים ממתיק לפני ולפנים בתוכם, ולא נודע אותו רצון ולא נתפס לדעת (לנו). ואז הכל רצון אחד עד אין סוף, והכל הוא בשלמות מלמטה ומלמעלה ומלפני ולפנים, עד שנעשה הכל אחד. הרצון הזה לא נכנס פנימה, אף על גב שלא נודע, עד שהכל נשלם ומאיר בהתחלה בכל הצדדים. אז ממתיק אותו רצון (לכל) ולא (שלא) נתפס לפני ולפנים בסיתום. ולכן אשרי חלקו של מי שנדבק ברבוננו, באותה שעה, אשריו למעלה ואשריו למטה, עליו כתוב "ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך".

בא וראה, כיון שכולם נתקנו זה בזה ונקשרו זה בזה בקשר אחד, והנשמה העליונה מאירה להם מצד של מעלה, וכל האורות הם מאור אחד בשלמות, אז רצון אחד של המחשבה (במחשבה) נתפס, (לפני ולפנים, שאור שעולה על הכל ולפנים לפנים, באותו רצון נתפס במחשבה). אור שלא נתפס ולא נודע, פרט לאותו רצון שהמחשבה תופסת ולא יודעת מה תופסת,

¹ אבא (מ"מ).

² בינה (מ"מ).

³ א"א (מ"מ).

⁴ בינה (מ"מ).

⁵ אבא (מ"מ).

בראשית

אלא שמאיר ונמתק אותו רצון המחשבה, והכל מתמלא והכל נשלם ומאיר ומתבשם הכל כראוי. ועל זה כתוב "אשרי העם שככה לו וגו'". מי שזוכה להדבק ברבוננו כדוגמא זו, יורש את כל העולמות, אהוב למעלה ואהוב למטה, תפלתו לא חוזרת ריקם, והוא מתחטא לפני רבוננו כמו בן לפני אביו, ועושה לו רצוננו בכל מה שצריך, ואימתו שולטת על כל הבריות. הוא גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים. עליו כתוב "ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור".

דלא אתפס¹ ולא אתיידע² בר ההוא רעו דמחשבה תפס ולא ידע מה תפס³ אלא דאתנהיר ואתבסם ההוא רעו דמחשבה⁴ ואתמליא כלא ואשתלים כלא ואתנהיר ואתבסם כלא כדקא יאות ועל דא כתיב (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו וגו' מאן דזכי לאתדבקא במאריה כהאי גוונא ירית עלמין כלהו רחימא לעילא רחימא לתתא צלותיה לא אהדרא ריקניא דא אתחשי קמי מאריה כברא קמי אבוי ועביד ליה רעותיה בכל מה דאצטריך ואימתיה שליט על כל בריין איהו גזיר וקב"ה עביד עליה כתיב (איוב כב כח) ותנזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וגו' (בראשית א ג) א"ר יצחק⁴ מכאן דעקרן קב"ה להני נטיעין ((נ"א) ושתיל לון משמע דכתיב יהי⁵ רבי יהודה אומר אור שכבר היה⁶ תנן משמע דכתיב ויהי אור והיה לא כתיב אלא ויהי וכד אסתכל קב"ה באינן דרין דרשיעיא גניז ליה לצדיקיא⁸ הה"ד (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה והא אתמר ויאמר אלהים יהי אור הה"ד (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח וגו'⁹

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וגו'". אמר רבי יצחק, מכאן שעקר הקדוש ברוך הוא את הנטיעות הללו (ושתל אותם, ממשמע שכתוב "יהי". רבי יהודה אומר, אור שכבר היה שנינו, ממשמע שכתוב "ויהי אור", לא כתוב והיה אלא ויהי. וכשהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם דורות של רשעים גנזו לצדיקים. זהו שכתוב "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". והרי נאמר "ויאמר אלהים יהי אור". זהו שכתוב "מי העיר ממזרח וגו'".

¹ א"א (מ"מ).

² פ' אבא עצמו אינו משיג א"א שבתוכו (מ"מ).

³ פ' אע"ג שאבא עצמו אינו משיג א"א שבתוכו, מ"מ מגודל הארת א"א שבתוכו נתוסף בו אור גדול ומתבסם (מ"מ).

⁴ עיין לעיל לב ע"א פ' מאמר זה (ושם מפורש בס' מק"מ. הרש"ב (ד"א). ועי' ז"ר"ח ה ע"א.

⁵ יהי אור הוא אל מציאות הספירות שהם נטועות במקומן ושתולות במלכות ועל מציאותם שם קאמר יהי אור ומשמע ליה הכי מדכתיב יהי אור מורה שכבר היה נמצא ואמר שיהיה הויתו למטה שאם לא כן היה לו לומר ימצא אור או יברא אור לשון יהי מורה שכבר היה מציאותם למעלה ועתה נתחדש להם הויה ומציאות זה (אור יקר). מדלא כתיב יברא אור אלא יהי האור ש"מ דמעיקרא היו כקרני חגבים אלא שלא נגמרה הויתן עד שהיו באימא (מ"מ).

⁶ ר"י פליג ואמר שאפילו הויה זו לא נתחדש עתה שכבר היתה וזהו שאמר אור שכבר היה ממש מציאות אור זה והויה זו ולא נתוסף לו הויה עתה אלא גילוי ודייק הכי מדתנן אור שכבר היה משמע שהויה זו היתה לה מקודם ודייק מתניתין הכי מקרא דקאמר יהי ויהי ואם היתה הויה מחודשת היה לו לומר והיה פ' שנתהוה אותה ההויה אמנם אור ויהי פ' מקודם היתה הויה זו (אור יקר). עי' לעיל טז ע"ב (לש"ו).

⁷ שאין מלת צדיקיא לרמוז אל ישרים וחסידיים וכיוצא אלא צדיקים דייקא שהם נקראים צדיקים על שם היסוד הנקרא צדיק שהם מרכבה למדה זו ואור זה גנוז ביסוד להם (אור יקר).

⁸ לייקא (אור יקר).

⁹ מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. כי אלהים בינה, יהי אור. אור שמש כי יהל מחכמה, הנקרא מזרח, והויתו במלכות דהיינו צדק יקראהו לרגלו, והיינו ויאמר אלהים יהי אור, מאי ראה דקאמר וירא, מורה על השגחה מחודשת, לזה אמר חמא עובדיהון, בערך טענה זו שמתחדש עתה, ולא שלא היתה לפניו מקודם, אלא על מציאות הטענה לענין הגניזה יאמר וירא (אור יקר).

בראשית

וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) מאי ראה א"ר חייא! כדקאמרן חמא בעובדיהו דרשיעיא וגניז ליה רבי אבא אמר² וירא אלהים את האור כי טוב לגנוז אותו וירא אלהים את האור [נ"א ושתיל לון דכתיב ויהי אור מאי משמע אור שכבר היה אור רבי יהודה אמר והיה אור לא נאמר אלא ויהי לומר שכבר היה³ וכתיב אור זרוע לצדיק וגו' והאי הוא דכתיב (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח וגו' וירא אלהים את האור ויבדל⁴ א"ר יצחק כדאמרן דחמא בעובדיהון דרשיעיא וגניז ליה רבי אבא אמר חמא דסליק נהוריה מסיפי עלמא עד סייפי עלמא וכי טוב הוא

מו/א

לאגנוז ליה דלא יהנון מניה חייבי עלמא אמר רבי שמעון וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) דלא ישתכח ביה רתחא כתיב הכא כי טוב וכתיב התם (במדבר כד א) כי טוב בעיני יהוה לברך את ישראל וסופא דקרא [אוכח] ויבדל אלהים בין האור ובין החשך ובגין כך לא אשתכח ליה רתחא ואע"ג דשיתף לון קב"ה כחדא תא חזי נהירו עלאה למהוי נהיר⁵ האי אור ומההוא נהירו חדו לכלא ביה והוא ימינא לאתעטרא גולפוי גליפין⁶ [נ"א גליפין] בהדיה⁷ והא אתמר כתיב (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך מה

"וירא אלהים את האור כי טוב", מה ראה, אמר רבי חייא, כפי שאמרנו, ראה במעשי הרשעים וגנוז אותו. רבי אבא אמר, "וירא אלהים את האור כי טוב", לגנוז אותו, "וירא אלהים את האור". נ"א ושתל אותם, שכתוב "ויהי אור", מה משמיע אור, שכבר היה אור, רבי יהודה אומר, והיה אור לא נאמר אלא "ויהי", לומר שכבר היה, וכתוב "אור זרוע לצדיק וגו'", וזהו שכתוב "מי העיר ממזרח וגו'". "וירא אלהים את האור... ויבדל", אמר רבי יצחק, כמו שאמרנו, שראה במעשי הרשעים וגנוז אותו. רבי אבא אמר ראה) שעלה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם, וכי טוב הוא

לגנוז כדי שלא יהנו ממנו רשעי העולם. אמר רבי שמעון, "וירא אלהים את האור כי טוב", שלא ימצא בו רוגז. כתוב כאן "כי טוב", וכתוב שם "כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל". וסוף הפסוק (מוכיח), "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך". ולכן לא נמצאה בו רוגז. ואף על גב ששיתף אותם הקדוש ברוך הוא כאחד. בא וראה, האור עליון להיות מאיר האור הזה, ומאותו אור שמחה לכל בו, והוא ימין להתעטר חקיקותיו (חקוקיו) חקוקים יחד איתו. והרי נתבאר. כתוב "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך". מה "רב טובך", זה אור ראשון שגנוז הקדוש ברוך הוא

¹ כיון שיש בו סגולה זו אין ראוי שיהנו ממנו הרשעים ועניינו נתבאר בארוכה לעיל ור"ש פירש כי מלת וירא אהדר לכי טוב כפשוטו והכוונה ראה שהוא טוב ולכך אין ראוי שיהנו ממנו הרשעים דהיינו שהיה כולו רחמים והעולם צריך דין ליפרע מן הרשעים (אור יקר).

² הקשה כי ענין זה הוא פירוש כי טוב דהיינו טוב לגנוז אמנם מלת וירא מורה על השגחה בענין אחר הגורם הגניזה (אור יקר).

³ משמע כבר היו באבא ושתלן באימא והיה לא כתבי אלא ויהי פי' דוהיה משמע על ההוה ועל העתיד ויהי משמע שכבר היה ש"מ שהיו באבא ושתלן באימא (מ"מ).

⁴ בין האור רחמים, ובין החשך דין. נמצא אור רחמים בלי חשך. וא"ת שהרי נשתתפו, דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, והיינו אור וחשך מיוחדים, נמצא שאין אור בלי חשך (אור יקר).

⁵ נהירו עילאה חכמה עם בינה בסוד יה"י יה"י נהיר האי אור חסד מתפשט מאבא ואמא דהיינו י"ה או"ר א"ר י' ומההוא נהירו שהוא חסד המתפשט חדו לכולא לפי שכלם מתעטרין בו כדמפרש ואזיל וחדו הוא מצד הבינה שהיא המאצל אותו האור מלמטה (אור יקר).

⁶ אין צריך לומר הספירות אלא גם חקיקת החקיקות, כי החקיקה הראשונה האצילות, וחקיקת חקיקתם הם הכחות המתפשטים למטה כדמפרש לקמן, שאפילו המלאכים ניזונים ממנו וכן הצדיקים בנשמתם כדמפרש ואזיל (אור יקר). עי' אד"ר קכח ע"ב האי גולגלתא חוורא דיליה אנהיר לתליסר עיבר גלופין. ועי' בהגר"א על ספ"צ יא ע"ב ד"ה גלופי, שכאן הוא מקום ה"ג החיורתי עצמם (ולא הארתם), הרי הם שורש חורבן ותיקון העולם, ע"כ. פי' החסד מעטר ה"ה שהם חקיקי החקיקות והוא יומא דאזיל עם כלהו יומי שהם ה"ק דז"א. הרש"ב (נ"א).

⁷ פי' כי החסד הוא מעטר כל הקצוות בסוד יומא דאזיל עם כולהו (מ"מ).

בראשית

רב טובך דא אור קדמאה דנגניו קב"ה¹ ליראיך לצדיקים לאינן דחלי הטאה כדקאמר² ויהי ערב ויהי בקר³ יום אחד (בראשית א ה) ויהי ערב מסטרא דחשך ויהי בקר מסטרא דאור ומגו דאינן משתתפי כחדא כתיב יום אחד רבי יהודה אמר מאי טעמא בכל יומא ויומא כתיב ויהי ערב ויהי בקר למנדע דהא לית יום בלא לילה ולית לילה בלא יום ולא אבעון לאתפרשא אמר רבי יוסי ההוא יום דנפק אור קדמאה אתפשט בכלהו יומי⁴ דכתיב בכלהו יום א"ר אלעזר משמע דכתיב בכלהו בקר ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמאה רבי שמעון אמר יומא קדמאה אזיל עם כלהו וכלהו ביה בגין לאחזאה דלאו בהו פרודא וכלא חד ויאמר אלהים יהי אור (שם ג) [יהי] אתפשטותא דהאי אור לתתא ואלין אינן מלאכין דאתבריוו ביומא קדמאה⁵ (ד) אית לון קיומא לאתקיימא לסטר ימינא וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) את לאתכללא אספקלריאה דלא נהרא עם אספקלריאה דנהרא⁶ דאתמר [ביה] כי טוב א"ר אלעזר את [לאתכללא] [לאכללא] ולאסגאה כלהו מלאכין⁷ דאתיין מסטרא דאור דא וכלהו נהרין כקדמיתא בקיומא שלים

ליראיך, לצדיקים, שהם יראי חטא כמו שאמרנו.

"ויהי ערב ויהי בקר יום אחד". "ויהי ערב" מצד החושך, "ויהי בקר" מצד האור, ומתוך שהם משתתפים כאחד כתוב "יום אחד". רבי יהודה אמר, למה כתוב בכל יום יום "ויהי ערב ויהי בקר", לדעת שהרי אין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום, ולא רוצים להפרד. אמר רבי יוסי, אותו היום שיצא אור ראשון, התפשט בכל הימים, שכתוב בכולם יום. אמר רבי אלעזר, משמע שכתוב בכולם בוקר, ואין בוקר אלא מצד של אור הראשון. רבי שמעון אמר, יום ראשון הולך עם כולם וכולם בו, כדי להראות שאין בהם פירוד והכל אחד. "ויאמר אלהים יהי אור", יהי (אור) התפשטות האור הזה למטה, ואלה הם המלאכים שנבראו ביום הראשון, יש להם כח להתקיים לצד ימין. "וירא אלהים את האור כי טוב", "את", לכלול את האספקלריה שלא מאירה עם אספקלריה מאירה, שנאמר (בו) "כי טוב". אמר רבי אלעזר, "את" לכלול (להכליל) ולרבות את כל המלאכים שבאים מצד האור הזה, וכולם מאירים כבתחילה בקיום שלם.

¹ עי' פרשת תרומה קמח סע"ב (לש"ו).

² חסר כאן ועיין בסוף הספר בס"ל לז (הערת הזוהר).

³ פי' אור הוא חסד ומסטרוי נפיק בקר יסוד. וחשך דא יצחק, ומיניה נפיק לילה דא מלכות, וזה היסוד עם המלכות נקראים יום א' בגין דאשתתפו כחדא (זהר הרקיע).

⁴ עי' בבהגר"א על תיקו"ז דף עה ע"ג (לש"ו). הגם שנתגלה ביום הראשון ונגנו, ונתגלה אח"כ בשבת אעפ"כ מצינו ששימש במקצת בכל ששת ימי בראשית (דע"ה ח"ב סג ע"ג). ועי' שער השמות בסופו שה"ק אינו מקבל מאור א"ס אלא על ידי אור החסד, ועי' אמור קג ע"ב ובלק קצא ע"ב (דע"ה ח"ב קד ע"א). והיינו אור המ"ה תולדת יסוד דא"ק (כללים ח"א נז ע"א). והוא חסד דכתר שבתיקון ונקה, ועי' בבהגר"א על תיקו"ז עה ע"ג [ז"ל: ענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד ואמר דאזיל בכלהו כי יום נק' ע"ש האור כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ר"ק שנק' יום ע"ש שמקבלין החסדים על ידו ה"ח ונק' כ"א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית] (כללים ח"ב עג ע"ב).

⁵ עי' ז"ח בראשית א ע"א.

⁶ עי' בבהגר"א על תז"ח יח ע"א, ז"ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו' - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע רק שמרע"ה אנהיר לה בדרגיה ועביד לה אספקלריא דנהרא, עכ"ל. דהיינו שכל הבריאה כולה אינה יכולה להשיג מאומה אלא ממידת המלכות בלבד. אמנם אם ישנם חילוקי מדרגות בין הברואים הדבר תלוי באם המלכות מאירה אם לאו, כלומר אם המלכות עומדת בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' בתז"ח לד ע"ג, תנא דמסייע ליסוד זה: כרובי עינא דפתחין וסגרין דבהון נהיר עמודא דאמצעייתא בבת עינא ואתקריאת מסטרה אספקלריא דנהרא וכד סתים עינא אתקריאת אספקלריא דלא נהרא, ע"כ. למימרא, שההבדל בין "נהרא" לבין "לא נהרא" הוא אם הנוק' בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' תז"ח פט ע"ב: מסטרא דיהו"ה אתקריאת אספקלריא דנהרא, וכד איהי אדנ"י בלא בעלה, אתקריאת אספקלריא דלא נהרא [תרגום: מצידו של הו"ה נקרא מראה המאירה, וכאשר היא אדנ"י בלא בעלה, נקראת מראה שאינה מאירה].

⁷ לרבות כל המלאכים (ד"א).

בראשית

יהי רקיע בתוך המים (שם ו) א"ר יהודה בהאי אתפרשו¹ מיין עלאין [ממיין] (למיין) תתאין² רקיע פשיטותא דמיין והא אתמר ויהי מבדיל בין מיין עלאין לתתאין

ויעש אלהים את הרקיע (שם ז) דעביד ביה עבידתא בסניאו עלאה ויהי רקיע לא כתיב אלא ויעש דאסני ליה ברבו סניא א"ר יצחק בשני אתברי גיהנם³ לחייבי עלמא בשני אתברי (ה) מחלוקת בשני לא אשתלים ביה עבידתא⁴ ובגין כך לא כתיב ביה כי טוב עד דאתא יום תליתאה ואשתלים ביה עבידתא בגין כך כי טוב תרי זמני חד על אשלמות עבידתא דיום שני וחד לגרמיה ביום תליתאי אתתקן יום שני ואתפרש ביה מחלוקת וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם⁵ ביומא תליתאה <משתכבין> (משתבבין) שביבין דגיהנם⁶ בגיני כך אתכליל ביה יום שני ואשתלים ביה רבי חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל האי אור ביום ראשון וחשך ביום שני ואתפרשו מיא ומחלוקת הוה ביה אמאי לא אשתלים ביום ראשון דהאי ימינא כליל לשמאלא א"ל על דא הוה מחלוקת ותליתאה בעי למיעל בנייהו לאכרעא ולאסגאה בהו שלם תדשא הארץ דשא (שם יא) אתחברותא דמיין עלאין בתתאין למעבד פריין מיין עלאין [פריין] ורביין ועבדי איבין⁷ ותתאי קראן לון לעלאין כנוקבא לגבי דכורא בגין דמיין עלאין דכורין ותתאי נוקבין רבי שמעון אמר כל דא הוה לעילא⁸ והוה לתתא א"ר יוסי אי הכי אלהים דקא אמר(ן) מאן אלהים (אלא אלהים

"יהי רקיע בתוך המים". אמר רבי יהודה, בזה נפרדו מים עליונים ממים תחתונים. "רקיע" הוא התפשטות המים, והרי נאמר, "ויהי מבדיל" בין מים עליונים לתחתונים.

"ויעש אלהים את הרקיע", שעשה בו פעולה בגדלות שלמעלה. לא כתוב ויהי רקיע אלא "ויעש", שהגדיל אותו בגדלות רבה. אמר רבי יצחק, בשני נברא גיהנם לרשעי העולם, בשני נבראה מחלוקת, בשני לא נשלם בו המעשה, ולכן לא כתוב בו כי טוב, עד שבא יום שלישי ונשלם בו המעשה. לכן [נאמר בו] כי טוב פעמיים, אחד על השלמת המעשה של יום שני, ואחד לעצמו. ביום השלישי נתקן היום השני ונבדלה בו מחלוקת, ובו השתלמו רחמים על רשעי הגיהנם. ביום השלישי שוקטים שלהבות הגיהנם, ולכן נכלל בו יום שני ונשלם בו. רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון, אמר לו, אור זה ביום ראשון, וחושך ביום שני, ונפרדו המים ומחלוקת היתה בו, למה לא נשלם ביום הראשון, שהרי ימין כולל את השמאל. אמר לו, על זה היתה מחלוקת, ושלישי רצה להיכנס ביניהם להכריע ולהרבות בהם שלום.

"תדשא הארץ דשא", התחברות של מים עליונים בתחתונים לעשות פירות. מים עליונים (פרים ורבים) עושים פירות, והתחתונים קוראים להם לעליונים כנקבה לזכר, משום שמים עליונים זכרים ותחתונים נקבות. רבי שמעון אמר, כל זה הוא למעלה והוא למטה. אמר רבי יוסי, אם כך, אלהים שאמרנו (אמר), מי האלהים, (אלא אלהים סתם) אלהים חיים למעלה.

¹ בראשית לב ע"ב יז ע"ב (הערת הזוהר).

² פי' כי היסוד מפרש בין החסדים ובין הגבורות, כי החסדים הם עולים מתוכו להגדיל ז"א בסוד חוזר עד הכתר והגבורות הולכים אל המלכות (מ"מ).

³ עי' תרומה קמט ע"ב. וכאן מתבאר עניין רחמי הקב"ה על הרשעים שאין עושה בהם כליה (דע"ה ח"ב עו ע"ד).

⁴ על ידי הגבורה לבדה לא תיתכן יציאה לפועל של שום פעולה (דע"ה ח"ב סב ע"א).

⁵ המאמרות דמעשה בראשית עומדים בסוד עולם הבריאה לעולם. והם הפועלים בכל המציאויות ובכל ענייניהם את הפעולה דיום ב'. והגם שהיא בלתי מקוימת, עכ"ז הנה היא התחלה לכל פעולות המקוימות, ויש לה שיתוף ושיתוף בפעולת כל הימים כולם. ולכך נכפל בשלישי "כי טוב" (דע"ה ח"ב סו ע"ב). עי' שמות כא ע"ב אמר ר"י (לש"ו).

⁶ נשקטים שלהובי דגיהנם (ד"א).

⁷ כענין שנאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריק כדי שישפיעו העליונים לתחתונים (ד"א). עי' בסוף הספר אריכות בש"נ.

⁸ פי' תדשא הארץ דשא היא המלכות (מ"מ).

בראשית

ואם תאמר אלהים למטה סתם, אלא למטה הוא תולדות, ואלהים סתם אלא לתתא איהו תולדות

מו/ב

כמה דאת אמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (בראשית ה א) ואמרין בה' בראם³ וההוא (ד) לעילא אבהן דכלא⁴ הוא איהי עבדתא ועל דא ארעא עבדת תולדות דהא היא מתעברא כנוקבא מן דכורא⁵

רבי אלעזר⁶ אמר כל חילין הוו בארעא ולא אפיקת חילהא⁷ ואינון תולדותיה עד יום (חמישי) <הששי> דכתיב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה ואי תימא והא כתיב (שם יב) ותוצא הארץ דשא אלא אפיקת תקון חילהא⁸ לאתיישבא כדקא יאות וכלא הוה גניז בה עד דאצטרין⁹ דהא בקדמיתא כתיב צדיא וריקניא¹⁰ כתרנומו ולבתר אתתקנת ואתיישבת¹¹ וקבילת זרעא ודשאיין ועשבין ואלנין כדקא יאות ואפיקת לון לבתר ומאורות¹² הכי נמי לא שמשו נהורא דלהון עד דאצטרין

כמו שנאמר "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ואמרנו בה' בראם, ואותו (שלמעלה) למעלה אביהם של הכל הוא, היא העשיה, ועל זה הארץ עושה תולדות, שהרי היא מתעברת כנוקבה מן הזכר.

רבי אלעזר אמר, כל הצבאות היו בארץ ולא הוציאה את כחה, והם תולדותיה, עד יום (חמישי) הששי, שכתוב "תוצא הארץ נפש חיה". ואם תאמר, והרי כתוב "ותוצא הארץ דשא". אלא הוציאה תיקון כחותיה כדי להתיישב כראוי. והכל היה גנוז בה עד שהצטרך, שהרי בהתחלה כתוב שוממה וריקה כתרנומו, אחר כך נתקנה והתיישבה וקבלה זרע ודשאים ועשבים ואילנות כראוי, והוציאה אותם אחר כך. והמאורות גם כן לא שמשו אורות שלהם עד שהצטרך.

¹ פי' בינה היא אמרה תדשא כו' (מ"מ).

² פי' כשאנו אומרים תדשא הארץ היא הארץ הזאת, וכי ג"כ אנו מפרשים אלהים היא הבינה, ומשני אלא לתתא איהו תולדות, פי' כשאנו מפרשים הארץ הלזו אז אלהים דקרא היא המלכות שהיא תולדות הבינה כי המלכות נק' בת והבינה אימא (מ"מ).

³ היא מלכות, והכוונה מעשה שמים וארץ תחתונים, ואמר "אלה תולדות" שמורה שהיא כענין תולדות (אור יקר).

⁴ אינו כדרך תולדות אלא ממש המצאת הדבר והיותו נאצל, שאין נקבה שם שהכל זכר (אור יקר). פי' היא בינה שכוללת חג"ת שנקראים אבהן (מ"מ).

⁵ אמנם מעשה האצילות עם היות שהיו בתוך הבינה הוא דבר משתלשל זה מזה שורש לכל הנמצא למטה, ולא שייך לתולדות (אור יקר).

⁶ ר"א חולק ואמר דלא אצטרנין להכי אלא כמעשה הבינה כן מעשה המלכות (אור יקר).

⁷ עד שנברא אדם (אור יקר).

⁸ פי' כח המציאות היה בארץ ובאותו הכח נאמר תוצא הארץ, שיוציא בעצמה הכח. אמנם עמדו על פתח הקרקע עד שנברא אדם ביום הששי, והכרח ענין זה כי מלת "תוצא" אינה ממש יציאה להתגלות ממש וכו', ועתה באומרו תדשא הארץ תוצא הארץ הכוונה שנתיישבה ונתמלאת גוף הארץ בעצמה אבל לא שיוציאים לחוץ (אור יקר).

⁹ פי' מ"ש ביום ג' ותוציא הארץ היינו בתוך בטן הארץ עד פתח הקרקע ולא יצאו לאויר העולם עד יום הששי (מ"מ).

¹⁰ תהו ובהו תרגומו צדיא ורקניא (ד"א).

¹¹ ולאח"כ נתקנת לתקון הישוב (ד"א).

¹² היינו תולדות השמים (אור יקר).

בראשית

יהי מארת ברקיע השמים (שם יד) [מארת כתיב חסר¹] לאכללא הוויא בישא² דאטיל זוהמא ועביד פרודא דלא משמש שמשא בסיהרא מארת לוטין ועל דא גרים דאתלטייא ארעא דכתיב (שם ג יז) ארורה האדמה ובגין כך מארת כתיב חד יהי מארת דא סיהרא (ב)רקיע השמים דא שמשא ותרווייהו בכללא חדא לאזדווגא לאנהרא עלמין לעילא³ ותתא⁴ משמע דכתיב (שם א יד) על הארץ ולא כתיב בארץ דמשמע לעילא ותתא⁵ הושבן⁶ דכלא בסיהרא הוא

רבי שמעון <אמר> (אומר) גימטריאות וחשבון תקופות ועבורין כלא הוא בסיהרא⁷ דהא לעילא לאו איהו א"ל רבי אלעזר ולא והא כמה הושבנין ושיעורין קעבדי חברייא⁸ א"ל לאו הכי אלא הושבנא קיימא בסיהרא⁹ ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא¹⁰ א"ל והא כתיב (שם) והיו לאותות ולמועדים א"ל לאתת כתיב חסר א"ל הא כתיב והיו א"ל הויין כלהון דיהוון ביה כאספוקא דא דאתמליא מכלא¹¹ אבל הושבנא דכלא¹² בסיהרא הוא תא חזי נקודה חד¹³ אית¹⁴ ומתמן שירותא לממני דהא מה דלגוי¹⁵ דההיא נקודה לא אתידע ולא אתייהב לממני ואית נקודה לעילא¹⁶ סתים דלא אתגליא כלל ולא אתידע ומתמן שרותא לממני כל סתים ועומקא

"יהי מארת ברקיע השמים" (מארת כתוב חסר), להכליל נחש הרע שהטיל זוהמא ועשה פירוד, שהשמש לא משמש עם לבנה. "מארת" קללות. ועל זה גרם שהתקללה הארץ, שכתוב "ארורה האדמה", ולכן "מארת" כתוב אחד [בלשון יחיד]. "יהי מארת" זו הלבנה. "רקיע השמים" זו השמש, ושניהם בכלל אחד להזדווג להאיר העולמות למעלה ולמטה, ממשמע שכתוב "על הארץ" ולא כתוב בארץ, שמשמע למעלה ולמטה, בלבנה נמצא חשבון של הכל.

רבי שמעון אמר, גימטריאות וחשבון תקופות ועיבורים, הכל הוא בלבנה, שהרי למעלה איננו. אמר לו רבי אלעזר, ולא, והרי כמה חשבונות ושיעורים עושים החברים. אמר לו, לא כך, אלא החשבון עומד בלבנה, ומשם יכנס האדם לדעת למעלה. אמר לו, והרי כתוב "והיו לאותות ולמועדים". אמר לו, "לאתת" כתוב חסר. אמר לו, הרי כתוב "והיו". אמר לו, הויין כולם שיהיו בו כאוצר זו שמתמלא מהכל, אבל החשבון של הכל הוא בלבנה. בא וראה, יש נקודה אחת ומשם הראשית למנות, שהרי מה שלפנים של אותה נקודה לא נודע ולא ניתן למנות. ויש נקודה למעלה שתומה שלא התגלתה כלל ולא

¹ אז נעלם האור הגנוז לגמרי ונעשה סוד מיעוט הירח ונתייחד כל סוד הנהגת עולם הזה (כללים ח"ב נד ע"ד).

² אין הכוונה לכוללו שם ח"ו, אלא נכלל רמז מציאותו בפסוק, וכיצד, במה שנקרא המלכות מארת חסר, הורה שיש מציאות נחש בעולם, ופי' היאך נרמז במלת מארת ואמר כי על ידי "דאטיל זוהמא" (אור יקר).

³ בי"ע (מ"מ).

⁴ עולם הזה (מ"מ).

⁵ פי' בי"ע, ותתא עולם הזה, עץ הארץ, פי' דאי כתיב בארץ משמע הארץ הזאת ומדכתיב על הארץ משמע בי"ע (מ"מ).

⁶ כל החשבונות ושיעור ומדה הכל הוא מצד העטר"ת (ד"א).

⁷ עי' ע"ח שער אר"א פרק ה, שכל הגימטריאות הם בסוד מלכות.

⁸ נוסף בנוסח "לעילא". פי' שגם בא"א ואר"א וז"א יש שמות שיש בהם חשבון (מ"מ).

⁹ כל החשבונות במלכות, וקשה אפילו בשמות של שאר הספירות יש בהם חשבון, אך הענין כי בכל מלכות ומלכות שיש בבחינת השם ההוא שם הוא החשבון של השם (מ"מ).

¹⁰ פי' מהמלכות שבכל שם ושם יכנס האדם לידע שאר הספירות של השם (מ"מ).

¹¹ כאוצר הזה שמלא בר ולחם ומזון ומלבושים והגורס אסקופא הוא ט"ס כי צ"ל אסקופא (ואסקופא נדרסת. הרשב"ב) (ד"א).

¹² פנחס רכ ע"ב ויחי רלט ע"א ופקודי רסו ורכג ע"א (ד"א).

¹³ אבא (מ"מ).

¹⁴ עי' יהל אור.

¹⁵ עי' יהל אור ח"א ג ע"ב אריכות.

¹⁶ אבא (מ"מ). יש נקודה למעלה והיא נקודת החכמה שהיא ראשית לכלם אל הגלוי (ד"א).

בראשית

הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגליא ומתמן הוא שרותא לכל הושבנא ולכל מנין ועל דא הכא הוא אתר לכל תקופות וגימטריאות ועבורין¹ וזמנין וחגי ושבתי וישראל דדבקי בקב"ה עבדי חושבן לסיהרא ואינון דבקיין ביה וסלקין ליה לעילא דכתיב (דברים ד י) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם וגו'

ישרצו המים שרץ נפש חיה (בראשית א כ) אמר רבי אלעזר הא אוקמוה דאינון מיין רחישו ואולידו כגוונא דלעילא² והא אתמר (שם) ועוף יעופף³ על הארץ יעוף מבעי ליה מהו יעופף א"ר שמעון רזא הוא ועוף דא מיכא"ל דכתיב (ישעיה ו 1) ויעף אלי אחד מן השרפים יעופף (יעוף מבעי ליה אלא) דא גבריא"ל דכתיב (דניאל ט כא) והאיש גבריא"ל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף (ודא הוא יעופף) על הארץ⁴ [נ"א דא אליהו דאשתכח תדיר בארעא ולא מסטרא דאבא ואמא⁵ אשתכח ואיהו⁶ בד' טאסין⁷ דכתיב (מ"א יח יב) ורוח יהו"ה ישאך על אשר לא אדע ורוח יהו"ה חד ישאך תרין על אשר תלת לא אדע ארבע על פני דא מלאך המות דהוא השוך ארעא על פני >נ"א אחשיך פני עלמא וכתיב ביה (בראשית א ב) וחשך על פני תהום < רקיע השמים כדאמרן עולה ומסטיין וכו'

אמר רבי אבא והא מלאך המות בשני אתברי⁸ אלא על הארץ דא רפא"ל דאיהו ממנא לאסוותא דארעא דבניניה אתרפיאת ארעא וקיים בר נש עלה ורפי לכל חיליה על פני רקיע השמים דא אוריא"ל⁹ וכלא הוא בקרא ובגיין כך

נודעה, ומשם הראשית למנות כל נסתם ועומק. וכן יש נקודה למטה שהתגלתה, ומשם הוא ראשית לכל חשבון ולכל מנין, ועל זה כאן הוא המקום לכל התקופות והגימטריאות והעיבורים והזמנים וחגים ושבטות. וישראל שדבקים בקדוש ברוך הוא, עושים חשבון ללבנה, והם דבקים בו ומעלים אותו למעלה, שכתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'".

"ישרצו המים שרץ נפש חיה". אמר רבי אלעזר, הרי פרשוה שאותם מים רחשו והולידו כדוגמא שלמעלה, והרי נאמר, "ועוף יעופף על הארץ", היה צריך לכתוב יעוף, מה זה יעופף. אמר רבי שמעון, סוד הוא, ועוף זה מיכא"ל, שכתוב "ויעף אלי אחד מן השרפים", "יעופף" (יעוף צריך לו אלא) זה גבריא"ל, שכתוב "והאיש גבריא"ל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף". (וזהו יעופף). "על הארץ" (זה אליהו שנמצא תמיד בארץ ולא מצד של אבא ואמא הוא נמצא שהוא (טס הוא בעולם) בארבע טיסות, שכתוב "ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע". "ורוח ה'" אחת, "ישאך" שתיים, "על אשר" שלש, "לא אדע" ארבע. "על פני" זה מלאך המות), שהוא (חשך הארץ על פני, נ"א מחשיך פני העולם, וכתוב בו "וחושך על פני תהום"). "רקיע השמים" כמו שאמרנו עולה ומסטיין וכו'.

אמר רבי אבא, והרי מלאך המות בשני נברא, אלא "על הארץ, זה רפא"ל, שהוא ממונה על רפואת הארץ, שבגללו נרפאת הארץ, וקיים אדם עליה, ומרפא לכל כחו [של הארץ]. "על פני רקיע השמים" זה

¹ ומועדים (ד"א). עי' זוהר פנחס רכ ע"ב, ויחי רלט ע"א, שכל החשבונות של מולדות ותקופות בנויים על זה שניסן הוא ראש השנה (כללים ח"א לז ע"ב).

² אצילות (מ"מ).

³ הם המלאכים דחלקי חי ומדבר שביצירה (דע"ה ח"ב סב ע"א).

⁴ ענין אליהו נעלם ולא נמצא לו אב ואם והסוד שהיה שם למעלה מלאך כשאמר נעשה אדם כו' ועי' פ' ויגש רט ע"א ויצא קנח ע"א (ד"א). זו הקדמה נפלאה וכו' בס' כלי יקר מלכים ב' סי' ב' בשם המקובלים ומדרש תלפיות ערך אליהו [לח ע"ג – לש"ו]. מאיין (נ"א).

⁵ ועי' פרשת ויקהל קצו ע"א פרשת אחרי מות סח רע"ב ועי' שמות רבה פ"מ סי' ד' (לש"ו). עי' פרדס רימונים שער ההיכלות פרק יד, שלאליהו לא היו אב ואם רק נחית משמיא ונתלבש בגוף, וכן עי' יהל אור ח"ב ל ע"ד (דע"ה ח"א נג ע"א).

⁶ (ס"א ואיהו טאס עלמא) (דפ"ו).

⁷ בד' רוחות שהם ד' יסודות העולם ויקהל קצא ע"ב (ד"א).

⁸ בכלל שאר בחי הגבורות. ועי' לעיל יז ע"א וע"ב, וכן לג ע"א, מו ע"א ותרומה קמט ע"ב (דע"ה ח"ב סא ע"ד).

⁹ ע"ל פנ"י עם האותיות והתיבות והכולל גי' אוריא"ל. א"מ (נ"א).

בראשית

אוריא"ל. והכל הוא בפסוק. ולכן כתוב אחריו "ויברא אלהים את התנינים הגדולים". אמר רבי אלעזר, (הרי בארנו אלו לוייתן ובת זוגו) אלה הם שבעים ממונים גדולים על שבעים העמים, ולכן נבראו כולם להיות שולטים על הארץ. "ואת כל נפש החיה הרומשת" אלה הם ישראל שהם

מז/א

נפש ודאי דההוא חיה ואקרון גוי אחד בארץ¹ (דה"א יז כא) אשר שרצו המים למיניהם דאינון משתדלין באורייתא ואת כל עוף כנף למינהו אלין צדיקייא דבהון² ובגין כך אינון נפש חיה דבר אחר ואת כל עוף כנף כדקא אתמר אלין אינון שלוחי עלמא³

אמר רבי אבא, "נפש חיה", שהם (הם) ישראל, משום שהם בני הקדוש ברוך הוא (בנים לקדוש ברוך הוא), ונשמות הקדושות שלהם באות ממנו. נפשות שאר העמים עובדי עכו"ם, מאיזה מקום הם. אמר רבי אלעזר, מאותם צדדי השמאל שמטמאים אותם יש להם נשמות, ולכן כולם טמאים ומטמאים מי שקרב עמם.

ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו'⁴, כל שאר החיות האחרות כל אחת ואחת כפי מינה. ואמר רבי אלעזר, זה מסייע למה שאמרנו ש"נפש חיה" אלו ישראל שהם נפש חיה קדושה עליונה. "בהמה ורמש וחיתו ארץ" אלו שאר העמים עובדי עבודה זרה שאינם נפש חיה אלא (ערלה) כמו שאמרנו.

נפש ודאי של אותה חיה, ונקראים "גוי אחד בארץ". "אשר שרצו המים למיניהם", שהם עוסקים בתורה. "ואת כל עוף כנף למינהו", אלה הצדיקים שבהם, ולכן הם "נפש חיה". דבר אחר, "ואת כל עוף כנף", כמו שנאמר, אלה הם שלוחי העולם.

אמר רבי אבא, "נפש חיה", שהם (הם) ישראל, משום שהם בני הקדוש ברוך הוא (בנים לקדוש ברוך הוא), ונשמות הקדושות שלהם באות ממנו. נפשות שאר העמים עובדי עכו"ם, מאיזה מקום הם. אמר רבי אלעזר, מאותם צדדי השמאל שמטמאים אותם יש להם נשמות, ולכן כולם טמאים ומטמאים מי שקרב עמם.

"ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו'", כל שאר החיות האחרות כל אחת ואחת כפי מינה. ואמר רבי אלעזר, זה מסייע למה שאמרנו ש"נפש חיה" אלו ישראל שהם נפש חיה קדושה עליונה. "בהמה ורמש וחיתו ארץ" אלו שאר העמים עובדי עבודה זרה שאינם נפש חיה אלא (ערלה) כמו שאמרנו.

¹ דהיינו נפש לשון יחיד (אור יקר).

² שהם מצד היסוד, ובג"כ אקרון אותם שהם ממלכות נפש חיה על שם אל ח"י שהוא היסוד שע"י המלכות מוציא נפש (אור יקר). העופות שרשם הוא בהשם מ"ה שהוא חסד, והבהמות שרשם הוא בהב"ן שהוא גבורה, ולכן נמשלו הצדיקים לעופות והרשעים לבהמות (דע"ה ח"ב מו ע"א).

³ מלאכים שהם שלוחים מאת ה' למטה (אור יקר). לעיל לד ע"א (הערת הזוהר).

⁴ שלא נפרש שנפש חיה כולל כל החיים ישראל ואומות העולם, לזה נשמר שא"א כי אחר שנפש חיה ר"ל נפש ממלכות א"כ דווקא יהיה ענין זה לישראל שהם בנים להקב"ה דהיינו שאותם הנשמות הם מזווג דקב"ה ושכינתא (אור יקר).

⁵ בהיותם בחיים מפני רוח הטואמה שבהם (אור יקר).

⁶ שהם טהורים ושואבים רוח חיותם ממקום הטהרה (אור יקר).

⁷ כפי מינו (ד"א).

⁸ ויקרא יט ע"א ותזריע מג ומו ע"ב (ד"א).

⁹ עי' רע"מ צו כט ע"א, עם הארץ בהמה אקרי (דע"ה ח"ב מו ע"א).

¹⁰ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר בסי' כה וסי' לח ורעיא מהימנא סי' לח (הערת הזוהר).

בראשית

נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א כו) דאתכליל בשית סטריין כליל מכלא כגוונא דלעילא בשייפי מתקנן ברזא דחכמתא כדקא יאות כלא תקונא עלאה נעשה אדם רזא דכר ונוקבא כלא בחכמתא קדישא עלאה בצלמנו כדמותנו לאשתכללא דא בדא למהוי (חד) [הוא] יחידאי בעלמא שלימ על כלא

וירא אלהים את כל אשר עשה (בראשית א לא) [כלל] והנה טוב מאד הכא אתתקן מה דלא אתמר כי טוב בשני בגין דאתברי ביה מותא והכא אתמר והנה טוב מאד ואזלא כמה דאמרי חבריא והנה טוב מאד זה מות²

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וכי לא חמא ליה קודם³ אלא כלא חמא ליה קב"ה ומאן דאמר את כל לאסגאה כל דרין דייתון לבתר כן וכן כל מה דיתחדש בעלמא בכל דרא ודרא עד לא ייתון לעלמא⁴

אשר עשה⁵ דא כל עובדין דבראשית דתמן אתברי יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש [בעלמא] [לעלמא] לבתר כן⁶ ובגין כך חמא ליה קב"ה עד לא הוה ושוי כלא בעובדא דבראשית

יום הששי מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו ה"א אלא הכא כד אשתכלל עלמא אתחברת נוקבא בדכורא בחבורא חד ה' בששי [דאיהו]⁷ למהוי כלא חד ויכלו אשתכללו⁸ כלא (חד) [כחד] אשתכללו מכלא ואשתלימו בכלא

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", שנכלל בששה צדדים כלול מהכל כדוגמא שלמעלה, באיברים מתוקנים בסוד החכמה כראוי, הכל תיקון עליון. "נעשה אדם", סוד של זכר ונקבה, הכל בחכמה קדושה עליונה. "בצלמנו כדמותנו" להתקן זה בזה להיות (אחד) הוא יחידי בעולם השולט על הכל.

"וירא אלהים את כל אשר עשה (כלל) והנה טוב מאד", כאן נתקן מה שלא נאמר "כי טוב" בשני, משום שבו נברא המות, וכאן נאמר "והנה טוב מאד". והולך [ומובן] כמו שאמרו החברים "והנה טוב מאד" זה המות.

"וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", וכי לא ראה אותו קודם. אלא הקדוש ברוך הוא ראה הכל, ומה שאמר "את כל" לרבות כל הדורות שיבואו אחר כך, וכן כל מה שיתחדש בעולם בכל דור ודור בטרם שיבואו לעולם.

"אשר עשה", זה כל מעשי בראשית ששם נברא יסוד ועיקר לכל מה שיבא ויתחדש בעולם לאחר מכן. ולכן ראה אותו הקדוש ברוך הוא טרם שהיה, ושם את הכל במעשה בראשית.

"יום הששי" מה שונה בכל הימים שלא נאמר בהם ה"א, אלא כאן כאשר נתקן העולם, התחברה הנקבה בזכר בחבור אחד, ה' בששי (שהוא) (יסוד) להיות הכל אחד. "ויכלו" נתקנו הכל אחד (כאחד), נתקנו מהכל והשתלמו בכל.

¹ פי' אדה"ר היה נכלל מו"ק דז"א והמלכות כלולה עמהם והם נקראים צלם ודמות וז"ש הכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותינו (מ"מ).

² שעל ידו יראת העונש אדם עובד בוראו ועוד על ידי המות נתקן זוהמת הנחש וע"י המות אדם עולה לראות את פני האדון וכו' (אור יקר).

³ בשלמא אי הוה אמר וירא אלקים את אשר עשה לא קשה מדי דהוינא אמרי דהיינו שנסתכל בו. אבל באומרו "את כל אשר עשה" מורה שהיה עתה ראייה מחודשת מפני שראה כל אשר עשה, וזה דוחק דהא חמא ליה קודם (אור יקר).

⁴ פי' הדור וכל מציאות הנפעל בעולם במעמד הדור ההוא (אור יקר).

⁵ אחרי הנ"ל קשיא ליה דאם כן לימא וירא אלקים את כל, והנה טוב מאד, מאי "אשר עשה" (אור יקר).

⁶ לא היה ראייה זו בידיעת הדברים העתידיים כי ידיעה זו גלויה לפניו ודאי, אמנם היה עתה השגת הדברים העתידיים מתוך שרשם, פי' בהשגיח העולם מתוכו השגחת העתידות תולדותיו איך יהיו. והיה ענין השגחה זו מטעם דתמן אתברי יסודא ועיקרא לכל מה דייתי, שנתן הקב"ה כח בנבראים לפי שעה שיהיה בכחם כל מה שעתידי להיות מהם (אור יקר).

⁷ "יסוד" נוסף צלפ"ו.

⁸ פי' מלת ויכלו ג' פרושים: הא', לשון כללותם יחד. והב', לשון כללות, כל א' מכלם. והג', לשון שלימות. וזהו שאמר "אשתכללו כלא בחד" היינו כללותם יחד. "אשתכללו מכל" היינו כל א' כלול מכולם. שלמות, היינו "אשתלימו" (אור יקר).

בראשית

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם (בראשית ב א) רבי אלעזר¹ פתח (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם תא הזי קב"ה ברא לבר נש בעלמא ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה² ולא אתתקנא ארחוי³ בגין דיוכי לנהורא עלאה דגניז קב"ה לצדיקיא כמה דאת אמר (ישעיה סד ד) עין לא ראתה אלהיים וזולתך יעשה למחכה לוי⁴

ובמה⁵ יזכי ליה לבר נש לההוא נהורא באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא יזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאת⁶ ויתחשב ליה כאלו באני עלמין דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל הה"ד (משלי ג יט) יהו"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה וכתוב (שם ח ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום וכל דאשתדל בה שכליל עלמין וקיים ליה

ותא הזי ברוחא עביד קב"ה עלמא וברוחא מתקיימא רוחא דאינון דלעאן באורייתא וכל שכן רוחא דהבל דרביי דבי רב מה רב טובך דא טובא דאתגניז ליראיך לאינון דחלי חטאה

פעלת לחוסים כך מאי פעלת דא עובדא דבראשית רבי אבא אמר דא ג"ע⁷ דהא באומנותא עביד ליה קב"ה בארעא כגוונא דלעילא לאתתקפא ביה צדיקיא

"ויכלו השמים והארץ וכל צבאם". רבי אלעזר פתח, "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם". בא וראה, הקדוש ברוך הוא ברא אדם בעולם והתקין אותו להיות שלם בעבודתו ולתקן את דרכיו כדי שיזכה לאור העליון שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים, כמו שנאמר "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו".

ובמה יזכה האדם לאותו האור, בתורה. שכל מי שעוסק בתורה בכל יום, יזכה להיות לו חלק בעולם הבא, ויחשב לו כאלו בנה עולמות, שהרי בתורה נבנה העולם ונתקן. זהו שכתוב "ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום", שכל מי שעוסק בה, מתקן עולמות ומקיים אותם.

ובא וראה, ברוח עשה הקדוש ברוך הוא את העולם וברוח הוא מתקיים. רוח של אלו שעוסקים בתורה, וכל שכן רוח הבל של תינוקות של בית רבן. "מה רב טובך" זה הטוב שגנז, "ליראיך" לאותם יראי חטא. "פעלת לחוסים כך" מה זה פעלת, זה מעשה בראשית. רבי אבא אמר, זה גן עדן, שהרי באומנות עשה אותו הקדוש ברוך הוא בארץ כדוגמא שלמעלה, לחזק בו את הצדיקים.

מז/ב

¹ כוונתו לפרש בפסוק זה שכל העולם לא נברא אלא בשביל אדם והוא עיקר למעלה ולמטה ולזה קשה וכו' וכי יש אומן שעושה כלים מכמה ככרי ברזל להנאת מחטא א' (אור יקר).

² פ' התקינו ועשאו על אופן יותר נאות להשלים עבודתו, והיינו היותו בעל בחירה ורצון כי בזה נשלמה עבודתו יורת ממלאכי מרום שאינם בעלי בחירה כלל כנודע. ועוד ירצה "ואתקין ליה" שנתיעץ בכל אבר ואבר על אופן יותר נאות שיוכל להיות על עבודת שמים על הדרך השלם שבדרכים (אור יקר).

³ שום א' מהנבראים לא נצטווה אלא אדם, הכרי שצוהו לאתקנא אורחוי למהוי שלים זה מורה שהוא עיקר והשאר אינם עובדים להקב"ה שהרי אינם מצווים דרך צוואה אלא עושים טבעם ולא נצטוו (אור יקר).

⁴ עיקר ראית הכתוב באומרו עין לא ראתה, אינו אלא להורות שמעלת הצדיקים למעלה מכל הנבראים ושכינת עוזו עליהם, ואל על המלאכים וסדר ההשתלשלות שכינה ואח"כ נשמות ואח"כ חיות נושאי כסא (אור יקר).

מה שחסר כאן עיין בסוף הספר בסי' טל (הערת הזוהר).

⁵ "זכי ז"נ" (נוסף זלפ"ו).

⁶ קשיא ליה, כי בשלמא קודם חטא אדה"ר, שהיה מוכן לעבודה השלמה, ודאי שהשכל נותן שהיה משיג ענין זה להיותו במדרגה זו שהוא השגת האור הצפון, דהיינו צפון בבנינה לצדיקים יסוד ומלכות, וז"ש לצדיקים לעלמא דאתיא, והיינו אור נשפע בהיכל קודש הקדשים שכנגד הבינה וכו' אמנם עתה אחר שחטא ונדחה מגן עדן, אין דעת שישבול ששיג האדם מעלה זו כי סוף סוף היא מעלה נפלאה מקום שאין מגיע שם ענין הקלי' והאדם נטבע בטיט יון הקלי' וזהו שאמר ובמה זכי ב"נ עתה לפי מציאותו לההוא נוהרא וכו' היינו עסקו תמיד בתורה לזכך החומר, יזכה למהוי ליה חולקא עם היות שהוא אור צפון חלק הבינה ממש עכ"ז ע"י התורה יושג כי התורה לה מעלת ענין מה שהיה אדם קודם חטאו (אור יקר).

⁷ ג"ע בארץ (מ"מ).

בראשית

הה"ד¹ (תהלים לא כ) פעלת לחוסים בך נגד בני אדם דהא הוא נגד בני אדם ואחרא נגד עלאין קדישין א"ר שמעון [גן עדן לעילא ונגד בני אדם הוין] (ואפי' אחרא נגד בני אדם הוין) לאתכנשא ביה צדיקיא דעבדי רעותא דמאריהון

ויכלו דכלו עובדין דלעילא ועובדין דלתתא השמים והארץ לעילא ותתא² רבי שמעון אמר עובדא ואומנותא דאורייתא שבכתב ועובדא ואומנותא דתורה שבעל פה וכל צבאם אלין פרטי דאורייתא אפי' דאורייתא שבעים פנים לתורה³ ויכלו דאתקיימו ואשתכללו דא בדא שמים וארץ פרט וכלל⁴ וכל צבאם רזי דאורייתא דכיאן דאורייתא מסאבן דאורייתא⁵

ויכל אלהים ביום השביעי⁶ (בראשית ב ב) דא תורה שבעל פה דאיהו יום שביעי וביה אשתכלל עלמא דאיהו קיומא דכלא⁷ מלאכתו אשר עשה ולא כל מלאכתו דהא תורה שבכתב⁸ אפיק כלא בתוקפא דכתב⁹ דנפיק מחכמתא¹⁰ תלת זמנין הכא ביום השביעי ויכל אלהים ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלהים את יום השביעי הא תלת ויכל אלהים ביום השביעי דא תורה שבעל פה דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדקא אמרן וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא¹¹

בספרא דרב ייבא סבא דא יובלא¹² ועל כך כתיב הכא מכל מלאכתו דכלא נפיק מניה ואנן דא יסודא כדקאמרן דהא נייחא ביה הוה יתיר

זהו שכתוב "פעלת לחוסים בך נגד בני אדם", שהרי הוא נגד (בני) אדם, והאחר נגד עליונים קדושים. אמר רבי שמעון, גן העדן למעלה נגד בני אדם הוא, (ואפילו האחר הוא נגד בני אדם) שיכנסו בו צדיקים שעושים רצון רבונם.

"ויכלו", שכלו מעשים שלמעלה ומעשים שלמטה. "השמים והארץ" למעלה ולמטה. רבי שמעון אמר, מעשה ואומנות התורה שבכתב, ומעשה ואומנות תורה שבעל פה. "וכל צבאם" אלה פרטי התורה, פנים של התורה, שבעים פנים לתורה. "ויכלו" שהתקיימו ונתקנו זה בזה. "שמים וארץ", פרט וכלל. "וכל צבאם", סודות התורה, סהרות שבתורה וטמאות שבתורה.

"ויכל אלהים ביום השביעי", זו תורה שבעל פה שהוא יום שביעי, ובה נתקן העולם שהוא קיום של הכל. "מלאכתו אשר עשה" ולא כל מלאכתו, שהרי תורה שבכתב הוציאה הכל בתוקף של כתב שיוצא מחכמה. שלש פעמים כאן ביום השביעי, "ויכל אלהים ביום השביעי", "ויברך אלהים את יום השביעי", הרי שלש. "ויכל אלהים ביום השביעי" זו תורה שבעל פה, שעם יום השביעי הזה נתקן העולם כמו שאמרנו. "וישבות ביום השביעי" זה יסוד העולם.

בספרו של רבי ייבא הזקן, זה יובל, ועל זה כתוב כאן "מכל מלאכתו", שהכל יצא ממנו. ואנו זה יסוד כמו שאמרנו, שהרי בו

¹ לעיל ו ע"א (ד"א).

² פי' זרין דאצלות זרין דבי"ע (מ"מ).

³ עי' ריש תיקו"ז ששם רואים ע' פנים בפסוק בראשית.

⁴ עי' שער מאמרי רז"ל - מדרשים שכלל הוא ו"ק ופרט הוא נוק', ועי' בהגר"א בתיקו"ז קמט רע"ד להיפך, ש"ק הוא הפרט, ונוק' הוא חזר וכלל.

⁵ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר בסי' מ' (הערת הזהור).

⁶ עיין בחייט ריש דף קע"ג.

⁷ פי' במלכות נכלל ונשלם עולם האצילות שהוא קיום כל נמצא, והיא נקראת יום השביעי שהיא מדה שביעית מחסד. כי אמרתי עולם חסד יבנה, ובנין העולם מחסד ונשלם במלכות (אור יקר).

⁸ ז"א (מ"מ). תורה שבכתב כו' ויקהל ר ע"א נראה שגם בינה נקרא כך ע"ש ויצא קנו ע"ב סג ע"ב ויתרו עג ע"ב ומשפטים קכא ע"ב (ד"א).

⁹ פי' ז"א הוציא הכל בכח בינה הנק' כתב (מ"מ).

¹⁰ פי' אימא יצאה מאבא (מ"מ). עי' בפ' ויקהל רז ע"ב על מה רמז ג' שבתות ושם מבואר כל הלכות שבת ע"פ הסוד ועי' תקונים תקון מח (ד"א).

¹¹ וישבות היא בינה שנקראת אלהים שעשתה שביתה ע"י יסוד ונק' שביעי כשמתיחלים מן הבינה (מ"מ).

¹² פי' וישבות ביום הז' הוא אבא שעשה שביתה ע"י הבינה ולא קאי על אלהים דרישא דקרא ונק' הבינה ז' כשמתיחלים מיסוד ממטה למעלה (מ"מ).

בראשית

מכלא ויברך אלהים את יום השביעי דא כהן גדול¹ דמברך לכלא² והוא נטיל ברישא דתנן כהן נוטל בראש וברכאן ביה שריין לברכא ואקרי שביעי רבי ייסא סבא אמר הני תרי חד ביסודא דעלמא איהו וחד בעמודא דאמצעייתא³

(אבל הני תלת חד במעלי שבתא דליליא וחד דיומא וחד דעלמא דאתי דאיהו שבת הגדול) וכן (ויקדש) אותו למאן לההוא אתר דאת קיימא ביה שריא כמה דאת אמר (שמואל ב טו כה) והראני אותו ואת נהו ובהאי אתר שריין כל קדושין (ד)לעילא ונפקי מניה לכנסת ישראל למיהב לה תפנוקא לחם פנג⁴ ואזלא הא כמה דכתיב (בראשית מט כ) מאשר שמנה לחמו והוא⁵ יתן מעדני מלך מאשר דא קיים שלים⁶ שמנה לחמו [מאן] דהוה (ליה) לחם עוני אתהדרר למהוי לחם פנג והוא יתן מעדני מלך⁷ מאן מלך דא כנסת ישראל הוא יהיב [לה] כל תפנוקין דעלמין וכל קדושין דנפקין מלעילא מהאי אתר נפקין⁸ ועל דא ויקדש אותו ההוא את קיימא

כי בו שבת ביה נייחא דכלא [ביה נייחא] דעלאין ותתאין ביה שבתא [אתייא] לנייחא אשר⁹ ברא¹⁰ אלהים מכללא דזכור נפקא שמור לאתקנא עבידתא דעלמא לעשות דא אומנא

היתה מנוחה יותר מהכל. "ויברך אלהים את יום השביעי", זה כהן גדול שמברך את הכל, והוא נוטל בראש. ששנינו כהן נוטל בראש, ובו הברכות שורות לברך, ונקרא שביעי. רבי ייסא הזקן אמר, השנים הללו, אחד הוא ביסוד העולם ואחד בעמוד האמצעי.

(אבל שלשת אלה, אחד בערב שבת של לילה, ואחד של היום, ואחד של העולם הבא שהוא שבת הגדול). וכן (ויקדש) "אותו", למי, לאותו מקום שאות הברית שורה בו, כמו שנאמר "והראני אותו ואת נהו". ובמקום זה שורים כל הקדושים למעלה (שלמעלה), ויוצאים ממנו לכנסת ישראל לתת לה מעדן לחם עונג. וזה הולך [מובן] כמו שכתוב "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך". "מאשר" זה קיום שלם. "שמנה לחמו" (מה) שהיה (לו) לחם עוני, חוזר להיות לחם עונג. "והוא יתן מעדני מלך" מי המלך, זו כנסת ישראל, הוא נותן (לה) כל תפנוקי העולם, וכל הקדושים שיוצאים מלמעלה, מהמקום הזה יוצאים. ועל זה "ויקדש אותו", "אותו" אות הברית. "כי בו שבת", בו מנוחת הכל (בו מנוחה), של עליונים ותחתונים. "בו שבת" (באה) למנוחה. "אשר ברא אלהים", מכלל של זכור יוצא שמור לתקן מעשה העולם. "לעשות", זה אמן העולם, לעשות מעשה

¹ פי' חסד שהוא ז' מהמלכות ממטה למעלה (מ"מ).

² והיינו ויברך ואיקרי שביעי מפני שבו כללות שבע הספירות והוא שביעי ממלכות ממטה למעלה (אור יקר).

³ הני תרי ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו. חד דהיינו ויקדש אותו ביסודא, וחד בעמודא דאמצעייתא שהוא ויברך אלקים (אור יקר). פי' ת"ת שהוא שביעי כשמתחילים מכתר כחב"ד חג"ת (מ"מ).

⁴ קדושין דלעילא היא ענין ויקדש, שהוא מצד הבינה. ובהיות השפע משם, היחוד שהוא סוד לחם וכו' נעשה אותו המציאות לחם פנג וענין לחם הוא מלה מורה על מציאות המלכות בעצמה ועל מציאות הנשפע לה, ולפיכך אמר למיהב לה תפנוקי לחם פנג ולא אמר למיהב לה לחם פנג שהיא בעצמה נעשת לח פנג שאין לחם אלא אשה ואח"כ מוסיף תפנוקי לחם פנג (אור יקר). עי' לקמן רמו ע"א שזה מן, שהוא לחם מבחי' ז"א היפך לחם עוני, שהוא מבחי' הנוק'.

⁵ היינו הכנתה להיותה לחם פנג לבד ואח"כ תפנוקי מלכין דהיינו והוא יתן מעדני מלך כדמפרש ואזיל, ומשום דאפשר לפרש מלך ת"ת או בינה וקאמר והוא היסוד יתן למלכות מעדני מלך שפע עליון לזה אמר מאן מלך דא כנ"י כי לא יקרא מלך באמת אלא במלכות (אור יקר). ר"ת משל"ו (רח"ו).

⁶ ברית שלום והוא יסוד בראשית ו ע"א ויחי ריז ע"א (ד"א).

⁷ נט ע"א ורלה ע"ב ורעו ע"א וקב ע"א (ד"א).

⁸ אפשר תפנוקי מצד הבינה וקדושין מצד החכמה, והבינה בה העולמות, ועליה החכמה. וזהו שאמר תפנוקי עלמין, ולמעלה הימנו קדושין דלעילא. ואמר נפקי מלעילא כלשון ונהר יוצא מעדן, דנפקי מחכמה, והיותם באים למלכות הוא על ידי היסוד שאין מקום למלכות לקבל אלא על ידי היסוד (אור יקר).

⁹ אשר שהוא היסוד (מ"מ).

¹⁰ המלכות שנק' אלהים (מ"מ).

בראשית

דעלמא למעבד עבידתא דכלא <נ"א אשר ברא
אומנא אצטריך לעלמא וכל עבידתא דכלא>

תו פריש רבי שמעון מלה ואמר כתיב (דברים
ז ט) שומר הברית והחסד שומר דא כנסת ישראל
הברית דא יסודא דעלמא והחסד דא אברהם!
[דכנסת] (וכנסת) ישראל היא שומר הברית
והחסד ואקרי שומר ישראל דא הוא נטיר פתחא
דכלא ביה תליין כל עבידן דעלמא ודאי

אשר ברא אלהים לעשות² לשכללא
ולאתקנא כלא כל יומא ויומא ולאפקא רוחין
ונשמתינ ואפילו רוחין ושדין ואי תימא דלאו
אינון תקונא דעלמא לאו הכי דהא אינון לתקונא
דעלמא הוו ולא לקאה בהו לחייבי עלמא דאינון
אזלין לקבלייהו לאוכחא להו <ומא> (ומאן)
דאזיל לשמאלא אתאחיד בסטר <א> שמאלא
לקבלייהו³ בניני כך לתקונא הוו תא חזי מה
כתיב בשלמה (שמואל ב ז יד) והוכחתי בשבט
אנשים ובנגעי בני אדם מאן⁴ נגעי בני אדם אלין
אינון מוזיקין תא חזי בשעתא דאתבריאן אתקדש
יומא ואשתארו רוחא בלא גופא ואלין אינון
בריינ דלא

מח/א

אשתכללו (ולא אתיידו) ומסטר שמאלא
אינון זוהמא דדהבא⁵ ועל דא בני דלא
אשתכללו ואינון פנימין שמא קדישא⁶ לא שריא
בהו ולא אתדבקו ביה ורחילו דלהון משמא

של הכל. ("אשר ברא", אומן צריך לעולם,
וכל המעשה של הכל).

עוד פירש רבי שמעון את הדבר ואמר,
כתוב "שומר הברית והחסד". "שומר" זו
כנסת ישראל. "הברית" זה יסוד העולם.
"והחסד" זה אברהם, שכנסת ישראל היא
שומר הברית והחסד, ונקראת שומר
ישראל, זהו שומר הפתח של הכל, ובו
תלויים כל מעשי העולם ודאי.

"אשר ברא אלהים לעשות", לשכלל
ולתקן הכל כל יום ויום, ולהוציא רוחות
ונשמות ואפילו רוחות ושדים. ואם תאמר
שאינם תיקון העולם, לא כך, שהרי הם היו
לתיקון העולם ולהלקות בהם רשעי העולם,
שהם הולכים כנגדם להוכיח אותם. ומי
שהולך לשמאל, נאחז בצד השמאל כנגדם
(לוקה בהם), לכן הם לתקון. בא וראה מה
כתוב בשלמה, "והוכחתי בשבט אנשים
ובנגעי בני אדם". מי הם נגעי בני אדם, אלה
אותם המזיקים. בא וראה, בשעה שנבראו,
התקדש היום ונשארו רוח בלי גוף, ואלו הם
בריות שלא

נתקנו (ולא התיסדו), ומצד שמאל הם
זוהמת הזהב. ועל זה, משום שלא נתקנו
והם פגומים, לכן השם הקדוש לא שורה
בהם ולא נדבקו בו. והפחד שלהם הוא
מהשם הקדוש, וזעים ופוחדים ממנו, והשם
הקדוש לא שורה במקום פגום.

¹ חסד גנוז בתוך אמת היסוד, ולכך אמר הפסוק שומר הברית שהוא יסוד והחסד שבתוך יסוד (מ"מ).

² פי' כי לעיל פירשו כי אשר הוא היסוד ובהיפוך ראש בסוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם
וברכות לראש צדיק והוא העטרה, מלכות שבו, לכן נק' אשר היפך ראש, וביאר כי עתה אחר ויקדש אותו
אות ו' שהוא היסוד כי בו שבת כו', ובו נכלל הכל אז אחרי (נ"א אחר) הכללות שנכללו בו הכל ע"י העט' שבו
שאז נכללו בו כל ה"ס מאותו הכללות שהוא עטרת היסוד הנק' אשר או אותו אשר ברא אלקים הוא וזהו
אשר ברא אלהים כי זה אשר ברא כלא דזכור וזאת בר"א אלהים שהיא מלכות אמיתי והוא הנק' שמור ואותו
אלהים הנק' שמור למה נברא פי' ואמר לעשות משום שהמלכות אומנא דעלמא, משא"כ בעטרת היסוד אע"פ
שהוא ג"כ בחי' המלכות היא אמיתית היא בשמור מלכות האמיתית (זהר הרקיע).

³ (לקי צהו) (דפ"ו).

⁴ קסט ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ זוהם מותר סיג הזהב והוא רמז אל הקליפות חיצונות מותרות הדין ואין להם אחיזה בקדושה כלל ולא
לכל המתעסקים עמהם (ד"א). עי' ע"ח שער תיקון הירח פרק ה שזוהו סוף קומת ההוד. ועי' ע"ח שער מ"ד
ומ"ן פרק ג' שזוהו הקלי', והוא כי לא יוכלו להתברר, והם דינין קשים וחזקים עד מאד.

⁶ הגוף מצד השכינה ואלו נולדו לא היה להם יחוד שם הוי"ה כיון שאין להם גוף לא נכללו בשם כלל
מפני שהם חסרי שם הוי"ה כיון שלא נשלם גופם מצד השכינה אין שום אות שורה עליהם מפני ששם הוי"ה
אינו שורה במקום פגום וכל מי שיתפוס אות אחת אינו תופס כלל אלא שיתפוס כל השם מטעם זה מי שאין
לו בנין לא תפס שם הוי"ה מפני שלא נכלל באותיות יה"ו עולם הזכר על ידי הבנים אין לו אפילו אות ה'
וירד למטה (אור יקר).

בראשית

קדישא איהו¹ וזעין ודחלין מניה ושמא קדישא
לא שריא באתר פנים

ותא חזי האי בר נש דאתפנים דלא שבק בר
בהאי עלמא כד נפק מניה לא אתדבק בשמא
קדישא² ולא עאלין ליה בפרגודא בנין דאיהו
פנים ולא אשתלים ואילנא דאתעקר בעיא
נטיעה זמנא אחרא³ בנין דשמא קדישא
אשתלים בכל סטרין ופנימו לא אתדבק ביה
לעלמין ותא חזי הני בריין פנימין אינון מעילא⁴
ומתתא⁵ ובניני כך לא מתדבקן לעילא ולא
מתדבקן לתתא ואלין דכתיב בהו (בראשית ב ג)
אשר ברא אלהים לעשות⁶ דלא אשתלימו עילא
ותתא ואי תימא הא רוחין אינון אמאי לאו
[אשתלימו] לעילא אלא כיון דלא אשתלימו
לתתא בארעא לא אשתלימו לעילא וכלהו
מסטר שמאלא קא אתיין ומתכסיין מעינא דבני
נשא וקיימי לקבליהו לאבאשא לון⁷ תלת לון
כמלאכי השרת ותלת לון כבני נשא⁸ והא
אוקמוה בתר דאתבריאו רוחין (אטמרו)
[אשתארו] אינון רוחין⁹ בתר רחייא¹⁰ דנוקבא
דתהומא רבא¹¹ ליליא דשבתא ויומא דשבתא
כיון דנפק קדושתא דיומא ולא אשתלימו¹² נפקו
לעלמא ושטאן לכל סטרין ובעיא עלמא
לאתנשרא מנייהו דהא כדין כל סטר שמאלא
אתער ואשא דגיהנם מלהטא וכל אינון דבסטר
שמאלא אזלין ושטאן [בעלמא] (לעלמא) ובעאן
לאתלבשא בנופא ולא יכלין כדין בעינא

ובא וראה, האדם הזה שנפגם, שלא
השאיר בן בעולם הזה, כשיוצא ממנו, לא
נדבק בשם הקדוש ולא מכניסים אותו
לפרגוד, משום שהוא פגום ולא נשלם. ועץ
שנעקר צריך נטיעה פעם אחרת, כדי שהשם
הקדוש יושלם בכל הצדדים, וחיסרון לא
ידבק בו לעולמים. ובא וראה, הבריות הללו
פגומים הם מלמעלה ומלמטה, ולכן לא
נדבקים למעלה ולא נדבקים למטה. ואלה
שכתוב בהם "אשר ברא אלהים לעשות",
שלא נשלמו למעלה ולמטה. ואם תאמר,
הרי רוחות הם, למה לא נשלמו למעלה,
אלא כיון שלא נשלמו למטה בארץ, לא
נשלמו למעלה. וכולם באים מצד שמאל
ומכוסים מעיני בני אדם, ועומדים כנגדם
להרע להם. בשלש הם כמו מלאכי השרת,
ובשלש הם כמו בני אדם. והרי בארוה. אחר
שנבראו רוחות (נטמנו), נשארו אותם
רוחות אחר הרחים של נקב של תהום רבה
ליל השבת ויום השבת. כיון שיצאה קדושת
היום ולא נשלמו, יצאו לעולם ומשוטטים
לכל הצדדים, וצריך העולם להישמר מהם,
שהרי אז מתעורר כל צד שמאל, ואש
הגיהנם לזהטת, וכל אותם שבצד שמאל
הולכים ומשוטטים בעולם, ורוצים
להתלבש בגוף ולא יכולים, ואז צריכים
להישמר מהם, והתקינו שיר של פגעים בכל
שעה שפחד שלהם שרוי בעולם.

¹ כענין בניהו בן יהוידע עם אשמדאי דקאמר ליה שמא דמרך עלך (גיטין סח ע"ב). ודחילו דלהון משמא מפני שהם נשרפים מהבלו אם לא יקיימו גזרת הוי"ה מפני שהם אין להם חלק בו (אור יקר).

² לעיל יג ע"א (הערת הזוהר).

³ גלגול (אור יקר).

⁴ שאינם מהקדושה (אור יקר).

⁵ שלא נשתלמו בגוף, נמצא שהיו רוחות ולא נכללו בגופות ניזונים מכל הצדדים מהקדושה מהשרשים העליונים ומן השרשים התחתונים (אור יקר).

⁶ פי' שנשארו לעשות בלי עשיה וכו' כיון דלא אשתלימו על ידי הגוף למטה אינם נאחזים למעלה אפילו אחר מיתתם (אור יקר).

⁷ להרע לבני אדם (ד"א).

⁸ לעיל כה ע"א (הערת הזוהר).

⁹ הוא מקום אחיזת הקליפות חיצינות, בא לו ע"ב (ד"א).

¹⁰ רחיים הם ד' מחנות השכינה, והקליפה היא אחריהם (מ"מ).

¹¹ היינו מקום למעלה שהוא נקרא ארקא ובו גיהנם ויש בו פתח לעלות מארקא למעלה אל שאר העולמות ובשבת הם נקבצות בארקא ואינם יוצאות משם כלל (אור יקר). בינה דבריא, לפ"ז הרחיים הם מרכבה שלה, והמזיקים הם אחר מרכבה דבינה דבריא דקלי' (מ"מ).

¹² עשייתן כלל (אור יקר).

בראשית

לאסתמרא מנייהו ואתקיננו שיר דפנעים¹ בכל
שעתא דדחילו דלהון שריא בעלמא

תא חזי כד אתקדש יומא במעלי שבתא סוכת
שלום שריא ואתפריסת בעלמא מאן סוכת שלום
דא שבתא וכל רוחין ועלעולין ושדין² וכל סמרא
דמסאבא כלהו טמירין ועאלין בעינא דריחייא³
דנוקבא דתהומא רבא דהא כיון דאתער
קדושתא על עלמא רוח מסאבא לא אתער
בהדיה ודא עריק מקמיה דדא וכדין עלמא
בנטירו עלאה ולא בעינן לצלאה על נטירו כגון
שומר את עמו ישראל לעד אמן דהא דא ביומא
דחול אתתקן דעלמא בעיא נטירו אבל בשבת
סוכת שלום⁴ אתפריסא על עלמא ואתנטיר בכל
סמירין ואפילו חייבי גיהנם נטירין אינון⁵ וכלא
בשלמא אשתכחו עלאין ותתאין ובגין כך
בקדושא דיומא מברכינן הפורס סכת שלום
עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלם אמאי על
ירושלם אלא דא היא מדורא⁶ דההיא סכה
ובעינא לזמנא לההיא סכה דאתפרסת עלנא
ולמשרי עמנא ולמהוי [מגינא] עלנא כאמא
דשרייתא על בנין ובג"ד לא דחלין מכל סמירין ועל
דא הפורס סוכת שלום עלינו

תא חזי בשעתא דישראל מברכינן ומזמנין
להאי סכת שלום אושפיזא קדישא ואמרי הפורס
סכת שלום כדין קדושתא עלאה נחתא ופריסת
גדפהא עלייהו דישראל ומכסיא לון כאמא על
בנין וכל זינין בישין אתכנישו מעלמא ויתבי
ישראל תחות קדושתא דמאריהון וכדין דא סכת

בא וראה, כשמתקדש היום בערב שבת,
סוכת שלום שורה ונפרסת בעולם. מי זו
סוכת שלום, זו שבת, וכל רוחות וסערות
ושדים וכל צד הטומאה, כולם נטמנים
ונכנסים בעין הרחים של נקב דתהום רבה,
שהרי כיון שמתעוררת קדושה על העולם,
רוח הטומאה לא מתעוררת איתו, וזה בורח
מלפני זה. ואז העולם בשמירה עליונה, ולא
צריך להתפלל על שמירה כמו שומר את
עמו ישראל לעד אמן, שהרי זה נתקן ליום
חול שאז העולם צריך שמירה, אבל בשבת
נפרסת סוכת שלום על העולם, ונשמר בכל
צדדיו, ואפילו רשעי הגיהנם שמורים הם,
והכל נמצא בשלום, העליונים והתחתונים.
ולכן בקידוש היום מברכים הפורס סוכת
שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל
ירושלים. למה על ירושלים, אלא זהו מדור
של אותה סוכה, וצריך להזמין את אותה
סוכה שנפרסה עלינו ולשרות עמנו, להיות
(מגן) עלינו כמו אָם ששורה על הבנים, ולכן
לא פוחדים מכל הרוחות, ולכן הפורס סוכת
שלום עלינו.

בא וראה, בשעה שישראל מברכים
ומזמנים את סוכת השלום הזאת, אורחת
הקדושה, ואומרים הפורס סוכת שלום, אז
קדושה עליונה יורדת ופורסת כנפיה על
ישראל, ומכסה אותם כמו אָם על הבנים.
וכל המינים הרעים מתכנסים מהעולם,
וישראל יושבים תחת קדושת רבונם. ואז
סוכת השלום הזו נותנת נשמות חדשות

¹ היינו תהלים צא, עי' שבועות טו ע"ב. מה שאנו מכוונים במוצאי שבת במלת כוננה כונן ה"ו, שהה' היא למעלה מהו', וידוע שאז תקן משה מזמור (תהלים צ יז) ויהי נועם הנקרא שיר של פגעים, שהרי בהמשך אור הבריאה על האדם כל החיצונים נכנעים דיש בה רוב טוב על הרע (רמ"ז ויקרא ג ע"ב). במוצאי שבת גברו הדינין מחדש, ובאותו הפעם מחזירים הרשעים לגיהנם, לכן אומרים 'שיר של פגעים', להבריח הדינין ולמתקם, בסוד, 'ויהי נועם ה' מיתוק אימא עילאה (עמק המלך ש"ה פמ"ב).

² עי' אד"ר קמב ע"ב, שהם ג' בחי' שד שנבראו בין השמשות, ועי' בהגר"א בספד"צ כז ע"ב: אמר כאן תלת דרגין דרוחין בישין ועלעולין וקטפורין, והן תלת דרגין דנפקין מחוטמא תלת שלהובין תננא ואשא וגחלי דנורא, וכו', והן אף וחימה ומשחית.

³ תחילה הם אחר הרחיים, ולבסוף מכניסים אותם בעינא דרחייתא שהוא בסוד המרכבה כדי שיהיו סגורים שם שלא יצאו (מ"מ).

⁴ פי' מלכות (מ"מ), ועי' לקמן בשם השער מאמרי רשב"י.

⁵ שאין גיהנם בשבת ועכ"ז יש שאינם שובתים בשבת ולא לו נתקן שיר של פגעים בתפילת שחרית (אור יקר).

⁶ קשיא, אם כן, היה ראוי שנחתום "הפורס סוכת שלום על ירושלים" תחילה, דהיינו מדורא, ואח"כ עלינו ועל עמו ישראל, לזה תירץ כי עיקר תפילה עלינו, וזהו שאמר בעינן לזמנא וכו' להגין, וזה ממש עלינו, כדמפרש ואזיל, ואמר דיתפרש, כי לא יספיק בירושלים אלא בכל ישראל כאימא וכו' (אור יקר).

בראשית

שלום יהיב נשמתין חדתין! לבנהא מאי טעמא
בגין דביה נשמתין שריין >נ"א דכדין זמן זונגא
ונטלת נשמתין ובה שריין < ומניה נפקין וכיון
דשריא ופריסת גדפהא על בנהא אריקת²
נשמתין חדתין³ לכל חד וחד תו אמר רבי שמעון
על דא תנינן שבת דונמא דעלמא דאתי איהו
הכי הוא ודאי ועל דא שמיטה⁴ ויובל⁵ דונמא דא
בדא ושבת ועלמא דאתי⁶ הכי הוא וההוא
תוספת דנשמתא⁷ מרזא דזכור קא אתיא על האי
סכת שלום דנטיל

מח/ב

מעלמא דאתי ודא תוספת יהבת לעמא⁸
קדישא ובההוא תוספת חדאן ויתנשי מנייהו כל
מלין דחול וכל צערין וכל עקין כמה דאת אמר
(ישעיה יד ג) ביום הניח יהו"ה לך מעצבך ומרגזך
ומן העבודה הקשה וגו'

ובליליא דשבתא בעי בר נש לאטעמא מכלא
בגין לאחזאה דהאי סכת שלום מכלא
אתכלילת⁹ ובלבד דלא יפגים מיכלא חדא
ליומא¹⁰ [ואית דאמרי תריין¹¹ לתריין סעודתי
אחרנין דיומא ושפיר] וכל שכנ אי סליק יתיר

לבניה. ולמה, משום שבה שריות הנשמות
(שאז זמן הזווג, ונטולת נשמות והן שורות
בה), וממנה יוצאות. וכיון ששורה ופורסת
כנפיה על בניה, מוריקה נשמות חדשות
לכל אחד ואחד. עוד אמר רבי שמעון, על
זה שנינו, שבת דוגמא של עולם הבא היא,
כך זה ודאי, ועל זה שמיטה ויובל דוגמא זה
בזה, ושבת ועולם הבא כך הוא. ואותה
תוספת נשמה, מסוד של זכור היא באה על
סוכת השלום הזאת שלוקחת

מהעולם הבא. והתוספת הזאת נותנת
לעם הקדוש. ובאותה תוספת הם שמחים,
ונשכחים מהם כל דברי החול, וכל צער וכל
הצרות, כמו שנאמר "ביום הניח ה' לך
מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה וגו'".

ובליל שבת צריך אדם לטעום מהכל כדי
להראות שסוכת שלום הזאת נכללה מהכל,
ובלבד שלא יפגם מאכל אחד ליום. ויש
אומרים שנים, לשתי הסעודות האחרות
של היום, ויפה. וכל שכן אם מעלה יותר
ליום ויכול לטעום ממאכלים אחרים,
ולקטנים בשני תבשילים מספיק, ובארוה
החברים.

¹ פי' נשמות שאינן מגולגלות כי בחול יוצאות המגולגלות שהם למטה כי מבפנים שער החצר הפנימי
יהיה סגור ואין נשמות בחול משם אלא בשבת שהשער נפתח והזוכה יקח (אור יקר).

² שופכת (ד"א).

³ אלו הנשמתין חדתין הם בחינת תוספת חלק נשמה ממש הבאה מן הבינה, וזמ"ש ומכסיא לון כאימא
על בגין, וזהו סוד סכת שלום. והיא הנשמה הבאה מן היסוד של אימא עלאה הנקראת סוכת שלום כמבואר
אצלנו בסוד, ופרוס עלינו סוכת שלום, ועיין לקמן בפ' תרומה דף קנו ע"א (שער מאמרי רשב"י).

⁴ מלכות (אור יקר).

⁵ בינה (אור יקר).

⁶ עתה בשבת היא שליטת קדושת המלכות, ובעלמא דאתי, תהיה שליטת קדושת הבינה מתפשט למטה
(אור יקר).

⁷ אור נוסף מאיר בנשמה כענין גילוי האצילות כן בשבת נוסף נשמה דאצילות (אור יקר). יש לעמוד
כשאומר ופרוש עלינו סוכת רחמים ושלום, כמ"ש בזהר (כאן) וההוא תוספת דנשמתא מרזא דדכורא וכו'
(מ"מ).

⁸ לעלמא (לפ"ו).

⁹ מלכות נקראת סוכת שלום מיוחדת עם היסוד הנק' שלום, ועי"ז היא נכללת מכל מיני שפע ומנוחה
לכך ראוי האדם להתענג בשבת במינים הרבה שמורה על עונג שבת כלול ממינים רבים (אור יקר).

¹⁰ שלא יפגום הסעודה שתקן לסעודת היום ועי' פ' יתרו פט ע"א מענין סעודת שבת ובפ' ויקהל רה ע"א
(ד"א).

¹¹ כיון שחובה ב' סעודות ביום לכך לא יפגום ב' סעודות אבל הטעימה כ"ע מודו שצריך לטעום מכל
תבשיל (מ"מ).

בראשית

ליומא! ויכיל למטעם ממיכלין אהרנין ולזעירי
בתרי תבשילין סניא² ואוקמוה חבריא

נר של שבת לנשי עמא קדישא אתיהיבת
לאדלקא וחברייא הא אמרו דאיהי כבתה
בוצינא דעלמא ואחשיכת ליה כו' ושפיר אבל
רוא דמלה האי סכת שלום מטרוניתא דעלמא
היא³ ונשמתין⁴ דאינון בוצינא עלאה בה שריין
ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא דהא
בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא ואתתא
בעיא בחדוה דלבא⁵ ורעותא לאדלקא בוצינא
דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה
למזכי לבנין קדישין⁶ דיהון בוצינא דעלמא
באורייתא⁷ ובדחלתא⁸ ויסגון שלמא⁹ בארעא¹⁰
ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בנין כך בעיא
לאזדהרא בה

תא הזי שבת ליליא ויומא זכור ושמור איהו
כחדא ועל דא כתיב (שמות כ ח) זכור את יום
השבת לקדשו וכתיב (דברים ה יב) שמור את יום
השבת זכור לדכורא שמור לנוקבא וכלא חד
זכאין אינון ישראל הולקיה דקב"ה עדביה
ואחסנתיה עלייהו כתיב (תהלים קמד טו) אשרי
העם שככה לו אשרי העם שיהו"ה אלהיו¹¹

ויבן יהו"ה אלהי"ם את הצלע אשר לקח מן
האדם וגו' (בראשית ב כב) א"ר שמעון כתיב
(איוב כח כב) אלהי"ם הבין דרכה¹² והוא ידע את
מקומה האי קרא גוונין סניאין אית ביה אלא מהו

נר של שבת ניתן להדלקה לנשות העם
הקדוש. והרי אמרו החברים, שהיא כבתה
נרו של עולם והחשיכה אותו וכו', ויפה.
אבל סוד הדבר, סוכת שלום זו היא מלכת
העולם, ונשמות שהם נרות עליונים שורות
בה. ועל זה המלכה צריכה להדליק, שהרי
במקומה נאחזת ועושה מעשה. ואשה
צריכה בשמחת הלב ורצון להדליק נר שבת,
שהרי כבוד עליון הוא לה, וזכות גדולה
לעצמה לזכות לבנים קדושים שיהיו נר
העולם בתורה וביראה וירבו שלום בארץ,
ונותנת לבעלה חיים ארוכים, לכן צריכה
להזהר בה.

בא וראה, שבת לילה ויום, זכור ושמור
הוא כאחד, ועל זה כתוב "זכור את יום
השבת לקדשו", וכתוב "שמור את יום
השבת". "זכור" לזכר, "שמור" לנקבה, והכל
אחד. אשריהם ישראל חלקו של הקדוש
ברוך הוא, גורלו וירושתו, עליהם כתוב
"אשרי העם שככה לו אשרי העם שה'
אלהיו".

"ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן
האדם וגו'". אמר רבי שמעון, כתוב "אלהים
הבין דרכה והוא ידע את מקומה", בפסוק
הזה יש פנים רבים, אלא מה זה "אלהים
הבין דרכה", כמו שנאמר "ויבן ה' אלהים
את הצלע", זו תורה שבעל פה שיש בה דרך,
כמו שנאמר "הנותן בים דרך". לכן "אלהים

¹ ר"ל אם בישראל לסעודת היום הרבה מאכל לכל סעודה שיטעום ממנו, שכיון שהמאכל מרובה ישא רלו הרבה אחר הטעימה, א"נ אם עושה הרבה תבשילין ליום שצריך לטעום מכל מין וישאר הרבה לכל סעודה (מ"מ).

² בלילה (אור יקר). פי' מצוה מן המובחר שיטעום מכל תבשיל, ולפחות יטעום ב' תבשילין שהם כנגד ב' סעודות של שבת (מ"מ).

³ שנגדה מטרונא דביתא שהיא האשה (אור יקר).

⁴ שכנגד נר שבת וזה שאמר דהא בדוכתא אתאחדת כי האשה נקבה היא ממנה ועבדת עובדא מעשה הנר גם כן בה (אור יקר).

⁵ כי מפני שמחת מצוה שורה עליה שכינה (אור יקר).

⁶ נו"ה ת"ח (אור יקר ורח"ו), ונודע שבשתי מדות אלו שריין קב"ה ושכינתיה שהם תורה בנצח ויראה בהוד, וזהו שאמר דיהון בוצינא בעלמא באורייתא ובדחלתא (אור יקר).

⁷ נצח (רח"ו).

⁸ והוד (רח"ו).

⁹ יסוד (רח"ו).

¹⁰ במלכות (רח"ו).

¹¹ חסר כאן ועיין בסוף הספר בסי' מב (הערת הזוהר).

¹² יסוד שבה (רח"ו).

בראשית

אלהיים¹ הבין דרכה² כמה דאת אמר ויבן יהו"ה
אלהיים את הצלע דא תורה שבעל פה דאית
בה³ (לה) דרך כמא דאת אמרת (ישעיה מג מז)
הנותן בים דרך בגיני כך אלהיים הבין דרכה³
והוא ידע את מקומה מאן מקומה⁴ דא תורה
שבכתב⁵ דאית בה דעת⁶ (נ"א) דעת ותבונה
כחד אזלו⁷ יהו"ה אלהיים שם מלא לאתקנא לה
בכלא ועל דא אתקריאת חכמה ואתקריאת בינה
בגין דהוה בשם מלא יהו"ה אלהיים בכלא
בשלימו בתרי שמהן

את הצלע⁸ דא אספקלריאה דלא נהרא כמה
דאת אמר (תהלים לה טו) ובצלעי⁹ שמחו ונאספו
אשר לקח מן האדם בגין דהא מתורה שבכתב
נפקת לאשה לאתקשרא בשלהובא דסטר
שמאלא דהא אורייתא¹⁰ מסטרא דגבורה¹¹
אתייהיבת לאשה למהוי¹² אש ה' קטיר כחדא
ויביאה אל האדם בגין דלא בעיא לאשתכחא
בלחודהא אלא לאתכללא ולאחברא בתורה
שבכתב כיון דאתחברת בהדיה הוא יזון לה
ויתקן לה ויתן לה מה דאצטריך¹³ היינו דכתיב
ואת הארץ והא אוקימנא מכאן אוליפנא מאן
דאנסיב ברתיה¹⁴ עד לא תיעול לבעלה אבוה
ואמה מתקנין לה¹⁵ ויהבין לה כל מה דאצטריך
כיון דאתחברת¹⁶ בבעלה הוא יזון לה והוא יתן
לה מה דבעיא

הבין דרכה". "והוא ידע את מקומה", מי
מקומה, זו תורה שבכתב, שיש בה דעת.
(דעת ותבונה הולכים כאחד). "ה' אלהים"
שם מלא, לתקן לה בכל, ועל זה נקראה
חכמה ונקראה בינה, משום שהיה בשם
מלא "ה' אלהים", בכל בשלמות בשני
השמות.

"את הצלע", זו אספקלריה שלא מאירה,
כמו שנאמר "ובצלעי שמחו ונאספו". "אשר
לקח מן האדם", משום שהרי מתורה
שבכתב יצאה, "לאשה" להתקשר בשלהבת
של צד שמאל, שהרי התורה מצד הגבורה
נתנה, "לאשה" להיות אש ה', קשורה
כאחד. "ויבאה אל האדם", משום שלא
צריכה להמצא לבדה, אלא להתכלל
ולהתחבר בתורה שבכתב. כיון שהתחברה
עמו, הוא יזון אותה ויתקן אותה ויתן לה
מה שצריכה. היינו מה שכתוב "ואת הארץ",
והרי בארנו. מכאן למדנו, שמי שמשיא את
בתו, עד שלא תכנס לבעלה, אביה ואמה
מתקנים אותה ונותנים לה כל מה שצריך.
כיון שהתחברה בבעלה, הוא יזון אותה ויתן
לה מה שצריך.

¹ בינה (רח"ו).

² שהיא בנתה אותה (רח"ו).

³ הם הדרכים שביסוד רחל (מ"מ).

⁴ פשיטא דהא מקומה אינו כ"כ סתום כמו דרכה (רח"ו).

⁵ פי' ז"א הוא מקום המלכות שהיא עומדת מהחזה שלו ולמטה, נמצא שז"א הוא מקומה ששם עומדת המלכות (מ"מ).

⁶ אשה דעתה קלה, תורה שבעל פה, משא"כ תורה שבכתב שהוא עיקר הדעת (זהר הרקיע). פי' שהז"א יש בו דעת שלם אבל המלכות אין בה רק חו"ב (מ"מ).

⁷ ר"ל שהמוחין דז"א נעשין מנה"י דתבונה ושם סוד הדעת ב' עטרין דירית ז"א מאור"א ה"ח מאבא וה"ג מאימא והיינו יסוד די"ש"ס דכילי ביסוד דתבונה וז"ס ויבן ה' אלקים את הצלע, לרמוז שסוד דעת זה בא מן התבונה ותיקנה את הצלע בה"ג חצי הדעת ואח"כ ויביאה אל האדם שתקבל בעל זווג גם את הה"ח (זהר הרקיע).

⁸ בני' נקרא צלע בבחינת היותה חסרה (רח"ו).

⁹ פי' בהיותו חסר (רח"ו).

¹⁰ בע"פ נוק' (רח"ו).

¹¹ פי' ואתכלילת בימינא ועיין יתרו עד ע"א (ד"א).

¹² נח ע ע"א (הערת הזוהר).

¹³ שארה כסותה ועונתה (רח"ו).

¹⁴ שמשיא בתו (ד"א).

¹⁵ לקמן מט ע"א ועי' פקודי רנח רע"ב ותזריע מד ע"ב ויקרא יט ע"א (לש"ו).

בראשית

תא חזי בקדמיתא כתיב ויבן יהו"ה אלהים את הצלע דאבא ואמא אתקיננו לה¹ (נ"א) בכ"ד קשוטין² ויבאה בנימי כ"ד ולבתר ויביאה אל האדם (נ"א) ואעלא ליה בחמש קלין (ירמיה כה י) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים³ לאתקשרא כלא כחדא ולא תחברא חד בחד והוא יהיב לה מה דאצטרך

דבר אחר אלהים הביין דרכה כד ברתא בבי אמא היא אסתכלא בכל יומא בכל מה דבעיא ברתה דכתיב (איוב כח כג) אלהים הביין דרכה כיון דחברת לה בבעלה הוא יהיב לה כל מה דבעיא ויתקן עובדהא דהא הוא דכתיב והוא ידע את מקומה (והא) קרא ברוזין עלאין אתקשר

מ/ט/א

(נ"א) ד"א האי קרא על חכמתא עילאה אתמר ואתקשר ברוזין עלאין דהא נקודה קדמאה לית מאן דידע בה כלל אבל אלהים הביין דרכה דא עלמא דאתי והו"א דא טמירא דכל טמירין סתימא דכל סתימין דאקרי הו"א ולא ידע (בשמא)

כתיב (בראשית ב ז) וייצר יהו"ה אלהים את האדם הכא אשתכלל⁴ בכלא בימינא ובשמאלא⁵ והא אוקימנא [דאתכליל ביצר הטוב] אבל וייצר⁶ יהו"ה אלהים ביצר טוב

בא וראה, בתחלה כתוב "ויבן ה' אלהים את הצלע", שאבא ואמא התקיננו לה (בעשרים וארבעה קישוטים, ויבאה בגימטריא עשרים וארבע). ואחר כך "ויביאה אל האדם", (והכניס אותה בחמשה קולות, "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים") להתקשר הכל כאחד ולהתחבר אחד באחד, והוא נותן לה מה שצריכה.

דבר אחר, "אלהים הביין דרכה", כשהבת בבית אמא, היא מסתכלת בכל יום בכל מה שביתה צריכה, שכתוב "אלהים הביין דרכה". כיון שהתחברה בבעלה, הוא נותן לה כל מה שצריכה, ויתקן מעשיה. זהו שכתוב "והוא ידע את מקומה" (ופסוק זה נקשר בסודות עליונים)

(ד"א פסוק זה נאמר על חכמה העליונה, ונקשר בסודות עליונים. שהרי נקודה הראשונה אין מי שיודע בה כלל, אבל אלהים הביין דרכה זה העולם הבא, והו"א זה הטמון מכל הטמונים, הסתום מכל הסתומים, שנקרא הו"א ולא ידוע בשם).

כתוב "וייצר ה' אלהים את האדם", כאן נתקן הכל בימין ובשמאל. והרי בארנו שנכלל ביצר הטוב, אבל וייצר ה' אלהים ביצר טוב ויצר רע. למה. אלא יצר טוב לו לעצמו, יצר הרע לעורר אליו את נקבתו (ומצד שמאל מתעורר תמיד לנקבה). סוד

¹ היה צריך לברא את האדם וחוה כדי שעל ידם יתבררו מ"ן של כל הנשמות כנ"ל, ולזה היה צריך זוג, ואי אפשר להם להזדווג אם לא יחזרו פב"פ, ולחזור פב"פ אי אפשר לסבה כנ"ל, כדי שלא יתאחזו הקליפות באחוריים דנקבות, ולכן כדי לבטל ב' המניעות האלו, מה עשו אר"א, נסרו את הנוקבא העומדת אחורי ז"א, ואח"כ העלו זר"ן הנסדרים למעלה בהיכל אר"א עצמה, ששם אין כח לקליפות להתאחז באחורי הנקבה, וזה ההיכל דאר"א הוא בחי' החופה של זר"ן, חתן וכלה, ושם יוכלו לחזור פב"פ, ושם נזדווגו זר"ן יחד. וכל ענין זה תבינהו בזוהר (פ' בראשית מח ע"ב) מ"ש בפ' ויבן ה' אלהים את הצלע, שהוא ענין הנסירה, ואח"כ ויביאה אל האדם, מהכא ילפינן דבעאן אר"א לאעלאה לכלה ברשותא דחתן, כד"א את בתי נתתי לאיש הזה. מכאן ואילך ייתי בעלה לגבה, דהא ביתא דילה היא, דכתיב ויבא אליה (ע"ח מ"ד ומ"ן א). עי' ע"ח שער המוחין פרק ט', פנימיות וחיצוניות דרושים ד' ז' ח' דע"ה ח"ב דרוש ד' ענף לא ולב, והוא בחי' זכות אבות (ביאורים ח"ב מה ע"ג).

² כל השימוש בשמות הוא בסוד מלכות, והם כלולים בכ"ד צירופי אדנ"י שבה, והם כ"ד קישוטי כלה (הקדו"ש צה ע"א).

³ אלו הם החמשה קולות של ברכת חתנים, שהם 'קול ששון' שהוא בחסד, וכו'. והקול השני הוא 'קול שמחה' שהוא בגבורה וכו', ואחר כך הקול השלישי 'קול חתן' דהיינו תפארת. 'וקול כלה' דהיינו נצח, וכו', והוא קול הרביעי. ואחר כך הוא קול החמישי, דהיינו, 'קול מצהלות חתנים מחפתם' דהיינו יסוד הוא חופת חתנים (עמק המלך שט"ז פל"ז).

⁴ כאן נתייסד (ד"א).

⁵ ה' אלהים (רח"ו).

⁶ דאתכלל היצ"ט (רח"ו).

בראשית

וביצר רע¹ אמאי² אלא יצר טוב ליה לגרמיה יצר הרע לאתערא לגבי נוקבי >נ"א ומסטר שמאלא אתער תדיר לגבי נוקבא > רזא דמלה מכאן אוליפנא דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדה ובגין כך אתקריאת אשה

ותא הזי³ יצר טוב ויצר הרע בגין דאתייהבת נוקבא בינייהו [נ"א דנוקבא אתכלילת בהו] ואתקשרא בהדיהו ולא מתקשרא עד דיצר הרע אתער לגבה ומתקשרן דא בדא וכיון דמתקשרן דא בדא כדין אתער יצר טוב דאיהו חדוה ואייתי לה לגביה (וכדין אתייהבת בינייהו לאתקנא ועל דא וייצר יהו"ה אלהי"ם שם מלא לגביה יצר טוב ויצר רע) [ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדוה בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה בקדמיתא דכתיב (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי ולבתי וימינו תחבקני ואתייהבת בין ימינא ושמאלא לאתזנא ועל דא וייצר יהו"ה אלהי"ם שם מלא לגבי תרין סטרין אלין]

את האדם הא אוקימנא אבל דכר ונוקבא כחדא [ולא הוון] (לא) מתפרשן למהווי אפיין באפיין מה כתיב (בראשית ב ז) עפר⁴ מן האדמה⁵ השתא קיימא לאתקנא תא חזי אתתא כד אתחברת בבעלה אתקריאת על שם בעלה⁶ איש אשה צדי"ק צד"ק איהו עופר ואיהו [אפר] (עפר) (וכדין) איהו צבי ואיהו צבי [כמה דאת אמר] (יחזקאל כ ו) צבי היא לכל הארצות

כתיב (דברים טז כא) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יהו"ה אלהיך אשר תעשה לך אצל מזבח וכי לעילא מניה או באתר אחרא מאן שרייה אלא הא אוקימנא⁷ אשר(ה) דא בעלה דאתתא [ה"א] אתקריאת על שום בעלה אשרה⁸

הדבר, מכאן למדנו שצפון מתעורר תמיד לנקבה ונקשר עמה, ולכן נקראת אשה.

ובא וראה, יצר טוב ויצר הרע, משום שהנקבה נתנה ביניהם (שנקבה נכללת בהם) והתקשרה עמם, ולא מתקשרת עד שיצר הרע מתעורר אליה ומתקשרים זה בזה. וכיון שמתקשרים זה בזה, אז מתעורר יצר הטוב שהוא שמחה ומביא אותה אליו. (ואז ניתנת ביניהם לתקן, ועל זה "וייצר ה' אלהים" שם מלא אליו, יצר טוב ויצר רע). (ד"א ולמעלה צד הצפון ממש שהיא שמחה בלי זוהמא, שיצר הרע אוחז בה בתחלה, שכתוב "שמאלו תחת לראשי" ואחר כך "וימינו תחבקני", ונתנה בין ימין לשמאל לקבל מזונותיהם, ועל זה "וייצר ה' אלהים" שם מלא לגבי שני הצדדים הללו).

"את האדם", הרי בארנו, אבל זכר ונקבה כאחד, (ולא היו) נפרדים להיות פנים בפנים. מה כתוב, "עפר מן האדמה", עכשיו עומד להיתקן. בא וראה, כשאשה מתחברת בבעלה, היא נקראת על שם בעלה, איש אשה, צדי"ק צד"ק, הוא עפר והיא עפר, (ואז) הוא צבי והיא צביה, (כמו שנאמר) "צבי היא לכל הארצות".

כתוב "לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך". "אצל מזבח", וכי למעלה ממנו או במקום אחר מי התיר, אלא הרי בארנו, אשר זה בעלה של האשה, (ה"א) נקראת על שם בעלה, אשרה

¹ מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סי' מג (הערת הזוהר).
² פי' ויהי ההתעוררות מצד היצר טוב, במ"ט כולם, שכולם ע"י היצר טוב. ותירץ כי ההתעוררות תמיד מצפון (רח"ו).
³ מנחת יהודה דף צד (ד"א).
⁴ ת"ת (רח"ו). עיי' בהגר"א בתיקו"ז צט ע"ד: עפר מן האדמה עפר ידוע שהוא במלכות מן האדמה בינה ארץ אדום.
⁵ מלכות הנק' אדמה (רח"ו).
⁶ קפב ע"ב ויקרא ט ע"ב ופ' ויצא קסג ע"א ומשפטים קלד ע"ב תרומה קמז ע"א (ד"א). תרומה קלח ע"א, קמז ע"ב (כללים ח"א קב ע"ב).
⁷ קפב ע"ב (הערת הזוהר).
⁸ אש"ר הוא עטרת היסוד נמצא כי אשר"ה תהיה עטרת מלכות דמלכות, וזאת נקרא סיהרא בסוד ברכת הלבנה עטרת תפארת וכו' וזהו אשר"ה אשר ה' עטרת ה' תתאה אך עטרת הזכר נקרא אשר אע"פ שהיא נוק' נקראת על שמו, וזהו ברוך מבנים אשר כי יהיה ברוך ולא ברכה ולא ימשוך לה מצד בניו ו"ק, אף שהיה בחי'

בראשית

<נ"א הרי הם אשר ה"א> ועל דא כתיב (מלכים ב כג ד) לבעל ולאשרה בנין כך כתיב לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך, כנגד (אשרה) המקום של אותו מזבח ה', שהרי מזבח ה' הוא עומד על זה, ועל זה כנגדה "לא תטע לך אשרה" אחרת.

אחראי

תא הזי בכל אתר כל אינון פלחי שמשא אקרון עובדין לבעל ואינון דפלחין לסיהרא איקרון עובדי אשרה ועל דא לבעל ולאשרה ואשרה אתקרי על שום בעלה אש"ר⁴ אי הכי אמאי <אתעבר> (אתעבר)⁵ שמא דא אלא אשרה על שום דכתיב (בראשית ליג) באשרי כי אשרוני בנות (והוא) [הא] דלא אשרוה שאר עמין וקיימא אחרא תחותה ולא עוד אלא דכתיב (איכה א ח) כל מכבדיה⁶ הזילוה⁷ ובנין כך <אתעבר> (אתעבר) שמא דא⁸ ובנין דלא⁹ [יתתקפון] (אתתקפון) אינון דעבדי שאר עמין עעכו"ם וקרינן מזבח דאיהו מאדמה¹⁰ דכתיב (שמות כ כב) מזבח אדמה¹¹ וגו' בניני כך עפר¹² מן האדמה¹³

ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב ז) מלה אתכליל¹⁴ (אבל ויפח באפיו) נשמת חיים בהוא עפר¹⁵ כנוקבא דמתעברא מן דכורא דהא מתחברין ואתמליא האי עפר מכלא ומאי איהו

בא וראה, בכל מקום, כל אותם עובדי השמש נקראים עובדים לבעל, ואלו שעובדים ללבנה נקראים עובדי אשרה. ולכן לבעל ולאשרה. ואשרה נקראת על שם בעלה, אש"ר. אם כך, למה נתבטל השם הזה, אלא אשרה על שם שכתוב "באשרי כי אשרוני בנות", והוא (הרי) שלא אשרוה שאר העמים ועומדת אחרת תחתיה. ולא עוד, אלא שכתוב "כל מכבדיה הזילוה", ולכן (נעשה) נתבטל השם הזה, וכדי שלא יתחזקו אותם שעושים שאר עמים עובדי עבודה זרה, וקוראים מזבח שהוא מאדמה, שכתוב "מזבח אדמה וגו'", לכן "עפר מן האדמה".

"ויפח באפיו נשמת חיים". (דבר נכלל, אבל ויפח באפיו נכללה נשמת חיים באותו עפר, כנקבה שמתעברת מן הזכר, שהרי מתחברים ומתמלא העפר הזה מהכל, ומה

בת עכ"ז יהיה ברוך זכר כיון שמתחברת עם הזכר שהם הבנים הנז' לכן צריך להתפלל שתהיה רצויה עם אחיו בסוד אבן מאסו הבונים (זהר הרקיע).

¹ (נ"א אשרה) (לפ"ו).

² שפחה כי תירש וגו' (רח"ו).

³ ולכן צוה כנגדה הש"י לא תטע לך וגו' (ד"א).

⁴ שיונקת שפע מאשר ושפע רב מבעל (רח"ו).

⁵ (פי' למה נעבר ונשתקע שם זה שלא נזכר בקדושה ואדרבה צותה תורה לעקור שם אשירה ופריק הואיל והחליפוהו לטומאה. א"מ) (נ"א).

⁶ כל מכבדיה ביחידי ברשות וכח בפני עצמה (ד"א).

⁷ ולכן אינו נקרא השכינה אשרה (רח"ו). שגורם לה זלזול ע"י פירודו (ד"א).

⁸ ופי' אמאי המלכות אינה נקראת בשם אשרה (מ"מ).

⁹ וקשה לו עדיין סוף סוף הרי היא מאושרת מבנות ירושלים ונקרא אשרה ע"ש האושר סתם לכן אמר עוד טעם אחר בגין דלא (רח"ו).

¹⁰ פי' מלכות בניינה מביורוי המלכים שנק' אדמה וכו' עפר הוא כשנתקנת המלכות (מ"מ).

¹¹ עיי' ע"ח שער מט פרק ג', ז"ל, שמזבח אדמה הוא ה"א סמני קטורת והוא ההארה שנשארו מהמלכים קדמאין שמיתו והוא בחי' קלי' נוגה.

¹² מלכות (רח"ו).

¹³ ת"ת (רח"ו).

¹⁴ השפעת הת"ת (רח"ו).

¹⁵ נשמת חיים ולא נשמת כל חי מורה על סוד רוח חיוני הנשפע ונמשך דרך הספירות וכו' ועל סוד ייחוד' מסטרא דההוא יחיד נעלם וכו' כי אחר היותם מיוחדים עפר מן האדמה ויפח באפיו לו ולה נשמת חיים (אור יקר). נכללה במלכות (רח"ו). פי' שהבינה שהיא נשמת חיים נכללה בעפר שהיא מלכות (מ"מ).

בראשית

רוחין ונשמתין ויהי האדם לנפש חיה השתא
אתתקן וקיים אדם לאתקנא ולמיזן לנפש חיה¹

ויבן יהוה אלהים אוף הכי נמי בשם מלא
דהא אבא ואמא אתקיננו לה עד לא אתת לבעלה
את הצלע² כמה דאת אמר (שיר אה) שחורה אני
ונאווה בנות ירושלם אספקלריאה דלא נהרא
אבל אבא ואמא אתקיננו לה³ לאתפייסא⁴ בעלה
בהדה ויביאה אל האדם⁵ מהכא אוליפנא⁶
דבעאן אבא ואמא דכלה לאעלה ברשותיה
דחתן כמה דאת אמר (דברים כב טז) את בתי
נתתי לאיש הזה וגו' מכאן ואילך בעלה ייתי
לגבה⁷ דהא ביתא דילה הוא דכתיב (בראשית
כט ל) ויבא אליה ויבא גם אל רחל בקדמיתא
ויביאה אל האדם דעד הכא אית לאבא ולאמא
למעבד לבתר איהו ייתי לגבה וכל ביתא דילה
הוא ויטול רשות מינה⁸ ועל דא אתערנא דכתיב
(שם כח יא) ויפגע במקום וילן שם דנטיל רשו
בקדמיתא מכאן אוליפנא דמאן דמתחבר

מט/ב

באנתתיה בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין⁹
ואי לאו לא יבית לגבה¹⁰ בגין דיהא רעותא
דלהון כחדא בדלא אניסו¹¹
וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא)
לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה
ביממא ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו
הכא אוליפנא [דאפילו] (דאילו) יהון למלכא

הוא, רוחות ונשמות. "ויהי האדם לנפש
חיה", כאן נתקן וקיים אדם לתקן ולזון את
הנפש חיה.

"ויבן ה' אלהים", אף כאן גם כן בשם
מלא, שהרי אבא ואמא תיקנו אותה טרם
שבאה לבעלה, "את הצלע", כמו שנאמר
"שחורה אני ונאווה בנות ירושלים",
אספקלריה שלא מאירה. אבל אבא ואמא
תיקנו לה שיתפייס בעלה עמה. "ויבאה אל
האדם", מכאן למדנו שצריכים אבא ואמא
של הכלה להכניסה ברשותו של החתן, כמו
שנאמר "את בתי נתתי לאיש הזה וגו'".
מכאן ואילך בעלה יבוא אליה, שהרי הבית
הוא שלה, שכתוב "ויבא אליה", "ויבא גם
אל רחל". בהתחלה "ויבאה אל האדם",
שעד כאן יש לאבא ולאמא לעשות, אחר כך
הוא יבא אליה, וכל הבית שלה הוא, ויטול
רשות ממנה. ועל זה הערנו שכתוב "ויפגע
במקום וילן שם", שנטל רשות בהתחלה.
מכאן למדנו, שמי שמתחבר

באשתו, צריך לפייס אותה ולשמח אותה
בדברים. ואם לא, שלא ילון אצלה, כדי
שיהיה רצון שלהם כאחד בלא אונס.

"וילן שם כי בא השמש", להראות
שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום. "ויקח
מאבני המקום וישם מראשתיו", כאן
למדנו, שאפילו יהיו למלך מטות זהב
ולבושי כבוד ללון בהם, והמלכה תתקין לו

¹ מה שחסר כאן עיין סוף הספר סי' מד (הערת הזוהר).

² קשיא ליה אומר השתא את הצלע, שהרי שם זה מורה חשך וחסרון, וכו' לזה אמר שהיא משבחת
עצמה לדרך זה שחורה אני היינו את הצלע ונאווה היינו ויבן שתקנוה וזהו שאמר אספקלריא דלא נהרא
ואבא ואמא תקינו לה (אור יקר).

³ עי' לעיל מח ע"ב מה שהערנו בשם לש"ו ביאורים.

⁴ הרי כאשר היא בחסרון עם החשך אינו רצון בעלה עמה לרדת ממעלת אמנם כאשר תתקשט באור הבא
לה מחכמה ובינה הוא מתייחס עמה להדבק עמה ליכנס אל בית אימה כדכתיב אביאך אל בית אמי וכן אל
בית אמי ואל חדר הורתי (אור יקר).

⁵ היינו שעלו להיכל הבינה והיה שם זווגם והז"א קדם שם שהוא ישוב בחיק אר"א ואח"כ עולה המלכות
אצלו (מ"מ). עי' ע"ח שער מול"מ פרק ד' בענין בחינת "אשת חיל עטרת בעלה" (ביאורים שם).

⁶ קשיא ליה כיון שכל עניני היחוד נאמר דהיינו ויבן ה' אלקים אל הצלע מאי תו ויביאה אל האדם ותירץ
שנוסף על קישוטיה מביאים אותה מלמטה למעל העל נו"ה אל בית חופת הת"ת שמוסרים אותה לו לחופה
כענין מכאן אוליפנא וכו' כדמסיק (אור יקר).

⁷ מלמעלה מבית אביו ואמו שעולה ומביא לה מזונא וצרכיה (אור יקר). עי' יהל אור.

⁸ בשעת הזיווג שהיא מתעוררת כרצונה (רח"ו).

⁹ צריך לפייסה תחלה ולפתותה בדברים (ד"א).

¹⁰ קמח ע"ב (הערת הזוהר). לא ילין אצלה (ד"א).

¹¹ עי' בבהגר"א על תיקו"ז עח ע"ב שהוא בסוד זיווג ז'ין בין רוחא לנפשא.

בראשית

מטה מתקנת מאבנים, יעזוב את שלו וילון במה שהיא מתקנת, שכתוב "וישכב במקום ההוא".

ערסי דדהבא¹ ולבושי יקר למיבת בהו ומטרוניתא תתקין ליה ערסא מתתקן באבני² ישבוק דיליה ויבית במה דאיהי תתקין דכתיב (שם) וישכב במקום ההוא

תא הזי מה כתיב הכא (שם ב כג) ויאמר האדם זאת הפעם וגו', הרי נעימות הדברים להמשיך עמה חביבות ולהמשיך אותה (עמה) לרצונו, לעורר עמה אהבה. ראה כמה נעימים אותם דברים, כמה דברי אהבה הם, "עצם מעצמי ובשר מבשרי", כדי להראות לה שהם אחד ואין פירוד ביניהם בכל. עכשיו מתחיל לשבח אותה, "לזאת יקרא אשה", זו היא שלא ימצא כמותה, זוהי כבוד הבית. כל הנשים כלפיה כקוף בפני אדם. אבל "לזאת יקרא אשה", שלמות הכל, לזאת ולא לאחרת. הכל הוא דברי אהבה, כמו שנאמר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה".

בא וראה, מה כתוב כאן, "ויאמר האדם זאת הפעם וגו'", הרי נעימות הדברים להמשיך עמה חביבות ולהמשיך אותה (עמה) לרצונו, לעורר עמה אהבה. ראה כמה נעימים אותם דברים, כמה דברי אהבה הם, "עצם מעצמי ובשר מבשרי", כדי להראות לה שהם אחד ואין פירוד ביניהם בכל. עכשיו מתחיל לשבח אותה, "לזאת יקרא אשה", זו היא שלא ימצא כמותה, זוהי כבוד הבית. כל הנשים כלפיה כקוף בפני אדם. אבל "לזאת יקרא אשה", שלמות הכל, לזאת ולא לאחרת. הכל הוא דברי אהבה, כמו שנאמר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה".

על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד (בראשית ב כד) כלא לאמשכא לה ברחימו ולא תדבק בהדה כיון דאתער לגבה כל מלין אלין מה כתיב (שם ג א) והנחש היה ערום וגו'¹⁰ הא אתער יצר הרע לאחדא בה בגין לקשרא לה בתיאובתא דגופא ולא תערא לגבה מלין אחרנין דיצר הרע אתענג

"על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד", הכל להמשיכה באהבה ולהידבק עמה. כיון שעורר אליה כל הדברים הללו, מה כתוב, "והנחש היה ערום וגו'". הרי התעורר יצר הרע לאחוז בה כדי לקשרה בתאות הגוף ולעורר אליה דברים אחרים שיצר הרע מתענג בהם. עד שלאחר כך מה כתוב,

¹ היינו כסא הת"ת (אור יקר ורח"ו). הם ההארות שבהיכל הבינה ששם מדורו דז"א והוא מניח אותם ההארות ויורד להיכל המלכות שרוכבת על ב"ב בקר שהם י"ב אבנים (מ"מ).

² הם מרכבות תחתונות אשר למלכות דהיינו ויקח מאבני המקום מאותם י"ב אבנים שהם י"ב בקר תחת הים הנקראת מקום וא"ת אמאי לא אייתי ראייה מקרא דויקח מאבני המקום וישם מראשותיו ואייתי מקרא דוישכב במקום ההוא, וי"ל דקרא דויקח מאבני המקום וישם מראשותיו פ' מראשותיו דההיא מקום היינו שתקן לה מרכבותיה וייחדם עמה אבל עיקר ראייה ממה שאמר אח"כ וישכב במקום ההוא על אבנים הנזכרים והיינו דווקא בהיות הת"ת יורד למטה מקום במלכות שהיחוד למטה אמנם בהיות היחוד למעלה שהיא עולה עמו אדרבה היא שכובת עמו בערסא דדהבא וזהו וכו' וכו' (אור יקר). היינו ב"ב אבני המזבח (רח"ו).

³ דברים נעימים (ד"א).

⁴ "מלין" נוסף זכ"ו.

⁵ עצם מעצמי ובשר מבשרי, דין מדין שלי, רחמים מרחמים שלי. ובמקומות בזה מפרש דין עצם, רחמים בשר. ובמקומות אחרים מפרש רחמים עצם, דין בשר, והכל לפי מציאות הענין. רחמים מצד לבנונית העצם, דין מצד קושיו, בשר רחמים מצד רכותו ולחותו, ודין מצד אדמיותו. "אינון חד" שיש להם בחי' המייחדם, דין בזה ודין בזה, רחמים בזה ורחמים בזה (אור יקר).

⁶ דין של זה מצד דין של זה ורחמים של זה מרחמים של זה, והיינו מבשרי מעצמי, וזהו שאמר ולא אית פירודא בינייהו בכלא, אם בבחינת הדין או בבחינת הרחמים (אור יקר).

⁷ כקוף בפני אדם (ד"א).

⁸ לאפוקי לילית, או כי שפחה כי תירש גבירתה, שהם כקוף לפני בני אדם (אור יקר).

⁹ לענין כל נשיין כו' אייתי ראייה רבות בנות שיש בנות ירושלים שהם מצד הקדושה עושות חיל והיינו ז' הנערות הראויות וכו' (אור יקר).

¹⁰ אף שהאדם מכון לשם שמים בתשמישו אעפ"כ יצה"ר מחטיאו שיבין שהוא להנאת גופו (ד"א).

בראשית

בהו עד לבתר מה כתיב (שם ו) ותרוא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל (קבילת) [קבלת] ליה ברעותא¹ ותתן גם לאישה עמה הא כדין היא אתערא לגביה [בתיאובתא] [בתאובתא] לאתערא ליה רעותא [נ"א למיתב ליה] ורחימו

דא מלה לאחזאה עובדא לבני נשא כגונא דלעילא אמר רבי אלעזר אי הכי במאי נוקים ליה? לעילא יצר הרע דאחיד בה בנוקבא אמר ליה הא [אתערא אלין לעילא ואלין ליצר²] (אתערנא יצר) טוב ויצר רע יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא ושמאלא [לעילא] אחיד בנוקבא <לקשרא לה> [כחדא] [לאתקשרא ביה] בגופא כמה דאת אמר (שיר ב ו) ⁴ שמאלו תחת לראשי וגו' ועל דא מלין אתפרשן לעילא ותתא עד הכא מכאן ולהלאה מלין בזוטרא⁶⁵ דזיפתא לזעיריה דמינקין⁷ לפרשא מלה והא אתערו ביה חבריא

רבי שמעון הוה אזיל לטבריה והווי עמיה רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא אדהכי חמו ליה לרבי פנחס דהוה אתי כיון דאתחברו כחדא נחתו ויתבו תחות <אילנא חד מ> אילני טורא אמר רבי פנחס הא יתיבנא מאלין מלי מעלייתא דאת אמר בכל יומא בעינא למשמע

פתח רבי שמעון ואמר (בראשית יג ג) וילך למסעי⁸ מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי וילך

"ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל", קיבלה אותו ברצון, "ותתן גם לאישה עמה". הרי אז היא התעוררה אליו בתשוקה להתעורר (לתת) לו רצון ואהבה.

זה הדבר [בא] להראות מעשה לבני אדם [שיהיו] כצורה שלמעלה. אמר רבי אלעזר, אם כך, במה נעמיד אותו למעלה, יצר הרע שאוחז בנקבה. אמר לו, הרי התעוררו אלו למעלה ואלו למטה, יצר טוב ויצר רע. יצר טוב מימין ויצר רע משמאל. ושמאל למעלה אוחז בנקבה לקשרה (להתקשר בה) כאחד בגוף, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי וגו'". ועל זה דברים התפרשו למעלה ולמטה עד כאן. מכאן והלאה דברים של קטנות (בשרף), של זפת לקטנים שבעריסות, לפרש הדבר, והרי נתעוררו בו החברים.

רבי שמעון היה הולך לטבריה, והיו עמו רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. בין כך ראו את רבי פנחס שהיה בא. כיון שהתחברו כאחד, ירדו וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אמר רבי פנחס, הרי ישבנו, ואנו רוצים לשמוע מאותם דברים מעולים שאתה אומר בכל יום.

פתח רבי שמעון ואמר, "וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי". "וילך למסעיו", היה צריך לכתוב למסעו, מה זה

¹ פי' שאין ענין ותאכל ממש, אלא הכוונה שנתרצת לו, וענין הריצוי הזה יקרא ותאכל, וז"ש קבילת וכו', וענין ותתן גם לאשה, הכוונה התעוררות הנקבה במין נוקבין (אור יקר).

² בענין יחוד הת"ת ומלכות וכבר היה יודע ר' אלעזר היחוד בסוד שמאלו תחת לראשי אמנם לא הוה שמייע ליה, דכל הני מילי יצדק ממש למעלה, ור"ש אמר ליה שממש כמו שיצדק הענין ביצר הרע ויצר הטוב, יצדק הענין בחסד גבורה כדמפרש ואזיל (אור יקר).

³ אלין לעילא, פי' חו"ג, ואלין לתתא, הם יצר הרע ויצר הטוב, שהם ענפים מחו"ג (מ"מ).

⁴ סוד פ' זה כששמאל ז"א אינו תחת ראשה ממש אלא במקום שהיה תחלה ראשה שהיא בח"ג ובכח גבורה המחזקת אין כח כלל לחיצונים לינק משם וז"ס ר"ת שמאלו תחת לראשי גי' קר"ע שט"ן. י"ב עש"ב (נ"א).

⁵ (נ"א בזוטא) (דפ"ו).

⁶ הכוונה כי שאר הפרשה תתפרש ממש באדם וחוה (אור יקר). (פי' לתינוקות של ערסין) ובא"ב זוטו הוא מלשון זוטו של ים וזיפתא פי' פסולת מענין זפת או זיוף ולפי שמזייפין הדבר בפחות ממנו נקרא זיפתא והגירסא נכונה היא מכאן ולהלאה מלין דזוטא דזיפתא לזעירין דינקין ור"ל ע"כ הגיע סודות האצילות בפ' זו ומכאן ואילך ידבר מעולם התחתון שהוא עולם המורגש שבו נראין הפסולת בדמיון השמרים ופסולת שהם למטה במשקים. ונמסר הביאור והדבור בו אפילו לתינוקות היונקים כלו' שהדברים מבוארים מעצמם ואין הדבור סכנה בו (ד"א). פי' במעט זפת מכוסה הכל והקטנים שבעריסה בנקל ידעו לפרש הדברים. רש"י (נ"א).

⁷ שמדכא ממש באדם וחוה (רח"ו).

⁸ ואפילו לדברי ז"ל למחמתיו מיבעי ליה (רח"ו).

בראשית

למסעיו למסעו מבעי ליה מאי למסעיו אלא תרין מטלנין¹ אינון חד דידיה וחד דשכינתא דהא כל בר נש בעי לאשתכחא דכר ונוקבא בגין לאתקפא מהימנותא וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה² לעלמין ואי תימא מאן דנפיק לאורחא³ דלא אשתכח דכר ונוקבא שכינתא אתפרשא מניה⁴

תא חזי האי מאן דנפיק לאורחא⁵ יסדר צלותא קמי קב"ה בגין לאמשכא עליה שכינתא דמריה עד לא יפוק⁶ <לאורחא> בזמנא דאשתכח דכר ונוקבא כיון דסדר צלותיה ושכחיה ושכינתא שרייא עליה יפוק דהא שכינתא אזדווגת בהדיה בגין [דישתכח] (אשתכח) דכר ונוקבא דכר ונוקבא כמתא דכר ונוקבא בחקלא הה"ד (תהלים פה יד)⁷ צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו

תא חזי כל
נ/א

זמנא דכר נש אתעכב באורחא⁸ בעי לנטרא עובדוי בגין דזווגא עלאה לא [יתפרש] (אתפרש) מניה וישתכח פגים בלא דכר ונוקבא כמתא אצטריך כד נוקביה עמיה כ"ש הכא⁹ דזווגא עלאה אתקשרת ביה ולא עוד¹⁰ אלא דהא זווגא [עלאה] נטיר ליה <באורחא> (באורחיה) ולא מתפרשא מניה עד דיתוב לביתיה

בשעתא דעאל לביתיה בעא לחדתא דביתיהו (<נ"א> ביתיה) בגין דביתיהו גרמא ליה ההוא זווגא עלאה כיון דאתא לגבה בעי לחדתא לה בגין תרין גווני חד בגין חדוותא דההוא זווגא

למסעיו, אלא שני מסעות הם, אחד שלו ואחד של השכינה, שהרי כל אדם צריך להמצא זכר ונקבה כדי לחזק האמונה, ואז השכינה לא נפרדת ממנו לעולמים. ואם תאמר, מי שיוצא לדרך שלא נמצא זכר ונקבה, השכינה נפרדת ממנו.

בא וראה, מי שיוצא לדרך, יסדר תפילה לפני הקדוש ברוך הוא כדי להמשיך עליו שכינת רבונו, עד שלא יצא לדרך, בזמן שנמצא זכר ונקבה. כיון שסדר תפלתו ושבחיו ושכינה שורה עליו, יצא, שהרי השכינה הזדווגה עמו, כדי שימצא זכר ונקבה. זכר ונקבה בעיר, זכר ונקבה בשדה, זהו שכתוב "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".

בא וראה, כל

זמן שבן אדם מתעכב בדרך, צריך לשמור מעשיו כדי שהזווג העליון לא יפרד ממנו, וימצא פגום בלי זכר ונקבה. בעיר צריך כשנקבה שלו עמו, כל שכן כאן שזווג העליון נקשר בו. ולא עוד, אלא שהרי הזווג העליון שומר אותו בדרך ולא נפרד ממנו עד שישוב לביתו.

בשעה שנכנס לביתו, צריך לשמח את אשתו (ביתו), משום שאשתו גרמה לו אותו זווג עליון. כיון שבא אליה, צריך לשמח אותה משום שני טעמים. אחד משום שמחת אותו זווג, שמחת המצוה היא, ושמחת המצוה שמחת השכינה היא. ולא

¹ שני מסעות (ד"א).

² בין בבית ובין [בשדה] (בדרך) (רח"ו).

³ פי' ואיך יהיה שכינה עמו (רח"ו).

⁴ ומתרג' ת"ת וכו' (רח"ו).

⁵ קסח ע"א (הערת הזוהר).

⁶ קודם שיצא (ד"א).

⁷ נח ע"ב עו ע"א (ד"א).

⁸ וא"ת מה ענין התפלה לעכב השכינה עמו. וי"ל דהיינו תפלת הדרך שהיא לשמירת הדרך והשכינה היא נקראת שמירת הדרך וכיון שאינו נוסע אלא בתפלה שהיא מלכות שמירת הדרך היא נוסעת עמו לשמרו וזהו שאמר יסדר צלותיה קמי קב"ה בגין לאמשכא משמע שהתפלה הוא להמשיך השכינה ומכל שכן שלא יצא קודם שיתפלל תפלת חובה כדפי' בגמ' (אור יקר).

⁹ פי' במדינה בישוב צריך לשלימות זה שלא יצא פגום כל שכן הכא שהשכינה משלמת אותו שלא יהיה פגום (אור יקר).

¹⁰ שנוסף שהוא שלם על ידי השכינה הוא נשמר על ידה (אור יקר).

בראשית

עוד, אלא שמרבה שלום סתם (למטה. נ"א לאשה). זהו שכתוב "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא".

(ד) חדוותא דמצוה¹ היא [חדוותא דמצוה] חדוותא דשכינתא איהו ולא עוד אלא דאסני שלום (לתתא) <סתם² לתתא נ"א לאתתא> הה"ד (איוב ה כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא

וכי אי לא (א) פקיד לאתתיה חטא איהו הכי הוא ודאי בנין דגרע יקר זונגא עלאה דאזדונגת ביה [ודביתהו] (וביתהו) גרמא ליה³ וחד דאי מתעברא אתתיה זונגא עלאה אריקת בה נשמתא קדישא דהאי ברית אקרי ברית דקב"ה⁴ ועל דא בעי לכוונא בחדוותא דא כמה דבעי (בחדוא דשבת דאינון חכימין) [בחדוותא דשבת דאיהו זונגא דחכימין⁵] ועל דא וידעת כי שלום אהלך דהא שכינתא אתיא עמך ושריא בביתך ועל דא (שם) ופקדת נוך ולא תחטא

מאי ולא תחטא לשמשא קמי קב"ה⁶ [שכינתא] חדוותא דמצוה כגונגא דא תלמידי חכמים דמתפרשן מנשייהו כל אינון יומין דשבתא בנין לאתעסקא באורייתא זונגא עלאה אזדונג בהו ולא מתפרשא מנייהו בנין [דישתכת]

וכי אם לא פוקד את אשתו זה חטא, כך זה בודאי, משום שגורע כבוד זווג העליון שהזדונגה בו ואשתו גרמה לו. ואחד, שאם אשתו מתעברת, הזווג העליון מוריק בה נשמה קדושה, שהרי הברית הזו נקראת ברית הקדוש ברוך הוא, ועל זה צריך לכוון בשמחה זו כמו שצריך בשמחת השבת (של אותם חכמים), שהוא זווג החכמים. ועל זה, "וידעת כי שלום אהלך", שהרי השכינה באה עמך ושורה בביתך. ועל זה "ופקדת נוך ולא תחטא".

מה זה "ולא תחטא", לשמש לפני השכינה שמחת המצוה. כדוגמא זו תלמידי חכמים שפורשים מנשותיהם כל אותם ימי השבוע כדי להתעסק בתורה, הזווג העליון נזדונג בהם ולא נפרד מהם כדי שימצא זכר

¹ שמצוה לבא על אשתו והיא אז ביאת מצוה וביאת מצוה גורם יחוד למעלה וזהו שאמר וחדוותא דמצוה חדוותא דשכינתא (אור יקר).

² פי' כשאר בני אדם שהם נותנים שלום בין איש לאשתו גם הוא על ידי שעושה חפצי אשתו שהיא מתאוה לו בבאו מן הדרך מרבה סתם שלום (אור יקר).

³ ואשתו גורמת לבעלה שתשרה השכינה עליו אחר שלקח אשה להיות נקרא בשם אדם שלם (ד"א).

⁴ הוקשה לו דאת אמרת דאריקת ביה נשמתא קדישא ואי אפשר כלל שהרי שער החצר הנפימי הוא שער האצילות נסגר כל ו' ימי המעשה וכל המוליד בימי החול מוליד למטה מאותם הנשמות שהם בעולם מגולגלים כדפי' הרשב"י לעיל אם כן איך אפשר דאריקת ביה נשמתא קדישא ויפתח שער הנסגר לזה אמר דהאי ברית שאדם מתייחד בו עם אשתו שהוא האבר הקדוש אתקרי ברית דקב"ה ופעולה שהוא עושה למטה שמתייחד עם אשתו בברית זה גורם ממש למעלה היחוד על ידי היסוד כשבת ממש ועל דא בעי לכוונא בחדוותא דא כמה דבעי בחדוותא דשבת שהרי גם כן בערך בחינתו הוא אליו היחוד למעלה על ידי היסוד כאלו היה שבת ממש וכו' (אור יקר).

⁵ עי' זהר ח"ג פא ע"א: בליליא דשבתא דרעותא דכלא אשתכח זונגא דלהון בההיא שעתא לאפקא רעותא דקב"ה וכו' כמה דאתמר דכתיב בנים אתם ליי' אלהיכם ואלין אקרונ קדישין דכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני יי' וכתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.

תרגום: בליל שבת שנמצא הרצון של הכל, הזווג שלהם, באותה שעה להוציא את רצונו של הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, כמו שנאמר שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם, ואלה נקראים קדושים, שכתוב קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.

ועי' תיקו"ז כב ע"ב: בכל עץ דא איהו עץ החיים דאתמר ביה עץ חיים היא למחזיקים בה ועליה אתמר כי האדם עץ השדה ועוד בכל עץ דא צדיק דאיהו עץ פרי עשה פרי למינו ודא יום השבת דתמן זונגא דשכינתא עם קודשא בריך הוא ותמן אית לה (נ"א ליה) נייחא ועליה אתמר (תהלים ג א) והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו דא עתו דצדיק דאיהו ליל שבת דצדיק מניה פרחין נשמתין חדתין בישראל

תרגום: "בכל עץ" זהו עץ החיים, שנאמר בו "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג יח), ועליה נאמר "כי האדם עץ השדה". ועוד "בכל עץ" זה צדיק, שהוא "עץ פרי עושה פרי למינו", וזה יום השבת, ששם זונגה של השכינה עם הקדוש ברוך הוא, ושם יש לה (לו) נחת, ועליו נאמר "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעיתו", זה עיתו של צדיק שהוא ליל שבת, שמהצדיק פורחות נשמות חדשות בישראל.

⁶ שגם עתה גורם לה ייחוד על ידי היסוד כשבת ממש ואינו חטא אלא מצוה כשאר מצוות התורה כדפי' (אור יקר).

בראשית

(שמשתכחי) דכר ונוקבא כיון דעאל שבת בעיין תלמידי חכמים להדתא לדביתהו בנין יקר זוונא עלאה ולכוונא לבייהו ברעותא דמאריהון כמה דאתמר

כנוונא דא האי מאן דאתתיה ביומי מסאבו דילה ונטיר לה כדקא יאות¹ כל אינון יומין זוונא עלאה אזדווג בהדיה [דישתכח] (וישתכח) דכר ונוקבא כיון דאתדכיאת אתתיה בעי להדתא לה חדוה דמצוה חדוה עלאה וכלהו טעמי דקא² אמרן בחד דרגא סלקין סתמא דמלה³ כל אינון בני מהימנותא בעיין לכוונא לבא ורעותא בהאי ואי תימא אי הכי שבחא הוא דבר נש כד נפיק לארחא יתיר מן ביתיה⁴ בנין זוונא עלאה דאזדווגת בהדיה תא חזי בזמנא דבר נש הוא בביתיה עקרא דביתא דביתהו בנין דשכינתא לא אתעדי מן ביתא בנין דביתהו כמה דתנינן דכתיב (בראשית כד סז) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו דשרגא אתדלקת מאי טעמא בנין דשכינתא אתת לביתא

רזא דמלה אמא עלאה לא אשתכחת גבי דכורא אלא בזמנא דאתתקנת ביתא⁵ ואתחברו דכר ונוקבא כדין אמא עלאה אריקת ברכאן לברוכי לון (ו)כנוונא דא אמא תתאה לא אשתכחת לגבי דכורא⁶ אלא בזמנא דאתתקנת ביתא ואתי דכר לגבה דנוקביה ואתחברו כחדא כדין אמא תתאה אריקת ברכאן <לברכא> לון ועל דא בתרי נוקבין אתעטר דכורא בביתיה כנוונא דלעילא והיינו רזא דכתיב (שם מט כז) עד תאות גבעות עולם⁷ האי ע"ד תיאובתא⁸ דגבעות עולם⁹ ביה <נוקבא עלאה לאתקנא> (ולאתקנא)

ונקבה. כיון שנכנסת שבת, צריכים תלמידי חכמים לשמח את נשותיהם משום כבוד הזווג העליון, ולכוון לבם ברצון רבונם, כמו שנאמר.

כדוגמא זו מי שאשתו בימי טומאתה ושומר אותה כראוי, כל אותם הימים הזווג העליון מזדווג עמו שימצא זכר ונקבה. כיון שאשתו נטהרת, צריך לשמח אותה שמחת מצוה חדוה עליונה. וכל הטעמים שאמרנו עולים בדרגה אחת. סתמו של דבר, כל אותם בני האמונה צריכים לכוון לב ורצון בזה.

ואם תאמר, אם כך שבח הוא של האיש כשיוצא לדרך יותר מאשר בביתו, משום הזווג העליון שמזדווגת עמו. בא וראה, בזמן שבו אדם הוא בביתו, עיקר הבית אשתו, משום ששכינה לא זזה מהבית משום אשתו, כמו ששינוי שכתוב "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו", שגר הדליקה, למה, משום שהשכינה באה לבית.

סוד הדבר, האם העליונה לא נמצאת אצל הזכר אלא בזמן שנתקן הבית והתחברו זכר ונקבה, ואז האם העליונה שופכת ברכות כדי לברך אותם. כדוגמא זו האם התחתונה לא נמצאת אצל הזכר אלא בזמן שהותקן הבית, ובא הזכר לנקבה שלו והתחברו כאחד. אז האם התחתונה שופכת ברכות לברך אותם. ועל זה הזכר מתעטר בביתו בשתי נקבות כדוגמא שלמעלה, וזהו סוד הכתוב "עד תאות גבעות עולם", הע"ד הזה, תאות של גבעות עולם, בו נקבה עליונה לתקן אותו ולעטר אותו ולברך אותו. נקבה התחתונה להתחבר בו ולהזון ממנו. וכדוגמא זו למטה, כשזכר נושא, תאות גבעות עולם אליו, ומתעטר בשתי נקבות אחת עליונה ואחת תחתונה.

¹ הוא שאינו נזקק לה אפילו במגע אצבע קטנה כדי שלא יראה בו השכינה ערות דבר וישוב מאחריו (אור יקר).

² פי' היוצא בשיירה ותלמידי חכמים ומי שאשתו נדה או ירצה הטעמים שאמר למעלה לענין היוצא בשיירה שייכי נמי בתלמידי חכמים וכן במי שאשתו נדה (אור יקר).

³ סוד הדבר (ד"א).

⁴ שאין שכינה אלא במקום שיש זכר ונקבה (רח"ו).

⁵ מלכות מתקשטת בנערותיה כראוי (רח"ו).

⁶ אדם (רח"ו).

⁷ ויחי רעז ע"ב ושמות כב ע"א (ד"א).

⁸ ת"ת (רח"ו).

⁹ בינה ומלכות (רח"ו).

בראשית

[לתקנא] ליה¹ ולאעטרא ליה² ולברכא ליה³ נוקבא תתאה לאתחברא ביה ולאזנא מניה וכנוונא דא לתתא כד דכורא אנסיב⁴ תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בתרי נוקבי⁵ חד עלאה וחד תתאה עלאה לארקא עליה ברכאן תתאה לאזנא מניה ולאחברא בהדיה⁶ ובר נש בביתיה תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בהו כד נפיק בארחא לאו הכי אימא עלאה אתחברת בהדיה ותתאה אשתארת כד תב לביתיה בעי לאתעטרא בתרי נוקבי⁷ כדקאמרן אמר רבי פנחס אפילו⁸ בקליפי סנפורי קטרא⁹ לא פתחי

נ/ב

עטרא קמך¹⁰

א"ר שמעון כנוונא דא אורייתא קאים בין תרי בתים כמה דכתיב (ישעיה ח יד) לשני בתי ישראל וגו' חד סתימא עלאה וחד אתגליא יתיר (סתימא עלאה דא) [עלאה] קול גדול¹¹ דכתיב (דברים ה יט) קול גדול ולא יסף והאי קול פנימאה¹² איהו דלא אשתמע ולא אתגליא ודא הוא כד נביע בי גרון¹³ אפיק (ביה) ה' בחשאי ונביע תדיר ולא פסק ואיהו דקה פנימאה דלא אשתמע לעלמין ומהכא נפקא אורייתא דאיהו קול יעקב¹⁴ והאי [ד]אשתמע (ד)נפקא מההיא

העליונה להוציא עליו ברכות, והתחתונה להזון ממנו ולהתחבר עמו. ובן אדם בביתו, תאות גבעות עולם אליו ומתעטר בהם. כשיוצא לדרך לא כך. האם העליונה מתחברת עמו, והתחתונה נשארת. כששב לביתו, רוצה להתעטר בשתי נקבות כפי שאמרנו. אמר רבי פנחס, אפילו בקליפות בקשר של סנפירים לא פותחים

כתר לפניך.

אמר רבי שמעון, כדוגמא זו התורה עומדת בין שני בתים, כמו שכתוב "לשני בתי ישראל וגו'", אחד סתום עליון ואחד גלוי יותר. (הנסתר) העליון (זה) קול גדול, שכתוב "קול גדול ולא יסף", והקול הפנימי הזה הוא שלא נשמע ולא מתגלה. וזהו כשנובע בית הגרון, יוצאת (בו) ה' בחשאי, ותמיד נובע ולא פוסק. והוא דק פנימי שלא נשמע לעולמים. ומכאן יוצאת תורה שהיא קול יעקב, וזה נשמע, (שנשמע) שיוצא (יוצא) מאותה שלא נשמעת. ואחר כך

¹ ה"ס תיקון הפרצוף ע"י חו"ג דאימא (מ"מ).

² מבינה מצד החכמה (רח"ו). בסוד אור מקיף (מ"מ).

³ מצד הכתר ע"י חו"ב (רח"ו). בסוד המוחין דאימא (מ"מ).

⁴ כשהזכר נושא אשה (ד"א).

⁵ דשכינה ית' ובאשתו שלקח (ד"א).

⁶ ולא לארקא ברכאן.

⁷ להמשיך הברכות (רח"ו).

⁸ אפי' בדברים הפשוטים שהם כקליפה לסודות התורה הבהירים בקשר של ספירים אין פתחון פה לדבר בהם לפניך ומלת סנפירי לשון ספיר כאז"ל הלוחות של סנפירינן היו (ד"א). הרשב"ב פי' בקליפות סנפירי הדג הקשר שלו אם רוצים להתירו לא יפתחו פה לפניך כי יש דג שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. והרמ"ק פי' אפי' המלאכים העליונים המיוחדין למעלה אין להם פתחון פה בתורה לפניך (נ"א).

⁹ מלאכים עליונים (רח"ו).

¹⁰ פתחון פה (רח"ו).

¹¹ כוונתו לומר שבתורה הם ב' קולות. הא', קול סתם. והב', נקרא קול גדול. ואמר סתימא עלאה שהיא בינה, שיש לו מדרגה על הת"ת דא קול גדול, כי קול ירצ השהו אסתום כי הדובר אתגלייא. אמנם קול סתים קצת, אמנם סתימא עילאה איהו קול גדול וראיה שנוסף על קול סתם שהוא בת"ת יש קול גדול שהוא בבניה וזהו שאמר הכתוב קול גדול ולא יסף שפי' ולא פסק דהיינו נהרא דלא פסיק (אור יקר).

¹² הוא שורש כח השמיעה והוא קול שלא נשמע ואינו פוסק לעולם. ועי' ויגש רי ע"א ותז"ח דף נ ונא ובהגר"א שם (כללים ח"ב ג ע"ג). וכל התגלותה היא רק על ידי הת"ת (דע"ה ח"א ד ע"ג).

¹³ פי' כשמאירה חכמה דא"א לגרון שהיא בינה דא"א (מ"מ).

¹⁴ עי' ע"ח שער אח"ף פרק א' שזה ת"ת והוא בחי' הז"א. כלומר ת"ת, ועי' ויגש רי ע"א ופקודי רכו ע"ב רסב ע"ב (ביאורים ח"א לא ע"א).

בראשית

הדיבור נאחז עמו ויוצא החוצה מכחו ומתקפו. וקול של יעקב שהוא תורה, אוחז בין שתי נקבות, אוחז בפנימי הזה שלא נשמע, ואוחז בזה שבחוץ שנשמע.

דלא אשתמע¹ ולבתר אתאחיד דבור בהדיה

ונפק לבר מחיליה ומתקפיה וקול דיעקב דאיהו אורייתא אחיד בין תרי נוקבי² אחיד בההיא פנימאה דלא אשתמע ואחיד בהאי דלבר דאשתמע

תרינ אינון דלא אשתמעו³ ותרינ אינון דאשתמעו⁴ תרינ דלא אשתמעו דא הוא חכמה עלאה סתימאה דקיימא במחשבה דלא אתגליא⁵ ולא אשתמע לבתר נפקא ואתגליא זעיר בחשאי דלא אשתמע ההוא דאקרי קול גדול [דהוא] (והוא) דק ונפיק בחשאי תרינ אינון⁶ דאשתמעו אינון דנפקי מהכא קול דיעקב ודבור דאתאחיד בהדיה האי קול גדול דאיהו בחשאי ולא אשתמע איהי בי"ת לחכמה עלאה וכל נוקבא בי"ת אקרי והאי דבור בתראה איהו בית לקול דיעקב דאיהו אורייתא⁷ ועל דא אורייתא שריא בבי"ת⁸ בי"ת ראשית

פתח ואמר בראשית⁹ ברא אלהים¹⁰ (בראשית א א) היינו דכתיב¹¹ ויבן יהו"ה אלהים¹² את הצלע¹³ (בראשית ב כב) את השמים¹⁴ היינו דכתיב ויביאה אל האדם¹⁵ ואת¹⁶ הארץ¹⁷ כמה דאת אמר (בראשית ב כג) עצם מעצמי¹⁸ [ודאי האי איהי ארץ החיים תו] פתח

שנים הם שלא נשמעים ושנים שנשמעים. שנים שלא נשמעים, זוהי חכמה העליונה הנסתרת שעומדת במחשבה שלא מתגלה ולא נשמעת, אחר כך יוצאת ומתגלה מעט בשקט שלא נשמע אותו שנקרא קול גדול שהוא דק ויוצא בחשאי. שנים הם שנשמעים, אותם שיוצאים מכאן, הקול של יעקב ודיבור שנאחז עמו. הקול הגדול הזה שהוא בחשאי שלא נשמע, היא בית לחכמה העליונה, וכל נקבה נקראת בי"ת. והדבור האחרון הזה הוא בית לקול של יעקב שהוא תורה, ועל כן התורה מתחילה בבי"ת, בי"ת ראשית.

פתח ואמר, "בראשית ברא אלהים", היינו שכתוב "ויבן ה' אלהים את הצלע". "את השמים" היינו שכתוב "ויביאה אל האדם". "ואת הארץ" כמו שנאמר "עצם מעצמי", ודאי זוהי ארץ החיים. עוד פתח רבי שמעון ואמר, "נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך". "נאם ה'

¹ פי' בינה (ביאורים ח"א לא ע"א), והוא מתפשט בכל הגוף (ביאורים ח"ב עט ע"ד), ועי' תז"ח יח יט נ ע"ד ובהגר"א שם.

² נקבי (דפ"ו).

³ פי' זרין ויעקב ורחל (כללים ח"ב קיב ע"ד).

⁴ פי' חו"ב או ישראל ולאה (כללים ח"ב קיב ע"ד).

⁵ היא חכמה סתימאה שנק' מחשבה (מ"מ).

⁶ פ' בא מג ע"ב ופקודי רכו ע"ב ורסב ע"ב (ד"א).

⁷ עי' ע"ח שער אח"פ פרק א' שהוא בסוד ת"ת, והוא בחי' הז"א, ועי' לעיל נ ע"ב.

⁸ פי' ב' שהיא הבינה היא בי"ת לראשית שהוא אבא (מ"מ).

⁹ חכמה בינה (רח"ו).

¹⁰ מלכות (רח"ו).

¹¹ לעיל כח ע"א ומט ע"א (ד"א).

¹² בינה (רח"ו).

¹³ מלכות (רח"ו). פי' ראשית הוא אבא, והב' שהיא אימא נשתתפו ובראו אלהים שהוא סוד הצלע כלת

משה [מלכות – מ"מ], ולהיותן רעים דלא מתפרשין אמר ברא ולא בראו (זהר הרקיע).

¹⁴ מלכות ות"ת מזדווגים (רח"ו).

¹⁵ דאתחברו פב"פ וכדי שתדע שאחר הנסירה נשאר הרשימו במקומו סוד הצלע תמיד (זהר הרקיע).

תחלה עלתה המלכות להיכל הבינה אצל ז"א וזהו את שהיא המלכות עלתה לשמים שהוא ז"א (מ"מ).

¹⁶ ואת, חיבור את עם ו' בעלה, א' לרמוז לסוד היותן עצם ובשר, וא' בסוד אב"א (זהר הרקיע).

¹⁷ ת"ת נק' חיים והוא ארץ החיים (רח"ו).

¹⁸ רחמנים כמוני (רח"ו). ואת הארץ ו' שהיא ז"א נותן את שהם הגבורות הנק' את לארץ שהיא המלכות

לבנות פרצופה וזהו עצם מעצמי, שהגבורות בונים ז"א ונותן מהם למלכות לבנותה (מ"מ).

בראשית

רבי שמעון ואמר (תהלים קי א) ¹ נאם יהוה לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך נאם יהוה לאדוני דרגא עלאה לדרגא תתאה קאמר שב לימיני לאתקשרא מערבית בדרומית שמאלא בימינא ² בגין לתברא חיליהון דשאר עמין עכו"ם נאם יהוה לאדוני נאם יהוה דא יעקב ³ לאדוני דא (יהושע ג יא) ארון הברית ארון כל הארץ ⁴

דבר אחר נאם יהוה דא יובלא ⁵ לאדוני דא שמיטה ⁶ דכתיב בה (שמות כא ה) אהבתי את אדוני שב לימיני דהא ימינא ביובלא שריא ⁷ ושמיטה בעי לאתקשרא בימינא תא חזי שמיטה דא לא אתקשר בקיומא שלים בימינא ובשמאלא מיומא דאשתכחה כד בעיא לאתקשרא אושיט דרועא שמאלא לקבלה וברא עלמא דין ⁸ ובגין דהוא מסטרא דשמאלא לית ביה קיומא עד זמנא דאלף שביעאה דבההוא יומא לחוד אתקשר כדין בימינא וכדין תהוי בין ימינא ושמאלא בקיומא שלים וישתכחון שמים חדשים וארץ חדשה ⁹ וכדין לא תעדי מתמן לעלמין ¹⁰ אי הכי במאי נוקים שב לימיני אלא עד זמנא ידיעא דכתיב ¹¹ (תהלים קי א) עד אשית ¹² אויביך הדום לרגליך ולא תדיר אבל בההוא זמנא לא תעדי מתמן לעלמין דכתיב (ישעיה נד ג) כי ימין ושמאל תפרוצי למהוי כלא חד

תא חזי את השמים דא שכינתא עלאה ¹³ ואת הארץ דא שכינתא דלתתא ¹⁴ באתחברותא דדבר ונוקבא כחדא והא אתמר כמה דאתערו

לאדני" הדרגה העליונה לדרגה התחתונה אומרת שב לימיני, לקשר מערבית בדרומית, שמאל בימין, כדי לשבור את כחם של שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות. "נאם ה' לאדני". "נאם ה'" זה יעקב. "לאדני" זה "ארון הברית ארון כל הארץ".

דבר אחר, "נאם ה'" זה יובל. "לאדני" זו שמיטה, שכתוב בה "אהבתי את אדני". "שב לימיני", שהרי הימין מתחיל ביובל, ושמיטה צריך לקשר בימין. בא וראה, שמיטה זו לא נקשרת בקיום שלם בימין ובשמאל מיום שנמצאת, כשרוצה להתקשר, הושיט זרוע שמאל כנגדה וברא את העולם הזה, ובגלל שהוא מצד שמאל אין בו קיום עד הזמן של האלף השביעי, שבאותו יום לחוד מתקשר אז בימין, ואז תהיה בין הימין והשמאל בקיום שלם, וימצאו שמים חדשים וארץ חדשה, ואז לא תזוז משם לעולמים. אם כך, במה נעמיד "שב לימיני", אלא עד זמן ידוע, שכתוב "עד אשית אויביך הדום לרגליך", ולא תמיד. אבל באותו זמן לא תזוז משם לעולמים, שכתוב "כי ימין ושמאל תפרוצי" להיות הכל אחד.

בא וראה, "את השמים" זו שכינה עליונה. "ואת הארץ" זו שכינה של מטה בהתחברות של זכר ונקבה כאחד. והרי

¹ פו ע"א (ד"א).

² פי' שהדינים שבה לא יושפע לישראל רק לגוים (רח"ו).

³ ת"ת (רח"ו).

⁴ מלכות (רח"ו). עי' משפטים קו ע"א, תרומה קעא ע"ב ותצוה קפו ע"א וע"ב (דע"ה ח"ב קנה ע"ב).

⁵ בינה (רח"ו).

⁶ מלכות (רח"ו).

⁷ שהבינה נתלבשה בחסד ז"א ואח"כ הוציאה ה' קצוות האחרים (מ"מ).

⁸ עולם הזה הוא מן הגבורות כי ב"ע וכלם הם חיילי המלכות וצבאיה וכולם מן הגבורות שהם שם ב"ן (מ"מ).

⁹ פי' כשם שז"א יש לו מוחין חדשים מאימא גם המלכות כן (מ"מ).

¹⁰ היא עדיפות אחרת, מלבד שהמלכות במדרגה הז' עוד זווה תדירי בלי הפסק. משא"כ בימי שלמה שהיה אח"כ חרבן ונפסק הזיווג (מ"מ).

¹¹ ר"ל, שלא היה הזווג ושהיתה המלכות בימין אלא עד זמן ידוע שהיו האומות כבושים תחת דוד ושלמה אבל לא תדיר (מ"מ).

¹² בימי שלמה סיהרא באשלמותא אשית אותיות אשתי. י"ב והאריך מאד בכל הלשון עש"ב (נ"א).

¹³ פי' א"ת שהיא בינה שכ"ב אתוון דילה מתקנים הז"א שנק' שמים וזה את השמים ואת הארץ וכו' (מ"מ).

¹⁴ פי' הארץ היא מלכות שלוקחת כ"ב אתוון מז"א הנק' ו' (מ"מ).

בראשית

ביה חברייה עד כען (בעו) [בעא] למיזל קמו אמר רבי שמעון מלה הכא גבן¹ פתח רבי שמעון ואמר תרי קראי כתיבי² (דברים ד כד) כי יהוה אלהיך אש אוכלה הוא וכתוב התם (שם ד) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כלכם היום הני קראי אוקימנא להו³ בכמה אתר ואתערו בהו חברייה⁴ תא חזי כי יהוה אלהיך אש אוכלה הוא הא אתמר מלה <דא> בגו חברייה דאית אשא אכלא אשא (ואית אשא אכיל) [ואכיל] לה ושצי לה⁵ בגין דאית אשא תקיפא מאשא ואוקמוה

אבל תא חזי מאן דבעי למנדע חכמתא דיחודא קדישא יסתכל בשלהובא דסלקא מגו גחלתא או מגו בוצינא דדליק⁶ דהא שלהובא לא סלקא אלא

נא/א

כד אתאחד במלה גסה [נ"א אחרא]⁷ תא חזי בשלהובא דסלקא⁸ אית תרין נהורין חד נהורא חורא⁹ דנהיר וחד נהורא דאתאחיד [בה] אוכמא או תכלא¹⁰ ההוא נהורא חורא¹¹ איהו לעילא וסלקא באורה מישור¹² ותחותיה ההוא נהורא תכלא¹³ או אוכמא דאיהו כרסיא לההוא חורא¹⁴ וההוא נהורא חורא שארי עלויה¹⁵

נאמר כמו שהעירו בו החברים עד עכשיו. רצו (רצה) ללכת, קמו [ממקומם]. אמר רבי שמעון, דבר כאן אצלנו. פתח רבי שמעון ואמר, שני פסוקים כתובים, "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא", וכתוב שם "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום". את הפסוקים הללו בארנו אותם בכמה מקומות, והחברים העירו בהם. בא וראה, "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא", הרי נאמר הדבר הזה בתוך החברים שיש אש אוכלת אש, (ויש אש) ואוכלת אותה ומכלה אותה, היות שיש אש חזקה מאש, ופרשוה.

אבל בא וראה, מי שרוצה לדעת חכמת היחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת שעולה מתוך הגחלת או מתוך נר שדולק, שהרי השלהבת לא עולה אלא

כשנאחזת בדבר גס (אחר). בא וראה, בשלהבת שעולה יש שני אורות, אחד אור לבן שמאיר, ואחד אור שנאחז בה שחור או תכלת. אותו אור לבן הוא למעלה ועולה בדרך ישר, ותחתיו אותו אור תכלת או שחור שהוא כסא לאותו לבן, ואותו אור לבן שורה עליו ונאחזים זה בזה להיות הכל אחד. ואותו אור שחור צבע תכלת שהוא למטה הוא כסא כבוד לאותו לבן, ועל זה

¹ יש לנו עוד מה לדבר (ד"א).

² דקשו קראי דאש אוכלה משמע שהמלכות אוכלת כל מה שתחתיה (מ"מ).

³ ביארנום פקודי רכז ע"ב (ד"א).

⁴ שאיך אפשר להדבק באש אוכלה (רח"ו).

⁵ אלקי טורין לבהמה עליונה (רח"ו).

⁶ דע כי יש יחוד עליון ניכר בגחלת ובשלהבת והם ה' בחינות כנגד חמשה פרצופים שבעולם האצילוי' ממטה למעלה ואלו הם תכלת הדבוק בפתיל' ופעמים היא גוון אודם והירוק והלבן ואור אחד מקיף ניכר לעין ואור אחר עליון יותר ומקי' על כולן ואינו ניכר ונרגש לעין (שער מאמרי רשב"י). מתוך נר הדולק (ד"א).

⁷ ולפיכך אש עליון צריך לאש תחתון כדי לעלות, והיינו טעמא שצריך ליחוד המלכות לייחד אליה שבעה היכלות, שאין לה עליה למעלה להתייחד אם לא על ידי שהם מקבלים השפע ומעלים ההתעוררות (אור יקר).

⁸ עי' יהל אור ח"א טז ע"א.

⁹ הוא משל לת"ת כדמפרש לקמיה (אור יקר). בהקדמה י ע"ב, כא ועז ע"ב ופג ע"ב ויקהל ריג ע"ב ופקודי רכו ע"ב ובר"מ ב' צו לג ע"א ויצא קנא ע"א תרומה קמא (ד"א).

¹⁰ הוא גוון נגד הקלי' והיא בחי' נגדם שלא ישלטו שם, והיא גוון לה מצד הדין גם כן ושתיהם גווני דין (אור יקר). פקודי רכו ע"ב (ד"א).

¹¹ ת"ת (רח"ו).

¹² ת"ת שהוא סוד קו האמצעי, לבן מצד לובן הכתר (אור יקר), קו האמצעי (רח"ו).

¹³ מלכות (רח"ו).

¹⁴ עם היות זה דין אוכמא תכלתא וזה רחמים חורא, עכ"ז איהו כורסייא לההוא חורא דהיינו שיש בו בחי' הלבון לתייחס הכסא אל הרוכב והיינו קשוטין דשכינתא (אור יקר).

¹⁵ היינו שהוא ג"כ רצונו להתייחד עמה ומעלה היא לו מפני האור המתרבה עליו ומפני תיקוניה וקשוטיה היפים (אור יקר). רצונו להתייחד בו (רח"ו). עי' שלח קסג ע"ב ותרומה קמט ע"ב (לש"ו).

בראשית

ואתאחידו דא בדא¹ למהוי כללא חד [וההוא] (דא) נהורא אוכמא² גוון תכלא דאיהו לתתא הוא כרסיא דיקר לההוא חוורא³ ועל דא רוא דתכלתא והאי כרסיא תכלא אוכמא אתאחד במלה אחרא⁴ לאתדלקא דהוא מתתא⁵

וההוא אתער ליה לאתאחדא בנהורא חוורא <נ"א עלאה> ודא תכלא אוכמא לזמנין אתהדר סומקא⁶ וההוא נהורא חוורא דעליה לא אשתני לעלמין⁷ דהא חוורא הוא תדיר אבל האי תכלא אשתני לגוונין אלין לזמנין תכלא⁸ או אוכמא⁹ ולזמנין סומקא¹⁰ והאי אתאחד לתרין סמין אתאחד לעילא בההוא נהורא <נ"א עילאה> חוורא אתאחד לתתא בההוא מלה דתחותי דמתקנא ביה¹¹ לאנהרא ((נ"א) מלין דשווין ליה לאדלקא) [ולאתאחדא ביה¹²]

ודא אכלא תדיר ושצי לההוא מלה דשווין ליה¹³ דהא בכל מה דאתדבק ביה לתתא ושריא עלוי ההוא נהורא תכלא שצי ליה [ואכיל ליה] בגין דאורחוי הוא לשיצאה ולמהוי אכיל דהא ביה תליא שצו דכלא מותא דכלא ובגיני כך איהו אכיל כל מה דאתדבק ביה לתתא וההוא

סוד התכלת. וכסא זה תכלת שחור נאחז בדבר אחר להדלק, שהוא מלמטה.

וההוא מעורר אותו להאחז באור הלבן (העליון). והתכלת השחור הזה לפעמים חוזר להיות אדום. ואותו אור לבן שעליו לא משתנה לעולמים, שהרי הוא תמיד לבן. אבל תכלת זה משתנה לצבעים הללו, לפעמים תכלת או שחור ולפעמים אדום, וזה נאחז לשני צדדים. נאחז למעלה באותו אור (עליון) לבן, נאחז למטה בדבר ההוא שתחתיו שמתקן בו להאיר (דברים ששמים לו להדליק) ולהאחז בו.

וזו אוכלת תמיד ומכלה לאותו דבר ששמים לה. שהרי בכל מה שנדבק בו למטה ושורה עליו, אותו אור תכלת מכלה אותו ואוכל אותו, משום שדרכו היא לכלות ולהיות אוכל, שהרי בו תלויה כליון הכל, מות של הכל. ולכן היא אוכלת כל מה שנדבק בה למטה. ואותו אור לבן ששורה

¹ אחר תיקונו וייחוד המדרגות הזכרים בעצמן ותיקוני' וייחוד המדרגות הנקבות בעצמן שזהו אומר איהו כורסייא לההוא חוורא תיקוניה לענין הייחוד כדאמרן וכן תיקון דידיה דשריא עלוי כדאמרן אחר כך אתאחדו דא בדא ייחודם זה בזה זכר בנקבה ה' אחד ושמו א' ואחר כך הוא ושמו א' דא נהורא אוכמא שהוא נהורא לפי האמת, אמנם יקרא אוכמא לערך אור עליון והנהגתו בדין דהיינו גוון תכלא כי גוון יקרא מציאות הפעולה להנהגה וירצה לעיל הוא סתם כורסייא כאשר הוא גוון תכלא או נהורא אוכמא אחד משתים וכו' (אור יקר), יחוד דכר ונוקבא (רח"ו).

² "לו" נוסף דלפ"ו.

³ ת"ת (רח"ו).

⁴ היינו הכחות המתפשטים ממנה להנהגת התחתונים שהם שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם והיינו התעוררות תחתון (אור יקר).

⁵ פ' אותו שתחת התכלת והיא הנר בעצמה דהיינו השמן או שעוה שבנר גופה ובפתילה. א"מ (נ"א).

⁶ סומק מצד הגבורה כאומרו חרב לה' מלאה דם (אור יקר).

⁷ כאומרו אני ה' לא שניתי ואפילו אם יפעול בדין (אור יקר), ואפילו פועל דין אין שינוים בו (רח"ו).

⁸ למטה תכלת דומה לים ולמטה ממנו הקלי' שהם מצולות ים, וכדי שלא יסתכלו בה היא מכסה עצמה בגד כליל תכלת ומשכן יוכרח (אור יקר).

⁹ היינו למעלה יותר בגוון זה היא מתתקנת כאומרו אל תראוני שאני שחרחרת וכתוב שחורה אני ונאווה (אור יקר).

¹⁰ והנה אוכמא ותכלא הם יחד תכלת לסתום אל החצונים ואוכמא להסתלק ובמקום שתיהם סומקא ח"ו מצד הדין להשפיעם בדין לפעול ואין לה ייחוד לכך במקום שתים אלו סומקא לזה אמר לזמנין אוכמא או תכלא לזמנין סומקא ולא אמר לזמנין אוכמא (אור יקר). פ' כשהמלכות מלאה דינים היא אוכמא, שהאוכם גרוע מן האדום כמרז"ל שחור אדום הוא אלא שלקה, והסמוק הוא דין יותר מהתכלת (מ"מ).

¹¹ היינו ההיכלות (רח"ו).

¹² בסוד פעולת הרחמים דהיינו אוכמא לאנהרא ובסוד פעולת הדין דהיינו סומקא כאש לאדלקא (אור יקר).

¹³ התעוררות המעשים והתעוררות התחתונים בסוד רוחניותם העולה ממטה למעלה בתפלות וכיוצא שמתמצא מהם רוחניות (אור יקר).

בראשית

נהורא חורא דשריא עלוי לא אכיל ולא שצי לעלמין ולא אשתני נהוריה ועל דא אמר משה כי יהוה אלהיך אש אוכלה¹ הוא אוכלה ודאי אכיל ושצי כל מה דשרי תחותי ועל דא אמר יהוה אלהיך ולא אלהינו בנין דמשה בההוא נהורא חורא דלעילא² הוה דלא שצי ולא אכיל

תא חזי לית ליה אתערותא לאתדלקא³ האי נהורא תכלא⁴ לאתאחדא בנהורא חורא⁵ אלא [על ידן ישראל⁶ דאינון מתדבקן ביה תחותי ותא חזי אע"ג דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כל מה דאתדבק ביה תחותי ישראל מתדבקן ביה תחותי וקיימן בקיומא הה"ד (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים⁷ ביהוה אלהיכם ולא אלהינו (אלא ביהוה אלהיכם) בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכיל ושצי כל מה דאתדבק ביה תחותיה ואתון מתדבקן ביה וקיימי דכתיב חיים כלכם היום [ועל נהורא חורא שרייא לעילא נהורא סתימא דאקיף ליה ורזא עלאה הכא⁸] וכלא תשכח בשלהובא דסליק וחכמתין דעליונין ביה אתא רבי פנחס ונשקיה אמר בריך רחמנא⁹ דאי ערענא הכא אזלו עמיה דרבי פנחס תלת מילין אהדרו רבי שמעון וחברייא

אמר רבי שמעון הא דאמרן רזא דחכמתא איהו ביחודא קדישא דבגין כך ה"א בתראה דשמא קדישא איהו נהורא תכלא אוכמא¹⁰ דאתאחיד ביהו"ו דהוא נהורא חורא דנהיר תא חזי לזמנין האי נהורא תכלא ד¹¹ ולזמנין ה' אלא

עלוי לא אוכל ולא מכלה לעולמים ולא משתנה אורו, ועל זה אמר משה "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא", אוכלה ודאי, אוכל ומכלה כל מה ששורה תחתיו. ועל זה אמר "ה' אלהיך" ולא אלהינו, משום שמשה באותו אור לבן שלמעלה היה שלא כילה ולא אכל.

בא וראה, אין לו התעוררות להדליק האור התכלת להתאחד באור לבן אלא על ידי ישראל שהם נדבקים בו תחתיו. ובא וראה, אף על פי שדרך של האור תכלת ושחור הזה לכלות כל מה שנדבק בו תחתיו, ישראל נדבקים בו תחתיו ועומדים בקיום, זהו שכתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים". "בה' אלהיכם" ולא אלהינו (אלא בה' אלהיכם), באותו אור תכלת שחור שאוכל ומכלה כל מה שנדבק בו תחתיו. ואתם מתדבקים בו וקיימים, שכתוב "חיים כלכם היום". ועל האור הלבן שרוי למעלה אור סתום שמקיף אותו, וסוד עליון כאן, והכל תמצא בשלהבת שעולה, וחכמות של העליונים בה. בא ר' פנחס ונשקו. אמר, ברוך הרחמן שנפגשנו כאן. הלכו עם רבי פנחס שלשה מילין. חזרו רבי שמעון והחברים.

אמר רבי שמעון, זה שאמרנו סוד החכמה הוא ביחוד הקדוש, שלכן ה"א אחרונה של השם הקדוש הוא אור תכלת שחור שנאחז ביהו"ו, שהוא אור לבן שמאיר. בא וראה, לפעמים האור הזה התכלת ד' ולפעמים ה', אלא בזמן שלא נדבקים בו

¹ "ה' אלקיך" ה"ה מלכות דאצילות (כמ"ש פ' יתרו פו ע"א ופ' צו לד ע"א וע' בראשית נא ע"א) הוא "אש אוכלה" כלומר אשא אכלא אשא, כי בכח הגבורות הממותקים שבה, הרי הם שלהובין דרחימו, היא מכלה את הקליפות והחיצונים ומבררת את ניצו"ק מהם אשר הם מאש הגבורות, ואוכלת אותן בסוד אש אוכלה אש. וזהו סוד עלייתם וכל תיקונם שעולים בה. וזהו שאמר "אל קנא" כי הוא מקנא על צערן של ניצו"ק ומברר אותן מתוך הקליפות ומעלה אותן אליה (דע"ה ח"ב נה ע"ג).

² אספקלריא המאירה (אור יקר).

³ כל מעשה העליונים בעצמם לא יעלה ולא יורד לענין ייחוד המדות אלא להשפיע למטה די צורכם אמנם ישראל מייחדים וגורמים רבוי השפע וכו' וזהו שאמר אתערותא לאתדלקא להתקשט וכו' לאתאחדא להתיחד בת"ת אחר קשויטה (אור יקר). להתקשט בפשוטי' (רח"ו). לקמן עז ע"ב (ד"א).

⁴ מלכות (רח"ו).

⁵ ת"ת (רח"ו).

⁶ הנשמות גורמים בסוד מ"ן (רח"ו).

⁷ וכן בפ' אחרי אהליך דא שכינתא עה ע"א ושלח לך קפו ע"א וילך רפד ע"א (ד"א).

⁸ בינה נק' נהורא סתימא (רח"ו).

⁹ שפגעתי ואנה לידי לבא פה ולשמוע חדושים אלו (ד"א).

¹⁰ מות ועוני (רח"ו).

¹¹ סג ע"א לז ע"ב (ד"א).

בראשית

ישראל למטה להדליק אותו להאחז באור הלבן הוא ד', ולפעמים שמעוררים אותו להתחבר עם האור הלבן, אז נקרא ה'. מנין לנו, שכתוב "כי יהיה נערה בתולה", נער כתוב בלי ה', ולמה, משום שלא התחברה בזכר, ובכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה, ה"א לא נמצאת ועולה משם ונשאר ד', שהרי היא כל זמן שמתחברת באור הלבן שמאיר נקראת ה', שהרי אז הכל מתחבר כאחד, היא נדבקת באור הלבן, וישראל נדבקים בה (למטה), ועומדים תחתיה להדליק אותה, ואז הכל אחד.

וכדין כלא חד

ודא הוא רזא דקרנא דתננא דסליק אתער ליה להאי נהורא תכלא לאדלקא וכד אתדלק אתחבר

נא/ב

בנהורא חורא ושרנא דליק ביחודא חד ובנין דארחיה דהאי נהורא תכלא לשיצאה ולמהוי אכיל כל מה דאתדבק ביה תחותיה כד רעוא אשתכח ושרנא דליק בחבורא חד כדין כתיב (מלכים א יח) ותפול אש יהוה ותאכל את העולה וגו' וכדין אתיידע דההיא שרנא דליק בחבורא חד וקשורא חד נהורא תכלא אתדבק בנהורא חורא [דאיהו] חד

(ו) אכיל תחותיה [נ"א ואיהו ועלוון דהא לא אכיל] תרביין ועלוון⁵ דמשמע דהא לא אכיל [נ"א ואיהו ועלוון דהא לא אכיל] (דהא) תחותיה אלא בזמנא דאיהו סליק [נ"א דאיהו דליק] [נ"א דאיהו דליק וכלא אתקשר] ואתחבר בנהורא חורא וכדין שלמא דעלמין כלהו (וכולהו) <ו> [כולא] אתקשר ביחודא חד ולבתר דסיים לשיצאה תחותיה האי נהורא תכלא מתדבק ביה תחותיה כהני וליואי וישראל אלין בחדוה דשיר ואלין ברעותא דלבא ואלין בצלותא ושרנא דליק עלייהו ואתדבקו נהורין כחד ונהירין עלמין ומתברכין עלאין ותתאין

זהו סוד הקרבן, שהעשן שעולה מעורר אותו לאור התכלת הזה להדליק, וכשנדלק, מתחבר

באור הלבן, והנר דולק ביחוד אחד. ומשום שדרכו של האור התכלת הזה לכלות ולאכול כל מה שנדבק בו תחתיו, כשרצון נמצא ונר דולק בחיבור אחד, אז כתוב "ותפול אש ה' ותאכל את העולה וגו'", ואז נודע שאותו נר דולק בחיבור אחד וקשר אחד. אור תכלת נדבק באור לבן והוא אחד.

אוכל תחתיו חלבים ועולות שמשמע שזה לא אוכל (והוא ועולות שהרי לא אוכל) תחתיו, אלא בזמן שהוא עולה (דולק) והכל נקשר ומתחבר באור הלבן, ואז הוא [יש] שלום בכל העולמות כולם, והכל נקשר ביחוד אחד. ואחר שסיים לכלות תחתיו אור תכלת זה, מתדבקים בו תחתיו כהנים לויים וישראל, אלה בשמחת השיר, ואלה ברצון הלב, ואלה בתפלה, ונר דולק עליהם ונדבקים האורות כאחד ומאירים העולמות ומתברכים עליונים ותחתונים.

¹ בזמן שהיסוד ו' זעירא בה (רח"ו).

² שמות לח ע"ב (ד"א).

³ שאז מתמתקים הש"ך דינים שהם עולים נער (רח"ו).

⁴ לקשט אותה (רח"ו).

⁵ זהו סיום התירוץ של הפסוקים שמ"ש ה' אלקיך אש אוכלה הוא הכי הוא ודאי שהמלכות אוכלת הקרבנות וכל מה שתחתיה, אבל ישראל אע"פ שהם דבוקים במלכות הם חיים וקיימים (מ"מ). חלבים ועולות (ד"א).

בראשית

וכדין ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כלכם היום ואתם אתם מבועי ליה אלא [ו] לאוספא [על] תרביז ועלוז דאינון מתדבקין ביה ואכלין ושצאן ואתון מתדבקין ביה בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכלא ואתון קיימין הה"ד (דברים ד ד) חיים כלכם היום >ס"א ותכלת וארגמן< כל גוונין! טבין לחלמא בר מתכלא דאיהו אכיל ושצי תדיר ואיהו אילנא [דביה מותא] (דמותא) ושריא על עלמא תתאה ובגין דכלא שריא תחותיה איהו אכיל ושצי ואי תימא הכי נמי שריא בשמיא לעילא וכמה חילין אינון לעילא וכלהו (שצי ואכיל) [קיימין]² תא חזי כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן אבל תתאי לאו הכי דאינון מלה גסה עלמא [נ"א אחרא לתתא] >נ"א אחרא לתתא על מה< דקיימא ושריא עליה ובגין כך אכיל ושצי לון ולית לה מלה >אחרא לתתא< בעלמא דלא אשתצי בגין דנהורא תכלא שצי לכל מה דקיימא עליה

בארבעין וחמש גוונין³ זיני נהורין⁴ אתפליג עלמא⁵ שבעה מתפלגין⁶ לשבעה תהומין⁷ כל חד

ואז "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום". ואתם, היה צריך לכתוב אתם. אלא ו' להוסיף על חלבים ועולות שהם נדבקים בו ונאכלים ונכלים, ואתם מתדבקים בו באותו אור תכלת שחור שאוכלת ואתם קיימים, זהו שכתוב "חיים כלכם היום". (ותכלת וארגמן) כל הצבעים טובים לחלום, חוץ מתכלת שהוא אוכל ומשמיד תמיד, והוא אילן שבו מות ושורה על העולם התחתון, ומשום שהכל שורה תחתיו הוא אוכל ומשמיד. ואם תאמר כך, גם שורה בשמים למעלה, וכמה צבאות הם למעלה, וכולם (משמידים ואוכלים) קיימים. בא וראה, כל אותם שלמעלה באותו אור תכלת נכללים, אבל התחתונים לא כך, שהם דבר גס מהעולם (אחר למטה על מה) שעומד ושורה עליו. ולכן אוכל ומשמיד אותם, ואין לה דבר אחר למטה בעולם שלא ישמיד משום שאור התכלת משמיד כל מה שעומד עליו.

בארבעים וחמשה צבעים של מיני אורות נחלק העולם. שבעה נחלקים לשבעה תהומות. כל אחד מכה בתהום שלו, ואבנים מתגלגלות בתוך התהום, ונכנסות אור באותם אבנים ונוקב אותם, ומים יוצאים בהם, ושוקעים כל אחד ואחד על

¹ שלח לך קעה א' בר"מ (ד"א).

² מכאן עד ברזא עלאה שבדף נב ע"א הודפס שנית בפקודי רכח ע"ב (ד"א).

³ הגוונים אינם אלא אחר יציאתם מן המלכות לעולמות, אמנם השרשים שלהם למעלה בענפים ואפילו השרשים אינם מתגלים אלא מבינה ולמטה דדינן מתערין מסטרהא וכו' עיקר הגוונים הם באים מהגבורות שעל ידיהם נמדדים כל השיעורים וכל הגוונים שמודדין ומשערין גוון האור אם צריך לערב רובו דין או מועט דין ורובו רחמים או שוה בשוה וכו' ולזה לא נתגלו הגוונים אלא אחר התיקון שנתקנו ז' וכל האצילות בסוד אדם שנתמזגו החסדים עם הגבורות בסוד מ"ה שהוא הו"ה ו"ט, שהם חו"ה, הרי זכר ונוק' (זהר הרקיע). בארבעין וחמש גווני וכו'. נ"ב הרמ"ק כתב מ"ה וקמ"ג ואדנ"י במילוי ואלקים במילואו הם מ"ה אותיות ותלמידי האר"י כתבו שהוא שם מ"ה דכיון דמ"ה כולל מילוי גימטרי' חו"ה. כבר יש זיני גוונין דעיקר גוונים הם בבריאה. אלא ששורשם באצילות בדיוק אדם. והאדם כלל ז' ספירות בז' תהום. כי יסוד נוקבא נקרא תהום. והגם דיסוד הוא א'. מ"מ כיון ששורשם בו ז"ח או ז"ג ע"כ יש בחי' ואתרין דמקבלין להם. וכח בטש הוא החיבור בתהומ' דשייך ל'. ואבנין הם הגבורה שהם משורשי ב"ן. וכשיש בואו ע"א גימטרי' אב"ן. והנהור' שהם ה"ח נקב הגבורה להמתיקן. ונגדי מיא להעולמות. וחפיל' לתרין סטרי. כי יש דינן רפיין ויש קשים. והרפיין נמתקים בחסד. והקשים אזלין לחיצונים בסוד נפולים (נזר ישראל) (ש"ג).

⁴ הוא הו"ה במלוי אלפיין שהוא שם המפורש וכו' והוא שקיו דאילנא כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (יט ע"א) [עי' בהגר"א בתיקו"ז נח ע"ד ד"ה כנור – שהשקיא דאילנא הוא בחי' הדעת], ובו נברא הכל והוא עשר אותיות בע"ס שהן פנימיות הספירות (בהגר"א בס"י ג ע"א). מיני מראות נחלק העולם פקודי רכח ע"ב (ד"א).

⁵ עלמא נקרא בינה, פי' תבונה המתלבשת בו"ק ד"א, וז"א הוא עלמא שהעולם הוא בעל ו"ק וגם מלכות נקרא עלמא, ואין עולם אלא מצד שמתלבשין בו"ק ואלו הם סוד המשכן, כי התבונה המתלבשת עם י"ס בז"א נקרא מ"ה, ומשכן עליון בינה הנקרא מי עליונה, כמ"ש בתיקו"ז משכן עילאה מ"י משכן תתאה מ"ה וכו' (זהר הרקיע). דהיינו ל"ב נתיבות וי"ג טעמים (בהגר"א על ס"י ד ע"ב), ועי' יהל אור.

⁶ ה' גבורות וב' כוללים (רח"ו).

⁷ יסוד אימא ויסוד מלכות נק' תהום (זהר הרקיע).

בראשית

בטש¹ בתהומא דיליה² ואבנין מתנגלגלין [בנו תהומא³] ועייל ההוא נהורא באינון אבנין (ונקב) [ונקיב] לון⁴ ומיא נפקו בהו ושקעין כל חד וחד על תהומא וחפייא לתרין סטרין נפקו מיא באינון נוקבין ועאל נהורא ובטש לארבע סטרי תהומא מתנגלגלא נהורא בחבירתה ואערעו בחד ופלגין מיין ואחידן כל אינון שבעה בשבעה תהומי וכראן <ס"א שראן> בחשוכי תהומא⁵ וחשוכי אינון אתערבי בהון וסלקין מיא ונחתין ומתנגלגלין באינון נהורין ואתערבו כחדא נהורין וחשוכין ומיין ואתעבידו מנייהו נהורין דלא אתחזאן חשוכאן בטש כל חד בחבריה ומתפלגין לשבעין וחמש צנורי⁶ תהומא ובהו נגדן מיא כל צנורא וצנורא סליק בקליה (ואתזעזען) [ואזדעזען] תהומין וכד ההוא קלא אשתמע כל תהומא קרי לחבריה ואמר פליג מימך ואעול כך הה"ד (תהלים מב ח) תהום אל תהום קורא לקול צנוריק⁷

תחות אלין תלת מאה (ושתיין וחמשה) [ותמניין] גידין⁸ מנהון חוורין מנהון אוכמין מנהון סומקין אתכלילו דא בדא ואתעבידו גוון חד אינון גידין אתרקימו בשבע עשרה רשתות וכל חד רשת גידין אקרי (אתקיימו) [אתרקימו] דא בדא ונחתין בשפולי תהומי תחות אלין תרין רשתין קיימין כחיזו דפרזלא ותריין רשתין אחרנין כחיזו [ד]נחשא תרין כרסוון קיימי עלייהו חד מימינא וחד משמאלא

כל אינון רשתין מתחברן כחדא [ומיין] נחתין מאינון צנורין ועאלין באלין רשתין אינון תרי כרסוון חד כרסייא דרקיעא אוכמא וחד כרסייא

התהום ומכסה לשני צדדים. יוצאים מים באותם נקבים, ונכנס אור ומכה לארבעת צדדי התהום. מתגלגל האור בחברתו ופוגשים באחד, ונחלקים המים, ואוחזים כל אותם שבעה בשבעה תהומות, וכורים (שורים) בחשוכים של התהום, והחשוכים הללו מתערבים בהם, ועולים המים ויורדים ומתגלגלים באותם מאורות, ומתערבים כאחד אורות וחושך ומים, ונעשו מהם אורות שלא נראים חשוכים. כל אחד מכה בחברו, ונחלקים לשבעה וחמשה צנורות של התהום, ובהם זורמים מים. כל צנור וצנור עולה בקולו, והתהומות מזדעזעים. וכשאותו קול נשמע, כל תהום קורא לחברו ואומר, חלק מימך ואכנס בך. זהו שכתוב "תהום אל תהום קורא לקול צנוריק".

תחת אלה שלש מאות (וששים) ושמונים (וחמשה) גידים, מהם לבנים ומהם שחורים ומהם אדומים, נכללו זה בזה ונעשו צבע אחד. אותם גידים נרקמו בשבע עשרה רשתות, וכל אחת נקראת רשת גידים. (התקיימו) נרקמו זה בזה ויורדים בתחתית התהום, תחת אלה עומדות שתי רשתות כמראה הברזל, ושתי רשתות אחרות כמראה הנחשת. שני כסאות עומדים עליהם, אחד מימין ואחד משמאל.

כל אותן רשתות מתחברות כאחד, ומים יורדים מאותם צנורות ונכנסים ברשתות האלה. אותם שני כסאות, אחד כסא של רקיע שחור, ואחד כסא של רקיע תחש, שני

¹ הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז'נ' שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

² חסד בחסד וגבורה בגבורה (רח"ו).

³ יסוד (רח"ו).

⁴ בסוד כרוה נדיבי עמים (רח"ו).

⁵ ואמר דכראן בחשוכי תהומא. כי מתחלה הם בחשוכי אבל לאחר דאתערבי בנהורין נמתקו ואז אינם חשוכין אלא נהורין ימים. ונעשה בהם הכנה לכל הזיווגים להיות כלים להעלות מ"ן לבטשי זה בזה (שם) (ש"נ).

⁶ הצינורות הם מקום שעוברים האורות המתפשטים למטה כמו השערות שהם הצינורות שמתלבשים בתוכם האור שיוצא מן המוח (זהר הרקיע). עי' אריכות בש"נ בסוף הספר.

⁷ עי' אריכות בזוהר הרקיע.

⁸ צינורות קטנים מתפשטים לכל צד זולת צינורות הגדולים שבאצי' ומבשרי אחזה אלוה שכמו שיש באדם גידים קטנים וגדולים (ד"א).

בראשית

הכסאות הללו כשהם עולים, עולים (באחד) באותו כסא של הרקיע השחור, וכשורדים יורדים באותו כסא של רקיע התחש. שני הכסאות הללו, אחד מימין ואחד משמאל. ואותו כסא של הרקיע השחור מימין, ואותו כסא של רקיע התחש משמאל.

דרקיעא ססגונא¹ [אלין תרין כרסוון] כד אינון סלקין סלקין (בחד) [בההוא] כרסייא דרקיעא אוכמא וכד נחתין נחתין בההוא כרסייא [דרקיעא] (ברקיעא) ססגונא אלין תרין כרסוון חד מימינא וחד משמאלא וההוא כרסייא דרקיעא אוכמא מימינא וההוא כרסייא דרקיעא ססגונא משמאלא

נב/א

כד סלקין בכרסייא דרקיעא אוכמא² מאיך כרסיא דרקיעא שמאלא³ ונחתין ביה מתגלגלין כרסוון חד בחד⁴ נקטיין כל אינון רשתין בגוייהו⁵ ועאלין לון בשפולא דתהומא תתאה⁶ קאים חד כרסייא⁷ וסליק לעילא מכל אינון תהומי⁸ וקאים כרסייא אחרא לתתא⁹ דכל תהומי בין תרין כרסוון אלין מתגלגלין כל אינון תהומי וכל אינון צנורין¹⁰ אתנעצו בין תרין כרסוון אלין

שבעין וחמש (נהורין) צנורין¹¹ אינון שבעה אינון עלאי¹² דכלא וכל אינון אחרנין אחידן בהו וכלהו נעיצי בגלגלי דהאי כרסייא¹³ בסטרא דא [ונעיציין בגלגלי דהאי כרסייא בסטרא דא] בהון

כשעולים בכסא של הרקיע השחור, מנמיך הכסא של רקיע שמאל, ויורדים בו, מתגלגלים הכסאות אחד באחד, (יורדים ולוקחים) לוקחים כל אותן הרשתות בתוכם ומכניסים אותם לתחתית התהום התחתונה, ועומד כסא אחד ועולה למעלה מכל אותם התהומות, ועומד כסא אחר למטה של כל התהומות, בין שני כסאות אלו מתגלגלים כל אותם תהומות, וכל אותם צנורות ננעצו בין שני הכסאות הללו. שבעים וחמשה (אורות) צנורות הם, שבעה הם עליונים של הכל, וכל אותם אחרים אחוזים בהם, וכולם נעוצים בגלגלי הכסא הזה בצד הזה, ונעוצים בגלגלי הכסא הזה בצד הזה. בהם מים (בתהומות) עולים ויורדים. אותם שיורדים כורים בתהומות ובוקעים. אותם שעולים נכנסים באותם

- ¹ רקיע שיש לו גוון תחש אשר תרגמו ססגונא שש ומתפאר בגוונין הרבה שלו (ד"א).
- ² העליה דרך בה שההתעוררות עולה ממטה למעלה מהמלכות דרך הוד (אור יקר).
- ³ שהוא הנצח והוא יורד להמשיך השפע כדפי' ומתגלגלן כורסוון שהם נו"ה חד בחד בסוד המזגת השפע בהם (אור יקר).
- ⁴ "ס"א נחתי ונקטיין" נוסף כלפ"ו.
- ⁵ הם היסוד שהוא הגיד והיסוד לגבי היחוד בין נו"ה להשפיע למלכות וכו' ורשתין אלו יראה האדם ממש כמותם אפילו בבהמות רשתות לבנות שדרך במ נמשך הזרע וכו' וכולם שופכים לפי האמה הנכנסת לתוך בטן המלאה (אור יקר).
- ⁶ מלכות שהוא תהום שביעי בבחינה אחרונה. ואמר "ועאלין לון" ממש כענין כניסת הגיד בתוך הרה"ם (אור יקר).
- ⁷ בינה (אור יקר).
- ⁸ היא עולה על כל הספירות שכן אימא רביעא על בנין והיינו ה' עילאה מצד מעלה לר"ק (אור יקר).
- ⁹ מלכות ה' תתאה למטה משה קצוות, ור"ק הם סוד ו' בין ב' הה"ן וזהו שאמר דכל תהומי וכו' ואומר מתגלגלן היינו סוד הקף ו"ק פעמים יונק וגובר חסד פעמים יונק וגובר גבורה וכן כולם והיינו גלגולם (אור יקר).
- ¹⁰ היינו ממש בחינתם בתוך הבינה ובחינתם בתוך המלכות דהיינו אתנעיצו שהם נעוצים בתוכם ואפשר אתנעיצו לשון בקיעה כענין חריצין ונעיציין והכוונה בקוע אורם ושפעם בין תרין כורסוון מלמעלה לקבל ולמטה להשפיע וגם כן לקבל מלמטה ההתעוררות והלשפיע למטה השפע ולקבל מלמעלה השפע ולהרות שם ההתעוררות התחתון (אור יקר).
- ¹¹ הם מציאות ז' ספירות (אור יקר).
- ¹² שהם ראשים עיקריים בז"ס והשאר כלולים בהם כדפי' וזהו שאמר וכל אינון אחרנין אחידן בהו (אור יקר).
- ¹³ הם בחי' שבמלכות ובחי' שבבינה שהם בית מנוחתם באותם הבחינות לקבל ולהשפיע (אור יקר).

בראשית

מייזן¹ סלקין ונחתין² אינון דנחתין כראן בתהומי³ ובקעי לון אינון דסלקין עאלין באינון נוקבי אבנין⁴ וסלקין ומליין לשבע ימין⁵ עד כאן שבעה גוויני נהורין ברוזא⁶ עלאה⁷ שבעה נהורין⁸ אחרנין מתפלגין לשבעה ימים וימא חד כליל לון ההוא ימא חד איהו ימא עלאה דכלהו שבע ימין כלילין ביה

שבעה נהורין אלין⁹ עאלין לגו ההוא ימא ומחאן ליה (לימא לשבעין) [ליממא לשבעה] סטריין¹⁰ וכל סטרא וסטרא אתפלג לשבעה נחלין¹¹ כדכתיב (ישעיה יא טו) והכהו¹² לשבעה נחלים וגו'¹³ וכל נחלא ונחלא אתפלג לשבעה נהרין וכל נהרא ונהרא אתפלג לשבעה ארחין וכל אורחא ואורחא אתפלג לשבעה שבילין וכל מימיו דימא כלהון עאלין לגוייהו

שבעה נהורין סלקין ונחתין לשבעה סטריין שבעה נהורין עלאין עאלין לגו ימא שיתא אינון ומחד עלאה נפקי כמה דנטיל ימא הכי פליג מימיו לכל אינון ימין לכל אינון נהרין¹⁴ חד תנינא לתתא בסטר שמאלא שאט בכל אינון נהרין אתי בסטר קשקשוי כלהון תקיפין כפרולא ומטי לשאבא ושאיב אתרה וכל [אינון] נהורין אתחשכין קמיה פומיה ולישניה מלהטא אשא [הדוד <ד>לישניה] הדוד לישניה כחרבא

נקבי האבנים, ועולים וממלאים לשבעת הימים. עד כאן שבעה צבעים של אורות בסוד עליון. שבעה אורות אחרים נחלקים לשבעה ימים, וים אחד כולל אותם. אותו הים האחד הוא ים העליון שכל שבעת הימים כלולים בו.

שבעה אורות הללו נכנסים לתוך אותה הים ומכים בו לים (לשבעים) לשבעה צדדים. וכל צד וצד נחלק לשבעה נחלים, ככתוב "והכהו לשבעה נחלים וגו'". וכל נחל ונחל נחלק לשבעה נהרות, וכל נהר ונהר נחלק לשבע דרכים, וכל דרך ודרך נחלקת לשבעה שבילים, וכל מימי הים כולם נכנסים לתוכם.

שבעה אורות עולים ויורדים לשבעה צדדים. שבעה אורות עליונים נכנסים לתוך הים. ששה הם ומעליון אחד יוצאים. כמו שנוטל הים, כך מחלק מימיו לכל אותם ימים, לכל אותם נהרות, ותנין אחד למטה בצד שמאל שט בכל אותם נהרות, בא בצד קשקשיו, כולם חזקים כברזל, ומגיע לשאוב, ושואב מקומה. וכל אותם האורות נחשכים לפניו. פיו ולשונו לשהטים אש, (חוד לשונו) לשונו חדה כחרב חזקה, עד שמגיע להיכנס למקדש לתוך הים, ואז

¹ "נ"א צתהומיאל" נוסף דלפ"ו.

² עולים ההתעוררותם ויורדים בשפעם (אור יקר).

³ חופרים בתהומות (ד"א).

⁴ לקבל מאותם בחינות שבע אותיות כדפי' לעיל (אור יקר).

⁵ הם ז' ספירות למטה שהם נעשים צנורין לספירות התחתונות (אור יקר).

⁶ ע"כ (ד"א).

⁷ במציאות הבינה למעלה בשתוף החכמה (אור יקר).

⁸ היינו התפשטות ז' מאורות מאור עליון להתפשט בז' ספירות שהם מתפשטות מהבינה והבינה י"ם והספירות מתפשטות ממנה ימים כמותה וזהו שאמר שבעה ימים וימא חד שהיא הבינה כליל לון ומפני שגם המלכות י"ם למטה כוללת ז' ימים הוצרך לפרש כי י"ם זה דקאמרן היא הבינה למעלה מהם ובחינתה על הספירות נקראת י"ם והיא כלולה מהם שכלם כלולות בה וזהו שאמר ההוא ימא חד אינה למטה מהם אלא למעלה מכולם ועם כ"ז כולהו ימין כלילו בה (אור יקר).

⁹ היינו בסוד קו המדה ואור עצמות המתפשט מכתר וחכמה הוא הנותן כח בבינה להאציל הספירות והיינו מחאן ליה לימא דקא מפרש ואזיל (אור יקר).

¹⁰ הם ז"ס שבה בעצמה, שבע סטריין דילה (אור יקר).

¹¹ הם התפשטותם לחוץ כל א' מהם כלולה מז' שהם נחלים ות"ת שהוא נחל נובע מבית ה' יוצא (אור יקר).

¹² שמות רמב ע"ב (הערת הזוהר).

¹³ לפי החשבון הרי הם מ"ט נחלים גשם נהרות ואלפים ות"א ארחות ו"ו אלפים תת"ז שבילין. א"מ (נ"א).

¹⁴ הוא המקטרג הגדול שעליו נאמר והרג את התנין אשר בים וארא כז ע"ב (ד"א).

בראשית

תקיפא¹ עד דמטי למיעל למקדשא גו ימא וכדין סאיב מקדשא ואתחשכין נהורין ונהורין עלאין סלקין מן ימא כדין ימא מתפלגין מימיו בסטר שמאלא וימא קאפי² ולא נגדין מימיו

ועל דא רזא דמלה כמה דכתיב (בראשית ג א) והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה יהוה אלהים רזא דחויא בישא נחית מתתא לעילא [נ"א מעילא לתתא] והוא שאט על אפי מיינ מרירין ונחית לאפתי לתתא עד דיפלוג גו רשתוי³ האי חויא היא מותא דעלמא והוא עאל במעוי⁴ דסתים דבר נש הוא לסטר שמאלא ואית חויא אחרא דחיי⁵ בסטר ימינא תרוייהו אזלי עמיה דבר נש כמה דאוקמוה

מכל חית השדה דהא כל שאר חיון⁶ דחקלא לית בהו חכים לאבאשא כהאי בגין דאיהו זוהמא דדהבא ווי למאן דאתמשיך אבתריה דאיהו גרים ליה מותא ולכל דאתיין אבתריה והא אוקמוה אדם אתמשיך אבתריה לתתא ונחית למנדע בכל מה דלתתא⁷ כמה דנחית הכי אתמשיך רעותיה וארחוי אבתרייהו עד דמטין להאי חויא וחמו תיאובתיה דעלמא⁸ ושטו אורחוי באתר דא כדין קם⁹ ואתמשיך איהו אבתרייהו דאדם ואתתיה ואתדבק בהו וגרים להו מותא ובכל דרי דאתו אבתריה עד דמטו ישראל לטורא דסיני לא פסק זוהמא דיליה מעלמא והא אתמר כיון דחטו ואתדבקו באילנא דשריא ביה מותא לתתא

מה כתיב (בראשית ג ח) וישמעו את קול יהוה אלהים מתהלך בגן מהלך¹⁰ אין כתיב כאן

מטמא את המקדש והאורות נחשכים, ואורות עליונים עולים מהים, ואז נחלקים מימי הים בצד שמאל, והים קופא ומימיו לא זורמים.

ועל זה סוד הדבר, כמו שכתוב "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים". סוד הנחש הרע יורד מלמטה למעלה (מלמעלה למטה), והוא שט על פני המים המרירים, ויורד לפתות למטה עד שיפלו לתוך רשתו. הנחש הזה הוא מות שבעולם, והוא נכנס במעיו הסתומים של האדם, הוא לצד שמאל. ויש נחש אחר של החיים בצד ימין. שניהם הולכים עם האדם כמו שבארנוה.

"מכל חית השדה", שהרי כל שאר חיות השדה אין בהם חכם להרע כמו זה, משום שהוא זוהמת הזהב. אוי למי שנמשך אחריו, שהוא גורם לו מות ולכל מי שבא אחריו. והרי בארנוה. אדם נמשך אחריו למטה ויורד לדעת בכל מה שלמטה, כמו שיורד, כך נמשך רצונו ודרכו אחריהם, עד שמגיעים לנחש הזה, ורואים תאות העולם ודרכיו שטים במקום זה, אז קם, והוא נמשך אחר אדם ואשתו ונדבק בהם, וגרם להם מות ולכל הדורות שבאו אחריו, עד שהגיעו ישראל להר סיני, לא פסקה זוהמתו מהעולם, והרי נתבאר, כיון שחטאו ונדבקו בעץ ששורה בו מות למטה.

מה כתוב, "וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן". לא כתוב כאן מהלך אלא "מתהלך". בא וראה, טרם שאדם חטא היה עולה ועומד בחכמת האור העליון, ולא היה נפרד מעץ החיים. כיון שהגדיל תאותו לדעת ולרדת למטה, נמשך אחריהם עד

¹ חדוד לשונו כחרב חדה וחזק (ד"א).

² והים נקרב ונקפא מלשון קפאו תהומות לעיל כט ע"ב (ד"א).

³ התאוה הגשמית (רח"ו).

⁴ תוך גופו ממש מעורר תאות הנשמה בתוך הגוף כך היצר הרע בתוך גופו (רח"ו). שהיצה"ר נכנס ומתעלם במעיו הסתום של בני"א להסיתו כדי שיפול ברשתו אשר טמן לו (ד"א).

⁵ יצר הטוב (רח"ו).

⁶ הם כחות אחרות שבהם תחת המלכות הנק' שדה (רח"ו).

⁷ רצה לחקור דרכי החיצונים וכניסתו במדרגתם (ולזה) [ולא] ראה שהיה מטמא עצמו בהן כי זה דרכן (רח"ו).

⁸ כי קודם לו יש קליפ' אחרים שאין להם שליט' בתאות הגשמיות כזה (רח"ו).

⁹ הבא לטמא פותחין לו להכי גם לפותחה עד שהוא הקיף אותם תחלה (רח"ו).

¹⁰ ת"ת (רח"ו).

בראשית

שנפרד מעץ החיים, וידע רע ועזב הטוב. ועל זה כתוב "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך

אלא מתהלך¹ תא חזי עד לא חטא אדם² הוה סליק וקאים בחכמה דנהירו עלאה³ ולא הוה מתפרש מאילנא דחיי⁴ כיון דאסני תיאובתא למנדע ולנחתא לתתא אתמשך אבתרייהו עד דאתפרש מאילנא דחיי וידע רע ושבק טוב ועל דא כתיב (תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך

נב/ב

רע מאן דאתמשך בתר רע לית ליה דירה עם אילנא דחיי ועד לא חטאו הוו שמעין קלא מלעילא והוו ידעי חכמתא עלאה⁵ וקיימי בקיומא דזיהרא עלאה⁶ ולא דחלי כיון דחטאו [אפילו] (אפיקו) קלא [דלתתא לא] הוו⁷ יכלין למיקם ביה

כנוונא דא עד לא חבו ישראל⁸ בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אתעבר מנייהו וזומא דהאי חיויא⁹ דהא כדן בטול יצר הרע הוה מעלמא¹⁰ ודחו ליה מנייהו וכדן אתאחידו באילנא דחיי וסלקו לעילא ולא נחתו לתתא כדן הוו ידעין וחמאן אספקלריאן עלאי¹¹ ואתנהרין עיניהו וחדאן למנדע ולמשמע וכדן חגר לון קב"ה חגורין דאתוון¹² דשמיה קדישא דלא ייכול לשלמא עליהו¹³ האי חויא ולא יסאב לון כקדמיתא כיון דחטאו בעגל אתעבר מנייהו כל

רע". מי שנמשך אחר רע, אין לו דירה עם עץ החיים. ועד שלא חטאו, היו שומעים קול מלמעלה והיו יודעים חכמה עליונה ועומדים בקיום של זהר העליון ולא פוחדים. כיון שחטאו, אפילו קול שלמטה לא יכלו לעמוד בו.

כדוגמא זו, טרם שחטאו ישראל בשעה שעמדו ישראל על הר סיני נתבטלה מהם זוהמת הנחש הזה, שהרי אז ביטול יצר הרע היה מהעולם ודחו אותו מהם, ואז נאחזו בעץ החיים, ועלו למעלה ולא ירדו למטה. אז היו יודעים ורואים אספקלריות עליונות, והאירו עיניהם ושמחים לדעת ולשמוע. ואז חגר להם הקדוש ברוך הוא חגורות של אותיות של שמו הקדוש, שלא יוכל לשלוט עליהם הנחש הזה ולא יטמא אותם כמו קודם. כיון שחטאו בעגל, בטלו

¹ מלכות (רח"ו). פי' שהת' כינוי אל הנקבה שהיא מלכות (מ"מ). מתהלך שאחזו בקליפה שבה שורה המיתה (ד"א). וי"ב האריך וכ' מתהלך כו' שמפעיל עוד הליכה יתר על הראשונה מתהלך גי' מלכות עם הכולל (נ"א). מכאן עד מההוא גוונא ממש שבסוף דף נג תמצאהו כפול בכי תשא קצג ע"ב ועי' לקמן עא ע"א (ד"א).
² עי' עוד נח עה ע"ב, תולדות קלט ע"ג וקמ ע"ג ואמור קז ע"א, שעומק החטא דעץ הדעת הוא במה שנכנס להסתכל בעניני הקלי' (דע"ה ח"ב פא ע"ג), ועי' לקמן רנח ע"א. אדה"ר נכנס לנסיון שלא ברשות, אלא מדעתו וחפצו ורצונו (דע"ה ח"ב פג ע"ד).

³ אבא (מ"מ).

⁴ ז"א (מ"מ).

⁵ אבא (מ"מ).

⁶ בינה (מ"מ).

⁷ הוי (דפ"ו).

⁸ כי תשא קצב (ד"א).

⁹ אז היה גילוי באספקלריא המאירה, אם כי כל ראייה בו אינה באה אלא על ידי התלבשות באספקלריא שאינה מאירה (כללים ח"ב ח ע"ב).

¹⁰ משמע אילו לא חטאו לא היו יכולין להזדווג עם נשותיהם וצ"ע דא' הקב"ה שובו לכם לאלהיכם ועי' בפ' פינחס עמוד תי"ד קצת ישוב ע"ז. א"מ. והגיה שם נכדו דאמרו בזוהר נח אלמלא לא חטא אדם לא עביד תולדות כגוונא דא דיצה"ר אבל עביד מסטרא דרוח קדשא קדישין ע"ש ובהא ניחא עכ"ד. ואני בעניי אומר דהרי בע"ז דף ה' ע"א דחי לקרא דשובו לכם לשמחת עונה אלא דפריך עלה ומסיק דהווי מולדי. ועוד דבמדרש הנעלם וירא קט א' אומר והסירותי את לב האבן דמתבטל יצה"ר ובסוף קל"ז אמר והסירותי וגו' ונתתי לכם לב בשר לב להוצי' בשר ולא לדבר אחר והיינו ע"ד מ"ש בזוהר נח הנזכר ודו"ק כי קצרת. מאי"ן (נ"א).

¹¹ ה' ספירות של הזכר (רח"ו).

¹² חגורה של אותיות הקדושים (ד"א).

¹³ חקוקים מאותיות השם שלא ישלטו הקלי' (רח"ו).

בראשית

אינון דרגין ונהורין עלאין ואתעברו מנייהו אינון הגירו מזויינין [דאתעטרי משמא עלאה קדישא] (דעטרוי שמוי עלאה) ואמשיכו עלייהו חויה בישא כמלקדמין וגרמו מותא לכל עלמא ולבתר מה כתיב (שמות לד ל) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו

תא חזי מה כתיב בקדמיתא (שם יד לא) וירא ישראל את ה' הגדולה וכלהו חמאן זהרין עלאין ומתנהרין באספקלריא דנהרא² דכתיב (שם כ טו) וכל העם רואים את הקולות ועל ימא הוו חמאן ולא דחלין דכתיב (שם טו ב) זה אלי ואנוהו לבתר דחטו פני הסרסור לא הוו יכלין למחמי דכתיב (שם לד ל) וייראו מגשת אליו³

תא חזי מה כתיב בהו (שם לג ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב דאתעבר מנייהו אינון מזויינין⁴ (דאתחברו בהו) [דאתחגרו בה] בטורא דסיני בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויה בישא כיון דאתעבר מנייהו מה כתיב (שם ז) ומשה יקח את האהל ונפה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה

אמר רבי אלעזר מאי האי קרא לגבי האי אלא כיון דידע משה [דאתעברו] (דיתעבר) מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין אמר הא ודאי מכאן ולהלאה חויה בישא ייתי לדיירא בינייהו ואי

מהם כל אותן דרגות ואורות עליונים, ובטלו מהם אותן חגורות מזוינות שהתעטרו מהשם העליון הקדוש, והמשיכו עליהם נחש הרע כמו מקדם, וגרמו מות לכל העולם. ואחר כך מה כתוב, "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו".

בא וראה מה כתוב בתחלה, "וירא ישראל את ה' הגדולה", וכולם רואים אורות עליונים ומאירים באספקלריה שמאירה, שכתוב "וכל העם רואים את הקולות". ועל הים היו רואים ולא פוחדים, שכתוב "זה אלי ואנוהו". אחר שחטאו, פני הסרסור לא היו יכולים לראות, שכתוב "וייראו מגשת אליו".

בא וראה מה כתוב בהם, "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", שבטלו מהם אותם כלי זיין (שהתחברו בהם נ"א שהתחגרו בה) בהר סיני כדי שלא ישלוט בהם אותו נחש רע. כיון שבטלו מהם מה כתוב, "ומשה יקח את האהל ונפה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה".

אמר רבי אלעזר, מה הפסוק הזה שייך לזה, אלא כיון שידע משה שבטלו מישראל אותם כלי זיין עליונים, אמר, הרי ודאי מכאן והלאה נחש רע יבא לדור ביניהם, ואם יקום כאן מקדש ביניהם, יטמא. מיד, "ומשה יקח את האהל ונפה לו מחוץ

¹ אע"פ ש[עוד] לא נתקרבה אל הר סיני, ש[אז] פסקה זוהמן, אבל הכוונה להורות שירדו יותר ממה שהיו קודם קרבתם אל הר סיני (רח"ו).

² עי' בבהגר"א על תז"ח יח ע"א, ז"ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו' - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע רק שמרע"ה אנהיר לה בדרגיה ועביד לה אספקלריא דנהרא, עכ"ל. דהיינו שכל הבריאה כולה אינה יכולה להשיג מאומה אלא ממידת המלכות בלבד. אמנם אם ישנם חילוקי מדרגות בין הברואים הדבר תלוי באם המלכות מאירה אם לאו, כלומר אם המלכות עומדת בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' בתז"ח לד ע"ג, תנא דמסייע ליסוד זה: כרובי עינא דפתחין וסגרין דבהון נהיר עמודא דאמצעייתא בבת עינא ואתקריאת מסטרה אספקלריא דנהרא וכד סתים עינא אתקריאת אספקלריא דלא נהרא, ע"כ. למימרא, שההבדל בין "נהרא" לבין "לא נהרא" הוא אם הנוק' בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' ת"ז פט ע"ב: מסטרא דיהו"ה אתקריאת אספקלריא דנהרא, וכד איהי אדנ"י בלא בעלה, אתקריאת אספקלריא דלא נהרא [תרגום: מצידו של הו"ה נקרא מראה המאירה, וכאשר היא אדנ"י בלא בעלה, נקראת מראה שאינה מאירה]. ח"ב קצד רע"א (לש"ו).

³ עי' דע"ה ח"ב מז ע"ד: והענין בביאור הוא כי הנה נודע הוא שכל הגילוי עתה דהשם הויה ב"ה אשר באצילות הוא רק בז"א, ובעולמות ב"ע הנה גילוי הוא רק ע"י שם אדנ"י, וכנודע בענין הכתוב (שמות ג טו) זה שמי וזה זכרי. וכן סוד שם המפורש הוא עתה השם מ"ה בנקודות מוציא אותיותיו [חולם צירי קמץ צירי. ועי' ע"ח שער מד פרק א', שזהו ניקוד שם הו"ה דדעת דז"א, שכן כל אחד מהניקודים הללו הינם הניקוד העיקרי של ביטוי שם האות: יו"ד ניקודו חולם, ה"א ניקודו צירי, וי"ו ניקודו קמץ, וה"א אחרונה ניקודו צירי], שהוא במספר ס"ו [החשבון הוא כדלהלן: נקודת ניקוד חירק היא עצמה יו"ד אחת, וב' נקודות דניקוד צירי הראשון הם ב' יוד"ין נוספים, הקמץ כלול מו' וי', ועוד ב' יוד"ים שבצירי האחרון, סה"כ ס"ו], וכו', וכמ"ש הגר"א בסוד (שמות לד לג) מסר"ה משה.

⁴ עי' הגה"ה בבהגר"א בספד"צ ג ע"א: הג' מוחין הן ג' זיונין, והן כלי זיין להלחם בס"א, דבגדלות מסתלקין ומתכנעין הס"א. עי' לקמן סג ע"ב אור יקר על המילים "אינון לוחי קדמא".

בראשית

יקום מקדשא הכא בינייהו יסתאב מיד¹ ומשה יקה את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה בנין דחמא משה דהא כדין ישלופ חויא בישא מה דלא הוה מקדמת דנא וקרא לו אהל מועד² וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד אלא בקדמיתא אהל סתם השתא אהל מועד

מאי מועד רבי אלעזר אמר לטב ורבי אבא אמר לביש³ רבי אלעזר אמר לטב מה מועד [ד]איהו יום חדוה דסיהרא דאתוספא ביה קדושה (מה מועד) לא שלטא ביה פנימותא אוף הכא קרא לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרחיק (חויא) [מבינייהו] <אהל> מבינייהו ולא אתפגים ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב

ורבי אבא אמר לביש דהא בקדמיתא הוה אהל סתם כמה דאת אמר (ישעיה לג כ) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצה והשתא אהל מועד⁴ בקדמיתא למיהב חיין ארוכין לעלמין דלא ישלופ בהו מותא מכאן ולהלאה אהל מועד כמה דאת אמר (איוב ל כג) ובית מועד לכל חי השתא אתייהיב ביה זמנא וחיינ קצובין⁵ לעלמא בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים בקדמיתא חברותא וזוגא דסיהרא בשמשא דלא יעדון השתא אהל מועד זוגא דלהון מזמן לזמן ובגיני כך וקרא לו אהל מועד מה דלא הוה קודם⁶

רבי שמעון הוה יתיב ליליא חד ולעי באורייתא והווי יתבי קמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי אמר רבי יהודה הא כתיב (שם ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב וקאמרינן דגרמו מותא עלייהו מההוא זמנא

למחנה הרחק מן המחנה, כי ראה משה שהרי אז ישלופ נחש רע מה שלא היה מקודם לזה. "וקרא לו אהל מועד", וכי לא היה בהתחלה אהל מועד, אלא בהתחלה אהל סתם, וכעת אהל מועד.

מה זה מועד, רבי אלעזר אמר לטוב, ורבי אבא אמר לרע. רבי אלעזר אמר לטוב, מה מועד שהוא יום שמחה של הלבנה שנתוספה בו קדושה, (מה מועד) לא שולטת בו חיסרון, גם כאן קרא לה בשם זה, להראות שהרי התרחק (נחש) אהל מביניהם ולא נפגם, ועל זה כתוב "וקרא לו אהל מועד".

ורבי אבא אמר לרע, שהרי בהתחלה היה אהל סתם, כמו שנאמר "אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצה", ועכשיו אהל מועד. בהתחלה לתת חיים ארוכים לעולמים שלא ישלופ בהם מות, מכאן והלאה אהל מועד, כמו שנאמר "ובית מועד לכל חי". עכשיו נתן בו זמן וחיים קצובים לעולם. בהתחלה לא נפגם ועכשיו נפגם. בהתחלה חברותא וזוג של הלבנה בשמש שלא יסורו, עכשיו אהל מועד, הזוג שלהם מזמן לזמן. ולכן קרא לו אהל מועד מה שלא היה קדם.

רבי שמעון היה יושב לילה אחד ועוסק בתורה, והיו יושבים לפניו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה, הרי כתוב "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", ואמרנו שגרמו מות עליהם מאותו זמן ומעלה, ושולט בהם אותו נחש רע שהסירו אותו מהם בתחלה. נניח ישראל, אבל יהושע שלא חטא, בטל (יתבטל) ממנו אותו כלי זין עליון שקבל עמם בהר סיני או לא.

¹ רלו ע"ב (ד"א). בשבח ש"ח א' לחד לישנא דרש"י האהל ל' אור ועמ"ש רבינו האר"י זצ"ל בפ"י ישמח משה כו'. מאי"ן (נ"א).

² דמשמע לכתחילה קרא אותם כך ואז לטב ניחא אבל לביש למה יקרא אותו כן לכתחילה ור' אבא מתרץ דלעולם לביש ומה שקראו מועד להורות לישראל הפגם שפגמו [בהשורש] ישראל (בהשם ב"ה) (רח"ו). אהל מועד, והוא יסוד דהמלכות, שהוא נקרא נקודת ציון, ע' בע"ח (שער הארת המוחין פ"ה) (הקדו"ש פט ע"א).

³ עי' ח"ב קצד ע"א.

⁴ הנה ברחל יש מיעוט והגדלה, זמנין כך וזמנין כך. אבל בלאה הנקראת אהל כל יצען, כי תמיד היא נשארת בקומתה (ספר הליקוטים ישעיה לג).

⁵ חיים שיש לו קצבה כמ"ש ימי שנתינו בהם שבעים שנה (ד"א).

⁶ כאן שייך אמר לו ר' אילעי זכאי קשוט שבשלח לך קסב ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

ולעילא¹ ושליט בהו ההוא חויה בישא² דאעדו
ליה מנייהו בקדמיתא ישראל תינח יהושע דלא
חמא (אעדי) [אתעדי] מניה³ ההוא זינא עלאה
דקבל עמהון בטורא דסיני או לא
נג/א

אי תימא דלא (אעדי) [אתעדי] מניה אי הכי
אמאי מית כשאר בני נשא אי תימא דאתעדי
מניה אמאי והא לא חמא דהא איהו עם משה הוה
בשעתא דחבו ישראל ואי תימא דהא (לא קביל)
ההוא עטרא בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל
אמאי פתח ואמר (תהלים יא ז) כי צדיק יהו"ה
צדקות אהב ישר יחזו פנימו⁴ האי קרא אמרו ביה
חברייא מאי דקאמרו אבל כי צדיק יהו"ה צדיק
הוא ושמייה⁵ צדיק ובניני כך צדקות אהב ישר
(ו) איהו ישר כמה דאת אמר (דברים לב ד) צדיק⁶
וישר⁷ ועל דא יחזו פנימו כל בני עלמא ויתקנו
ארחיהו למיהך בארח מישר כדקא יאות

תא חזי כד דאין קב"ה עלמא⁸ לא דן ליה אלא
לפום רובן⁹ דבני נשא¹⁰ ותו¹¹ חזי כד חב אדם
באילנא דאכל מניה גרם לההוא אילנא דשרי
ביה מותא לכל עלמא וגרים פנימו לאפרשא
אתתא מבעלה¹² וקאים חובא דפנימו דא
בסיהרא¹³ עד דקיימו ישראל בטורא דסיני¹⁴ כיון

אם תאמר שלא בטל (יתבטל) ממנו, אם
כך, למה מת כשאר בני אדם. אם תאמר
שהוסר ממנו, למה, והרי לא חטא, שהרי
הוא היה עם משה בשעה שחטאו ישראל.
ואם תאמר (שהרי) שלא קבל אותה עטרה
בהר סיני כמו שקיבלו ישראל, למה. פתח
ואמר, "כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו
פנימו". בפסוק זה אמרו החברים מה
שאמרו, אבל "כי צדיק ה'", צדיק הוא ושמו
צדיק, ולכן "צדקות אהב". "ישר הוא", ישר
כמו שנאמר "צדיק וישר", ועל זה "יחזו
פנימו" כל בני העולם, ויתקנו דרכיהם
ללכת בדרך ישרה כראוי.

בא וראה, כשדן הקדוש ברוך הוא את
העולם אינו דן אותו אלא לפי רב בני
האדם. ועוד ראה, כשחטא אדם בעץ שאכל
ממנו, גרם לאותו עץ ששורה בו המות לכל
העולם, וגרם פגם להפריד אשה מבעלה,
ועמד חטא הפגם הזה בלבנה עד שעמדו

¹ כי היה ענין המיתה מכאן ואילך דבר מחודש מעתה שמה שקדם על חטא אדם הראשון כבר נתקן והוצרך לזה להקשות מיהושע שאם היינו אומרים שחזר הדבר לקדמותו לא הוה קשה מידי שהיינו אומרים שחזר הדבר אל קדמותו גם יהושע שלא חטא עתה כיון שמקודם היה תחת המיתה גם עתה הוא תחת המיתה כמו שהיה עם היותו שעתה לא גרם כיון שמקודם היה מכבד אמנם עתה שאנו אומרים שמה שהיה קודם נתקן ומה שקלקלו עתה גרמו מותא עלייהו מההוא זמנא ולעילא קשה שיהושע לא גרם (אור יקר).

² כי עתה פסקו זוהמתן וא"כ המיתה דבר מחודש אצלם (רח"ו).

³ הוסר ממנו (ד"א).

⁴ ויקרא טו ע"א (ד"א).

⁵ ב' דברים: הא', צדיק הוא שיש כח בתפארת לפעול פעולת היסוד, וגם יתייחס לו שם זה ביסוד עצמו, וז"ש צדיק הוא בפעולתו וצדיק שמייה בכינויו (אור יקר).

⁶ יסוד (מ"מ).

⁷ מלכות (מ"מ).

⁸ כל העולם כולו דרך כלל (אור יקר).

⁹ אף אם יהיו קצת צדיקים גמורים אם אינם רוב העולם הם נענשים בכללם והיינו שנענש יהושע למיתה עם ישראל אף אם היה צדיק גמור בעון העגל (אור יקר). וא"כ אע"פ שיהושע לא חטא נידון אחר הרוב (רח"ו).

¹⁰ כי שאר מינים אינם חשובים, וראיה מאדם שהוא היה רוב בני אדם ונענשו למיתה כולם בסיבתו, וזה שאמר "ות"ח וכו' לכל עלמא" אף שאר מינים (אור יקר).

¹¹ ותא (לפ"ו).

¹² לפעמים, פעמים מלאה פעמים חסרה (אור יקר, רח"ו).

¹³ כי אל הת"ת לא נמשך מזה לו פגם, עם היות שיש לו שלימות ביחוד המלכות עמו, עכ"ז פגם ממש אין לו, וזה טעם שקרן עור פני משה כדמסיק לקמן (אור יקר).

¹⁴ כי אז האיר החכמה ונתקן עון אדה"ר. י"ב. ואפשר לרמוז בפ' עם נבל ולא חכם שמלבד שלא זכו להארת חכמה בעצם גם פגמו ובמקום הארת נ' ש"ב ול"ב נתיבות הפכום נבל שהוא גי' חסיד חסד עם יו"ד

בראשית

[דקיימו] [דקאימו] ישראל בטורא דסיני אתעבר
ההוא פנימו דסיהרא וקיימא לאנהרא תדיר¹ כיון
דחבו ישראל בעגלא תבת כמלקדמין סיהרא
לאתפגמא ושלטא חויה בישא² ואחיד בה ומשיך
לה לגביה וכד ידע משה דחבו ישראל ואתעבר
מנייהו אינון זיינין קדישין עלאין ידע ודאי דהא
חויא אחיד בה בסיהרא לאמשכא לה לגביה
ואתפגימת כדין אפיק לה לבר³ וכיון דקיימא
לאתפגמא אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין
דיליה⁴ כיון דפגמו שריא בה ואתהדרת כמה
דאתפגימת בחובא דאדם לא יכיל בר נש
לאתקיימא בר משה⁵ דהוה שליט בה⁶ ומותיה
הוה בסטרא⁷ אחרא⁸ <עלאה>

ועל דא [לא] הוה רשו [בה לקיימא] ליהושע
[לקיימא] תדיר ולא לאחרא⁹ ועל כך אהל מועד
קרי ליה [אהל] דהא שריא ביה זמן קציב לכל
עלמא¹⁰ ועל דא רזא דמלה אית ימינא לעילא¹¹
ואית ימינא לתתא¹² אית שמאלא לעילא¹³ ואית
שמאלא לתתא¹⁴ (ו) אית ימינא לעילא בקדושה

ישראל בהר סיני. כיון שעמדו ישראל בהר
סיני, בטל אותו פגם הלבנה, ועמדה להאיר
תמיד. כיון שחטאו ישראל בעגל, חזרה
הלבנה להפגם כמו מקודם, ושלט הנחש
הרע ואחז בה ומשך אותה אליו. וכשידע
משה שחטאו ישראל והוסר מהם אותם כלי
זיין קדושים עליונים, ידע ודאי שהרי הנחש
אחז בלבנה להמשיכה אליו ונפגמה, ואז
הוציא אותה החוצה. וכיון שעמדה להפגם,
אף על גב שיהושע עמד בעטרה של כלי
הזיין שלו, כיון שהפגם שרה בה וחזרה כמו
שנפגמה בחטא של אדם, לא יכול אדם
להתקיים, פרט למשה שהיה שולט בה,
ומותו היה בצד אחר עליון.

ועל זה לא היה רשות בה לקיים ליהושע
לתמיד וכן לא אחר. ועל כך אהל מועד
קראו לו, אהל, שהרי שורה בו זמן קצוב
לכל העולם. ועל זה סוד הדבר, יש ימין
למעלה ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה
ויש שמאל למטה. יש ימין למעלה בקדושה
עליונה, ויש ימין למטה שהוא בצד האחר.
יש שמאל למעלה בקדושה עליונה לעורר

חכמה והם במקום חסיד פגמו ונעשה נבל ובמקום להיות כמשה ענו כר"ת "עם" "נבל" "ולא" נעשו אלם
כס"ת (מא"ן) (נ"א).

¹ ולא לעתים כמו שהיתה מקודם (אור יקר).

² הם ב' דברים: הא', פגימתה על ידי י"ד מלאה, וי"ד חסרה. והב', ושלטא חויא בשיא וכו', וכאשר אפיק
לה לבר מרע"ה לא תיקן פגימתה אלא שלא ישלט בה הנחש ולפיכך נפגמה כדמפרש ואזיל. ועכ"ז משה אפיק
לה לבר כדמסיק, וכיון דקיימא לאתפגמא, שלא נתקן ע"י מה שהסירה מהמחנה כדפי', לא יכיל בר נש
לאתקיימא, שהרי אורו של יהושע מהמלכות וכיון שהיא נפגמה בעון רוב העולם גם אורו של יהושע נפגם,
והיינו סוד בני ישראל ערבים זה לזה, שהרשע שבדור פוגם גם הצדיקים שבאותו הדור בערך מה שנשמתם
כלולה במקור העליון מכל הנשמות (אור יקר). הלבנה ואחיזה לקלי' (רח"ו).

³ ולא תיקון רק שלא יתאחזו בו הקליפות (רח"ו).

⁴ כי לא נתקן בזה חסרון הלבנה (רח"ו).

⁵ שהיה בסוד ת"ת ולא נפגם (רח"ו).

⁶ שהיה באספקלריא המאירה ואדרבה הוא מאיר בשכינה לא מקבל אורו ממנה אלא מהת"ת המאירה
(אור יקר). ופי' שכל אדם שהוא אחוז במלכות נפגם, אבל משה הוא בז"א ולא הגיע לו הפגם ח"ו (מ"מ). (פי'
בצד אחר סתום שלא גילה כאן. א"מ) (נ"א). שחזרו לחטא אדה"ר וכפרו בתורת משה ובמדתו שהוא סוד
אבא בהיותו בדעת ז"א ואם מקס"ו (ריבוע ס"ג). תסיר השורש ס"ג ישאר עגל ובמילוי עי"ן גימ"ל למ"ד
גימטריא ט"ב ר"ע שחזרו לחטא אדה"ר. (יב) (וזה רמז קס"ו תיבות בהלל ועיין מנות הלוי דף ק"ח והאר"ך
(מא"ן) (נ"א).

⁷ שאע"פ שלא יש שליטת מיתה בעץ חיים כפי בחי' המדרגה שלו היה רק פגם מי מריבה (רח"ו).

⁸ מטעם מי מריבה שהיה מגיע אל מקומו בסבה ידוע, עם היות שאין מיתה למעלה שהוא עדן החיים
(אור יקר).

⁹ עם היות שכל שבט לוי לא חטאו (אור יקר).

¹⁰ פי' ר"ש ס"ל כר' אבא דלעיל (נב ע"ב) דדריש אוהל מועד לביש (מ"מ).

¹¹ חסד (רח"ו). פי' בקדושה יש ימין ושמאל שהם חסד וגבורה, וכן בקליפה יש ימין ושמאל שהם ח"ג כי
גם זה לעומת זה עשה האלקים (מ"מ).

¹² ישמעאל (רח"ו).

¹³ גבורה (רח"ו).

¹⁴ עשו (רח"ו).

בראשית

עלאה ואית ימינא לתתא דאיהו בסטרא אחרא¹
(ו)אית שמאלא לעילא² בקדושה עלאה לאתערא
רחימותא לאתקשרא סיהרא³ באתר קדישא⁴
לעילא לאתנהרא ואית שמאלא לתתא⁵
דאפריש⁶ רחימותא דלעילא ואפריש לה
מלאנהרא בשמשא ולא תקרבא בהדיה ודא הוא
סטרא דחויא בישא דכד שמאלא דא דלתתא
אתערת כדין משיך לה לסיהרא⁷ ואפריש לה
מלעילא ואתחשבת נהורא(ה) ואתדבקת
(נהורא) בחויא בישא⁸ וכדין שאיבת מותא
לתתא לכלא [ואתדבקת] (דאתדבקת) בחויא
ואתרחקת מאילנא דחייא ועל דא גרים מותא
לכל עלמא⁹ ודא הוא דכדין אסתאבת מקדשא¹⁰
עד זמן קציב¹¹ דאתקנת סיהרא ותבת לאנהרא
ודא הוא אהל מועד

ועל דא יהושע לא מית אלא¹² בעיטא של
נחש דא דקריב ופנים משכנא כדקדמיתא ודא
הוא רזא דכתיב (שמות לג יא) ויהושע בן נון נער
לא ימיש מתוך האהל [דאע"ג דאיהו נער
לתתא¹³ לקבלא נהורא לא ימיש מתוך האהל
כמה דאתפנים דא הכי נמי אתפנים דא אע"ג
דזינא קדישא הוה ליה כיון דאתפנים [סיהרא]
הכי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה מההוא
גוונא ממש¹⁴

תא חזי כגוונא דא כיון דחב אדם נטל קב"ה
מניה אינון זייני אתוון נהירין קדישין דאעמר ליה

אהבה לקשר את הלבנה במקום קדוש
למעלה להאיר, ויש שמאל למטה שמפריד
אהבה שלמעלה, ומפריד אותה מלהאיר
בשמש ולהתקרב אליו, וזהו צד של הנחש
הרע. כאשר שמאל הזה שלמטה מתעורר,
אז מושך את הלבנה ומפריד אותה
למעלה, ונחשך אורה ונדבקות בנחש הרע,
ואז שואבת מות למטה לכל, ונדבקות בנחש
ומתרחקת מעץ החיים. ועל זה גרם מות
לכל העולם, וזהו שאז נטמא המקדש עד
זמן קצוב שנתקנה הלבנה ושבה להאיר,
וזהו אהל מועד.

ועל זה יהושע לא מת אלא בעטיו של
הנחש הזה שקרב ופגם את המקדש כמו
קודם. וזהו סוד הכתוב "ויהושע בן נון נער
לא ימיש מתוך האהל". שאף על גב שהוא
נער למטה לקבל אור, לא ימיש מתוך
האהל. כמו שנפגם זה, כך גם נפגם זה, אף
על גב שכלי זיין קדוש היה לו. כיון שנפגמה
הלבנה, כך הוא ודאי לא נצל לבדו ממנו
מאותו גוון ממש.

בא וראה, כדוגמא זו, כיון שחטא אדם,
נטל הקדוש ברוך הוא ממנו אותם כלי זיין,

¹ פי' היא לילית והיא אחוזה בשמאל כי נוק' משמאל אתקשרת (מ"מ).

² שמאלו תחת לראשי (רח"ו).

³ לקמן סד ע"א ואחרי מות עד ע"א ועי' פרשת בלק קצז ע"א (לש"ו).

⁴ כל גילויה למטה הוא לפי ערך יחודה למעלה, ודבר זה תלוי במעשה התחתונים ועי' עוד נח ע"ד ואחרי
מות עד ע"א (דע"ה ח"ב קנה ע"ג).

⁵ כלומר, יש שליטה לחיצונים העולים ומתקרבים לינק וגורמים פירוד (דע"ה ח"ב קנז ע"ב).

⁶ שור המועד (רח"ו).

⁷ היינו מצד הדין (רח"ו).

⁸ לקבל דינין להשפיע לקליפות (רח"ו). ויקהל קצה ע"ב רג ע"ב ואחרי מות עט ע"א ועי' במאמרי רשב"י
באד"ר לא ע"ג [מ ע"ג] (לש"ו).

⁹ לצדיקים ולרשעים שכיון שניתן רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין טוב וכו' (רח"ו).

¹⁰ הסתכלות בשכינה בזמן שאינו ראוי לתיקון גורם יחוד ע"י צירוף סיגי הקלי' והוא עצם החטא של
להכניס צלם בהיכל (דע"ה ח"ב פח ע"ג).

¹¹ שהדין נפעל או עד ר"ח ומועדים ומעשה המשכן ומעשה המקדש (רח"ו).

¹² בקולמוס שנכתב בו המות כמו עט סופר. וי"מ בעצה שנתן הנחש הקדמוני לחוה ליגע ולאכול מעץ
הדעת טוב ורע ונתפתה אדם על ידה ועל ידו נגזר מיתה לכל בני העולם ומאותו קנס המיתה מת יהושע ולא
בחטאו כי לא היה לו חטא כלל ועיין נז ע"ב ועיטא דנחש דא דקתני הכי דייקא (ד"א).

¹³ פי' אע"פ שיהושע זכה למדריגת מט"ט ויעלה על הדעת שלא נפגם אע"פ כן לא ימיש מתוך האוהל,
שנפגם כמו האוהל (מ"מ).

¹⁴ ע"כ (ד"א).

בראשית

קב"ה וכדין דחלו וידעו דהא אתפשטו מנייהו הה"ד (בראשית ג ז) וידעו כי ערומים הם בקדמיתא הוו מתלבשין באיננון כתרי יקר מזינין דאיננון חירו מכלא כיון דחבו אתפשטו מנייהו וכדין ידעו דהא מותא קרי לון וידעו דאתפשטו מחירו דכלא וגרמו מותא לון ולכל עלמא

אותיות מאירות קדושות שעטר אותן הקדוש ברוך הוא, ואז פחדו, וידעו שהרי התפשטו מהם. זהו שכתוב "וידעו כי עירומים הם". בהתחלה היו מתלבשים באותם כתרי כבוד מזוינים, שהם חירות מהכל, כיון שחטאו התפשטו מהם, ואז ידעו שהרי המות קורא להם, וידעו שהפשטו מחירות הכל, וגרמו מות להם ולכל העולם.

נג/ב

ויתפרו עלה תאנה¹ (בראשית ג ז) הא אוקימנא² דאוליפו כל זייני חרשין וקוסמין ואחירו בהאי דלתתא³ כמה דאתמר <וההיא> (בההיא) שעתא אתגרע זקיפו⁴ וקומה דאדם מאה אמינ⁵ וכדין אתעביד פרודא⁶ וקאים אדם בדינא⁷ ואתלטיא ארעא⁸ והא אוקימנא

"ויתפרו עלה תאנה". הרי פרשנו שלמדו כל מיני כשפים וקסמים ואחזו בזה שלמטה, כמו שנתבאר. ואותה שעה נגרעה הזקיפות וקומת האדם מאה אמות, ואז נעשה פירוד, ועמד אדם בדין והתקללה הארץ, והרי בארנו.

ויגרש את האדם⁹ (בראשית ג כד) א"ר אלעזר לא ידענא מאן עביד תרוכין¹⁰ למאן אי קב"ה עבד תרוכין לאדם אי לא אבל מלה אתהפוך ויגרש את א"ת¹¹ דייקא ומאן גרש את האדם האדם ודאי גרש את ובגין דא כתיב (שם כג) וישלחו יהו"ה אלהים מג"ע אמאי וישלחו

"ויגרש את האדם". אמר רבי אלעזר, לא ידעתי מי עשה גרושין למי, אם הקדוש ברוך הוא עשה גרושין לאדם אם לא. אבל הדבר התהפך, ויגרש את, א"ת דווקא. ומי גרש את, האדם, האדם ודאי גרש את, ולכן כתוב "וישלחו ה' אלהים מגן עדן". למה "וישלחו", משום שגרש אדם "את", כפי שבארנו. "וישכך", הוא השרה אותם במקום

¹ תאנה ודאי פגיה הם פרי האילן שהם קדושים כחות טהורים שבו, עלי תאנה הם עלים שאין בהם תועלת אלא קליפה ושומרו לפרי (אור יקר).

² הרי בארנו (ד"א). לו ע"ב (הערת הזוהר).

³ מלכות (אור יקר).

⁴ שאין זה מעונש דינו אלא מה שהוריד עצמו למטה מאיליו (אור יקר). נתמעט קומתו של אדם (ד"א).

⁵ עי' חגיגה יב ע"א: אמר רבי אלעזר אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ וכיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידיו עליו ומיעטו שנאמר אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים כיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידיו עליו ומיעטו שנאמר ותשת עלי כפכה. ועי' רש"י סנהדרין (דף ק ע"א): קוממיות - שתי קומות של אדם הראשון, כדאמרינן בחגיגה (יב ע"א) שמיעטו הקדוש ברוך הוא והעמידו על מאה אמה שנאמר ותשת עלי כפך, כף בגימטריא הכי הוי. ועי' לש"י דע"ה ח"ב לא ע"א: והנה ענין המאה אמה אשר נשאר אחר החטא, הוא ענין אחד עם מ"ש רז"ל ג"כ בתנחומא (רש"ב ר"פ נח) וכ"ה בב"ר (ס"פ יז ס"ח) כי אדם הראשון היה חלתו של עולם. וסוד הענין בזה הוא, כי הנה מתחילה היה כלול בנשמת אדה"ר כל הנשמות כולם מכל הה' חלקי נרנח"י אשר בכל הג' עולמות ב"ע, וזהו שאמרו שהיה מסוף העולם ועד סופו. אבל אח"כ לא היה נשאר בו אלא רק המלכיות דהכתרים מהי' פרצופים, שהם הזו"ן דבריאה ואו"א וזו"ן דיצירה ואו"א וזו"ן דהעשיה. ונודע הוא כי כל פרצוף הוא כלול מי' ספי' שלימים אשר כל ספי' היא כלולה מי' ע' שער פרצופי זו"ן (דרוש ז), והנה נשאר בו אחר החטא רק מאור ה' כתרים שבכל פרצוף והם מאה כתרים, וזה סוד שנתמעט והעמידו על מאה אמה.

⁶ בין ת"ת למלכות (אור יקר ורח"ו).

⁷ מצד הדין הנשפע מהגבורה למלכות (אור יקר).

⁸ ארץ עליונה שלא ישפיע לו אלא דין ואפשר בארץ התחתונה כללות העולם כולו ששלטו בו הקלי' (אור יקר).

⁹ עי' ש"נ בסוף הספר.

¹⁰ גירושין (ד"א).

¹¹ מלכות (אור יקר).

בראשית

זה, שהוא גרם וסתם דרכים ושבילים, והשרה דינים על העולם, והמשיך קללות מאותו יום ומעלה.

בגין דגרש אדם את כדקאמרן וישכן! איהו אשרי לון באתר דא דאיהו גרים [ונסתים אורחין ושבילין ואשרי דינין על עלמא ואמשיך לוושין מההוא יומא ולעילא

ואת להט החרב המתהפכת (שם כד) כל אינון דשריין בקופי דינין² על עלמא דמתהפכין³ לגוונין סניאין בגין לאתפרעא מעלמא לזמנין גוברין לזמנין נשיין⁴ לזמנין אשא מלהטא ולזמנין רוחין דלית מאן דקאים בהו⁵ וכל דא לשמור את דרך עין החיים דלא יוסיפו לאבאשא⁶ כקדמיתא להט החרב אלין [דמלהטין] (דמלהטא)⁷ אשא וקוסטירנין על ראשיהון דרשיעיא וחייביא ומתהפכין גוונין לכמה זיינין⁸ לפום ארחיהו דבני נשא ועל דא להט כמה דאת אמר (מלאכי ג יט) ולהט אותם היום הבא וגו' והא אתמר החרב דא חרב ליהויה כמה דאת אמר (ישעיה לד ו) חרב ליהויה מלאה דם וגו' א"ר יהודה להט החרב (אפילו) כל אינון קסטרין דלתתא⁹ דמתהפכין מדיוקנא לדיוקנא כלהון ממנן על עלמא לאבאשא ולאסטא לון¹⁰ לחייבי עלמא דעברין על פקודי דמאריהון

תא הוי כיון דחב אדם אמשיך עליה כמה זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין ודחיל מכלהו ולא יכיל לקיימא עליהו שלמה ידע חכמתא עלאה ושוי ליה קב"ה עטרא דמלכותא והו דחלו מניה כל עלמא כיון דחב אמשיך עליה כמה זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין ודחיל מכלהו וכדין יכילו לאבאשא ליה ומה דהוה בידיה נטלו מניה¹¹ ועל דא כמה דאזיל בר נש ובההוא ארחא

"ואת להט החרב המתהפכת". כל אלו השרויים בזורקי הדינים על העולם, שמתהפכים לצבעים רבים כדי להיפרע מהעולם. [והם] לפעמים אנשים ולפעמים נשים, לפעמים אש לוהטת ולפעמים רוחות שאין מי שיעמוד בהם. וכל זה לשמור את דרך עין החיים שלא יוסיפו להרע כמקדם. "להט החרב", אלו שמלהטים אש ותלויים על ראשי הרשעים והחוטאים. והצבעים מתהפכים לכמה מינים [מזיקים] לפי דרכי בני האדם. ועל זה "להט" כמו שנאמר "ולהט אתם היום הבא וגו'", והרי נאמר "החרב" זו חרב לה', כמו שנאמר "חרב לה' מלאה דם וגו'". אמר רבי יהודה, "להט החרב", (אפילו) כל אותם הממונים שלמטה שמתהפכים מְדָמוֹת לדמות, כולם ממונים על העולם להרע ולהסיט את רשעי העולם שעוברים על מצוות רבונם.

בא וראה, כיון שאדם חטא, המשיך עליו כמה מינים רעים וכמה בעלי דינים, ופחד מכולם ולא יכול לעמוד עליהם. שלמה ידע חכמה עליונה, ושם לו הקדוש ברוך הוא עטרת מלכות, וכל העולם היה פוחד ממנו. כיון שחטא, המשיך עליו כמה מינים רעים וכמה בעלי דינים, ופחד מכולם, ואז יכלו להרע לו, ומה שהיה בידו לקחו ממנו. ועל זה, במה שהולך בן אדם ובאותה הדרך שנדבק בה, כך מושך עליו כח ממנה שהולך

¹ הודעת עון אדם (רח"ו).

² בתוקף הדין שניתן להם רשות לתבוע דין ולזרוק על העולם והוא מל' קוזפית' דשמש' שפי' זריקת ניצוץ השמש ולכן נקרא הקלע שזורקין בו באבן קוספיתא (ד"א).

³ לעונש כפי הענין (רח"ו).

⁴ כגון שדים וכיוצא בהם לפתות בני אדם ברשתם ולהעניש (אור יקר).

⁵ אין מי שישגים לידע מה הם (לעיל מד א) (ד"א).

⁶ להרע (ד"א).

⁷ ומושלים בתוקף שלהבת שלהם על ראש רשעים בגיהנם והוא מענין קוסטינר שפי' תליין (ד"א).

⁸ להעניש כפי ענין העון שבעולם הבא אחר המות נענש כל א' כפי מדת עונו אל מעט ואם הרבה (אור יקר).

⁹ דורש "מתהפך" כמש (רח"ו).

¹⁰ אותן ממונים ומושלים שלמטה מעולם העליון המתהפכים מציור אל ציור כמ"ש כולם ממונים על העולם להרע ולהסית לרשעים שיעברו על המצוות ואח"כ מענישים הם אותו (ד"א).

¹¹ שהיה מלך נטילו מיניה ונעשה הדיוט (אור יקר ורח"ו).

בראשית

כנגדו. כך אדם היה מושך עליו כח טמא אחר שטמא אותו ואת כל בני העולם. [עליה] חילא אהרא מסאב דסאיב ליה ולכל בני עלמא

(ו)תא חזי כד חב אדם משיך עליה חילא מסאבא וסאיב ליה ולכל בני עלמא והאי הוא חויה בישא דאיהו מסאב וסאיב עלמא דתנינן כד אפיק נשמתין² מבני נשא אשתאר מניה גופא מסאב וסאיב ביתא וסאיב לכל אינון דמקרבין ביה הה"ד (במדבר י"א) הנוגע במת וגו' ועל דא כיון דאיהו נטיל נשמתא וסאיב גופא כדין אתייהיב רשו³ לכל אינון סטרי מסאבן לשריא עלוי דהא ההוא גופא אסתאב מסטרא דההוא חויה בישא דשריא עלוי ועל דא בכל אתר דההוא חויה בישא שארי מסאב ליה ואסתאב

ותא חזי כל בני עלמא בשעתא דניימי על ערסייהו בליליא וליליא פריש נדפהא על כל בני עלמא טעמי טעמא דמותא ומגו דטעמי טעמא דמותא האי רוחא מסאבא שטיא על עלמא [ושאיב] (וסאיב על) עלמא (בגו⁴ קפטירא דיליה)⁵ ושריא על ידוי [דבר נש] ואסתאב וכד אתער ואתהדר ליה נשמתיה בכל מה דיקרב בידוי כולהו מסאבי בגין דשריא עלייהו רוח מסאבא ועל דא לא יסב בר נש מגוי לאלבשא ממאן דלא נטיל ידוי⁶ דהא אמשיך עליה ההוא רוח מסאבא ואסתאב ואית ליה רשו להאי רוח מסאבא לשריא בכל אתר דאשכח רשימו מסטריה⁷ ועל דא לא יטול ידוי בר נש ממאן דלא נטיל ידוי בגין דאמשיך עליה ההוא רוח מסאבא וקביל ליה האי דנטל מיא מניה ואית ליה רשו לשריא עלוי

נד/א

בא וראה, כשחטא אדם, משך עליו כח טומאה וטמא אותו ואת כל בני העולם, וזהו נחש הרע שהוא טמא ומטמא את העולם, ששנינו, כשמוציא נשמות מבני האדם, נשאר ממנו גוף טמא, ומטמא את הבית ומטמא את כל אלה שמתקרבים אליו. זהו שכתוב "הנוגע במת וגו'". ועל זה, כיון שהוא נוטל נשמה ומטמא את הגוף, אז נתנה רשות לכל אותם צדדים טמאים לשרות עליו, שהרי אותו הגוף נטמא מן הצד של אותו הנחש הרע ששורה עליו. ועל זה, בכל מקום שאותו נחש הרע שורה, מטמא אותו והוא נטמא.

ובא וראה, בשעה שכל בני העולם ישנים על מטותיהם בלילה, והלילה פורש כנפיו על כל בני העולם, [הם] טועמים טעם המות, ומתוך שטועמים טעם מות, רוח הטומאה הזו שטה על העולם ומטמאת (את) העולם (בתוך האוהל שלו), ושורה על ידי האיש ונטמא. וכשמתעורר ונשמתו חוזרת אליו, בכל מה שיקרב בידו, הכל נטמא, כי שורה עליהם רוח טומאה. ועל זה לא יקח אדם בגדיו ללבוש ממי שלא נטל ידיו, שהרי המשיך עליו אותו רוח טומאה ונטמא, ויש רשות לרוח הטומאה הזו לשרות בכל מקום שנמצא רישום מצדו. ולכן לא יטול אדם ידיו ממי שלא נטל ידיו, משום שהמשיך עליו אותו רוח טומאה וקבלו זה שנטל מים ממנו, ויש לו רשות לשרות על

¹ מושך עליו הקלי' ונכנס בטומאה וכחות הטומאה כנגד אלו שהוא משך עליו באים להענישו מדה כנגד מדה, וכן היה ענין שלמה וכן אדם שהוא משך אלו ונמשכו לו כנגדם אלו כדפי' לעיל (אור יקר).

² עי' לקמן קכה ע"א שמשמע זה במיתתם, אמנם כאן משמע בהתחייבם כרת, וצ"ע.

³ שהנחש מטמא ראשונה ואחר כך באים שאר כחות הטומאה עליו כיון שכבר נטמא הגוף ונעשה חלק החצוני (אור יקר).

⁴ באהל של אדם בעוד שהוא שוכב על מטתו (ד"א).

⁵ לעיל יב לקמן קסט ע"ב (ד"א).

⁶ לא יקח אדם מלבושיו ממי שלא נטל ידיו שחרית (ד"א).

⁷ עם היות שקודם לא נטמאו הבגדים אלא מידיים אח"כ על ידי טומאה זו שורה על הבגדים או על כל דבר. עצם הנחש, כיון שיש שם רשימו מציאות שמך דבר, ולפי זה הוא הדין שלא ילבש בגדיו עד שיטול ידיו דמה לי הוא מה לי אחר, ולחדוש' נקט אחר, אע"ג שכבר נטל הוא ידיו, ועיקר לבישה בידים טהורות כיון שיש אפילו נגיעה זו המועטת סיוע בעלמא ממי שלא נטל ידיו די לטומאה לשרות עליו (אור יקר).

בראשית

דבר נש בנין כך בעי בר נש לאסתמרא בכל סטרוי מסטרא דהאי הויא בישא דלא ישלוט עלוי וזמין קב"ה לעלמא דאתי לאעברא ליה מעלמא הדא הוא דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ (וכדין) [וכתיב] (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וגו'¹

והאדם ידע את חוה אשתו וגו' (בראשית ד א) רבי אבא פתח (ואמר) (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ האי קרא כמה גוונין אית ביה? והכי הוא כל מלוי דאורייתא כמה גוונין בכל חד וחד וכלהו יאות והכי אינון וכל אורייתא [מתפרשא] בשבעין אנפין³ לקביל שבעין סטריין ושבעין ענפין⁴ והכי הוא בכל מלה ומלה דאורייתא וכל מאי דנפיק מכל מלה ומלה כמה גוונין אתפרשן מניה לכל סטריין⁵

תא חזי כד בר נש אזיל בארץ קשוט הוא אזיל לימינא ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה מעילא והאי רוח סליק ברעותא קדישא⁶ לאתאהרא לעילא ולא תדבק בקדושה עלאה דלא אתעדי מניה

וכד בר נש אזיל באורח ביש וסמי אורחוי הוא אמשיך עליה רוח מסאבא דלסטר שמאלא וסאיב ליה ואסתאב ביה⁷ כמה דאת אמר (ויקרא

האדם. לכן צריך האדם להישמר בכל צדדיו מצד הנחש הרע הזה שלא ישלוט עליו. ועתיד הקדוש ברוך הוא לעולם הבא לבטלו מן העולם. זהו שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ואז כתוב "בלע המות לנצח וגו'".

"והאדם ידע את חוה אשתו וגו'". רבי אבא פתח (ואמר), "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ". לפסוק הזה יש כמה צבעים, וכן הוא כל דברי התורה יש בכל אחד ואחד כמה צבעים, וכולם נאותים וכך הם. וכל התורה מתפרשת בשבעים פנים כנגד שבעים צדדים ושבעים פנים, וכך הוא בכל דבר ודבר של התורה. וכל מה שיוצא מכל דבר ודבר, כמה צבעים מתפרשים ממנו לכל הצדדים.

בא וראה, כשבן אדם הולך בדרך אמת, הוא הולך לימין וממשיך עליו רוח קדושה עליונה למעלה, ורוח זו עולה ברצון קדוש להאחז למעלה ולהדבק בקדושה עליונה שלא תזוז ממנו.

וכשאדם הולך בדרך רעה וסוטה בדרכיו, הוא מושך עליו רוח טומאה של צד שמאל, ומטמא אותו ונטמא בו, כמו שנאמר "ולא

¹ כאן שייך מאמר בתקונים מדף קיד ע"ב עד קיז ע"א וכי לא אשתמודע וכו' עד ותוסף ללדת עם המאמרים הנמשכים אחריו. הרשב"ב (נ"א).

² בכמה פנים יש לפרש זה הפסוק ואעפ"כ כולם נכונים (ד"א).

³ עי' ריש תיקר"ז ששם רואים ע' פנים בפסוק בראשית. פי' התורה עולה בבת אחת יש בה ע' פנים, אמנם יש בתוכה מלין מלין בפני עצמם כמו פסוק א' וכיוצא בו וענין זה יש בה כמה פנים לאין מספר וז"ש "כל אורייתא מתפרשא בע' אנפין", זהו לכללות התורה כולה, וכן כל ענין וענין ממנה יתבאר לדרך ע' אנפין, וז"ש "והכי הוא כל מלה ומלה דאורייתא" אמנם בכל דרך ודרך יתבאר ענין המלה לאותו הדרך ולאותו הפן לכמה דרכים, וז"ש "מה דנפיק מכל מלה ומלה כמה גוונין אתפרשן מניה וכו'". וענין זה הטעם הוא כי התורה הוא הת"ת ולה שבעים פנים, שבע ספירות מחסד עד המלכות וכל א' כלולה מעשר והם שבעים ונודע כי כל פן ופן מאלו השבעים פנים יתראה בו הת"ת ויאיר אורו והיינו תורה מתבארת בע' פנים וכל פן ופן מאלו כלול ג"כ מכמה ענינים מפני רבוי הבחינות בספירות, לכך בכל התורה בכלל אינם כי אם ע' פני אמנם כאשר נקח ענין א' ממנה ירבו בחינותיה לאין תכלית (אור יקר).

⁴ אנפין (לפ"ו).

⁵ עי' תז"ח י ע"ב בסת"א שייך לכאן (הגהות הגר"א).

⁶ פי' בהיותו מתדבק ברצונו בקדושה ומכין עצמו לכך נקשר רוח קדוש שבו עם שורשו הקדוש למטה (אור יקר).

⁷ פי' רוח הטומאה סאיב ליה ולא בעל כרחו אלא היצר הרע מטעימו טעם אסור כענין שהוא ברצונו אסתאב ביה והיינו עבירה גוררת עבירה ראשונה באונס ושנית ברצון, ולכך בראשונה וסביה ליה כמעט באוס ואח"כ ואסתאב ביה ברצון ושתי דברים אלו אמר הכתוב אל תטמאו בהם מרצונכם ונטמאתם במ בעל כרחכם וזהו אתא לאסתאבא הוא נכנס מרצונו אח"כ נמסר להם מסאבין ליה שמטעימין לו טעם אסור בעל כרחו (אור יקר). ועי' רמז ויקרא נג ע"א ש"סאב" שייך לסילוק העליון, ולכן התחתון נטמא, וצ"ע אם מתיחס גם לכאן.

בראשית

תטמאו בהם ונטמתם במ", הבא להטמא, מטמאים אותו.

ובא וראה, בשעה שאדם הולך בדרך אמת ומושך עליו רוח קדושה עליונה ונדבק בה, הבן שיוליד ויצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו קדושה עליונה ויהיה קדוש בקדושת רבונו, כמו שכתוב "והתקדשתם והייתם קדושים וגו'". וכשהוא הולך בצד שמאל וממשיך עליו רוח טומאה ונדבק בו, הבן שיצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו רוח טומאה ויטמא בטומאת אותו הצד. ועל זה כתוב, "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה". וכשהוא בהדבקות הימין, היא עולה למעלה, וכשהוא בהדבקות השמאל, אותו צד שמאל שהוא רוח טומאה, יורד מלמעלה למטה, ושם דיורו באדם ולא זו ממנו. והבן (ומה) שהוליד באותה (רוח) טומאה הוא נהיה בנו מאותו רוח הטומאה הוא הוא בנו. [ואז] אותו אדם נדבק באותו רוח טמא, ואשתו נדבקה בו בהתחלה, ולקחה וקבלה אותה זוהמא, וממנה הוליד בן, בן זה הוא בן של רוח הטומאה, ועל זה שני בנים הם אחד מאותו רוח טמא ואחד כששב אדם בתשובה, ולכן זה מצד הטומאה [וזה והוא] מצד הטהרה.

רבי אלעזר אמר, בשעה שהטיל נחש אותה זוהמא בחוה היא קבלה אותו, וכששימש עמה אדם, הולידה שני בנים, אחד מאותו צד טמא ואחד מצד של אדם. והבל היה דומה בדמות עליונה, וקין בדמות תחתונה, ולכן דרכיהם נפרדו זה מזה. ודאי שקין היה בן של רוח הטומאה שהוא הנחש הרע (והבל בן של אדם) היה. ובגלל שקין בא מצד של מלאך המות, הרג את אחיו, והוא בצדו, וממנו כל המדורים הרעים

¹ והתקדשתם בשעת ביאה, והייתם קדושים בניכם אשר יקומו תחתכם (אור יקר ורח"ו).

² היינו או היורדת היא למטה ורוח הבהמה ירצה בני אדם שהם כבהמה (אור יקר).

³ אבל כ"ז רק אחרי שחטא אדם עצמו בהסתכלות בקלי' (דע"ה ח"ב קמו ע"ד).

⁴ קין (מ"מ).

⁵ פי' בו ביום שב בתשובה קצת, ומצד הרהור תשובה יצא השני הבל קצת קדוש (אור יקר ורח"ו), שהרי בידיעה א' נבראו ור"א פליג וכו' שכל דין היה מצד החיצון ולא ע"י אדם כלל (רח"ו). שת, אבל הבל, לפי שמת מיד לא הזכירו (מ"מ). מוכרח לפרש דעל שת קאי. א"מ (נ"א).

⁶ ח"ג עו ע"ב (לש"ו).

⁷ הוא קין (מ"מ).

⁸ הבל (מ"מ).

בראשית

מסטרא דמלאך המות¹ קטיל ליה לאחוי והוא בסטרא דיליה ומניה כל מדורין בישין ומזיקין ושדין ורוחין אתיין לעלמא אמר רבי יוסי קין קינא דמדורין בישין דאתו מסטרא דמסאבא לעלמא ולבתר אייתיו קרבנא דא אקריב מסטרא דיליה ודא אקריב מסטרא דיליה הה"ד (בראשית ד ג) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו' רבי שמעון אמר ויהי מקץ ימים מאי מקץ ימים דא הוא² (שם ו ג) קץ כל בשר³ ומאן איהו דא מלאך המות וקין מההוא קץ ימים אייתי קרבנא⁴ דייקא דקאמר מקץ ימים ולא אמר מקץ ימין⁵ ובגין כך⁶ כתיב בדניאל (דניאל יב ג) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך (לקץ הימין) א"ל לקץ הימים או לקץ הימין⁷ א"ל לקץ הימין

נד/ב

וקין מקץ הימים אייתי

ויבא קין מפרי האדמה (בראשית ד ג) כמה דאת אמר ומפרי העץ⁸ אמר רבי אלעזר מפרי האדמה כמה דאת אמר (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע כי גמול ידיו גו' (נ"א) כי פרי מעלליהם יאכלו פרי מעלליהם יאכלו דא מלאך המות יאכלו (נ"א גמול ידיו דא מלאך המות יעשה לון דאתמשך עליהו ויתדבק בהו לקטלא לון ולסאבא לון ועל דא קין אקריב מסטרא דיליה

ומזיקים ושדים ורוחות באים לעולם. אמר רבי יוסי, קין, [הוא] קן של מדורים רעים שבאו מצד הטומאה לעולם. ואחר כך הביאו קרבן, זה הקריב מצד שלו וזה הקריב מצד שלו. זהו שכתוב "ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו'". רבי שמעון אמר, "ויהי מקץ ימים", מה זה "מקץ ימים", זהו "קץ כל בשר", ומי הוא זה, מלאך המות. וקין מאותו קץ ימים הביא קרבן, דוקא שאמר "מקץ ימים" ולא אמר מקץ ימין. ולכן כתוב בדניאל "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך". אמר לו לקץ הימים או לקץ הימין. אמר לו, לקץ הימין.

וקין הביא מקץ הימים.

"ויבא קין מפרי האדמה", כמו שנאמר "ומפרי העץ". אמר רבי אלעזר, "מפרי האדמה", כמו שנאמר "אוי לרשע רע כי גמול ידיו וגו'" ("כי פרי מעלליהם יאכלו", "פרי מעלליהם יאכלו" זה מלאך המות יאכלו). ("גמול ידיו" זה מלאך המות. "יעשה לו" שנמשך) עליהם וידבק בהם להרוג אותם ולטמא אותם, ועל זה קין הקריב מצדו. "והבל הביא גם הוא מבכורות" לרבות הצד העליון שבא מצד הקדושה (מצד קדוש), ולכן "וישע ה' אל הבל ואל

¹ קץ כל החיים (רח"ו). עי' עוד אד"ר קמג ע"א וע"ב, ששורש קין הוא בזוהמא העיקרי דנחש (דע"ה ח"ב קמח ע"ב). ועי' עוד ויקהל קצה ע"ב ורג ע"ב ואחרי מות עט ע"א (דע"ה ח"ב קמו ע"ד).

² ריש מקץ ודף רי ע"ב (ד"א).

³ לשון קץ ותכלית לכל החיים (אור יקר).

⁴ פי' דבר המייחדם ונותן מקום יניקה ואחיזה בקדושה לחיצונים (אור יקר).

⁵ המלכות הנקרא קץ הימין, וכנגדו בקליפה אשר שם, נקרא קץ הימים (ע"ח שער מ"ד ומ"ן א), ועי' שעה"ק עח ע"א. עולם העשיה הוא סוף כל הקדושה, ונקרא רגלים. ועד שיכלו ליטהר הנשמות שנפלו שם בעשיה, לא תבא הגאולה, ולכן העשיה נקרא קץ הימין, סוף הקדושה. והנה דניאל ירדה נשמתו בתחלה עד סוף העשיה, הנקרא א"ל אדנ"י כנודע, והם אותיות דניאל. בהסירך אותיות הכפולות להורות על נפילתו שם בתחלה, ולסיבה זו נגלה לדניאל קץ הימין והגאולה (שער הפסוקים איוב).

⁶ נח סג ע"א קנב קצג ע"א ריב ע"ב (ד"א).

⁷ פי' שהמלכות נקראת קץ ימין והקליפה נקראת קץ הימים. י"ב (נ"א). עיקר פעולת י"ס דאור חוזר דמלמטה למעלה הוא רק לעתיד, לעת "קץ הימין". ישנם ב' בחינות: א' "קץ הימים" שהוא קץ כל בשר, והוא נעשה על ידי היצר הרע ומלאך המות (ועי' עוד בא לד ע"א), והב' הוא "קץ הימין" הוא כאשר יגיע זמן שליטת המלכות דאצילות, שעליה נאמר "והון בחסד כסאך". ועי' תרומה קלג ע"א ופקודי רכ ע"ב, וגם החסד וגם המלכות מכונים "ימין" (ביאורים ח"ב מב ע"ד).

⁸ קליפות פרי עץ הדעת טוב ורע ולא עץ הדעת ממש, וכן פרי האדמה שהם הקלי' לא אדמה ממש שהיא מלכות (אור יקר).

פי' עץ הדעת הוא במלכות ונצטוה אדם שלא לאכול ממנו לבדו, שלא לעשות פירוד ח"ו, והוא אכל ממנו לבדו וזוהו נתגברה הקלי' כיון שהפרידו אלוף וכן קין נמי הביא מפרי האדמה שהיא מלכות לבדה, ועי' הגביר הקלי' (מ"מ).

בראשית

והבל הביא גם הוא מבכורות לאסנאה¹ סמרא עלאה² דאתיא (מסטר קדושתא) [מסמרא קדישא] ובגיני כך וישע יהויה אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה לא קביל (לון) [ליה] קב"ה ועל דא ויחר לקין מאד ויפלו פניו דהא לא אתקבילו אנפוי אינון אנפין דסמרוי וקביל ליה להבל ובגיני כך כתיב (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה בשדה דא אתתא³ כמה דאת אמר (דברים כב כז) כי בשדה מצאה וקין קני על נוקבא יתירה דאתילידת עם הבל דכתיב (בראשית ד ב) ותוסף ללדת והא אתמר

הלא אם תיטיב שאת⁴ (בראשית ד ז) כמה דאתמר אבל שאת כדאמר רבי אבא שאת תסתלק⁵ לעילא ולא תיחות לתתא⁶ אמר רבי יוסי האי מלה השתא אתמר ויאות הוא אבל הכי שמענא שאת יסלק מינד וישבוק לך אתדבקותא דא דרוח מסאבא ואי לא לפתח חטאת רובין מאי לפתח דא דינא עלאה⁷ דאיהו פתחא דכלא כמה דאת אמר (תהלים קיה יט) פתחו לי שערי צדק חטאת רובין⁸ ההוא סמרא דאתדבקת ביה ואתמשכת עלך יהא נטיר לך לאתפרעא מנד כתרנומא⁹

אמר רבי יצחק תא חזי בשעתא דקטיל קין להבל¹⁰ לא הוה ידע היך (נפיק) [יפיק] נשמתיא מניה [והוה נשיך ליה בשיניה כחויא] והא אוקמוה חבריא ביה שעתא לייט ליה קב"ה והוה אזיל לכל סמרי עלמא ולא הוה אתר דמקבל ליה עד דאטפח על רישיה¹¹ ותב קמי מאריה וקבילת ליה ארעא במדורא לתתא¹² רבי יוסי אמר

מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה", לא קבל (אותם נ"א אותו) הקדוש ברוך הוא. ולכן "ויחר לקין מאד ויפלו פניו", שהרי לא התקבלו פניו אותם פנים של צדו, וקבל את הבל. ולכן כתוב "ויהי בהיותם בשדה", "בשדה" זו האשה, כמו שנאמר "כי בשדה מצאה". וקין קנא על הנקבה היתרה שנולדה עם הבל, שכתוב "ותוסף ללדת", והרי נתבאר.

"הלוא אם תיטיב שאת" כמו שנאמר. אבל "שאת", כמו שאמר רבי אבא, שאת תעלה למעלה ולא תרד למטה. אמר רבי יוסי, דבר זה נאמר כעת ונאה הוא, אבל כך שמעתי, שאת יעלה ממך ויעזב לך התדבקות זו של רוח הטומאה. "ואם לא", "לפתח חטאת רובין". מה זה "לפתח", זה הדין העליון שהוא הפתח של הכל, כמו שנאמר "פתחו לי שערי צדק". "חטאת רובין", אותו הצד שנדבקה בו ונמשך עליך, ישמור אותך להיפרע ממך, כתרנומו.

אמר רבי יצחק, בא וראה, בשעה שקין הרג את הבל, לא ידע איך (יוציא נ"א יוצאת) נשמתו ממנו, והיה נושך אותו בשיניו כנחש, והרי בארוה החברים. באותה השעה קללו הקדוש ברוך הוא, והיה הולך לכל עברי העולם, ולא היה מקום שמקבל אותו, עד שטפח על ראשו ושב לפני רבנו, והארץ קבלה אותו במדור למטה. רבי יוסי

¹ לרבות (ד"א).

² היכלות קדושים שייחדם גם עם הספירות בסוד ה' אחד ושמו אחד (אור יקר).

³ ראה חלק הבל קשור באותו שדה ולא ראה חלקו שם והיינו אשה ודאי (אור יקר).

⁴ כתרנומו [ז"ל הת"א: אם תוטיב עובדך ישתביק לך] (אור יקר).

⁵ להדבק בקדושה (רח"ו).

⁶ תסתלק לעילא שתיטיב ותתדבק בצד הטוב, ותהיה מתייחד בקדושה בדרך הטוב ולא תרד בדרך הרע שאתה בו עתה (אור יקר).

⁷ מלכות (אור יקר ורח"ו).

⁸ כארי על טרפו (אור יקר).

⁹ ויהי רובץ כמו ארי רובץ על טרפו ואורב לו לפרוע חובו (רח"ו).

¹⁰ בקין קינא דמסאבותא (רח"ו).

¹¹ עד שהכה על ראשו וחרט על מעשיו (ד"א).

¹² במדור התחתון שיש בארץ ולמעלה מזו (ד"א). ר' יצחק אמר להחזיק סברות הא' שארץ שהיא תבל לא קבלה אותו, אלא ארקא הפך סברת ר' יוסי (מ"מ).

בראשית

ארעא קבילת ליה למיהך בה דכתיב (בראשית ד טו) וישם יהוה לקין אות! רבי יצחק אמר לאו הכי אלא לתתא קבילת ליה ארעא במדורא חדא דתחותה דכתיב (שם ד יד) הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה מעל פני האדמה גורש אבל לתתא לא גורש ובאן אתר קבילת ליה ארעא בארק"א וכל אינון דדיירי תמן עליהון כתיב² (ירמיה י יא) יאבדו מארעא ומתחות שמיא אלה ותמן שוי מדוריה והיינו דכתיב (בראשית ד טז) וישב בארץ נוד קדמת עדן

ואמר רבי יצחק³ מההיא שעתא [דקטיל קין להבל] דאתפרש אדם מאתתיה [תקין >צ"ל תרין] רוחין נוקבין הוו אתיין ומזדווגן עמיה [ואוליד] [אוליד] רוחין ושדין דשאטן בעלמא ולא תקשי לך האי⁴ דהא בר נש כד איהו בחלמיה אתיין רוחין נוקבין והייכן עמיה ומתחממן מניה ואולידין⁵ לבתר ואלין אקרין נגעי בני אדם ולא מתהפכן אלא לדיוקני בני נשא⁶ ולית לון שערין ברישא⁷ ועל דא כתיב⁸ בשלמה (שמואל ב ז יד) והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם ואפילו כהאי גוונא רוחין דכורין אתיין לנשי עלמא ומתעברן מנייהו ואולידן רוחין וכלהון נגעי בני אדם אקרין בתר מאה ותלתין שנין אתלבש אדם

תוספתא

כיון דאמר קין גדול עוני מנשא (בראשית ד יג) מחל ליה קב"ה פלגו מעונשיה בגין דגזר עליה בקדמיתא ואמר ליה נעונד תהיה בארץ והשתא אשתאר בנוד⁹ בלחודי הה"ד (בראשית ד טז)

אמר, הארץ קבלה אותו ללכת בה, שכתוב "וישם ה' לקין אות". רבי יצחק אמר, לא כך, אלא למטה קבלה אותו הארץ במדור אחד שתחתיה, שכתוב "הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה", מעל פני האדמה גורש, אבל למטה לא גורש. ובאיזה מקום קבלה אותו האדמה, בארקא, וכל אלה שדירים שם עליהם כתוב "יאבדו מן הארץ ומתחת השמים האלה". ושם שם את מדורו, והיינו שכתוב "וישב בארץ נוד קדמת עדן".

ואמר רבי יצחק מאותה שעה שהרג קין את הבל, שנפרד (נפרד) אדם מאשתו, שתי רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו, והוליד רוחות ושדים שמשוטטים בעולם. וזה לא יקשה לך, שהרי כשאדם חולם, באות רוחות נקבות וצוחקות עמו ומתחממות ממנו ומולידות אחר כך, ואלה נקראים נגעי בני אדם, ולא מתהפכים אלא לדמויות בני אדם, ואין להם שערות בראש, ועל זה כתוב בשלמה "והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם". ואפילו כדוגמא זו רוחות זכרים באים לנשות העולם, והן מתעברות מהם ומולידות רוחות, וכולם נקראים נגעי בני אדם. אחר מאה ושלושים שנים התלבש אדם

כיון שאמר קין "גדול עוני מנשוא", מחל לו הקדוש ברוך הוא חצי מעונשו, משום שגזר עליו בהתחלה ואמר לו "נעונד תהיה בארץ", ועכשיו נשאר בנוד בלבדו. זהו

¹ ואם אינו לשומרו בעולם אות זה למה (אור יקר).

² לעיל ט ע"א (ד"א).

³ לגלגל הענין ששת עיקר בנין העולם (רח"ו).

⁴ ולא יקשי לך האי האיך הרוחות הדקות מתעברות מאדם הגשמי (אור יקר, רח"ו).

⁵ אינם מתעברות מהזרע ממש אלא מחום תאות העבירה הם מתחממות והם יולדות משחיתים שכמותן (אור יקר, רח"ו).

⁶ כי הרכבתם מאדם (רח"ו).

⁷ אפשר שהשערות הם מורין ענין קווצותיו תלתלים שחורות כעורב שהם כוחות מלמעלה ואלו אין להם אותה אחיזה ושמעתי כי השער הם שרשים אשר לאדם שהוא מושרש למעלה ואלו בלי שערות להורות שאין להם שורש למעלה (אור יקר, רח"ו). ועי' לקמן קסט ע"ב.

⁸ לעיל יט ע"ב (ד"א).

⁹ עי' זהר ח"ג רעח ע"א, ש"נע" שייך לעולם הבא ו"נד" לעולם הזה. ועי' תיקו"ז קלב ע"ב: גדול עוני מנשוא הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתך והייתי נעונד בארץ וכו' הכא אתרמיז לגולא דרשיעיא דאתמר בהון ובכך ראייתי רשעים קבורים ובאו כו' ודא איהו הן גרשת אותי היום דא לגולא קדמאה והייתי נע דא לגולא תניינא ונד דא לגולא תליתאה דא איהו רזא על שלשה פשעי ישראל אם תב בתיובתא בתלת לגולין שפיר ואם לא כתיב ביה ועל ארבעה לא אשיבנו.

בראשית

שכתוב "ויצא קין מלפני ה' וגו'", כלומר שכשיצא מלפני ה' היה בשביל להיות נד בארץ ולא נע. ועוד אמרו, כשיצא קין מלפני ה', אמר לו אדם, בני, מה נעשה על דינך. אמר לו קין, אבא, כבר התבשרתי שמחל לי הקדוש ברוך הוא בנוד בלבדו. אמר לו, היאך הוא. אמר לו, משום ששבתי [בתשובה] והודיתי לפניו. אמר אדם, וכי כזה גודל וחוזק כח התשובה ואני לא ידעתי. התחיל לשבח לרבוננו ולהודות לו, פתח ואמר "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה", כלומר טוב לשבח ולשוב ולהתודות לפני הקדוש ברוך הוא.

קב"ה ע"כ

נה/א

בקניויא ואתחבר באתתיה! ואוליד בר וקרא שמייה ש"ת רזא דסופא דאתוון בקיטרי גליפך² רבי יהודה אמר רזא דרוחא דאתאביד³ דאתלבש בגופא (דארעא) אחרא בעלמא הה"ד (בראשית ד כה) כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל

וא"ר יהודה כתיב (שם ה ג) ויולד בדמותו⁴ כצלמו משמע דבנין אחרנין לא הוו (בדמותו כצלמו ומלה דא הוא) [בדיוקנא דליה⁵ ודא בדמותו כצלמו בתיקונא דגופא ובתיקונא דנפשא בארע מישר] >נ"א ומלה דא הוא כמה דאתמר ואמר רבי אבא משמיה דרבי ייסא > כמה דאמר רבי שמעון משמיה דרב >ייבא > (ייסא) סבא בנין אחרנין באתדבקותא דוהמא⁶

בקנאה והתחבר באשתו, והוליד בן וקרא שמו ש"ת, סוד של סוף האותיות בקשרים חקוקים. רבי יהודה אמר, סוד של רוח שאובדת שמתלבשת בגוף (של הארץ) אחר בעולם, זהו שכתוב "כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל".

ואמר רבי יהודה, כתוב "ויולד בדמותו כצלמו", משמע שבנים אחרים לא היו (בדמותו כצלמו, ודבר זה הוא) בדמותו. וזה "בדמותו כצלמו" בתיקון הגוף ובתיקון הנפש בדרך ישר. (ודבר זה הוא כמו שנאמר. ואמר רבי אבא בשם רבי ייסא) כמו שאמר רבי שמעון בשם רבי ייבא הזקן, בנים אחרים בהתדבקות זוהמת הנחש, ואותו שרוכב עליו, שהוא סמא"ל היו, ולכן לא היה בדמות אדם.

תרגום: גדול עוני מנשוא הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ וכו' כאן נרמז גלגול הרשעים שנאמר בהם ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו וכו' וזהו הן גרשת אתי היום זה גלגול ראשון והייתי נע זה גלגול שני ונד זה גלגול שלישי וזהו סוד על שלשה פשעי ישראל אם שב בתשובה בשלשה גלגולים יפה ואם לא כתוב בו ועל ארבעה לא אשיבנו, ע"כ. ועיי"ש (קלו ע"ב): >נ"ע ונ"ד עו"ן ד"ן ועוד נע ונד בגין דאנת עו"ן דנד"ה ובנדה אתעבידת דאיהי זוהמא דהטיל נחש לחוה בגין דא נע ונד תהיה ועוד נע בגין דאנת מסטרא דסמא"ל נד בגין דאנת מסטרא דנחש נע בעלמא דין נד בעלמא דאתי דאינון שכינתא עלאה ושכינתא תתאה דנטלין תרוייהו נוקמא מינך.

תרגום: >נ"ע ונ"ד עו"ן ד"ן ועוד נע ונד משום שאתה עו"ן של נד"ה ובנדה נעשית שהיא הזמה שהטיל הנחש בחוה בגלל זה נע ונד תהיה ועוד נע משום שאתה מהצד של סמא"ל נד משום שאתה מצד הנחש נע בעולם הזה נד בעולם הבא שהם שכינה עליונה ושכינה תחתונה שיקחו שתיהן ממך נקמות. ועי' שער המצות פי' אחרי מות, שנדה היא נ"ד ה'.

¹ בקנאה ואזדווג באשתו בחוה (ד"א).

² בקשרי אותיות החקוקים בסוד א"ב ג"ד כו' אזי אותיות ש"ת הם סוף האותיות (ד"א).

³ פי' כמ"ש שהבל נתגלגל בשת ומשה ור"ת משה שת הבל, דהבל מסטרא אחרא מצד הקדושה (מ"מ).

⁴ עי' בס"ט (הערת הזוהר).

⁵ עם היות שהיה הבל מצד הקדושה עכ"ז לא היה בצלם ודמות של אדם והענין שהבל היה בו נשמה קדושה דהיינו נשמת שת כדפי' (אור יקר).

⁶ ח"ג עו ע"ב וכן הוא באד"ר קמג ע"א (לש"ו).

בראשית

דנחש והוא דרכיב ביה [דאיהו סמאל] הו
ובניני כך לא הו בדיוקנא דאדם

ואי תימא הא אמרת דהבל מסטרא אחרא
הוה הכי הוא אבל תרוייהו לא הו בדיוקנא
דלתתא! אמר [ליה] רבי יוסי והא כתיב (שם ד
א) והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין
(ולא) [וא"ל הכי הוא אבל תרוייהו לא הו
בדיוקניה דלא] כתיב ויולד את קין ואפילו בהבל
לא כתיב ויולד אלא ותוסף ללדת את אחיו את
הבל² ודא הוא רזא דמלה אבל בהאי מה כתיב
(שם ה ג) ויולד בדמותו כצלמו רבי שמעון אמר
מאה [ותלתין] (ועשר) שנין אתפרש אדם
מאתתיה³ וכל אינון מאה [ותלתין] (ועשר) שנין
הוה אוליד רוחין ושדין בעלמא⁴ בגין ההוא חילא
דזוהמא דהוה שאיב ביה כיון דחסיל מניה ההוא
זוהמא תב וקני <דאעדי> לאנתתיה⁵ ואוליד בר
כדין כתיב ויולד בדמותו כצלמו

תא חזי כל בר נש דאזיל לסטר שמאלא
וסאיב ארחוי כל רוחי מסאבי משיך על גרמיה
ורוח מסאב אתדבק ביה⁶ ולא אעדי מניה?
ואתדבקתא (דיליה) דההוא רוחא מסאבא [הוי]
בהאי בר נש ולא באחרא⁸ ובניני כך אתדבקתא
דלהון לאו איהו אלא באינון דמתדבקין בהו
זכאין אינון צדיקיא דאזלי בארח מישר ואינון

ואם תאמר, הרי אמרת שהבל היה מצד
אחר, כך הוא, אבל שניהם לא היו בדמות
שלמטה. אמר (לו) רבי יוסי, והרי כתוב
"והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את
קין", ולא (אמר לה כך הוא, אבל שניהם לא
היו בדמותו, שלא) כתוב ויולד את קין,
ואפילו בהבל לא כתוב ויולד, אלא "ותוסף
ללדת את אחיו את הבל", וזהו סוד הדבר.
אבל בזה מה כתוב, "ויולד בדמותו כצלמו".
רבי שמעון אמר, מאה ושלושים שנים נפרד
אדם מאשתו, וכל אותם מאה ושלושים
השנים היה מוליד רוחות ושדים בעולם,
בגלל אותו כח הזוהמא שהיה שאוב בו. כיון
שחיסל ממנו אותה הזוהמא, שב וקנא
(שעבר) את אשתו והוליד בן, אז כתוב
"ויולד בדמותו כצלמו".

בא וראה, כל אדם שהולך לצד שמאל
ומטמא את דרכיו, מושך על עצמו כל
רוחות הטומאה, ורוח טומאה נדבקת בו,
ולא זזה ממנו. והתדבקות (שלו) של אותו
רוח טמא יהיה באיש הזה ולא באחר, ולכן
התדבקותם אינה אלא באלה שנדבקים
בהם. אשרי הצדיקים שהולכים בדרך ישרה,
והם צדיקי אמת, ובניהם צדיקים בעולם,
ועליהם כתוב "כי ישרים ישכנו ארץ". אמר

¹ אפילו הבל לא היה בדמותו ובצלמו של אדם (רח"ו). פי' אע"פ שהבל יש בו קדושה יותר מקין, מ"מ קצת זוהמא יש בו, ולכך לא היה גם הוא בצלם אדם אלא שת דווקא (מ"מ).

² לאחר שנתפתתה חוה מהנחש ואכלה מעץ הדעת נתפתתה עוד כי בא עליה ונולדו על ידי זה קין והבל (דע"ה ח"ב קמו ע"ד).

³ בבחינת "סירס את הזכר" (ב"ב דף עד ע"ב) (דע"ה ח"ב ס ע"ד). הגם שבכל אדם הוה ענין כזה פגם גדול רח"ל, אבל לאדם וחיה היה זה לתיקון ולזכות, שכן ע"ז נדחה מהם הרע לחוץ ואח"כ הולידו את שת שהיה כבר בדמותו כצלמו (דע"ה ח"ב קמו ע"ב).

⁴ עי' עירובין יח ע"ב כי כ"ז היה בש"ז דחזא לאונסיה ועי' זוהר הרקיע לג ריש ע"ב (לש"ו).

⁵ היסוד בעצמו הוא הו"ה אחת, כי כל ספירה יש בה הו"ה א', וה' הו"ה דה' חסדים הנכללים בו, ויורדים שם, להנתן דרך בו ביסוד הנקבה, הרי הם ששה הו"ה, כמנין יוסף. [עי' זוהר] ויקהל ריא ע"א וז"ל, כדין חד צדיק אלביש קנאה וכו'. והענין הוא, כי הנה יוסף בגימטריא קנאה, והוא הצדיק דאלביש קנאה, וכו' וז"ס מ"ש רז"ל (סוטה ג ע"א) אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנס בו רוח טהרה [טהרה מאמא (עמק המלך שי"ד פס"א)]. כי אז הוא מסטרא דיוסף, צדיק עליון, שהוא בגימטריא קנאה כנז' (שעה"פ ויצא). האדם שהוא אוהב את אשתו גורם לו קנאה. ואין הקנאה באה אלא מן אהבה רבה שיש ביניהם, נמצא, כי הקנאה היא מעלה ושלמות היא, ואינה פחיתות (ספר הליקוטין - פרשת לך לך - פרק יג). ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז"ל אין אדם מקנא לאשתו, אא"כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים (שער הגלגולים הק' כג).

חזר וקנא לאשתו (ד"א).

⁶ מרצונו (רח"ו).

⁷ תחלה הוא מושכו מרצונו ואח"כ אוהב בו בעל כרחו כדלעיל (אור יקר). בעל כרחו (רח"ו).

⁸ פי' אינון כענין הטומאה שמתפשטת לאחריים שראשון עושה שני אלא אף אם יעמוד צדיק אצל רשע כל היום זה בטירתו וזה טומאתו (אור יקר, רח"ו).

בראשית

זכאי קשוט ובניהון זכאין! [בעלמא ועלייהו כתיב (משלי ב כא) כי ישרים ישכנו ארץ] (לעלמא) אמר רבי חייא מאי דכתיב (בראשית ד כב) ואחות תובל קין נעמה מאי איריא הכא דקאמר קרא דשמה נעמה אלא בני דמעין בני נשא אבתרה?² ואפילו רוחין ושדין

רבי יצחק אמר אינון בני האלהים עזא ועזאל טעו בתרה רבי שמעון אמר אמן של שדים הות דמספרא דקין נפקת והיא אתמנת על ליליא (עם לילית) באסכרה דרביי אמר ליה רבי אבא והא אמר מר דהיא אתמנת³ [לחייבא] בבני נשא א"ל הכי הוא ודאי דהא איהי אתיית וחייבאת בהו בבני נשא⁴ ולזמנין דאולידת רוחין בעלמא מנייהו⁵ ועד כען איהי קיימת לחייבא בהו בבני נשא א"ל רבי אבא והא אינון מתין⁶ בבני נשא מאי טעמא איהי קיימת עד השתא א"ל הכי הוא אבל לילית ונעמה ואגרת בת מחלת דנפקן מספרא דלהון כלהו קיימות עד דיבער קב"ה רוח מסאבא מעלמא דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

אמר רבי שמעון ווי לון לבני נשא אינון דלא ידעין ולא משגיחין ולא מסתכלין וכלהו אטימין דלא ידעין כמה מלייא עלמא מבריינ משניין דלא אתהוון וממלין סתימין דאלמלא (יהיב) [אתיהיב] רשו לעינא למחזי יתמהון בני נשא היך יכלין לאתקיימא בעלמא תא חזי האי נעמה אימא דשדין הות ומספרא אתיין כל אינון שדין דמתחממן מבני נשא ונטלי רוח תיאובתא מנייהו⁷ וחייבת בהון דעבדי לון בעלי קריין ובנין דבעל קרי אתי מספרא דרוח מסאבא בעי לאסחאה גרמיה לאתדכאה מניה והא אוקמוה חבריא

זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א) <לדיוקני⁸> א"ר יצחק אחמי קב"ה לאדם דיוקני

רבי חייא, מה שכתוב "ואחות תובל קין נעמה", מה קרה כאן שהכתוב אמר ששמה נעמה. אלא משום שטעו בני אדם אחריה, ואפילו רוחות ושדים.

רבי יצחק אמר, אותם בני האלהים עזא ועזאל טעו אחריה. רבי שמעון אמר, אמם של השדים היתה שיצאה מצדו של קין, והיא התמנתה על הלילה (עם לילית) באסכרה של תינוקות. אמר לו רבי אבא, והרי אמר מר שהיא התמנתה לצחק בבני אדם. אמר לו, כך הוא ודאי, שהרי היא באה ומצחקת בהם בבני אדם, ולפעמים מולידה רוחות בעולם מהם, ועד עכשיו היא עומדת לצחק בבני אדם. אמר לו רבי אבא, והרי הם מתים בבני אדם, למה היא עומדת עד עכשיו. אמר לו, כך זה, אבל לילית ונעמה ואגרת בת מחלת שיצאו מהצד שלהם, כולן קיימות עד שיבער הקדוש ברוך הוא רוח הטומאה מן העולם, שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

אמר רבי שמעון, אוי להם לאותם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים ולא מסתכלים וכולם אטומים, שלא יודעים כמה מלא העולם מבריות משונות שלא נראות ומדברים סתומים, שאלמלא (נתן) נתנה רשות לעין לראות, יתמהו בני אדם איך יכולים להתקיים בעולם. בא וראה, נעמה הזו, אם השדים היתה, ומצדה באים כל אותם שדים שמתחממים מבני אדם ולוקחים מהם רוח תאוה, וצוחקת בהם, שעושים אותם בעלי קרי. ובגלל שבעל קרי בא מצד של רוח הטומאה, צריך לרחוץ עצמו להטהר ממנו. והרי בארוה החברים.

"זה ספר תולדות אדם" לדמותו. אמר רבי יצחק, הראה הקדוש ברוך הוא לאדם

¹ מפני שטומאת האב מטמא הבן (אור יקר).

² מרוב יופיה, והיינו נעמה כשמה (אור יקר). לעיל ט ע"ב ודף כה (ד"א).

³ ואין שליח אחד עושה ב' שליחויות כי לא קצרה יד ה' לשלוח מאלו מינים לעונש כל עון ועון (אור יקר).

⁴ כלומר אתיא מאליה לא אתמנת כדקאמרת כי מנוי שנתן לה הוא על אסכרא דרביי אבל זה הוא עושה ברשעתה (אור יקר, רח"ו).

⁵ אחרי מות עו ע"ב ותזריע מח ע"ב (ד"א).

⁶ קל ע"א (הערת הזוהר).

⁷ אינם נוטלים הזרע שאינם גשמיות, אלא חום תאות העבירה לבד (אור יקר, רח"ו).

⁸ פי' חכמת הפרצוף כדאיתא בתיקו"ז (אור יקר).

בראשית

דכל אינון דרינ דייתון לעלמא¹ וכל חכימי עלמא ומלכי עלמא² דומינין לקיימא עליהו דישראל³ מטא למחמי דוד מלכא דישראל דאתייליד ומית א"ל (וכו' אמר) <אמר וכו'>⁴ משנין דילינה] (אוסוף ליה) [אוזוף ליה ע' שנין]⁵ וגרעו מאדם ע' שנין וסליק לון קב"ה לדוד ועל דא שבה דוד ואמר (תהלים צב ה) כי שמחתני

נה/ב

יהו"ה בפעלך במעשי ידיך ארנן מאן גרם לי חרדה (בהאי) [ב]עלמא פעלך דא הוא אדם [קדמא] דאיהו פעלו דקב"ה ולא פעלו דבשר ודם⁶ מעשה ידיו דקב"ה ולא מבני נשא ועל דא גרעי אינון שבעין שנין מאדם מאלף שנין דהוה [ליה] לאתקיימא בהו ואחמי ליה קב"ה כל חכימי דרא ודרא עד דמטא לדריה דרבי עקיבא וחמי אורייתא [דידיה] וחדי חמא מיתתיה ועציב פתח ואמר (תהלים קל"ז) ולי מה יקרו רעך אל מה עצמו ראשיהם

זה ספר (בראשית ה א) ספר ודאי והא⁷ אוקיימא דכד הוה אדם בגנתא דעדן נחית ליה קב"ה ספרא על ידא דרזיאל⁸ מלאכא קדישא ממנא על רזי עלאין קדישין⁹ וביה גליפין גלופי עלאין¹⁰ וחכמה קדישא ושבעין ותרין זיני דחכמתא¹¹ הו מתפרשן מניה לשית מאה ושבעין¹² גליפין דרזי עלאי באמצעיתא

דמויות של כל אותם דורות שיבאו לעולם, וכל חכמי העולם ומלכי העולם שעתידים לעמוד על ישראל. הגיע לראות את דוד מלך ישראל שנולד ומת, אמר לו, (אמר) מהשנים שלי (אוסוף) אלוה לו שבעים שנים, וגרעו מאדם שבעים שנים, והעלה אותם הקדוש ברוך הוא לדוד. ועל זה שיבח דוד ואמר, "כי שמחתני

ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן". מי גרם לי שמחה בעולם (הזה), "פעלך", זהו אדם הראשון שהוא פעלו של הקדוש ברוך הוא, ולא פעלו של בשר ודם. מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא, ולא מבני אדם. ועל זה גרעו אותם שבעים שנים מאדם מאלף שנים שהיו לו להתקיים בהם, והראה לו הקדוש ברוך הוא כל חכמי דור ודור עד שהגיע לדורו של רבי עקיבא, וראה תורה שלו ושמח, ראה מיתתו והתעצב, פתח ואמר, "ולי מה יקרו רעך אל מה עצמו ראשיהם".

"זה ספר", ספר ודאי, והרי בארנו, כשהיה אדם בגן עדן, הוריד לו הקדוש ברוך הוא ספר על ידי המלאך רזיאל הקדוש הממונה על הסודות העליונים הקדושים, ובו חקוקים חקיקות עליונות וחכמה קדושה, ושבעים ושנים מיני חכמה היו מתפרשים ממנו לשש מאות ושבעים חקיקות של סודות עליונים. באמצע הספר חקיקת החכמה לדעת אלף וחמש מאות

¹ שבו כל הנשמתין תלויים (רח"ו). עי' לקמן צ סע"ב (לש"ו).

² הראה לו ג' ענינים: הא' דרין, דהיינו כללות הדור ולא פרטיות אנשי הדור. ב': חכמי דרא, שאלו ידועים ומסוימין. ג', מלכי דרא שהם עיקר (אור יקר).

³ מפני שהאומות והרשעים לא היו בו כלל כלולים אלא הם מינים חצונים מהקל' וזהו שאמר דאינון עיקרא דאדם כי השאר הם מהחוצה (אור יקר). כי הם בכלל אדם ולא הגוים (רח"ו). נמצא בזוהר כ"י דאינון עיקרא דאדם ואתיא כי הא דאיתא בספר הפליאה שאדם מתגלגל ממלך למלך עד מלך המשיח (ד"א).

⁴ קמ ע"א קסח ע"א (הערת הזוהר).

⁵ פי' אדם שרומז לז"א נתן הארה מז' קצוות לדוד, שהיה המלכות והם ע' שנה (מ"מ).

⁶ שלא היה בו שיתוף אב ואם כמו שאר בני אדם שג' שותפין בו כי אב ואם והקב"ה (רח"ו).

⁷ לעיל לז ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ הוא ראש היכל הרצון, וספר רזיאל היינו מידת התפארת שהיא המספר מאיר סוד היכל הרצון או ספר ספירת התורה שמספר רזיאל דהיינו תורה שבכתב (אור יקר), ראש היכל לבנת הספיר (רח"ו).

⁹ מלאכים אלו הם טפלים לנשמות בני אדם, ושניהם מהזיווג העליון. אמנם יש נשמות וכן מלאכים הבאים מהזיווג התחתון (ביאורים ח"ב ע ע"ב).

¹⁰ מסיפורי המדרגות הם העליונות וסוד החכמה העליונה שהיא נקראת קדישא לאפוקי חכמה תתאה דלא אתקרי קדישא (אור יקר).

¹¹ סוד התפשטות החכמה עד סוד ז' ספירות וחכמה ובינה על גביהן דהיינו ע"ב זייני חכמתא (אור יקר). מיני חכמות מסוד שם בן ע"ב אותיות (ד"א).

¹² נגד אדנ"י במילואו [אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד] שעולה תרע"א שהוא תרע"ע עם הכולל (מ"מ).

בראשית

דספרא¹ גליפא דחכמתא² למנדע אלף וחמש מאה מפתחין³ דלא אתמסרין לעלאי קדישי וכלהו אסתמו ביה בספרא עד דמטא [ליה לאדם כיון דמטא] לגבי דאדם⁴ <מניה> (ו)הו מתכנשי מלאכי עלאי למנדע ולמשמע והו אמרי⁵ (תהלים נו ו) רומה על השמים אלהים⁶ על כל הארץ כבודך בה שעתא אתרמיז לגביה הדרניאל⁷ מלאכא קדישא ואמר ליה אדם אדם הוי גניז יקרא דמארך דלא אתייהיב רשותא לעלאי למנדע ביקרא דמרך בר אנת והוה [עמיה] טמיר וגניז ההוא ספרא עד דנפק אדם מגנתא דערין [דהא בקדמיתא הוה מעיין ביה]⁸ ומשתמש כל יומא (בגניזא) [בגניזא] דמריה ואתגליין ליה רזין עלאין מה דלא ידעו שמשי עלאין כיון דמטא ועבר על פקודא דמאריה פרח ההוא ספרא מניה והוה אדם טפה על רישוי ובכי ועאל במי גיהון עד קדליה⁹ ומיא עבדין גופיה חלדין חלדין ואשתני זוייה בשעתא ההיא רמו קב"ה <לרפאל¹⁰ ואתיב ליה ההוא ספרא וביה הוה משתדל אדם ואנה ליה לשת בריה וכן לכל אינון תולדות עד דמטא לאברהם וביה הוה ידע לאסתכלא ביקרא דמאריה והא אתמר וכן

מפתחות שלא נמסרו לעליונים קדושים, וכולם סתומים בספר, עד שהגיע (לו לאדם, כיון שהגיע) אצל אדם, (ממנו) היו מתכנסים מלאכים עליונים לדעת ולשמוע, והיו אומרים "רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך". באותה שעה נרמז אליו להדרניאל המלאך הקדוש, ואמר לו, אדם, אדם, תגנוז את כבוד רבונך, שלא נתנה רשות לעליונים לדעת בכבוד רבונך, פרט לך. והיה הספר ההוא שמור וגנוז עמו עד שיצא אדם מגן עדן. שהרי בתחילה היה מעיין בו ומשתמש כל יום בגנזי רבונו, והתגלו לו סודות עליונים מה שלא ידעו שמשים עליונים. כיון שחטא ועבר על מצות רבונו, פרח ממנו אותו הספר, והיה אדם טופח על ראשו ובוכה, ונכנס במי גיחון עד צוארו, והמים עושים את גופו נקבים נקבים, והשתנה זיוו. באותה שעה רמז הקדוש ברוך הוא לרפאל והשיב לו אותו הספר, ובו היה אדם עוסק והניחו לשת בנו, וכן לכל אותם צאצאים, עד שהגיע לאברהם, ובו היה יודע להסתכל בכבוד רבונו, והרי נאמר. וכן לחנוך נתן לו הספר והסתכל ממנו בכבוד העליון.

¹ דהיינו סוד המלכות שהיא מתמצעת בין ששה קצוות שלשה מצד זה ושלושה מצד זה (אור יקר).

² שהמלכות חקיקת החכמה (אור יקר).

³ נגד ט"ו חסדים כנודע (מ"מ). ידוע שסוד המפתחאן הוא בשם הוי"ה כמ"ש בפרשת תרומה וכל אות של הוי"ה יש לו אורות ומפתחות כמנין אות ההוא ונכללים זה בזה שה' ראשונה יש לה חמשים מפתחות שנפתחים חמשים שערים בה כמנין י' פעמים ה', וכשנכללים בו' הוא ש' מפתחות אות דקשוט דאבהן וכשנכללין בה' אחרונה הוא אלף ות"ק ולכן ביסד הנער מט"ט אלף ות"ק מפתחאן שהוא משמש לה' אחרונה (יהל אור).

⁴ פי' עד שהגיע הספר לידי אדה"ר (נ"א). ועי' יהל אור, ועי' פת"ש נתיב פרצוף ז"א פתח לט שהם סוד כלל האותיות עם מנצפ"ך.

⁵ משמע שהיה לומר בו בקול (נ"א).

⁶ עם היות שאתה מתעלם על השמים על התפארת עכ"ז על כל הארץ כבודך שמתגלה סודך בתחתונים (אור יקר).

⁷ הוא בהיכל השני, היכל עצם השמים ונקרא הדרניאל שמעלים ומסתרי הדרו של אל לכך הגזים עליו שיעלים ויסתיר הדר עליון (אור יקר).

⁸ צ"ע דהא לא הוה בידיה רק כמה שעות דבו ביום גורש מג"ע כדמסיק וצ"ל דקאי אחר שהחזיר לו רפאל. א"נ הא דאמר כל יומא ר"ל כל אותו היום שבו נברא. א"מ (נ"א).

⁹ עד ערפו וצוארו (ד"א).

¹⁰ היא המדרגה הרביעית מד' מדרגות שבהיכל הרצון לרפאות נגעו להשיב הספר עצמו כדפירשנו (אור יקר).

בראשית

לחנוך¹ אתייהב ליה ספרא ואסתכל מניה ביקרא עלאה²

זכר ונקבה בראם³ (בראשית ה ב) רבי שמעון אמר רזין עלאין אתגליין בהני תרי קראי זכר ונקבה בראם למנדע יקרא עלאה⁴ רוא דמהימנותא דמגו רוא דנא⁵ אתברי אדם תא חזי ברזא דאתברי[אן] שמים וארץ אתברי אדם בהו כתיב (שם ב ד) אלה תולדות השמים והארץ⁶ (בהבראם) באדם כתיב (שם ה א) זה ספר תולדות אדם בהו כתיב בהבראם באדם כתיב (שם ה ב) ביום הבראם זכר ונקבה בראם מהכא כל דיוקנא דלא אשתכח ביה דכר ונוקבא לאו איהו דיוקנא עלאה כדקא חזי וברזא דמתניתין אוקימנא תא חזי בכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא כחדא קב"ה לא שוי מדוריה בההוא אתר וברכאן לא אשתכחו אלא באתר דאשתכח דכר ונוקבא דכתיב (שם א כח) ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם ולא כתיב ויברך אותם ויקרא את שמו אדם (דאפילו) (ואפילו) אדם לא אקרי אלא דכר ונוקבא כחדא⁷

רבי יהודה אמר מיומא דאתחרב בי מקדשא ברכאן לא אשתכחו בעלמא⁸ ואתאבידו בכל יומא דכתיב (ישעיה נז א) הצדיק אבד⁹ מאי אבד אבד ברכאן דהוו שריין ביה כמה דכתיב (משלי י ו) ברכות לראש צדיק וכתיב (ירמיה ז כח) אבדה האמונה כגוונא דא כתיב (בראשית א כח) ויברך אותם וכתיב ויברך אותם אלהים

"זכר ונקבה בראם". רבי שמעון אמר, סודות עליונים התגלו בשני הפסוקים הללו. "זכר ונקבה בראם" לדעת הכבוד העליון, סוד האמונה, שמתוך סוד זה נברא אדם. בא וראה, בסוד שנברא שמים וארץ נברא אדם, בהם כתוב "אלה תולדות השמים והארץ" (בהבראם), ובאדם כתוב "זה ספר תולדות אדם". בהם כתוב "בהבראם", ובאדם כתוב "ביום הבראם", זכר ונקבה בראם. מכאן כל דמות שלא נמצא בה זכר ונקבה, אינה דמות עליונה כראוי. ובסוד המשנה בארנו. בא וראה, בכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה כאחד, אין הקדוש ברוך הוא שם את מדורו באותו המקום, והברכות לא נמצאות רק במקום שנמצאים זכר ונקבה, שכתוב "ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם", ולא כתוב ויברך אותם ויקרא את שמו אדם, שאפילו אדם לא נקרא אלא זכר ונקבה כאחד.

רבי יהודה אמר, מיום שנחרב בית המקדש לא נמצאות ברכות בעולם, והם אובדות בכל יום, שכתוב "הצדיק אבד". מה אבד, אבד הברכות שהיו שורות בו, כמו שכתוב "ברכות לראש צדיק", וכתוב "אבדה האמונה". כדוגמא זו כתוב "ויברך אותם", וכתוב "ויברך אותם אלהים". מש"ת התייחסו כל דורות העולם, וכל אותם

¹ לחנוך לא זכה אל הספר מפני שהיה בסוד נער אינו באצילות לכך אתייהב ליה ספר אחר דהיינו סוד ספרא דחנוך נער מטטרון ומתוכו נקשר בו ונעשה מרכבה אליו (אור יקר). פי' לחנוך ניתן ג"כ ספר א' ולא אותו ספר של אדה"ר וכן משמע לקמן סוף ע' קפ"ו (נ"א). עי' לעיל לז ע"ב (לש"ו).

² מה שחסר כאן עי' בסוף הספר (הערת הזוהר).

³ בתיובתייה בסוד תשר"ק ובג"כ קרא להאי ברא דאתייליד ליה (דאיהי) בדמותו ובצלמו דאיהי סיומא דאתוון (רח"ו).

⁴ כי ממה שנבראו אדם זכר ונקבה יחד מורה על סוד זכר ונקבה עילאין ידח ומתוך ייחודם נברא אדם (אור יקר).

⁵ מז"ן אתברי אדם (מ"מ).

⁶ יש תולדות הכא ויש תולדות הכא ויש הבראם הכא והבראם הכא ואתי לגזרה שוה שנינים שוים (אור יקר).

⁷ כלומר שתיקונו של ז"א תלוי בנוק' (כללים ח"ב כב ע"ב).

⁸ אזיל לטעמא דאמרינן לעיל דכל אתר דדכר ונק' לא אשתכחו ברכאן לא אשתכחו וכן כשנחרב בית המקדש שנפרדו זכר מנוק' למעלה אין הברכות (אור יקר).

⁹ עי' ע"ח שער מול"מ פרק ד' [שכל שפע של מעלה ניתן כדי שינתן למטה. וכאשר אין משפיע למטה, העליונים לא נותנים לו שפע כלל] ולקמן סז ע"א ושמות ט ע"ב ויא ע"א ונז ע"א ובהעלותך קנ ע"ב ויקרא יז ע"א ואחרי מות עד ע"ב (ביאורים ח"ב סח ע"ג). כלומר, כל זמן שלא נתקנת הנוק' לגמרי, הלבנה תהיה במיעוטה (דע"ה ח"ב ו ע"ג). כלומר, שתיקון העליונים תלוי בתחתונים אפילו מאצילות לעקודים (כללים ח"ב עא ע"ג), שכל אור עליון אינו יורד כי אם לפי הכח וההכשר של התחתון (כללים ח"ב קז ע"ד).

בראשית

צדיקי אמת שהיו בעולם. אמר רבי יוסי, האותיות האחרונות הללו שהיו בתורה (להמצא) נמצאו אחר שעבר אדם על אותיות התורה כולם. (בסדר תשר"ק, ולכן קרא לאותו הבן שהוא כדמותו

כדמותו

נ/א

בצלמו ש"ת, שהם קיום האותיות). ובתשובתו (ובתשוקתו) לפני רבונו אחז בשני אלה, ומאז חזרו האותיות למפרע בסדר תשר"ק, ולכן קרא לאותו בן שנולד לו שהוא בדמותו כצלמו ש"ת, שהם סיום האותיות. ולא נתקנו האותיות עד שעמדו ישראל על הר סיני, ואז חזרו האותיות על תקונם כיום שנבראו שמים וארץ, והתבסס העולם ועמד על קיומו. רבי אבא אמר, ביום שעבר אדם על מצות רבונו, רצו שמים וארץ להעקר ממקומם. ולמה, משום שהם לא עמדו רק על הברית, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", ואדם עבר ברית, שנאמר "והמה כאדם עברו ברית", ואלמלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שעתידין ישראל לעמוד על הר סיני לקיים את הברית הזאת, לא התקיים העולם (הזה). רבי חזקיה אמר, כל מי שמודה על חטאו, הקדוש ברוך הוא מניח לו ומוחל לו על חטאו.

¹ זה כולל את הרשעים, שהרי הוא נולד מאדם וחוה אחרי החטא, ונשאר כתערובת בהם, ולכן הוא ג"כ שורש הרשעים (דע"ה ח"ב קמח ע"ב).

² פ' ש"ת הם אותיות אחרונות. א"מ (נ"א).

³ בשתי אותיות ש"ת כמבואר (ד"א).

⁴ סדר האותיות קודם הבראם נכנסו לפני הקב"ה למפרע כדלעיל (דף ב) ונתגלגלו עד ב' ובאות ב' היה הבראה עד אות פ' שהיו האותיות מתגלגלות ובאות והנמצאות נבראים עד שהגיע לאותיות צק"ר שקלקלו ונתקן הכל וחזר בתשובה ומה שאבד הוא צלם ודמות דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו נתקן בשת ויולד בדמותו כצלמו דהיינו התשובה ותיקון העולם ונשאר חוזרות האותיות בסדר תשר"ק למטה במלכות לא אותיות ישרות א"ב ג"ד שהם מצד הימין בת"ת עד דקיימו ישראל על טורא דסיני שפסקא זוהמתן וגילה התפארת סוד אורו דהיינו התורה ומצדו האותיות א"ב ג"ד בענין שעמדו הנמצאות על תקונם כענין בריאתם שנברא באותיות א"ב ג"ד כדפי' לזה אמר ואתבסם עלמא מצד הימין שהוא הממתק הדין וקיימא על קיומיה שאין קיום לעולם אלא בסוד הימין (אור יקר).

⁵ ר' אבא פליג, דלא אתתקנו אתוון כלל (אור יקר).

⁶ להתמוטט (אור יקר).

⁷ יסוד (אור יקר ומ"מ).

⁸ פ' יסוד שעל ידו מתחברים ז"ן שהם יומם ולילה (מ"מ).

בראשית

תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד האי ברית וקיימא עליה עלמא¹ מנלן דכתיב (בראשית א א) (בראשית) <ברא שית²> דא ברית דעלמא קיימא עליה שית³ דמניה נגדין ונפקי ברכאן לעלמא ועליה אתברי עלמא ואדם עבר על האי ברית ואעבר ליה מאתריה⁴ <נ"א מעמיה> האי ברית אתרמיזת באת יו"ד⁵ את זעירא עקרא ויסודא דעלמא כד אוליד בר אודי על חטאוי וקרא שמייה ש"ת ולא אדכר ביה יו"ד⁶ למהוי שית בגין דעבר עליה ובגין כך קב"ה (מהכא) [מיניה] אשתיל עלמא ואתייחסו כל דרי זכאי דעלמא (משת)

ותא חזי כד קיימו ישראל על טורא דסיני עאל בין תרין אתוון אלין⁷ רזא דברית⁸ ומאן איהו בי"ת⁹ ועאל בין תרין אתוון דאשתארו ויהיב ליה לישראל וכד עאל בי"ת רזא דברית בין תרין אתוון אלין דאינון שי"ן תי"ו (עאלו) ואתעבידו שב"ת¹⁰ כמה דאת אמר (שמות לא טז) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם כמה דהוה שירותא¹¹ דעלמא לאתייחסא בהו כל דרי עלמא מאלין תרין אתוון ש"ת הוו תליין עד דאשתכלל עלמא כדקא יאות ועאל בינייהו ברית קדישא [ואשתכלל בשלימו ואתעבידו] (דאשתכלל בשלימו דאתעביד) שב"ת א"ר יוסי אלין תרין אתוון אשתכללו באת בי"ת וכד אתהדרו אתוון למפרע מן יומא דאתייליד שת אהדרו אתוון בכל דרא ודרא עד דמטו ישראל לטורא דסיני ואתתקנו א"ר יהודה

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה ברית זו והעמיד עליה את העולם. מנין לנו, שכתוב (בראשית) ברא שית, זו הברית שהעולם עומד עליה, שית שממנו שופעים ויוצאים ברכות לעולם, ועליה נברא העולם, ואדם עבר על הברית הזו והעבירה ממקומה (מעמו). ברית זו נרמזה באות יו"ד, אות קטנה עקר ויסוד העולם. כשהוליד בן, הודה על חטאו וקרא שמו ש"ת, ולא הזכיר בו יו"ד להיות שית, משום שעבר עליו. ולכן הקדוש ברוך הוא (מכאן) ממנו שתל את העולם, והתייחסו כל דורות צדיקי העולם (משת).

ובא וראה, כשעמדו ישראל על הר סיני, נכנס בין שתי האותיות הללו סוד הברית, ומיהו, ב'. ונכנס בין שתי האותיות שנשארו, ונתן אותה לישראל. וכשנכנסה ב' סוד הברית בין שתי האותיות הללו שהם ש' ת', (נכנסו) ונעשו שבת, כמו שנאמר "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם", כמו שהיה ראשית העולם להתייחס בהם כל דורות העולם משתי האותיות הללו ש"ת, היו תלויים עד שנתקן העולם כראוי, ונכנס ביניהם הברית הקדוש ונתקן בשלמות, ונעשה שב"ת. אמר רבי יוסי, אלו שתי האותיות הללו נתקנו באות ב', וכשחזרו האותיות למפרע מיום שנולד שת, חזרו האותיות בכל דור ודור עד שהגיעו ישראל להר סיני ונתקנו. אמר רבי יהודה, למטה חזרו, ובכל דור ודור היה מחובק העולם באותיות ולא מתיישבים במקומם. כשנתנה

¹ פי' שמיסוד מתקיימת המלכות שנק' עלמא (אור יקר ומ"מ).

² והוא היסוד שכולל כל הו"ק (אור יקר ומ"מ).

³ פי' כמו שיתין שכרה דוד (נ"א).

⁴ שסלק היסוד מהמלכות (אור יקר).

⁵ עם היות שאמרנו שאותיות ש"ת ביסוד עם כל זה עיקר האות הרומז ביסוד היא י' והטעם שהיא את זעירא דהיינו נקודה, ואין ספר שהנקודה יסוד והתחלה אל מציאות הגוף נקדם נקודה ואחריה קו ואחריה שטח ואחריה גוף (אור יקר). פי' יסוד נק' י' זעירא (מ"מ). הא דקאמר את זעירא ר"ל יו"ד מאדנ"י לאפוקי יו"ד דהו"ה. א"מ (נ"א).

⁶ דהיינו וידוי, שהתודה ונתבייש מחטאו (אור יקר). לומר שפגם ביסוד (מ"מ).

⁷ פי' ב' צורות ד'ו ע"ב והיסוד מחברם (ד"א).

⁸ ש"ת היינו למעלה בנקבה בחי' כניסת היסוד שכן נקרא שמו כדכתיב וחשופי שת ערות וכו', ולכן לייחד בין תרין אתוון אלין עאל רזא דברית דהיינו יסוד במלכות (אור יקר).

⁹ יסוד נק' בי"ת לפי שהוא שני למלכות ממטה למעלה (אור יקר, ומ"מ).

¹⁰ שכן ודאי זווגא ביום שבת ביסוד וע"י המלכות נקראת שבת (אור יקר).

¹¹ אין ר' חזקיה מכחיש שלא נתקן העולם על תקונו כראוי במעמד הר סיני אלא כוונתו שנתקן לענין שנתייחסו דרין משת ונתקן מכל וכל במעמד הר סיני וזהו שאמר דהוה שרותא דעלמא לאתייחסא משת אמנם היה הענין תלוי להשלים אותיות ש"ת עם אות הברית כדי שיהיה שבת עד מעמד הר סיני (אור יקר).

בראשית

התורה לישראל, הכל נתקן (כל האותיות נתקנו).

לתת אתהדרו¹ ובכל דרא ודרא הוה גפיך עלמא² באתון³ ולא מתיישבין בדוכתייהו כד אתיהבת אורייתא לישראל אתתקן כלא נ"א אתון כלהו אתתקנו⁴

רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו חכמים בני נשא בחכמה דחרשין וקוסמין ובחכמתא למעצר לחילי דשמאי⁵ ולא הוה בר נש מיומא דנפק אדם מגנתא דעדן ואפיק עמיה חכמתא דטרפי אילנא⁶ דאשתדל בה דהא אדם ואתתיה ואינון דנפקו מניה עד דאתא אנוש שביקו לה כד אתא אנוש חמא לון וחמא חכמתהון משניין (נ"א משטין) עלאין ואשתדלו בהון ועבדין (בה) עבידתין וחרשין וקוסמין [ואוליפו מנהון] עד דאתפשטת ההיא חכמתא בדרא דמבול וכלהו הוה עבדי עבידתיהו לאבאשא והוה מתתקפי לגבי נח באינון [חכמתאן] (בחכמה) ואמרי דלא יכיל דינא דעלמא לאשראה עלייהו דהא אינון עבדי חכמתא לדחייא לכל אינון מארי דדינא ומאנוש שריאו כלהו לאשתדלא באלין חכמתן הה"ד (בראשית ד כו) אז הוחל לקרא בשם יהו"ה

רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו האנשים חכמים בחכמה של כשפים וקוסמים, ובחכמה לעצור את חיילות השמים, ולא היה אדם מיום שיצא אדם מגן עדן והוציא עמו חכמה של העלים של האילן שהתעסק בה, שהרי אדם ואשתו, ואותם שיצאו מהם עד שבא אנוש, עזבו אותה [החכמה]. כשבא אנוש, ראה אותם וראה את חכמתם משנה (משטה) את העליונים, ועסקו בהם ועשו (בהם) מעשים וכשפים וקוסמים ולמדו מהם, עד שהתפשטה אותה חכמה בדור המבול, וכולם היו עושים מעשיהם להרע. והיו מתחזקים כלפי נח באותן חכמות, ואומרים שדין העולם לא יכול לשרות עליהם, שהרי הם עושים חכמה לדחות את כל אותם בעלי הדין. ומאנוש התחילו כולם להתעסק בחכמות הללו. זהו שכתוב "אז הוחל לקרא בשם ה'".

רבי יצחק אמר כל אינון זכאין דהוה בהו לבתר בההוא דרא כלהו הוה משתדלי למחאה בהו⁷ כמו ירד מתושלח וחונך ולא יכילו עד דאתפשטו חייבין מרדי במאריהון ואמרי (איוב כא טו) מה שדי כי נעבדנו וכי האי טפשותא הו קא אמרי אלא בגין דהו ידעי כל אינון חכמתן וכלהו ממנן דעלמא [ד]אתפקדן עלייהו והו

רבי יצחק אמר, כל אותם צדיקים שהיו ביניהם אחר אותו הדור, כולם היו משתדלים למחות בהם (כדי שלא יענשו עליהם), כמו ירד מתושלח וחונך, ולא יכלו עד שהתפשטו רשעים המורדים ברבונם, ואמרו "מה שדי כי נעבדנו". וכי הטפשות הזו הם היו אומרים, אלא משום שהיו יודעים כל אותם החכמות וכל אותם הממונים של העולם שהופקדו עליהם, והיו בוטחים בהם, עד שהשיב הקדוש ברוך הוא את העולם כשהיה. שהרי

¹ ר' יהודה סבירא ליה בענין האותיות כר' יוסי ומאן דפריך ר' חזקיה שנתודה ונתקן הענין היינו לתת אתהדרו פי' אדם תקן למטה אבל לא למעלה שהפגם למעלה היה קשה (אור יקר). פי' שלא היה הפגם רק למטה בעולם הזה והיו נתקנים האותיות קצת בכל דור עד סיני (מ"מ).

² העולם לא היה מתקיים מפני ששורשו למעלה בלתי מתוקן ובמעמד הר סיני נתקן הדבר ג"כ למעלה (אור יקר).

³ העולם היה מחובק ע"י צירופי אותיות ולא היה העולם בקיומו עד מתן תורה (ד"א).

⁴ כאן שייך מאמר בסתרי אותיות בז"ח דף י' בדפוס ויניציאה דף יג ע"ב ויחי אדם כו' ע"ש (הערת הזוהר).
⁵ שלא יפעלו בדברים הגשמיים כגון אל שר האש שלא יכוה ואל שר המים שלא ימטיר וכיוצא. והם ג' חכמות חכמת חרשים והיינו בפה באמירה, וחכמת הקסם והיינו מעשה כשוף בידיים וחכמת המלבוש דהיינו למעצר לחילו שמיא והעוסק בענין ספר המלבוש יבין מה ענינו (אור יקר).

⁶ כחות המלכות למטה, שהיא עץ הדעת ואלו הם עליה ופריו (אור יקר). כחות החיצוניות (מ"מ). עלי האילן והם כחות חיצוניות (ד"א).

⁷ "נ"ח בגין ללא חתענשו עלייהו" נוסף בדפ"ו.

בראשית

מרחצני¹ בהו עד דאטיב קב"ה עלמא כדקא הוה²

דהא

נו/ב

בקדמיתא הוה מים במים ולבתר אתיב ליה לעלמא כדקדמיתא ולא אתחריב מכלא³ דהא ברחמין אשגח עלייהו⁴ דכתיב (תהלים כט י) יהו"ה למבול ישב ולא כתיב אלהי"ם⁵

ביומוי דאנוש אפילו ינוקי דההוא (יומא) [דרא] כלהו הו משגחן בחכמתא(ן) עלאין והו מסתכלן בהו א"ר ייסא אי הכי מפשיין הווי⁶ דלא הו ידעין דומין קב"ה לאייתאה עלייהו מי טופנא וימותון בהו

א"ר יצחק מנדע ידעי אבל אחידו טפשותא בלבייהו דאינון הו ידעי ההוא מלאכא דממנא על אשא וההוא דממנא על מיא והו ידעין למעצר לון דלא יכלין למעבר דינא עלייהו ואינון לא הו ידעי דקב"ה שליט על ארעא ומניה ייתי דינא על עלמא אלא הו חמאן דעלמא אתפקד בידא דאינון ממנן ובהו כל מלי דעלמא ובגיני כך לא הו מסתכלן ביה בקב"ה ולא משגיחין בעבידתיה עד דארעא אתחבלת ורוח קודשא אכריז בכל יומא ואמר (שם קד לה) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם

ואוריך⁷ קב"ה לון כל ההוא זמנא דאינון זכאין ירד ומתושלה והנוך קיימין בעלמא כיון דאסתלקו מעלמא כדן [א]נחית קב"ה דינא עלייהו ואתאבידו כמה דאת אמר (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ⁸

בתחלה היה מים במים, ואחר כך השיב את העולם כבתחלה, ולא נחרב מהכל, שהרי ברחמים השגיח עליהם, שכתוב "ה' למבול ישב", ולא כתוב אלהים.

בימי אנוש, אפילו תינוקות של אותו (היום) הדור היו מבינים בחכמות עליונות, והיו מסתכלים בהם. אמר רבי ייסא, אם כך טפשים היו שלא היו יודעים שעתיד הקדוש ברוך הוא להביא עליהם מי מבול וימותו בהם.

אמר רבי יצחק, בודאי היו יודעים, אבל אחזו טפשות בלבם, שהם היו יודעים אותו מלאך הממונה על אש ואותו הממונה על המים, והיו יודעים לעצור אותם שלא יוכלו לעשות דין עליהם. והם לא היו יודעים שהקדוש ברוך הוא שולט על הארץ, וממנו יבא דין על העולם. אלא היו רואים שהעולם הופקד בידי אותם ממונים, ובהם כל דברי העולם, ולכן לא היו מסתכלים בקדוש ברוך הוא ולא מבינים במעשיו, עד שהארץ נשחתה, ורוח הקודש מכריזה בכל יום ואומרת "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם".

והקדוש ברוך הוא האריך להם כל אותו הזמן שאותם צדיקים, ירד ומתושלח וחנוך קיימים בעולם, כיון שהסתלקו מהעולם, אז הוריד הקדוש ברוך הוא דין עליהם ונאבדו, כמו שנאמר "וימחו מן הארץ".

¹ בוטחים (ד"א).

² שר הארץ עם שר המים שמטבע שר המים להגביר על שר הארץ ולכלול אותו בתוכו והקב"ה עכשיו שלא היו מתעסקים בעניני השרים להכניעם ולעצור פעולתם החזיר אלו אל טבעם וביטל הכנעת שר המים (אור יקר).

³ פ' ביטול כל העולם ממש לתהו ובהו (אור יקר).

⁴ שדן כל העולם במדת רחמים כדי שיתבטלו הרשעים וישאר העולם (אור יקר).

⁵ עי' ז"ח כא ע"ב: א"ר יצחק, בא וראה בכל מקום את מוצא אלקים מדת הדין. ה' מדת הרחמים. ואע"פ שמדת הדין היא, מדת רחמים היתה בו, שאלמלא כך אתחבר עלמא. אבל למען אותו מדת רחמים, אתיישב עלמא.

⁶ אי אמרת בשלמא כדקא סלקא דעתין מעיקרא, שיצרם הרע היה מפתה אותם ניחא, שהיו יודעים בעונש וחטאים לפיתוי העבירה, אלא לדידכו דאמרתו שהם חשבו שיוכלו לעכב הדין, וכי לא הו יודעים שביד הקב"ה להביא להם המבול כמו שהתרו אותם הכשרים כנגדם (אור יקר).

⁷ והמתין (ד"א).

⁸ נח הוא היה מסט' דיסוד, שאז היה חורבן העולם כמ"ש לא ידון רוחי באדם לעולם שנשאר רק מסט' דנפש לבד מלכות דלית לה מגרמה רק ע"י רוח בעלה יסוד, וכאשר מסתלק הארת הרוח מתו, וימחו מן הארץ (ב"ע יג ע"א). כאן שייך מאמר ז"ח דף סו ובדפוס וויניציאה מ"ב ע"א ע"ש (הערת הזוהר).

בראשית

ויתהלך חנוך¹ את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים (בראשית ה כד) רבי יוסי פתח (שיר א יב) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו האי קרא אתמר אבל תא חזי כך ארחוי דקב"ה בשעתא דבר נש אתדבק ביה והוא אשרי דיריה עליה וידע דלבתר יומין יסרה אקדים ולקיט ריחיה טב מניה וסליק ליה מעלמא הה"ד עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו עד שהמלך דא קב"ה במסבו דא ההוא בר נש דאתדבק ביה ואזיל בארחוי נרדי נתן ריחו אינון עובדין טבין [דביה] דבגינהון יסתלק מעלמא עד דלא מטא זמניה

ועל דא הוה שלמה מלכא אמר (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו' יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים כמה דאוקימנא דבגין [ד]עובדין טבין קב"ה סליק לון מעלמא [ד"א] בגין דלא <יסרחו> (יחיו) ומגו רחימותא בהו מסלק לון) עד לא מטא זמנייהו ועביד בהון דינין ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים דקב"ה אוריך לון יומין ואוריך רוגזיה בהו וכל דא כמה דאתמר² אלין בגין דלא יסרחון ואלין בגין דלהדרו לגביה [או בגין] [ובגין] דיפוק מנייהו בגין דמעלי

תא חזי חנוך זכאה הוה וקב"ה חמא ליה דיסרח לבתר³ ולקיט ליה עד לא יסרח הה"ד (שיר ו ב) וללקוט שושנים בגין דיהבי ריחא טב לקיט לון קב"ה עד לא יסרחו ואיננו כי לקח אותו אלהים ואיננו לארכא יומין⁴ כשאר בני נשא דהו אורכי יומין מאי טעמא בגין דלקח ליה קב"ה עד לא מטי זמניה רבי אלעזר אמר⁵ חנוך (נטיל) [נטל] ליה קב"ה מארעא ואסקיה לשמי

"ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים". רבי יוסי פתח, "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו". פסוק זה נאמר, אבל בא וראה, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא, בשעה שאדם נדבק בו והוא משרה דיורו עליו ויודע שאחר ימים הוא יסרח, מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו, ומסלק אותו מהעולם. זהו שכתוב "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו". "עד שהמלך" זה הקדוש ברוך הוא. "במסבו" זה אותו אדם שנדבק בו והולך בדרכיו. "נרדי נתן ריחו" אותם מעשים טובים שבו שבגללם יסתלק מהעולם בטרם הגיע זמנו.

ועל זה היה שלמה המלך אומר, "יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'". יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, כמו שבארנו, שבשביל מעשים טובים הקדוש ברוך הוא מסלקם מהעולם, (כדי שלא יחיו, ומתוך אהבתו בהם מסלק אותם) בטרם הגיע זמנם, ועושה בהם דינים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, שהקדוש ברוך הוא מאריך להם ימים ומאריך בהם את רוגזו, וכל זה כמו שנתבאר. אלה בשביל שלא יתקלקלו ואלה כדי שיחזרו אליו, או כדי שיצאו מהם בני מעולים.

בא וראה, חנוך היה צדיק, והקדוש ברוך הוא ראה שאחר כך יתקלקל, ולקח אותו בטרם יתקלקל. זהו שכתוב "וללקוט שושנים". משום שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקדוש ברוך הוא בטרם יתקלקלו. "ואיננו כי לקח אתו אלהים", "ואיננו" להאריך ימים כשאר בני אדם שהיו מאריכים ימים, ולמה, כי לקח אותו הקדוש ברוך הוא בטרם הגיע זמנו. רבי אלעזר אמר, הקדוש ברוך הוא נטלו את חנוך

¹ חנוך הסתלק בעת שהיה צדיק, וזכה להיות עומד ומשמש במרום גבוה מכל המלאכים. ועי' עוד שמות י ע"ב (דע"ה ח"א נג ע"ב).

² הצדיקים שמתים קודם זמנם כדי שימותו בשם טוב בעוד שמעשיהם טובים ולא ממתין להם עד שיבואו אח"כ לידי חטא ואלו הרשעים מניח אותם בחיים כדי שיחזרו בתשובה או בשביל שיצאו מהם בנים הגונים או איזו הצלה לישראל (ד"א).

³ כי הוא סוד אילנא דטוב ורע (לש"ו).

⁴ אין לפרש שיהיה אלה התנאים מכחישים שחנוך הוא מטטרון שהרי ענין זה מוסכם בתיקו"ז בכמה מקומות אמנם הוקשה להם למה לא נתעכב בעולם כשאר בני העולם ובעת פטירתו היה לו להקב"ה לסלקו כענין אליהו ולזה דרשו הפסוק כמו שדרשו (אור יקר).

⁵ אחר שלא טעם טעם מיתה ונסתלק בחיים ועלה אדרבה לעמוד בין העומדים האלה א"כ מה לי אם אלף שנים יחיה מה לי אם מעט וזהו שאמר נטל ליה קב"ה מארעא ואסקיה ועל ענין זה כתיב איננו כמו שתרגם אונקלוס [ד"ל: וליתוהי ארי (לא) אמית יתיה ה'] (אור יקר).

בראשית

מרומים ואמסר בידיה כל גנזי עלאיין ומ"ה
מפתחן סתרי גליפין² דבהו משתמשי מלאכי
עלאי וכלהו אתמסרו בידיה והא אוקימנא
(מתניתין)

וירא יהו"ה כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר
מחשבות לבו (בראשית ו ה) רבי יהודה פתח
(תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך
רע³ האי קרא אתמר ואוקמוה אבל תא חזי מאן
דאתדבק ביצר הרע⁴ ואתמשיך אבתריה⁵
ויסתאב הוא⁶ ויסאבון ליה⁷ כמה דאתמר כי רבה
רעת האדם כל בישין הוו עבדי ולא אשתלים
חובייהו עד דהוו אושדין דמין למגנא על ארעא⁸
ומאן אינון דהוו מחבלין ארחייהו על ארעא הה"ד
(בראשית ו ה) רק רע כל היום כתיב הכא רק רע

נז/א

וכתיב התם (לא יגורך רע (תהלים ה ה)
וכתיב (בראשית לח ז) ויהי ער בכור יהודה רע
בעיני יהו"ה

אמר רבי יוסי וכי רע לאו איהו רשע⁹ א"ל לא
רשע אפילו ארים ידיה לגבי חבריה אע"ג דלא
עביד ליה מידי אקרי רשע [כמה דכתיב (שמות
ב יג) ויאמר לרשע למה תכה רעך הכית לא
כתיב אלא תכה] אבל רע¹⁰ לא אקרי אלא מאן
דמחבל ארחהו וסאיב גרמיה¹¹ וסאיב ארעא

מהארץ והעלהו לשמי מרומים, ומסר בידי
כל הגנזים העליונים, וחמשה וארבעים
מפתחות סתרים חקוקים שבהם
משתמשים מלאכים עליונים, וכולם נמסרו
בידו, והרי בארנו.

"וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל
יצר מחשבות לבו". רבי יהודה פתח, "כי לא
אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע". פסוק זה
נאמר ובארנוהו. אבל בא וראה, מי שנדבק
ביצר הרע ונמשך אחריו, יטמא הוא ויטמאו
אותו, כמו שנתבאר. "כי רבה רעת האדם",
כל הרעות היו עושים, ולא נשלם חטאם עד
שהיו שופכים דמים לחנם על הארץ. ומי
הם שהיו משחיתים דרכם על הארץ, זהו
שכתוב "רק רע כל היום". כתוב כאן "רק
רע",

וכתוב שם ("לא יגורך רע", וכתוב) "ויהי
ער בכור יהודה רע בעיני ה'".

אמר רבי יוסי, וכי רע אינו רשע. אמר לו,
לא. "רשע", אפילו הרים ידו על חברו, אף
על גב שלא עשה לו דבר נקרא רשע, כמו
שכתוב "וירא רשע למה תכה רעך", הכית
לא כתוב אלא "תכה". אבל רע לא נקרא
אלא מי שמשחית דרכו ומטמא עצמו
ומטמא את הארץ, ונותן כח וחוזק לרוח

¹ לעיל לז ע"ב (הערת הזוהר).

² סודות חקוקים של צרופי אותיות השם שבהם משתמשים מלאכי השרת (ד"א).

³ פי' הקב"ה צוה לאדה"ר מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת שהוא חוץ לגן לא תאכל כדי שיהיה כולו טוב וכיון שכבר נדבק ברע ונכנס בו יצר הרע וקין והבל נולדו בלא תיקון מכח ההוא ולא נתקיימו בעולם, וז"ש בפ' זו דף נד ע"א בשעתא דאטיל נחש זוהמא כו', וכיון שחזר בתשובה שמש ק"ל שנה ברוחין ושדין, ונכנס בנהר גיחון עד קדלי' ודחה הרע לחוץ ואחר ק"ל שנה הוליד את שת בדמותו וכו', נמצא ששמושו ברוחין הוא תקנתו אבל לשאר בני אדם הוא פגם גדול כי הזרע הראוי להוליד בנים באשתו דחזי ליה ללמדם תורה להרבות הדמות כמ"ש כחצים ביד גבור וגו' ולכן מי ששופך זרעו לחוץ לריק באתר דלא אצטריך נעמה ואגרת מגדלין הטיפה ההיא עם הנפש הנכלל באותה הטפה ומתהווה ממנו שידין שעליהם נאמר נגעי בני אדם להיותם כלאים מחוברים, שדים ואנשים, וע"ז נאמר אוי לרשע רע כי רע יותר מרשע כי הש' הוא סוד של שק"ר ומעט אמת יש בו, ויש לה ג' ראשים רומז לג' אבהן וכיון שהרשע מקלקל ומשחית זרוע נעשה רע ומסתלק הש' מן רש"ע שהיא מיעוט קדושה שבו ונשאר כולו רע, וזהו מאן דמחבל וכו' לא חמי אפי שכינתא ואלו השדין נקרא נגעי בני אדם (זהר הרקיע).

⁴ שחטא פעם אחת (אור יקר).

⁵ ששונה בה (אור יקר).

⁶ פעם הראשונה (אור יקר).

⁷ פעמים הרבה (אור יקר).

⁸ שופכין דמים בחנם והיינו בהשחתת זרעם (ד"א).

⁹ משמע דרשע חמור מרע ואיכא למימר איפכא. א"מ. כוונת הזוהר פשוטה. מאיין (נ"א).

¹⁰ רע הוא שם הקל' בעצמה והפועל פעולה זו שהוא מוליד חיצונים נקרא רע שהוא עושה רעים בקל' בעצמה אמנם רשע פירושו חייב רשע בדיני בפרט הזה עם היותו צדיק וזכאה בכמה דברים (אור יקר).

¹¹ כשאר עוברי עבירה (אור יקר).

בראשית

הטומאה שנקראת רע, שכתוב "רק רע כל היום". ולא נכנס בפלטרין ולא רואה פני שכינה, משום שבזה מסתלקת שכינה מן העולם. ומנין לנו, מיעקב, שכשהסתלקה ממנו שכינה, חשב שיש פסול בבניו שבגללם התחזקה בעולם רוח הטומאה ונגרע האור מהלבנה ופגם אותה. ואם תאמר למה [יעקב חשב כך], משום זה [החטא] מטמא את המקדש, והסתלקה שכינה מעל יעקב, כל שכן אותו שמטמא דרכו ומטמא עצמו שהוא מחזק את רוח הטומאה, ולכן כשנטמא נקרא רע.

בא וראה, כשאדם נטמא, לא נפקד מן הקדוש ברוך הוא לטוב, ובכל פעם נפקד מאותו שנקרא רע לרע. זהו שכתוב "ושבע ילין בל יפקד רע", כשהולך בדרך ישר, אז "בל יפקד רע". ועל זה כתוב "רק רע כל היום", וכתוב "לא יגורך רע". וזה נקרא רע ולא נקרא רשע, וכתוב "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי".

ובנין כך כד אסתאב אקרי רע
תא חזי כד בר נש אסתאב לא יתפקד⁸ מעם
קב"ה למב⁹ ובכל זמנא אתפקיד מההוא דאתקרי
רע לביש הה"ד (משלי יט כג) ושבע ילין בל יפקד
רע כד אזיל בארע מישר כדן בל יפקד רע ועל
דא כתיב (בראשית ו ה) רק רע כל היום וכתוב
(תהלים ה ה) לא יגורך רע ודא אקרי רע ולא
אקרי רשע וכתוב (תהלים כג ד) גם כי אלך בגיא
צלמות לא אירא רע¹⁰ כי אתה עמדי

- 1 ותוקפא יותר משאר העבירה מפני שמורה על מקום הזרע העליון נשפע לחוץ (אור יקר).
- 2 אינו זוכה לבא בהיכלו של המלך ית' כי ע"י השחתת הזרע מסתלקת השכינה מהעולם ובשביל זה אינו זוכה לראות פני השכינה בעוה"ב אלא נופל ביד הקליפות שנקראו רע כנודע (ד"א). סט ע"א (הערת הזוהר).
- 3 עם היו שהיו בידו מעשים הגונים כל עוד שמת ועון זה בידו (אור יקר).
- 4 אפילו מחוץ לפלטרין כדרך שהם נהנים שאר הרשעים לעתות המנוחה (אור יקר).
- 5 כיון שהוא גרם דיחוי שכינה אף אחרי טהרתו בגיהנם לא יזכה לה אלא יתגלגל כדרך ער ואונן בפרץ וזרח ואחרי כן יזכה (אור יקר). עי' שער רוח הקודש (יז ע"א): עון שכבת זרע לבטלה. שעליהם כתיב שוחטי הילדים וגו' (ישעיה נ"ז). וכו' הפגם שלו. והשליכו ארצה בעונו. ומסר אותו חלק הקדושה תוך הקליפות. ועי"כ נתן חיות וכח אל הקליפות. עי' שעה"כ נו ע"ב: דע שבכל עבירות שבתורה אפי' החמורות אין בהם מי שמוליד מזיקין ממש כמו המוציא שכבת זרע לבטלה כי אפי' הבא על כל העריות שבתורה נולדו משם ממזרים גופניים בעוה"ז והאמת הוא שמי שעובר שאר עבירות מתלבשין בו המזיקין ונעשים קטגורים עליו אבל המוציא שז"ל עונשו גדול לאין קץ וכו' וזה ענינה דע כי המוציא שז"ל פוגם במחשבה כי אינו משתמש בשום כלי ובשום ערוה ועונשו גדול שפוגם בדעת עליון דאו"א וכמו שמעשיו הם זכר בלי נקבה כן כביכול גורם למעלה שממשיך אותה הטפה של אותה נשמה מן הזכר העליון ואינה נשפע' במלכו' אבל יוצא לחוץ אל הקלי' הנק' קליפ' נוגה וכו' ונמשכת אותה הנשמה אליה ואז מתחב' בה כח מזיק אחד הנמשך מאותה אשת זנונים ונעשי בחי' גוף א' אל אותה הנשמה נמצא שהמוציא שז"ל גורם שאותם טיפות של הנשמות שעתידות לצאת ממנו בבחי' בנים שיתערבו בס"א ושם יתלבשו בגופו' הנעשות מסטרא דנחש אשת זנונים ונמצא שהפך והחזיר הקדושה אל הטומאה והטוב אל הרע. ועי' שער הגלגולים (הקדמה לו): לסבה זו נכנסה נפש קדושה ומעולה של ר' עקיבא בהיותו בן גרים ולא מזרע ישראל, לפי שהיא טפת זרע לבטלה שיצאה מיוסף, בעת הרהורו באשת אדוניו, שהיתה גויה.
- 6 אפילו היה הענין כך למה יגרום סילוק שכינה מיעקב וכי רשע עושה רע לצדיק (אור יקר).
- 7 מדקאמר כ"ש משמע המוציא ז"ל גרע מבעל בת אל נכר והוליד ממנה בן דהא קסבר יעקב שיש פיסול מבני נכר (נ"א).
- 8 בחלומו (אור יקר).
- 9 פי' שמטמא אותו בקרי כל פעם. א"מ (נ"א).
- 10 עצם הקלי' כנ"ל (אור יקר).

בראשית

וינחם¹ יהו"ה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו רבי יוסי פתח (ישעיה ה יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה הוי מושכי העון אלין בני נשא דחטאן קמי מאריהון ככל יומא ואתדמן בעינייהו אינון חובין דאינון כחבלי השוא וחשבין דההוא עובדא דעבדין וההוא חובא דעבדין דלאו איהו כלום ולא אשגח בהו קב"ה עד דעבדין לההוא חובא תקיף ורבי² כעבות העגלה דאיהו תקיף דלא יכיל לאשתצאה ותא הוי כד עבד קב"ה דינא בחייבי עלמא אע"ג דאינון חטאן קמי קב"ה וארגזין ליה כל יומא לא בעי לאובדא להו מעלמא וכד אשגח בעובדיהון אתנחם עליהו על דאינון עובדי ידוי ואוריך לון בעלמא ובגין דאינון עובדי ידוי נטיל נחמה ואתנחם עליהו וחיים עליהו וכד בעי למעבד בהו דינא כביכול [עציב] (חדוון לא תיעול קדמוהי) דכיון דעובדי ידוי אינון עציב עליהו [כמה דאת אמר (דניאל ו יח) ודהוון לא הנעל קדמוהי והא כתיב³] (וחיים עליהו וכתבי) (תהלים צו ו) הוד והדר לפניו⁴ עוז וחדוה במקומו אמר רבי יוסי [תא הזין] ויתעצב אל לבו⁵ כתיב (בראשית ו ו) אל לבו עציב⁶ ולא לאתא אחרת⁷ לבו כמה דאת אמר (שמואל א ב לה) כאשר בלבבי ובנפשי יעשה⁸

רבי יצחק אמר וינחם יהו"ה כמה דאת אמר (שמות לב יד) וינחם יהו"ה על הרעה אשר דבר לעשות לעמו⁹ רבי ייסא אמר לטב רבי חזקיה אמר לביש רבי ייסא אמר לטב כמה דאתמר דקב"ה נחים על דאינון עובדי ידוי וחיים עליהו ויתעצב בגין דאינון חטאן קמיה ורבי חזקיה אמר לביש דכד קב"ה בעי לאובדא לחייבי עלמא נטיל נחומין עליהו וקביל נחומין כביכול כמאן דמקבל נחומין על מה דאביד¹⁰ כיון דקבל

"וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו". רבי יוסי פתח, "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה". "הוי מושכי העון", אלו בני אדם שחוטאים לפני רבונם בכל יום, ונדמים בעיניהם אותם חטאים שהם כחבלי השוא, וחושבים שאותו מעשה שעשו ואותו חטא שעשו אינו כלום, והקב"ה לא משגיח בהם עד שעושים את אותו חטא חזק וגדול כעבות העגלה, שהוא חזק שלא יוכל להתכלות. ובא וראה, כשעושה הקדוש ברוך הוא דין ברשעי העולם, אף על גב שהם חטאו לפני הקדוש ברוך הוא והרגיזו אותו כל יום, אינו רוצה לאבד אותם מהעולם, וכשמשגיח במעשיהם, מתנחם עליהם, על שהם מעשי ידיו ומאריך [אפן] להם בעולם. ובגלל שהם מעשי ידיו, נוטל נחמה ומתנחם עליהם וחס עליהם. וכשרוצה לעשות בהם דין, כביכול הוא עצוב (שמחות לא יכנסו לפניו), שכיון שהם מעשי ידיו, הוא עצוב עליהם, כמו שנאמר "ודחוון לא הנעל קדמוי" [ושמחות לא הכניס לפניו]. כתוב (והרי כתוב) "הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו". אמר רבי יוסי, בא וראה, "ויתעצב אל לבו" כתוב, הוא התעצב אל לבו, ולא למקום אחר. "לבוי" כמו שנאמר "כאשר בלבבי ובנפשי יעשה".

רבי יצחק אמר, "וינחם ה'", כמו שנאמר "וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו". רבי ייסא אמר, לטוב. רבי חזקיה אמר לרע. רבי ייסא אמר, לטוב, כמו שנתבאר שהקדוש ברוך הוא מתנחם על אותם מעשי ידיו וחס עליהם. "ויתעצב" משום שהם חוטאים לפניו. ורבי חזקיה אמר, לרע, שכשרוצה הקדוש ברוך הוא לאבד רשעי העולם, נוטל עליהם נחומים ומקבל נחומים, כביכול כמי שמקבל

¹ בראשונה ואחר שהוסיפו לחטוא וגזר עליהם הדין ויתעצב (אור יקר).

² רב ותקיף מרוב הפעמים שחוטא ושונה בה (אור יקר).

³ לראיה (אור יקר).

⁴ לפני ז"א (מ"מ).

⁵ והדרך אינו כן אלא הוד והדר אלא ודאי כדפירשנו (אור יקר).

⁶ מלכות (מ"מ).

⁷ ז"א (מ"מ).

⁸ מלת ויתעצב בלשון התפעל ואמר אל לבו שהיא מלכות הנקראת ל"ב ונפש ושם יש עצבות (אור יקר).

⁹ לשון חזרה שחזר בו על בריאת האדם ונתעצב על דינו (אור יקר).

¹⁰ קיבל תנחומין כאלו נאבדו בשביל הרעה שדיבר עליהם ואלמלא זכות מרע"ה שעלה אח"כ לסיני לא היו ניצולים שכבר קיבל תנחומין עליהם (מ"מ).

בראשית

ניחומין ודאי דינא אתעבד ולא תליא מלתא בתשובה אימתי תליא בתשובה עד לא קביל תנחומין עליהו הא קביל תנחומין עליהו לא תלייא מלתא בתשובה כלל¹ ודינא אתעביד וכדין אוסיף דינא על דינא ואתקיף² לההוא אתר דדינא [למעבד דינא] ואוביד לון לחייביא מן עלמא וכלא בקרא דכתיב וינחם יהו"ה קיבל תנחומין ולבתר ויתעצב אל לבו יהב תוקפא לדינא למעבד דינא

רבי חייא אמר וינחם יהו"ה כי עשה את האדם בארץ נטל תנחומין וחדוה כד עבד קב"ה לאדם בארעא דאיהו כגוונא עלאה וכל מלאכי עלאי משבחן ליה לקב"ה כד חמו ליה בדיוקנא עלאה ואמרו

נז/ב

ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו (תהלים ח ו) לבתר כד חטא אדם³ אתעצב <קב"ה> על דחטא דיהב פתחון פה למלאכי השרת דאמרו קמיה [בקדמיתא כד בעא למברי ליה] מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו (תהלים ח ה)

אמר רבי יהודה ויתעצב אל לבו בגין דבעי למעבד בהו דינא⁴ שנאמר (ד"ה ב כ כא) בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו ליהו"ה כי לעולם חסדו ואמר רבי יצחק אמאי לא כתיב הכא כי טוב אלא בגין דאוביד עובדי ידוי קמיהו דישראל כגוונא דא כד הוו ישראל עבריין ימא אתו מלאכי עלאי למימר שירה קמי קב"ה בההוא ליליא א"ל קב"ה ומה עובדי ידי טבעין בימא ואתון אמרין שירה כדין (שמות יד כ) ולא קרב זה אל זה כל הלילה⁵ אוף הכא בכל זמנין

נחומים על מה שאבד. כיון שקיבל נחומים, ודאי נעשה דין, והדבר לא תלוי בתשובה. אימתי זה תלוי בתשובה, עד שלא קבל עליהם תנחומים. הרי שקיבל עליהם תנחומים, אז הדבר לא תלוי בתשובה כלל והדין נעשה. ואז מוסיף דין על דין ומחזק את אותו מקום הדין לעשות דין, ומאבד את הרשעים מהעולם. והכל כתוב, שכתוב "וינחם ה'", קיבל תנחומים, ואחר כך "ויתעצב אל לבו", נתן כח לדין לעשות דין. רבי חייא אמר, "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ", נטל תנחומים ושמחה כשעשה הקדוש ברוך הוא את האדם בארץ, שהוא כדוגמא עליונה, וכל המלאכים העליונים משבחים את הקדוש ברוך הוא כשראו אותו בדמות עליונה, ואמרו

"ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו". אחר כך כשחטא אדם, התעצב הקדוש ברוך הוא על שחטא, שנתן פתחון פה למלאכי השרת שאמרו לפניו בתחלה כשרצה לברוא אותו, "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו".

אמר רבי יהודה, "ויתעצב אל לבו", כי רצה לעשות בהם דין, שנאמר "בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו. ואמר רבי יצחק, למה לא כתוב כאן כי טוב, אלא משום שהאביד את מעשי ידיו מפני ישראל. כדוגמא זו, כשהיו ישראל עוברים את הים, באו מלאכים עליונים לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא באותו לילה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, ומה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה. אז "ולא קרב זה אל זה כל הלילה", גם כאן, בכל פעם של איבוד רשעים מהעולם, אז נמצאת עליהם עצבות.

¹ מן הבינה מתעורר הדין ונוסף בה במלכות והיינו דקאמר ולא תליא מלתא בתשובה שכבר גם הבינה שהיא נקראת תשובה נתן להם זמן לשוב ולא שבו אז גם היא מתעוררת בדין וכדין אוסיף מהבינה דין על דין המלכות והגבורה (אור יקר).

² לקמן ע"ב (הערת הזוהר).

³ והנה סבת ויתעצב הוא מפני הנחמה הגדולה שנטל קודם מפני שקודם היו המלאכים מקנאים בו באומרים ותחסרהו וכי' ועתה הם פתחו פיהם לומר מה אנוש כי תזכרנו ועשית לו כל הכבוד הזה ולפיכך באו שניהם יחד בפסוק וינחם ויתעצב שזה סיבה לזה כדפירשנו (אור יקר).

⁴ עי' לקמן קטו ע"א: אין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם אלא כשאינו משגיח בו הוא כלה [מאליו] דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'.

⁵ מלאכים האומרים וקרא זה אל זה (אור יקר).

בראשית

דאיבוד רשיעיא איהו מעלמא כדין עציבו
אשתכח עלייהו¹

רבי אבא² אמר בשעתא דחב קמי קב"ה אדם
ועבר על פקודוי כדין אשתכח עציבו קמיה אמר
ליה קב"ה אדם ווי דחלשת חילא עלאה בהאי
שעתא אתחשכת נהורא חד³ מיד תריך ליה
מגנתא דעדן אמר ליה אנא אעלית לך לגנתא
דעדן לקרבא קרבנא⁴ ואת פנימת מדבהא⁵ דלא
אתקרב קרבנא מכאן ולהלאה לעבוד את
האדמה⁶ וגזר עליה מיתה וחס עליה קב"ה וגניז
ליה בשעתא דמית סמוך לגנתא⁷ מה עבד אדם
עבד מערתא חדא ואתמטר בה הוא ואתתיה
מנא ידע⁸ אלא חמא חד נהורא דקיק עייל בההוא
אתר דנפיק מגנתא דעדן ותאב תיאובתיה
לקבריה ותמן הוא אתר סמוך לתרע דגנתא דעדן

תא חזי לא אסתלק בר נש מעלמא עד דחמי
ליה לאדם הראשון שאיל ליה על מה אזיל
מעלמא והיך נפיק הוא אמר ליה ווי דבגינך
נפקנא מעלמא והוא אתיב ליה ברי אנא עברית
על פקודא חדא ואתענשית בגינה חמי את כמה
חובין וכמה פקודין דמארך עברת

אמר רבי חייא עד כדו יומא קאים אדם
הראשון וחזי באבהן תרין זמנין ביומא ואודי על
חובוי ואחמי לון ההוא אתר דהוה ביה ביקרא
עלאה ואזיל וחמי כל אינון צדיקיא וחסידי דנפקו
מניה וירתו לההוא יקרא עלאה דבגנתא דעדן
ואבהן כלהון אודן ואמריין (תהלים לו ח) מה יקר
חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיק יחסיון רבי
ייסא אמר כלהו בני עלמא חמאן ליה⁹ לאדם
הראשון בשעתא דמסתלקי מן עלמא לאחזאה
סהדותא דבנין חובוי דבר נש איהו אסתלק

רבי אבא אמר, בשעה שחטא אדם לפני
הקדוש ברוך הוא ועבר על מצותיו, אז
נמצאה עצבות לפניו. אמר לו הקדוש ברוך
הוא, אדם, אוי שהחלשת את הכח העליון.
בשעה זו נחשך מאור אחד. מיד גירש אותו
מגן עדן. אמר לו, אני הכנסתי אותך לגן עדן
להקריב קרבן, ואתה פגמת את המזבח
שלא נקרב הקרבן. מכאן והלאה תעבוד את
האדמה, וגזר עליו מיתה. וחס עליו הקדוש
ברוך הוא, וגניזו בשעה שמת סמוך לגן. מה
עשה אדם, עשה מערה אחת והסתתר בה
הוא ואשתו. מאיפה ידע, אלא ראה אור
דקיק אחד שנכנס באותו מקום שיוצא מגן
עדן, והתאווה תאוותו לקברו, ושם הוא
מקום סמוך לשער גן עדן.

בא וראה, אדם לא מסתלק מהעולם עד
שיראה את אדם הראשון שואל אותו על
מה הלך מהעולם ואיך יצא. והוא אומר לו,
אוי שבגללך יצאתי מהעולם. והוא משיב
לו, בני, אני עברתי על מצוה אחת ונענשתי
בשבילה, ראה אתה כמה חטאים וכמה
מצוות של רבונך עברת.

אמר רבי חייא, עד היום הזה עומד אדם
הראשון ורואה את האבות פעמיים ביום
ומודה על חטאו, ומראה להם את אותו
מקום שהיה בו בכבוד עליון, והולך ורואה
כל אותם הצדיקים וחסידיים שיצאו ממנו
וירשו את אותו כבוד עליון שבגן עדן. וכל
האבות מודים ואומרים, "מה יקר חסדך
אלהים ובני אדם בצל כנפיק יחסיון". רבי
ייסא אמר, כל בני העולם רואים את אדם
הראשון בשעה שמסתלקים מהעולם,
להראות עדות שמשום חטאי האיש הוא

¹ עי' לקמן סא ע"ב וקכא ע"ב (לש"ו). ועי' דע"ה ח"ב קלז ע"ב שזהו מדבר כאשר לא נתמלאה סאתם,
אבל בנתמלאה סאתם באבוד רשעים רינה.

² [סברתו] דאדרבא אחר שנגמרה סאתם שמחה להקב"ה באבודו והעציבו הוא בעת פוגמו למעלה (אור
יקר).

³ היינו דארד"ל האשה חשכה עינו של עולם לפי עליה מוטל להדליק נר של שבת. א"מ (נ"א).

⁴ לייחד המדות העליונות (אור יקר).

⁵ דפגם במלכות עץ הדעת (אור יקר).

⁶ אדמה תחתונה מכהן גדול לאיש עובד אדמה ואפשר אדמה עליונה והיינו להתגרש עמה לתקן את אשר
עויתו (אור יקר).

⁷ פי' ע"י האור שהראה לו הקב"ה יוצא מג"ע למערכת המכפלה אז עשה שם מקום קבר לו ולאשתו (מ"מ).

⁸ מהיכן ידע אדם שמערה שהוא שוכב בה היא סמוכה לג"ע ותיירץ אלא חמא וכו' ראה אור א' בתכלית
הדקות נכנס להאיר במערה זו וזו היתה מערת המכפלה ממש (ד"א).

⁹ נח סה ע"ב חיי שרה קכז ע"א (ד"א).

בראשית

מעלמא ולא בניני(ה) דאדם [כמה דתנינן אין מיתה בלא חטא]¹ בר אינון תלתא דאסתלקו בנין ההוא עיטא דנחש הקדמוני² ואלין אינון עמרם לוי ובנימין ואית דאמרי אוף נמי ישי דלא חבו ולא אשתכח עלייהו חובא דימותון ביה בר דאדכר עלייהו ההוא עיטא דנחש כדאמרן

תא חזי כלהון דרין דהוו ביומוי דנת כלהו אפשימו חובין על עלמא באתגליא לעיניהון דכלא רבי שמעון הוה אזיל יומא חד בפילי³ דטבריה חמא בני נשא דהוו מקטרי בקיטרא דקשתא⁴ בקולפא דקנסיר⁵ אמר ומה חובא [דא] באתגליא⁶ לארגזא למריהון⁷ יהיב עיניו בהו ואתרמיו לנו ימא ומיתו

תא חזי כל חובא דאתעביד באתגליא דחי לה לשכינתא מארעא וסליקת דיורה מעלמא אלין הוו אזלין ברישא זקיף ועבדי חובייהו באתגליא ודחו לה לשכינתא מעלמא עד דקב"ה דחא לון ואעביר לון מניה ועל דא כתיב (משלי כה ה) הגו רשע לפני מלך וגו' הגו סגים מכסף וגו'

ויאמר יהו"ה לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר וגו' (בראשית ו ג) אמר רבי אלעזר תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד להאי עלמא לאשתמשא

נח/א

כגוונא דלעילא⁸ וכד בני עלמא אינון זכאין דאזלי בארע מישר קב"ה אתער רוחא דחי

מסתלק מהעולם ולא בגללו של אדם. כמו ששינינו אין מיתה בלא חטא, פרט לאותם שלשה שהסתלקו בעצתו של נחש הקדמוני, ואלה הם, עמרם לוי ובנימין, ויש אומרים גם ישי, שלא חטאו, ולא נמצא בהם חטא שימותו בו, רק שנזכרה עליהם אותה עצת הנחש, כמו שבארנו.

בא וראה, כל הדורות שהיו בימי נח, כולם הפשיטו חטאים על העולם בגלוי לעיני כל. רבי שמעון היה הולך יום אחד בשערי טבריה. ראה בני אדם שהיו קושרים בקשר הקשת בכדי חרס. אמר, ומה חטא זה בגלוי להרגיז את רבונם, נתן עיניו בהם ונזרקו לתוך הים ומתו.

בא וראה, כל חטא שנעשה בגלוי, דוחה את השכינה מהארץ ומסלק את דיורה מן העולם. אלה היו הולכים בראש זקוף ועושים חטאיהם בגלוי, דחו את השכינה מהעולם, עד שהקדוש ברוך הוא דחה אותם והעביר אותם ממנו. ועל זה כתוב "הגו רשע לפני מלך וגו'", "הגו סיגים מכסף וגו'".

"ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר וגו'". אמר רבי אלעזר, בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את העולם הזה להשתמש

כדוגמא שלמעלה, וכשבני אדם הם צדיקים שהולכים בדרך ישר, הקדוש ברוך

¹ לעיל נג ע"א מבואר שיהושע מת ג"כ בעטיו של נחש ושם תמצא פי' מלת עטיו ובפ' בלק רה ע"ב מבואר שצלפחד מת ג"כ בעטיו של נחש (ד"א). לא דק כי פירושו שדבר לה"ר כנחש ופי' במדבר בדבור ופשוט. הרשב"ב. בשבת דנ"ה אסקי לר' אמא דא' אין מיתה וכו' בתיובתא מהא דמתו בעטיו. וכפי הזוהר הקדוש הא והא איתא אין מיתה בלא חטא בר וכו' ואי אמרינן דגם מ"ש הש"ס תיובתא ר"ל למאי דקפסיק ותני יתיישבו דברי הרמב"ם באגרת ודברי הרא"ם פ' וישלח ופ' שופטים וזולתם אך קשה דמוכח הכא דהוא תוספתא וה"ל לש"ס להביאה. גם בש"ס במקום לוי או' כלאב גם הכא אמר ל' ומייתי לישי בשם אית דאמרי ובש"ס קאמר ד' וקאמר התם דישי הוא מקרא בת נחש. ודו"ק כי קצרתי (מא"ן) (נ"א).

² עי' דע"ה ח"ב נ ע"ג בשם הזוהר הרקיע דף סט ודף ע': סוד כל אותן המתים בעטיו של נחש, והכוונה הוא כי מיתו ע"י חטא ועון שהיה להם בהכרח בסיבת זוהמת הנחש, ולא היה להם חטא ועון אחר כלל זולת אותן ההכרחיים.

³ בשערי (ד"א).

⁴ שהיו מקשרים בקשר הקשת לירות חצים (ד"א).

⁵ בכדים של חרס והוא רמז שהשחיתו זרעם בגלוי ולכן נתן עיניו בהם לענשם (ד"א).

⁶ בעזות מורה פגם יותר (אור יקר).

⁷ ועתה נבאר ג"כ השינוי, שיש בין חטא לעון, ופשע. דע, כי הפשע הוא, כאשר יודע האדם את רבו, ומכוין למרוד בו להכעיסו, ואז גורם שהקליפות יקחו כל השפ"ע ההוא, תמורת הפש"ע, ואינם נותנים כלל ממנו אל התחתונים, ישראל. ועון הוא, כאשר עושה כרצונו, אלא שאינו להכעיס, רק שאוכל נבילות לתאבון, ואז גורם שהקליפות יקחו ג"כ השפע היורד, אמנם אחר שלוקחים אותו, חוזרים הם ומורידים מן השפע ההוא שלקחו, ונותנים לנו קצת, כי ז"ס הגלות כנודע (שער הגלגולים - הקדמה כא).

⁸ שיהיה כח דק חיוני מתפשט בו כדרך שהוא מתפשט בכל העולמות הנעלמים (אור יקר).

בראשית

דלעילא¹ עד דמטו אינון חיין לאתר דיעקב שריא ביה² ומתמן נגדי אינון חיין עד דאתמשיך ההוא רוחא להאי עולם דדוד מלכא שריא ביה³ ומתמן נגדי ברכאן לכלהו אינון תתאי וההוא רוחא עלאה אתנגיד ואתמשיך לתתא ויכלין לאתקיימא בעלמא

הוא מעורר רוח חיים שלמעלה, עד שמגיעים אותם חיים למקום שיעקב אבינו שרוי בו. ומשם שופעים אותם חיים, עד שנמשכת אותה רוח לעולם הזה שדוד המלך שרוי בו, ומשם שופעות הברכות לכל אותם התחתונים. ואותה רוח עליונה שופעת ונמשכת למטה, ויכולים להתקיים בעולם.

ובניני כך לעולם חסדו דא הוא עולם דדוד מלכא ובנין כך כתיב לעלם בלא וא"ו דהא כד (איהו) [ההוא] רוחא אתנגיד להאי⁴ עולם מתמן נפקי ברכאן וחיין לכלא לאתקיימא השתא דחבו בני נשא אסתלק כלא בנין דלא ימטי ההוא רוחא דחיי להאי עולם לאתהנאה מניה תתאי⁵ ולא אתקיימא ביה בשגם הוא בשר בנין דלא יתרכ האי רוחא להאי עולם⁶ מאי טעמא [דלא] לאסנאה נחש תתאה דדרגין דיתתקף ביה (ובעינין) רוחא דקדושא (בריך הוא) דלא יתערב ברוחא מסאב בשגם הוא בשר דא נחש קדמאה דיתברך⁷ בנין כך הוא בשר כמה דאת אמר (בראשית ו יג) קץ כל בשר בא לפני ואמר רבי שמעון דא מלאך המות והיו ימיו מאה ועשרים שנה אוריכו <דקוסטירא> (דקוופירא) דקיטרא⁸ הנפילים היו בארץ (בראשית ו ד) תני רבי יוסי אלין עז"א ועז"א ל כמה דאתמר⁹ (דאפיק) [דאפיל] לון קב"ה מקדושתא דלעילא [ואי

ולכן "לעולם חסדו", זה הוא עולם של דוד המלך, ולכן כתוב לעלם בלי וא"ו, שהרי כאשר (הוא) אותו רוח שופעת לעולם הזה, משם יוצאות ברכות וחיים לכל להתקיים. עכשיו שחטאו בני אדם, נסתלק הכל, בשביל שלא יגיע אותו רוח חיים לעולם זה שהתחתונים יהנו ממנו. "בשגם הוא בשר", כדי שלא תשפיע רוח זו לעולם הזה. ולמה, שלא להרבות נחש התחתון, שלא יתערב רוח טמא בדרגות שיתחזק בו (וצריכים) רוח של קדושה. "בשגם הוא בשר", זה נחש הקדמוני שיתברך, לכן הוא בשר, כמו שנאמר "קץ כל בשר בא לפני". ואמר רבי שמעון, זהו מלאך המות. "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", אריכות של מגדל המקשר.

"הנפילים היו בארץ". שנה רבי יוסי, אלו עז"א ועז"א ל, כמו שנאמר שהוציא (שהפיל) אותם הקדוש ברוך הוא מהקדושה

¹ היינו אור וחיות המתפשט בכל הספירות והוא בא מהכתר ששם הכסא לאין סוף המחיה את כולם (אור יקר). יש ב' מיני זיווג: א' לחיות העולמות. ב' זיווג לנשמות. וזווג דנשמות נפסק לפעמים, וז"ס לא ידון רוחי באדם, ר"ל לא יומשך חיות עליון באדם שהוא ז"א כי אם ימושך בני העולם יאריכו ימים, ויהיו רשעים. אך בראותם שהם מתים בצרות שנים, ע"ז יחזרו בתשובה, ולכן אין רוח חיות זה נמשך תמיד בז"א [ע"י תיקר"ז קסג ע"ב: אמר רבי אלעזר אמאי הוּו קדמאין חיין יומין סגיאין] (זהר הרקיע). בינה (מ"מ).

² ת"ת, והנה מהספירות העליונות עד הת"ת משך אחד כי הם כענין ההוד והיסוד והיינו נגדי ואתמשך דקאמר (אור יקר). פי' ז"א ששם אחוז יעקב אבינו (מ"מ).

³ מלכות (אור יקר ומ"מ), ששם אחוז דוד לעולם חסדו פירוש מלכות יש בה חסדים לעלם בלא ו' פירוש לרמזו אל הנוק' (מ"מ).

⁴ לכהו"א (דפ"ו).

⁵ פירוש הפסוק כך: הבינה אומר לא ידון רוחי, לא תהיה הארתי נמשכת באדם שהוא ז"א ומז"א לעולם שהיא מלכות בשביל שלא יינק הנחש (מ"מ).

⁶ שבעולם זה הוא גם כן הקליפה יונקת משם (אור יקר).

⁷ פי' שיתברך גם הנחש מהרוח קודשא הנ"ל אם יתמשך למטה וכאמור בפנים למעלה בסמוך. א"מ (נ"א).

⁸ המתנת רשות דמות וצלם כן בילמדנו קטירים של פטור לשון דמות וצלם ורמז בכאן שהרשות והמתנה ניתן אל הדמות והצלם שיש לאדם להיות ביחד מאה ועשרים שנה ולאח"כ יתפרדו זה מזה אך בצלם יתהלך וגו' ובהסתלקות הדמות והצלם זה מזה אזי האדם שוכב כאבן דומם ואל עפר ישוב (ד"א). פי' אריכות אחדות הקשר של הנשמה עם הגוף. וכאן שייך ר' חנינא פתח שבז"ח סג ע"ב ושל ויניציא ל ב' גריס ר' נחמיה. הרשב"ב (נ"א).

⁹ לעיל ט ע"ב ודף לז ע"א (לש"ו).

בראשית

תימא] והיך יכלו לאתקיימא¹ בהאי עלמא אמר רבי חייא אלין הוו מאינן דכתיב (שם א כ) ועוף יעופף על הארץ והא אתמר דאלין אתחזו לבני נשא כחזו דלהון ואי תימא היך יכלין לאתהפכא הא אתמר דאתהפכין לכמה גוונין ובשעתא דנחתי [א]גלימו באורא דעלמא² ואתחזון כבני נשא והני עז"א ועזא"ל דמרדו לעילא ואפיל לון קב"ה ואגלימו בארעא ואתקיימו ביה ולא יכילו לאתפשטא מניה³ ולבתר טעו בתר נשי עלמא ועד כען יומא דא אינן קיימי⁴ ואולפי הרשין לבני נשא ואולידו בנין וקרו להו ענקים גברין ואינן נפילים אקרון בני אלהים והא אתמר [חסר]⁵

ויאמר יהו"ה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה (בראשית ו ז) רבי יוסי פתח (ישעיה נה ח) כי לא מחשבותי מחשבותיכם תא חזי כד בר נש בעי לנקמא מאחרא שתיק ולא אמר מידי דאילו אודעיה יסתמר ולא יכיל ליה אבל קב"ה לאו הכי עביד לא עביד דינא בעלמא עד דאכריז ואודע להו זמנא תרין ותלתא בנין דלא איתאי דימחי בידיה דיימא ליה מה עבדת⁶ ולא יסתמר מניה ולא יכיל לקיימא קמיה

תא חזי ויאמר יהו"ה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה אודע לון על ידא דנח ואתרי בהון כמה זמנין ולא שמעי בתר דלא שמעו אייתי עליהון דינא ואוביד לון מעל אפי ארעא

תא חזי מה כתיב ביה בנח (בראשית ה כט) ויקרא את שמו⁷ נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו⁸ [ס"א] זה אמאי הכא לאמר ואמאי זה אלא⁹ רמז

שלמעלה. ואם תאמר, איך יכלו להתקיים בעולם הזה. אמר רבי חייא, אלה היו מאותם שכתוב "ועוף יעופף על הארץ", והרי נאמר שאלה נראים לבני אדם כמראה שלהם. ואם תאמר, איך יכלו להתהפך, הרי נאמר שמתהפכים לכמה צבעים, ובשעה שירדו, התלבשו באויר העולם ונראו כבני אדם. ועז"א ועזא"ל הללו שמרדו למעלה והקדוש ברוך הוא הפילם והתלבשו בארץ והתקיימו בה, ולא יכלו להתפשט ממנו, ואחר כך טעו אחר נשות העולם, ועד היום הזה הם קיימים ומלמדים כשפים לבני אדם, והולידו בנים, וקראו להם ענקים גבורים. ואותם נפילים נקראים בני אלהים, והרי נתבאר.

"ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה". רבי יוסי פתח, "כי לא מחשבותי מחשבותיכם", בא וראה, כשבן אדם רוצה לנקום מאחר, הוא שותק ולא אומר דבר, שאם יודיע לו ההוא ישמור ולא יוכל לו. אבל הקדוש ברוך הוא לא עושה כך, שלא עושה דין בעולם עד שמכריז ומודיע להם פעם פעמיים ושלוש, כי אין מי שימחה בידו שיאמר לו מה עשית, ולא ישמר ממנו ולא יוכל לעמוד לפניו.

בא וראה, "ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה", הודיע להם על ידי נח והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו. אחר שלא שמעו, הביא עליהם דין והאביד אותם מעל פני הארץ.

בא וראה מה כתוב בנח, "ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו". (למה [כתוב] כאן "לאמר", ולמה "זה", אלא "לאמר" זו

¹ בלק רח ע"א וריב ע"א (לש"ו).

² נעשו יותר עבים וגולם בציור רוחני שלהם עד שנתלבשו בציור גופניי מזה העולם ונשארו למטה בעוה"ז כשאר בני אדם וזה שאמר ועד כאן יומא וכו' פי' עוד היום הזה הם בהרי חשך ומלמדים כשפים לבני אדם. משפטים קיא ופנחס רלג ע"א (ד"א).

³ משום דאתעכבו ז' ימים ועי"ז אי אפשר להתפשט עוד כ"כ בזוהר רות יד רע"ג (לש"ו).

⁴ בהרי חשך (אור יקר).

⁵ תמצאהו בז"ח ד"ב עד שו' ל"א ונמשך אחריו סי' מ"ו כבוד ול"ב (הערת הזוהר).

⁶ שאין בנמצא מי שיעמוד לנגדו לומר לו מה תעשה כי מי יאמר לו ית' מה תעשה כי הוא האומר ועושה ית' (ד"א).

⁷ ס ע"א (הערת הזוהר).

⁸ זה מקומו בדף ס' ובתוס' בהגהת האר"י (הערת הזוהר).

⁹ "לחמך לא אתתא זה לא לדיק" נוסף בדפ"ו.

בראשית

[ד]קב"ה קרא ליה (ל)נח נייחא דארעא¹ לאמר מאי לאמר אלא אתר דא קרי ליה נח² ומאן איהו ארעא קדישא³ <לאמר> (ואמר) זה ינחמנו עבד ליה קב"ה לתתא כגוונא עילאה כתיב הכא זה⁴ ינחמנו וכתוב התם (ישעיה כה ט) זה יהו"ה קוינו לו זכאין אינון צדיקיא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא [עילאה]⁵ למהוי בשמיה⁶ רשימין ואיהו שוי שמהן בארעא כדקא יאות

כתיב⁷ (בראשית כה כו) ויקרא שמו יעקב אמאי לא כתיב את אלא התם דרגא⁸ והכא דרגא אחרא כמה דאת אמר (ישעיה ו א) ואראה את יהו"ה ואראה יהו"ה לא כתיב אלא את יהו"ה אוף הכא ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה קב"ה ממש קרי ליה יעקב אבל הכא א"ת⁹ לאכללא שכינתא¹⁰

מנא הוה ידע¹¹ אלא בשעתא דלייט קב"ה עלמא [דכתיב (בראשית ג יז) ארורה האדמה בעבורך] אמר אדם קמי

נח/ב

קב"ה רבונו של עולם [עד] מתי יהא עלמא בלטיותא א"ל עד דיתיליד לך בן מהול [כגוונא דילך] והווי מחכאן עד שעתא דאתיליד נח וכיון דאתיליד חמא ליה גזיר¹² רשים באת קדישא וחמא שכינתא מתדבקא בהדיה כדין קרא שמיה¹³ על מה דעביד לבתר

האשה, "זה" זה צדיק. רמז שהקדוש ברוך הוא קרא לנח מנוחת הארץ. "לאמר", מה זה לאמר, אלא מקום זה קורא לו נח, ומיהו, ארץ הקדושה. "לאמר זה ינחמנו", עשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כדוגמא עליונה. כתוב כאן "זה ינחמנו", וכתוב שם "זה ה' קוינו לו". אשרי הצדיקים שרשומים ברישום של חותמת המלך העליונה להיות רשומים בשמו, והוא שם שמות בארץ כראוי.

כתוב "ויקרא את שמו נח", וכתוב "ויקרא שמו יעקב", למה לא כתוב את. אלא שם דרגה (אחת), וכאן דרגה אחרת, כמו שנאמר "ואראה את ה'", לא כתוב ואראה ה' אלא את ה', גם כאן ויקרא שמו יעקב, דרגתו ממש, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב, אבל כאן א"ת, להכליל את השכינה). מאיפה היה יודע, אלא בשעה שהקדוש ברוך הוא קלל את העולם, שכתוב "ארורה האדמה בעבורך", אמר אדם לפני

הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה. אמר לו, עד שיולד לך בן מהול כמוך, והיו מחכים עד שעה שנוולד נח, וכיון שנוולד ראה אותו מהול רשום באות הקדש, וראה שכינה דבוקה עמו, ואז קרא את שמו על מה שעשה אחר כך.

¹ יסוד במלכות (רח"ו).

² היא המלכות הנק' לאמר (אור יקר).

³ פי' בחי' ארעא קדישא לא בחינת כלה או אשה כגון יעקב או משה אלא ארעא קדישא איש האדמה כדמסיק (אור יקר).

⁴ יסוד דהיינו רשימו דגושפנקא חותם ברית קדש (אור יקר).

⁵ הצדיקים רשומים ברשומות חותם טבעת המלך ית' וית' בסוד אות ברית קדש והוא קורא להם שמות בארץ כמבואר (ד"א).

⁶ כי על ידי חותם אות ברית שהי' י' הם חתומים בכל שם שד"י כנודע שאות י' משלים השם (אור יקר).

⁷ "ויקרא את שמו נח וכתוב" נוסף בלפ"ו.

⁸ "(חלל)" נוסף בלפ"ו.

⁹ את, אדנ"י קרא פריש ואמר א"ת הנק' אדנ"י שהיא מדת המלכות דרגא דיליה ת"ת יעקב (אור יקר).

¹⁰ עם אביו (אור יקר).

¹¹ אביו (אור יקר).

¹² נח נט ע"ב (הערת הזוהר). ראוהו שנוולד מהול (ד"א). יסוד אבא משלים ביסודו של זעיר אנפין, וכתוב 'וחשופי שת', רומז על גילוי עטרת זעיר שבתוכו עטרה של אבא, ירצה לומר, כאשר מגלין הי"ד ומסירין הערלה, שהיא ערות מצרים מן המילה, אז מתגלה אותו האור והיא בחינת שת שנוולד מהול. כדי שההבל יצא מפי היסוד בלי שום ערלה, ומזאת הבחינה יצא יעקב, פירוש מגילוי אותו האור לחוץ, לפיכך נקרא איש תם, שגם הוא היה נולד מהול (עמק המלך ש"ד פקל"ו).

¹³ פי' קרא שמיה אביו. א"מ (נ"א).

בראשית

בקדמיתא לא הוו ידעי למזרע ולמחצד ולמחרש¹ [והוו עבדי פולחנא דארעא בידיהו] כיון דאתא נח אתקין אומנותא להו וכל מאני² דצריכין לתקנא ארעא למעבד פירין הה"ד (בראשית ה כט) זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה דהא איהו³ אפיק ארעא ממה דאתלטייא⁴ [דהוו זרעין חטין וקצרין גובין ודרדרין] ובגיני כך כתיב (שם ט כ) איש האדמה רבי יהודה אמר איש האדמה⁵ כמה דאת אמר (רות א ג) איש נעמי⁶ בגין דאקרי צדיק ואפיק לה לארעא בקרבנא דעבד ממה דאתלטייא דכתיב (בראשית ה כא) לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם ובג"ד אקרי⁷ איש האדמה ועל דא קרא ליה שמא על מה דייתי⁸

רבי יהודה פתח⁹ (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ האי קרא אוקמוה ואתמר אבל לכו חזו וגו' (נ"א) מאי חזו כמה דאת אמר (ישעיה כא ב) חזות קשה הוגד לי בעובדוי דקב"ה אתגלי נבואה עלאה לבני נשא אשר שם שמות בארץ שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא והוא לשון שממון¹⁰ דאלו הוו מפעלות יו"ד ה"א וא"ו ה"א שם קיום בארץ אבל בגין¹¹ דהוו מפעלות שמא דאלהי"ם¹² שם שמות בארץ א"ל רבי חייא השתא אתערת להאי לאו אנא הכי אמינא ליה בגין דבין שמא דא ובין

בתחלה לא היו יודעים לזרוע ולקצור ולחרוש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם, כיון שבא נח, התקין אומנות להם, וכל הכלים שצריכים לתקן את האדמה לעשות פירות, זהו שכתוב "זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה", שהוא הוציא את הארץ ממה שהתקללה, שהיו זורעים חטים וקוצרים קוצים ודרדרים, ולכן כתוב "איש האדמה".

רבי יהודה אמר, "איש האדמה", כמו שנאמר "איש נעמי", משום שנקרא צדיק והוציא את הארץ בקרבן שעשה ממה שהתקללה, שכתוב "לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם". ולכן נקרא "איש האדמה", ועל זה קרא לו שם על מה שיבא.

רבי יהודה פתח, "לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ". פסוק זה הקימוהו ונתבאר. אבל "לכו חזו וגו'" (מה זה חזו, כמו שנאמר "חזות קשה הגד לי", במעשי הקדוש ברוך הוא נגלתה נבואה עליונה לבני אדם. "אשר שם שמות בארץ", שמות ודאי, שהרי השם גורם לכל). (והוא לשון שממון). שאלו היו מפעלות יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שם קיום בארץ, אבל משום שהיו מפעלות השם של אלהים, שם שמות בארץ. אמר לו רבי חייא, כעת התעוררות לזה, לא כך אני אמרתי לו, משום שבין שם זה ובין שם זה הכל הוא שבת. אבל אני אמרתי לו כמו שהעירו החברים, ששם

¹ מדה כנגד מדה שלא היה בהם מרכבה ליסוד שהוא הגנן הזורע הגנה וכאשר נולד נח למד מלאכת הזריעה למעלה ולמטה (אור יקר).

² צו ע"ב (הערת הזוהר). עי' ז"ח מדרש הנעלם יט ע"א.

³ "לחיהו" נוסף בלפ"ו.

⁴ על נח שהוא לשון נחמה ומנוחה, נאמר, 'זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה י"י' (בראשית ה' כ"ט) כי קודם נתבטלה מלכות הנקראת אדמה, לערך הזכר הנקרא אדם, וניתוסף בה סוד ה' אחרונה של השם בן ד' שהיא מלכות שנתבטלה, בסוד 'המבול היה על הארץ', ברוב השפע (עמק המלך ש"ה פנ"ז).

⁵ יש לשים לב שנח נקרא כך רק כאשר חטא.

⁶ בעל ואיש האדמה ירצה בעלא דמטרוניתא (אור יקר).

⁷ כט ויקרא טז ע"א שמות ה ע"א ס ע"א (ד"א).

⁸ שקראו לו בשם נח על שם העתיד שיתקן מנוחה בכלי אומנות המחרישה (ד"א).

⁹ נח ס ע"ב זוהר חדש יט ע"א (ד"א).

¹⁰ תמינה הרי לא נמצא בפסוק הזה שם אלקים כלל כ"א שם בן ד' אותיות ודו"ק (ד"א). עי' מה שהקשה בד"א. עיין התירוץ במק"מ. הרש"ב (והוא תמה לפי הספרים הפשוטים שבידינו וכבר בא חכם הרב מנחת שי והוכיח במישור שהוא טעות בספרינו והעיקר כנסחת הזוהר הק' מפעלות אלקים עש"ב (מא"י) (נ"א).

¹¹ בגין דהוו פעלות שמא דא שהעולם נברא בדין לכך אין לו קיום (אור יקר).

¹² פי' ר' יהודה מפרש שמות דקרא לשון שממה ור"ל בשביל שם אלהים שהוא דין שממה בארץ (מ"מ).

בראשית

שמה דא¹ כלא הוא שבחא² אבל אנא אמינא ליה כמה דאתערו חבריא דשוי שמהן שמות בארץ³ שמות ממש⁴ [נ"א] שם בארץ ואמאי בגין לאשתמשא בהו עלמא ולמהוי קיומא בעלמא) רבי יצחק אמר כלא הוא ואפילו מה דא"ר יהודה שפיר קאמר⁵ דאלו יהא עלמא בשמא דרחמי יתקיים עלמא⁶ אבל בגין דאתברי עלמא על דינא וקיימא על דינא שם שמות בארץ ושפיר הוא דאלמלא כך לא יכיל עלמא לאתקיימא מקמי חוביהון דבני נשא

תא חזי נח כד אתיליד קרון ליה על שמא דנחמה [נ"א] נח ניחא ליה ניחא לעלמא ניחא לאבהן ניחא לבנין ניחא לעלאין ניחא לתתאין⁷ ניחא לעלמא דין ניחא לעלמא דאתי (ולדוי) [ולמהוי] שמא גרים⁸ אבל [נ"א לגבי] קב"ה לאו הכי⁹ נח בהפוך אתוון חן כמה דאת אמר ונח מצא חן (בראשית ו ח) א"ר יוסי חן היינו נח [בצדיקיא] [לצדיקיא] שמיהון גרים לטב בחיביא שמיהון גרים לביש¹⁰ בנח כתיב ונח מצא חן בעיני יהו"ה בער בכור יהודה אתהפכו אתווי לביש ע"ר ר"ע רע בעיני יהו"ה (בראשית לח ז) תא חזי כיון דאתיליד נח חמא עובדיהון דבני נשא דאינון חמאן קמי קב"ה והוה גניז גרמיה ואשתדל בפולחנא דמאריה¹¹ בגין דלא למחך באורחיהו וכי תימא במה אשתדל

שמות, שמות בארץ, שמות ממש (שם בארץ, ולמה, בשביל להשתמש בהם העולם ולהיות קיום בעולם). רבי יצחק אמר, הכל הוא [אמת], ואפילו מה שאמר רבי יהודה, יפה אמר. שאלו העולם יהיה בשם הרחמים, יתקיים העולם, אבל משום שהעולם נברא על דין ועומד על דין, שם שמות בארץ, ויפה הוא, שאלמלא כך לא יוכל העולם להתקיים מלפני חטאי בני האדם.

בא וראה, כשנולד נח קראו לו על שם של נחמה, (נח, נוח לו, נוח לעולם, נוח לאבות, נוח לבנים, נוח לעליונים, נוח לתחתונים, נוח לעולם הזה, נוח לעולם הבא), ושיהיה (ולהיות) השם גורם, אבל (לגבי) הקדוש ברוך הוא לא כך, נח בהפוך אותיות, ח"ן, כמו שנאמר "ונח מצא חן". אמר רבי יוסי, חן היינו נח. בצדיקים, השם שלהם גורם לטוב, ברשעים, השם שלהם גורם לרע. בנח כתוב "ונח מצא חן בעיני ה'", בער בכור יהודה התהפכו אותיותיו לרע. ע"ר ר"ע, רע בעיני ה'. בא וראה, כיון שנולד נח, ראה את מעשי בני האדם שהם חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, והיה גונז עצמו ועסק בעבודת רבונו כדי לא ללכת בדרכם. וכי תאמר, במה הוא עסק, באותו ספר של אדם וספר של חנוך, והיה עוסק בהם לעבוד את רבונו. בא וראה שכך הוא, שהרי מאיפה ידע נח להקריב קרבן לרבונו,

¹ פי' בין שם אלהים בין שם הו"ה (מ"מ).

² ואין ראוי ליחס השממה שהוא מלאכת הקלי' לשמות הקדושים (אור יקר). ששמות דקרא שהם שמות הצדיקים נח ואברהם (מ"מ).

³ צירופי אותיות הקדושים לשמש בהם לפעול איזו פעולה לעת הצורך חלילה לפקוח נפש כמ"ש על שערי אורה בהקדמתו ע"ש (ד"א).

⁴ נראה דע' שמות הקדושים שהם פועלים בתחתונים קאמר והם קיומו של עולם (אור יקר).

⁵ שכן קיומו של בן ארבע ולא מצד שם אלקים (אור יקר).

⁶ ואז אין אנו צריכים לשמות הקדושים יהיו בארץ אבל בשביל שם אלקים שהוא דין שם שמות הצדיקים בארץ כדי שלא תחרב וזהו השלום שעשה ר' יצחק בין ר' יהודה ובין ר"ח דשמות דקרא מפרש אותם שמות ממש כר' יהודה וחילוק יש בין הו"ה ובין אחרים כר' יהודה (מ"מ).

⁷ כלומר מידת הצדיק (בהגר"א על ספד"צ ז ע"א בהגה"ה וכן דף ט' ע"א), ועי' ע"ח שער ד פרק ד'.

⁸ אע"פ שנח הוה ניחא לכלא אבל לא כנגד הקב"ה כמ"ש ונח מצא חן אבל הקב"ה לא מצא (ד"א).

⁹ פי' הפך שלא יהיה השם כולל לכל הנמצאים אלא לו ולבניו לבד ושאר הדור נאבדו בעונם (אור יקר).

¹⁰ רבים חשבו כי השם הוא הסכמת האב והאם ואינו פועל בנשמה ואינו כי השם פועל בנפש (אור יקר). כל אדם מישראל, מלבד השם שיש לו שקורין אותו אביו ואמו, הוא נרשם למעלה בכסא הכבוד, וכן הוא נקרא למעלה, כי אין הדברים באקראי, כי הקב"ה מזמין אותו השם בפי אביו ואמו שיקראוהו כן וכו', נמצא כי השם שקורין לו אביו ואמו, הוא השם של נשמת האדם דקדושה (שער מאמרי רז"ל ליקוט בסוף).

¹¹ הטמין את עצמו כדי לעסוק בתורתו ית' (ד"א).

בראשית

בההוא¹ ספרא דאדם וספרא דחנוך² והוא אשתדל בהו למפלה למריה תא הוי דהכי הוא דהא נח מנא הוה ידע לקרבא קרבנא למריה אלא בגין דאשכח חכמתא על מה מתקיים עלמא וידע דעל קרבנא מתקיים ואלמלא קרבנא לא הו קיימי עלאי ותתאי

רבי שמעון הוה אזיל בארחא והו עמיה רבי אלעזר בריה ורבי יוסי ורבי חייא עד דהו אזלי א"ר אלעזר לאבוהי ארחא מתקנא (קמן) [תמן] בעינן למשמע מלי דאורייתא פתח רבי שמעון ואמר (קהלת י ג) גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר וגו' כד בר נש בעי לאתקנא ארחיה קמי קב"ה עד לא יפוק לארחא בעי לאמלכא ביה ולצלי קמיה על ארחיה כמה דתנינן דכתיב (תהלים פה יד) צדק³ לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו דהא שכינתא לא אתפרשא מניה⁴ ומאן דאיהו לא מהימנא במריה⁵ מה כתיב

נצ/א

ביה וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר מאן לבו דא קב"ה דלא יהך עמיה בארחא וגרע מן [סייעתיה בארחיה] [סיעתא ארחיה] בגין דההוא בר נש [ד]לא מהימן ביה במאריה עד לא יפוק בארחא לא [בעי] [בעא] סיעתא דמאריה ואפילו בארחא⁶ כד איהו אזיל לא אשתדל במלי דאורייתא ובגיני כך לבו חסר דלא אזיל בהדיה דמריה ולא אשתכח בארחיה ואמר לכל סכל הוא אפילו כד שמע מלה דמהימנותא דמאריה הוא אמר דמפשותא הוא לאשתדלא ביה כהאי דשאלו לבר נש על את קיימא דרשימו בבשריה דבר נש ואמר לאו איהו מהימנותא שמע רב

אלא משום שמצא חכמה על מה העולם עומד, וידע שהוא עומד על הקרבן, ואלמלא הקרבן לא היו עומדים עליונים ותחתונים.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיו עמו רבי אלעזר בנו ורבי יוסי ורבי חייא. טרם שהיו הולכים אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך מתוקנת לפנינו, [אנו] רוצים לשמוע דברי תורה. פתח רבי שמעון ואמר, "וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר וגו'", כשבן אדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקדוש ברוך הוא, טרם שיצא לדרך צריך להימלך בו ולהתפלל לפניו על דרכו, כמו ששנינו שכתוב "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו", שהרי השכינה לא נפרדת ממנו. ומי שלא מאמין ברבוננו, מה כתוב

בו, "וגם בדרך שהסכל הלך לבו חסר". מי זה "לבו", זה הקדוש ברוך הוא שלא ילך עמו בדרך וגורע מסיועו בדרכו, משום שאותו אדם שלא מאמין ברבוננו, טרם שיצא לדרכו לא בקש את סיוע רבוננו. ואפילו בדרך כשהוא הולך, לא עוסק בדברי תורה, ולכן לבו חסר, שאינו הולך יחד עם רבוננו ולא נמצא בדרכו. ואומר "לכל סכל הוא", ואפילו כששומע דבר אמונה של רבוננו, הוא אומר שזו טפשות לעסוק בזה, כמו זה ששאלו לבן אדם על אות הברית שרשומו בבשר האדם, ואומר שלא דבר אמונה הוא. שמע זאת רבי ייבא הזקן והסתכל בו, ונעשה גל של עצמות. ואנו בדרך הזו בסיוע הקדוש ברוך הוא רוצים לומר דברי תורה.

¹ צז ע"ב (הערת הזוהר).

² משמע דהוה ב' ספרים אחד של אדה"ר ואחד של חנוך (א"מ) (נ"א). זה מראה שהכל נגזר מלפניו ובכוונה ממנו ית"ש ובסוד כך עלתה במחשבה לפני (דע"ה ח"ב קיב ע"א).

³ לעיל מח ע"ב ויחי רמ ע"ב מב ע"ב (ד"א).

⁴ שהיא נקראת שמירת הדרך והיא הנקראת צדק (אור יקר).

⁵ שאינו מתפלל ושם בטחונו [בו] (אור יקר).

⁶ תרתי בעינן ראשונה תפילה על הדרך כדי שיקח אותה מהבית בעוד היותו בישוב וכו' ואח"כ לעכבה שלא תלך ממנו צריך לעסוק בדברי תורה (אור יקר).

בראשית

יבא סבא ואסתכל ביה! ואתעביד תלא דגרמי²
ואנן [בהאי] (הא) אורחא בסייעתא דקב"ה בעינן
למימר מלי דאורייתא

פתח ואמר (תהלים פו יא) הורני יהו"ה דרכך
אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך האי קרא
קשיא דהא תנינן כלא הוא בידא דקב"ה בר
למהוי זכאה או חייבא ודוד היך תבע דא מעם
קב"ה אלא דוד הכי קאמר הורני יהו"ה דרכך
ההוא ארח מישור ומתקנא לגלאה עיני ולמנדע
ליה ולבתר אהלך באמתך איהך בארח קשוט
ולא אסמי לימינא ולשמאלא³

פתח ואמר, "הורני ה' דרכך אהלך
באמתך יחד לבבי ליראה שמך". פסוק זה
קשה, שהרי שנינו, הכל ביד הקדוש ברוך
הוא חוץ מלהיות צדיק או רשע, ודוד איך
תבע את זה מהקדוש ברוך הוא. אלא דוד
כך אמר, "הורני ה' דרכך", אותה דרך מישור
ומתוקנת לגלות עיני ולדעת אותו, אחר כך
"אהלך באמתך", אלך בדרך אמת ולא אסטה
לימין ולשמאל.

יחד לבבי⁴ מאן לבבי כמה דאת אמר (שם עג
כו) צור לבבי וחלקי⁵ וכל דא אנא תבע ליראה
את שמך [לאתדבקא בדחלתך] (אתדבק
דחלתא) לאסתמרא אורחי כדקא יאות ליראה
שמך אתר חולקי דביה שריא דחלתא למדחל

"יחד לבבי", מה זה "לבבי". כמו שנאמר
"צור לבבי וחלקי". וכל זה אני מבקש
ליראה את שמך, להדבק ביראתך, לשמור
את דרכי כראוי. "ליראה שמך" מקום חלקי
שבו שרויה היראה לירא.

¹ והענין כי העינים הם בסוד נ"ה שהם הגבורות והם בחיני' עינים העליונים וכן ראה גימ' גבורה ובזה
היו מביטים והיו הרשעים מתים וזהו רק בעיניך תביט תיכף ושלומת רשעים תראה שנעשים ע"י פעולות
הגבורות כי כאשר תביט בעיניך שהם כח הגבורות בראיה לבד הם מתים כשנשלם בהם פעולות הגבורות
העליונים בכוונה הנז' ובהבטה תראה נקמות והקדמונים היו ממיטים בהבטת עיניהן לבד בלי חרב וכלי זיין
וענין זה אין הקב"ה מניח לכל אדם שיעשה זה אלא לחכמים של אותו הדור [לצדיקים הראשונים - שעה"פ
תהלים] שהיתה תורתן אומנתן והוא רמוז בכאן 'תביט' ושלומת 'רשעים' 'תראה' ר"ת תורת ר"ל כי מי שתורתו
אומנתו יעשו השלמת פעולתם ברשעים (ספר לקוטי תורה - ספר תהלים). עוד אמר הפסוק כי ב"ה ה' צור
עולמי ר"ל כי בשם הזה שהוא יר"ד ה"א צייר כל העולמות. והנה שם זה הוא למעלה בראש במקום הנשמה
וסימנך כל הנשמה תהלל י"ה הללויה ירצה עם כל נשימה ונשימה תהלל יה לפי שהשם הזה הוא העינים של
מעלה ובשם הזה היו הגדולים מביטים בעיניהם ברשעים ועושים אותם גל של עצמות ובשם הזה הכה מרע"ה
את המצרי וכן אמר משה לדתן למה תכה רעך ר"ל מלת תכה שרמז לשם כה"ת בהפוך אתון ואמיתת
הדברים הוא דע כי השם הזה של י"ה כשהוא במלואו מכה את הה"א במספר היו"ד יעלה כמספר זה שם
כה"ת (שער מאמרי רז"ל - מסכת שבת). כבר ידעת שם אמג"ל שהוא אותיות כד"ט המתחלפות מן לה"י של
אלה"ם כי א"ם אינם נזכרים. והנה אלהים הוא מדת הדין והאש אוכלת הבשר ונשארו עצמות וזהו גל
עצמות (לקוטי הש"ס ברכות). ודע כי בהיות החסידים מדבקים מחשבתם בעליונים כל דבר שהיו מחשבים
בו ומתכונים עליו באותה שעה, היה מתקים אם טוב ואם רע. וז"ש רז"ל נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות
(שערי קדושה ח"ד ש"ג). כשהעינים נחלשים הם כולו סומק ואפי' החוור שבעינים מתלהט בסומקא ומזה
תבין מה שנא' בכ"מ נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות כי הצדיקים הגדולים ששורשם בז"א כשמסתכלים
ברשעים בדרך נקמה גורמים לפקוחו דעינין דז"א בגוון סומק ועי"ז הם נענשים (ב"ע סט ע"א).

² אדם אחד היה מהרהר על מצות מילה ואמר שאין זו מצוה כלל ואינה בכלל מצות האמונה ובשביל זה
נתן ר' יבא סבא עיניו בו וענשו שנעשה גל עצמות כמבואר (ד"א).

³ אין למוד ליראה אלא ברב ההתמדה בתורה ודרכיה בלי הפסק, והוא שיהיה האדם מתבונן ומעין בדבר
הזה תמיד, בשבתו, בלכתו, בשכבו ובקומו, עד שיקבע בדעתו אמתת הדבר, דהינו אמתת המצא שכינתו
יתברך בכל מקום, והיותו עומדים לפניו ממש בכל עת ובכל שעה, ואז יירא אותו באמת. והוא מה שהיה
דוד המלך מתפלל ואומר (תהלים פו), "הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך" (מסילת ישרים
כה).

⁴ פ' אתה לבבי שהיא השכינה תתייחד אתה עלי כדי שיראתך תהיה על פני זהו ליראה את שמך ונמצא
לפ"ז תלה היראה בעצמו ולא בהקב"ה. א"מ (נ"א).

⁵ מלכות מדת דוד וחלקו (אור יקר).

בראשית

תא חזי כל בר נש דרחיל ליה לקב"ה שריא עמיה מהימנותא¹ כדקא יאות דהא ההוא בר נש שלים בפולהנא דמריה ומאן דלא שריא ביה דחלא דמריה לא שרייא עמיה מהימנותא ולא ו איהו כדאי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי²

תו פתח ואמר (משלי ד יח) וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקב"ה בעי ביקריהון תא חזי מה כתיב וארח צדיקים כאור נוגה³ מאי כאור נוגה כההוא נהורא דנהיר דברא קב"ה בעובדא דבראשית דא הוא דגניז לון לצדיקיא לעלמא דאתי הולך ואור דאיהו סליק בנהוריה תדיר ולא גרע מניה⁴

אבל בחייביא מה כתיב (שם יט) דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו⁵ לא ידעו וכי לא ידעין⁶ אלא חייביא אזלי בעקימו דארחא בהאי עלמא ולא בעאן לאסתכלא⁷ דזמין (לון) קב"ה למידן להו בההוא עלמא ולאעלאה לון בדינא דגיהנם ואינון צווחין ואמרין ווי לן דלא אוריכנא אודנין⁸ ולא אציתנא בההוא עלמא ובכל יומא אמרי ווי (דא) [זה]⁹

תא חזי זמין קב"ה לאנהרא לון לצדיקיא לעלמא דאתי ולמיהב לון אגר חולקהון אתר דעינא לא שלטא למיקם עליה כמה דאת אמר

בא וראה, כל בן אדם שירא את הקדוש ברוך הוא שרויה עמו האמונה כראוי, שהרי אותו אדם הוא שלם בעבודת רבונו, ומי שלא שרויה בו יראת רבונו, לא שרויה בו אמונה, ואינו כדאי להיות לו חלק לעולם הבא.

עוד פתח ואמר, "וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום". אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם. בא וראה, מה כתוב, "וארח צדיקים כאור נוגה". מה זה "כאור נוגה", כמו אותו האור המאיר שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, זה הוא שגנז לצדיקים לעולם הבא. "הולך ואור", שהוא עולה באורו תמיד ולא גורע ממנו.

אבל ברשעים מה כתוב, "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו". "לא ידעו", וכי לא יודעים, אלא רשעים שהולכים בדרך עקומה בעולם הזה ולא רוצים להסתכל (להם) שעתיד הקדוש ברוך הוא לדון אותם באותו עולם ולהכניסם בדין גיהנם, והם צווחים ואומרים, אוי לנו שלא הרכנו אזנים ולא הקשבנו באותו עולם. ובכל יום אומרים, וי זה.

בא וראה, עתיד הקדוש ברוך הוא להאיר לצדיקים לעולם הבא ולתת להם שכר חלקם, מקום שעין לא שולטת לעמוד עליו,

¹ כי על ידי היראה הוא נעשה מרכבה למלכות וע"ז כל הספירות באות עליו, שאין פירוד למעלה (אור יקר).

² עי' זר"ח מה ע"ב: ועם שונים אל תתערב, דלא ישנה מסדרא דמהימנותא. דהא בקדמיתא בעי לאשתדלא בהאי יראה, דאיהי פתחא דכולא. ולבתר בתורה דכתב, דאיהי לעילא. בגין דכל ב"נ דלא דחיל חטאה, לית ליה רשו למיעל להאי פתחא דמהימנותא. כיון דמהאי פתחא דחיינ ליה, מכלא דחיינ ליה, דלית ליה במאי דיעול לכולא, הה"ד זה השער לה'.

³ סוד אורח צדיקים כאור נוגה בפלגותא דשערי, בא"א, הוא רק אורח ודרך אחד, אבל בז"א הם דרכים רבים, כמנין תר"ג שנאמר, כל ארחות י"י חסד ואמת (עמק המלך פ"ה פנ"ז).

⁴ שאין כאור הלבנה עתה שיש בו תוספת ומגרעת (אור יקר).

⁵ עי' אד"ז רצג ע"א: כל מאריהון דיבבא [שלוחי הדין שביצירה (ב"ע קיז ע"א)] ויללה [שלוחי הדין שבעשיה (ב"ע קיז ע"א)] תליין בכל קוצא וקוצא [כאן מתבאר חסרון נוסף הקיים בשערות דז"א, שיש חיבור בין טהור לטמא, המתפרשים לכמה דרגות (בהגר"א על ספד"צ ה ע"ד ד"ה וענין הסיבון)] ואינון מפרשין רשתא לחייביא דלא ידעין אינון ארחין [שכן היודעים את דרכי ה' אינם יכולים להתפתות (מ"א רטז)] הה"ד דרך רשעים כאפלה (משלי ד).

⁶ שאם הכוונה שהם חוטאים שוגג אם כן אינם רשעים (אור יקר).

⁷ והיינו שלא ידעו במה יכשלו לעתיד בדין גיהנם (אור יקר).

⁸ שלא הטינו אזנינו ולא אבינו לשמוע דברי מוסר בעה"ז והוא דבר אשר מעוות לא יוכל לתקון לכן יטרח האדם בע"ש שהוא עה"ז כדי שיהיה לו מה לאכול בשבת שהוא עה"ב כארז"ל מי שטרח בע"ש וכו' (ד"א).

⁹ רלו ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

(ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחכה לו וכתוב (שם סו כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וכתוב (מלאכי ג כא) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם זכאין אינן צדיקא בעלמא דין ובעלמא דאתי עלייהו כתיב (ישעיה ס כא) צדיקים לעולם יירשו ארץ וכתוב (תהלים קמ יד) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך

ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן [חסר]

נט/ב

פרשת נח

אלה תולדות נח (בראשית ו ט) רבי חייא פתח (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר¹ זכאין אינן ישראל דמשתדלי באורייתא וידעי ארחין דאורייתא² דבגינה³ יזכון לעלמא דאתי⁴ תא הזוי⁵ כל ישראל אית לון⁶ חולקא לעלמא דאתי⁷ מאי טעמא⁸ בגין דנטרין ברית⁹ דעלמא אתקיים עליה¹⁰ כמה דאת אמר (ירמיה לג כה) אם לא בריתי¹¹ יומם ולילה¹² חקות¹³ שמים¹⁴ וארץ¹⁵ לא שמתי ועל דא ישראל¹⁶ דנטרי ברית¹⁷ וקבילין¹⁸ ליה אית לון חולקא בעלמא דאתי¹⁹ ולא עוד אלא²⁰ בגין כך אקרון צדיקים

כמו שנאמר "עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחכה לו". וכתוב "ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי", וכתוב "ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם". אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב "צדיקים לעולם יירשו ארץ", וכתוב "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך".

ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

"אלה תולדות נח". רבי חייא פתח, "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". אשריהם ישראל שעוסקים בתורה ויודעים דרכי התורה שבגללה יזכו לעולם הבא. בא וראה, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, למה, משום ששומרים הברית שהעולם עומד עליה, כמו שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", ועל זה ישראל ששומרים הברית וקבלו אותה, יש להם חלק לעולם הבא. ולא עוד, אלא לכן נקראו צדיקים.

¹ צדיקים הם ישראל בתורה ובמצות וע"ז יזכו לחיי העוה"ב ועי' לעיל לג ע"ב ולקמן ריש ויחי (ד"א).

² ת"ת (רח"ו).

³ שהתורה ת"ת (רח"ו).

⁴ בינה ממש (רח"ו).

⁵ פי' אפי' דלא ידעי אורייתא. א"מ (נ"א).

⁶ חלק דוקא משא"כ התורה בגינה יזכון לעלמא (נ"א).

⁷ חלק מן המלכות (רח"ו).

⁸ מאיזה סיבה זוכים (רח"ו).

⁹ פי' יסוד דז"א (מ"מ).

¹⁰ מלכות ניזונת ממנו (רח"ו). פי' מלכות שנקרא עולם קיומה על היסוד (מ"מ). מלטמאו בביאות אסורות

שהמילה היא מצוה גדולה דעלמא אתקיים עליה והרי הוא מקיים כל העולם כולו (נ"א).

¹¹ יסוד המיוחד (רח"ו).

¹² ת"ת ומלכות (רח"ו).

¹³ שפע (רח"ו).

¹⁴ לת"ת (רח"ו).

¹⁵ למלכות (רח"ו).

¹⁶ איידי דחיבא ליה אקדמיה שהמקבלו ואינו שומרו כאלו לא קבלו. א"נ כי זמן הנטירה הוא מיום היותו

לאיש יצרו מתגבר עליו ושומרו ואח"כ כשיהיה לו בן מקבל המצוה למולו (נ"א).

¹⁷ שמירה ולא בנסיון (רח"ו).

¹⁸ הכוונה כמשרד"ל שהרי גם האומות יש בהם מולים ונקראים ערלים וז"ש ישראל ששמרו (שבת) וקבלו

מועיל מה ששומרים אבל האומות כיון שלא קיבלו ליה בסיני אע"ג דנטרו ליה לאו כלום הוא חוץ מגרים (רח"ו). כי גם באומות יש בהם מולין (זהר הרקיע).

¹⁹ בינה ממש (רח"ו).

²⁰ דאף דאינם צדיקים שעברו על שאר מצות כיון ששומרין אות ברית קודש צדיקין אקרון (נ"א).

בראשית

מכאן אוליפנא כל מאן דנטיר האי ברית¹
דעלמא אתקיים עליה אקרי צדיק מנא לן
מיוסף² בגין דנטר ליה לברית עלמא זכה דאקרי
צדיק ועל כך ועמך כלם צדיקים³ לעולם יירשו
ארץ⁴ (ישעיה ס כא) רבי אלעזר אמר אלה בכל
אתר פסל את הראשונים⁵ תנינן וכו' מה כתיב
לעילא בפרשתא דבראשית (בראשית ב י) ונהר
יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'
ההוא נהר⁶ דנגיד ונפיק ועייל לגנתא⁷ ואשקי ליה
משקיו דלעילא⁸ ועביד ליה נייחא⁹ ועביד איבין¹⁰
ורבי זרעין¹¹ והוא כדין נייחא [לכלא] (דכלא)
ודא¹² נייחא ליה לגנתא¹³ ודא עביד נייחא ביה¹⁴
[נ"א לגנתא וגנתא נייחא ביה] כמה דאת אמר כי
בו שבת¹⁵ (בראשית ב ג) וכתיב (שם ב ג)
וישבות¹⁶ ביום¹⁷ השביעי¹⁸ ודא¹⁹ רוא דמלה²⁰
דא עביד תולדות ולא אהרא²¹
תא חזי²² [כנונא דא] נח²³ לתתא קיימא
[קדישא הוה] דונמא דלעילא ועל דא אקרי איש

מכאן למדנו, כל מי ששומר הברית הזו
שהעולם עומד עליה, נקרא צדיק. מנין לנו,
מיוסף, משום ששמר את ברית העולם זכה
שנקרא צדיק. ועל כך "ועמך כולם צדיקים
לעולם יירשו ארץ". רבי אלעזר אמר, "אלה"
בכל מקום פסל את הראשונים, שנינו וכו'.
מה כתוב למעלה בפרשת בראשית, "ונהר
יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד
וגו'". אותו הנהר ששופע ויוצא ונכנס לגן
ומשקה אותו מהשקאה שלמעלה, ועושה
לו נחת ועושה פירות ומגדל זרעים, הוא אז
נוח לכל, וזה נוח לגן, וזה עושה מנוחה בו
(לגן, והגן נוח בו), כמו שנאמר "כי בו
שבת", וכתוב "וישבות ביום השביעי". וזה
סוד שדבר הזה עושה תולדות ולא אחר.

בא וראה, כדוגמא זו נח למטה הברית
הקדוש היה דוגמא שלמעלה, ועל זה נקרא
"איש האדמה". וסוד למדנו, שהרי נח
הצטרך לתיבה להתחבר עמה לקיים זרע

- ¹ פי' מי שבא לידי נסיון (רח"ו). כלומר אפי' שאין בו אלא מצוה זו צדיק אקרי אחר שכל העולם אתקיים עליה. ז"ח (נ"א).
- ² שיחיד בנסיון ישיג מדרגות רבות (רח"ו).
- ³ בהצטרפות יחד נק' צדיקים אבל יחיד לא נקרא צדיק כ"א על ידי נסיון (רח"ו).
- ⁴ ארץ העליונה שהיא הבינה (מ"מ). עיין בפרדס בשער צנורות ועיין סוד נח ותיבתו בתקונים תקון כא דף מו ע"א ודף נה מבואר שם כל הפרשה בדרך נסתר (ד"א).
- ⁵ שכל תולדות הראשונים לא אתקיימו (יהל אור).
- ⁶ יסוד מושך הטיפה מהמוח ונכנס במלכות (רח"ו). ונהר הוא יסוד מעדן מהבינה שנק' עדן, להשקות את הגן, היא מלכות ומשם יפרד משם יצאו ב"ע וחילותיהם (מ"מ).
- ⁷ מלכות (מ"מ).
- ⁸ שממשיך היסוד טיפה למלכות ממוחי או"א שנכללים בו (מ"מ).
- ⁹ כי היסוד נחת רוח למלכות (רח"ו). עי' זהר הרקיע.
- ¹⁰ הנשמות להגדיל הנטיעות (רח"ו). מ"ד (רמ"ז). מלאכים (מ"מ). איבין קאי על נשמות נבראות וזרעין קאי על מלאכים הנבראים עם הנשמות (נ"א).
- ¹¹ נשמות (מ"מ). מ"ן (רמ"ז).
- ¹² יסוד (רח"ו).
- ¹³ ליסוד (רח"ו).
- ¹⁴ והיסוד יש לו נחת רוח במלכות (רח"ו).
- ¹⁵ במלכות שבת היסוד (רח"ו).
- ¹⁶ הזכר (רח"ו).
- ¹⁷ נוקבא (רח"ו).
- ¹⁸ פי' השביתה היא ע"י היסוד שנק' שביעי כשנתחיל מבינה (מ"מ).
- ¹⁹ ולך (דפ"ו).
- ²⁰ פי' שאין אלה פוסל שום דבר, אלא לפסול שהיסוד הוא המוליד ולא אחר (רח"ו).
- ²¹ פי' היינו אלה פוסל. א"מ (נ"א).
- ²² כח ע"ב (הערת הזוהר).
- ²³ פי' אחר לפרש כפל נח נח.

בראשית

האדמה¹ ורוא אוליפנא דהא נח² אצטריך לתיבה³ לאתחברא בה ולקיימא זרעא דכולא דכתיב (בראשית ז ג) לחיות זרע מאן תיבה דא <דא>⁴ ארון הברית⁵ ונח ותיבה⁶ לתתא הכי הוו (כדוגמא דא לעילא) [כגוונא דלעילא] נח כתיב ביה ברית דכתיב (שם ו יח) והקיימתי את בריתי אתך וגו' ועד דאתקיים ביה ברית לא עייל לתיבותא⁷ דכתיב והקיימתי את בריתי אתך ובאת אל התיבה וכדין הוה תיבה ארון הברית (דא) תיבה ונח כלא כגוונא דלעילא ובגין דהאי ברית לעילא הוא עביד תולדות כגוונא דא נח [לתתא] איהו עביד תולדות <בגיני כך> (<נ"א> כמה דאת אמר) אלה תולדות נח

נח איש צדיק (שם ו ט) הכי הוא ודאי כגוונא דלעילא ועל דא (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כתיב וארעא על דא אתקיימת דהא איהו עמודא דעלמא קיימא עליה ומאן איהו דא צדיק ונח אקרי צדיק לתתא ורוא [נ"א דא] דכלא את האלהים התהלך נח [דייקא דלא אתפרש מניה לעלמין ולמהוין] (למהוי) הוא בארעא כגוונא דלעילא איש צדיק יסודא דעלמא ברית שלום⁸ שלמא דעלמא איש האדמה ודאי ועל דא (שם ח) ונח מצא חן בעיני יהוה⁹

תמים היה בדורותיו מאי בדורותיו אלין אינון דנפקו מניה הוא אשלים לכולהו¹⁰ והוא הוה שלים מכלהו¹¹ תמים היה¹² דאתיילד מהול דכתיב (שם

של הכל, שכתוב "לחיות זרע". מי זו התיבה, זה (זה) ארון הברית, ונח והתיבה למטה כך הם כמו דוגמא (זו) שלמעלה. בנח כתוב ברית, שכתוב "והקיימתי את בריתי אתך וגו'", ועד שהתקיים בו ברית לא נכנס לתיבה, שכתוב "והקיימתי את בריתי אתך ובאת אל התיבה". ואז היתה התיבה ארון הברית. (זו) התיבה ונח, הכל כדוגמא שלמעלה. ובגלל שהברית הזאת למעלה, הוא עושה תולדות, כדוגמא זו נח (למטה) הוא עושה תולדות. לכן (כמו שנאמר) "אלה תולדת נח".

"נח איש צדיק" כך הוא בודאי כמו שלמעלה, ועל זה כתוב "וצדיק יסוד עולם", והארץ מתקיימת על זה, שהרי הוא העמוד שהעולם עומד עליו, ומיהו, זה צדיק, ונח נקרא צדיק למטה. וסוד (זה) של הכל, "את האלהים התהלך נח", דוקא, שלא נפרד ממנו לעולמים, ושיהיה הוא בארץ כדוגמא שלמעלה, איש צדיק יסוד העולם, ברית שלום, שלום של העולם, איש האדמה ודאי, ועל זה, "ונח מצא חן בעיני ה'".

"תמים היה בדורותיו". מה זה "בדורותיו", אלה אותם שיצאו ממנו, הוא השלים את כולם, והוא היה שלם מכולם. "תמים היה" שנולד מהול, שכתוב "התהלך לפני והיה תמים", "בדורותיו" ולא בדורות

¹ יסוד בעל המלכות (רח"ו).

² היסוד (רח"ו).

³ למלכות כי אין לו מקום אחר להשפיע רק שם (רח"ו).

⁴ לג ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ שארון נקרא תיבה כמ"ש (מגילה כה ע"ב) מכרו בית הכנסת לוקחים תיבה, והיא ק"ק שבה (יהל אור).

⁶ פי' נח עם התיבה כמנין תיבה וצ"ע (ופשוט נח במ"ק י"ג עם תיבת נח שתיבה עם המלה במ"ק י"ג) (ד"א). נראה יותר נכון כי נח בגי' תיבה עם התיבה במ"ק ר"ל י"ג (הערת הזוהר). עי' בד"א ולא דק ועי' הפירוש במק"מ. הרש"ב (נ"א).

⁷ שנכנס לדרגא דא וז"ס הקמת ברית לעייל לתיבה, דלא עאל בה אלא כד איהו בתוקפיה [בקישוין] בסוד משכיל לאיתן [עי' ח"ב קי ע"א ושעה"כ סוכות דרוש ה'] שבהיותו איתן אז משכיל, עייל במוחא (יהל אור).

⁸ שיסוד נק' ברית שלום (יהל אור).

⁹ וכן ביוסף, וימצא יוסף חן בעיניו, והוא חורא דעינא עלאה דמסתחיין עיינין תתאה ומתפקחין וזהו דרגא דיוסף בן פורת עלי עין, כמ"ש באד"ר (קל ע"א). ואז ראיתה לזכור ברית עולם, וכו' וזהו מציאות חן בעיני ה' (יהל אור).

¹⁰ כי ע"י הכנסו לתיבה, גרם קיום לכולם (רח"ו). שע"י נשלמו ונתקנו כשיצאו מן התיבה כי שם בתיבה נתקנו ונשלמו (מ"מ).

¹¹ שהיה צריך מכולם (רח"ו). פי' שהוא רומז לצדיק יסוד עולם ולכך מעלתו יותר מכולם (מ"מ).

¹² עו[ד] פי' אחר (רח"ו).

בראשית

יו א) התהלך לפני והיה תמים¹ בדורותיו ולא בדרין דעלמא² דהא מניה נפקו [תולדות בעלמא] תא הזי נח אתחזי מיומא דאתברי עלמא למהוי בתיבה³ בחבורא חד ולמיעל בה ועד לא אתחברו כחדא לא הוה עלמא כדקא יאות לברת מה כתיב (שם ט יט) ומאלה נפצה כל הארץ מהו נפצה⁴ כמה דאת אמר (שם ב י) ומשם יפרד דמתמן אשתכח פרודא ואתברו תולדות לכל ספריין וכלא חד כדוגמא חדא⁵ בניני כך אלה תולדות נח אלה ודאי דהא יסודא דעלמא איהו דעביד⁶

תוספתא

למה נח תרי זמני אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא ס/א זהר

[תולדות לקיימא] בארעא (לקיימא⁷) אתא רבי אבא ונשקיה אמר אריא⁸ בחיליה טינרא נקיב ותבר כך הוא ודאי ותא הזי⁹ משיעורא¹⁰ דתיבותא אוף נמי הכי הוא¹¹

רבי אלעזר פתח (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות יהוה¹² אשר שם שמות בארץ [האי קרא הא אתמר ואוקמוה <אבל>] לכו חזו מאי חזו כמה דאת אמר (ישעיה כא ב) חזות קשה הונד לי בעובדוי דקב"ה [עביד] אתגלי נבואה עלאה לבני נשא אשר שם שמות ודאי דהא

של העולם, שהרי ממנו יצאו (תולדות בעולם).

בא וראה, נח ראוי היה מיום שנברא העולם להיות בתיבה בחיבור אחד להיכנס בה, ועד שלא התחברו כאחד, לא היה העולם כראוי. אחר כך מה כתוב, "ומאלה נפצה כל הארץ", מהו "נפצה", כמו שנאמר "ומשם יפרד", שמשם נמצא פירוד והתפזרו תולדות לכל הצדדים והכל אחד כדוגמא אחת. לכן "אלה תולדת נח", אלה ודאי, שהרי יסוד העולם הוא שעושה

למה נח פעמיים. אלא כל צדיק וצדיק שבעולם

תולדות לקיים בארץ. בא רבי אבא ונשקו. אמר, אריה בכחו נוקב סלע ושובר, כך זה בודאי, ובא וראה, משיעור התיבה גם כך זה.

רבי אלעזר פתח, "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ", הפסוק הזה הרי נתבאר, ובארוהו. אבל "לכו חזו", מה זה "חזו", כמו שנאמר "חזות קשה הוגד לי". במעשיו שהקדוש ברוך הוא עושה מתגלה נבואה עליונה לבני אדם. "אשר שם שמות", שמות ודאי, שהרי השם גורם לכל.

¹ ואמרו (שוחר טוב [ילקוט שמעוני בראשית רמז קמה: לדוד מכתם וכו' שהיתה מכתו תמה שנולד מהול]) מכתם מכתו תמה וזהו הכל הוראה על היותו דרגא דצדיק (יהל אור).

² ר"ל לכך נאמר בדורותיו, ולא בדורות, ש"מ דורות שיצאו ממנו ולא מעלמא וז"ש ולא בדרא דעלמא (יהל אור).

³ אלא אפילו לא היה מבול ולכן לא נסתר במערה רק בתיבה (רח"ו).

⁴ דהל"ל מאלה מלאה (רח"ו).

⁵ כל פרטי נח ותיב' רומזים ליסוד ומלכות (רח"ו).

⁶ שפוסל הראשונים שלא היה מיסוד קדוש (רח"ו).

⁷ והאחרים אינם מתקיימים (רח"ו).

⁸ רבי אבא קרא לר' אלעזר אריה על גודל פעולתו שבתוקף שכלו נוקב ומשבר סלעים דברים חזקים כאלו מוציא פנינים לאורה (ד"א).

⁹ שיעור התיבה שדי אדנ"י יסוד מלכות תקונין סד ו ע"א (ד"א).

¹⁰ תיבת נח היא ארון הברית שדי והתיבה שיעור אמתיים (הכוונה שאורך התיבה ש' ורחבה נ' וגבהה ל') ש"פ ו"ד אותיות והמילה עם הכולל הרי שפ"ה וכן שכינה גימ' שפ"ה הרי שבמלת תיבה ואותיותיה ואמותיה דומה לשכינה (רח"ו).

¹¹ הוא רצה להביא ראייה אל מ"ש למעלה כי נח ותיבה הם יסוד ומלכות, כי לכן שיעור התיבה היה שלש מאות אמה אורך ושלישים קומה וחמשים רוחב הם בגמטריא שד"י ואדנ"י שהם יסוד ומלכות עם הכולל (שער מאמרי רשב"י), נח בתיבה הוא כלילת הו"ה באדנ"י והם גימ' ש"פ, י' פעמים א', ה' פעמים ד', ו' פעמים נ' ה' פעמים י' וכו' (יהל אור).

¹² לעיל נח ע"ב (ד"א). בדפוס קרימונא אלקים וע' מ"ש לעיל נח ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

(שמייה¹) [שמא] גרים לכלא כתיב (בראשית ה כא) ויקרא את שמו נח לאמר זה וגו' אמאי הכא לאמר ואמאי זה אלא² לאמר דא אתתא זה [דא] צדיק [נ"א רמז] (כמו) דקב"ה קרא ליה נח נייחא דארעא לאמר מאי לאמר אלא אתר דאקרי³ ליה נח ומאן איהו ארעא קדישא ואמר⁴ זה ינחמנו ממעשנו וגו' עבד ליה קב"ה לתתא כגוונא עלאה) [נ"א זה דא צדיק] וכן נח דא צדיק לאמר דא [אתתא] <נוקבא> בגין דלא מתפרשן דא מן דא אמר רבי יצחק לאמר דא ארעא קדישא וזה אמת⁵ כתיב הכא זה [ינחמנו] וכתיב התם (ישעיה כה ט) זה יהו"ה קוינו לו זכאין אינון צדיקא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא למהוי בשמיה רשימין ואיהו שוי שמיהן בארעא כדקא יאות

כתיב [ויקרא את שמו נח וכתיב]⁶ ויקרא שמו יעקב (בראשית כה כו) אמאי לא כתיב את אלא התם דרגא (אחרא⁷) [חדא] והכא דרגא אחרא⁸ [נ"א את כמה דאת אמר ואראה את יהו"ה] כדכתיב (ישעיה ו א) ואראה את יהו"ה ואראה יהו"ה לא כתיב אלא את יהו"ה אוף הכא [בנח ויקרא את שמו נח]⁹ ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה קב"ה¹⁰ ממש קרא ליה יעקב אבל הכא את לאתכללא שכינתא [נ"א¹¹ דרגא אחרא לתתא] אלה תולדות נח וגו' (בראשית ו ט) רבי יהודה פתח (תהלים קיב ה) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט טוב איש דא קב"ה¹² דאקרי טוב¹³ כמה דכתיב (שם קמה ט) טוב יהו"ה לכל וכתיב (שמות טו ג) [יהו"ה איש מלחמה להאי כל] חונן

כתוב "ויקרא את שמו נח לאמר זה וגו'", למה כאן "לאמר", ולמה "זה". אלא "לאמר" זו האשה, "זה" זה צדיק. (רמז כמו שהקדוש ברוך הוא קרא לו נח, מנוחת הארץ. "לאמר", מה זה "לאמר", אלא מקום זה קרא לו נח, ומי הוא, ארץ הקדושה, "לאמר" זה ינחמנו ממעשנו וגו'. עשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כדוגמא עליונה). ("זה" זה צדיק, וכן נח (לאמר נח) זה צדיק. "לאמר" זו נקבה, משום שלא נפרדים זה מזה. אמר רבי יצחק, "לאמר" זו ארץ הקדושה נ"א וזה אמת). כתוב כאן "זה ינחמנו", וכתוב שם "זה ה' קוינו לר". אשריהם הצדיקים שרשומים ברישום של חותמת המלך להיות בשמו רשומים, והוא שם שמות בארץ כראוי.

כתוב "ויקרא את שמו נח", וכתוב "ויקרא שמו יעקב". למה לא כתוב "את", אלא שם דרגא אחרת (אחת) וכאן דרגא אחרת, (את, כמו שנאמר "ואראה את ה'") ככתוב "ואראה את ה'", ואראה ה' לא כתוב אלא את ה', גם כך בנח "ויקרא את שמו נח". "ויקרא שמו יעקב", דרגא שלו הקדוש ברוך הוא ממש קראה לו יעקב, אבל כאן "את", להכליל את השכינה (שהיא דרגא אחרת למטה).

"אלה תולדות נח וגו'", רבי יהודה פתח, "טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט". "טוב איש", זה הקדוש ברוך הוא שנקרא טוב, כמו שכתוב "טוב ה' לכל", וכתוב "ה' איש מלחמה". לכל הזה חונן ומלוה, למקום שאין לו משלו, ואותו מקום נזון ממנו. "יכלכל דבריו במשפט", שהרי

¹ שקראו נח ששמו רומז שהוא מרכבה ליסוד נח לאמר מלכו' מחובר ביסוד (רח"ו).

² הובא לעיל דף נח ע"א לשון זה (הערת הזוהר).

³ לא קרי (לפ"ו).

⁴ לאמר (לפ"ו).

⁵ כצ"ל באמת בהגהת ד"א רש"ב (הערת הזוהר).

⁶ וישב קפו ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ מלכות (רח"ו).

⁸ ת"ת (רח"ו).

⁹ מלכות עם היסוד (רח"ו).

¹⁰ ת"ת (רח"ו).

¹¹ "דהיא" נוסף בלפ"ו.

¹² ת"ת וכולל חסד וגבורה (רח"ו).

¹³ בחי' החסד שברצות איש בחינת הגבורות שברצות ה' איש מלחמה (רח"ו).

בראשית

ומלוה לאתר דלית ליה מדיליה! וההוא אתר מניה אתון יכלכל דבריו במשפט² דהא ההוא דבר³ לא אתון אלא במשפט כמה דאת אמר (תהלים פט טו) צדק ומשפט מכון כסאך דבר אחר טוב איש דא צדיק דכתיב (ישעיה ג') אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו רבי יוסי אמר דא נח דכתיב (בראשית ו ט) נח איש צדיק רבי יצחק אמר דא [שבתא דשבת] (שבת) דביה פתח⁴ טוב דכתיב (תהלים צב ב) טוב⁵ להודות ליהוה

רבי חייא⁶ אמר כלא חד וכלהו מלה חדא אמרו דא עביר תולדות בעלמא תולדות דעלמא מאן אינון אלין נשמתהון דצדיקא דאינון איבא דעובדוי דקב"ה רבי שמעון אמר בשעתא דקב"ה מתעטר בעטרוי⁷ מתעטר מעילא ומתתא⁸ מעילא מאתר דעמיקא דכלא⁹ מתעטר מתתא¹⁰ במה בנשמתהון דצדיקא¹¹ כדין אתוסף חיים¹² מעילא ומתתא ואתכלל אתר מקדשא¹³ מכל סטרין ובירא אתמליא¹⁴ וימא אשתלים¹⁵ וכדין יהב לבלא¹⁶

כתיב (משלי ה טו) שתה¹⁷ מים מבורך ונוזלים מתוך בארך אמאי (הכא) בורך בקדמיתא ולבתר בארך דהא בור לא אקרי אלא ריקניא דלא נביע באר מיין דנבעין אלא כלא אתר חד הוא אלא אתר דמסכני [נ"א דמסכנותא] אחידין

אותו דבר לא נזון אלא במשפט, כמו שנאמר "צדק ומשפט מכון כסאך". דבר אחר, "טוב איש" זה צדיק, שכתוב "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו". רבי יוסי אמר, זה נח, שכתוב "נח איש צדיק". רבי יצחק אמר, זה השבח של השבת שבו פתח טוב, שכתוב "טוב להודות לה".

רבי חייא אמר, הכל אחד, וכולם אמרו דבר אחד. וזה עושה תולדות בעולם. מי הם תולדות של העולם, אלו נשמות הצדיקים שהם פרי מעשי הקדוש ברוך הוא. רבי שמעון אמר, בשעה שהקדוש ברוך הוא מתעטר בעטרויו, מתעטר מלמעלה ומלמטה, מלמעלה ממקום של עומק הכל. מתעטר מלמטה במה, בנשמות הצדיקים. ואז נוספים חיים מלמעלה ומלמטה, ונכלל מקום המקדש מכל הצדדים, והבאר מתמלאת והים נשלם, ואז נותן לכל.

כתוב "שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך". למה (כאן) בתחלה [כתוב] "בורך" ואחר כך "בארך", שהרי בור לא נקרא אלא ריק שאינו נובע, ובאר מים שנובעים. אלא הכל מקום אחד הוא, מקום שהעניינים (שהעני) אחוזים בו נקרא בור, שאין לו

¹ מלכות (רח"ו).

² ת"ת (רח"ו).

³ מלכות ובחי' קדום (רח"ו).

⁴ יסוד בבחינת קדושת שבת (רח"ו).

⁵ בטעם זקיפא לעילא (רח"ו).

⁶ הוקשה לו דבשבת (בשכי' עשירים) [השכינה עשירה] וא"צ לחונן ולהוות (רח"ו).

⁷ מתעטר בכתריו שהם מדותיו ית' וית'. פרדס רמונים מהרמ"ק שער מ פ"י דף ס (ד"א).

⁸ ר"ל מ"ד ומ"ן (יהל אור).

⁹ ר"ל מן הדעת שהוא חו"ג והן ב' עטרין דיליה והדעת נק' עמיקא כמ"ש באד"ז (רפט ע"ב) בחד רישא עמיקא דבירא, ר"ל של בינה שהיא באר מים חיים (יהל אור), ועי' בהגר"א על ספד"צ ד ע"ג ד"ה ואבא מקבל. עי' בשלח סג ע"ב ומאמרי רשב"י שם ש"אתר דעמיקא דכלא" כינוי לבינה. יסוד אימא (רמ"ז).

¹⁰ בשעת הזווג אז הצדיקים מעלים נשמותם בסוד מ"ן (רמ"ז).

¹¹ הוא מ"ן (יהל אור).

¹² הן המוחין שנק' חיי המלך (יהל אור).

¹³ הוא חכמה דמלכות, שבז"א נק' קדש ובה מקדש ובה אתברירו מ"ן במחשבה (יהל אור). מלכות (מ"מ).

¹⁴ הוא בינה דילה שנק' בירא כנ"ל ונתמלא מן החכמה (יהל אור). יסוד (מ"מ).

¹⁵ הוא הדעת שנק' ים כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים וכן במדורין הים בהיכל הששי שם דעת (יהל אור). מלכות דידה שנק' ירושלים (מ"מ).

¹⁶ הוא בחי' רביעית שמקבלת ונשלמת מכולם (יהל אור).

¹⁷ מקץ קצד ע"ב ויחי רלה ע"א (ד"א).

בראשית

משלו אלא מה שנותנים לתוכו, ומיהו, דל"ת. אחר כך נעשה באר שהוא נובע ומלא (שמתמלא) מכל הצדדים, ומיהו, ה"א. מתמלאת מלמעלה

ביה אקרי בור דלית ליה מדיליה אלא מה דיהבין בגויה ומאן איהו דל"ת לבתר אתעביד באר דאיהו [נביעו דמליא] (מליא) <נביע ומליא נ"א דמליא> מכל סטרין ומאן איהו ה"א אתמליא מעילא

תוספתא

אית ליה תרין רוחין! רוחא חד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי והכי תשכח בכלהו צדיקי משה משה יעקב יעקב אברהם אברהם שמואל שמואל שם שם בר מיצחק? דלא כתיב ביה כמה דכתיב בהו בנין דיצחק בשעתא דאתקרב על גבי מדבחה נפקת נשמתיה דהות ביה בהאי עלמא וכיון דאתמר ביה באברהם ברוך מחיה המתים תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי³ בנין דא תשכח דלא יחד קב"ה שמה אלא על יצחק בנין דאתחשב כמת ועל דא רמו קרא ואמר (איוב טו טו) הן בקדושו לא יאמין וגו'

יש לו שתי רוחות, רוח אחת בעולם הזה ורוח אחת בעולם הבא. וכך תמצא בכל הצדיקים, משה משה, יעקב יעקב, אברהם אברהם, שמואל שמואל, שם שם, פרט ליצחק שלא כתוב בו כמו שכתוב בהם, משום שבשעה שיצחק נקרב על גבי המזבח, יצאה נשמתו שהיתה בו בעולם הזה, וכיון שנאמר באברהם ברוך מחיה המתים, שָׁבָה אליו נשמתו של העולם הבא. משום זה תמצא שלא יחד הקדוש ברוך הוא את שמו אלא על יצחק, משום שנחשב כמת. ועל זה רמז הכתוב ואמר, "הן בקדושו לא יאמין וגו'".

דבר אחר אלה תולדות בנין דהוה צדיק שבח ליה תרי זמני⁴ תמים היה בדורותיו אבל בדרין אחרנין אינו נחשב לכלום כמו דרא דאברהם ודרא דמשה ודרא דדוד דבר אחר חמי מאי עבד בדרא דכלהו חייבים ק"ו אלו היה בדרא דכולהו צדיקים ע"כ

דבר אחר, "אלה תולדות", משום שהיה צדיק שבח אותו פעמיים. "תמים היה בדורותיו", אבל בדורות אחרים אינו נחשב לכלום, כמו דורו של אברהם ודור משה ודור דוד. דבר אחר, ראה מה עשה בדור שכולם רשעים, קל וחומר אילו היה בדור שכולם צדיקים.

ס/ב

ונביע מתתא⁵ אתמליא מעילא כמה דאמרן ונביע מתתא מנשמתהון דצדיקייא⁶

ונובעת מלמטה, מתמלאת מלמעלה כמו שאמרנו, ונובעת מלמטה מנשמות הצדיקים.

דבר אחר שתה מים מבורך דא דוד מלכא⁷ דכתיב ביה (שמואל ב כג טו) מי ישקני מים מבור

דבר אחר, "שתה מים מבורך" זה דוד המלך, שכתוב בו "מי ישקני מים מבאר בית

¹ ב' רוחין כו', פי' הנשמות כי הרוח כבר ידוע שאין לו רק בחי' א' מסוד הת"ת דז"א, אמנם נשמה הבא מבינה יש לה ב' בחי': א' במקום הסתום, וא' ברדתה למטה בגופא דז"א מן החזה ולמטה. שאז הוא במקום המגולה, ואז נשתנית הנשמה ברדתה (זהר הרקיע).

² הענין הוא כי החלק הנקרא רוח אין לו רק בחינה אחת הבאה מן ז"א הנקרא ת"ת, אבל החלק הנקרא נשמה הבאה מבינה, יש לה שתי בחינות: האחת, היא בהיותה למעלה במקום ראשו של ז"א, ששם האורות סתומים ומכוסים כנודע. והשנית, היא ברדתה למטה ובהתפשטה בגופו דז"א מן החזה שבו ולמטה, כי שם נפסק ונשלם יסוד דאימא שהיא מכסה האורות, ושם נתגלו האורות משם ולמטה. ולכן הנשמה משתנית ברדתה שם אל מקום הגילוי מבחינה אחרת, וכו' ומ"ש כאן בזוהר דכל צדיק אית ליה תרין "רוחין" לא דק בלישניה, והכונה היא על שתי בחינות "הנשמה" כנז' כו' (שער מאמרי רשב"י).

³ היינו שהושפע עליו מגבורות שביסוד אמא למעלה מן החזה (רמ"ז לקמן קכא ע"א).
⁴ זמנין (יהל אור).

⁵ שנובע מלמטה אור הנשמות של צדיקים במעשיהם הטובים פקודי רנט (ד"א).

⁶ פרדס בשער מהות והנהגה ולקמן תולדו' קלה קלו (ד"א).

⁷ מלכות (רח"ו). מצוה לאדם שיתקן מעשיו עד שיזכה לשנות מבורך שהוא שפע של המלכות וכן יקבל ג"כ מחג"ת שהם נוזלים מתוך בארץ והכוונה שישתדל האדם לקבל שפע מחג"ת שהם ד' רגלי המרכבה

בראשית

בית לחם* ונוזלים דא אברהם² מתוך דא יעקב³ דאיהו באמצעיתא בארך דא יצחק⁴ דאקרי באר מים חיים הא בהאי קרא אשתכח רתיכא קדישא עלאה מאבהן ודוד מלכא אתחבר עמהון⁵ תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לאו איהו אלא כד עייל רוחא בה ואשדת מיא לקבלא מיין עלאין דכורין כך כנסת ישראל לא אתערת תיאובתא לגבי קב"ה אלא ברוחא דצדיקיא דעאלין בגווה וכדין נבעין מיא [מגווה] (בגווה) לקבלא מיין דדכורא וכלא אתעביד תיאובתא חדא <וצבורא חדא> וצורא חדא וקשורא חדא⁶ ודא הוא רעוא דכלא וטיולא⁷ דמטייל קב"ה⁸ בנשמתהון דצדיקיא

* אית מאן דיימר ונוזלים דא יצחק⁹ מתוך דא משה¹⁰ דאיהו באמצעיתא בארך דא אהרן דאתקרי באר מים חיים ודוד מלכא דאתחבר עמהון

תא חזי כל אינון תולדות דגנתא דעדן לא נפקין מצדיק אלא כד עייל בהאי תיבה בחבורא חדא וכלא נניזין בה ולבתר מינה נפקין אוף הכא נח איש צדיק לא אפיק תולדות למפרי בעלמא¹¹

לחם". * ונוזלים" זה אברהם, "מתוך" זה יעקב, שהוא באמצע, "בארך" זה יצחק, שנקרא באר מים חיים. הרי בפסוק הזה נמצאת המרכבה הקדושה העליונה מהאבות, ודוד המלך התחבר עמם. תשוקת הנקבה לזכר אינה אלא כאשר נכנסת בה רוח ושופכת מים כנגד המים העליונים הזכריים, כך כנסת ישראל לא מעוררת השתוקקות לקדוש ברוך הוא אלא ברוח הצדיקים שנכנסים בתוכה, ואז נובעים מים מתוכה כנגד מ' הזכר. והכל נעשה תשוקה אחת (ואגודה אחת) וערמה אחת וקשר אחד. וזהו רצון של הכל, והטיול שהקדוש ברוך הוא מטייל עם נשמות הצדיקים.

* יש מי שיאמר, "ונוזלים" זה יצחק, "מתוך" זה משה שהוא באמצע, "בארך" זה אהרן שנקרא באר מים חיים, ודוד המלך שהתחבר עמהם.

בא וראה, כל אותן תולדות גן העדן לא יוצאים מצדיק אלא כשנכנס בתיבה הזו בחיבור אחד, והכל גנוזים בה, ואחר כך יוצאים ממנה. גם כאן "נח איש צדיק" לא הוציא תולדות לפרות בעולם עד שנכנס

(מ"מ). פ' מלכות דוד הוא בחינתה. ז"ח (נ"א). הענין דמים הוא בסט' דאתייהיבת מסט' דימינא כדאיתא בז"ח שיה"ש, וזהו ונוזלים של אברהם תשתה מיצחק ע"י יעקב שהוא מקבל מהם וכ"ז הולך על לשון הראשון רק שכאן ביאר בפרטיות הג' אבות ושם ביאר הבאר ג' אבהן בכלל וזה אתפרש הפסוק הנ"ל טוב איש שהוא טוב בעטרוי חונן ומלוה לבירא דל"ל מגרמא כלום, יכלכל דבריו הוא בארא והן ג' מדות של האבות ולזה אמר דבריו בלשון רבים ולכן בזה אמר יכלכל שזה שייך אף בעשירים ותמיד יכלכל אותם שאינם חסרים כמו ויכלכל כו' לפי הטף. משא"כ לסט' דדוד שאינו רק מלוה וחונן כמו לעניים ואלו במשפט (יהל אור).

¹ דכתיב מי ישקני מים מבור בית לחם שכן דוד נתאוהו לשתות ממימי מדתו דהיינו המלכות הנקרא בור אשר היא בית לחם בית והיכל לתת' הנק' לחם מן השמים: ונוזלים דא אברה' חסד ממי החסד דאיהו באמצעיתא שכן הוא בסוד קו האמעי בריח התיכון: דאיקרי באר מים חיים פ' באר דההוא מים חיים דבינה הא בהא קרא אשתכח וכו' ושיעור הכתו' שתה מים וגו' כלומ' שתה מימי ההשפעה ע"י שתחבר המלכו' עם אלו המדו' יחד: אלא כד עייל רוחא בה דהיינו רוח תאוה להתקשר בזכר: וכלא אתעביד תיאובתא חדא מהכל נתהווה הנשמה דתיאובתא דיליה עביד נפש ותיאובתא דילה עביד נפש ואתכליל תיאובתא בתיאובתא ואתעביד רעותא חדא בלא פירודא דהיינו הנשמ' כלולה מדכר ונוקבא כנז' בפ' לך לך דף פ"ה ודא הוא רעו דכלא אפי' המדות שהם בעלי הדין רוצים בענין זה כי בזה הם מתקיימי' הדינין בסוד עדונא דשייפין כנז' בפ' יוחי דף רמ"ז (זה"ח) (ש"נ).

² חסד אל שבאבות (רח"ו).

³ ת"ת (רח"ו).

⁴ גבורה (רח"ו). שהמלכות בניינה מהגבורות (מ"מ).

⁵ תרומה קעג ע"ב ולהלן רמד ע"ב (ד"א).

⁶ כפל ה' לשונות נגד ה' בחי' שמקבלת המלכות מז"א והם נרנח"י כנודע שכל פרצוף תחתון נעשים לו נרנח"י מפרצוף שלמעלה ממנו (מ"מ).

⁷ יב מ ע"ב ע ע"א עו ע"ב פד ע"ב צב ע"א ק ע"א קלו ע"ב קעח ע"א ע"ב ס"ת (ד"א).

⁸ לקמן קלב ע"ב (ד"א).

⁹ כי הם בחוזק גבורות גשמים (רח"ו).

¹⁰ כי משה הוא מלגאו (רח"ו).

¹¹ להפרות ולהרבות בעולם (ד"א).

בראשית

עד דעאל לתיבה ואתכנש כלא בה והווי גניזין בה ולבתר מנה נפקו למפרי בעלמא ולא תקיימא בארעא ואלמלא דנפקו מגו תיבה לא אתקיימו בעלמא וכלא כגוונא דלעילא מגו תיבה נפקי לעילא מגו תיבה נפקי לתתא דא כגוונא דא (מגו הכא) [והכא] אתקיים עלמא ולא מקדמת דנא דבגיני כך כתיב [משלי ה טו] ונוזלים מתוך בארך וכתיב (בראשית ו י) ויולד נח שלשה בנים א"ר יהודה וגו'¹

ותשחת הארץ לפני האלהים (בראשית ו יא) א"ר יהודה כיון דכתיב ותשחת הארץ אמאי לפני האלהים אלא כיון דעבדו הוביהון באתגליא לעיניהון דכלא כדין לפני האלהים² כתיב רבי יוסי אמר אנא אפכא אמרית³ ותשחת הארץ לפני האלהים בקדמיתא לפני האלהים דלא הוו עבדי באתגליא לפני האלהים עבדו ולא לפני בני נשא ולבסוף עבדו [באתגליא הה"ד (שם) ותמלא הארץ חמס דלא הוה אתר בכל ארעא דלא הוה באתגליא] ובגין כך בתרי גווי אמר קרא⁴

אלה תולדות נח רבי אבא אמר מיומא דעבר אדם על פקודא דמריה כל בני עלמא דאתילידו לבתר אקרון בני האדם ולא לשבחה אקרון הכי אלא כמאן דאמר בנוי דההוא דעבר על פקודא דמריה כיון דאתא נח אקרון [בני עלמא] (בנוי דעלמא) על שמיה דנח תולדות נח לשבחה דקאים לון בעלמא ולא תולדות דאדם דאעבר לון מעלמא⁵ וגרים מותא לכלהו

א"ל רבי יוסי אי הכי הא כתיב לבתר וירד יהוה לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם בני האדם כתיב ולא כתיב בני נח [אמר ליה] בגין דאדם [דחטא] [חטא] קמי מריה טב ליה דלא אברי ולא יכתוב עליה האי קרא אלא

בתיבה, והתכנסו הכל בה והיו גנוזים בה, ואחר כך יצאו ממנה לפרות בעולם ולהתקיים בארץ. ואלמלא שיצאו מתוך התיבה, לא התקיימו בעולם. והכל כדוגמא שלמעלה, מתוך תיבה יוצאים למעלה, מתוך תיבה יוצאים למטה, זה כמו זה, (מתוך) וכאן התקיים העולם ולא מקודם לזה, שלכן כתוב "ונוזלים מתוך בארך", וכתוב "ויולד נח שלשה בנים".

"ותשחת הארץ לפני האלהים". אמר רבי יהודה, כיון שכתוב "ותשחת הארץ", למה "לפני האלהים", אלא כיון שעשו חטאיהם בגלוי לעיני הכל, אז כתוב "לפני האלהים". רבי יוסי אמר, אני אמרתי הפוך, "ותשחת הארץ לפני האלהים", בהתחלה לפני האלהים שלא היו עושים בגלוי, לפני האלהים עשו ולא לפני בני אדם, ולבסוף עשו בגלוי, זהו שכתוב "ותמלא הארץ חמס", שלא היה מקום בכל הארץ שלא היה בגלוי, ובגלל כך אמר הפסוק בשני אופנים.

"אלה תולדות נח". רבי אבא אמר, מיום שעבר אדם על מצות רבונו, כל בני האדם שנולדו אחר כך נקראו בני האדם. ולא לשבח נקראו כך, אלא כמו שאמר בנו של אותו שעבר על מצות רבונו. כיון שבא נח, נקראו בני העולם על שם נח, תולדות נח לשבח, שהעמידם בעולם, ולא תולדות אדם שהעבירם מהעולם וגרם מות לכלם.

אמר לו רבי יוסי, אם כך, הרי כתוב אחר כך "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם", "בני האדם" כתוב, ולא כתוב בני נח. אמר לו, משום שאדם (שחטא ד"א חטא) לפני רבונו, טוב לו שלא

¹ ככתוב בדף סב ע"א (הערת הזוהר, וכן הוא בדרך אמת).

² פי' שעודם חוטאים בסתר לא נודעה מינותם ושלא היו מקפידים להרשיע, אבל כיון שעשו בגלוי אז הורו שלא היה מי שמכיר חטאם אלא ה', כי הם לא היו מחשבים במה היו חוטאים (רמ"ז). והכי פי' הכתוב ותשחת הארץ כ"כ בפרהסיא כמו שכל הדברים הם גלויים לפני האלקים. ז"ח (נ"א).

³ כוונתו שאין זה סיום העוונות אלא שבדרך כלל הודיע כל סדר עוונם מתחילה ועד סוף, ושתחילה התחילו בצינעא לדחות רגלי השכינה השוכנת בעולם, מלא כל הארץ כבודו, וזהו האלקים בה' הידיעה, דהיינו השכינה המצויה בעולם הזה והמתפשטת בכל מקום, ולעומת כן אמר, אנא איפכא אמרי, וירצה שרבי יהודה פירש לפני המעלה העליונה של שם אלקים, ורבי יוסי מפרשו על היותר תחתונה והיא מלכות שבמלכות עשיה, וזהו ותשחת הארץ, זו התחתונה, לפני האלקים, המתפשט בה (רמ"ז).

⁴ פי' ותשחת הארץ לפני האלהים שהיו עושים מעשיהם בסתר ולבסוף עשו בגלוי דכתיב ותמלא הארץ חמס (מ"מ).

⁵ פי' מעולם הקדושה והפילם תוך הקלי' והוכרחו למות להתקן (מ"מ).

בראשית

תא חזי כתיב (משלי י א) בן חכם ישמח אב! כד ברא טב כל בני עלמא דכרין ליה לאבוי לטב וכד איהו ביש כלא דכרין ליה לאבוי לביש אדם בגין דחטא ועבר על פקודא דמריה כד אתו אינון דמרדו במריהון מה כתיב (בראשית יא ה) אשר בנו בני האדם בנוי² דאדם קדמא דמרד במריה ועבר על פקודיה ובגני כך אלה תולדות נח אלה ולא קדמאי אלה דנפקו [ועאלו] מגו >גו< תיבה [ואפיקו תולדין לעלמא <לעלמיין>] ולא תולדות אדם דנפק מגנתא דעדן ולא אפיק לון מתמן

תא חזי אילו אפיק אדם תולדות מגנתא דעדן לא ישתצון לדרי דריין³ ולא אתחשך נהורא דסיהרא לעלמיין⁴ וכלהו הוו קיימין לעלמין ואפילו מלאכי עלאי לא קיימי קמיהו בנהורא וזיוא [דחכמתא] [וחכמתא] [כמה דאת אמר בצלם אלהים ברא אותו (שם א כז)] אבל כיון

פא/א

דגרים חטא ונפק איהו מגנתא דעדן ועבר תולדות לבר לא אתקיימו בעלמא ולא הוו כדקא חזי א"ר חזקיה וכי היך יכלין למעבד תולדות⁵ תמן דהא אלמלא לא אתמשיך עליה יצר הרע וחטא אתקיים איהו בעלמא בלחודוי ולא יעביד תולדות כגוונא דא אלמלא דחבו ישראל [בעגלא ואתמשיכו] [ואמשיך] עליהו יצר הרע לא עבדו⁶ תולדות לעלמין ולא ייתון דריין אחרנין לעלמא

א"ל⁷ אלמלא לא חטא אדם לא עביד תולדות כגוונא דא מסטרא דיצה"ר אבל עביד תולדות מסטרא דרוחא קדישא דהשתא לא עביד

נברא ולא יכתב עליו הכתוב פסוק זה. אלא בא וראה, כתוב "בן חכם ישמח אב", כאשר הבן טוב, כל בני העולם זוכרים את אביו לטוב, וכשהוא רע, כולם זוכרים את אביו לרע. אדם, משום שחטא ועבר על מצות רבונו, כשבאו אותם שמרדו ברבונו, מה כתוב, "אשר בנו בני האדם", בניו של אדם הראשון שמרד ברבונו ועבר על מצותו, ולכן "אלה תולדות נח" אלה ולא הראשונים, אלה שיצאו ונכנסו לתוך התיבה והוציאו תולדות לעולמים, ולא תולדות אדם שיצא מגן עדן ולא הוציא אותם משם.

בא וראה, אלו הוציא אדם תולדות מגן עדן, לא היו נכלים לדורי דורות, ולא נחשך אור הלבנה לעולמים, וכולם היו קיימים לעולמים, ואפילו מלאכים עליונים לא עמדו לפניהם באור וזיו וחכמה, כמו שנאמר "בצלם אלהים ברא אותו". אבל כיון

שגרם החטא ויצא מגן עדן ועשה תולדות בחוץ, לא התקיימו בעולם ולא היו כראוי. אמר רבי חזקיה, וכי איך יכלו לעשות תולדות שם, שהרי אלמלא לא נמשך עליו יצר הרע וחקא, הוא היה מתקיים בעולם לבדו ולא יעשה תולדות, כדוגמא זו, אלמלא שחטאו ישראל בעגל והמשיכו עליהם יצר הרע, לא היו עושים תולדות לעולמים ולא יבאו דורות אחרים לעולם.

אמר לו, אלמלא לא חטא אדם, לא יעשה תולדות כדוגמא זו מצד של יצר הרע, אבל יעשה תולדות מצד של רוח הקודש, שעכשיו אינו עושה תולדות אלא מצד היצר

¹ האדם גורם להמשיך לבנו נשמה בעת ההולדה והכל לפי מעשיו וכפי כשרותו ואם הוא פגום גורם נשמה לבנו מעין הפגם ההוא עד שכמעט באותו פגם שפגם אביו פגום בנו, אם לא שיגביר בעצמו עד שיטבל הפגם ההוא (אור יקר נח ש"א סי' ה).

² עה ע"א (הערת הזוהר).

³ פי' אלו היה ממתקין להזדווג עד שבת שאז היו העולמות נכללים באימא והיה ממשיך הנשמות מאו"א עץ החיים ואז כבר היה מתבטל הרע מעץ הדעת והיה כולו טוב (מ"מ).

⁴ שהיו ז"ן פב"פ בכל קומתם הגדולה (מ"מ).

⁵ עי' ע"ז ה ע"א: בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא באנו לעולם שנאמר אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וגו' למימרא דאי לא חטאו לא הוו מולדו והכתיב ואתם פרו ורבו עד סיני בסיני נמי כתיב לך אמור להם שובו לכם לאהליכם לשמחת עונה וכו' לא תימא אנו לא באנו לעולם אלא כמי שלא באנו לעולם, ע"כ. נמצא כפי קס"ד אלמלא לא חטאו ישראל לא יהיו תולדות כיון שהם כמלאכי השרת וזו היא סברת ר' חזקיה (מ"מ).

⁶ במדבר קפט ע"א (הערת הזוהר).

⁷ עמ"ש בגמ' ע"ז דף ה' ועי' דף נ"ב ע"ב בהגהה למטה והרמ"ק הקשה בל' זה וביאר יפה כל הלשון באורך הביאו יודעי בינה. מא"ן (נ"א).

בראשית

תולדות אלא מסטרא דיצה"ר ובגין דכל תולדות
דבני נשא כלהו מסטרא דיצר הרע בגין כך לית
לון קיום [ואפשר¹ לון לאתקיימא דסטרא אחרא
אתערב בהו] <נ"א> ואפשר לון בסטרא אחרא
אבל² אלמלא לא חטא אדם ולא אתתרך מגנתא
דעדן [הוה] עביד תולדות מסטרא דרוח קודשא
דקדישין כמלאכי עלאי קיימין לדרי דרין כגוונא
דלעילא כיון דחטא³ ואוליד בגין לבר מגנתא
דעדן ולא זכה לאפקא לון⁴ מגנתא לא אתקיימו
אפילו לאשתרשא⁵ בעלמא דא עד דאתא נח
[דאיהו צדיק] ועאל בתיבה ומן תיבה נפקו כל
דרין דעלמא ומתמן אתבדרו⁶ לכל ארבע רוחי
עלמא

וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה⁷ אמאי
נשחתה⁸ בגין כי השחית כל בשר את דרכו כמה
דאתמר רבי חייא פתח קרא ואמר (יונה ג') וירא
אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה תא
הזי בשעתא דבני נשא זכאן ונטרי פקודי
דאורייתא כדין ארעא⁹ אתתקפת וכל חידו
אשתכחת בה¹⁰ מאי טעמא בגין דשכינתא שריא
על ארעא וכדין בלא עילאי ותתאי בחדוה וכד
בני נשא מחבלן ארחייהו¹¹ ולא נטרי פקודי
אורייתא¹² וחטאן קמי מאריהון¹³ כדין כביכול
דחיין לה לשכינתא מעלמא¹⁴ ואשתארת ארעא
מחבלא דהא שכינתא אתדחייא ולא שריא עלה

הרע, ומשום שכל תולדות בני האדם כולם
מן הצד של יצר הרע, לכן אין להם קיום,
ואי אפשר להם להתקיים, שהצד האחר
מעורב בהם (ואפשר להם בצד האחר). אבל
אלמלא לא חטא אדם ולא גורש מגן עדן,
היה עושה תולדות מצד של רוח הקודש,
שקדושים כמלאכים עליונים עומדים לדורי
דורות כדוגמא שלמעלה, כיון שחטא
והוליד בנים מחוץ לגן עדן ולא זכה
להוציאם מן הגן, לא התקיימו אפילו
להשתרש בעולם הזה, עד שבא נח שהוא
צדיק ונכנס בתיבה, ומהתיבה יצאו כל
דורות העולם, ומשם התפזרו לכל ארבע
רוחות העולם.

"וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה".
למה נשחתה, משום "כי השחית כל בשר
את דרכו", כמו שנאמר. רבי חייא פתח
פסוק ואמר, "וירא אלהים את מעשיהם כי
שבו מדרכם הרעה". בא וראה, בשעה שבני
אדם זוכים ושומרים את מצוות התורה, אז
הארץ מתחזקת ונמצאת בה כל השמחה,
למה, משום שהשכינה שורה על הארץ, ואז
הכל, עליונים ותחתונים בשמחה. וכשבני
אדם משחיתים דרכיהם ולא שומרים את
מצוות התורה וחוטאים לפני רבונם, אז
כביכול דוחים את השכינה מהעולם,
ונשארת הארץ מושחתת, שהרי השכינה
נדחתה ולא שורה עליה, ואז היא נשחתת.

¹ ואי אפשר (דפ"ו).

² ואי אפשר לון לאתקיימא דסטרא אחרא אתערב בהון אבל וכו' ה"ג (ש"נ).

³ כגוונא דלעילא ולא הוה אשתכח בהו יצה"ר כיון דחטא וכו' ה"ג (ש"נ).

⁴ ולא זכה לאפקא לון מתמן הכונה שאדם הוליד בנים בג"ע כמש"ל עלו למטה שנים וירדו ז' והיו נעשים ברוחניות אח"כ כשחטא אדם לא היה יכול להוציא משם לפי שהם היו רוחניים ולא היו יכולים לצאת לעולם הגשמי לכן הוצרך אח"כ לידע את אשתו כמ"ש וידע אדם את חוה אשתו ועשה להם גופים גשמיים ונתלבשו באותם גופים וז"ש ולא זכה לאפקא לון לעלמ'. ממורי נר"ו (ש"נ).

⁵ אפי' לאשתרשא בעלמא דא כלומ' להיות להם בעוה"ז שורש וענף ובנים אחריהם אלא כלם נשטפו במבול הם ובניה' וכל אשר להם. זה"ח (ש"נ).

⁶ ומשם נפוצו (ד"א). אבל לא נימוחו בדור המבול וזה הועיל להם יציאת התיבה. ז"ח (נ"א).

⁷ שייך לקמן ריש דף סב (הערת הזוהר ודרך אמת). פי' אם ההשחתה בארץ לשתוק מכי השחית כל בשר ואי ההשחתה מכל בשר לימא וירא אלקים כי השחית כל בשר ואם ב' לימא והשחית ות' דאינן ב' חולקות אלא זו נותן טעם לזו. ואפ' שהוא כדמפרש לקמיה. הרמ"ק. י"ב (נ"א).

⁸ כביכול העוונות פוגעין ומתישין כח של מעלה (רח"ו).

⁹ היא המלכות שמתקשת במעשה התחתונים וכו' היא הארץ שלנו (מ"מ).

¹⁰ היינו רבוי שפעה בשמחה לתחתונים כי שמחת בעלי הטבע להיות טבעם שלם (אור יקר).

¹¹ השחתת הדרך באותם העוונות (אור יקר).

¹² אח"כ משחיתים יותר, שאינם מקיימים מצות עשה (אור יקר).

¹³ אח"כ עוברים על לא תעשה (אור יקר).

¹⁴ היא אינה רוצה ללכת והם דוחים אותה (אור יקר).

בראשית

וכדין אתחבלת! מאי טעמא אתחבלת בנין דשריא רוחא אחרא עלה דמחבלא עלמא [ועל דא אמרינן דישראל יהבי עוז לאלהי"ם דמקיימי עלמא אלהי"ם דא שכינתא ואם ח"ו <א> ישראל ישתכחו חייבין מה כתיב (תהלים נו ו - ז) רומה על השמים אלהי"ם וכו' משום דרשת הכינו לפעמי כפף נפשי בסבת חמס ושנאת חנם כרו לפני שוחה [נפלו בתוכה סלה] <וגו'> כנוונא דדור המבול דבגין [ה]חמס דהות ביניהון >הות ביניהון < שנאה ודבבו] (שנאה) יכול אף בארעא דישראל כן? והא תנינן ארעא דישראל לא שריא עלה רוחא אחרא ולא ממנא אחרא בר קב"ה בלחודוי תא חזי דארעא דישראל הכי הוא דלא שריא עלה³ ממנא ולא שליחא אחרא בר קב"ה בלחודוי אבל שעתא דהא שריא עלה לחבלא בני נשא⁴ מגלן מדוד דכתיב (ד"ה א כא ו) וירא דוד את מלאך יהו"ה וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלם וכדין אתחבלת ארעא

א"ר אלעזר אפילו בההיא שעתא קב"ה הוה כתיב הכא מלאך יהו"ה וכתיב התם (בראשית מח טז) המלאך הגואל אותי וכתיב (שמות יד יט) ויסע מלאך האלהי"ם הן לטב והן לבייש קב"ה שליט עלה לטב בגין [דלא אתמסרא תחות] דשאר ממנן וכל דיירי עלמא יכספון מן עובדיהו⁵ לבייש בגין דלא יחרון אינון לשלמא עלה ואי תימא (לא) והא כתיב (איכה א י) כי ראתה גוים באו מקדשה וחריבו ביתא⁶ ואי לאו שלמין אינון ממנן לא אתחרב מקדשא תא חזי כתיב (שם כא) כי אתה עשית וכתיב (שם ב יז) עשה יהו"ה אשר זמם⁷

תא חזי כתיב (בראשית ו יב) וירא אלהי"ם את הארץ והנה נשחתה נשחתה ודאי⁸ כמה דאתמר הכי נמי (יונה ג י) וירא אלהי"ם את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה דהא כדין ארעא

ולמה נשחתה, משום ששורה רוח אחרת עליה שמחבלת את העולם. ועל זה זה אומרים, שישראל נותנים עוז לאלהים שמעמידים את העולם, "אלהים" זו שכינה. ואם חס ושלום, אם ישראל ימצאו רשעים, מה כתוב, "רומה על השמים אלהים וגו'", משום ש"רשת הכינו לפעמי, כפף נפשי" בסבת חמס ושנאת חנם, "כרו לפני שוחה וגו'", כדוגמא שבדור המבול, שמשום החמס שהיה ביניהם, היתה ביניהם שנאה ואיבה. יכול אף בארץ ישראל כן, והרי שנינו שארץ ישראל לא שורה עליה רוח אחרת ולא ממונה אחר חוץ מהקדוש ברוך הוא בלבד. בא וראה שארץ ישראל כך היא שלא שורה עליה ממונה ולא שליח אחר פרט לקדוש ברוך הוא לבדו, אבל שעה אחת שורה עליה להשחית את בני האדם. מנין לנו, מדוד, שכתוב וירא דוד את מלאך ה' וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים, ואז נשחתה הארץ.

אמר רבי אלעזר, אפילו באותה שעה הקדוש ברוך הוא היה. כתוב כאן "מלאך ה'", וכתוב שם "המלאך הגואל אותי", וכתוב "ויסע מלאך האלהים", הן לטוב הן לרע שולט עליה הקדוש ברוך הוא. לטוב, משום שלא נמסרה תחת שאר הממונים, וכל דיירי העולם יתביישו ממעשיהם. לרע, כדי שלא ישמחו אלה לשלוט עליה. ואם תאמר, (לא) והרי כתוב "כי ראתה גוים באו מקדשה", והחריבו ביתה, ואם לא שולטים אותם ממונים, לא נחרב המקדש. בא וראה, כתוב "כי אתה עשית", וכתוב "עשה ה' אשר זמם".

בא וראה, כתוב "וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה", נשחתה ודאי, כמו שנאמר. כך גם "וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה", שהרי אז הארץ קוראת

¹ כיון שאינה דבקה בסבתה אין לך השחתה גדולה מזו (אור יקר).

² הן אמת שא"י עדיפא משאר ארען בעת שלם אמנם בעת דין שמא יהיה שוה לשאר ארצות (אור יקר).

³ פד ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ בא"י לא יעמד אלא כדי מעשה העונש אבל בחו"ל כיון שהוא שעת חירום משכן עצמו שם עם היות שכבר עשה מעשה (אור יקר).

⁵ יבושו ממעשיהם (ד"א).

⁶ עי' הקדוש"ש כז ע"ב באבני מילואים מש"כ כאן לעניין חרבן הבית.

⁷ החילוק שבין א"י לחו"ל הוא כי בא"י הקב"ה עם המחבל כדי שלא יעשה יותר מצויו (אור יקר).

⁸ שההשחתה של א"י הוא היות הדין נפעל בה לא סילוק שכינה כדפי' בחו"ל ובחו"ל נשחתה יהיה על דרך ההוא (אור יקר).

בראשית

קראת לעילא [וסליקת בסליקו עלאה] ומקשטא אנפּהא¹ כנוקבא דמקשטא לגבי דכורא הכי נמי ארעא [דהא גדילת בנין זכאין למלכא² והכא דלא תבו דרא דטופנא מה כתיב] [ובג"כ] וירא אלהי"ם את הארץ והנה נשחתה כאתתא דאסתאבא ואסתירת אנפּהא מבעלה ובזמנא דאסגיא חובי בני נשא באתגליא ארעא שויתא אנפּהא כנוקבא דלית לה כסופא מכלא כמה דאת אמר [ישעיה כד ה] והארץ חנפה תחת יושביה ועל דא >וירא כי< נשחתה ודאי מאי מעמא בגין כי השחית כל

סא/ב

בשר את דרכו על הארץ³
רבי אלעזר אזל לגביה⁴ דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי כיון דחמא ליה אתקין ליה תופסיתא⁵ (ס"א טופסיסא) דקומרא⁶ במטון דקולפא⁷ ויתיבו א"ל חמוי אפשר דשמעת מאבוכ⁸ האי דכתיב (איכה ב יז) עשה יהו"ה אשר זמם בצע אמרתו⁹ אשר צוה מימי קדם א"ל הא אוקמוה חבריא בצע אמרתו דבזע¹⁰ פורפירא¹¹ דיליה אשר צוה מימי קדם¹² דהא פורפירא פקיד לה מאינזן יומי קדמאי¹³ עלאי וביומא דאתחריב בי מקדשא בזע לה¹⁴ בגין דהאי פורפירא איהי יקרא דיליה¹⁵ ותיקונא

למעלה ועולה בעליה עליונה ומקשטת פניה כנוקבה שמתקשטת אל הזכר, כך גם הארץ, שהרי גדלה בנים צדיקים למלך. ועכשיו שלא שבו דור המבול, מה כתוב, "וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה וגו'", כאשר שנטמאה והסתירה פניה מבעלה, ובזמן שמתרבים חטאי בני האדם בגלוי, הארץ שמה פניה כנוקבה שאין לה בושה מכל, כמו שנאמר "והארץ חנפה תחת יושביה", ועל זה "וירא וגו'" "והנה נשחתה" ודאי. ולמה, משום "כי השחית כל

בשר את דרכו על הארץ".

רבי אלעזר הלך אל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי. כיון שראה אותו, התקין לו מרבד של כסוי במקלות עצים וישבו. אמר לו חמוי, אפשר ששמעת מאבין [פירוש על] זה שכתוב "עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם". אמר לו, הרי פרשוה החברים, "בצע אמרתו", שקרע האדרת שלו. "אשר צוה מימי קדם", שהרי אותה האדרת צוה מאותם ימים ראשונים עליונים, וביום שחרב בית המקדש קרע אותה, משום שהאדרת הזו היא כבודו ותקונו, וקרע אותה. אמר לו, "עשה ה' אשר זמם", וכי מלך חושב (קודם) להרע לבניו

¹ היינו אל השכינה כי דבר זה נאום אליה (אור יקר).

² ז"א (אור יקר).

³ עיין בפרדס שער ח פ' יב דף מ ע"א (ד"א).

⁴ רבי אלעזר אזל לגביה דרבי יוסי וכו' ה"ג אתקין ליה תופסיתא דקומרא ונראה כפי הענין הם מצעות חשובות של משי ורקמה שיושבים עליהם הפחות והסגנים (ש"נ).

⁵ מרבדים (ד"א).

⁶ מכסה (ד"א).

⁷ מקלות עצים ור"ל שתקן בדמות חופה דהיינו מרבדים אחוזים בעצים ומכסה תקן עליהם מלמעלה וישבו שם ביחד לעסוק בתורה (ד"א).

⁸ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁹ שר"ל שלא לבש אותו מלבוש הנק' אמרתו היא מלכות נקרא כן ועכשיו בזע ההוא פורפירא ולא לבש וכדין עציב קמי' בבתי בראי (רח"ו).

¹⁰ בארתי לעיל פ' בראשית ועי' בפרדס שער מהות והנהגה (ד"א).

¹¹ מלכות דבריא אלהי"ם דהה"ן (יהל אור), מלכות (מ"מ). ה"ס מלבוש, גימ' חשמ"ל השומר את הקדושה שלא תהנה משם קליפת נוגה הסובבת החשמ"ל (מ"מ).

¹² מלכות דקיימא על י"ב בקר שהן י"ג תיקונים עם הים והן מ"ג תיקונים דא"א שהן נק' ימי קדם כמ"ש באד"ר, ומשם שורש המלכות (יהל אור).

¹³ פ"י צוה א"ס ב"ה שתהיה יניקתה והתגדלה מו"ק דז"א (מ"מ).

¹⁴ ודרך אותה הקריעה יצא אור לחיצונים וניתן להם כח לשלוט בבית המקדש (מ"מ).

¹⁵ שבו מתכבד לעיני החיצונים (מ"מ). יקרא דיליה בסוד ובהיכלו כלו אומר כבוד כנו' בפ' פנחס דף נו"ן בענין קידוש החדש וכן נק' כבוד כאומ' כי מלא כבוד ה' את בית ה' (ש"נ).

בראשית

דיליה¹ ובזע ליה א"ל עשה יהו"ה אשר זמם² וכי מלכא השיב (קודם) לאבאשא לבנוי עד לא ייתון למחטי א"ל למלכא דהוה ליה מאן יקר ובכל יומא הוה דחיל עליה דלא יתבר והוה מסתכל ביה ותקין בעינוי ליומין אתא בריה וארגיז ליה למלכא נטל מלכא ההוא מאן יקר ותבר ליה הה"ד (שם) עשה יהו"ה אשר זמם

תא הוי מן יומא דאתבני בי מקדשא הוה קב"ה מסתכל ביה וחביב עליה סגי והוה דחיל עלייהו דישראל דיחטון ויחרב בי מקדשא וכן בכל זמנא דהוה אתי [לגבי בי מקדשא] [לגביה]³ הוה לביש ההוא פורפירא⁴ לבתר דגרמו חובין וארגיזו קמי מלכא (אתחרב בי מקדשא ובזע ההוא פורפירא) [ובזע ההוא פורפירא ואתחרב בי מקדשא] היינו דכתיב (שם) עשה יהו"ה אשר זמם בצע אמרתו וגו' [נ"א]⁵ האי אמרתו בקדמיתא יתבא בראש אמיר והא אתעטרו עטרא לרישא ואילן נאה לפניו⁶ ואיה מימי קדם⁷ ודאי וכדין⁸ עציבו קמיה בבתי בראי⁹ ודאי והן (ישעיה לג ז) אראלם צעקו חוצה (שם כב) ויקרא יהו"ה צבאות ביום ההוא וגו') היינו בזמנא דאתחרב בי מקדשא אבל בזמנא אחר¹⁰ לית חדוה קמי קב"ה¹¹ כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא ואינון דארגיזו קמיה הה"ד (משלי יא י)

טרם שיבאו לחטוא. אמר לו, [משל] למלך שהיה לו כלי יקר, ובכל יום היה פוחד עליו שלא ישבר, והיה מסתכל בו והיה מתוקן בעינוי. לימים בא בנו והרגיז את המלך. לקח המלך אותו כלי יקר ושבר אותו. זהו שכתוב "עשה ה' אשר זמם".

בא וראה, מיום שנבנה בית המקדש היה הקב"ה מסתכל בו והיה חביב עליו הרבה, והיה פוחד על ישראל שיחטאו ויחרב בית המקדש. וכך בכל פעם שהיה בא אצל בית המקדש, היה לובש אותה אדרת. אחר שגרמו החטאים והרגיזו לפני המלך, נחרב בית המקדש וקרע אותה האדרת (וקרע אותה האדרת ונחרב בית המקדש). היינו שכתוב "עשה ה' אשר זמם". "בצע אמרתו וגו'" (האמרתו הזו בתחלה ישבה בראש אמיר, והרי התעטרו עטרה לראש ואילן נאה לפניו, והיא מימי קדם ודאי, ואז עצבות לפניו בבתי החיצונים ודאי, ו"הן אראלם צעקו חוצה", "ויקרא ה' צבאות ביום ההוא וגו'"). היינו בזמן שנחרב בית המקדש, אבל בזמן אחר, אין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כמו זמן שאובדים רשעי העולם ואותם שהרגיזו לפניו, זהו שכתוב "ובאבוד רשעים רנה". וכן בכל דור ודור

¹ פי' המלכות מלבשת לז"א מהחזה ולמטה והיא מכסה אותו וסוד הלבוש נקרא יקר כי תרגום כבוד יקר ור"י קרי למאני מכבודתי וסוד התיקון הוא הלבוש כנודע (מ"מ). שלא ישלטו זרים בקודש (מ"מ). ותיקונא דיליה כי כל השרוי בלא אשה אינו אדם ולא אתתקן (ש"נ).

² א"ל חמוי עשה ה' אשר זמם ה"ג ופי' ר' אלעזר לא חש לתרץ כי אם הקושיא העצמית ובתירוצה חשב שכבר הבין חמיו והוא לא הבין עדיין כי הוה ס"ד שהן ב' דברים א' עשה ה' אשר זמם וא' בצע אמרתו ונתתרץ לו א' והוקש' לו האחרת עד שחזר ליישב בדרך משל ומליצה שהכל א' (ש"נ).

³ פי' מתיחד עם המ' ד' בגדי לבן ד' אותיות הוי' בד' בגדי זהב ד' אותיות אדני' כנזכר בתיקונים (נ"א).

⁴ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁵ האי אמרתו עד וגו' אינו מהזוהר כ"א מספר הבהיר כך שמעתי גם בפקודי איתא כה"ג על פסוק נפלה עטרת ראשנו. ז"ח עש"ב (נ"א). אינו מהזוהר - והוא מתז"ח מ ע"ג (לש"ו). ועי' הקדו"ש כז ע"ב.

⁶ ואילן נאה לפניו שבהיותה עטרת בעלה תגא דס"ת נמצא אילן נאה שהוא הת"ת לפניו למט' ממנו על דרך ריש לקיש הוה יתיב קמיה דר' יוחנן על שהיה תלמידו ולמטה ממנו קרי ליה לפניו. א"נ אילן נאה היינו היסוד דאיקרי יפה נוף וגו' היה לפניו כלומר למטה ממנו בכנז' (ש"נ).

⁷ ואיה מימי קדם כי בהיותה אז בסוד אשת חיל עטרת בעלה היתה נשפעת ונזוני' מימי קדם כדפי' (ש"נ).

⁸ וכדין כלומ' ועתה אחר חרבן עציבו קמיה וכו' כלומ' ירדה במקום העצבון והדאגה וז"ש בבתי בראי בר מהיכלין כנז' בתיקונים דף ט"ז וכ"ב וזהו חוצה (ש"נ).

⁹ עי' לקמן קסג ע"א ועי' שמות יח רע"א ועי' ויקרא טו ע"ב (לש"ו). "בתי גוואי" הוא כינוי לאו"א (שער מ פרק ט').

¹⁰ מפני שהרשעים גורמים קושי הדינים וריבוי הסיגים ומונעים שלימות הזווג העלון שעניינו ביסוס הגבורות שהיא השמחה השלימה בסוד יל"ן משמח הה"ד ובאבוד רשעים רנה (מ"מ).

¹¹ קמי דקב"ה ואי תימא הא תנינן דלית חדוה קמי קב"ה כד איהו עביד ה"ג (ש"נ).

בראשית

ובאבוד רשעים רנה! וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא חדוה ותושבחתא קמי קב"ה [ואי תימא הא תנינן דלית חדוה קמי קב"ה] כד איהו עביד דינא בחייביא אלא תא חוי בשעתא דאתעביד דינא בחייביא חדוון ותושבחה² קמיה על דאתאבידו מעלמא והני מלי כד מטא ההוא זמנא³ דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובייהו אבל אי אתעביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו (ועד) דלא אשתלים⁴ חובייהו כמה דאת אמר (בראשית טו טז) כי לא שלם עון האמורי עד הנה כדין לית חדוה קמיה [ובאיש קמיה] על דאתאבידו⁵

ואי תימא איהו עד לא מטו זמנייהו אמאי עביד בהו דינא אלא [אינון >גרמין<] בישא לגרמייהו דהא [קב"ה לא עביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו אלא בנין דמשתתפי בהדייהו דישאל לאבאשא לון⁶ ובגין כך עביד בהו דינא ואוביד לון מעלמא בלא זמנא ודא הוא דאבאיש קמיה⁷ [ובגין כך אטבע] (דטבע) מצראי בימא ואוביד שנאיהון דישאל בימי יהושפט [וכן כלהון] דהא בגיניהון דישאל אתאבידו בלא זמנא⁸ אבל כד אשתלים זמנא דאוריך לון ולא תבו כדין חדוה ותושבחתא קמיה על דאתאבידו מעלמא בר בזמנא דאתחריב בי מקדשא דאע"ג דאשתלים זמנא דלהון דארגיוו קמיה לא הוה חדוה קמיה ומההוא זמנא לא הוה חדוה לעילא ותתא

כי לימים עוד שבעה⁹ אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וגו' (בראשית ז ד) רבי יהודה אמר הני ארבעים יום וארבעים לילה מאי עבידתייהו אלא ארבעים יום לאלקאה חייבי עלמא וכתוב (דברים כה ג) ארבעים יכנו

שעושה דין ברשעי העולם, שמחה ותשבחות לפני הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי שנינו שאין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כשהוא עושה דין ברשעים. אלא בא וראה, בשעה שנעשה דין ברשעים, שמחות ותשבחות לפניו על שנאבדו מהעולם, והיינו רק כשמגיע אותו זמן שהמתין להם ולא שבו אליו מחטאייהם, אבל אם נעשה בהם דין טרם שהגיע זמנם, (ועד) שלא נשלם חטאם, כמו שנאמר "כי לא שלם עון האמורי עד הנה", אז אין שמחה לפניו, ורע לפניו על שנאבדו.

ואם תאמר, למה עושה בהם דין טרם שהגיע זמנם, אלא הם גרמו רע לעצמם, שהרי הקדוש ברוך הוא אינו עושה דין בטרם מגיע זמנם, אלא משום שמתתפים עם ישראל להרע להם, ולכן עושה בהם דין ומאבדם מהעולם שלא בזמנם. וזהו שרע לפניו. ולכן הטביע מצרים בים, והאביד שונאי ישראל בימי יהושפט, וכן כולם, שהרי משום ישראל נאבדו לפני זמנם. אבל כשהושלם הזמן שחכה להם ולא שבו, אז חדוה ותשבחת לפניו על שאבדו מהעולם, פרט לזמן שחרב בית המקדש, שאף על גב שהושלם הזמן שלהם שהרגיוו לפניו, לא היתה שמחה לפניו. ומאותו זמן לא היתה שמחה לפניו למעלה ולמטה.

"כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וגו'". רבי יהודה אמר, ארבעים יום וארבעים לילה הללו, מה מעשיהם. אלא ארבעים יום להלקות רשעי העולם, וכתוב "ארבעים יכנו לא יוסיף", כנגד ארבעה רוחות העולם, לכל

¹ באדם יש כח יפה ליעלוי מ"ן שהוא מציאות השמחה והרנה שסגולתה התעלות התחתונים לעליונים והגבורות מתבסמות, ולכן אחר עבור המבול נאמר ויעבור אלהים רוח על הארץ רוח תנחומין (מ"מ).

² עי' לעיל נז ע"ב ועי' סנהדרין טל ע"ב וכן במגילה י ע"ב ועי' לקמן קכא ע"ב (לש"ו).

³ קיג ע"ב קכא ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ או עד דלא אשתלים ה"ג (ש"נ).

⁵ לית חדוה קמיה על דאתאבידו וכו' אלא אינון גרמין ביש לגרמייהו דהא לא עביד בהו דינא וכו' ה"ג בימי יהושפט וכן כלהו דהא וכו' ה"ג (ש"נ).

⁶ שבזה גורמים לישראל שהם מהפנימיות להתבטל מהתורה ומע"ט ודין הוא שיתבטלו מפניהם או"ה שהם מהחיצוניות ר"ל שיש להם אחיזה בחיצוניות (מ"מ).

⁷ שאין ניחא לפניו לאבד מעשה ידיו קודם שנתמלא סאתם (ד"א).

⁸ חלק מנס יציאת מצרים היה זה שהמכות היה יותר מהראוי להם (דע"ה ח"ב קלז ע"ב).

⁹ עי' ש"נ הובא בסוף הספר.

בראשית

לא יוסיף לקבל ארבע סטרי עלמא¹ לכל חד עשרה בגין דבר נש מארבע סטרי עלמא אתברי ועל דא ומחיתי את כל היקום ואצטרך ארבעים לאלקאה ולא תמחי עלמא

רבי יצחק הוה שכיח קמיה דרבי שמעון א"ל האי [קרא] (דקאמרי) דכתיב (בראשית ו יא) ותשחת הארץ

סב/א

לפני האלהים"ם אי בני נשא הטאן ארעא במה א"ל בגין דכתיב (שם יב) כי השחית כל בשר את דרכו כמה דאתמר כגוונא דא (ויקרא יח כה) ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה אלא בני נשא הטאן ואי תימא ארעא במה אלא עקרא דארעא בני נשא אינון ואינון מחבלין ארעא והיא אתחבלת וקרא אוכה דכתיב (בראשית ו יב) וירא אלהים"ם את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ

תא הוי כל הטאוי דבר נש כלהו חבלותא דיליה תליין בתשובה והטאה דאושיד זרעא על ארעא ומחבלא ארחה ואפיק זרעא על ארעא מחביל ליה ומחביל ארעא ועליה כתיב (ירמיה ב כב) נכתם עונך לפני וכתביב ביה (תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע (בר בתשובה סגין) וכתביב (בראשית לח ז) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יהו"ה וימיתו יהו"ה והא אתמר

(א"ל אמאי דאין) [אמרי דאין] קב"ה עלמא במיא ולא באשא ולא במלה אחרא א"ל רוא הוא דהא אינון חבילו ארחהו בגין דמיין עלאין ומיין תתאין לא אתחברו דכר ונוקבא כדקא יאות* מאן אינון דחבילו ארחהו כגוונא דא מיין דכורין ונוקבי ועל דא אתדנו במיא במה דאינון חבו ומיין הוו רתיחין² ופשטו משכא מנייהו כמה דחבילו ארחהו במיין רתיחין דינא לקבל דינא הה"ד (שם ז יא) נבקעו כל מעינות תהום רבה הא

אחד עשרה, משום שאדם נברא מארבעה רוחות העולם, ועל זה "ומחיתי את כל היקום". וצריך ארבעים להלקות ולמחות את העולם.

רבי יצחק היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, פסוק זה (שאמרו) שכתוב "ותשחת הארץ

לפני האלהים", אם בני אדם חטאו, הארץ במה חטאה. אמר לו, משום שכתוב "כי השחית כל בשר את דרכו", כמו שנאמר, כדוגמא זו "ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה", אלא בני אדם חטאו. אם תאמר, הארץ במה, אלא עיקר הארץ הם בני האדם, והם משחיתים את הארץ והיא נשחתת, והכתוב מוכיח, שכתוב "וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ".

בא וראה, כל חטאי האדם כולם השחתתם תלויה בתשובה, והחטא של שופך זרע על הארץ ומשחית דרכו ומוציא זרע על הארץ, משחית אותו ומשחית את הארץ, ועליו כתוב "נכתם עונך לפני", וכתוב בו "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע". פרט לתשובה גדולה. וכתוב "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתו ה'". והרי נתבאר.

אמר לו, למה הקב"ה דן את העולם במים ולא באש ולא בדבר אחר. אמר לו, סוד הוא, שהרי הם השחיתו דרכם בשביל שמים עליונים ומים תחתונים לא התחברו זכר ונקבה כראוי.* מה הם שהשחיתו דרכם, כדוגמא זו מים זכריים ונקביים, ועל זה נדונו במים, במה שהם חטאו. והמים היו רותחים ופושטים מהם את העור, כמו שהשחיתו דרכם במים רותחים, דין כנגד דין. זהו שכתוב "נבקעו כל מעיינות תהום רבה". הרי מים תחתונים. "וארובות השמים נפתחו", זה מים עליונים, מים עליונים ותחתונים.

¹ עי' פרשת פקודי רסט ע"ב באמצעיתא דהיכלא דא וכו' (יהל אור).

² גבורות ודין הקשה (רח"ו). מים התחתונים [הוו רותחים] וטעם הדבר לפי שהמיין תתאין הם ה"ג שהם אש ולכך היו חמין אבל מיין עילאין הם ה"ח ולכך המיין שירדו מלמעלה לארץ היו צוננים (מ"מ). חמימות מבול המים שבא עליהם היו כל כך רותחין עד שעורם נמק מבשרם מדה כנגד מדה שהם השחיתו דרכם בשכבת זרע רותחת כאומרו כמה דחבילו כו' (ד"א).

בראשית

מיין תתאיין¹ וארובות השמים נפתחו² דא מיין
עלאיין³ מיין עלאיין ותתאיין

* ומאן אנון⁴ מיין עלאיין בינה ומיין תתאיין
מלכות ה"א עלאה ה"א תתאה וכד אינון מחבלין
אסתלק וי⁵ דהוא דכר ואשתאר ה"א ה"א ומיין
במיין

רבי חייא ורבי יהודה הוו אזלי בארעה ומטו
לגביה (ה) טורין רברבן ואשכחו בני טוריא גרמי
בני נשא⁶ דהוו מאינון בני טופנא ופסעו תלת
מאה פסיען בגרמא הדא תווהו אמרו היינו
דאמרו חברנא דאינון לא הוו מסתפי מדינא
דקב"ה כמה דכתיב (איוב כא יד) ויאמרו לאל
סור ממנו ודעת דרכיך לא הפצנו מה עבדו הוו
[סתמין] (סתמין) ברגליהו מבועי תהומא ומיין
נפקין רתיחן ולא יכילו למיקם בהו עד דהוו
נשמטין ונפלו בארעה ומייתין

ויולד נח שלשה בנים וגו' (בראשית ו י) אמר
[רבי חייא לרבי יהודה] (לרבי חייא) תא ואימא
לך מלי דשמענא בהאי מתל לבר נש דאעיל
לנוקבא <דמעריא> [ג"א] <איבא דמערהא> (איבא
דמעדיא) בזמנא הדא [ונפקין] תרין או תלתא
בנין⁷ חד מתפרשא מאהרא באורחוי בעובדוי
דא זכאה⁸ ודא הייבא ודא בינוני אוף הכא נמי
תלת קטרי דרוחא⁹ אזלין ושטאן ואתכלילן
בתלת עלמין תא חזי נשמתא נפקאת ואעיל בין

* ומי אלה המים העליונים, בינה, ומים
תחתונים מלכות, ה"א עליונה ה"א
תחתונה, וכאשר הם משחיתים, נסתלק י"ו
שהוא זכר, ונשאר ה"א בה"א ומים במים.

רבי חייא ורבי יהודה היו הולכים בדרך,
והגיעו להרים גדולים, ומצאו בין ההרים
עצמות בני אדם שהיו מאותם בני המבול,
ופסעו שלש מאות פסיעות בעצם אחת.
תמהו, אמרו, היינו מה שאמרו חברינו שהם
לא היו פוחדים מדין הקדוש ברוך הוא, כמו
שכתוב "ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך
לא הפצנו". מה עשו, היו סותמים ברגליהם
את מעינות התהום, ומים רתוחים יוצאים
ולא יכלו לעמוד בהם, עד שהיו נשמטים
ונופלים בארץ ומתים.

"ויולד נח שלשה בנים וגו'". אמר רבי
חייא לרבי יהודה, בא ואמור לך דברים
שמעתי בזה. משל לאדם שבא על אשה
שמתעברת (פרי מעיה) בפעם אחת, ויצאו
שנים או שלשה בנים, כל אחד נפרד מהשני
בדרכיו במעשיו, זה צדיק וזה רשע וזה
בינוני. אף גם כאן שלשה קשרים של רוח
הולכים ושטים ונכללים בשלשה עולמות.
בא וראה, נשמה יוצאת ונכנסת בין הרי
פירוד, ומתחברת הרוח בנשמה, יורדת
למטה, מתחברת הנפש ברוח, וכולם
(הולכים, ד"א יורדים) ומתחברים זה עם זה.

¹ מלכות (רח"ו).

² שאפי' הרחמים נעשו דיני' (רח"ו).

³ ת"ת (רח"ו).

⁴ אלן (לפ"ו).

⁵ י"ו (לפ"ו).

⁶ שמצאו בין ההרים הגדולים עצמות אנשי דור המבול שנשטפו לשם והיו רואים גודל קומתן ע"י עצמותם הגדולים שהיו מונחים שם (ד"א).

⁷ ג' גווני הקשת הם ג' בני נח היוצאים מן התיבה והם ג' מדות חג"ת שמהם מקבלת המלכות טיפה העליונה, ופי' שחג"ת נעשו חב"ד ומשם מהמוחין באה הטיפה (מ"מ).

⁸ חם הוא מגבורה ונודע כי הסיגים יוצאים מהגבורות בסוד מקום המשפט שמה הרשע, ולכן חם שלטה בו הקלי' ונעשה רשע ועליו אמר ודא חייבא ויפת הוא מת"ת וז"ש ודא בינוני (מ"מ). וכן נר"ן כי הנשמה אין לה חטא כלל והיא מסתלק אפילו קודם מחשבה של החטא וכל החטאים בנפש והיא מתלבשת כולה בקלי' נפש כי תחטא ורוח אינו מסתלק ואינו מתלבש אלא נפגם (יהל אור).

⁹ שם היא הנשמה יפת רוח חם הוא הנפש מעשייה ששם מדור הקלי' (מ"מ).

בראשית

טורי פרודא¹ ואתחבר רוחא בנשמתא² נחית לתתא³ אתחבר נפש ברוח⁴ וכלהו (אזלי) [נחתין] ומתחברין דא עם דא

א"ר יהודה נפש ורוח כלילין דא עם דא נשמתא שריא בארחוי דבר נש (והאי) [והיא] מדורא⁵ טמירא דלא אתיידע אתרהא⁶ אתא בר נש לאתדכאה מסייעין ליה בנשמתא קדישא (ודכאן) [ודכיאן] ליה ומקדשין ליה⁷ ואקרי קדוש לא זכה ולא אתי לאתדכאה תרין [דרגין] פתחין דאינון נפ"ש ורו"ח ביה נשמתא קדישא לית ביה (סיועא דלעילא ודא כפום ארחיה) [ולא עוד אלא דאי יסתאב מסאבין ליה וסיועא דלעילא אעדיו מיניה מכאן ולהלאה כל חד לפום ארחיה]⁸

תוספתא⁹

קטורי רמאי דקסטורי דהוסטרא¹⁰ >ס"א דההוא סטרא < אנן¹¹ פתיחן עיינין פתיחן אודנין קל (קלא) מן קליא¹² נחית מעילא לתתא מתבר טורין וטנרין¹³ מאן אינון דחמאן ולא חמאן אטימין אודנין סתימין עיינין לא חמאן ולא

אמר רבי יהודה, נפש ורוח כלולים זה עם זה, הנשמה שורה בדרכיו של בן אדם, (וזה) והוא מדור סתום שלא נודע מקומו. בא אדם להיטהר, מסייעים לו בנשמה קדושה ומטהרים אותו ומקדשים אותו ונקרא קדוש. לא זכה ולא בא להיטהר, שתי דרגות פותחים, שהם נפש ורוח בו. אין בו נשמה קדושה (סיוע שלמעלה, וזה כפי דרכו), ולא עוד, אלא שאם יטמא, מטמאים אותו, והסיוע שלמעלה מסירים ממנו. מכאן והלאה כל אחד לפי דרכו.

קשרים חזקים שלוחי הדין (של אותו צד). אנו פתוחי עינים, פתוחי אזנים, קול מהקולות יורד מלמעלה למטה, משבר הרים וסלעים. מי הם שרואים ולא רואים, אטומי אזנים סתומי עינים, לא רואים ולא

¹ ד' חיות שבמטטרון ומשם יפרד חקת קפא ע"א פקודי רל"ד שם לו שנ"ד הרי כתר (רח"ו). ר"ל בעולם הבריאה שהוא עולם הפרוד כמ"ש בפ' בראשית (כדף כב ע"א) כד מטי לעלמא דפרודא כו' דא אדם דבריא כו' ע"ש (יהל אור). ועייל בין וכו' – שנפקאת מהיכלא שביעאה ששם הוא עולם הייחוד, והפרוד מתחיל מהיכל הרצון ששם ד' ראשים אבל היכל ק"ק נכלל באצילות כידוע, ושם בין טורי פרודי נתחבר ברוח ששם תחילת היצירה (יהל אור). הנשמה יצאה מבריא שרומזת לבינה. "ואעיל בין טורי פרודי" פי' שירדה ליצירה ששם הפירוד שהם הקלי' יותר מבריא כנודע (מ"מ).

² וזהו התקשרות רוחא בנשמתא ונפש ברוח כי מלכות של בריאה כתר דיצירה וכן דיצירה בעשייה ושם התחברותם (יהל אור). שנתלבשה הנשמה שבאה מבריא ברוח שהוא ביצירה בירידתה שם (מ"מ).

³ ירדה לעשיה (מ"מ).

⁴ הנשמה כבר נתלבשה ברוח ואינו נראה רק הרוח, וכשירדה לעשיה נתלבש הרוח בנפש והנשמה בתוך הכולם (מ"מ).

⁵ הנשמה אינה מתלבש בגוף כלל רק מסייע מלמעלה וז"ש (יומא לט ע"א) אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, (שבת קד ע"א) הבא ליטהר מסייעין אותו וזהו הנשמה שמסייע אותו שנותנין לו והוא מזלא של האדם ונקרא מזלא דנשמה מבינה והיא אתכלילת במזלא, דכל ג"ר נכללין במזלא ונשמה כולל ג"ר (יהל אור).

⁶ משפטים צד ע"ב ויקרא כה ע"א (ד"א).

⁷ ואע"פ שכמה בחי' הן בנר"נ (יהל אור).

⁸ עי' אריכות ביהל אור.

⁹ ענין מתניתיין והתוספתות של הזוהר הם מהקדמונים סוד שתו ברמז נפלא ומסדר הזוהר סידרם להכריח הדרוש שעוסק בו. ז"ח וע"ש פירוש התוספתא זו באורך ובמק"מ (נ"א).

¹⁰ קשרים חזקים שלוחי הדין של אותו צד ור"ל הכרוז יוצא מלמעלה כמבואר להבא ואותו כרוז הוא קשר אמין וחזק בין שלוחי הדין של צד השמאלי אשר משם השתלשלותם להזהיר בני אדם ואם לא ישגיחו אזי יענישוהו כל אחד ואחד כמעשה ידיו (ד"א).

¹¹ זה תחלת דברי בעל המאמר (ד"א).

¹² קול א' מן הקולות שלמעלה יורד למטה ומכריז ואותו קול משבר הרים וסלעים ואמר מאן אינון וכו' על אותם שדוחים נשמתם במעשיהם הרעים (ד"א).

¹³ הוא ס"א הנאחזת בזו"ן שהם ס"מ ונוק' הן יש להם אחיזה בנפש ורוח, אבל הנשמה מתבר אותם כמו הבינה שנק' עלמא דחירו, וכד אתגלייא על בנין אז מתבר כל הסט"א (זהר ח"ג טו ע"ב) כן בנשמה, וס"מ נק' טורין ונקובין טנראין כמ"ש בתז"ח (דף עה ע"ב [ח ע"ד]) מאן נפש אויביך וכו' (יהל אור).

בראשית

שומעים, לא יודעים להשכיל, אחד שכלול שנים בתוכו, דוחים אותם החוצה, הם נדבקים בין (בו) באותם שנים, האחד אומן האומנים לא שורה (שמים) בתוכם, לא נכנסים בין ספרים קדושים, כל אלו של אומן זה, לא

סב/ב

תוספתא

שריא בגווייהו לא אכתבו בספרי דכרנייא³ אתמחון מספרא דחיי כמה דאת אמר (תהלים סט כט) ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ווי לון כד יפקון מהאי עלמא ווי [לון] (לחיייהו) מאן יתבע לון [כד] יתמסרון בידא דדומה⁴ ויתוקדון בגורא דדליק [ו]לא יפקון מניה בר בריש ירחי ושבתי כמה דאת אמר (ישעיה סו כג) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר יהוה לבתר כרווא דבסטר צפון אכריו עליהו ואמר (תהלים ט יח) ישובו רשעים לשאולה וגו' כמה חבילי טריקין⁵ אתכנשו עליהו בארבע סטריין⁶ אשא מלהטא בני בן הנם תלת זמנין ביומא מתפקדן [ג"א מתוקדן]

ולא עוד אלא בזמנא דישראל אתיבו בקול רם אמן יהא שמיה רבא מברך קב"ה אתמלי רחמין וחיים על כלא ורמיו (למלאכא) [למלאכא] דממנא על תרעי דגיהנם סמריאל שמיה ותלת מפתחן בידיה ופתח תלת תרעין⁷ דבסטר מדברא וחמאן נהורא דהאי עלמא אתא תננא דנורא וסתים אורחין כדין תלת ממנן דתחות ידיהו⁸ תלת מגרופין⁹ מנשבן בידיהו ואתיבו

שורה בתוכם, לא נכתבו בספר הזכרונות ונמחים מספר החיים, כמו שנאמר "ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו". אוי להם כשיצאו מהעולם הזה, אוי להם (לחיייהם). מי יתבע אותם כאשר ימסרו בידי דומה וישרפו באש שדולקת, ולא יצאו ממנה רק בראשי חדשים ושבתות, כמו שנאמר "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'". אחר כך כרוז שבצד צפון מכריז עליהם ואומר, "ישובו רשעים לשאולה וגו'". כמה אגודות של מענישים יתכנסו עליהם בארבעה צדדים, אש לשהטת בגיא בן הנום. שלש פעמים ביום מתפקדים (נשרפים).

ולא עוד, אלא בזמן שישראל עונים בקול רם אמן יהא שמיה רבא מברך, הקדוש ברוך הוא מתמלא רחמים וחס על הכל, ורומז למלאך הממונה על שערי הגיהנם ששמו סמריאל¹ ולשלושה מפתחות בידו, ופותח שלשה שערים שבצד המדבר, ורואים את אור העולם הזה. בא עשן של אש וסותם הדרכים. ואז שלשה ממונים שתחת ידיהם שלש מגרפות, מנשבים בידיהם ומחזירים עשן למקומם, ונותנים להם רוחה שעה

¹ ר"ל הנשמה שכולל נפש ורוח כמו הבינה שכוללת בתוכה זו"נ מלבד זו"נ עצמן כן הנשמה. ואמר בגווייה, שעד כאן מדבר בשרשם בספירות ועכשיו מתחיל מנר"נ ששוכן בתוך האדם (יהל אור). הנשמה שמתלבשת תוך הרוח והנפש ובמעשיהם הרעים דוחים אותה (מ"מ).

² הנשמה שהיא מבינה הנק' אומנא (מ"מ). אומן על כל האומנים מצד שהנשמה היא מתחת כסא הכבוד שהוא הבינה שנקראת אומן כמ"ש לעיל כב ע"א ע"ש (ד"א).

³ היא הבינה ונגד שלא היטיבו דרכיהם כדי שתשרה שכינה עליהם לא יכתבו בספר הזכרונות שהיא מ' ונגד שלא המשיכו עליהם הנשמה מבינ' ימחו מספר החיים שהיא בי'. ז"ח (נ"א).

⁴ ע"י ח"ב יח ע"א שדומה היה שר מצרים, ונתמנה לשרו של גהנם.

⁵ משחיתים נושכין (אור יקר לקמן קל ע"א) מלשון טרקיה חויא [שבת קי ע"א] (רמ"ז ח"ג נב ע"ב). ע"י ד"א ונ"א הובא בסוף הספר.

⁶ כנ"ל בדף הקודם אלא ארבעים יום כו' ובפ' פקודי כמש"ל (יהל אור).

⁷ שכן יש לו ג' פתחים א' למדבר וא' בים וא' בירושלים. ז"ח (נ"א).

⁸ בארתי לעיל והוא כמין כף שמגיסין בו הקדרה (ד"א).

⁹ פי' מניחין הרצועות ומניפין בידם להרויח להם. ז"ח (נ"א).

בראשית

תננא לאתרייהו ורווחין לון¹ שעתא ופלגות² שעתא³ ולבתר תייבין לאשייהו וכן תלת זמנין ביומא ובכל זמנין דאמרי ישראל אמין יהא שמייה רבא מברך וכו'⁴ אינון רווחין לון זכאין אינון צדיקיא דאורחיהון מנהרא בההוא עלמא לכל סטרין כמה דאת אמר (משלי ד יח) ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום [עד כאן לשון התוספתא]⁵

[זהר] רבי אבא אמר בגיהנם אית מדורין על מדורין תניינין תליתאין עד שבע והא אוקמוה חברייא וזכאין אינון צדיקיא דאינון מסתמין מחובי חייביא ולא אולי בארחהו ולא מסתאבי בהו וכל מאן דאסתאב כד אזיל לההוא עלמא נחית לגיהנם ונחית עד מדורא תתאה ותרין מדורין אינון דסמיכין דא עם דא שאול ואבדון מאן דנחית לשאול דיינין ליה תמן ומקבל ענשיה וסליקין ליה למדורא אחרא עלאה [וכן דרגא בתר דרגא] עד דאינון סלקין ליה אבל מאן דנחית לאבדון לא סלקין ליה לעלמין⁶ ובגין כך אקרי אבדון דהא אביד הוא מכלא⁷

תא חזי נח זכאה הוה אתרי בבני דריה ולא הוה שמעי ליה⁸ עד דקב"ה אייתי עליהו דינא דגיהנם מאי דינא דגיהנם אשא ותלנא⁹ מייא ואשא דא צנינא ודא רתיחא וכלהו בדינא דגיהנם אתדנו ואתאבידו מעלמא ולבתר אתקיים עלמא כדקא חזי ליה ועאל נח¹⁰ בתיבה¹¹ ואעיל בה כל זינא וזינא [מברייין] דעלמא ודאי נח עין עושה פרי¹² הוה ונפקו מן תיבה כל זייני עלמא כגוונא דלעילא

וחצי. ואחר כך שבים לאש שלהם, וכך שלש פעמים ביום. ובכל זמן שאומרים ישראל אמין יהא שמייה רבא מברך וכו', מרוויחים להם, אשריהם הצדיקים שדרכם מאירה באותו עולם לכל הצדדים, כמו שנאמר "ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום". (עד כאן התוספתא)

רבי אבא אמר, יש בגיהנם מדורים על מדורים, שניים שלישיים, עד שבע, והרי בארוה החברים. ואשרי הצדיקים שהם נשמרים מחטאי הרשעים ולא הולכים בדרכיהם ולא נטמאים בהם, וכל מי שנטמא, כשהולך לאותו עולם יורד לגיהנם, ויורד עד המדור התחתון. ושני מדורים הם שסמוכים זה עם זה, שאול ואבדון. מי שיורד לשאול, דנים אותו שם ומקבל ענשו, ומעלים אותו למדור אחר עליון. וכן דרגה אחר דרגה, עד שהם מעלים אותו. אבל מי שיורד לאבדון, לא מעלים אותו לעולמים, ולכן נקרא אבדון, שהרי אבוד הוא מהכל.

בא וראה, נח הצדיק היה מתרה בבני דורו, ולא היו שומעים לו, עד שהקדוש ברוך הוא הביא עליהם דין הגיהנם. מהו דין גיהנם, אש ושלג, מים ואש, זה צונן וזה רותח, וכולם נדונו בדין הגיהנם ונאבדו מהעולם. ואחר כך התקיים העולם כראוי לו. ונכנס נח בתיבה והכניס בה כל מין ומין (מבריות) העולם, ודאי נח עין עושה פרי היה, ויצאו מהתיבה כל מיני העולם כמו שלמעלה.

¹ עי' ד"א ונ"א הובא בסוף הספר.

² ופלגא (זוהר הרקיע).

³ עי' זהר הרקיע וכן הוא בהגהות רח"ו מכת"י.

⁴ מכאן ראייה שסגולת הקדיש להוציא את הרשעים מגיהנום ע"כ הוא דוקא מסוגל להוציא אביו ואמו ולא קדושה או תפלה או קס"ת וכו' ויש ראייה מילקוט ישעיה סימן רצו ע"ש. ז"ח (נ"א). עי' ז"ח מט ע"א וע"ב.

⁵ ילקוט ישעיה סי' רצו (ד"א).

⁶ שאול היא יסוד דנוק' דקלי' ואבדון היא מ' דנוק' דקלי' (מ"מ).

⁷ ושם יורדים כל החייבים כרת לעולם (אור יקר).

⁸ שאל"כ היה נח חייב (אור יקר).

⁹ עי' יהל אור.

¹⁰ יסוד (אור יקר).

¹¹ מלכות (אור יקר).

¹² יסוד (אור יקר).

בראשית

תא חזי כד¹ האי עין עושה פרי אתחבר בעין פרי כל אינון זיינין דלעילא² חיוון רברבן³ וזעירין וכמה זיינין וכל חד לזיניה כמה דאת אמר (תהלים קד כה) חיות קטנות עם גדולות כגוונא דא נח בתיבה וכלהו נפקו מן תיבותא ואתקיים עלמא כגוונא דלעילא ובניני כך נח איש האדמה⁴ אקרי נח איש צדיק⁵ אקרי והא אוקמוה רבי חייא אמר תלת מאה שנין עד לא אתי טופנא הוה נח אתרי בהו על עובדיהון ולא הוה שמעין [ליה] עד דקב"ה אשלים זמנא דאוריך לון ואתאבידו מעלמא

תא חזי מה כתיב לעילא (בראשית ו א) ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם והוון אזלין ערשילאין לעיניהון דכלא מה כתיב (שם ב) ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו' ודא הוה יסודא ועקרא למינד בחוביהון עד דגרים לון לאשתצאה מעלמא ובנין כך אתמשכאן בתר יצר הרע ובגזעו ושרשו ודחו מהימנותא קדישא מבינייהו ואסתאבו [ניא ואתאבידו] כמה (דאתמר ע"כ תוספתא) [דאמר בנין כך (שם יג) קין כל בשר בא לפני⁶ לאלפא קמיגוריא עלייהו]

זהר

ויאמר אלהים לנח קין כל בשר בא לפני⁷ [חסר⁸] [ניא] אהדרנא למלה קדמאה קין כל בשר בא לפני בא לפני ודאי בנין דאינון גרמו) רבי יהודה פתח (תהלים לט ה) הודיעני יהו"ה קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני אמר⁹ דוד קמי קב"ה תרין קצין אינון חד לימינא וחד לשמאלא ואינון תרין אורחין למהך בהו בני נשא לההוא עלמא קין לימינא דכתיב (דניאל יב יג) לקין הימין וקין לשמאלא דכתיב (איוב כח ג) קין שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר (ארץ חשך¹⁰)

בא וראה, כשעץ זה עושה הפרי מתחבר בעץ פרי, כל אותם מינים שלמעלה, חיות גדולות וקטנות, וכמה מינים כל א' למינו, כמו שנאמר "חיות קטנות עם גדולות", כדוגמא זו נח בתיבה. וכולם יצאו מהתיבה, והתקיים העולם כדוגמא שלמעלה, ולכן נח נקרא "איש האדמה". נח נקרא "איש צדיק", והרי בארוה. רבי חייא אמר, שלש מאות שנה טרם שבא המבול, היה נח מתרה בהם על מעשיהם ולא היו שומעים לו, עד שהקדוש ברוך הוא השלים הזמן שחכיה להם, ונאבדו מהעולם.

בא וראה מה כתוב למעלה, "ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם", והיו הולכים ערומים לעין כל. מה כתוב, "ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'". וזה היה יסוד ועיקר להמשיך בחטאים עד שגרם להם להישמד מהעולם, ולכן נמשכו אחר יצר הרע ובגזעו ובשרשו, ודחו את האמונה הקדושה מביניהם, ונטמאו (ונאבדו) כמו שנאמר. לכן "קין כל בשר בא לפני", ללמד קטגוריה עליהם.

"ויאמר אלהים לנח קין כל בשר בא לפני". (חזרנו לדבר הראשון, "קין כל בשר בא לפני", "בא לפני" ודאי, משום שהם גרמו). רבי יהודה פתח, "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא, אדעה מה חדל אני". אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, שני קצים הם, אחד לימין ואחד לשמאל, והם שתי דרכים שבני אדם ילכו בהם לאותו העולם. קין לימין שכתוב "לקין הימין", וקין לשמאל שכתוב "קין שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר" ("אבן אופל וצלמות"). מה זה "ולכל תכלית הוא חוקר", מי הוא החוקר. אלא

¹ עושה פרי הזכר עץ פרי הנקבה ועי' בהקדמה א ע"א ויחי רלח ע"א תצוה קסו ע"ב ולעיל לג ע"א (ד"א).

² הם כחות למטה ממלכות כגון מרכבות היכלות מלאכים (אור יקר).

³ הם ד' חיות ראשים לכל (אור יקר).

⁴ בעל הישוב כולו (אור יקר).

⁵ והטעם צדיק איקרי כגוונא דלעילא והיינו צדיק גרם היותו איש האדמה ודאי (אור יקר).

⁶ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁷ כ"י לז ע"ב ר' חזקיה אמר (ועי' בסוף הס' חלק זה סי' י' ובזוהר חדש דף ל"ב ע"ב) (ד"א).

⁸ מה שחסר תמצא בז"ח יט ע"ג (הגהות הגר"א).

⁹ לעיל נד ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ "ארץ חשך" נמחק כלפ"ו, ובמוקמו ליתא "לכן אופן".

בראשית

וצלמות מאי ולכל תכלית הוא חוקר מאן הוא חוקר אלא ההוא קץ לשמאלא דמחשיך אפיהון דבריינתא) >מאי ולכל תכלית בזמנא דדינא שריא על עלמא לשיצאה אבן אופל וצלמות קץ שם לחשך דא מלאך המות דא נחש קץ כל בשר קץ שם לחשך דהא מסטרא דהתוכא דדהבא¹ קאתי ולכל תכלית בזמנא דדינא שריא על עלמא הוא חוקר למהוי קטיגוריא לעלמא לאחשכא אפיהון דבריינתא וכו'²

סג/א

קץ לימינא כדקאמרן דכתיב (דניאל יב יג) לקץ הימין

א"ל קב"ה לדניאל ואתה לך לקץ² ננ"א ותנוח א"ל מנוחה בהאי עלמא או בההוא עלמא א"ל בההוא עלמא כמה דאת אמר (ישעיה נז ב) ינוחו על משכבותם (דניאל יב יג) ותעמוד לגורלך לקץ הימין³ (ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין אמר ליה לאן אתר⁴ דהא לא ידענא מה יהא עלי בההוא עלמא א"ל ותנוח⁵) א"ל בזמנא דיקומון מעפרא איקום בנייהו <או> (אי) לאו א"ל ותעמוד⁶ א"ל הא ידענא די יקומון כתות כתות⁷ מנהון דזכאי קשוט ומנהון דחייבי עלמא ולא ידענא עם מאן מנהון איקום א"ל לגורלך⁸ אמר ליה הא אמרת ואתה לך לקץ אית קץ לימינא ואית קץ לשמאלא ולא ידענא לאן קץ לקץ הימין או לקץ הימים א"ל לקץ הימין אוף הכא

קץ לימין, כמו שאמרנו שכתוב "לקץ הימין".

אמר לו הקדוש ברוך הוא לדניאל, "ואתה לך לקץ ותנוח". אמר לו, מנוחה בעולם הזה או בעולם ההוא. אמר לו, בעולם ההוא, כמו שנאמר "ינוחו על משכבותם". ("ותעמוד לגורלך לקץ הימין". אמר לו, לאיזה מקום, שהרי לא ידעתי מה יהיה עלי באותו עולם. אמר לו, "ותנוח"). אמר לו, בזמן שיקומו מהעפר, אקום ביניהם או לא. אמר לו, "ותעמוד". אמר לו, הרי ידעתי שיקומו כתות כתות, מהם של צדיקי אמת ומהם של רשעי העולם, ולא ידעתי עם מי מהם אקום. אמר לו, "לגורלך". אמר לו, הרי אמרת "ואתה לך לקץ", יש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ולא ידעתי לאיזה קץ, לקץ הימין או לקץ הימים. אמר לו "לקץ הימין". גם כאן דוד אמר לקדוש ברוך הוא, "הודיעני ה' קציי", מהו

¹ עי' נב ע"א שזה הנחש. ועי' לקמן קט ע"ב. ועי' ע"ח שער תיקון הירח פרק ה שזהו סוף קומת ההוד. ועי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן פרק ג' שזהו הקלי', והוא כי לא יוכלו להתברר, והם דינין קשים וחזקים עד מאד.

² במלת קץ נרמזו כל הגמולים טובים שתגלנו שאנו ואל אשוב להתגלגל ושבפטרתי אתן קץ לביאת העולם הזה ושיהיה לי תקוה ואחרית בזמן התחיה ושלא אזוז מגורלי שהוא הוד דקדושה שהוא ממש במדרגה האחרונה (מ"מ).

³ ה"ס מלכות דקדושה כנ"ל שהיא סוף לימין, וראש לשמאל אשר תחתיה שהיא הס"א וגם היא סוף למ"ד וראש למ"ן משא"כ בקץ השמאל שאין עוד עולם אחר תחתיו והוא קץ ימים וכול חושך (מ"מ).

⁴ פי' אם להתגלגל או להיות שם (אור יקר). והנה הצדיקים גמורים כדוד המלך ע"ה ודניאל, הוצרכו להתבשר מאתו יתברך, שינוחו בעה"ב ולא יצטרכו לעונשים ולגלגולים האלה, וגו', גם דניאל נתבשר, ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד (שעה"ג הק' כב).

⁵ שלא יתגלגל עוד וכו' חמורה מכולם גלגול שנפשו מסורה ביד מי שיקלקל או יתקן והקלקול קרוב יותר (אור יקר).

⁶ ה' השיבו ותעמוד, ר"ל בעמידה ונשיאות ראש (רמ"ז).

⁷ פי' אפשר שיהיה מן הכת הרשעה ויקום לרעה (אור יקר). יש כמה וכמה שאין להם זכות [לקום] בתחיה וצריכין לסיוע הצדיקים, ועל דרך (שמואל א' ב ו) מוריד שאול ויעל, ולכן שאל אם הוא יקום עם כתות של החייבים (רמ"ז).

⁸ ה' ענהו "לגורלך", ירצה לא תתפרד מחבלך אשר לך בנעימים עם יתר הצדיקים, וכל שכן שהוא היה מושרש בקדושת העשיה שסודו מאור מלכות (רמ"ז).

⁹ כריתת כל הבריות בא לפני (אור יקר).

בראשית

דוד¹ א"ל לקב"ה (תהלים לט ה) הודיעני יהו"ה קצי מה איהו חולק עדבי ולא נח דעתיה עד דאתבשר דיהוי לימינא דכתיב (שם קי א) שב לימיני

תא חזי אוף קב"ה א"ל לנח (בראשית ו יג) קין כל בשר בא לפני² מאן איהו דא קין דאחשך אפיייהו דברייטא³ דאיהו קין כל בשר בא לפני מכאן אוליפנא חייבי עלמא מקדימין ליה ומשכן ליה עלייהו לאחשכא לון⁴ דכיון דיהבי ליה רשותא נטיל נשמתא ולא נטיל עד דיהבי ליה רשותא ועל דא בא לפני למיטל רשו לאחשכא אפיייהו דבני עלמא ובניני כך והנני משחיתם את הארץ ועל דא עשה לך תיבת עצי גופר (שם יד) בנין לאשתזבא ולא יכיל לשלטאה עלך

תא חזי תנינן בזמנא דמותא אית כמתא או בעלמא <נ"א דאתייהיב רשו למלאך המות לחבלא> לא יתחזי בר נש בשוקא בנין דאית ליה רשו למחבלא לחבלא כלא בניני כך א"ל קב"ה בעי לך לאסתמרא ולא⁵ תחזי גרמך קמי דמחבלא דלא ישלוט עלך

ואי תימא מאן יהיב הכא מחבלא דהא מיין הווי⁶ ואתגברו תא חזי לית לך דינא בעלמא <או כד אתמחי> או כד אתמסר עלמא בדינא דלא אשתכח ההוא מחבלא דאזיל בנו אינון דינין דאתעבידו בעלמא⁷ אוף הכי הכא טופנא הוה ומחבלא אזיל בנו טופנא ואיהו אקרי הכי <דאתכליל בשמא דא> ועל דא אמר קב"ה לנח לטמרא גרמיה ולא יתחזי בעלמא ואי תימא האי תיבותא אתחזי בנו האי עלמא ומחבלא (אזיל) [אזל] בנוייה כל זמנא דלא יתחזי אפי דבר נש

חלק גורלי, ולא נחה דעתו עד שהתבשר שיהיה לימין, שכתוב "שב לימיני".

בא וראה, גם הקדוש ברוך הוא אמר לו לנח, "קץ כל בשר בא לפני". מי הוא, זה הקץ שמחשיך פני הבריות, שהוא קץ כל בשר בא לפני. מכאן למדנו שרשעי העולם מקדימים ומושכים אותו עליהם להחשיך להם, שכיון שנותנים לו רשות, הוא נוטל את הנשמה, ולא נוטל עד שנותנים לו רשות. ועל זה בא לפני ליטול רשות להחשיך פני בני העולם. ולכן "והנני משחיתם את הארץ". ועל זה "עשה לך תיבת עצי גופר", כדי להנצל, ולא יוכל לשלוט עליך.

בא וראה, שנינו, בזמן שיש מות בעיר או בעולם, (שנתנה רשות למלאך המות להשחית) לא יראָה אדם בשוק, משום שיש למשחית רשות להשחית הכל. לכן אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה צריך להישמר, ולא תראה את עצמך לפני המשחית שלא ישלוט עליך.

ואם תאמר, מי נתן כאן משחית, שהרי מים היו והתגברו. בא וראה, אין לך דין בעולם או כשמכה או כשנמסר העולם בדין, שלא נמצא אותו המשחית שהולך בתוך אותם הדינים שנעשים בעולם. גם כאן במבול כך היה, והמשחית הולך בתוך המבול, והוא נקרא כך, שנכלל בשם הזה, ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא לנח, לשמור עצמו ולא יתראה בעולם. ואם תאמר, הרי התיבה הזו נראית בתוך העולם הזה, והמשחית הולך בתוכו, כל זמן שלא נראים פני אדם לפני המשחית, לא יכול לשלוט עליו. מנין לנו, ממצרים, שכתוב "ואתם לא

¹ גם הוא סודו ממדת המלכות, ועוד שנפשו לא היו לה חיים לכן גם הוא נסתפק (רמ"ז).

² שלא היה לו רשות ליכנס לפני שנאמר לא יגורך רע והם הכניסוהו לפני אם כן מכאן אוליפנא וכו' (אור יקר).

³ הוא אור הצלם המאיר הפנים, ובמותם מסתלק ונשארו חשוכים, וזהו בא לפני (רמ"ז).

⁴ אין ליצר הרע רשות באדם אם לא יגרהו קודם עליו וסופו נופל בידו (אור יקר).

⁵ כי העונות חקוקים על המצח ונאחז בהם לחבל לפיכך צריך לכסות המצח בזמן המגפה. ז"ח. והיינו דסיים כל זמנא דלא אתחזי אפיה דבר נש דייק וכן צריך לכסות המצח כשמלויים המת מהאי טעמא. ז"ח (נ"א).

⁶ השטן תבע הדין וגרם שמשך הקב"ה המים עליהם אמנם אחר שגמר הדבר, הטבע גורם הכל שהם מתים על ידי המים (אור יקר).

⁷ ועם היות שהם על ידי טבע כגון אש לשרוף מים לשטוף עכ"ז מלאך המות פועל ומתעסק שם (אור יקר).

בראשית

קמי מחבלא! לא יכיל לשלטאה עליה מנלן
ממצרים דכתיב (שמות יב כב) ואתם לא תצאו
איש מפתח ביתו עד בקר מאי טעמא בגין דאיהו
אשתכח ויכיל הוא לחבלא ולא אצטריך
לאתחזאה קמיה בגין כך הוה גניז נח וכל אינון
דעמיה בתיבותא ומחבלא לא יכיל לשלטאה
עלייהו

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחה אערעו
בהני טורי דקרדו² חמו רשימין בקיעין בארחה
דהוו מן יומי דטופנא א"ל רבי חייא לרבי יוסי הני
בקיעין דהוו מיזמוי דטופנא וקב"ה שביק לון
לדרי דרין בגין³ דלא יתמחי חוביהון דרשיעיא
קמיה דכך ארחוי דקב"ה לזכאין דעבדין רעותיה
בעי דיכרון להו לעילא ותתא ולא יתנשי
דוכרניהון לדרי דרין למב כגוונא דא לרשיעיא
דלא עבדין רעותיה בגין דלא יתנשי חוביהו
ולאדכרא עונשייהו ודוכרניהון לביש לדרי דרין
היינו דכתיב (ירמיה ב כב) נכתם עונך לפני וגו'

פתח רבי יוסי ואמר (ישעיה י ל) צהלי קולך
בת גלים⁴ הקשיבי⁵ לישא עניה ענתות⁶ האי קרא
אוקמוהו חבריא אבל האי קרא על כנסת ישראל
אתמר צהלי קולך בת גלים ברתיא דאברהם
אבינו⁷ הכי אוקמוה בת גלים כדכתיב (שיר ד יב)
גל נעול⁸ גלים אינון נהורין⁹ דמתכנשי ואולי
ועאלין לגווה ומליין לה כדכתיב (שם יג) שלחך
פרדס רמונים

הקשיבי לישא כמה דאת אמר (איוב ד יא)
ליש אובד מבלי טרף ליש דכר לישא נוקבא
אמאי אקרי ליש אי משום דכתיב (משלי ל ל)
ליש גבור בבהמה או משום דכתיב (איוב ד יא)

תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", למה,
משום שהוא נמצא והוא יכול להשחית,
ולא צריך להתראות לפניו. לכן היה גנוז נח
וכל אלו שעמו בתוך התיבה, והמשחית לא
יכל לשלוט עליהם.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך,
ופגשו באותם הרי אררט. ראו רשומים
בקיעים בדרך שהיו מימי המבול. אמר רבי
חייא לרבי יוסי, הבקעים הללו שהיו מימי
המבול והקדוש ברוך הוא השאירם לדורי
דורות, כדי שלא ימחה חטאם של הרשעים
לפניו. שכך דרך הקדוש ברוך הוא לצדיקים
שעושים רצונו, רוצה שיזכרו אותם למעלה
ולמטה, ולא ישכח זכרם לדורי דורות לטוב.
כדוגמא זו לרשעים שלא עושים רצונו, כדי
שלא ישכח חטאם, ולהזכיר ענשיהם
וזכרונם לרע לדורי דורות, היינו שכתוב
"נכתם עונך לפני וגו'".

פתח רבי יוסי ואמר, "צהלי קולך בת
גלים הקשיבי לישא עניה ענתות". פסוק זה
פרשוהו החברים. אבל פסוק זה נאמר על
כנסת ישראל. "צהלי קולך בת גלים", בתו
של אברהם אבינו, כך פרשוהו בת גלים,
ככתוב "גל נעול", גלים הם מאורות
שמתכנסים והולכים ונכנסים לתוכה
וממלאים אותה, ככתוב "שלחך פרדס
רמונים".

"הקשיבי לישא", כמו שנאמר "ליש אובד
מבלי טרף", "ליש" זכר, "לישא" נקבה. למה
נקרא "ליש", אם משום שכתוב "ליש גבור
בבהמה", או משום שכתוב "ליש אובד מבלי
טרף", אלא הכל הוא ליש, גבורה תחתונה
שבאה מגבורה עליונה. "ליש אובד מבלי

¹ מפני שרושם העבירות בפנים דכתיב הכרת פניה עתה בס, ולכך המחבל משנתן לו רשות לחבל אינו מחבין בין צדיק לרשע, פי' צדיק בדינו לרשע בדינו, אחר שעוונותיו מצויירים בפניו, ולכך העיקר תלוי בפנים (אור יקר).

² באותן הרי חושך שהם גבוהים וחזקים (יותר נכון הרי אררט) (ד"א). עי' תז"ח לז ע"ג.

³ פירש כ"כ גדלה זנותם והשחתת זרעם שהיו עושים בקיעים בארץ ודשים שם. א"מ (נ"א).

⁴ גלי מימי החסד (רח"ו).

⁵ ויחי רמט סוף ע"א (ד"א).

⁶ באבידת נפש (רח"ו).

⁷ בפ' ויחי דף רמ"ט ואע"ג דהול"ל בת גולים. הכי אוקמוה אע"ג דלא ניחא לי אין ראוי להעלימו שכבר נאמר בין החברים (נ"א).

⁸ בת שיסוד דידה נק' גל נעול מהחצונים גלים (מ"מ).

⁹ גלים הם ו"ק דז"א שמשפיעים למלכות בת גלים בת שמקבלת מגלים (מ"מ). נהרין גרסינן פי' נהרות ונחלים העליונים ההולכים אל הים שהם ו"ק המשפיעים בגווה. ז"ח (נ"א).

בראשית

ליש אובד מבלי טרף >אלא¹ כלא איהו ליש גבורה תתאה ודאתי מגבורה עלאה ליש אובד מבלי טרף < בשעתא דאינון נחלין מסתלקין ולא עאלין לגווה כדין אתקרי ליש² דאבידת מבלי טרף דכתיב ליש אובד מבלי

סג/ב

טרף ובני לביא יתפרדו ומה דאמר ליש³ היינו עניה ענתות³ מסכנא דמסכנותא כמה דאת אמר (ירמיה א א) מן הכהנים אשר בענתות וכתיב (מלכים א' ב כו) ענתות לך על שדך מאי איריא אלא כל זמנא דדוד מלכא הוה קיים אסתלק אביתר בעותרא ובכלא⁴

לבתר א"ל שלמה ענתות לך על שדך אמאי קרי ליה שלמה הכי אלא אמר ליה ביומך הוה אבא במסכנו והשתא לך על שדך השתא אית לומר אמאי אקרי אביתר ענתות אי תימא דהוה מן ענתות הא תנינן דכתיב (שמואל א כב כ) וימלט בן אחד לאחימלך בן אחיטוב ושמו אביתר והוא מנוב הוה דהא נוב עיר הכהנים הוה ואע"פ דאמרו דהיא נוב היא ענתות ואמאי אקרי לה ענתות בגין דנחתת למסכנו ואתאביד קרתא על ידא דשאוול ואתאבידו כהני אלא ענתות כפר הוה ולא הוה נוב ועל דא קרי ליה אביתר ענתות בגין דאמר (מ"א ב כו) וכי התענית בכל אשר התענה אבי ומקרתא דנוב הוה ועל מסכנו דדוד דהוה ביומוי אקרי ליה הכי

אמר רבי חייא במסכנותא הוה עלמא⁵ מיומא דעבר אדם על פקודי קב"ה עד דאתא נח וקריב קרבן ואתיישב עלמא⁶ אמר רבי יוסי לא אתיישב עלמא⁷ ולא נפקא ארעא מוזהמא דנחש עד דקיימו ישראל על טורא דסיני ואתאחידו

טרף", בשעה שאותם נחלים מסתלקים ולא נכנסים לתוכה, אז נקראת ליש³ שאובדת מבלי טרף, שכתוב "ליש אובד מבלי

טרף ובני לביא יתפרדו". ומה שאמר "לישה", היינו "עניה ענתות", עני של עניות, כמו שנאמר "מן הכהנים אשר בענתות", וכתוב "ענתות לך על שדך". מה משמיענו, אלא כל זמן שדוד המלך היה קיים, עלה אביתר בעושר ובכל.

אחר כך אמר לו שלמה, "ענתות לך על שדך". למה קרא לו שלמה כך, אלא אמר לו, בימך היה אבא בעני, ועכשיו לך לשדך. כעת יש לומר, למה נקרא אביתר ענתות, אם תאמר שהיה מענתות, הרי שנינו שכתוב "וימלט בן אחד לאחימלך בן אחיטוב ושמו אביתר", והוא מנוב היה, שהרי נוב היתה עיר הכהנים. ואף על פי שאמרו שנוב היא ענתות, ולמה נקראת ענתות, משום שירדה לעני ואבדה העיר על ידי שאול ואיבדו הכהנים, אלא ענתות היה כפר ואינה נוב, ולכן קרא לה אביתר ענתות, משום שאמר "וכי התענית בכל אשר התענה אבי". והוא היה מהעיר נוב, וקרא לו כך על העוני של דוד שהיה בימיו.

אמר רבי חייא, העולם היה בעניות מיום שעבר אדם על מצוות הקדוש ברוך הוא, עד שבא נח והקריב קרבן והתיישב העולם. אמר רבי יוסי, לא התיישב העולם ולא יצאה הארץ מוזהמת הנחש, עד שעמדו ישראל על הר סיני ונאחזו בעץ החיים, ואז

¹ נ"א וכולא איהו ליש גבור בשעת' דמקבלא גבורה תתאה מגבורה עילאה ליש אובד מבלי טרף דא איהו בשעתא דאינון וכו' (ד"א).

² ופי' לישה מורה על המלכות כשאין לה שפע כ"כ והיא תשושת כח כנקבה וכשנקראת ליש יש בה לטובה ויש בה להפך ח"ו לטובה ליש גבור בבהמה דהיינו המלכות שנק' ליש מקבלת שפע מגבורה וזהו ליש גבור (מ"מ).

³ קשיא ליה כפל הכתוב אומרו עניה ענתות, ותירץ כי עניה היא הוראת חסרון השפע, ענתות הוא הוראת היות הנאחזים בה העניים וממנה העניות וז"ש אתרא דמסכנותא והם הנולדים בחסרונה וכו' ו"ג מסכנא דמסכנותא, שהוא חוזר העניות וכפל המלות לחוזר הפעולה (אור יקר).

⁴ פי' דאע"ג דאז היה עשיר היה מחזיק עצמו לעני ודל כמו שהיה כשבא אצל דהע"ה. ז"ח (נ"א).

⁵ שנסתלק השפע ממלכות שהפרידה מהספירות העליונות בעונו (אור יקר).

⁶ שייחד המלכות למעלה ע"י הקרבן כדכתיב וירח ה' את ריח וכו' (אור יקר).

⁷ תדע כי בפגם אדם הראשון גרם התפשטות זוהמת הנחש בכל הנמצאים התחתונים ולא נפקא עלמא מוזהמא דנחש. והא בהא תליא בעוד שזוהמת הנחש שולט אין יחוד בספירות (אור יקר).

בראשית

באילנא דהיי¹ כדין אתיישב עלמא² ואלמלא דהדרו ישראל והאבו קמי קב"ה לא הוו מתין לעלמין דהא אתפסק מנייהו וזהמא דנחש³ [כיון דחבו] כדין אתברו אינון לוחי קדמאי⁴ דהוו בהו חירו דכלא⁵ חירו דההוא נחש דאיהו קץ כל בשר

וכד קמו ליואי לקטלא קטלא כדין אתער חויא בישא והוה אזיל קמיהו ולא יכיל לשלמאה בהו בנין דהוו ישראל מזדרזין כולהו בחגירו מזינין ולא יכיל ההוא נחש לשלמאה בהו וכיון דאמר למשה (שמות לג ה) ועתה הורד עדיך מעליך⁶ אתייהיב רשו⁷ להאי נחש לשלמאה עלייהו תא חזי מה כתיב (שם ג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב ויתנצלו וינצלו מבעי ליה אלא ויתנצלו על ידא דאחרא בנין דאתייהיב רשו לנחש לשלמאה את עדים מהר חרב דקבלו מפורא דחורב כד אתייהיב אורייתא לישראל

אמר רבי חייא נח דהוה צדיק אמאי לא הוה בטיל מותא מעלמא⁸ אלא⁹ בנין דעד לא סלקת וזהמא מעלמא ועוד דאינון לא הוו מהימנין ביה בקב"ה וכלהו אחידן בטרפי אילנא¹⁰ לתתא >ומתלבשן ברוח מסאבא ותו לבתר אוספו למחטי ולמהך בתר יצר הרע כד בקדמיתא ואורייתא קדישא דאיהי אילנא דחיי אכתי לא נחית לה קב"ה בארעא ותו דאיהו [ואיהו] אמשיך ליה בעלמא לבתר דכתיב (בראשית ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה< והא אתמר

התיישב העולם. ואלמלא שחזרו ישראל וחטאו לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו מתים לעולמים, שהרי נפסקה מהם זוהמת הנחש. כיון שחטאו, אז נשברו אותם הלוחות הראשונים שהיתה בהם תרות של הכל, החרות מאותו הנחש שהוא קץ כל בשר.

וכשקמו הלויים להרוג הרג, אז התעורר הנחש הרע והיה הולך לפנייהם ולא יכל לשלוט בהם, משום שישאל היו מזדרזים כולם בחגורות מזוינות, ולא יכל הנחש לשלוט בהם. וכיון שאמר למשה "ועתה הורד עדיך מעליך", נתנה רשות לנחש הזה לשלוט עליהם. בא וראה מה כתוב, "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב". "ויתנצלו", היה צריך לכתוב וינצלו. אלא ויתנצלו על ידי האחר, משום שנתנה רשות לנחש לשלוט, "את עדים מהר חורב", שקבלו מהר חורב כשנתנה תורה לישראל.

אמר רבי חייא, נח שהיה צדיק למה לא ביטל מות מהעולם. אלא משום שעדיין לא הסתלקה הזוהמא מן העולם, ועוד, שהם לא האמינו בקדוש ברוך הוא, וכולם אחוזים בעלים של האילן למטה, ומתלבשים ברוח טומאה. ועוד הוסיפו אחר כך לחטוא וללכת אחר יצר הרע כבראשונה, והקב"ה עדיין לא הוריד את התורה הקדושה שהיא עץ החיים לארץ, ועוד, שהוא משך אותו בעולם אחר כך, שכתוב

¹ ע"י התאחז ישראל בספירות בסוד ס' רבוא בשש קצוות ע"י קבלת התורה שהיא סוד וא"ו שש קצוות העולמים נכללים עשר מעשר ועשר מעשר ס' רבוא נשמות שהם אצולות משש, והם בישראל למטה בעולם הזה אחוזות למעלה בשורשם והם מייחדות הספירות שש קצוות דהיינו ת"ת עץ החיים במלכות עץ הדעת (אור יקר).

² על תיקונו ועל כוונת בריאתו הראשונה (אור יקר).

³ הענין כי המיתה היא אל הגוף הזה המזוהם מזוהמת הנחש, ותיקונו מיתתו להיות חלק המיתה (אור יקר).

⁴ שהיה אור אותם הלוחות פשוטות מכל גשמות והיה שטר בידם שלא להפסד גופם והיו קיימים באיש, וע"כ ליכנס פעם ראשונה הנחש ביניהם, עדיין אל היה לו מקום, עד שהתחילו הלויים שהם מצד הגבורה במיתה וההרג וע"כ עדיין אל היה יכול למלאך המות לשלוט בהם מפני קישוטין שקבלו מהתורה שהיו רוחניים מעין התורה והלוחות (אור יקר).

⁵ ע"י תיקו"ז פז ע"ב שפרח ממנו עץ החיים.

⁶ דרך צווי בניחותא מן הטעם אשר נבאר שזהו תועלתך לעת כזו (אור יקר).

⁷ אתייהיב רשו מלמטה, ויכיל מה דלא הוה יכול מעיקרא (אור יקר).

⁸ כיון שהוא תקן העולם ממה שנתקלקל בחטא אדם הראשון כדלעיל בפסוק אלה תולדות פסל את הראשונים, ולמה לא תקן כראוי ובטל מותא מעלמא (אור יקר).

⁹ פקודי רכו ע"א (ד"א).

¹⁰ בעלי האילן והם הקליפות חיצוניות וע"ל דף לו ע"ב (ד"א).

בראשית

"וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה", והרי נתבאר.

עד דהוו אזלי חמו חד יודאי דהוה אתי אמר רבי יוסי האי בר נש יודאי איהו¹ (ואתחזי) כד מטא גבייהו שאילו ליה אמר לון שליחא דמצוה אנא דהא אנן דיירי בכפר דראמין ומטי זמנא דהג ואנן צריכין לולב² וזינין דעמיה³ ואנא אזיל לקטעא לון למצוה⁴ אזלו כחדא

א"ל ההוא יודאי הני ארבע מינין דלולב דבכלהו אתאן לרצויי עלמא [נ"א על מיא] שמעתון אמאי אנן צריכין לון בחג א"ל כבר אתערו בהו חברייא אבל אי מלה חדתא איהו תחות ידך אימא לה אמר לון ודאי ההוא אתר דאנן דיירי ביה הוא זעיר וכלהו עסקי באורייתא ואית עלן צורבא מרבנן רבי יצחק בר יוסי מחוואה שמיה ובכל יומא ויומא אמר לן מלין חדתין באורייתא ואמר דהא בחג זמנא הוא לשלמא

(נ"א) <ו> ישראל שליטין בההוא זמנא ונקיטנן לולב דמתחזי דאנן נציחנא עליהו על כל אינון דאקרון המון העם⁵ ולשלמא עליהו > אזי עבר על נפשנו המים הזידונים ברוך יהו"ה שלא נתננו טרף לשיניהם (תהלים קכד ו) וכי אית שינים למים אלא אינון שאר עמין אינון רברבין < (דכל אינון רברבין) ממנן על שאר עמין עכו"ם ומתברכאן מסטרייהו דישאל⁶ וקרין לון מים הזידונים כמה דאת אמר (שם ה) המים הזידונים ובנין לשלמא עליהו⁷ אתינא ברזא דשמא

בעוד שהיו הולכים, ראו יהודי אחד שבא. אמר רבי יוסי, האיש הזה הוא יהודי, ונראה. כשהגיע אליהם שאלו אותו. אמר להם, אני שליח מצוה, שהרי אנו גרים בכפר ראמין, והגיע זמן החג, ואנו צריכים לולב עם המינים שלו עמו, ואני הולך לקטוף אותם למצוה. הלכו כאחד.

אמר להם אותו יהודי, ארבעת מיני הלולב הללו שבכולם באים לרצות בעד העולם (על המים), שמעתם למה אנו צריכים אותם בחג. אמר לו, כבר העירו בזה החברים, אבל אם דבר חדש הוא תחת ידך, אמור אותה. אמר להם, ודאי אותו מקום שאנו גרים בו הוא קטן, וכולם עוסקים בתורה, ויש עלינו תלמיד חכם ושמו רבי יצחק בר יוסי מחוואה, ובכל יום ויום אומר לנו דברי תורה חדשים, ואמר, שהרי בחג זמן הוא לשלוט.

(ישראל שולטים באותו זמן, ולוקחים לולב שמראה שאנו נצחנו על כל אותם שנקראים המון העם ולשלוט עליהם) ("אזי עבר על נפשנו המים הזידונים, ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם". וכי יש שיניים למים, אלא) (שכל אותם גדולים) אותם שאר העמים, אותם ממונים גדולים על שאר העמים עכו"ם, ומתברכים מצדם של ישראל, וקוראים להם מים הזידונים, כמו שנאמר "המים הזידונים". ובאנו כדי לשלוט עליהם בסוד השם הקדוש באותם ארבעה מיני הלולב, לרצות את הקדוש ברוך הוא (עליהם) ולשלוט

¹ פירוש וכן נראה. א"מ (נ"א).

² בדי הדס וערבה ואתרוג שהם מינים הצריכים אל לולב (ד"א).

³ ואני הולך לקוטעם מהאילנות (ד"א).

⁴ שיהיה עקירתם מן הקרקע לשם מצוה (אור יקר).

⁵ ר"ל המון גוים ואברהם הוא אב המון גוים והוא שליט בחג ומדתו מים ומסטרא דיליה אנן שלטין עליהו (יהל אור).

⁶ שאנו מקדישים אותם ומקרבים אותם למזבח (אור יקר).

⁷ שיהיו כפויים תחת ידינו, ולא נהיה אנחנו תמציתם אלא אדרבה הם נוטלים תמציתנו, אנו באים ברזא דשמא וכו' כי כיון שהם שרים תחתונים אנו צריכים דבר גשמי ממש לשלוט עליהם, וע"י אלו שהם גדלים בעולם הגשמי והם רוחניים ואין שר שולט עליהם אלא הקב"ה וכו' אנחנו האחוזים בשם אין אנו תחתם, אלא אדרבה הם תחתינו (אור יקר).

בראשית

קדישא¹ באינן ארבע מינין שבלולב² לרצווי ליה
לקב"ה³ (>נ"א< עלייהו) ולשלטאה

סד/א

עלייהו⁵ ברזא דשמא קדישא ולא תערא עלן
מיין קדישין לנסכא על גבי מדבחה

תו אמר לון⁶ בראש השנה אתערותא קדמאה
איהו בעלמא מאי אתערותא קדמאה דא בי דינא
דלתתא >נ"א דא ר"ה ממש< דאתער למידן
עלמא וקב"ה יתיב על עלמא בדינא ודאין עלמא
ושלטא האי בי דינא למידן עלמא עד יומא
דכפורי דנהרין אנפאה⁷ ולא אשתכח חויה
דלטורא בעלמא דאיהו אתעסק במה דאתיין ליה
[ההוא] שעיר דאיהו מסטרא דרוח מסאבא
כדקא חזי ליה ובנין דאתעסק בההוא שעיר לא
קריב למקדשא ושעיר דא (דא) [כההוא] שעיר
דר"ח⁸ דאתעסק ביה ואנהירו אנפאה דר"ה >נ"א
בראש השנה⁹ נ"א אנפוי דמקדשא ועל דא
ישראל כלהו משכחין רחמי קמי קב"ה ואתעבר
חובייהו ורזא [ח] דא אמר לון ולא אתייהיב רשו
לגלאה בר לחסידי קדישין עליונין חכימיין

אמר רבי יוסי מאן איהו אמר לון עד לא
בדיקנא בכו אזלו לבתר אמר לון כד סיהרא
אתקריבת בשמשא¹⁰ אתער קב"ה סטרא דצפון
ואחיד בה ברחימו ומשיך לה לגביה ודרום אתער
מסטרא אחרא וסיהרא סלקא ומתחברא במזרח

עליהם בסוד השם הקדוש, ולהעיר עלינו
מים קדושים לנסך על גבי המזבח.

עוד אמר להם, בראש השנה התעוררות
ראשונה היא בעולם. מה זה התעוררות
ראשונה. זה בית דין התחתון (זה ראש
השנה ממש), שמתעורר לדון את העולם.
והקדוש ברוך הוא יושב על העולם בדין ודן
את העולם. ושולט בית הדין הזה לדון את
העולם עד יום הכפורים שמאירים פניה,
ולא נמצא נחש מלשין בעולם, שהוא
מתעסק במה שמביאים לו אותו השעיר,
שהוא מצד רוח הטומאה כראוי לו, ומשום
שמתעסק באותו שעיר לא קרב למקדש.
ושעיר זה כמו אותו שעיר של ראש חדש
שמתעסק בו, ומאירות פניה של ראש
השנה (כך בראש השנה) (מאירים) (פני
המקדש). ועל זה כל ישראל מוצאים רחמים
לפני הקדוש ברוך הוא, וחטאיהם
מתבטלים. וסוד אחד אמר לנו, ולא נתנה
רשות לגלות פרט לחסידים קדושים
עליונים חכמים.

אמר רבי יוסי, מיהו. אמר להם, עדיין לא
בדקתי אתכם. הלכו. אחר כך אמר להם,
כשהלבנה מתקרבת לשמש, הקדוש ברוך
הוא מעורר צד הצפון ואוחז בו באהבה
ומושך אותו אליו, והדרום מתעורר מצד

¹ ר"ל כי הד' מינים הם כנגד ד' אותיות השם א"מ (נ"א).

² הדס רומז ל' דהוי"ה, ערבה רומז לה' ראשונה, לולב רומז לו', אתרוג לה' אחרונה (מ"מ).

³ הם ג' דברים, הא' "לרצווי ליה לקב"ה" פי' מהדין להפכו אל הרחמים מן השמאל אל הימין, והיינו
לרצווי, פי' להמשיך בו משך הרצון העליון שהוא מקום הרחמים והרצון ע"י כל המדות מתלבשות ברצון
ורחמים (אור יקר).

⁴ זהו שאמר לעיל שכולהו אתיין לרצווי על מייא, הם ע' שרים שנקראים מים הזדונים (מ"מ).

⁵ הב' להמשיך שכינתו על ישראל, וז"ש "ולשלטאה עלייהו ברזא דמשא קדישא" פי' שיהיו ד' אותיות אלו
כולם על ישראל, וע"י זה אנו שולטים על השרים ולא הם שולטים עליהו (אור יקר).

⁶ אמור דף צא וצט וסוף פנחס רנט ע"ב (ד"א).

⁷ ביוה"כ נמתקו הדינים והאירו ע"י ה"ג דאימא (מ"מ).

⁸ סוד שעיר של ר"ח הוא שבעת שהלבנה בחסרונה, אז היא עומדת באחורי השמש ואין אור בפניה כלל,
והוא מסוד מיעוט הירח העליון דהיינו מלכות דאצילות שאינה ביחודה עם ז"א, וע"ז מתגברים החיצונים
מאד עד שהחושך מכסה הארץ, ואז הס"מ מתקרב לינק ממנה. לכן אמר הקב"ה להקריב קרבן שעיר עזים,
שכן השעיר הוא מסטרא דס"מ, וכאשר מקריבים אותו להקב"ה נעשות ב' פעולות שהם הפכים זל"ז: א'
שמתמתקים הדינים, וב' שניתן להם כח, נתנית כח להם היא כדי שאם לאו היו זועקים חמס ויתחזק בכל
תוקף ועוז להלשין ולקטרג בכל האפשרי, ולכן יש לס"מ הנאה יותר גדול מקרבן זה משאר כל הקרבנות. וכל
זה על אף שעל ידי הקרבן הס"מ נדחק מקדושת השכינה (דע"ה ח"ב קנז ע"א עד ע"ג).

⁹ (נ"א אנהירו) (דפ"ו).

¹⁰ הוא הסוד שלא רצה לגלות להם מתחלה ואחר שידע מעלתם גילה להם הסוד (מ"מ).

בראשית

וכדין ינקא מתרין סטריין ונטילת ברכאן¹ בחשאי
וכדין² אתברכא סיהרא ואתמליא והכא
אתקריבת אתתא בבעלה³

כמה דאית רזא דיוקנא שייפי [נ"א בתיקוני
דשייפין] דאדם [ותיקונא] ותיקוני < הכי נמי
אית >נ"א איהו< רזא [ותקוני דנוקבא] [דדיוקנא
דשייפי נוקבא נ"א איהו ותיקוני דנוקבא]⁴ וכלא
פריש בגוון הכי נמי אית לעילא [מאן] [ד]אחיד
בה ואתער לקבלה ברחימו הכי נמי אית לתתא
רזא ותקונא⁵ דאדם תתאה אחרא⁶ תחות סיהרא
[ותקונא דנוקבא] כמה דדרועא שמאלא⁷ לעילא
אחיד בה ואתער לקבלה [ד] ברחימו הכי נמי אית
לתתא [נ"א] ווי העמודים כלהו קיימי שייפין
לאתאחדא דא בדא ולא תקשרא דא בדא קשרי⁸
מהימנותא סטרא דקדושא מסטרא דרוח
מסאבא דאיהו רזא דנחש לתתא) האי נחש איהו
דרועא שמאלא⁹ דרוח מסאבא ואחיד ביה מאן
דרכיב ביה¹⁰ וקרבא לגבי דסיהרא¹¹ ומשיך לה
ביניה¹² [נ"א בדביקון] דקוטפא¹³ ואסתאבת¹⁴
וכדין ישראל לתתא מקרבין שער וההוא נחש
אתמשך אבתריה דההוא שער וסיהרא
אתדכיאת וסלקאת לעילא ואתקשרת לעילא
לאתברכא ונהירין אנפאה מה דאתחשבת

אחר, והלבנה עולה ומתחברת במזרח, ואז
יונקת משני צדדים ונוטלת ברכות בחשאי,
ואז מתברכת הלבנה ומתמלאת, וכאן
מתקרבת האשה לבעלה.

כמו שיש סוד דמות איברי (בתקוני
האיברים) האדם ותקוניו, כך גם יש (הוא)
סוד של דמות איברי הנקבה ותקוני הנקבה,
והכל מפורש בינינו. כמו שיש למעלה (מי)
שאוחז בה ומתעורר כנגד באהבה, כך גם
יש למטה סוד ותיקון האדם התחתון האחר
תחת הלבנה (ותקון הנקבה). כמו שזרוע
שמאל למעלה אוחזת בה ומתעורר כנגדה
באהבה, כך גם יש למטה. (ווי העמודים
כולם עומדים איברים להאחז זה בזה
ולהתקשר זה בזה קשרי האמונה, צד
הקדושה מצד של רוח טומאה, שהוא סוד
הנחש שלמטה). נחש זה הוא זרוע שמאל
של רוח הטומאה, ואוחז בו מי שרוכב עליו,
וקרב ללבנה ומושך אותה ביניהם (בדבקות)
של דבקות ונטמאת. ואז ישראל למטה
מקריבים שער, ואותו נחש נמשך אחר
אותו השער, והלבנה נטהרת ועולה
למעלה ומתקשרת למעלה להתברך, ופניה
מאירים מה שנחשכה למטה. אז כאן ביום
הכפורים, כיון שאותו נחש הרע מתעסק
באותו שער, הלבנה נפרדת ממנו
ומתעסקת (בישראל) ללמד עליהם

¹ בלחש (ד"א).

² פ' לצורך חיותה ולעצמה ואתמלייא הוא השפעה לעולמות א"נ ואתמלייא נשמות ליתן לעולם. ז"ח
(נ"א).

³ כלומר הקרבן הוא העברה וניקוי לשכינה (דע"ה ח"ב קנו ע"א).

⁴ פ' הם רמ"ח איברים דמלכות (מ"מ).

⁵ אחיזת הנחש בסיהרא הוא במלכות דבריא שהיא חוה נוק' דאדם דאתפתי בנחש, כמ"ש בפ' בראשית
(כג ע"א) דעתיך למחטא קמך באתתא דיליה וכו', וחשך נקרא שמאלא חשך דבריא, ושם הוא פגיו דסיהרא
דתחת' מצולות ים, ז"נ דסט"א, אבל באצילות וכבודי לאחר לא אתן, ותהלתי לפסילים כידוע (יהל אור).

⁶ כמו שיש ז"ן דקדושה כך בקלי' אית ז"ן (מ"מ).

⁷ תשא קצד ע"ב פקודי רלג ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ ל"נ שהוא לשון פרקי, כמו קשרי אצבעותיו.

⁹ פ' לילית נקרא נחש וקרי לה דרועא שמאלא לפי שהיא מסיגי הגבורות ויש בה סיגים הרבה יותר
מדכורא דקלי' (מ"מ). לעיל נג ע"א בשלח ס ע"ב תשא קצד ע"ב (לש"ו).

¹⁰ פ' ס"מ הרוכב עליה (מ"מ).

¹¹ פ' ליינק מהקדושה (מ"מ).

¹² ומושך את עצמו (ד"א).

¹³ פ' ס"מ הנז' מושך לנחש הנז' ביניהו דקוטפא בין ההתדבקות שיש למלכות למעלה ר"ל להפסיק הזווג
ונרגן מפריד אלוף [עי' ח"ג יב ע"א] (מ"מ).

בין ההתדבקות שיש לשכינה למעלה להיות נרגן מפריד אלוף אלופו של עולם ואז מתעורר הטומאה
תגבורת הקליפה ועיין בפרדס בשער מיעוט הירח (ד"א). פ' קיטפא שרף אילן הנוטף מעצי הקטף ונק' צרי
והוא נדבק בחוזק הרבה כן הקליפה רוצה לידבק בקדושה וצריך להבדילה ולהרחיקה ממנה. הרש"ב (נ"א).

¹⁴ בלק קצז ע"א ואחרי מות עד ע"א ועט ע"א (לש"ו).

בראשית

סנגוריא, וסוככת עליהם כמו אם על הבנים, והקדוש ברוך הוא מברך אותם מלמעלה ומוחל להם.

לתתא כדין הכא ביומא דכפורי כיון דההוא הוא בישא אתעסק בההוא שעיר סיהרא אתפרשת מניה ואתעסקת (בישראל) [לאולפא סניגוריא עלייהו דישראל וסוככת עלייהו כאמא על בנין] וקב"ה בריך לון מלעילא ומחיל לון

לבתר ישראל כד מטו להג מתערי סטרא דימינא לעילא! בגין דיתקשר ביה סיהרא² ויתנהירו אנפיה כדקא חזי וכדין [פלגת]³ (יהב) חולקא⁴ דברכאן לכל אינון ממנן דלתתא דיתעסקון בחולקהון⁵ ולא ייתון לינקא ולקרבא בסטרא דחולקהון דישראל כגוונא דא לתתא כד שאר עמין מתברכון כלהון אינון מתעסקין באחסנת חולקהון ולא הו איתין לאתערבא בהדייהו דישראל ולהמדא חולק אחסנתיהון ובנין כד ישראל אינון משכין ברכאן לכל אינון ממנן בגין דיתעסקון בחולקהון ולא יתערבון בהדייהו

וכד סיהרא אתמלי ברכאן לעילא כדקא יאות ישראל אתיין וינקין מנה בלחודייהו ועל דא כתיב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם מאי עצרת כתרנומו כנישו כל מה דכנישו מאינון ברכאן עלאין לא ינקין מניה עמין אחרנין בר ישראל בלחודייהו ובגין כך כתיב עצרת תהיה לכם ולא לשאר עמין לכם ולא לשאר ממנן ועל דא אינון מרצין על המים⁶ למיהב לון חולק ברכאן דיתעסקון ביה ולא יתערבון לבתר בחודותא דישראל כד ינקין ברכאן עלאין [ועל ההוא יומא כתיב (שיה"ש ב טז) דודי לי ואני לו דלא יתערב אחרא בהדן] למלכא דזמן רחימוי בסעודתא עלאה דעביד ליה ליומא רשימא הא רחימוי דמלכא ידע דמלכא

סד/ב

אחר כך כשישראל מגיעים לחג, מעוררים צד ימין למעלה, כדי שתתקשר בו הלבנה ויאורו פניה כראוי. ואז מחלקת (נותנת) חלק הברכות לכל אותם ממונים שלמטה שיתעסקו בחלקם, ולא יבואו לינוק ולהתקרב לצד של חלק ישראל. כדוגמא זו למטה, כששאר העמים מתברכים, כולם מתעסקים בירושת חלקם, ולא יבאו להתערב עם ישראל ולחמוד חלק ירושתם. ולכן ישראל מושכים ברכות לכל אותם ממונים, כדי שיתעסקו בחלקם ולא יתערבו עמם.

וכשהלבנה מתמלאת ברכות למעלה כראוי, ישראל באים ויונקים ממנה לבדם. ועל זה כתוב "ביום השמיני עצרת תהיה לכם". מה זה עצרת, כתרנומו כנישו [התכנסות]. כל מה שכנסו מאותם ברכות עליונות, לא יונקים ממנה עמים אחרים, פרט לישראל לבדם, ולכן כתוב "עצרת תהיה לכם", לכם ולא לשאר העמים, לכם ולא לשאר הממונים. ועל זה הם מרצים על המים, לתת להם חלק ברכות שיתעסקו בו, ולא יתערבו אחר כך בשמחת ישראל כשיונקים ברכות עליונות. ועל אותו יום כתוב "דודי לי ואני לו", שלא מתערב אחר עמנו. [משל] למלך שהזמין אהובו לסעודה עליונה שעשה לו ליום רשום. אהוב המלך הרי יודע שהמלך

¹ דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון, זה אברהם יומא קדמאה. והטעם שעד עתה אברהם שתק כל זמן זה מר"ה ועד הסוכות מפני שאין הזמן אלא זמן הדין ושכינתא מתגוללת בדיניה בשמאל אבל השתא שכבר נשלם הדין אתער ימינא לעילא (אור יקר). בחג מקבלת המלכות חסדים פנימיים ומקיפים דז"א ע"י הלולב ומקיפים דאימא ע"י הסוכה (מ"מ).

² כי התעוררות הזווג מן השמאל וגמר הענין מן הימין (אור יקר).

³ ר"ל השכינה (דע"ה ח"ב קנו ע"ב).

⁴ דרך הימין שהוא חסד לזון ולפרנס לכל, והכל לתועלתם של ישראל, והיינו שיהיו כל מקורי אור הנשפע לכל הכחות שופכין ברכה לכל, כדי שיהיה להם די ספקם במזון הראוי להם, ועיקר הקדושה שהוא עיקר האור מקור אמצעי אור מתוק בלי עכירות כלל נשפע לישראל ואין להם קנטוריא עליהם (אור יקר). ע"י ח"ג רכד ע"א ורנה ע"א ורנט ע"א (לש"ו).

⁵ ברכות הראויות אליהם שאינם מעמקי מקור הברכות והם ברכות גשמיות בלתי עושות פירות ושלמות לנפש (אור יקר).

⁶ ר"ל המים הזדונים כמ"ש לעיל (יהל אור).

בראשית

אתרעי ביה אמר מלכא השתא אנא בעי למחדי עם רחימאי ודהילנא דכד אנא בסעודתא עם רחימאי יעלון כל אינון קסטורי ממנן ויתיבון עמנא לפתורא למסעד סעודתא דחדה עם רחימאי מה עבד אקדים ההוא רחימאי קוסטורין דירוקי² ובשרא דתורי³ ואקריב קמיהו דאינון קרוסוטי⁴ ממנן⁵ למיכל לבתר יתיב מלכא עם רחימאי לההיא סעודתא עלאה מכל עדונין דעלמא⁶ [ובעוד דאיהו בלחודוי עם מלכא שאיל ליה <כל> [על] צרכוי ויהיב ליה] ואחדי מלכא⁷ עם רחימאי⁸ בלחודוהי ולא אתערבין אחרנין בנייהו כך ישראל עם קב"ה בנין כך כתיב (במדבר כט לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם⁹ אמרו רבי יוסי ורבי חייא קב"ה אתקין אורחא קמן זכאין אינון דמשתדלי באורייתא אתי נשקוהו קרא עליה רבי [יוסי] (ישעיה נד יג) וכל בניך למודי יהו"ה ורב שלום בניך כד מטו בי חקל יתיבו

אמר ההוא בר נש מאי שנא דכתיב (בראשית יט כד) ויהו"ה המטיר על סדום ועל עמורה וגו'¹⁰ ומאי שנא בטופנא¹¹ דכתיב אלהים אלהים בכל אתר (אמאי) [ו]לא כתיב ויהו"ה (בכלא) אלא תנינן בכל אתר דכתיב ויהו"ה¹² הוא ובית דינו אלהים סתם דינא בלחודוי¹³ אלא בסדום אתעביד דינא ולא לשיצאה עלמא ובנין כך

רוצה בו, אמר המלך, כעת אני רוצה לשמוח עם אהובי, ואני חושש שכאשר אני בסעודה עם אהובי, יכנסו כל אותם פקידים ממונים וישבו עמנו לשלחן לסעוד סעודת השמחה עם אהובי. מה עשה, הקדים אותו אהוב לממונים [תבשילין] ירקות ובשר שוורים, והקריב לפני אותם פקידים ממונים לאכול. אחר כך ישב המלך עם אהובו לאותה הסעודה העליונה מכל עדוני העולם. ובעוד שהוא לבדו עם המלך, בקש ממנו כל צרכיו ונתן לו, ושמח המלך עם אהובו לבדו, ולא התערבו אחרים ביניהם. כך ישראל עם הקדוש ברוך הוא. לכן כתוב "ביום השמיני עצרת תהיה לכם".

אמרו רבי יוסי ורבי חייא, הקדוש ברוך הוא תקן הדרך לפנינו. אשרי אותם שעוסקים בתורה. באו ונשקוהו. קרא עליו רבי יוסי, "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך". כשהגיעו לשדה, ישבו.

אמר אותו האיש, מה שונה שכתוב "וה' המטיר על סדום ועל עמורה וגו'", ובמבול כתוב "אלהים" "אלהים" בכל מקום, (למה) ולא כתוב וה' (בכל). אלא שנינו בכל מקום שכתוב וה', הוא ובית דינו, אלהים סתם, דין לבדו. אלא בסדום נעשה דין ולא להשמיד עולם, ולכן הוא התערב בדין. אבל במבול הושמד כל העולם, וכל אותם

¹ כל אותן שלוחי המלך שהם ממונים ושוטרים על מדינתו לקיים דתו (ד"א).

² ירקות הם מאכל בהמה שהם לחוץ לחיות (אור יקר).

³ הוא פני שור שמשם אכילתם והם ג'כ שורים ומאכילם השפע הגס הנק' עשב מאבל בהמה (אור יקר). מיני ירקות ובשר שור באופן שנתן להם מאכלים גסים (ד"א).

⁴ קסטורי (לפ"ו).

⁵ לפני אותם ממונים שלוחי המלך הנזכרים (ד"א).

⁶ ישראל הם הנשמות הקבועות בעידונים תחת כסא הכבוד וברכתם של ישראל הוא בסוד כסא הכבוד וסוד הנשמות דהיינו סעודה שהיא מלכות עילאה בעלותה אל חיק בעלה, לאכול ג'כ מתרומת הקדושים והעליונים כמו הת"ת, והיינו מכל עדונין שהוא שפע העדן והעליון שהוא חכמה הנמשכים לבינ הוזהו דעלמא (אור יקר).

⁷ הת"ת עם המלכות שמצדה נקרא הוא מלך (אור יקר).

⁸ ישראל שהם הגורמין היחוד (אור יקר).

⁹ היא בינה למעלה מז' ימים עצרת היא מלכות כנסת ישראל ה' אלקיך, וכן עצרת תהי לכם ולפיכך בז' ימי החג אנו עושים סעודה לשרים ולכך הם מצות גשמיות לרצות על המים, ביום השמיני הקב"ה עושה לנו סעודה ואין לנו מצות גשמיות הכל בסוד עולם שכולו שבת (אור יקר).

¹⁰ נדפס בפקודי רכז ע"ב (הערת הזוהר).

¹¹ במבול (ד"א).

¹² כל תוספת ו' החיבור היא בסוד נוק' (בהגר"א על ספד"צ יב ע"ד ד"ה ומתחיל).

¹³ עם היות דאית שם אלהים דלאו איהו ממש דינא כגון ל"ב אלהים דעובדא דבראשית, שהם ל"ב נתיבות והם בבניה עכ"ז אלהים סתם הוא דינא בלחודוי (אור יקר).

בראשית

אתערב איהו בהדי דינא אבל בטופנא כל עלמא שצי וכל אינון דאשתכחו¹ בעלמא ואי תימא [דהא] נח ודעמיה [אשתזיבו]² הא סתים³ מעינא הוה דלא אתחזי ועל דא כל מה דאשתכח בעלמא שצי ליה ועל דא ויהו⁴ באתגליא⁴ ולא שצי כלא אלהים⁵ [בעי] סתימו ובעי לאסתמרא דהא כלא שצי ועל דא אלהים⁶ בלחודוי הוי ורוא דא (תהלים כט י) יהוה למבול ישב מהו ישב אלמלא קרא כתיב לא יכלינן למימר⁵ ישב בלחודוי דלא אתיא עם דינא כתיב הכא ישב וכתיב התם (ויקרא יג מו) בדד ישב בלחודוי ובנין דנח הוה סתים מעינא⁶ לבתר כד אתעביד דינא ושצי עלמא ונח רוגזיה מה כתיב (בראשית ה א) ויזכור אלהים את נח ונו' דהא כד שצי עלמא לא אדכר דסתים מעינא הוה

[ורוא] (ודא) אוליפנא קב"ה סתים וגליא גליא הוא בי דינא דלתתא סתים הוא אתר דכל ברכאן נפקי מתמן⁷ ובנין כך כל מלוי דבר נש דאינון בסתימו ברכאן שריין עלוי וכל דאינון באתגליא ההוא אתר דבי דינא שריאן עלוי בנין דאיהו אתר באתגלי [וההוא דאקרי רע עין שליט עליה] וכלא הוא ברוא עלאה כגוונא דלעילא בכה רבי יוסי ואמר זכאה דרא דרבי שמעון שריא בגויה דהא זכותא דיליה אזמין לן בטורי מלין עלאין כאלין [עד כאן] אמר רבי יוסי האי בר נש לאודעא לן מלין אלין קא אתו ושדריה קב"ה לגבן כד אתו וסדרו מלין קמיה דרבי שמעון אמר ודאי שפיר קא אמר⁸

שנמצאו (בלבדו) בעולם. ואם תאמר, (שהרי) נח, ומי שהיה עמו (נצלו, הרי) סתום מן העין היו שלא נראה. ועל זה כל מה שנמצא בעולם השמיד אותו, ועל זה וה' בגלוי, ולא השמיד הכל. אלהים צריך סתימה, וצריך להשמר, שהרי הכל משמיד, ועל זה אלהים לבדו היה. וזה סוד "ה' למבול ישב", מה זה ישב. אלמלא פסוק כתוב, לא יכלנו לאמר, ישב לבדו, שלא בא עם דין. כתוב כאן "ישב", וכתוב שם "בדד ישב לבדו". ומשום שנח היה סתום מן העין, אחר כך נעשה דין, והושמד העולם ונח רוגזו. מה כתוב "ויזכור אלהים את נח וגו'", שהרי כשהשמיד העולם, לא נזכר שהיה סתום מהעין.

וסוד זה למדנו, הקדוש ברוך הוא סתום וגלוי, גלוי הוא בית הדין שלמטה, וסתום הוא מקום שכל הברכות יוצאות משם. ולכן כל דברי האדם שהם בסיתום, ברכות שורות עליו, וכל אותם שבנגלה אותו מקום שבית דין שורים עליו, משום שהוא מקום בגלוי. ואותו שנקרא רע, עין שולט עליו, והכל הוא בסוד עליון כדוגמא שלמעלה. בכה רבי יוסי ואמר, אשרי הדור שרבי שמעון שרוי בתוכו, שהרי זכותו הזמינה לנו בהרים דברים עליונים כאלה (עד כאן). אמר רבי יוסי, האיש הזה בא להודיענו הדברים הללו, והקדוש ברוך הוא שלח אותו אלינו. כשבאו וסדרו הדברים לפני רבי שמעון, אמר, ודאי שיפה אמר.

¹ (בלחודוי) (דפ"ו).

² כיון דאת אמרת שמדת רחמים לא נתערב מפני שלא היה שם פליטה ואין מדת הרחמים מתערב עם הדין רק להותיר הפליטה א"כ כיון שנח נמלט מהמבול כבר היה אפשר שיצטרף מדת רחמים שם ויהיה פעולתו פליטת נח וכבר נמצא לו פעולה שהיא פליטת נח (אור יקר).

³ שאין זה נצלה כיון שהיה סתום, ובשלמא אם היה בגלוי שהיה אפשר לכח מדת הדין לשלוט בו, היינו אומרים שנמלט מכח הרחמים והיה בא שם מדת הרחמים להצילו אמנם עתה שהיה סתים מעינא לא ניצול אלא משום דמעיקרא הין לא שלט בו כלל (אור יקר). פקודי רכז ע"א (ד"א).

⁴ פ' כשנזכר וה' כגון בסדום אע"פ שיהיה האדם באתגלייא לא יירא משום נזק, אבל במבול שנזכר אלהים, בעי סתימו, שיסתיר האדם עצמו כמו נח יש בלחודוי, דלא אתיאי עם דינא (מ"מ).

⁵ שאין ראוי לומר שתהיה פעולה אל ספירה מן הספירות שלא יסכימו כולם עמה (אור יקר).

⁶ פי לא היה הצלת נח לשתוף הרחמים עם הדין והסכמתו שם בפעולה ממש כענין סדום אלא ניצול מפני סתים מעינא (אור יקר).

⁷ בינה (הקדו"ש כז ע"ד).

⁸ נדפס בפקודי רסח ע"ב (הערת הזהרה).

בראשית

רבי אלעזר היה יושב יום אחד לפני רבי שמעון אביו. אמר לו קץ כל בשר הזה נהנה מאותם קרבנות שהיו ישראל מקריבים על גבי המזבח או לא. אמר לו, כולם היו מסתפקים כאחד למעלה ולמטה. ובא וראה, כהנים ולוים וישראלים הם נקראים אדם בחיבור של אותם רצונות קדושים שעולים מתוכם, אותו כשב או איל או אותה בהמה שמקריבים, צריך טרם שתקרב על המזבח לפרש עליה כל החטאים וכל הרצונות הרעים להתודות עליה, ואז היא נקראת בהמה בכל בתוך אותם חטאים ורעים והרהורים. כדוגמת הקרבן של העזאזל שכתוב "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו'", כך גם כאן. וכשעולה על המזבח משא על אחד שנים, ולכן זה עולה למקומו וזה עולה למקומו. זה בסוד אדם וזה בסוד בהמה, כמו שנאמר "אדם ובהמה תושיע ה'". החביתין וכל שאר המנחות לעורר רוח קדושה ברצון הכהנים ושירת הלויים ובתפלת ישראל. ובאותו עשן ושמן וקמח שעולים, מתרווים ומסתפקים (ס"א ומתפנקים, ס"א ומתפשטים)

רבי אלעזר היה יושב יום אחד לפני רבי שמעון אביו. אמר לו קץ כל בשר הזה נהנה מאותם קרבנות שהיו ישראל מקריבים על גבי המזבח או לא. אמר לו, כולם היו מסתפקים כאחד למעלה ולמטה. ובא וראה, כהנים ולוים וישראלים הם נקראים אדם בחיבור של אותם רצונות קדושים שעולים מתוכם, אותו כשב או איל או אותה בהמה שמקריבים, צריך טרם שתקרב על המזבח לפרש עליה כל החטאים וכל הרצונות הרעים להתודות עליה, ואז היא נקראת בהמה בכל בתוך אותם חטאים ורעים והרהורים. כדוגמת הקרבן של העזאזל שכתוב "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו'", כך גם כאן. וכשעולה על המזבח משא על אחד שנים, ולכן זה עולה למקומו וזה עולה למקומו. זה בסוד אדם וזה בסוד בהמה, כמו שנאמר "אדם ובהמה תושיע ה'". החביתין וכל שאר המנחות לעורר רוח קדושה ברצון הכהנים ושירת הלויים ובתפלת ישראל. ובאותו עשן ושמן וקמח שעולים, מתרווים ומסתפקים (ס"א ומתפנקים, ס"א ומתפשטים)

ומתפשטין <

סה/א

כל שאר מארי דינין דלא יכלין לשלמא בההוא דינא דאתמסר לון וכלא בזמנא הדא תא הזי כלא אתעביד ברזא דמהימנותא לאסתפקא דא בדא ולאסתלקא לעילא מאן דאצטריך עד אין סוף⁷

כל שאר בעלי הדינים שלא יכולים לשלוט באותו הדין שנמסר להם, והכל בזמן אחד. בא וראה, הכל נעשה בסוד האמונה להסתפק זה בזה, ולעלות למעלה מי שצריך עד אין סוף.

¹ מבעיא ליה, דכיון שכל המדרגות או רובם נהנות מן הקרבן, אם נאמר שגם הקלי' לא יגרעו חלקם, או דלמא דווקא שאר המדרגות שהם קדושות ראוי שיהנו מן הקרבן ועוד שהם נכללים בבעלי חיים ובצמח האדמה, אמנם הקלי' שאינם נכללות וכו' (אור יקר).

² וכיון שהוא דבר השווה לכל נפש, ראוי שגם אלו לא יגרעו חלקם וכו' עילאה ספירות, ותתאה אפילו הקלי' (אור יקר).

³ כלומר לכלול צורת אדם בשלימות צריך כולם יחד, כדי שיעלה כוונתם יחד (אור יקר).

⁴ לתת חלק אל הקלי' בוידוי (אור יקר).

⁵ היא כוללת כל המערכות עד סוד המרכבה שתחתיה החיות, וכוללת גם החיצונים בוידוי (אור יקר). קרבנות הבאים על חטא באים לסלק את הקטרוג ולהסיר ולתקן את הפגם ואותם שאינם באים על חטא תכליתם למתק את הדינים ולהמשיך את אור הקדושה של מעלה, לקשר ולייחד את העולמות זה בזה (כללים סג ע"א).

⁶ חלק לקדושים וחלק לחצונים כפלים ולא שיהיו שניהם יחד, כי הקדושה והטומאה לא ישלימו (אור יקר). פי' שני משאות משא הבהמה ומשא העונות. ז"ח (נ"א).

⁷ פקודי רכו ע"א ע' בפרדס להרמ"ק בשער הצחצחות שער יא פ"ו (ד"א).

בראשית

אמר רבי שמעון¹ ארימת ידאי בצלותין לעילא דכד רעותא עלאה² לעילא [לעילא] קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע ולא אתפס כלל לעלמין רישא דסתים יתיר לעילא וההוא רישא אפיק (מאן דאפיק דלא ידיע ונהיר מאן) [מאי דאפיק ולא ידיע ונהיר מאן] דנהיר כלא בסתימו רעו [דמחשבה] (במחשבה) עלאה למרדף אבתריה³ ולא תנהרא מניה⁴ חד פריסו אתפריס⁵ ומנו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה⁶ מטי ולא מטי⁷ עד ההוא פריסא⁸ נהיר [מאי] (מאן) דנהיר וכדין איהו⁹ מחשבה עלאה¹⁰ נהיר [בנהירו] (בסתימו) סתים¹¹ דלא ידיע וההוא מחשבה לא ידע¹² כדין במש¹³ האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע¹⁴ בנהירו דפרסא¹⁵ דקיימא דנהיר ממה דלא ידיע¹⁶ ולא אתיידע¹⁷

אמר רבי שמעון, הרימותי ידי בתפלות למעלה, שכשרצון העליון למעלה למעלה עומד על אותו רצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולמים, הראש היותר סתום שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא, ולא ידוע, ומאיר מה שמאיר הכל בסיתום. רצון המחשבה העליונה לרדוף אחריו ולהיות מואר ממנו, מסך אחד נפרס, ומתוך אותו מסך ברדיפת אותה מחשבה עליונה מגיעה ולא מגיעה עד אותו מסך, מאירה מה שמאירה. ואז (אותה) הוא מחשבה עליונה מאירה באור (בסיתום) סיתום שלא ידוע, ואותה מחשבה לא ידוע. ואז מכה אור המחשבה הזה שלא נודע באור של המסך שעומד, שמאיר ממה שלא ידוע ולא נודע ולא התגלה. ואז (זה) זה אור המחשבה שלא נודע מכה באור של המסך, ומאירים כאחד, ונעשים תשעה היכלות.

¹ נדפס בפקודי רכא ע"א ורסח ע"ב (הערת הזוהר). עי' אריכות בעניין זה בכללים כלל טו ענף ח' בכל המאמר.

² עי' אריכות בלש"ו הובא בסוף הספר.

³ דא"ק (רח"ו במ"מ).

⁴ כלומר שמר"ס כביכול רודף אחרי האוירא כדי לקבל ממנו הארה (כללים ח"א מח ע"ד). ועי' עוד כללים ח"ב ל ע"א.

⁵ היינו פרסא שבתוך א"ק שמשך התחיל רדל"א (רח"ו במ"מ).

זהו המסך שבין אוירא למר"ס (כלומר הקד"א), וכל קבלת המר"ס היא אך ורק דרכו. ועי"ז נעשה המר"ס לבוצד"ק, ה"ה שורש הדינים, ומזה נעשה המר"ס שורש לעולם הנקודות וכל תולדותיהם, וכמו כן נהיה שורש לכל תיקון, שכל תיקון הוא הגבלת האור וצמצומו (כללים ח"א צד ע"ג). עי' לעיל טז ע"ב שבתיקון דמעשה בראשית לא היה מסך, והיה גילוי של האור הגנוז (כללים ח"ב מב ע"ג). וכאן הוא מקום הזיכוכ תמידי של קד"א (ביאורים ח"ב עו ע"א).

⁶ בהשפעה ומרוצת רדל"א (רח"ו במ"מ).

⁷ עי' לעיל טו ע"א יז ע"ב, וכן עי' כללים כלל טו ענף ח' אריכות בד"ז. וזהו ברצוא ושוב, שכן אינו מסתלק לגמרי (הקד"ש סד ע"ג). עי' ע"ח שער אח"ף פרק ב'. וזה לשון של זיווג שאינו תדיר (דע"ה ח"ב קי ע"א). מכאן מתבאר שעכ"ז שזיווג אוירא ומר"ס הוא תדירי אעפ"כ יש באיכות הזיווג הזה עליות וירידות (כללים ח"א מה ע"ב).

⁸ היינו פרסא דגבו רדל"א גופיה (רח"ו במ"מ).

⁹ "ס"א (הוא)" נוסף צמ"מ ויהל לוכ.

¹⁰ פי' עתיק (רח"ו במ"מ).

¹¹ פי' בנוקביה דעתיק הנק' ג"כ דלא אתיידע הוא מאיר בנוק' בהארת יסוד ועטרת היסוד דא"ק שבו (רח"ו במ"מ).

¹² פי' כי עתיק בעצמו אינו משיגו (רח"ו במ"מ).

¹³ הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז"ל שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

¹⁴ היינו א"א היוצא מהארת רדל"א (רח"ו במ"מ).

¹⁵ היינו חכמה סתימאה מקבלת מג' אורות (רח"ו במ"מ).

¹⁶ נגד א"ק (רח"ו במ"מ).

¹⁷ נגד רדל"א (רח"ו במ"מ).

בראשית

ולא אתגליא¹ וכדין דא² נהירו דמחשבה³ דלא
אתיידע בטש בנהירו דפריסא⁴ ונהרין כחדא
ואתעבידו תשע היכלין

והיכלין לאו אינון נהורין ולא אינון רוחין⁵
ולאו אינון נשמתין ולא [אית] (איהו) מאן
דקיימא בהו רעותא דכל תשע נהורין⁶ דקיימי
כלהו במחשבה⁷ דאיהו חד מנייהו בחושבנא⁸
כלהו למרדף בתרייהו⁹ בשעתא דקיימי¹⁰
במחשבה¹¹ ולא מתדבקן ולא אתיידעו ואלין לא
קיימי¹² לא ברעותא ולא במחשבה עלאה (תפסין
לה) >נ"א עלאין תפסין בה< ולא תפסין >נ"א
עלאין] באלין¹³ קיימי כל רזי דמהימנותא וכל
אינון נהורין מרוא דמחשבה עלאה¹⁴ (דלתתא)
[ולתתא]¹⁵ כולהו אקרין אין סוף¹⁶ עד הכא מטו
נהורין¹⁷ ולא מטון ולא אתיידעו לאו הכא רעותא
ולא מחשבה (כדין) [כד] נהיר מחשבה¹⁸ ולא
(ידיע ממאן דנהיר) [אתיידע ממאן נהיר] כדין
אתלבש ואסתים גו בינה ונהיר <מאן דנהיר¹⁹

וההיכלות אינם אורות ולא רוחות ולא
נשמות, ואין (הוא) מי שעומד בהם, הרצון
של כל תשעה האורות שעומדים כולם
במחשבה, שהוא אחד מהם בחשבון כולם
לרדוף אחריהם בשעה שעומדים במחשבה
ולא נדבקים ולא נודעים, ואלה לא עומדים
לא ברצון ולא במחשבה, עליונה (עליונות),
תופסים בה ולא תופסים, באלה עומדים כל
סודות האמונה, וכל אותם האורות מסוד
המחשבה העליונה (שלמטה, ולמטה) כולם
נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים אורות
ולא מגיעים ולא נודעים, אין כאן רצון ולא
מחשבה. (אז) כאשר מאירה המחשבה ולא
נודעת (ידוע) ממי שמאירה, אז מתלבשת
ונסתמת לתוך הבינה, ומאירה למי
שמאירה, ונכנסים זה בזה, עד שכולם
נכללים כאחד. ובסוד הקרבן כשעולה, הכל
נקשר זה בזה ומאיר זה בזה. אז עומדים

¹ נגד כתר עליון (רח"ו במ"מ).

² "נ"א הא"י" נוסף בלפ"ו וכן הוא במ"מ.

³ אריך (רח"ו במ"מ).

⁴ מ"ס (רח"ו במ"מ).

⁵ תחילת וראשי' כל מה שהאציל הא"ס הם עשרה ספירות השרשיות ומקוריות אשר הם שרש ומקור
וחיות אל כל האצילות כולו והם עשרה חלקי הכתר של האצילות ונקרא א"א ואלו העשר ספירות הם נרמזים
כאן באומרו כד אתתקן אפיק תשעה נהורין דלהטין מיניה מתקונוי כו' והם הם אותם הנז' בפ' נח דס"ה ע"א
ובפרשת פקודי דרכ"ז ע"א ודרס"ט ע"א וז"ל וכדין דא נהירו דמחשבה דלא אתידע בטש בנהירו דפריסא
ונהרין כחדא ואעתבידו תשעה היכלין והיכלין לאו אינון נהורין ולא אינון רוחין ולא אינון נשמתין ולא אית
מאן דקיימא בהו כו' (שער מאמרי רשב"י מח ע"א). ועי' שער מאמרי רשב"י דף נ ע"ג, ובע"ח הולדת או"א
וזו"ן פרק ד', ושער מח פרק ג, שזה ט' ספירות דא"א לא כולל רדל"א.

⁶ היינו הט' מקוריות (רח"ו במ"מ).

⁷ מ"ס (רח"ו במ"מ).

⁸ המשלמת לעשרה (רח"ו במ"מ).

⁹ של היכלין הפנימיים (רח"ו במ"מ).

¹⁰ ההיכלין הפנימיים (רח"ו במ"מ).

¹¹ מ"ס (רח"ו במ"מ).

¹² אחר שאינם מושגים אמר שגם הם אינם משיגים לדעת (רח"ו במ"מ).

¹³ משיגים ואינם משיגים לרוב העלמתו (עיין פקודי רכו ע"א ורסט ע"א) (ד"א).

¹⁴ רדל"א (רח"ו במ"מ).

¹⁵ עי' ע"ח שער א' ענף ד' ושער ב' פרק ב' שגורס כדרך אמת, אמנם עי' שב"ח על הע"ח שם גורס
"דלתתא". ועי' גר"א בתז"ח יח ע"ד שגורס "ולעילא".

¹⁶ היינו א"א שגם הוא נקרא א"ס (רח"ו במ"מ).

כאן מוכח כי ישנן בחי' שהן למעלה מ"ס דאצילות (ע"ח עגו"י פרק ד', וכן שער ב' פרק ב').

¹⁷ כי האצילות התחיל מאבא (רח"ו במ"מ).

¹⁸ אבא (רח"ו במ"מ).

¹⁹ ז"א (רח"ו במ"מ).

בראשית

ואעיל¹ דא בדא² עד דאתכלילו כלהו כחדא
וברוא דקרבנא³ כד סליק בלא (ו)אתקשר דא
בדא ונהיר דא בדא כדין קיימי כלהו בסליקו
ומחשבה אתער באין סוף⁴ ההוא נהירו
[דאתנהיר] (דנהיר) מניה מחשבה (עלאה דלא
אתיידע בה כלל) אקרי [אין סוף] ומניה⁵ אשתכח
וקיימא ונהיר למאן דנהיר⁶ ועל דא [בלא] קאים⁷
זכאה חולקיהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא
דאתי⁸

תא חזי האי קין כל בשר כמה דקשורא
אשתכח לעילא בחדו אוף הכי נמי לתתא
בחדוותא ורעותא לאסתפקא בלא לעילא ותתא
ואימא [קיימא] עלייהו דישראל כדקא יאות תא
חזי בכל רישי ירחא וירחא כד סיהרא מתחדשא
יהבין ליה⁹ להאי קין כל בשר חולקא חדא יתיר
על קרבנין לאתעסקא ביה וישתמש בחולקיה
ויהא סטרא דישראל בלחודייהו בגין דיתאחדון
במלכיהון ודא איהו שעיר בגין דאיהו בחולקא
דעשו דכתיב ביה שעיר (בראשית כז יא) הן עשו
אחי איש שעיר ועל דא איהו אשתמש בחולקיה
וישראל אינון משתמשינ בחולקיהון ובגין כך
כתיב (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו יה ישראל
לסגולתו

[ו]תתא חזי [האין] קין כל בשר כל רעותיה לאו
איהו אלא בבשרא תדיר¹⁰ ובגין כך תקונא
דבשרא תדיר לגביה ועל דא אקרי קין כל בשר
וכד איהו שליט שליט על גופא ולא על נשמתא
נשמתא סלקא לאתרא¹¹ ובשרא אתיהיב לאתר
דא כגוונא דא בקרבנא דרעותא סלקא לאתר
חד ובשרא לאתר חד ובר נש דאיהו זכאה איהו
קרבנא ממש לכפרה ואחרא דלאו איהו זכאה
לאו איהו קרבנא בגין דביה מומא דכתיב (ויקרא

כולם בעליה, והמחשבה מתעטרת עם אין
סוף. אותו האור שמוארת ממנו המחשבה
העליונה (שלא נודעת בה כלל) נקרא אין
סוף, וממנו נמצא ועומד ומאיר למי
שמאיר, ועל זה הכל עומד. אשרי חלקם של
הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

בא וראה קין כל בשר הזה, כמו שהקשר
נמצא למעלה בשמחה, גם כאן למטה
בשמחה, ורצון להסתפק הכל למעלה
ולמטה, והאם עומדת על ישראל כראוי. בא
וראה, בכל ראש חדש וחדש כשמתחדשת
הלבנה, נותנים לקין כל בשר הזה חלק אחד
יותר על הקרבנות להתעסק בו וישתמש
בחלקו, ויהיה צד של ישראל לבדם כדי
שיתאחדו עם מלכם, וזהו השעיר, משום
שהוא בחלק עשו, שכתוב בו שעיר, "הן
עשו אחי איש שעיר". ועל זה הוא השתמש
בחלקו, וישראל משתמשים בחלקם. ולכן
כתוב "כי יעקב בחר לו יה ישראל
לסגולתו".

בא וראה קין כל בשר הזה, כל רצונו אינו
אלא בבשר תמיד, ולכן תיקון הבשר תמיד
אליו, ולכן נקרא קין כל בשר. וכשהוא
שולט, שולט על הגוף ולא על הנשמה.
הנשמה עולה למקומה, והבשר ניתן למקום
הזה, כדוגמא זו בקרבן, שהרצון עולה
למקום אחד, והבשר למקום אחד. והאיש
שהוא צדיק, הוא קרבן ממש לכפרה, ואחר
שאינו צדיק אינו קרבן, משום שיש בו מום,
שכתוב "כי לא לרצון וגו'", ועל זה הצדיקים
הם כפרת העולם והם קרבן בעולם.

¹ ועאל (יהל אור).

² אבא באמא (רח"ו במ"מ).

³ עי' אריכות בעניין זה בכללים ח"א סג ע"א אות טו.

⁴ אבא מקבל מח"ס (רח"ו במ"מ).

⁵ דמיניה (יהל אור).

⁶ לע"ק ולחכמה סתימאה (רח"ו במ"מ).

⁷ הכלל קיים על מוחא סתימאה כי הוא מחיה את כולם (רח"ו במ"מ).

⁸ עי' אריכות ביהל אור ובתז"ח עט ע"א הובא ביהל אור.

⁹ נותנים לו שעיר של ר"ח (ד"א).

¹⁰ כי בשר סומקא הוא משמות אלהים כנודע (רח"ו במ"מ). שלח קע ע"א ומשפטים צו ע"ב (ד"א).

¹¹ פי' הצדיק עצמו ובשרו וגופו נעשה קרבן למעלה. ז"ח (נ"א).

בראשית

כב כ) כי לא לרצון וגו' ועל דא צדיקיא כפרה
אינון דעלמא וקרבתא אינון לעלמא [עד כאן]
תא חזי ויאמר אלהי"ם לנח קץ כל בשר בא
לפני למיטל רשו לאחשכא אפייהו

סה/ב

דבני עלמא ובניני כך הנני משחיתם את
הארץ [נניא] ועל דא עשה לך תיבת עצי גופר
(בראשית ו יד) בגין לאשתזבא בה ולא יכיל
לשלמאח עלך רבי חייא ורבי יוסי הוון אזלי
בארהא אמר חד) כתיב (שם כב) ויעש נח ככל
אשר צוהו יהוה¹ תא חזי מה כתיב (שם ז ו) ונח
בן שש מאות שנה וגו' וכי אמאי אתא הושבנא
דא לממני אלא אילו לא הוה נח בן שש מאות
שנה לא ייעול לתיבותא ולא יתחבר בהדה כיון
דאשתלים בשש מאות שנה² כדין אתחבר
בהדה ועל דא מן יומא דאשתלים הובייהו דבני
עלמא אוריך לון קב"ה עד דאשתלים נח בשש
מאות שנה ואשתלים דרגיה כדקא יאות³ ויהוה
צדיק שלים⁴ וכדין [ובכך] עאל לתיבותא⁵ וכלא
כגוונא דלעילא⁶ ונח בן שש מאות שנה (שם)
כמה דאמרן ובניני כך לא אתמר כבן⁷ שש מאות
שנה (לקביל שית סמרין דעלמא)⁸

תו פתח ואמר (בראשית ו יז) ואני הנני מביא
את המבול מים מאי טעמא הנני כיון דאמר ואני
אלא אני אנכי >נ"א הנני< כלא מלה חדא היא⁹
תא חזי בכל אתר אני אתעביד גופא¹⁰ לנשמתא
ודאי דמקבלא ממה דלעילא¹¹ ובגין כך אתרמיז

בא וראה, "ויאמר אלהים לנח קץ כל
בשר בא לפני", ליטול רשות להחשיך פני

בני העולם, ולכן "הנני משחיתם את
הארץ". (ועל זה, "עשה לך תיבת עצי גופר",
כדי להינצל בה, וכך לא יוכל לשלוט עליך.
רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, אחד
אמר) כתוב "ויעש נח ככל אשר צוהו ה".
בא וראה מה כתוב, "ונח בן שש מאות שנה
וגו'", וכי למה בא החשבון הזה למנות. אלא
אילו לא היה נח בן שש מאות שנה, לא
יכנס לתיבה ולא יתחבר עמה, כיון
שהשתלם בשש מאות שנה, אז התחבר
עמה. ועל כן, מיום שהשתלם חטאם של
בני העולם, חיכה להם הקדוש ברוך הוא עד
שהשתלם נח בשש מאות שנה, ונשלמה
דרגתו כראוי, והיה צדיק שלם. ואז נכנס
לתיבה, והכל כדוגמא שלמעלה. "ונח בן
שש מאות שנה" כמו שאמרנו. ולכן לא
נאמר כבן שש מאות שנה (כנגד ששת צדדי
העולם).

עוד פתח ואמר, "ואני הנני מביא את
המבול מים", למה "הנני", כיון שאמר ואני.
אלא אני, אנכי (הנני) הכל דבר אחד. בא
וראה, בכל מקום אני נעשה גוף לנשמה
ודאי שמקבלת ממה שלמעלה, ולכן נרמז
באות הברית, שכתוב "אני הנה בריתי
אתך", אני שקיים בגלוי מזומנת לדעת, אני
כסא למה שלמעלה, אני שעושה נקמות

¹ מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סימן יא (הערת הזוהר).

² ו' קצוות שגם היסוד כולל מהם בסוד ו' זעירא והם מאות בסוד הכללות עשר מעשר (אור יקר). עי' ש"נ
הובא בסוף הספר.

³ היינו במעשים הגונים כאומרו עשה לך תקן עצמך כי עדיין לא זכה אל המדה ההיא בשלימות (אור יקר).
⁴ עד עתה היה צדיק כובש יצרו ושומר בריתו, אבל לא היה שלם בכל בחינות היסוד, אמנם בהתמדת
הזמן נשלם בכל פאות היסוד (אור יקר).

⁵ ואגב חדא תרתי או תלת וזה ידיעתו של הקב"ה שעושה אחת כוללת כמה (אור יקר).

⁶ בכל בחינות הענין, אם בשנים, אם בתיבה אם בכניסתו בה אם באריכות ימי המבול (אור יקר).

⁷ מורה ממש על מספר השנים הגשמיים, אמנם בן שש, ר"ל שהיה בן אותם השנים העליונים (אור יקר).

⁸ פי' כנגד ו"ק וכל אחד כלול מעשר עד עשר הרי שש מאות. א"מ (נ"א).

⁹ פי' שתיים במלכות (אור יקר).

¹⁰ פי' אנכי בכף מורה יותר על הנקבה והתגלות אמנם אני מורה דקות יותר דהיינו מלכות מוכנת לקבל
עליה נשמתא דהיינו בינה או ת"ת כי בינה נקראת נשמתא ממש, והת"ת לפי האמת נשמה למלכות (אור
יקר). פי' לבוש והיכל אל הנשמה דהיינו ת"ת המקבל השפעה מלעילא מהבינה (נ"א).

¹¹ פי' הכנה זו הוא סוד שקבלה שפע להתקטט לתקן עצמה לבוש אל הנשמה וקבלת שפע והכנה זו
מהספירות של מעלה ממנה כנודע דהיינו על ידי היסוד (אור יקר).

בראשית

לדורי דורות, ואני כולל זכר ונקבה כאחד. אחר כך נרשם לבדו, שהזדמן לעשות דין, "הנני מביא את המבול מים", כיון שאמר מביא את המבול, לא ידענו שהוא מים, אלא "את המבול" לרבות מלאך המות, שאף על גב שהיו מים (להשחית בהם), המשחית היה הולך בעולם להשמיד באותם המים. "אני ה'", כך שנינו, נאמן אני לשלם שכר טוב לצדיקים ולהיפרע מהרשעים, ולכן הבטיח להם הפסוק לצדיקים ב'אני', לשלם שכר טוב שלהם לעולם הבא, ואינם לרשעים להיפרע מהם לעולם הבא ב'אני'.

באת קיימא¹ דכתיב (שם יז ד) אני הנה בריתי אתך אני דקיימא² באתגליא מזומנת למנדע אני³ כרסיא⁴ למה דלעילא אני דעבידנא נוקמין לדרי דריין⁵ ואני⁶ כליל דכר ונוקבא כחדא⁷ לבתר⁸ אתרשים בלחודוי דאודמן למעבד דינא <הנני⁹> מביא את המבול מים כיון דאמר מביא את המבול לא ידענא דאיהו מים אלא את המבול לאסגאה מלאך המות דאע"ג דמיא הוה מחבלא (לחבלא בהון מחבלא) <הוה> אזיל בעלמא לשיצאה באינון מיין אני יהו"ה הכי תנינן נאמן אנא לשלמא אנר טב לצדיקיא ולא תפרע מרשיעיא ובגין כך אבטח לון <קרא> לצדיקיא באני לשלמא אנר טב דלהון לעלמא דאתי¹⁰ ואנזים לרשיעיא לא תפרע מנייהו לעלמא דאתי באני¹¹

לשחת כל בשר (שם ו יז) כמה דאוקימנא דדא הוא מחבלא דעלמא ועל דא כתיב (שמות יב כג) ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף ודא הוא לשחת כל בשר מסטרא דקין כל בשר בא לפני (בראשית ו יג) דהא כיון דמטא זמנא דאוריין לון¹² קב"ה <נ"א> ואוריין לון עד דאשלים נח לשש מאות שנה כדין לשחת כל בשר אמר הכי אוליפנא משמיה דרבי יצחק¹³ דאמר לן <נ"א דאמרי לכוין>

"לשחת כל בשר". כמו שהעמדנו, שזהו המשחית של העולם, ועל זה כתוב "ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף", וזה הוא "לשחת כל בשר", מצד של קץ כל בשר בא לפני. שהרי כיון שהגיע זמן שחיכה להם הקדוש ברוך הוא (וחיכה להם) עד שהשלים נח לשש מאות שנה, אז "לשחת כל בשר". אמר, כך למדנו משמו של רבי יצחק (בן רבי יוסי מחוזאי), שאמר לנו (זה שאמרתי לכם).

¹ אות ברית נקרא מ' והטעם שכמו שברית צריך שיהיה מגולה כך המ' כלו' שמשגיגים בה יותר מכל הספי' וזהו אני מזומן ומושג וז"ש אני דקיימא אני כרסיא (נ"א).

² במילת אני ג' בחי', ולפיכך פעמים ימצא בטובה, ופעמים ברעה. הא' היא בנונית לא לימין ולא לשמאל אלא שקולה ועומדת, וז"ש "אני דקיימא למנדע", ירצה לדעת אם אל השמאל אשמאילה, אם אל הימין ואימינה או ירצה מקום ההתגלות וההשגה והכל ענין א' כי מצד קו האמצעי הוא הדעת הוא מודיעה ומגלה כל מה שלמעלה (אור יקר).

³ חיצוניות השכינה נקרא אני והחיצוניות הנז' שהיא בגלות הוא הנק' אני (מ"מ).

⁴ פי' כסא למה דלעילא דהיינו מצד החסד דכתיב והוכן בחסד כסא, ומשם הייחוד ובהיותה מן הימין מקבלת על כל העליונות (אור יקר).

⁵ דהיינו מצד השמאל והדין לנקום נקם (אור יקר).

⁶ ואני ביחוד האות ו' מורה על ממשות הת"ת עמה (אור יקר).

⁷ פי' ו' דכר אני נוק' (נ"א).

⁸ פי' במה דכתיב אח"כ הנני (נ"א).

⁹ הנני היא בחי' שכבר אינה ואינה שהיא מיוחדת ולא אני שהיא תלוי ועומדת אלא הנני אתרשים בלחודוי למעבד דינא ומה שהיה ואני נעשית הנני (אור יקר).

¹⁰ כנ"ל שיש למלכות ג' בחינות, היא מבטחת לאדם אם תצדיק את דרכיך נאמן לשלם שהיא הבחינה הראשונה (אור יקר).

¹¹ ואם תקלקל נאמן ליפרע היא הבחינה הג' (אור יקר).

¹² הענין כי היו שם ב' אריכות, א' קודם גזרה לראות אם יחזור, וז"ש "דהא מטא זמנא דאוריין" ומעת הצואה לנח עד היות נח בן ת"ר היה אריכות ב', וז"ש "ואוריין לון" (אור יקר).

¹³ (כר' יוסי מחוזאי) (לפ"ן).

בראשית

פתח ואמר (ישעיה לח יא) אמרתי לא אראה
יה יה בארץ החיים לא אביט אדם עוד עם יושבי
חדל אמרתי לא אראה יה כמה אטימין אינון בני
נשא דלא ידעין¹ ולא משגיחין במלי דאורייתא²
אלא מסתכלי במלוי דעלמא ואתנשי מנייהו
רוחא דחכמתא דכד בר נש³ אסתלק מהאי
עלמא ויהיב חושבנא למאריה⁴ מכל מה דעבד
בהאי עלמא בעוד דאיהו קאים רוחא וגופא
כתדא וחמי מה דחמי עד דאזיל להווא עלמא
ופנע ליה לאדם הראשון יתיב לתרעא דגנתא
דעדן למחמי כל אינון דנטרו פקודי דמאריהון
וחדי בהו וכמה צדיקא סחרניה דאדם אינון
דאתמנעו מארחא דגיהנם וסמו לגבי ארחא דגן
עדן ואלין אקרונן יושבי חדל ולא כתיב (תהלים
מט ב) יושבי חלד [בגין דלא הוה כמו חולדה
דגרא ומנחא ולא ידעא למאן שבקא] אלא
יושבי חדל [כמה דאת אמר (ישעיה ב כב) חדלו
לכם מן האדם וגו'] >נ"א אלא יושבי חדל<
דאתמנע לון מארחא דגיהנם (ואתקיפו)
[ואתקיף] בהו לאעלא להו בגנתא דעדן

דבר אחר יושבי חדל אינון מאריהון דתשובה
דמנעו גרמיהו מאינון חובין דחייביא ובגין
דאדם הראשון תב בתיובתא קמי מאריה יתיב⁵
על אינון דאתמנעו מחוביהון ואינון בני חדל כמה
דאת אמר (תהלים לט ה) אדעה מה חדל אני
ובגין כך איהו יתיב לתרעא דגנתא דעדן⁶ וחדי
בהו בצדיקא דאתיין בהווא אורחא דגנתא
דעדן

תא חזי מה כתיב (ישעיה לח יא) אמרתי לא
אראה יה וכי מאן יכיל למחמי יה⁷ אלא סופא
דקרא אוכח דכתיב יה בארץ החיים⁸ תא חזי כד⁹

פתח ואמר, "אמרתי לא אראה יה יה
בארץ החיים לא אביט אדם עוד עם יושבי
חדל". "אמרתי לא אראה יה", כמה אטומים
הם בני אדם שלא יודעים ולא מתבוננים
בדברי התורה, אלא מסתכלים בדברי
העולם ונשכחת מהם רוח חכמה. שכשאדם
מסתלק מהעולם הזה ונותן חשבון לרבונו
מכל מה שעשה בעולם הזה בעוד שהוא
קיים רוח וגוף כאחד, ורואה מה שרואה, עד
שהולך לאותו עולם ופוגש באדם הראשון
יושב בשער גן עדן לראות כל אותם ששמרו
את מצוות רבונם ושמח בהם. וכמה
צדיקים סביב אדם, אלו שנמנעו מדרך
הגיהנם וסטו לדרך גן העדן, ואלה נקראים
יושבי חדל, ולא כתוב יושבי חלד, כי אינם
כמו חולדה שגוררת ומניחה ולא יודעת למי
מניחה, אלא יושבי חדל, כמו שנאמר "חדלו
לכם מן האדם וגו'", (אלא יושבי חלד)
שנמנעו מדרך הגיהנם, והחזיקו בהם
להכניסם בגן עדן.

דבר אחר, "יושבי חלד" אלו בעלי
תשובה שמנעו עצמם מאותם חטאי
הרשעים. ומשום שאדם הראשון שב
בתשובה לפני רבונו, יושב (עם) על אותם
שנמנעו מחטאיהם והם בני חדל, כמו
שנאמר "אדעה מה חדל אני". ולכן הוא
יושב בשער גן העדן ושמח בצדיקים
שבאים באותה דרך של גן עדן.

בא וראה מה כתוב, "אמרתי לא אראה
יה". וכי מי יכול לראות יה. אלא סוף הכתוב
מוכיח, שכתוב "יה בארץ החיים". בא
וראה, כשהנשמות עולות למקום צרור

¹ הם כת רשעים עמי הארץ (אור יקר).

² הם כת רשעים יודעי תורה (אור יקר).

³ אסתכל בהאי עלמא במילי דאורייתא ופיקודין דמאריה. זמנין לאסטוי צהר מילין דעלמא ואתקן כפוס עובדווי, כדי צר נט זכאה
הוא ובעי לאסתלקא מהאי עלמא (אור יקר).

⁴ פי' כאילו דמתטרפים סמוך למיתתם או מתעלפים אז הוא עת פקודת החובות כתיבתם וחתיתתם (נ"א).
⁵ (נ"א עס) (דפ"ו).

⁶ אין הכוונה מבחץ אלא פנימה לגן באותו הפתח שדרך בו נכנסים בעלי תשובה (אור יקר).

⁷ דהיינו החכמה (נ"א).

⁸ ה"ה, חכמה, ואין השגה לנשמות שם, ארץ החיים בינה והשגת החכמה בבינה, והצדיקים משיגים בבינה
(אור יקר).

⁹ תרומה קמא (הערת הזוהר).

בראשית

סלקין נשמתין לאתר צרורא דחייל¹ תמן מתנהן
בזהרא² דאספקלריאה דנהרא³ דנהיר⁴
ס/א

מאתר עלאה דכלא⁵ ואילו לא מתלבשא
נשמתא בזהרא דלבושא אחרא לא תיכול
לאתקרבא למחמי ההוא נהורא ורוא דמלה כמה
דיהבי לנשמתא לבושא דמתלבשא ביה למיקם
בהאי עלמא הכי נמי יהבי לה לבושא דזהרא⁶
עלאה למיקם ביה בההוא עלמא ולאסתכלא בגו
ההוא אספקלריאה דנהרא מגו ההוא ארץ החיים

תא חזי משה לא יכיל לקרבא לאסתכלא
במה דאסתכל אלא כד אתלבש בלבושא אחרא
כמה דאת אמר (שמות כד יח) ויבא משה בתוך
הענן ויעל אל ההר ותרגום במציעות עננא
ואתלבש בה כמאן דאתלבש בלבושא ובגד
(שם כ יח) ומשה נגש אל הערפל אשר שם
האלהים וכתוב (שם כד יח) ויבא משה בתוך
הענן וגוי ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים
לילה ויכיל לאסתכלא במה דאסתכל

כנוונא דא מתלבשין נשמתהון דצדיקיא
בההוא עלמא בלבושא כנוונא דההוא עלמא
<דלא יתנהיג אלא בלבושא כנוונא דא> וקיימי
לאסתכלא בנהורא דנהיר בההוא ארץ החיים
>וזהו יה יה בארץ החיים דהוה סבר דלא יזכי
לההוא נהורא ולההוא אסתכלותא בגין דנהרא
דנגיד פסיק ליה ולא אוליד⁷ לא אביט אדם עוד
דא אדם קדמאה כמה דאתמר וכל דא למה בגין
דאמר ליה נביאה כי מת אתה בהאי עלמא ולא
תחיה בההוא עלמא דמאן דלא⁸ (הוה) אוליד
בגין בהאי עלמא כד נפיק מניה מתרכין ליה מכל
מה דאמרן ולא שריא למחמי בההוא נהורא
דנהיר (כ"ש וכ"ש) שאר עמא ושאר בני נשא ומה

החיים, שם נהנים בזהר של האספקלריה
שמאירה

מהמקום העליון של הכל. ואילו לא
התלבשה הנשמה בזהר של לבוש אחר, לא
תוכל להתקרב לראות את אותו האור. וסוד
הדבר, כמו שנותנים לנשמה לבוש
שמתלבשת בו לעמוד בעולם הזה, כך גם
נותנים לה לבוש של זהר עליון לעמוד בה
באותו עולם, ולהסתכל בתוך אותה
אספקלריה שמאירה מתוך אותה ארץ
החיים.

בא וראה, משה לא יכול להתקרב
להסתכל במה שהסתכל אלא כשהתלבש
בלבוש אחר, כמו שנאמר "ויבא משה בתוך
הענן ויעל אל ההר". ותרגום, באמצעות
הענן. והתלבש בו כמי שמתלבש בלבוש.
ולכן "ומשה נגש אל הערפל אשר שם
האלהים", וכתוב "ויבא משה בתוך הענן
וגוי", "ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים
לילה", ויכל להסתכל במה שהסתכל.

כדוגמא זו מתלבשות נשמות הצדיקים
באותו העולם, בלבוש כדוגמת אותו
העולם, שלא יתנהג אלא בלבוש כדוגמא זו,
ועומדים להסתכל באור המאיר באותה
ארץ החיים. וזהו "יה יה בארץ החיים",
שהיה סבור שלא יזכה לאותו אור ולאותה
הסתכלות, משום שהנהר השופע מפסיק
אותו ולא מוליד. "לא אביט אדם עוד", זה
אדם הראשון כמו שנתבאר. וכל זה למה, כי
אמר לו הנביא, "כי מת אתה" בעולם הזה,
ולא תחיה" לעולם הבא, משום שמי שלא
(היה) מוליד בנים בעולם הזה, כשיוצא
ממנו, מגרשים אותו מכל מה שאמרנו, ולא
שורה לראות באותו אור המאיר. (כל שכן
וכל שכן לשאר העולם ושאר בני האדם).
ומה חזקיה שהיתה לו זכות אבות והוא

¹ פי' המלכות שצוררת אל חי שהוא היסוד בתוכה (אור יקר ומ"מ).

היינו מ' (נ"א). בינה (בהגר"א על ס"י ז ע"ב - ועי' לקמן קו ע"ב).

² יסוד שהוא זוהר המתפשט מת"ת (אור יקר).

³ פי' מתוך המלכות יונקים מהארת הז"א שיש שם במלכות (אור יקר ומ"מ). היינו ת"ת (אור יקר ונ"א).

⁴ מ"ה העליון דהיינו חו"ב. ז"ח (נ"א).

⁵ בינה (אור יקר ומ"מ), הכולל ג"ר (אור יקר).

⁶ ח"ב דף רכט ע"ב ורלא ע"א וקנ ע"א ור"י ע"א וע"ב וח"ג ריד ע"א ועי' לקמן פרשת ויחי רכד ע"א וע"ב

ורכו ע"ב ופרשת שלח קסט ע"ב ופרשת פקודי רמז ע"א (לש"ו), ועי' ע"ח שער כו פרק א'.

⁷ עי' לעיל ב ע"א.

⁸ פי' על חזקיה קאמר שהוא התפלל תפלה זו וקאמר דס"ד שלא יהיה לו חלק לעוה"ב. א"מ (נ"א).

בראשית

חזקיה דהוה ליה זכות אבות¹ ואיהו זכאה צדיקא וחסידיא [כך] כל שכן מאן דלית ליה זכות אבות וחסי קמי מאריה האי לבושא דקאמרן איהו (אינון) מה דאמרו חברייא חלוקא [דרבנן]² דאתלבשו [דאתלבישו] בההוא עלמא זכאה חולקיהון דצדיקיא דגניז לון קב"ה כמה טבין [ועידונין] לההוא עלמא עלייהו כתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ (בראשית ו יז) רבי יהודה פתח (במדבר כ יג) המה מי מריבה³ אשר רבו בני ישראל את יהו"ה ויקדש⁴ במ' וכי באתר אחרא לא רבו בני ישראל את יהו"ה מאי שנא הכא דקאמר המה מי מריבה ולא אחרנין אלא הני מי מריבה הוו ודאי דיהבו חילא ותוקפא למאריהון דדינא לאתתקפא⁵ בגין דאית מיין מתוקין⁶ ואית מיין מרירן אית מיין צילין⁷ ואית מיין עכירן⁸ אית מיין שלם⁹ ואית מיין קטמו¹⁰ ועל דא המה מי מריבה¹¹ אשר רבו בני ישראל את יהו"ה¹² דאמשיכו עלייהו למאן דלא אצטריך ואסתאיבו ביה הה"ד (שם) ויקדש במ' א"ל רבי חזקיה אי הכי מאי ויקדש ויקדשו מבעי ליה¹³ אלא מלה אסתלקת¹⁴ ויקדש אתפגם מאן דלא אצטריך כביכול דאתפגמת סיהרא ויקדש לאו לשבחה איהו הכא ואני הנני

זכאי צדיק וחסיד, כך כל שכן מי שאין לו זכות אבות וחוטא לפני רבונו. הלבוש הזה שאמרנו הוא (הם) מה שאמרו החברים, חלוק של רבנן שמתלבשים בו באותו העולם. אשרי חלקם של הצדיקים שגנז להם הקדוש ברוך הוא כמה טובות ועדונים לאותו עולם, עליהם כתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו".

"ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ". רבי יהודה פתח, "המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש במ'", וכי במקום אחר לא רבו בני ישראל את ה', מה שונה כאן שאמר המה מי מריבה ולא אחרים. אלא מי המריבה הללו היו ודאי, שנתנו כח וחוזק לבעלי הדין להתחזק, משום שיש מים מתוקים ומים מרירים, יש מים צלולים ויש מים עכורים, יש מ' שלום ומ' קטטה, ועל זה, "המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה'", שהמשיכו עליהם את מי שלא צריך ונטמאו בו, זהו שכתוב "ויקדש במ'". אמר לו רבי חזקיה, אם כך, מה זה "ויקדש", היה צריך לכתוב ויקדשו, אלא הדבר עלה, "ויקדש" נפגם מי שלא צריך, כביכול שנפגמה הלבנה, ויקדש כאן אינו לשבח. "ואני הנני מביא את המבול" כמו שבארנו, להביא משחית עליהם כמו שהם נטמאו בו.

¹ כדכתיב (מלכים ב' יט לד) וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי (אור יקר).
² ענין חלוקא דרבנן הוא סוד בחי' מוחין דיניקה דקטנות דאלקים (עי' שער מאמרי רשב"י יב ע"ב) (מ"מ). כתונת שלובשים בעה"ב ונקרא חלוקא דרבנן (ד"א). היינו בחי' הצלם שעל ידיה מתלבשים הנר"נ בגוף האדם, וכל המצוות שלנו מתקנים את הלבושים הללו. ועל ידי לבושים אלו עולה הנשמה ליהנות מזוהר אור דאספקלריא המאירה, ולולא זה אי אפשר לה לעלות ולהנות כלל (כללים ח"א קו ע"ד). ועל ידי לבוש זה יכול האור לקבל מהאור עליון (ביאורים ח"ב מט ע"א).
³ עי' דע"ה ח"ב קלג ע"ב שם מבאר כי על אף שהשפע שהגיע לכלל ישראל היה כולו קודש, הפגם היה במים עצמם.
⁴ ס"ת משה (ד"א).
⁵ שגרמו שמתו משה ואהרן בתוקף הדין, שהמשיכו מיין מתיקן מצד דין הקדושה ומיין מרירן מצד הקלי' שמאלית של החיצונים (אור יקר).
⁶ החסדים נקראים מים, ולכן נגד ה' חסדים שבשרשם בדעת אמר מיין מתוקין כי שם מתוקים ע"י המוחין שיש שם (מ"מ). דהיינו בחינת בארה של מרים (דע"ה ח"ב קכה ע"ב).
⁷ מצד ימין הקדושה (אור יקר). כנגד התפשטותם בגוף כמים צלולים הניגרים (מ"מ).
⁸ מצד ימין החיצונים (אור יקר). ח"ג יב ע"א (לש"ו).
⁹ מצד קו האמצעי בקדושה (אור יקר) כנגד כללותם ביסוד וכו' ולהפך הקלי' (מ"מ).
¹⁰ מצד אמצעי של הקלי', שם ג' קלי' תהו בהו חשך, נגד ג' קדושות כהן לוי ישראל (אור יקר).
¹¹ נגדיות לקו האמצעי של הקדושה, שהם מרכבה לקו האמצעי דתמן ישראל (אור יקר).
¹² את ה', דהיינו קו האמצעים, וכמה שפרקו עול הקדושה והמשיכו עליהם נגדיית למדתם (אור יקר).
¹³ עי' ש"נ הובא בסוף הספר.
¹⁴ עי' ש"נ הובא בסוף הספר.

בראשית

מביא את המבול כמה דאוקימנא לאייתא
מחבלא עלייהו כמה דאינון אסתאבו ביה¹

א"ר יוסי ווי לון לרשיעיא² דלא בעאן לאתבא
קמי קב"ה על חוביהון בעוד דאינון בהאי עלמא
דכד בר נש אתיב ואתנחם על חובוי קב"ה מחיל
ליה וכל אינון דמתתקפין בחובייהו³ ולא בעו
לאתבא קמי קב"ה על (חובוי) <חוביהון> לבתר
(ינפול) <ינפלו> לגיהנם ולא יסקון ליה מתמן
לעלמין⁴

תא חזי בנין דאתקפו לבייהו כל אינון דרא
דנח ובעו לאחזאה חובייהו באתגליא קב"ה
אייתי דינא עלייהו בההוא גוונא א"ר יצחק
ואפילו כד חמי בר נש באתכסיא קב"ה <רחמן
ואי תב⁵ בר נש לגביה חפי עליה⁶ ומחיל ליה⁷
ושביק ליה⁸ ואי לא> גלי ליה לעיני כלא מנלן
מסוטה והכי נמי אתמחון אלין (חייביא) [חייבא]
מארעא [באתגלייא] והיך אתמחון⁹ אלא דהו
נפקי מייא והוון רתיחן מן תהומא וסלקי ואעבר
מנייהו משכא¹⁰ וכיון דאעבר מנייהו משכא הכי
נמי בשרא¹¹ ולא אשתארו אלא בגרמייהו לחוד
לקיימא דכתיב (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ
וכל אינון גרמי (אתפרדן) [אתפרדו]¹² דא מן דא
ולא אשתארו כחדא ומכלא אתעברו מעלמא
[רבי יצחק אמר וימחו מן הארץ מאי וימחו כמה
דאת אמר ימחו מספר חיים מכאן אוליפנא דלית
לון תחיה לעלמין¹³ ולא יקומון בדינא]

אמר רבי יוסי, אוי להם לרשעים שלא
רוצים לשוב לפני הקדוש ברוך הוא על
חטאיהם בעוד שהם בעולם הזה. שכשאדם
שב ומתנחם על חטאו, הקדוש ברוך הוא
מוחל לו, וכל אותם שמחזיקים בחטאיהם
ולא רוצים לשוב לפני הקדוש ברוך הוא על
(חטאים) חטאיהם, אחר כך (יפל) יפלו
לגיהנם ולא יעלו משם לעולמים.

בא וראה, משום שחזקו את לבם כל
אותם דורו של נח ורצו להראות חטאם
בגלוי, הביא הקדוש ברוך הוא עליהם הדין
באותו צורה. אמר רבי יצחק, אפילו
כשחוטא אדם בנסתר, הקדוש ברוך הוא
רחמן, ואם שב האדם אליו, מכסה עליו
ומוחל לו, ומוותר לו, ואם לא, הוא מגלה
אותו לעיני כל. מנין לנו, מסוטה. וכך גם
נמחו הרשעים הללו מהארץ בגלוי. ואיך
נמחו, אלא שהיו יוצאים מים, והיו רותחים
מהתהום, ועולים ומעבירים מהם את
עורם. וכיון שהעביר מהם העור, כך גם
הבשר, ולא נשארו אלא בעצמות שלהם
בלבד, לקיים את מה שכתוב "וימחו מן
הארץ". וכל אותם העצמות נפרדו זו מזו
ולא נשארו כאחד, ומהכל העבירו מהעולם.
רבי יצחק אמר, "וימחו מן הארץ", מה זה
"וימחו", כמו שנאמר "ימחו מספר חיים".
מכאן למדנו, שאין להם תחיה לעולמים
ולא יקומו בדין.

ס/ב

¹ עי' ש"נ הובא בסוף הספר.

² שהם גורמים חסרון הלבנה ותגבורת הקלי' (אור יקר).

³ שמתחזקים ועומדים בטומאתם ולעבירות שעברו אינם מהרהרים בתשובה (ד"א).

⁴ הם הרשעים גמורים שאין להם תקומה לעולם (אור יקר).

⁵ מה שאנו רואים שתשובתו קלה הוא מפני שהקב"ה רחמן (אור יקר).

⁶ שלא יתבזה מפני עוונו (אור יקר).

⁷ עון (אור יקר).

⁸ אם כבר נתפס במצודת גזרת עונו בתשובה קורעין גזר דינוא ושביק ליה (אור יקר). אמנם עי' ת"א (שמות לד ט) שסליחה היא לשון של שביק.

⁹ לאו ר' יצחק קאמר לה דר' יצחק פליג, אלא סתם איהו ומלתא באנפי נשא איהו (אור יקר).

¹⁰ עברה צורתם והכרת פניהם (אור יקר).

¹¹ עברה גולם גופם (אור יקר).

¹² ולא נשארה בניינם (אור יקר). עי' ע"ח שער פרקי הצלם פרק ב: יש עור ובשר וגידין ועצמות. והעור הוא מל' המקפת הכל ונעשית כמין בית לכולם, בסוד (יומא ב ע"א) אין בית אלא אשה שהיא שם ב"ן. אח"כ הבשר בסוד ז"א מ"ה. ואח"כ הגידין בסוד אמא ס"ג, ולכן בתוכן בחי' אודם והדם. ואח"כ העצמות בסוד הלבון אבא ע"ב.

¹³ תחיה קיימת לעולם ולא תחיה לפי שעה, והיינו לא יקומון בדינא (אור יקר).

בראשית

והקימותי את בריתי אתך¹ (בראשית ו יח) אמר רבי אלעזר [מהכא קיומא דברית לעילא² <בקיומא> [בקיומא] דברית לתתא משמע דכתיב אתך וא"ר אלעזר] מכאן אוליפנא³ דכד זכאין אינון בעלמא מתקיים עלמא לעילא ותתא א"ר שמעון מלה סתים איהו [כד] (ב)אתערותא דכורא⁴ לגבי נוקבא כד איהו מקני לה

תא הוי רזא דמלה כד צדיקא איהו בעלמא מיד שכינתא לא אתעדיאת מניה ותיאובתא דילה ביה כדין תיאובתא דלעילא לגבה ברחימו כתיאובתא דכורא לנוקביה כד איהו מקני לה⁵ ועל דא והקימותי את בריתי אתך אתער תיאובתא בגינך כגוונא דא (שם יז כא) ואת בריתי אקים את יצחק והקימותי את בריתי אתך⁶ למהוי את בריתי בעלמא ולבתר ובאת אל התיבה דאלמלא לאו איהו [צדיק] (ברית) לא ייעול לתיבותא דהא לא אתחבר לתיבה בר צדיק ובגיני כך ובאת אל התיבה והא אתמר אמר רבי אלעזר בכל זמנא דבני נשא יתאחדון בברית דא⁷ ולא ישבקון ליה⁸ לית עם ולישן בעלמא דייכול לאבאשא לון⁹ ונח אתקיף בברית דא¹⁰ ונטר ליה¹¹ בגיני כך קב"ה נטר ליה (וכל דיליה) וכל בני דריה לא נטרו ליה¹² בגין כך קב"ה אעבר לון מעלמא והא אתמר בההוא חובא ממש דאינון האבו בההוא גוונא אתמחון מעלמא

רבי יהודה הוה שכיח קמיה דרבי שמעון והו עסקי בהאי קרא דכתיב (מלכים א יח ל) וירפא את מזבח יהו"ה ההרוס מאי וירפא¹³ תא הוי

"והקימותי את בריתי אתך". אמר רבי אלעזר, מכאן קיום הברית למעלה כקיום הברית למטה, משמע שכתוב "אתך". ואמר רבי אלעזר, מכאן למדנו, שכשהצדיקים בעולם, מתקיים העולם למעלה ולמטה. אמר רבי שמעון, דבר סתום הוא, כשהתעוררות הזכר לנקבה, כשהוא מקנא לה.

בא וראה סוד הדבר, כשצדיק יש בעולם, מיד השכינה לא זזה ממנו, והשתוקקותה בו. ואז השתוקקות שלמעלה אליה באהבה כהשתוקקות הזכר לנקבתו כשהוא מקנא לה. ועל זה, "והקימותי את בריתי אתך", ההשתוקקות מתעוררת בגללך. כדוגמא זו "ואת בריתי אקים את יצחק". "והקימותי את בריתי אתך" להיות אות בריתי בעולם, ואחר כך "ובאת אל התיבה", שאלמלא אינו צדיק (ברית), לא יכנס לתיבה. שהרי לא מתחבר לתיבה רק צדיק. ולכן "ובאת אל התיבה", והרי זה נתבאר. אמר רבי אלעזר, בכל זמן שבני אדם יאחזו בברית זו ולא יעזבו אותה, אין עם ולשון בעולם שיוכלו להרע להם. ונח החזיק בברית זו ושמר אותה, ולכן הקדוש ברוך הוא שמר אותו (וכל אשר לו). וכל בני דורו לא שמרו אותה, ולכן הקדוש ברוך הוא העביר אותם מהעולם. והרי נאמר, באותו חטא ממש שהם חטאו, באותו צורה נמחו מהעולם.

רבי יהודה היה מצוי לפני רבי שמעון, והיו עוסקים בפסוק הזה שכתוב "וירפא את מזבח ה' ההרוס". מה זה "וירפא". בא וראה, בימי אליהו כל ישראל עזבו את הקדוש ברוך הוא ועזבו את ברית המילה

¹ פרדס שער ט"ז פ"ו (ד"א).

² סוד הקישוי (אור יקר).

³ מכאן אוליפנא שהקישוי על ידי הצדיק התחתון כדכתיב אתך (אור יקר).

⁴ ור"ש הוסיף שהוא על ידי הת"ת עצמו (אור יקר).

⁵ עי' לעיל נה ע"א הערה בענין קנאה.

⁶ בא להוסיף קשיו קודם בואו אל התיבה (אור יקר).

⁷ שיהיו נמולין (אור יקר).

⁸ שלא יפגמו אותו (אור יקר).

⁹ שיכול להרע להם (ד"א).

¹⁰ שנולד מהול ולזה אמר אתקיף בברית קיימא שהוא מעצמו לא החזיק בה אלא שהחזיקוהו שנולד מהול (אור יקר).

¹¹ שלא טמאו (אור יקר).

¹² עי' אור יקר, שאע"פ שלא נצטוו על מצות מילה, עכ"ז פגמו במידת היסוד.

¹³ הוה ליה למימר ויבנה (אור יקר).

בראשית

בימי אליהו ישראל כלהו שבקו ליה לקב"ה¹ ושבקו ברית קיימא² דלהון כד אתא אליהו וחמא דקא שבקו בני ישראל האי ברית קיימא ואעברו³ [מנייהו] האי ברית³ כיון דחמא אליהו כך אתא לאתקנא מלה⁴ לדוכתיה⁵ כיון דקריב מלה לדוכתיה אתסי כלא⁶ הדא הוא דכתיב וירפא את מזבח יהו"ה ההרוס דא ברית קיימא (דאתא לאתקנא מזבח יהו"ה ההרוס ברית קיימא דהוה שביק מעלמא⁷) וכתיב (שם לא) ויקח אליהו שתים עשרה אבנים למספר [שבטי] בני יעקב דא הוא תקונא דמזבח יהו"ה⁸ אשר היה דבר יהו"ה אליו לאמר ישראל יהיה שמך (שם) [מאי טעמא אדכר הכא ישראל אלא ודאי] ישראל יהיה שמך⁹ ודאי לאסתלקא לעילא ולא תבא ברית קיימא לאתריה¹⁰ והיינו דכתיב (שם י ט ז) כי עזבו בריתך בני ישראל ובגין כך את מזבחותיך הרסו תא חזי כל זמנא דישראל נטרו קיימא קדישא כדין עבדי קיומא לעילא ותתא וכד שבקי להאי ברית כדין לא אשתכח קיום לעילא ותתא דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ובגין כך וירפא את מזבח יהו"ה ההרוס וכי רפואה איהו הכי¹¹ ודאי דהא מקיים לההוא אתר דמהימנותא תליא ביה¹²

תא חזי [אוף הכי] פנחס¹³ בשעתא דקני לעובדא דזמרי אתקין להאי ברית¹⁴ [באתריה] [לאתריה] ובגין כך כתיב (במדבר כה יב) הנני

שלהם. כשבא אליהו וראה שעזבו בני ישראל ברית מילה הזו והעבירו מהם את הברית הזו, כיון שראה כך אליהו, בא לתקן הדבר במקומו. כיון שהקריב דבר למקומו, הכל התרפא. זהו שכתוב "וירפא את מזבח ה' ההרוס", זו ברית המילה (שבא לתקן מזבח ה' ההרוס ברית המילה) שנעזבה בעולם. וכתוב "ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב", זהו תיקון של מזבח ה'. "אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך", למה נזכר כאן ישראל, אלא ודאי ישראל יהיה שמך ודאי להתעלות למעלה ולהשיב את ברית המילה למקומה. והיינו שכתוב "כי עזבו בריתך בני ישראל", ולכן "את מזבחותיך הרסו". בא וראה, כל זמן שישראל שמרו ברית הקדוש, אז עשו קיום למעלה ולמטה. וכשעזבו את הברית הזאת, אז לא נמצא קיום למעלה ולמטה, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". ולכן "וירפא את מזבח ה' ההרוס", וכי זו רפואה, כך זה ודאי, שהרי מקיים את אותו מקום שהאמונה תלויה בו.

בא וראה, גם כן בשעה שפנחס קנא למעשה זמרי, תיקן את הברית הזו במקומה, ולכן כתוב "הנני נותן לו את

¹ בע"ז (אור יקר).

² שלא נימולו או שפגמו בערוה (אור יקר). מלכות (מ"מ).

³ מלכות דהיינו שהעבירו הגברת ממקומה והיא נקראת ג"כ ברית (אור יקר).

⁴ מלה היא המלכות שנק' דבור (מ"מ).

⁵ יחוד המלכות ביסוד (אור יקר ומ"מ).

⁶ מה שפגמו ביסוד, ומה שפגמו במלכות (אור יקר).

⁷ שנסתלק ונפגמה המלכות והיסוד בבת אחת (אור יקר).

⁸ פי' התיקון הוא שנתחברו י"ב בקר ונתייחדו ונעשו נקודה אחת בתוך המלכות (מ"מ ונ"א) ונסתמו הפרצות שפרצו החיצונים (נ"א). פי' י"ב גבולי אלכסון מאירים בעטרה בעת שמתחברת עם בעל' וע' ביתרו פו ע"ב ולהלן בס"ת פ ע"ב (ד"א).

⁹ היינו לת"ת לקבל השפע (אור יקר ונ"א).

¹⁰ ברית קיימא, פי' מלכות. לאתריה, פי' יסוד (מ"מ). היינו למלכות. א"מ (נ"א).

¹¹ הו"א (דפ"ו).

¹² דמהימנותא תליא ביה כל המדות דרך כלל הנקרא מהימנותא כלם תלויים בה שא"א לשום ספירה לפעול שום פעולה אלא על ידה נמצאו כלם תלויים בה (ש"נ).

¹³ ת"ח אוף הכי פנחס ה"ג אתקין להאי ברית באתריה ה"ג בכל באתריה בב"ת (ש"נ).

¹⁴ אתקין להאי ברית שנתקלקל בטמאם אותו בבנות מואב וז"ש לקמן מה דאתפרש מיניה בחובייהו (ש"נ).

בראשית

נותן לו את בריתי שלום וכי ס"ד דבגין פנחס הוה¹ ומה קטטא הוה ליה לפנחס בהאי ברית² אלא הכא אתקשר מלה בדוכתיה³ הנני נותן לו את בריתי שלום⁴ ומה אתן לו שלום (לאתחברא כל חד בדוכתיה⁵) לאתחברא ברית באתריה ועל דא הנני נותן לו את בריתי שלום ומה⁶ שלום⁷ דאיהו אתריה לאתחברא בהדיה מה דאתפרש מניה⁸ בחובייהו בגיניה אתחבר ביה ועל דא הואיל והוא אתקין מלה בדוכתיה מכאן ולהלאה והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו⁹ א"ר שמעון לית לך מלה בעלמא דקב"ה קני לה כמו חובא דברית כמה דאת אמר (ויקרא כו כה) חרב נוקמת נקם ברית ותא חזי לא אשתלים חובא דדרא דטופנא אלא בגין דחבו [ב]חבילו [ד]ארחייהו על ארעא ואע"ג [דהו] [ד]מקפחי דא לדא¹⁰ כדכתיב (בראשית ו יא) ותמלא הארץ חמס (וחמס מכלא הוה ובגין כך וכתיב (שם יג) כי

ס/ז א

מלאה הארץ חמס מפניהם) [מכל מקום ותשחת הארץ לפני האלהים והנני משחיתם מדה כנגד מדה הנני משחיתם בחובא דחבלותא] <אית דאמרי דלא אשתלים קסטייהו אלא בחובא דחמס דהוּו מקפחין דא לדא דהוּו [רעים] > [בישין] <לשמים ולבריות] תא חזי כמה אינון ממנן מלעילא דאתפקדן על קלי דאינון דמסרי

בריתי שלום", וכי יעלה על דעתך שמשום פנחס היה, איזו קטטה היתה לו לפנחס בברית הזו. אלא כאן נקשר הדבר במקומו, "הנני נותן לו את בריתי", ומה אתן לו, "שלום", (להתחבר כל אחד במקומו), להתחבר הברית במקומה, ועל זה "הנני נותן לו את בריתי (שלום)", ומה (הוא), "שלום", שהוא מקום להתחבר עמו, מה שנפרד ממנו בחטאם, בגללו התחבר בו, ועל זה, הואיל והוא תיקן הדבר במקומו, מכאן והלאה "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו" וגו'. אמר רבי שמעון, אין לך דבר בעולם שהקדוש ברוך הוא מקנא לו כמו חטא הברית, כמו שנאמר "חרב נוקמת נקם ברית". ובא וראה, לא הושלם חטא דור המבול אלא משום שחטאו בהשחתת דרכם על הארץ, ואף על גב שהיו חומסים זה את זה, ככתוב "ותמלא הארץ חמס" (וחמס מהכל היה, ולכן), וכתוב "כי

מלאה הארץ חמס מפניהם", מכל מקום "ותשחת הארץ לפני האלהים", "והנני משחיתם", מדה כנגד מדה, הנני משחיתם בחטא ההשחתה. ויש אומרים שלא התמלאה סאתם אלא בחטא החמס שהיו חומסים זה את זה, שהיו רעים לשמים ולבריות. בא וראה כמה ממונים מלמעלה

¹ פי' ס"ד ד"הנני נותן לו" אהדר לפנחס (אור יקר).

² אלא לא אהדר אלא למלכות והיתה קטטה, שנסתלק ממנה השלום בעון שטים, שפגמו ישראל ברית ות", קאמר "הנני נותן לו" למלכות, שהיא "את בריתי", והיינו ממעלה למטה וכו' וגדר מלת שלום ירצה שיהיה לשום בינה ובין הת"ת (אור יקר).

³ הכא אתקשר מלה בדוכתיה ברית שהיא מלכות עם שלום שהוא יסוד (ש"נ).

⁴ ה"ג הנני נותן לו את בריתי ומאי אתן לו שלום לאתחבר' ברית באתריה וע"ד הנני נותן לו את בריתי שלום ומאי שלום דאיהו אתריה. כל' מי הוא זה השלום שאמרנו בו דאיהו אתריה לאתחבר' בהדיה הוה דאתפרש וכו' דהיינו היסוד הוא מקומו של המלכות בסוד המחזיר שכינתו לציון (ש"נ).

⁵ ת"ת מצד השלום מלמעלה, ומלכות מצד השלום מלמטה, ושלום בין שניהם, אמנם העיקר היא המלכות, ולהכי קאמר קרא הנני נותן לו את בריתי ולא אמר יהיה ביננו שלום (אור יקר).

⁶ "נ"ל איהו" נוסף דלפ"ו וכן הו"ל אור יקר.

⁷ הנני נותן לבריתי, שהיא המלכות, ומה אתה לה, שלום, שהוא יסוד, להיותו מתחבר עמה תמיד (מ"מ).

⁸ מה דאתפרש מיניה דהיינו. המלכות שנתפרשה ונפרדה מהיסוד בחובייהו דישאל על שטמא אות ברית קודש בבנות מואב, בגיניה דפנחס אתחבר ה"ג אלא בגין דחבו בחבילו דאורחייהו על ארעא ואע"ג דהוּו מקפחי דא לדא כדכתיב ותמלא הארץ חמס ומפניהם מ"מ ותשחת הארץ לפני האלקים והנני משחיתם מדה כנגד מדה בחובא דחבלותא ואית דאמרי דלא אשתלים קסטייהו פי' לא נתמלאה סאתם אלא בחובה דחמ' דהוּו מקפחין דא לדא דהוּו רע לשמים ולבריות ת"ח כמה אינון וכו' וחסר הוא בספרים (ש"נ).

⁹ "וגו" נוסף דלפ"ו.

¹⁰ שגזלו וחמסו לא קינא הש"י אלא בשביל זנות שהשחיתו זרעם (ד"א).

בראשית

דינא על חבריהון על מה דעבדי לון ועל דא כתיב (בראשית ו יג) כי מלאה הארץ חמס מפניהם ובנין כך כתיב (שם) והנני משחיתם את הארץ

ויאמר יהו"ה לנח בא אתה וכל ביתך (שם ז א) א"ר שמעון אמאי בכלהו (אמר) אלהי"ם והכא יהו"ה מאי שנא הכא דאתמר יהו"ה שמא עלאה דרהמי¹ אלא רזא איהו דאוליפנא לאו אורח ארעא לקבלא אתתא אושפיזא² בהדה אלא ברשו דבעלה אופי הכי (>נ"א< נמי נח) נח בעא לאעלא בתיבותא לאתחברא בהדה ולא הוה (ליה) יאות עד דבעלה דתיבה יהב ליה רשו לאעלא (בהדה) דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התיבה ובנין כך אקרי הכא יהו"ה³ בעלה דתיבה וכדין עאל נח ואתחבר בהדה וכן אוליפנא דלית ליה רשו לאושפיזא למיעאל לביתא אלא ברשו בעלה מאריה דביתא הה"ד לבתר (שם ז) ויבא נח וגו'

תא חזי מה כתיב (שם א) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה מכאן אוליפנא דלא יקבל בר נש אושפיזא בביתיה אי איהו חשיד ביה דאיהו חייבא אלא אי קאים בעיניו לזכאה דלא חשיד בעיניו כלל הה"ד (שם) בא אתה וכל ביתך אל התיבה מאי טעמא בגין כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ואוליפנא דאי יהיב ליה רשו בלחודוי ולא יהיב רשו לכל אינון דאתיין עמיה לא ייעול לון לביתא הה"ד בא אתה וכל ביתך אל התיבה לכלא יהיב רשותא למיעל ומקרא דא אוליפנא רזא דאורחוי דארעא (בא אתה וכל ביתך אל התיבה וגו')

רבי יהודה פתח (תהלים כד א) לדוד מזמור ליהו"ה הארץ ומלואה תבל ויושבי בה הא תנינן

שמפקדים על קולות אלו, שמוסרים הדין על חבריהם על מה שעשו להם, ועל זה כתוב "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", ולכן כתוב "והנני משחיתם את הארץ".

"ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך". אמר רבי שמעון, למה בכולם (אמר) אלהים וכאן יי, מה שונה כאן שנאמר ה', השם העליון של הרחמים. אלא סוד הוא שלמדנו, אין דרך ארץ שתקבל אשה אורח עמה אלא ברשות בעלה. אף כך (גם נח) נח רצה להכנס לתיבה להתחבר עמה, ולא היה (לו) ראוי עד שבעל התיבה יתן לו רשות להיכנס (עמה), שכתוב "בא אתה וכל ביתך אל התיבה". ולכן נקרא כאן ה', הבעל של התיבה, ואז נכנס נח והתחבר עמה. וכן למדנו, שאין רשות לאורח להיכנס לבית אלא ברשות בעלה, בעל הבית, זהו שכתוב אחר כך "ויבא נח וגו'".

בא וראה מה כתוב, "כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה", מכאן למדנו שלא יקבל אדם אורח בביתו אם הוא חושד בו שהוא רשע, אלא אם עומד בעיניו לצדיק שלא חשוד בעיניו כלל. זהו שכתוב "בא אתה וכל ביתך אל התיבה", למה, משום "כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה". ולמדנו, שאם נתן לו רשות לבדו ולא נתן רשות לכל אותם שבאים עמו, לא יכניס אותם לבית. זהו שכתוב "בא אתה וכל ביתך אל התיבה", לכולם נתן רשות להיכנס. ומפסוק הזה למדנו סוד דרך ארץ ("בא אתה וכל ביתך אל התיבה וגו').

רבי יהודה פתח, "לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה", הרי שנינו, "לדוד מזמור" שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו

¹ ה"ס דעת דז"א ששם יסוד אימא שה"ס אמירה (רמ"ז).

² שיפקח על צרכיה כיוסף בבית המצרי, וכיון משל זה הוא שידוע שבאותו הזמן נפגמה המלכות בתכלית הפגם עד שלא היה תיקון כי אם להרוס ולשרש ממנה שרשי הנשמות של כל אותו הדור וכו' ולכן נצטוו נח הצדיק לטרוח במעשה ובכוונה לעשות התיבה לתקן יסוד [המלכות] מחדש, להיות לו לחומה ולמחסה בהסתרו בתוכו, ואחר כך להשפיע בה שפע חדש להקמת קיום העולם. וז"ש לאעלא בתיבותא לאתחברא בהדה, שהם שני עניינים האמורים. ולהיות זה חידוש גמור ולא כיתר יחודי הצדיקים, לכן היה צריך לרשות בעלה, דהיינו שהרשהו וכוננהו לעשות כל היחודים ולהמשיך אור ושפע רב על התיבה, וזהו בא אל התיבה, לשון ביאה ממש (רמ"ז).

³ דוק מלת "אקרי" שלא אמר כן בתחילה אלא "אמר" הכא ה'. ויובן בהקדים שהמלכות כשמאירה מזעיר נקראת הו"ה, ועיין בפרשת בלק (קפז ע"א). והנה בכאן כל הפרשה עד ויאמר ה' לנח תמיד כתיב שם אלקים שסודו מדת המלכות מצד הדין, ואחר כך ויאמר ה' היא מדת מלכות מצד זעיר, וז"ס והכא אקרי, ירצה פי' מלכות באור הו"ה, ואתי שפיר משום דכל ענין (רמ"ז).

בראשית

לדוד מזמור¹ דאמר שירתא ולבתר שארת² עליה
רוח קדשא³ מזמור לדוד דשארית עליה רוח
קדישא ולבתר אמר (לה) שירתא

ליהו"ה הארץ ומלואה האי קרא על ארעא
דישראל אתמר⁴ דאיהי ארעא קדישא ומלואה
דא שכינתא כמה דאת אמר (מלכים א' ח יא) כי
מלא כבוד יהו"ה את בית יהו"ה וכתוב (שמות מ'
לד) וכבוד יהו"ה מלא את המשכן מאי מלא⁵ ולא
מילא אלא מלא ודאי דאתמליא מכלא
דאתמליא מן שמשא סיהרא שלים בכל סטרין
מלא מכל טובא דלעילא כאסקופא דא
דאתמליא מכל טובא דעלמא⁶ ועל דא כתיב
ליהו"ה הארץ ומלואה תבל⁷ ויושבי בה דא שאר
ארעא⁸

דבר אחר ליהו"ה הארץ ומלואה דא ארעא
קדישא עלאה⁹ דקב"ה אתרעי בה ומלואה אלין
נשמתהון דצדיקיא¹⁰ [[נ"א] דכלהון מליין לה]¹¹
(ואתמלייא) (דאתמלייא) מנייהו מחילא דעמודא
חד דעלמא קיימא עליה ואי תימא על חד קיימא
תא חזי מה כתיב (תהלים כד ב) כי הוא על ימים
יסדה¹² כי הוא מאן הוא דא קב"ה¹³ כמה דאת
אמר (שם ק ב) הוא עשנו וכתוב (איוב כח כד) כי
הוא לקצות הארץ יביט על ימים יסדה ועל נהרות

רוח הקודש. "מזמור לדוד" ששרתה עליו
רוח הקודש, ואחר כך אמר (לה) שירה.

"לה' הארץ ומלואה", פסוק זה נאמר על
ארץ ישראל שהיא ארץ הקדושה. "ומלואה"
זו השכינה, כמו שנאמר "כי מלא כבוד ה'
את בית ה'", וכתוב "וכבוד ה' מלא את
המשכן". למה מלא ולא מלא. אלא מלא
ודאי, שהתמלא מהכל, שהתמלא מהשמש,
הלבנה שלימה בכל הצדדים, מלא מכל טוב
שלמעלה, כמו האוצר הזה שהתמלא מכל
טוב של העולם. ועל זה כתוב "לה' הארץ
ומלואה תבל ויושבי בה", אלו שאר
הארצות.

דבר אחר, "לה' הארץ ומלואה" זו ארץ
הקדושה העליונה שהקדוש ברוך הוא רוצה
בה, "ומלואה" אלו נשמות הצדיקים
(שכולם ממלאים אותה) מתמלאות
(שמתמלאות) מהם, מכח עמוד אחד
שהעולם עומד עליו. ואם תאמר, על אחד
עומד, בא וראה מה כתוב "כי הוא על ימים
יסדה". "כי הוא", מי הוא, זה הקדוש ברוך
הוא, כמו שנאמר "הוא עשנו", וכתוב "כי
הוא לקצות הארץ יביט". "על ימים יסדה

¹ כן הוא בזהר הרקיע, ועי' יהל אור דגריס איפכא.

² דאמר שירתא ולבתר שראת וכו' שיעורו כך לדוד היתה התעוררות לשורר שירה כדי שיבא עליו המזמור
שהוא רוח הקדש שכינה (ש"נ).

³ פי' מזמור דא רוח קודשא ככתוב בפ' תרומה קמ ע"א ולדוד מזמור הוא שדוד היה מכין עצמו קודם
לומר שירה ואח"כ שורה עליו רוח"ק דהיינו מזמור (ד"א). לעיל דט"ל ב' רמזתי שבש"ס פסחים ק"ז אמרו
להפך ונעלם זה מהגאון מהר"ר יעב"ץ מא"ן (נ"א).

⁴ על ארעא דישראל איתמר ה"א יתירה דהארץ קא דרש ועוד מאי תבל ויושבי בה כד"א וימלא כבוד ה'
הרי שמלוי הבית היה השכינה אוף הכא מלוי הממלא העולם היא השכינה (ש"נ).

⁵ מאי מלא בפתח (מוהר"ר צמ"ח מלא בקמץ). ולא כתיב מלא בחירק אלא מלא ודאי דאתמלייא כלומר
שמע מיניה תרתי דמדהל"ל מלא בחירק ולא קאמר אלא מלא שמעינן תרתי חד דמילואו של משכן ושל בית
המקדש היא השכינה ומדאפקיה בלשון מלא ולא מלא בחירק ש"מ נמי שהמילוי הזה שהיה ממלא המשכן
היה מלא כרמון משפע וברכות (זה"ח) (ש"נ).

⁶ אוצר מלא מכל טוב (ד"א).

⁷ המל' נקראת תבל. הכינוי זה נקרא כך בשעה שהמלכות מתחברין בה ר"ו העליון בסוד מזל קדישא,
ור"ו תחתון שבה בסוד ע"ב קד"ם כנ"ל, וכמבואר אצלנו בכוונת ק"ש בעת השינה. והנה ב' ר"ו הם תבל,
ואז נקרא כך (ע"ח שער לד פרק ב אות כב – זהר הרקיע).

⁸ פי' חו"ל (מ"מ).

⁹ מלכות (מ"מ).

¹⁰ לפי זה "תבל ויושבי בה" הם בי"ע (מ"מ).

¹¹ מליין לה היינו בזווג הקדוש כידוע ואתמליא מנייהו שהבאר נובע מלמטה כשהיא מתראית לפני המלך
במעשה הצדיקים ומגדלת לו בנים הגונים ועי' לעיל ס וכדלקמן (ד"א).

¹² מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סי' מ"ז (הערת הזוהר).

¹³ בינה (מ"מ).

בראשית

יכוננה אליו שבעה עמודים¹ דקיימא (ארעא) (נ"א) עליהו ומליין לה) היא אתמלייא מנייהו היך אתמליא מנייהו בשעתא דאסניאו זכאין בעלמא כדין ארעא דא עבדת פירין ואתמליא מכלא ובשעתא דאסניאו חייבין בעלמא כדין כתיב (שם יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש

אזלו מים מני ים דא ארעא קדישא [דאמרן] דאשתקיא משקיו עלאה ונהר יחרב ויבש ההוא עמודא חד דקאים עלה לאתנהרא מניה ונהר יחרב ויבש כמה דאת אמר (ישעיה נז א) הצדיק אבד² ואמר רבי יהודה בההוא זמנא דאתאבדו אינון חייבין מעלמא קב"ה (עציב) [אסתכל] על עלמא ולא חמא מאן (דקאים) [דאנין] עליה⁴

ואי תימא הא נח⁵ דהוה ליה לאגנא על (דריה⁶) [גרמיה⁷] ולאפקא מניה תולדות לעלמא הה"ד (בראשית ז א) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה בדור הזה דייקא רבי יוסי

ס/ב

אמר בדור הזה דא שבהא דיליה דהוה בההוא דרא חייבא ואשתכח כולי האי איש צדיק תמים (ודאי ולא בדרא דיליה אלא) [ודא דיליה אלא] <ו> בדרא דמשה אבל לא הוה יכול לאגנא על עלמא בנין דלא אשתכחו עשרה בעלמא כמה דאת אמר (בראשית יח לב) אולי ימצאון שם עשרה ולא אשתכחו תמן אוף הכא לא אשתכחו עשרה אלא הוא ותלת בנוי ונוקבייהו ולא הוה עשרה⁸

רבי אלעזר שאיל ליה לרבי שמעון אבוי (ו)הא תנינן בשעתא דעלמא אתמליא חובי בני נשא

ועל נהרות יכוננה", אלו שבעה עמודים שעומדת (הארץ) עליהם וממלאים אותה, והיא מתמלאת מהם. איך מתמלאת מהם, בשעה שמתרבים הצדיקים בעולם, אז הארץ הזו עושה פירות ומתמלאת מהכל. ובשעה שמתרבים הרשעים בעולם, אז כתוב "אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש".

"אזלו מים מני ים" זו הארץ הקדושה שאמרנו שנסקית מהשקאה עליונה. "ונהר יחרב ויבש", אותו העמוד האחד שעומד עליה להיות מואר ממנו. "ונהר יחרב ויבש" כמו שנאמר "הצדיק אבד". ואמר רבי יהודה, באותו זמן שנאבדים אותם רשעים מהעולם, הקדוש ברוך הוא (עצוב) (מסתכל) משתדל על העולם ולא רואה מי (שעומד) שמגן עליו.

ואם תאמר הרי נח, שהיה לו להגן על (דורו) עצמו ולהוציא ממנו תולדות לעולם, זהו שכתוב "כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה", דוקא בדור הזה. רבי יוסי

אמר, "בדור הזה", זה שבח שלו שהיה באותו דור רשע ונמצא כל כך איש צדיק תמים (ודאי ולא בדורו, אלא נ"א זה שלו) ואפילו בדורו של משה, אבל לא היה יכול להגן על העולם, משום שלא נמצאו עשרה בעולם, כמו שנאמר "אולי ימצאון שם עשרה", ולא נמצאו שם. גם כאן לא נמצאו עשרה, אלא הוא ושלושת בניו ונקבותיהם, ולא היו עשרה.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אבוי, הרי שנינו, בשעה שהעולם מתמלא בחטאי

¹ פי' ז' ק דז"א (מ"מ). הן ז' היכלין דכורא מבינה עד יסוד, וכולן כלילן ביסוד, והן ז' עמודין הכל של יסוד, וכמ"ש בפ"ב דחגיגה, ועל נהרות דייקא שהוא ביסוד נהר כידוע. ואמר נהרות ש"מ שרבים כלולים בו והן ז' נהרות כמ"ש בס"י פ"ד מט"ו (יהל אור).

² עי' ח"ב ט ע"ב יא ע"א נז רע"ב ח"ג קנ ע"ב (לש"ו). רצונו לומר שכל זמן שיש חסרון תיקון למטה אין שפע בא מלמעלה (דע"ה ח"ב ו ע"ג), ועי' דברינו לעיל סוף נה ע"ב בהערה.

³ אשתכל (לפ"ו).

⁴ עולה (לפ"ו).

⁵ כיון שהוא צדיק היה לו להגין על כל העולם (מ"מ).

⁶ היה לו להציל כל דורו, ותירץ בדור הזה דייקא, דמשמע לפי אותו הדור שהיו כולם רשעים נראה שהוא צדיק ולא בדורות אחרים (מ"מ).

⁷ דיו להציל עצמו שלא היה צדיק גמור כמשה רבינו (מ"מ).

⁸ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סימן י"ב (הערת הזוהר).

בראשית

ודינא נפק ווי לההוא זכאה דאשתכח בעלמא דאיהו אתפס בחובוי דחייביא בקדמיתא נח איך אשתויב דלא אתפס בחובייהו א"ל הא אתמר דקב"ה בעא לאפקא מניה תולדין לעלמא מגו תיבותא¹ ותו דהא דינא לא יכלא לשלמאה עלוי בגין דהוה טמיר וגניז בתיבה² ואתכסייא מעינא

ותא חזי כתיב (צפניה ב ג) בקשו צדק בקשו עונה אולי תסתרו ביום אף יהו"ה ונה בקש צדק³ ועאל בגווה דתיבותא ואסתתר ביום אף יהו"ה ועל דא דינא לא יכל לשלמאה ולקטרגא ליה הכא אתרמיז⁴ לאינזון קדישי עליונין למנדע ברזא דאתון קדישין עלאינ⁵ הפוכא דאתון כ"ב⁶ לאתמחי לאינזון חייביא ועל דא וימחו מן הארץ⁷ כתיב (בראשית ז א) בא אתה וכל ביתך

רבי יצחק פתח (ישעיה סג יב) מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם לעשות לו שם עולם [זרוע תפארתו] דא זכותא דאברהם דאיהו ימינא⁸ ממשה (זרוע תפארתו) תפארת דמשה ובגין כך בוקע מים מפניהם דהא זכותא דאברהם בוקע מים איהו וכל דא למה לעשות לו שם עולם⁹

בני אדם והדין יוצא, אוי לאותו צדיק שנמצא בעולם, שהוא נתפס בחטאי הרשעים בתחלה, ואיך ניצל נח שלא נתפס בחטאיהם. אמר לו, הרי נאמר שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא ממנו תולדות לעולם מתוך התיבה. ועוד, שהרי הדין לא יכל לשלוט עליו, משום שהיה טמיר ונסתר בתיבה והתכסה מהעין.

ובא וראה, כתוב "בקשו צדק בקשו עונה אולי תסתרו ביום אף ה'". ונח בקש צדק, ונכנס לתוך התיבה, ונסתר ביום אף ה'. ועל זה הדין לא יכל לשלוט ולקטרג עליו. כאן נרמז לאותם קדושים עליונים לדעת בסוד האותיות הקדושות העליונות ההיפוך של האותיות כ"ב להכות את אותם הרשעים, ועל זה כתוב "וימחו מן הארץ". בא אתה וכל ביתך.

רבי יצחק פתח, "מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם לעשות לו שם עולם." ("זרוע תפארתו") זו זכות של אברהם, שהוא הימין ממשה, תפארת של משה, ולכן בוקע מים מפניהם, שהרי הזכות של אברהם היא בוקעת מים. וכל זה למה, לעשות לו שם עולם.

¹ עצת הקב"ה בבית דינו היה להנצל, א"כ קודם לא היה נאסף וגם סמוך בעת הרעה לא היה אפשר שהרי היה נסתר בעת בא הרעה (אור יקר).

² והיה נעלם מן העין בא לח לט ולעיל סג ע"א (ד"א).

³ היינו התיבה (אור יקר). עי' תיקו"ז יט ע"א וח"ג קח ע"א ש"צדק" הוא כינוי למלכות.

⁴ עי' ש"נ הובא בסוף הספר.

⁵ דהיינו שהאדם נברא בכ"ב אותיות וכו' והיינו סוד כ"ב אפלא ביתות מגולגלות כסדרן בסוד רל"א שערים פנים והם סוד בניין אמנם בהשיב רל"א שערים אחר הם סוד הריסת בניין האדם (אור יקר).

⁶ בסוד האלפא ביתות יכול לברוא אדם ומעשה היה והיה כתוב במצחו אמת ולפי שלא עשו כהוגן לברוא תקנתם היה למחוק א' מאמת ונשאר מת וז"ש לאתמחי חייביא (ד"א). פי' ס' יצירה לצייר הצורה בכ"ב אותיות ביושר ולמחוק הצורה יהפך סדר האותיות להפך למפרע בסדר תשר"ק. הרש"ב (נ"א).

⁷ מלת הארץ בא"ת ב"ש צתג"ה, ותחליף הת' בד' במספר קטן, יהיה אותיות צדג"ה, והנה הצד תחליף בט' במספר קטן יהיה הכל גימ' כ"ב עם הכולל. והרמז בא להורות לנו כשהאותיות ביושר סוד הרחמים, ובחילוף סוד הדינין ואמר וימחו שנמחה הרשעים הללו וממה היתה מחייתן, ממלת הארץ, שהיא בא"ת ב"ש כ"ב שנמחו אותיות הפנים של הארץ, ונתחלפו בפנים אחרים, ולכן נמחו וזהו וימחו מן הארץ שמתיבת הארץ בא להם המחוי (זהר הרקיע). שבה היפוכא דאתון כמ"ש בזו"ח (דף נב [סו ע"ב]) אתון זעירין תתאין הו בהיפוכא וכו' ע"ש. וכאן במבול שה' ישב לבדו ולא אתבסמו אתון באתון לאתתקנא ובה דאין יתהון כנ"ל בדף סד ע"ב וע"ד אלקים בלחודוי הוא כו' וזה מן הארץ (יהל אור).

⁸ מוליך הקב"ה לישראל בהשקט ושלוה בזכות ימין של משה שהוא אברהם, שהוא זרוע ימין דז"א ואיהו תפארת דמשה, כי משה הוא ז"א ות"ת שלו הוא הימין שהוא אברהם (מ"מ).

⁹ משה מרכבה בתפארת הוא קו האמצעי, ומדרכו אל האמצע והקב"ה מוליך משה אל הימין שהוא חסד זרוע א' של מדתו ושבק דרועא חד דיליה וסטא לימינא ולזה בוקע מים בכח זרוע ימין וכל דא שהטה הקב"ה מדותיו למה, לעשות לו שם עולם בניסים שעשה עם ישראל (אור יקר).

בראשית

תא חזי מה בין משה לשאר בני עלמא בשעתא דא"ל קב"ה למשה (שמות לב ז) ועתה הניחה לי וגו' ואעשה אותך לגוי גדול וגו' מיד אמר משה וכי אשבוק דלהון דישראל בגיני השתא יימרון כל אינון בני עלמא דאנא קטלית לון לישראל כמה דעבד נח דכיון דאמר ליה קב"ה דישוב ליה בתיבותא (כמה דאתמר) דכתיב (בראשית ו'ז) ואני הנני מביא את המבול מים וגו' וכתיב (בראשית ז ד) ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה ואני הנני מקים את בריתי וגו' ובאת אל התיבה כיון דאמר ליה דישתויב הוא ובנוי לא בעא רחמין על עלמא! ואתאבידו ובגין כך אקרין מי המבול על שמייה כמה דאת אמר (ישעיה נד ט) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח

אמר משה השתא יימרון בני עלמא דאנא קטלית לון בגין דאמר לי ואעשה אותך לגוי גדול השתא טב לי דאימות ולא ישתצון ישראל מיד (שמות לב יא) ויחל משה את פני יהו"ה אלהיו בעא רחמין עליהו ואתער רחמי² על עלמא³ ואמר רבי יצחק שירותא דבעא רחמי עליהו מאי קאמר למה יהו"ה יחרה אפך בעמך וכי מלה דא איך אמר לה משה למה והא עבדו עבודה זרה כמה דאת אמר עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויאמרו אלה וגו' ומשה אמר למה אלא הכי אוליפנא מאן דמרצה לאחרא לא בעי למעבד ההוא חובא (דאיהו) רב אלא יזעיר ליה קמיה ולבתר יסגי ליה קמיה אחרא (חייבא) דכתיב (שם ל) אתם הטאתם הטאה גדולה ולא שביק ליה לקב"ה⁴ עד דמסר גרמיה למוותא דכתיב (שם לב) ועתה אם תשא הטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת וקב"ה מחיל לון דכתיב (שם יד) וינחם יהו"ה על הרעה וגו' ונח לא עבד כן אלא בעא לאשתזבא ושביק כל עלמא

בא וראה מה בין משה לשאר בני העולם. בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה "ועתה הניחה לי וגו', ואעשה אותך לגוי גדול וגו'", מיד אמר משה, וכי אעזוב דינם של ישראל בשבילי, כעת יאמרו כל אותם בני העולם שאני הרגתי את ישראל כמו שעשה נח. שכיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא שיציל אותו בתיבה, (כמו שנאמר) שכתוב "ואני הנני מביא את המבול מים וגו'", וכתוב "ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה ואני הנני מקיים את בריתי וגו' ובאת אל התיבה". כיון שאמר לו שינצל הוא ובנוי, ולא ביקש רחמים על העולם ונאבדו. ולכן נקראים מי המבול על שמו, כמו שנאמר "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח".

אמר משה, כעת יאמרו בני העולם שאני הרגתי אותם, משום שאמר לי ואעשה אותך לגוי גדול, כעת טוב לי שאמות ולא יושמדו ישראל, מיד "ויחל משה את פני ה' אלהיו", בקש רחמים עליהם ועורר רחמים על העולם. ואמר רבי יצחק, בתחלה כשבקש רחמים עליהם מה אמר, "למה ה' יחרה אפך בעמך", ואיך אמר דבר זה, למה אמר אותו משה, והרי עבדו עבודה זרה כמו שנאמר, עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויאמרו אלה וגו'", ומשה אמר למה. אלא כך למדנו, מי שמרצה את האחר, לא צריך לעשות את אותו חטא (שהוא) לגדול, אלא יקטין אותו לפניו, ואחר כך יגדיל אותו לפני האחר (הרשע), שכתוב "אתם חטאתם חטאה גדולה". ולא עזב את הקדוש ברוך הוא עד שמסר עצמו למיתה, שכתוב "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". והקדוש ברוך הוא מחל להם, שכתוב "וינחם ה' על הרעה וגו'", ונח לא עשה כן, אלא רצה להינצל, ועזב את כל העולם.

¹ עי' לקמן רנד ע"ב וז"ח כג ע"א.

² כמש"כ (שמות לב יג) זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך וכו' (אור יקר).

³ ז"ל הרב (שער הפסוקים בראשית - דרוש ד): ודע, כי נח היה משה, ולא רצה להתפלל על בני דורו, כמ"ש חז"ל על פסוק (ישעי' נ"ד ט') כי מי נח זאת לי וגו'. כי הוא גרם שיבאו מי המבול, ולכן נקראו על שמו מי נח. ואמנם אעפ"י שלא התפלל עליהם, עכ"ז בזכותו נתלה להם ק"ך שנה, אולי יחזרו בתשובה כמנין שנותיו של מרע"ה. וזש"ה, בשגם הוא בשר, והיו ימיו ק"ך שנה. ובשגם זה הבל, וזה משה, כנודע. ועל"כ משה תקן אשר עוות נח, וחזר להתפלל עליהם, באמרו ואם אין מחני נא. ונקט מחני, מלשון מחוי, הנזכר במבול, וימח את כל היקום. וכל ימיו היו בתפלה על הדור, לתקן אשר עוות בתחלה (מ"מ, וכעין זה באור יקר).

⁴ עם היות שהתפלל תפילות הרבה והיה מפציר בתפילה ולא הועיל לו עד דמסר, והקב"ה מחיל לון כלומר עם היות שלא היה רצון לפניו לסלוח כשהגיע לידי מדה זה מחיל לון, אם כן נח לא עשה כלום (אור יקר).

בראשית

ובכל זמנא דדינא שריא על עלמא רוח קודשא אמר ווי דלא אשתכח כמשה דכתיב (ישעיה סג יא) [ויזכור וגו'] איה המעלם מים וגו' דכתיב (שמות יד טו) ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי דהא איהו בצלותא סליק לון מן ימא ובגין דשוי גרמיה בצלותא עליהו דישראל בימא אקרי (על שמיה) (המעלם מים) דאיהו אסיק לון מן ימא איה השם בקרבנו את רוח קדשו דא איהו משה² דאשרי

סח/א

שכינתא בינייהו דישראל מוליכם בתהומות כד אתבקעו מיא ואולו בגו תהומי ביבשתא דגלידו מיא וכלא אתמר על משה [נ"א ועל דא אקרי משה עמו] בגין דאמסר גרמיה על ישראל אמר רבי יהודה אף על גב דזכאה הוה נח לאו איהו כדאי (בגין) דקב"ה יגין על עלמא בגיניה

תא חזי משה לא תלה מלה בזכותיה אלא בזכות אבהן קדמאי אבל נח לא הוה ליה במאן דיתלי בזכותא כמשה אמר רבי יצחק ועם כל דא כיון דאמר ליה קב"ה והקימותי את בריתי אתך הוה ליה למבעי רחמי <עלייהו>³ וקרבנא דאקריב לבתר דיקריב ליה מן קדמת דנא [דלמא ישכך] (שכך) רונזא מעלמא

אמר רבי יהודה מאי הוה ליה למעבד דהא חייבי עלמא הוו מרגיזין קמי <קב"ה> ואיהו יקריב קרבנא⁴ אלא ודאי נח דחיל על גרמיה⁵ הוה בגין דלא יערע ביה מותא בגו חייבי עלמא דהוה חמי עובדיהון בישא כל יומא והיך מרגזין קמי קב"ה כל יומא

רבי (אלעזר פתח ואמר) [יצחק אמר] כל זמנא דחייבי עלמא אסגיא זכאה דאשתכח בינייהו הוה אתפס בקדמיתא דכתיב (יחזקאל ט ו) וממקדשי תחלו⁶ ותנינן אל תקרי ממקדשי אלא

ובכל פעם שהדין שורה על העולם, רוח הקודש אומרת, אוי שלא נמצא כמו משה, שכתוב "ויזכור (ימי עולם משה עמו) איה המעלם מים וגו'", שכתוב "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי", שהרי בתפלה הוא העלה אותם מהים, ומשום ששם עצמו בתפלה על ישראל בים, נקרא (על שמו) המעלם מים, שהוא העלה אותם מהים. "איה השם בקרבנו את רוח קדשו", זהו משה שהשרה

שכינה בין ישראל. "מוליכם בתהומות", כשנבקעו המים והלכו בתוך התהום ביבשה שקפאו המים (והכל נאמר על משה) (ועל זה נקרא משה עמו), משום שמסר עצמו על ישראל. אמר רבי יהודה, אף על גב שצדיק היה נח הוא, אינו כדאי (כדי) שהקדוש ברוך הוא יגן על העולם בשבילו.

בא וראה, משה לא תלה הדבר בזכותו, אלא בזכות האבות הראשונים, אבל לנח לא היה לו זכות במה שיתלה כמו משה. אמר רבי יצחק, ועם כל זה, כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא "והקימותי את בריתי איתך", היה לו לבקש עליהם רחמים. והקרבתן שהקריב אחר כך, שיקריב אותו מקודם לזה, אולי ישכך הכעס מהעולם.

אמר רבי יהודה, מה היה לו לעשות, שהרי רשעי העולם היו מכעיסים לפני הקדוש ברוך הוא, והוא יקריב קרבן. אלא ודאי נח היה מיוחד על עצמו בשביל שלא יפגוש בו המות בתוך רשעי העולם, שהיה רואה מעשיהם הרעים בכל יום ואיך מכעיסים לפני הקדוש ברוך הוא כל יום.

רבי (אלעזר פתח) יצחק אמר, כל פעם שמתרבים רשעי העולם, הצדיק שנמצא ביניהם נתפס בראשונה, שכתוב "וממקדשי תחלו". ושנינו (שבת נה ע"א), אל תקרי

¹ "ימי עולם משה עמו" נוסף בדפ"ו.

² הש"ס אותיות משה. א"מ (נ"א).

³ סוף סוף היה לו להתפלל יועיל או לא יועיל (אור יקר).

⁴ בשלמא ישראל עשו עזיבת החטא ותשובה א"כ תפילה היה מועיל, אבל אלו מוסיפים לחטא (אור יקר).

⁵ משמע דאסור להסתכל בפשע אדם. והוא סכנה ג"כ. א"מ (נ"א).

⁶ מפני שלא מיחה או לקרבן על כל הדור, כדי שלא יראה ברע אשר ימצא את עמו (אור יקר). ועי' דע"ה ח"ב קלו ע"ב: ולכאורא יפלא כי מאחר שלא היה בידם רק החטא דמצות תוכחה וכמ"ש שם גלוי וידוע לפני כו' וא"כ הרי לא היה בהם רק החטא דמצות תוכחה והבן. וא"כ מפני מה יצא עליהם החרון אף כ"כ לומר וממקדשי תחלו. אך היה הכוונה בזה רק לטובה כי מאחר שזולת אותו החטא הרי היו צדיקים גמורים כמ"ש בגמרא (שבת נה ע"א). כאשר יתחיל הדין מהם ע"כ הוא שלא יהיה בכליון ח"ו והרי היה הכוונה בזה רק לטובה שהוא כדי להמתיק את הדין וכמו שאמרנו.

בראשית

ממקודשי אלא ממקודשי. ואיך השאיר הקדוש ברוך הוא את נח בין כל אותם הרשעים. אלא כדי שיצאו ממנו תולדות לעולם, שהיה צדיק כראוי. ועוד, שהוא התרה בהם כל יום ויום ולא קבלו ממנו, וקיים בנפשו את הפסוק שכתוב "ואתה כי הזהרת רשע וגו'", וכתוב "ואתה את נפשך הצלת", מכאן שכל מי שמזהיר את הרשע, אף על גב שלא קיבל ממנו, הוא מציל את עצמו, ואותו רשע נתפס בחטאו. ועד כמה יזהיר אותו, עד שיכה אותו, והרי פרשוה החברים.

ממקודשי אלא ממקודשי. ואיך השאיר הקדוש ברוך הוא את נח בין כל אותם הרשעים. אלא כדי שיצאו ממנו תולדות לעולם, שהיה צדיק כראוי. ועוד, שהוא התרה בהם כל יום ויום ולא קבלו ממנו, וקיים בנפשו את הפסוק שכתוב "ואתה כי הזהרת רשע וגו'", וכתוב "ואתה את נפשך הצלת", מכאן שכל מי שמזהיר את הרשע, אף על גב שלא קיבל ממנו, הוא מציל את עצמו, ואותו רשע נתפס בחטאו. ועד כמה יזהיר אותו, עד שיכה אותו, והרי פרשוה החברים.

רבי יוסי היה מצוי לפני רבי שמעון. יום אחד, אמר לו, מה ראה הקדוש ברוך הוא להשמיד את כל חיות הבר ועוף השמים עם הרשעים, אם בני האדם חטאו, בהמות ועופות השמים ושאר הבריות מה חטאו. אמר לו, משום שכתוב "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", כולם היו משחיתים דרכיהם, ועזבו את מינם ונדבקו במין אחר. בא וראה, אותם רשעי העולם גרמו כך לכל הבריות, ורצו (להשכיח) להכחיש מעשה בראשית, והם גרמו לכל הבריות להשחית דרכם כמו שהם השחיתו. אמר הקדוש ברוך הוא, אתם רציתם (להשכיח) להכחיש מעשי ידי, אני אשלים רצונכם, "ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה". אחזיר העולם למים כמו שהיה בהתחלה, מים במים, והרי נתבאר. מכאן והלאה אעשה בריות אחרות בעולם כראוי.

רבי יוסי היה מצוי לפני רבי שמעון. יום אחד, אמר לו, מה ראה הקדוש ברוך הוא להשמיד את כל חיות הבר ועוף השמים עם הרשעים, אם בני האדם חטאו, בהמות ועופות השמים ושאר הבריות מה חטאו. אמר לו, משום שכתוב "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", כולם היו משחיתים דרכיהם, ועזבו את מינם ונדבקו במין אחר. בא וראה, אותם רשעי העולם גרמו כך לכל הבריות, ורצו (להשכיח) להכחיש מעשה בראשית, והם גרמו לכל הבריות להשחית דרכם כמו שהם השחיתו. אמר הקדוש ברוך הוא, אתם רציתם (להשכיח) להכחיש מעשי ידי, אני אשלים רצונכם, "ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה". אחזיר העולם למים כמו שהיה בהתחלה, מים במים, והרי נתבאר. מכאן והלאה אעשה בריות אחרות בעולם כראוי.

¹ עם היות כל העולם בדין אחר הרוב, ורוב או כולו חייב, הצדיק שמיחה שזיב גרמיה מהיותו נתפס בגזרת העון ההוא בשכר המחאתו (אור יקר).

² כן פסק הרמב"ם פ"ו מהלכו' דעות והאחרונים תמהו עליו וחתרו לישב ודבר ה' בפי הרמב"ם אמת דהכי נקיטי תנאי להלכה. מא"ן (נ"א).

³ וכי החיה והבהמה מצווין בזה שתאמר שהם חטאו ונתחייבו מיתה (אור יקר). כי הדבק באינו מינו גם הוא בכלל משחית ז"ל. א"מ (נ"א).

⁴ לאכחשא עובדא דבראשית ה"ג י"ס שמוסיפין ד"א א"ר פנחס אמאי שצי קב"ה חיות ברא ועוף שמיא ושאר ברין עמהון דחייבא למלכ' דנסיב לבריה אתתא ואבד ליה הלולא לבתר רגז מלכא על בריה וקטליה כיון דחמא לבריה מית עאל לגו הלולא ותבר כל אינון מאנין ובזע כל אינון לבושין אמר לא עבדי לון אלא ליקרא דברי וכיון דמית ברי אוף הכי אינון לא יתקיימון ת"ח ינון וכו' ומדרש הוא בסנהדרין פ' חלק (ש"נ).

⁵ אם כן העונש היה להם להכחידם כמו שהם חשבו להכחיש מעשה בראשית בעירוב הבריות אלו באלו (אור יקר).

⁶ וא"ת תינח לגבי דידהו דהוי הכי וחייבים, אמנם לגבי השרים הממונים על הבריות שהיו אותם המשפחות שתחת ידם מתבטלים וצער מגיע אליהם, מאי איכא למימר. לזה אמר, כי כל הבריות היו פגומים מלומדים בתערובת הכחות דהיינו סוד בהמתך לא תרביע כלאים. ומאי דקשיא לך לגבי השרים מכאן ולהלאה אעביד ארחינין שיהיו תחת ידם, ויהיו כדקא יאות משפחה ומשפחה לבדה כדקא יאות אל השרים (אור יקר).

בראשית

ויבא נח ובניו ואשתו¹ ונשי בניו אתו (בראשית ז ז) רבי חייא פתח ואמר (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים² ואני לא אראנו נאם יהו"ה כמה אינן בני נשא אטימין לבא סתימין עיינין דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון דכתיב ביה (שם) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא היך בעון בני נשא לאסתתרא מחוביהו ואמרי מי רואנו ומי יודענו וכתוב (ישעיה כט טו) והיה במחשך מעשיהם לאן יתטמרון מקמיה

למלכא דבנה פלטרין³ ועבד תחות ארעא⁴ טמירין⁵ פצירין⁶ ליומין מרדו בני פלטרין במלכא [אסחר] [אצער] עליהו מלכא בגייסוי מה עבדו עאלו וטמירו גרמיהו תחות נוקבי פסירין אמר מלכא אנא עבדית לון⁸ ומקמאי אתון בעאן לאתטמרא הה"ד (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יהו"ה אנא הוא דעבדית נוקבי פסירין ועבדית השוכא ונהורא ואתון היך יכלין לאתטמרא קמאי

תא חזי כד בר נש חטי קמי מאריה ואמשיך גרמיה לאתכסיא קב"ה עבד ביה דינא באתגליא⁹ וכד בר נש אדכי גרמיה קב"ה בעי לאסתרא ליה דלא יתחזי ביום אף יהו"ה¹⁰ דודאי אבעי ליה לאיניש

סח/ב

"ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו". רבי חייא פתח ואמר, "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה". כמה בני אדם הם אטומי לב וסתומי עינים שלא משגיחים ולא יודעים בכבוד רבונם, שכתוב בו "הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא". איך רוצים בני אדם להסתתר מחטאיהם ואומרים מי רואנו ומי יודענו, וכתוב "והיה במחשך מעשיהם", לאן יחבאו מפניו.

[משל] למלך שבנה פלטרין ועשה תחת הארץ חדרים נסתרים, לימים מרדו בני הארמון במלך, הקיף (צער) עליהם המלך בגיסות. מה עשו, נכנסו והחביאו עצמם תחת נקבי המחילות. אמר המלך, אני עשיתי אותם, ומלפני אתם רוצים להתחבא, זהו שכתוב "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה", אני הוא שעשיתי מחילות ועשיתי חושך ואור, ואתם איך תוכלו להתחבא מלפני.

בא וראה, כשאדם חוטא לפני רבונו וממשיך עצמו להסתתר, הקדוש ברוך הוא עושה בו דין בגלוי. וכשהאדם מטהר עצמו, הקדוש ברוך הוא רוצה להסתירו, שלא יראה ביום אף ה', שודאי שצריך לו לאדם

¹ ויבא נח ובניו ואשתו וגו' ר' חייא פתח ואמר וכו' טמירין פצירין מחבואות חפורות פצירין כמו פסירין בסמ"ך כדלקמן ופירש הערוך שקורין למרא שחופרין בה פ"ס (ש"נ).

² אטו בשופטני עסקינן דחשבין דעיני בשר לקב"ה אמנם הכוונה באומרו מסתרים הם הקלי' ודאי שהם מסתירים בהשגחת מלך מלכי המלכים, שאין רצונו להשגיח ולהסתכל בהם מפני רעתם ואין אור שכינתו נגה עליהם (אור יקר).

³ הם העולמות הכשרים המזהירים (אור יקר).

⁴ מלכות (אור יקר).

⁵ טמונים. הרש"ב (נ"א).

⁶ פסירין (אור יקר).

⁷ הקלי' זה שאמר והיה במחשך מעשיהם ממש מקום החשך ולא אור (אור יקר). חדרים נסתרים וחזקים תחת הארץ (ד"א). צ"ע במילה זו, שהרי לקמן איתא "פסירין", ועי' לקמן צז ע"ב שמשמע שזה לשון כלי עבודה. ועי' תרגום בכמה מקומות שהשורש פצירין הוא לשון של נהרות מים, ולכן אולי הר' היא טעות, אבל גם לשון פסירין לא נמצא.

⁸ הרי הקלי' מציאותם מתקיים בתמצית שפע העליון [עי' ע"ח שער המלכים י'], ואתם חושבין ליטמן בהם ולסלק השגחתי מכם על ידם וזה היה עון דור הפלגה (אור יקר).

⁹ פירוש אחר דקאי בקרא דאראנו קרי ביה אראנו בפתח (שם) (ש"נ).

¹⁰ המסתתר ומתעלם בתוך הקדושה דהיינו אדכי גרמיה בתשובתו, הקב"ה מסתיר אותו מרע עין שהם הקלי' כנודע, מפני שאין השגת הקלי' בקדושה ומה גם במקום התשובה (אור יקר).

בראשית

דלא יתהוי קמי מחבלא <כד שריא> [דשריא] על עלמא דלא יסתכל ביה דהא כל אינון דיתחזון קמיה אית ליה רשו [לחבלא] (למחבלא)

והיינו דקאמר רבי שמעון כל בר נש דעיניה בישא עינא דמחבלא שריא עלוי ואיהו מחבלא [ד]עלמא אקרי¹ ולבעי ליה לאיניש לאסתמרא מניה ולא לאתקרבא בהדיה דלא יתזק (קמיה) ואסיר למקרב בהדיה² באתגליא [ומשום הכי מאיש רע עין בעי לאסתמרא מיניה מקמי מלאך המות על אחת כמה וכמה <ועל דא> מה] כתיב בבלעם (במדבר כד ד) ונאם הגבר שתום העין³ דעינא בישא⁴ הוה ליה ובכל אתר דהוה מסתכל ביה הוה [אמשיך] (ממשיך) עליה רוח מחבלא ובגין כך הוה בעי לאסתכלא בהו בישראל בגין דישיצי בכל אתר דעיניה הוה מסתכל מה כתיב (שם ב) וישא בלעם את עיניו דזקיף עינא חד⁵ ומאיך עינא חד⁶ בגין לאסתכלא בהו בישראל בעינא בישא

תא חזי מה כתיב (שם) וירא את ישראל שוכן לשבטיו חמא דשכינתא חפיא עליהו ורביעא עליהו מתתקנא בתריסר שבטין תחותה ולא יכיל לשלמא עליהו עיניה אמר איך איכול להון דהא רוחא קדישא עלאה רביעא עליהו וחפת לון בגרפהא הה"ד (שם ט) כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מי יקימנו מעליהו בגין דיתגליין⁷ ושלמא עינא עליהו ועל דא קב"ה בעא לחפיא לנה לאסתמרא מעינא דלא יכיל רוח מסאבא לשלמא עליה בגין דלא יתחבל והא אתמר ויבא נח (בראשית ז ז) כמה דאתמר לאסתמרא מעינא מפני מי המבול (דהא ד) מייין

שלא להראות לפני המשחית כששורה על העולם שלא יסתכל בו, שהרי כל אלו שנראים לפניו, יש לו רשות להשחית.

וזוהו מה שאמר רבי שמעון, כל אדם שעינו רעה, עין המשחית שורה עליו, והוא נקרא משחית העולם. וצריך האדם להשמר ממנו ולא להתקרב אליו כדי שלא ינזק (לפניו). ואסור לקרב אליו בהתגלות. ולכן צריך להשמר מאיש רע עין, ומלפני מלאך המות על אחת כמה וכמה. (ועל זה) מה כתוב בבלעם, "ונאום הגבר שתום העין", שעין רעה היתה לו, ובכל מקום שהיה מסתכל בו, היה ממשיך עליו את רוח המשחית. ולכן רצה להסתכל בישראל כדי להשמידם בכל מקום שעינו היו מסתכלות. מה כתוב, "וישא בלעם את עיניו", שזקיף עין אחת והנמיך עין אחת כדי להסתכל על ישראל בעין רעה.

בא וראה מה כתוב, "וירא את ישראל שוכן לשבטיו", ראה שהשכינה מכסה עליהם ורובצת עליהם מתוקנת בשנים עשר שבטים תחתיה, ועיניו אין יכולות לשלוט עליהם. אמר, איך אוכל להם, שהרי רוח קדושה עליונה רובצת עליהם ומכסה אותם בכנפיה. זהו שכתוב "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", "מי יקימנו" מעליהם כדי שיתגלו ותשלוט עליהם העין. ועל זה רצה הקדוש ברוך הוא לכסות את נח, להסתתר מהעין, שלא תוכל רוח הטומאה לשלוט עליו כדי שלא יכלה, והרי נתבאר. "ויבא נח", כמו שנתבאר להסתתר מהעין. "מפני מי המבול", (שהרי) המים דחקו

¹ דהיינו שעינו הגשמי כלי לרוחניות שעל ידו פועל החצוני ולכך הצדיקים אין להם עין רע (אור יקר). אחרי מות סג ע"ב (ד"א).

² שלא לגרום רע עליו, שאסור לאדם לחבול בעצמו שמגביר עליו הדין ומגרה עליו הקלי' (אור יקר). ה"ג דלא יתזק ואסיר למקרב בהדיה דלא ייתזק באתגליא ומה מאיש רע עין בעי לאסתמרא מניה ולא לאתקרבא בהדיה דהא אתזק קמיה מקמי דמלאך המות עאכ"ו וע"ד מה כתיב בבלעם וכו' (ש"נ).

³ שתום העין דעינא בישא הוה ליה דזקיף עינא חד ומאיך עינא חד כדלקמי' (ש"נ).

⁴ עי' אד"ר קל ע"א: מפני מה זכה יוסף דלא שלטא ביה עינא בישא, מפני שזכה לאשתגחא בעינא טבא עלאה. ועי' בהגר"א בספד"צ ב ע"ג ד"ה ואמר סתם, שיוסף זכה להארה מא"א (עינא טבא) – לאפוקי הארת הד"א שהוא עינא בישא.

⁵ מהחיצונים (אור יקר). בלק עינו כתיב ולא כן בספרינו עיין בגליון כג ע"ב (ד"א). עי' ד"א וכוונתו דבוהר פ' בלק רב ע"ב אומר וישא בלעם עיניו עינו כתיב ומשא"כ בספרינו כ"כ בספר מנחת שי. מא"ן (נ"א).

⁶ להסתכל בישראל, להשפיע מה שקבל (אור יקר).

⁷ בגין דיתגליין ה"ג ביר"ד כלוח' מי יקום השכינ' מעליה וישארו גלויים כי היכי דתשלוט עליהם עינא בישא (ש"נ).

בראשית

דחקו ליה! אמר רבי יוסי חמא מלאך המות דהוה אתי (לגביה) ובגין כך עאל לתיבותא ואסתמר בה תריסר ירחי (שתא) ואמאי תריסר ירחין [פליגי בה רבי יצחק ורבי יהודה חד אמר] י"ב ירחין דכך איהו דינא דחייביא² [וחד אמר לאשלמא <צדיק> [צריך] דרגין תריסר³ ושאר דרגין דאתחזי לאפקא מן תיבה]

רבי יהודה אמר שיתא ירחי אינון במיא ושיתא ירחי באשא⁴ והא הכא מייא הוו אמאי תריסר ירחי אמר (ליה) רבי יוסי בתרי דינין דגיהנם אתדנו במיא ואשא⁵ במיא דמיין דנחתו עליהו מלעילא⁶ הוו צנינין כתלגא באשא דמיין דנפקי מתתא הוו רתיחן כאשא ועל דא בדינא דגיהנם אתדנו באשא ומייא [ובגין כך תריסר ירחי הוו דאמר ר"א⁷ דינא דחייביא בגיהנם תריסר ירחי הוו והא אוקמוה ועל דא כל אינון חייבי עלמא אתדנו בתרין דינין אלין במיא ואשא] עד דאשתצאו מעלמא ונח הוה מסתתר בתיבותא ואתכסי מעינא ומחבלא לא קריב לגביה ותיבותא איהי הוה שטיא על אנפי מיא כמה דאת אמר וישאו את התיבה ותרים מעל הארץ

(בראשית ז יז) ארבעים יום לקו דכתיב (שם) ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וגו' וכל שאר זמנא אתמחון מעלמא הה"ד (שם כג) וימחו מן הארץ ווי לון לאינון חייביא דהא לא יקומון לאחייא בעלמא ולמיקם בדינא הה"ד וימחו כמה

אותו. אמר רבי יוסי, ראה מלאך המות שהיה בא (אליו), ולכן נכנס לתיבה ונשמר בה שנים עשר חדש (של השנה). ולמה שנים עשר חדש. נחלקו בה רבי יצחק ורבי יהודה, אחד אמר שנים עשר חדש שכך הוא דין הרשעים, ואחד אמר להשלים צדיק (צריך) שתים עשרה דרגות, ושאר הדרגות שראויים להוציא מהתיבה.

רבי יהודה אמר, ששה חדשים הם במים וששה חדשים באש, והרי כאן היו מים, ולמה שנים עשר חדשים. אמר (לו) רבי יוסי, בשני דיני הגיהנם נדונו, במים ואש. במים, שהמים שירדו עליהם מלמעלה היו צוננים כשלג. ובאש, שהמים שיצאו מלמטה היו רותחים כאש. ועל זה בדין הגיהנם נדונו, באש ומים, (ולכן שנים עשר חדש היו, שאמר רבי אלעזר, דין הרשעים בגיהנם הם שנים עשר חדשים, והרי פרשוה. ועל זה כל אותם רשעי העולם נדונים בשני דינים הללו, במים ואש) עד שהושמדו מן העולם. ונח היה מסתתר בתיבה והתכסה מן העין והמשחית ולא קרב אליו, והתיבה שטה על פני המים, כמו שנאמר "וישאו את התיבה ותרים מעל הארץ".

ארבעים יום לקו, שכתוב "ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וגו'". וכל שאר הזמן נמחו מהעולם, זהו שכתוב "וימחו מן הארץ". אוי להם לאותם רשעים, שהרי לא יקומו לחיות בעולם ולעמוד בדין. זהו

¹ דהא מיין דחקו ליה מכאן נפקו להו לרז"ל דנח מקטני אמנה הוה שעד שדחקהו המים לא נכנס בתיב' (ש"נ).

² והיה מסתתר מפני מלאך המות, ולא מפני צורך עצמו (אור יקר). ובשביל שידונו דור המבול י"ב חודש ישב נח בתיבה י"ב חודש (מ"מ).

³ מזווגא דקב"ה ושכינתיה נפקי י"ב בקר שהים עומד עליהם, דהיינו סוד ד' חיות בג' פנים, כדכתיב ג' פונים תימנה וכו' ולא נשלמים פנים אלא וכל המשתלשל מהם אלא בהקף י"ב חדשים שהם י"ב פנים וי"ב בקר וי"ב שבטים וי"ב חדשים (אור יקר).

⁴ אפשר דהכי קאמר, לא אצטריך לאלו י"ב ירחין, כי בשלמא רשעים בגיהנם נדונים, ששה חדשים בשלג וששה חדשים באש, אמנם אלו בתרי דינין אתדנו בבת אחת כדמסיק ולהכי קא מבעיא אמאי י"ב (אור יקר). שיתא ירחי אינון במיא ושיתא ירחי באשא כנגד מה שנתעצלו הרשעים בעבודת יוצרם בקיום מ"ע ונתקרו ולא עשאו ידונו במים שהם קרים וכנגד חימום העבירות שנתחממו בעשיית' ועברו על ל"ת ידונו באש ועיין בפ' יוחי בפ' אוסרי לגפן עירה וגו' (ש"נ).

⁵ עי' לעיל סב ע"ב בתוספתא.

⁶ הן על מ"ע ומל"ת כידוע. ומ"ע הוא בשמים ומל"ת בארץ כידוע (יהל אור).

⁷ ר"א פליג אהאי דרבי יוסי, ואמר כי הן אמת שנדונין ברותחין וקרים כנגד ב' דינים וכו' אבל זה היה מ' יום עד דאשתצי מעלמא וזה בערך הגוף לבד, ולהיות העולם מורכב מאש ומים קור וחום הוצר להיותם נכרתים בשניהם וזה שאמר ועל דא בדינא דגיהנם אתדנו במיא ואשא כדי להיות הנשמות מצטרפות מטינופי העולם שהם קור וחום קיץ וחורף שזה כללות העולם, וזה שאמר ובג"כ י"ב ירחי הוו עלמא, אמנם בערך הגוף מ' יום ומ' לילה אלקו (אור יקר).

בראשית

דאת אמר (תהלים ט ו) שמם מחית לעולם ועד דאפילו למיקם בדינא לא יקומון וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ (בראשית ז יז) רבי אבא פתח (תהלים נז ו) רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך ווי לון להיביא דאינון חטאן ומרגיזין למאריהון בכל יומא ובחובייהו דחיין לה לשכינתא מארעא וגרמין דתסתלק מעלמא [ושכינתא אקרי אלהים ועלה כתיב רומה על השמים אלהים] תא חזי מה כתיב (בראשית ז יז) וישאו את התיבה דחיין לה לבר ותרם מעל הארץ דלא שרייא¹ בעלמא ואסתלקת מנה וכד אסתלקת מעלמא² הא לית מאן דישגח בעלמא ודינא שלמא (בדינא) [כדין] (ע) לוי וכד יתמחון חייבי עלמא ויסתלקון מניה (דעלמא) שכינתא אהדרת מדורה בעלמא

א"ל רבי ייסא אי הכי הא ארעא דישראל דאתמחון חייביא דהוּו בההוא זמנא³ אמאי לא אהדרת שכינתא לאתרה כדבקדמיתא⁴ א"ל בנין דלא אשתארו בה שאר זכאי עלמא [אלא] (אבל) בכל אתר דאזלו נחתת ושויאת

ס/ט א

מדורה עמהון ומה בארעא נוכראה אחרא לא אתפרשא מנייהו כל שכן אי אשתארו בארעא קדישא והא אתמר בכל חובין דחייבי עלמא דחיין לה לשכינתא חד מנייהו מאן דמחבל אורחיה על ארעא כדאמרין⁵ ובנין כך לא חמי אנפי שכינתא ולא עאל בפלטרין⁶ ועל דא כתיב באלין (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ אתמחון מן כלא

תא חזי בההוא זמנא דימין קב"ה לאחייאה מתייא כל אינון מתין דישתכחון לבר בשאר ארעין נוכראין קב"ה יברא לון (גופייהו) (נ"א) יוקים לון בגופייהו) כדקא חזי דהא גרמא חד

שכתוב "וימחו", כמו שנאמר "שמם מחית לעולם ועד", שאפילו לעמוד בדין לא יקומו. "וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ". רבי אבא פתח, "רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך", אוי להם לרשעים שחוטאים ומרגיזים את רבונם בכל יום, ובחטאיהם דוחים את השכינה מן הארץ, וגורמים שתסתלק מן העולם. והשכינה נקראת אלהים, ועליה כתוב "רומה על השמים אלהים". בא וראה מה כתוב, "וישאו את התיבה", שדחו אותה החוצה. "ותרם מעל הארץ", שלא שורה בעולם והסתלקה ממנו, וכשהיא מסתלקת מהעולם, הרי אין מי שישגיח בעולם, ואז הדין שולט (הדין) עליו. וכשימחו רשעי העולם ויסתלקו ממנו (מהעולם), השכינה מחזירה את מדורה לעולם.

אמר לו רבי ייסא, אם כך, הרי ארץ ישראל שנמחו הרשעים שהיו באותו זמן, אז למה לא חזרה השכינה למקומה כבתחלה. אמר לו, משום שלא נשארו בה שאר צדיקי העולם, אלא (אבל) בכל מקום שהלכו, ירדה ושמה

את מדורה עמהם. ומה בארץ נכריה אחרת לא נפרדה מהם, כל שכן אם נשארו בארץ הקדושה. והרי אמרנו. בכל החטאים של רשעי העולם, דוחים את השכינה. אחד מהם מי שמשחית דרכו על הארץ, כמו שאמרנו, ולכן לא רואה פני שכינה ולא נכנס לפלטרין. ועל זה כתוב על אלה "וימחו מן הארץ", שנמחו מהכל.

בא וראה, באותו הזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, כל אותם מתים שימצאו בחוץ בשאר ארצות נכריות, הקדוש ברוך הוא יברא להם גופיהם (יעמידם בגופם) כראוי, שהרי עצם אחת

¹ ובתיקון כ' מו ע"ב ושם דורש מה שאמר כאן כד יתמחון חייביא וכו' שכינתא אהדרת כו' מפסוק ותנח התיבה בחדש השביעי ע"ש (ד"א).

² בסוד ואנכי הסתר אסתיר (אור יקר).

³ פי' כשגלו ישראל ממנה למה לא שרתה שם אחר גלותם וצ"ע דהא באמת אחז"ל שכינה לא זזה מכותל מערבי. א"מ (ויש ליישב. מא"ן) (נ"א).

⁴ כשנחרב הבית ונהרגו כל עובדי ע"ז למה לא חזרה השכינה לבית המקדש ולא תגלה לבבל כדכתיב ובפשעכם שולחה אמכם וכו' (אור יקר).

⁵ עי' לעיל נז ע"א.

⁶ ולא נכנס בהיכל הש"י כשאר נשמות טהורות (ד"א).

בראשית

דאשתאר ביה כבר נש תחות ארעא ההוא גרמא יתעביד כחמירא בעיסה¹ ועליה יבני קב"ה כל גופא ולא יהיב לון קב"ה נשמתין אלא בארעא דישראל² דכתיב (יחזקאל לו יב) הנה אני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל³ דיתגלגלון תחות ארעא ולבתר מה כתיב (שם יד) ונתתי רוחי בכם וחייתם וגו' דהא בארעא דישראל יקבלון נשמתין⁴ כל אינון בני עלמא

בר אלין דאסתאבו וסאיבו ארעא באלין כתיב (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ מן הארץ דייקא⁵ ואע"ג דאקשו ואפליגו קדמאי על דא⁶ וימחו כמה דאת אמר (תהלים סט כט) ימחו מספר חיים א"ל רבי שמעון ודאי לית לון חולקא בעלמא דאתי דכתיב וימחו מן הארץ וכתיב (ישעיה ס כא) לעולם יירשו ארץ אבל יקומון בדין ועלייהו כתיב (דניאל יב ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם ונפלוגתא בהא אבל כלא כמה דאוקמוה חברייא]

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה (בראשית ז כג) רבי אבא אמר (את כל) לאכללא כל אינון שליטין דשליטין ממנן על ארעא ודא הוא היקום אשר על פני האדמה דכד עביד קב"ה

שנשארת באדם תחת הארץ, ואותה עצם תעשה כשאור שבעיסה, ועליה יבנה הקדוש ברוך הוא את כל הגוף. ולא יתן הקדוש ברוך הוא להם נשמות אלא בארץ ישראל, שכתוב "הנה אני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל", שיתגלגלו תחת הארץ. ואחר כך מה כתוב, "ונתתי רוחי בכם וחייתם וגו'", שהרי בארץ ישראל יקבלו נשמות של כל אותם בני העולם.

פרט לאלו שנטמאו וטמאו את הארץ. באלה כתוב "וימחו מן הארץ", דוקא מן הארץ. ואף על גב שהקשו ונחלקו הראשונים על זה. "וימחו" כמו שנאמר "וימחו מספר חיים". אמר לו רבי שמעון, ודאי שאין להם חלק בעולם הבא, שכתוב "וימחו מן הארץ", וכתוב "לעולם יירשו ארץ". אבל יקומון בדין, ועליהם כתוב "ורבים מישיני עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם". והמחלוקת בזה, אבל הכל כפי שבארוה החברים.

"וימח את כל היקום אשר על פני האדמה". רבי אבא אמר, ("את כל") לכלול כל אותם שליטים ששולטים הממונים על הארץ, וזהו "היקום אשר על פני האדמה". שכאשר עושה הקדוש ברוך הוא דין בבני

¹ אותו עצם כעיסה שיש בו שאור שעולה למעלה למעלה אף כן עצם הזה יתרבה להיות נבנה הגוף ממנו (ד"א). מבואר בויקרא רבה פ' י"ח דהוא לזו של שדרה. וכן הוא לקמן במדרש הנעלם דף קלו ע"א. מא"ן (נ"א). עי' לקוטי תורה שופטים: אותה לאה הראשונה שהיא דאציל היא הנקראת לזו וארז"ל עצם יש באדם במקום קשר תפילין שאינו מתרקב וממנו יתגדל הגוף לעתיד ונקרא לרז"ל כי באותו מקום היא דבוקה לאה במקום קשר של תפילין. ועי' שער הפסוקים פרשת וירא: וצריך שנבאר בחי' הנפש הזאת הנקראת רוחא דשבק בה בעלה כנזכר, כי הרי איך אפשר שעתה יכנס הנפש שבה בביאה ראשונה, וכו', והנה אלו הגבורות הראשונות נשארות שם תמיד, כעין שאור המחמץ את העיסה, והוא, כי הנה כאשר חוזרים ומזדווגים פעם אחרת, אז האי רוחא מעלה בה את המ"ן לקבל מ"ד, ומשניהם נוצר הולד כמו שנבאר וכו'. ועי' שעה"כ פסח דרוש ד: והנה בחי' שם חמץ הוא במוחין דמצד אבא, ושם שאור הוא במוחין דמצד אימא. כי דינים דאימא הם יותר תקיפין על של אבא, כדמיון השאור שכחו חזק מן החמץ, כי השאור מחמיץ לאחרים, ולסיבה זו יותר אחיזה אל החיצונים בשאור שהם מוחין דאימא מדאבא שהוא חמץ.

² זש"ה נותן נשמה לעם עליה. מא"ן (נ"א). עי' לקמן קיג ע"ב.

³ עי' תיקו"ז צ ע"ב: אמר רבי יצחק כל אינון מתים דארעא דישראל יחיון ויקומון בקדמיתא לעידן דיחו קודשא בריך הוא מתיא בגין דקודשא בריך הוא יתער עליהו הה"ד (ישעיה כ"ו) יחיו מתין נבלתי יקומון יחיו מתין אליון דארעא דישראל נבלתי יקומון אליון דארעא נוכראה דלא כתיב בהו תחיה אלא קימה דהא רוחא דחיי לא תשרי עליהו אלא בארעא דישראל.

⁴ נראה דנשמתין לאו דווקא דהוא הדין רוחין ונפשין דאי לא תימא הכי יקומו ברוח ונפש ויבואו לארץ ישראל ויקבלו נשמות (אור יקר). עי' ב"ר פצ"ו סי' ה. ועי' לקמן קלד ע"ב במדרש הנעלם, מש"כ על "יתקיימו בקיומא" בשם הרמ"ז.

⁵ פ"א א"י שזוכים אליה שאר מתים להתגלגל גופם עד שם ואז יקבלו בה נשמתם ויחיו אבל אלו וימחו מן הארץ שאינם קמים בתחיה (מ"מ). עי' לקמן פד ע"ב: כיון דחבו ישראל וסאיבו ארעא, כדין כביכול דחו לה לשכינתא מאתרה.

⁶ וימחו כמו ימחו מספר חיים שאינם חיים ור"ש חולק (מ"מ).

בראשית

דינא בבני עלמא אעבר לאינון שליטין דממנן עלייהו בקדמיתא¹ ולבתר לאינון דיתבי תחות גרפייהו דכתיב (ישעיה כד כא) יפקוד יהוה על צבא המרום במרום ולבתר ועל מלכי האדמה <על האדמה> (באדמה) והיך מתעברן קמיה אלא אעבר לון בנורא דדליק² הה"ד (דברים ד כד) כי יהוה אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא אשא (הוא) דאכיל אשא ההוא (אד) יקום דעלייהו³ באשא⁴ ואינון דיתבי תחותיהו במיא ובגיני כך וימח את כל היקום אשר על פני האדמה ולבתר מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ כל אליון דלתתא וישאר אך נח אך למעוטי דלא אשתארו בעלמא בר נח ודעמיה בתיבותא רבי יוסי אומר הגיר הוה דאכיש ליה אריא והא אוקמוה

ויזכור אלהיים את נח⁵ ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתיבה (בראשית ח א) רבי חייא פתח (משלי כב ג) ערום ראה רעה ונסתר האי קרא אתמר על נח דעאל לתיבותא ואסתתר בה ועאל לגו תיבותא בזמנא דמייא דחקו ליה והא אתמר דעד לא ייעול⁶ לתיבותא חמא ליה למלאך המות דאזיל בינייהו ואסחר לון כיון דחמא ליה עאל לתיבה ואסתתר בגוה הה"ד ערום ראה רעה ונסתר ראה רעה דא מלאך המות ונסתר מקמיה הה"ד (בראשית ז ז) מפני מי המבול

רבי יוסי אמר ערום ראה רעה ונסתר ויסתר לא כתיב אהדר⁷ על מה דאתמר בזמנא דמותא שריא בעלמא בר נש חכים יסתר ולא יקום לבר

העולם, בתחילה מעביר את אותם השליטים הממונים עליהם, ואחר כך את אותם שיושבים תחת כנפיהם, שכתוב "יפקוד ה' על צבא המרום במרום", ואחר כך "על מלכי האדמה על האדמה". ואיך מעבירים מלפניו, אלא מעביר אותם באש שדולקת, זהו שכתוב "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא", אש (הוא) שאוכלת אש. אותו שעומד מעליהם (עובר) באש, ואותם שיושבים תחתיהם במים. ולכן "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה", ואחר כך "מאדם ועד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ", כל אלו שלמטה. "וישאר אך נח", "אך" למעט, שלא נשארו בעולם רק נח ומי שעמו בתיבה. רבי יוסי אמר, שהיה חיגר שהכישו אריה.

והרי פרשוה. "ויזכור אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתיבה". רבי חייא פתח, "ערום ראה רעה ונסתר". פסוק זה נאמר על נח שנכנס לתיבה והסתתר בה, ונכנס לתוך התיבה בזמן שהמים דחקו אותו. והרי נאמר שעד שלא נכנס לתיבה, ראה את מלאך המות שהולך ביניהם ומקיף אותם. כיון שראה אותו נכנס לתיבה והסתתר בתוכה. זהו שכתוב "ערום ראה רעה ונסתר", "ראה רעה" זהו מלאך המות, "ונסתר" מלפניו, זהו שכתוב "מפני מי המבול".

רבי יוסי אמר, "ערום ראה רעה ונסתר" (לא כתוב ויסתר), חזר על מה שנאמר, בזמן שהמות שרוי בעולם, אדם חכם יסתתר ולא יעמוד בחוץ ולא יתראה לפני המשחית,

¹ עי' ח"ב סוף ו ע"ב.

² פי' בנהר דינור (ד"א, ועי' יהל אור ח"ב כ ע"ג). עי' לעיל לג ע"א שזה אש של גהנם, ועי' אד"ר קלז ע"ב.

³ "מעביר" נוסף ביהל אור.

⁴ כאן כסדר יצירתם בשמים באש ובארץ במים, וכן הטבילה למעלה באש ולמטה במים, וכן ההנהגה למעלה במדת הדין ולמטה במדת הרחמים, וכן עולם הזה ועולם הבא, בעולם הבא במדת הדין ובעולם הזה במדת הרחמים (יהל אור).

⁵ ויזכור אלקים את נח וגו'. הה"ד מפני מי המבול השטן נקרא מבול דאיהו הוה אז בגו ימא וזהו מפני מי המבו' כנז' לעיל (ש"נ).

⁶ עאל (דפ"ו).

⁷ ויסתר כתיב אהדר על מה דאתמר בזמנא דמותא וכו' וה"פ ערו' ראה רעה ב' פסוקים הם וחד ערום ראה רעה נסתר פתאים עברו ונענשו וחד ערום ראה רעה ויסתר כתי' וקרין ונסתר ופתאים וכו'. וז"ש ויסתר כתיב. אהדר וכו' פי' שחוזר כלפי מה שיש לנו בהקדמה דבזמנא דמות' שריא בעלמא בר נש חכים יסתר ולא יקום לבר וכאלו אמר קרא ויסתר והיא אזהרה לערום הזה שראה רעה שהוא מלאך המות כשבא לעיר יסתר ממנו ויתחבא וז"ש בסמוך ד"א עברו עברו פקודא דא ואתענשו פי' פקודא דא שנצטוו שיהיו נסתרים דלא יתחזון קמי מחבלא והם לא עשו כך אלא עברו אזהרה וכו' ונענשו כיון דאסתתר מלת ונענשו ל"ג ליה (ש"נ).

בראשית

ולא יתחזי קמי מחבלא בנין דכיון דאתיהיב ליה רשו יחבל כל אינון דישתכחון קמיה ויעברון קמיה באתגלייא וסופא דקרא ופתאים עברו ונענשו עברין קמיה ואתחזיון קמיה ונענשו דבר אחר עברו עברו פקודא¹ דא ונענשו [נ"א פקודא דמאריהון] דבר אחר ערום ראה רעה ונסתר דא נח ופתאים עברו ונענשו אלין בני דריה (ונענשו) כיון דאסתתר ואשתהי תמן כל ההוא זמנא

ס"ט/ב

לבתר ויזכור אלהים את נח

א"ר שמעון (ויזכור אלהים את נח (בראשית ה א)) תא חזי בשעתא דינא אתעביד לא כתיב ביה זכירה² כיון דאתעביד (ביה) דינא ואתאבידו הייבי עלמא כדין כתיב ביה זכירה דהא כד דינא שריא בעלמא אתחברותא לא אשתכח ומחבלא שריא על עלמא כיון דאתעבר דינא ואשתכח רוגזא תב כלא לאתריה ובנין כך כתיב הכא ויזכור אלהים את נח דביה שריא זכור דנה איש צדיק כתיב ביה כתיב (תהלים פט י) אתה³ מושל בגאות הים⁴ בשוא גליו אתה תשבחם בשעתא דימא⁵ קפיץ⁶ בגלגלוי⁷ ותהומי⁸ סלקי ונחת⁹ קב"ה¹⁰ שדר חר הוטא¹¹ <מסטר דימינא> ומשיך גלגלוי¹² ושכיך זעפיה¹³ ולית מאן דידע ליה¹⁴

משום שכיון שנתנה לו הרשות, הוא ישחית את כל אותם שנמצאים לפניו ועוברים לפניו בגלוי. וסוף הפסוק "ופתאים עברו ונענשו", עברו לפניו והתראו לפניו, ונענשו. דבר אחר, "עברו", עברו על מצוה (זו נ"א של רבונם) ונענשו. דבר אחר, "ערום ראה רעה ונסתר", זה נח. "ופתאים עברו ונענשו", אלו בני דורו (ונענשו). כיון שהסתתר והשתהה שם כל אותו זמן,

אחר כך "ויזכור אלהים את נח".

אמר רבי שמעון, ("ויזכור אלהים את נח"), בא וראה, בשעה שהדין נעשה, לא כתוב בו זכירה, כיון שנעשה (בו) הדין ונאבדו רשעי העולם, אז כתוב בו זכירה. שהרי כאשר הדין שרוי בעולם, לא נמצאת התחברות, והמשחית שרוי על העולם. כיון שעבר הדין ושכך הרוגז, שב הכל למקומו, ולכן כתוב כאן "ויזכור אלהים את נח", שבו שורה זכור, שכתוב בנח איש צדיק. כתוב "אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם", בשעה שהים קופץ בגליו והתהומות עולים ויורדים, הקדוש ברוך הוא שולח חוט אחד מצד הימין ומושך את גליו ושוכך זעפו, ואין מי שיודע אותו.

¹ פי' זו המצוה עצמה שאינ' מסתירים עצמם ונענשו. א"מ (נ"א).

² פי' זכירה יסוד ובמשך הדין אינו מתחבר עם אלקים מז"ח (נ"א).

³ ת"ת (אור יקר). עי' לקמן קנח ע"א.

⁴ שהוא מהיסוד שנקרא גאות הים מטעם שנותן לה גאווה ורוממות כדמסיק (אור יקר).

⁵ מלכות (אור יקר ונ"א).

⁶ קציף מצד הדין (אור יקר).

⁷ הם כחות תחתונים שבה (אור יקר). שהיה קופץ בגליו (ד"א). פי' תוקף דיני מ'. ותהומי. קליפות דסלקי לגבה לשאוב הדין ונחתי לפעול הדין בתחתונים (נ"א). עי' בפרשת צו דף ל ע"א חד זיקא אתער ונחית לההוא תהומא עילאה כו', והוא בבריאה, וז"ש שם ובההוא אתר אית חיילין דאמרי קדוש כו' והוא השרפים בבריאה באתר אחרא אשתכחי גלגלי ימא דנהמין (יהל אור).

⁸ הם התחתונים יותר שהם קרובים למצולות ים (אור יקר).

⁹ בכח הדין החזק (אור יקר).

¹⁰ ת"ת (אור יקר ונ"א).

¹¹ פי' יסוד חוט מחסד (אור יקר ונ"א). חוט של חסד ולכך שכיך זעפיה (מ"מ).

¹² שמשפיע חסדים מצד החסד וממתק הדינים ומשיך גלגלוי שהם כחות שבה שיהיו שקטים מדינים (אור יקר).

¹³ דין המלכות בעצמה (אור יקר).

¹⁴ מפני שאין היסוד נכנס למלכות אלא בהצנע, ועם היות שנמשך חסדיו לכל הגלגלים שהם שאר כחות הדין, עכ"ז אינם משיגים היאך דינם מתמתק מכח היסוד, וכמו שמשקיט דין הים, ג"כ מעכב בידה שלא יהורג בזעפה הנטבעים בו (אור יקר). פי' החוט הזה משמש בחשאי שלא ידעו הקלי' בסוד אחד וע"ד (נ"א).

בראשית

יונה נחת לימא ואזדמן ליה ההוא נונא ובלע ליה היך לא נפקת נשמתיה מניה ולא פרחא מיד¹ אלא בנין דקב"ה שליט בההוא נאותא דימא וההוא נאותא דימא הוא חד חוטא² <דשמאלא> דסליק ליה לימא לעילא וביה אסתלק ואי לאו ההוא חוטא דמטי ליה מסטרא דימינא³ לא סלקא לעלמין⁴ <דכד> (דכיון) דההוא חוטא נחית לימא⁵ וימא אתאחיד בה⁶ כדן [אתערין] (אתערבין) גלגלו⁷ [ושאגן] [ושאגן] למטרף טרפא⁸ עד דקב"ה⁹ אתיב [ליה] [לון] לאחורא¹⁰ ותבין לאתרייהו¹¹ הה"ד (שם) בשוא גלגלו¹² אתה תשבחם¹³ תשבחם לאינון גלי ימא תשבחם תתבר לון לאתבא לאתרייהו דבר אחר תשבחם ממש שבהא הוא לון בנין דסלקין בתיאובתא למחמי¹⁴ מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע אע"ג דלא יכיל שבחא [ל¹⁵יהבי ליה רשותא] איהו דיליה וכלא משבחן ליה אמר רבי יהודה נח כד הוה בתיבה דחיל הוה דלא ידבר ליה קב"ה לעלמין וכיון דאתעביד דינא ואתעברו חיבי עלמא כדן מה כתיב

יונה ירד לים והזדמן לו אותו הדג ובלע אותו, איך לא יצאה נשמתו ממנו ולא פרוח מיד. אלא משום שהקדוש ברוך הוא שולט באותה גאות של הים, ואותה גאות הים היא חוט אחד של השמאל שמעלה את הים למעלה, ובו הוא מתעלה. ואם לא אותו החוט שמגיע אליו מצד הימין, לא יעלה לעולמים. שכאשר (שכיון) שאותו החוט יורד לים והים אוחז בו, אז מתעוררים הגלים ושואגים לטרופ טרף, עד שהקדוש ברוך הוא משיב אותו (אותם) לאחור ושבים למקומם. זהו שכתוב "בשוא גליו אתה תשבחם", תשבחם את אותם גלי הים. "תשבחם", תשבר אותם לחזור למקומם. דבר אחר, "תשבחם" ממש, שבח הוא להם משום שעולים לראות בהשתוקקות. מכאן, כל מי שנכסף להסתכל ולדעת, אף על גב שלא יכול (ולא נותנים לו רשות) השבח הוא שלו, וכולם משבחים אותו. אמר רבי יהודה, כשנח היה בתיבה, היה פוחד שהקדוש ברוך הוא לא יזכור אותו לעולמים. וכיון שנעשה הדין ונעברו רשעי העולם, אז מה כתוב, "ויזכור אלהים את

- ¹ קודם שיבלעהו הדג כשנפל למים (אור יקר).
- ² נקרא גאות מפני שמתגאת ומתרוממת למעלה אל מקום החיים העליונים ולא תאמר שהחוטא מעלה אותה אלא עמו ממש מסתלקת וזה שאמר וביה אסתלק שהיסוד מתרומם עם המלכות ושניהם עם הת"ת (אור יקר). יסוד המעלה אותה להתייחד פ"פ (ז"ח) (נ"א).
- ³ חסד מצד החסד (אור יקר).
- ⁴ אפילו בעת שאין בו דין (אור יקר).
- ⁵ לא תתעלה לעולם אלא על ידי החוט, שאפילו על ידי החוט אינו מועיל להתעלות, מפני שהתחתונים אוחזים בו (אור יקר).
- ⁶ דהיינו קשר יסוד במלכות ומלכות ביסוד נחית (אור יקר).
- ⁷ הם שאר הכחות כנ"ל (אור יקר).
- ⁸ אינם מניחים אותה לעלות מפני שהם שואגים לה היאך תתעלה והם מתים ברעה והיינו שאגין למטרף טרפא (אור יקר). והוא מ"ש הכפירים שואגים לטרף וכו' ואמר שם ותמן חיילין כו' בכ"מ. והן החיות ביצירה, באתר אחרא כו' כד"א וגובה להם ויראה להם כו' והן האופנים בעשיה (יהל אור).
- ⁹ ת"ת שפשט החוט הנזכר (אור יקר).
- ¹⁰ שירדו למטה אל אחרויהם מקום הדינים כדי שיניחוה לעלות (אור יקר).
- ¹¹ וזהו והחיות רצוא ושוב, והן גלי ימא הנקודות (צ"ל ה' נקודות) ה' קולות שנאמר בחיות ה' גליון ה' נקודין כידוע. ותבין לאתרייהו בהתגלות קב"ה שנקרא שמש דרגא דיסוד, וז"ש הכפירים כו' תזרח השמש יאספון כו', וחוטא הוא חוט החסד והוא אור הגנוז בצדיק ואינו מתגלה ממנו אלא חוטא בלבד כמ"ש בזוהר וחוטא הוא חוט השדרה דנחית ממוחא אור דמעשה בראשית ושם צדיק כתמר, וענין קפיצת הגליון בסט' דגבורה ונייחין בסט' דחסדים וז"ש רצוא בדגש ושוב ברפה חו"ג כידוע והוא דגש נקודה שהוא גלי ימא ורפה קו ע"ג האות הוא חוט החסד (יהל אור).
- ¹² והם עולים על ידי החוט (אור יקר).
- ¹³ כאשר גאות הים מגיע לה אתה ת"ת תשבחם (אור יקר).
- ¹⁴ אתה תשבחם, תשפיעם חלקם מהיחדו למטה עם היות שאינם הגונים להתעלות אל היחוד שהם נפרדים מכאן וכו' (אור יקר).
- ¹⁵ "ולל" נוסף כפ"ו.

בראשית

(בראשית ח א) ויזכור אלהים את נח רבי אלעזר אמר תא חזי בשעתא דדינא שריא בעלמא לא ליבעי ליה לאיניש דידכר שמיה [קמי דקב"ה בעלמא נ"א לעילא] דהא אי אדכר שמיה ידכרון חובוי (כלהו) וייתון לאשגחא ביה מנלן משונמית דההוא יומא יום טוב¹ דראש השנה הוה וקב"ה דאין עלמא וכדין אמר לה אלישע (מלכים ב' ד יג) היש לדבר לך אל המלך דא קב"ה דכדין אקרי מלך מלך הקדוש מלך המשפט ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת (שם) לא בעינא דידכרון לי וישגחון בי אלא בתוך עמי מאן דעייל רישיה בין עמא (כלא) לא ישגחון עליה למידן ליה לביש בגיני כך אמרה בתוך עמי תא חזי נח בשעתא דרוגזא שריא בעלמא לא אדכר כיון דדינא אתעבר מה כתיב ויזכור אלהים את נח השתא אדכר שמיה דבר אחר ויזכור אלהים את נח כמה דאת אמר ואזכור את בריתי (שמות ו ה)

רבי חזקיה הוה אויל מקפוטקיא ללוד פגע ביה רבי ייסא א"ל תוהנא עלך דאת בלחודך דהא תנינן דלא יפוק בר נש יחידי באורחא א"ל רביא חד אויל בהדאי ואיהו אתי אבתראי א"ל ועל דא תוהנא איך אויל בהדך מאן דלא תשתעי ביה מלי דאורייתא דהא תנינן כל מאן דאזיל בארחא ולא עמיה מלי דאורייתא אסתכן בנפשיה א"ל הכי הוא ודאי אדהכי מטא ההוא רביא א"ל רבי ייסא ברי מאן אתר אנת א"ל מקרתא דלוד ושמענא דהאי בר נש חכים אויל תמן וזמינא גרמאי לפולחניה ולמיהך בהדיה א"ל ברי ידעת מלי באורייתא² א"ל ידענא דהא אבא [הוה] אוליף לי בפרשת קרבנות וארכינא אודנא³ למאי דהוה אמר עם אחי דאיהו קשישא מנא⁴ א"ל רבי ייסא ברי אימא לי

פתח ואמר ויבן נח מזבחה⁵ ליהו"ה ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבחה (בראשית ח כ) ויבן נח מזבחה דאיהו מזבחה דאקריב ביה אדם קדמאה נח

ע/א

נח". רבי אלעזר אמר, בא וראה, בשעה שהדין שרוי בעולם, לא צריך לאדם שיזכר שמו למעלה (לפני הקדוש ברוך הוא בעולם). שהרי אם נזכור שמו, נזכרים (כל) חטאיו, ויבואו להתבונן בו. מנין לנו, משונמית, שאותו היום היה יום טוב של ראש השנה, והקדוש ברוך הוא דן את העולם, ואז אמר לה אלישע, "היש לדבר לך אל המלך", זה הקדוש ברוך הוא, שאז נקרא מלך, מלך הקדוש, מלך המשפט. "ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת", איני רוצה שיזכרו אותי ויבוננו בי, אלא בתוך עמי. מי שמכניס ראשו בין העם (כולו) לא יתבוננו עליו לדון אותו לרע, לכן אמרה בתוך עמי. בא וראה, בשעה שהרוגז היה שרוי בעולם נח לא נזכר. כיון שעבר הדין מה כתוב, "ויזכור אלהים את נח", עכשיו נזכר שמו. דבר אחר, "ויזכור אלהים את נח", כמו שנאמר "ואזכור את בריתי".

רבי חזקיה היה הולך מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי ייסא. אמר לו, תמהני עליך שאתה לבד, שהרי שנינו שלא יצא אדם יחידי לדרך. אמר לו, תינוק אחד הלך עמי, והוא בא אחרי. אמר לו, ועל זה אני תמה, איך הולך עמך מי שלא תדבר עמו דברי תורה, שהרי שנינו, כל מי שהולך בדרך ואין עמו דברי תורה מסתכן בנפשו. אמר לו, כך זה בודאי. בינתיים הגיע אותו תינוק. אמר לו רבי ייסא, בני, מאיזה מקום אתה. אמר לו, מעיר לוד, ושמעתי שהאיש הזה החכם הולך לשם, וזמנתי עצמי לעבודתו וללכת עמו. אמר לו בני, אתה יודע דברי תורה. אמר לו, אני יודע שהרי אבי לימד אותי בפרשת קרבנות, והרכנתי אזני למה שהיה אומר עם אחי, שהוא זקן ממני. אמר לו רבי ייסא בני, אמור לי.

פתח ואמר, "ויבן נח מזבחה לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבחה". "ויבן נח מזבחה", זה הוא המזבחה שהקריב בו אדם הראשון. למה נח

¹ בשלח עד ע"א ויצא קס ע"ב ופנחס רלא ע"א (ד"א). ר"מ השייך כאן תמצא בפנחס רכו ע"א ושאר מאמר ר"מ רמוז בדף י"ז ובסוף זה הספר סימן מ"ז. הרשב"ב (נ"א).

² לאורייתא (לפ"ו).

³ והטתי אזני (ד"א).

⁴ זקן ממני (ד"א).

⁵ עי' בסוף הספר אריכות מש"נ.

בראשית

אמאי קריב עולה¹ דהא עולה לא סלקא אלא בגין הרהורא [דלבא] [דרעותא] ונח במה חב אלא נח הרהר² ואמר הא קב"ה גזר דינא על עלמא דיתחרב³ דילמא⁴ בגין דשויב לי כל זכותא פקע לי ולא ישתאר לי זכו בעלמא מיד ויבן נח מזבח⁵ ליהו"ה ההוא מזבח⁶ דאקריב ביה אדם הראשון הוה אי הכי אמאי ויבן אלא בגין דחייבי עלמא גרמו דלא קיימא בדוכתיה כיון דאתא נח כתיב ביה (שם) ויבן⁷

ויעל עולות עלת כתיב (חסר) חדא כתיב (ויקרא א יג) עולה הוא אשה ריח ניחח ליהו"ה (לעולם עולה סלקא דכר⁸ אי) [נייחא לה] עולה סלקא דכר ולא סלקא נוקבא דכתיב (שם ג) זכר תמים יקריבנו אמאי כתיב אשה⁹ דהא אש בעי לאשתכחא תמן אלא אע"ג דעולה [אתקריב] (ב) דכר ולא תריה אתקריב נוקבא לא בעיא לאתפרשא מניה אלא בה אתקריב בגין לחברא דא ברא דסלקא נוקבא לגבי דכורא לאתחברא כדא¹⁰ ואע"ג דאשה לשום אישים¹¹ נח אצטריך ליה למקרב עולה דאיהו באתר דדכורא¹² עבד ליה קב"ה¹³ לאתחברא ולאעלאה בתיבה¹⁴ ועל

הקריב עולה, שהרי עולה לא עולה אלא בשביל הרהור הלב הרצון), ונח במה חטא. אלא נח הרהר ואמר, הרי הקדוש ברוך הוא גזר דין על העולם שיחרב, אולי משום שמציל אותי פקעה כל זכותי ולא תשאר לי זכות בעולם, מיד "ויבן נח מזבח לה". וזה היה אותו מזבח שבו הקריב אדם הראשון. אם כך, אז למה "ויבן". אלא משום שרשעי העולם גרמו שלא עמד במקומו. כיון שבא נח, כתוב בו "ויבן".

"ויעל עולות", כתוב עֹלֹת, אחד. כתוב "עולה הוא אשה ריח ניחוח לה", (לעולם עולה עולה זכר, אם) "עולה" עולה זכר ולא עולה נקבה, שכתוב "זכר תמים יקריבנו". למה כתוב "אשה", שהרי אש צריכה להמצא שם. אלא אף על גב שעולה נקרבת זכר ולמקומה נקרבת, הנקבה לא צריכה להיפרד ממנו, אלא עמה נקרב, בשביל לחבר זה עם זה. שעולה הנקבה אל הזכר להתחבר כאחד. ואף על גב שאשה לשום אישים. נח היה צריך להקריב עולה, שהוא במקום של הזכר, ועשה אותו הקדוש ברוך הוא להתחבר ולהיכנס לתיבה, ועל זה

¹ ולא תודה כמו שאדה"ר עשה (אור יקר).

² המד"ל [מנחם די לונזאנון] תמה כי אין זה חטא, ולא תירץ כלום. ואני תמה עליו שאה"נ שלפי התירוץ לא היה חטא אלא פחד ניכוי זכיותיו, ולכן ירא לנפשו שנשארת ערומה, ובנה מזבח לתקן פגם אדה"ר (רמ"ז).

³ נח לא הקריב קרבן תודה להיות שהיה המבול בדין קשה על העולם ואל היה עת תודה אמנם אדרבה היה על כפרת עון וזה שאמר נח הרהר (אור יקר).

⁴ משמע אפי' הרהור שאין בו חטא מביא עולה (נ"א).

⁵ פי' השכינה היא מ' הנקרא מזבח כמבואר לעיל פעמים הרבה. א"מ (נ"א).

⁶ בבנין המזבח היה שוה לאדם הראשון אמנם בקרבן לא היו שוין שזה הקריב עולה וזה תודה (אור יקר).

⁷ עי' לקמן רנח ע"א ותז"ח מג ע"ג.

⁸ הוצרך זה משום דהוה אפשר לפרש עולה הוא אשה דהיינו המלכות עולה למעלה ולא הוה קשי מידי לזה נשמר ואמר לעולם עולה סלקא דכר (אור יקר).

⁹ פי' למה אמר אשה שרומז על הנוק', אש מיבעי ליה, דהא אש בעי לאשתכחא תמן, ותירץ בשביל שלא לעשות פירוד בין ז' ל' לכך כתיב אשה (מ"מ).

¹⁰ היינו אשה שהוא המלכות דסלקא דהיינו פירושו עולה לגבי דכורא דהיינו לה' ומטעם זה לאתרי דכורא אתקריב אמנם היא המלכות העולה לגבי דכורא (אור יקר).

¹¹ ואין הכרח כלל למה שפירשנו שאין מלת אשה במלכות אלא הוא הרמז במלאכים הנקראים אישים (אור יקר). פי' אע"פ שאז"ל (זבחים מו ע"ב) הקרבן צריך להקריבו לשם אישים [ז"ל: לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח לשם השם לשם אישים לשם ריח לשם ניחוח]. אפ"ה דרשינן ליה נמי לשון אשה שרומז על מלכות (מ"מ).

¹² סוף סוף קשה היה לו להקריב קרבן תודה על הנס וכו' ותירץ כי נח אצטריך ליה למקרב עולה מפני היות מדתו בזכר דהא איהו באתרא דדכורא ביסוד, ולפיכך הקריב עולה להראות המלכות עולה אל מדתו (אור יקר).

¹³ פירוש זה טעם אחר למה הקריב עולה (מ"מ).

¹⁴ לטעם זה למה לא הקריב העולה מעת היותו מרכבה למדה זו, דהיינו קודם מי המבול, כדכתיב איש צדיק תמים היה, לזה אמר שהוא לא ידע שהיה מרכבה למדה זו, אלא במה דעבד ליה קב"ה לאתחברא

בראשית

הקריב עולה. עולה הוא אשה, אש ה', שהתחבר (עמה) השמאל בנקבה, שהרי (כל) נקבה מצד השמאל באה, וזכר מצד הימין בהתדבקות זה בזה, ולכן נקראת (עולה) נקבה אשה. "אשה" קשר של האהבה שאוחז בה השמאל להעלותה למעלה ולהתקשר כאחד, ולכן כתוב "עולה הוא אשה", הקשר של זכר ונקבה זה עם זה.

וירח ה' את ריח הניחוח", וכתוב "אשה ריח ניחוח".

כך שמענו, עשן ואש מחוברים כאחד, שהרי אין עשן בלא אש, כמו שכתוב "והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש". בא וראה, אש יוצאת מבפנים והוא דק, ואוחז בדבר אחד בחוץ שאינו דק כן, ונאחזים זה בזה, ואז עולה העשן. ולמה, משום שהאש אוחזת בדבר המתפעל ממנו, וסימן לדבר, החוטם שיוצא בו עשן מתוך אש. ועל זה כתוב "ישימו קטורה באפך", משום שחוזרת האש למקומה. והחוטם (מתפעל) נאסף באותו ריח לפני ולפנים, עד שנאחז הכל וחוזר למקומו, ונקרב הכל לתוך המחשבה ונעשה רצון אחד. ואז "ריח ניחוח", שפך הרוגז ונעשה נחת. שהרי העשן נאסף ונכנס

וירח יהו"ה את ריח הניחוח (בראשית ח כא) וכתוב אשה ריח ניחוח (בראשית א ט) אשה הכי שמענא⁶ תננא ואשא מחוברין כחדא⁷ דהא לית תננא בלא אשא כמה דכתיב (שמות יט יח) והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו יהו"ה באש תא חזי⁸ אש נפיק מלניו⁹ ואיהו דק ואחיד במלה אחרא לבר דלאו איהו דק הכי ואתאחדן דא בדא¹⁰ וכדין תננא סלקא¹¹ מאי טעמא¹² בגין דאתאחיד אשא במלה דרגיש וסימניך חוטמא דנפיק ביה תננא מגו אשא ועל דא כתיב (דברים לג י) ישימו קטורה¹³ באפך בגין דאהדר אשא לאתריה וחוטמא¹⁴ (אתרגיש) [אתכניש] בהוא ריחא לגו לגו עד דאתאחיד בלא ותב לאתריה ואתקריב בלא לגו מחשבה ואתעביד רעותא

ולאעלא בתיבה אמר כיון שכן ראוי שנעלה המלכות שהיא הנקבה למעלה במקום הזכר שהוא מדתו (אור יקר).

¹ בחי' אשה ענין אחד ועולה ענין אחד, ולנח מתייחס ענין עולה ולא ענין אשה. כיצד, העולה הוא אשה מפני כי מלת אשה ירצה אש ה' דאתחבר שמאלא שהיא הגבורה בנוק' מלכות, והיינו סוד שמאלו תחת לראשי וענין זה אינו נוסף אליה אל הייחוד, כי זה טבע אליה ומנהגה בכך, וזה שאמר דהא נוק' מסטר שמאלא קא אתיא (אור יקר).

² אין בענין אשה חלק אל הזכר כלל, כי בגין כך אתקרי נוק' אשה בלי הזכר, כי אדם היא מלה ושם משותף לשניהם, אמנם אשה שם לאשה לבדה (אור יקר).

³ ואם תאמר, היאך אפשר זה שהרי אשה מורה על חלק היחוד קצת, לזה אמר אשה קטירו (אור יקר).

⁴ ופירושו עולה וקשר עם אשה (אור יקר).

⁵ אמנם לעולם אשה למטה ועולה ונקשר ומתייחד עמה עולה (אור יקר).

⁶ פרדס בשער מהות והנהגה (להלן ד ע"ב אי' בפי' דתננא איהו דינא דלתתא) (ד"א).

⁷ עי' אד"ר קלח ע"א ותאנא בתרין נוקבין דחוטמא, בחד נוקבא נפיק תננא להיט. ועי' שער מאמרי רשב"י כה ע"ג: בה תננא ואשא שבשני נקבי החוטם כנגד שנים אלו כי תננא מהקליפות כדאמרינן בפ' פקודי דכד תננא נפקא כו' ואשא מהדינין.

⁸ נשא קלז קלח (הערת הזוהר).

⁹ פי' האש שהוא הדין יוצא מתוך הבינה משורש הגבורה שבה (אור יקר).

¹⁰ פי' אחר שנכנסו הגבורות במלכות אז תננא סליק, ש"מ שהגבורות אחר שנתעצמו במלכות נקראים תננא (מ"מ).

¹¹ דהיינו כחות הדין המתפשטין מהגבורה ולמטה (אור יקר).

¹² פי' מ"ט לא נתפשטו הכחות ולא נתגברו בהיות הדין נפשע מן המקור, אלא שהוצרך להיותו בא אל הגבורה (אור יקר).

¹³ ולא קטורת כי הת"ו כח אפו של הקב"ה ואז ברך ה' חילו (ד"א).

¹⁴ והחוט' מרגיש הריח (ד"א).

בראשית

הדא וכדין ריה ניהח¹ דנה רוגזא ואתעביד נייחא דהא תננא אתכניש ועייל וקמיט באשא² ואשא אחיד בתננא ועיילי תרווייהו לגו לגו עד דנה רוגזא וכד אתאחיד (אחיד) כלא דא בדא ונה רוגזא כדין הוא נייחא וקשירו חד ואתקרי נייחא נייחא דרוחא הדוותא דכלא כהדא נהירו דבוצינין נהירו דאנפיין ובגין כך כתיב וירח יהו"ה את ריה הניחה כמאן דארה וכניש כלא לגו אתריה

אתא רבי ייסא ונשקיה אמר ומה כל הדין טבא אית תחות ירך ולא ידענא ביה אמר אהדרנא מן אורחא ונתחבר בהרך אזלו אמר רבי חזקיה ארחא דא בהדי שכינתא נהך דהא מתקנא קמן אחיד בידא דההוא ינוקא ואזלו

אמרו ליה אימא לן קרא חד מאינן דאמר לך אבוך פתח ההוא ינוקא ואמר (שיר א ב) ישקני מנשיקות פיהו דא הוא תאובתא עלאה [דיפוק] (דנפקא) רעותא מפומא (לנשקא ו) לא³ נפיק מחוטמא כד אשא נפקא דהא כד אתחבר פומא לנשקא נפיק אשא ברעותא בנהירו דאנפיין בחדוה דכלא באתדבקותא דנייחא ובגין כך כי טובים דודיך מיין מההוא יין (יין) דמחדי ונהיר אנפיין וחייכין עיינין ועביד רעותא ולאן מיין [דמשכר] (דשכיר) ועביד רוגזא ואחשיך אנפיין ולהטאן עיינין יין דרוגזא ועל דא בגין דחמר דא טב נהיר אנפיין וחדוה עיינין ועביד תיאובתא דרהימו מקריבין ליה כל יומא על גבי מדבחא

ע/ב

שעורא דמאן דשתי ליה חדי ליה⁴ ועביד ליה נייחא דכתיב (במדבר כח ז) ונסכו יין רביעית ההין ובגין כך כי טובים דודיך מיין מההוא יין דאתער רחימותא ותיאובתא

ומתקמט באש, והאש אוחזת בעשן, ונכנסים שניהם לפני ולפנים עד שנח הרוגז. וכשהכל נאחזים (אוהז) זה בזה ונח הרוגז, אז הוא מנוחה וקשר אחד ונקראת נחת. נחת הרוח, שמחת הכל כאחד, הארת הנרות, הארת הפנים. ולכן כתוב "וירח ה' את ריח הניחוח", כמי שמריח ומכניס הכל למקומו.

בא רבי ייסא ונשקו. אמר, ומה כל הטוב הזה תחת ירך ולא ידעתי בו. אמר, אחזור מהדרך ונתחבר עמך. הלכו. אמר רבי חזקיה, בדרך זו עם השכינה נלך, שהרי מתקנת לפנינו. אחז בידי אותו תינוק והלכו.

אמר לו, אמור לנו פסוק אחד מאותם שאביך אמר לך. פתח אותו התינוק ואמר, "ישקני מנשיקות פיהו", זוהי השתוקקות העליונה שיוצא (שיצא) רצון מהפה (לנשק) ולא יוצא מהחוטם, כאשר יוצאת אש, שהרי כשמתחבר הפה לנשק, יוצאת אש ברצון בפנים מאירות, בשמחת הכל, בהתדבקות של מנוחה. ולכן "כי טובים דודיך מיין", מאותו יין (יין) המשמח ומאיר פנים והעינים מחייכות, ונעשה הרצון. ולא מהיין המשכר (שמשכיר) ועושה רוגז ומחשיך פנים, והעינים לטהטות, יין של רוגז. ועל זה, משום שייך זה טוב מאיר הפנים ומשמח העינים ועושה השתוקקות של אהבה, מקריבים אותו כל יום על גבי המזבח,

כשיעור שמי ששותה אותו, משמח אותו ועושה לו נחת, שכתוב "ונסכו יין רביעית ההין". ולכן "כי טובים דודיך מיין", מאותו היין שמעורר אהבה והשתוקקות.

¹ פירוש ניהח תרי נייחי משמע ועיין האזינו רצד ע"א (ד"א).

² שנתחברו גבורות דמלכות שנקראים תננא עם גבורות דז"א שנק' אשא ונכנסו אצל המח להתמתק (מ"מ).

³ עיין בפרדס רמונים שער ח פ' כא דף סז ע"א (ד"א).

⁴ עי' זר ח"ב קמז ע"א: ההוא יין דאיהו חדוה דכל חדוון. ועי"ש בהגהות מהרח"ו. היין ההוא נמשך מאימא עילאה בסוד יין המשומר בענביו יין המשמח ואינו משכר (שעה"כ עו ע"א). כוס של ברכה צריך להגביהו בחמשה גבורות אלו לעלותם אל שרשם אל מקום היין המשמח למתקם והם הם חמשה אצבעות היד הימנית למתקם בסוד הימין ולהעלותם אל שרשם ויתמתקו בסוד הימין שבה ויהיו יין המשמח ולא יין המשכר מצד הגבורה החזקה (שער מאמרי רשב"י ג ע"ב).

בראשית

וכלא כמה דלתתא¹ אתער רחימותא דלעילא
תרין שרגין כד אתדעך נהורא דלעילא בתננא
דסליק מההוא דלתתא אתדליק ההוא דלעילא
א"ר חזקיה הכי הוא ודאי דעלמא עלאה תליא
בתתאה ותתאה בעלאה² ומומנא דאתחריב בי
מקדשא ברכאן לא אשתכחו לעילא ותתא
לאחזאה³ דדא בדא תליא אמר רבי יוסי ברכאן
לא אשתכחו ולוטין אשתכחו דהא יניקו דכלא⁴
בההוא סטרא⁵ נפקי [וברכאן לא נפקי] מאי
טעמא בנין דישראל לא שריין בארעא⁶ ולא
פלחי פולחנא דאצטריך לאדלקא בוצינין⁷
ולאשתכחא ברכאן ובגין כך לא משתכחי
לעילא ותתא ועלמא לא יתיב בקיומיה כדקא
יאות

אמר רבי חזקיה (בראשית ח כא) לא אוסיף⁸
לקלל עוד⁹ את האדמה בעבור האדם מאי הוא¹⁰
א"ר ייסא [הכי] (הא) שמענא מרבי שמעון דאמר
כל זמנא דאשא דלעילא אוסיף לתקפא¹¹ תננא
דאיהו דינא דלתתא אתקיף רוגזא ושצי כלא

והכל כדוגמא שלמטה מעורר אהבה
שלמעלה. [דוגמת] שני נרות, כשדועך האור
שלמעלה בעשן שעולה מאותו שלמטה,
נדלק אותו שלמעלה. אמר רבי חזקיה, כך
הוא בודאי, שהעולם העליון תלוי בתחתון
והתחתון בעליון. ומזמן שנחרב בית
המקדש לא נמצאו ברכות למעלה ולמטה,
כדי להראות שזה תלוי בזה. אמר רבי יוסי,
ברכות אין נמצאות, וקללות נמצאות,
שהרי יניקת הכל מאותו צד יוצאים
(וברכות לא יוצאות). ולמה, משום שישראל
לא שרויים בארץ ולא עובדים עבודה
שצריך להדליק נרות ולהמצא ברכות, ולכן
לא נמצאים למעלה ולמטה, והעולם לא
יושב בקיומו כראוי.

אמר רבי חזקיה, "לא אוסיף לקלל עוד
את האדמה בעבור האדם", מהו זה. אמר
רבי ייסא, כך שמעתי מרבי שמעון שאמר,
כל פעם שאש שלמעלה מוסיפה להתחזק,
העשן, שהוא דין שלמטה, מחזק הרוגז
ומשמיד הכל, משום שכשיוצאת אש, אין

¹ הוצרך לזה כי בשלמא לעיל שייך נשיקו חמרא הוא טב ולא משכר אמנם לתתא הא יין אתי סתם בלא
נשיקו לזה אמר כי כיון ששעירו היין אינו משכר לסתם אדם הוא מעורר למעלה יין טוב המשמח (אור יקר).
² שאין לו חיות לתחתון אלא משפע העליון, ותחלה עולה ההתעוררות ממט הלמעלה ואח"כ יורד השפע
ממעלה למטה (אור יקר).

³ שכבר לפעמים אפשר להמצא ברכות מלמעלה עם היות שמעשה התחתונים אינם הגונים וכו' אלא
עתה שנחרב בית המקדש נשבע ממש הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה
להורות חבה ותליית העליונים בתחתונים (אור יקר).

⁴ כל מעשה בראשית וההיכלות נעולים לבלתי תת שפע כלל, ואם תאמר אם כן תפלתנו ויחודנו ומצותנו
מה תהא עליהן (אור יקר).

⁵ בקל' מקום קלה שטובן והשפעתן קלה (אור יקר).

⁶ הם תחת השרים החצונים, חו"ל שהוא חוצא לקדושה בתוך הקלי' ושלטת השרים וזה טעם לקללה
וטעם לסילוק הברכה הוא לא פלחי פולחנא (אור יקר).

⁷ להדליק נרות (ד"א). עי' בהגר"א בתיקו"ז סז ע"ג: ואתער שיר השירים כו' - לעורר אהבת דודים, שכולו
מוסב על זה, והן שלהבת רשפי"ה מים רבים, ושלהבת הוא ע"י הפתילה הדולקת, וז"ש ואדליק נהורא כו'.
וכל שיר השירים לאדלקא בוצינין, כמ"ש בפ' תרומה (קמ"ע"א) ובז"ח בכמה מקומות. ועי' רח"ו ח"ג קמט
ע"א.

⁸ הדין העליון התעוררותו מבינה ובמדת הדין התחתון אין ביכלתו לפעול לעולם אלא הפעולה כפי מה
שנפשע מלמעלה ואם מלמעלה משפיעים ומוסיפים הוא נפעל לעולם ואם מלמעלה אין משפיעין מתעכל
הדין ומתבטל אחר פעולתו ולזה אמר לא אוסיף וכו' מפני שהדין שבמדות התחתונות נפעל וכלה בעוד שאין
מוסיפין מלמעלה (אור יקר).

⁹ עיקר תוקף הדין הוא בבינה. וכאשר האשא דלעילא, הרי הוא הבינה מוסיפה להגביר את הדין
במלכות, אזי אתקיף רוגזא, ושצי כלא, כי לית ליה הפסק, ר"ל שלא פוסק רוגזיה עד דישתלים דינא. וכן היה
במבול, שלכן נחרב כל העולם כולו (הקדו"ש כז ע"ב). והוא משום שהגבורות דהבינה הם בודאי יותר גדולים
בהרבה מגבורות דמלכות, וכערך גדלות הבינה לגבי המלכות, שכן היא גדולה ממנה לאין חקר (הקדו"ש כז
ע"ד).

¹⁰ פרדס שער ח פ"ב (ד"א).

¹¹ ר"ל בינה עלמא עילאה כי משום שהיא בעצמה רחמי אלא מסטרהא דינין מתערין (כמ"ש בח"ג דף י
סע"ב וכן שם יא ע"ב וסה ע"א) לכן כאשר גורם החטא שמגיעין הדין גם שם והוא בשעתא דמהפכי חייביא
רחמי לדינא כמ"ש סה ע"א אז נעשה הדין תקיף מאד ר"ל (לש"ו).

בראשית

בגין דכד נפיק אשא לית [ליה] פסק (קמיה) עד דישתלים דינא¹ וכד דינא דלתתא לא אוסיף לאתתקפא בדינא דלעילא עביד דינא ופסיק ולא ישתלם דינא לשיצאה ובגין כך כתיב לא אוסיף למיהב תוספת (לאתתקפא) [לאתקפא] דינא דלתתא

אמר ההוא ינוקא שמענא בגין דכתיב (שם ג יז) ארורה האדמה בעבורך דהא בההיא שעתא דאתלטיא ארעא בחובא דאדם אתייהיב רשו לשלמא עלה ההוא חויא בישא² דאיהו מחבלא דעלמא ושצי בני עלמא מההוא יומא דקריב נח קרבנא (וארח) [ואמר] ליה (ל)קב"ה אתייהיב רשו לארעא לנפקא מתחות ההוא נחש ונפקא ממסאבא ועל דא מקריבין ישראל קרבנא לקב"ה בגין לאנהרא אפי ארעא א"ר חזקיה יאות הוא (והיא) <והאי> הוה תלי עד דקיימו ישראל על טורא דסיני א"ר ייסא קב"ה אזעיר לה לסיהרא³ ושלמא ההוא נחש אבל בגין חובא דאדם אתלטייא⁴ בגין למילט עלמא בההוא יומא נפקת ארעא מההיא קללה וקיימא סיהרא בההיא גריעותא בר בשעתא דקורבנא אשתכח(ו) בעלמא וישראל יתבין על ארעהון אמר רבי ייסא לההוא ינוקא מה שמך א"ל אבא א"ל אבא תהא בכלא בחכמה ובשנין קרא עליה (משלי כג כה) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך⁵

א"ר חזקיה זמין קב"ה לאעברא רוח מסאבא מן עלמא כמה (דאתמר) דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתיב (ישעיה כה ה) בלע המות לנצח ומחה יהו"ה אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי יהו"ה דבר וזמין קב"ה לאנהרא לסיהרא ולאפקא לה מחשוכא בגין ההוא חויא בישא כמה דכתיב (שם ל כו) והיה אור הלבנה כאור

לה הפסקה (לפניו) עד שנשלם הדין, וכשדין שלמטה לא מוסיף להתחזק עם הדין שלמעלה, עושה דין ופוסק, ולא יושלם הדין להשמיד, ולכן כתוב "לא אוסף", לתת תוספת שיתחזק הדין שלמטה.

אמר אותו תינוק, שמעתי משום שכתוב "ארורה האדמה בעבורך", שהרי באותה שעה שהתקללה הארץ בחטאו של אדם, נתנה רשות שישלוט עליה אותו הנחש הרע, שהוא משחית את העולם ומשמיד את בני העולם. מאותו יום שהקריב נח קרבן והריח הקדוש ברוך הוא אותו, נתנה רשות לארץ לצאת מתחת אותו הנחש ויצאה מטומאתה, ולכן מקריבים ישראל קרבן לקדוש ברוך הוא, כדי להאיר פני הארץ. אמר רבי חזקיה, יפה הוא, (והוא) וזה היה תלוי עד שעמדו ישראל על הר סיני. אמר רבי ייסא, הקדוש ברוך הוא הקטין את הלבנה והשליט אותו הנחש, אבל משום חטאו של אדם התקללה כדי לקלל את העולם. באותו יום יצאה הארץ מאותה קללה ועמדה הלבנה באותה גריעות, פרט לשעה שקרבנות נמצאו בעולם וישראל יושבים על ארצם. אמר רבי ייסא לאותו תינוק, מה שמך. אמר לו אבא. אמר לו, אבא תהיה בכל, בחכמה ובשנים. קרא עליו "ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך". אמר רבי חזקיה, עתיד הקדוש ברוך הוא להעביר רוח הטומאה מהעולם, כמו (שנאמר) שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", וכתוב "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר". ועתיד הקדוש ברוך הוא להאיר את הלבנה ולהוציאה מהחושך משום אותו נחש הרע, כמו שכתוב "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת

¹ כשמלכות אינה מקבלת דין מגבורה אין הדין קשה כ"כ. א"מ (נ"א).

² ר"ל שהמלכות שנקראת ארעא אתלטייא ח"ו שנסתלקה ט"ס שלה וחויא בישא שהיא לילית הרשעה שלטה שנבנה פרצופה (מ"מ).

³ במיעוט הלבנה כשקטרגה ביום ד' נסתלקו ט' ספירות ראשונות ממנה, והלכו לז"א. אבל בחטא אדה"ר נסתלקו ממנה והלכו לבנות פרצוף לילית הרשעה בסוד אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים שהיא המלכות. וז"ש קב"ה אזער לה לסיהרא היינו ביום ד' שקטרגה ונתנו ט' ספירות שלה לז"א ובזה שלטה הקלי' כמ"ש ושלטא ההוא נחש. ומ"ש אבל בגין חובא דאדם אתלטייא (מ"מ).

⁴ פ' בחטא אדה"ר נעשה מט' ספירות שלה פרצוף לילית, ואמר אתלטייא בגין למילט עלמא, שהוא פגם גדול יותר ממה שהיה בקטרוג הלבנה (מ"מ).

⁵ מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סימן י"ג (הערת הזוהר).

בראשית

הימים. איזה אור, אותו האור שגנזו הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית.

החמה! ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים מאי אור ההוא אור דגניז ליה קב"ה בעובדא דבראשית

ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו וגו' (בראשית ט א) רבי אבא פתח² (משלי י כב) ברכת יהו"ה היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה ברכת יהו"ה דא שכנתא דאיהי אתפקדא על ברכאן דעלמא³ ומנה נפקי⁴ ברכאן לכלא תא חזי מה כתיב בקדמיתא (בראשית ז א) ויאמר יהו"ה לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה וגו' כמה דאתמר דמאריה דביתא יהב ליה רשו למיעאל לבתר אתתא אמרה ליה לנפקא בקדמיתא עאל ברשותא דבעלה לסוף נפק ברשו דאתתא מכאן אוליפנא מאריה

עא/א

דביתא יעיל ואתתא תפיק הה"ד (בראשית ח טו – טז) ויאמר⁵ אלהים אל נח לאמר צא מן התיבה דרשו הוה⁶ בידהא לאפקא ליה לאושפיזא ולא לאעלא ליה כיון דנפק יהב מתנן לה בגין דאיהי בביתא וביתא בידהא ואינון מתנן דיהב לה בגין לאסגאה לה רחימותא בבעלה

מכאן אוליפנא אורה ארעא לאושפיזא (למיהב בידא דבעלה כד נפיק <יהב> מתנן לאתתיה ולא בידה ובגין כך כיון דיהב ליה מתנן) [ועל דא לבתר דיהב לה מתנן לאסגאה לה רחימותא בבעלה] >נ"א כיון דנפק יהב מתנן⁷ ונבזבז⁸ בידא דבעלה למיהב לאתתיה ולמחדי בה⁹ ולאסגאה לה¹⁰ רחימותא¹¹ בבעלה הה"ד

"ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו וגו'". רבי אבא פתח ואמר, "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה". "ברכת ה'" זו השכינה, שהיא ממונה על ברכות העולם, וממנה יוצאות ברכות לכל. בא וראה מה כתוב בהתחלה, "ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה וגו'", כמו שנאמר שבעל הבית נתן לו רשות להכנס. אחר כך האשה אמרה לו לצאת. בהתחלה נכנס ברשות בעלה, ובסוף יצא ברשות האשה. מכאן למדנו שבעל

הבית יכניס והאשה תוציא, זהו שכתוב "וידבר אלהים אל נח לאמר, צא מן התיבה". שרשות היתה בידיה להוציא את האורח, ולא להכניסו. כיון שיצא, נתן לה מתנות, משום שהיא בבית והבית בידיה. ואותם המתנות שנתן לה, כדי להרבות אהבה אל בעלה.

מכאן למדנו דרך ארץ לאורח (לתת ביד בעלה, כשיוצא נותן מתנות לאשתו, ולא בידה. ולכן, כיון שנתן לו מתנות), ועל זה, לאחר שנתן לה מתנות להרבות לה אהבה עם בעלה. (כיון שיצא, נתן מתנות ואוצרות ביד בעלה לתת לאשתו ולשמוח עמה ולהרבות לה אהבה עם בעלה. זהו שכתוב

¹ שכן הנוק' תתעלה בכל אור הקו האמצעי, וז"א יאיר באור הדעת עלאה שברישא, הרי הוא האור הראשון דז' ימי בראשית (כללים ח"ב ע"א).

² "ואמר" נוסף דלפ"ו.

³ לב' סיבות השכינה נקראת ברכת ה': הא', מפני קבלתה כל הברכות הנשפעות מלמעלה (אור יקר).

⁴ הב': מפני שכולם נפשעות למטה לתחתון על ידה (אור יקר).

⁵ נוסח הפסוק 'וידכר'.

⁶ לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת והמלכות שמאלית דוחה ומרחקת והת"ת ימיני מקרב ולכך יש רשות לפי מדתה לאפקא ולא לאעלא ליה. עוד כי אושפיזא היינו יסוד והוא נכנס במלכות ברצון וכח הת"ת והיינו יוסף סוד בחי' היסוד יוצא מהת"ת למלכות (אור יקר).

⁷ הם מתנות, והם בשופע בשיעור מוגבל (אור יקר).

⁸ בלי שיעור דרך בזבז, ותחלה הדבר מועט ואח"כ מתרבה והם קישוטין למלכות מאור הת"ת (אור יקר).

⁹ תחלתה מן השמאל, כאומרו שמאלו תחת לראשי, והיינו מהבינה בגבורה, וזה שאמר למחדי לה (אור יקר).

¹⁰ ואח"כ גמר האהבה מן הימין כאומרו וימינו תחבקני, וזה שאמר ולאסגאה לה רחימי (אור יקר).

¹¹ ואח"כ קישוטיה מעורר האהבה כדכתבי וראיתיה לזכור ברית עולם, ופי' בתיקו"ז (כ ע"ב) וראיתיה ככלה מקושטת, ומיד לזכר ברית, ולפיכך אחר הקישוט מיד מעורר האהבה (אור יקר).

בראשית

(שם כ) ויקח מכל וגו' ויעל עולות במזבח אלן מתנן דיהב בידא דבעלה בגין לאסגאה לה רחימותא בעלמא ומכאן אוליפנא אורח ארעא לאושפיזא דיהב מתנן בידא דבעלה לאתתיה ולא בידהא² ועל דא ויעל עלת במזבח קורבנא לדכורא לאסגאה רחימותא בבעלה ברכא ליה³ <4 ברכא ליה דכתיב (שם ט א) ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו וגו' ובגין כך כתיב (משלי י כב) ברכת יהוה היא תעשיר ודאי כמה דאתמר ולא יוסיף עצב עמה רזא דכתיב (בראשית ג יז) בעצבון תאכלנה עצבון עציבו ורוגזא בלא נהירו דאנפין כד אתחשך סיהרא וברכאן לא משתכחי בעצבון סטרא (ד) רוחא אחרא דאמנע ברכאן מעלמא ובגין כך ולא יוסיף עצב עמה ודא הוא רזא דכתיב (שם ח כא) לא אוסיף לקלל עוד את האדמה

ומוראכם וחתכם יהיה (שם ט ב) מכאן ולהלאה יהא לבון דיוקנין דבני נשא⁵ דהא בקדמיתא לא הוה דיוקנין דבני נשא תא חזי בקדמיתא כתיב (שם ו) בצלם אלהים עשה את האדם וכתיב (שם ה א) בדמות אלהים עשה אותו כיון דחטו אשתנו דיוקנייהו מההוא דיוקנא עלאה ואתהפכו אינון למדחל מקמי חיוון ברא בקדמיתא כל בריין דעלמא זקפן עיינין וחמאן דיוקנא קדישא עלאה וזעאן ודחלין מקמיה כיון דחטו אתהפך דיוקניהו מעייניהו לדיוקנא אחרא ואתהפך דבני נשא זעין ודחלין קמי שאר בריין

"ויקח מכל וגו' ויעל עולות במזבח", אלו מתנות שנתן ביד של בעלה כדי להרבות לה אהבה בעולם. ומכאן למדנו דרך ארץ לאורח שיתן מתנות ביד של בעלה לאשתו ולא בידיה. ועל זה "ויעל עולות במזבח", קרבן לזכר, להרבות אהבה עם בעלה בירך אותו, בירך אותו, שכתוב "ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו וגו'", ולכן כתוב "ברכת ה' היא תעשיר", ודאי כמו שנתבאר. "ולא יוסף עצב עמה", סוד הכתוב "בעצבון תאכלנה", "עצבון" עצבות ורוגז בלי הארת פנים, כשנחשכת הלבנה וברכות לא נמצאות, "בעצבון" צד של רוח אחר שמונע ברכות מהעולם, ולכן לא יוסף עצב עמה, וזה הוא סוד הכתוב "לא אוסיף עוד לקלל את האדמה".

"ומוראכם וחתכם יהיה", מכאן ולהלאה יהיה לכם דמויות בני אדם, שהרי בתחילה לא היו דמויות של בני אדם. בא וראה, בתחלה כתוב "בצלם אלהים עשה את האדם", וכתוב "בדמות אלהים עשה אותו". כיון שחטאו, השתנתה דמותם מאותה דמות עליונה, והם התהפכו לפחד מלפני חיות השדה. בהתחלה כל בריות העולם זקפו עינים, וראו דמות קדושה עליונה וזעו ופחדו מלפניו, כיון שחטאו, התהפכה דמותם מעיניהם לדמות אחרת, והתהפך שבני אדם זעים ופוחדים לפני שאר הבריות.

¹ מתנן מכל הבהמה, ייחודה וקשוטה בבחינותיה מכל הבהמה, ואח"כ ונבזבזן דהיינו מכל העוף. ראשונה פני אריה ופני שור, ואח"כ פני נשר, ואח"כ ויעל עולות במזבח דהיינו עולה הוא אשה כנ"ל.

² שבידה גורם קנאה ושנאה לה עם בעלה, והיינו מי שרוצה לייחד ולקשר המלכות בעצמה לבדה שח"ו גורם דין ופירוד אמנם בידא דבעלה למיהב לאתתיה גורם אהבה וייחוד שמשפיע ת"ת למלכות בעת נתינת אותם המתנות ממנו אליה (אור יקר).

³ דכן הדרך מי שגורם שפע וברכה לשכינה היא נותנת לו חלקו מאותם הברכות (אור יקר).

⁴ וראיה לזאת הנוסחא ויק"ח אבימלך וגו' וית"ן לאברהם וגו' (ד"א).

⁵ הלבוש של הנשמה הנקרא צלם אלהים, שמזה יגיע, "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" (עמק המלך ש"ה פ"ג). עי' זר"ח מח ע"ב: ועי' הבא ליטהר מסייעין אותו בא לטמא פתחין לו ות"ח מלאכין קדישין ומלאכין מסאבין אזלין עם ב"נ בכל אתר דאזיל אם ב"נ זכאה הוא אזדווגו ליה מלאכין קדישין וינטרון ליה בכל אתרא דאזיל הה"ד כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. ואם לאו יסתלקון מניה מלאכין קדישין וישלטון עליה מלאכין מסאבין ואנהיגו לי לגיהנם ובהאי שעתא קראתי ואין עונה בשעת דחקו ובשעתא דשליט עליה רוח מסאבא או מרעין או שלטין עליה אוה"ע סכותה בענן לך מעבור תפלה וגם תפלתו תועבה. ועי' עמק המלך (שער טז פ"ט): ובאותו הזמן מסתלק הצלם מהם, שנאמר, סר צלם מעליהם וי"י אתנו אל תראום, וכל מי שאינו אוכל נבילות וטריפות, ובפרט בשר בחלב, הצלם אלהים לא סר ממנו לעולם. והחיות יראים ממנו מאוד, לקיים מה שנאמר, בצלם אלהים ברא אותו, וסמך ליה "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ". והמזיקין ואומות העולם הם בכלל החיות של המזיקין של מעלה.

בראשית

תא הוי כל אינון בני נשא דלא הטאן קמי מאריהון ולא עברין על פקודי אורייתא זיו דיוקנא דלהון לא אשתני מחיוו דדיוקנא עלאה וכל בריין דעלמא זעין ודחלין קמיה ובשעתא דבני נשא עברין על פתגמי אורייתא אתחלף דיוקנא דלהון וכלהו זעין ודחלין מקמי בריין אחרנין בגין דאתחלף דיוקנא עלאה ואתעבר מנייהו וכדין שלטי בהו חיות ברא דהא לא חמו בהו ההוא דיוקנא עלאה כדקחזי ועל כך השתא כיון דעלמא אתחדש כמלקדמין בריך לון ברכה דא ושלטי לון על כלא כמה דאת אמר ובכל דגי הים בידכם נתנו (בראשית ט ב) ואפילו נוני ימא רבי חייא אמר בידכם נתנו מקדמת דנא דכד ברא קב"ה עלמא מסר כלא [בידהון] (בידכון) דכתיב (שם א כח) ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו'

>ויברך אלהים את נח< (בראשית ט א) רבי חזקיה פתח (תהלים לב א) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי הטאה האי קרא אוקמוה אבל קרא דא ברזא דחכמתא אתמר דהא תנינן בעשרה זיני שבחא שבה דוד לקב"ה וחד מנייהו¹ משכיל² והוא³ דרגא חד מאינון עשרה ודוד אתקין גרמיה עד לא ישרי עלוי האי דרגא אשרי נשוי פשע דהא בשעתא דקב"ה אתקיל חובי וזכוון דבני נשא דההוא [בר ההוא] <כד ההוא> תיקלא דבסטר חובין מסתלקין ואינון אחרנין זכין דאינון בתיקלא אחרא מכריעין לתתא (ו)דא הוא נשוי פשע כסוי הטאה

בשעתא דדינא שריא בעלמא דיהא מחפיא דלא ישלום עלוי מחבלא כמה דהוה לנח דכסי ליה קב"ה מההוא הטאה דאמשיך עליה אדם על עלמא דכיון דחטאה דא אנגיד אדם על עלמא שאר בריין שלטאן ובר נש דחיל מנייהו ועלמא לא אתקין בתקוניה ובגין כך כד נפק נח מתיבותא קב"ה ברכיה דכתיב ויברך אלהים

בא וראה, כל אותם בני אדם שלא חוטאים לפני רבונם ולא עוברים על מצוות התורה, זיו דמותם לא משתנה ממראה הדמות העליונה, וכל בריות העולם זעים ופוחדים לפניו. ובשעה שבני אדם עוברים על דברי התורה, מתחלפת דמותם, וכולם מזדעזעים ופוחדים מלפני הבריות האחרות, משום שהתחלפה הדמות העליונה והועברה מהם, ואז שולטים בהם חיות השדה, שהרי לא רואים בהם אותה דמות עליונה כראוי. ועל כך עכשיו, כיון שהעולם התחדש כמו מקודם, ברכם את הברכה הזו, והשליט אותם על הכל, כמו שנאמר "וכל דגי הים בידכם נתנו", ואפילו דגי הים. רבי חייא אמר, "בידכם נתנו" מקודם לכן, כשהקדוש ברוך הוא ברא את העולם מסר בידיהם את הכל, שכתוב "ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו'".

"ויברך אלהים את נח". רבי חזקיה פתח, "לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה", פסוק זה בארוהו, אבל פסוק זה נאמר בסוד החכמה, שהרי שנינו בעשרה מיני שבח שיבח דוד את הקדוש ברוך הוא, ואחד מהם הוא משכיל, והוא דרגה אחת מאותן עשר. ודוד התקין עצמו בטרם שתשרה עליו הדרגה הזו. "אשרי נשוי פשע", שהרי בשעה שהקדוש ברוך הוא שוקל חטאים וזכויות של בני אדם של אותו (כשאותו) משקל שבצד החטאים עולים, ואותם האחרים, הזכויות שהן במשקל אחר, מכריעות למטה, זה הוא "נשוי פשע". "כסוי חטאה".

בשעה שהדין שורה בעולם, שיהיה מכסה שלא ישלוט עליו המשחית, כמו שהיה לנח שכיסה אותו הקדוש ברוך הוא מאותו חטא שאדם המשיך עליו ועל העולם, שכיון שחטא זה השפיע אדם על העולם, ששאר הבריות שולטות, ובן אדם פוחד מהם, והעולם לא נתקן בתקונו, ולכן כשיצא נח מהתיבה, ברכו הקדוש ברוך

¹ ולא הקטן שבהם אלא המיוחד שבהם (אור יקר).

² עי' מדרש תהלים (מזמור א), זהר ח"ג קא ע"א, ורכג ע"ב.

³ עי' משפטים קי ע"א ולעיל טו ע"ב (ד"א). ועתה צריך לתת טעם למה אור היסוד ומלכות שניהם עלו עד הדעת למעלה מן הת"ת. ואמנם הטעם הוא כי היסוד נקרא משכיל לאיתן האזרחי (תהלים פט א), כמ"ש בסבא דמשפטים (קי ע"א), שאמר כי זה המשכיל שהוא יסוד הוא לעילא והוא לתתא, גם רמזו בזוהר פקודי בהיכלות (רנח ע"א) כי יוסף איהו לעילא ואיהו לתתא (ע"ח שער ט פרק ג). יוסף סליק בחביבו לעילא עד המוח ויורד למטה בסוד בנימין כנז' בפ' פקודי בהיכלו' וגם בפ' שלח לך וגם בפ' משפטים בענין ההוא סבא בפסוק משכיל לאיתן האזרחי דסליק עד מוחא להמשיך משם טיפת הזרע (שעה"כ קה ע"ג). עולה לעילא עד מוחא עלאה בסוד משכיל לאיתן, ויורד לתתא לחכמה תתאה בסוד משכיל לדוד (כללים ח"ב נח ע"ב).

בראשית

את נח ואת בניו וגו' ואתם פרו ורבו (בראשית ט ז) בהני ברכאן לא אשתכחו נוקבי אלא את נח ואת בניו אבל נוקבי לא אמר קרא א"ר שמעון ואתם כללא דדכורי

הוא, שכתוב "ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'". "ואתם פרו ורבו", בברכות הללו לא נמצאו נקבות, אלא "את נח ואת בניו", אבל נקבות הפסוק לא אמר. אמר רבי שמעון, "ואתם" כלל של הזכרים

ע"ב

ונוקבי כחדא [ותו את נח לאסנאה נוקביה ואת בניו לאסנאה נוקבי דלהון] ובגין כך כתיב (שם) אתם פרו ורבו למעבד תולדות מכאן ולהלאה שרצו בארץ והכא יהיב לון קב"ה שבע¹ פקודי אורייתא לון ולכל דאתו אבתרייהו עד דקיימו ישראל בטורא דסיני ואתיהיב לון כל פקודי אורייתא כחדא² ויאמר אלהי"ם לנח וגו' זאת אות הברית אשר אני נותן ביני וביניכם וגו' את קשתי נתתי בענן (בראשית ט יב – יג) נתתי מקדמת דנא

והנקבות כאחד. ועוד, "את נח" לרבות את אשתו, "ואת בניו" לרבות את נקבותיהם. ולכן כתוב "ואתם פרו ורבו", לעשות תולדות, מכאן והלאה "שָׂרְצוּ בארץ". וכאן נתן להם הקדוש ברוך הוא שבע מצוות התורה ולכל הבאים אחריהם, עד שעמדו ישראל בהר סיני ונתנו להם כל מצוות התורה כאחד. "ויאמר אלהים לנח וגו' זאת אות הברית אשר אני נותן ביני וביניכם וגו' את קשתי נתתי בענן". "נתתי" מקודם לכן.

רבי שמעון פתח (יחזקאל א כה) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא מה כתוב לעילא ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתן אלין ארבע חיוון רברבין³ עלאין קדישין⁴ דההוא [רקיע] (חיה) מתתקנא עלייהו⁵ וכלהו [גדפייהו]⁶ (גדפין פרישין) מתחבראן דא בדא להפיא גופייהו⁷ ובשעתא דאינון פרישי גדפייהו אשתמע קל גדפין דכלהו [ד]אמרי שירתא הה"ד (שם כד) כקול שדי⁸ דלא אשתכיד לעלמין כמה דכתיב (תהלים ל יג) למען יזמרך כבוד ולא ידום ומאי אמרי (שם צח ב) הודיע יהו"ה⁹ ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו קול המולה כקול מחנה כקול משרייתא קדישא כד מתחברן [כל אליון] (חילין)

רבי שמעון פתח, "וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא". מה כתוב למעלה, "ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתן", אלו ארבע חיות גדולות עליונות קדושות שאותו הרקיע מתוקן עליהם. וכל הכנפים (נפרדות) מתחברות זו בזו לכסות את גופם. ובשעה שהם פורשים כנפיהם, נשמע קול הכנפים של כולם שאומרים שירה. זהו שכתוב "כקול שדי", שלא שוקט לעולמים, כמו שנאמר "למען יזמרך כבוד ולא ידום". ומה אומרים, "הודיע ה' ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו". "קול המולה כקול מחנה", כקול מחנה קדוש כשמתחברים כל הצבאות העליונים למעלה, ומה אומרים, "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל

¹ נ"ל דהיינו דכתיב בקרא עת הזמיר וגו' וקול התור שקבלו בסיני תר"ו מצות י"ז של אדה"ר הם תר"ג. א"מ (נ"א).

² פנחס רטו ר"מ שייך כאן (ד"א).

³ ארגמין [אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל – עי' בגר"א בתז"ח מב ע"א שאוריאל ונוריאל הם בחי' א'] שביצירה (מ"מ). בהיכל הרצון, ולפי שיש תחתיהן ח' חיוון זעירין כמ"ש חיות קטנות עם גדולות אמר ברבין עלאין (יהל אור).

⁴ לפי שיש כנגדם בסט"א ג"כ ד' חיות שבדינאל וארו ד' חיוון וכו' סלקין מן ימא והן ג"כ בהיכל הששי שלהן ששם ימא כנ"ל וכמ"ש בפ"פ רסו שהיכלא שתיתאה וכו' כמה דאית בסטרא דקדושה וכו' (יהל אור).

⁵ פי' המסך שבין בריאה ליצירה והוא פרוס על החיות שביצירה (מ"מ). הוא הדעת שבהיכל הז' יסוד דאימא שנקרא רקיע כידוע (יהל אור).

⁶ הן האל הגדול הגבור והנורא (עי' זהר יט ע"א) (יהל אור).

⁷ אל אלקים יהו"ה אדני וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריד וכו' (יהל אור).

⁸ ר"ל כמו השכינה שהיא מזמרת תמיד כמ"ש אלקים אל דמי לך, וכמ"ש למטה כמה דכתיב למען יזמרך כבוד כו' שכבוד הוא השכינה כידוע (יהל אור).

⁹ עי' יהל אור.

בראשית

עילאין לעילא ומאי אמרי קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו ג) אהדרו לדרום אמרו קדוש אהדרו לצפון אמרו קדוש אהדרו למזרח אמרו קדוש אהדרו למערב אמרו ברוך

והאי רקיע קאים על רישיהון ובכל אתר דאיהי אזלא! אסחרנו] (אפינ) [אנפינ] לההיא סטרא ואתכלילו אנפינ ביה אסחרו (אנפינ) [אנפינ] לארבע זויין וכלהו מסתחרין [לתתא] ברבועא דיליה אתגליפת בארבע אנפינ אנפי אריה אנפי נשרא אנפי שור אנפי אדם גליף בכלהו אדם אנפי ארי"ה אדם אנפי נשר אדם אנפי שור"ר [אדם] כלהו כלילין ביה [ובגין כך כתיב (יהוקאל א י) ודמות פניהם פני אדם² והאי רקיע דאתרבע³ כלהו גוונין כלילין ביה] ארבע גוונין⁴ אתחזיין ביה גליפינ בארבע⁵ ארבע בארבע גליפינ⁶ רשימין טהירין⁷ עלאין⁸ ותתאין⁹ כד מתפרשאן גוונין דאיןון ארבע סלקין תריסר¹⁰ גוון ירוק גוון סומק גוון חוור גוון ספיר¹¹ דאתכלילו מכל גוונין הה"ד (יהוקאל א כת) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהוה היוו דגוונין דכלא ובגין כך את קשתי נתתי בענן מאי קשתי כמה דאתמר ביוסף דכתיב (בראשית מט כד) ותשב באיתן קשתו¹² בגין דיוסף צדיק אקרי ובגין כך קשתו דא ברית

הארץ כבודו". חוזרים לדרום, אומרים קדוש, חוזרים לצפון, אומרים קדוש, חוזרים למזרח, אומרים קדוש, חוזרים למערב, אומרים ברוך.

והרקיע הזה עומד על ראשיהם, ובכל מקום שהיא הולכת, מסובבים פנים לאותו צד שנכללים הפנים בו, מסובב פניו לארבעה רוחות, וכולם מסתובבים למטה. ברבוע שלו נחקקת בארבע פנים, פני אריה, פני נשר, פני שור, פני אדם, חקוק בכולם אדם. פני ארי"ה אדם, פני נשר אדם, פני שור"ר (אדם). כולם כלולים בו. ולכן כתוב "ודמות פניהם פני אדם". והרקיע הזה שהתרבע [שנחלק לארבע], כל הצבעים כלולים בו, ארבעה צבעים נראים בו חקוקים בארבע ארבע, בארבעה חקוקים רשומים אורות עליונים ותחתונים, כשנפרדים הצבעים של אותם ארבע, עולים שנים עשר. צבע ירוק, צבע אדום, צבע לבן, צבע ספיר שנכללו מכל הצבעים. זהו שכתוב "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'", המראה של כל הצבעים, ולכן "את קשתי נתתי בענן".

מה זה "קשתי", כמו שנאמר ביוסף, שכתוב "ותשב באיתן קשתו", משום שיוסף נקרא צדיק, ולכן קשתו, זו ברית של הקשת שנכללת בצדיק, שהברית נאחז זה עם זה. ומשום שנח היה צדיק הברית שלו קשת.

¹ ר"ל הרקיע הזה נכלילין בו אם לימין כולם פניהם פני אריה וכן בכל צד, ואין מתפרשים ד' פנים בד' צדדים רק כשאינם הולכים וכמ"ש בתז"ח לג ע"א (יהל אור).

² עי' בהגר"א על ת"ז יא ע"א ד"ה ועל כולהו פני אדם - שהוא אדם על הכסא, שהויה שלו הוא פנים הרביעי, והוא פני אדם, שד' חיות הן, ובא' ד' פנים כולן של אדם, ובשני כולן של נשר.

³ הוא המסך הנז' שתחתיו הם ד' חיות מרובעים א' בכל רוח ד' גוונין (מ"מ).

⁴ כי בבניה עגולא למעלה ס' ולמטה רבועא מ"ם סתומה ושם הוא ד' אנפינ ד' הגוונין כלילין וזהו מ"ס ד"פ עשר עשר בכ"א כמ"ש בס"א (מ"מ).

⁵ פי' ד' אלו שביצירה חקוקים מד' שבבריאה שהם חגת"ם דבריאה שהתחתון חקיקתו מן העליון (מ"מ).

⁶ פי' ארבע שבבריאה ג"כ חקוקים מד' שבאצילות שהם חגת"ם דאצילות שהתחתון נחקק מן העליון (מ"מ).

⁷ פי' שכולם הם דקים ורוחניים ורשימין הם רשימות דקות וכו' טהירין מורה על רוב זכותם כעצם השמים לטוהר (מ"מ).

⁸ שבאצילות (מ"מ).

⁹ ג"כ כולם רשימין טהירין (מ"מ).

¹⁰ פי' כל א' עמו שנים הם י"ב (מ"מ).

¹¹ יסוד (יהל אור).

¹² עי' לקמן רמז ע"א.

בראשית

דקשת¹ דאתכליל בצדיק² דברית דא בדא³
<אתאחיד> ובגין דנה הוה צדיק קיימא דיליה
קשת

ויפוזו (בראשית מט כד) מאי ויפוזו אנהירו
בתמידו דכלא⁴ כמה דאת אמר (תהלים יט יא)
הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים אתנהירו
בנהירו עלאה כד נטר ברית ובגין כך אקרי יוסף
הצדיק⁵ ועל דא אקרי הקשת ברית⁶ כליל דא
בדא זהרא יקרא עלאה חיזו דכל חיזו⁷ חזו כחיזו
טמירין⁸ גוונין טמירין גוונין דלא [אתגליין] ולית
רשו לאסתכלא בעינא בקשת¹⁰ כד אתחזי
בעלמא דלא [יתחזי] (אתחזי)¹¹ קלנא בשכינתא
וכן גוונין דקשת¹² הוא חיזו סוסטיפא קטירא
כחיזו יקרא עלאה דלא לאסתכלא

וכיון דארעא חמאת להאי קשת קיימא
קדישא אתקיימת בקיומא ועל דא (בראשית ט
יג) והיתה לאות ברית בין אלהים וגוי האי
דאמרן דאלין תלת גוונין וחד דאתכליל מנייהו¹³
כלהו רזא חדא ובגו עננא סלקא לאתחזאה
וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר
(יחזקאל א כה) האי היא אבן שתיה¹⁴ דאיהי
נקודה חדא דכל עלמא וקיימא עלה קדש
הקדשים ומאי היא כרסייא קדישא עלאה דאיהי
ממנא על אלין ארבע דמות כסא בארבע סמכין
ודא הוא תורה שבע"פ ועל דמות הכסא דמות

"ויפוזו". מה זה "ויפוזו". האירו בחמדת
הכל, כמו שנאמר "הנחמדים מזהב ומפז רב
ומתוקים". הוארו באור עליון כששמר
הברית. ולכן נקרא יוסף הצדיק. ועל זה
הקשת נקראת ברית, נכלל זה בזה, זוהר
נכבד עליון המראה של כל המראות, מראה
כמראה טמונים (טמון) הצבעים הטמונים,
הצבעים שלא התגלו. ואין רשות להסתכל
בעין בקשת כשנראית בעולם, שלא יתראה
קלון בשכינה. וכן צבעי הקשת הוא מראה
מוצק קשור כמראה כבוד העליון שלא
להסתכל [בו].

וכיון שהארץ ראתה את הקשת הזו,
ברית קדושה, התקיימה בקיום, ועל זה
"והיתה לאות ברית בין אלהים וגו'". זה
שאמרנו שאלו שלשת הצבעים ואחד
שנכלל ביניהם כולם סוד אחד, ובתוך הענן
עולה להראות. "וממעל לרקיע אשר על
ראשם כמראה אבן ספיר", זוהי אבן השתיה
שהיא נקודה אחת של כל העולם ועומד
עליה קודש הקדשים, ומהי הכסא הקדוש
העליון שממונה על ארבעה אלה, דמות
כסא בארבעה עמודים, וזוהי תורה שבעל
פה. "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

-
- ¹ פי' ברית היא מלכות, ונקראת ג' כ קשת וכאלו אמר ברית שהוא קשת (מ"מ).
² פי' שהמלכות נכללה ביסוד שנק' צדיק וברית כמו המלכות שנק' בשני שמות, ברית וקשת, כך היסוד
נקרא בב' שמות צדיק וברית (מ"מ).
³ פי' שנתחברה המלכות עם היסוד בקשר אחד (מ"מ).
⁴ פי' שנמשך להם הארה מתרי דרועין דז"א שבהם מתחזק יעקב שהוא הת"ת וזהו ויפוזו זרועי ידיו מידי
אביר יעקב (מ"מ).
⁵ פי' דיוסף מצדיק יסוד דמקושר בו (נ"א).
⁶ מ' ברית בשם היסוד שהם כלולים (נ"א).
⁷ מלכות (מ"מ).
⁸ פי' מראות שבה כחיזו חג"ת שבז"א שהם טמירין (מ"מ). ה"ג פי' מראהו כמראה הנעלם היא השכינה
(נ"א).
⁹ "נ"ח"א (טמירין) נוסף דלפ"ו.
¹⁰ עיי' דע"ה ח"ב פח ע"א.
¹¹ כי כבוד אלקים הסתר דבר. ז"ח (נ"א).
¹² מראות הקשת המתגל' בעולם הוא מרא' מוצק ודמות הקשור במראה כבוד ה' ולכן אסור להסתכל
בקשת המתגלה בעולם ועיי' בתקונים תקון יח ומנחת יהודה דף עב תקונים לב (ד"א).
¹³ כינייהו (דפ"ו).
¹⁴ מלכות דאצילות (מ"מ). הרי הוא שכינתו ית' המסתתרת ונעלמת ביסוד כל העולם כולו – עיי' בהגר"א
על תיקר"ז קכח ע"א (כללים ח"א טז ע"ג), והיא מכונה "אבן שתיה" שממנה הושתת העולם כי היא סיבת
הכל ושורש הכל (ביאורים ח"ב ל ע"ג).

בראשית

כמראה אדם עליו מלמעלה דא הוא תורה
שבכתב¹ מכאן דתורה שבכתב ישוון

עב/א

יתה² על תורה שבעל פה בנין דהאי כרסיא
לדא כמראה אדם דאיהו דיוקנא דיעקב דאיהו
יתיב עלה

רבי יהודה קם ליליא חד למלעי באורייתא
[בפלגו ליליא] בני אושפיזא כמתא מחסיא והוה
תמן בביתא חד יודאי דאתא בתרי קסירא
דקטפירא³ פתח רבי יהודה ואמר (בראשית כח
כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית
אלהים דא היא אבן שתיה⁴ דמתמן אשתיל
עלמא ועלה אתבני בי מקדשא זקף רישיה ההוא
יודאי [ו]א"ל האי מלה איך אפשר והא אבן שתיה
עד לא אתברי עלמא הות ומינה אשתיל עלמא
ואת אמרת והאבן הזאת אשר שמתי מצבה
דמשמע דיעקב שוי לה השתא דכתיב (שם יז)
ויקה את האבן אשר שם מראשותיו ותו דיעקב
בבית אל הוה והאי אבנא הות בירושלם

רבי יהודה לא אסחר רישיה לגביה פתח
ואמר (עמוס ד יב) הכון לקראת אלהיך ישראל
וכתיב (דברים כז ט) הסכת ושמע ישראל מלי
דאורייתא בעיין כוונה ומלין דאורייתא בעאן
לאנתקנא בגופא⁵ ורעותא כחדא קם ההוא
יודאי ואתלבש ויתיב לגביה דרבי יהודה ואמר
זכאין אתון צדיקא דמשתדלי באורייתא יומא
וליליא א"ל רבי יהודה השתא דכוונת גרמך אימא
מילך דנתחבר כחדא דהא מלי דאורייתא בעיין
תקונא דגופא⁶ ותקונא דלבא⁷ ואי לאו בערסאי
שכיבנא ובלבאי אמרנא מלין

אלא הא תנינן דאפילו חד דיתיב ולעי
באורייתא שכינתא אתחברת בהדיה ומה
שכינתא הכא ואנא שכיב בערסאי ולא עוד אלא

עליו מלמעלה", זוהי תורה שבכתב. מכאן
שתורה שבכתב ישימו

אותה על תורה שבעל פה, משום שזה
כסא לזה. "כמראה אדם", שהוא הדמות של
יעקב שהוא יושב עליה.

רבי יהודה קם לילה אחד לעסוק בתורה
בחצות הלילה באכסניה בעיר מחסיא, והיה
שם בבית יהודי אחד שבא עם שתי שקים
של מלבושים. פתח רבי יהודה ואמר,
"והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית
אלהים", זוהי אבן השתיה שמשם נשתל
העולם, ועליה נבנה בית המקדש. אותו
יהודי הרים ראשו ואמר לו, איך אפשר דבר
זה, והרי אבן השתיה טרם שנברא העולם
היתה, וממנה נשתל העולם, ואתה אמרת
"והאבן הזאת אשר שמתי מצבה", שמשמע
שיעקב שם אותה עכשיו, שכתוב "ויקה את
האבן אשר שם מראשותיו". ועוד, שיעקב
בבית אל היה, והאבן הזאת היתה
בירושלים.

רבי יהודה לא סובב ראשו אליו, פתח
ואמר, "הכון לקראת אלהיך ישראל", וכתוב
"הסכת ושמע ישראל", דברי תורה צריכים
כוונה, ודברי תורה צריכים להתקן בגוף
ורצון כאחד. קם אותו יהודי והתלבש, וישב
אצל רבי יהודה ואמר, אשריכם הצדיקים
שעוסקים בתורה יומם ולילה. אמר לו רבי
יהודה, עכשיו שהכנת את עצמך, אמור
דברך שנתחבר כאחד, שהרי דברי תורה
צריכים תיקון הגוף ותיקון הלב, ואם לאו
הייתי שוכב במטתי, והייתי אומר דברים
בלבי.

אלא הרי שנינו, שאפילו אחד שיושב
ועוסק בתורה, השכינה מתחברת עמו, ומה
שכינה כאן ואני שוכב במטתי. ולא עוד,
אלא שצריכים צחות. ועוד, שכל אדם שקם
לעסוק בתורה מחצות הלילה, כשמתעוררת

¹ ז"א דאצילות (מ"מ).

² יזהר להניח ספרי הכ"ד למעלה על ספרי הש"ס ולא יניחם להפך כי רומז לז"ן. הרש"ב (נ"א).

³ שבא בשני אמתחות מלאים מלבושים למכור ולסחור (ד"א). מלבושים (ד"א).

⁴ עי' לעיל עא ע"ב.

⁵ כיון שהם צריכים לרוח הקדש על ידי הכנת הכוונה, ואם כן לכבוד קדושתם צריך ג"כ תיקונא דגופא
כדי שיסכים הגוף עם הנשמה לרוחניותם (אור יקר).

⁶ שיהיה לבוש (נ"א).

⁷ היינו הכוונה וצריך שישוב (נ"א).

בראשית

דבעיין צחותא ותו דכל בר נש¹ דקם למלעי באורייתא מפלגו ליליא כד אתער רוח צפון² (בפלגו דליליא) קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בנגתא דעדן³ והוא וכל צדיקיא דבנגתא כלהו צייתין⁴ (ליה וצייתין) לאינן מלין דנפקי מפומיה ומה קב"ה וכל צדיקיא מתעדנין למשמע מלי דאורייתא בשעתא דא ואנא אהא שכיב בערסאי א"ל השתא אימא מילך

א"ל שאילנא על מה דאמרת בפסוקא דא (רוא דאבן שתיה דאמרת) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים דדא אבן שתיה (השתא דציית למלי) היך אפשר דהא אבן שתיה עד לא אתברי עלמא הות ומנה אשתיל עלמא ואת אמרת אשר שמתי דמשמע דיעקב שוי לה השתא [וכתיב] (דכתיב) (בראשית כח יח) ויקח את האבן אשר שם מראשותיו ותו דיעקב בבית אל הוה ואבנא דא הות בירושלם א"ל כל ארעא דישראל אכפל תחותי⁵ וההיא אבן תחותיה הות א"ל אשר שם כתיב וכתיב (שם כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה א"ל אי ידעת מלה אימא לה

פתח ואמר (תהלים יז טו) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך דוד מלכא הביבותא ודבקותא דיליה בהאי אבן⁶ הוה ועלה אמר (שם ק"ח כב) אבן מאסו הבונים⁷ היתה

רוח צפון (בחצות הלילה), הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. והוא וכל הצדיקים שבגן, כולם מקשיבים (לו ומקשיבים) לאותם דברים שיוצאים מפיו. ומה הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שמתעדנים לשמוע דברי תורה בשעה הזו, ואני אהיה שוכב במטתי. אמר לו, כעת אמור דברך.

אמר לו, שאלתי על מה שאמרת בפסוק הזה (סוד של אבן השתיה שאמרת), "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים" שזו אבן השתיה, (עכשיו שמקשיב לדברי) איך אפשר, שהרי אבן השתיה טרם שנברא העולם היתה, וממנה נשתל העולם, ואתה אמרת "אשר שמתי", שמשמע שיעקב שם אותה כעת, וכתוב "ויקח את האבן אשר שם מראשותיו". ועוד, שיעקב היה בבית אל, והאבן הזו היתה בירושלים. אמר לו, כל ארץ ישראל התקפלה תחתיו, ואתה אבן תחתיו היתה. אמר לו, [אבל] כתוב "אשר שם", וכתוב "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה". אמר לו, אם ידעת הדבר, אמור אותו.

פתח ואמר, "אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך". החביבות והדבקות של דוד המלך היתה באבן הזאת, ועליה אמר "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה". וכשרצה להסתכל במראה כבוד רבונו, נטל אבן זו בידו בתחילה, ואחר כך

¹ אחרי מות סז ע"א (הערת הזוהר).

² תפארת מצד הגבורה (אור יקר).

³ ענין השעשוע הזה הוא שנשמותיהן עולות בסוד מ"ן ומעוררות הזווג והוא משתעשע בהם (שעה"כ נג ע"ד) משתעשעות בנשמותיהם של צדיקים ושומעים קול העוסקין בתורה בחצות לילה ובבחי' לאה המזדווגת עם יעקב אמרו כי זר"ן מזדווגים בח"ל וגם זה נקרא שעשוע עם הנשמות (שם נד ע"ג). פי' שהשעשוע גם בנשמות החיים וכמ"ש לעיל דף סב (נ"א).

⁴ להתייחד בהתעוררות התחתונים (אור יקר).

⁵ עד אותו הזמן עדיין לא זכה יעקב לשיתייחד ה' עליו ושיהיה מקורו למעלה למדרגת העולם בו, ועתה נתעלה להאחז בשורשו. וכו' חב"ד וחג"ת משפיעים בלאה ורחל הרמוזות בהארץ אשר אתה שוכב עליה, ששתייהן מתייחדות יחד, וז"ש רז"ל שכפל ארץ ישראל תחתיו (רמ"ז לקמן קנ ע"א).

⁶ מלכות (נ"א).

⁷ ע"י בהיר אות קצ: והאכלתיך נחלת יעקב אביך, דהיינו נחלה גמורה דאית ליה החס"ד והפח"ד והאמ"ת והשל"ם ולפיכך אמר (תהלים ק"ח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, אבן שמאסו אברהם ויצחק שבנו את העולם היתה עתה לראש פנה. אברהם יצחק ויעקב בוני המרכבה מאסו בה (אור יקר). והנה בחינת מלכות נגלית לבדה לא נמצאת בא"א לבדה רק בחי' עטרת היסוד שבו כי כל זה הוא דכורא וכמ"ש בש"ד ח"א בענין זווג א"א להוציא אר"א אך נוקבא ממש לא נמצאת ועיין בח"ב פ"ו ופי"ב וכן בעתיק יומין לא נמצא בחי' נוקבא בפני עצמה רק עטרת היסוד דעתיק היא נוקבא כמו בא"א. אמנם אח"כ נתגלית המלכות מסוד האי רישא עילאה מכולהו דלא אתיידע שהוא הנקרא עתיק יומין שהוא למעלה מכל אלו הט"ס דא"א וז"ס אשת חיל עטרת בעלה אשר תהיה לעתיד לבא גדולה מן השמש היתה לראש פינה וכאשר נתמלית המלכות למטה נתגלית מסוד האי רישא דלא אתיידע (מבו"ש יח ע"ב).

בראשית

לראש פנה¹ וכד בעא לאסתכלא בחיזו יקרא דמריה² נטל להאי אבן בידיה בקדמיתא ולבתר עייל בגין דכל מאן דבעי לאתחזאה קמי מריה לא אעיל אלא בהאי אבן³ דכתיב (ויקרא טז ג) בזאת יבא אהרן אל הקודש ודוד משבח גרמיה ואמר אני בצדק⁴ אחזה פניך וכל אשתדלותיה דדוד לאתחזאה בהאי אבן⁵ כדקא יאות לגבי דלעילא

תא חזי אברהם אתקין צלותא דצפרא⁶ ואודע טיבו דמאריה בעלמא ואתקין ההיא שעתא בתקונהא כדקא יאות⁷ דכתיב (בראשית כב ג) וישכם אברהם בבקר יצחק אתקין צלותא דמנחה ואודע בעלמא דאית דין ואית דיי⁸ דיכיל לשזבא ולמידן עלמא יעקב אתקין צלותא דערבית ובגין צלותא דא דאתקין מה דלא אתקין בר נש מקדמת דנא כדקא יאות⁹ בגין כך שבה גרמיה ואמר

עב/ב

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה דעד ההיא שעתא לא שוי לה אחרא כוותיה ובגין כך ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה מאי מצבה דהוה נפילה ואוקים לה ויצוק שמן על ראשה¹⁰ דהא ביעקב תליא מלתא למעבד יתיר מכל בני עלמא אתא רבי יהודה ונשקיה א"ל וכל האי ידעת (והיך) [ואת משתדל בסחורתא ומנח

נכנס. משום שכל מי שרוצה להראות לפני רבונו, לא נכנס אלא עם אבן זאת, שכתוב "בזאת יבא אהרן אל הקדש". ודוד משבח עצמו ואומר, אני בצדק אחזה פניך. וכל עסקו של דוד להראות באבן זאת כראוי כלפי מעלה.

בא וראה, אברהם תיקן תפילת הבוקר והודיע טוב רבונו בעולם, ותיקן אותה השעה בתקוניה כראוי, שכתוב "וישכם אברהם בבוקר". יצחק תיקן תפלת מנחה, והודיע בעולם שיש דין ויש דיין שיכול להציל ולדון את העולם. יעקב תיקן תפלת ערבית, ובשביל התפלה הזו שתיקן מה שלא תיקן אדם מקודם לזה כראוי. לכן שיבח את עצמו ואמר

"והאבן הזאת אשר שמתי מצבה", שעד אותה שעה לא תיקן אותה אחר כמותו. ולכן "ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה". מה זה "מצבה", שהיתה נפולה, והקים אותה. "ויצוק שמן על ראשה", שהרי הדבר תלוי ביעקב לעשות יותר מכל בני העולם. בא רבי יהודה ונשקו. אמר לו, וכל זה ידעת, (ואיך) ואתה עוסק

¹ תחלת הפניה למעלה ואי אפשר ליכנס זולתה (אור יקר).

² ת"ת (נ"א).

³ עי' תיקו"ז יג ע"א: ובגין דאורייתא מינה אתיהיבת אמר למשה וראית את אחורי וכו' (שמות לג כג) דלית נביא וחכם יכיל לעאלא לעילא פחות מן דא ובגין דא אתקריאת מפתחות החיצוניים אנפין דילה ואנפין דלגאו מפתחות הפנימיים והא אתמר לעיל דאם בר נש לית בידוי מפתחות החיצוניים במאי ייעול ובגין דא אתמר בה זה השער לה' (תהלים קיח כ).

⁴ אני בצדק מ' אחזה פניך פני הת"ת (נ"א).

⁵ לקשר אל הייחוד נגד התפארת (אור יקר).

⁶ סתם תפילה היא מלכות, ואברהם אחז למדתו חסד והשפיע במלכות, לא שנעשה מרכבה למלכות אלא תיקן אותה בהיותו אוחז בחסד ולהודיע בעולם מדת חסד אין דרך אם לא יושפע דרך המלכות, וזה שאמר ואודע טיבו שהוא חסד, דמאריה עלמא, חכמה בעל הבית אל התחוננים דרך המלכות (אור יקר). צלותא היא מלכות וד' תיקונים בה חגת"ם וכ"א תקן מדתו שהן חג"ת שבה ואבן מאסו הבונים היא מלכות דילה ובה נאחז דוד (יהל אור).

⁷ מ' נק' תפלה ובכל תפלות בחינות שונות בה (נ"א). פי' תקון וקישוט ההיכלות בסוד בתולות אחריה רעותיה וז"ש תקן תפלת שחרית תקן וקישוט המ' שהוא ת"ש בהיכלותיה וכן יצחק אבל יעקב תקן יותר שהוא יחודא דגופא גם שמטתו שלמה וז"ש מה דלא אתקין בר נש אחרא (נ"א).

⁸ פירוש עונש העובר על המצוות וז"ס יצחק בגבורה. ז"ח (נ"א).

⁹ אין קישוט המלכות עיקרי לא מצד חסד דולא מצד הגבורה לאא מצד הת"ת ולכן לא אתקין בר נש אחרא כדקא יאות וכו' שהוא הקימה והרימה וייחדה עם הת"ת ברושת בעלה, והיינו תפילת ערבית רשות וכו', אמנם קישוטי המלכות בעצהם לא נעשה מרכבה אליה אלא דוד עצמו (אור יקר).

¹⁰ היינו שפע החכמה הנשפע על ידי התפארת שהוא בעלה (אור יקר).

בראשית

חיי עלמא א"ל דהוה דחיקא לי שעתא ואית לי תרין בנין וקיימין כל יומא בבי רב ואנא אשתדלנא על מזונייהו ולמיהב לון אנר למורייהו בנין דישתדלון באורייתא

פתח ואמר (מלכים א ב יב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד מאי שבחא דא אלא דאתקין אבן שתיה ושוי עליה קדש הקדשים¹ וכדין ותכון מלכותו מאד וכתוב (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם² דהא קב"ה תיאובתא דיליה בה תדיר³ ומאן דלא [אתחזי] (יתחזי) בה⁴ לא אעיל קמי מאריה ועל דא כתיב וראיתיה לזכור ברית עולם וראיתיה מאי וראיתיה רזא הוא כמה דאת אמר (יחזקאל ט ד) והתוית תיו על מצחות וגו' לאתחזאה עלייהו ואיכא דאמרי דא רשימו דאת קדישא די בבשרא

אמר רבי יהודה ודאי כלא הוא [הכי] אבל האי קשת דאתחזי בעלמא ברזא עלאה קיימא⁵ וכד יפקון ישראל מן גלותא זמינא האי קשת לאתקשטא בגוונא ככלה דא דמתקשטא לבעלה א"ל ההוא יודאי כך אמר לי אבא כד הוה מסתלק מעלמא (אמר לי) לא תצפי לרגלי (ד) משיחא עד דיתחזי האי קשת בעלמא (בעננא) מתקשטא בגוונא⁶ נהירין ויתנהיר לעלמא וכדין צפי ליה למשיח מנלן דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם והשתא דאתחזיא בגוונא חשוכין מתחזיא [לדוכרנא] (והיא לזכור) דלא ייתי מבול אבל בההיא זמנא אתחזיא בגוונא נהירין

בסחורה ומניח חיי עולם. אמר לו, השעה היתה דחוקה לי, ויש לי שני בנים ועומדים כל היום בבית הרב, ואני עוסק במזונם ולתת להם שכר למורם כדי שיעסקו בתורה.

פתח ואמר, "ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותיכון מלכותו מאד". מה הוא השבח הזה. אלא שהתקין אבן שתיה ושם עליה קדש הקדשים, ואז "ותיכון מלכותו מאד". וכתוב "וראיתיה לזכור ברית עולם", שהרי הקדוש ברוך הוא חשקו בה תמיד, ומי שלא נראה עמה, לא נכנס לפני רבונו. ועל זה כתוב "וראיתיה לזכור ברית עולם". "וראיתיה", מה זה "וראיתיה". סוד הוא, כמו שנאמר "והתוית תיו על מצחות וגו'" להראות עליהם. ויש אומרים, זה רושם האות הקדוש שבבשר.

אמר רבי יהודה, ודאי הכל הוא (כך). אבל קשת זו שנראית בעולם עומדת בסוד עליון, וכשיצאו ישראל מהגלות, עתידה קשת זו להתקשט בצבעים ככלה הזו שמתקשטת לבעלה. אמר לו אותו יהודי, כך אמר לי אבא, כשהיה מסתלק מהעולם, (אמר לי) אל תצפה לרגלי משיח עד שתראה קשת זו בעולם (בענן) מקושטת בצבעים מאירים ויואר לעולם, ואז צפה למשיח. מנין לנו, שכתוב "וראיתיה לזכור ברית עולם". וכעת שנראית בצבעים חשוכים, נראית לזכרון, (והיא לזכור) שלא יבא מבול. אבל באותו זמן נראית בצבעים מאירים ומקושטת

¹ היינו הבינה נוסף על ייחוד התפארת (אור יקר).

² "קשת" הוא כינוי לבחי' היסוד, ו"קשת בענן" הוא כינוי לבחי' זיווג יסוד במלכות. ויש לקשת ג' גוונין, הרי הם ג' הגוונין דחג"ת המאירים ביסוד, ואז נהיר היסוד בג' גוונין דחג"ת ומתייחד במלכות (דע"ה ח"ב פח ע"א).

³ לכך חושך ואומר וראיתיה אעשה לה דרך להתקשט כדי שארנא אל היחוד, והיינו לזכור ברית עולם (אור יקר).

⁴ מי שיהיה מרכבה למדה עליונה ממנה אי אפשר אם לא יאחז בה ודרך בה יכנס לפניו והיינו וראיתיה ועל ידו אזכור התחתונים (אור יקר).

⁵ מוחות אלו המתגלים בה והאבות המאירים בה על ידי עלותם למעלה לא יעמוד האור ההוא לעולם כי אם על ידי מעשה התחתונים ועל ידם יוסיף או יחסר ח"ו וכאשר יחסר אורה נתמלא דינן מפני מעשה התחתונים כי רע הוא ותרד למקום הדינן ובעמקי הקליפות ואז יעלו האבות במחשבה ובעלמא דאתי להרבנות אורם וכאשר יגיעו ליסוד יתגלו האבות באור רב במלכות וינצלו התחתונים וזהו ענין הקשת הרומז ליסוד אשר ניצולים על ידו התחתוני (שער מאמרי רשב"י ה ע"ד). פי' מורה סוד יחוד עליון קשר המ' כליל בג' גוונין חג"ת ועכ"ז אין יחוד זה שלם כי בזה הקלי' תובעים חלק ולזה בשכמל"ו בחשאי כנז' פ' תרומה ולכן בא בגוון חשוכין אבל בגאולה האי קשת אתקשטא בגוונין בלתי התלבשות הקלי' וזהו תגלה ותראה מלכותו עלינו דוקא כו'. ז"ח (נ"א).

⁶ קטז ע"א ובתקון יח לב ע"ב (ד"א).

בראשית

ומתקשטא בתקונא ככלה דמתקשטא לבעלה
וכדין לזכור ברית עולם

וידבר קב"ה להאי ברית דאיהו בגלותא ויקים
לה מעפרא הה"ד (הושע ג ה) ובקשו את יהו"ה
אלהיהם ואת דוד מלכם¹ וכתוב (ירמיה ל יט)
ועבדו את יהו"ה אלהיהם ואת דוד מלכם אשר
אקים להם² אשר אקים מעפר כמה דאת אמר
(עמוס ט יא) אקים את סכת דוד הנופלת ועל דא
וראיתיה לזכור ברית עולם ולאקמא לה מעפרא
ואמר הכי אבא דבגין כך אדכר באורייתא
פורקנא דישראל ודוכרנא דילה [והא הוא]
(ברא) <ודא הוא> דכתיב (ישעיה נד ט) אשר
נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי
מקצוף עליך ומגער בכך

ויהיו בני נח היוצאים מן התיבה (בראשית ט
יח) רבי אלעזר אמר כיון דכתיב ויהיו בני נח
אמאי אמר היוצאים מן התיבה וכי בגין אחרנין
הוו ליה דלא נפקי מן תיבותא א"ל רבי אבא אין
דהא לבתר אולידו בנוי בגין דכתיב (בראשית
יא י) ואלה תולדות שם וגו' ואינון לא נפקי מגו
תיבותא ובגין כך כתיב היוצאים מן התיבה שם
הם ויפת

רבי שמעון אמר אילו הוינא שכיח בעלמא כד
יהיב קב"ה ספרא דחנוך בעלמא וספרא דאדם
אתקיפנא דלא ישתכחון (ביני) [בני] אנשא בגין
דלא חיישו כל חכמאן לאסתכלא בהו וטען
במלין אחרנין³ לאפקא מרשו עלאה לרשו
אחרא⁴ והשתא הא חכימי עלמא ידעין מלין
וסתמין לון ומתקפי בפולחנא דמאריהון והאי
קרא [תוספתא] אשכחנא (ברזא דרזין)
<בתוספתא> דכד אתער⁵ חדוה דכל חדוון⁶
[ממירא סתימא⁷ סבתא דסבתין⁸ אנהיר <מניה>

בתיקון כמו כלה שמתקשטת לבעלה, ואז
"לזכור ברית עולם".

ויזכור הקדוש ברוך הוא את הברית הזו
שהיא בגלות ויקימה מהעפר, זהו שכתוב
"ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם",
וכתוב "ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד
מלכם אשר אקים להם", אשר אקים מעפר,
כמו שנאמר "אקים את סוכת דוד
הנופלת". ועל זה "וראיתיה לזכור ברית
עולם", ולהקימה מהעפר. ואמר כך אבא,
שלכן נזכרה בתורה גאולת ישראל וזכרונה.
וזהו שכתוב "אשר נשבעתי מעבור מי נח
עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך
ומגער בכך".

"ויהיו בני נח היוצאים מן התיבה". רבי
אלעזר אמר, כיון שכתוב "ויהיו בני נח",
למה אמר "היוצאים מן התיבה", וכי בנים
אחרים היו לו שלא יצאו מהתיבה. אמר לו
רבי אבא, כן, שהרי אחר כך הולידו בניו
בנים, שכתוב "אלה תולדות שם וגו'", והם
לא יצאו מהתיבה. ולכן כתוב "היוצאים מן
התיבה שם וחם ויפת".

רבי שמעון אמר, אילו הייתי מצוי
בעולם כשנתן הקדוש ברוך הוא ספרו של
חנוך בעולם וספרו של אדם, הייתי מתחזק
שלא ימצאו בין האנשים, כי לא חששו כל
החכמים להסתכל בהם וטעו בדברים
אחרים להוציא מרשות עליונה לרשות
אחרת, וכעת הנה חכמי העולם יודעים
דברים וסותמים אותם ומתחזקים בעבודת
רבונם. ופסוק זה מצאתי בסוד הסודות
(תוספתא), שכשמעורר שמחת כל השמחות
הטמון וסתום, זקן הזקנים מאיר ממנו אור
דקיק, שמחת כל השמחות מאיר לימין

¹ פי' מידת המלכות שדוד המלך היה אחיד בה (כללים ח"א טז ע"ב).

² לקמן קיב ע"ב וח"ג פד ע"א ופ"א (לש"ו).

³ בחכמות חיצוניות והשבעות לחפציהם כדור אנוש (נ"א).

⁴ מהקדושה והיחוד אל מקום הפירוד (נ"א).

⁵ פי' התעוררות מ' מצד התחתונים הן לטוב הן למוטב (נ"א).

⁶ א"א, שא"א יש בהם הארות שנק' חדוואן שאין בהם דין ואריך נק' חדוה דכל חדוואן (מ"מ). מדות שהם
ז' שמחות והבינה הוא שמחת כל השמחות. ז"ח (נ"א).

⁷ פי' א"א הנז', סתום חציו העליון באר"א וחציו התחתון בזו"ן (מ"מ). בבינה (נ"א).

⁸ פי' אר"א נקראים זקנים, שאין בהם דין ואריך נק' סבא דסבין (מ"מ). עי' שער מאמרי רשב"י כז ע"א
שסבא דסבין הוא א"א או אור. אמנם צ"ע שאין עוד לשון כזה סבתא דסבתין, אלא תמיד נק' סבא דסבין,
אמנם עי' פרדס של"ג פט"ו שסבא דסבין כינוי לאבא, וסבתא דסבתין לאימא ולכתר. פי' הוא אריך טמיר
וסתים תוך אר"א שהם זקנים ואריך הוא זקן הזקנים ועי' במק"מ פירוש כל המאמר. הרשב"ב (נ"א).

בראשית

[מינה] נהירו דקיקן חדוה <דכל> [דעל] חדוון²
נהיר לימינא במשח רבות עלאה³ ונהיר
לשמאלא בחדוה דחמרא שב⁴ נהיר לאמצעייתא
בחדוה⁵ [דארגוונא] דתרין סטרין רוח אתער⁶
ורוח סלקא⁷ ואתייהב ברוחא (דבקן) [דבקאן]
דא בדא⁸ [תלת עאלין בתלת⁹ מגו תלת נפקא
חד] ברית¹⁰ דדבקא כברית¹¹ אתעברת רוח
דסלקא מתעברת מניה¹² כד אתייהיבת בתרין
סטרין¹³ אתדבקו רוחא ברוחא¹⁴

ע/ג/א

ומתעבראן מתלת בנין

ונח ותיבה יצאו מהם שלשה, כדוגמת
שלשת העליונים, ואלה הם שיצאו מתוך
התיבה, שם וחם ויפת. שם שבצד ימין, חם
שבצד שמאל, יפת ארגמן שכולל אותם.
"וחם הוא אבי כנען", זוהמת הזהב מתחת
סיגים, התעוררות רוח הטומאה של נחש
הקדמוני, ולכן רשם ואמר, "וחם הוא אבי
כנען", שהביא קללות על העולם, אותו כנען

ומתעברות משלשה בנים.

ונח ותיבה יצאו מהם שלשה, כדוגמת
שלשת העליונים, ואלה הם שיצאו מתוך
התיבה, שם וחם ויפת. שם שבצד ימין, חם
שבצד שמאל, יפת ארגמן שכולל אותם.
"וחם הוא אבי כנען", זוהמת הזהב מתחת
סיגים, התעוררות רוח הטומאה של נחש
הקדמוני, ולכן רשם ואמר, "וחם הוא אבי
כנען", שהביא קללות על העולם, אותו כנען

- 1 פי' אבא שהוא י' דשמא קדישא (מ"מ).
- 2 דם הוא [אבא] נקרא חדוה דכל חדוואן לגבי אימא וז"ן (מ"מ). ואולי דווקא אבא נקרא חדוה דכל חדוון.
- 3 פי' א"א הנז' מאיר לקו ימיני דז"א במשח רבות עילאה שהוא אבא שנק' שמן (מ"מ).
- 4 פי' מאיר ג"כ לקו שמאלי דז"א בחדוה דחמרא שהיא אימא שנק' יין טוב (מ"מ). עי' זהר ח"ג לט ע"ב
שזה יין המשומר. ועי' שעה"כ עו ע"א: היין ההוא נמשך מאימא עילאה בסוד יין המשומר בענביו יין המשמח,
ועי' זהר ח"ג (דף רלו ע"א) צדיק יסוד ביה סוד דאיהו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית.
- 5 פי' מאיר לקו אמצעי דז"א מהארת הדעת שיש בו חו"ג דהם תרין סטרין (מ"מ).
- 6 פי' ז"א מתעורר להזדווג (מ"מ).
- 7 מלכות (מ"מ).
- 8 שנחברה עם ז"א שנק' רוחא ודבקו זה בזה (מ"מ).
- 9 פי' חג"ת דז"א שנעשו חב"ד כלי המוחין כנודע, הטיפה שלהם נכנסה בנה"י (מ"מ).
- 10 פי' מהארת חג"ת הנז' שנעשו חב"ד יוצא היסוד (מ"מ).
- 11 פי' יסוד דז"א דבוק ביסוד דנוק' (מ"מ).
- 12 פי' מלכות נתעברה מטיפת יסוד דז"א (מ"מ).
- 13 פי' לא נתעברה בהמלכות רק אחר שהי אבין תרין דרועין ושמאלו תחת ראשה וימינו תחבקנה (מ"מ).
- 14 זו"ן (מ"מ). עי' לעיל כב ע"א.
- 15 חג"ת (מ"מ).
- 16 מיכאן חסד (אור יקר).
- 17 גבריאל והוא ראש על כל השמאליים, ר"ל שתחת חיילי חייליו משתלשלים (אור יקר).
- 18 אוריאל (אור יקר).
- 19 הסיגים אינם יוצאים רק מסוף הגבורות וכו' ולכן חם שרומז לגבורה יצא ממנו כנען (מ"מ). והנה
בקליפות שלשה בחינות: הא' הוא הקלי' הדקה הקרובה לקדושה והם היושבים ראשונה במלכות שאינם
פועלים הטומאה פעול אלא בכח, והם הספירות אשר להם וכו' וז"ש זהמא דדהבא, וכו' דהיינו קרובתם אל
הקדושה (אור יקר).
- 20 זוהם זההב שתחת הסיגין הנשפע מכור הזהב ורמז אל תוקף הדין הנשפע מהגבורה העליונה (ד"א).
- 21 הב' הם ההיכלות שהם פועלים טומאה בפועל וכו' מה שהם מתעוררים למטה (אור יקר).
- 22 הג' הם השלוחים אשר בעולם התחתון שהם מתגלמים במלאך המות, שהוא הוא ממש הכח המתגלם
למטה (אור יקר).

בראשית

והם הוא אבי כנען דאייתי לוויטין¹ על עלמא
ההוא כנען דאתלטיא² ההוא כנען דאחשיך³
אנפי בריין ובגין כך (כלהו לא נפקו) [לא נפיק]⁴
מגו כללא דכלהו אלא דא דכתיב וחס הוא אבי
כנען מההוא דאחשיך עלמא ולא כתיב בכללא
דא ושם הוא אבי כך או יפת הוא אבי כך אלא

מיד קפץ ואמר וחס הוא אבי כנען ודאי

[1]ועל דא כד אתא אברהם מה כתיב
(בראשית יב ו) ויעבור אברם בארץ⁵ דעד לא
הוה קיומא דאבהן ולא אתו זרעא דישראל
בעלמא דיפוק שמא דא וייעול שמא עלאה
קדישא כד הוו זכאין ישראל אקרי ארעא על
שמא דא ארץ ישראל כד לא זכו אקרי ארעא על
שמא אחרא ארץ כנען ועל דא כתיב (שם ט כה)
ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו דאיהו
אייתי לוויטין על עלמא ובנחש מה כתיב (שם ג
יד) ארור אתה מכל הבהמה היינו דכתיב (שם ט
כה) עבד עבדים ועל דא כתיב שם וחס ויפת
תלת אלין בני נח היוצאים מן התיבה
כדקאמרינן

שלישה אלה בני נח (שם יט) קיומא דכל עלמא
קיומא דרזא עלאה ומאלה נפצה כל הארץ היינו
רזא (דא תלת) [דתלת] גווינן עלאין דכד ההוא
נהר דנגיד ונפיק אשקי לגנתא בחילא דתלת
אלין עלאין⁶ ומתמן אתפרשן גווינן דלתתא⁷ כל
חד וחד כליל בחבריה⁸ לאחזאה דיקרא דקב"ה
אתפשט לעילא ותתא ואיהו חד בעלאי ותתאי
אמר רבי אלעזר תלת גווינן אלין [בכל אינון]
(אינון בכל) דאתיין מסטר דקדושה ומחיוזו דתלת
גווינן אלין⁹ מתפרשאן לכל אינון דאתיין מסטרא

שהתקלל, אותו כנען שהחשיך פני הבריות.
ולכן (כלם) לא יצא מכלל כולם אלא זה
שכתוב "וחס הוא אבי כנען", מאותו
שהחשיך את העולם, ולא כתוב בכלל זה
ושם הוא אבי כך או יפת הוא אבי כך, אלא
מיד קפץ ואמר "וחס הוא אבי כנען" ודאי.

ועל זה, כשבא אברהם מה כתוב,
"ויעבור אברם בארץ", שעדיין לא היה קיום
של האבות, ולא באו זרע של ישראל
לעולם, שיצא השם הזה ויכנס שם עליון
קדוש. כשהיו ישראל צדיקים, נקראה הארץ
על השם הזה, "ארץ ישראל". וכשלא זכו,
נקראה הארץ על שם אחר, "ארץ כנען". ועל
זה כתוב "ויאמר ארור כנען עבד עבדים
יהיה לאחיו", שהוא הביא קללות על
העולם. ובנחש מה כתוב, "ארור אתה מכל
הבהמה", היינו מה שכתוב "עבד עבדים",
ועל זה כתוב "שם וחס ויפת", שלשת אלה
בני נח היוצאים מן התיבה, כמו שאמרנו.

"שלישה אלה בני נח", הם קיום של כל
העולם, והקיום של סוד עליון. "ומאלה
נפצה כל הארץ", היינו סוד (זה) של שלשת
הצבעים העליונים, שכשאותו נהר ששופע
ויוצא, משקה את הגן בכח של שלשת
העליונים הללו, ומשם נפרדים הצבעים
שלמטה כל אחד ואחד כלול בחבירו,
להראות שכבוד הקדוש ברוך הוא התפשט
למעלה ולמטה, והוא אחד אחד בעליונים
ובתחתונים. אמר רבי אלעזר, שלשת
הצבעים הללו בכל אותם שבאים מצד

¹ כנגד שלשתן אמר "כנען דאייתי לוויטין" שהוא הראש המושך הקללה והדין (אור יקר).

² הם הקליפות המקוללות שהם ז' היכלות טמאות (אור יקר).

³ היינו ממש מלאך המות המשחיר פני החיים (אור יקר).

⁴ לא להוכיח על כנען בעצמו אתא, דהא פשיטא, אלא להוכיח על חם בעצמו שהוא יוצא מכלל הצדיקים ואינו מצד הקדושה (אור יקר).

⁵ אמר "בארץ" סתם, ולא הזכירה בשם כנען אלא סתם בארץ מפני שהתחילה הקדושה להתנוצץ וכו' ולא הזכירה בשם קדוש דהיינו ארץ ישראל מפני דעד לא הוה קיומא, ר"ל השבועה שנשבע הקב"ה לאברהם במראה בין הבתרים לזרעך אתן את הארץ (אור יקר).

⁶ יסוד בחילא דתלת אלין עילאין, חג"ת, שהם ג' גווינן דקאמר, וכחם ומשפעם המשפיעים בו אשקי לגנתא שהיא המלכות (אור יקר).

⁷ מיכאל גבריאל אוריאל (אור יקר).

⁸ הדין כלול חסד ורחמים, וכן החסד כלול רחמים ודין וכו' (אור יקר).

⁹ ר"ל עצמותם ממש בקדושים, שכן אור השפע מתגלה מנקודה ראשונה עד סוף כל הנמצא אמנם בחיצונים שאין ראוי שעצמותו ממש ימצא אמר ומחיוזו דתלת אלין דהיינו דומה, והם ג' קלי' דאגוז, ג' גווינן הם גווינן דקשת שהם לבושים למוח (אור יקר).

בראשית

דרוהא אהרא וכד תסתכל ברוז דדרנין תשכח היך מתפרשן גוונין לכל אינון סטרין עד דעיילין לתתא ברוז דאינון² שבעה ועשרין צנורין [נ"א] סטרין דרשי (דרשי)³ דחפיין לתהומי וכלא ידיעא לחכימין עליונין זכאה חולקהון דצדיקיא דקב"ה אתרעי ביקריהון וגלי לון סטרין עלאין דחכמתא עלייהו כתיב (תהלים כה יד) סוד יהו"ה ליראיו ובריתו להודיעם

פתח רבי אלעזר ואמר (ישעיה כה א) יהו"ה אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא⁴ ביקרא דקב"ה ולשבח ליקריה⁵ בנין דכל מאן דידע לשבחה למאריה⁶ כדקא יאות קב"ה עביד ליה רעותיה ולא עוד אלא דאסגי ברכאן לעילא ותתא ועל דא מאן דידע לשבחה ליה למאריה וליחדא שמיה חביב הוא לעילא והמיד לתתא וקב"ה משתבח ביה [נ"א ביקריה] ועליה כתיב (שם מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם (בראשית ט ב) רבי יהודה ורבי יוסי חד אמר מגן עדן (אתרכבת) [אתתרכת] ונציב לה הכא⁷ וחד אמר בארעא הות ועקר לה ושתל לה⁸ ובההוא יומא עבדת איבין וניצת לבלבין⁹ וענבים והוה סחיט לה ושתי מן חמרא ורוי¹⁰ רבי שמעון אמר רזא דחכמתא איהו הכא בהאי קרא כד בעא נח למבדק בההוא חובא דבדק אדם הראשון¹¹ לאו

הקדושה, וממראה של שלשת צבעים אלו נפרדים לכל אותם שבאים מצד הרוח האחרת. וכשתסתכל בסוד הדרגות תמצא איך נפרדים הצבעים לכל אותם הצדדים, עד שנכנסים למטה בסוד של אותם עשרים ושבעה הצנורות (הצדדים) של הדלתות שמכסים את התהומות. והכל ידוע לחכמים עליונים. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם וגילה להם סתרי חכמה עליונים. עליהם כתוב "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם".

פתח רבי אלעזר ואמר, "ה' אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן". כמה יש לבני אדם להסתכל בכבוד הקדוש ברוך הוא ולשבח לכבודו, משום שכל מי שיודע לשבח את רבונו כראוי, הקדוש ברוך הוא עושה את רצונו. ולא עוד, אלא שמרבה ברכות למעלה ולמטה. ועל כן, מי שיודע לשבח את רבונו וליחד את שמו, חביב הוא למעלה ונחמד למטה, והקדוש ברוך הוא משתבח בו (בכבודו), ועליו כתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

"ויחל נח איש האדמה ויטע כרם". רבי יהודה ורבי יוסי. אחד אמר, מגן עדן (נתרכבה) גרשה ונטע אותה כאן, ואחד אמר, בארץ היתה, ועקר אותה ושתל אותה, ובאותו יום עשתה פירות ונצנצו לבלובים וענבים, והיה סוחט אותה ושותה מהיין ומשתכר. רבי שמעון אמר, סוד החכמה הוא כאן בפסוק הזה. כשרצה נח לבדוק באותו חטא שבדק אדם הראשון, לא

¹ בסוד השתלשלות המדרגות בהיכלות עד רדתם בהשתלשלות לנוק' דתהום רבא (אור יקר).

² אחרי מות עט ע"א כ"ז זיני מסאבותא רברבין וכו' (ד"א).

³ פירוש צדדי הדלתות כי תרגום דלת דשא. הרשב"ב (נ"א).

⁴ לידע סדר השתלשלות המדרגות (אור יקר).

⁵ היינו לקשר המדרגות בסוד שהם מקושרות ומיוחדות (אור יקר).

⁶ פי' היודע לשבח ע"ד המדות ולכך קב"ה עביד ליה רעותיה לפניו וז"ש דאסגי ברכאן לכל הפותח מקורי הברכות כלם ובפי' זה שבח הנביא על סדר המדות כנזכר בבלק קל"ג. ז"ח (נ"א).

⁷ זה לדעת האומרים גפן היתה [פרי עץ הדעת] ובסוד ובפשעכם שולחה אמכם, נתגרשה עם האדם, ונח נציב לה הכא בחוץ במקום שהיה לו לנוטעה אל מקומה הרמתה פנימה לקדושה נציב לה הכא בחוץ למטה, ולזה חטא נשדבקו בה החצונים וחשב לתקן וקלקל (אור יקר).

⁸ פי' בבחינתה חוצה ממש, היה עניינה אלא שעקרה ממקום שלא היה הגון אליה ושתלה במקום הגון, ולא היה העון בזה (אור יקר).

⁹ היה מציץ ציץ ופרח מיד בלי עכוב (ד"א).

¹⁰ לא שתה יין המשמח אלא יין המשכר מפני שהיה יין שנגע בו נכרי ויין ערלה ונתנסך (אור יקר).

¹¹ פי' שנכנס לראות את המקום בו נכשל אדה"ר, ובאיזה מקום נתפתה אחריהם (דע"ה ח"ב פד ע"ב, ע"ש אריכות).

בראשית

לאתדבקא ביה אלא למנדע ולא תקנא עלמא ולא יכיל סחט ענבים למבדק בההוא כרם כיון דמטא להאי [כדין] וישכר ויתגל ולא היה ליה חילא למיקם ובנין כך ויתגל גלי פרצה דעלמא דהוה סתים¹ בתוך אהלה כתיב בה"א² [ועל דא כתיב (משלי ה ח) ואל תקרב אל פתח ביתה]³ בתוך

עג/ב

אהלה⁴ דההוא כרם כגוונא דא בני אהרן דתנינן שתויי יין הווי⁵ וכי מאן יהיב לון חמרא בההוא אתר למשתי אי ס"ד דאינון חציפין הו דרוו חמרא [לאו] הכי אלא ודאי מההוא חמרא רוו דכתיב [ויקרא י א] ויקריבו לפני יהו"ה אש זרה⁶ כתיב הכא אש זרה וכתיב התם (משלי ז ה) לשמרך מאשה זרה⁷ וכלא חד מלה וכן כגוונא דא וישת מן היין וישכר ויתגל (בראשית ט כא) ועל דא אתער חם אבי כנען⁸ כמה דאתמר ואתיהיב אתר לכנען לשלטאה [וומה] <ומאי> דהוה <הדין> צדיק ברזא¹⁰ דברית סרסו <ותניא> [כדתנינן] דאעבר מיניה ההוא קיומא <ובנין כך> [וע"ד] אמר ארור דהא לוויטין אתערו בקדמיתא על ידיה בעלמא [ועל דא ויאמר ארור כנען דהא לוויטין ייתון על עלמא כדקדמיתא] עבד עבדים יהיה כמה דאת אמר ארור אתה מכל הבהמה וגו' כלא יתתקן לזמנא דאתי והוא לא יתתקן¹¹ וכלא

כדי להתדבק בו, אלא לדעת ולתקן העולם, ולא יכל, סחט ענבים לבדוק באותו כרם, כיון שהגיע לזה, (אז) "וישכר ויתגל", ולא היה לו כח לעמוד, ולכן "ויתגל", גילה פרצה של העולם שהיתה סתומה. "בתוך אהלה" כתוב בה"א, ועל זה כתוב "ואל תקרב אל פתח ביתה", בתוך

אהלה של אותה כרם. כדוגמא זו בני אהרן ששנינו שהיו שתויי יין, וכי מי נתן להם יין באותו מקום לשתות, ואם תעלה בדעתך שהיו חצופים ששתו יין, לא כך, אלא ודאי מאותו יין שתו, שכתוב "ויקריבו לפני ה' אש זרה", כתוב כאן "אש זרה", וכתוב שם "לשמרך מאשה זרה", והכל דבר אחד. וכן כדוגמא זו, "וישת מן היין וישכר ויתגל", ועל זה התעורר חם אבי כנען כמו שנתבאר, וניתן מקום לכנען לשלוט. ומה שהיה זה הצדיק בסוד הברית, סירס אותו. ושנינו, שהעביר ממנו אותו קיום. ולכן אמר "ארור", שהרי הקללות התעוררו בתחילה על ידו בעולם. (ועל זה "ויאמר ארור כנען", שהרי קללות יבואו על העולם כבתחלה). "עבד עבדים יהיה", כמו שנאמר "ארור אתה מכל הבהמה וגו'", הכל יתוקן לעתיד לבא, והוא לא יתוקן. וכולם יצאו לחרות,

¹ שכן ע"י המבול, שם נעשה דין ברשעים, הנה נתקן חטא דאדה"ר במקצת, ונסתמה הפרצה, שכן כאשר הרשעים כלין, אזי מתבטלות הקליפות. אמנם כאשר נכשל נח באותו היין המשכר, חזר וניערור וגלי פרצה דעלמא דהוה סתים (דע"ה ח"ב פד ע"ב).

² היא פרושה על הכל ומשפעת לחוץ והיינו עון נוקב שם השם (אור יקר).

³ שלא יצא מהיכל לבנת הספיר אלא פתח ביתה הוא נוק' דתהומא רבא, והוא למטה ממדור ראשון שבו היכל ראשון ששם היכל לבנת הספיר ומשם נסתכל ולא רצה ליקרב אל פתח ביתה חוץ להיכל אל פתח קבר התהום שטומאתו בוקע ועולה והיא אשה זרה (אור יקר). מלכות הרשעה נקראת בית ואהל (דע"ה ח"ב פד ע"ב).

⁴ ז"ס הכתוב באברהם ויט אהלה שתיקן מה שפרץ נח והקים הוא. א"ח (נ"א).

⁵ כלומר שהם נכנסו לאותו הנסיון של נח וכנ"ל (דע"ה ח"ב פד ע"ג).

⁶ עי' לקמן קצב ע"א וקמח ע"ב וח"ב קצב ע"א וח"ג לג ע"ב ולז ע"ב ולח ע"ב דף ס ע"א ונו ע"ב ונז ע"ב (לש"ו).

⁷ כלומר במקום נוק' דאצילות, והשכינה התרחקה (דע"ה ח"ב פד ע"ג).

⁸ "ואשלים" נוסף בלור יקר.

⁹ [לפי הנוסח שלו] השלים הפרצה מין במינו מיד אתייהיב ליה אתר לשלטה ליכנס החצוני פנימה (אור יקר).

¹⁰ היינו הסירוס שלו שהברית העליון יסתלק ממנו (אור יקר).

¹¹ כתיב ובלע המות לנצח, ולא כתיב בלע מלאך המות, והענין שיש מות ויש צלמות, כי מות הוא הפעולה למטה וצלמות הוא צלו העליון, ולפיכך הקלי' עליונות נטהרות וכו' והיינו סוד הקלי' הפנימית העליונה הקרובה אל הקדושה, וכו' אמנם המות עצמו שהוא קליפת הערלה החצונית מעבירים אותה והיא המות שאינה נתקנת לעולם והוא הנחש וכנען שאין לו תיקון ולא יצאו לחירות מקללותיהם (אור יקר).

בראשית

יפקון לחירו והוא לא יפוק ורוא איהו לאינן
דידעי ארחוי ושבילי דאורייתא

פתח ואמר (תהלים נא ה) כי פשעי אני אדע
והטאתי נגדי תמיד כמה אית לון לבני נשא
לאסתמרא מחובייהו מקמי קב"ה דהא לבתר
דהטא בר נש רשים הוא חוביה לעילא ולא
אתמחק בר¹ [בתוקפא דתיובתא] סניא כמה
דאת אמר (ירמיה ב כב) כי אם תכבסי בנתר
ותרבי לך בורית² נכתם עונך לפני

תא חזי כיון דחב בר נש קמי קב"ה זמנא
הדא³ עביד רשימו וכד חב ביה זמנא תניינא
אתתקף ההוא רשימו יתיר⁴ חב ביה >זמנא
תליתאה< אתפשט ההוא כתמא מסטרא דא
לסטרא דא כדין כתיב (שם) נכתם עונך לפני

תא חזי דוד מלכא כיון דחב קמי קב"ה על
עסקא דבת שבע השיב דההוא חובא אתרשים
עליה לעלמין מה כתיב (שמואל ב יב יג) גם יהו"ה
העביר חטאתך לא תמות אעבר ההוא רשימו
מקמיה א"ל רבי אבא והא תנינן דבת שבע
דיליה דדוד מלכא הות מן יומא דאתברי עלמא
אמאי יהבה קב"ה לאוריה החתי מן קדמת דנא
א"ל הכי אורחוי דקב"ה אע"ג דאתתא אזמינא
ליה לבר נש למהוי דיליה אקדים אחרא ונסיב
לה [עד דמטא זמניה דהאי] כיון דמטא זמניה
אתרחייא האי דנסיב (לה) [ליה] מקמי האי
אחרא דאתי לבתר ואסתלק מעלמא וקשי קמי
קב"ה לאעברא ליה מעלמא עד לא מטי זמניה
מקמי האי אחרא ורוא דבת שבע⁵ דאתיהיבת
לאוריה החתי (כדאמרן) בקדמיתא פוק ודוק

והוא לא יצא. וסוד הוא לאותם שיודעים
דרכי ושבילי התורה.

פתח ואמר, "כי פשעי אני אדע וחטאתי
נגדי תמיד", כמה יש לבני אדם להישמר
מחטאיהם לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי
אחר שחטא אדם, רשום חטאו למעלה ולא
נמחק, אלא רק בכח של תשובה רבה, כמו
שנאמר "כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך
בורית נכתם עונך לפני".

בא וראה, כיון שחטא אדם לפני הקדוש
ברוך הוא פעם אחת, עושה רושם. וכשחטא
בו פעם שניה, מתחזק יותר אותו הרושם.
חטא בו פעם שלישית, מתפשט אותו
הכתם מצד זה לצד זה, ואז כתוב נכתם
עונך לפני.

בא וראה, כיון שחטא דוד המלך לפני
הקדוש ברוך הוא על העסק של בת שבע,
חשב שאותו חטא נרשם עליו לעולמים, מה
כתוב, "גם ה' העביר חטאתך לא תמות",
העביר אותו הרושם מלפניו. אמר לו רבי
אבא, והרי שנינו שבת שבע היתה של דוד
המלך מיום שנברא העולם, למה נתן אותה
הקדוש ברוך הוא לאוריה החתי מקדם לזה.
אמר לו, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא, אף
על גב שמזומנת לבן אדם להיות שלו,
מקדים אחר ונושא אותה עד שמגיע זמנו
של זה. כיון שהגיע זמנו, נדחה זה שנשא
אותה מלפני האחר הזה שבא אחר כך
ומסתלק מהעולם. וקשה לפני הקדוש ברוך
הוא להעבירו מהעולם כשעדיין לא הגיע
זמנו מלפני האחר הזה. וסוד שבת שבע
שנתנה לאוריה החתי (כפי שאמרנו)

¹ בכח גדול התשובה (ד"א).

² תימה שנראה אפילו בתיובתא סגי לא יתמחק. ו"ל דזה אינו תשובה גמורה כיון דבלא טהרת הלב
מבפנים וז"ש כבסי מרעה לבך ירושלים למען תושעי ז"ש בר בתוקפא דתיובתא סגי שהיא טהרת הלב א"נ
הכא קודם גמר דין אמנם אחר ג"ד נכתם. ז"ח (נ"א).

³ המדרגות הם ג': עשיה שמשם נפש, יצירה שמשם רוח, בריאה שמשם נשמה. אצילות אין בו פגם ח"ו.
זמנא חדא פעם, פגם העשיה, הקב"ה כדי שלא לראות אותו עון או אותו פגם דכתיב לא יגורך רע, מסתלק
אל היצירה, פגם שנית, מסתלק אל הבריאה. פגם שלישית מסתלק אל האצילות, והבריאה לפניו בפגם, ועבר
הפגם כל המדרגות, ועובים עד היותו לפניו לפני האצילות, אפילו בנשמה כדפירשתי, והיינו שהחצונים בחטא,
ראשון מתחזקים ולא כל כך, בשני מתחזקים יותר, בשלישי מתחזקים כל כך שנכנס צעקתם פנימה הוא הוא
הפגם (אור יקר).

⁴ פ' ז"ח ג' רשימות כנגד נר"ן. ותמיהני דהא אי' בזוהר דלית פגימו בנשמה. א"מ (ולק"מ דכל אחד כלול
מג' מאי"ן (נ"א).

⁵ מארץ ישראל שהיא בת שבע והיא מרכבה למלכות, ואדה"ר סוד כל הנשמות הטהורות גרם בעונו
שליטת הנחש לכך מדה כנגד מדה נתן ארצו ארץ ישראל הנשמות הקדושות ביד הנחש אח"כ בתשובתם זכו
אליה, כן בת שבע לסבת עון יקדם לבן זוג יותן ביד אחר ממש שיקדמנו ברחמים, ואח"כ ידה בשובו והיותו
ראוי אליה (אור יקר).

בראשית

ותשכח אמאי אתיהיבת ארעא קדישא לכנען עד לא ייתון ישראל ותשכח מלה דא וכלא רזא חדא איהו ומלה חדא

תא חזי דוד אע"ג דאודי על חוביה ותב בתיובתא לא אעדי לביה ורעותיה מאינן חובין דחב ומההוא חובא דבת שבע בגין דדחיל עלייהו תדיר דילמא גרים חד מנייהו ויקטרג עליה בשעתא דסכנה ובגין כך לא אנשי לון מיניה ומרעותיה [דבר אחר] (כד"א) (תהלים נא ה) כי פשעי אני אדע¹ כלהו דרגין דתליין² בהו חובי בני נשא אני אדע וחטאתי³ נגדי תמיד דא פגימו דסיהרא⁴ דלא נפקא מסאובתא⁵ עד דאתא שלמה ואתנהירת באשלמותא וכדין אתבסס עלמא ויתיבו ישראל לרחצין⁶ דכתיב (מ"א ה ה) וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו ועם כל דא וחטאתי נגדי תמיד ולא אתפסק מעלמא⁷ עד דייתי מלכא משיחא לזמנא דאתי כמה דאתמר (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

הוא היה גבור ציד לפני יהוה על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני יהוה (בראשית י ט) תא חזי הוא הוה גבר תקיף לבושי דאדם הראשון הוה לביש והוה ידע למיצד צידה דברייתא בהו אמר רבי אלעזר נמרוד הוה מפתי לברייתא למיהך בתר פולחן דע"ז והוה שליט באינן לבושיין ונצח בני עלמא והוה אמר דאיהו שליטא

בתחלה, צא ודייק ותמצא למה נתנה הארץ הקדושה לכנען בטרם שבאו ישראל, ותמצא דבר זה, והכל סוד אחד הוא ודבר אחד.

בא וראה, דוד, אף על גב שהודה על חטאו ושב בתשובה, לא הסיר מלבו ורצונו מאותם חטאים שחטא ומאותו חטא של בת שבע, כי פחד עליהם תמיד שמא יגרום אחד מהם ויקטרג עליו בשעת הסכנה, ולכן לא שכח אותם ממנו ומרצונו. דבר אחר, "כי פשעי אני אדע", כל הדרגות שתלויות בהם חטאי בני אדם אני אדע. "וחטאתי נגדי תמיד", זו פגימת הלבנה שלא יצאה מטומאתה עד שבא שלמה והאירה בשלמות, ואז התבסס העולם וישבו ישראל לבטח, שכתוב "וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו". ועם כל זה "וחטאתי נגדי תמיד". ולא נפסק מהעולם עד שיבא מלך המשיח לעתיד לבא, כמו שנאמר "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

"הוא היה גיבור ציד לפני ה' על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני ה'". בא וראה, הוא היה איש חזק, והיה לובש מלבושי אדם הראשון, וידע לצוד צידה של הבריות בהם. אמר רבי אלעזר, נמרוד היה מפתה את הבריות ללכת אחרי עבודה זרה, והיה שולט באותם לבושים ומנצח את בני העולם, והיה אומר שהוא שליט של העולם,

¹ מדתו היא מדברת לגבי מעלה, כלומר פשעים ופגמים שעשו בי בני אדם (אור יקר). כמ"ש הרשב"י בשיר השירים בפ' אם לא תדעי לך שצריך לידע עוונותיו באיזה מידה פגם כדי לתקן הפגם ע"י תשובה וא"ל יחזור בגלגול וזהו צאי לך בגלגול וז"ש כי פשעי אני אדע מקום הפגם ומתקן תשובה מלמטה ואתה תטהר מלמעלה כמ"ש הרב כבסני וגו' (נ"א).

² מצות לא תעשה שס"ה הם ש"ס בחינות ידועות בה, והם פרצות סתומות שדרך בהם יכול הקל"י ליכנס לקדושה והם נעולים וסתומים, ובהיות האדם עובר על אחת ממצות לא תעשה פגם בה ופורץ הסתימה ההיא ונכנס החצוני דרך אותה הפרצה והפגם והיינו דרגין דתליין בהו חובי ב"נ (אור יקר).

³ לשון חסרון (אור יקר).
⁴ פי' חטאתי לשון חסרון דהיינו חסרון הלבנה כי מגמת דוד להשלים המ' במלחמותיו להכניע ס"א ובשיריו מקטש ומתקן למ' ועכ"ז לא השלים וז"ש וחטאתי נגדי תמיד כוונתי לתקן החסרון שבמדתי תקן את שלי כי כוונתי לתקן את שלך. ז"ח (נ"א).

⁵ מיום ד' נפגמה הלבנה לעולם עמדה בפגימתה עד שלמה, אמנם פשעי אדע אבל לא תמיד, כי כמה חטא ושוב בתשובה ותקנו הפרצה והפגם (אור יקר).

⁶ וכי בימי אברהם יצחק ויעקב ומשה לא נתמלאה. לזה תירץ שלא נתמלאה, כי בימי אברהם ויצחק רעב, ובימי יעקב גלות וכמה צרות, ובימי משה רבינו, חסרון המים והלחם, אם לא שניתן על ידי נס, אבל ביי שלמה יתבו ישראל לרחצין (אור יקר).

⁷ אחר מילואה חסרין עד ימי צדקיה שחשך אורה מכל וכל וסבה לזה היות מצאיות הקל"י בעולם, לכך יש אחר שמילואה חסרון על ידי אלו, אמנם לעתיד ואת רוח הטומאה וכו' ואין אחר מילואה חסרון כלל (אור יקר).

בראשית

בעלמא ופלהין ליה בני נשא ואמאי אקרי שמיה
נמרוד דמרד במלכא עלאה דלעילא דמרד
בעלאי ומרד בתתאי באינן

עד/א

לבושין שליט על כל (שאר) בני עלמא ומלך
בהו ומרד במאריה ואמר דאיהו שליטא דעלמא
והוי מפתי לברייטא אבתריה עד דמשך בני נשא
למיפק מבתר פולחנא דמארי עלמא¹ א"ר שמעון
באילין לבושין ידעי בהו חברייא רזא עלאה

²מתנתיין ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים
אחדים (בראשית יא א) רבי שמעון פתח (מ"א ו
ז) והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות
והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו
והבית בהבנתו וכי לא הוה בני ליה שלמה
וכלהו אומנין דהוו תמן מהו בהבנתו אלא כך
הוא כמה דכתיב (שמות כה לא) מקשה תעשה
המנורה אם היא מקשה מהו תעשה אלא ודאי
כלא באת וניסא אתעביד איהו מגרמיה כיון
דשראן למעבד עבידתא אוליף לאומנין למעבד
בה מה דלא הוו ידעין מקדמת דנא מאי טעמא
בנין דברכתא דקב"ה שרא על ידיהו ועל דא
כתיב (מלכים א' ו ז) בהבנתו איהו אתבני
מגרמיה דהא³ אולפא אולפן לאומנין היאך
שראן למעבד⁴ ולא אסתלק מעינייהו רשימו
דההוא עבידתא ממש⁵ ומסתכלאן ביה ועבדי עד
דאתבני כל ביתא

אבן שלמה⁶ מסע נבנה שלמה כתיב חסר יו"ד
אבן שלמה ודאי מסע דאתנטייל⁷ ואתייא ושריא
עלייהו ואתעביד עבידתא (מסע דאתנטייל ידן

ועובדים אותו בני אדם. ולמה נקרא שמו
נמרוד, שמרד במלך העליון שלמעלה,
שמרד בעליונים ומרד בתחתונים. באותם

לבושים הוא שלט על כל (שאר) בני
העולם ומלך בהם, ומרד ברבונו ואמר
שהוא השליט על העולם, והיה מפתה את
הבריות אחריו, עד שמשך בני אדם לצאת
מאחר עבודת רבונו של עולם. אמר רבי
שמעון, בלבושים הללו יודעים בהם
החברים סוד עליון.

משנה. "ויהי כל הארץ שפה אחת
ודברים אחדים". רבי שמעון פתח, "והבית
בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות
והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית
בהבנתו". "והבית בהבנתו", וכי לא היה
בונה אותו שלמה וכל האומנים שהיו שם,
מה זה "בהבנתו". אלא כך הוא, כמו שכתוב
"מקשה תעשה המנורה", אם היא מקשה,
מהו תעשה. אלא ודאי הכל באות ונס נעשה
הוא מעצמו, כיון שהתחילו לעשות
המעשה, לימד את האומנים לעשות אותה
מה שלא היו יודעים מקודם לכן. ולמה,
משום שברכת הקדוש ברוך הוא שרתה על
ידם, ועל זה כתוב "בהבנתו", הוא נבנה
מעצמו, שהרי לימד לימוד לאומנים איך
להתחיל לעשות, ולא הסתלק מעיניהם
הרושם של אותו המעשה ממש, ומסתכלים
בו ועושים, עד שנבנה כל הבית.

"אבן שלמה מסע נבנה", שלמה כתוב
חסד יו"ד. אבן שלמה ודאי. מסע, שנסעה
ובאה ושרתה עליהם ונעשתה העבודה

¹ פ"י כשראה הרשב"י ת"ק ור"א דס"ל שהיו לבושין דאדה"ר לא הק' להם אבל ברמז א"ל דחבריא ידעי
בהו רזא עלאה עומק הדרוש אבל לא הם כי בפ' בא דחה הרשב"י סברת ר"א ות"ק דהכא וא' דלבושין
דאתלבשו אדם ואתתיה לא אתלבש בהו ב"נ אחרא. ז"ח (נ"א).

² צלור יקר כלן הוא סתרי תורה.

³ דהוא (דפ"ו ואור יקר).

⁴ הוסיף נס על ענין המנורה תחלה היו ידועים מפי משה רבינו ע"ה אלא שדברים הרבה לא היו ידועים,
וזה שאמר כיון דשראן למעבד עבידתא על ידי אותו הציור שצייר להם משה, אוליף לאומנין תוספת ידיעה
מה דלא הוו ידעין כו', אמנם הבית שלא היה בו כח דיבור הנבואה לא היה כך אלא דהיא אולפא לאומנין
היאך שראן אפילו תחלת הדבר היה צריך לימוד (אור יקר).

⁵ וא"ת היאך התחילו בבנין כיון שתחלת המציאות היה צריך לימוד, לזה אמר ולא אסתלק מנייהו ההוא
רשימו וכו', דהיינו שהיה מצוייר רוחני לפני כל א' וא', ובו היה מסתכל ובונה ומעולם לא זז מלפניו ומציאות
ציור זה הוא רוחניות הבית לא השכינה אלא ממש כח האבנים וקדושתן והוא נעשה נשמה אליהן לכסא
הכבוד החופף ושוכן בו (אור יקר).

⁶ אבן היא מלכות עם היסוד דהיינו שלמה שמדתו אחיזת מלכות ביסוד (אור יקר).

⁷ מלמעלה מהת"ת (אור יקר).

בראשית

(מסע, שנסעה ידם ונעשתה העבודה). מסע, שהסיע ידם לעשות שלא מדעתם. כתוב כאן "מסע", וכתוב שם "ולמסע את המחנות". "ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע", משום שהשמיר בקע הכל ולא נשמע דבר, שלא הצטרכו לשאר הכלים לעשות, והכל היה עם אות ונס. וניסא הוה

אמר רבי שמעון כמה חביבים הם דברי התורה. אשרי חלקו של מי שעוסק בהם ויודע ללכת (בו) בדרך אמת. "והבית בהבנתו", כאשר עלה ברצון הקדוש ברוך הוא לעשות כבוד לכבודו, עלה מתוך המחשבה רצון להתפשט, והתפשט מהמקום שהיא המחשבה הסתומה שאינה ידועה, עד שמתפשטת ושורה בבית הגרון, המקום שתמיד נובע בסוד שהוא רוח חיים. ואז, כשמתפשטת המחשבה היא ושורה במקום הזה, נקראת המחשבה היא אלהים חיים, שכתוב "הוא אלהים חיים".

אמר רבי שמעון כמה חביבים הם דברי התורה. אשרי חלקו של מי שעוסק בהם ויודע ללכת (בו) בדרך אמת. "והבית בהבנתו", כאשר עלה ברצון הקדוש ברוך הוא לעשות כבוד לכבודו, עלה מתוך המחשבה רצון להתפשט, והתפשט מהמקום שהיא המחשבה הסתומה שאינה ידועה, עד שמתפשטת ושורה בבית הגרון, המקום שתמיד נובע בסוד שהוא רוח חיים. ואז, כשמתפשטת המחשבה היא ושורה במקום הזה, נקראת המחשבה היא אלהים חיים, שכתוב "הוא אלהים חיים".

אמר רבי שמעון כמה חביבים הם דברי התורה. אשרי חלקו של מי שעוסק בהם ויודע ללכת (בו) בדרך אמת. "והבית בהבנתו", כאשר עלה ברצון הקדוש ברוך הוא לעשות כבוד לכבודו, עלה מתוך המחשבה רצון להתפשט, והתפשט מהמקום שהיא המחשבה הסתומה שאינה ידועה, עד שמתפשטת ושורה בבית הגרון, המקום שתמיד נובע בסוד שהוא רוח חיים. ואז, כשמתפשטת המחשבה היא ושורה במקום הזה, נקראת המחשבה היא אלהים חיים, שכתוב "הוא אלהים חיים".

אמר רבי שמעון כמה חביבים הם דברי התורה. אשרי חלקו של מי שעוסק בהם ויודע ללכת (בו) בדרך אמת. "והבית בהבנתו", כאשר עלה ברצון הקדוש ברוך הוא לעשות כבוד לכבודו, עלה מתוך המחשבה רצון להתפשט, והתפשט מהמקום שהיא המחשבה הסתומה שאינה ידועה, עד שמתפשטת ושורה בבית הגרון, המקום שתמיד נובע בסוד שהוא רוח חיים. ואז, כשמתפשטת המחשבה היא ושורה במקום הזה, נקראת המחשבה היא אלהים חיים, שכתוב "הוא אלהים חיים".

¹ עסק זה הוא באצילות ז' ספירות אחר אצילות כח"ב. והנה הקב"ה היא הבינה, ורעותא דקב"ה היינו בחי' כתר אל הבינה. וכו' ואומרו סלקא ברעותא דקב"ה היינו שעלה התעוררות הבינה בעצמה ממציאותה אל מציאות הבינה שבכתר, דהיינו רעותא דקב"ה והעליה הזו גורם היות כח נמשך מהכתר והמאציל להאציל כל האצילות (אור יקר). פי' כשעלו המ"ן במצח דא"ק (מ"מ). עי' ע"ח נקודות פרק ו', שזהו בחינת הזיווג לפני בריאת האדם, ועי' עוד לעיל כט ע"א וישלח קעב ע"א ורנא ע"א ופרשת לך לך פו ע"ב. והוא בלשון "סליק" דהיינו עלייה, שכאן הוא עליית מ"ן, בו טמונה התחדשות של כל מציאות, וכאן היתה עליית המ"ן כמאליה (כללים ח"א יב ע"א).

² היינו שהבינה היא היכל לחכמה, ואז היא נקראת "מי", אמנם היא נעלמת ואין לה שם גילוי כלל כישם זה מורה על ההעלם. וכאשר תתגלה האצילות שהם סוד אלה, חג"ת, על ידי שלשתם נעשה לבוש והיכל לבחי' הבינה ונקראת אלהים דהיינו מי אלה והיינו יקרא ליקריה, כי הבינה ממש יקר ולבוש למה שלמעלה ורצה לעשות יקר ולבוש להעלים יקריה, והעלם זה סיבה אל הגלוי (אור יקר). פי' לתקן ז' שם מלבישים לאר"א ואר"א מלבישים לא"א כי סוד הלבוש הוא יקר וא"א הם יקריה וז' שם יקרא ליקריה (מ"מ).

³ העליה הנזכרת היינו שהסכים בזה גם כן החכמה וכו' (אור יקר).

⁴ פי' עלה חפץ ורצון באבא כדי לפשט אורו לתקן פרצופים שתחתיו (מ"מ).

⁵ פי' מחשבה הנז' שהוא אבא מהיכן התפשטותה הוא ממוחא סתימאה דא"א לפי שאבא יונק ממזל הח' דא"א שהוא ממוחא סתימאה (מ"מ).

⁶ אל החכמה ב' בחינות: האחת בכתר נעלם בתוך הבינה, והב' במציאות עצמה בתוך הבינה ונקודה בהיכליה וכו' (אור יקר).

⁷ פי' שאותה הארה שיצאה מאבא לתקן הפרצופים שתחתיו נתפשטה עד הבינה שנק' גרון (מ"מ).

⁸ פי' בינה הנז', תמיד נה"י דידה הם בז"א ומכוננים אותו בסוד כונן שמים בתבונה כונן הווה ואל כנן (מ"מ).

⁹ פי' אור אבא כשנתלבש בבינה נק' גם הוא אלהים חיים כמו אימא (מ"מ). עי' בהיר אות ק': ומנלן דשמים הקדוש ברוך הוא, דכתיב (מלכים א' ה לב) ואתה תשמע השמים, אטו שלמה התפלל אל השמים שישמעו תפלתם, אלא אותו שנקרא שמו על השמים, ע"כ. ועי' ר' בחיי בראשית טו יח, עבד מלך כמלך. קנא ע"א מסטרא דיובלא דאיהו אלקים חיים כו' (ד"א).

¹⁰ דהיינו בחינת בינה (ביאורים ח"ב ה ע"ג).

בראשית

מחשבה דהוה סתימא בחשאי אשתמע לאתגליא עוד אתפשטת האי מחשבה לאתגליא ובמשי¹ האי קול ואקיש בשפון וכדין נפקא דבור <דאשלים> (ואשלים) כלא וגלי כלא אשתמע דכלא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכלא חד כיון דמטא אתפשטותא דא ואתעביד דבור בתקיפא דההוא קלא כדין והבית בהבנותו כאשר נבנה לא כתיב אלא בהבנותו בכל זמנא וזמנא אבן שלמה כמה דאתמר וכתיב (שיר ג יא) בעטרה² שעטרה לו אמו מסע דנפקא מלגו ושריא ונטיל לבר נפקא מלעילא ושריא ונטיל לתא ומקבות והגרזן כל כלי ברזל אלין שאר דרגין תתאין³ דכלהו תליין ביה ולא אשתמעו ולא אתקבלו⁴ לגו כד איהי סלקא לאתאחדא לעילא ולינקא מתמן ודא הוא בהבנותו וכדין כד איהי ינקא כלהו קיימי בחדוותא וינקין ואתמליין ברכאן וכדין קיימין עלמין כלהו ברוא חדא ביחודא חד ולא הוי בהו בכלהו עלמין פרודא לבתר דנטלי חולקהון כל חד וחד כלהו מתפשטן ומתפרשן לסטריהו למה דאתמנן

תא הוי ויהי כל הארץ שפה אחת וגו'
(בראשית יא א)

עד/ב

זהר

לבתר מה כתיב (בראשית יא ב) ויהי בנסעם מקדם <מההוא> (מאיהו) קדמאה דעלמא⁵ וימצאו בקעה⁶ בארץ שנער⁷ דהא מתמן מתפרשן לכל אינון סטריין⁸ ואיהו ריש מלכו לאתבדרא⁹ ואי תימא הא כתיב (שם ב י) ונהר

בשקט, נשמעת בגלוי. עוד מתפשטת המחשבה הזו להתגלות, ומכה הקול הזה ומקיש בשפתים, ואז יוצא הדיבור שמשלים הכל ומגלה הכל. נשמע שהכל הוא אותה מחשבה סתומה שהיתה בפנים, והכל אחד. כיון שמגיעה התפשטות זו ונעשה דיבור, בכח אותו הקול, אז, "והבית בהבנותו", לא כתוב כאשר נבנה אלא בהבנותו, בכל פעם ופעם, אבן שלמה כמו שנתבאר. וכתוב "בעטרה שעטרה לו אמו". "מסע", שיוצא מבפנים ושורה ונוסע החוצה. יוצא מלמעלה ושורה ונוסע למטה. "ומקבות והגרזן כל כלי ברזל", אלו שאר הדרגות התחתונות שכולם תלויים בו, ולא נשמעו ולא התקבלו פנימה כשהיא עולה להאחז למעלה ולינוק משם, וזהו "בהבנותו". ואז, כשהיא יונקת, כולם עומדים בשמחה ויונקים ומתמלאים ברכות, ואז כל העולמות עומדים בסוד אחד, ביחוד אחד, ואין בהם בכל העולמות פרוד, אחר שכל אחד ואחד נוטלים חלקם, כולם מתפשטים ונפרדים לצדיהם למה שנתמנו.

בא וראה, "ויהי כל הארץ שפה אחת וגו'",

מה כתוב אחר כך, "ויהי בנסעם מקדם מאותו קדמון של העולם, "וימצאו בקעה בארץ שנער", שהרי משם נפרדים לכל אותם הצדדים, והוא ראש המלכות להתפזר. ואם תאמר, הנה כתוב "ונהר יצא

¹ הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

² מלכות (מ"מ).

³ בי"ע (מ"מ). פי' חיצונים הכורתיים ומשחיתים (נ"א).

⁴ פי' כמו וישמע שאול ל' קיבוץ ואסיפת עם וז"ש ולא אתקבלו לא נתאספו ונתקבצו למעלה מקבות והגרזן כשהיא עולה ומתיחדת כי לכך אנו אומרים ועד במקום אחד כדי שלא ירגישו הח"י וירצו ליטול חלק ביחוד שאז הוא הבנין שהיא נבנית מ"ק כאו' והיה המשכן א' וז"ש ודא היא בהבנותו. ז"ח (נ"א). בז"ח ובק"ד הגי' ולא אתקבלו (הערת הזוהר).

⁵ ר"ל מהקדושה שהיא קודמת לעולם זה התחתון שהוא כולל כל מעשה בראשית (אור יקר).

⁶ מקום בקוע פרצה (אור יקר).

⁷ מקום מוכן לקלי' כל מיתי מבול שאין להם תחיה אל אדבקים במיתה העולמית שהם החצונים (אור יקר).

⁸ הם הע' שרים שהם חצונים (אור יקר).

⁹ הקלי' שהיא ראש לע' שרים הנ"ל (אור יקר). פירוש בכל רישא דדהבא חב"ד דקלי' עולם הפירוד כי משם הפיצה ה' וז"ש ולא תבדרא תרגום להנפץ שגם בי"ע נק' עולם הפירוד. הרשב"ב (נ"א).

בראשית

יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד ודאי הכי הוא דכיון דנמלי מתמן הוי פרודא וכד אינון בנישין תמן לינקאה לא הוי פרודא וכד נמלין הוי פרודא דכתיב ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה כמה דאתמר ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים דהא כדן עלמא¹ ביסודא² ועקרא³ ושרשא⁴ דהא ומהימנותא דהא ביה בקב"ה מה כתיב ויהי בנסעם מקדם מקדמאה עקרא דעלמא מהימנותא דכלא וימצאו בקעה מציאה אשכחו ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה (וימצאו) תא חזי נמרוד מה כתיב ביה (שם י י) ותהי ראשית ממלכתו בכל דהא מתמן נטל (לאתאחדא) [לאתחדא] ברשו אחרא והכא וימצאו בקעה בארץ שנער מתמן נטלו בלביהו לאפקא מרשותא עלאה לרשו אחרא

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם (שם יא ד) רבי חייא פתח (ישעיה נז ב) והרשעים כים נגרש וגו' וכי ים נגרש⁵ אין דכד ימא נפקא מתקוניה ואזיל (>נ"א< כלא) <בלא> חבלא⁶ כדן נגרש ואתתרך מאתריה כמאן דרוי חמרא ולא יתיב על בורייה וסלקא ונחתא מאי טעמא בגין כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש ומיט דמפקו מימיו כל ההוא טינא דימא וכל טנופא לשפווותיה כנונא דא אינון רשעים דנפקא מארחא דתקנא ואולי כרוי חמרא בלא תקנא דנפקי מאורח מישר לאורח עקים מאי טעמא בגין כי השקט לא יוכל דהא עקימו דארחיהו גרים לון למהך בלא תקנא ובלא שכיכו ולא עוד אלא דכל רוגזא דידהו בשעתא דאמרי מלה מפומיהו ההוא מלה רפש ומיט כלהו מפקי טנופא וגיעולא מפומיהו לבר עד דמסתאבי⁷

סתרי תורה

מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד", ודאי שככה זה. שכיון שנוסעים משם יש פרוד, וכאשר הם מתכנסים שם לינוק אין פירוד. כשנוסעים יש פרוד, שכתוב "ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה" כמו שנתבאר. "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים", שאז הרי העולם ביסוד ועיקר, ושורש אחד ואמונה אחת בקדוש ברוך הוא. מה כתוב "ויהי בנסעם מקדם", מהראשון עיקר העולם אמונת הכל. "וימצאו בקעה", מציאה מצאו ויצאו בה מתחת האמונה העליונה (וימצאו). בא וראה, מה כתוב בנמרוד, "ותהי ראשית ממלכתו בבל", שהרי משם נסע להאחז ברשות אחרת, וכאן, "וימצאו בקעה בארץ שנער", משם נסעו בלבם לצאת מרשות העליונה לרשות אחרת.

"ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם". רבי חייא פתח, "והרשעים כים נגרש וגו'", וכי יש ים נגרש. כן. שכאשר הים יוצא מתיקונו והולך (בלי הבל) בלי רב חובל, אז נגרש ומתגרש ממקומו, כמי ששותה יין ולא יושב על בוריו ועולה ויורד. ולמה, משום "כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט", שמוציאים מימיו כל אותו הטיט של הים וכל הטינופת לשפתיו, כדוגמא זו אותם הרשעים שיוצאים מדרך תקינה והולכים כשתויי יין בלי תיקון, שיוצאים מדרך ישרה לדרך עקומה. ולמה, משום "כי השקט לא יוכל", שהרי עיקום דרכיהם גרם להם ללכת בלי תיקון ובלי שקט. ולא עוד, אלא שכל רגזם בשעה שאומרים דבר מפיהם, אותו הדבר רפש וטיט, כולם מוציאים טינופת וגועל מפיהם החוצה עד שנטמאים

¹ הוא הגשמי כולו בכלל, עולם העשיה (אור יקר).

² סוד הקדושים על תפקידם כנ"ל, עולם היצירה (אור יקר).

³ אחיזתם של הקדושים בכסא כולם, והכסא עיקר לאלו, עולם הבריאה (אור יקר).

⁴ הוא האצילות ששם נדרש הכל ומיוחד (אור יקר).

⁵ שא"א לים להתגרש ממקומו (אור יקר).

⁶ פי' כמו רב החובל (ד"א).

⁷ וכי עד עתה לא נטמאו, והרי הם רשעים גמורים. לכך יש לפרש דהכא בתחלת רשעותם קא עסיק שעדיין הם באורח ישר, והם נפקי מאורח מישר לאורח עקים, והיינו כים נגרש, שעתה נתגרשו מחדש, ולפיכך עדיין ל הוציאו טינופא מפיהם אלא הם בדעתם רשעים ויוצאים מדרך הישר, ובההוא רוגזא דילהון מפקי טינופא ואז מתטמאים הם בעצמם שהם מתדבקים בקלי' (אור יקר).

בראשית

שרי הממשלה [של העיר והמגדל] מדברים בלשון הקודש שמלאכי השרת מכירים אותה, ולא היו מדברים בלשון אחרת, לכן כתוב "ועתה לא יבצר מהם וגו'", שאלמלא מדברים בלשון אחרת שמלאכים עליונים לא היו מכירים אותה, נחסרה החשיבות שהם חשבו לעשות. כיון שמעשה השדים אינו אלא ברגע אחד למראה בני אדם ולא יותר. ודברים אחדים, שהיו יודעים דרגות עליונות כל אחת ואחת על בוריה, ולא התחלפה להם דרגה, ולכן כתוב "ודברים אחדים", ולכן התיעצו בעצה רעה, עצה של חכמה, שכתוב "הבה נבנה לנו עיר ומגדל", הכל הוא בסוד החכמה. ורצו לחזק בארץ את הצד האחר ולעבוד את עבודתו, משום שהיו יודעים שכל הדינים הרעים יורדים משם לעולמות, ורצו לדחות את דרגת הקודש. "עיר ומגדל" זו החכמה העליונה, (שהרי) היו יודעים ששם קדוש לא מתחזק בארץ אלא בעיר ומגדל. "עיר" שכתוב "עיר דוד היא ציון וגו'". "מגדל" שכתוב "כמגדל דוד צוארך". ובחכמה עשו להיות שלטון הצד האחר בארץ שדוחה (לדחות) את אדון כל הארץ ממקומו, ולהיות דיור לצד אחר בארץ.

¹ בני היכל המלך (אור יקר). פי' שרים של הממשלה. הרש"ב (נ"א).

² לך לך פט ע"א בס"ת (ד"א).

³ השכינה נקראת דבר, כן מדרגות קדושות שהם למטה ממנה נקראים דברים, ואחדים ירצה מיוחדים נקשרים זה למטה מזה כדרך השתלשלותם (אור יקר).

⁴ פי' אחדים מלשון אחיזה שיודעים הדברים אחוזים ומשתלשלים זה מזה. א"נ אחדים כמשמעו כלו' היתה הידיעה להם בל' ערבוב (נ"א).

⁵ לעלמין (לפ"ו).

⁶ הסט"א היא הרצועה בישא לענוש בו את הרשעים, וכמ"ש "ואנכי בראתי משחית לחבל" (ישעיה נד טז). והוא ע"פ מה שביארנו בדע"ה ח"ב דרוש ב', שכל עונש הנה הוא תוצאת מעשה העבירה עצמו, שכן העבירה גופה נעשית אח"כ לבחינת מאמה"כ "חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול" (ירמיה כג יט) (הקדו"ש נג ע"ג).

⁷ כדי שלא יענשו ע"י העבירות שבידם (הקדו"ש נג ע"ג).

⁸ הו"ה (אור יקר).

⁹ מלכות שם אדני (אור יקר).

¹⁰ יסוד המייחד שתי השמות (אור יקר).

¹¹ והם כנגד ז' דקדושה דהיינו יסוד ומלכות, כי "מגדל" הוא כינוי ליסוד ו"עיר" הוא כינוי למלכות (הקדו"ש נג ע"ג). ועי' עוד ליקוטי הש"ס אבות במשנה ל' דורות מנח ועד אברהם). ועי' ע"ח שער קלי' נוגה ז', שהעיר והמגדל הם כנגד הסמ' ולילית, ה"ה הז' דקלי' נוגה שבהם היו משתמשין בדור הפלגה, ורצו לבנות מקום ומשכן להם לעבוד אותם. כי בכל פעולה ומעשה שהאדם עושה לאיזו כוונה, אותו הכח אשר מכוון בו בפעולתו, הן בקדושה והן בהטומאה נמשך ויורד. והיו מכוונים בכל פעולת הבנין דעיר ומגדל לשם הז' דסט"א, לעשות מקום ומשכן להם לשכון בתוכם. אך משום שידעו שאין כח לסט"א מעצמו אלא מיניקת הקדושה בלבד. וכמו כן רצו בני אותו הדור שלא יהפך עליהם פשעם ומרדם ל"חמה וסער מתחולל" (ירמיה כג) וכנז', לכן כיוונו להמשיך ב"עיר ומגדל" אף את שריית המלכות דקדושה, כדי שיוכלו עי"ז להשלים חפצם ולמלאות את כל תאוותם (הקדו"ש נג ע"ד).

בראשית

(דרהיאי) [לדחייא] ארון כל הארץ¹ מאתריה
ולמהוי דיורא [לסטרא] (וסטרא) אחרא בארעא
ונעשה לנו שם² (בראשית יא ד) כמה
(דאחידא) [דאחרא] איהו שם לעילא ותקיף³ לה
ביננא למהוי שם בארעא פן נפוץ ידיעא הו
ידעי⁴ דיתבדרון מעל אפי ארעא ובגין כך הו
מתיחדין למעבד עבידתא דא בחכמה⁵ סטרא
אחרא <איהו> דכר ונוקבא תוקפא דוזהמא
דדינא קשיא וכמה דאדם חב <בהו> <נ"א> ביה)
ואתקפו בגיניה על עלמא⁶ אוף הכי [אינון] עבדו⁷
דאתתקף יתיר דכתיב (שם ה) אשר בנו בני
האדם בנוי דאדם קדמא דאייתי ואשליט
סטרא אחרא על עלמא סטרא בישא כמה
דסטרא דקדושה לאו שלטניה בהאי עלמא אלא
בעיר ומגדל אוף הכי חשיבי אינון למבני עיר
ומגדל למישלט האי סטרא בישא בעלמא

וירד יהו"ה לראות⁸ (שם)

עה/א

זהר

ומסאבי לון⁹

תא חזי ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל
וראשו בשמים (בראשית יא ד) לית הבה אלא
הזמנה בעלמא¹⁰ נבנה לנו עיר ומגדל וראשו
בשמים כלהו בעימא בישא אתו לסרבא ביה
בקב"ה בשמותא¹¹ [אתו] (איהו) בטפשו דלבא
א"ר אבא¹² שמותא¹³ <נסיבו> <נציבו> בלביהו

"ונעשה לנו שם", כמו שאחוז (שאחר)
הוא השם למעלה, נחזק אותה בינינו
שיהיה שם בארץ. "פן נפוץ", ידעו שיתפזרו
מעל פני הארץ, ולכן היו מתייחדים לעשות
מעשה זה בחכמה. הצד האחר הוא זכר
ונקבה, תוקף זוהמת הדין הקשה. וכמו
שאדם חטא (בו) בהם והתחזקו בגללו על
העולם, גם כאן הם עשו שיתחזק יותר,
שכתוב "אשר בנו בני האדם", בני אדם
הראשון שהביא והשליט צד האחר על
העולם, הצד הרע. כמו שצד הקדושה אין
שלטונו בעולם הזה אלא בעיר ומגדל, גם
כאן חשבו הם לבנות עיר ומגדל להשליט
את הצד הרע הזה בעולם.

"וירד ה' לראות",

ומטמאים אותם.

בא וראה, "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר
ומגדל וראשו בשמים", אין הבה אלא
הזמנה בעלמא. "נבנה לנו עיר ומגדל וראשו
בשמים", כולם באו בעצה רעה לסרב
לקדוש ברוך הוא, בשטות באו, בטפשות
הלב. אמר רבי אבא, שטות לקחו בלבם,

¹ הם ראו שמשכנה בתחתונים ועל ידם נקשרת הקדושה למטה, ורצו לדחותה על ידי היותם בונים העיר והמגדל טמאים, ובזה עיר ומגדל הקדושה נדחה (אור יקר).

² נגד השם הו"ה (אור יקר).

³ כתקיף (לפ"ו).

⁴ ע' משפחות היו, וע' שרים הם, ולכל משפחה ומשפחה שמותיה מאת השר, וכיון שהיו יודעים המדרגות העליונות ידוע שהיו מתפוצצים (אור יקר).

⁵ הוקשה לו עיר ומגדל למה. לז"א לפי שהקלי' היא דכר ונוקבא לכך עשו עיר ומגדל. ז"ח (נ"א).

⁶ שלא נתחזק החומר אלא בעון אדה"ר מצד הקלי' (אור יקר).

⁷ עבדין (לפ"ו).

⁸ ה' הוא סיבה, ירד למטה, ואדנ"י שהוא המוסבב עלה למעלה, נמצאו כל המדרות מסתלקים (אור יקר).

⁹ שאם הם רוצים בשר חזיר עולה בידם נבלה וטריפה ואם הם רוצים נדה עולה בידם נדה שפחה גויה זונה, ואם הם רוצים העבירה פעם אחת עולה בידם כמה פעמים, וזה להיות הקלי' משביעין אותם מן האסור (אור יקר).

¹⁰ הם לא עשו אלא הכנה והקלי' הסכימה עמהם לטמאם ובנו בפועל (אור יקר).

¹¹ היינו דבר שאין בו ממש (אור יקר).

¹² שטות לחטא, אמנם לא היה חטאם אלא דבר חכמה (אור יקר).

¹³ אחר חרבן אנו צריכין לחדש מוחין בכל תפלה, והנה באמצע היום אין שם מוחין, והם בסוד הדינין ונקרא חרן כנ"ל, שהם סוד ג' אלקים. וזהו (סוטה ג ע"א) אין אדם חוטא א"כ נכנס בו רוח שטות (ע"ח שער העיבורים ה). אין אדם חוטא א"כ נכנס בו רוח שטות, אז בחינת (נשמה שבשמים וחיה ששם) [נח"י

בראשית

אבל בחכמה דרשינו אתו¹ בנין לנפקא מרשו עלאה לרשו אחרא² ולאחלפא יקריה ליקרא נוכראה³ ובכלא⁴ אית רזא דחכמתא עלאה הבה נבנה לנו עיר ומגדל תא חזי כד ממו להאי בקעה⁵ דאיהו רשו נוכראה ואתגלי להו אתר דשלטנותא⁶ דא תקיע בגו נוני ימא⁷ אמרו הא אתר למיתב ולא תקעא⁸ לבא לאתהנאה ביה תתאי⁹ מיד הבה נבנה לנו עיר נתקין באתר דא עיר ומגדל

ונעשה לנו שם (שם) אתר דא (יהיב לון) [יהא לון] לדחלא ולא אחרא ונבנה לאתר דא עיר ומגדל למה לון לסלקא לעילא דלא ניכול לאתהנאה מנה הא הכא אתר מתקנא ונעשה לנו שם דחלא למפלה תמן פן נפוין לדרגין אחרנין¹⁰ ונתבדר לסטרי עלמא וירד יהויה לראות את העיר ואת המגדל (שם ה) דא הוא חד מאינון עשר זמנין דנחתא שכינתא לארעא וכי מה הוא לראות ולא הוה ידע מקדמת דנא אלא לראות לאשגחא בדינא כמה דאת אמר (שמות ה כא) ירא יהויה עליכם וישפוט את העיר ואת המגדל הכא אית לאסתכלא דהא לא כתיב לראות את

אבל בחכמה של רשעות באו כדי לצאת מרשות עליונה לרשות אחרת, ולהחליף כבודו לכבוד זר. ובכולם יש סוד של חכמה עליונה. "הבה נבנה לנו עיר ומגדל", בא וראה, כשהגיעו לבקעה הזאת שהיא רשות זרה, והתגלה להם מקום ששלטון זה תקוע בתוך דגי הים, אמרו, הנה מקום לשבת ולתקוע את הלב להנות בו. "הבה נבנה לנו עיר", נתקין במקום הזה עיר ומגדל.

"ונעשה לנו שם", מקום זה (נתן להם) יהיה לנו ליראה, ולא אחר, ונבנה למקום זה עיר ומגדל. למה לנו לעלות למעלה שלא נוכל להנות ממנו, הרי כאן מקום מתוקן. "ונעשה לנו שם", יראה [עבודה זרה] לעבוד שם. "פן נפוין", לדרגות אחרות ונתפזר לצדדי העולם. "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל", זו היא אחת מאותם עשר פעמים שירדה השכינה לארץ. וכי מה הוא לראות, ולא היה יודע מקודם לזה, אלא לראות להתבונן בדין, כמו שנאמר "ירא ה' עליכם וישפוט". "את העיר ואת המגדל", כאן יש להסתכל, שהרי לא כתוב לראות את בני האדם, אלא לראות את העיר ואת

שבשמים נשמה וחיה שבם] אין מזדווגים בהארץ פב"פ להאיר אל הרוח שלו בסוד נח", דברוח ומלכין קדמאין מיתו, שמסתלקים ג"ר של הרוח שהוא בסוד חיים דיליה, ולכן (ברכות י"ח ע"ב) הרשעים בחייהם קרויים מתים (פת"ש שבירה כ)

¹ דור הפלגה קלקלו, ואמרו (בראשית י"א ג') הבה נבנה לנו עיר ומגדל. אמרו שהם ראו אותם הנפשות של דור המבול שלא עלו למעלה, ולא היה להם גויה לעלות, אמרו באו ונתקן להם גופים מצד הקליפה, וזהו הבה. ואמר נמרוד, הבה נבנה לנו עיר היא מלכות חיצונים, ומגדל יסוד חיצונים (ספר הליקוטים פרשת נח א). אז הוחלל כי בימי אנוש הוחלל לקרוא בשם ה' שהיו יודעין שמוש שמותיו ית' גם פי' המתרגם שפי' שהתחילו לעבוד ע"ז הכוונה הוא כי בידיעה הזאת שהיו משתמשין בשמותיו ית' היו מורדין כח לע"ז והכל א' ב' הפרושים, והנה שמוש זה לא היה עולה בידם אם לא היו יודעין צירוף האותיות והשמות בלשון הקודש כי א"א לשמוש השמות בלשון אחר וז"ש ויהי כל הארץ שפה אחת גי' לשון הקודש ודברים אחדים הם ממש שמוש שמותיו ית' שהם אחדותו ית' ויחוד שמותיו הקדושים (לקוטי תורה נח). כשחזרו ובאו בדור הפלגה חטאו בש"ד וגם חזרו לקלקל בע"ז וז"ש הבה נבנה לנו עיר ומגדל כמו שיש בקדושה יסוד ומלכות יחד וכוונתם ה' לחזור ולבנות גופן מן החיצונים אל הנשמות להכניסם בקליפה כבראשונה (לקוטי הש"ס אבות).

² שלא יהיה להם חלק בקדושה, ויהיו מונהגים בקלי' (אור יקר).

³ שלא יהיה שליטת הקדושה בעולם אלא הקלי' (אור יקר).

⁴ כלומר אפילו בחטא דרך יחטא האדם יש חכמה (אור יקר).

⁵ לשון בקיעה (אור יקר).

⁶ שהם הקלי' (אור יקר).

⁷ זה הים גדול ורחב ידיים שהיא המלכות, שם רמש ואין מספר הם הכחות, וכולם יונקים ממנה, ויבא גם השטן בתוכם ויש לו פרצה ובקיעה ידועה שהיא לא מקום לינק מן הקדושה וזהו אתר תקיע בגו נוני ימא וכשמצאו זה כנגדו רצו לבנות לה כסא להשפיעה מלמעלה להמליכה עליהם (אור יקר).

⁸ ולאתקפא (דפ"ו).

⁹ אין בעולם העליון הקדוש דרך הנאות בעולם הזה, ולכן בקשו להם צד התר לכל ומצאו שהיא הקלי' ודחו הקדושה האוסרת הנאות העולם התחתון (אור יקר).

¹⁰ הם השרים, והם סטרי עלמא כנודע שהשרים שולטים בעולם חלקים חלקים כח לפלוני, זולת ארץ ישראל שאין לשום שר חלק בה כלל (אור יקר).

בראשית

בני האדם אלא לראות את העיר ואת המגדל
אמאי אלא בשעתא דאשגה קב"ה בדינא
בקדמיתא ישגה בדרגא דלעילא ולבתר בדרגא
דלתתא בקדמיתא בעלאי¹ ולבתר בתתאי ובנין
דהאי מלה ממא לעילא אשגותא דלעילא הוה
ביה בקדמיתא דכתיב לראות את העיר ואת
המגדל

אשר בנו בני האדם (בראשית י"א ה) מאי בני
האדם בני דאדם קדמאה דמרד במריה וגרם
מותא לעלמא אשר בנו בני האדם בניינא ודאי
[אמרן] (גרמו) ובעו למבני לעילא רבי שמעון
פתח (ואמר) (יחזקאל מו א) כה אמר יהו"ה
אלהים שער
סתרי תורה

נחת האי שמא דקדושה למחוי (<נ"א> על)
עובדיהון דבניינא דבנו ואינון הוו ממללן בלשון
הקדש לגבי כל אינון דרגין קדישין והוו מצליחין
כיון דנחתת קדושה אתבלבלו כל אינון דרגין²
עלאין נחתו ותתאין סליקו ולא הוו קיימין בארע
מישר כמה דהוו ולבתר בלבל לישגהון בעי לישן
ואתבדרו לכל סטרי עלמא חד ממנא איהו³
ברקיעא וביה קיימין כל (אינון) מפתחן דעובדי
עלמא ואיהו קיימא זמין בשעתו ורגעי דיומא
ואינון הוו ידעין ברזא דחכמתא גנזא דהאי ממנא
והוו פתחי וסגרי ומצלחי בעובדיהון במימרא
דפומהון כיון (דאסתכלו) [דאתבלבל] מימרא
דלהון [כלא] [דלא] אתמנע מנייהו

ואתר מתקן אשכחו בההוא בקעה סטרא
דסטרין וימצאו בקעה (בראשית י"א ב) אתר
מתקן להאי (ההוא) סטרא בישא דבעו אינון
לאתקפא ואתמנעו תוקפא (דיליה) [דההוא
סטרא] הוה תליא לאתפרעא בההיא בקעה עד
דנטלא תמן חילין ומשיריין כגוונא דאינון דבנו
קרתא ומגדלא ואתיהיבו (כלא) [כלהון] בידיהא
ואתקטלו תמן אינון דלא בעו⁴ למיפק בק"ץ

המגדל, למה, אלא בשעה שמתבונן הקדוש
ברוך הוא בדין, בהתחלה מתבונן בדרגה
שלמעלה, ואחר כך בדרגה שלמטה,
בהתחלה בעליונים, ואחר כך בתחתונים.
ומשום שדבר זה מגיע למעלה, ההתבוננות
של מעלה היתה בו בהתחלה, שכתוב
"לראות את העיר ואת המגדל".

"אשר בנו בני האדם", מה זה "בני
האדם", בני אדם הראשון שמרד ברבונו
וגרם מות לעולם. "אשר בנו בני האדם",
בנין ודאי אמרו (גרמו) ורצו לבנות למעלה.
רבי שמעון פתח (ואמר), "כה אמר ה'
אלהים שער

השם הקדוש הזה ירד לראות (על) את
מעשיהם של הבנין שבנו. והם היו מדברים
בלשון הקודש לכל אותם דרגות קדושות
והיו מצליחים, כיון שירדה הקדושה,
התבלבלו כל הדרגות הללו, עליונים ירדו
ותחתונים עלו, ולא היו עומדים בדרך ישר
כמו שהיו. ואחר כך בלבל לשונם בשבעים
לשון והתפזרו לכל עברי העולם. יש ממנה
אחד ברקיע, ובו קיימים כל (אותם)
מפתחות של מעשי העולם, והוא קיים
וזמין בכל השעות ורגעי היום. והם היו
יודעים בסוד החכמה, הגנוזה של הממונה
הזה, והיו פותחים וסוגרים ומצליחים
במעשיהם במאמר פיהם. כיון (שהסתכלו)
שהתבלבל הדיבור שלהם, הכל נמנע מהם.
ומצאו מקום מתוקן באותה בקעה, צד
הצדדים. "וימצאו בקעה", מקום מתוקן לזה
(אותו) הצד הרע, שרצו הם לחזק ונמנעו.
כח (שלו) של אותו הצד היה תלוי להפרע
באותה בקעה, עד שנטלה משם צבאות
ומחנות, כדוגמא שהם בנו עיר ומגדל,
ונתנו (הכל) כולם בידיה, ונהרגו שם אותם
שלא רצו לצאת בקץ הימין. נבהלו ונפלו
בקץ הימים, באותו מקום שנחלש הכח
בתחלה בבקעה הזו. ועל זה כתוב "והיא

¹ לשפוט הקליפות שרצו בבניין ההוא והמרדו בני אדם בקונם והיו מתחזקות למטה בעולם. ואם תאמר
אם כן ימצא שיצר הרע יש לו עונש במעשיו, וכו' ויש לומר שאין כל חטא שוה כי חטא זה שהם היו רוצים
לחזק הקלי' בעולם התחתון היה ראוי שלא ישמעו אליהם (אור יקר).

² בפרשת ויצא מאיך האי סלם וסלקין אינהו ממנן ע"ש קמט ע"ב (ד"א).

³ שכל הפועל, והוא שר כולל הכל וגנזיו הם ידיעת שם כל שר ושר שתחת ידו (אור יקר). נראה שהוא
מטטרין דייקא נמי דקאמר בסיפא והוו פתחי וסגרי והכי אקרי פתחון וסגרון וכדאיתא בתיקון נז ע"ש א"נ
סוריה כנזכר בפרשת פקודי ריג ע"א ועיקר (ד"א).

⁴ בני אפרים שיצאו ממצרים קודם זמנם והיינו הבקעה המלאה עצמות (אור יקר).

בראשית

הימי"ן אתבהילו ונפלו בקץ הימים! בהוא אתר דאתחלש תקפא בקדמיתא בהאי בקעה ועל דא כתיב (יחזקאל לו א) והיא מלאה עצמות ואתתקפת בהוא צולמא דאקים נבוכדנצר ואתבר תוקפא לבתר באינון גרמין ובהוא צולמא דאינון קדמאי קיימו וקמו על רגליהון והוא צולמא אתבר וכדין ידעו כל עמין דעלמא דלית אלו"ה בר קב"ה בלחודוי ותו דאתקדש שמייה על ידא דחנניה מישאל ועזריה וכלא בחד יומא ועל דא כתיב (ישעיה כט כג) והקדישו את קדוש יעקב וגו'²

עה/ב

החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח⁴ (יחזקאל מו א) האי קרא אית לאסתכלא ביה [ואיהו] (דאיהו) רזא כמה דאתמר יהיה סגור ששת ימי המעשה [אמאי] (וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח וגו' אמאי יהיה סגור כל אינון יומין דששת ימי המעשה) אלא אלין ימי חול דתרעא דא יהיה סגור דלא לאשתמשא חול בקודשא⁵ וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח דהא כדין שמושא (דקב"ה⁶) [דקודשא בקודשא⁷] וכדין אתנהיר סיהרא לאתחברא בשמשא

מלאה עצמות", והתחזקה באותו הצלם שהקים נבוכדנצר, ונשבר הכח אחר כך באותם עצמות ובאותו צלם שאותם ראשונים התקיימו וקמו על רגליהם, ואותו צלם נשבר, ואז ידעו כל עמי העולם שאין אלוה מבלעדי הקדוש ברוך הוא בלבדו. ועוד שהתקדש שמו על ידי חנניה מישאל ועזריה, והכל ביום אחד, ועל זה כתוב "והקדישו את קדוש יעקב וגו'".

החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח". בפסוק זה יש להסתכל בו, והוא סוד כמו שנאמר, יהיה סגור ששת ימי המעשה, למה, ("וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח וגו'"), למה יהיה סגור כל אותם ימים של ששת ימי המעשה), אלא אלו ימי החול ששער זה יהיה סגור שלא להשתמש החול עם הקודש, וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח, שהרי אז שמוש (של הקדוש ברוך הוא) של קודש בקודש, ואז מאירה הלבנה להתחבר עם השמש.

¹ עי' לעיל נד ע"א.

² היינו שהיתה אותה הקליפה מתחזקת והקדושת מתחלשת ח"ו ולכך והקדישו ובזה יעריצו, והיינו חנניה משיאל וכו' כאומרו כי בראותו ילדיו וכו' (אור יקר).

³ עי' בפרדס בשער אבי"ע ובמ"י דף קפז ע"א ובתיקון נב דף נא ובתיקון ו דף יח ע"א ובתיקון כא דף סא ע"ב (ד"א).

⁴ לפני החטא היה עולם העשייה מקבל הארה מעולם הבריאה שלא דרך עולם היצירה (הקדו"ש יב ע"א, דע"ה ח"ב קיג ע"ב, ועי' מקדש מלך כאן).

⁵ ירצה שאם היה השער הזה פתוח והאור הזה מתפשט לכל בשוה נמצא משתמש חול בקדש לכך רצה הקב"ה שיהיה הנהגת העולם לפעמים פעם האצילות לבדו ואז ימי החול בטלים ואינם משמשים דבר ופעם החול לבדו שאז השער נסגר (אור יקר).

⁶ כי ר"ק שבעולם היצירה הם הנקראים ששת ימי המעשה השולטים בחול על העולם והענין כי בשבת ור"ח וי"ט יתגלה אור העליון בלי לבוש בלי אמצעי אלא הוא בעצמו ע"י הבריאה ואז נאמר שהקב"ה לובש בגדי מלכות בגדי שבתות ור"ח וי"ט (מ"מ). ועי' זהר ח"ג עט ע"ב.

⁷ כלומר אין פתיחתו למטה להשתמש חול בקדש, דאין ראוי כדפירשנו, אלא נפתח מפני שאז הוא הייחוד העליון ומשתמש קדש בקדש והחול מתבטל, וענין דהא כדין שמושא דקודשא בקודשא הורה על מציאות השבת שהוא ממש זווג עליון כנ"ל, וכנגד ראש חדש אין זווג ממש למעלה אמר "וכדין אתנהיר סיהרא לאתחברא בשמשא" לא זווג ממש, אלא שהוא יום נועד לשמחה להיות אז הארת הלבנה להיות מתחברת בשמשא והולך עד ט"ו בחדש (אור יקר).

בראשית

תא חזי תרעא דא¹ לא אתפתח באינון שיתא יומי דחול² בנין דהא [ב]אינון יומי דחול עלמא תתאה אתזון ושלמין כל אינון³ שית יומין דחול⁴ על עלמא⁵ בר בארעא דישראל⁶ ואינון דשלמי <לא שלמי בארעא קדישא> בנין דהשער הזה איהו סגור אבל ביום השבת וביום החדש כלהו מתעברין ולא שלמין בנין דהשער הזה איהו פתוח ועלמא איהו בחדוה ואתזון מתמן ולא אתייהיב עלמא לרשו אחרא ואי תימא דכל אינון שית יומין אינון שלמין בלחודייהו⁷ תא חזי הפונה קדים⁸ עד לא יקומון לשלמאה איהו⁹ אסתכל תדיר בעלמא אבל לא אתפתח לאתזנא עלמא מקודשא בר ביומא דשבתא וכיומא דחדשא וכלהו יומין כלהו אתדבקן ביומא דשבתא ואתזנו מתמן דהא (כדין) ביומא דשבתא כלהו תרעין פתיחין וניחא אשתכח לכלא לעלאי ותתאי תא חזי וירד יהו"ה לראות נחת מקודשא לחול (ורדיד פרישא) לאשגחא במה דבנו וקיימו קיומא לאתערא על עלמא לדחלא להון

רבי יצחק הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל מה חמו אלין דעבדו שמותא דא למרדא ביה בקב"ה וכלהו בעיטא חדא¹⁰ אתקיימו בדא א"ל הא אתמר דכתיב (בראשית יא ב) ויהי בנסעם מקדם אתנשילו מעילא לתתא אתנשילו מארעא דישראל ונחתו לבבל אמרו הא הכא אתר

בא וראה, שער זה לא נפתח באותם ששת ימי החול, משום שהרי באותם ימי החול העולם התחתון נזון, ושולטים כל אותם ששת ימי החול על העולם חוץ מאשר בארץ ישראל. ואותם ששולטים, לא שולטים בארץ הקדושה, משום שהשער הזה סגור. אבל ביום השבת וביום החדש, כולם עוברים ולא שולטים, משום שהשער הזה הוא פתוח, והעולם הוא בשמחה ונזון משם, ולא ניתן העולם לרשות אחרת. ואם תאמר, שכל אותם ששה ימים הם שולטים לבדם, בא וראה, הפונה קדים, טרם שיקומו לשלוט, הוא מסתכל תמיד בעולם, אבל לא נפתח לזון העולם מן הקודש, פרט ליום השבת ויום החדש. וכל הימים כולם נדבקים ביום השבת ונזונים משם, שהרי (אז) ביום השבת כל השערים פתוחים, ומנוחה נמצאת לכלם, לעליונים ולתחתונים. בא וראה, "וירד ה' לראות", ירד מקודש לחול (וצעיף פרוש) להתבונן במה שבנו וקיימו קיום לעורר על העולם ליראה אותם.

רבי יצחק היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, מה ראו אלה שעשו שטות זו למרוד בקדוש ברוך הוא, וכולם בעצה אחת התקיימו בזה. אמר לו, הרי נתבאר, שכתוב "ויהי בנסעם מקדם", הסעו מלמעלה למטה, נסעו מארץ ישראל וירדו לבבל. אמרו, הרי כאן מקום להדבק. "ונעשה לנו

¹ בין בחי' הבריאה ליצירה יש פרוכת פרוש, והא סוד הפרגוד, והוא עולם בפני עצמו, שהוא כולל עניינים רבים האמנם הפרגוד הזה הוא מזדכך ביום שבת וביום החדש כל כך עד שאור עליון מבהיק ומאיר בעששיות התחתונות, והם אז יקרא אליהם ואל כל העולם שנפתח השער הזה (אור יקר). מלכות (מ"מ).

² פי' בו' ימי החול עלמא תתאה שהיא עולם הזה חוצה לארץ ניזונית מעשיה וארץ ישראל ניזונית מיצירה (מ"מ).

³ דקדק שאמר "אתזון" להורות שאין שליטתם אלא דווקא לענין המזון ולא לענין ההשגחה (אור יקר).

⁴ ו"ק דעשיה (מ"מ).

⁵ חוץ לארץ (מ"מ).

⁶ כל ו' ימי החול מתנהגים ע"י היצירה עולם דמט"ט ולא ע"י הבריאה, חוץ מארץ ישראל דכתיב בה ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד וכו' ואין כח לשלוט שם העשיה והקלי' ואפילו מדת הדין אלא כל הפעולות הנעשים בא"י תהיינה ע"י היצירה בכח הבריאה ואפילו המיתה בארץ ישראל אינה ע"י מלאך המות הטמא אלא ע"י גבריא [ע"י לקמן סוף צט ע"א] (מ"מ).

⁷ כלומר ואין הקדושה העליונה משתתפת עמהם, נמצא זה ח"ו סילוק ההשגחה וזה אין ראוי להעלות על לב, לזה אמר הכתוב הפונה קדים, שקודמת בפניה והשגחה קודם כל אלו והיינו תדיר ואלו אינם תדיר (אור יקר).

⁸ השער הזה שהיא מלכות פונה להאיר להם קודם שליטתם (מ"מ).

⁹ הוא פי' הפונה קדים שקודם שהחיצונים ישלטו הקב"ה משגיח שלא יעשו כליה. א"נ שלא יהיה הפרעון בשוה אלא כל א' וא' כפי מעשיו. ז"ח (נ"א).

¹⁰ בשטות כזה לא היה ביניהם אחד שלא יראה השטות, ותירץ שלא היה דבריהו בשטות סתם, אלא בידיעת חכמה, שרצו לידבק בחיצונים ולהתרחק מהקדושה (אור יקר).

בראשית

למדבק¹ ונעשה לנו שם וגו' [ויתדבק] (ואתדבק) סיועא דלתתא² באתר דא בגין דכד דינא אתי לאשראה בעלמא הא אתר דא לקבליה [ו]מהכא אתהני עלמא³ ויתון דהא לעילא דחיקו איהו לאתזנא עלמא מניה ולא עוד אלא אנן נסק לרקיעא ונגה ביה קרבא⁴ דלא יהות⁵ טופנא בעלמא כדבקדמיתא ויאמר יהו"ה הן עם אחד ושפה אחת לכלם" משום שכולם כאחד, ביחוד, שכולם יעשו ויצליחו במעשיהם, יתפזרו הדרגות כל אחד לצד שלו, ובגלל זה יתפזרו כל אלה שלמטה, מה כתוב, "ויפץ ה' אותם משם".

ואם תאמר, למה התבלבלה לשונם (פזר ובלבל אותם הקדוש ברוך הוא). אלא משום שכולם מדברים בלשון הקודש, אותה לשון נעשה להם סיוע, משום שדברים הללו תלויים במעשה ובדבור הפה להשיג כוונת הלב, ובזה עושים סיוע לאותו מקום שרצו להקים. ועל זה התבלבלה לשונם שלא יכלו לחזק רצונם בלשון הקודש. כיון שהתחלפה לשונם, לא הצליחו במעשה, משום שהצבא של מעלה לא יודעים ולא מכירים, רק את לשון הקודש, וכשהתבלבלה לשונם, נחלש כחם ונשבר תוקפם.

ואי תימא לישנהון אמאי [אתבלבל] (אתבדר ובלבל לון קב"ה) אלא בגין דכלהון ממללין בלשון הקדש⁷ (ו)ההוא לישנא קא עביד לון סיועא בגין דבעובדא ובמלולא דפומא תליין מלין אלין לאדבקא [כוונה דלבא] (בלבא) ובדא עבדי סיועא לההוא אתר דבעו לאקמא ועל דא אתבלבל לישנהון דלא יכילו לאתתקפא רעותהון בלשון הקדש כיון דאתחלף לישנהון לא אצלחו בעובדא⁸ בגין דחילא דלעילא לא ידעי ולא אשתמודעי בר בלשון הקדש וכד אתבלבל לישנא [דלהון] אתחלש חיליהון ואתבר תוקפא דלהון

בא וראה, שהרי דבר (זה) שאומרים התחתונים בלשון הקודש, כל צבאות השמים יודעים בו ומחזיקים בו, ולשון אחרת אינם יודעים ולא מכירים בה. ועל זה, כיון שהתבלבלה לשונם של אלה, מיד, "ויחדלו לבנות העיר", שהרי נשבר כחם, ולא יכלו לעשות דבר ברצון שלהם.

תא חזי דהא מלה (דא) דאמרי תתאי בלשון הקדש כלהו חילי שמיא ידעי ביה ואתתקפי ביה ולישן אחרא לא ידעין ולא אשתמודעי ביה ועל דא אלין כיון דאתבלבל לישנא דלהון מיד ויחדלו לבנות העיר (בראשית יא ח) דהא אתבר חיליהו ולא יכילו למעבד מדי ברעותא דלהון

בא וראה, שהרי דבר (זה) שאומרים התחתונים בלשון הקודש, כל צבאות השמים יודעים בו ומחזיקים בו, ולשון אחרת אינם יודעים ולא מכירים בה. ועל זה, כיון שהתבלבלה לשונם של אלה, מיד, "ויחדלו לבנות העיר", שהרי נשבר כחם, ולא יכלו לעשות דבר ברצון שלהם.

¹ ולמחקר כלומר כאן מקום ראוי לידבק מפני שיש בחיקרה השגה, אמנם בקדושה החקירה נעלמת ואין השגה, ועלה בשטותם שכיון שאין השגה אין דבקות לאדם בו (אור יקר).

² כלומר ההתעוררות העולה מלמטה למעלה לא תהיה אל הקדושה שאין לנו בו תועלת מרוב ההעלם אלא תהיה למטה במקום זה ואחר שאין כח מלמעלה אלא מלמטה, מלמטה אנו נתן כח לחצונים, וכד ייתי דינא על עלמא מהקדושה, ימצא שאין לקדושה אחיזה והשגחה למטה כלל, ויש אחיזה לחצונים אם כן לא תוכל הקדושה לפעול בתחתונים כלל (אור יקר).

³ גשמי מהחומר לא בדקות (אור יקר).

⁴ ניסק לרקיעא בכוונתינו ובמעשה החכמות ונגביר הקלי' במעשים ידועים, ובזה נלחמה עמו שבשום אופן לא ישגיח למטה, והיינו כשפים שמכחישים פמליא של מעלה (אור יקר).

⁵ (ציה) (דפ"ו).

⁶ שיהיו כשדים שהשגחת החצוני' עליה' ואין להם השגחה מן הקדושה כלל (אור יקר).

⁷ אין לשקר תקופה אלא על ידי הקודשה ואין השבעה לקלי' אלא המלאכים והם לא אשתמודעי אלא בלשון הקדש (אור יקר).

⁸ כט ע"א בס"ת (הערת הזוהר).

בראשית

להוי שמיה¹ (דקב"ה) מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגבורתא די לה היא². [שיהיה שמו שם האלוה [של הקב"ה] מבורך מהעולם ועד העולם, שהחכמה והגבורה שלו היא]. שהרי משום (זה) שהוריד הקדוש ברוך הוא סודות החכמה לעולם, התקלקלו בה בני אדם ורצו להתגרות בו. נתן חכמה עליונה לאדם הראשון, ובאותה חכמה

שהתגלתה לו, ידע דרגות ונדבק ביצר הרע, עד שהסתלקו ממנו מעיינות החכמה, ואחר כך שב לפני רבונו והתגלו לו מהם, ולא כמו מקודם. אחר כך באותו הספר שלו ידע חכמות. ואחר כך באו בני אדם והרגיזו לפניו. נתן חכמה לנח ועבד בה את הקדוש ברוך הוא, ואחר כך מה כתוב, "וישת מן היין וישכר ויתגל" כמו שנתבאר.

עו/א

דאתגלי ליה ידע דרגינ⁵ ואתדבק ביצר הרע עד דאסתלקו מניה מבועי דחכמתא ולבתר תב קמי מאריה ואתגליין ליה מנייהו ולא כקדמיתא לבתר בההוא ספרא דיליה⁶ ידע חכמא⁷ ולבתר אתו בני נשא וארגיזו קמיה יהב חכמתא לנח ופלה בה לקב"ה לבתר מה כתיב (בראשית ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל⁸ כמה דאתמר

נתן חכמה לאברהם ועבד בה את הקדוש ברוך הוא, אחר כך יצא ממנו ישמעאל שהרגיז לפני הקדוש ברוך הוא. וכן יצחק יצא ממנו עשו. יעקב לקח שתי אחיות. נתן חכמה למשה, מה כתוב בו, "בכל ביתי נאמן הוא". ולא היה כמשה משמש נאמן בכל הדרגות, ולא סטה לבו בתשוקת אחד מהם, אלא עמד באמונה עליונה כראוי. נתן חכמה עליונה לשלמה המלך, אחר כך מה כתוב בו,

יהב חכמתא לאברהם⁹ ופלה בה לקב"ה לבתר נפק מניה ישמעאל¹⁰ דארגיזו קמי קב"ה וכן יצחק נפק מניה עשו¹¹ יעקב נסב תרין אחת¹² יהב חכמתא למשה מה כתיב ביה (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא¹³ ולא הוה כמשה [שמש מהימן] (מיהמן שמש) בכלהו דרגין ולא סמא לביה בתיאובתא דחד מנייהו אלא קאים

נתן חכמה לאברהם ועבד בה את הקדוש ברוך הוא, אחר כך יצא ממנו ישמעאל שהרגיז לפני הקדוש ברוך הוא. וכן יצחק יצא ממנו עשו. יעקב לקח שתי אחיות. נתן חכמה למשה, מה כתוב בו, "בכל ביתי נאמן הוא". ולא היה כמשה משמש נאמן בכל הדרגות, ולא סטה לבו בתשוקת אחד מהם, אלא עמד באמונה עליונה כראוי. נתן חכמה עליונה לשלמה המלך, אחר כך מה כתוב בו,

¹ [די אלהא] (דפ"ו).

² די לה (דפ"ו).

³ כדי שיהיו בני אדם מברכים אותו בידיעת החכמה (אור יקר).

⁴ בדור הפלגה (דע"ה ח"ב פא ע"ג).

⁵ כלומר שהסתכל והתבונן בכל מדרגות הטומאה (דע"ה ח"ב פא ע"ג וקמה ע"ד).

⁶ שנתן לו רזיאל (אור יקר).

⁷ עי' לעיל לז ע"ב ודף נה ע"ב (לש"ו).

⁸ היינו שנדבק בהם, והם טמאו אותו וגילו את ערותו (עמק המלך פ"א פל"ב). עי' לעיל נח ע"ב ועי' לקמן רנח ע"א (לש"ו).

⁹ חסרונות אלו אינם מחמת אי העמידתם של האבות בנסיון, אלא מחמת הקלקול הכללי דחטא עץ הדעת אשר נעשה בכל העולמות, ומני אז אי אפשר לתקן ד"ז עד לביאת המשיח (דע"ה ח"ב פב ע"א).

¹⁰ בירידת אברהם למצרים הוא נכנס לקלי, ונכנס בשלום ויצא בשלום, ומשם הביא האמה הגר שהיא החיצוניות משועבדת לקדושה, ועכ"ז סוף סוף נזקק לה ויצא ישמעאל מצד קלי' החסד (אור יקר).

¹¹ יצחק נאחז בגבורה ונטה לצד הגבורה ששם אחיזת הקלי' (אור יקר). ואע"ג דלא ניתנה התורה מ"מ כבר היה יודע שהתורה עתידה לאוסרו. וק' דמריש פ' תרומה משמע שיעקב מוכרח לישא ב' אחיות בסוד הבריה התיכון ואיך כללו כאן בכלל העונות (נ"א).

¹² יעקב אחז בתפארת בבחינה שהוכרח לשמש בשתי אחיות שתי ההי"ן (אור יקר). כלומר שדבר זה נצרך לשם התיקון האמיתי, שמידת המלכות נחלקת לשנים (דע"ה ח"ב פב ע"א ועי' הקדו"ש שער ז פרק ה אות ג').

¹³ עי' בהגר"א בתיקו"ז צה ע"ד: ישמח משה במתנת חלקו ודא נשמת כל חי דאיהי אימא עילאה כו' וזהו לאנשי ביתו בית דבראשית נקודה בהיכליה בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז) רק שער הנר"ן דהוא נוגע בחכמה כי לא יראני האדם וחי דהוא כבוד"ך וכמ"ש בס"ת ורזא דא לפניך וחנותי את כו'. ועי' ספר הליקוטסם בהעלותך יא שזה לאה.

בראשית

במהימנותא עלאה כדקא יאות¹ יהב חכמתא עלאה לשלמה מלכא² לבתר מה כתיב ביה (משלי א א) משלי שלמה (שם ל א) המשא נאם הגבר לאיתיאל לאיתיאל ואוכל אמר שלמה <איתי אל> (אתיאל) וחכמתא דיליה הוא ואוכל ואיכול למעבד רעותי לבתר (מ"א יא יד) ויקם יהו"ה שטן לשלמה וגו'

תא הוי בגין זעירו דחכמתא דאשכחו אלין³ מההוא חכמתא דקדמאי אתגרו ביה בקב"ה ובנו מגדל ועבדו כל מה דעבדו עד דאתברדו מאנפי ארעא ולא אשתאר בהו חכמה למעבד מדי אבל לזמנא דאתי קב"ה יתער חכמתא בעלמא ויפלאחון ליה בה הה"ד (יחזקאל לו כו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי לאו כקדמאי דחבילו ביה עלמא אלא ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם⁴

רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי בארמא א"ל רבי יוסי לרבי חייא נפתח באורייתא ונימא מלה פתח רבי יוסי ואמר (דברים כג טו) כי יהו"ה אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך כי יהו"ה אלהיך מתהלך מהלך מבעי ליה אלא כמה דאת אמר (בראשית ג ז) מתהלך בגן לרוח היום⁵ ודא הוא אילנא דאכל מניה אדם הראשון מתהלך נוקבא⁶ מהלך דבר

ודא הוא דאזיל קמייהו דישראל כד הוו אזלי במדברא דכתיב⁷ (שמות יג כא) ויהו"ה הולך לפניכם יומם וגו' הוא דאזיל קמיה דבר נש כד אזיל באורחא דכתיב (תהלים פה יד) צדק לפניו

"משלי שלמה", "המשא נאום הגבר לאיתיאל לאיתיאל ואוכל", אמר שלמה איתי אל, והחכמה שלו היא, "ואוכל" ואני יכול לעשות רצוני, אחר כך "ויקם ה' שטן לשלמה וגו'".

בא וראה, משום קצת חכמה שמצאו אלה מאותה חכמת הראשונים, התגרו בקדוש ברוך הוא ובנו מגדל ועשו כל מה שעשו, עד שהתפזרו מעל פני הארץ, ולא נשארה בהם חכמה לעשות דבר. אבל לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא יעורר חכמה בעולם ויעבדו אותו בה, זהו שכתוב "ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי", לא כראשונים שהשחיתו בה את העולם, אלא "ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם".

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי יוסי לרבי חייא, נפתח בתורה ונאמר דבר. פתח רבי יוסי ואמר, "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך". "כי ה' אלהיך מתהלך", היה צריך לכתוב מהלך. אלא כמו שנאמר "מתהלך בגן לרוח היום". וזה הוא אילן שאכל ממנו אדם הראשון. מתהלך נקבה, מהלך זכר.

וזה הוא שהלך לפני ישראל כשהיו הולכים במדבר, שכתוב "וה' הלך לפניכם יומם וגו'". והוא שהולך לפני האדם כשהולך בדרך, שכתוב "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו", וזה הוא שהולך לפני

¹ פי' משה העמיק להתבונן בקלי' בגלל ציווי ה' ית' וע"כ לא נכשל (דע"ה ח"ב פב ע"ג).

² עיונו של שלמה במהות הקלי' היה נגד התורה (דע"ה ח"ב פה ע"ג) והיה הדבר מרצונו הגמור (שם פז ע"ג).

³ דור הפלגה (דע"ה ח"ב פא ע"ג).

⁴ הוא סוד בירור שם ב"ן שיעלה למדרגה ס"ג, ולא יצטרך להתבסס מסוד שם מ"ה רק בסוד עטרת בעלה, וייתייחד עם שם ע"ב שהוא סוד פנימיות התורה חכמה עליונה דא"ק אשר הוא שורש התורה חכמה של מעלה, והם סוד דברים שכיסה עתיק יומין שיתגלו אח"כ לצדיקים, והוא עדן עילאה, והבן מאוד (פת"ש תיקון כה).

⁵ אז שמעו קול בוראם (שם ג' ח') מתהלך בגן לרוח היום, וזהו הקול שאמר, מ"ת הלך, כי נגרש מעדן ונדבק במות (ספר הליקוטים בראשית ג').

⁶ מלכות (נ"א).

⁷ אע"ג דשם הוי' הוא ועיקרו בת"ת מ"מ היא נק' בשם הת"ת כשמתייחד' עמו כנז' בפ' ויקהל רט"ו. ז"ח (פי' כל מקום שנאמר וה' הוא וב"ד והב"ד הוא מלכות. א"מ) (נ"א).

בראשית

יהלך וישם לדרך פעמיו! ודא הוא דאזיל קמיה דבר נש בשעתא דאיהו זכי ולמה להצילך ולתת אויביך לפניך לאשתובא בר נש בארחא ולא ישלוט ביה אחרא ובנין כך לבעי ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי ולדכאה לגרמיה מאי דכיו דא דכתיב (דברים כג טו) והיה מחניך קדוש מאי קדוש קדושים מבעי ליה אלא מחניך קדוש אלן שייפי גופא דגופא אתחבר ואתתקן בהו ובנין כך והיה מחניך קדוש

ולא יראה בך ערות דבר מאי ערות דבר דא [מלתא] (ערייתא) דעריין דדא הוא מלה דקב"ה מאיס [בה] (ביה) יתיר מכלא כיון דאמר ולא יראה בך ערות אמאי דבר אלא הני חייבי עלמא דגעלי ומסאבי גרמייהו במלה דלהון דנפקי מפומייהו והא איהו ערות דבר וכל כך למה בנין דאיהו אזיל קמך ואי את עביד כדין מיד ושב מאחריך דלא יזיל בהדך וייתוב מאחריך ואנן הא אזלינן קמיה בארחא נתעסק במלי דאורייתא דהא אורייתא אתעטרא על רישיה דבר נש² ושכינתא לא אעדיאת מניה

פתח רבי חייא ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו' (בראשית יא ו) תא חזי מה כתיב (שם ב) ויהי בנסעם מקדם מאי מקדם מקדמונו של עולם³ וימצאו ויראו מבעי ליה מאי וימצאו אלא מציאה אשכחו תמן מרזי דחכמתא מקדמאי דאתנער תמן מן בני טופנא⁴ ובה אשתדלו למעבד בההיא עבידתא דעבדו לסרבא ביה בקב"ה והווי אמרי בפומא ועבדי

עו/ב

עבידתא חמי מה כתיב (בראשית יא ו) הן עם אחד ושפה אחת לכלם בנין דאינון בלבא חד

האדם בשעה שהוא זוכה. ולמה, להצילך ולתת אויביך לפניך. להציל אדם בדרך ולא ישלוט בו אחר, ולכן צריך אדם להישמר מחטאיו וליטהר את עצמו. איזה טהרה, זו שכתוב "והיה מחניך קדוש". מה זה "קדוש", היה צריך לכתוב קדושים. אלא "מחניך קדוש" אלו איברי הגוף שהגוף מתחבר ונתקן בהם, ולכן "והיה מחניך קדוש".

"ולא יראה בך ערות דבר", מה זה "ערות דבר". זה דבר (ערוה) עריות, שזה הוא דבר שהקדוש ברוך הוא מואס בו יותר מהכל, כיון שאמר "ולא יראה בך ערות", למה "דבר". אלא רשעי העולם הללו שגועלים ומטמאים את עצמם בדבורם שיוצא מפיהם, וזהו "ערות דבר". וכל כך למה, משום שהוא הולך לפניך, ואם אתה עושה כך, מיד, "ושב מאחריך", שלא ילך עמך וישוב מאחריך. ואנו הרינו הולכים לפניך בדרך, נתעסק בדברי תורה, שהרי התורה מתעטרת על ראשו של אדם והשכינה לא זזה ממנו.

פתח רבי חייא ואמר, "ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו'". בא וראה מה כתוב, "ויהי בנסעם מקדם", מה זה "מקדם". מקדמונו של עולם. "וימצאו", היה צריך לכתוב ויראו, מה זה "וימצאו". אלא מציאה מצאו שם מסודי החכמה מהקדמונים שהתנערה שם מבני המבול, ובה התעסקו לעשות באותו מעשה שעשו לסרב לקדוש ברוך הוא, והיו אומרים בפה ועושים

מעשה. ראה מה כתוב, "הן עם אחד ושפה אחת לכלם", משום שהם בלב אחד וברצון אחד ומדברים בלשון הקודש. ועתה

¹ עי' תיקו"ז לד ע"ב: בכל אתר דקיימין ישראל בכל פקודא ופקודא לשכינתא איהי קיימת בגינייהו בכל דוחקא וצערין בין בארחא בין בישובא בין בימא ודא איהו בהתהלכך במדברא תנחה אותך הה"ד (תהלים פה ד) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

² כדי שימצא זכר ונקבה ככתוב בפ' בראשית מט ע"ב (ד"א).

³ נסעו מהשגחת קדמונו של עולם ורדפו אחר החצונים וכו' לעבוד ע"ז (אור יקר).

⁴ היינו חכמת חיצונית מחכמת דור אנוש וכו' לידבק בחלק בחירתם, וכאשר בנו לא בנו סתם אלא על פי אותה החכמה, בהשבעות וטנופת היו בונים הבנין להצליח בבנין ההוא, לעבודה זרה ולחיצוניות, כדרך המכשפים המעוננים וכו' לידבק בחצונים על ידי השבעות וכו' בעת הבנין הנותן החומר היה מזכיר הזכרה ידועה להמשיך כח החצוני שם, וכו' ולזה היו פועלים על ידי לבנה וחומר, שהם כח לילית וסמא"ל, והיו נעזרים לפעול מפני ב' עניינים: הא', היותם כולם כא' באבודה אחת שמורה קשר המדרגות העליונות ואחדותם. והב', בלשון הקדש, שהיו מושכים עזר ממקום כניסת הקדושה לחצונים, והיו מושכים קדש בטמא, ומערבין ומפרידין מלמעלה (אור יקר).

בראשית

ורעותא חד וממללי בלשון הקדש ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות (שם) ולית מאן דימנע עובדא דלהון אבל מאי אעביד אבלבל לון דרגנין דלעילא ולישן דלהון לתתא וכדין אתמנע עובדא דלהון

ומה משום שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקודש כתוב "לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות", ודין שלמעלה לא יכל לשלוט בהם, אנו או החברים שמתעסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד, על אחת כמה וכמה. אמר רבי יוסי, מכאן שאין לאותם בעלי המחלוקת קיום. שהרי בכל פעם (שהללו) שבני העולם אלה עם אלה ברצון אחד ולב אחד, אף על גב שמורדים בקדוש ברוך הוא, הדין שלמעלה לא שולט בהם, כיון שנחלקו, מיד, "ויפץ אתם ה' משם וגו'". אמר רבי חייא, נשמע שהכל תלוי בדיבור הפה, שהרי כיון שהתבלבלו, מיד "ויפץ ה' אותם משם". אבל לעתיד לבא מה כתוב, "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד, וכתוב "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן
פרשת לך לך
זהר

לך לך מארצך וגו' (בראשית יב א) רבי אבא פתח ואמר (ישעיה מו יב) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה⁴ שמעו אלי אבירי לב כמה תקיפין לבייהו דחייביא דחמאן שבילי ואורחי דאורייתא⁵ ולא מסתכלן בהו⁶ ולבייהו תקיפין⁷ דלא מהדרין בתיובתא לגבי מריהון ואקרונ

לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ואין מי שימנע מעשיהם. אבל מה אעשה, אבלבל להם הדרגות של מעלה ולשונם שלמטה, ואז נמנע מעשה שלהם.

ומה משום שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקודש כתוב "לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות", ודין שלמעלה לא יכל לשלוט בהם, אנו או החברים שמתעסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד, על אחת כמה וכמה. אמר רבי יוסי, מכאן שאין לאותם בעלי המחלוקת קיום. שהרי בכל פעם (שהללו) שבני העולם אלה עם אלה ברצון אחד ולב אחד, אף על גב שמורדים בקדוש ברוך הוא, הדין שלמעלה לא שולט בהם, כיון שנחלקו, מיד, "ויפץ אתם ה' משם וגו'". אמר רבי חייא, נשמע שהכל תלוי בדיבור הפה, שהרי כיון שהתבלבלו, מיד "ויפץ ה' אותם משם". אבל לעתיד לבא מה כתוב, "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד, וכתוב "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

"לך לך מארצך וגו'". רבי אבא פתח ואמר, "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה". "שמעו אלי אבירי לב", כמה חזקים לבותיהם של הרשעים, שרואים את שבילי ודרכי התורה ולא מתבוננים בהם, ולבותיהם חזקים שאינם חוזרים בתשובה

¹ להפוך שרי היסודות וכן שרי הממונים על שאר מעשה העולם, שאם ישביעו לאש יהיה שר המים, ואם ישביעו למים יהיה שר האש, ויתבטל כחם מחשבת' ומעשיהם (אור יקר). עי' איכה רבה פ"ב ס"ו ה.

² במקום לשון הקדש, שדדברי קדש שאמרן בלשון חול הם קדש, כל שכן שהם היו מכוונים בלשון זה להכניע בו החצונים (אור יקר).

³ "אלין עם אלין" נחמך בדכך אמת, ובמקומו איתא "עם אלין אלין", ונ"ל שהוא טעות.

⁴ וצדקה היינו התורה שהת"ת נקראת צדקה [עי' זהר חלק ג דף קיא ע"א] (אור יקר), כמ"ש (דברים ו כה) וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו¹ כאשר צונו (יהל אור).

⁵ שבילין הן קצרים מאורחין (יהל אור). שבילי תורה הם הדברים הנסתרים בתורה, והאורחים הם הדברים הנגלים שבתורה (אור יקר ויהל אור). ל"ב נתיבות החכמה הם ל"ב שבילים ומסתתמין בעמודא דאמצעיתא תורה שבכתב, ושבבינה [נ"ל שכוונתו ל"ב נתיבות שבבינה עי' בהגר"א בס"י ג ע"ב] הן אורחין ומתגלגלן במלכות תורה שבעל פה (יהל אור).

⁶ לעיין בהם כמ"ש (ישעיה מב יח) והעורים הביטו לראות (יהל אור). עי' לקמן רכד ע"א.

⁷ שאין לבם נופל כמ"ש ומקשה לבו וגו' (יהל אור).

בראשית

לרבונם, ונקראים אבירי לב. "הרחוקים מצדקה", שמתרחקים מן התורה.

רבי חזקיה אמר, שמתרחקים מן הקדוש ברוך הוא, והם רחוקים ממנו, ולכן נקראו "אבירי לב", "הרחוקים מצדקה", שאינם רוצים לקרב אל הקדוש ברוך הוא, לכן הם רחוקים מצדקה. כיון שהם רחוקים מצדקה, רחוקים הם משלום, שאין להם שלום, שכתוב "אין שלום אמר ה' לרשעים", ולמה, משום שהם רחוקים מצדקה.

בא וראה, אברהם רצה להתקרב אל הקדוש ברוך הוא והתקרב, זהו שכתוב "אהבת צדק ותשנא רשע", משום שאהב צדק ושנא רשע, התקרב לצדקה. ועל זה כתוב "אברהם אוהבי". למה "אוהבי", משום שכתוב "אהבת צדק", האהבה שאהב אברהם את הקדוש ברוך הוא

סתרי תורה⁷

תאנא בתוקפא⁸ דהרמנו⁹ דמלכא¹⁰ אנציב חד אילנא¹¹ רבא ותקיף [גו נטיעין עילאין] (ונטיעין) נטיע אילנא דא בתריסר תחומין אסתהר בארבע סטרין דעלמא¹² פרישא למדנו בתוקף רצון המלך נטע אילן אחד גדול וחזק בתוך הנטיעות העליונות. הנטיעה של האילן הזה בתריסר תחומים מסובבת, בארבעה צדדים של העולם פרושה רגלו, ת"ק פרסאות הם מסעותיו,

¹ היינו שמתרחקים ברוע בחירתם וגם הקב"ה מסלק שכינתו מהם (אור יקר).
² שאין רוצין להתקרב לו, ור"ל הקב"ה נקרא צדקה והוא בינה, ושלוש יסוד, ובינה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

³ הפיך מש"כ למעלה (יהל אור).

⁴ צדק במלכות, ושם השער להתקרב, ואח"כ הוסיף לו הקב"ה ה' באברהם ונתקרב לצדקה, ונתקרב לה בדרגא דחסד, שהוא קרוב לבינה, ומשם זכה לה' עלאה, דלא עייל בק"ק אלא איש חסד. וז"ס מ"ש (שבת קנו ע"ב) מאי דעתיך דקאי צדק במערב אהדרא ליה למזרח. והענין, כי מזל צדק בתולדתו, הוא כוכב אחרון, דרגא דמלכות, כמ"ש בתיקונים ובס"י, ואח"כ נתקרב בדרגא דחסד, וכן דרגא דאברהם כידוע בסוד ואנכי נטעתיך שורק (יהל אור). ע"י יהל אור ח"ב לב ע"ב: מדריגת האבות בתחלה אברהם במלכות לבנה חוורא יצחק ביסוד יעקב בת"ת ואח"כ נתהפכו כידוע ולכן מלכות נקרא בת של אברהם, ולגבי עליית אברהם אבינו.
⁵ שהוא היחוד כנ"ל (אור יקר).

⁶ החילוק בין אהבת שרוצה להתקרב אבל אוהבי שכבר נתקרב ולכן אצל אהבת כתיב צדק ומנ"ל דנתקרב לצדקה שנאמר ויחשבה לו צדקה ואז אתהדר צדק לצדקה (יהל אור).

⁷ [קשה] שהרי רובו של ספר הזוהר הוא רזין נסתרים וכו' עיקר סודות סתרי תורה הוא מיוסד על בחינות הדעת שהן הן עצמיות ופנימיות עצמי של קו האמצעי המתפשט בתוכיות זעיר שהוא הנקרא תורה סתם, אבל תחילת מקורה המתחלת להיות בסוד אצילות הוא ביסוד עתיק המסתתר בפנימיות אריך, ובו חו"ג כידוע שה"ס מצוות עשה ומצוות לא תעשה, והנה יסוד עתיק ג' סת"ר, ולהיות שהם שני יסודות דוכרא ונוק' נקראו סתרי בלשון רבים (רמ"ז). ע"י בהגרא"א בתיקון ריש תיקון ס' שזה רע"מ ולא ס"ת.

⁸ הוא בוצד"ק (ע"י לעיל טו ע"א), והוא סט' דגבורא דעתיק, שהוא משחתא דכולא, דביה נעשה הכל (יהל אור). בתוקף ורשות ורצון המלך ית' נטוע אילן גדול וחזק כמבואר (ד"א). פי' באמצע שולטנות המלך שהוא ג"ר נטוע אילן רב הוא יסוד ז"א. הרשב"ב (נ"א).

⁹ רצון העליון, שהוא הכתר (יהל אור).

¹⁰ מלכות דא"ק, עתיק (יהל אור).

¹¹ יסוד (יהל אור).

¹² חגת"ם (יהל אור).

בראשית

רגליה¹ ת"ק פרס² מטלנוי³ כל רעותין דאינון פרסין ביה תליין כד אתער האי כלהו מתערין בהדיה לית מאן דנפיק מרעותיה לבתר כלהו⁴ ברעותא חדא בהדיה קם מלעילא⁵ [נחית] (אתנחית) במטלנוי לנו ימא⁶ מניה ימא (אתגלי) [אתמליא] איהו מקורא (דכל) [לכל] מיין דנבעין תחותיה מתפלגין⁷ כל מימיו דבראשית⁸ שקיו דגנתא⁹ ביה תליין כל נשמתין¹⁰ דעלמא מניה פרחין נשמתין אלן עאלין¹¹ בגנתא¹² לנחתא להאי עלמא נשמתא כד נפקא אתברכא בשבע ברכאן¹³ למהוי אבא (לרוחא ודם) <לרוחא ודם> לגופא (ולמהוי) בסליקו (נ"א) [דדיוקנא עלאה הה"ד (בראשית יב א) ויאמר יהו"ה אל אברם הא נשמתא עלאה אבא (לרוחא ודם) <לרוחא ודם> לגופא בסליקו] דדיוקנא עלאה

כד בעיא (נפשא) לנחתא להאי עלמא אומי לה קודשא בריך הוא למישר פקודי אורייתא ולמעבד רעותיה ומסר לה מאה מפתחאן¹⁴

עז/א

זהר

ליה (ל)אברהם מכל בני דריה דהווי אבירי לב ואינון רחוקים מצדקה כמה דאתמר רבי יוסי פתח (תהלים פד ב) מה ידידות משכנותיך יהו"ה צבאות כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקב"ה דהא כל בני נשא לא ידעי ולא

כל הרצונות של אותם פרסות תלויים בו. כשזה מתעורר, כולם מתעוררים עמו. אין מי שיוצא מרצונו לחוץ, כך כולם ברצון אחד עמו. קם מלמעלה (יורד) יורד במסעותיו לתוך הים, ממנו הים (מתגלה) מתמלא. הוא המקור (לכל, נ"א של כל) המים הנובעים, תחתיו נחלקים כל מימי בראשית, השקאת הגן תלויים בו. כל הנשמות של העולמים פורחות ממנו. הנשמות הללו נכנסות לגן לרדת לעולם הזה, כשיוצאת נשמה, היא מתברכת בשבע ברכות להיות אב (לרוח ודם) לגוף (ולהיות) בְּעֵלְיָה (של הדמות העליונה, זהו שכתוב "ויאמר ה' אל אברם". הרי נשמה עליונה אבא (לרוח ודם) לגוף בעליה) של דמות עליונה.

כשרוצה (הנפש) לרדת לעולם הזה, משביע אותה הקדוש ברוך הוא לשמור את מצוות התורה ולעשות רצונו, ומוסר לה מאה מפתחות

מכל בני דורו, שהיו אבירי לב, והם רחוקים מצדקה, כמו שנתבאר. רבי יוסי פתח "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות". כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם

¹ נ"ה (יהל אור).

² הן נ' תרעין דביה שמתפשטין עד הוד כ"א כלולה מעשר ונכללין ביסוד שלכן נקרא כל, גימ' נ' (יהל אור).

³ דהיינו ההארה היוצאת מראש ז"א ונגזזת ביסוד (בהגרא"א על ספד"צ יב ע"א וז"ש בזעיר).

⁴ ר"ל רצון הזיווג שכד האי מיתער לזיווג כל האיברים מסכימין (יהל אור).

⁵ ר"ל שהולך למוח ומביא משם הזרע שלכן נק' משכיל (יהל אור).

⁶ שמוליך הזרע ע"י חוט השדרה ומולך כל הת"ק רעותין, נ' תרעין למלכות, שלכן נק' י"ם, גימ' חמשים (יהל אור).

⁷ ר"ל שהוא עץ החיים שאמרו ז"ל, עץ החיים ת"ק פרסה, ותחותיה מתפלגין כל מימי בראשית כי הוא נק' חי כידוע. וזהו עץ החיים (יהל אור).

⁸ של מלכות שנק' בראשית (יהל אור).

⁹ הוא בריאה, ששם צרורא דחיי דנשמתא צרור החיים, ושם יורד הקב"ה בחצי הלילה לאשתעשע וכו' (יהל אור).

¹⁰ שלכן נקראת נשמת כל חי (יהל אור).

¹¹ לעאלין (יהל אור).

¹² לבריאה. וכ"ז כן הוא למטה שאילנא דת"ק פרסה הוא מט"ט וי"ם הוא עשיה, וגנתא הוא ג"ע שבארץ ג"ע התחתון (יהל אור).

¹³ מז"ס דז"נ ע"י הרמנא דמלכא ז"ס דמלכות דא"ק (יהל אור).

¹⁴ ע"י תרומה כז רע"ב (לש"ו). שם נזכר ענין ס' מ' דאפרסמון הרי הם בינה ותבונה, שעל ידם נדחים החיצונים. וע"י שער לאה ורחל פרק ז' (דע"ה ח"ב נה ע"ב), וע"י זוהר הרקיע.

בראשית

מסתכלי על מה קאים עלמא ואינון על מה קיימין דכד ברא קב"ה עלמא עבד שמיא¹ מאש וממים מתערבין כהדא ולא הוו גלדי ולבתר אנלידו וקיימו ברוחא עלאה ומתמן שתיל עלמא לקיימא על סמכין ואינון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוחא ובשעתא דההוא רוחא אסתלק כלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת הה"ד (איוב ט ו) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון וכלא קאים על אורייתא² דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואינון קיימין וסמכין קיימין באתריהו בקיומא שלים

תא חזי בשעתא דאתער פלגות ליליא וקב"ה עאל לגנתא דערן לאשתעשעא עם צדיקיא כלהו אילנין דבגנתא דערן מזמרן ומשבחן קמיה דכתיב (דה"א טז לג) אז ירננו עצי היער מלפני יהוה וגו' וכרוזא³ קרי בחיל⁴ ואמר לכון אמרין קדישין עליונין מאן מנכון דעייל רוחא באודנוי למשמע⁵ ועינוי פקחין למחמי ולביה פתוח למנדע בשעתא דרוחא דכל רוחין⁶ ארים בסימו דנשמתא⁷ ומתמן נפיק קלא דקליא⁸ חילין אתבררו לארבע סטרי עלמא⁹

ועל מה הם קיימים. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מעורבים יחד, ולא היו קופאים. ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה, ומשם שתל את העולם לעמוד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא באותו הרוח, ובשעה שאותה הרוח עולה, כולם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב "המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון", והכל עומד על התורה, שכאשר ישראל עוסקים בתורה מתקיים העולם, ואותם העמודים ואדנים קיימים במקומם בקיום שלם.

בא וראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן מזמרים ומשבחים לפניו, שכתוב "אז ירננו עצי היער מלפני ה' וגו'", והכרוז קורא בחיל ואומר, קדושים עליונים אומרים לכם, מי מכם שנכנסה רוח לאזניו לשמוע ועינוי פקוחות לראות ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשמות הנשמה, ומשם יוצא

¹ ר"ל שמים, חג"ת, ובתחלה מחו"ג ולא נתקיימו עד שבא הרוח ת"ת ועבד שלמא והן ג' יסודות עלאין, וסמכין הן נ"ה (יהל אור).

² שהוא רוחא הנ"ל (יהל אור).

³ גבריאל (יהל אור).

⁴ בכח מסט' דגבורה לפי שאז רוח צפון מנשב ולכן ג"כ התרנגול שנקרא גבר מתעורר לקרוא ג"כ למטה מעין התרנגול שלמעלה גבריאלה כמ"ש בפ' בראשית (יהל אור). לפי שהוא בסוד הדין והעת והזמן מגבירו על צד הדין ולכן קורא בחיל וכח. ז"ח (נ"א).

⁵ שמתעורר נשמתו לקול הכרוז כמ"ש החרשים שמעו והעורים וכו' (יהל אור).

⁶ הוא דעת עליון הפנימי כי רוח הוא ת"ת כנודע ורוחא דכל רוחין הוא סוד פנימיות הת"ת ולפני לפני כי יש כמה ת"ת באבא ואימא וז"א ונוקביה כנודע וכולם נקראין רוחין ורוחא דכל רוחין נשמה להם והוא מחיה לכולם והוא דעת עליון לעיל' מת"ת אבא ואימא ורוחא דכל רוחין (שער מאמרי רשב"י).

⁷ כמו שהיסוד מבסם לנוקבא תתאה, כן דעת מבסם לנוקבא עליונה הפנימית, וממשיך לה אור עליון לבסממה. ולפי שמלכות סוד נפש, כאשר יבסם אותה יקרא בסימו דנפשא. אבל בינה עליונה, סוד נשמה, כאשר יבסם אותה דעת עליון, וימשיך לה האור הנעלם בחכמה עליונה, יקרא בסימו דנשמתא (שער מאמרי רשב"י).

⁸ בסימו דנשמתא הוא סוד החיך והגרון, בסוד חכו ממתקים, והיינו בסימו ממש, מיתוק הדינין. ומגרון וחיך זה, מתפשט ויוצא הקול סוד ת"ת שבבינה הפנימי העליון וכל מיני ת"ת שלמטה ממנו נמשכין ומתקיימים על ידו וכו' רוחא דכל רוחין וקלא דקליא כולם הם פנימיות התפארת התחתון אלא שקול לפנים ורוח לפני לפנים (שער מאמרי רשב"י).

⁹ והנה הת"ת מתפשט בשש קצוות והוא נשמה להם והו' קצוות הם ארבע סטרי עלמא מזרח מערב צפון ודרום ומעלה ומטה, ועל מעלה ומטה אמר "חד סליק לסטר חד" והיינו מעלה, "חד נחית לההוא סטר" והיינו מטה. והנה הקול מתפשט ומתפזר לארבע סטרי עלמא, ונכלל בהם בסוד דין ורחמים, מזרח רחמים מערב דין, דרום רחמים צפון דין, והיינו קלא אתברד לד' סטרי עלמא, ואח"כ מתפשט הקול ועולה בסוד מעלה, וזהו חד סליק לסטר חד, וכן מתפשט ויורד, בסוד מטה, וזהו חד נחית לההוא סטר (שער מאמרי רשב"י). הענין כמ"ש בתז"ח עט ע"א קלא דקליין אשתנין מגו וכו' וגלין אתהדרו לסטר צפון לסטר מזרח כו' ובתיקו"ז לו ע"ב [לה ע"ב] ודא אזיל לצפונא ודא אזיל לדרומא כו' תרין אחרנין כו' (יהל אור).

בראשית

הקול של הקולות, הצבאות התפזרו לארבעה רוחות העולם.

א. אחד עולה לצד אחד. ב. אחד יורד לאותו הצד. ג. אחד נכנס בין שנים. ד. שנים מתעוררים (ומתעטרים) בשלשה. ה. שלשה נכנסים באחד. ו. אחד מוציא צבעים. ז. ששה מהם לצד אחד וששה מהם יורדים לאותו הצד. ח. ששה נכנסים בשנים עשר. ט. שנים עשר מתעוררים בעשרים ושנים. י. ששה כלולים בעשרה. יא. עשרה עומדים באחד.

אוי לאותם שישנים ושינה בנחיריהם, לא יודעים ולא מסתכלים איך יקומו בדיון כשהחשבון נמנה, אתפקד

¹ כ"ע עולה לעילת העילות ע"ה יורד לכ"ע כ"ע נכנס בין חכמה ובינה כ"ע וחכמה מתעטרין בבינה ג"ג בג"ג נכנסין בת"ת כ"ע מוציא שש גוונים ושש קצוות מהן לצד אחד ו"ק מהם יורדים לאותו צד שש נכנסין ב"ב הויר"ת ומתעטרין בכ"ב אותיות ששה כלולים ב"ס ע"ס עומדים בעילת העילות. אוי לישנים בבתייהם (וזהו בס' מראות הצובאות ג"כ מ"כ ששה כלולות ב"ה וא' צ"ל ב"ס). זה הלשון בירר הרב זלה"ה במראות הצובאות ואמר שצדקו דבריו (ד"א). ועי' במק"מ באורך (נ"א). פי' כתר עליון הנקרא רוחא דכל רוחין כשבא להרים מתיקת הנשמה ממקום הבינה (הערת הזוהר).

² פירוש הנפש אתדבק ברוח (הערת הזוהר). הוא מ"ש שם בתיקו"ז דא סליק ודא נחית והן ו' סטרין דאגוזא שאמר בסת"א ה ע"א (יהל אור).

³ תיקונים עג לעיל לב ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ פי' הרוח יורד למטה להתחבר עם הנפש (הערת הזוהר). דעת בין חו"ב והוא קלא פנימאה נקודה קדמאה בין חיך וגרון כמ"ש בתז"ח עט וכד אתפשטת מטאת לחד מאלין ואשתני ואתעבד רוח כו' והוא ספי' הראשונה דז"א שאמר בס"י אחת רוח אלהים חיים והוא בגרון (יהל אור).

⁵ נמחק ציהל אור.

⁶ פי' הנשמה השוכנת בין רוח לנפש (הערת הזוהר). חו"ב נכנסין בתלת מוחין דז"א והוא ג"ס הראשונות שאמר בס"י רוח מים ואש שהן חב"ד דז"א והוא שאמר בתז"ח סליק האי קשרא כו' ושני ליה בתלת גוונים באשא ברוחא במיא (יהל אור).

⁷ פי' שאז הרוח והנפש מתעדינין בנשמה (הערת הזוהר). שג' מוחין נכנסין ומתפשטין בת"ת והוא בקשרא דלישן כמ"ש שם האי קשרא דחיק ליה כו' ברזא דוא"ו דאיהו לישן כו' והת"ת הוא דאפיק גוונים כמ"ש בפ' משפטים קכג ע"א אתשפטותא דת"ת דגוונים ב' מתחברין כו' ואמר בזו"ח דף מה ע"ג כדן האי ניצוצא אחזי בהו גוונים ואתעכב ב' י"ב ירחין (יהל אור).

⁸ פי' נפש רוח ונשמה כלם נכנסים בבינה אז הבינה מוציא ניצוצות (הערת הזוהר). ואינון י"ב כנ"ל י"ב ירחין והן י"ב גבולי אלכסון שבת"ת והענין כי הן ו' יריעות דאינון חמש ושש יריעות דאינון חמש ה"ח עם מוח חכמה וה"ג עם מוח בינה (יהל אור).

⁹ פי' אותן שש ניצוצות הראשונות סובבות למקום התפארת עולם הבנין שש קצוות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכלות ממקום שהן באות (הערת הזוהר). ואלו מתחלקין מהגבורות נבנין תריסר טעמי וכ"ב אותיות ומהחסדים נבנין עשר נקודות (יהל אור).

¹⁰ פי' אותן שש שהן בז' ספירות עולם הבנין עולים לשם של י"ב הוויות (הערת הזוהר).

¹¹ פירוש אותן י"ב הוויות עולים למקום הבינה מקום מקור כ"ב אותיות (הערת הזוהר).

¹² פירוש הו' ניצוצות שבמלכות ר"ל שבעה היכלות כלילין ב' ספירות (הערת הזוהר). ואלו עשר נקודות כלן קיימן על חד נקודה דנפקו מינה (יהל אור).

¹³ פירוש העשר ספירות עומדין בחד נקודה עלאה. וכלל המאמר להודיענו מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה (הערת הזוהר) ועי' בתז"ח שם ותבין פי'. ואע"ג שאמר שם דטעמי הן תליסר אינון רק תריסר וא' כללן כידוע ב"ג תיקונין. ואלו הן כלל שמא מפר שבמ"ה נהורין אתברי עלמא תריסר ועשרין ותריין ועשרה וחד שהן ל"ב נתיבות וי"ג תיקונים או שתלת הן אמ"ש כנ"ל והן בין בנקודין ספי' וע"ס פנימיות בין ג"ר ג' אמות מכ"ב אותיות ואח"כ נכללן בלשון כנ"ל ומתחלקין ל"ו ר"ק של הרוח והן ו' נקודות אחרונות ו"ק של האותיות שהן ו' כפולות ואח"כ ב"ב שהן י"ב פשוטות ואח"כ נכללן במלכות כל הכ"ב וז"ש תריסר מתערין בכ"ב וכן נכללן כל הע"ס י' נקודין וז"ש שית כלילין בעשרה ועי' בס"י ותבין כל זה (יהל אור).

בראשית

סתרי תורה

דברכאן דכל יומא¹ לאשלמא לדרגין עלאין כחושבן² ל"ך ל"ך דהא כלהו אתמסר לה בגין לאתתקנא בהו לגנתא ולמפלח לה ולנטרא לה מארצך דא גנתא דעדן (וממולדתך דא גופא דאתקרי אילנא דחיי³ דאיהו תריסר שבטין עלאין ומבית אביך דא שכנתא אביך דא קודשא בריך הוא שנאמר (משלי כח כד) נוזל אביו ואמו ואומר אין פשע וגו' ואין אביו אלא קודשא בריך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא) וממולדתך דא אילנא דחיי ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא⁴

עז/ב

זהר

כד אסתאב גופא ונשמתא שמיא על אנפי דאוריא⁵ דטיהרא וסלקא⁶ ונחתא⁷ ותרעין לא מתפתחן מתגלגלן כאבנין בגו קוספיתא⁸ ווי לון מאן יתבע לון דלא יקומון בעדונא דא בגו דוכתי דענוגי דצדיקיא אתפקדון דוכתייהו⁹ אתמסרון בידא דדומה¹⁰ נחתי ולא סלקי עלייהו כתיב (איוב זט) כלה ענן וילך בן יורד שאול לא יעלה¹¹ בההיא שעתא¹² אתער שלהובא חד מסטר צפון¹³ ובטש בארבע סטרי עלמא¹⁴ ונחית ומטי בין גדפי דתרנגולא ואתער¹⁵ ההוא שלהובא ביה וקרי ולית מאן דאתער בר אינון זכאי קשוט

של ברכות של כל יום להשלים את הדרגות העליונות כחשבון ל"ך ל"ך. שהרי כולם נמסרו לה כדי לתקן בהם את הגן ולעבדה ולשמרה. "מארצך", זה גן העדן. ("ומולדתך" זה הגוף, שנקרא עץ החיים, שהוא י"ב שבטים עליונים. "ומבית אביך", זו השכינה. "אביך" זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר "גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע וגו'". ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. "אל הארץ אשר אראך", זה הוא העולם הזה). ("ס"א" "וממולדתך" זה עץ החיים, "ומבית אביך" י"ב תחומים, שבטים עליונים, "אל הארץ אשר אראך" זהו העולם הזה).

כשנטמא הגוף, והנשמה משוטטת על פני האויר שמאיר ועולה ויורדת, והשערים לא נפתחים, ומתגלגלים כאבנים בתוך כף הקלע, אוי להם, מי יבקש אותם שלא יקומו בתענוג הזה, בתוך המקומות של ענוגי הצדיקים, ונפקד מקומם, ונמסרים בידי דומה, יורדים ולא עולים. עליהם כתוב "כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה". באותה השעה מתעוררת שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה בארבעה רוחות העולם, ויורדת ומגיעה לבין כנפי התרנגול, ומתעוררת בו אותה השלהבת וקורא, ואין

¹ עי' שער מאמרי רשב"י, עי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן פרק ה.

² בחושבן (יהל אור).

³ עי' ע"ח שער א"א יד, וכן שער כה פרק ג, שזהו כינוי לז"א.

⁴ עי' אריכות בזוהר הרקיע וביהל אור.

⁵ שאין רקיע נפתח לה (יהל אור). הנפש היא שוטטת על פני אויר הזך והזוהר המאיר מעולם הנשמות (ד"א).

⁶ מצד מעט מצות שבידה שהן כנפיים לנשמה רק שמכבידין עליה העונות (יהל אור).

⁷ וכמ"ש ברע"מ פרשת ויקרא [צו כח ע"א] בסוד אשם תלוי (יהל אור).

⁸ כאבן המתגלגל בתוך כף הקלע כן מתגלגלת נשמתו (ד"א).

⁹ בג"ע נפקד מקומם (יהל אור).

¹⁰ לגהנם (יהל אור).

¹¹ כמו בתחלה שהוא סליק ונחית (יהל אור).

¹² קאי אלמעלה (יהל אור).

¹³ מבינה וזהו מי נתן לשכוי בינה (יהל אור).

¹⁴ חגת"ם (יהל אור).

¹⁵ להתעורר בני אדם לתורה שכל התעוררות הוא מצפון, כמ"ש עורי צפון והוא בחצות ובואי תימן בבקר לב"ה, בקר דאברהם הלוך ונסוע הנגבה, שעד חצות שינה סטרא דמותא שליט ואחר חצות מסטרא דבינה חיים, וצריך לקום מסטרא דמותא ולאחוז בחיים בתורה (יהל אור).

בראשית

דקיימי ואתערו באורייתא וכדין קב"ה וכל אינון צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתי לקליהון כמה דאת אמר (שיר ה יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני¹

מי שמתעורר, פרט לאותם צדיקי האמת שעומדים ומתעוררים בתורה, ואז הקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לקולם, כמו שנאמר "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני".

ויאמר יהו"ה אל אברם (בראשית יב א) מה כתיב לעילא (שם יא כח) וימת הרן על פני תרח אביו וגו' מאי איריא הכא אלא עד ההוא² יומא לא הוה בר נש דמית בחיי אבוי³ בר דא וכד אתרמי אברם לנורא אתקטיל הרן ובגין דא נפקו מתמן⁴ מאן קטיל ליה להרן אלא כיון דרמו אברהם לנורא דכשדאי אתגלי עליה קב"ה ושזביה והוה הרן אחוי קאי תמן אמרו כשדאי בגין זכותיה דהרן אשתזיב מיד נפק שלהובא דאשא ואוקדיה להרן הה"ד וימת הרן על פני תרח אביו⁵

"ויאמר ה' אל אברם". מה כתוב למעלה, "וימת הרן על פני תרח אביו וגו'", איך זה שייך כאן. אלא עד אותו היום לא היה אדם שמת בחיי אביו פרט לזה, וכשנזרק אברם לאש, נהרג הרן, ומשום זה יצאו משם. (מי הרג את הרן. אלא כיון שהשליכו את אברהם לאור כשדים, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא והצילו, והיה הרן אחיו עומד שם. ואמרו הכשדים, בשביל זכותו של הרן נצול. מיד יצאה שלהבת של אש ושרפה את הרן. זהו שכתוב "וימת הרן על פני תרח אביו".

ואית דאמרי זרעא דתרח לית אשא שלמא ביה⁶ אבל נרמי להרן לנורא ואי לא איתוקד נדע בודאי דלא שלמא נורא בזרעיה מיד רמו ליה להרן לנורא ואתוקד והוה תרח אבוי קאים תמן⁷ הה"ד וימת הרן על פני תרח אביו בההוא יומא⁸ ידעו כל אומיא ולישניא דלא שזביה לאברהם אלא קב"ה [דאיהו] יחידאי דעלמא והוון מיייתין בנייהו למשכניה דאברהם ואמריין ליה המינן לך

ויש שאומרים, שאין שולטת אש בזרעו של תרח, ולכן נשליך את הרן לאש, ואם לא יבער, נדע ודאי שאין שולטת האש בזרעו. מיד השליכו את הרן לאש ונשרף, והיה תרח אביו עומד שם, זהו שכתוב "וימת הרן על פני תרח אביו". באותו היום ידעו כל אומה ולשון שלא הציל את אברהם אלא הקדוש ברוך הוא שהוא יחידו של עולם, והיו מביאים את בניהם למשכנו של

¹ עי' אריכות ביהל אור.

² הקושיא מבוארת דהאיכא הבל ולמך וזה שנים עלה בדעתי שאחר חי' העולם במבול קא' ולא שוה לי. עוד דע"פ תרח דייק שהמיתוהו בפניו לא כן הבל שלא היה בפני אדה"ר ולמך בהיות שמתושלח חי יותר מן הכל והוסיפו לו כמה שנים בה' שנים שמת למך קודם אביו לא חשו. כי שם נשבע"ו שניה"ם שנים רבות ומתושלח היה לו תוספת מכל חי. ועתה ראיתי שכתבו משם הרמ"ז דמתולדות נח קא' והיינו ע"ד תי' א'. ולמז"ה בז"ח ראיתי תי' ב' ושם כ' דלמך לא היה בפני אביו ואינו מחוור דמי יימר ומ"ש ה' א"ם דבריו כאן לא האירו ודו"ק (מא"ן) (ג"א).

³ ר"ל בלא זמן (יהל אור).

⁴ עד ת"ח מה כתיב בס"י כ"י ליתיה וכ"נ מתוך הל' שהוא לקוט [ובד"י הנוסח תוספתא] וכן משמעות ת"ח שייך אחר ובג"ד נפקו מתמן ת"ח וכו' דכיון דחמא כו'. ז"ח (נ"א).

⁵ הה"ד וימת, שמפשוט הכתוב נראה שמת מיתה פתאומית, שלכן נאמר על פני תרח אביו, וגם רמז הפסוק שמת להיותו אוחז מעשה תרח אביו, אביו דייקא (רמ"ז).

⁶ נראה שהיו אומרים כן מפני שהם היו עובדים לאש כנזכר בבראשית רבה (פל"ח סי' יג), ולפי שתרח היה אדוק מאד בעבודה זרה היה עולה על דעתם שתהיה לזרעו זאת הסגולה ושתהיה עבודה זרה שלהם אש אוכלת אש, ולכן אמרו להשליך את הרן באש לנסות הדבר, ודוקא את הרן ולא את נחור, מפני שהרן היה מוחזק להם לחכם, וכדמשמע מיונתן בן עוזיאל (רמ"ז).

⁷ כאילו נתפייס בדבר כי בטח בעבודה זרה שיצילהו, ואפשר שהיה שם מתפלל לפני האש על הצלתו, ואחר כך שנשרף צר לו מאד וחרה אפו, וז"ש על פני תרח אביו, ועל דרך שכתב רש"י בפסוק (לב, כב) ותעבור המנחה על פניו, שיעקב היה שרוי בכעס (רמ"ז).

⁸ לפי שמיתתו גרמה קידש ה' לכן זכה להתעבר באהרן הכהן כמ"ש הרב (שעה"ג הק' לג) וגם המשיח יצא ממנו (מ"מ).

בראשית

דאת רחיין בקב"ה דאיהו רבוניה דעלמא (ו)אוליף לבננא מאורחך דאת ידע ועלייהו אמר קרא (תהלים מז י) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם

תא חזי מה כתיב (בראשית יא לא) ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו' ויצאו אתם מאור כשדים ויצאו אתם אתו מבעי ליה דהא כתיב ויקח תרח [וגו'] מאי ויצאו אתם אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה נפקו דאינון הוו עקרא למיפק מגו אינון חייביא דכיון דחמא תרח דאברהם בריה אשתזיב מגו נורא אתהדר למעבד רעותיה [דאברהם]¹ (דאברם) ובגין כך ויצאו אתם תרח ולוט ובשעתא דנפקו מה כתיב (שם) ללכת ארצה כנען דרעותא דלהון הוה למיהך תמן מכאן אוליפנא כל מאן דאתער לאתדכאה מסייעין ליה תא חזי דהכי הוא דכיון דכתיב ללכת ארצה כנען מיד ויאמר יהוה אל אברם לך לך (בראשית יב א) ועד דאיהו אתער בקדמיתא לא כתיב לך לך

תא חזי מלה דלעילא² לא אתער עד דאתער לתתא בקדמיתא על מה דתשרי ההיא דלעילא ורוא דמלה³ נהורא אוכמא⁴ לא אתאחיד בנהורא חוורא⁵ עד דאיהי אתערית בקדמיתא כיון דאיהי אתערית בקדמיתא מיד נהורא חוורא שרייא עלה ועל דא כתיב (תהלים פג ב) אלהים⁶ אל דמי לך אל תחרש⁷ ואל תשקוט⁸ אל בגין דלא יתפסק נהורא חוורא מעלמא לעלמין וכן (ישעיה סב ו) המזכירים את יהוה⁹ אל דמי לכם בגין לאתערא לתתא במה דישרי אתערותא

אברהם, ואומרים לו, ראינו אותך שאתה בוטח בקדוש ברוך הוא, שהוא רבונו של עולם, למד את בנינו מדרכך שאתה יודע. ועליהם אמר הכתוב "נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם".

בא וראה מה כתוב, "ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו', ויצאו אתם מאור כשדים". "ויצאו אתם", היה צריך לכתוב אותו, שהרי כתוב "ויקח תרח וגו'", מה זה "ויצאו אתם". אלא תרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה, שהם היו העיקר לצאת מתוך אותם הרשעים, שכיון שראה תרח שאברהם בנו נצל מתוך האש, חזר לעשות את רצונו של אברהם, ולכן ויצאו איתם תרח ולוט. ובשעה שיצאו מה כתוב, "ללכת ארצה כנען". שרצונם היה ללכת לשם. מכאן למדנו, כל מי שמתעורר להיטהר, מסייעים אותו. בא וראה שכך הוא, שכיון שכתוב "ללכת ארצה כנען", מיד "ויאמר ה' אל אברם לך לך". ועד שהוא התעורר בתחלה, לא כתוב "לך לך".

בא וראה, הדבר שלמעלה לא מתעורר עד שמתעורר למטה בראשונה על מה שישרה עליו אותו שלמעלה. וסוד הדבר, האור השחור אינו נאחז באור הלבן עד שהיא מתעוררת בראשונה. כיון שהיא מתעוררת בראשונה, מיד שורה עליה האור הלבן. ועל זה כתוב "אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל", כדי שלא יפסק האור הלבן מן העולם לעולמים. וכן "המזכירים את ה' אל דמי לכם", כדי לעורר למטה במה שתשרה ההתעוררות שלמעלה. וכן כיון שמעיר אדם התעוררות בראשונה, אז מתעוררת התעוררות שלמעלה. בא

¹ כסברת ר' אלעזר לקמן עח ע"ב (מ"מ).

² ירצה שהשפע המקיים העולמות לא פסיק לעלמין, מ"מ שאני אור הפנימיות שבא מא"א אינו מתכוון לבוא עד שיתעורר ויעלה מלמטה התעוררות פעולת התחתונים המקבלת להחזיק בתורה אותו השפע העליון (מ"מ). שהעליון זך מאד, וא"א להיות למטה בלא התלבשות והוא בהתעוררות התחתון וכן נשמתא בנפש (יהל אור).

³ וסוד הדבר ועיין לעיל נא ע"א וע"ב ופקודי רכו (ד"א). כלומר סוד הדבר באצילות ממש (נ"א).

⁴ גבורות (מ"מ). מלכות (נ"א).

⁵ סודו החסדים מאורא דכיא, ויאיר הכל כא' (מ"מ). ת"ת. ז"ח (נ"א).

⁶ מלכות כנז' ולזה אמר דוד שלהיותה מיוסדת בגבורות שה, ס נהורא אוכמא שלא תדום מלשבח ומלהתפלל על יחוד החסדים (מ"מ).

⁷ מלענות (מ"מ).

⁸ מלהמשך שפע החסדים שהם שם א"ל (מ"מ).

⁹ וכסדרה של מלכות כך סדרן של בניה הרוצים להמשיך שפע עליהם והיינו "המזכירים" פי' מושכים שפע החסדים מכח הזכר (מ"מ).

בראשית

וראה, כיון שכתוב "ויצאו אתם מאור כשדים וגו'", מיד "ויאמר ה' אל אברם וגו'".
דלעילא¹ וכן כיון דאתער בר נש אתערותא בקדמיתא כדין אתער אתערותא דלעילא תא חזי כיון דכתיב (בראשית יא לא) ויצאו אתם מאור כשדים וגו' מיד (שם יב א) ויאמר יהוה אל אברם וגו'

"ויאמר ה' אל אברם לך לך". אמר רבי אלעזר "לך לך" לעצמך, לתקן את עצמך, (להתחזק) לתקן את דרגתך. "לך לך" אינך (כדאי) לעמוד כאן בין הרשעים הללו, וסוד הדבר "לך לך",

עח/א

זהר

דהא קב"ה יהיב ליה לאברהם רוחא דחכמתא והוה ידע ומצרף (צנורין) [סמרי] דיישובי עלמא⁶ ואסתכל בהו ואתקל בתיקלא⁷ וידע חילין די ממנן על סמרי יישובא⁸ כד מטא לגו נקודה דאמצעיתא דיישובא⁹ תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בדידה¹⁰ אשגח למנדע חילא די ממנא עלה ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה תקיל כמה זמנין וחמא דהא מתמן אשתיל כל עלמא אשגח וצרף ותקל למנדע וחמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא עמיק וסתים ולא איהו

שהרי הקדוש ברוך הוא נתן לאברהם רוח של חכמה, והיה יודע ומצרף (צנורות) צדדי ישוב העולם, והסתכל בהם, ושקל במשקל, וידע את הכחות הממונים על צדדי הישוב. כשהגיע לתוך נקודת אמצע הישוב, שקל במשקל ולא היה עולה בידו. התבונן לדעת את הכח שממונה עליה, ולא יכול להתדבק ברצונו. שקל כמה פעמים וראה שהנה משם נשתל כל העולם. התבונן וצרף ושקל לדעת וראה שהנה הכח העליון שעליה אין לו שיעור, עמוק וסתום, ואינו

¹ (הגהה ולכן הנביאים יתעוררו למטה תחלה ואח"כ יערה עליהם רוח"ק מלמעלה) (ד"א).

² פי' שבארץ ישראל זכה לבנים ולהארות גדולות יותר מחו"ל (מ"מ).

³ פי' שבארץ ישראל זכה למדת החסד, שהיא מדתו של אברהם כמש"ה הלוח ונסוע הנגבה (מ"מ).

⁴ (ס"א כלאי) (לפ"ו).

⁵ שלא תחשוב שבכאן תוכל להיטיב ולהכניסם תחת כנפי השכינה, או לברר ניצוצי קדושה שביניהם, שאין זה עכשיו לך שהרי הם בעלי עבירות רבות ולא תועיל כלום, ואין עתה זמן להוציא הפרידות הקדושות שבקליפה שלהם (רמ"ז).

⁶ סטרי דיישובי עלמא - הוא לגבי ארץ ישראל, שכל העולם מקיפה מכל צדדיה והיא אמצע העולם, דווקא אמצע הישוב, ולכן לא אמר סטרי דעלמא אלא דיישוב (רמ"ז).

⁷ ידע לשקול המדרגות, ואיזו יתירה על חבירתה, וכמו כן מעלת הנהירו דקיק שבכל סטר וסטר (רמ"ז). והיה שוקל במשקל הדעת לידע ולהשיג מי הוא השר וכח עליון שממונה על א"י כי הוא ידע כל אקלימי הישוב וממונה שלו למעלה זולת שר א"י למעלה לא היה יכול להשיג לפי שהש"י לא נתן א"י לשום שר וממונה לשלוט עליו רק הוא ית' בעצמו כמ"ש עיני ה' אלקיך בה וגו'. וי"מ אתקל תקלא גלגל גלגלים וצרופים לידע שר של א"י למעלה והוא מלשון תקלא שהוא גלגל היוצר שמגלגל ברגליו והכל ענין ומכוון א' (ד"א).

⁸ איתא בזהר ויקהל (רט ע"ב), שיש פתח גדול כנגד ארץ ישראל למעלה, והוא הנקרא שער השמים, ואמצעיות תוכיותו מכוון אל בית המקדש, אבל כל ארץ ישראל היא תחת שער זה, וסיום שער זה הוא על ראש עולם העשיה, שהרי ארץ ישראל מתנהגת ע"י היצירה וכו', וסביבות פתח זה יש שבעים חלונות שמשם יורד השפע לשבעים שרים שבעולם העשיה, דהיינו מתמצית ארץ ישראל, וכו', ולכן השפע הבא לארץ ישראל דרך השער הגדול הוא בשופע, והניתן לשבעים אומות הוא מה שמתמצה דרך אותם השערים שלהם. והנה אברהם אבינו וכו' היה בקי בכל אותם השערים (רמ"ז).

⁹ ה"ס ארץ ישראל שבה מתפשט אור העליון בדרך ישר, אשר מקורו הוא מהיכל לבנת הספיר, המכוון כנגד הר ציון, וה"ס יסוד שבמלכות [עי' שער מאמרי רשב"י לא ע"ג: אין נזכר לשון נקודה בכל ספר הזוהר אלא לנקודת היסוד של זכר או של הנקבה כי הוא נקרא נקודה דאמצעיתא] (רמ"ז). דיישובא דייקא ולא אמצעיתא דעלמא ועיין תצוה קפה ע"ב (ד"א).

¹⁰ מדרגתה ומעלת האור המאיר בה ושיעורה, ולא היה עולה בידו למצוא לו שיעור מוגבל כשאר הארצות (רמ"ז).

בראשית

כגונוני דסטרי דרגי דישובא אשגח ותקיל וידע דהא כמה דמההיא נקודה אמצעיתא דישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרי הכי נמי ידע דהא חילא דשרי עלה מתמן נפקו כל שאר חילין דמתמן על כל סטרי עלמא וכלהו ביה אחידין כדין (בראשית יא לא) ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען עוד אשגח ותקיל וצריף למיקם על ברירא דמלה דההוא אתר ולא הוה ידע ולא יכיל <למיקם עלה> לאתדבקא

כיון דחמא תוקפא דהאי אתר ולא יכיל למיקם עליה מיד ויבאו עד חרן וישבו שם מאי טעמא דאברהם אלא דאיהו הוה ידע וצריף בכל אינון שלטנין מדברי עלמא בכל סטרו דישובא והוה תקיל וצריף¹ אינון דשלטין בסטרי דישובא מדברי ככביא ומוליהון² מאן אינון תקיפין אלין על אלין והוה תקיל כל ישובי דעלמא (ולא) [והוה] סליק בידי כד מטא להאי אתר חמא תקיפו דעמיקין [ולא] (דלא) יכיל למיקם ביה כיון דחמא קב"ה אתערותא דיליה ותיאובתא דיליה מיד אתגלי עליה ואמר ליה לך לך (בראשית יב א) למנדע לך ולא תקנא גרמך³

מארצך (שם) מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה וממולדתך מההוא חכמה דאת משגח ותקיל תולדתא דילך ורגעא ושעתא וזמנא דאתיילידת ביה ובההוא כוכבא ובההוא מזלא ומבית אביך דלא תשגח בביתא דאבוך ואי אית לך שרשא לאצלהא בעלמא מביתא דאבוך בגין כך לך לך מחכמה דא ומאשגחותא דא תא חזי דהכי הוא דהא נפקו מאור כשדים והווי בחרן אמאי יימא ליה לך לך מארצך וממולדתך אלא עקרא דמלתא כמה דאתמר אל הארץ אשר אראך אראך מה דלא יכילת למיקם עליה ולא יכילת למנדע חילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתים

ואעשך לגוי גדול וגו' (שם ב) ואעשך בגין דכתיב (שם א) לך לך ואברכך בגין דכתיב

כמו הצדדים של דרגות הישוב. התבונן ושקל וידע שהרי כמו שמהנקודה היא אמצעיתו של הישוב, ממנה נשתל כל העולם לכל עבריו. כך גם ידע שהרי הכח ששורה עליה, משם יצאו כל שאר הכחות הממונים על כל צדדי העולם, וכולם אחוזים בו. אז "ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען". עוד התבונן ושקל וצריף לעמוד על בירור הדבר של אותו המקום ולא היה יודע, ולא יכול לעמוד עליה להתדבק.

כיון שראה את כחו של המקום הזה ולא יכול לעמוד עליו, מיד "ויבאו עד חרן וישבו שם". למה אברהם [עשה כך]. אלא שהוא היה יודע ומצרף את כל אותם השליטים מנהיגי העולם בכל צדדי הישוב, והיה שוקל ומצרף אותם השולטים בצדדי הישוב מנהיגי הכוכבים והמזלות שלהם, מי הם החזקים אלו על אלו, והיה שוקל את כל ישובי העולם, (ולא) והיה עולה בידו. כשהגיע למקום הזה, ראה את חוזק העומקים ולא יכול לעמוד בו. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את התעוררותו ותשוקתו, מיד התגלה עליו ואמר לו "לך לך", לדעת אותך ולתקן עצמך.

"מארצך", מאותו הצד של הישוב שהיית נדבק בו. "וממולדתך", מאותה החכמה שאתה מתבונן ושוקל את תולדתך והרגע והשעה והזמן שנולדת בו, ובאותו הכוכב ובאותו המזל. "ומבית אביך", שלא תשגח בבית אביך. ואם יש לך שורש להצליח בעולם מבית אביך, לכן לך לך מהחכמה הזו ומהתבוננות הזו. בא וראה שכך הוא, שהרי יצאו מאור כשדים והיו בחרן. למה יאמר לו "לך לך מארצך וממולדתך", אלא עיקר הדבר כמו שנאמר "אל הארץ אשר אראך", "אראך" מה שלא יכלת לעמוד עליו, ולא יכלת לדעת את כח הארץ ההיא שהוא עמוק וסתום.

"ואעשך לגוי גדול וגו'". "ואעשך" משום שכתוב "לך לך". "ואברכך" משום שכתוב "מארצך". "ואגדלה שמך", משום שכתוב

¹ היה מגלגל ומצרף בצירופי אותיות ומספר (ד"א).

² מנהיגי כוכבים ומזלות (ד"א).

³ במ"ש הרב זלה"ה שחייב כל אדם לחקור ולדעת שורש נשמתו כדי שיוכל להשלימה ולהשיבה אל מקורה שהוא עצמות מהותה, ונמצא שכל עוד שהולך ומשתלם, הולך ומתקרב אל עצמו, וזהו למנדע לך, לדעת את עצמך כדי שבזה תוכל לתקן עצמך (רמ"ז) [עי' שעה"ג הק' כג]. כלומר לידע שרש נשמתך מאיזה מקום נחצבה ובזה תתקן גרמך שאם לא ידע זה אינו יכול ליתקן. ז"ח (נ"א).

בראשית

"ממולדתך". "והיה ברכה", משום שכתוב "ומבית אביך". רבי שמעון אמר, "ואעשך לגוי גדול" מצד הימין, "ואברכך" מצד השמאל, "ואגדלה שמך" מצד האמצע, "והיה ברכה" מצד של ארץ ישראל. הנה כאן כסא של ארבעה עמודים שכולם כלולים באברהם. מכאן והלאה ברכות לאחרים שנזונים מכאן, שכתוב "ואברכה מברכך

מברכך

סתרי תורה

ואעשך לגוי גדול¹ האי ברכתא² חדא ואברכך תריין³ ואגדלה שמך תלת⁴ והיה ברכה ארבע ואברכה⁵ מברכך חמש ומקלך⁶ אאור שית ונברכו⁷ בך⁸ כל⁹ משפחות¹⁰ האדמה הא שבע כיון דאתברכו באלין שבע ברכאן מה כתיב (שם ד) וילך אברם כאשר דבר אליו יהו"ה לנחתא להאי עלמא כמה דאתפקדא מיד וילך אתו לוט דא איהו נחש דאתלטיא ואתלטיא עלמא בגיניה דאיהו קאים לפתחא¹¹ לאסטאה לגופא ולא תפעול נשמתא פולחנא דאתפקדת עד דיעברון¹² [עלה] בהאי עלמא [י"ג] שנין (די"ד) [דהא מתריסר¹³ שנין ולעילא נשמתא אתערת למפלה פולחנא דאתפקדת הה"ד]

עח/ב

"ואעשך לגוי גדול", זו ברכה אחת, "ואברכך", שתים, "ואגדלה שמך", שלש, "והיה ברכה" ארבע, "ואברכה מברכך", חמש, "ומקלך אאור", שש, "ונברכו בך כל משפחות האדמה", הנה שבע. כיון שהתברך בשבע הברכות הללו, מה כתוב, "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'", לרדת לעולם הזה כפי שהצטווה. מיד "וילך איתו לוט", זה הנחש שהתקלל והתקלל העולם בגללו, שהוא עומד לפתח להסטין לגוף, ולא תפעל הנשמה עבודה שהצטווה עד שיעברו עליה בעולם הזה שלש עשרה שנים. שהרי משנים עשר שנים ומעלה מתעוררת הנשמה לעבוד את העבודה שהצטווה, זהו שכתוב

- ¹ כנ"ל ואתברכא בשבע [סתרי תורה עו ע"ב] (יהל אור).
- ² מסטרא דז"ס כנ"ל, ד' ברכות מחגת"ם, כמ"ש בזהר בעמוד הזה רש"א ואעשך לגוי גדול וכו' (יהל אור).
- ³ כי גדול בימינא וברכה בשמאלא (יהל אור).
- ⁴ מסט' דת"ת, והוא נוטה לימינא לכן ואגדלה. ומלכות נוטה לשמאלא ולכן והיה ברכה. ואמר שמך שהוא מלכות כידוע, לאכללא מדת לילה ביום. וכן בסוד שמי וזכרי רמ"ח בת"ת ושס"ה במלכות, וזהו אגדלה שמך שמוסיף ה' בשמו, ויהיה גימ' רמ"ח מסט' דת"ת וה' מוסיף בשמך. שמך גימ' ש"ס ועם ה' שס"ה. וז"ש ואגדלה עם ה' וכן אמר והיה כו' ואכללא מדת יום בלילה שהן כלולין כי שניהם נוטלין מחו"ג רק שכאן וזה גובר וכאן זה גובר וזהו והיה שהוא אותיות הוי"ה ואמר והיה בתחלה ו"ה לאשלמא לזכרי וזהו ברכה גימ' זכר ואח"כ י"ה לאשלמא לשמי וזהו שם דשמך לאכללא כנ"ל (יהל אור).
- ⁵ ואברכה נצח ישראל לא ישקר (יהל אור).
- ⁶ ומקלך, הוד, כל היום דוה, ויגע בכף ירכו (יהל אור).
- ⁷ יסוד (יהל אור).
- ⁸ שבו כ"ב אתון (יהל אור).
- ⁹ שנקרא כל (יהל אור).
- ¹⁰ הנשמה יש לה ע' אנפין, כמ"ש לקמן, והן ע' משפחות האדמה, והן עד פרי החג שמתברכין ע' אומין, והן ע' שנין כמט"ל (יהל אור).
- ¹¹ כמ"ש לפתח חטאת רובץ, וכו', ור"ל לפתחא דעלמא (יהל אור).
- ¹² שאז בא יצר הטוב לאדם ואז מתעוררת הנשמה לאדם (יהל אור).
- ¹³ ר"ל לאחר י"ב בתחלת י"ג מתחלת הנשמה להתעורר ובסוף י"ג שנה נשלמת הנשמה וזהו שנחלקו בגמ' (נדה מח ע"ב) תוך הפרק אם הוא כלפני הפרק או כלאחר הפרק. ור"ל לפרש הפסוק ואברהם בן חמש כו' (יהל אור).

בראשית

זהר

ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה

רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי והוי עמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה א"ר אלעזר לרבי שמעון אבוי <האי דכתיב> (הא כתיב) (בראשית יב א) לך לך מארצך וממולדתך כיון דכלהו נפקו למיהך אמאי לא אתמר ליה דכלהו יפקון דהא אע"ג דתרח הוה פלח לע"ז כיון דאתער באתערותא טב למיפק בהדיה דאברהם וחמינן דקב"ה אתרעי בתיובתא דחייביא¹ ושרא למיפק² אמאי לא כתיב לכו לכם אמאי לאברהם בלחודוי לך לך

א"ל רבי שמעון אי תימא דתרח כד נפק מאור כשדים בגין לאהדרא בתשובה הוה לאו הכי אלא כד נפק לאשתובא נפק דהו כלחו בני ארעיה בעאן למקטליה כיון דחזו דאשתזיב אברהם הו אמרי ליה לתרח אנת הוא דהוית מטעי לן באלין פסילין ומגו דחלא דלהון נפק תרח כיון דמטא לחרן לא נפק מתמן לבתר דכתיב (שם ד) וילך אברם כאשר דבר אליו יהו"ה וילך אתו לוט ואילו תרח לא כתיב (ביה וילך אלא ויצא)

פתח ואמר (איוב לח טו) וימנע מרשעים אורם³ וזרוע רמה תשבר האי קרא אוקמוה אבל וימנע מרשעים אורם דא נמרוד ובני דריה דנפק אברהם מנייהו דהוה אורם וזרוע רמה תשבר דא נמרוד דבר אחר וימנע מרשעים אורם דא תרח ובני ביתיה אורם דא אברהם⁴ האור לא כתיב אלא אורם דהוה עמהון וזרוע רמה תשבר דא נמרוד דהוה מטעי אבתריה כל בני עלמא ובגין כך כתיב (בראשית יב א) לך לך בגין לאנהרא לך ולכל אינון דיפקון מינד מכאן ולהלאה

תו פתח ואמר (איוב לז כא) ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם ועתה לא ראו אור אימתי בשעתא דאמר קב"ה לאברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך

ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה".

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שכתוב "לך לך מארצך וממולדתך", כיון שכולם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכולם יצאו, שהרי אף על גב שתרח היה עובד עבודה זרה, כיון שהתעורר בהתעוררות טובה לצאת עם אברהם, וראינו שהקדוש ברוך הוא מרוצה מתשובת הרשעים, והתחיל לצאת, למה לא כתוב לכו לכם, למה לאברהם לבדו "לך לך".

אמר לו רבי שמעון, אם תאמר שתרח, כשיצא מאור כשדים, זה היה כדי לחזור בתשובה, לא כך. אלא כשיצא, יצא להנצל, שכל בני ארצו רצו להרוג אותו. כיון שראו שנצל אברהם, היו אומרים לתרח, אתה הוא שהיית מטעה אותו בפסילים הללו, ומתוך ההפחדה שלהם יצא תרח. כיון שהגיע לחרן, לא יצא משם אחר כך, שכתוב "וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך איתו לוט", ואלו תרח לא כתוב (בו וילך אלא "ויצא").

פתח ואמר, "וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר". הפסוק הזה בארוהו, אבל "וימנע מרשעים אורם" זה נמרוד ובני דורו שיצא אברהם מהם שהיה אורם, "וזרוע רמה תשבר" זה נמרוד. דבר אחר, "וימנע מרשעים אורם" זה תרח, ובני ביתו, "אורם" זה אברהם, לא כתוב האור אלא "אורם", שהיה עמהם. "וזרוע רמה תשבר", זה נמרוד, שהיה מטעה אחריו את כל בני העולם. ולכן כתוב "לך לך", כדי להאיר לך ולכל אותם שיצאו ממך מכאן והלאה.

עוד פתח ואמר, "ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם". "ועתה לא ראו אור", מתי, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". "בהיר הוא

¹ וחזר בתשובה ודאי בצאתו מאור כשדים וכוונתו להתקרב אל הקדושה בבואו עם אברהם (אור יקר).

² והתחיל ללכת כמ"ש ויצאו ללכת וגו' (ד"א).

³ עי' לקמן רג ע"ב, ולקמן ח"ב רכד ע"ב, וח"ג פח ע"א.

⁴ אורם עם הכולל גימטריא אברהם וכתוב אורם כי בלכתו עדיין שמו אברם. אך בגי' אברהם דמעט שיצא מאור כשדים תקן ה' ובכח כבר היה שמו אברהם. מא"ן (נ"א).

בראשית

בהיר הוא בשחקים¹ דבעא קב"ה <לאדבקא> (לאדתבקא) ליה לאברהם בההוא אור דלעילא² ולאנהרא תמן³ ורוח עברה ותטהרם דהא לבתר תבו בתשובה תרח וכל בני ביתיה [בני ביתיה] <נ"א וכל בני מאתיה בני מאתיה> דכתיב (בראשית יב ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן תרח דכתיב (שם טו טו) ואתה תבא אל אבותיך בשלום וגו'

וילך אברם כאשר דבר אליו יהו"ה (שם ד) א"ר אלעזר תא חזי דהא לא כתיב ויצא אברם כאשר דבר אליו יהו"ה⁴ אלא וילך כמה דאת אמר לך דהא יציאה בקדמיתא עבדו⁵ דכתיב (שם יא לא) ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען והשתא כתיב וילך ולא כתיב ויצא כאשר דבר אליו יהו"ה דאבטח ליה בכלהו הבטחות⁶ וילך אתו לוט דאתחבר עמיה בגין למילף מעובדו⁷ ועם כל דא לא אוליף כולי האי א"ר אלעזר זכאין אינון צדיקיא דאולפי ארחוי דקב"ה בגין למיהך בהו ולדחלא מניה מההוא יומא דדינא דזמין בר נש למיהב דינא וחושבנא לקב"ה פתח ואמר (איוב ז) ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו האי קרא אוקמוה אבל

סתרי תורה

ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה (בראשית יב ד) שבע וחמש תריסר אינון (ותרין עלאין עלייהו ארבע סרי אינון) וכדין אתחזיאת נשמתא⁸ בהאי עלמא דאיהי אתיא מחמש שנים⁹ דאינון ת"ק פרסי דאילנא דחי¹⁰ ושבעים שנה דא איהו ההוא אילנא ממש דאיהו שביעאה

בשחקים", שרצה הקדוש ברוך הוא להדביק את אברהם באור ההוא שלמעלה ולהאיר שם. "ורוח עברה ותטהרם", שהרי אחר כך שבו בתשובה תרח וכל בני ביתו (וכל בני עירו). בני ביתו (בני עירו) שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן". תרח שכתוב "ואתה תבוא אל אבתיך בשלום וגו'".

"וילך אברם כאשר דבר אליו ה'". אמר רבי אלעזר, בא וראה, שהרי לא כתוב ויצא אברם כאשר דיבר אליו ה', אלא "וילך" כמו שנאמר "לך לך", שהרי בראשונה עשו יציאה, שכתוב "ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען", ועכשיו כתוב "וילך" ולא כתוב ויצא. "כאשר דבר אליו ה'", שהבטיח לו את כל ההבטחות. "וילך אתו לוט", שהתחבר עמו כדי ללמוד ממעשיו, ועם כל זה לא למד כל כך. אמר רבי אלעזר, אשרי הצדיקים שלומדים דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם ולירא ממנו מאותו יום הדין שעתיד אדם לתת דין וחשבון לקדוש ברוך הוא. פתח ואמר, "ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו". הפסוק הזה בארוהו, אבל

"ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה", שבע וחמש הם שנים עשר, (ושני עליונים עליהם, ארבעה עשר הם). ואז נראית הנשמה בעולם הזה, שהיא באה מחמש שנים שהם ת"ק פרסות של עץ החיים. ושבעים שנה, זהו אותו אילן ממש, שהוא שביעי לדרגות, ונקרא שבעים שנה. אז יוצאת מאותה זוהמת הנחש, ונכנסת

¹ נ"ה שחסד מאיר בהם (אור יקר).

² חסד אברהם, אור קדמאה שנברא ביום א' (אור יקר).

³ כי חסד לא היה מתפשט למטה מפני שלא היה שום מרכבה אליו עד עתה ועתה על ידי אברהם יהיה מאיר ומתפשט בתחתונים (אור יקר).

⁴ היינו לראיה לדברי רבי שמעון שפירש לא יצא תרח מאור כשדים בתשובה (אור יקר).

⁵ לשון יציאה מורה על תחילת היציאה ממקום שהיו בו, אבל לשון הליכה "וילך אברם" מורה על היותם כבר בדרך והולכים ממסע למסע ללכת לארץ ישראל, ולכן בחרן כתיב וילך אברם (מ"מ).

⁶ "לחצטח ליה צללו הבטחות" נמחק צהגות הגר"א, וצמקומו כחוב "צללו לחצטח ליה".

⁷ גם ללוט ההולך נתאחזו בו ניצוצי קדושה שהיה מסוד אחר הקדושה שהיו מעורבים בקליפה נתבררו ונאחזו בו (לקוטי תורה לך לך).

⁸ ר"ל לאחר י"ב שנה, מתחיל להראות הנשמה (יהל אור).

⁹ ר"ל מה' ספירות חגתנ"ה, שהן ת"ק פרסה ומספירת יסוד שנקרא ע' שנה באין ע' שנה לאדם כמש"ו (יהל אור).

¹⁰ ת"ק פרסאות של עץ החיים עז ע"ב בס"ת (ד"א).

בראשית

לעבודה הקדושה. זהו שכתוב "בצאתו מחרף". (ימי שבעים שנה לא ספורות חיים מאותם ארבע עשרה) מאותו הרוגז והכח של (השטן) ההוא הנחש שהיה מסית עד עכשיו את גופו ושולט עליו. באילן שולטת ערלה שלש שנים, באדם שלש עשרה שנים שנקראים שני ערלה. כיון שעברו על הגוף אותן השנים והתעברה (והתעוררה) הנשמה לעבוד את עבודת הקודש, היא מצוה את הגוף לרצון טוב, להכניע את אותו הנחש שהנה לא יכול

עמ"א

זהר

תא חזי בההוא יומא דאשלימו יומי דבר נש לאפקא מעלמא ההוא יומא דגופא אתבר ונפשא בעיא לאתפרשא מניה⁵ כדין אתיהיב רשו לבר נש למחמי מה דלא הוה ליה רשו למחמי בזמנא דגופא שלטא וקאים על בורייה⁶ וכדין קיימי עליה תלת שליחין⁷ וחשבי יומי וחובוי וכל מה דעבד בהאי עלמא והוא אודי על כלא בפומיה ולבתר הוא חתים עליה בידיה⁸ הה"ד (איוב לו ז) ביד כל אדם יחתום ובידיה כלהו התימין למידן ליה (בההוא) [בהאי] עלמא על קדמאי ועל

בא וראה, ביום ההוא שנשלמים ימי האיש לצאת מן העולם, היום ההוא שהגוף נשבר והנפש רוצה להיפרד ממנו, אז ניתנת רשות לאדם לראות מה שלא היתה לו רשות לראות בזמן שהגוף שלט ועמד על בוריו. ואז עומדים עליו שלשה שליחים ומחשבים ימיו וחטאיו וכל מה שעשה בעולם הזה, והוא מודה על הכל בפיו, ואחר כך הוא חותם עליו בידו. זהו שכתוב "ביד כל אדם יחתום", ובידו כולם חתומים לדון אותו (באותו, בזה) העולם על הראשונים

¹ ר"ל לבניה שמשם הנשמה ויסד כלול מכולם, שכל א' כלול מעשר הא שבעים (יהל אור).

² שהקלי' שממית בידים תתפש, נגד ז' תחתונות כידוע. ואמר כאן שבעים וכאן חמש וחלק אותן לשתי ששני ערלות על הברית יסוד, א' ערלה, וא' עור הפריעה והן ג'ן, נגד דכר ונוק', וכן כאן ב' קלי' א' נגד מלכות שמשטרא נקרא יסוד שבעים שנה ספירה שביעית ונקרא ג'כ' י' זעירא אות ברית כידוע. והכל א' כידוע ששניהם נכללין כא' והן היכל שביעאה לבנת הספיר יסוד ומלכות. וחמש שני ערלה השני נגד ה"ס שלכן כתיב שנים והענין הוא בנשמה שבה ע' אנפין שמיהן שבעין שנה וה' מדרגות של הנשמה הידועים והן שבעים וחמש הנ"ל. וז' שנים הראשונים יוצאין ע' אנפין מערלה הראשונה מלמטה למעלה מקליפה שכנגד היסוד ואז הולך לרבו כמ"ש (ב"ב) שמכניסין כבן שבע כי השבע כלילין משבעים כנ"ל ואח"כ חמש כו' ושבע ימים הראשונים שלטא עליה ערלה הגופני' על הברית נגד מלכות שנקראת בת שבע, ומיום הח' מתחיל לצאת מע"ה שנים הנ"ל ושנת ה"ג הולכת הנשמה ונשלמת עד שיוצא מההוא ערלה לגמרי נגד בינה והוא ביסוד נגד בינה שבת עלאה שבת תתאה והן י"ג שנים ז' ו' ז"נ (יהל אור).

³ אינם במספר שני חיי האדם כי הם אינם חיים מאחר שהוא אז ברשות תוקף היצה"ר שהוא הנחש הקדמוני (ד"א).

⁴ מ"י דף קעב ע"א וזהו פקודי רמד ע"ב (ד"א).

⁵ החומר מתבטל והנפש מתפשטת ממנו, ולכך יש בה כח להשיג גילוי שכינה (אור יקר). יום המיתה הוא תכלית האדם, והוא בחינת יחידה (מתוך נרנח"י) של שיעור קומת האדם, הרי הוא בחי' מלכות של העולם העליון. ולכן השגתו ביום זה גדולה יותר ממה שיכול היה להשיג בכל ימי חייו (מים אדירים עמוד ג), ולכן זכה רשב"י לגלות את האד"ז ביום זה. עי' לקמן צח ע"א.

⁶ שהוא עומד על בריאותו במזג שוה (ד"א).

⁷ הא', ימיני, כותב זכויותיו. שמאל, כותב חובותיו. האמצעי, מונה ימיו (אור יקר).

⁸ עי' תיקו"ז לג ע"א: יד כותבת אורייתא דבכתב דאיהי לימינא יד חותמת אורייתא דבעל פה דאיהי לשמאלא וכו' ביד כל אדם יחתום ואיהי לשמאלא דתמן איהי אימא עלאה דאתמר בה חתמנו לחיים. עי' בהגר"א בתיקו"ז קד ע"ג: דכל מעשה ידיו של אדם הוא באפתחת היד שהן פרי מעשיו של אדם והוא מעשיו הטובים.

בראשית

בתראי¹ על הדתי ועל עתיקי² לא אתנשי חד מנייהו הה"ד (שם) לדעת כל אנשי מעשהו וכל אינון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יהיב חושבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא

תא חזי כמה דחייבא אקשי קדל³ בהאי עלמא הכי נמי אפילו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא אקשי קדל⁴ בגין כך זכאה הוא בר נש דיליף בהאי עלמא ארחוי דקב"ה בגין למיהך בהו וחייבא אע"ג דאסתכל בהני [נ"א דאשתדל בהדין] צדיקייא אקשי קדל ולא בעי למילף ובגין כך אית ליה לצדיקא למתקף [ביה] ואע"ג דחייבא אקשי קדל הוא לא ישבוק ליה ואית ליה לאתקפא בידיה ולא ישבוק ליה דאי ישבוק ליה יהך ויחריב עלמא

תא חזי מן אלישע דדחה לגחזי וכן באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה לא אתחבר בהדי רשיעיא כיון דאתפרש מניה מה כתיב (בראשית יג יא) ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן וכתוב (שם יב) ויאהל עד סדום מה כתיב בתריה (שם יג) ואנשי סדום רעים וחטאים ליהו"ה מאד א"ר אבא האי דאמרת וילך אברם (שם יב ד) ולא כתיב ויצא אברם שפיר הוא אבל סופא דקרא מה כתיב (שם) בצאתו מחרן⁵ א"ר אלעזר מחרן כתיב⁶ [וההיא] (והא) יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא

ויקח אברם את שרי אשתו (שם ה) מהו ויקח אלא אמשיך לה במלי מעלייתא בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהך בארעא אחרא בלא רעותא דילה וכן הוא אומר (במדבר כ כה) קח את אהרן (שם ג מה) קח את הלויים ובגין כך ויקח אברם משיך לה במלין ואודע לה ארחיהון דאינון בני דרא כמה בישין ובגין כך ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו מה

ועל האחרונים, על חדשים ועל ישנים, לא נשכח אחד מהם. זהו שכתוב "לדעת כל אנשי מעשהו". וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כך גם נותן חשבון בגוף ורוח בטרם יצא מן העולם.

בא וראה כמה הרשעים קשי עורף בעולם הזה, כמו כן אפילו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי עורף, לכן אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע אף על פי שמסתכל באלו (שעוסק עם) הצדיקים, מקשה עורף ולא רוצה ללמוד. ולכן יש לצדיק להחזיק בו, ואף על גב שהרשע מקשה עורף הוא, לא יעזוב אותו, ויש לו להחזיק בידו ולא יעזוב אותו. כי אם יעזוב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא וראה מאלישע שדחה את גיחזי, וכן באברהם, כל זמן שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. כיון שנפרד ממנו, מה כתוב, "ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן", וכתוב "ויאהל עד סדום". מה כתוב אחר כך, "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד". אמר רבי אבא, זה שאמרת "וילך אברם" ולא כתוב ויצא אברם, זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה כתוב, "בצאתו מחרן". אמר רבי אלעזר, כתוב "מחרן", והיציאה ההיא מארץ מולדתו היתה בראשונה.

"ויקח אברם את שרי אשתו". מה זה "ויקח", אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו ללכת לארץ אחרת ללא רצונה. וכן הוא אומר "קח את אהרן", "קח את הלויים". ולכן "ויקח אברם", משך אותה בדברים והודיע לה את דרכי בני הדור ההוא כמה הם רעים. ולכן "ויקח אברם את שרי אשתו". "ואת לוט בן אחיו". מה ראה אברהם להדביק

¹ שחטא בהם ראשונה מעשה הנערות (אור יקר). עי' תיקו"ז קסז ע"א. ועי' ח"ב צא ע"ב שחובוי קדמאי הם עונות אבותיו שלא תקנם.

² שתפס מעשה אבותיו בידו (אור יקר).

³ מקשים עורף (ד"א).

⁴ עי' עירובין יט ע"א: רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם לא קשיא הא בפושעי ישראל הא בפושעי עובדי כוכבים.

⁵ אלמא שגם בחרן הזכיר יציאה (מ"מ).

⁶ פי' הכתוב, מחרן, מפני שאין לשון יציאה צודק (אור יקר). והאי יציאה מארץ מולדתו וכו', ופי' מחרן כאדם הבא בדרך ופגע בעיר אחת ולן בה ויצא ממנה, קרי לה יציאה לגבי אותה העיר שיצא ממנה (מ"מ).

בראשית

המא אברהם לדבקה עמיה לוט¹ אלא בנין דצפה ברוח הקדש דזמין למיפק מניה דוד²

ואת הנפש³ אשר עשו בחרן (בראשית יב ה) אלין גרים וגיורות⁴ דאתקינו נפשיהו אברהם מגייר גוברין ושרה מגיירת נשין ומעלה עליהון כאלו עבדו להון א"ר אבא אי הכי⁵ כמה בני נשא הוו אי תימא דכלהו אזלו עמיה א"ר אלעזר אין (ובגין דכלהו) [ובגין כך כלהו] בני נשא דהוו אזלין עמיה כלהו אקרונן

סתרי תורה

לשלמא כמה דהוי דכתיב (בראשית יב ה) ויקח אברם את שרי אשתו וגו' (אברם דא י' את שרי דא ה' י' דא נשמתא לנשמתא והוא זכר ה' דא נשמתא נוקבא) [דא גופא דאיהי לגבי נשמתא כנוקבא לגבי דכורא] ואת לוט בן אחיו⁶ דא [יצר הרע] [נחש] דלא אעדי כל [כך⁷ מן גופא בגין דדבקותא דגופא לא אעדי⁸ כל כך] זמנא (ההוא) מניה אבל אתערותא דנשמתא אלקי ליה תדיר ואתרי [ביה] ואוכח ליה וכפיף ליה על כרחיה ולא יכיל לשלמא

ואת כל רכושם אשר רכשו (שם) אלין עובדין טביין⁹ דעביד בר נש בהאי עלמא באתערותא דנשמתא ואת הנפש אשר עשו בחרן¹⁰ (שם) ההוא נפש דהות בקדמיתא בדבקותא בחברותא דההיא ערלה בהדי גופא ואתקין לה לבתר דהא לבתר דתליסר שנין ולעילא

עמו את לוט. אלא משום שצפה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו דוד.

"ואת הנפש אשר עשו בחרן", אלו הגרים והגיורות שתקנו את נפשותם, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ומעלה עליהם כאלו עשו אותם. אמר רבי אבא, אם כך, כמה בני אדם היו, אם תאמר שכולם הלכו עמו. אמר רבי אלעזר, כן, (ומשום שכולם, ד"א ולכן כלם) האנשים שהיו הולכים עמו, כולם נקראו

לשלוט כמו שהיה, שכתוב "ויקח אברם את שרי אשתו וגו'". ("אברם" זו י', "את שרי" זו ה', י' זו הנשמה לנשמה, והוא זכר, ה' זו הנשמה של הנקבה). זה הגוף, שהוא אצל הנשמה כמו נקבה אצל הזכר. "ואת לוט בן אחיו" זה [יצר הרע] הנחש שלא אז כל כך מן הגוף, משום הדבקות של הגוף לא כל כך זזים (הזמן ההוא) ממנו, אבל התעוררות הנשמה תמיד מלקה אותו ומתרה בו ומוכיחה אותו ומכניעה אותו בעל כרחו, ולא יכול לשלוט.

"ואת כל רכושם אשר רכשו", אלו המעשים הטובים שעושה אדם בעולם הזה בהתעוררות של הנשמה. "ואת הנפש אשר עשו בחרן", אותה הנפש שהיתה בראשונה בדבקות בחברות של הערלה היא עם הגוף ותיקן אותה לאחר מכן, שהרי אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה

¹ קשיא ליה, כי לפי דבריו, ויקח נמי הדר ללוט ולקחו בדברים, אם כן מאי חמא, כי בשלמא אי אמרינן דמנפשיה אזל ניחא, שכיון שרצה ללכת עמו אין לדחותו, אלא השתא דאמרת שלא היה רוצה ללכת ולקחו בדברים "מה חמא וכו'" והוצרך לפרש כן משום דויקח ממזבא (אור יקר).

² ואם תאמר למה לא צפה נעמה מעמון, אלא דוד רגל הרביעי במרכבה והוא דבק בימין לכך דבקו עמו (אור יקר). אפשר לרמוז דלוט לשון קללה ע"ד שרמזו בס"ת לקמן דף פ' מ"מ משם יצא דהע"ה ומלך המשיח דהם תיקון אדה"ר וכן לוט גי' אד"ם בסוד אדם דוד משיח (מא"ן) (נ"א).

³ וגם אותם משך בדברים טובים שילכו עמו כדי שלא יחזרו לסורם (אור יקר).

⁴ כל בחינת הגרים הם ניצוצות העולות מהקלי' דנוגה [ע"ח שער קיצור אבי"ע פרק ז] וניתנים באותו גוף של אותו נכרי שבסגולת קדושת אותו הניצוץ הוא מתעורר לצאת מן הטומאה ומשתוקק לקדושה וכו' וזה היו עושים אברהם ושרה בכל הזווגים שעשו עד הפקד שרה (רמ"ז).

⁵ בשלמא למאי דפרישית דזכותא דלוט ניחא דלא הוו כל כך אלא לדידך קשה דהא כמה בני נשא הוו כי רבים השיבו מעון, ודוחק לומר שכל עם רב כזה הולך עמו (אור יקר).

⁶ ואמר בן אחיו, שהוא בן הרוח שגדל עמו ובחיקו תשכבנה, כזכור בניהם מזבחותם, והרוח אחיו של הנשמה שבא בשנת י"ג (יהל אור).

⁷ ר"ל אע"פ שמתעוררת הנשמה (יהל אור).

⁸ אעדי (יהל אור).

⁹ ר"ל מעשים טובים שעשה קודם שנת י"ג שבסייעתא דילהון כפיך לסטרא בישא ומתקן לגוף אחר י"ג שנים (יהל אור).

¹⁰ מזיווג דוכרא דנוגה עם נוקבא הוא שיוצאין נפשות הגרים (ע"ח שער מט פרק ג).

בראשית

דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא תרווייהו מתקנין להווא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאובתיה בישא הה"ד (שם) ואת הנפש אשר עשו בחרן ועם כל דא נשמתא אתקיפת ביה בהווא נחש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דתשובה [נ"א בשעבודא דאורייתא ואמשיך ליה] לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתנבר על רוחא כדבקדמיתא הה"ד (שם ו) ויעבור².

עמ"ב

זהר

עם אלהי אברהם והוה מעבר בארעא ולא הוה דחיל דכתיב (בראשית יב ו) ויעבור אברם בארץ א"ל רבי אבא אי הוה כתיב והנפש אשר עשו בחרן הוה אמינא הכי אלא ואת הנפש כתיב את לאסגאה זכותא דכלהו נפשאן דהוּו <אזיל> עמיה³ דכל מאן דמוכה לאחרא⁴ הוה זכותא תליא ביה ולא אעדי מניה מנלן⁵ דכתיב (שם ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן זכותא דאינון נפשן הוה אזיל עמיה דאברהם

לך לך א"ר שמעון מאי טעמא דגלויא קדמאה דאתגלי קב"ה עליה דאברהם פתח בלך לך⁶ דהא עד הכא לא מליל עמיה קב"ה מאי טעמא פתח לך לך אלא הא קאמרו דרמו בחושבניה מאה⁷ דהא למאה שנין אתיליד ליה בר

אבל תא חזי כל מה דעביד קב"ה בארעא כלא רזא דהכמתא איהו⁸ בגין דאברהם לא הוה דביק ביה בקב"ה כדין כדקא חזי אמר ליה לך

מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתתפת עם כח הנחש ותשוקתו הרעה, זהו שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן". ועם כל זה הנשמה מתגברת באותו הנחש לשבור אותו בכח בשעבוד של תשובה (בשעבוד של תורה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כדי שלא יתגבר על הרוח כבראשונה). זהו שכתוב "ויעבור".

"עם אלהי אברהם". והיה עובר בארץ ולא היה פוחד, שכתוב "ויעבור אברם בארץ". אמר לו רבי אבא, אם היה כתוב והנפש אשר עשו בחרן, הייתי אומר כך, אלא כתוב "ואת הנפש", "את" לרבות את הזכות של כל הנפשות שהיו הולכות עמו. שכל מי שמזכה את האחר, אותה הזכות תלויה בו ולא זזה ממנו. מנין לנו, שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן", הזכות של אותן הנפשות היתה הולכת עם אברהם.

"לך לך". אמר רבי שמעון, למה ההתגלות הראשונה שהתגלה הקדוש ברוך הוא על אברהם פותחת ב"לך לך", שהרי עד כאן לא דיבר עמו הקדוש ברוך הוא, ולמה פתח ב"לך לך". אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

אבל בא וראה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל הוא סוד של חכמה, משום שאברהם לא היה דבוק בקדוש ברוך הוא אז כראוי, אמר לו "לך לך". וזה רמז

¹ ר"ל עד מקום שכם וכו' כמש"ו, ואמר "ויצא ללכת כו'", ר"ל שיצאו מחרן כנ"ל ללכת ארצה כנען, ר"ל לארץ החיים ללמוד תורה והוא ארץ של כנען, זוכין לה כידוע אמר ללכת בשנת י"ג ויבאו ארצה כנען לאחר י"ג (יהל אור).

² הכתוב בדף פ' אחר הגליון שורה ט"ו (הערת הזוהר).

³ השתא דכתיב "ואת" יש לנו לרבות שגם זכותם של אותם שלא הלכו עמו הלך עמו (אור יקר).

⁴ עי' אבות (פ"ה מ"ח) כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. ועי' ח"ב קכט ע"א, ועי' שעה"ג (הק' כ): כל הנשמות ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו טוב ברע, ולכן לפעמים יהיה שקצת טוב שבנפש הצדיק נתערב ברשע, וקצת רע של הרשע נתערב בצדיק. והנה לסבה זו החמירו בס"ה (ח"ב קכט ע"א), שצריך האדם למרדף בתר חייביא, ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חיייו וכו', והענין הוא, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע הוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, וע"י שתחברו יחד בחשק ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויותנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע. וז"ס צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם.

⁵ השתא דריש מלישנא דנפש אשר עשו דמאי אכפת ליה השתא לקרא להודיענו שהנפשו עשו (אור יקר).

⁶ כיון שהיה עתה פעם הראשונה שנראה לו היה לו לפתו בדברים אחרים כגון אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים, ואח"כ לך לך מפני שלך לך הם דברים קשים (אור יקר).

⁷ והוא נחמד בשורת בנים (אור יקר).

⁸ הכל לפי סוד המדות (אור יקר).

בראשית

לך ודא רמו להווא אתר דבעי לאתקרבא בהדיה דקב"ה¹ ואיהו דרגא קדמאה² לאעלא לקב"ה בגין כך לך ודא דרגא לא יכיל אברהם לאתאחדא ביה עד דייעול לארעא³ דתמן יקבל ליה להווא דרגא

כגוונא דא⁴ כתיב (שמואל ב' ב א) וישאל דוד ביהו"ה לאמר האעלה באחת מערי יהודה ויאמר יהו"ה עלה ויאמר אנה אעלה ויאמר חברונה וכי כיון דמית שאול ומלכותא אתחזי לדוד אמאי לא קביל מלכותא מיד על כל ישראל אלא כלא רזא דחכמתא איהו בגין דדוד לית ליה לקבלא מלכותא אלא עד דיתחבר באבהו⁵ דאינון בחברון וכדין בהו יקבל מלכותא ועל דא אתעכב תמן שבע שני⁶ בגין דיקבל מלכותא כדקא יאות וכלא ברזא דחכמתא ובגין דיתקן מלכותיה

כגוונא דא אברהם לא עאל בקיומא דקב"ה עד דעאל לארעא חמי מה כתיב (בראשית יב ו) ויעבור אברם בארץ ויעבור וילך מבעי ליה אלא הכא הוא רמו שמא קדישא דאתחתיים⁷ ביה עלמא בע"ב אתוון⁸ גליפן דכלהו בשמא דא⁹ כתיב הכא ויעבור וכתיב התם (שמות לד ו) ויעבור יהו"ה על פניו ויקרא

למקום ההוא שצריך להתקרב עם הקדוש ברוך הוא, והיא הדרגה הראשונה להיכנס לקדוש ברוך הוא, לכן "לך לך". ובדרגה הזו לא יכול אברהם להאחז בה עד שיכנס לארץ, ששם יקבל את הדרגה ההיא.

כדוגמא זו כתוב "וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת מערי יהודה ויאמר ה' אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה". וכי כיון שמת שאול והמלכות ראויה לדוד, למה לא קיבל את המלכות מיד על כל ישראל. אלא הכל הוא סוד של חכמה, משום שדוד אין לו לקבל מלכות אלא עד שיתחבר עם האבות שהם בחברון, ואז יקבל בהם מלכות. ועל כן התעכב שם שבע שנים, כדי שיקבל מלכות כראוי, והכל בסוד החכמה, וכדי שיתקן את מלכותו.

כדוגמא זו אברהם לא נכנס לבריתו של הקדוש ברוך הוא עד שנכנס לארץ. ראה מה כתוב, "ויעבור אברם בארץ". "ויעבור", היה צריך לכתוב וילך. אלא כאן הוא רמו השם הקדוש שנחתם בו העולם בשבעים ושתיים אותיות חקוקות שכולן בשם הזה. כתוב כאן "ויעבור", וכתוב שם "ויעבור ה' על פניו ויקרא".

¹ כלומר מקום שצריך האדם לאחוז כדי לידבק למעלה (אור יקר). היינו המ' שהוא פתח כניסת הת"ת וז"ש לאעלה לקב"ה ת"ת. ז"ח (נ"א).

² מלכות, והיא נקראת "לך" ואמר לו הקב"ה לך לך כלומר לך למקום שתוכל לידבק עם לך, שהיא מדת המלכות, ונקראת לך מפני שהיא מדה נגלת מקום מוכן גלוי לידבק בו מה שאין כן למעלה, שא"א לומר בו אתה ולא לך אלא הוא דרגא דאתכסיא, וכל כינוי לנוכח הוא במלכות, מדה המזומנת לאדם (אור יקר).

³ היא כבודה בת מלך פנימה, ואינה יוצא מארץ ישראל שהוא היכל המלך (אור יקר).

⁴ כענין זה דרך חכמה עשה הקב"ה עם דוד אלא שדוד אחז במלכות דרך להיות מלך, ולכך הוצרך לידבק באבות להשלימה במרכבה ואברהם אחז בה סתם להתגייר ולהתקדש בקדושת ישראל, ולכך לא הוצרך אלא ליכנס בקדושה בארץ ישראל לבד (אור יקר).

⁵ הם חג"ת ושם עמהם המלכות מלך, ונמצא דוד עמהם ד' רגלי המרכבה (אור יקר). (צט ע"א וקצו ע"א ורמו ע"ב וארא לא ע"א) (ד"א). שהוא רמז לדוד העליון שיתחבר בחג"ת (נ"א).

⁶ שכינה שורה עליו ואתעכב שם שבע שנים שכן שלימותה ודאי בת שבע מהשבע ספירות העליונות (אור יקר). נגד ר"ק הת"ת עם הז' מלכות (ז"ח) (נ"א).

⁷ הנה שם מ"ב הוא מן הגבורה והוא שם שנברא בו העולם והיינו בראשית וכו' עד ב' של בוהו וכו' אמנם ראה שלא היה מתקיים, שתף עמו רחמים, והיינו חסד שבו ע"ב דהיינו דאתחתיים ביה עלמא כיז שיהיה לו קיום ועמידה (אור יקר).

⁸ פי' ויעבור ע"ב ר"ו, ר"ו הם ג' ע"ב דויסע ויבא ויט, בהיותם אותיותיהם ר"ו ואחר שנתחברו במלכות ונעשו שמות כל שם ג' אותיות הם ע"ב שמות וזהו ויעבור אברם בארץ ר"ל שהמשיך ר"ו והע"ב הנזכרים בארץ שהיא מלכות (מ"מ). בע"ב אותיות החקוקים בצירופי אותיות בסוד ויסע ויבא ויט אשר פרטם ר"ו אותיות וכללם ע"ב והיינו ויעבור ע"ב ר"ו ועיין לקמן פ' בשלח ופ' בהעלותך מענין זה (ד"א).

⁹ פי' ויעבר, ואפשר דהדר לשם ע"ב שבו ע"ב ר"ו, ואפשר דאהדר לשם בן ד' דהיינו יעבור הו"ה שבו כלל ע"ב ר"ו (אור יקר).

בראשית

בספרא דרבי ייסא סבא כתיב הכא ויעבור
אברם בארץ וכתיב התם (שם לג יט) אני אעביר
כל טובי¹ והוא רמז לקדושה דארעא דאתי
מאתר עלאה² כדקא חזי (בראשית יב ו) עד מקום
שכם עד אלון מורה מסטרא דא (דלתתא)
לסטרא דא כדקא חזי והכנעני אז בארץ הא
אתמר דעד כדון שלמא חויה בישא דאתלמא
ואייתי לוטין על עלמא דכתיב (שם ט כד) ארור
כנען עבד עבדים יהיה לאחיו וכתיב (שם ג יג)
ארור אתה מכל הבהמה וגו' ותמן אתקריב
אברהם לגבי קב"ה מה כתיב (שם יב ז) וירא
יהוה³ אל אברם הכא אתגלי ליה⁴ מה דלא הוה
ידע ההוא חילא עמיקא <לשלמא> (דשלמא) על
ארעא ובגין כך וירא⁵ מה

סתרי תורה

⁶[נ"א] קב"ה רמזי חכמתא עלאה באברהם
וביצחק אברהם דא נשמתא לנשמתא ואיהו⁷
נשמתא דא היא שרה

לוט דא הוא נח"ש ובת זוגיה דההוא סמאל
רו"ח קדישא דא יצחק נפ"ש קדישא דא רבקה
יצ"ר הרע דא רוח הבהמה ועל דא אמר שלמה
בחכמתיה (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם
העולה היא וגו' נפש הבהמית דא נפש מסטרא
דיצר הרע ועל דא אמרו⁸ דאיהי נשמתא
לנשמתא אתערא לגברא בירא"ה ובחכמת"א
נשמתא אתערא לאיניש בכינה הה"ד (איוב כח
כה) ויאמר לאדם הן יראת אדני היא חכמה וגו'
נשמת"א אתערא בתשוב"ה דאתקרי בינה
ואקרי שר"ה ורו"ח הוא הקול ואתקרי דעת
ואתערי לאיניש די סליק קליה באורייתא

בספרו של רבי ייסא הזקן, כתוב כאן
"ויעבור אברם בארץ", וכתוב שם "אני
אעביר כל טובי", והוא רמז לקדושת הארץ
שבאה ממקום עליון כראוי. "עד מקום שכם
עד אלון מורה", מצד זה (ל"ג שלמטה) לצד
זה כראוי. "והכנעני אז בארץ", הרי נתבאר
שעד כעת שולט הנחש הרע שהתקלל
והביא קללות על העולם, שכתוב "ארור
כנען עבד עבדים יהיה לאחיו", וכתוב
"ארור אתה מכל הבהמה וגו'", ושם התקרב
אברהם לקדוש ברוך הוא. מה כתוב, "וירא
ה' אל אברם", כאן התגלה לו מה שלא היה
יודע אותו הכח העמוק ששולט על הארץ,
ולכן "וירא", מה

הקדוש ברוך הוא רומז חכמה עליונה
באברהם וביצחק, אברהם זו הנשמה
לנשמה והיא (אב ורם), והנשמה הזו היא
שרה.

לוט זה הוא הנחש ובת זוגו של הסמאל
ההוא, רוח הקדושה זה יצחק, נפ"ש
הקדושה זו רבקה. יצר הרע זו רוח הבהמה,
ועל זה אמר שלמה בחכמתו "מי יודע רוח
בני האדם העולה היא וגו'". נפש הבהמית
זו הנפש מצד היצר הרע. ועל זה אמרו
(שההוא) שהוא הנשמה לנשמה הזו,
מעוררת את האיש ביראה ובחכמה.
הנשמה, מעוררת את האיש בכינה. זהו
שכתוב "ויאמר לאדם הן יראת ה' היא
חכמה וגו'". הנשמה מעוררת בתשובה
שנקראת בינה ונקראת שרה, ורוח הוא
הקול, ונקרא דעת, ומעוררים את האיש
שקולו עולה בתורה, ונקרא תורה שבכתב.

¹ פי' הם החסדים שנקראים טוב (מ"מ). רומז למש"כ ברע"מ [כי תצא] רעו ע"ב: ואיהו גדיל לה (למלכות)
בתליסר מכילן דרחמי וכו' (רמ"ז).

² אימא (מ"מ).

³ שנתגלה לו השם, ויאמר לזרעך, והא הבטחת הנשמה לחזור בתחילה ויירש אז את הארץ שאז נקרא
יצחק לבני ליצחק וכמ"ש בפרשת חיי שרה (יהל אור).

⁴ דהיינו שידע הנהגת הקדושה בארץ ישראל שהוא הדבר שהיה נעלם ממנו (אור יקר). כנז"ל (עח ע"א)
שלא יכול לכיין ולדעת הכח השולט על ארץ ישראל, והטעם מפני שהוא חילא עמיקא, הוא יסוד אימא בירא
עמיקא, שמשם מאיר כתר מלכות (רמ"ז).

⁵ וטעמו מפורש שלא יכול להתגלות לו בחוץ לארץ וכו', כי חושך הקליפה היה פרוס על כל העולמות,
ושהיתה השכינה רחל מסולקת על ז' רקיעין (רמ"ז).

⁶ מכאן על ויעבור הו"ל גליון (הערת הזוהר).

⁷ "אב ורם" נוסף בלפ"ו.

⁸ (דההוא) (לפ"ו).

בראשית

והנפש השכלית מתעוררים ממנה מעשים טובים.
ואתקרי תורה שבכתב ונפש השכלית¹ אתער
מניה עובדין טבין)

פ/א

זהר

דהוה מתכסי מניה וכדין ויבן שם מזבח²
ליהו"ה (בראשית יב ז) הנראה אליו כיון דאמר
ליהו"ה מהו הנראה אליו אלא הכא אתגלי ליה
ההוא דרגא דשלטא על ארעא ועאל ביה³
ואתקיים ביה⁴

ויעתק משם ההרה⁵ (בראשית יב ח) מתמן
ידע⁶ הר ה' וכלהו דרגין⁸ דנטיעין בהאי אתר ויט
אהלה⁹ בה"א¹⁰ כתיב פריש פרישו¹¹ וקביל מלכו
שמיא בכלהו דרגין דאחידן ביה וכדין ידע
(רקב"ה שליט) [קב"ה שליט] על כלא וכדין בנה
מזבח¹² ותרין מדבחן הוו בגין דהכא אתגלי ליה
דהא קב"ה שליט על כלא וידע חכמה עלאה¹³ מה
דלא הוה ידע מקדמת דנא ובנה תרין מדבחן חד
לדרגא דאתגליא וחד לדרגא דאתכסיא

שהיה מכוסה ממנו. ואז "ויבן שם מזבח
לה' הנראה אליו". כיון שאמר "לה'", מה זה
"הנראה אליו". אלא כאן התגלתה לו אותה
הדרגה ששולטת על הארץ, ונכנס בה
והתקיים בה.

"ויעתק משם ההרה", משם ידע הר ה'
וכל הדרגות הנטועות במקום הזה. "ויט
אהלה", כתוב בה"א, פרש פרישה וקיבל
מלכות שמים בכל הדרגות שאחוזות בו,
ואז ידע שהקדוש ברוך הוא שולט על הכל,
ואז בנה מזבח. ושני מזבחות היו, משום
שכאן התגלה לו שהרי הקדוש ברוך הוא
שולט על הכל, וידע החכמה העליונה מה
שלא היה יודע מלפני כן. ובנה שני מזבחות,
אחד לדרגה הגלויה ואחד לדרגה הנסתרת.

¹ יש לאדם חמשה מיני נפשות, כידוע, נפש הצומחות וכו' [המרכבת והצומחת והבהמית]. הארבעה נמצאים אפילו באומות העולם, אבל נפש החמישית שהיא נפש השכלית, לא זכו בה כי אם ישראל לבד (ספר הליקוטין קדושים).

² הוא מזבח שמקריבין עליו נשמתין (מנחות קי ע"א) והוא מזבח ההרוס דאליהו (יהל אור).

³ שיצא מכלל כל החכמות והאצטגנינות ונכנס בחכמת ידיעת הקדושה ונכנס תחת רשותה (אור יקר). היינו בזה האור המאיר במלכות, בבחי' המלכות ולא בבחי' האור עצמו מסוד הזכר, כי לא נכנס בו אלא אחר המילה (רמ"ז).

⁴ שלא סר משם ואילך ימין ושמאל ממנה (אור יקר). פי' אע"פ שיצא אחר כך לחוץ לארץ למצרים מכל מקום לא נסתלק עוד ממנו כיון שכבר זכה בו בארץ ישראל (רמ"ז).

⁵ שנסע ממדרגה למדרגה והוא מי יעלה בהר ה' מי יגור באהלך כו' ועי' ז"ח מט ע"ג [כז ע"א]. מקדם לבית אל – כמו שלמטה בבית המקדש דרגין דרגין קודם נכנסין להר הבית, במזרח ואח"כ לשאר מדרגות כן למעלה כידוע, כמש"ל צד ע"ב בקדמיתא חצריך וכו' (יהל אור).

⁶ משם, משורש כתר רחל, ידע והשכיל (אבל לא נתגלה לו) בחינת יסוד אימא שהוא בת"ת זעיר הנקרא הר ה' (רמ"ז).

⁷ ת"ת שבמלכות (אור יקר).

⁸ שאר בחינות הספירות אשר בה (אור יקר). ה"ס שורש ח"ג נ"ה הכלולים בו וגם שורש כתר יעקב וכמה בחינות יוצאות משם (רמ"ז).

⁹ שם, כמ"ש מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך. בית אל מים והעי מקדם – כמ"ש למטה, שעי הוא דרגין דלתתא והן חוץ להר הבית סביב רשעים כו', וחופפת לה והיא עומד בהר, בית אל מים והעי מקדם, שהן מלכי קדם אשר מלכו לפני מלוך כו' מהררי קדם ינחני כו' (יהל אור).

¹⁰ ה"ס יסוד אימא ה' עלאה (רמ"ז).

¹¹ שהוא נטה אהל ה' שהיא המלכות וקשרה עם חייליה בענין שנתפשט אור בכל הקדושים עד הגיע מציאותה למטה להוריד שכינה אל התחתונים (אור יקר). סוד סכת שלום [עי' לעיל מח ע"א] (רמ"ז).

¹² מזבח, הוא מזבח הפנימי בסוד לאה, כי הנזכר למעלה סודו רחל כנז"ל, ולכן כאן לא אמר הנראה אליו, כי היא מעלמא דאתכסייא (רמ"ז).

¹³ כי עד עתה היה אחוז בחכמה תתאה תחת עץ החיים אבל עכשיו נתעלה למעלה (רמ"ז).

בראשית

תא הזוי דהכי הוה בקדמיתא כתיב (שם ז) ויבן שם מזבח¹ לה' הנראה אליו וכו' ולבתר כתיב ויבן שם מזבח לה' סתם ולא כתיב הנראה אליו וכלא רזא דחכמתא איהו² וכדין אתעטר אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגיה הה"ד (שם ט) ויסע אברם³ הלוך ונסוע הנגבה דא דרום⁴ דהוא חולקיה דאברהם הלוך ונסוע דרגא בתר דרגא עד דסליק לדרום ותמן אתקשר כדקא יאות וסליק לדרגיה דדרום כיון דאתעטר אברהם בדרגוי בארעא קדישא (דעאל בארעא) [ועאל בדרגא] קדישא כדין מה כתיב (שם י) ויהי רעב בארץ דלא הווי ידעי ידיעה לקרבא לגבי דקב"ה

ויהי רעב בארץ (שם) דעד כען לא הוה חילא דעל ארעא יהיב תוקפא ומזונא על ארעא⁵ בנין דעד לא אתקדשת [נ"א אתתקנת] <ו> לא קיימא בקיומא כיון דחמא אברהם דהא הוה חילא דממנא על ארעא לא יהיב תוקפא וחילא קדישא כדקחזי כדין וירד אברם מצרימה לגור שם מנא ידע אברהם דכתיב (שם טו יח) לזרעך נתתי את הארץ הזאת כדין ידע אברהם דהא ארעא לא אתתקנא בתקונא קדישא אלא בדרגין <נ"א> ידיעין⁶ <קדישין> דיפקון מניה וכדין ידע אברהם רזא דחכמתא דארעא לא תתקן בקדושה אלא כדאמרן

סתרי תורה

ובדונמא דא ברא גופא מארבע יסודות אש ורוח ועפר ומים כגוונא דהוא נשמתא לנשמתא נשמה ורוח ונפש מים דא דכר ודא הוא מים מתיקי דקדושה ואית מים המאורים דאינון יצר הרע אית אש קדישא נוקבא ואית אש נוכראה אש זרה ועל דא כתיב (ויקרא טז ב) ואל

בא וראה שכך היה, בראשונה כתוב "ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו'", ואחר כך כתוב "ויבן שם מזבח לה' סתם, ולא כתוב הנראה אליו, והכל הוא סוד של חכמה. ואז התעטר אברהם מדרגה לדרגה עד שעלה לדרגתו, זהו שכתוב "ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה", זה דרום, שהוא חלקו של אברהם. הלוך ונסוע דרגה אחר דרגה עד שעלה לדרום ושם נקשר כראוי, ועלה לדרגתו של הדרום. כיון שאברהם התעטר בדרגתו בארץ הקדושה ונכנס (בארץ) לדרגה הקדושה, אז מה כתוב, "ויהי רעב בארץ", שלא היו יודעים ידיעה להתקרב אל הקדוש ברוך הוא.

"ויהי רעב בארץ", שעד כעת לא היה הכח שעל הארץ נותן כח ומזון על הארץ, משום שטרם התקדשה (נתקנה) ולא עמדה בקיום. כיון שאברהם ראה את אותו הכח הממונה על הארץ, לא נתן חוזק וכח קדוש כראוי, אז וירד אברם אל מצרים לגור שם. מנין ידע אברהם, שכתוב "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", אז ידע אברהם שהנה הארץ לא נתקנה בתיקון קדוש, אלא בדרגות (ידועות) קדושות שיצאו ממנו. ואז ידע אברהם את סוד החכמה, שהארץ לא תתקן בקדושה, אלא כפי שאמרנו.

ובדונמא הזו ברא את הגוף מארבעה יסודות, אש ורוח ועפר ומים, כדונמא שהוא נשמה לנשמה, נשמה ורוח ונפש. מים זה זכר, וזהו המים המתוקים של קדושה, ויש מים המאוררים שהם יצר הרע. יש אש קדושה נקבה, ויש אש נכריה, אש זרה. ועל זה כתוב "ואל יבא בכל עת אל

¹ דכמה מזבחות בנה, שבכל עולם שעולה מקריבין אותו כידוע, והוא בונה ואתם בעולם הזה כידוע (יהל אור).

² פי' שני המזבחות אחוזים ביסוד החכמה המברית באמצע, אחד בדעת ואחד בת"ת (רמ"ז).

³ כמש"ל [עו ע"ב] כמו שהם מלמטה כך הכל למעלה בכל הכללים ופרטים, וכשהולכין להר הבית, באין ומפיפים דרך ימין לדרום והוא סוד הייחוד של ק"ש ותפילה כמ"ש בפרשת במדבר [קכ ע"א], ובא לו לקרן דרומית כו' ע"ש (יהל אור).

⁴ וכפי זה הכתובים אינם כסדרן שתחלה ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו, שהיא מלכות, ואח"כ ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה שהוא חסד ואח"כ ויבן שם מזבח לה' סתם, וכ"כ בזהר פג ע"ב (מ"מ). חסד - פע"ח (לולב ג) כלומר לצד ימין בו אין כ"כ אחיזה לסט"א (דע"ה ח"ב קז ע"א).

⁵ לא היה אפשר אם לא ימצא מתקן ומייחד מלמטה (אור יקר).

⁶ גרסינן דהיינו יצחק ויעקב כדי שיהיו ג' אבות עליונים חג"ת ובעוד שעדיין לא יצאו לעולם אלו אין המ' מתתקנת ומטהרת ממקור דיליה וה"ט שלא התפלל על הרעב לפי שהיו כל העולם שטופים אחר הע"ז ואין ראוי להתפלל בל' תשובה (ז"ח) (נ"א).

בראשית

יבא בכל עת אל הקדש דאיהי נוקבתא מן יצר הרע רוח קדישא איהו דכר אית רוח מסאבא דא יצר הרע שנאמר (ישעיה יד כט) כי משרש נחש יצא צפע אית עפר קדישא ואית עפר מסאבא ועל דא נשמתא דאיהי תשוב"ה אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בשעבודא דתשובה ואמשיך ליה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואינן ארבע יסודי מתפשטין לכ"ב אתוון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ.

ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם (בראשית יב) דא בי כנישתא אתר דדירא דשכינתא תמן כמה דאת אמר (שם מח כב) ואני נתתי לך שכם אחד דא שכינתא דאתחזי ליה הואיל ואתקרי צדיק דהא צדק לאו דיוורה אלא בהדי צדיק ודא הוא עד מקום שכם עד אלון מורה אלו בתי מדרשות דאולפין ומורים [תמן] תורה ברבים

והכנעני אז בארץ כדין אתבסם ואתתקן יצר הרע בגופא בעל כרחיה¹ דסגיאין שמהן אית ליה ובניני כך (אתהדר) [אדכר] בשמהן סגיאין אז בארץ ודאי ואתכפיא בהאי בגין דכדין איהו גופא בזמנא דלא אתעבר מניה ההוא נחש כל כך בגין דבקווא דגופא כדין הכנעני אז בארץ אמאי אקרי כנעני דאסחר גופא לדינין בישין

ונשמתא קיימא בהאי עלמא כדקא יאות בגין למזכי בה לבתר כד נפקת מהאי עלמא אי זכאת סלקאת לאתרה דנפקת מתמן דכתיב (בראשית יג ד) אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב (שם ג) אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה אהלה בה"א והשתא איהי קיימאת בין לסלקא לעילא ובין לנחתא לתתא בין בית אל ובין העי אי זכאת סלקא אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו' מאן עשה ומאן מזבח אלא אשר עשה שם דא קודשא בריך הוא דאיהו עבד תמן האי מזבח ואתקין לה על <תריסר> (תליסר) אבנין למספר² בני יעקב אשר היה דבר יהו"ה אליו לאמר ישראל יהיה שמך (מלכים א' יח לא) ודאי ומזבח דא עשה שם בראשונה כד אתברי עלמא [עילאה] <עילאה עלאה> טמירא לכל עלמין ומיכאל כהנא רבא קאים ומקריב עלה קרבנין דנשמתין

הקודש", שהיא נקבה מיצר הרע. רוח קדושה היא זכר, ויש רוח טומאה זה יצר הרע, שנאמר "כי משורש נחש יצא צפע". יש עפר קדוש ויש עפר טמא. ועל זה, הנשמה שהיא תשובה, מתגברת באותו הנחש לשבור אותו בשעבוד של תשובה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואותם ארבעת היסודות מתפשטים לכ"ב אותיות, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ.

"ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם", זה בית הכנסת, מקום דיר השכינה שם, כמו שנאמר "ואני נתתי לך שכם אחד", זו שכינה שראויה לו, הואיל ונקרא צדיק, שהרי הצדק אין דיוורה אלא עם צדיק, וזה הוא "עד מקום שכם". "עד אלון מורה", אלו בתי מדרשות שלומדים ומורים שם תורה ברבים.

"והכנעני אז בארץ", אז נמתק ונתקן יצר הרע בגוף בעל כרחו, ששמות רבים יש לו, ולכן (חזר) נזכר בשמות רבים. "אז בארץ", ודאי, ונכנע בזה, משום שאז הוא גוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקווא הגוף "אז הכנעני אז בארץ", למה נקרא "כנעני", שמסובב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה. אחר כך יוצאת מן העולם הזה, אם זוכה, עולה למקומה שמשם יצאה, שכתוב "אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה", וכתוב "אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה", אהלה בה"א. וכעת היא עומדת בין לעלות למעלה ובין לרדת למטה, "בין בית אל ובין העי". אם זוכה, עולה "אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'", מי עשה ואיזה מזבח, אלא "אשר עשה שם" זה הקדוש ברוך הוא, שעשה שם את המזבח הזה, ותיקן אותו על שתים עשרה אבנים כמספר בני יעקב, "אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך", ודאי. והמזבח הזה עשה שם בראשונה כאשר נברא העולם העליון (העליון) הטמיר של כל העולמות, ומיכאל הכהן הגדול עומד ומקריב עליו קרבנות של נשמות.

¹ כנעני לשון הכנעה שנכנע ונתקן ונתבסם וחוזר ופי' ג"כ לשון סוחר אשר סוחר' שרים כנענים לשון סוחר המסחר גופו לדינין בישין (זהר הרקיע).
² שצטי (לפ"ו).

בראשית

כיון

כיון

פ/ב

סתרי תורה

דנשמתא סלקא תמן מה כתיב (בראשית יג ד) ויקרא שם אברם בשם יהוה¹ נשמתא קארי תמן ואצירא בצרורא דהיי² וכל דא אי זכאה בהאי עלמא [לאתקנא] (לאתקנא) גופא כדקא יאות ולאכפיא (ולאספיא) תוקפא דההוא לטייא עד דאתפרשא מניה מה כתיב (שם ז) ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט (דא יצר הרע³) דבכל יומא ויומא בהאי עלמא אינון סיען ומנהיגין [דנשמתא ואינון סיען ומנהיגין] דיצר הרע אינון בקטרוגא מקטרגין אלין באלין וכל שיפין דגופא בצערא ביניהו בין נשמתא וההוא נחש דקא מגיחין קרבא בכל יומא

מה כתיב (שם ח) ויאמר אברם אל לוט נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך (בראשית יג ח) סטרין דילי וסטרין דילך⁴ כי אנשים אחים אנחנו יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא דא לימינא ודא לשמאלא הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי (שם ט) סגיאין חייביא אינון בעלמא זיל ושוט אבתריהו ואתפרש מעמי אם השמאל ואימינה וגו' ואוכח ליה ואעיק ליה בכמה קרבין דעביד בהדיה בכל יומא עד דכתיב (שם יא) ויפרדו איש מעל אחיו⁵

כיון דמתפרשין דא מן דא מה כתיב (שם יב) אברם ישב בארץ כנען⁶ [אתישבת נשמתא באינון צדיקיא [דישובא] <בישובא> טב בשלם] ולוט ישב בערי הכנען (שם יג ב) ההוא לטיא מקטרגא [אזיל לקטרגא] ולאחברא באתר דחייביא תמן דכתיב (שם) ויאהל עד סדום מה כתיב בתריה (שם יג) ואנשי סדום רעים וחטאים

שעולה לשם נשמה מה כתוב, "ויקרא שם אברם בשם ה'". הנשמה קוראת שם ונצרת בצרור החיים. וכל זה אם צדיק בעולם הזה לתקן הגוף כראוי ולהכניע (ולאסוף) החוזק של אותו המקלל, עד שנפרד ממנו. מה כתוב, "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט" (זה יצר הרע), שבכל יום ויום בעולם הזה הם מסייעים ומנהיגים את הנשמה, והם מסייעים ומנהיגים את היצר הרע, הם מקטרגים בקטרוג אלו עם אלו, וכל האיברים של הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה לאותו הנחש שנלחמים בקרב בכל יום.

מה כתוב, "ויאמר אברם אל לוט", הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, "אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך", הצדדים שלי והצדדים שלך, "כי אנשים אחים אנחנו", יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה, זה לימין וזה לשמאל. "הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי", רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והיפרד מעמי. "אם השמאל ואימינה וגו'". ומוכיח אותו ומציק לו בכמה קרבות שעושה עמו בכל יום, עד שכתוב "ויפרדו איש מעל אחיו".

כיון שנפרדים זה מזה מה כתוב, "אברם יושב בארץ כנען", הנשמה מתישבת עם אותם הצדיקים בישוב טוב בשלום. "ולוט יושב בערי הכנען", אותו המקלל המקטרג הולך לקטרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב "ויאהל עד סדום". מה כתוב אחריו, "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד", שם שרוי ושם דיורו ביניהם

¹ שם דווקא כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר וכו', וכמ"ש יעקב ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' כו' (יהל אור).

² עי' לעיל סה ע"ב.

³ עי' לעיל עט ע"א. ועי' תז"ח מה ע"א: לאו כל שדין שוין וגו'.

⁴ הקליפה היתה נאחזת באחור, ורוצה גם להתאחז בפנים, וזהו הריב (ספר הליקוטאים לך לך פרק יג).

⁵ בהיות אברהם בחוצה לארץ, לא נעשה זיווג עליון דז'ו', וכו' ולכן היתה הקליפה דבוקה בקדושה ויונקת ממנה, וכו' וכאשר הלך אברהם לא"י, וכו' אז נכנסו המוחין דגדלות, ונפרד לוט שהוא הקליפה מעל אברהם (שעה"פ לך לך).

⁶ לוט ירד מיסוד דז"א, אל המלכים דמיתו, וז"ס כנען הירדן. אברם ישב בארץ כנען, נכנס אל הנוקבא דקדושה (ספר הליקוטאים לך לך יג).

בראשית

ליהו"ה מאד תמן שריא ושוי דיוריה בינייהו
לאתהברא בהו (ו)לאסמאה לון ולאובדא לון
(ואברהם בעובדין טבין בתשובה באורייתא)
[חסר] >ואברהם בעובדין טבין בתשובה
באורייתא נ"א בעובדין בישין כיון דאשתארת
נשמתא בלא מקטרגא ואתדכי גופא מההוא
זוהמא מיד קודשא בריך הוא אשרי דיוריה
בהדיה וירית אחסנתא עלאה ותתאה ואית ליה
ניחא בין צדיקיא וההוא ליטא בין אינון
רשיעיא חמאן בהדיה עד דלא הוה פורקנא
לחובייהו

מה כתיב (בראשית יד יד) וישמע אברם כי
נשבה אחיו וישמע אברם דא נשמתא
דאשתארת בדכיו בגופא כי נשבה אחיו דא יצר
הרע דנשבה בין אינון חייביא בחובין סגיאין
וירק את הניכיו ילידי ביתו אלין אינון צדיקיא
דלעאן באורייתא דאינון שייפי דגופא זריזין
למיהך בהדיה י"ח ושלא מאות אלין רמ"ח
שייפין דגופא ושבעין דרזא דנשמתא דנפקא
מתמן > בכלא אודרו למיהך תמן לגבי אינון
חייביא לאתבא לון (מחוביו) [מחוביהון] מה
כתיב (בראשית יד יד) וירדוף עד דן רדיף
אבתרייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא
דגיהנם ולא יהיב דמיכו לעיניו ביממא ובליליא
עד דאוכח לון לאינון חייבין ואתיב לון בתיובתא
לגבי קודשא בריך הוא

מה כתיב (שם טז) וישב את כל הרכוש אתיב
לון בתיובתא שלימא כדקא יאות³ וגם את לוט
אחיו וגו' אפילו לההוא יצר הרע אתקיף בהדיה
עד דאכפייה בעל כרחיה (ולא אמתין⁴ ליה כד
חזי דלא) >ואמתין ליה כדקא חזי כלא > אתיב
בתיובתא שלימא כדקא יאות בגין דלא
[אשתכך] (אשתכח) יממא וליליא עד דאוכח לון
ורדף לון על ההוא חובא דחאבו עד דתאבו
בתיובתא שלימא כדקחזי

אהדרנא למלי קדמאי דפרשתא כתיב (שיר
ג ג) מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו'⁵ (תנן

להתחבר עמהם להסיט אותם ולאבד
אותם. (ואברהם במעשים טובים בתשובה
ובתורה) (חסר) (במעשים רעים). כיון
שנשאר הנשמה בלי מקטרג ונטהר הגוף
מאותה הזוהמא, מיד הקדוש ברוך הוא
משרה את דיורו עמו ויורש נחלה עליונה
ותחתונה, ויש לו נחת בין הצדיקים,
והמקלל הוא בין אותם הרשעים חוטאים
עמו, עד שאין פדות לחטאיהם.

מה כתוב, "וישמע אברם כי נשבה
אחיו", "וישמע אברם" זו הנשמה שנשארה
בטוהר בגוף. "כי נשבה אחיו", זה יצר הרע
שנשבה בין אותם הרשעים בחטאים רבים.
"וירק את חניכיו ילידי ביתו", אלו הם
הצדיקים שעוסקים בתורה, שהם האיברים
של הגוף הזריזים ללכת עמו. שמנה עשר
ושלא מאות, אלו רמ"ח איברי הגוף,
ושבעים של סוד הנשמה שיוצאת משם,
בכל מזדרז ללכת לשם לאותם הרשעים
להשיב אותם (מחטאם) מחטאיהם. מה
כתוב, "וירדוף עד דן", רודף אחריהם
ומודיע להם את דין העולם ההוא ועונש
הגיהנם, ולא נותן שינה לעיניו ביום ובלילה
עד שמוכיח אותם את אותם הרשעים,
ומשיב אותם בתשובה לקדוש ברוך הוא.

מה כתוב, "וישב את כל הרכוש", השיב
אותם בתשובה שלמה כראוי. "וגם את לוט
אחיו וגו'", אפילו את אותו יצר הרע מחזיק
עמו, עד שמכניעו בעל כרחו (ולא) וממתין
לו כראוי. והכל משיב בתשובה שלמה
כראוי. מכיון שלא ישקט יומם ולילה, עד
שמוכיח אותם ורודף אותם על אותו החטא
שחטאו, עד ששבים בתשובה שלמה כראוי.

חזרנו לדברים הראשונים של הפרשה.
כתוב "מצאוני השומרים הסובבים בעיר

¹ עי' זר"ח כד ע"ד.

² הוא להכניע כח הסט"א שבהיכל חובה שהוא נגד היכל זכות ששם סנהדרין דדיינין דינא (אפיקי ים מגילה ו ע"ב).

³ עי' זר"ח כה ע"א שזה בעל כרחם.

⁴ אמתיק (לפ"ו).

⁵ וכל הציון גליון. רש"ב. ובז"ח כתב הגדילו התערובות בל' זה והוא הגיהו ותקנו ע"ש (נ"א).

בראשית

כדוגמת דרמיו באברהם ויצחק ושרה ורבקה יהוה כדוגמת דא רמיו בהאי קרא (רות א ב) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים אלימלך דא נשמתא לנשמתא נעמי דא נשמה ואמאי אתקרי נעמי משום (תהלים צ יז) ויהי נועם יהוה אלהינו מחלון דא רוחא קדישא ולמה אתקרי מחלון דמחל ליה קודשא בריך הוא רות דא נפש קדישא ולמה אתקרי רות על שם תו"ר¹ כליון דא רוח"א דבעיר"א ועל דא אמר שלמה ע"ה (קהלת ג כא) רוח הבהמה דא יצר הרע ערפ"ה דא נפשא דשמאלא בת זוגיה של יצר הרע² ולמה אתקרי ערפה משום כי עם קשה עורף הוא (שמות לג ג) אי זכה בר נש סלקא נשמתא עלאה ואי לאו מסתלקי אינון דוברי נשמתא ורוחא ואשתאר נשמתא עלאה ונפש השכלית³ מה כתיב (רות א ז) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה ותאמר נעמי לכלותיה שובנה בנותי וגו' ותאמר רות אל תפגעי בי וגו' וערפה שבה לעמה ולאליה).

וגו" (שנינו, כדוגמא שרמוז באברהם ויצחק ושרה ורבקה יהוה, כדוגמא הזו רמוז בפסוק הזה "ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים". "אלימלך" זו הנשמה לנשמה, "נעמי" זו הנשמה, ולמה נקראת נעמי, משום "ויהי נועם ה' אלהינו". "מחלון" זו רוח הקודש, ולמה נקרא "מחלון", שמחל לו הקדוש ברוך הוא. "רות" זו הנפש הקדושה, ולמה נקראת "רות", על שם תו"ר. "כליון" זו רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה עליו השלום, "רוח הבהמה", זה יצר הרע. "ערפ"ה" זו נפש השמאל, בת זוגו של היצר הרע. ולמה נקראת "ערפה", משום "כי עם קשה עורף הוא". אם זכה אדם, עולה הנשמה העליונה, ואם לא, מסתלקים אותם דוברי הנשמה והרוח, ונשארת הנשמה העליונה והנפש השכלית. מה כתוב, "ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה. ותאמר נעמי לכלותיה שובנה בנותי וגו'. ותאמר רות אל תפגעי בי וגו'. וערפה שבה לעמה ולאליה").

תנן⁴ עבד קודשא בריך הוא ירושלם לעילא כנוונא דירושלים <ד>לתתא בשורין ומגדלין ופתחיין⁵ פתיחין ואינון חומות דתמן אית עלייהו נטרין

פא/א

סתרי תורה

דנטרי תרעי [ד]אינון חומות דכתיב (ישעיה סב ו) על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים וגו'

שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים של מעלה כדוגמת ירושלים של מטה, בחומות ומגדלים ופתחים פתוחים, ואותן החומות ששם יש עליהם שומרים

ששומרים את השערים של אותן החומות, שכתוב "על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים וגו'". ומיכאל כהן גדול

¹ עי' ז"ח פה ע"א: רות בדיוקנא דעלמא תתאה דקא מרווה לקב"ה תדיר בשירין ובתושבחו וכו', ע"כ. אפשר שרומז דהנפש חייב במצות. והרוח חייב לעסוק בתורה כו' כידוע וא"כ נפש קדושה נקרא רוח ע"ש תו"ר תר"ו מצות שנצטוית חוץ מז' הכוללות לכל ובמקומו הארכתי בס"ד (מא"ן) (נ"א).

² עי' ז"ח עה ע"א: פתח רבי ואמר ברזא דיהו"ה י' אקרי בדוגמא דא אלימלך ה' אתקרי בדוגמא דא נעמי ולמה נקרא שמה נעמי שנאמר ויהי נועם ה' עלינו וגו' ר"ה דוגמא דא רות ובעלה. ועיי"ש עה ע"א: נעמי נשמה. אלימלך נשמתא לנשמתא. מחלון רוח השכלית. רות נפש השכלית. כליון רוח הבהמיות וכו'. ועי' לקוטי תורה רות: ודע כי אלימלך ונעמי ומחלון ורות הם ד' פרצופין דקדושה ואלימלך אל י' מלך היינו קוצה של יר"ד דתמן אל רחום וי' היינו אבא והוא מלך על כל שאר פרצופים נעמי ה' עילאה אמא כי נועם גי' קס"ו סוד ריבוע ס"ג שבבינה. מחלון ו' שבשם ונק' מחלון שנתעבר בעיבור ב' ומקטן נעשה גדול רות היא מלכות והטעם שנקראת המלכות רות כי הלא אדני במלואו הוא תרע"א ואם תסיר מן המלוי ס"ה כמנין אותיות אדני"י ישאר המילוי רות ולכן ממנה נבנית מלכות בית דוד ודע כי מחלון וכליון הם גלגול ער ואונן ולכן נקרא אונן שהיה אונן ואבל על חטאיו עד שנתגלגל במחלון ומחל לו כי נתקן ע"י בעז בסוד עובד שהיה עובד אדמתו שהיא הנוק'.

³ היינו הכח למעשים טובים כנ"ל בז"ח עה ע"א, ועי' תיקו"ז קכ ע"ב.

⁴ עי' ז"ח כ ע"ד וכא ע"א.

⁵ עי' ח"ג קסד ע"ב ורט ע"א.

בראשית

עליון מכולם, שומר פתחים של אלו החומות.

הנשמה (שנקראת נעמי), כשיוצאת מן העולם הזה, אם זוכה, נכנסת לגן העדן של הארץ שנטע הקדוש ברוך הוא לרוחות הצדיקים כדוגמת אותו גן עדן שלמעלה, ושם כל הצדיקים של העולם. וכשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם הוא פתח גן העדן, ופוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה, שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת. ואם לא, דוחים אותה החוצה. (ומה היא אומרת כשדוחים אותה החוצה, "מצאוני השומרים וגו'", והולכת.

לבתר דאזלת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה שנאמר (איוב כט ג) בהלו נרו עלי ראשי כל מאן דחוון לה מזדעזעין ואמרי הזאת נעמי אתיבת היא⁵ ואמרה (רות א ב) אל תקראן לי נעמי קראן לי מרה וגו' אני מלאה הלכתי בההוא אתר וריקם השיבני יהוה בלא תורה ובלא מעשים טובים דאעיל לי בנופא בישא למה תקראן לי נעמי ויהוה ענה בי זכאת [ואי זכאת] עיילת לגנתא דעדן כיון דעיילת יתבא תמן בגנתא [נ"א] ואזדווגת באלימלך דא מחלוך דדא רוח אזדווג ברות דדא נפש השכלית ואתלבישו [ואתלבשת] תמן בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא⁶ [ואתעדנת תמן]

סתרא דסתרין לחכימי לבא⁷ (אתמסר ארבע) [אתמסרי תלת] דרגין [אינון דאחידן דא בדא] ואלין אינון [נפש] [נ"א] נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד [ונשמה] [נפ"ש] נפש איהו חילא דנופא אתבני מניה דכד בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנוקביה כל שייפי מסתכמי [נ"א מתכנשי] ומתתקני

לאחר שהולכת משם ולפני שבאה לעולם הזה, נתון נר על ראשה שנאמר "בהלו נרו עלי ראשי". כל מי שרואים אותה מזדעזעים ואומרים הזאת נעמי. והיא משיבה ואומרת, "אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרשא וגו'". "אני מלאה הלכתי" באותו מקום, "וריקם השיבני ה'" בלי תורה ובלי מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. "למה תקראנה לי נעמי וה' ענה בי". ואם זוכה, נכנסת לגן עדן, כיון שנכנסת, יושבת שם בגן (ומזדווגת עם אלימלך. זה מחלוך, שזה הרוח מזדווג עם רות, שזו הנפש השכלית). (והתלבשו, ד"א ומתלבשת) שם בלבוש של הדמות של העולם הזה ושם מתעדנת.

סתור הסתרים נמסר לחכמי הלב, (ארבע) שלש דרגות הן שאחוזות זו בזו, ואלו הן נפש (נשמה לנשמה, הנשמה העליונה שנקראת יו"ד) רו"ח ונשמה, (נפ"ש), הנפש היא הכח שהגוף נבנה ממנו, שכאשר האדם מתעורר בעולם הזה להזדווג עם נקבתו, כל איבריו מסכימים (מתכנסים) ונתקנים (להנות לנשמה) להתנאות שם. ואותה

¹ עי' לעיל ז ע"א, יט ע"ב, לח ע"ב.

² עי' ע"ח שער רפ"ח ג, שזה שם ב"ן.

³ עי' פת"ש גדלות דז"א עג שהיינו נקב הטבור.

⁴ פתחין (לפ"ו).

⁵ עי' זר"ח עה ע"ב: ואם בר נש לא יזכה באורייתא ולעובדין טבן כד יסתלק מעלמא יעול באורחא חשוכא דאמרנא ואזדעזעו כל מאן דאית בההוא אתר וימרון הזאת נעמי דאזלת באתרא הדין מלייא כל טובא מלייא מאורייתא.

⁶ עי' זר"ח לג ע"א שזה הקרן עור פניו של משה. ועי' רמ"ז במדבר קנב ע"א שזה ד' יסודות של אותו עולם.

⁷ עי' זר"ח לח ע"א וסב ע"ב שהם אלה שמותר לגלות להם סתרי תורה, והוא הא דאיתא בחגיגה (יא ע"ב) "חכם ומבין מדעתו", ועי' ב"ע רכז ע"א שזה מי שעומד במעלת המתקלא.

בראשית

הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה (ממש), ומושך את אותה הנפש ומכניס אותה שם באותו הזרע ששופך.
(לאתהנאה לנשמה) [לאתנאה] תמן וההוא נפש ורעותא דיליה אסתכם ביה בההוא עובדא (ממש) ומשיך ליה לההוא נפש ואעיל ליה תמן בההוא זרעא דאושיד

ומתוך רצון והמשכת הנפש שמושך לשם, נמשך כח אחר לשם מאותן הדרגות שנקראות איש"ם, והכל נכנס במשיכת הזרע ההוא ונבנה ממנו הגוף. וזה הוא הכח הראשון התחתון של אותן (ארבע) שלש. ומשום שזאת (נשמה לנשמה) הנפש נקרבת בדבקות והיסוד של הגוף, הקרבן שנקרב לכפר על הנשמה, נותנת חלק לאותם הדרגות של אישים (שנקראו רוח ונפש השכלית), משום שמשיכת החלק של אותה (נשמה) הנפש באה מהם.

והיינו שכתוב "את קרבני לחמי לאשי". (מהו "לחמי לאשי", שנותן מזון לאשי, וזהו שפע מאור שהם נהנים מזיו השכינה), משום שהוא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא זזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה. הרוח היא שמקיימת את הנפש בעולם הזה, והיא מושכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם בתשוקה אחת, ואז מתעוררת לזכר בתשוקתה לרוח הזו, כדוגמא שהנקבה שופכת זרע בתשוקה כלפי מטה אל הזכר.

¹ עי' לעיל ע'א מש"כ במ"מ ואור יקר על אישים, ועי' תיקו"ז לב ע"ב: וכמה מארי דקלין ודבורין דפומא סלקין עמה דאתמר בהון כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר (קהלת י כ) וכמה מארי דצוארי סלקין עמה דתמן קנה ושט דממנן על קרבנין וצלותין (ס"א דצלותין) דאתמר בהון את קרבני לחמי לאשי (במדבר כח ב) ואלין אתקריאו אשי"ם.

² עי' רמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות - מאמר חקור דין - ח"ג פ"ז), ועי' נפה"ח (ש"ב פ"ד), ועי' אפיקי ים (סוטה דף ה ע"ב), ועי' שיח יצחק (שבת בראשית ענין בחירת ישראל).

³ במזבח היה מכל ד' יסודות, מיסוד הדומם מלח ומים שהוא עשיה, ומיסוד הצומח סולת ושמן ויין שהוא יצירה, ומיסוד הבעלי חיים צאן ובקר בבהמה, ותורים ובני יונה בעוף שהוא בריאה. והמקריבים אותם שהם כהנים לויים וישראלים, והבעלים עצמם שהם מקריבים את עצמם, הוא אצילות. ויש שנאכל לאשים, וזהו לחמי לאשי, והוא עשיה. ויש ריח, והוא יצירה. ויש ניחוח, והוא בריאה. ויש לה', והוא אצילות (ספר הליקוטין - פרשת בראשית - פרק א). עי' בהגר"א בס"י ט ע"א.

⁴ עי' ברכות יח ע"ב: כתיב אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק קשה רמה למת כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרינא לא ידעי ולא והתניא מעשה וכו' והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו וכו'.

בראשית

וסתרא דא (נ"א) כד אשדיאת שפע
בתיאובתיה לגבי נוקבא והכא רזא) (קהלת יב ז)
והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה והאי רוח
(נ"א) ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה לנשמ"ה (כד)
נפקא מהאי עלמא [ואתפרשת מנפש] (אתפרשן
י"ה אסתלק לגנתא דעדן בשמיא עלאה ומתלבש
בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוונין ו"ה¹) עאל
לגנתא דעדן דבהאי עלמא (תתאה) ואתלבש
תמן גו אורא דגנתא <כמה> (במה) דמתלבשי
מלאכי עלאי כד נחתין להאי עלמא בנין דאינון
מההוא רוח הוו דכתיב (תהלים קד ד) עושה
מלאכיו רוחות וגו'.

[אוף הכי רוח דא מתלבש בגן עדן דארעא
בדיוקנא דהאי עלמא ותמן אתעדנת בכל עידונין
בגן עדן דא אית ציורין ודיוקנין דהאי עלמא ואית
ציורין ודיוקנין דעלמא עלאה ותמן כל אינון
צדיקיא אזלין ומתעדנין תמן ובריש ירחי ושבת
אינון בעאן לסלקא לעילא] (דיוקנא דא מרו"ח
וא"ש דבהאי עלמא ובדיוקנא דא אתעדנו בכל
עדונין ובכל זמני וירחי ושבת"י אסתלקו רוח
ונפ"ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא
עלאה בגן עדן דלעילא מרקמא בכל גוונין באן
אתר הוא י"ה בלבושא דיליה ואזדווגו כחדא
יהו"ה ואינון נהנין מאור השכינה)

ובמציעות גנתא אית עמודא חדא מרקמא
בכל גוונין וההוא רוח כד בעא לסלקא אתפשט
תמן מההוא לבושא ונפשא אשתארת תמן
בגופא² ועאל גו ההוא עמודא (וסלקת לעילא גו
ההוא אתר דנפקת מיניה מיכאל כהנא רבא
ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קודשא בריך הוא
ואתת) [וסליק לעילא גו ההוא אתר דנפקת מיניה
כדכתיב (קהלת יב ז) והרוח תשוב וגו' ונטיל לה
מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי
קודשא בריך הוא ויתבא] תמן ומתעדנא כההוא
צורא דחיי (ישעיה סד ג) דעין לא ראתה
אלהים זולתך וגו'

לבתר

פא/ב

סתרי תורה

והסתר הזה (כשנשפך שפע בתשוקה
לנקבה, וכאן סוד) "והרוח תשוב אל
האלהים אשר נתנה". והרו"ח הזו (ונפ"ש
ונשמ"ה ונשמ"ה לנשמה כאשר) כשיוצאת
מן העולם הזה ונפרדת מן הנפש, (נפרדים
י"ה מסתלק לגן עדן בשמים העליונים,
ומתלבש בדמות עליונה מרוקמת מכל
הצבעים) נכנס לגן עדן שבעולם הזה
(התחתון), ומתלבש שם בתוך האויר של
הגן כמו שמתלבשים המלאכים העליונים
כשיררדים לעולם הזה, משום שהם היו
מאותה הרוח, שכתוב "עושה מלאכיו
רוחות וגו'".

כמו כן הרוח מתלבשת בגן עדן של
הארץ בדמות העולם הזה, ושם מתעדנת
בכל העדונים. בגן עדן הזה יש ציורים
ודמויות של העולם הזה, ויש ציורים
ודמויות של העולם העליון, ושם כל אותם
הצדיקים הולכים ומתעדנים, ובראשי
חדשים ושבתות הם רוצים לעלות למעלה.
(הדמות הזו מרו"ח וא"ש של העולם הזה.
ובדמות הזו מתעדנים בכל העדונים, ובכל
המועדים והחדשים והשבתות מסתלקים
הרו"ח והנפ"ש ומתפשטים מהגוף הזה
ומתלבשים בדמות עליונה בגן עדן
שלמעלה מרוקם בכל הצבעים. באיזה
מקום הוא י"ה, בלבשו, ומזדווגים יחד
יהו"ה, והם נהנים מאור השכינה).

ובאמצע הגן יש עמוד אחד מרוקם בכל
הצבעים, וכשאותה הרוח רוצה לעלות,
מתפשטת שם מהלבוש ההוא (והנפש
נשארת שם בגוף) ונכנסת לתוך אותו
העמוד, (ועולה) ועולה למעלה לתוך אותו
המקום שיצאה ממנו, ככתוב "והרוח תשוב
וגו'". ונוטל אותה מיכאל הכהן הגדול,
ומקריב אותה קרבן בשמים לפני הקדוש
ברוך הוא, (ובאה) ויושבת שם, ומתעדנת
באותו צרור החיים, ש"עין לא ראתה
אלהים זולתך וגו'".

אחר

¹ "י"ה" נמחק בדפ"ק.

² "ונפשא אשתארת תמן בגופא" מוסגר בדפ"ק.

בראשית

(ד) נחתא לנו גנתא דארעא ומתעדנא בכל עדונין [ואתלבשת בההוא לבושא] ואזדווגא בנפש דידיה (ויתבא תמן בעמורא¹) על חד תרין [מכמה דהות בקדמיתא] [נ"א] ודא הוא בחול ואסתלקא בישיבות דגן עדן ומתעסק באורייתא ובכל רישי ירחי זומני ושבת נחתא ואזדווגת בנפש) ונשמה היא חילא עלאה על כל אלין² ואיהי מחילא דדכורא רוא דאילנא דחיי ודא סלקא לעילא מיד וכל (הני) [אינון תלת] דרגין מתקשרין כחדא דא בדא וכד מתפרשן [כולהו] סלקין <ותבין> (ותאבין) לההוא אתר דנפקו מניה

כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא <ועאלת בנו מערתא דאדם ואבהן תמן (ו) אינון יהבין לה פנקס³ סימנא ועאלת לגבי גנתא דעדן קריבת תמן ואשכחת כרובים וההוא להט החרב המתהפכת אי זכאת חמאן פנקס סימנא ופתחין לה פתחא ועאלת ואי לא דחיין לה לבר (ו) יתבא תמן [כל] (ההוא) זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא וברישי ירחי ושבת כד בעאת לסלקא צדיקיא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא וסלקת בההוא עמודא ופגעת באינון נטרי חומות ירושלם אי זכאה פתחין לה פתחא ועאלת ואי לא נטלין מינה ההוא פנקס ודחיין לה לבר תבת לגנתא ואמרה (שיר ג ג) מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו' נשאו את רידי מעלי⁴ דא איהו פנקס סימנא דנטלי (מניה) [מינה]

שומרי החומות אלין אינון נטרי חומות ירושלם (נ"א) כדוגמא דא נשמתא לנשמתא אתפשט מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא ואתהני מאור השכינה (ונשמה) <ושמה⁵>

כך יורדת לתוך הגן של הארץ ומתעדנת בכל העדונים, ומתלבשת בלבוש ההוא (ומזדווגת עם נפשו), ויושבת שם בהר בעיטור של אחד פי שנים מכמה שהיתה בראשונה. (וזהו בחול. ועולה לישיבות של גן העדן ומתעסקת בתורה. ובכל ראשי חדשים ומועדים ושבתות יורדת להזדווג עם הנפש). הנשמה היא כח עליון על כל אלו, והיא מכח הזכר, הסוד של עץ החיים. וזו עולה למעלה מיד, וכל אלו (אותן) שלש הדרגות נקשרות יחד זה עם זה, וכשנפרדות, כולן עולות ושבות לאותו מקום שיצאו ממנו.

כשהרוח הזו יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם [הראשון] והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן, הקרובה לשם, ומוצאת הכרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה, רואים פנקס הסימן, ופותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא, דוחים אותה החוצה, ויושבת שם, כל אותו הזמן שיושבת מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חדשים ושבתות כשרוצה לעלות, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלם, אם זוכה, פותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא, נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה לגן ואומרת, "מצאוני השמרים הסובבים בעיר וגו', נשאו את רידי מעלי", זהו פנקס הסימן שנטלו ממנו (ממנה).

"שומרי החומות", אלו אותם שומרי חומות ירושלם. (כדוגמא הזו, הנשמה לנשמה מתפשטת מאותו הלבוש שלמעלה ומסתלקת למעלה למעלה ונהנית מאור

¹ בטורא (לפ"ו).

² באדם נשמה חיה יחידה, שכללם הנשמה, היא ג"ר של הרוח של האדם אבל הנשמה עצמה שהיא ג"ר עצמן אינו באים באדם כלל והן אלקות וז"ס איש האלקים (יהל אור ח"א יא ע"ד).

³ ע"י לקמן קכג ע"ב בתוספתא. הק' המד"ל כיון שבזכותא תלייא מלתא פנקס למה. ותירץ דהפנקס הוא תכשיט דבסמוך קרי ליה רידי (מ"מ). ואני אומר בהקשות קושיא אלימתא מדידיה, דאי דחיין לה לבר מאי אהנייא פנקס, וכן לקמן בסמוך בעת עלותה לעדן. ונראה דפנקס זה להנהיגה בדרך, וכן בסמוך להעלותה עד שערי גן עדן, אבל בזכותא להכנס אינון נטפלין (רמ"ז).

⁴ ע"י שיה"ש רבה פ"ה סי' ז: נשאו את רידי מעלי זה הזין תני רשב"י זין שנתן להם לישראל בחורב שם המפורש היה חקוק עליו וכיון שחטאו נטל מהם. וע"י שעה"כ (ב ע"ב): וע"י כך [החטא] מפשיטין מעליו לבוש הקדושה ומלבישין לנשמתו לבוש הקלי' בגדים צואים כדמיון מה שאמר הכתוב ויתנצלו בני את עדים ונמשך עליהם זוהמת הנחש. וע"י בהגר"א בספד"צ ג ע"א שזה מוחין דאו"א הכתרים שהיו בהר סיני.

⁵ (ונפלא) (לפ"ו).

בראשית

אשתארת בנופא¹ ובכל רישי ירחי וזמני ושכתי
נהתא <נשמה לנשמה> ומזדווגא <לנשמה
דאשתארת בנופא ומזדווגא> בנשמה ודיוקנא
דגנתא דעדן דלעילא הוה מן רוה ועפר ההוא
דאשתמודע לגבי עילא ורזא יקרא הוא
ובלבושא דא מתלבש י"ה לבושא דגנתא דעדן
דלתתא² הוא מאש ומים שנאמר שמים עד הכא
רוחא דשמאלא היורדת למטה אזלת לדרגא
דיליה ונפש דיליה אשתארא בנופא דארעא
דכתיב (איוב יד כב) אך בשרו עליו יכאב וגו'³
ועל דא אמרו דמתיא ידעי בעלמא דאתי מיקרא
דצדיקיא ומעלמא תתאה ומשתעיין דא עם דא)

זהר

וירד אברם מצרימה לגור שם⁴ (בראשית יב
ו) מאי טעמא למצרים⁵ אלא בגין דשקיל לגן
יהו"ה דכתיב (שם יג י) כגן יהו"ה כארץ מצרים
דתמן שקיל ונחית חד נהרא⁶ דאיהו לימינא
דכתיב (שם ב יא) שם האחד פישון הוא הסובב
את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב ואברהם כיון
דידע ועאל בהימנותא שלימתא בעא למנדע כל
אינון דרגין דאתאחדן לתתא ומצרים הוה נטיל
(מימינא) [לימינא] ובגין כך נחת למצרים ותא
הזי כפנא לא אשתכח בארעא⁷ אלא כד מסתלקי
רחמי מן דינא⁸

ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה (שם יב יא)
אמר רבי אלעזר כאשר הקריב כאשר קרב מבעי
ליה מאי כאשר הקריב אלא כדכתיב (שמות יד
ו) ופרעה הקריב דאיהו אקריב להו לישראל
לתיובתא אוף הכא הקריב⁹ דאקריב גרמיה
לקב"ה כדקא יאות לבא מצרימה לאשגחא

השכינה. והנשמה (והנפש) נשארת בגוף,
ובכל ראשי החדשים והמועדים והשבתות
יורדת נשמה לנשמה ומזדווגת עם הנשמה
שנשארה בגוף ומזדווגת עם הנשמה,
והדמות של גן העדן שלמעלה היתה מן
הרוח והעפר שניכר למעלה, וסוד חשוב
הוא. ובלבוש זה מתלבש י"ה לבוש של גן
עדן שלמטה, הוא אש ומים, שנאמר
"שמים". עד כאן הרוח של השמאל היורדת
למטה, והולכת לדרגתה, ונפשה נשארת
בגוף של הארץ, שכתוב "אך בשרו עליו
יכאב וגו'". ועל זה אמרו שהמתים יודעים
בעולם הבא מכבוד הצדיקים ומהעולם
התחתון ומספרים זה עם זה).

"וירד אברם מצרימה לגור שם". למה
למצרים. אלא משום ששקול לגן ה', שכתוב
"כגן ה' כארץ מצרים", ששם לוקח ויורד
נהר אחד שהוא לימין, שכתוב "שם האחד
פישון הוא הסובב את כל ארץ החוילה אשר
שם הזהב". ואברהם כיון שידע ונכנס
באמונה השלמה, רצה לדעת כל אותן
הדרגות שנאחזו למטה. ומצרים היה נוסע
מימין (לימין), ולכן ירד למצרים. ובא וראה,
הרעב לא נמצא בארץ אלא כאשר
מסתלקים רחמים מן הדין.

"ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה". אמר
רבי אלעזר, "כאשר הקריב", היה צריך
לכתוב כאשר קרב, מה זה "כאשר הקריב".
אלא ככתוב "ופרעה הקריב", שהוא קרב
את ישראל לתשובה, אף כאן הקריב,
שהקריב את עצמו לקדוש ברוך הוא כראוי.
"לבא מצרימה", להתבונן באותן הדרגות
ולהתרחק מהן, ולהתרחק ממעשי מצרים.

¹ שמות קמא ע"ב (הערת הזוהר).

² עי' ע"ח שער הצלם פרק א.

³ עי' לקמן קכב ע"ב: כל שבעת הימים, נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. ועי' ז"ח (פג ע"א).
גוף האדם התחתון בעה"ז כשנקבר בקבר נאמר בו ונפשו עליו תאבל ונשאר בו אותו הבחי' של הרוחני של
עצמותיהן הנקרא בזוהר הבל דגרמי כנ"ל כדי שיהיה לו איזה חיות כדי שיוכל להתקיים עד זמן התחייה (ע"ח
שער רפ"ח פרק א).

⁴ בתחילה היה זה שלא ברשות, ואח"כ השי"ת הסכים עמו (דע"ה ח"ב פג ע"ד), ועי' לקמן פב ע"ב בשם
הדע"ה וכן פג ע"ב שם.

⁵ היה לו לחזור לחרן או לדרך זה שהיה יודע בו (אור יקר).

⁶ עי' לקמן קכה ע"א (לש"ו).

⁷ אהדר לעיל דקאמר מנא ידע (אור יקר).

⁸ הו"ה מן אדנ"י (אור יקר).

⁹ הנשמה הקריבה הגוף לעבודת ה', והיינו אומרו דאקריב גרמיה, ר"ל הקריב גופו (אור יקר).

בראשית

באינון דרגין ולא תרחקא מנייהו ולא תרחקא מעובדי מצרים

א"ר יהודה תא הוי כיון <נ"א בנין> דנחת אברהם למצרים בלא רשו¹ אשתעבידו בנוי במצרים ארבע מאה שנין דהא כתיב (בראשית יב י) וירד אברם מצרימה ולא כתיב רד מצרים ואצטער כל ההוא ליליא בנינה דשרה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את וכי עד ההיא שעתא לא הוה ידע אברהם דאשה יפת מראה הוה אלא הא אוקמוה דעד ההיא שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה בסגיאנות צניעותא דהוה ביניהון וכד קריב למצרים אתגלייא איהי וחמא בה דבר אחר במה ידע אלא על ידא דטורח אורחא בר נש מתבזה והיא קיימא בשפירו דילה ולא אשתני

דבר אחר הנה נא ידעתי דחמא עמה שכניתא ובנין כך אתרחיין אברהם ואמר אחותי היא ומלה דא אסתלק לתרי גוונין חד כמשמעו וחד כדכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את² וכתיב (בראשית יב יג) אמרי נא אחותי את וכתיב (דברים ה כד) ואת תדבר³ אלינו למען ייטב לי בעבורך כלפי שכניה אמר בעבורך ייטב לי קב⁴ וחיתה נפשי בגללך בנין דברא יסתלק בר נש ויזכה לאסתלקא לאורחא⁵ דחיי⁶ אמרי נא אחותי וגו' רבי ייסא אמר⁷ ידע הוה אברהם דכלהו מצראי שטיפין אינון בזמה וכיון דכל האי

פב/א

ידע אמאי לא דחיל על אתתיה דלא אהדר מארחא ולא ייעול לתמן אלא בגין דחמא שכניתא [עמה]⁸

ויהי כבא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד (בראשית יב יד) א"ר

אמר רבי יהודה, בא וראה, כיון (משום) שירד אברם למצרים בלי רשות, השתעבדו בניו במצרים ארבע מאות שנה, שהרי כתוב "וירד אברם מצרימה", ולא כתוב רד מצרים. והצטער כל הלילה ההוא בשביל שרה. "ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", וכי עד העת ההיא לא היה יודע אברהם שהיתה אשה יפת מראה. אלא זה פרשוה, שעד השעה ההיא לא הסתכל בדמות שרה מרוב הצניעות שהיתה ביניהם, וכשקרבו למצרים, היא התגלתה וראה אותה. דבר אחר, במה ידע. אלא על ידי טורח הדרך אדם מתבזה, והיא עמדה ביופיה ולא השתנתה.

דבר אחר, "הנה נא ידעתי", שראה עמה את השכינה, ולכן בטח אברהם ואמר אחותי את, וזה הדבר עולה לשני צבעים, אחד כמשמעו, ואחד ככתוב "אמור לחכמה אחותי את". וכתוב "אמרי נא אחותי את", וכתוב "ואת תדבר אלינו". "למען ייטב לי בעבורך", כלפי שכניה אמר, בעבורך ייטב לי הקדוש ברוך הוא. "וחיתה נפשי בגללך", משום שבזה יתעלה אדם ויזכה להתעלות לדרך החיים. "אמרי נא אחותי וגו'". רבי ייסא אמר, אברהם היה יודע שכל המצריים שטופים הם בזימה, וכיון שהוא ידע כל זה,

למה לא פחד על אשתו, ולא חזר מן הדרך שלא יכנס לשם. אלא משום שראה עמה שכניה.

"ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצריים את האשה כי יפה הוא מאד". אמר רבי יהודה, הכניס אותה בתיבה,

¹ עי' לקמן ח"ג נב ע"א שמבואר שם כי לא היה מצטער כלל עיי"ש וכל דברי ר' יהודה כאן בזה הוא קודם ששמע את כל דברי רשב"י אשר לקמן פג ע"א ע"ש וכן שם ע"ב לבתר ידע כו' כו' ע"ש שמבואר כי הסכים ר' יהודה ג"כ לכל דברי הרשב"י עש"ה ותמצא (לש"ו).

² היינו חכמה תתאה שהיא נקראת "את" לשון נקבה וכו' שם חסד אברהם וחכמה תתאה אחים ודאי, אלא שזה נאצל לימין וזה נאצל לשמאל (אור יקר).

³ לראיה שהשכינה נקראת "את" (אור יקר).

⁴ "קב"ה" הבינה ישפעי לחסד בגלל המלכות (אור יקר).

⁵ לְאוֹרְכָא (אור יקר).

⁶ מצד א"א שהיא עולה עד אין סוף (אור יקר).

⁷ הכריח שהיה עמה שכניה ממקום אחר (אור יקר).

⁸ מה שחסר כאן עיין בסוף הספר בסי' י"ד (הערת הזוהר).

בראשית

יהודה בתיבה אעיל לה ופתחו לה למיסב מנה¹ קוסטונא כיון דאתפתח הוה נהורא כנהורא דשמשא הה"ד כי יפה היא מאד מאי מאד אלא דחמו בתיבה דיוקנא [נ"א נהורא] אחרא אפיקו לה וחמו לה כמלקדמין הה"ד (שם טו) ויראו אותה שרי פרעה כיון דכתיב (שם יד) ויראו המצרים את האשה מאי ויראו אותה שרי פרעה אלא דאפיקו לה וחמו לה כמלקדמין וכדין ויהללו אותה אל פרעה וגו'²

א"ר יצחק ווי לאינן חייביא דעלמא דלא ידעין ולא משגיחין בעבידתיה דקב"ה ואינן לא מסתכלי (בכלא) דכל מה דהוי בעלמא מעם קב"ה איהו דאיהו ידע בקדמיתא מה [להוי] (דהוי) בסופא דכתיב (ישעיהו מו י) מגיד מראשית אחרית ואיהו אסתכי ועביד עבידן בקדמיתא בנין לסלקא לון לבתר יומין

תא חזי אלמלא דאנסיבת [שרה] (שרי) לגבי פרעה לא אלקי הוא ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר כן דילקון מצרים בנגעים גדולים כתיב הכא (בראשית יב יז) נגעים גדולים וכתיב התם (דברים ו כב) ויתן יהו"ה אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים מה להלן עשר מכות אף כאן עשר מכות אף כאן עשר מכות כמה דעביד קב"ה נסין וגבורין לישראל ליליא אף הכא עבד לה קב"ה לשרה נסין וגבוראן ליליא

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים ג ד) ואתה יהו"ה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי אמר דוד אע"ג דכל בני עלמא ייתון לאגחא בי קרבא ואתה יהו"ה מגן בעדי תא חזי כתיב מגן בעדי אמר דוד לקב"ה רבש"ע מפני מה לא עבדי בי חתימה דברכה³ כמה דחתמי ברכה באברהם דכתיב (בראשית טו א) אנכי מגן לך ואמרי מגן אברהם א"ל קב"ה לדוד אברהם כבר בחנתיו וצרפתיו וקאים קמאי בקיומא שלים⁴ א"ל דוד אי הכי (תהלים כו ב) בחנני יהו"ה ונסני צרפה כליותי ולבי

ופתחו אותה לקחת ממנה מכס. כיון שנפתח, היה אור כאור השמש. זהו שכתוב "כי יפה היא מאד". מה זה "מאד", אלא שראו בתיבה דמות (אור) אחרת, הוציאו אותה וראו אותה כבתחילה. זהו שכתוב "ויראו אותה שרי פרעה". כיון שכתוב "ויראו המצרים את האשה", מה זה "ויראו אותה שרי פרעה". אלא שהוציאו אותה וראו אותה כבתחילה, ואז "ויהללו אותה אל פרעה וגו'".

אמר רבי יצחק, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא מתבוננים במעשי הקדוש ברוך הוא, והם לא מסתכלים (בכל) שכל מה שיש בעולם הוא מעם הקדוש ברוך הוא, שהוא יודע בתחלה מה שיהיה בסוף, שכתוב "מגיד מראשית אחרית", והוא צופה ועושה מעשים בראשונה כדי להעלותם לאחר ימים.

בא וראה, אלמלא שנטלה שרי לפרעה, הוא לא היה נלקה, וההלקאה הזו גרמה הלקאה לאחר מכן, שילקו מצרים בנגעים גדולים. כתוב כאן "נגעים גדולים", וכתוב שם "ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים". מה להלן עשר מכות, אף כאן עשר מכות. כמו שעשה הקדוש ברוך הוא נסים וגבורות לישראל בלילה, אף כאן עשה הקדוש ברוך הוא לשרה נסים וגבורות בלילה.

רבי יוסי פתח ואמר, "ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי". אמר דוד, אף על גב שכל בני העולם יבואו לערוך עמי מלחמה, "ואתה ה' מגן בעדי". בא וראה, כתוב "מגן בעדי", אמר דוד לקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, למה לא עושים בי חתימה של ברכה כמו שחותמים ברכה באברהם, שכתוב "אנכי מגן לך", ואומרים "מגן אברהם". אמר הקדוש ברוך הוא לדוד, אברהם כבר בחנתיו וצרפתיו, ועומד לפני בקיום שלם. אמר לו דוד, אם כך "בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי".

¹ פי' מכס (ד"א).

² כאן שייך מה שבז"ח דף לח ע"ב (הערת הזוהר).

³ ע"י סנהדרין קז רע"א וע"י פסחים קיז ע"ב (לש"ו).

⁴ שעמד אברהם בנסיון וכו', כי הכוונה שאברהם ראוי שיחתמו בו הברכה דהיינו שמירת השפע והברכות, מפני שיכול לעמוד בנסיון נגד יצר הרע, ואינם שולטים בברכות החצונים, אבל דוד וכו', ועכ"ד חתמין כענין השפע במלכות (אור יקר).

בראשית

כיון דעבד ההיא מלה דבת שבע אדכר דוד קמיה על מה דאמר אמר (שם יז ג) בחנת לבי פקדת לילה צרפתי כל תמצא זמותי כל יעבר פי אמר אנא אמינא בחנני יהוה ונסני ואנת בחנת לבי אנא אמינא צרפה כליותי ואת צרפתי כל תמצא לא אשכחת לי כדקא יאות זמותי כל יעבר פי מאן יתן והאי מלה דחשבת דלא יעבר לי פומאי ועם כל דא חתמין ביה ברכה דקאמרן מגן דוד ובגין כך אמר דוד ואתה יהוה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי (והאי) [ודאי] דרגא [דא] יקרא דילי דאנא מתעטרנא ביה²

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו תא חזי [חסר שם] קב"ה איהו מגן לצדיקיא דלא ישלטון בהו בני נשא וקב"ה אנין על אברהם דלא ישלטון ביה ובאתתיה תא חזי שכינתא לא אתעדי מינה דשרה כל ההוא ליליא אתא פרעה למקרב בהדה אתא מלאך ואלקי ליה כל אימת דאמרה שרה אלקי הוה מלקי ואברהם הוה מתקיף במאריה דהא שרה לא יכלין לשלטאה עלה הה"ד (משלי כה א) וצדיקים ככפיר יבטח והכא נסיונא הוא דלא הרהר אבתריה דקב"ה³

א"ר יצחק⁴ תא חזי דבגין כך⁵ לא פקיד קב"ה לנחאת למצרים אלא הוא עצמו מגרמיה נחת בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא דאמר ליה כן ולבתר אצטער על אתתיה⁶

רבי יצחק פתח ואמר (תהלים צב יג) צדיק כתמר יפרח⁷ כארו בלבנון ישגה צדיק כתמר יפרח מפני מה אקיש צדיק לתמר מה תמר כיון דגורין ליה לא סליק עד זמן סניא אוף (הכי צדיק) (הצדיק) כיון דאתאביד מעלמא לא סליק אחר תחותיו עד זמן סניא⁸ [כארו בלבנון ישגה אוף

כיון שעשה אותו הדבר של בת שבע, נזכר דוד לפניו על מה שאמר, ואמר "בחנת לבי פקדת לילה צרפתי כל תמצא זמותי כל יעבר פי". אמר אני אמרתי "בחנני ה' ונסני", ואתה "בחנת לבי". אני אמרתי "צרפה כליותי" ואתה "צרפתי כל תמצא", לא מצאת אותי כראוי. "זמותי כל יעבר פי", מי יתן והדבר הזה שחשבת, שלא יעבור את פי, ועם כל זה חותמים בו הברכה, שאנו אומרים מגן דוד. ולכן אמר דוד, "ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי". (וזה) ודאי דרגה זו הכבוד שלי שאני מתעטר בו.

"ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו". בא וראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא יגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו. בא וראה, השכינה לא זזה משרה כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אליה, בא המלאך והכה אותו. כל פעם שאמרה שרה הכה, היה מכה. ואברהם היה מחזיק ברבוננו, שהרי על שרה לא יכלו לשלוט. זהו שכתוב "וצדיקים ככפיר יבטח". וכאן הנסיון שלא הרהר אחר הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה שלכן לא צוה הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא עצמו מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם שאמר לו כן, ואחר כך הצטער על אשתו.

רבי יצחק פתח ואמר, "צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישגה". "צדיק כתמר יפרח", למה הקיש צדיק לתמר. מה תמר כיון שגוזרים אותו לא עולה עד זמן רב, אף כך צדיק, כיון שנאבד מן העולם, לא עולה אחר תחתיו עד זמן רב. "כארו בלבנון ישגה",

¹ ג' פעמים א"ל גימ' מג"ן, והם אל ראשון בפן ימין. אל ב' בפן שמאל. אל ג' בחוטם. ומשם נתקנת המלכות ולכן נקרא המלכות מגן, ועליה קאים עלמא, מלכות, בניינה מהבורות שמקבל מהיסוד, ובגיניה אסתמיק מצד החסדים שמקבלת ג"כ מהיסוד שהם סומכים אותה מכוננים אותה בסוד והוכן בחסד כסא (מ"מ).

² תפארת שהוא מגן בעד המלכות, ובעת שמתעטרת המלכות בו אין לה פחד מהקלי', והעד כדמסיק בענין אברהם ושרה דהיינו מגן אברהם מגן דוד (אור יקר).

³ עם היות שלא יוכלו להזיקה סוף סוף צער היה לו על הלקיחה (אור יקר).

⁴ פליג אדרבי יהודה דלעיל (אור יקר).

⁵ בתחילה היה זה שלא ברשות ואח"כ השי"ת הסכים עמו (דע"ה ח"ב פג ע"ד).

⁶ כל פיסקא זו נמחק דפ"מ.

⁷ ארו בגימ' יצח"ק ישג"א בגי' שד"י (ד"א). היסוד כלול מדו"ן (ע"ח שער מו פרק ג', וביאורים ח"ב סה ע"ב).

⁸ לא קשיא על מה שכתבו חז"ל עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל וכו', כי באמת הצדיק אינו נולד עד שלא מת צדיק אחר אבל אינו בעולם למלאות מקומו עד זמן סניא (זהר הרקיע). ולא

בראשית

הכי נמין כתמר יפרח מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא¹ אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא² דכר צדיק ונוקבא צדקת כנוונא <דאברהם> (דאברם) ושרה כארז בלבנון ישנה מה ארז בלבנון עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו אוף הכי צדיק הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו ועלמא לא קיימא³ אלא על צדיק חד דכתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם ועליה קאים עלמא⁴ ובגנייה אסתמיך ועליה אשתיל⁵

רבי יהודה אמר והא תנינן דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב (שם ט א) חצבה עמודיה שבעה א"ל רבי יוסי הכי הוא ודאי אבל (הכא) כלהו אחרנין בשביעאה

פב/ב

קיימי דאיהו סמכא דעלמא ואיהו צדיק ודא אשקי⁶ (לעלמא) ורוי עלמא⁸⁷ וזן כלא⁹ ועליה כתיב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכתיב (תהלים קמה ט) טוב יהוה לכל ורחמיו על כל מעשיו

אמר רבי יצחק¹⁰ הא כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן דא הוא סמכא

כמו כן גם כתמר יפרח, מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, כמו כן הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה. הזכר צדיק והנקבה צדקת, כדוגמא שאברהם ושרה. "כארז בלבנון ישנה", מה הארז בלבנון עליון על הכל והכל יושבים תחתיו, כמו כן הצדיק הוא עליון על הכל והכל יושבים תחתיו. והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד, שכתוב "וצדיק יסוד עולם", ועליו העולם עומד, ובגללו נסמך ועליו נשתל.

רבי יהודה אמר, והרי שנינו שעל שבעה עמודים העולם עומד, ככתוב "חצבה עמודיה שבעה". אמר לו רבי יוסי, כך הוא ודאי, אבל (כאן) כל האחרים

הם עומדים בשביעי, שהוא עמוד של העולם והוא צדיק, וזה משקה (את העולם) ומרוה את העולם (מן הכל) וזן לכל. ועליו כתוב "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", וכתוב "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו".

אמר רבי יצחק, הרי כתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן", זה הוא העמוד שהעולם עומד עליו והוא משקה לגן (העדן)

קשיא מה שארז"ל עד שלא מת וכו' כי אמת שהצדיק נולד עד שלא מת הצדיק אבל אינו עדיין במעלותיו למלאות מקומו עד זמן רב (ד"א).

¹ עי' אד"ר קלה ע"ב (לש"ו).

² שכן הנשמת מלמעלה זכר ונקבה, והקב"ה מזווגם למטה (אור יקר).

³ להוכיח איך כולא יתבין תחותיי, כי אחר שהעולם מתקיים על ידי היסוד, והצדיק מרכבה אליו, אם כן כולא יתבין תחותיו. ואומר "לא קיימא אלא" בלשון שלילה, מוכיח שאין המלכות מקבלת מן המדות העליונות אלא על ידי היסוד, וזהו שאמר "לא קיימא" בשאר המדות אלא על צדיק אחד, שהוא מקבל שפע כל המדות ומשפיע למלכות (אור יקר).

⁴ ג' בחי' שימצאו במציאות לפי דין ומשפט בני עולם: או שיהיו בני עולם מחצה עונות ומחצה זכיות, שאז לזכות הצדיק הזה, הם עומדים ממש על קיומם בלי להתמוטט, וזה שאמר "ועליה קאים" העמדה ממש. או שיהיו בני העולם רובא עוונות שאז העולם מתמוטט ונופל, ועל"ז הצדיק הזה סומכו סמך מה שלא יפול על ידי הרשעים וזה שאמר "וביה אסתמך". או שיהיו כולם חייבים ונתחייבו לחורבן, כולם בענין דור המבול, ואשתיל על ידי הצדיק כענין נח. וג' בחי' אלו ביסוד ומלכות בסוד שורשי הנמצאות בה כנודע. "עלמא" מלכות, והיא מתקיימת בכח שבע הספירות, והיינו חצבה המלכות, עמודיה שבעה, והיינו מציאות שבע ספירות שבתוך המלכות, בית קבול לז' ספירות עליונות (אור יקר).

⁵ שם ב"ן נתן היסוד למלכות ושם ב"ן זה מעלה מ"ן דמלכות, וז"ש ועליה אשתיל, כי השתילה היא ממטה למעלה גדל האילן כמ"ש בניך כשתילי זתים וכן שם ב"ן מעלה מ"ן ממטה למעלה, ושרשו מהיסוד (מ"מ).

⁶ מצד קו האמצעי (אור יקר). בסוד לבושין דשכינה, דכמה לבושין אית לה, לבושין דחול יצירה, לבושין דגלות עשיה, לבושין דשבת וי"ט בריאה, וזהו ורוי עלמא בשובע גדול. ז"ח (נ"א).

⁷ מצד השמאל ששם יין (אור יקר). עלמא אשקי מצד מח חכמה שביסוד ורוי מצד מח בינה, שביסוד כי נודע שהמוחין משפיעים ביסוד והוא משפיע במלכות הנק' עלמא (מ"מ).

⁸ "ומן כלל" נוסף דלפ"ו.

⁹ מצד הימין ששם הזן את העולם וגו' בחסד. פירוש אחר אשקי מצד הימין ששם מים, רוי מצד השמאל ששם יין זן מצד קו האמצעי ששם לחם וכו' (אור יקר).

¹⁰ להשיב לשאלת רבי יהודה דלעיל (אור יקר).

בראשית

דעלמא קאים עליה ואיהו אשקי לגנתא¹ (דעדן) וגנתא אשתקי מניה ומניה עבידא פירין וכולהו פירין פרחין בעלמא² ואינון קיומא דעלמא³ קיומא דאורייתא⁴ ומאן נינהו נשמתהון דצדיקיא דאינון פרי עובדוי דקב"ה ובנין כך בכל ליליא וליליא נשמתהון דצדיקיא סלקן⁵ וכד אתפלג ליליא קב"ה אתי לגנתא דעדן⁶ לאשתעשעא בהו במאן אמר רבי יוסי בכלהו בין אינון דמדוריהון בההוא עלמא⁷ בין אינון דיתבי במדוריהון בהאי עלמא בכלהו משתעשע בהו קב"ה בפלגות ליליא

תא חזי עלמא דלעילא⁸ אצטריך לאתערותא דעלמא תתאה וכד נשמתהון דצדיקיא נפקי מהאי עלמא וסלקי לעילא כלהו מתלבשי בנהורא דלעילא בדיוקנא יקר ובהו קב"ה משתעשע ותאיב לון דאנהו פרי עובדוי ועל דא אקרוין ישראל דאית לון נשמתין קדישין בנין לקב"ה כמה דאת אמר (דברים יד א) בנים אתם ליהו"ה אלהיכם בני ודאי איבא דעובדוי

<אמר> רבי ייסא (אמר) ואפילו אינון נדבהאי עלמא (דארעא) היאך⁹ א"ל בנין די בפלגות ליליא כל אינון זכאי קשוט כלהו מתערי למקרי באורייתא ולמשמע תושבתן דאורייתא והא אתמר דקב"ה וכל אינון צדיקיא דבגו גנתא דעדן כלהו צייתין לקליהון וחוטא דחסד אתמשך עליהו ביממא דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה שירה עמי ועל דא תושבתן

והגן נשקה ממנו, וממנו עושה פירות. וכל הפירות פורחים בעולם, והם הקיום של העולם, והקיום של התורה. ומי הם. נשמות הצדיקים שהם פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא. ולכן בכל לילה ולילה נשמות הצדיקים עולות. וכשנחלק הלילה הקדוש ברוך הוא בא לגן העדן להשתעשע בהם. במי. אמר רבי יוסי בכולם, בין אותם שמדורם בעולם ההוא, ובין אותם שיושבים במדורם בעולם הזה, בכולם משתעשע הקדוש ברוך הוא בחצות הלילה.

בא וראה, העולם העליון צריך את התעוררותו של העולם התחתון. וכשנשמות הצדיקים יוצאות מן העולם הזה ועולות למעלה, כולן מתלבשות באור שלמעלה בדמות נכבדה, והקדוש ברוך הוא משתעשע בהם ותאב להם, שהם פרי מעשיו, ועל זה נקראו ישראל, שיש להם נשמות קדושות, בנים לקדוש ברוך הוא. כמו שנאמר "בנים אתם לה' אלהיכם", בנים ודאי, פרי מעשיו.

אמר רבי ייסא, אפילו אותם שבעולם הזה (של הארץ). איך. אמר לו, משום שבחצות הלילה כל אותם צדיקי אמת, כולם מתעוררים לקרא בתורה ולשמוע את תשבחות התורה. והרי נתבאר שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן כולם מקשיבים לקולם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום, שכתוב "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי". ועל כן התשבחות שעולות בלילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא וראה, בשעה שישראל

¹ שמשפיע בה מ"ד וגנתא אשתקי מניה, פי' שהמלכות מתאוה לקבל הטיפה ממנו כשם שהוא מתאוה לה כך היא מתאוה לו (מ"מ).

² מהמלכות אל גופות המוכנים להם בעולם הזה (אור יקר).

³ שבזכות מעשיהם מקיימין העולם והיינו קיום העולם על ידי היסוד כיון שהוא בסבת הנשמות הנמשכות ממנו (אור יקר).

⁴ בסוד עסקם בתורה למטה ועוד עשו סייג לתורה ומפרשים אותה לדורות הבאים (אור יקר).

⁵ לפום מאי דמפרש לקמיה רבי יוסי, שאלו הם אותם שכבר מתו, או אותם שעדיין לא באו, ירצה סלקן, שבחצות לילה מסתלקות במעלה חופה יותר גבוהה (אור יקר)

⁶ הקב"ה היא רחל שיורדת לבראיה להשתעשע בנשמות הצדיקים, א"נ יעק במזדווג עם לאה ע"י נשמות הצדיקים שמעלים מ"ן ביסוד דידה (מ"מ).

⁷ שהם אותם שעדיין לא נבנו בגוף בעולם התחתון (אור יקר).

⁸ לתת תוספת מעלה אל הצדיקים שכבר מתו מאותם שעדיין לא באו לעולם, מפני שהם מלמטה על ידי מעשיהם גורמין ההתעוררות וכו', ורבי ייסא הוסיף אפילו אותם שהם חיים עדנה (אור יקר).

⁹ בשלמא הנשמות שכבר מתו שייך בהם העלאת מ"ן אחר חצות אבל הנשמות דהאי עלמא מאי העלאת מ"ן שייך בהם הרי אחר חצות כבר עמדו וניעורו משנתם לעסוק בתורה (מ"מ).

בראשית

היו סגורים בבתיהם כשהרג הקדוש ברוך הוא בבכורי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו.
דסלקין בליליא קמיה¹ דא תושבחה שלים תא
הזי בשעתא דישראל הוו סגירין בבתיהון כד
קמל קב"ה בכוריהון דמצראי הוו אמרי הלילא
ותשבחן קמיה²

תא הזי דדוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא
דאי (תימא הוה) [תמצא דהוה] יתיב או שכיב
בערסיה והוה אמר שירין ותושבחן לא אלא כמה
דכתיב (שם קיט סב) חצות לילה אקום להודות
לך אקום ודאי בעמידה לאתעסקא בשירין
ותושבחן דאורייתא³ ובגין כך דוד מלכא [הין]
לעלמין⁴ ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא
דהא תנן מלכא משיחא אי מן הייא הוא דוד
שמיה ואי מן מתייא הוא דוד שמיה ואיהו הוה
אתער בצפרא עד לא ייתי דכתיב (שם נו ט)
עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר⁵

תא הזי כל ההוא ליליא דשרה הות לגביה
דפרעה אתו מלאכי עלאי לזמרא ליה לקב"ה
בשירין ותושבחן⁶ א"ל קב"ה כולכו זילו ועבידו
מכתשין רברבין במצרים רשימו למאן דאנא
זמין⁷ למעבר⁸ לבתר (דא) מה כתיב (בראשית יב
יז) וינגע יהו"ה את פרעה נגעים גדולים וגו'

תא הזי מה כתיב⁹ (שם יח) ויקרא פרעה
לאברם וגו' מנא הוה ידע דהא לא כתיב הכא
כמה דאתמר באבימלך דכתיב (שם כ ז) ועתה
השב אשת האיש כי נביא הוא וגו' והכא לא א"ל
מדי אמר רבי יצחק הא כתיב (שם יב יז) על דבר
שרי אשת אברם דהכי הוו אמרי ליה על דבר

בא וראה שדוד המלך היה קם בחצות
הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב
במטתו והיה אומר שירות ותשבחות, לא,
אלא כמו שכתוב "חצות לילה אקום
להודות לך". אקום ודאי בעמידה להתעסק
בשירות ותשבחות של התורה. ולכן דוד
המלך חי לעולמים. ואפילו בימי מלך
המשיח הוא מלך, שהרי שנינו, מלך המשיח,
אם מן החיים הוא, דוד שמו, ואם מן
המתים הוא, דוד שמו. והוא היה מתעורר
בבוקר בטרם יבא [הבוקר], שכתוב "עורה
כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר".

בא וראה, כל אותו הלילה ששרה היתה
אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לזמור
לקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות. אמר
להם הקדוש ברוך הוא, כולכם לכו ועשו
מכות גדולות במצרים, סימן למי שאני
עתידי לעשות אחר כך. (זה) מה שכתוב
"וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וגו'".

בא וראה מה כתוב, "ויקרא פרעה
לאברם וגו'". מנין היה יודע, שהרי לא כתוב
כאן כמו שנאמר באבימלך, שכתוב "ועתה
השב אשת האיש כי נביא הוא וגו'", וכאן
לא אמר לו דבר. אמר רבי יצחק, הרי כתוב
"על דבר שרי אשת אברם", שכך היו
אומרים לו, "על דבר שרי אשת אברם",

¹ משמע אפי' אותם שאינם ת"ח מחוייבים לעמוד מחצות לילה לומר שירות ותשבחות. א"ם (כ"ב הרב ר"ח לאפוקי מהרב מז"ק) (מא"ן) (נ"א).

² ומן הראוי שלא לקבל שירה כענין מעשי ידי טובעים בים, ועכ"ז הוו אמרי הלולא והקב"ה היה רוצה בשירתם ומצילם, ומשום דמהיית לית ראייה שלימה דאנא אמינא דדוקא שירה שעל ידי מעשה נס ודאי אמנם תושבחן ושירין שאינם על ידי נס מהיכא, לזה אמר ת"ח וכו' (אור יקר).

³ מכאן נראה לעמוד בעמידה כשאומר תהלים ושאר שירים. א"מ (נ"א). וכן עי' ריש אד"ר קכז ע"ב: קם ר"ש וצלי צלותיה יתיב בגווייהו, משמע שתחילה היה תפילה וזה בעמידה והדר יתיב, והוא ללימוד עצמו.

⁴ אפילו שינה שהיא אחד מששים במית הלא השליט בו, כדי שלא לפגום מדתו שהי ארגליה יורדות מות (אור יקר). כמו שלא הפסיק בשינה סוד המות לכך לא נפסקה מלכותו ולעולם קיימת (נ"א).

⁵ פ' דהוה קם בחצות לילה גם לא היה ישן כל הלילה ועכ"ז לא היה ישן בפנות בוקר כדרך מי שאינו ישן בלילה דבבוקר שינה חוטפתו. ז"ח (נ"א).

⁶ הם מלאכים דקדושה שהם משוררים מחצות ואילך, וצריך לומר שקודם בתחלת הלילה לקה על ידי המלאך שהיה עמה, אמנם אלו נוספו עליו אחר חצות לילה (אור יקר).

⁷ "במלכא רשימו למאן דאנא זמין" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "לפרעה רשימו למאן דאנא זמין".

⁸ ואלו לא היו צורך הצלת שרה אלא רשימו לבד ועוד אם יאמרו וכי מלאכים שרים גדולים קדושים כמונו ירדו למצרים המלאה גלולים ועוד יתלבשו בלבוש נכרי כדי לנגוע נגעים גדולים לזה אמר להם רשימו למה דאנא זמין כדכתיב אני ולא מלאך אני לא שרף אם כן די לעבד להיות כרבו (אור יקר).

⁹ לפרש מלת "על דבר" (אור יקר).

בראשית

שרי אשת אברם דהא לא הוה ממליל עמיה כמה (דממליל) [דמליל] באבימלך אלא (כמלה) [מלה] <במלה> דא אתמר ולא יתיר מכתשא דא על דבר שרי אשת אברם איהי ולא (הוה מלה דא) [מליל] עמיה¹ כדין ידע (הוא) דהא אתתיה דאברהם איהי מיד ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו' ויצו עליו פרעה אנשים למה בנין דלא יקרב בר נש בהו לאבאשא לון

וישלחו אותו לוייה עבדו ליה בכל ארעא דמצרים א"ל קב"ה הכי אנת זמין למעבד לבנוי את תוזיף לון מארעך דכתיב (שמות יג יז) ויהי בשלח פרעה את העם² דאוזיף לון מכל ארעיה א"ר אבא כל כך למה הזדמן ליה לאברהם³ ולמאי אצטריך אלא בנין לגדלא שמיה דאברהם ושרה בעלמא

פנ/א

דאפילו במצרים דאינון חרשי עלמא ולא הוה יכיל בר נש לאשתזיב מנייהו אתגדל אברהם ואסתליק לעילא הה"ד (בראשית יג א) ויעל אברם ממצרים לאן אתר הנגבה⁴ (נ"א) ומאי הוה ואשתו וכל אשר לו אלא לאודעא דלא גזלו מניה מדעם מאינון מתנן דיהבו ליה בדיל שרה דתהא למלכא⁵

אמר רבי שמעון תא חזי כלא רוא דחכמתא איהו וקא רמו הכא בחכמתא ודרגין דלתתא דקא נחית אברהם⁶ לעומקייא דלהון וידע לון ולא אתדבק בהו ותב לקמי מריה ולא אתפתא בהו כאדם⁷ דכד מטא להווא דרגא אתפתא בנחש וגרים מותא לעלמא ולא אתפתא כנח דכד נחת ומטא להווא דרגא מה כתיב (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה כתיב בה"א⁸ אבל באברהם מה כתיב (שם יג א) ויעל

שהרי לא היה מדבר עמו כמו שמדבר עם אבימלך, אלא בדבר זה נאמר ולא יותר. המכה הזו היא על דבר שרי אשת אברם, ולא היה מדבר (זה) עמו. אז ידע (הוא) שהרי היא אשתו של אברהם. מיד, "ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'". "ויצו עליו פרעה אנשים". למה. כדי שלא יקרב אדם להם להרע להם.

"וישלחו אותו", לוייה עשו לו בכל ארץ מצרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא, כך אתה עתיד לעשות לבניו, אתה תלוה אותם מארצך, שכתוב "ויהי בשלח פרעה את העם", שלוה אותם מכל ארצו. אמר רבי אבא, כל כך למה הזדמן לאברהם ולמה הצטרך. אלא כדי לגדל את שמם של אברהם ושרה בעולם,

שאפילו במצרים שהם מכשפי העולם, ואדם לא היה יכול להנצל מהם, התגדל אברהם והתעלה למעלה. זהו שכתוב "ויעל אברם ממצרים". לאיזה מקום. "הנגבה". (ומה זה "הוא ואשתו וכל אשר לו". אלא להודיע שלא גזלו ממנו דבר מאותן מתנות שנתנו לו בשביל שרה שתהיה למלך).

אמר רבי שמעון, בא וראה, הכל הוא סוד של חכמה, ורמוז כאן בחכמה והדרגות שלמטה שאברהם ירד לעומקם וידע אותם ולא נדבק בהם, ושב לפני רבונו, ולא התפתה בהם כאדם שכאשר הגיע לדרגה ההיא התפתה בנחש וגרם מות לעולם. ולא התפתה כמו נח, שכאשר ירד והגיע לדרגה ההיא מה כתוב, "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה", "אהלה" כתוב בה"א. אבל באברהם מה כתוב. "ויעל אברם ממצרים",

¹ נראה ששמע פרעה קול אומר כן ולא אליו (נ"א).

² משמע שפרעה עשה לוייה לישראל. א"מ (נ"א).

³ כאן נכנס אברהם לנסיון של ידיעת הצד הרע (דע"ה ח"ב פא ע"ד).

⁴ ממצרים עמקי הקלי' לנגבה חסד ודאי (אור יקר). עי' לעיל פ ע"א בשם ספר הדע"ה.

⁵ פי' וירד אברם ויעל אברם וכיוצא רזא דחכמתא שירד לקלי' בשכלו לחקור הנהגתם וממשלתם כנז' ולא נתפתה ועלה בשלום וצוה עליו פרעה ראש הקליפה שלא יגעו וכו'. ז"ח (נ"א).

⁶ עי' דע"ה לקמן פג ע"ב ופב ע"ב.

⁷ אע"ג שבפ' נח דף עו אמר יהב חכמתא לאברהם וכו' נפק מניה ישמעאל, משמע משם שלא עמד בנסיונו אלא מרע"ה. "ל דלגבי אדם ונח אמר נחית אברהם לעמקייא דלהון וידע לון ולא אתדבק בהו כאדם ונח, אבל מ"מ אינו כמרע"ה דקאים במהימנותא עילאה כדקא יאות (מ"מ).

⁸ שהוא כרם מ"יין המשכר" (הנזכר ברמ"ק וכתבי האריז"ל) הרי הוא נוק' דס"מ נחש אשת זנונים (דע"ה ח"ב פא ע"ד).

בראשית

אברם ממצרים דסליק ולא נחית ותב לאתריה לדרגא עלאה דאתדבק ביה בקדמיתא ועובדא [דא] הוה בנין לאחזאה חכמתא דאתקיים בקיומא שלים כדקא חזי ליה ולא אתפתא וקם בקיומא ותב לאתריה הנגבה דא דרום דרגא עלאה דאתאחיד ביה בקדמיתא דכתיב (שם יב ט) הלוך ונסוע הנגבה אוף הכא [הנגבה] אתר דאתדבק ביה בקדמיתא

תא חזי רזא דמלה אי אברם לא ייחות למצרים ולא יצטרף תמן בקדמיתא לא יהא חולק עדביה בקב"ה כגוונא דא לבנוי כד בעא קב"ה למעבר (ליה) [לון] עמא חדא עמא שלים ולקרבא לון לגביה אי לא נחתו בקדמיתא למצרים ולא יצטרפון תמן לא הוה עמא יחידא דיליה! כגוונא דא אי לא אתייחיבת ארעא קדישא לכנען בקדמיתא וישלוט בה לא הוה ארעא חולקיה ועדביה דקב"ה וכלא רזא חדא

רבי שמעון הוה אזיל בארחא והוה עמיה רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יהודה עד דהוו אזלי א"ר שמעון תוהנא היך בני עלמא לא משגיחין למנדע מלי דאורייתא ועל מה קיימי פתח ואמר (ישעיה כו ט) נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך² האי קרא אוקמוה ואוקימנא ליה אבל תא חזי נפשא דבר נש כד סליק לערסיה נפקת מניה וסלקא לעילא ואי תימא דכלהו סלקאן לאו כל חד וחד חמי אפי מלכא אלא נפשא סלקא³ ולא אשתאר בה בהדי גופא בר חד רשימו⁴ (נשימו) דקסטא דחיותא⁵ דלבא ונפשא אזלא ובעיא לסלקא⁶ וכמה דרגין לדרגין לסלקא שטאת והיא אתערעת בהני קומרין

שעלה ולא ירד. ושב למקומו לדרגה עליונה שנדבק בה בראשונה. והמעשה הזה היה כדי להראות החכמה שהתקיים בקיום שלם כראוי לו ולא התפתה ועמד בקיומו ושב למקומו. "הנגבה", זה הדרום, הדרגה העליונה שנאחז בה כבראשונה, שכתוב "הלוך ונסוע הנגבה", אף כאן "הנגבה", מקום שנדבק בו בראשונה.

בא וראה סוד הדבר, אם אברם לא ירד למצרים ולא יצטרף שם בראשונה, לא יהיה חלק גורלו בקדוש ברוך הוא. כדוגמא זו לבניו, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות לו (להם) עם אחד, עם שלם, ולקרבים אליו, אם לא ירדו בראשונה למצרים ולא יזדככו שם, לא היו העם היחידי שלו. כדוגמא זו, אם לא נתנה הארץ הקדושה לכנען בראשונה וישלוט בה, לא היתה הארץ חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא, והכל סוד אחד.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עמו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא ורבי יהודה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, תמהני איך בני העולם לא משגיחים לדעת דברי תורה, ועל מה עומדים. פתח ואמר, "נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך". הפסוק הזה בארוהו, ובארנו אותו. אבל בא וראה, נפש האדם, כשהוא עולה למטתו, יוצאת ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכולן עולות, אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף רק רושם (נשימה) של המדה של חיות הלב. והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות. והיא משוטטת ופוגשת בקליפות של אורות הטומאה. ואם היא טהורה, שלא נטמאה

¹ סא ע"א (הערת הזוהר).

² כלומר נפשי איוה אותך בלילה, וכנגד הקב"ה אמר, שהנפש באותה שעה היא מסתלק להקב"ה (אור יקר).

³ הוא הבל דגרמי והוא נפש דקטנות שהוא רשימו דנפש דגדלות הנכנסת כשנולד (רמ"ז).

⁴ נשאר אצלו בעת שינתו רשימת מקום הכלי שחיות הלב והנפש בו תמיד (ד"א).

⁵ ביאור מילת קיסטא דחיותא וכו' ר"ל מדת החיים פי' שעתה חזר ז"א להיותו כבראשונה כמדתו שלא היו בעת אצילותו רק ר"ק בלבד וכו' ונוק' אין בה בחי' מוחין ושום אבר מן גופא רק חלק עשירי מעשרה חלקים שיש לה בגדלותה וכו' אין בו בחי' חיות רק אותו חלק העשירי מן החיות שהיה לו שהוא מגיע לנוק' ואז נחלק אותו החיות שאינו רק חלק העשירי בלבד ונחלק בו"ק ובמלכות שבו וזהו ביאור קיסטא דחיותא (שעה"כ נה ע"ב). מדה וכלי (ד"א). מדה קטנה דחיות האדם בלב כמו הבלא דגרמי והנפש פוגעת בכחות הטומאה ופי' קימרין קלי' הטמונים ומכוסים באויר כמו ביב הקמור. הרש"ב (נ"א).

⁶ עליה זו היא מפני שהנשמה מקור חיים לרוח והרוח מקור חיים לנפש והנפש מקור חיים לנשמה (אור יקר).

בראשית

טהירין דמסאבותא¹ אי היא דכיאת דלא אסתאבת ביממא סלקא לעילא ואי לאו דכיאת אסתאבת בנייהו ואתדבקת בהו ולא סלקא יתיר ותמן מודעי לה מלין [ואיהי] (ו)אתדבקת מאינון מלין דזמן קריב ולזמנין דחייכין בה² ומודעין לה מלין כדיבין וכדין אזלא כהאי גוונא כל ליליא עד דיתער בר נש³ ותאבת לאתרה [וכאין אינון צדיקייא דגלי לון קב"ה רוין דיליה בחלמא בגין דיסתמרון⁴ מן דינא] ווי לאינון חייבי עלמא דמסאבין גרמייהו⁵ ונפשייהו⁶

תא חזי אינון דלא אסתאבו⁷ כד סלקי בערסייהו נפשא סלקא ועאלת בין כל הני דרגין (ו)דרגין) בקדמיתא וסלקא ולא אתדבקת בהו ולבתר אזלא ושטאת וסלקא כפום אורחה⁸ היא נפשא דזכת לסלקא אתחזיאת קמי דסבר אפי יומין⁹ ואתדבקת ברעותא¹⁰ לאתחזאה בתיאובתא¹¹ עלאה¹² למחמי בנועם מלכא ולבקר א בהיכליה¹³ ודא הוא בר נש דאית ליה חולקא¹⁴ תדיר¹⁵ בעלמא דאתי¹⁶ ודא היא נפשא (דכסיפא) [דכסופא]¹⁷ דילה [כד סלקא] בקב"ה (תדיר) ולא אתדבקת בהני זינין טהירין אחרנין והיא אזלת בתר זינא קדישא (באתרא) [בתר אתרא] דנפקת מתמן ובגין כך כתיב (ישעיה כו

ביום, עולה למעלה. ואם היא לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים, ואז הולכת כדוגמא זו כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים הללו שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. אוי לאותם רשעי העולם שמטמאים עצמם ונפשם.

בא וראה אותם שלא נטמאו, כשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה. אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפגי סָבֵר פְּגֵי הַיָּמִים, ונדבקת ברצון להראות בתשוקה עליונה לראות בנועם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא. וזו היא הנפש שהרצון שלה כשעולה בקדוש ברוך הוא (תמיד) ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים. והיא הולכת אחר מין קדוש במקום (אחר מקום) שיוצאת משם. ולכן כתוב "נפשי אויתיק בלילה", כדי לרדוף אחריו ולא להתפתות אחר מין אחר נכרי.

¹ כוחות חיצונות שהם מכסה וקליפה לטהירין שהם האורות עליונות ומלת קומרין פי' כסויים שהם מכסים האורות בעת תגבורתם כמ"ש סכתה בענן (ד"א).

² שהם משחקים עם אותה הנשמה ומודיעים לה דברים כזבים (ד"א).

³ בחצות לילה, שאחר חצות אין שעשוע זה לנפשות מפני שהקב"ה בא לגן עדן של מטה, והישן אחר החצות אפילו צדיק גמור, אין ממש בענייניו, כי הנפש היא נאחזת בחצונים, וכל חלום שהוא אחר חצות אין בו צדק (אור יקר).

⁴ הם יודעים בחלום גזרה עליונה ומתענים ושבים בתשובה (אור יקר).

⁵ במעשים רעים ביום (אור יקר).

⁶ בלילה בעת סלוקה (אור יקר).

⁷ שלא פגמו ביום (אור יקר).

⁸ היינו בסוד מנוחת הנפש כל א' וא' כפי בחינתה ומדרגתה דאית נפש ואית נפש (אור יקר).

⁹ שר הפנים שהוא נקרא סבא אפי יומין, דהיינו הסברת פנים העליונה פני הספירות העליונות שהם מים עליונים (אור יקר).

¹⁰ אחר כך, החכמת עצמה וכוללת עצמה בו (אור יקר).

¹¹ תיובתא (אור יקר).

¹² להתדבק ברוב החשק התחתון בעליון, וכן היא מרוב השקה היא נכללת שם ומשם היא משגת נועם ה' דהיינו אור הבינה המתגלה על ידי הת"ת (אור יקר).

¹³ מלכות (אור יקר).

¹⁴ היינו היות נועם ה' מתגלה למטה והוא משתעשע בו (אור יקר).

¹⁵ בין בחייו בין במותו (אור יקר).

¹⁶ בינה (אור יקר).

¹⁷ שתאותה (ד"א).

בראשית

ט) נפשי אויתך בלילה בנין למרדף בתוך ולא לאתפתאה בתר זינא אהרא נוכראה¹

תא הוי נפשי דא נפש דאיהי שלטא בלילה למרדף בתר דרגא רוח ביום דכתיב נפשי אויתך²
פג/ב

בלילה דא נפש דאיהי שלטא בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך דא רוח דאיהו שלטא ביממא ואי תימא דתרין דרגין אינון בפרודא לאו הכי דהא דרגא חד אינון ואינון תרין בחבורא חד וחד עלאה דשלטא עלייהו³ ואתדבק בהו ואינון ביה⁴ (ואקרין) [ואתקריאת] נשמה⁵ וכלהו דרגין סלקאן ברזא דחכמתא דכד מסתכלן אלין דרגין יסתכל בר נש בחכמה עלאה והאי נשמה עייל בהו ומתדבקן בה וכד האי שלטא כדין ההוא בר נש אקרי קדוש⁶ שלים מכלא⁷ רעותא דא⁸ לגבי קב"ה

נפ"ש איהי אתערותא תתאה ודא סמיכא בגופא וזנת ליה וגופא אחיד בה והיא אתאחדת בגופא⁹ לבתר אתתקנת ואתעבידת כרסייא לאשראה עלה רוח באתערותא דהאי נפש דאתאחדת בגופא כמה דכתיב (ישעיה לב טו) עד יערה עלינו רוח ממרום לבתר דמתקני¹⁰ תרווייהו זמינין לקבלא נשמה דהא רוח אתעביד כרסייא לגבי נשמה לאשראה עליה והאי נשמה

בא וראה, "נפשי" זו הנפש ששולטת בלילה ורודפת אחר הדרגה. הרוח [שולטת] ביום, שכתוב "נפשי אויתך

בלילה", זו הנפש ששולטת בלילה. "אף רוחי בקרבי אשחרך", זו הרוח ששולטת ביום. ואם תאמר ששתי דרגות [האלה] הן בפירוד, לא כך, שהרי הן דרגה אחת, והן שתיים בחיבור אחד, [ועוד] אחת עליונה ששולטת עליהן ונדבקת בהן והן בה, (ונקראים) ונקראת נשמה. וכל הדרגות עולות בסוד החכמה, שכאשר מסתכלים [על] אלו הדרגות, יסתכל האדם בחכמה העליונה, והנשמה הזו נכנסת בהם ונדבקים בה. וכשזה שולט, אז אותו האיש נקרא קדוש, שלם מן הכל, רצון אחד לקדוש ברוך הוא.

הנפש היא התעוררות תחתונה, והיא סמוכה בגוף וזנה אותו, והגוף אוחד בה והיא אחוזה בגוף. אחר כך נתקנת ונעשית כסא להשרות עליה רוח בהתעוררות הנפש הזאת שנאחזת בגוף, ככתוב "עד יערה עלינו רוח ממרום". לאחר שמתקנים את שניהם, עתידים לקבל נשמה, שהרי הרוח נעשית כסא לנשמה להשרות עליה, והנשמה הזו היא סתימה עליונה על הכל

¹ מיני אורות אחרים שהם צד הקליפה חיצוני' (ד"א).

² היינו המלכות מדת לילה רוח שליט ביממא היינו תפארת מדת יום, וחשק המלכות להדבק בת"ת, ושיעור הכתוב "נפשי" כנגד המלכות, שהיא מדת לילה, וחלק ממנה הוא נפש האדם לכך אמר אויתך בלילה דהיינו עת סילוק הנפש מהגוף שהיא הת"ת מדת יום, ואינו באדם לפעמים, גם כן רוח שהיא חלק הת"ת אשחרך דהיינו בשחר ביום שהוא זמן שליטתו אשחרך (אור יקר).

³ היינו הנשמה והיא כעין הבינה על ת"ת ומלכות, וכמו שהבינה קושרת ומייחד ת"ת ומלכות כן הנשמה היא קושרת ומייחדת רוח ונפש. ואומר "שלטא עליהו" הכוונה שהם מתנהגים למטה כרצונה (אור יקר).

⁴ "אינון" רוח ונפש, "ביה" בנשמה, דהיינו כענין דבקות הת"ת ומלכות ומציאותם בבינה להיותם שואבים שפע וחיות עליון ממנה, ואף כן נפש ורוח דבקי בנשמה ומציאותה בה להיותם שואבים ממנה חיות עליון (אור יקר).

⁵ שמה יעיד על מציאותה מבינה כענין ונמשות שדי תבינם וכענין נשמת כל חי שהיא הבינה והיא נשימה וחיות לתחתונים, וכן הנשמה (אור יקר).

⁶ מצד החכמה והבינה ששם הקדש כנודע, מהיכל קדש הקדשים ועיקר בחכמה (אור יקר).

⁷ בכל כלל הג' נפש רוח ונשמה (אור יקר).

⁸ שהרי הנשמה כוללת הכל אל העבודה. ואפשר קדוש מצד החכמה, שלים מכל מצד הבינה, רוחא חד מצד הכתר, בענין שמה שאין לו חלק מהספירות כגון חכמה וכתר, הוא משתלם במעשיו בקדושתו, מחכמה וברעותא חדא וכו' מכתר (אור יקר).

⁹ פי' הבריאה נק' גופא לגבי מלכות דאצילות (מ"מ).

¹⁰ הן אמת שניהם צריך שיתקנו כדי שיזכו אל הנשמה מפני התועלת הנמשך לשניהם ממנה, אמנם הכסא אליה הוא הרוח לבד וזה שאמר דהא רוחא אתעביד כורסייא וע"י הרוח מאירה בנפש (אור יקר).

בראשית

איהי סתימא עלאה¹ על כלא טמירא דכל טמירין אשתכח דאית (לה) כרסייא² לכרסייא וכרסייא לגבי עלאה עלייהו וכד תסתכל בדרגין³ תשכח רזא דחכמתא בהאי מלה וכלא הוא חכמתא לאתדבקא [בהאי] (כהאי) גוונא מלין סתימין

תא הזי⁴ נפש (ד)איהי אתערותא תתאה דאתדבקא ביה בגופא כגוונא דנהורא דבוצינא דנהורא תתאה דאיהי אוכמא⁵ אתדבקת בפתילה⁶ (אתעבידת כורסייא) ולא אתפרש מנה ולא אתתקנת⁷ אלא בה וכד אתתקנת בפתילה אתעבידת כרסייא לנהורא עלאה חורא⁸ דשריית על ההוא נהורא אוכמא⁹ לבתר כד מתתקנן תרווייהו אתעבידת ההוא נהורא חורא¹⁰ כרסייא לנהורא סתימאה¹¹ דלא אתהזי ולא אתיידע מה דשרא על ההוא נהורא חורא וכדין נהורא שלים¹² וכך הוא בר נש דאיהו שלים בכלא¹³ וכדין אקרי קדוש כמה דאת אמר (תהלים טז ג) לקדושים אשר בארץ המה <וגו'> (ואדירי כל חצפי בם) כגוונא דא ברזא עלאה

תא הזי בשעתא דעאל אברהם לארעא אתהזי ליה קב"ה כמה דאתמר דכתיב (בראשית יב ז) ליהו"ה הנראה אליו וקביל תמן נפש ובנה מזבח לההוא דרגא לבתר הלוך ונסוע הנגבה¹⁴ (שם ט) דקביל רוח <לבתר > (ג"א <עד) דסליק

טמונת כל הטמונים. נמצא שיש (לה) כסא לכסא, וכסא לעליון עליהם. וכשתסתכל בדרגות, תמצא סוד החכמה בדבר הזה, והכל היא חכמה להדביק בדוגמא הזו דברים סתומים.

בא וראה, הנפש היא התעוררות תחתונה שנדבקת בגוף, כצורת האור של הנר, שהאור התחתון שהוא שחור נדבק בפתילה ולא נפרד ממנה ולא נתקן אלא בה. וכשנתקן בפתילה, נעשה כסא לאור העליון הלבן ששורה על אותו האור השחור. אחר כך כששניהם נתקנים, נעשה אותו אור לבן כסא לאור הסתום שאינו נראה ואינו נודע מה ששרה על אותו האור הלבן, ואז האור שלם. וכך האדם שהוא שלם בכל, ואז נקרא קדוש, כמו שנאמר "לקדושים אשר בארץ המה וגו'", כדוגמא זו בסוד עליון.

בא וראה, בשעה שאברהם נכנס לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "לה' הנראה אליו", וקביל שם נפש ובנה מזבח לדרגה ההיא. אחר כך "הלוך ונסוע הנגבה", שקיבל רוח. אחר כך (עד) שעלה להתדבק תוך הנשמה, אז "ויבן שם מזבח

¹ הנשמה היא מבינה, אמנם נכללת בה החכמה והכתר בסוד החיים העליונים הנמשכים בכל המדרגות מאין סוף, וזה שאמר איהי סתימא דהיינו מצד החכמה, עילאה על כולא מצד הכתר, טמירא דטמירין מצד החיות העליון הנמשך על ההגון. ומדרך זה יוכל האדם למצוא קשר הספירות העליונות נפש מלכות, רוח ת"ת, נשמה בינה, ובה כלל הכל, אפילו החיים הנצחיים הנעלמים המעמידים הכל, וזה שאמר וכד תסתכל בדרגין (אור יקר). לפי שמקורה מהבינה (נ"א).

² הנפש היא כסא לרוח והגוף הוא כסא לכסא והרוח כסא לנשמה (נ"א).

³ והכל נכלל באדם הכשר (אור יקר).

⁴ לעיל עז ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ מלכות (נ"א).

⁶ גוף (אור יקר).

⁷ אין למ' תיקון וקשוט כ"א במצות ומעשה התחתונים (נ"א).

⁸ ת"ת (נ"א).

⁹ נפש (אור יקר).

¹⁰ רוח (אור יקר).

¹¹ נשמה (אור יקר). הבינה והת"ת והמ' כסא לבינה. ז"ח (נ"א).

¹² עוד כוון אל אחדותם, שהכל אחדות אחת ונר אחד, ואין שלימות אל הנר, אם יחסר אחד מהם (אור יקר).

¹³ אינו שלם אם לא יכלול כולם, והטעם שאינו נקרא קדוש אלא בסוד הנשמה וקרא כתיב לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חצפי בם, נראה שאין חפץ להקב"ה אלא באלו השלמים הכוללים הכל (אור יקר).

¹⁴ עיין בשל"ה ומה שאמר חמש' דרגין ארזי לבנון ביה עיין עד ע"א בגי' הכתוב משמו בפנחס ריז ע"ב ולפי דרכנו למדנו שקורא לת"ת ז"א (ד"א).

בראשית

לה", סתם. זו היא הנשמה שהיא נסתר כל הנסתרים. אחר כך ידע שצריך להצרף ולהתערב בדרגות, מיד, "וירד אברם מצרימה". וניצל משם, ולא התפתה תוך אותם האורות, ונצרף ושב למקומו. כיון שירד ונצרף, מיד, "ויעל אברם ממצרים", עלה ודאי ושב למקומו ונדבק באמונה העליונה, שכתוב "הנגבה".³

מכאן והלאה ידע אברהם החכמה העליונה ונדבק בקדוש ברוך הוא, ונעשה הימין של העולם. אז "ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב", "כבד מאד" בצד המזרח, "במקנה" בצד המערב, "בכסף" מצד הדרום, "בזהב" מצד הצפון. באו רבי אלעזר ורבי אבא וכל החברים ונשקו את ידו. בכה רבי אבא ואמר, וי, כשתסתלק מן העולם, מי יאיר את אור התורה. אשרי חלקם של החברים ששומעים דברי תורה הללו מפיו.

אמר רבי שמעון, בא וראה מה כתוב, "וילך למסעיו", לפקוד את מקומו ודרגתו. "למסעיו", כתוב למסעו, מי המסעו, זו הדרגה הראשונה שראויה לו בראשונה. כתוב כאן "מסעו", וכתוב שם "אבן שלמה

¹ מפני שעד עתה כיון שלא נצטרף לא היה מעוטר בספירות להיותו מרכבה אליהם (אור יקר). דהיינו שצריך להתנסות גם בזה, לרדת בכל מדרגות הקלי' והחיצונים, להתבונן בהם ולהכיר את כולם, ועכ"ז לא ידבק בידו מאומה מן החרם, כך, שלא יהנה מהם מאומה, ויכנס לשלום וייצא לשלום (דע"ה ח"ב פא ע"ד).

² תוך אותן אורות כוחות חיצונות כנזכר (ד"א).

³ שהקליפו' מטמטמים הלב לבל יכנס פנימה להשיג ידיעתו יתב' ואחר שירד אברהם אליהם ועלה לא היה בהם כח לטמטמו אלא ידע וכו'. ז"ח (נ"א).

⁴ כיון שנצטרף ויצא טהור נעשה מרכבה לחסד וקודם ירידתו למצרים לא נעשה מרכבה אלא נכלל בנפש ורוח ונשמה (אור יקר).

⁵ בסטרא דמזרח חסד, מצד הת"ת שבו, מאד אדם (אור יקר). פי' מאד גימ' מ"ה ושם מ"ה בת"ת שנק' מזרח (מ"מ).

⁶ מסטרא דמערב חסד מצד המלכות שבו, ששם מקנה בסוד זה הים גדול ורחב ידים שם רמש וגו' (אור יקר). פי' מקנה הם החיילות, ומלכות נק' אשת חיל, א"נ מקנה היא בהמה גי' ב"ן שהיא מלכות (מ"מ).

⁷ חסד שבחסד ששם הלובן והכסף (אור יקר).

⁸ חסד מצד הגבורה אשר שם הזהב והאודם והיינו שכלל החסד בכל ד' בחינות המרכבה שבה (אור יקר).

⁹ חסד (אור יקר).

¹⁰ ממלכות (אור יקר).

¹¹ תימה כי אינו כתוב כך ובפרשת בלק רג ע"ב ומגבעות אמר רב מתיבתא מלא וא"ו כתיב ובמתיבתא עילאה חסר וא"ו וכן אל תירא אותו וכן עד דרוש אחיך אותו וכן כלת ואחר' ג"כ וכן ויהי ריב (ד"א). אמת למסעיו כתיב וכן ויהי ריב דלקמן וכמוהו רבים ועל קבלתם רב כתיב הדרשה תדרש ועיין פנחס רנ"ד א' ק' זו ותירוצה בר"מ על כלת משה. הרשב"ב (נ"א).

¹² היינו המלכות, והיא נקרא מסע כדמסיק מסע נבנה שנסעה ממקום למקום (אור יקר).

בראשית

מסע נבנה". והרי בארנו אבן שלמה ודאי, מסע כמו שנתבאר. "וילך למסעיו", כל אותן הדרגות דרגה אחר דרגה, כמו שנאמר, "מנגב

פד/א

ועד בית אל³ (בראשית יג) לאתקנא אתריה ולחברא לון ביחודא שלים⁴ דהא מנגב ועד בית אל אשתכח רזא דחכמתא⁵ כדקא יאות אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה (שם) אהלה בה"א מאן אהלה דא בית אל⁶ אבן שלמה כדאמרן תו רשים⁷ ואמר אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה דכתיב (בראשית יב ז) ליהו"ה הנראה אליו וכדין ויקרא⁸ שם אברם בשם יהו"ה⁹ (בראשית יג ד) כדין אתדבק במהימנותא שלימתא

תא חזי בקדמיתא סליק¹⁰ מתתא לעילא דכתיב (בראשית יב ז) וירא יהו"ה אל אברם וכתוב (שם) ליהו"ה הנראה אליו ודא הוא דרגא קדמאה כדאמרן אבן שלמה (נ"א) מסע נבנה וכתוב למסעו) ולבתר הלוך ונסוע הנגבה¹¹ דרגא בתר דרגא עד דאתער בדרום חולקיה ועדביה לבתר סתים מלה¹² כד סליק ואמר ליהו"ה סתם דא עלמא עלאה ומתמן נטיל¹³ בדרגין ונחית מעילא לתתא ואתדבק כלא באתריה¹⁴ כדקא יאות והכא כד תסתכל בדרגין¹⁵ תשכח רזא

ועד בית אל", לתקן את מקומו ולחברם ביחוד שלם, שהרי "מנגב ועד בית אל" נמצא סוד החכמה כראוי. "אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה", "אהלה" בה"א. מי אהלה, זה בית אל. אבן שלמה, כמו שאמרנו. עוד רשם ואמר, "אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה", שכתוב "לה' הנראה אליו", ואז "ויקרא שם אברם בשם ה'", אז נדבק באמונה השלמה.

בא וראה, בראשונה עלה ממטה למעלה, שכתוב "וירא ה' אל אברם", וכתוב "לה' הנראה אליו", וזו הדרגה הראשונה כמו שאמרנו אבן שלמה (מסע נבנה, וכתוב למסעו), ואחר כך "הלוך ונסוע הנגבה", דרגה אחר דרגה. עד שהתער בדרום, חלקו וגורלו. אחר כך סתם הדבר כשעלה ואמר לה' סתם, זה העולם העליון. ומשם נסע בדרגות וירד ממעלה למטה, והכל נדבק במקומו כראוי. וכאן כשתסתכל בדרגות, תמצא את סוד החכמה העליונה.

¹ כלומר לא נעשית המלכות הנק' אבן שלמה בשלימות אלא על ידי מסע, היותה נוסעת ממקום למקום נמצאת שהיא נקראת מסע בבחינת השלימות ומפני שאברהם כלל אותה בשלימותה קראה מסע (אור יקר).

² עי' פירושו בס' הגלגולים דף ו סע"ג סוף פ' ו' (הערת הזוהר).

³ וזהו וילך למסעיו רבים דרגא בתר דרגא עד שהגיע למדתו מדת החסד ואח"כ כיון לקשר העליונות במ' וליחד זהו הלוך ונסוע הנגבה ואח"כ מנגב ועד בית אל לאתקנא אתריה ולחברא לעליונות ביחודא שלים עם המ' (נ"א).

⁴ פירוש גם שלא זכר ג"ר אשתכח רזא דחכמתא דז"א היינו סוד הבינה המעלים את החכמה. רזא דחכמתא והיחוד שלים (נ"א).

⁵ רמז לכתר (נ"א).

⁶ שלמות המלכות אל היחוד הוא בהיותה נקראת ה' שהיא מצד החסד המתפשטת ענפיה כלפי מעלה מצד החסד, כי משם לה תיקון זה, ולכך אהלה בה"א היינו מנגב ועד בית אל והיינו שלימותה ולפיכך אמר שהיא אבן שלימה (אור יקר).

⁷ רצה לפרש המלכות בבחינה יותר נגלת (אור יקר).

⁸ ויקרא מל' וקרא זה אל זה. השפיע בשם זה ה' אל עולם ה' ת"ת אל חסד עולם בינה ג"מ מג' קיים (נ"א).

⁹ המשך הפסוק: אל עולם. אל חסד, עולם בינה כוללת ג' ראשונות וכלל הכל במלכות (אור יקר).

¹⁰ תחלה עלה ממטה למעלה ונכנס דרך הפתח (אור יקר).

¹¹ עי' לעיל פ' ע"א בשם הדע"ה.

¹² אמר לה' סתם ויבן שם מזבח לה' סתם בינה ומתמן נחית (נ"א).

¹³ היינו השתא דקאמר מנגב ועד בית אל (אור יקר).

¹⁴ במלכות (אור יקר).

¹⁵ לתרץ שבמדרגות אלו כלולות כל האצילות כדלעיל (אור יקר).

בראשית

דהכמתא עלאה מה כתיב (בראשית יג ג) וילך למסעו מנגב מסטרא דימינא שירותא דעלמא עלאה¹ סתימא² עמיקא³ לעילא⁴ עד אין סוף⁵ ונחית דרגא בתר דרגא (עד) מנגב ועד בית אל (שם) מעילא לתתא וכתיב (שם ד) ויקרא שם אברם בשם יהו"ה אדבק יהודא באתריה⁶ כדקא יאות דכתיב (שם) אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה

מאי אשר עשה שם דסליק לה מתתא לעילא והשתא נחית בדרגין מעילא לתתא בגין דהיא לא תעדי מאינן דרגין עלאין ואינן לא יעדון מנה ויתיחד כלא ביחודא חדא כדקא יאות כדין אתעטר אברהם והוה חולק עדביה דקב"ה ודאי זכאין אינן צדיקיא דמתעטרי ביה בקב"ה⁷ והוא מתעטר בהון זכאין אינן בעלמא דין וזכאין אינן בעלמא דאתי עליהו כתיב (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ⁸ וכתיב (משלי ד יח) ואורה צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום

אזלו כד מטו בחד בי חקל יתבו פתח רבי שמעון ואמר (תהלים פו טז) פנה אלי וחנני וגו' האי קרא אית לאסתכלא ביה⁹ והא אוקימנא ליה בכמה אתר אבל בהאי קרא מלין סתימין אית ביה פנה אלי וכי דוד אמר פנה אלי וחנני¹⁰ אלא

מה כתוב, "וילך למסעיו מנגב", מצד הימין, ראשית העולם העליון הסתום העומק למעלה עד אין סוף. וירד דרגה אחר דרגה (עד) "מנגב ועד בית אל", ממעלה למטה. וכתוב "ויקרא שם אברם בשם ה'", נדבק היחוד במקומו כראוי, שכתוב "אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה".

מה זה "אשר עשה שם", שהעלה אותה ממטה למעלה, ועכשיו ירד בדרגות ממעלה למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתייחד הכל ביחוד אחד כראוי. אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם כתוב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ", וכתוב "ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום".

הלכו. כשהגיעו לשדה אחד ישבו. פתח רבי שמעון ואמר, "פנה אלי וחנני", בפסוק הזה יש להסתכל בו, והרי בארנו אותו בכמה מקומות, אבל בפסוק הזה יש בו דברים סתומים. "פנה אלי". וכי דוד אמר "פנה אלי וחנני". אלא בעבור דרגתו שהוא מתעטר בה הוא אמר, "תנה עזך לעבדך", "תנה עזך", זה העז העליון, ככתוב "ויתן עז

¹ בינה ותחלתה לגבי מטה מחסד (אור יקר). פי' שהחסד הוא הספירה הראשונה שתיקנה הבינה נק' עלמא עילאה (מ"מ).

² עם החכמה (אור יקר).

³ אבא (אור יקר, ומ"מ).

⁴ כתר (אור יקר). א"א (מ"מ).

⁵ כמשמעו, הכל נכלל שם וממשיך מנגד ועד בית אל עד מדרגה אחרונה (אור יקר). כלל כל הפרצופים הנעלמים עד א"ס ב"ה ושיעור הכתוב "וילך למסעיו" אחר שאע"ה תיקן המלכות והעלה אותה עד הבינה אח"כ שנצטרף במצרים ובירר הבירורים המשיך לה הארה מחסד ז"א שנתקן מאימא ומאורות הראשונים, וזהו וילך למסעיו, למסעו כתיב שהיא המלכות שתיקנה. ופי' הכתוב במה תיקנה ואחר מנגב שהוא חסד שאחר שאורות העליונים האירו בחסד המשיך הארת חסד למלכות מלמעלה למטה כדי שתהיה היא כלולה עמהם והניחה שורשה בספירות העליונים על ידי מה שהעלה אותה למעלה ואח"כ ע"י מה שתמשיך לה מלמעלה למטה יכלול ספירות העליונות בה ומניחים שרשם בה וז"ש בגין דהיא לא תעדי מאינן דרגין עילאין ואינן לא יעדון מנה (מ"מ).

⁶ כלומר כלל שם הכל במלכות והיינו בשם ה' אל עולם כדלעיל (אור יקר).

⁷ שמציאות אורו מעטרם והיינו העלול מתעטר מן העילה והוא מתעטר בהו בנשמתם למעלה, והיינו העלול נכלל בעילתו (אור יקר).

⁸ שאין שולט בהם שום בריה בעולם וזוכים לנחול את הארץ והיינו קרא ועמך כולם צדיקים (אור יקר).

⁹ הוא קורא עצמו בג' שמות, קודם אמר "פנה אלי", ואח"כ אמר עבדך, ולא אמר "ל", ואח"כ אמר "בן אמתך" (אור יקר).

¹⁰ מורה שיש לו זכות לעצמו ואין דרך הצדיקים לומר כן (אור יקר).

בראשית

בנין¹ דרגא דיליה דאיהו אתעטר ביה² קאמר תנה עוך לעבדך (תהלים פו טז) תנה עוך דא עז עלאה³ כדכתיב (ש"א ב י) ויתן עז למלכו מאן מלכו דא מלך סתם מלכא משיחא אוף הכא לעבדך דא מלכא משיחא כדאמרן מלך סתם והושיעה לבן אמתך (תהלים שם) וכי לא הוה בריה דישי איהו עד דאיהו אמר בשמא דאמיה ולא בשמא דאבוי אלא הא אוקימנא דכד ייתי בר נש לקבל מלה עלאה לאדכרא בעי למהך במלה דאיהו ודאי ועל דא אדכר לאמיה ולא לאבוי ותו הא תנינן (דהא) [דדא] מלך כדקאמרן אמר רבי שמעון תא חזי מה כתיב (בראשית יג ז) ויהי ריב בין רעי מקנה אברם⁴ רב כתיב חסר יו"ד⁵ דבעא לוט למהדר לפולחנא נוכראה דפלחי יתבי ארעא וסופיה דקרא אוכה דכתיב (שם) והכנעני והפריזי אז יושב בארץ ומגלן דלוט אהדר לסרחניה לפולחנא נוכראה (הדא הוא) דכתיב (שם יא) ויסע לוט מקדם מאי⁶ מקדם מקדמונו של עולם כתיב הכא ויסע לוט מקדם וכתיב (שם יא ב) ויהי בנסעם מקדם מה להלן נטילו מקדמונו של עולם אוף הכא כן

כיון דידע אברהם דלוט להכי נטי לביה מיד ויאמר אברם אל לוט [וגו'] הפרד נא מעלי לית אנת כדאי לאתחברא בהדאי כדין אתפרש אברם⁷ מניה ולא בעא למיהך ולא אתחברא עמיה דכל מאן דיתחבר לחייבא סופיה למיהך אבתריה ולא תענש⁸

פד/ב

למלכו". מי מלכו, זה מלך סתם, מלך המשיח. אף כאן לעבדך, זה מלך המשיח, כמו שאמרנו מלך סתם. "והושיעה לבן אמתך", וכי לא היה בן ישי הוא, עד שהוא אמר בשם של אמו ולא בשם של אביו. אלא הנה בארנו, שכאשר יבא אדם לקבל דבר עליון להזכיר, צריך ללכת בדבר שהוא ודאי, ועל כן הזכיר את אמו ולא את אביו. ועוד, הנה שנינו (שהרי) שזה מלך כפי שאמרנו.

אמר רבי שמעון, בא וראה מה כתוב, "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם", רב כתוב חסר יו"ד, שרצה לוט לחזור לעבודה הזרה שעובדים יושבי הארץ, וסוף הכתוב מוכיח, שכתוב "והכנעני והפריזי אז יושב בארץ". ומנין לנו שלוט חזר לסורו הרע לעבודה זרה, שכתוב "ויסע לוט מקדם", מהו "מקדם", מקדמונו של עולם. כתוב כאן "ויסע לוט מקדם", וכתוב "ויהי בנסעם מקדם", מה להלן נסיעה מקדמונו של עולם, אף כאן כן.

כיון שידע אברהם שלכך נטה לבו של לוט, מיד, "ויאמר אברם אל לוט וגו' הפרד נא מעלי", אינך כדאי להתחבר עמי. אז נפרד ממנו אברהם ולא רצה ללכת ולהתחבר עמו, שכל מי שמתחבר לרשע, סופו ללכת אחריו ולהענש בגללו.

¹ ומלת אלי ר"ל א"ל י' שהיא מדת י' זעירא שבזה תחונני (נ"א).

² מדת דוד שהיא המלכות ירצה פנה אל מדתי (אור יקר).

³ בינה, וקשיא ליה, כי עז מלכות ולפירושו לא יתיישב לזה הוכיח מפסוק ויתן עז למלכו (אור יקר). פי' דעז סתם גבורה פי' משפע ותוקף הבינה שהיא בעלת רחמים (נ"א).

⁴ שלא נדרוש דכשראו ליכנס אות מאותיות שם הוי' ואינו נכנס שם רמז אין כאן קדושה. וכן דרשו נתן אברהם מתנות חסר שמסר להם שמות הטומאה. ז"ח (נ"א).

⁵ רב, היינו שנחלקו על רבון העולם כדמסיק לקמיה (אור יקר). עי' ספר הליקוטים (פרשת חיי שרה - פרק כה): ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת - מתנת חסר ו' כתיב. מכאן סמכו רז"ל לדרוש שם הטומאה מסר להם. כי כיון שראוי להיות בו אחת מאותיות השם הגדול, ובא חסר, הוא רמז לקליפה המערבת גילוי הקדושה באותו מעשה. וכן דרשו פלגשם כתיב, וכן ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט, כתיב ר"ב חסר יו"ד, כי רועי לוט היו רעים כמוהו, שהסיע עצמו מקדמונו של עולם.

⁶ לעיל עד ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ אכרס (לפ"ו).

⁸ קשה דלעיל (עט ע"א) פי' רבי אלעזר דאדברה אין ראוי להפרד מן הרשע וכו', ודוחק לומר דפליג אדאבוה, ונ"ל כי ודאי ראוי לצדיק לאחוז בו להחזירו למוטב, ובתנאי שיהיה מובטח שלא ילמוד הוא מלוט (אור יקר).

בראשית

בניניה מנלן מיהושפט דאתחבר עם אחאב ואלמלא זכו דאבהן אתעניש תמן דכתיב (ד"ה ב' יח לא) ויצעק יהושפט וכדין אשתזיב דכתיב (שם) ויסיתם אלהים ממנו ועל דא לא בעא אברם למיהך בהדיה דלוט ועם כל דא לא בעא לוט למהדר מסורהניה אלא ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם אתנמיל מן קדמאה דעלמא ולא בעא לאתדבקא במהימנותא שלימתא כאברהם

אברם ישב בארץ כנען (בראשית יג יב) לאתדבקא באתרא דמהימנותא ולמנדע הכמתא לאתדבקא במאריה ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום (שם) עם אינון חייבין דעלמא דנפקו מגו מהימנותא² דכתיב (שם יג) ואנשי סדום רעים וחטאים ליהוה מאד כל חד אתפרש לארחיה כדקא יאות בגין כך זכאין אינון חברייה דמשתדלי באורייתא יממא וליליא וחברותא דלהון בקב"ה ועלייהו כתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כלכם היום

ויהוה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגוי (בראשית יג יד) רבי אבא פתח (יונה א ג) ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני יהוה וגוי ווי למאן דאסתתר מקמי קב"ה דכתיב ביה (ירמיה כג כד) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם יהוה והוא אתי למערק מקמיה אלא כתיב (שיר ב יד) יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה יונתי דא כנסת ישראל בחגוי הסלע דא ירושלם דאיהי סלקא על כל עלמא מה סלע איהי עלאה ותקיפא על כלא אוף ירושלם איהי עלאה ותקיפא על כלא בסתר המדרגה דא (נ"א) בית המקדש) אתר דאקרי בית קדש הקדשים³ (ב)לבא דכל עלמא ובגין כך כתיב בסתר המדרגה בגין דתמן הות שכינתא מסתתרא כאתתא דאיהי צנועה לבעלה ולא נפקא מביתא

מנין לנו, מיהושפט שהתחבר עם אחאב, ולולא זכות אבות נענש שם, שכתוב "ויצעק יהושפט", ואז ניצל, שכתוב "ויסיתם אלהים ממנו". ועל כן לא רצה אברם ללכת עם לוט. ועם כל זה לא רצה לוט לחזור מסורו הרע, אלא "ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם", נסע מקדמונו של העולם, ולא רצה לדבק באמונה השלמה כמו אברהם.

"אברם ישב בארץ כנען" להדבק במקום האמונה ולדעת החכמה להדבק ברבונו. "ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום", עם אותם הרשעים של העולם שיצאו מתוך האמונה, שכתוב "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד", כל אחד נפרד לדרכו כראוי. לכן אשריהם החברים שעוסקים בתורה יומם ולילה והחברות שלהם עם הקדוש ברוך הוא, ועליהם כתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום".

"וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגוי". רבי אבא פתח, "ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' וגוי". אוי למי שמסתתר מלפני הקדוש ברוך הוא, שכתוב בו "הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'", והוא בא לברוח מלפניו. אלא כתוב "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה". "יונתי", זו כנסת ישראל, "בחגוי הסלע", זו ירושלים, שהיא עולה על כל העולם. מה הסלע הוא עליון וחזק על הכל, אף ירושלים היא עליונה וחזקה על הכל. "בסתר המדרגה", זה (בית המקדש) המקום שנקרא בית קדשי הקדשים, הלב של כל העולם. ולכן כתוב "בסתר המדרגה", משום ששם היתה השכינה נסתרת, כמו אשה שהיא צנועה לבעלה ואין יוצאת מביתה החוצה. כמו שנאמר "אשתך כגפן פוריה בירכתך

¹ עי' לעיל עד ע"ב.

² עי' ח"ב ק ע"א: קודשא בריך הוא לא מקפח אגרא דשום בריין דברא, בר אינון דנפקו מגו מהימנותא דיניה, ולא הוה בהו טב לעלמין, ובר מאינון דלא כרעו במודים. ועי' פע"ח (עמידה כ): צריך לכרוע במודים, כדי להמשיך שפע ליסוד מלמעלה בב' כריעות נגד ה' הה"ן. ומי שאינו כורע במודים, נעשה שדרתו נחש לאחר ע' שנים. והטעם, כמו שהנחש הפריד אלופו של עולם, שנאמר ונרגן מפריד אלוף, ואין נרגן אלא נחש. אך מי שאינו כורע במודים, אינו ממשיך השפע מלמעלה, ויונק מצד הנחש, ואז נעשה שדרתו דומה לנחש לאחר ע' שנה.

³ שכינתא יש ב' ג' בחינות: הא', היא נקודה אמצעית ומשכנה בבית קדש הקדשים. הב', היא בחינה המתפשטת יותר ומשכנה בבית המקדש כולו. הג', היא בחינתה יותר מתגלת ומשכנה בירושלים (אור יקר).

בראשית

לבר כמה דאת אמר (תהלים קכח ג) אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך וגו' כך כנסת ישראל לא שרייא לבר מאתרהא בסתירו דהרנא אלא בזמנא דגלותא דאיהו בנו גלותא ובגין דאיהו בגלותא שאר עמין אית לון מיבו ושלוה יתיר

תא הוי בזמנא דישראל שריין על ארעא קדישא כלא הוה מתתקן כדקא יאות וכרסיא שלים² עליהו ועבדי פולחנא³ ובקע אורין דעלמא⁴ וסליק ההוא פולחנא לעילא לאתריה בגין דארעא לא אתתקנת לפולחנא אלא לישראל בלחודייהו ובגין כך שאר עמין עעכו"ם הוו מתרחקי דלא הוו שלטין בה כדהשתא בגין דלא אתזנו אלא מתמצית⁵

ואי תימא הא חמינן כמה מלכין הוו דשליטין בזמנא דבית המקדש קיים על עלמא תא הוי בבית ראשון עד לא סאיבו ישראל ארעא לא הוי שלטין שאר עמין עעכו"ם אלא אתזנו מתמצית ובה הוו שלטין ולא כל כך כיון דחבו ישראל וסאיבו ארעא כדין כביכול דחו לה לשכינתא מאתרה ואתקרבת לדוכתא אחרא וכדין שלטין שאר עמין ואתייהיב לון רשו לשלמא

תא הוי ארעא דישראל לא שליט עליה ממנא אחרא בר קב"ה בלחודוי ובשעתא דחאבו ישראל והוו מקטרין לטעוון אחרנין בנו ארעא כביכול אדחייא שכינתא מאתרה ומשכי ומקטרי לאתקשרא טעוון אחרנין גו שכינתא וכדין אתייהיב לון שלטנותא בגין דקטרת קטרא⁶ הוא לאתקטרא וכדין שלטו שאר עמין ובטלו נביאים וכל אינון דרגין עלאין לא שלטו בארעא ולא אעדיו שולטנותא דשאר עמין בגין דאינון משכו

ביתך וגו', כך כנסת ישראל אינה שורה מחוץ למקומה בסתר המדרגה אלא בזמן של הגלות שהיא בתוך הגלות, ומשום שהיא בגלות, לשאר העמים יש טובה ושלוה יותר.

בא וראה, בזמן שישראל שורים בארץ הקדושה, הכל היה מתוקן כראוי, והכסא שלם עליהם, ועושים את העבודה, ובוקע האוירים של העולם. ואותה העבודה עולה למעלה למקומה, משום שהארץ לא נתקנה לעבודה אלא לישראל לבדם. ולכן שאר העמים עובדי עכו"ם היו מתרחקים, שלא היו שולטים בה כמו עכשיו, משום שלא נזונו אלא מהתמצית.

ואם תאמר, הרי ראינו כמה מלכים היו ששלטו בזמן שבית המקדש קיים על העולם. בא וראה, בבית ראשון, טרם שטמאו ישראל את הארץ, לא היו שולטים שאר העמים עובדי עכו"ם, אלא נזונו מן התמצית, ובה היו שולטים ולא כל כך. כיון שחטאו ישראל וטמאו את הארץ, אז כביכול דחו את השכינה ממקומה, והתקרבה למקום האחר, ואז שלטו שאר העמים ונתנה להם הרשות לשלוט.

בא וראה, על ארץ ישראל לא שולט ממונה אחר חוץ מהקדוש ברוך הוא לבדו. ובשעה שחטאו ישראל והיו מקטירים לאלהים אחרים שבתוך הארץ, כביכול נדחתה השכינה ממקומה, ומושכים ומקטירים לקשר עבודה זרה לתוך השכינה, ואז נתנה להם השליטה, משום שקטורת היא קשר להתקשר, ואז שלטו שאר העמים ובטלו נביאים, וכל אותן הדרגות העליונות לא שלטו בארץ, ולא הסירו את שליטת

¹ עי' תיקו"ז קל ע"א: דור הולך ודור בא דא עמודא דאמצעיתא איהו אזיל ואתי בגלגולא אבל שכינתא לעולם עומדת איהי לא אזלא בגלגולא ולא אתרכיבת באתר אחרא ובגין דא אתמר בה אשתך כגפן פוריה מה גפן לא קבילת הרכבה ממין אחרא מכל אילנא דעלמא הכי שכינתא לא קבילת עליה הרכבה אחרא בעלמא אלא מבעלה.

² עי' פל"ח שער העמידה פ"ט: כי יד על כס"ה, וארז"ל אין הכסא שלם, כי אות א' חסר מכסא, וידוע כי כסא בבריאה.

³ שאז אין אחיזה לחצונים רק למנוע הנבואה שכינתא הוה צניעא בנייהו שהיתה מתלבשת דווקא באויר ארץ ישראל הטהור והקדוש ולא היתה מתלבשת החוצה באויר ארץ העמים הטמא כלל, וז"ש "ולא נפקא מגו ביתא וכו'" (אור יקר).

⁴ עי' עמק המלך (ש"ה פ"ע) היינו בקיעת מחיצה של ברזל המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

⁵ עי' לעיל עח ע"א בשם הרמ"ז.

⁶ לפי שהקטרת הוא מקשר המדרגות יחד ולכן נקרא בשם קטרת שהוא ל' קשור בלשון תרגום (ד"א). ומקשרים טעוון אחרנין בהקטרת זרות תוך השכינה. הרש"ב (נ"א).

בראשית

לשכינתא לגבייהו ועל דא בבית שני הא שולטנותא משאר עמין לא אעדיו וכל שכן בגלותא דשכינתא בשאר עמין¹ אתר דשאר ממנן שלטין ובגין כך כלחו ינקין מן שכינתא דאתקריבת גבייהו ועל

פה/א

דא בזמנא דישראל הוו שראן על ארעא ופלהי פולחנא דקב"ה שכינתא הות צנועה בינייהו ולא נפקת מנו ביתא לבר באתגלייא ובגין כך כל אינון נביאים דהוו בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא באתרה כדקאמרן ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא דלא יתגלי עליה נבואה ולא יהך בשליחותא דקב"ה

ואי תימא הא חמינן² דאתגלייא שכינתא בבבל דאיהו לבר הא אוקימנא דכתיב (יחזקאל א ג) היה היה דהוה מה דלא הוה מן קדמת דנא מיומא דאתבני בי מקדשא וההיא נבואה לשעתא הות וכתיב (שם א) על נהר כבר נהר³ דכבר הוה מיומא דאתברי עלמא ושכינתא אתגלייא תדיר עליה דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו' (נ"א) שם האחד וגו' ודא איהו חד מינייהו ותמן אתגלייא שכינתא לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל לפום צערייהו אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא⁴ ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא ולא תתגלי עליה⁵ אזל מארעא קדישא וערק הה"ד (יונה א ג) מלפני יהו"ה וכתוב (שם י) כי ידעו האנשים כי מלפני יהו"ה הוא בורח

שאר העמים, משום שהם משכו את השכינה אליהם. ועל זה הנה בבית שני לא סרה השליטה משאר העמים, וכל שכן בגלות, ששכינה בשאר העמים, המקום ששם שולטים שאר הממונים. ולכן כולם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם. ועל

זה, בזמן שישראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ולכן כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו, ולכן יונה היה בורח מחוץ לארץ הקדושה, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בשליחות של הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי ראינו שהתגלתה השכינה בבבל שהיא בחוץ, הנה פרשנו שכתוב "היה היה", שהיה מה שלא היה מלפני כן מיום שנבנה בית המקדש, והנבואה ההיא היתה לשעתה. וכתוב "על נהר כבר", הנהר שכבר היה מן היום שנברא העולם, והשכינה תמיד התגלתה עליו, שכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'", ("שם האחד וגו'"), וזהו אחד מהם. ושם נגלתה השכינה לפי שעה שישראל הצטרכו אותה לפי צערם. אבל בזמן אחר לא התגלתה. ולכן, כדי שלא תשרה עליו השכינה ולא תתגלה עליו, הלך יונה מארץ הקדושה וברח, זהו שכתוב "מלפני ה'", וכתוב "כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא ברח".

¹ נ"ל כי נתפזרו ישראל בגלות לכל האומות ולא תחת יד שר אחד כדי שלא תהיה השפעת הקדושה כולה לאומה אחת משא"כ כשהיה השפעה לישראל היה כולה להם ומדריגה רבה ירדו ישראל שמתחילה נטלו השרים של אומות מתמצית ישראל משא"כ עתה נוטלים ישראל מתמצית האומות ולא מתמצית השרים וירדו ישראל ב' מדרגות וז"ש ואתה תרד מטה מטה ב"פ. א"ם. ואפשר שנתפזרו לברר ע"ס העקביים והרגלים ואז תבא הגאולה (מא"ן) (נ"א).

² ולפי דבריך היה ראוי כיון שעדיין בית המקדש קיים שלא יהיה חזון נפרץ בחו"ל כי יחזקאל בגלות יכניה היה ועדיין בית המקדש קיים ובימיו נחרב (אור יקר).

³ עי' בבהגר"א על תז"ח כ"ז ע"ד וז"ל, נהר הוא מט"ט כולל כל החיות, מסט' דימינא נקרא נהר פלגיו ומסט' דשמאלא נהר דינור ומסט' דעד"א נהר כבר, עכ"ל.

⁴ תימא בשלמא נבואה ראשונה ניחא אמנם שאר נבואות מאי איכא למימר, ואפשר שנחמתן הוא היות נבואה ביניהם תמידית ומה שאמר אבל בזמנא אחרא כלומר בזמן אחר קודם הגלות (אור יקר).

⁵ כאן דקדק וכו' שהנבואה היתה יורדת למטה על הנביא בלתי היות הנביא עולה אליה, וז"ש "דלא תשרי עלוי וכו'".

בראשית

תא הוי כמה דשכינתא¹ לא אתגליא אלא באתרא דאתחזי לה אוף הכי לא אתחזי ולא אתגליא אלא בכר נש דאתחזי לה דהא מן יומא דסליק על רעותיה דלוט לאתהפכא בסרחניה אסתלקת רוחא קדישא מאברהם וכד אסתלק לוט מניה מיד שרא רוח קודשא בדוכתיה הה"ד (בראשית יג יד) ויהו"ה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'.

תא הוי כיון דחמא אברהם דלוט הוה תב לסרחניה הוה דחיל אברהם אמר דילמא ח"ו בגין חברותא דדא אבידנא בניניה חולקא קדישא דאעטר לי קב"ה כיון דאתפרש מניה א"ל שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם מאי מן המקום אשר אתה שם דאתדבקת ביה בקדמיתא² ואתעטרת במהימנותא שלימתא צפונה³ ונגבה⁴ וקדמה⁵ וימה⁶ אלין אינון מסעיו דהוו בקדמיתא דכתיב (שם ג) וילך למסעיו וכתיב (שם יב ט) הלוך ונסוע הנגבה אלין דרגין עלאין דאתעטר במהימנותא שלימתא בקדמיתא וכדין אתבשר דלא יעדי מניה ומן בניו לעלמין דכתיב (שם יג טו) כי את כל הארץ אשר אתה רואה מאי אשר אתה רואה דא דרגא קדמאה⁷ דאתגליא ליה כמה דאת אמר ליהו"ה הנראה אליו ובגין כך אשר אתה רואה⁸ בגין דדרגא דא קדמאה אתכליל מכלהו דרגין⁹ וכלהו אתחזון ביה ובגין כך כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

רבי אלעזר אערע בבי אושפיזא בלוד והוה עמיה רבי חזקיה קם בליליא למלעי באורייתא קם רבי חזקיה גביה א"ל רבי אלעזר בקיסטרא

בא וראה, כמו שהשכינה לא מתגלה אלא במקום הראוי לה, כמו כן אינה נראית ולא מתגלה אלא באדם שראוי לה. שהרי מיום שעלה על רצונו של לוט להתהפך לסורו הרע, הסתלקה רוח הקודש מאברהם. וכאשר לוט הסתלק ממנו, מיד שרתה רוח הקודש במקומה. זהו שכתוב "וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'".

בא וראה, כיון שראה אברהם שלוט היה שב לסורו הרע, אברהם היה פוחד, ואמר, אולי חס ושלום משום החברות עם זה אבדתי בגללו את החלק הקדוש שעטר אותי הקדוש ברוך הוא. כיון שנפרד ממנו, אמר לו, "שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם". מה זה "מן המקום אשר אתה שם", שנדבקת בו בתחלה והתעטרת באמונה השלמה. "צפונה ונגבה וקדמה וימה", אלו הם מסעיו שהיו בתחלה, שכתוב "וילך למסעיו", וכתוב "הלוך ונסוע הנגבה". אלו הדרגות העליונות שהתעטר באמונה השלמה בתחלה. ואז התבשר שלא תזוז ממנו ומבניו לעולמים, שכתוב "כי את כל הארץ אשר אתה רואה". מה זה "אשר אתה רואה", זו הדרגה הראשונה שהתגלתה לו, כמו שנאמר "לה' הנראה אליו". ולכן אשר אתה ראה, משום שהדרגה הראשונה הזו נכללת מכל הדרגות, וכלן נראות בה. ולכן "כי את כל הארץ אשר אתה ראה וגו'".

רבי אלעזר נקלע לבית אכסניה בלוד, והיה עמו רבי חזקיה. קם [ר"א] בלילה לעסוק בתורה. קם רבי חזקיה אליו. אמר לו רבי אלעזר, החברים נמצאים בכפר

¹ מן הטעם ממש שכשאדם אינו הגון קלי' שולטים בו ואם תתגלה עליו שכינה נמצא מתלבשת באותם הקלי' שבו (אור יקר).

² במלכות שהיא פתח הכניסה לקדושה וז"ש דאתדבקת בקדמיתא, כדי ליכנס לקדושה ואתעטרת במהימנותא שלימתא (אור יקר).

³ קו שמאל גבורה (נ"א).

⁴ קו ימין חסד (נ"א).

⁵ מזרח קו אמצעי ת"ת (נ"א).

⁶ מערב המסע האחרון מלכות (נ"א).

⁷ מלכות שהיא הנגלת אליו וזה שאמר דאתגליא ליה לפרש המדרגה שנראה אליו ראשונה שהיא מלכות, דהא מסיק שלא נתגלה אליו לעולם אלא היא, בה היו מתגלים אליו הכל וזה שאמר צפונה ונגבה וכו' המתגלים במלכות (אור יקר).

⁸ הוקשה לו א"כ מה הועיל במסעיו מאחר שלא נתן לו אלא זאת לד"א בגין וכו' כלומר בזה נתן את כולם כי המדה הזאת כלם נכללים בה. ז"ח (נ"א).

⁹ היינו מציאות הספירות בה וכולהו אתחזון ממש מציאות העליון (אור יקר).

בראשית

דקוסטא¹ חברייא שכיח² פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ב ג) כתפוח בעצי היער וגו' כתפוח דא קב³ דאיהו חמיד ומתעטר בגונו⁴ מכל שאר אילני⁵ דלא אית דדמי ליה⁶ רשים איהו מכלל⁷ רשים הוא דלית אחרא כוותיה⁸ בגיני כך בצלו חמדתי בצלו ולא בצלא אחרא⁹ בצלו ולא בצלא דשאר ממנ¹⁰ חמדתי אימתי¹¹ מן יומא דהוה אברהם בעלמא דאיהו חמיד ורחים ליה לקב"ה באהבה כמה דאת אמר (ישעיה מא ח) אברהם אוהבי ופריו מתוק לחכי¹² דא הוא יצחק דאיהו איבא קדישא¹³

דבר אחר בצלו חמדתי וישבתי דא יעקב ופריו מתוק לחכי דא יוסף הצדיק דעבד פירין קדישין בעלמא <ועל דא> (ו) כתיב (בראשית לו ב) אלה תולדות יעקב יוסף דכל אינון תולדות דיעקב יוסף איהו דעביד תולדות [נ"א ביוסף הצדיק קיימי דעביד תולדות כעין כלהו שבטים] (כעין כלהו שבטים) ובגין כך אקרון ישראל על שמא דאפרים דכתיב (ירמיה לא ב) הבן יקיר לי אפרים וגו'

רחוק. פתח רבי אלעזר ואמר, "כתפוח בעצי היער וגו'". "כתפוח", זה הקדוש ברוך הוא, שהוא נחמד ומתעטר בצבעיו מכל שאר האילנות שאין מי שדומה לו. רשום הוא מן הכל, רשום הוא שאין אחר כמותו, לכן "בצילו חמדתי", בצלו ולא בצל של אחר, בצלו ולא בצל של שאר הממונים. "חמדתי", מתי, מן היום שהיה אברהם בעולם, שהוא נחמד ואהב את הקדוש ברוך הוא באהבה, כמו שנאמר "אברהם אוהבי". "ופריו מתוק לחכי", זה הוא יצחק, שהוא פרי קדוש.

דבר אחר, "בצילו חמדתי וישבתי", זה יעקב, "ופריו מתוק לחכי", זה יוסף הצדיק, שעשה פירות קדושים בעולם. ועל זה כתוב "אלה תולדות יעקב יוסף", שכל אותם התולדות של יעקב (יוסף שהוא שעושה תולדות, נ"א ביוסף הצדיק הם עומדים, שעושה תולדות כעין כולם ד"א שבטים), ולכן נקראו ישראל על שם אפרים, שכתוב "הבן יקיר לי אפרים וגו'".

¹ באהל שלנים בו האורחים ונמכר להם הכל במדה שם מצוים תמיד חברים אשר הם עוברים ושבים שכן הם באו לאושפיזא א' בלוד כמבואר (ד"א). דקיטפא ה"ג ופירש בקשר האשכול קיסטרא הוא מלשון קשר כמו קסטר חד חויא ברגלוי פרשה שמיני קיטפא אשכול בערבי והכונה ע"ש שהיו מתקשרים יחד במ' הנק' אשכול ע"י עסקם בתורה וזהו חברייא שכיחי (נ"א). אמנם עי' רש"י תענית כד ע"א ד"ה בקוסטא שפירושו כפר, ועי' רש"י ב"ק צח ע"א ד"ה היה לו, ש"קיסטרא" הוא מקום רחוק, ויש בו סכנת דרכים, לכן נראה שהוא לשון של גלות, וצ"ע.

² נראה שר"א ור' חזקיה לא באו בבת אחת ללמוד אלא כל א' לבדו וכשקם ר"א לעסוק בתורה וקם ר' חזקיה גביה א"ר אלעזר בקוסטירא וכו' (מ"מ).

³ ת"ת שאיהו חמיד, שאין המלכות חושקת אחד מהספירות אלא הוא ועל חשק זה נבנה שיה"ש (אור יקר).

⁴ ירוק מסטרא דידיה, וחוויר מצד הגדולה, וסומק מצד הגבורה, וג' גוונים אחרים מצד ג' ספירות תחתונות והוא כולל ר"ק ומתעטר בהם (אור יקר). היינו סוד תרין עטרין מתרין גוונין חיור וסומק חד עטרא מצד אבא הנקרא חסד וחד עטרא מצד אי' הנקרא גבורה כנזכר בהאזינו דף רצ"א (ז"ח) (נ"א).

⁵ הם שאר הספירות שאף הם נכללות בר"ק (אור יקר).

⁶ כי אורו וענפיו הם עיקר כי שאר ספירות הם דומות זו לזו אמנם הת"ת אין לו דמיון (אור יקר).

⁷ דהיינו מצד היות כל שאר הספירות מעטירים אותו (אור יקר).

⁸ דהיינו מצד היותו משובח בבחינת עצמו מפני שהוא קו ונקודה אמצעית (אור יקר).

⁹ צל שר העולם שהוא ממונה בכחות הקדושה ועל ידו הייחוד בימי החול (אור יקר).

¹⁰ ע' פרים (אור יקר).

¹¹ קשיא ליה דאם כן מאי חמדתי, היה לו לומר בצל אחמוד, דלעולם חמיד ליה, לא חמדתי עבר, לזה אמת אמיתי, שהרי חמדה זו תמידית ואינו מורה על הזמן וכו' שהורה על תחלת הזמן, ומשם ואילך לעולם חומדת ומלת חמדתי פי' התחלתי לחמוד והיינו מן יומא דהוה אברהם (אור יקר).

¹² הם דברי כנסת ישראל דהיינו ישראל למטה, והמלכות למעלה, שהכל דבר אחד, ואברהם התחיל לקשט המלכות ולעורר האהבה (אור יקר).

¹³ הם דברי אברהם ודברי השכינה, שיצחק הוא נשמה קדושה נמשכה בקדושה מה שלא עשה כן לכל גוי עד עתה כי אברהם גר היה ולא נולד בקדושה (אור יקר).

בראשית

דבר אחר כתפוח בעצי היער דא אברהם
דדמי ליה לתפוח דסליק ריחין¹

פה/ב

ואתרשים במהימנותא² שלימתא על כל בני
דריה ואתרשים [חד] לעילא ואתרשים חד לתתא
דכתיב (יחזקאל לג כד) אחד היה אברהם מאי
מעמא הוה אחד דלא הוה אחרא בעלמא די סליק
למהימנותא דקב"ה בר איהו א"ל רבי חזקיה והא
כתיב (בראשית יב ו) ואת הנפש אשר עשו בחרן
א"ל עד כען אינון לא הוו בדרגין עלאינ³ דאתעטר
בהו אברהם לבתר א"ל תו שמענא דלא אקרי
אברהם אחד עד דאסתלק ביצחק ויעקב⁴ כיון
דאסתלק ביצחק ויעקב⁵ והוו כלהו תלתהון אבהן
דעלמא כדין אקרי אברהם אחד וכדין הוא תפוח
בעלמא רשים מכל בני עלמא א"ל שפיר קא
אמרת⁶

דבר אחר כתפוח בעצי היער דא קב"ה⁷ כן
דודי דא קב"ה⁸ בצלו דא קב"ה⁹ חמדתי וישבתי
ביומא דאתגלי קב"ה על טורא דסיני וקבילו
ישראל אורייתא ואמרו (שמות כד ז) נעשה
ונשמע¹⁰ ופריו מתוק לחכי אלין מלין
דאורייתא¹¹ דכתיב בהו (תהלים יא) ומתוקים
מדבש ונופת צופים דבר אחר ופריו מתוק לחכי
אלין נשמתהון דצדיקיא דכלהו איבא [דעובדו]

דבר אחר, "כתפוח בעצי היער", זה
אברהם שדומה לתפוח שמעלה ריחות,

ונרשם באמונה שלמה על כל בני דורו,
ונרשם אחד למעלה ונרשם אחד למטה,
שכתוב "אחד היה אברהם". למה היה אחד,
שלא היה אחר בעולם שעלה לאמונת
הקדוש ברוך הוא חוץ ממנו. אמר לו רבי
חזקיה, והרי כתוב "ואת הנפש אשר עשו
בחרן". אמר לו, עד כעת הם לא היו בדרגות
עליונות שהתעטר בהם אברהם. אחר כך
אמר לו, עוד שמעתי, שלא נקרא אברהם
אחד עד שהתעלה ביצחק ויעקב. כיון
שהתעלה ביצחק ויעקב (והרי) והיו כולם
שלשתם אבות העולם, אז נקרא אברהם
אחד, ואז הוא תפוח בעולם מצוין מכל בני
העולם. אמר לו, יפה אמרת.

דבר אחר, "כתפוח בעצי היער" זה
הקדוש ברוך הוא, "כן דודי" זה הקדוש ברוך
הוא, "בצלו" זה הקדוש ברוך הוא. "חמדתי
וישבתי", ביום שנגלה הקדוש ברוך הוא על
הר סיני וקבלו ישראל תורה ואמרו "נעשה
ונשמע". "ופריו מתוק לחכי", אלו דברי
התורה שכתוב בהם "ומתוקים מדבש
ונופת צופים". דבר אחר, "ופריו מתוק
לחכי", אלו נשמות הצדיקים שכולן פרי
מעשיו של הקדוש ברוך הוא, ועומדות עמו
למעלה. בא וראה, כל נשמות העולם שהן

¹ ריח מצותיו ומעשיו הטובים דאלו גוונין לא אפשר (אור יקר).

² עם היות שהיו בדור ההוא שם ועבר ומלכי צדק וצדיקים אחרים לא העלו ריח כתפוח אלא אברהם (אור יקר).

³ כלומר לא נתקשרו במדות כאברהם דכתיב וילך למסעיו כנז"ל ואם אברהם לא זכה בהם עדיין איך יזכו הם (נ"א).

⁴ מלת אחד לא יצדק על ספירת אחת אלא על כלל האצילות יחד, והיינו אחד לייחד הדין והרחמים והחסד (אור יקר).

⁵ (והא) (לפ"ו).

⁶ לימדנו רשב"י בשיר השירים שכל פשטי ורזי התורה קישוטין לשכינה ואע"פ שא' חולק על חבירו הכל עושים קשטו זהו אמרם שפיר קאמר אבל ת"ח כו'. ז"ח (כי אלו ואלו דברי אלקים חיים כפשטו שהם אמת כמ"ש רבני צרפת הביאם הריטב"א פ"ק דעירובין ולכן הכל קישוט לשכינה. מא"ן) (נ"א).

⁷ מלכות (אור יקר). ת"ת (מ"מ).

⁸ ת"ת (אור יקר). יסוד דז"א (מ"מ). היכא דדכורא שריא נוק' לא סלקא בשמא וז"ש כתפוח בעצי היער פירוש כמו שהת"ת בהיותו בעלמא דנוקבא עולה סנדלפון שהוא בגימטריא יער כי שם לפניו נוק' לא סלקא בשמא כנז' כן דודי ת"ת רשום מכל הבנים ו"ק ואני בצל צלו שהוא מיצל במ' והמ' מיצל באופן שהוא היער היה אבל לשעבר הייתי יושב בצלו ממש. ז"ח (נ"א).

⁹ דעת. צלו היינו הצלם אל מציאות זה שהוא סוד הדעת העליון שהוא צלם ונשמה אל הת"ת, ושם היא חומדת להדבק עם הבינה (אור יקר). מלכות שהיא היתה מדברת בסיני כדכתיב, וידבר אלקים (מ"מ).

¹⁰ לעיל פב ע"ב (ד"א).

¹¹ שכן פרי הת"ת והמלכות תורה שבכתב ותורה שבעל פה (אור יקר).

בראשית

דקב"ה וקיימי עמיה לעילא! תא הזי כל נשמתינ דעלמא דאינון איבא² דעובדוי דקב"ה כלהו חד³ ברזא חד⁴ וכד נחתי לעלמא כלהו מתפרשין כגונוין (ד)דכר ונוקבא ואינון דכר ונוקבא מחוברין כחדא

ותא הזי תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא עביד נפש [ותיאובתא] (ורעות דתיאובתא) דדכורא לגבי נוקבא⁵ [עביד נפש ורעותא דתיאובתא דכורא לגבי נוקבא⁶] ואתדבקותא דיליה בה אפיק נפש וכליל תיאובתא [ניא תיאובתיה] דנוקבא ונטיל לה ואתכליל תיאובתא תתאה בתיאובתא דלעילא ואתעבידו רעותא חדא בלא פרודא וכדין (נטיל) [כליל] בלא נוקבא ואתעברת מן דכורא ותיאובתינ >ד<תרוויהו מתדבקן כחדא ועל דא כלא כליל דא בדא וכד נשמתינ נפקין דכר ונוקבא כחדא נפקין לבתר כיון דנחתי מתפרשין דא לסטרא דא ודא לסטרא דא וקב"ה מזווג לון לבתר ולא אתייהיב זווגא לאחרא אלא לקב"ה בלחודוי דאיהו ידע זווגא דלהון לחברא לון כדקא יאות זכאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואזיל באורח קשוט בנין דאתחבר נפש בנפש כמה דהו מעקרא דהא אי זכי בעובדוי דא הוא בר נש שלים כדקא יאות ובנין כך כתיב (שיה"ש ב ג) ופריו מתוק לחכי דהוא בתקונא⁷ מברך לאתברכא מניה עלמא בנין דכלא בעובדין דבר נש תליא אי זכי אי לא זכי

א"ר חזקיה הכי שמענא דכתיב (הושע יד ט) ממני פריך נמצא קב"ה אמר לה לכנסת ישראל ממני ודאי פריך נמצא פריי נמצא לא כתיב אלא פריך ההוא תיאובתא דנוקבא דעביד נפש

פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, כולן אחד בסוד אחד. וכשירדות לעולם, כולן נפרדות כצבעים זכר ונקבה, והן זכר ונקבה מחוברין יחד.

ובא וראה, תשוקת הנקבה לזכר עושה נפש, ותשוקת הזכר לנקבה עושה נפש. והרצון של תשוקת הזכר לנקבה והתדבקותו בה מוציאה נפש, וכולל תשוקת (תשוקתו) הנקבה ונוטל אותה, ונכללת התשוקה התחתונה בתשוקה שלמעלה, ונעשית רצון אחד בלי פירוד. ואז הנקבה (נוטל) כולל הכל ומתעברת מן הזכר, והתשוקות של שניהם נדבקות יחד, ועל כן הכל כלול זה עם זה. וכשהנשמות יוצאות, הן יוצאות יחד זכר ונקבה. אחר כך, כיון שיורדות, נפרדות זו לצד זה וזו לצד זה, והקדוש ברוך הוא מזווג אותן אחר כך. והזווג לא ניתן לאחר, אלא לקדוש ברוך הוא לבדו, שהוא יודע את זווגם לחבר אותם כראוי. אשרי האיש שזוכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחילה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם כראוי. ולכן כתוב "ופריו מתוק לחכי", שהוא בתיקון מבורך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשי האדם אם זוכה ואם לא זוכה.

אמר רבי חזקיה, כך שמעתי, שכתוב "ממני פריך נמצא". הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריך נמצא. לא כתוב פריי נמצא אלא פריך, אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר,

¹ נשמות עולות בבינה ונקשרות שם עם הדעת בסוד עסק התורה שעסקו בעולם הזה א"כ קיימי עמיה לעילא, שהרי נשמות הנקבות הם למטה בנקבה ואין להם עליה, ועוד היאך הנקבות הם פרי הזכר שאינם אלא מכח המלכות, לזה מפרש איך נשמות הזכרים הנקבות כולם יוצאות מלמעלה (אור יקר).

² עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ח פרק כב ופקודי רמו ע"א (ד"א).

³ דבקים יחד זכר ונקבה בלי פירוד (אור יקר).

⁴ בסוד יחוד ת"ת ומלכות למעלה (אור יקר).

הנשמות הם סוד הנקודים שהיו נעלמים במוחא דאבא והם סוד התורה וכל סוד האצילות שהם עובדוי דקב"ה (זהר הרקיע).

⁵ ולגבי תיאובתא דכורא לא אמר תיאובתא אלא רעותא דתיאובתא והענין שאין הכוונה שישפיע הזכר בנקבה הנפש עתה אלא עתה העסק במציאות שתיהם בזכר וכו' אמנם הזכר תיאובתא דכורא לא ממש תיאובתא שהשפיעו בה עדיין אלא רעותא דתיאובתא, פ' רצון שהוא רוצה להשפיע ובהיות ב' מיני שפע אלו בזכר, הא' שפע הנקבה לגבי מעהל שבו וה' שפע שרוצה הזכר להשפיע (אור יקר).

⁶ פ' הרצון שכל האברים שבגוף מסכימים להוציא זרע מן המוח בשם סוד רצון (זהר הרקיע).

⁷ פירוש מתוק שהוא מתוקן כמה גדול תיקון הנפש שמתברכות העולמות ע"י. וזווגין שאינם עולים יפה אינהו דאפסידו אנפשייהו. ז"ח (נ"א).

בראשית

ונכללת נפש בנפש, ונעשית אחת כוללת זו בזה, כפי שאמרנו. לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, וזה בכח הזכר נמצא פרי הנקבה. דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פירות לעולמים. זהו שכתוב "ממני פריך נמצא".

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו' (בראשית יד א) רבי יוסי פתח (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו' האי קרא אוקמוה חברייא אבל האי קרא ברזא דחכמתא איהו דהא תנינן שבעה רקיעין! עבד קב"ה לעילא וכלהו לאשתמודע יקרא דקב"ה² וכלהו קיימין לאודעא רזא דמהימנותא עלאה³

תא חזי אית רקיעא עלאה סתים⁴ לעילא מנייהו דאינון שבעה ודא הוא רקיעא⁵ דדבר לון ונהיר לון לבלהו⁶ ודא לא אתיידע וקיימא בשאלתא דלא ידיעא⁷ בנין דאיהו סתים ועמיק⁸ וכלא תווהין⁹ עליה ובגין כך אקרי מ"י כמה דאוקמוה דכתיב (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח¹⁰ ואתמר¹¹ והאי הוא רקיעא עלאה

פ/ו א

דקיימא על כל אינון שבעה¹² ואית לתתא רקיעא דאיהו תתאה מכלהו ולא נהיר ובגין דאיהו תתאה דלא נהיר¹³ ההוא

"ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'". רבי יוסי פתח, "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'", את הפסוק הזה בארו החברים, אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכולם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכולם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

בא וראה, יש רקיע עליון סתום למעלה מאותם השבעה, וזהו הרקיע שמנהיגם ומאיר לכולם, וזה אינו נודע, ועומד בשאלה שלא ידועה, משום שהוא סתום ועומק, וכולם תמהים עליו. ולכן נקרא מ"י. כמו שפרשוה שכתוב "מבטן מי יצא הקרח", ונאמר, זה הוא הרקיע העליון

שעומד על כל אותם השבעה.

ויש למטה רקיע שהוא תחתון מכולם ולא מאיר, ומשום שהוא תחתון שלא

¹ חג"ת נה"ם (אור יקר).

² הספירות הם להודיע גדולת מאצילם אל זולתו וכו' "דקב"ה" דהיינו בינה (אור יקר).

³ גם הספירות נקראו מהימנותא פעמים רבות אמר מהימנותא עילאה דהיינו גבוה מעל גבוה (אור יקר).

⁴ ב' בחי' הא' עילאה שהיא נקשרת עם הכתר. והחכמה סתים שאפילו בהיות בחינתה על התחתונות היא סתימה ונעלמת (אור יקר).

⁵ פ' בינה המנהיגת לחג"ת נה"ם שהם ז' רקיעים ובינה נק' מ"י. הרש"ב (נ"א).

⁶ כנגד ב' בחי' אלו יש לה ב' פעולות על הספירות, הא', "דדבר" דהיינו היותה על הספירות מנהיגת אותם. הב', שהיא מקבל מהעליון להאירם וז"ש "ונהיר לון".

⁷ ומפני ב' בחי' אלו אשר לה יש לה עוד ב' ענינים הא' מפני שתופה עם התחתונות מתגלה קצת בהם וזה שאמר "וקיימא בשאלתא", אמנם היא שאלה בלא לשובה וזה שאמר "דלא ידיעא" (אור יקר).

⁸ אין הכוונה באומרו דקיימא בשאלתא שאלת מה ענין זה ששאלה זו מורה השגת דבר מה ושואל מה עניינו עד שמטעם זה תקרא המלכות מ"ה אלא הכוונה שאלת התמיה כמי שאינו משיג כלל וזה שאמר ובגין דאיהו סתים ועמיק (אור יקר).

⁹ כלם מתמיהים (ד"א).

¹⁰ ת"ת וכו' נמצא המקום שממנו יצא ונאצל הת"ת נקרא מ"י (אור יקר).

¹¹ בהקדמה א ע"ב ופ' ויחי רלו ע"ב (ד"א).

¹² פ' מילת מ"י מורה על ב' בחי' אלו, דהיינו "רקיעא עילאה" שהוא בחינתה עם העליונות. "דקיימא על אינון" וכו' היינו בחינתה עם התחתונות. וזה מ"י, מ', אימא דרביעא על בנין, מרובעת ודאי. י' דהיינו סתימאה (אור יקר).

¹³ כי העלם הבינה אין ראוי שיתגלה על ידי ו"ק, כי הוא גילוי הרבה אחר שהם נהירין, אלא ע"י המלכות שהיא תתאה דלא נהיר (אור יקר).

בראשית

רקיעא דעליהו אתחבר ביה ואלין תרין אתון¹ כליל לון בגויה ואקרי ים דההוא רקיעא עלאה דאקרי מ"י בגין דכל אינון רקיעין אחרנין אתעבידו נחלין² ועאלין לגביה³ וכדין איהו ים עלאה ועבד איבין⁴ ונונין⁵ לזנייהו⁷ ועל דא אמר דוד (תהלים קד כה) זה הים גדול⁸ ורחב ידים⁹ שם רמש¹⁰ ואין מספר חיות קטנות¹¹ עם גדולות ועל דא כתיב (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח צדק יקראהו¹² לרגלו מי העיר ממזרח דא אברהם צדק יקראהו לרגלו [נ"א דא שרה ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו'] דא הוא רקיעא תתאה דכלהו רקיעין דאתעביד ים יתן לפניו¹³ גוים מאן האי הוא רקיעא תתאה דאמרן דעביד נוקמין ואפיל שנאין

ובהאי אשתבח דוד ואמר (תהלים יח מא) ואויבי נתתה לי עורף ומשנאי אצמיתם יתן לפניו גוים אלין אינון עמין דהוה רדיף עליהון אברהם וקב"ה הוה קטיל לון [נ"א] ומלכים ירד [ג"א מאי ירד אלא] אלין מלכין דממנן לעילא עליהו יתן לפניו גוים אלין עמין דלתתא ומלכים ירד אלין ממנן רברבן דלעילא¹⁴ דכד עביד קב"ה דינא (בעלמא) [בעמא] בכלא עביד דינא בעילא ותתא

ירדפם יעבור שלום אורח ברגליו לא יבא (שם ג) ירדפם דא אברהם דאברהם הוה רדיף לון

מאיר, אותו הרקיע שעליהם מתחבר עמו, ושתי האותיות הללו הוא כוללם בתוכו, ונקרא ים, שאותו הרקיע העליון שנקרא מ"י. משום שכל אותם הרקיעים האחרים נעשים נחלים ונכנסים אליו, ואז הוא הים העליון, ועושה פירות ודגים למיניהם. ועל זה אמר דוד "זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות", ועל זה כתוב "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו". "מי העיר ממזרח", זה אברהם, "צדק יקראהו לרגלו", (זו שרה. ד"א "צדק יקראהו לרגלו וגו") זה הוא הרקיע התחתון של כל הרקיעים שנעשה ים. "יתן לפניו גוים", מי זה. הוא הרקיע התחתון שאמרנו, שעושה נקמות ומפיל שונאים.

ובזה השתבח דוד ואמר "ואויבי נתתה לי עורף ומשנאי אצמיתם". "יתן לפניו גוים", אלו הם העמים שהיה אברהם רודף אחריהם, והקדוש ברוך הוא היה הורג אותם. ("ומלכים ירד", (מה זה "ירד", אלא) אלו המלכים שממונים למעלה עליהם. "יתן לפניו גוים", אלו העמים שלמטה). "ומלכים ירד", אלו הממונים הגדולים שלמעלה, שכאשר הקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם (בעם), הוא עושה דין בכל, במעלה ובמטה. "ירדפם יעבור שלום אורח ברגליו לא יבוא". "ירדפם", זה אברהם, שאברהם היה

¹ פי' אותיות מ"י שהם בבינה מורות י' על העלמה, ומ' על גלויה כדפירשתי, במלכות נתהפך החותם באותיות י"ם שמורה י"ם הגלות מ"י בה (אור יקר).

² דהיינו שהוא קבוץ השפע כולו והספירות האמצעים נחלים (אור יקר).

³ ולא אמר ונגדין לגביה מפני שממש מציאותם נכנס בתוך מציאותה וע"י קיבוץ כל אותם המציאות בתוכה היא נעשת ים ומתעלמת על ידם בעילוי וזכך וזה שאמר וכדין איהו ים עילאה (אור יקר).

⁴ היינו נשמות הצדיקי' שמשפעת לעולם (נ"א).

⁵ ורוחין (אור יקר).

⁶ הם ב' מינים: איבין נשמות, רוחין מלאכים (אור יקר). כדפי' פ' וארא ר"ל אינון נונין אינון שליחן בעלמין וכו' כדגים רצים ושבים לעשות רצון קונם (נ"א). עי' בהגר"א על תיקו"ז מב ע"א שנונין המה בחי' היסוד ששרשו בדעת, ואיבין המה בחינת הפרי שכן המה תולדות היסוד.

⁷ כדפירשו בתיקו"ז (לב ע"ב) מנהון דרישא מנהון דעיינין וכו' (אור יקר).

⁸ היא מדת המלכות ונעשית גדול על ידי הנחלים כדלעיל (אור יקר).

⁹ יש בה בחינות רבות לכל התחתונים ולכל העליונים (אור יקר).

¹⁰ הם כחות הדין התחתונים מלשון ויהי ערב מתרגמינן והוה רמש וכן פי' בזהר בפרשת בראשית (אור יקר).

¹¹ הם ד' חיות עם גדולות הם ד' חיות דאצילות שבה ובמקום אחר בזהר (תיקו"ז מד ע"ב) פרשו חיות קטנות שם אדנ"י עם גדולות שם הו"ה (אור יקר).

¹² כלומר מ"י הנזכר יקראהו לצד לרגלו שהיא רקיעא תתאה רגליו דמי ודאי יקראהו לצדק ויתקנהו שיהיה י"ם (אור יקר).

¹³ לאברהם, שנעשה מרכבה לחסד לעשותה ים (אור יקר).

¹⁴ אלו שרי מעלה משבעים אומות שבעולם (ד"א).

בראשית

וקב"ה הוה עבר קמיה וקטיל לון דכתיב (שם) יעבור שלום דא קב"ה דאקרי שלום¹ אורח ברגליו לא יבא וכי סלקא דעתך דהוה אברהם אזיל בגו ענני או בגו סוסון ורתיכין אלא אורח ברגליו לא יבא דלא הוה [אזיל] קמיה דאברהם לא [מלאכא] (מלאכא) ולא שליחא² אלא קב"ה בלחודי³ דכתיב (שם) אורח ברגליו מאן רגליו אלין מלאכין דאינון תחותי דקב"ה כמה דאת אמר (זכריה יד ד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'

דבר אחר (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח תא הזי בשעתא דקב"ה אתער עלמא לאייתאה לאברהם ולקרבא ליה לגביה האי אתערותא בגין דזמין יעקב למיפק מניה ולקיימא תריסר שבטין כלהו זכאין קמיה דקב"ה צדק יקראהו לרגלו דקב"ה הוה קרי ליה תדיר מן יומא דאתברי עלמא כמה דאת אמר (שם ד) קורא הדורות מראש ובגין כך צדק יקראהו ודאי לרגלו לאתחברא ביה בפולחניה ולקרבא ליה לגביה כמה דאת אמר (שמות יא ח) העם אשר ברגליך

דבר אחר (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח דמתמן שרותא⁴ דנהורא לאנהרא⁵ בגין דדרום⁶ ההוא תוקפא דנהורא דיליה מגו מזרח איהו⁷ ועל דא מי העיר ההוא נהורא דדרום ממזרח⁸ בגין דאיהו נטיל⁹ ואתון בקדמיתא ותיאובתא דההוא

רודף אותם, והקדוש ברוך הוא היה עובר לפניו והורג אותם, שכתוב "יעבור" "שלום", זה הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום. "אורח ברגליו לא יבוא", וכי עולה על דעתך שאברהם היה הולך בתוך העננים או בתוך סוסים ומרכבות, אלא "אורח ברגליו לא יבוא", שלא היה הולך לפני אברהם לא מלאך ולא שליח, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, שכתוב "אורח ברגליו". מי זה "רגליו", אלו המלאכים שתחתיו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'".

דבר אחר, "מי העיר ממזרח", בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא העיר את העולם להביא את אברהם ולקרב אותו אליו, ההתעוררות הזו [היתה] משום שעתיד היה לצאת ממנו יעקב ולהעמיד שנים עשר שבטים כולם צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא. "צדק יקראהו לרגלו", שהקדוש ברוך הוא היה תמיד קורא לו מיום שנברא העולם, כמו שנאמר "קורא הדורות מראש", ולכן צדק יקראהו ודאי לרגלו, להתחבר בו בעבודתו, ולקרב אותו אליו, כמו שנאמר "העם אשר ברגליך".

דבר אחר, "מי העיר ממזרח", שממש ראשית האור להאיר, משום שהדרום, אותו הכח של האור שלו הוא מן המזרח, ועל כן, "מי העיר" אותו האור של הדרום, "ממזרח" משום שהוא נוסע ונזון בראשונה, ותשוקתו של אותו הרקיע העליון לתת למזרח. "צדק יקראהו לרגלו", זה המערב, שהוא תמיד קורא לו ולא שוקט, כמו

¹ דאיקרי שלום ת"ת, שהוא מלך שהשלום שלו, יסוד שלו. וגם הוא שלום בין גדולה וגבורה. וא"ת והא לעיל קאמר צדק יראהו לרגלו יתן וכו', דהיינו מלכות, והכא קאמר יעבור שלום, ואפשר בשלום היינו ת"ת ועבר קמיה והנוגף היתה המלכות (אור יקר).

² וה"פ ירדפס יעבר שלום דא קב"ה ולא בא שום מלאך שהם רגליו לעבור עמו וכאלו אמר רגליו באורח לא יבא. ז"ח (נ"א).

³ עי' זהר הרקיע.

⁴ פי' מת"ת שהוא ראשון לששה קצוות כי מהגוף מתפשטים הזרועות ולכך הבינה הנקראת מ"י העיר שפע ממזרח שהוא ת"ת לגבי דרום שהוא חסד (אור יקר).

⁵ פי' מזרח הוא ת"ת דז"א ושם בחזה דז"א נשלם יסוד דאימא ונתגלו ה' חסדים דאימא חסד הראשון הלך לחסד דז"א, וחסד ב' לגבורה וכן על זה הדרך, וז"ש דמתמן שירותא דנהורא לאנהרא לפי ששם נתגלו החסדים וגבורות דאימא בלי מסך (מ"מ).

⁶ שהוא חסד (מ"מ).

⁷ שר"ל חסד ראשון של ה' חסדים דאימא שבא לחסד דז"א הוא מיסוד דאימא שבת"ת ז"א ומת"ת דאימא מתחלקים (מ"מ).

⁸ כנ"ל דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא פי' שת"ת הוא מקבל הארת אימא בראשונה וז"ש ותיאובתא דההוא רקיעא עילאה למיהב ליה למזרח (מ"מ).

⁹ פי' הת"ת הוא על החסד לגבי בינה (אור יקר).

בראשית

רקיעא עלאה! למיהב ליה למזרח² צדק יקראהו³ לרגלו דא מערב דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכיך כמה דאת אמר (תהלים פג ב) אלהיים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל בנין דמערב אתער תדיר לגביה יתן לפניו גוים ומלכים ירד דהא מניה קביל תוקפא לאכנעא כל אינון עמין דעלמא

רבי יהודה אמר (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח דא אברהם [דלא] (ולא) נטיל אתערותא לגבי קב"ה אלא ממזרח בנין דחמא שמשא דנפיק בצפרא מסטרא דמזרח נטיל אתערותא לנפשיה דאיהו קב"ה אמר דא הוא מלכא דברא יתי פלח [ליה] (לירחא) כל ההוא יומא לרמשא חמא שמשא דאתכניש וירחא נפקת [וסיחרא נהרא] אמר דא הוא ודאי דשליט על ההוא פולחנא דפלהית כל האי יומא דהא אתחשך קמיה ולא נהיר פלח ליה כל ההוא ליליא לצפרא חמא דאזלא השוכא ואתנהיר סטרא דמזרח אמר ודאי כל אלין מלכא אית עליהו ושליט דאנהיג לון כיון דחמא קב"ה תיאובתא דאברהם לגביה כדין אתגלי עלוי ומליל עמיה דכתיב (שם) צדק יקראהו לרגלו⁴ דמליל עמיה ואתגלי עליה רבי יצחק פתח (שם מה יט) דובר צדק מגיד מישרים⁵

פ/ב

קב"ה כל מלוי אינון בקושטא ועביד מישרים במה עביד מישרים בנין דכד ברא קב"ה עלמא לא הוה קאים⁶ והוה מתמוטט להכא ולהכא⁷ א"ל קב"ה לעלמא מה לך דאת מתמוטט א"ל רבוננו של עולם לא יכילנא למיקם דלית בי יסודא⁸ על מה דאתקיים א"ל הא אנא זמין למיקם בכך חד צדיק דאיהו אברהם די ירחים לי מיד קאים עלמא בקיומיה הה"ד (בראשית ב ד) אלה

שנאמר "אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א"ל". משום שהמערב תמיד מתעורר אליו. "יתן לפניו גוים ומלכים ירד", שהרי ממנו מקבל את הכח להכניע את כל אותם העמים של העולם.

רבי יהודה אמר, "מי העיר ממזרח", זה אברהם, שלא נטל התעוררות אל הקדוש ברוך הוא אלא ממזרח. משום שראה את השמש שיוצאת בבוקר מצד המזרח, נטל התעוררות לנפשו שהוא הקדוש ברוך הוא. אמר, זה הוא המלך שברא אותי. עבד לו כל היום ההוא. לערב ראה השמש שנאסף (והלבנה יוצאת) והלבנה מאירה. אמר, זה הוא ודאי ששולט על אותה העבודה שעבדתי כל היום הזה, שהנה נחשך לפניו ולא מאיר. עבד לו כל הלילה ההוא. לבוקר ראה שהלכה החשיכה והאיר צד המזרח. אמר, ודאי כל אלו יש עליהם מלך ושליט שמנהיג אותם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי התגלה אליו ודיבר עמו, שכתוב "צדק יקראהו לרגלו", שדיבר עמו והתגלה עליו. רבי יצחק פתח, "דובר צדק מגיד מישרים".

כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה מישרים. במה הוא עושה מישרים, משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם, מה לך שאתה מתמוטט. אמר לו, רבוננו של עולם, איני יכול לעמוד, שאין בי יסוד על מה שאתקיים. אמר לו, הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק אחד שהוא אברהם

¹ פירוש בינה (נ"א).

² פירוש ת"ת. א"מ (נ"א).

³ צדק יקראהו אל הת"ת לרגלו להתחבר אליו כדלעיל מניה קביל תוקפא מלכות מהת"ת (אור יקר).

⁴ אפשר לומר מלשון חבר וכו' ואפשר וכו' שהוא לשון דבור (אור יקר).

⁵ מגיד במעשה (אור יקר). הגדה בת"ת הנק' מישרים שמכריע בין חו"ג (מ"מ).

⁶ נ"ל דז"ש משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה ר"ל תחלה עלה ברצונו לברוא העולם במדה"ד זהו שם מ"ב ואז מוט מתמוטטה ארץ ואח"כ בהצטרף הקב"ה מדת החסד שהוא שם ע"ב כנ"ל שיש בו ר"ו אותיות כמנין יראה אז שקטה. א"מ (נ"א).

⁷ היה מוכן להיות נפעל במהירות לפי מעשה התחוננים אם כשרים לטובה ואם רעים לרעה ולא היה לו קיום במדה אחת ואין זה רצון הבורא אלא להאריך (אור יקר).

⁸ צדיק, שבזכותו יתקיים העולם לטובה, אף אם יש חוטאים רבים, מישרים היינו שנתיישר (אור יקר).

בראשית

תולדות השמים והארץ בהבראם¹ אל תקרי בהבראם אלא באברהם באברהם מתקיים עלמא

אמר רבי חייא מגיד² מישרים דהא אתיב ליה עלמא לקב"ה ההוא אברהם זמין הוא דיפקון מניה בנין דיחריבו מקדשא ויוקידו אורייתא [[למיפקן] <לנפקא> מניה ישמעאל א"ל הא יצחק א"ל זמין [לנפקא] <למיפקן> מניה עשו <חייבא> דיחריב בי מקדשא ויוקיד אורייתא] אמר ליה זמין חד בר נש למיפק מניה דאיהו יעקב ויפקון מניה תריסר שבטין כלהו זכאין מיד אתקיים עלמא בניניה הה"ד מגיד מישרים³

רבי אלעזר אמר הא אתערנא וידבר ויגד ויאמר⁴ כלהו לטעמייהו מתפרשן וידבר איהו באתגליא⁵ דרגא לבר דלא איהו דרגא פנימאה כאינון דרגין עלאין ודא איהו (ישעיה מה יט) דובר צדק⁶ ויגד איהו רמז לדרגא פנימאה עלאה דשלטאה על דבור⁷ ודא הוא מגיד מישרים⁸ מאן מישרים דא דרגא עלאה דיעקב שרייא ביה הה"ד (תהלים צט ד) אתה⁹ כוננת מישרים ובנין כך מגיד¹⁰ כתיב ולא כתיב דובר

א"ר יצחק והא כתיב (דברים ד יג) ויגד לכם את בריתו¹² א"ל הכי הוא ודאי איהו דרגא דשלטא על תתאה¹³ דאיהו דובר צדק וכלא (בה) [איהו]¹⁴ לאסתכלא (איכא¹⁵) [הכא] <נ"א אתיא> תא הזי דאע"ג דדבור איהו תתאה לא תימא

שיאהב אותי. מיד עמד העולם בקיומו. זהו שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם, באברהם מתקיים העולם.

אמר רבי חייא, "מגיד מישרים", שהנה השיב העולם לקדוש ברוך הוא, אותו אברהם עתיד הוא שיצאו ממנו בניו שיחריבו את המקדש וישרפו את התורה, (לצאת ממנו ישמעאל. אמר לו, הנה יצחק. אמר לו, עתיד לצאת ממנו עשו הרשע שיחריב את בית המקדש וישרוף התורה). אמר לו, עתיד אדם אחד לצאת ממנו שהוא יעקב, ויצאו ממנו שנים עשר שבטים כולם צדיקים. מיד התקיים העולם בשבילו. זהו שכתוב "מגיד מישרים".

רבי אלעזר אומר, הרי הערנו, וידבר, ויגד, ויאמר, כולם לטעמם מתפרשים. וידבר הוא בגלוי, דרגא חיצונה שאינה דרגא פנימית כמו אותן הדרגות העליונות, וזהו "דובר צדק". ויגד הוא רמז לדרגא פנימית עליונה ששולטת על הדיבור, וזהו "מגיד מישרים". מי מישרים, זו הדרגה העליונה שיעקב שרוי בה, זהו שכתוב "אתה כוננת מישרים", ולכן כתוב "מגיד", ולא כתוב דובר.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב "ויגד לכם את בריתו". אמר לו, כך הוא ודאי, היא הדרגה ששולטת על התחתונה שהיא דובר צדק, והכל (בה) הוא (לשתול הפרי) (יש) להסתכל כאן (בא). בא וראה, שאף על גב שהדיבור

¹ לעיל ג ע"ב וכה ע"א (ד"א).

² ומגיד (לפ"מ).

³ לשון רבים (נ"א).

⁴ ת"ת מצד המלכות שבו (אור יקר).

⁵ מלכות (אור יקר).

⁶ השתא ניחא דנקט לגבי צדק שהיא מלכות בבחי' אחרונה אמר דובר ומגלה יותר צדק ולא שייך בה הגדה (אור יקר).

⁷ יסוד מצד החכמה (אור יקר).

⁸ בזוהר שיר השירים מאן מישרים אילין י"ה דרחימו דילהון לגבי וא"ו וכו' (ד"א). פירוש ת"ת. א"ם (נ"א).

⁹ ת"ת (אור יקר).

¹⁰ לגבי ת"ת שהוא מישרים גילוי בסוד היסוד שבו, הגדה מצד החכמה והיינו לשון גיד (אור יקר).

¹¹ ומגיד (לפ"מ).

¹² ביסוד (מ"מ). פירוש יסוד. א"ם (נ"א).

¹³ פ' אפילו היסוד כיון שהוא למעלה מהמלכות כתיב ביה ויגד שכל מדה שהיא גובהה מהמלכות בין

ת"ת בין יסוד קרי ביה הגדה (מ"מ).

¹⁴ (נ"א לאשתלח איבאל) (לפ"ו).

¹⁵ ופ' שהיסוד ות"ת הנז' מהם מ"ד באים למלכות כדי להוליד נשמות שהם הפירות העליונים (מ"מ).

בראשית

דלאו עלאה איהו אלא ודאי <דבור> מלייא איהו
מכלא ודרגא עלאה איהו וסימניך (שם לב מו) כי
לא דבר רק הוא מכם

רבי אלעזר הוה אזיל לבי חמוי והוה עמיה רבי
חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה אמר רבי אלעזר הא
חמינא דאתערותא דלעילא¹ לאו איהו אלא כד
אתער לתתא דהא אתערותא דלעילא
בתיאובתא דלתתא² תלייא (מלתא)

פתח ואמר (תהלים פג ב) אלהים אל דמי לך
אל תחרש ואל תשקוט אל דא הוא אתערותא
דלתתא בגין לשלמא אמר דוד אלהים אל דמי
לך לאתערא לגבי עלאה ולא תחברא גבי ימינא³
מאי טעמא בגין (שם ג) כי הנה אויביך יהמיון וגו'
(וכתיב) כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו
ובגין כך אלהים אל דמי לך לאתערא לגבי עילא
דהא כדין אתערת ימינא וקטירת לה בהדה וכד
אתקשרת בימינא כדין אתבר שנאין דכתיב
(שמות טו ו) ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה
תרעין אויב

ותא הוי בשעתא דאתחברו כל אינון מלכין
לאגהא קרבא עליה דאברהם אתייעטו לאעברא
ליה מן עלמא וכיון דשלטו בלוט בר אחוה
דאברהם מיד אזלו דכתיב (בראשית יד יב)
ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו
מאי טעמא בגין דדיוקניה דלוט הוה דמי
לאברהם ובגין כך וילכו דכל ההוא קרבא בניניה
הוה מאי טעמא בגין דהוה אברהם אפיק בני
עלמא מפולחנא נוכראה ואעיל לון בפולחנא
דקב"ה ותו קב"ה אתער לון בעלמא בגין לגדלא
שמא דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולחניה
ורוא דמלה כיון דאברהם אתער למרדף
אבתרייהו⁴ כדין אלהים אל דמי לך⁵ עד
דאתקשר כולא באברהם וכד אתקשר כולא

הוא תחתון, אל תאמר שאינו עליון, אלא
ודאי הדיבור הוא מלא מן הכל והוא דרגה
עליונה, וסימן לדבר "כי לא דבר ריק הוא
מכם".

רבי אלעזר היה הולך לבית חמיו, והיו
עמו רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר
רבי אלעזר, הנה ראיתי שהתעוררות של
מעלה אינה אלא כשמתעורר למטה, שהרי
ההתעוררות של מעלה תלויה (הדבר)
בתשוקה של מטה.

פתח ואמר, "אלהים אל דמי לך אל
תחרש ואל תשקט אל", זו היא ההתעוררות
של מטה, כדי לשלוט. אמר דוד "אלהים אל
דמי לך", להעיר אל העליון ולהתחבר אל
הימין. למה, משום, כי הנה אויביך יהמיון
וגו", (וכתוב) "כי נועצו לב יחדיו עליך ברית
יכרותו". ולכן "אלהים אל דמי לך", להעיר
כלפי מעלה, שהרי אז מתעורר הימין וקושר
אותה עמה. וכאשר נקשרת בימין, אז
נשברים השונאים, שכתוב "ימינך ה' נאדרי
בכח ימינך ה' תרעין אויב".

ובא וראה, בשעה שהתחברו כל אותם
המלכים להילחם מלחמה על אברהם,
התייעצו להעבירו מן העולם, וכיון ששלטו
בלוט בן אחיו של אברהם, מיד הלכו,
שכתוב "ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי
אברם וילכו". למה, משום שדמותו של לוט
היתה דומה לאברהם, ולכן "וילכו", שכל
אותה המלחמה היתה בשבילו. למה, משום
שאברהם היה מוציא את בני העולם
מעבודה זרה ומכניס אותם לעבודת הקדוש
ברוך הוא. ועוד, הקדוש ברוך הוא העיר
אותם בעולם כדי לגדל את שמו של אברהם
בעולם ולקרב אותו לעבודתו. וסוד הדבר,
כיון שאברהם התעורר לרדוף אחריהם, אז
"אלהים אל דמי לך", עד שהכל נקשר

¹ ת"ת (אור יקר).

² תאות המלכות אל הת"ת להתייחד והיא אושדת מ"ן (אור יקר).

³ ממילת "אל" דסיפיה דקרא דריש הכי, והכי פירושא, אל תחרש ואל תשקוט להדבק עם אל שהוא חסד
ומפני שהיה אפשר לפרש אל דמי לך וכו' מלעשות נקמה בהם כי הנה וכו' לזה חזר ואמר ובג"כ אלהים אל
דמי לך לאתערא לגבי עילא כי מלת דמי אינו צודק על המלחמה ועוד שאין הדבר תלוי בה אלא בימין וזה
שאמר דהא כדין אתערת ימינא וקשרת לה לבהדה וכד אתקשרת וכו' אם כן לפי מאי דסלקא דעתך הוה ליה
למימר אל אל תחרש ואל תשקוט ואלהים אל דמי לך שהרי העיקר בימין וממה שאמר אלהים אל דמי לך
מורה שהוא התעוררות המלכות לגבי עילא ואח"כ ימינא אתקשרת (אור יקר).

⁴ היינו התעוררות תחתון (אור יקר).

⁵ היינו התעוררות המלכות לגבי עילא והיינו ב' הדרגות הנ"ל, מן התחתונים לאצילות, וממלכות לגבי
הזכר (אור יקר).

בראשית

באברהם. וכשהכל נקשר לאברהם, אז נשברו כל המלכים מלפניו, כמו שאמרנו שכתוב "ימינך ה' תרעץ אויב וגו'".

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין". רבי שמעון פתח ואמר, "ויהי בשלם סוכו וגו'", בא וראה, כשעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם, הוציא שלהבת אחת של הנר הקשה, ונשף רוח ברוח חשוכה ושורפת, והוציא מתוך

פז/א

סמרי תהומא חד טיף⁹ וחבר לון כחד וברא בהו עלמא¹⁰ ההוא שלהובא סליק¹¹ ואתערטא בשמאלא¹² וההוא טיף סליק ואתערט בימינא¹³ סלקו חד בחד¹⁴ (אתחלפו) [אתחלפו] דוכתי דא לסטרא דא ודא לסטרא דא (ו)דנחית¹⁵ סליק¹⁶

צדדי התהום טפה אחת, וחיבר אותם יחד, וברא בהם את העולם. אותה השלהבת עלתה והתעטרה בשמאל, ואותה הטפה עלתה והתעטרה בימין, עלו אחד עם אחד, החליפו מקומות זה לצד זה וזה לצד זה, זה שירד עלה, וזה שעלה ירד, נקשרו זה עם זה, ויצאה מביניהם רוח שלימה. ואז

¹ כאן שייך עד דהוו אזלי הכתוב בדף שאחר זה באמצע הדף (ד"א).

² בינה (אור יקר).

³ עולם תחתון ממלכות ולמטה (אור יקר). פי' כשעלו המ"ן במצח דא"ק הכוונה למברי עלמא שהוא עולם האצילות, שע"י המ"ן שעלו במצח דא"ק נזדווגו ע"ב דא"ק עם הפנימיות אח"ף שהם פנימיות דס"ג, ועי"ז יצא ממצח דא"ק שם מ"ה החדשה ובוזה נתקן עולם האצילות (מ"מ).

הוציא מהעלם אל הגילוי שלהבת אחת והוא מציאו' קו הדין שנתאצל מבוצינ' דקרדונית' הנז' לעיל בריש דף טו ע"א (ד"א). עי' בהגר"א על ספד"צ ד ע"ב בהגה"ה שרצון הוא בסוד א"א והוא סוד סילוק ברעותא, והוא העליות עד א"ם (זוהר פקודי רלט ע"א). עי' ע"ח נקודות פרק ו', שזו בחינת זיווג לפני בריאת האדם, ועי' עוד בראשית כט ע"א נח עד ע"א וישלח קעב ע"א ורנא ע"א, ועי' שער התיקון פרק ב'. עי' זוהר הרקיע, ועי' דברינו לעיל כט ע"א.

⁴ הוא שם ב"ן שהוא נקודות דס"ג ונודע כי ס"ג היא בינה דא"ק ונק' גם היא בוצד"ק בסוד שורש דשורש אבל עיקר בוצד"ק בעצם היא גבורה דעתיק (מ"מ).

⁵ פי' ה' גבורות דאימא ששורשם מגבורה דעתיק שנ' בוצד"ק (מ"מ).

⁶ פי' כל גבורה מאירה בחברתה (מ"מ).

⁷ והיה מנשב ומכה רוח עליון ברוח תחתון שהוא הפך אש היסודי (ד"א). פי' זיקא כי גבורה דעתיק הנק' בוצינא דקרדוניתא נר חזק נפח בה' גבורות והאירו הגבורות זו בזו ונתחזקו ונחשכו ונבערו באש וז"ש ואוקידת וחד טיף הם ה' חסדים. הרשב"ב (נ"א).

⁸ פי' בתחלה הגבורות לא נראה תוקף דינם, וכשהם נגלים ומתפשטים אזי נראה תוקף דינם וזהו חשכת ואקידת (מ"מ).

⁹ פי' הם ה"ח שהם מטיפת מים שיצאו מאבא ושורשם מחסד דעתיק, א"נ מ"ה שיצא ממצח א"ק (מ"מ). טיפה אחת והוא קו החס"ד שהוא החכמה סוד אות יו"ד שהוא טיפ' אחת (ד"א).

¹⁰ פי' ז"א הנק' עולם בסוד אמרתי עולם חסד יבנה בהם נתקן א"נ ע"י מ"ה וב"ן נבראו כל העולמות (מ"מ).

¹¹ פי' החסדים בקו ימיני דז"א שהדעת דז"א כולל חו"ג חסדים בצד ימיני דז"א וגבורות בצד שמאלי (מ"מ).

¹² פי' משם ב"ן נעשו הנקודות דאצילות שנקראים שמאלא (מ"מ).

¹³ פי' משם מ"ה נעשו הזכרים דאצילות שנקראים ימינו (מ"מ).

¹⁴ פי' או"א הנז' שהם בב' צדדי אריך נזדווגו יחד (מ"מ).

¹⁵ אורות הימינים דיסוד אבא יוצאין לצד שמאלי ואורות השמאל יוצאין לצד ימין, נמצא כי משה כלול בימין ובשמאל, וכן אהרן כלול משניהן. וז"ס שאמרו בזוהר פרשת וארא (כז ע"א) הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה, לומר ששניהם שקולים לאכללא אשא במיא ומיא באשא (ע"ח שער לב פרק ו, מ"מ).

¹⁶ שם מ"ה גרוע משם ס"ג, סליק ונעשה דכורא (מ"מ).

בראשית

ורסליק נחית¹ אתקטרו דא בדא נפיק מבינייהו² רוח שלים כדין אינון תרין סטריין³ אתעבידו חד ואתייהב בינייהו⁴ ואתעטרו חד בחד כדין אשתכח שלם לעילא⁵ ושלם לתתא⁶ ודרגא אתקיים⁷ אתעטרת ה"א בוא"ו⁸ וא"ו בה"א⁹ כדין סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא שלים כדין ומלכי צדק¹⁰ מלך שלם¹¹ מלך שלם ודאי מלך איהו דשליט בשלימו אימתי איהו מלך שלם ביומא דכפורי¹² דכל אנפין נהירין¹³

([נ"א] דבר¹⁴ אחר ומלכי צדק מלך שלם אמר רבי שמעון בעא קב"ה למיפק כהונתא משם כמה דאת אמר ברוך אברם לאל עליון (בראשית יד יח) כיון דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה אמר ליה אברהם וכי מקדימין ברכתא דעבדא לברכתא דמריה מיד אתייהבת כהונתא לאברהם דכתיב (תהלים קי א) נאם יהו"ה לאדוני שב לימיני וכתיב בתריה (שם ד) נשבע יהו"ה ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק דכתיב (בראשית יד יח) והוא כהן לאל עליון ואין זרעו כהן)

דבר אחר ומלכי צדק דא עלמא בתראה מלך שלם דא עלמא עלאה דאתעטר חד בחד בלא פרודא תרין עלמין כחדא ואפילו עלמא תתאה בלא הוא וחד מלה איהו הוציא לחם ויין דתרין אלין ביה¹⁵ והוא כהן לאל עליון משמש עלמא

אותם שני הצדדים נעשו אחד, ונתנה ביניהם [הרוח], והתעטרו האחד עם האחד. ואז נמצא שלום למעלה ושלום למטה, והדרגה התקיימה. התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו עם ה"א, ואז עלתה ה"א ונקשרה בקשר שלם. ואז "ומלכי צדק מלך שלם", מלך שלם הוא ודאי מלך ששולט בשלמות. מתי הוא מלך שלם, ביום הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

דבר אחר, "מלכי צדק מלך שלם". אמר רבי שמעון, רצה הקדוש ברוך הוא להוציא כהונה משם, כמו שנאמר "ברוך אברם לאל עליון". כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת רבונו, אמר לו אברהם, וכי מקדימים ברכת העבד לברכת רבו. מיד נתנה הכהונה לאברהם, שכתוב "נאם ה' לאדני שב לימיני", וכתוב אחריו "נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק", שכתוב "והוא כהן לאל עליון", ואין זרעו כהן.

דבר אחר, "ומלכי צדק" זה העולם האחרון, "מלך שלם" זה העולם העליון, שהתעטר אחד עם אחד מבלי פירוד, שני עולמות יחד. ואפילו העולם התחתון הכל הוא ודבר אחד הוא. "הוציא לחם ויין", שבו שני אלה. "והוא כהן לאל עליון" משמש עולם נגד עולם, "והוא כהן" זה הימין, "לאל עליון" העולם העליון, ולכן צריך הכהן לברך

¹ שם ב"ן שהוא נקודות דס"ג שהוא גדול משם מ"ה נחית ונעשה נוק' לשם מ"ה, א"נ המוחין דאמא הלכו לאבא ומוחין דאבא הלכו לאימא (מ"מ).

² פי' כיון שנתקשרה החו"ג הנז' יחד ע"י אר"א יצא מבינייהו ז"א (מ"מ).

³ חו"ג הנ"ל (מ"מ).

⁴ פי' שז"א הוא בתוכם חסד מכאן וגבורה מכאן (מ"מ).

⁵ כל הפרצופים העליונים, א"נ ז"א (מ"מ).

⁶ בזרן, א"נ מלכות (מ"מ).

⁷ מלכות (מ"מ).

⁸ בינה מאיר בז"א, ו' בה' (מ"מ).

⁹ ז"א במלכות (מ"מ).

¹⁰ דא עלמא בתראה (מ"מ).

¹¹ דא עלמא עלאה לפי' ראשון ומלכי צדק שהיא המלכות נשלמה ונגדלה, וכפי הד"א מלכי צדק שהיא מלכות נתחברה עם אימא שנקראת מלך שלם (מ"מ).

¹² פ' שבייה"כ מקבלת המלכות הג' קדושות ועליונות דאימא ובזה נגדלת ונשלמת (מ"מ).

¹³ אפשר דנמשך מש"ע דא"א וזהו שלם גימטריא ש"ע (מא"י) (נ"א).

¹⁴ י"ס שאין גורסין אותו עד ד"א השני וכ"נ עיקר שהדורש קמא הוא ר"ש ולא שייך למימר ד"א ומלכי צדק וכו' אר"ש אלא ד"א לבד ותו דדרשה תניינא הוא מעין דרשה קמייתא ומה לו להפסיק בהגדה. ז"ח (נ"א).

¹⁵ פי' לחם ויין הם חו"ג שהם במלכות ומוציאתם לתחתונים (מ"מ)

בראשית

את העולם. בא וראה, הברכות [כאשר] נוטל העולם התחתון הזה, כשמתחבר עם הכהן הגדול, ואז "ויברכהו ויאמר ברוך אברם" (וגו'), "לא אל עליון" כך זה ודאי.

כדוגמא זו צריך הכהן למטה לקשר קשרים ולברך את המקום הזה, כדי שיתקשר בימין לקשר שני עולמות יחד. "ברוך אברם", סוד הדבר הוא תיקון הברכות. "ברוך אברם" כמו שאמרנו ברוך אתה, "לא אל עליון", ה' אלהינו, "קונה שמים וארץ", מלך העולם. והפסוק הזה הוא סוד הברכות, (ולכן) "ויברכהו" ממטה למעלה. "וברוך אל עליון" ("אשר מגן צריך בידך") ממעלה למטה. "ויתן לו מעשר מכל", להתדבק במקום שהקשר נקשר למטה.

בעודם הולכים, רבי ייסא ויהודי אחד עמו פגשו אותם. ואותו היהודי אמר, "לדוד אליך ה' נפשי אשא", "לדוד", וכי למה לא כתוב מזמור לדוד או לדוד מזמור. אלא בשביל דרגתו אמר דוד את התשבחות, שאמר בשבילו, "אליך ה' נפשי אשא", "אליך" ה' למעלה, "נפשי", מי זו נפשי (אשא), זה דוד, (הוא) הדרגה הראשונה שאמרנו. "אשא" אעלה, כמו שנאמר "אשא עיני אל ההרים", משום שדוד היה עוסק כל ימיו להעלות את דרגתו להתעטר למעלה ולהתקשר שם בקשר שלם כראוי. כדוגמא

¹ פי' מלכות שנק' כהן משמשת לבינה שנקרא אל עליון (מ"מ).

² פי' כמו דבר אחר הוא, שכהן הוא חסד ואל עליון בינה (מ"מ).

³ פי' בינה ועיין פ' תרומה קנב ע"א (ד"א).

⁴ פי' ויברכהו למלכות (מ"מ).

⁵ ברוך אברם, שהוא השפע שמביאים לחג'ת ומלכות עמהם, כדי שיוכלו לעלות, וכו' אל עליון הוא השפע האמיתי שמקבלים ויורדים מלאים שפע וכדמסיק הזהר לקמן (מ"מ).

⁶ ברוך הוא יסוד דאו"א ועל ידם אתה מוריד שפע לז"א כדי שיוכל לעלות וכו' אברם הוא חסד, לא אל עליון ה' אלהינו, פי' ה' אלהינו הם ת"ת וגבורה וכן אל ת"ת שהוא נוטה לצד החסד, עליון היא הגבורה כנודע מסדר הספירות שהגבורה עליונה מת"ת והכוונה שממשיכין מברוך שהוא יסוד דאו"א לאברם ולא אל עליון שהם חג'ת (מ"מ).

⁷ פי' אחר שעלו האבות שם אזי נקראת הבינה מלך העולם (מ"מ).

⁸ פי' שהשפע שהורדנו מברוך לחג'ת אינו שפע האמיתי רק כדי שיוכלו לעלות מתתא לעילא ליסוד הבינה (מ"מ).

⁹ פי' זהו השפע האמיתי שאחר שעלו אל הבינה וקבלו שפע אנו מורידים אותם מלאכים שפע כדי להשפיע בעולמות (מ"מ).

¹⁰ פי' ויתן למלכות מעשר מכל הי"ס וז"ש לאתדבקה, שקישר כל הי"ס באתר דקישורא שהיא מלכות (מ"מ).

¹¹ מקומו קודם "ומלכי לדק" דף פו ע"ב (דרכ' אמת).

¹² אל הת"ת להעלותה בין תרין דרועין (נ"א).

¹³ מלכות (שער מאמרי רשב"י ז ע"ב).

בראשית

דרוד הוה משתדל לסלקא דרגיה לאתעטרא¹ לעילא ולא תקשרא תמן בקשורא שלים כדקא יאות כנוונא דא (שם קג א) לדוד ברכי נפשי את יהו"ה בנין דרגיה קאמר ומאי אמר ברכי נפשי את יהו"ה את לא תקשרא בקשורא לעילא וכל קרבי מאן קרבי אלין שאר חיון ברא דאקרונ קרבים כמה דאת אמר (שיר ה ד) ומעי² המו עליו דבר אחר ברכי נפשי בניניה קאמר את יהו"ה³ דא שלימו דכלא את יהו"ה כללא דכלא

א"ל רבי אלעזר לרבי ייסא חמינא לך דהא עם שכינתא⁴ קאתית ואתחברת א"ל הכי הוא ודאי ותלת פרסי הוא דאזילנא בהדיה ואמר לי כמה מלי מעלייתא ואנא אנירנא ליה ליומא דא ולא ידענא דאיהו בוצינא דנהיר כדחמינא השתא א"ל רבי אלעזר לההוא יודאי מה שמך א"ל יועזר א"ל יועזר ואלעזר (מלה חדא) יתיבן כחדא יתבו גבי חד טנרא

פז/ב

בההוא חקל

פתח ההוא יודאי ואמר (ישעיה מג כה) אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור מאי טעמא תרי זמני אנכי אנכי⁵ אלא חד בסיני⁶ וחד בשעתא דברא עלמא⁷ דכתיב (שמות כ ב) אנכי יהו"ה אלהיך⁸ דא הוא בסיני וחד כד ברא עלמא דכתיב (ישעיה מה יב) אנכי עשיתי ארץ⁹ ואדם עליה בראתי¹⁰ הוא בנין לאחזאה דלא הוי פרודא¹¹ בין עילא ותתא מוחה פשעיך

זו "לדוד ברכי נפשי את ה'", משום דרגתו אמר. ומה אמר, "ברכי נפשי את ה'". "את", להתקשר בקשר למעלה. "וכל קרבי", מי הם קרבי, אלו שאר חיות השדה שנקראות קרבים, כמו שנאמר "ומעי המו עליו". דבר אחר, "ברכי נפשי", בשבילו הוא אמר, "את ה'", זו שלמות הכל, "את ה'", הכלל של הכל.

אמר רבי אלעזר לרבי ייסא. ראיתי אותך שבאת עם השכינה והתחברת. אמר לו, כן הוא ודאי, והלכתי עמו שלש פרסאות, ואמר לי כמה דברים מעולים, ואני שמרתי אותם ליום הזה, ולא ידעתי שהוא הנר שמאיר כמו שראיתי כעת. אמר רבי אלעזר ליהודי ההוא, מה שמך. אמר לו, יועזר. אמר לו, יועזר ואלעזר (דבר אחד) יושבים יחד. ישבו על סלע אחד

בשדה ההוא.

פתח אותו היהודי ואמר, "אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור". למה [כתוב] פעמיים אנכי אנכי. אלא אחד בסיני ואחד בשעה שברא את העולם, שכתוב "אנכי ה' אלהיך", זה הוא בסיני, ואחד כשברא את העולם, שכתוב "אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי", והוא כדי להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה. "מוחה פשעיך", לא כתוב מעביר

¹ שע"י העליה שם היא מתיחדת עם הת"ת והת"ת הוא מעוטר בתפלין היינו העטרה שמעטרת לו אמו ובעלייתו שם עולה עמו ומתעטרת בסוד אותם העטרות תרין עטרין דירית מא"א. ז"ח (נ"א).

² בהקדמה יג ע"א ע"י כי שם אמר כי נשמת ישראל מן המעים לגו לגו וצ"ע (ד"א). ע"י ד"א וי"ל דשם אמר ומתמן מיסוד דז"א שהוא גופא דאילנא פרחין המעים נשמתין לגו מעהא דמ' בזווגו עמה א"כ הם מגופא דאילנא וחיון ברא הם קרבים של מ' עצמה. הרש"ב (נ"א).

³ פי' את מלכות הו"ה ת"ת הוא שלימו דכלא זכר ונקבה ויקרא את שמם אדם אדם שלם (נ"א).

⁴ כי העוסק בתורה נעשה מרכבה אל הת"ת שכן הוא נקרא תורה שבכתב והשכינה מתלווה ומתחבר עמו והמתחבר עמו מתחבר עם השכינה. ז"ח (נ"א).

⁵ ע"י תיקו"ז פב ע"ב: ועוד אנכי דא שכינתא תתאה ורזא דמלה אנכי אנכי הוא מנחמכם אימא עלאה אנכי לעילא אנכי אימא תתאה לתתא ועל תרוייהו אתמר ראו עתה כי אני אני הוא.

⁶ במלכות שנתנה תורה מפי הגבורה (אור יקר). מלכות (מ"מ). היינו אנכי מ' כנז' בפ' יתרו דפ"ה (נ"א).

⁷ בבניה (אור יקר ומ"מ), ל"ב אלהים שבפרשת בראשית (אור יקר). היינו בינה שכל הנמצאות נעשו ע"י הבינה בשיתוף החכמה. וא"ת הם היל"ל לז"א הוא בגין לאחזאה וכו' (נ"א).

⁸ אנכי במלכות, והכי קאמר קרא, אנכי מיוחד עם הת"ת דהיינו ה' אלהיך (אור יקר).

⁹ האצלת המלכות (אור יקר).

¹⁰ ת"ת הנאצל במלכות נאצל מכח הבינה (אור יקר).

¹¹ ששתייהן נק' אנכי, דהיינו שבהיות זו היא זו, ולפיכך יצדק בשתייהם מלות שוות כדי שלא ידין האדם איזו מהן אלא שתיהן הן אחת (אור יקר).

בראשית

מעביר¹ פשעיך לא כתיב אלא מוחה בגין דלא יתחזון לעלמין למעני מאי למעני בגין אינון רחמין דתליין ב² דכתיב (דברים ד לא) כי אל רחום יהוה אלהיך³ וגו'

דבר אחר מוחה פשעיך למעני תא חזי⁴ חייבי עלמא עבדין פגימותא לעילא דכד אינון חובין סלקין רחמין ונהירו עלאה⁵ ויניקו דברכאן⁶ לא נחית לתתא והאי דרגא לא נטיל ברכאן דלעילא לינקא לתתא ובגין כך למעני בגין⁷ דלא יתמנעון ברכאן לינקא (ליה) [לכלא ליה] כגוונא דא (שם לב לט) ראו עתה כי אני הווא⁸ לאחזאה דלא הוי פרודא בין עילא ותתא⁹ כמה דאתמר

תא חזי כגוונא דא כד אשתכחו זכאין בעלמא אתערין ברכאן לעלמין כלהו כיון דאתא אברהם אתער ברכאן לעלמא דכתיב (בראשית יב ב) ואברכך והיה ברכה מאי והיה ברכה רמו דישתכחון בגיניה ברכאן לעילא ולתתא דכתיב (שם ג) ונברכו בך וגו' וכתיב (שם) ואברכה מברכך אתא יצחק אודע לכלא דאית דין ואית דין לעילא לאתפרעא מרשיעיא ואיהו אתער דינא בעלמא¹⁰ בגין דידחלון ליה לקב"ה כל בני עלמא אתא יעקב ואתער רחמי בעלמא¹¹ ואשלים מהימנותא בעלמא כדקא חזי

ביומי דאברהם מה כתיב (שם יד יח) ומלכי צדק מלך שלם דאתעררת כרסייא בדוכתיה¹²

פשעיך אלא מוחה, כדי שלא יתראו לעולמים. "למעני", מה זה למעני, משום אותם הרחמים שתלויים בי, שכתוב "כי אל רחום ה' אלהיך וגו'".

דבר אחר, "מוחה פשעיך למעני", בא וראה הרשעים של העולם עושים פגם למעלה, שכאשר אותם חטאים עולים, רחמים ואור עליון ויניקת הברכות לא יורדות למטה, והדרגה הזו אינה נוטלת ברכות שלמעלה להניק למטה, ולכן "למעני", כדי שלא ימנעו ברכות להניק (לו) לכל. כדוגמא זו "ראו עתה כי אני הווא", להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה, כמו שנתבאר.

בא וראה, כדוגמא זו כשנמצאים צדיקים בעולם, ברכות מתעוררות לכל העולמות. כיון שבא אברהם, התעוררו ברכות לעולם, שכתוב "ואברכך... והיה ברכה". מה זה "והיה ברכה", רמז שימצאו בגללו ברכות למעלה ולמטה, שכתוב "ונברכו בך וגו'", וכתוב "ואברכה מברכך". בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דיין למעלה להיפרע מן הרשעים, והוא עורר את הדין בעולם כדי שכל בני העולם יראו מהקדוש ברוך הוא. בא יעקב ועורר רחמים בעולם, והשלים את האמונה בעולם כראוי.

בימי אברהם מה כתוב, "ומלכי צדק מלך שלם", שהתעטר הכסא במקומו, ואז נמצא מלך שלם ללא פגם כלל. "הוציא לחם ויין",

¹ הוא העברה מלפני הקב"ה שלא יזכרו לשעה (אור יקר).

² בינה, בה שורש הדין והרחמים, וכו' ואם כן אומרו למעני הכוונה בגין אינון רחמי שבכל מדה ומדה מהן, ומפני ייחודם דלא הוי פרודא וכו' (אור יקר).

³ שם זה יצדק בבינה בסוד ייחודי החכמה עמה ה' חכמה, אלהיך בינה, ובמלכות ה' ת"ת אלהיך מלכות, והיינו רחמי דלתיין בי החכמה בבינה והת"ת במלכות (אור יקר).

⁴ לעיל פד ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ מציאות חכמה בעצמה מציאות ת"ת בעצמה (אור יקר).

⁶ היינו כי הבינה בריכה והמלכות בריכה למטה. ולבריכות אלו להם תעלה שדרך בה יבואו המים לבריכה, דהיינו יסוד למלכות ות"ת בסוד הדעת מהחכמה לבינה (אור יקר).

⁷ מפני תועלת הנמשך לי מהשפע הנשפע לתחתונים (אור יקר).

⁸ ואני ואנכי כולא חד ואם תאמר מה יש בין אני לאנכי המצטרף כ' כתר עמהם או לאו (אור יקר). פי' אני שהוא מלכות וא"ן שהוא הכתר, הכל אחדות אחד ואין בהם פירוד (מ"מ).

⁹ בספירות ובתחתונים, בתחתונים דכתיב ונברכו בך כל משפחות האדמה, ע' שרים וע' אומות, בספירות דכתיב ואברכה שפע בספירות שהם מברכך (אור יקר)

¹⁰ מיד אל החוטא בלי אריכות אפים (אור יקר).

¹¹ לא כאברהם שהשפיע אפילו בשרים, ולא כיצחק שעורר דין, אלא רחמי בינונים מצד הת"ת בין חסד לגבורה והיינו על ישראל (אור יקר).

¹² כורסייא, מלכות. בדוכתיה, עם הת"ת. ועל ידה היתה הלבנה במלואה והיינו כסא שלם ברוכב עליו ולכך קראה כסא והיינו ומלך שלם (אור יקר).

בראשית

וכדין אשתכח מלך שלם בלא פגימו כלל הוציא להם ויין דאפיק מזונין לעלמין כלהו כדקא חזי¹ הוציא להם ויין דלא אתמנעו ברכאן מכלהו עלמין הוציא כמה דאת אמר (שם א כד) תוצא הארץ מדרגין דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין כלהו והוא² כהן לאל עליון דאשתכח בלא בשלימו עלאה³ כדקא חזי לאתחזאה כמה דחייביא עבדי פגימו בעלמא ומנעי ברכאן הכי נמי בגין זכאין אתיין ברכאן לעלמא ובגנייהו אתברכאן כל בני עלמא

ויתן לו מעשר מכל מאי מעשר מכל מאינן ברכאן דנפקי מכל⁴ בגין דאיהו אתר דכל ברכאן דנחתי לעלמא מתמן נפקי דבר אחר ויתן לו מעשר מכל קב"ה יהב ליה מעשרא⁵ ומאן איהו דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי⁶ ואיהו מעשר ואיהו חד מעשרה ואיהו עשרה ממאה⁷ מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיומא דלעילא כדקא חזי

א"ל רבי אלעזר שפיר קא אמרת אמר ליה רבי אלעזר מאי עבידתך אמר ליה קרינא דרדקי באתרי (ו)השתא אתא רבי יוסי דכפר חנין למתא וסליקו לון מגבאי ואותבו לון לגביה והווי יהבין לי כל בני מתא אנרא <כההוא> (בההוא) זמנא דדרדקי הווי גבאי ואסתכלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא ואגירנא גרמאי בהדי (דההוא) [דהאי] חכים א"ר אלעזר ברכאן דאבא אצטריכו הכא קמו אתו קמיה דרבי שמעון (לבתר) והווי יתיב ולעי כל יומא קמיה

שהוציא מזונות וברכות לעולמות כולם כראוי. "הוציא לחם ויין", שלא ימנעו הברכות מכל העולמות. "הוציא" כמו שנאמר "תוצא הארץ" מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות. "והוא כהן לאל עליון", שהכל נמצא בשלמות עליונה כראוי, להראות, כמו שהרשעים עושים פגם בעולם ומונעים ברכות, כך גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

"ויתן לו מעשר מכל", מה זה מעשר מכל. מאותן הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיורדות לעולם יוצאות משם. דבר אחר, "ויתן לו מעשר מכל", הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא, זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיום שלמעלה כראוי.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך. אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. כעת בא רבי יוסי מכפר חנין לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלו, והיו נותנים לי כל בני העיר שכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתכלתי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשכרתי עצמי עם החכם (ההוא) הזה. אמר רבי אלעזר, כאן צריך את הברכות של אבא. קמו. באו לפני רבי שמעון (אחר כך), והיה יושב ולומד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עוסק

¹ היינו אל צד הדין יין, ואל צד הרחמים לחם, או אפשר מהבינה לעליונים יין שהוא דק שפע הבינה ולתחתונים לחם שהוא עב מצד המלכות וכו' הוציא משמע שלא מן הדין אלא הוצא להם מה שלא היה ראוי, לזה אמר שאינו כן אלא כפי מדתם (אור יקר).

² אהדר למלכי צדק, ופי' והוא כהן נקשרת המלכות בימין, ומשמם נקשרת הימין עם חכמה ובינה, דהיינו אל עליון כדפי' לעיל, והיינו שלימו עילאה שהוא קשר כל שם בן ד' וכו' והיינו "כולא" כל האצילות ודאי בשלימו עילאה, הייחוד והקשר כראוי (אור יקר).

³ פי' שהמלכות שנק' כהן נתחברה עם הבינה הנק' אל עליון (מ"מ).

⁴ פי' א"א ע"ה נתן לו א"ס ב"ה הברכות מיסוד הנק' כל (מ"מ). היוצאים מהיסוד הנק' כל והנותן הוא מלכי צדק הנז' דהיינו המ' והמקבל הוא אברהם בעצמו (נ"א).

⁵ פי' א"ס ב"ה נתן לאברהם מעשר מכל הספירות והיא המלכות שהיא חד מעשרה (מ"מ).

⁶ היינו המ' שהיא ראשונה שזכה בה אברהם וזהו ויתן לו הקב"ה לאברהם המדה הזאת שהיא מעשר מכל וכו' פי' נפקא ליה ממלת מעשר מכל פי' המדה שיש בידה מעשר מכל המדות כי היא המשלמת כל א' ואחד לעשר וז' ש ואיהו מעשר ב' ויתן לו המדה הי' שבכל העשר לאפוקי ממ"ד שהספי' הם עשר זולתה ג' ויתן לו מעשר מכל אותה שיש לה כללות מכל הז' (נ"א).

⁷ עלה למדתו מדת החסד מהח' ואפשר אעפ"י שהוא היה הולך ונוסע ומ"מ לא ניתנה במתנה אלא עתה. ז"ח (נ"א).

בראשית

דרבי שמעון ויומא חד הוה עסיק בנטילת ידיים קמיה אמר כל מאן דלא נטיל ידוי כדקא יאות אע"ג דאתענש לעילא אתעניש לתתא ומאי עונשיה לתתא דגרים ליה לגרמיה מסכנותא¹ כמה דעונשיה כך הכי הוא זכי מאן דנטיל ידוי כדקא יאות דגרים לגרמיה ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על ידוי כדקא יאות ואתברך

בעותרא

פח/א

זהר

לבתר אקדים רבי שמעון חמא ליה דאנטל ידוי במיא ונטיל לון בשיעורא סנייא דמיין א"ר שמעון מלא ידיו מברכותיך² וכך הוה מההוא יומא ולהלאה אתעתר ואשכח סימא והוה לעי באורייתא ויהיב מזונא למסכני כל יומא והוה חדי עמהון ומסבר לון אנפין נהירין קרא עליה רבי שמעון (ישעיה מא טז) ואתה תגיל ביהו"ה בקדוש וגו' [חסר]

אחר הדברים האלה היה דבר יהו"ה אל אברם וגו' (בראשית טו א) רבי יהודה פתח (שיר ז יא) אני לדודי ועלי תשוקתו הא אוקמוה > אבל באתערותא < (דבאתערותא) דלתתא אשתכח אתערותא לעילא דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא³ וברכאן דלעילא לא משתכחי אלא במה דאית ביה ממשא ולא אוהו ריקניא

מגלף⁴ מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע (מלכים ב' ד ב) הגידי לי מה יש לך בבית דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא ריקניא⁵ ולא באתר ריקניא⁶ מה כתיב (שם) ותאמר אין

בנטילת ידיים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו כראוי, אף על גב שנענש למעלה, נענש למטה, ומה ענשו למטה, שגורם לעצמו עניות, כמו שענשו כך, כך זוכה מי שנוטל ידיו כראוי, שגורם לעצמו ברכות שלמעלה, ששורות הברכות על ידו כראוי ומתברך בעושר.

אחר כך הקדים רבי שמעון, וראה אותו שנוטל ידיו במים, ונוטל ידיו בשעור רב של מים. אמר רבי שמעון, מלא ידיו מברכותיך, וכך היה. מאותו היום והלאה התעשר ומצא אוצר, והיה עוסק בתורה ונותן מזון לעניים כל יום, והיה שמח עמהם, ומסביר להם בפנים מאירות. קרא עליו רבי שמעון, "ואתה תגיל בה' בקדוש וגו'" (חסר).

"אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו'". רבי יהודה פתח, "אני לדודי ועלי תשוקתו", הרי פרשוה, אבל בהתעוררות שלמטה תמצא ההתעוררות שלמעלה, שהרי אין מתעורר למעלה עד שמתעורר למטה. והברכות שלמעלה לא נמצאות אלא במה שיש בו ממש, ואינו ריקן.

מנין לנו, מאשת עובדיהו שאמר לה אלישע "הגידי לי מה יש לך בבית", שהרי הברכות שלמעלה אינן שורות על שלחן ריק ולא במקום ריק. מה כתוב, "ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן". מה

¹ ומלבד זה הוא נקצץ מן העולם העליון ונעקר מן העולם הזה קודם זמנו מפני שיש בידים "אצבעות כנגד" מאמרות ו"אותיות השם במילואו וכ"ח פרקים שבידים כנגד כ"ח אותיות אשר בהם נבראו העולם כמנין אותיות פסוק בראשית וזה האיש המזלזל בנטילת ידיים כביכול מתיש כח של מעלה (לקוטי הש"ס שבת). כל האוכל לחם בלא נטילת ידיים כאלו בא על אשה זונה וכו' (סוטה ד ע"ב) הזונה חסר לה הקדושה, ודבר זה ידוע שהרי חסירה קדושין שמקדשין האשה והזונה הוא ענין זנות גופני בלא קדושה, וכך כאשר יאכל אכילתו והיא גופנית בלא קדושה כי מים ראשונים עליהם נאמר והתקדשתם והנה דבר זה ממש כאלו בא על אשה זונה (מהר"ל נתיב העבודה פרק טז).

² ר"ת מים ורצה לברכו מעין מצותו הוא מלא ידיו מים מלא ידיו מברכותיך. ז"ח. פירוש מים חסד להשפיע לו בחסדו וס"ת גימטריא הו"ה עם הכולל. מא"ן (נ"א).

³ מכח אתערותא דלתתא עולם התחתונים אשתכח אתערותא לעילא במלכות, תדע דהא לא אתער לעילא בספירות עליונות עד דאתער לתתא שהוא המלכות, ונמצא שכל עליון תלוי בתחתון, ומזה ימשך כי בבא הברכות צריך שימצא להם כסא כמו שאינם נמשכות אלא על ידי התעוררות תחתון, וזה שאמר וברכאן לעילא לא וכו' (אור יקר).

⁴ יתרו פז ע"ב ותרומה קכג ע"ב ופרדס רמונים שער ח פ"כ (ד"א).

⁵ בעת ברכת המזון (אור יקר).

⁶ להיות אינו ישנו, דהיינו כמו ענין אשת עובדיה (אור יקר).

בראשית

לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן מאי אסוך
אלא א"ל שיעורא דהאי משחא לאו איהי אלא
כדי משיחת אצבעא זעירא אמר לה נחמתני
דהא לא ידענא היאך ישרון ברכאן דלעילא
בדוכתא ריקניא אבל השתא דאית לך שמן דא
הוא אתר לאשתכחא ביה ברכאן

מנלן דכתיב (תהלים קלג ב) כשמן הטוב וגו'
וסיפיה מה כתיב (שם ג) כי שם צוה יהוה את
הברכה חיים עד העולם ובאתרא דא שראן
ברכאן (<נ"א> ואתמר) <ואי תימא> (שם) כטל
חרמון שיורד על הררי ציון ולא כתיב שמן אלא
טל אלא איהו שמן ואיהו טל¹ ההוא טל הוא²
איהו דאטיל קב"ה ממשחא עלאה³ דההוא שמן
נפק לסטרא דימינא תרין אינון יין ושמן ואזלו
לתרין סטרין יין לסטר שמאלא⁴ שמן לסטר
ימינא ומסטרא דימינא⁵ נפקי ברכאן לעלמא
ומתמן אתמשה מלכותא קדישא⁶ ובגין⁷ דשמן
הוה אתתקן לתתא בקדמיתא⁸ שמן אזדמן
לעילא⁹ אריקן דברכאן¹⁰

תא חזי מאתערותא
סתרי תורה

אחר הדברים האלה וגו' (בראשית טו א) אלין
פתגמי אורייתא דכתיב (דברים ה יט) את
הדברים האלה דבר יהוה אל כל קהלכם [מה
להלן פתגמי אורייתא] אוף הכא פתגמי אורייתא
בתר דאשתדל [בר נש] בהאי עלמא בדברים
האלה קודשא בריך הוא מבשר ליה ואקדים [לה
לנשמתא שלם] (בשורות טובות) הה"ד
(בראשית טו א) אל תירא אברם אנכי מגן לך
מכל זיינין בישין דגיהנם שכרך הרבה מאד בגין
דכל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי

זה "אסוך", אלא אמרה לו, השעור של
השמן הזה אינו אלא כדי משיחת אצבע
קטנה. אמר לה נחמתני, שהרי לא ידעתי
איך ישרו הברכות שלמעלה במקום ריק,
אבל עכשיו שיש לך שמן, זהו מקום
שימצאו בו ברכות.

מנין לנו, שכתוב "כשמן הטוב וגו'",
ובסופו מה כתוב, "כי שם צוה ה' את
הברכה חיים עד העולם", ובמקום הזה
שורות הברכות (ונתבאר). ואם תאמר,
"כטל חרמון שיורד על הררי ציון", ולא
כתוב שמן אלא טל. אלא הוא שמן והוא
טל. אותו הטל, אותו שהטיל הקדוש ברוך
הוא מהשמן העליון, שאותו השמן יוצא
לצד הימין, שנים הם, יין ושמן, והלכו לשני
צדדים, היין לצד שמאל, והשמן לצד ימין.
ומצד הימין יוצאות ברכות לעולם, ומשם
נמשחת המלכות הקדושה, ומשום שהשמן
היה נתקן למטה בראשונה, השמן מזומן,
למעלה, מוריק ברכות

בא וראה, מההתעוררות

"אחר הדברים האלה וגו'", אלו דברי
תורה, שכתוב "את הדברים האלה דבר ה'
אל כל קהלכם", מה להלן דברי תורה, אף
כאן דברי תורה. אחר שאדם עסק בעולם
הזה בדברים האלה, הקדוש ברוך הוא
מבשר לו ומקדים לנשמה שלום (בשורות
טובות), זהו שכתוב "אל תירא אברם אנכי
מגן לך", מכל המינים הרעים של הגיהנם.
"שכרך הרבה מאד", משום שכל מי שעוסק
בתורה בעולם הזה, זוכה ונוחל ירושת
נחלה בעולם הבא, ככתוב "להנחיל אוהבי

¹ פי' שהטיפה שבאה מאבא כלולה מיה"ו ויה"ו במילוי אלפי"ן גימ' ט"ל (מ"מ).

² ההוא (לפ"ו).

³ עי' אד"ר קלד ע"ב: מניה נגיד משחא דרבנותא לתליסר עיבר מבויעין לכל אינון דלתתא, ע"כ. כאן מבאר את השפעת מו"ס בפנימיות השערות ומכונה שמן, והוא השמן הטוב מכל השמנים (בהגר"א על ספד"צ יט ע"ג ד"ה ואמר נגדין).

⁴ צו ע"א ולעיל עב ע"ב ויקרא ז ע"ב וצו לד ע"א ואמור פח ע"ב (ד"א).

⁵ ראוי שתשרה הברכה בשמן כיון שייסודו למעלה שמן (אור יקר).

⁶ משם מקבל שפע השמן מדת המלכות שאינה מקבלת אותו מן החכמה עצמה אלא מן החסד והיינו שמושחין המלכים על המים (אור יקר).

⁷ להוכיח השנית שצריך הזמנה למטה במה שיחולו הברכות (אור יקר).

⁸ במשיחת המלכים או באשת עובדיה (אור יקר).

⁹ מצד החכמה (אור יקר).

¹⁰ מצד בואו אל החסד ששם הברכה (אור יקר).

בראשית

יש". מה זה "י"ש", (זה י"ש מאין שלש עשרה נהרות אפרסמון טהור [כלים] שנותנים לו ירושה עליונה בעולם הבא). (נ"א זה העולם הבא). "ואוצרותיהם אמלא", בעולם הזה, מעושר וכל טוב של העולם.

ואחסין נירותת אחסנתא¹ בעלמא [אחסנתיה דעלמא] דאתי כמה דכתיב (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש מאי י"ש (נ"א) דא י"ש² מאין תלת עשר >נהרי דאפרסמונא דכיא³ < (נ"א) >מכילן] דיהבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי [דא עלמא דאתי] ואוצרותיהם אמלא (משלי ח כא) בהאי עלמא מעותרא ומכל טיבו דעלמא

(ו)מאן דאזיל לימינא זכי לעלמא דאתי ומאן דאזיל לשמאלא (הא) [דא] עותרא בעלמא דין (נ"א) דאית⁴ שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יהבי ליה אורך ימים בעלמא דאתי ויהבי ליה עושר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג יד) אורך ימים בימינה וגו' ומאן דיתרעי דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדין טבין יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע ובעותרא דא עביד ביש וירית גיהנם ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה אין דכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה)

רבי אבא [כד אתא] מהתם הוה מכריז מאן בעי עותרא ומאן בעי אורכא דחיי [בעלמא] [לעלמא] דאתי ייתי וישתדל באורייתא הוו מתכנשין כולי עלמא [לגביה רווק חד הוה] בשביבותיה יומא חד אתא [לגבי] [חד אניש] אמר ליה רבי בעינא למלעי באורייתא [כדי] שיהיה לי עותרא אמר ליה הא ודאי אמר ליה מה שמך אמר ליה יוסי אמר לון לתלמידיו [דיקרו] [לתנווי ליה וקרו] ליה רבי יוסי מארי דעותרא ויקרא יתיב ואתעסק באורייתא ליומין הוה קאים קמיה אמר ליה [רבי] אן הוא עותרא אמר

פח/ב

מי שהולך לימין, זוכה לעולם הבא, ומי שהולך לשמאל, הנה עושר בעולם הזה. (יש ששמאל קדוש ויש שמאל טמא, וזה הוא שאמרנו, מי שעוסק בתורה, נותנים לו אורך ימים בעולם הבא ונותנים לו עושר וכבוד בעולם הזה, שנאמר "אורך ימים בימינה וגו'". ומי שירצה שיהנה הגוף בעולם הזה ולא עוסק בתורה ובמעשים טובים, נותנים לו עושר בעולם הזה מצד השמאל, מצד היצר הרע, ובעושר הזה עושה רע ויורש גיהנם. ואם תאמר, וכי אין בעולם הזה עושר מצד הקדושה, כן, שכל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר, וזהו עושר טוב שמצד הקדושה).

כשבא רבי אבא משם, היה מכריז, מי רוצה עושר ומי רוצה אורך חיים בעולם הבא, יבא ויעסוק בתורה. היו מתכנסים אליו כל העולם. היה רווק אחד בשכונתו. יום אחד בא אליו, אמר לו, רבי, אני רוצה לעסוק בתורה כדי שיהיה לי עושר. אמר לו, הנה ודאי. אמר לו, מה שמך, אמר לו יוסי, אמר לתלמידיו שיקראו לו רבי יוסי בעל העושר והכבוד. ישב ועסק בתורה. לימים היה עומד לפניו, אמר לו, רבי, איפה העושר. אמר,

¹ ע"י אד"ז רצב ע"ב: אחסנתיה דאבוי ואמיה, ותרין גניזין דלהון דמתעטרן כלהו ברישיה, ע"כ. ז"א יורש מאר"א, ולכן הוא נקרא יה"ו (בהגר"א על ספד"צ יד ע"ב ד"ה ואמר וכלא).

² יש הם י"ג כי הש' במ"ק היא ג' פי' הארת י"ג מדות של רחמים שבא"א המאירים בעלמא דאתי שהיא הבינה וזהו יש מאין י"ג מדות הנמשכים מאין העליון (נ"א). סוד להנחיל אוהבי יש, כי ש"י עולמות הם בבינה, וכולם מתחלקים בז"א. וז"ש בזוהר (תרומה קסו ע"ב), כי ש"י עולמות אלו, הם שריין תחות כורסייא תחות עלמא דאתי (פע"ח עמידה ז).

³ העוה"ב הוא בבחינת י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא דהיינו י"ג נביעין דמשח רבות, והוא מה שנקט כאן בלשון "ובעלמא דאתי". ולכן הזכיר את העניין זה כאן בתיקון ה"ג, שכן עיקר גילוי י"ג נביעין דהמשח רבות הוא דווקא בתיקון זה (ב"ע קלה ע"א).

⁴ עד ר' אבא לא נמצא בכל ספרים ישנים. ז"ח (נ"א).

בראשית

זהר

דהאי שמן דלעילא¹ קאים לארקא על דוד
ושלמה לאתברכא (על) בניו. מנין לנו,
(מלכים ב' ד' ו) ויעמוד השמן³ כתיב הכא ויעמוד
וכתיב התם (ישעיה יא י) שורש ישי אשר עומד
לנס עמים

תא חזי משלחן דלחם הפנים דברכאן נפקין
מתמן ומזונא לעלמא לא בעי לאשתכחא ריקניא
אפילו רגעא חדא בנין דלא יסתלקון ברכאן
מתמן⁴ אוף הכי לא מברכין על שלחן ריקניא
דהא ברכאן דלעילא לא שריין על שלחן ריקניא
תא חזי מה כתיב (שיה"ש ז יא) אני לדודי ועלי
תשוקתו אני לדודי בקדמיתא⁵ ולבתר ועלי
תשוקתו⁶ אני לדודי לאתקנא ליה דוכתא⁷
בקדמיתא ולבתר ועלי תשוקתו⁸ דבר אחר אני
לדודי דהא תנינן שכינתא לא אשתכחת עמהון
דחייביא⁹ כיון דאתי בר נש לאתדכאה ולמקרב
גביה דקב"ה כדין שכינתא שריא עליה הה"ד אני
לדודי בקדמיתא ועלי תשוקתו לבתר אתי בר נש
לאתדכאה מדכאין ליה

תא חזי אחר הדברים האלה¹⁰ דרדף אברהם
בתר אלין מלכין וקטיל לון קב"ה הוה אברהם
תוהא אמר דילמא ח"ו גרענא ההוא אנרא
דהוינא אהדר בני נשא לגבי קב"ה ואחידנא בהו
לקרבא לון לגביה והשתא אתקטילו בני נשא על
ידי מיד א"ל קב"ה אל תירא אברם אנכי מגן לך

שהשמן הזה שלמעלה עומד להריק על
דוד ושלמה להתברך (על) בניו. מנין לנו,
שכתוב "ויעמוד השמן". כתוב כאן
"ויעמוד", וכתוב שם "שורש ישי אשר עמד
לנס עמים".

בא וראה, משלחן של לחם הפנים,
שמשם יוצאות הברכות ומזון לעולם, לא
צריך שימצא ריק אפילו רגע אחד, כדי שלא
יסתלקו משם הברכות. כמו כן לא מברכים
על שלחן ריק, שהרי הברכות שלמעלה אין
שורות על שלחן ריק. בא וראה מה כתוב,
"אני לדודי ועלי תשוקתו". "אני לדודי"
בתחלה, ואחר כך "ועלי תשוקתו". "אני
לדודי" לתקן לו מקום בתחלה, ואחר כך
"ועלי תשוקתו". דבר אחר, "אני לדודי",
שהרי שנינו ששכינה לא נמצאת עם
הרשעים, כיון שבא האדם להטהר
ולהתקרב לקדוש ברוך הוא, אז השכינה
שורה עליו, זהו שכתוב "אני לדודי"
בהתחלה, "ועלי תשוקתו" לאחר מכן. בא
האדם להטהר, מטהרים אותו.

בא וראה, אחר הדברים האלה שאברהם
רדף אחר המלכים הללו והקדוש ברוך הוא
הרג אותם, היה אברהם תוהו ואמר, אולי
חס וחלילה גרעתי אותו השכר שהייתי
מחזיר אנשים אל הקדוש ברוך הוא,
ואחזתי בהם לקרב אותם אליו, וכעת נהרגו
אנשים על ידי. מיד אמר לו הקדוש ברוך
הוא, "אל תירא אברם אנכי מגן לך שכך

¹ ממה שנתעורר השמן הזה למעלה משנמשחו דוד ושלמה שהם מרכבה אל היסוד והמלכות קאים בחכמה
לארקא על דוד ושלמה שהם יסוד ומלכות (אור יקר).

² שלא הוצרכו עוד להמשח (אור יקר).

³ מלשון עמוד לשון קיום, ומכאן ראייה אל ההתעוררות (אור יקר).

⁴ זווג אר"א נעשה ע"י מזלא קדישא דדיקנא דא"א ונודע כי יש בו שלשה הוי"ת [שבהם י"ב אותיות כנגד
כללות כל שאר י"ב תיקוני דיקנא והנה שלשה הוי"ת בגימטריא מזלא] ובגימטריא לחם [מזלא] וכו' ולפי
שזווג אר"א הזה נקרא אכילה אינו נפסק לעולם לכן הלחם הזה שהוא המזל העליון המעוררן אל הזווג הנקרא
אכילה היה על השלחן תמיד (שעה"מ אמור, וספר הליקוטים תרומה).

⁵ בהתעוררות (אור יקר).

⁶ בשפע (אור יקר).

⁷ עי' שעה"ק י ע"ד וז"ל: המקום בעצמו הוא יותר זך וגדול ומעולה מן העולם עצמו כי לכן נקרא הקב"ה
מקומו של עולם.

⁸ אין אור האצילות מתגלה בלי שיהיה לו תיק להגזז בו. והנה בהיות שאין תיק ומכון בעוה"ז להגזז בו
הוכרח לעלות ואין השפע יורד כדי מזון התחתונים ולכן אין האור מתגלה במלכות אלא כדי מזונה (פרדס
ש"ח פ"כ).

⁹ אין השכינה מתחלת להתעורר אלא תחלה ישוב בתשובה (אור יקר).

¹⁰ כלומר אחר דבריו של אברהם שנתעורר ביראת שמים לומר דילמא ח"ו וכו' נתגלה לו הנבואה (אור
יקר).

בראשית

שכרך הרבה וגו' אנרא קבילת עלייהו דהא כלהו לא יזכון לעלמין

היה דבר יהו"ה אל אברם במחזה לאמר מאי במחזה! אלא בההוא חייו דרגא דכל דיוקנין אתחזיין ביה אמר רבי שמעון תא חזי עד לא אתגזר אברהם הוה חד דרגא מליל עמיה ומאן איהו דא מחזה דכתיב (במדבר כד טז) מחזה שדי יחזה² כיון דאתגזר הוה כלהו דרגין שראן על האי דרגא וכדין מליל עמיה³ הדא הוא דכתיב (שמות ו ג) וארא

סתרי תורה

שמע מינה דלאו לשם שמים [קא] עביד⁴ עאל לאדריה (ו) שמע חד קלא דהוה אמר לא תענשיה (תוב לגביה) דנברא רבא ליהויה תב לגביה אמר ליה תיב ברי תיב ואנא יהיבנא לך עותרא

אדהכי אתא גברא חד ומאנא דפו בידיה אפקיה ונפל נהורא בביתא אמר ליה רבי בעינא למזכי באורייתא [ואנא לא זכינא ובעינא מאן דישתדל באורייתא בגינין] דהא אית לי עותרא סגי דקא שבק לי אבא דכד (הוה) יתיב על פתוריה הוה מסדר [עלה] (על פתוריה) תליסר כסי מאלין ובעינא למזכי באורייתא ואנא יהיבנא עותרא [אמר ליה לההוא רווק תשתדל באורייתא ודא יהיב לך עותרא יהב ליה ההוא כסא דפז] קרא [עליה] רבי אבא (לר' יוסי א"ל) (איוב כח יז) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז

יתיב ולעא באורייתא וההוא בר נש [הוה] יהיב ליה עותרא ליומין עאל חמידו דאורייתא במעוי יומא חד הוה יתיב והוה בכי אשכחיה

הרבה מאד וגו', שכר קבלת עליהם, שהרי כולם [שנהרגו] לא יזכו לעולמים.

"היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר". מה זה "במחזה", אלא באותו המראה הדרגה שכל הדמויות נראות בה. אמר רבי שמעון, בא וראה, טרם שנמול אברהם, היתה דרגה אחת מדברת עמו, ומי המחזה הזה, שכתוב "מחזה שדי יחזה". כיון שנמול, היו כל הדרגות שורות על הדרגה הזו, ואז דיבר עמו. זהו שכתוב "וארא

נשמע מזה שלא עשה לשם שמים. נכנס לחדרו, שמע קול אחד שהיה אומר, אל תעניש אותו (שוב אליו), שיהיה איש גדול. שב אליו. אמר לו, שב בני שב, ואני נותן לך עושר.

בינתיים בא איש אחד וכלי של פז בידו, הוציא אותו ונפל אור בבית. אמר לו, רבי, אני רוצה לזכות בתורה ואני לא זכיתי, ורוצה מי שיעסוק בתורה בשבילי, שהרי יש לי עושר רב שהשאיר לי אבי, שכאשר ישב על שלחנו היה מסדר עליו שלשה עשר כוסות מאלו, ואני רוצה לזכות בתורה ואני נותן עושר. אמר לאותו הרווק, תעסוק בתורה וזה נותן לך עושר. נתן לו אותו הכוס של הפז. קרא עליו רבי אבא "לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז".

ישב ולמד בתורה, והאדם ההוא היה נותן לו עושר. לימים נכנסה חמדת התורה למעיו. יום אחד היה יושב והיה בוכה. מצא

¹ קשיא ליה, דאי תימא במלכות אי אפשר, דהא כתיב דבר ה' דהיינו מלכות, אם כן מאי במחזה, ותירץ שהיא מלכות בבחינה תחתונה שכל הספירות נראות בה אפילו מדת מלכות עצמה (אור יקר).

² פי' בלעם היה במחזה שדי דהיינו מקום החצונים שמתגלה שם המלכות במקרה דכתיב ויקר אלהים ולכן כתיב מחזה שדי, דהיינו מקום שנראה שדי, אבל אברהם מחזה סתם שהיא מלכות עצמה שהי אמחזה אל העליונות (אור יקר). פי' מ' דשדי יסוד ולא שהיה בלעם משיג מ' עצמה ח"ו אלא היינו ניצוץ ע"א מהמ' המתפשט אל החיצונים כנז' בפ' יתרו דף ע"ט (נ"א).

³ עולה בר"ת עם הכולל כמנין תר"ג, משום שבו מתקבצים חו"ג יחד דהיינו מ"ע ומל"ת (לקוטי תורה משלי). כל דבר שהוא כפול בא השני בגולם א' וכו', וכן הוא כאן, שתרי"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עט' הברית ובו נכלל כל התרי"ג מצות גדולה מילה וכו', ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י כמו כל האיברים אלא בעשיית האדם מצות הש"י וכו', ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת תר"ג הוא בעטרה ובה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל לכן היא שקולה נגד תר"ג מצות וזהו בר"ת, שהוא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד, בסוד תש"י כנ"ל, וכשחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה (יהל אור ח"ג לו ע"ג).

⁴ נראה שהכוונה להתפלל או להתבודד או ליפול ע"פ כדי שימות אותו תלמיד כיון שהיה עוסק שלא לשמה כעין נפילת אפים דר"א. ז"ח (נ"א).

בראשית

רביה דהוה בכי אמר ליה על מה קא בכית אמר ליה ומה (מנחנא) [אנחנא] חיי דעלמא דאתי בגין האי לא בעינא אלא למזכי לגבאי אמר [השתא] שמע מינה דהא לשם שמים קא עביד קרא ליה לההוא גברא אמר ליה טול עותרך והב ליה ליתמי ולמסכני ואנא יהיבנא לך חולק יתיר באורייתא בכל מה דאנן לעאן אהדר ליה רבי יוסי ההוא כסא דפזועד יומא לא אעדי שמיא ומן בנוי בן פזי והיינו רבי יוסי בן פזי וזכה לכמה אורייתא הוא ובנוי (נ"א) [בגין דלעא באורייתא] דלית לך אגר טב בעלמא כמאן דלעי באורייתא (ומקיימה)

אחר הדברים האלה היה דבר יהו"ה אל אברם במחזה לאמר וגו' (בראשית טו א) בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה [דא] שמא דאתגלי לאבהן ומאן איהו שד"י שנאמר (שמות ו ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי כמה דאת אמר (במדבר כד טז) אשר מחזה שדי יחזה ודא איהי חיזו דכל חזון עלאין אתחזיין מגויה [בהאי] <כהאי> מראה דכל דיוקנין אתחזיין ביה [וכלא חד מראה מחזה חד הוא דא תרגום] ודא לשון הקודש [אמר] רבי יוסי (אמר) סניאין אינון באורייתא [ועל דא [הוה] <הוה ליה> רשו לאונקלוס לתרגם בההוא לישנא דגלי קודשא בריך הוא באורייתא]

ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי עלאי במחזה (דהא) [דהוא] סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא כד ממליל ביה באברהם (ו) מאי טעמא בגין דאברהם לא הוה מהול והוה ערל (ו) סתים [ב] כשרא² ובגין כך הוה סתים מנייהו בלשון תרגום כגוונא דא בלעם דכתיב

פ/ט א

זהר

אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי³ ועד לא אתגזר לא הוה אינון דרגין שראן עלוי⁴

אותו רבו שהיה בוכה, אמר לו, על מה אתה בוכה. אמר לו, ומה אני מניח את חיי העולם הבא בשביל זה, איני רוצה אלא לזכות לעצמי. אמר, עכשיו מזה נשמע שהנה עשה לשם שמים. קרא לאותו האיש, אמר לו, קח את עושרך ותן אותו ליתומים ועניים, ואני נותן לך חלק יותר בתורה בכל מה שאני לומד. החזיר לו רבי יוסי אותו הכוס של פז, ועד היום לא סר שמו, ומבניו בן פזי, והיינו רבי יוסי בן פזי. זכה להרבה תורה, הוא ובנוי (משום שלמד תורה), שאין לך שכר טוב בעולם כמי שלומד תורה (ומקיים אותה).

"אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגו'". בכל מקום שכתוב בתורה "במחזה", זה השם שהתגלה לאבות. ומי הוא, שד"י, שנאמר "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שד", כמו שנאמר "אשר מחזה שדי יחזה", וזה המראה שכל המראות העליונות נראים מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמויות נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא אחד, זה תרגום וזה לשון הקודש. אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל כן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה.

והלשון הזו היא סתומה מהמלאכים העליונים. במחזה (שהנה) שהיה סתום מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה כשמדבר עם אברהם. ולמה, משום שאברהם לא היה מהול, והיה ערל סתום בשר, ולכן היה סתום מהם בלשון תרגום, כדוגמא זו בבלעם שכתוב

אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי". וטרם שנמול, לא היו אותן הדרגות שורות עליו לדבר. ואם תאמר, שהנה בתחלה כתוב "וירא ה' אל אברם", וכתוב

¹ בלעם הרשע שהיה רואה קליפת נוגה המלבשת מטטרון כל ימי החול, ובשבת היא עולה עמו. והעד על זה שראה התרגום, שהוא נוגה שאמר מחזה הוא תרגום של מראה (עמק המלך ש"ד פק"ו).

² בחינת הנבואה הנמשכת דרך אחוריים דז"א, כי עדיין לא היה אברהם מהול, וכל האחוריים הם בגי' תרגום ותרדמה. ולכן דבר אליו במחזה, שהוא תרגומו של מראה (שעה"פ לך לך). נגלה הקב"ה עליו אז בלשון תרגום, כדי שלא יקנאו בו מלאכי השרת (שעה"פ וזאת הברכה).

³ היינו שדי מחזה אל העליונים (אור יקר).

⁴ לא היו ממש העליונות בה אבל נראות מציאותם שבה, וזהו מחזה דכל דיוקנין דקאמר לעיל (אור יקר).

בראשית

"ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה", וכתוב "ויבן שם מזבח", הנה כאן אותן הדרגות העליונות, וכעת אומרים, שטרם שנמול לא היה אותן הדרגות העליונות שורות על הדרגה הזו לדבר עמו.

למללא! ואי תימא דהא בקדמיתא כתיב (בראשית יב ז) וירא יהו"ה אל אברם וכתוב (שם ט) ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה וכתוב (שם ז) ויבן שם מזבח הא הכא אינון דרגין עלאין והשתא אמרן דעד לא אתגזר לא הוון אינון דרגין עלאין שראן על האי דרגא [למללא] (דמללא) עמיה

תא חזי בקדמיתא יהב קב"ה חכמה לאברהם למנדע חכמה² לאתדבקא ביה וידע רזא דמהימנותא אבל למללא עמיה לא הוה אלא האי דרגא תתאה בלחודוי כיון דאתגזר כלהו³ דרגין עלאין הוון שראן על האי דרגא תתאה כגין למללא עמיה⁴ וכדין אסתלק אברהם בכלא כמה דאתמר

תא חזי עד לא אתגזר בר נש לא אתאחיד בשמא דקב"ה⁵ כיון דאתגזר עאל בשמיה ואתאחיד ביה ואי תימא אברהם דאתאחיד ביה עד לא אתגזר הכי הוה דאתאחיד ביה ולא כדקא יאות דהא מגו רחימותא עלאה דרחים ליה קב"ה קריב ליה לבתר פקיד ליה דיתגזר ואתייהיב ליה ברית קשורא דכלהו דרגין עלאין⁶ ברית קשורא לאתקשרא⁷ כלא כחדא לאכללא דא בדא⁸ ברית קשורא דכלא אתקשר ביה⁹ ובגין כך אברהם עד לא אתגזר מלוי לא הוה עמיה אלא במחזה כמה דאתמר

תא חזי בשעתא דברא קב"ה עלמא לא אתברי אלא על ברית כמה דאת אמר בראשית ברא אלהיים והיינו [נ"א] ברית¹⁰ דעל ברית קיים קב"ה עלמא¹¹ וכתוב (ירמיה לג כה) אם לא

בא וראה, בתחלה הקדוש ברוך הוא נתן חכמה לאברהם לדעת את החכמה להדבק בו, וידע את סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא היתה אלא הדרגה התחתונה הזו לבדה. כיון שנמול, כל הדרגות העליונות היו שורות על הדרגה הזו התחתונה כדי לדבר עמו, ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

בא וראה, טרם שנמול האדם, לא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא, כיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, אברהם שנאחז בו טרם שנמול, כך היה שנאחז בו ולא כראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שהקדוש ברוך הוא אהב אותו קירב אותו, אחר כך צוה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית, הקשר לקשר הכל יחד להכליל זה עם זה, הברית, הקשר שהכל נקשר בו. ולכן, טרם שנימול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר.

בא וראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית כמו שנאמר בר"א ש"ת, ברא אלהים, והיינו (ברית) שעל הברית הקב"ה מקיים

¹ הדרגין הם לעולם במלכות, אבל למללא לא היו שראן, שלא היה רואה אברהם כשמדברת עמו רק המלכות לבדה (אור יקר).

² היינו שהשיג אותם במציאות ידיעה ממה שהיו נכללות בה, "וכיון דאתגזר כולהו" (אור יקר).

³ נראה שממש היו הספירות העליונות באות בתחתונה לא לבד כללותם בה (אור יקר).

⁴ שאחר שנימול היה רואה אותם מתוך המלכות (מ"מ).

⁵ מילה ופריעה הם יסוד ומלכות, ואות ברית היא המלכות בבחי' פנימית וכו' והיא בחינת י' שבמלכות וכו' ועוד כיון שברית הוא יסוד וזה אינו ביסוד א"כ אינו במלכות אלא להפריד (אור יקר).

⁶ קשר כל הספירות העליונות מה שלא נמצא כן לכל הספירות [האחרות] וכו', שאין להם דרך להשפיע למטה אם לא יקשרו כולם בו וכו' כי יקשור הדרך והמעבבר אל כל הספירות ואין להם דרך להשפיע אלא בו, ואין למלכות קבלה מהספירות העליונות שלא על ידו (אור יקר).

⁷ פי' שע"י היסוד נקשרים ה"ס דז"א עם ה"ס דמלכות (מ"מ).

⁸ אין שום ספירה קושרת הדין והרחמים להיותו אחד אלא היסוד לבד וכו' (אור יקר).

⁹ קשר כל הספירות שבהם קשר ת"ת במלכות והוא על ידו (אור יקר). פי' שהיסוד יש בו מקום לקבל ה' חסדים ויש בו ג"כ מקום לקבל ה' גבורות (מ"מ).

¹⁰ במלת בראשית ב' אותיות ראשונות וב' אחרונות (אור יקר).

¹¹ לא לבד בריאתו אלא גם קיומו (אור יקר).

בראשית

בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת
דהא ברית¹ קשורא איהו דיומא וליליא² ולא
מתפרשאן

אמר רבי אלעזר³ כד ברא קב"ה עלמא על
תנאי הוה דכד ייתון ישראל אם יקבלון אורייתא
יאות ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו
ועלמא לא אתקיים עד דקיימו ישראל על טורא
דסיני וקבילו אורייתא וכדין אתקיים עלמא
ומהווא יומא ולהלאה קב"ה ברי עלמין ומאן
אינון זוונין דבני נשא⁴ דהא מהווא זמנא קב"ה
מזווג זוונין [ואומר] (ואמר) בת פלוני לפלוני
ואלין אינון עלמין דהוא ברי

תא חזי אנכי מגן לך⁵ אנכי דא הוא דרגא
קדמאה דאתאחיד ביה בקדמיתא
סתרי תורה

אשר מחזה שדי יחזה יחזה סתים הוה מלה
מגו מלאכי השרת בנין דלא יהא לון פטרא⁶
דקודשא בריך הוא ממלל בהווא ערל מסאבא⁷
דהא מלאכי קדושי לאו (יקרון) [נוקקין] בלשון
תרגום⁸

(ו)אי תימא דלא ידעי והא גבריאל אולף
ליוסף ע' לשון ותרגום חד מע' לשון הוא אלא
מנדע ידעי אבל לא נוקקין תנן דלא חיישי ולא
משגיחין עליה דהא מאיס איהו קמייהו מכל
שאר לשון

ואי תימא הואיל ומאיס איהו ממלאכי עלאי
אמאי תרגום אונקלוס אורייתא בהאי לשון
ויונתן בן עוזיאל המקרא⁹ אלא מאיס הוא קמייהו
והכי אצטריך דלית¹⁰ קנאה למלאכי עלאי
בהדיהו דישראל יתיר ועל דא תרגום תורה
ומקרא כך ולא מאיס איהו דהא בכמה דוכתי

את העולם, וכתוב "אם לא בריתי יומם
ולילה חקות שמים וארץ לא שמת, שהרי
הברית היא הקשר שהיום והלילה לא
נפרדים.

אמר רבי אלעזר, כשברא הקדוש ברוך
הוא את העולם, על תנאי היה, שכאשר
יבואו ישראל, אם יקבלו את התורה, יפה,
ואם לא, הריני מחזירכם לתהו ובהו.
והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על
הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם.
ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא
בורא עולמות. ומי הם, זווגי בני האדם,
שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מזווג
זווגים ואומר בת פלוני לפלוני. ואלו הם
העולמות שהוא בורא.

בא וראה, "אנכי מגן לך", "אנכי" זו היא
הדרגה הראשונה שנאחז בה בתחלה.

"אשר מחזה שדי יחזה", "יחזה", [כלומר]
הדבר היה סתום ממלאכי השרת כדי שלא
יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא
מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי
המלאכים הקדושים אינם (קוראים)
נזקקים ללשון תרגום.

אם תאמר שלא יודעים, והרי גבריאל
למד את יוסף שבעים לשון, והתרגום הוא
אחד משבעים לשון. אלא ידוע יודעים, אבל
שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין
מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם
מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן
המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס
את התורה בלשון הזו, ויונתן בן עזיאל את
המקרא. אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך,
שאינן קנאה למלאכים העליונים עם ישראל
יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו

¹ יסוד (אור יקר).

² ת"ת ומלכות (אור יקר).

³ פליג אדלעיל דלאו על ברית קאים עלמא אלא על תורה (אור יקר).

⁴ נראה שלא זכו שישא כל אחת בת זוגו אלא ממעמד הר סיני ואילך, ואפילו אחר מעמד סיני עדיין יש
שרשים בנשמות שלא זכו לבת זוגם עד ימות המשיח (מ"מ).

⁵ אהדר לראש הענין שאמר שאברהם במדרגת מלכות בלבד (אור יקר).

⁶ פתחון פה (ד"א) (נ"א).

⁷ עד ע"ב עה ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ עי' לעיל ט ע"ב.

⁹ מכאן מוכח דתרגום יב"ע של תורה אינו יב"ע כאשר הוכחתי במקומו בראיות ברורות (מא"י) (נ"א).

¹⁰ דאית כצ"ל (של"ה).

בראשית

<קודשא בריך הוא> כתב <ב> אורייתא הכי ובנין
כך סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי

ועל דא אתגלי <ביה> <ליה> באברהם באורה
סתים דלא ישגחון ביה מלאכין קדישין ולא יהא
לון פטרא דקודשא בריך הוא אתגלי על בר נש
ערל אימתי אתגלי ליה באתגליא דמלאכי עלאי
כד יהיב ליה ברית קיימא קדישא דכתיב
(בראשית יז ג) וידבר אתו אלהים לאמר
[אלהים] שמא דקודשא ולא כתיב במחזה שמא
באתגליא

לאמר מאי לאמר לאמר ולאכרוזא בכל לשון
דלא תהא [באתכסיא] (מתכסיא) לאו בלישנא
אחרת אלא [בלישנא] דכלא משתעיין בה דיכלי
למימר דא לדא ולא יכלי לקטרנא ולמימר פטרא
(אחרת) ועל דא וידבר אתו אלהים לאמר
אלהים ולא מחזה בגין דהוה מעייל ליה בברית
קיימא קדישא וקריב ליה לגביה רבי יהודה אמר
בגין כך את ה' לא אתייהב ליה עד דאתגור מאי
טעמא דאיהי ממש ברית אקרי ועל דא כיון
דעאל בברית כדן אתייהיבת (ליה) [לית] את
ה' דכתיב (שם ד) אני הנה בריתי אתך והיית
לאב המון גוים ולא יקרא עוד את שמך אברם וגו'
אחר הדברים האלה רבי חייא הוה אזיל
למחמי לרבי אלעזר פגע ביה רבי חגאי אמר ליה
האי ארשא [ד]מתקנא קמיה דמר לאן איהו אזיל
[אמר ליה] למחמי לרבי אלעזר אמר ליה ואנא
נמי אזיל בהדך אמר ליה אי תיכול למסבר
סברא למאי דתשמע זיל ואי לאו תוב אבתרך
אמר ליה לא ליחוש מר להאי דהא אנא שמענא
כמה רזי דאורייתא ויכילנא למיקם [בהו] (ביה)
פתח רבי חגאי ואמר מאי דכתיב (במדבר כח
ב) את קרבני לחמי לאשי

פ/ט/ב

סתרי תורה

וגו' את קרבני דא קרבן בשרא דאתקרב
לכפרא [דמא] על דמא בשרא על בשרא¹ בגין
דכל קרבנין לאו מתקרבין אלא [על] (מן) בשרא
לכפרא על בשרא

והכי שמענא אי בר נש חטא בהמה מה
הטאת [דקודשא בריך הוא אמר] (ויקרא א ב)

מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש
ברוך הוא בתורה כך, ולכן הוא סתום מתוך
המלאכים העליונים הקדושים.

ועל כן התגלה לאברהם בדרך סתום,
שלא ישגחו בו המלאכים הקדושים, ולא
יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא
התגלה על איש ערל. מתי התגלה לו
בהתגלות של מלאכים עליונים, כאשר נתן
לו ברית הקדש, שכתוב "וידבר אתו אלהים
לאמר", "אלהים" השם של הקדש, ולא
כתוב במחזה השם בהתגלות.

"לאמר", מה זה "לאמר", לאמר ולהכריז
בכל לשון שלא תהיה במכסה, ולא בלשון
אחרת, אלא בלשון שכולם מדברים בה,
שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג
ולומר פתחון פה. ועל כן "וידבר אתו
אלהים לאמר", אלהים ולא מחזה, משום
שהיה מכניס אותו לברית הקדש, וקרב
אותו אליו. רבי יהודה אמר, לכן ה"א לא
נתנה לו עד שנמול, ולמה, שהיא ממש
נקראת ברית. ועל כן, כיון שנכנס בברית,
אז נתנה לו האות ה"א, שכתוב "אני הנה
בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא
עוד שמך אברם וגו'".

"אחר הדברים האלה". רבי חייא היה
הולך לראות את רבי אלעזר, פגש אותו רבי
חגאי. אמר לו, הדרך הזו שמתקנת לפני
מר, לאן היא הולכת. אמר לו, לראות את
רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלך עמך. אמר
לו, אם תוכל להבין הבנה למה שתשמע, לך
[איתי לר"א], ואם לא, שוב לאחוריק. אמר
לו, שלא יחשש מר לזה, שהרי אני שמעתי
כמה סודות של תורה ויכולתי לעמוד בהן.
פתח רבי חגאי ואמר, מה שכתוב "את
קרבני לחמי לאשי"

וגו', "את קרבני" זה קרבן הבשר שנקרב
לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל
הקרבנות לא נקרבין אלא הבשר לכפר על
הבשר.

וכך שמעתי, אם אדם חטא, בהמה מה
חטאה, שהקדוש ברוך הוא אמר "אדם כי

¹ צ"ע פירוש הדבר בשר ודם, ונראה שבשר הוא הגוף ודם הוא הנפש החיות הבסיסית, אבל הרוח היא של ה', עי' מדרש תהלים קמו.

בראשית

אדם כי יקריב מכם קרבן וגו' אמאי אלא קודשא בריך הוא עבד רוח בני נשא ורוח הבהמה ואפריש דא מן דא ובגין כך (קהלת ג כא) רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה וגו' ודאי מתפרש דא מן דא

עד לא חטא אדם מה כתיב (בראשית א כט) ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וגו' וכתיב לכם יהיה לאכלה ולא יתיר כיון דחטא ויצר הרע אשתאיב בגופא [דיליה] ובכל אינון תולדין עבד בהו דינא¹ ולבתר אתא נח וחמא דהא גופא אתבני מאתרא דיצר הרע [ואקריב קרבן כמה דאקריב אדם מה כתיב (שם ח כא) וירח יהוה את ריח הניחח וגו' (וכתיב) כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמר קודשא בריך הוא מכאן ולהלאה הואיל וגופא אשתאיב מההוא יצר הרע יתענג גופא כמה דאתחזי ליה ייכול בשרא כירק עשב נתתי לכם את כל (שם ט ג) כד אכיל בשרא מההוא בשרא אתענג בשרא דיליה ואתערב דא בדא ואתרבי גופא מניה ומההוא ענג גופא חטא בכמה חטאין

אמר קודשא בריך הוא כפרה על גופא בשרא² [שברא] <בשרא> אכיל ובשרא אתרבי מיניה וביה חטא בגין כך לכפרא על גופיה בשרא ובשרא דאכיל בשרא] עביד דמא לגופא [גיא] בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא דאכיל בשרא עביד דמא לגופא] בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא לבר אתעתד לכפרא על דמא דאתעביד מההוא בשרא דיליה דכתיב (ויקרא יז יא) כי הדם הוא בנפש יכפר³

כתיב (במדבר כח ב) קרבני וכתוב קרבנכם דכתיב (ויקרא א ב) תקריבו את קרבנכם מה בין האי להאי אלא קרבני כגון שלמים דאתיין על

יקריב מכם קרבן וגו', למה, אלא הקדוש ברוך הוא עשה את רוח בני אדם ואת רוח הבהמה, והפריד זו מזו, ולכן "רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה וגו'", ודאי נפרדים זה מזה.

טרם שחטא אדם, מה כתוב, "ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וגו'", וכתוב "לכם יהיה לאכלה", ולא יותר. כיון שחטא והיצר הרע נשאב בגופו, ובכל אותם התולדות עשה דין, ואחר כך בא נח וראה שהנה הגוף נבנה מהמקום של היצר הרע, הקריב קרבן כמו שהקריב אדם. מה כתוב "וירח ה' את ריח הניחוח וגו'", וכתוב "כי יצר לב האדם רע מנעוריו". אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן והלאה, הואיל והגוף נשאב מאותו היצר הרע, יתענג הגוף במה שראוי לו, יאכל בשר. "כירק עשב נתתי לכם את כל". כשאוכל בשר, הבשר שלו מתענג מאותו הבשר, ומתערבים זה עם זה והגוף גדל ממנו, ומאותו העונג הגוף חוטא בכמה חטאים.

אמר הקדוש ברוך הוא, הבשר כפרה על הגוף. בשר אוכל ובשר מתרבה ממנו, ובו חטא, לכן בשר לכפר על גופו. והבשר שאוכל, הבשר עושה דם לגוף, (לכן הדם שנשאר מאותו הבשר שאוכל, הבשר עושה לגוף דם). לכן הדם שנשאר מאותו הבשר בחוץ, עומד לכפר על הדם שנעשה מאותו הבשר שלו, שכתוב "כי הדם הוא בנפש יכפר".

כתוב "קרבני", וכתוב "קרבנכם", שכתוב "תקריבו את קרבנכם", מה הבדל בין זה לזה, אלא "קרבני" כמו שלמים שבאים על שלום, "קרבנכם" כמו חטאות ואשמות שבאים על חטא ואשם, לכן "את קרבני"

¹ נאסר אדם לאכול שום בשר חי, לפי שכבר ביארנו, כי כוונת האכילה היא, לברור האוכל מתוך הפסולת, ולהעלותו. וכיון שכבר נתקנו הבעלי חיים, לא הוצרכה עוד אכילת בשר לאדם, כי כבר נתקנו והובררו לגמרי. וכו' כאשר חטא אדם בעץ הדעת טו"ר, חזרו ונתקלקלו כל המדרגות הנז"ל, כי גם כל הבעלי חיים חטאו ואכלו מעץ הדעת כנודע. ואח"כ ע"י המזבח שבנה אדם, והקריב עליו קרבן, כמ"ש חז"ל על פסוק (תהלים ס"ט י"ב) ותיטב לה' משור פר וגו'. ושב בתשובה, אז חזרו הבעלי חיים ונתקנו, ולכן לא הותר לו לעולם אכילת בשר. אח"כ בדור המבול, השחית כל בשר, ואפילו בהמה חיה ועוף, היו נזקקים לשאינם מינם, ולכן הותר אכילת בשר מאז ואילך, לנח ולבניו, כדי לבררם ולתקנם כנזכר. והנה בזמן בית המקדש קיים, ע"י הקרבנות הנקריבים שם, היו מתבררים ומתתקנים כל המדרגות. כי האדם היה נתקן ע"י התשובה והוידוי, שהיה מתודה שם על קרבנו. והבעלי חיים היו נתקנים, ע"י הקרבן עצמו (שעה"פ בראשית דרוש ד).

² עי' ח"ג רמ ע"ב (לש"ו).

³ עי' לקמן רנח ע"ב.

בראשית

שלום! קרבנכם כגון הטאות ואשמות דאתיין על הטא ואשם בנין כך את קרבני בשרא לחמי נהמא והמרא ריה דא קפרת ניהחי דא נחת רוח דעביד כהנא² ברעותא דשמא קדישא³ וליואי ברעותא דשיר ושבה תשמרו להקריב לי במועדו במועדו מאי הוי אי תימא [בכל יומא] בבקר ובערב מאי איהו במועדו [נ"א מאי אריא דאיהו מועדו] אלא מועדו דשלטא בההוא זמנא רעוא רעו דאשתכח לעילא בדרגא ידיעא⁴ ועל דא כתיב (במדבר כה ב) במועדו כד קרבן אתקריב כלא נטלין חולקא⁵ ואתבדרן קליפין לכל סטרא וייחודא אתקריב ואתיחד ובוצינין אתנהריין⁶ ואשתכח רעוא [ורעו] בכל עלמין וקודשא בריך הוא אשתכח ברזא דייחודא [חדא] כדקא חזי אתא רבי חייא ונשקיה אמר ליה יאות אנת <ברי מיני> [מיני] (מני) למיהך למחמי ליה⁷ (תו פתח ואמר דוד מלכא <דאיהו רביעאה ואיהו (תהלים קיה כב) אבן מאסו הבונים) נ"א אמאי דוד מלכא אחסין מלכותא דאיהו רביעאה <דאיהו אבן מאסו הבונים לסבר אנפין דיומין> [נ"א אזלו] [וכד מטון לגביה חמא לון] [ד]יתבי על תרעא אמר <ליה> לשמשא זיל ואימא לון האי כרסייא דתלת קיימין מהו <כל אחד> [כלא חד] אמרו ליה זיל ואימא ליה למר דלאו למגנא אמר דוד מלכא דאיהו רביעאה אבן מאסו הבונים אמר ליה זיל ואימא לון דאן געלו ביה בדוד דאיהו אמר אבן מאסו הבונים אהדר רבי חייא רישיה לגבי רבי חגאי ואמר ליה שמעת] [אהדר רבי חייא רישיה לגבי חגאי ואמר שמעת] בהאי מידי אמר שמענא בהאי קרא דכתיב (שיר א ו)

בשר, "לחמי" לחם ויין, "ריח" זו הקטורת, "ניחוחי" זו נחת רוח שעושה הכהן ברצון של השם הקדוש, והלויים ברצון של שיר ושבה. "תשמרו להקריב לי במועדו". מה זה "במועדו", אם תאמר בכל יום בבוקר ובערב, מה זה "במועדו" (מה אומר שהוא מועדו), אלא המועדו ששולט באותה עת רצון, הרצון שנמצא למעלה בדרגה ידועה. ועל כן כתוב "במועדו". כשנקרב הקרבן, הכל נוטלים חלק, ומתפזרות הקליפות לכל עבר, והיחוד נקרב ומתייחד, והנרות מאירים, ונמצא רצון ורצון בכל העולמות, והקדוש ברוך הוא נמצא בסוד של יחוד אחד כראוי. בא רבי חייא ונשק אותו. אמר לו, נאה אתה, בני, יותר ממני, ללכת ולראות את סבר פני הימים.

(עוד פתח ואמר דוד המלך, שהוא רביעי, שהוא אבן מאסו הבונים. נ"א למה דוד המלך ירש המלכות, שהוא הרביעי שהוא אבן מאסו הבונים). הלכו. כשהגיעו אליו, ראה אותם יושבים על השער. אמר לו לשמש, לך ואמור להם, הכסא הזה של שלשה עמודים מה הוא כל אחד (הכל אחד). אמרו לו, לך ואמור לו למר, שלא לחנם אמר דוד המלך, שהוא הרביעי, אבן מאסו הבונים. אמר לו, לך ואמור להם, שאיפה מאסו בו בדוד שהוא אמר אבן מאסו הבונים. החזיר רבי חייא את ראשו לרבי חגאי, ואמר לו, השמעת בזה דבר. אמר, שמעתי בפסוק הזה שכתוב "בני אמי נחרו בי שמוני וגו'", שלמה אמר את הפסוק הזה, והוא נאמר על דוד המלך, כשדחו אותו האחים שלו מהם.

¹ עי' דע"ה ח"ב דרוש ד ענף יב סימן יא לפרש דברי חז"ל (ויק"ר פ"ט סי' ז) כל הקרבנות בטלות לעתיד לבוא חוץ מן התודה.

² כתב ברית מנוחה ששם אה"ה היה מזכיר הכהן על המזבח להעלות עמוד העשן דרך משור והוא נרמז בפסוק א"ת ה"כל ו"הקטיר ה"מזבחה ואפשר שז"ש ברעותא דשמא קדישא. ז"ח (נ"א).

³ עי' ז"ח (פב ע"א): ניחוח דאיהו נחת לגבוה לקבל דא כהן דאיהו מכיון כוונה כגוונא דרעותא דשמא קדישא ומייחד יחודא באתון רשימין וכל דרגין נהרין ומתלהטין ונצצי בניצוצא עילאה מגו דעומקא עילאה טמירתא ועל דא אצטריך כהנא למהוי חכימא בחכמה ויאה בסוכלתנו ושפיר בנהירו דאורייתא וזריז ופקח יתיר מכל עלמא ואם ע"ה הוא עבודתו לאו עבודה ועליה כתיב לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך.

⁴ עי' לקמן קסד ע"ב.

⁵ פרשת תרומה קמא ע"א ועי' ח"ג רכד סע"א ורנה ע"א ורנט ע"א (לש"ו), ולעיל סד ע"א עי' שם מש"כ בשם ספר הדע"ה ח"ב קנו ע"ב.

⁶ עי' אד"ז רפח ע"א: כד אתתקן אפיק ט' נהורין דלהטין מניה וכו' כבוצינא דאתפשטין מניה נהורין לכל עיבר – הנהורין הינם הט"ס הנ"ל, ומיניה מתנהרין וכו' (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א).

⁷ "לכזכר לנפין דיומין" נוסף בלפ"ו.

בראשית

בני אמי נחרו! בי שמוני וגו' דהאי קרא (בדוד)
[בדוד נ"א שלמה] מלכא אמרו ועל דוד מלכא
אתמר כד דחו ליה אחוהי מנייהו

ותו שמענא מאי חמא קודשא בריך הוא
למיהב מלכותא ליהודה מכל אחוהי אלא אתוון
דשמיה חקיקן ביה וקודשא בריך הוא יהב יקרא
לשמיה ובגין כך אחסין מלכותא ותו שמענא
יהודה הא אתוון דשמיה ודאי ד' [ליתין] אמאי
אלא [דא] דוד מלכא דאתקשר בשמיה מכל בני
עלמא דכתיב (הושע ג ה) ובקשו את ה' אלהיהם
ואת דוד מלכם וגו' הא דוד קשר בשמיה תו
דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד מלכא [קשרו
של תפלין ודאי] ובגין כך דוד אתקשר בשמיה

עאלו כיון דעאלו יתיבו קמיה אשתיק רבי
אלעזר ואינון אשתיקו עאל רבי אלעזר לאדריה
שמע חד קלא דהוה אמר זיל ואימא לון מה
דאינון בעיין דכשרין אינון אהדר לגבייהו אמר
לון אית מאן דשמע מלה לימא לי אמרו ליה אנן
מחכאן לאנהרא מגו צחותא דבוצינא עלאה
וסברא

צ/א

סתרי תורה

נסבר פתח ואמר (חבקוק ב כ) ויהוה בהיכל
קדשו הם מפניו כל הארץ כד בעי קודשא בריך
הוא למברי עלמא² אסתכל (ב) גו מחשבה רזא
דאורייתא ורשים רשומין ולא הוה יכיל למיקם³
עד דברא תשובה⁴ דאיהי היכלא פנימאה עלאה
ורזא סתימא ותמן [אתרשימו ואצטיירו]
(אצטיירו ואתרשימו) אתוון בגלופייהו⁵ כיון
דאתברי דא הוה מסתכל בהאי היכלא ורשים

ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש ברוך הוא
לתת מלכות ליהודה מכל אחיו. אלא
אותיות שמו חקוקות בו, והקדוש ברוך הוא
נתן כבוד לשמו, ולכן ירש את המלכות.
ועוד שמעתי, יהודה, הנה אותיות שמו
ודאי, ד' איננה, למה, אלא זה דוד המלך
שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב
"ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם
וגו'". הנה דוד קשור בשמו, ועוד, שהוא
קשר של תפלין ודאי, ד', דוד המלך (ד"א)
קשר של תפלין ודאי, ולכן דוד נקשר
בשמו.

נכנסו. כיון שנכנסו ישבו לפניו. שתק
רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר
לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר, לך
ואמור להם מה שהם רוצים, שהרי הם
כשרים. חזר אליהם, אמר להם, אם יש מי
ששמע דבר, שיאמר לי. אמרו לו, אנו
מחכים להיות מוארים מתוך הצחות של
הנר העליון, ולהבין

ולהשכיל. פתח ואמר, "וה' בהיכל קדשו
הס מפניו כל הארץ". כשרצה הקדוש ברוך
הוא לברוא את העולם, הסתכל בתוך
המחשבה, סוד התורה, ורשם רשומים, ולא
היה יכול לעמוד, עד שברא התשובה, שהיא
היכל פנימי עליון וסוד סתום, ושם נרשמו
והצטיירו האותיות בחקיקותיהן. כיון שזה
נברא, היה מסתכל בהיכל הזה, ורושם
לפניו ציורים של כל העולם, שכתוב הס

¹ ר"ת אבן אבן כמ"ש אב"ן מאסו הבונים דחשבו דאמו ח"ו זנתה ודהמ"ע ח"ו ממזר כמש"ל וזהו מוזר הייתי
לאחי והארכת במקומו. מא"ן (נ"א).

² השש קצוות [של כללות האצילות] שהם הנקראים עלמא (שער מאמרי רשב"י).

³ היא חכמה וצייר בה השש קצוות רשימות דקות כקרני חגבים. ומרוב אור החכמה לא יכלו השש קצוות
לקבל אור ממנה כי לא היו נגלים מרוב ניצוצי האור העליון כי רב הוא כאשר לא יוכל האדם להסתכל באור
השמש לרוב בהיקותו וכמעט יחשכו עיניו כן שש קצוות אלו לא יכלו לקבל בהיקות רוב החכמה ולא היה
להם קיום והעמדה (שער מאמרי רשב"י).

⁴ עד שנתלבשה החכמה בבניה בסוד ההיכל הפנימי ונגנזה בתוכו החכמה בסוד סמך מאפרסמון ושם
בבניה נתעבו יותר השש קצוות כי בחכמה היו רשימות לבד (שער מאמרי רשב"י). פדר"א פ"ג (לש"ו).

⁵ נצטיירו בסוד וייצר צר"י שהיא נקודת בינה והאותיות נחקקו בבניה כנודע ומשם נצטיירו השש קצוות
אחר שנצטיירו ונחקקו בבניה האותיות כי האותיות בבניה מבפנים ושש קצוות קמיה לבר וזהו מפניו וחכמה
ובינה אלו הם חכמה ובינה עלאין אבא ואימא הנז' (שער מאמרי רשב"י). פי' מבינה ונקודי מחכמה וטעמי
מכתר (ד"א).

בראשית

קמיה ציורין דכל עלמא דכתיב הם מפניו כל הארץ רשים קמיה רשומין וציורין דכל עלמא בעי למברי שמים¹ מה עבד אסתכל באור קדמאה² ואתעמף ביה³ וברא שמים דכתיב (תהלים קד ב) עוטה אור בשלמה ואחר כך נוטה שמים כיריעה

אסתכל למעבד עלמא תתאה⁴ עבד היכלא אוהרא⁵ ועאל ביה ומניה אסתכל ורשים קמיה כל עלמין לתתא⁶ וברא לון הה"ד (חבקוק ב ב) ויהו"ה בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ ה"ס מפניו ה"ס רשים קמיה כל נקודין דכל עלמא דאינון שתין וחמש⁷ כחושבן ה"ס שתין אינון⁸ וחמש אינון וכלהו רשים קמיה כד ברא עלמא בגין כך יקרא דקודשא בריך הוא לאו איהו אלא לאינון דידעין ארחוי ומהכין בה באורח קשומ כדקא יאות

אדהכי דהוה משתעי בהדיהו אתא נורא ואסחר ליה ואינון יתבו לבר שמעו חד קלא [דהוה אמר אי קדישא הביאני המלך חדריו בכל אינון אדרין דסבא דאנפין עולימא קדישא ג"א עולימתא קדישתא] אתמסרו מפתחן דילהון בידיה וכלהו מתקנן לך ולאינון דבגינך ובחיך קדישא כל חילא דשמיא נגילה ונשמחה בך כד חמו אלין הכי אודעו[ן] ודחילו סגי נפל עלייהו אמרי לית אנן חויין להאי נפוק מכאן ונהך לאורחין (אזלו) [יתבו תמן] כל ההוא יומא ולא

מפניו כל הארץ. רשום לפניו רשימות וציורים של כל העולם.

רצה לברוא שמים, מה עשה, הסתכל באור הראשון והתעטף בו וברא שמים, שכתוב "עוטה אור בשלמה", ואחר כך "נוטה שמים כיריעה".

הסתכל לעשות העולם התחתון, עשה היכל אחר ונכנס בו, וממנו הסתכל ורשם לפניו את כל העולמות למטה וברא אותם. זהו שכתוב "וה' בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ". "הם מפניו", ה"ס רשום לפניו כל הנקודות של כל העולם, שהם ששים וחמש כחשבון ה"ס, ששים הן וחמש הן. וכולם רשומים לפניו כשברא את העולם, לכן כבודו של הקדוש ברוך הוא אינו אלא לאותם שיודעים דרכיו והולכים בהם בדרך אמת כראוי.

בינתיים, כשהיה מדבר עמם, באה אש והקיפה אותו, והם ישבו בחוץ. שמעו קול אחד שהיה אומר, אוי קדוש, הביאני המלך חדריו, בכל אותם החדרים של פני הזקן, הנער הקדוש (הנערה הקדושה) שנמסרו המפתחות שלהם בידו, שכולם מתוקנים לך ולאותם שבשבילך. ובחיך הקדושים, כל צבא השמים נגילה ונשמחה בך. כשאלה ראו כך, הזדעזעו ופחד רב נפל עליהם. אמרו, איננו ראויים לזה, נצא מכאן ונלך לדרכנו. (הלכו). ישבו שם כל אותו יום ולא

¹ הם ששה קצוות שבז"א הנקרא שמים (שער מאמרי רשב"י).

² חסד עליון והוא חכמה שבז"א וכו' והסתכלותו באור קדמאה הוא לעשו' ז"א דוגמת אור קדמאה תוכו חסד מטה כלפי חסד (שער מאמרי רשב"י).

³ סוד התלבשות לשיוכל לקבל האור העליון. אמנם אין התלבשות זה כהתלבשות היכל כי הנה כאשר ההיכל מפסיק יתמעט האור, וזה כי מרוב אור החכמה לא יכלו לקבל אורה כי אם על ידי הפסק רב, תבנית היכל. וכאשר נתעטף, אין כל כך הפסק, וזה לפי שכבר נתמעט האור ויוכלו לקבלו בהפסק מועט דמות עטוף (שער מאמרי רשב"י). פנחס רמה ע"ב בר"מ (ג"א).

⁴ נוקבא תתאה הוא נוקבא דז"א (שער מאמרי רשב"י).

⁵ הוא בינה שבז"א כי כשם שחכמה עלאה ההיכל שלה בינה עלאה כן הז"א החכמה שבו עשה לה היכל והיא בינה שבז"א (שער מאמרי רשב"י).

⁶ שש קצוות שבבריאה יצירה עשיה עד סוף המדרגות (שער מאמרי רשב"י).

⁷ שש קצוות בהיותה בבינה הם בסוד שתין, כל אחד כלולה מעשר, וכו' וברדתם למטה שש קצוות אלו הם שש בסוד ששים ושש וכו' ואינו עובר האור להם אלא דרך אור קדמאה ונמצא שהם ששה עמו והם החמשה לבד כי הוא עובר בכולם בבינה שהרי היא מתלבשת בו וכו' כל אלו נרשמו במלכות וזהו ה"ס מפניו כל הארץ שהיא המלכות, כל אלו קבלה הארץ, ולפיכך נקראת אדניי שעולה ה"ס (שער מאמרי רשב"י). שהן של ע"ב אתוון דא"ב ובהון ותרב חכמת שלמה מספר תר"ב ונקודין בחכמה ומפסרין בחכמת שלמה, ששם המספר ושם פרפראות כו', ובזה קיימא סיהרא באשלמותא (יהל אור).

⁸ ר"ל של ר"ק ומלכות מצה פרוסה והיא ה' חציין וז"ס שס"ה של חנוך ושל השמש שהן חד דרגא שהן באשלמות הפרצוף עם ג"ר שהן בדרגא דמאות ואחר שהולך בנים נתעלה בדרגא דא"א ולכן סלקו (יהל אור).

בראשית

יכילו למהמי ליה אמרו לית רעותא דקודשא בריך הוא <דנתיב הכא> נפקו מתמן ואולי

עד דהוו אזלי פתח רבי חייא ואמר (תהלים קג ב) ברכו יהוה מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו' זכאין אינון ישראל מכל שאר עמין דעלמא [דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין ועבד] (עע"ז דעבד) לון חולקיה ואחסנתיה ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא [בגין] דכלהו הוו ברעותא חדא על טורא דסיני ואקדימו עשיה לשמיעה כיון דאקדימו עשיה לשמיעה קרא קודשא בריך הוא לפמליא דיליה אמר לון עד הכא אתון הויתון יחידאין קמאי בעלמא מכאן ולהלאה הא בני בארעא חברים בהדייכו בכלא לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישאל יתחברון בהדייכו בארעא וכלהו תהוון כחדא חברים לקדשא שמי בגין דאקדימו עשיה לשמיעה כגוונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא דכתיב ברכו יהוה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו עושי דברו בקדמיתא ולבתר לשמוע דבר אחר ברכו יהוה מלאכיו אלין אינון צדיקיא בארעא דאינון השובין קמי קודשא בריך הוא כמלאכי עלאי ברקיעא בגין דאינון גבורי כח דמתגברי על יצריהון כגבר טב דמתגבר על שנאיה לשמוע בקול דברו דזכאן בכל יומא למשמע קלא מלעילא בשעתא דאצטריכו השתא מאן יכיל למיקם בהדייהו דאינון קדישין עליונין זכאין אינון דיכלי למיקם קמיהו [זכאין אינון [דיכלי] (למאן דיכול) לאשתזבא מקמיהו אשגחותרא דקודשא בריך הוא עלייהו בכל יומא היך אנן יכילין למיעל קמיהו ועל דא כתיב (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וכתוב (שם פד ו) אשרי אדם עוז לו בך וגו'!

יכלו לראות אותו, אמרו, אין רצונו של הקדוש ברוך הוא שנשב כאן. יצאו משם והלכו.

בעודם הולכים, פתח רבי חייא ואמר, "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'". אשריהם ישראל מכל שאר העמים של העולם, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים, ועשה אותם חלקו ונחלתו, ועל כן נתן להם תורה קדושה, משום שכולם היו ברצון אחד על הר סיני, והקדימו עשיה לשמיעה. כיון שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו. אמר להם, עד כאן אתם הייתם יחידים לפני בעולם, מכאן והלאה הנה בני בארץ חברים עמהם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל יתחברו עמכם בארץ, וכולכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כדוגמא שעושים המלאכים העליונים ברקיע, שכתוב "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", "עושי דברו" בהתחלה, ואחר כך "לשמוע".

דבר אחר, "ברכו ה' מלאכיו", אלו אותם הצדיקים בארץ שהם חשובים לפני הקדוש ברוך הוא כמלאכים העליונים ברקיע, משום שהם גבורי כח שמתגברים על יצרם כגיבור טוב שמתגבר על שונאו. "לשמוע בקול דברו", שזוכים בכל יום לשמוע קול מלמעלה בשעה שמצטרפים. כעת מי יכול לעמוד עם אותם קדושים עליונים, אשרי אותם שיכולים לעמוד לפניהם, אשרי אותם שיכולים (למי שיכול) להינצל מלפניהם. השגחתו של הקדוש ברוך הוא עליהם בכל יום. איך אנו יכולים להכנס לפניהם, ועל זה כתוב "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", וכתוב "אשרי אדם עוז לו בך וגו'".

זהר

ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי (בראשית טו ב) [אדני] אלף דלית נון יו"ד אלהים² (יו"ד ה"א וי"ו ה"א) [נו"ד ה"א וי"ו ה"א] אלא רזא דמלה חבורא דתרין עלמין כחדא עלמא תתאה ועלמא עלאה מה תתן לי ואנכי הולך עירי (שם) דלית לי בר ואוליפנא דכל מאן

"ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי". "אדני" אלף דלית נון יו"ד. "אלהים" יו"ד ה"א וי"ו ה"א (אלהים יהוה בנקוד אלהים). אלא סוד הדבר, חיבור של שני עולמות יחד, העולם התחתון והעולם העליון. "מה תתן לי ואנכי הולך עירי", שאין לי בן.

¹ ע"כ ס"ת (הערת הזוהר).

² ר"ל דצ"ל יו"ד ה"י וא"ו ה"י שם ס"ג בנינה ואדני" במ' עלמא עלאה ועלמא תתאה. א"מ (נ"א).

בראשית

דלית ליה ברא בהאי עלמא אקרי ערירי כמה דאת אמר (ויקרא כבא) ערירים יהיו ואברהם על מה אמר מלה דא דאמר מה תתן לי כביכול כאילו לא האמין ביה! בקב"ה אלא אמר ליה קב"ה אנכי מגן לך בהאי עלמא שכרך הרבה מאד בעלמא דאתי מיד אתער אברהם ברזא דחכמתא ואמר מה תתן לי דהא ידענא דלא קביל אנר למיעל ביה בההוא עלמא בר נש דלא אוליד בר ועל דא אמר מה תתן לי ואנכי הולך ערירי דהא לא תתן לי דלא זכינא ביה מכאן דבר נש דלא זכי בכנין בהאי עלמא לא זכי בההוא עלמא לאעלא [גו] (ב) פרנודא ואברהם הוה חמי באצטגנינות דיליה דלא יוליד מה כתוב (בראשית טו ה) ויוצא אותו

צ/ב

החוצה [וגו] (נ"א) א"ל קב"ה צא מאצטגנינות דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד²

א"ל קב"ה לא תסתכל בהאי אלא ברזא דשמי יהא לך בר הה"ד (שם) כה יהיה זרעך רזא דשמא קדישא³ דמתמן אתקשר ליה בדא (ברא) ולא מסטרא אחרא

כה דהיא תרעא לעלותא⁴ בה ישכח ברכה בה ישכח בר נש שאלתיה כה ההוא סטרא דאתיין מסטרא דגבורה⁵ דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצחק וההוא סטרא דגבורה כה אקרי דמתמן אתיין איבין ופירי לעלמא ולא מסטרא דלתתא דככביא ומזלות כדין <והאמין ביהו"ה> אתדבק לעילא ולא אתדבק לתתא והאמין ביהו"ה ולא בככביא ומזלי והאמין ביהו"ה דאבטח ליה דיסני אנריה לעלמא דאתי והאמין ביהו"ה בההוא דרנא דאתייהיב ליה דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא

ויחשבה לו צדקה ויחשבה לו דאף על גב דאיהי (ד) דינא כאילו היא (ד) רחמי [האי כה⁶]

ולמדנו, שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא ערירי, כמו שנאמר "ערירים יהיו". ואברהם, על מה אמר הדבר הזה שאמר מה תתן לי, כביכול לא האמין בקדוש ברוך הוא. אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא, "אנכי מגן לך" בעולם הזה, "שכרך הרבה מאד" בעולם הבא. מיד התעורר אברהם בסוד החכמה ואמר "מה תתן לי", שהרי ידעתי שלא מקבל שכר להיכנס בעולם ההוא אדם שלא מוליד בן. ועל זה אמר "מה תתן לי ואנכי הולך ערירי", שהרי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זוכה בבנים בעולם הזה, לא זוכה בעולם ההוא להכנס לתוך הפרגוד. ואברהם היה רואה באצטגנינות שלו שלא יוליד. מה כתוב, "ויוצא אותו"

החוצה וגו". (אמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך, אברם אינו מוליד אברהם מוליד).

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תסתכל בזה, אלא בסוד של שמי יהיה לך בן. זהו שכתוב "כה יהיה זרעך". הסוד של השם הקדוש שמשם נקשר לו עם זה (בן) ולא מהצד האחר.

"כה", שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. "כה", אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק, ואותו צד הגבורה נקרא "כה", שמשם באים פירות לעולם, ולא מהצד שלמטה של כוכבים ומזלות. אז "והאמין בה", נדבק למעלה ולא נדבק למטה. "והאמין בה", ולא בכוכבים ומזלות. "והאמין בה", שהבטיח לו שירבה את שכרו לעולם הבא. "והאמין בה", באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם.

"ויחשבה לו צדקה". "ויחשבה לו", שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר "ויחשבה לו צדקה",

¹ בתמיה (אור יקר).

² מילוי ה' הוא בסוד נוק' ולכן בו תלוי העיבור (ביאורים ח"ב עה ע"ב).

³ מלכות, שהיא תחילת אותיות השם (אור יקר).

⁴ עי' זוהר הרקיע.

⁵ הוא צד המשפיע למטה במלכות נקראת ג"כ כה כמו המלכות עצמה, והיינו יצחק שהוא בגבורה (אור יקר).

⁶ שהמלכות נקרא צדק ואאע"ה המשיך לה ה' חסדים ובזה נקראת צדקה צדקה (מ"מ).

בראשית

דבר אחר ויחשבה לו צדקה דקשיר קשרא עלאה בתתאה¹ להברא לון כחדא תא חזי [הא אתערן] אברהם מוליד אברם אינו מוליד² וכי תימא דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם אלא ההוא ברא דאבטח <ליה> (לון) קב"ה לא אוליד בעוד דאיהו אברם דהא בעוד דאיהו אברם אוליד לתתא כיון דאתקרי אברהם ועאל בברית כדין אוליד לעילא ובגין כך אברם אינו מוליד בקשרא עלאה אברהם מוליד כמה דאמרן ואתקשר לעילא ביצחק

ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו' (בראשית יז א) רבי אבא פתח (ש"ב כב לב) כי מי אלוה מבלעדי יהוה ומי צור וגו' דוד מלכא אמר האי קרא כי מי אלוה מבלעדי יהוה מאן הוא שליטא או ממנא דיכול למעבד מדי מבלעדי יהוה אלא מה דאתפקד מעם קב"ה בגין דכלהו לא ברשותיהו קיימי ולא יכלי למעבד מדי ומי צור ומאן איהו תקיף דיכול למעבד תוקפא וגבורה מגרמיה מבלעדי [אלהינו] (יהוה) אלא כלהו בידא דקב"ה ולא יכלי למעבד מדי [בר ברשותיה] (מרשותיה) דבר אחר כי מי אל מבלעדי יהוה דקב"ה בלא ברשותיה ולא כמאן דאתחזי בחיזו דככביא ומולי דכלהו אחזיין מלה וקב"ה אחלף ליה לגוונא אחרא ומי צור זולתי אלהינו הא אוקמוה (דלית צייר כמה דקב"ה) [לית צייר כקב"ה] דאיהו צייר שלים³ עביד וצייר דיוקנא גו דיוקנא⁴ ואשלים לההוא דיוקנא⁵ בכל תקוניהו (ו) ואעיל בה נפש עלאה⁶ דדמי לתקונא עלאה בגין כך לית צייר [כקב"ה] (בר קב"ה)

תא הזי⁷ מההוא זרעא דבר נש כד אתער תיאובתיה לגבי נוקביה ונוקביה אתערת לגביה כדין מתחברן תרווייהו כחדא ונפק מנייהו בר חד דכליל מתרין דיוקנין כחד בגין דקב"ה צייר

שקשר קשר עליון בתחתון לחברם יחד. בא וראה, הנה העירו, אברהם מוליד, אברם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את ישמעאל בעודו אברם, אלא הבן ההוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא, לא הוליד אותו בעודו אברם, שהרי בעודו אברם הוליד למטה. כיון שנקרא אברהם ונכנס בברית, אז הוליד למעלה. ולכן אברם אינו מוליד בקשר עליון, אברהם מוליד כמו שאמרנו, ונקשר למעלה ביצחק.

"ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'". רבי אבא פתח, "כי מי אלוה מבלעדי ה' ומי צור וגו'". דוד המלך אמר את הפסוק הזה, "כי מי אלוה מבלעדי ה'", מי הוא השליט או הממונה שיכול לעשות דבר מבלעדי ה'. אלא מי שהצטוו מעם הקדוש ברוך הוא, משום שכולם אין עומדים ברשותם ולא יכולים לעשות דבר. "ומי צור", ומי הוא התקיף שיכול לעשות כח וגבורה מעצמו מבלעדי אלהינו. אלא כולם ביד הקדוש ברוך הוא, ולא יכול לעשות דבר רק מרשותו. דבר אחר, "כי מי אל מבלעדי ה'", שהקדוש ברוך הוא הכל ברשותו, ולא כמי שנראה במראה הכוכבים והמזלות, שכולם מראים דבר, והקדוש ברוך הוא מחליפו לצבע אחר. "ומי צור זולתי אלהינו", הרי פרשוה, שאין צייר כמו שהקדוש ברוך הוא, שהוא צייר שלם, עושה ומצייר דמות בתוך דמות, ומשלים את אותה הדמות בכל תקונו, ומכניס בה נפש עליונה, שדומה לתיקון העליון, לכן אין צייר כמו הקדוש ברוך הוא.

בא וראה, מאותו הזרע של אדם, כשמתעוררת תשוקתו לנקבתו, ונקבתו מתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד שכלול משתי דמויות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא צייר אותו

¹ פי' שקישר ז"א הנק' צדקה במלכות, ופי' הכתוב, ויחשבה לו צדקה, שחישב והמשיך לה צדקה שהוא ז"א (מ"מ).

² עי' בהגר"א בתיקו"ז נא ע"ב: מיום שחרב בהמ"ק ננעלו שערי תפילה, והשערים הוא בבינה.

³ בג' מעלות שא"א שום צייר לצייר כדמפרש ואזיל נמצאו שאר הציירים חסרים והוא שלם (אור יקר).

⁴ איזה ציור שיהיה הוא פלא (אור יקר).

⁵ היינו שיהיה הצורה ההוא בשלמותא הוא פלא ופלא (אור יקר).

⁶ אפילו בבטן אמו שהוא מקום מטונף מכניס בה הנפש עם היות הגוף עדין שם טפה סרוחה כמעט והנפש נבחרת עילאה מן העליונים והוא פלאי פלאות (אור יקר).

⁷ תראה ג' מעלות הנזכרות והא' שהיא הנפש תלוי בהתקדש אדם עצמו, ואז ישתכח ציורא שלם, ואם לאו ימצאו השנים, שהם דיוקנא גו דיוקנא, ושלימות לבד ויהיה אותה הצורה חסרה א' (אור יקר).

בראשית

ליה בציורא דאתכליל מתרווייהו ועל דא בעי בר
נש לקדשא גרמיה בההוא זמנא¹ בגין דישתכח
ההוא דיוקנא בציורא שלים כדקא חזי א"ר חייא
תא חזי כמה אינון רברבין עובדוי דקב"ה דהא
אומנותא וציורא² דבר נש איהו כגוונא דעלמא³
ובכל יומא ויומא [קב"ה] ברי עלמא⁴ (קב"ה)
מזווג זוגין⁵ כל חד וחד כדקא חזי ליה והוא צייר
דיוקניהון עד לא ייתון לעלמא⁶

תא חזי דאמר רבי שמעון⁷ כתיב (בראשית ה
א) זה ספר תולדות אדם וכי ספר הוה [ליה] אלא
אוקמוה דקב"ה אחמי ליה לאדם הראשון דור
דור ודורשיו וכו'⁸ היאך אחמי ליה אי תימא
דחמא⁹ ברוח קודשא דאינון זמינין למיתי
לעלמא כמאן דחמא בחכמתא מה דייתי לעלמא
לאו הכי אלא חמא בעינא כלהו וההוא דיוקנא
דזמינין למיקם [ביה] בעלמא (בהאי) כלהו חמא
בעינא¹⁰ מאי טעמא בגין דמיומא דאתברי

בציור שנכלל משניהם, ועל כן צריך אדם
לקדש את עצמו בזמן ההוא, כדי שימצא
הדמות ההיא בציור שלם כראוי. אמר רבי
חייא, בא וראה, כמה גדולים הם מעשיו של
הקדוש ברוך הוא. שהרי האומנות והציור
של האדם היא כדוגמת העולם, ובכל יום
ויום הקדוש ברוך הוא בורא עולם, ומזווג
זווגים כל אחד ואחד כראוי לו, והוא צייר
את דמותם טרם בואם לעולם.

בא וראה, שאמר רבי שמעון, כתוב "זה
ספר תולדות אדם", וכי ספר היה לו, אלא
פרשוה, שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם
הראשון דור דור ודורשיו וכו'. איך הראה
לו, אם תאמר שראה ברוח הקודש שהם
עתידים לבא לעולם כמי שרואה בחכמה
מה שבא לעולם, לא כך, אלא ראה בעין את
כולם, ואותה הדמות שעתידים לעמוד בה
בעולם, את כולם הוא ראה בעין. ולמה,
משום שמיום שנברא העולם, כל הנפשות
העתידות לעמוד בבני האדם, כולן עומדות
לפני הקדוש ברוך הוא באותה הדמות ממש
שעתידות לעמוד בה

¹ ע"י לקמן קיב ע"א, ואריכות בז"ח יא ע"א וע"י תיקון"ז לא ע"ב: ואתערו דחמימותא דליל שבת מאתתיה
צריכה ברחימו ודחילו, בגר"א: ברחימו ודחילו - שהן ו"ה כידוע, שיחול בהם ו"ה בתוך ב' האשות שלהן. ואמר
לעיל, ויהיב ליה זרע כו', דאיהו ו', וז"ש ודא איהו אשה כו', וז"ש כל המקדש עצמו בשעת תשמיש הויין ליה
בנים זכרים (שבועות יח ע"ב), וע"י רמ"ז ויקרא פא ע"ב: ייחס קדושה זו בפרטות למתקדשים בשעת תשמיש,
חדא משום דסתם קדושה נאמר על העושה גדר על העריות, ועוד שעונתם משבת לשבת, והכי קאמר, את
שבתותי תשמורו ומקדשי, הנעשה בהם שהם או"א המתקדשים בעונתם, תיראו.

² פירוש כי העולם יש לו ראש ושאר אברים כנודע. א"נ הראש של האדם כנגד עולם המלאכים ומצואר
עד הטבור כנגד עולם הגלגלים ומטבור ולמטה כנגד עולם השפל וזה שאמרו שבת קיח ע"ב רבינו הקדוש
שלא הניח ידו מטבורו למטה שלא רצה להנות מעולם השפל. ז"ח. ונ"ל דהיינו שזקף רבי עשר אצבעותיו
ואמר לא נהנתי אפילו באצבע קטנה וכו' שלא הניח אפילו אצבע קטנה וכו' מתחת לטבורו. א"ס. נראה
שכוונתו לעוה"ז המתייחס מטבור ולמטה ופשוט ואפשר טבור גימטריא זיר לזוכה. מא"י (נ"א).

³ יש בנפש כל מה שיש בעולם ומעשהו כמעשהו ממש ע"י כ"ב אותיות (אור יקר), כמ"ש בס"י (פ"ו מ"א)
אלו הם שלש אמות אמ"ש, ויצאו מהם שלשה אבות והם אויר מים אש, ומאבות תולדות. שלשה אבות
ותולדותיהם ושבעה כוכבים וצבאותיהם ושנים עשר גבולי אלכסון, ראה לדבר עדים נאמנים בעולם שנה
נפש, ושנים עשר חק, ושבעה ושלושה פקדן בתלי וגלגל ולב.
⁴ נשמות (אור יקר).

⁵ נשמת זכר בנשמת נקבה (אור יקר).

⁶ ברדתם לג"ע של מטה ששם הם הנשמות בצורת בני אדם ולא בג"ע של מעלה וע"י הנפש הנכנסת
בטפה ההיא היא מצטיירת בצורה שלימה של הקב"ה אמנם אם אין בה נפש מצטייר הגוף ההוא בלי נפש
ואין הצורה שלימה שהנפש מראה שלימות בגוף ממש בצורתו (אור יקר). עיין בפרדס בסוף שער מהות
ההנהגה ולעיל נה ע"א (ד"א).

⁷ לראה שהם מצויירים בנפש קודם בואם (אור יקר).

⁸ שהראה לו בכל דור מהי המדה השלטת בדור ההוא, ואם יהיו זכאין יזכו למדה ההיא, לדוגמא בדור
השייך למדת החסד יהיו גומלי חסדים (בהגר"א על תז"ח ג ע"ב).

⁹ מאומרו דור ודורשיו דור ופרנסיו בשלמא דורשיו ופרנסיו ומדרגת הנבואה אפשר שאמר לו קב"ה פלוני
צדיק יקום בדור פלוני וכו' אבל כל הדור אי אפשר אם לא שנאמר שממש ראם בציור נפשות כדמסיק (אור
יקר).

¹⁰ ע"י ב"מ דף פה ופו.

בראשית

עלמא¹ כלהו נפשא² דזמינין למיקם בבני נשא
כלהו קיימין קמי קב"ה בההוא דיוקנא ממש
דזמינין למיקם ביה

צא/א

בעלמא

כגוונא דא כל אינון צדיקייא בתר דנפקין
מהאי עלמא כלהו נפשאן סלקן וקב"ה אזמין לון
דיוקנא אהרא לאתלבשא בהו³ כגוונא דהו
בהאי עלמא בגין כך כלהו קיימין קמיה וחמא לון⁴
אדם הראשון בעינא ואי תימא בתר דחמא לון⁴
לא קיימי בקיומיהו תא הזי כל מלוי דקב"ה⁵
בקיומא אינון וקיימו קמיה עד דנחתו לעלמא
כגוונא דא כתיב (דברים כט יד) כי את אשר
ישנו פה וגו'⁶ הא אוקמוה דכלהו בני נשא דזמינין
למהוי בעלמא כלהו אשתכחו תמן הכא אית
לאסתכלא דהא כתיב (שם) את אשר איננו פה
[וגו'] ומשמע [הנהו] (כלהו) דיפקון⁷ מאינון
דקיימו תמן⁸ בגין דכתיב עמנו היום ולא כתיב
עמנו עומד היום⁹ אלא ודאי (הכא) כלהו קיימו
תמן [אלא דלא] (ולא) אתחזו לעינא¹⁰ בגין כך
כתיב עמנו היום אף על גב דלא אתחזון

בעולם.

כדוגמא זו כל אותם הצדיקים, אחרי
שיוצאים מן העולם הזה, כל הנפשות
עולות, והקדוש ברוך הוא מזמין להם דמות
אחרת להתלבש בה כדוגמא שהיו בעולם
הזה, לכן כולם עומדים לפניו, ואדם
הראשון ראה אותם בעין. ואם תאמר,
שאחר שראה אותם לא עמדו בקיומם, בא
וראה, כל דברי הקדוש ברוך הוא הם בקיום
ועומדים לפניו עד שיורדים לעולם, כדוגמא
זו כתוב "כי את אשר ישנו פה וגו'", הרי
פרשוה, שכל בני האדם שעתידים להיות
בעולם, כולם נמצאו שם. כאן יש להסתכל,
שהרי כתוב "את אשר איננו פה וגו'",
ומשמע אלו (כולם) שיצאו מאותם שעמדו
שם, משום שכתוב "עמנו היום", ולא כתוב
עמנו עומד היום. אלא ודאי (כאן) כולם
עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, לכן כתוב
"עמנו היום" אף על גב שלא נראו.

¹ כיון שעדיין לא היו במציאות היאך אפשר שיהיה במראית העין ולא בחידת נבואה ולזה תירץ שהיו במציאות כדמסיק (אור יקר).

² דווקא ס' רבוא שהם דור אמנם הנוספות עליהם הם אחרות מתחדשות מזווגא דקב"ה ושכינתיה בכל יום ויש כאלו עוד חדשות שאינם באות אחר שנחרב בית המקדש ואלו ואלו אינם נגלות (אור יקר).

³ היינו לבוש אוירין דג"ע והוא סוד חלוקי דרבנן והם לבוש אל הצורה, ולבוש זה השני אינו אל הנפש עד בואה לעולם הזה במצות ולא אחר כג"ד רק לראיה שהם בג"ע בגוף מצוייר מעין צורתם בעולם הזה (אור יקר).

⁴ שמא תאמר שלשעתם נתגשמו כדי להראותם לאדם אבל לאחר שעה נתפשטו ולא קיימו בקיומיהו כיון שעדיין לא באו לעולם ולא עסקו בתורה כדי להתלבש כצדיקים אחרי הסתלקם (אור יקר).

⁵ החיצונים מתלבשים לשעה כענין השדים בחצות לילה וחצות היום ושעות ידועות ואח"כ מתפשטים, ואין כן הקדושה ח"ו כי כל מילוי דקב"ה הם באמת וקיום (אור יקר).

⁶ פי' במעמד הר סיני כל הנשמות שעתידים לבוא לעולם עד ימות המשיח, כולם היו שם (מ"מ).

⁷ כי אין משמעות הענין שממש היו שם במציאות דא"כ היה ראוי שיאמר עומד להורות על קיום מציאותם שם אלא הכוונה שהיה עתיד לצאת מהם דהיינו המתבראים על ידי הזווג (אור יקר).

⁸ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁹ דייק מדלא כתיב "ואת אשר איננו פה עמנו עומד", דאזי משמע כמ"ש, שכל הנשמות שעתידות לבא בעולם היו עומדים שם בהר סיני, אבל כיון דכתיב "איננו פה עמנו היום" ולא כתיב "עומד", משמע שהנשמות העתידות לבא לא היו שם באותו מעמד, אלא פי' הכתוב עמנו היום, שגם הם בכלל הברית, אבל לעולם אבותיהם שהם דור המדבר היו עומדים שם, ולכך כתיב בהו "את אשר ישנו פה עמנו עומד היום", והדורות העתידים לצאת מהם היו גם הם בברית, אבל לא היו שם בסיני, ולכך לא כתיב בהו "עומד". ותירץ "אלא ודאי כולהו קיימו תמן, אלא דלא אתחזו לעינא" ולהכי לא אמר בהו עומד, אבל לעולם שכולם היו שם במעמד סיני (מ"מ). ר"ל מדלא כתיב עליהם ג"כ עומד היום הרי משמע שהם לא היו שם כלל אלא שהכריתת ברית היה עם האבות על הבנים ג"כ אבל הבנים עצמם לא היו שם כלל על זה אמר כי לא כן הוא אלא ודאי וכו' ועי' שמות רבא פר' כח סי' ו' תירוץ אחר בזה משום שעל הנשמות לא שייך לומר לשון עומד (לש"ו).

¹⁰ שלא השיגו אותם כעין, לא אמר עומד ממש (אור יקר).

בראשית

ואי תימא מאי טעמא לא אתחזון הכא כמה דאתחזון לאדם הראשון דחמא לון עינא בעינא והא הכא אתחזי יתיר אלא הכא כד אתייהיבת אורייתא לישראל חיזו אהרא ודרגין עלאין הוו חמאן ומסתכלאן עינא בעינא והוו תאיבין לאסתכלא ולמחמי ביקרא דמריהון ובגין כך חמו יקרא עלאה דקב"ה בלחודוי ולא מאחרא ועל דא כלהו בני נשא דזמינין לקיימא בעלמא כלהו קיימי קמי קב"ה באינן דיוקנין ממש דזמינין לקיימא ביה הה"ד (תהלים קלט טו) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו' גלמי ראו עיניך מאי טעמא בגין דדיוקנא אחרא עלאה הוי כהאי ובגין כך כתיב (שם יח לב) ומי צור זולתי אלהינו מאן צייר טב [דצייר] (דכיליל) כלא (דא בדא²) כקב"ה דבר אחר (שם) כי מי אלו"ה דא רוא דמלה דהא אל³ כללא [הוא] דאתכליל מכלהו דרגין⁴

ואי תימא דהא אל איהו דרגא אחרא בגין דכתיב (שם ז יב) ואל זועם בכל יום תא חזי דהא לית אל⁵ מבלעדי יהו"ה דלאו איהו בלחודוי ולא אתפרש לעלמין ועל דא כתיב (ש"ב כב לב) כי מי אל מבלעדי יהו"ה וגו' [ומי צור וגו'] דהא צור לאו איהו בלחודוי אלא כלא חד כדכתיב (דברים ד לט) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהו"ה הוא האלהים וגו'

תא חזי עד לא אתגזר אברהם⁶ הוה ממליל עמיה מגו מחזה בלחודוי כמה [דאתמר] (דאמרן) דכתיב (בראשית טו א) היה דבר יהו"ה אל אברם במחזה וגו' במחזה בהווא חיזו דרגא דכל דיוקנין⁷ אתחזיין ביה כמה דאתמר והאי מחזה איהו רוא דברית ואי תימא דבגין כך אקרי מחזה בגין דאיהו דרגא חיזו דכל דיוקנין אתחזיין ביה (<ג"א> וכדין אקרי מחזה) הא אמרת⁸ בקדמיתא

ואם תאמר, למה לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר. אלא כאן, כשנתנה תורה לישראל, היו רואים מראה אחר ודרגות עליונות ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם, ולכן ראו את הכבוד העליון של הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מאחר. ועל כן, כל בני האדם שעתידים לעמוד בעולם, כולם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמויות ממש שעתידים לעמוד בהן. זהו שכתוב "גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'". "גלמי ראו עיניך", למה, משום שדמות אחרת עליונה היתה כזה, ולכן כתוב "ומי צור זולתי אלהינו", מי הצייר הטוב שצייר (שכולל) הכל (זה עם זה) כמו הקדוש ברוך הוא. דבר אחר, "כי מי אלוה", זה סוד הדבר, שהרי אל הוא כלל שנכלל מכל הדרגות.

ואם תאמר שאל הזה היא דרגה אחרת, משום שכתוב "ואל זעם בכל יום", בא וראה, שהרי אין אל מבלעדי ה' שאינו לבדו ולא נפרד לעולמים. ועל כן כתוב "כי מי אל מבלעדי ה' וגו', ומי צור וגו'", שהרי צור אינו לבדו, אלא הכל אחד, ככתוב "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'".

בא וראה, טרם שנמול אברהם, היה מדבר עמו מתוך מחזה לבדו, כמו שנאמר, שכתוב "היה דבר ה' אל אברם במחזה וגו'", "במחזה" באותו המראה, הדרגה שכל הדמויות נראות בה, כמו שנאמר. והמחזה הזה הוא סוד הברית. ואם תאמר שלכן נקרא מחזה, משום שהיא הדרגה המראה שכל הדמויות נראות בה (ואז נקראת מחזה), הרי אמרת בראשונה, שטרם שנמול

¹ גלמי הוא הגוף ראוי לעיני ולא שיהיה ההשגחה אחר הגלם הגוף אלא קודם דהיינו צורת הגלם הנפש במקום הנקרא ספר (אור יקר).

² הנפש מצויירת ומגלמת והגוף מצוייר וכולל צירו בתוך ציור (אור יקר).

³ בהקדמה ח ע"א (ד"א). היינו מ' (ג"א).

⁴ המלכות והיא כללא ודאי שבה כלל כל הנמצאים התחתונים וכל השרים והממונים בתפקידם הם מושרשים בה ואתכליל מכולהו דרגין כל הספירות העליונות (אור יקר).

⁵ פירוש ואל זועם קאי על מ' וא"כ איך אל שבאלו' קאי על מ' שכולל כל דרגין ויש בה' רחמים ותירץ דלית אל מבלעדי ה' שתמיד מחובר אל עם ה' שהם ת"ת מ'. א"מ (ג"א).

⁶ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁷ מדה שדרכה להראות בה שאר המדות (אור יקר). קמט ע"ב רג ע"א וקצא ע"א (ד"א).

⁸ פח ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

דעד לא אתגזר אברהם לא הוה ממליל עמיה בר האי דרגא דלא שראן עלוי דרגין אחרנין והשתא אמרת במחזה חיזו דכל דרגין עלאין (איהו) [והוא] עד לא אתגזר כתיב היה דבר יהוה אל אברם במחזה אלא האי דרגא חיזו דכל דרגין עלאין איהו ובחיזו דדרגין עלאין אתתקן¹

ואף על גב דבההוא זמנא² (ד)אברהם לא הוה גזיר האי דרגא בחיזו דדרגין עלאין איהו ובכל אינון גוונין איהו קאים³ וחיזו דאינון גוונין קיימי תחותיה⁴ חד מימינא גוון חוור חד משמאלא גוון סומק חד דכליל מכל גוונין ואיהו חיזו דכל גוונין עלאין דקיימי עליה ועל דא בהאי חיזו קאים עליה דאברהם ומליל עמיה ואף על גב דלא אתגזר⁵ כיון דאתגזר מה כתיב (שם יז א) וירא יהוה אל אברם

תא חזי מחזה שדי (במדבר כד ד) (אמר) [כתיב ב]בלעם ובאברהם כתיב (שם טו א) מחזה סתם⁶ מה בין האי להאי אלא מחזה שדי אלין דלתתא (דנפקו) מניה ואינון חיזו דיליה מחזה סתם [מחזה ה' דא הוא דכל] (ה' דכל חיזו) >מחזה דא הוא ה' >נ"א דכל חיזו<< דכל דיוקנין עלאין אתחזיין ביה ובגין כך כתיב באברהם מחזה סתם ובבלעם מחזה שדי⁷ ועל דא עד לא אתגזר אברהם הוה ליה האי דרגא כדאמרן כיון דאתגזר מיד וירא אליו יהוה אל אברם וגו' אתחזון כלהו (שאר)

צא/ב

דרגין על האי דרגא והאי דרגא מליל עמיה כדקא חזי בשלימו⁸ ואברהם >אתקטור<

אברהם, לא היה מדבר עמו, רק הדרגה הזו שאין שורים עליה הדרגות האחרות, ועכשיו אמרת במחזה, המראה של כל הדרגות העליונות (הוא). והרי טרם שנמול כתוב "היה דבר ה' אל אברם במחזה". אלא הדרגה הזו היא המראה של כל הדרגות העליונות, ובמראה של הדרגות העליונות נתקנה.

ואף על גב שבאותו הזמן אברהם לא היה מהול, הדרגה הזו במראה של הדרגות העליונות היא, ובכל אותם הצבעים עומדת. והמראה של אותם הצבעים עומד תחתיה, אחד מימין צבע לבן, ואחד משמאל צבע אדום, אחד שכלול מכל הצבעים, והוא המראה שכל הצבעים העליונים עומדים עליו. ועל זה במראה הזה עמד על אברהם ודבר עמו. ואף על גב שלא נמול. כיון שנמול מה כתוב, "וירא ה' אל אברם".

בא וראה, בבלעם (אמר) כתוב "מחזה שדי", ובאברהם כתוב "מחזה" סתם. מה בין זה לזה. אלא מחזה שדי אלו שלמטה (שיצאו) ממנו, והם המראה שלו. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' (של כל מראה) שכל הדמויות העליונות נראות בו. ולכן כתוב באברהם מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי. ועל כן, טרם שנמול אברהם, היתה לו הדרגה הזו כפי שאמרנו. כיון שנימול, מיד "וירא אליו ה' וגו'". נראו כל (שאר)

הדרגות על הדרגה הזו, והדרגה הזו דברה עמו כראוי בשלמות, ואברהם נקשר

¹ היינו היות קשוטה בהם, שיהיה מתמצאים בה הספירות העליונות שהיא בחינה עליונה מעולה מהיותה נראין בה לבד (אור יקר).

² לא יחסר המדה שלמותה בב' בחי' הא' חיזו דדרגין עלאין איהו, דהיינו הראות בה העליונות. הב', ובכל אינון גוונין קאים דהיינו היות ממש העליונות מתמצאות בה ומקשטות אותה (אור יקר).

³ פירוש דמות חג'ת שהם על המ' הרי דמותם יש תחת המ' מרכבה שלה שהם מיכאל גבריאל רפאל וע' פ' וירא (נ"א).

⁴ היינו למטה ממלכות סוד החיות שהוא המציאה למטה ממנה מכח הספירות העליונות שהם למעלה ממנה, וחיותם מתוך העליונות ע"י המלכות (אור יקר). קא ע"א וצז ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ כיון שנימול, לעיל פח ע"ב ובלק רח ע"א (ד"א).

⁶ עי' לעיל פח ע"ב ענין מחזה.

⁷ ר"ל בלעם ראה הגוונים התחתונים דהיינו מג"ד ולא אותם ממש חלילה אלא ניצוץ א' קדוש המתפשט מעם כדלעיל א"נ ר"ל מחזה שדי חזא בלעם הינו עז"א ועז"ל נק' כן כדאיתא בפ' בלק. א"מ (נ"א).

⁸ שעד עתה עם היותה היא בעצמה בשלימו, עכ"ז לא היה הדיבור אליו בשלימו, מפני שלא היה השגתו בכל (אור יקר).

בראשית

מדרגה לדרגה, ונכנס לברית הקדש כראוי בשלמות.

מדרגה לדרגה, ונכנס לברית הקדש כראוי בשלמות.

בא וראה, כיון שנימול אברהם, יצא מהערלה ונכנס לברית הקדושה, והתעטר בעטרה קדושה, ונכנס בקיום שהעולם עומד עליה, ואז התקיים העולם בגללו, משום שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", וכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", בה"א בראם, באברהם. והכל עומד בסוד אחד, ובשעה שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם את כל אותם הדורות של העולם, וראה אותם כל אחד ואחד כל דור ודור, כולם עומדים בגן העדן באותה הדמות שעתידים לעמוד בה בעולם הזה. ובא וראה, הרי נתבאר, כיון שראה את דוד שאין בו חיים כלל, תמה, והוא נתן לו משלו שבעים שנים. לכן היו לו לאדם תשע מאות ושלשים שנים, ואותם השבעים עלו לו לדוד. והדבר הזה הוא סוד של חכמה, שלדוד אין (ימים) פרט לשבעים השנים מאדם הראשון, והכל הוא סוד של חכמה, וכל מה שלמטה, הכל הוא בסוד של מעלה.

ובא וראה, בכל אותן הדמויות של הנשמות של העולם, כולם לפניו זוגות זוגות. לאחר מכן, כשבאים לעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מזווג זוגים. אמר רבי (יהודה) יצחק, הקדוש ברוך הוא (מזווג זוגים ואומר) אומר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי, מה זה אומר, והרי כתוב "אין כל

אתקשר) מדרגא לדרגא¹ ועאל בברית קיימא קדישא² כדקא חזי בשלימו³

תא חזי כיון דאתגזר אברהם נפק מערלה ועאל בקיימא קדישא ואתעטר בעטרא קדישא⁴ ועאל בקיומא דעלמא⁵ קאים עליה וכדין אתקיים עלמא בניניה בגין דכתיב (ירמיה לג כד) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם⁶ בה"א⁷ בראם באברהם⁸ וכלא ברזא חדא קאים ובשעתא דקב"ה אחמי ליה לאדם כל אינון דרין דעלמא וחמא לון כל חד וחד כל דרא ודרא כלהו קיימי בגנתא דעדן בההוא דיוקנא דזמינין לקיימא בהאי עלמא ותא חזי הא אתמר כיון דחמא ליה לדוד⁹ דלאו ביה חיים כלל תווה ואיהו יהיב ליה מדיליה ע' שנין בגין כך הוו ליה לאדם תשע מאות ותלתין שנין ואינון שבעין אסתלקו ליה לדוד ומלה דא רזא דחכמתא¹⁰ איהו דרוד לית ליה¹¹ (יומין) בר שבעין שנין מאדם קדמאה¹² וכלא רזא דחכמתא איהו וכל מה דלתתא כלא איהו ברזא דלעילא

ותא חזי בכל אינון דיוקנין דנשמתין דעלמא כלהו זוגין זוגין קמיה לבתר כד אתיין להאי עלמא קב"ה מזווג זוגין אמר רבי (יהודה) <יצחק> קב"ה (מזווג זוגין ואמר) [אמר] בת פלוני רבי יוסי, מה זה אומר, והרי כתוב "אין כל

¹ קודם שנימול היה החוצה ועלה משם דרך כל מדרגות הקדושה עד הגיעו אל היסוד (אור יקר).

² יסוד (אור יקר).

³ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סי' מ"ח (הערת הזוהר).

⁴ מלכות (אור יקר).

⁵ חסד ביסוד, והיינו דמסיק השמים והארץ, היינו אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ (אור יקר).

⁶ היינו קיימא קדישא דכתיב אם לא בריתי (אור יקר).

⁷ היינו בעטרא קדישא (אור יקר).

⁸ חס"ד והכל ענין אחד, יחוד ת"ת ומלכות ע"י היסוד בסוד החסד וז"ש וכולא ברזא חדא קאים, והיינו אמרתי עולם חסד יבנה, מייחוד ת"ת ומלכות ע"י היסוד היסוד (אור יקר). האזינו רצח ע"א (ד"א).

⁹ מלכות, כמדתו ממש, שמשם אצילות נשמתו (אור יקר).

¹⁰ פי' מלכות (מ"מ ונ"א).

¹¹ אין לה הארה כינוי אל היום (נ"א).

¹² אדם חכמה, כח מ"ה אדם ודאי, וכמו שמדת המלכות אין לה חיים מעצמה שהיא דלה ועניה אלא מצד החכמה שמשפעת בה סוד עי' שנין דהיינו חיות שבע ספירות שהם מתמצאות בה, והיינו שהיא נקראת ב"ת שב"ע כן דוד שנשמתו מן המלכות לא היה לו חיים שמדתו גרמה לו, אם לא ע"י אדם שראה שע"י יהיה לדוד חיים והשפיעו (אור יקר). פי' כמו שלמעלה המלכות מקבלת הארה מז' תחתונות דז"א לפי שהיא בין תרין דרועין דיליה שהם ח"ג כך דוד לקח מאדה"ר ע' שנה (מ"מ). פי' הארת ז"מ מהבינה ולמטה כלולות מי' באות ל"ה מאדם קדמאה חכמה ז"ח (נ"א).

בראשית

לפלוגי¹ א"ר יוסי מאי קא מיירי² והא כתיב (קהלת א ט) אין כל חדש תחת השמש אמר רבי יהודה תחת השמש כתיב שאני לעילא³ אמר רבי יוסי מאי כרוזא הכא⁴ והא אמר רבי [חזקיה] (חייא) אמר רבי [חייא] (חזקיה) בההיא שעתא ממש דנפיק בר נש לעלמא בת זוגו אזדמנת לו⁵

אמר רבי אבא זכאין אינון צדיקיא דנשמתהון מתעטרין קמי מלכא קדישא עד לא ייתון לעלמא [ד]הכי תנינן בההיא שעתא דאפיק קב"ה⁶ נשמתין [לעלמא] (בעלמא) כל אינון רוחין ונשמתין כלהו כלילין דכר ונוקבא⁷ דמתחברין כחדא ואתמסרין בידא דההוא ממנא שליחא דאתפקד על עדואיהון⁸ דבני נשא ולילה שמיה ובשעתא דנחתין ואתמסרין בידוי מתפרשין ולזמנין דא אקדים מן דא⁹ ואחית להו בבני נשא וכד (מחא) <מטא> עידן דזווגא דלהון קב"ה דידע אינון רוחין ונשמתין מחבר לון כדבדקמיתא ומכרזא עלייהו וכד מתחברין אתעבידו חד גופא חד נשמתא ימינא ושמאלא כדקא חזי ובגין כך אין כל חדש תחת השמש ואי תימא הא תנינן לית זווגא אלא לפום [עובדוי ו]ארחוי דבר נש הכי הוא ודאי דאי זכי¹⁰ ועובדוי אתכשרן זכי לההוא דיליה לאתחברא [ביה] כמה דנפיק

חדש תחת השמש". אמר רבי יהודה, "תחת השמש" כתוב, [אבל] למעלה שונה. אמר רבי יוסי, מה כאן הכרוז, והרי אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא, באותה שעה ממש שיוצא אדם לעולם, בת זוגו מזומנת לו.

אמר רבי אבא, אשרי הצדיקים שנשמותיהם מתעטרות לפני המלך הקדוש טרם יבאו לעולם, שכך שנינו, בשעה היא שהקדוש ברוך הוא מוציא נשמות לעולם, כל אותן הרוחות והנשמות כולן כלולות זכר ונקבה שמתחברות יחד, ונמסרות בידי אותו הממונה השליח שנתמנה על הריונות בני האדם, ושמו לילה, ובשעה שיורדות ונמסרות בידוי, נפרדות, ולפעמים זה מקדים לפני זה, ומוריד אותם בבני האדם. וכשמגיע (מכה) זמן זווגם, הקדוש ברוך הוא שמכיר אותן הרוחות והנשמות מחבר אותן כבראשונה, ומכריז עליהם. וכשמתחברים נעשים גוף אחד, נשמה אחת, ימין ושמאל כראוי, ולכן אין כל חדש תחת השמש. ואם תאמר, הרי שנינו שאין זווג אלא לפי מעשי ודרכי האדם, כך זה ודאי, שאם זוכה ומעשיו כשרים, הוא זוכה להתחבר עם אותו שלו כמו שיצא.

¹ הכרוז הזה להודיע שזו מזומנת לזה ולא ישלוט בה אחר וכיוצא (אור יקר).

² בשלמא אם נאמר שהם מזווגות מאת הקב"ה מקודם, לכן ניחא, אלא אי אמרת דקב"ה מזווג לון ממש, א"כ נמצא זווגם מחדש עתה, וזה אי אפשר, דהא כתיב אין כל חדש תחת השמש, דהיינו עולם זה התחתון (אור יקר). פי' למה מכריז הקב"ה מ' יום קודם יצירת הולד בת פלוגי לפלוגי והא כתיב אין כל חדש וכרוז וזה מכריז דבר חדש בת פלוגי תנשא לפלוגי (מ"מ).

³ ור' יהודה תירץ תחת השמש כתיב אמנם החדש שימשך מלמעלה מהשמש דהיינו שקב"ה מזווגם ימצא אח"כ בעולם התחתון וז"ש תחת השמש כתיב והיינו שהוא חדש מהטבע מתחת השמש (אור יקר). פי' דווקא דברים שתחת גלגל חמה כתיב זה, אבל כרוז זה הוא למעלה מגלגל חמה (מ"מ).

⁴ דאי כדי שלא יגע בה אחר וכי אפשר (אור יקר). פי' כיון שביציאתו לעולם אזדמנת לו בת זוגו א"כ כרוז למה (מ"מ).

⁵ כלומר מזומנת שאין מי שיגע בה ח"ו א"כ הכרזה זו למה (אור יקר).

⁶ פי' מלכות שבה נתערבו כל הנשמות (מ"מ).

⁷ פי' במלכות היו שם כל אחד כלול בת זוגו ואח"כ המלכות מוסרת אותם בידא דההוא ממנא שהוא גבריאל ונקרא ג"כ לילה בגין דאתי מסטרא דמשאלא וכו' ובזה מתרצא קושית ר"י דאם היו נשאים מחוברים אין אנו צריכים לכרוז אבל כיון דאתפרשן ופעמים מקדים זה לזה לכן צריכים כרוז מ' יום קודם יצירתם כדי שיתחברו כבתחלה ורבי אבא ס"ל ששני כרוזים הם א' קודם יצירת הולד והב' כד מטא עידן זווגא דלהון מכרזא עלייהו ובג"כ אין כל חדש (מ"מ).

⁸ כל א' וא' להלבישם בטפה ההיא שהביא לפני הקב"ה (אור יקר). על עיבוריהם (ד"א).

⁹ לפי הכנת האב והאם למטה בזווגם (אור יקר).

¹⁰ יזכה אל השלימות הזה אל הנשמה ייחודה ימין ושמאל נשמה שלימה דו פרצופים ואם לא יזדווג באחרת ולא ישלוט עצמו בה ולזה לא יכריזו עליה כדפי' (אור יקר). עי' מ"ש הרב שבלי הלקט ח"ב כ"י הבאתיו בפ"ע סנהדרין דף ס"ב. מא"ן (נ"א).

בראשית

אמר רבי חייא, מי שמעשיו כשרים, באיזה מקום יבקש (יושב) אותו זוגו, אמר לו, הרי שנינו, לעולם ימכור אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם. ובא וראה פקדון רבונו נפקד בידו. שנינו בסוד המשנה, כל אותם שבאו בגלגול של נשמות, יכולים להקדים ברחמים את זוגם, ועל זה העירו החברים, (אין נושאים נשים במועד, אבל מקדשים), שמא יקדמנו אחר ברחמים. ויפה אמרו 'אחר' בדיוק. ועל כן קשים הזוגים לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כל (פנים) ודאי כתוב "כי ישרים דרכי ה'".

רבי יהודה שלח לרבי אלעזר. אמר, הרי סוד הדבר ידעתי, אותם שבאו בגלגול נשמות, מאיזה מקום יש להם זוג. שלח לו, כתוב "מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'", וכתוב "לכו וחטפתם לכם וגו'", פרשת בני בנימין מוכיחה, ועל זה שנינו שמא יקדמנו אחר ברחמים. (וכי אותו אחר אין לו בת זוג, אבל תמצא זה כמו אדם שנשא בת זוג ולא היו לו ממנה בנים ומת, יבא אחיו וייבם את אשתו ויוליד לו

רבי יהודה שלח ליה לרבי אלעזר (אמר) הא רזא דמלה⁶ ידענא אינון דאתו בגלגולא דנשמתין מאן אתר להו זוגא שלח ליה כתיב (שופטים כא מז) מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו' וכתוב (שם כ-כא)⁷ לכו וחטפתם לכם וגו' פרשתא דבני בנימין אוכח ועל האי תנינן שמא יקדמנו אחר ברחמים (נ"א) וכי אותו אחר אין לו בת זוג⁸ אבל⁹ תשכח דא כגון בר נש דנסיב בת זוגיה ולא הוה ליה מנה בנין ומת ייתי אחוהי וייבם אתתיה ויתיליד ליה

צב/א

מנה בר האי בר הוא מיתא דאהדרת נשמתיה לעלמא דא הוא <אחר> (אחד) דאין לו בת זוג אלא אמיה ודא הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים דיכיל לאקדמא אחרא למיסב אתתיה¹⁰ ברחמי ובצלוחתא ואף על גב דאמינא לך דיכיל לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם (הוא) בעלה חייבא¹¹ איהו ואיהו זכאה

ממנה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לישא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרת לך שיכול להקדים [אחר] ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק).

¹ (ס"א יתבא) (לפ"ו).

² כענין ועפר אחר יקח שנעשה אחר פעם שנית (אור יקר).

³ משפטים קא ע"א (ד"א).

⁴ להמית האחר כדי שישא זה בת זוגו כאשר היטיב מעשיו בתשובה (אור יקר).

⁵ שלא ימות האחר אלא בדין (אור יקר).

⁶ כלומר ידעתי סוד גלגולם אבל לא ידעתי מהיכן זוגם (אור יקר).

⁷ ז"ל: ויצו את בני בנימין לאמר לכו וארבתם בכרמים וראיתם והנה אם יצאו בנות שילו לחול במחלות ויצאתם מן הכרמים וחטפתם לכם איש אשתו מבנות שילו והלכתם ארץ בנימין.

⁸ בתמיה, א"כ למה יחליפו (אור יקר).

⁹ דאי זכי פי' דנטיר טפה קדמאה ואי לאו גרים לה דנטיל לה אחר ועי' באחרי מות ע"ח ע"ב בדוד וכן בתקון יד (ד"א).

¹⁰ "ללא" נוסף זלפ"ו.

¹¹ בענין שאין ראוי ליקח את בת זוגו והיא מעוכבת בלי נישואין, ואם עונו שחטא בעריות נתנת בת זוגו לאחר שלא חטא אבל אם לא חטא בערוה אף אם אינו זכאי אין מי שיוכל לשלוט בבת זוגו והיא שמורה לו עד שיזכה וכו', והכרח מבת שבע, שמורה לדוד עד שיזכה בה ולא נגע בה אוריה מעולם (אור יקר).

בראשית

אמר רבי יהודה (השתא) [האי] הוא ודאי דקשין זוונין קמי קב"ה זכאה חולקהון דישראל דאורייתא אולף להו אורחוי דקב"ה וכל טמירין וגניזיא דגניזין קמיה ודאי כתיב (תהלים יט ח) תורת יהו"ה תמימה וגו' זכאה חולקיה מאן דישתדל באורייתא ולא יתפרש מינה דכל מה דיתפרש מאורייתא [אפילו] שעתא חדא כמה דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב (דברים ל כ) כי הוא חיך ואורך ימיו וכתוב (משלי ג ב) אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו' (בראשית יז א) רבי יוסי פתח (ישעיה ס כא) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו' זכאין אינון ישראל מכל שאר עמין (ע"ז) דקודשא בריך הוא קרא לון צדיקים¹ דתניא מאה ועשרין (וחמש) ותמניא אלפי (ד) מארי דגדפין דאזלין ומאסין כל עלמא ושמעין קלא ואחדין ליה לההוא קלא כמה דתנינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא ואזלא ומאסא ברקיעא ואחדין לה מארי דגדפין² וסלקין ההוא קלא [למאריהון דאמרינן³ נ"א דמדון] (למאריה דמארינן) ודיינין לה הן לטב הן לבייש דכתיב (קהלת י כ) כי עוף השמים יוליך את הקול וגו' אימתי דיינין לההוא קלא רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים ונשמתי נפקת מניה והיא אסהידת ביה בבר נש וכדין דיינין לההוא קלא הה"ד (מיכה ז ה) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך מאי טעמא משום דהיא אסהידת בבר נש רבי יהודה אמר כל מה דבר נש עביד בכל יומא נשמתי אסהידת ביה בבר נש בלייא

תאנא אמר רבי אלעזר בתחלת שעתא קמיייתא בלייא כד נשף יממא⁴ ועאל שמשא מארי דמפתחין⁵ דממנן על שמשא עאל בתריסר

אמר רבי יהודה, (כעת) זה הוא ודאי שקשים הזווגים לפני הקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שהתורה מלמדת אותם את דרכי הקדוש ברוך הוא, וכל הנסתרות והגנוזים שגנוזים לפניו ודאי. כתוב "תורת ה' תמימה וגו'". אשרי חלקו של מי שעוסק בתורה ולא נפרד ממנה, שכל מה שנפרד מן התורה אפילו שעה אחת, כמי שנפרד מחיי העולם, שכתוב "כי הוא חיך ואורך ימיו", וכתוב "אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך".

"ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'". רבי יוסי פתח, "ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'". אשריהם ישראל מכל שאר העמים, שהקדוש ברוך הוא קרא להם צדיקים. שלמדנו, מאה ועשרים (וחמש) ושמונה אלפים בעלי כנפים שהולכים וטסים את כל העולם, ושומעים קול, ואוחזים את אותו הקול. כמו ששינונו שאין לך דבר בעולם שאין לו קול, והולך וטס ברקיע, ואוחזים בו בעלי כנפים, ומעלים את אותו הקול (לרבונם, שאומרים בעלי הדין) ודנים אותו הן לטוב הן לרע, שכתוב "כי עוף השמים יוליך את הקול וגו'". מתי דנים את אותו הקול, רבי חייא אמר, בשעה שכן אדם שוכב ויושן ונשמתי יצאה ממנו, והיא מעידה בן האדם, ואז דנים את אותו הקול. זהו שכתוב "משוכבת חיקך שמור פתחי פיך", למה, משום שהיא מעידה באדם. רבי יהודה אומר, כל מה שאדם עושה בכל יום, נשמתי מעידה בו באדם בלילה.

למדנו, אמר רבי אלעזר, בתחלת השעה הראשונה בלילה, אז היום ונכנס השמש, בעל המפתחות שממונה על השמש נכנס ב"ב שערם שפתוחים ביום. אחר שנכנס בכולם, כל אותם השערים הסתומים (הפתוחים), הכרוז עומד ומתחיל להכריז,

¹ קודם היותם פועלים הצדקות וכו' הם זכאין מכל שאר עמים כי בחר בהם הקב"ה, ולחבתם הוא קורא אותם צדיקים ולא מצד מעשים (אור יקר).

² מלאכים בעלי כנפי' המשוטטים בכל העולם כמבואר (ד"א ואור יקר).

³ למארי דמארינן לאדוני האדונים מלכות ואפשר שהם הע' סנהדרין שבהיכל זכות שלפניהם נדונים כל ענייני העולם ונקר' כן לפי שיש כמה בתי דינין למטה מהם והם ב"ד הגדול למעלה מכלם (ש"נ).

⁴ כשהיום זז ממקומו והשמש נוטה לשקוע (ד"א), כד נשף יממא כד יפוח היום ולישנא דקרא נקט (ש"נ).

⁵ יש לו ב' מנויין: הא', ממונה על השמש. והב', שהוא עצמו בעל המפתחות וכו' מלאך זה אצילותו מהת"ת שהוא השמש באצילות (אור יקר). מאריה דמפתחן אפשר שהוא מטטרון כדמשמע מפ' ויחי דא איהו נער דאחיד תר"ג מפתחין עילאין וכו' כן נז' בפ' בראשית נ"ו (ש"נ).

בראשית

עומד מי שעומד ואוחז את אותם המפתחות. אחר שסיים הכרוז, כל אותם שומרי העולם נכנסים ועולים, ואין מי שפותח (פה) פתחון פה והכל שוקטים. אז מתעוררים הדינים שלמטה, והולכים ומשוטטים בעולם, והלבנה מתחילה להאיר, ובעלי היבבה תוקעים ומיללים, ותוקעים שנית. אז מתעוררת שירה ומזמרים לפני רבונם. כמה בעלי מגינים עומדים במקומם ומעוררים דינים בעולם. אז בני האדם ישנים, והנשמה יוצאת ומעידה עדות ומתחייבת בדין. והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם אדם, והנשמה שבה למקומה.

בתרעין¹ דפתיחין ביממא בתר דעאל בכלהו (ב)כל אינון תרעין סתימין <נ"א פתחין> כרוזא קאים ושרי לאכרוזא² קאים מאן דקאים ואחיד לאינון מפתחין³ בתר דסיים כרוזא כל אינון נטורי⁴ עלמא מתכנשין וסלקין לית מאן דפתח (פומא) [פטרא]⁶ כלא משתככיין כדין דינין דלתתא⁷ מתערין ואזלין ושאיין בעלמא וסיהרא שארי לאנהרא⁸ ומארי דיבבא⁹ תקעיין¹⁰ ומילליין¹¹ תקעיין¹² תניינות כדין [מתערי שירתא] (מתערא שינתא) ומזמריין קמי מאריהון כמה מארי תריסין קיימי בקיומיהו ואתערין דינין בעלמא כדין בני נשא ניימין ונשמטא נפקת ואסהידת סהדותא ואתחייבת בדינא¹³ וקודשא בריך הוא עביד חסד בבר נש ונשמטא תבת לאתרה

בפלגות ליליא כד צפורין מתערין¹⁴ סטרא דצפון¹⁵ אתער ברוחא¹⁶ קם בקיומיה שרביטא

בחצות הלילה, כשהציפורים מתעוררות, צד הצפון מתעורר ברוח, השרביט שבצד הדרום עומד בעמדו, ומכה באותה הרוח ושוקט ומתבסס, אז מתעורר הקדוש ברוך הוא במנהגיו להשתעשע עם הצדיקים בגן

¹ פי' י"ב שערים יש ברקיע, כנגד י"ב שבטים, שכל שבט נכנס בשער א' והשמש נכנס בכלם (מ"מ). עאל בתריסר תרעין וכו' כלומר וכבר נכנס בכל תריסר תרעין בכל היום שהם י"ב שעות והממונה הזה בכל שעה ושעה מה"ב שעות פותח שער אז נכנס שנמצא שבערב כבר עאל בכלהו בכל אינון דהיינו שנים עשר תרעין אי תרעין סתימין סותמין כל שערי ההיכלות לבל יכנס בהם ערל וטמא כנזכר בפרשת וישלח קע"ב. ז"ח (ש"נ).

² לאסוף כל השרים וכל המלאכים כדי שיתפשטו החיצונים (אור יקר).

³ שהיו ביד הממונה על השמש (אור יקר).

⁴ "תכעין" נוסף בצ'ור יקר.

⁵ דרך הם יצא שפע לעולם, ומלאכים ממונים על השרות ההוא, שהם כלי ופתח לשפע ההוא ובלילה נאספים מפני שקבלתם מהת"ת שהוא מדת יום (אור יקר).

⁶ קבלת המלאכים שפעם הוא ע"י השיר ועתה כולם בחשאי בלתי משוררים ובלתי מקבלים (אור יקר). אין מי שפותח פיו אלא הכל בהשקט ונחת (ד"א).

⁷ החיצונים והממונים עליהם מצד הדין (אור יקר).

⁸ המלכות משפעת דיניה, ועד חצות לילה היא מתגוללת בדינים (אור יקר). לאה, שבתחילת הלילה התחילו הנה"י דאימא להכנס בה ונגדלת מעט מעט עד חצות לילה שאז נשלם פרצופה וכו', ואז בחצות מזדווגת עם יעקב מהחזה ולמטה (מ"מ).

⁹ מלאכים מצד הגבורה שהם ג"כ בעלי דין (אור יקר). מלאכים דיצירה (מ"מ).

¹⁰ מצד החסד, דהיינו מדת יום שעבר (אור יקר).

¹¹ מצד הדין והלילה (אור יקר), מלאכים דעשיה נקראים יללה (מ"מ).

¹² מצד הת"ת מדת יום שיבא (אור יקר).

¹³ שאין צדיק בארץ (אור יקר).

¹⁴ הם המלאכים בשירם והצדיקים בג"ע לעסוק בתורה (אור יקר). פי' המלאכים שנקראים עופות כגון אכתיא"ל מט"ט סנדלפון, עי' ח"ב קל ע"ב (מ"מ), ועי' לקמן ריז ע"ב (רמ"ז).

¹⁵ צד הגבורה להשפיע במלכות מצד הת"ת וזו ברוחא דקאמר, כי בתחילת הלילה יונקת מהגבורה מצד דינא החזק, ובחצות מצד הגבורה בבחינת הת"ת וכו' (אור יקר). פי' ה' גבורות דאימא שמתעוררים בחצות לילה (מ"מ).

¹⁶ פי' מאירים ברוחא דשביק בה בעלה [עי' ע"ח שער מוחין פרק ה] (מ"מ).

בראשית

דבסטר דרום¹ ובטש בההוא רוחא² ושכיך
ואתבסם³ כדין אתער קב"ה בנמוסוי
לאשתעשעא עם צדיקיא בנגתא דעדן⁴ בההוא
שעתא זכאה חולקיה דבר נש דקאים לאשתעשע
באורייתא דהא קב"ה וכל צדיקיא דבנגתא
דעדן⁵ בלהו צייתין לקליה הה"ד (שיר ח יג)
היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך
השמיעני ולא עוד אלא דקב"ה משיך עליה חד
חוטא דחס"ד למהוי (תדיר) נטיר בעלמא דהא
עלאין ותתאין נטירין ליה הדא הוא דכתיב
(תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה
שירה עמי

א"ר חזקיה כל מאן דאשתדל בהאי שעתא⁶
ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי אמר
רבי יוסי מאי טעמא תדיר א"ל הכי אוליפנא דכל
פלגות ליליא כד קב"ה⁷ אתער בנגתא דעדן⁸ כל
אינון נטיען דגינתא⁹ אשתקיין יתיר מההוא
נחלא דאקרי

צב/ב

נחל קדומים נחל עדנים דלא פסקן מימיו
לעלמין כביכול ההוא דקאים ואשתדל
באורייתא כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה¹⁰
ואשקי ליה¹¹ בנו אינון נטיען דבנגתא דעדן¹²
(אמר רבי יוסי) [ולא עוד אלא] הואיל וכלהו
צדיקיא דבנו גנתא דעדן צייתין ליה¹³ חולקא

עדן. באותה שעה, אשרי חלקו של אדם
שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש
ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן כולם
מקשיבים לקולו. זהו שכתוב "היושבת
בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני",
ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושך
עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה (תמיד)
שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים
שומרים אותו. זהו שכתוב "יומם יצוה ה'
חסדו ובלילה שירה עמי".

אמר רבי חזקיה, כל מי שעוסק בתורה
בשעה הזו, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם
הבא. אמר רבי יוסי, למה תמיד, אמר לו, כך
למדנו, שכל חצות לילה, כשמתעורר
הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות
הללו של הגן מושקים יותר מאותו הנחל
שנקרא

נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים
מימיו לעולמים. כביכול אותו שעומד
ועוסק בתורה, כאלו אותו הנחל שופך על
ראשו ומשקה אותו בתוך אותם הנטיעות
שבגן עדן. (אמר רבי יוסי) ולא עוד, אלא
הואיל וכל הצדיקים שבתוך גן העדן
מקשיבים לו, נותנים לו חלק באותה

¹ פי' יסוד שנק' שרביט שיש בו טיפת החסדים וז"ש דבסטר דרום (מ"מ). חוט של חס"ד שהוא כשרביט
הוא מתעורר ואז שעשוע נשמת הצדיקים בג"ע. מקץ רג ע"ב (ד"א).

² פי' יסוד דז"א בטש בההוא רוחא דשבק בה בעלה שה"ס הזווג (מ"מ).

³ שנתבסמים גבורות שבה ביסוד הזווג הוא למתק הגבורות על ידי החסדים (מ"מ).

⁴ היינו יחוד קב"ה ושכינתיה וזווגם בחצות לילה עם הצדיקים בג"ע (אור יקר). פי' יעקב מזדווג עם לאה
(מ"מ).

⁵ פי' קב"ה היא רחל שירודת לבריאה וכל הצדיקים שבג"ע העליון שהיא בריאה וכו' ז"א ורחל אינם
מזדווגים ואלו הם ששומעים קול העוסקים בתורה אחר חצות (מ"מ).

⁶ "באורייתא" נוסף בלפ"ו.

⁷ יעקב (מ"מ).

⁸ לאה (מ"מ).

⁹ ר"ק דמלכות, שהיא נקראת גן, ושם קצוותיה ונטיעותיה (אור יקר). הספירות דלאה (מ"מ).

¹⁰ מה שנשפע לתחתונים מההוא נחל, הוא ראש לקבלת הברכות, וממנו לכל התחתונים (אור יקר).

¹¹ ז"ס אור הגנוז שה"ס הטיפה שנמשכת מלמעלה מן הדעת שבו היה צופה אדה"ר מסוף העולם ועד סופו
שאינו מתעבה (מ"מ).

¹² הם נשמות הצדיקים וכל כחות שבגן (אור יקר).

¹³ נחשב להם תורתו כאלו כולם עוסקים בתורה היא, להיות נשפע להם השפע ההוא, א"כ כיון שזכו
ע"י, ראוי היה שיהיה הוא בכללם (אור יקר). פי' הצדיקים בג"ע העליון שהיא בריאה ששם יורדת רחל וצייתין
קול הצדיקים שעוסקים בתורה ויש להם נחת רוח (מ"מ).

בראשית

שוויין ליה בהווא שקיו דנחלא אשתכח! דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי

רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרוניא דחמוי ורבי יעקב בריה הוה עמיה אערעו בכפר טרשא כד בעו למשכב אמר רבי אבא למריה דביתא אית הכא תרנגולי א"ל מאריה דביתא אמאי א"ל בנין דקאימנא בפלגות ליליא ממש א"ל לא אצטריך דהא סימנא לי בביתא דהדין טקלא דקמי ערסאי מלינא ליה מיא² ונטיף טיף טיף בפלגות ליליא ממש אתרקו כלהו מיא ואתגלגל האי קיטפא³ ונהים ואשתמע קליה בכל ביתא⁴ וכדין הוא פלגות ליליא ממש וחד סבא הוה לי דהוה קם בכל פלגות ליליא ואשתדל באורייתא ובניני כך עבד האי אמר רבי אבא בריך רחמנא דשרדני הכא בפלגות ליליא נהים ההוא גלגלא דקיטפא

קמו רבי אבא ורבי יעקב שמעו להווא גברא דהוה יתיב בשפולי ביתא ותרין בניו עמיה והוה אמר כתיב (תהלים קיט סב) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך מאי קא חמא דוד דאיהו אמר חצות לילה ולא בחצות (ה)לילה אלא חצות לילה ודאי לקב"ה אמר הכי⁵ וכי קב"ה הכי אקרי אין דהא חצות לילה ממש קב"ה אשתכח וסיעתא דיליה⁶ וכדין היא שעתא דעייל בנגתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא

אמר רבי אבא לרבי יעקב ודאי נשתתף בשכינתא ונתחבר כחדא קריבו ויתיבו עמיה אמרו ליה אימא מלה דפומך דשפיר קאמרת מנא לך האי אמר לון מלה דא אוליפנא מסבאי ותו הוה אמר דתלת דתחלת⁷ שעתא קמייתא דליליא כל דינין דלתתא מתערין ואוליין ושאיין בעלמא בפלגות ליליא ממש קב"ה אתער בנגתא

השקאת הנחל, נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

רבי אבא היה בא מטבריה לבית טרוניא של חמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו. נפגשו בכפר טרשא. כשרצו לשכב, אמר רבי אבא לבעל הבית, יש כאן תרנגולים. אמר לו בעל הבית, למה. אמר לו, משום שאני קם בחצות הלילה ממש. אמר לו, לא צריך, שהרי סימן יש לי בבית, שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה, ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגלת הגולגולת הזו ונוהמת, ונשמע קולה בכל הבית. ואז הוא חצות הלילה ממש. וזקן אחד היה לי שהיה קם בכל חצות לילה ועוסק בתורה, ולכן עשה את זה. אמר רבי אבא, ברוך הרחמן ששלחני לכאן. בחצות הלילה נהם אותו כלי פירות.

קמו רבי אבא ורבי יעקב, ושמעו את אותו האיש שהיה יושב בירכתי הבית ושני בניו עמו, והיה אומר, כתוב "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך". מה ראה דוד שהוא אמר חצות לילה ולא בחצות הלילה, אלא חצות לילה ודאי אמר כך לקדוש ברוך הוא, וכי כך נקרא הקדוש ברוך הוא, כן, שהרי חצות לילה ממש הקדוש ברוך הוא נמצא וסיעתו, ואז היא השעה שנכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים.

אמר רבי אבא לרבי יעקב, ודאי נשתתף עם השכינה ונתחבר יחד. קרבו וישבו עמו. אמרו לו, אמור דבר פוך, שיפה אמרת, מנין לך זה. אמר להם, דבר זה למדתי מסבי, ועוד היה אומר, ששלש (שתחלת) השעות הראשונות של הלילה, כל הדינים שלמטה מתעוררים והולכים ומשוטטים בעולם. ובחצות הלילה ממש הקדוש ברוך הוא מתעורר בגן עדן, והדינים שלמטה אין נמצאים, וכל המנהגים שלמעלה בלילה,

¹ השקאת עמיקא דבירא שהוא נגיד ונפיק לז"א וזה ע"י השביל העליון הנכנס בעומק הבינה והוא נקודת ציון העליון שבבינה ושביל זה הוא קוץ התחתון של יוד (שער מאמרי רשב"י כח ע"ד).

² משקל אחד יש לי לפני מטתי וממלא אני אותו מים (ד"א).

³ ומתגלגל ויורד למטה משקל ההוא הדבוק שם ואז היו יודעים שהוא זמן חצות לילה ממש (ד"א).

⁴ ונוסף משקל הזה עם המים טיפין טיפין עד שכלו מימיו ואז יורד במהירות משקל ההוא בכח למטה מכוון בחצות הלילה ומכח ירידת המשקל ההוא למטה מתחיל להשמיע קול בבית (ד"א).

⁵ פי' רחל, שיש לה נחת רוח בחצות בתורת הצדיקים (מ"מ).

⁶ היינו רחל שיורדת לבריאה שנק' ג"ע העליון (מ"מ).

⁷ לתלת (לפ"ו).

בראשית

אין נמצאים אלא בחצות הלילה ממש. מנין לנו, מאברהם, שכתוב "ויחלק עליהם לילה", במצרים, "ויהי בחצי הלילה". ובמקומות רבים בתורה כך נמצא.

דערן ודינין דלתתא לא משתכחין¹ וכל נימוסין דלעילא בליליא לא אשתכחו אלא בפלגות ליליא ממש מנלן מאברהם דכתיב (בראשית יד טו) ויחלק עליהם לילה במצרים (שמות יב כט) ויהי בחצי הלילה ובאתרין סגיאין² באורייתא הכי אשתכח

ודוד הוה ידע (ומה) [ומנא] הוה ידע³ אלא הכי אמר סבא דמלכותא דיליה בהאי (ליליא) תליא ועל דא קאים בההיא שעתא⁴ ואמר שירתא ולהכי קריה לקב"ה חצות לילה ממש אקום להודות לך וגו' דהא כל דינין תליין מהכא⁵ ודינין דמלכותא⁶ מהכא משתכחין וההיא שעתא⁷ אתקטיר בה דוד⁸ וקם ואמר שירתא⁹ אתא רבי אבא ונשקיה אמר ליה ודאי הכי הוא בריך רחמנא דשדרני הכא

תא חזי לילה דינא בכל אתר והא אוקימנא מלי והכי הוא ודאי והא אתער קמי דרבי שמעון אמר ההוא ינוקא בריה דההוא גברא אי הכי אמאי כתיב (תהלים קיט סב) חצות לילה אמר [ליה] הא אתמר בפלגות ליליא מלכותא דשמיא אתערת אמר אנא שמענא מלה אמר ליה רבי אבא אימא ברי טב¹⁰ דהא [מלה] דפומך קלא דבוצינא להוי אמר אנא שמענא דהא לילה דינא דמלכותא¹¹ איהו ובכל אתר דינא הוא¹² והאי דקאמר חצות בגין דינקא בתרי גווי (חצות)

ודוד היה יודע, (ומה) ומנין היה יודע, אלא כך אמר הזקן, שמלכותו תלויה בזה (הלילה), ועל זה עומד בשעה הזו ואומר שירה, ולכן קרא לקדוש ברוך הוא חצות לילה ממש אקום להודות לך וגו', שהרי כל הדינים תלויים מכאן, ודיני המלכות נמצאים מכאן. ובאותה השעה נקשר דוד בה, וקם ואמר שירה. בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, ודאי כך הוא, ברוך הרחמן ששלחני לכאן.

בא וראה, הלילה הוא דין בכל מקום, והרי העמדנו את הדברים, וכך הוא ודאי. והרי הערתי לפני רבי שמעון. אמר אותו הילד בנו של אותו האיש, אם כך, למה כתוב "חצות לילה". אמר לו, הרי נאמר שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים. אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פייך יהיה קול הנר. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שיונקת בשני צבעים (חצות),

¹ שהם נכנסים בנוק' דתהומא רבא מפני פחד ה' ומהדר גאונו כדי שלא יתבטלו, ולכך ביטול הרשעים שמצדם הוא בחצות לילה, שאז ביטול הקלי' (אור יקר).

² כגון נגעי פרעה על דבר שרי כנ"ל, וכגון חצות לילה דאחשורוש (אור יקר).

³ "מה הוה ידע" כלומר אמאי איכפת ליה בהאי אם ידע ענין זה (אור יקר).

⁴ לתקן מדתו לקיום מלכותו (אור יקר).

⁵ ממשפט שהוא ת"ת והיינו משפטי (אור יקר).

⁶ והיינו צדקך שפי' צדק שלך (אור יקר).

⁷ חצות הלילה (אור יקר).

⁸ ללחום מלחמות ה' היה צריך לשעה זו (אור יקר).

⁹ מלכות שהיא רחל שיש בה דינים ודוד אחוז בה כי היא מדתו והמלכות של דוד ממנה (מ"מ).

¹⁰ כמדומה לי שבפיך יהיה קול דברי הרשב"י שנקרא בוצינא קדישא לכן הגד דברך (ד"א).

¹¹ עצמות הלילה ולא כמו שאמרתם שהיא מתעוררת מחצות לילה (אור יקר). פי' היא לאה שיש בה דינים גם היא (מ"מ).

¹² ובחצות לילה הראשונה אין צריכים לראיה שהיא דין דהא פשיטא שסתם מידת המלכות היא דין מפני שעיקר יניקתה מן הגבור המשם אצילותה (אור יקר). קודם חצות נקראת לאה ליל ואחר חצות נקראת לילה שנגדלת מחציו דז"א ולמטה שהוא מקום גילוי החסדים, וזהו פי' חצות לילה שלוקחת גם חצי התחתון דז"א ואז נקראת חצות לילה, ובזה יבואר שמחדש היניקא, שחצות היא לאה ומפרש הטעם בגין דינקא בתרי גווי בדינא ובחסד, פי' כשהיא מהחזה ולמעלה אז היא דין, לפי שהיא במקום הסיתום ונק' ליל, וכשהיא מתפשטת אפילו בחצי התחתון דז"א שיש בו גילוי החסדים, אז היא חסד ונק' לילה, לפי שלוקחת הארת ה' חסדים וז"ש בגין דינקא בתרי גווי וכו', פלוגתא קדמיתא דינא שהוא חצות הראשון שאז עדיין היא מהחזה ולמעלה במקום הסיתום (מ"מ).

בראשית

בדין וחסד. וודאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל כן חצות לילה כתוב ודאי.

קם רבי אבא ושם ידו בראשו ובירך אותו. אמר, ודאי חשבת שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפילו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון. אוי לדור שאתה תסתלק ממנו. ישבו עד

קם רבי אבא ושם ידו בראשו ובירך אותו. אמר, ודאי חשבת שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפילו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון. אוי לדור שאתה תסתלק ממנו. ישבו עד

קם רבי אבא ושם ידו בראשו ובירך אותו. אמר, ודאי חשבת שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפילו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון. אוי לדור שאתה תסתלק ממנו. ישבו עד

צנ/א

צפרא ואשתדלו באורייתא

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ס"ב) ועמך כלם צדיקים וגו' מלה דא הא אוקמוה חברייא מאי טעמא [כתיב] ועמך כלם צדיקים וכי כלהו ישראל צדיקי ניהו והא כמה חייבין אית בהו בישראל כמה הטאין וכמה רשיעין דעברין על פקודי אורייתא אלא הכי תנא ברזא דמתניתין זכאין אינון ישראל דעברין קרבנא דרעוא לקב"ה דמקריבין בנייהו לתמניא יומין⁴ לקרבנא וכד אתגזרו עאלו בהאי חולקא טבא דקב"ה דכתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כיון דעאלו⁵ בהאי חולקא דצדיק אקרין צדיקים ודאי כלם צדיקים וע"כ לעולם יירשו ארץ כדכתיב (תהלים קיח יט) פתחו לי שערי צדק⁶ אבא בם וכתיב (שם כ) [זה השער ליהויה] צדיקים יבאו בו אינון דאתגזרו ואקרין צדיקים

הבוקר והתעסקו בתורה.

פתח רבי אבא ואמר, "ועמך כולם צדיקים וגו'". הדבר הזה הרי בארוהו החברים, למה כתוב "ועמך כולם צדיקים", וכי כל ישראל הם צדיקים, והרי כמה רשעים יש בישראל, כמה חוטאים וכמה רשעים שעוברים על מצוות התורה. אלא כך למדנו בסוד המשניות, אשריהם ישראל שעושים קרבן של רצון לקדוש ברוך הוא, שמקריבים את בניהם לשמונה ימים לקרבן, וכשנמולים נכנסים לחלק הטוב הזה של הקדוש ברוך הוא, שכתוב "וצדיק יסוד עולם". וכיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק, הם נקראים צדיקים, ודאי כולם צדיקים. ועל כן "לעולם יירשו ארץ", ככתוב "פתחו לי שערי צדק אבא בם", וכתוב "זה השער לה' צדיקים יבואו בו", אותם שנמולו ונקראים צדיקים.

"נצר מטעי", נצר מאותם הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן, הארץ הזו היא אחת מהן, ועל כן יש לישראל חלק טוב לעולם הבא. וכתוב "צדיקים יירשו ארץ". "לעולם יירשו ארץ", מה זה "לעולם", כמו

¹ שכן דרכה להקדים לשמאל כדאמרינן צפונית מערבית (אור יקר).

² מפני שהיא נוטה נגד אור היום והיינו לבנה שחציה מאירה וחציה חשוכא (אור יקר), היינו אחר חצות שמתפשטת מהחזה ולמטה במקום גילוי החסדים ואז נקראת לילה (מ"מ).

³ פ"ה השתא א"ש הכתוב שאומר דוד ללאה אתה שמתפשטת בחצי התחתון דז"א ובזה אתה נק' לילה אקום להודות לך כדי לגרום זווג יעקב ולאה וזהו מה שחידש הינוקא ולכך ר' אבא שוי ידוי ברישיה וברכיה על זה הסוד (מ"מ).

⁴ שבזה הם כוללים יסוד ומלכות שהוא סוד שמינית בינה ממטה למעלה ומלמעלה למטה הו"ד ומתגלה היסוד, והיינו נשמת כל חי, והיינו צדיקים מצד היסוד, ויש להם חלק לעולם הבא, דהיינו בינה ולהכי תלה ליה בחי' יומין (אור יקר).

⁵ ואפילו יעשו עבירה כבר קנו שם צדיקים מפני אות הברית וכ"ש כשאינם חוטאים וודאי כולם צדיקים שאינם באים לידי עבירה (אור יקר).

⁶ צדק דהיינו המלכות והיסוד, ושערים שלה נפתחים וצדיקים יבואו בו, להיכן כדפי' לעיל מיניה, אבא בם אודה י"ה, דהיינו עד חכמה ובינה, משמע שהצדיקים יש להם חלק לעולם הבא דהיינו הבינה (אור יקר).

בראשית

נצר מטעי נצר מאינון נטיעין דנטע קב"ה
בגנתא דעדן¹ האי ארץ חד מנייהו² ועל כן אית
להו לישראל חולקא טבא בעלמא דאתי וכתוב
(שם לו כט) צדיקים [יירשו ארץ] [ישעיה ס כה]
לעולם יירשו ארץ מהו לעולם כמה דאוקימנא³
במתניתא דילן והא אתמר האי מלה בין חברייא
(ותנא מאי קא חמא קרא דלא אקרי אברהם
עד השתא אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא
אתגזר וכד אתגזר אתחבר עאל) [נ"א תא חזי
קב"ה לא קרא ליה לאברהם אברהם עד השתא⁴
מאי טעמא אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא
אתגזר⁵ וכד אתגזר⁶ אתחבר ביה האי ה"א
ושריא ביה] בהאי ה' ושכינתא שריא ביה וכדין
אקרי אברהם⁷ והיינו דכתיב (בראשית ב ד) אלה
תולדות השמים והארץ בהבראם ותאנא בה'
בראם⁸ ותנא באברהם מאי קאמרי אלא דא חסד
ודא שכינתא וכלא נחית כחדא ולא קשיא מלה
והאי והאי הוי

א"ר יעקב לרבי אבא האי ה' דהבראם זעירא⁹
וה' דהליהו"ה (דברים לב ו) רברבא¹⁰ (ו)מה בין
האי להאי א"ל¹¹ דא (שכינתא) [שמיטה] ודא
יובלא (ואית דמתני דכלא חד דכד מנהרא
מצדיק כדין קיימא באשלמותא¹² וה' רברבא
דהא מתנהרא כדקא יאות ולזמנין דלא קיימא
באשלמותא וינקא מסטרא אחרא כדין ה"א
זעירא) ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא

שבארנו במשנתנו. והרי הדבר הזה נתבאר
בין החברים.

(ולמדנו, מה ראה הכתוב שלא נקרא
אברהם עד עתה, נ"א בא וראה, הקדוש
ברוך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד
עתה, ולמה, אלא כך בארנו, שעד עתה לא
נמול, וכשנמול, התחברה בו ה"א הזו
ושרתה בו). אלא כך בארנו, שעד עכשיו לא
נמול, וכשנמול, התחבר לה"א הזו והשכינה
שרתה בו, ואז נקרא אברהם. והיינו מה
שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ
בהבראם", ושנינו בה' בראם, ושנינו
באברהם. מה אומרים, אלא זה חסד וזו
השכינה, והכל יורד יחד, והדבר לא קשה,
וזה וזה היה.

אמר רבי יעקב לרבי אבא, הה' הזו של
"הבראם" היא קטנה, וה' של "הלה" גדולה,
מה בין זה לזה. אמר לו, זו (שכינה) שמיטה
וזה יובל. (ויש ששונים שהכל אחד. שכאשר
מאירה מהצדיק, אז עומדת בשלמות וה"א
גדולה, שהרי מוארת כראוי. ופעמים שלא
עומדת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז
ה"א קטנה). ולכן לפעמים שהלבנה עומדת
בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובפניה

¹ מאותם נטיעות שבבינה וא"כ ע"י כך יש לכל ישראל חלק לעולם הבא שהיא הבינה, וז"ש במתניתין כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים (אור יקר). פי' כי הו"ק היו באבא כקרני חגבים ושתלן באימא ואתרביאו בנהורא ומלכות עמהם, וז"ש נצר מאינון נטיעין שהם הו"ק דנטע קב"ה הוא אבא בגנתא דעדן היא אימא (מ"מ).

² פי' שהמלכות עמהם (מ"מ).

³ פי' אימתי הצדיקים יורשים הארת המלכות שנק' ארץ היינו לעולם הבא שהיא הבינה והיא נק' עולם ר"ל לעתיד לבוא שהיא בינה אזי יירשו ארץ (מ"מ).

⁴ פירוש מאחר דמאור כשדים תקן ה' כמ"ש האר"י זצ"ל מ"ט לא נקרא תכף אברהם ומשני דלא אתגזר פירוש דה' רזא דברית כמ"ש בס"ת לעיל דף פ"ט. מא"ן (נ"א).

⁵ אין שכינה שורה על ערל מפני שלא תדבק בו הערלה (אור יקר).

⁶ דהיינו צדיק יורש ארץ ולכך עייל, ויותר דהיינו ושכינתא שריא ביה שירש אותה הצדיק (אור יקר).

⁷ על שם אות ה' שירש, וא"ת הרי אברהם מרכבה לחסד ואת לשכינתא, לזה הביא ענין הבהראם באברהם וכו' ייחוד השכינה אל החסד (אור יקר).

⁸ מלכות ח"ב קלה ע"ג, שכן היא בחינת ה' זעירא, ו"ה רבתא" היא בסוד בינה (דע"ה ח"ב קכז ע"א).

⁹ שכינה בסוד המיעוט (אור יקר).

¹⁰ יובלא בסוד הבינה שהיא ה' חמשים שערים שהם חמשה ספירות שכל א' כלולה מ' סלקין לחמשין (אור יקר).

¹¹ אתון עלאין רברבין ככתוב בהקדמה ג ע"ב (ד"א).

¹² לבנה במילואה (אור יקר).

בראשית

נמצא ונודע, והכל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

באשלמותא וזמנין בפנימותא ובאנפאה

אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר והאי [איהו]

ברירא דמלה

אמר רבי אבא זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהון מכל שאר עמין (ע"ז) ויהיב לון את קיימא דא דכל מאן דאית ביה האי את לא נחית לגיהנם¹ אי איהו נסיר ליה בדקא יאות דלא עייל ליה ברשותא אחרא ולא משקר בשמיה דמלכא דכל מאן דמשקר בהאי כמאן דמשקר בשמיה דקב"ה דכתיב (הושע ה ז) ביהו"ה בגדו כי בנים זרים ילדו תו אמר רבי אבא בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית קרי קב"ה לפמליא דיליה ואמר חמו [מאי] (מאן) בריה עבדית בעלמא ביה שעתא אודמן (ליה) אליהו ומאס² עלמא בד' טאסין³ ואזדמן תמן ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה ויימא⁴ דא כרסייא דאליהו ואי לאו לא שרי תמן⁵ והוא סליק ואסהיד קמי קב"ה

אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ונתן להם אות הברית הזו, שכל מי שיש בו אות הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו כראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת, ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב "בה' בגדו כי בנים זרים ילדו". עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, הקדוש ברוך הוא קורא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו בריה עשיתי בעולם. באותה השעה מזדמן (לו) אליהו וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם, ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן כסא אחר לכבודו, ויאמר, זה הכסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

תא חזי בקדמיתא כתיב (מ"א יט ט) מה לך פה אליהו וגו' וכתיב (שם י) קנא קנאתי ליהו"ה⁶ כי עזבו בריתך בני ישראל וגו' א"ל חייך בכל אתר דהאי רשימא [ל]קדישא רשימונן ליה בני בבשרהון אנת תזדמן תמן ופומא דאסהיד דישראל עזבו הוא יסהיד דישראל [מ]קיימין האי קיימא והא תנינן על מה אתענש אליהו קמי קב"ה על דאמר דלטורא על בנוי

בא וראה, בראשונה כתוב "מה לך פה אליהו וגו'", וכתוב "קנא קנאתי לה' (אלהי צבאות) כי עזבו בריתך בני ישראל וגו'". אמר לו, חייך, שבכל מקום שירשמו בני הרושם הקדוש הזה בבשרם, אתה תזדמן לשם, והפה שהעיד שישראל עזבו, הוא יעיד שישראל מקיימים את הברית הזו. והרי שנינו, על מה נענש אליהו לפני הקדוש ברוך הוא, על שאמר לשון הרע על בניו.

אדהכי הוה אתי נהורא דיומא והוון אמרי מלי דאורייתא קמו למיזל א"ל ההוא גברא במה דעסקיתו בהאי ליליא אשלימו אמרי⁷ מאי הוא א"ל דתחמון למחר אנפוי דמריה דקיימא⁸ דהא

בינתיים בא אור היום, והיו אומרים דברי תורה. קמו ללכת, אמר לו אותו האיש, במה שעסקתם בלילה הזה השלימו. אמרו, מה הוא, אמר לו, שתראו למחר את פניו של בעל הברית, שהרי אשתי בקשה את הבקשה הזו מכם, ומילת הברית של בני

¹ ואם חוטא בשאר עבירות קב"ה גובה ממנו בדרכים אחרים (אור יקר).

² מו ע"ב (הערת הזוהר).

³ פי' בתיקוני"ז (חדש יז ע"א) כנגד ד' אותיות שבשם, להיות אות ברית תלוי בשם יהו"ה (אור יקר). אליהו בארבע כי אליהו דרגיה איהו לתתא מן האי באר כנז' בפרשת ויצא על פסוק וירא והנה באר בשדה ולכן מתלבש בכל הד' יסודות ולא כשאר המלאכים שאינם מתלבשים אלא בג' ולא יותר (שער מאמרי רז"ל ט ע"א). שמעופף בכל העולם בד' עפיפות מטעם המבואר (ד"א).

⁴ יג ע"א (הערת הזוהר).

⁵ שאין הרוחני שורה על הגשמי אלא ע"י הכנה בפה (אור יקר).

⁶ (אלה"י זכארות) – לפ"ו והוא לשון הפסוק.

⁷ אמרו (לפ"מ).

⁸ אליהו ז"ל מלאך הברית (רמ"ז). למחר תראו את אליהו ז"ל בעל הברית כי אשתו ילדה זכר (ד"א).

בראשית

דביתאי בעאת בעותא דא מנייכו וגזר קיימא¹
דברי דאתייליד לי למחר [ליהוי] (דיהוי) הלולא
דיליה א"ר אבא האי בעותא דמצוה איהו
ולמחמי אפי שכינתא ניתיב אוריכו כל ההוא
יומא

צנ/ב

בההוא ליליא כנש ההוא גברא כל אינון
רחימוי וכל ההוא ליליא אשתדלו באורייתא ולא
הוה מאן דנאים א"ל ההוא גברא במטו מנייכו כל
חד וחד לימא מלה הדתא דאורייתא

פתח <חד> (<ג"א> רבי אבא) ואמר (שופטים
ה ב) בפרוע פרועות בישראל בהתנדב עם ברכו
יהו"ה מאי קא חמו דבורה וברק דפתחו בהאי
קרא² אלא הכי תנינן לית עלמא מתקיימא אלא
על האי ברית³ דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא
בריתי יומם ולילה וגו' דהא שמיא וארעא על דא
קיימין בגין כך כל זמנא דישראל <מקיימין האי>
(קיימין דא) ברית⁴ נמוסי שמיא וארעא <קיימין>
בקיומיהו⁵ וכל זמנא דח"ו ישראל מבטלין האי
ברית שמיא וארעא לא מתקיימין⁶ וברכאן לא
משכתחין בעלמא⁷

תא חזי לא שליטו שאר עמין על ישראל אלא
כד בטילו מנייהו קיימא דא ומה בטילו מנייהו⁸
דלא אתפרען ולא אתגליין ועל דא כתיב ויעזבו⁹

שנולד לי למחר תהיה ההלולא שלו. אמר
רבי אבא, זו היא בקשה של מצוה, ונשב
לראות את פני השכינה. חכו כל אותו היום.

באותו הלילה כנס אותו האיש את כל
אותם אוהביו, וכל אותו הלילה התעסקו
בתורה, ולא היה מי שישן. אמר להם אותו
האיש, בבקשה מכם, כל אחד ואחד יאמר
דבר חדש בתורה.

פתח אחד (רבי אבא) ואמר, "בפרוע
פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'". מה
ראו דבורה וברק שפתחו בפסוק הזה, אלא
כך שנינו, אין העולם מתקיים אלא על
הברית הזו, שכתוב "אם לא בריתי יומם
ולילה וגו'", שהרי שמים וארץ קיימים על
זה. לכן, כל זמן שישראל מקיימים את
הברית הזו, חוקות שמים וארץ עומדים
בקיומם, וכל זמן שחס ושלום מבטלים את
הברית הזו, אין שמים וארץ מתקיימים,
ואין נמצאות ברכות בעולם.

בא וראה, לא שלטו שאר העמים על
ישראל אלא כשביטלו מהם את הברית הזו,
ומה בטלו מהם, שלא נפרעו ולא נתגלו, ועל
זה כתוב "ויעזבו בני ישראל את ה'", וימכור
אותם ביד סיסרא". ויעזבו את ה' ממש, עד

¹ וברית מילתו יהיה למחר בכך תתעכבו פה להשלים דבריכם שעסקתם בם עד הנה (ד"א).

² היה להם להתחיל השבח בנס העושה להם המפלת סיסרא ולא בענין פריעת הברית, ותיירך כי סיבת השליטה של האומות ביטול המצוה והקיום והפריעה היה סיבת הנצחון והנס (אור יקר), עי' ח"ב מ ע"ב.

³ ומשום דקרא לא קאמר חקות שמים וארץ לא שים אלא לא שמת דמשמע דאדרבא נברא לבד, לזה אמר, דהא שמיא וארעא ע"ד מתקיימין, ואם כן אם לא בריתי יום ולילה שהם מקיימין העולם תמיד חקות שמים וארץ לא שמת בתחילת בריאתם מפני שאין ראוי לבראתם כדי שיתבטלו (אור יקר).

⁴ עי' יהל אור ח"ג ל"ז ע"ג וז"ל, סוד הענין, שכל אבר יש לו איכות, כי כולם הן תולדות הספירות, וכו' תר"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עט' הברית ובו נכלל כל התר"ג מצות גדולה מילה וכו', ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י כמו כל האיברים אלא בעשיית האדם מצות הש"י וכו', ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת תר"ג הוא בעטרה ובזה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל לכן היא שקולה נגד תר"ג מצות וזהו בר"ת, שהוא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד, בסוד תש"י כנ"ל, וכשחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה, עכ"ל.

⁵ כלומר נעשים דרך המופקד להם לחק מעת בריאתם והשתא ניחא לשון לא שמתו אותו הדרך והחוק לכם לקיומם של תחתונים (אור יקר).

⁶ אינם חיים מהשפע העליון (אור יקר).

⁷ העדר הברכות גורם הכנעת הקדושה ותגבורת הקלי' והיינו שליטת האומות (אור יקר).

⁸ שח"ו לא היו מלין כלל (אור יקר).

⁹ פסוק זה אינו קיים, ולכאורה הרכיב כאן ב' פסוקים: שופטים ב יב – "ויעזבו את ה' אלקי אבותם המוציא אותם מארץ מצרים וילכו אחרי אלהים אחרים מאלהי העמים אשר סביבותיהם וישתחו להם ויכעסו את ה'" והפסוק בשמואל "וישכחו את ה' אלהיהם וימכרו אתם ביד סיסרא".

בראשית

שבאה דבורה ונדבה את כל ישראל לדבר הזה, אז נכנעו שונאיהם תחתיהם. והיינו מה ששינינו, שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע, וכי ישראל הם אטומים ולא נפרעו ולא התגלו ולא מקיימים את בריתי, ואתה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע את שונאיהם. "שוב מל את בני ישראל שנית". ועד שנפרעו ונתגלתה הברית הזו, לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאיהם. אף כאן, כיון שהתנדבו ישראל באות הזו, נכנעו שונאיהם תחתיהם וחזרו הברכות לעולם. זהו שכתוב "בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'".

קם אחר, פתח ואמר, "ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו". את מי, את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואתה שכחת ממך את הברית, שבנך לא נמול, מיד "ויבקש המיתו".

תאנא נחת גבריאל בשלהובא דאשא לאוקדיה ואתרמיז חד חיזיא מתוקדא לשאפא ליה⁹ בנויה אמאי חיזיא א"ל קב"ה את אזיל לקטלא חיזיא רברבא ותקיפא¹⁰ וברך לא אתגזר מיד אתרמיז לחד חיזיא לקטלא ליה עד דחמת צפורה וגזרת לברה ואשתויב הה"ד (שם כה)

למדנו, ירד גבריאל בשלהבת של אש לשרוף אותו, ונדמה לנחש אחד שורף, לבלוע אותו לתוכו. למה נחש, אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה הולך להרוג את הנחש הגדול והחזק, ובנך לא נמול. מיד נדמה לנחש אחד להרוג אותו. עד שראתה צפורה ומלה את בנה ונצול. זהו שכתוב "ותקח צפורה צור". מה זה "צור", אלא

קם אחר, פתח ואמר, "ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו". את מי, את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואתה שכחת ממך את הברית, שבנך לא נמול, מיד "ויבקש המיתו".

¹ היינו י' של ברית, כי מילה מלכות ופריעה יסוד, וכשפרעו ברכו והשפיעו ה' שהוא י' של ברית שהוא השם (אור יקר).

² בא ע"א (הערת הזוהר).

³ שאין נכנסין לארץ עד שיהיו צדיקים כ[אות] י' של צדיקים דכתיב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ (אור יקר).

⁴ לכהן (אור יקר).

⁵ עי' אד"ר קלט ע"ב שזה סגולת דיקנא דד"א, אמנם עי' שם קלא ע"ב שסגולת דיקנא דא"א לתברא ולאכפייא כל גזרי דינין.

⁶ פירעה על מילתם מקודם (אור יקר).

⁷ ובפקודי רסו ע"ב לבריה דמשה וי"ל דהא והא אית בהו שרצה המלאך להרוג שניהם ולכן הבינה שנתחייבו שניהם בעון המילה. הרשב"ב (נ"א). בעת שהלך משה למצרים התחיל להתנוצץ אור הגדלות והדיקנא להלחם ולנצחא שנאין ולכן הראה הקב"ה למשה מט"ה שנהפך לנחש וחזרתו למטה ובזה גילה לו כל סוד גלות מצרים וגאולתם וכאשר לא מל בנו אז פגם בז"א ואז אתהפך מטה לנחש ולכן ויבקש המיתו ואז ותקח צפורה צור כו' ותיקנה היסוד ואז אתהפך מט"ט מנחש למטה (ב"ע רח ע"א).

⁸ שעדיין יש לו שולטנות שלא השלימו ת' שנה (אור יקר).

⁹ לבלוע אותו (ד"א).

¹⁰ נ"ב כי פרעה גימטריא נחש כמ"ש ש"ך ומ"ש את אזיל דהוא הבל והרגו בתחלה פרעה ודו"ק כי קצרתני. מא"ן (נ"א).

בראשית

ותקח צפורה צור¹ מהו צור אלא² אסוותא ומאי אסוותא דכתיב (שם) ותכרות את ערלת בנה דנצנצא בה רוח קודשא³

קם אהרא ואמר (בראשית מה ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו' וכי אמאי קרי להו והא קריבין הוו גביה אלא בשעתא דאמר לון אני יוסף אחיכם תוהו דחמו ליה במלכו עלאה אמר יוסף מלכו דא בגין דא רוחנא ליה גשו נא אלי ויגשו דאחי ליה האי קיימא דמילה⁴ אמר דא גרמת לי מלכו דא בגין דנטרית לה מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא⁵ מלכו אתנטרת ליה⁶ מנלן מבעז⁷ דכתיב (רות ג יג) חיי יהו"ה שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד דאומי אומאה ונטיר להאי ברית בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין שליטין⁸ על כל שאר מלכין ומלכא משיחא⁹ דאתקרי בשמא דקב"ה¹⁰

פתח אידך ואמר כתיב (תהלים כו ג) אם תחנה עלי מחנה וגו' הכי תאנא בזאת אני בוטח מהו בזאת דא את קיימא דזמינא תדיר¹¹ גבי בר נש ואתרמיזא לעילא¹² ובגיני כך אתמר בזאת כמה דכתיב (בראשית ט יב) זאת¹³ אות הברית¹⁴ (שם יז י) זאת בריתי וכלא בחד דרגא ותאנא זה וזאת בחד דרגא אינון¹⁵ ולא מתפרשן ואי תימא אי הכי הא שאר בני עלמא¹⁶ הכי אמאי¹⁷ דוד בלהודוי ולא אהרא אלא בגין

רפואה. ומה הרפואה, שכתוב "ותכרות את ערלת בנה", שנצנצה בה רוח הקודש.

קם אחר ואמר, "ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'". וכי למה קרא להם, והרי הם היו קרובים אליו. אלא בשעה שאמר להם אני יוסף אחיכם, תמהו שראו אותו במלכות עליונה. אמר יוסף, בגלל המלכות הזו הרווחתי אותה. "גשו נא אלי ויגשו", שהראה להם את ברית המילה. אמר, זו גרמה לי את המלכות הזו, משום ששמרתי אותה. מכאן למדנו, שמי ששומר את אות הברית הזו, המלכות שמורה לו. מנין לנו, מבעז, שכתוב "חי ה' שכבי עד הבוקר", שיצרו היה מקטרג בו, עד שנשבע שבועה ושמר את הברית הזו, לכן זכה שיצאו ממנו מלכים שליטים על כל שאר המלכים, והמלך המשיח שנקרא בשמו של הקדוש ברוך הוא.

פתח אחר ואמר, כתוב "אם תחנה עלי מחנה וגו'". כך שנינו, "בזאת אני בוטח", מה זה "בזאת", זו אות הברית המזומנת תמיד אצל אדם, ונרמזה למעלה. ולכן נאמר "בזאת", כמו שכתוב "זאת אות הברית", "זאת ברית", והכל בדרגה אחת. ושנינו, זה וזאת הם בדרגה אחת ולא נפרדים. ואם תאמר, אם כך, הרי שאר בני האדם כך, למה דוד בלבדו ולא אחר. אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא כתר המלכות.

¹ בחולם אם הוא סלע הול"ל בשורק כמו והכית בצור ומשני אסוותא מ"ך (נ"א).

² פי' כד"א הצרי אין בגלעד (ד"א).

³ ולאפוקי ממאן דס"ל שנדמה לו נחש והיה בולעו עד וכו' (מ"מ).

⁴ כדי שיכירו בסוד חכמת הפרצוף שאות ברית בשלימותו (אור יקר).

⁵ שבא מעשה לידו וכבש יצרו (אור יקר).

⁶ שמי שכובש יצרו הוא מלך (אור יקר).

⁷ שלא היה מלך מקודם זה (אור יקר).

⁸ שיהיו זרעו כובשים העולם כגון דוד ושלמה (אור יקר).

⁹ נוסף היותו שולט העולם (אור יקר).

¹⁰ נוסף לו מעלה דאתקרי בשמא דהיינו ה' צדקנו מדה כנגד מדה שמו של הקב"ה כנגד הפריעה צדקנו נגד המלה, צדק ודאי (אור יקר).

¹¹ מלת זאת מזומנת, מורה באצבע, והיא מצוה זו שאינה זו תדיר מהאדם אפילו במרחץ (אור יקר).

¹² בספירות (אור יקר).

¹³ מלכות (אור יקר).

¹⁴ יסוד (אור יקר).

¹⁵ יסוד ומלכות (אור יקר).

¹⁶ הם מרכבה למדה זו בבריתם (אור יקר).

¹⁷ היכי אמר (אור יקר).

בראשית

דאחידא ביה¹ ואתרמיזא ביה² והיא כתרא
דמלכותא

תא הוי בגין דהאי זאת לא נטר³ ליה דוד
מלכא כדקא הוי מלכותא
צד/א

אתעדי מניה⁴ כל ההוא זמנא⁵ והכי אוליפנא
האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא
ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא⁶ בההוא
שעתא דדוד עבר עליה⁷ נפק קלא ואמר דוד במה
דאתקטרת תשתרי לך⁸ טרדין מירושלם
ומלכותא אתעדי מינדך [מנ"ל דכתיב (ש"ב יב יא)
הנני מקים עליך רעה מביתך דייקא] והכי הוה
כמה דעבר ביה אתענש ומה דוד מלכא הכי
שאר בני עלמא עאכ"ו

פתח אידך ואמר (תהלים צד יז) לולי יהו"ה
עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי תאנא במה
זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם⁹ כשאר עמין
עבו"ם ולא אתמסרן בידוי דדומה (אלא) בהאי
את דהכי תאנא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא
כמה חבילי¹⁰ טהירין¹¹ אתפקדן עליה זקפין עינא
וחמאן האי את דהוא קיימא דקודשא אתפרשן
מניה ולא אתיהיב בידוי דדומה לנחתא לגיהנם
דכל מאן דאתמסר בידוי נחית לגיהנם ודאי
ומהאי את דחלין עלאיין ותתאיין ודינין בישין לא
שלטיין ביה בבר נש אי איהו זכי לנטורי ליה
להאי את בגין דהוא אתאחיד בשמא דקב"ה כיון
דדוד מלכא¹² לא נטר את קיימא דא¹³ כדקא הוי

בא וראה, משום שה"זאת" הזו לא שמר
אותה דוד המלך כראוי, המלכות

עברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו,
ה"זאת" הזו נרמזה במלכות שלמעלה,
ונרמזה בירושלים העיר הקודש. באותה
השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר, דוד,
במה שנקשרת תותר, טורדים אותך
מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו,
שכתוב "הנני מקים עליך רעה מביתך",
"מביתך" במדויק. וכך היה. כמו שעבר עליו
נענש. ומה דוד המלך כך, שאר בני העולם
על אחת כמה וכמה.

פתח אחר ואמר, "לולי ה' עזרתה לי
כמעט שכנה דומה נפשי". למדנו, במה
זוכים ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו
שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, ואין
נמסרים בידי דומה, (אלא) באות הזו. שכך
למדנו, בשעה שאדם יוצא מן העולם הזה,
כמה קבוצות של מאורות נפקדים עליו.
מרימים עינים ורואים את האות הזו, שהיא
ברית קודש ונפרדים ממנו, ואינו ניתן בידי
דומה לרדת לגיהנם. שכל מי שנמסר בידו,
ודאי יורד לגיהנם. ומהאות הזו פוחדים
עליונים ותחתונים, והדינים הרעים אין
שולטים בו באדם אם הוא זוכה לשמור את
האות הזו, משום שהוא נאחז בשמו של

¹ מרכבה אליה (אור יקר).

² שהיא נקראת דוד, וכל עניני דוד אמרם על השכינה ועל עצמו (אור יקר).

³ בחטא בת שבע, ומפני שלא חטא אמר לא נטר כדקא חזי (אור יקר).

⁴ מנא לך דמלכותא אתעדי מיניה, כל מקום שהלך מלך היה, לזה אמר כי המלכות תלוי בירושלים וכיון
שגורש מירושלים מלכותא אתעדי מיניה (אור יקר).

⁵ שברח מפני אבשלום (אור יקר).

⁶ זאת מלכות וירושלים מלכות ואות ברית מלכות והכל ענין א' (אור יקר).

⁷ בשעה שעשה מעשה בת שבע (ד"א).

⁸ במה שאתה מקושר תהיה נותר ומחוסר ממנו (ד"א).

⁹ עם היות שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (אור יקר).

¹⁰ "(מלכאי חבלה)" נוסף בלפ"ו.

¹¹ חבילות ואגודות של בעלי דינים המאירים מתוקף הדין (ד"א).

¹² בראשית ח ע"א וע"ב (ד"א). כיון דדוד מלכא לא נטר את קיימא דא וכו' מיד דחיל דסבר דיחתון ליה
וימסרון ליה לידא דדומה וימות בההוא עלמא עד דאתבשר ביה דכתיב גם ה' העביר כו'. מכאן תבין כי בכל
מקום שנאמר מיתה בההוא עלמא כגון יחי ראובן ואל ימות דמתרגם יחי ראובן בההוא עלמא וכו' ר"ל שלא
ירד לגיהנם כי זהו מיתה דההוא עלמא והטעם נרמז בפ' פקודי בהיכל ז' דמדורי גיהנם שנקרא מות בההוא
עלמא שמכניסין הנשמה בז' מדורין דגיהנם (ז"ה) (ש"נ).

¹³ עיי' זוהר הרקיע.

בראשית

אתעדי מניה מלכותא ואתמרירד מירושלים מיד דהיל [דסבר] (וסבר) דיחתון ליה [מיד וימסרון לידו] (בידוי) דדומה וימות בהוא עלמא עד דאתבשר ביה דכתיב (ש"ב יב יג) גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות ביה שעתא פתח ואמר לולי יהו"ה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי

פתח אידך ואמר מאי האי (דכתיב) [דאמר דוד] (שם טו כה) והראני אותו ואת נהו (מאי והראני אותו ואח"כ ואת נהו) מאן יכיל למחמי ליה לקב"ה אלא הכי תנינן בהוא שעתא דאתגזר עליה ההוא עונשא ודוד ידע דעל דלא נטר האי את¹ כדקא יאות² אתענש בהאי דכלא כהדא אחידא³ וכלא אתרמיז בהאי את⁴ ולא אקרי צדיק מאן דלא נטר ליה כדקא יאות הוה בעי בעותיה ואמר והראני אותו ואת נהו מאי אותו (אות דיליה אות הברית דהא אותו דקב"ה את דיליה) ודא את קיימא (דיליה) קדישא דהא דחילנא דאתאביד מנאי⁵ מאי טעמא בגין דתרין אלין מלכותא וירושלם בהאי אחידן ובגין כך תלי בבעותיה אותו⁶ ואת נהו⁷ דיתהדר מלכותא דהאי את לאתריה⁸ וכלא חד מלה

פתח אידך ואמר (איוב יט כו) ומבשרי אחזה אלוהי⁹ מאי ומבשרי ומעצמי מבעי ליה¹⁰ אלא מבשרי ממש ומאי היא דכתיב (ירמיה יא טו) ובשר קדש יעברו מעליך וכתיב (בראשית יז יג) והיתה בריתי בבשרכם דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא¹¹ דהאי

הקדוש ברוך הוא. כיון שדוד המלך לא שמר את אות הברית הזו כראוי, עברה ממנו המלכות, ונטרד מירושלים, מיד פחד, כי סבר שיורידו אותו מיד, וימסרו אותו ביד דומה וימות בעולם ההוא, עד שהתבשר עליו, שכתוב "גם ה' העביר חטאתך לא תמות". באותה השעה פתח ואמר, "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי".

פתח אחר ואמר, מה זה (שכתוב) שאמר דוד "והראני אותו ואת נהו". (מהו והראני אותו ואחר כך ואת נהו). מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא, אלא כך שנינו, בשעה ההיא שגזר עליו אותו העונש, ודוד ידע שעל שלא שמר האות הזו כראוי נענש בזה, שהכל אחוז יחד, והכל נרמז באות הזו. ולא נקרא צדיק מי שאינו שומר אותו כראוי, היה מבקש בקשתו ואומר, "והראני אותו ואת נהו". מה זה אותו, (האות שלו, אות הברית, שהרי אותו של הקב"ה האות שלו) זו אות הברית (שלו) הקדושה, שהרי אני פוחד שאבדה ממני. למה, משום ששני אלו, המלכות וירושלים, אחוזות בזה, ולכן תלה בבקשתו אותו ואת נהו, שתחזור המלכות של האות הזו למקומה, והכל דבר אחד.

פתח אחר ואמר, "ומבשרי אחזה אלוה". מה זה "ומבשרי", היה צריך להיות ומעצמי. אלא מבשרי ממש, ומה היא, שכתוב "ובשר קודש יעברו מעליך", וכתוב "והיתה בריתי בבשרכם". ששנינו, בכל זמן שנרשם אדם ברושם הקדוש של האות הזו, ממנה רואה את הקדוש ברוך הוא, ממנו ממש, והנשמה הקדושה נאחזת בו. ואם לא זוכה, שאינו

¹ אות ברית מילה (ד"א).

² אע"פ שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה (שבת נו ע"א), עכ"ז למי שבדרגת דוד זה כן חטא (אור יקר).

³ צדיק וצדק זה וזאת, ובהתגרש מאחד גורש משתיהן (אור יקר).

⁴ מילה ופריעה (אור יקר).

⁵ היה אפשר שחטא בהריגת אוריהו ולא בבת שבע כלל, לזה אמר דדחילנא דאתאביד מנאי, וכמו שגורשתי מהמלכות על חטא אוריהו, גורשתי מהיסוד על חטא בת שבע (אור יקר).

⁶ יסוד (מ"מ).

⁷ מלכות (מ"מ).

⁸ פי' הארת ושולטנות היסוד חוזרת למלכות לפי שע"י חטא בת שבע היה קצת פירוד בין יסוד ומלכות, ולכן גורש דוד מהמלכות, ואח"כ חזר היסוד למקומו (מ"מ).

⁹ שם אלוה הוא לבוש לנשמה. ועי' זוהר משפטים צו ע"ב, וע"ח דרושי מ"ן ח', ושם דרוש יב (ביאורים ח"א לד ע"ג).

¹⁰ אם הכוונה על מציאות הגוף ובניינו, היה לו לומר ומעצמי (אור יקר).

¹¹ מילה (אור יקר).

בראשית

את מניה המי¹ לקב"ה מניה ממש ונשמתא²
קדישא אתאחידת ביה [ואי לא זכי דלא נטיר
האי את מה כתיב (איוב ד ט) מנשמת אלו"ה
יאבדו דהא רשימו דקב"ה לא אתנטיר ואי זכי
ונטיר ליה שכינתא לא אתפריש מניה אימתי
מתקיימא ביה כד אתנסיב³ והאי את⁴ עייל
באתריה⁵

(דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אזלין כחדא
אלא חד דכר⁶ וחד נוקבא⁷ אשתתפו כחדא⁸
ואקרי חד שמא⁹ כדין חסד עלאה שרייא עלייהו
באן אתר שרייא בסטרא דדכורא ומאן חס"ד
חס"ד א"ל דאתי ונפק מחכמה עלאה ואתעטר
בדכורא ובגין כך¹⁰ אתבסמת נוקבא) [נ"א דתנן
רזא דוי"ו ה"א אזלין כחדא כנוונא דדכר ונוקבא
אשתתפו כחדא ואינן חד כדין חסד עלאה
שריא עלייהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת
נוקבא]

תו תנינן¹¹ אלו"ה הכי הוא¹² א"ל¹³ נהירו
דחכמתא ו' דכר ה' נוקבא אשתתפו כחדא
אלו"ה אקרי¹⁴ ונשמתא קדישא מהאי אתר¹⁵
אתאחדת¹⁶ וכלא תליא בהאי את ועל דא כתיב
(איוב יט כו) ומבשרי אחזה אלו"ה דא שלימותא
דכלא מבשרי ממש מהאי את ממש ועל דא
זכאין אינן ישראל קדישין דאחידן ביה בקב"ה
זכאין אינן בעלמא דין ובעלמא דאתי עלייהו

שומר את האות הזו, מה כתוב "מנשמת
אלוה יאבדו", שהרי הרושם של הקדוש
ברוך הוא לא נשמר. ואם זוכה ושומר אותו,
אין השכינה נפרדת ממנו. מתי מתקיים בו,
כאשר הוא נושא [אשה], והאות הזו נכנסת
למקומה.

(ששנינו, למה וא"ו ה"א הולכות יחד,
אלא אחת זכר ואחת נקבה. משתתפים יחד,
ונקרא שם אחד, אז שורה עליהם החסד
העליון. באיזה מקום שורה, בצד הזכר. ומי
החסד, חס"ד א"ל שבא ויוצא מהחכמה
העליונה ומתעטר בזכר. ולכן נתבשמת
הנקבה.) (נ"א ששנינו, הסוד של וי"ו ה"א
הולכים יחד כדוגמת זכר ונקבה משתתפים
יחד והם אחד. אז שורה עליהם החסד
העליון, ומתעטר בזכר ונתבשמת הנקבה).

עוד שנינו, אלוה כך הוא, א"ל, אור
החכמה, ו' זכר, ה' נקבה, כשמשותפים יחד
נקרא אלוה. והנשמה הקדושה נאחזת
מהמקום הזה, והכל תלוי באות הזו. ועל כן
כתוב "ומבשרי אחזה אלוה", זו היא שלמות
הכל. מבשרי ממש, מהאות הזו ממש. ועל
כן אשריהם ישראל קדושים שאחוזים
בקדוש ברוך הוא, אשריהם בעולם הזה
ובעולם הבא, עליהם כתוב "ואתם הדבקים
בה' וגו'", ולכן "חיים כלכם היום".

¹ שהנשמה נאחזת בגוף ושכינה בנשמה (אור יקר).

² בעת הולדת האדם באים לו נפש רוח ונשמה וכשנמול זוכה לכולן כדי להשלימן באותה מצוה אך
מסתלקים עד שישבר קליפת יצה"ר בהתחנכו במצות (ד"א).

³ שלמות הנשמה בנשמת הנקבה וכו' ושכינה אינה שורה על מקום פגום (אור יקר).

⁴ יסוד (אור יקר).

⁵ מלכות, דהיינו ז'נ למטה (אור יקר).

⁶ ת"ת (אור יקר).

⁷ מלכות (אור יקר).

⁸ באלפ"א ב"ת (אור יקר).

⁹ ע"י ס"י (פ"ד מט"ז) שני אבנים בונות שני בתים, שלש אבנים בונות ששה בתים. אבל אות אחת אינה
עושה שם, ואינה בונה בית (אור יקר).

¹⁰ ג"י פי' דלא הוי זווגא דמלכא במטרוניתא אלא בזמנא דנהרא מאבא וע' בפ' אמור ק ע"ב בפסוק וגם
אמנה אחותי בת אבי היא כו' (ד"א).

¹¹ לראיה שחסד גובר על הכל ומצד החכמה (אור יקר).

¹² תחילה לא פי' תיבת אלוה ועתה מפרש התבת תיבת אלוה (מ"מ).

¹³ פירוש חסד הוא ענף החכמה. הרש"ב (נ"א).

¹⁴ ע"י שעה"כ נח ע"ב.

¹⁵ אל הוא נהירו דחכמתא דהיינו שתוף חכמה ובינה שמשם נשמה, ו' רוח, ה' נפש (אור יקר).

¹⁶ ע"י פרשת משפטים צו ע"ב (לש"ו).

בראשית

כתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהוה וגו'
ובנין כך חיים כלכם היום
א"ר אבא ומה בכל כך אתון הכימין ואתון
יתבין הכא אמרו ליה אי <צפוראה יתעקרו>
(צפורי אתעקרו) מאתרייהו¹

צד/ב

לא ידעין לאן טאסן הה"ד (משלי כז ח) כצפור
נוודת מן קנה בן איש נודד ממקומו ואתרא
<דא> (די) זכי לן לאורייתא והאי אורחא דילן
בכל ליליא פלגותא² ניימין ופלגותא אנן עסקין
באורייתא וכד אנן קיימין בצפרא ריחי חקלא³
ונהרי מיא נהרין לן אורייתא ואתיישבת בלבן
ואתר דא⁴ הא דינוה לעילא זמנא חדא וכמה
סרכי תריסין⁵ אסתלקו⁶ בההוא דינא על עונשא
דאורייתא⁷ וכדין אשתדלותא דילן יממא ולייליא
באורייתא הוא ואתרא דא קא מסייעא לן ומאן
דאתפרש מכאן כמאן דאתפרש מחיי עלמא
זקיף ידוי רבי אבא וברוך לון יתבו עד דנהר
יממא בתר דנהר יממא אמרו לאינן דרדקי
דקמייהו פוקו וחמו אי נהר יממא וכל חד לימא
מלה חדתא דאורייתא להאי גברא רבא נפקו
וחמו דנהר יממא

אמר רבי אבא, ומה בכל כך אתם חכמים,
ואתם יושבים כאן. אמרו לו, אם הציפורים
יעקרו ממקומם,

לא יודעים לאן טסות. זהו שכתוב
"כצפור נודדת מן קנה בן איש נודד
ממקומו". והמקום הזה זכה אותנו לתורה.
וזו הדרך שלנו. בכל לילה, חצי אנו ישנים
וחצי אנו עוסקים בתורה, וכשאנו עומדים
בבוקר, ריחות השדה ונהרות מים מאירים
לנו את התורה, והיא מתיישבת בליבנו.
ואת המקום הזה הרי דנו אותו למעלה פעם
אחת, וכמה שוטרי מגינים הסתלקו באותו
הדין על עונש התורה, ואז ההתעסקות
שלנו יומם ולילה היא בתורה, והמקום הזה
מסייע לנו, ומי שנפרד מכאן, כמי שנפרד
מחיי העולם. רבי אבא הרים ידיו וברך
אותם. ישבו עד שהאיר היום. אחר שהאיר
היום, אמרו לאותם התינוקות שלפניהם,
צאו וראו אם האיר היום, וכל אחד יאמר
דבר חדש בתורה לאיש הגדול הזה. יצאו
וראו שהאיר היום.

אמר חד מנייהו זמין האי יומא אשא מלעילא
אמר אחרא ובהך ביתא אמר אחרא חד סבא⁸
הכא דזמין האי יומא לאתוקדא בנורא דא א"ר
אבא רחמנא לישזבן תווה ולא יכיל למללא אמר
קוטרא דהורמנא בארעא אתפסת⁹ וכך הוה
דההוא יומא חמו חברייא אפי שכינתא

אמר אחד מהם, מזומנת ביום הזה אש
מלמעלה. אמר אחר, ובבית הזה. אמר אחר
זקן אחד כאן שעתיד ביום הזה להישרף
באש הזו. אמר רבי אבא, הרחמן יצילנו.
תמה ולא יכל לדבר. אמר, עשן השליטה
נתפס בארץ, וכך היה, שהיום ההוא ראו
החברים את פני השכינה, והוקפו באש,

¹ אם הצפרים נעקרים ממקומם ר"ל מקן שלהם אזי אינם יודעים להיכן יעופו אף כן אנחנו אם אנו נעקרים מכאן שהוא קן שלנו מקום מוכן ללמוד תורה אזי לא נדע להיכן אנו פונים את עצמנו כמבואר (ד"א).
² לנן (לפ"ו).

³ סוד חשמ"ל והוא סוד ריח הבגדים כמ"ש ביעקב (בראשית כז כז) וירח את ריח בגדיו וגו', וארז"ל (תנחומא תולדות יא) שנכנס עמו ריח ג"ע, והוא החשמ"ל רקיע דג"ע ששם האור מתגלה ומשם הוא סוד מלבושי הנפשות של הצדיקים ממע"ט שהם מאירים ע"י עטרת היסוד המתגלה ע"י גילוי הברית בכריתת הערלה (פת"ש פ"ח כא).

⁴ שנתפשט על מקום זה פעם א' הדין ומתו מכאן לומדי תורה גדולי הדור (ד"א). ע' לקמן ק"א במדרש הנעלם כל המעשה דכפר טרשא זה עם ר' אחא. הרשב"ב (נ"א).

⁵ ע' שרים של עו"ג הם נק' תריסין ממנן (ב"ע קע ע"א).

⁶ וכמה שרים גדולים בעלי תריסין מתו מכאן באותו פעם בשביל ביטול תורה (ד"א).

⁷ עה קא ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ לא עמדו [בעלי הזהר] על סוד הדבר עד שבא אדם הראשון בדמות חד סבא, וגלה להם הסוד הזה (עמק המלך שט"ז פל"ד). עי' בהגר"א בתז"ח י ע"ג ז"ל, סבא כו' - ר"ל אדה"ר שהוא דרגא דחכמה ישראל סבא.

⁹ קשר ותוקף הרשות מלמעלה נתפס בארץ שהם יודעים כל מה שיהיה שאמרו שירד אש מלמעלה בבית ההוא וכן היה באותו יום (ד"א).

בראשית

ואסתהרו באשא¹ ורבי אבא אתלהיטו אנפוי כנורא מחדוותא דאורייתא² תאנא כל ההוא יומא לא נפקו בלהו מביתא וביתא אתקמר בקיטרא³ והוו הדתאן מלי בנווייהו כאילו קבלו ההוא יומא אורייתא מטורא דסיני בתר דאסתלקו לא הוו ידעי אי הוא יממא ואי הוא⁴ ליליא אמר רבי אבא בעוד דאנן קיימין לימא כל חד מינן מלה חדתא דחכמתא לאקשרא טיבו למאריה דביתא מריה דהלולא

פתח חד ואמר⁵ (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו' בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך⁶ דא פנימאה מן דא⁷ ודא לעילא [נ"א לגו] מן דא⁸ ישכון חצריך⁹ בקדמיתא כמה דאת אמר (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו נשבעה בטוב ביתך לבתר כמה דאת אמר (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית החכמה יבנה בית לא כתיב דאי כתיב הכי הוה משמע דחכמה בית אקרי אלא כתיב בחכמה יבנה בית¹⁰ היינו דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' קדוש היכלך לבתר דא הוא שלימו דכלא¹¹ דהכי תנינן מהו היכל כלומר ה"י כ"ל האי והאי¹²

ולהטו פניו דרבי אבא כאש משמחת התורה. שנינו, כל אותו היום לא יצאו כולם מן הבית, והבית נקשר בעשן, והיו מחדשים דברים בתוכם כאילו קבלו היום ההוא תורה מהר סיני. אחר שהסתלקו, לא היו יודעים אם הוא יום ואם לילה. אמר רבי אבא, בעודנו עומדים, יאמר כל אחד מעמנו דבר חדש של חכמה לקשר טוב לבעל הבית בעל השמחה.

פתח אחד ואמר, "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו'". בתחלה חצריך לאחר מכן ביתך, ולאחר מכן היכלך. זה פנימי מזה, וזה (לתוך) למעלה מזה. ישכון חצריך בתחילה, כמו שנאמר "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו". "נשבעה בטוב ביתך" לאחר מכן, כמו שנאמר "בחכמה יבנה בית", לא כתוב החכמה יבנה בית, שאם היה כתוב כך, משמע שחכמה נקראת בית, אלא כתוב "בחכמה יבנה בית". היינו מה שכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'". "קדוש היכלך" לאחר זה הוא שלמות הכל, שכך שנינו, מה זה היכל, כלומר ה"י כ"ל, זה וזה, והכל נשלם

¹ עי' אדר' (קלד ע"ב): אנו יתבין בקדושה עלאה אשא עלאה אסחר לן: כלומר שאורות הדיקנא האירו עליהם בסוד מקיפים. ומכונה כאן "עילאה", שכן אורות הדיקנא הם ממו"ס שהיא קדושה עילאה (ב"ע קלה ע"א). וכן עי' ריש אדר"ז: וכד תבנא אסחר אשא מקמאי, ומעלמין לא אתפסק, ולא הוה עאל בר נש אלא ברשותא, והשתא חמינא דאתפסק והא אתמלי ביתא. ועי' חגיגה יד ע"ב.

² שפניו היה לוהט כאש מרוב שמחה (ד"א). עי' ח"ג צה ע"א שזה בחי' יין. ועי' מדרש הנעלם קלח ע"א שלולא יצר הרע לא היתה חדוותא דשמעתא.

³ והבית היה קשור וחתום סביב קיטור עשן ואש שהיה מסבב אותם. ויחי ריט ע"א (ד"א).
⁴ נמחק דלפ"ו.

⁵ פרשת חיי שרה קכט ע"ב (הגהות הגר"א).

⁶ חצריך הם ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות. ביתך הוא הת"ת שהוא בית למוחי או"א שמתלבשים בו. היכלך, היא הבינה שהיא היכל לאבא (מ"מ).

⁷ הת"ת פנימי יותר מיסוד ומלכות (אור יקר).

⁸ הבינה היא עליונה מהת"ת (מ"מ), ועי' אדר"ז (דף רפח ע"א): תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא. זהו התיקון של ע"ק דאתתקן במתקלא להתגלות בג' רישין (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב ד"ה ותיקון של). והנה מקומו של רישא דלא אתיידע הוא ע"ג גולגלתא דא"א (בהגר"א על ספד"צ כב ע"ג ד"ה ואמר אם כו'). מתקלא זו היא בבחינת קו א' (לש"ו כללים ח"א פו ע"ב).

⁹ חצריך ציון וירושלים (אור יקר).

¹⁰ אם היה אומר החכמה יבנה בית, היה אפשר לפרש בית במלכות למטה שהיא נבנית בכח החכמה ע"י הספירות האמצעיות, אמנם עתה שאומר בחכמה, ממש בחכמה עצמה יבנה הבית, אם כן בית זה הוא בינה וכו' אומרו בחכמה יבנה בית, שלעולם נבנית על ידו, ולכולם בונה בה (אור יקר). על ידי אבא יבנה ז"א שנקרא בית (מ"מ).

¹¹ כתר (אור יקר).

¹² בית וחצר נכללים בהיכל, שאין אחיזה לציון וירושלים בהיכל אם לא על ידי הכנסם בבית והבית מכניסם בהיכל (אור יקר). ה' של היכל היא בינה, וי' של היכל הוא אבא הכלול עמה בסוד וחכם בנינה. כ"ל דהיכל ר"ל שכל ההארות כולם הם מאו"א שהם ה"י של היכול (מ"מ).

בראשית

וכלא אשתלים כהדא¹ רישא דקרא² מה מוכח דכתיב (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב³ ישכון הצריך האי מאן דאקריב בריה קרבנא קמי קב"ה רעוא דקב"ה בהוא קרבנא⁴ ואתרעי ביה וקריב ליה [ושוי] (דשוי) מדוריה בתרין אדרין ואחיד להאי ולהאי דאינון תרין אתקשרו כהדא דכתיב ישכון הצריך הצריך ודאי תרי

יחד. מה מוכיח על זה, ראש הפסוק, שכתוב "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", זה מי שמקריב את בנו קרבן לפני הקדוש ברוך הוא, רצונו של הקדוש ברוך הוא באותו קרבן ומתרצה בו ומקרב אותו, ושם את מדורו בשני חדרים, ואוחז את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שכתוב "ישכון חצריך", ודאי שני חצריך.

בגיני כך חסידי קדמאי סבאן דהכא כד מקריבין בנייהו לקרבנא דא פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך אינון דקיימי עלייהו אמרי נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך לבתר מברך⁵ אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו⁶ ואינון דקיימי עלייהו אמרי כשם שהכנסתו לברית וכו'⁷ ותנינן בקדמיתא לבעי⁸ בר נש רחמין עליה ולבחר על אחרא דכתיב (ויקרא מזו) וכפר בעדו בקדמיתא ולבחר ובעד כל קהל ישראל ואנן אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחזי לקמאן

לכן החסידים הראשונים, הזקנים כאן, כשמקריבים את בניהם לקרבן הזה, פותחים ואומרים, "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", אותם שעומדים עליהם אומרים, "נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך". אחר כך מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. ואותם שעומדים עליהם אומרים, כשם שהכנסתו לברית וכו'. ושנינו, בתחלה יבקש אדם רחמים עליו, ואחר כך על האחר, שכתוב "וכפר בעדו" בתחלה, ואחר כך "ובעד כל קהל ישראל". ואנו לקחנו את הדרך הזו, וכך יפה וראוי לפנינו.

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כך, הוא מוציא את עצמו מעשרה חופות שעתיד לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא, וכולם נקשרים בזה. ולכן עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה "אשרי תבחר ותקרב וגו'", וכל דבר ודבר נעשה ממנו חופה אחת. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם כאלו עמדתם

אמר רבי אבא, ודאי כך הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כך, הוא מוציא את עצמו מעשרה חופות שעתיד לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא, וכולם נקשרים בזה. ולכן עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה "אשרי תבחר ותקרב וגו'", וכל דבר ודבר נעשה ממנו חופה אחת. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם כאלו עמדתם

בגופיכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהבת אורייתא לישראל

בגופכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

¹ שאין שם חלוק בספירות, אלא כולם מושרשות שם בשוה, ובאחדות הגמור (אור יקר).
² ראש הפסוק מעצמו מוכיח היות העסק במי שמקרב קרבן בנו למילה (אור יקר).
³ נודע כי מילה במלכות, ופריעה ביסוד, חצריך הם יסוד ומלכות, ולכן אבי הבן אומר עד ישכון חצריך ותו לא, לרמוז שהוא מתקן יסוד ומלכות (מ"מ).
⁴ כלומר שהבן כשר והגון שאם הבן ממזר וכיוצא הוא קרבן פסול, שנית צריך שיהיה האב כראוי והגון למעלה זו (אור יקר).
⁵ שעדין לא הכניסו אלא הוא תפילה שע"י מילה זו יכנס בחצרות (אור יקר).
⁶ יורה זה דהיינו בה' בראם, ובאברהם (אור יקר).
⁷ כיון שזכו על ידי בסוד נשבעה וכו' מברכין אותו (אור יקר).
⁸ בראשונה מתפלל על עצמו כאמור "אשרי תבחר" ואח"כ על הכלל באומרו נשבעה וגו' ואחר שהתפללו הם על עצמם עמו מתפללים עליו, כשם וכו' (אור יקר). מבקשים רחמים על עצמם, באומרים "נשבעה בטוב ביתך" ואח"כ עליו, שאומרים לו "כשם שהכנסתו וכו'" (מ"מ).
⁹ שלא הרויחם בפסוק זה (אור יקר).

בראשית

פתח אחר ואמר, "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'". שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאילו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאילו בנה מזבח שלם לפניו. לכן צריך לסדר מזבח בכלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר. ונוח לו יותר מכולם, שכתוב "וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'".

בכל המקום אשר אזכיר את שמי מהו אזכיר את שמי דא (את) מילה³ דכתיב בה (תהלים כה יד) סוד יהו"ה ליראיו ובריתו להודיעם⁴ האי מזבח אדמה⁵ ודאי כמה דאמינא בתריה מה כתיב (שמות כ כב) ואם מזבח אבנים תעשה לי רמו לגיורא כד אתגייר דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא⁶ האי אקרי מזבח אבנים לא תבנה אתהן גזית (מאן) [מאי] הוא דבעי לאעלא ליה בפולחנא דקב"ה (בגין) >ולא יגזר יתיה עד< דינשי פולחנא אחרא דעבד עד הכא ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא

ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיו דלבא למיעל בפולחנא קדישא דקב"ה הרי הוא כהאי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ואשתאר אבנא כדבדקדמיתא⁷ בגין כך לא תבנה אתהן גזית [דאי] (ד)אשתאר בקשיותיה כי חרבך הנפת עליה ותחלליה כלומר ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה⁸ בגיני כך זכאה חולקיה⁹ דמאן דאקריב האי קרבנא בחדוותא ברעוא קמי קב"ה ובעי למחדי בהאי חולקא¹⁰ כל (ההוא) יומא

פתיח אחר ואמר, "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'". שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאילו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאילו בנה מזבח שלם לפניו. לכן צריך לסדר מזבח בכלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר. ונוח לו יותר מכולם, שכתוב "וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'".

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי". מהו "אזכיר את שמי", ("את") זו המילה, שכתוב בה "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם". מזבח האדמה הזה ודאי כמו שאמרנו. מה כתוב אחריו, "ואם מזבח אבנים תעשה לי", רמז לגר כאשר מתגייר, שהם מעם קשה עורף וקשה לב, זה נקרא "מזבח אבנים". "לא תבנה אתהן גזית", מה זה, שצריך להכניסו לעבודת הקדוש ברוך הוא, (כדי) ולא ימול אותו, עד שישכח עבודה האחרת שעבד עד עתה, ויסיר ממנו אותו קשי הלב.

ואם נמול ולא הוסר ממנו אותו קשי הלב להיכנס לעבודת הקודש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כפסל האבן הזה שגוזרים אותו מהצד הזה ומן הצד הזה, ונשאר אבן כבראשונה. לכן "לא תבנה אתהן גזית", שאם הוא נשאר בקשיותו, "כי חרבך הנפת עליה ותחללה". כלומר, אותה המילה שנמול אינה מועילה לו. לכן אשרי חלקו של מי שמקריב את הקרבן הזה בשמחה וברצון לפני הקדוש ברוך הוא. וצריך לשמוח בחלק הזה כל היום (ההוא),

¹ בנין המזבח הוא תיקון המלכות שהיא נקראת מזבח, והקרבנות הנקריבים עליו הוא סוד היסוד שהוא קושר ומייחד הת"ת ומלכות, והמל את בנו זוכה לשתהים בשלימות (אור יקר).

² בכלי א' מלא עפר להניח בו הערלה (ד"א).

³ "שמי" מלכות, "אזכיר" אייחד אותה ביסוד שהוא אזכרות, והיינו מזבח ועולות (אור יקר). את שמי במספר קטן מילה (רח"ו – מ"מ). א"ת שמי" במ"ק מילה (ד"א).

⁴ היסוד הוא י' סוד ודאי, ובריתו להודיעם המלכות להודיעם עם הסוד יחוד יסוד ומלכות, דלית דעת אלא יחודא (אור יקר).

⁵ מזבח אדמה מלכות, וזבחת עליו יסוד (אור יקר).

⁶ להכי קאמר אבנים לשון רבים וידרשו על שם עמו מפני שעדיין הוא קשי ליבא כעמו (אור יקר).

⁷ לא תבנה אתהן, שדוחין אותם [הגרים] פעמים הרבה עד שיתרכך לבו (אור יקר).

⁸ ליכנס במדרגות עליונות על ידי הברית (אור יקר).

⁹ כי הוא עיקר המצוה בשלימות (אור יקר).

¹⁰ שכינתא יסוד ומלכות (אור יקר).

בראשית

דכתיב (תהלים ה יב) וישמחו כל חוסי בך לעולם
ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך

פתח אידך ואמר ויהי אברם בן תשעים שנה
ותשע שנים וירא יהוה וגו' אני אל שדי התהלך
לפני וגו' (בראשית יז א) האי קרא אית לעינא
ביה וקשיא בכמה אורחין וכי עד השתא לא
אתגלי ליה קב"ה לאברהם אלא (עד) האידנא כד
מטא להני יומין וירא יהוה אל אברם ולא קודם
והכתיב (שם יב א) ויאמר יהוה אל אברם (שם
יג יד) ויהוה אמר אל אברם (שם טו יג) ויאמר
לאברם ידוע תדע וגו' והאידנא מני <חושבן>
יומין וכד מני להו כתיב וירא יהוה אל אברם
אשתמע דעד השתא לא אתגלי עלוי

ועוד דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים
בקדמיתא שנה ולבסוף שנים! אלא הכי תאנא
כל אינון יומין לא כתיב וירא? מאי טעמא אלא
כל כמה דהוה אטיס וסתים (כך) קב"ה לא אתגלי
עליה בדקחוי האידנא אתגלי עליה דכתיב וירא
מאי טעמא משום דבעא לגלי³ ביה האי את
כתרא קדישא⁴ ועוד דבעא קב"ה לאפקא מניה
זרעא קדישא⁵ וקדישא לא להוי בעוד דאיהו
אטיס בשרא אלא אמר השתא דהוה בן תשעים
שנה ותשע שנים וזמן קריב הוא דינפוק <מניה>
זרעא קדישא להוי הוא קדישא בקדמיתא ולבתר
ינפוק מניה זרעא קדישא בגין כך מני יומוי [בהאי
ולא בכל] (להאי ולא בכל) הני זמני קדמיתא תו
תשעים שנה דכל יומוי קדמאי לא הוו שנים אלא
כחד שנה⁶ דלא הוו יומוי יומין השתא דמטא
להאי שנים שנים אינון ולא שנה

ויאמר אליו אני אל שדי מאי משמע דעד
השתא לא קאמר אני אל שדי אלא הכי תאנא
עבד קב"ה כתרין תתאינ?⁷ דלא קדישין לתתא

שכתוב "וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו
ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך".

פתח אחר ואמר, "ויהי אברם בן תשעים
שנה ותשע שנים וירא ה' וגו', אני אל שדי
התהלך לפני וגו'". בפסוק הזה יש לעיין בו,
וקשה בכמה דרכים. וכי עד עתה לא התגלה
הקדוש ברוך הוא לאברהם, אלא (עד) היום,
כשהגיע לימים האלה, "וירא ה' אל אברם"
ולא קודם, והרי כתוב "ויאמר ה' אל
אברם", "וה' אמר אל אברם", "ויאמר
לאברם ידוע תדע וגו'". והיום מונה את
חשבון הימים, וכשמונה אותם, כתוב "וירא
ה' אל אברם", נשמע שעד עתה לא התגלה
עליו.

ועוד, שכתוב "בן תשעים שנה ותשע
שנים", בתחלה שנה, ואחר כך שנים. אלא
כך שנינו, כל אותם הימים לא כתוב וירא.
ולמה, אלא כל זמן שהיה אטום וסתום (כך)
לא התגלה עליו הקדוש ברוך הוא כראוי.
היום התגלה אליו, שכתוב "וירא". ולמה,
משום שרצה לגלות בו האות הזו, הכתר
הקדוש. ועוד, שרצה הקדוש ברוך הוא
להוציא ממנו זרע קדוש, וקדוש לא יהיה
כשעדיין הוא בשר אטום. אלא אמר, כעת
שהוא בן תשעים ותשע שנים, ולזמן קרוב
הוא שיצא ממנו זרע קדוש, שיהיה הוא
קדוש בהתחלה, ואחר כך יצא ממנו זרע
קדוש, לכן מנה את ימיו בזה, ולא בכל
הזמנים הללו שבהתחלה. עוד, "תשעים
שנה", שכל ימיו הראשונים לא היו שנים
אלא כשנה אחת, שלא היו ימיו ימים,
עכשיו שהגיע לזה, הם שנים, שנים ולא
שנה.

"ויאמר אליו אני אל שדי". מה משמיע
שעד עכשיו לא אמר אני אל שדי. אלא כך
שנינו, הקדוש ברוך הוא עשה כתרין
תחתונים שאינם קדושים למטה, וכל אותם
שלא נמולים נטמאים בהם, ורשומים בהם.

¹ כיון שהיה לו לומר שנים לבסוף שנה מקודם למה (אור יקר).

² עכשיו בשעת המילה שנתגלו בו החסדים על ידי המילה לכך כתיב וירא להורות לנו שתחלה היה אטיס וסתם שהחסדים שבדעת לא נתפשטו בו ולא ירדו ממקומם מפני שהערלה חופפות על גבי הברית (מ"מ). עי' לעיל סוף פח ע"ב.

³ כדי שיראה כבוד המילה וסגולתו אל הנבואה כדי שימול בלב טוב (אור יקר).

⁴ גם עתה עדיין סתום היה א"כ מ"ט אמר וירא (אור יקר).

⁵ כדי שיצא יצחק בקדושה (אור יקר).

⁶ שחזרו והאירו כל שניו וכל עבודתו הקודמת, ומה שהיה שנה נעשו שנים (אור יקר).

⁷ מדריגות של כוחות חיצונות שהם למטה מגבול הקדושה וזה לעומת זה עשה האלקים (ד"א). עי' זוהר ויקרא יא ע"ב שכתרין הם ספירות.

בראשית

ומה הרשום שיש בהם, שנראה בהם שי"ן דל"ת ולא יותר, ולכן נטמאים בהם ונדבקים בהם. אחר שנמולים יוצאים מאלו, ונכנסים בכנפי השכינה, ומתגלה בהם יו"ד הרישום הקדוש, אות הברית השלם,

רשימא קדישא את קיימא שלים

צה/ב

ואתרשים בהו שד"י ואשתלים בקיומא שלים ועל דא כתיב בהאי (בראשית יז א) אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים שלים דהשתא את חסר ברשימא דשי"ן ודל"ת⁴ גזר גרמך והוי שלים ברשימא דיו"ד ומאן דאיהו ברשימא דא אתחזי לאתברכא בשמא דא דכתיב (בראשית כח ג) ואל שדי יברך אותך מהו אל שדי ההוא דברכאן נפקן מניה⁵ הוא דשליט על כל כתרין תתאין וכלא מדהלתיה דחליף⁶ ומזדעזעין⁷ בגין כך מאן דאתגזר כל אינון דלא קדישין אתרחקן מניה ולא שלמין ביה ולא עוד אלא דלא נחית לגיהנם דכתיב (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים וגו' (נ"א) כל אינון⁸ דאתגזרו אקרון צדיקים ובגין כך לעולם יירשו ארץ דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי צדיק אוף הכא ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.

א"ר אבא זכאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי זכאה חולקי דאתינא למשמע מלין אלין מפומיכון כלכו קדישין כלכו בני אלהא קדישא עלייכו כתיב (שם מד ה) זה יאמר ליהו"ה אני⁹ וזה יקרא בשם יעקב¹⁰ וזה יכתוב ידו ליהו"ה¹¹ ובשם ישראל יכנה¹² כל חד מגכוון אחיד

ונרשם בהם שד"י, ונשלמים בקיום שלם. ועל כן כתוב בזה "אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים", שלם. שכעת אות חסרה ברישום של שי"ן ודל"ת. מול את עצמך, והיה שלם ברישום של יו"ד. ומי שהוא ברישום הזה, ראוי להתברך בשם הזה, שכתוב "ואל שדי יברך אותך". מה זה "אל שדי", ההוא שממנו יוצאות הברכות, הוא ששולט על כל הכתרים התחתונים, והכל פוחדים מיראתו ומזדעזעים. לכן מי שנימול, כל אותם שאינם קדושים מתרחקים ממנו ולא שולטים בו. ולא עוד, אלא שלא יורד לגיהנם, שכתוב "ועמך כולם צדיקים וגו'". (כל אותם שנמולו נקראים צדיקים, ולכן "לעולם יירשו ארץ", שאין יורש את הארץ הזו אלא ההוא שנקרא צדיק. כמו כן, "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'").

אמר רבי אבא, אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקי שבאתי לשמוע את הדברים הללו מפיכם. כלכם קדושים, כלכם בני האלוה הקדוש. עליכם כתוב "זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה". כל אחד

¹ מושקעים בקלי' עד שהם כל כך חלקם עד שהם רשומים לקלי' שהם סימנים דטומאה (אור יקר).
² זה מורה שד, שהוא טמאי ודאי, ו"שד" היינו בפנים, החוטם ושני גבות העיניים הוא ש' וצדו הא' דלת וכו' וכאשר מתגלה הי' מתקדשים ב' אותיות הקדומים ונעשים שדי והיינו דקאמר וז"ש ואתרשים בהו שדי כל שם שדי שאין גוף ישראל כמו גוף הגוי עם היות צורתם הגשמי אחת גוף הגוי הוא טמא וגוף ישראל קדוש (אור יקר).

³ בהקדמה יג ע"א ד"א.

⁴ דשד"י, והוא שד כדפי' והוא במקום החסרון והפגם (אור יקר).

⁵ למלכות דהיינו היחוד והיינו שדי מקור לברכות ולשפע דהיינו ד"י שהוא מלשון ספוקא לכל העולמות (אור יקר).

⁶ מלשון שובר הכחות החיצונים (אור יקר).

⁷ במקומם שהם יראים שם (אור יקר).

⁸ צג ע"א (הערת הזוהר).

⁹ מצד החסד (אור יקר).

¹⁰ מצד הגבורה (אור יקר).

¹¹ מצד המלכות (אור יקר).

¹² מצד הת"ת והיינו סוד היחוד (אור יקר).

בראשית

ואתקשר במלכא קדישא עלאה¹ ואתון רברבין ממנן תריסין² מההיא ארץ דאקרי ארץ החיים³ דרברבנהי אכלין ממנא דמלא קדישא⁴

פתח אידך ואמר⁵ (קהלת י יז) אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו וכתוב (שם טז) אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו הני קראי קשיין אהרדי⁶ ולא קשיין האי דכתיב אשריך ארץ דא ארץ דלעילא⁷ דשלטא על כל אינון חיינ דלעילא⁸ ובגין כך אקרי ארץ החיים ועלה כתיב (דברים יא יב) ארץ אשר יהו"ה אלהיך דורש אותה תמיד וכתוב (שם ח ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה לא תחסר כל בה⁹ דייקא

וכל כך למה משום דכתיב (שם י יז) שמלכך בן חורין¹⁰ דא קב"ה כמה דאת אמר (שמות ד כב) בני בכורי ישראל בן חורין מהו בן חורין כמה דאת אמר (ויקרא כה יב) יובל היא קדש תהיה לכם וכתוב (שם י) וקראתם דרור בארץ דהא כל חירו מיובלא קא אתי בגין כך בן חורין ואי תימא בן חורין ולא כתיב בן חירות¹¹ הכי הוא ודאי בן חירות מיבעי ליה אלא במתניתא סתימאה דילן תנינא כד מתחברין י' בה' כדין כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן¹² ולא תימא כד מתחברין אלא מתחברין¹³ ודאי ובגין כך בן חורין כתיב¹⁴ ועל דא אשריך ארץ שמלכך בן

מכם אחוז וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממונים, בעלי מגינים, מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים, שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

פתח אחר ואמר, "אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו". וכתוב "אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבוקר יאכלו". הפסוקים הללו קשים זה על זה, ולא קשים. זהו שכתוב אשריך הארץ הזאת, הארץ שלמעלה ששולטת על כל אותם החיים שלמעלה, ולכן נקראת ארץ החיים. ועליה כתוב "ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד", וכתוב "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה". "לא תחסר כל בה" במדויק.

וכל כך למה, משום שכתוב "שמלכך בן חורים", זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "בני בכורי ישראל". "בן חורים", מה זה "בן חורים", כמו שנאמר "יובל היא קדש תהיה לכם", וכתוב "וקראתם דרור בארץ", שהרי כל החירות באה מן היובל, ולכן בן חורין. ואם תאמר, בן חורין, ולא כתוב בן חירות, כך זה בודאי היה צריך לכתוב בן חירות. אלא במשנתנו הסתומה למדנו, כשמתחברות י' בה', אז כתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". ואל תאמר כשמתחברים, אלא ודאי מתחברים, ולכן כתוב "בן חורים", ועל כן "אשריך ארץ שמלכך בן חורים", "ושריך בעת יאכלו", בשמחה, בשלמות וברצון.

¹ החכמה (אור יקר).

² ע' שרים של ע"ג הם נק' תריסין ממנן (ב"ע קע ע"א).

³ בינה (אור יקר).

⁴ שפע הכתר שמשם הט"ל שהוא סוד יה"ו [במילוי א'] (אור יקר). ועי' ספד"צ ה ע"א, תיקון א' דת"ג דא"א: בחד גולגלתא מליא טלא דבדולחא.

⁵ קנד ע"ב ותרומה קעד ע"ב (ד"א).

⁶ כי בהיותו בן חורין נראה שהוא מאושרת ואח"כ אמר אי לך ארץ עם היותו בן חורין (אור יקר).

⁷ מלכות (אור יקר).

⁸ שפע כל הספירות הנשפע ע"י אל חי להחיות כל העולמות (אור יקר).

⁹ יסוד במלכות (אור יקר). עי' לקמן קח ע"ב.

¹⁰ ת"ת בן י"ה חכמה ובינה (אור יקר).

¹¹ בינה לבדה (אור יקר).

¹² נוכל לפרש ג' פירושים: הא', נהר חכמה, עדן כתר, גן בינה. הב', עדן חכמה, נהר בינה, גן ז' ספירות. הג', עדן בינה נהר ת"ת גן מלכות (אור יקר).

¹³ אחרי מות עח ופ' שלח לך קעד ע"א וכאן קכג ע"א וקנג ע"ב (ד"א).

¹⁴ בן חורין שפי' שנים, חר"ב, ולא כן חירות שמורה פירוד (אור יקר). פירוש דיו"ד רומז לאבא נ' לבינה כמ"ש נ' שיערי בינה ופשוט. מא"ן (נ"א).

בראשית

חורין ושריך בעת יאכלו בחרוותא¹ בשלימו²
ברעוא³

אי לך ארץ שמלכך נער⁴ (האי) [הוי] ארץ
דלתתא דתניא כל שאר ארעי דשאר עמין עכו"ם
אתיהבו לרברבין תריסין דממנן עלייהו ועילא
מכלהו ההוא דכתיב ביה (תהלים לו כה) נער
הייתי גם זקנתי ותאנא האי קרא שרו של עולם⁵
אמרו ועל דא כתיב אי לך ארץ שמלכך נער ווי
לעלמא⁶ דמסטרס דא ינקא וכד ישראל בגלותא
ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא ושריך בבקר
יאכלו ולא <בכולי> (בכל) יומא בבקר ולא
בזמנא אחרא דיומא⁷

דתניא בשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין
ליה לשמשא רוגזא תלי בעלמא בשעתא דמנחה
רוגזא תליא בעלמא מאן גרים האי משום
דמלכך נער ההוא דאקרי נער ואתון זכאי קשומ
קדישי עליונין בני מלכא קדישא⁸ לא ינקין מהאי
ספרא אלא מההוא אתר קדישא דלעילא עלייכו
כתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה
אלהיכם היים כלכם היום

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ה א) אשירה נא
לידידי שירת דודי לכרמו וגו' ויעזקהו ויסקלהו
וגו' הני קראי אית לאסתכלא בהו אמאי כתיב
שירה תוכחה מבעי ליה⁹ לידידי לדודי מבעי ליה
כמה דכתיב שירת דודי כרם היה לידידי בקרן
בן שמן אסתכלנא בכל אורייתא ולא אשכחנא
אתרא דאקרי

צו/א

קרן בן שמן אלא הני קראי הא אוקמוה
חברייא בכמה גוונין וכלהו שפיר והכי הוא אבל
אשירה נא לידידי דא יצחק דהוה ידיד ואקרי
ידיד עד לא יפוק לעלמא אמאי ידיד דתנינן

"אי לך ארץ שמלכך נער", זו הארץ
שלמטה, שלמדנו כל שאר ארצות שאר
העמים עובדי כוכבים ומזלות, נתנו
לגדולים מגינים שממונים עליהם, ומעל
לכלם ההוא שכתוב בו "נער הייתי גם
זקנתי". ולמדנו, הפסוק הזה אמר שרו של
עולם, ועל כן כתוב "אי לך ארץ שמלכך
נער", אוי לעולם שיונק מהצד הזה.
וכשישראל בגלות, יונקים כמי שיונק
מרשות אחרת. "ושריך בבוקר יאכלו", ולא
בכל היום. "בבוקר", ולא בזמן אחר של
היום.

ששנינו, בשעה שהחמה זורחת ובאים
ומשתחיים לשמש, הרוגז תלוי בעולם.
בשעת המנחה הרוגז תלוי בעולם, מי גרם
את זה, משום שמלכך נער, ההוא שנקרא
נער. ואתם צדיקי האמת, קדושים עליונים,
בני המלך הקדוש, אין יונקים מן הצד הזה,
אלא מאותו המקום הקדוש שלמעלה.
עליכם כתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם
חיים כולכם היום".

פתח רבי אבא ואמר, "אשירה נא לידידי
שירת דודי לכרמו וגו', ויעזקהו ויסקלהו
וגו'". בפסוקים הללו יש להתבונן, למה
כתוב שירה, היה צריך להיות תוכחה.
"לידידי", היה צריך להיות לדודי, כמו
שכתוב "שירת דודי". "כרם היה לידידי
בקרן בן שמן", הסתכלתי בכל התורה ולא
מצאתי מקום שנקרא

קרן בן שמן, אלא את הפסוקים הללו
החברים בארו בכמה צורות, והכל יפה וכך
זה, אבל "אשירה נא לידידי", זה יצחק,
שהיה ידיד, ונקרא ידיד טרם שיצא לעולם.
למה ידיד, ששנינו, אהבה רבה היתה לקדוש

¹ מצד הבינה שהיא נקראת שמחה (אור יקר).

² מצד החכמה שהיא נקרא שלימא (אור יקר).

³ מצד הכתר שהוא נקרא רצון (אור יקר).

⁴ עי' שעה"כ תיקון חצות א, שזהו מט"ט.

⁵ מטטררין הממונה על כל השרים ועל כל ההנהגה וכו' ועם היות שאמר ועילא מכלהו, ל"ד עילא ממש, שהרי ע' שרים הם חוץ מההיכלות ומטטרון בהיכל שביעי, אלא הכוונה להנהגת ע' אומות וע' שלטונין (אור יקר).

⁶ אי לך ארץ לעולם סתם קאי ואילו לישראל לא קאי (אור יקר).

⁷ בעת הכעס (אור יקר).

⁸ ת"ת (אור יקר).

⁹ שהם תוכחה לישראל (אור יקר).

בראשית

רחימו סני הוה ליה לקב"ה ביה דלא אתעביד עד דלא אתגזר אברהם אבוה ואקרי שלים ואתוסף ליה ה"א¹ לאשלמותא וכן לשרה האי ה"א אתיהיבת <לה> (ליה) הכא אית לאסתכלא ה' לשרה שפיר² אבל לאברהם אמאי ה"א ולא יו"ד י' מבעי³ ליה דהא הוא דכר הוה אלא רזא עלאה (הוה) [הוא] סתים בגוון אברהם סליק לעילא⁴ ונטיל רזא מה"א עלאה⁵ דאיהו עלמא דדכורא⁶ ה"א עלאה וה"א תתאה האי תליא בדכורא והאי בנוקבא ודאי ובגין כך אברהם סליק בה"א דלעילא ושרה נחתת בה"א דלתתא⁷

[תו] דכתיב (בראשית טו ה) כה יהיה זרעך ותנא זרעך זרעך ממש⁸ דהוה שארי למיעל בהאי קיים⁹ ומאן דשארי למיעל בהאי קיים עאל ובגיני כך גיורא דאתגזר¹⁰ גר צדק אקרי בגין דלא אתא מגועא קדישא דאתגזרו ועל דא מאן דעאל בהאי שמייה כהאי אברהם¹¹ בגין כך כתיב [ביה] כה יהיה זרעך זרעך ממש ואתמסר ליה ה"א (לשרה) ואי לאו דאתמסר ה"א לשרה¹² הוה ליה לאברהם לאוליד לתתא כמה דהאי כ"ה אולידת לתתא

בתר דאתמסרת ה"א לשרה אתחברו תרין ההי"ן כהרא ואולידו לעילא ומאי דנפק מנייהו הוא יו"ד בגיני כך יו"ד את רישא דיצחק דכר¹³

ברוך הוא בו שלא נעשה טרם שנמול אברהם אביו ונקרא שלם, ונוספה לו ה"א להשלימו, וכן לשרה הרי נתנה לה ה"א הזאת. כאן יש להתבונן, ה' לשרה זה יפה, אבל לאברהם למה ה"א ולא יו"ד, היה צריך לכתוב יו"ד, שהרי הוא היה זכר. אלא סוד עליון היה (הוא) סתום אצלנו, אברהם עלה למעלה ונטל סוד מה"א העליונה שהיא העולם של הזכר, ה"א העליונה וה"א התחתונה, זו תלויה בזכר וזו ודאי בנקבה. ולכן אברהם עלה בה"א שלמעלה, ושרה ירדה בה"א שלמטה.

עוד, שכתוב "כה יהיה זרעך", ולמדנו "זרעך", זרעך ממש, שהיה מתחיל להיכנס בברית הזו, ומי שמתחיל להיכנס בברית הזו, נכנס. ולכן הגר שמתגייר נקרא גר צדק, משום שלא בא מגזע קדוש שנמולו. ועל כן, מי שנכנס בזה, שמו כזה, אברהם. לכן כתוב בו "כה יהיה זרעך", זרעך ממש. ונמסר לו ה"א. ואם לא נמסרה ה"א לשרה, היה לו לאברהם להוליד למטה, כמו שהל"ה הזו מולידה למטה.

אחר שנמסרה לשרה ה"א, התחברו שתי ההי"ן יחד והולידו למעלה, ומה שיצא מהם הוא יו"ד. לכן יו"ד אות הראש של יצחק, זכר. מכאן מתחיל הזכר להתפשט, ועל כן כתוב "כי ביצחק יקרא לך זרע", ביצחק ולא בך. יצחק הוליד למעלה, שכתוב "תתן אמת

¹ פירוש לרמ"ח אברים (נ"א).

² שהיא אות נקבה (אור יקר).

³ שהוא דכר (אור יקר).

⁴ ממת חסד ששם מקומו, לאולדא (אור יקר).

⁵ כלומר עזר וסיוע להוליד בבינה, שהיא מאצלת עד המלכות (אור יקר). קי ע"א (הערת הזוהר).

⁶ עם היות שאנו מכנסים הבינה נקבה, וכו' ועם היות שהיא נקבה לחכמה היא בעצמה זכר, ולהכי קאמר לקמן האי תליא בדכורא, דכורא ממש לא הוי אלא תליא בדכורא, אמנם ה' תתאה נק' ממש (אור יקר). ר"ל בינה ה' עלאה ואע"ג דגם היא נוק' לגבי דכורא חכמה מ"מ לגבי כלהו דלמטה דכו' איהו כנוזכר פ' ויחי. א"מ (נ"א). לקמן רמו סע"א (לש"ו), והוא הנקרא עלמא דדכורא המתלבש בז"א (ע"ח שער כה פרק ג').

⁷ שרה היתה למעלה וירדה וכו' בעוד שלא ילדה היתה נקבה טומטומית בבחי' המלכות בסוד היותה למעלה באחורי הזכר שאינה יולדת, והיתה למטה ממנו להיותה נקבה להוליד (אור יקר).

⁸ כלומר הזרע שיש בך להוליד ולפיכך היה ראוי שיוליד למטה כי הוא היה ג"ר וכניסת הגרים במלכות שכן נקראים גר צדק שהיא מלכות (אור יקר). פי' יצחק שהוא בן אברהם ממש, ולא על ישראל שעתידיים לצאת ממנו (מ"מ).

⁹ יצחק בעת לידתו לא השיג רק המלכות שנק' כה (מ"מ).

¹⁰ שלח לך קסה ע"א (הערת הזוהר).

¹¹ מכאן נהגו לקרא גרים אברהם (ד"א).

¹² בעוד שאין ה' למטה מ' נמצא הה' ה' אחרונה של שם, אמנם כאשר יבוא ה' אחרת אחריה, תעלה הקודמת במעלת ה' ראשונה (אור יקר).

¹³ ה' היא עטרת היסוד שהיא כדמות י' ונק' ג"כ נוק' (מ"מ).

בראשית

מכאן שארי¹ דכורא² לאתפשטא ועל דא כתיב (בראשית כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע³ ביצחק ולא בך יצחק אוליד לעילא⁴ דכתיב (מיכה ז ב) תתן אמת ליעקב יעקב אשלים כלא ואי תימא וכי אברהם בהאי אתאחיד ולא יתיר והא כתיב (שם) חסד לאברהם אלא חולקא דיליה כך הוא בגין דעביד חסד עם בני עלמא אבל לאולדא הכא אחיד⁵ ומהכא שריא ועל דא⁶ לא אתגזר אברהם אלא בן תשעים ותשע⁷ שנה ורוא דמלה הא אתיידע ואוקימנא במתניתא דילן

ובגין כך יצחק דינא קשיא נפק לאחדא⁸ לחולקיה ולאולדא חסד אקרי⁹ ועל דא יעקב אשלים כלא מהאי סטרא ומהאי סטרא¹⁰ מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא¹¹ הוא שלימותא ועל דא כתיב (ישעיה מט ג) ישראל אשר בך אתפאר ביה אתאחידו גוונין מעילא¹² ומתתא¹³ ועל דא כתיב הכא שירה¹⁴ דכתיב (שם ה א) אשירה נא לידידי שירה ודאי דהא אקרי לאולדא דכר דהא אקרי [ידיד] עד לא יפוק לעלמא ואית דאמרי (ד"א) אשירה נא לידידי דא אברהם¹⁵ כמה דאת אמר (ירמיה יא טו) מה לידידי בביתי ואברהם ירית ירותא

ליעקב", ויעקב השלים הכל. ואם תאמר, וכי אברהם נאחז בזה ולא יותר, והרי כתוב "חסד לאברהם". אלא חלקו כך הוא, משום שעשה חסד עם בני העולם, אבל כדי להוליד, הוא אחוז כאן ומכאן מתחיל, ועל כן לא נמול אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה, וסוד הדבר הרי ידוע, ובארנוהו במשנתנו.

ולכן יצחק, הדין הקשה, יצא לאחוז לחלקו ולהוליד, ונקרא חסד, ועל כן יעקב השלים הכל מהצד הזה ומהצד הזה, מצד האחיה אברהם ויצחק לחלקם למעלה היא השלמות, מהצד שניתן להם להוליד מלמטה למעלה היא שלמות, ועל זה כתוב "ישראל אשר בך אתפאר", בו נאחזו הצבעים ממעלה וממטה. ועל זה כתוב כאן שירה, שכתוב "אשירה נא לידידי". שירה ודאי, שזה נקרא להוליד זכר, שהרי נקרא ידיד טרם שיצא לעולם. ויש אומרים (זה) "אשירה נא לידידי", זה אברהם, כמו שנאמר "מה לידידי בביתי". ואברהם ירש ירושה של נחלת החלק הזה, אבל (על) מה שאמרנו שזה יצחק, כך זה. "שירת דודי לכרמו", זה הקדוש ברוך הוא, שנקרא דודי,

¹ התחיל (ד"א).

² פי' הוא יסוד, אמנם התפשטות הזכר ממט הלמעלה הוא יסוד, והשתא ממט הלמעלה עסקינן (אור יקר).

³ שהוא זכר ויש בו זרע ולא בך שאתה נקבה ובנקבה אין זרע, ולפי שעה נסתלק בה' להוליד לעילא לבד (אור יקר).

⁴ מה שהוליד יצחק הוא יעקב הוא בת"ת דז"א (מ"מ).

⁵ פי' לעולם אברהם מדתו חסד אבל יצחק שנולד ממנו הוא במלכות (מ"מ).

⁶ פירוש שתולדת אברהם במ' א"א שיוליד אלא בן ק' שמדתו תהיה כלולה מ' וכל אחת כלולה מ' הם ק' ולפיכך המילה שנה קודם. ז"ח (נ"א).

⁷ המלכות היא מאה שערים, ובבואו להיות בן צ"ט נכנס להשלים המאה ששם באותו השער נוגע ביסוד נמול (אור יקר). המלכות יש בה ט' אותיות דשם ב'ן לבד, וצ' וכן ט' רומזים לט' אותיות אלו (מ"מ).

⁸ פי' נעשה מרכבה (אור יקר).

⁹ היינו יסוד (אור יקר). שיצא מיצחק יעקב שנוטה לצד החסד (מ"מ).

¹⁰ אברהם מרכבה לחסד, יצחק לגבורה, יעקב ת"ת משלים ומייחד הקצוות (אור יקר).

¹¹ אברהם מלכות יצחק יסוד יעקב ת"ת המתייחד עמהם ומשפיעם ושלימות ממנו נמצא מכל צד יעקב בת"ת ומכל צדי שלימתו האבות (אור יקר).

¹² כולל חג"ת (אור יקר).

¹³ נה"ם, שהם ב' בחי' האבות (אור יקר).

¹⁴ כיון שיצחק היה תחילת עלמא דכורא וממנו יצא יעקב שלמות הכל ראוי שיאמר בו שירה (אור יקר).

¹⁵ שאמר לו הקב"ה ובשר קדש יעבור, שעברו ישראל מצות ברית מילה (אור יקר).

בראשית

שכתוב "דודי צח ואדום", "ידידי" אוזח בדודי, זכר, וממנו נטע כרם, שכתוב "כרם היה לידידי".

דאחסנת! חולקא דא אבל (על) מה דאמינא² דדא יצחק הכי הוא שירת דודי³ לכרמו דא קב"ה דאקרי דודי⁴ דכתיב (שיר ה י) דודי צח ואדום ידידי אחיד בדודי⁵ דכר ומניה אתנטע כרם דכתיב (ישעיה ה א) כרם⁶ היה לידידי

בקרן בן שמן מאי בקרן בן שמן אלא במה נפיק האי כרם ובמה אתנטע חזר ואמר בקרן⁷ מאי קרן דכתיב (יהושע ו ה) בקרן היובל בקרן היובל שארי והאי קרן⁸ אתאחיד בההוא דכר דאקרי בן שמן⁹ מהו בן שמן כמה דאת אמר בן חורין ותרווייהו חד מלה שמן דמתמן נגיד משחא ורבו לאדלקא בוצינין¹¹ ובנין כך בן שמן ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוצינין עד דנטיל ליה¹² וכניש ליה¹³ האי קרן¹⁴ ודא אקרי קרן היובל בגיני כך לית משיחותא דמלכותא¹⁵ אלא בקרן ועל דא אתמשך מלכותא דדוד דאתמשח בקרן¹⁶ ואתאחיד ביה¹⁷

"בקרן בן שמן", מה זה "בקרן בן שמן". אלא במה יצא הכרם הזה ובמה נטע. חזר ואמר בקרן, מה זה קרן, שכתוב "בקרן היובל". בקרן היובל מתחיל, והקרן הזו אחוזה באותו הזכר שנקרא בן שמן. מה זה בן שמן, כמו שנאמר "בן חורים", ושניהם דבר אחד. "שמן", שמשם שופע שמן וגדלות להדליק הנרות, ולכן "בן שמן". והשמן הזה וגדלות שופעים ויוצאים ומדליקים נרות, עד שלוקח אותו וכונס אותו הקרן הזה, וזה נקרא "קרן היובל". לכן אין משיחת המלכות אלא בקרן, ועל כן נמשכה מלכות דוד, שנמשח בקרן ונאחז בו.

¹ מלכות שהיא נקראת שירה, ואפשר דעל אהבה קאמר שהיא ירושת אברהם כאומרו אברהם אהבי (אור יקר).

² יצחק הוא ידיד, דהיינו היסוד ושירה מלכות (אור יקר).

³ ת"ת שהוא צח מצד החסד אדום מצד הגבורה (אור יקר).

⁴ פי' ת"ת (מ"מ).

⁵ אחיד בדודי, גוף וברית חשבינן חד (אור יקר).

⁶ במלכות, והם הנטיעות הנשמות הקדושות והנטעות בה נשמתן של ישראל (אור יקר). פי' ישראל שנקראו כרם (מ"מ).

⁷ פי' מלכות נקראת קרן (מ"מ).

⁸ מלכות מצד הבינה וע"י נשמות יצאות לעולם (אור יקר).

⁹ ת"ת (אור יקר).

¹⁰ חכמה, דמתמן שמן (אור יקר).

¹¹ הם ז' ספירות והן אמת השמן מצד החכמה אמנם אור הנר שהם נדלות היינו מצד הבינה שהיא אש ודאי בשמאל, ומתקיים בנר על ידי השמן (אור יקר). להדליק נרות שהוא התעוררות מדרגות הקדושה שיאירו השפעה למטה (ד"א).

¹² ברדתו למטה (אור יקר).

¹³ מכל הספירות (אור יקר).

¹⁴ בהיותה מקבלת השמן שהיא השפע הנזכר אז נקראת קרן (אור יקר).

¹⁵ שיועיל וימשך (אור יקר).

¹⁶ בהיות פ"ך אינה נקשרת ביובל שהוא עלמא אריכא והוא כולו חרס שיש בה מיתה והיא זעירא, ולכך אינה נמשכת, אמנן סקרן מורה על מציאותה עטרה בראש ודאי, והיא נקשרת ביובל שהוא הבינה עלמא אריכא, ולכך אתמשך מלכותא (אור יקר).

¹⁷ נעשה מרכבה אליה, נוסף על היותו משוח מלך, ובזה נתחזק מלכות שתקנה במרכבתו, וזה טעם משיחת שלמה פעם אחרת מפני שכשנמשח דוד לא היה הקרן בשלימות כמו אחר שתקנו דוד במרכבתו ולכך רצה שימשחו עתה לשלמה קרן אחר שהיא מתוקנת על ידו (אור יקר).

בראשית

"ויעזקהו" (ויסלקהו) כטבעת הזו שמקיפה את כל הצדדים, ויעזקהו (ויסלקהו)¹ (ישעיה ה ב) כהאי עזקא² דאסתחר לכל סטריין³

צו/ב

ויסלקהו דאעדי מניה ומחולקיה כל אינון רברביין⁴ כל אינון תריסין⁵ כל אינון כתרין תתאין⁶ והוא נסיב ליה להאי (קרין) [כרם] לחולקיה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו ויטעהו שורק⁷ (ישעיה ה ב) כמה דאת אמר (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתין שורק כלה זרע אמת כל"ה כתיב בה"א מכאן שארי אברהם לאולדא לעילא ומהאי נפק זרע אמת כלה זרע אמת ודאי היינו דכתיב (בראשית טו ה) כה יהיה זרעך וכלא חד מלה זכאה חולקהו דישאל דירתו ירותא קדישא דא

סופיה דקרא (ישעיה ה ב) ויבן מגדל בתוכו מהו מגדל⁸ כמה דאת אמר (משלי יח י) מגדל עזי שם יהו"ה בו ירוץ צדיק¹⁰ ונשגב בו ירוץ צדיק (ונשגב) ודאי וגם יקב הצב בו (ישעיה ה ב) דא תרעא דצדק¹¹ כמה דאת אמר (תהלים קיח ט) פתחו לי שערי צדק מאי משמע דכל בר ישראל דאתגזר עייל בתרווייהו¹² וזכי לתרווייהו¹³ ומאן דקריב בריה לקרבנא דא עייל ליה בשמא קדישא¹⁴ ועל את דא מתקיימין שמיא וארעא¹⁵ דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי והאי מאריה

"ויסלקהו" שהסיר ממנו ומחלקו את כל אותם גדולים, כל אותם המגינים, כל אותם הכתרים התחתונים, והוא לקח לו את (הקרין) הכרם הזה לחלקו, שכתוב "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו". "ויטעהו שורק" כמו שנאמר "ואנכי נטעתין שורק כלה זרע אמת". כל"ה כתוב בה"א, מכאן התחיל אברהם להוליד למעלה, ומזה יצא זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי. היינו שכתוב "כה יהיה זרעך", והכל דבר אחד. אשרי חלקם של ישראל שירשו את הירושה הקדושה הזו.

סוף הפסוק "ויבן מגדל בתוכו". מה זה מגדל. כמו שנאמר "מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב", בו ירוץ צדיק ודאי, "וגם יקב הצב בו", זה השער של הצדק, כמו שנאמר "פתחו לי שערי צדק", מה משמיענו, שכל בן ישראל שנמול, נכנס בשניהם וזוכה לשניהם. ומי שמקריב את בנו לקרבן הזה, מכניס אותו לשם הקדוש. ועל האות הזו מתקיימים שמים וארץ, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי". ובעל השמחה הזה זכה לכל, לראות את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים ביום הזה.

¹ מוסגר כלפ"ק.

² עגולה בעל ר"ק (אור יקר).

³ לקבל מ"ק העליונים (אור יקר), כטבעת זו שמסובבת מכל צד (ד"א).

⁴ ע' שרים שאין לישראל חלק בהם (אור יקר).

⁵ הם כחות הדין מהחוץ ולא טמאים מכל וכל כענין השרים (אור יקר). שרי ע' אומות (ד"א).

⁶ החיצונים ממש (אור יקר). בארתים בסמוך (ד"א).

⁷ ו' שורק כזה ו' (אור יקר).

⁸ מלכות, עניינה בתוך ישראל שע"י ישראל קבלה השכינה תיקוניה וקישוטיה (אור יקר).

⁹ פי' יסוד דנוק' שנקרא ציון (מ"מ).

¹⁰ עיי' ע"ח שער כט פרק ה' שספירת יסוד נקראת מגדל.

¹¹ ליכנס הצדיקים ממנה אל היסוד (אור יקר). נ"ה שבה נקרא שערי צדק והיסוד שבה נק' נקודת ציון ושם נשפך החיין הטוב ונק' יקב ע"ש אותיות יב"ק שהוא סוד יחוד ג' קוים וסוד הוי"ה אלהים (זהר הרקיע). בחי' ירושלים שהיא עטרת יסוד דנוק' (מ"מ).

¹² בצדיק ובמגדל ע"י היקב שחצב במגדל ע"י מצות מילה ופריעה (אור יקר). מילה בכנ"י ופריעה בצדיק אמור צא ע"ב (ד"א).

¹³ להיותו מרכבה אליהם, והן חלקו (אור יקר).

¹⁴ כי פתח כניסת שם בן ד' היא ה' ובזה נכנס אל כל (אור יקר).

¹⁵ הוא הכרח שבאות ברית כלול כל שם בן ד' כי שמים וארץ ת"ת ומלכות וקיומם חכמה ובינה, דהיינו יהו"ה, י' חכמה, ה' בינה, ו' שמים, ה' ארץ. ומשם י"ה נתן חקות שמים וארץ על ידי הברית (אור יקר).

בראשית

דהלולא דא זכה לכלא למחזי¹ קב"ה אנפין
באנפין בהאי יומא

זכאה חולקנא דזכינא להאי יומא וזכאה
חולקך עמנא והאי ברא דאתייליד לך קרינא
עליה (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי² וגו' יצרתיו
אף עשיתיו וכתוב (שם נד יג) וכל בניך למודי
יהו"ה וגו' אוזפוה³ לרבי אבא תלת מילין אמרו
ליה האי מריה דהלולא אושפינך זכה לכולי האי
בגין דקיים קיומא דמצוה אמר מאי היא אמר
ההוא גברא דביתאי אתת אחי הוות ומית בלא
בנין ונסיבנא לה ודא הוא ברא קדמאה דהוה לי
מנה וקרינא ליה בשמא דאחי דאתפטר א"ל
מכאן ולהלאה קרי ליה אידי⁴ והיינו אידי בר
יעקב בריך לון רבי אבא ואזיל לארחה

כד אתא סדר מלין קמיה דרבי אלעזר ודחיל
למימר לרבי שמעון יומא חד הוה קמיה דרבי
שמעון וא"ר שמעון⁵ מאי דכתיב (בראשית יז ג)
ויפול אברם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר
אני הנה בריתי אתך משמע דעד דלא אתגזר הוה
נפיל על אנפוי ומליל עמיה בתר דאתגזר קאים
בקיומיה ולא דחיל אני הנה בריתי אתך דאשכח
גרמיה גזיר אמר ליה רבי אבא אי ניהא קמיה
דמר דלימא קמיה מאינן מלי מעלייתא דשמענא
בהאי אמר ליה אימא אמר ליה דחילנא דלא
יתענשו על ידאי אמר ליה חזי (תהלים קיב ז)
משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח ביהו"ה סח
ליה עובדא וסדר קמיה כל אינן מלין

אמר ליה וכי כל הני מלי מעלייתא הוו טמירין
גבך ולא אמרת להו גזורנא עלך⁶ דכל תלתין
יומין אלין תלעי ותנשי ולא כתיב (משלי ג כז) אל
תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות וכך

אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי
חלקך עמנו. והבן הזה שנולד לך, קראנו
עליו "כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף
עשיתיו", וכתוב "וכל בניך למודי ה' וגו'".
ליוו את רבי אבא שלשה מילין. אמרו לו,
בעל ההלולא הזה המארח שלך זכה לכל זה
משום שקיים את קיום המצוה. אמר, מה
היא, אמר אותו האיש, אשתי, אשת אחי
היתה, והוא מת בלי בנים, ונשאתי אותה,
וזה הבן הראשון שהיה לי ממנה, וקראתי
לו בשם אחי שנפטר. אמר לו, מכאן והלאה
קרא לו אידי, וזה הוא אידי בר יעקב. בריך
אותם רבי אבא והלך לדרכו.

כאשר בא, סידר הדברים לפני רבי
אלעזר, ופחד לומר לרבי שמעון. יום אחד
היה לפני רבי שמעון, ואמר רבי שמעון, מהו
שכתוב "ויפול אברם על פניו וידבר אתו
אלהים לאמר, אני הנה בריתי אתך". משמע
שעד שלא נמול, היה נופל על פניו ומדבר
עמו, אחר שנמול, עמד בקיומו ולא פחד.
"אני הנה בריתי אתך", שמצא את עצמו
מהול. אמר לו רבי אבא, אם נוח לפני מר
שאומר לפניו מאותם הדברים המעולים
ששמעתי בזה. אמר לו, אמור. אמר לו, אני
פוחד שלא יענשו על ידי. אמר לו, חס
ושלום, "משמועה רעה לא יירא נכון לבו
בטוח בה". סיפר לו המעשה, וסידר לפניו
את כל אותם הדברים.

אמר לו, וכי כל הדברים המעולים הללו
היו טמונים אצלך ולא אמרת אותם, גוזרני
עליך שכל שלשים יום הללו תלמד ותשכח,
ולא כתוב "אל תמנע טוב מבעליו בהיות
לאל ידך לעשות". וכך היה. אמר, גוזרני

¹ זה אש שליטה סביבות הבית והוא להורות גילוי הת"ת מתוך האש מתוך ד"ת. ז"ח (נ"א).

² "בשמי" שנימול, "ולכבודי" נשמה דאצילות, "בראתיו" נשמה דבריאה, "יצרתיו" רוח דבריאה, "אף עשיתיו" נפש דעשיה (אור יקר).

³ היו עושין לו לוי (ד"א).

⁴ אחר, מלשון אידך (אור יקר).

כמו תניא אידך, שפירושו ברייתא אחרת, וכן אר"א על התינוק הנולד שיקראו לו אידי, לפי שגוף הראשון מת בלא בנים וכמאן דליתיה דמי וזה אחר הוא, ויעשה תיקון בלידת הבנים שיוליד (מ"מ).

⁵ ק"ל תרתי דנראה דנפל אחר שהתחיל הדיבור ומ"ט לנפילה זו. ועוד למה לא נפל קודם לכך פירוש דויפול על פניו פי' כל מה שדבר עמו עד הנה שאמר לו אני קל שקי וגו' וארבה אותך וגו' הכל היה בנפילת פנים ובעוד זה שהיה נופל מל אותו הקב"ה ע"י נס ומיד היה הדיבור אתו ממש שהיה על עומדו וא"ל מה שאתה עומד כי בריתי אתך וזהו דאשכח גרמיה גזיר. ז"ח (נ"א).

⁶ שגזר עליו שיטריח ל' יום בלמוד ההוא לשכחם כדי שלא יגלום לאחרים וכן היה (ד"א).

בראשית

שבתורה הזו יגלו לבבל (ויגלו בבבל) בין החברים.

היה אמר גזורנא [דברדאורייתא] (דאורייתא)

<דבאורייתא> דא יגלון לבבל¹ [ויגלון בבבל

ביני] [ויגלון בכל בני] חברייא

חלש דעתיה דרבי אבא יומא חד המא ליה

רבי שמעון אמר ליה טופסרא² דלבך באנפך

שכיח אמר ליה לא על דידי³ הוא אלא על

[דידהו] [דידיהו] אמר ליה ח"ו דאתענשו⁴ אלא

בגין דמלין אתגליין בינייהו⁵ כל כך (וכד) יגלון

ביני חברייא ילפון אינון [ארחין ויתכסיין] [ארחין

ואתבסמן] מלין בגווייהו דהא מלין לא אתגליין

אלא ביננא דהא קב"ה אסתכים עמנא⁶ ועל ידנא

אתגליין מלין אמר רבי יוסי⁷ כתיב (ישעיה נח ח)

אז יבקע כשחר אורך וגו' זמין קב"ה⁸ לאכרזא על

בנוי ויימא אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה

תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד יהו"ה יאספך

חלשה דעתו של רבי אבא. יום אחד ראה

אותו רבי שמעון, אמר לו, דפוס לבך מצוי

בפניך. אמר לו, לא על שלי הוא אלא על

שלהם. אמר לו, חס ושלוש שנענשו, אלא

משום שדברים התגלו ביניהם כל כך, יגלו

לבין החברים, וילמדו אותם הדרכים,

(ומתמתקים) ויתכסו הדברים בתוכם,

שהרי אין הדברים מתגלים אלא בינינו,

שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים עמנו, ועל

ידינו מתגלים הדברים. אמר רבי יוסי, כתוב

"אז יבקע כשחר אורך וגו'". עתיד הקדוש

ברוך הוא להכריז על בניו ויאמר, "אז יבקע

כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך

לפניך צדקך כבוד ה' יאספך".

צ/א

פרשת וירא

זהר

רבי חייא פתח (שיר⁹ ב יב) הנצנים נראו

בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו

הנצנים נראו בארץ כד ברא קב"ה עלמא ירב

בארעא¹⁰ כל חילא דאתחזי לה וכלא הוה

רבי חייא פתח, "הנצנים נראו בארץ עת

הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו".

"הנצנים נראו בארץ", כשברא הקב"ה את

העולם, נתן בארץ כל הכח שראוי לה, והכל

¹ שיתגלו הדברים לבבל בין החכמים כולם והיה רבי אבא מצטער על זה (ד"א). עי' ד"א ולא דק כי פירוש יגלון ילכו בגלות לבבל ושם ילמדו לסתום ולהסתיר הסודות ולא יתגלו לכל. הרשב"ב (נ"א).

² טופס והעתק (אור יקר). פירוש מחשבה הטמורה בלבך, שאתה מצטער בה, רואה אני בפניך. דהיינו בפנים שלך שהוא מתלבן הרבה, ומורה כאב וצער, כאמרם ז"ל למה פניך חולנית, וצער שלו היה מכח יראה שיגיע עונש אל בני בבל מכח גילוי הסודות הללו, או יגיע להם עונש שאינם ראויים לכך (עמק המלך הקדמה). דפוס וציר שבלבך בפניך שכיח ומצוי ר"ל ניכר בפניך הזועפים וירוקים שיש בלבך איזו דאגה וצער בשביל זה והשיב לו (ד"א).

³ לא שאני מצטער על עצמי אלא בשביל החכמים שמא יתענשו ע"י למוד זה כשיתגלה ביניהם (ד"א). עי' ד"א ולא דק ופירש על דידהו שגזרת עליהם שיגלון לבבל ויהיה להם צער. הרשב"ב (נ"א).

⁴ פי' ונתירא רשב"י עליהם שמא יענשו על גילוי הסוד ולכך אמר שיגלו לבבל ושם ילמדו להסתיר רזי תורה נמצא שכוונת רשב"י לטובתם (מ"מ).

⁵ "אמר ליה חס ושלוש דיתענשו", שלא יזכו להכי אלא אותם הראויים לכך, "אלא בגין דמלין אלין אתגליין בינייהו כל כך, וכד יגלון ביני חברייא ילפון אינון ארחא דשיעור קומה בכל פרטיו", ויקחו להם כלליו, ויזכרו הפרטים "ואתכסיין מלין אלין בגוייהו" (עמק המלך הקדמה).

⁶ מסכים עמנו ע' פ' ויחי דף רנד ע"ב ורכה ע"א (ד"א).

⁷ לסיים בנחמה (אור יקר).

⁸ יליף מאז ישיר משה דהוי בהכרזה ובקולות, ולכל לשון "אז" הכרזה הוא, ואם כן אז יבקע הוא בהכרזה (אור יקר).

⁹ כל המזמור הוא בסוד הגבורות דכשהיא מתתקנת בדעתה אז היא מזמרת דדעתא בפומא אתגליא (מ"מ לקמן צח ע"א).

¹⁰ בבריאת העולם נתקנו כל בירורי מלכין קדמאין לבד ממ"ן דרחל שלא נתקנו כדי שאדה"ר יתקנם, וז"ש ירב בארעא וכו', היינו כל הניצוצות הראויות לה לחלקה (רמ"ז).

בראשית

בארעא¹ ולא אפיקת איבין בעלמא עד דאתברי אדם כיון דאתברי אדם² כלא אתחוי (נ"א) למיפק) בעלמא³ וארעא גליאת איבהא וחילהא⁴ [דאתפקדו] (דאתפקדת) בה כגוונא דא⁵ שמים לא יהבו חילין לארעא עד דאתא אדם הה"ד (בראשית ב ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהו"ה אלהיים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה⁶ אמטרו כל אינון תולדין⁷ ולא אתגלון ושמיא אתעכבו דלא אמטירו על ארעא בגין דאדם אין דלא אשתכח ולא אתברי וכלא אתעכב בגיניה

כיון דאתחוי אדם מיד הנצנים נראו בארץ וכל חילין דאתטמרו אתגליאו ואתיהיבו בה עת הזמיר הגיע דאתתקן תקונא דתושבחן לומר קמי קב"ה מה דלא אשתכח עד לא אתברי אדם וקול התור נשמע בארצנו [דא] (דהא כל) מלה דקב"ה (דעברד) [ד]לא

מדרש הנעלם⁸

היה בארץ, ולא הוציאה פירות בעולם עד שנברא אדם. כיון שנברא אדם, הכל ראוי (לצאת) בעולם, והארץ גלתה את פירותיה וכחה שנפקדו בה. כדוגמא זו, השמים לא נתנו כחות לארץ עד שבא אדם. זהו שכתוב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה". נסתמו בה כל אותם תולדות ולא התגלו, והשמים התעכבו, שלא המטירו על הארץ משום שאדם אין, שלא נמצא ולא נברא, והכל התעכב בגללו.

כיון שנראה אדם, מיד "הנצנים נראו בארץ", וכל הכחות שנסתמו, התגלו ונתנו בה. "עת הזמיר הגיע", שנתקן תיקון התשבחות לומר לפני הקב"ה מה שלא נמצא עד שלא נברא אדם. "וקול התור נשמע בארצנו", שהרי (זה) (כל) דבר של הקדוש ברוך הוא (שעשה) שלא

¹ כל בירוריה היו כמוסים בתוכה אפילו אותם השייכים לדומם וצומח, ולכן לא אפיקת איבין, וכמו שאמרו רז"ל שכל הצמחים והעשבים לא יצאו [אלא] על פתח קרקע, וכמו שפי' רש"י בחומש (בראשית ב ה) (רמ"ז).

² ה"ס מ"ה ובו תלוי תיקון דשם ב"ן, שה"ס מ"ן דרחל (רמ"ז).

³ נגלה בעולם שפע כל ד' עולמות, כי אדה"ר היה מגיע עד האצילות והיה בו סוד זיהרא עילאה שהוא מהאצילות (רמ"ז).

⁴ ה"ס שיח השדה ועשב השדה, והם אותם דאתפקדו בה, שהיו בה בבחינת פקדון כמוסים בתוכה להתעלות בתיקונם (רמ"ז).

⁵ יובן במ"ש (לקוטי תורה תהלים) שסוד המטר הוא אור עליון היורד מלמעלה להחיות את הניצוצות שבעמקי הקלי' שהם אסורים שם וחושקים לחזור למקומם, לכן אין לך טיפה שיורדת מלמעלה שאין טיפיים עולות כנגדה מלמטה מרוב חשקם לעלות משם, וכו' ולכן כל עוד שלא היה אדם בארץ ושהיו מ"ן דרחל נסתרים בתחיית הארץ לא ירד מטר שהיה לבטלה כל עוד שלא בא אדם לתקן המ"ן (רמ"ז).

⁶ יש ב' מקומות לקומת רחל א' כנגד נה"י דז"א ועז"א שיח השדה, שי"ח ש' ח"י בסוד נה"י וכו', והמקום השני הוא בעלותה עד נגד חג"ת וכו' והוא סוד עש"ב ע"ב ש'. ושיעור הכתוב כך: וכל שיח השדה, שכל הבחי' של מ"ן דרחל לא היה להם עדיין שום מציאות תיקון, והטעם כי לא המטיר וכו' שלא ירד אור מלמעלה מן הדעת המתפשט בו"ק שממנו חיות הנוק', והוא סוד חו"ג וכו' וזהו כי לא המטיר ה' אלקים שהם חו"ג הרמוזים במטר (מ"מ).

⁷ כי אז היו ז'ין אחר באחור (רמ"ז).

⁸ תת טעם לשבח אל שם מדרש זה הנקרא בשם מדרש הנעלם וכו' שרוב עניין (ומנין) זה הוא על הנשמה שמקורה הוא בבריאה ששם גן עדן העליון, וידוע בסדר פרד"ס שהדרשה היא בבריאה (שעה"ג יז). וכו', והמדרש הנגלה הוא בסוד החיצוניות אך הנעלם הוא בסוד פנימיות שהן הן הנשמות. ולכן להיות שמדרש זה הוא מיוסד על הנשמה על כן שמו נאה לו מדרש הנעלם (רמ"ז).

בראשית

רבנן פתחי בהאי קרא¹ (שיר א ג) לריח שמניך² טובים שמן תורק שמך וגו'. שנו רבותינו, נשמה זו של האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע ועומדת באותו זוהר עליון שאמרנו, הקב"ה מבקר אותה. בא ותשמע, אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל נשמת הצדיקים, כיון שעומדת במקום שכינת הכבוד, שראויה לשבת, הקב"ה קורא לאבות ואומר להם, לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו לו שלום משמי. והם אומרים, רבונו של עולם, לא ראוי לאבא ללכת לראות את הבן. הבן ראוי לראות ולהראות ולדרוש את אביו. והוא קורא ליעקב ואומר לו, אתה שהיה לך צער בנים, לך וקבל (למדו) פני פלוני הצדיק שבא לכאן, ואני אלך עמך. זהו שכתוב "מבקשי פניך יעקב סלה", לא נאמר מבקש אלא מבקשי. אמר רבי חייא, מראש הפסוק משמע, שכתוב "זה דור דרשו וגו'".

רבנן פתחי בהאי קרא¹ (שיר א ג) לריח שמניך² טובים שמן תורק שמך וגו'. שנו רבותינו, נשמה זו של האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע ועומדת באותו זוהר עליון שאמרנו, הקב"ה מבקר אותה. בא ותשמע, אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל נשמת הצדיקים, כיון שעומדת במקום שכינת הכבוד, שראויה לשבת, הקב"ה קורא לאבות ואומר להם, לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו לו שלום משמי. והם אומרים, רבונו של עולם, לא ראוי לאבא ללכת לראות את הבן. הבן ראוי לראות ולהראות ולדרוש את אביו. והוא קורא ליעקב ואומר לו, אתה שהיה לך צער בנים, לך וקבל (למדו) פני פלוני הצדיק שבא לכאן, ואני אלך עמך. זהו שכתוב "מבקשי פניך יעקב סלה", לא נאמר מבקש אלא מבקשי. אמר רבי חייא, מראש הפסוק משמע, שכתוב "זה דור דרשו וגו'".

אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (עקיבא), יעקב אבינו הוא כסא הכבוד. וכן תנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב "וזכרתי את בריתי יעקוב". ברית כרת הקב"ה ליעקב לבדו יותר מכל אבותיו, אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (עקיבא), אמר רבי (חייא) [עקיבא] יעקב אבינו הוא כסא הכבוד וכן תנא דבי אליהו יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו דכתיב (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ברית כרת קודשא בריך הוא ליעקב [לבדו] יותר מכל אבותיו

אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (עקיבא), יעקב אבינו הוא כסא הכבוד. וכן תנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב "וזכרתי את בריתי יעקוב". ברית כרת הקב"ה ליעקב לבדו יותר מכל אבותיו,

¹ רמז לנשמה ושרה לגוף, כי כך היא המידה שמלכות היא סוד חיצוניות של זעיר, אבל קודם שנתווסף ה' באברהם הוא בסוד הנשמה קודם שתשתלם, ובתוספת ה' שה"ס ה' ראשונה של השם אז הוא סוד שלימותה לשוב אל הבריאה דתמן ה' ראשונה וכו' ובזה תבין יושר הלוח מאמר זה, כי בהיות שעכשיו כבר אברהם הוא שלם ומלא לכן דורשו על הנשמה בהיותה כבר שלימה וכו' ואמרו ריח ולא טעם או נועם הוא כי הנשמה נהנית וכו', ומלת לר"ח גי' אברה"ם, סוד הנשמה, והרי במלה זו נרמזת הנשמה ומקום מושבה ובחינת הנאתה (רמ"ז).

² שמניך הוא סוד המוחין כנודע בסוד (תהלים קט יח) וכשמן בעצמותיו, וידוע שהנשמה היא מהמוחין הפנימיים שמהם שתי בחינות הנשמה שהן פנימי ומקיף, ולכן אמר שמניך בלשון רבים, וכו'. ועוד סוד הנשמה מבחינת הדעת היא, שהוא מכוון ממש כנגד (המוח) [החוטם] ולכן שייך בו ריח (רמ"ז). עי' יהל אור. לט ע"ב (הערת הזוהר).

³ ועתה שזוכה להתעלות מגן עדן התחתון שהוא בארץ ומתעלה עד גן עדן העליון, שאז מתקשר עדן תחתון בעליון, ולכן אברה"ם גי' ב' פעמים עד"ן, אז קב"ה מבקר לה (רמ"ז).

⁴ ר"ל שזוכה לאור אמא דאצילות המקננת בבריאה וכו', וזש"ה לריח שמניך טובים, לפי שמעלות הנשמות, שהן סוד השמנים הטובים כנזכר (רמ"ז).

⁵ ה"ס שפע אצילות המתחדש בבריאה לשעשוע הנשמה (רמ"ז).

⁶ ה"ס אימא דבריאה שהיא ג"ע העליון, ולגבי שכינתא תתאה נקראת שכינתא יקרא (מ"מ).

⁷ כי צריך שיתעלה עד מקום שרשו וכו' למטה מי שצריכה לחזור בגלגול (מ"מ).

⁸ הוא סוד שורש הנשמות שבאצילות שהוא דאי נה"י דאי' שהם בחב"ד דזעיר, והכוונה שישפיע זוהר ואור לאותה נשמה שעלתה לבריאה, ולכן קב"ה שהיא אמא קורא לאבות שהם חב"ד דזעיר המתכוננים מנה"י דידה, וידוע דאי' מקננת בבריאה בנה"י שלה (רמ"ז).

⁹ אין הכוונה שהאבות רע עינם בבניהם חלילה אלא שרוצים שתגדל מעלתם במה שינתן להם כח להתעלות ולעורר זווג עליון שבאצילות ולא שישפיע עליהם אור בלתי התעוררותם (רמ"ז).

בראשית

סתרי תורה

[חסר] ¹הורמנותא דמלכא² אתחזי בתלת גווינין³ גוון חד [חיזו] דאתחזי לעינא מרחיק⁴ ועינא [לא] יכיל לקיימא בברירו דחזי⁵ בנין דאיהי מרחוק עד דנטיל עינא חיזו זעיר בקמיטו דיליה⁶ ועל דא כתיב (ירמיה לא ב) מרחוק יהוה נראה לי

גוון תניין⁷ חיזו דהאי [נ"א דחד] עינא בסתימא דיליה דהאי [גוון] (דלא אתחזי לעינא בר בסתימו זעיר דנקיט ולא קיימא בברירו סתים עינא ופתח <זעיר⁸ ונקיט> (דנקטי זעיר) ההוא חיזו וגוון דא [נ"א גוון ודא] אצטריך לפתרוןא לקיימא על מה דנקיט עינא ועל דא כתיב (שם א יא) מה אתה רואה גוון תליתאה⁹ הוא זהר אספקלריאה דלא אתחזי ביה כלל (כגלגולא) [בר בגלגולא] דעינא [כד] (דאיהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא) [נ"א] (מיותר) דעינא דאיהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא) ואתחזאי בהאי גלגולא אספקלריאה

צ/ב

זהר

אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם כיון דאשתכח אדם כלא אשתכח בתר דחטא כלא אסתלק מעלמא ואתלטיא ארעא הה"ד (בראשית ג יז) ארורה האדמה בעבורך וגו' וכתיב (שם ד יב) כי תעבוד את האדמה לא תוסף תת כחה לך וגו' וכתיב¹⁰ (שם ג יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך אתא נח ותקין

ממשלת המלך נראית בשלשה צבעים, גוון אחד, מראה שנראה לעין מרחוק, ואין העין יכולה לעמוד בברור שרואה, משום שהוא מרחוק, עד שנוטלת העין מראה קטן בקימוץ שלה, ועל זה כתוב "מרחוק ה' נראה לי".

צבע שני, מראה של העין הזאת (של אחד) בסיתום שלה, שאין הצבע הזה נראה לעין, רק בסתימה קטנה, שתופס ולא עומד בברור, סותם העין ופותח מעט ולוקח אותו המראה, והצבע הזה (הצבע וזה) צריך לפתרון לעמוד על מה שלוקחת העין, ועל זה כתוב "מה אתה רואה". הצבע השלישי הוא זהר האספקלריה שלא נראה בו כלל, חוץ מגלגול העין כאשר הוא סתום בסתימות ומגלגלים לו בגלגול, ונראה בגלגול הזה אספקלריה

נמצא בעולם עד שנברא אדם. כיון שנמצא אדם, הכל נמצא. אחר שחטא, הכל הסתלק מהעולם והתקללה הארץ. זהו שכתוב "ארורה האדמה בעבורך וגו'", וכתוב "כי תעבוד את האדמה לא תוסף תת כחה לך וגו'", וכתוב "וקוץ ודרדר תצמיח לך". בא נח ותיקן קרדומים ופצירות בעולם. אחר כך, "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה". באו בני

¹ חסר (הערת הזוהר).

² לעיל פו ע"א (ד"א). פירוש ממשלת מלכו של עולם וע' מק"מ פירוש הכל. הרש"ב (נ"א). עי' זוהר הרקיע ויהל אור. ועי' אריכות יהל אור ח"א יב ע"ד.

³ עי' יהל אור בליקוט.

⁴ אבא (מ"מ). פירוש מ' שאינו מקבלת הארה לנביא אלא מעט מסטרא דנשמת הנביא החקוקה במדה זו אין בחינת נשמתו יכולה לקבל יותר (נ"א).

⁵ היינו מחסד או מחכמה. א"מ (נ"א).

⁶ פ' הנביא אינו יכול להשיג אור אבא עד שקומט עיניו מעט כדי שיהיה נכלל האור במקום א' ואז יכול להסתכל (מ"מ). כשקומץ עיניו כי מי שרוצה לראות דבר מרחוק קומט עיניו מעט כענין שכתב בעל העקידה בפסוק הנה עין ה' אל יראיו (ד"א).

⁷ פרצוף אימא (מ"מ).

⁸ היינו מפחד (נ"א).

⁹ ז"א (מ"מ). היינו מת"ת. א"מ (נ"א).

¹⁰ מ"כ קוץ במ"ק עשו ודרדר במ"ק ישמעאל עם המלה ואפשר שאדה"ר נתגלגל באברהם ויצחק כנודע נתקלל כשיתגלגל שיצאו מהם עשו וישמעאל (ז"ח) (נ"א).

בראשית

קרדומין [ופצירי¹] בעלמא ולבתר (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה אתו בני עלמא וחכו קמיה קב"ה ואסתלקו חילין [דארעא] (דעלמא) כמלקדמין והו קיימי עד דאתא אברהם כיון דאתא אברהם (לעלמא) מיד הנצנים נראו בארץ אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא עת הזמיר הגיע בשעתא דאמר ליה קב"ה דיתגזר כיון דמטא ההוא זמנא דברית אשתכח ביה באברהם ואתגזר כדן אתקיים [ביה] כל האי קרא ואתקיים עלמא ומלה דקב"ה הוה באתגלייא ביה הה"ד (בראשית יח א) וירא אליו יהו"ה

העולם וחטאו לפני הקב"ה, והסתלקו צבאות הארץ (של העולם) כמקודם, והיו מתקיימים עד שבא אברהם. כיון שבא אברהם (לעולם), מיד "הנצנים נראו בארץ", נתקנו ונתגלו כל הצבאות בארץ. "עת הזמיר הגיע", בשעה שאמר לו הקב"ה למול, כיון שהגיע אותו הזמן שברית נמצאה בו באברהם ונמול, אז התקיים בו כל הפסוק הזה, והתקיים העולם, ודבר הקב"ה היה בהתגלות בו. זהו שכתוב "וירא אליו ה'".

רבי אלעזר פתח האי קרא (בשעתא) [בתר] דאתגזר אברהם דעד לא אתגזר לא הוה מליל עמיה אלא מגו דרגא תתאה ודרגין עלאי² לא הו קיימי על ההוא דרגא כיון דאתגזר מיד הנצנים נראו בארץ³ אליו דרגין תתאי⁴ דאפיקת⁵ ואתקינת⁶ האי דרגא תתאה⁷ עת הזמיר⁸ הגיע [אליו] ענפוי דערלה וקול התור נשמע בארצנו דא קול דנפיק מגו⁹ מדרש הנעלם

רבי אלעזר פתח הפסוק הזה (בשעה) אחר שנמול אברהם. שעד שלא נמול, לא דבר עמו אלא מתוך דרגה תחתונה, והדרגות העליונות לא היו קיימות על אותה הדרגה. כיון שנמול, מיד "הנצנים נראו בארץ", אלו הדרגות התחתונות שהוציאה והתקינה הדרגה התחתונה הזו. "עת הזמיר הגיע", אלו ענפי הערלה. "וקול התור נשמע בארצנו", זהו קול שיוצא מתוך

דעביד [ליה] (ההוא) כסא הכבוד בר מן קדמאה

שעשה לו כסא הכבוד, פרט מן הראשון.

רבי [אלעזר] (אלעזר) הוה יתיב והוה לעי באורייתא אתא לגביה רבי עקיבא אמר ליה במאי קא עסיק מר אמר ליה בהאי קרא דכתיב (שמואל א ב ה) וכסא כבוד ינחילם מהו כסא

רבי אליעזר היה יושב ועוסק בתורה. בא אליו רבי עקיבא ואמר לו, במה מר עוסק. אמר לו, בפסוק הזה שכתוב "וכסא כבוד ינחילם". מהו "כסא כבוד ינחילם", זה יעקב אבינו שעשה לו כסא כבוד לבדו לקבל לימוד נשמת הצדיק, והקב"ה הולך עמו בכל ראש חדש וחדש, וכשהנשמה רואה את

¹ צ"ע פירוש המילה שבתרגום ירמיה לא ת, וכן ישעיה ל יד משמע שזה לשון של נהרות מים, ועי' לעיל סח ע"א שזה לשון של מחילות.

² הם סוד נה"י של הזכר (מ"מ).

³ הם ארגמ"ן וכן דרגין עילאין שהוא קול התור שהוא ז"א נראו בארץ נתראו לאברהם אחר המילה (מ"מ).

⁴ הם ח"ב דידה שהם תתאין לגבי נר"ה דידה (מ"מ).

⁵ הוייתם ומציאותם (מ"מ).

⁶ הארת החסדים בהם (מ"מ).

⁷ פי' הם ארגמ"ן שתחת המלכות (מ"מ).

⁸ הוא תיקון דעת שלה מכח יסוד שלו וכו', וכל זה ניתקן בכריתת הערלה מעל היסוד דז"א, דזמורה הנכרתת מן הכרם שהיא בחי' המותרות המעכבות שלא יפרח, דאל אחר איסותרס. ובהיות הערלה על יסוד, אז נה"י שלו שהם איברי הזרע בסוד הפנימיות הם סתומים והם ג' שני ערלה, לפי ששם אחיזה לחיצונים, אבל שנה הד' שהיא כנגד ב' שלישי ת"ת יש לו פדיון וכשזומרים הערלה, מתגלים האורות הנרמזים במלת נראו (מ"מ). פי' לשון לא תזמור עת בא להכרית הקליפה חיצונית מן העולם המעכבים לבא רוב טובה בעולם (ד"א). פירו' כזמורה הנכרתת מהכרם כן הערלה מן המילה ואח"כ נותן האילן פירות ועי' מק"מ פירוש הכל. הרשב"ב (נ"א).

⁹ זהו בסוד הפריעה, שאז מתגלה השליש העליון ונתקן כתר דידה (מ"מ).

בראשית

כבוד ינהילם! זה יעקב אבינו דעביד ליה כרסי יקר בלחודוי לקבלא אולפן² נשמתא דצדיקיא וקודשא בריך הוא אזיל עמיה בכל ריש ירחא וירחא³ וכד חמי נשמתא יקר אספקלריאה שכינתא דמאריה⁴ מברכת וסגדת קמי קודשא בריך הוא הה"ד (תהלים קד א) ברכי נפשי וגו'

אמר רבי עקיבא [קודשא בריך הוא] קאים עלוהי ונשמתא פתח ואמר יהו"ה אלהי גדלת מאד וגו' כל הפרשה עד סיומא דקאמר (שם לה) יתמו הטאים וגו'⁵ ועוד אמר רבי עקיבא ולא דא בלחודוי אלא משבחת ליה על גופא⁶ דאשתאר בעלמא דין ואמר (שם קג א) ברכי נפשי את יהו"ה וכל קרבי וגו' וקודשא בריך הוא אזיל⁷ מנא לן האי מהאי קרא דכתיב (בראשית יח א) וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא זה יעקב מהו ממרא משום דאחסין מאתן עלמין מעדן⁸ והוא כסא⁹

אמר רבי יצחק ממרא בנימטריא מאתן ותמנין וחד הוה מאתן [דעדן] דכתיב (שיר ה יב) ומאתים לנוטרים את פריו ותמנין וחד דהוא כסא ובנין כך אתקרי וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא ועל שום דא נקראת) ממרא אמר רבי יהודה מהו באלוני ר"ל תוקפוי הה"ד (בראשית מט כד) אביר יעקב והוא יושב¹⁰ פתח האהל הה"ד (תהלים טו א) יהו"ה מי יגור באהלך וגו'

כבוד האספקלריה של שכינת רבוננו, מברכת ומשתחוה לפני הקב"ה. וזהו שכתוב "ברכי נפשי את ה'".

אמר רבי עקיבא, הקב"ה עומד עליו, והנשמה פותחת ואומרת "ה' אלהי גדלת מאד וגו'", כל הפרשה עד הסיום שאומר "יתמו חטאים וגו'". ועוד אמר רבי עקיבא, ולא זו בלבד, אלא משבחת אותו על הגוף שנשאר בעולם הזה, ואומר "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'". והקב"ה הולך. מנין לנו זה, מהפסוק הזה שכתוב "וירא אליו ה' באלוני ממרא", זה יעקב. מה זה "ממרא", משום שירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא.

אמר רבי יצחק, ממרא בגימטריא מאתים שמונים ואחת, הוא מאתים של עדן, שכתוב "ומאתים לנוטרים את פריו", ושמונים ואחת שהוא כסא. ולכן נקרא "וירא אליו ה' באלוני ממרא", ועל שם זה נקרא "ממרא". אמר רבי יהודה, מה זה "באלוני", רצונו לומר כחו, זהו שכתוב "אביר יעקב". "והוא יושב פתח האהל", זהו שכתוב "ה' מי יגור באהלך וגו'".

¹ הישיבה היא בשוקיים ועל הכסא נסמך כל הגוף, וכן הוא בכאן שעל יעקב יש כחב"ד גג"ת, ועל כן הוא גי' ז' היות. וכו' הוא מבחי' אחוריים שה"ס הכלים והאותיות, ונקרא כסא הכבוד על שם האור היוצא אליו מן הלב (רמ"ז).

² זו היא נחלת הצדיקים בבית אביהם יעקב, שבו עצם התורה, ולכן הנשמות עולות עד כסא יקרו להשתלם בתורתם, שהוא כעין הרב המלמד וכו' הכל לפי מדרגת שלימותה בכל ד' דרכי פרד"ס, כי בעלי הפשט ינחלו בבית יעקב שבעשיה וכן על דרך זה, אבל בעלי האמת שהיא מדת יעקב שמקבל מאבא שה"ס עיקר המהימנותא עלאה, יעלו עד האצילות בכל חלקי הנר"ן שלהם (רמ"ז).

³ כי אז יוסיף ביעקב הארה חדשה מיסודות אר"א וכו', ואז הוא זמן התעלות הנפש לרוח (רמ"ז).

⁴ הוא אור יסוד אבא המאיר במלכות אימא שהיא שכינתא דמאריה וכו' ועוד יכוין ביקר אספקלריא לאור החסדים המתגלים בנ"ה דז"א הנקראים תרי רישי דסיהרא, וה"ס אספקלריא המאירה (רמ"ז).

⁵ רומז למה שנודע שבמוסף ר"ח עולה יעקב עד כתר ז"א ואז יסודות אר"א מאירים עליו ולפי שאז הוא תכלית גדולתו משבחת הנשמה ה' אלהי גדלת מאד וכו' שמורה תוספת אור והשגחה בכל העולם ומסיים יתמו חטאים וכו' מפני שמדריגת יעקב התמידית היא מן החזה ולמטה ששם שורש עץ הדעת טו"ר אבל כשהוא מתגדל אז כולו טוב יתמו (רמ"ז).

⁶ משבחת ליה על גופא ה"ס פקידת הנפש את גופה בכל ר"ח ואז נוסף אור לאותו הבל דגרמי והוא חילוף עצמות (רמ"ז).

⁷ אזיל הוא מפני שאין אותו האור הנוסף ליעקב וגדולתו אלא בשעת תפילה ואינו כשל שבתות וי"ט שמתקיימת תוספת אורם כל היום ולכן מותר להניח תפילין אחר תפילה והבן זה (רמ"ז).

⁸ עי' לקמן ככד ע"ב ובהגר"א על ספד"צ יב ע"ב ד"ה ומהאי (דע"ה ח"ב לד ע"ג), וכן דף יב ע"ג ד"ה וז"ש האלף – כלומר מתוך הד' מאות היורדים לז"א, ר' להנהגת הזמני, ור' לעתיד לבא.

⁹ אור אותם האחוריים הוא הנעשה פרצוף יעקב הנקרא כס"א (רמ"ז).

¹⁰ ואומר יושב, נלע"ד כי הרקיע נקרא כסא כמשה"ה (ישעיה סו, א) השמים כסאי (רמ"ז).

בראשית

סתרי תורה

דנהרא ולא יכיל לקיימא בההוא גוון [בר] (כ) דרחוי זוהר מנהרא בסתימו דעינא ועל דא כתיב (יחזקאל לו א) היתה עלי יד יהו"ה (שם לג כב) (ויד הו"ה היתה אלי) (שם ג יד) [ויד יהו"ה עלי חזקה] וכלהו מתפרשן לנביאי קשוט בר משה מהימנא עלאה דזכה לאסתכלא לעילא במה דלא אתחזי כלל עליה כתיב (במדבר יב ז) לא כן עבדי משה וגו'

וירא אליו² אתחזי ואתגלי ליה שכינתא גו אינון דרגין דאתחברו בסטרוי מיכאל לסטר ימינא גבריאל לסטר שמאלא³ רפאל לקמא אוריאל לאחורא ועל דא אתגליא עליה שכינתא בהני (אלוני בוסמין >נ"א צולמין < דעלמא בגין (לאתחזאה) <לאחזאה קמייהו > ברית קדמאה רשימו קדישא [דהוה בכל עלמא] ברזא דמהימנותא [צולמין דעלמא בגין לאחזאה קמייהו ברית] והוא יושב פתח האהל מאן פתח האהל דא אתר דאקרי ברית⁴ רוא דמהימנותא כחום היום⁵ דא רוא דאתדבק ביה אברהם תוקפא דסטרא דימינא דרגא דיליה פתח

צח/א

זהר

ההוא פנימאה דכלא⁶ וההוא קול נשמע⁷ ודא קול [דגזר] (דאתגזר) מלה⁸ למלא [ועבד] (ועבד) לה שלימו

המאירה. ולא יכול לעמוד באותו הצבע, רק שרואה זהר מאיר בסתימת העין. ועל זה כתוב "היתה עלי יד ה'", (ויד ה' היתה אלי) "ויד ה' עלי חזקה". וכולם נפרדים לנביאי האמת, פרט למשה הנאמן העליון שזכה להסתכל למעלה במה שלא נראה כלל. עליו כתוב "לא כן עבדי משה וגו'".

"וירא אליו", נראתה ונתגלתה אליו השכינה תוך אותן דרגות שהתחברו בצדו, מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל לפנים, אוריאל לאחור. ועל זה נגלתה עליו השכינה באלונים מבוסמים (צלמים) הללו של העולם, כדי להראות לפניהם ברית (רושם ראשון) הקדושה שהיתה בכל העולם בסוד האמונה. "והוא יושב פתח האהל". מה זה "פתח האהל", זה המקום שנקרא ברית, סוד האמונה. "כחום היום", זה הסוד שנדבק בו אברהם, הכח של צד הימין, הדרגה שלו. "פתח

אותו פנימי של הכל, ואותו קול נשמע, וזה קול שגוזר מילה לְדַבֵּר ועושה לה שלמות.

¹ במחשבה שמתעורר באדם כשסותם עיניו ואז פועל כח השכלי יותר מבעת שעניו פתוחות שמבלבל אותו ראות הגשמי. ע"פ הסוד שלו הוא מבואר בתקונים בכמה מקומות ענין סתימו דעיניו ופתיחו דעיניו (ד"א).

² תקונים כח (ד"א).

³ ולקמן פרשה במדבר רכח [דף קיח ע"ב] לא משמע הכי ע"ש. א"מ (נ"א).

⁴ מלכות (מ"מ).

⁵ כחום היום, פ"י הוא חסד, ור"ל שהשיג המלכות כמו שהשיג לחסד שהוא חום היום (מ"מ)

⁶ פ"י הוא ז"א שנתראה במלכות, והכוונה כי קודם המילה אע"פ שדרגין עילאין שהם ר"ק דז"א היו בתוך המלכות ודרגין תתאין שהם ארגמ"ן היו מרכבה אליה, מ"מ אברהם לא היה רואה רק המלכות לבדה, ואחר המילה נתגלו לו כולם (מ"מ). דף נ ע"ב (ד"א).

⁷ רחל מקבלת אור מן ההוא פנימאה להיות שאז רחל מאירה מבחינות עליונות שאין שם אחיזה לחיצונים, וז"ש בארצנו בארץ שהיא מיוחדת לנו, ואין לזרים חלק בה. משא"כ בבחינתה מהחזה ולמטה ששם עץ הדעת טו"ר ולכן בתחלה אמר בארץ ואח"כ אמר בארצנו (מ"מ).

⁸ פ"י בחי' חי מדבר הוא באבא כנודע מדד' בחי' דצח"מ, ועוד כמו שיש מילה ביסוד שהוא ענין כריתה גם הדיבור הוא כך, וכמו שברית המעור הוא סוד זוג תחתון, כך ברית הלשון הוא סוד זוג עליון בסוד אחע"ה וגיכ"ק בחי' חו"ב, קול דכר, דיבור נוק' (מ"מ).

בראשית

תא הוּי דעד לא אתגזר¹ אברהם לא הוה [עליה] (עמיה) אלא האי דרגא² כדאמרן [כיון דאתגזר] (לבתר) מה כתיב (בראשית יח א) וירא אליו יהוה למאן דהא לא כתיב וירא יהוה אל אברם דאי לאברם מאי שבחא הכא יתיר [מבדקמיתא] (מקדמיתא) עד לא אתגזר דכתיב (בראשית יב ז) וירא יהוה אל אברם אלא רזא סתימא איהו³ וירא אליו יהוה להווא דרגא דמליל עמיה מה דלא הוה מקדמת דנא עד לא אתגזר דהשתא אתגלי קול⁴ ואתחבר בדבור כד מליל עמיה והוא יושב פתח האהל והוא ולא גלי מאן⁵ אלא הכא גלי חכמתא דכלהו דרגין שרו על האי דרגא תתאה בתר דאתגזר אברהם

תא הוּי וירא אליו יהוה דא הווא רזא דקול דאשתמע דאתחבר בדבור (א) ואתגלי ביה והוא יושב פתח האהל⁶ דא עלמא עלאה דקאים לאנהרא עליה⁷ כחום היום דהא אתנהיר ימינא⁸ (ב) דרגא דאברהם אתדבק ביה דבר אחר כחום היום בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא בתיאובתא דדא לקבל דא

מדרש הנעלם

כחום היום דכתיב (מלאכי ג כ) וזרחה לכם יראי⁹ שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה¹⁰ אמר רבן יוחנן בן זכאי בההיא שעתא¹¹ אזיל קודשא בריך הוא¹² ובגין דשמעין אבהתא

בא וראה, טרם שנמול אברהם לא היתה עליו אלא הדרגה הזו כפי שאמרנו. כיון (אחר) שנמול מה כתוב, "וירא אליו ה'", למי, שהרי לא כתוב וירא ה' אל אברהם, שאם לאברהם, אז מה השבח כאן יותר מבהתחלה טרם שנמול שכתוב וירא ה' אל אברם. אלא סוד סתום הוא, "וירא אליו ה'", לאותה דרגה שדברה עמו מה שלא היה מקודם לזה טרם שנמול, שכעת התגלה הקול והתחבר בדבור כשדיבר עמו. "והוא יושב פתח האוהל", "והוא" ולא גילה מי, אלא כאן גילה את החכמה שאחר שנמול אברהם כל הדרגות שרויות על הדרגה התחתונה הזו.

בא וראה, "וירא אליו ה'", זהו הסוד שקול שנשמע שהתחבר בדיבור ומתגלה בו. "והוא יושב פתח האהל", זהו העולם העליון שעומד להאיר עליו. "כחום היום", שהרי הואר הימין, הדרגה שאברהם נדבק בו. דבר אחר, "כחום היום", בשעה שמתקרבת דרגה לדרגה בתשוקה של זה כנגד זה.

"כחום היום", שכתוב "וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה".

אמר רבי יוחנן בן זכאי, באותה שעה הלך הקב"ה, ומשום ששומעים האבות,

¹ אברם הוא בסוד סיתום החסדים ואל היה משיג אלא מן המדריגה התחתונה שהיא מן המלכות בהיותה אחריו ז"א, והוא סוד מחזה דאיהו תרגום (מ"מ).

² כל עוד שלא נימול אברהם היה בסוד חיצוניות, שהוא סוד נה"י גימ' אבר"ם, ופי' דרגין עלאין הם חג"ת חב"ד, לא הוו קיימי וכו' והטעם מפני שהעלה היתה מונעת גילוי החסדים והגדלות (מ"מ). כח ע"ב (הערת הזוהר).

³ פי' גילוי יסוד אבא שהוא יסוד הסתום והפנימי (מ"מ).

⁴ והלא גם קודם שנימול כתיב וירא ה' וכו' עכשיו נגלה הפנימיות שה"ס קול ונתחבר בדיבור שה"ס חיצוניות, שמתחילה היה רואה כמשל החרש שאין בו כח לשמוע הברת הקול אלא מסתכל בעקימת השפתיים ומבין מה שאומרים לו, אבל הפקח שומע את הקול ממש (מ"מ).

⁵ עכשיו שפי' "אליו" רומז לה' עצמו (מ"מ).

⁶ כשנתגלו כל החסדים עד ראש ז"א יתעלה יסוד אימא עד הכתר והיינו "והוא", שהוא הכתר יושב פתח האהל הוא יסוד אימא (מ"מ).

⁷ עליה דייקא עליה דלא אמר ביה כי הכוונה על הכתר שהוא עליו (מ"מ).

⁸ הוא הארת וגדולת החסדים בכל הז"א הנק' היום, שכולו הזהיר מאור החסדים כי אור יסודו אימא שהוא עלמא עילאה נתעלה עד הכתר (מ"מ).

⁹ יראה היא הפתח כמ"ש בפ' בראשית ז ע"ב וי"א ע"ב (יהל אור).

¹⁰ ברקיע הזה יש בחינת ארבע חיות הקדש שהם חגת"ם שבדעת, וכו' רפאל נקרא וכו' שמשא יקרא, מפני שמאיר במזרח, וכו' ואז בוא"ל שהוא דין וצדק יהפך לצדקה, ומרפא מרפא"ל, והם שני כנפי השמש הזאת (רמ"ז).

¹¹ שהנשמה מתעלה (רמ"ז).

¹² ה"ס אור מלכות אצילות המאיר בעשיה וכו', ומפני שכל אור אצילות ה"ס אלקות קרי ליה קב"ה.

בראשית

אברהם ויצחק דקודשא בריך הוא אויל לנביה¹ תבעין מן יעקב למיזל עמהון ולאקדמא ליה שלם² ואינון קיימין עלויה [ממאי דכתיב (בראשית יח ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו שלשה אנשים (נ"א) דקיימין] אלין אבהתא אברהם יצחק ויעקב דקיימין עלויה וחמו עובדין טבין דעבדי וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה משום דחמי שכינת יקרא עמהון הה"ד (שיר א ג) על כן עלמות אהבוך (נ"א) אלו הן האבות.

דבר אחר³ וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא (בראשית יח א) רבנן פתחי בהאי קרא בשעת פטירתו של אדם דתניא אמר רבי יהודה בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול שהנשמה מתפרדת מן הגוף ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינה הה"ד (שמות לג ב) כי לא יראני האדם וחי ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק הה"ד וירא אליו יהו"ה וגו'

כחום היום זה יום הדין הנוער כתנור להפריד הנשמה מן הגוף וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים המבקרים מעשיו מה שעשה והוא מודה עליהם בפיו וכיון שהנשמה רואה כך יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה ואז נשמת הצדיק⁴ היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה דתאנא אמר רבי יצחק נשמתא של צדיק מתאוה אימתי תצא מן העולם [הזה] שהוא הבל כדי להתענג בעולם הבא

אברהם יצחק, שהקב"ה הולך אליו, תובעים מיעקב ללכת עמם ולהקדים לו שלום, והם עומדים עליו, ממה שכתוב "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", שלשה אנשים (שעומדים) אלו האבות, אברהם יצחק ויעקב שעומדים עליו וראו מעשים טובים (שעשה) (שעושים). "וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה", משום שראה שכינת הכבוד עמם. זהו שכתוב "על כן עלמות אהבוך" (אלו הן האבות).

דבר אחר, "וירא אליו ה' באלוני ממרא", רבותינו פתחו בפסוק הזה בשעת פטירתו של אדם, ששינונו, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינה. זהו שכתוב "כי לא יראני האדם וחי". ובאים עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. זהו שכתוב "וירא אליו ה' וגו'".

"כחום היום", זה יום הדין הנוער כתנור להפריד את הנשמה מן הגוף. "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים", המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כך, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. ששינונו, אמר רבי יצחק, נשמתו של צדיק מתאוה אימתי

¹ עי' ע"ח שער מג פרק ג: בזה הרקיע שהוא סוד הדעת, ממנו נמשך עמודא חדא, והוא סוד חוט השדרה היורד מן הדעת מבחי' יסוד שבו שהוא פתחא אמצעי, ונמשך עד קרקע הגן היא מלכות, ומשם עולין ויורדין הנשמות תדיר. ובו ג' גוונים קשת, כי היסוד קשת איקרי, הכלול מחג"ת, ג' גוונים אילין, וכפי שורש הנשמה עולה בא' מאותן הגוונים. ובעת הזווג שהוא בריש ירחא ובשבת, אז מתגלין ג' נהורין מחג"ת שבדעת, ונגלין להאיר בג' גוונים דבההוא קשת שהוא העמוד. ואז עולין בו הנשמות בסוד מ"נ אל זה הרקיע דעת דנוקבא, ומשם מקבלים טפת מ"ד ומאירין ומתענגים שם, ע"כ. ולזה ירמוז הליכת האבות שהם חג"ת שבדעת, ולפי שכללות הדעת ה"ס יעקב לכן שואלים ממנו שיבא עמהם, כלומר שנכללים ח"ג שהם אברהם ויצחק, בת"ת שהוא יעקב (רמ"ז).

² ה"ס הארתם המתגלה שם להאיר את הנשמה, וכל שלום הוא בקו האמצעי (רמ"ז).

³ ור"ל באלוני תוקפא הוא יום הדין החזק מאד כמ"ש (צפניה א יד) יום ה' הגדול כו' מר צרח שם גבור, ור"ל והוא ישוב פתח האהל בבית הבליעה וכו' שהוא פתח הגוף שנקרא אהל (יהל אור).

⁴ ר"ל זהו וירא וירץ כו', וישתחו ארצה לקראת השכינה, ארץ החיים ארצה לארץ, ויאמר אדניי אם נא מצאתי, כמ"ש אם הוא זוכה, אז אין שכינה מסתלקת מאצלו, עד שמוליכתו למקומו, כמ"ש צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו, מה יפו פעמיו בנעלים כו'. ואם ח"ו רשע הוא, אע"ג שמוכרח לראות השכינה בין צדיק בין רשע, מ"מ השכינה מסתלקת תיכף, ואז מצער אותה המלאך המות מאד, ויוציאה כפיטורי בפי וטט (ברכות ח ע"א), אבל בצדיק כשהשכינה לפניו יוציאה בנשיקה, וז"ש הצדיק אל נא תעבור מעל עבדך, ולכן נאמר כאן שם אדני שהוא השכינה כידוע (יהל אור).

בראשית

תצא מן העולם הזה שהוא הבל כדי להתענג בעולם הבא.

תנו רבנן כשחלה רבי אליעזר הגדול הוא יומא ערב שבת הוה¹ ואותיב לימיניה הורקנוס בריה והוה מגלי ליה עמיקתא ומסתרתא והוא לא הוה מקבל בדעתיה מלייא דחשיב כמטורף בדעתיה הוה כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי קביל מניה מאה ותמנין ותשעה רזין עלאין כד מטא לאבני שיש דמתערבי במיא עלאה בכה רבי אליעזר ופסק למימר אמר קום התם ברי א"ל [רבי] אבא למה אמר [ליה] חזינא דאוחית חלף מן עלמא² אמר ליה זיל ואימא לאמך דתסתלק [תפלואי] (תפלגני) באתר עילא ובתר דאסתלק מן עלמא [ואיתי] (ואתי) הכא למחמי להון לא תבכי דאינון קריבין עלאין ולא תתאין ודעתא דבר נש לא ידע

שנו רבותינו, כשחלה רבי אליעזר הגדול, אותו יום ערב שבת היה, והושיב לימינו את הורקנוס בנו, והיה מגלה לו עמוקות ונסתרות, והוא לא היה מקבל דבר בדעתו, שחשב שכמטורף בדעתו היה. כיון שראה שדעת אביו מתיישבת עליו, קיבל ממנו מאה שמונים ותשע סודות עליונים. כשהגיע לאבני שיש שמתערבים במים העליונים, בכה רבי אליעזר ופסק לומר. אמר, עמוד שם בני. אמר לו, אבא, למה. אמר לו, אני רואה שאני ממחר לעבור מן העולם. אמר לו, לך ואמור לאמך שתעלה את התפילין שלי למקום עליון, ואחר שאסתלק מן העולם, ואבא לכאן כדי לראות אותם. לא תבכו, שהם קרובים עליונים ולא תחתונים, ודעת בני אדם לא משיגה

צח/ב

זהר

וירא אליו אמר רבי אבא עד לא אתגזר אברהם הוה אטיס³ כיון דאתגזר אתגלי כלא⁴ ושרא עליה שכינתא בשלימו⁵ כדקא יאות⁶

תא חזי והוא יושב פתח האהל⁷ (בראשית יח א) והוא דא עלמא עלאה דשרי על האי עלמא תתאה אימתי כחום היום בזמנא דתיאובתא דחד צדיק [למישרי] (דשרי) ביה מיד (בראשית יח ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים

"וירא אליו". אמר רבי אבא, טרם שנמול אברהם, היה אטום. כיון שנמול, הכל התגלה (אליו), ושרתה עליו שכינה בשלמות כראוי.

בא וראה, "והוא יושב פתח האהל", "והוא" זהו העולם העליון ששורה על עולם התחתון הזה. אימתי, "כחום היום", בזמן שתשוקתו של צדיק אחד שישרה בו. מיד, "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", מי הם שלשה אנשים אלו, אברהם יצחק ויעקב, שעומדים על הדרגה הזו, ומהם

¹ יום המיתה הוא תכלית האדם, והוא בחינת יחידה (מתוך נרנח"י) של שיעור קומת האדם, הרי הוא בחי' מלכות של העולם העליון. ולכן השגתו ביום זה גדולה יותר ממה שיכול היה להשיג בכל ימי חייו (מים אדירים ג).

² שתמהר להיות עבר וחלף מן העולם ותעלה בעוה"ב למדרגה העליונה (ד"א).

³ נבואתו היתה סתומה, שהרי כל שערי בינה שהם ה' חסדים היו סתומים כנודע מענין הערלה (רמ"ז). עי' לקמן ח"ב לו ע"א.

⁴ נתגלו כל ה' חסדים, והוא ה' דאברהם (רמ"ז).

⁵ הוא פ' וירא אליו אל אברהם, דהא בהא תליא, שאברהם זכה לשריית שכינה עליו בגילוי גמור, דהיינו בשלימו (רמ"ז).

⁶ שגרם גילוי החסדים בשלימות גדול, וזה במה שהחמיר על עצמו במה שלא נצטווה, דהיינו שה' לא צוהו אלא על המילה כדאיתא ביבמות (עא ע"ב), והוא קיים גם הפריעה, כמ"ש התוס' (רמ"ז), עי' ח"ג קסג ע"ב.

⁷ עיקר גילוי זה וכוחו הוא בקו האמצעי מן הדעת עד היסוד, כי יסוד אימא מתעלה לדעת בפריעה, ואז כל החסדים יורדים ליסוד, וזהו "והוא" יסוד אימא, עלמא עילאה. יושב פתח האהל, הוא דעת שהוא הפתח ל"ק דזעיר וכו'. מיד וישא עיניו וגו' שלשה אנשים וגו', הם חג"ת שבדעת (רמ"ז).

בראשית

עליו¹ מאן אינון שלשה אנשים אלין אברהם
יצחק ויעקב² דקיימי עליה דהאי דרגא ומנייהו³
תוספתא

וירא אליו יהו"ה באלוני ממרא (בראשית יח
א) אמאי באלוני ממרא ולא באתר אחרא אלא
בגין דיהיב ליה עיטא על גזירו דקיימא דיליה⁴
בשעתא דאמר קב"ה לאברהם למגור אזל
אברהם לימלך עם חברוי אמר ליה ענר⁵ אנת בן
תשעין שנין ואת מעיק גרמך א"ל ממרא דכרת
יומא דרמו לך כשדאי באתון דנורא וההוא כפנא
דעבר על עלמא דכתיב (בראשית יב י) ויהי רעב
בארץ וירד אברם מצרימה ואינון מלכין דרדפת
בתריהון ומחית יתהון וקב"ה שזבינג מכלא ולא
יכיל בר נש למעבד לך ביש קום עביד פקודא
דמרך א"ל קב"ה ממרא אנת יהבת ליה עיטא
למגור חייך לית אנא מתגלי עליה אלא בפלטרין
דילך הה"ד (שם יח א) באלוני ממרא

מדרש הנעלם

בהו עד דהוו יתבי עאלו חכימי דרא למבקר
ליה אוליט להו [על] דלא אתו לשמשא ליה⁶
דתנינן גדולה שמושה יותר מלימודה עד דאתא
רבי עקיבא אמר ליה עקיבא עקיבא למה לא
אתית לשמשא לי (נ"א) דהא אתא עתא
לאצרפא)

אמר ליה רבי לא הוה לי פנאי ארתה אמר
אתמהה עלך אי תמות מיתת עצמך לטייה

"וירא אליו ה' באלוני ממרא". למה
"באלוני ממרא" ולא במקום אחר, אלא
משום שנתן לו עצה על ברית המילה שלו.
בשעה שאמר הקב"ה לאברהם להמול, הלך
אברהם להמלך עם חבריו. אמר לו ענר,
אתה בן תשעים שנה, ואתה מעיק לעצמך.
אמר לו ממרא, הזכרת את היום שזרקו
אותך הכשדים לתוך כבשן האש, ואותו רעב
שעבר על העולם, שכתוב "ויהי רעב בארץ
וירד אברם מצרימה", ואותם מלכים שרדפו
אחריהם והכית אותם, והקב"ה הציל אותך
מהכל ולא יכל איש לעשות לך רע. קום
ועשה את מצות רבונך. אמר לו הקב"ה,
ממרא, אתה נתת לו עצה להמול, חייך איני
מתגלה עליו אלא בפלטרין שלך. וזהו
שכתוב "באלוני ממרא".

אותם. בעוד שהיו יושבים, נכנסו חכמי
הדור לבקרו, וקלל אותם על שלא באו
לשמש אותו, ששנינו, גדולה שמושה יותר
מלימודה. עד שבא רבי עקיבא, אמר לו,
עקיבא, עקיבא, למה לא באת לשמש אותי
(שהרי באה העת להצרף).

אמר לו, רבי, לא היה לי פנאי. רתח
ואמר, אתמהה עליך אם תמות מיתת
עצמך. קללו שמיתתו תהיה קשה מכולם.
בכה רבי עקיבא ואמר לו, רבי, תלמד אותי

¹ ר"ל כשנגלה אליו תיאובתא דצדיק הוא נשא עיניו אל מקור התיאובתא וראה שלשה אנשים (רמ"ז).

² חג"ת שבדעת הם נקראים אברהם יצחק ויעקב (רמ"ז).

³ ה"ס כתר מלכות המתעלה עד הדעת כשמתגלה יסוד אמא בגילוי כל החסדים וכו', ואז כתר רחל הוא
עולה שם, וז"ש עליה דהאי דרגא, פי' כשהוא בערך מדרגה זו שהיא מעלה גדולה, שכתר רחל שסתמה אהל
ועולה ללאה ופתוח לדעת זעיר שהוא הפתח למוחין שלו ושם יסוד אמא שהוא פתח שלה (רמ"ז).

⁴ מי שנתן עצה לאברהם לימול, היה ממרא שהוא סוד הגבורות, שעולה כמנין פ"ר ע"ה, שהם הגבורות,
אשר מבקשים הזווג והמיתוק. ובהיות אברהם ערל אי אפשר להזדווג, כי החסד עילאה כשמתגלה בפום
אמה, כשמיגע לערלה מסתלק, לזה נתן לו עצה שימול. והוא, כי ג' רעים היו לאברהם, והם ענר אשכול
וממרא. ענר הם הגבורות של זעיר, והם ש"ך כמנין ענ"ר. אשכול הוא יסוד שנקרא שד"י, ומוריד החסדים
שהם בתוך אה"ה של אימא, שריבוע אה"ה עולה ד"ם כמו שידעת, א"כ שד"י וד"ם עולה בגי' אשכול. וכו'.
ואלו השנים שהם ענר ואשכול, אינם מתמתקים ע"י הזווג. לזה לא נתנו עצה לימול, כי אין להם בזה תועלת,
אבל ממרא שעיקר המתקתו ע"י הזווג, נתן לו עצה. כי כל עוד שהיה ערל, היה מסתלק ממנו החסד. ולא
היה מתמתק, ולכן נתן לו עצה לימול. וז"ש וירא אליו ה'. לומר, שעתה שנתגלה החסד בפומא דאמא, בסיבת
המילה שם, נתגלה לו השכינה לקבל החסדים. ובמה נתגלה, באלוני. ופירוש אילון הוא תוקף, וזהו שנתגלה
אליו בתוקף הגבורות, שהם ממרא שעולים פ"ר [גבורות הנקבה, הם אותיות מנצפ"ך, שהם בגי' פ"ר] כמו
שפי', לימתק ע"י הזווג (ספר הליקוטים וירא פי"ח).

⁵ אולי ר"ל כבר עברו עליך צ' שנה ואולם גם יותר שהם צ"ט כמ"ש בתוה"ק ולא חשב הפרט (הערת זוהר).

⁶ עי' סנהדרין סח ע"א שישבו בריחוק ד' אמות, שר"א היה בנידוי.

בראשית

תורה. רבי אליעזר פתח פיו במעשה מרכבה. באה אש והקיפה את שניהם. אמרו חכמים, נשמע מזה שאין אנו ראויים וכדאים לכך. יצאו לפתח החיצון וישבו שם. היה מה שהיה והאש הלכה. ולימד בבהרת עזה שלש מאות הלכות פסוקות, ולימד אותו מאתים וששה עשר טעמים של פסוקי שיר השירים, והיו עיני רבי עקיבא זולגות דמעות, וחזרה האש כבתחלה.

ואתחזר אשא כדקדמיתא

כד מטא להאי פסוקא (שיר ב ה) סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני לא יכיל למסבל רבי עקיבא וארים קליה בבכייתא ונעי⁶ ולא הוה ממלל מרחילו דשכינתא דהות תמן אורי ליה כל עמיקתא ורוזין עלאין דהוה ביה בשיר השירים ואומי ליה אומאה דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה כי היכי דלא ליחריב עלמא⁷ קודשא בריך הוא בגיניה ולא בעי קמיה דישתמשון ביה

סתרי תורה

האהל רזא [ד]תרעא דצדק⁸ פתחא דמהימנותא⁹ דכדין עאל ביה אברהם¹⁰ בהוא רשימא קדישא כחום היום דא צדיק דרנא דחבורא דעאל ביה מאן דאתגזר ואתרשים

כשהגיע לפסוק זה "סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", רבי עקיבא לא יכל לסבול, והרים קולו בבכיה וגעה, ולא היה מדבר מיראת השכינה שהיתה שם. הורה לו כל עמוקות וסודות עליונים שהיו בשיר השירים, והשביעו שבועה שלא ישתמש בשום פסוק ממנו, כדי שהקב"ה לא יחריב את העולם בגללו, ואין רצון לפניו שהבריות ישתמשו בו

האהל", סוד השער של צדק, פתח האמונה, שאז נכנס בו אברהם באותו הרושם הקדוש. "כחום היום", זהו צדיק, הדרגה של חיבור אחד שמי שנמול נכנס בו ונרשם בו הרושם הקדוש, שהרי נתבטל מן הערלה ונכנס בקיום של שתי הדרגות הללו, שהן סוד האמונה.

¹ עי' שעה"כ מח ע"ג: המוסר עצמו על קידוש ה' הוא עושה שני זווגים אלו שהם כ' כפופה וך' פשוטה ולפיכך נאמר למרע"ה על ר"ע שנהרג על קידוש ה' כך עלה במחשבה וז"ס שאמרו על ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום תרי שלומות לעילא ותתא.

² וכל החכמים אנשי השם אשר האירו בתורתנו שמשו בו בזה השם הגדול, והיו מוסרים אותו זה לזה, וכו'. הראשון שמש בו אדם, ימים רבים לדעת חכמה ושכל, ומסרו לשת ושת עשה עליו ספרים לאין חקר לרוב חכמתו, וסידר כל סידורי המרכבה על תכונת השם הזה. וכו' והלל ושמאי מסרוהו ליונתן בן עוזיאל ולרבי יוחנן בן זכאי, ואלו ירדו לעומקו כפי השגתם, ואלו מסרוהו לרבי אליעזר הגדול, ורבי אליעזר הגדול מסרו לרבי עקיבא, וכו' (הקדמת עמק המלך).

³ עי' אד"ז רפז ע"ב: עד דהוו יתבי פתח עינוי ר"ש וחמא מה דחמא, ואסחר אשא בביתא נפקו כולהו, ואשתארו רבי אלעזר בריה ורבי אבא ושאר חברייה יתבו אבראי.

⁴ עי' תיקו"ז נ ע"א וע"ב.

⁵ עי' תיקו"ז סג ע"א שזה בחי' הגבורות.

⁶ צעקת שור (רש"י תהלים מב ב).

⁷ כל השירים קודש, שהוא חכמה, דהיינו אבא, ושיר השירים קודש קדשים, קודש חד רישא דלא אתידע סתימא, קדשים תרין, אין עם אריך הנדבקים יחד. וכו' "סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים" בשלימות איבריהם, עם פרצופים כפולים, אבא ואימא, ישראל סבא ותבונה, ובקרוב הרחוקים הנדחים בגלות, שהם שכינה וישראל. ועל זה השביע רבי אליעזר הגדול את תלמידו רבי עקיבא בעת פטירתו (עמק המלך ש"י פ"ב).

⁸ עיקר גילוי הדעת עלאה הוא בפום אמה ועיקרו לנוק' (כללים ח"ב עג ע"ד).

⁹ פירוש שיושב בפתח האהל מ' כחום היום יסוד וצודק והוא יושב וז"ש דכדין עאל וכו' (נ"א).

¹⁰ פ' בא לו ע"א ועי' לעיל ד ע"א (לש"ו).

בראשית

ביה רשימא קדישא¹ דהא אתעבר מערלה ועאל
בקיומא דתריין דרגין אלין דאינון רזא
דמהימנותא

והנה שלשה אנשים וגו' (בראשית יח ב) אלין
תלת מלאכין שליחין דמתלבשין באורא ונחתי
להאי עלמא (<נ"א> ואתחזון)² בחיזו דבר נש
ותלת הוו כגוונא דלעילא בגין דקשת לא אתחזי
אלא בגוונין תלתא חוור וסומק וירוק והכי הוא
ודאי ואלין אינון שלשה אנשים תלתא גוונין גוון
חוור גוון סומק גוון ירוק גוון חוור דא מיכאל בגין
דאיהו (ממנא) [סמרא] דימינא גוון סומק דא
גבריאל סמרא דשמאלא גוון ירוק דא

צט/א

זהר

יניק [נ"א] יסודא דעלמא ואתון³ כדין וירא
וירץ לקראתם⁴ (בראשית יח ב) דתיאובתא
דהאי דרגא תתאה לאתחברא בהו⁵ וחדוותא
דילה לאתמשכא אבתרייהו⁶ וישתחו ארצה
(שם) [לאתקנא] (לאתקנא) כרסייא לגבייהו⁷

תא הוי עבד קב"ה לדוד מלכא חד סמכא
מכרסייא עלאה⁸ כאבהן⁹ ואף על גב דאיהו
כרסייא לגבייהו אבל בזמנא דאתחבר בהו איהו
חד סמכא לאתקנא בכרסייא עלאה ובגין כך
נטל מלכותא¹⁰ בחברון דוד מלכא שבע שניין¹¹
לאתחברא בהו והא אתמר

"והנה שלשה אנשים וגו'", אלו שלשה
מלאכים שלוחים שמתלבשים באור,
ויורדים לעולם הזה (ונראים) במראה של בן
אדם. והשלשה הם כדוגמא שלמעלה,
משום שהקשת לא נראית אלא בשלשה
צבעים, לבן, אדום וירוק, וכך הוא בודאי.
ושלשת האנשים שלשה צבעים, צבע לבן,
צבע אדם, צבע ירוק. צבע הלבן זה מיכאל,
משום שהוא צד הימין, צבע האדום זה
גבריאל, הצד של השמאל. צבע הירוק זה

יונקת (יסוד העולם) ונזונית, ואז, "וירא
וירץ לקראתם", שתשוקת הדרגה
התחתונה הזו להתחבר בהם ושמחתה
להמשך אחריהם, "וישתחו ארצה", להתקין
להם כסא.

בא וראה, הקב"ה עשה את דוד המלך
עמוד אחד מהכסא העליון כמו האבות. ואף
על גב שהוא כסא אליהם, אבל בזמן
שמתחבר בהם הוא עמוד אחד להתקין
בכסא העליון, ולכך דוד המלך לקח את
המלכות בחברון שבע שנים להתחבר בהם,
והרי נאמר.

¹ פירוש שדי הרשום באדם חסר י' אשתלים ביו"ד דמילה כנזכר ריש פ' ויחי דף ר"ד. וז"ש קדישא דעד
לא אתרשים ביה יו"ד היה שד אבל כשנרשם בו י' אז השם קדישא דהיינו שד"י. א"נ שעי"י המילה האדם
קדוש ואינו הולך אחר ביאות אסורות ושמא קדישא הוא קדוש גורם קדושה לאדם. ז"ח (נ"א).

² לד ע"א (הערת הזוהר).

³ בין החסדים ובין גבורות (רמ"ז).

⁴ הם [חג"ת שבדעת] היו יורדים ונמשכים מלמעלה למטה והוא נגדל וירץ לקראתם ממטה למעלה, וזה
היה מפתח האהל, וכו' שהוא מן ת"ת דזעיר ששם פתח האהל (רמ"ז).

⁵ תשוקת זו הדרגא להתחבר אל החסדים שבחג"ת דזעיר המושפעים מן הדעת, ולפי שהם שם סתומים
בחג"ת דזעיר שביניהם מקור ראשה בחזה, ולכן היא משתוקקת להתחבר עמהם וליהנות מהם (רמ"ז).

⁶ פ' ששמחתה יתירא שלה שאלו יתגלו ויגדלו וגם שיתעלו למעלה בהגדלתם, כי בזה היא תתמשך ממש
אחריהם (רמ"ז).

⁷ בזמן שמתעלים החסדים למעלה אז משליש התחתון שבתפארת שנכפל לשני שלישים, נעלה שלישי
אחד לכתר זעיר ומשליש האחר נעשה כתר מלכות, וזהו וישתחו ארצה, שהמשיך אור משליש הנעלה אל
כתר להאיר לכתרה של רחל, וזהו לאתקנא כרסייא לגבייהו, כי אז נגמר תיקון המלכות, ולכן מיד אמר
אברהם, אדני אם נא מצאתי חן בעיניך, כי כיון שנשלמה המלכות בכתרה אז היא מלכות שלימה (רמ"ז).

⁸ עמוד אחד לכסא הכבוד (ד"א).

⁹ שהיא שווה אליהם, דהיינו בזמנא דאתחבר בהו, וזה בהתעלות יסוד אימא לדעת זעיר שאז גם בחג"ת
שהיו בתחילה החסדים מכוסים בהם חזרו להיות מגוללים, ואז יעקב ורחל מתעלים עד הדעת והיא מתחברת
לחג"ת בהיותם כולם מאירים בשוה, ואז היא רגל רביעית לכרסייא עלאה יסוד אמא שבדעת (רמ"ז).

¹⁰ עט ע"ב (הערת הזוהר).

¹¹ בסוד התעלותה עד הדעת (רמ"ז).

בראשית

רבי אבא פתח ואמר (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יהוה ומי יקום במקום קדשו תא חזי כל בני עלמא לא¹ חמאן על מה קיימי [ב]עלמא² ויומין אזלין וסלקין וקיימי קמי קב"ה כל אינון יומין דבני נשא קיימי [בהו] בהאי עלמא דהא כלהו אתבריאו³ וכלהו קיימי לעילא⁴ ומנלן דאתבריאו דכתיב (שם קל"ט ז') ימים יוצרו וכד מטאן יומין לאסתלקא מהאי עלמא כלהו קריבין קמי מלכא עלאה

הה"ד (מלכים א ב א) ויקרבו ימי דוד למות (בראשית מז כ"ט) ויקרבו ימי ישראל למות בגין דכד בר נש איהו בהאי עלמא לא אשגח ולא אסתכל על מה קאים אלא כל יומא ויומא השיב כאילו הוא אזיל ברקנייא דהא כד נשמתא נפקת מהאי עלמא לא ידעת לאן אורחא סלקין לה דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמתין עלאין נהרינן⁵ לא מדרש הנעלם

ברייתי מסגיאנות קדושתא דאית ביה לבתר נפיק רבי עקיבא ונעני ונבעין עינוי מיא והוה אמר ווי רבי ווי [רבי] דאשתאר עלמא יתום מנך עאלו כל שאר חכימיא גביה ושאלו ליה ואתיב להון

[הוה] דחיק ליה (שעתא) לרבי אליעזר אפיק תרי דרועוי ושוניון על לביה פתח ואמר אי עלמא עלמא עלאה חזרת לאעלא ולאגנזא מן תתאה כל נהירו ובוצינא⁶ ווי לכון תרי⁷ דרעי ווי לכון תרי תורות דישתכחון יומא דין מן עלמא דאמר רבי יצחק כל יומי דרבי אליעזר הוה נהירא שמעתא מפומיה כיומא דאתיהיבת בטורא דסיני

רבי אבא פתח ואמר, "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו". בא וראה, כל בני העולם לא רואים על מה עומדים בעולם, והימים הולכים ועולים ועומדים לפני הקב"ה, כל אותם ימים שבני אדם עומדים בהם בעולם הזה, שהרי כולם נבראו וכולם עומדים למעלה. ומנין לנו שנבראו, שכתוב "ימים יוצרו". וכשמגיעים הימים להעלות מן העולם הזה, כולם קרבים לפני המלך העליון.

זהו שכתוב "ויקרבו ימי דוד למות", ו"ויקרבו ימי ישראל למות". משום שכאשר אדם הוא בעולם הזה, אינו משגיח ולא מתבונן על מה הוא עומד, אלא כל יום ויום חשוב כאלו הוא הולך בריקנות, שהרי כשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, לא יודעת לאיזו דרך מעלים אותה, שהרי הדרך לעלות למעלה למקום שאור הנשמות העליונות מאירות, לא

מרוב הקדושה שיש בו. אחר יצא רבי עקיבא ובכה, ונבעו עינוי מים, והיה אומר אוי רבי, אוי רבי, שהעולם נשאר יתום ממך. נכנסו אליו כל שאר החכמים ושאלו אותו, והשיב להם.

היתה דחוקה לו (השעה) לרבי אליעזר. הוציא שתי זרועותיו ושם אותם על לבו. פתח ואמר, אוי העולם, העולם העליון חוזר להתכנס ולהגזן מן התחתון כל אור ונר. אוי לכם שתי זרועות, אוי לכם שתי תורות שיהיו נשכחים היום הזה מן העולם. שאמר רבי יצחק, כל ימי רבי אליעזר היתה

¹ וארא כג ע"ב (ד"א).

² עי' לקמן ריז ע"ב, ורכב ע"א.

³ לך לך פא ע"א (ד"א).

⁴ יש יום בעוה"ז, ויש יום להבא, ומה שעוסק אדם בעוה"ז, כנגדו יש לו לעוה"ב למעלה רוחני שאין להם סוף. וזהו הו' ימים שברא הקב"ה את העולם בבריאת העולם, שנאמר (שם ל"ט ע"ז) כי ששת ימים עשה, ולא אמר בששת ימים, ר"ל שהם נבראים רוחניים, והם הג'ע של מעלה, וכו' וכל התורה והמצות שעוסק האדם בעוה"ז יום א', בלילה כשהולכת הנשמה לתת חשבון למעלה, הולך עמה אותו היום, ומעיד לפני הקב"ה מה שעשה פלוני באותו יום, וכו' ובזה יובן (בראשית מ"ז כ"ט) ויקרבו ימי ישראל למות, שבשעת מיתתם מתקרבים הימים בלי בושה, לתת לאותו צדיק גמולו (ספר הליקוטין בשלח).

⁵ משמע מכאן שיש דרך לעלות לנשמה שלא בדרך גיהנם ולא משמע הכי בכל הספרים דגם דהע"ה אמר גם כי אלך בגיא צלמות וגו' דמשמע דידיע מ"מ מוכרח ללכת דרך שם. א"מ. ומדברי רז"ל שהביא מהרח"ו בכ"י נראה פשוט שיש דרך ישר לג'ע ומ"ש דהע"ה היא אפי' אם נגזר שיעבור. מא"ן (נ"א).

⁶ עי' ב"ע קז ע"ב שבוצינא היא כלי לאור שהוא הנהירו.

⁷ ז"ל הגמ' סנהדרין סח ע"א: נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין. פי' רש"י: שנגללין - כשגוללין ספר תורה והכתב מכוסה כך תתעלם ותתכסה תורה שבלבי כשאמות, לפי שלא שמשוני ולמדו ממני.

בראשית

השמועה מאירה מפיו כיום שנתנה בהר סיני.

אמר תורה (למדתי וגמרא) למדתי וחכמה הבנתי ושימוש עשיתי, שאלו יהיו כל בני אנוש של העולם סופרים, לא יוכלו לכתוב, ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא ככחול בעין, ואני מרבתי, אלא כמי ששותה בים, ולא היה אלא להחזיק טובה לרבתי יותר ממנו. והיו שואלים ממנו באותו סנדל של יבום, עד שיצאה נשמתו ואמר טהור. ורבי עקיבא לא היה שם. כשיצאה השבת, רבי עקיבא מצא אותו שמת, קרע בגדיו ושרט כל בשרו, ודם ירד ונמשך על זקנו. היה צועק ובוכה. יצא החוצה ואמר, שמים שמים, אמרו לשמש וללבנה, שהאור שהיה מאיר יותר מהם, הרי נחשך.

אמר אורייתא (סברית גמרא) גמריית וחכמתא סברית ושימושא עבדית דאילו יהון כל בני אינשא דעלמא סופרים לא יכלין למכתב ולא חסרי תלמידי מחכמתי אלא ככוחלא בעינא! ואנא מרבתי אלא כמאן דשתי בימא ולא הוה אלא למיתן טיבותא לרבוהי יתיר מניה והוון שאלין מניה בהווא סנדלא דיבום עד דנפק נשמתיה ואמר טהור ולא הוה תמן רבי עקיבא כד נפק שבתא אשכחיה רבי עקיבא דמית בזע מאניה וגריר כל בשריה ודמא נחית ונגיד על דיוקניה הוה צוח ובכי נפק לברא ואמר שמיא שמיא אמרו לשמשא ולסיהרא דנהירותא דהות נהיר יתיר מנהון הא אתחשך

סתרי תורה

רפאל והני אינון תלת גוויין דקשת² דקשת לא אתחוי אלא עמהון ובנין כך וירא אליו גלוי שכינה בתלת גוויין אליו וכלהו אצטריכו חד לאסיא מן המילה ודא רפאל³ <מאריה דאסוון>³ וחד לבשרא לשרה על ברא ודא איהו מיכאל בגין דאיהו אתמנא לימינא [וכל טבין] וברכאן בידיה אתמסרן מסטרא דימינא⁴ וחד להפכא לסדום ודא איהו גבריאל דאיהו לשמאלא ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא מסטרא (דדינא) [דשמאלא] למידן ולמעבד על ידא דמלאך המות דאיהו מארי דקטולא דבי מלכא וכלהו עבדו שליחתהון וכל חד וחד כדקא חזי ליה

ומלאך גבריאל⁵ בשליחותא לנשמתא קדישא ומלאך המות בשליחותיה לנפשא דיצר הרע⁵ ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכינתא כד חמא לון מתחברן כדא כדין חמא שכינתא

צט/ב

זהר

רפאל¹, ואלו הם שלשת צבעי הקשת, שאין הקשת נראית אלא עמהם. ולכן "וירא אליו", גלוי שכינה בשלשת הצבעים הללו. ואת כולם הצטרכו, אחד לרפאל את המילה, וזהו רפאל בעל הרפואות. ואחד לבשר את שרה על הבן, וזהו מיכאל משום שהוא התמנה לימין, וכל הטובות והברכות שבידו נמסרו מצד הימין. ואחד להפך את סדום, וזהו גבריאל שהוא לשמאל, והוא ממונה על כל הדינים של העולם מצד (הדין) השמאל לדון ולעשות על ידי מלאך המות, שהוא בעל ההרג של בית המלך. וכולם עשו שליחותם, וכל אחד ואחד כראוי לו.

והמלאך גבריאל⁵ בשליחות לנשמה הקדושה, ומלאך המות בשליחותו לנפש של היצר הרע. ועם כל זה הנשמה הקדושה לא יוצאת עד שרואה שכינה. כשראה אותם מתחברים כאחד, אז ראה שכינה

¹ לשון הגמ': כמכחול בשפופרת.

² ריש פנחס דף רטו ולעיל נח דף ע"ב (ד"א). ועי' לעיל יח ריש ע"ב ומ"מ שם.

³ דאיהו מארי דאסוון וכו' כצ"ל וכדאיתא בר"מ שרפאל מסבב כל העולם ג"פ כדי לקרב קיצם של חולים כדי לרפאותם. ז"ה (נ"א).

⁴ עי' זר"ח כה ע"א: כשם שכ"ג למטה כך מיכאל השר הגדול הוא כהן למעלה והוא מקדים ומברך לנשמה קודם ואח"כ מברך להקב"ה.

⁵ המיתה בארץ ישראל אינה ע"י מלאך המות הטמא אלא ע"י גבריאל (מ"מ עה ע"ב), ועי' לעיל צח ע"א בשם היהל אור.

בראשית

אתיהיב לכלהון נשמתין דהא כנוונא דאיהו
אמשיך עליה בהאי עלמא הכי אתמשכת לבתר
דנפיק מניה

תא חזי אי בר נש אתמשיך בתר קב"ה¹
ותיאובתא דיליה אבתריה² בהאי עלמא לבתר
כד נפיק מניה איהו אתמשיך אבתריה ויהבין
ליה אורח לאסתלקא לעילא בתר ההוא משיכו
דאתמשיך ברעותא כל יומא בהאי עלמא א"ר
אבא יומא חד אערענא בחד מתא מאינון דהו
מן בני קדם³ ואמרו לי מההיא חכמתא דהו ידעין
מיומי קדמאי והו אשכחן ספרין דחכמתא דלהון
וקריבו לי חד ספרא והוה כתיב ביה דהא
[כנוונא ד]רעותא דבר נש איכוון [ביה] (ליה)
בהאי עלמא הכי אמשיך עליה רוח מלעילא
כנוונא דההוא רעותא דאתדבק ביה אי רעותיה
איכוון במלה עלאה קדישא⁴ איהו אמשיך עליה
לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה ואי רעותיה
לאתדבקא בסטרא אחרא ואיכוון ביה איהו
אמשיך לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה והו
אמר (וי) דעקרא דמלתא תלייא במלין ובעובדא⁵
וברעותא לאתדבקא ובדא אתמשך מלעילא
לתתא ההוא סטרא דאתדבק בה ואשכחנא ביה
כל אינון עובדין ופולחנין דככביא ומזלי⁶ ומלין
דאצטריכו לון והיאך רעותא לאתכוונא בהו בנין
מדרש הנעלם

אמר רבי יהודה בשעה שנשמת הצדיק רוצה
לצאת שמחה והצדיק בטוח במיתתו כדי לקבל
שכרו הה"ד (בראשית יח ב) וירא וירץ לקראתם
בשמחה לקבל פניהם מאי זה? מקום מפתח
האהל כדקא אמרן וישתחו ארצה [לגבי שכינה]

רבי יוחנן פתח ואמר (שיר ב יז) עד שיפוח
היום ונסו הצללים סוב דמה לך דודי לצבי או

ניתן לכל הנשמות, שהרי כדוגמא שהוא
ממשיך עליו בעולם הזה, כך נמשך לאחר
שיוצא ממנו.

בא וראה, אם אדם נמשך אחר הקב"ה
ותשוקתו אחריו בעולם הזה, אחרי זה
כשיוצא ממנו, הוא נמשך אחריו, ונותנים
לו דרך לעלות למעלה אחרי אותה משיכה
שנמשך ברצון כל יום בעולם הזה. אמר רבי
אבא, יום אחד נפגשתי בעיר אחת מאותם
שהיו מן בני קדם, ואמרו לי מאותה חכמה
שהיו יודעים מימים ראשונים, והיו מוצאים
ספרים של החכמה שלהם.
וקרבו לי ספר אחד, והיה כתוב בו,
שכדוגמא שהרצון שהאדם מתכוון בו
בעולם הזה, כך ממשיך עליו רוח מלמעלה
כדוגמת אותו הרצון שנדבק בו. אם רצונו
התכוון לדיבור עליון קדוש, הוא ממשיך
אותו הדיבור מלמעלה למטה אליו. ואם
רצונו להתדבק בצד האחר ומתכוון בו, הוא
ממשיך את אותו הדיבור מלמעלה למטה
אליו. והיו אומרים שעיקר הדבר תלוי
בדבורים ובמעשה וברצון להתדבק, ובזה
נמשך מלמעלה למטה אותו הצד שנדבק בו.
ומצאנו בו כל אותם מעשים ועבודות
הכוכבים והמזלות ודברים שהצטרכו להם,
ואיך הרצון להתכוון בהם כדי

אמר רבי יהודה, בשעה שנשמת הצדיק
רוצה לצאת, שְׂמִיחָה, והצדיק בטוח במיתתו
כדי לקבל שכרו. זהו שכתוב "וירא וירץ
לקראתם", בשמחה לקבל פניהם. מאיזה
מקום "מפתח האהל", כמו שאמרנו,
"וישתחו ארצה", אל השכינה.

רבי יוחנן פתח ואמר, "עד שיפוח היום
ונסו הצללים סוב דמה לך דודי לצבי או

¹ כלה"פ (דברים יג ה) אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו
ובו תדבקו. עי' תנחומא וישלח י: מי יוכל ללכת בדרכיו וכו' אמר להם משה לישראל לא אמרתי לכם כך
אלא דרכיו חסד ואמת וגמילות חסדים דכתיב כל ארחות ה' חסד ואמת וג"ח. ועי' עוד ח"ג כ סע"א.

² עי' לעיל פח ע"ב ועלי תשוקתו, ועי"ש בשם האור יקר. ועי' לקמן ק ע"ב ובו תדבק.

³ עי' שעה"פ משלי: אה"ה דאלפי"ן, העולה עם הכולל קד"ם, כופה את הקליפות, שיצאו מן אלו המלכים
והניצוצין. וגם אלו הקליפות נקראים חכמת כל בני קדם (עי' עוד שער מאמרי רשב"י מא ע"ג).

⁴ עי' רמ"ז ויקרא צה ע"א ש"עילאה קדישא" הוא בחי' אר"א.

⁵ עי' לעיל עה ע"ב, ועי' לקמן קסא ע"א: מלין דלעילא מנהון תליין בעובדא ומנהון במלולא ומנהון
ברעותא דלבא. ועי' ח"ג קפד ע"א: מאי חשיבו דלהון דצדיקייא דידיעי עקרא דמלה ועובדא וידיעי לכוונא לבא
ורעותא יתיר מאלין אחרנין דלא דעי כל כך.

⁶ היינו טלמסאות וקטורתם והשבעתם ועבודות שעובדים להם (נ"א).

⁷ מאיזה (דפ"ו).

בראשית

לעופר האילים" "עד שיפוח היום וגו", זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין תא חזי מה כתיב (קהלת ו ו) ואלו היה אלף שנים פעמים וגו' ביום המיתה כל מה שהיה² נחשב כיום אחד אצל³ אמר רבי שמעון נשמתו של אדם מתרה בו ואומרת עד שיפוח היום (ונסו הצללים) וידמה בעיניך כהרף עין בעודך בעולם הזה ונסו הצללים הה"ד (איוב ח ט) כי צל ימינו עלי ארץ⁴ בבקשה ממך סוב דמה לך דודי לצבי וגו'⁵

דבר אחר עד שיפוח היום וגו' אמר רבי שמעון בן פזי זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין מה הצבי קל ברגליו אף אתה היה קל כצבי או כעפר האילים לעשות רצון בוראך⁶ כדי שתנחל העולם הבא שהוא הרי בשמים⁷ הנקרא הר יהויה⁸ הר התענוג החר הטוב⁹

אמר רבי חייא אמר רב אי הוינא מסתכלין בפרשתא דא נסתכל בהכמתא אי עניינא דנשמתא היא לאו רישא סופא ולא סופא רישא

סתרי תורה

כגוונא דא [נ"א כגוונא] וסניד דכתיב (בראשית לג ג) וישתחו ארצה [כגוונא דיעקב] שנאמר (שם מז לא) וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה ולגבי שכינתא אמר בשמא אדני ולגבי צדיק אדוני דהא כדן אקרי אדון כל הארץ [נ"א כד אתנהרא מצדיק ואתנהרא כגוונא דהא בגין דא] (כד איהו כגוונא דא כדן) אשתלים לעילא

מהכא דחיוז דלתתא משיך משיכו מלעילא דהא גוונין אלין משכין משיכא מלעילא מאינון מקורין עלאין אדני משיכא מלעילא באלין תלת

לעופר האילים" "עד שיפוח היום וגו", זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. בא וראה מה כתוב, "ואלו היה אלף שנים פעמים וגו'", ביום המיתה, כל מה שהיה, נחשב כיום אחד אצלו. אמר רבי שמעון, נשמתו של אדם מתרה בו ואומרת "עד שיפוח היום" (ונסו הצללים) וידמה בעיניך כהרף עין, בעודך בעולם הזה. "ונסו הצללים", זהו שכתוב "כי צל ימינו עלי ארץ". בבקשה ממך, "סוב דמה לך דודי לצבי וגו'".

דבר אחר, "עד שיפוח היום וגו'", אמר רבי שמעון בן פזי, זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו, אף אתה היה קל כצבי או כעופר האילים לעשות רצון בוראך כדי שתנחל העולם הבא, שהוא "הרי בשמים", הנקרא הר ה', הר התענוג, החר הטוב.

אמר רבי חייא אמר רב, אם היינו מסתכלים בפרשה הזו, נסתכל בחכמה אם ענין הנשמה היא אין ראשה סופה ואין סופה ראשה,

(כדוגמא זו) בצבעיה והשתחווה, שכתוב "וישתחו ארצה". כמו אצל יעקב שנאמר "וישתחו ישראל על ראש המטה", לשכינה. ולגבי השכינה אמר בשם אדני, ולגבי הצדיק אדון, שהרי אז נקרא אדון כל הארץ, כשמוארת מצדיק ומוארת בצבעיה, שהרי משום (זה הוא כדוגמא זו אז) זה נשלם למעלה.

מכאן שמראה שלמטה מושך המשכה מלמעלה, שהרי הצבעים הללו מושכים המשכה מלמעלה מאותם מקורות עליונים.

¹ עי' תניומא וירא ג: עד שיפוח היום זה יום הדין שנאמר (מלאכי ג) כי הנה היום בא בוער כתנור.

² שחיה (לפ"ו).

³ עי' ב"ר פ"ח סי' ב: יומו של הקב"ה אלף שנים דכתיב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול.

⁴ עי' לקמן ריז ע"ב.

⁵ עי' שיה"ש רבה פ"ב סי' מז: סוב דמה לך דודי לצבי סוף שאני נהפך לכם ממדת הדין למדת רחמים וממהר בגאולתכם כדם הצבי.

⁶ עי' מסילת ישרים פרק ו: המלאכים נשתבחו במדה הטובה הזאת, שנאמר בהם (תהלים קג כ) גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. ועי' לקמן ח"ב ג ע"א: כל אשר דבר יהו"ה נעשה ונשמע והוה במתקלא חדא כמלאכין עלאין דהכי כתיב בהו (תהלים קג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. אם כן רואים שרזיזות היא המציאות של נעשה ונשמע כאחד.

⁷ אימא (ספר הליקוטים ישעיה נג).

⁸ ת"ת שבמלכות (אור יקר לעיל פ ע"א). ז"א (רמ"ז פ ע"א).

⁹ יסוד (ספר הקנה עמוד קו).

בראשית

גוונין דאתלבש בהו ובהו נטלא כל מה דנטלא
מלעילא ובגין דאינון חבורא דילה וסמכין דילה
בכלא אתמר שמא אדנ"י דהא שמא דא אתגלי
ליה כליל ברזין עלאין אתגלי ליה באתגליא מה
דלא הוות מקדמת דנא דלא הוה גזיר¹ ועד
דאתגזר לא בעא קודשא בריך הוא לאפקא מניה
זרעא קדישא² כיון דאתגזר מיד נפק מניה זרעא
קדישא ובגין כך אתגלי עליה שכינתא באינון
דרגין

ק/א

זהר

לאמשכא לון לגבייהו

כגוונא דא מאן דבעי לאתדבקא לעילא ברוח
קודשא דהא בעובדא ובמלין וברעותא דלבא³
לכוונא בההיא מלה תלייא מלתא לאמשכא ליה
לגביה מעילא לתתא ולא אתדבקא בההיא מלה
והו אמרי כמה דבר נש אתמשך [בהאי] (מהאי)
עלמא הכי נמי משכין ליה כד נפיק מהאי עלמא
ובמה דאתדבק בהאי עלמא ואתמשך אבתריה
הכי אתדבק בההוא עלמא אי בקודשא בקודשא
ואי במסאבא במסאבא

אי בקודשא משכין ליה לגבי ההוא סמר
ואתדבק בה לעילא ואתעביד ממנא שמשא
לשמשא קמי קב"ה בין אינון שאר מלאכין כמה
דהכי אתדבק לעילא וקאים בין אינון קדישין
דכתיב (זכריה ג ז) ונתתי לך מהלכים בין
העומדים האלה⁴ הכי נמי כגוונא דא אי
במסאבא משכין לה לגבי ההוא סמר ואתעביד
כחד מנייהו לאתדבקא בהו ואינון אקרון נוקי בני
נשא ובההיא שעתא [דנפקין] (דנפקין) מהאי
עלמא נטלין ליה⁵ ושאיבין ליה בגיהנם בההוא
אתר דדייני לון לבני מסאבא דסאיבו גרמייהו

אדנ"י מושך מלמעלה בשלשת הצבעים
הללו שמתלבש בהם, ובהם נוטלת כל מה
שנוטלת מלמעלה, ומשום שהם חיבור שלה
ועמודים שלה, בכלם נאמר שם אדנ"י,
שהרי שם זה התגלה לו כלול בסודות
עליונים, התגלה לו בגלוי מה שלא היה
מקודם. לכן כשלא היה מהול. ועד שנמול,
לא רצה הקב"ה להוציא ממנו זרע קדוש.
כיון שנמול, מיד יצא ממנו הזרע קודש.
ולכן התגלתה עליו שכינה באותן דרגות

למשוך אותם אליהם.

כדוגמא זו מי שרוצה להדבק למעלה
ברוח הקודש, שהרי במעשה ובדיבורים
וברצון הלב לכוון באותו הדיבור תלוי הדבר
למשוך אותו אליו מלמעלה למטה ולהדבק
באותו הדיבור. והיו אומרים, כמו שאדם
נמשך בעולם הזה, כך גם מושכים אותו
כשיוצא מן העולם הזה, ובמה שנדבק
בעולם הזה ונמשך אחריו, כך נדבק באותו
העולם, אם בקודש בקודש, ואם בטומאה
בטומאה.

אם בקודש, מושכים אותו לאותו הצד
ונדבק בו למעלה, ונעשה ממנה שמש
לשמש לפני הקב"ה בין אותם שאר
מלאכים, כמו שכך נדבק למעלה ועומד בין
אותם קדושים, שכתוב "ונתתי לך מהלכים
בין העומדים האלה. כך גם כדוגמא זו, אם
בטומאה, מושכים אותו לאותו הצד, ונעשה
כאחד מהם להדבק עמם. והם נקראים נזקי
בני אדם. ובאותה שעה שיוצא מן העולם
הזה, לוקחים אותו ושואבים אותו לגיהנם
באותו מקום שדנים את בני הטומאה

¹ פירוש כי קודם שנימול לא היה מזומן ז"ק לצאת ממנו ואין ראוי שתגלה מ' בקישוטיה בעודו בערלה ואז אינה נקראת אדנ"י כי לא נתקשטה בקישוטיה שלא נעשה יחוד אבל אחר שנימול מיד נפק מיניה פירוש הוא מזומן לצאת ז"ק ובג"כ אתגלי עליה שכינתא באינון דרגין קדישין ונק' אדנ"י כדפירשת. ז"ח (נ"א).

² עי' לעיל צה ע"א.

³ עי' פת"ש פרוץ ז"א פתח כג וז"ל, וכלל כל מצוה הוא מתחלק לג' מדרגות, מחשבה, דבור ומעשה וכו', ואם [מקיים המצוה במחשבה שהוא] בדחילו ורחימו, הוא מתקן המצוה בגדלותה ובשלמותה, הוא בסוד מוחין בחינת נשמה שבו. ועי' תיקו"ז כו ע"ב בענין דחילו ורחימו וגר"א שם.

⁴ עי' שמ"ר (פכ"ה סי' ב): פעמים עושה אותן [המלאכים] עומדים שנאמר (ישעיה ו) שרפים עומדים וכתוב (זכריה ג) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. ועי' קכט ע"ב שמשמע שזה בחוץ, ועי' ספר הליקוטנים האזינו שהוא עולם היצירה, ועי' ח"ג מז ע"א והגהות הר"ח אות ד' ששרפים עומדים ממעל לו הם ב' אנשים מרגלים חרש, ועי' בהגר"א בספד"צ לא ע"א, שזה היצר הרע המקטרג.

⁵ הפך אם זכה הוה אשתאב בגופא דמלכא שנשמתו חלק אלוה וחוזרת הנפיחה לעצמות הנופח כנזכר בפרשה ויחי דף ר"ו ורכ"א והשתא דלא זכה אשתאב בגיהנם ונעשה חלק אבר טמא וגדל צערו. ז"ח (נ"א).

בראשית

שטמאו עצמם ורוחם. ואחר כך נדבק בהם, והוא מזיק כאחד מאותם מזיקי העולם. אמרתי להם, בני, דבר זה קרוב לדברי תורה, אבל יש לכם להתרחק (מתוך) מאותם הספרים (הללו) כדי שלא מדרש נעלם

ואם העניין לפטירת האדם מן העולם היא, נסתור את כל הפרשה או נעמיד את הפרשה בזה או בזה. מה זה "יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו', ואקחה פת לחם וגו', וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו', ואל הבקר רץ אברהם וגו' ויקח חמאה וחלב וגו'". כשבא רב דימי, אמר, לא מצאה הנשמה תועלת לגוף אלמלא מה שרמז בכאן, רמז הקרבנות.

הקרבנות נתבטלו אבל התורה לא נתבטלה. זה שלא עוסק בקרבנות שיעסוק בתורה, ויועיל לו יותר. שאמר רבי יוחנן, כשפרש הקב"ה הקרבנות, אמר משה, רבונו של עולם, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו אמר לו משה יעסקו בתורה, ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר "זאת התורה לעולה למנחה וגו'". כלומר, זאת התורה בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חטאת, בשביל אשם.

ורוחייהו ולבתר אתדבק בהו ואיהו נוקא¹ [כ]חד מאינון נזקי דעלמא²
אמינא לון בני קריבנא דא למלין דאורייתא אבל אית לכו לאתרחקא (מגו) <מאינון> ספרין <נ"א> אלין בנין דלא

ואי עניינא לפטירת איניש מעלמא היא נסתור כל פרשתא או נוקים פרשתא בהאי או בהאי מהו (בראשית יח ד-ח) יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם³ וגו'⁴ ואקחה פת לחם וגו' וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו' ואל הבקר רץ אברהם וגו' ויקח חמאה וחלב וגו' כד אתא רב דימי אמר לא מצאה הנשמה תועלת לגוף אלמלא מה שרמז בכאן רמז הקרבנות⁵
בטלו הקרבנות לא בטלה התורה האי דלא אעסק בקרבנות ליעסק בתורה ויתהני ליה יתיר דאמר רבי יוחנן כשפירש הקדוש ברוך הוא הקרבנות אמר משה רבונו של עולם תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו אמר לו משה יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם שנאמר (ויקרא ז לז) זאת התורה לעולה למנחה וגו' כלומר זאת התורה בשביל עולה בשביל מנחה בשביל חטאת בשביל אשם⁶

¹ כט ע"א (הערת הזוהר).

² נדצ"ל עלמא, עי' לקמן רא ע"ב שנזקי דעלמא הם מקרי העולם, ועי' ח"ג קכב ע"א שנזקי עלמא הם מזיקים.

³ רחצו רגליכם, שהן יורדין לשיתין, ואמר רז"ל (סוכה מט ע"א) השיתין מו' ימי בראשית נבראו שנא' חמוקי ירכיך כמו חלאים וכו' וידעו ששם השיתין שוקיו עמודי שש והן אפיקי מים כמ"ש בתז"ח פג ע"ג ובכ"מ שהן נחלי מים (יהל אור).

⁴ והשענו תחת העץ, הוא עץ החיים למחזיקים ועליהן סומכין ג' אבות כמ"ש בתז"ח צ ע"ב אברהם רחימא תמיד על דא יצחק כו' ואלו ג' אנשים הם האבות כנ"ל שהן תחת השכינה וכן אלו הג' מלאכים שאמרו בגמ' ואלו הג' המבקרים מעשיו הכל בדרגא דג' אבהן כידוע והן ג' גווני הקשת שעליהן נאמר וירא והנה כו' גוונין דמתחזיין ועי' בפ' בראשית דף יח ע"ב ובפרשת וארא ע"ש. והן דרגין דתמכין ע"י המחזיקין התורה כידוע (יהל אור).

⁵ וצ"ל מים הנאמר כאן הוא ניסוך המים, לחם אלו המנחות. ואמר פת לחם שאף הבשר נקרא לחם, לחם אשה וכו' וכאן פתות אותה פתים וכו' וכו"ז ה"ה בתורה במקום הקרבנות, מים כל צמא לכו למים וכן לחם לכו לחמו בלחמי וכן עץ כנ"ל וסעדו לבכם אמרו רז"ל לבבכם אין כתציב כאן בלא יצר הרע שהתורה תבלין ליצר הרע, אם פגם בך וכו' (יהל אור).

⁶ עי' מנחות קי ע"א: אמר ריש לקיש מאי דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם.

בראשית

אמר רבי כרוספדאי, מי שמזכיר בפיו
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ענין
הקרבתם והקרבתם ויכוון בהם, ברית
כרותה היא שאותם המלאכים המזכירים
חטאו כדי להרע לו, לא יכולים לעשות לו
אלא רק טוב. ומי יוכיח, פרשה זו תוכיח.
שכיון שאמר "והנה שלשה אנשים נצבים
עליו", מה זה "עליו", לעיין בדינו. כיון

סתרי תורה

קדישין

והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע³ (דניאל יב
ג) זה"ר זהרא דזהרין בדליק⁶⁵ זהרא זה"ר⁷
דאנהיר⁸ דאדליק ונציין⁹ לכמה סטריין¹⁰ זה"ר
סליק ונחית¹¹ זה"ר נציין¹² לכל עיבר זה"ר נגיד
ונפיק¹³ זה"ר דלא פסיק לעלמין¹⁴ זה"ר דעביד
תולדיין¹⁵ זה"ר טמיר¹⁶ ונניז¹⁷ נציצו דכל נציצין¹⁸
ושרגין²⁰¹⁹ כלא ביה נפיק וטמיר סתים וגליא²¹
חזי ולא חזי²²

קדושות.
"והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע", זה"ר
זהר שזוהרים בהדלקת הזהר, זה"ר שמאיר
שמדליק ונוצץ לכמה צדדים. זה"ר עולה
וירד, זה"ר נוצץ לכל עבר, זה"ר שופע
ויוצא, זה"ר שלא פוסק לעולמים, זה"ר
שעושה תולדות, זה"ר טמון וגנוז
התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות
בו, יוצא וטמון, סתום וגלוי, נראה ולא
נראה.

¹ האדם צריך לקיים כל תרי"ג מצות, במעשה, וכן בדיבור, ע"ד מה שאמרו רז"ל כל העוסק בפרשת עולה, כאלו הקריב עולה וכו'. וכן במחשבה, אם לא קיים כלם בשלשה בחי' אלו, יתגלגל, עד שיקיים כל התרי"ג מצות בשלשה בחי' אלו (שעה"ג הק' יא).

² עי' מה שהבאנו לעיל בעמוד בזהר בשם הרח"ו והגר"א בספד"צ.

³ י"פ מזכיר זהר דחשיב ע"ס מלמעלה למטה וע"ל ר"פ שמות. א"מ (נ"א).

⁴ "והמשכילים כד"א (משלי טז) משכיל על דבר ימלא טוב היינו יזהרו כזהר הרקיע כזהר" נוסף בתז"ח.

⁵ כתר (בהגר"א בתז"ח יז ע"ד).

⁶ כסליקו (תז"ח).

⁷ חכמה (בהגר"א תז"ח).

⁸ מלכות (מ"מ).

⁹ זהיר ולאנהיר ואלדליק נליץ (תז"ח).

¹⁰ "זהירין" נוסף בתז"ח.

¹¹ בינה (בהגר"א בתז"ח).

¹² חסד (בהגר"א בתז"ח).

¹³ גבורה (בהגר"א תז"ח).

¹⁴ ת"ת (בהגר"א בתז"ח).

¹⁵ נו"ה (מ"מ, בהגר"א בתז"ח), שבהם מתבשל הזרע וירד ליסוד (מ"מ).

¹⁶ זהרא לטמיר (תז"ח).

¹⁷ יסוד (מ"מ, בהגר"א בתז"ח), לפי שעולה בסוד הדעת ונעלם שם (מ"מ). אמנם עי' תיקו"ז ע"א שטמיר וגניז מתייחס לכתר, ועי' בהגר"א בתיקו"ז מה ע"א שזה בחי' דו"נ.

¹⁸ הגבורות (מ"מ).

¹⁹ החסדים שהיסוד יש בו חו"ג (מ"מ).

²⁰ נליזו דרגין (תז"ח).

²¹ שנכנס ויוצא בנוק' זהו סתים וגליא (בהגר"א בתז"ח).

²² נ"ל שזה רצוא ושוב, ועי' זהר ויצא קנה ע"א: צדיק בעלמא תתאה עייל ונפיק.

בראשית

<זה"ר> ספרא דא²¹ מבוטא דבירא נפיק ביממא טמיר בליליא³ אשתעשע בפלגות ליליא⁴ בתולדות דאפיק זה"ר דזהיר⁵ ואנהיר לכלא כללא דאורייתא ודא איהו דאתחזי וכל גוונין סתימין ביה ואתקרי בשמא דאדנ"י תלת גוונין אתחזי לתתא⁶ מהאי תלת גוונין לעילא⁷ מאלין עלאין אתמשך כללא⁸ אינון עלאין זהר דלא אתחזי⁹ ונציץ בתריסר נציצין¹⁰ וזהירין¹¹ דנציצין מניה תליסר¹² אינון ברזא דשמא

(זה"ר) ספר זה מעין הבאר, יוצא ביום, טמון בלילה, משתעשע בחצות הלילה בתולדות שהוציא. זה"ר שזוהר ומאיר לכל, הכלל של התורה, וזה הוא שנראה, וכל הצבעים סתומים בו, ונקרא בשם של אדנ"י. שלשה צבעים נראים למטה מאלו שלשת הצבעים שלמעלה, הכל נמשך מאלו העליונים (לגבי זהר נ"א אותם העליונים, זהר) שלא נראה, ונוצץ בשנים עשר נוצצים וזהרים שנוצצים ממנו, שלשה עשר הם בסוד השם

ק/ב

זהר

יסמי לבייכו לאלין פולחנין ולכל אינון סטרין דקאמר הכא דילמא ח"ו (לא) תסטון מבתר פולחנא דקב"ה דהא כל ספרים אלין [א]טעיין לון לבני נשא בגין דבני קדם חכימין הוו וירותא דחכמתא דא ירתו מאברהם דיהב לבני פלגשים דכתיב (בראשית כה ו) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות¹³ וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם ולבתר אתמשכו בההיא חכמה לכמה סטרין

יסטה לבכם לעבודות הללו ולכל אותם הצדדים שאמר כאן, שמא חס ושלום (לא) תסטו מאחר עבודת הקב"ה, שהרי כל הספרים הללו מטעים את בני האדם, משום שבני קדם היו חכמים, וירושת החכמה הזו ירשו מאברהם שנתן לבני הפלגשים, שכתוב "ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם". ואחר כך נמשכו באותה חכמה לכמה צדדים.

אבל זרעא דיצחק חולקא דיעקב לאו הכי דכתיב (שם ה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק דא חולקא קדישא דמהימנותא דאתדבק ביה אברהם ונפק מההוא ערבא ומההוא סטרא

אבל זרע יצחק, חלקו של יעקב, לא כך, שכתוב "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק", זהו חלק הקדוש של האמונה שבה נדבק אברהם ויצא מאותו גורל ומאותו הצד. מה כתוב ביעקב, "והנה ה' נצב עליו",

¹ עי' תיקו"ז ד ע"ב: קום לחברא לון בהאי חבורא דהא כד אית בישראל משכילים מאלין דאתמר בהון והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) דא דאתקרי ספר הזהר דידיעין למפלח למאריהון ולאפקא אזכרות דשמהן דקודשא בריך הוא ושכינתיה בכוונה ולחברא לון בקול דקריאת שמע ובדבור דצלותא דאינון תרין שמהן יאקדונק"י דבהון כלילין כל הוויין וכנויין.
² "זה"ר ספרא ל"ח נמחק בתז"ח, ובמקומו איתח' "סיפתח' בעיקורא".

³ היינו סוד והמלך שב אל גנת הביתן דהיינו ת"ת עם היסוד מתגלה בג"ע לחצות לילה והח' מתגלה קו' וקרעק הגן מנגן ואח"כ מתגלה אור הת"ת ומתנוצצים מאורותיהם ונהנים כל הצדיקים מזיו הת"ת והיסוד והשכי' וזהו השעשוע בג"ע בכל לילה שמשעשע הקב"ה באותו התנוצצות המאיר בתולדותיו שבג"ע שהם הצדיקים (נ"א).

⁴ בג"ע שהיא מלכות וזהו השעשוע בנשמות הצדיקים בג"ע שהן מ"ן שלה (בהגר"א בתז"ח).

⁵ מלכות (בהגר"א בתז"ח).

⁶ פי' מיכאל גבריאל אוריאל שהם ענפי חג"ת (מ"מ).

⁷ חג"ת (מ"מ).

⁸ (ס"א לגבי זהר) (דפ"ו).

⁹ מחג"ת נמשכת הארה למלכות (מ"מ).

¹⁰ היינו י"ב גבולים שבמ' וכדאיתא בספר יצירה (נ"א).

¹¹ י"ב גבולי אלכסון שבמלכות (מ"מ).

¹² פירוש י"ג אינון מכילין דרחמי הנמשכים מא"א לז"א שהוא הת"ת שבו י"ב גבולין כנזכר בפ' בשלח ד"ה שהם י"ב צרופי הו"ה והכו' וז"ש ברזא דשמא קדישא כו'. ז"ח (נ"א).

¹³ עי' לקמן קלג ע"ב שזה שמות הטומאה.

בראשית

וכתוב "ואתה יעקב עבדי וגו'". לכן צריך האדם להמשך אחר הקב"ה ולהדבק בו תמיד, שכתוב "ובו תדבק".

יעקב מה כתיב ביה (שם כח יג) והנה יהו"ה נצב עליו¹ וכתיב (ישעיה מד א², מא ח³) ואתה יעקב עבדי וגו' בניני כך בעי ליה לבר נש לאתמשכא בתר קב"ה ולא תדבקא ביה תדיר דכתיב (דברים י כ) ובו תדבק

תא חזי (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יהו"ה וגו' ולבתר אהדר ופירש נקי כפים דלא עביד בידוי טופסא⁴ ולא אתתקף בהו במה דלא אצטריך⁵ ותו דלא אסתאב בהו ולא סאיב בהו לגופא כאינון דמסאבין גרמייהו בידין לאסתאבא ודא הוא נקי כפים⁶ ובר לבב כנוונא דא דלא אמשיך רעותיה ולביה לסטרא אחרא אלא לאתמשכא בתר פולחנא דקב"ה אשר לא נשא לשוא נפשו נפשו כתיב נפשי קרי והא אוקמוה מדרש נעלם

דחמא נשמתא דצדיקיא כך מה כתיב (בראשית יח ו) וימהר אברהם האהלה וגו' מהו האהלה בית המדרש⁷ ומהו אומר מהרי שלש סאים⁸ ענין הקרבנות ונשמתא מתכוונת בהו הה"ד (שם ז) ואל הבקר ריץ אברהם וכדין נייחא להו ולא יכלין לאבאשא [ליה] (להו)

רבי פנחס פתח קרא דכתיב (במדבר יז יא) והנה החל הנגף בעם וכתיב (שם) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו' וכתיב (שם יג) ותעצר המגפה כתיב הכא מהר וכתיב התם מהרי שלש סאים מה להלן קרבן לאשתזבא אף כאן קרבן לאשתזבא

אמר רבי פנחס זמנא חדא הוינא אזלי בארחה וערעית ביה באליהו אמינא ליה לימא

בא וראה, "מי יעלה בהר ה' וגו'". אחר כך חזר ופירש, "נקי כפים", שלא עושה בידיו צלם, ולא מחזיק עמהם במה שלא צריך. ועוד, שלא נטמא בהם ולא מטמא בהם את הגוף כמו אותם שמטמאים את עצמם בידים להטמא, וזה הוא "נקי כפים". "ובר לבב", כדוגמא זו שלא מושך את רצונו ולבו לצד האחר, אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה. אשר לא נשא לשוא נפשו, כתוב נפשו ונקרא נפשי, והרי פרשוה,

שרואה נשמת הצדיק כך, מה כתוב, "וימהר אברהם האהלה וגו'", מה זה "האהלה", בית המדרש. ומהו אומר, "מהרי שלש סאים", ענין הקרבנות, והנשמה מתכוונת בהם. זהו שכתוב "ואל הבקר רץ אברהם". ואז נוח להם ולא יכולים להרע לו.

רבי פנחס פתח פסוק שכתוב "והנה החל הנגף בעם", וכתוב "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו'", וכתוב "ותעצר המגפה". כתוב כאן מהר, וכתוב שם מהרי שלש סאים, מה להלן קרבן להנצל, אף כאן קרבן להנצל.

אמר רבי פנחס, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגשתי את אליהו. אמרתי לו, יאמר

¹ עי' לקמן קנ ע"א: והנה יהו"ה נצב עליו (ויאמר) עליה דיעקב למהוי כלא רתיכא קדישא ימינא ושמאלא ויעקב בגוייהו כנסת ישראל לאתקשרא בינייהו.

² ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו.

³ ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אהבי.

⁴ פירוש דפוס צורות חיצונים מס"א ולא עשה בידיו דבר המטמא. הרש"ב (נ"א).

⁵ היינו בחכמת בני קדם, ומשמע שבגבול מותר. עי' רמ"א סי' רמו ס"ד: אין לאדם ללמוד וכו' שאר החכמות ומ"מ מותר ללמוד באקראי בשאר חכמות. עי' קוב"ש ח"ב סי' מז שמביא מקור לדברי הרמ"א מדברי הירושלמי סנהדרין דף נ ע"א: רבי עקיבה אומר אף הקורא בספרים החיצונים [אין לו חלק לעולם הבא] וכו' להגיון ניתנו ליגיעה לא ניתנו.

⁶ עי' פרי עץ חיים (שער קריאת ספר תורה פרק ה): נקי כפים מזרע לבטלה.

⁷ אל שרה, אל הגוף, שהנשמה מעוררת הגוף, נפשי אויתך (יהל אור).

⁸ זהו המנחות שהיא באה סולת מנופה מאיפה, וזהו ג' סאים קמח ומזה תקח ותסלת סלת לושי ועשי עגות שכל המנחות באות מצה, וענין ג' סאים שאמרו העומר הי' בא כו' ואמרו בגמ' (מנחות עו ע"ב) מ"ט כיון דמחדש אתי כו' ב' הלחם ב' עשרונות כו' אע"ג דמחדש כו' לחם הפנים עשרים דמחטין אתו ומישן כו', וא"כ ה"ה למנחות שהן באין מחטין ומישן כמו שתי הלחם שאין מביאין קודם לשתי הלחם, ה"ה נמי שהן באין ג' עשרונין מג' סאין ומנחת נסכים של בקר ג' עשרונות (יהל אור).

בראשית

לי מר מלה דמעלי לברייתא אמר לי קיים גזר קודשא בריך הוא ועאלו קמיה כל אלין מלאכיא דממנן לאדכרא חובי דבר נש די בעדנא דיכרון בני אנשא קרבניא דמני משה [ושוי לביה ורעותיה בהו דכלהו ידכרון ליה לטב] ועוד בעדנא דיערע מותנא בבני אנשא קיימא] אתגזר וכרוזא אעבר על כל חילא דשמיא דאי ייעלון בנוהי בארעא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וימרון ברעות נפשא ולבא עניינא דקמרת בוסמין² דהוו להו לישראל דיתבטל מותנא מנייהו

אמר רבי יצחק בא וראה מה כתיב ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קמרת אמר לו אהרן למה אמר כי יצא הקצף מלפני יהוה וגו' מה כתיב (שם יב) וירץ אל

סתרי תורה

קדישא³ וגו'⁴ רזא דאין סוף יהוה אקרי⁵ כד אתחבר זהר תתאה אדניי בזהר עלאה יהוה אתעביד שמא [סתים⁶ דביה] [שתים דכי] ידעי נביאי קשוט ומסתכלאן לגו זהרא עלאה⁷ ודא יאהדונה⁸ חיוו [נ"א חיוון⁹] טמירין¹⁰ דכתיב [יחזקאל א ד] כעין החשמל מתוך האש

לי מר דבר שמועיל לבריות. אמר לו, ברית גזר הקב"ה, ונכנסו לפניו כל המלאכים שממונים להזכיר חטאי האדם, שבזמן שיזכירו בני אדם הקרבנות שצוה משה, ומכוון לבו ורצונו בהם, כולם יזכירו אותו לטוב. ועוד בזמן שיארע מגפה בבני אדם, הברית נגזרה, והכרוז עובר על כל חיילות השמים, דאם יעלו בניו בארץ בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויאמרו ברצון נפש ולב ענינים של קטורת בשמים שהיו להם לישראל, שיתבטל המות מהם.

אמר רבי יצחק, בא וראה מה כתוב, "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת". אמר לו אהרן, למה, "כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'". מה כתוב, "וירץ אל

הקדוש וגו', הסוד של אין סוף נקרא יהוה. כאשר מתחבר זהר תחתון אדניי בזהר עליון יהוה, נעשה שם סתום שבו יודעים נביאי האמת ומסתכלים לתוך הזהר העליון, וזה יאהדונה⁸, מראות טמירים (חיות טמירות), שכתוב "כעין החשמל מתוך האש".

¹ עי' לעיל ע"א בזהר בשם הרח"ו והגר"א בספד"צ.

² עי' תיקו"ז סב ע"ב: מאי קטרת דיליה שכינתא תתאה דאיהי סלקא בכמה ריחין ובוסמין טבין וכו'. ועי' שעה"פ פרשת שמיני: מוחין דאימא נקראים קטורת, וכו' להקטיר קטורת, כדי להמשיך מוחין דאימא בנוקבא, ועל ידי כן תחזור פב"פ להזדווג עם זעיר. וזהו לשון קטרת, לשון התקשרות הנוקבא בבעלה. עי' שעה"כ תפלת השחר ג: "א סממני הקטרת שהעשרה הם עשר ניצוצות הקדושה שירדו למטה בתוך הקליפה להכניעם והא' הנוסף עליהם הוא אור מקיף לעשר הנזכר ולכן התיקון הוא שיכוין לסלקם מתוכם ועי"כ ישארו הקליפות מתים בלתי חיות (עי' עוד שער המלכים פרק י).

³ "ב גבולי אלכסון שבמלכות עם שם הו"ה המאיר בהם שהוא ז"א הם תליסר (מ"מ).
וגו (נ"נ).

⁵ הז"א לפעמים עולה לא"א הנק' א"ס (מ"מ).

⁶ עי' תיקו"ז כח ע"ב ששמה סתים זה שם ס"ג י"ד ה"י וא"ו ה"י. אמנם עי' שם ד ע"א: קום לחברא לון בהאי חבורא דהא כד אית בישראל משכילים מאלין דאתמר בהון והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) דא דאתקרי ספר הזהר דידיעין למפלח למאריהון ולאפקא אזכרות דשמהן דקודשא בריך הוא ושכינתיה בכוונה, ולחברא לון בקול דקריאת שמע ובדבור דצלותא, דאינון תרין שמהן יאקדונק"י דבהון כלליל כל הוויין וכנויין, ע"כ. למימרא, שהשמה סתים הוא השם שמגלה את הפנימיות.
ז"א (מ"מ).

⁸ עי' תיקו"ז ב ע"ב: חוזים נביאים מסטרא דנצח והוד דבהון כלילין תרין שמהן דאינון יאקדונק"י.

⁹ ה"ג והיינו ד' אותיות הו"ה שהם ד' חיות עליונות כנזכר בתקונים ד' ד' טמירים בתוך ד' אותיות אדני".
ז"ח (נ"א).

¹⁰ תקונים תקון י' דף כא סוף ע"ב ופנחס רכח ע"א ברעיא מהימנא (ד"א). שהיא יהו"ה מתוך האש אדניי א"נ החשמל הם יאהדונה"י עצמו מתוך האש היינו אש מתלקחת קלי' א' מד' קלי' והיה משיג נבואתו וחשמל מתוך בקיעת האש ז"ח (נ"א).

בראשית

מתניתין עלאין [רמאין] טבין דימינא¹ תשע נקודין דאורייתא² נפקין ומתפלגין³ באתוון [ואתוון] (ובאתוון) בהו נטלן (מטלטלן) <מטלנוי> דקיין ברזי (פלמין)⁴ <פליגין> אלן תשע שלימין על אתוון⁵ אתוון מנייהו⁶ אתפשטו אשתארו נקודין לאעלאה לון לא נטלן בר כד אינון נפקין אלן אינון ברזא דאין סוף⁷ בלהו אתוון (מטלטלן) <מטללן> [מטלנין] ברזא דאין סוף כמה דאינון נטלי לון הכי נמי נטלי אלן סתימין אתוון גליין ולא גליין הני טמירין על מה דשריין⁸ אתוון תשע שמהן גליפן בעשר ואינון קדמאה [אהיה]⁹ יו"ד ה"א¹⁰ [נ"א] וא"ו ה"א אה"ה

קא/א

זהר

נפשי דא נפש דוד¹¹ סטרא דמהימנותא נפשו דא נפש דבר נש ממש בגין דכד יפוק מהאי עלמא ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין על מה דיתקיים בהו למיהך בין כל אינון <קדישין> כמה דאת אמר (תהלים קמ"ט) אתהלך לפני יהו"ה בארצות החיים¹² ובגין דלא נשא לשוא נפשי ישא ברכה מאת יהו"ה וגו'

תא חזי בתר דאתגור אברהם הוה יתיב וכאיב וקב"ה שדר לגביה תלת מלאכין באתגליא לאקדמא ליה שלם ואי תימא דהא באתגליא וכי מאן יכיל למחמי מלאכין והא כתיב (שם קד"ד) עושה מלאכיו רוחות וגו' אלא ודאי חמא לון דנחתי לארעא כגוונא דבני נשא¹³ ולא יקשה לך האי דהא ודאי אינון רוחין קדישין

משנה. עליונים גבוהים טובים של הימין, תשע נקודות של התורה יוצאות ונחלקים באותיות, והאותיות נוסעות (מטלטלים) בהם, מסעותיו דקיקים בסודות (היכל) חולקים, אלו תשעת השליטים על האותיות. האותיות התפשטו מהם. נשאר נקודים להכניסם להם. לא נוסעים רק כשאלה יוצאים. הם בסוד של אין סוף. כל האותיות (נוסעות) מסעות בסוד של אין סוף. כמו שהם נושאים אותם, כך הם נוסעים, אלו הסתומים, אותיות גלויות ולא גלויות, אלו טמונים על מה ששורות האותיות. תשעה שמות חקוקות עם עשרה והראשון אהיה, יו"ד ה"א אה"ה

"נפשי" זו נפש דוד, צד האמונה. "נפשו" זו נפש האדם ממש. משום שכאשר יצא מן העולם הזה ונפשו תתעלה במעשים כשרים, על מה שיתקיים בהם ללכת בין כל אותם הקדושים, כמו שנאמר "אתהלך לפני ה' בארצות החיים". ומשום "שלא נשא לשוא נפשי", "ישא ברכה מאת ה' וגו'".

בא וראה, אחר שנמול אברהם, היה יושב וכואב, והקב"ה שלח אליו שלשה מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, שבנגלה [ממש], וכי מי יכול לראות מלאכים, והרי כתוב "עושה מלאכיו רוחות וגו'". אלא ודאי שראה אותם שירדו לארץ כדוגמת בני אדם. ולא יקשה לך זה, שהרי הם ודאי רוחות קדושות, ובשעה שירדו

¹ פי' הצדיקים שהם מצד הימין (מ"מ).

² פי' עשר אותיות דשם מ"ה שהם רוח דז"א (מ"מ). לעיל טו ע"ב (ד"א). ופי' נטלן מטלטלן מתנועעים האותיות כי אורם קטן מהנקודות שהם חשובים יותר ברזי פלטין שהיא לשון חשיבות. הרשב"ב (נ"א).

³ פי' שהאותיות הם כלים דז"א שמהם נבנה גוף הז"א והתגין הם מאימא והם נפש דז"א ובכלל האותיות הם כי התגין הם בכלל הכלים ורוח של ז"א הוא שם מ"ה שהם ט' נקודות והרוח הוא מאבא (מ"מ).

⁴ פירוש בסודות מחלקים ורומזו לשערים מרומזים לכתר והם מחלקים הפסק באתנח וכיוצא הנקודות בח' והאותיות בבניה (נ"א).

⁵ נראה שרומזו לקמץ ופתח העולים כ"ב, שמהם סוד האותיות, כנזכר בע"ח (נקודות א').

⁶ מקצתם או שהם עיקר הכל (רמ"ז).

⁷ פי' אע"ג דנקודי מחכמה מ"מ שרשם באין סוף להיות להם קיום עיין בהאזינו רפט ע"א (ד"א).

⁸ תקונים תקון כד ותקון ע דף כח ובהקדמת תקונים דף ה בתקון יט ולקמן פ' ויצא קנט ע"א (ד"א).

⁹ כתר (מ"מ).

¹⁰ חכמה (מ"מ). היינו כתר. ז"ח (נ"א).

¹¹ מלכות (שער מאמרי רשב"י ז ע"ב).

¹² עי' תיקר"ז כ ע"ב שזה בחי' המלכות.

¹³ לעיל נח ע"א (ד"א).

בראשית

לעולם, מתלבשים באוירים וביסודות החומר, ונראים לבני אדם ממש כמראה דמותם.

ובא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על גב שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ אחריהם כדי לא לגרוע (מה) שהיה עושה מקודם לכן.

אמר רבי שמעון, ודאי שראה אותם כמראה של מלאכים, ממה שכתוב "ויאמר אדני"י, באל"ף דל"ת השכינה היתה באה, ואלו היו עמודים שלה וכסא אליה, משום שהם שלשת הצבעים שתחתיה. וראה כעת משום שנמול מה שלא ראה מקדם לזה עד שלא

מדרש נעלם

תוך הקהל והנה החל הנגף בעם, וכתוב "ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה". ולא יכל מלאך חבלה לשלוט ונתבטל המגפה.

רבי אחא הלך לכפר טרשא, בא אצל המארח שלו. לחשו עליו כל בני העיר. אמרו, אדם גדול בא לכאן, נלך אליו. באו אצלו. אמרו לו, לא חושש על אבדתנו. אמר להם, מהו. אמרו לו, שיש שבעה ימים שיש מגפה בעיר, וכל יום מתחזק ולא מתבטל. אמר להם, נלך לבית הכנסת ונבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא. עד שהיו הולכים, באו ואמרו, פלוני ופלוני מתו, ופלוני ופלוני נוטים למות.

¹ קמד ע"א (הערת הזוהר).
² אמנם הוא רק בהמלאכים שנקראו אישים וכן בהמלאכים שנקראו בני אלהים כ"כ בזוהר רות יד רע"ג והגם שאותן המלאכים הם מיכאל גבריאל רפאל והם גדולים מכל המלאכים כמ"ש במדרש פ' נשא פ' יא סי' ג' ובכ"מ והמלאכים שנקראו אישים הם קטנים מכל המלאכים אך גם באישים ישנם ג"כ כל החיות והארגמן וכו"מ הרח"ו בע"ח שער נ' רפ"ח וע"ש בסופו (לש"ו). ע"י דע"ה ח"ב כט ע"א, וע"ש כב ע"ב שזה מלאכים שהם מיצירה.
³ רשב"ט ס"ל שתחלת ראייתו כמלאכים ראה אותם, הפך מר' אבא שאמר שראה אותם כבני נשא (מ"מ).
⁴ ע"י לעיל צז ע"ב דוגא תתאה בשם המ"מ.
⁵ צא ע"א (הערת הזוהר).
⁶ פ"י שקודם המילה לא ראה רק המלכות לבד ולא ראה המרכבה שלה שהם ארגמן וכן דרגין עילאין שהם הר"ק ואחר המילה נזדכך וראה המלכות במרכבה וכדברי ר' אלעזר דלעיל דף צא (מ"מ).
⁷ ע"י זר"ח כא ע"א שזה הפיך של מלאכי דקדושה.
⁸ ע"י ק ע"ב במדרש הנעלם מש"כ בענין הקטורת. דְּבַר (רמ"ז). אודות האבידה והמגפה שביניהם כדת מה לעשות כמבואר בסמוך (ד"א). ולא חס על אובדנא למה לא תחוס עליהם שאובדים במגפה. הרשב"ב (נ"א).
⁹ אבדון כולל כל דבר רע. וכששאלם מהו, כלומר איזה מין אבדון אמרו (רמ"ז).

בראשית

אמר להו רבי אחא, אין עת לעמוד כן, שהשעה דחוקה, אבל תפרישו מכם ארבעים בני אדם מאלו היותר זכאים, עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה לקצה העיר ועשרה לקצה העיר, וכן לארבע קצוות העיר. ואמרו, בנפש חפצה ענין של קטורת הסמים שהקדוש ברוך הוא נתן למשה, וענין של הקרבנות איתו. עשו כך שלש פעמים, ועברו בכל העיר לארבע קצוות, והיו אומרים כן.

לבסוף אמר להם, נלך לאלו שנוטים למות, ותפרישו מכם לבתיהם ותאמרו כן, וכאשר תסיימו, תאמרו אלו הפסוקים, "ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש וגו'",

לבתר אמר להו ניזיל לאינון דאוישו למימת אפרישו מנייכו לבתיהון ואמרו כדין וכד תסיימו אמרון אלין פסוקייה (במדבר יז יא) ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש וגו'

סברי תורה

אשר אהיה (יהוה) (ה)א"ל (יהוה) אלהים יהוה⁵ צבאות⁶ אדוני⁷ שדי⁸

(נ"א) ומן דא שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א מתפשט כ"ב אותיות ורוא דשמא מנצפ"ך⁹ הרי כ"ז אותיות ודא הוא רוא יהוה אלהינו יהוה אחד יהוה אלהינו יהוה הרי י"ד אותיות אח"ד רוא י"ג אתוון ומנהון יתפשטו רמ"ח איברים¹⁰ שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפ"ך חמשה גבורות ומניה

אשר אהיה, יהוה, א"ל, אלהים, יהוה, צבאות, אדוני, שדי.

(ומהשם הזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א מתפשט כ"ב אותיות. וסוד השם מנצפ"ך הרי כ"ז אותיות, וזה הוא סוד יהוה אלהינו יהוה אחד. יהוה אלהינו יהוה, הרי י"ד אותיות, אחד סוד י"ג אותיות, ומהם יתפשטו רמ"ח איברים. שם בן מ"ב ושם בן ע"ב, מנצפ"ך חמשה גבורות, וממנו

¹ היה כח הפסולת מרובה ושלא היה כביכול כח בשכינה להגין, וזהו שעתא דחיקא, השכינה שהיא נקראת שעה [כנודע] קכד, דחוקה מתגבורת הבריורים (רמ"ז).

² בכונה גדולה ורצון לבבכם (ד"א).

³ קשה לי שאמר במסכת שבת (פט ע"א) שמלאך המות מסרו למשה. ונראה לי ליישב וכו' בבריאת העולם כשנברא אדה"ר ואמר ה' נעשה אדם כל העולמות הקדושים נתנו חלק מאורם להתכלל באדם חוץ מס"מ שקטרג ולא רצה ליתן לו כלום, כי אין חפצו לעשות חסד, אך כשגבר משה רבינו ע"ה בגודל זכויותיו אז נכנע ס"מ ומסר לו סוד הקטורת שבו תלוי ביטול כחו (ורשותו) [וחיותו] שבפעולת הקטורת או באמירתו בכונה מסתלק חיותו שה"ס סימני הקטורת נגד י"א אורות, וכו'. ולכן כשמסר למשה כל כחו אז היה חירות ממלאך המות. ומאותו האור שהיה בתוך הקלי' זכו לשתי עטרות כנגד שתי בחינות של י"א אורות, שהם מאחורי אר"א ומזו"ן וכו', אבל כשחטאו ירדו ק"כ ריבוא וכו' מפני שהאורות חזרו לתוך הקלי' שבהן הפירוד. והנה מצינו שבמעשה העגל נאמר למשה (שמות לב ז) לך רד, רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ואם כן היה נראה שאם ישראל יחזרו ויחטאו שלא היתה עליהם עוד אותה הסגולה שגם משה לא יזכה בה, אבל לא כן היה שהרי משה זכה ונטלן. ולפי זה יצדק מ"ש בכאן דקב"ה יהיב למשה, שמאתו יתברך היתה לו (רמ"ז).

⁴ סוד הקרבן להעלות העולמות ממדרגה למדרגה עד שמלכות דעשיה יעלה פנימיותה ונעשה חיצוניות לחיצוניות נה"י דעשיה ואז מתעלה האור של חיות הקלי' ונעשה חיצוניות למלכות הנזכרת שהחיצוניות שלה נעשה פנימיות לאותו האור, ואם כן בהכרח צריך (לצרף) [להדביק] ענין הקטורת לקרבן להכין מקום שבו יחול האור העולה ע"י הקטורת (רמ"ז).

⁵ אל אלהים הו"ה - חג"ת.

⁶ צבאות - נו"ה.

⁷ אדניי - מלכות (מ"מ). צ"ל אדניי. ז"ח (נ"א).

⁸ יסוד (מ"מ). מכאן עד אמת ליתיה בס"י וכ"נ שהוא הגה"ה מבחוץ (נ"א).

⁹ ריש פ' שלח לך (ד"א).

¹⁰ במדרש רות איתא י"ב אתוון דיחודא שמע ובשכמ"ו מהרמ"ק (הערת הזוהר).

בראשית

יתפשט ריזא דחמישין שערי בינה ומנהון יתפשטון
ע"ב הרי רמ"ח אברים עם יהו"ה אלהיכם אמת)

<אלין> אינון עשר שמהן¹ גליפן בסטריהון
וכל הני שמהן אתגליפון² [רמ"ח איברים] ועאלין³
בחד ארון הברית ומאן איהו (אדו"ן) שמא
דאתקרי אדני ודא [רזא] אתגלי השתא
לאברהם⁴ [נ"א יהו"ה צבאות ונ"א אל אדני]

מיכאל שמא דימינא⁵ דקא אחיד ומשמשא
לשמא דא⁶ יתיר מאינון אחרנין בכל אתר דרזא
דהאי שמא תמן מיכאל תמן⁷

קא/ב

זהר

אתגזר בקדמיתא לא הוה ידע⁸ אלא דאינון
בני נשא ולבתר ידע דאינון מלאכין קדישין ואתו
בשליחותא לגביה בשעתא דאמרו ליה אי"ה
שרה אשתך⁹ (בראשית יח ט) ובשרו ליה בשורת
יצחק אליו אתוון נקודות אי"ו¹⁰ וסימן אי רמו

יתפשט הסוד של חמשים שערי בינה, ומהם
יתפשטו ע"ב. הרי רמ"ח אברים עם יי'
אלהיכם אמת).

אלה הם עשרה שמות חקוקים בצדיהם,
וכל השמות הללו נחקקו במאתים ארבעים
ושמונה אברים. ונכנסים בארון הברית
האחד, ומי הוא, השם שנקרא אדני. וזה
(סוד) התגלה עכשיו לאברהם. (נ"א יהו"ה
צבאות, ונ"א אל אדני).

מיכאל שם הימין שאוחז ומשמש את
השם הזה יותר מאותם האחרים, בכל
מקום שסוד השם הזה שם, מיכאל שם,

נמול. בתחלה לא היה יודע, אלא שהם
בני אדם, אחר כך ידע שהם מלאכים
קדושים, ובאו אליו בשליחות. בשעה
שאמרו לו "איה שרה אשתך" ובשרו לו
בשורת יצחק, "אליו" האותיות נקודות
אי"ו, וסימן אי רמוז למה שלמעלה, רמז
לקב"ה. "ויאמר הנה באהל". כתוב כאן
"הנה באהל", וכתוב שם "אהל בל יצען
וגו".

¹ פירוש ט' שמות הנז' ושם מ"ה שקיו דאילנא המחיה אותם (נ"א).

² מציאותם שבה (אור יקר).

³ הספירות ממש באים אליה (אור יקר).

⁴ המלכות כאשר נקרא יהו"ה יורה על מציאות עצמותה הפנימי, אמנם שם אדני יורה על כללות הספירה
בה בבחינתה המתגלת ודא אתגלי השתא לאברהם, ומטעם זה כשאמר לעיל ליהו"ה הנראה אליו היה עצמות
המלכות, ועתה שאמר אדני אל נא תעבור הורה על המלכות בכללות כל הספירות בתורה (אור יקר).

⁵ עי' ח"ב קנט ע"ב שהוא שם א"ל.

⁶ כשאמר אדני לגדול שבהם אמר דהיינו מיכאל ששכינה עמו בדווקא מטעם שהיא רודפת אחר הימין
כנודע ושם זה הוא מימין שר החסד (אור יקר). היינו שם אדני וכן מיכאל במ"ק גימטריא אדני ומיכאל
במילוי גימטריא שכינה וז"ש שבכל מקום שיש מיכאל יש גילוי שכינה. ז"ח (נ"א).

⁷ עי' ז"ח ב ע"א: בכל אתר דישתכח מיכאל דאיהו רישא לאלין, תמן איהי שכינתא, כלא אתקשר דא
בדא.

⁸ אמר לעיל כחיזו דמלאכים חמא לון וגו', ואם כן מיד ראה אותם כמלאכים, וכאן אומר שאחר כך ידע
שהם מלאכים אחר האכילה וכו' מה שיוורד למטה בירידת מלאך לעולם הזה הוא בבחינת נפש שלו או ניצוץ
ממנו ולמעלה לא חסר עיקר עצמותו בעילוי מדרגתו, וכל שכן אוריאל רפאל גבריאל מיכאל רגלי המרכבה.
וכו' ואברהם החשיבם תחילה לשלשה צדיקים, וזהו וירא והנה שלשה אנשים, פי' ממש אנשים, אבל חזר
וירא ראה אחרת, והיא התנוצצם באור שלשה המלאכים שתחת השכינה (רמ"ז). הרי זו סברא שלישית
מדברי הזהר, דר' אבא סבר כחיזו בני נשא חמא לון, מתחלה ועד סוף. ורשב"י סבר כמלאכים מתחילה ועד
סוף. וזו סברא ג', שקודם הבשורה כבני אדם ואחר הבשורה ידע שהם מלאכים וכו' האמנם אפשר לפ' שהוא
סיום דברי ר' אבא (מ"מ).

⁹ רמזו לו רמז מופלא בייחוד ז"ן וכו', והודיעוהו שאותו יום נזדווגו ז"ן וכמו שנזכר לעיל צח ע"א, כחום
היום, בשעתא דאתקרב דרגא לדרגא בתיאובתא דדא לקבל דא, ושאיז הוכנה נשמת יצחק לבוא לעולם.

¹⁰ ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל (מסכת סופרים פ"ו מ"ג). ועי' ב"ר פמ"ח ס' טו: בכל
מקום שאתה מוצא כתב רבה על הנקודה אתה דורש את הכתב, נקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה.
כאן שהנקודה רבה על הכתב, אתה דורש את הנקודה, אי אברהם. א"ר עזריה כשם שאמרו איה שרה, כך
אמרו לשרה אי אברהם, ויאמר הנה באהל, ע"כ. אמרו אל אברהם אי"ו ורמזו אל הנסתר הוא היושב בסתר
ית"ש (רמ"ז).

בראשית

למה דלעילא¹ רמו לקב"ה ויאמר הנה באהל
כתיב הכא הנה באהל וכתיב התם (ישעיה לג ב)
אהל בל יצען וגו'²

תא חזי [כיון ד]נקוד אי"ו אמאי כתיב לבתר
איה אלא בנין <ד>חבורא [ד]דכר ונוקבא כחדא
רוא דמהימנותא³ כדין אמר ויאמר הנה באהל
תמן הוא קשורא [דכלא⁴ ותמן אשתכח⁵] ויאמר
הנה באהל איה <וגו'> וכי לא הוו ידעי מלאכי
עלאי דשרה הנה באהל אמאי כתיב איה [אלא]
(אבל) לא (הוו) ידעי בהאי עלמא⁶ אלא מה
דאתמסר להו למנדע

תא חזי (שמות יב יב) ועברתי בארץ מצרים
אני יהו"ה וכי כמה שליחין ומלאכין אית ליה
לקב"ה אלא בנין דאינון לא ידעי בין טפה
דבוכרא לההוא דלא בוכרא בר קב"ה בלחודוי
כגוונא דא (יחזקאל ט ד) והתוית תו על מצחות
האנשים ואמאי צריכין אלא בנין דאינון לא ידעי
אלא מה דאתמסר לון למנדע (ידעי) כגון כל אלן
מלין דזמין קב"ה לאיתאה על עלמא [ואמאי
טעמא בנין דקב"ה אעבר כרוזא בכלהו רקיעין
בההיא מלה דזמין לאיתאה על עלמא⁷
כגוונא דא בשעתא דמחבלא אשתכח

בא וראה, כיון שנקוד אי"ו, למה כתוב
אחר כך איה. אלא משום שחיבור של זכר
ונקבה כאחד סוד האמונה. אז אמר "ויאמר
הנה באהל". שם הוא הקשר של הכל, ושם
נמצא. (ויאמר הנה באהל) "איה וגו'". וכי
לא ידעו המלאכים העליונים ששרה הנה
באהל, למה כתוב "איה". אלא שלא יודעים
בעולם הזה אלא מה שנמסר להם לדעת.

בא וראה, "ועברתי בארץ מצרים אני
ה'", וכי כמה שלוחים ומלאכים יש לקב"ה,
אלא משום שהם לא היו יודעים בין טפה
של בכור לאותה שלא של בכור, פרט
לקב"ה לבדו. כדוגמא זו, "והתוית תו על
מצחות האנשים". ולמה צריכים, אלא
משום שהם לא יודעים אלא רק מה שנמסר
להם לדעת (יודעים), כמו כל הדברים הללו
שעתיד הקב"ה להביא על העולם. ולמה,
משום שהקב"ה מעביר כרוז בכל הרקיעים
באותו דבר שעתיד להביא על העולם.
כדוגמא זו, בשעה שהמשחית נמצא

¹ הם שאלו אליו על הת"ת איה מקום כבודו והוא השיב שהיה במלכות שהיא נקראת אהל והטעם שהמלאכים השגתם למטה מהשגת הנשמות ולכן אינם משיגים רק המלכות, האמנם ייחודה למעלה אינם משיגים כלל וכ"ש בת"ת (אור יקר).

פ' כי שרה עד עתה היתה קשורה בקליפ' דלא עבדי פירי כנזכר בזוהר צמח שלח לך ד"ק ב' אצל ואדוני זקן ועתה באו המלאכים לבשר ואמרו איו שרה אשתך פ' נעקרה שרה ממקום הקלי' ונתקשרה בא"ו דהיינו ג' ר' חכמה א' בינה ו' דעת כליל תרווייהו וז"ש רמז למה דלעילא ג' ר' חב"ד והשיב אברהם ויאמר הנה באהל כלומר זה קב"ה ת"ת הוא מיוחד במ' הנק' אהל שנתגלתה שכינה אליו מיוחדת עם ג' אבות כנזכר בס"ת. ז"ח (נ"א).

² עי' לעיל נב ע"ב אהל סתם ואהל מועד. הנה ברחל יש מיעוט והגדלה, זמנין כך זמנין כך. אבל בלאה הנקראת אהל בל יצען, כי תמיד היא נשארת בקומתה (ספר הליקוטין ישעיה לג).

³ פ' זוג שלם של ז'ין ולא דיעקב ורחל וכיוצא אלא ז'ין בבחינת גדולתם בשני יסודותיהם העיקריים שהם סוד רזא (רמ"ז). ענין מהימנותא כמו אמונת ישראל שבה משיגין את א"ס, ולכן ז'ין נקראין בכל מקום מהימנותא (בהגר"א בספד"צ יז ע"ד).

⁴ הוא סוד אימא המאהילה על בניה ששם נקשרים אבא ואי' ז'ין (רמ"ז).

⁵ שם נמצא אז הזווג המופלא להוציא נשמת יצחק (רמ"ז).

⁶ ומכ"ש שאינם יודעים מחשבות בני אדם שבעוה"ז דלא כהתוס' והרמ"ז שנמשך אחריהם לא שם לבו גם לזאת שהזוהר לא ס"ל כאמור. הרשב"ב (כ"כ הרשב"א הלוי שהזוהר חולק על התוס' וכ"כ הרב זרע ברך ח"ג והמעייין יראה דאין ראה דהזוהר איירי ברדתם בעוה"ז. אך דברי התוס' שבת י"ב הנז' והביאם הרא"ש בפסקיו פ' היה קורא קשים דכמה כתובים להפך כמ"ש במקומו מאי"ן) (נ"א). עי' גמ' ב"מ פז ע"א ועי' גר"א א"ח קא סק"ב (לש"ו) ז"ל הגר"א: דהם מכירים בכל לשון רק דלשון זה מגונה בעיניהם וז"ש אין נזקקים לו ובזה מתורץ קושיית התוס' דשבת י"ב ב' ד"ה שאין כו' ותמהו על תוס' מנין להם שמכירין מחשבות שבלב ונראה שלמדו ממ"ש ג' דברים מזכירין כו' ועיון תפלה ועי' תוס' שם אבל בזוהר ח"א קא ע"ב לא ידעו בהאי עלמא אלא מה כו' ואע"ג דבגמ' ב"מ פז ע"א אמרו יודעין היו כו' מ"מ אמת הוא אף להגמ' וכן לשון אין מכירין מ' אין מבינין ולכן לא אתמסר להון וז"ש אין נזקקין.

⁷ נח סג ע"ב (ד"א).

בראשית

מדרש נעלם

ויקה אהרן וגו' ויעמד בין המתים וגו' וכן עבדו
ואתבטל מנייהו שמעו ההוא קלא דאמר סתרא
סתרא קמייתא¹ אוחילו לעילא דהא דינא
דשמיא לא אשרי הכא דהא ידעי לבטלא ליה

חלש לבו של רבי אחא ונתנמנם. שמע
שאוברים לו, כמו שעשית את זה, תעשה
את זה. לך אמור להם שיחזרו בתשובה,
שרשעים הם לפני. קם והחזירם בתשובה
שלימה, וקבלו עליהם שלא יתבטלו
מהתורה לעולם, והחליפו את שם העיר,
וקראו לא מתא מחסיא.

אמר רבי יהודה, לא די להם לצדיקים
שמבטלין את הגזרה, אלא לאחר כן שמברכין
להם תדע לך שכך הוא דכיון שהנשמה אומרת
לגוף מהרי שלש סאים וגו' (בראשית יח ו) וכל
אותו הענין ומבטל את הדין מה כתיב (בראשית
יח ז) ויאמר שוב אשוב אליך כעת היה הרי ברכה

כיון שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה
לנפשו מה עושים הולכים אצל הרשעים לעיין
בדינם ולעשות בהם משפט הה"ד (שם טז) ויקומו
משם האנשים וישקיפו על פני סדום למקום
הרשעים לעשות בהם משפט

הוא דאמר רבי יהודה כך דרכו של צדיק
כיון שרואה שמעיינין בדינו אינו מתאחר לשוב
ולהתפלל ולהקריב (על) חלבו ודמו לפני צורו עד
שמסתלקין בעלי הדין ממנו דכיון שאמר וישא
עיניו

סתרי תורה

אסתליק (האי מיכאל אסתליק) [אלהי"ם]
בהדי [שד"י]

בקדמיתא שלשה אנשים ואגלימו בציורא
דאזירא והוון אכלי אכלי ודאי דאשא דלהו אכל
ושצי כלא ואעביד נחת רוח לאברהם אינון אשא
ודאי וההוא אשא אתכסי בציורא דאזירא ולא
אתחזי וההוא [מכלא] <מיכלא> אשא מלהטא
ואכלא ליה ואברהם מקבל נחת רוח מהאי

ויקה אהרן וגו' ויעמוד בין המתים וגו'." וכן
עשו והתבטל מהם. שמעו אותו קול
שאומר, סודי הסודות, הראשונים הנחילה
למעלה, שהרי דין השמים לא שורה כאן,
שהרי יודעים לבטלו.

אמר רבי יהודה, לא די להם לצדיקים
שמבטלים את הגזרה, אלא לאחר כן
שמברכים להם. תדע לך שכן הוא, דכיון
שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים
וגו', וכל אותו הענין, ומבטל את הדין, מה
כתוב, "ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה",
הרי ברכה.

כיון שרואים אותה המלאכים שזה לקח
עצה לנפשו, מה עושים, הולכים אצל
הרשעים לעיין בדינם ולעשות בהם משפט.
זהו שכתוב "ויקומו משם האנשים וישקיפו
על פני סדום", למקום הרשעים, לעשות
בהם משפט.

זה הוא שאמר רבי יהודה, כך דרכו של
צדיק, כיון שרואה שמעיינים בדינו, אינו
מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (על)
חלבו ודמו לפני צורו, עד שמסתלקים בעלי
הדין ממנו. שכיון שאמר "וישא עיניו

הסתלק מיכאל הזה, מסתלק אלהים עם
שדי.

בהתחלה שלשה אנשים, והתגלמו בציור
של אויר, והיו אוכלים, אוכלים ודאי,
שהאש שלהם אוכלת ומכלה הכל, ועושים
נחת רוח לאברהם. הם אש ודאי, ואותה
האש מתכסה בציור של אויר ולא נראית.

הסתלק מיכאל הזה, מסתלק אלהים עם
שדי.

בהתחלה שלשה אנשים, והתגלמו בציור
של אויר, והיו אוכלים, אוכלים ודאי,
שהאש שלהם אוכלת ומכלה הכל, ועושים
נחת רוח לאברהם. הם אש ודאי, ואותה
האש מתכסה בציור של אויר ולא נראית.

¹ חולה חולה ראשונה המתינו למעלה ולא תרדו למטה בין בני העיר שהרי הדין מלמעלה אינו שורה כאן
מאחר שהם יודעים לבטל חולי הדבר בר מינון. ומלת סתרא הוא מל' מסתורית' בפ' אלו טרפות שפי' חולה
(ד"א). עי' ד"א (והרואה יראה שם דף ס דלא מוכח הכי ואיברא דהערוך כתב ל' מחלה. וכ"כ הרמ"ז בכ"י דאינו
מובן ופי' עד"ה באורך ועיין במוסף הערוך דהנוסחא שם מעזלא (מא"ן). פירוש שלוחי המגפה שהם עדיין
נסתרים למעלה המתינו שם ולא תבואו וז"ש אוחילו המתינו. הרש"ב (נ"א).

² צד ע"א (הערת הזוהר).

³ עי' רש"י עירובין סג ע"א ויומא פו ע"א שזה עירו של רבינא ורב אשי בבבל.

בראשית

ואותו מאכל אש לזהטת ואוכלת אותו, ואברהם מקבל נחת רוח מזה.

כיון שהסתלקה השכינה מה כתוב, "ויעל אלהים מעל אברהם", מיד מסתלק עמו מיכאל, שכתוב "ויבאו שני המלאכים סדומה וגו'". כתוב בהתחלה שלשה ועכשיו שנים, אלא מיכאל שהוא ימין, הסתלק עם השכינה.

המלאך שנראה למנוח ירד והתגלם (לו) באויר ונראה לו, וזה הוא אוריאל. מה שלא ירד עם אלו לאברהם, ירד כאן לבדו לבשר למנוח שבא מדן.

כיון דאסתלק שכינתא מה כתיב (בראשית יז כב) ויעל אלהים מעל אברהם¹ מיד מסתלק בהדיה מיכאל דכתיב (שם יט א) ויבאו שני המלאכים סדומה וגו' שלשה כתיב בקדמיתא והשתא תרין אלא מיכאל דאיהו ימינא אסתליק² בהדי שכינתא

מלאך דאתחזי למנוח³ נחת ואגלים (ליה) באוירא ואתחזי ליה ודא איהו אוריאל מה דלא נחת באלין דאברהם נחת הכא בלחודוי לבשרא למנוח דאתי מדן⁴

קב/א
זהר

בעלמא בעי בר נש לאתכסיא בביתיה ולא יתחזי בשוקא בגין דלא יתחבל כמה דאת אמר (שמות יב כב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר⁵ מנייהו אין [דיכיל לאסתתרא] אבל מקמי קב"ה לא בעי לאסתתרא⁶ מה כתיב (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יהו"ה⁷

איה שרה אשתך (בראשית יח ט) דלא בעו לומר מקמה כיון דאמר הנה באהל מיד (בראשית יח י) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו' תא חזי אורה ארעא [ד]עד דלא [א]זמין <אברהם> [קב"ה] קמייהו למיכל לא אמרו ליה מדי⁸ בגין דלא יתחזי דבגין ההיא בשורה קא אזמין להו למיכל בתר דכתיב

בעולם, אדם צריך להתכסות בביתו ולא יהיה נראה בשוק, כדי שלא ישחת. כמו שנאמר "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", מאלו שיכול להסתתר כן, אבל מלפני הקב"ה לא (יכול) צריך להסתתר. מה כתוב, "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'".

"איה שרה אשתך". שלא רצו לומר לפניה. כיון שאמר "הנה באהל", מיד, "ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו'". בא וראה דרך ארץ, שטרם שהזמין אברהם לפניהם לאכול, לא אמרו לו דבר, כדי שלא יראה שמשום אותה בשורה הזמין אותם לאכול. אחר שכתוב "ויאכלו", אז אמרו לו אותה בשורה.

¹ "ויעל אלהים מעל אברהם" נמחק בהגהות הגר"א, וצמקומו איתא "וילך ה' כחשך כלה מיד".

² קו ע"ב (הערת הזוהר).

³ זה איננו המלאך שבמרכבה, אלא שיש ד' מלאכי המרכבה בכל עולם ועולם, וכאן הוא התחתון (דע"ה ח"ב כט ע"ב).

⁴ מחנה דן במלכות וכן שם אוריאל (אור יקר).

⁵ מפני שרושם העבירות בפנים דכתיב הכרת פניה עתה בס, ולכך המחבל משנתן לו רשות לחבל אינו מחבין בין צדיק לרשע, פי' צדיק בדינו לרשע בדינו, אחר שעוונותיו מצויירים בפניו, ולכך העיקר תלוי בפנים (אור יקר לעיל סג ע"א). צריכים להיות מכוסים מן החיצונים וכמ"ש לא תצאו איש מפתח ביתו כו' (ב"ע רלג ע"א). פירוש מהמחבלים צריך להשמר כיון שניתן להם רשות אבל הקב"ה דאיהו יודע הכל א"צ להשמר ובמצרים דכתיב ועברתי אני ולא מלאך וכתוב ואתם לא תצאו הטעם דאחר שהוכו בחצות נשארו מחבלים על נשמות המוכים. א"מ (נ"א).

⁶ (ס"א יכיל) (דפ"ו).

⁷ קב"ה אזיל ומסיים בוכרי, ומלאך המות עייל ומחי, ואם היו יוצאים מפתח ביתם שמא מלאך המות פוגע בהם (אור יקר).

⁸ לפי [נוסח הדרך אמת] היו מצפים שתחול קדושה נפלאה באותה סעודה כפי הראוי להם ולא יהיה בה שום צד חומריות וגסות שתהיה אחיזה בו אל החיצונים, וזה במה שיקטרגו על אברהם בראותם גודל (ההנאה) [ההנהגה] שעשה בזאת הסעודה (וחריפות) [וחריצות] מופלא בודאי משונה מכל שאר הפעמים (רמ"ז).

בראשית

(שם ה) ויאכלו כדין אמרו ליה ההיא בשורה ויאכלו [סלקא דעתך וכי מלאכי עלאי אכלי¹] אלא בנין יקרא דאברהם אתחזי הכי² אמר רבי אלעזר ויאכלו ודאי³ בנין דאינון אשא דאכיל אשא⁴ ולא אתחזי⁵ וכל מה דיהב לון אברהם אכלי⁶ בנין [דמסטרטא דאברהם אכלי לעילא] (דאכלי מההוא סטרא דלעילא)⁷

תא חזי כל מה דאכיל אברהם בטרה איהו קא אכיל⁸ ובנין כך אקריב קמיהו ואכלי ונטיר אברהם בביתיה דכיא ומסאבותא דאפילו בר נש דאיהו מסאב (לא יכיל לקרבא לביתיה כדין ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביד) [נ"א לא הוה משמש בביתיה עד דעביד] ליה טבילה⁹ או עביד ליה לנטרא שבעה יומין כדקא חזי ליה בביתיה <הכי הוא ודאי

תא חזי כתיב (דברים כג יא) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו' מאי תקנתיה (כתיב) והיה לפנות ערב ירחץ במים אערע ביה טומאה מדרש נעלם

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו (בראשית יח ב) מה כתיב בנשמה (בראשית יח

"ויאכלו". וכי תעלה על דעתך שמלאכים עליונים אוכלים, אלא בשביל כבודו של אברהם נראה כך. אמר רבי אלעזר, ויאכלו ודאי, משום שהם אש אוכלת אש ולא נראים. וכל מה שנתן להם אברהם אכלו, משום שמצד אברהם אוכלים למעלה (שאוכלים מאותו צד שלמעלה).

בא וראה, כל מה שאכל אברהם הוא אכל בטרה, ולכן הקריב לפניו ואכלו. אברהם שמר בביתו טומאה וטהרה, שאפילו אדם שהוא טמא (לא יכל להתקרב לביתו. אז ידע אברהם שזה טמא הוא, ועשה) (לא היה משמש בביתו, עד שעשה) לו טבילה, או עשה לו לשמור שבעה ימים כראוי לו בביתו, וכך זה בודאי.

בא וראה, כתוב "איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'". מה תקנתו. "והיה לפנות ערב ירחץ במים". ארעה בו טומאה

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", מה כתוב בנשמה, "וימהר אברהם האהלה

¹ עיי' ח"ב קנו ע"ב: וכי מלאכי עלאי אכלי אין כגוונא דלהון אכלו ישראל במדברא וההוא מזונא רזא איהו טולא דנגיד ואתמשך מעילא מרזא דעלמא דאתי (עיי' שעה"כ יוה"כ ג). ועיי' זו"ח פו ע"ב: מה מלאכי השרת אוכלים בקדושה ובטהרה ובנקיות, אף ישראל כן צריכין לאכול בקדושה ובטהרה. דכתיב, והתקדשתם, אלו מים ראשונים. והייתם קדושים, אלו מים אחרונים.

² שלא יתחשבו כקצים בסעודתו ולא מייקרים אותה (רמ"ז).

³ אינו לפי הנראה אלא אדרבה עשו בירור מופלא כי ניזונו מן הרוחניות שחל על אותן המאכלים, והמותרות שרפו וכלו לגמרי, ולא נהנו החיצונים משם כלל. ומלת ויאכלו הוא מלשון (ויקרא ו ג) אשר תאכל האש (רמ"ז).

⁴ עיי' יומא כא ע"ב: יש אש דוחה אש דגבריא ויש אש אוכלת אש דשכינה. קד ע"א (הערת הזוהר).

⁵ לא נשארה שום שארית כמו שהוא האפר הנותר מן השריפה (רמ"ז).

⁶ ולא עוד אלא שלא נהגו כדרך הארץ לשייר שיורין מן האלפס, אלא אכלו כל מה שניתן לפניו (רמ"ז).

⁷ כדכתיב (שיה"ש ה א) אכלו רעים, ואמרינן בפרשת ויקרא (ד ע"א) אכלו רעים לעילא, שה"ס או"א משמש סוד האכילה. והנ"א דמסטרטא דאברהם וכו', הוא מ"ש (שעה"כ יוה"כ ג) שהמזון מושפע מן חסד שבחכמה, וה"ס מזו"ן שעולה חס"ד א"ל (רמ"ז). פירוש כי מצד החסד מדת אברהם יורד מזון ממנו ולמטה ואם למדות הוא משפיע כ"ש לעולם המלאכים. ז"ח (נ"א).

⁸ בא להודיע שאותו הרוחניות המופלא שהושפע על אותו המזון היה בהכנה גדולה מצד אברהם, ומפני זה אקריב קמיהו, כמו שנאמר ויתן לפניו, והם מיד אכלו ממנו ולא נסתפקו בטרתם של האוכלים (רמ"ז). עיי' שער המצות עקב: הותר אכילת הבשר וכו' אעפ"י שאנו מבררין אותם ע"י אכילתם וחוזרין להיות חלק אבר האדם ממש וכו' אפילו זה הבירור הגרוע שאנו מבררין ע"י אכילתנו בהמות הטהורות בלבד אינו מתברר אלא על ידי אכילת הת"ח ירא שמים המכוין באכילתו. ועיי' ספר הליקוטים בראשית פרק א: וכן בענין האכילה צריך לנקות עצמו קודם האכילה, כמ"ש רז"ל המשהה נקביו עובר משום אל תשקצו א"ת נפשותיכם, ס"ת אותיות מו"ת, דבחינת נפש היא במלכות. והטעם, שכשהאדם אוכל קודם שיטהר עצמו, כיון שעדיין קליפות עשיה דבוקה בו, אף כשיאכל וירצה להעלות האכילה מעולם לעולם ולברר אותם מהפסולת לא יועיל, כיון שהקליפה בתוכו תדבק בו הקליפה, ומה שמתברר יותר נבלע בשאר האיברים, כנגד יצירה.

⁹ פיי' לא מבעיא נקבה שעלולה לנידות אלא אפילו בן אדם דאיהו מסאב, בינו לבינו, לא הוה משמש, לא ערב לו לבו לשמש בביתו עד שהיה טובל לפניו. וגרסת הספרים יותר מפליאה, שלא היה יכול להתקרב לביתו כי מלאכי השמירה היו מעכבים עליו ודוחים אותו, כי (תהלים לג, יח) עיני ה' אל יראוי (רמ"ז).

בראשית

ו) וימחר אברהם האהלה אל שרה בחפזון ובמהירות בלא שום העכבה! מיד ממחרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש במה שיתכפר לו עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין

רבי אליעזר אומר מאי דכתיב (שם יא) ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח כנשים אלא כיון שהנשמה עומדת במעלתה והגוף נשאר בארץ מכמה שנים באים בימים שנים וימים הרבה וחדל לצאת ולבא ולעבור ארח כשאר כל אדם אתבשר להחיות הגוף מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה (בראשית יח יב) אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים היתה לי עדנה וחדוש ואדוני זקן (שם) שהיום כמה שנים שיצאת ממני ולא הפקידני וקודשא בריך הוא אמר היפלא מיהויה דבר למועד (שם יד) מהו למועד אותו הידוע אצלי להחיות המתים ולשרה בן מלמד שיתחדש כבן שלש שנים

אמר רבי יהודה ברבי סימון כיון שהנשמה ניוזנת מזיוה של מעלה קודשא בריך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה² לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא והוא משיב אחרי בלותי היתה לי עדנה אחרי בלותי בעפר ושכנתי באדמה ואכל בשרי רמה וגוש עפר תהיה לי חדוש קודשא בריך הוא אומר לנשמה הה"ד (בראשית יח יג - יד) ויאמר יהויה אל אברהם וגו' היפלא מיהויה דבר למועד הידוע אצלי להחיות את המתים אשוב אליך אותו הגוף שהוא

סתרי תורה

ובגין דלא חשיב כאברהם לא כתיב דאכל דהא כתיב (שופטים יג טז) אם תעצרני לא אוכל בלחמך³ וכתיב (שם כ) ויהי בעלות הלהב מעל המזבח ויעל מלאך יהויה בלהב המזבח וגו' והכא ויעל אלהים מעל אברהם (בראשית יז כב) בגין דביה אסתליק מיכאל ואשתארו רפאל וגבריאל ועליהו כתיב (שם יט א) שני המלאכים סדומה בערב בשעתא דדינא תליא על עלמא לבתר

אל שרה", בחפזון ובמהירות בלא שום העכבה. מיד ממחרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב, ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר, מהו שאמר "ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים". אלא כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ כמה שנים, באים בימים שנים וימים הרבה, וחדל לצאת ולבא ולעבור ארח כשאר כל אדם. נתבשר להחיות הגוף. מהו אומר "אחרי בלותי היתה לי עדנה", אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש. "ואדני זקן", שהיום כמה שנים שיוצאת ממנו ולא הפקידני. והקדוש ברוך הוא אמר, "היפלא מה דבר, למועד", מהו "למועד", אותו הידוע אצלי להחיות מתים. "ולשרה בן" מלמד שיתחדש כבן שלש שנים.

אמר רבי יהודה ברבי סימון, כיון שהנשמה נזונית מזיוה של מעלה, הקדוש ברוך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומה, לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב, אחרי בלותי היתה לי עדנה, אחרי בלותי בעפר ושכנתי באדמה, ואכל בשרי רמה וגוש עפר תהיה לי חדוש. הקדוש ברוך הוא אומר לנשמה, זהו שכתוב "ויאמר ה' אל אברהם וגו', היפלא מה דבר", למועד הידוע אצלי להחיות את המתים, אשוב אליך אותו הגוף שהוא

ומשום שלא חשוב כמו אברהם, לא כתוב שאכל, שהרי כתוב "אם תעצרני לא אוכל בלחמך". וכתוב "ויהי בעלות הלהב מעל המזבח ויעל מלאך ה' בלהב המזבח" וגו', וכאן "ויעל אלהים מעל אברהם", משום שבו הסתלק מיכאל, ונשארו רפאל וגבריאל. ועליהם כתוב "שני המלאכים סדומה". "בערב", בשעה שהדין תלוי על העולם, אחר כך הסתלק אחד, ונמצא

¹ עי' לעיל צט ע"ב רץ כצבי ומה שהבאנו שם.

² עי' ח"ב יח ע"א שדומה היה שר מצרים, ונתמנה לשרו של גהנם.

³ מנוח עם הארץ היה כי החכם יש לו כוונה גדולה מכל זה ולכן אמר לו המלאך אם תעצרני לא אוכל בלחמך לפי שאין כוונתך זו כ"כ גדולה אבל באברהם נאמר ויאכלו אוכלין ממש (שער המצות עקב).

בראשית

אסתלק חדר ואשתכח גבריאל בלהודיה בזכותיה
דאברהם אשתויב לוט ואיהו אוף הכי זכה בהו
ועל דא אתו לגביה

קב/ב
זהר

אחרת, כמו זיבה או (נגע או נדה) טומאת
נדה שהיו שתי טומאות, לא מספיק לו
באותה טבילה, (משום) בין שארע לו קרי
קודם שקיבל טומאה אחרת (משום) בין
שארע לו אחר כך.

ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה
לכולם, הוא לגברים והיא לנשים. ולמה
אברהם עסק לטהר בני אדם, משום שהוא
טהור ונקרא טהור, שכתוב "מי יתן טהור
מטמא לא אחד", "טהור" זה אברהם שיצא
מתרח. רבי שמעון אמר, כדי לתקן את
אותה הדרגה של אברהם, ומהי מים. לכן
התקין לטהר בני העולם במים. ובשעה
שהזמין את המלאכים, בתחילת דבריו מה
כתוב, "יוקח נא מעט מים", כדי להתחזק
באותה דרגה שהמים שרויים בה, ולכן היה
מטהר את כל בני האדם מהכל. מטהר
אותם מצד של עבודה זרה, ומטהר אותם
מצד הטומאה. וכמו שהוא מטהר את
האנשים, כך גם שרה מטהרת את הנשים.
ונמצא שכל מי שבא אליהם טהורים מהכל.

אחרת, כמו זיבה או (נגע או נדה) טומאת
נדה שהיו שתי טומאות, לא מספיק לו
באותה טבילה, (משום) בין שארע לו קרי
קודם שקיבל טומאה אחרת (משום) בין
שארע לו אחר כך.

ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה
לכולם, הוא לגברים והיא לנשים. ולמה
אברהם עסק לטהר בני אדם, משום שהוא
טהור ונקרא טהור, שכתוב "מי יתן טהור
מטמא לא אחד", "טהור" זה אברהם שיצא
מתרח. רבי שמעון אמר, כדי לתקן את
אותה הדרגה של אברהם, ומהי מים. לכן
התקין לטהר בני העולם במים. ובשעה
שהזמין את המלאכים, בתחילת דבריו מה
כתוב, "יוקח נא מעט מים", כדי להתחזק
באותה דרגה שהמים שרויים בה, ולכן היה
מטהר את כל בני האדם מהכל. מטהר
אותם מצד של עבודה זרה, ומטהר אותם
מצד הטומאה. וכמו שהוא מטהר את
האנשים, כך גם שרה מטהרת את הנשים.
ונמצא שכל מי שבא אליהם טהורים מהכל.

¹ (נ"א סגירו או נדה) (דפ"ו).

² קרי ונדה או קרי וזיבה, לא סגי בהוא טבילה שטבל לקריו לעסוק בתורה וליטהר לטהרות עד שיטבול שנית (אור יקר).

³ שהטהרה מצד הכהן וקדושה מצד הלוי, "ואיקרי טהור" להורות היות דבר נוגע אל מדתו (אור יקר). מלבד כח טומאת הקליפה בכללות שהיתה נשמתו בתוכה, עוד היתה עליו טומאה פרטית, והיא שתרח ארתח לקב"ה והוליד את אברהם בעצם טומאת נדת אשתו [שעה"פ איוב] (רמ"ז)

⁴ קרח קעו ע"ב (ד"א).

⁵ הוא מ"ש בפרשת תזריע (מח ע"ב), לית טהור אלא [כד נפיק] מסטרא דמסאבא (רמ"ז).

⁶ לתת כח במדרגתו שה"ס המים שהם מצד גבורות אבא שנעשו חסדים באי' בסוד התחלפות [אורות] אר"א זה בזה (רמ"ז).

⁷ וז"ש בתנחומא אתה אמרת יוקח נא אני נותן לבניך פסח והוא מבואר דפסח להפריש מע"ז. מא"ן (נ"א).

⁸ לגבי המלאכים לא שייך לתקנא שהם אינם פגומים אלא להחזיק יותר וחזוקה ותקונה הוא ע"י שמכניסים הכל תחת ממשלתה ומושך אותה אל עולם התחתון, שזה חוזק יותר אל המדות היותם משפיעות שאז הן מושפעות בסוד שכינ הבתחתונים צורך גבוה (אור יקר). שרצה להמשיך השפע בכל קו הימין עד הנצח וממנו ימשיך המים לרחוץ רגליהם, ולזה אמר מעט מים, כי מעט המה לגבי החכמה והחסד, ולא אמר שירחצו ידיהם, כי לא חשש שנאחזה הטומאה בהם כי אם ברגלים ששם עיקר אחיזת החיצונים (רמ"ז).

⁹ צד העבודה זרה היה מכח הטוב שבתוך הקליפה והטומאה מצד הרע שלהם (רמ"ז).

בראשית

תא חזי אילנא¹ נטע אברהם בכל אתר דדיווריה תמן ולא הוה סליק בכל אתר כדקא יאות בר בשעתא דדיווריה בארעא דכנען² ובהווא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקב"ה [ומאן דאתאחיד בע"ז מאן דאתאחיד בקב"ה] אילנא הוה פריש ענפוי וחפו על רישיה ועביד עליה צלא >יאה< ומאן דאתאחיד בסמרא דע"ז הווא אילנא הוה אסתלק וענפוי >הווי< סליקין לעילא כדין הוה ידע אברהם ואזהיר ליה ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא [דקודשא בריך הוא והכי] מאן דאיהו דכיא (הכי) מקבל ליה אילנא מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה כדין ידע אברהם ומדכי לון במיאי ומעינא דמיאי הוה תחות הווא אילנא ומאן דצריך טבילה מיד מיין סלקין לגביה ואילנא [אסתלקין]³ (אסתליק ו) ענפוי כדין ידע אברהם דאיהו מסאבא ובעי טבילה מיד ואם לאו מיאי נגיבן כדין ידע דבעי לאסתאבא >ולאסתמרא< שבעה יומין

תא חזי דאפילו בשעתא דאזמין לון למלאכין אמר לון והשענו תחת העץ בגין למחמי ולמבדק בהו ובהווא אילנא הוה בדיק לכל בני עלמא ורוא (לקבל) [בגין] קב"ה קא (עבד) [אמר] דאיהו אילנא דחיי לכלא ובגין כך והשענו תחת העץ ולא תחת עבודה זרה

ותא חזי כד חב אדם בעץ הדעת טוב ורע חב⁴ [דכתיב (בראשית ב יז) ומעץ הדעת וגו' ואיהו ביה חב וגרם מותא לעלמא מה כתיב (שם ג כב) ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו'] >וגרם מותא לכל בני עלמא< (לכל בני עלמא) וכד אתא אברהם באילנא אחרא אתקין עלמא⁵ דהווא אילנא דחיי ואודע מהימנותא לכל בני עלמא

ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה (שם יח י) א"ר יצחק שוב אשוב שוב מבעי ליה דהא

בא וראה, אברהם נטע אילן בכל מקום שדיוורו שם, ולא היה עולה בכל מקום כראוי, פרט לשעה שדיוורו היה בארץ כנען, ובאותו אילן היה יודע מי שנאחז בקב"ה ומי שנאחז בעבודה זרה. מי שנאחז בקב"ה, היה האילן פורש ענפיו ומכסה על ראשו ועושה עליו צל נאה, ומי שנאחז בצד של עבודה זרה, אותו האילן היה מתעלה, וענפיו היו עולים למעלה, אז היה יודע אברהם ומזהיר אותו, ולא אז משם עד שנאחז באמונת הקדוש ברוך הוא. וכך מי שהוא טהור (כך) אותו האילן מקבלו, ומי שהוא טמא אינו מקבל אותו. אז ידע אברהם והיה מטהר אותם במים. ומעין מים היה תחת אותו אילן, ומי שצריך טבילה מיד המים עולים אליו, ועולים ענפי האילן, אז ידע אברהם שהוא טמא וצריך מיד טבילה. ואם לא, יבשו המים, ואז ידע שרוצה להטמא ולהשמר שבעה ימים.

ובא וראה, שאפילו בשעה שהזמין את המלאכים, אמר להם "והשענו תחת העץ" כדי לראות ולבדוק אותם, ובאותו אילן היה בודק את כל בני העולם. וסוד זה (כנגד) משום הקדוש ברוך הוא (עשה) אמר שהוא עץ החיים לכל, ולכן "והשענו תחת העץ" ולא תחת עבודה זרה.

ובא וראה, כשחטא אדם, הוא חטא בעץ הדעת טוב ורע, שכתוב "ומעץ הדעת וגו'". והוא חטא בו וגרם מות לעולם. מה כתוב, "ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו'", (וגרם מות לכל בני העולם). וכשבא אברהם, עם אילן אחר תיקן את העולם, שהוא עץ החיים, והודיע את האמונה לכל בני העולם.

"ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה". אמר רבי יצחק "שוב אשוב", היה צריך לכתוב שוב שוב, שהרי המפתח הזה לפקוד העקרות הוא ביד הקדוש ברוך הוא ולא ביד

¹ נלע"ד שאברהם אבינו ע"ה היה עוסק בספר שנמסר לו [ספר יצירה] והיה עושה מעשים מופלאים לכבוד ה' וכו', אבל לא הצליח מעשהו אלא בארץ ישראל, והטעם כי רק שם היה אור השפע חזק ונכון (רמ"ז).

² כי עץ החיים אינו גדל אלא בא"י ת"ת במלכות (אור יקר).

³ אסתלקין (לפ"ו).

⁴ כדפי' בתיקון ק ע"א: ועץ הדעת טוב ורע איהו לתתא עץ הדעת טוב דא מטטרו"ן ורע דא סמא"ל (אור יקר).

⁵ פי' המתגלגל ב' (נר' שר"ל אדה"ר התגלגל באברהם). ועיין בקרח קסח ע"א בגליון (ד"א).

בראשית

מפתחא דא למפקד עקרות בידא דקב"ה¹ איהו ולא בידא דשליחא אחרא כמה דתנינן תלת מפתחות אינון דלא אתמסרו בידא דשליחא דחיה ותחיית המתים וגשמים² והואיל דלא אתמסרו בידא דשליחא אמאי כתיב שוב אשוב אלא ודאי קב"ה דהוה קאים עליהו אמר (ליה) מלה בגין כך כתיב ויאמר שוב אשוב אליך³

ותא חזי בכל אתר דכתיב ויאמר סתם או ויקרא סתם הוא מלאכא דברית⁴ ולא אחרא⁵ ויאמר דכתיב (שמות טו כא) ויאמר אם שמוע תשמע וגו' ויאמר ולא קאמר מאן הוא ויקרא דכתיב (ויקרא א א) ויקרא אל משה ולא קאמר מאן הוה אמר דכתיב (שמות כד א) ואל משה אמר וגו' ולא אמר מאן הוה (נ"א) אוף הכא דכתיב ויאמר שוב אשוב⁶ ויאמר סתם ולא קאמר מאן

מדרש נעלם

קדוש מחודש כבראשונה להיותכם מלאכים קדושים ואותו היום עתיד לפני לשמוח בהם הה"ד (תהלים קד לא) יהי כבוד יהו"ה לעולם ישמח יהו"ה במעשיו

קג/א

זהר

(הוה) אלא בכל הגי מלאכא דברית הוה וכלא בקב"ה אתמר ובגין כך כתיב (בראשית יח ז) ויאמר שוב אשוב אליך [וגו'] והנה בן וגו'

שליח אחר, כמו ששנינו, שלש מפתחות הם שלא נמסרו ביד שליח, של חיה, ותחיית המתים, וגשמים, והואיל ולא נמסרו ביד שליח, למה כתוב "שוב אשוב". אלא ודאי הקדוש ברוך הוא שהיה עומד עליהם אמר (לאותו) הדבר, לכן כתוב "ויאמר שוב אשוב אליך".

ובא וראה, בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, הוא מלאך הברית ולא אחר. "ויאמר", שכתוב "ויאמר אם שמוע תשמע וגו'", ויאמר, ולא אמר מי הוא. "ויקרא", שכתוב "ויקרא אל משה", ולא אמר מי היה. "אמר", שכתוב "ואל משה אמר וגו'", ולא אמר מי היה. (אף כך שכתוב "ויאמר שוב אשוב", ויאמר סתם, ולא אמר מי

קדוש מחדש כבראשונה להיותכם מלאכים קדושים, ואותו היום עתיד לפני לשמוח בהם. זהו שכתוב "יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו".

(היה). אלא בכל אלה מלאך של הברית היה, והכל נאמר בקב"ה. ולכן כתוב "ויאמר שוב אשוב אליך וגו', והנה בן וגו'".

¹ לא היינו שעת ההרון דא"כ מאי קשיא ליה שוב אשוב וגו', דהיינו עת ההלידה אלא גם עת לידת עקרות קאמר והיינו דחיה (אור יקר).

² והא ממש בני חיי ומזוני, בני היינו דחיה, ומזוני היינו גשמים, חיי היינו תחיית המתים (אור יקר).

³ קלח ע"א קמב ע"ב וקמג ע"א וקנז ע"א ותרומה קלח ע"א פנחס רכב ודף קטו (ד"א).

⁴ ע"י רמב"ן (שמות ג ב) [וירא מלאך ה' אליו בלבת אש]: המלאך הזה הוא המלאך הגואל שנאמר כי שמי בקרבו (להלן כג א) וכו' ונאמר ומלאך פניו הושיעם (ישעיה סג ט), כלומר מלאך שהוא פניו כדכתיב פני ילכו והניחותי לך (להלן לג יד). [בענין "המלאך הגואל", ע"י רבינו במדבר (ו כה) שזה כינוי לשכינה. וע"י לש"ו בספר הביאורים (ח"ב ע ע"ג) כל אור תחתון הוא בבחי' מלאך לאור העליון, וכנודע בסוד המלאך הגואל, עכ"ל. בענין "שמי בקרבו" ע"י לקמן קכז ע"ב: כי שמי בקרבו (שמות כג כא) תנן אמר רבי אבהו תא חזי מאן דידע שמיה על בורייה ידע דהוא ושמיה חד הוא קודשא בריך הוא ושמיה חד, ע"כ, דהיינו שכינה. וכן הוא בזו"ח יז ע"א. ודלא כדברי הש"ס בסנהדרין לח ע"ב ש"שמי בקרבו" הוא כינוי למט"ט. וע"י ר' בחיי (שמות ג יג): השיב לו הש"י פני ילכו הוא השליח מטטרון שבו אני נודע בעולם על המעשים הנוראים והנפלאות הגדולות באותות ומופתים שיעשו על ידו שמתוכם ידעו אותי הבריות ויראוני וכו' והשליח הזה הוא הכבוד הנקרא סתם ואל מפרש מאן הוה, נוק', דלא אדכרת לצניעות (אור יקר קג ע"ב).

⁵ כאשר יאמר "ויאמר ה'" ירצה ת"ת עם המלכות, אבל כאשר יאמר ויאמר סתם ישלול שהיתה המלכות בלי חברת הת"ת ועטם היות ויאמר סתם בה מפני שהיא נקבה אינה נזכרת בשם אלא סתם אמר האומר קרא הקורא (אור יקר).

⁶ קטו ע"א (ד"א).

בראשית

והנה בן לשרה אשתך (בראשית יח י) מאי טעמא לא כתיב והנה בן לך אלא בנין דלא יחשוב דהא מן הנר איהו כדבקרמיתא רבי שמעון פתח ואמר (מלאכי א ו) בן יכבד אב ועבד אדוניו בן יכבד אב דא יצחק לאברהם אימתי כביד ליה בשעתא דעקד ליה על גבי מדבחה ובעא למקרב ליה קרבנא ויצחק בר תלתין ושבע שנין הוה ואברהם הוה סבא דאילו הוה בעיט¹ ברגלא חד לא יכיל למיקם קמיה ואיהו אוקיר ליה לאבוי ועקד ליה כחד אימרא בנין למעבד רעותיה דאבוי²

ועבד אדוניו דא אליעזר לאברהם כד שדר ליה לחרן ועבד כל רעותיה דאברהם ואוקיר ליה כמה דכתיב (בראשית כד א) ויהויה ברך את אדוני וגו' וכתיב (שם לד) ויאמר עבד אברהם אנכי בנין לאוקיר ליה לאברהם דהא בר נש דהוה מייתי כסף וזהב ואבני יקר וגמלין ואיהו כדקא יאות שפיר בחיזו לא אמר דאיהו רחימא דאברהם או קריבא דיליה אלא אמר עבד אברהם אנכי בנין לסלקא בשבחה דאברהם ולאוקיר ליה בעינייהו

ועל דא בן יכבד אב ועבד אדוניו ואתון ישראל בנין קלנא בעיניכו לומר דאנא אבוכון או דאתון עבדין לי ואם אב אני איה כבודי וגו' בנין כך והנה בן דא הוא בן ודאי ולא ישמעאל דא הוא בן דאוקיר לאבוי כדקא חזי (והנה בן) לשרה אשתך בן לשרה דבניניה מיתת דבניניה כאיבת נפשה עד דנפקת מינה והנה בן לשרה³ לאסתלקא בגיניה בשעתא דקב"ה יתיב בדינא על עלמא [ד]כדין ויהויה פקד את שרה וגו' [דהא מדכרי לשרה בגיניה דיצחק⁴] ועל דא [איהו בן לשרה אשתך] (אנהו מלאכי אמרו) והנה בן

"והנה בן לשרה אשתך". למה לא כתוב והנה בן לך. אלא כדי שלא יחשב שהוא מהגר כמו בראשונה. רבי שמעון פתח ואמר, "בן יכבד אב ועבד אדוניו". "בן יכבד אב" זה יצחק את אברהם, מתי כביד אותו, בשעה שעקד אותו על גבי המזבח ורצה להקריבו לקרבן, ויצחק בן שלשים ושבע שנים היה ואברהם היה זקן, שאילו היה בועט (בו) ברגל אחת לא היה יכול לעמוד לפניו, והוא כביד את אביו, ועקד אותו כמו ש"ה כדי לעשות רצון אביו.

"ועבד אדוניו" זה אליעזר לאברהם, כששלח אותו לחרן ועשה כל רצונו של אברהם וכבדו, כמו שכתוב "וה' ברך את אדוני וגו'", וכתוב "ויאמר עבד אברהם אנכי", כדי לכבד את אברהם. שהרי אדם שהיה מביא כסף וזהב ואבנים יקרות וגמלים, והוא כראוי, נאה למראה, לא אמר שהוא אוהב אברהם או קרוב שלו, אלא אמר "עבד אברהם אנכי", כדי להעלות את שבח אברהם ולכבדו בעיניהם.

ועל כן "בן יכבד אב ועבד אדוניו". ואתם ישראל בני, קלון בעיניכם לומר שאני אביכם או שאתם עבדים שלי, "ואם אב אני איה כבודי וגו'". לכן "והנה בן", זה הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. זהו בן שכבד את אביו כראוי. "והנה בן לשרה אשתך", "בן לשרה" שבגללו מתה, שבגללו כאבה נפשה עד שיצאה ממנה. "והנה בן לשרה" להתעלות בגללו, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם, שאז "וה' פקד את שרה וגו'", שהרי מזכירים את שרה משום יצחק, ועל זה הוא "בן לשרה" (זה אמרו המלאכים). "והנה בן לשרה" (זה), שהרי הנקבה לוקחת (את) הבן מהזכר.

¹ (ביה) (לפ"ו).

² קמו ע"ב (הערת הזוהר).

³ פירוש להתעלות עבודה כד"א וה' פקד ר"ל כל מקום שנאמר וה' הוא וב"ד אז זוכר שרה ומרחם וזהו דמסיים דין נוק' נטלא לי כי בשביל הנקיבה שרה שנצטערה הרבה הוא מרחם על הבנים. ועד"ה המ' נוק' מקבלת מפחד יצחק חוץ מת"ת כי כשמקבלת ע"י ת"ת אז רחמים גוברים ע"כ כתיב הנה בן לשרה. ר"מ (ע' למז"ה בפ' האחרון ויש להשיב עליו ולי הדל אפשר בהקדמה ידוע דבעבור אשר צחקה נולד יצחק בנשמה דנוקבא והוצרך העקידה שפרחה נשמת יצחק הנוקב' ונכנסה באיל ונשחט וע"ז מתה שרה ואסתלקא בגיניה וז"ש בן לשרה דהא נוק' נטלא לבר מן דכורא שנשמתו היתה נוקבית ודו"ק כי קצרת. מא"ן) (נ"א).

⁴ אברהם בשביל עצמו נזכר וכן שאר אמהות אינם נזכרות אלא שרה בשביל יצחק (אור יקר).

בראשית

לשרה (דין) [דהא] נוקבא נמלא ליה לבר-א <א> מן
דכורא¹

ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו
(בראשית יח י) מאי והוא אחריו והיא אחריו
מבעי ליה אלא רזא איהו ושרה שומעת מה דהוה
אמר (פתח האהל דא קב"ה והוא אחריו מאן
דהוה אמר) פתח האהל² דא דרגא תתאה
<פתחא דמהימנותא> והוא אחריו (דא) <דאודי
ליה> דרגא עלאה [נ"א פתח האהל והוא אחריו
דא קב"ה פתח האהל דרגא תתאה והוא אחריו
דא דרגא עלאה] מן יומא דהות שרה בעלמא לא
שמעת מלה דקב"ה בר ההיא שעתא <דבר אחר
דהות יתבא> (דיתבא) שרה פתח האהל בגין
למשמע מלין והיא שמעת האי מלה דאתבשר
בה אברהם <ד"א> והוא אחריו אברהם דהוה
יטיב אחורוי דשכינתא

ואברהם ושרה זקנים באים בימים (בראשית
יח יא) מאי באים בימים שעורין דיומין דאתחזי
כדין להו חד מאה וחד תשעים³ עאלו ביומין
שעורא דיומין כדקא יאות באים⁴ בימים כמה
דאת אמר כי בא היום דאערב יומא למיעל

חדל להיות לשרה ארח כנשים וההיא שעתא
חמאת גרמה בעדונא אחרא ובגין כך אמרה
ואדוני זקן דהא איהו לאו כדאי לאולדא בגין
דאיהו סבא

רבי יהודה פתח (משלי לא כג) נודע בשערים
בעלה בשבתו עם זקני ארץ תא חזי קב"ה⁵

"ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו".
מה זה "והוא אחריו", היה צריך לכתוב והיא
אחריו. אלא הוא סוד, ושרה שומעת מה
שהיה אומר. ("פתח האהל", זה הקדוש
ברוך הוא. "והוא אחריו", מי שהיה אומר)
"פתח האהל", זו הדרגה התחתונה, פתח
האמונה. "והוא אחריו", (זה) שהודה לו
הדרגה העליונה. ("פתח האהל והוא
אחריו", זה הקדוש ברוך הוא. "פתח
האהל", זו הדרגה התחתונה. "והוא אחריו",
זו הדרגה העליונה). מיום שהיתה שרה
בעולם לא שמעה דבר הקדוש ברוך הוא
פרט לאותה שעה. דבר אחר, שהיתה יושבת
שרה פתח האהל כדי לשמוע הדברים, והיא
שמעה הדבר הזה שהתבשר בו אברהם.
(דבר אחר) "והוא אחריו", אברהם שהיה
יושב מאחורי השכינה.

"ואברהם ושרה זקנים באים בימים". מה
זה "באים בימים", השיעורים של הימים
שאז נראו להם, האחד מאה והאחד
תשעים, נכנסו בימים השיעור של הימים
כראוי. "באים בימים", כמו שנאמר "כי בא
היום", שהעריב היום להכנס.

"חדל להיות לשרה אורח כנשים",
ואותה שעה ראתה עצמה בעדון אחר, ולכן
אמרה "ואדוני זקן", שהרי הוא לא ראוי
להוליד, כי הוא זקן.

רבי יהודה פתח, "נודע בשערים בעלה
בשבתו עם זקני ארץ". בא וראה, הקדוש
ברוך הוא מתעלה בכבודו שהוא גנוז וסתום
בעלוי רב. לא היה בעולם ולא היה מהיום

¹ עי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן פרק ט: ונמצא שיש כאן תרין רוחין: אחד רוחא דז"א דעאל בפה הנקבה אשר
שרשו זכר ונהפך לנוקבא בתוך פיה, ויש חד רוחא דנוקבא דעאל בפי זכר אשר שרשו נקבה ונהפך לזכר.
ואמנם בשניהם יש בחי' נקבה, ואלו הם בחי' יצחק שנאמר בו לשרה (בראשית יח י) והנה בן לשרה אשתך
כנזכר בזוהר (ח"א קג ע"א), ובחי' חבקוק שנאמר בו (מלכים ב' ד טז) את חובקת בן כנזכר (זהר ח"ב מד ע"ב).
והנה אלו [הבנים] (השנים) יצחק וחבקוק, היו מבחי' אלו התרין רוחין דנשיקין קדמאין כמ"ש במקומו, אמנם
משאר הנשיקין שהיה אח"כ משם ולהלאה, מכולם נעשין אז נשמות תחתונים או מלאכים כמ"ש, ע"ש עוד.
² שכינה, ועם היות שפי' לעיל יסוד, עכ"ז אהל עצמו שכינה, ופתח האהל יסוד משותף אליה והיא עיקר,
והוא שהוא ת"ת היה אחריו של השכינה שהיא פתח האהל כדפי' ואמר אחריו להורות היות זו למטה וזו
למעלה (אור יקר).

³ היינו שהימים העליונים הם עשר וכל א' כלולה מעשר הם מאה דהיינו ימי אברהם ושרה עלתה עד
החכמה, שהם ט' ספירות דהיינו תשעים וענין באים (אור יקר). אברהם שהוא דכורא נגד ז"א שיש בו שם
מ"ה שבמילואו י' אותיות כל אות כלולה מ' הם ק' אבל שרה נגד המלכות שיש בה שם ב"ן שבו ט' אותיות
כללותם תשעים (מ"מ).

⁴ נכנסו וכללו כל אותם הימים בעצם ובשלימות (אור יקר).

⁵ כתר (אור יקר).

בראשית

אסתלקן ביקריה² דאיהו גניז וסתים³ בעלויא סניא⁴ לאו איתי בעלמא ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא⁵ דיכיל לקיימא על חכמתא דיליה ולא יכיל לקיימא ביה⁶ בגין דאיהו גניז וסתים ואסתלק לעילא לעילא וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקא עד דכלהו אמרין (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד יהו"ה ממקומו תתאי אמרי דאיהו לעילא דכתיב (תהלים קיג ד) על השמים כבודו עלאי אמרי דאיהו לתתא דכתיב (שם נז יב) על כל הארץ כבודך עד דכלהו עלאי ותתאי אמרי ברוך כבוד יהו"ה ממקומו בגין דלא אתידע⁷ ולא הוה מאן דיכיל לקיימא ביה ואת אמרת נודע בשערים בעלה

קג/ב

אלא ודאי נודע בשערים בעלה דא קב"ה דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלביה כל חד כמה דיכיל [לאדבקא] (לאתדבקא) ברוחא דחכמתא⁸ ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה ובגיני כך נודע בשערים באינון שערים אבל דאתידע כדקא יאות לא הוה מאן דיכיל לאדבקא ולמנדע ליה

שנברא העולם שיכול לעמוד על חכמתו ולא יכול לעמוד בו, משום כי הוא גנוז וסתום והתעלה למעלה למעלה, וכל העליונים והתחתונים לא יכולים להתדבק בו עד שכולם אומרים "ברוך כבוד ה' ממקומו". התחתונים אומרים שהוא למעלה, שכתוב "על השמים כבודך". העליונים אומרים שהוא למטה, שכתוב "על כל הארץ כבודך". עד שכולם עליונים ותחתונים אומרים "ברוך כבוד ה' ממקומו", כי לא נודע ולא היה מי שיכול לעמוד עמו, ואתה אומר "נודע בשערים בעלה".

אלא ודאי "נודע בשערים בעלה", זה הקדוש ברוך הוא, שהוא נודע ונדבק לפי מה שמשער בלבו כל אחד כמה שיכול להדבק ברוח של החכמה, ולפי מה שמשער בלבו, כך נודע בלבו, ולכן "נודע בשערים", באותם השערים. אבל שנודע כראוי, אין מי שיכול להדבק ולדעת אותו.

¹ עצמות ההתפשטות (אור יקר).

² חכמה (אור יקר). פי' הוא א"ס ב"ה, שהוא נעלם ואין מי שישגיחו, ולכך מקשה היכי אמר קרא נודע בשערים בעלה ותירץ מאי בשערים בשיעורים לפום מאי דמשער כל חד בלבה ור"ש תירץ פי' בשערים הם ספירותיות ית' שהא"ס אין לו שם ולא שום השגה אלא ע"י ספירותיו וז"ש טמיר וגניז מכולא אבל וכו' (מ"מ).

³ הגניזה יקרא הדבר הנתון בבית כו' וסתימא יקרא הדבר שסך וסכך בעדו פרוכת וכו', והיינו יחס ב' מדות הכתר הוא היכל וכסא לא"ס וכו' וכוונתנו אל מציאות המדות בעצם שהם כלים לו (אור יקר). סתים בבחי' הגבורות, וגניז בבחי' החסדים (ב"ע לו ע"ב), ועי' לעיל ס"ת ק ע"א. מצד הבינה וסתים מצד החכמה. ואסתלק לעילא בכתר כדפירשת. ז"ח (נ"א).

⁴ שאין הא"ס שוה אל הכתר כדמיון עילה ועלול כדרך שמשותה חכמה אל הכתר בדרך עילה ועלול (אור יקר).

⁵ היינו מעת שנתפשטה הבינה שהתחילה החכמה להתעלם ולהסתתר דיכול לקיימא על חכמתא דיליה (אור יקר).

⁶ פי' בשלמא בחכמתו ממש למעלה ניחא ודאי שאין ראוי להשכיל מפני מציאות העלוי הנזכר, אמנם בחי' עצמותו המתפשט בספירות למטה שהם הפעולות מחסד ולמטה למה לא יושג העצם המתפשט, ותירץ בגין שאיהו גניז וסתים כו' (אור יקר).

⁷ עי' חגיגה יג ע"ב. כלומר שמלאכי השרת לא יזכו לראות מראות אלקים דאצילות המתפשטות בב"ע, הרי הוא אור שכינתו ית' (דע"ה ח"א עט ע"ג).

⁸ לא ההשגה הנזכרת כי אותה ההשגה לא תושג. אמנם היא השגה אחרת שהם לשיעורים ועל דרך ההשגה הזאת שאינה השגה באמתות אמר בשערים בשיעורים אמנם אותה ההשגה אל הוה מאן וכו' (אור יקר).

בראשית

רבי שמעון אמר¹ נודע בשערים בעלה מאן שערים כמה דאת אמר² (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ובגין אלו שערים דאינון³ דרגין עלאיין⁴ בגינייהו אתידע קב"ה ואי לא לא יכלין לאתדבקא ביה

תא חזי דהא נשמתא דבר נש לאו איהו (נ"א לא אית) מאן דיכיל למנדע לה אלא בגין אלין שייפין דגופא⁵ ואינון דרגין דעבדין אומנותא דנשמתא בגין כך אתידע ולא אתידע⁶ כך קב"ה אתידע ולא אתידע בגין דאיהו נשמתא לנשמתא רוחא לרוחא גניז וטמיר מכלא⁷ אבל באינון שערים דאינון פתחין לנשמתא אתידע קב"ה

תא חזי אית פתחא לפתחא ודרגא לדרגא⁸ ומנייהו ידיע יקרא דקב"ה פתח האהל דא הוא פתחא דצדק⁹ כמה דאת אמר (שם קיח יט) פתחו לי שערי צדק¹⁰ וגו' דא פתחא קדמאה לאעלא ביה ובהאי פתחא אתחזון כל שאר

רבי שמעון אמר, "נודע בשערים בעלה", איזה שערים, כמו שנאמר "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם". ומשום השערים הללו, שהם דרגות עליונות, בגללם נודע הקדוש ברוך הוא, ואם לא, לא יכולים להתדבק בו.

בא וראה, הרי נשמת האדם אין הוא (אין) מי שיכול לדעת אותה, אלא משום אברי הגוף, והם הדרגות שעושות אומנות הנשמה, לכן נודע ולא נודע. כך הקדוש ברוך הוא נודע ולא נודע, משום שהוא נשמה לנשמה, רוח לרוח, גנוז וטמון מן הכל. אבל באותם השערים, שהם פתחים לנשמה, נודע הקדוש ברוך הוא.

בא וראה, יש פתח לפתח ודרגה לדרגה, ומהם ידוע כבודו של הקדוש ברוך הוא. "פתח האהל", זהו פתח של צדק, כמו שנאמר "פתחו לי שערי צדק וגו'". זהו פתח ראשון להיכנס בו, ובפתח הזה נראים כל שאר הפתחים העליונים. מי שזוכה לזה,

¹ ר' שמעון לא פליג עליה דר' יהודה בענין ההשגה שפי' אלא דלא בעי לאוקומי קרא בהכי אלא בהשגה המושגת על פי ההנהגה בר"ק והמושג מהמצאיל בהנהגתו בהם. ועוד שערים דקרא כמשמעו והם ר"ק והכריח מן מאומרו שאו שערים שהם מלכות ויסוד ראשנים נצח והוד ראשים ודאי ליסוד ומלכות והם ראשי חדשים והנשאו חסד וגבורה ת"ת שהם פתחים לבינה ודאי ולכן נקראים פתחי עולם ובהם יתגלה ויבוא מלך הכבוד דהינו סוד הכתר וכו' (אור יקר).

² בפרשת פנחס דף רכ"ג פירש שהם נה"י וראשיהם חג"ת (נ"א).

³ אע"ג דהתם קרי להו תתאין בערך פתח האהל מ' קרי עלאין. ז"ח (נ"א).

⁴ פי' שית סטרין (ד"א). ר"ק נקראים שערים ומ' נק' שערי צדק זה השער לה' שהוא ז"א. הרש"ב. ככתוב להלן ק"ס ע"ב ת"ת מתגלית לנביאים בנ"ה כך קב"ה איתידע בהתגלותו בנ"ה (נ"א).

⁵ נמצאו אל הנשמה ב' בחינות הבחינה הראשונה היא הנשמה פשוטה קודם התלבשה בגוף שאין בה ידיעה כלל, וז"ש "דהא נשמה וכו'". הב' הוא גוף לבוש הנשמה שהם אמצעים להכיר הנשמה וז"ש אלא בגין אלין שייפי דגופא וכו'. הג' הנשמה אחר התפשטה בגוף שיש בה ידיעה קצת וז"ש בגין כך אתידע ולא אתידע ובחי' אלו בנמשל כי התפשטות הנשמה בספירות, אין בה לעולם ידיעה החלטית אלא ידיעה קצתית (אור יקר). פי' דרגין הם החסדים והגבורות שיורדים ומתקבצים ביסוד ז"א וכל שייפין הם ה' קצוות שהשפעם מתקבצת בו (מ"מ לעיל יח ע"א).

⁶ ת"ת נשמתא לנשמתא פירוש הנה"י הם נשמה למלכות הנקרא גוף כנזכר בזוהר והת"ת שהוא עילה לנה"י הוא נשמתא לנשמתא. ז"ח (נ"א).

⁷ הם ג' מיני אורות מתפשטים בספירות אל ההנהגה וזה מתלבש בתוך זה וזה בתוך זה האור הראשון המקיים הכל, הפנימי מהכל הוא אור וחיות הא"ס המתפשט מרום המעלה עד נקודה האחרונה. האור הב' הוא אור הכתר שאור הא"ס מתבלש בו ומאיר בספירות בהתלבש אורו זה בתוך זה. האור הג' הוא אור חכמה שב' מיני אורות אלו הם באים דרך בה ומתלבשים בה (אור יקר). אורו וקדושתו שבהם הוא בהעלם גדול מאד, ואינו ניכר כלל אלא מצד מקריהם (הקדו"ש יז ע"ג), והוא הגילוי של שם אלקים כמאה"כ "בראשית ברא אלקים". הגילוי העיקרי של שם הוי"ה ב"ה הוא רק באצילות (דע"ה ח"א פא ע"א), והוא בחי' "מקומו של עולם" הנושא אותו במלואו. ועי' בהר קט ע"ב (דע"ה ח"ב מט ע"א), והוא בחי' "עושה את כל המעשים" (הנזכר ב"אני מאמין" שבסידור) (כללים ח"ב לד ע"ד), כוונת מש"כ כאן "נשמה לנשמה ורוח לרוח" היא, ששכינתו ית' השוכנת בעולמות בכל א' וא' היא לפי ערכו להנשמה, הוא נשמה לנשמה, אבל לרוח, הוא רק בחי' רוחא לרוחא (כללים ח"ב מד ע"ג). ואחרי הארה זו לא נעשים העולמות חד עמו, אלא עומדים לעולם בתכונתם המיוחדת להם, שהם נבראים נוצרים ונעשים (ביאורים ח"א כו ע"ד).

⁸ המלכות, ובה מראות כל ר"ק (אור יקר).

⁹ עי' תיקו"ז יט ע"א שצדק הוא כינוי למדת המלכות.

¹⁰ ס"ת בגי' קכו אחורים דאדנ"י (ד"א). ר"ת פתחו לי שערי צדק גימטריא ת"ק מילוי שדי ודו"ק (נ"א).

בראשית

פתחין עלאין מאן דזכי להאי זכי למנדע ביה ובכלהו שאר פתחין בנין דכלהו שראן עליה¹ והשתא דפתחא דא לא אתידע בנין דישראל בגלותא וכלהו פתחין אסתלקו מניה ולא יכלין למנדע ולא תדבקא אבל בזמנא דיפקון ישראל מן גלותא זמינין כלהו דרגין עלאין למשרי עליה כדקא יאות

וכדין ינדעון בני עלמא חכמתא עלאה יקירא מה דלא הוו ידעין מקדמת דנא דכתיב (ישעיה יא ב) ונחה עליו רוח יהוה רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יהוה כלהו זמינין לאשראה על האי פתחא תתאה דאיהו פתח האהל² וכלהו זמינין לאשראה על מלכא <משיחא> (לתתא) בנין למידן עלמא דכתיב (שם ד) ושפט בצדק דלים וגו' בניני כך כד אתבשר אברהם האי דרגא הוה אמר כמה דאתמר דכתיב (בראשית יח י) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה ויאמר לא כתיב מאן הוה³ ודא הוא פתח האהל ועל דא ושרה שומעת האי דרגא דהוה מליל עמיה⁴ מאן דלא הוה שמעת מקדמת דנא דכתיב ושרה שומעת פתח האהל⁵ דהוה מבשר ואמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך

תא חזי כמה הוה חביבותא דקב"ה לגביה דאברהם דהא לא נפק מניה יצחק עד דאתגזר לבתר דאתגזר אתבשר ביה ביצחק בנין דאיהו כדין זרעא קדישא ועד לא אתגזר לאו איהו זרעא קדישא וכדין איהו כמה דכתיב (שם א יב) אשר זרעו בו למינהו

ותא חזי עד לא אתגזר אברהם ההוא זרעא דיליה לא הוה קדישא בנין דנפק בגו ערלה ואתדבק בערלה לתתא לבתר דאתגזר נפק ההוא זרעא בגו קדישא ואתדבק בקדושה דלעילא ואוליד לעילא ואתדבק אברהם בדרגיה⁶ כדקא יאות תא חזי כד אוליד אברהם

זוכה לדעת אותו ובכל שאר הפתחים, משום שכולם שורים עליו. ועכשיו שפתח זה לא נודע, משום שישראל בגלות וכל הפתחים הסתלקו ממנו ולא יכולים לדעת ולדבק. אבל בזמן שישראל יצאו מן הגלות, עתידות כל הדרגות העליונות לשרות עליו כראוי.

ואז ידעו בני העולם חכמה עליונה נכבדה מה שלא היו יודעים מקודם לזה, שכתוב "ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'". כולם עתידים לשרות על הפתח התחתון הזה, שהוא פתח האהל, וכולם עתידים לשרות על מלך המשיח כדי לדון העולם, שכתוב "ושפט בצדק דלים וגו'". לכן כשהתבשר אברהם, הדרגה הזו היתה אומרת כמו שנתבאר, שכתוב "ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה", "ויאמר" לא כתוב מי היה, וזהו "פתח האהל". ועל זה "ושרה שומעת" דרגה זו שהיתה מדברת עמו מה שלא היתה שומעת מקודם לזה, שכתוב "ושרה שומעת פתח האהל", שהיתה מבשרת ואומרת "שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך".

בא וראה כמה חביבות הקדוש ברוך הוא לאברהם, שהרי לא יצא ממנו יצחק עד שנימול. אחר שנימול התבשר על יצחק, משום שאז הוא זרע קדוש, וטרם שנמול אינו זרע קדוש, ואז הוא כמו שכתוב "אשר זרעו בו למינהו".

ובא וראה, טרם שנמול אברהם, זרעו לא היה קדוש, משום שיצא בתוך ערלה ונדבק בערלה למטה. אחר שנמול יצא אותו הזרע מתוך הקדושה, ונדבק בקדושה שלמעלה, והוליד למעלה, ונדבק אברהם בדרגתו כראוי. בא וראה, כשהוליד אברהם את יצחק, יצא קדוש כראוי. ואלו (ודאי) המים שהרו והולידו חושך.

¹ ו"ק (אור יקר).

² מתגלים במלכות ומשם על המשיח (אור יקר).

³ כ"מ דקאמר ויאמר ויקרא סתם ולא מפרש מאן, הויה נוק', דלא אדכרת לצניעות (אור יקר).

⁴ אם נפרש שהיה מדרגה עליונה היאך אפשר שתשמע שרה שהיא נקבה, שכל הנקבות ודאי למטה במלכות (אור יקר).

⁵ פירוש ששמעה פתח האהל"ל השכינה שאמרה לאברהם. א"מ (נ"א).

⁶ דנעשה מרכבה לחסד ממש באצילות אמנם קודם לא היה באצילות ממש. ז"ח (נ"א).

בראשית

ליצחק נפק קדישא כדקא יאות והאי [נ"א ודאי]
מיא אעדו ואוליד השוכא¹

רבי אלעזר שאיל יומא חד לרבי שמעון אבוי
א"ל האי דקרא ליה קב"ה יצחק דכתיב (שם יז
יט) וקראת את שמו יצחק אמאי דהא אתחזי דעד
לא נפק לעלמא² קרא ליה יצחק א"ל הא אתמר
דאשא נטל(ו) מיא³ דהא מיא מסטרא דגבורה
קא אתיין [ותא שאיל להו לליואי] (ותו שאיל ליה
לואי) דאינון בדיחין לההוא סטרא במאני זמר
ותשבחו לקביל האי סטרא⁴ בגין כך יצחק איהו
חדוה בגין דאתי מההוא סטרא ואתדבק ביה תא
חזי יצחק בדיחותא חדוה דאחלף מיא באשא⁵
ואשא במיא ועל דא אקרי הכי ובגין כך קודשא
ברוך הוא קרי ליה

קד/א

הכי עד לא יפוק לעלמא שמא דא ואודע ליה
לאברהם ותא חזי בכלהו אחרנין שבק לון קב"ה
למקרי לון שמהן ואפילו נשי הוו קראן לבנייהו
שמהן אבל הכא לא שבק קב"ה לאמיה למקרי
ליה שמא אלא לאברהם דכתיב (בראשית יז יט)
וקראת את שמו יצחק אנת ולא אחרא בגין
לאחלא מיא באשא ואשא במיא לאכללא ליה
בסטריה

כיון דאתבשר אברהם ביצחק מה כתיב (שם
יח טז) ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני
סדום⁶ רבי אלעזר אמר תא חזי כמה אנהג קב"ה
טיבו עם כל בריין וכל שכן לאינון דאולי
באורחוי דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא איהו
גרים <למאן> (למה) דרחים ליה למזכי במלה עד
לא ייתי ההוא דינא לעלמא

דתנינן בשעתא דקב"ה רחים ליה לבר נש
משדר ליה דורונא ומאן איהו מסכנא⁷ בגין דיזכי

רבי אלעזר שאל יום אחד את רבי שמעון
אביו. אמר לו, זה שקרא לו הקדוש ברוך
הוא יצחק, שכתוב "וקראת את שמו יצחק",
למה, שהרי נראה שטרם שיצא לעולם קרא
לו יצחק. אמר לו, הרי נאמר שאש לוקחת
מיס, שהרי המים באים מצד של הגבורה,
ועוד (ובא תשאל מהלויס) (שאל אותו)
הלויס שהם משמחים לאותו הצד בכלי זמר
ותשבחות כנגד הצד הזה, לכן יצחק הוא
שמחה, משום שהוא בא מאותו צד ונדבק
בו. בא וראה, יצחק צחוק שמחה,
שמחליפה מים באש ואש במים, ועל זה
נקרא כך. ולכן הקדוש ברוך הוא קרא לו

כך בטרם שיצא לעולם בשם זה, והודיע
לאברהם. ובא וראה, בכל האחרים השאיר
להם הקדוש ברוך הוא לקרא להם שמות,
ואפילו נשים היו קוראות לבניהן שמות.
אבל כאן לא נתן הקדוש ברוך הוא לאמו
לקרא לו שם, אלא לאברהם, שכתוב
"וקראת את שמו יצחק", אתה ולא אחר.
כדי להחליף מים באש ואש במים להכלילו
בצדו.

כיון שהתבשר אברהם ביצחק, מה כתוב,
"ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני
סדום". רבי אלעזר אמר, בא וראה כמה
הקדוש ברוך הוא נוהג טובה עם כל
הבריות, וכל שכן לאותם שהולכים בדרכיו.
שאפילו בזמן שרוצה לדון את העולם, הוא
גורם למי שאוהב אותו לזכות בדבר טרם
שיבא אותו הדין לעולם.

ששנינו, בשעה שהקדוש ברוך הוא אוהב
את האדם, שולח לו דורון, ומיהו, עני, כדי

¹ וילדו אפלה. וכמ"ש בשמו"ר פ' טו סימן כב, וכן הוא ג"כ לעיל לב ע"ב (לש"ו). כלומר שמים, שהם
מסטרא דגבורות, הולידו חיצונים (דע"ה ח"ב צא ע"א).

² פ' שלא תאמר טעם קריאתו יצחק ע"ש צחוק עשה לי וכו' שהרי עד שלא נולד, קרי ליה יצחק (מ"מ).
³ אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד וז"ש דאשא נטל מייא, ר"ל כלי הגבורה לקח אור
החסד כמ"ש לקמן דאליף מייא באשא שהוא אור החסד בכלי הגבורה ואשא במיא אור הגבורה בכלי החסד
(מ"מ).

⁴ היינו גבורה. א"מ (נ"א).

⁵ בעקידה אתכליל מיא באשא קיט ע"ב (ד"א).

⁶ יצחק הוא בחי' דין וכיון שנתגלה דין בעולם עשה דין בסדום, וז"ש ויקומו משם האנשים, ור"ל מאותו
הבשורה שנתגלה יצחק כתיב וישקיפו וכו' (זהר הרקיע).

⁷ היינו עני חשוב והגון, שאם אינו כך אדרבא עליו נאמר (ירמיה יח כג) ויהיו מוכשלים לפניך וגו' [עיי'
ב"ק טז ע"ב: מאי דכתיב יהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבנו

בראשית

ביה וכיון דזכי ביה איהו אמשיך עליה חר הוטא דחסד דאתמשך מסטר ימינא¹ ופריש ארישיה ורשים ליה בגין דכד ייתי דינא לעלמא² ההוא מחבלא יודהר ביה וזקיף עינו³ וחמא לההוא רשימו כדין אסתלק מניה ואודהר ביה בגיני כך אקדים ליה קב"ה במה דיזכי

ותא חזי כד בעא קב"ה לאיתאה דינא על סדום אזכי קודם לאברהם ושדר ליה דורונא למזכי עמהון⁴ בגין לשובא ללוט בר אחוה מתמן הה"ד (שם יש כט) ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה ולא כתיב ויזכור אלהים את לוט דהא בזכותיה דאברהם אשתוב ומאי ויזכור [דדכיר ליה] מאי דאזכי קודם עם אינון תלת מלאכין

כדוגמא דא בר נש דיזכי בצדקה עם בני נשא בשעתא דדינא שריא בעלמא קב"ה אדכר ליה לההיא צדקה דעבד⁵ בגין דבכל שעתא דזכי בר נש הכי אכתיב עליה לעילא ואפילו בשעתא דדינא שריא עלוי קב"ה אדכר ליה לההוא טיבו דעבד וזכה עם בני נשא כמה דאת אמר (משלי יא ד) וצדקה תציל ממות בגיני כך אקדים ליה קב"ה לאברהם בגין דיזכי וישויב ללוט

וישקיפו על פני סדום (בראשית יח טז) תא חזי ויקומו משם האנשים מההיא סעודה⁶ דאתקין לו

לזכות בו. וכיון שזוכה בו, הוא מושך עליו חוט אחד של חסד שנמשך מצד הימין, ופורס על ראשו ורושם אותו, כדי שכשיבא הדין לעולם, אותו המשחית יזהר בו, ומרים עינו ורואה אותו הרושם, ואז מסתלק ממנו ונזהר עליו. לכן מקדים הקדוש ברוך הוא במה שיזכה.

ובא וראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא להביא דין על סדום, זיכה קודם את אברהם ושלח לו דורון לזכות עמהם כדי להציל את לוט בן אחיו משם, זהו שכתוב "ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה", ולא כתוב ויזכור אלהים את לוט, שהרי בזכות אברהם ניצל. ומה זה "ויזכור", שזכר אותו מה שזכה קדם עם אותם שלשת המלאכים.

כדוגמא זו, אדם שזוכה בצדקה עם בני אדם, בשעה שדין שרוי בעולם, הקדוש ברוך הוא מזכיר לו את אותה הצדקה שעשה, משום שבכל שעה שזוכה האדם, כך נכתב עליו למעלה. ואפילו בשעה שדין שורה עליו, הקדוש ברוך הוא זוכר את אותו הטוב שעשה וזכה עם בני אדם, כמו שנאמר "וצדקה תציל ממות". לכן הקדים הקדוש ברוך הוא לאברהם, כדי שיזכה ויציל את לוט.

"וישקיפו על פני סדום". בא וראה, "ויקומו משם האנשים", מאותה סעודה

של עולם אפילו בשעה שעושין צדקה הכשילם בבני אדם שאינו מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר, וטעם הדבר כי כל עני הוא מצד הגבורה [עי' לעיל יג ע"ב] וכו'. והנה אם העני אינו הגון במעשיו בחינתו מגבורות החיצוניות, ואם יחזיק ידו נמצא מחזיק ידי הס"א, אבל כשהוא עני צנוע וטוב הוא מגבורות הקדושות שבמלכות, והנותן לו צדקה משפיע ה' שה"ס חסדים בצדק שהוא דין וממתיקו (רמ"ז).

¹ אור זה שאמרנו שמתגלה ביסוד מחסד עליון בסוד לויטן, הוא החוט של חסד שמאיר במלכות, שהיא אסתר, שהיתה למעלה נסתרת באר"א בסוד ד'. ונקראת אר"כ הדס"ה, שזכתה לקבל הד' וה"ס, והיא בחי' ה' אחרונה שבשם ואר"כ נמשך לה חוט של חסד, וזה החוט הוא בחינה בתוך החסד (ספר הליקוטים אמור כג).

² אינו בא לעולם אלא מפני חסרון מיתוק הגבורות שאז הדינין גוברים (רמ"ז).

³ ראשית יניקת החיצונים הוא מן החזה ולמטה ששם בחינת עץ הדעת טוב ורע, אבל באותו השליש העליון אין להם שום אחיזה ולכן זוקף עינו למעלה ורואה אותו רשימו (רמ"ז).

⁴ משמע כי בזכות שאכלו המלאכים אצל אברהם ניצול לוט (נ"א).

⁵ כח החסד שעשה בצדקתו הוא מתעורר ומתחזק למתק כח הדין בבחינת הצדיק הפרטית שלו, וזהו אדכר ליה, שמתעורר כח הזכירה שהוא ביסוד ומשפיע בנוק' אור חסד, ומכאן מוכח שדוקא מצות הצדקה יש לה סגולה זו ולא מצוה אחרת, והטעם וכו' [כל המצות שאדם עושה, הם נרשמים באות אחד של כ"ב אתוון המיוחד לאותה המצוה. והנה אותו מאיר במצחו, וזה הוא בזמן שעושה המצוה, ותכף מסתלק ונבלע בפנים, אבל אם עשה מצוה של הצדקה, הנה האות שלה מאיר במצחו כל אותו השבוע. וזהו וצדקתו עומדת לעד - ספר הליקוטים תהלים קיב]. ואפשר שלזה רומז בכאן באומרו, דבכל שעתא דזכי בר נש, ולא אמר דזכי בצדקה (רמ"ז).

⁶ הטוב שה' עושה אל אוהביו וכו' מזה הטוב נהנים שאר הבריות כמו שהיה ללוט בזכות אברהם ויקומו משם האנשים, כי מלת משם יתירה, וגם מה ענין השקפה זו. וליישב הכל אמר מההיא סעודה, ירצה שמאותה סעודה נמשך להם כח להשקפה שרומזת רחמים כדלקמן, שהרי שני המלאכים האלה היו גבריאל ורפאל דינא קשיא ורפיא, ועכשיו היתה קימה וכח במיתוק בזכות אברהם בסעודתו, שאעפ"י שהיו מלאכים זכה בהו

בראשית

אברהם וזכה בהו דאף ע"ג דמלאכין הוו זכה בהו וכל ההוא מיכלא לא אשתאר מניה כלום¹ בניניה דאברהם ולמזכי ביה דהא כתיב ויאכלו באשא דלהו² אתאכיל ואי תימא הא תלת מלאכין הוו האי אש"א והאי מי"א והאי רוח"א אלא כל חד וחד כליל בחבריה ובגיני כך ויאכלו כגוונא דא (שמות כד יא) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו אכילה ודאית אכלו [דאתזנו] (דזנו) מן שכינתא³

אוף הכא ויאכלו גרמו [נ"א גרמו רמו] לאתזנא (מניה) [מההוא] (מ)סטרדא דאברהם <אתדבק> [אתזן ביה] ובגין כך לא [אשארן] (אשתארן) ממה דיהיב לון אברהם כלום כגוונא דא בעי ליה לבר נש למשתי מההוא כסא דברכה⁴ בגין דיזכי לההיא ברכה דלעילא אוף אינון אכלו ממה דאתקין לון אברהם בגין דיזכון לאתזנא⁵ מסטרדא דאברהם דהא מההוא סטרדא נפיק מזונא לכלהו מלאכי⁶ עלאי וישקיפו אתערותא דרחמי לשיזבא ללוט כתיב הכא וישקיפו וכתבי התם (דברים כו טו) השקיפה ממעון קדשך מה להלן לרחמי אוף הכא לרחמי

ואברהם הולך עמם לשלחם (בראשית יח טז) למעבד לון לויא אמר רבי ייסא אי תימא דאברהם ידע דמלאכין אינון אמאי אעביד לון לויא אלא אמר רבי אלעזר אף על גב דהוה ידע⁷ (רגיל הוה למעבד לכלהו בני נשא דזמינן עמיה למעבד לון לויא) [נ"א מה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא עבד בהו ואלוי לון] בגין <ד>כך אצטריך ליה לבר נש למעבד לויא לאושפיון דהא כלא בהאי תליא ובעוד דאיהו הוה אזיל עמהון אתגלי קב"ה עליה דאברהם דכתיב

שתיקן לו אברהם וזכה בהם, אף על גב שהיו מלאכים, זכה בהם. וכל אותו מאכל לא נשאר ממנו כלום, משום אברהם, ולזכותו, שהרי כתוב "ויאכלו", באש שלהם נאכל. ואם תאמר, הרי שלשה מלאכים היו, זה אש וזה מים וזה רוח, אלא כל אחד ואחד כלול בחבירו, ולכן "ויאכלו". כדוגמא זו, "ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו", אכילה ודאית הם אכלו, שנזונו מהשכינה.

וכן כאן "ויאכלו", גרמו (גרמז רמז) לזון (ממנו) מאותו הצד שאברהם נדבק בו, ולכן לא השאירו כלום ממה שנתן להם אברהם. כדוגמא זו צריך האדם לשתות מאותה כוס של ברכה, כדי שיזכה לאותה ברכה שלמעלה. אף הם אכלו ממה שנתן להם אברהם כדי שיזכו לזון מהצד של אברהם, שהרי מאותו צד יוצא מזון לכל המלאכים העליונים. "וישקיפו", התעוררות של רחמים להציל את לוט. כתוב כאן "וישקיפו", וכתוב שם "השקיפה ממעון קדשך", מה להלן לרחמים, אף כאן לרחמים.

"ואברהם הלך עמם לשלחם", לעשות להם לויא. אמר רבי ייסא, אם תאמר שאברהם ידע שהם מלאכים, למה עשה להם לויא. אלא אמר רבי אלעזר, אף על גב שידע, (רגיל היה לעשות לכל בני האדם שמזומנים עמו לעשות להם לויא. נ"א מה שהיה רגיל לעשות עם בני אדם עשה בהם, ולויא אותם). לכן צריך לאדם לעשות לויא לאורחים, שהרי הכל תלוי בזה. ובעוד שהוא היה הולך עמם, התגלה הקדוש ברוך הוא אל אברהם, שכתוב "וה' אמר המכסה

ממש שהשפיע בהם אור החסד שהוא ממש סגולת הצדקה, ולכן גבריאלי הסכים בהצלת לוט והעיריהו עם רפאל לצאת מן המקום, ורפאל נתעסק בהצלתו שמדתו במלכות שהיא הנהגית בעצם מן הצדקה (רמ"ז).

¹ גדול כח המיתוק יותר משל הקרבן שלא נשאר שום שיור לחיצונים בזכות אברהם ולהוסיף זכותו להציל את לוט (רמ"ז).

² קכ ע"א (הערת הזוהר).

³ אותה האכילה היתה רוחנית שנהנו מן השכינה (רמ"ז).

⁴ משמע דכוס של ברכה אם שותה יותר מרבה ברכה לעצמו (נ"א).

⁵ הנאה גדולה היתה למלאכים באכילה זו, וכו', כי זכות גדול היה להם (רמ"ז).

⁶ משם יורד למטה למלאכים לפי מעלת כל אחד ואחד, אבל עכשיו זכו לאותו השפע בבחי' שרשו למעלה (רמ"ז). יובן במ"ש הרב (שעה"כ יוה"כ ג) כי מזון מלאכי השרת שהוא המן שהיה במדבר בא ממוח בינה דאימא שהיא אה"ה דיודי"ן ויורד ומתלבש בחסד דאבא שהוא ע"ב ומשם משתלשל וניזונים ממנו מלאכי השרת וישראל כשהיו במדבר. וכו' וז"ס והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו, שאברהם שרשו מחסד דאבא, והוא תחת בינה דאמא שהיא אה"ה דיודי"ן כמנין עץ עם הכולל (מ"מ).

⁷ פירוש אף מי שא"צ לויא יש מצוה אם רגיל. א"מ (נ"א).

בראשית

(בראשית יח יז) ויהו"ה אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה ויהו"ה [הוא ובית דינה] בגין דקב"ה הוה אזיל

קד/ב
זהר

עמהון תא חזי כד בר נש עביד לוייה (לבר נש) [לחבריה] איהו אמישך לשכינתא לאתחברא בהדיה ולמהך עמיה באורחא לשזבא ליה ובגין כך בעי ליה לבר נש ללוויי לאושפיוא בגין דחבר ליה לשכינתא! ואמישך עליה לאתחברא בהדיה² [בגין כך] ויהו"ה אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה³ (בראשית יח יז)

רבי חייא פתח (עמוס ג ז) כי לא יעשה יהו"ה אלהיים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים⁴ זכאין אינון זכאי עלמא דקב"ה אתרעי בהו וכל מה דאיהו עביד ברקיעא וזמין למעבד בעלמא על ידי דזכאין עביד ליה ולא כסי מנייהו לעלמין כלום בגין דקב"ה בעא לשתפא בהדיה [[נ"א] לצדיקיא דלא תהא פתחון פה לרשיעייא בכל מה דאיהו עביד תא חזי בלא גלי קב"ה) לצדיקיא בגין דאינון אתיין ומוזהרין לבני נשא לאתבא מחובייהו ולא יתענשון מגו דינא עלאה ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה בגיני כך קב"ה אודע לון רזא דאיהו עביד <בהו דינא> תו בגין דלא יימרון דהא בלא דינא עביד בהו דינא

אמר רבי אלעזר ווי [לון] לחייביא דלא ידעין ולא משגיחין ולא ידעין לאסתמרא מחובייהו ומה קב"ה די כל עובדוהי קשוט ואורחתייה דין לא עביד כל מה דעביד בעלמא עד דגלי להו לצדיקיא בגין דלא יהא לון פתחא דפומא לבני נשא⁵ גבי בני נשא לא כל שכן דאית לון [למיעבד מליהון] דלא ימללון בני נשא סמיא עליהון וכן כתיב (במדבר לב כב) והייתם נקיים מיהו"ה ומישראל ואית לון למיעבד דלא יהא לון

אני מאברהם אשר אני עושה". "וה", הוא ובית דינו, משום שהקדוש ברוך הוא היה הולך

עמם. בא וראה, כשבן אדם עושה לוייה (לאדם) לחברו, הוא מושך את השכינה להתחבר עמו וללכת עמו בדרך הצילוי, ולכן צריך אדם ללוות את האורח כדי לחבר עמו את השכינה, ומושך עליו להתחבר עמו. לכן "וה" אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה".

רבי חייא פתח, "כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים". אשריהם צדיקי העולם שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם, וכל מה שהוא עושה ברקיע ועתיד לעשות בעולם, עושה אותו על ידי הצדיקים, ולא מכסה מהם כלום לעולמים, כי הקדוש ברוך הוא רוצה לשתף עמו (את הצדיקים, שלא יהיה פתחון פה לרשיעים בכל מה שהוא עושה. בא וראה, הכל מגלה הקדוש ברוך הוא) לצדיקים, משום שהם באים ומזהירים את בני האדם לשוב מחטאייהם, ולא יענשו מתוך הדין העליון, ולא יהיה להם פתחון פה אליו. לכן הקדוש ברוך הוא מודיע להם הסוד שהוא עושה בהם הדין. ועוד, כדי שלא יאמרו שהרי בלי דין עושה בהם דין.

אמר רבי אלעזר, אוי לרשיעים שלא יודעים ולא משגיחים ולא יודעים להשמר מחטאייהם. ומה הקדוש ברוך הוא שכל מעשיו אמת, ודרכיו דין, אינו עושה כל מה שעושה בעולם עד שמגלה לצדיקים, כדי שלא יהיה להם פתחון פה לבני אדם, אצל בני אדם לא כל שכן שיש להם לעשות דבריהם שלא ידברו בני אדם לשון הרע עליהם. וכן כתוב "והייתם נקיים מה" ומישראל". ויש להם לעשות שלא יהיה

¹ נ"ל הטעם דווקא בהיותם עוסקים בדברי תורה כדרך לוייה ודרך שכינה להמצא במקום תורה וע"י כך מתחברת אליו (אור יקר).

² שיעור הלוייה הוא מיל וסוד הדבר הוא כי יום השבת הוא יסוד ושיעור תחומו אלפים אמה שהוא מיל ונמצא כי השכינה שהוא מלכות שיעורם מיל גם בינה לבין היסוד הוא מיל ולפי שהאדם בלכתו לדרך צריך שתלוהו השכינה בסוד צדק לפניו יהלך לכן האדם המלוה אותו צריך שימשיך עליו את השכינה שתלך עמו וזה ע"י הלוייה ששיעורה הוא מיל שהוא שיעור השכינה כנזכר (שער המצות שופטים).

³ ולא "וירא" שהכל היה מראה אחת (אור יקר).

⁴ עי' לקמן קפג ע"ב, וח"ב ו ע"ב.

⁵ כאן שייך מה שבסוף הספר סימן ח"י (הערת הזוהר).

בראשית

פתחון פה לבני נשא ויתרון בהון אי אינן הטאן ולא משגחי לאסתמרא דלא יהא ליה למדת דינא דקב"ה פתחא דפומא לגבייהו ובמה בתשובה ועוברין דכשרין

תא חזי ויהו"ה אמר המכסה אני מאברהם (בראשית יח יז) א"ר יהודה קב"ה יהב כל ארעא לאברהם

מדרש הנעלם

ויהו"ה אמר המכסה אני מאברהם וגו' (בראשית יח יז) מה כתיב למעלה (בראשית יח טז) ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום לעשות דין ברשעים מה כתיב אחריו המכסה אני מאברהם א"ר חסדא אין הקדוש ברוך הוא עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתן של צדיקים הה"ד (איוב ד ט) מנשמת אלו"ה יאבדו וכתיב המכסה אני מאברהם

אמר הקדוש ברוך הוא כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמת הצדיקים ואומר להם (בראשית יח כ) ויאמר יהו"ה זעקת סדום ועמורה כי רבה וחמאתם וגו' אמר רבי אבהו הנשמה עומדת במקומה והיא יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום עד שאומר למטטרו"ן שיגשנה לפניו ותאמר מה שרצתה הה"ד (שם כג) ויגש¹ אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע חלילה לך וגו'

אולי יש חמישים צדיקים וגו' (שם כד) הנשמה פותחת ואומרת רבוננו של עולם שמא נתעסקו בני פרשיות של תורה ואף על פי שלא נתעסקו לשמה שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם מה כתיב בתריה (שם כו) ויאמר יהו"ה אם אמצא בסדום חמישים צדיקים וגו'

והא (תנינן) [יתיר] אינן פרשיות >ג"ג הו"ו² אלא אמר רבי אבהו חמשה ספרים הם בתורה ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות עשרה מאמרות שבהם נברא העולם חשוב עשרה בכל חד מנהון הוא חמישים³

להם פתחון פה לבני אדם, ויתרו בהם אם הם חוטאים ולא משגיחים להישמר, שלא תהיה למדת הדין של הקדוש ברוך הוא פתחון פה אליהם. ובמה, בתשובה ומעשים כשרים.

בא וראה, "וה" אמר המכסה אני מאברהם". אמר רבי יהודה, הקדוש ברוך הוא נתן את כל הארץ לאברהם

"וה" אמר המכסה אני מאברהם וגו'. מה כתוב למעלה, "ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום", לעשות דין ברשעים. מה כתוב אחריו, "המכסה אני מאברהם". אמר רב חסדא, אין הקדוש ברוך הוא עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתם של צדיקים. זהו שכתוב "מנשמת אלוה יאבדו", וכתוב "המכסה אני מאברהם".

אמר הקדוש ברוך הוא, כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמות הצדיקים, ואומר להם, הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, שכתוב "ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה וחטאתם וגו'". אמר רבי אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרו"ן שיגשנה לפניו ותאמר מה שרצתה. זהו שכתוב "ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע וגו', חלילה לך וגו'".

"אולי יש חמישים צדיקים וגו'". הנשמה פותחת ואומרת, רבוננו של עולם, שמא נתעסקו בחמישים פרשיות של תורה. ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו, "ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמישים צדיקים וגו'".

והרי (שנינו), אותן פרשיות יתרות חמישים ושלוש היו. אלא אמר רבי אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות, עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. חשב עשרה בכל אחד מהם, הוא חמישים.

¹ הוא"ו שמושית ומילת יג"ש עם הכולל מטטרו"ן (ד"א).

² אע"ג שיש באמת נ"ד, נצבים וילך הם א' (בג"ר"א בתיקו"ז ל"ו ע"ג). וע' בתיקו"ז ל"ח ע"א וז"ל, שכינתא תתא דאתקריאת ג"ן כלילא מתלת וחמשין סדרין דאורייתא, עכ"ל.

³ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר (הערת הזוהר). חסר מ"ה. ויש זכות שמא קיימא בצדקה נפש מישראל שנקרא אדם שהוא מ"ה. א"מ (נ"א).

בראשית

עוד פותחת הנשמה ואומרת רבונו של עולם אף על פי שלא נתעסקו בתורה, שמא קבלו עונשם על מה שחטאו בבית דין ונתכפר להם שנאמר (דברים כה ג) ארבעים יכנו לא יוסיף וממה שנתביישו לפניהם דיים להתכפר (לפניהם) [להם] שלא יכנסו לגיהנם מה כתיב אחריו (בראשית יח כח) לא אעשה בעבור הארבעים¹

עוד פותחת ואומרת אולי יש שם שלשים אולי יש ביניהם צדיקים שהשיגו שלשים מעלות הרמוזים בפסוק (יחזקאל א א) ויהי בשלשים שנה והם כלולים בל"ב נתיבות² שהם כ"ב אותיות ועשר ספירות לפעמים הם כלולים לשמונה

עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם [עשרים] (עשרה) שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר לעשרת הדברות שתי פעמים בכל יום דאמר רבי יצחק כל

קה/א

זהר

למהוי ליה אחסנת ירותא לעלמין דכתיב (בראשית יג טו) כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגו' וכתיב (שם יד) שא נא עיניך וראה ולבתר קב"ה אצטריך לאעקרא אתרין אלין אמר קב"ה כבר יהבית ית ארעא לאברהם³ והוא אבא לכלא⁴ דכתיב (שם יז ה) כי אב המון גוים נתתיך ולא יאות לי לממחי בנין ולא אודע לאבוהון דקרית ליה אברהם אוהבי (ישעיה מא ח) ובנין כך אצטריך לאודע ליה בנין כך (אמר) ויהו"ה אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה (שם יז)

אמר רבי אבא תא חזי⁵ ענותנותא דאברהם דאע"ג דאמר ליה קב"ה זעקת סדום ועמורה כי רבה (שם כ) ועם כל דא דאוריך עמיה ואודע ליה דבעי למעבד דינא בסדום לא בעא קמיה לשובא ליה ללוט ולא יעביד ביה דינא מאי טעמא בנין דלא למתבע אנרא מן עובדוי ועל דא שלח קב"ה ללוט ושוב ליה בניניה דאברהם דכתיב (שם יט

עוד פותחת הנשמה ואומרת, רבונו של עולם, אף על פי שלא נתעסקו בתורה, שמא קבלו עונשם על מה שחטאו בבית דין ונתכפר להם, שנאמר "ארבעים יכנו לא יוסיף". וממה שנתביישו לפניהם דיים להתכפר (לפניהם) להם שלא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו, "לא אעשה בעבור הארבעים".

עוד פותחת ואומרת, אולי יש שם שלשים, אולי יש ביניהם צדיקים שהשיגו שלשים מעלות הרמוזות בפסוק "ויהי בשלשים שנה", והם כלולים בל"ב נתיבות, שהם כ"ב אותיות וי' ספירות. לפעמים הם כלולים לשמונה.

עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם עשרים, שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר עשרת הדברות שתי פעמים בכל יום, שאמר רבי יצחק, "כל"

להיות לו לנחלת ירושה לעולמים, שכתוב "כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגו'", וכתוב "שא נא עיניך וראה". ולאחר מכן הצטרף הקדוש ברוך הוא לעקור את המקומות הללו. אמר הקדוש ברוך הוא, כבר נתתי את הארץ לאברהם, והוא אב לכל, שכתוב "כי אב המון גוים נתתיך", ולא נאה לי למחות בנים בלי להודיע לאביהם שקראתי לו אברהם אוהבי, ולכן צריך להודיעו. לכן (אמר) "וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה".

אמר רבי אבא, בא וראה ענותנותו של אברהם, שאף על גב שאמר לו הקדוש ברוך הוא "זעקת סדום ועמורה כי רבה", ועם כל זה שהאריך עמו והודיע לו שרוצה לעשות דין בסדום, לא ביקש ממנו להציל את לוט ולא יעשה בו דין. ולמה, בשביל שלא לתבוע שכר ממעשיו. ועל זה שלח הקדוש ברוך הוא ללוט והצילו בגלל אברהם,

¹ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סימן ט"ז (הערת הזוהר).

² עי' ס"י פ"א מ"א.

³ א"כ בערך המקומות אין ראוי להפכם אלא בהודעתו (אור יקר).

⁴ וא"כ בערך היושבים ג"כ צריך להודיעו (אור יקר).

⁵ קיא ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

כט) ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'

מאי אשר ישב בהן לוט (שם) הא אתמר אבל בגין דכולהו חייבין ולא אשתכח (בינייהו) מכלהו דאית ליה מידי <דזכו בר לוט מכאן אוליפנא בכל אתר דדיירין ביה חייבין הריב איהו אשר ישב בהן לוט¹ וכי בכלהו הוה יתיב לוט אלא בגיניה הוו יתבי דלא אתחרבו ואי תימא בזכותיה לא² אלא בזכותיה דאברהם א"ר שמעון תא חזי דשמושא דעביד בר נש לזכאה ההוא שמושא אגין עליה בעלמא ולא עוד אלא דאע"ג דאיהו חייבא אוליף מאורחוי ועביד לון תא חזי דהא בגין דאתחבר לוט בהדיה דאברהם אף על גב דלא אוליף כל עובדוי אוליף למעבד טיבו³ עם בריין כמה דהוה עביד אברהם ודא הוא דאותיב לכל אינון קרתי כל ההוא זמנא דיתבו בתר דעאל לוט בינייהו א"ר שמעון תא חזי דשכינתא לא אעדי מניה דאברהם בההיא <שעתא> (זמנא) דקב"ה <אמר ליה בההוא זמנא דקב"ה>⁴ עמיה⁵

א"ל רבי אלעזר והא שכינתא הוה מליל עמיה דהא (בדרגא) דא אתגלי עליה קב"ה⁶ דכתיב (שמות ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי א"ל הכי הוא ודאי ותא חזי מה כתיב (בראשית יח ב) ויאמר יהו"ה זעקת סדום ועמורה כי רבה בקדמיתא ויהו"ה אמר ולבסוף ויאמר יהו"ה זעקת סדום ועמורה וגו' [דא איהו] (דאיהו) דרגא עלאה דאתגלי ליה על דרגא תתאה⁷ מדרש הנעלם

שכתוב "ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'".

מה זה "אשר ישב בהן לוט", הרי נתבאר, אלא משום שכולם רשעים ולא נמצא (ביניהם) מכולם שיש לו דבר זכות פרט ללוט. מכאן למדנו, שבכל מקום שדרים בו רשעים הוא חרב. "אשר ישב בהן לוט", וכי בכולם ישב לוט, אלא בגללו היו מיושבים ולא חרבו. ואם תאמר בזכותו, לא, אלא בזכות אברהם. אמר רבי שמעון, בא וראה ששמוש שאדם עושה לצדיק, אותו שמוש מגן עליו בעולם, ולא עוד, אלא שאף על גב שהוא רשע, לומד מדרכיו ועושה אותם.

בא וראה, שהרי משום שהתחבר לוט עם אברהם, אף על גב שלא למד כל מעשיו, למד לעשות חסד עם הבריות כמו שהיה עושה אברהם, וזהו שהיה מישב את כל אותן הערים כל אותו זמן שהיו מיושבים אחר שנכנס לוט ביניהם. אמר רבי שמעון, בא וראה ששכינה לא זזה מאברהם באותה שעה שהקדוש ברוך הוא אמר לו (באותו זמן שהקדוש ברוך הוא עמו).

אמר לו רבי אלעזר, והרי שכינה היתה מדברת עמו, שהרי (בדרגה) זו התגלה אליו הקדוש ברוך הוא, שכתוב "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי". אמר לו, כך זה ודאי. ובא וראה מה כתוב, "ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה". בהתחלה "וה' אמר", ולבסוף "ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה וגו'". זוהי הדרגה העליונה שהתגלתה לו על הדרגה התחתונה.

¹ קח ע"א (הערת הזוהר).

² אי אפשר שהרי לעצמו אינו מציל כדכתיב ויזכור אלהים אל אברהם וישלח את לוט וכו' א"כ איך יציל לאחרים (אור יקר).

³ וראיה מהמלאכים שהכניסם לביתו (אור יקר).

⁴ "מליל" נוסף בהגהות הגר"א.

⁵ עד שעה שאמרה המכסה אני מאברהם (אור יקר). פי' שהשכינה לא זזה מעל אברהם כשהיה הז"א מדבר עמו (מ"מ).

⁶ נראה שהגלוי היה שכינה עם היות שהיו נראות בתוכה המדרגות העליונות עכ"ז הדבור והמראה היה על ידי אל שדי, ואם כן איך אמרת דשכינתא שהיא מדה אחרונה לא אעדי מיניה בההוא זמנא דקב"ה דהיינו ת"ת (אור יקר).

⁷ דיבור הת"ת אינו לאברהם ממש אלא לשכינה שעם אברהם או למלאכים וכו' (אור יקר). בכל הזמנים לא היה מדבר עמו רק המלכות, אבל השתא הפסוק מוכיח שהז"א היה מדבר עמו דכתיב ויאמר ה' וכו' שהוא הכרח שז"א היה מדבר עמו, וטעם הדבר שהיה בצער המילה, ואפ"ה זכה עם המלאכים ועשה להם לוייה, בזכות זה דיבר עמו ז"א (מ"מ).

בראשית

המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית רבו בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב כאלו קיים (עליו) התורה ב' פעמים בכל יום.

מה כתוב (בראשית יח לא) ויאמר לא אשחית בעבור העשרים עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם עשרה אומרת רבוננו של עולם שמא היו מאותם העשרה הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר כנגד כלם שבאים אחריהם מה כתיב (ביה) (שם לב) ויאמר לא אשחית בעבור העשרה כל זה יש לנשמת הצדיק לומר על הרשעים כיון שלא נמצא בידם כלום מה כתיב (שם לג) וילך יהוה כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו מהו למקומו למקום מעלתו הידועה!

אמר רבי מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יכנסו לגיהנם דכתיב (תהלים לה יג) ואני בחלותם לבושי שק וגו' ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם שאלמלא סלקו קודשא בריך הוא לתרח מן העולם כשהיה עובד עבודה זרה לא בא אברהם אבינו לעולם ושבטי ישראל לא היו והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא נתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם אמר רבי יהודה כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שלא נמצא ברשעים כלום מכל אותם העניינים מה כתיב (בראשית יט א) ויבאו שני המלאכים סדומה וגו'

קה/ב

זהר

ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה (בראשית יח כא) למאן קאמר² אי תימא לאינון מלאכין³ מאן חמא מליל עם דא ופקיד לדא אלא לאברהם קאמר דברשותיה קיימין אינון אתרי

המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית רבו בבוקר ובערב, מעלה עליו הכתוב כאלו קיים (עליו) התורה שתי פעמים בכל יום.

מה כתוב, "ויאמר לא אשחית בעבור העשרים". עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם עשרה. אומרת, רבוננו של עולם, שמא היו מאותם העשרה הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר כנגד כולם שבאים אחריהם. מה כתוב (בו), "ויאמר לא אשחית בעבור העשרה". כל זה יש לנשמת הצדיק לומר על הרשעים. כיון שלא נמצא בידם כלום, מה כתוב, "וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו". מהו "למקומו", למקום מעלתו הידועה.

אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יכנסו לגיהנם, שכתוב "ואני בחלותם לבושי שק וגו'". ואמר רבי, אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקדוש ברוך הוא לתרח מן העולם כשהיה עובד עבודה זרה, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח, והתורה לא נתנה, וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם. אמר רבי יהודה, כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שלא נמצא ברשעים כלום מכל אותם העניינים, מה כתוב, "ויבאו שני המלאכים סדומה וגו'".

"ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה". למי אמר, אם תאמר לאותם המלאכים, מי ראה מדבר עם זה ומצוה את זה, אלא לאברהם אמר, שברשותו עומדים המקומות הללו.

¹ משמע שתפלה מועלת להחזיר בתשובה את הרשע. א"מ (ונכדי הביא ראייה מבריוני דהוי בשבבותיה דר"מ כו' ודחה דשאני ר"מ אבל הכא קאי אכל אדם) (האי דיתחי חוזר ונראה. דל"ד ר"מ וכיוצא דכשהוא ירא שמים ודאי מצי להתפלל דהא הורשה להתפלל וליחד כו'. מא"ן) (נ"א).

² ב"ח הביא שנשתבשו הרבה במאמר זה והוא ביאר באורך ע"ש (נ"א).

³ לאינון מלאכים כו'. הזוהר מפרש עשו כלה כאלו היה כתוב עשו בשו"א ע"ז הקשה למי צוה הש"י כן לעשותו כלה וכ"ת למלאכים מי חמא שדבר עם זה דהיינו [אברהם] ופקד למלאכים [ותירץ] אלא לאברהם אמר כן. ד"א לאינון מלאכים. אח"כ מפרש והולך מה שקשה על כל אחד מהנך תירוצים ואין [מתורץ] הקושיא. ואמר מה [דאיתמר] לאברהם לפ"ז התירוץ [קשה] עשה מיבעי ליה ותירץ אלא דא אברהם כו' ואח"כ [מקשה] הקושיא שהקשה לעיל לאינון [מלאכים] מאן חמא [כו'] ותירץ עשו [מה] דאיתמר למלאכים כו' [אח"כ] אמר ד"א עשו דיעבד ר"ל [עשן] הוא בניקוד קמץ כפשוטו לראות מעשי אנשי סדום ומה שמקשה וכי לא הוה ידע [קב"ה] הוא מילתא [באנפי] נפשא וק"ל (של"ה).

בראשית

דבר אחר לאינן מלאכין מה דאתמר
לאברהם מאי טעמא עשו עשה מבעי ליה מאי
עשו (אלא) דא אברהם ושכינתא דלא אעדי
מניה

<דבר אחרת> עשו מה דאתמר למלאכין
בגין דהו זמנין תמן והו משתכחין למעבד דינא
ועל דא עשו

דבר אחר עשו למעבד² כתרנומו עבדו וכי לא
הוה ידע קב"ה דאיהו אמר (בראשית יח כא)
ארדה נא ואראה והא כלא אתגלי קמיה³ אלא
ארדה נא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא והיינו
(האי) ירידה] ואראה ראייה [דא] היא לאשגחא
עליהון במאן דינא ידין לון

אשכחן ראייה לטב ואשכחן ראייה לביש
ראייה לטב דכתיב (שמות ב כה) וירא אלהים
את בני ישראל וידע ראייה לביש דכתיב ארדה
נא ואראה⁴ [נ"א אשכחן ירידה לטב ואשכחן
ירידה לביש לטב דכתיב (שם יט כ) וירד ה' על
הר סיני (במדבר יא יז) וירדתי ודברתי עמך שם]⁵
(בגין) לאשגחא עליהו בדינא ועל דא אמר קב"ה
המכסה אני מאברהם (בראשית יח יז)

ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום (בראשית
יח יח) מאי טעמא ברכה דא הכא אלא בגין
לאודעא דאפילו בשעתא דקב"ה יתיב בדינא על
עלמא לא אשתני⁶ דהא יתיב בדינא על דא
(ותיב) [ו]ברחמי על דא וכלא ברנעא חדא⁷
ובשעתא חדא א"ר יהודה והא כתיב (תהלים סט

דבר אחר, לאותם מלאכים, מה שנאמר
לאברהם, למה כתוב "עשו", היה צריך
לכתוב עשה, מה זה עשו. (אלא) זה אברהם
ושכינה שלא זה ממנו.

(דבר אחר) "עשו" מה שנאמר למלאכים,
משום שהיו מזומנים לשם, והיו נמצאים
לעשות דין, ועל זה "עשו".

דבר אחר, "עשו" לעשות כתרנומו עבדו.
וכי הקדוש ברוך הוא לא היה יודע שהוא
אמר "ארדה נא ואראה", והרי הכל גלוי
לפניו. אלא "ארדה נא" מדרגת הרחמים
לדרגת הדין, והיינו (זו) ירידה. "ואראה",
ראיה זו להשגיח עליהם באיזה דין ידון
אותם.

מצאנו ראייה לטוב ומצאנו ראייה לרע.
ראיה לטוב, שכתוב "וירא אלהים את בני
ישראל וידע". ראייה לרע שכתוב "ארדה נא
ואראה". (מצאנו ירידה לטוב ומצאנו ירידה
לרע. לטוב, שכתוב "וירד ה' על הר סיני",
"וירדתי ודברתי עמך שם". ירידה לרע,
"ארדה נא", בשביל) להשגיח עליהם בדין,
ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא "המכסה אני
מאברהם".

"ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום".
למה הברכה הזו כאן. אלא כדי להודיע
שאפילו בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב
בדין על העולם, לא משתנה, שהרי יושב
בדין על זה (ויושב) וברחמים על זה, והכל
ברגע אחד ובשעה אחת. אמר רבי יהודה,
והרי כתוב "ואני תפלתי לך ה' עת רצון",

¹ לפי פי' השני שלמלאכים אמר (מ"מ).

² (למעבד) (לפ"ו).

³ עי' ב"ר פמ"ט ס' ו: ארדה נא תני ר"ש בן יוחאי זו אחת מעשר ירידות האמורות בתורה, ע"כ. סוד נשגב
ידוע לחכמים במדרשו של רשב"י ארדה נא ואראה כענין כי הנה י" יוצא ממקומו יוצא ובא לו ממדת רחמים
אל מדת הדין ואראה במדת רחמים אל מדת הדין הוא סוד הייחוד הכצקתה, הכצקת-ה"ה אחרונה הצועקת
(עבה"ק ח"ג פל"ו).

⁴ ראייה פירש הרשב"י ע"ה בזהר (ח"ב קטז ע"ב) כי הראייה היא תלויה בבינה וסימן הלב רואה. וכן נראה
מקצת המקומות כי הראייה עקרו תלוי בבינה וגבורה. וכל מקום שתמצא לשון ראייה עקרו תלוי בשמאל.
ובמקומות אחרים ברעיא מהימנא (פנחס דף רל ע"א) ובתקונים (תקוני זהר קמא ע"א) פי' הרשב"י ע"ה כי
ראיה היא פני אריה והוא בחסד. וכו'. וזה הפי' עיקר ויותר מוכרח. ואמרם הל"ב רואה היינו שבבינה יש גם
כן כח הראייה עכ"ז עקרה בחכמה וחסד וימצא בבינה על ידי החכמה. ויש ראייה לטוב, וראיה לרע. וכו'
והטעם כי לפעמים החסד נוטה לדין ולכן ראייה לדין (פרדס רמונים שכ"ג פ"ב).

⁵ ירידה לביש ארדה נא (לפ"ו).

⁶ הדין והרחמים הם בו, אבל הם פעולות לטוב אבל היות הגבורה פועלת הדין ולא השמחה הוא גרם
לעצמו, ולכן אין השינוי בו אלא מצד החוטא (אור יקר).

⁷ מכאן קשה שלא זעם הקב"ה בזמן בלעם לפי שהיה יכול לכוין הרגע שכועס הקב"ה והיה אומר כלם
כדפי' התוס' והא באותו הרגע גופא מצי לרחם וצ"ע. א"מ. ולק"מ דיכול היה לכוין בזמן הזעם והיה דין על
ישראל אף שהיה ברגע ההוא רחמים על אחר ודו"ק כי קצרת. מאי"ן (נ"א).

בראשית

יד) ואני תפלתי לך יהו"ה עת רצון זמנין דאיהו עת רצון וזמנין דלאו איהו עת רצון זמנין דשמע וזמנין דלא שמע זמנין דאשתכח וזמנין דלא אשתכח דכתיב (ישעיה נה ו) דרשו יהו"ה בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב

לפעמים שהוא עת רצון, ולפעמים שאינו עת רצון. לפעמים ששומע, ולפעמים שלא שומע. לפעמים שנמצא, ולפעמים שלא נמצא. שכתוב "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב.

א"ר אלעזר כאן ליחיד כאן לצבור¹ כאן לאתר חד וכאן לכולי עלמא² בגיני כך בריך ליה לאברהם דאיהו שקיל ככל עלמא דכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (וכתיב) [ותנינן] באברהם³

אמר רבי אלעזר, כאן ליחיד כאן לצבור, כאן למקום אחד וכאן לכל העולם. לכן בריך את אברהם שהוא שקול ככל העולם, שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", (וכתוב) ושנינו באברהם.

יהיה בנימטריא שלשים⁴ הכי תנינן תלתין צדיקים אזמין קב"ה <בכל דרא ודרא> לעלמא כמה דאזמין לאברהם⁵

"יהיה" בגימטריא שלשים. כך שנינו, הקדוש ברוך הוא מזמין לעולם שלשים צדיקים בכל דור ודור, כמו שהזמין את אברהם.

פתח ואמר (ש"ב כג יט) מן השלשים⁶ הכי נכבד ואל השלשה לא בא וגו' מן השלשים הכי נכבד אלין אינון תלתין צדיקים דאזמין קב"ה לעלמא ולא יבטל לון מניה ובניהו בן יהודע כתיב ביה מן השלשים הכי נכבד איהו חד מנייהו ואל השלשה לא בא דלא שקיל לתלתא אחרנין⁷ דעלמא קאים עלייהו ואל השלשה לא בא למהוי במניינא כחד מנייהו באינון תלתין זכאין זכה למיעל בחושבנא אבל ואל השלשה לא בא דלא זכה לאתחברא בהו ולמהוי עמהון בחולקא דרא⁸ יהיה כמה דתנינן תלתין הוו ובגין כך קב"ה ברכיה באינון תלתין צדיקים

פתח ואמר, "מן השלשים נכבד ואל השלשה לא בא וגו'". "מן השלשים נכבד" אלו הם שלשים צדיקים שמזמין הקדוש ברוך הוא לעולם ולא יבטל אותם ממנו. ובניהו בן יהודע כתוב בו "מן השלשים נכבד", הוא אחד מהם. "ואל השלשה לא בא", שלא שקול לשלשת האחרים שהעולם עומד עליהם. "ואל השלשה לא בא", להיות במנין כאחד מהם. עם אותם שלשים צדיקים זכה להיכנס בחשבון, אבל "ואל השלשה לא בא", שלא זכה להתחבר עמם ולהיות עמהם בחלק אחד. "יהיה" כמו

¹ היותו צדיק צריך עת ידוע לתפלתו, ולא שיהיה השנוי מצד המשפיע אלא מצד המונעים המקטרגים עליו, כדכתיב פנה אל תפלת הערער (אור יקר).

² עשרה צדיקים או מדינה אחת שפעמים נקראים יחידים לערך העולם כנודע, ואפילו צדיקים פנה אל תפלתם, ואף זה לא מצדו אלא מצד המונעים אותו (אור יקר).

³ ע"י ז' ע"א: ורב נחמן אמר, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם. שקבל תורתו ובריתו אשר שם בו. ואלמלא אברהם, שקבל תורתו ובריתו של הקב"ה, לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר, אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. וכו'. אל תתמה להיות העולם נברא בשביל אברהם, שקיים כל התורה, וכל מה שנצטווה מהקב"ה, ע"כ. רצה הקב"ה להוציא זרע קדש, ונשמות ישראל שהיו גנוזות קודם שנברא העולם ועד עתה, היו האלפים שנה של תהו, והיה בונה עולמות ומחריבן, ויולד פלוני לפלוני וימת ויולד וכו', והחריבן במי המבול, וחזר ושתלן בנח עד זמן דור הפלגה, כי הגוים חרוב נחרבו ונתפרדו כל פועלי און, ובזה נבלה עולם התהו, עד שחזר ובנאו באברהם. וז"ס מ"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (ספר הליקוטין וירא יח).

⁴ אברהם שקול כשלשים (רמ"ז).

⁵ נמצא אברהם מעמיד דורו ככל צדיקים עולם (אור יקר). לא יוכרח שיהיו שלשים ממש אלא אחד שקול כשלשים. ובזה דייק כמה דאזמין לאברהם, פי' כמו שהזמין ה' את אברהם לעולם כך יזמין כמוהו (רמ"ז). מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן י"ז (הערת הזוהר).

⁶ בהקדמה ו ע"ב (ד"א).

⁷ שזימן הקב"ה וכו' בכל דור שהם כאברהם יצחק ויעקב, והשלשים אינם ממש כאברהם אלא מתנהגים קצת על פי מדות אברהם (אור יקר).

⁸ ומבניהו שבא אל השלשים נקיש לכל א' מהשלשים שאינו מתייחד עם הג' (אור יקר).

בראשית

ששנינו, שלשים הוא, ולכן הקדוש ברוך הוא ברך אותו עם שלשים צדיקים. בא וראה, אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, "זעקת סדום ועמורה כי רבה", שהרי עלתה לפני מה שהם עושים לכל העולם, שכל העולם מונעים רגליהם שלא להיכנס לסדום ועמורה, שכתוב "פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו". "פרץ נחל מעם גר", פרצה היה פורץ הנחל לאותם בני העולם שנכנסו לשם. שכל מי שראה את מי שהיה נותן לאכול ולשתות לאדם אחר, זורקים אותו לעומק הנהר (בנקבי הנקרות), ומי שלוקח אותו גם כן. ועל זה כל בני העולם היו נשכחים מני רגל, שמונעים רגליהם שלא להיכנס לשם, ומי שנכנס, דלו מאנוש נעו, שהיו מדלדלים את הגוף ברעב, ולא היו נותנים לו לאכול ולשתות, ומשתנה דיוקנו משאר בני העולם, שכתוב "דלו מאנוש נעו".

תא חזי א"ל קב"ה לאברהם זעקת סדום ועמורה כי רבה (בראשית יח ב) דהא סליקת קדמי מה דאינון עבדין לכל עלמא דכל עלמא מנעי רגליהו דלא למיעל בסדום ועמורה דכתיב (איוב כח ד) פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו פרץ נחל מעם גר פרצה הוה פריץ נחל לאינון בני עלמא דעאלו לתמן דכלהו דחמאן למאן דהוו יהבי למיכל ולמשתי לבר נש אחרא שדיין ליה (בנוקבא דנקרי) בעומקא (דנהרי) <דנהרא> ואיהו דנמיל ליה הכי נמי ועל דא כלהו בני עלמא הוו נשכחים מני רגל דמנעי רגליהו דלא למיעל תמן ומאן דעאל דלו מאנוש נעו דהוו דלי גופא בכפנא דלא הוו יהבי [ליה] למיכל ולמשתי ואשתני דיוקניה משאר בני עלמא דכתיב (איוב כח ד) דלו מאנוש נעו

כתוב כאן "נעו", וכתוב שם "נעו מעגלתייה". כך גם היו סוטים מעגלים ודרכים כדי לא להיכנס לשם, ואפילו עופות השמים היו מנועים

כתיב הכא נעו וכתוב התם (משלי ה ו) נעו מעגלותיה הכי נמי הוו סמאן מעגלין ואורחין דלא למיעל תמן ואפילו עופי שמיא הוו מנעי

ק/א
זהר

למיעל תמן דכתיב (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט וגו' ובגיני כך כולי עלמא הוו צווחין על סדום ועל עמורה ועל כלהו קרתי דכלהו כגוונא חדא הוו

מלהיכנס לשם, שכתוב "נתיב לא ידעו עיט וגו'". ולכן כל העולם היו צועקים על סדום ועל עמורה ועל כל הקריות, שכולם כצורה אחד היו.

זעקת סדום ועמורה כי רבה (בראשית יח ב) אמר ליה אברהם אמאי אמר ליה וחטאתם כי כבדה מאד בגיני כך ארדה נא ואראה הכצעקתה הכצעקתם מבעי ליה דהא כתיב זעקת סדום ועמורה ותרי קרתי הוו אמאי הכצעקתה אלא הא אוקמוה תא חזי בסטרא

"זעקת סדום ועמורה כי רבה". אמר לו אברהם למה, אמר לו, "וחטאתם כי כבדה מאד", לכן "ארדה נא ואראה". "הכצעקתה", היה צריך לכתוב הכצעקתם, שהרי כתוב "זעקת סדום ועמורה", ושתי קריות היו, אז למה הכצעקתה. אלא הרי פרשוה. בא וראה, בצד שמתחת קול הברד עולים כל העשנים בכתף, מתכנסים בטפה אחת ונכנסים לתוך נקבי תהום רבה, ונעשים חמשה באחד.

בראשית

דתותי קלא דברדא¹ סלקין קוטרי² כלהו בכתפא
מתכנשי³ בחד טיף ועאלין בנו נוקבי דתהומא
רבא⁴ אתעבידו חמש בחד⁵

חד איהו >כד <צלילן קלי⁶7 איכא צלילין
קללין⁸ דכלהו אתעבידו חד⁹ קלא דסליק מתתא¹⁰
עאל בינייהו ואתמשכא כחד וההוא קלא סלקא
ונחתא תבעא דינא¹¹ לאתמשכא לתתא כד האי
קלא סלקא למתבע דינא כדין אתגלי לאשגחא
קב"ה בדינא¹²

אמר רבי שמעון הכצעקתה מאן הכצעקתה
דא גזרת דינא¹³ דתבעא דינא כל יומא דהכי

אחד הוא כאשר (הקולות צלולים) יש
קולות צלולים שכולם נעשים קול אחד,
שעולה מלמטה נכנס ביניהם ונמשכים
כאחד. ואותו הקול עולה ויורד ותובע דין
להמשך למטה. כשקול זה עולה לתבוע דין,
אז הקדוש ברוך הוא מתגלה להשיגח בדין.

אמר רבי שמעון, "הכצעקתה", מי
הכצעקתה. זו גזירת הדין שתובעת דין כל

¹ קול מציאותו בת"ת אמנם להיותו כלול בר"ק נמצא מציאותו בו' ספירות והיינו קול ה' על המים בחסד וכן שבעה קולות ומצד הימין אפשר שיקרא קלא דברדא ששם המים ושם אבנים מפולמות שמהם יוצא מים והיינו ברדא. ואין ספק שעליית הצעקה היא מצד הגבורה, ששם תביעת הדין. ואם כן נמצא שמצד הגבורה היא עליית הצעקה, דהיינו תותי קלא דברדא, גבורה תחת המלכות. וכאשר ידוקדק עוד ענין זה נמצא שביארו בזהר שהמים נקפים מצד הצפון ונעשים ברד והיינו חסד שמעכבת שפעה מצד הגבורה וכאשר יסכימו הימין והשמאל אן הדין יקרא קול הברד ולא קול אש דהיינו גבורה לבדה ולא קול מים דהיינו חסד לבדה אלא קול ברד דהיינו דגלידין מיא כדפי' בזהר פרשת בראשית ולכן הסכימו יחד ימין ושמאל ולמטה מהם נקשרים קורטי ועולים להקשר (אור יקר). הדינים הקשים כנ"ל דף ו' ובפרשת ויחי לא תירא לביתה משלג דא דינא עילאה ושלג וברד הכל א' ואומרו בסטרא דתותי וכו' הם הקליפות שהם מסיגי הגבורות והם תחתיהם ויונקים מהם סלקין קוטרי הם הקליפות שנק' עשן לפי שהם חשוכים (מ"מ).

² באותו צד שלמטה מאבן הברד שם עולה עשן (ד"א). עשן הקליפות באחורי הכתף ונאספים לינק בחד טיפה של החסדים וה' גבורות נעשו א' וכולן צלול לתבוע דין וקלא של האדם דסליק מתתא עולה לתבוע דין ומתחבר עמהם וא"ו כדין אתגלי וכו'. וע' מק"מ פירוש הכל. הרשב"ב (נ"א).

³ פי' בגליון הזהר שהקלי' הם יונקים מאחורי בכתפיים ולא מהפנים, והם מתקבצים בטיפה א' לעורר הדין, א"נ מתכנשי בחד טיף מתאספים בכח החסדים שהם חד טיף שתאותם לינק מהחסדים כנודע (מ"מ). כלם שהם בסוד הדין ואחיזא בכתפיים שהוא אחור של פנים פני הרחמים כולם מתאספי' בטיפה אחת שהוא חד טיף לעורר דין בעולם (ד"א). היינו בעורף עי' בהגר"א בספד"צ יא ע"ד, ואד"ר קכט ע"א עד כתפוי. ועי' עץ חיים שער כה דרוש ב: והנה הדעת התחתון נמשך מב' כתפין דא"א שהם חו"ג ונעשין בו ה"ח וה"ג המכריעין בין ב' עטרין דחו"ג והם י' היות כמנין ס"ר ג"כ כמו העליון.

⁴ יש למטה תהומא רבא בחוץ שהוא מדור אל החיצונים, אמנם עתה הוא הכוונ הבקדושה והיא הבינה, ונוקבי תהומא רבא הם סוד ה' ספירות שהם בתוך הבינה בסוד ה', ומטעם זה נקראת תהומא שהיא כלל ה' תהומות ה' ספירות. (אור יקר). פי' שנכנסים לינק מבינה דבריאה דקלי' שנק' נוק' דתהומא רבא (מ"מ).

⁵ והנה בעלייתם פנימה לה, אתעבידה חמש כחד והיינו סוד כניסת הקול אל האזניים, שהוא בבחי' פנימיות הבינה, ושם נעשה חד איבא פי' ענף א' מציאות המתחדש שם מהם בסוד דבחי' הדעת (אור יקר). שורש הקלי הם מה"ג גבורות ויש בהם ה' מינים כנז' לעיל (כה ע"א) נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים וכו' וכשרוצים לעורר הדין נעשים אחד (מ"מ).

⁶ פי' בהזדכך מציאות הספירות שהם קולות לעלות בפנימיות הבינה אל החכמה שהיא מוחא, שמכחה ג"כ חוש השמע העליון בשיתוף חכמה עם בינה, והנה הקול הזה שהוא האיבא הנזכרת שהוא סוד הת"ת דהיינו סוד הדעת הוא סוד עץ החיים מהלך חמש מאה שנין (אור יקר). פי' כאשר הקול שלהם צלול מחמת תוקף הדינים (מ"מ).

⁷ כלילן וקלילן (הגהות הגר"א).

⁸ קלין (לפ"ו).

⁹ קל"א בגימטריא ס"מ שעולה מנוק' דתהומא רבא ותובע דין (נ"א).

¹⁰ פי' קול האדם הצועק בעולם הזה מתחבר עמהם וכולם מקטרגים ותבעי דינא ופי' הכצעקתה קול של הקלי' ושל אדם הצועק שנעשו קול א' (מ"מ).

¹¹ לאתמשכא לתתא מבינה לגבורה ולכל הספירות להיותו יורד דרך המדרגות הידועות לפעולת הדין המתעורר משרשי הספירות העליונות דהיינו מציאותם הנדרש (אור יקר).

¹² הוא ובית דינו להשיגח הדין בכח הדין הנשפע (אור יקר).

¹³ ר"ש ס"ל הכצעקתה של המלכות (מ"מ). פירוש לילית נקראת כן (נ"א).

בראשית

תנינן כמה שנין קיימא גזרת דינא ותבעא מקמי קב"ה על דזבינו אחוי דיוסף ליוסף בנין דגזרת דינא צווחת על דינא ועל דא הכצעקתה הבאה אלי מאי! הבאה אלי דא הוא רוא כמה דאת אמר (אסתר ב יד) בערב היא באה ובבקר היא שבה ודא הוא הבאה אלי תדיר כגוונא דא (בראשית ו יג) קץ כל בשר בא לפני² והא אתמר עשו כלה (ו)הא אתמר

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע (בראשית יח כג) אמר רבי יהודה מאן חמא אבא דרחמנותא כאברהם תא חזי בנח כתיב (שם ו יג) ויאמר אלהי"ם לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' עשה לך תיבת עצי נפר ואשתיק ולא אמר ליה מידי ולא בעא רחמי אבל אברהם בשעתא דאמר ליה קב"ה זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו' (שם יח כ) ארדה נא ואראה וגו' (שם כא) מיד כתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע

אמר רבי אלעזר אוף אברהם לא עבד שלימו כדקא יאות נח לא עביד מידי לא האי ולא האי אברהם תבע דינא כדקא יאות דלא ימות זכאה עם הייבא ושאר ממששים עד עשרה עבד ולא אשלים דלא בעא רחמי בין כך ובין כך דאמר אברהם לא בעינא למתבע אנר עובדוי³

אבל מאן עבד שלימו כדקא יאות דא משה דכיון דאמר קב"ה (שמות לב ח) סרו מהר מן הדרך וגו' עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו מיד מה כתיב (שם יא) ויחל משה את פני יהו"ה אלהיו וגו' עד דאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת ואע"ג דכלהו חסו לא זו מתמן עד דאמר ליה סלחתי כדברך אבל אברהם לא אשגח אלא אי אשתכח בהו זכאי ואם לאו לא ועל דא לא הוה בעלמא בר נש דינין על דריה כמשה דאיהו רעיא מהימנא

ויגש אברהם ויאמר אתקין גרמיה למתבע דא אולי ימצאון שם חמשים⁴ שרא מחמשים דאיהו שירותא למנדע⁵ עד עשרה דאיהו עשיראה סופא

יום, שכך שנינו, כמה שנים עומדת גזירת דין ותובעת מלפני הקדוש ברוך הוא על שאחי יוסף מכרו את יוסף, משום שגזרת הדין צועקת על הדין, ועל זה "הכצעקתה הבאה אלי". מה זה "הבאה אלי". זהו סוד כמו שנאמר "בערב היא באה ובבוקר היא שבה". וזה הוא "הבאה אלי", תמיד, כדוגמא זו "קץ כל בשר בא לפני", והרי נתבאר. "עשו כלה", הרי נתבאר.

"ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע". אמר רבי יהודה, מי ראה אב הרחמים כמו אברהם, בא וראה, בנח כתוב "ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו', עשה לך תיבת עצי גופר", ושתק ולא אמר לו דבר ולא ביקש רחמים. אבל אברהם, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא "זעקת סדום ועמורה כי רבה וכו', ארדה נא ואראה" וכו', מיד כתוב "ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע".

אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא עשה בשלמות כראוי, נח לא עשה שום דבר, לא זה ולא זה. אברהם בקש דין כראוי שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מחמשים עד עשרה, עשה ולא השלים, שלא בקש רחמים בין כך ובין כך, שאמר אברהם שלא רוצה לתבוע שכר מעשיו.

אבל מי עשה בשלמות כראוי, זה משה, שכיון שאמר הקדוש ברוך הוא "סרו מהר מן הדרך וגו', עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו", מיד כתוב "ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו'", עד שאמר "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". ואף על גב שכולם חטאו, לא זז משם עד שאמר לו "סלחתי כדברך". אבל אברהם לא השגיח אלא אם נמצא בהם צדיק, ואם לא, לא. על זה לא היה בעולם אדם שיגן על דורו כמו משה, שהוא רועה נאמן.

"ויגש אברהם ויאמר", התקין עצמו לבקש את זה, אולי ימצאו שם חמשים, התחיל מחמשים שהוא ראשית לדעת, עד

¹ קז ע"א (הערת הזוהר).

² כמו שהמלכות תובעת הדין כן קץ כל בשר שהיא הקל"י בא לפני לתבוע הדין (מ"מ).

³ משמע אבל משה בקש בעד שכר צדקותיו ונ"ל שזה סוד מחני נא פ' מחה זכויותי ומחול להם (נ"א).

⁴ פירוש מבינה שיש בה נ' שערים או מחסד דרגא דיליה עד הוד ואח"כ יסוד ומ' כחאד אזלין והם הם כל

אחד נחשב ל' או מת"ת עד המ' הם נ' עד עשרה מ'. א"מ (נ"א).

⁵ הם נ' שערי בינה, ור"ל התחיל מבינה עד המלכות שנק' עשרה (מ"מ).

בראשית

דכל דרגיני¹ אמר רבי יצחק עד עשרה² אלין עשרה יומין דבין ראש השנה ליום הכפורים בנין כך שרא מחמשים עד עשרה³ וכיון דמטא לעשרה אמר מכאן ולתתא לאו <הוא> אתר דקיימא בתשובה בניני כך לא נחת לתתא מעשרה

ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו' (בראשית יט א) אמר רבי יוסי תא חזי מה כתיב לעילא (שם יח לג) וילך יהו"ה כאשר

מדרש הנעלם

רבי פתח בהאי קרא (שופטים ג א) ואלה הגוים אשר הניח יהו"ה לנסות בם את ישראל אמר רבי חזי הוית בההוא עלמא (ולית עלמא קאים אלא) [ולית מעלה] באינון

קו/ב

זהר

כלה לדבר אל אברהם דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם ואברהם תב לאתריה כדין (בראשית יט א) ויבאו שני המלאכים סדומה בערב דהא חד אסתלק בשכינתא ואשתארו אינון תריין כיון דחמא לוט לון רהט בתרייהו מאי טעמא וכי כל אינון דהוו אתיין איהו אעיל לון לביתיה ויהיב לון למיכל ולמשת⁴ ובני מתא היך לא קטלין ליה דהא לברתיה עבד דינא ומאי הוא דברתיה דלוט יהבת פתא דנהמא לחד עניא ידעו בה שפוח דובשא ואותבוה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי אלא בני דהוה בליליא השיב דלא יסתכלון ליה בני מתא ועם כל דא כיון דעאלו לביתא אתכנשו כלהו ואסחרו לביתא

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו (אלא בנין) דכתיב (שם) וירא לוט ויריץ⁵ לקראתם רבי חזקיה ורבי ייסא חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו כתיב הכא וירא לוט ויריץ לקראתם וכתיב (שם יח ב) התם ויריץ לקראתם מפתח האהל מה להלן חמא שכינתא אוף הכא חמא

עשרה, שהוא עשירי סוף כל הדרגות. אמר רבי יצחק, עד עשרה, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, לכן התחיל מחמשים עד עשרה. וכיון שהגיע לעשרה, אמר מכאן ולמטה אינו מקום שעומד בתשובה, לכן לא ירד מתחת לעשרה.

"ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'". אמר רבי יוסי, בא וראה מה כתוב למעלה, "וילך ה' כאשר

רבי פתח בפסוק זה, "ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל". אמר רבי, ראיתי באותו עולם, (ואין העולם) עומד (ואין מעלה) אלא באותם

כילה לדבר אל אברהם". שהרי כיון שנפרדה שכינה מאברהם ואברהם שב למקומו, אז "ויבאו שני המלאכים סדומה בערב", שהרי אחד הסתלק עם השכינה, ונשארו אותם שנים. כיון שראה אותם לוט, רץ אחריהם, ולמה, וכי כל אותם שהיו באים הוא הכניסם לביתו ונתן להם לאכול ולשתות, ובני העיר איך לא הרגו אותו, שהרי לבתו עשה דין, ומה הוא, שבתו של לוט נתנה פת לחם לעני אחד, ידעו בזה, ומרחו אותה בדבש והושיבוה בראש הגג, עד שהצרעות אכלו אותה. אלא משום שזה היה בלילה, חשב שבני העיר לא יסתכלו בו. ועם כל זה, כיון שנכנסו לבית, התכנסו כולם והקיפו את הבית.

אמר רבי יצחק, למה רץ לוט אחריהם, (אלא משום) שכתוב "וירא לוט וירץ לקראתם". רבי חזקיה ורבי ייסא. אחד אמר, דמות אברהם ראה עמם, ואחד אמר, שכינה באה עמהם. כתוב כאן "וירא לוט וירץ לקראתם", וכתוב שם "וירץ לקראתם מפתח האהל". מה להלן ראה שכינה, אף כאן ראה שכינה. "וירא לוט וירץ לקראתם",

¹ מלכות שהיא עשירית לשאר הספירות ובה כלול הכל (אור יקר).

² ימי התשובה עצמה שהיא בינה (אור יקר).

³ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סי' ח"י (הערת הזוהר).

⁴ לעיל סב ע"א (ד"א).

⁵ נר' דל"ד נקט וירץ כי בספרינו כתיב ויקם אבל העיקר ללמוד וירא לקראתם לג"ש שראה השכינה ממילא נלמד ג"כ שויקם. היינו כמו וירץ (ד"א).

בראשית

שכינתא וירא לוט וירין לקראתם ויאמר הנה נא אדנ"י באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד סורו נא גשו נא מבעי ליה מאי סורו נא אלא לאהדרא לון סחרניה דביתא בגין דלא <יחמון> (ימחון) לון בני מתא ולא יעלון באורח מישר לביתא ובגין כך סורו נא

רבי חזקיה פתח (איוב כח כד) כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בעובדוי דקב"ה ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי דכל מאן דאשתדל באורייתא קב"ה אשתבח ביה לעילא ואשתבח ביה לתתא בגין דאורייתא אילנא דחיי² איהי לכל אינון דעסקין בה למיהב לון חיינ בעלמא דין

מדרש הנעלם

דשליטין על רעותא דלבהון שנאמר (תהלים פא ו) עדות ביהוסף שמו³ וגו' אמר רב יהודה למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות בשביל שכבש יצרו דתנינן כל הכובש את יצרו מלכותא דשמיא אחיל עליה דאמר רבי אחא לא ברא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע אלא לנסות בו בני אדם ומי בעי [קודשא בריך הוא] לנסותא בבני נשא אין דאמר רבי אחא מנא לן מדכתיב (דברים יג ב) כי יקום בקרבך נביא וגו' ובא האות והמופת וגו' כי מנסה יהו"ה אלהיכם וגו' ולמה בעי נסותא דהא כל עובדוי דבר נש אתגלי קמיה אלא שלא לתת פתחון פה [לבני] (ל)אדם

ראה מה כתיב (בראשית יט א) ולוט יושב בשער סדום דהוה יתיב לנסותא לברייתא אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ישעיה נז ב) והרשעים כים נגרש וגו' אפילו בשעת דינו של רשע הוא מעיז פניו ואזי הוא ברשעתו קיים ראה מה כתיב (בראשית יט ד) טרם ישכבו וגו'

אמר רבי יצחק כשם שברא קודשא בריך הוא גן עדן בארץ כך ברא גיהנם בארץ וכשם שברא

"ויאמר הנה נא אדנ"י באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. "סורו נא", היה צריך לכתוב גשו נא, מה זה סורו נא. אלא להחזירם סביב הבית כדי שבני העיר לא יראו אותם ולא יכנסו בדרך ישר הביתה, ולכן "סורו נא".

רבי חזקיה פתח, "כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה". כמה יש להם לבני אדם להסתכל במעשי הקדוש ברוך הוא ולעסוק בתורה ימים ולילות, שכל מי שעוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא משתבח בו למעלה ומשתבח בו למטה, משום שהתורה היא עץ חיים לכל אותם העוסקים בה, לתת להם חיים בעולם הזה

ששולטים על רצון לבם, שנאמר "עדות ביהוסף שמו וגו'". אמר רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות, בשביל שכבש את יצרו. ששינו, כל הכובש את יצרו, מחיל עליו את מלכות השמים. שאמר רבי אחא, לא ברא הקדוש ברוך הוא את היצר הרע אלא לנסות בו בני אדם. והאם הקדוש ברוך הוא צריך לנסות בני אדם, כן. שאמר רב אחא, מנין לנו, משכתוב "כי יקום בקרבך נביא וגו' ובא האות והמופת וגו', כי מנסה ה' אלהיכם וגו'". ולמה צריך נסיון, שהרי כל מעשי בני אדם גלויים לפניו. אלא שלא לתן פתחון פה לבני אדם.

ראה מה כתוב, "ולוט יושב בשער סדום", שהיה יושב לנסות את הבריות. אמר רבי יצחק, מהו שכתוב "והרשעים כים נגרש וגו'", אפילו בשעת דינו של רשע הוא מעיז פניו, ואזי הוא עומד ברשעתו. ראה מה כתוב, "טרם ישכבו וגו'".

אמר רבי יצחק, כשם שברא הקדוש ברוך הוא גן עדן בארץ, כך ברא גיהנם בארץ. וכשם שברא גן עדן למעלה, כך ברא גיהנם

¹ בין במלאכים ונשמות שבג"ע ואשתבח ביה לתתא, שמודיע טיבו בין בני אדם, כדכתיב אם יסתור איש במסתרים ואני לא אראנו אל תקרי וכו', וזה ע"י כרוז שמכריז עליו (אור יקר שער ג' סי' ח).

² איהי מעצמה ומטבעה חיותה חיים וטובה ועל"ז וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשה לו סם חיים וכו' (אור יקר).

³ יוסף שהוא היסוד הנקרא שביעי כנודע, הנה אימא תתאה היא שלו. ואמנם ה' של יהוסף שנתוסף בו, רמז גם אל אימא עילאה (שעה"פ תהילים). איזהו גבור כנגד הבינה אמא עילאה דדינין מתערין מינה והם בחסדים אשר בהם נמתקים הגבורות ונמצא שהוא גבור כובש את יצרו ממש (לקוטי הש"ס אבות). ועי' תיקו"ז נו ע"א: ובגין דא טוב צדיק ח"י עלמין איהו מסטרא דשמאלא דאיהו גבור הכובש את יצרו דאיהו סמא"ל.

בראשית

גן עדן למעלה כך ברא גיהנם למעלה גן עדן בארץ¹ דכתיב (שם ב ח) ויטע יהו"ה אלהי"ם גן בעדן וגו' גיהנם בארץ דכתיב (איוב י כב) ארץ עיפחה כמו אופל וגו' גן עדן למעלה² דכתיב (ש"א כה כט) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך וכתוב (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלהי"ם אשר נתנה גיהנם למעלה דכתיב (שמואל א' כה כט) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע גן עדן למטה כדקאמרן גן עדן למעלה לנשמתן של צדיקים גמורים להיות נזונים מאור הגדול של מעלה

גיהנם למטה לאותם הרשעים (דישראל) שלא קבלו ברית מילה ולא האמינו בהקדוש ברוך הוא ודתו ולא שמרו שבת ואלו הם עכו"ם שנדונים באש שנאמר (יחזקאל טו ז) מהאש יצאו והאש תאכלם וגו' וכתוב (ישעיה סו כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו' גיהנם למעלה לאותם פושעי ישראל שעברו על מצוות התורה ולא חזרו בתשובה שדוחים אותם לחוץ עד שיקבלו עונשם והולכים וסובבים כל העולם שנאמר (תהלים יב ט) סביב רשעים יתהלכון ושם נדונים שנים עשר חדש לאחר כן מדורם עם אותם שקבלו עונשם במותם

ק/ז א

זהר

ולמיהב לון חיין בעלמא דאתי

תא חזי (איוב כה כד) כי הוא לקצות הארץ³ יביט למיהב לון מזונא ולספקא לון מכל מה דאצטריכו בגין דאיהו אשגה ביה תדיר דכתיב (דברים יא יב) תמיד עיני יהו"ה אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה בגין דארץ דא

למעלה. גן עדן בארץ, שכתוב "ויטע ה' אלהים גן בעדן וגו'". גיהנם בארץ, שכתוב "ארץ עיפחה כמו אופל וגו'". גן עדן למעלה, שכתוב "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך", וכתוב "והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה". גיהנם למעלה, שכתוב "ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע". גן עדן למטה, כמו שאמרנו, גן עדן למעלה לנשמתן של צדיקים גמורים להיות נזונים מאור הגדול של מעלה.

גיהנם למטה לאותם הרשעים (של ישראל) שלא קבלו ברית מילה ולא האמינו בקב"ה ודתו ולא שמרו שבת, ואלו הם עובדי כוכבים ומזלות שנדונים באש, שנאמר "מהאש יצאו והאש תאכלם וגו'", וכתוב "ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו'". גיהנם למעלה לאותם פושעי ישראל שעברו על מצוות התורה ולא חזרו בתשובה, שדוחים אותם לחוץ עד שיקבלו עונשם, והולכים וסובבים כל העולם, שנאמר "סביב רשעים יתהלכון", ושם נדונים שנים עשר חדש. לאחר מכן מדורם עם אותם שקבלו עונשם במותם,

ולתת להם חיים בעולם הבא.

בא וראה, "כי הוא לקצות הארץ יביט", לתת להם מזון ולספק אותם מכל מה שהצטרכו, משום שהוא משגיח בה תמיד, שכתוב "תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", משום שארץ זו מה כתוב בה, "ממרחק תביא לחמה", ואחר כך היא נותנת מזון וטרף לכל אותם חיות

¹ עי' לקמן קכה ע"א, ועי' ז"ח יג ע"ב: ת"ר, עשה הקב"ה ג"ע למטה בארץ, והוא מכוון כנגד כסא הכבוד, ופרוכת, הקרח הנורא. וכו'. וא"ר שמעון, מאותו עדן שלמעלה, ממנו ניזון אותו הגן שלמטה הימנו, ומתדשנים משם כל האילנות, וכל היבולים, וכל הצמחים שבגן. ועי"ש יח ע"א: עדן למטה, ועדן למעלה. גן למעלה, דן למטה. ושניהם מכוונים זה כנגד זה, והקב"ה נטע זה מתחת זה, ע"כ. עי' ע"ח שער לב פ"ה: והנה כאשר נעריך כל אורך גופא דז"א, יהיה (כל) נקודת מחציתו פי הטבור אשר כנגדו גן עדן הארץ, שהיא נקודה טמירא אמצעיתא דכל סטרין, בין בבחי' ישוב בין בבחי' חציו העליון שאין בו ישוב כנ"ל, ושם באמצעיתו יש ההוא עמודא דנעיץ באמצעיתא כנז' בזוהר (ח"ב קל ע"ב). יש עדן עליון ועדן תחתון חכמה ומלכות (רמ"ז לקמן קכד ע"ב). גן עדן דלעילא, פי' נתעליתי לאי' עילאה שה"ס גן עדן שלמעלה, ר"ל למעלה מגן עדן עליון שהוא תבונה (רמ"ז ח"ג ג ע"א). מדור הנשמות הוא בעולם הבריאה הנקרא כסא הכבוד וה"ס גן עדן העליון (שער הכוונות - דרושי הלילה דרוש ד). ועי' שער מאמרי רשב"י לא ע"ג שג"ן הארץ היא ירושלים.

² גן עדן העליון הוא יסוד בינה דבריאה (רמ"ז ח"ג קנז).

³ מלכות נקראת ארץ והמשתלשלים ממנה למטה הם נקראים קצות הארץ וכענין זה ג"כ אפסי ארץ (אור יקר).

בראשית

מה כתיב [בה] (ביה) (משלי לא טו) ממרחק¹ תביא לחמה ולבחר איהי יהבת מזונא וטרפא לכל אינון חיוון ברא² דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ועל דא כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה³ לכלהו בני עלמא למיהב לון מזונא וספוקא לכל מה דאצטריך כל חד וחד דכתיב (תהלים קמה טו) פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון דבר אחר כי הוא לקצות הארץ יביט לאסתכלא עובדוי דבר נש⁴ ולאשגחא בכל מה דעבדי בני נשא בעלמא תחת כל השמים יראה מסתכל <וחמי> (וחמו) לכל חד וחד⁵

תא חזי כיון דחמא קב"ה עובדין דסדום ועמורה שדר לון לאינון מלאכין לחבלא לסדום מה כתיב (בראשית יט א) וירא לוט חמא לשכינתא וכי מאן יכיל למחמי שכינתא אלא חמא זהרא חד דנהיר דקא סלקא על רישיהו וכדין ויאמר הנה נא אדניי באל"ף דל"ת כמה דאתמר ובגין שכינתא ההוא נהירו דנהיר קאמר סורו נא אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם לא עבד הכי אברהם⁶ אלא בקדמיתא אמר ורחצו רגליכם (שם יח ד) ולבחר (שם יח ה) ואקחה פת לחם וגו'

אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם ולינו ולבחר ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם בגין דלא ישתמודעון בהו⁷ בני נשא ויאמרו לא כי ברחוב נלין (בראשית יט ב) בגין דכך הוו עבדי אורחין דעאלין תמן לא הוה בר נש דיכנוש לון לביתא ועל דא אמרו לא כי ברחוב נלין מה כתיב (שם יט ג) ויפצר בם מאד וגו' תא חזי כד קב"ה עביד דינא בעלמא שליחא דא עביד ליה והשתא חמינן תרי שלוחי אמאי

השדה, שכתוב "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה". ועל זה "כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה", את כל בני העולם לתת להם מזון וסיפוק לכל מה שצריך כל אחד ואחד, שכתוב "פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון". דבר אחר, "כי הוא לקצות הארץ יביט", להסתכל במעשי בן האדם ולהשגיח בכל מה שעושים בני אדם בעולם, "תחת כל השמים יראה", מסתכל ורואה כל אחד ואחד.

בא וראה, כיון שראה הקדוש ברוך הוא מעשי סדום ועמורה, שלח להם אותם המלאכים להשחית את סדום. מה כתוב, "וירא לוט", ראה את השכינה. וכי מי יכול לראות שכינה, אלא ראה זוהר אחד שמאיר ועולה על ראשיהם, ואז, "ויאמר הנה נא אדניי", באל"ף דל"ת כמו שנתבאר. ובגלל השכינה, אותו האור שהאיר הוא אמר "סורו נא אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם". אברהם לא עשה כך, אלא בתחילה אמר "ורחצו רגליכם", ואחר כך "ואקחה פת לחם וגו'".

אבל לוט אמר "סורו נא אל בית עבדכם ולינו", ואחר כך "ורחצו רגליכם" והשכמתם והלכתם לדרככם, כדי שלא ידעו בהם בני האדם. "ויאמרו לא כי ברחוב נלין". משום שכך היו עושים, אורחים שנכנסים לשם, לא היה אדם שיכניסם לבית. ועל זה אמרו, "לא כי ברחוב נלין". מה כתוב, "ויפצר בם מאד וגו'", בא וראה, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם, שליח אחד עושה אותו, וכעת ראינו שני שליחים, למה, וכי לא מספיק באחד. אלא אחד היה, ומה שאמר

¹ ת"ת העולה עד החכמה, כאומרו למה ה' תעמוד ברחוק, ושם עליית המלכות לינק על ידו, וזהו שאמר עיני ה' אלהיך, חכמה ובינה (אור יקר).

² היינו כחות חיצוניים ופנימיים קדושים, ובלתי קדושים נקראים חיוואן ברא שהם חוץ מהאצילות (אור יקר). לכל אותן חיות השדה (ד"א).

³ יראה, היינו כפשוטו אל התחתונים יורת שהם הגשמיים (אור יקר).

⁴ היינו השגחה כללית (אור יקר).

⁵ היינו השגחה פרטית, כי העולם נזקק כולו יחד וכל א' וא' בפני עצמו (אור יקר).

⁶ אברהם לא היה עובד ע"ז ומפני חשש ע"ז אמר בתחלה ורחצו וכו' מפני חשש ערבים שהיו משתחווים לעפר וכו' דהיינו החיצונים הדבקים בצפרני הרגלים העליונים כנודע, אמנם לוט אמר זה לכבוד לבד שלא היה חושש לע"ז לכך אמר הרחיצה אחר לינה (אור יקר).

⁷ ילכו בהשכמה בטרם יכיר איש אל רעהו (אור יקר). שלא יכירו בהם (ד"א).

בראשית

וכי לא סני [ב]חד אלא חד הוה ומה דאמר תרי (הכי הוא ודאי בגין דחד) [חד] הוה לאפקא ליה ללוט ולשובא ליה וחד למיהפך לקרתא ולהבלא ארעא ובגין כך אשתאר חד

ויהו"ה המטיר על סדום ועל עמורה וגו' (שם כד) רבי חייא פתח (ישעיה יג ט) הנה יום יהו"ה בא אכזרי וגו' הנה יום יהו"ה בא דא בי דינא לתתא¹ [בא] כמה דאתמר² הבאה אלי (עשו) בגין דלא עביד דינא עד דעאל ונטיל רשו³ כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני (בראשית ו יג) דבר אחר הנה יום יהו"ה בא⁴ דא הוא מחבלא לתתא כד נטיל נשמתא בגיני כך אכזרי ועברה לשום הארץ לשמה דא סדום ועמורה וחטאיה

מדרש הנעלם

כל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו והרשעים של אומות העולם <עע"ז> נדונים תמיד באש ובמים ושוב אינם עולים שנאמר ואשם לא תכבה⁵ (ישעיה סו כד) משפט הרשעים בגיהנם כמה דכתיב (בראשית יט כד) ויהו"ה המטיר על סדום ועל עמורה נפירת ואש וגו' ושוב אינם עולים ולא יקומו ליום הדין שנאמר (דברים כט כב) אשר הפך יהו"ה באפו ובחמתו באפו בעולם הזה ובחמתו בעולם הבא

אמר רבי יצחק להאי גוונא אית גן עדן למעלה ואית גן עדן למטה אית גיהנם למטה ואית גיהנם למעלה אמר רבי יעקב הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים וכדומה להם יורדים לגיהנם <ש> למטה ונדונים שם ושוב אינם עולים אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחיית המתים ועליהם נאמר (דניאל יב ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו' ועליהם נאמר (ישעיה סו כד) והיו דראון לכל בשר מאי דראון דיי ראון שהכל

שנים (כך זה ודאי, משום שאחד) אחד היה להוציא את לוט ולהצילו, ואחד להפוך את העיר ולהשחית את הארץ, ולכן נשאר אחד.

"וה' המטיר על סדום ועל עמורה וגו'". רבי חייא פתח, "הנה יום ה' בא אכזרי וגו'", "הנה יום ה' בא", זה בית דין שלמטה. "בא", כמו שנאמר "הבאה אלי" (עשו), משום שלא עושה דין עד שנכנס ונוטל רשות. כדוגמא זו "קץ כל בשר בא לפני". דבר אחר, "הנה יום ה' בא", זה הוא המשחית שלמטה כשנוטל את הנשמה. לכן "אכזרי ועברה". "לשום הארץ לשמה", זו סדום ועמורה, "וחטאיה

כל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו. והרשעים של העובדי כוכבים ומזלות נדונים תמיד באש ובמים, ושוב אינם עולים, שנאמר "ואשם לא תכבה". משפט הרשעים בגיהנם כמו שכתוב "וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפירת ואש וגו'", ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שנאמר "אשר הפך ה' באפו ובחמתו", "באפו" בעולם הזה, "ובחמתו" בעולם הבא.

אמר רבי יצחק, כדוגמא זו יש גן עדן למעלה ויש גן עדן למטה. יש גיהנם למטה ויש גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיה וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים וכדומה, להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם, ושוב אינם עולים. אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחיית המתים. ועליהם נאמר "ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'", ועליהם נאמר "והיו דראון לכל בשר". מהו "דראון", די ראון, שהכל יאמרו

¹ וק"ל קרא כו' יום ה' דהיינו רחמים, וכו' ולזה אמר שהיא המלכות שהיא מדת הדין, ובא לפני הת"ת ליטול רשות לפעול הדין, ולזה נקרא יום ה' על הרשות הניתן מלמעלה (אור יקר).

² קו ע"א (הערת הזוהר).

³ פירוש לילית וכתותיה הגומרים הדין היא תובעת דין וז"ש הבאה הכצעקתה. א"מ (נ"א).

⁴ הדרך הוא כמו שהיה בסדום, כי ראשונה בא השטן ברשות עליון לקיים הדין, ולד לבד אכזריתו ודינו על בני אדם ליטול נשמתם, אלא גם להפוך הארץ, וזהו אכזרי ועברה על בני אדם, לשום הארץ שממה על הפיכת הערים עצמם ולא ישארו גופי מתים אלא וחטאיה ישמיד שכלו גופם ונשמדו, ואח"כ מתמלא רחמים על הצדק וזהו אוקיר וזה ג"כ סדר סדום (אור יקר).

⁵ על הזוהמת גוף הבהמית רע שבגולם ארבע יסודות נאמר וראו בפגרי האנשים כי תולעתם לא תמות בקבר וגו' ועל הצורה שהוא הרע שבנפש הבהמית נאמר ואשם לא תכבה בגיהנם (ע"ח שער קיצור אבי"ע ז).

בראשית

די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר "ועמך כולם צדיקים וגו'".

יאמרו די בראיתם ועל הצדיקים שבישראל נאמר (שם ס כא) ועמך כולם צדיקים וגו' קז/ב זהר

ישמיד ממנה", אלו יושבי הארץ. מה כתוב אחריו, "כי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'", שהרי מהשמים המטיר עליהם אש והעבירם מהעולם. אחר כך מה כתוב, "אוקיר אנוש מפז וגו'", זה אברהם, שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

רבי יהודה העמיד את הפסוקים הללו ביום שנחרב בית המקדש, שבאותו היום חשכו עליונים ותחתונים וחשכו שמים וכוכבים. רבי אלעזר מבאר את הפסוקים הללו ביום שיקים הקדוש ברוך הוא את כנסת ישראל מהעפר, ואותו יום נודע למעלה ולמטה, שכתוב "והיה יום אחד הוא יודע לה". ואותו היום יום נקמה, שעתידי הקדוש ברוך הוא לנקום משאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות.

וכשהקדוש ברוך הוא יעשה נקמות בשאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, אז "אוקיר אנוש מפז", זה מלך המשיח שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, וכל בני העולם יעבדו וישתחוו לפניו, שכתוב "לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'". בא וראה, אף על גב שנבואה זו נאמרה על בבל, זה נאמר בכל, שהרי ראינו בפרשה זו שכתוב "כי ירחם ה' את יעקב", וכתוב "ולקחום עמים והביאום אל מקומם".

וכד קב"ה יעביד נוקמין בשאר עמין עעכו"ם כדין אוקיר אנוש מפז דא מלכא משיחא דיסתלק ויתייקר על כל בני עלמא וכל בני עלמא יפלהון ויסגדון קמיה⁴ דכתיב (תהלים עב ח) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו' תא חזי אע"ג⁵ דנבואה דא אתמר על בבל בכלא אתמר דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב (ישעיה יד א)⁶ כי ירחם יהוה את יעקב וכתוב (שם ב) ולקחום עמים והביאום אל מקומם

ויהוה המטיר על סדום (בראשית יט כד) דא דרגא דבי דינא לתתא⁷ דנטייל רשו מעילא רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי דכתיב (שם) מאת יהוה מן השמים⁸ בגין לאשתכחא דינא ברחמי

וה' המטיר על סדום, זו הדרגה של בית דין שלמטה שנוטל רשות מלמעלה. רבי יצחק אמר, שעושה הדין ברחמים, שכתוב "מאת ה' מן השמים", כדי להמצא דין עם רחמים. ואם תאמר, איזה רחמים יש כאן,

¹ ופי' אוקיר אנוש מפז לפז הוא ירמיה ע"ה שצוה עליו נבוכדנצר לשומר (מ"מ).

² עלאי המלאכים ותתאי בני אדם בנבואה וחכמה ונשמתם (אור יקר).

³ כמו שהיום נודע לכל, גם מעלת אוקיר אנוש יהיה נודעת לכל, ולא יצדק כך באברהם אלא במלכא משיחא, ור' יהודה לא דריש אלא קרא קמא ור' אלעזר דריש תרי קראי, ולהכי קאמר ר' יהודה מוקים האי קרא, כי פסוק אוקיר אנוש אינו מתיישב, ור' אלעזר אוקים להני קראי, דהיינו ג"כ פסוק אוקיר (אור יקר).

⁴ אחרי מלחמת גוג ומגוג (דע"ה ח"ב נח ע"א).

⁵ קשיא דקרא לא במלכא משיחא עסיק (אור יקר).

⁶ ר"ל סמוך לפ' שלמעלה שכ' בה אוקיר אנוש וגו' ואולי לדעת הזוה"ק חד פר' היא (הערת הזוהר).

⁷ מלכות, ועם היות שכל מקום דכתיב וה' היינו הוא ובית דינו דהיינו ת"ת ומלכות היינו דנטייל רשו וכו' ור' יצחק פליג דממש תרוייהו נשתתפו בפעולה (אור יקר).

⁸ עי' ח"ג קלז ע"ב איך אפשר שדינים יבואו מת"ת.

בראשית

ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב (שם כט) ויהי בשחת אלהים את ערי הכנען ויזכור אלהים את אברהם וגו' ולבתר נפקו מניה תריין אומין שלמיין! וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלכא

חמי מה כתיב (שם יז) ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו' תא חזי² בשעתא דדינא שריא בעלמא הא אתמר דלא ליבעי ליה לבר נש לאשתכחא בשוקא בגין דכיון דשריא דינא לא אשגח בין זכאה וחייבא ולא בעי (לאסתכלא) [לאשתכחא] תמן והא אתמר דבגין כך אסתים נח בתיבה ולא ישגח בעלמא בשעתא דדינא יתעביד וכתיב (שמות יב כב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר עד דיתעביד דינא ובגין כך (בראשית יז יז) ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחריו וגו'

רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי בארעה אמר רבי יהודה לרבי יצחק דינא דעבר קב"ה במבול ודינא דסדום תרווייהו דינין דגיהנם הוו בגין דחייבי גיהנם אתדנו במיא ובאשא אמר רבי יצחק סדום בדינא דגיהנם אתדן³ דכתיב ויהו"ה המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת יהו"ה מן השמים דא מסטרא דמיא ודא מסטרא דאשא דא ודא הוא דינא דגיהנם וחייבין דגיהנם בתריין דינין אלן אתדנו א"ל דינא דחייבי דגיהנם תריסר ירהי⁴ וקב"ה סליק לון מגיהנם ותמן מתלבנין ויתבין לתרעא דגיהנם וחמאן אינון חייבין דעאלין ודינין לון תמן ואינון תבעי רחמי עלייהו ולבתר קב"ה חיים עלייהו ואעיל לון לדוכתא דאצטריך לון מההוא יומא ולהלאה גופא אשתכך בעפרא ונשמתא ירתא

סתרי תורה

תוספתא קטורי⁵ רמאי⁶ הורמני⁷ דבורי [נ"א דבורי ונ"א דבוריני] חכימין [בסכלתנו⁸

שכתוב "ויהי בשחת אלהים את ערי הכנען ויזכור אלהים את אברהם וגו'", ואחר כך יצאו ממנו שתי אומות שלמות, וזכה שיצא ממנו דוד ושלמה המלך.

ראה מה כתוב, "ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר" וכו', בא וראה, בשעה שהדין שורה בעולם, הרי למדנו שאנשים צריכים שלא להמצא בשוק, בגלל שמכיון ששורה דין, לא מבחין בין זכאי לחייב, ולא צריך (להסתכל) להמצא שם. והרי למדנו שבסבת זה נסתם נח בתיבה ולא נמצא בעולם בשעה שהדין נעשה. וכתוב "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר", עד שיעשה הדין. ומפני כך, "ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחריו וגו'".

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יצחק, הדין שעשה הקדוש ברוך הוא במבול והדין של סדום, שניהם דיני הגיהנם היו, כי רשעי הגיהנם נדונים באש ובמים. אמר רבי יצחק, סדום נדונה בדין הגיהנם, שכתוב "וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים", זה מצד של מים וזה מצד של אש. זה וזה הוא דין הגיהנם, ורשעי הגיהנם נדונים בשני הדינים הללו. אמר לו, הדין של רשעי הגיהנם שנים עשר חדשים, והקדוש ברוך הוא מעלה אותם מגיהנם, ושם מתלבנים ויושבים לשער הגיהנם, ורואים אותם רשעים שנכנסו ודנים אותם שם, והם מבקשים עליהם רחמים, ואחר כך הקדוש ברוך הוא חס עליהם ומכניס אותם במקום שצריך להם. מאותו יום והלאה הגוף שוקט בעפר והנשמה יורשת

תוספתא קשרים רמים, שרים המפזרים (נ"א המבררים, ונ"א המנפצים), חכמים

¹ הוצרך לזה דקשיא ליה שהיה צריך שיהיה רחמי הת"ת מרובים מדיני המלכות ואינו, שהדין הוא הפיכת כמה מקומות, והרחמים איש וב' בנות, ולזה אמר שהם ב' אומות ועוד ב' צדיקים (אור יקר).

² סג ע"א (הערת הזוהר).

³ אבל מבול לא היה שם אלא מים ולא אש (מ"מ).

⁴ ששה חדשים באש וששה חדשים בשלג (אור יקר).

⁵ צורות (אור יקר).

⁶ עליונים, היינו בני אדם שהם דמות העליונים (אור יקר).

⁷ פירוש קשרים רמים שלטונים הברורים חכמים בהשכל. וע' מק"מ (נ"א). עי' סוף הספר סי' ב' (הערת הזוהר).

⁸ שאין מוסרים להם אלא ראשי פרקים והם מתחכמים בבינתם לדעת יותר (אור יקר).

בראשית

יִסְתַּכְלוּ (וּסְכַלְתוּ) לַמִּנְדֵּעַ בְּשַׁעֲתָא דְרִישָׁא
חוּרָא¹ אֲתִקִּין כְּרִישָׁא² עַל גְּבִי סְמִכִין³ דְּאֲבָנִין⁴
דְּמַרְגְּלִיטִין [טְבִין]⁵ בֵּין אִינוּן אֲבָנִין אִית הַד
מַרְגְּלִיטָא שְׁפִירָא⁶ בְּחִיזוּ יָאָה בְּרִיּוּא קוּמְטָרָא
דְּקִנְטָרָא [נ"א דְּקִיטָרָא] דְּמַלְהָטָא בְּעִי גּוּוֹנִין⁷ אִינוּן
עִי גּוּוֹנִין (דְּמַלְהָטִין לְכָל סֵטֶר אֲלִין עִי מִתְּפַרְשָׁאן
מִגּוּ ג' גּוּוֹנִין אֲלִין זִיקִין בּוּזִיקִין דְּנִצִּיצִין לְדִי סֵטֶרִי
עֲלֵמָא⁸ הִכָּא אִיתָא זִיקָא⁹ תְּקִיפָא דְּסֵטֶר שְׂמַאֲלָא
דְּאֲתָאחִיד בְּשָׁמַיָא אִינוּן גּוּוֹנִין שְׁבַעִין¹⁰ דִּינָא
[יִתִּיב] [יִתְבוּ] וּסְפִרִין פְּתִיחוּ מֵהִכָּא [נְפִקִין] גִּירִין
וּסְיִפִין וְרוּמְחִין וְאִשָּׁא דְּקוּסְטָרָא וְאֲתָאחִיד אִשָּׁא
תְּקִיפָא דְּנִפְקָא מִשְׁמַיָּם¹¹ בִּיה כֵּד אֲתָאחִיד אִשָּׁא
עֲלָאָה בְּאֲלִין דְּלִתְתָא¹² לִית מֵאן דִּיכִיל לְאֲתָבָא
רוּגָא

קח/א

זהר

אֲתָרָה כְּדָחוּי לְהָ¹³ תָא חֲזִי דְּהָא אֲתָמֶר
דְּאֲפִילוּ אִינוּן בְּנֵי טוּפְנָא לָא אֲתָדְנוּ אֲלָא בְּאִשָּׁא
וּמִיָּא מִיָּא קְרִירִין [נְחָתִין] [נְחָתִין] מְלַעֲלָא וּמִיָּא
רְתִיחִין סְלָקִי מִתְתָּא בְּאִשָּׁא וְאֲתָדְנוּ בְּתֵרִי דִּינִין
בְּנִין דְּדִינָא דְּלַעֲלָא חֲכִי הוּי בְּנִין כֵּךְ בְּסָדוּם
נְפִרִית וְאִשָּׁא

בשכל, יסתכלו לדעת, בשעה שהראש הלבן
תיקן כסא על גבי העמודים על אבנים של
מרגליות טובות, בין אותם האבנים יש
מרגלית אחת במראה יפה ובתואר נעים
כסוי הכלי (של העשן) שלוהט בשבעים
צבעים. אותם שבעים צבעים לוהטים לכל
עבר. אלה השבעים נפרדים מתוך שלשה
צבעים. אלה רוחות ברוחות שנוצצות
לארבעת צדדי העולם. כאן יש רוח חזקה
של צד שמאל שנאחז בשמים. אותם
שבעים צבעים הדין יושב והספרים
נפתחים. מכאן יוצאים חצים וחרבות
ורמחים ואש של ההיכל, ונאחזת אש חזקה
שיוצאת מהשמים בו. וכשנאחזת האש
העליונה באלו שלמטה, אין מי שיכול
לשבור את הרוגז

מקומה כראוי לה. בא וראה, שהרי נאמר
שאפילו אותם בני המבול לא נדונו אלא
באש ומים, מים קרירים ירדו מלמעלה,
ומים רותחים עלו מלמטה כאש, ונדונו
בשני דינים, משום שדין של מעלה כך הוא,
ולכן בסדום גפרית ואש.

¹ כתר עליון, ונקרא חוורא מפני הרחמים שבו סוד הלבן וכו' ונק' רישא מפני שז"א הוא סוד הפרצוף פנים וראש עם הגוף עד הרגלים אמנם א"א אינו מתפשט אלא בצורת הראש עד הצואר לבד [ע"י אד"ז רפח ע"א] [אור יקר]. פי' א"א (מ"מ).

² הוא סוד התפשטות החכמה והבינה שם כסא אל הכתר (אור יקר). הוא כסא הכבוד, היכל ק"ק דבריא, כסא לכבוד שהו אמלכות דאצילות (זהר הרקיע). בחי' ז"א שהוא כסא לבינה א"נ אריך וכו' ואותו הכסא הוא מן האבנים שהם י"ב בקר ובין אותם האבנים יש אבן אחת שהיא המלכות נמצא שכללות הכסא מקובץ מהמלכות וי"ב בקר (מ"מ).

³ ז' ספירות ז' עמודים (אור יקר).

⁴ הספירות הם מיוחסות בשם אבני יקר בבחינתם במלכות בענין שהמלכות היא האבן שעליו ז' עמודים שבהם הכסא (אור יקר). חיות והשרפים אשר שם נכללים ההיכלין בין אינון אבנין (זהר הרקיע).

⁵ פי' י"ב בקר שתחת הכסא (מ"מ).

⁶ היכל זכות (זהר הרקיע). מלכות, שפירא בחיזו מצד הת"ת המפאר אותה ע"י היסוד העושה אותה מצדו יאה בריוא (אור יקר). מלכות שרוכב על י"ב הנז' והז"א רוכב עליה, ושאר לשון של הסתופתא ע"י בזוהרי חמה שפירשו על נכון מכח דברי התיקו"ז (מ"מ). היא המ' יפת תואר ויפת מראה שהיא קשר קטורת הבשמים מאירה בע' סנהדרין היונקים מגו ג' גוונים שהם חג"ת ונוצצים לד' רוחות שבהם רומזים חג"ת ורוח תקיפא זיקא של צד שמאל הנאחז בז"א הנק' שמים שם גוונים ע' דיינים וע' בספר ז"ח פירוש זאת התוספתא. הרש"ב (נ"א).

⁷ אותן הע' מתפרשים מגו ג' גוונים הם אותיות יה"ו ומשם נמשכים ע' סנהדרין אשר שם (זהר הרקיע).

⁸ נחלקים לד' סטרי עלמא, ח"י לכל סטר, ח"י עם מיכאל, וח"י עם גבריאל (זהר הרקיע).

⁹ ר"ל ההוא רוחא של היכל הזכות הוא נאחז בשמים שהוא ז"א דאצילות בגבורות רוח שלו (זהר הרקיע).

¹⁰ ע"י פת"ש נתיב הקלי' פתח כד שהוא בקלי' נוגה.

¹¹ גבורה דז"א דאצילות נאחז בו בסוד יצחק ורבקה (זהר הרקיע).

¹² יצחק ורבקה (זהר הרקיע).

¹³ נח סט ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

א"ל אי יקומו ליום דינא (ע"כ) אמר ליה הא אתמר אבל אלין [ד]סדום ועמורה לא יקומו [וקרא אוכה] (וקראי אוכיהו) דכתיב (דברים כט) גפרית ומלח שריפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח וגו' אשר הפך יהו"ה באפו ובחמתו אשר הפך יהו"ה בעלמא דין באפו בעלמא דאתי ובחמתו בזמנא דזמין קב"ה לאחייא מתייא א"ל תא חזי כמה דארעא דלהון אתאביד לעלם ולעלמי עלמיא הכי נמי אתאבידו אינון לעלם ולעלמי עלמיא!

ותא חזי דינא דקב"ה דינא לקבל דינא אינון לא הוו תייבין נפשא דמסכנא במיכלא ובמשתיא אוף הכי קב"ה לא אתיב לון נפשיהו לעלמא דאתי ותא חזי אינון אתמנעו מצדקה דאקרי חיים אוף קב"ה מנע מנייהו חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי וכמה דאינון מנעו אורחין ושבילין מבני עלמא הכי נמי קב"ה מנע מנייהו אורחין ושבילין דרחמי לרחמא עליהו בעלמא דין ובעלמא דאתי רבי אבא אמר כלהו בני עלמא² יקומו ויקומו לדינא ועליהו כתיב (דניאל יב ב) ואלה לחרפות ולדראון עולם וקב"ה מארי דרחמין איהו כיון דדן להו בהאי עלמא וקבילו דינא לא אתדנו בכלהו דינין

א"ר חייא כתיב (בראשית יט כט) וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'³ [מהו בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט אלא] בכולהו עבד דיוריה⁴ לוט דכתיב (שם יב) ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום [נ"א] וכתיב אשר ישב בהן לוט אלא ודאי בכלהו עבד דיוריה) ולא קבילו ליה⁵ בר דמלך סדום קביל ליה סתרי תורה

ודינא עיינין ולהטין כטיסין דנורא נחית בהו לעלמא⁶ ווי מאן דאערע ביה⁷ הניר⁸ הרבין איהו

אמר לו, האם יקומו ליום הדין. אמר לו, הרי נתבאר, אבל אלו של סדום ועמורה לא יקומו, והכתוב מוכיח, שכתוב "גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח וגו', אשר הפך ה' באפו ובחמתו". "אשר הפך ה' בעולם הזה, "באפו" בעולם הבא, "ובחמתו" בזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים. אמר לו, בא וראה, כמו שארצם אבדה לעולם ולעולמי עולמים, גם הם אבדו לעולם ולעולמי עולמים.

ובא וראה, דין הקדוש ברוך הוא דין כנגד דין, הם לא היו משיבים את נפש העני במאכל ומשקה, כמו כן הקדוש ברוך הוא לא השיב נפשם לעולם הבא. ובא וראה, הם נמנעו מצדקה שנקראת חיים, אף הקדוש ברוך הוא מנע מהם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שהם מנעו דרכים ושבילים מבני העולם, כך גם הקדוש ברוך הוא מנע מהם דרכים ושבילים של רחמים לרחם עליהם בעולם הזה ובעולם הבא. רבי אבא אמר, כל בני העולם יעמדו ויקומו לדין, ועליהם כתוב "ואלה לחרפות ולדראון עולם". והקדוש ברוך הוא הוא בעל הרחמים, כיון שדן אותם בעולם הזה וקיבלו דין, לא נדונו בכל הדינים.

אמר רבי חייא, כתוב "וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'", מהו "בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט", אלא בכלם עשה לוט דיורו, שכתוב "ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום". (וכתוב "אשר ישב בהן לוט", אלא ודאי שבכולם עשה את דיורו) ולא קבלו אותו חוץ ממלך סדום שקבל אותו

והדין. עינים לוהטות כמו שלהבות של אש יורד בהם לעולם. אוי למי שפוגש אותו.

¹ לא תבנה עוד כמו שהיתה אלא שה' יחדשנה כמו שהיתה בזמן הבריאה, וכו'. אי נמי י"ל שסדום נהפכה ממעלה למטה וצד התחתון הוא עכשיו למעלה וכך עתידה לחזור, ונמצא שהוא גבול סדום ואינה סדום ממש (רמ"ז).

² עי' בפ' נח דף סט ע"א לתרץ דברי ר' אבא דהתם דסבר שאינם קמים בדין עם דבריו דהכא (מ"מ).

³ קה ע"א (הערת הזוהר).

⁴ כיון שמצא מרעה במקום א' למה היה נע ונד ממקום למקום (אור יקר).

⁵ שלא היו מכניסים ביניהם אורחים כל שכן תושב ולא קבילו ליה שלא היו מוכרים לו מזון ואל היה לו אפשר להתגורר ביניהם (אור יקר).

⁶ אז מלאך המות אשר עיניו מלהטין כטיסין דנורא נחית מכאן לעולם הזה (זהר הרקיע).

⁷ לכן בעי לאסתמרא מיניה שנאמר (ישעיה כו כ) לך עמי בא בחדריך (זהר הרקיע).

⁸ "הכלין" נוסף זלפ"ו.

בראשית

חרבא שננא¹ בידיה לא היים על טב ועל ביש דהא פתקא² דאינון שבעין³ ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית בידא שמאלא בכמה דינין אתהפך בכמה גוונין הפוך⁴ [בכל יומא איהו אקרי (תהלים יב ט) כרום זלות דמתקנא לגבי בני אדם כל גוונין דכלי זעמו דקודשא בריך הוא ביה אתחזיין ואינון יתביין ברומו דעלמא ובני נשא בסכלותא דלהון לא משגחי בהון גפרית ואש התוכא⁵ דמיא ואשא דמתהתבי מן שמיא אתאחדו דא בדא [ו]נחת על סדום ווי להיביא דלא משגיחין על יקרא דמאריהון

א' עשרה שמהין⁶ גליפן בהורמנותא דמלכא⁷
ב' עשר אינון וסלקין לחושבן סגי⁸

ג' שבעין⁹ גוונין¹⁰ מלהטי לכל סטר נפקי מנו שמהן דאגליף רוא [דע' שמהן דמלאכיא דאינון ברזא] דשמיא ואינון מיכאל גבריאל רפאל נוריאל [קמין] קדומיאל¹¹ מלכיאל צדקיאל [פתח] פדאל תומיאל חסדיאל [צרי] צוריאל רזיאל יופיאל [סגול] סטוטריה גזריאל ותרזיאל <נ"א ורדיאל> <למאל> <למואל חרק> חזקיאל

חגור מתנים (חרבות) הוא, וחרב שנונה בידו. לא מרחם על טוב ועל רע, שהרי (הפסק) הפתק שהם שבעים, ברשות שנאחז אותו צד של השמים, יורד ביד שמאל בכמה דינים, מתהפך בכמה צבעים, הופך בכל יום, הוא נקרא כרום זולות, שמתוקן לבני אדם, כל הצבעים של כלי הזעם של הקדוש ברוך הוא נראים בו, והם יושבים ברום העולם, ובני אדם בסכלותם לא משגיחים בהם. גפרית ואש סיגים של מים ואש, שהותכו מהשמים נאחזו זה בזה וירדו על סדום, אוי לרשעים שאינם משגיחים על כבוד רבונם.

א', עשרה שמות חקוקים ברצון המלך.

ב', עשרה הם ועולים לחשבון גדול.

ג', שבעים צבעים לוהטים לכל עבר, יוצאים מתוך שמות שחקוקים סוד של שבעים שמות מלאכים שהם בסוד השמים, והם מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריאל. קמין קדומיאל מלכיאל צדקיאל. פתח פדאל תומיאל חשדיאל. צרי צוריאל רזיאל יופיאל. סגול סטוטריה גזריאל ותרזיאל (ורדיאל) למואל. חרק חזקיאל רהטיאל

¹ איהי לילית נוק' דיליה מתחברת עמיה שהוא דוגמת חרב לה' מלאה דם כי הנוק' נק' מות והיא חרב הממית ולא כן הזכר כנזכר פ' פקודי (זהר הרקיע).
² "ס"א פסקא" נוסף דלפ"ו.

³ ר"ל וביה פתקא חתומה מאינון ע' סנהדרין דהיכל זכות מרשות שנטלו ג"כ מגבורות דז"א דאצילות דאתאחד עמהם ומלאך המות נק' להט החרב המתהפכת וכרום זולות לכמה גוונין (זהר הרקיע).

⁴ הוא מהפך לאחרים כחות הדין שהם למעלה ממנה משפיעים בה ובאותה שהם למטה לפועל (אור יקר).
⁵ פי' כחות הקלי' שהם מיני הגבורה והגדולה כי כמו שיש עשו מן השמאל יש ישמעאל מן הימין, והיינו ושור וחמור, ומשם דמתהפכי מן שמים שהיא ת"ת הכולל אש ומים, לכך ב' כחות אלו אתאחדו זה בזה וז"ש גפרית ואש מאת ה' מן השמים (אור יקר).

⁶ הם י' שמות שאינם נמחקים בי' ספירות (אור יקר).

⁷ כי השמות סודם וכן אותיותם ברוחניות הספירה בעצמה, לכך הרוחניות ההוא יכונה חקיקת השם, והוצרך להקדים זה כי עם היות הענפים שהם ע' כדמפרש ואזיל, אין לתמוה כי מעשר שמות מסתעפים ענפים רבים כדמסיק עשרה אינון וסלקי לחושבן סגי (אור יקר).
פירוש השם במלואו עשר אותיות י"ד ה"א ו"ו ה"א (הערת הזוהר)

⁸ פי' י"ד עולה כ' י"ד ה"א עולה כ"ו י"ד (נ"ל ה"ה ו"ו) ה"א ו"ו עולה מ"ב י' י"ה י"ו יהו"ה עולה ע"ב (הערת הזוהר)

⁹ הם ע"ב ונקראים ד' מחנות שכינה והם למטה ממלכות (הערת הזוהר), ועי' בהגר"א על ס"י הובא לקמן.
¹⁰ הענין שבת"ת הם ע' ענפים שהם ע"ב שמות ומהם למטה מסתעפים ע' ענפים שהם למטה ממלכות ע' כחות שהם ע' מלאכים אלו דמפרש ואזיל, ואולם כמו שע"ב שמות שבשם ויס"ע ויב"א ו"ט מסתעפים מד' אותיות יהו"ה וכו' כן ע"ב אלו הם תחת ממשלת ד' מחנות שכינה שהם מיכאל י', גבריאל ה', רפאל ו', אוריאל ה'. וכן ד' אותיות אדנ"י שהם א' מיכאל, ד' גבריאל, נ' רפאל, י' אוריאל, והיינו היות ד' אלו ראש לע"ב כדלקמן ולכך אמר אדנ"י על כולהו כדמפרש ואזיל, וסימן לע' מלאכים אלו הם ראשנה ראשי המרכבה ד' מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, ואח"כ סימנם קמ"ץ פת"ח צר"י סג"ל חר"ק שב"א חול"ם, והשאר לא ידענו סדרם, ובתיקו"ז [קנא ע"א] מביא כל הנקודות ובזהר שיה"ש [סח ע"ב] מעתיק ע' אלו פעם אחר והרוצה להעמיק בהם יעיין בכל המקומות (אור יקר).

¹¹ עי' לקמן קמט ע"ד ובתיקו"ז להגר"א קנא ע"ד (לש"ו). הובא בסוף הספר על קמט ע"ב. ועי' עוד זהר הרקיע שמות ד ע"ב.

בראשית

קדשיאל. שבא שמעאל ברכיאל (נ"א שכיניאל ונ"א ברקיאל) אהיאל. חלם חניאל להדיאל מחניאל (נ"א חניאל לעדיאל מלכיאל), עניאל ענאל אהניאל רחמיאל עזריאל (נ"א שבנאל רומיאל קדומיאל, שרק, חכמיאל רמיאל קרשיאל, חרק) סנניה ודרגזיה רסיסיאל דומיאל סניה טהריאל עזריאל נריה סמכיאל רמיאל ברקיאל תסוריה שבניאל רביאל קנוניה צוריה פסיסתה

פסיסתה

קח/ב

זהר

בסדום בשביל אברהם.

ותבט אשתו מאחוריו, היה צריך לכתוב מאחריה, אלא מאחר השכינה. רבי יוסי אמר, מאחוריו של לוט, שהמשחית הלך אחריו. וכי הלך אחריו, הרי הוא שלח אותו. אלא כל מקום שהלך לוט, התעכב המשחית להשחית, וכל מקום שהלך כבר והשאיר לאחוריו, היה הופך אותו המשחית. ולכן אמר לו "אל תבט אחריך", שהרי אני מחבל אחריך. ועל זה כתוב "ותבט אשתו מאחוריו", וראתה את המשחית, אז "ותהי נציב מלח", שהרי כל זמן שהמשחית אינו רואה את פני האיש (מראה פניו לאיש), הוא אינו משחית אותו. כיון שאשתו החזירה פניה להסתכל אחריו, מיד "ותהי נציב מלח".

ותבט אשתו מאחוריו (בראשית יט כו) מאחריה מבעי ליה אלא מבתר שכינתא³ רבי יוסי אמר מבתריה דלוט דמחבלא אזיל אבתריה וכי אבתריה אזיל והא הוא שדר ליה⁴ אלא בכל אתר⁵ דהוה אזיל לוט אתעכב מחבלא לחבלא וכל אתר דאזיל כבר ושביק לאחוריה הוה מהפך ליה מחבלא ובנין כך אמר ליה (שם יז) אל תביט אחריך דהא אנא אחבל בתרך ועל דא כתיב ותבט אשתו מאחוריו וחמת מחבלא כדין (שם כו) ותהי נציב מלח דהא בכל זמנא דמחבלא לא (א)חמי אנפוי דבר נש >נ"א אחמי אנפי לבר נש< לא מחביל ליה⁶ כיון דאתתיה אהדרת אנפיה לאסתכלא אבתריה מיד ותהי נציב מלח

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו קיימי יומא חד ועסקי בהאי קרא אמר רבי אלעזר כתיב (דברים ח ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה⁷ האי בה בה תרי זמני אמאי אלא

רבי אלעזר ורבי יוסי היו עומדים יום אחד ועוסקים בפסוק הזה. אמר רבי אלעזר, כתוב "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה". למה כתוב "בה" פעמיים, אלא הרי נאמר

¹ ר"ת סוד תשר"ק עי' סוף הספר סימן מט (הערת הזוהר).

² שהיה גומל חסד לכל וגם לאנשי סדום (אור יקר).

³ כלומר הסתכל במחבל שהוא אחרי השכינה או ירצה שהסתכל באחורי השכינה היא על המלאכים (אור יקר).

⁴ דכתיב [וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנותיך הנמצאות פן תספה בעון העיר] ואחד מהן היה גבריאל השורף באשו על ידי כחות החיצונים (אור יקר).

⁵ אין הכוונה באומרו אבתריה אזיל כדפי' שהיה רודף אחריו אלא הכוונה שהיה מחבל אחריו לבד והיה מתעכב אחריו מחבל והיינו לא חמי אפי דבר נש הרשומה בעוונותיו כדכתיב ומצח אשה זונה היה לך וכו' (אור יקר).

⁶ עי' ח"ב קצז ע"א. בכל אדם רשומים העוונות על מצחו, ויש להם רשות למזיקים, הרואים העוונות על מצחו של אדם, לכן צוה המלאך ללוט ולאשתו ולבנותיו 'אל תביט אחריך' [בראשית י"ט ז], שיש להם רשות להזיק, וכן אירע לאשתו של לוט שהביטה מאחוריה, וראה העוונות על מצחה, והעניש אותה (עמק המלך שט"ז פמ"ד). ועי' לעיל קב ע"א בשם האור יקר.

⁷ יסוד במלכות (אור יקר לעיל צה ע"ב).

בראשית

הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן וארעא דישראל לא שליט בה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי בנין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט בה אחרא²

תא חזי קודשא בריך הוא יהיב מזונא תמן בקדמיתא³ ולבתר לכל עלמא כל שאר עמין עכו"ם במסכנות וארעא דישראל לאו הכי אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא ולבתר כל עלמא ובנין כך ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם אלא בעתירו⁴ בספוקא⁵ דכלא תאכל בה ולא באתר אחרא בה בקדישו דארעא בה שריא מהימנותא עלאה בה שריא ברכתא דלעילא⁶ ולא באתר אחרא

תא חזי כתיב (בראשית יג י) כגן יהוה כארץ מצרים עד הכא לא אתידע⁷ גן יהוה אי הוא ארץ מצרים ואי איהו ארץ סדום סתרי תורה

צורטק עדיאל סמכיאל נריאל מרוניה לסני כמוסיה ידיאל טטרוסיה⁸ חוניאל <זכריאל> (דבריא) ואריאל הינאל דנדאל גדיאל בדאל (ענפיאל) <אנפיאל> ועדיאל אדני על כלהו

שהקדוש ברוך הוא חלק את כל העמים והארצות לשלוחים ממונים, ובארץ ישראל לא שולט מלאך ולא ממונה אחר, אלא הוא לבדו. לכן הכניס את העם שלא שולט בהם אחר, לארץ שלא שולט בה אחר.

בא וראה, הקדוש ברוך הוא נותן מזון שם בתחילה, ואחר כך לכל העולם. כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות בעוני, וארץ ישראל לא כך, אלא ארץ ישראל נזונית בתחלה ואחר כך כל העולם. ולכן "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם", אלא בעשיר, בסיפוק של הכל תאכל בה, ולא במקום אחר. בה בקדושת הארץ, בה שורה האמונה העליונה, בה שורה הברכה שלמעלה, ולא במקום אחר.

בא וראה, כתוב "כגן ה' כארץ מצרים", עד כאן לא נודע גן ה' אם הוא ארץ מצרים ואם הוא ארץ סדום

צורטק עדיאל סמכיאל נריאל מרוניה לסני כמוסיה ידיאל טטרוסיה (חנניאל) חוניאל זכריאל ואריאל הינאל דנדאל גדיאל בדאל אנפיאל ועדיאל אדני על כולם.

¹ היינו שממונה שלהם משגיח עליהם ברשות קונו והוא בשמים נגד חלקו בארץ התחתונה ולכך כי לבני לוט נתתי את ער ירושה וכיוצא מפני שאותה מדינה תחת ממשלת שר בני לוט וכמו הארץ מתעגלת ונחלקת חלקים חלקים לאומות כן השמים הם סגסגלים נחלקים לשרים נגד הארץ חלק נגד חלק (אור יקר).
² עי' לעיל צה ע"ב.

³ מפני ששכינה מנהגת ארץ ישראל ולא השרים ואפילו שר העולם ולכך כמו שמהמלכות הארץ העליונה נשפע לכל השרים והיא ראשונה לשפע עליון כן הארץ ראשונה לארצות והשרים הם עניים וחסרים השפע מה שאין כן א"י (אור יקר).

⁴ עי' תיקו"ז קה ע"א: ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם דאיהו הוה חרות על הלוחות חירו ממלאך המות חירו משעבוד מלכיות חירו מכל מרעין בישין מעניותא וטפשותא וצערא ודוחקא וכפנא ועלה אתמר ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכו'.

⁵ המסכנות אפשר בא' מב' דרכים, או בגרוע המלאכים בעצם, ולזה אמר "בעתירו" שיהיו יפים וטובים, או מצד מיעוטים, ולזה אמר "בספוקא דכולא". וכנגד ב' אלו אמר "לא במסכנות" "לא תחסר". ולזה צריך ב' תנאים, הא' דווקא בארץ ישראל מפני היות בה משכן הקדושה. וב' היותה במעלתה בהיות השכינה בתוכה, וזה שאמר בה ב' זמני. הא' להורות על א"י דווקא, וז"ש "בה ולא באתר אחרא". והב' להורות על שכינה בתוכה אמר "בה בקדישו דארעא" (אור יקר).

⁶ ברכתא דלעילא, והוא מסוד אר"א שבהם כח (בראשית י) ונהר יוצא מעדן, דלא פסיק לעלמין, ואין שם שום פירוד. והנה אי' נקראת ברכה עליונה ורחל ברכה תחתונה (רמ"ז ח"ב קיז ע"ב).

⁷ כלומר אינו נראה מהפסוק אם אומרו כגן ה' אהדר לסדום שהיא גן ה' ואמר סדום היתה נראית כאלו היא כגן ה' והיא כארץ מצרים או אם הכוונה לומר שסדום היתה כגן ה' דהיינו היותה כארץ מצרים וכן ה' אהדר למצרים ואם הכוונה ממש על גן עדן והיה עולה על דעתו ב' הפי' הקודמים מטעם שאחר שהמשילה לגן עדן מה לו לחזור ולהמשילה למצרים שהיא פחותה בערך גן עדן ופי' הכוונה להמשיל סדום וארץ מצרים שתיהן לגן עדן והשתא ניחא שלא הוסיף מצרים על גן ה' אמנם קשה כי היה לו לומר כארץ מצרים כגן ה' לזה אמר כי בערך ספוקא הם שניהם יחד נמשלים לגן עדן אמנם ארץ מצרים דומה אליה אל המשקה וזה שאמר והכי נמי מצרים (אור יקר).

⁸ (ס"א חנניאל) (לפ"ו).

בראשית

ד' כד מתחברן כלהו כחדא ברזא הדא¹
בחילא עלאה² כדין אקרי ויהויה כלא בכללא
חדא מאת יהויה מן השמים שמא קדישא
[דאתגלף בע' שמהן אחרנין רזא דשמים ואלין
אינון שבעין דשלמין על <אילין ע' דינין> [ע'
דרגין] רזא דיהויה ואילין שבעין שמהן בקדושה³
יהויה] שמים⁴

ה' אלין נטלין מאלין ויהויה
ו' נטיל מאת יהויה⁵ דא מן דא
ז' ואלין תליין מאלין⁶ תתאין בעילאין וכלא
קשורא חדא ובהאי קודשא בריך הוא אשתמודע
ביקריה

ח' שמים דאינון ע'⁷ רזא יהויה דא איהו ברזא
דשבעין ותרין שמהן [ואלין אינון] דנפקי מן ויסע
ויבא ויט⁸

<והיו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת
הז"י אל"ד לא"ו הה"ע חלק ראשון⁹ יז"ל מב"ה
"הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל גל"ך יי"י מל"ה
הה"ו חלק שני¹⁰ נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י
או"ם לכ"ב וש"ר יה"ו לה"ח כו"ק מני"ד חלק
שלישי¹¹ אנ"י חע"ם רה"ע יי"ו הה"ה מי"ך וו"ל
יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה חלק רביעי¹² והיו
דני"ה הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פוי"מ נמ"מ יי"ל
הר"ח מצ"ר חלק חמישי¹³ ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י
דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם חלק
ששי בשכמל"ו>

[ו]אלין אינון שבעין שמהן דשלמין על שבעין
דרגין תתאין רזא ויהויה אלין [שבעין] שמהן

כשכולם מתחברים כאחד בסוד אחד
בכח עליון, אז נקרא ויהויה, הכל בכלל
אחד. מאת ה' מן השמים, שם קדוש
שנחקק בשבעים שמות אחרים, סוד של
שמים. ואלה הם שבעים ששולטים על אלו
שבעים דינים, סוד של יהויה. ושבעים
השמות הללו בקדושה. יהויה שמים.

אלו נוטלים מאלה.
ויהויה נוטל מאת יהויה זה מזה.
ואלו תלויים מאלו, תחתונים בעליונים,
והכל קשר אחד. ובזה נודע הקדוש ברוך
הוא בכבודו.

שמים שהם שבעים סוד יהויה, זהו בסוד
שבעים ושנים שמות, ואלו הם שיוצאים מן
ויסע ויבא ויט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א
כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון
יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל
גל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני נת"ה הא"א
יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו
לה"ח כו"ק מני"ד. חלק שלישי אנ"י חע"ם
רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י
עש"ל מי"ה. חלק רביעי וה"ו דני"ה הח"ש
עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פוי"מ נמ"מ יי"ל הר"ח
מצ"ר. חלק חמישי ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י
דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י
מו"ם. חלק ששי ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד.

ואלו הם שבעים שמות ששולטים על
שבעים דרגות תחתונות סוד ויהויה, אלו

¹ פירוש כשע"ב מלאכים מתחברים במלכות אז נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וה' (הערת הזוהר).

² עי' לעיל ל ע"א בשם המ"מ.

³ עי' בהגר"א על ס"י ב ע"ב שזה בסוד ת"ת, והוא שם ע"ב (עי' בהגר"א על תיקו"ז פד ע"ג שכל ע' הוא באמת ע"ב), וכמו כן מצינו שיש ע' שמות למט"ט והוא באמת ע"ב, והיינו ע"ב השמות למלאכים כדאיתא לעיל עמוד א'.

⁴ פירוש שם של ע"ב גשרים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט אלו הם נקראים שמים ואותם ע"ב מלאכים של מטה במלכות מקבלים מע"ב של מעלה ונוטלין מהם (הערת הזוהר).

⁵ פירוש מלכות מתפארת (הערת הזוהר).

⁶ פירוש סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהויה והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף (הערת הזוהר).

⁷ פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים (הערת הזוהר).

⁸ עי' ע"ח שער כה פרק ב' (ב) כלל חו"ג כלל טו בענין המזל העליון.

⁹ חלק ראשון (לפ"ו).

¹⁰ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

¹¹ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

¹² בשכמל"ו (הערת הזוהר).

¹³ בשכמל"ו (הערת הזוהר).

בראשית

שבעים שמות יהו"ה, סוד שנקרא שמים, שבעה רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש, וזהו ויהו"ה המטיר מאת יהו"ה מן השמים.

סתר הסתרים לחכמים נמסר, שם

סתרא דסתרינ לחכימינ אתמסר שמא

קט/א

זהר

ואי איהו גן יהו"ה דאקרי גן עדן אלא כגן יהו"ה דאית ביה ספוקא ועדונא דכלא הכי נמי הוה סדום והכי נמי מצרים¹ מה גן יהו"ה לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה אופ מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ליה בגין דנילוס איהו אפיק² ואשקי לכל ארעא דמצרים³

תא חזי מה כתיב (זכריה יד יז) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו' דא הוא עונשא דלהון דאתמנע מנהון מטרא מה כתיב (שם יח) ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו' חמי דלא כתיב (שם יז) ולא עליהם יהיה הגשם בגין דלא נחית מטרא למצרים ולא אצטרכן ליה אלא עונשא דלהון מה הוא דכתיב (שם יח) וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל הגוים [וגו'] בגין דמצרים לא צריכין למטרא אופ סדום מה כתיב ביה (בראשית יג י) כי כלה משקה כל עדוני דעלמא הוּו בה⁴ ועל דא לא בעאן דבני נשא אחרנין יתעדנון בה

רבי חייא אמר אינון הוּו חייבין מגרמייהו⁵ וממונהון דכל בר נש דאיהו צר עינא⁶ לגבי מסכנא יאות הוא דלא יתקיים בעלמא ולא עוד אלא דלית ליה חיים לעלמא דאתי וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מסכנא יאות הוא דיתקיים

ואם הוא גן ה' שנקרא גן עדן, אלא כגן ה' שיש בו ספוק ועדון של הכל. כך גם היתה סדום וכך גם מצרים, מה גן ה' לא צריך אדם להשקותו, אף מצרים לא צריך אחר להשקותה, משום שהנילוס מגיע ומשקה את כל ארץ מצרים.

בא וראה מה כתוב, "והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'", זהו עונש שלהם שנמנע מהם מטר. מה כתוב, "ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'", ראה שלא כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא יורד מטר במצרים ולא צריכים אותו. אלא ענשם מהו, שכתוב "וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים וגו'", משום שמצרים לא צריכים מטר. אף סדום מה כתוב בה, "כי כולה משקה", כל עדוני העולם היו בה, ועל זה לא רצו שבני אדם אחרים יתעדנו בה.

רבי חייא אמר, הם היו רשעים מעצמם וממונם, שכל בן אדם שהוא צר עין לעני, ראוי הוא שלא יעמוד בעולם, ולא עוד, אלא שאין לו חיים לעולם הבא. וכל מי שהוא וותרן לעני, ראוי הוא שיתקיים בעולם ויתקיים העולם בשבילו, ויש לו חיים ואורך של חיים לעולם הבא.

¹ עי' שעה"פ שמות נו ע"ד ד"ה נבאר עתה, שבני ישראל היו גלגול של אדה"ר ודור המבול ודור הפלגה ואנשי סדום, וצ"ע אם זו סיבת השפעתם הגדולה.

² אסיק (לפ"ו).

³ עי' ח"ג רסח ע"ב.

⁴ מוכיח כן מאומרה "כולה משקה" ולא אמר כי היא משקה ומלת כולה באה להוסיף כל המציאות הצריכות בעידוי עולם (אור יקר).

⁵ חטאים בגופם ובממונם ועם כל זאת עיקר גזרתם שהיו חטאים בממוניהון (אור יקר).

⁶ וא"ת וכי חטא בממוניהון עדיף. אין "דכל בר נש דאיהו צר עינא" והנה הם ג' בחי' צר עין בינוני וותרן. צר עין לא אתקיים בעלמא שאינו מושך לו שפע ממדת הצדקה להתקיים בעולם ואין צריך לומר שאין לו פירות בעולם הזה אלא גם קרן הקיים לעולם הבא אין לו וזה שאמר ולא עוד אלא דלית ליה חיים וכו' שאינו נהנה מאור החיים הנמשך בתוך הקדושה אלא יושב בחושך בתוך הקלי' בעמקי שאול, והבינוני יש בו ב' חלוקות יש שמעשיו מועטים ונוחל עולם הזה והוא מתקיים בו לבד או יש שנוחל עולם הבא לבד מפני שהם מרובים ולא כ"כ אמנם יש שהוא וותרן וזה יש לו עולם הזה והבא כפול ומכופל בזה שמתקיים הוא ובזכותו מקיים לאחרים (אור יקר).

בראשית

[בעלמא ויתקיים] עלמא בניניה ואית ליה חיים
<ואורכא> (ואורחא) דחיי לעלמא דאתי¹

ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתי בנותיו עמו
וגו' (בראשית יט ל) מאי טעמא בנין דחמא דהוה
[קריב סדום] (בסדום) ואסתלק מתמן רבי יצחק
פתח (איוב לו יב) והוא מסיבות מתהפך
בתחבולותיו לפעלם וגו' קב"ה מסבב סבובין
דעלמא ואייתי קומריין² טהירין למעבד³ עובדוי
ולבתר מהפך לון ועביד לון כגוונא אחרא ובמה
בתחבולותיו עביד תחבולין ומסבב סבובין
לאפכא לון ולאז כאינן קדמאי

סתרי תורה

דא [ד]אקרי שמים מניה אתברי סתרא דאקרי
אדם השבן שייפי גופא דאינן חושבן מאתן
וארבעין ותמניא שייפין חושבן אתוהי מאתן
ושית סרי [שמא דא איהו רוא] (וסטרא כללא
דאורייתא) <וסתרא כללא דכל אורייתא> בכ"ב
אתוון ועשר אמירן בנין דהא שמא דא מאתן
ושית סרי] אתוון ותלתין ותריין שבילין
דאתכלילן ביה הא מאתן וארבעין ותמניא
שייפין דגופא

רוא דאקרי אדם דשליט על כרסיא רוא
דשבעין [ד]לתתא וסתרא דא דכתיב (יחזקאל א
כו) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו
מלמעלה ודא הוא סתרא דכתיב (בראשית יט
כד) ויהו"ה המטיר על סדום וגו' מאת יהו"ה מן
השמים וכלא חד ומלה חדא וסתרא חדא
לחכימי לבא אתמסר זכאה (איהו) חולקהון
בעלמא דין ובעלמא דאתי

[סדום] (סתם) גזר דינא דלהון על דמנעו צדקה
מנייהו כמה דאת אמר (יחזקאל טז מט) ויד עני
ואביון לא החזיקה ובגין כך [דינא] לא הוה אלא
מן (ה)שמים צדקה ושמים כלא חד וכתוב
(תהלים קח ה) כי גדול מעל שמים חסדך ובגין
דתליא צדקה בשמיה <נ"א בשמים> דינא הוא
משמים דכתיב (בראשית יט כד) מאת יהו"ה מן

"ויעל לוט מצוער וישב בהר הוא ושתי
בנותיו עמו וגו'". ולמה, משום שראה
שסדום קרובה ועלה משם. רבי יצחק פתח,
"והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם
וגו'", הקדוש ברוך הוא מסבב סבובים
בעולם ומביא כיויים של אורות לעשות
מעשיו, ואחר כך הופך אותם ועושה אותם
כצבע אחר. ובמה, בתחבולתו, עושה
תחבולות ומסבב סבובים כדי להפוך אותם,
ולא כמו אותם הראשונים.

זה שנקרא שמים, ממנו נברא סתר
שנקרא אדם. חשבון איברי הגוף שהם
חשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים,
חשבון אותיותיו מאתים ושש עשרה. שם
זה הוא סוד וסתר כלל של כל התורה בכ"ב
אותיות ועשר אמירות, משום שהרי שם זה
מאתים ושש עשרה אותיות ושלושים ושנים
שבילים שכלולים בה. הרי מאתים ארבעים
ושמונה איברי הגוף.

סוד שנקרא אדם השולט על הכסא, סוד
של שבעים שלמטה, וסתר זה שכתוב "ועל
דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו
מלמעלה", וזה הוא סתר שכתוב "וה'
המטיר על סדום וגו' מאת ה' מן השמים".
והכל אחד ודבר אחד וסתר אחד, לחכמי
הלב נמסר, אשרי (הוא) חלקם בעולם הזה
ובעולם הבא.

נחתם גזר דינם של סדום על שמנעו
מהם צדקה, כמו שנאמר "ויד עני ואביון לא
החזיקה", ולכן הדין לא היה אלא מן
השמים. צדקה ושמים הכל אחד. וכתוב "כי
גדול מעל שמים חסדך", משום שצדקה
תלויה בשמו (בשמים), דין הוא משמים,
שכתוב "מאת ה' מן השמים". הדין של
ישראל ממקום זה, שכתוב "ויגדל עון בת

¹ דהיינו סוד אור החיים הנמשך מהחכמה והבניה שמשם החיים, ואורכא דחיי תוספת החיים מהכתר הנקרא אריך אנפין (אור יקר).

² פירשתי לעיל דף פג ע"א (ד"א). פירוש דברים המכוסין וטמונים כמו ביב הקמור דהיינו חריץ הטמון בקרקע. הרש"ב (נ"א).

³ אין הגשמי מתפעל מהרוחני אם לא ע"י אמצעי שהגשמי מתפעל מפגישת גשם בגשם והרוחני בהשגלה ולכן כאשר ירצה קב"ה לפעול בתחתונים יברא ברצון פעולתו מלאך ומשתלשל העליון בסוד אבי"ע עד שיפעל בפגישת גשם בגשם וכח המלאך ההוא יקרא מסבות שהם סבות לפעולת הנפעלות ויתהפך המלאך ההוא כפי בחי' הפעולה הגשמית מתהפכת מכמה מינים וז"ש מסבות מתהפך לפעולם ודאי (אור יקר).

בראשית

השמים דינא דישראל מהאי אתר דכתיב (איכה ד ו) ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ואקרי ירושלם אחות לסדום כמה דאת אמר (יהזקאל טז מט) הנה זה היה עון סדום אחותך ודינהון הוה מן שמיא דינא חדא כסדום על דמנעו צדקה מנייהו בר דדא אתהפך ודא אתחרב דא אית לה תקומה ודא לית לה תקומה

מדרש הנעלם

ויעל לוט מצוער וגו' (בראשית יט ל) אמר רבי אבהו בא וראה מה כתיב ביצר הרע תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן דכתיב (יהזקאל לו כד) והסירותי את לב האבן וגו' שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם וה"ד ויעל לוט מצער מצערה של גיהנם משם עולה לפתות בני אדם

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש באדם הנהגת השכל והחכמה וזו היא

קט/ב

זהר

לפעלם בגין פעלם דבני נשא כמה דאינון עבדין עובדין¹ הכי מהפך לון כל אשר יצום על פני תבל ארצה (איוב לו יב) בגין דעובדין דבני נשא [מהפך] לאינון מסבות (מהפך) בכל מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו' רבי אלעזר אמר והוא מסבות מתהפך הקב"ה מסבב סבובין² ואייתי עובדין בעלמא³ לאתקיימא ולבתר דחשיבו בני נשא דיתקיימו אינון עובדין קב"ה מהפך לון לאינון עובדין מכמה דהוו בקדמיתא

בתחבולותיו בתחבולתו כתיב כהאי אומנא⁴ דעביד מאנין דחרסא⁵ בעוד דההיא טיקלא⁶

עמי מחטאת סדום, וירושלים נקראת אחות לסדום, כמו שנאמר "הנה זה היה עון סדום אחותך". ודינם היה מן השמים דין אחד כסדום על שמנעו מהם צדקה, פרט לזה שזה התהפך וזה נחרב, לזו יש תקומה, ולזו אין תקומה.

"ויעל לוט מצוער וגו'". אמר רבי אבהו, בא וראה מה כתוב ביצר הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן, שכתוב "והסירותי את לב האבן וגו'", שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם, זהו שכתוב "ויעל לוט מצוער", מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

אמר רבי יהודה, שלש הנהגות יש באדם, הנהגת השכל והחכמה, וזו היא

"לפעלם", משום פועל של בני אדם, כמו שהם עושים מעשים, כך הוא מהפך אותם. "כל אשר יצום על פני תבל ארצה", משום מעשי בני אדם הוא מהפך את אותם המסיבות בכל מה שהוא מצווה אותם "על פני תבל וגו'". "כל אשר יצום על פני תבל ארצה". רבי אלעזר אמר והוא מסיבות מתהפך, הקדוש ברוך הוא מסבב סיבובים ומביא מעשים בעולם להתקיים, ואחר שאנשים חושבים שיתקיימו אותם מעשים, הקדוש ברוך הוא הופך אותם את אותם מעשים מכמו שהיו בהתחלה.

"בתחבולתו", כתוב "בתחבולתו", כמו האומן הזה שעושה כלי חרס, בעוד שאותו הגלגל מסתובב לפניו, חושב לעשות כדוגמא זו, עושה. חושב לעשות כדוגמא

¹ אותם המלאכים מתהפכים מטוב לרע ומרע לטוב כפי מעשי בני אדם למטה (אור יקר).

² מגלגל גלגולים (ד"א).

³ דהיינו שקורא הדורות ובוראם להתקיים כגון דור המבול והם חשבו שהם קיימים לעולם וקלקלו מעשיהם ובטלם והפכם מהקיום אל העדר (אור יקר).

⁴ הת"ת בכללות כל הספירות, והיינו "והוא" כי הוא הנקרא הנעלם שהוא הכתר או הבינה והכלל ג"ר ואות ו' כולל ו"ק (אור יקר).

⁵ הם החומרים הגוף החומר וצורתם נשמתם (אור יקר).

⁶ כיוצר הזה שעושה כלי חרס ובעוד שהטקלא בידו שהם האבנים שעושה כלי חרס עליו בכח גלגול האבן ההוא כן הש"י מגלגל גלגולים כל זמן שהטקלא שהוא ב"ד העליון לפניו ולהחליף מלאך ממונה במלאך ממונה אחר (ד"א).

בראשית

אסתחרת! קמיה השיב למעבד כנוונא דא עביד השיב למעבד כנוונא אחרא עביד מהפך מאנא דא למאנא דא בנין דההוא טיקלא² אסתחרת קמיה כך קב"ה מהפך עובדוי דאיהו עביד בתחבולתו חסר יו"ד ומאן איהו דא בי דינא לתתא³ דאיהו טקלא⁴ דאסתחרת קמיה ועל דא מהפך מאנין ממאנא דא למאנא אחרא⁵ וכל דא [כפי] (ל)פעלם דבני נשא אי מטיבין בני נשא עובדיהון ההוא טקלא דסחרא אסתרת לון לימינא וכדין אתעבידו עובדין בעלמא לאוטבא לון כדקא יאות וטיקלא אסתרת תדיר⁶ ולא שכיך בההוא סטרא דימינא ועלמא מתגלגלא ביה אתו בני נשא לאבאשא מדרש הנעלם

כח הנשמה הקדושה והנהגת התאווה שהיא מתאווה בכל תאות רעות⁷ וזהו כח [התאווה וההנהגה המנהגת לבני אדם ומחזקת] הגוף והיא נקראת נפש הגוף⁸ אמר רב דימי זהו כח המחזיק אמר רבי יהודה בא וראה לעולם אין יצר הרע שולט אלא באלו ב' כחות אלין דאמרן

נפש המתאווה היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם משמע דכתיב (בראשית יט לא) ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן נפש המתאווה היא מעוררת את האחרת ומפתה אותה עם הגוף להדבק ביצר הרע והיא אומרת לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו מה יש לנו בעולם [הבא]

אחרת, עושה. מהפך כלי זה לכלי אחר משום שאותו הגלגל טובב לפניו. כך הקדוש ברוך הוא מהפך את מעשיו שהוא עושה. "בתחבולתו" חסר יו"ד, ומהו, זה בית דין למטה שהוא גלגל הסובב לפניו, ועל זה הוא מהפך כלים מכלי זה לכלי אחר. וכל זה כפי פעלם של בני אדם, אם בני אדם מטיבים מעשיהם, אותו הגלגל הסובב מסובב אותם ימינה, ואז נעשים מעשים בעולם להיטיב להם כראוי, והגלגל סובב תמיד ולא שוקט באותו צד הימין, והעולם מתגלגל בו. באו בני אדם להרע

כח הנשמה הקדושה, והנהגת התאווה, שהיא מתאווה בכל תאוות רעות, וזהו כח התאווה, וההנהגה המנהגת לבני אדם ומחזקת הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רבי דימי, זהו כח המחזיק. אמר רבי יהודה, בא וראה, לעולם אין יצר הרע שולט אלא באלו שני כחות אלו שאמרנו.

נפש המתאווה היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם, משמע שכתוב ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן, נפש המתאווה היא מעוררת את האחרת ומפתה אותה עם הגוף להדבק ביצר הרע, והיא אומרת "לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו". מה יש

¹ היא המלכות שהיא לעולם מתגלגלת: שעות, ימים, שבועות, חדשים, שנים, שמיטין, יובלות (אור יקר).
² לעולם אין מסלק השגחתו מהמלכות בענין שלעולם השגחה עליה, והיא תחת רשותו ליפעל הנפעל כרצונו בין בקיומם בין בביטולם, וז"ש אסתרת קמיה (אור יקר).

³ מלכות (אור יקר).

⁴ עי' ח"ב צה ע"ב: אית טיקלא חדא בהאי סטרא ואית טיקלא אחרא בהאי סטרא, בהאי סטרא מאזני צדק, ובהאי סטרא מאזני מרמה, והאי טקלא לא שכיך לעלמין, ונשמתין סלקין ונחתין, עאלין ותבין. ועיי"ש ברמ"ז: היא של נוגה שיש בה כח לטוב ורע לפי התכללה בקדושה או לפי התפרדה וכו', ולכן לא שכיך, שתמיד פועלת.

⁵ היינו בסוד הגלגול שמהפך לבושי הנשמות שהם הגופים מעוני לעושר, ומעושר לעוני, מחכם לטפש ומטפש לחכם, מגבור לחלש מחלש לגבור, וכן כל מדתם לפי עונשם ושכרם כנודע הכל תלוי בגלגול תחבולות הנולד במיעוט הלבנה או הנולד במילואה מלואה מהימין חסרונו מהשמאל (אור יקר).

⁶ נמצאו לפי זה ב' מיני גלגולים: הא' מימין לשמאל ומשמאל לימין. והב', גילגול בחינותיו בימין עצמו או בשמאל עצמו, וז"ש "וטיקלא אסחר בההוא סיטרא", אלא שבהיות גלגוליה בימין בחינותיה כולם מתהפכות לרחמים ולחסד, ובהיות גלגוליה בשמאל בחינותיה כולם מתהפכות לדין (אור יקר).

⁷ המדות הן בנפש הדבקה אל הגוף, וכאשר יש לה גם נפש השכלית שהוא מן התורה, אז היא אשה יפה, כי המראה של אדם הוא תלוי בלב, כמ"ש (נחמיה ב ב) מדוע פניך רעים, אין זה כי אם רע לב (משלי יא כב, ועיי"ש יא טז).

⁸ כי הענין של נר"ן, נשמה היינו השכל, אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו. והרוח הוא כח ההרגש שבאדם. והנפש הוא כח החיוני, הצומחת שבאדם, וכשבאו הנשמה ורוח באדם, מיד בא הנפש במעי אמו מכחם (יהל אור ח"א כח ע"ד).

בראשית

(הזה) נלך ונרדוף אחר יצר הרע ואחר תשוקת
חמדת העולם הזה

ומה עושות שתיהן מסכימות להדבק בו מה
כתיב (שם לג) ותשקין את אביהן יין מתפטמות
להתעורר ליצר הרע באכילה ובשתיה

ותקם הבכירה ותשכב את אביה (שם לג)
כשאדם שוכב על מטתו בלילה נפש המתאווה
היא המעוררת ליצר הרע ומהרהרת בו והוא דבק
בכל הרהור רע עד שמתעברת מעט¹ (על) "נ"א
עד שמיא בלב האדם אותה המחשבה הרעה
ודבקה בו ועדיין יש בלבו ולא נגמר לעשותה עד
שזאת התאווה מעוררת לכח הגוף (זכה)
>כמ<תחלה להדבק ביצר הרע ואז הוא תשלום
הרעה הה"ד (שם לו) ותהרין שתי בנות לוט
סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו' (בראשית יט ל) מגו
הורמנותא דמלכא² אתפרשא מסטרא דימינא
חד התוכא³ דקטורא דגולפא מתדבקא בגו
התוכא דדהבא⁴ מסטרא דשמאלא בגו מסאבו
דיצריה [נ"א ודיוריה] ואתעביד (מקטורא חדא⁵
דאילנא כד בעא יצחק⁶ לאתערא בעלמא
בתוקפיה דדינא קשיא אתקן ופריש דרגין⁷
מקיומיה ואתקף אברהם⁸ ופריש ההוא דקטורא
חדא דאילנא חדש) [דקטורא⁹ חדא¹⁰ דאילנא כד
בעא יצחק¹¹ לאתערא בעלמא בתוקפיה דדינא
קשיא אתתקף ופריש דרגין¹² מקיומיה ואתתקף
אברהם¹³ ופריש ההוא דקטורא חדא דאילנא]

לנו בעולם הבא, נלך ונרדוף אחר יצר הרע
ואחר תשוקת חמדת העולם הזה.

ומה עושות, שתיהן מסכימות להדבק
בו. מה כתוב "ותשקין את אביהן יין",
מתפטמות להתעורר ליצר הרע באכילה
ובשתיה.

"ותקם הבכירה ותשכב את אביה".
כשאדם שוכב על מטתו בלילה, נפש
המתאווה היא המעוררת ליצר הרע
ומהרהרת בו, והוא דבק בכל הרהור רע עד
שמתעברת מעט (ד"א על) (נ"א עד) שמביא
בלב האדם אותה המחשבה הרעה ודבקה
בו, ועדיין יש בלבו ולא נגמר לעשותה עד
שזאת התאווה מעוררת לכח הגוף כמתחלה
להדבק ביצר הרע, ואז הוא תשלום הרעה.
זהו שכתוב "ותהרין שתי בנות לוט

"ויעל לוט מצוער וגו'", מתוך שלטון
המלך, נפרד מצד הימין סיג אחד של קשר
שהחקיקה דבוקה בתוך סיגי הזהב מצד
השמאל בתוך טומאה (של יצרו) (נ"א
ומקומו) ונעשה קשר אחד של האילן.
כשרצה יצחק להתעורר בעולם, הוא
התחזק בכח של הדין הקשה, והפריד דרגות
מקיומם, והתחזק אברהם והפריד אותו
קשר אחד של האילן מתוך אותה טומאה.
אותו נחש הקדמוני נכנס בפירות של אותו
העץ, והוא היין ששתה והוליד שתי דרגות
קשורות זו בזו. והן הדרגות שסובבות בצד
הטומאה. אחד נקרא מלכו"ם ואחד נקרא

¹ (ס"א ממנו) (לפ"ו).

² מתוך מרכבות הקדושים (אור יקר).

³ הקלי' נמצאו מתוך המותר [סיגים] כעין סוגי הזהב הנעשה בהיתוכו (אור יקר).

⁴ עי' לעיל סב ע"ב.

⁵ פי' היתוך הימין הם היתוך השמאל והענין שיש קלי' מצד ימין וקלי' מצד שמאל ושתיים נקשרות באילן
א' (אור יקר).

⁶ כענין הקלי' שתוקפם הוא מהגבורה והיינו עשו משמאלו נוטל בת ישמעאל לאשה שהוא מימין (אור
יקר).

⁷ היינו הפגם שעושה בספירות ומכבידם (אור יקר).

⁸ כדכתיב ואל זועם בכל יום, שמצדו הוא זועם בדין ומטבל הקלי' (אור יקר).

⁹ קטורא (אור יקר).

¹⁰ פי' היתוך הימין הם היתוך השמאל והענין שיש קלי' מצד ימין וקלי' מצד שמאל ושתיים נקשרות
באילן א' (אור יקר).

¹¹ כענין הקלי' שתוקפם הוא מהגבורה והיינו עשו משמאלו נוטל בת ישמעאל לאשה שהוא מימין (אור
יקר).

¹² היינו הפגם שעושה בספירות ומכבידם (אור יקר).

¹³ כדכתיב ואל זועם בכל יום, שמצדו הוא זועם בדין ומטבל הקלי' (אור יקר).

בראשית

מגו ההוא מסאבו ההוא נחש קדמאה¹ עאל
באנביה² דההוא אילנא ואיהו חמרא <דשתא >
(דשתי) ואוליד תרין דרגין קמירין דא בדא³
ואינון דרגין דסחרן בסטר מסאבו חד אקרי
מלכו⁴ם וחד אקרי פעו"ר דא עיטא⁵ דאתכסיא
ודא עיטא דאתגליא [פעור דאתגליא איהו וכל
עובדוי באתגליא] מלכו⁶ם דאתכסיא איהו וכל
עובדוי באתכסיא מאלין תרין אתפרשן זינין
סגיאין לזנייהו

ק/א
זהר

תחבולתו דאסחר תדיר והוה קיימא
באסחרותא דימינא קב"ה אסחר ליה בסטרא
דשמאלא ומהפך מסבות ומאנין דהוּו בקדמיתא
לההוא סטר שמאלא וכדין טקלא אסחרא
ואתעבידו עובדין בעלמא לאבאשא לון לבני
נשא וטקלא אסחר לההוא סטרא עד דבני נשא
תייבין לאוטבא עובדיהון וטקלא קיימא
בעובדין⁶ דבני נשא ועל דא בתחבולתו לפעלם
ולא קיימא תדיר⁷

תא חזי קב"ה⁸ גרם סבובין⁹ ועובדין בעלמא
בגין למעבד כלא כדקא יאות וכלא נפקא
מעקרא ושרשא¹⁰ דלעילא אקריב אברהם לגביה
נפק מניה ישמעאל¹¹ דלא הוה אברהם גזיר כד
נפק מניה בגין דאיהו לתתא ולא אשתלים באת
קיימא קדישא לבתר קב"ה סבב סבובין

פעו"ר. זו עצה בסתר, וזו עצה בגלוי. פעור,
בגלוי הוא וכל מעשיו בגלוי. מלכו, שהוא
בכסוי הוא וכל מעשיו מכוסים. משני אלה
נפרדים מינים רבים למיניהם,

תחבולתו שסובבת תמיד והיתה עומדת
בסבוב של הימין, הקדוש ברוך הוא מסובב
אותה לצד שמאל ומהפך מסיבות וכלים
שהיו בהתחלה לאותו צד שמאל. ואז הגלגל
סובב ונעשים מעשים בעולם להרע לבני
אדם, והגלגל סובב לאותו צד עד שבני אדם
שבים להיטיב מעשיהם. הגלגל עומד
במעשי בני האדם, ועל כך בתחבולתו
לפעלם, ולא עומד תמיד.

בא וראה, הקדוש ברוך הוא גורם
סבובים ומעשים בעולם כדי לעשות הכל
כראוי, והכל יוצא מהעיקר והשורש
שלמעלה. קירב את אברהם אליו, יצא ממנו
ישמעאל, שלא היה אברהם מהול כשיצא
ממנו, משום שהוא למטה ולא נשלם באות
ברית קודש. אחר כך הקדוש ברוך הוא סיבב
סבובים בתחבולתו ונמול אברהם ונכנס

¹ הנחש היה מצד הקדושה בגן וסמא"ל רכב עליו [לעיל לה ע"ב] לפתות לאדם (אור יקר).
² שנאחז בענפי התפשטות האילן הזה והיינו לוט שהיה מצד אברהם בימין בקדושה כדמסיק והיין ששתה
היה כח האילן הזה סחית ענבי הגפן נכריה יין נסך (אור יקר).
³ הם ב' כחות בקלי' ב' בנים מב' בנות לוט (אור יקר).
⁴ עי' מלכים א' (יא לג) ולמלכם אלהי בני עמון. עי' רבנו בחיי ויקרא (יח כא): נקראת מולך מלשון מלכות
ואדנות, והיא הנקראת מלכו שהיתה תועבת בני עמון, והיא הנקראת אדרמלך וענמלך. מואב אב חכמה,
עמון נועם בינה (לקוטי תורה דברים).
⁵ עי' לעיל יא ע"א בשם עמק המלך ש"עיטא" היא כינוי לבחי' הדעת.
⁶ שהם מהפכות מידת הדין לרחמים, או מדת רחמים לדין, ונקראות מדות העליונות משקל דהיינו טיקלא
כענין המשקל שמכריע פעמים לימין פעמים לשמאל וסוד באותיות הו"ה, כי ה' עילאה כף הימין ה' תתאה
כף שמאל ו' קנה המשקל י' לשון המשקל (אור יקר).
⁷ זהו סוד זמן החולף, כי מיום שנברא כל המציאות ועד חמשים אלף שנה שהוא סוד היובל הגדול אין
זמן שידמה לחבירו, ולא בחי' שידמה לחבירתה בגלגול המדות העליונות (אור יקר).
⁸ בינה (אור יקר).
⁹ היינו גלגול ו"ק ההנהגה (אור יקר).
¹⁰ חכמה וכתר בכח השוכן עליהם (אור יקר).
¹¹ הוא קליפה קרוב אל הקדושה, ולא היה אפשר לצאת אלא על ידי מי שיהיה קרוב אל הקדושה בלתי
נימול מפני מציאות קלי' זו שהיא קרובה אל הקדושה (אור יקר).

בראשית

בברית ונשלם בשמו ונקרא אברהם, וה' עליונה עֲטָרָה אותו בסוד של מים מרוח. כיון שהסוד נשלם והוא נמול, יצא ממנו יצחק והיה זרע קדש, ונקשר למעלה בסוד של אש ממים, ועל זה כתוב "ואנכי נטעתוך שורק כולה זרע אמת", ולא נקשר באותו הצד האחר.

בתחבולותיו ואתגור אברהם¹ ועאל בברית ואשתלים בשמיה² ואקרי אברהם³ וה' עלאה⁴ אעטרת ליה ברזא דמים מרוח⁵ כיון דרזא אשתלים ואתגור נפק מניה יצחק⁷ והיה זרעא קדישא ואתקשר לעילא ברזא דאש ממים⁸ ועל דא כתיב (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתוך שורק כלה זרע אמת⁹ ולא אתקשר בההוא סטרא אחרא

תא חזי לוט נפקו מניה ומבנתיה תרין אומין¹⁰ מתפרשין¹¹ ואתקשרו בההוא סטרא דאתחזי לון¹² ועל דא קב"ה מסבב מדרש הנעלם

מאביהן

אמר רבי יצחק מעולם אין יצר הרע מתפתה אלא באכילה ושתייה ומתוך שמחת היין אז שולט באדם בצדיק מה כתיב ביה (משלי יג כה) צדיק אוכל לשובע נפשו ואינו משתכר לעולם דאמר רבי יהודה האי צורבא מרבנן דמרוי קרינא עליה (שם יא כב) נזם זהב באף חזיר ולא עוד אלא שמחלל שם שמים מנהג הרשעים מהו (ישעיה כב יג) והנה ששון ושמחה היין אז שולט באדם הרגו בקר ושחוט צאן וגו' (ו) עליהם אמר הכתוב (שם ה יא) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו' כדי לעורר ליצר הרע שאין יצר הרע

בא וראה, יצאו מלוט ומבנותיו שתי אומות נפרדות ונקשרו באותו צד שראוי להם, ועל זה הקדוש ברוך הוא מסובב

מאביהן".

אמר רבי יצחק, מעולם אין יצר הרע מתפתה אלא באכילה ושתייה, ומתוך שמחת היין אז שולט באדם. בצדיק מה כתוב בו, "צדיק אוכל לשובע נפשו", ואינו משתכר לעולם. שאמר רבי יהודה, אותו תלמיד חכם ששותה, קוראים עליו "נזם זהב באף חזיר", ולא עוד, אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו, "והנה ששון ושמחה". היין אז שולט באדם, "הרוג בקר ושחוט צאן וגו'", עליהם אמר הכתוב "הוי משכימי בבוקר שכר ירדפו וגו'". כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוך היין. זהו שכתוב "ותשקין את אביהן יין".

¹ נבדל מכל קלי' ועאל בברית בתוך הקודשה הפנימית ביסוד (אור יקר).

² שם בן ד' שבת"ת (אור יקר).

³ מצד החסד (אור יקר).

⁴ בינה (אור יקר). צו ע"א (הערת הזוהר).

⁵ ורוח (אור יקר).

⁶ פי' שאברהם הוא חסד דז"א, וזהו מים מרוח (מ"מ). לא ע"א (הערת הזוהר). עיי' ס"י (פ"א מ"ט) עשר ספירות בלימה, אחת רוח אלקים חיים וכו' (מ"י) שתים רוח מרוח, וכו' (מ"א) שלש, מים מרוח, חקק וחצב בהן כ"ב אותיות, ע"כ. מים ורוח הג' (אולי הגוברים) בכל הספירות ולא ניחא לי כי בסוד ה' הוא ג' וויין שהם ויס"ע ויב"א וי"ט שהם מים ואש ורוח (אור יקר).

⁷ לא היה אפשר לצאת ממנו מפני קדושתו ומעלתו אם לא ימול (אור יקר).

⁸ גבורה שאצילותה מחסד (אור יקר). עיי' ס"י (פ"א מ"ב) ארבע אש ממים, חקק וחצב בה כסא הכבוד שרפים ואופנים וחיות הקדש.

⁹ אין פגם וחיצוני מתדבק בו, ולזה כדי שלא יתדבק בו טומאה, לא נולד עד שמל אברהם (אור יקר).

¹⁰ עמון ומואב (ד"א).

¹¹ עם היותם ב' אחיות ואב א' והיה ראוי שיהיו אומה אחת ונבדלו לשתיים כפי הרמז שבהם (אור יקר).

¹² כפי יסודם באו בערוה מאב ובת (אור יקר). פי' כמ"ש בפ' בראשית (דף יג ע"א) דתריין אכסדראין תחות גדפא שמאלא דשכינתא ומתפרשין לתריין אומין דאינון עמון ומואב, אלא בגין לאתקשרא באתרייהו דאתחזי ליה, יובן במ"ש האר"זל כי הנשמות של דהע"ה ושל שלמה ושל משיח כולם היו טבועים בקלי', ואלמלא נזדווג לוט עם אשתו, כיון שהוא זווג של היתר, לא היתה הקליפה מניחתם לצאת מתוכה, אבל כיון שהוא זווג של איסור עם בנותיו, הוציאה אותם הקליפה באותו זווג המאוס, ועי"ז נתבררו ויצאו לעולם (מ"מ).

בראשית

מתעורר אלא מתוך היין הה"ד (בראשית יט לג)
ותשקין את אביהן יין

אמר רבי אבהו מה כתיב (שם לה) ולא ידע בשכבה ובקומה כלומר יצר הרע אינו משגיח בה בשכבה בעולם הזה ובקומה לעולם הבא אלא מתעורר עם כח הגוף לעבוד תאותו בעולם הזה דאמר רבי אבהו בשעה שנכנסין הרשעים בגיהנם מכניסים ליצר הרע לראות בהן הה"ד (שם כג) ולוט בא צערה לצערה של גיהנם (ונפק) [ונפיק] ליה מתמן לנסותא לברייתא כדקאמרן הה"ד (שם ל) ויעל לוט מצער מצערה של גיהנם

וישב בהר (שם) אמר רבי יצחק משמע דכתיב בהר מלמד שהוא שם מושבו במקום הר גוף שהוא חרב כהר דלית ביה מיבותא ושתי בנותיו עמו אלו הב' כחות דאמרן כי

סתרי תורה

וסחרן ימא רבא ולכל אלין סטרי מסאבו וכל חד (שף) [וחד נזף] לדוכתיה כנוונא דא איהו לתתא לוט אתפרש מאברהם ושוי דיוריה באנשי סדום כד אתער דינא בהו אדכר [ל]אברהם ושלח ליה מתמן ואתפריש מנייהו יין אשקיאו ליה בנתיה ואולידו בהו תרין אומין חד אקרי עמון וחד אקרי מואב חד באתגליא וחד באתכסיא¹ עמון דרגא² דיליה מלכו"ם עימא דאתכסיא מואב דרגא דיליה פעור³ כלא באתגליא כנוונא דא בנתיה דא אמרת בן עמי ברא אית לי מעמי ולא אמרת ממאן הוא בגין כך איהו הוה באתכסיא דא אמרת מואב מאב הוא דנא מאבא אולידת ליה דרגא דיליה פעור³ מלה באתגליא³

אמר רבי אבהו, מה כתוב, "ולא ידע בשכבה ובקומה", כלומר, יצר הרע אינו משגיח בה בשכבה בעולם הזה ובקומה לעולם הבא, אלא מתעורר עם כח הגוף לעבוד תאותו בעולם הזה, שאמר רבי אבהו, בשעה שנכנסים הרשעים בגיהנם, מכניסים ליצר הרע לראות בהן, זהו שכתוב "ולוט בא צערה", לצערה של גיהנם. ויצא לו משם לנסות את הבריות כמו שאמרנו. זהו שכתוב "ויעל לוט מצוער", מצערה של גיהנם.

"וישב בהר". אמר רבי יצחק, משמע שכתוב "בהר", מלמד שהוא שם מושבו במקום הר. גוף שהוא חרב כמו הר שאין בו טובה. "ושתי בנותיו עמו", אלו שתי הכחות שאמרנו. "כי

וסובבים את הים הגדול ואת כל הצדדים הטמאים הללו, וכל אחד ואחד זז (נזף) למקומו. כדוגמא זו היא למטה, לוט נפרד מאברהם ושם דיורו עם אנשי סדום. כשהתעורר עליהם הדין נזכר באברהם, ושלח לו משם ונפרד מהם, בנותיו השקוהו יין והולידו ממנו שתי אומות, אחת נקראת מואב ואחת נקראת עמון, אחת בגלוי ואחת בכסוי. עמון דרגתו מלכו"ם, עצה בכסוי, מואב דרגתו פעור³, הכל בגלוי. כדוגמא זו בנותיו, אחת אמרה בן עמי, בן יש לי מעמי ולא אמרה ממי הוא, לכן הוא היה בכסוי. זו אמרה מואב, מאב הוא זה, מאבא הולדתו לו, דרגתו פעור³, הדבר בגלוי.

¹ אלו הם בחינת שתי קליפות אחת כנגד הבינה ואחת כנגד המלכות והקלי' הנקרא עמון היא כנגד הבינה הנקראת נועם בסוד ויהי נועם ה' אלהינו ובקדושה נקראת נועם. ובקליפה נקראת עמון, כי אותיותיהם שוות. וזהו סוד מ"ש רז"ל, שאמר הקב"ה פרידה אחת טובה אני עתיד להוציא מעמון והיא נעמה העמונית אשת שלמה המלך ע"ה, ולהיותה מצד הקדושה אשר היתה בתוך הקליפה ההיא לכן נקראת נעמה על שם נעם ה' שהיא הקדושה ולא קראוהו עמונה על שם הקליפה הנקראת עמון (שער מאמרי רשב"י).

² קעג ע"א (הערת הזוהר).

³ ענין בנות לוט, כבר נתבאר למעלה בענין לוט, כי הוא הקליפה היונקת מאחוריים דזעיר. וכשנפרד לוט מעל אברהם, הוציא עמו שתי נשמות קדושות, שנתערבו בחטאו של אדם הראשון. והנה הם, רות המואביה, ונעמה העמונית. והנה נעמה היא מן בינה, הנקראת נועם ה' כנודע. ויש בה אותיות, נועם ה'. ולהיותה מן בינה, אין אחיזה גדולה אל הקליפה בה, ולא היו כלולות בה כ"כ נשמות. אבל רות, היא מן מלכות, עלמא דאתגלייא, ולכן נאחזו בה הקליפות במאד מאד וכל הנשמות הקדושות של מלכות בית דוד, עד המשיח, כלם היו כלולות בה כנודע, וכולם נתערבו בקליפות, ולא נתבררו משם, עד שנתגיירה רות, ובה היו כלולות כלם. ולכן רות היא בגימטריא מלוי של שם אדנ"י, שהוא במלכות, והיא בגימטריא תרע"א. וכשתסיר אותיותיו הפשוטות שהם ס"ה, נשארו אותיות המלוי בגימטריא רות, והנה ב' בנות לוט, הם רות ונעמה (שעה"פ וירא).

בראשית

ובשני אלה אחז דוד המלך, לאחר מכן
מעמון ממואב באה רות ויצא ממנה דוד המלך,
ממואב באה רות ונפק מנה דוד [מלכא] מן עמון

ק/ב
זהר

סבובים ומגלגל גלגולים בעולם שהכל
יעשה כראוי ויתקשר הכל במקומו.
בא וראה, נאה היה ללוט שהקדוש ברוך
הוא יוציא ממנו (ומבנותיו) ומאשתו שתי
האומות הללו, אלא בשביל להתקשר
במקומם הראוי להם, ונעשו מתוך יין,
ואותו היין הזדמן להם במערה באותו לילה,
וזהו הסוד שנעשו, כמו שנאמר "וישת מן
היין וישכרו", והרי נתבאר ובארוה.

בא וראה, מואב ועמון הן קראו להם
שמות, מואב, מאב. רבי יוסי אמר, הבכירה
אמרה בחוצפה, אמרה מואב, מאבא הוא.
והצעירה גם היא ילדה בן, ותקרא שמו בן
עמי. בצניעות אמרה בן עמי, בן עמי, ולא
אמרה ממי הוא.

בא וראה, בהתחלה כתוב "ולא ידע
בשכבה ובקומה", בוא"ו, ונקוד על וא"ו,
משום שסיוע מלמעלה היה נמצא באותו
מעשה שעתיד מלך המשיח לצאת ממנו,
ולכן נשלם כאן בוא"ו. ובאחרת כתוב
"ובקמה" חסר וי"ו, משום שלא יצא ממנה
חלק לקב"ה כמו האחרת הזו, ועל זה כתוב

¹ מפני שהיא במלכות ותחתיה מצולות ים (אור יקר).
² כלומר בתימה, היה ראוי לוט לכך, ומה גם בעון בואו על בנותיו אלא ודאי שסודם גורם לכך ונפקו מגו
יינא שהם כחות הרעים משמרי היין העליון (אור יקר).
³ עי' ח"ב רסז ע"ב. והנה עי' מש"כ עמק המלך ש"א פל"ב על זהר פקודי, ז"ל, באלו היכלות של קליפות
נכנס נח לראותם, וכמעט שטעה בהם, דכתיב, וישת מן היין וישכרו ויתגל, היינו שנדבק בהם, והם טמאו
אותו וגילו את ערותו, עכ"ל, עיי"ש, ולכאורה דבריו אלו מבארים גם את הזהר כאן.
⁴ עי' ח"ג קפח ע"א.
⁵ ואותה הנשמה הקדושה אינה יוצאה ממקומה אלא על ידי נקבה שהיא נשמה שנזרקה בעון אדם הראשון
בעמקי הקלי' אלו (אור יקר).
⁶ פירוש שבכל מקום קדושה ניתוסף א' מאותיות השם להורות על הקדושה ואם היה ראוי להיות בו אות
א' מלא וחסר רומז שאין שם קדושה וכאן נטל משם אות וא"ו הרומז לקדושה. ז"ח (ג"א).
⁷ מכאן רמז שלא יצא משיח מנעמה ועי' פ' שלח לך קמג ע"ב ותימה שאח"כ אמר וכל שאר מלכין ומלכא
משיחא ומחפצי בה לא יצאו מלכין וצ"ע (ד"א). עי' ד"א. גם זה טעות ושובש כי לאוקמא מינה קאי על רות
מהבכירה מנה דוד ושלמה ושאר מלכין ומלכא משיחא בן נתן בן דוד ולא קאי אחפצי בה כמו שהבין איזה
תלמיד טועה שהניח בצ"ע וזה פשוט ועי' סה"מ ולקמן קפח ע"ב תמר ורות. הרש"ב (לא ידע שהמקשה הוא
רבינו מהר"ו כמבואר בהדיא בסימן י"ב ותו איך נתפייס וס"ס קשה דנעמה אשת שלמה ורחבעם בנה והיא
שלשלת שיצא המשיח. אמנם הרמ"ז שם ב"ב תריץ יתיב באורך ותורף דבריו כי העיקר דהע"ה ונעמה לא
סלקא בחושבנא כמו שאר נשי מלכי בית דוד עש"ב. מאי"ן (ג"א).
⁸ יובן במ"ש בפ' שלח קעג כי חפצה בה ההיא איתתא דנתן בו דוד והיא אימא דמלכא משיחא נמצא כי
משיח לא יצא משלמה ונעמה אשתו הבאה מעמון בן הצעירה אלא מרות הבאה מן מואב בן הבכירה (זהר
הרקיע). שקדמה רות לנעמה (אור יקר).

בראשית

כהאי אהרא ועל דא כתיב בהאי אהרא קשישא
ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עלה

רבי שמעון אמר לא ידע דזמין קב"ה לאוקמא
מינה דוד מלכא ושלמה וכל שאר מלכין! ומלכא
משיחא תו ובקומה² דכתיב ברות (רות ג יד)
ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו' ובהוא
יומא >הוה לה קימה ודאי<

מדרש הנעלם

ירא לשבת בצער (בראשית יט ל) יראה
וחרדה נופלת עליו בשעה שרואה צער גיהנם
שמצערין לרשעים וחושב ששם ידון כיון שרואה
שאינו נדון שם יוצא והולך לפתות בני אדם
אחריו

רב הונא כד הוה דריש לאזהרא לבני אדם
הוה אמר [להו] (ליה) בני אסתמר משליחא של
גיהנם ומאן הוא זהו יצר הרע שהוא שליח של
גיהנם

רבי אבא אמר מאי דכתיב (משלי ל טו)
לעלוקה שתי בנות הב אלול שתי בנות לוט³
דאמרן שהיא נפש המתאוה ונפש המשתתפת
בגוף הרודפת אחר יצר הרע לעולם

אמר רבי יהושע כתיב הכא בלוט (בראשית
יט ל) כי ירא לשבת בצער וכתיב התם (משלי ל
טו) לעלוקה שתי בנות הב הב יר"א בגימטריא
הוא עלוקה אמר רבי יצחק אי ירא הוא למאי
אתי למטעי ברייתא [אלא] כך דרך כל עושה
עולה כשרואה הרע מתיירא לפי שעה ומיד חוזר
לרשעתו ואינו חושש לכולם כך [יצר הרע]
(הרשע) בשעה שרואה דין ברשעים ירא כיון
שיוצא [לחוי] [לעשות] אינו חושש כלום

באחרת הזו הגדולה "ובקומה" בוא"ו מלא
ונקוד עליו.

רבי שמעון אמר, לא ידע שעתיד הקדוש
ברוך הוא להעמיד ממנה דוד המלך ושלמה
וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד
"ובקומה", כמו שכתוב ברות "ותקם בטרם
יכיר איש את רעהו וגו'". ובאותו היום
היתה לה קימה ודאי,

ירא לשבת בצוער", יראה וחרדה נופלת
עליו בשעה שרואה צער גיהנם שמצערין
לרשעים וחושב ששם ידון. כיון שרואה
שאינו נדון שם, יוצא והולך לפתות בני
אדם אחריו.

כשרב הונא היה דורש להזהיר את בני
האדם, היה אומר להם, בני, השמרו משליח
של גיהנם, ומיהו, זה יצר הרע, שהוא שליח
של גיהנם.

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב "לעלוקה
שתי בנות הב הב", אלול שתי בנות לוט
שאמרנו, שהיא נפש המתאוה ונפש
המשתתפת בגוף הרודפת אחר יצר הרע
לעולם.

אמר רבי יהושע, כתוב כאן בלוט "כי ירא
לשבת בצוער", וכתוב שם "לעלוקה שתי
בנות הב הב". יר"א הוא בגימטריא עלוקה.
אמר רבי יצחק, אם ירא הוא, אז למה הוא
בא להטעות את הבריות. אלא כך דרך כל
עושה עוֹלָה, כשרואה הרע, מתירא לפי
שעה, ומיד חוזר לרשעתו ואינו חושש
לכלום. כך יצר הרע, בשעה שרואה דין
ברשעים, ירא. כיון שיוצא לחוץ (לעשות),
אינו חושש כלום.

¹ ואח"כ "שכבה" בגלות, ואח"כ "ובקומה" במלכא משיחא (אור יקר).

² והשתא ניחא בשכבה קודם ואח"כ ובקומה, אמנם קשה, שהיה ראוי שיהיה נקוד בשכבה ג"כ לזה אמר שהוא רומז לאתחבר עמיה בעוז שהוא היסוד, ו' זעירא, ועוד אתקם מינה כל הני מלכים ועוד שמעלתה אינה בשכבה אלא ובקומה בטרה דכתיב ותשכב מרגלותיה עד הבקר ואח"כ כתיב ותקם בטרם וגו' ובג"כ ובקומה נקוד ו' (אור יקר).

³ כלומר תאווני וכעסני (פת"ש נוק' דז"א ט') ועי' עוד בזה יהל אור ח"ג ח' ע"ג וז"ל, ג' קליפות שור חמור כלב וכו' ושור וחמור הן ב' מדות הכוללות הכל תאווני וכעסני שהן עשו וישמעאל ס"ם ונחש וכו', עכ"ל, ועי' יהל אור ח"ב מ' ע"ד שזהו כנגד ב' הבנות האומרות הב הב. עי' תיקו"ז קסה ע"א: אמר רבי שמעון ברי עזרא ברזא דקרבינין לבא איהו מזבח דביה דם דקרבינין ועל דא אתמר (שמות כ כא) זבחת עליו אם זכו אריה הוה נחית למיכל קרבנא ואי לא כלבא נחית ובאן אתר בכבד דתמן מרה גיהנם דאיהי עלוקה דאית לה תרי בנות הב הב כמה דאת אמר (משלי ל טו) לעלוקה וכו' וכלבא בהון צווח הב הב ומרה איהי גיהנם חרבא דמלאך המות דאית לה תרי פיות כגוונא דגיהנם דאתמר בה לעלוקה שתי בנות הב הב כגוונא דא אתמר בחרבא (משלי ה ד) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות.

בראשית

רבי אבא אמר מאי דכתיב (בראשית יט לא) ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן מאי אבינו זקן זהו יצר הרע שנקרא זקן שנאמר (קהלת ד יג) מלך זקן וכסיל שהוא זקן שנולד עם האדם דתנינן אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש המתאווה אומרת לאחרת אבינו זקן נרדוף אחריו ונדבק

סתרי תורה

אתעטר דוד מלכא בהאי עטרא דאיהי סהדותא לזרעא דדוד דכתיב (מ"ב יא יב) ויתן עליו את הנזר ואת העדות [והאי הות] (והא הוה) מן מלכום דרגא דבני עמון דכתיב (ש"ב יב ל) ויקח את עטרת מלכם דרגא [דרגא דבני עמון] (דעמון) הוא (דכתיב) [וכתיב] (שמואל ב יב ל) ותהי על ראש דוד¹ ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין² ובה אשתמודע מאן [דאיהו] (יהא) מן בנוי דדוד דאתחזי למלכא ודאי דאמרין מן דוד הוא (הגוף) דאפילו אתיליד³ [ב]זימא יכיל הוא למסבל <ההיא עטרא> על רישיה (דהא איהו) <דהות> משקל בכר זהב ואבן יקרה הות [ובר נש אחרא לא יכיל למסבלא⁴] ודא הוא דכתיב ביזאש (מלכים ב יא יב) ויתן עליו את הנזר ואת העדות

ובתריין [דרגין] אתאחיד דוד מלכא ואינן תוקפא [דמלכותיה לאתתקפא] (דמלכותא לאתקפא) על שאר עמין⁵ דאי לא אתכליל בסטרא דלהון [ד]לא יכיל [לאתתקפא] (לאתקפא) עלייהו כל (גוונין) <דרגין> דשאר עמין כלילן ביה בדוד לאתגברא [ולאתתקפא] (ולאתקפא) עלייהו

⁶ויעל לוט מצוער (בראשית יט ל)

קיא/א

זהר

רבי אבא אמר, מה זה שאמרו "ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן", מה זה "אבינו זקן". זהו יצר הרע שנקרא זקן, שנאמר "מלך זקן וכסיל", שהוא זקן, שנולד עם האדם. ששנינו, אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי, אותה נפש המתאווה אומרת לאחרת, אבינו זקן נרדוף אחריו ונדבק

התעטר דוד המלך בעטרה הזו שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב "ויתן עליו את הנזר ואת העדות", וזו היתה ממלכו"ם דרגת בני עמון, שכתוב "ויקח את עטרת מלכם". מלכם דרגת בני עמון הוא, שכתוב "ותהי על ראש דוד", ומשם היתה עדות לבנוי לעולמים, ובה נודע מי הוא מן בני דוד המלך שראוי למלוך ודאי שאומרים מן דוד הוא (הגוף). שאפילו שנולד ביום, יכול הוא לסבול את אותה עטרה על ראשו, (שהרי הוא) שהיה משקל בכר זהב ואבן יקרה היתה, ובן אדם אחר לא יכול לסבול אותה. וזהו שכתוב ביזאש, "ויתן עליו את הנזר ואת העדות".

ובשתי דרגות נאחז דוד המלך, והם כח מלכותו להתחזק על שאר העמים, שאם לא נכלל בצד שלהם, לא יכול להתגבר עליהם כל (הצבעים) הדרגות של שאר העמים כלולים בדוד להתגבר ולהתחזק עליהם.

"ויעל לוט מצוער"

¹ ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה בכר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד.
² כענין ויאמר כל אשר נשמה באפו דהיינו אפים החיצונים ה' אלהי ישראל מלך ולכך עדות המלכות אפילו מאליו (אור יקר).
³ "בהרוא" נוסף זלפ"ו.

⁴ עי' רש"י סנהדרין כא ע"ב: שבקש להולמו ולא הולמתו - שתשב בראשו כתר מלכות ולא הולמתו, לפי שהיה שרביט של זהב בתוך חללה מדופן לדופן ואינה מתיישב בראשו אלא למי שיש לו חריץ בראשו, והיא עדות לבית דוד, שכל הראוי למלכות הולמתו, ומי שאינו ראוי למלכות אינו הולמתו.

⁵ פי' כל שרשי הנמצאות הם במלכות, ולכך קודם איבוד הקלי' הקב"ה כורת שרשם משם ולכך דוד שהוא מרכבה למלכות כולל הכל כדי להכניעם וכולם ינוקים ממנו ומשועבדים תחתיו (אור יקר).

⁶ ריש מדרש הנעלם הוא (ד"א).

בראשית

אתחבר עמה בעז' להקים שם המת על נחלתו] ואתקם מנה כל הני מלכין וכל עלויא דישראל ולא ידע בשכבה (בראשית יט לה) דכתיב (רות ג יד) ותשכב מרגלותיו עד הבקר ובקומה דכתיב (שם) ותקם בטרומ¹ יכיר איש את רעהו וגו' בגין כך ובקומה נקוד וא"ו

תא הזי² ענותנותא דאברהם דהא אפילו בקדמיתא כד בעא קב"ה למעבד דינא בסדום לא בעא מניה רחמי על לוט (דהא) (ולבתר) [ד]כתיב (בראשית יט כח) וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן (ו) לא תבע עליה דלוט ולא אמר עליה לקב"ה כלום אוף הכי קב"ה לא אמר ליה מדי בגין דלא יחשב אברהם דקב"ה גרע מזכותיה כלום

ואי תימא דאברהם לא הוה השיב ליה ללוט בלביה כלום הא מסר נפשיה למיהך לאנחא קרבא בחמשה מלכין תקיפין כמה דאת אמר (שם יד יד) וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו' וכתיב (שם טו) ויחלק עליהם לילה וכתיב (שם טז) וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב וגו' אבל ברחימותא דרחים לקב"ה וחמא עובדוי דלוט דלא כשראן כדקא יאות לא בעא אברהם דבגיניה ישבוק קב"ה כלום מדיליה ובגיני כך לא תבע עליה רחמי לא בקדמיתא ולא בסופא

ויסע משם אברהם ארצה הנגב (בראשית כ א) כל מטלני הוה לספרא דדרומא מדרש הנעלם

בו כשאר כל הרשעים שבעולם (בראשית יט לא) ואיש אין בארץ לבא עלינו אין איש צדיק בארץ ואין איש שליט על יצרו הרבה רשעים בארץ לית אנן בלחודנא חייבין נעשה כדרך כל הארץ שהם חייבים שעד היום דרך כל הארץ הוא לכה נשקה את אבינו יין נשמח בעולם הזה נאכל ונשתה ונרוה חמר ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו ורוה הקדש צווחת ואומרת (ישעיה כח ז) גם אלה ביין שגו ובשכר תעו

אמר רבי יהודה תא הזי מה כתיב (בראשית יט לג) ותשקין את אביהן יין דרך הרשעים למעות אחרי היין לפנק ליצר הרע ולעוררו [ועד

התחבר בועז עמה להקים שם המת על נחלתו, והוקמו ממנה כל המלכים הללו וכל העילוי של ישראל. "ולא ידע בשכבה", שכתוב "ותשכב מרגלותיו עד הבוקר", "ובקומה" שכתוב "בְּטָרֹם {בטרומ} יכיר איש את רעהו וגו'", לכן "ובקומה" נקוד וא"ו.

בא וראה את ענותנותו של אברהם, שהרי אפילו בתחילה, כשהקדוש ברוך הוא רצה לעשות דין בסדום, לא ביקש ממנו רחמים על לוט, (שהרי) אחר שכתוב "וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן", לא ביקש על לוט ולא אמר עליו לקב"ה כלום. כמו כן כאן, לא אמר לו הקדוש ברוך הוא דבר, כדי שאברהם לא יחשב שהקדוש ברוך הוא גרע מזכותו כלום.

ואם תאמר שאברהם לא החשיב בלבו את לוט לכלום, הרי מסר נפשו ללכת להילחם במלחמה עם חמשה מלכים חזקים, כמו שנאמר "וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו'", וכתוב "ויחלק עליהם לילה", וכתוב "וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב וגו'". אבל באהבה שאהב את הקדוש ברוך הוא וראה שמעשיו של לוט אינם כשרים כראוי, לא רצה אברהם שבגללו יעזוב הקדוש ברוך הוא כלום משלו, ולכן לא ביקש עליו רחמים לא בתחילה ולא בסוף.

"ויסע משם אברהם ארצה הנגב". כל מסעותיו היו לצד דרום

בו כשאר כל הרשעים שבעולם. "ואיש אין בארץ לבא עלינו", אין איש צדיק בארץ ואין איש שליט על יצרו. הרבה רשעים בארץ, אין אנחנו בלבדנו רשעים, נעשה כדרך כל הארץ שהם רשעים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. "לכה נשקה את אבינו יין", נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה יין ונדבק באבינו, ביצר הרע, "ונשכבה עמו". ורוח הקודש צועקת ואומרת, "גם אלה ביין שגו ובשכר תעו".

אמר רבי יהודה, בא וראה מה כתוב, "ותשקינה את אביהן יין". דרך הרשעים למעות אחרי היין, לפנק ליצר הרע ולעוררו.

¹ בטרומ כתיב בוא"ו נוספת (ד"א). עי' ילקוט רות רמז תרה: ותשכב מרגלותיו עד הבקר ותקם בטרומ יכיר, בטרומ כתיב, מלמד ששהתה שש שעות שוכבת מרגלותיו.
² קה ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

שהוא שמח בשכרותו, שוכב על מטתו (שם) ותקם הבכירה ותשכב את אביה היא מזומנת עמו ומתאוה ומהרהרת בכל הרהורים רעים ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח¹ בה² מה הוא ממנה בשכבה ובקומה בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא בשכבה בעולם הבא כשתתן דין וחשבון ובקומה ליום הדין דכתיב (דניאל יב ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וגו' בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע אלא דבק בה והיא נדבקת בו ולאחר כן מעוררת לאחורית לאחור שהרהור גדול נדבק ביצר הרע באה האחרת ונדבקת בו ותשקין את

סתרי תורה

וישב בהר כתיב (משלי ל טו) לעלוקה שתי בנות הב הב אלין שתי בנות דיצר הרע דאינון מתערין ליה (בגין) לשלטא בגופא חדא איהי נפש דאתרביאת³ תדיר בגופא וחדא איהי נפש דכסיפת בתיאובתין [בישין] (דהאי עלמא) [ו]בכל כסופין בישין דהאי עלמא דא איהי בכיר⁴ (ודא) [ואחרא] איהי צעיר⁵ ויצה"ר לא אתחבר תדיר אלא בתרין אלין בגין לפתאה לבני נשא ובגין דיהמנון ליה לאובדא⁶ להו לאתר גירין דמותא ויפלחון ליה כמה דאת אמר (שם ז כג) עד יפלה חין כבדו ללסטים (רמאן פחים בטוריא וכמינו) [דמקפחי בטוריא וטמירן] גרמייהו באתר דחיל דטוריא וידעין דהא בני נשא אתטמרן גרמייהו למיהך באינון דוכתי מה עבדי ברירו מנייהו ההוא [ד]חדידא בלישניה⁶ מכלא ההוא דידע למפתי בני נשא ויפוק מבינייהו ויתייב באורח מישר דכל בני עלמא

ועד שהוא שמח בשכרותו, שוכב על מטתו. מיד, "ותקם הבכירה ותשכב את אביה", היא מזומנת עמו ומתאוה ומהרהרת בכל הרהורים רעים, ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (מאותו זמן) מה הוא ממנה. "בשכבה ובקומה", "בשכבה" בעולם הזה, "ובקומה" לעתיד לבא. "בשכבה" בעולם הבא כשתתן דין וחשבון, "ובקומה ליום הדין", שכתוב "ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וגו'". בשום ענין מאלו אין משגיח בו יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר כן מעוררת לאחורית, לאחור שהרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת ונדבקת בו. "ותשקין את

וישב בהר". כתוב "לעלוקה שתי בנות הב הב", אלו שתי בנות של יצר הרע המעוררות אותו (כדי) לשלוט על הגוף. אחת היא נפש שמתרבה תמיד בגוף, ואחת היא נפש שכוספת לתאוות רעות (של העולם הזה), ובכל הכסופים הרעים של העולם הזה. זוהי הבכיר⁴, וזו (ואחורית) הצעיר⁵. ויצר הרע לא מתחבר תמיד אלא בשתי אלה כדי לפתות בני אדם, וכדי שיאמינו לו (להוביל) להאביד אותם למקום חיצו המות ויעבדו אותו. כמו שנאמר "עד יפלה חין כבדו", ללסטים שמקפחים בהרים, (וכמינו) ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו. מה עושים, בוחרים מהם אותו שלשונו חדה מכולם, אותו שיודע לפתות בני אדם, ויוצא מביניהם ויושב בדרך ישרה שכל בני העולם עוברים שם. כיון שמגיע אליהם, מתחיל להתחבר עמם.

¹ משגיח בה זהו ולא ידע כו' כצ"ל ותיבות מהו ממנו נמחק. א"מ (נ"א).

² "ס"א תההוא זמנא" נוסף דפ"ו.

³ אין א' מאלו הב' נפשות נפש המשכלת ח"ו, אמנם הם כחות בחומר שיצר הרע הוא מזדווג עמהן להמציא תחבולותיו. והאא' הוא נפש דאתרביאת, זוהי הנמצאת אפילו בבהמות שמתאבת העידון דהיינו עדוני הגוף במאכל ובמשתה ובתשמיש, ובכל הדברים הנכנסים אל הגוף היוצאים ממנו. ועל זה אמר דאתרביאת תדיר בגופא מיום הוולדה. והב', היא הנפש החושקת התאוות והם מותר על הבהמה [הוא מכונה בדברי הגר"א "חמדה" עי' אבן שלמה פרקים ב וג]. כגון עליות מרווחים והמלבושים הנאים והנשים היפות והשררות והכבוד, ועניינים כאלו שהם באות לאדם אחר גדול, הינו רישין כיסופין דהאי עלמא והם טבע בחומר מצד ב' נפשות אלו אשר בו. אמנם יצר הרע על ידי שתיהן מתגבר על האדם להחטיאו בכל מיני יצר הרע, כי אין עבירה מעבירות שבתורה שלא תהיה תלוי באלו, ומאלו נמשך הכל ואלו אדרבה מעוררת יצר הרע ומגרין אותו עליו, וז"ש "מתערין ליה לשלטאה" (אור יקר).

⁴ פירוש להוליכם למקום חצים ומות. הרשב"ב (נ"א).

⁵ "ס"א לאובדא" נוסף דפ"ו.

⁶ יצר הרע על ידי ב' אלו [תאוה וחמדה] (אור יקר).

בראשית

עברין תמן כיון דמטא לגבייהו שרי לאתחברא
תמן
קיא/ב
זהר

יתיר מסטרא אחרא בגין דהא בחכמתא עבד
לאתדבקא בדרומא

ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא
(בראשית כ ב) תנינן [לא ליבעי ליה לבר נש
לסמכא על ניסא ואי] (כיון ד) קב"ה ארחיש ניסא
לבר נש לא אית ליה לסמכא (תדיר) על ניסא¹
[זמנא אחרא] בגין דלאו בכל שעתא ושעתא
אתרחיש ניסא ואי ייעול בר נש גרמיה באתר
דנוקא אשתכח [לעינא] (ד)הא פקע כל זכותיה
דעבד בקדמיתא ואוקמוה כמה דאת אמר
(בראשית לב יא) קטונתי מכל החסדים ומכל
האמת וגו' ואברהם כיון דסליק ממצרים
ואשתזיב זמנא חדא השתא אמאי אעיל גרמיה
בצערא כקדמיתא² ואמר אחותי היא אלא
אברהם לא סמיך על גרמיה כלום³ וחמא
שכינתא תדיר בדירוריה דשרה⁴ ולא אעדי מתמן
ובגין דהוה תמן אסמיך אברהם ואמר אחותי
היא כמה דכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה
אחותי את ובגין כך אמר אחותי את⁵

ויבא אלהים אל אבימלך וגו' (בראשית כג)
וכי קב"ה אתא לגבייהו דרשיעיא כמה דכתיב
(במדבר כב ב) ויבא אלהים אל בלעם (בראשית
לא כד) ויבא אלהים אל לבן אלא ההוא ממנא
שליחא דאתפקדא עליהו הוה בגין דכלהו כד
עבדי שליחותא נטלי שמא דא⁶ ומסטרא דדינא

יותר מלצד אחר, משום שהרי בחכמה
עשה להדבק בדרום.

"ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי
היא". שנינו, (כיון) אדם צריך לא לסמוך על
הנס, ואם הקדוש ברוך הוא מרחיש נס
לאדם, אין לו לסמוך תמיד על נס בפעם
אחרת, כי לא בכל שעה ושעה מתרחש נס.
ואם יכניס אדם את עצמו למקום שהנזק
מצוי לעין, הרי פקעה כל זכותו שעשה
בתחלה, ובארוה, כמו שנאמר "קטנתי מכל
החסדים ומכל האמת וגו'". ואברהם, כיון
שעלה ממצרים וניצול פעם אחת, כעת למה
הכניס את עצמו בצער כבתחלה ואמר
אחותי היא. אלא אברהם לא סמך על עצמו
כלום, שראה את השכינה תמיד במדורה של
שרה ולא זזה משם. ומשום שהיתה שם,
סמך אברהם ואמר אחותי היא, כמו שכתוב
"אמר לחכמה אחותי את", ולכן אמר אחותי
היא (את).

"ויבא אלהים אל אבימלך וגו'". וכי
הקדוש ברוך הוא בא אל רשעים, כמו
שכתוב "ויבא אלהים אל בלעם", "ויבא
אלהים אל לבן". אלא אותו ממונה השליח
שמופקד עליהם היה משום שכולם,
כשעושים שליחות, נוטלים השם הזה,
ומצד הדין הם באים, ועל זה "ויבא אלהים

¹ עי' אדרת אליהו (איוב ט י): עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר. גדולות הם על פי הטבע, נפלאות הם מה אשר חוץ לטבע, לכן אמר בגדולות חקר ונפלאות מספר, כי מספר שייך בדברים נפרדים, כי הנסים אשר חוץ לטבע לאו בכל שעתא ושעתא אתרחיש כו', רק לפרקים מועטים, אבל בגדולות כתיב חקר, כי הוא דבר הנוהג בתמידות.

² כי באומרו אחותי היא נסה פעם אחרת ונלקחה, אבל באומרו אשתי לא נסה, א"כ למה עזב דרך הספק ולקח דרך ודאי (אור יקר).

³ ולזה לא רצה להכניס עצמו בספק לומר אשתי שמא יהרגוהו, ולא ינצל, אמנם בזכות אשתו סמך משום דחמא שכינתא וכו' (אור יקר).

⁴ עי' ת"ח (מה ע"ב): ויהיו חיי שרה וגו' פתח רבי שמעון ואמר דמיכין דחברון קומו ויהיו חיי שרה מאן שרה הכא דא שכינתא בגין דלתתא בצדיק ויברא אלהים את האדם בצלמו הכי צדקת דא אתבריאת בדיוקנה דשכינתא. בהגר"א: ר"ל בגין דלתתא בצדיק באדם הגשמי הצדיק הזכר נברא בצלם דכורא כן צדקת נבראת בצלם נוקבא שכינה.

⁵ היא (לפ"ו).

⁶ זה שם המלכות המשלחת, ועוד שהם נקראים על שם שורשם שהם נקראים על שם שורשם שהם משורש הדין, ושתי הטעמים צריכי: הא' שאינם נוטלים שם קדוש אלא כד עבדי שליחות להיות כח המשלח בשליח, ואינם נוטלים שם אחר מכל שמות הקדש אלא שם זה שהוא שם משותף לכל הכחות (אור יקר).

בראשית

אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך
מת על האשה אשר לקחת וגו'".
קא אתיין ועל דא ויבא אלהי"ם אל אבימלך
בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר
לקחת וגו'

¹ רבי שמעון פתח ואמר (משלי יב יט) שפת
אמת [וגו' שפת אמת] תכון לעד דא אברהם דכל
מלוי בקדמיתא ובסופא הוו באמת² ועד ארגיעה
לשון שקר דא אבימלך אברהם אמר³ ויאמר
אברהם אל שרה אשתו אחותי היא דא
בקדמיתא דאמר בגין שכינתא דהות עמה דשרה
אחותי היא ואברהם בחכמתא עבד⁵ מאי טעמא
מדרש הנעלם

אביהן יין כמו כן לעורר ליצר הרע ונדבקת בו
ואזי תשלום הרעות לעשות ומתעברות שתייהן
מיצר הרע הדא הוא דכתיב (בראשית יט לו)
ותהרין שתי בנות לוט מאביהן⁶

עד שיצא לפועל מעשיהן זו יולדת רשעתה וזו
יולדת רשעתה וכן דרכם של רשעים בענין זה עם
יצר הרע עד שהורג לאדם ומוליכו לגיהנם
ומכניסו שם ואחר כך עולה משם לפתות לבני
אדם כמו כן ומי שמכיר בו נצול ממנו ואינו
מתחבר עמו

אמר רבי יצחק משל למה הדבר דומה לכת
לסטים שהיו אורבים בדרכים לגזול ולהרוג לבני
אדם ומפרישים מהם אחד שיודע להסית לבני
אדם ולשונו רך מה עביד מקדים והולך לקבלם
ונעשה כעבד לפנייהם עד שמאמינים המפשיים בו

רבי שמעון פתח ואמר, "שפת אמת וגו'".
"שפת אמת תכון לעד", זה אברהם, שכל
דבריו בהתחלה ובסוף היו באמת. "ועד
ארגיעה לשון שקר", זה אבימלך. באברהם
נאמר, "ויאמר אברהם אל שרה אשתו
אחותי היא", זה בהתחלה שאמר משום
השכינה שהיתה עמה שרה אחותי היא,
ואברהם עשה בחכמה. למה,

אביהן יין". כמו כן לעורר ליצר הרע
ונדבקת בו, ואזי תשלום הרעות לעשות,
ומתעברות שתייהן מיצר הרע. זהו שכתוב
"ותהרין שתי בנות לוט מאביהן".

עד שיצא לפועל מעשיהן, זו יולדת
רשעתה, וזו יולדת רשעתה. וכן דרכם של
רשעים בענין זה עם יצר הרע, עד שהורג
לאדם ומוליכו לגיהנם ומכניסו שם, ואחר
כך עולה משם גם לפתות לבני אדם. ומי
שמכיר בו, ניצול ממנו ואינו מתחבר עמו.

אמר רבי יצחק, משל למה הדבר דומה,
לכת לסטים שהיו אורבים בדרכים לגזול
ולהרוג לבני אדם, ומפרישים מהם אחד
שיודע להסית לבני אדם, ולשונו רך. מה
עושה, מקדים והולך לקבלם, ונעשה כעבד
לפניהם, עד שמאמינים בו הטפשים

¹ עי' ויקרא ח ע"א (לש"ו).

² ועם היות שיראה בעיניך שאמר אחותי ראוי שנדרוש שבאמת אמר כן, בקדמיתא כשאמר אחותי סתם
בסיפא כשאמר וגם אמנה אחותי בת אבי וכו' (אור יקר).

³ כלומר אין פעם זאת כפעם ב', כי בפעם הב' שהיא באומרו וגם אמנה אחותי היינו ממשות ומהות
קורבת השכינה למדתו כדמסיק. אמנם בפעם א' אברהם אמר הענין הוא אמירה ממש שהיה אומר אברהם
לתועלתה להיותה קרובה אליו תמיד כדמסיק. וז"ש ויאמר אברהם אל שרה אחותי היא דא בקדמיתא, ואומרו
אל שרה ירצה אל השכינה שעם שרה וז"ש דאמר בגין שכינתא דהות עם שרה ולא שיהיו דברים אלו כעין
תפלה סתם אל הייחוד עמה כמו שיאמר אחד ממנו וכו' על השכינה אלא הן דברים המועילים מחמת סבה
כי הקרוב אל הדבר קלה שבסיבות יספיקו (אור יקר).

⁴ בלצנכהס נלמר (לפ"ו).

⁵ להיות לו קורבה אליה מסבה אחרת (אור יקר).

⁶ לו"ט בגי' מ"ה, כי הוא אחוריים דמ"ה, אחוריים דז"א. כשם שיש לז"א שתי בנות לאה ורחל, שהם
בנותיו שיוצאים ממנו ונעשות לו לנשים כנודע, כן ג"כ ללוט שהוא האחר, יש לו שתי בנות, ונעשות לו ב'
נשים. וידוע הוא, כי עמ"ן הוא נגד לאה, שהיא נעם העליון, ורחל מוא"ב, שהיא מאב, כענין (משלי ג' י"ט)
ה' בחכמה יסד ארץ, ועל"כ הצעירה הסתירה, משום שהיא עלמא דאתכסיא, והבכירה אמרה מאב בפירוש,
שהיא עלמא דאתגלייא (ספר הליקוטין וירא יט). כוונת בנות לוט מפני שלוט כשנפרד מאברהם הלך לו אצל
המלכים שמתו אצל הנוקבא שלהם וז"ס סדם עולה ק"ד כי חסר ו' כתיב לכן הם ה' ערים כי הנוקבא היא ד'
והיא ה' וזהו ארבעה מלכים את החמשה וזהו ערים כי עיר עולה פ"ר שהן מנצפ"ך שהם דיני הנוקבא ואחר
הפיכת סדם חזר לו לוט אצל הזכרים שבמלכים וז"ש וישב בהר כי לעולם הרים הם בחינת אלקים כנודע
אחור אלהים עולה ר' וה' אותיות הרי ה"ר (לקוטי תורה וירא).

בראשית

ובוטחים באהבתו ובשיחתו ושמחים עמו, ומוליכם בחלק דבריו באותו הדרך שהלסטים שם. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג במ לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם ולקחת ממונם ואיננו צווחין ואמרין ווי דאציתנא לדין ולרכיבא דלישניה

ובוטחים באהבתו ובשיחתו ושמחים עמו, ומוליכם בחלק דבריו באותו הדרך שהלסטים שם. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג במ לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם ולקחת ממונם. והם צועקים ואומרים, אוי שהקשבנו לו ולרוך לשונו.

לאחר שהרגו אלה, עולה משם ויוצא לפתות בני אדם כמתחלה. הפקחים מה הם עושים כשרואים לזה יוצא לקראתם ומפתה להם, מכירין בו שהוא צודה את נפשם והורגים אותו והולכים בדרך אחרת כך הוא יצר הרע יוצא מכת הלסטים עולה מניהנם לקבלא דבני נשא ולפתות להם בחלק מתק דבריו הדא הוא דכתיב (בראשית יט ל) ויעל לוט מצוער וישב בהר וגו' כמו לסטים לארוב לבני אדם מה [עושה עובר] (עשה עבר) לפנייהם [ו]הטפשים מאמינים בו באהבתו שהוא הולך לפתותם ועובד להם כעבד שנותן להם נשים יפות אסורות נותן להם בני אדם להרע מפרק מהם עול תורה ועול מלכות שמים הטפשים

לאחר שהרגו אלה, עולה משם ויוצא לפתות בני אדם כמתחלה. הפקחים מה הם עושים כשרואים זה יוצא לקראתם ומפתה להם, מכירין בו שהוא צודה את נפשם, והורגים אותו, והולכים בדרך אחרת. כך הוא יצר הרע, יוצא מכת הלסטים, עולה מניהנם לקבל בני אדם ולפתות אותם בחלק מתק דבריו. זהו שכתוב "ויעל לוט מצוער וישב בהר וגו'", כמו לסטים לארוב לבני אדם. מה עושה, עובר לפנייהם, והטפשים מאמינים בו באהבתו שהוא הולך לפתותם ועובד להם כעבד, שנותן להם נשים יפות אסורות, נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם עול תורה ועול מלכות שמים. הטפשים

קיב/א

זהר

בנין דאברהם מסטרא (ד)ימינא¹ איהו אמר אחותי היא² ורוא כמה דאת אמר (שיר ה ב) אחותי³ רעיתי יונתי תמתי ועל דא אברהם קרא לה תדיר אחותי⁴ בנין דאתדבק בהדה ולא יתעדון⁵ דא מן דא לעלמין לסוף מה כתיב (בראשית כ יב) וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי וכי הכי הוה אלא כלא בנין שכינתא קאמר אחותי היא בקדמיתא דכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את ולבתר וגם

משום שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחותי היא, וסוד כמו שנאמר "אחותי רעיתי יונתי תמתי", ועל זה אברהם קרא לה תמיד אחותי, משום שנדבק עמה, ולא יזוזו זה מזה לעולמים. לבסוף מה כתוב, "וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי". וכי כך היה, אלא הכל משום השכינה אמר אחותי היא בהתחלה, שכתוב "אמור לחכמה אחותי את". אחר כך "וגם אמנה". מה זה "וגם", להוסיף על מה שאמר

¹ כלומר הוא חסד הכולל צד הימין, חכמה מצד החסד הדבקה למעלה, ונצח מצד החסד הדבקה למטה, כי חסד קושרת ואוחזת חכמה ונצח (אור יקר)

² ישראל הינם תמיד באחד מב' בחינות או בחי' בנים או בחינת עבדים. אמנם מצד שורש מציאותם הראשון בא"ק יש בהם בהעלם כח להעלות את עצמם להכלל עם האצילות ולהיות בבחי' אחים (כללים ח"ב צה ע"ג).

³ זה ירצה אל דבקה ואחזיתה בימין כדמסיק, והיינו חכמת אברהם כי קרא אותה שם שהיא חשקה ותאונה לידבק תדיר בימין כדמסיק. והיינו חכמת אברהם וראיה לזה היותה נקראת אחות מצד הימין, כי הדוד קורא אותה אחותי רעיתי יונתי תמתי, ד' שמות מצד ד' ספירות מצד החסד אחותי ומצד הגבורה רעיתי וכו' (אור יקר).

⁴ תמיד בפיו היה שם השכינה שעם שרה אשתו אחותי, וזה היה רומז בהיותו קורא בתמידות ממש לשרה אחותי, ואמר אחותי כלומר, דבקה עמי שאני הימין, ודבר זה בסגולה היה גורם לו בגין דיתדבק בהדה כי ודאי מדרך השכינה לרדוף אחר הדבקות בימין, וכיון שהוא גורם יחודה אף היא תשוב דבקותה עמו כמשפטה עם הצדיקים המייחדים וכו' להורות על דבקות שלא יתבטל לעולם (אור יקר).

⁵ ויקרא קב (הערת הזוהר)

בראשית

אמנה מאי וגם לאתוספא על מה דקאמר
בקדמיתא אחותי בת אבי היא ברתיא דחכמה
עלאה! ובגין כך אתקרי אחותי ואתקרי חכמה
אך לא בת אמי³² מאתר דשירותא דכלא סתימא
עלאה⁴ ועל דא ותהי לי לאשה באחיה
בחביבותא דכתיב (שיר ב ו) וימינו תחבקני
וכלא רזא דחכמתא איהו

תא חזי בקדמיתא כד נחתו למצרים הכי
קאמר בגין לאתדבקא בגו מהימנותא וקרא לה
אחותי בגין דלא ישעון גו אינון דרגין דלבר אוף
הכא אחותי בגין דלא אתעדי [מ]גו מהימנותא
כדקא יאות דהא אבימלך וכל אינון יתבי ארעא
הוו אזלי בתר פולחנא נוכראה ואיהו אתדבק גו
מהימנותא ובגין כך עאל לתמן ואמר אחותי מה
אחות לא אתפרש מאחא לעלמין אוף הכא דהא
אתתא יכילת לאתפרשא אבל אחות לא
אתפרש דהא תרין אחין לא יכלין לאתפרשא
לעלמין ולעלמי עלמין ובגין כך אמר אברהם
אחותי היא דהא כלהון הוו להוטיין⁵ גו טהרי
ככביא ומזלי ופלהי לון ואברהם הוה מתדבק גו
מהימנותא ואמר אחותי דלא נתפרש לעלמין
וסימניך (ויקרא כא ג) ולאחותו הבתולה דאתמר
לכהן אתרא דאברהם שריא ביה

כתיב (דברים י כ) את יהוה אלהיך תירא
אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע האי קרא
אוקמוה אבל תא חזי ליהוה אלהיך תירא לא
כתיב⁶ אלא את

מדרש הנעלם

רואים כך בוטחים באהבתו עד שהולך עמהם
ומוליכם באותו הדרך שהלסטים שם בדרך
גיהנם אשר אין דרך לנמות ימין ושמאל כיון

בתחילה אחותי, "בת אבי היא", הבת של
החכמה העליונה, ולכן נקראת אחותי
ונקראת חכמה. "אך לא בת אמי", מהמקום
של ראשית הכל הסיתום העליון. ועל זה
"ותהי לי לאשה", באחיה וחביבות, שכתוב
"וימינו תחבקני", והכל סוד של חכמה.

בא וראה, בהתחלה כשירדו למצרים כך
אמר כדי להדבק בתוך האמונה, וקרא לה
אחותי כדי שלא יטעו לתוך אותם הדרגות
שבחוץ. אף כאן אחותי, כדי שלא תזוז
מתוך האמונה כראוי. שהרי אבימלך וכל
אותם יושבי הארץ היו הולכים אחר עבודה
זרה, והוא נדבק בתוך האמונה, ולכן נכנס
לשם ואמר אחותי, מה האחות לא נפרדת
מן האח לעולמים, אף כאן. שהרי אשה
יכולה להיפרד, אבל אחות לא נפרדת, שהרי
שני אחים לא יכולים להפרד לעולמים
ולעולמי עולמים. ולכן אמר אברהם אחותי
היא, שהרי כולם היו להוטים בתוך אורות
הכוכבים ומזלות ועובדים אותם, ואברהם
היה דבק בתוך האמונה, ואמר אחותי, שלא
נפרד לעולמים. וסימן לדבר "ולאחותו
הבתולה", שנאמר לכהן המקום שאברהם
שרוי בו.

כתוב "את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד
ובו תדבק ובשמו תשבע". הפסוק הזה
בארוהו. אבל בא וראה, לה' אלהיך תירא
לא כתוב, אלא כתוב "את

רואים כך, בוטחים באהבתו, עד שהולך
עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם,
בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות ימין

¹ ה"א ירצה באותה בחינה אשר למלכות בחכמה ושם נקראת היא ג"כ חכמה, היא אחות אל החסד להיות מציאות החסד בחכמה כי משם עיקרה ואצילותה ושם מציאות המלכות (אור יקר). פי' החסד הוא ענף החכמה, ומלכות גם היא מהחזה ולמטה ששם נתגלה יסוד אבא בלי מסך יסוד אימא ומשם נתקנת המלכות וז"ס אבא יסד ברתא וכו', ר"ל כמו שאני ענף החכמה שהוא אבא גם היא נתקנת ע"י אבא ולכך נקראת אחותי בת אבי ואמר אך לא בת אמי לבד אלא שגם אבי מייסד אותה (מ"מ).

² "אך לא בת אמי" נמחק בהגהות הגר"א.

³ והיינו בת אבי חכמה ואע"ג שמשם ראשית גילוי האצילות אינו מושג אלא הוא סתום. ז"ח (נ"א).

⁴ הוא הכתר, ראש לכל האצילות, ולפי שיש ראשית לגילוי בחכמה, וראשית לשאלה בבינה, וראשית לשאלה בחסד, לזה אמר שרותא דכולא ראשית לכל ראשית עילאה סתימאה (אור יקר).

⁵ שאבימלך ושריו היו להוטים תוך אורות כוכבים ומזלות לעבדם ולקטר להם ואברהם היה מתדבק באמונתו ית' ויתעלה (ד"א).

⁶ "ה' אלהיך" נתבאר בזהר בא מב' מקומות או בחכמה ובינה, או בת'ת ומלכות, וכו' אם כוונת הכתוב כך היה לו לומר לה' אלהיך תירא והוה ממש לה'. אמנם השתא דקאמר את, משמע דלאו לה' ממש קאמר אלא א"ת שהיא המלכות דרגא קדמאה ממטה למעלה (אור יקר).

בראשית

שמגיע עמהם לשם הוא הראשון שהורג להם ונעשה להם מלאך המות ומכניס לניהנם ומורידין להן מלאכי חבלה ואינן צווחין ואמרין ווי דאציתנא לדין ולא מהניא לון לאחר בן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם הפקחין כשרואין אותם מכירים אותו ומתגברים עליו עד ששולטין עליו וסאטין מזה הדרך ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו

רב יוסף כד הוה נחית לבבל חמא אינון רווקיא¹ דהוו עיילי ונפקי בני נשי שפירין ולא חטאן אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע אמרו ליה לא מקונדיטון² בישא קאתינא מקדושתא דקדישא אתגזרנא דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ ד) והתקדשתם והייתם קדושים³

רבי אבא אמר מאי דכתיב (יחזקאל כ כ) ואת שבתותי קדשו אלא אין עונתן של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת⁴ [ומזהר להו דהואיל] (ונזהר להו והואיל) דתשמיש המטה דמצוה הוא קדשו כלומר קדשו עצמכם בשבתותי בהווא תשמיש דמצוה

אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דעייל לקרתא וחמי נשי שפירין⁵ ירכין עינוי ויימא הכי כך⁶ (ג"א סך) ספאן [איגור] (אגור) איגורנא

ושמאל. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניס לניהנם, ומורידים להם מלאכי חבלה, והם צועקים ואומרים, אוי שהקשבנו לזה, ולא מועיל להם. לאחר מכן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחים כשרואים אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו עד ששולטים עליו, וסוטים מזה הדרך ולוקחים דרך אחרת להנצל ממנו.

כשהיה רב יוסף יורד לבבל, ראה את אותם רווקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים, אמר להם, האם אתם לא פוחדים מיצר הרע. אמרו לו, לא. וכי באנו מקונדיטון רע, אנו נגזרנו מקדושת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, אדם צריך לקדש את עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים, בנים מעולים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר "והתקדשתם והייתם קדושים".

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב "ואת שבתותי קדשו", אלא אין עונתם של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת, ומזהיר אותם, שהואיל ותשמיש המטה היא מצוה, "קדשו", כלומר קדשו עצמכם בשבתותי באותו תשמיש של מצוה.

אמר רב יהודה אמר רב, מי שנכנס לעיר ורואים נשים יפות, ירכין עינוי ויאמר כך [לחש], כך (ראה) שמחשובים הורתי ולידתי [חזק] תוקף התקלה [לבריות], צא צא,

¹ בני אדם פנוים בלא אשה (ד"א).

² הוא משקה מעורב כארז"ל מה קונדיטון יש בו יין דבש ופלפלין אף דברי תורה וכו' ואמרו כאן שאינם באים ונולדים מקונדיטון בישין ר"ל ממחשבה רעה אלא לידתם והורתם בקדושה והיינו קונדיטון טובים ולא רעים ולכן לא היו חוששים לחטוא שאין היצה"ר יכול לשלוט בהם כ"כ (ד"א).

³ עי' זר"ח יא ע"א: מאי קידושא שייך הכא. א"ר יהודה בר יעקב, שלא יעשו פריצותא וחציפותא, ולא לשום זנות כבהמות. וכו', הרשעים על שאינן מולידים אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה לבהמות, שעניינם אינם אלא כבהמה. וכו' שמכניס באותו הולד עמל של שוא. עי' רמ"ז ח"ג כד ע"ב: והתקדשתם, בפרישות, והייתם קדושים, בשפע העליון. ועי' שער המצות יתרו: והחמירו רז"ל מאוד שיקדש האדם עצמו בשעת תשמיש לפי שאם יקדש עצמו ימשיך לבנו לבוש עליון וקדוש אשר ע"י יזכה להרבות תורה ומצות ואע"פ שהנשמה של הבן מעולה מנשמת האב הנה היא צריכה אל לבוש אביו כנזכר. ולא עוד אלא שאם לא יקדש האב עצמו בעת תשמיש ימשיך לבנו לבוש אחר רע ויהיה אליו כדמיון יצה"ר ממש להחטיאו [יג] ובה תבין ג"כ טעם למה מענישים האב בשביל בנו כיון שהוא למטה ממדרגתו אבל יובן עם זה כי הוא גורם להחטיא את בנו והבן זה מאד והרי נתבאר ענין כבוד אב ואם.

⁴ עי' לעיל יד סע"א.

⁵ יטה עינוי לארץ שלא יסתכל בנשים לבא לידי הרהור ח"ו (ד"א).

⁶ זה הוא לחש שלא לבא לידי הרהור עבירה ופי' סך הבט וראה שמחשובים ואנשי מעשה הוא הורתי ולידתי. ומלת סך הוא בתרגום הבטה וראיה ומלת ספאן הוא לשון חשיבות כענין ריש פ' אלו מגלחין אין הגוים ספונים (ד"א).

בראשית

שאבי הקדוש של שבת הוא. למה, משום שחמימות הדרך שולט בו, ויכול יצר הרע לשלוט עליו.

(קרדינא)¹ <קרדיטא> תקיל פוק פוק דאבוי קדישא דשבתא הוא מאי טעמא דחמימות דארהא שלט ביה ויכיל יצר הרע לשלמא עלוי

קיב/ב

זהר

יהו"ה מאי את דא דרגא קדמאה אתר דחלא² דקב"ה³ ובגין כך כתיב⁴ תירא דתמן בעי בר נש לדחלא קמי מאריה (קב"ה) בגין דאיהו <בי>⁵ (ב)דינא⁶

ואותו תעבוד דא דרגא עלאה דקיימא על האי דרגא תתאה ולא מתפרשאן לעלמין⁷ את ואותו דא בדא דבקיין⁸ ולא אתפרשן מאי ואותו דא אתר ברית קדישא אות לעלמין⁹ דהא פולחנא לא שריא באת¹⁰ ולא או איהו למפלה אלא למדחל אבל פולחנא איהו¹¹ לעילא ובגין כך ואותו תעבוד

ה". מה זה "את", זו הדרגה הראשונה, המקום של יראת הקדוש ברוך הוא, ולכן כתוב "תירא", ששם אדם צריך לירא לפני רבונו (הקדוש ברוך הוא), משום שהוא (בית) דין.

"ואותו תעבוד", זו הדרגה העליונה שעומדת על הדרגה התחתונה הזו, ולא נפרדים לעולמים. "את" "ואותו" זה עם זה דבקים ולא נפרדים. מה זה "ואותו", זה מקום ברית קודש, אות לעולמים, שהרי עבודה לא שורה באות ואינו לעבוד אלא לירא, אבל העבודה היא למעלה, ולכן "ואותו תעבוד".

¹ תוקף וחוזק התקלה לבריות צא צא ולא תכנוס בי להביאני לידי הרהור עבירה. ומלת קרדינא הוא לשון תוקף וחוזק כמ"ש לעיל ריש דף טו ע"א ורמז הלחש הוא כנגד לילית וכתותיה שהיא גורמת לאדם לבא לידי קרי בלילה ולכן צריך לומר בסוף הלחש דאבוי קדישא דשבתא פי' אין הורתי מששת ימי החול שיש לכחות חיצוניים קצת אחיזה שהריון ההוא מצד הקליפה השולטת בחול. אבל מקדושת שבת אני שאז אין לקליפה שום כח ואחיזה בזיווג ההוא וע' פרשה ויקרא דף יט ע"א לחש ג"כ אל הזיווג להרחיק ממנו לילית וכתותיה (ד"א).

² כיוון שפעולת כל השמות העליונים בדין הוא במדה זו, לזה אמר כי יראת ה' אלהיך שהוא סוד הספירות הנעלמות וכו' ודרגא קדמאה קודמת אפילו לבחי' אלהיך אף אם נבארהו במלכות הוא את והיא מקום היראה מפני שבה הדין, ובה תלויים כל הכחות מכין ועונשין ופועלים בגבורה (אור יקר).

³ במלת קב"ה נכלול כללות גדול, קדוש ת"ת, ברוך יסוד, הוא מלכות וכו' (אור יקר).

⁴ ג"ל דדריש כי תירא נוטריקון אחותי רעיתי יונתי תמתי והוא התורה שבע"פ שלמד משה במ' יום למעלה ע"כ ר"ת של ד' כנוים אלו בגימטריא תורה וס"ת בגימטריא מ' ועוד האריך. א"מ (נ"א).

⁵ זדיניאל וסומנך ואת דוד מלכס אשכר אקיס להס דא דלגא עלאה וכו' ונשמו תשצב אתר קציעאה דלרגין ואותו תעבוד בגין כך אתדניק וכו' (הגהות הגר"א).

⁶ בית לדין והדיינים נכנסים בתוכו ופועלים הדין ודנים והיינו ה' אלהיך מתועדים בבחי' את ודנים שם ובחי' את בית ועד לדינים (אור יקר).

⁷ ראוי שיבא ו' העטוף והחבור ביניהם וז"ש ואותו בו' וז"ש את ואותו דא בדא דבקן ולא מתפרשן לעלמין ועוד ראוי שתהיה דבקות הזה שאנו אומרים שיהיה דבקות נוסף על דבקות העלול בעלתו שאם לא כן יספיק אומרו את אותו בלא ו' כי מלות אלו יורו על עלול ועילה (אור יקר). ותימה דאמרין דמתפרשין ברגן מפריד אלוף וצ"ע א"נ במלכות דאצילות וכדאמרין בפ' תצא רעז ע"ב דמלכות דאצילות עלה אתמר אני ה' הוא שמי וכו' וע' בהקדמה ז ע"ב וברעיא מהימנא פנחס רכא ע"א אתון דהו"ה דאצילות לית בהו פרודא ושם רכא ע"ב (ד"א). ע' בד"א לשון א"נ אינו צודק דנראה שהוא תירוץ אחר לקושיא אמנם חסר תירוץ והובא ביודעי בינה ודחה הרמ"ז גם תירוץ זה והוא תירץ דכל הפרצופין מבחינת מ"ה וב"ן. ומבחי' מ"ה לית פרודא ומסיק במ"ש בשער תיקון הנוק' והדברים עתיקין עש"ב. מאיין (נ"א).

⁸ כי כחשק התחתון לעליון כן חשק העליון לתחתון (אור יקר).

⁹ פי' מ' רמוזה בתיבת את ה"א תירא אבל העבודה היא לז"א כמ"ש ואותו תעבוד ותיחד עמו שכינתיה ועי' בסה"מ בתפלת אליהו הנביא מפורש באורך. הרשב"ב (נ"א).

¹⁰ היא מדה א' לבד ולא יצדק עבודה אבל בעצם יצדק יראה מפני שהיא מדה בפני עצמה צדק בלא משפט ח"ו שאפשר שישרף העולם בדיניה כדפי' ר"ש בשעת פטירתו כל יומאי אצטערנא דלא יוקדי עלמא בדינו דצדק (אור יקר).

¹¹ קטו ע"א (הערת הזוהר)

בראשית

ובו תדבק באתר דאיהו דבקוּתא¹ לאתדבקא דאיהו גופא דשרי באמצעיתא ובשמו תשבוע² אתר שביעאה דדרגין וסימניך (ירמיה ל ט) ואת דוד מלכם אשר אקים להם³ בגין כך אתדבק אברהם במהימנותא כד נחת למצרים וכד אזל לארעא דפלשתים לבר נש דבעא לנחתא גו גובא עמיקא דחיל דלא יכיל לסלקא מגו גובא מה עבד קשר חד קשרא דחבל לעילא מן גובא אמר הואיל דקשירנא קשרא דא מכאן ולהלאה אעול תמן

כך אברהם בשעתא דבעא לנחתא למצרים עד לא ייחות תמן קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא לאתתקפא ביה ולבתר נחת אוף הכי נמי כד עאל לארעא דפלשתים בגין כך (משלי יב יט) שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר דא אבימלך דאמר (בראשית כ ה) בתם לבבי ובנקיון כפי וכד אהדרו ליה מה כתיב (בראשית כ ו) גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ולא כתיב נקיון כפים⁴

ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא רבי יהודה פתח ואמר (ש"א ב ט) רגלי חסידיו ישמור וגו'⁵ חסידו כתיב חד ודא אברהם דקב"ה נטיר ליה תדיר⁶ ולא אעד⁷ נטירו מניה לעלמין ומה דאמר רגלי דא אתתיה דקב"ה שדר שכינתיה עמה⁸ ונטר לה תדיר

דבר אחר רגלי חסידו ישמור חד דא אברהם דקב"ה אזיל עמיה תדיר בגין דלא ייכלון לנזקא ליה ורשעים בחשך ידמו (שם) אלין אינון מלכין דקטל קב"ה בההוא ליליא דרדף בתרייהו הה"ד

"ובו תדבק", במקום שהוא דבק שהוא גוף ששורה באמצע. "ובשמו תשבוע", המקום השביעי של הדרגות, וסימן לדבר "ואת דוד מלכם אשר אקים להם". לכן נדבק אברהם באמונה כשירד למצרים וכשהלך לארץ פלשתים. [משל] לאדם שרצה לרדת לבור עמוק, פחד שלא יוכל לעלות מתוך הבור, מה עשה, קשר קשר אחד של חבל למעלה מהבור, אמר, הואיל וקשרתי קשר זה, מכאן והלאה אכנס לשם.

כך אברהם, בשעה שרצה לרדת למצרים, טרם שירד לשם קשר בתחלה את קשר האמונה להתחזק בו, ואחר כך ירד. כמו כן גם כשנכנס לארץ פלשתים. לכן "שפת אמת תכון לעד". "ועד ארגיעה לשון שקר", זה אבימלך שאמר "בתם לבבי ובנקיון כפי". וכשהחזירו לו מה כתוב, "גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת", ולא כתוב נקיון כפים.

"ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא". רבי יהודה פתח ואמר, "רגלי חסידיו ישמור וגו'". כתוב "חסידו", [כלומר] אחד, וזה אברהם, שהקדוש ברוך הוא שומר אותו תמיד ולא מסיר ממנו את שמירתו לעולמים. ומה שאמר "רגלי", זו אשתו, שהקדוש ברוך הוא שלח שכינתו עמה, ושומר אותה תמיד.

דבר אחר, "רגלי חסידו ישמור", אחד, זה אברהם, שהקדוש ברוך הוא הלך עמו תמיד כדי שלא יוכלו להזיק לו. "ורשעים בחושך ידמו", אלו אותם מלכים שהרג הקדוש ברוך הוא באותו לילה שרדף

¹ הענין הוא כי בני אדם בנשמתם אחוזים בספירות, והם גבורים חסידים בחסד וגבורה וכו' והנה צריך שיתדבק האדם במדה ההוגנת לו, ואין אדם יודע באיזה מדה יתדבק שמשם אצילות נשמתו לכך יאחוז בת"ת שבו דבקות כל הספירות, והוא גוף האילן שממנו מסתעפין כל הספירות (אור יקר).

² היינו הב' הרוכבת עליהם בשמו היא המ' שתשיע למ' הנק' שם סוד השביעיות שבבינה ז"פ ז' מ"ט שערים כמש"ל דף מ"ז. ז"ח (ג"א).

³ עי' פרשת קדושים פו ע"א ופד ע"א (לש"ו).

⁴ איתא בילקוט א"ל הקב"ה תום לב יש לך נקיון כפים אין לך הדא אמרה משמוש ידיים היה שם וכתב הב' היפה על זה אבימלך תרתי קאמר בתום לבבי סבור שהיא אחותו ובנקיון כפי שלא קרבתי אליה והקב"ה הורה לו על האמת אבל על השנית לא הודה לו כי משמוש היה ושלח ידו לנגוע אליה אלא שהקב"ה מנעו מלחטו וכמ"ש רש"י (מ"מ)

⁵ קפט ע"א (ד"א). עי' לקמן קיג ע"א.

⁶ בעת הצורך (אור יקר).

⁷ אפילו שלא בשעת הצורך (אור יקר).

⁸ אשה לאשה וזכר לזכר (אור יקר).

בראשית

בחשך ידמו דא ליליא דאתקשר בחשוכא¹ וקמל לון ואברהם רדיף ולייליא קמיל לון הה"ד (בראשית יד טו) ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם ויחלק עליהם לילה דא קב"ה דפליג רחמי מן דינא² בגין למעבד נוקמין לאברהם ובגין כך ורשעים בחשך ידמו ויכם ויכוס מבעי ליה אלא דא קב"ה כי לא בכח יגבר איש (שמואל א' ב ט) דאיהו ואליעזר³ הוו בלחודייהו

רבי יצחק אמר והא תנינן באתר דנזקא שכיח לא יסמוך בר נש על ניסא ולא הוה אתר דנזקא אשתכח כהאי דאברהם אזיל בתר חמשה מלכין למרדף בתרייהו ולאגחא קרבא אמר רבי יהודה כד אזיל אברהם להאי לא אזל לאגחא קרבא ולא סמך על ניסא אלא צערא דלוט אפקיה מביתיה ונטיל ממונא למפרק ליה ואי לאו דימות בהדיה גו שביה כיון דנפק חמא שכינתא דנהרא קמיה וכמה חילין סחרניה בההיא שעתא רדף בתרייהו וקב"ה קמיל לון הה"ד (שמואל א' ב ט) ורשעים בחשך ידמו

רבי שמעון אמר⁴ רוא איהו רגלי חסידו ישמור דא אברהם וכד נפק אשתתף יצחק בהדיה ונפלו קמיה ואי לאו דאשתתף יצחק בהדיה דאברהם לא אשתצאו הה"ד ורשעים בחשך ידמו כי לא בכח יגבר איש אע"ג דחילא אשתכח תדיר בימינא אי לא הוה בסטרא דשמאלא לא אתדחיין קמיה דבר אחר רגלי חסידו ישמור בשעתא דבר נש רחים ליה לקב"ה קב"ה רחים ליה בכל מה דאיהו עביד ונטיר ארחוי כמה דאת אמר (תהלים קכא ח) יהו"ה ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם תא חזי כמה חביבותיה דאברהם לגבי קב"ה דבכל אתר דהוה אזיל לא הוה חייש⁵ על דיליה כלום

קינ/א
זהר

אחריהם. זהו שכתוב "בחושך ידמו", זה הלילה שנקשר בחושך והרג אותם, ואברהם רדף והלילה הרג אותם. זהו שכתוב "ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם", "ויחלק עליהם לילה", זה הקדוש ברוך הוא שחלק רחמים מן הדין כדי לעשות נקמות לאברהם, ולכן "ורשעים בחושך ידמו". "ויכם", היה צריך לכתוב ויכוס. אלא זה הקדוש ברוך הוא, כי לא בכח יגבר איש, שהוא ואליעזר היו לבדם.

רבי יצחק אמר, והרי שנינו שבמקום שנוזק מצוי לא יסמוך אדם על הנס, ולא היה מקום שהנזק מצוי כמו אצל אברהם שהלך אחר חמשה מלכים לרדוף אחריהם ולערוך קרב. אמר רבי יהודה, כשהלך אברהם על זה, לא הלך לערוך קרב ולא סמך על הנס, אלא צערו של לוט הוציא אותו מביתו, ולקח ממון לפדות אותו, ואם לא, שימות יחד איתו בתוך שבי. כיון שיצא ראה שכינה שמאירה לפניו וכמה צבאות סביבה, באותה שעה רדף אחריהם, והקדוש ברוך הוא הרג אותם. זהו שכתוב "ורשעים בחושך ידמו".

רבי שמעון אמר, סוד הוא, "רגלי חסידו ישמור", זה אברהם, וכשיצא, יצחק השתתף עמו ונפלו לפניו, ואם לא שהשתתף יצחק יחד עם אברהם, לא השמידו. זהו שכתוב "ורשעים בחושך ידמו". "כי לא בכח יגבר איש". אף על גב שהכח נמצא תמיד בימין, אם לא היה בצד השמאל לא היו נדחים לפניו. דבר אחר, "רגלי חסידו ישמור", בשעה שאדם אוהב את הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא אוהב אותו בכל מה שהוא עושה ושומר דרכיו, כמו שנאמר "ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם". בא וראה כמה חביבותו של אברהם לקב"ה, שבכל מקום שהיה הולך, לא היה חושש על שלו כלום,

¹ בגבורה, וא"ת לימא דמש בחשך בגבורה, מנא לך דהיינו ליליא שכינתא דאתקשר בחשוכא (אור יקר).

² ליל דין, לילה רחמים, וכן לילה עד חצות דין, מחצות ואילך רחמים (אור יקר).

³ דהיינו חסידו אברהם, איש אליעזר (אור יקר).

⁴ קשיא ליה הפסוק אמר רגלי חסידו ישמור, משמע שמירה לבד, ואח"כ אמר ורשעים בחשך ידמו שהוא נצחון, לא שמירה לבד. לזה פירש כי אברהם אל היה הנצחון מצד מדתו לכך צריך שמירה מן הרשעים שלא יזיקוהו, וז"ש רגלי חסידו דא אברהם, וכד נפק לנגד האויבים אשתתף בהדיה יצחק, ובסוד הגבורה נלו קמיה, וז"ש בחשך, דהיינו גבורה וכו' (אור יקר).

⁵ חייש (לפ"ו).

בראשית

אלא בגין לאתדבקא ביה בקב"ה ובגין כך רגלי חסידיו ישמור ודא היא אתתיה¹ דכתיב (בראשית כ ד) ואבימלך לא קרב אליה וכתיב (שם ו) כי על כן לא נתתיך לנגוע אליה בפרעה מה כתיב (שם יב יז) וינגע יהו"ה את פרעה וגו' על דבר אייהי אמרה וקב"ה הוה מחי ובגין כך רגלי חסידיו ישמור ורשעים בחשך ידמו (שמואל א ב ט) אלין פרעה ואבימלך דקודשא בריך הוא עבד בהו דיגין בליליא כי לא בכח יגבר איש מאן איש דא אברהם דכתיב (בראשית כ ז) ועתה השב אשת האיש וגו'

ויהו"ה פקד את שרה כאשר אמר וגו' (בראשית כא א) רבי חייא פתח ואמר (זכריה ג א) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יהו"ה והשטן עומד על ימינו לשטנו האי קרא אית לאסתכלא ביה ויראני את יהושע הכהן הגדול דא יהושע בן יהוצדק עומד לפני מלאך יהו"ה מאן מלאך יהו"ה דא אתר צרורא² דנשמתי⁴ דצדיק [ציריא] (צרורה) ביה וכל אינון נשמתינ דצדיקיא קיימין תמן ודא הוא מלאך יהו"ה⁵

והשטן עומד על ימינו לשטנו דא יצר הרע דאיהו משוטט ואזיל בעלמא לנטלא נשמתינ ולאפקא רוחין ולמסטי לון לברייתא לעילא ותתא ודא הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא עם אינון נביאי השקר והאי הוה מסטין לעילא בגין דיתוקד עמהון דהכי הוא אורחוי דלאו איהו מקטרג אלא בזמנא דסכנה ובזמנא דצערא שריא בעלמא ואית ליה רשו למסטי ולמעבד דינא אפילו בלא דינא כמה דאת אמר (משלי יג כג) ויש נספה בלא משפט

מהו לשטנו דהוה אמר או כלהו ישתזבון או כלהו יתוקדון דהא בשעתא דאתייהב רשותא למחבלא לחבלא לא אשתזיב זכאה מן חייבא ובגין כך בשעתא דדינא שרייא במתא בעי בר

אלא רק כדי להדבק בקב"ה, ולכן "רגלי חסידיו ישמור", וזוהי אשתו, שכתוב "ואבימלך לא קרב אליה", וכתוב "כי על כן לא נתתיך לנגוע אליה". בפרעה מה כתוב, "וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר [שרי]", היא אמרה, והקדוש ברוך הוא היה מכה, ולכן "רגלי חסידיו ישמור". "ורשעים בחושך ידמו", אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. "כי לא בכח יגבר איש", מי זה "איש", זה אברהם, שכתוב "ועתה השב אשת האיש וגו'".

"וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו'". רבי חייא פתח ואמר, "ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה' והשטן עומד על ימינו לשטנו". יש להסתכל בפסוק זה. "ויראני את יהושע הכהן הגדול", זה יהושע בן יהוצדק. "עומד לפני מלאך ה'", מי זה "מלאך ה'", זהו המקום (שנשמות הצדיקים צרורות) צרור של נשמת הצדיק צרורה בו, וכל אותן נשמות הצדיקים עומדות שם, וזהו "מלאך ה'".

"והשטן עומד על ימינו לשטנו", זהו יצר הרע שהוא משוטט והולך בעולם ליטול נשמות ולהוציא רוחות ולהסיט את הבריות למעלה ולמטה. וזה הוא בשעה שהטיל אותו נבוכדנצר לאש עם אותם נביאי השקר, וזה היה מסטין למעלה כדי שישרף עמם. שכך היא דרכו, שאינו מקטרג אלא בזמן של סכנה, ובזמן שהצער שורה בעולם, ויש לו רשות להסיט ולעשות דין אפילו בלי דין, כמו שנאמר "ויש נספה בלא משפט".

מה זה "לשטנו", שהיה אומר, או שכולם ינצלו או שכולם ישרפו. שהרי בשעה שנתנה רשות למשחית לחבל, לא נצול הצדיק מהרשעים, ולכן בשעה שהדין שרוי בעיר, אדם צריך לברוח בטרם שיתפס שם, שהרי כיון שהמשחית מתחיל, כך גם עושה

¹ האשה קרויה רגליו של איש (נ"א, וכן הוא בדע"ה ח"ב צא ע"ג), ועי' שער מאמרי רז"ל (מאמר פסיעותיו של א"א) ששרשה מנה"י דז"א.

² כלומר היא השכינה (נ"א).

³ "נס"א דנשמתינ דלדיקיא לריכין" נוסף בדפ"ו, וכן הוא בזמ"מ.

⁴ היא מלכות שהנשמות צרורות בה (מ"מ).

⁵ דא שכנתא קסו ע"א (ד"א), וכן לעיל סא ע"א, ותז"ח ה ע"א.

בראשית

נש¹ לערקא² עד לא אתפס תמן דהא מחבלא
כיון דשרי הכי נמי עביד לזכאה כחייבא וכל שכן
דהו תלתיהון כחד והוה (תבע) [מבע] דיתקדון
כלהו או ישתזבון כלהו בגין דכד אתעביד
מדרש הנעלם

ויהו"ה פקד את שרה כאשר אמר (בראשית

כא א)

רבי יוחנן פתח בהאי קרא (שיר ז ו) ראשך
עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור
ברהמים (שיה"ש ז ו) עשה קודשא בריך הוא
שלמונים למעלה (ומאותם) שלמונים למטה
כשנותן קודשא בריך הוא מעלה לשרים של
מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה

נתן מעלה לשרו של בבל נטל מעלה
נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה (דניאל ב לט) אנת
הוא רישא די דהבא והיו כל העולם משועבדים
תחת ידו ובנו ובן בנו הה"ד (שיה"ש ז ו) ראשך
עליך ככרמל זהו נבוכדנצר הה"ד (דניאל ד ט)
תחותיהוה תפלל חיות ברא ודלת ראשך כארגמן
זהו בלשצר דאמר ארגוונא ילבש מלך אסור
ברהמים זהו אויל מרודך שהיה אסור עד שמת
אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו

אמר רבי יהודה למאי אתא האי טעם בשיר
השירים אלא אמר רבי יהודה שבעה דברים
נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן [וכו'] כסא
הכבוד שנאמר (תהלים צג ב) נכון כסאך מאז
מעולם אתה וכתוב (ירמיה יז יב) כסא כבוד
מרום מראשון שהוא [היה ראש [הנקדון]³
>הנקרב< לכל ונטל הקדוש ברוך הוא את
הנשמה הטהורה מכסא הכבוד להיות מאירה
לגוף הה"ד ראשך עליך ככרמל זהו כסא הכבוד
שהוא ראש על הכל

ודלת ראשך כארגמן זו היא הנשמה הנטלת
ממנו מלך אסור ברהמים זהו הגוף שהוא אסור
בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא
תרוד [רקב⁴ וממנו יבנה כל] הגוף [ו]כשפוקד
הקדוש ברוך הוא את הגוף הוא אומר לארץ

לצדיק כמו לרשע, וכל שכן שהיו שלשתם
כאחד, והיה תובע שישרפו כולם או ינצלו
כולם, משום שכאשר נעשה

"וה' פקד את שרה כאשר אמר".

רבי יוחנן פתח בפסוק זה, "ראשך עליך
ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור
ברהמים". הקדוש ברוך הוא עשה שליטים
למעלה ושליטים למטה, כשנותן הקדוש
ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה, המלכים
של מטה נוטלים מעלה.

נתן מעלה לשרו של בבל, נבוכדנצר
הרשע נטל מעלה, שכתוב בו "אנת הוא
רישא די דהבא" [אתה הוא ראש הזהב].
והיו כל העולם משועבדים תחת ידו ובנו
ובן בנו. זהו שכתוב "ראשך עליך ככרמל",
זהו נבוכדנצר. זהו שכתוב "תחותיהוה תטל
חיות ברא" [תחתיו תצלל חיות השדה].
"ודלת ראשך כארגמן" זהו בלשצר, שאמר
"ארגוונא ילבש" [ילבש ארגמן]. "מלך אסור
ברהמים", זהו אויל מרודך שהיה אסור עד
שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה, למה בא טעם [רמז] זה
בשיר השירים. אלא אמר רבי יהודה, שבעה
דברים נבראו קדם שנברא העולם, ואלו הן
וכו', כסא הכבוד שנאמר "נכון כסאך מאז
מעולם אתה", וכתוב "כסא כבוד מרום
מראשון, שהוא היה ראש הקדום לכל,
והקדוש ברוך הוא נטל את הנשמה הטהורה
מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו
שכתוב "ראשך עליך ככרמל", זהו כסא
הכבוד שהוא ראש על הכל.

"ודלת ראשך כארגמן", זו היא הנשמה
הניטלת ממנו. "מלך אסור ברהמים", זהו
הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא
נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב, וממנו
יבנה כל הגוף. וכשהקדוש ברוך הוא פוקד

¹ פרשת וישב קכד ע"ב כד דינא אתער ע"ש (ד"א).

² ריש פרשה מצורע דף נד איתא שצריך לערקא מכל סוחרני מתא (ד"א).

³ הנקדס (לפ"ו).

⁴ הקב"ה משאיר בגוף האדם עצם אחד קטן והוא התחתון שבשדרה והעצם הזה אינו כלה ולא נפסד לעולם ונקרא בלשון רבותינו ז"ל תרוד רקב (עבה"ק ח"ב פ"מ).

בראשית

שתפליט אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו יט) וארץ
רפאים תפיל

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים
תחלה הה"ד (ישעיה כו יט) יחיו מתוך נבלתי
יקומון אלו שבחוצה לארץ הקיצו ורננו

קיג/ב

זהר

ניסא לא אתעביד פלגו ניסא ופלגו דינא אלא
כלא כחדא או ניסא או דינא

אמר לו רבי יוסי ולא והא בזמנא דבקע קב"ה
ימא לישראל הוה קרע ימא לאלין ואוליין
ביבשתא ומייתא הוו תבין מסטרא אחרא וטבעין
לאלין [ומתיין] (ומייתין) ואשתכח ניסא הכא
ודינא הכא כלא כחדא! א"ל ודא הוא דקשיא
קמיה דכד קב"ה עביד דינא וניסא כחדא לאו
באתר חד ולא בביתא חדא דאשתכח כלא
כחדא? ואי אתעביד קשיא קמיה דהא לעילא לא
אתעביד כלא אלא בשלימו כחדא או ניסא או
דינא באתר חד ולא בפלגו בגין כך לא עביד
קב"ה דינא בחייביא עד דאשתלימו בחובביהו
הה"ד (בראשית טו טז) כי לא שלם עון האמורי
עד הנה וכתוב (ישעיה כו ח) בסאסאה בשלחה
תריבנה ועל דא הוה אסמין ליה ליהושע דיתוקד
בהו עד דאמר ליה (זכריה ג ב) יגער יהו"ה בך
השמן

מאן אמר ליה דא מלאך יהו"ה (ואתמר ויאמר
יהו"ה אל השמן) [ואי תימא ויאמר יהו"ה אל
השמן יגער יהו"ה בך וגו'] תא חזי [כי הא נמי]
<הכא נמי> למשה (הא) בסנה [ד]כתיב (שמות ג
ב) וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש וכתוב (שם
ד) וירא יהו"ה כי סר לראות לזמנין <מלאך יהו"ה
ולזמנין> מלאך ולזמנין יהו"ה ובגין כך א"ל יגער
יהו"ה בך השמן ולא אמר הנני גוער בך³

תא חזי כגוונא דא ביומא דאשתכח דינא
בעלמא וקב"ה יתיב על כרסייא דדינא כדין
אשתכח האי שטן דאסמי לעילא ותתא ואשתכח
איהו לחבלא עלמא וליטול נשמתין

את הגוף, הוא אומר לארץ שתפליט אותו
החוצה, שכתוב "וארץ רפאים תפיל".

אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ [ישראל]
הם יחיו תחלה, זהו שכתוב "יחיו מתוך",
"נבלתי יקומון", אלו שבחוצה לארץ,
"הקיצו ורננו"

נס, לא נעשה חצי נס וחצי דין, אלא הכל
כאחד, או נס או דין.

אמר לו רבי יוסי, ולא, והרי בזמן
שהקדוש ברוך הוא בקע את הים לישראל,
היה קורע את הים לאלה והם הולכים
ביבשה, והמים היו שבים מצד אחר
ומטביעים את אלה ומתים. ונמצא נס כאן
ודין כאן, הכל כאחד. אמר לו, וזהו שקשה
לפניו, שכאשר הקדוש ברוך הוא עושה דין
ונס כאחד, לא במקום אחד ולא בבית אחד
שהכל נמצא כאחד. ואם נעשה קשה לפניו,
שהרי למעלה לא נעשה הכל אלא בשלמות
כאחד, או נס או דין במקום אחד ולא
לחצאין. לכן הקדוש ברוך הוא לא עושה דין
ברשעים עד שישתלמו בחטאם. זהו שכתוב
"כי לא שלם עון האמורי עד הנה", וכתוב
"בסאסאה בשלחה תריבנה", ועל זה היה
מסטיין ליהושע שישרף עמם, עד שאמר לו
"יגער ה' בך השטן".

מי אמר לו את זה, מלאך ה' (ונאמר
"ויאמר ה' אל השטן"). ואם תאמר, "ויאמר
ה' אל השטן יגער ה' בך וגו'", בא וראה, כך
גם למשה בסנה, שכתוב "וירא מלאך ה'
אליו בלבת אש", וכתוב "וירא ה' כי סר
לראות", לפעמים מלאך ה' ולפעמים מלאך
ולפעמים ה'. ולכן אמר לו "יגער ה' בך
השטן", ולא אמר הנני גוער בך.

בא וראה, כדוגמא זו ביום שנמצא דין
בעולם, והקדוש ברוך הוא יושב על כסא
הדין, אז נמצא השטן הזה שמסטה למעלה
ולמטה, והוא נמצא להשחית את העולם
וליטול הנשמות.

¹ מהכא משמע דעד שלא עלו ישראל מן המים נטבעו מצרים. א"מ. מפורש ברז"ל דישאל עולים ומצרים
נטבעין וכשהתחילו לטבוע עדיין היו שאר ישראל בים וכל שישראל עולים הם נטבעים. מא"ן (נ"א).

² "לחשכת כלל כחלד" מוסגר זלפ"ו.

³ פי' דאי קאי על ז"א הוה ליה למימר הנני גוער בך, אבל השתא דכתיב יגער ה' בך פירושו ויאמר ה'
שהיא מלכות יגער ה' הוא ז"א יגער בשטן (מ"מ).

בראשית

רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא והוה משתדל בהאי קרא (דברים כא ג) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל ודינא איהו בקופיין לערפא לה א"ל רבי אלעזר האי למאי אצטריך בכה רבי שמעון ואמר ווי לעלמא דאתמשך בתר דא דהא מן ההוא יומא דההוא חויא

מדרש הנעלם

שוכני עפר אלו המתים שבמדבר דאמר רבי יוחנן למה מת משה בחוצה לארץ להראות לכל באי עולם כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה כך עתיד להחיותם [לדורו] (למה) שהם קבלו התורה (דאמר רבי יוחנן שעליהם) [ועליהם] נאמר (ירמיה ב ב) זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה

דבר אחר הקיצו ורננו שוכני עפר אלו הם האבות [ו]המתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ הה"ד (יחזקאל לו ג) לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל מה כתיב אחריו (יחזקאל לו יד) ונתתי רוחי בכם וחייתם

רבי פנחס אמר הנשמה ניטלה מכסא הכבוד שהוא הראש כדקאמר (שיר ז ו) ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן זו היא הנשמה שהיא דלת הראש מלך אסור ברהטים (שיה"ש ז ו) הוא הגוף שהוא אסור בקברים זהו הגוף וזהו שרה וזהו מלך וקודשא בריך הוא פוקד[ו] למועד אשר דבר אליו הה"ד (בראשית כא א) ויהו"ה פקד את שרה כאשר אמר פוקד את הגוף לזמן הידוע שבו יפקוד הצדיקים

אמר רבי פנחס עתיד הקדוש ברוך הוא ליפות לגוף הצדיקים לעתיד לבא כיופי של אדם הראשון² כשנכנס לגן עדן שנאמר (ישעיה נח יא) ונתחך יהו"ה תמיד וגו' והיית כגן רוה

רבי שמעון היה יושב ולומד תורה, והיה עוסק בפסוק הזה, "ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל". והדין הוא בסכין לערוף אותה. אמר לו רבי אלעזר, למה צריך את זה. רבי שמעון בכה ואמר, אוי לעולם שנמשך אחר זה, שהרי מאותו היום שאותו הנחש

שוכני עפר", אלו המתים שבמדבר. שאמר רבי יוחנן, למה מת משה בחוצה לארץ, להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה, כך עתיד להחיות לדורו. (למה), שהם קבלו התורה. (שאמר רבי יוחנן) ועליהם נאמר "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

דבר אחר, "הקיצו ורננו שוכני עפר", אלו הם האבות, והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ. זהו שכתוב "לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל". מה כתוב אחריו, "ונתתי רוחי בכם וחייתם".

רבי פנחס אמר, הנשמה ניטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר "ראשך עליך ככרמל". "ודלת ראשך כארגמן", זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. "מלך אסור ברהטים", הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד אשר דיבר אליו. זהו שכתוב "וה' פקד את שרה כאשר אמר". פוקד את הגוף לזמן הידוע שבו יפקוד הצדיקים.

אמר רבי פנחס, עתיד הקדוש ברוך הוא ליפות לגוף הצדיקים לעתיד לבא כיופי של אדם הראשון כשנכנס לגן עדן, שנאמר "ונחך ה' תמיד וגו' והיית כגן רוה".

¹ עיי' ספר הליקוטים (שופטים כא): כי ימצא חלל באדמה וכו'. דע, כי מלת חלל, בגימטריא ח"י"ם. וזה לעומת זה עשה האלהים, זה מצד החול ששת ימי המעשה, ונמצא חלל, כמו הנפל שאין לו חיים. וז"ס מ"ש נופל בשדה, הידועה, של איש שדה שהוא סמא"ל, ולכן לא נודע מי הכהו, כי מצאו בתחומו, ויצעק ואין מושיע לו, ולזה ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר, לרמוז לעון העגל, וז"ס אומרה ואתה תבער הדם הנקי וכו'.

² הוא נקודת ההתחלפות מבחינת "כתנות עור" לבחינת "כתנות אור" (דע"ה ח"ב נז ע"ד), עיי' לו ע"ב ענין כתנות אור.

בראשית

אמר רבי לוי הנשמה בעודה במעלתה ניונת באור של מעלה ומתלבשת בו וכשיכנס¹ לגוף לעתיד לבא באותו האור ממש יכנס ואזי הגוף יאיר כזוהר הרקיע (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וישיגו בני אדם דעה שלימה שנאמר (ישעיה יא ט) כי מלאה הארץ דעה את יהוה מנא לן הא ממה דכתיב ונתחך יהוה תמיד והשביע בצחצחות נפשך זה אור של

קיד/א
זהר

בישא דאתפתה ביה אדם שליט על אדם ושליט על בני עלמא איהו קאים למסטי עלמא ועלמא לא יכיל לנפקא מעונשיה עד דייתי מלכא משיחא ויוקים קב"ה לדמיכי עפרא דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וגו' וכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואיהו קאים על עלמא דא למיטל נשמתין דכל בני נשא ותא חזי הא כתיב (דברים כא א) כי ימצא חלל וגו' תא חזי כל בני עלמא ע"י מלאך המות נפקא נשמתיהו- אי תימא דבר נש דא על ידא דההוא מלאך המות נפק נשמתיה לאו הכי אלא מאן דקטיל ליה² אפיק נשמתיה עד לא מטא זמניה לשלטאה ביה ההוא מלאך המות ובגין כך (במדבר לה ג) ולא רץ לא יכופר וגו' >ולארץ דילן- ולא די לון דקאים איהו למסטי עלמא למגנא ולקטרגא תדיר כל שכן דגולין מיניה מה דאית ליה לנמלא

וקב"ה חיים על בנוי ובגין כך קרבין על האי עגלה³ בגין לתקנא עמיה מה דאתנמיל (מ)ההיא נשמתא דבר נש מניה ולא ישתכח מקטרגא על (קריבין בהאי) עלמא ורזא עלאה תנינן הכא שור פרה⁴ עגל עגלה⁵ כלהו ברזא עלאה אשתכחו

אמר רבי לוי, בעוד הנשמה במעלתה, נזונית באור של מעלה ומתלבשת בו, וכשתכנס (ונשתרש) לגוף לעתיד לבא, באותו האור ממש תכנס, ואזי הגוף יאיר כזוהר הרקיע. זהו שכתוב "והמשכלים יזהירו כזוהר הרקיע". וישיגו בני אדם דעה שלמה, שנאמר "כי מלאה הארץ דעה את ה'". מנין לנו זה, ממה שכתוב "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך", זה אור של

הרע שאדם התפתה בו, שולט על האדם ושולט על בני העולם, הוא עומד להסיט את העולם, והעולם לא יכול לצאת מעונשו עד שיבא מלך המשיח ויקים הקדוש ברוך הוא את ישני העפר, שכתוב "בלע המות לנצח וגו'", וכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", והוא עומד על עולם זה ליטול את כל נשמות בני האדם.

ובא וראה, הרי כתוב "כי ימצא חלל וגו'". בא וראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות. אם תאמר שכן אדם הזה יצאה נשמתו על ידי אותו מלאך המות, לא כך, אלא מי שהרג אותו, הוציא את נשמתו בטרם הגיע זמנו שישלוט בו אותו מלאך המות. ולכן "ולארץ לא יכופר וגו'". ולארץ שלנו, ולא די להם שעומד הוא להסיט העולם לחנם ולקטרג תמיד, כל שכן שגוזלים מאתנו מה שיש לו לקחת.

והקדוש ברוך הוא חס על בניו, ולכן מקריבים את העגלה הזו, כדי לתקן עמו מה שנלקחה אותה נשמה של האדם ממנו, ולא ימצא מקטרג על (הקרובים בזה) העולם. וסוד עליון שנינו כאן. שור, פרה, עגל, עגלה, כולם נמצאים בסוד עליון, ולכן בזה

¹ "ונשתרש" נוסף בלפ"ו.

² שאין מלאך המות משתתף במיתה ההיא מפני שלא ניתן לו רשות לשלוט בו. וא"ת והיאך אפשר שימות בלא מלאך המות, והרי שלט בו המות שמת. וי"ל שהמות ענין א' ומלאך המות ענין אחר. והם ב' קלי', הקלי האחת הוא מלאך המות שע"י שולט הקלי הב' היא המות. והן אמת שהמות שלט באדם זה אמנם לא ע"י הקלי הראשונה. וי"ל דהיינו טעמא שנהגו שאין רוחצים ההרוגים שלא נטמאו בחרב המלאך המות בזולת טעמים אחרים (אור יקר).

³ בסוד שער לעזאזל (אור יקר).

⁴ פני שור משמאל דהיינו בסוד הגבורה. פרה מלכות, אם כן עגל הוא בסוד החיצונים שני עגלים שעשה ירבעם. ועגלה בסוד הנקבה שלו, נמצא דהיינו בסוד שער עזאזאל ושעירים ירקדו שם (אור יקר). פי' שור ביסוד, ופרה במלכות, א"נ חו"ב דנוגה (מ"מ).

⁵ דו"נ דנוגה א"נ זו"ן דנוגה (מ"מ).

בראשית

ובנין כך ברא מתקנין ליה ודא הוא דכתיב (דברים כא ז) ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו'¹ לא שפכה ולא גרימנא מיתתיה וברא לא אשתכה מקטרגא עליהו ובכלא יהיב קב"ה עיטא לעלמא

תא חזי² כנונא דא ביום ר"ה³ ויום הכפורים דדינא אשתכה בעלמא איהו קאים לקטרגא וישראל בעיין לאתערא בשופר⁴ ולא תעטרא קול⁵ דכליל באש"א ומי"א ורוח"א ואתעבידו חד⁶ ולא שמעא ההוא קול מגו שופר⁷ וההוא קול סלקא עד אתר דכרסייא דדינא⁸ יתבא ובטש בה⁹ וסלקא כיון דמטא האי קול מתתא¹⁰ קול דיעקב¹¹ אתתקן לעילא¹² וקב"ה¹³ מדרש הנעלם

מעלה ועצמותיך יחליץ זה [פקידת] (פקדון) הגוף והיית כגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה נח יא) זהו דעת [הבורא יתברך] (בריות) ואזי ידעו (דעת) הבריות שהנשמה הנכנסת בהם שהיא נשמת החיים נשמת התענוגים שהיא קבלה תענוגים מלמעלה ומעדנת לגוף, ומעדנת לגוף והכל תמהים בה ואומרים (שיר ז ז) מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים זו היא הנשמה לעתיד לבא

מתקנים אותו. וזהו שכתוב "ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו'". לא שפכו ולא גרמנו מיתתו. ובזה לא נמצא עליהם מקטרג, והקדוש ברוך הוא נתן עצה לעולם בכל.

בא וראה, כדוגמא זו, ביום ראש השנה ויום הכפורים שנמצא הדין בעולם, הוא עומד לקטרג, וישראל צריכים להתעורר בשופר ולהתעטר בקול שכלול באש ומים רוח ונעשים אחד, ולהשמיע אותו קול מתוך השופר. ואותו קול עולה עד מקום שיושב כסא הדין ומכה בו ועולה. כיון שמגיע הקול הזה מלמטה, הקול של יעקב נתקן למעלה, והקדוש ברוך הוא

מעלה. "ועצמותיך יחליץ", זה פקידת הגוף. "והיית כגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו", זהו דעת הבורא יתברך. ואזי ידעו הבריות שהנשמה הנכנסת בהם, שהיא נשמת החיים, נשמת התענוגים, שהיא קבלה התענוגים מלמעלה ומעדנת לגוף, והכל תמהים בה ואומרים "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים", זו היא הנשמה לעתיד לבא.

¹ היינו בסוד ונשא השעיר עליו וכו', אמנם אין הכוונה רק לסלק תביעתו מעל הרבים והיחיד בעונו ימות ולכך אינו וידוי גמור (אור יקר).

² לעיל סד ע"א ולקמן פ' אמור צא ע"א (ד"א).

³ אנו עושים בדרך שלא ימצא דלטוריא על ישראל (אור יקר).

⁴ שהוא כנגד הבינה, שהיא אם המעטרת על ישראל וכנגדה שופר תחתון (אור יקר).

⁵ שהוא הת"ת שאצילותו מעמקי השופר שהוא הבינה, דהיינו בסוד הדעת הכולל חג"ת, דהיינו מים אש רוח, וכן הקול הגשמי היוצא למטה בטבע כולל: אש דהיינו הבל חם, ומים דהיינו לח, ורוח דהיינו הבל פה כנודע. והוא רמז לקול עליון, ולכך יש בו כח לעוררו והנה בעלותו למעלה הנה יכלול חג"ת ויכניסם אל תוך הבינה כלולים ויעוררם מעמקי שורשם ויתקנם ויוציאם משם מתוקנים (אור יקר). קול השופר שבעולם הזה (מ"מ).

⁶ האש והמים והרוח, ואחר שהם יוצאים מיוחדים מהפה הם נעשים קול בפנימיות גוף השופר (אור יקר).

⁷ כן ממש סוד העליה למעלה שעולה קול תחתון, פושט צורה ולובש צורה, מעלול לעילה בסוד ההתעוררות העולה ממטה למעלה עד עלותו מהפה שהוא המלכות פתח שער הכניסה (אור יקר).

⁸ היא כסא לגבורה ב"ד העליון, וגבורה ומלכות הם ב' ימי ראש השנה (אור יקר). מלכות (מ"מ).

⁹ להעלותה בסוד ההתעוררות עד עלות הקול הזה עד הת"ת לכלול חו"ג עמו להתעלם לעמקי הבינה, להתתקן בסוד רחמי השרשים הפנימיים (אור יקר). הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון זר"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט).

¹⁰ בסוד קשר העולמות ממטה למעלה בסוד מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה (אור יקר).

¹¹ דהיינו הת"ת כולל החסד והגבורה (אור יקר).

¹² בסוד הבינה שמשם תיקונו כדכתיב כונן שמים בתבונה (אור יקר).

¹³ שהוא הבינה (אור יקר).

בראשית

אמר רבי יהודה [תא הזי שכך הוא דכתיב (שם ו) מלך אסור ברהטים¹ וכתיב בתריה מה יפית ומה נעמת] ואמר רבי יהודה באותו זמן עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח עולמו ולשמח בבריותיו שנאמר (תהלים קד לא) ישמח יהוה במעשיו ואזי יהיה שחוק בעולם מה שאין עכשיו דכתיב (שם קכו ב) אז ימלא שחוק פיננו וגו' הה"ד (בראשית כא ו) ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים שאזי עתידים בני אדם לומר שירה שהוא עת שחוק

רבי אבא אמר היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם והצדיקים הנשארים בירושלם² לא ישוּבו עוד לעפרם דכתיב (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו הנותר בציון ובירושלם דייקא אמר רבי אחא אם כן זעירין אינן [א]לא כל אינן דאשתארו בארעא קדישא דישראל דינא [דילהון] בירושלם וכציון לכל דבר מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא ממשמע דכתיב (ויקרא יט כג) וכי תבאו אל הארץ הכל בכלל

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה אמר לו מתים שעתידי הקדוש ברוך הוא [להחיות למה לא יהיב נשמתהון] [להחיות לא בנשמתין] באתר דאתקברו תמן וייתן לאחייא בארעא דישראל אמר לו נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים ושלא תהרס לעולמים דאמר רבי ירמיה עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורי-דה> בנויה מלמעלה בנין (ס"א בנין) שלא יהרס ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל ונשבע שלא יהרס בנין ירושלים שנאמר

קיד/ב

זהר

אתער רחמי³ דהא כגוונא דישראל מתערי לתתא קול חד כליל באש"א ורוח"א ומי"א דנפקי

אמר רבי יהודה, בא וראה שכך הוא, שכתוב "מלך אסור ברהטים", וכתוב אחריו "מה יפית ומה נעמת". ואמר רבי יהודה, באותו זמן עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח עולמו ולשמח בבריותיו, שנאמר "ישמח ה' במעשיו". ואזי יהיה שחוק בעולם מה שאין כן עכשיו, שכתוב "אז ימלא שחוק פיננו וגו'". זהו שכתוב "ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים", שאזי עתידים בני אדם לומר שירה, שהוא עת שחוק.

רבי אבא אמר, היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישוּבו עוד לעפרם, שכתוב "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו". הנותר בציון ובירושלים דוקא. אמר רבי אחא, אם כן מעטים הם. אלא כל אותם שנשארו בארץ ישראל הקדושה, דינם כירושלים וכציון לכל דבר, מלמד שכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע שכתוב "וכי תבאו אל הארץ", הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה, אמר לו, מתים שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא נתן נשמתם במקום שנקברו שם, ויבאו להחיות בארץ ישראל אמר לו, נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים, ושלא תהרס לעולמים. שאמר רבי ירמיה, עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (בנין) כדי שלא יהרס. ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל. ונשבע שלא יהרס בנין ירושלים, שנאמר

מעורר רחמים. שהרי כדוגמא שישראל מעוררים למטה קול אחד כלול באש ורוח מים שיוצאים כאחד מתוך השופר, כך גם מתעורר למעלה שופר. ואותו קול שכלול

¹ דכתיב מלך אסור ברהטים וכו' נ"ב הנשמה הוא מלך ואסורה ברהטים במוצא מים אשר לא יכזבו מימיו כאמור ריש עמוד ולכן נקרא רהטים ואח"כ מעדנת לגוף שגם הגוף יתחבר בבורא וזה הדיבוק נקרא עידון כמו עידון בשר ואז מה יפה האהבה בתענוגים שגם הגוף אל יבטל ההתחברת להבורא ולכן פסוק זה מסוגל לטהר המחשבה כי האדם הבא להתחבר בבורא ובאם שהגוף מעכב יש לו צער גדול (ונקרא) כמו [שכ'] את הנפש אויביך (יהי') [יקלענה] בכף הקלע היפך מנפש הצרור תמיד בצרור החיים (נ"י) (ש"נ).

² אחרי התחיה (דע"ה ח"ב נח ע"ב).

³ מסוד עמקיה ע"י השרשים הפנימיים (אור יקר).

בראשית

כחדא מגו שופר הכי נמי אתער לעילא שופר¹ וההוא קול דכליל באש"א ומי"א ורוח"א אתתקן ונפיק דא מתתא ודא מעילא ואתתקן עלמא ורחמי אשתכחו וההוא מקטרנא אערבב דחשיב לשלמא בדינא ולקטרנא בעלמא ורחמי דמתערי רחמי כדין אערבב ואתשש חיליה² ולא יכיל למעבד מדי וקב"ה דאין עלמא ברחמי דאי תימא³ דדינא אתעביד לאו הכי⁴ אלא אתחברו רחמי בדינא ועלמא אתדן ברחמי

תא חזי כתיב (תהלים פא ד) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו דאתכסיא סיהרא⁵ דהא כדין שלמא האי חיויא בישא⁶ ויכיל לנזקא עלמא וכד מתערי רחמי⁷ סלקא סיהרא ואתעברת מתמן⁸ ואיהו אתערבב ולא יכיל לשלמא ואתעבר⁹ דלא יתקרב תמן ועל דא ביום ר"ה בעי

באש ומים רוח נתקן, ויוצא זה מלמטה וזה מלמעלה, ונתקן העולם, ונמצאים הרחמים. ואותו מקטרג מתערבב, שחושב לשלוט בדין ולקטרג בעולם, ורואה שמתעוררים רחמים. אז מתערבב ותש כחו ולא יכול לעשות דבר, והקדוש ברוך הוא דן את העולם ברחמים, שאם תאמר שנעשה דין, לא כך, אלא מתחברים רחמים עם דין, והעולם נדון ברחמים.

בא וראה, כתוב "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו", שהלבנה מתכסה, שהרי אז שולט הנחש הרע ויכול להזיק לעולם. וכשמתעוררים רחמים, עולה הלבנה ועוברת משם, והוא מתערבב ולא יכול לשלוט, ועובר שלא יתקרב לשם. ולכן בראש השנה צריך לערבב אותו כמי שמתעורר משנתו ולא יודע כלום.

¹ הוא סוד אור מקיף לשבע תחתונות דבינה, והנה הבינה תוקעת ומוציאה פנימיות ז'ין לחוץ דרך פיה והם יוצאים ונמשכים משם ולמטה ואז הם עוברים דרך אור מקיף שלה בז' תחתונות שלה, ואח"כ הם יוצאים מתוך שופר זה (מ"מ).

² שכל כח גבורתו מהדין וכמו שנחלש הדין נחלש כחו כי כחו בהיותו יונק מהגבורה ובהיות הגבורה והדין מתגבר שוטר הדינים שהוא הוא הקל"י מתגברת לפעול מאמר הדין וכאשר ישראל ממשיכים הרחמים דהיינו סוד המתקיות הגבורה בעמקי הבינה ע"י קול דייעקב המעלה אותה למעלה כדפי' הגבורה מתחלשת ודיניה מתבטלים שם ברוב שהם רחמים וחסד ומתהפכת היא ממקורה לרחמים והדין מתבטל והיא מתחלשת עד שיחשוד שמא יגברו הרחמים כ"כ שיעורר הקב"ה סוד הגאולה על בניו ובתקיעות ראשונות שהוא ייחוד ראשון רחמים פעם א' לבד בהיל ולא בהיל שאין כח הרחמים מתגברים כ"כ ועומד ירא ובוטח שלא יתעורר הגאולה ברחמים המועטין אמנם בהשנות ישראל בתקיעות שניות אז מתעוררים הרחמים בחזקה ממקומם וירא לנפשו פן יתבטלו הקל"י מכל וכל ע"י הרחמים הגודלים שישראל מעוררים ויתעורר אור הגאולה (אור יקר).

³ פי' ואם יעלה על דעתך לומר שאחר שהגבורה במקומו היא ינוקת דין מהבינה והשפיעה הדין היא במלכות וחתכו הדין ע"פ הדין שבמדות א"כ אף אם נבטל אותה אח"כ בשרשים העליונים מה תועלת שהרי הדין שנשפע נשפע ומה שנגזר נגזר (אור יקר).

⁴ כלומר לא יעלה על דעתך זה שאינו כן, אלא ממש באותם הרחמים הנמשכים מתתקן הדין אפילו מה שכבר גזרו והעולם נידון ברחמים וכו', שהכוונה שאין הדין מתבטל מכל וכל ונאבד שסוף סוף הם ימי דין לדון העולם, אלא מתמזג עם הרחמים (אור יקר).

⁵ בכסה כסוי ה' דהיינו דאתכסיא סיהרא ועניינו שהיא מתלבשת בלבוש נכרי שהם י' קל"י דתמן מתלבשין עשר אותיות קדושות (אור יקר). קטו ע"א (ד"א).

⁶ הוא הנחש השולט בהיותו יונק ממנה אחר שהיא שחרורת למטה מכסה פניה מהשמש מפני שפירסה נדה באדמיות הדין להשפיע לחיצונים וכו' ואין לפרש דאתכסיא ואינה באה בימים אלו אל הדין, שאינו, שהרי היא יום ב' של ראש השנה והיא ב"ד התחתון, ואי אפשר לפעול הדין זולתה. אמנם העיקר שהיא מתכסת מאור השמש שאין בעלה מאיר בו מפני שהיא אסורה לבעלה, ואין לה ייחוד עד סוכות וכו' (אור יקר).

⁷ מאירים אור עליון בה ואז היא מתטהרת ומתלבנת משחרוריתה והופכת פניה לבעלה בסוד לבונה ולא שיהיה ייחוד לה כלל עם בעלה שאין ייחוד עד יום ראשון של סוכות, אלא היא מתלבנת ופורשת עצמה מלהשפיע בקל"י ומאירה (אור יקר).

⁸ מיניקת הדין ומהשפעתו בחיצונים לבד, ובזה איהו איערבב בב' דברים הא' שאינו שולט למטה, והב' שאינו יונק מהקדושה (אור יקר).

⁹ והיינו דמסיק כמאן דלא ידע כלום לא זכות ולא חובה כמו שאין אנו מבקשים מלמעלה רק להחליש כח הדין שיהיה מתוק, אמנם ביוה"כ אנו מבקשים ממש סליחה וכפרה, א"כ צריכים אנו ממש למעבד ליה ניחא דרוחא כדי להשיג מבוקשנו (אור יקר).

בראשית

לאערבבא ליה כמאן דאתער משנתיה ולא ידע כלום

ביום הכפורים בעינן לנייחא ולמעבד ליה נייחא דרוחא בשעיר¹ דקרבין ליה וכדין אתהפך סניגוריא עליהו דישראל² אבל ביומא דר"ה אתערבב דלא ידע ולא יכיל למעבד כלום חמי אתערותא דרחמי סלקין מתתא ורחמי מלעילא וסיהרא סלקא בינייהו כדין אתערבב ולא ידע כלום ולא יכיל לשלמא וקב"ה דן להו לישראל ברחמי וחיים עלייהו ואשתכח להו זמנא³ כל אינון עשרה יומין דבין ר"ה ליום הכפורים לקבלא כל אינון דתייבין קמיה ולכפרא לון מחובייהו וסליק לון ליומא דכפורי ועל דא בכלא קב"ה פקיד לון לישראל למעבד עובדא בגין דלא ישלוט עליהו מאן דלא אצטריך ולא ישלוט עלייהו דינא ויהון כלהון זכאין בארעא

מדרש הנעלם

(ישעיה סב ד) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצך לא יאמר עוד שממה". ובכל מקום שאתה מוצא לא לא, היא שבועה. זה שכתוב "ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו'", וכתוב "אשר נשבעתי מעבור מי נח", מכאן שלא לא, שבועה, ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנין בית המקדש, לפיכך אין מקבלים נשמתם אלא במקום שקיים לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף לעולמים. וזה הוא שכתוב "הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וגו'".

אמר רבי חזקיה, מכאן (מפסוק הוא) הוא קדוש, ירושלים קדוש, הנותר בה קדוש. הוא קדוש שכתוב "קדוש ה' צבאות", וכתוב "בקרבך קדוש". ירושלים קדוש שכתוב "וממקום קדוש יהלכו". הנותר בה קדוש שכתוב "והיה הנשאר בציון והנותר

ביום הכפורים צריך לנוח ולעשות לו נחת רוח בשעיר שמקריבים לו, ואז מתהפך לסנגור על ישראל, אבל ביום של ראש השנה מתערבב, שלא יודע ולא יכול לעשות כלום. רואה התעוררות של הרחמים עולים מלמטה, ורחמים מלמעלה, והלבנה עולה ביניהם, אז הוא מתערבב ולא יודע כלום ולא יכול לשלוט. והקדוש ברוך הוא דן את ישראל ברחמים וחס עליהם ומוצא להם זמן כל אותם עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים לקבל את כל אותם השבים [בתשובה] לפניו, ולכפר להם מחטאייהם, ומעלה אותם ליום הכפורים. ועל זה הקדוש ברוך הוא מצוה את ישראל בכל [המצות הנ"ל] לעשות מעשה, כדי שלא ישלוט עליהם מי שלא צריך, ולא ישלוט עליהם הדין, ויהיו כולם צדיקים בארץ

אמר רבי חזקיה, מכאן (מפסוק הוא) הוא קדוש, ירושלים קדוש, הנותר בה קדוש. הוא קדוש שכתוב "קדוש ה' צבאות", וכתוב "בקרבך קדוש". ירושלים קדוש שכתוב "וממקום קדוש יהלכו". הנותר בה קדוש שכתוב "והיה הנשאר בציון והנותר

¹ שנים אנשים מרגלים הם חכמה ובינה דדכורא דנוגה דאצילות ואותו של חכמה נמתק יותר ונשאר גורל א' לה', אך השני מוח בינה דנוגה ניתן ביוה"כ שהוא ג"כ סוד בינה לעזאזל, הוא ז' ד' דנוגה דב"ע (מ"מ).

² וסיהרא סלקא בינייהו בין הרחמים העולים ממטה למעלה ובין היורדים ממעלה למטה שהוא סולם שבו עולים ויורדים אור ישר ואור חוזר (אור יקר).

³ דרשו ה' בהמצאו, ועם היות שכל עשרה ימים מקבל תשובתם, עכ"ז לענין הכפרה סליק לון ליומא דכפורים שלא ישלוט עליהו מאן דלא אצטריך, דהיינו דינא דין הקדוש וב' חלוקות אלו בב' בחי' לכל א' דהיינו "בעובדא" שהם תקיעות, "ובמילין" שהם הברכות והתפילות (אור יקר).

בראשית

בירושלים קדוש יאמר לו, מה קדוש הראשון קיים, אף השאר קדוש קדוש קיים. אמר רבי יצחק, מה זה שכתוב "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים", מה טובה היא זו (כדי) ללכת אז שכתוב "ואיש משענתו בידו". אלא אמר רבי יצחק, עתידים הצדיקים לעתיד לבא להחיות מתים כאלישע הנביא דכתיב (מ"ב ד כט) וקח משענתי בידך ולך³ וכתוב (שם) ושמת משענתי על פני הנער אמר ליה קודשא בריך הוא דבר שעתידים לעשות [הצדיקים] לעתיד לבא אתה רוצה עכשיו לעשות מה כתיב (שם לא) וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין עונה ואין קשב.

אבל הצדיקים לעתיד לבא עלה בידם הבטחה זו, שכתוב "ואיש משענתו בידו", כדי להחיות בו את המתים. (מי הם המתים), מהגרים שנתגירו מאומות העולם, שכתוב בהם "כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן ימות והחוטא בן קטן/א זהר

אבל הצדיקים לעתיד לבא עלה בידם הבטחה זו דכתיב (זכריה ח ד) ואיש משענתו בידו כדי להחיות בו את המתים (מה מתים אותם) [מהגרים] שנתגירו מאומות העולם דכתיב בהו (ישעיה סה כ) כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן קטן/א זהר

כאהבת האב על הבנים, והכל תלוי במעשה ובדיבורים, והרי בארנו הדברים. "וה' פקד את שרה כאשר אמר", שכתוב "למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן", ושנינו "פקד את שרה", פקידה לנקבה זכירה לזכר, ולכן "וה' פקד את שרה כאשר אמר", שכתוב "שוב אשוב אליך כעת חיה וגו'", מכאן משמע שאמר "ויאמר שוב

כרחימו דאבא על בנין וכלא בעובדא ובמלין תליא והא אוקימנא מלין ויהו"ה פקד את שרה כאשר אמר (בראשית כא א) דכתיב למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן⁵ ותנינן פקד את שרה פקידה לנוקבא זכירה לדכורא⁶ ובנין כך ויהו"ה פקד את שרה [כאשר אמר] דכתיב (שם יח י) שוב אשוב אליך

קלה ע"א (הערת הזוהר).¹ כוונתו שהתחיה לא תהיה בפעם אחת אלא בהדרגתיות (דע"ה ח"ב נז ע"ד).² וקח משענתי בידך כו'. נ"ב משענת נקרא מה שאדם מדבק בבורא ב"ה. וכשהוא מרוב ימים היינו מא"א שהם היומם ארוך מהם יהיו שיחיו המתים. ומשם הרפואה כמ"ש בא"ז. לכן נקרא ארך (נ"י) (ש"ג).³ הנובלות של תחיית המתים אשר נוטפו מכלי כתר, הם נוטפים טיף טיף ארוך, כמקל ומשענת, לכן נקראים השמות הללו משענת, וגם כן כמו אדם חלש שאינו יכול לעמוד על רגליו נשען על משענתו, כן הצירופים הללו מחייה את המתים ומעמידם על רגליהם, אשר הם חלשים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם (עמק המלך ש"ה פע"ב).⁴ היינו שישבו לפקוד אותה. "ולמועד", היינו ר"ה, שבו נפקדה שרה. ואומרו "והנה בן לשרה", היינו שתתעבר, והיינו "כאשר אמר". והיכן אמר, באומרו "למועד אשוב", והיא היתה השכינה שאמרה למועד אשוב, שהיא היתה הפוקדת. וראיה כדתנינן פקידה לנוק' כי הפקידה לנקבה מהנקבה (אור יקר).⁵ הפקידה לנקבה מהנקבה והיינו וה' פקד את שרה. והזכירה לזכר מהזכר והיינו יזכור אלהים את אברהם דהיינו נוק' [וא"ת הא כתיב וה' פקד הו"ה היינו דכורא וכתוב ויזכר אלהים את אברהם שם אלהים היינו נוק'], ואדרבא איפכא משמע ו"ל שעם היות שאנו אומרים פקידה לנוק' היינו בשיתוף זכר ונקבה, ועכ"ז נקבה עיקרן, זכירה לדכורא בשתוף נוק', וזכר עיקר. ואדרבה לשתף שם הנקבה אמר ויזכור אלהים את אברהם (אור יקר).

¹ קלה ע"א (הערת הזוהר).
² כוונתו שהתחיה לא תהיה בפעם אחת אלא בהדרגתיות (דע"ה ח"ב נז ע"ד).
³ וקח משענתי בידך כו'. נ"ב משענת נקרא מה שאדם מדבק בבורא ב"ה. וכשהוא מרוב ימים היינו מא"א שהם היומם ארוך מהם יהיו שיחיו המתים. ומשם הרפואה כמ"ש בא"ז. לכן נקרא ארך (נ"י) (ש"ג).
⁴ הנובלות של תחיית המתים אשר נוטפו מכלי כתר, הם נוטפים טיף טיף ארוך, כמקל ומשענת, לכן נקראים השמות הללו משענת, וגם כן כמו אדם חלש שאינו יכול לעמוד על רגליו נשען על משענתו, כן הצירופים הללו מחייה את המתים ומעמידם על רגליהם, אשר הם חלשים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם (עמק המלך ש"ה פע"ב).
⁵ היינו שישבו לפקוד אותה. "ולמועד", היינו ר"ה, שבו נפקדה שרה. ואומרו "והנה בן לשרה", היינו שתתעבר, והיינו "כאשר אמר". והיכן אמר, באומרו "למועד אשוב", והיא היתה השכינה שאמרה למועד אשוב, שהיא היתה הפוקדת. וראיה כדתנינן פקידה לנוק' כי הפקידה לנקבה מהנקבה (אור יקר).
⁶ הפקידה לנקבה מהנקבה והיינו וה' פקד את שרה. והזכירה לזכר מהזכר והיינו יזכור אלהים את אברהם דהיינו נוק' [וא"ת הא כתיב וה' פקד הו"ה היינו דכורא וכתוב ויזכר אלהים את אברהם שם אלהים היינו נוק'], ואדרבא איפכא משמע ו"ל שעם היות שאנו אומרים פקידה לנוק' היינו בשיתוף זכר ונקבה, ועכ"ז נקבה עיקרן, זכירה לדכורא בשתוף נוק', וזכר עיקר. ואדרבה לשתף שם הנקבה אמר ויזכור אלהים את אברהם (אור יקר).

בראשית

כעת חיה וגו' מהכא משמע דאמר¹ ויאמר שוב
אשוב אליך ויאמר סתם דאיהו הוה ולא שליחא
אחרא

ויעש יהו"ה לשרה וגו' (שם כא א) כיון דאמר
ויהו"ה פקד את שרה מהו ויעש יהו"ה לשרה אלא
הכי תנינן דאיבא דעובדו² דקב"ה מההוא נהר
דנגיד ונפיק מעדן איהו ואיהו נשמתהון
דצדיקייא³ ואיהו מזלא⁴ דכל ברכאן⁵ טבאן
וגשמי ברכאן⁶ נזלי מניה ומתמן נפקי דכתיב
(שם ב י) להשקות את הגן דאיהו מזיל ומשקה⁷
מעילא⁸ לתתא⁹ בנין דבני (גשא) בהאי מזלא
תליין ולא באתר אחרא¹⁰ ועל דא כתיב ויהו"ה
פקד את שרה פקידה בלחודוי

ויעש יהו"ה לשרה עשייה איהו לעילא מהאי
דרגא¹¹ כמה דאתמר דהא במזלא תלייא ועל דא
(ב)כאן פקידה [וכאן] (ובכאן) עשייה ובנין כך
אמר יהו"ה ויהו"ה וכלא חד

רבי אלעזר פתח ואמר (תהלים קכז ג) הנה
נחלת יהו"ה בנים שכר פרי הבטן הנה נחלת
יהו"ה אחסנתא לאתאחדא ביהו"ה דלא יתעבר
מינה לעלמין דבר נש דזכי לבנין בהאי עלמא זכי
בהו למיעל לפרגודא בעלמא דאתי בנין דההוא

אשוב אליך", ויאמר סתם שהוא היה ולא
שליח אחר.

"ויעש ה' לשרה וגו'". כיון שאמר "וה'
פקד את שרה", מהו "ויעש ה' לשרה". אלא
כך שנינו, שפרי מעשיו של הקדוש ברוך
הוא, מאותו נהר ששופע ויוצא מעדן הוא,
והוא נשמות הצדיקים, והוא המזל שכל
הברכות הטובות וגשמי ברכה נוזלים ממנו
ומשם יוצאים, שכתוב "להשקות את הגן",
שהוא מזיל ומשקה מלמעלה למטה משום
שבני (אדם) תלויים במזל הזה, ולא במקום
אחר. ועל זה כתוב "וה' פקד את שרה",
פקידה בלבדה.

"ויעש ה' לשרה" עשייה היא למעלה מן
הדרגה הזו, כמו שנאמר שבמזל זה תלוי,
ועל זה כאן פקידה וכאן עשייה, ולכן אמר ה'
וה', והכל אחד.

רבי אלעזר פתח ואמר, "הנה נחלת ה'
בנים שכר פרי הבטן". "הנה נחלת ה'", חלק
להאחז בה' שלא יתבטל ממנה לעולמים,
שאדם שזוכה לבנים בעולם הזה, זוכה בהם
להיכנס לפרגוד לעולם הבא, משום שאותו
הבן שהשאיר בן האדם וזוכה בו בעולם

¹ קב ע"ב (הערת הזוהר).

² הם הנשמות שהם מזווג ת"ת ומלכות אמנם עיקר השפע עצמו שממנו מתאצל הנשמה הוא מבינה
[נהר] יוצאה מחכמה [עדן] [אור יקר].

³ מתחילת היות שפע זה נמשך מההוא נהר דנגיד, מתייחס אל היותו נשמתהון דצדיקייא (אור יקר).

⁴ עיקר הכוונה לבאר אומרו בני חיי ומזוני לא בזכותא. ונודע כי ג' אלו הם כו' ג' בחי' שבמזל: הא' בני,
בסוד קו האמצעי שהוא סוד הבן. הב', חיי מהימין, ששם והחכמה תחיה בעלה. הג', מזוני, דהיינו מהשמאל
שלחן בצפון (אור יקר).

⁵ יסוד (מ"מ). ועי' שעה"כ מה ע"א: הה"ח יורדין אל היסוד כדי שיתנם בנוקבא בעת הזווג ולכן היסוד
נקרא חסד, והנה לסיבה זו נקרא התיקון הזה מזלא עילאה כנ"ל, והוא לפי שהוא בסוד היסוד של הכתר,
המזיל טללי ברכה וחסדים טובים. וכו' אבל התיקון ה"ג שהיא ונקה גם כן הוא נקרא מזלא עלאה כנ"ל
והטעם הוא לפי שהוא בחינת החסד שבכתר אשר הוא נזול ויורד בפי האמה כנז'.

⁶ בערך מזוני דהיינו גשמים ודאי טוב מימין, וגשמים מגבורה, ושתי בחי' אלו שהם חיי ומזוני מזלי מנייה
מימין ושמאל, המזל מפנימיותו, יתיחדו ג' אלו אל הבינה הנקראת מז"ל בשיתוף החכמה והכתר, מפני
היותם שפע מזוני ובני וחיי בחינתם ממש למעלה. עם היות שאי אפשר השפעתם אל התחתונים אם לא ע"י
הת"ת והמלכות, שהם עיקר אל ההשגחה אל התחתונים, וכל פעולה נמשכת ע"י, ואל זה רומז באומרו
ומתמן נפקי, להיותם נמשכים אל המלכות ע"י הת"ת, באומרו יוצא להשקות את הגן וכו' (אור יקר).

⁷ ר"ל לא ביציאתו משקה, אלא נמשך להשקות, וזהו מזיל ומשקי. ואם כן עם היות שהוא נקרא נה"ר
בבחי' העליונה היוצא מהעדן והיא בחי' הנשמות עכ"ז להיות שמזיל בהמשכו למטה נקרא מז"ל (אור יקר).

⁸ בהיותו למעלה אצל החכמה (אור יקר).

⁹ במלכות (אור יקר).

¹⁰ קפא ע"א (הערת הזוהר). בשלמא אם יהיה כח במדרגות האמצעיות לתת או לעכב ח"ו, היה ראוי
שנאמר סדר השתלשלות המדרגות בלשון נהר נמשך עד למטה, אמנם מאחר וכל ההתלות למעלה אם ינתן
ירד בנזילה שלא יעכב ואם לא יתן ח"ו אין מציאות, והיינו אומרו "בהאי מזלא תליין ולא באתר אחרא" (אור
יקר).

¹¹ קיב ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

ברא דשביק בר נש וזכי ביה בעלמא דא איהו
יזכי ליה לעלמא דאתי וזכי לאעלא ביה לנחלת
יהוה מאן נחלת יהוה דא ארץ החיים והכי קרא
לה לארץ ישראל דאיהו ארץ החיים

דוד מלכא (קרא ליה) נחלת יהוה דכתיב
(ש"א כו יט) כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת
יהוה לאמר לך עבוד אלהים אחרים ובגין כך
הנה נחלת יהוה
מדרש הנעלם

מאה שנה יקולל אמר רבי יצחק ספיה דקרא
מוכח דכתיב (זכריה ח ד) מרוב ימים

דבר אחר ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים
כתיב (ישעיה סו י) שמחו את ירושלים וגילו בה
כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים
עליה אמר רבי יהודה לא היתה שמחה לפני
הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם כאותה
שמחה שעתידי לשמוח עם הצדיקים לעתיד לבא
וכל אחד ואחד מראה באצבע ואומר (שם כה ט)
הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה יהוה קוינו
לו נגילה ונשמחה בישועתו וכתיב (שם יב ה)
זמרו יהוה כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ

רבי יוחנן אמר לא חזינן מאן דפריש האי מלה
כדוד מלכא דאמר (תהלים קד כט) תסתיר פניך
יבהלון [וגו¹] מכאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה
רעה לשום אדם אלא כשאינו משגיח בו הוא כלה
[מאליו²] דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם
יגועון [וגו³ ואחר כך] (שם ל) תשלח רוחך יבראון
וגו' ואחר כך (שם לא) יהי כבוד יהוה לעולם
ישמח יהוה במעשיו ואזי השחוק בעולם דכתיב
(שם קכו ב) אזי ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה
הה"ד (בראשית כא ו) ותאמר שרה צחוק עשה
לי אלהים לשמוח בישועתו⁴

הזה, הוא יזכה אותנו לעולם הבא, וזוכה
להיכנס בו לנחלת ה'. מה זה "נחלת ה'". זו
ארץ החיים, וכך קרא לה את ארץ ישראל,
שהיא ארץ החיים.

דוד המלך (קרא לה) "נחלת ה'", שכתוב
"כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר
לך עבוד אלהים אחרים", ולכן "הנה נחלת
ה'

מאה שנה יקלל". אמר רבי יצחק, סוף
הפסוק מוכיח, שכתוב "מרוב ימים".

דבר אחר, "ותאמר שרה צחוק עשה לי
אלהים", כתוב "שמחו את ירושלים וגילו
בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל
המתאבלים עליה". אמר רבי יהודה, לא
היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום
שנברא העולם כאותה שמחה שעתידי
לשמוח עם הצדיקים לעתיד לבא, וכל אחד
מראה באצבע ואומר, "הנה אלהינו זה קוינו
לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה
בישועתו", וכתוב "זמרו ה' כי גאות עשה
מודעת זאת בכל הארץ".

רבי יוחנן אמר, לא ראינו מי שפירש את
הדבר הזה כדוד המלך שאמר "תסתיר פניך
יבהלון וגו'", מכאן שאין הקדוש ברוך הוא
עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח
בו, הוא כלה מאליו, שכתוב "תסתיר פניך
יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'", ואחר כך
"תשלח רוחך יבראון וגו'", ואחר כך "יהי
כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו". ואזי
השחוק בעולם, שכתוב "אזי ימלא שחוק
פינו ולשונונו רנה". זהו שכתוב "ותאמר
שרה צחוק עשה לי אלהים", לשמוח
בישועתו.

¹ עי' תיקו"ז נד ע"ב שזה לאפוקי נחלת ערב רב.

² בהסתרת פני הרחמים מפני הדין יבהלון כי מדת הדין שולטת (עבה"ק ח"ב פמ"ד).

³ וקשה, הרי מלאך המוות הוא הממית, וא"כ צ"ע איך אפשר לומר שעצם חסרון ההשגחה הוא הממית.
וצ"ל שכל עבירה גוררת בעקבותיה חיוב מיתה והיינו מלאך המוות, אלא שהקב"ה מתנהג במידת "נושא
עוון" וע"כ אינו מת עדיין אם כי חיוב המיתה נותר בעינו. ובשעת מיתתו מסיר הקב"ה את השמירה הבאה
מצד מידת "נושא עוון" ואז באה עליו המיתה שנגזרה עליו מעיקרא ע"י מלאך המוות מחמת העוון ההוא
(דע"ה ח"ב יד ע"ג).

⁴ ב' מיני דינים הם: א' להלחם בחויא רצועא בישא, והוא דינא קשיא על ראש רשעים יחול. וא', הוא
לשלח למטרה לבת עין רחמיותא. והן ב' מלחמות וב' דינין. ודינא קדישא הוא התעוררות החיבור ויחוד
ושמחה, צחוק עשה לי אלקים (בראשית כא ו), ואלה תולדות יצחק (שם כה יט), ישמח ה' במעשיו (תהלים
קד לא) (בהגר"א בתיקו"ז מח ע"א).

בראשית

רבי חייא אמר תא הזוי עד שהגוף עומד בעולם הזה הוא חסר מן התשלום לאחר שהוא צדיק והולך בדרכי יושר ומת ביושרו נקרא שרה בתשלומו הניע לתחיית המתים הוא [שרה] כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה קודשא בריך הוא לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם, שכתוב "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'" אזי נקרא יצחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

רבי יהודה אתא לההוא אתר דכפר חנן שדרו ליה תקרובתא כל בני מאתא עאל לנביה רבי אבא אמר ליה אימתי לזייל מר אמר ליה אפרע מה דיהבו לי

קטו/ב

זהר

בנים מאן אזכי ליה לבר נש בנין אי זכי בהו בהאי עלמא שכר פרי הבטן אנרא וחולקא טבא בההיא עלמא בההוא איבא דמעו איהו דוכי בר נש בההוא עלמא בהו

תא הזוי¹ הנה נחלת יהוה בנים² (תהלים קכו ג) ירותא ואחסנתא דאיבין דעובדוי דקב"ה מלעילא איהו מאילנא דחיי דהא מתמן זכי בר נש לבנין כמה דאת אמר (הושע יד ט) ממני פריך³ נמצא מה כתיב (שם ה) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו וגו'⁴ אשרי בעלמא דין ואשרי בעלמא דאתי לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער (שם ה) מאן אויבים בשער אלין מאריהון דדינין דכד נשמתא נפקת מהאי עלמא כמה אינון מריהון דדינין דומינין קמיה עד לא ייעול לדוכתיה בשער בההוא תרעא

רבי חייא אמר, בא וראה, עד שהגוף עומד בעולם הזה, הוא חסר מן התשלום. לאחר שהוא צדיק והולך בדרכי יושר ומת ביושרו, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחיית המתים, הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם, שכתוב "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'", אזי נקרא יצחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

רבי יהודה בא לאותו מקום של כפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי מר הולך. אמר לו, אפרע מה שנתנו לי

בנים¹, מי מזכה את האיש הזה, "בנים" אם זוכה בהם בעולם הזה, "שכר פרי הבטן". שכר וחלק טוב באותו עולם, באותו פרי מעיו הוא שזוכה בן אדם באותו עולם בהם.

בא וראה, "הנה נחלת ה' בנים", ירושה ואחזקה של פירות של מעשה הקדוש ברוך הוא מלמעלה הוא מעץ החיים, שהרי משם זוכה בן אדם לבנים, כמו שנאמר "ממני פריך נמצא", מה כתוב "אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו וגו'", אשרי בעולם הזה ואשרי בעולם הבא. "לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער". מי האויבים בשער. אלו בעלי הדינים. שכאשר נשמה יוצאת מהעולם הזה, כמה הם בעלי הדינים שמזומנים לפניה עד שלא תכנס למקום בשער באותו שער שתכנס לשם,

¹ כאלו אמר ד"א ת"ח, שלפי הראשון הכי קאמר, במה זוכה האדם לנחלת ה', שהיא מלכות, ע"י הבנים. והשתא מפרש הנה נחלת ה' נחלת ז"א ופירותיו הם הבנים שהבנים של אדם הם אחסנתא ואיבין של ז"א שנקרא הו"ה (מ"מ).

² "הנה נחלת יהוה בנים" נמחק בהגהות הגר"א.

³ ממני פריך, נמצא כי הפירות הנעשין מזווג העליון דז"ן דקדושה הם נשמתין ורוחין ונפשין דישראל והענין כי בחי' נפשות באים מן הנוקבא עצמה אמנם בחי' נשמות ורוחות באים מן צד הזכר המזדווג עם הנוקבא (ע"ח שער הקלי' ב). ע"י לעיל פה ע"ב.

⁴ פ' אשרי שיוליד בנים הרבה בעולם הזה שבזכותם ינצל מדינה של גהנם וז"ש לקמן בגין דמשכונין שביק בהאי עלמא (מ"מ). ע"י זהר חדש (פט ע"א): כל המניח בן בעה"ז, ומלמדו תורה ומעשים טובים, אין מלאכי חבלה וגיהנם שולטין בו. הה"ד, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, אלו מלאכי חבלה, שאינם יכולים לשלוט עליו. וע"י תיקו"ז מז ע"א: על אלין טפין אתמר (תהלים קכז ה) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו' את אויבים בשער דאיהו תרעא דצדיק אות ברית קדש דעלה אתמר זה השער לה' צדיקים יבאו בו (תהלים קיח כ).

בראשית

דייעול תמן בגין דמשכונין שביק בהאי עלמא
ובניניהון יזכי בההוא עלמא ועל דא לא יבושו כי
ידברו את אויבים בשער

רבי יהודה ורבי יוסי הוו אזלי בארחה א"ל
רבי יהודה לרבי יוסי פתח פומך ולעי באורייתא
דהא שכינתא אשתכחת גבך דכל זמן (דמלי)
>במלי¹ דאורייתא לעאן² שכינתא אתיא
ומתחברא וכל שכן באורחה³ דשכינתא קדמא
ואתיא ואזלא קמייהו דבני נשא דזכאן
במהימנותא דקב"ה

פתח רבי יוסי ואמר (שם קכח ג) אשתך כגפן
פוריה ברכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב
לשלחך אשתך כגפן פוריה כל זמנא דאתתא
ברכתי ביתא ולא נפקא לבר היא צנועה ואתחזי
לאולדא בנין דכשרן כגפן מה גפן לא אתנטעא
אלא בוינה ולא בזינא אחרא⁴ כך אתתא דכשרא
לא תעבד נטיען כבר נש אחרא⁵ מה גפן לא אית
ביה רכיבה⁶ מאילנא אחרא אוף הכי אתתא
דכשרא הכי נמי חמי מה אנרה
מדרש הנעלם

בני מאתא ואיזיל אמר ליה לא ליהוש מר
להאי תקרובתא לאורייתא [הוא ד]עבדו ולא
יקבלו מנך כלום אמר ליה ולא מקבלי מלי
דאורייתא אמר אין אתו כל בני מאתא אמר ליה
רבי יהודה כלהון מארי מתיבתא אמר ליה ואי
אית מאן דלא יאות למיתב הכא ליקום וליזיל

קם רבי אבא ואבדיל מנייהו עשרה די יקבלון
מניה א"ל יתיבו בהדי גברא רבא דנא ואנא
[ואינן] נקבל למחר ונתיב עמיה אזלו אינן
[עשרה] דאשתארו עמיה יתיבו [אינן עשרה]
ולא אמר כלום אמרו ליה אי רעותיה דמר נקבל
אפי שכינתא אמר להו והא רבי אבא לית הכא
שרדו בהדיה ואתא פתח ואמר ויהו"ה פקד את

משום שהשאיר משכונות בעולם הזה,
ובגללם יזכה באותו עולם. ועל זה "לא
יבושו כי ידברו את אויבים בשער".

רבי יהודה ורבי יוסי היו הולכים בדרך.
אמר רבי יהודה לרבי יוסי, פתח פ"ך וד"ב
בתורה, שהרי השכינה נמצאת אצלך, שבכל
זמן שמדברים בדברי תורה, באה השכינה
ומתחברת, וכל שכן בדרך, ששכינה
מקדימה ובאה והולכת לפני בני אדם
שזוכים באמונת הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, "אשתך כגפן פוריה
ברכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב
לשלחך". "אשתך כגפן פוריה", כל זמן
שהאשה ברכתי הבית ולא יוצאת החוצה,
היא צנועה וראויה להוליד בנים כשרים.
"כגפן", מה גפן לא ננטעת אלא במינה ולא
במין אחר, כך אשה כשרה לא תעשה
נטיעות עם איש אחר. מה גפן אין בה
הרכבה מעץ אחר, אף כך אשה כשרה גם
כך. ראה מה שכרה,

בני העיר ואלך. אמר לו, אל יחשש מר
למנחה הזאת, לתורה הם עשו את זה, ולא
יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי
תורה? אמר, כן. באו כל בני העיר. אמר לו
רבי יהודה, כולם ראשי ישיבות. אמר לו,
ואם יש מי שלא נאה לו לשבת כאן, שיקום
וילך.

קם רבי אבא והבדיל מהם עשרה
שיקבלו ממנו. אמר להם, שבו עם האיש
הגדול הזה, ואני והם נקבל למחר ונשב
עמו. הלכו. ואותם עשרה שישבו עמו ישבו
(אותם עשרה) ולא אמר כלום. אמרו לו, אם
רצונו של מר, נקבל פני שכינה. אמר להם,
והרי רבי אבא אינו כאן. שלחו לו ובא. פתח
ואמר, "וה' פקד את שרה כאשר אמר", מה

¹ דבמלי (דפ"ו). ללען צמילי לאורייתא (אור יקר).

² כל מקום שיש תורה, ת"ת נמצא שם, והיא רודפת אחריו אל היסוד, וכ"ש באורחה דמשך השכינה
ללכת אחרי הולכי דרכים להיותה נודדת אחריהם, ולהיות להם שמירה הדרך שכן שמה, שהיא שומרת דרך
היסוד, שהוא צנור השפע הנשפע מדרך כוכב מיעקב (אור יקר).

³ עט ע"ב (הערת הזוהר).

⁴ כל אילנות גדלים בפרדסים בערבוביא ואין כך בגפן שדרכה כרם לעצמה (אור יקר).

⁵ מה גפן וכו' כי כמו הגפן שאין מרכיבין אותה באילן אחר ולא אילן אחר בה, כך אשתך לא תלך אצל
שאניו הגון לה ולא יבוא הוא אצלה (מ"מ).

⁶ [נוסף על אל אתנטעא] עוד שלא תתרכב הזמורה מחוטר אילן אחר, ושניהם רמז לצניעות הא' שלא
תבוא לידי זנות ממש, דהיינו לא אתרכבא, דהיינו ממזרים בפועל, או ממזרים בכח, דהיינו בהיותה נטועה
בין שאר אילנות יונקת מלחותם, דהיינו מחשבה טהורה בעת ההולדה וכל זה נשמר בצניעות (אור יקר).

בראשית

שרה כאשר אמר (בראשית כא א) מאי שנויא הוה הכא הוה ליה למימר ויהויה זכר את שרה כמה דאמר (שם ל כב) ויזכור אלהים את רחל¹ דאין פקידה אלא על מה דהוה בקדמיתא

אלא בקדמיתא הוה דכתיב (שם יח י) שוב אשוב אליך כעת חיה ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשיו משמע דכתיב (שם כא א) כאשר אמר דאלמלא לא נאמר כאשר אמר לימא זכירה אבל פקד ההיא מלה דאמר למועד אשוב אליך לכתר אמר הכי האי צדיק דזכי למיסק להווא יקר עלאה דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה וכן לכל צדיק וצדיק דיוקניה לעילא כד הוה לתתא לאבטחא לההיא נשמתא קדישא

והיינו דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב (חבקוק ג יא) שמש ירח עמד זבולה דזהרן גופא ונשמתא דקיימין באדרא קדישא עלאה דלעילא כדיוקנא דהוה קאים בארעא² וההיא דיוקנא ממזונה³ הנאת נשמתא וההיא עתידה לאתלבש בהאי גרמא דאשתאר בארעא וארעא מתעבר מניה ומפל מיניה לברא⁴ ודא הוא דאתקרי קדושה וכד קיימא דיוקנא ההיא דלעילא אתא בכל ירחא

קמז/א

זהר

בניך כשתילי זיתים מה זיתים לא נפלי טרפייהו⁵ כל יומי שתא וכלהו קשירין⁶ תדיר אוף הכי בניך כשתילי זיתים סביב לשלהנך מה

השנוי שהיה כאן, היה לו לומר וה' זכר את שרה, כמו שאמר "ויזכור אלהים את רחל", שאין פקידה אלא על מה שהיה בתחלה.

אלא בהתחלה היה, שכתוב "שוב אשוב אליך כעת חיה", ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשיו, משמע שכתוב "כאשר אמר", שאלמלא לא נאמר כאשר אמר, שיאמר זכירה, אבל פקד, אותו דבר שאמר למועד אשוב אליך. אחר כך אמר כך, צדיק זה שזוכה לעלות לאותו כבוד עליון, דמותו נחקקת בכסא כבודו, וכן לכל צדיק וצדיק דמותו למעלה כמו שהיה למטה להבטיח לאותה נשמה קדושה.

וזהו שאמר רבי יוחנן, מה זה שכתוב "שמש ירח עמד זבלה", שזוהרים גוף ונשמה שעומדים בגורן הקדוש העליון שלמעלה כדמות שהיה עומד בארץ, ואותה דמות נזונית מהנאת הנשמה, ואותה עתידה להתלבש בעצם הזו שנשארה בארץ. והאדמה תעבור ממנה וטופלת את הזוהמא החוצה, וזהו שנקרא קדושה. וכשעומדת אותה הדמות ההיא שלמעלה, באה בכל חדש

"בניך כשתילי זיתים". מה זיתים אין עלין שלהם נופלים כל ימות השנה וכולם קשורים תמיד, אף כך "בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך". מה כתוב אחריו, "הנה כי

¹ נ"ב כי זכר לזכור ופקודה לנוקבא כמו שהנקבה מקבלת מהזכר כן הדיבור הראשון למועד אשוב הוא הדכורא והדבור השני וה' פקד ממה שאמר מקודם הוא נוקבא וכן כתב בסידור האר"י ז"ל בפקודת נוקבא וכן קבלתי ממורי דוב בער ז"ל, ומכונה זה לפקיד כי ראש השמות הוא ע"ב ואחוריים שלו פקד כי האחוריים מקבל מהפנים ולכן נקרא אחורי שמקבל מאחר וע"ש זה נקרא כל המקבל מאחר פקידה נ"י (ש"נ).

² ע"י ח"ג קצו ע"ב עד קמה ע"א, וכן רפז עד רצח. קראו גרן שבו דשין ומבררין בר מגו תבנא דאורייתא שבה מלובש (גר"א שם). ע"י מים אדירים קמב שתיבת "אדרא" הוא מלשון עולה בדרך ישר, ולכן מכונים "אדרא" ע"ש שהם חזקים וכלולים מא"ס ועד אין תכלית ביושר. ועיי"ש קלד ע"ב: א"ר שמעון זכאה חולקיה דמאן דאשתכח בהאי אדרא קדישא עלאה דאנן ביה זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי - החברים שתיקנו את אלו התיקונים קבלו חלקם בראש בכך שהטעימם הקב"ה בעולם הזה מעין העוה"ב בהשגת רזין דאורייתא. שכן העוה"ב הוא בבחינת י"ג נהרי דאפרסמונא דכייא דהיינו י"ג נביעין דמשח רבות, והוא מה שנקט כאן בלשון "ובעלמא דאתי". ולכן הזכיר את העניין זה כאן בתיקון ה"ג, שכן עיקר גילוי י"ג נביעין דהמשח רבות הוא דווקא בתיקון זה (ב"ע קלה ע"א).

³ ס"א מזונה (הערת הזוהר)

⁴ נ"ל דר"ל ופולט הגוף לחוץ א"מ (נ"א).

⁵ קים ליה דממזרא לא חיי, ואין דְּבַר בא אלא לטהר אגב רוחא כמה ממזרים (אור יקר). ע"י ב"מ"ר (פ"ט ס"ח): אחת לששים ולשבעים שנה הקדוש ברוך הוא מביא דבר גדול בעולם ומכלה מהם את הממזרים ונוטל עמהם כשרים שלא לפרסם את החטאים, ע"כ. אין עלין שלהם נופלין אלא הם תמיד ירוקים ובושר כמ"ש וכולהו בסירי ר"ל שהם אביב כי תרגום (ר"ל ת"י) של והשעורה אביב הוא בסירא (ד"א).

⁶ "נ"ח בסירי" נוסף דלפ"ו.

בראשית

כתיב בתריה (תהלים קכח ד) הנה כי כן יבורך גבר ירא יהו"ה מאי הנה כי כן יבורך גבר הנה כן מבעי ליה אלא לאסנאה מלה אחרא דאוליפנא [דא מינה] (דאמינא) דכל זמנא דשכינתא הוה צניעא באתרה כדקא חזי לה כביכול בניך כשתילי זיתים אלין ישראל כד שראן בארעא סביב לשלחנך דאכלי ושתאן² וקרבין קרבנין וחדאן קמי קב"ה ומתברכן עלאין ותתאין בגינייהו

לבתר דשכינתא נפקת אתגלו ישראל מעל פתורא דאבוהון והווי בני עממיא וצווחין כל יומא ולית דאשגח בהו בר קב"ה דכתיב (ויקרא כו מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו' וחמינין כמה קדישין עלאין מיתו בגזרין תקיפין וכל דא בנין עונשא דאורייתא דלא קיימו ישראל כד הווי שראן בארעא קדישא

חמי מה כתיב (דברים כח מז) תחת אשר לא עבדת את יהו"ה אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל האי קרא איהו רזא תחת אשר לא עבדת בשמחה בזמן דכהני הווי קרבין קרבנין ועלוון ודא היא בשמחה³ ובטוב לבב⁴ [אלין] (ב) ליואי מרוב כל אלו ישראל⁵ דהווי אמצעיין בינייהו ונטלי ברכאן מכל סטרין

דכתיב (ישעיה ט ב) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה⁶ אלין כהני שמחו לפניך כשמחת בקציר [אלין ישראל] דקב"ה בריך לון עבורא דחקלא ויהבי מעשרא מכלא כאשר יגילו בחלקם שלל אלין ליואי דנטלי מעשרא מגו אדרא⁷

דבר אחר הרבית הגוי אלין ישראל דמהימנותא דקב"ה עליהו⁸ כדקא חזי לו

כן יבורך גבר ירא ה"ה. מה זה "הנה כי כן יבורך גבר", היה צריך לכתוב הנה כן. אלא לרבות דבר אחר שלמדנו זה ממנה, שכל זמן שהשכינה היתה צנועה במקומה כראוי לה, כביכול "בניך כשתילי זיתים", אלו ישראל כששרויים בארץ. "סביב לשלחנך", שאוכלים ושותים ומקריבים קרבנות ושמחים לפני הקדוש ברוך הוא, ומתברכים עליונים ותחתונים בגללם.

אחר שיצאה השכינה, וגלו ישראל מעל שלחן אביהם, והם בין העמים וצועקים כל יום, ואין מי שישגיח בהם פרט לקב"ה, שכתוב "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'". וראינו כמה קדושים עליונים מתו בגזרות תקיפות, וכל זה משום עונש התורה שלא קיימו ישראל כשהיו שרויים בארץ הקדושה.

ראה מה כתוב, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". פסוק זה הוא סוד. תחת אשר לא עבדת בשמחה, בזמן שכהנים היו מקריבים קרבנות ועולות, וזו היא בשמחה. "ובטוב לבב" אלו הלויים. "מרוב כל" אלו ישראל שהיו אמצעיין ביניהם ונוטלים ברכות מכל הצדדים.

שכתוב "הרבית הגוי לו הגדלת השמחה", אלו הכהנים. "שמחו לפניך כשמחת בקציר", אלו ישראל שהקדוש ברוך הוא בריך להם את תבואת השדה ונותנים מעשר מן הכל. "כאשר יגילו בחלקם שלל", אלו לויים שנוטלים מעשר מתוך הגורן.

דבר אחר, "הרבית הגוי", אלו ישראל שאמונת הקדוש ברוך הוא עליהם כראוי לו. "הגדלת השמחה", זוהי דרגת הראש העליון של אברהם שנדבק בה, שהוא גדול, ושמחה נמצאת בו. "שמחו לפניך",

¹ כאותה ענין השכינה יבורך גבר (אור יקר).

² איש תחת גפנו והיינו שולחנך או פי' אחר דהיינו המזבח שלמים, דמשולחן גבוה קא זכו (אור יקר).

³ כי החסד תחת הבינה (אור יקר), עי' לעיל קטו ע"א במדרש הנעלם מש"כ על "ותאמר שרה צחוק".

⁴ היא הגבורה שמטיבה עצמה מן החסד, דהיינו לבב שתי לבבות, והיינו ע"י רנת הלויים, כדכתיב וחסידך ירננו (אור יקר).

⁵ כל היינו היסוד מקבל ע"י הת"ת דהיינו ישראל (אור יקר).

⁶ הגדלת השמחה פי' שעל הכהנים נאמר הרבית הגוי שהיו מרובים ואוחזים במדת החסד וע"י מעשיהם הטובים נגדל החסד לו. הגדלת ר"ל בשבילו הגדלת השמחה. (מ"מ).

⁷ מתוך הגורן (ד"א).

⁸ היא השכינה, ולכך נקראו "הגוי", הידוע ששכינה עליהם (אור יקר).

בראשית

הגדלת¹ השמחה דא איהו דרגא רישא עלאה²
דאברהם דאתדבק בה³ דאיהו גדול וחדוה [ביה
אשתכת] שמחו לפניך
מדרש הנעלם

לסנדא קמי מלכא קדישא בריך הוא דכתיב
(ישעיה סו כג) והיה מדי חדש בחדשו והוא
מבשר ליה ואמר למועד אשוב אליך לההוא זמן
דעתיד לאחיא מיתיא עד דאתפקדת לההוא
זמנא כמה דאתבשר הה"ד (בראשית כא א)
ויהו"ה פקד את שרה כאשר אמר וההוא יומא
דחדי קודשא בריך הוא בעובדוי הה"ד (תהלים
קד לא) ישמח יהו"ה במעשיו

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר על פרשתא
לבתר אמר יאות לכוין למפתח פרשתא דא פתח
ואמר ויהי אחר הדברים האלה⁴ והאלהים נסה
את אברהם וגו' (בראשית כב א) ויאמר קח נא
את בנך את יחידך אשר אהבת וגו' הכא אית
לאסתכלא האי אומנא דאפיק כספא ממקורא
דארעא מאי עבד בקדמיתא מעייל ליה בנור
דליק עד דנפיק מניה כל זוהמא דארעא והא
אשתארת כספא אבל לא כספא שלימתא⁵

לבתר מאי עביד מעייל ליה בנורא
כדבקדמיתא ומפיק מניה סטייפי⁶ כמה דאת
אמר (משלי כה ד) הגו סיגים מכסף [וגו'] וכדין
הוא כספא שלימתא בלא ערבוביא כך הקדוש
ברוך הוא מעייל האי גופא תחות ארעא עד
דמתרקב כוליה ונפיק מניה כל זוהמא בישא

להשתחוות לפני המלך הקדוש ברוך
הוא, שכתוב "והיה מדי חדש בחדשו". והוא
מבשר לו ואומר, "למועד אשוב אליך",
לאותו זמן שעתיד להחיות מתים עד
שתפקד לאותו זמן כמו שהתבשרה. זהו
שכתוב "וה' פקד את שרה כאשר אמר".
ואותו יום שישמח הקדוש ברוך הוא
במעשיו. זהו שכתוב "ישמח ה' במעשיו".

אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר על
הפרשה, שאחר כך אמר, ראוי לכם לפתוח
פרשה זו. פתח ואמר, "ויהי אחר הדברים
האלה והאלהים נסה את אברהם וגו',
ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת
וגו'". כאן יש להתבונן, האומן הזה שמוציא
כסף ממקור הארץ, מה עושה. בתחלה
מכניס אותו לאש דולקת עד שמוציא ממנו
את כל הזוהמא של הארץ, והרי נשאר כסף,
אבל לא כסף שלם.

אחר כך מה עושה, מכניס אותו באש
כבתחלה ומוציא ממנו סיגים, כמו שנאמר
"הגו סיגים מכסף וגו'", ואז הוא כסף שלם
ללא ערבוביה. כך הקדוש ברוך הוא מכניס
את הגוף הזה תחת הארץ, עד שכולו נרקב
ויצאה ממנו כל הזוהמא הרעה, ונשאר
אותו תרווד רקב ונבנה ממנו הגוף, ועד
עכשיו הוא גוף ולא שלם. אחר אותו יום
הגדול, שכתוב "והיה יום אחד הוא יודע לה'

¹ ויקרא ח ע"א בכהנא וכו' (ד"א).

² היינו חסד ראש לבנין והיא עילאה בהתדבק בבניה וחוט של חסד משוך על המלכות והיינו לו הגדלת השמחה לו שכינה עם ישראל הגדלת חסד המשחה בינה (אור יקר).

³ פי' שהשמחה היא חסד ושני שלישי חסד דז"א מהם נעשה חכמה דז"א וז"ש רישא עילאה שחכמה היא ספי' ראשונה דז"א כי כתר אינו מן המנין ומ"ש דאברהם וכו' ר"ל שא"א ע"ה שם אחיזתו כמ"ש דאתדבק בה (מ"מ).

⁴ פתח ואמר ויהי אחר הדברים האלה, פי' שהוקשה לו שלעיל אמר כי הגוף אחר התחיה נק' יצחק, וא"כ מה ענין עקידת יצחק כדי לשוחטו. וביאר כי הוא מיתה תנינא, דהדרת למות פעם ב' בע"ש, שהוא סוף אלף הששי, כדי לכנס לשבת שהוא אלף הז' נקיים לגמרי. לפי שאז אינה מיתה גמורה כראשונה, כי לא תהיה רק ב' ימים, שנאמר יחינו מיומים, וביום הג' יקימנו כו', ולכן נקרא עקידת יצחק שלא מת אלא נעקד לפי שעה, ונחשב כאלו מת. ואח"כ נשבע הקב"ה שלא ינסה את אברהם, שהוא הנשמה, אז כבר הגוף הנק' יצחק הוא כספא נקיה (זהר הרקיע).

⁵ ע' מבו"ש טו ע"ב וז"ל בראשונה היו הסיגים והקלי' מעורבים בכלים, אשר לסיבה זו היה בהם הפירוד הנז', והוצרכו למות ולברר הפסולת דוגמת מיתת האדם אשר חוזר לעפרו להתנער מהפסולת שבו ובבוא תחיית המתים יקום כספא שלים בלי סיגים.

⁶ סיגי הזהב (ד"א).

בראשית

לא יום ולא לילה, מסתרים כולם בעפר
כבתחלה מלפני פחד והכח של הקדוש ברוך
הוא.

ואשתאר ההוא תרווד רקב¹ ואתבני גופא מניה
ועד כען הוא גופא² ולא שלים³ לבתר ההוא יומא
רבא דכתיב (זכריה יד ז) והיה יום אחד הוא יודע
ליהויה לא יום ולא לילה⁴ מתטמרן כלהו בעפרא
כדבדמיתא מן קדם דחילו ותקיפו דקודשא
ברוך הוא

הה"ד (ישעיה ב יט) ובאו [במערות צורים
ו]במחלות עפר (ובנקיקי הסלעים) מפני פחד
יהויה ומהדר גאווה [וגו]⁵ ונפיק נשמייהו⁶
ומתעכל ההוא תרווד [רקב]⁷ ואשתאר גופא
דאתבני תמן⁸ דיליה כנהורא דשמשא וכזהרא
דרקיעא דכתיב (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו
כזהר הרקיע וגו' וכדין כספא שלים גופא שלימא
בלא ערבוביא אחרניתא⁹ דאמר רבי יעקב

קטז/ב

זהר

בשעתא דסלקין לאתדבקא בך כשמחת
בקציר¹⁰ דא כנסת ישראל דשמחת בקציר דיליה
הוה כאשר יגילו בחלקם שלל כאשר יגילו אלין
שאר הילין ורתיכין לתתא בזמנא דמחלקי שלל
וטרפי טרפא¹¹ בראשיתא [דכלא]

רבי יהודה פתח ואמר (תהלים קיט קבו) עת
לעשות ליהויה הפרו תורתך עת לעשות ליהויה
מהו אלא הא אוקמוה אבל עת דא כנסת

זהו שכתוב "ובאו במערות צורים
ובמחלות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו
וגו", ויצא נשמתם ומתעכל אותו תרווד
רקב, ונשאר גוף שנבנה שם, [האור] שלו
כאור השמש וכזהר הרקיע, שכתוב
"והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'", ואז
כסף שלם, גוף שלם בלי ערבוביה אחרת.
שומר רבי יעקב,

בשעה שעולים להדבק בך. "כשמחת
בקציר", זו כנסת ישראל ששמחת הקציר
היא שלה. "כאשר יגילו בחלקם שלל",
כאשר יגילו אלו שאר הצבאות והמרכבות
למטה בזמן שמחלקים שלל וטורפים טרף
בראשית הכל.

רבי יהודה פתח ואמר, "עת לעשות לה'
הפרו תורתך". מה זה "עת לעשות לה",
אלא הרי פרשוה, אבל "עת" זו כנסת ישראל
שנקראת עת, כמו שנאמר "ואל יבא בכל
עת אל הקדש". מה זה "ואל יבא בכל עת",
כמו שנאמר "לשמרך מאשה זרה", וזה הוא
"ויקריבו לפני ה' אש זרה" וגו'. ולמה

¹ כף מלא רקב (ד"א). עי' פת"ש א"א י: הזוהמא הדבוקה בנפש שמזדכך בקבר, שע"ז נשאר מלא תרווד
רקב (עי' נזיר מט ע"ב), ונסתלקו ממנו ג' יסודות אמ"ר ונשאר יסוד עפר לבד, כמ"ש (דניאל יב ב) ורבים
מישני אדמת עפר יקיצו וגו' והוא ג"כ סוד שנשאר בחינת שם ב"ן לבד, ונסתלק שם מ"ה שהוא דרגא דרוח
ובו נכלל סוד סילוק הנשמה עם נשמה לנשמה, שהם סוד אש ומים, ולכן בתחא"מ, אז יחזרו אלו ג' אתוון
במילוי אלפין בסוד היחוד, וע"ז נפתחת בחינת שם ב"ן, שראשי נמלא טל [יוד ה"א וא"ו בגימ' ט"ל].

² החסר בז"ג תמצא בז"ח (ד"א).

³ שבתחילה יבנה הגוף מאותו התרווד רקב, ואז יהיה נקי וטהור מזוהמא, אבל עדיין תהיה בו עביות
וחומריות, וממילא הוא לא שלים (דע"ה ח"ב נח ע"א).

⁴ והוא אחר מלחמות גוג ומגוג עי' לעיל קז ע"ב (דע"ה ח"ב נח ע"א).

⁵ והוא ג"כ יהיה בביאת המשיח כמ"ש בפ' שמות ז ע"ב ופ' פנחס רמג ע"א (דע"ה ח"ב נח ע"א).

⁶ שהרבה ימותו מגודל הפחד והאימה (דע"ה ח"ב נח ע"א).

⁷ כי מעת ביאת המשיח עד זמן תחיית המתים יתעכל גם העביות וחומריות הגוף (דע"ה ח"ב נח ע"א).

⁸ "(נ"א נהורא)" נוסף בלפ"ו.

⁹ מכאן עד סוף מדרש הנעלם בדף קיח אינו נמצא בז"ג רק בז"ח [בז"ק] (הערת הזוהר).

¹⁰ היינו יום מתן תורה שבו הת"ת עם המלכות, שאפשר דהיינו העומר שהיא ה' המלכות (אור יקר).
שביום שבועות הוא בזמן קציר חטים ואז נגדלת המלכות עד שהיא בכל פרצוף ז"א ואז מזדווגת עם ישראל
שהזוג המשובח הוא ישראל ורחל ויש לה שמחה גדולה (מ"מ).

¹¹ וטורפים טרף (ד"א).

בראשית

[נקראת] "עת", משום שיש לה עת וזמן לכל להתקרב להיות מאירה ולהתחבר כראוי, כמו שנאמר "ואני תפלתי לך ה' עת רצון". "לעשות לה" כמו שכתוב "ויעש דוד שם", שכל מי שעוסק בתורה כאלו עשה ותיקן את העת הזאת לחבר אותה עם הקדוש ברוך הוא. וכל כך למה, משום שהפרו תורתך, שאלו לא הפרו תורתך, לא נמצא פירוד של הקדוש ברוך הוא מישראל לעולמים.

ישראל¹ דאקרי עת כמה דאת אמר (ויקרא טז ב) ואל יבא בכל עת אל הקדש מאי ואל יבא בכל עת² כמה דאת אמר (משלי ז ה) לשמרך מאשה זרה ודא הוא (ויקרא י א) ויקריבו לפני יהוה אש זרה וגו' מאי טעמא עת בגין דאית לה עת וזמן לכללא³ לקרבא⁴ לאתנהרא⁵ לאתחברא⁶ כדקא יאות⁷ כמה דאת אמר (תהלים סט יד) ואני תפלתי⁸ לך יהוה עת רצון לעשות ליהוה⁹ כמה דכתיב (ש"ב ח יג) ויעש¹⁰ דוד שם דכל מאן דאשתדל באורייתא כאילו עביד ותקן האי עת לחברא לה בקב"ה וכל כך למה בגין דהפרו תורתך דאילו לא הפרו תורתך לא אשתכח פרודא דקב"ה מישראל¹¹ לעלמין

אמר רבי יוסי כדוגמא זו כתוב "אני ה' בעתה אחישנה". מהו "בעתה", בעת ה' שתקום מן העפר, אז "אחישנה". אמר רבי יוסי, ועם כל זה, יום אחד כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל בא וראה הסוד שלמדנו. בשעה שכנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש כביכול נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו, ומשום שנפרדו מה כתוב,

אמר רבי יוסי, כדוגמא זו כתוב "אני ה' בעתה אחישנה". מהו "בעתה", בעת ה' שתקום מן העפר, אז "אחישנה". אמר רבי יוסי, ועם כל זה, יום אחד כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל בא וראה הסוד שלמדנו. בשעה שכנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש כביכול נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו, ומשום שנפרדו מה כתוב,

¹ נוק' נקראת עת. והטעם, שזיווגה תלייא לפרקים דלא כמו באו"א שהם לא מתפרשין לעלמין (ב"ע ב ע"ב). ועי' בהגר"א בספד"צ ב ע"ב: עת הוא זיווג כידוע בסוד (תהלים א ג) אשר פריו יתן בעתו, והערת המאיר הספרא שם.

² משום דאית עת טובה דהיינו אשת חיל עטרת בעלה, ועת רעה דהיינו לשמרך מאשה זרה נמצאת למד דאיהי אתקריאת עת (אור יקר).

³ הם כ"ח עתים ללבנה (אור יקר).

⁴ היינו קורבתה לקבל מלמעלה להתקשט (אור יקר).

⁵ היינו קישוטה מאור העליון אחר קורבתה (אור יקר).

⁶ היינו יחודא עם בעלה אחר הקישוט (אור יקר).

⁷ "והאזי איהו עת לעשות לה' דאיהו כנסת ישראל" נוסף צ"ל יקר.

⁸ והאי איהו עת – פי' לעשות לתקן (אור יקר).

⁹ מלכות (אור יקר).

¹⁰ ייחודה עם הת"ת עד שנעשה עת רצון ודאי (אור יקר).

¹¹ תקן ה' ת"ת לדוד שם היא המלכות שדוד מרכבה אליה (אור יקר).

¹² שישאל תלויים בשכינה ובהיות שכינה נפרדת מהת"ת, הם מתרחקים ג"כ ממנו בגלות (אור יקר).

¹³ פקודי רכו' ע"ב (ד"א).

¹⁴ תוך עפר שפלות הגלות (ד"א).

¹⁵ אפשר דיום של הקב"ה קאמר דהיינו אלף שנה. ואפשר דיום א' ממש, והטעם שסוכת דוד נופלת לעולם נופלת, ולא הגיעה לארץ עד יום א' סמוך לגאולה והיינו שהאריכו בגמ' בענין דוד בא וכו' במיעוט השפע (אור יקר).

¹⁶ שם אדנ"י מיסוד הוי"ה (אור יקר).

¹⁷ דהיינו שם הוי"ה עצמו והטעם שנתפרש יחוד אותיות (אור יקר).

¹⁸ שנתפרש אות ה' מהוי"ה דהיינו המלכות מחכמה, שהם ב' בחי' אליה: הא', שם אדנ"י. הב', אות ה'. הפירודים ד': הא', שם אדנ"י משם הוי"ה. הב', אות ה' מה"ו, שהוא אב לפירוד ד' אותיות. הג', "ה מו"ה,

בראשית

"נאלמתי דומי"ה", משום שהסתלק וא"ו מה"א וקול לא נמצא, אז הדיבור נאלם. ולכן היא שוכבת לעפר כל אותו היום (הזה) של ה"א. ומי הוא, האלף החמישי. ואף על גב שהקדימה בגלות טרם שנכנס אותו האלף החמישי, הסוד של ה"א, וכשיבא האלף הששי שהוא הסוד

מדרש הנעלם

גופא דנהיר ירמי קודשא בריך הוא מלעילא דכתיב (ישעיה כו יט) כי טל אורות טלך וכתיב (שם כב יז) הנה יהו"ה מטלטלך וגו' וכדין יתקרון קדישין עלאין דכתיב (שם ד ג) קדוש יאמר לו ודא הוא דאתקרי תחיית המתים דבתרייתא ודא הוא (כספא שלים גופא שלימא) [נ"א נסיונא] בתרייתא ולא יטעמון עוד טעמא דמותא⁴ דכתיב (בראשית כב טז) בי נשבעתי נאם יהו"ה כי יען אשר עשית וגו' כי ברך אברכך וגו' ובההוא זמנא מצלו צדיקיא דלא יתנסון בדא יתיר

מה כתיב (שם ד) וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו' אלין שאר חיבי עלמא דאתקרון אילים כמה דאת אמר (ישעיה ס ז) אילי נביות ישרתונך ומתרגמינן רברבי נביות אחר נאחו בסבך [וגו'] כמה דאת אמר (תהלים עה יא) וכל קרני רשעים אנדע (וישלה אברהם וגו') [וילך אברהם ויקח את האיל וגו'] דאינון מזומנין [לאתנסאה] [לנסיונא] בכל נסיונא בישא וישתארון הצדיקים לעלמא דאתי כמלאכין עלאין קדישין ליחדא שמיה ובגין כך כתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד וגו' א"ל רבי יהודה [נ"א אמר לון] מכאן ולהלאה⁶ (אצלחו פתחא⁶)

גוף שמאיר הקדוש ברוך הוא יוריד מלמעלה, שכתוב "כי טל אורות טלך", וכתוב "הנה ה' מטלטלך" וגו', ואז יקראו קדושים עליונים, שכתוב "קדוש יאמר לו". וזהו שנקרא תחיית המתים של הסוף, וזהו (כסף שלם גוף שלם נ"א נסיון) אחרון, ולא יטעמו עוד טעם המות, שכתוב "בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית וגו' כי ברך אברכך" וגו'. ובאותו זמן מתפללים הצדיקים שלא יתנסו בזה יותר.

מה כתוב, "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל" וגו', אלו שאר רשעי העולם שנקראו אילים, כמו שנאמר "אילי נביות ישרתונך, ומתרגמים, גדולי נביות." אחר נאחו בסבך" וגו', כמו שנאמר "וכל קרני רשעים אנדע". ("וישלה אברהם" וגו') "וילך אברהם ויקח את האיל" וגו', שהם מזומנים להתנסות בכל נסיון רע, וישארו הצדיקים לעולם הבא כמו מלאכים עליונים קדושים ליחד את שמו, ולכן כתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" וגו'. אמר לו (אמר להם) רבי יהודה, מכאן והלאה פתחו הפתח שיכנס [כל מי שרוצה].

כאומרו נאלמתי דומיה, דהיינו נאלמתי ו' מה', ודוממתי מאותיות י"ה שנסתלקו מו"ה וכו'. הד', י' לא אתחבר בה', בגין דו' לא אתחבר בה' (אור יקר).

¹ עי' ח"ב כו ע"א (לש"ו).

² לא נשאר בנוקבא דז"א דאצילות דקדושה רק בחי' מלכות שבה שהיא בחי' עשירית תחתונה שבה. ושאר הט' ספירות העליונים שבה שבאו לה מט"ס הראשונים שבו דז"א כנודע, אלו ירדו למטה בנוקבא דקליפה. ואלו הט"ס ראשונים נקרא רישא, אשר היא שכיבת לעפרא, כי היא נתונה בין הקליפות, בסוד עפר המשכן (כידוע ונחש עפר לחמו (ישעיה סה כה) - בהגר"א בסד"צ לא ע"ב] [ע"ח שער הקלי' ג].

³ ר"ל הוד חמישי לחסד וז"ס כל היום דו"ה בהיפוך הו"ד. א"מ (נ"א).

⁴ דאקדימת קע"ב שנים מאלף רביעי (אור יקר), עי' רמב"ן ור' בחיי בראשית (ב ג).

⁵ בלילה כשישנים כדלעיל לו ע"ב נג ע"ב, ונראה שעומק הדבר שזה טעמא דמותא שמלכות היא סטרא דמותא, והיינו שיהיה מלכות לבד, אפילו בתור מ"ן, אלא לעולם ועד יהיה זיווג, ועי' לקמן רז ע"א וכן ח"ג קז ע"ב.

⁶ פירוש פתחו השער ויהיה פתח פתוח לכל הרוצה ליכנס לשמוע ד"ת יכנס. הרש"ב (נ"א).

בראשית

עאל יומא אחרא עאלו קמיה כל בני מתא אמר ליה לימא לן מר מלייא דאורייתא בפרשתא דקרינן בה יומא דשבתא (בראשית כא א) ויהויה פקד את שרה קם ביני עמודי פתח ואמר ויהויה פקד את שרה וגו' שלש מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא ולא מסרם לא ביד מלאך ולא ביד שרף מפתח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים בא אליהו ונטל השנים של גשמים ושל תחיית המתים ואמר רבי יוחנן לא נמסר ביד אליהו אלא אחת דאמר רבי יוחנן כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית אמר ליה קודשא בריך הוא לא יאות לך למיסב בידך שתי מפתחות אלא תן לי מפתח הגשמים ותחיה המת והיינו דכתיב (מ"א יח א) לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטר לא אמר ותן מטר אלא ואתנה והא אלישע הוו

קי"ז א
זהר

דוא"ו כדין וא"ו יוקים לה"א בזמנא¹ שית זמנין עשר² כדין שלימו [שתיין נפש³ ו' עשר זמנין [י' >וא"ו < שי"ת זמנין עשר⁴] וא"ו סלקא (בעשר) [בי' וא"ו נחתא בה"א⁵ אשתלים וא"ו גו עשר שית זמנין⁶ כדין הוו שתיין לאקמא מעפרא ובכל שתיין ושתיין⁷ מההוא אלף שתייתא אתתקף ה"א וסלקא בדרגוי לאתתקפא⁸ ובשית מאה שנין לשתייתא⁹ יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא

הגיע יום אחר ונכנסו לפניו כל בני העיר. אמרו לו, יאמר לנו מר דברי תורה בפרשה שקרינו בה ביום שבת, "וה' פקד את שרה". קם בין העמודים, פתח ואמר, "וה' פקד את שרה" וגו', שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא ולא מסרם לא ביד מלאך ולא ביד שרף. מפתח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים. בא אליהו ונטל השנים, של גשמים ושל תחיית המתים. ואמר רבי יוחנן, לא נמסר ביד אליהו אלא אחת, שאמר רבי יוחנן, כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית, אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא נאה לך לקחת בידך שני מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת.

והיינו שכתוב "לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטר". לא אמר ותן מטר, אלא "ואתנה". והרי אלישע היו

של וא"ו, אז וא"ו יקים את ה"א. בזמן שש פעמים עשר שישים נפש, אז שלמות של וא"ו עשר פעמים וא"ו שש פעמים עשר, [שוא"ו] וא"ו עולה [בעשר] בי', וא"ו יורדת בה"א. נשלמת וא"ו בתוך עשר שש פעמים, אז הם שישים להקימה מהעפר, ובכל שישים ושישים מאותו האלף הששי מתחזקת ה"א, ועולה בדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנים [לאסף] הששי, יפתחו שערי החכמה למעלה ומעיינות של חכמה

¹ שמות ט ע"ב (הערת הזוהר).

² שנוטל ו' כח מ' אל הגאולה ואח"כ נחתא בחמש דהיינו ה' לגאולה (אור יקר).

³ "כדין שלימו שתיין נפש" נמחק צמ"מ, ובמקומו ליתא "שתיין נפש כדין שלימו".

⁴ ו' שהוא ז"א מקבל הארה מאבא ששם החיים הנצחיים בסוד החכמה תחיה בעליה וכל קצה מו"ק דז"א מקבל הארה מאבא שהוא י' דשמה קדישא הרי הם ס' ומ"ש ו' עשר זמנין ו' שית זמנין עשר ר"ל כל החשבונות הם שוים בין אם נחשוב עשר פעמים ו' שאז אנו מושכים מאבא לו' שהוא ז"א הם ס' בין אם נחשוב ו' פעמים עשר שאז ז"א עולה לקבל מאבא הם ג"כ ס' ולכך בכל ששים מתעורר משיח לבוא, וז"ש ו' סלקא בי', ר"ל ו' שהוא ז"א עולה לקבל הארה מאבא הנקרא י' (מ"מ).

⁵ פי' אחר שקיבל הארה מאבא משפיע במלכות (מ"מ).

⁶ פי' כל קצה וקצה מו"ק דז"א קיבלו הארה מאבא שנק' י' הם ששה פעמים י' גימ' ס' (מ"מ).

⁷ אפשר דהיינו הקצין שמתעוררין בכל ששים שנה (אור יקר). נ"ל דצ"ל וכל שתיין ודו"ק. וע' בפ' שמות עמוד מ"ו. א"מ (נ"א).

⁸ בעשר ספירות שבאות ו' הכלול מ' דאמרן דהיינו עשר שהם שש מאות, ואז נשלמה השכינה בסוד עשרה פעמים ששים מסוד החכמה דהיינו י' ולכך יתפתחו עשר מבויעי דחכמתא לעילא בספירות ולתת אל התחתונים (אור יקר).

⁹ פי' אלו זכו ישראל היו נגאלים בששים שנה הראשונים של אלף הששי וכן בכל ששים ושישים. ואם לא יזכו סוף הקץ הוא עד שית מאה שנין והכוונה שאז כל קצה מו"ק דז"א מקבל הארה מאבא שהוא י' וכל י' כלולה ממאה הם שית מאה שנין ואם היו זוכים היה די שכל קצה כלול מעשרה לבד ואז היה בא בששים שנה ועונותינו האריכו קיצנו שצריך לכלול כל קצה מעשרה ועשרה ממאה הם ת"ד (מ"מ).

בראשית

למטה, ויותקן העולם להיכנס לשביעי, כאדם שמתקן ביום ששי מכשמעריב השמש להיכנס לשבת, כמו כן גם כאן, וסימן לדבר "בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה".

רבה⁴

א"ל רבי יוסי כל דא אריכו זמנא יתיר מכמה דאוקמוה חברייא דאיהו יומא חד גלותא דכנסת ישראל ולא יתיר דכתיב (איכה א יג) נתנני שוממה כל היום דוה א"ל הכי אוליפנא מאבא ברזין דאתוון דשמא קדישא וביומי דשני עלמא וביומי דבראשית וכלא רוא חדא איהו וכדין יתחזי קשתא בעננא בגוונני⁵ נהירין כאתתא דמתקשטא לבעלה⁶ דכתיב (בראשית ט טו) וראיתיה לזכור ברית עולם והא אוקמוה ושפיר הוא

אמר לו רבי יוסי, כל זה זמן ארוך יותר מכפי שבארוהו החברים שהוא יום אחד גלות של כנסת ישראל ולא יותר, שכתוב "נתנני שוממה כל היום דוה". אמר לו, כך למדתי מאבי בסודות האותיות של השם הקדוש ובימים של שנות העולם ובימים של בראשית, והכל הוא בסוד אחד. ואז תראה הקשת בענן בצבעים מאירים כמו אשה שמתקשטת לבעלה, שכתוב "וראיתיה לזכור ברית עולם", והרי פרשוה ויפה הוא.

וראיתיה בגוונני נהירין כדקא יאות וכדין לזכור ברית עולם מאן ברית עולם דא כנסת ישראל ויתחבר וא"ו בה"א ויוקים לה מעפרא כמא דאת אמר [[שמות ב כד] ויזכור אלהים את בריתו דא כנסת ישראל דאיהי ברית⁷ כמא דאת אמר] (בראשית ט יג) והיתה לאות ברית וגו' כד [יתער] (אתער)⁸ וא"ו לגבי ה"א כדין אתין עלאין יתערון בעלמא⁹ ובנוי דראובן¹⁰ זמינין דיתערון

"וראיתיה" בצבעים מאירים כראוי, ואז "לזכור ברית עולם". מה זה "ברית עולם", זו כנסת ישראל, ויתחבר וא"ו עם ה"א ויקימה מן העפר, כמו שנאמר "ויזכור אלהים את בריתו", זו כנסת ישראל שהיא ברית, כמו שנאמר "והיתה לאות ברית" וגו'. אז יתעורר וא"ו אל ה"א, אז אותות עליונים יתעוררו בעולם, ועתידים בני ראובן לעורר מלחמות בכל העולם, וכנסת

¹ זהו אחר הגאולה זמן שהעולם מתתקן ליכנס לסוד עולם שכולו שבת (אור יקר).

² האריז"ל גילה סתרי מעשה בראשית ומעשה מרכבה, והיו גלויים לפניו ככל פשטות התורה, ונפתחו על ידו, ומאז ניתן רשות לכל העוסקים בזה להבין בהם כל א' לפי כחו. ובפרט משנת ת"ר ואילך וכו'. ומ"ש יתפתחו כו' ר"ל שניתן רשות לכל המשתוקקים להדבק באלהים חיים ולהתעסק בחכמת האמת לכנוס ולטול את השם כהראוי. וכל מי שיעמיק בזה ישכיל וימצא שלא היה כ"ז קודם שנת ת"ר, כי עד אז עדיין היו הדברים סתומים וחתומים ולא היו אלא ליחיד סגולה לבד, כן שמעתי בשם הגאון החסיד ר' ישראל סלאנטער ז"ל (דע"ה ח"א לח ע"ג).

³ מכאן נראה שחצי יום הששי הם ת"ק שנה וחצי השני הם ת"ק אחרים ולכן בשית מאה שנין אערב שמשא לאעלא בשבתא כי נכנסנו בחצי יום הששי הסמוך לשבת ולפי זה ליל ששי אינו עולה בשם כי נהורא עמיה שרי ולפניו כחשכה כאורה והלילה בכלל היום הוא (מ"מ).

⁴ סוד נח הוא כאן בחוטמא נייחא דרוחא, והם בסוד שש מאות ברזא דו' יסוד דרדל"א, והוא רוחא דחיין ולזה אמר לחיי נח, ואז נבקעו כל מעיינות תהום רבה והם אורות דמו"ס ימא דחכמתא, ומ"ש לשון בקיעה, כי המו"ס הוא סתים בסתימו וקרומא לא אתפתח ביה (ב"ע עו ע"א).

⁵ עב ע"ב (הערת הזוהר).

⁶ עי' בהגר"א על ספד"צ ב ע"ב בענין הקשת, וכן לעיל יח ע"א וצח ע"א.

⁷ יתייחס שם זה אל היסוד ואל המלכות מטעם שהברית רומז בב' מדות אלו דהיינו האמה בעצמה רומז ביסוד ועטרה שעליו רומז למלכות והיינו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשניהם והמילה לשלמות שתי המדות להעביר ערלה מהאמה והעטרה לכך היה שם ברית ביסוד ובמלכות (אור יקר).

⁸ לבא אליה אל תוך הגלות (אור יקר).

⁹ רלו ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ עי' לקמן רלה ע"ב ורלו ע"א.

בראשית

קרבין בכל עלמא וכנסת ישראל יוקים לה מעפרא וידכר לה קב"ה וישתכח קב"ה לגבה! גו גלותא כחושבן וא"ו שית זמנין [י] (עשר) עשר זמנין שית שנין וכדין תיקום ויתפקד עלמא למעבד נוקמין ומאן דאיהו מאיך יתרמי

א"ל רבי יוסי שפיר קאמרת בנין
מדרש הנעלם

ליה אין לקיים פי שנים ברוחו של אליהו אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוך הוא ביד שליח דאמר רבי סימון בא וראה כחו של הקדוש ברוך הוא בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאל ויעל מזריח מאורות [ומוריד דשאים] <ומוריד גשמים> מצמיח חציר מדשן יבולים פוקד עקרות נותן פרנסה עוזר דלים סומך נופלים זוקף כפופים מהעדא מלכין ומהקם מלכין והכל בזמן אחד וברגע אחד ובבת אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו

תניא אמר רבי יוסי כל מה [שעושה] [שעשה] הקדוש ברוך הוא אינו צריך לעשות אלא בדבור דכיון דאמר ממקום קדושתו יהא כך מיד נעשה בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא דכתיב (תהלים לג ו) בדבר יהו"ה שמים נעשו דאמר רבי [יוחנן] (יהודה) מאי דכתיב (שמות יב יב) ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו' [אי הכי] (וכי) יקרא סגיא הוא למצראי דלא דמי מאן דתפש מלכא למאן דתפש הדיוטא ועוד אין לך אומה מזהמת בכל טומאה כמו המצרים דכתיב בהו (יחזקאל כג כ) אשר בשר חמורים בשרם וגו' שהם חשודים על משכב זכור והם [באים] מחם שעשה מה שעשה לאביו וקלל אותו ולכנען בנו

וכי לא היה להקדוש ברוך הוא מלאך² או שליח לשגר לעשות נקמה [במצרים כמו שעשה] באשור שהיה (בן) בנו של שם דכתיב (בראשית י כב) בני שם עילם ואשור ושם היה כהן גדול ונתברך שנאמר (שם ט כו) ברוך יהו"ה אלהי שם והיה לשם הגדולה והברכה על אחיו וכתיב בם (ישעיה לז לו) ויצא מלאך יהו"ה ויכה במחנה אשור ועל ידי שליח נעשה כל שכן המצרים שהם מזהמים יותר מכל אומה ואמר אני ולא מלאך. אלא אמר רבי יהודה, מכאן למדנו כח גבורתו של הקדוש

ישראל יקים אותה מן העפר ויזכור אותה הקדוש ברוך הוא, וימצא הקדוש ברוך הוא אצלה בתוך הגלות כחשבון וא"ו שש פעמים י' (עשר). עשר פעמים שש שנים, ואז תקום ויפקוד העולם לעשות נקמות, ומי שהוא נמוך יגבה.

אמר לו רבי יוסי, יפה אמרת, משום

לו, כן, לקיים פי שנים ברוחו של אליהו. אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוך הוא ביד שליח, שאמר רבי סימון, בא וראה כחו של הקדוש ברוך הוא, בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאל ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן יבולים, פוקד עקרות, נותן פרנסה, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מעביר מלכים ומקיים מלכים, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובבת אחת, מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

שנינו, אמר רבי יוסי, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור, שכיון שאמר ממקום קדושתו יהא כך, מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב "בדבר ה' שמים נעשו". שאמר רבי יוחנן (יהודה), מה זה שכתוב "ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו'". אם כך כבוד גדול הוא למצרים, שלא דומה מי שתופס מלך למי שתופס הדיוט. ועוד, אין לך אומה מזהמת בכל טומאה כמו המצרים, שכתוב בהם "אשר בשר חמורים בשרם" וגו', שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו, וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא היה לקב"ה מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו של שם, שכתוב "ובני שם עילם ואשור". ושם היה כהן גדול ונתברך, שנאמר "ברוך ה' אלהי שם", והיה לשם הגדולה והברכה על אחיו, וכתוב בם "ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשור", ועל ידי שליח נעשה. כל שכן המצרים שהם מזהמים יותר מכל אומה, ואמר אני ולא מלאך. אלא אמר רבי יהודה, מכאן למדנו כח גבורתו של הקדוש

¹ כפי פשוטו קשה הדבר מאד דמשמע שאחר ששים שנה ממלחמת ראובן יהיה הגאולה וכדין יתפקד מלכא וכו' דהיינו מלחמות משיח בן יוסף (אור יקר).

² עי' ח"ב ז ע"א (לש"ו).

בראשית

ברוך הוא ומעלתו שהוא גבוה מעל הכל. אלא אמר הקדוש ברוך הוא, אומה זו של מצרים מזוהמת ומטונפת, ואין ראוי לשגר מלאך ולא שרף, דבר קדוש בין רשעים ארורים מטונפים, אלא אני

אלא אני

קיז/ב

זהר

דאיהו גו רוא דאתוון ולית לן לאתערא חושבן וקיצין אחרנין¹ דהא בספרא דרב ייבא סבא² אשכחן חושבן דא דכתיב (ויקרא כו לד) אז תרצה הארץ³ והוא רוא דוא"ו דכתיב (שם מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ודא הוא וא"ו כלא כחדא ועל דא אזכור ולבתר והארץ אזכור דא כנסת ישראל תרצה תתרעי ארעא⁵ לגבי קב"ה

אבל יומא חד דאמרו חבריאי ודאי כלא הוא גניז קמי קב"ה וכלא אשתכח ברוא דאתוון דשמא קדישא דהא גלותא באינון אתוון גלי לון רבי ייסא הכא והשתא באינון אתוון אתגליין [וגלי לון]

א"ל תא חזי דאפילו כד אתפקדא שרה מהאי דרגא לא פקיד לה אלא ברוא דוא"ו דכתיב (בראשית כא א) ויהו"ה⁶ פקד את שרה וגו' בגין דכלא ברוא דוא"ו איהו ובהא⁷ כליל כלא⁸ וביה

שהוא בתוך סוד האותיות, ואין לנו לעורר חשבון וקצים אחרים, שהרי בספרו של רב ייבא הזקן מצאנו חשבון זה, שכתוב "אז תרצה הארץ", והוא הסוד של וא"ו, שכתוב "וזכרתי את בריתי יעקוב", וזהו וא"ו, הכל כאחד. ועל זה "אזכור". ואחר כך "והארץ אזכור" זו כנסת ישראל. "תרצה", תתרצה הארץ אל הקדוש ברוך הוא.

אבל יום אחד שאמרו החברים, ודאי הכל גנוז לפני הקדוש ברוך הוא, והכל נמצא בסוד האותיות של השם הקדוש, שהרי הגלות באותן האותיות רבי ייסא גילה אותן כאן, ועכשיו באותן האותיות התגלו וגלה אותן.

אמר לו, בא וראה שאפילו כשנפקדה שרה מדרגה הזו, לא פקד אותה אלא בסוד של וא"ו, שכתוב "וה' פקד את שרה" וגו'. משום שהכל הוא בסוד של וא"ו, ובזה כלול הכל ובו מתגלה הכל, משום שכל דבר

¹ אין לנו לרדוף אחרי חשבון קצין אחרים ולא לחוש להם כי זה צודק מפני שהוא תלוי בשם הוי"ה וכן פי' רב ייסא סבא ופירש בפסוק אז תרצה הארץ דהיינו ראשונה אלף שנה, דהיא שכיבת לעפרא שאז היא מרצה ומכפרת עונות בגוים. ושבתותיה הם עשר כלולות מעשה ועשר מעשר שעולים אלף ואחר כך בהיותה בתוך גלותה וזכרתי את בריתי יעקב דהיינו הת"ת ובו כלול ר"ק דהיינו שתין שנין דקאמר לעיל שהם ר"ק כלולות מעשר כדפי' לעיל וזה שאמר ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם דהיינו כולא כחדא כלומר כלול הכל בתוך הת"ת והארץ אזכר כי הזכירה בת"ת לרמוז כללות ואח"כ יוקים לה קב"ה מעפר וזהו והארץ אזכור יחוד המלכות וקמה מתוך העפר כדפי' וז"ש ולבתר והארץ אזכור דא כנ"י (אור יקר).

² עי' הקדמה לעמק המלך: וגם רבי עקיבא תלמידו היה מחבר ספרים, וגם "אותיות דרבי עקיבא" הוא ספר ארוך מאוד, ואין לנו אלא מעט מזעיר. וגם חבר ספר הבדלה דרבי עקיבא הנזכר בזוהר, וספר הקנה וספרא דרב ייסא סבא, וספרא דרב ייבא סבא.

³ הוא שנאמר, "כל היום דוה" שהוא יגון ואנחה של הגלות, בסוד יומו של הקב"ה אלף שנה, והם נקראים "אלף יומי דחול". ודוק אומרו כל היום, אף על פי שהיה החרבן קע"ב שנה קודם התחלת אלף החמשי, מכל מקום האלף החמשי היתה ביותר דוה, ועד אלף של"ה [בנוסף] נגזר הגלות מפי הקב"ה, עד "תרצה הארץ את שבתותיה". סוד השמיטות המוציאות נשמות חדשות (עמק המלך ש"ה פנ"ה).

⁴ "ותרץ הארץ" נוסף כהגהות הגר"א.

⁵ מלשון הכתוב תרצה נראה דבה תליא מלתא עד שהיא תרצה לזה אמר שאינו כן, אלא תתרעי ארעא לגבי קב"ה ואמנם ימשיך ענין זה יומא חד דאמרו חבריאי דהיינו אלף שנה כדלעיל (אור יקר).

⁶ דהיינו הוא ובית דינו (אור יקר). מש"כ רז"ל כל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו, פי' הענין כי הו' של וה' הוא רמז לבינה והיינו הוא בסוד הלוי הוא והוי"ה גופא הוא זל"ן ב"ד, וז"ש צדק ומשפט מכוון כסאך כי הכסא בבריאה ואימא מקנא תמן וצדק היינו נוק' ומשפט ז"א מכוון כסאך היינו בינה (זהר הרקיע).

⁷ ובה (אור יקר).

⁸ שכל שם בן ד' בו (אור יקר).

בראשית

אתגליא כלא¹ בנין דכל מלה דאיהו סתימא
איהו גלי כל סתימ² ולא אתי מאן דאיהו
באתגליא ויגלי מה דאיהו סתימ

א"ר יוסי כמה אית לן לאתמשכא גו גלותא
עד ההוא זמנא וכלא תלי ליה קב"ה כד יתובון
בתיובתא אי יזכו ואי לא יזכו כמה דאתמר בהאי
קרא דכתיב (ישעיה ס כב) אני יהו"ה בעתה
אחישנה זכו אחישנה לא זכו בעתה³

אזלו עד דהוו אזלי א"ר יוסי אדכרנא השתא
דהא באתר דא יתיבנא יומא חד עם אבא ואמר
לי ברי זמין אנת כד מטון יומך לשיתין שנין
לאשכחא בהאי אתר סימא⁴ דחכמתא עלאה
והא זכינא לאינן יומין ולא אשכחנא ולא ידענא
אי הני מלין דקאמרן או ההיא חכמתא דאיהו
אמר ואמר לי כד ימטון קולפינ דנורא⁵ גו מהירי
ידך אתאביד מינך אמינא ליה אבא במה ידעת
א"ל בהני תרין צפורין דאעברו על רישך ידענא

אדהכי אתפרש רבי יוסי ועאל גו מערתא
מדרש הנעלם

עושה מה שאין יכול לעשות מלאך ולא שרף
ולא שליח שאני אומר ממקום קדושתו יהא כך
ומיד נעשה מה שאין המלאך יכול לעשותו אבל
הקדוש ברוך הוא ממקום קדושתו אומר יהא כך
ומיד נעשה מה שהוא רוצה לעשות ולפיכך לא
נעשית נקמה זו ע"י מלאך ושליח (ו) בשביל קלון
המצרים ולהראות גדולתו של מקום שלא רצה
שיכנסו ביניהם דבר קדוש ועל הדרך הזה נאמר
אני ולא מלאך אני יכול לעשותו ולא מלאך⁶

נסתם הוא מגלה כל נסתם, ולא בא מי
שהוא בגלוי ויגלה מה שהוא נסתם.

אמר רבי יוסי, כמה יש לנו להמשך בתוך
הגלות עד אותו הזמן, והקב"ה תלה הכל
כשישובו בתשובה, אם יזכו ואם לא יזכו,
כמו שנאמר בפסוק הזה שכתוב "אני ה'
בעתה אחישנה". זכו "אחישנה", לא זכו
"בעתה".

הלכו. ובעודם הולכים אמר רבי יוסי,
נזכרתי עכשיו שבמקום הזה ישבתי יום
אחד עם אבי, ואמר לי, בני, עתיד אתה
כשתגיע ימך לששים שנים למצא במקום
הזה אוצר של חכמה עליונה, והרי זכיתי
לאותם הימים ולא מצאתי, ואינו יודע אם
הדברים הללו שאמרנו או אותה החכמה
שהוא אמר. ואמר לי, כשיגיעו השלהבות
של האש לתוך האוירי ידך, יאבד ממך.
אמרתי לו, אבא, במה ידעת. אמר לי, באותן
שתי ציפורים שעברו על ראשך ידעתי.
בין כך נפרד רבי יוסי ונכנס לתוך מערה

עושה מה שאין מלאך ולא שרף ולא
שליח יכולים לעשות, שאני אומר ממקום
קדושתו יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין
המלאך יכול לעשותו. אבל הקדוש ברוך
הוא ממקום קדושתו אומר יהא כך, ומיד
נעשה מה שהוא רוצה לעשות. ולפיכך לא
נעשית נקמה זו על ידי מלאך ושליח, בשביל
קלון המצרים, ולהראות גדולתו של מקום
שלא רצה שיכנסו ביניהם דבר קדוש. ועל

¹ כלומר מכחו מתגלה הכל במלכות (אור יקר).

² אין לך דבר מתגלה בעולם אפילו פקידה שהיא במלכות שלא יהיה מלמעלה, וע"י ת"ת מתגלה (אור יקר).

³ עי' תז"ח לז ע"א: ואם לא זכו בעתה בעת ה', ועי' בהגר"א: בעת ה' - כמ"ש אם זכו יצא מס' דכורא, ואז אחישנה. ואם לאו מסט' דנוקבא, בעתה. ועי' שעה"פ (ישעיה): הנה אין בן דוד בא, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כמט"ל בפסוק ובא לציון גואל. גם נודע, כי אם ישראל ישובו בתשובה, יבא מיד הגואל, כמט"ה, היום אם בקולו תשמעו (תהלים צ"ד, ו') ואם אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות, איך יתקיים זה וזה. לזה אמר הכתוב, הקטון יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום, ויולידו נשמות לאין מספר, ויכלו לצאת כל הנשמות, כיון ששבו בתשובה, כנזכר בפסוק שלפניו, שהוא, ועמך כלם צדיקים, והרי נתקיימו שתיהם וכו'. ונמצא כי הגאולה באה בעתה, לפי שכבר יצאו כל הנשמות. והוא אחישנה, כי על ידי התשובה, אקדים זמן הגאולה, ואעשה נס גדול כזה, שהקטן יהיה לאלף, והרי הוא בעתה ואחישנה.

⁴ כשיגיעו ימך לששים שנה אזי תמצא סימא וכו' אוצר מחכמה עליונה בסוד האצילות (ד"א).

⁵ כשיגיע שלהבת אש בין אורות ידך דהיינו בין אוירי אצבעותיך אזי יהיה הספר ההוא נאבד מידך לגמרי (ד"א). ופירוש קולפינ מקל ר"ל כוחות האש סודות שבספר מתוך פסת כף ידך יאבדו ממך. הרשב"ב (נ"א). עי' ז"ח מג ע"א.

⁶ עיקר אחיזתם [של הקלי'] כשהטיל הנחש בחוה הזוהמא ע"י היסוד שלו, לכן במצרים שהיא ערות הארץ, שם נתערבו הרבה מהניצוצות, ולפיכך ישראל ג"כ נשתעבדו שם, וגם השכינה גלתה עמהם, כדי

בראשית

הדרך הזה נאמר אני ולא מלאך, אני יכול לעשותו, ולא מלאך.

כיוצא בו אמר רבי יהודה מאי דכתיב (יונה ב ו) ויאמר יהוה לדג וכמה צדיקים וחסידים מישראל שלא דבר עמהם הקדוש ברוך הוא ובא לדבר עם הדג דבר שאינו מכיר ויודע אלא אמר רבי יהודה כיון שעלתה תפלתו של יונה לפני הקדוש ברוך הוא ממקום קדושתו אמר בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה [אות] למ"ד לדג כמו בשביל כלומר ויאמר יהוה בשביל הדג שיקיא את יונה אל היבשה. ממקום קדושתו אמר הקדוש ברוך הוא יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין שליח יכול לעשותו.²

כיוצא בו אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב "ויאמר ה' לדג", וכמה צדיקים וחסידים מישראל שלא דיבר עמהם הקדוש ברוך הוא, ובא לדבר עם הדג דבר שאינו מכיר ויודע. אלא אמר רבי יהודה, כיון שעלתה תפלתו של יונה לפני הקדוש ברוך הוא, ממקום קדושתו אמר בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה. [אות] למ"ד לדג כמו בשביל, כלומר, ויאמר ה' בשביל הדג שיקיא את יונה אל היבשה. ממקום קדושתו אמר הקדוש ברוך הוא יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין שליח יכול לעשותו.

תניא אמר רבי שמעון, מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא היא ובעוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (יוצא ו) פותח דלתות בטנה ויוצא ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם אי הכי לא יצא רשע לעולם אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון והא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית ו ד) הנפילים היו בארץ בימים ההם הנפילים כתיב בלא יו"ד ראשונה ולמה בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בזנות וירבו

שנינו, אמר רבי שמעון, מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא היא, ובעוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד, אם ראוי הוא לצאת לעולם, (יוצא ו) פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו, סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כך, לא יצא רשע לעולם. אלא כך שנינו, על שלש עבירות נשים מתות וכו', (אמר רבי שמעון והרי) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה. אלא אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר "הנפילים היו בארץ בימים ההם". כתוב "הנפילים" בלא יו"ד ראשונה, ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בזנות וירבו

ק"ח/א
זהר

חדא ואשכח ספרא חד דהוה נעיץ גו נוקבא דטנרא בסייפי מערתא³ נפק ביה כיון דפתח ליה

אחת, ומצא ספר אחד שהיה נעוץ בתוך נקב של הסלע בקצה המערה. יצא איתו. כיון שפתח אותו, ראה שבעים ושנים

להעלות אותם הניצוצות אשר שם. ולכן היה צריך הוא ית"ש לירד למצרים בכבודו ובעצמו בתוך גלולי מצרים, להוציא ניצוצות הקדושה. כי יש קליפה קשה, שאפילו המלאך יהיה שם אפשר שתאחז בו הקליפה, ולכן הוצרך שיהיה אני ולא מלאך וכו' (ספר הליקוטים תהלים פד, וכן עיי"ש בלקוטי תורה).

¹ עי' ח"ב קצח ע"ב.

² ויאמר ה' לדג ויקיא את יונה אל היבשה. שהוציאו משם לת"ת, שהוא יבשה, בסוד ו'ק שלו וו'ק שלה, כמנין יב"ש (ספר הליקוטים יונה א).

³ ומצא ספר אחד שהיה נעוץ בתוך נקבי המערה בסוף המערה (ד"א). היה הולך הקבלה מפה לאוזן השומע, אל יחידי סגולה שבכל דור ודור, והמה חברו ספרים כגון, רבי ישמעאל כהן גדול שחבר ספר פרקי היכלות, וכו' וגם אחר החורבן לא נמנע רוח אלהים חיים להיות מרחפת על הראויים אליו, כנראה בדורו של רשב"י ע"ה וחביריו, וכו' והוא עשה ספר הזוהר, וכו' וגם ספרים אחרים נעשו באותו זמן, שנגנזו במערות, ולפעמים נתגלו לבני אדם הולכי מדברות, וכשרצו לעיין בהם פרחו מידם, וכו'. אבל כלל העולה מן הספרים, שחשו לכבוד 'מלכו של עולם', והסתירו החכמה במלות זרים ושונים, ולשון מועט מחזיק את המרובה, עד שכמעט כמה קונטרסים צריך פירוש על ענין אחד (הקדמה לעמק המלך).

בראשית

המא שבעין ותרין גליפין דאתון¹ דאתמסרו לאדם הראשון ובהו הוה ידע כל חכמתא דעלאין קדישין² וכל אינון דבתר ריחיא³ דמתגלגלן⁴ בתר פרוכתא⁵ גו טהירין עלאין⁶ וכל אינון מלין דזמינין למיתי לעלמא עד <יומא> דיקום⁷ עננא דבסטר מערב⁸ ויחשיך עלמא

קרא לרבי יהודה ושרו למלעי בההוא ספרא לא ספיקו למלעי תרי או תלתא ספרין דאינון אתון עד דהוו מסתכלין בההיא חכמה עלאה כיון דמטו למלעי בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא נפק שביבא דאשא⁹ ועלעולא דרוחא¹⁰ ובטש בידיהון ואתאביד מנייהו¹¹

בכה רבי יוסי ואמר דילמא ח"ו חובה איהו גבן או דלאו אנן זכאין למנדע ליה כד אתו לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה עובדא דא אמר לון דילמא בקין משיחא דאינון אתון הויתון משתדלי אמרו ליה דא לא ידעינן דהא כלא אתנשי מינן אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקב"ה בדא דיתגלי כל כך לעלמא

וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא¹² זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא

חקוקי אותיות שנמסרו לאדם הראשון, ובהם היה יודע כל החכמה של עליונים קדושים, וכל אותם שאחר הריחיים שמתגלגלים אחר הפרוכת תוך אורות עליונים, וכל אותם דברים שעתידיים לבא לעולם עד היום שיקום ענן בצד מערב ויחשיך את העולם.

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמוד באותו ספר. לא הספיקו ללמוד שנים או שלשה עמודים של אותן האותיות עד שהיו מסתכלים באותה חכמה עליונה. כיון שהגיעו ללמוד בסתרי הספר ודברו זה עם זה, יצא שביב של אש ונשיבה חזקה של רוח והכה בידיהם ואבד מהם.

בכה רבי יוסי ואמר, אולי חס וחלילה חטא הוא אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת אותו. כשבאו אל רבי שמעון, ספרו לו המעשה הזה. אמר להם, אולי בקץ המשיח של אותם אותיות הייתם עסוקים. אמרו לו, את זה לא ידענו, שהרי הכל נשכח מעמנו. אמר להם רבי שמעון, אין רצון הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה כל כך לעולם.

וכשיהיה קרוב לימות המשיח, אפילו תינוקות של העולם עתידיים למצא נסתרות

¹ שם ע"ב בצירופיו (אור יקר).

² חכמת השכלים הנפרדים הנבדלים שבתוך ההיכלות (אור יקר). הקליפות אשר מקום אחיזתם הוא אחורי הריחיים אשר הם מתגלגלים אחורי הפרוכ' שהיא המחיצה מסך מבדיל וע' פ' בא לו ע"ב (ד"א).

³ הריחיים הם ההיכלות העליונים שהם היכל נוגה והיכל עצם השמים שהם שחקים נגד נצח הוד וחושך להילכות אלו משתלשלים כמה מדרגות קדושות וז"ש דמתגלגלון (אור יקר). פי' הם הקלי' שהם אחר מחנות שכינה שהם ארגמ"ן שנקראים ריחיים כמ"ש הרב בפסוק אשר אחר הריחיים (מ"מ).

⁴ משתלשלין ויורדים עד חוצה לקדושים וזה שאמר בתר פרוכתא (אור יקר).

⁵ פי' והם אחר המסך שבין אצילות לבריאה (מ"מ).

⁶ הקלי' הם בין אור מקוף דמלכות ובין אור פנימי דמלכות אחוריהם לאור המקיף ופניהם לאור הפנימי ומפני חשש שלא יינקו מאור פנימי שהוא קטן מאור המקיף שם המאציל ב"ה המסך מחצוניות נה"י דאימא על ז"ן כדי שלא יינקו. נמצא שהם בין אור המקיף ובין אור הפנימי, וז"ש גו טהירין עילאין שהאורות של מעלה נקראים טהירין עילאין, והם בתוכם בו מקיף לפנימי (מ"מ). תוך האורות העליונות הכל היה מבואר שם (ד"א).

⁷ נראה משל לאיזהו מלחמה מצד מלכי מערב (אור יקר). אפשר המ' שלא זזה מכותל מערבי (נ"א).

⁸ היינו דאתגזרת אבן די לא בידין ומחת לצלמא ביטול הקליפות והשבתתם וכאומר כי הנה החשך וגו'. ד"ח (נ"א).

⁹ עי' לעיל מג ע"ב, וח"ב רנב ע"ב.

¹⁰ עי' אד"ר קמב ע"ב, שהם ג' בחי' שד שנבראו בין השמשות, ועי' בהגר"א בספד"צ כז ע"ב: אמר כאן תלת דרגין דרוחין בישין ועלעולין וקטפורין, והן תלת דרגין דנפקין מחוטמא תלת שלהובין תננא ואשא וגחלי דנורא, וכו', והן אף וחימה ומשחית.

¹¹ כיון שהגיעו לעסוק בסודות הספר ההוא והיו מספרים זה עם זה אז יצא שלהבת אש וסופה וסער והכה בידיהם וע"י זה נאבד הספר מידיהם (ד"א).

¹² נערים קטנים שבעולם ימצאו אוצרות ספרים חשובים מסודות התורה כי אז תתמלא הארץ דעה (ד"א). פירוש למנדע קצין דגאולה וחושבנין של ימי הגלות שיתגלה אפילו לנערים. הרש"ב (נ"א).

בראשית

ולמנדע ביה קצין וחושבנין ובהווא זמנא אתגליא לכלא הה"ד (צפניה ג ט) כי אז אהפוך אל עמים וגו' מהו אז? בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא ויוקים לה קב"ה כדין אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יהו"ה ולעבדו שכם אחד

תא חזי אע"ג דאברהם כתיב ביה (בראשית יב ט) ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה וכל מטלנוי הוו לדרומא² ואתקשר ביה לא סליק לדוכתיה כדקא יאות עד דאתיליד יצחק³ כיון דאתיליד יצחק אסתלק לאתריה ואיהו אשתתף בהדיה ואתקשרו

מדרש הנעלם

ממזרים בעולם

המה הגבורים אשר מעולם שאין גבור ופריץ ופריץ ועריץ > כמו הממזר אנשי השם שהכל יכירו לקרותו השם הידוע ממזר דכיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור הכל יקראוהו אותו שם ומה דאמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אין לך רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף יניח בן צדיק וכשר או שיציל לאדם מישראל ממיתה משונה או שיעשה טובה אחת ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציאו לעולם

ביומוי דרבי יוסי הוו אינון פריצי דהוו משדדי בטורייא עם פריצי אומות העולם וכד משכחי בר נש ותפשי ליה לקטליה הוו אמריין [ליה] מה שמך אי הוה יודאי הוו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טורייא ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה (והא) [והוה] אמר רבי יוסי אתחזון אינון בכל האי למיעל לעלמא דאתי

תנו רבנן ג' דברים הללו אינן באין לעולם אלא בקולות קול היה דכתיב (בראשית ג טז) בעצב תלדי בנים וכתיב (שם ל כב) וישמע אליה אלהים קול גשמים דכתיב (תהלים כט ג) קול יהו"ה על המים וכתיב (מ"א יח מא) כי קול המון הגשם קול תחיית המתים דכתיב (ישעיה מ ג)

של חכמה ולדעת בו קצים וחשבונות. ובאותו זמן יתגלה לכל. זהו שכתוב "כי אז אהפוך אל עמים" וגו'. מה זה "אז", בזמן שתקום כנסת ישראל מן העפר והקב"ה יקים אותה, אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

בא וראה, אף על גב שכתוב באברהם "ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה", וכל מסעותיו היו לדרום ונקשר בו, לא עלה למקומו כראוי עד שנולד יצחק. כיון שנולד יצחק, התעלה למקומו והשתתף עמו ונקשרו

ממזרים בעולם.

"המה הגבורים אשר מעולם", שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. "אנשי השם", שהכל יכירו לקרותו השם הידוע ממזר, שכיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד, אין לך רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם, שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף יניח בן צדיק וכשר, או שיציל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציאו לעולם.

בימי רבי יוסי היו אותם פריצים שהיו שודדים בהרים עם פריצי אומות העולם, וכשמוצאים בן אדם ותופסים אותו להורגו, היו אומרים לו, מה שמך, אם היה יהודי, היו הולכים עמו ומוציאים אותו מן ההרים, ואם היה איש אחר, הורגים אותו. (והרי) והיה אומר רבי יוסי, ראויים אלו בכל זה להיכנס לעולם הבא.

שנו רבותינו, שלשה דברים הללו אינם באים לעולם אלא בקולות, קול חיה, שכתוב "בעצב תלדי בנים", וכתוב "וישמע אליה אלהים". קול גשמים, שכתוב "קול ה' על המים", וכתוב "כי קול המון הגשם". קול תחיית המתים, שכתוב "קול קורא במדבר". למה צריך כאן קול במדבר. אלא אמר רבי

¹ היינו יחוד יאהדונה"י כמנין א"ז אותיות. ז"ח (נ"א).

² להתקשר עם מדתו שהיא החסד (אור יקר).

³ מפני שלמות החסד בהיות הגבורה נכללת עמה מים באש ואש במים דהיינו ואיהו אשתתף בהדיה דקאמר לקמיה ועל ידי שהוא עצמו קרא שמו נכלל בו ונכללה הגבורה מחסד והיינו יצחק שהוא לשון שמחה שהוא תיקון הגבורה בסוד הרנה אל הנלויים וכן החסד נמשכת משם (אור יקר).

בראשית

קול קורא במדבר מאי בעי הכא קלא במדברא
אלא אמר רבי זריקא אלין אינון קלייא לאתערא
מתי מדבר ומכאן [ד]הוא הדין לכל העולם אמר
רבי יוחנן הא תנן כשנכנס אדם לקבר נכנס
בקולות כשיקומו בתחיית המתים אינו דין
שיקומו בקולי קולות אמר רבי יעקב עתידה בת
קול להיות מתפוצצת בבתי קברות ואומרת
הקיצו ורננו שוכני עפר ועתידים לחיות בטל של
אור גדול של מעלה דכתיב (ישעיה כו יט) כי טל
אורות טליך וארץ רפאים תפיל אמן כן יהי רצון

ק"ח/ב

זהר

דא בדא בנין כך איהו קרי ליה יצחק ולא
אחרא בנין לשתפא מיא באשא דכתיב
(בראשית כא ג) ויקרא אברהם את שם בנו
הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק מאן הנולד לו
אש ממים

ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה
לאברהם מצחק (בראשית כא ט) אמר רבי חייא
מיומא דאתיליד יצחק והוה ישמעאל בבית
דאברהם לא אסתלק ישמעאל בשמא באתר
דהבא שריא <סוספיתא> (ספוספיתא¹) לא אדכר
קמיה² ובנין כך את בן הגר המצרית גבר דלא
יתחזי לאדכרא³ קמיה דיצחק

אמר רבי יצחק ותרא שרה בעינא דקלנא
חמאת ליה שרה דלא חמאת ליה בעינא דאיהו
ברא דאברהם אלא דאיהו ברא דהגר המצרית
ובנין כך ותרא שרה דשרה חמאת ליה בעינא דא
ולא אברהם⁴ דאילו באברהם לא כתיב
(בראשית כא ט) את בן הגר אלא את בנו תא חזי
לבתר מה כתיב (שם יא) וירע הדבר מאד בעיני
אברהם על אודות בנו ולא כתיב על אודות בן
הגר המצרית בנין כך ותרא שרה את בן הגר
המצרית ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם

זריקא, אלו אותם קולות לעורר מתי מדבר,
ומכאן שהוא הדין לכל העולם. אמר רבי
יוחנן, הרי שנינו, כשנכנס אדם לקבר, נכנס
בקולות. כשיקומו בתחיית המתים אינו דין
שיקומו בקולי קולות. אמר רבי יעקב,
עתידה בת קול להיות מתפוצצת בבתי
קברות ואומרת "הקיצו ורננו שוכני עפר".
ועתידים לחיות בטל של אור גדול של
מעלה, שכתוב "כי טל אורות טלך וארץ
רפאים תפיל". אמן כן יהי רצון.

זה עם זה. לכן הוא קרא לו יצחק ולא
אחר, כדי לשתף מים עם אש, שכתוב
"ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר
ילדה לו שרה יצחק", מי שנולד לו, אש
ממים.

"ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר
ילדה לאברהם מצחק". אמר רבי חייא,
מיום שנולד יצחק והיה ישמעאל בבית
אברהם, לא התעלה ישמעאל בשם. במקום
שזהב שורה, לא נזכר פסולת לפניו, ולכן
"את בן הגר המצרית", איש שלא ראוי
להזכיר לפני יצחק.

אמר רבי יצחק, "ותרא שרה" בעין של
קלון ראתה אותו שרה, שלא ראתה אותו
בעין שהוא בן אברהם, אלא שהוא בן הגר
המצרית, ולכן "ותרא שרה", שראתה שרה
אותו בעין זו ולא אברהם, שאילו באברהם
לא כתוב את בן הגר, אלא את בנו. בא וראה
אחר כך מה כתוב, "וירע הדבר מאד בעיני
אברהם על אודות בנו", ולא כתוב על
אודות בן הגר המצרית, לכן "ותרא שרה את
בן הגר המצרית", ולא ראתה שהוא בן
אברהם.

¹ סיגים (אור יקר).

² במקום שיש זהב לרוב אזי סיגי הזהב לא נחשב שם לכלום אף כאן במקום יצחק שהוא רמז גוון הזהב
סוד הדין שבא מצפון כמ"ש מצפון זהב יאתה אזי סוספיתא שהוא סיגי הזהב מותרות הדין שאחז בו ישמעאל
לא נחשב נגדו כלום והוא מבואר (ד"א).

³ בשמו ישמעאל (אור יקר).

⁴ אדה"ר כשחטא כדי ליתקן, נתגלגל בג' האבות, וחוה בג' האמהות. ואמנם אברהם תיקן עון הע"ז,
כשהושלך לאור כשדים, כדכתיב (דברים י"ב ג') ואשיריהם תשרפון באש. ולא עליו, אלא על ניצוץ ישמעאל
שהיה בו כלול אז עדיין, בסוד הצדיק הנתפס בעון הדור. ולזה כשיצא ישמעאל מן גוף אברהם חזר לסורו,
כדכתיב (בראשית כ"א ט') ותרא שרה את בן הגר המצרית מצחק, זו ע"ז, כדרז"ל (ספר הליקוטים תולדות
כח).

בראשית

רבי שמעון אמר¹ האי קרא תושבחתא דשרה
איהו בגין דחמאת ליה דקא מצחק לכו"ם אמרה
ודאי לאו ברא דא ברא דאברהם למעבד עובדוי
דאברהם אלא ברא דהגר המצרית איהו אהדר
לחולקא דאמיה בגין כך (שם י) ותאמר לאברהם
גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה
הזאת עם בני עם יצחק וכי ס"ד דקני לה שרה או
לברה אי הכי לא אודי קב"ה עמה דכתיב (שם
יב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה אלא
בגין דחמאת ליה בכו"ם ואמיה אולפא ליה נמוסי
דכו"ם בגין כך אמרת שרה כי לא יירש בן האמה
הזאת אנא ידענא דלא ירית ולעלמין חולקא
דמהימנותא ולא יהא ליה <עם ברי> חולקא לא
בעלמא דין ולא בעלמא [לעלמא דין²] ולא
לעלמא דאתי³ ובגין כך אודי עמה קב"ה

וקב"ה בעא לאפרשא בלחודוי זרעא קדישא
כדקא יאות⁴ דבגין כך ברא עלמא דהא ישראל⁵
סליק ברעותא דקב"ה עד לא יברי עלמא ובגין
כך נפק אברהם לעלמא ועלמא מתקיים בגיניה
ואברהם ויצחק⁷ קיימו ולא אתיישבו בדוכתייהו
עד דנפק יעקב לעלמא כיון דנפק יעקב לעלמא
אתקיימו אברהם ויצחק ואתקיים כל עלמא
ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא ואתקיים כלא
כגוונא קדישא כדקא יאות ובגין כך א"ל קב"ה
כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי
ביצחק יקרא לך זרע ולא בישמעאל מה כתיב
לבתר (שם יד) ותלך ותתע במדבר באר שבע⁸

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה תשבחת
לשרה הוא, משום שראתה אותו מצחק
לעבודת כוכבים ומזלות, אמרה ודאי שכן
זה אינו בנו של אברהם לעשות את מעשי
אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, חזר
לחלק של אמו. לכן "ותאמר לאברהם גרש
האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה
הזאת עם בני עם יצחק". וכי עלה על דעתך
שקנאה לה שרה או לבן שלה, אם כך, לא
היה מודה הקדוש ברוך הוא עמה, שכתוב
"כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה".
אלא משום שראתה אותו עם עבודת
כוכבים ומזלות ואמו מלמדת אותו מנהגי
עבודה זרה, לכן אמרה שרה "כי לא יירש בן
האמה הזאת", אני יודעת שלא יירש
לעולמים את חלק האמונה, ולא יהיה לו
עם בני חלק לא בעולם הזה ולא בעולם
הבא. ולכן הודה עמה הקדוש ברוך הוא.

והקדוש ברוך הוא רצה להפריד לבדו את
הזרע הקדוש כראוי, שלכן ברא את העולם,
שהרי ישראל עלה ברצון הקדוש ברוך הוא
עד שלא נברא העולם, ולכן יצא אברהם
לעולם והעולם היה מתקיים בגללו,
ואברהם ויצחק עמדו ולא התיישבו
במקומם עד שיצא יעקב לעולם. כיון שיצא
יעקב לעולם, התקיימו אברהם ויצחק ועמד
כל העולם, ומשם יצא העם הקדוש לעולם
והתקיים הכל כדוגמת קדוש כראוי. ולכן
אמר לו הקדוש ברוך הוא "כל אשר תאמר
אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך
זרע" ולא בישמעאל. מה כתוב אחר כך,

¹ ר"ש פליג ארבי חייא ורבי אלעזר, ששניהם פרשו שמחמת שראה שרה מה שאמרה ור"ש אמר
שלא אמרה כן אלא מחמת עבודה זרה שהיה עובד כדמסיק ולכן אמר תושבחתא דשרה ולא לגנות כמו
שדרשו ר' חייא ורבי אלעזר (אור יקר).

² בירושת הארץ והתורה והמצות (אור יקר).

³ חלק בשכרם (אור יקר).

⁴ הקב"ה כוון להיות ישראל חלקו נבדלים משאר האומות, כדכתיב ואבדיל אתכם מכל העמים להיות לי.
ואף אם ימצא חסיד בין שאר האומות ויש לו שכר טוב בעמלו, עכ"ז אין ראוי שיתערב לא הוא ולא זרעו
בישראל, שהם הנשמות הקדושות הנאצלות ונבראות ונוצרות ונעשות בקדושה. ולהיות כל מגמת הקב"ה
בזה כדי להשרות שכינתו עליהם לזה הפריד לוט מאברהם שהם ב' אומות עמו ומואב והפריד ישמעאל
מיצחק שהם י"ב אומות, ושם למד אברהם והפריד שאר בני קטורה (אור יקר).

⁵ ובג"כ נפק אברהם כלומר סבת מציאות אברהם היה ישראל וכיון שישראל קיום העולם נתקיים העולם
בעבור אברהם כיון שאברהם תחלת ישראל לצאת לעולם, וא"ת מי יאמר לו זה שאברהם בשביל ישראל ולא
היה אברהם בשביל עצמו (אור יקר).

⁶ מדת אברהם חסד ומדת יצחק גבורה, ולא נשלמו במדתם בקיום עד שבא יעקב להיות שהם שתי
הקצוות ואין שלימות הקצוות אלא על ידי המכריע דהיינו שלום ת"ת, והיינו תתן אמת ליעקב, וזה סבה
להיות חסד לאברהם (אור יקר).

⁷ "ללך" נוסף דלפ"ו.

⁸ שייך כאן מה שבסוף הספר בסימן יט (הערת הזוהר).

בראשית

כתיב הכא ותתע וכתוב התם (ירמיה י טו) הבל המה מעשה תעתועים וקב"ה בניניה דאברהם לא שביק לה ולברה!

תא חזי בקדמיתא כד אזלת מקמה דשרה מה כתיב (בראשית טז יא) כי שמע יהו"ה אל ענייך והשתא דטעאת בתר כו"ם אע"ג דכתיב (בראשית כא טז) ותשא את קולה ותבך מה כתיב (שם יז) כי שמע אלהי"ם אל קול הנער ולא כתיב כי שמע אלהי"ם את קולך באשר הוא שם הא אוקמוה דלאו בר עונשא הוא לגבי בי דינא דלעילא דהא בי דינא דלתתא ענשין מתליסר שנין ולעילא² ובי דינא דלעילא מעשרים שנין ולהלאה ואע"ג דחייבא הוה לאו בר עונשא איהו³ והא אוקמוה ודא הוא דכתיב באשר הוא שם

א"ר אלעזר אי הכי מאן דאסתלק מעלמא עד לא מטון יומיו לעשרין שנין מאן אתר אתענש בנין דהא מתליסר שנין ולתתא לאו בר עונשא איהו אלא בחטאוי דאבוי אבל מתליסר שנין ולעילא מהו א"ל קב"ה חס עליה דלימות זכאי (ולא לימות חייב) ויהיב ליה אנר טב בהווא עלמא ולא לימות חייב דיתענש בהווא עלמא ואוקמוה⁴ א"ל אי חייבא הוא ולא מטון יומיו

קי"א

לעשרין שנין מהו כיון דאסתלק מעלמא [במאי] (במאן) הוא עונשיה א"ל בדא אתקיים (משלי יג כג) ויש נספה בלא משפט⁵ דכד עונשא נחית לעלמא איהו (דינא)⁶ אערע⁷ בלא כונה לעילא ותתא בהווא מחבלא ויתענש כד לא

"ותלך ותתע במדבר באר שבע", כתוב כאן "ותתע", וכתוב שם "הבל המה מעשה תעתועים", והקדוש ברוך הוא לא עזב אותה ואת בנה בגלל אברהם.

בא וראה, בהתחלה כשהלכה מלפני שרה מה כתוב, "כי שמע ה' אל עניך", וכאן שטענתה אחר עבודת כוכבים ומזלות אף על גב שכתוב "ותשא את קולה ותבך", מה כתוב, "כי שמע אלהים אל קול הנער" ולא כתוב כי שמע אלהים את קולך. "באשר הוא שם", הרי פרשוה שלא בן עונש הוא אצל בית הדין שלמעלה, שהרי בית דין של מטה מענישים משלש עשרה שנה ומעלה, ובית דין של מעלה מעשרים שנה ולמעלה. ואף על גב שהיה רשע, אינו בן עונש, והרי פרשוה, וזהו שכתוב "באשר הוא שם".

אמר רבי אלעזר, אם כך, מי שמסתלק מהעולם בטרם הגיעו ימיו לעשרים שנה, מאיזה מקום נענש, משום שהרי משלש עשרה שנים ומטה אינו בר עונשים אלא בחטאי אביו. אבל משלש עשרה ומעלה מהו. אמר לו, הקדוש ברוך הוא חס עליו שימות זכאי (ולא ימות חייב), ונותן לו שכר טוב בעולם ההוא, ולא ימות חייב שיענש באותו עולם, ובארוה. אמר לו, אם אינו חייב ולא הגיעו ימיו

לעשרים שנה, מהו, כיון שהסתלק מהעולם במה ענשו. אמר לו, בזה מתקיים "ויש נספה בלא משפט", שכשעונש יורד לעולם, הוא (הדין) פוגע בלי כוונה למעלה ולמטה באותו משחית, ויענש כשלא משגיחים עליו מלמעלה. ועליו כתוב "עוונותיו ילכדנו את הרשע", "את" לרבות

¹ כשראה אברהם שישמעאל רשע וחייב מיתה, לזה אמר (בראשית י"ז ח) לו ישמעאל יחיה לפניך, ר"ל שיחזור בתשובה, וכן היה שחזר בתשובה כידוע. ואח"כ ניצוץ הטוב שהיה בישמעאל, יצא ממנו יתרא הישמעאלי, שלקח בת נחש (ספר הליקוטים תולדות כח).

² לכך המלקות שבב"ד התחתון הוא ט"ל ג"פ י"ג כמנין שנותיו של לוקה אבל בב"ד של מעלה שהם מכ' שנה לכך המלקות שתין פולסי דנורא ג"פ כ'. ז"ח (כ"כ התוס' בחגיגה דף טו א' הובא בעין יעקב ע"ש. מא"ן) (נ"א), ועי' בזה בזו"ח יט ע"ב וז"א שיש מח' במדרשים, והזהר מכריע כצד זה.

³ משמע דלאו בר עונשין הוו ורשע הוי ובגמ' דילן משמע באשר הוא שם דצדיק הוה אז ומשמע נמי דכבר היה בר עונשין. א"מ. בש"ס ר"ה דף ט"ז אין ראייה משם ויכול להתפרש כזוהר אבל מב"ר מוכח קצת לחד שינויא דהרא"ם והיפ"ת אבל לשינויא אחרינא מה דהיה צדיק באותה שעה היינו בענין הצמא גם אין ראייה דהיה בר עונשין ד"ל דלעשות לו נס אינו ראוי אם היה רשע באותה שעה. מא"ן (נ"א).

⁴ עי' זו"ח כ ע"א.

⁵ הת"ת נק' משפט אינו עם צדק [מלכות] (אור יקר).

⁶ דינא ללדק (אור יקר).

⁷ בהווא מחבלא המשחית היונק ממנה בעידן רתחא (אור יקר).

בראשית

אשגחו עליה מלעילא¹ ועליה כתיב (שם ה כב) עונותיו² ילכדנו את הרשע א"ת לאסגאה מאן דלא מטון יומוי לאתענשא עונותיו ילכדנו (את הרשע) ולא בי דינא דלעילא ובחבלי חטאתו יתמך ולא בי דינא דלתתא בנין כך כתיב (בראשית כא יז) כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם

רבי שמעון פתח ואמר (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב מלא בוא"ו, למה, אלא בשני צדדים הוא (הם) סוד של חכמה, אחד שהוא הסוד של דרגה של חכמה, המקום ששורה בו יעקב. אבל פסוק זה נאמר על הגלות של ישראל, שכשהם בתוך הגלות, אותו זמן שיפקדו (בית יעקב), הם יפקדו בסוד של וא"ו, והוא באלף הששי. ופקידה בסוד של וא"ו, ששה רגעים וחצי עת. ובזמן של שישים שנים לברית הדלת באלף הששי, יקים אלהי השמים פקידה לבת יעקב. ומאותו זמן עד שיהיה לה זכירה, שש וחצי שנים. ומאותו זמן שש שנים אחרות, והם שבעים (ושלש) ושתים וחצי.

בששים ושש יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל. וכוכב אחד בצד מזרח יבלע שבעה כוכבים מצד צפון, ושלהבת אש שחורה

רבי שמעון פתח ואמר, "וזכרתי את בריתי יעקוב", מלא בוא"ו, למה, אלא בשני צדדים הוא (הם) סוד של חכמה, אחד שהוא הסוד של דרגה של חכמה, המקום ששורה בו יעקב. אבל פסוק זה נאמר על הגלות של ישראל, שכשהם בתוך הגלות, אותו זמן שיפקדו (בית יעקב), הם יפקדו בסוד של וא"ו, והוא באלף הששי. ופקידה בסוד של וא"ו, ששה רגעים וחצי עת. ובזמן של שישים שנים לברית הדלת באלף הששי, יקים אלהי השמים פקידה לבת יעקב. ומאותו זמן עד שיהיה לה זכירה, שש וחצי שנים. ומאותו זמן שש שנים אחרות, והם שבעים (ושלש) ושתים וחצי.

בששים ושש יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל. וכוכב אחד בצד מזרח יבלע שבעה כוכבים מצד צפון, ושלהבת אש שחורה

בששים ושש יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל. וכוכב אחד בצד מזרח יבלע שבעה כוכבים מצד צפון, ושלהבת אש שחורה

¹ ברחמים (אור יקר).

² שהוא גרם לעצמו שלא נחבא מהמחבל כענין לך עמי בא בחדריך ומפני שעון מגיע עד היסוד לך אמר בי דינא דלעילא ומשום דחטאת איהו במלכות דריש מיניה בי דינא דלתתא (אור יקר).

³ מדת הת"ת או ו' של שם הוי"ה (אור יקר).

⁴ מפני שיתפקדו בקצים אחרים והם בכמה חשבונות, אמנם ההוא זמנא דיתפקדון ביעקב שהוא העת ממש, שלא זכו בשאר הקצים ועברו כולם והגיע פקודתם ביעקב יתפקדון ברזא דו', דהיינו מקום יעקב במדת הת"ת, ואיהו אלף הו' שקודם אין פקידה מצד יעקב אלא מצד שאר המדות ושאר הקצים אמנם בהגיע אלף הו' הוא זמן הרמוז לו' מדת יעקב (אור יקר).

⁵ "כיה יעקב" מוסגר דפ"ק.

⁶ ואתחנן ער ע"א (הערת הזוהר, ובלש"ו).

⁷ דהיינו ס' שנין, שכן עולה מציאות הו' בסוד העשיריות, וחצי מילוי וא"ו כי וא"ו עולה י"ג מחציתה שש שנים ומחצה דהיינו שי תרגעי ופלג עידן (אור יקר).

⁸ "י"ג דסרה" נוסף בלור יקר.

⁹ [לפי הי"ג] אלו הימים אלו הם ימי עיבור הגאולה ודיניה דהיינו שרה מלכות מצד החסד ומתעברת מיצחק כח הגבורה לגאולה (אור יקר). לברית הדלת ורמז אל התעוררות אות ו' משם הקדוש יקו"ק שנקרא ברית התיכון כמ"ש בפ' תרומה קעה ע"ב (ד"א).

¹⁰ פקידה מהמלכות והוא סוד גילוי משיח בן יוסף שהוא מצד המלכות, וזכירה מת"ת והוא סוד משיח בן דוד שהוא מצד הת"ת שהם ב' משיחי חד נוק' דשלטא ביה מותא, וחד דכורא דלא שלטא ביה מותא ובין זה לזה ו' שנים ומחצה (אור יקר).

¹¹ הוא רמז לה' עליונה גליל העליון ושם היה החרבן ראשונה לכך יקום בראשונה (אור יקר). שמות ז ע"ב ט ע"ב (הערת הזוהר).

¹² היינו דרך כוכב מיעקב ימצא מן המזרח מדת יעקב ויבלע שבעה ככביא מסטר צפון הם ז' אומות ז' שרים מן הצפון דהיינו שהם שרים שמאליים (אור יקר).

בראשית

ככביא מסטר צפון ושלחובא דאשא אוכמא¹ תהא תליא ברקיעא שיתין יומין וקרביין יתערון בעלמא לסטר צפון² ותריין מלכין יפלון באינון קרביין ויזדונון³ כלהון עממיא⁴ על ברתיה דיעקב לאדחייא <לה> (לון) מעלמא ועל ההוא זמנא כתיב (ירמיה ל ז) ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע⁵ וכדין <יסתימון> (תסתיימון) נפשין מגופא⁶ ובעיין לאתחדשא וסימניך (כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים וכתוב) (בראשית מו כו) כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' כל נפש ששים ושש בשבעין ותלת כל מלכי עלמא יתכנשו⁷ לנו קרתא [רבתא דרומין] וקב"ה יתער עלייהו אשא וברדא ואבני אלגביש ויתאבדון מעלמא בר אינון מלכין דלא ימטון לתמן ויהדרון לאנחא קרביין אחרנין

ומההוא זמנא מלכא משיחא יתער בכל עלמא ויתכנשו עמיה כמה עמין וכמה חיילין מכל סייפי עלמא וכל בני ישראל יתכנשו בכל אינון אתרי עד דאשתלימו אינון שניין למאה כדין וא"ו יתחבר בה"א וכדין (ישעיה סו כ) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליהו"ה וגו' ובני <ישמעאל> (ישראל) זמינין בההוא זמנא לאתערא (עליהון) <עם> כל עמין דעלמא למיתי על ירושלם דכתיב (זכריה יד ב) ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה וגו' וכתוב (תהלים ב ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יהו"ה ועל משיחו וכתוב (שם ד) יושב בשמים ישחק יהו"ה ילעג למו⁸

תהיה תלויה ברקיע שישים יום, ומלחמות יתעוררו בעולם לצד צפון, ושני מלכים יפלו באותם המלחמות. ויזדונו כל העמים על בת יעקב לדחות אותה (אותם) מהעולם. ועל אותו הזמן כתוב (והיתה) "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע", ואז יכלו הנפשות מהגוף ורוצים להתחדש, וסימן לדבר, ("כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים", וכתוב) "כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו', כל נפש שישים ושש". בשבעים ושש כל מלכי העולם יתכנסו לתוך העיר הגדולה של רומי, והקדוש ברוך הוא יעורר עליהם אש וברד ואבני אלגביש ויאבדו מהעולם, פרט לאותם מלכים שלא יגיעו לשם ויחזרו ללחום מלחמות אחרים.

ומאותו זמן מלך המשיח יתעורר בכל העולם, ויתכנסו עמו כמה עמים וכמה חיילות מכל סופי העולם, וכל בני ישראל יתכנסו בכל אותם מקומות, עד שישלמו אותן שנים למאה. אז וא"ו תתחבר עם ה"א, ואז "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה" וגו'. ובני ישמעאל (ישראל) עתידיים באותו זמן להתעורר (עליהם) עם כל עמי העולם לבא על ירושלים, שכתוב "ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה" וגו', וכתוב "יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו", וכתוב "יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו".

¹ מורה על המלכות בדיניה שהיא תלויה מהת"ת דהיינו תהא תלי ברקיעא שתין יומין נגד זה ספירות כלולות מעשר שבת"ת (אור יקר).

² מלחמות לצד השמאליים מהם (אור יקר).

³ ויזדמנון (אור יקר).

⁴ שיעשו עצת שלום ביניהם ויתהפכו לישראל להשמיד מפני שהקימו להם מלכות ותהיה עת צרה ליעקב, אמנם לא יבואו לשבר אלא וממנה יושע (אור יקר).

⁵ פי' יכלו הנשמות שבאוצר ואז יתחילו לירד נשמות חדשות בעולם ועי' בפקודי רצט ע"א (ד"א).

⁶ מיום שנחרב הבית אין נשמות מאוצר חדש אלא ואתם שהם בסוד אוצר הנקרא גוף שהם אותם המתנגלות וחוזרות ושבות ובעת ההיא נתקנו הנשמות וצריכים בני אדם נשמות לזווגם וצריך לחדש להם אוצר לנשמות והיינו בתחלת הזכירה שהיא בס"ו ופלא ויתמשכו ביני וביני ו' שנים ופלא עד הגיע זמן שבעים ושש (אור יקר).

⁷ בעצה הנזכרת על כל ישראל ויעברם הקב"ה מן העולם שם ושאר המלכים הקרואים ולא הגיעו שם יחזרו ולא להלחם על ישראל ראו הנס ולכך יעשו מלחמות אחרות מהם ובהם וישמך הזמן בקבול גליות ישראל כ"ז שנין עד תשלום ע"ג לק' וכו' (אור יקר).

⁸ עי' זהר שמות ז ע"ב עד דף י' (דע"ה ח"ב נח ע"ג).

בראשית

לבתר וא"ו זעירא¹ יתער לאתחברא ולחדשא נשמתי² דהוו עתיקינ בנין לחדתא עלמא כמה דכתיב (שם קד לא) ישמח יהו"ה במעשיו וכתיב (שם) יהי כבוד יהו"ה לעולם לאתחברא כדקא (ד) יאות ישמח יהו"ה במעשיו לנחתא לון לעלמא ולמהוי כלהון בריין חדתינ לחברא עלמין כלהו כחד זכאין אינון כל אינון דישתארוני בעלמא בסיפי אלף שתיתאה למיעל בשבתא דהא כדין איהו יומא חד לקב"ה בלחודוי לאזדוונא כדקא יאות ולמלקט נשמתינ חדתינ למהוי בעלמא³ עם אינון דאשתארו בקדמיתא דכתיב (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והגותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני (בראשית כב א) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים מד ה) אתה הוא מלכי וגו' דא הוא שלימו דכל דרגין כחדא⁴ דא בדא צוה ישועות יעקב (שם) כל אינון שליחן דעבדי שליחותא

קי"ב

בעלמא דליהוי כלהו מסטרא דרחמי⁵ ולא להו מסטרא דדינא בנין דאית מארי שליחין⁶ מסטרא דרחמי ומסטרא דדינא קשיא אינון שליחן דאתיין מסטרא דרחמי לא עבדי שליחותא דדינא בעלמא כלל

ואי תימא הא מלאכא דאתגלי ליה לבלעם הא תנינן שליחא דרחמי הוה ואתהפך לדינא לא לעולם לא אשתני אלא שליחא דרחמי הוה לאגנא עליהו דישראל ולמהוי סניגוריא עליהו ולקבליה הוא דינא וכך אורחוי דקב"ה כד אוטיב לדא ההוא טיבו דינא לדא כך הא שליחא דרחמי

אחר כך וא"ו קטנה תתעורר להתחבר ולחדש נשמות שהיו ישנות כדי לחדש את העולם, כמו שכתוב "ישמח ה' במעשיו", וכתוב "יהי כבוד ה' לעולם", להתחבר כראוי. "ישמח ה' במעשיו", להוריד אותם לעולם, ושכולם יהיו בריות חדשות לחבר את כל העולמות יחד. אשריהם כל אותם שישארו בעולם בסוף האלף הששי להיכנס לשבת, שהרי אז הוא יום אחד לקב"ה לבדו, להזדווג כראוי וללקוט נשמות חדשות שיהיו בעולם עם אותם שנשארו בראשונה, שכתוב "והיה הנשאר בציון והגותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם".

"ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני". רבי יהודה פתח ואמר, "אתה הוא מלכי" וגו', זוהי השלמות של כל הדרגות יחד זו עם זו. "צוה ישועות יעקב", כל אותם השליחים שעושים שליחות

בעולם, שכולם יהיו בצד הרחמים ולא יהיו מצד הדין, משום שיש בעלי שליחים מצד הרחמים ומצד הדין הקשה. אותם שליחים שבאים מצד הרחמים לא עושים שליחות של דין בעולם כלל.

ואם תאמר, הנה המלאך שהתגלה לבלעם, הרי שנינו שליח של רחמים והתהפך לדין. לא, לעולם לא משתנה, אלא שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כך דרכו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו החסד הוא דין לזה. כן השליח הזה היה של

¹ פירוש היא יסוד כי ת"ת הוא ו' גדולה ומשך ו'ו הוא יסוד יתעורר לאתחברא עם מ'. הרש"ב (נ"א).
² נשמות שהן ישנות בגלגול (ד"א). והנה על אף שמבאר בספר הגלגולים פ"א ופ"ז שכל הנשמות כלולים היו באדה"ר, ישנו עוד מין של נשמות אשר לא היו כלולים בו, והם גבוהים במעלה מאותם שהיו כלולים בו, והם נאצלו בעת עולם הנקודות, והיינו כל הנשמות דמלכי יושר שלא נכללו באדה"ר מכיוון שלא נתקנו עדיין, ועתידים ליתקן ולבא לעולם הבא [אלף השביעי (שם ע"ד)], ויתייחדו הם עם אותן שנכללו בו, כל א' בבית זווגיה (כללים ח"א קה ע"ב).

³ ח"ב י ע"א ועי' לעיל כח רע"ב (לש"ו).

⁴ פ"י "אתה" היינו אבא, "הוא" בינה, "מלכי" הוא ז"א, "אלהים" מלכות, וז"ש שלימו דכל דרגין בחדא שהם ד' אותיות הוי"ה אר"א וזר"ן (מ"מ).

⁵ פירוש שהיו המלאכי מסטרא דרחמי כי ברחמים יש דין ויש רחמים שהוא רחום בדין ולכן רחמים כולל חסד וגבורה כי ר"ח עולה יצחק ומים היינו חסד שאם יתנהג העולם בחסד אינם ראויים ואם בגבורה לבד יחרב העולם אלא שיהיו מסטרא דרחמי רחום בדין כנזכר. ז"ח (נ"א).

⁶ ירצה שיהיו כל השלוחים שימצאו בעולם ישועות, דהיינו כולם לרחמים, שמאליים וימיניים, ולא מלאכים בשם אחר, שהם קשים, יונקים מצד הדין הקשה (אור יקר).

בראשית

הוה להו לישראל ולבלעם אתהפך לדינא בנין
כך צוה ישועות יעקב אמר דוד פקיד על עלמא
כד ישתלהון שליחאה די להויין מסמרא דרחמי

רבי אבא¹ אמר צוה ישועות יעקב דאינון [גו]
גלוותא² וישתכח פורקנא³ (ד) להון גו גלותהון
תא חזי תושבחן דאבהן יעקב הוה⁴ ואלמלא
יצחק לא אתא יעקב לעלמא ובנין כך צוה
ישועות יעקב דא יצחק דכיון דאשתזיב יצחק
ישועות יעקב הוה

ויהי אחר הדברים האלה (בראשית כב א)
רבי שמעון אמר הא תנינן ויהי בימי על צערא⁵
אתמר ויהי אע"ג⁶ דלא כתיב בימי טפסי⁷
דצערא⁸ אית ביה ויהי אחר בתר דרגא⁹ תתאה¹⁰
דכל דרגין עלאין ומאן איהו דברים כמה דאת
אמר (שמות ד י) לא איש דברים¹¹ אנכי ומאן
הוה בתר דרגא דא והאלהים נסה¹² את אברהם
(בראשית כב א) דאתיא יצר הרע לקטרגא קמי
קב"ה

רחמים לישראל, ולבלעם התהפך לדין, לכן
"צוה ישועות יעקב", אמר דוד, צוה על
העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד
הרחמים.

רבי אבא אמר, "צוה ישועות יעקב",
שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאולה
בתוך גלותם. בא וראה, המשובח של
האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא
יעקב לעולם. ולכן "צוה ישועות יעקב", זה
יצחק, שכיון שניצל יצחק, היו ישועות
יעקב.

"ויהי אחר הדברים האלה". רבי שמעון
אמר, הנה שנינו "ויהי בימי" נאמר על צער.
"ויהי" אף על גב שלא כתוב בימי, יש בו
טופס של צער. "ויהי אחר", אחר הדרגה
התחתונה של כל הדרגות העליונות. ומהו
"הדברים", כמו שנאמר "לא איש דברים
אנכי". ומי היה אחר הדרגה הזו, "והאלהים
נסה את אברהם", שבא יצר הרע לקטרג
לפני הקדוש ברוך הוא.

¹ ישועות הם המלאכים מצד הגבורה ואמר ישועות מפני שצריכים ליכנס אלו המלאכים תוך הגלות והקשוי, ואינם נכנסים תוך הגלות והקלי' אלא מלאכי הגבורה. ואמר ישועות מפני שאינם חוששים בחצונים, ואלו הם ישועות יעקב שמושיעים אותם תוך עמקי הקלי' (אור יקר).

² והטעם שבחר אלו עם היות שמלאכי חסד יפים יותר מפני הצורך שיגאלו בעמקי החצונים (אור יקר).

³ וראה שישועות יעקב הוא מלאכי הגבורה (אור יקר).

⁴ ובודאי שבזכות יעקב ניצל יצחק כדפי' לא עתה יבוש יעקב וכו' אמנם עם כל זה, אלמלא יצחק לא אתא יעקב וא"כ הצלתו של יעקב הוא יצחק עם היות שניצל יצחק בזכות יעקב, א"כ כחות הגבורה הם הצלת יעקב בגלותם (אור יקר). פי' כאלו אמר ד"א שלפי' ראשון דר' אבא צוה ישועות יעקב ר"ל שיעשה תשועה ליעקב שהם ישראל מהגלות, ולפי' זה צוה ישועות יעקב דא יצחק, ולפי זה פסוק זה נאמר בשעת העקידה ואח"כ סדרו דוד בתהלים וכן כמה פסוקים (מ"מ).

⁵ כי מלת ויהי היא מלה של צער וי' הי, ב' מלות המורות על צער ודין, ומלת הי מצד הגבורה המגביר ה' נוקבא על י' דכורא, וכשאומר בימי הורה שכל הימים העליונים הגביר בהם הדין והקושי שנהפכו מאור יום אל חשך הדין והלילה אבל מלת ויהי מורה דין אבל לא בימים העליונים (אור יקר).

⁶ מלשון זה נראה הפך מ"ש בש"ס ויהי בימי ודאי לשון צער ויהי איכא ואיכא שיש לשון צער ויש לשון שמחה נראה אמר ויהי בימי צער גדול ויהיה קצת צער (מ"מ).

⁷ לשון טיפין כלומר לא דם ממש אלא צחצוחי דם ודין (אור יקר). טופסי כמו טופסי דשטרי דומה לצער, א"נ טפסי ניצוצות הגחלת שאינו צער גמור (מ"מ).

⁸ טופס הצער יש בו שבא השטן לקטרג עליו (ד"א).

⁹ דבר היא המלכות, הדברים הם בחינותיה, האלה שהיא למטה מג' אבות הנקראים אלה, והם ג' בחי' דבר שרה נגד ג' אבות, ואחריה הם החצונים, שאחורי הנקבה הדינים הקשים (אור יקר).

¹⁰ פי' הקלי' שהיא אחר המלכות שהיא הדברים באה לקטרג על אברהם, ומהו הקטרוג כדי שיתנסה בעקידת יצחק, כדי שיהיה נשלם. שתחלה היה אברהם במדת החסד לבד, ואחר העקידה נכללה גבורה בחסד, והיה כלול אברהם גם מהגבורות ויצחק היה כלול גם הוא מהחסדים (מ"מ).

¹¹ שהיה מעולם הנקבה הגאולה והיינו שירה נוק' ומשה מעלמא דדכורא (אור יקר).

¹² מכח דבריו של שטן שבא לקטרג וכו' ואפשר לפרש האלה החצונים כעין אלה אלהיך ישראל ואחר הדברים הם החצונים דהיינו האלה ולא משמע הכי דברי ר"ש אלא ממלת והאלהים נסה מיייתי דבריו של שטן שהיו שם שהנסיון על ידי ערעור החצוני הוא כעין איוב (אור יקר).

בראשית

הכא אית לאסתכלא והאלהים נסה את אברהם את יצחק מבעי¹ ליה דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק אלא את אברהם ודאי² דבעי לאתכללא בדינא דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא והשתא אתכליל מיי"א באש"א ואברהם לא הוה שלים עד השתא דאתער למעבד דינא ולא תקנא ליה באתריה³

וכל יומי לא הוה שלים עד השתא דאתכליל⁴ מיי"א באש"א ואש"א במיי"א ובנין כך והאלהים נסה את אברהם ולא את יצחק דאזמין אברהם לאתכללא בדינא וכד עביד דא עאל⁵ אש"א במיי"א ואשתלים דא עם דא⁶ ודא עביד דינא⁸ לאתכללא דא בדא וכדין יצר הרע אתא לקטרנא עליה דאברהם דלא אשתלים כדקא יאות עד דיעביד דינא ביצחק דיצר הרע אחר הדברים איהו ואתא לקטרנא

ותא חזי רזא דמלה אע"ג דקאמרן דאברהם כתיב ולא יצחק יצחק נמי אתכליל ביה בהאי קרא רזא דכתיב והאלהים נסה את אברהם נסה לאברהם לא כתיב אלא את אברהם את⁹ דייקא ודא יצחק דהא בהדיא שעתא בגבורה תתאה¹⁰ שריא כיון דאתעקד ואזדמן בדינא על ידא

כאן יש להסתכל, "והאלהים ניסה את אברהם", היה צריך לכתוב את יצחק, שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר עונש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה, לא היה נענש אביו עליו, למה "והאלהים נסה את אברהם" ולא כתוב ניסה את יצחק. אלא את אברהם ודאי, שרצה להיכלל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקודם לכן, ועכשיו נכללו מים עם אש, ואברהם לא היה שלם עד עכשיו, שהתערר לעשות דין ולהתקינו במקומו.

וכל ימיו לא היה שלם עד עכשיו שנכלל מים עם אש ואש עם מים, ולכן "והאלהים נסה את אברהם" ולא את יצחק, שהזמין אברהם להיכלל עם דין. וכשעשה את זה, נכנס אש במים ונשלם זה עם זה, וזה עושה הדין להיכלל זה עם זה. ואז יצר הרע בא לקטרנא על אברהם שלא השתלם כראוי עד שיעשה דין ביצחק, שיצר הרע הוא אחר הדברים הוא בא לקטרנא.

ובא וראה סוד הדבר. אף על גב שאמרנו שכתוב אברהם ולא יצחק, גם יצחק נכלל בפסוק הזה, סוד הכתוב "והאלהים נסה את אברהם", לא כתוב נסה לאברהם, אלא את אברהם, את דוקא, וזה יצחק. שהרי באותה שעה היה שורה בגבורה התחתונה, כיון שנעקד והזדמן בדין על ידי אברהם כראוי,

¹ רל ע"ב ופקודי רנז ע"א (ד"א).

² למה לא הזכיר הכתוב יצחק בהדיא רק בריבוי את והלא העקידה היתה לשניהם בשוה שאברהם שהיה חסד נכלל בגבורה ויצחק שהיה גבורה נכלל בחסד וא"כ למה לא היה הקטרוג רק על אברהם כמ"ש את אברהם ולא את יצחק וכו', ו"ל שאברהם יצאו רוב שנותיו שהיה בן קל"ז שנה בשעת העקידה ועדיין לא נשלם ולכן היה הקטרוג עליו, אבל יצחק אין לו אז רק צ"ז שנה ואם לא נשלם עתה עדיין יש לו זמן שיושלם אח"כ כדרך הצדיקים שהולכים ונשלמים (מ"מ).

³ פירוש לתקן הדין במקום הדין עצמו שהרי החסד פועל דין. ז"ח (נ"א).

⁴ קסד ע"ב וקד ע"א (ד"א).

⁵ קלג ע"ב (הערת הזוהר)

⁶ "עס דא" נמחק בלור יקר, ובמקומו איתא "אתדן".

⁷ יצחק (אור יקר).

⁸ אברהם (אור יקר).

⁹ בתיקונים יצחק ק"ץ ח"י והיינו יסוד (ד"א). פי' כי יצחק נרמז בריבוי "את" ונודע כי מלת "את" במלכות דכליל מא' עד הת' וגם כמו שנודע כי את הוא רחל עם לאה ותרומיהו הוי רבויין ותוספות נפקא מן דכורא תאומות דיליה והנה יצחק אחיד בגבורה דיליה והוא אחיד בגבורה עילאה דכורא והכא נרמז במלכות תתאה שעד ההוא שעתא בגבורה תתאה הוי שריא ע"י כי אדם קונה ומשלים נשמתו מתתא לעילא כנודע ויצחק אז עדיין לא השלים נשמתו רק בבחי' ה"ג שבה ואח"כ ע"י העקידה השלים גבו' דכורא וכיוצא בזה נאמר באברהם ויסע אברם כי תחלה היה בחסד נוק' ואח"כ עלה עד חסד דוכרא (זהר הרקיע).

¹⁰ פי' שהיה בגבורה דנוקבא ואח"כ עלה בגבורה דכורא (ד"א).

בראשית

אז התעטר במקומו יחד עם אברהם ונכללו אש במים ועלו למעלה, ואז נמצאה מחלוקת כראוי, מים עם אש. מי (עשה) ראה אב רחמן שנעשה אכזר, אלא כדי שתמצא מחלוקת מים באש ולהתעטר במקומם (כראוי), עד שבא יעקב והכל נתקן כראוי, ונעשו שלשה אבות שלמים ונתקנו עליונים ותחתונים.

אבהן שלמין ואתתקנו עלאי ותתאי²

ויאמר קח נא את בנך (בראשית כב ב) וכי היאך יכיל אברהם דאיהו סבא אי תימא בגין דיצחק לא נפיק מרשותיה כלל יאות אבל כמה דאת אמר (במדבר כ כה) קח את אהרן ואת אלעזר בנו אלא בגין לאמשכא לון במלין ולאדברא לון לרעותא דקב"ה אוף הכא קח במלין את בנך את יחידך אשר אהבת (ו)הא

קב/א

אוקמוה ולך לך אל ארץ המוריה כמה דאת אמר (שיר ד ו) אלך לי אל הר המור לאתקנא באתרא דיתחזי

ביום השלישי וישא אברהם את³ עיניו וירא את המקום מרחוק (בראשית כב ד) ביום השלישי הא אוקמוה אלא כיון דאתמר ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים מאי טעמא ביום השלישי וירא את המקום מרחוק אלא בגין דכתיב (בראשית כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע ודא הוא יעקב דנפק מניה והאי הוא ביום השלישי וירא את המקום מרחוק כמה דאת אמר (ירמיה לא ב) מרחוק יהוה נראה לי⁴ וירא את⁵

"ויאמר קח נא את בנך". וכי איך יכול אברהם שהוא זקן. אם תאמר משום שיצחק לא יצא מרשותו כלל, יפה, אבל כמו שנאמר "קח את אהרן ואת אלעזר בנו", אלא כדי להמשיכם בדברים ולהנהיגם לרצון הקדוש ברוך הוא, כמו כן כאן קח בדברים. "את בנך את יחידך אשר אהבת", הרי

פרשוה. "ולך לך אל ארץ המוריה", כמו שנאמר "אלך לי אל הר המור", לתקן במקום שראוי.

"ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק". "ביום השלישי", הרי פרשוה, אלא כיון שאמר "ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים", למה "ביום השלישי וירא את המקום מרחוק", אלא משום שכתוב "כי ביצחק יקרא לך זרע", וזהו יעקב שיצא ממנו, וזהו ביום השלישי. "וירא את המקום מרחוק", כמו שנאמר "מרחוק ה' נראה לי". "וירא את המקום", זהו יעקב, שכתוב "ויקח

¹ פי' ע"י אברהם שהיה חסד ועשה עצמו אכזרי לשחוט את בנו נתגבר החסד ולקח קצת מהגבורות וכל ע"י יצחק שהיה דין ואפ"ה הכניע עצמו לפני החסד ע"ז לקחה הגבורה קצת מהחסד וזו היא מחלוקת שהיא לש"ש שסופה להתקיים שנתקיימה ע"י יעקב הכלול מחסד וגבורה וכריעה ביניהם (מ"מ).

² ר"ל בכל העולמות יש מחלוקת ומכריע בינתים האצ"י חג"ת נה"י וכן בברי' עמוד ימין עמוד שמאל עמוד מזרח מכריע וכן ביצירה מיכאל גבריאל רפאל מכריע בינתים וכן בעשיה במרכבות זכריה ד' מרכבות סוסים לבנים מצד החסד סוסים אדומים מצד הגבורה. ז"ח (נ"א).

³ ס"ת אמת (ד"א).

⁴ זה יובן במה שביארנו בפסוק מרחוק ה' נראה לי כי כל מקום שנאמר מרחוק הוא אבא וכמ"ש בס' הזוהר בפסוק ותתצב אחותו מרחוק בפ' שמות ובפ' בהעלותך ונודע כי יעקב נעשה מהארת היסוד דאבא שבתוך ז"א ונמצא כי ראה אברהם שעתיד לצאת ממנו יעקב שהוא מן היסוד דאבא הנקרא רחוק (שער מאמרי רשב"י). פי' אברהם ראה יעקב שנקרא מקום שבאה לו הארה מאבא שנק' מרחוק, וירצה וירא את המקום שהוא יעקב ומקום הנזכר הארתו מאבא שהוא מרחוק כד אתא יעקב מת הוה אברהם יובן במ"ש באוצ"ח כי תחלה לא השיג יעקב אבינו רק פרצוף יעקב החיצון ואח"כ ע"י מעשיו השיג יעקב הפנימי שבתוך ז"א ונעשה מרכבה לז"א והנה אברהם לא ראה יעקב רק בן ט"ו שנה ועדיין לא השיג להיות מרכבה לז"א וז"ש דהא כד אתא יעקב פי' להיות מרכבה לז"א מת הוה אברהם (מ"מ).

⁵ נ"ל דיעקב עם האותיות בגימטריא מקום (א"מ) ואפשר ס"ת וירא את המקום אמ"ת מדת יעקב כמ"ש תתן אמת ליעקב ור"ת גימטריא י"ב שיליד י"ב שבטים צדיקים לתקן השכינה מרחוק גימטריא משד"י הרומז

בראשית

המקום דא הוא יעקב דכתיב (בראשית כה יא) ויקח מאבני המקום אסתכל אברהם ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה וחמא ליה ליעקב דזמין למיפק מניה מרחוק כמה דאמרן מרחוק ולא לזמן קריב

אמר ליה רבי אלעזר מאי שבחא איהו לאברהם (ד) כד אסתכל וחמא דזמין למיפק מניה יעקב דהא כד אזיל למיעקד ליה ליצחק לאו שבחא כל כך איהו דיליה [א"ל ודאי] (והא) חמא ליה ליעקב דהא מקדמת דנא ידע אברהם חכמתא ואסתכל השתא ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה למעבד שלימו וכדין חמא ליה ליעקב דכתיב (שם כב ד) וירא את המקום אבל השתא קיימא ליה מלה מרחוק בגין דאזיל למיעקד ליה ליצחק ולא בעא להרהר אבתריה דקב"ה

מרחוק חמא ליה גו אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי¹ ובגין כך חמא ליה ולא אתגלי כלא דאלו אספקלריאה דנהרא² [הוה שכיח על האי אספקלריאה דלא נהרא] אתקיים עליה אברהם כדקא יאות אבל מרחוק בלחודוי הוה מרחוק מאי טעמא אסתלק [מהאי] [בהאי] מלה אספקלריאה דנהרא בגין דהאי דרגא דיעקב הוה ובגין דיעקב עד לא אתייליד לא אשתכח השתא על האי דרגא ותו בגין דיהך ויקבל אנרא וירא את המקום מרחוק דא יעקב כמה דאתמר מרחוק דלא זכה ביה (ראייה בעינוי בהאי עלמא אלא מרחוק מגו האי דרגא דהא כד אתא יעקב³

מאבני המקום". הסתכל אברהם ביום השלישי שהוא הדרגה השלישית, וראה את יעקב שעתיד לצאת ממנו. "מרחוק", כמו שאמרנו מרחוק ולא לזמן קרוב.

אמר לו רבי אלעזר, מה שבח הוא לאברהם כשהסתכל וראה שעתיד לצאת ממנו יעקב, שהרי כשהלך לעקוד את יצחק אינו שבח כל כך שלו. אמר לו, ודאי (והרי) שראה את יעקב, שהרי מקודם לכן ידע אברהם את החכמה, והסתכל עכשיו ביום השלישי שהיא דרגה שלישית לעשות שלמות, ואז ראה את יעקב, שכתוב "וירא את המקום". אבל עכשיו עמד לו הדבר מרחוק, משום שהלך לעקוד את יצחק ולא רצה להרהר אחרי הקדוש ברוך הוא.

מרחוק ראה אותו בתוך האספקלריה שלא מאירה בלבדה, ולכן ראה אותו ולא התגלה הכל. שאלו היתה מצויה האספקלריה המאירה על האספקלריה שאינה מאירה, היה מתקיים עליה אברהם כראוי, אבל מרחוק בלבדו היה, מרחוק, למה הסתלקה מהדבר הזה האספקלריה המאירה, משום שזו היתה דרגתו של יעקב, ומשום שעדיין לא נולד יעקב, לא נמצא כאן על הדרגה הזו. ועוד, כדי שילך ויקבל שכר. "וירא את המקום מרחוק", זה יעקב, כמו שנתבאר. "מרחוק" שלא זכה בו. (ראייה בעינוי בעולם הזה, אלא מרחוק, מתוך הדרגה הזו, שהרי כשבא יעקב, אברהם היה מת והסתלק מהעולם, "וירא את המקום מרחוק", אבל לא בראיה אחרת).

ליסוד שתקן ג"ע של אדה"ר ופירש מאמר הזוהר בעצם האריך הרחיב הרמ"ז בסימן י"ב והביא דברי הרמ"ק והרח"ו ולבנת הספיר ועלימו טיף מלתו. מא"ן (ג"א).

¹ ומפני כך ראה ולא ראה שהמלכות פה, וממנה נאמר והאהלים פה (אור יקר).

² דהיינו מדת הת"ת מאיר ממזרח שמש, מושך מן החכמה ויורד ומתקן במלכות למטה דהיינו סוד מקום, דהיינו ויקח מאבני המקום, שהמלכות יתוקן מקום ע"י הת"ת באור החכמה ותהיה אספקלריאה המאירה אלא ראה באספקלריאה התחתונה בהתעלות הת"ת מעליה שאינה מאירה, והיינו וירא את המקום אור המאיר מן החכמה למלכות על ידי הת"ת מרחוק שנתעלה למעלה למקורו בחכמה ונשאר מלכות אספקלריאה שאינה מאירה לבדה (אור יקר).

³ תמה כשנדקדק בשנותיהם תמצא יעקב בן י"ג שנים כשמת אברהם וכן אמרו רז"ל על פ' ויזד יעב נזיד תבשיל של עדשים היה לאבלו של אברהם אבינו שנסתלק ה' שנים [קודם] כדי שלא יראה לעשו יוצא לתרבות רעה בשנת ה"ג. וי"ל עם הנז' כי עד דכתיב ויגדלו הנערים שהיו בן י"ג שנה גמורים ושלימים אז ניכר היות עשו הרשע ויעקב איש תם יושב אהלים. וקודם זה איננו ניכר וזו היא הראיה שלא ראהו אברהם שלם כפי הצורך אכן ראה גופנית ודאי ראהו (שמונה שערים למהרח"ו) (הגהות מהרח"ו). לא יעלה בדעת דברים כפשוטן דאברהם לא חמא ליה ליעקב דהא לא מית עד דהוה בן ט"ו שנה דהא בן ס' ליצחק נולד וחיה אברהם קעה ע"ה ביומי דיצחק ט"ו בתר דאתייליד יעקב אבל לא זכה ליה ראייה בעינוי בהאי עלמא כד אתקין יעקב להאי מקום על תקונוי כד לקח מאבני המקום כד קיפל קב"ה א"י תחותיו והוא סוד נעלם ועי' של"ה (ד"א).

בראשית

מית הוה אברהם ואסתלק מעלמא¹ וירא את

המקום מרחוק אבל לא בראייה אחרת²

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו' (שם ט) <רמיז> [רמז] (חמא) הכא דאע"ג דאתו לההיא ראייה וחמא ליעקב אמר אברהם ודאי קב"ה ידע בנוונא אחרא דאתחזי מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו' מה כתיב לעילא (שם ז) ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי הא אוקמוה אבל מאי טעמא לא³ אתיב ליה (מדי) [מיד] אלא בגין דהא אסתלק מרחמי דאבא על ברא ובגין כך כתיב הנני בני הנני דאסתלקו רחמי ואתהפך לדינא

ויאמר אברהם (שם ח) ולא כתיב ויאמר אביו דהא לא קאים עליה [כאבא] (דאבא) אלא בעל מחלוקת הוה ביה אלהים יראה לו השה יראה לנו מבעי ליה מאי יראה לו אלא א"ל אלהים יראה לו לגרמיה כד איהו <יצטרך> (אצטרך) אבל השתא בני ולא אמרא מיד וילכו שניהם יחדו רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה לג ז) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון הן אראלם אלין מלאכי עלאי צעקו בההיא שעתא ובעו לקיימא על ההיא מלה דכתיב (בראשית טו ה) ויוצא אותו החוצה בגין כך צעקו חוצה מלאכי שלום אלין אינון מלאכין אחרנין דהוו זמינין למיהך קמיה דיעקב ובגיני דיעקב אבטח לון שלימו קב"ה דכתיב (שם לב ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים ואלין אקרונ מלאכי שלום כלוהו בכו כד חמו ליה לאברהם דעקיד ליה ליצחק ואודעזעו עלאי ותתאי וכלהו עליה דיצחק

"ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים" וגו'. רמוז (ראה) כאן, שאף על גב שבאו לאותה ראייה וראה את יעקב, אמר אברהם, ודאי הקדוש ברוך הוא יודע בצורה אחר שראוי, מיד "ויבן שם אברהם את המזבח" וגו'. מה כתוב למעלה, "ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי", הרי פרשוה. אבל למה לא השיב לו (דבר) מיד. אלא משום שהרי הסתלק מרחמים של אב על בן, ולכן כתוב "הנני בני", הנני שהסתלקו הרחמים והתהפך לדין.

"ויאמר אברהם", ולא כתוב ויאמר אביו, שהרי לא עמד עליו כאב, אלא בעל מחלוקת היה עמו. "אלהים יראה לו השה", היה צריך לכתוב יראה לנו, מה זה יראה לו. אלא אמר לו "אלהים יראה" לו לעצמו כשהוא יצטרך, אבל עכשיו "בני", ולא כבש, מיד "וילכו שניהם יחדו". רבי שמעון פתח ואמר, "הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון". "הן אראלם" אלו מלאכים עליונים, "צעקו" באותה שעה ורצו לעמוד על אותו הדבר, שכתוב "ויצא אותו החוצה", לכן "צעקו חוצה". "מלאכי שלום", אלו אותם מלאכים אחרים שהיו עתידים ללכת לפני יעקב, ובשביל יעקב הקב"ה הבטיח להם שלמות, שכתוב "ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים", ואלו נקראו "מלאכי שלום", כולם בכו כשראו את אברהם שעקד את יצחק, והזדעזעו עליונים ותחתונים וכולם על יצחק.

¹ אין הדבר כפשוטו כי הרי בן ט"ו שנים היה יעקב כשמת אברהם כמ"ש ז"ל ע"פ ויזד יעקב נזיד תבשיל של עדשים היה לאבלותו של יצחק על פטירת אברהם אביו אבל הכונה כי כאשר נתגלה מציאות גדולת יעקב בעולם שהוא בצאתו מבאר שבע דכתיב ביה ויקח מאבני המקום כו' ואז כבר הוה אברהם מית ועל לקיחת יעקב אלו אבני המקום הזה נתנבא אברהם וז"ש וירא את המקום מרחוק כלומר ראה את יעקב שנתקשר בשכינה כאשר לקח מאבני המקום כו' בסוד וישב על המטה הנז' ביעקב דאמרו בזוהר דיתבי על ערסא שלימא הנקרא מטתו שלשלמה ואמנם אברהם ראה ענין זה מרחוק פירוש שדבר זה היה רחוק עדין כי מעשה זה אחר מיתתו של אברהם (שער מאמרי רשב"י).

² מהרמ"ק אית ספרים דלא גרסי זה (ד"א).

³ פי' דאמר יצחק אבי היינו רחם כרחם אב ואמאי לא נתעורר עליו ברחמים וז"ש דהא אסתלק מרחמי ר"ל במה שהשיב לו הנני בני והראה לו כי נהפך חס"ד לאברהם לפחד יצחק וז"ש הנני בני נעשיתי גבורה. א"מ. ונראה פשוט דמ"ש לא אתיב ליה מידי היינו כי הנני בני אינו תשובה למה שבקש רחמים כרחם אב והי"ל לפייסו ומפרש דרמז שלקח הגבורה כמ"ש הרב הנזכר. מאי"ן (נ"א).

בראשית

ויקרא אליו מלאך יהוה וגו' (בראשית כב יא)
פסיק טעמא בגווייהו דלאו אברהם בתראה
כקדמאה! בתראה

קב/ב

שלים קדמאה לא שלים² כגוונא דא שמואל
שמואל (שמואל א' ג') בתראה שלים קדמאה לא
שלים בתראה נביא קדמאה לא נביא אבל משה
משה (שמות ג ד) לא פסיק בגין דמיומא
דאתייליד לא אעדי מניה שכינתא³

אברהם אברהם רבי חייא אמר בגין
לאתערא ליה ברוחא אחרא בעובדא אחרא⁵
בלבא אחרא⁶ רבי יהודה⁸⁷ אמר אתבריר יצחק
ואסתליק [ב]רעותא קמי קב"ה כריחא דקטרת
בוסמין⁹ דקרבין כהנייא קמיה תריז זמנין ביומא
ואשתלים קרבנא דהא צערא דאברהם¹⁰ הוה
בשעתא דאתמר ליה (בראשית כב יב) אל
תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה השיב
דקרבניה לא אשתלים ולמננא עבד וסדר כלא
ובנה מזבח מיד וישא אברהם את עיניו וירא
והנה איל אחר וגו' (שם יג)

הא תנינן הוא איל דאתברי בין השמשות
[הוה ובשנתו] >הוה ובן שנתו< היה כמה דאת
אמר (במדבר ז טו) כבש אחד בן שנתו והכי
אצטריך¹¹ (והא יצחק לא הוה בעלמא) >ואת

"ויקרא אליו מלאך ה' וגו'. מפסיק טעם
ביניהם, שאין אברהם האחרון כראשון,
האחרון

שלם, הראשון לא שלם. כדוגמא זו
שמואל שמואל, האחרון שלם, הראשון לא
שלם, האחרון נביא, הראשון לא נביא. אבל
במשה משה אין הפסק, משום שמיום
שנולד לא זזה ממנו שכינה.

אברהם אברהם, רבי חייא אמר, כדי
לעוררו ברוח אחרת, במעשה אחר, בלב
אחר. רבי יהודה אמר, יצחק נבחר והתעלה
ברצון לפני הקדוש ברוך הוא כריח קטורת
הבשמים שמקריבים הכהנים לפניו פעמיים
ביום ונשלם הקרבן, שהרי צערו של אברהם
היה בשעה שנאמר לו "אל תשלח ידך אל
הנער ואל תעש לו מאומה", חשב שקרבנו
לא נשלם ולחנם עשה וסדר הכל ובנה
מזבח. מיד "וישא אברהם את עיניו וירא
והנה איל אחר" וגו'.

הרי שנינו, הוא היה האיל שנברא בין
השמשות, ובן שנתו היה, כמו שנאמר "כבש
אחד בן שנתו". וכך צריך. (ואתה אמרת בין
השמשות, ועוד, והרי יצחק לא היה בעולם,
אלא נפקד וכו' נ"א והרי יצחק לא היה

¹ נשא באידרא דנזיר קנו ע"א (ד"א).

² משנתגייר והכיר בוראו מה שאין כן בשמואל ששלמותו בנבואה (אור יקר). הרב בסידור קדמאה לא שלים פי' קודם העקידה שלא נכלל מהגבורות עדין לא היה שלם, ואחר העקידה שנכלל מהגבורה ונמתקו הגבורות על ידי החסדים אז הוא שלים, וזהו בתראה שלים (מ"מ). נשא קלח ע"א (הערת הזוהר).

³ ולא שלא יהיה שלימות משה רבינו יותר אחר שהוציא ישראל ממצרים וקבל התורה ממה שהיה קודם, וראיה שאחר כך נתקדש יותר שפירש מאשתו, אלא בערך זה לבד דלא אעדי שכינתא וכו' ולהיות זה שלמות בערך אברהם ושמואל לא פסיק טעמא (אור יקר).

⁴ דחיקא ליה שאין זה מקום הוראת קדמאה לא שלים בענין העקידה לכך פי' לאתערא ליה, מפני היות אברהם משתכר ביין חשק עבודת קונו לזבח את בנו קראו כמי שמעורר איש משנתו אברהם חזור בך ותהיה אברהם כמנהגך רחמני שעד עתה היה אברהם מצד החסד ונתהפך נשמתו ורוחו מצד הגבורה מתלבש באכזריות לעבודת קונו. וזהו "ברוחא אחרא" שיחזור לרוח החסד שבו בעובדא אחרא, דהיינו רחמני מדת חסד לא מדת גבורה, שע"י מעשה הזבח נעשה מרכבה לגבורה ונכלל החסד בגבורה כדלעיל (אור יקר).

⁵ מעשה אברהם ולא מעשה יצחק (אור יקר).

⁶ האכזריות שבלב המשתתף עם הנשמה והמעשה כדפי' (אור יקר).

⁷ אלעזר (אור יקר).

⁸ דחיקא ליה דברי רב חייא כי מלת אברהם ג"כ יורה החסד כלולה מהגבורה ואם כן, לא יורה התהפכות המדות אלא רצה לרמוז צערו ב' פעמים הא' בהתאכזר על בנו הב' ביטול מחשבתו היינו קרבן ב' פעמים, וזה רמז אברהם ב' פעמים, הא' תמיד של שחר קרבן בנו, והב' תמיד של בין הערבים דהא צערא דאברהם וכו' (אור יקר).

⁹ ואיתא בתיקונים ומועיל בשעת המגפה ב"מ קריאת פרשת העקדה כקריאת הקטורת. א"מ (נ"א).

¹⁰ גליון זה דעני לאברהם בהר המוריה שהמציא לו האיל (ד"א).

¹¹ "נ"א ואת אמרת בין השמשות ותו והא יצחק לא הוה בעלמא אללא אתפקיד וכו'" נוסף בלפ"ו.

בראשית

אמרת בין השמשות¹ אלא אתפקד חילא לאזדמנא ההוא אימרא בשעתא דאצטריך ליה לאברהם [כמה] דכל אינון מלין דהוו בין השמשות אתמנא חילא לאזדמנא² [ההוא מלה] (להוא זמנא) בשעתא דאצטריך ליה הכי נמי האי איל דאתקריב תהותיה דיצחק³

פתח ואמר (ישעיה סג ט) בכל צרתם לא צר ומלאך פניו הושיעם וגו'. תא חזי בכל צרתם דישראל כד אזדמן לון עאקן כתיב לא באל"ף⁴ וקרי בוא"ו⁵ בגין דקב"ה עמהון בעקו לא באל"ף אתר עלאה יתיר אע"ג דלאו בההוא אתר רוגזא ועקו⁶ להתם לעילא מטא עקתא דישראל לא באל"ף כמה דאת אמר (תהלים ק ג) הוא עשנו ולא אנחנו כתיב באל"ף וקרי בוא"ו ומלאך פניו הושיעם [והא] (והא) איהו עמהון בההוא עקו ואת אמרת הושיעם [אלא] מושיעם לא כתיב אלא הושיעם מקדמת דנא⁷ דאיהו זמין בההוא עקו למסבל עמהון

תא חזי בכל זמנא דישראל אינון בגלותא שכיתנא עמהון בגלותא והא אוקמוה דכתיב (דברים ל ג) ושב יהו"ה אלהיך את שבותך ורחמך וגו' דבר אחר ומלאך פניו הושיעם דא שכיתנא [דאיהו] (ואיהו) עמהון בגלותא ואת אמרת דאיהו הושיעם⁸ אלא הכי הוא ודאי דאלין

בעולם) ואתה אומר [שנברא] בין השמשות. אלא נפקד כח שיזמן אותו האיל בשעה שאברהם הצטרך אותו. כמו שכל אותם הדברים שהיו בין השמשות, התמנה כח שיזדמן לו דבר (לזמן ההוא) בשעה שצריך אותו. כך גם האיל הזה שהקריב תחת יצחק.

פתח ואמר, "בכל צרתם לא צר ומלאך פניו הושיעם" וגו'. בא וראה, בכל צרתם של ישראל, כשמזדמנות להם צרות, כתוב לא באל"ף וקוראים בוא"ו, משום שהקדוש ברוך הוא עמם בצרה. לא באל"ף מקום יותר עליון, אף על גב שאין באותו מקום רוגז וצרה, לשם למעלה מגיעה צרתם של ישראל. לא באל"ף, כמו שנאמר "הוא עשנו ולא אנחנו", כתוב באל"ף וקוראים בוא"ו. "ומלאך פניו הושיעם", והרי הוא עמם באותה צרה, ואתה אומר "הושיעם". אלא לא כתוב מושיעם אלא הושיעם מקודם לכן, שהוא עתיד באותה צרה לסבול עמהם.

בא וראה, בכל זמן שישראל בגלות, שכנינה עמהם בגלות, והרי פרשוה שכתוב "ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך" וגו'. דבר אחר, "ומלאך פניו הושיעם", זו שכנינה, שהיא עמהם בגלות, ואתה אומר שהוא הושיעם. אלא כך זה בודאי, שאלה הם

¹ ותו יצחק לא הוה בעלמא (מ"מ).

² בעל לבנת הספיר היה גורס בזה ע"ש (ד"א).

³ בערך הקדימה ברוחניות מבריאת העולם נקרא אין, ובערך מציאותו לא היה אלא בן שנתו שקרוב לעת צורכו נתגשם ונגלם (אור יקר).

⁴ בג' מקומות מגיע צרתם של ישראל והם בסוד נפש רוח נשמה, והם ג' שמות אה"ה יה"ה אדנ"י ואולם טעם הענין כי בהיות ישראל בצרה מצא להם ג' דברים הא' הוא הכנסם בקל"י ושליטת החצונים עליהם, הב' הוא הדין שנתהפכו הרחמים לדין עליהם. הג', המקורות העליונים שהיו מתפתחין אליהם נסתלקו מטעם דלא שריין באתר פגם. והם ג' אלו מגיעין אל ג' שמות אלו הנזכרים אל שם אדנ"י מגיע כל שלשתם היא עמהם בתוך גלות והחצונים כדכתיב למענכם שולחניי בבלה, ומכל שכן השאר. אל שם הו"ה מגיע שתיים האחרים שהיא אינו עמהם בתוך החצונים ממש. האמנם השפע מסתלק ממנו וגם מתהפך מרחמים לדין ואין לך יום שאין בו קללה יותר מחבירו. ואל שם אהיה אין מגיע לו שום א' מהם מהשנים אלא השלישי דהיינו מקורותיו נסתמין מפני היות כסא שלו פגום. והנה אל ג' אלה כוון הכתוב באומרו בכל צרתם לא צר בא' שהוא שם אה"ה דהיינו מבינה ולמעלה חכמה וכתר כי הכל יוכלל בשם אה"ה והוא סוד אתר דשריא אריך אנפין, ואין בו פגם כלל ח"ו מפני שאין בו דין (אור יקר). פי' א"א (מ"מ).

⁵ פי' ז"א (מ"מ).

⁶ עכ"ז ודאי שלא יהיו בו מג' דברים אלא הא', דהיינו היות כסאו פגום, דכורסייא דעתיקא קדישא איהו הו"ה אדנ"י, ובהיותם פגומים ח"ו הוא מסתלק וזהו חלק הצרה המגיע לו בענין זה (אור יקר).

⁷ הושיעם לא אהדר למלאך דהיינו שכנינה אלא להקב"ה שהושיעם בסבת המלאך וכו' והישועה הוא בא' מב' פנים, או שעת צרה לבד דהיינו ברכת גואל ישראל שבעמידה, או ישועת גלות דהיינו ברכת גאל ישראל שבברכת קריאת שמע (אור יקר).

⁸ ואת אמרת דאיהו הושיעם וכו' פי' היה עמהון בגלות הא אין חבוש מתיר עצמו אלא הכי הוא וכו' פירוש שמרוב אהבתו בישראל נותן עמהם חיבתו היתירה שאין חיבה יתירה כמו הוא ית' לסוף מחשבה זו

בראשית

אינון משכנותיו דקב"ה בגלותא ובגין דשכינתא עמהון קב"ה אדכר לון לאוטבא לון ולאפקא לון מן גלותא דכתיב (שמות ו ה) ואזכור את בריתי בקדמיתא ולבתר (שם ג ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי

משכנותיו של הקדוש ברוך הוא בגלות, ומשום ששכינה עמהם, הקדוש ברוך הוא זוכר אותם להיטיב להם ולהוציאם מהגלות, שכתוב "ואזכור את בריתי", בהתחלה. ואחר כך, "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי".

וגם ראיתי לאסגאה [ראיה] אחרא דאיהו קדמאה דכלא וכתיב (שם ב כד) ויזכור אלהים את בריתו דא שכינתא את אברהם לאברהם מבעי ליה אלא את אברהם דא [הוא] חברותא וזוגא דילה באבהן את אברהם¹ דא הוא מערבית דרומית את יצחק דא הוא צפונית מערבית ואת יעקב דא הוא זוגא חדא כללא חדא² זוגא שלים כדקא יאות כגוונא דא את השמים (בראשית א א) דא הוא כללא מדת לילה ביום ואת הארץ דא מדת יום בלילה כחדא אוף הכא בכלהו את וביעקב ואת למהוי כלא זוגא חדא דלא מתפרשין דכר ונוקבא לעלמין זומין קב"ה לאכרזא בכל עלמא ולאשמעא קל דיימא (ישעיה סג ח) ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע

"וגם ראיתי", לרבות ראה אחרת שהיא הראשונה של הכל, וכתוב "ויזכור אלהים אל בריתי", זו שכינה. "את אברהם", היה צריך לכתוב לאברהם, אלא "את אברהם" זו החברות והזוג שלה עם האבות. "את אברהם", זהו מערבית דרומית. "את יצחק", זהו צפונית מערבית. "ואת יעקב", זהו זוג אחד, כלל אחד, זוג שלם כראוי. כדוגמא זו "את השמים", זהו כלל של מדת לילה ביום. "ואת הארץ", זו מדת יום בלילה כאחד. כמו כן כאן בכולם את, וביעקב ואת, שיהיה הכל זוג אחד שלא נפרדים זכר ונקבה לעולמים, ועתיד הקדוש ברוך הוא להכריז בכל העולם ולהשמיע קול שיאמר "ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע".

ברוך ה' לעולם אמן ואמן
קבא/א
פרשת חיי שרה
זהר

ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (בראשית כג א) רבי יוסי פתח ואמר (יונה א טו) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מועפו הכא אית לאסתכלא מאי טעמא ארעישת ימא עליה דיונה ולא ארעישת עליה ארעא כיון דהוה אויל בגין דלא תשרי עליה שכינתא ימא (עלאה) אמאי אחיד ביה כד הוה אויל אלא ודא³ מלה באתריה הוה ים תנן ים

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים". רבי יוסי פתח ואמר, "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מועפו". כאן יש להסתכל למה הרעיש הים על יונה ולא הרעיש הארץ עליו, כיון שהיה הולך כדי שלא תשרה עליו השכינה, למה הים (העליון) היה אוחז בו כשהיה הולך. אלא ודאי היה הדבר במקומו, ים. שנינו, הים דומה לרקיע, והרקיע לכסא

ולא זז מחבבה וכו' ושולחם להיות ביניהם כד"א ובפשעכם שלחה וגו' ומלאך פניו הושיעם מפני שמלאך פניו עמהם על כן הושיעם וזהו פי' וישלח מלאך וגו' ששלח מלאך להיות עמנו ובשבילו ויוציאנו ממצרים ע' פ' ויקהל ריז ע"ב (ד"א).

¹ במדבר קכ ע"א (הערת הזוהר)

² בשחרית בימי החול זוג יעקב ברחל, אינו בנצח ואיהו בהוד, ובשחרית דשבת מזדווגים יעקב ורחל והם בכל פרצוף ז"א ובמוסף מזדווגים ישראל ורחל וזהו הזוג האמיתי שעולה ז"א לקמום אבא ורחל למקום אימא ומזדווגים. ונלע"ד שלכך כפל הזהר ג' לשונות זוג חדא נגד זוג יעקב ורחל בשחרית דחול, ומ"ש כללא חדא נגד זוג יעקב ורחל בשחרית דשבת שהם נכללים בכל פרצוף ז"א, ומ"ש זוגא שלים כדקא יאות נגד זוג ז"א ורחל במוסף דשבת שהוא הזוג הגדול שבכל הזווגים (מ"מ).

³ כסא הוא שכינה והיא ים בדגש המ"ם (יהל אור). ר"ל ים מורה על בחינת הדין שבמ' ומבחינת הדין הזה היה בורח ע"כ בחינת דין זה בעצמו פגעה בו. א"מ (נ"א).

בראשית

דמיא לרקיע¹ ורקיע לכסא הכבוד ובגין כך ימא אחיד ביד² ונטל ליה <בגין דהוה עריק> מקמי ימא ערק <נ"א ומקמי ימא³ שרא⁴ דוכתא⁵> [שדי ימא ידא ביה בדוכתהא⁶] <נ"א תשרי ידא בדוכתהא> וישאו את יונה ויטילוהו אל הים

אוליפנא כד הוו נטלי ליה וטבעי ירכוי בימא הוה ימא שכיך זקפין ליה אתרעיש ימא כל מה דטבעי ליה הכי אשתכיך ימא עד דאיהו אמר שאוני⁷ והטילוני אל הים מיד וישאו את יונה⁸ ויטילוהו אל הים כיון דאתרמי בים פרחא מניה נשמתיה⁹ וסלקא עד כרסייא דמלכא ואתדנת קמיה ואהדרת ליה נשמתיה ועאל בפומא דההוא נונא¹⁰ ומית נונא לבתר אתקיים ההוא נונא ואוקמוה תוספתא

ויהיו חיי שרה¹¹ (בראשית כג א) גופא דמתניתין¹² אנן קריבין הוינא שמענא קלא

הכבוד, ולכן הים אחז בו ונטל אותו (משום שהיה בורח) ברח מלפני הים, (נ"א ומלפני הים בו שרתה יראה במקומו), הים זרק בו יד במקומו (נ"א תשרה היד במקומה). "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים".

למדנו, כשהיו נוטלים אותו ומטביעים את ירכוי בים, הים היה שוכך, מרימים אותו, והים רועש, כל מה שמטביעים אותו, כך היה הים שוכך, עד שהוא אמר שאוני והטילוני אל הים, מיד, "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים". כיון שנזרק בים, פרחא ממנו נשמתו ועלתה עד כסא המלך ונדונה לפניו. וחזרה לו נשמתו, ונכנס בפי הדג ההוא ומת הדג. לאחר מכן התקיים אותו הדג, ופרשוה.

"ויהיו חיי שרה". גוף המשנה, אנו היינו קרובים, שמענו קול מתהפך ממעלה למטה

¹ בחינת ים שהיא ביסוד הנוק', והיינו בסוד השפעתה לבריא, וכו' אמא מקננא בכרסייא שהיא בבריא, והוא שמתנה"י שלה משפעת הארתה דרך תנה"י דזעיר אל תנה"י דרחל ומשם אל הבריא, וזהו ים דמיא לרקיע, הוא סוד רחל מקבלת מז"א, ורקיע שהוא ז"א, לכסא הכבוד היא אמא כנודע (רמ"ז). ים שהיא המלכות דומה לרקיע שהוא ז"א ורקיע שהוא ז"א דומה לכסא הכבוד שהיא בינה בסוד אימא מקננא בכרסיא (מ"מ).
² כיון שהמלכות יש לה הארה מהבינה שנקראת כסא הכבוד והבינה דינין מתערין מינ הומהגבורות שבה נבנית המלכות ולכן ימא שהיא המלכות אחיד ביה שהים רומז לדין (מ"מ).

³ "ציה" נוסף זלפ"ו.

⁴ "יראה" נוסף זלפ"ו.

⁵ בדוכתיה (זלפ"ו)

⁶ והנה כל נבואה היא מצד אמא המקננת בבריא, וכו' יונה כשרצה לכבוש את נבואתו מקמי ימא ערק, פי' ממה שהוא לפני הים וקודם לו, דהיינו מלפני אמא המאירה בבריא, ולכן שדי ימא ידא ביה בדוכתהא, הכי גרסינן, וירצה ששלחה בו ידה החזקה במקומה, כי ו"ד ו"ם שוים הם שסודם ה' גבורות. וכו' והיינו שדי ימא ידא ביה בדוכתהא, כי בכבישת נבואתו מנע אור אמא מן הבריא, ולכן אתרגיש ימא דווקא (רמ"ז).

⁷ היתה כוונתו שבכח תשובתו בקיבול מיתתו לכפרה תעלה נשמתו עד כסא הכבוד היא אמא שנגדה פשע, ובזה תתוקן נשמתו ותרד בכח רב מאמא ליסוד הנוק' לתיקון מ"ן שלה, וזהו שאוני למעלה והטילוני בכח אל הים. ולהיות שכוונתו היתה לכבוד ישראל וכמו שאמרו רז"ל, שחשב שהגויים קרובים לשוב, אז חשש שיזכו הם לאיזה שפע מאמא שבה התשובה ויגרע כח הקדושה, לכן זכה שנעשית מחשבתו, כי פרחא מניה נשמתיה, שהיתה פגומה בכיבוש הנבואה, וכו' אכן בכח תשובתו זכה כי ואהדרת ליה נשמתיה, בהורדת שפע ממוחא סתימאה ששם שורש אי', ושם סוד טל המחיה מתיים (רמ"ז).

⁸ ע"י דע"ה ח"ב ס ע"ב בענין הקשר שבין אליהו ליונה, מאחר שהם מהגבורות דנוק'.

⁹ יונה הוא מסוד יצחק מסטרא דנוק', ובזה נבין טעם שהוצרך למות מיתה גמורה להיותו מגבורות הנוק' מה שאין כן יצחק שהיה מגבורות הזכר העתידות להנתן לנוק', ולכן היה די לו בעקידה וכו' [אותה הבחי' הנקראת טפה דיוסף, נתנה אליהו אל יונה בן אמיתי בן הצרפית כשהחיה אותו. וז"ס מ"ש בזוהר בפרשת ויקהל (דף קצז ע"א): תנא יונה מחיליה דאליהו קא אתי, ודא איהו בן אמיתי, כד"א ודבר ה' בפיך אמת - שער הגלגולים - הקדמה לב] (רמ"ז).

¹⁰ הוא יסוד דקליפת נוגה שהוא נגדיי ליוסף שנאמר בו (מח, טז) וידגו לרוב, כי חשבה הקליפה לשלוט בו, אבל היה לרעתה כי מת אותו דג וחזר להתקיים. והוא סוד תיקונו של יונה כי זכה להחזיר לקדושה אותה קליפת נוגה שהיתה מנגדתו (רמ"ז).

¹¹ אולי היתה המשנה ארוכה והעתיקו ממנה גוף ועצמות המשנה בקיצור מופלג וזהו גופא דמתניתין. ז"ח (נ"א).

¹² פירוש למ' (נ"א).

בראשית

מתפשט בעולם, קול משבר הרים ומשבר סלעים חזקים, רוחות סערות חזקות עולות, אזנינו פתוחות. היה אומר במסעיו, אעיר הישנים, הדוממים, שינה בחוריהם, עומדים על עמדם. המלך שמדבר (ולא עברו, נמצאו) שומרי השערים, שלטון של יראים רבים עומד על עמדו. כולם לא מרגישים ולא יודעים שהספר פתוח ובשם נכתב, ודומה עומד ונוטל בחשבון, ושוכני עפר שבים לחוץ, וקרוב טוב להיות ממונה עליהם, אינם חושקים בגלגול והפוך. נופלים ולא עומדים, נמחים הרשעים מספרו של דומה, מי יבקש אותם ומי ישב בחשבונם. אוי להם, אוי לחייהם, אוי לרגשות שלהם (לנפשותם), בשבילם נאמר "ימחו מספר חיים" וגו'.

מדרש הנעלם

ויהיו רבנן פתחי בהאי קרא² (שיר ז יב) לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים תנו רבנן היוצא לדרך יתפלל שלש תפלות תפלה שהיא חובה של יום ותפלת הדרך על הדרך שהוא עושה ותפלה שיחזור לביתו לשלום ולימא [להו להני] (ליה הני) שלשה³ אפילו [באחד] (באיזה) יכיל למעבדיה דתנינן כל שאלותיו של אדם יכיל למכללינהו בשומע תפלה

אמר רבי יהודה כל עובדיו דבר נש כתיבין בספרא הן טב הן ביש ועל כלהון⁴ עתיד(י) למיתן דינא [דתנינן] (ד)אמר רב יהודה (אמר רב) מאי דכתיב (תהלים קלט טז) גלמי ראו עיניך אותם הדברים שעשה הגולם⁵ שאינו משגיח⁶ בעולם

"ויהיו". רבותינו פתחו בפסוק הזה "לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים". שנו רבותינו, היוצא לדרך יתפלל שלש תפלות, תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרך על הדרך שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפילו יחד יכול לעשותם, ששנינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלול אותן בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל כולם עתיד לתת את הדין. ששנינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב "גלמי ראו עיניך", אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו

¹ היינו מטטרון. א"מ (נ"א).

² ג' כלי זרין יורדים לבי"ע להחיות העולמות ולהעלות הבריורים. וגם נודע שביום הוא תיקון כולל בכל העולמות דבי"ע אבל בערבית הוא בבריאה לבד. וז"ש כנסת ישראל לדודה לכה דודי נצא השדה וגו', כי השדה הוא מקום הקליפות ושם הוא היציאה ביום, ונלינה בכפרים, הוא בלילה, וכפרים הם סוד ההיכלות [דבריהם] שהם בנות העיר הגדולה מלכות דאצילות, והיא היא המתחננת ומתפללת לדודה שילך עמה בכל אותו הדרך של בי"ע לשמרה מכל פגעים רעים, וכדי שתוכל לשוב לביתה העליון אחר שתעשה המוטל עליה שהוא בירורי נדחיה מידי יום ביומו והיא היא חובה של יום, וזה בכח הצדיקים, וכמו שנרמז בפסוק שלאחריו נשכימה לכרמים, שדרשו רז"ל על בתי כנסיות ובתי מדרשות. ולעומת כן היוצא לדרך יתפלל (רמ"ז).

³ אם הוא צריך לאמרן כל אחת ואחת בפני עצמה. ומשני אפילו באחד וכו' (רמ"ז).

⁴ פי' על הטוב אם עשאו בשלימות ועל הרע לפי מדרגת כח היצר הרע שהיה לו כשחטא אם שוגג או מזיד וכו', ולפי מחשבתו בחטא אם לתיאבון או להכעיס, וכיוצא בזה פרטים רבים. וגם ענין נרמז בפסוקנו שהרי מדבר בשבח שני חיי שרה ללמדנו שגמרו בבית דין העליון שכולם הושוו לטובה וכדפי' רש"י, (וה"ס) [והוא הדין] במות כל אדם שה"ס פירוד שרה מאברהם, הפרד הגוף מהנפש (רמ"ז).

⁵ כגולם (רמ"ז).

⁶ דע שהאדם שאינו נזהר ומשתדל להשתלם תמיד הוא גולם ממש בלי צורת פרצוף, שהרי פרצופו של אדם נשלם בתרי"ג מצוות כנגד איברי הפרצוף וניצוצי נשמתו, והרי הוא בבחינת הקטנות, כעין מלכות

בראשית

הבא כולם ראו עיניך שעיינת בהם ועל ספרך כלם יכתבו (תהלים קלט טז) ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא הילכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם והיינו [הוא] דלא מסתכל בנשמתא קדישא אלא כל עובדיו כהאי בעיירא דלא משגחת ולא ידעת אמר רבי בו וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו גלמי

קכא/ב

זהר

תא חזי בשעתא דבר נש סליק בערסיה כל ליליא וליליא נשמתיה נפקת מגיה ואתדנת קמי בי דינא דמלכא¹ אי זכאה לאתקיימא אתהדרת להאי עלמא ודינא הוא בתרין גוויין דהא לא דינין ליה לבר נש על בישין דאיהו עתיד וזמין למעבד² <דכתיב (בראשית כא יז) כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם ולא תימא דדינין ליה על טבין דעביד להוד> אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה דאתמר ודינין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד ובנייניהו אשתויב³ אף על גב דאיהו השתא חייבא בנין דקב"ה עביד טיבו עם כל בריין⁴ וכל ארחוי דאיהו עביד

משגיח בעולם הבא, כולם ראו עיניך שעיינת בהם. "ועל ספרך כולם יכתבו", ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו. אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו אותו שלא מסתכל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו כבהמה הזו שלא משגחת ולא יודעת. אמר רבי בו, וכי דוד נקרא גולם שאמר את הפסוק הזה. אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, "גלמי

בא וראה, בשעה שאדם עולה על מטתו בכל לילה ולילה, נשמתו יוצאת ממנו ונדונית לפני בית הדין של המלך, אם זכאי להתקיים, חוזרת לעולם הזה. והדין הוא בשני צבעים, שהרי אין דנים את האיש על הרעות שהוא עתיד ומזומן לעשות, שכתוב "כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם". ולא תאמר שדנים אותו על הטובות שעשה לחוד, אלא להיטיב לו על אותם טובות של עכשיו, כמו שנתבאר. ודנים אותו על זכויות שעתידי לעשות, ובשבילם הוא נצול, אף על גב שהוא כעת רשע, משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם כל הבריות, וכל דרכיו שהוא עושה, להיטיב לכל, ולא דן את

בהיותה בסוד נקודה ועומדת באחור ואין לה כח ועינים להשגיח בעוה"ב וכו', וכן האדם ממש נבנה ונשלם לפי מעשיו (רמ"ז).

¹ בא ליתן טעם למה לפי האמת לא מת יונה כדין כובש נבואתו וכו', והענין שכל נשמה מסתלקת בלילה לעלות ליסוד הנוק' בסוד מ"ן, ואתדנת קמי בי דינא, ה"ס הגבורות אשר ביסוד רחל, והיינו ממש בי דינא, שהן מתעוררות לעיין בדין כל אחד ואחד אם ראוי הוא ליכנס בתוך היסוד הוא גן עדן אם לאו. וז"ש אי זכאה לאתקיימא וכו', ור"ל אם צד הטוב שבו עדיף חיליה לעמוד נגד צד הרע, כי בזה תלוי קיומו שיהיה לו כח לדחות סיגי הליחות ולעשות בירור הנכון, ואז חוזר לבוא למטה [ולהכנס בגופו] (רמ"ז). ר"ל שע"ז מרמז יונה וכנ"ל ובשביל שאח"כ קרא על נינוה חיה (יהל אור).

² לעשות איזה מעשה צריך שיקדמו לו שני דברים. האחד הוא החפץ והרצון והיינו דאיהו עתיד כי ממנו לא יבצר מעשותו שהרי הוא כבר מעותד לכך, והשני היא היכולת וההזמנה להוציא לפועל, וז"ש וזמין וכו'. התרין גוויין שאמר הם, הראשון לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא, פי' גם שהוא איש רע במעשיו אם יש לו איזה מעשה טוב שכבר עשה יועיל לו להחזיר נשמתו לשלם לו על פניו להאבידו, וכו' והשני הוא ודינין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד, הבן היטב שלא אמר על טבין כמו שאמר בתחילה, שאין הכוונה על איזו מצוה שיעשה דלא עדיפא מאותה שכבר עשה שאמרנו שמשלמים על פניו ואין כוחה יפה להגין עליו על העתיד, אלא אמר זכין והיינו איזו טובה שתבוא לישראל על ידו או שיעשה תשובה שלימה או שבהתגלגל ההיא טיקלא יפול לו איזה ניצוץ טוב בגורלו דיפוק מיניה זרעא מעליא (רמ"ז). החסדים גבורים על הגבורות כנ"ל למתקם, וכו' כי שכר ועונש הם מחו"ג ועברו והוה ועתיד הם תחלת וסוף ואמצע, ובעונש מסט' דגבורות דנין על אמצע, באשר הוא שם, ובשכר בסט' דחסדים דנין על העבר ועל העתיד תחלה וסוף (יהל אור).

³ המצות שעשה אותם האדם כבר בזכותם מטיבים לו, וכ"ש שבשבילם ניצול. אבל המצות שעתידי לעשות מצילים אותו דווקא אבל לאו לאוטבא ליה (מ"מ).

⁴ פי' אפילו עם הרשעים. וגם רומז שהש"ת צופה את הטוב המעותד אל הכוללות ושלכן מקיים הרשע שעתידי להיטיב אל הכולל.

בראשית

לאוטבא לכלא¹ ולא דאין לבר נש על בישין
דאיהו זמין למעבד ובגין כך אתדן בר נש קמי
קב"ה

תא הזי כיון דאטילו ליה ליונה בימא מה
כתיב (יונה א טו) ויעמוד הים מזעפו הים עלאה
מאי ויעמוד דקאים בקיומיה כדקא יאות
בעמידה איהו כד רוגזא שכיך בשעתא דדינא
שריא בעלמא ההוא בי דינא איהו כאתתא
דמתעברא² וקשיא לאולדא וכד אולידת שכיך
רוגזא³ הכי נמי כד דינא שריא בעלמא לא שכיך
ולא נח עד דאתעביד דינא בחייביא⁴ כדן הוא
נייחא דיליה⁵ למיקם בדוכתא שלים⁶ ולמיקם
בקיומיה הה"ד (משלי יא י) ובאבוד רשעים רנה
והא אוקימנא⁷ באבוד רשעים רנה כד"א
(יחזקאל יח כג) החפוץ אחפוץ מות רשע והא לית
נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעיא⁸
אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא¹⁰ כאן לבתר
דאשתלים קיסטא (נ"א) אית ליה נייחא

ויהיו חיי שרה (בראשית כג א) מאי שנא הכא
שרה דכתיב מיתתה באורייתא מכל נשי דעלמא
דלא כתיב הכי מיתתהון באורייתא אמר רבי
חייא ולא והכתיב (שם לה יט) ותמת רחל
ותקבר בדרך אפרתה וכתוב (במדבר כ א)
ותמת שם מרים וגו' וכתוב (בראשית לה ח)
ותמת דבורה
מדרש הנעלם

האדם על הרעות שהוא עתיד לעשות, ולכן
נידון האדם לפני הקדוש ברוך הוא.

בא וראה, כיון שהטילו את יונה לים, מה
כתוב, "ויעמוד הים מזעפר", הים העליון.
מה זה "ויעמד", שעמד בקיומו כראוי. הוא
בעמידה כשהרוגז שוכך. בשעה שהדין שרוי
בעולם, אותנו בית הדין הוא כמו אשה
שמעוברת ומקשה ללדת, וכשמולידה שוכך
הרוגז. כמו כן כשהדין שורה בעולם, לא
שוכך ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז
הוא המנוחה שלו, לעמוד במקום שלם
ולעמוד בקיומו. זהו שכתוב "ובאבוד
רשעים רנה". וזה בארנו. "באבוד רשעים
רנה", והרי כתוב "החפוץ אחפוץ מות
רשע", והרי אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא
כשנעשה דין ברשעים. אלא כאן קודם
שנשלמה סאתם, וכאן אחר שנשלמה
סאתם (יש לו נחת).

"ויהיו חיי שרה". מה שונה כאן שכתובה
מיתתה בתורה מכל נשות העולם שלא
כתובה כך מיתתן בתורה. אמר רבי חייא,
ולא, והנה כתוב "ותמת רחל ותקבר בדרך
אפרתה", וכתוב "ותמת שם מרים" וגו',
וכתוב "ותמת דבורה

¹ זו מדה אחרת לאוטובא לכלא אפילו אל העתיד לבא לעולם, כגון אותו בן הרשע המוכן להולד (רמ"ז).
² ענין קושי הלידה הוא מחמת אחיזת הנחש בה ומכחו היא מלאה דינים קשים ודמי טומאה שהם
המעכבים הולדת הולד (רמ"ז).

³ כי כבר נעשתה מדת הדין ונפרדו הדמים והדינים ואין להם עוד אחיזה באשה, ואדרבה אז הדם נהפך
לחלב לקיום הולד (רמ"ז), עי' אריכות ביהל אור.

⁴ כי הלא אין חפץ הדין העליון שיתקפו ויגדלו השוטרים שהן הקליפות רק כל חפצו שלא יהיה להם קיום
ושיבלע המות, והענין שלא יתפשטו הדינים ממדרגות הקדושה אל של אלהים אחרים שאין כוונת הבורא
לצמצומי מדה שפלה ופחותה שהיא הנקראת קליפה, אלא רצונו יתברך בביסום הגבורות בבחי' שתהיינה
מכילן דרחמי, ודוק והבן, ולכן גזר שיעשה דין בחטאים (רמ"ז).

⁵ היינו ביסום הגבורות (רמ"ז).

⁶ היינו שאין הדין יוצא חוץ למקומו שהוא מקום הקדושה (רמ"ז).

⁷ בפרשת נח דף סא ע"ב (רמ"ז).

⁸ "כד"ל החפוץ לחפוץ מות רשע והא לית נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעיא" נמחק ציהל לור,
ובמקומו איתא "והא לית נייחא קמי קב"ה כד אתעביד דינא ברשיעיא כד"ל החפוץ לחפוץ מות רשע".

⁹ עי' מגילה י ע"ב וכן סנהדרין לט ומבואר שם ושם כי בישראל לעולם לית נייחא ח"ו אך הזהר הקדוש
מיירי אפילו באר"ה (לש"ו).

¹⁰ קודם שנשלם סאתם כביכול אין שמחה באבוד רשעים אבל לאחר שנשלם סאתם אזי באבוד רשעים
רנה וע"ל סא ע"ב (ד"א).

בראשית

ראו עיניך קודם שזרקת בי נשמה ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי ועל ספרך כלם יכתבו (תהלים קל"ט טז) מאן אינון ימים יוצרו כהאי צורה דידי ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון

אמר רבי בא למה א"ל תא הוי כלהו דדמו ליה או ברמיזא דיליה לא מתו במיתת נפשון וכלהו לקו בההוא עניינא ממש תא הוי אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירותיה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי וככהו נהורא דגניז קודשא בריך הוא לצדיקיא לעלמא דאתי וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו

דכך ארחוי דקודשא בריך הוא יהיב עותרא לבר איניש למה למיזן עניין ולמעבד פקודוי לא עביד האי [ואתגאוי] (ואי אתגליא ביה) [בההוא עותרא ביה ילקי דכתיב (קהלת ה יב) עושר שמור לבעליו לרעתו יהיב ליה בנין למה למילף להו אורחוי דקודשא בריך הוא ולמיטר פקודוי כדאמור באברהם (בראשית יח יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך יהוה לעשות צדקה וגו' לא עביד האי ומתגאה בהו [בהו] לקי דכתיב (איוב יח יט) לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו' וכן כהאי גוונא כד יהיב קודשא בריך הוא משפירותא טבא עלאה דאדם הראשון [להו] [בהו] למה בגין למיטר פקודוי ולמעבד רעותיה לא עבדו כדן [אלא] אתגאו ביה (ו) ביה לקו כהאי שפירותא

אמר רב יהודה כד ברא קודשא בריך הוא אדם הראשון הוה גולם עד לא זריק ביה נשמתא וקרא לההוא מלאכא דהוא ממונה על דיוקנא דבני נשא וא"ל עיין וצר בדיוקנא דדין שיתא בני נשא² הדא הוא דכתיב (בראשית ה ג) ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת כלומר שיתא אמר רבי יצחק מההוא עפרא ממש דאתברי אדם הראשון נסיב קודשא בריך הוא לאתבראה אלין שיתא וקרא ליה שת שיתא הדא הוא דכתיב (בראשית ה ג)

קכב/א

זהר

ראו עיניך. קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. "ועל ספרך כולם יכתבו", מי הם, "מים יצרו", בצורה הזו שלי. "ולא אחד בהם", שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בא¹, למה. אמר לו, בא וראה, כולם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכולם לקו באותו ענין ממש. בא וראה, אמר רבי יהודה, דמותו של אדם הראשון ויופיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שכך דרכו של הקדוש ברוך הוא, נותן עושר לאדם, למה, לזון את העניים ולעשות מצוותיו. אינו עושה את זה ומתגאה (ואם נתגלה בו) בההוא עושר, ילקה בו, שכתוב "עושר שמור לבעליו לרעתו". נותן לו בנים, למה, ללמד אותם דרכי הקדוש ברוך הוא, ולשמור מצוותיו, כמו שאמור באברהם "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה" וגו'. הוא לא עושה את זה ומתגאה בהם, בהם הוא לוקה, שכתוב "לא ניין לו ולא נכד בעמו" וגו'. וכן כדוגמא זו כשנותן הקדוש ברוך הוא מיופי טוב עליון של אדם הראשון להם, למה, כדי לשמור מצוותיו ולעשות רצונו. לא עשו כך אלא התגאו בו, בו לוקים, ביופי הזה.

אמר רב יהודה, כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, היה גולם טרם שזרק בו נשמה, וקרא לאותו המלאך הממונה על צורות בני אדם, ואמר לו, עיין וצייר בדמות הזו ששה בני אדם. זהו שכתוב "ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת", כלומר שתא [שש]. אמר רבי יצחק, מאותו עפר ממש שנברא אדם הראשון, לקח הקדוש ברוך הוא לברוא את ששת אלה, וקרא לו שת שש. זהו שכתוב

¹ שם תנא.

² עי' בפדר"א פ' נג ובהגר"א סוף תיקון סה (לש"ו).

בראשית

מינקת רבקה וכתוב "ותמת בת שוע אשת יהודה אמר רבי יוסי בכלהו לא כתוב כמה דכתיב בשרה¹ דאתמר ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה דהא בכלהו לא אתמנון יומין ושנין כמו לשרה בכלהו לא כתוב פרשתא דהא בלחודהא כמו לשרה אלא רזא איהו² בגין ההוא דרגא דכל יומין ושנין דבר נש ביה תליין (דדא היא ה"א בתראה³)

פתח ואמר (קהלת ה ח) ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד ויתרון ארץ⁴ בכל היא ודאי דהא מתמן נפקין⁵ רוחין ונשמתין ותועלתא⁶ לעלמא מלך לשדה נעבד מאן מלך דא קב"ה⁷ לשדה נעבד⁸ כד איהו אתתקן⁹ כדקא יאות ומלך¹¹ דא (דא) מלך עלאה¹² דאתחבר לשדה כד איהו נעבד¹³ מאן שדה דא שדה אשר ברכו יהו"ה דכתיב (בראשית כו כו) כריח שדה אשר

מינקת רבקה", וכתוב "ותמת בת שוע אשת יהודה". אמר רבי יוסי, בכולם לא כתוב כמו שכתוב בשרה, שנאמר "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה". שהרי בכולם לא נמנו ימים ושנים כמו לשרה, ובכולם לא כתוב פרשה אחת לבדה כמו לשרה. אלא סוד הוא, משום אותה הדרגה שכל הימים והשנים של אדם תלויים בה (שזו היא ה"א האחרונה).

פתח ואמר, "ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד". "ויתרון ארץ בכל היא" ודאי, שהרי משם יוצאות הרוחות והנשמות ותועלת לעולם. "מלך לשדה נעבד", מי המלך, זה הקדוש ברוך הוא, "לשדה נעבד", כשהוא נתקן כראוי. ו"מלך", זה (זה) המלך העליון שמתחבר לשדה כשהוא נעבד. מי השדה, זה השדה אשר ברכו ה', שכתוב "כריח שדה אשר ברכו ה'", שכשהוא

¹ נשתנה זכרון מיתתה מהזכרת שאר צדקניות (מ"מ).

² בחטא אדה"ר נפגמו הנשמות וירדו ניצוצותיהן אל הקליפות, וכמו כן ירדו ט' אחרונות דנוק' לעולמות ב"ע ונשארה רק נקודה אחת דמלכות האצילות, דהיינו הכתר שלה וכו', ולכן גלתה שכינה לאסוף נדחיה הן הניצוצות. וכו' כפי מספר הניצוצות שיש לכל אחד כך הוא מספר ימיו, והיום שעשה בו מצות הוא נתקן, ומאלו הניצוצות נעשו המלבושים לנר"ן ח"י, ונמצא שכל יום שנתקנו ניצוצותיו הלא השכינה מקבצתם ומעלה אותם במ"ן להתקן כנודע, וז"ש בכאן שימי האדם ושנותיו תלויים בשכינה (רמ"ז).

³ שרי בלאה ושרה היא ברחל ולכך אתמנון יומהא ושנהא לרמוז לרחל העליונה ואע"פ ששאר האמהות גם הם רומזים למלכות, מ"מ שרה היא ראשית האמונה כמו אברהם (מ"מ). ר"ל נוק' בכללה, דבתחלה היא שרי ביסוד דילה, ש"ר, כמ"ש בזו"ח שיה"ש, וי' כמ"ש בס"ד. ואברם ביסוד דדכורא אבר ס' סתים, ואח"כ עאלו בבינה דזו"ן בהה"ן שמשם הזרע (יהל אור).

⁴ היינו היסוד הנקרא כ"ל שכולל נ' שערי בינה ונקראת המ' כלה שהיא ה' הכוללת הנ' שערים (נ"א).

⁵ היינו ב' בחינות שיש ליסוד הא' שמוציאה נשמות הב' השפעת המזונות ושאר הצרכים (נ"א).

⁶ היינו יתרון ותוספת טובה לארץ שהיא המלכות ואפשר נמי ארץ העולם התחתון והכל אמת (אור יקר).

⁷ ת"ת (אור יקר ונ"א).

⁸ שדה מלכות כדמפרש לקמיה, ופי' תיקון ועבודת המלכות כדכתיב לעבדה ולשמרה ופי' רז"ל אלו מצות עשה ולא תעשה (אור יקר).

⁹ "בתיקונא עלאה" נוסף בלור יקר.

¹⁰ דהיינו השפעה והתיקון על ידי עסק התורה והמצוה כנודע בסוד ההתעוררות. והשתא קשה כי עבודת אותו שדה ותיקונו הוא מאור הת"ת א"כ היינו המלך בעצמו ולמה אמר מלך שהוא הת"ת לשדה נעבד אחר שהמלך בעצמו עבוד את השדה (אור יקר). כשהיא מתוקנת ומקובלת ממצות ומע"ט מהתחתונים אז המלך ת"ת מתחבר לשדה זו מ'. ז"ח (נ"א). עז ע"ב (הערת הזוהר).

¹¹ מאן מלך (אור יקר).

¹² היינו הת"ת בבחי' עליונה שהוא נקרא מלך מולך על כל הקצוות, אמנם בחי' זו של הת"ת אינה מתייחדת עמה אלא אחר שהיא מתוקנת מבחי' אחרת שבה שאינה נקראת מלך, ואח"כ מתייחד מלך לשדה הנעבד מלמטה ממלך כדפי', וזה שאמר דאתחבר לשדה כד איהו נעבד וכדמסיק, והריח התיקון הקודם היותו מן הת"ת מאומרו שדה אשר ברכו ה', ומפני שאין בחי' היחוד מלך עם שדה אלא מלך עם מלכות או מלך בהיכל, אמנם שדה אינה בחי' המתייחסת עם מלך (אור יקר). בבינה דילה ק"ק ומקודם צריך ו' היכלין דילה מתתקנין בצדיקייא עבודת אדם להוציא כו' וז"ס לעבדה ולשמרה כמ"ש שמור את יום כו' ששת וכו' (יהל אור).

¹³ ואתתקן בכל מה דאצטריך ליה עד שיצא מכלל שדה לגנה וכיוצא (אור יקר).

בראשית

(נעשה) נעבד ונתקן בכל מה שצריך לו כראוי, אז המלך העליון מתחבר עמו. עלאה אתחבר עמיה

רבי אלעזר אמר, "מלך לשדה נעבד", כמה צבעי סודות עליונים כאן. "מלך", זו השכינה שאין שורה בבית להתקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדווג עם אשתו להוליד ולעשות פירות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ולכן "לשדה נעבד", ולא לאחר. דבר אחר, "מלך" זו אשה יראת ה', כמו שנאמר "אשה יראת ה' היא תתהלל". "לשדה נעבד", זו אשה זרה, כמו שנאמר "לשמך מאשה זרה", משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות שורות בו, כמו שנאמר "כריח שדה אשר ברכו ה'". ויש שדה שכל חרבן וטומאה וכליון והרג ומלחמות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב "תחת שלוש רגזה ארץ וגו' מדרש הנעלם

ויולד בדמותו כצלמו", מאותה העיסה שנברא הגולם שלו. ועל כך נאמר "גלמי ראו עיניך", ועיינת בו לעשות (בו) שדומים לו. מדרש הנעלם

ועל ספרך כולם יכתבו", מי הם, כולם שלא שמרו מה שנתן הקדוש ברוך הוא להם ונטרדו מן העולם (ונדונו באותו הדין). דדאמו ליה

שנינו שם, אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו ששלוש משמרות הוה הלילה, ולכל אחד ואחד יש ענין [מיוחד] לקב"ה באדם, תנן התם אמר רב יהודה אמר רב אשכחנא דתלת מטרין הוי ליליא וכל חד וחד אית עניינא דקודשא בריך הוא בבר נש⁷ כד נפיק נשמתיה

¹ אתעבד (לכ"ו).

² עז ע"ב (הערת הזוהר).

³ כלומר אין שכינה שורה ולא מתתקנת אלא במעשה השלם שהוא מי שנשוי, אמנם הפנוי הוא חסר ואין שכינה שורה על החסר הפגום ולכן אין מעשיו בבחי' בית עושים תיקון כלל (אור יקר).

⁴ וכלין ליהי (אור יקר).

⁵ הענין שבהיות הזווג לאדם ולאשתו היא שורה עליהם בביתם כיון שהיא באה שם להמשיך על זווגם נשמה אגב אורחה שורה עליהם (אור יקר).

⁶ השכינה משעבדת להשפיעם ולהמשיכם וזה לסבת עון וכיוצא והיינו עבד הקליל מולכת בעולם ושפחה שהיא אשת זנונים תירש כל השפע המשפעת גבירתה אשת חיל עטרת בעלה ובזה הגר היא בבנים שרה עקרה (אור יקר).

⁷ עי' ברכות ג ע"א: שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער

בראשית

מניה ואשתאר (ד)ההוא גולמא נאים על ערסיה
ונשמתייה סלקא בכל ליליא קמי קודשא בריך
הוא אמר רבי [יצחק] אי זכאה היא חדאן עמה
ואי לא דחיין לה לבר

אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (שיר ה
ה) השבעתי אתכם בנות [ירושלים] אם תמצאו
את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני אמר
רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות
ירושלם הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזוכות
ליכנס לירושלים של מעלה והם הנקראות בנות
ירושלם על שזוכות ליכנס שם ולפיכך הנשמה
אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלם אם
תמצאו את דודי דא קודשא בריך הוא רב אמר
זה זיו אספקלריאה של מעלה מה תגידו לו
שחולת אהבה אני ליהנות מזיו שלו ולהסתופף
בצלו

רב הונא אמר שחולת אהבה אני אותה
התשוקה והכסוף שכספתי בעולם על הכל
לפיכך אני חולה רבי יהודה אמר זו אהבה
שאוהבת הנשמה לגוף דכיון שנשלם קצו של גוף
אותם הימים שנגזרו עליו כמה דאת אמר ויהיו
חיי שרה מה כתיב (בראשית כג ג) ויקם אברהם
מעל פני מתו וגו' אמר רב יהודה אמר רב מה
כתיב בפסוק קודם זה דכתיב (שם ב) ותמת שרה
בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען רבי יצחק
אמר רבי יוחנן ברא

קכב/ב

זהר

וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש
גבירתה והאי מלך אתכסיא נהוריה¹ ואתחשך
עד דאתדכי ואתחבר לעילא ובגין כך שעיר

כשיוצאת נשמתו ממנו ונשאר אותו גולם
ישן על מטתו, ונשמתו עולה בכל לילה לפני
הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא
צדיקה, שמחים עמה, ואם לא, דוחים אותה
החוצה.

אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב
"השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו
את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני".
אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, "השבעתי
אתכם בנות ירושלים", הנשמה אומרת
לאותם הנשמות הזוכות להיכנס לירושלים
של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על
שזוכות להיכנס שם, ולפיכך הנשמה
אומרת להם "השבעתי אתכם בנות
ירושלים", "אם תמצאו את דודי", זה
הקדוש ברוך הוא. רב אמר, זה זיו
האספקלריה של מעלה. "מה תגידו לו
שחולת אהבה אני", להנאות מהזיו שלו
ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר, "שחולת אהבה אני",
אותה התשוקה והכיסוף שכספתי בעולם
על הכל (הבל), לפיכך אני חולה. רבי יהודה
אמר, זו אהבה שאוהבת הנשמה לגוף.
שכיון שנשלם קצו של גוף, אותם הימים
שנגזרו עליו, כמו שנאמר "ויהיו חיי שרה",
מה כתוב, "ויקם אברהם מעל פני מתו" וגו'.
אמר רב יהודה אמר רב, מה כתוב בפסוק
קודם זה, שכתוב "ותמת שרה בקרית ארבע
היא חברון בארץ כנען". רבי יצחק אמר רבי
יוחנן, ברא

וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי
תירש גבירתה¹. והמלך הזה מכסה אורו
ונחשך עד שנטהר ומתחבר למעלה. ולכן
השעיר של ראש חדש, משום שנפרד השדה
ההוא מן המלך הקדוש, ולא שורות בשדה
הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד

שניה כלבים צועקים שלישיית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. ועי' ליקוטי הש"ס שם: מצינו
אשר ביום האדם חייב להתפלל שלשה תפלות כמ"ש דוד המלך ע"ה ערב ובוקר וצהריים וכו' והם כנגד הג'
משמרות של הלילה וסדרן הם כך. משמורה הראשונה הוא כנגד האשמורה הא' של היום וכו' שאינו נוגע
לשבר קליפת זאת אלא אברהם אבינו ע"ה, כי הוא נגד מדתו וכו' והנה משמורה שנייה הוא כלב"ם צועקים
הוא כנגד יצחק שהוא מדת הדין ולכן הקליפות צועקים ורוצים לקטרג בלילה ועל כן המשמורה זו היא
נחלקת לשנים כי יש מלאכים המשוררים בב' ראשונות ומחצות ואילך יש כת אחרת משוררת באופן אחר
לפי שמשם ואילך בא הקב"ה להשתעשע בג"ע עם הצדיקים וכן ביום עד חצות נחשב עדיין מצד הבוקר אבל
מחצות היום ואילך כבר נטה היום והוא זמן תפלת המנחה משם ואילך וכו' משמרה שלישיית אשה מספרת
עם בעלה הוא כנגד ערבית כי אותו הזיווג הוא סוד יעקב ולאה כי בתפלת ערבית הוא ג"כ זיווג יעקב לאה
כנודע.

¹ בסוד מיעוט הירח וחסרון הלבנה (אור יקר).

בראשית

לשדה הזו, אז כתוב "כי בשדה מצאה" וגו'. דר"ח¹ בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך וכד איהו נעבד להאי שדה כדין כתיב (דברים כב כ) כי בשדה מצאה וגו' כי בשדה כמה דאתמר

תא חזי אתת חוה לעלמא אתדבקת בהאי חויה ואטיל בה זוהמא וגרמא מותא לעלמא ולבעלה אתת שרה ונחתת וסלקת ולא אתדבקת ביה כמה דאת אמר (בראשית יג א) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו אתא נח לעלמא מה כתיב (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל וגו' ובגין דאברהם ושרה לא אתדבקו ביה² בגין כך שרה זכתה לחיין עלאין לה ולבעלה ולבנהא בתראה הה"ד (ישעיה נא א) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם ועל דא ויהיו חיי שרה דזכתה בהו בכלהו ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חוה וכן בכלא היא אתדבקת בחיין ועל דא דילה הווי חיין ויהיו³ חיי שרה אינן חיין כלהו לעילא⁴ מאה שנה לעילא ועשרים שנה לעילא ושבע שנים לעילא כלהו הווי כדקא יאות אמר רבי שמעון

תוספתא⁶

זכאה⁷ איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר איהו רב מאן דאיהו רב איהו זעיר דכתיב (בראשית כג א) ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושבן רב כתב ביה שנה זעירו דשנין חד אזעיר ליה שבע דאיהו חושבן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים תא

בא וראה, באה חוה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זוהמא, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר "ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו". בא נח לעולם, מה כתוב, "וישת מן היין וישכר ויתגל" וגו'. ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, לכן זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה. זהו שכתוב "הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם". ועל כן "ויהיו חיי שרה", שזכתה בהם בכולם, ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חוה, וכן בכולם, היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

"ויהיו חיי שרה". אותם החיים כולם למעלה. "מאה שנה" למעלה, "ועשרים שנה" למעלה, "ושבע שנים" למעלה, כולם היו כראוי. אמר רבי שמעון,

אשרי מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה, מי שהוא קטן, הוא גדול, מי שהוא גדול, הוא קטן, שכתוב "ויהיו חיי שרה" וגו'. מאה שהוא חשבון גדול כתוב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו וריבה אותו, שכתוב שנים.

¹ פי' טעם שעיר של ר"ח בשביל להפריש הקלי' הנקראת שדה מהמלכות, וכאלו אמר בגין דיתפרש. ולא שריין בהאי שדה כאלו אמר ולא ישרון בהאי שדה שהיא הקלי' ברכאן מהאי מלך שהיא מלכות. א"נ נפרש בגין דאתפרש, ר"ל טעם השעיר של ר"ח בשביל שנפרשה מלכות שהיא שדה, למ"ש הזהר לעיל אית שדה ואית שדה וכו' ממלכא קדישא שהוא ז"א, ולא שריין במלכות ברכות מז"א, ולכך מקריבים השעיר לייחודה עם בעלה ולפי זה אין צורך להגיה (מ"מ).

² מכיוון שכן, כל התכונות רעות הנמצאות בישראל הם רק על דרך מקרה, אם כי העצם שלהם הוא טוב גמור (דע"ה ח"ב מא ע"ד).

³ בדפ"מ התוספתא מתחילה כאן.

⁴ פי' השלימה נשמתה בכל ה"ס מא"א עד נוק' דז"א כי בא"א הספ' בסוד מאות ולכן הם ק' שנה ועשרים הם בעשיריות כנגד אר"א ששם העשיריות וכנגד זר"ן שהם בסוד אחדים היו ז' שנים (זהר הרקיע). כל אריכות הכתוב שהזכיר בכל מקום שנה הוא נדרש למעלתה (ד"א).
⁵ כולהון חיין לעילא (זהר הרקיע).

⁶ תוספתא זו נדפסת במקומה בפ' שלח קסח ע"א ובדף קסב ע"א (ד"א).

⁷ צריך להבין איך יתיישב דרוש זה עם פשט הפסוק שמדבר בשני חיי שרה ואני בעניי באתי לכלל ישוב בריש ספר הקטן דברים אחדים. מא"ן (נ"א).

בראשית

חזי דלא רבי קב"ה אלא לדאזער ולא אזער
אלא לדרבי זכאה איהו מאן דאזער גרמיה בהאי
עלמא כמה איהו רב בעלויא להווא עלמא ע"ב
מאן דפסק יתפסק מאן דקצר יתקצר מאן דקצר
יתארך ר"ל מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין
בטלין יתפסקון חייהי <מהאי> (מההוא) עלמא
ודיניה קיימא בההוא עלמא מאן דקצר אמן ולא
מאריך גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא מאן
דאמר אחד אצטריך לחטפא אל"ף ולקצר קרנא
דיליה ולא יעכב בהאי אות כלל ומאן דיעביד דא
יתארכון חייו אלו הם החדושים שהגידו לרשב"י
בישיבה של מעלה!

מדרש הנעלם

קודשא בריך הוא לאדם והכניס בו ארבעה
דברים הנחלקים בגוף אמר רבי יהודה
המחוברים בגוף רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף
שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא
האדם מן העולם הזה רבי יהודה אמר המחוברים
בגוף בחייו משמע מקרא דכתיב (בראשית כג ב)
ותמת שרה זה הגוף בקרית ארבע אלו הארבע
יסודות היא חברון שהיו מחוברים בגופו בחייו
בארץ כנען בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה (שם)
היינו (דכתיב) [דתנן] כל שבעת הימים² נפשו של
אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו הה"ד (איוב
יד כא) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל

בא וראה שהקב"ה אינו מגדל למי
שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי
הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה
הוא גדול בעלוי לאותו העולם, עד כאן. מי
שפסק יפסק, מי שקצר יתקצר, מי שקצר
יתארך. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה
על דברים בטלים, יפסקו חייו מן העולם
הזה ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר
באמן ולא מאריך תוך מנוחה, יתקצר
מהחיים של העולם הזה. מי שאומר אחד,
צריך לחטוף האל"ף ולקצר את הקרן שלה,
ולא יתעכב באות הזו כלל. ומי שיעשה את
זה יתארכו חייו. אלו החדושים שהגידו
לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה.

הקדוש ברוך הוא את האדם והכניס בו
ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי
יהודה, המחוברים בגוף. רבי יצחק אמר,
הנחלקים בגוף, שהם חולקים להתפרש כל
אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה.
רבי יהודה אמר, המחוברים בגוף בחייו,
משמע מהפסוק שכתוב "ותמת שרה", זה
הגוף, "בקרית ארבע", אלו ארבעה
היסודות, "היא חברון", שהיו מחוברים
בגופו בחייו. "בארץ כנען" בעולם הזה
הבוחר אדם בזמן מועט.

"ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה".
היינו (שכתוב) ששינו, כל שבעת הימים
נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת
עליו. זהו שכתוב "אך בשרו עליו יכאב

¹ "אלו הם חדושים שהגידו לרשב"י בישיבה של מעלה" מוסגר דפ"ו.

² דיני האבילות ומציאתם, דע כי האבילות הוא חזרת הז"א בסוד אלהים דקטנות כי זו סיבת המיתה. והענין כי כבר ידעת כי האבילות נוהגים ז' ימים והענין כי האדם יש לו נשמה פנימית ומקיף דוגמת הצלם ד"א כי צ' בחי' פנימי' ול"מ הם ב' המקיפי' וכבר ידעת כי הל' הם ג' מקיפים והמ' ד' מקיפים שהם חב"ד וח"ב ח"ג דדעת הרי הם ז' מקיפי' ואדם בחיותו יש לו את כלם אמנם ל' ימים קודם שמת האדם מסתלקים ממנו בחי' המקיפים שהם צל על ראשו וז"ש בזהר ע"פ עד שיפוח היום ונסו הצללים כי הם ב' בחי' א' מאבא וא' מאמא כולם הם צל א' ואמנם בעת פטירת אדם חוזרים בו כולם יחד כדי שיסבלו כלם כח המיתה וענשה וז"ס תוסף רוחם יגועון, ואמנם בעת פטירת האדם הנשמה והרוח הולכים עם המקיפים שלהם במקום הראוי להם ונפש עם ז' מקיפים שלה שהיא הל"ם דצלם כנודע כי יש צלם מנר"ן ח"י ואמנם צלם של הנפש נחלק לפנימי וחיצון והפנימי הוא הצ' דצלה והוא הולך עם הגוף אל הקבר ונפשו עליו תתאבל אך הז' מקיפי' של הנפש שהם ל"ם דצלם אלו נשארים בבית אבל כי אינם יכולים להפרד כ"כ בנקל ממקום שנפרד ונפטר בו וזמשרז"ל כל ז' ימי האבל באה נפש המת בביתו והוא סוד המקיפים של הנפש ואמנם הם הולכים ובאים כי הם רוצים להיות בבית שמת המת ונפטר בו גם רוצים להשתתף עם נפש הפנימית שבו ולכן הולכות אל הקבר וחוזרות לביתו, ואמנם בכל יום מז' ימי אבילות מסתלק מקיף א' מן המקיפים ונשאר דבוק עם הנפש וכך עושים עד ז' ימי אבילות ומז' נשלמו כלם מלהסתלק ומתקשרים עם הנפש בקבר ולכן תיקנו ז' ימי אבילות בעוד שעדיין נפש המת בבית אבל, ואמנם כאשר עדיין היו מקיפים בבית אבל אז היו הקליפות נאחזות מאוד בנפש המת כי במקיף אין להם אחיזה ובכל יום מסתלק כח הקליפה עד כלות ז' ימים ואז אינו נשאר שם רק מה שהוא בחי' הכרחי לישראל שם בעוד שהבשר קיים כדאיתא בזהר וזהו סבת עונש המת באלו ז' ימים (טעמי המצות ויחי). אע"ג דליכא שבעת ימים בפסוק, מובן במה שאמרו רז"ל שלשה ימים לבכי ושבעה להספד, וכיון שנזכר בפסוק הספד ובכי הווי להו שבעה ימים (רמ"ז).

בראשית

כהאי גוונא ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה ויבא אברהם זו היא הנשמה¹ לספור לשרה זה הגוף. אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה הגוף שוכב בשלום וינוח על משכבו² הה"ד (ישעיה נז ב) יבא שלום ינוחו על משכבותם³ הולך נכחה מאי הולך נכחה אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה מאי משמע אמר רבי יהודה מהאי משמע נכחה כתיב⁴ בה"א ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל

ונפשו עליו תאבל". כדוגמא זו, "ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה", "ויבא אברהם" זו היא הנשמה, "לספור לשרה" זה הגוף. אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינוח על משכבו, זהו שכתוב "יבוא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכחו". מה זה "הולך נכחו". אמר רבי יצחק, הנשמה הולך נכחו למקום העדן הגנוז לה, איך זה משמע, אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה כתוב בה"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל

קבג/א

זהר

תא הוי רזא דמלה מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה⁵ ובאינון שבע דאמר שנים דכתיב (בראשית כג א) מאה שנה ועשרים שנה ולבית שבע שנים אלא כולא חד מאה שנה כללא דכלא >נ"א כלא כחדא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין ובגין כך כתיב שנה רזא דיהודא <קב"ה⁶ דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין⁷ במאה⁸ ברזא דמאה ברכאן דכל יומא וכן עשרים שנה ובגין כך כתיב שנה רזא דיהודא דלא אתפרש⁹ מהשבה ויובלא לעלמין שבע שנין

בא וראה את סוד הדבר, מה שונה בכולם שאמר שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שכתוב "מאה שנה ועשרים שנה", ואחר כך "שבע שנים", אלא הכל אחד. "מאה שנה" כלל הכל (נ"א הכל כאחד בסוד של מאה ברכות בכל יום, וכן עשרים שנה, שנכלל העליון, הנסתם של כל הנסתמים. ולכן כתוב שנה, הסוד של היחוד). הקדוש ברוך הוא שנכלל ממקום עליון, הנסתם של כל הנסתמים במאה, בסוד של מאה ברכות של כל יום, וכן עשרים שנה, ולכן כתוב שנה, סוד היחוד, שלא נפרדים המחשבה והיובל לעולמים. שבע השנים הללו נפרדו

¹ פי' אותה שנדרשה בשם אברהם שהיא נשמת צדיק. לספור לשרה זה הגוף, של אותה הנשמה הקדושה. ומפני זה לא הזכיר ולבכותה לרמוז שהעיקר הוא ההספד, דהיינו הזכרת שבחיה לעטרה בעטרת התהילות [במעשים טובים], ואז בהיותה מתוקנת אז היא שעה שהנשמה זוכה וכו', שכדי שלא תצטער על גופה הנעזב מודיעים לה שיהא שוכב בשלום, שלא יהיה קנטור בין הארבע יסודות שמזה נמשך הרקבון וההפסד, אבל הוא ישכב בשלום (רמ"ז).

² שלא יתאוה וישתוקק להתעלות ולצאת משם, וטעמו שכך הוא טבעו של הבלא דגרמי הנשאר תמיד שם לנוח בארץ (רמ"ז).

³ שאמרו רז"ל שאלה הדברים מבשרים המלאכים אל הצדיקים בשעת פטירתם שמתעצבים על הפסד חומרם, ולכן יתבשרו יבא שלום, פי' השלום יבא ויכון בגופותיכם (רמ"ז).

⁴ לפנינו כ' בוא"ו ועי' לעיל פג ע"ב בד"א אות ג' (הערת הזוהר).

⁵ הכתר כולל כל ה"ס אשר כל אחד כלולה מעשר סך הכל מאה והוא כנגד הכתר ואבא ואימא הם נקראים עשרים שנה כי כל אחד מהם כלול מ"ס שבו הרי עשרים בין שניהם וז"א ונוקבא שהם בחינת שבעה קצוות הם נקראים שבע שנים וכבר ביארתי במקום אחר כי אריך אפינ' ואבא ואימא הם רחמים גמורים ואפילו אימא היא שוה בערך אבא כמ"ש באדרת האזינו דכחא נפקי כחא שריין כו' ולכן אינו מזכיר בהם שנים בלשון רבים אלא שנה בלשון יחיד וכן בכתר שהוא יחיד אמר שנה אבל בז"א ונוקביה הזכיר שנים בלשון רבים כמ"ש ושבע שנים לפי שמתפרש בדינא ורחמי (שער מאמרי רשב"י).

⁶ מלכות (מ"מ).

⁷ א"א, כמ"ש הרב שא"א נקראים סתימין שהם סתומים תוך ז"ן וא"א סתום בתוך או"א לכך נקרא סתימא דכל סתימין (מ"מ). פירוש המ' דכלולה מלמעלה ראש מעשר עד עשר הרי מאה וכן כשכלולה מחכמה ובניה הרי כ' שבע ימי הבנין הם שבע המתפרשין א"מ (נ"א).

⁸ פי' כי א"א כולל כל עשר ספירות דאצילות שהם מאה לפי שכל א' כליל מעשרה (מ"מ).

⁹ צא ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

אלין אתפרשין¹ ונפקאן מכללא סתימאה דלעילא² ואף על גב דכלא יחודא חדא אבל מתפרשין³ בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא דלא אתפרש לעלמין שבע שנים אלין אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך⁴ באלין שבע שנים כתיב בהו שנים ולא שנה וכלהו אקרונ חיים ויהיו חיי שרה דהו ממש דאתבריא ואתקיימו לעילא

אמר רבי חייא (ו)הא אוקמוה דהא כד אתעקד יצחק בר תלתין ושבע שנים הוה⁵ וכיון דאתעקד יצחק מיתת שרה⁶ דכתיב (שם ב) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה מאין בא מהר המוריה בא [מ]למעקד ליה ליצחק ואינן תלתין ושבע שנין⁷ מיומא דאתיליד יצחק עד שעתא דאתעקד אינן הוה חיי שרה ודאי כחושבן ויהו בגימטריא תלתין ושבע שנין הוה כמה דאתמר מדאתיליד יצחק עד דאתעקד

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים צח א)⁸ מזמור שירו ליהו"ה שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו האי קרא אוקמוהו חבריא דפרות⁹ אמרוה כמה דכתיב (ש"א ו יב) וישרנה הפרות בדרך מאי וישרנה דהו אמרי שירתא דתתא ומאי שירה אמרו מזמור שירו ליהו"ה שיר חדש כי נפלאות עשה הכא אית לאסתכלא דכל מה דברא קב"ה בעלמא כוליהו אמרי תושבחן וישרתא קמיה בין לעילא בין לתתא ואי תימא

ויצאו מכלל הנסתם שלמעלה. ואף על גב שהכל יחוד אחד, אבל נפרדים בדין ורחמים בכמה צדדים ודרכים מה שלא היה כך למעלה, ולכן כתוב שנה, סוד היחוד שלא נפרד לעולמים. שבע השנים הללו נפרדים בדין ורחמים בכמה צדדים ודרכים מה שאין כן למעלה, ולכן בשבע השנים הללו כתוב בהם שנים ולא שנה. וכולם נקראים חיים. "ויהיו חיי שרה", שהיו ממש, שנבראו והתקיימו למעלה.

אמר רבי חייא, הנה פרשוה, שהרי כאשר נעקד יצחק, הוא היה בן שלשים ושבע שנים, וכיון שנעקד, מתה שרה, שכתוב "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה". מאין בא, מהר המוריה בא, מלעקוד את יצחק. ואותם שלשים ושבע שנים מיום שנולד יצחק ועד השעה שנעקד, הם היו חיי שרה, ודאי כחשבון ויהי"ו, בגימטריא שלשים ושבע שנים היו, כמו שנתבאר, משנולד יצחק ועד שנעקד.

רבי יוסי פתח ואמר, "מזמור שירו לה" שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו". הפסוק הזה בארוהו החברים שהפרות אמרו אותו, ככתוב "וישרנה הפרות בדרך". מהו "וישרנה", שהיו אומרות שירה חדשה, ואיזו שירה הן אמרו, "מזמור שירו לה" שיר חדש כי נפלאות עשה". כאן יש להסתכל, שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, כולם אומרים שירה ותשבחות לפניו, בין למעלה בין למטה. ואם תאמר שהם מעצמם היו אומרים את השירה הזו,

¹ וז"ס ז' כפולות בדגש ורפה, רך וחזק. וז"ס ד' שבועין בירח וסוד כ"ח עתים, שד' יסודות מתנהגין בז' כוכבים והוא כח דמעשה בראשית בפסוק א', וכן דתורה אי"ה או"ה וכן שבוע בד' עתים של יום ולילה בד' סטרין בד' רוחות (יהל אור).

² פי' ז"ת אינם בכלל ג"ר שהם חשובות כא' (מ"מ).

³ עיין בגליון בהקדמה דף ז ע"א (ד"א).

⁴ "כתיב שנה רזא דיחודא דלא אתפרש לעלמין שבע שנים אלין אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך" נמחק בהגהות הגר"א.

⁵ הוא סוד תנה"י דז"א שכנגדם מתפשטת קומת רחל, והענין כי עד תשעים שנה היתה בסוד אחור בבחי' שם ב"ן נוק' ובכל שם ט' אותיות וי' פעמים ט' הוא צ', ואז נגלו החסדים אברהם אב"ר מ"ה והאירו בה פנים בפנים, וראשית הארתם בה בראש שני שלישי ת"ת בחזה ששם מלכות אמא שהיא אחרונה ונקראת שרה ובסוד כתר שבה, ואז קבילת דכורא, על דרך הידוע בליל ולילה ונער ונערה, ונולד יצחק (רמ"ז).

⁶ כי אז הוא עלה למעלה מן כתר רחל ונכנס למדרגת הזכר ונשלמו חיי שרה ונפטרה (רמ"ז).

⁷ דרגא בתראה של ה' ראשונה שמתייחדת עם חו"ב ובה התחלת הגילוי אבל תשעים הראשונות סתומות (יהל אור).

⁸ תרומה קלז ע"ב (ד"א).

⁹ בפ"ב דע"ז דף כד ע"ב, זוהר תרומה קנח ע"א (ד"א).

בראשית

דאינהו מגרמיהו הווי¹ אמרי שירתא דא הכי הוא ודאי² דרזא עלאה³ איהו אבל הני ארונא הוה על גבייהו וכיון דארונא אשתקיל עלייהו ושוייה לעילא אינון שרירו [נ"א לא שכיכו] שירתא דהא כיון דאתנמיל מנייהו ארונא הוה געאן כאורח שאר פרות דעלמא ולא אמרו שירתא וודאי ארונא

מדרש הנעלם

עונשה⁴ הולכת משוממת ומבקרית בכל יום לגוף ולקבר

אמר רבי יוסי האי קוליתא דקרדינותא כד אזיל בסריחותא⁵ לכאן ולכאן אזל ומבקר לה לאתרה תריסר ירחי כך נשמתא ההיא דאתחזיא לקבלא ענשא אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא אמר רבי יהודה תא חזי דכתיב (בראשית כג ג) ויקם אברהם מעל פני מתו וגו' אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה [ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא] <עלאה> והכא את אמר דכד ליתא זכאה כל כך דכתיב ויקם אברהם עבדת מאן דיתיב בכרסיא נהית בנו זומר תתאה אלא הכי זרנא ויקם אברהם מעל פני מתו דאמר רבי בו אמר רבי זריקא כשהנשמה ראויה לעלות למקום קודם <מגינה> (הגינה) על הגוף⁶ הקדוש שיוצאת משם ואחר כך עולה למקום מעלתה הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו זהו הגוף⁷

וידבר אל בני חת (שם) אלו שאר גופות הצדיקים שהם (בני) התחתים ונהלמים בעולם

כך זה ודאי, שזהו סוד עליון. אבל אלו, הארון היה על גבן. וכיון שהארון הונח עליהם ושמוהו למעלה, הן שרו (לא שקטו) שירה, שהרי כיון שננטל מהן הארון, היו גועות כדרך שאר הפרות של העולם ולא אמרו שירה. ודאי שהארון

עונשה, הולכת משוממת ומבקרית בכל יום את הגוף ואת הקבר.

אמר רבי יוסי, עצם הקולית הקשה הזה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כך הנשמה ההיא שראויה לקבל עונש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם. אמר רבי יהודה, בא וראה שכתוב "ויקם אברהם מעל פני מתו" וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות עליונה, וכאן אתה אומר כאשר אינו צדיק כל כך, שכתוב "ויקם אברהם". עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון. אלא כך גזרתי, "ויקם אברהם מעל פני מתו", שאמר רבי בו אמר רבי זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום עידונה, קודם מגינה על הגוף הקדוש שיוצאת משם, ואחר כך עולה למקום מעלתה. זהו שכתוב "ויקם אברהם מעל פני מתו", זה הגוף.

"וידבר אל בני חת", אלו שאר גופות הצדיקים, שהם (בני) התחתים ונהלמים בעולם למען יראת קונם. חתים על שהם שוכני עפר. ולמה צריכה אותם. אמר רבי

¹ מוסגר בלפ"ו.

² פי' ורזא איהו לעילא אבל כו' (ד"א).

³ ר"ל י"ב בקר כו' של נשיאים ושלמה (יהל אור).

⁴ כי יש נשמה הנכרתת, וכההיא שאמרו גבי אלישע, אחר, לא מידן לדייניה וכו', שבר מינן אז אותו הגוף אבד, אבל אם ראויה לקבל עונשה ודאי שאין מקיפיה מתחברים אליה ואין לה הגנה כל עוד שלא שלמו ימי דיני עונשה שכל אותו הזמן היא משוממת מפני הדין הנעשה בה (רמ"ז).

⁵ עצם הירך שהוא קשה וחזק מאד וכשהוא הולך בסריחותא דהיינו שנשף ממקומו ע"י איזה מכה שבו מ"מ אזל וכו' והיינו אע"פ שהולך בסריחותא מ"מ הולך ומבקר אותו מקום שהיה בו עד י"ב חדש. כך הענין הנשמה עם הגוף שפוקדת מקומ' בעוה"ז י"ב חדש (ד"א).

⁶ שבשבעת ימי האבילות חוזרים שבעת מקיפי ל"מ, והם מגינים ממש על הנפש החופפת על הגוף בסוד הבלא דגרמי. וז"ש מעל פני מתו, שנראה שהיה די שיאמר מעל מתו, אלא שרומז שאחרי ההספד והבכיה שסודם על שבעה המקיפים וכו"ל, אז קם אברהם שה"ס הנשמה שקמה לעלות למקום עדנה, מעל פני מתו, שהמקיפים הן הם הצלם המאיר בפנים והם שני צלמים מאו"א והיינו פני, שנים (רמ"ז).

⁷ כאשר הצלם טוב וראוי אז הנשמה יש לה קימה ועילוי להתעלות למעלה (רמ"ז).

בראשית

יהודה, הכל כתובים במנין, ועל (שהיה, ד"א זה היה אותו) הגוף במנין עמהם. ומה אמר להם בדרך פיוס ובדרך כבוד,

למען יראת קונם¹ (ו)חתים על שהם שוכני עפר ואמאי צריכה להו אמר רבי יהודה כלא במניינא כתיבין² ועל (דהוי) [דא הוי ההוא] גופא במניינא עמהון ומה אמר להו בדרך פיוס ובדרך כבוד

קבנ/ב

זהר

דעל גבייהו עביד לון לזמרא³ מזמור הא אוקימנא ואתמר ובכלא כתיב מזמור לדוד או לדוד מזמור והכא לא אמר דוד כלל אלא מזמור דרוח קודשא זמין לזמרא ליה⁴ לזמנא דיוקים קב"ה לישראל מעפרא⁵ וכדין שירו ליהו"ה שיר חדש כדין איהו חדש⁶ דהא שירתא כהאי לא אתמר מיומא דאתברי עלמא⁷ א"ר חייא כתיב (קהלת א ט) ואין כל חדש תחת השמש⁸ והכא שירתא דא איהי חדש ואיהי תחת השמש דהא תחות שמשא להוי ומאי איהו דא סיהרא וכדין הוי חדש תחת השמש⁹ מאי טעמא¹⁰ בגין (תהלים צח א) כי נפלאות עשה¹¹ ומאן אינון נפלאות האי דכתיב (שם) הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו הושיעה לו למאן

תוספתא

שעל גבן עשה אותן לזמר. "מזמור". הרי בארנו, ונתבאר. ובכל כתוב "מזמור לדוד" או "לדוד מזמור", וכאן לא אמר דוד כלל. אלא מזמור, שעתידה רוח הקודש לזמר אותו לזמן שיקים הקדוש ברוך הוא את ישראל מן העפר, ואז "שירו לה' שיר חדש". אז הוא חדש, שהרי שירה כזו לא נאמרה מיום שנברא העולם.

אמר רבי חייא, כתוב "אין כל חדש תחת השמש", וכאן שירה זו היא חדש, והיא תחת השמש, שהרי תחת השמש היא, ומי היא, זו הלבנה, ואז יש חדש תחת השמש. למה, משום "כי נפלאות עשה", ומי הם הנפלאות, זה שכתוב "הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו". "הושיעה לו", את מי, את

¹ בני חת היו מהשבעה מלכים שמלכו ומתו בארץ אדום ולכן נקרא בלשון חת מלשון שברון. וידוע שכל הצרות שסובלים הצדיקים בעולם הזה הן לתקן ניצוצות המלכים ולעשות הבירור להעלותם עד המחשבה העליונה היא חכמה הנקראת יראה כנודע מסוד דחילו ורחימו, וכו', וז"ש התחתים וכו' למען יראת קונם, ה"ס החכמה שבה סוד ישראל הנקראים ראשית, וגם מטעם הברור נהיה המות, וכנגד זה אמר שהם שוכני עפר, ה"ס המלכות (רמ"ז).

² פירוש רק הצדיקים הם נכתבין במנין. א"מ (נ"א).

³ והיו אומרים המזמור כמו שאומרים אותו בני אדם בחיתוך התיבות (מ"מ).

⁴ משום דמזמור הוא כינוי לרוח הקדש (אור יקר).

⁵ בביאת המשיח (מ"מ).

⁶ כמ"ש ותחדש פני אדמה בנשמתין חדתין משא"כ עכשיו עד שיכלו כו' (יהל אור).

⁷ מפני שמעת שנתמעטה הירח וירדה למטה מעולם לא נתחדשה בסוד שני המאורות הגדולים (אור יקר). פי' ואע"פ שכבר אמרו אותו הפרות ודוד המלך יש לומר שהיו אומרים מה שעתידה השכינה לומר בימות המשיח (מ"מ).

⁸ וכל הוא סוד כל בשר דנפקין מכל (יהל אור).

⁹ פי' שאז תהיה מתחדשת הירח במילואה תחת השמש ממש דהיינו מלכות למעלה מנצח והוד תחת הת"ת מה שלא היה מבריאת עולם ועד עתה (אור יקר). פי' הפסוק עצמו מתרץ קושיא זו כיון דאין כל חדש תחת השמש, וסיהרא היא תחת השמש והיא אומרת שירה חדשה לכך מתרץ בגין דנפלאות עשה ושיעור הכתוב מזמור שהוא השכינה אומרת שיר חדש ואם יקשה לך הא אין כל חדש כו' כי נפלאות עשה ולכך אומרת דבר חדש (מ"מ).

¹⁰ מ"ט עתידה מזמור להכריז שירו לה' שיר חדש דהיינו שיר חדשה של לבנה (אור יקר).

¹¹ בגין דבהו אסתמך בחסד וגבורה שהם ימינו וזרועו, דהיינו סוד צפונית מערבית מערבית דרומית, והושיעה לו למערב, ומשום דימינא זרוע קדשו משמע דאהדר להו"ה דהיינו ת"ת אם כן הושיעה לו נמי אהדר ליה לזה פי' הושיעה לו למאן, לא תפרש לה' אלא לההוא דרגא וכו' וימינו וקדשו נמי אהדר לה. וטעם כינוי ימינו משום דבהו אסתמך בימינא וכו', דלפרש ימינו וקדשו והושיעה לו בת"ת אי אפשר משום דהושיעה לו ודאי לההוא דרגא דקאמר שירתא דא ואין בזה לספק דלא שייך הכי אלא במלכות שהיא הגולה (אור יקר).

בראשית

רבי יוסי ב"ר יהודה אול למהמי לרבי חייא
א"ל לימא מר אי שמע האי פרשתא היך אמרו
מארי מתניתא דפרשה בעניינא דנשמתא אמר
זכאה הולקיה>ון> דצדיקיא בעלמא דאתי דכך
היא אורייתא בלבהון כמבועא רבא דמיא דאף
על גב דמסתימין ליה מסגיאות מייא¹ פתחי
מבועין דנבעין לכל עיבר

תא שמע רבי יוסי רחימא את אנא אימא לך
בהאי פרשתא לעולם אין גוף האדם נכנס
בחשבון הצדיקים על יד דומה עד שתראה
הנשמה פנקס סימנה שנותנין לה הכרובים בג"ע
אמר רבי יוסי אנא שמענא (דא נשמתא) [דהא
בתר ד]עיילת תמן היא אזלת לסלקא לאתרה
לעילא ולא למיחת לתתא אבל קודם שתעלה
ותכנס נעשת אפטרופוס הגוף על יד דומה
ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות
עולמות

אמר רבי חייא הא רבי אלעזר אמר דהא
דומה ידע קודם משום דמכרוזי עלה בגנתא דעדן
אבל אנא כך שמענא די בעדנא דיהבין לה
פנקסא חזר על גופא לאעיל ליה בפתקא
דצדיקיא על ידוי דדומה [דא] ההוא דכתיב
(בראשית כג יג) אך אם אתה לו שמעני נתתי
כסף השדה קח ממני מהו כסף השדה דא הוא
כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה
לאחסנא

רב יוסף כד הוה שמע פרשתא [דא]
ממאריהון דמתיבתא הוה אמר מאן דאיהו
עפרא מאי קא <ריקנא> (דיקנא) זכי להאי מאן
יזכה ומאן יקום הה"ד (תהלים כד ג) מי יעלה בהר
יהו"ה וגו' אמר רבי אבא תא חזי מה דכתיב
(בראשית כג טז) וישמע אברהם אל עפרון
וישקול אברהם לעפרון את הכסף דא הוא
כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין ארבע מאות
שקל כסף ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין²
עובר לסוחר רב נחמן אמר שיעבור כל שערי
שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידו

תא חזי מה כתיב (שם יט) ואחרי כן קבר
אברהם את שרה אשתו ונמנה עם שאר הצדיקים
בחבורתם מפתקא דממנא על ידוי דדומה אמר
רבי יצחק הכי גמירנא כל אינון דכתיבין בידי

רבי יוסי בן רבי יהודה הלך לראות את
רבי חייא. אמר לו, יאמר מר אם שמע את
הפרשה הזו, איך אמרו בעלי הברייתא
שפרשה בענין הנשמה. אמר, אשרי חלקם
של הצדיקים בעולם הבא, שכך התורה היא
בלבם כמעין גדול של מים, שאף על גב
שסותמים אותו מרב המים פותחים
מעיינות שנובעים לכל עבר.

בא ושמע, רבי יוסי, אתה אהוב. אני
אמר לך בפרשה הזו, לעולם אין גוף האדם
נכנס בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד
שתראה הנשמה פנקס סימן שנותנים לה
הכרובים בגן עדן. אמר רבי יוסי, אני
שמעתי שאחר שהנשמה נכנסת לשם, היא
הולכת לעלות למקומה למעלה, ולא לרדת
למטה. אבל קודם שתעלה ותכנס, נעשית
אפטרופוס הגוף על יד דומה, ומראה לו
שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות
עולמות.

אמר רבי חייא, הנה רבי אלעזר אמר,
שהרי דומה יודע קודם, משום שמכריזים
עליה בגן עדן. אבל אני כך שמעתי, שבזמן
שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף
להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה.
זהו שכתוב "אך אם אתה לו שמעני נתתי
כסף השדה קח ממני". מה זה "כסף השדה",
זהו הכסוף של ארבע מאות העולמות
שנותנים לו לירושא.

כשרב יוסף היה שומע הפרשה הזו
מראשי הישיבה, היה אומר, מי שהוא עפר,
איך (ריק) הוא זוכה לזה, מי יזכה ומי יקום,
זהו שכתוב "מי יעלה בהר ה" וגו'. אמר רבי
אבא, בא וראה מה שכתוב, "וישמע אברהם
אל עפרון וישקול אברהם לעפרון את
הכסף". זהו הכיסוף הגדול שהם עולמות
וכיסופים. "ארבע מאות שקל כסף", ארבע
מאות עולמות והנאות וכסופים. "עובר
לסוחר", רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי
שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה
בידו.

בא וראה מה כתוב, "ואחרי כן קבר
אברהם את שרה אשתו". ונמנה עם שאר
הצדיקים בחבורתם מפתק של הממונה על
ידי דומה. אמר רבי יצחק, כך למדנו, כל
אותם שכתובים בידי דומה וממונים על

¹ פירוש מריבוי המים שבמבוע פוקדים ובוקעים הסתימה ויוצאים המים לחוץ. הרשב"ב (נ"א).

² ותענוגים בעולם הבא (ד"א).

בראשית

ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים. ועל זה נאמר "ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר".

מדרש הנעלם

גר ותושב! אנכי עמכם וגו' (בראשית כג ד) דהאי גופא [הוי] במניינא חד עמכון בחבורא דא² אמר רבי ראה מה כתיב (שם ה) ויענו בני חת את אברהם וגו' כמו כן בדרך כבוד בדרך פיוס³ הה"ד (שם ו) שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו מאי נשיא אלהים אתה אמר רבי פנחס קודם שיצא הצדיק מן העולם בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן ועל כן הם אומרים מאת אלהים מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו במבחר קברינו במבחר הצדיקים בחבורת הצדיקים המובחרים מנה אותנו הכניסו בחשבון עמנו ואיש ממנו לא ימנע את המניין כי כולנו שמחים בו ומקדימים לו שלום

אמר רבי יוסי בן

קבד/א

זהר

לההוא דרגא דאמר שירתא דא בגין דבהו אסתמיך בימינא ובשמאלא⁴ הושיעה לו ימינו ודאי לההוא דרגא דהאי מזמור⁵ אימתי בזמנא דיקומוז מתי עלמא⁶ ויתערון מעפרא כדין יהא חדש⁷ מה דלא אתעביד בהאי עלמא רבי יוסי

"גר ותושב אנכי עמכם" וגו', שהגוף הזה הוא במנין אחד עמכם בחבור הזה. אמר רבי, ראה מה כתוב, "ויענו בני חת את אברהם" וגו', כמו כן בדרך כבוד בדרך פיוס. זהו שכתוב "שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו". מה זה "נשיא אלהים אתה". אמר רבי פנחס, קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן, הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים, מאת אלהים מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו. "במבחר קברינו", במבחר הצדיקים, בחבורת הצדיקים המובחרים מנה אותנו, הכניסו בחשבון עמנו. ואיש ממנו לא ימנע את המנין, כי כלנו שמחים בו ומקדימים לו שלום.

אמר רבי יוסי בן

אותה הדרגה שאמרה את השירה הזו, משום שבהם נסמכה בימין ובשמאל. "הושיעה לו ימינו", ודאי לאותה הדרגה של המזמור הזה. מתי, בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מן העפר, ואז יהיה חדש מה שלא נעשה בעולם הזה. רבי יוסי אמר, בזמן

¹ ירצה בין גר בעולם הזה ובין תושב בעוה"ב תמיד אנכי עמכם, כי בעוה"ז עסקתי בתורה ומעשים טובים כמו כן ובין בעוה"ב אהנה בגן עדן כמו כן, ולכן תנו לי אחוזת קבר עמכם (רמ"ז).

² כי הוא ראוי להיות בחבורתם שהוא מנוקה מכל סיג וחללה שמהם בא הפירוד והפיזור (רמ"ז).

³ כבוד הוא דברי יקר וחשיבות, ופיוס דברים נכוחים המתיישרים על הלב ומפייסים את הדעת שיתפייס ויסמוך בהם, ודוק כי בדברי אברהם הקדים הפיוס אל הכבוד, כי בתחילה הפיוס דעת הצדיקים באומרו גר ותושב וגו' וכנזכר, שלא התעצבו בחברתו ולכן אמר להם שהרבה זכות ותורה שודאי גם להם ייטב בשפע אשר יושפע עליהם. ואחר כך כיבדו באומרו תנו לי כאילו מתנה היא לו [מאתם] מה שקנה בזכותו. ואולי ירמוז עוד דבר נחמד הוא מה שאנו מכוונים בתפילתינו באמרנו בברכת על הצדיקים, ושנים חלקנו עמהם, שנתפלל לו יתברך שכל האורות והשפע והחסד שנזכה ונרויח עם תורתנו ומעשינו הטובים יהיו גנוזים ומופקדים בחלק הצדיקים הגדולים, שבהם נהיה מובטחים שאם ח"ו נעשה איזו עבירה בר מינן שלא נאבד אותם בשעת המיתה, אותם הצדיקים שאינם רוצים ליהנות אלא משלהם נותנים לכל אחד חלקו שהרויח, וגם בסוד ישמח משה במתנת חלקו וז"ש תנו לי, הרי הוא לי במתנה ואין לך כבוד גדול יותר מזה (רמ"ז).

⁴ כמ"ש שמאלו כו' ומנהו [אצ"ל ומנה"י - ש"ל] אתבנית ששמותיה יחדון על שמות הו"ה הגדלות ה"ס (א"ה לא הבתני כאן ואולי צ"ל - ששמותיה מתייחדין עם שמות הו"ה יאהדונה"י) (יהל אור).

⁵ כאלו אמר דאיהי מזמור (מ"מ). פי' מזמור דא רוח קודשא ככתוב בתרומה קמ ע"א (ד"א).

⁶ פי' רבי חייא פליג על רבי יוסי וס"ל דמזמור זה בתחיית המתים אומרת אותו המלכות (יהל אור).

⁷ שיתמלא פגימתה ויהיה אור הלבנה וכו' (יהל אור).

בראשית

אמר בזמנא דיעביד קב"ה נוקמין בעלמא¹ בניייהו דישראל כדין יתאמר שירתא דהא לבתר² יתערון מעפרא מתי עלמא ויתחדש עלמא בקיום שלים דלא ליהוי (כקדמיתא דשליט מותא בעלמא בנין דהויא) [נ"א כרת ומיתה בעלמא ויתעבר חויא מעלמא] דגרים מותא בעלמא לכלא [ו]אסתאב עלמא [ואתחשיך] (ואחשיך) אנפוי

תא חזי כתיב (בראשית ג טו) ואיבה אשית בינך ובין האשה מאי ואיבה כדכתיב (איוב ט כו) חלפו עם אניות אבה דהא כמה ארביין³ שטאן גו ימא רבא⁴ ואית ארביין וספינן מתפרשן דא מן דא⁵ ואינון ארביין דהאי נחש שאט בגווייהו אקרין אניות אבה בינך ובין האשה דא אשה יראת יהו"ה ובין זרעך אלין שאר עמין עעכו"ם ובין זרעה אלין ישראל הוא ישופך ראש (בראשית ג טו) דא קב"ה⁶ דזמין לבערא ליה מעלמא דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁷ ראש דא⁸ לזמנא דאתי דיתערון מיתא דהא כדין להוי עלמא רא"ש דיתקיים ברא"ש דאיהו עלמא עלאה⁹ ואתה תשופנו עקב¹⁰ (בראשית ג טו) דא בהאי עלמא השתא דאיהו

שיעשה הקדוש ברוך הוא נקמות בעולם בשביל ישראל, אז תאמר השירה, שהרי אחר כך יתעוררו מן העפר המתים של העולם ויתחדש העולם בקיום שלם, שלא יהיה (כבתחלה שהמות שולט בעולם, משום שהנחש נ"א כרת ומיתה בעולם, ויעבור הנחש מהעולם שהוא גרם) גרם מות בעולם לכל, ונטמא העולם ונחשכו פניו.

בא וראה, כתוב "ואיבה אשית בינך ובין האשה". מה זה "ואיבה", ככתוב "חלפו עם אניות אבה". שהנה כמה אוניות משוטטות בתוך הים הגדול, ויש אוניות וספינות נפרדות זו מזו. ואותן האוניות שהנחש הזה שט בתוכן, נקראות אוניות אבה. "בינך ובין האשה", זו אשה יראת ה'. "ובין זרעך", אלו שאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. "ובין זרעה", אלו ישראל. "הוא ישופך ראש", זה הקדוש ברוך הוא שעתיד לבער אותו מן העולם, שכתוב "בלע המות לנצח", וכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ". "ראש", זה לעתיד לבא כשיתעוררו המתים, שהרי אז העולם יהיה ראש, שיתקיים בראש, שהוא העולם העליון. "ואתה תשופנו עקב", זה בעולם הזה, כעת שהוא עקב ואינו בקיום, ואותו הנחש נושך את העולם ומחשיך פני הבריות.

¹ דהיינו בזמן הגאולה כך שנים קודם התחיה (אור יקר). וכמ"ש הודיע ה' ישועתו כו' לפני ה' וכו' רבי יוסי חוזר לסברתו שבביאת המשיח הוא שאומרת אותו (יהל אור).

² לפרשו אחר התחיה אי אפשר, דאם כן מאי שיר חדש דקאמר כמה חדושין אחרים יהיו באותו זמן, אמנם העיקר בזמן הנקמה, שאין חידוש אלא שיר חדש לבד (אור יקר).

³ כחות רוחניים (אור יקר). הם הנשמות הקדושות (מ"מ).

⁴ מלכות, ותחת ממשלתה כל הרוחניים. והיא ים, ובה הכחות כעין ספינות בים, והם כחות אלו מבדילים בין השכינה לכחות הטומאה כנודע, שהחיצוניות למטה מההיכלות, והיינו איבה בינך ובין האשה. וכן ישראל נשמתן אחוזים תחת כסא הכבוד, למעלה מההיכלות. ואומות העולם אפילו חסידיהן למטה מכל ההיכלות, בהיכל טמא העליון, בקל"י הדקה המתקרבת אל הקדושה. כל שכן שאר האומות, שריהם שהם החוצה (אור יקר).

⁵ פי' יש נשמות שהם מצד הקדושה ויש מצד הקל"י (מ"מ).

⁶ הוא נקרא הקב"ה כאומרו ועבד הלוי הוא ומלה זו מתפרשת בת"ת ובבינה (אור יקר).

⁷ וצריכי קראי, דאי מקרא דבלע המות, לא משמע שיעביר חלקו מלמעלה, אלא המות השולט בעולם, לכך קאמר וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, דהיינו מן הארץ העליונה, דהיינו אניות, אבה. ואי קאמר קרא דאעביר לא משמע ביטולו מכל וכל, אלא העברה לבד, לזה הביא קרא דבלע, דמשמע דבלענו (אור יקר).

⁸ וז"ס ישראל ועקב [ז"נ ראש ועקב] והנשארות הוא שם יל"י שמוציא ניצוצין מנחש בסוד נ' שערי בינה עלמא דחירו דבה נפקין כו' (יהל אור), ובענין יל"י, עי' בהגר"א בתיקו"ז פ ע"ב וליקוטי הגר"א קב ע"ב.

⁹ על שם שהיא ראש לז' ספירות והיינו עלאה (אור יקר).

¹⁰ בחי' התחתונה מן הים שהיא מצולות ים, ומשם ולמטה הוא אוחז ויונק מי המרים, מים מלוחים מן הים, ובכחה מחשיך פני אדם (אור יקר).

בראשית

עקב¹ ולא איהו בקיומא וההוא הוא נשיך
לעלמא ואחשיך אנפי בריין

תא חזי יומין דבר נש אתבריא וקיימו באינן
דרגין עלאין כיון דמסיימו לאתקיימא באינן
דרגין דכתיב (תהלים צ י) ימי שנותינו בהם
שבעים שנה² וגו'³ מכאן ולהלאה לית דרגא
לאתקיימא⁴ ובגין כך ורהב"ס⁵ עמל ואון ואינן
כלא הוו⁶ אבל אינן יומין דצדיקייא⁷

מדרש הנעלם

פזי תא חזי כיון שהנשמה פוגעת בהם ותדון
לאחר כך פוגעת לאותו המלאך הממונה עליהם
דתנן מלאך ממונה על בתי קברי ודומה שמו
והוא מכריז ביניהם בכל יום על הצדיקים
העתידים ליכנס ביניהם ומיד פוגעת בו כדי
לשכן הגוף בהשקט ובבטחה ובמנוחה [ובהנאה]
(עלאה) הה"ד (בראשית כג יג) וידבר אל עפרון
אמר רבי ייסא זה המלאך הנקרא דומה ולמה
נתכנה שמו עפרון על שהוא ממונה על שוכני
עפר והופקדו בידו כל פנקסי הצדיקים וחבורות
החסידים השוכנים בעפר והוא עתיד להוציאם
בחשבון

ותאנא אמר רבי אלעזר לעתיד לבא
כשיפקוד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים
יקרא למלאך הממונה על הקברות ודומה שמו
ויתבע ממנו מנין כל המתים הצדיקים והחסידים
ואותם גרי הצדק ושנהרגו על שמו והוא מוציאם

בא וראה, הימים של אדם נבראו ועמדו
באותם הדרגות העליונות. כיון שהסתיימו
להתקיים באותן הדרגות, שכתוב "ימי
שנותינו בהם שבעים שנה" וגו'. מכאן
והלאה אין דרגה להתקיים, ולכן "ורחבם
עמל ואון", והם כלא היו. אבל אותם הימים
של הצדיקים

פזי, בא וראה, כיון שהנשמה פוגעת בהם
ותדון, לאחר כך פוגעת לאותו המלאך
הממונה עליהם. ששנינו, מלאך הממונה על
בתי הקברות ודומה שמו, והוא מכריז
ביניהם בכל יום על הצדיקים העתידים
ליכנס ביניהם, ומיד פוגעת בו כדי לשכון
הגוף בהשקט ובבטחה ובמנוחה ובהנאה
(עליונה). זהו שכתוב "וידבר אל עפרון".
אמר רבי ייסא, זה המלאך הנקרא דומה.
ולמה נתכנה שמו עפרון, על שהוא ממונה
על שוכני עפר, והופקדו בידו כל פנקסי
הצדיקים וחבורות החסידים השוכנים
בעפר, והוא עתיד להוציאם בחשבון.

ולמדנו, אמר רבי אלעזר, לעתיד לבא
כשיפקוד הקדוש ברוך הוא להחיות
המתים, יקרא למלאך הממונה על הקברות,
ודומה שמו, ויתבע ממנו מנין כל המתים
הצדיקים והחסידים ואותם גרי הצדק
ושנהרגו על שמו, והוא מוציאם בחשבון
כמו שנטלם בחשבון. זהו שכתוב "המוציא

¹ עקבי לאה בראש רחל, ומשם ניזונים הקלי'. ובעולם הזה אינם מתגברים הקלי' אלא בשביל היניקה שהם יונקם מאותם עקבים. וז"ש ואתה תשופנו, לישראל, בשביל היניקה שאתה יונק מעקב. א"נ יובן במ"ש שבשעת החרבן נפלו ט' ספירות דמלכות דאצילות בקלי', והם נקראים רישא, ומשם היו ניזונים ישראל. ומהמלכות דנוק' דאצילות יונקים אומות העולם, וזו המלכות דמלכות נקראת זנבא, וז"ש בפ' במדבר רישא שכיבת לעפרא וזנבא שליט, ומלכות דמלכות נקראת עקב, וזהו ואתה תשופנו עקב, תשופנו לישראל בשביל שרישא בעפרא, וזנבא שהיא המלכות דמלכות שנוק' עקב שליט. א"נ יובן במ"ש הרב כי ז"א בקטנותו נקרא יעקב, לפי שיש בו מוחין דקטנות, שני פעמים אלהים גימ' עק"ב עם עשרה אותיותיהם גימ' יעק"ב. ונודע כי בגלות אין לו אלא מוחין דיניקה, שהם ב' פעמים אלהים גימ' עק"ב, ויניקת הקלי' ממוחין דקטנות, וז"ש ואתה תשופנו עקב, אבל כשז"א בגדלותו אז נקרא ישראל (מ"מ).

² בז' מדות ממלכות עד חסד (אור יקר).

³ [ואם בגבורות שמונים שנה] שהיא גבורה דכליל כל גבוראן, בינה, שמונים שנה שהיא שמינית, ובדוחק עולים שם (אור יקר).

⁴ כי משם ולמעלה חכמה דרגא דלא קיימא לשאלא ולא לאתבא, ולכך הם למטה ממלכות שהם עמל ואון, מקום הקלי' (אור יקר).

⁵ ר"ל המות וקאי על ואם בגבורות והן למטה ממנה שהן עמל וכו' משאכ בצדיקים שהן למעלה מז"ס (יהל אור).

⁶ פירוש ששנות הרשעים הם למעלה למטה מחסד עד מ' ואח"כ יורדים לקליפות משא"כ צדיקים הם ממטה מ' עד למעלה חסד ומשם עולים. א"מ (נ"א).

⁷ כי אפשר להם להתאחז למעלה בנעלם כפי הבחי' הרבות המתמצאות שם (אור יקר).

בראשית

בחשבון כמו שנמלם¹ בחשבון הה"ד (ישעיה מ כו) המוציא במספר צבאם וגו' איש לא נעדר ותאנא אמר רבי שמואל ברבי יעקב נפשות הרשעים נתונות בידו של מלאך זה ששמו דומה להכניסם בגיהנם ולדון שם וכיון שנמסרות בידו שוב אינן חוזרות עד שיכנסו לגיהנם וזה יראת דוד שנתיירא כשעשה אותו עון שנאמר (תהלים צד יז) לולי יהו"ה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי

אמר רבי ייסא הנשמה פוגעת לו להכניס אותו [גוף] עם שאר גופות הצדיקים בחשבונם הה"ד וידבר אל עפרון [וגו'] אמר רבי תנחום המלאך קודם ואומר לו ראה מה כתיב למעלה (בראשית כג י) ועפרון יושב בתוך בני חת שחתו לשכון בעפר והוא מקדים ואומר לו להכניס אותו הגוף בחשבון הצדיקים הה"ד (שם) ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת בכל² באי שער עירו לאמר מאי בכל³ באי שער עירו רב נחמן אמר אינון קבד/ב זהר

הוא ואתקיימו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה וכן ואלה ימי שני חיי אברהם ואי תימא הכי נמי כתיב בישמעאל דכתיב (בראשית כה יז) שני חיי ישמעאל אלא בתשובה אהדר ועל דא קרי ביומי ויהיו⁴

ותמת שרה בקרית ארבע (שם כג ב) רבי אבא אמר כגוונא דא לא הוה בכל נשי עלמא דהא אתמר הושבן יומהא ושנהא וקיומהא בעלמא וההוא אתר דאתקברת ביה אלא לאחזאה דלא הוה כשרה בכל נשי עלמא ואי תימא הא מרים דכתיב (במדבר כ א) ותמת שם מרים ותקבר שם בנין לאחזאה סרחנא דישראל קא אתא⁵ דהא מייא לא אזלי <להו> (בהו)

במספר צבאם וגו' איש לא נעדר". ולמדנו, אמר רבי שמואל ברבי יעקב, נפשות הרשעים נתונות בידו של מלאך זה ששמו דומה להכניסם בגיהנם ולדון שם. וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות, עד שיכנסו לגיהנם. וזה יראת דוד שנתיירא כשעשה אותו עון, שנאמר "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי".

אמר רבי ייסא, הנשמה פוגעת לו להכניס אותו גוף עם שאר גופות הצדיקים בחשבונם. זהו שכתוב "וידבר אל עפרון" וגו'. אמר רבי תנחום, המלאך קודם ואומר לו, ראה מה כתוב למעלה, "ועפרון יושב בתוך בני חת". שחתו לשכון בעפר, והוא מקדים ואומר לו להכניס אותו הגוף בחשבון הצדיקים. זהו שכתוב "ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת בכל באי שער עירו לאמר". מה זה "לכל באי שער עירו". רב נחמן אמר, אותם

היו והתקיימו, כמו שנאמר "ויהיו חיי שרה", וכן "ואלה ימי שני חיי אברהם". ואם תאמר, כך גם כתוב בישמעאל, שכתוב "שני חיי ישמעאל", אלא שחזר בתשובה, ועל כן קרא בימיו ויהיו.

"ותמת שרה בקרית ארבע". רבי אבא אמר, כדוגמא זו לא היו בכל נשות העולם, שהרי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וקיומה בעולם ואותו המקום שבו היא נקברה, אלא להראות שלא היתה כמו שרה בכל נשות העולם. ואם תאמר הנה מרים, שכתוב "ותמת שם מרים ותקבר שם", [זה] בא כדי להראות את סרחונם של ישראל, שהרי המים לא הלכו עם ישראל אלא בזכות

¹ שמות צז ע"ב (הערת הזוהר)

² לכל (דפ"ו), וכן הוא לטון הפסוק.

³ לכל (דפ"ו).

⁴ כל חיון נגד מוח דעת שיש בו חו"ג שהם מים חיים וכל נהירו נגד מוח בינה וכל משח רבות נגד מוח חכמה שנק' שמן והכוונה שז"א ממשיך מהמוחין שלו שהם חב"ד למלכות (מ"מ). תימה דלא כתיב ויהיו אלא ואלה שני חיי ישמעאל. והנכון שצ"ל ביומהא ואהדר לשרה. ונמצא שעתיד להיות אחר התחיה שיהיה קיום העולם וחיותו מצד הבינה כעין הצדיקים בעוה"ז שאחר ע' שנה חיים מצד הבינה דומיא דלעת"ל ולהכי פתח ר' יוסי קרא דמזמור שירו לה' שיר חדש להורות שמה שעתיד להיות יש דוגמתו עתה לצדיקים. ז"ח (נ"א).

⁵ לכך כתיב מיתת מרים בתורה להראות כמה שגרם החטא (דע"ה ח"א קלא ע"ג).

בראשית

מרים, אבל לא נאמר במיתתה כמו שנאמר בשרה.¹ אבל לא אתמר במיתתה כמה דאתמר בשרה

רבי יהודה פתח, "אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו". הפסוק הזה בארוהו החברים, אבל יש לנו להסתכל בו, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לדעת כל הדרכים הסתומות ולגלות להם סודות עליונים, והרי זה נתבאר. "אשריך ארץ", זו ארץ החיים, משום שהמלך שלה מזמין לה כל הברכות שהתברכה מהאבות העליונים, הסוד של וא"ו, שהוא עומד להריק עליה ברכות תמיד, והוא בן חורין, בן היובל שמוציא את העבדים לחרות, בן העולם העליון שמוציא תמיד את כל החיים וכל האור וכל שמן המשחה, והכל מעיד (משפיע) הבן הבכור הזה לארץ הזו, כמו שנאמר "בני בכורי ישראל", ולכן "אשריך ארץ". ומה שנאמר "אי לך ארץ שמלכך נער", כמו שבארוהו

¹ וכאשר נסתלקה היא נסתלק הבאר. ור"ל כי הגם שעתה הרי נשתנה לעילויא הרבה, שהרי אותו הדור היו הם מזווג ישראל ורחל, אשר מזה גופה היה הבאר ג"כ, וכן היה להם זכות התורה של כל הארבעים שנה, וגם אתבר הרבה חיליה ותוקפיה דהס"מ ע"י הליכתם מ' שנה בהמדבר וכנ"ל, עכ"ז לא היו עדיין כדאי שיותן להם הבאר בזכותם גופה (דע"ה ח"א קלא ע"ג).

² צה ע"ב (הערת הזוהר).

³ מלכות (אור יקר).

⁴ ת"ת (אור יקר).

⁵ הזמנתם בת"ת והשפעתם על ידי היסוד, ואין צריך לומר מה שמתברך מהת"ת בעצמו, אלא אפילו מה שמתברכת מן האבות, הזמנתם והכנתם על ידי הת"ת כדמסיק (אור יקר).

⁶ פי' יהיה ענין זה בבחי' הת"ת הכולל ו"ק שהוא נקרא ו', ועתה כיון שנקרא ו' יצדק אומרו ממש דאיהו קיימא לארקא עלה ברכאן, דהיינו שהוא כולל גם כן היסוד בעצמותו, ו' ומשך ו', ועוד נקט ו' לדקדק אשרך ארץ שמלכך בן חורין, דהיינו ה' עילאה. ואח"כ נמצא מלך זה ו' אחוז בין ה' לה', והא ודאי בבחי' שהוא נקרא ו', מבריח מן הקצה, ה' עלאה, אל הקצה, ה' תתאה, דהיינו מקצה השמים ועד קצה השמים, בבחי' הכולל ו"ק (אור יקר).

⁷ דהיינו קצהו האחד (אור יקר).

⁸ קצהו השני (אור יקר). ע"ל צה ע"ב (יהל אור).

⁹ זהו טעם למה נקראת הבינה לשון חירות, ואח"כ חזר ופירש למה הארץ מאושרת מטעם היות מלכה בן חורין (אור יקר).

¹⁰ קראה עלמא עילאה לכוון שתוף החכמה, עמה דהיינו חורין, תרין, בן י"ה ודאי (אור יקר).

¹¹ דהיינו שפע הבינה שלעולם אינו נפסק, והטעם, להיות הת"ת בן, והבן אין מי שיעכב בידו כניסת הפתח אל אמו, אלא לעולם נכנס, ולכך שפעו משם תדיר ההוא נהרא דלא פסקין מימיו (אור יקר).

¹² הוא שפע הבינה שהיא ג"כ נקראת ארץ החיים והחיים תלויים בה ועוד היא משפעת שפע החיות והמזון לבנים כפי חיותם (אור יקר).

¹³ שפע אור הכתר (אור יקר).

¹⁴ היא שפע החכמה הנקרא שמן ודאי והיינו שפע ג"ר (אור יקר).

¹⁵ אע"ג (דפ"ו).

¹⁶ דהיינו מחכמה, שמשם קדש לי כל בכור, וכדכתיב בני בכורי ישראל, דהיינו ישראל סבא שעלה במחשבה. ואמר "האי ברא בוכרא" הודיע אחיזתו למעלה בסוד בן אפילו בחכמה (אור יקר).

¹⁷ מלכות, והיינו סוד ו' מבריח מן הקצה אל הקצה, ועוד בחי' בן אוהז בימין חכמה ובשמאל בינה, ומתמצע לינק מן הכתר (אור יקר).

בראשית

כב) בני בכורי ישראל ובנין כך אשריך ארץ¹ ומה דאתמר (קהלת יטז) אי לך ארץ שמלכך נער כמה דאוקמוה דהאי ארץ תתאה² ועלמא תתאה לא ינקא אלא מגו שלטנותא (דעילא)³ [דערלה] וכלא מההוא מלכא דאקרי נער כמה דאוקמוה ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי תא חזי האי⁴ (ארץ)

מדרש הנעלם

דעאלו בכתב חושבן פנקסיה דאמר רב נחמן והכי אתגזר [ד]על חשבון [על ידוי] [ידיו] דדומה עאלין בבתי קברי ובחושבן פתקא זמין לאפקא לון והוא ממונה על דיירי עפרא

מהו (בראשית כג יא) השדה נתתי לך והמערה אשר בו אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבא אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין [לו] (בו) מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה⁵ הה"ד (שיר ה יב) ומאתים לנוטרים את פרוי ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו נצחו כהאי פסוקא ג"א וכך אמרו בהאי פסוקא דכתיב (דברים ו ה) ואהבת את יהוה וגו' ותאנא כל המכוין לבו בהאי פסוקא כדי- למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג בכל יום עליו הה"ד (תהלים מד כג) כי עליך הורגנו כל היום אמר רב נחמן כל המוסר נפשו בהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות⁶ לעולם הבא אמר רב יוסף והא תנן מאתים [אמר רב נחמן מאתים] על התורה ומאתים על שמסר עצמו בכל יום על קדושת שמו

ואברהם זקן בא בימים וגו' (בראשית כד א) מתניתין אמר רבי אלעזר על כל פנים כך הוא דהאי מתניתין שפיר דאתעביד(ו) נשמתא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א טז) והנה אופן אחד בארץ

שהארץ התחתונה הזו והעולם העליון לא יונקים אלא מתוך שלטון (של מעלה) של הערלה, והכל מאותו המלך שנקרא נער, כמו שבארוה, אוי לארץ שצריכה לינק כך.

בא וראה, (הארץ) הזה

שנכנסו בכתב חשבון פנקסו. שאמר רב נחמן, וכך נגזר (על) חשבון על יד דומה נכנסים לבתי הקברות, ובחשבון הפתק עתיד להוציא אותם, והוא ממונה על שוכני העפר.

מה זה "השדה נתתי לך והמערה אשר בו", אמר רבי יוסי, הבטחה של שלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה. זהו שכתוב "ומאתים לנוטרים את פרוי". "ומאתים" על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו, ונצחו כמו הפסוק הזה, (וכך אמרו בפסוק הזה, שכתוב "ואהבת את ה' וגו', ולמדנו, כל המכוון את לבו בפסוק הזה כדי) למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג בכל יום עליו. זהו שכתוב "כי עליך הורגנו כל היום". אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בפסוק זה, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, והרי שנינו מאתים. אמר רב נחמן, מאתים על התורה, ומאותם על שמסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

"ואברהם זקן בא בימים" וגו'. משנה: אמר רבי אלעזר, על כל פנים כך הוא, שהמשנה הזו יפה, שנעשית הנשמה, ההוא שכתוב בו "והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו", כמו שאמור באותה

¹ כיון שהיא מקבלת על ידו מכל הבחי', ומג'ר על ידי הבינה הנקראת אשר, כדכתיב באשרי כי אשרוני בנות, אשרך ודאי (אור יקר).

² ר"ל שלנו, העשיה, דיניק מע"ה טו"ר נער וכן מ"ש למטה ת"ח האי ארץ כו' ג"כ עלי' (יהל אור).

³ הם סוד העשיה, ואמר "מגו" דלאו מהם ממש אלא מגו, פי' מתוכם מלמעלה, ואפילו אותם העשיה וכחותיה אינם יונקים מהמקור אלא ממטטרון הנק' נער, שהוא שר העולם, שהוא סוד היצירה. והיינו בימי הגלות והחול, אבל בימי שבת וי"ט, ישראל יונקין מגו כורסיא קדישא דהיינו ממלכא ומטרוניתא (אור יקר).
⁴ "נער" נוסף דלפ"ו ובמ"מ.

⁵ עי' לעיל צ"ב ע"ב ודברינו שם.

⁶ אד"ר קכח ע"ב ואד"ז רפח ע"א (לש"ו).

בראשית

אצל החיות לארבעת פניו כדאמור בההיא מתניתא קמייתא אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מההיא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלת עשר מכילין דרחמי בפרשתא דילי¹ אבל הכא אית לן למימר פתח ואמר (שיר ו ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו' אמר רבי אלעזר מאי היא [ד]אנן קרינן הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא² והתם באורייתא לישנא דדכורא אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה³ נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה

אצל הזכר

קכה/א

זהר

לית ליה מגרמיה כלום⁴ בר כד נטיל ברכאן לזמנין ידיען וכל זמנין דאתמנעו מניה ואתפגים סיהרא ואתחשך וברכאן אתמנעו מניה ווי לעלמא דאצטריך לינקא בההיא שעתא ועוד בכמה דינין אתרן האי עלמא עד לא ינקא מניה דכלא בדינא אתקיים ואתעבד ואוקמוה (הכי) תא חזי ותמת שרה בקרית ארבע (בראשית כג ב) רוא⁵ איהו בגין דלא הוה מיתתה על ידא דההוא נחש עקימאה ולא שלט בה כשאר בני עלמא דאיהו שליט בהו ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון אדם⁶ בר מש"ה ואהר"ן ומרי"ם דכתיב בהו על פי יהו"ה ובגין יקרא דשכינתא לא כתיב במרים על פי יהו"ה אבל בשרה כתיב בקרית ארבע⁷ רוא דקרית ארבע ברוא עלאה⁸ ולא על ידא אחרא בקרית ארבע ולא בנחש

הברייתא הראשונה. אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר מאותה המשנה. אמר לו, כך התפרש בשלש עשרה מדות הרחמים בפרשה שלי, אבל כאן יש לנו לומר. פתח ואמר, "אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה" וגו'. אמר רבי אלעזר, מה היא שאנו קוראים כאן בשיר השירים לשון נקבה, ושם בתורה לשון זכר. אלא אמר רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר,

אין לו מעצמו כלום, רק כשנוטל ברכות לעתים ידועים, וכל הפעמים שנמנעו ממנו, ונפגמה הלבנה ונחשכת, והברכות נמנעות ממנו. או לעולם שצריך לינק בשעה הזו. ועוד, בכמה דינים נדון העולם הזה טרם יונק ממנו, שהכל מתקיים בדין ונעשה, ונתבאר (כך). בא וראה, "ותמת שרה בקרית ארבע", סוד הוא, משום שלא היתה מיתתה על ידי אותו הנחש עקלתון, ולא שלט בה כמו שאר בני העולם ששולט בהם, ועל ידו מתו בני העולם מיום שגרם להם אדם, פרט למשה ואהרן ומרים שכתוב בהם "על פי ה'". ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרים על פי ה'. אבל בשרה כתוב "בקרית ארבע". הסוד של קרית ארבע בסוד עליון, ולא על ידי אחר. "בקרית ארבע", ולא בנחש,

¹ ליליה (לפ"ו).

² בשיר השירים נקראת הנשמה בלשון נקבה (רמ"ז).

³ ענין התורה שייך לעוה"ז לקיים המצוות שבהן נתקן הגוף, וכמו שאמר (ע"ח שער כו פרק א), שכל המצוות אינן אלא לצרף ולברר את הצלם ואת החומר אך הצורה אינה צריכה תיקון כלל ולא הוצרכה להתלבש בצלם וחומר רק להמשיך בהם אור לתקנם, ע"כ. ולכן הנשמה בתורה נרמזה בזכר והגוף בנקבה שתשוקתה אל בעלה לקבל ממנו כח להוליד (רמ"ז).

⁴ מלה זו מצאנוה בזהר ובתיק"ז מקומות רבים ביסוד ובמלכות ברוב הפעמים, ובמקום הזה במלאך מטטרון. ואולם בענין המלאך הזה היה עולה על דעתי לומר באומרו דלית ליה מגרמיה כלום, שהכוונהש אין לו כח לפעול אלא כפי המצוה מלמעלה, ואין בידו להשפיע או לתת אל אכפי שגזורים עליו או נותנים לו ענין קצוב (אור יקר).

⁵ ר"ל כורסיה שהיא עיר לד' שעליהו חב"ד (יהל אור).

⁶ אע"ג דהמתים בא"י לא נפקא נשמתיהו ע"י מלאך המות כדאיתא בזוהר י"ל דנפקא נשמתיהו ע"י מלאך רחמים ורבותא דשרה דע"י שכינה עצמה (נ"א).

⁷ (בא בהעלם משום יקרא דשכינתא אך קשה דלמה לא כתב כי האי לישנא במיתת מרים וצ"ע ז"ח) ונראה דמג"ש ילפינן כמש"ל ועדיף טפי להשוותה למשה ואהרן (מא"ן) (נ"א).

⁸ פי' קריה שיש בה ד' אותיות אדנ"י ושמה תאמר מלכות לבדה לכך אמר היא חברון, דאתחבר דוד מלכא באבהן. א"נ דקרית ד' מלכות בהתחברותה עם חג"ת הם ארבע וכו' נקראת המלכות קרית ארבע לפי שהיא חברון שמתחברת עם חג"ת והיא קריה שמשלמת לארבע (מ"מ).

בראשית

בקרית ארבע היא חברון, שהתחבר דוד במלך עם האבות, ועל כן לא היתה מיתתה ביד אחר אלא בקרית ארבע.

בא וראה, כאשר הימים של אדם התקיימו בדרגות עליונות, מתקיים האדם בעולם. כיון שלא מתקיים בדרגות העליונות, יוצאים ויורדים למטה, עד שמתקרבים לדרגה הזו שבה שורה המות. ואז נוטלת רשות להוציא הנשמה, וטסה העולם בפעם אחת ונוטלת הנשמה, ומטמא את הגוף ונשאר טמא. אשרי אותם הצדיקים שלא נטמאו ולא נשארה בהם טומאה. ובא וראה, באמצע הרקיע נקשר דרך אחד המאיר ומזהיר, והוא נחש הרקיע, שכל הכוכבים הדקים כולם קשורים בו ועומדים בו תלי תלים, והם ממונים (בצד) על מעשי בני העולם שבסתר. כדוגמא זו כמה קבוצות אורות [הקלי'] יוצאות לעולם מזה הנחש העליון הקדמון שהתפתה בו אדם, וכולם ממונים בצידי מעשי

מדרש הנעלם והנשמה <לגבי> [אצל] מעלה כנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש תנן התם בארבעה פעמים <בשעה> (בשנה) בכל יום עדן מנטף¹¹ על

בא וראה, כאשר הימים של אדם התקיימו בדרגות עליונות, מתקיים האדם בעולם. כיון שלא מתקיים בדרגות העליונות, יוצאים ויורדים למטה, עד שמתקרבים לדרגה הזו שבה שורה המות. ואז נוטלת רשות להוציא הנשמה, וטסה העולם בפעם אחת ונוטלת הנשמה, ומטמא את הגוף ונשאר טמא. אשרי אותם הצדיקים שלא נטמאו ולא נשארה בהם טומאה. ובא וראה, באמצע הרקיע נקשר דרך אחד המאיר ומזהיר, והוא נחש הרקיע, שכל הכוכבים הדקים כולם קשורים בו ועומדים בו תלי תלים, והם ממונים (בצד) על מעשי בני העולם שבסתר. כדוגמא זו כמה קבוצות אורות [הקלי'] יוצאות לעולם מזה הנחש העליון הקדמון שהתפתה בו אדם, וכולם ממונים בצידי מעשי

הנשמה כלפי מעלה כנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו. שנינו שם, בארבע פעמים בשעה (בשנה) בכל יום העדן מנטף

¹ יש לאדם ב' אורות, א' אור מקיף על ראשו, וא' אור פנימי בתוכו. והנה הצדיק מקיימם במציאותם שמדבק אור העליון המקיף עם הקדושה העליונה שמשם שואב זוהר וחיות אבל הרשע גורם שאור פנימי שלו ישפל וירד לחיצונים אשר מתחת ואז אור המקיף שלו יורד מעליו ונכנס תוך גופו והוא יורד עד התחתונים (מ"מ).

² פ' תיכף שאור המקיף נבלע בגוף והפנימי יורד להדבק בימי רע עד ששוקע לתחתית הקלי' הוא דרגא דמותא (רמ"ז).

³ אעפ"י שעדיין לא הגיעה עתו למות נוטל רשות, שאינו יכול לעשותו מדעת עצמו (רמ"ז).

⁴ תימה דהא אמרו מלאך המות בשמונה וע' בגליון פינחס ריו ע"א (ד"א). עיין ד"א ולא דק כי ארז"ל בזמן המגפה הוא טאס באחת. הרש"ב (ואני בעניי אומר דבמקום ולא דק היה צ"ל בדוחק גדול כי פשט הזוהר הוא כשממית לאחד לבד ולא יש מגפה כלל אמנם בדוחק י"ל דלהפלגה נקט הכי כיון דיש מציאות זה ועוד יש לידחק דעלמא לאו דוקא וק"ל. מא"ן (נ"א).

⁵ ע' ברכות ד ע"ב: תנא מיכאל באחת גבריאל בשתיים אליהו בארבע ומלאך המות בשמנה ובשעת המגפה באחת, ע"כ. גדול כחו כמו שהוא בשעת המגפה בר מין, שגדול כח הגבורות הסתומות שהן בחסד וגבורה (רמ"ז).

⁶ ר"ל לא (כשאר המתים) [כצדיקים] שזוכים שאין כח למלאך המות רק להוציא הנשמה והיא מתדבקת עם השכינה, אבל בכאן [ברשע] נוטלה לעצמו (כי היא) [כשהיא] שלו שנכנסה לעומקי ממשלתו לדיוטא התחתונה ואחרונה (רמ"ז).

⁷ ספר ל"ה ע"ש אסכרה דרביי כו' (ד"א).

⁸ מקושר דרך א' המאיר ומזהיר ואותו דרך הוא הליכת הנחש העליון וכל ככבים דקים וקטנים קשורים בו ותולים ממנו וכולם שולטים על בני העולם להשיגה בסתירת ב"א מה שהם עוברים בסתירה כאומרו ואינון ממנן בסתירו כו' (ד"א).

⁹ פירוש זהו תלי (ד"א). מ"ש בד"א (זהו פירוש הרמ"ק והרמ"ז הקשה עליו ממ"ש לעיל דף מ"ד א' והאריך בזה ומסיק שהוא מקום הנקרא אצל התוכנים בקעת החלבים. י"ב (נ"א).

¹⁰ בסתירו (לפ"ו).

¹¹ פ' מאותה בחינה ששולטת באותו יום, וכו' עדן נודע שסודו חכמה (רמ"ז).

בראשית

הגן ויוצא מאותם הטיפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים² ושמונה וארבעים³ טפות מנטף בכל יום ומשם (נ)שבעים אילני הגן הה"ד (תהלים קד מז) ישבעו עצי יהו"ה רבי תנחום אמר [מהכא] (שם יג) משקה הרים מעליותיו אי זו היא עליה זהו עדן ועדן באיזה מקום הוא רבי יהודה אמר למעלה מערבות⁴ הוא רבי יוסי אמר בערבות הוא⁵ דהא תנן שם גנזי חיים טובים ברכה ושלום ונשמתן של צדיקים והגנוזים הוא) העליון⁶ [הוא] עדן למטה מכוון כנגדו גן בארץ⁷ ונוטל ממנו שפע בכל [יום]

אמר רבי אבהו שמונה וארבעים נביאים עמדו להם לישראל וכל אחד נטל בחלקו תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן שהם שמונה וארבעים טפות ומה אם כל נביא שנטל טפה אחת מהן (נהיה) [היתה] מעלתו ברוח הקודש על כל השאר אדם הראשון⁸ שהיה מקבל משמונה וארבעים לא כל שכן מכאן אתה למד כמה היתה חכמתו רבי בא אמר רב כהנא וכי מאין היה להם לנביאים מאותם הטיפות

אלא הכי תנן בכל טפה וטפה היוצאת מעדן רוח חכמה יוצא עמו ועל כן אתנזר במתניתין אית מיא מגדלן חכימין ואית מיא מגדלן שפשיין ואינן מיא דמגדלן חכימין אינן מיא הוּו מטפין דעדן דאמר רבי יוסי מיא דביה טפין יתבין >נ"א יתירין< מכל אינן ארבע נהרי קדמאה הוא דכתיב (בראשית ב י) שם האחד פישון מאי שם האחד פישון המיוחד מכלם פישון והוא הנופל בארץ מצרים⁹ ולפיכך היתה חכמת (לישראל

על הגן, ויוצא מאותם הטיפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמונה וארבעים טיפות מנטף בכל יום, ומשם שבעים אילני הגן. זהו שכתוב "ישבעו עצי ה'". רבי תנחום אמר, מכאן "משקה הרים מעליותיו". איזו היא עליה, זהו עדן. ועדן באיזה מקום הוא. רבי יהודה אמר, למעלה מערבות הוא. רבי יוסי אמר, בערבות הוא, שהרי שנינו, שם גנזי חיים טובים ברכה ושלום ונשמתן של צדיקים, והגן העליון הוא עדן למטה מכוון כנגדו הגנוז בארץ ונוטל ממנו שפע בכל יום.

אמר רבי אבהו, שמונה וארבעים נביאים עמדו להם לישראל, וכל אחד נטל בחלקו תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן, שהם שמונה וארבעים טפות. ומה אם כל נביא שנטל טפה אחת מהן היתה מעלתו ברוח הקודש על כל השאר, אדם הראשון שהיה מקבל משמונה וארבעים לא כל שכן, מכאן אתה למד כמה היתה חכמתו. רבי בא אמר רב כהנא, וכי מאין היה להם לנביאים מאותן הטיפות.

אלא כך שנינו, בכל טפה וטפה היוצאת מעדן, רוח חכמה יוצאת עמו, ועל כן נגזר במשנה, יש מיים שמגדלים חכמים, ויש מיים שמגדלים טפשים. ואותם המיים שמגדלים חכמים, אותם המיים היו מטיפות של עדן. שאמר רבי יוסי, המיים שבהם טפות יושבים (יתרים) מכל אותם ארבעת הנהרות הראשונים. הוא שכתוב "שם האחד פישון". מה זה שם האחד פישון, המיוחד מכולם פישון, והוא הנופל בארץ מצרים, ולפיכך היתה חכמת (לישראל) מצרים יותר מכל

¹ הוא יסוד אמא שבתוכו (נותרים) [ניתנין] אותן הטיפין ועליו נאמר ונהר יוצא מעדן (רמ"ז).

² הם כחב"ד של רחל. ואמר מתחלק שכן הוא נחלק ויוצא מן החזה דז"א לחוץ לרחל לתיקונה (רמ"ז).

³ עדן הוא סוד המוחין למעלה, שהוא עידון נשמות הצדיקים לע"ל שהוא למעלה מהנהגת הזמן, והוא בחינת נצחיות, ומשם נוטפים הטיפות גם בז"ת בהנהגת הזמן בסוד הסיוע כמ"ש, וגם סוד השגת הצדיקים בעוה"ז בתורה וענין רוח"ק ונבואה, הכל הוא מזיו הנהגה העליונה שהוא הנצחיות, וד' פעמים ביום, הם נגד ד' חלקי היום שהם זמן ד' תפילות, בוקר וערב וצהריים וחצות לילה, שהם נגד ג' אבהן ודוד המלך ע"ה (פת"ש שביה"כ ה).

⁴ ה"ס הדעת שבו מתערבים חו"ג אש ומים, והכוונה שבחינת עדן הוא למעלה מדעת זעיר (רמ"ז).

⁵ פ"י אור יסוד אבא שבתוך הדעת שהוא האוצר העליון, והיינו יסוד אמא שבדעת זעיר, והוא הנקרא גן עדן העליון, ושם מושרשים עיקרי השפע (רמ"ז).

⁶ הוא הדעת העליון המושפע מתיקון "ואמת" כנודע שהוא נעלם וכו' אי נמי סוד עמיקא דבירא שלשם מתעלים ישראל בתפילתם שהם סוד דעת דאבא גנוז בשל אמא (רמ"ז).

⁷ ממנו יוצאים ארבע הנהרות שבהן אותם הטיפות הנזכרות (רמ"ז).

⁸ ויש רמז אדם והאותיות בגימטריא מ"ח. א"מ (נ"א).

⁹ לעיל פא ע"ב (לש"ו).

בראשית

העולם. ומשגזרה הגזרה שאבדה חכמת מצרים, נטל הקדוש ברוך הוא אותם הטפות וזרק אותם

(במצרים יותר מכל העולם¹ ומשגזרה גזרה [שאבדה] (דכתיב ואבדה) חכמת מצרים נטל קודשא בריך הוא אותם טפין וזרק לון

קבה/ב

זהר

עלמא ובגין כך אתי בר נש לאתדכאה מסייעין ליה מלעילא וסיועא דמאריה סחרא ליה ואסתמר ואקרי קדוש²

אתי בר נש לאסתאבא כמה חבילי טהירין³ אזדמנו ליה וכלהו (סחרן ושריין ליה) [שריין ביה] ומסחרין ליה ומסאבין ליה ואקרי טמא וכלהו אזלי ומכרוזי קמיה טמא טמא כמה דאת אמר (ויקרא יג מה) וטמא טמא יקרא⁴ וכלהו קטירין בההוא חיזיא קדמאה וסטירין בכמה עובדי עלמא

רבי יצחק ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא ללוד אמר רבי יצחק תוהנא על ההוא רשע דבלעם דכל עובדוי דההוא רשע הוו מסטרא דמסאבא⁵ והכא אוליפנא רזא הדא דכל זיני נחשיא דעלמא כלהון מתקטרין ונפקין מההוא נחש קדמוני דאיהו רוח מסאבא מוזהמא ובגין כך כל הרשין דעלמא אקרון על שמא דא נחשים (ועקרבים) וכלהו מהאי סטרא נפקי ומאן דאתמשך בהאי [ד]הא אסתאב⁶

ולא עוד⁷ אלא דבעי לאסתאבא בגין לאמשכא עליה ההוא סטרא דרוח מסאבא

העולם, ולכן בא אדם להטהר, מסייעים אותו מלמעלה. והסיוע של רבו מקיף אותו ונשמר ונקרא קדוש.

בא האדם להטמא, כמה חבילות של אורות [הקלי] מזדמנים לו, וכולם (סובבים) שורים בו ומסובבים אותו ומטמאים אותו, ונקרא טמא. וכולם הולכים ומכריזים לפניו טמא טמא, כמו שנאמר "וטמא טמא יקרא". וכולם קשורים באותו הנחש הקדמוני ונסתרים בכמה מעשים של העולם.

רבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק, תמהני על אותו בלעם הרשע, שכל מעשי אותו הרשע היו מצד הטומאה, וכאן למדנו סוד אחד, שכל מיני נחשים של העולם, כולם קשורים ויוצאים מאותו הנחש הקדמוני, שהוא רוח טומאה מוזהמת. ולכן כל הכשפים של העולם נקראים בשם הזה נחשים (ועקרבים), וכולם יוצאים מן הצד הזה. ומי שנמשך בזה, הנה הוא נטמא.

ולא עוד, אלא שרוצה להטמא כדי למשך עליו אותו הצד של רוח טומאה. שהרי שינונו, כדוגמא שמעורר האדם, כך גם מושך

¹ הרי היא שורש כל הקלי' כולם (דע"ה ח"ב קכב ע"ג).

² הצדיקים שכבר מתו באים לשמור את החיים שבעוה"ז אותן שהם משורש נשמתם כי כל הנשמחות שבאדה"ר הי' פרצוף אחד וכל הנשמות שבאו לעולם הם נכללים בו לבד וכמ"ש הקב"ה לאיוב איפה היית וגו' ואח"כ נתחלקו הנשמות וכל הנמצאים שבעוה"ז הצדיקים שהם קרובים אליהם באים בשורש נשמתם אם זה החי הוא אבר מאיברי הנשמה של הצדיק אותו צדיק טורח עליו לשומרו שלא יחטא כדי שיתוקן ויהיה תועלת לצדיק שיתוקן אבר מנשמתו כמשרז"ל הבא לטהר מסייעין לו וארז"ל כי נשמות הצדיקים הם מסייעין אותן וכן נשמת הצדיקים הקרובים אליהם (ספר לקוטי הש"ס - מסכת ב"ק). עצם שורש אור המקיף הסובב על ראשו של אדם מה שלא היה יכול לכנוס לתוך הכלים, והוא בסוד בינה עילאה סוד ס', שהאדם יכול להגיע אליו ע"י שהולך ומתגדל יותר לעלות למעלה ממדרגתו, והוא המסייע לו כמ"ש (יומא ל"ח ע"ב) הבא לטהר מסייעין לו, מה שאין ביכולת בינתו להתגבר על יצרו (פת"ש נתיב הצמצום ד בבית נתיבות).

³ כוחות חיזיונות שהם מכסה וקליפה לטהירין שהם האורו' עליונות ומלת קומרין פי' כסויים שהם מכסים האורות בעת תגבורתם כמ"ש סכתה בענן (ד"א לעיל פג ע"א), ועי' מ"מ עא ע"ב.

⁴ נקט בכפל לשון כנגד דו"נ דסט"א (ב"ע רנא ע"א ודע"ה ח"א עט ע"ב). יקרא. בדד ישב מחוץ למחנה מושבו, בד"ד עולה עשרה, ר"ל חוץ לי' ספירות, למקום החיצוניים. וטמא טמא יקרא, שנמסר ביד מחבלים בשדה, ונקרא איש שדה, על שם שדים מחלק איש יודע ציד איש שדה, כי משם חלקו של עשו, רחמנא לשזבן (ספר הליקוטים תזריע יג).

⁵ הפך כל מעשיו לשם שמים, אפילו צרכיו, וזהו התימא (אור יקר).

⁶ שכיין שמתדבק בהם הם מטמאים אותו (אור יקר).

⁷ שממש לידבק בהם צריך הוא להטמא במעשים מטונפים לבא על אתונו וכיוצא (אור יקר).

בראשית

<ד>הא תנינן כגוונא דאתער בר נש¹ הכי נמי אמשיך עליה מלעילא אי איהו אתער בסטרא דקדושה אמשיך עליה קדושה מלעילא ואתקדש ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב דהא אתמר על מה דתנינן אתי בר נש לאסתאבא מסאבין ליה

בגין כך ההוא רשע דבלעם בגין לאמשכא עליה רוח מסאבא מההוא נחש עלאה הוה אסתאב בכל ליליא באתניה והוה עביד עמה עובדי אישות² בגין לאסתאבא ולאמשכא עליה רוח מסאבא וכדין עביד חרשוי ועובדוי ושירותא דעובדוי הוי נטיל נחש מאינון חוויין וקטיר ליה קמיה ובזע

מדרש הנעלם

בההוא גנא בההוא נהרא דגנתא דעדן דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וזה היה מוליד ארבעה אחרים והאחד המיוחד הנולד ממנו פישון היה משנטלו אלו הטפות שלא יצאו מהגן אבדה החכמה ממצרים ומאותו הרוח שהיה יוצא מעדן תמצו (המצוה) כל נביא ונביא והיינו דכתיב (שם ג ח) מתהלך בגן לרוח היום וגנוז זה בגן עדן לעתיד לבא וזה הוא הנהר שראה יחזקאל בנבואתו ועל כן אמר [הכתוב] (ישעיה יא ט) כי מלאה הארץ דעה את יהוה וגו' שאותם מים תמיד מגדלים הידיעה בעולם

תנו רבנן כל נשמתן של צדיקים למעלה בעדן הן ו[מה] ממה שיורד מעדן ישגא החכמה בעולם לעומדים בו ונהנין מהנאותיו וכסופיו על אחת כמה וכמה אמר רבי יצחק כיון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מעלה מיכאל³ לשר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום מלאכי השרת תמהים בו ושואלים עליה (שיר ג ו) מי זאת עולה מן המדבר מי זאת עולה בין העליונים [מן] הגוף החרב שדומה להבל דכתיב (תהלים קמד ד) אדם להבל דמה

הוא משיב ואומר (שיר ו ט) אחת היא יונתי תמתי אחת היא מיוחדת היא אחת היא לאמה

עליו מלמעלה. אם הוא מעורר בצד הקדושה, מושך עליו קדושה מלמעלה ומתקדש. ואם הוא מעורר בצד הטומאה, כך מושך עליו רוח הטומאה ונטמא. שהרי נאמר על מה ששנינו, בא אדם להטמא, מטמאים אותו.

לכן אותו בלעם הרשע, כדי למשוך עליו רוח טומאה מאותו הנחש העליון, היה נטמא בכל לילה עם אתונו, והיה עושה עמה מעשי אישות כדי להטמא ולמשוך עליו רוח טומאה, ואז עשה כשפיו ומעשיו. וראשית מעשיו היה נוטל נחש מאותם נחשים, וקושר אותו לפניו, וקורע

באותו הגן, באותו הנהר של גן עדן, שכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". וזה היה מוליד ארבעה אחרים, והאחד המיוחד הנולד ממנו פישון היה. משנטלו אלו הטיפות שלא יצאו מהגן, אבדה החכמה ממצרים. ומאותה הרוח שהיתה יוצאת מעדן, מצצו כל נביא ונביא, והיינו שכתוב "מתהלך בגן לרוח היום", וגנוז זה בגן עדן לעתיד לבא, וזה הוא הנהר שראה יחזקאל בנבואתו, ועל כן אמר הכתוב "כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'". שאותם מים תמיד מגדלים הידיעה בעולם.

שנו רבותינו, כל נשמתן של צדיקים למעלה בעדן הן. ומה ממה שיורד מעדן ישגא החכמה בעולם, לעומדים בו ונהנים מהנאותיו וכסופיו על אחת כמה וכמה. אמר רבי יצחק, כיון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מעלה, מיכאל³ לשר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום, מלאכי השרת תמהים בה ושואלים עליה "מי זאת עולה מן המדבר". מי זאת עולה בין העליונה מהגוף החרב שדומה להבל, שכתוב "אדם להבל דמה".

הוא משיב ואומר, "אחת היא יונתי תמתי אחת היא מיוחדת היא אחת היא

¹ מפני שהוא כלי מוכן לקבל הטומאה אם ירצה או הטהרה (אור יקר).

² וממש כמעשה העבירה ההיא היה גורם יחוד אדם בליעל איש און להתייחד ולהקשר באתון עם החמורים (אור יקר). שבלעם היה מטמא עצמו באתון שלו שזינה עמה וכמו שארז"ל ולא עוד אלא שאתה עושה עמי מעשה אישות וכו' (ד"א).

³ ימלו (לכ"ו).

בראשית

לאמה זו היא כסא הכבוד שהיא אם לנשמה ויולדת לה [שנגזרה] ממנה ראוה בנות ויאשרוה (שיה"ש ו ט) אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה והם הנקראות בנות ירושלם! אמר רבי יוסי הא חזרנא על מה דאמרן אלו נקראות בנות ירושלם והאחרות נקראות בנות לוט

ראוה בנות ויאשרוה שאר הנשמות משבחות לה ואומרות שלום בואך מלכות [ופלגשים] (והפלגשים) מלכות אלו האבות שהם מלכות ופלגשים הן גירי הצדק כלם משבחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה ואזי הנשמה במעלתה

קבו/א

זהר

רישיה ואפיק לישניה ונטיל עשבין ידיען ואוקיד כלא ועביד מניה קטרתא חדא לבתר נטיל רישא דההוא חויה ובזע ליה לארבע סטרין ועביד מניה קטרתא אחרא ועביד עגולא חד והוה אמר מלין ועביד עובדין אחרנין עד דאמשיך עליה רוחין מסאבין ואודיעין ליה מה דאצטריך ועביד בהו עובדוי [כפום מה דאינון ידעי מסטרא דההוא חויה דרקיעא² [ומתמן אתמשך בעובדוי] וחרשוי עד דאמשיך עליה רוח מההוא נחש קדמאה ומהכא הוה ידע ידיען וחרשין וקוסמין ובנין כך כתיב (במדבר כד א) ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים³ נחשים ודאי ועקרא ושרשא במסאבותא איהו כמה דאתמר ולבתר שירותא דכלא לאו איהו אלא בנחש

אמר רבי יוסי אמאי כל זייני חרשין וקוסמין לא אשתכחו אלא בנשייא א"ל הכי אולפינא מדאתא נחש על חוה הטיל בה וזהמא בה אטיל

לאמה", לאמה זו היא כסא הכבוד, שהיא אם לנשמה ויולדת אותה, שנגזרה ממנה. "ראוה בנות ויאשרוה", אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי, הנה חזרנו על מה שאמרנו, אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט.

"ראוה בנות ויאשרוה", שאר הנשמות משבחות לה ואומרות שלום בואך. "מלכות ופילגשים", מלכות אלו האבות שהם מלכות. ופילגשים הם גרי הצדק. כולם משבחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה

את ראשו, ומוציא את לשונו, ונוטל עשבין ידועים ושורף הכל, ועושה ממנו קטורת אחת. אחר כך נוטל את ראש אותו הנחש וקורע אותו לארבעה צדדים, ועושה ממנו קטורת אחרת. ועושה עיגול אחד, והיה אומר דברים ועושה מעשים אחרים, עד שמשך עליו רוחות טמאות ומודיעות לו מה שצריך, ועושה בהם מעשים כפי מה שהם יודעים מצד אותו הנחש של הרקיע. משם נמשך במעשיו ובכשפיו, עד שמושך עליו רוח מאותו הנחש הקדמוני. ומכאן היה יודע ידיעות וכשפים וקסמים. ולכן כתוב "ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים", נחשים ודאי. והעיקר והשורש בטומאה הוא, כמו שנתבאר. ואחר כך ראשית הכל אינו אלא בנחש.

אמר רבי יוסי, למה כל מיני כשפים וקסמים לא נמצאים אלא בנשים. אמר לו, כך למדנו, משבא נחש על חוה, הטיל בה וזהמא. הטיל בה ולא בבעלה. אמר, כך זה

¹ בנות ירושלם, פירוש, בנות ירושלם. שאינם עושים זוג, כ"א מלילי שבת ללילי שבת (ספר הליקוטים וזאת הברכה ב). עי' לקמן רמב ע"א: בנות ירושלם אלן תריסר שבטין דתנינן ירושלם על תריסר טורין קיימא, ועי' שער מאמרי רשב"י פקודי: האהבה בין ת"ת למלכות בהתעוררות התחתונים והם הם בנות ירושלים והם "ב שבטים והם "ב בקר אשר הים שהיא מלכות עליהם מלמעלה כי היא מעולם האצילות והם מעולם הבריאה.

² כחות התחתונים שהם השדים המתגלמים באויר מושכים כחות הככבים והככבים בסוד התנין הם פועלים למטה בסוד העבודות הזרות שהם עושים להם וקטורות וענינים להורידו ולהמשיך כוחם למטה והיינו סוד כל הטלסמאות שהיא חכמה קדומה והככבים יונקים כחם מהנחש העליון ולכך יש בפעולות אלו כמה מינים המין האחד קבוץ השדים והשבעתם ולהם קטורת ידוע מכמה מינים לפי הנרצה המין השני להוריד הכחות מן הככבים וזה על ידי עשיית צורות ממינים ידועים בשעות ידועות הברורות לשליטת הככב הנרצה אל הפעולה ההיא המין הג' פעולות ידועות להמשיך האדם רוח הטומאה ממש מהקל' נחש הקדמוני ואל שלשלתם היה בקי בלעם ואומן בהם ויש מרכיבים בפעולות אלו אותיות קדושות והוא הרכבת עץ הדעת טוב עם רע ואוי למתעסקים בזה ושומר נפשו ירחק מהם (אור יקר).

³ פי' דמשמע שיש פעמים שאינו עושה בכח אותם הנחשים שלמד מעזא ועזאל (מ"מ).

בראשית

ולא בבעלה! אמר הכי הוא ודאי אתא רבי יוסי ונשקיה לרבי יצחק אמר כמה זמנין שאלנא האי מלה ולא זכינא בה אלא השתא

אמר ליה כל הני עובדין וכל מה דידע בלעם מאן אתר אולף ליה א"ל מאבוי² אבל באינן הררי קדם³ דאיהו ארץ קדם אולף כל הרשין וכל זיני קוסמין⁴ בגין דבאינן טורי אינן מלאכי עז"א ועז"א דאפיל לון קב"ה מן שמיא ואינן קטירין בשלשלאי דפרזלא ואודיעין חרשין לבני נשא ומתמן הוה ידע בלעם כמה דאת אמר (שם כג ז) מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם

אמר ליה והא כתיב (שם כד א) ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו [א"ל] סטרא תתאה⁵ דאתיא מרוח מסאבא דלעילא הוא רוח מסאבא דשליט במדברא⁶ כד עבדו בני ישראל ית עגלא בגין לאסתאבא בהדיה דאיהו תתאה ובכלא

מדרש הנעלם

ומתקיימא אריכות הימים הה"ד (בראשית כד א) ואברהם זקן בא בימים נכנס באריכות הימים לעולם הבא

רבי אבא סבא קם על רגליו ואמר מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי דחזרת עטרה [ליושנה] דתנינן במתניתא קדמא [ד]כיון שהנשמה [היא בתשלומה באתר עלאה לא תבא לגופא אלא] [לזמנא בתראה עאלין לאתבא לגופא] אתבריאן מנה נשמי אחרנין דנפקי מנה

ודאי. בא רבי יוסי ונשק לרבי יצחק. אמר, כמה פעמים שאלתי על הדבר הזה ולא זכיתי בו אלא כעת.

אמר לו, כל המעשים הללו וכל מה שידע בלעם, מאיזה מקום למד אותם. אמר לו, מאביו. אבל באותם הררי קדם, שהיא ארץ קדם, למד כל הכשפים וכל מיני קסמים, משום שבאותם ההרים הם המלאכים עז"א ועז"א"ל שהקב"ה הפיל אותם מן השמים, והם קשורים בשלשלאות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם היה יודע בלעם, כמו שנאמר "מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם".

אמר לו, והרי כתוב "ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו". אמר לו, הצד התחתון שבא מרוח הטומאה שלמעלה היא רוח טומאה ששולטת במדבר, כשעשו בני ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהוא תחתון. ובכל [בלעם]

ומתקיימת אריכות ימים. זהו שכתוב "ואברהם זקן בא בימים", נכנס באריכות ימים לעולם הבא.

רבי אבא הזקן קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום עצמות יהיו לך, רבי שמעון בן יוחאי, שהחזרת עטרה ליושנה. ששינונו בברייתא הראשונה, שכיון שהנשמה היא בשלמותה במקום עליון (לזמן אחר נכנסים), לא שבה לגוף, אלא נבראות ממנה נשמות אחרות שיוצאות ממנה, והיא

¹ היא קרובה אל זוהמת הנחש יותר מן האיש ולקמן יתבאר יותר (אור יקר).

² שהיה בן בנו של לבן (אור יקר). לבן הארמי אבי אביו של בלעם והוא עצמו נתגלגל בבלעם וממנו למד בלעם בן בנו מעשה כשפים וחכמה הזאת היתה חכמתו של לבן הארמי (ע"ח שער לח פ"ג). לבן נתגלגל בבלעם וכל הקסמים שלהם היו באופן אחד. ובפרט במה שביארנו שם, כי בלעם שרשו הוא לבן, והוא נמשך מאלו האורות המובלעים באלו העקבים, ולכן נקרא בלעם. ולכן היה שקול כמשה, שהוא הדעת דקדושה, ולכן נאמר בו, (במדבר כ"ד ט"ז) ויודע דעת עליון. ונמצא, כי ענין לבן, כל חכמתו היתה ע"י התרפים, שהם בחי' האורות היוצאים בגלוי, ממקום התורף דיסוד דתבונה בחזה דז"א, ויוצאים ונכנסים בעקבים דלאה, שהם דינים גמורים, ומשם נמשכים לו, ולכן נקראת חכמתו, חכמת התרפים. וכו' ונודע, כי לבן הוא הקליפה, שכנגד לבנון העליון חכמה אבא, אשר לאה ורחל ב' בנותיו, וז"א בנו, ובפרט במש"ל כי לבן הוא בלעם והוא כנגד משה בקדושה, שהוא יסוד דאבא שבדעת עליון דז"א כנודע (שער הפסוקים - פרשת ויצא).

³ הררי קדם אלו הם בחי' אלו המלכים [היינו מלכין קדמאין] הנקר' חכמת כל בני קדם יען קדמו למלכי ישראל (שער מאמרי רשב"י מא ע"ג). עי' זהר הרקיע קלג ע"ב.

⁴ שמות קיב (הערת זוהר).

⁵ פי' וישת אל המדבר פניו רצה לעשות נחשים ולהזיק לישראל בכח הקלי' שנמשכה במדבר ע"י העגל ושורש אותה הקלי' מנחש הקדמוני נמצא שלעלולם כל מה שעשה הוא בכח נחשים דעזא ועזאל אלא שתחלה היתה הכוונה להמשיך נחש הקדמוני ולבסוף וישת אל המדבר בכח הקלי' שנמשכה במדבר ע"י העגל וז"ש בכלא עבד חרשוי (מ"מ).

⁶ דכתיב נחש שרף ועקרב וצמאון והם כחות הקלי' (אור יקר).

בראשית

ואיהי [אשתארת] (נשארתי)¹ בקיומא עד דאתא רשב"י ודרש ומה אם בעולם הזה שהוא הבל והגוף שהוא טפה סרוחה נכנסת בו אותה הנשמה לעתיד לבא שיצרפו כולם ויהיה הגוף מובחר בקיום ותשלום יותר אינו דין להכנס אותה הנשמה בו בכל התשלומין והעלויין שבה אמר רבי אחא אותה הנשמה (בו בכל התשלומין והעלויין שבה) ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא [להעמידן² בקיומן] (להעמידו בקיומו) לעתיד לבא אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה

ואברהם זקן בא בימים וגו' רבי בו אמר רבי יוחנן (באותם הימים) (ו) באותו העולם שהוא ימים ולא בעולם הזה שהוא לילה אמר רבי יעקב באותם העולמות שהם ימים באותם ההנאות והכסופין שהוא נוחל

ויהו"ה ברך את אברהם בכל (בראשית כד א) [באותו] המשרה³ [נ"א המעשר] שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו שהיא אות ה"א שבו נברא העולם ותניא אמר רבי [יוחנן] מטטרון שר הפנים שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה והוא עתיד למיסב חושבן פתקא בבתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה והוא זמין <למעבד> (לאעבד) חמיר⁴ ההוא גרמא תחות ארעא לתקנא לגופיא ולקיימא לון בשלימותא דגופא בלא נשמתא⁵ דקודשא בריך הוא

קבו/ב

זהר

עבד חרשוי בגין דיכול לאעקרא לון לישראל ולא יכיל(ו)

אמר רבי יוסי האי דאמרת בקדמיתא דכד נחש אתא על חוה אמיל בה זוהמא שפיר אבל הא תנינן דכד קאימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זוהמא ישראל דקבילו אורייתא פסק

נשארתי בקיום, עד שבא רבי שמעון בן יוחאי ודרש. ומה אם בעולם הזה, שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו אותה הנשמה, לעתיד לבא שיצרפו כולם ויהיה הגוף מובחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להיכנס אותה הנשמה בו בכל התשלומים והעלויים שבה. אמר רבי אחא, אותה הנשמה (בו בכל התשלומים והעלויים שבה) ממש, ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

"ואברהם זקן בא בימים" וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, (באותם הימים) באותו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב, באותם העולמות שהם ימים, באותם ההנאות והכסופים שהוא נוחל.

"וה' ברך את אברהם בכל". באותה השררה (המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבה נברא העולם. ולמדנו, אמר רבי יוחנן, מטטרון שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה, והוא עתיד לקחת חשבון פתק בבתי הקברות, מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור באותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיימם בשלמות של גוף בלי הנשמה, (בזמן) שהקדוש ברוך הוא

עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכול.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שכאשר הנחש בא על חוה הטיל בה זוהמא, זה יפה, אבל הרי שנינו, שכאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזוהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם

¹ ר"ל אין מכניסין אותה לתוך גוף הראשון. א"מ (נ"א).

² לקמן קכז ע"א (לש"ו).

³ פירוש השררה וגדולה כמו ותהי המשרה על שכמו. הרשב"ב (נ"א).

⁴ פי' לעשות שאור כענין שאור שבעיסה כדי שיתרבה בגוף ויעלה מקברו (ד"א).

⁵ "בזמנא" נוסף בלפ"ו.

בראשית

הזוהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזוהמא. אמר לו, יפה אמרת. אבל בא וראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל". שהרי נשים פטורות ממצוות התורה. ועוד, שכולם חזרו לזוהמתן כמו בראשונה אחר שחטאו, וקשה לאשה להפריד את הזוהמא יותר מהגבר, ולכן נמצאו נשים בכשפים ובזוהמא הזו יותר מאשר בגברים, שהרי הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה, והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו שנתבאר, משום שבאות מצד הדין הקשה, והכל נדבק והולך אחר מינו.

בא וראה שכך הוא כמו שאמרתי, שבלעם היה נטמא בראשונה כדי להמשיך עליו רוח של טומאה, כדוגמא זו האשה בימי טומאתה יש לאדם להשמר ממנה, משום שנדבקות ברוח של טומאה, ובאותו הזמן אם היא תעשה כשפים, יצליחו בידה יותר מבזמן אחר, שהרי רוח טומאה שורה עמה, ועל כן לכל מה שמתקרבת, נטמא, כל שכן מי שקרב אליה.

אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה, ואמר להם "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'". אמר לו, מי שמסתכל בצפופי העופות

¹ כלומר עם היות מאמרם ז"ל באומרם ישראל שעמדו על הר סיני פסקא זוהמתן בא לשלול בלי ספק אין כוונת שלילתן ישראל זכרים ולא נקבות אבל ישראל ולא שאר עמין מפני שאלו קבלו תורה ואלו לא קבלוה (אור יקר).

² עסק התורה שנשים פטורות (אור יקר).

³ ממצות עשה שהזמן גרמא, ולזה לא נטהרו כל כך כמו האנשים ובהכרח נשארה אפילו בבנות ישראל הזוהמא לכשפים כדמוכח הנביא יחזקאל, ומתניתין מרבה נשים וכו' ועוד דאהדרו ולפי זה נמצא שהטהרה בלתי שוה והחזרה שוה, והטהרה שנית שהיא תשובה בלתי שוה (אור יקר).

⁴ משמע דגם הנשים מזהמות ותימה דמה שחזרה הוא בעון העגל ונשים לא חטאו. ובז"ח תירץ לפי שלא מיחו באנשים ודוחק הוא דהא לא רצו ליתן נזמיהם ומיחו ונראה דנשי דור המדבר פסקה זוהמתן ולפיכך כל הנשים באו לא"י ולא חזרה בהם הזוהמא כלל מצד עצמם אלא הנולדות אח"כ מכח זכרים נולדו בהם זוהמת הזכר (נ"א).

⁵ וכל זה סבה להיות זוהמת הכישוף בנשים יותר מן האנשים (אור יקר).

⁶ פי' כמו דבר אחר טעם שהמכשפות מצוי בנשים לפי שהם מסטרא דשמאלא שהזכרים מהחסדים והנקבות מהגבורות ויניקת הקלי' מהגבורות (מ"מ).

⁷ עי' תיקר"ז קסז ע"ב: שכינתא היא בגלותא לגבי בעלה כנדה דאיהי יפריש בין דם לדם ואתפתח מקורא דילה לדכאה לה במים דאורייתא מים חיים דלא פסקין ואפריש מינה דם נדה דאיהי ליל"ת דלא אתקריבת בהדה דאיהי חובא דנשמתא דסאיבת לה ולית לה רשו לסלקא נשמתא לגבי בעלה להווא אתר דאתייהבת מתמן. ענין נדה בסוד נוקבא שבנוגה לכן יש שם ה' דמים טמאים וה' דמים טהורים (ע"ח שער קלי' נגה ו). נדה ר"ל נ"ד ה' שגורם להפריד ה' תתאה מן ההו"ה (שער המצות אחרי מות).

⁸ שהיא מטמאה את בועלה כנדה ממש (אור יקר) הכתוב אומר, ותהי נדתה עליו, כי הבועל נדה, אותה טומאת הנדות קופצת על בועלה (שעה"פ איוב, והוא מזהר ח"ב ג ע"ב).

בראשית

מאן דאסתכל בצפצופו דעופי! אמאי אקרי נחש
אמר לו דהא מההוא סטרא קאתי דרוח מסאבא
שריא על ההוא עופא
מדרש הנעלם
ישדר לה לאתרה?²

אמר רבי יצחק באותה שעה מה כתיב (שם
ב) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'
מהו אל עבדו אי בחכמתא דא נסתכל מהו אל
עבדו אמר רבי נהורא לא נסתכל אלא במה
שאמר עבדו עבדו של מקום (זקן ביתו) הקרוב
לעבודתו ומאי איהו זה מטטרו"ן כדקאמרן
דאיהו עתיד ליפות לגוף בבתי קברי הה"ד ויאמר
אברהם אל עבדו זה מטטרו"ן עבדו של מקום³ זקן
ביתו שהוא תחלת בריותיו של מקום המושל
בכל אשר לו שנתן לו קודשא בריך הוא ממשלה
על כל צבאותיו

ותאנא אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר
רב כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין
מזיו הנשמה דתאנא אור הנשמה לעולם הבא
גדול מאור הכסא והא מהכסא נטלה הנשמה
אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו רב נחמן
אמר גדול מאור הכסא ממש דכתיב (יחזקאל א'
כז) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה מאי עליו
על זהרו וכשהוא הולך לעשות שליחותו כל
צבאותיו והמרכבה שלו נונין מאותו הזוהר
(הדא הוא דכתיב שהנשמה אומרת לו דכתיב
שים נא ירך כלומר סיעתך תחת ירכי זהו אור
הנשפע על הנשמה) [ה"ה שהנשמה אומרת לו
שים נא ירך כלומר סיעתך תחת ירכי זהו אור
הנשפע מן הנשמה עליהם] אמר רבי יהודה ברבי
שלום כך קבלנו בשעה שזה הולך בשליחותו של
מקום קודשא בריך הוא מניע כל צבאותיו של
מעלה באות אחת משמו אמר רב הונא כך הוא
ירכ"י בנימטריא ר"ם כלומר הנשמה אומרת שים
נא ירך סיעתך תחת מעלתו של רם ונשא המושל
על הכל ולאחר שצוה סיעת עליונים תחת ידו אני
משביעך שבועה גדולה <בו>

למה נקרא נחש. אמר לו, שהנה מאותו הצד
באה, שרוח טומאה שורה על העוף ההוא

ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה כתוב,
"ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל"
וגו'. מהו "אל עבדו", אם בחכמה הזו
נסתכל, מה זה "אל עבדו". אמר רבי נהורא,
לא נסתכל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של
מקום, (זקן ביתו) הקרוב לעבודתו, ומה
הוא, זה מטטרו"ן, כפי שאמרנו. שהוא
עתיד ליפות את הגוף בבתי הקברות. זהו
שכתוב "ויאמר אברהם אל עבדו", זה
מטטרו"ן עבדו של מקום. "זקן ביתו", שהוא
תחלת בריותיו של מקום. "המושל בכל
אשר לו", שנתן לו הקדוש ברוך הוא
ממשלה על כל צבאותיו.

ולמדנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי
אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים
אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור
הנשמה לעולם הבא גדול מאור הכסא, והרי
מהכסא ניטלה הנשמה, אלא זה לפי הראוי
לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר, גדול
מאור הכסא ממש, שכתוב "דמות כמראה
אדם עליו מלמעלה", מה זה "עליו", על
זהרו. וכשהוא הולך לעשות שליחותו, כל
צבאותיו והמרכבה שלו נזונים מאותו
הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, (שכתוב)
"שים נא ירך", כלומר סיעתך, "תחת ירכי",
זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם. אמר
רבי יהודה ברבי שלום, כך קבלנו, בשעה
שזה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש
ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה
באות אחת משמו. אמר רב הונא, כך ירכ"י
בגימטריא ר"ם, כלומר, הנשמה אומרת
"שים נא ירך" סיעתך, תחת מעלתו של רם
ונישא המושל על הכל, ולאחר שצוה סיעת
העליונים תחת ידו, אני משביעך שבועה
גדולה בו.

¹ דווקא צפצוף עורב וכיוצא, דצפצופי יונה מותרת כדאשכחן בכמה דוכתי בזהר, שבה שריא רוח טהרה
וכנסת ישראל ליונה נמשלת וכו' ואפילו בעורב פי' בתיקו"ז דמותר אם לכאורה ראהו וראוי להמשר ולחזור
בתשובה אם רואה שנגזרה עליו שום גזירה אבל לרדוף אחריו לדקדק בו אסור ע"ש, והשתא ניחא ההוא
עובדא דעילי שברח (אור יקר).

² פירוש לא"י ששם יבאו לתוך כל הגופות כנודע. א"מ (נ"א).

³ קפא ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

אמר רבי יצחק אלהי השמים ואלהי הארץ
(שם ג) [הואיל ואמר ביהויה שהוא הכל למה
נאמר אלהי השמים] אמר רב יהודה שהוא אדון
על הכל בבת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל
וכלם כאין

קב"ז א

זהר

ואודע מלין בעלמא וכל רוח מסאבא בנחש
אתדבקו ואתיין לעלמא ולית מאן דישתזיב מניה
בעלמא דהא איהו אשתכח עם כלא עד זמנא
דזמין קב"ה לאעברא ליה מעלמא כמה דאתמר
דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח¹ ומחה
יהויה אלהים דמעה מעל כל פנים² וגו' וכתיב
(זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ
וגו'

רבי יהודה אמר אברהם ידע בההיא מערתא³
סימנא ולביה ורעותיה תמן הוה בנין דמקדמת
דנא עאל לתמן וחמא לאדם וחיה טמירין תמן
ומנא הוה ידע דאינון הווי⁴ אלא חמא דיוקניה
ואסתכל ואתפתח ליה חד פתחא דגנתא דערן
תמן וההוא דיוקנא דאדם הוה קאים לגביה ותא
חזי כל מאן דאסתכל דיוקנא⁵ דאדם לא אשתזיב
לעלמין ממיתה בנין דהא בשעתא דבר נש
אסתלק מעלמא חמי ליה לאדם ובההוא זמנא
מית אבל אברהם אסתכל ביה וחמא דיוקניה⁶
ואתקיים וחמא נהורא דנהיר במערתא⁷ וחד

אמר רבי יצחק, "אלהי השמים ואלהי
הארץ", הואיל ואמר בה' שהוא הכל, למה
נאמר "אלהי השמים". אמר רב יהודה,
שהוא אדון על הכל, בבת אחת וברגע אחד
הוא מניע לכל, וכולם כאין

ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טומאה
דבוקים בנחש וקאות לעולם, ואין מי
שינצל ממנו בעולם, שהרי הוא נמצא עם
הכל עד הזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא
להעבירו מן העולם, כמו שבארנו, שכתוב
"בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה
מעל כל פנים" וגו'. וכתוב "ואת רוח
הטומאה אעביר מן הארץ" וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע באותה
המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום
שמקודם לכן נכנס לשם וראה את אדם
וחיה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו,
אלא ראה דמותו והסתכל, ונפתח לו פתח
אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם
היתה עומדת אצלו. ובא וראה, כל מי
שמסתכל בדמותו של אדם, אינו נצול
ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה
שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את
אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם
הסתכל בו וראה דמותו והתקיים, וראה
האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אז
חשק אברהם למדורו במקום ההוא, ולבו
ורצונו היו תמיד במערה.

¹ אבל לע"ל אשר יתוקן כל בחי' ס"ג ויחיו כל המלכים ויתבררו לגמרי בסוד (ישעיה כה ח) בלע המות
לנצח (ע"ח שער י פרק ג). באלף השביעי יהיה הנוק' בסוד תגא בראש ספר תורה, בחי' עטרת בעלה, אז
יתהפך הרע לטוב ואדרבא, הוא יהיה במעלה יותר גדולה ממה שהוא הטוב בעצמו, ואז יקרא בשם ס"ג ולא
ב"ן (פת"ש תיקון ט).

² עי' זהר חדש דף פ ע"א: ולזמנין דאתי מה כתיב. ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים. אית דמעין לטב,
ואית דמעין לביש. לטב, דיצר הטוב. דביש, דיצר הרע. על הני דמעין דעקו, ודמעין דצלותא, כתיב, בבכי
יבואו ובתחנונים אובילים. ועי' ספר הליקוטים בהעלותך יא: ומחה אז אלהים דמעה מעל כל פנים. כביכול
מהפנים העליונים, שהם חו"ב.

³ עי' שער מאמרי רשב"י ג ע"ד: נקראת המדה אחרונה מערת המכפלה כי היא כפולה בזוגות.

⁴ דאלין הציונים שהיו במערה הווי אדם וחיה דנימא שידע על פי הקבלה מנח שם ועבר אי אפשר כי כיון
שהם ידעו הסוד היו רודפין ג"כ אחריה ולימא שהיו בכתיבה כ"ש שיהיה ידוע לכל (אור יקר).
⁵ כדיוקנא (לפ"ו).

⁶ סוד הנפש שבקבר (אור יקר).

⁷ מצד אדם (אור יקר).

בראשית

שרגא דליק! כדין תאיב אברהם דיוריה בההוא אתר ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא²

תא חזי השתא אברהם בחכמתא עבד בזמנא דתבע קברא לשרה דהא כד תבע לא [תבע] למערתא בההוא זמנא ולא אמר דבעי לאתפרשא מנייהו אלא אמר (בראשית כג ד) תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני ואי תימא דלא הוה עפרון תמן תמן הוה דכתיב (שם י) ועפרון יושב בתוך בני חת ואברהם לא אמר ליה בההיא שעתא כלום אלא מה דאמר לון אמר כמה דכתיב (שם ג) וידבר אל בני חת [וגו'] וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא בנייהו בין מסאבין או דתאובתיה הוה עמהון אלא בחכמה עבד וילפינן מדרש הנעלם

נגדו רבי יצחק אומר על שתיים אותיות משמו להורות שהוא הכל ואין אחר בלתו ואשביעך ביהו"ה אלהי השמים ואלהי הארץ (בראשית כד ג) אמר רב הונא ואי [הוינא] עמכון [ד]מארי מתניתא כד גלו רזא דנא לא איפרשנא³ מנהון הכי דהא אנא חזי [עמיקין] [עמהון] סגיאין בפומייהו דגלו ולא אתחזיין לכל איניש תא חזי שבועת קיימא דא אומי לה (ל)נשמתא דכתיב (שם) אשר לא תקח אשה לבני אמר רבי יצחק מהכא משמע שהואיל ואתה הולך בשליחות זה לא תקח אשה לבני כלומר שלא תקח גוף לבני (לבנייני) ליכנס בגוף אחר בגוף זר בגוף שאינו ראוי לו אלא בההוא ממש שהוא שלי בההוא ממש שיצאתי ממנו הה"ד (שם ד) כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך

אמר רבי יוסי מהו (שם) ולקחת אשה לבני ליצחק אמר רבי יצחק אותו הגוף שנצטער⁴ עמי באותו העולם ולא היה לו הנאה⁵ וכסוף בו מפני יראת קונו אותו הגוף ממש תקח ליצחק עמו בהאי שמחת הצדיקים ליצחק עמו בשמחת הקדוש ברוך הוא ליצחק עמו [דעכשיו] (ועכשיו)

בא וראה, כעת אברהם עשה בחכמה בזמן שבקש קבר לשרה, שהרי כשבקש, לא בקש את המערה באותו זמן, ולא אמר שרוצה להיפרד מהם, אלא אמר, "תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני". ואם תאמר שעפרון לא היה שם, הוא היה שם, שכתוב "ועפרון יושב בתוך בני חת". ואברהם לא אמר לו באותה שעה כלום. אלא מה שאמר להם אמר, כמו שכתוב "וידבר אל בני חת" וגו'. וכי עולה בדעתך שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שתשוקתו היתה עמהם, אלא עשה בחכמה. ולמדנו

נגדו. רבי יצחק אומר, על שתי אותיות משמו להורות שהוא הכל ואין אחר בלתו. "ואשביעך בה" אלהי השמים ואלהי הארץ". אמר רב הונא, ואם הייתי עמהם של בעלי הבריות כשגילו הסוד הזה, לא הייתי נפרד מהם כך, שהרי אני רואה עומקים רבים בפיהם שגלו ולא ראויים לכל אדם. בא וראה, שבועת הברית הזו הנשמה נשבעת, שכתוב "אשר לא תקח אשה לבני". אמר רבי יצחק, מכאן משמע, שהואיל ואתה הולך בשליחות זו, "לא תקח אשה לבני", כלומר שלא תקח גוף לבני (לבנייני) להיכנס בגוף אחר, בגוף זר, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בההוא ממש שהוא שלי. בההוא ממש שיצאתי ממנו. זהו שכתוב "כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך".

אמר רבי יוסי, מהו "ולקחת אשה לבני ליצחק". אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם ולא היה לו הנאה ורצון בו מפני יראת קונו. אותו הגוף ממש תקח ליצחק עמו בשמחת הצדיקים הזו, ליצחק עמו בשמחת הקדוש ברוך הוא,

¹ מצד חוה (אור יקר).

² שידע ששכינה שם עמהם ואומר שפתח גן עדן במערה אין הכוונה שיהיה גן עדן תחת קרקע העולם, ח"ו להאמין זה. אמנם ירצה שדרך אותו הגשמי אשר במערה יזדכך מעט מעט עד יתדבק ברוחני, ונמצא דבקות הרוחני בגשמי שם והבא ליכנס נכנס דרך אפיסת הגשם ותחלת הרוחניות (אור יקר).

³ אַתְּפִרְשָׁנָא (דפ"נ).

⁴ לעיל קכו ע"א (לש"ו).

⁵ כלומר מכל התורה והמצוה (דע"ה ח"ב נח ע"א).

בראשית

עת שחוק בעולם הה"ד (תהלים קכו ב) אז ימלא שחוק פינו וגו'

אמר רבי יהודה בר יצחק תא שמע אין מלאך אחד עושה אלא שליחות א' ולא ב' שליחות בבת אחת ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו הה"ד (בראשית כד ז) הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה מאי לפניך לפני שליחותך

רבי (אלעזר אתא) [אליעזר אזל] למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה וההוא יומא ריש ירחא הוה כד מטא גביה א"ל בירא דלסרייך² ומליין ליה והוא נביע מדיריה יתיר מאי בעא הכא אמר ליה חייב אדם

קכז/ב

זהר

ארה ארעא הכא במה דעבר אברהם דהא בגין דתאובתיה ורעותיה הוה בההיא מערתא אף על גב דהוה תמן לא בעא למשאל ליה מיד ההוא רעותא דהוה ליה במערתא ושאל בקדמיתא מה דלא אצטריך ליה לאינן אחרנין ולא לעפרון כיון דאמרו ליה קמי עפרון (בראשית כג ו) שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו' מה כתיב (שם י) ועפרון ישב בתוך בני חת³ ישב כתיב משירותא דמלין דאמר אברהם תמן הוה כדין אמר (שם ח) שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו' ואי תימא בגין יקרא דילי יתיר מנייכו אנא עביד דלא רעינא בכו⁴ בתוככם (שם ט) בגין לאתקברא בינייכו דרעינא בכו בגין דלא אתפרש מנייכו

לצחק עמו שעכשיו עת שחוק בעולם. זהו שכתוב "אז ימלא שחוק פינו" וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק, בא ושמע, אין מלאך אחד עושה אלא שליחות אחת ולא ב' שליחות בבת אחת. ולמדנו, אמר רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, עתיד לרשום לכל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו. זהו שכתוב "הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה". מה זה "לפניך", לפני שליחותך.

רבי (אלעזר) אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואותו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שמנוקה, וממלאים אותו ונובע משלו יותר, מה רוצה כאן. אמר לו, חייב אדם

מכאן דרך ארץ במה שעשה אברהם, שהרי משום שתשוקתו ורצונו היו במערה ההיא, אף על גב שהיה שם, לא רצה לבקש אותו מיד אותו הרצון שהיה לו במערה, ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא לעפרון. כיון שאמרו לו לפני עפרון, "שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו" וגו', מה כתוב, "ועפרון יושב בתוך בני חת". כתוב ישב, מראשית הדברים שאמר אברהם שם היה. אז אמר, "שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו" וגו'. ואם תאמר בשביל כבודי, יותר מכך אני עושה, שלא רציתי בכס. "בתוככם", כדי להקבר ביניכם, שרציתי בכס, כדי שלא אפרד מכס.

¹ "ולא ב' נמחק כדפ"מ.

² באר של מים שמנוקה מכל טנופת וממלאים אותו מים זכים וגם נובע משלו א"כ מה צריך הוא עוד לבני אדם. ורמז לו אחר שר"א היה בור של מימי תורה ובקי בכל הלכותיו ונובע שכלו מעצמו להבין דבר מתוך דבר א"כ מה צורכו אצל ר"י בן זכאי (ד"א).

³ היסוד יש בו ב' צינורות. וצינור הזרע הוא בסוד ז', שביעי קדש, והצינור המוציא המותרות, בסוד בני חת, ומשם ניוזנין בני חת, מקצת טיפות היוצאים עם מי הרגלים (ספר הליקוטים עקב יא). הערלה היא הקלי' הנקראת קלי' נוגה הנזכר בפרשת ויקהל אשר היא יושבת ונאחזת שם באותה העטרה דיסוד ומכסה עליו. ושורשה הוא מן המותרות והסיגים היוצאים מן היסוד מן הנקב השמאלי וכו' כי הסיגים האלו הם סוד עפרון ובני חת היוצאים מהנקב השמאלי הנקרא ח', כי הנקב הימני נקרא ט' בסוד אמרו צדיק כי טו"ב ע"ש. ולכן קליפה זו הנקראת נוגה עומדת ונאחזת שם בשרשה שהוא מצינור ההוא ובהיותם שם אין החסדים המגולים (שעה"מ לך לך).

⁴ שלא רציתי בכס (ד"א).

בראשית

רבי אלעזר אמר בשעתא דעאל אברהם במערתא היך עאל בגין דהוה רהיט אבתריה דההוא עגלא דכתיב (שם יח ז) ואל הבקר רץ אברהם¹ וגו' וההוא בן בקר ערק עד ההיא מערתא ועאל אבתריה וחמא מה דחמא תו בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא² והוה נפיק עד ההוא חקל דהוה סליק ריחין עלאי³ וחמא נהורא⁴ דנפיק מגו מערתא וצלי תמן⁵ ותמן מליל עמיה קב"ה ובגין כך בעא ליה דתאובתיה הוה בההוא אתר תדיר ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא לה עד השתא בגין דלא ישגחון עליה⁶ הואיל ולא אצטריך ליה השתא דאצטריך ליה אמר הא שעתא למתבע ליה⁷

תא הזי אי עפרון הוה חמי במערתא מה דהוה חמי אברהם בה לא יזבין לה לעלמין אלא ודאי לא חמא [בה] (ליה) ולא כלום דהא לית מלה אתגלייא אלא למאריה ובגין כך לאברהם אתגלייא ולא לעפרון לאברהם אתגלייא דיליה הוה

מדרש הנעלם

להקביל פני רבו אמר ליה לאו על כך אמרית אלא אנא חמי באנפך דמלה חדתא אית גבך מאינן עמיקים דאת עתיד למתבע אמר ליה חמינא האי אור הראשון [דמטלנין] (דמטלטל) עשרה⁸ ובעשרה נטיל⁹ וברזא דעשרה נהיג לכלא¹⁰ ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי ותאנא עשרה פתקין עשרה מפתחין דבי קצרי¹¹ בידוי ופתקין עשרה נטיל בנינתא דעדן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם למערה, איך נכנס, משום שהיה רץ אחר אותו העגל, שכתוב "ואל הבקר רץ אברהם" וגו', ואותו בן בקר ברח עד אותה המערה, ונכנס אחריו, וראה מה שראה. עוד, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה ריחות עליונים, וראה האור שיוצא מתוך המערה והתפלל שם, ושם דיבר עימו הקדוש ברוך הוא. ולכן רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד באותו המקום. ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד עכשיו, כדי שלא יבחינו בו, הואיל ולא צריך אותה. כעת שהצטרך אותה, אמר, הנה השעה לבקש אותה.

בא וראה, אם עפרון היה רואה במערה מה שראה בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום, שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ולכן לאברהם התגלתה ולא לעפרון. לאברהם התגלתה, שלו היתה.

להקביל פני רבו. אמר לו, לא כך אמרתי, אלא אני רואה בפניך שדבר חדש יש אצלך מאותם העמוקים שאתה עתיד לשאול. אמר לו, ראיתי את האור הראשון הזה שמסעותיו עשרה, ונוסע בעשרה, ובסוד של עשרה מנהיג את הכל, ובאותיות של עשרה עושה את מעשיו. ולמדנו, עשרה פתקים, עשרה מפתחות של בית חולים בידו, ועשרה פתקים נוטל בגן עדן לתקן ארץ על גופות הצדיקים.

¹ ובעוד שלא נמול לא היה שלם להגלות לו סוד המערה הזאת (אור יקר).

² זה הפך ממ"ש הזהה בפ' בא אל פרעה שכתב שלא היה מתפלל שם אלא יצחק אבל אברהם כבר קבע מקום לתפלתו ולא רצה לשנותו (מ"מ).

³ כדי שלא להתפלל בתוך העיר ונדבק בשה זו משאר שדות משום דהוה סליק ריחין וכו', מריחי גן עדן ומהשדה נדבק יותר במערה מפני שראה שהעיקר היה מהמערה (אור יקר).

⁴ אחר שנתקרב יותר ואחר שהתמיד שם תפלתו וכל התבודדותו נתנבא שם ושרתה עליו שכינה (אור יקר).

⁵ משם ואילך ותמן מליל עמיה (אור יקר).

⁶ ויאמר מה ראה אברהם עתה לקנות לו שדה ומערה אי זו טמטון ראה בו (אור יקר).

⁷ או ישגחון או לא ישגחון, שהוא מוכרח כדי שתקבר שרה עמו בסוד ד' זוגות וכו' ועוד דהשתא לא ישגחון כל כך שיאמרו סתם קבורה לאשתו הוא מבקש (אור יקר).

⁸ היינו יו"ד שבשם (נ"א).

⁹ היינו י"ס (נ"א).

¹⁰ היינו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. א"מ (נ"א).

¹¹ פירוש בית של החולים. הרש"ב (נ"א).

בראשית

אמר ליה [אליעזר] (רבי אלעזר) ברי חמית
הוית יתיר ממלאכא קדישא דעלמא בעשרה
אתברי¹ בעשרה אתנהיג [בעשרה] כרסייא
קדישא בעשרה אורייתא הוא בעשרה מטלנוי
בעשרה עלמין עלאין [בעשרה]² וחד עלאה על
כלא בריך הוא

ואימא לך מלה דעתיה דמאריה דמתניתא
הוה בהאי מה כתיב (בראשית כד י) ויקח העבד
עשרה גמלים מגמלי אדוניו וילך אמר ליה רבי
זכינא לפסוקא דא אבל וכל טוב אדניו בידו³
(שם) מהו אמר ליה הוא שמייה דמאריה⁴ דאזיל
גביה לאעלא ליה <ולאנהגא> [ולאנהגא] (ולאנהגא)
ליה אמר דא ודאי הוא (שמות כג כא) כי שמי
בקרבו תנן

אמר רבי אבהו תא חזי מאן דידע שמייה על
בורייה ידע דהוא ושמייה חד הוא קודשא בריך
הוא ושמייה חד דכתיב (זכריה יד ט) יהויה אחד
(כלהו) [וגו' כלומר] השם [ו]הוא אחד

אמר רבי אבא אית לאסתכלא בפרשתא דא
ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים
(בראשית כד יא) אמר רבי אבא מחוץ לעיר דא
הוא בי קברי אל באר המים דתניא הנקדמים
[בבתי קברי] אותם שנשא ונתנו בתורה דהא
תנן כשנכנס אדם לקבר (מאן דשאלו ליה) [מאי
דשאל ליה תחילה] אי קבע עתים לתורה דכתיב
(ישעיה לג ו) והיה אמונת עתך וגומר וכשיצא
אינו דין (לקיימם) [להקימם] בתחלה אמר רבי
אבא לעת ערב (בראשית כד יא) זהו יום ששי⁵
שהוא ערב השבת שאז הזמן לקיימא

קבא/א

זהר

לעפרון לא הות אתגליא ליה דלא הוה ליה
חולקא ביה ובגין כך לא אתגלי לעפרון כלום ולא
הוה חמי אלא חשוכא ועל דא זבין לה ומה דלא
תבע אברהם בקדמיתא דיזבין ליה [זבין] דהא
אברהם לא קאמר אלא (בראשית כג ח) ויתן לי

אמר לו, אליעזר בני, היית רואה יותר
ממלאך קדוש של העולם. בעשרה נברא,
בעשרה מנהיג, בעשרה הכסא הקדוש,
בעשרה התורה, הוא בעשרה מסעותיו,
בעשרה עולמות, עליונים בעשרה, ואחד
עליון על הכל ברוך הוא.

ואמור לך דבר דעתו של בעל המשנה
היתה בזה. מה כתוב, "ויקח העבד עשרה
גמלים מגמלי אדניו וילך". אמר לו, רבי,
זכיתי לפסוק הזה, אבל "וכל טוב אדניו
בידו" מהו. אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך
אליו להכניסו ולהנהיג (ולהגן) אותו. אמר,
זהו ודאי, "כי שמי בקרבו". שנינו,

אמר רבי אבהו, בא וראה, מי שיודע את
שמו על בוריו, יודע שהוא ושמו אחד,
הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב "ה'
אחד" וגו'. (כלם) כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתכל בפרשה הזו,
"ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים".
אמר רבי אבא, "מחוץ לעיר", זהו בית
הקברות. "אל באר המים", שלמדנו,
המקדימים בבתי הקברות, אותם שנשא
ונתנו בתורה, שהרי שנינו, כשנכנס אדם
לקבר, מה ששאלו אותו בתחלה, אם קבע
עתים לתורה, שכתוב "והיה אמונת עתך"
וגו'. וכשיצא, אינו דין (לקיימם) להקימם
בתחלה. אמר רבי אבא, "לעת ערב", זהו יום
ששי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להעמיד

לעפרון לא היתה מתגלה, שלא היה לו
בה חלק. ולכן לא התגלה לעפרון כלום, ולא
היה רואה אלא חשכה, ועל כן מכר אותה.
ומה שלא בקש אברהם בראשונה שימכר לו
מכר, שהרי אברהם לא אמר אלא "ויתן לי
את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא

¹ עי' זהר חדש דף ב ע"א: אתפלגו עשר ספירן אלין מעשר אתוותין עילאין דשמייה קדישא ולקביל דנא
בעשרה אתברי עלמא ואפיק חיליהון בעשר אמירן.
² דפ"מ גורס את המוסגך.

³ "וכל טוב אדוניו בידו" והוא נקרא טוב, שיש בידו כל פעולת השמות, שהם מצד הטוב, והוא דיוקנא
דד"א (עמק המלך ש"ח פ"א).

⁴ ר"ל שד"י גימטריא מטטרון. א"מ (נ"א).

⁵ עי' לקמן קפא סע"ב (לש"ו).

בראשית

יתננה לי וגו'. והוא אמר, "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה" וגו'. משום שהכל היה מאוס על עפרון, שלא ידע מה היא.

ותא הזי כד עאל אברהם במערתא בקדמיתא חמא תמן נהורא¹ ואתרמי² עפרא קמיה ואתגלי ליה תרין קברין³ אדהכי אסתלק⁴ אדם בדיוקניה⁵ וחמא ליה לאברהם וחייד⁶ וביה (הוה) ידע אברהם דתמן (הוה) הוא זמין לאתקברא⁷ א"ל אברהם במטו מינד⁸ קוסטרא קטיר אית הכא א"ל קב"ה שמרני הכא⁹ ומההוא זמנא עד השתא אתשמרנא כגילדא¹⁰ דקירטא¹¹ עד דאתית אנת בעלמא השתא מכאן ואילך הא קיומא לי¹² ולעלמא הוה בגינד המי מה כתיב¹³ (שם כ) ויקם השדה והמערה אשר בו קימה ממש הוה ליה מה דלא הוה ליה עד השתא רבי אבא אמר ויקם השדה ודאי קימה ממש דקם ואסתלק קמיה דאברהם בגין דער השתא לא אתחזי תמן

ובא וראה, כשנכנס אברהם בתחלה למערה, ראה שם אור, והורם לפניו עפר, והתגלו לו שני קברים. בינתיים עלה אדם בדמותו, וראה את אברהם וחייד, ובו (היה) ידע אברהם ששם (היה) הוא עתיד להקבר. אמר לו אברהם, בבקשה ממך, האם יש כאן אוהל קשור. אמר לו הקדוש ברוך הוא הטמנני כאן, ומאותו הזמן עד עכשיו נטמנתי כמו לקיחת העשב הטמון בקרקע עד שאתה באת לעולם, עכשיו מכאן ואילך הנה קיום לי ולעולם יש בשבילך. ראה מה כתוב, "ויקם השדה והמערה אשר בו", קימה ממש היתה לה, מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, "ויקם השדה" ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשיו לא נראה שם כלום,

¹ כדי להראות הענין מעט מעט שלא יבהל, ועוד כדי שישגיח שהוא שם מקום קבר וחמא תמן נהורא להאיר המערה כדי שישגיח (אור יקר).

² ואתרמיז (אור יקר).

³ גולם שני ציונים לאדם וחוה ואתגלי ליה תרין קברין שיתאמת לו הענין בגלוי עצמי (אור יקר).

⁴ בתוך כך שהיה אברהם ע"ה נכנס במערה עלה ועמד אדם מקברו נגדו ושמו שראה לאברהם שבא לכאן (ד"א).

⁵ בסוד נפש ששכונת בדקות במציאות הנמצא ברוחני על הקבר (אור יקר).

⁶ להראות לו חיים ושמחה ולא יעצב בראייתו לומר שהיא בשורת מות ח"ו (אור יקר).

⁷ אמר הרואה אדם יצפה למיתה, וכיון שראהו במקום קבורתו בלי ספק מורה ג"כ על מקום הקבורה ולהיותו בשמחה מורה על מעלה ולזה שאל אברהם לאדם במטו מינד קוסטרא קטיר הכא וכו' כי קוסטרא היכל והשאלתו אם היכל הנשמות שהוא גן עדן היה קשור עם המקום ההוא כיון שהוא לו שם מקום קבר והוא היה בקי בחדרי גן עדן והשיבו בודאי יש כאן מקום מנוחה לנפש שהרי לא נקבר שם על ידי בני אדם אלא הקב"ה שמרני הכא והוא גניז שם וכדין לא נכנס נשמתו אל מקום הראוי כי היה צריך ליטהר על ידי אברהם שנתגלגל בג' אבות (אור יקר)

⁸ אברהם אמר לאדם בבקשה ממך כמדומה שאהל קשור יש כאן ר"ל קבר שלי מוכן בה וקשור אני להיות עמכם ונתאוה מיד ג"כ להיות נקבר שם (ד"א).

⁹ הקב"ה הטמנני כאן והייתי עד עתה טמון כקליחת העשב הטמון בקרקע עד שבאת לכאן (ד"א).

¹⁰ קליפת (אור יקר).

¹¹ והוא סוד הזרקא והכוונה שלא נכנס פנימה לקדושה מפני שקלקל העולם, עד יצא מזרעו מי שיתקנהו ויתגלגל על ידו ויתוקן (אור יקר). עי' תיקר"ז סוף יב ע"א: ועוד קריאת שמע איהי רומח כלילא משית תיבין דיחודא ומרמ"ח תיבין עם ה' אלקיכ"ם אמת והוא קירטא והא אתמר חמש אבנין ה' דאתעבידו חד אבנא באת י' וקטל בה ליצר הרע ובאן אתר איהי קירטא בתפילין חוט דקלע דכריך ביד דא רצועה דיד דאיהו כחוט דזרקא ואיהי קריאת שמע קשת דזריק חצים מסטרא דברוך שם כבוד מלכותו וברכות לראש צדיק (משלי י ו) דאיהו קשת הברית, ועי' בהגר"א שם כה ע"ג ד"ה וסליק לה, שהוא בחי' עליית מ"ן.

¹² והשתא לפירושו ויקם השדה אין קימה זו עתה בשעת קניה אלא מעת שנמול אברהם דכתיב ואל הבקר וכו' ולהכי פליג רבי אבא ואמר שהקימה היה מעת שקנאו אברהם שמשם ואילך קם, ונראה מה שנראה, ואין מלת ויקם על קיומו במעשי אברהם כדפירש רבי אלעזר (אור יקר).

¹³ השדה היא העולם שהיתה קודם ביאת אברהם חרבה כשדה ועכשיו ויקם השדה ופי' והמערה מה שבתוך המערה הוא אדה"ר (מ"מ).

בראשית

כלום והשתא מה דהוה ממיר¹ קם ואסתליק
וכדין קם כלא בנמוסוי

אמר רבי שמעון בשעתא דעאל אברהם
במערתא ואעיל שרה תמן קמו אדם וחוה ולא
קבילו לאתקברא² תמן אמרו ומה אנן בכסופא
קמי קב"ה בההוא עלמא³ בגין ההוא חובא
דגרימנא והשתא יתוסף לן כסופא אחרא מקמי
עובדין טבין דבכו אמר אברהם הא⁴ אנא זמין
קמי קב"ה בגינך דלא תכסיף קמיה לעלמין מיד
(בראשית כג יט) ואחרי כן קבר אברהם את

מדרש הנעלם

[מתייא] [מתירא] מאי משמע דתנן שיתא
אלפי שנין הוי עלמא והוא אלף הששי שהוא
סיום הכל והיינו לעת ערב זמן [סיום] (היום) הכל
לעת צאת השואבות (בראשית כד יא) אלו הם
תלמידי חכמים⁵ השואבים מימיה של תורה
שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר

ואמר רבי אבא עוד יש לדעת דתנן אותם
המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה
ונשמתם בתשלומה לעולם הבא [זכון] לצאת
משבועת הנשמה הולך לדעת מי הוא גופה ממש
ומאי הוא (שם מג) הנה אנכי נצב על עין המים
אף על גב שתלמיד חכם הוא הולך אחר
התשלום דכתיב (שם) והיה העלמה היוצאת
לשאוב (וגו') ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים
מכרך אמור לי רמו ידיעתו ממה שהשגת ואמרה
אלי גם אתה שתה אף אתה עבד (כמוך) כמוני
ולא נתחלף לי (על) ידיעתך בידיעתו של מקום
ברוך הוא וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני
(שם יד) וגם לגמליך אשאב כלומר (ידיעת
השגתי שלא השיגו דעתך וידיעתני) [ידיעה

ועכשיו, מה שהיה טמון, קם והתעלה, ואז
קם הכל כמשפטו.

אמר רבי שמעון, בשעה שנכנס אברהם
למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם
והוה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו, ומה אנו
בבושה לפני הקדוש ברוך הוא באותו
העולם משום אותו החטא שגרמנו, וכעת
תתוסף לנו בושה אחרת מפני המעשים
טובים שבכם. אמר אברהם, הריני מוכן
לפני הקדוש ברוך הוא עבודך שלא תתביש
לפניו לעולמים. מיד, "ואחרי כן קבר
אברהם את

את המתים. מה משמע, ששנינו, ששת
אלפי שנים הוה העולם, והוא אלף הששי
שהוא סיום הכל. והיינו "לעת ערב", זמן
סיום הכל. "לעת צאת השואבת", אלו הם
תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה,
שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא, עוד יש לדעת, ששנינו,
אותם העוסקים לדעת את בוראם בעולם
הזה ונשמתם בתשלומה לעולם הבא, זכו
לצאת משבועת הנשמה, הולך לדעת מי
הוא גופה ממש ומה הוא. "הנה אנכי נצב
על עין המים", אף על גב שתלמיד חכם
הוא, הולך אחר התשלום, שכתוב "והיה
העלמה היוצאת לשאוב ואמרתי אליה
השקיני נא מעט מים מכרך", אמור לי רמו
ידיעתו ממה שהשגת. "ואמרה אלי גם אתה
שתה", אף אתה עבד (כמוך) כמוני, ולא
נתחלף לי (על) ידיעתך בידיעתו של מקום
ברוך הוא, וצריך אתה להשיג, שאתה נברא
כמוני. "וגם לגמליך אשאב", כלומר, ידיעת
השגתי שלא השיגו סיעתך, וידעתי כי מעלה
יש עליך, והיאך נברא אתה מזיו הנתון

¹ פי' האור שהיה במערה היה נעלם מפני עפרון ועתה שקנה אותה אברהם נתגלה אותו האור שהיה גנוז
ופי' ויקם השדה והמערה ר"ל האור שהיה בשדה ובמערה א"נ אדה"ר שהיה טמיר וגנוז שם כשבא אברהם
נתגלה (מ"מ).

² כלומר לא רצו שתהיה קבורתם של אברהם ושדה שם (אור יקר).

³ ומה אנו בבושת מחמת שעברנו על מצותו יתברך בעץ הדעת טוב ורע ועתה נהיה יותר בבושה מחמת
מעשים טובים שבכם. א"מ (ד"א).

⁴ כלומר החטא שלך בחי' הע"ז כבר נתכפר בי כנזכר בר"מ פרשה בהר (נ"א).

⁵ עי' תז"ח לד ע"ג: בת עינא איהי עתו דצדיק ועלה אתמר (בראשית כד) לעת ערב צאת השואבות
ימינא ושמאלא אתקריאו שקתות המים תרי נביאי קשוט אפיקי מים. בהגר"א: לעת צאת השואבות - נ"ה
כמש"ו ימינא כו'. שהן משקיו. תרי נביאי כו'. שהן מוציאין המים משקתות המים שלכן נקראו שואבות ור"ל
זהו מעולימין משואבא כו'.

⁶ פזכו (לפ"ו).

בראשית

השגתי שלא השיגו סיעתך וידעת[כי מעלה יש¹ עליך והיאך נברא אתה מזיו הנתון אצלך אם הוא אומר סימן זה יהי מסור בידי על כל דברים אלו ואדע שהיא האשה הוא הגוף מאותה הנשמה [השבועה שהשביעני] (השלמה השבעתי)

ויהי הוא טרם כלה לדבר וגו' (שם טו) רבי יצחק אמר רבי יהודה בעוד שכל העניינים הוא רוצה לנסות על הגוף מאי כתיב (שם) והנה רבקה יוצאת זהו הגוף קדוש שנתעסק בדברי תורה וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו אשר ילדה לבתואל (בראשית כד טו) אמר רב יהודה בתו של אל בן מלכה (שם) בן מלכה של עולם אשת נחור אחי אברהם² (שם) <חברת השכל> (חברתה שכל) גוף שנדבק בשכל והוא אח הנשמה וכדה על שכמה משא החכמה עליה וירץ העבד לקראתה (שם יז) זה מטטרו"ן ויאמר

קב/ב
זהר

שרה אשתו מאי ואחרי כן בטר דקביל אברהם עליה מלה דא אדם עאל בדוכתיה³ חוה⁴ לא עאלת⁵ עד דקריב אברהם ואעיל לה לגבי אדם⁶ וקביל לה בגיניה הה"ד (בראשית כג יט) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו לשרה לא כתיב אלא את שרה לאסנאה חוה וכדין⁷ אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות הה"ד (שם כד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ותנינן באברהם תולדות השמים והארץ דא אדם וחווה אלה השמים והארץ לא כתיב⁸ אלא תולדות

אצלך, אם הוא אומר סימן זה יהי מסור בידי על כל דברים אלו, ואדע שהיא האשה, הוא הגוף מאותה הנשמה, השבועה שהשביעני.

"ויהי הוא טרם כלה לדבר" וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה, בעוד שכל העניינים הוא רוצה לנסות על הגוף, מה כתוב, "והנה רבקה יוצאת", זהו הגוף קדוש שנתעסק בדברי תורה וכיתת גופו להשיג ולדעת את קונו. "אשר ילדה לבתואל", אמר רב יהודה, בתו של אל. "בן מלכה", בן מלכה של עולם. "אשת נחור אחי אברהם", חברת השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא אח הנשמה. "וכדה על שכמה", משא החכמה עליה. "וירץ העבד לקראתה", זה מטטרו"ן. "ויאמר

שרה אשתו". מה זה "ואחרי כן", אחר שקבל עליו אברהם את הדבר הזה. אדם נכנס למקומו, חוה לא נכנסה, עד שקרב אברהם והכניס אותה אצל אדם וקבל אותה בשבילו. זהו שכתוב "ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו", ולא כתוב לשרה אלא "את שרה", לרבות חוה. ואז התיישבו במקומם כראוי. זהו שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ושנינו באברהם. "תולדות השמים והארץ", זה אדם וחווה. לא כתוב אלה השמים והארץ אלא "תולדות השמים הארץ", ולא תולדות בן אדם. והם התקיימו בשביל אברהם. ומנין

¹ ל"י (לפ"ו).

² רמז למלת נחור כמו נהיר בה"א (וכה"ג דרשו חז"ל קודש הלולים כמו חלולים ברכות ל"ה א') ופירוש לשון זכירה כמו נהירנא וכח השכל וכח הזכרון בהדידי קיימא. א"מ (נ"א).

³ שבושה מאדם שהיא גרמה החטא, לא כן שרה שסייעה לכל מצוה ואין ערך לצדקתה. א"מ (נ"א).
⁴ וחווה (לור יקר).

⁵ כי עיקר הבושה לה משרה, ועוד שהיא גרמה לאדם, והיא קודמת בבושה (אור יקר).

⁶ "ועאיל לה" בידו, כמכניס כלה לחופה לגבי חתן, כי אדם וחווה רמז ומרכבה לחכמה ובינה, ונודע שתקון אדם וחווה בג' אבות וג' אמהות, ולכך אדם חכמה למעלה מג' אבות, חסד גבורה ת"ת. חוה בינה, וג' בחי' מלכות נקבה, לג' אבות תחתיה, נקבה לנקבה וזכר לזכר (אור יקר).

⁷ גליון וקבורת אדם תניינו' לא אתרמיזא בקרא משום דאדם אתגלגל באברהם כדאי' בתיקונים (ד"א). עיי' ד"א וגם בזה לא דק כי אדם עאל בדוכתיה מאליו ולא הוצרך שאברהם יקבור אותו כמו לחוה וא"כ קבורת אדם יש לרמוז ואמת שנשמט אדם נתגלגלה בג' אבות ונתקנה בהם אבל גופו תמיד היה במערה מימי קדם עד זמן התנאים דציינו מערתיה כמ"ש בש"ס ברבי בנאה. הרש"ב (נ"א).

⁸ דלשתמע דעל שמים וארץ ממש קאמר (אור יקר).

בראשית

השמים והארץ ולא תולדות בר נש¹ ואינון אתקיימו בניניה דאברהם ומנא לן דאתקיימו בניניה דאברהם דכתיב (שם כג כ) ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם ועד דאתא אברהם² לא אתקיימו אדם וחיה בדוכתייהו בההוא עלמא רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא³ דהא כתיב⁴ מערת המכפלה וקרא קרי לה לבתר⁵ מערת שדה המכפלה מכפלה קא קרי ליה לשדה א"ל הכי קארי ליה מערת המכפלה כד"א (שם ח) ויתן לי את מערת המכפלה אבל ודאי חייד לאו מערתא איהו מכפלה⁶ ולא שדה אקרי מכפלה⁷ אלא האי שדה ומערתא על שום מכפלה אקרין שדה המכפלה ודאי ולא מערתא דהא מערתא בשדה איהו וההוא שדה קאים במלה אחרא

תא חזי⁸ ירושלם⁹ וכל ארעא דישראל אתכפל תחותה¹⁰ ואיהו קיימא לעילא ותתא¹¹ כנוונא דא¹² ירושלם לעילא ירושלם לתתא אחידא לעילא¹³ ואחידא לתתא ירושלם לעילא אחידא

לנו שהתקיימו בשביל אברהם, שכתוב "ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם". ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם וחיה במקומם באותו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו, אמר, המערה הזו אינה כפולה, שהרי כתוב "מערת המכפלה", ואחר כך הכתוב קרא לה "מערת שדה המכפלה", מכפלה הוא קרא לשדה. אמר לו, כך קורא לה, מערת המכפלה, כמו שנאמר "ויתן לי את מערת המכפלה", אבל ודאי, חייד, המערה אינה מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה, אלא השדה והמערה נקראים על שם מכפלה. שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שהרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא וראה, ירושלים וכל ארץ ישראל נכפלה תחתיו, והיא עומדת למעלה ולמטה. כדוגמא זו ירושלים למעלה, ירושלים למטה, אחוזה למעלה ואחוזה למטה, ירושלים למעלה אחוזה בשני צדדים, למעלה ולמטה (ירושלים למטה אחוזה

¹ דהיינו אדם וחיה שהם תולדות השמים והארץ, שמהרכתם נמצאו, ולא כשאר בני אדם שהם תולדות דבר נש (אור יקר).

² פי' שלא נכנסו לג"ע במחיצתם עד שבא אברהם. ז"ח (נ"א).

³ בתמיה וכי אינה כפולה והרי קראה מערת המכפלה שהמערה כפולה וקרי לה לבתר מערת שדה המכפלה דמשמע שהשדה הוא כפול ולא המערה, ותיריך (מ"מ).

⁴ עיין ברש"י ורמב"ן ובמזרחי ובש"ס עירובין דף נג ע"א במהרש"א ח"א ד"ה חד אמר (של"ה).

⁵ "מערת המכפלה וקרא קרי לה לבתר" נמחק בהגהות הגר"א.

⁶ כמ"ש ויקם שדה עפרון אשר במכפלה (יהל אור).

⁷ פי' אין הכוונה שהשדה מכפלה או המערה מכפלה שיהיה מלת מכפלה חוזר לשדה או למערה אלא המכפלה היא מלכות כדלקמן, ושדה זו היא שלה שהיתה שכינה שורה בו, אמנם המערה היתה באותה שדה שהיא שדה המכפלה ומה שאמר מערת המכפלה הוא דרך ערמה, להסתיר סוד כדמסיק לקמן (אור יקר). פי' אין כוונת הכתוב בין במערה בין בשדה על הכפל כפשטיה, אלא על הרמז שמכפלה היא מלכות והשדה יונק מהמלכות שנק' מכפלה (מ"מ).

⁸ פי' כמה מיני כפל שיש לירושלים דהיינו מלכות, ומטעם זה נקראת כפלתא כי אם היה הכפל לה סתם כפל א' היה ראוי שתקרא כפולה אמנם עתה שהיא כפולה ומכופלת פעמים רבות נקראת מכפלה (אור יקר).

⁹ פי' טעם למה נק' המלכות מכפלה שירושלים וכל ארעא דישראל אתכפל תחתה תחת מערת המכפלה שהיא פתח ג"ע, וכל השפע בא משם לארץ ישראל (מ"מ).

¹⁰ להיותה היא גבוהה מכל ארץ ישראל, וכל ארץ ישראל נכפלת תחתיה וזה כפל אחד (אור יקר).

¹¹ דהיינו שכינה בתחתונים ושכינה בעליונים, הרי כפל ב' (אור יקר). פי' שמערת המכפלה מקבלת שפע מלמעלה ומשפעת אותו לארץ ישראל תתא (מ"מ).

¹² כלומר כענין שפירש בירושלים התחתונה דכל ארעא דישראל איכפל תחותה כמציאות הזה ירושלים לעילא וירושלים לתתא, כי בסוד שכינה בעליונים כל בחינותיה המתפשט, שהם בבחינת שאר א"י הם מתכפלות תחתיה וזה כפל ג' (אור יקר).

¹³ כי ירושלים תחתונה אחוזה בירושלים העליונה שהיא שורשה, ואחוזה בבחי' א"י המתכפלות תחתיה שהם חייליה, וכן ירושלים העליונה אחוזה בתחתונה, ואחוזר בשרשיה העליונים שהם שאר הספירות (אור יקר).

בראשית

בתרין סטריין לעילא ותתא³² ובגין כך כפלתא היא⁴ ועל דא האי שדה⁵ מההיא כפלתא איהו דביה שריא כגוונא דא כתיב (שם כז כז) כריח שדה אשר ברכו יהוה לעילא

מדרש הנעלם

הגמייאני מעט מים מכדך, אמור לי רמז חכמה בידיעת בוראך ממה שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כמו שפרשנו, אחר כל זה מה כתוב, "ואשים הנזם על אפה והצמידים על ידיה". אמר רבי אבא, אותם העצמות שנתפזרו לכאן ולכאן, הוא צומד אותם ושוקלם זה על זה, כמו שנאמר "ועצמותיך יחליץ".

אמר רבי אבא באותה שעה אותו הגוף עומד בארץ ישראל ושם נכנסת בו נשמתו אמר רבי יוחנן מי מוליך הגוף לארץ ישראל אמר רבי זירא קודשא בריך הוא עושה מחילות תחת הארץ והם [מתגלגלים] <ו>הולכים לארץ ישראל הה"ד (שם כז יט) וארץ רפאים תפיל אמר רבי יצחק גבריא"ל מוליך אותם לארץ ישראל מנא לן דכתיב (בראשית כד נח) התלכי עם האיש הזה וכתיב התם (דניאל ט כא) והאיש גבריא"ל

אמר רבי יוסי מאי דכתיב (בראשית כד כט) ולרבקה אח ושמו לבן אמר רבי יצחק אין יצר הרע בטל מן העולם אף על פי שכלו לא נמצא קצתו נמצא תא חזי בתחלה כשהיה מוטל בעולם הזה נקרא לוט לעולם הבא (יבדל) <יבטל> מן העולם אבל (לעתיד לבא) לא כולו ונקרא לבן לא [מנוול] כבראשונה אלא כמאן דסחי מנוולו לבן למאי אצטריך אמר רבי שמעון למעבד פריה ורביה אצטריך [דאמר רבי שמעון אם אין יצר הרע נמצא פריה ורביה אינו] (ו)מצוי⁶ תא שמע

בשני צדדים, למעלה ולמטה), ולכן היא כפולה. ועל כן השדה הזו היא מאותה מכפלה שבו היא שורה. כדוגמא זו כתוב "כריח השדה אשר ברכו ה'", למעלה

הגמייאני מעט מים מכדך, אמור לי רמז חכמה בידיעת בוראך ממה שעסקת בעולם שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כמו שפרשנו, אחר כל זה מה כתוב, "ואשים הנזם על אפה והצמידים על ידיה". אמר רבי אבא, אותם העצמות שנתפזרו לכאן ולכאן, הוא צומד אותם ושוקלם זה על זה, כמו שנאמר "ועצמותיך יחליץ".

אמר רבי אבא, באותה שעה אותו הגוף עומד בארץ ישראל, ושם נכנס בו נשמתו. אמר רבי יוחנן, מי מוליך הגוף לארץ ישראל. אמר רבי זירא, הקדוש ברוך הוא עושה מחילות תחת הארץ, והם מתגלגלים והולכים לארץ ישראל. זהו שכתוב "וארץ רפאים תפיל". אמר רבי יצחק, גבריא"ל מוליך אותם לארץ ישראל. מנין לנו, שכתוב "התלכי עם האיש הזה", וכתוב שם "והאיש גבריא"ל".

אמר רבי יוסי, מהו שכתוב "ולרבקה אח ושמו לבן". אמר רבי יצחק, אין יצר הרע בטל מן העולם, אף על פי שכולו לא נמצא, קצתו נמצא. בא וראה, בתחלה כשהיה מוטל בעולם הזה, נקרא לוט, לעולם הבא (יבדל) יבטל מן העולם, אבל (לעתיד לבא) לא כלו, ונקרא לבן. לא מנוול כבראשונה, אלא כמי שרוחץ מנוולו. למה צריך לבן. אמר רבי שמעון, לעשות פריה ורביה צריך. שאמר רבי שמעון, אם אין יצר הרע נמצא, פריה ורביה אינו מצוי. בא ושמע, כיון

¹ בלי אחיזת ירושלים התחתונה בה שפי' בכפל הד' אלא להיא בעצמה אחוזה בב' סטריין למעלה לינק, ולמטה להשפיע, וכיוצא בזה ירושלים התחתונה אחידא לעילא לינק, ולתתא סתם להשפיע, ועל כל מיני כפלות אלו היא נקאת כפלתא אלו היא נקראת כפלתא דהיינו מכפלה לשם רבים (אור יקר).

² שהמלכות שהיא ירושלים של מעלה אחידא בתרין סטריין, שמקבלת מז"א ומשפעת לב"ע, וכן ירושלים של מטה מקבלת השפע ומשפעת אותו לכל העולם (מ"מ).

³ "וירושלים לתתא אחידת בתרין סטריין לעילא ותתא" נוסף דלפ"ו.

⁴ פי' לפי שהמלכות מקבלת מלמעלה ומשפעת לתחתונים נמצא שהיא אחידא לעילא ואחידא לתתא לכך נקראת מכפלה (מ"מ).

⁵ כלומר שהמערה לא יתייחס למכפלה מפני שאין יחד למערה למלכות, אמנם השדה נתייחס למכפלה שהיא המלכות, והשם הצודק היא מערת שדה המכפלה, דהיינו שהשדה יתייחס למכפלה כאומר, שדה אשר ברכו ה', ואומר מערת המכפלה היא להסתיר הסוד (אור יקר).

⁶ עי' לקמן רסא ע"ב: ישתאר מניה דלא יתבטלון מפריה ורביה ובהווא זמנא יפקון מים חיים מחכמה עלאה.

בראשית

כיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו מאי כתיב (שם נט) וישלחו את רבקה אחותם וגו' מאי (הוי) ואת מניקתה זה כח התנועה רבי יצחק אמר זה כח הגוף

רבי אבהו פתח בהאי קרא (שיר ד ח) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי וגו' אמר רבי אבהו כיון שהגוף נבנה <על> (עד) קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל הנשמה ממתנת אליו ויוצאת לקראתו כמה דאת אמר (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשוח בשדה הה"ד (שיה"ש ד ח) אתי מלבנון כלה זו היא הנשמה תשורי

קכט/א

זהר

ותתא ובגין כך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול¹ תו רזא דמלה שדה המכפלה ודאי מאן מכפלה ה' דבשמא קדישא דאיהי מכפלה² וכלא קיימא כחד³ ובגיניה קאמר בארע סתים⁴ [ה'] (ה)מכפלה⁵ דלא הוי בשמא קדישא את אחרא מכפלה בר איהי⁶

ואף על גב דמערתא כפלתא הוה ודאי דאיהי מערתא גו מערתא אבל על שום אחרא אקרי מערת שדה המכפלה כמה דאתמר ואברהם ידע וכד אמר לבני חת כסי מלה⁷ ואמר (בראשית כג ח) ויתן לי את מערת המכפלה על שום דאיהי מערתא כפלתא ואורייתא לא קרי לה אלא מערת שדה המכפלה כדקא יאות וקב"ה עבד

שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מה כתוב, "וישלחו את רבקה אחותם" וגו', מה (זה) "ואת מניקתה". זה כח התנועה. רבי יצחק אמר, זה כח הגוף.

רבי אבהו פתח בפסוק הזה, "אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי" וגו'. אמר רבי אבהו, כיון שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל, הנשמה ממתנת אליו ויוצאת לקראתו, כמו שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה". זהו שכתוב "אתי מלבנון כלה", זו היא הנשמה "תשורי"

ולמטה, ולכן שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול. עוד סוד הדבר, שדה המכפלה ודאי. מי המכפלה, ה' שבשם הקדוש שהיא מכפלה. והכל עומד יחד, ובשבילה אמר בדרך סתום ה' מכפלה, שאין בשם הקדוש אות אחרת כפולה פרט לזה.

ואף על גב שמערת המכפלה היתה ודאי, שהיא מערה בתוך מערה, אבל על שם אחר נקראת מערת שדה המכפלה, כמו שנאמר. ואברהם ידע, וכשאמר לבני חת, כסה את הדבר, ואמר "ויתן לי את מערת המכפלה", על שם שהיא מערה כפולה, והתורה לא קראה לה אלא מערת שדה המכפלה כראוי. והקדוש ברוך הוא עשה את הכל שימצא העולם הזה כדוגמא שלמעלה, ולהדביק זה עם זה שיהיה כבודו למעלה ולמטה. אשרי

¹ פי' אם על הכפל מדבר הכתוב הול"ל שדה הכפול ומדקאמר מכפלה ש"מ שהוא שם דבר, ר"ל השדה מקבל ממדה הנק' מכפלה, שהיא מלכות (מ"מ).

² כלומר שרמז המכפלה לשכינה ה' מכפלה וז"ש ובגינה קאמר באורח סתים ה' מכפלה להסתיר הסוד (נ"א). כמו שה' ראשונה היא אימא עלאה לו"ק כן אימא תתאה אם לכל נשמות ישראל וכן ה' עלאה מנהגת האצ"י וה' תתאה מנהגת העולמות התחתונים וכיוצא. ז"ח (נ"א).

³ פי' שהמלכות שהיא ה' אחרונה מקבלת מן ה' ראשונה (מ"מ).

⁴ ע"י א' ע"ב והערה שם על "ארע סתים".

⁵ וכן מילוי דילה (יהל אור).

⁶ שני הה"ן אלו א' הן, כי מלכות נכללת בבניה, ולכן בע"ק ובז"א לא אשתכחו אלא ג' אותיות יק"ו, שה' אחרונה בכלל ה' ראשונה (בהגר"א בספד"צ כא ע"א ד"ה ואמר בה'). מוציא אל הפועל, והן כלל ופרט, ע"כ הה"א כפולה שהוא ענין אחד (בהגר"א בס"י י ע"ג).

⁷ פי' שהאמת פי' מכפלה כמ"ש, שעל המלכות מדבר, ואברהם כשדבר עם בני חת שאינם יודעים הסוד אמר מערת המכפלה כדי שיבינו, שעל הכפל נקראים מכפלה שהיא מערה לפני ממערה, ובזה תירץ ר"ש קראי, שכשדבר עם בני חת, אמר מערת המכפלה. וכשהתורה מספרת הענין, אומרת שדה המכפלה, לרמז שהשדה שהוא גדול מהמערה, יונק מהמלכות שנקראת מכפלה, והמערה בכלל השדה, לכך כתיב מערת שדה המכפלה (מ"מ).

בראשית

חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם בעולם הזה ובעולם הבא.

כלא¹ לאשתכחא האי עלמא כגוונא דלעילא ולא תדבקא דא בדא למהוי יקריה לעילא ותתא זכאה חולקיהון דצדיקיא דקב"ה אתרעי בהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי

ואברהם זקן בא בימים ויהו"ה ברך את אברהם בכל (בראשית כד א) רבי יהודה פתח (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך האי קרא אתמר² אבל זכאה הוא בר נש דאורחוי אתכשרן קמי קב"ה ואיהו אתרעי ביה לקרבא ליה לגביה³

תא חזי אברהם אתקריב לגביה⁴ ותיאובתיה דיליה הוה כל יומי בהאי ולא אתקריב אברהם ביומא חד או בזמנא חדא אלא עובדוי קריבו ליה בכל יומי מדרגא לדרגא⁵ עד דאסתלק בדרגוי כד הוה סיב ועאל בדרגין עלאין כדקא חזי דכתיב ואברהם זקן וכדין בא בימים באינן יומין עלאין⁶ באינן יומין ידיעאן ברזא דמהימנותא

ויהו"ה ברך את אברהם בכל⁷ דמתמן נפקין כל ברכאן⁸ וכל טיבו⁹ זכאין אינן מאריהון דתשובה דהא בשעתא חדא ביומא חדא ברנע חדא¹⁰

מדרש הנעלם

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל". רבי יהודה פתח, "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך". הפסוק הזה נתבאר, אבל אשרי האיש שדרכיו כשרות לפני הקדוש ברוך הוא, והוא התרצה בו לקרבו אליו.

בא וראה, אברהם התקרב אליו, ותשוקתו היתה כל יום בזה, ולא התקרב אברהם ביום אחד או בפעם אחת, אלא מעשיו קרבוהו בכל ימיו מדרגה לדרגה, עד שהתעלה בדרגתו. כשהיה זקן ונכנס לדרגות עליונות כראוי, שכתוב "ואברהם זקן", ואז "בא בימים", באותם ימים עליונים, באותם ימים ידועים בסוד האמונה.

"וה' ברך את אברהם בכל", שמשם יוצאות כל הברכות וכל טוב. אשריהם בעלי התשובה, שהרי בשעה אחת ביום אחד ברגע אחד

¹ כלומר שעשה מערה לפניו ממערה מפני שהיא רמז לשכינה שהיא ב' מציאויות זו לפני מזו שכינה בתחתונים ולפנים מזו שכינה למעלה בספירות או ה' אחרונה ולפנים מזו ה' ראשונה, וקראה מערת המכפלה על שם הכפל הגשמי להסתיר הסוד (אור יקר).

² כלומר פסוק זה נתפרש לעיל בפרשת לך לך בסוד המכניס בנו לברית ועם כל זאת אין להכחיש פשוטו שהוא זכאה בר נש וכו' (אור יקר). צד ע"ב (הערת הזוהר).

³ מפני שפעמים שאדם מעשיו הגונים וכשרים ואינו מרוצה לפניו מפני קלקולו הקודם בפגם מולדתו שהוא ממזר וכיוצא וכו' עוד ירצה באומרו אתכשרן, ואיהו אתרעי, כי לא רבים יוכשרו להדבק בסוד האצילות שהוא מדת בא בימים דמסיק, וזהו אומרו ואיהו אתרעי ביה (אור יקר). עי' תיקו"ז ז ע"א בענין אם כבנים.

⁴ אתקריב לגביה שרדף אחרי העבודה הכשרה וכל מגמת פניו כל יומי להיותו נכנס בסוד האצילות כדכתיב הלך ונסוע הנגבה וכו' ולא השיג כניסתו לאצילות עד עת זקנתו (אור יקר).

⁵ פי' מחסד לחסד ממידה למידה עילה אחר עילה עד עלותו לאצילות (אור יקר).

⁶ עי' לעיל ל ע"א כי ששת ימים.

⁷ מפני שזכה לידבק באצילות, לכך אברהם גשמי נתברך ביסוד עצמו, שהוא שליח כל האצילות (אור יקר).

⁸ שהם שפע כל הספירות (אור יקר). הם החסדים א"נ מוחי חו"ב (מ"מ).

⁹ הוא ג"כ מסוד החסד ברכה וטוב כנודע, והם ב' בחי' מהיסוד על ידי החסד, הא' ברכה והיא למלכות והיינו וברכות לראש צדיק להשפיע למלכות שהיא בריכה לברכה הנשפעת מהחסד על ידי היסוד הנק' ברוך, והוא מקור לבריכה והטוב מעצם היסוד הנק' טוב על ידי החסד, ומשם המלכות נקרא טובה, ולעולם טיבו וברכאן מכל הספירות על ידי חסד ומוצאם ע"י היסוד (אור יקר). הם הגבורות שהם יין המשמח, א"נ הוא מוח הדעת (מ"מ).

¹⁰ יומא שעתא זמנא רגעא אפשר לרמוז אל ד' חלוקי כפרה שהם תשובה דהיינו עזיבת החטא וחרטה וידי שעתא חדא ויש תשובה תולה ויהו"כ מכפר והיינו יומא חדא ויש יסורין ממרקין והיינו זמנא חדא שהוא זמן היסורין ויש מיתה ממרקת והיינו רגעא חדא רגעא המות (אור יקר).

בראשית

מראש אמנה" היינו שכתוב "וישא עיניו וירא".
מראש אמנה היינו דכתיב (בראשית יח ב)

אמר רבי יהודה, אם הנשמה היא, אברהם מובן כפי שאמרנו. אבל מה זה יצחק. אמר רבי אבהו, הנה החברים אמרו שעכשיו נקרא יצחק על שם השמחה הרבה שבעולם. אמר רבי אבהו, בתחילה נקראת הנשמה אברהם והגוף שרה, עכשיו נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה.²

תנן במתניתין אמר רבי שמעון ארבעים שנה קודם קיום הגוף ממתנת הנשמה לגוף בארץ ישראל באיזה מקום במקום המקדש

אמר רבי אבהו תא חזי (שם כד סז) ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבהב וינחם יצחק אחרי אמו אוהב [ל]אותו הגוף ומתנחם עמו והוא עת לשחוק והחרוה בעולם

אמר רבי יהודה הא כל פרשתא דא אתברר [לן] [לון] אבל לא יכילנא למנדע מהו ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה (שם כה א) ולשקולא דדעתא כל פרשתא דא ליסתורי כד אתא רב דימי אמר האי פרשתא [דא] שמענא ולא אדכרנא אמרו דעלאין תקיפין לא זמנוה לגלאה ואנן מאי נימא³ קם רבי יהודה ואמר [מ]מתיבתא דחברנא מארי מתניתא גליא⁴

קמו ואזלו הוא ורבי ייסא ורבי חייה אשכחוה לרבי אלעזר ברבי שמעון והוה מגלה רזין בתפילין עאלו קמיה ואמרו במאי אתעסק(ת) מר אמר לון טעמא דתפילין אמינא דהא זכאה [הוא] בר נש דמנח תפילין וידע טעמא דידהו אמרו אי ניחא קמיה דמר לימא לן מלה אמר ו- שמענא <מאבוק> [מאבוי] דקודשא בריך הוא [ברחיו] (ברחמנותיה) סגיא דהוה ליה עם ישראל אמר

אמר רבי יהודה, אם הנשמה היא, אברהם מובן כפי שאמרנו. אבל מה זה יצחק. אמר רבי אבהו, הנה החברים אמרו שעכשיו נקרא יצחק על שם השמחה הרבה שבעולם. אמר רבי אבהו, בתחילה נקראת הנשמה אברהם והגוף שרה, עכשיו נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה.

שנינו במשנה, אמר רבי שמעון, ארבעים יום קודם קיום הגוף ממתנת הנשמה לגוף בארץ ישראל. באיזה מקום, במקום המקדש.

אמר רבי אבהו, בא וראה, "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבהב וינחם יצחק אחרי אמו". אוהב את אותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והשמחה בעולם.

אמר רבי יהודה, הרי כל הפרשה הזו התבררה לנו, אבל לא יכלנו לדעת מהו. "ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה". ולשקול הדעת כל הפרשה הזו לסתור. כשבא רב דימי, אמר, הפרשה הזו שמעתי ולא נזכרתי. אמרו שעליונים תקיפים לא היו מוכנים לגלות, ואנו מה נאמר. קם רבי יהודה ואמר, משיבת חברינו בעלי המשנה גלויה.

קמו והלכו הוא ורבי ייסא ורבי חייה. מצאו את רבי אלעזר ברבי שמעון, והיה מגלה את סודות התפילין. נכנסו לפניו ואמרו, במה מר מתעסק. אמר להם, את טעם התפילין אמרתי, שהרי אשרי האיש שמניח תפילין ויודע את הטעם שלהן. אמרו, אם נוח לפני מר, יאמר לנו הדבר. אמרו, שמענו מאביך, שהקדוש ברוך הוא באהבה רבה שהיתה לו עם ישראל, אמר

¹ קודם התחייה נק' הנשמה אברהם ואחר התחייה נק' יצחק. א"מ (נ"א).

² היינו בסוד ועטרותיהם בראשיהם, כי לעולם הבא יגדל כח הגבורות, כי כבר יטוהרו הסיגים שיצאו מס"ג (רמ"ז).

³ החכמים הגדולים לא הבינו פרשה זו לגלות ע"פ הסוד וא"כ אנחנו מה נאמר בה (ד"א).

⁴ סוד חוה ראשונה למה בראה הקב"ה, ועל פי דרך זה תבין טעם השידין אשר נבראו ע"ש בין השמשות. וסוד הענין הוא, כי היתה כוונת הבורא יתברך, מפני שאז ראה המטרוניתא אשר יצתה מקושטת וקדש היום ונשאר בלי גופין, שאם היו נבראים מקודם היה העולם חרב, מפני שבגופם היו מטשטשי עלמא. והוה הטעם עצמו אשר הקב"ה נתן חוה ראשונה לאדם כאשר חטא, כדי שיזריע בה נגעי בני אדם, ואלו לא היתה חוה ראשונה היה מזריע בארץ, והיה העולם חרב ומתמוטט, אשר היו מטשטשי עלמא, השדים אשר היו יוצאין מהזרעה שלו, ועכ"ז הוצרך ק"ל שנה לישיב בימי גיחון כדי לעשות טבילה. ובזה תבין הטעם שלקח אברהם אע"ה הגר, כדי לתקן כמו שתיקן אדה"ר ע"י חוה ראשונה (ספר הליקוטים בראשית ב, וכן הוא שם חיי שרה כה).

בראשית

לון למעבד ליה בי משכנא כגוונא <דרתיכא>
(דרכיבא) עלאה דלעילא וייתי דיוריה עמהון
הה"ד (שמות כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם ושמענא <מאבוך> (מאבו) דהכא סתים
טעמא דתפילין בהאי

קבט/ב

זהר

קריבין לגבי קב"ה מה דלא הוה הכי אפילו
לצדיקים גמורים דאתקריבו גביה קב"ה בכמה
שנין אברהם לא עאל באינון יומין עלאין עד
דהוה סיב כמה דאתמר וכן דוד דכתיב (מ"א א
א) והמלך דוד זקן בא בימים אבל מאריה
דתשובה! מיד עאל ואתדבק ביה בקב"ה רבי
יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון דתשובה קיימי
ביה בההוא עלמא צדיקים גמורים לית לון רשו
לקיימא ביה בגין דאינון קריבין למלכא יתיר
מכלהו² ואינון משכי³ עליהו ברעותא דלבא
יתיר ובחילא סגיא לאתקרבא למלכא

תא חזי כמה אתרין מתוקנין ליה לקב"ה
בההוא עלמא⁴ ובכלהו בי מותבי לון לצדיקים כל
חד וחד לפום דרגיה כדקא חזי ליה כתיב (תהלים
סה ה) אשרי תבחר⁵ ותקרב ישכון חצריך דקב"ה
קריב לון לגביה⁶ דסלקין אינון נשמתינ מתתא

להם לעשות לו משכן כדוגמת המרכבה
העליונה שלמעלה, ויביא את דיורו עמהם.
זהו שכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם". ושמענו מאביך, שכאן סתום
הטעם של התפילין

מתקרבים לקב"ה, מה שלא היה כך
אפילו לצדיקים גמורים שהתקרבו לקב"ה
בכמה שנים. אברהם לא נכנס באותם
הימים העליונים עד שהיה זקן, כמו
שנאמר. וכן דוד, שכתוב "והמלך דוד זקן בא
בימים". אבל בעל התשובה מיד נכנס ונדבק
בקב"ה. רבי יוסי אמר, שנינו, במקום
שבעלי התשובה עומדים בעולם ההוא, אין
לצדיקים גמורים רשות לעמוד בו, משום
שהם קרובים למלך יותר מכולם, והם
מושכים עליהם ברצון הלב יותר ובכח רב
להתקרב למלך.

בא וראה, כמה מקומות מתוקנים לקב"ה
בעולם ההוא, ובכולם בית מושבים
לצדיקים, כל אחד ואחד לפי דרגתו כראוי
לו. כתוב "אשרי תבחר ותקרב ישכון
חצריך". שהקדוש ברוך הוא מקרב אותם
אליו, שעולים אותם הנשמות ממטה

¹ בעל תשובה הנרצה הנה אינה בצדיק שבאה עבירה לידו ושב ממנה שאם כן כולם בעלי תשובה, שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וישוב בכל שנה מחטאיו, אלא הכוונה כמנשה מלך יהודה שהרבה לחטוא ואחר כך שב, והשתא ניחא שראש לשבים בגן עדן הוא מנשה מלך יהודה כדפירש רבי אליעזר בצואתו. והן אמת כי יחזק עתה הקושיא וכי מי שחטא מעט ושב בתשובה שלמה פחות ממה שהרבה לחטוא ושב נמצא לפי זה, לפי רבוי חטאיו תרבה שכרו. והא לא קשיא, כי כן יחזק תשובתו עד למרבה וטעם במקום שבעלי תשובה וכו' (אור יקר). עי' לעיל לט ע"א בעלי תשובה, והערה שם בשם הרמ"ז. מאריה דתשובה הם רשעים גמורים ועשו תשובה מעלתם גדולה. אבל דהע"ה שהיה צדיק גמור וחסא ושב אינו נקרא בעל תשובה שקרב אל הקליפות ושב לקדושה. ז"ח. ומ"ש שחטא דוד להורות תשובה היינו להודיע שמתקבלים אבל מעלת בעלי תשובה יותר. ומזה מוכח כדעת הרמב"ם הפך הרדב"ז סימן תתל"ב ומהרש"א ודו"ק כי קצרת. מא"ן (נ"א).

² שיש ו' מדרגות חסידים מחסד, גבורים מגבורה, מארי תורה מת"ת, חוזים נביאים מנ"ה, צדיקים מלכים יסוד ומלכות, מארי תשובה באימא עלאה נמצאים קרבים יותר (אור יקר).

³ כאן פירש טעם מספיק לגודל מעלתם, כי להיות ההכנעה חשובה לפני הבורא, הצדיק הגמור לא יכנע, אבל יגבה לבבו בינו לבין עצמו, מפני שמעולם לא חטא. ובעל תשובה אמיתי, לבבו נשבר בקרבו, ובאותו רצון הלב פועל יותר משאר הצדיקים, שאין הספירות העליונות נפעלות למטה אלא בצרון הלב ובכוונה (אור יקר). עי' שער רוה"ק י ע"ב: א"ל כונת הצדקה והתפלה והוא לייחד שם י"ה הנפרד מן ו"ה וקודם שהאדם יעשה איזו מצוה או צדקה יאמר לייחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו בשם כל ישראל ויכוין לחבר שם י"ה שהם דחילו ורחימו עם ו"ה שהם קב"ה ושכינתיה. ועי' פע"ח שער הזמירות פרק ה: צריך קודם שיעשה מצוה או צדקה לומר לייחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י"ה עם ו"ה בשם כל ישראל. שזה אר"א. ועי' תיקר"ז כו ע"א: ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרכת לעילא.

⁴ היכלות לנשמות בגן עדן (אור יקר).

⁵ נ"ב עי' פרשת לך לך צד ע"ב (הגהות הגר"א).

⁶ מלת תבחר ותקרב הת' לנוכח שהקב"ה בחר אותו, ובמלת תבחר ותקרב לא נתבאר מקום לנשמות אלא רק סתם גזרה כוללת לכל הנמשות הזוכות לעלות (אור יקר).

בראשית

למעלה להאחז בנחלתם שנתקנה להן. "ישכון חצריך", אלו המקומות והדרגות שבחוץ, ומי הם, כמו שנאמר "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה והאי הוא דרגא בין קדישין עלאין ומאן דזכאן לדרגא דא אינון שליחן דמארי עלמא כאינון מלאכין ועבדין שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון בגין דאלין (ג"א) אתקדשו²) תדיר בקדושה ולא אסתאבו

כגוונא דא מאן דאסתאב בהאי עלמא איהו משיך עליה רוח מסאב וכד נפק נשמתיה מניה מסאבין ליה ומדוריה בין אינון מסאבין ואלין אינון מויקין דעלמא כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא הכי הוא מדוריה ואתמשך בההוא עלמא³ ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה ואעלין ליה לגיהנם

תא הוי מאן דאתקדש ונטיר גרמיה בהאי עלמא דלא אסתאב מדוריה בההוא עלמא בין אינון קדישין

מדרש הנעלם

פסוקא

[אמר לון] תא הוי כגוונא עלאה אתעבד מקדש ברתוכי קדישין ובתר כן אשרי קודשא בריך הוא דיוריה עמהון כעניינא דא וכגוונא דא אתערו חברייא מארי מתניתא בטעמא דתפילין למהוי ההוא גברא דוגמא דרתיכי עלאין רתיכא תתאה רתיכא עלאה למיתא [מלכותא דיליה] (דיליה מלכותא) וישרי דיוריה עלויה

ותנינן אית ביה רזין עלאין ודוגמיהון ואית ביה תלת רתיכין דוגמת עלאין קדישין רזין דתלת אתוותא דשמהן קדישי עלמין תלת רתיכין תלתא אתוותא ארבע פרשיות שליט על ארבע ועל כך רזא [דשיין] דתלת כתרין ושיין

כדוגמא זו מי שנטמא בעולם הזה, הוא מושך עליו רוח טומאה, וכשיוצאת ממנו נשמתו, מטמאים אותו, ומדורו בין אותם הטמאים, ואלו הם המזיקים של העולם. במה שממשיך אדם את עצמו בעולם הזה, כך הוא מדורו ונמשך באותו העולם, ואותן רוחות הטמאות מטמאות אותו ומכניסות אותו לגיהנם.

בא וראה, מי שמתקדש ושומר את עצמו בעולם הזה שלא יטמא, מדורו בעולם ההוא בין אותם קדושים

בפסוק הזה.

אמר לו, בא וראה, כדוגמת העליון נעשה המקדש במרכבותיו הקדושות, ואחר כך השרה הקדוש ברוך הוא את דיורו עמהם. כענין הזה וכדוגמא זו התעוררו החברים בעלי המשנה בטעם התפילין, שיהיה אותו האיש דוגמא של המרכבות העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו.

ושינונו, יש בו סודות עליונים ודוגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דוגמת העליונים הקדושים, סודות של שלש אותיות של השמות הקדושים, שלשה עולמות, מרכבות שלש אותיות, ארבע פרשיות שולטין על ארבע, ועל כן סוד השי"ן של שלשה כתרים,

¹ כגון חצר לבית, ועניינו כי בסוד מעמד הנשמות אין מקום למלאכים, להיות שמקום המלאכים הם ז' היכלות הידועים, שהם מדור למיני המלאכים. וראש הממונה על כל צבא מרום, הוא המלאך מטטרון. ולמעלה מז' היכלות פנימה להיכל קדש הקדשים, הוא היכלות הנשמות. והנה כל מקום המלאכים הוא מקום הנקרא יצירה, וכל מקום הנשמות הוא מקום הנקרא בריאה וכסא הכבוד. והיצירה כמו חצר לבריאה, ולפיכך הצדיקים שאינם זוכים ליכנס לבית ונשארים בחצר, שהם דרגין דלבר, יש להם שליחות כמלאכים, מפני שהם בעולם המלאכים כדמפרש ואזיל (אור יקר). פי' עולם היצירה שהוא עולם המלאכים (מ"מ).

² הענין כי המדרגות למעלה הם בחצר זה למטה מעולם המלאכים שהוא היצירה יש מדרגת החצונים שהם סביב רשעים יתהלכון ולכך מאן דאסתאב אין לו רוח שהוא מעולם המלאכים אלא נפש שהוא מעולם העשייה ונפשו נכרתת מהקדושה ונטרדת לבין החצונים שהם למטה ממדרגות המלאכים ומאן דנטיר גרמיה ולא אסתאב יש בו רוח ונתן לו חלק בעולם המלאכים אמנם ליכנס לתוך הבית שהוא עולם הנשמות צריך שיהיה לו נשמה והיינו בסוד עסק התורה והמצוה נוסף על שמירת עצמו מטומאה ומכל דבר רע (אור יקר).

³ נט ע"א (הערת הזוהר)

בראשית

דארבע כתרין¹ תלתא מלכין שליטין בגופא תפלין עלוי קודשא בריך הוא לעילא אלין תפלין דרישא תפלין דדרועא ארבע פרשיין לבא רכיב דוגמא דרתיכא תתאה ותתאה רכיב

עוד תנינן דא רכיבא דדרועא לתתא ולבא רכיב דוגמא דאיהו לתתא ואתמסרון בידיה לאענאה² לון כל חילי שמיא כך לבא הוא רכיב לתתא ואתמסרו בידוי כל אברי גופא ועילא מניה ארבע פרשיין על מוחא דרישא איהו אבל קודשא בריך הוא שליטא עלאה מלכא מכלא (ורוח) [ורוא] דחכמתא דא הוא כגוונא דמקדשא דכתיב (שמות כה יט) ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה ועליהו דיוריה דמלכא בארבע אתון תרין רתיכין

וכהאי גוונא לבא ומוחא [לבא מכאן ומוחא מכאן] ועליהו מדוריה דקודשא בריך הוא בארבע [ארבע] פרשיין אמר רבי אלעזר מכאן ולהלאה רזי דכתרי אתוותא ופרשיין בגופייהו ורצעותיהון הלכה למשה מסיני ורמיזא דלהון אתגלי וטעמא דכלא בתלת עשר מכילין [נ"א] דרחמי

אמר רבי יהודה אלמלא לא אתינא אלא בדיל רזא דא דיי אמרו ליה זכאה חולקך לעלמא דאתי דכל רז לא אניס לך אמרו ליה אתינא

קל/א
זהר

עלאין ועבדין שליחותא תדיר ואלין קיימי בחצר כמה דאת אמר (שמות כז ט) את חצר המשכן ואית אחרנין⁴ דאינון לגו יתיר דלאו אינון בחצר אלא בביתא כמה דאת אמר (תהלים סה ה) נשבעה בטוב ביתך אמר דוד נשבעה בטוב ביתך כיון דאמר ישכון חצריך⁵ אמאי כתיב

ושי"ן של ארבעה כתרים. שלשה מלכים שולטים בגוף, תפילין עליו, הקדוש ברוך הוא למעלה. אלו תפילין של ראש. התפילין של זרוע ארבע פרשיות. הלב רוכב, דוגמא של המרכבה התחתונה, והתחתון רוכב.

עוד שנינו, זה הרכב של הזרוע למטה, והלב רוכב, דוגמא שהוא למטה, ונמסרו בידו להנהיג חיילות השמים. כך הלב רוכב למטה, ונמסרו בידו כל איברי הגוף. ומעליו ארבע פרשיות הוא על המח של הראש. אבל הקדוש ברוך הוא שליט עליון, המלך מהכל. (ורוח) וסוד החכמה הזו הוא כדוגמת המקדש, שכתוב "ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה". ועליהם דיור המלך בארבע אותיות שתי מרכבות.

וכדוגמא זו הלב והמח, הלב מכאן והמח מכאן, ועליהם מדורו של הקדוש ברוך הוא בארבע (ארבע) פרשיות. אמר רבי אלעזר, מכאן והלאה סודות הכתרים, האותיות והפרשיות בגופם וברצועותיהם, הלכה למשה מסיני, והרמז שלהם התגלה, והטעם של הכל בשלש עשרה מדות (הרחמים).

אמר רבי יהודה, אלמלא לא באתי אלא עבור הסוד הזה, די. אמרו לו, אשרי חלקך בעולם הבא, שכל רז אינו אנוס לך. אמרו לו, באנו

עליונים ועושים תמיד שליחות, ואלו עומדים בחצר, כמו שנאמר "את חצר המשכן". ויש אחרים שהם בפנים יותר שאינם בחצר אלא בבית, כמו שנאמר "נשבעה בטוב ביתך". אמר דוד, "נשבעה בטוב ביתך", כיון שאמר "ישכון חצריך", למה כתוב "נשבעה בטוב ביתך", היה צריך

¹ עי' תיקר'ז י ע"ב. ועי' שעה"כ תפילין ד: בענין השינון שבתפילין של ראש, שין דתלת רישין ושיין דארבע רישין, והם שבעה רישין. והענין הוא במה שביארנו כי המוחין הם ד' [ח"ב ח"ג – שם דרוש ב], ומתלבשים בנה"י דאימא שהם שלשה אחרים, והרי הם שתי בחי'. וכנגדם הם שין של ארבע רישין מצד א' ושיין דתלת רישין מצד אחר. גם יש סיבה אחרת, והוא שהמוחין הם ארבע ובהתלבשם תוך נה"י דאימא נעשים תלת מוחין לבד כנודע [חב"ד].

² לאעלאה (לפ"ו).

³ להנהיגם [לכל צבא השמים. הרשב"ב] (ד"א).

⁴ אותם שהם בעולם הנשמות ואמר תדיר מפני שאינם עושים שליחות דהיינו יוצאים ובאים אלא תדיר שם בקבע והם נשמות שאי אפשר לעולם להסתפק על ידם ואין עושין שליחות אלא רוחות (אור יקר).

⁵ חצריך הם ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות. ביתך הוא הת"ת שהוא בית למוחי אר"א שמתלבשים בו. היכלך, היא הבינה שהיא היכל לאבא (מ"מ לעיל צד ע"ב).

בראשית

נשבעה בטוב ביתך ישבע בטוב ביתך מיבעי ליה כמה דכתיב ישכון אלא הא תנינן לית ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלהודייהו¹ ואית אתר לחסידי עליוני² דעיילי לנו ומאן אינון כדכתיב (במדבר ג לח) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו וגו'³ וכמה מדורין⁴ על מדורין ונהורין על נהורין מתפרשן בההוא עלמא וכל חד אכסיף מנהורא דחבריה כמה דעובדין אתפרשן בהאי עלמא⁵ הכי נמי דוכתיב ונהורין מתפרשן בההוא עלמא⁶ ותא חזי הא אתמר דאפילו בהאי עלמא כד בר נש נאים על ערסיה ונשמתינן אצטריכו לאתשומטא בעלמא ונפקו מגו גופא לאו כל נשמתינן ונשמתינן סלקא ושטיא למחזי ביקר סבר אפי דעתיק⁷ יומין⁸ אלא כמה דאתמשיך⁹ תדיר וכפום עובדוי הכי נשמתינן סלקא (ו)אי אסתאב איהו נאים ונשמתינן נפקא וכל אינון רוחין מסאבין נקטינן לה ואתדבקת בהו באינון דרגין תתאין דשטיין בעלמא ואינון מודיעין לה מלין דאינון קריבין למיתי בעלמא¹⁰ ולומנין דמודיעין

לומר ישבע בטוב ביתך כמו שכתוב ישכון. אלא הרי שנינו, אין ישיבה בעזרה אלא למלכי דוד לבדם. ויש מקום לחסידים עליונים שנכנסים לפנים, ומי הם, ככתוב "והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו" וגו'. וכמה מדורים על מדורים ואורות על אורות נפרדים בעולם ההוא, וכל אחד מתבייש מאור חברו. כמו שהמעשים נפרדים בעולם הזה, כך גם מקומות ואורות נפרדים בעולם ההוא.

ובא וראה, הרי נאמר שאפילו בעולם הזה, כשאדם ישן על מטתו והנשמות צריכות לשוטט בעולם ויצאו מתוך הגוף, אין כל נשמה ונשמה עולה ומשוטטת לראות בכבוד סבר פני עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי המעשים, כך נשמתו עולה. אם נטמא, הוא ישן והנשמה יוצאת, וכל אותן רוחות טמאות לוקחות אותה, ונדבקת בהן באותן הדרגות התחתונות שמשוטטות בעולם, והם מודיעות לה דברים שקרובים לבא לעולם.

¹ ולזה אמר דוד נשבעה, כמדבר על עצמו ומשפחתו, שהם זוכים מצד נשמה. ועכ"ז כל ישראל בני מלכים מצד הנשמה הזוכה אליה במעשיו, וזוכים להיות נשבעים שם מזיו השכינה, ירצה מהזיו הנשפע מהיסוד לשכינה, והיינו טוב ביתך, כי טוב נשפע מהיסוד לבית שהיא מלכות, שאור זה נמשך למטה מהשכינה בסוד כסא הכבוד. אמנם יש אחרים שהם זוכים לנשמה דאצילות שהם חסידי עליונין בסוד מאריהון דקבלה, והם חונים לפני המשכן למעלה מהכסא קדמה לפני אהל מועד מזרחה בסוד אור הת"ת הנק' מזרח והוא אור עליון (אור יקר). כי המלכות יורדת לבריאה הנק' בית כמ"ש הרב על פסוק כי תבנה בית חדש בית עילאה ברבא שהיא בריאה ולכך אמר נשבעה בטוב ביתך לפי שהוא בחי' המלכות דעיילי לגוי פי' לאצילות שהמשכן היא מלכות דאצילות כמ"ש הרב על פסוק בקרקע המשכן שהבריאה היא קרקע מלכות דאצילות הנק' משכן ואמר הכתוב והחונים לפני המשכן דהיינו שחונים לפני המלכות דאצילות (מ"מ).

² הנה ג' מדריגות דחשיב בית וחצר והיכל חצר הוא ג"ע למטה בעשיה. בית הוא ג"ע דיצירה. היכל הוא ג"ע דברי' שהוא היכל קה"ק שהוא ראש היצירה והוא עצמו סוף הברי' וכן קבלה מהאר"י זצ"ל. א"מ (ג"א).

³ ויקהל רט ע"ב (ד"א).

⁴ בכל א' מהמדריגות הנזכרות יש היכלות וחופות אלו למעלה מאלו (אור יקר).

⁵ הענין שיש לענייני המצות סגולות לפתוח מקורות אורות מלמעלה ויש משקל לשקול המעשה ולפי ענין המעשה כן יפתח האור מלמעלה ויעשה מאותו אור חופה לצדיק הגורם ממין המקור וממין סגולת המצוה ולזה כמו שחלוקות המעשים בעולם הזה רבים ועל הרוב לא ישתוו כן לכל צדיק וצדיק חופה ומדור לעצמו בנוי מאורות הנפתחים על ידי מעשיו הטובים (אור יקר).

⁶ הארה הבאה לכ"א היא כפי המדור שלו כפי מעשיו ואף דהרבה כתות יש בישיבה אחת מ"מ בעת חלוקת ההארה לזה נותנים הרבה ולזה נותנים מעט. ז"ח (נ"א).

⁷ נמחק בצ"ור יקר.

⁸ הם פני הימים הנזכרים דהיינו הפנים המאירים מהם אל הצדיקים למטה דהיינו הפנים המאירים במלכות וסבר הוא מלשון הסברת פנים והיינו הפנים השוחקות המתגלות מלמעלה מאור השכינה כללות הששה קצוות (חסרה תיבה) הצדיקים והיינו הסברת פנים שקונם מסביר להם ואפשר דהיינו יאר ה' פניו ישא ה' פניו (אור יקר).

⁹ צריך ב' תנאים האחד הרגל מעשיו שאם הוא רשע אף אם יעשה מצוה אחת כתקנה אל מפני זה יטהר לעלות שם אם לא בתשובה וזה שאמר כמא דאתמשך תדיר הב' שבאותו היום עצמו לא נטמא שאם הוא צדיק ועכ"ז באותו היום נתלכלך בחטא בלי ספק לא יעלה וזה שאמר וכפום עובדוי (אור יקר).

¹⁰ מפני שאין החצונים יודעים אלא מה שעתיד בקרוב מפני שהקדושים מכריזים להם (אור יקר).

בראשית

לה מלין כדיבין¹ והייכן בה והא אוקמוה ואי זכי בר נש כד איהו נאים ונשמתי סלקא אולא ושמיא ובקעא בין אלין רוהין מסאבין וכלהו מכריזין ואמרין פנון אתר פנון לאו דא מסטרנא ואיהי סלקא בין אינון קדישין ומודעי לה מלה הדא דקשוט² וכד נחתא כל אינון חבילין טריקין³ בעאן לאתקרבא >בהדה למנדע ההיא< (בההיא) מלה ואינון מודעין לה מלין אחרנין וההיא מלה דנטלא גו אינון קדישין בין אינון

מדרש הנעלם

קמיה דמר למנדע רזא דהאי פסוקא (בראשית כה א) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה אמר פירושא דהאי פסוקא כמה דגלו חברנא מארי מתניתין דכד נשמתי ייתי בההוא גופא קדישא דילה הא מילייתא [הוון] על הייביא דיקומון ויכשרון עובדין ויתן להו מזיוא יקרא דיליה דינדעון ויתובון ויזכון זכותא שלימתא וכד חמא שלמה דא (הוה) [תוה] סני ואמר (קהלת ח י) ובכך ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו שיבאו ויחיו ממקום קדוש ותנינן אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן כתיב (ירמיה יג כג) היהפוך כושי עורו ונמר חברבורתי⁴ כך הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים לעולם לא יקטירו בעולם הבא ראה מה כתיב (בראשית כה א) ויוסף אברהם ויקח אשה ושרוצה לעשות להם נשמה לגופם ולקרבם בתשובה כמה דאת אמר (שם יב ו) ואת הנפש אשר עשו בחרן

אמר רבי אלעזר תא הזי מה כתיב (שם כה ב) ותלד לו את זמרן ואת יקשן הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן העולם דכתיב (שם ו) וישלחם מעל יצחק בנו ועליהם נאמר (דניאל יב ב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו' ועל האחרים נאמר (שם ג) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע וגו'

ולפעמים שמודיעים לה דברים כוזבים וצוחקים עליה, והרי פרשוה. ואם זוכה אדם, כשהוא ישן ונשמתי עולה, הולכת ושטה ובוקעת בין הרוחות הטמאות, וכולם מכריזים ואומרים, פנו מקום פנו. זה אינו מצדנו, והיא עולה בין אותם הקדושים, ומודיעים לה דבר אחד אמת. וכשיורדת, כל אותם מחנות של בעלי דינין רוצים להתקרב אליה לדעת אותו הדבר, והם מודיעים לה דברים אחרים. והדבר ההוא שנטולת בתוך אותם קדושים בין אותם

לפני מר לדעת את סוד הפסוק הזה, "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה". אמר, פירוש של הפסוק הזה כמו שגילו חברינו בעלי המשנה, שכאשר הנשמה תבוא באותו הגוף הקדוש שלה, הנה הדברים היו על הרשעים שיקומו ויכשירו את מעשיהם, ויתן להם מזיו כבודו שידעו וישובו ויזכו זכות שלמה. וכששלמה ראה את זה, היה (תמה הרבה) הרבה ואמר, "ובכך ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו", שיבואו ויחיו ממקום קדוש. ושנינו, אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, כתוב "היהפוך כושי עורו ונמר חברבורתי", כך הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא יקטירו בעולם הבא. וראה מה כתוב, "ויוסף אברהם ויקח אשה", ושרוצה לעשות להם נשמה לגופם ולקרבם בתשובה, כמו שנאמר "ואת הנפש אשר עשו בחרן".

אמר רבי אלעזר, בא וראה מה כתוב, "ותלד לו את זמרן ואת יקשן". הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן העולם, שכתוב "וישלחם מעל יצחק בנו", ועליהם נאמר "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו" וגו'. ועל האחרים נאמר "והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע" וגו'.

¹ לשחק בו (אור יקר).

² ואפילו לזמן רחוק כענין ואביו שמר את הדבר (אור יקר).

³ משחיתים נושכין (אור יקר) מלשון טרקה חויה [שבת קי ע"א] (רמ"ז ח"ג נב ע"ב). חיילות חבילות בעלי דינין המענישים ונושכים אותו כענין חויה דרבנן טרקה בע"ז דף ז"ך ע"ב וכן חבילי טהירין פי' לעיל (ד"א).

⁴ כוש בן חם הושחר מקללת נח כי היה כולו הפך לבן כמו כפות ידיו ורגליו וכמארז"ל ונמר מנומר מתחלת ברייתו והכתוב השוה את שניהם שלא יהפכו ללבן לעולם ועד וטועים האומרים שהכושי שחור מתחלת ברייתו כי אחד היה אדה"ר ומן ש"ת הושתת העולם וארז"ל ג' שמשו בתיבה וחם אחד מהם ולכך לקה בעורו כשראה ערות אביו נוסף על עון התיבה שעונש זה ראוי בגופו כו'. הרשב"ב (נ"א).

בראשית

אמר רבי יהודה האי משמע על פרשתא ומשמע דאותו זמן [אבד שם] (נקרא שם נשמה) אברהם ובמקומו נקראת יצחק בדקאמרן הה"ד (בראשית כה יא) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהיים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי עם ידיעת החי שהוא חי [העולמים] (לעולמים) לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה הה"ד (ישעיה יא ט) כי מלאה הארץ דעה את יהו"ה

קל/ב
זהר

אחרנין איהי כעבורא גו תיבנא [והאי] (ומאן) איהו דזכי יתיר¹ בעוד דאיהו קאים >ונשמתיא קיימא < בהאי עלמא כנוונא דא כד נפקין נשמתינ מגופא מהאי עלמא בעאן לסלקא וכמה תרעין חבילי טהירין קיימי (ו)אי אינון מסטריהו כלהו אחדין בהו באינון נפשאן ומסרי לון בידא דדומיה לאעלא לון בניהנם ולבתר סלקן² [ואחדן] (ואתאחדן) בהו ואינון נטלי להו ומכרוי בהו אלין אינון דעברו על פקודי דמאריהון וכן שטיין בכל עלמא ולבתר מהדרי להו לגיהנם וכן עד תריסר ירחי לבתר תריסר ירחי משתככי בההוא אתר דאתחזי לון אינון נשמתינ דזכו סלקי לעילא כמה דאתמר וזכאן בדוכתייהו

תא הוי זכאין אינון צדיקייא דאתגניו להו כמה טבין לההוא עלמא ולית אתר פנימאה בכל אינון כאינון דידיעי רזא דמאריהון³ וידעי לאתדבקא בהו בכל יומא על אלין כתיב (ישעיה

אמר רבי יהודה, זה משמע על הפרשה, ומשמע שאותו זמן (נקרא) עבד (אבד) שם (הנשמה) אברהם, ובמקומו נקראת יצחק, כפי שאמרנו. זהו שכתוב "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי", עם ידיעת החי שהוא חי העולמים, לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה. זהו שכתוב "כי מלאה הארץ דעה את ה'".

האחרים הוא כתבואה בתוך התבן. וזה (מי) הוא שזוכה יותר בעוד שהוא עומד והנשמה עומדת בעולם הזה. דוגמא לזה כשיוצאות הנשמות מהגוף מהעולם הזה, רוצות לעלות, וכמה שומרי הפתח ומחנות אורות נמצאים, אם הם מצדם, כולם אוחזים בהם באותן הנפשות, ומוסרים אותם ביד דומה להכניסם לגיהנם. ואחר כך עולות ואוחזים בהם, והם נוטלים אותם, ומכריזים בהם, אלו הם שעברו על מצוות רבונם. וכן משוטטות בכל העולם. ואחר כך מחזירים אותם לגיהנם. וכן עד שנים עשר חדשים. אחר שנים עשר חדשים הם שקטים באותו מקום שראוי להם, אותם הנשמות שזכו עולות למעלה, כמו שנתבאר, וזוכות במקומם.

בא וראה, אשרי הצדיקים שנגנזו להם כמה טובות לעולם ההוא, ואין מקום פנימי בכל אותם כאותם שיודעים את סוד רבונם ויודעים לדבק בה בכל יום. על אלו כתוב

¹ דהיינו מדרגת הנבואה, ומי ומי הזוכים אליה שהוא בר בלא תבן (אור יקר). כלומר אין מי שזוכה יותר מדבר אחד של אמת. ז"ח (נ"א).

² היינו בין עונש לעונש וכו' שיכנס למדור אחד ושם יענש על עבירות ידועות ובמדור אחר על עבירות אחרות (אור יקר).

³ בתנאי שיהיה כל מגמת מעשיהם על דרך הסוד, כי על דרך זה שואבים מלמעלה נשמה דאצילות ומושכים בכל יום בטוב כוונתם אור הספירות למטה ולזה מנוחתם מהאור העליון מקום שאין משיג אלא נעלם וכמו שהם מחכים מלה דחכמתא וסודות החכמה העליונה כן חלקם מלמעלה מהחכמה שהיא סוד גן עדן עילאה שעליה נאמר עין לא ראתה אלהים שהיא בינה בלבד משגת שם ונשמות האצילות מבינה, ולכך עידונם בתוך עידון הבינה. ואף אם יתעסק בפשוטי הדברים בחכמה הזאת, לא ישיג המדרגה הזאת אלא כאשר ילפלל ויטיב עיונו. ואם לא ישיג בפעם אחת וכו', יחכה כי בהתמדת העיון ישיג, אז נקרא מחכה וישיג המדרגה הזאת, מטעם שאז משתמש בסוד חכמה ובינה, כי החכמה הם ראשי פרקים שנמסרו לו ונמצאים בספרי הרשב"י, ובינה היא להבין דבר מתוך דבר, ולהתפלפל ולדקדק הרבה בחכמה, ואז יצא לו סוד. והרי הוא מחדש חדוש בתורה שמעלתו גדולה כדפי' בזהר וכו', והארכתי בזה להוציא מלב הטועים האומרים שאין לפלפל בחכמה הזאת ולא לחדש בה דבר, ונתלו במה שמצאו בזהר בראשית עונש המחדש בחכמה הזאת מה שלא קבל, וטעו בהבנת הדבר דהיינו דווקא המחדש ח"ו הקדמה בענינים העליונים שלא קבל, אמנם לפלפל בראשי פרקים, ולחדש מתוכם הקדמה מורכבת על ראשי פרקים הידועים, הן הן הדברים החשובים לפני הבורא (אור יקר).

בראשית

סד ג) עין לא ראתה אלהיים זולתך יעשה למחכה לו מאי למחכה לו כמה דאת אמר (איוב לב ד) חכה את איוב בדברים ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין [ליה] ומחכאן [ליה] למנדע ברירא דמלה <ואשתמודעא> (ולאשתמודעא) למאריהון אלין אינון דמאריהון משתבח בהון בכל יומא אלין אינון דעאלין בין עלאין קדישין ואלין עאלין כל תרעי דלעילא ולית מאן דימחי בידהון זכאה חולקיהון בעלמא די² ובעלמא דאתי³

תא חזי אברהם עאל למנדע ולאנתדבקא במאריה כדקא יאות לבתר דאקדים עובדוי בקדמיתא וזכה באינון יומין עלאין ואתברך מאתר דכל ברכאן נפקי מתמן דכתיב (בראשית כד א) ויהוה ברך את אברהם בכל מאי⁴ בכל אתר דנהרא דלא פסקי מימיו לעלמין אמר רבי חייא תא חזי דאברהם לא בעא לאתערבא בנישי עלמא ולאנתדבקא בשאר עמין עעכו"ם בגין דנשייא דשאר עמין עכו"ם אינון (מ)סאבין לגוברייהו ולאינון דמתדבקין בהון בגין דכד אברהם ידע חכמתא ידע עקרא ושרשא ומאן אתר נפקי ושטיין רוחי מסאבין בעלמא ועל דא אומי לעבדיה דלא יסב אתתא לבריה משאר עמין

רבי יצחק פתח ואמר (קהלת יב ז) וישוב העפר אל הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהיים אשר נתנה תא חזי⁵ כד ברא קב"ה לאדם נטל עפריה מאתר דמקדשא ובנה גופיה מארבע סטרין דעלמא⁶ דכלהו יהבו ליה חילא לבתר אתרק עליה⁷ רוחא דחיי⁸ כמה דאת אמר (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים וגו' לבתר

"עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו". מה זה "למחכה לו", כמו שנאמר "חכה את איוב בדברים". ואלו הם שדוחקים לדבר של חכמה ומדקדקים בו ומחכים לדעת את בירור הדבר, להיות מופרים לרבונם. אלו הם שרבונם משתבח בהם בכל יום. אלו הם שנכנסים בין עליונים קדושים, ואלו נכנסים בכל השערים שלמעלה, ואין מי שימחה בידם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

בא וראה, אברהם נכנס לדעת ולהדבק ברבונו כראוי, לאחר שהקדים את מעשיו שבראשונה, וזכה לאותם הימים העליונים, והתברך מהמקום שכל הברכות יוצאות משם, שכתוב "וה' ברך את אברהם בכל". מה זה "בכל", המקום של הנהר שאין פוסקים מימיו לעולמים. אמר רבי חייא, בא וראה שאברהם לא רצה להתערב עם נשות העולם ולהדבק בשאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, משום שנשות שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות הם מטמאות את בעליהם ולאותם שנדבקים בהם. משום שכשאברהם ידע את החכמה, ידע העיקר והשורש, ומאיזה מקום יוצאות ומשוטטות רוחות טמאות בעולם, ועל כן השביע את עבדו שלא יקח אשה לבנו משאר העמים. רבי יצחק פתח ואמר, "וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה". בא וראה, כשהקב"ה ברא את האדם, נטל עפרו ממקום המקדש, ובנה את גופו מארבעת הצדדים של העולם, שכולם נתנו לו כח. אחר כך הריק עליו רוח חיים, כמו שנאמר "ויפח באפיו נשמת חיים" וגו'. אחר כך קם וידע שהוא מעליונים

¹ פירוש סודות התורה ומאמרי הזוהר דייקין להם בדקדוק ומחכאן ומקוים לדעת ברירה דמלה ובזה ולאשתמודעא למאריהן כמ"ש דוד לשלמה דע את אלקי אביך ועבדהו וכמרז"ל כל היודע שיעור קומה מובטח לו שהוא בן עוה"ב וזה ישיג בלימוד ספר הזוהר ופירושו בדיוק ובעיון וכמ"ש"ל דף קל"ב ב' בשיעורא דסורטא יוצר כלא ופירושו עמוק וארוך. הרשב"ב (נ"א).

² שיודעים לרצות קונם בתפילתם ויודעים חומר החטא ונשמרים ממנו (אור יקר).

³ לגודל שכרם מהאצילות ולא מבריאה יצירה ועשיה לבד (אור יקר).

⁴ נ"ל דאתי לאשמועינן דכיון דברך את אברהם בכל ר"ל במדת כ"ל שהוא הו"ק העליון שממנו יוצאים נשמות קדושים וידע ההפרש בין ישראל לעובדי כוכבים לפיכך לא צוה לקחת אשה מהם. ועיין ז"ח. א"מ (נ"א).

⁵ בראשית לד ע"ב (ד"א). ועי' ויגש רה ע"ב ופ' וארא כג ע"ב.

⁶ פי' הם חגת"ם (מ"מ).

⁷ שפך עליו (ד"א).

⁸ פי' נשמה מבינה (מ"מ).

בראשית

קם וידע דאיהו מעילא ותתא וכדין אתדבק וידע חכמה עלאה כגוונא דא כל בר נש דעלמא איהו כליל מעילא¹ ותתא² וכל אינון דידעין לאתקדשא בהאי עלמא כדקא יאות כד אולידו בר משכין עליה רוח קדישא מאתר דכל קדושין נפקין מניה ואלין אקרון בנין לקב"ה בנין דגופא אתעביד בקדושה כדקא יאות הכי נמי יהבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא כדקא חזי והא אתמר תא חזי בשעתא דזמין בר נש למיהב חושבן עובדוי עד לא יפוק מעלמא ההוא יומא יומא דחושבן איהו דגופא ונשמתא יהבי חושבנא לבתר נשמתא אתפרשא מיניה וגופא תב לארעא וכלא תב לאתריה דאתנסיב מתמן והא אוקמוה עד זמנא דקב"ה זמין לאחייא מתייא כלא גניז קמיה וההוא גופא ממש וההיא נשמתא ממש זמין קב"ה לאתבא לעלמא כמלקדמין ולחדתא אנפי עלמא הדא הוא דכתיב (ישעיה כו יט) יחיו מתיד נבלתי יקומון וההיא נשמתא ממש גניזא קמי קב"ה ותבת לאתרה כפום ארחהא >כמה דאת אמר (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה<

ולזמנא דזמין קב"ה לאחייא מתייא זמין איהו לארקא מלא מרישיה³ עלייהו ובההוא⁴ מלא יקומון כלא מעפרא הדא הוא דכתיב (ישעיה כו יט) כי טל אורות טלך מאי טל אורות ממש מאינון נהורין דלעילא⁵ דבהון זמין לארקא חייז לעלמא בנין דאילנא

קלא/א

דחיי⁶ יריק חייז דלא פסקין לעלמין דהא השתא פסקין⁷ בנין דהא חויא בישא שלמא

ותחתונים, ואז נדבק וידע את החכמה העליונה. כדוגמא זו כל אדם שבעולם הוא כלול מעליונים ותחתונים, וכל אותם שיודעים להתקדש בעולם הזה כראוי, כשמולידים בן, מושכים עליו רוח קדושה מהמקום שכל הקדושים יוצאים ממנו, ואלו נקראים בנים לקב"ה. משום שהגוף נעשה בקדושה כראוי, כך גם נותנים לו רוח ממקום עליון קדוש כראוי, והרי זה נתבאר. בא וראה, בשעה שעתיד אדם לתת חשבון מעשיו טרם יצא מן העולם, אותו היום הוא יום החשבון שגוף ונשמה נותנים חשבון. אחר כך הנשמה נפרדת ממנו, והגוף שב לארץ, והכל שב למקומו שנקלח משם, והרי פרשוה. עד הזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, הכל גנוז לפניו. ואותו גוף ממש ואותה נשמה ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להשיב לעולם כמו מקודם ולחדש את פני העולם. זהו שכתוב "יחיו מתיד נבלתי יקומון". ואותה הנשמה ממש גנוזה לפני הקדוש ברוך הוא, ושבה למקומה כפי דרכה, כמו שנאמר "והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה".

ובזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, עתיד הוא להריק טל מראשו עליהם, ובאותו הטל כולם יקומו מהעפר. זהו שכתוב "כי טל אורות טלך". מה זה טל אורות, אורות ממש מאותם האורות של מעלה שבהם עתיד לשפוך חיים לעולם, משום שעץ

החיים מריק חיים שלא נפסקים לעולמים. שהרי עכשיו נפסקים משום

¹ נשמתו מבינה (מ"מ).

² גופו מהמלכות כמ"ש הרח"ו בהגהותיו פרשת וארא (מ"מ).

³ היא הארת מוחא סתימאה דא"א, ונגיד דרך ד' נימין דשערי דא"א שנמשכים עד רישא דז"א, וז"ש לארקא מלא מרישיה שהוא רישא דז"א ושרשו ממוחא סתימאה (מ"מ).

⁴ נשא קכח (ד"א).

⁵ כנ"ל שהוא ממוחא סתימאה ונמשך לרישא דז"א וז"ש אורות ממש מאינון נהורין דלעילא שהם א"א וז"א כמ"ש באד"ר וז"ל בהאי גולגלתא (ז"א) נטיף טלא מרישא חוורא (פי' רישא דא"א) דאתמלי מניה תדיר ומהאי טלא זמינן מתייא לאחייא והוא טלא דאתכליל בתרי גווני מסטרא דרישא חוורא חוורא בגוויה דכליל כולהו חוורי וכולהו חוורי וכו', הרי מבואר שהטל של תחיית המתים שרשו מרישא דא"א ממוחא סתימאה שנקרא טלא דבדולחא כמ"ש הרב, לפי ששרש המוחין הם חב"ד וחב"ד הם יה"ו ויה"ו דאלפי"ן גימ' ט"ל ומשם נמשכת הארה דרך הנימין דא"א על רישא דז"א ומתערבין גווני א"א שהם חוור עם גווני זעיר שהם סומק ולכך כתיב כי טל אורות לשון רבים לרמוז על א"א וז"א וז"ש כאן דזמין קב"ה לאחייא מתייא פי' הוא ד"א (מ"מ).

⁶ ת"ת, שישבו החיים הפנימים מלמעלה וישפיעם לחתחתונים (אור יקר).

⁷ מפני פשע הפגם (אור יקר).

בראשית

ואתכסיא סיהרא¹ ובגין כך כביכול פסקין מימיו והיין לא שלטין בעלמא כדקא יאות ובההוא זמנא ההוא יצר הרע דאיהו חויא בישא² יסתלק מעלמא ויעבר ליה קב"ה כמה דאתמר (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולבתר דאיהו יתעבר מעלמא סיהרא לא אתכסיא ונהרא דנגיד ונפיק לא יפסקון מבועי³ וכדין כתיב (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה⁴ כאור החמה⁵ ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים⁶ וגו'

אמר רבי חזקיה אי תימא דכל גופין דעלמא יקומון ויתערון מעפרא אינון גופין דאתנטיעו בנשמתא⁷ חדא מה תהא מנייהו אמר רבי יוסי אינון גופין דלא זכו ולא אצלחו⁸ הרי אינון כלא הוו כמה דהוו עץ יבש <בההיא> (בהאי) עלמא הכי נמי בההוא זמנא וגופא בתראה דאתנטע ואצלחו⁹ <ונטל> (ונטע) שרשוי¹⁰ כדקא יאות יקום [ו]עליה כתיב (ירמיה יז ח) והיה כעץ שתול על מים וגו' והיה עלהו רענן וגו' דעבד איבין ונטע שרשין ואצלח כדקא יאות ועל ההוא גופא קדמאה דלא <עבד איבין ולא נטע שרשין> (זכה ולא אצלח) כתיב (שם ו) והיה כערער בערבה¹¹ ולא יראה כי יבא טוב וגו' כי יבא טוב¹² דא תחיית המתים ויתנהיר ההוא נהורא דזמין לאנהרא להו לצדיקיא דהוה גניז קמיה מיומא

שהנחש הרע הזה שולט והלבנה מתכסה. ולכן כביכול פוסקים מימיו, והחיים לא שולטים בעולם כראוי. ובאותו זמן אותו יצר הרע, שהוא הנחש הרע, יסתלק מן העולם, והקדוש ברוך הוא יעביר אותו, כמו שנאמר "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ". ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה לא תתכסה, והנהר ששופע ויוצא, לא יפסקו מעייניו. ואז כתוב "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים" וגו'.

אמר רבי חזקיה, אם תאמר שכל הגופות של העולם יקומו ויתעוררו מן העפר, אותם הגופות שנטעו בנשמה אחת מה יהיה מהם. אמר רבי יוסי, אותם הגופות שלא זכו ולא הצליחו, הרי הם כלא היו, כמו שהיו עץ יבש בעולם ההוא, כך גם באותו הזמן. והגוף האחרון שנטע והצליח ונטל שרשיו כראוי, יקום. ועליו כתוב "והיה כעץ שתול על מים וגו' והיה עלהו רענן" וגו'. שעשה פירות ונטע שרשים והצליח כראוי. ועל אותו גוף ראשון שלא עשה פירות ולא נטע שרשים (ולא זכה ולא הצליח), כתוב "והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב" וגו'. "כי יבוא טוב", זו תחיית המתים. ויאיר אותו האור שעתיד להאיר לצדיקים שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב "וירא אלהים את האור כי טוב". ואז עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, וכתוב

¹ מלך בלא מטרוניתא לאו מלכא איהו, ולכך חיי אצילות בריאה יצירה ועשיה נפסקין ויצדק המיתה אפילו במקום שלא להזכיר דהיינו פסיקת החיים והיינו סוד מלך ממית ומחיה בחכמה או פוסק החיים ממית או אינו פוסק מחיה (אור יקר).

² ואין פשע ועון וחטאת שהוא הפגם הפוסק החיים (אור יקר).

³ מחכמה (אור יקר). אפשר לרמוז מ"ש רבינו האר"י זצ"ל דלעתיד לבוא ז'ין בחי' או"א וז"ש והיה מה שהוא עתה והיה לעתיד לבוא יהיה שבעתים ואור הלבנה כמהו כמפורש בתיקונים וזה רמז וכדין כתיב והמ"י (נ"א).

⁴ מלכות (אור יקר).

⁵ ת"ת. ואור הלבנה הוא החיים הנמשכים לה מהת"ת ואור החמה הוא החיים הנמשכים לו מבינה, ולזה לא אמר והיה הלבנה כחמה אלא אור דהיינו המשכת החיים ממקורם (אור יקר).

⁶ כחיים הנמשכים מהחכמה אל הבינה שהחכמה מקור לכל (אור יקר).

⁷ שנתגלגל נשמתם בכמה גופין מה נשמה יהיה להם שהרי נשמה א' לכמה גופים (אור יקר).

⁸ בא' מב' פנים שלא קיימו מצות שיהיה שכרם שמור להם אלא היו מאותם דכתיב בהו ומשלם לשונאיו וגו' ולא קיימו ג"כ מצות פריה ורביה שאם יש להם בנים הוא נצול בזכות בניו (אור יקר).

⁹ על הצלחת מעשיו (אור יקר).

¹⁰ נטע שרשוהי על נטיעת בנים (אור יקר).

¹¹ בחורבה נדון (אור יקר).

¹² טוב הוא היסוד, והיינו אור הגנוז וכו', שהוא אור הבא אל היסוד מבינה דרך הת"ת שמדליק ומאיר היסוד, ונק' טוב מאיר מלשון בהטיבו את הנרות והיינו אומרו גנוז לצדיקים דהיינו יסוד לעתיד לבא דהיינו בינה (אור יקר).

בראשית

"וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה" וגו'. ואז יתגבר הטוב בעולם, ואותו שנקרא רע יעבור מן העולם, כמו שאמרנו. ואז אותם הגופים הראשונים יהיו כלא היו.

דאתברי עלמא¹ דכתיב (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב וכדין זמין קב"ה לאחייא מתייא וכתיב (מלאכי ג ב) וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה וגו' וכדין יתגבר טוב בעלמא וההוא דאתקרי רע יתעבר מעלמא כדאמרן וכדין אינון גופין קדמאי להו כלא [הו] על אמר רבי יצחק זמין קב"ה לארקא עלייהו² על אינון גופין רוחין אחרנין ואי זכאן בהון יקומון בעלמא כדקא יאות ואי לאו יהון קממא תחות רגליהון דצדיקיא דכתיב (דניאל יב ב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו' וכלא אתקם ואתעתד קמי קב"ה וכלהו במניינא הווי כמה דאת אמר (ישעיה מ כו) המוציא במספר צבאם וגו'

תא הוי הא אתמר כל אינון מתין דבארעא דישראל יקומון בקדמיתא בגין דקב"ה יתער עלייהו ויוקים לון עלייהו כתיב (ישעיה כו יט) יהיו מתין אלין אינון די בארעא דישראל נבלתי יקומון אלין אינון דבגו ארעאן אחרנין דלא כתיב בהו תחיה אלא קימה דהא רוחא דחיי לא תשרי אלא בארעא קדישא דישראל ובגין כך כתיב בהו יחיו מתין <ו> אינון דלבר יתברי גופא דלהון ויקומון גופא בלא רוחא ולבתר יתגלגלון תחות עפרא עד דימטון לארץ ישראל⁴ ותמן יקבלון נשמתא ולא ברשו אחרא בגין דיתקיימון בעלמא כדקא חזי

אמר רבי יצחק, עתיד הקדוש ברוך הוא לשפוך על אותם הגופים רוחות אחרות, ואם זוכים בהם, יקומו בעולם כראוי, ואם לא, יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו" וגו', והכל יוקם ונועד לפני הקדוש ברוך הוא, והם כולם במנין, כמו שנאמר "המוציא במספר צבאם" וגו'.

בא וראה, הרי נאמר, כל אותם המתים שבארץ ישראל יקומו בראשונה, משום שהקדוש ברוך הוא יתעורר עליהם ויקים אותם. עליהם כתוב "יחיו מתין", אלו הם שבארץ ישראל. "נבלתי יקומון", אלו הם שבתוך ארצות אחרות, שלא כתובה בהם תחיה, אלא קימה. שהרי רוח החיים לא תשרה אלא בארץ ישראל הקדושה, ולכן כתוב בהם "יחיו מתין". ואותם שבחוף יברא הגוף שלהם, ויקומו גוף בלי רוח. ואחר כך יתגלגלו תחת העפר עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו נשמה, ולא ברשות אחרת, כדי שיתקיימו בעולם כראוי.

¹ כלומר עיקר אור הגנוז נסתר עד תחיית המתים אבל עכ"ז תמצית הארתו אינו מתבטל לעולם מכל וכל ומתחלף בהארתו לפעמים יגדל ולפעמים מתמעט (דע"ה ח"א ד ע"א).

² הנה אם בפעם א', אשר לא השיג אלא נפש, אם לא זכה לתקן אותה כלה ומת, הנה כיון שהגוף הזה הא' לא השלים לתקן את כל בחי' הנפש, לכן בעת תחית המתים, אין לו לגוף הא', אלא אותו החלק הפרטי אשר תקן הוא בחיים, ולכן כשמתגלגלת הנפש הזאת בגוף אחר להשלים תקונה, יכול להשיג נר"ן, ואז בחי' החלקים של הנפש שנתקנו בגוף הזה השני, עם כל כללות הרוח עם הנשמה, הם לזה הגוף הב' בזמן התחיה, באופן כי אין לגוף הא' שום חלק ברוח ובנשמה, אבל חולק עם הב' במקצת הנפש, כפי החלקים אשר תקן ממנה, ושאר חלקיה הם לשני. וכו' וז"ס מ"ש בזהר בפרשת חיי שרה (קלא ע"א), דהנהו גופין דלא אצלחו להו כלא הווי, והדבר הזה מתמיה, כי אין לך אדם מישראל שאינו מלא מצות כרמון, ולמה יתבטל לגמרי בזמן התחיה, אבל רמז אל האמור, כי הנה עיקר התענוג העתיד לבא, הוא לבחי' הרוח והנשמה, והגוף הא' שאין בו אפילו נפש שלימה, רק נצוץ פרטי, ההוא רוחא דשבק באנתתיה וכו', נמצא כי אין לו תענוג, ובערך זה הוי כלא הוי (שעה"ג ד).

³ כמ"ש במדרש הנעלם בפ' זו בפסוק ויוסף אברהם ויקח אשה וכו' שהרשעים בתחיית המתים נותן להם הקב"ה נשמה אולי יזכו בה אחר התחיה במעשים טובים שיעשו אותה שעה, וז"ש כאן זמין קב"ה וכו' ואי זכאן בהו יקומון בעלמא כדקא יאות פ' אחר התחיה שנתן להם הקב"ה נשמה בתורת חסד אם זכו ועשו מעשים טובים באותה שעה יזכו באותם הנשמות ויתקיימו בהם, ואם לאו שלא עשו מ"ט יהון קטמא וכו' ולפי דבר הרב דלעיל החילוק שיש בין רבי יוסי לרבי יצחק דרבי יוסי ס"ל כלא הווי דהיינו שאינו קם בתחיה רק באותו ניצוץ הנפש שתיוקון, אבל רבי יצחק ס"ל זמין קב"ה ליתן להם נשמות אחרים בתורת חסד אולי יעשו מצות באותה שעה ואם יזכו ויעשו מע"ט יזכו באותם הנשמות ויתקיימו בוועלם על ידי אותם הנשמות (מ"מ).

⁴ וז"ש נותן נשמה לעם עליה דבא"י יקבלון נשמתא. וע' קכו ע"ב במדרש הנעלם. מא"י (נ"א).

בראשית

רבי אלעזר ורבי ייסא הוו יתבי ליליא חד ועסקי באורייתא אמר רבי אלעזר תא חזי בשעתא דקב"ה זמין לאחייא מתייא כל אינון נשמתין דיתערון קמיה בלהו קיימין דיוקנין דיוקנין קמיה בההוא דיוקנא ממש דהוו בהאי עלמא ונחית לון קב"ה ויקרי לון בשמהן כמה דאת אמר (ישעיה מ כו) לכלם בשם יקרא וכל נשמתא תיעול לדוכתה ויקומו בקיומא בעלמא כדקא חזי וכדין יהא עלמא שלים ועל ההוא זמנא כתיב (שם כה ה) וחרפת עמו יסיר וגו' מאי וחרפת עמו יסיר דא יצר הרע דאחשיך אנפי בריין ושליט בהו

אמר רבי יוסי הא חמינן כל זמנא דבר נש קאים ברוחא דא לאו איהו מסאב נפקא נשמתיה מניה איהו מסאב א"ל ודאי הכי הוא והכי אתמר דהא ההוא יצר הרע כד נטיל רוחא דבר נש סאיב ליה ואשתאר גופא מסאב ושאר עמין עעכו"ם כד אינון בחייהון אינון מסאבין דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין [וכד אתרק מניה ההוא מסאבא אשתאר גופא בלא מסאבו כלל בגין כך

קלא/ב

מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין עעכו"ם אסתאב איהו וההוא ברא דאתליד ליה יקבל עליה רוח מסאבא ואי תימא הא מסטרא דאבוי מישראל קא אתיא אמאי יקבל עליה רוח מסאבא תא חזי דהא בקדמיתא אסתאב אבוי בשעתא דאתדבק בההיא אתתא דאיהי מסאבא וכיון דאב איהו אסתאב בההיא אתתא דאיהי מסאבא כל שכן דאיהו ברא דאתליד מנה יקבל עליה רוח מסאבא ולא עוד אלא דעבר על אורייתא! דכתיב (שמות לד יד) כי לא תשתחוה לאל אחר כי יהו"ה קנא שמו² בגין דקני על האי ברית <קדישא>

אמר רבי אלעזר תא חזי דהא אתמר דכיון דידע אברהם אבינו חכמתא בעא לאתפרשא מכל שאר עמין ולא לאתדבקא בהו ובגין כך כתיב (בראשית כד ג) ואשביעך ביהו"ה אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו' מבנות הכנעני ודאי (<נ"א>

לילה אחד, רבי אלעזר ורבי ייסא היו יושבים ועוסקים בתורה. אמר רבי אלעזר, בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו לפניו, כולם עומדות צורות צורות לפניו, באותה צורה ממש שהיו בעולם הזה, והקב"ה יוריד אותם ויקרא להם בשמות, כמו שנאמר "לכלם בשם יקרא". וכל נשמה תכנס למקומה, ויקומו בקיום בעולם כראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו הזמן כתוב "וחרפת עמו יסיר" וגו'. מה זה "וחרפת עמו יסיר", זה יצר הרע שמחשיך את פני הבריות ושולט בהם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו, כל זמן שאדם עומד ברוח הזו, הוא איננו טמא. יצאה נשמתו ממנו, הוא טמא. אמר לו, ודאי שזה כך, וכך נאמר, שהרי אותו יצר הרע, כשנוטל את הרוח של האדם, הוא מטמא אותו, ונשאר גוף טמא. ושאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כשהם בחייהם הם טמאים, שהרי יש להם נשמות מצד הטומאה, וכשמתרוקנת ממנו אותה טומאה, נשאר הגוף בלי טומאה כלל. לכן

מי שנדבק באשה של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הוא נטמא, ואותו בן שיוולד לו יקבל עליו רוח טומאה. ואם תאמר, הרי מצד אביו הוא בא מישראל, למה יקבל עליו רוח טומאה. בא וראה, שהרי בראשונה נטמא אביו בשעה שנדבק עם אותה אשה שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באותה אשה שהיא טמאה, כל שכן שאותו הבן שנולד ממנה יקבל עליו רוח טומאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה, שכתוב "כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו", משום שהוא מקנא על ברית הקדש הזו.

אמר רבי אלעזר, בא וראה, שהרי נאמר שכיון שידע אברהם אבינו חכמה, רצה להפרד מכל שאר העמים ולא להדבק בהם, ולכן כתוב "ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני" וגו'. "מבנות הכנעני" ודאי.

¹ עבירה אחרת נוסף על טומאתו מצדה שכרע על הנכרית והיינו כורע לע"ז (אור יקר).

² בענין קנאה עי' לעיל נה ע"א.

בראשית

(מה) סוד הוא, כמו שנאמר "ובעל בת אל נכר".
מאי) רוא איהו כמה דאת אמר (מלאכי ב יא) ובעל בת אל נכר¹

"אשר אנכי יושב בקרב", מדוייק [לשון] "אנכי". כתוב כאן "אשר אנכי", וכתוב שם "אנכי עשיתי ארץ". וכל זה כדי לא להטמא עמהם.

בא וראה, מי שמכניס את הברית הקדושה הזו באשה ההיא של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, גורם לטמא מקום אחר, ועל זה כתוב "תחת שלוש רגזה ארץ" וגו'. ואף על גב שהשביע אותו בברית הזו, לא בטח בו אברהם, עד שהתפלל תפלתו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר, "ה' אלהי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו". ודאי זה מלאך הברית כדי שישמר הברית הזו ולא יטמא בין אותם העמים.

רק את בני לא תשב שמה". למה, משום שאברהם ידע שהנה בכולם לא היה מי שהכיר את הקדוש ברוך הוא רק הוא לבדו, ולא רצה שיהיה מדורו של יצחק ביניהם, אלא שיהיה מדורו עמו, ויצחק ילמד ממנו תמיד את דרך הקדוש ברוך הוא ולא יסטה ימינה ושמאלה, ועל כן לא רצה אברהם שמדורו של יצחק יהיה שם.

אמר רבי ייסא, ודאי שזכותו של אברהם היתה לפני העבד ההוא, שהיום ההוא יצא, ובאותו היום הגיע לעין המים, שכתוב "ואבא היום אל העין". והנה פרשוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים לעסוק בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החירות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. (החרות ההיא של העולם הזה ושל העולם הבא היא

¹ אשת זנונים לילית (אור יקר).

² השכינה שושנה בין החוחים (אור יקר). פי' שהמלכות נקראת אנכי והיא מתלבשת בתוך רוחניות שיש בתוך הקל' כדי להכניעה בסוד ומלכותו בכל משלה כמ"ש הרב ומלכותו בכל משלה בקל' שמתלבשת בתוכם להכניעם וזהו מבנות הכנעני שהיא הקל' אשר אנכי המלכות יושב בקרבנו להכניעם, וכיון שהם טמאים והשכינה מכניעם, לכן לא תקח אשה לבני מהם (מ"מ). ר"ל היא השכינה דאתלבשא בקליפות לשבר תוקפיהן (נ"א).

³ מילה ופריעה יסוד ומלכות והוא נקרא מלאך הברית מלאך ודאי מההוא ברית שהוא יסוד והוא תהיה בעזרת השמירה שלא יטמא בבנות הנחש שהוא הכנעני שהוא חומה סביב לאות הברית וכמו שיש בנות ציון ובנות ירושלים כן יש בנות כנעני בנות הערלים כחות לילית (אור יקר).

⁴ אבל יעקב הלך כי היה ג' לצדיקים ובן ס"ג שנה קרוב לרוב שנותיו ולא ילמוד מלבן ועוד שיצחק היה אז חשוב כמת ואין ליעקב עוד ללמוד ממנו כמו יצחק מאברהם. א"מ (נ"א).

⁵ והנה ע"י קשר זה שיש באדם כי קושר כל העולמות לכן כאשר ירצה יהיה כח בידו לעשות קפיצת הדרך ע"י איזה אחת מן הכחות אשר עליו (שער מאמרי רז"ל מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו, עיי"ש אריכות). ועי' תז"ח טז ע"ב.

בראשית

באורייתא¹ בנין דאורייתא כל חיין² וכל הירו³ וכל טוב⁴ בעלמא דיין⁵ ובעלמא דאתי⁶ ההוא הירו דעלמא (דין ודעלמא דאתי איהו)⁷ >דאתי איהו חיין בעלמא דיין < חיין אינון בעלמא דיין דיזכון ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר (שמות כג כו) את מספר ימין אמלא וליומין אריכין בעלמא דאתי בנין דאינון חיין שלימין⁸ אינון חיין דחידו חי בלא עציבו⁹ חיין דאינון חיין¹⁰ הירו בעלמא דיין¹¹ הירו דכלא דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלמא עלוי כל עמין דעלמא

ואי תימא אינון בני שמד גזרה היא מלעילא¹² כגון רבי עקיבא וחבריו וכך סליק במחשבה¹³

חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלמא עלוי והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא לא גרים מותא ליה ולכל עלמא ובגין כך כד יחב קב"ה אורייתא לישראל מה כתיב בה (שמות לב טז) חרות על הלוחות והא אוקמוה ואלמלא אינון לא הטו ושבקו אילנא דחיי לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין וקב"ה אמר (תהלים פב ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתון גרמיכון אכן

נ"א החרות ההיא של העולם הבא היא החיים בעולם הזה). החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר "את מספר ימין אמלא", ולימים ארוכים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיי חירות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שעוסק בתורה, אין יכולים לשלוט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד. גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה.

חירות של מלאך המות שלא יכול לשלוט עליו, וכך זה ודאי. שאם אדם היה נדבק בעץ החיים שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם. ולכן כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה, "חרות על הלחת", והרי פרשוה. ואלמלא הם לא חטאו ועזבו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם". חבלתם את עצמכם, "אכן כאדם תמותון" וגו'. ועל כן, כל מי שעוסק

¹ והוא ת"ת סוד הדעת (אור יקר).

² מצד החכמה דכתיב והחכמה תחיה בעליה (אור יקר, ומ"מ).

³ מצד הבינה (אור יקר, ומ"מ), ששם מקום החירות (מ"מ).

⁴ מצד הדעת (אור יקר, ומ"מ), ששם החסדים שנקראים טוב בסוד את האור כי טוב (מ"מ).

⁵ מצד ו"ק עם המלכות המנהיגים עולם הזה (אור יקר).

⁶ מצד הדעת המשפיע בבינה מחכמה (אור יקר).

⁷ קשיא ליה כי מאחר שהחירו מצד הבינה הוא דבר בלתי מושג בעולם התחתון וא"כ מאי דקאמר בעלמא דין מהיכא ולזה פירש ואמר ההוא חירו שהוא מצד הבינה בעלמא דין ובעלמא דאתי איהו חיין בעלמא דין, שעניינו שיזכו ליומין מצד ו"ק היונקים מהבינה וליומין ארוכין מצד א"א לעלמא דאתי והטעם כי בעולם הזה אין אריך אנפין המתגלה בבינה מתפשט עד למטה ולכך הם בעולם הזה יומין סתם ולא אריכין אבל עולם הבא שא"א מתגלה בבינה שהיא עלמא דאתי זוכין אל יומין אריכין וכל זה הוצרך משום דאשכחן כמה שנדבקו בתורה ולא האריכו ימים הרבה לזה חלק עולם זה לעולם הבא (אור יקר).

⁸ פ' שאין בהם חסרון כחיי הגוף שהם מצד החסרון שהעולם השפל כולו חסר מצד הקל' שהם חסרון כל ענין מ' מלאכות חסר אחת וכיוצא (אור יקר).

⁹ העצבות היא מצד החצונים וחיים אלו שהם מצד הבינה דתמן לא שלטין קליפין אין בהם לא חסרון ולא עצבות (אור יקר).

¹⁰ פ' הם החיים האמיתיים, כי החיים בדברים הגשמים הם חיים שאינם חיים וחיים שקריים וכוזבים (אור יקר).

¹¹ כענין (אבות פ"ג מ"ה): כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ (אור יקר).

¹² והעוסק בתורה אינו נספה בלא משפט עליון, מה שאין כן בני עלמא שהם עומדים למקרה לשטף מים רבים (אור יקר).

¹³ ר"ל בב"ד העליון הנקרא מחשבה והם סוד י"ס שבחכמה ששם נדונים כל דברים הנסתרים ואין מי שיודע הטעם. ז"ח (נ"א), עי' שעה"כ נפילת אפים ה, ולש"ו דע"ה ח"א בפתיחה.

בראשית

כאדם תמותון וגו' ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל לשלמאה עלוי ההוא חויא בישא דאחשיך עלמא

אמר רבי ייסא אי הכי¹ משה אמאי מית דאי הכי כיון דלא חב לא ימות (ואמאי ימות) א"ל ודאי מית³² אבל לא שלטא ביה קאמרינן אלא לא מית על ידוי ולא אסתאב ביה ולא מית

קלב/א

ודאי אלא אתדבק בשכינתא ואזיל לחיי עלמא והאי חי אקרי כמה דאוקימנא דכתיב⁴ (ש"ב כג ב) ובניהו בן יהודע בן איש חי וגו' ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא הירו אית ליה מכלא בעלמא דין משעבודא דשאר עמין עעכו"ם חירו בעלמא דאתי בגין דלא יתבעון מניה דינא⁵ בההוא עלמא כלל

תא חזי באורייתא כמה רזין עלאין סתימין אית בה בגין כך כתיב (משלי ג טו) יקרה היא מפנינים כמה גניזין טמירין אית בה ועל דא כד אסתכל דוד ברוחא דחכמתא וידע כמה פליאן נפקין מאורייתא פתח ואמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

תא חזי ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת (בראשית כד טו) יוצאת באה מבעי ליה⁶ מאי יוצאת דקב"ה אפיק לה מכל אינון בני מתא דכלהו חייבין והיא יוצאת מכללא דלהון ותרד העינה⁷ כתיב בה"א רזא איהו דאערעת תמן בירא דמרים ובגין כך כתיב העינה בה"א וסליקו לה מיא

בתורה, אין יכול לשלוט עליו הנחש הרע ההוא שהחשיך את העולם.

אמר רבי ייסא, אם כך, למה משה מת, שאם כך, כיון שלא חטא, לא ימות. (ולמה ימות). אמר לו, ודאי מת, אבל אמרנו שלא שלט בו, אלא לא מת על ידו ולא נטמא בו, ולא מת

ודאי. אלא נדבק בשכינה והלך לחיי עולם. וזה נקרא חי, כמו שבארנו שכתוב "ובניהו בן יהודע בן איש חי" וגו'. ועל כן, כל מי שעוסק בתורה, יש לו חרות מן הכל בעולם הזה משעבוד של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. חרות בעולם הבא, משום שלא יתבעו ממנו דין בעולם ההוא כלל.

בא וראה כמה סודות עליונים יש בתורה, לכן כתוב "יקרה היא מפנינים". כמה גנוזים טמונים יש בה. ועל כן, כשהסתכל דוד ברוח של החכמה וידע כמה נפלאות יוצאים מן התורה, פתח ואמר "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

בא וראה, "ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת". "יוצאת", היה צריך לכתוב באה, מה זה "יוצאת". שהקדוש ברוך הוא הוציא אותה מכל אותם בני העיר שכולם רשעים, והיא יוצאת מהכלל שלהם. "ותרד העינה" כתוב בה"א, סוד הוא שפגשה שם את באר מרים, ולכן כתוב "העינה" בה"א, ועלו לה המים.

¹ שאין לך מי שנדבק באילא דחיי כמשה שעל ידו נתנה תורה וקושיא זו היה עולה אפילו אם ישראל לא היו ראויים למעלה זו כל שכן שכל ישראל ראויים למעלה זו ומפני שחטאו נטלה מהם השתא קשה כפלים דאי הכי כיון דלא חב לא ימות אף אם היה דבקותו שוה לדבקות ישראל ומטעם זה לא הקשה מיהושע שמת עם היות שלא חטא כדכתיב ושמע יהושע את העם וכו' כדי להקשות שתי קושיות (אור יקר).
² לא מית מאי לא מית (אור יקר).

³ כלומר במשה עם היות שאין דברינו על המיתה ממש אלא על השליטה עכ"ז הוא אמת שלא מת אמנם משום דקשיא לן מיהושע או משאר צדיקים שנדבקו בתורה אנו לא אמרינן שאינם מתים אלא שאותה המיתה אינה על ידי הקלי' וזה שאמר אבל אל שלטא ביה מיתא (אור יקר).
⁴ בראשית ו ע"א (ד"א).

⁵ דלא תבעין מיניה חושבנא לא קאמר שאין לך מי שאינו נותן דין וחשבון אלא שאין אור של גיהנם שולט בהם קאמר בענין אחר וכיוצא (אור יקר).

⁶ פי' שלגבי אליעזר היא באה אצלו וא"כ באה מלכות כמ"ש ורחל באה (מ"מ).
⁷ השתא דאמרן דיוצאת היינו שהיא יוצאת בצדקתה מכלל בנות עירה ניחא אומרו ותרד העינה בה' לרמוז אל המלכות דהיינו שנזדמנה לו בארה של מרים והיינו דפירשו רז"ל שעלו המים לקראתה שכן מדת בארה של מרים דכתיב עלי באר ענו לה, וזה שאמר וסליקי לה מיא והוצרך לזה משום דקשיא ליה כי היה לו לומר ותרד בארה שהבאר של מרים באר נקראת ולא עינה בה' ותיירץ כי משום דסליקו לה מים מה שהיה

בראשית

דבר אחר, "והנה רבקה יוצאת", ככתוב "יוצאות לשאוב מים". למה יוצאות ולא הולכות ולא באות. אלא משום כל היום היו טמונות, ובאותה שעה יוצאות לשאוב מים. וסימן לקח בידו. בא וראה, כשהגיע העבד לחרן ומצא את רבקה לעת ערב, היה זמן תפלת המנחה, באותה שעה שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה, ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך כראוי, והכל הגיע בסוד החכמה. ועל כן בא העבד ההוא לבאר המים, סוד הכתוב "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". ובארנוהו, והכל הוא סוד.

דבר אחר, "והנה רבקה יוצאת", ככתוב "יוצאות לשאוב מים". למה יוצאות ולא הולכות ולא באות. אלא משום כל היום היו טמונות, ובאותה שעה יוצאות לשאוב מים. וסימן לקח בידו. בא וראה, כשהגיע העבד לחרן ומצא את רבקה לעת ערב, היה זמן תפלת המנחה, באותה שעה שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה, ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך כראוי, והכל הגיע בסוד החכמה. ועל כן בא העבד ההוא לבאר המים, סוד הכתוב "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". ובארנוהו, והכל הוא סוד.

דבר אחר, "והנה רבקה יוצאת", ככתוב "יוצאות לשאוב מים". למה יוצאות ולא הולכות ולא באות. אלא משום כל היום היו טמונות, ובאותה שעה יוצאות לשאוב מים. וסימן לקח בידו. בא וראה, כשהגיע העבד לחרן ומצא את רבקה לעת ערב, היה זמן תפלת המנחה, באותה שעה שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה, ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך כראוי, והכל הגיע בסוד החכמה. ועל כן בא העבד ההוא לבאר המים, סוד הכתוב "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". ובארנוהו, והכל הוא סוד.

דבר אחר, "והנה רבקה יוצאת", ככתוב "יוצאות לשאוב מים". למה יוצאות ולא הולכות ולא באות. אלא משום כל היום היו טמונות, ובאותה שעה יוצאות לשאוב מים. וסימן לקח בידו. בא וראה, כשהגיע העבד לחרן ומצא את רבקה לעת ערב, היה זמן תפלת המנחה, באותה שעה שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה, ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך כראוי, והכל הגיע בסוד החכמה. ועל כן בא העבד ההוא לבאר המים, סוד הכתוב "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". ובארנוהו, והכל הוא סוד.

דבר אחר, "והנה רבקה יוצאת", ככתוב "יוצאות לשאוב מים". למה יוצאות ולא הולכות ולא באות. אלא משום כל היום היו טמונות, ובאותה שעה יוצאות לשאוב מים. וסימן לקח בידו. בא וראה, כשהגיע העבד לחרן ומצא את רבקה לעת ערב, היה זמן תפלת המנחה, באותה שעה שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה, ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך כראוי, והכל הגיע בסוד החכמה. ועל כן בא העבד ההוא לבאר המים, סוד הכתוב "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". ובארנוהו, והכל הוא סוד.

באר נעשה עין והיינו כפל לשונו דפתח העינה כתיב בה' וסיים ובגין כך כתיב העינה בה' ולא בארה משום וסליקו (אור יקר).

¹ כלומר להיות הענין כך שבאותה שעה יוצאות מחדרם בהקדם לזה לקח סימן על הדבר והיה הנערה שאמר בינו לבין עצמו כיון שהקב"ה הזמינני שעה זו וקפצה לי הארץ והגיעני לעת כזו אל העיר כוונת הקב"ה להראות לי הנה ההגונה והראויה (אור יקר). פי' מ"ש לקמן כיון שראה אליעזר שהגיע אצל רבקה בעת מנחה ודאי הקב"ה יצליח דרכו (מ"מ).

² תדע שהגיעו למחוז חפצו בשעה כזו סימן כדמפרש ואזיל שהכל היה בכוונה מכוונת ולהאי פי' נמי מתיישב העינה בה' (אור יקר).

³ שרבקה רומזת למ' ויצחק גבורה ולעת ערב שמדת של יצחק מתגברת אז המ' נקשרת עמו. ז"ח (נ"א).

⁴ משום דבאר היינו מדת המלכות מצד יצחק גבורה ונעשת עינה ברבוי המים דסליקו וכו' דהיינו מעין גנים באר מים חיים (אור יקר).

⁵ עבד ידוע הוא מעין גנים סוד הוא וע' פ' בלק רב (ד"א). עי' פרשת נח ופרשת תולדות קלה (הגהות הגר"א).

⁶ אל בית שכונתו של הרשב"י כי כן טיטרא פי' חנות ואהל בבא בתרא פ' לא יחפור (ד"א). פירוש לבית מדרשו. ז"ח (נ"א).

בראשית

אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש בצלותיה ביניה לבין כותלא כמה דכתיב (ישעיה לח ב) ויסב הזקיהו פניו אל הקיר וגו' ומאן דצלי אסיר למעבר ארבע אמות סמיך ליה ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה! ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנן בכל הני מילי

פתח ואמר (תהלים לט יג) שמעה תפלתי יהוה ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש מאי טעמא שמעה ולא שמע באתר חד כתיב (שם ל יא) שמע יהוה וחנני וגו' ובאתר אחרא שמעה אלא בכל אתר לזמנין שמע לדכורא ולזמנין שמעה לנוקבא² שמעה כמה דאת אמר (שם יז א) שמעה יהוה צדק³ וגו' שמע כמה דאת אמר (שם ל יא) שמע יהוה⁴ וחנני (משלי א ח) שמע בני⁵ (דברים כז ט) הסכת ושמע והכא שמעה תפלתי יהוה⁶ בנין <דהאי> דאיהי דרנא [ד]מקבל כל צלותין דעלמא והא תנינן⁷ דעבדא מנייהו עטרה⁸ ושוי לה ברישא דצדיק חי עולמים⁹ דכתיב (משלי י ו) ברכות לראש צדיק ועל דא שמעה תפלתי יהוה שמעה תפלתי יהוה דא צלותא די בלחש ושועתי האזינה דא צלותא דארים בר נש קליה בעקתיה כמה דאת אמר (שמות ב כג) ותעל שועתם אל האלהים מהו שועתם אלא דבצלותיה ארים קליה וזקיף עיניו לעילא¹⁰ כמה

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הכותל, ככתוב "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר" וגו'. ומי שמתפלל, אסור לעבור ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות הללו לכל עבר, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו.

פתח ואמר, "שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש". למה "שמעה" ולא שמע, במקום אחד כתוב "שמע ה' וחנני" וגו', ובמקום אחר "שמעה". אלא בכל מקום לפעמים שמע לזכר, ולפעמים שמעה לנקבה. "שמעה" כמו שנאמר "שמעה ה' צדק" וגו', "שמע" כמו שנאמר "שמע ה' וחנני", "שמע בני", "הסכת ושמע". וכאן "שמעה תפלתי ה'", משום שזה (שהיא) הדרגה שמקבלת כל התפלות של העולם. והרי שנינו שעושה מהם עטרה, ושם אותה בראש של צדיק חי העולמים, שכתוב "ברכות לראש צדיק", ועל כן "שמעה תפלתי ה'". "שמעה תפלתי ה'", זו תפלה שבלחש. "ושועתי האזינה", זו תפלה שאדם מרים קולו בצרתו, כמו שנאמר "ותעל שועתם אל האלהים". ומה זה "שועתם", אלא שבתפלתו מרים קולו וזוקף עיניו למעלה, כמו שנאמר "ושוע אל ה'". והתפלה הזו

¹ שתופס ד' אמות לכל צד מג' צדדיו ימין ושמאל ואחור, ולפניו אין מספר. אמנם דחיקה לי מלתא טובא דאמאי תופס לפניו יותר מד' ועוד דאפילו לעמוד ממש חוץ לד' מתירין בתלמודא דידין וכו' (אור יקר).

² פי' בזה מתרץ קושיא קמייתא דההוא יודאי אמאי לא יפסיק ב"נ בינו לבין הקיר כי הקיר היא המלכות ולכן צריך שיסב פניו אל הקיר בלי הפסק דעבדא מנייהו עטרה, פי' שהתפלות של ישראל עולים בה בסוד מ"ן ומתקשטת בהם (מ"מ).

³ ה' שהוא צדק דהיינו מלכות (אור יקר).

⁴ ת"ת כמשמעו (אור יקר).

⁵ ת"ת שהוא בן והיינו הסכת ושמע ישראל (אור יקר).

⁶ המלכות עצמה נקראת תפלה ולגבי המלכות אומר שמעה אתה תפילתי הנקראת ה' (אור יקר).
⁷ כלומר עם היות שאנו אומרים שהוא במלכות עכ"ז הא תנינן שהתפלות אינם בה אלא נוטלת אותם ועושה מהם עטרה בסוד ההתעוררות העולה ממטה למעלה מהנקבה אל הזכר עד הת"ת דרך היסוד והיינו אומרו עטרה בראש צדיק כי הת"ת ראש ליסוד ודאי וכו' (אור יקר).

⁸ וז"ס עטרת היסוד שם התפלה, והוא ראש צדיק (יהל אור).

⁹ פי' ע"י התפלות שעלו בה בסוד מ"ן מזדווג עם ז"א ויורדת הטיפה מהמוחין דז"א עד היסוד בו, ומשם לעטרת היסוד דז"א שהוא ראש צדיק, וז"ש ושוי ליה ברישא דצדיק חי העולמים דכתיב ברכות לראש צדיק (מ"מ).

¹⁰ צ"ע דהא ארז"ל המתפלל צריך שיתן עיניו למטה יבמות קה ע"ב. א"מ (נ"א). עי' פרקי היכלות רבתי פי' סי' ה', ז"ל, [בשעת אמירת הקדושה] שאו עיניכם לרקיע כנגד בית תפלתכם, בשעה שאתם אומרים קדוש קדוש ה' צ-באות וגו' [וה"ה ברוך כבוד], אין לי הנאה בבית עולמי שבראתי אלא בשעה שענייכם נשואות לעיני ועיני נשואות לעיניכם בשעה שאתם אומרים לפני קדוש קדוש קדוש, ע"כ.

בראשית

דאת אמר (ישעיה כב ה) וישוע אל ההר וצלותא דא

קלב/ב

מתבר תרעין ודפיק >נ"א ודחיק< לון לאעלא צלותיה אל דמעתי אל תחרש דא אעיל קמי מלכא ולית תרעא דקאים קמיה ולעולם לא אהדרו דמעין בריקניא תו הא כתיב²¹ הכא תלת דרגין³ תפלה שועה דמעיה⁴ לקבל אלין תלת אחרנין (תהלים לט יג) כי גר⁵ אנכי עמך לבתר תושב⁶ לבתר ככל אבותי⁷ עקרא דעלמא

תא הזי צלותא דבר נש מעומד בגין דתרי צלותי נינהו חד מיושב וחד מעומד ואינון חד לקביל תרין דרגין⁸ תפלה של יד ותפלה של ראש לגבי יום ולילה וכלא חד אוף הכא תפלה מיושב לגבי תפלה של יד לאתקין לה (כמה) [כמאן] דאתקין לכלה וקשיט לה לאעלאה לחופה הכי נמי מקשטין לה ברזא דרתיכאה [ומשירייהא] (ומשיריאה) יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו' ועל דא צלותא מיושב⁹ כיון דעאלת לגבי מלכא עלאה¹⁰ ואיהו אתי לקבלא לה¹¹ כדין אנן קיימין קמי מלכא עלאה¹² דהא כדין (דרנא) דכורא אתחבר בנוקבא ובגין כך לא יפסיק בין גאולה לתפלה [נ"א] וגאולה¹³ ותפלה תרין דרגין אינון רזא

משברת שערים ודופקת (ודוחקת) אותם להכניס את תפלתו. "אל דמעתי אל תחרש", זאת נכנסת לפני המלך ואין שער שעומד לפניו, ולעולם לא חזרו דמעתי ריקם. עוד, הנה כתוב כאן שלש דרגות, תפלה, שועה, דמעיה. כנגד אלו שלש אחרים, "כי גר אנכי עמך", אחר כך "תושב", אחר כך "ככל אבותי", עקר העולם.

בא וראה, תפלה של אדם מעומד, משום ששתי תפלות הן, אחת מיושב ואחת מעומד, והן אחת כנגד שתי דרגות, תפלה של יד ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מיושב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו (כמי) שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחופה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרכבה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'. ועל זה תפלה מיושב, כיון שנכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה. אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז (הדרגה) הזכר מתחבר עם הנקבה, ולכן לא יפסיק בין גאולה לתפילה. (וגאולה ותפילה הן שתי דרגות, הסוד של

¹ "תו הא כתיב" נמחק צמ"מ.

² בלק קלה ובר"מ ריש פנחס (ד"א).

³ מלכות עטרת יסוד כולל נו"ה, ת"ת כליל ח"ג, וז"ש גר, תושב, אבותי. תושב, יסוד, ששם נייחא דביתא, אוה למושב וכו' (יהל אור).

⁴ תפלה במלכות, שועה ביסוד, דמעיה בת"ת, והיינו כי גר, מקום הגרים במלכות, תושב ביסוד דהיינו גר ותושב יחד, ככל אבותי הת"ת ששלשה אבות קשורים בו יחד (אור יקר).

⁵ מלכות (נ"א).

⁶ ת"ת (נ"א).

⁷ גבורה וחסד. א"מ (נ"א).

⁸ עד תפילת שמונה עשרה הוא בבי"ע והם עלמין דנוק' (רמ"ז).

⁹ תפילה מיושב מלכות, תפלה מעומד ת"ת ואינון חד שצריך לייחדם ושלא להפסיקם וכו' (אור יקר).

¹⁰ ז"ל הרב בס' הכוונות (פע"ח ק"ש כט) הארת יסוד אבא יורדת ביסוד דז"א ומשם מאיר אל המלכות שהיא בבריאה להעלותה, וז"ש בזהר ומלכא עילאה נפק לקבלה, כי מלכא עילאה הוא יסוד דאבא, כי הוא עליון נגד יסוד אימא, ולכך צריך לקום מעומד כשאומר תהלות לאל עליון וכו', לכבוד מלכא עילאה דנפיק וכו' שהוא יסוד אבא, עכ"ל. וז"ש כיון דעאלת לגבי מלכא עילאה פי' אחר שיורד יסוד ז"א בהארת יסוד דאבא שבתוכו ומעלה אותה מהבריאה ויש בו ביסוד דז"א הארת יסוד דאבא, נמצא שהיא עומדת אצל הארת יסוד דאבא (מ"מ).

¹¹ יסוד דז"א בכח הארת יסוד דאבא שבתוכו מעלה אותה (מ"מ).

¹² פי' הוא יסוד דאבא, כמ"ש הרב שצריך לקום לכבודו באומר תהלות וכו', דהא כדין אתחבר דכורא בנוק', פי' שיסוד דז"א מתחבר עם המלכות, וז"ש ובגין דלא יפסוק בין גאולה לתפלה, שהגאולה ביסוד ותפלה במלכות (מ"מ).

¹³ שמות קנז ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

דצדיק וצדק יוסף ורחל) ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה¹ ואוקמוה (ד)בשיעורא דסורטא דיוצר כלא² וכל מה דאתי בסטרא דדכורא בעי ליה לאיניש למיקם בקיומיה ואזדקף >נ"א ויזדקף< כגוונא דא כד איהו כרע כרע בכרוך וכד איהו זקיף זקיף בשם בגין לאחזאה שבהא דדכורא על נוקבא

ותא חזי דהא אוקמוה לא יצלי בר נש אחורי רביה ואתמר כמה דכתיב (דברים ו יג) את יהו"ה אלהיך תירא את לאכללא דבעי למדחל מרביה כמורא דשכינתא ודחילו דתלמיד רביה איהו בגין כך בשעתא דצלותא³ לא ישוי ההוא מורא לקמיה (לצלותא) אלא מורא דקב"ה בלחודוי ולא מורא אחרא

ותא חזי צלותא⁴ דמנחה אתקין ליה יצחק ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתרבק ביה (וכן) [כך] יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתרבק ביה⁵ ועל דא צלותא דמנחה מכי נמי שמשא לנחתא בדרגוי לסטר מערב דהא עד לא נטה שמשא לצד מערב אקרי יום מצפרא עד ההוא זמנא דכתיב (תהלים נב ג) חסד אל כל היום ואי תימא עד חשכה תא שמע דכתיב (ירמיה ו ד) אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב⁶ כי פנה היום לקבל צלותא דצפרא דכתיב חסד אל כל היום דהא כדין שמשא איהו לסטר מזרח כיון דנטה שמשא ונחתא לסטר מערב הא כדין איהו זמן צלותא דמנחה וכבר פנה היום ואתו צללי ערב ואתער דינא קשיא בעלמא ופנה היום דאיהו

צדיק וצדק, יוסף ורחל). ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, לוקח ארבע אמות לתפלתו, והקימוה שבשיעור (בשיעור) עומק של יוצר כל. וכל מה שבא בצד הזכר, צריך לאדם לעמוד בקיומו ומזדקף (ויזדקף). כדוגמא זו כשהוא כורע, כורע בברוך, וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבח הזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל יתפלל אדם אחורי רבו, ונתבאר, ככתוב "את ה' אלהיך תירא". "את", להיכלל שצריך לירא מרבו כמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. לכן בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו (לתפלה), אלא את מורא הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מורא אחר.

ובא וראה, יצחק תיקן את תפלת מנחה ודאי, כמו שאברהם תיקן תפילת הבוקר כנגד אותה הדרגה שנדבק בה. וכן (כך) יצחק תיקן תפילת מנחה כנגד אותה דרגה שנדבק בה. ועל כן תפילת מנחה מאז שנוטה השמש לרדת בדרגתו לצד מערב, שהרי בטרם נטה השמש לצד מערב, נקרא יום מן הבקר עד הזמן ההוא, שכתוב "חסד אל כל היום". ואם תאמר עד חשכה, בא וראה, שכתוב "אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב". "כי פנה היום" כנגד תפילת הבוקר, שכתוב "חסד אל כל היום", שהרי אז השמש היא לצד מזרח. כיון שנטה השמש וירד לצד מערב, הרי אז הוא זמן תפילת המנחה, וכבר פנה היום ובאו צללי ערב והתעורר הדין הקשה בעולם. ופנה היום שהיא הדרגה של חסד, ונטו צללי ערב

¹ כבר ביארנוהו בשיעור סרטיא ופלטיא של מלך עליון ית' והיינו בסוד האצילות שהוא סרטיא ופלטיא שלו והוא מענין שיעור קומה הנזכר לעיל דף כד ע"ב (ד"א).

² פי' שד' אמות הם נגד ד' אותיות הוי"ה שרמוז בהם' ה' פרצופים קוץ הי' הוא א"א וארבע אותיות הם א"ו"א וז"ן וכו' שהם שיעור קומה (מ"מ).

³ [חסר בהעתק ונראה דצ"ל מורא רבון] הוא בסט' דילה את כו' והתפלה עלמא דדכורא ואינה נזכרת אז באתר דדכורא סוד יום ולילה יום אחד (יהל אור).

⁴ ג' תפילות ושירות בחצות, שהם ד' עתים הן האבות ודוד, זר"נ, כל א' כליל מחו"ג, וכו"ה ביום ובלילה קודם חצות ואחרי, אלא שהן מלמטה למעלה בסוד התפלה ודינין דדכורא וכו' [נייחין ברישא וקשין בסופא] ודנוק' כו' [קשין ברישא ונייחין בסופא - המסדר], ומתחברין ערב ובקר דינא בדינא ורחמי ברחמי בערב נכלל הוא בה והוא חיבור דינא כו' ובבקר נכללת היא בו אילת השחר ואז מחדש מעשה כו' וז"ש יוצר אור כו' עושה שלום ובורא כו' ויוצאים ממנה מאורי אור ובערב שנכללין יוצאין כו' (יהל אור).

⁵ משמע ממש שעות ולמעלה זמן מנחה דהיינו מחצות היום ואילך וזה נקרא צללי ערב כדמפרש ואזיל. א"מ (וכן הכריח הפ"ח ואני הדל הבאתי ראיות לזה. מא"ן) (נ"א).

⁶ פי' שם אלהים יש בו ק"ך צירופים גימ' צל ושני פעמים צל הם ב' פעמים ק"ך וזהו צללי ערב כי הקלי' אינם יונקים רק משני אלהים שהם חו"ב דקטנות וז"ש לקמן ונטו צללי ערב דאינון דינא קשיא וטעם שרמז רק ב' אלהים נגד חו"ב ולא הזכיר הדעת לפי שהדעת אינו נגלה בקטנות כמ"ש הרב ואין שם רק חו"ב (מ"מ).

בראשית

דרגא דחס"ד ונטו צללי ערב דאינון דרגא דדינא קשיא וכדין אתחרב בי מקדשא ואתוקד היכלא ועל דא תנינן דיהא בר נש זהיר בצלותא דמנחה דאיהו זמנא דדינא קשיא שרייא בעלמא

יעקב אתקין צלותא דערבית דהא איהו אתקין לה וזן לה בכל מה דאצטריך ודאי וא"ו אתקין לה"א וה"א אתזנת מן וא"ו דלית לה נהורא מגרמה כלל ובגין כך תפלת ערבית רשות דהא אתכלילת בצלותא דיומא בגין לאתנהרא והשתא לאו זמנא איהו ואוקימנא לה דהא לא אתגליא נהורא דיממא דינהיר לה ואיהי שלמא בחשוכא עד זמנא דפלגות ליליא¹ דאשתעשע קב"ה עם צדיקיא בגנתא דעדן וכדין איהו זמנא לאשתעשעא בר נש <ולמלעי> באורייתא כמה דאתמר

תא חזי דוד אתא ואמר אלין תלת זמנין דצלותי דכתיב (תהלים נה יח) ערב ובקר וצהרים הא תלתא ואיהו לא צלי² אלא תרי מנייהו דכתיב (שם) אשיחה ואהמה ולא יתיר דא לצלותא דצפרא ודא לצלותא דמנחה וּבגין כך אשיחה ואהמה דייקא בצפרא דאיהו שעתא דחסד סני ליה <בחסד> באשיחה ובמנחה דהוא שעתא דדינא קשיא בעי המייה ובגין כך ואהמה³ ולבתר כד אתפליג ליליא הוה קם בשירין ותושבחן כדקא

קלג/א

יאות דכתיב (תהלים מב ט) ובלילה שירה עמי והא אתמר

קם רבי שמעון ואזלו אזל ההוא בר נש בהדיה עד טבריה עד דהו אזלי אמר רבי שמעון תא חזי תפלות כנגד תמידין תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה בגין דאשכחן תרי דכתיב (במדבר כח ד) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים ואינון מתקרבין [בהני] (להני) <בהני תרי> זמני דיומא דאינון זמנין לצלותא³

שהם הדרגה של הדין הקשה, ואז נחרב בית המקדש ונשרף ההיכל. ועל כן שנינו שיהיה אדם זהיר בתפילת המנחה, שהוא הזמן ששרוי הדין הקשה בעולם.

יעקב תיקן תפלת ערבית, שהרי הוא תיקן אותה וזן אותה בכל מה שצריך, ודאי שוא"ו תיקן את ה"א, וה"א נזונית מוא"ו, שאין לה אור משל עצמה כלל. ולכן תפילת ערבית רשות, שהרי נכללת בתפילת היום כדי שתהיה מאירה. וכעת לא זה הזמן. ובארנו אותה, שהרי לא התגלה אור היום שיאיר לה, והיא שולטת בחשכה עד זמן חצות הלילה, כשהקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן העדן, ואז הזמן שהאדם ישתעשע (וללמד) בתורה, כמו שנתבאר.

בא וראה, דוד בא ואמר שלשת זמני התפלות הללו, שכתוב "ערב ובקר וצהרים", הנה שלשה. והוא לא התפלל אלא שנים מהם, שכתוב "אשיחה ואהמה", ולא יותר. זה לתפלת הבוקר, וזה לתפלת המנחה. לכן מדויק [לשון] "אשיחה ואהמה". בבוקר, שהיא שעת החסד, מספיק לו בחסד ב"אשיחה". ובמנחה שהיא שעת הדין הקשה, צריך המיה, ולכן "ואהמה". אחר כך כשנחלק הלילה, היה קם לשירות ותשבחות כראוי,

שכתוב "ובלילה שירה עמי", והרי נתבאר.

קם רבי שמעון והלכו. הלך אותו האיש עמו עד טבריה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, בא וראה, חכמים של אנשי כנסת הגדולה תקנו תפילות כנגד תמידין, משום שנמצאות שתיים, שכתוב "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים", והם נקרבים בשני הזמנים הללו של היום, שהם זמני התפלה.

¹ פי' שלמה אינו נשלם פרצופה אלא עד חצות כמ"ש הרב ובחצות מזדווגים יעקב ולא וז"ש ואיהי שלטא בחשוכא ר"ל שעדיין לא נשלם פרצופה עד זמנא דפלגות לילא דאשתעשע קב"ה עם צדיקיא בגנתא דעדן פי' הקב"ה הוא יעקב וגנתא דעדן היא לאה והנשמות עולין בה בסוד מ"ן וסוד השעשוע הוא הזווג וכו' (מ"מ).

² ר"ל שנים אשיחה ואהמה אבל תפלה של ערבית היא נכללת משניהן ואינה דבר בפ"ע (יהל אור).

³ לכך תפלת ערבית רשות ואתי האי כהאי שלא תקנו אלא שתיים ותפלת ערבית ליעקב רשות שאין התיקון שלם אלא נעלם מי ומי המתקנים (אור יקר).

בראשית

אמר ההוא גברא¹ הא בקדמיתא אבות תקנום להני צלותי ומה דאתקינו אברהם ויצחק הוא עקרא ומה דאתקין יעקב דאיהו שבהא דאבהן אמאי איהו רשות ולא עקרא כהני

אמר רבי שמעון הא אתמר² אבל תא חזי הני תרי³ זמני דתרי צלותי לאו אינון אלא לחברא ליעקב בעדביה⁴ כיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר דכיון דאתיהיבת אתתא בין תרין דרועין ואתחברת בגופא לא אצטריך יתיר ועל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דאתיהיבת בינייהו כיון דאיהי בינייהו גופא ואתתא מלייהו בלחישו דלא לאדכרא ובגין כך יעקב משמש במרום תנינן מאי במרום⁵ כמה דאת אמר (תהלים צב ט) ואתה מרום⁶ לעולם יהוה וכלא איהו רזא לידעי מדין⁷

אמר אותו האיש, הרי בתחלה האבות תקנו את התפלות הללו, ומה שתקנו אברהם ויצחק הוא העיקר. ומה שתיקן יעקב שהוא המשובח של האבות, למה היא רשות ולא עיקר כמו אלו.

אמר רבי שמעון, הרי נתבאר, אבל בא וראה, שני הזמנים הללו של שתי התפלות אינם אלא לחבר את יעקב לגורלו. כיון שהתחברו זה עם זה, איננו צריכים יותר. שכיון שנתנה האשה בין שתי הזרועות ומתחברת בגוף, לא צריך יותר, ועל כן אנו צריכים לעורר שתי הזרועות כדי שתינתן ביניהם. כיון שהיא ביניהם, הגוף והאשה, אז דבריהם בלחש שלא להזכיר. ולכן שנינו שיעקב משמש במרום. מה זה במרום, כמו שנאמר "ואתה מרום לעולם ה'". והכל הוא סוד ליודעי מידות.

¹ לא עמד על תוכן דברי רשב"י שכבר תירץ הענין, ולזה אמר לי ר' שמעון הא אתמר ונתקן בכלל דבריו, אבל ת"ח להרחיב לו הענין (אור יקר).

² רכט ע"ב (הערת הזוהר).

³ עמש"ל כי ביעקב היא דבוקה תמיד וא"צ לנו ויעקב כבר תקינא ולכן אברהם ויצחק היו מתייראים על נשותיהן ואמרו אחותי בדרגא דלמעלה אמור לחכמה כו' ואחות אינה נפרדת אבל יעקב אמר הבה את אשתי כו' והטעם כי בדרועין נאחזין שממית בידיים תתפש (ס"א ישמעאל ועשו) וצריך להפרידם, ולכן כתיב אל אחר אלהים אחרים, ולכן כתיב אל חי אלהים חיים והוא בסוד ע"ה טו"ר חו"ג ועץ החיים משא"כ ביעקב שם המיוחד מטתו כשרה (יהל אור).

⁴ אם כן תפלת שחרית יחוד יעקב במלכות, דהיינו תפלה, וכן מנחה יעקב בתפלה, דהיינו יום ת"ת ותפלה מלכות עצמה, אלא שנתקשר הת"ת בין ב' מדות חציו כלול בזרוע ימין חסד, וחציון כלול בזרוע שמאל גבורה (אור יקר).

⁵ זעיר אנפין יש לו שתי נקבות דבקות עמו מאחוריו. העליונה היא לאה בסוד קשר של תפילין שבראש, ועומדת בחצי קומתו העליונה. והשנית היא רחל ועומדת למטה בחציו התחתון. ובימי החול בשחרית מזדווג יעקב עם רחל אפין באפין, וזווג זה נעשה על ידי תפלתו שבשחרית. וגם אז יש ללאה עמו בחינת חיבוק הימין, ודבר זה נעשה מעצמו ומאליו שלא על ידינו. ובתפלת המנחה מזדווג ישראל עם לאה פנים בפנים מראש ישראל ועד החזה שבו. ורחל היא מתארכת באחוריו ועולה מרגליו ועד ראשו, והם שוים בקומתם. והרי נמצא איך לאה ניתנת בין תרין דרועין. ובתפלת ערבית עומדת רחל אחור באחור מן החזה ולמטה, ולאה היא פנים בפנים עם יעקב מן החזה דז"א ולעילא עד ראשו. ובחצות הלילה אז מתפשטין יעקב ולאה כשיעור כל קומת ז"א מראשו ועד רגליו. ועומדים יעקב ולאה פנים בפנים ומזדווגים יחד אז אחר חצות הלילה. ולפי שזה הזווג דאחר חצות הוא בסוד הבינה כמבואר במקומו. לכן נקרא הזווג הזה דאחר חצות זווגא דאבא ואימא דאחר חצות כנז' בזהר. אמנם ענינו הוא על זווג הזה של יעקב ולאה שלאחר חצות לילה הנעשה על ידי אבא ואימא, ומזדווגין יחד שניהם עד אור הבוקר. וזהו סוד ויהי בבקר והנה היא לאה כי בהיות הבקר עדין היא שם לאה בזווג עם יעקב. והרי נתבאר כאן פרטי כל הזווגים ונמצא כי זווג לאה ויעקב אינו אלא בלילה ובפרט קודם חצות לילה, ואז נקרא יעקב משמש במרום שהוא מן החזה דז"א ולמעלה. וזהו סוד מ"ש רז"ל יעקב תיקן תפלת ערבית, ושם למעלה נקרא מרום בבחינת הבינה הנקראת מרום, כמ"ש"ה מרום וקדוש אשכון, שהם סוד אבא ואימא. והענין הוא במה שנתבאר אצלנו כי אי אפשר ללאה להזדווג עם יעקב אלא אם כן לוקחת יסוד הבינה ואין להאריך עתה בזה, וזמ"ש דכיון דאיתיהיבת אתתא בין תרין דרועין והענין מדבר על לאה שניתנת בשחר ובמנחה בין תרין דרועין ואח"ך לבתר בתפלה ערבית אז הוו מלייהו בלחישו פירוש כי הזווג אשר לה אז עם יעקב הוא בלחישו פירוש שהוא בסוד הבינה עלמא דאתכסיא בלחישו כנז' וזהו סוד יעקב משמש במרום (שער מאמרי רשב"י). פי' יעקב מזדווג עם לאה בחצות כמ"ש הרב, שפי' יעקב משמש במרום הוא זווג יעקב עם לאה (מ"מ).

⁶ ר"ל נוק' שנק' אתה והיא מרום אבן מאסו וכו' (יהל אור).

⁷ עי' שער מאמרי רשב"י טז ע"ד שזה אלו שלומדים קבלה.

בראשית

אתו רבי אבא וההוא יודאי ונשקו ידוי אמר רבי אבא עד יומא דין לא קאימנא במלה דא בר השתא זכאה הולקי דזכינא למשמע ליה

ויביאה יצחק האהלה שרה אמו (בראשית כד סז) אמר רבי יוסי האי קרא קשיא האהלה לאהל שרה אמו מבעי ליה מאי האהלה דאהדרת תמן שכינתא בגין דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא שכינתא לא אעדי מינה ושרגא הוה דליקת מערב שבת לערב שבת והוה נהיר כל אינון יומי דשבתא בתר דמיתת כבתה ההיא שרגא כיון דאתת רבקה אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת שרה אמו דדמיא לשרה בכל עובדהא

רבי יהודה אמר כמה [ד]דיוקניה דיצחק הוה [כ]דיוקניה דאברהם וכל מאן דחמי ליצחק אמר דא אברהם וודאי אברהם הוליד את יצחק (שם כה יט) הכי נמי רבקה דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה ובגין כך שרה אמו ודאי

אמר רבי אלעזר בכלא הכי הוא אבל תא הוי רזא איהו דאע"ג דשרה מיתת דיוקנא לא אעדי מן ביתא ולא אתחזי תמן מיומא דמיתת עד דאתת רבקה כיון דעאלת רבקה אתחזיאת דיוקנא דשרה דכתיב ויביאה יצחק האהלה וגו' מיד שרה אמו אתחזיאת תמן ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודוי כד אעיל תמן ועל דא (שם) וינחם יצחק אחרי אמו <נ"א מאי אחרי אמו אחרי> דאמו אתחזיאת <ואודמנא> (ואודמנת) בביתא ועל דא לא כתיב אחרי מיתת אמו אלא אחרי אמו

רבי שמעון אמר מאי שנא דכתיב ביה ביצחק (שם כד סז) ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה כיון דאמר ותהי לו לאשה לא ידענא דהא! רחים לה דהא כל בני עלמא רחמי לנשייהו מאי שנא ביצחק דכתיב ביה ויאהבה אלא ודאי אתערותא דרחימו דדכורא לגבי אתתא לאו איהו אלא (ל)שמאלא דכתיב (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי² וחשך ולילה כחד אינון ושמאלא אתער רחימו תדיר לגבי נוקבא ואחיד בה ועל דא אע"ג דאברהם <נ"א הוה> רחים לה לשרה

באו רבי אבא והיהודי ההוא ונשקו את ידוי. אמר רבי אבא, עד היום הזה לא עמדתי בדבר הזה, רק עכשיו. אשרי חלקי שזכיתי לשמוע אותו.

"ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי, הפסוק הזה קשה. "האהלה", היה צריך לכתוב לאהל שרה אמו, מה זה "האהלה". שחזרה לשם השכינה, משום שכל זמן ששרה היתה קיימת בעולם, לא זזה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת והיה מאיר את כל אותם ימות השבוע. אחר שמתה, כבה אותו הנר. כיון שבאה רבקה, חזרה השכינה והדליקה את הנר. "שרה אמו", שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רבי יהודה אמר, כמו שדמותו של יצחק היתה כדמותו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק אמר זה אברהם, ודאי אברהם הוליד את יצחק. כך גם דמותה של רבקה ממש היתה כדמותה של שרה, ולכן שרה אמו ודאי.

אמר רבי אלעזר, בכל הוא כך, אבל בא וראה, זהו סוד, שאף על גב ששרה מתה, דמותה לא זזה מן הבית, ולא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. כיון שנכנסה רבקה, נראתה דמותה של שרה, שכתוב "ויביאה יצחק האהלה" וגו'. מיד שרה אמו נראתה שם. ולא היה רואה אותה רק יצחק לבדו כשנכנסה לשם. ועל כן "וינחם יצחק אחרי אמו". (מה זה "אחרי אמו", אחרי) שאמו נראתה והזדמנה בבית, ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא "אחרי אמו".

רבי שמעון אמר, מה שונה שכתוב ביצחק "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה", כיון שאמר "ותהי לו לאשה", לא ידענו שהוא אהב אותה, שהרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם, מה שונה ביצחק שכתוב בו "ויאהבה". אלא ודאי התעוררות של האהבה של הזכר לאשה אינה אלא בשמאל, שכתוב "שמאלו תחת לראשי". וחושך ולילה הם כאחד, והשמאל מעורר תמיד אהבה לנקבה ואוחז בה. ועל כן, אף על גב שאברהם (היה) אוהב את שרה, לא כתוב בו "ויאהבה", אלא ביצחק.

¹ להוא (לפ"ו).

² כל התעוררות אהבה של הזכר כלפי האשה היא רק בבחי' שמאל שהוא גבורות ממותקים, והוא בחי' מ"ן (דע"ה ח"א פ ע"ב, וכללים ח"א ק ע"ד).

בראשית

לא כתיב ביה ויאהבה אלא ביצחק ואי תימא
ויאהב יעקב את רחל סטרא דיצחק דהוה ביה
קעביד ליה

תא חזי אברהם כד¹ חמא לשרה -נ"א לרבקה
הוה - מחבק לה ולא יתיר אבל יצחק דאיהו
בעלה אחיד בה ושוי דרועיה תחות רישא דכתיב
שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני לבתר אתא
יעקב ושמש ערסא ואוליד תריסר שבטין כלא
כדקא יאות ותא חזי אבהן² כלהו ברזא חדא

קלג/ב

אזלו וכלהו שמשו בארבע נשין כל חד מנייהו
אברהם בארבע שרה והגר ותרי פלגשים דכתיב
(בראשית כה ו) ולבני הפלגשים אשר לאברהם
פלגשים תרי הא ארבע יצחק ברזא דארבע
דסטירו דרבקה³ דכתיב (בראשית כד סז) ויקח
את רבקה חד ותהי לו לאשה תרי ויאהבה תלת
וינחם יצחק אחרי אמו הא ארבע לקבל דא הו
ליעקב ד' נשין וכלא ברזא חדא רבי חייא אמר
אברהם ויצחק שמשו כל חד באתתא חדא ברזא
דקודשא⁴ אברהם בשרה⁵ יצחק ברבקה ולקבל
תרווייהו הוי ארבע נשין ליעקב בתרין חולקין
רבי שמעון אמר סליקו מלין לאתרייהו דהא כלא
ברזא קדישא אתעבד וכלא ברזא חדא

ואם תאמר "ויאהב יעקב את רחל", הצד של
יצחק שהיה בו עשה לו.

בא וראה, כשאברהם ראה את שרה (את
רבקה), היה מחבק אותה ולא יותר. אבל
יצחק שהוא בעלה, אחז בה ושם את זרועו
תחת ראשה, שכתוב "שמאלו תחת לראשי
וימינו תחבקני". אחר כך בא יעקב ושימש
מטתו, והוליד שנים עשר שבטים, כולם
כראוי. ובא וראה, כל האבות הלכו בסוד
אחד,

וכולם שמשו בארבע נשים כל אחד
מהם. אברהם בארבע, שרה והגר ושתי
פילגשים, שכתוב "ולבני הפילגשים אשר
לאברהם", "פילגשים" שתיים, הנה ארבע.
יצחק בסוד של ארבע של הצד של רבקה,
שכתוב "ויקח את רבקה", אחד. "ותהי לו
לאשה", שתיים. "ויאהבה", שלש. "וינחם
יצחק אחרי אמו", הנה ארבע. כנגד זה היו
ליעקב ארבע נשים. והכל בסוד אחד. רבי
חייא אמר, אברהם ויצחק שמשו כל אחד
עם אשה אחת בסוד של קדושה. אברהם
עם שרה, יצחק עם רבקה, דכנגד שניהם היו
ארבע נשים ליעקב בשני חלקים. רבי
שמעון אמר, עלו הדברים למקומם, שהרי
הכל נעשה בסוד קדוש, והכל בסוד אחד.

¹ גרסינן ועיין לקמן קלו ע"א כי שרה ורבקה שניהם רומזים למ' סיהרא קדישא. הרש"ב (נ"א).

² שכל א' נכלל בד' יסודין קדישין והוא י"ב אתון של מלוי אדנ"י והוא ג' היכלין של ברכות ק"ש וג' היכלין
תתאין נכללין בראשונה כי הם לעולם נכללין בעליונה ואין בהם ברכה בפ"ע ויוצר אור בשל יצחק שביום
הוולדו נתוספו המאורות ואח"כ אהבה ואמת אבל היכל ק"ק נכלל בדכורא בתפלה שהוא יום דרגא דיליה
משא"כ בערבית והוא השכיבנו (יהל אור).

³ החמש גבורות היורדות ביסוד דז"א, השלשה מהם נמתקות שם עם החסדים. והשתיים לא נמתקו
ונתחברו שתייהן יחד והיו לאחת, נמצא שהם ארבע גבורות וכלולתם ברבקה אשת יצחק ואלה הם ד' נשי
יצחק (שער מאמרי רשב"י). כבר בארנו בענין הד' בנים שהם ה' גבורות, שהם נעשים ד' בנים ע"י ה' חסדים
כנז' שם. ואמנם רבקה היא בחי' ה' גבורות כנז' באד"ז, ולכן נכללו בה בחי' כל הד' שמות ב"ן שהם כולם
בנו', והם ד' נשים שכולם נכללים ברבקה, שהיא בחי' המלכות מגבורותיה, והבן (זהר הרקיע). ר"ל שנכלל
מד' ולא ד' ממש (יהל אור). יצחק בגימ' ר"ח נגד ג' גבורות ממותקות בג' חסדים הם ג' ב"ן וב' גבורות של
נז"ה הם ב"ן רביעי הרי ד' ב"ן (מ"מ). סוד ד' נשים שנטל אברהם ויעקב בפועל היו ליצחק בכח והם ד' מחנות
שכינה ארגמ"ן כנז' בפרשה פקודי דף רנ"ו ע"ש שהם ד' נשים נוטין לדין ושל אברהם לצד החסד ושל יעקב
לצד הרחמים והשתא ניחא ולכן לא היו ליצחק ד' נשים בפועל כדי שיהיה הדין נסתר ולא יתגבר. ז"ח (נ"א).
פירוש של צד רבקה ד"פ ב"ן גימטריא יצחק וע' מק"מ. הרש"ב (נ"א).

⁴ דהיינו אברהם בצד החסד שבמלכות, יצחק בצד הגבורה. יעקב ברחל מצד הגבורה והוציא אחת בלהה
המלכות למטה לזה מצד החסד והוציא זלפה אל האמצע כמדתה, ורבי שמעון פליג, ורצה שכל האבות שמשו
בכל היחוד ונעזרו האבות זה מזה, וז"ש וכולא ברזא חדא וכו' כולא ברזא קדישא, לפי דברי רבי חייא אין
קטורה והגר בצד הקדושה אל אשרה לבד, לכך אמר כולא ברזא קדישא (אור יקר).

⁵ פ"י אברהם מצד הקדושה לא היהת לו רק שרה אבל מצד האחר היו לו הגר וב' הפלגשים שר' חייא ס"ל
פלגשים ממש ואינם בני קטורה (מ"מ).

בראשית

ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה (שם כה א) קטורה דא היא הגר דהא תנינן בתר דאתפרשא הגר מניה דאברהם וטעת בתר גלולי דאבוה לבתר אתקשרא בעובדין דכשרן ובגין כך אשתני שמא ואקרי קטורה בעובדין דכשרן ושדר אברהם ונסבה ליה לאנתו <מכאן דשנוי שמא מכפר חובין ועל דא אשתני שמא> ויוסף אברהם מאי ויוסף אי תימא דעל שרה איהו דאוסף לאו <הכי> אלא ביומא דשרה אזדונג בהדה זמנא חדא ולבתר תריך לה על עסקי דישמעאל ולבתר ויוסף כמלקדמין זמנא אחרא על מה דנסיב לה בקדמיתא וכפום דשני עובדהא הכי נמי שני שמא

תא חזי דאמר רבי אלעזר! ויביאה יצחק האהלה שרה אמו (שם כד סז) דאתגליא דיוקנא דשרה ויצחק אתנחם אחרי דאתגליא אמו ודיוקנאה הוה חמי כל יומא ואברהם אע"ג <דאינסיב> (דנסיב) לא עאל בההוא ביתא ולא אעיל לה להאי אתתא תמן בגין דשפחה לא תירש גבירתה ובאהל דשרה לא אתחזי אתתא אחרא אלא רבקה ואברהם אע"ג דהוה ידע דדיוקנא דשרה אתגליא תמן שבקיה ליצחק ההוא אהל למחמי דיוקנא דאמיה כל יומא יצחק ולא אברהם הדא הוא דכתיב (שם כה ה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק את כל אשר לו דייקא דא ההוא דיוקנא דשרה בההוא משכנא

דבר אחר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק רזא דמהימנותא עלאה לאתדבקא יצחק בדרגא דחולקיה כדקא יאות² תא חזי הכא אתכליל אשא במיא⁴³ ודאי אשא נטיל מיא משמע ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק דא מיא

"ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה". "קטורה" זו היא הגר. שהרי שנינו, אחר שנפרדה הגר מאברהם וטעתה אחר גלולי אביה, אחר כך נקשרה במעשים כשרים, ולכן השתנה שמה ונקראה קטורה במעשים כשרים, ושלה אברהם ולקח אותה לאשה. מכאן ששינוי שם מכפר על חטאים, ועל כן השתנה שמה. "ויוסף אברהם". מה זה "ויוסף", אם תאמר שהוא הוסיף על שרה, לא כך, אלא בימי שרה הזדונג עמה פעם אחת, ואחר כך גרש אותה על עסקי ישמעאל, ואחר כך "ויוסף", כמו מקודם פעם אחרת על מה שנשא אותה בראשונה. ולפי ששנתה מעשיה, כך גם שינה שמה.

בא וראה, שאמר רבי אלעזר, "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו", שהתגלתה דמות שרה, ויצחק התנחם אחרי שהתגלתה אמו ואת דמותה היה רואה כל יום. ואברהם, אף על גב שנשא, לא נכנס לאותו הבית, ולא הכניס את אותה האשה לשם כדי ששפחה לא תירש גבירתה. ובאהל שרה לא נראתה אשה אחרת, אלא רבקה. ואף על גב שאברהם היה יודע שדמותה של שרה נגלתה שם, השאיר ליצחק אותו האהל, לראות את הדמות של אמו בכל יום. יצחק ולא אברהם. זהו שכתוב "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק". מדויק [לשון] "את כל אשר לו", זו אותה הדמות של שרה באותו המשכן.

דבר אחר, "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק", סוד האמונה העליונה שידבק יצחק בדרגת חלקו כראוי. בא וראה, כאן נכללו (מים עם אש) אש עם מים. ודאי אש לוקח מים. משמע "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק", זה המים שנכללים באש.

¹ הענין דקשיא ליה, נימא ויוסף על שרה ולא בחיי שרה, אלא בתר דמיתת שרה הוסיף ולקח זו, לזה אמר ת"ח וכו', דמכלל דבריו למדנו שמעולם לא נכנסה זו בגבול שרה כדי שלא יפגום, שפחה תירש גבירתה, א"כ מהאי טעמא נמי לא אתיא האי בלשון תוספת על שרה אלא מלת ויוסף אהדר על הליקוחין שהיא היא כתוספת מעצמה אל עצמה (אור יקר).

² דהיינו "את" מדת המלכות, "כל" מהיסוד ולמעלה, "אשר" בינה, היינו כל סוד האצילות, והענין שנאחז יצחק בסוד האצילות בחיי אברהם להיותו עיקר המציאות, ונעשה אברהם טפל לו כדי שישלוט במדתו כדקא יאות, ולזה נחא לי לומר שכל ג' מלות אלו יתירי "את" "כל" "אשר" (אור יקר). יצחק קץ חי בתקונים (ד"א).
³ מיא בלשון (דפ"ו, ומ"מ).

⁴ גבורה כלל בתוכה החסד כענין שייצחק עיקר הבית ואברהם נכלל בו בהנהגתו, ויתן אברהם מדתו את כל אשר לו ליצחק, שנכללה בתוך הגבורה, ובקדמיתא בשעת העקידה בבחירתו של יצחק נכללה גבורה בתוך החסד וכן הסדר תחלה חסד בתוך הגבורה ואח"כ הגבורה בתוך החסד מפני היות אצילות הגבורה מדרך החסד והיינו אברהם הוליד את יצחק (אור יקר).
ה"ג מיא באשא שכן אברהם שהוא מים נתן את כל אשר לו ליצחק ונמצא המים כלולים באש (נ"א).

בראשית

ובראשונה נכללו יחד אש ומים. מתי, בשעה שעקד את יצחק לעשות בו דין, אז נכללה האש במים, וכאן נכללו מים באש, שהכל יהיה בסוד האמונה העליונה.

דאתכליל באשא ובקדמיתא <אתכליל> כחדא

אשא במיא אימתי בשעתא דעקד ליה ליצחק

למעבד ביה דינא כדין אתכליל אשא במיא¹

והשתא אתכלילו מיא באשא² למהוי כלא רזא

דמהימנותא עלאה

ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות (שם ו) מאי מתנות אלן סטרי דרגין תתאין דאינון שמהן דסטרי רוח מסאבא בגין לאשלמא דרגין ואסתלק יצחק על כלא במהימנותא עלאה כדקא חזי בני הפלגשים אלן הוו בני קטורה פלגש בקדמיתא ופלגש השתא רבי חייא אמר פלגשים ממש וישלחם מעל יצחק בנו (שם) דלא לשלמאה לגביה דיצחק בעודנו חי (שם) בעוד דהוה אברהם חי וקיים בעלמא דלא יקטרגון ליה לבתר

ובגין [דיתתקן] [דאתתקן] יצחק בסטר דינא קשיא עלאה לאתתקפא על כלהו וכלהו אתכפיין קמיה קדמה אל ארץ קדם (שם) בגין דתמן אינון סטרי חרשי מסאבי³ תא חזי כתיב (מ"א ה י) ותרב חכמת שלמה⁴ מהכמת כל בני קדם אלן אינון דהוו מבני <אינון> בני פלגשים דאברהם והא אוקימנא דהא באינון הררי קדם אינון דאולפין חרשין לבני נשא ומההיא ארץ קדם נפקו לבן ובעור ובלעם בנוי וכלהו חרשי והא אוקמוה

רבי חזקיה פתח ואמר (ישעיה מב כד) מי נתן למשיסה יעקב

קלד' א

וישראל לבוזזים הלא יהוה וגו'⁵ תא חזי מזמנא דאתחרב בי מקדשא ברכאן לא שריין

"ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות". מה זה "מתנות", אלו צדדי הדרגות התחתונות שהם שמות של צדדי רוח הטומאה כדי להשלים את הדרגות, והתעלה יצחק על הכל באמונה העליונה כראוי. "בני הפילגשים" אלו היו בני קטורה. פילגש בראשונה, ופילגש כעת. רבי חייא אמר, פילגשים ממש. "וישלחם מעל יצחק בנו", שלא לשלוט אצל יצחק. "בעודנו חי", בעוד שאברהם היה חי וקיים בעולם, שלא יתגרו בו אחר כך.

וכדי שיצחק יתקן בצד הדין הקשה העליון שיתגבר על כולם וכולם יכנעו לפניו. "קדמה אל ארץ קדם", משום ששם הם צדדי הכשפים הטמאים. בא וראה, כתוב "ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם", אלו הם שהיו מבני (הם) בני פילגשים של אברהם. והרי בארנו שהרי באותם הררי קדם הם מלמדים כשפים לבני אדם, ומאותה ארץ קדם יצאו לבן ובעור ובלעם בנו, וכולם מכשפים, והרי בארוהו.

רבי חזקיה פתח ואמר, "מי נתן למשיסה יעקב

וישראל לבוזזים הלא ה' וגו'. בא וראה, מזמן שנחרב בית המקדש, הברכות לא

¹ כי כן היה יצחק עקוד לפניו ונמצא האש כפוף ונכלל תחת ידי המים. ז"ח (נ"א).

² כתב הרב בס' הליקוטים בדרוש מיתוק הגבורות ע"י החסדים וז"ל שתחלה יורדים ליסוד דז"א ג' חסדים פחות שלישי ואח"כ יורדים ה' גבורות ליסוד דז"א ונמתקים בדרך ירידה ג' גבורות של חג"ת ע"י הג' חסדים ואח"כ כשעולים החסדים בתוך היסוד דז"א בדרך עליה נמתקים ב' גבורות דנ"ה עכ"ל. וז"ש "ובקדמיתא כחדא אשא במיא" ר"ל שיורדים הגבורות שהם אשא בתוך החסדים שנקראים מייא כדי להמתק. ומ"ש "והשתא אתכלילו מייא באשא" ר"ל כשעלו החסדים בדרך עליה ומתקו את הגבורות ונכנסו החסדים בתוך הגבורות, וזה מייא באשא. א"נ יש לפרשו שאור הגבורה בכלי החסד, וזה אשא במיא, ואח"כ נכנס אור החסד בכלי הגבורה, וזהו "והשתא אתכלילו מייא באשא" (מ"מ).

³ דע כי ז' מלכים דמיתו נק' ארץ בני קדם, ושם היה שורש לכל הקל' וז"ס חכמת בני קדם ובלעם שהיה הולך בהר חשך ששם הקל' מהז' מלכים ללמוד כשפים מהם אמר מן ארם ינחני בלק וגו' מהררי קדם ונק' קדם כי הקל' קדמה לפרי (זהר הרקיע). עי' לעיל קכו ע"א במאמרי רשב"י.

⁴ עי' יוחי רגב ומשפטים קיב ע"ב ופנחס רלג ע"א, ששלמה התבונן וחקר בכל הכחות החיצוניים ושימושיהם ופעולותיהם, וכל זה משום שסמך עצמו על חכמתו הגדולה, והעמיק בהם הרבה והכניס את עצמו בניסיון זה יותר מדאי, ולכן נכשל (דע"ה ח"ב קמו ע"ב).

⁵ לפי שאמר שליטת יצחק על האומות ומעשה אברהם בזה לצורך גבוה, אמר כמה הגיע רעה בעת שנהפך הענין ששלטו האומות לפני הקדושה (אור יקר).

בראשית

בעלמא¹ ואתמנעו כביכול אתמנעו מעילא² ותתא³ וכל אינון שאר דרגין תתאינ⁴ מתתקפי ואולי⁵ ושלטי עלייהו דישראל בגין דאינון גרמו בחובייהו האי קרא לא אתיישבן מלינה⁶ דכתיב (ישעיה מב כד) מי נתן למשיסה יעקב כיון דאמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל מהו הטאנו לו הטאו לו מבעי ליה ואי אמר הטאנו לו מאי ולא אבו ולא אבינו מבעי ליה אלא בשעתא דאתחרב מקדשא⁷ ואתוקד היכלא⁸ ועמא אתגלי בעיא שכינתא לאתעקרא מדוכתה ולמיהך עמהון בגלותא אמרה איהך בקדמיתא למחמי⁹ ביתאי והיכלאי ואפקוד על דוכתי¹⁰ דכהני¹¹ וליואי¹² דהו פלהין בביתאי

אמר רבי אלעזר¹² בההיא שעתא אסתכלת כנסת ישראל לעילא¹³ וחמאת דבעלה אסתלק מינה¹⁴ לעילא לעילא נחתת לתתא¹⁵ עאלת בביתא¹⁶ ואסתכלת בכל אינון דוכתי ואשתמע קלא לעילא לעילא ואשתמע קלא לתתא הדא הוא דכתיב (ירמיה לא יד) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' ואוקמוה כיון דעאלת בגלותא אסתכלת בעמא וחמאת

שורות בעולם ונמנעות, כביכול נמנעות ממעלה ומטה. וכל אותן שאר הדרגות התחתונות מתגברות והולכות ושולטות על ישראל, משום שהם גרמו בחטאיהם. אין מתיישרים דבריו של הפסוק הזה, שכתוב "מי נתן למשיסה יעקב". כיון שאמר "מי נתן למשיסה יעקב וישראל", מה זה "חטאנו לו", היה צריך לכתוב חטאו לו. ואם אמר "חטאנו לו", מהו "ולא אבו", צריך לכתוב ולא אבינו. אלא בשעה שנחרב המקדש ונשרף ההיכל והעם הגלה, רצתה השכינה להעקר ממקומה וללכת עמהם בגלות. אמרה אלך בראשונה לראות את ביתי והיכלי, ואפקוד את מקומות הכהנים והלויים שהיו עובדים בביתי.

אמר רבי אלעזר, באותה שעה הסתכלה כנסת ישראל למעלה וראתה את בעלה מסתלק ממנה למעלה למעלה. ירדה למטה, נכנסה לבית והסתכלה בכל אותם המקומות, ונשמע קול למעלה למעלה, ונשמע קול למטה. זהו שכתוב "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה" וגו', ובארוה. כיון שנכנסה לגלות, הסתכלה על העם, וראתה שדוחקים אותם

¹ בעולם הגשמי (אור יקר).

² הספירות (אור יקר).

³ בריאה ויצירה (אור יקר).

⁴ החיצונים הטמאים (אור יקר).

⁵ דהיינו הצלם השולט ובוולע את ישראל בתוכו ומתחזק בכל יום יותר, וישראל הולכים ודלים תחת ממשלתו וישראל במעשיהם גורמין והחסידות והטובה בכל יום ויום מתמעט והולך (אור יקר).

⁶ שהרסו החומות (אור יקר).

⁷ ששרפו ההיכל בעצמו באש, והיינו חרבן הפך החסד שבה הבגין כאומרו אמרתי עולם חסד יבנה, והיכלא אתוקד היפך אש הגבורה הקדושה, אח"כ קאמר ועמא אתגלי, הפך מדתישראל והוא קלי' ג' וכיון שראתה ג' קלי' שולטות בעיא שכינתא לאתעקרא קודם שתבוא הד' ההפכית למלכות (אור יקר).

⁸ להספיד ולקונן על החרבן וההרוגים, ואח"כ לפקח על צורכי החיים מטעם שלא תשתלם מדת הדין עד שתראה באלו, ומתוך דינם ירחם על אלו כדכתיב כי נחמתי על הרעה אשר עשיתי אתכם (אור יקר).

⁹ בנקודה אמצעית מצד הת"ת (אור יקר).

¹⁰ מצד החסד (אור יקר).

¹¹ מצד הגבורה, ותפטר מג' אלו ותפרד לעצמה בגלות (אור יקר).

¹² עדין לא השלים רבי חזקיה דבריו אלא שהפסיקו רבי אלעזר בסיוע ותוספת ביאור, ודברי ר"א עד קול ברמה נשמע והשאר סיום דברי ר' חזקיה (אור יקר).

¹³ אל הת"ת מקום מבוע יחודה לראות אם יושפע לה ענין שפע קיום העולמות (אור יקר).

¹⁴ דהיינו סוד מבוע מקור הברכות דרך הת"ת אסתלק לעילא לעילא, דהיינו מן הת"ת לבניה ומבינה אל הכתר (אור יקר). בסוד אוי פירוש שהוא"ו ת"ת נטל היסוד עמו ונסתלקו לעילא לבניה בסוד ה"י ואח"כ לעילא דהיינו לאלף כתר וזהו אוי כנזכר בפ' אחרי. ז"ח (נ"א).

¹⁵ אל לראות אם נשאר מקום בחי' איזהו עבודה שעל ידה יהיה לה שום יחוד להתעורר מצדה למעלה (אור יקר).

¹⁶ ואסתכלת בכל אינון דוכתינ ואין מקום כלל ומיד נשאה קולה בבכי והבכיה היתה בתחתונים מקום שכינה בתחתונים למטה ובעליונים מקום שכינה בעליונים למעלה והיינו קלא לעילא קלא לתתא (אור יקר).

בראשית

דרחקי לון ורמסי לון בגלותא בין רגלייהו דשאר עמין כדין אמרת (ישעיה מב כד) מי נתן למשיסה יעקב וגו' ואנון אמרין הלא יהו"ה זו חטאנו לו והיא אמרת "ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו".

ורומסים אותם בגלות בין רגלי שאר העמים. אז אמרה "מי נתן למשיסה יעקב" וגו', והם אומרים "הלא ה' זו חטאנו לו", והיא אמרת "ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו".

ובשעתא דזמין קב"ה למפקד על עמיה כנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא (א"ל קב"ה) תהך לביתא בנין דבית המקדש יתבני בקדמיתא ויימא לה [קב"ה] קומי מעפרא היא תבת ואמרה לאן אתר איהך ביתאי הרב היכלי אתוקד בנורא עד דקב"ה יבני בי מקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם ולבתר יוקים לה מעפרא הדא הוא דכתיב² (תהלים קמז ב) בונה ירושלם יהו"ה [וגו']

ובשעה שעתיד הקדוש ברוך הוא לפקוד את עמו, כנסת ישראל תשוב מן הגלות בראשונה. (אומר לה הקדוש ברוך הוא) תלכי לבית כדי שבית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה הקדוש ברוך הוא, קומי מן העפר. היא שבה ואמרת לאיזה מקום אלך, ביתי חרב, והיכלי נשרף באש. עד שהקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את עיר ירושלים, ואחר כך יקים אותה מן העפר. זהו שכתוב "בונה ירושלים ה'" וגו'.

בונה ירושלם בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס ויימא לה (ישעיה נב ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם וגו' נותנש גלותהון דישראל הדא הוא דכתיב בונה ירושלם ה' בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס] וכדין (תהלים קמז ג) הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם דא תחיית המתים וכתוב (יחזקאל לו כז) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו' ברוך ה' לעולם אמן ואמן

"בונה ירושלים" בראשונה, ואחר כך "נדחי ישראל יכנס". ויאמר לה "התנערי מעפר קומי שבי ירושלם" וגו'. ויכנס את גליות ישראל. זהו שכתוב "בונה ירושלים ה'" בראשונה, ואחר כך "נדחי ישראל יכנס", ואז "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", זו תחיית המתים. וכתוב "ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו" וגו'.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

סיום

¹ נותן טעם למה ב"ה אתבני בקדמיתא לפי שאומר לה קב"ה קומי מעפרא והיא אמרת בית איחרב וכו' לכך הקב"ה יבנה בית המקדש תחלה (מ"מ).
² קלט ע"א במדרש הנעלם (ד"א).

בראשית

ב ע"א

בנא מקדשא לעילא היא בינה, מקדש עליון, בהתלבשה בת"ת, בשש קצוותיו. ובנא מקדשא לתתא, מקדש תחתון, מלכות, בהדמותה לבינה להקרא אלהים כגוונא דילה. וכל זה על ידי שתיקת ר' אלעזר. וכו' דברי תורה כאשר יוצאין מפי האדם האומר, ובפרט אם הוא אדם רשום ונשמטו מן האצילות, הנה דבריו יעשו רושם למעלה, כפי חשיבות נשמתו, ויתקנו האצילות העליון, ויעשו שלום בפמליא של מעלה שהיא בינה, ובפמליא של מטה והיא מלכות. וכפי הדברים הנאמרים יתקנו למעלה, אם שמים חדשים, ואם ארצות (נ"א כפי שורש לימוד), כמ"ש רשב"י לקמן, כי אם דבריו בסודות העליונים ובאצילות הקדוש, הנה יתקן באצילות במדה אשר דבר בה להכין אותה ולסעדה, כי לפי שדבר בהן ר"ש בבינה ובמלכות, נבראו ונתקנו שתי העולמות, בינה ומלכות (שער מאמרי רשב"י).

שם: הנה כוונתו לומר כי לא נקרא מלכות בשם אלקים אלא עד שנטלא מאימא עילאה והטעם כי אלקים גי' כימי וגי' אהיה אדני"י וכבר ביארנו כי ב' שמות אלו הם ב' מלבושים והיכלות שהם ב' היכלין דשמא קדישא והם היכלין ד"י וא"י שמא קדישא והנה אדני"י כי להיות בת הבינה לעולם הוי"ה כלולה בבינה ולכן בינה נקרא אלקים המורה על כימי אהי"ה אדני"י כי אלקים הוא מלבוש וכימי ל"ב שמות אלו אמנם המלכות הוא בלחודיה ולכן לא סלקת לשמא דאלקים עד דנטלא באמא ואז להורות ששניהם מתחברים יחד נק' גם היא אלקים והנה חבר היה נעשה בימי החרבן כמ"ש אלה אדרבה דאז נהירא אמא לנהרא (ר"ת"ו).

טו ע"א

הרמד"ל במעריך הפיץ והדיח כל הפי' והאמת פי' שמחת לב בלשון יון וכן בהגותיו לזהר פי' נר השמחה מאי"ן (נ"א). בדפוסים שלנו נשמט הציון לדברי נ"א אלו ונ"ל שכאן מקומו). ניצוץ חזק ורמז אל אפיסת ההשגה שא"א לעין השכלי לראות ולהשיג בדברים הנעלמים העליונים כמו שא"א לעין הראות לראות בניצוץ מראה הלטוש' שמזהיר בחוזק הזהירות ובהירות והוא מלשון רז"ל בפסחים חיטי דקדרוניתא ופירש"י חטים הגדלים בהרים קשים וחזקים. ויש גורסים בוצינא דקדרוניתא והוא מלשון קדרות ושחרות לרמז אל רוב העלמותיו כי כן יתיחס כל דבר נעלם אל חשך כמ"ש ישות חשך סתרו. ויש גורסים בוצינא דקדרונית' והוא אבן הבדיל משקל הבנאים שבו שוקלים ואומדים ומשערים כדי שיעלה הבנין ישר ופי' מלת קדרוניתא הוא מלשון משנה מקדרין בהרים כלומר אומדין השיפוע הגבוה ובלשון ערבי תקדי"ר ולפי שאתו ניצוץ הנזכר אשר הוא ראשית גילוי רוממותו ית' הוא כמשקל אל הבנין עולה ויורד לכן קראו בוצינא דקדרוניתא והבורר יברר (ד"א).

טז ע"א

מכסה על התהו. וכתב הריקאנ"טי שמלת תהום נגזר ממלת תהו והמ"ם נוספת כמ"ם של חנם ריקם והוא רמז לשכינה ושם היו הקליפות מקיפות עד שנתברר המוח מהקליפי עיין ויקהל ר"ח ופקודי רל"ג ע"ב ותיקונים סוף תקון י"ח והכל היה גנוז בארץ עד שנתברר כל אחד להוייתו עיין פנחס רכ"ז ע"א (ד"א).

יז ע"ב

נ"ב הוא כתף ימין דא"א המתלבש באבא והוא אל גדול. ולחסד דז"א ואתפשט מא"ל אלקים. כי ה"ג באמא נקרא הי"ם. וכשנתהפכו כחומר חותם נעשין. בנוקבא ימ"ה. ובקדמיתא הוי מים במים. אבל אח"כ כשנוקבא מתפרשת ובא לפניו ונותן לה בסוד זיווג. אז גם בנוקבא נקרא אלקים. כי האמא אוזיף לה מנהא. ויורד שם אהי"ה לשם אדני"י להתקשט' לה. וצירוף אהי"ה אדני"י גימטרי' אלוקים. ומשם מתפרש השם לכמה עלמין. ואמר דלא עביד תולדין עד אתפריש. דהיינו הנסירה שאז באו פב"פ ונמתק הכל בשמא דחד דאגליף בגלופא. כמ"ש דהאיר מים עילאין דאמא לנוקבא דז"א דרך הוא"ו שבירך יצחק ליעקב ואמר הוה גביר לאחיק. וז"ש ה"ה וא"ו בנייה. וז"ש חמש רקיעים הם ה"ג והם חמש מאה שנין דאילנא דחיי מפני שכולין בחשבון גדול (ש"נ).

יח ע"א

הוא תוקף הדין הנשפע מהגבורה הממונה במקום המלך לדון ולייסר בני העולם והוא מענין מלכ"א ורופיל"א כנזכר בריש מסכת שבועות וטיפסא פי' שלהבת הרומז על הדין ורמז בכאן שע"י המחלוקת ותגבורת הדין מצד הגבורה היה מתחזק שליח הדין שהוא שר הגיהנם ויצאו משם שני רוחות והם שתי קליפות אשר עליהם רמז שלמה באמרו לעלוקה שתי בנות וגו' (ד"א).

בראשית

כח ע"א

"ויסגור בשר תחתנה" - דא בשר דאתמר ביה "בשגם הוא בשר" בשר דמשה. דע כאשר הם פב"פ מתרבה האור בהם גם באחוריים שלהם ונעשו כמו פנים ואין יכולת לחיצונים ליאחז בהם כי האור גדול ומסמא את עיניהם ואינם רואין אותם. וזהו ויסגור בשר תחתנה שבמקום הדין נכנס החסד הנק' בשר בסוד לב בשר שהוא חסד ומש"ה לא נזכר עד שם סמך שהוא סומך ועוזר לו שננסרה ובאה בפנים של הז"א כמ"ש לקמן (ז"ה) (ש"נ).

כט ע"א

הסיבה הראשונה למציאות היא מש"כ "כד סליק ברעותא" (עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ב בהגה"ה שזה עליה במו"ס). אמנם קשה ע"ז, איך שייך לשון של "עליה" על רצון, הרי לא היו תחתונים שיעלה מהם. אלא צ"ל שתחילת הכל היה מכתר שנזדווג מיניה וביה, וכתר הוא גופא הרצון, ובכל עליון כלול שורש התחתון, ולכן כאשר הגיעה העת לצאת מהכח אל הפועל, והיו מ"ן מסופו לראשו, דהיינו מהמלכות שבשורש העליון של התחתון, הרי הוא המלכות דההתפשטות הראשון (כללים ח"א יב ע"א). ועי' ע"ח בסוף נקודות (כללים ח"ב יג ע"ב). ועי' ע"ח נקודות פרק ו', שזהו הזיווג שלפני בריאת האדם. ועי' עוד נח עד ע"א, וישלח קעב ע"א, שם רנא ע"א, לך לך פו ע"ב.

לג ע"ב

פי' כב אלפא ביתות כנודע וכו' תריץ וכו' פי' שהן מיוסדות מב' אותיות. לפי שיש גם מג' כמו אח"ס בט"ע וכו' דא סליק ודא נחית וכו'. כל הכ"ב אלפא ביתות אותיותיהן ראשונות עולות במדרגה שניות יורדות ויש שכלם עולות כמו א"ל ב"ם וכו'. ולכן קורא לשם זה דסליק ולא נחית לפי שרובו מתחלף באלפא ביתות העולות. ועי' פ' תרומה קלב ע"ב ופי' דא וכו'. וסימן לדבר א"ך ב"ך א"ל והוא פסוק ישעיה מ"ה להראותך אלפא ביתא אחת מכלל הכ"ב והיא דא"ל ב"ך מהאב"ג עולות ולכ"י יורדות. ונקט האי קרא שיש ברוב תיבותיה רוחניות משא"כ בשאר. ותו שבאמצעיתא דקרא כדמסיים ואזיל (ובפי' נמצא כתוב בס' היד באתון דרבי אליעזר ע"ש דף קעה ונראה דלא גרסינן הכא ר' אלעזר אלא רבי אליעזר) (ד"א). ואית דגרסי אתיין גליפן דר' אליעזר בכל כ"א אלפא ביתות לא תמצא שם הויה באותיות המתחלפות שהוא גי' כ"ו כי אם ב"ו א"ך ב"ך. ג"י ד"ט ה"ח י"ו וכן ד' מערכות ג"י ד"ט הוא כ"ו וכן ה"ח י"ו וזה לא ימצא בא"ב אחר' י"ב (נ"א).

לד ע"א

ויתן אותם אלקים ברקיע השמים וכד כלהון קיימין ביה כדין חדוותא דא עם דא כדין סיהרא אזעירת נהור' מקמי שמשא כו'. ביאור הדברים עמ"ש הרב בע"ה פ"ג משער רחל ולא וז"ל ואמנם המל' דאי' אינה משמשת כלל וז"ס מ"ש רז"ל על ענין הז' רקיעים אשר התחתון שבהם הוא וילון ואמר וילון אינו משמש כלום אלא יוצא ערבית ונכנס שחרית והענין כי הרקיע הוא אשר נקרא סתם דרך רקיע אשר בו קבועים חמה ולבנה ככבים ומזלות כי יסוד דתבונה שהוא נקרא רקיע בכל מקום והוא ר' זעירא בסוד נוטה שמים כיריעה ובו קבועים חמה ולבנה לפי שכל האורות כולם יצאו משם כנודע כי חמה ולבנה שהם ז"ן הם קבועים בו ומשם הם יונקים כו' נלמוד מן האמור כי חמה ולבנה שהם ז"ן קבועים ברקיע יסוד דתבונה וזהו מאי דאמר ויתן אותם אלקים ברקיע השמים שהוא יסוד דתבונה וכד כלהון קיימין ביה שהוא חמה ולבנה ככבים ומזלות כדין חדוותא דא עם דא וא' כדין סיהרא אזעיר נהור' מקמי שמשא רוצה לומר מכח שקיטרגה הלבנה אמר לה הקב"ה לכו ומעטי את עצמך ואזעירא נהורא מקמי שמשא וא' וכל מה דנטיל כו' הוא דידוע דעיקר בניין ז"א הוא מן החסדים וכו' הוא מן הגבורות וז"א הוא נוטל החס' והג' ומאיר את הג' בנוק' וזהו דאמר וכל מה דנטיל רוצה לומר מן הגבורות הוא בגין לאנהרא לה בנוקבא הה"ד להאיר על הארץ ור' יצחק א' והיה אור הלבנה כו' ביאור הדברים מה שכתב הרב בפ"ב משער מיעוט הירח וז"ל ואלולי לא חטא אדה"ר היה מעורר מ"ן באותו השבת ועי"כ מזדווגים ז"ן פב"פ בבחי' היותר עליונה שמכולם שישתמשו שניהם בכתר א' פב"פ אשר אין הגדלת גדולה כמוה ותהיה היא מקבלת מאי' עילאה כו' וידוע כי ביום שבת קו' עולה ז"א עד דיקנ' דא"א ומקבל הארת ממצח הרצון ששם נתון יסוד דעתיק ועוד כתב הרב בשער מאמרי רשב"י סוף פ' האזינו וז"ל ז' יומין קדמאין דרישא עלאה דעתיק יומין שהם ז' תחתונות שבו על בחי' החס' כו' והנה החסד נקרא יומם יומא דכליל כל ז' יומין ולכן ממנו נתפשטו ז' אורות כו' וגם היסוד דעתיק יומין גם הוא כלול הז' יומין כדוגמת החסד הנז' כו' והנה ביום ש"ק שמקב'

בראשית

האר' מיסוד דעתי' שהוא כלול הז' יומין ואם לא חטא אדה"ר ובשבת הראשון היו ז"וין שוין בקומת' ולא היתה הנוק' מקבלת הארות ע"י ז"א ומקבלת הארת מהז' יומין מיסוד דעתי' או מחסד דעתי'. וזהו מאי דאמר ר' יצחק כתיב והיה אור הלבנה שהוא הנוק' כאור החמה שהוא ז"א ורוצ"ל שיהיו שוים בקומתם ולא תהיה צריכה לקבל האר' ע"י אחר כמו אור החמה שאינו מקבל ע"י אחר ואור החמה שהוא ז"א יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים ומפרש מאן שבעת הימים אלין שבעת יומין דבראשית דרוצ"ל בשבעת יומין דבראשית דאם לא חטא אדה"ר היו ז"וין שוים בקומתן והיה ז"א מק' הארה מז' יומין דעתי' כן יהיה לעתיד לבא בב"א: ור' יהודה אמר אלין אינון שבעת ימי המלואים כו'. ביאור הדברים מה שכתב הרב שם בשער מיעוט הירח וז"ל ואח"כ כאשר נבנה בית ראשון ע"י שלמה נתוסף עוד בה בחי' אחרת והוא בין בחול בין בשבת לעולם היתה עמו פב"פ בחי' ו' אמנם הבחי' ז' שהוא היות ב' מלכים משתמשים בכתר א' לא היתה כך לעולם עד לעתיד לבא ואמנם עוד נתוסף בה עתה בבית ראשון כו' כי הז"א היה שם קצוות חג"ת נה"י ואח"כ עלו חג"ת ונעשו חב"ד ונה"י נעשו חג"ת והוצרכה הבינה להתפשט בז"א עד הוד שבו ואמנם כו' אך אחר הבנין בית א' נתפשט בינה עד הוד השני דז"א והם ז"ס שנתפשט בהם הבינה בתוך ז"א כו'. נלמד מן האמור כי בבנין בית ראשון היו ז"וין בין בחול בין בשבת לעולם היתה עמו פב"פ בחי' ו' וגם נתפשט בינה עד הוד השני דז"א והם ז"ס שכתוך ז"א. וזהו דאמר קרא והיה אור הלבנה שהוא מלכות נוק' כאור החמה שהוא ז"א שוים בקומתם בבחי' ז' היות ב' מלכים משתמשים בכתר א' ואור החמה שהוא ז"א יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים ומפרש ר' יהודה אלין אינון ז' ימי המלואים שהוא בנין ב"ה שנתפשט בינה עד הוד דז"א והם ז"ס כנגד ז' ימים ומפרש מלת מלואים מלואים ודאי בגין דהוא זמנא אתבסם עלמא ואתהדר באשלמותא שחוזר כל עולם ועולם למקומו ולא אתפגים סיהרא אלא ב' מלכים משתמשים בכתר א' ואימתי יהא דא בזמנא דכתיב בלע המות לנצח וכדין כתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד (א"ה) (ש"נ).

לח ע"א

אמר ר' שמעון הא תנינן דכד ברא קב"ה עלמא כו' כמה דאוקימנא. ביאור הדברים מש"ה בע"ה בפ"א משער דרושי אבי"ע הנה יש מאציל ויש נאצל והנאצל יש בו ד' יסודות ארמ"ע והם ד' אותיות הוי"ה והם חו"ב ת"ם והם הם טנת"א והם אבי"ע שהם הם ד' בחי' שיש באדם א' פנימי הרוחניות הנקרא נרנח"י ב' הו' הגו' ג' הם לבושים שע"ג הגוף ד' הבית שבתוכה יושב האדם וגופו ומלבושיו וכל בחי' כלולה מד' בחי' אלו הם בחי' א' של הרוחניות הנה נשמה לנשמה ונר"ן בחי' ב' הוא הגוף בחי' ג' שהם הלבוש כו' בחי' הד' הם הבית כו' אמנם בכל אלו הד' בחי' הפרטיות יש בחי' א' כללות כולם והיא ממוצעת בין בחי' ובחי' כו' וכן עד"ז יש בכאן כי בין הבורא יתברך אל הנברא שהוא בחי' הכוללת הרוחניות יש בחי' באמצע אשר עליה נאמר בניס אתם לה' אלקיכם אני אמרתי אלקים אתם ועל אלקים מעל אברהם וארז"ל דאבות הן הן המרכבה והכוונה כי יש ניצוץ קטן מאד שהוא אלהות נמשך ממדרגה האחרונה שבבורא וזה הניצוץ מתלבשת בכח ניצוץ א' נברא שהוא נשמה דקה במאד מאד הנקרא יחידה ובניצוץ זה הנקרא יחידה יש בה שרשי ד' בחי' הרוחניות שהם נרנח"י ובין בחי' הרוחניות לבחי' הגוף יש בחי' א' כוללת שתיהן והוא בחי' הרביעית דם הנפש כי יש בה ניצוץ האחרון של הנפש שהוא הרביעית שבנפש פי' בחי' הנפש שבנפש וכו' וזה הניצוץ מתלבש ברביעית דם הנזכר ובזה הרביעית דם העליון כלול כל שרשי ד' בחי' הגוף באופן כי הוא בחי' האמצעי בין הרוחניות אל הגוף והיא מורכבת משניהם וכו' ועתה נחזור לדבר בעולמות העליונים כי הנה הנאצל אינה אלא רק מד' יסודות שהם ד' אותיות הוי"ה חבת"ם וע"כ נמצא שהחכמה נקרא ראשית כי לעולם הכתר הוא בחי' העליונה שאינה בכלל בעולם ההוא וכו' וביאור הדבר כי הנה בהכרח היא שתהיה מדרגה האמצעי בין המאציל אל הנאצל כי יש הרחק ביניהם כרחוק השמים מן הארץ ואיך יאיר זה בזה ואיך יברא זא"ז שהם ב' קצוות אם לא היה דבר ממוצע ביניהם ומחברם ויהיה בחי' קרובה אל המאציל וקרוב אל הנאצל הנה בחי' זו היא כתר הנקרא תהו כי אין בו שום יסוד כי ע"כ אינו נרמז בשם הוי"ה כלל אמנם הוא בחי' האמצעי שיש בו שרש של כל ד' יסודות בכח ולא בפועל כי הכתר הוא בחי' ממוצע ממאציל ונאצל והטעם הוא כי הבחי' היותר אחרו' מכל האפשר בא"ס אשר הוא האציל בחי' א' שיש בה שורש כל הי"ס בהעלם ודקות גדול שא"א להיות לנאצלים יותר דקות ממנו כי הוא תהו אשר למעלה ממנו אין עוד זולת האפס המוחלט ונמצא כי יש בבחי' זו ב' מדרגות הא' היא בחי' היותר תחתונה של הא"ס וכאלו נאמר בדרך משל המל' שבמל' ואע"פ שאינו כך כי אין שם דמות וספי' כלל רק לשכך את האוון נדבר כך והנה בזה המדרגה התחתונה של הא"ס יש בה כללות כל שלמעלה ממנו ומקבלת מכולם כנודע שהמל' מקבלת מכולם ומדרגה זו התחתונה היא האצילה את בחי' השנית שהיא מדרגה העליונה מכל מה שבכל הנאצלים ויש בה שרש כל הנאצלים והיא משפעת לכולם באופן שהיותר קטן מכל המאציל

בראשית

האציל היותר מובחר שבכל הנאצלים ואין ביניהם מדרגה אחרת כו' ויש בה בחי' א"ס ובחי' נאצלים וב' בחי' אלו הם עתיק וא"א ושניהם נקרא כתר והמ' שבמ' שבעולם האצילות המתלבשת בראש הבריאה והוא כתר הנקרא עתיק וא"א דבריאה כו' וזהו ענין אני ראשון ואני אחרון כי הכתר הוא ראשון והוא אחרון והוא אין והוא אני כי בבחי' מל' של המאציל אשר בו הוא אחרון נקרא אני שהוא מל' ובבחי' שרש הנאצלים אשר בו שהוא הכתר הוא ראשון ונקרא אין שהוא אותיות אני וכו' כללו של דבר הוא שיש דבר ממוצע בין הנאציל לנאצלים והוא מדרגה התחתונה של הא"ס יש בה כללות כל שלמעלה ממנו ומשפיע לכל מה שלמטה ממנו ויש כללות כל מה שלמטה מהם וכן הוא מעולם לעולם וזהו דא"ר שמעון הא תנין דכד ברא קב"ה עלמא ר"ל כשברא קב"ה את העולם ואיך יכול לברוא מאחר שיש הפרש גדול בין המאציל לנאצלים לז"א גליף בגליפו דרזא דמהימנותא שהוא אותו הצינור דק גו תקירין ברזין עילאין ר"ל שיש בצינור הזה כח המאציל וכח הנאצלים וגליף לעילא שהוא כמו מלכות דא"ס נעשה עתיק וא"א בעולם האצילות וגליף לתתא שהוא מלכות דעולם האצילות נעשה עתיק וא"א בעולם הברי' וכלא ברזא חדא וא' ועביד עלמא תתאה וכו' עמש"ה בפ"ג משער חיצוניות ופנימיות וז"ל יתבאר לך כל שמות והכנויים שהם כנפים ומלכו' ואל תפלה אם הם שמות מורכבות מאותיות רבות או מועטים כי הכל א' רק שכפי הבחינה המתגלת יותר אז מ"ס של הבחי' ההוא אז האותיות יתגלה שם בכנוי ההוא ושומר כלל זה בידך שבו תבין כל השמות וכל הכנויים והנה ב"ס דאצילות יש פנימיות נרנח"י וכנגד ה' בחי' ב' אורות מקיפים ואח"כ יש ג' בחי' כלים וכולם גוף א' פנימי וג' אחרים והם גוף חצון וכנגדם ו' כלים מקיפים הרי כמה בחי' יש בכל ס' וס' וכו' כל זה ב"ס דאצילות ואמנם בהתלבשת ב"ס בריאה אז יתוספו להם מלבושים כי הנה חצוניות ספי' מלכ' דאצילות כשמתלבש במלכות דבריאה יהיו שם בסוד נשמה ויתוסף שם עליה כמה לבושים והם רוח דנפש של אורות ועצמות ועוד ו' בחי' כלם פנימיות וחצוניות וכו' ואח"כ בהתלבשות י"ס דבריאה תוך י"ס דיצירה והוא עד"ז לבושין נוספים וכן בהתלבש יצירה בעשיה והם כמה בחי' לאין קץ ודבר זה מבואר בכ"מ בדברי ה' שכל פרצוף של עולם עליון מאיר בפרצוף שכנגדו בעולם שלמטה ממנו וכן הוא מעולם לעולם וזהו שאמר ועביד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה מאחר שהם מאירים זה בזה ודא קאים לקבל זה ר"ל מלכות מא' למלכות ז"א מאיר לז"א וכן כולם כדי למהוי כלא חד ביחודא חדא וא' ובג"כ כו' ר"ל מש"ה שם הרי תראה כי עצמו מספר כל הבחי' עד שנמצא שיהיה בתוכם ספי' הכתר והוא בחי' כתר שיש בזו הארץ התחתון והכל זה לבוש לזה לבוש לזה ואל תתמה אם תראה שמות והוי"ו"ת וכנויין אלף אלפי רבבות שבכל ספי' בהם נקו' מחולפות ויש מיעוט אותיות ויש מרובה אותיות וכל א' מהם יורה על י"ס שבאותו הבחינה ולא יגרע מ"ס רק לפעמים לפרקים נכללים ביחד וא"א לשם פחות מב' אותיות הנק' י"ה או א"ל וכיוצא ולרמוז בו עיקר הבחי' המתגלים באותה ספי' והם נכללים בו אפי' לק' אלפי' כו'. הרי הראת לדעת איך כל הנבראים הם ע"י אותיות והאותיות הם אורה לאורות אשר בתוכם וזהו דאמר ובג"כ קב"ה גליף גליפו דאתון עילא ותתא וע"י אתון ואתון הנכנסים בתוכם ברא עלמין וכ"ז מדבר בענין בריאת העולמות ועכשיו בא לומר שבענין זה הוא בריאת האדם הם ד' בחי' שיש באדם פנימי הוא הרוחניות הנקרא נרנח"י כו' וכי ניצוץ קטן מאד שהוא בחי' אלקות נמשך ממדרגה האחרות שבבורא וזה הניצוץ מתלבשת בכח ניצוץ א' נברא שהוא נשמה דקה במאוד מאד הנקרא יחידה ובניצוץ זה הנקרא יחידה יש בה שרשי ד' בחי' הרוחניות נרנח"י כו' וזהו דאמר ת"ח כגוונא דעבד קב"ה עלמא שיש שם ד' בחי' וניצוץ דק הוא המחבר המאציל בנאצלים ה"נ ברא ליה לאדם קדמאה שיש בו כל הבחי' אלו וזהו דפתח ואמר והמה כאדם עברו ברית דהא קב"ה אעטר ליה בעטרין עלאין שהם נרנח"י שהם פנימיות וברא ליה שהוא בריאת הגוף בשית סטרין דעלמא וא"כ הוא נמצא דגוף האדם הו' מזה העולם למטה ונרנח"י הוא למעלה למעלה וכ"ז הוא כדי למהוי שלים בכלא שהוא מעילא ותתא וכלא זעאן ודחלן מקמיה ויהיב טעמא דהא כד אתברי אדם אתברי בדיוקנא עלאה והכונה לומר דבבריאה יש שינוי מכל הנבראים שנבראו בעולם והוא דקי"ל כל שהוא למעלה הוא כלול מכל מה שלמטה הימנו וכן א"א הוא כלול מכל מה שלמטה ממנו וכן בכתר שבכל פרצוף ופרצוף אבל מה שלמטה אינו כלול ממה שלמעלה כמו הז"א אינו כלול מעתי' וא"א אלא שעתי' וא"א משפיעין בו אבל האדם שהוא למטה ועכ"ז יכול לזכות ויהיבין ליה הנרנח"י מאצי' כולו נמצא דאדם הוא למטה מכולם והוא כלול מנרנח"י דאצילות וכן היה אדה"ר בעת שנברא וזהו דיהיב טעמא למה כלא זעאן ודחלן מקמי ומפרש דהא כד אתברי אדם אתברי בדיוקנא עלאה שהיה כלול מכל הנרנח"י דאצילות אפילו שהוא למטה מכולם וה"ט דע"י יכול לקדש ומשפיע קדושה וטהרה בכל העולמות דכיון שהוא למטה מכולם והוא כלול מכל מה שלמעלה מכל העולמות העליונות יכול ע"י להשפיע קדושה וטהרה בכל העולמות וזהו דא' והווי מסתכלן בההוא דיוקנא וזעאן ודחלן מקמי' משום דהוא כלול מכל נרנח"י דאצילות ולבתר אעיל ליה קב"ה בגנתא דעדן לאתעדנא תמן בעדונין עלאין והווי מלאכין עלאין סחרין ליה ומשמשיין קמיה לאדם שהוא מפנימיות והוא מאצילות

בראשית

משא"כ המלאכים שהם מחיצוניות והם מיצירה משו"ה הוּו משמשין קמיה רוזין דמריהון הוּו אודועין ליה ואמר עוד ת"ח בשעתא דאעיל ליה קב"ה בגנתא דעדן הוּו חמי ואסתכא מתמן כל רוזין עלאין וכל חכמתא בגין למנדע ולאסתכלא ביקר' דמריהון: וא' שבעה היכלין מדורין אינון לעילא כו'. ולבאר זאת נקדים מש"ה בפ"ב מדרושי אבי"ע וז"ל כי כל הנאצלים והנבראים כולם בחי' א' הכוללת כל הד' יסודות שהם ד' אותיות הוי"ה שהם ד' עולמות אבי"ע ויש עליהם בחי' עליונה חמישית אמצעי בינם לבין א"ס והנה כל מה שנברא בעולמות כולם אינם רק ד' בחי' שהם הוי"ה והם בחי' הרוחניות הנקרא נשמה ובחי' אברי הגוף ובחי' המלבושים ובחי' הבית ונזכיר בעולם האצילות ובהם יובנו כל השאר כי פנימיות כל האצילות הוּו רוחניות הנקרא נשמה והיא מתלבשת תוך אברי הגוף הנקרא כלים שהם הי"ס הנקרא ראש וזרועות כו' והנה הלבושין האלה הם בתוך בחי' הבתים שהם ז' היכלות דאצילות שהם בחי' העולם בעצמו כי כל זה בחי' הבתים והם נקראים עולם האצילות אשר בתוכו יושב האדם העליון שהוא כללות עולם האצילות ואלו הד' בחי' הם בחי' הי"ס המתחילין מחכמה הנז' ויש בהם ד' בחי' כנזכר נמצא בחי' אור ונשמה שבכתר שורש לי"ס הנשמה דאצי' המתחיל מחכמה כנזכר ובחי' הגוף שבכתר הוּו שורש לי"ס הגופות שי"ס דאצילות המתחיל מחכמה כנזכר ובחי' הלבושין שבכתר שורש לי"ס דלבושי בי"ס דאצי' המתחיל מחכמה כנזכר ובחי' הרי כל שבכתר שורש לי"ס היכלות שבי"ס האצילות המתחיל מחכמה כנזכר ואח"כ נברא עולם הברי' ועד הנזכר כי דרך המסך שהוא קרקע היכל דאצי' האיר למטה ונחתם שם חותם כל מה שהיה בעולם האצילות ונקרא עולם ברי' יען הוּו אור של תולדה ואינו אור עצמו עליון ואמנם כיון שהוּו חותם דאצי' צריך שיהיה בה כל הבחי' אשר באצילות והוּו כי בחי' הכתר שהוּו בחי' הה' כלולה מן ד' בחי' הנז' החתי' כתר בראש הברי' כמוהו ומאור הכתר דאצילות נחתם אור הכתר דברי' ומגוף כתר דאצי' נחתם גוף כתר דברי' ומלבוש כתר דאצי' נחתם לבוש כתר דברי' ומהיכל כתר דאצי' נחתם היכל כתר דברי' כו' וכן עד"ז עשו י"ס דאצילות והמשיכו אורם דרך מלכות הנז' אשר בכתר הנז' החתימו חותם דאצי' בברי' נשמה מנש' גוף מגוף לבוש מלבוש היכל מהיכל ועד"ז ביצירה כו' והה' פרצופי דברים המשיכו והחתימו חתימותם ביצי' נשמה מנשמה כו' וכן עד"ז בפרצוף יצירה החתים החותם בחינותיהם דעשיה נשמות מנשמות כו' וכן עד"ז כל העולמות יחד כללות א' כו' וכל דרוש זה רמזו בדברים אלו שבעה היכלין מדורין אינון לעילא שהוא בעולם האצילות דאינון רזא דמהימנותא עלאה מכחם נעשה שבעה היכלין אינון לתתא כגוונא דלעילא ומפרש ואינון שית כגוונא שית כגוונא עלאה וחד טמיר וגניז שהוא היכל ק"ק שהוא כלול מג' והוּו טמיר וגניז איהו לעילא וכל אלין אינון ברזא עלאה שהם נאחזים בד' אותיות הוי"ה ומפרש בגין דכל הני היכלין אית בהו כגוונא דלעילא ואית בהו כגוונא דלתתא ר"ל שהרי עולם האצי' הוּו בחי' נשמה ועולם הברי' הוּו בחי' גוף ועולם היצי' הוּו לבוש ועולם העשיה הבית ועכ"ז מצינו שכל ד' בחי' הם בכל עולם ועולם והם נאחזים זה בזה ומאירים זה בזה. וזהו דאמר דכל הני היכלין בין של עולם האצילות בין של כל עולם ועולם אית בהו כגוונא דלעילא ואית בהו כגוונא דלתתא למהו כלול בכל עולם ועולם בדיוקנא דרזא דלעילא ובדיוקנא דרזא דלתתא ובכל אלו העולמות הוּו דיוריה דאדם ולבתר דאתתרכא מגנתא דעדן אתקן לון קב"ה לנשמתהון דצדיקים ולאשתעשעא בהו כדקא חזי מזיוא דיקרא עלאה וכל חד וחד אתתקן כגוונא דלעילא כמה דאוקימנא דנשמות הצדיקים הוּו כלול כל העולמות ומשפיע לכלם (אשמורת הבקר) (ש"נ).

מה ע"א

נ"ב פרוכת היא המ"ס בין זו"ן לאו"א ב' כרובים הם נו"ה דאמא כפורת הוּו יסוד דאמא ארון הוּו מלכות דאמא ובו הלוחות כללות התורה יסוד דאבא ועי' יסוד דאבא מקבלת מסתימא דכל סתימין דהרי אבא מקבל מרישא דאין ואי"ן כולל א' רישא דלא אתיידע ויו"ד רישא דאי"ן והנו"ן רישא דא"א והם כעין כח"ב ובזה סוף המאמר דרישא דלא אתיידע אתער ובמ"א אמר ר"ש דצלוחתא אתער להאי צנא' דצנ' בגווי הוּו האי רישא דלא וכולה הני הם בבריאה דוגמא דאצילות וז"ש אח"כ לאתחברא שביעאה בשביעאה כי כשנעשה יחוד בהיכלן דבריאה אז מעוררין זו"נ דאצילות לעלות מ"ן או"א כנ"ל ואז מעורר הק"ק דבאצילות ששם ג"כ נקרא שביעאה. נז"י (ש"נ).

מו ע"א

ייעש אלקים את הרקיע דעביד ביה עבידת' בסגיאן עלא' וכו'. ביאור הדברים עמ"ש הרב בפ' י"ב מדרושי אבי"ע בענין המסך שיש בין אציל' לברי' כו' כי ד' עו' אבי"ע הם נק' חבת"ם והנה הכתוב אומר כולם בחכמה עשית כי האצי' כוללת כולם וממנו יצאו והנה אחר שנאצל עולם האצי' אז עשתה הבי' דאצי' מסך א' להבדיל בין האצי' ובין הברי' והנה ודאי הו' שיש כח באותו לבוש של הברי' כשיורד ממנה להלביש

בראשית

לזו"ן עד מתחת רגליהם הנה ג"כ יש בו כח להתפשט יותר ולהלבי' את כל העולמות אשר תחתיו שהם בי"ע כו' אלא שצריך לעשות בו מעקה גבוה עשרה טפחים כו' וקודם לפ' זה כתב הרב כי להיותם הקלי' במקום הזה אנו יראים שלא יתאחזו הקלי' לינק מאור הפנימי של מל' לכן הבינה אימ' עלאה מכסה עליהם במלבושים כו' כי הנה"י של אי' הם נכנסים ומתלבשים גו ריש' דז"א בסוד מוחין והלבוש היותר חיצון שבנה"י דאי' אינו נכנס גו ריש' דז"א אמנם נשאר מבחוץ של זו"ן ומכסה עליהם בבחינ' מלבושים וזה הלב' הוא סוד חשמ"ל של אי' וע"י מלבוש זה אין יכולת בקלי' לינק מזו"ן מאור הפנימי שלהם באופן כי רוב עביות או רוב הזכו' והברירו' מונעת את הקלי' לינק וזהו מ"ש ויעש אלקים את הרקיע שהוא זה המסך המבדיל בין אצי' ובין הברי' והו' לבוש היותר חיצון שבנה"י דאי' ומרוב עביות מונעת את החיצונים לינק וזהו דא' ועביד ביה עבדת' בסגיא' עלאה שהו' דאי' עי' ומפרש מהיכן משמע ליה וא' ויהי רקיע לא כתי' אלא ויעש דאסגא ליה ברבו סגיא שהוא זה חיצוניו' שבנה"י שיש בו רוב עביות : ואמר עוד אר"י בב' אתברי גיהנם לחייבי עלמא כו'. ביאור הדברים מ"ש הטעם למה נברא גיהנם בב' ואמרנו הטעם שהיה בו הבדלה בין מים עלאין למים תתאין וזה הוי כמו מלאכת הנסירה שננסרים הדינים לצד אחד משו"ה בו נברא גיהנם וזהו דאמר בשני אתברי גיהנם לחייבי עלמא ויהיב טעמא למה נברא בו גיהנם משום דביה אתברי מחלוק' שבו היה הבדל' בין מים עלאין לתתאין ועי"ז ננסרו הדינים לצד א' ובו ביום אתברי גיהנם וא' בב' לא אשתלים ביה עבדתא כו' נ"ל טעם למה לא אשתלים ביה עבדתא כמ"ש רז"ל רצה הקב"ה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין יכול להתקיים שתף עמו מדת רחמים נמצא דדבר שנברא במד"ה אין יכול להתקיים הנה ביום שמצד עצמו הו' גבורה ובו היה הבדלה ובו נברא גיהנם נמצא שבו היה הדינים ואם היה משתלים ביה עבדת' היה הדבר נברא במד"ה וזה לא אפשר דדבר שנברא במד"ה אינו יכול להתקיים ומשו"ה לא אשתלים ביה עבדתא ובג"כ לא כתיב ביה כי טוב דדבר שאינו שלם אינו נאמר בו כי טוב עד דאתא יום ג' שהוא מדת הת"ת שהוא משות' דין ורחמים וכיון שיש שתוף מדין ורחמים אשתלים ביה עבדתא ובג"כ כי טוב ב' זמני חד על אשלמות עבדתא דיום ב' שביום זה יש שתוף רחמים ומשו"ה בו אשתלים עבדת' דיום ב' ונאמר כי טוב חד על יום ב' וחד לגרמיה ומפרש עוד ביום ג' אתתקן יום ב' ואתפרש מניה מחלוקת וביה אשתלמו רחמי על חייבי גיהנם ביומא ג' משתכחין שביבין דגיהנם בג"כ אתכליל ב' יום ב' ואשתלי' ב' כיון דיום ג' הוא משותף מדין ורחמים ולפי"ז הו' דיום ראשו' הו' או' החסד ויום ב' הוא הגבורה ותגבורת הדינים עד שבא יום ג' ושיתף מדין ורחמים ועי"ז ר"ח דהוה יתיב קמי' דר"ש שאל ממנו האי אור ביום א' שהוא החס' הראשו' וחשך ביום ב' הו' הגבו' ותגבורת הדינים ואתפרש מיא והוה ב' מחלוק' אמאי לא אשתלים ביום א' דהא ימינא כליל לשמאלא וא"כ נמצא דמיום א' היה השתו' רחמים בדין וא"כ מאי זה דהוה ביום ב' תגבורת הדינים עד שבא יום ג' כדי לשתף כדי שיוכל לקיים ועיקר ביאור הדברים ומה היתה תשובתו נקדים מ"ש בס' הכונות דרוש ג' מציצית וז"ל נתבאר אצל' כי בז"א יש מוחין מצד אבא ומוחי' מצד אי' והמוחי' דמצד אבא הם מלובשים בתו' נה"י דאבא והמוחי' דמצד אימא הם מלובשים בתו' נה"י דאי' ואח"כ נתלבשו נה"י דא' תוך המוחי' עצמם דאי' וכו' אבל דע כאשר אלו המוחים מתלבש' תוך נה"י דא' או דאי' אינם כסדר הזה אמנם הם מתהפכים באופן אחר והוא כי ב' המוחי' דחכ' דאו"א וב' חסדים דאו"א כולם מתלבשים תוך נה"י דא' באופ' זה חכ' דאב' בנצ' דא' והיא מוח חכ' שבז"א וחכ' דאי' בהוד דאב' מוח בינה שבז"א וחס' דאב' ביסו' דא' והוא מוח חסדים שבז"א וחסד דאי' ביסוד דא' והוא מוח הגבו' שבז"א ונמצא החכ' וח' של אי' להיות נקבו' כאשר מתלבשים בנה"י דא' נקראים ב' וגבו' וגם נמצא כי המוחי' דאב' כולם חכמות וחסדים וכולם רחמי' אבל ב' מאי דבי' דהיינו ב' דא' בנצ' דאי' והוא מוח חכמה דאי' והוא חכ' בז"א בינה דאימא בהוד דאימא והוא מוח בינה דז"א וגבורו' דא' ביסוד חסדי' דז"א וגבורו' דאימא ביסוד דאי' והוא מוח גבורה דז"א ונמצא כי הבי' וגבורה דא' להיותם דכורים נמשכים להתלב' בנה"י דאימא לבחי' חכמה וח' מוחים דאימא כולם בינות וגבורות וכולם דינים והנה סבת התלבשות אלו המוחין מעורבין שלא כסדרן והוא בסוד הבן בחכ' וחכ' בבי' כי צרי' לשת' חכ' בבי' למזגם יחד וכו'. ועוד שם מנצפ"ך כפו' וכו' ומו' חס' דאימא הוא גבורות דא' והוא בגי' תקיעה שהם סוד ב' פעמים מנצפ"ך שהם אותיות כפולות ונכללים החמשה בחמשה אחרים שהם יותר בחי' חסדים וכזה תבין כי גם ביד הימין יש בה מנצפ"ך לפי שהם מגבו' דאב' והם ביד ימין ובקו הימין כו' נלמד מן האמור כי היה התלבשות המוחים מעורבים בסו' הבן בחס' וח' בבי' ואם ב' מנצפ"ך של אב' הוא מצד ימין ושל אי' הם מצד שמאל וזה היתה שאלתו של ר"ח האי אור ביום א' שהו' קו ימי' חס' וחשך ביום ב' קו שמאל וגבו' ומכח זה אתפרשו מיא ומחלוק' הוה ביה אמאי לא אשתלים ביום א' כיון דימי' כליל לשמאל כמו שאמר' הבן בחכ' וחכם בבי' ועי"ז השי' לו ר"ש על דהוה מחלוק' והו' כשתדייק בערוב המוחים תמצ' כל המוחי' דמצד א' שהם חכמ' וחס' ובינה וגבו' והג' דא' כלם מצד ימי' דז"א וחכ' וח' וב' וגבו' והג' דאי' כלם מצד שמאל דז"א וכבר ידעת דאי' דינים מתערי' מינה והיא

בראשית

הית' שורש הדינים וכיון דכל המוחי' דא' היו מצד ימין וכל המוחי' דאי' מצד שמאל דין גרמ' דהוה מחלוקת ביום ב' שבו היו כל המוחי' וגבו' דא' עד דאת' יום ג' שהוא כלול מח'ג דא' וגם מח'ג דאי' ובעי למיעל בינייהו ולאכרעא ולאסגאה בהו שלם כיון שהוא כלול מכולם (אשמורת הבקר) (ש"נ).

נא ע"ב

ומתפלגין לע"ה צינורי הרמ"ק פי' שהוא מילוי מילואי דד' שמות הנ"ל ותלמידי האר"י ז"ל פירשו. כי יש נהורין וחשוכא ומיא. וכ"א כלול מג'. והרי אמרינן לעיל כי הרי הזיווג מז' מדות. נמצא נהורין בחשוכי הוא ג"פ ז' בג' פעמים ז' הוא מ"ב. וכן מים בחשוכי הרי מ"ב זווגים הם פ"ד. תסיר מהם ג' שורשין שבנהורין מים וחשוכי. נשאר ע"ה. ולפי ששירי הטיפה מג' יה"ו שבמוח הוא ס"ג ויורדין למלכות אדנ"י במילוי הוא י"ב אותיות גימטרי' ע"ה. והיסוד דכורא נקרא רצון שבזה מרצה לנוקבא. לכן אמרו בגמרא לרצות לאשתו. ונמשך הטיפה מהרצון העליון שהוא ש"ע נהורין אר"ך לא"א וק"ן לז"א. ונותן חציה שהיא ע"ה בזיווגא למלכות ומהרצון נהפך בה לצנו"ר לקבל בה הרצון. כי עיקר פירוש צינור הוא כמו צינור עובר בו מים כן כאן עוברים בהמה שפע לכל העולמות (שם). והנה כתיב הקול קול יעקב כי קול של ישראל העולין בתפלה ומ"ט מעורר קול יעקב עליון (לנהורין). ואז התהומה קורין לעלות מ"ן וקרא כל חד לחברי אבע מימך לרבות השפע כל חד לחברי ליעול ב' ברשות כמ"ש ונותנים רשות זה לזה: ואמר לקול צינוריק של המ"ד כי קול ב' ריעים שומע כי הישראל נעשים ריעים להש"י. ומעוררים התרין ריעים דלא נתפרש ומשם עיקר השפע וכן הי' במקדש הלויים בשיר בקול. וכהנים בחשאי במחשבה משורש השפע ממוח: ואמר תחות אילין שס"ה גידים כי ביסוד זכר הוא יסוד הזכר רמ"ח ובעטרה בחינת נוקבא שס"ה. ומ"מ עיקרן רמ"ח וכנגדם בנוקבא שס"ה גידים ובהם נתרקם השפע כמו הולד בבטן אשה (ש"נ).

נג ע"א

ויגרש את האדם אר"א לא ידענא מאן עבד תרוכין למאן אי קב"ה עבד תרוכין לאדם אי לא ביאור הדברים עמ"ש הרב בע"ה בפיי"ב מש' מיעוט הירח וז"ל במ"ש רז"ל כי אדה"ר סלק השכי' לרקיע א' ודור אנוש לרקיע ב' עד שהעלוה לז' רקיעים עד שבא אברהם והורידה לרקיע א' עד שבא משה והורידה למטה מז' רקיעים כו' ואח"כ נמצא דע"י חטאו של אדם גרם לסלק את השכינה ולגרשה לרקיע א' והנה הכתוב אמר ויגרש את האדם ויש לפרשו בב' ענינים ויגרש לאת דהוא הקב"ה ע"י חטאו של אדה"ר שסלק השכינה לרקיע א' ומפרש מי גרש להקב"ה מהרקיע א' האדם ע"י חטאו וי"ל הכתוב כפשוטו ויגרש את האדם שהוא לאדם וזהו שאמר לא ידעינן מאן עבד תרוכין למאן אי קב"ה עבד תרוכין לאדם או לא להפך אבל מלה אתהפך כמ"ש מאן גרש את שהו' השכ' האדם ודייק דכך צריך להיות מדכתיב את דאי לאדם היה צ"ל ויגרש לאדם את דייק' שהי' לשכינה האדם ודאי גרש את שהיא השכינה ומסיים עוד ואמר ובג"ד כתיב וישלחוהו ה' אלקים מג"ע והו' דרצה לישיב המקראות דתחילה אמר הכתוב וישלחוהו ה' אלקים מג"ע לעבוד את האדמה כו' הרי נזכר השליחות ומאי א' אח"כ ויגרש את האדם מאחר שכבר הוזכר שליחות אבל ע"פ האמור נחא והוא דתחי' הוזכר השליחות כמ"ש וישלחוהו ה' אלקים מג"ע ואמאי נענש בזה מאחר שכל מדותיו הם מדה כנגד מדה וזהו שאמר אמאי וישלחוהו ומשיב בגין דגרש האדם את כדקאמרן ר"ל שגרש לאת שהיא השכינה (א"ה) (ש"נ).

סא ע"ב

אפשר דשמעת מאבוך וכו'. הוקשה לו בכתוב תלת חד עשה ה' אשר זמם וכי מלכא חשיב קודם לאבאשא לבנוי כדלקמן. ב' בצע אמרתו מה פתרונו אם בצע ר"ל השלים כמו והיה כי יבצע ה' כדפי' המפרשי' ואמרתו ר"ל אמירתו ודבורו היל"ל אמרתו בחירק ולא בסגול ואם נאמר בצע מלשון מדלה תבצעני שהוא לשון בציצה וחתיקה אינו צודק גבי אמרתו וכן נמי א"א לפרשו כמו מה בצע. ג' אשר צוה מימי קדם מאי קאמר דבצע פורפירא דיליה ר"ל קרע את לבושו וכן פי' הערוך אדרת שנער פורפיר' בבלא' דהיינו המלכות והקריעה דשייך בה היינו ירידת בחינה מבחינותיה אשר למעלה במקומה קרי קריעה שקוד' החרבן היו כל נצוצי השכינ' כאחד אבל עתה אחר החרבן הוצרך לרדת ניצוץ ממנה בתוך הגלות ובתוך הקליפות נמצאת כביכול קרועה לשני' פקיד לה מאינון יומאי קדמאי פקיד שתהיה נזונת ונשפעת מימי קדם וקצות שקדמו לכל המציאות. א"נ ימי קדם הם י"ג תיקוני דיקנא דאריך כנו' באדרא דף קל"ד והיא נזונית מהם (ש"נ).

הוה לביש ההוא פורפירא היה מתייחד עם המ' והיו מתלבשים ד' בגדי לבן בד' בגדי זהב כנו' בתקונים דהיינו ד' אותיות ההויה בד' אותיות אדנ"י וה' בהיכל קדשו האי אמרתו וכו' עד וגו' אינו מהזוהר כי אם

בראשית

מספר הבהיר כך שמעתי גם בפקודין איתא כי האי גוונא על פסוק נפלה עטרת ראשנו ונראה לומר שהכניסוהו כאן בין הדבקים לפרש מציאות הקריעה הנז' דקאמר בזע פורפרוי באיזו בחינ' קרינן בה אתבזע וה"פ בקדמיתא פי' קוד' החרבן יתבא בראש אמיר פי' אמיר הוא ענף גבוה שבכל האילן והוא משל אל הת"ת שעולה בסוד הדעת ושם היתה המלכו' בסוד אשת חיל עטרת בעלה וז"ש והא אתערו עטרה לרישא ה"ג כלומ' והא אתערו חבריא בדרוש זה שהיא עטרת לרישא דת"ת (ש"נ).

כי לימים עוד שבעה וגו' לכל חד עשרה א"ל האי קרא דכתיב ותשחת וגו' ה"ג וה"ג וחסר בספרים ובגין דנח הוה סתים מעינא אסתמר ולא יכיל לשלטאה עלוי אי הכי במאי נוקים ה' למבול ישב אשתאר שיזכותא בעלמא ות"ח בגין דאלקים בלחודוי הוה כד הות דינא לא אתייהיב רשו לכל אינון דעמיה לאשתכחא דכר ונוק' ולא תחבר הה"ד ויבא נח ובניו גוברין לחוד ואשתו ונשי בניו לחוד ורזא אוליפנא קב"ה סתים וגליא ע"כ ההגהה וה"פ אי הכי במאי נוקים ה' למבול ישב כלומר מאחר שלא יכול השטן לנח א"כ במאי נוק' ה' למבול ישב דהיינו ישב בלחודוי מדת הרחמי' ופעל מדת הדין שאם ישב בלחודוי ומ' מדת הדין היתה פועלת הדינין לא היה ראוי שתשא' אפי' פרסה כיון שאין באותו דין שום רחמי' והשיב ואמ' אשתאר שזכותא בעלמא כלומר הצלה פורתא אשתאר בעלמא שבערך כל העולם לא היה נחשב זה להקרא הצלה ובטל הוא במיעוטו ושפיר קרינא ביה ה' למבול ישב בלחודוי (ש"נ).

סב ע"ב

קץ כל בשר וכו' אוף הכי נמי לתתא בחדותא היינו בין הקליפות שכמו שיש חידו למעלה בכחות קדושים בסוד כוונת האדם כהנים לויים וגו' כדקאמרן כמו כן יש חדוה בין החיצוני' לפי שכל רוחניות העולה מהאבר' המאוכלים היה עולה אליהם ורעותא לאסתפקא כלומר ולכן צריך שיהיה כוונת והרצאת הקרבן לאסתפקא לעילא ותתא כמו שפי' וי"ס דגרסי וחדותא ורעותא בואו והיינו נמי מאי דפרישנא ואמא עליהו דישראל כי באותם הווידוי שהיו מתודים על הקרבן הוא שתזורים בתשובה להיותה רומזת לאימא עילאה לכך היתה עומדת עליהו דישראל ומכפר להם והכי איתא בפ' צו דף ל"ב (ש"נ).

חבורות אגודות המכים ומענשים מתאספי' עליהם ומלת טריקין לשון הכאה כענין הנז' בתענית טרק באסקטול' שפי' שהמלאך הכהו במצחו וכן הוא לשון נשיכה כענין חויה דרבנן טרקה במס' ע"ז ע"ש והכל ענין אחד (ד"א). עי' בד"א ובנסחתנו דף נ"ה מחיין באסקוטלא וכו' אך הערוך הביאו בערך טרק. מאיין (נ"א).

י ע"ב ועיין שלח קסז ע"א אחד נשתהא בצער גיהנום שעה ומחצה (ד"א). מהרח"ו ז"ל ביאר שניצול ממדור ד' הקשה שנקרא שעתא ופלגא אך שאר דיני גיהנום לא בטילי מיניה והאריך בזה. י"ב. ובהכי ל"ק קושית מז"ה בז"ח שכתב צ"ע למה מרווחים שעתא ופלגא. אמנם הרמ"ז הקשה על מהרח"ו ושייר דרך לעצמו והאריך מאד ע"ש. והרואה יראה שיש להשיב על קושיותיו. מאיין (נ"א).

סה ע"א

להלן הרבה פירושים מגיליונות הלש"ו: אמר רבי שמעון ארימת ידאי בצלותין לעילא דכד רעותא עלאה - הוא הקו דא"ס [גלגלתא דא"א (כללים ח"א כו ע"ב)], לעילא לעילא קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע - הוא בחי' רדל"א שבא"ק, ולא אתפס כלל לעלמין רישא דסתים יתיר לעילא - הוא רישא תניינא אין שבא"ק, וההוא רישא אפיק מאי דאפיק - שהוציא את הרישא תליתאה מ"ס שבא"ק הכלולה מד' שמות עסמ"ב, ולא ידע ונהיר מאי דנהיר כלא בסתימו רעו דמחשבה עלאה - הוא הע"ב דהמ"ס אשר הוא למעלה מהאזניים, למרדף אבתריה ולא תנהרא מניה - מהרישא תניינא שהוא אוריא דלא אתפיס, חד פריסו אתפריס ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה מטי ולא מטי עד ההוא פריסא - הוא קד"א והוא אשר נתפס בשם הע"ב הכללי שבקרקפתא כי ע"י הקרום אתפיס מעתה להקרא בשם, נהיר מאי דנהיר - שדרך הקרום נהיר האוריא, וכדין (ס"א ההוא) איהו מחשבה עלאה - רישא תליתאה, נהיר בנהירו (בסתימו) סתים דלא ידע וההוא מחשבה לא ידע - כי מקבלת אור האוריא רק דרך הקרום, כדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתידע - הע"ב דהמ"ס, בנהירו דפרסא דקיימא - שהוא עומד תמיד להפסיק בין האוריא להמ"ס והבטישא הוא מהע"ב דהמ"ס עם הנהירו דקד"א, דנהיר ממה דלא ידע - מהקו דא"ס, ולא אתידע - מרדל"א שבא"ק, ולא אתגליא - שאותו האוריא עצמו לא אתגליא כלל שהרי נקרא אוריא דלא אתפיס, וכדין (נ"א האי) דא נהירו דמחשבה דלא אתידע - הוא הע"ב דהמ"ס, בטש בנהירו דפריסא ונהירין כחדא - שמבטישת הע"ב דהמ"ס עם הנהירו דקד"א יצאו משניהם אור אחד שהוא הס"ג הכללי והוא הבינה דהמ"ס ומקומה הוא בבחי' האזניים, ואתעבידו תשע היכלין - הוא הט"ס דעולם העקודים כי הכתר נשאר למעלה כנודע, והיכלין לאו אינון נהורין ולא אינון רוחין ולא אינון נשמתין ולא אית (איהו)

בראשית

מאן דקיימא בהו רעותא דכל תשע נהורין דקיימי כלהו במחשבה דאיהו חד מנייהו בחושבנא – כי הכתר אשר נשאר למעלה נחשב ג"כ מכלל העקודים כי בעקודים נחשב השורש עם הענפים לחד, כלהו למרדף בתרייהו בשעתא דקיימי במחשבה ולא מתדבקן ולא אתיידעו ואלין לא קיימי לא ברעותא ולא במחשבה עלאה (נ"א עלאין) תפסין בה ולא תפסין באלין קיימי כל רזי דמהימנותא וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה (דלתתא ד"א ולתתא) – ר"ל על כל הט"ס דעולם העקודים שהם נמשכו מהמ"ס דא"ק ויוצאים מהאח"ף שבו וזהו שאמר ולתתא כי הם נמשכים ויוצאים מהמ"ס ומתפשטים לתתא שהוא עד הטבור ומשום שהם מהמ"ס דא"ק וגם הם עומדים כולם למעלה מהפרסא ולכן נקראו כולם א"ס.

סו ע"ב

כיון דאשתלים בשש מאות שנה היינו התכללות היסוד בשש קצוות כלולות מעשר ועשר מעשר עד היות כללותם עולה שש מאות כי השש קצוות נקראים שנים ועד היסוד הזה אינו נכלל מכלם ולא ייעול לתיבותא שהיא מלכות שצריך היסוד ליכלל בכל כללות האברים העליונים כדמיון השפע שהוא נכלל מכלם. וז"ש בסמוך לקבל שית סטרין דעלמא שבכל שנה ושנה היה משלים עצמו בבחינה אחת (זה"ח). ונח בן שש מאות וגו' אלא אני אנכי מלה חדא והוא במלכות ונ"ל שמלת אנכי טעות דמאן דכר שמיה וצ"ל הנני וכדמפר' ואזיל תרווייהו אני והנני: (מוהר"ר צמח ומלשון הזהרה משמע שבא לפרש שאני הוא מלכות והיא גוף אל הנשמה הנקרא' אנכי ועי' בביאור הרב זלה"ה על פ' אנכי ה' אלקיך ואמ' כי כשפנימיות המלכו' בתוכה נקרא אז המלכו' אנכי והנפש לבוש אל הנשמה בסוד אני אנכי וההכרח כי לא קאמר פסוק ואני אלא אני ר"ל שתי בחינות אני אנכי) (ש"נ).

סו ע"א

כלומר מה שלא אמר ויקדשו משום דבעי למימר חדוש יותר מקום יותר גבוה, ומשום דפי' ויקדש בלשון קדושה אהדר לשם הנזכר בפסוק אשר רבו בני ישראל את ה', והשתא בלשון טומאה לא שייך הכי, לזה אמר ויקדש, ולא נזכר שם המתקדש כאומר אתפגים מאן דלא אצטריך, כלומר שאין להזכיר מפני הכבוד כביכול וכו'. וא"ת מי הכניסך בזה נימא כדס"ד ויקדש לשון קדושה ממש, לזה אמר ויקדש לא לשבחה, אי אפשר לפרשו לשון קדושה משום דקרא לאו לשבחה אתמר, וז"ש לאו לשבחה איהו הכא במקומו בפסוק וענין אתפגימת סיהרא דקאמר פירשנו לעיל היות השכינה משפעת בחצונים הדין וזה מפני תביעתם וכו' וזה שאמר הנני מביא שהיא השכינה מביא את המבול שהוא דין והקלי' והטעם כמה דאינון אסתאבו ביה ופגמו למעלה וגרמו שאני הנני מביא את המבול (אור יקר). אלא מלה אסתכלת כלו' הדבר עולה אל מקום יותר עליון דהיינו השכינה (ש"נ).

בשלמא כדס"ד לשון קדושה ואהדר לקב"ה ניחא לשון ויקדש לשון יחיד, והכוונה כענין בקרובי אקדש והיינו במיתת אהרן ומשה נקדש הקב"ה בדיניו. אלא השתא דפרשת לשון טומאה, כמו לא יהיה קדש מבני ישראל, אם כן מאי ויקדש לשון יחיד, ויקדשו לשון רבים הוה ליה למימר, דהיינו ישראל דאסתאבו בהו (אור יקר). ויקדשו מבעי ליה. כלו' אפי' לפירושך קשה דלמה ליה למנקט במקום טומאה לשון יחיד המורה ייחוד דבשלמא במקום קדש נקט לשון יחיד במקו' רבים להורות על הייחוד ועל הקדושה אבל הכא אם איתא דלשון טומאה הוא ויקדשו מב"ל (ש"נ).

לאתייאה מחבלא עלייהו כמה וכו' על חוביהון לבתר ינפלוון בגיהנם ה"ג ואפי' כד חטי בר נש באתכסייא קב"ה רחמן ואי תב לגבי' בר נש חפי ליה ומחיל ליה ושביק ליה ואי לא גלי ליה לעיני כלא ה"ג ולגירסת הספרים אתי שפיר מלת אפי' אבל לגירסא זו נופל מלת אפי' ואפשר לישבו לא מיבעיא כד חטי בר נש באתגלייא דקב"ה רחמן איהו כיון דלא חש לכבוד הבריות כמו כבוד שמים אלא פי' אם יחטא באתכסייא דחש לכבוד הבריות ולא לכבוד שמים עכ"ז קוב"ה רחמן וכו' (ש"נ).

סז ע"ב

הכא אתרמיז וכו' הפוכא דאתוון כ"ב לאתמחי לאינון חייביא וכו' כבר ידעת כי בריא' כל העולמו' היה בכ"ב אותיות וכן בריאת האדם נברא בכ"ב אותיות כי האב בעת שמוליד את בנו מחקיק כ"ב אותיות שבו שחקק בו אביו ג"כ בעת הולדתו וע"י כח אלו הכ"ב אותיות מתהוה הולד ומתגדל וכן מציאות הבריאה שהיו בוראים הקדמונים הנז' בגמ' רב הושעיא ברא גברא וכיוצא היה ע"י צרוף כ"ב אותיות וכך היו עושים היו לוקחים עפר חדש שלא עובד בו והיו מניחים אותו עפר על הארץ בשוה והיו מחקקים באותו עפר שם הדבר שהם רוצים לבראת ובכל אות ואות היו מצרפים בו כל האלפא ביתות כיצד אדם היו מצרפים א' עם כל האלפא ביתות וכן אות ד' עם כל האלפא ביתות וכן אות המם עם כל האלפא ביתות עם תנאים אחרים

בראשית

שהיו עושים והיה נברא אותו הדבר ואם היו רוצים למחות אותו ולבטל בניינו היו מהפכים האלפא ביתות למפרע עם אותיות אות דבר שבראו [צ"ל עם אותיות של שם אותו דבר שבראו – לש"ו] והיה נמחה מאליו ולזה כשבא לפני ר' חנינא הפך האותיות [צ"ל לפני ר' זירא ע"י סנהדרין סה ע"ב – לש"ו] כנז' וזהו שאמר לו טוב לעפרך [ע"ש – הערה הנ"ל בשם הלש"ו] ולכן כדי למחות אנשי דור המבול מן העולם הוצרך להפך האותיות והאלפא ביתות ולעסוק בהם למפרע כי כל הצרופים שהם למפר' הם מורות דין וחרבן וז"ש הכא אתרמיזי וכו' ברזא דאתוון קדישיין עילאין שהם כ"ב אלפא ביתות מהופכות לאתמחי לאינון חייביא (זה"ח) (ש"נ).

צא ע"א

ומשמע כלהו דיפקון מאינון דקיימי תמן וכו' כלומר משמע שלא היו שם באותו מעמד הר סיני אלא אותם שיצאו מאותם שהיו עומדים שם דהיינו בניהם אשר יקומו אחריהם לבד משמע כן מדכתיב עמנו היום כלומר עמנו הם יושבים בהעלם במוח האב וא"כ קשה איך אמרת דכלהו בני נשא דזמינין למהוי בעלמא דהא קרא כתיב עמנו היום דהיינו הבנים שבמוח האב שהם עמו דוקא ולא בני בניהם וכ"ש הבאים אחריהם ולא כתיב עמנו עומד היום דאי הוה אמר הכי לא הוה משמע אלא אותם שעומדים ממש שם דהיינו בניהם אשר כבר נולדו והם עומדים עמהם וא"כ איך אמרת דכלהו בני נשא דזמינין למיתי לעלמא עד הדור האחרון קיימו תמן וכו' (ש"נ).

ת"ח עד לא אתגזר אברהם וכו' האי ת"ח נמי הוא כמו אמר מר שהביאו לעיל מימרא זו דף פח וחזר והביאו כאן להקשות ואי תימא וכו' דוק ותשכח אומרו כמא דאמרן כמא דאתמר. ז"ח : א"ר יהודה (מוהר"ר צמח הרב זלה"ה גורס א"ר יצחק קב"ה אמר בת פלוני לפלוני). קב"ה מזווג זווגין וכו' י"ס דלא גרסי ליה : מאי קא מיירי כלומר מאי חידושא איכא באמיר' בת פלוני לפלוני והיא קושיא דמאי כרוזא הכא ותירץ ר' אבא וכו' עד קב"ה דידע אינון רוחין ונשמתיין מחבר לון כדבקדמייתא ומכרז' עליהו הוי צריך הכרוז להודיע כחו ית' וידיעתו שזה זווגו של זה מקדמת דנא קודם צאתם. ז"ח (ש"נ).